
SUMMA
ANGELICA

319 ~~1496~~

P

by Angelus de CLAVASIO

Fredk York Powell
1902

[Venice : G. Arrivabenus . c. 1510 ?]

72942

¶ Epiſtola. F. Hieronymi tormeli lectoris. Ad. R. P. F. Angelū de clauaſio p̄ſen-
tis operis auctorem: in quo orat eius reuerētiam vt ipſum opus imprimi faciat:
propter talem ꝛ tantam dicti operis excellentiam ꝛ vtilitatem.

PLuribus retroactis tēporibus:
Reuerende ac mi cordialiſſime pr̄ ad lecturā caſuū ꝯſcie promo
tus oī cura ꝛ diligētia operam dedi vt veritatē cōfratrib⁹ audiē
tib⁹ miro mō hicinde diſpſaꝫ vt ꝑ diuerſa librorꝫ volumīa dn̄ po
ti⁹ ꝑ varias doctrinarꝫ facultates vagātē enucleatā traderē. ad
qd̄ paragen̄. quib⁹ vigilijs q̄buſue oporteat curis inſudare reue
rētia tua plenius edocta dilucide ꝑſpicit. Nō em̄ talis lect. vni
ca cōtentatur ſcientia vnico ve ſtudio lꝫ magnis voluminibus concluſio ſubſiſtat.
Exigit nāq; vera iuris ciuilis fundamēta. In quib⁹ pene cōtractuū tota deciſio ter
minat̄ qd̄ ꝗdē ius quoniā ꝑ ſummorꝫ iura pōtificū in multis rectificat̄ pficitur ac
ſupplet̄. precipue in cēſuris p̄bēdis ꝛ alijs eccl̄iaſticis eiuſdē ſacri pōtificij iuris
ignorātia talis caſuū penit⁹ abhorret doctrina. Uerꝫ cū i p̄dictis quādoq; ꝑpter
communē pacē oculus maieſtatē aliqual̄r obſcuret̄ ꝗ lumine ſacre theologie illu-
ſtrari quam maxime hꝫ neceſſe: nō modicam ipſius caſuū ſtudij partē ſibi ſacre
pagine lucidi doctores iure merito vēdicarūt. Itē ſi experiētia teſte phil. facit ar-
tem in ipſa caſuū doctrina magiſtrā pene cūcta limitātē fateri nō incaſſum cōpelli
mur. Cū igit̄ vitā breuē. artē ꝟo lōgā alt⁹ hippocrates affirmet. Et in vnaquaq; ar
te tanta ducamur cecitatis caligine: vt teſte mercurio trimegiſto. maxima ps eorū
que ſcimus ſit minima eorū que ignoram⁹: quis niſi inſani penitus capitis dicere
audebit hoīem ad talis ſtudij apicem niſi diuina preuētum peculiari virtute poſſe
deuenire. Ut tanq̄ alter Juſtinianus opus deſperatū quaſi ꝑ mediū tranſiēs pro
fundum vnā educat cōſonantiam. Forſitā aliq̄s dicet ꝟa fateor ꝗ ſcribis niſi talis
tantuſq; labor ac difficultas a ſummiſtis tractatorib⁹ exilis data fuiſſet. Qui oēs
in vnū facultates colligētes faſciculos caſuū cōtexuerūt ad quē ego hoc admitte
rē ſi dictos vt aſſeris tractatores ipſis in facultatibus pene noſcere ephebos non
dicā balbutiētes neq; ꝑfectos: ex his nāq; alij pictores de alienis codicib⁹ non li-
bros: ſꝫ quedam potius exemplaria cōponētes. alij more balbutiētiū ꝗ audierint
ꝛ viderint fari geſtiūt. Quos tamen pia excuſat intētio ne tanq̄ ſerui inutiles ex
talētis ꝗcquā in principis erariū nō inferētes repulſam patiātur pariter ꝛ penā.
verum ſi eos intentio reddit innoxios mihi tamen alijſq; in huiuſcemodi paleſtra
militātibus labores non auferunt. ſꝫ incertiores ſumus atq; dudū eramus. tenuit
ergo me cōtinuū deſiderium ſedulaq; anxietas vt ſator ille rerum eternus increa
taq; veritas ac lucis eterne cādor irradiās qui ſolus res penitus deſperatas ad
optatū finē deducit. iuxta. l. j. ad fi. prime col. C. de veteri iure enucle. qui omnium
auctor eſt ſciētiarum. §. deniq;. xxvij. di. Qui omnium eſt gratiarum elargitor. c. re
uertimini. xvij. q. j. a quo inſuꝑ eſt oē datū optimū. Jac. j. ꝛ. c. in ſcripturis. viij. q.
j. Qui totius inſuper eſt boni operis fundamentum. c. cū paulus. j. q. j. hoīem pro-
duceret in lucem talibus inſignitum gratijs ac virtutibus. Cuius medio ꝛ ſalubri
doctrina lectoribus ipſis tātus queritādi labor. Uarioſq; volūtati Codices adi-
meretur. Et diſcipulus cōfeſſoribus quoq; preſertim fratribus nr̄is quibus in di-
uinis ꝛ alijs noſtri ordinis laboribus occupatis; paulīſper ocij ſuppeditare noſcit̄
clara innoteſceret veritas. Dum igitur pluribus iam annis elapſis tal'b⁹ eſtuarē
deſiderijs: communemq; omnium vtilitatem flagitans: ꝛ ex anhelanti corde ge
mebunda pene ſuſpiria ad indeficiētē diuine largitatis dulcedinem emitterem.

Apparuit occulis meis quaſi caligātib⁹ Liber ſummule a reuerētia tua cōpoſit⁹
quē clara luce conſpiciens ꝛ diligentius peruoluens dum placere cepit vltra pro
grediens nec tota quidē nō viſum preterij. Et ſepius admirās in tractatib⁹ ſingu
lis plenitudinē perſtrictā. In deciſionib⁹ vtriuſqȝ iuris vera fundamenta. In fun-
damentis allegationes fidas pariter ꝛ abundantes: Theologorūqȝ veritatis luci-
de enucleatas autoris quoqȝ qḋ paternitas tua a iactantia aliena me pro veritate
dicere patiatur ingenium pene diuinū vt merito re ꝛ noīe Angelus dicaris: expe-
rientiā quoqȝ tanto tempore probatiſſimā vtpote q̇ tali ac tanto tpe annis fere vi-
cēnis digne ac laudabiliter talē ac tantā fratrū oīm ciſmōtanorū familiam dire-
ris ꝟbo pariter ꝛ exemplo. nec nō in pluribus ſedis apoſtolice arduis periclitan
tibuſqȝ cauſis ſolitudine ac ingenij tui ſubtiliſſimo apice ad optatū ſinē deductis
iſta inquam omnia conſpiciēs ꝛ letus mēte peruoluēs pregaudio exiliēs clamaui,
Ecce qḋ ꝯcupiuiiā video: qḋ q̄ſiui iā teneo: margaritā diutinis flagitatā ſuſpirijs
poſſideo: conuocaui amicos pariter ꝛ familiares ad tā pingues nuptias ſalubrē-
qȝ doctrinā dicēs. Uenite o p̄res lectores poſſidere ſummulā Angelicis manibus
vobis ꝑparatā ꝑ quā onus q̄ꝫ maximū ab imbecillis extat ſcapulis veſtris obla-
tum. Nō amplius per varios vobis codices vagari libeat quicq̇d alibi difficulter
queritur ꝛ inuolutū hic faciliter ꝛ enucleatū inuenit̄. Uenite oēs vtriuſqȝ iuris veri
profeſſores ꝛ doc. Uobis eīm liber iſte fidiſſima eſt clauis q̄ veri aperiunt̄ intellect⁹
lataqȝ dat̄ plura inueniēdi copia. vt quaſi reptoriū deciſiuū videat̄. Uenite ꝛ vos
pariter cōfeſſores atqȝ diſcipuli q̇ iā diu ſarcina librorū ꝑgrauati. iſtorum ꝛ gloſſis va-
rijs defeſſi pōdus eijcite hoc ſolo lib. depaſcamini. Hic totū verſet̄ ingeniū oīſqȝ
ſolicitudo atqȝ doctrina. Si boni eritis angelici pariter ꝛ optimi ꝯfeſſores: hic eīm
ꝯtractus pleniſſime habet̄ vſure luciddiſſime: interrogatoriū enucleatū matrimonia
predicta honeſtate ſimul ac veritate. Reſtitutiōes ampliſſime cenſure quoqȝ per-
fectiſſime. Quid plura? Quid deſit nō video niſi forſitā ex tranſcriptorū tarditate
paucis innoteſcat. Sed ꝛ hec diuina abſtulit bonitas dū nobis artem miro inuen-
tam ſtudio impreſſorum in lucē ꝓduxit. Reliquum igit̄ eſt Reuerēde p̄r ne reuerē
tia tua exiſtimet hoc ſibi dūtaxat condonatum. quin potius cum ſuperne bonitati
cōnaturalis ſit cōicatio idipſū tāq̄ꝫ celeſte mun⁹ largiflue cōicādū ſibi ꝑſuadeat vo
lo. Supplices igit̄ nos oēs. Et ego vice oīm pedibus Reuerētie tue hūiliter ꝓſtra
ti deprecamur: vt tale ꝛ tm̄ ꝑ incuriā nō depereat opus: verum citiſſime ſupradicte
artis impreſſoribus peritis tradat̄: quo ſitis q̄ꝫ maxima: eſurieſqȝ q̄ꝫ pluriū ꝓci-
pue noſtra refocilet̄. Hoc enim deo ad honorē magnū ꝓximis ad ſalutē. p̄nitati
quoqȝ. T. ad maximū cedit meritū: ꝛ ſi qḋ abſit p̄fata Reuerentia tua his agitata
ſtimulis vel recalcitraret aut ſaltē tardior incederet nō dubito magnum eius ca
piti iudiciū imminere. Noli igit̄ qui fuiſti ſemper pius ac dulcis nobis ꝛ Reuerē-
tie tue hac i re eſſe crudelis. Qḋ ne fiat etiā atqȝ etiam ſupplices deprecamur: va
leat in dn̄o prefata paternitas quā dn̄s pro oīm ſalute conſeruare dignet̄. Amen.

¶ R̄ſio venerādi patris Fratris Angeli ad fratrē Hieronymū ſupraſcriptum.

¶ Angelicam ſummā pro vtilitate confeſſorū ꝛ eorū: q̇ cupiūt laudabiliter viuere
nuper a me diuina opitulante gratia compilatam mi. Hieronyme frater ſuades vt
arti imprimentium tribuam. Tardiuſculo quoqȝ ꝛ pigritanti animo minarum dul-
cia figis calcaria. Quā ex quo vltra meā opinio. tot laudibus extollis vt tuis vo-
tis morem geram imprimendam tranſmitto. Uale in domino et ora pro me.

In nomīe dn̄i noſtri Ieſu chriſti amē. Incipit prologus in ſumma
angelica de caſib⁹ cōſcīe per fratrē Angelū de clauaſio ordis minorū vicariū gene

ralem ciſmontanorum fratrum obſeruantie compilata cui premittitur primo pro-
logus deinde ſubnectitur tabula contentorum in ipſa declaratiua. Incipit pro-
logus.

Angelici ſpiritus ⁊ ſi diuine cõtẽplationi ſemper intẽdãt: ex chari
tate tamẽ q̃ omnes homines cõplectũtur diuina
pietate ſic diſponẽte ſalutem noſtram procurare ſolicite non deſiſtunt. Nos defen
ſando ab inimicis: ſolicitando ad bonum et dirigendo in viam ſalutis. hoc ãppe
ipſa dei bonitas nobis inſinuare voluit in ſcala Jacob oſtenſa. Geñ. xxviij. c. in
qua angelos deſcendentes ⁊ aſcendentes vidit vt ſic intelligeremus q̃to feruo
re deuotionis teneamur beatos angelos proſequi. Quod ego frater Angelus de
clauaſio ordinis minorum minimus attendens: vt nomen meum ſit conſequens
rei ſicut debet. vt inſti. de dona. §. eſt ⁊ aliud. ⁊ decernimꝰ. C. de epi. ⁊ cle. ⁊. l. j. C.
de offic. p̃fe. vr. ⁊ ꝑ ſanctoꝝ angeloꝝ imitationẽ ꝑuenire merear ad coꝝ contẽpla
tionẽ aiaꝝ ſalutẽ ꝓcurãdo quo nihil deo eſt carius. viij. q. j. ſciẽdũ. Cõſpiciẽs etiã
multitudinẽ ſummularum de caſibus conſcientialibus nõ bene ſatiſfacere paupe-
ribus cõfeſſoribus. ⁊ ſimplicibus propter prolixitatem aliquarum ⁊ aliaꝝ nimiam
breuitatem multorum confratrum meorum charitatiua requiſitione compulſus:
attendens etiam ꝙ diuiſiones gratiarum ſunt ⁊ donorum ⁊ vnicuique datur ma-
nifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem. j. ad cor. xij. c. Decreui hanc ſummam compen-
dioſam ordinare dei adiutorio inuocato ſm illud. l. j. in princ. C. de vete. iur.
enu. Quam ⁊ angelicam nominabo in qua mediocritate ſeruata iuxta illud inſti-
tu. de rerum diui. §. cum quis ⁊ in autenti. de conſuli. §. igitur. ⁊ poſt quicunq; eam
perlegerit inueniet quicquid in alijs ſummulis continetur quod pertineat ad
confeſſores preſertim in ſumma dicta piſancla ac eius ſupplemento cuius ca-
ſus conſcientiales hic omnes inſerui. licet aliquando per alia verba: aut alio ordi
ne. Et vltra predicta reperiet in. c. quod incipit. Interrogationes quecũq; perti-
nent ad confeſſorem vel confiteri volentem circa quecunq; peccata mortalia co-
gnoſcenda dirigetur etiam ad multa conſilia danda ac ad inueniendum docto-
res ⁊ iura vbi de talibus diffuſe tractatur. Ita ꝙ hec angelica ſumma erit vtilis
non ſolum confeſſoribus verum etiam ſcholaribus vtriuſq; iuris ⁊ alijs quibuſ-
cunque ſm deum ⁊ rectam ciuilitatem viuere cupientibus. Cuius ordinem infra-
ſcripta tabula demonſtrabit. Rogo ergo vos lectores. vt hanc vltimam ⁊ Angeli
cam ſummam ea charitate ſuſcipiatis qua vobis offertur. Nec faciliter ad hmõi
operis iudicia procedatis quando quidem quod diutine ſummiſq; vigilijs ac ſu-
doribus digeſtum non eſt leuiter vnico perſcrutatur intuitu. Et quãuis in ea ni-
hil ſit dictum quod non arbitratus fuerim conuenire iuſtitie ⁊ veritati preſertim
in foro conſcientie cui ſatiſfaciendum magis cẽſui q̃ ad forum contentioſum: pro
pterea nõ ſum ſecutus aliquando communem opi. doctorum preſertim canoniſta
rum ⁊ legiſtarũ quia cõſcientiali ⁊ theologice veritati nõ mihi viſa fuit cõuenire.
Tamen iudicio ſancte matris eccleſie ⁊ cuiuſlibet melius ſapientis corrigendam
ſubmitto vt ſit ad laudẽ dñi noſtri ieſu chriſti ⁊ eiꝰ glorioſiſſime matris Marie ac
ſeraphici patris mei Franciſci in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit prologus.

Incipit Tabula declaratoria ordis cō-tentorū in predicta ſumma.

Et qꝛ hec Angelica ſumma principaliter edita eſt ꝑ ſimplicibus confeſſoribus non habentibꝰ peritiam vniuerſalem iuris. ideo hanc tabulam ei ꝓpono: que tria demonſtrabit. Primo ordinem libri qui ſic diſtinguitur. vꝫ per literas Alphabeti. ꝛ quelibet litera per capitula diuerſa. quodlibet vero capitulum ſuos habet ꝑagraphos. exceptis q̄tuor capitulis q̄ ſtatim non ſubdiuidunt̄ p. §. ſꝫ aliter. Nam capitulum excōicatio. v. ꝛ. vij. ſubdiuidit̄ per caſus et caſus in §. ſubſiſtant. Item capitulum matrimonium. iij. diſtinguitur per impedimenta. ꝛ quodlibet impedimentum congruos habet. §. Item capitulum reſtitutio. j. vbi ponuntur qui ſunt ad reſtitutionem obnoxij. quinqꝫ cum ſint varij: ꝛ quam plures: vt ocius pateant oculis per alphabeti literas deſcribuntur. ꝛ iuxta ſubſiſtentem materiam litere §. continent. Quorum capitulorum principia ſunt que ſubſequuntur.

Abbas folio. j.
Abbatiſſa. j.
aborſum. ij.
Abrogatio. ij.
Abſens. ij.
Abſolutio. ij.
Acceptio. v.
Accidia. vj.
Actiones. eodem.
Accoliti. vij.
Accommodatio. eodem.
Actus. eodem.
Accuſatio eodem.
Adiuratio. viij.
Adminiſtratio. ix.
Admonitio eodem.
Adoptio. eodem.
Adoratio. eodem.
Adulatio. x.
Adulterium. xj.
Aduocatus. xij.
Affinitas. xiij.
Agnati. eodem.
Alchimia. eodem.
Alea. xiiij.
Alienatio. eodem.
Alimenta. xvj.
Altare. eodem.
Alternatiua. xvij.
Ambitio. eodem.
Amicitia. eodem.
Amor ſui. eodē.
Amor ſeculi. eodem.
Angaria. eodem.
Appellatio. xviij.
Apoſtaſia. xix.
Aqua benedicta. eodē.
Arbiter. xx.
Archidiaconus. xxj.
Archiepiſcopus. eo.
Archipreſbyter. eodē.
Argumentatio. xxij.
Arra. eodem.
Arrogantia. eodem.
Arrogatio. eodem.
Ars baliſte. eodem.
Aſciſmus. xxiij.
Aſtrologia. eodem.
Aſtutia. eodem.
Auaritia. eodem.
Audacia. xxiiij.
Augere. eodem.
Augurium. eodem.
Auſteritas. eodem.
Baliſtariorū ars. folio. eodem.
Balneum. eodem.
Bannum eodem.
Baptiſmus. xxv.
Bellum. xxix.
Benedictio xxxj.
Benefacere xxxij.
Beneficium. eodem.
Bigamia. xxxv.
Biſſextus. xxxvj.
Blaſphemia. eodem.
Capella. fo. xxxvij.
Calix. eodem.
Calūniator. eodem
Canonica portio. eodē
Canonicus. xxxix.
Canonizatio. eodem.
Cantus. eodem.
Capitulum eodē.
Character xl.
Carcer. eodem.
Charitas. eodem.
Caſtitas. xlj.
Caſtratus. xlij.
Caſus epiſcopi. eodem.
Caſus fortuitus. eodem.
Cathecismus. xliij.
Cauſa. eodem.
Cautio. xliiij.
Cecitas mentis. eodem.
Cedere bonis. eodem.
Celare eodem.
Cenſure. eodem.
Cenſus eodem.
Certum. xlv
Ceſſatio. eodem.
Ceſſio. eodem.
Cimiterium. xlvij.

Circũſtantia. eo.
Citatio. eo.
Citariſta. eo.
Ciuitas. xlviij.
Ciuis. eod.
Clamor. eo.
Clandeſtinuz.. eo.
Claues. xlviij.
Clauſula. eo.
Clericus. eod.
Coactio. lvj.
Coadiutor. eodẽ.
Cogitatio. eo.
Cognatio. lvij.
Collegium. eo.
Colluſio. eod.
Colonus. eodem.
Comenda. lviij.
Commiſſio. eod.
Comendatum. eo.
Compaternitas. lix.
Compenſatio. eo.
Compoſitio. eod.
Compromiſſum. eodẽ.
Cõmunicare. eod.
Commutare. eodez.
Conſenſum. eodẽ.
Concilium. eodez.
Concubinatus. lx.
Concuſſionis crimẽ. eodẽ.
Condẽnatus. eo.
Conditio. eod.
Conductor. lxj.
Confeſſio. eodem.
Confeſſio ſacramẽtal'. lxij.
Cõfirmatio ꝑlatoꝝ. lxxvj.
Cõfirmatio ſacri. eod.
Cõfirmatio pape. xxlvij.
Confraternitas. eo.
Cõiuratio. eodez
Conſanguinitas eodez.
Conſcientia. eodez.
Cõſecratio ep̄ oꝝ. lxxviij.
Cõſecratio eccl'iaꝝ. eo.
Conſecratio altaris. lxxix.
Coſecratio cimiterij. eo
Cõſecratio. p amẽtoꝝ. eod.
Conſecratio ṽginũ eodẽ.
Conſentire. eo.
Conſeruator. lxxxj.
Conſilium. eodez.
Conſpiratio. lxxxij.
Conſtellatio. eod.
Conſtitutio. eodẽ.
Conſuetudo. eod.
Contẽptus. lxxxiiij.
Contentio. eodez.
Continuũ. lxxxv.
Contractus. eodẽ.
Contritio. eodem.
Contumacia. lxxxvj.
Contumelia. eod.
Correar. eo.
Correctio ꝑlatoꝝ.. lxxxvij.
Correctio fraterna. eo.
Corporalia. lexxxviij.
Corpora ſanctorũ. eod.
Corpore vitiatꝰ. eo.
Corpus xp̄i. eodez.
Crapula. eodem.
Credere. lxxxix.
Credulitas. eod.
Creſcere. eo.
Crimen. eo.
Culpa. eod.
Criſma. eo.
Cura animarum. xc.
Cupiditas. eod.
Curialitas. eod.
Curioſitas. eodem.
Cuſtos. eod.

Dãnatus.

folio xc.
Damnificatus. xcj.
Debitũ ꝯiugale. eo.
Decanus. xciij.
Decima. eodẽ.
Defenſio. xcv.
Defunctꝰ. eodez.
Degradatio. eodẽ.
Delectatio. xcvj.
Delegatus. xcxj.
Dementia. xcvij.
Demoniacus. xcvij.
Denunciatio. eo.
Depoſitum. xcix.
Deriſio. c.
Deſperatio. eod.
Detractio. eodẽ.
Diaconus. cj.
Dialectica. eod.
Dies feſtus. eodẽ.
Diffamatio. cij.
Diffidatus. eod.
Dignitas. eo.
Dilapidator. eod.
Diligere. eodez.
Diligentia. ciiij.
Dioceſis. eo.
Diſcere. eo.
Diſciplina. eod.
Diſcordia. eo.
Diſcretio. eo.
Diſpenſatio. eod.
Diſputare. cv.
Diuinatio. cvj.
Diuortium. eod.
Diuturnitas. eo.
Doctor. eo.
Dolus. eo.
Domeſticus. cvij.
Domicilium. eo.
Dominica dies. cviij.
Dominium. eod.
Dominus. eo.
Donatio. ccx.
Dos. cxiiij.
Dubium. cxvij.
Duellum. eodẽ.

Ebrietas.

folio. cxviij.
Eccleſia. eo.
Electio. cxix.
Eleemoſyna. cxxiij.
Emancipatio. cxxij.
Emphitheoſis. eo.
Emptio. ccxvj.
Emunitas. cxxix.
Enormis. eodem.
Epiſcopus. eo.
Errare. cxxxj.

Erubeſcere. eo.
Etas. eo.
Euagatio. cxxxij.
Euangelium. eo.
Euchariſtia. eod.
Eunuchus. cxxxix.
Exactio. eo.
Exaltatio. eo.
Examinatio. eo.
Excepta. eo.
Exceptio eod.
Excommunicatio. eo.
Excuſatio. clxj.
Executor. eod.
Exemptus. clxiiij.
Exemplum. clxv.
Exequie. eo.
Exheredatio. eod.
Exorbitantia. clxvj.
Exorciſta. eod.
Exorciſmus. eo.
Expenſe. eodẽ.
Experientia. clxvij.
Expoſitio. eo.
Expoſitus. eod.
Expreſſio. eod.
Extenſio. eod.
Extimatio. eo.
Extrema vnctio. clxviij.

Fabule. folio. clxviij.
Facilitas. eo.
Facultas. eo.
Factum. eo.
Falcidia. eo.
Falſarius. eo.
Fama. clxix.
Familia. clxx.
Familiaris. eo.
Familiaritas. clxxj.
Fatum. eo.
Fauere. eo.
Fautor. eo.
Femina. eo
Fenus. eodez.
Ferie. eo.
Feudum clxxiiij.
Fictio. clxxv i.
Fideicõmiſſum. eo.
Fideiuſſor. eod.
Fides. clxxviij.
Filius. clxxix.
Finis. clxxxij.
Fiſcus. eodem.
Flagella. eod.
Fletus. eo.
Fomes. eod.
Forma. eod.
Fornicatio. eod.
Fortitudo. eodem.
Forus. eo.
Fratres eo.
Fraus. eo.
Frigiditas. eod.
Fructus. eod.
Fugere. clxxxiij.
Funus. eo.
Furioſus. eod.
Furtum. eod.

Generalis clauſula. fol. clxxxvij.
Gladius. eo.
Gloria. eodem.
Gratia. eod
Gradus. eod.
Guerra. eodem.
Gula. eo.

Habitus clxxxix.
Hebetudo. eo.
Edificans. eo.
Hereditas. eodẽ.
Heres. cxc.
Eremita. eo.
Hereticus. cxciij.
Hermafroditus. cxcv.
Ironia. eo.
Hiſtrio. eodem.
Homagium. cxcvj.
Homicidium. eodẽ.
Homo. ccj.
Honeſtas. eo.
Honor. eo.
Hora canonica. ccij.
Horror future vite. cciij
Hoſpitale. eo.
Hoſpitalis. eo.
Hoſtiarius. eo.
Hoſtis. eo.
Humanitas. eo.

Iactãtia. folio. ccv.
Economus. eo.
Idulia. eo.
Ieiunium. eo.
Ignorantia. ccviij.
Illegitimus. ccix.
Imagines ſctõꝝ. eodem.
Immiſericordia. eo.
Immunditia. eodem.
Immunitas. eo.
Impedimentum. ccxiij.
Imperiũ meꝝ. eo.
Impoſſibile. eod.
Impubes. eod.
Incantatio. eo.
Incarceratio. eo.
Incendiarius. eo.
Incertoꝝ reſtõ. ccxv.
Inceſtus. eo.
Incõſideratio eod.
Inconſtãtia. eo.
Indicium. eod.
Indignatio. ccxvj.
Indulgentia. eod.
Inepta letitia. ccxix.
Infamia. eo.
Infidelitas. ccxx.
Infirmus famulus. ccxxj
Ingratitudo. eo.
Iniuria. eod.
Iniuſtitia. ccxxij.
Inobedientia. ccxxiij.
Inquietudo eo.
Inquiſitio. eo.
Inquiſitor hereticorum. folio. ccxxiiij.
Inſignia. ccxxv.
Inſcriptio. ccxxvj.
Inſtitutio. eod.
Intentio. eo.
Interdictum. ccxxvij.

Intereſſe ccxxxiij.
Interpretatio. eo.
Interrogationes.in confor. ccxxxiiij
Inteſtatus. ccxlvj.
Intimiditas. eo.
Intruſus. eodē.
Inuenta. eod.
Inueſtitura. ccxlvij.
Inuidia. eo.
Hypochriſis. eodez.
Hypotheca. eod.
Irra. eo.
Iregularitas. ccxlviij.
Irriſio. cclij.
Ironia. eo.
Iſtrio. eo.
Iudeus. eodem.
Iudex. ccliiij.
Iudicare. cclvj.
Iudicium. cclviij.
Iuramentum. cclix.
Iuriſditio. cclxviij.
Ius. eodē.
Iuſpatronatus. eo.
Iuſtitia. cclxx.
Iuſtificatio. imperij.eod.

Laicus. folio. eod.
Latria. cclxxj.
Latro. eo.
Laudemium. eo.
Lectoris officiū. eo.
Legatum. eodez.
Legatus. cclxxviij.
Legitiatio filioꝝ. cclxxx.
Legitima portio. cclxxx.
Legitim⁹ filius. cclxxxij.
Leno. eo.
Leproſus. eo.
Lex. eo.
Libellari⁹ ſct⁹. cclxxxvj.
Libellus famoſus. eo.
Liber. co.
Libertus. eodem.
Litigioſa res. eodem.
Litigioſus. codez.
Loca. eodem.
Locatio. cclxxxvij.
Lucrum. cclxxxix.
Ludus. eo.
Luxuria. ccxcj.

Magiſter. f.ccxcij
Maioritas. ccxciij.
Maledictio. eo.
Maleficium. eod.
Malitia. eo.
Mandatum. eodez.
Manifeſtuz. ccxciij.
Manumiſſio. eo.
Mathematici. ccxcv.
Matrimoniū. co.
Medicus. cccxiij.
Membruz cccxiiij.
Mendacium. eo.
Menſa. eodē.
Menſuras. cod.
Mercator. cccxv.
Meretrix. eodem.
Meritum. eodē.
Metus. eo.
Milites. cccxvj.
Minor. eo.
Miſerabilis perſona. folio. cccxvij.
Miſſa. eo.
Miſericordia. cccxxj.
Moderamen. cccxxij.
Modeſtia. eodem.
Mollities. eodem.
Monachus. eodē.
Monaſterium. cccxxiij.
Monialis. cccxxiiij.
Moneta eo.
Mora. eodē.
Mors. eo.
Mulier. cccxxv.
Multiloquiū. eo.
Munus. eo.
Murmuratio. eodē
Mutilatio. eod.
Mutus. eodē.
Mutuum. eo.

Naufragiū. cccxxvj.
Nauta. cod.
Neceſſitas. eodez.
Negligētia. cccxxvij.
Negocium eodem.
Neophitus. cccxxviij.
Nigromātia. eode.
Nominatim. eodem.
Notarius eodez.
Notorium. eodez.
Nouale. eodem.
Nouitius. eodez.
Nuptie. cccxxxj.
Nūciatio no. opis. codē.

Obedientia. folio. cccxxxj.
Oblatio. cccxxxij.
Obligatio. cccxxxiij.
Obſes. cccxxxiiij.
Obſtinatio. eodem.
Occaſio. eod.
Occultū. eo.
Odium. eo.
Officium. eodem.
Oleum ſctm̄. cccxxxv.
Opinio. eo.
Oratio. cccxxxvj.
Oratorium. cccxxxviij.
Ordo. cccxxxix.
Ornatus. cccxlij.
Ocioſitas. cccxliiij.

Pactū. folio. cccxliiij.
Pala. cccxlvj.
Palium. eo.
Papa. eodē.
Papherna. cccxlvij.
Parētis appell. eo.
Paricida. eodem.
Parochia. eodem.
Partis appellatiōe. folio. cccxlviij.
Patientia. co.
Patria. eodem.
Patriarcha. eodem
Patronus. codez.
Peccatum. eodez.
Peculium. cccxlix.
Pecunia. ccclx.

Pedagium. eodez.
Pena. ccclv.
Penitentia. ccclviij.
Percuſſio. ccclix.
Peregrinus. eo.
Periculum. eodez.
Periurium. eodez.
Permiſſio. ccclxj.
Permutatio. eodē.
Perplexitas. eod.
Pertinax. ccclxij.
Perſeuerantia. eod.
Perſona miſerabil'. eod.
Perſonatus. eod.
Pietas. eo.
Pignus. eod.
Pigritia. ccclxiij.
Pirata. eod.
Placere. eo.
Pollicitatio. ccclxiiij.
Pollutio. eo.
Portio canonica. eo.
Poſſeſſor bo. fi. eo.
Poſtulatio. eodez.
Poſthumus. eodē.
Prebenda. eodez.
Precarium. eodem.
Precaria. ccclxv.
Preceptum. eodez.
Predicare. ccclxviij.
Preces. eod.
Precedentia. eodez.
Precioſum. eodez.
Precipitatio. eodez.
Predia vrbana. ccclxix.
Predo. eo.
Prefatio. eo.
Prelatus eodem.
Preſcriptio. eodē.
Preſumptio ccclxxv.
Primas. ccclxxvj.
Primitia eo.
Princeps. eodem.
Priuilegium. eodē.
Probatio. ccclxxvij.
Procurator. eo.
Proditio. eodem.
Prodigalitas. eodē.
Profeſſio. eodem.
Promiſſio. ccclxxviij.
Proprietas. eodē.
Proſoneta. eodē.
Proteſtatio. eodē.
Prouincia. eodez.
Prudentia. eodem.
Pubes. ccclxxix.
Publicum. eodē.
Pudicus. eo.
Pudicitia. eo.
Punitio. eo.
Purgatio. eodē.
Purgatorium. eo.
Purifica. poſt partum eodem.
Puſillanimitas eo.

Quadrageſima folio eo.
Quarta trebellia. eo.
Queſtuarij. eo.
Queſtus. ccclxxx.

Rancor. folio eodē.
Ratio. eodem.
Ratiocinia. eodē.
Raptor. eodem.
Rapina. eo.
Ratihabitio. ccclxxxj.
Recōpenſatio. eo.
Recuſari eodem.
Regularis. eo.
Religioſus. eo.
Religioſꝰ locꝰ. ccclxxxviij.
Reliquie. ccclxxxix.
Remiſſio. eodem.
Remittere. eodem.
Renunciatio. eodem.
Repreſalia. cccxc.
Reſidere. cccxcj.
Reſcriptū. eodē.
Res. eodē.
Reſtitutio. eodē.
Reſuſcitatus. ccccij.
Reuelare. eodem.
Reuerentia. eodē.
Rigor. eodem.
Riſus. eodē.
Rixa. eod.
Rogationū dies. cccciiij.

Sacerdos fo. cc. cciij.
Sacramentum. eodē.
Sacrilegium. ccccv.
Sacriſta. eodem.
Sagittarius. eodez.
Salarium. eodez.
Sanctus. eo.
Saracenꝰ. eo.
Satiſfcatio. eo.
Scandalum. ccccvj.
Scientia. ccccvij.
Sciſma. eo.
Scriptura. ccccviij.
Scurrilitas. eodez.
Secretum. eo.
Seditio. eodē.
Senſualitas. eod.
Sententia. eodez.
Sepultura. cccix.
Seruitus. ccccxij.
Sigillum. ccccxij.
Simonia. eodē.
Simplicitas. ccccxxj.
Simulatio. eo.
Sobrietas. ccccxxij.
Societas. eodez.
Sodomia. ccccxxv.
Solicitudo. eodē.
Solutio eodē.
Sors. ccccxxvij.
Spectacula. ccccxxiij.
Sponſalia. eodez.
Statutū. ccccxxxj.
Stipulatio. ccccxxxiij.
Stola. eod.
Studium. eodem.
Stultitia. eod.
Stultus. eo.
Stuprum. eodem.
Suſpitio. ccccxxxiiij.
Subarratio. eodē.
Subdelegare. eo.
Subditus. eodez.
Subdiaconus. eod.

Subornatio. eodem.
Subſannatio. eo.
Subſtitutio. eodem.
Subtilitas. ccccxxxvij.
Succeſſio. eodē.
Succeſſor. eodē.
Suffragia. eod.
Superbia. eodē.
Superſtitio. ccccxxxviij.
Suſpenſio. ccccxxxix.
Suſpitio. ccccxlij.
Suſurratio. eo.

Tabellio. fo. eodem.

Taciturnitas. ccccxliij.
Talliam. eodem.
Tantum. ccccxliiij.
Temperantia. eod.
Temere. eodē.
Temeritas. eodē.
Tempus. eodē.
Tergiuerſator. eodem.
Tentare. eodē.
Teſtamentum. eodem.
Teſtes. ccccxlviij.
Theſaurus. ccccl.
Timor. eodem.
Tolerantia. eod.
Tonſura. eodem.
Torneamentum. eo.
Torpor. cccclj.
Tortura. eodem.
Tranſactio. eod.
Tranſitus. cccclij.
Treuga. eodem.
Tributum. eod.
Triſtitia. eodem.
Tribulatio. eodē.
Turpe lucrum. eo.
Tumor. eodem.
Tutela. eodem

Vana gloria. folio. cccclij.

Vaſa ſacra. eod.
Vaſallus. eodē.
Vectigal. eodem.
Violatio virginum. eod.
Venatio. eodem.
Venditio. eodem.
Veneficium. eo.
Veniale peccatum. eodē.
Verberatio. eodem.
Veſtis. eodem.
Vicarius. ccccliiij.
Vidua. eodem.
Villicus. eodē.
Vendicatio. eo.
Violentia. eodē.
Virginitas. eo.
Virtus. cccclv.
Vis. eodem.
Viſitatio eodem.
Vitiatus corpore. eodē.
Vitium. eodem.
Vnanimiter. eo.
Vniuerſitas. cccclvj.
Vnctio extrema. eo.
Voluntas. eodem.
Votum. cccclvij.
Vſucapio. cccclxiij.
Vſura. ccccxliiij.
Vſus clauium. cccclxxvij.
Vſus. eodem.
Vſuffructus. eo.
Vxor. cccclxxix.

Hypocriſis.

folio. cccclxxx.
Hypotheca. eodem.
Yronia. eodem.
Yſtrio. eodem.

Zelus. fo. cccclxxx.

Explicit prima tabula.

Secūdo pn̄s tabula

noia doctorū ſacre theologie ⁊ vtriuſq̧ iuris q̄ ſūt cōtēti i p̄fata ſumma auriga. ⁊ fidelissimi duces īdicabit. ⁊ in allegādo eoꝝ abreuiatiōes q̄ ſunt īfra ſcripta or dine alphabeti ordinata nō ſm eoꝝ antiq̄tatem vl excellētiā adnotata: vz in ſacra ſcriptura ſeu Theologia.

Albertus magnus ordinis p̄dicatorū.
Alexāder. ſcz de ales ordinis minorum.
Alexāder lōbar. de ale ādria ordi. mi.
Ambroſius doctor eccleſie Sanctus.
Anſelmus cartuarieſis archiep̄s ſctūs.
Augustinus doctor eccleſie ſanctus.
Aureolus. ſ. petr⁹ aureolus ordi. mino.

¶ In iure Canonico vel Ciuili.

Abbas Alanus.
Arberic⁹ de roſate. Albertus papieñ.
Alexander de imola.
Alexāder neno vincētius.
Andreas barbatius ſiculus.
Angelus: ſcilicet de peruſio.
Angelus aretinus ſeu de aretio.
Antonius de butrio.
Archidiaconus.
Azo.

¶ Summiſte.

Aluarus ordinis minorum.
Archiep̄s Florentin⁹ ordinis p̄dicatoꝝ.
Astenſis ordinis minorum.
Augustinus de anconia.

¶ In ſacra ſcriptura ſeu theolo.

Beda.
Bernardus Sanctus.
Bonauentura ordinis mino. ſanctus.

¶ In iure canonico vel ciuili.

Baldus. ſ. de Peruſio.
Bartolus videlicet de ſaxo ferrato.
Bernardus gloſſator decretalium
Bartholomeus Brixienſis
Bartolomeus cepola veronenſis.
Bonagratia.
Butrigarius. ſ. Jacobus butrigarij.

¶ Summiſte.

Bernardinus de ſenis or. mi. ſanctus.
Bernardinus cardinalis ordinis mi.

¶ In ſacra ſcriptura ſeu theo.

Caſſianus.
Ciprianus martyr.

¶ In iure canonico ſeu ciuili.

Calderinus qui fuit Joānes calderini.
Cardinalis. ſ. Frāciſcus de zabarellis.
Cynus.
Collectarius.
Cōpoſtelanus cui nomen Bernardus.
Clarus ordinis minorum ſummiſta.

¶ In ſacra ſcriptura ſeu theo.

Damaſcenus.
Dioniſius.
Dynus. vtriuſq̧ iuris doctor.
Dn̄icus de ſancto georgi. canoniſt.

¶ Summiſte.

Directoriū iuris qui fuit Petrus caſuele ordinis minorum.

¶ In ſacra ſcriptura ſeu theolo.

Egidius ordinis cremitarum.
Frā. ſ. Frāciſcus de mayronis or. min.
Franciſcus de ampulis ordi. minorum.

¶ In iure canonico vel ciuili.

Federicus de ſenis.
Florianus.
Franciſcus vercellenſis.
Franciſcus de ramponibus.
Franciſcus de albertarijs.
Franciſcus tigni de piſis
Franciſcus de aretio ſeu aretinus.
Fulgoſius. i. Raphael fulgoſius.

¶ In ſacra ſcriptura ſeu theol.

Gilbertus.
Grego. i. ſanct⁹ Gregori⁹ doctor eccle.
Gullelmus de marta or. minorum.

In iure canonico vel ciuili.

Gabriel de oſſeletis mutinenſis.
Garſias.
Gaſpar de calderinis.
Gemi. i. Domicus de de ſancto geminia
Girardus de ſenis.
Gofredus.
Gratianus compilator decreti.
Guido de ſuz aria.
Guido epiſcopus concordienſis.
Gullelmus de cunco.
Gullelmus naſon.
Gulleln⁹ de mōte laudun o qui ſcripſit ſup clementinas ⁊ allegat̄ ſic laudun⁹.
Gullelmus durandi qui fecit ſpeculum.

¶ Summiſte.

Girardus obdonis ordi. minorum.
Gregorius de arimino.
Gualdenſis.
Gualterius epũs pictauienſis or. mino.
¶ In ſacra ſcriptura ſeu theo.
Henricus de gandauo.
Hieronymus doctor eccleſie ſanctus.
Hugo. de ſancto victore.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Henricus boych.
Hermanus magnus legiſta.
Hoſtienſis lumen iuris canonici.
Hug. qui fecit multas gloſſas ſuper decretum.
Hugo vercellenſis.
Hugolinꝰ dela fontana gloſſator iuris ciuilis.
¶ In ſacra ſcriptura ſeu theo.
Ioãnes ſcoti ordinis minoꝝ q̇ allegatur ſic ſcotus.
Ioannes denoto ordinis mino. ſiculus.
Ioãnes deneapoli ordinis p̃dicatoꝝ.
Ioannes de ripolis.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Iacobus butrigarius q̇ allegatur butrigarius.
Iacobus lotharius.
Iacobus de beluiſio.
Iacobus de rauena.
Iacobus de arena.
Innocentius papa ſplendor canoniſtarum.
Ioannes theutonicus gloſſator decreti.
Ioannes fauentinus.
Ioannes de faucona.
Ioannes de deo hiſpanus.
Ioannes monachus cardinalis.
Ioannes andree irradiator iuris can.
Ioannes de anania.
Ioannes plagiarius de ſenis.
Ioannes de montemerio.
Ioannes de ſancto georgio bononieñ.
Ioannes calderinus qui allegatur calderinus.
Ioannes de lignano.
Ioannes de imola qui allegatur imola.
Ioannes de platea bononienſis.
Ioãnes antoniꝰ de ſancto georgio nunc epiſcopus alexãdrinus mediolanenſis
¶ Summiſte.
Iacobus de laude ordinis mi.
Ioannes de ſaxonia ordinis mino.
Ioannes de anconia.
Ioannes or. predicatorũ qui fecit ſummam confeſſorum.
¶ In ſacra theologia.
Landulphus ordinis minorum.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Lappus de caſtellione abbas.
Laurentius de pium.
Laudunꝰ vide. s. gulelmꝰ de mõte ⁊c.
Laurentius de rodulphis florentinus.
Ludouicus de roma.
Lucas de garſijs.
Magiſter ſententiarum. ſ. Petrus lombardus. princeps theologorum.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Martinus ſilimani.
Marſilius.
Mattheus romanus.
Mattheus de mathcoloſijs.
Nicolaus de lira ordinis minorũ totius biblie ſubtiliſſimus expoſitor.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Nicolaus de metharelis.
Nicolaus deneapoli.
Odoardus.
Odofredus.
Oldradus de ponte legiſta.
Oldradus de laude canoniſta qui fecit multa conſilia.
¶ In theologia.
Petrus. ideſt de tarantaſio ordinis predicatorum.
Petrus aureolus ordinis minorum.
Petrus de palude ordinis predicatorum.
¶ In iure canonico vel ciuili.
Panormita. i. nicolaus abbas ſiculus epiſcopus panormitanus.
Paulus de caſtro.
Paulus de liazarijs.
Petrus. i. de bella pertica.
Petrus helie.
Petrus de ſtagno.
Petrus de ancharano.
Pileius.
Philippus.
Philippus de peruſio.

Tabula.

Placentinus.
Petrus caſuel.i.directorium.vt.ꝫ.

¶In ſacra ſcriptura ⁊ theolo.

Rabanus.
Ricardus.ſ.de mediauilla.or.mino.
Ricardus anglicus ordinis mino.vnus ex quatuor expoſitoribus regule nr̄e.
Ricardus de ſancto victore.

¶In iure canonico vel ciuili.

Raynerius de forliuio.
Raphael fulgoſius.
Ricardus malūbra.
Rofredus beneuentanus.

¶Summiſte.

Raymundus ordinis predicatorum.
Rodoneſis guillelmus noīe gloſſator.
Raymundus ordinis predicatorum.
Rogerius.
Scotus.i.ioannes ſcot⁹ ordinis mino.

¶In iure canonico vel ciuili.

Salyçetus.
Stephanus prouincialis.
Signorolus de homodeis.

¶Summiſte.

Speculator.ſ.gullelmus durandi.
Summa confeſſorū ordinis p̄dicator̄.

¶In theologia.

Thomas de aq̄no ordinis p̄dic.ſanct⁹.
Tancredus doctor iuris canonici.

¶In theologia

Ugo de caſtro nouo ordinis minorum.
Ubaldus de peruſio.
Ubertus de bobio.
Uincentius.
Uldericus.
Iſydorus ſanctus.
Imola.i.Ioānes de Imola.
Zenſelinus doctor iuris canonici.

¶Explicit ſecunda tabula.

Tertio hec tabula ꝑ
ſimplicib⁹ declarat modū allegandi tā
theologos ꝙ̄ iura canonica et ciuilia ac
aliquas abbreuiatiões doc.n.theologi
allegantur vel in quolibetis vel.ſ.magi
ſtrum ſententiarum ſic vꝫ Bo.in.j.vel
ij.vel.iij.aut.iiij. ſubaudi ſupra magi=
ſtrum ſententiarum poſtea ponitur di.
⁊ poſt ponitur ar.j.vel.ij.⁊c.Aliquando
additur prime vel ſecūde partis ſubin
tellige eiuſdem diſtinctionis. aliquan=
do allegātur ſic vꝫ.Bo.in.j.vel.ij.⁊c.
ſuper literam.ſ.predicti magiſtri ſen=
tentiarum ſunt duo luminoſi doc.qui ali
ter allegantur vꝫ alex.⁊.S.Tho.Nam
quia fecerunt ſummam ſuper magiſtrū
ſententiarū quarū vna habet quatuor
partes.ſcꝫ illa alex.altera tantum tres
qꝺ viderim.⁊.ij.pars amborum diuidi=
tur in duas partes.Ideo allegātur ſic.
ſiceſt in prima parte vel.iij.aut.iij.alc.
in prima.vel.iij.aut iiij.ſ.parte ſumme
predicte tractatu de potentia dei vel de
ſuperbia ⁊ huiuſmodi.q.j.vel.ij.⁊c.tho.
vero allegaṫ ſimiliter in prima vel ter=
tia.ſ.parte.q.tali.ac tali.Cuꝫ vero id ꝙ
allegatur eſt in.ij.parte ſumme ipſorum
allegatur ſic in Prima Secunde vel in
ſecunda ſecunde ſcilicet in prima parte
ſecunde partis predicte ſumme.vel i ſe=
cūda parte predicte ſecūde partis pri=
cipalis ſumme.iura vero canonica alle=
gantur diuerſimode.Nam decretum:qꝛ
habet tres partes principales ⁊ ſecūda
pars habet aliam partem ſubdiſtictam
ideo ſi allegatur quod eſt in prima par=
te notatur per diſtin.⁊.c.vl.§.ſolummo
do.⁊ habet centum vnam diſtin. ſi vero
allegatur quod eſt in.ij.parte principa=
li ſic quotatur prima vel ſecūda aut.iij.
⁊ c. vſqꝫ ād tringintaſex ⁊ ſubaudi cau=
ſa qꝛ habet tringinta ſex cauſas poſt ſub
infertur.q.j.vel.ij.⁊c.quia quelibet cau
ſa habet ſuas qō.poſtea.c.⁊.§.ſi auteꝫ ꝙ
allegatur eſt in.ij.parte ſubdiſtincta ſic
quotaṫ de penitentia di.j.vel.ij.vſqꝫ ad
vij.q.habet.vij.diſtinctiões ille tracta=
tus de penitētia q̄ ponitur.33.cā ſub.q.
iij.eiuſdē cauſe:poſtea addiṫ.c.vꝉ.§.ter
tie vero partis cotēta allegantur ſic.de
conſe.di.j.vel.ij.vſqꝫ ad.v.quia tantum
quinqꝫ di.habet cuꝫ ſuis.c.⁊.§.decreta=
les autem allegantur per rubricas ſuas
⁊.c.⁊.§.Similiter ſextus liber ⁊ clemen
tine quibus rubricis additur.li.vj.vel
in cle.vt appareat non eſſe in decretali=
bus quod allegatur ſꝫ in altero iſtorum
aduerte etiaꝫ ꝙ non ſemper quotatur.c.
et tunc id quod ſequitur immediate ad
rubricam eſt principium capli.ſimiliter
quando eſt in cle.loco.c.ponitur cle.j.vꝉ
ſecunda aut principium ipſius capituli.
⁊ ſic allegaṫ vꝫ cle.ſi gratioſe de reſcri.
⁊ hmōi.Ius vero ciuile allegatur cōmu
niter ꝑ.l.⁊.§.ſub ſuis rubricis ⁊ ſi eſt in
codice proponūtur Rubri.C.eleuatū.ſi
ē in digeſtis ꝓponūtur duo.ff.Si ꝟo eſt
in libro inſtitutionū prepōitur ſic inſti.q̄
ſolum poſt Ru.§.habet non leges.Fal=
lunt ab hac regula tres libri. Primus
eſt codex in quo quia ſunt multe auten=
tice quando talis autentica allegatur
quotatur ſic auṫ.vꝫ ad hoc.C.de vſu.vꝉ
auṫ.caſſa.C.ꝺ ſa.ſan.ecc.Naꝫ talis auṫ.
eſt poſita ſub tali Rub.⁊ ſic incipit vt ſe=
quitur ad iſtud auten. alius liber au=
tenticorum quia allegatur ſic in auten.
ſub Ru.ſua.§.ſolum aliquando ponitur
collatione prima vel ſecunda vſqꝫ ad no
uē quia habet collationes nouem.

¶ Tertius liber eſt de vſibus feudorum
qui allegatur ꝑ rubricas ſuas.⁊.c.⁊.§.
vnum tamen notabis qꝺ licet aliquan=
do ca.vel.l.preponantur Ru.vel poſt=
ponantur nihil eſt.ſummiſte vero alle=
gantur aliq̇ ꝑ titulos aliq̇ ꝑ Ru. quidam
per libros ⁊ hmōi.Et aduerte qꝺ q ñ al=
legatur hoſti.vꝉ Gof.ſine Ru.cōiter ta=
le dictum in ſua ſumma ſub titu.de tali
materia.⁊ ne propter abbreuiatiões mul
tas qui erret in fine huius ſumme ponā
omnes Ru.tam iuris canonici quam ciui=
lis ex q̄bus poterit intelligere eaꝝ abbre
uiatiões.ſiꝉr hic iferā aliquas abbreuia=
tiões quib⁹ ſepi⁹ vtor in hac ſumma ali=
qñ ponitur ſub Ru.codicis dicitur au=
tentica qñ non ponitur in codice dicitur

autētico quod quidem eſt liber autenticorum ⁊ ſequitur ad eum. Ru.ſua.
C.ſi eſt eleuatū dicit Codice: ſi nō eſt eleuatum dicitur capitulo.
cle.i. clementina.
Cōcor.i.cōcordat vel cum cōcordantijs.
d.i.dicto.vel dicta vel dictis.
di.i.diſtinctione.
Eo.i. codē titulo vel capitulo. ⁊ hmōi.
Ea.i.eadem di.vel cauſa vel .q.
Fi.i.finali. vel in fine.
gloſ.i. Gloſſa.
li.i.libro.
Not.i.nota.vel notatur vel notata.
Ob.i.obſtat.
Opi.i.opinio.
Opo.i.opponitur.
q.i.queſtione.
Rū.i.reſpondeo vel reſpondet.
Rub.i.rubrica.
ti.i.titulo.
tex.i.textus
ꝟ.i.verbo vel verſiculo.
Eya ergo pr̄es ⁊ fratres ꝑperate ⁊ currite ⁊ vt peritiam caſuum cōſciētialium poſſitis habere hanc angelicā ſummā perlegite quā ſi more mūdorum animalium ruminabitis in caſibus conſcientie non errabitis.

Explicit tertia Tabula.

Rubrice iuris ciuilis et canonici et primo Rub.ffoꝝ.ꝛ pmo.ff. veteris cõtinentis. xxiiij. libros partia les deſignatos per numerum, infra po ſitum a latere ſiniſtro.

1 ADoptionibus.
4 Alienatione iudicij mutãdi cauſa facta.
Ad legem aquiliam.
9 Ad exhibendum.
10 Aleatoribus.
11 Ad legem rhodiam de iactu.
14 Ad ſenatuſcõſultum macedonianum.
14 Ad velleianum.
16 Actionibus empti ꝛ venditi.
19 Arbitris.
4 Quorum poſſeſſionibus.
12 COnſtitutionibus principum.
1 Calumniatoribus.
3 Capitis diminutione.
13 Communia prediorum.
8 Cõmuni diuidundo iudicio.
10 Conditione cauſa data.
12 Conditione ob turpem cauſam.
12 Conditione indebiti.
12 Conditione ſine cauſa.
12 Conditione furtiua.
13 Conditione ex lege.
13 Conditione triticaria.
13 Conſtituta pecunia.
13 Commodati vel econtra.
13 Conpenſationibus.
16 Contrahenda emptione.
1 DIuiſione rerum.
18 Dolo malo.
4 Depoſiti vel econtra.
16 Diſtractione pignorum.
10 Donationibus inter virum ꝛ vxorem.
24 Diuortijs.
24 EO per quem factum eſt.
2 Edendo.
2 Eo quod metus cauſa.
4 Ex quibus cauſis maiores.
4 Eo quod certo loco.
13 Exercitoria ratione.
14 Eſtimatoria actione.
16 Edilicio edicto ꝛ d̃ redhibitoria actiõe.
21 Euictionibus ꝛ dupli ſtipulationibus.
21 Exceptione rei tradite.
21 FErijs ꝛ dilationibus.
2 Fideicommiſſaria hereditatis
5 petitione.
Finium regundorum.
Familie herciſcunde.
10 Fide inſtrumentorum.
10 Fundo dotali.
12 Fugitiuis ſeruis.
22 HIs q̃ ſunt ſui vel alieni iuris.
11 His qui notantur infamia.
2 His q̃ deiecerũt vel effuderũt.
3 Hereditate vel actione vendita.
9 IUſtitia ꝛ iure.
18 Juriſdictione omniũ iudicum.
1 Jn ius vocando.
2 Jn ius vocati vt eant.
2 Jn integrum reſtitutionibus.
4 Judicijs.
5 Jnofficioſo teſtamento.
5 Jnterrogatorijs actionibus.
11 Jureiurando.
12 Jn litem iurando.
12 Jnſtitoria actione.
14 Jn rem verſo.
15 Jn diem adiectione.
18 Jn quibus cauſis pignus tacite con trahatur.
20 Juris ꝛ facti ignorantia.
22 Jure dotium.
23 LEgibus ꝛ ſenatuſcõſultis ꝛ lõ
1 ga conſuetudine.
18 Lege cõmiſſoria.
3 Lege rhodia de iactu.
19 Locati ꝛ conducti.
4 MInoribꝰ vigintiquinq̧ annis.
7 Mandatis principum.
11 Mortuo inferendo.
17 Mandati vel econtra.
2 NE quis eũ qui in ius vocatus eſt vi eximat.
Negotijs geſtis.
4 Naute caupones ſtabularij.
4 Noxalibus actionibus.
9 Nautico fenore.
22 ORigine iuris.
1 Officio conſulis.
1 Officio prefecti pretorio.

1 Officio prefecti vrbis.
1 Officio queſtorum.
1 Officio pretorum.
1 Officio prefecti vigilum.
1 Officio proconſulis ⁊ legati.
1 Officio prefecti auguſtalis.
1 Officio preſidis prouincie.
1 Officio procuratoris ceſaris.
1 Officio iudicis.
1 Officio eius cui mandata eſt iuriſditio.
1 Officio aſſeſſorum.
7 Operis ſeruorum.
2 PActis.
3 Poſtulando.
5 Procuratoribus.
5 Petitione hereditatis.
5 Poſſeſſoria hereditatꝫ petitione.
6 Publiciana in rem actione.
3 Pignoratitia actione.
15 Peculio.
17 Pro ſocio.
18 Periculo ⁊ commodo rei vendite.
19 Preſcriptis verbis.
20 Pignoribus ⁊ hypothecis.
22 Probationibus.
23 Pactis dotalibus.
2 QUod quiſq; iuris in alterũ ſtatuerit.
2 Qui ſatiſdare cogãtur.
3 Qui notantur infamia.
3 Quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine.
4 Quibus ex cauſis maiores.
4 Quod metus cauſa.
7 Quãdo dies vſuſfructus legati cedat.
7 Quibus modis vſuſfructus amittatur.
7 Quemadmodum vſuſfructuarius caueat.
8 Quemadmodum ſeruitus amittatur.
11 Quibus rebus ad eundem iudicem eatur.
14 Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negocium.
Quando actio de peculo eſt annalis.
15 Quod iuſſu.
15 Quibus modis pignus tacite contrahitur.
20 Que res pignori obligari non põt.
20 Qui potiores in pignoribus habeant.
20 Quibꝰ modis pignus vel hypotheca ſoluitur.
11 REꝝrum diuiſione et qualitate.
4 Receptꝫ arbitris ⁊ q̃ arbitriũ.
6 Rei vendicatione.
11 Religioſis ⁊ ſumptibus funerum.
12 Rebus creditis ⁊ ſi certũ petatur.
18 Reſcindenda venditione.
19 Rerum permutatione.
13 Ritu nuptiarum.
24 Repudijs ⁊ diuortijs.
1 STatu hominum.
1 Senatoribus.
2 Si q̃s iꝰ dicẽti nõ obtẽpauerit.
2 Si quis in ius vocatus nõ ierit.
2 Si ex noxali cauſa agatur.
2 Si quis cautionibus iudicio ſiſtendi.
5 Si pars hereditatis petatur.
6 Si ager vectigalꝫ vl' ẽphyteoticariꝰ pe.
7 Si vſufructꝰ pe. vl' ad aliũ ꝑtiere neget.
8 Seruitus.
8 Seruitutibus ruſticorũ prediorum.
8 Seruitutibus vrbanorum prediorum.
8 Si ſeruitꝰ vendicetur vel ad alium pertinere negetur.
9 Si quadrupes pauperiẽ feciſſe dicat.
11 Sepulchro violato.
2 Sponſalibus.
11 Seruo corrupto.
11 Seruis fugitiuis.
11 Si menſor falſum modum dixerit.
22 Si certum petatur.
18 Seruis exportandis.
2 TRanſactionibus.
13 Triticaria.
14 Tributoria actione.
22 Teſtibus.
22 Traiectitia pecunia.
6 USufructu ⁊ queadmodũ q̃s vſufructu vtatur.
7 Uſufructu accreſcẽdo.
7 Uſufructu earũ rerũ q̃ vſu ꝯſumuntur.
7 Uſu ⁊ habitatione.
7 Uſufructuarius queadmodũ caueat.

22 Uſuris ⁊ fructibus.

Rubrice Infortiati ↄtinētis q̄tuordeciȝ libros par tiales repreſentatos per numerū infra ſcriptum a latere ſiniſtro.

1 ACtione rerum amotarū.
2 Adminiſtratiōe ⁊ periculo tutorum.
5 Autoritate ⁊ cōſenſu tutorum.
5 Acquirenda vl' admi. hereditate.
5 Ad ſenatuſconſultū ſiluianū.
6 Annuis legatis ⁊ fideicōmiſſis.
10 Alimentis ⁊ cibarijs legatis.
10 Auro ⁊ argento legato.
10 Adimendis ⁊ transferēdis legatis.
12 Ad legem falcidiam.
14 Ad ſenatuſconſultum trebellianum.
14 Aſſignandis libertis.
14 Ad ſenatuſconſultum tertullianū.
1 Agnoſcendis vel alendis liberis.
13 BOnorū poſſeſſione furioſo muto.
13 Bonorum poſſeſſione ↄtra tabulas.
13 Bonorū poſſeſſione ſecundum tabulas.
13 Bonorum poſſeſſio. ex teſtamento militis.
13 Bonis libertorum.
1 COncubinis.
2 Confirmando tutore vel curatore.
3 Contrario iudicio tutele et vtili actione.
3 Curatoribus furioſis.
4 Conditionibꝰ inſtitutionū.
11 Cōditionibꝰ ⁊ demonſtrationibꝰ.
14 Contra tabulas.
14 Collatione bonorum.
13 conȷungendis cum emancipato liberis eius.
14 Carboniano edicto.
9 DOte prelegata.
13 Dotis collatione.
EXcuſationibus et temporibus earum.
Excuſatione tutorum.
5
3 Eo, qui pro tutore vl' curatore negocia geſſerit.
3 HIdeiuſſoribꝰ ⁊ nominatoribꝰ et heredibꝰ tutorum et curatorum.
9 Fundo inſtructo et inſtrumento legato.
14 GRadibus ⁊ affinitatibus ⁊ nominibus eorum.
5 HIs que in teſtamēto delentur.
5 Heredibus inſtituendis.
11 His que pene cauſam in teſtamento relinquuntur.
11 His que pro non ſcriptis habentur.
11 His quibus vt indignis.
2 IMpenſis in rebus dotalibus factis.
5 Iniuſto rupto et irrito teſtamento.
5 Iure deliberandi.
6 Iure codicillorum.
14 Iure patronatus.
LIberis agnoſcendis.
2 Legitimis tutoribus.
4 Liberis ⁊ poſthumis.
6 Legatis ⁊ fideicommiſſis. i.
7 Legatis ⁊ fideicōmiſſis. ij.
8 Legatis ⁊ fideicōmiſſis. iij.
11 Liberatione legata.
13 Legatis preſtandis cōtra tabulas bonorum poſſeſſione petita.
14 Liberis vniuerſitatum.
4 MAgiſtratibus conueniendis.
9 Militari teſtamento
10 OPtione ⁊ electione legata.
14 Obſequijs a liberis ⁊ libertis.
14 Operis libertorum.
10 PEculio legato.
Pena legata.
3 QUi petāt tutores vel curatores.
3 Quādo ex facto tutorum vl' curatorum.
4 Quod cum falſo tutore.
6 Quemadmodū teſtamēta aperiantur.
15 Quando dies legatorum cedit
14 Quibus nō cōpetit bonorū poſſeſſio.
14 Quis ordo in bonorum poſſeſſiōe ſeruetur.

4 Reb⁹ eoꝝ q̄ ſub tutela vel cura ſunt ſine decreto nō alienādis vel ſupponendis.
11 Rebus dubijs.
11 Regula cathoniana.
1 Soluto matrimonio ꝛ quēadmodum dos petatur.
2 Si mulier ventris noīe in poſſeſſionē mittatur.
2 Si mulier vētris noīe calumnie cauſa.
3 Suſpectis tutoꝛibus ac curatoꝛibus.
6 Si omiſſa cauſa teſtamēti.
6 Si quis aliquem teſtari pꝛohibuerit.
10 Seruitute legata.
10 Supellectili legata.
2 Si cui pluſq̄ per.l.falcidiam.
14 Si tabule teſtamēti extabant.
14 Si a parente quis fuerit manumiſſus.
14 Si quid in fraudem patroni factum ſit.
14 Si tabule teſtamenti nulle extabunt.
14 Succeſſoꝛio edicto.
14 Suis ꝛ legitimis heredibus.
3 Tutelis.
3 Teſtamentaria tutela.
5 Tutoꝛibus ꝛ curatoꝛib⁹ datis ab his.
4 Tutelis ꝛ rationibus diſtrahendis.
5 Teſtis et cui teſtamenta facere poſſunt.
10 Tritico vino ꝛ oleo legato.
2 Uentre inſpiciendo.
4 Ubi pupill⁹ educari vł moꝛari debeat.
5 Uulgari ꝛ pupillari ſubſtitutione.
10 Uſu ꝛ vſufructu legato.
13 Ut legatoꝛum cā caueatur.
3 Ut in poſſeſſione legatoꝝ.
14 Uentre in poſſeſſione mittendo ꝛ curatoꝛe eius.
14 Unde legitimi.
14 Unde liberi cognati.
14 Unde vir ꝛ vxoꝛ.
14 Ueteranoꝝ ꝛ militū ſucceſſione.
14 Ut ex legib⁹ ꝛ ſenatuſcōſultis bonorum poſſeſſio detur.

¶ Rubꝛice.ff.noui cōtinētis.xij.libros partiales denotatos per numerū infra poſitum a latere ſiniſtro.

1 Aqua pluuiali arcenda.
2 Ademptione libertatis.
3 Acquirendo rerum dominio.
3 Acquirenda poſſeſſione.
5 Aqua quotidiana ꝛ eſtiua.
5 Arboꝛibus cedendis.
6 Actionibus ꝛ obligationibus.
8 Acceptilationibus.
9 Arboꝛum furtim ceſarum.
9 Abigeis.
10 Accuſationibus ꝛ inſcriptionibus.
10 Ad legem iuliam maieſtatis.
10 Ad legem iuliam de adulterijs.
10 Ad legem iuliam de vi publica.
10 Ad legē coꝛneliam de ſicarijs.
10 Ad legem coꝛneliam de falſis.
10 Ad legem pompeiā de parricidijs.
10 Ad legem iuliam repetundarum.
10 Ad legē iuliam de annona.
10 Ad legem iuliā de vi priuata.
10 Ad legē iuliā peculatus.
10 Ad legem iuliam ambitus.
10 Ad legem fauiā de plagiarijs.
10 Ad ſenatuſconſultum turpilianum.
11 Appellationibus ꝛ relationibus.
11 A quibus appellare non licet.
11 Appellationibus recipiendis.
11 An per alium cā appellationis.
12 An eum a quo appellatur aliam cauſam.
12 Ad municipales ꝛ de incolis.
12 Albo ſcribendo.
12 Adminiſtratione rerum ad ciuitatem pertinentium.
4 Bonis iudicis autoꝛitate poſſidendis.
10 Bonis damnatoꝛum.
10 Bonis eoꝝ qui ante ſententiam moꝛtem ſibi conſciuerunt.
2 Colluſione detegenda.
4 Confeſſis.
4 Ceſſione bonoꝛum.
4 Curatoꝛe bonis dādo.
5 Cloacis.
9 Concuſſionibus.
9 Crimine expillate hereditatis.
9 Crimine ſtellionatus.
9 Collegijs illicitis ꝛ coꝛpoꝛibus.

10 Cuſtodia reorum ⁊ exhibitione.
10 Cadaueribus punitorum.
11 Captiuis ⁊ poſtliminio reuer.
12 Caſtrenſi peculio.
12 Cenſibus.
1 DAmno infecto.
1 Donationibus.
1 Donatione cauſa mortis.
9 Diuerſis ⁊ tẽporalibus preſcriptio.
9 Doli mali exceptione.
7 Duobus reis conſtituendis.
12 Decurionibus ⁊ eorum filijs.
12 Decretis ab ordine faciendis.
12 EUictione libertatis.
4 Ex quib⁹ cauſis in poſſeſſionẽ eatur.
6 Exceptionibus ⁊ preſcriptionibus.
6 Exceptione rei iudicate.
6 Exceptione doli mali.
9 Extraordinarijs criminibus.
9 Effractoribus ⁊ expilatoribus.
11 Eum qui appellauerat in prouincia.
12 Extraordinarijs cognitionibus.
2 FIdeicõmiſſarijs libertatib⁹.
5 Fluminibus ⁊ ne quid in flu=mine publico ripa ve eius fiat
5 Fonte.
8 Fideiuſſoribus ⁊ mandatoribus heredibus tutorum ⁊ curatorum.
9 Furtis.
9 Furti aduerſus nautas.
5 Furibus balnearijs.
5 G Lande legenda.
2 IUre aureorum anulorum.
5 Interdictis ſeu extraordinarijs actionibus.
5 Itinere actuqꝫ priuato.
9 Iudicatum ſolui.
9 Incendio ruina naufragio.
8 Iniurijs ⁊ famoſis libellis.
10 Interdictis ⁊ relegatis ⁊ deportatis
1 Iure fiſci.
2 Iure immunitatis.
12 LIberali cauſa.
15 Locis ⁊ itineribus publicis.
5 Loca publico fruendo.
5 Libero homine exhibendo.
5 Liberis exhibendis deducendis.
5 Litigioſis.
11 Libellis dimiſſorijs.
12 Legationibus.
2 MAnumiſſionibus.
2 Manumiſſis vindicta.
2 Manumiſſionib⁹ q̃ ſeruis.
2 Manumiſſis teſtamento.
21 Muneribus ⁊ honoribus.
2 NAtalibus reſtituendis.
2 Ne eo ſtatu defunctorũ poſt quinquennium queratur.
5 Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſ=ſus eſt.
5 Ne quid in loco ſacro fiat.
5 Ne quid in loco publico vel itinere fiat.
5 Ne quid i flumine publico ripa ve ei⁹ fiat quo aliter aqua fluat.
8 Nouationibus ⁊ delegationibus.
12 Nil innouari appellatione pendente.
12 Nundinis.
1 O Peris noui nunciatione.
12 Operibus publicis.
1 PUblicanis ⁊ vectigalibus.
3 Pro ſoluto.
3 Pro emptore.
3 Pro herede.
3 Pro donato.
3 Pro derelicto.
3 Pro legato.
3 Pro dote.
3 Pro ſuo.
4 Priuilegijs creditorum.
5 Precario.
8 Pactis inter emptorem ⁊ venditorem.
8 Pretorijs ſtipulationibus.
9 Priuatis delictis.
9 Preuaricationibus.
9 Popularibus actionibus.
10 Publicis iudicijs.
10 Penis.
11 Priuilegijs veteranorum.
12 Pollicitationibus.
12 Proſonetis.
2 QUi ſine manumiſſione.
2 Qui ⁊ a quibus manumiſſi.
2 Quibus ad libertatem pclamare non licet.
4 Quibus ex cauſis in poſſeſſionem.

eatur.
4 Que in fraudem creditorum facta ſunt.
5 Quorum bonorum.
5 Quorum legatorum.
5 Quod vi aut clam.
6 Quarum rerum actio non datur.
10 Queſtionibus.
11 Quis ꝛ a quo appellatur.
11 Quando appellandum ſit.
11 Que ſententie ſine appellatione reſcindantur.
4 RE iudicata ꝛ de effectu ſententiarum.
4 Rebus autoritate iudicis poſſidendis.
5 Ripa munienda.
5 Remiſſionibus.
8 Rem pupilli ſaluam fore.
8 Rem ratam habere. et de ratihabitione.
9 Receptatoribus.
10 Requirēdis reis.
11 Re militari.
12 Regulis iuris.
2 STatu liberis.
2 Si libertinus ingenuus eſſe dicatur.
2 Statu defunctorum.
4 Separationibus.
5 Superficiebus.
5 Si arbor vicine edibus impendeat.
5 Saluiano interdicto.
7 Stipulatione ſeruorum.
9 Solutionibus ꝛ liberationibus.
9 Si quis in teſtamento liber eſſe iuſſus fuerit.
9 Si familia furtum feciſſe dicatur.
9 Sepulchro violato.
10 Sententiam paſſis reſtitutis.
1 Si tutor vel curator vel magiſtratus.
11 Si pendente appellatione.
5 TAbulis exhibendis.
9 Termino moto.
6 Tigno iniuncto.
5 VSucapionibus ꝛ vſurpationibus.
5 Via publica ꝛ ſi quid in ea.
5 Ut in flumine publico nauigare liceat.
5 Via publica ꝛ itinere reficiendo.
5 Ui ꝛ vi armata.
5 Uti poſſidetis.
5 Utrobi.
7 Uerborum obligationibus.
9 Ui bonorum raptorum.
12 Uacatione ꝛ excuſatione munerum.
12 Uarijs et extraordinarijs cognitionibus.
12 Uerborum ꝛ rerum ſignificatione.

Rubrice codicis cōtinētis .xij. libros partiales repſentatos per numerū poſitū a latere ſiniſtro. Et vltimi tres libri longe poſt primos nouem compoſiti ſunt. et rubrice eorū ſeorſum ponuntur in ſequētibus.

1 APoſtatis.
1 Acceſſoribus ꝛ domeſticis.
1 Annonis.
2 Aduocatis diuerſorum iudiciorum.
2 Aduocatis diuerſorum iudicum.
2 Aduocatis fiſci.
3 Alienatione iudicij mutandi cauſa facta.
3 Ad exhibēdum.
3 Alee vſu ꝛ aleatoribus.
4 Actionibus ꝛ obligationibus.
4 An ſeruus ex ſuo facto poſt manumiſſionem.
4 Actionibus hereditarijs.
4 Actionibus empti ꝛ venditi.
4 Ad ſenatus conſultum macedonianum.
4 Ad ſenatus conſultum velleianum.
5 Alendis liberis.
5 Adminiſtratione tutorum et curatorum.
5 Alimentis pupillo preſtandis.
5 Arbitrium tutele.
5 Autoritate preſtanda.
5 Actore tutore ſeu curatore.
6 Ad ſenatuſconſultum trebellianum.
6 Ad legem falcidiam.
6 Ad ſenatuſconſultum tertullianum.
6 Ad ſenatuſconſultum orphicianum.
7 Aſſertione tollenda.
7 Acquirenda vel retinenda poſſeſſione

7 Aduerſus creditorem
7 Annali exceptione italici contractus.
7 Alluuionibus ⁊ paludibꝰ paſcuis ⁊c.
7 Appellationibꝰ ⁊ relationibus.
8 Acceptilationibus.
8 Adoptionibus.
9 Accuſationibus.
9 Ad legem iuliam maieſtatis.
9 Ad legē iuliā de adulterijs ⁊ ſtupro.
9 Ad legē iuliā de vi publica ⁊ priuata.
9 Ad legem corneliā de ſicarijs.
9 Ad legem fauiā de plagiarijs.
9 Ad legem vicelliam.
9 Ad legem corneliam de falſis.
8 Ad legem iuliam repetundarū.
9 Ad legē iuliā abolitionibus.
9 Abigeis.
9 Abolitionibus.
9 Ad ſenatuſconſultū turpillianū.
6 BOnis libertorum ⁊ iure patronatus.
6 Bonoꝝ poſſeſſione ſꝫ tabulas.
6 Bonorum poſſeſſione cōtra tabulas.
6 Bonoꝝ poſſeſſione ꝯ tabulas liberti.
6 Bonis maternis.
6 Bonis que liberis in poteſtate conſtitutis.
7 Bonis auctoritate iudicis poſſidēdis.
9 Bonis eorum qui ſibi mortem conſciuerunt.
9 Bonis preſcriptorum ſeu damnatorū.
1 COmitibus rei familiaris.
1 Contratibus iudicum ⁊ eorum
1 qui ſeruiunt circa eos.
2 Cauſis in quibus infamia irrogat.
3 Communi diuidundo.
3 Communia vtriuſq; iudicij.
3 Conſortibus eiuſdem litis.
4 Conditione indebiti.
4 Conditione ob cauſam datorum.
4 Conditione furtiua.
4 Conditiōe ob turpem cauſam.
4 Conditione ex lege ſine cauſa.
4 Conſtituta pecunia.
4 Commodati.
4 Conpenſationibus.
4 Contrahenda emptione.
4 Communium rerum alienatione.
4 Commertijs ⁊ mercatoribus.
5 Concubinis.
5 Confirmādo tutore.
5 Contrario iuditio tutele.
5 Curatores furioſi ⁊ prodigi.
6 Carboniano edicto.
6 Collationibus.
6 Codicillis.
6 Cōmunia delegatis vel fideicōmiſſis.
6 Cōditionibus incertis tā in legatis ꝙ in fideicommiſſis.
6 Caducis tollendis.
6 Communia de ſucceſſionibꝰ.
7 Communi ſeruo manumiſſo.
7 Communia de manumiſſionibꝰ.
7 Communia de vſucapionibus.
7 Colluſione detegenda.
7 Cōminatiōnes vel epiſtolas.
7 Confeſſis.
7 Cū de momentanea poſſeſſione fuerit appellatum.
8 Contrahēda ⁊ ꝯmittēda ſtipulatione.
8 Conditorem euictione pignoris ⁊ non debere
9 Cuſtodia reorum.
9 Crimine peculatus.
9 Crimine ſacrilegij.
9 Crimine expilate hereditatis.
9 Crimine ſtellionatus.
9 Calumniatoribus.
DIuerſis reſcriptis ⁊ pragmaticis ſanctionibus.
1 De fenſoribus ciuitatum.
2 Dolo malo.
3 Dilationibus.
4 Delictis defunctorum inꝗ̄tum ⁊ in ꝗbus heredes conueniātur.
4 Depoſiti.
5 Donationibus ante nuptias.
5 Dotis ꝓmiſſiōe vł nuda pollicitatiōe.
dote cauſa pecun a nō numerata.
5 Donationibus inter virum ⁊ vxorem.
5 Diuortio ſctō apō quē liberi educent.
5 Diuidenda tutela.
7 Dedititiā libertate tollenda.
8 Diſtractione pignorum.
8 Debitorem venditionem pignoris impedire nō poſſe.

8 Duob⁹ reis ſtipulandi ⁊ promitten di.

8 Donationibus.

8 Donationibus cauſa mortis.

8 Donatione ſub mō vel ſub cōditione.

1 Epiſcopis ⁊ clericis.

2 Epiſcopali audientia diuerſis capitulis.

2 Edendo.

2 Errore calculi.

2 Errore aduocatorum.

2 Etiam per procuratorem integrum reſtitutione agi poſ.

4 Eunuchis.

4 Ex delictis defunctoꝝ.

4 Exercitoria ⁊ inſtitoria actione.

4 Edilitijs actionibus.

5 Eo qui pro tutore negocia gerit.

5 Excuſationibus ⁊ tēporibus eoꝝ.

5 Excuſatione veteranorum.

6 Edicto diui.adriani tollendo.

7 Excuſatio rei iudicate.

8 Edilitijs priuatis.

8 Etiaȝ ob chirographariã pecuniaȝ pignus teneri.

8 Exceptionibus ſeu preſcriptionibus.

8 Euictionibus.

8 Emancipationibus liberoꝝ.

9 Exhibendis vel transferēdis reis.

9 Emendatione ſeruoꝝ.

9 Emendatione propinquoꝝ.

2 Filiosfamilias minore.

2 Fideiuſſoribus minoꝝ.

2 Famulis ⁊ impetratione actionum ſublatis.

3 Ferijs.

3 Familie herciſcunde.

4 Finiuȝ regundorum

5 Fide inſtrumentorū ⁊ amiſſiōe eorum.

5 Fundo dotali.

5 Fideiuſſorib⁹ tutorū ⁊ curatorū.

6 Furtis ⁊ ſeruo corrupto.

6 Fideicommiſſis.

6 Falſa cauſa adiecta legato vel fideicōmiſ.

4 Fideicommiſſarijs libertatibus.

7 Fructibus ⁊ litis expenſis.

8 Fideiuſſoribus ⁊ mandatoribus.

9 Falſa moneta.

9 Famoſis libellis.

1 Generali abſolutione.

1 Hereticis ⁊ manicheis

1 His qui in eccleſia ↄfugiunt

1 His qui in eccliſia manumittuntur.

2 His qui ad ſtatuas confugiūt.

2 His qui potentiorum nomine.

2 His que vi metuſ ve cauſa fiūt.

4 His que veniã etatis impetrauerunt

5 Hereditate vel actione vēdita.

6 Heredibus tutorum.

6 Heredibus inſtituendis.

6 His quibus vt indignis.

6 His que pene nomine relinquuntur.

9 His que ſub modo legati ſeu fideicommiſſi relinquuntur.

6 His qui ante apertas tabulas.

6 Heredibus decurionū

7 His qui nō a dn̄o manumiſſi ſunt.

7 His qui per metum iudicis non appellauerunt.

8 His q̄ i prioꝝ creditoꝝ loco ſuccedūt.

9 His q̄ parentes vel liberos occiderunt

9 His qui ſibi aſcribunt i teſtamēto.

9 His qui latrones vel alijs criminibus reos occultant.

1 Iuſtiniano codice confirmando.

1 Iuſtiniano codice emendando.

1 Iudeis.

1 Iuris ⁊ facti ignorantia.

2 In ius vocando.

2 In integrum reſtitutione minorum.

2 In quibus cauſis in integrū reſtitutio neceſſaria non eſt.

2 In integrum reſtitutione poſtulata ne quid noui innouetur.

2 Iureiurando propter calumniam.

3 Iudicijs.

3 Iuriſditione omnium iudicum ⁊ de foro competenti.

3 In quibus caſibus militantes fori preſcriptione vti non poſſunt.

3 Inofficioſo teſtamento.

3 Inofficioſis donationibus.

3 Inofficioſis dotibus.

4 Iure emphiteotico.

5 Inceſtis ⁊ inutilibus nuptijs.

5 Interdicto matrimonio inter pupillum ⁊ tutorem ⁊ curatorem.
5 Iure dotium.
5 In quibus cauſis tutorem habenti tutor vel curator dari non poteſt.
5 In litem iurando
6 In litē dando tutore vel curatore.
6 Iure aureorum anulorum.
6 Inſtitutionibus ⁊ ſubſtitutiōibus vel reſtitutionibus ſub conditione factis.
6 Impuberū ⁊ alijs ſubſtitutionibus.
6 Iure deliberandi ⁊ adeunda vel acquirenda hereditate.
6 Indicta viduitate tollenda.
7 Ingenuis et manumiſſis.
7 Indicta libertate.
7 In quibus cauſis ceſſat longi temporis preſcriptio.
8 Interdictis.
8 In quibus cauſis pignus tacite cōtrahitur.
8 Iure dominij impetrando.
8 Inutilibus ſtipulationibus
8 Ingratis liberis.
8 Infantibus expoſitis liberis ⁊ ſeruis.
8 Infirmandis penis celibatus et orbatus.
8 Iure libertorum.
9 Iniurijs
1 Legibus et conſtitutionibus principum.
3 Litis conteſtatione.
3 Lege aquilia.
4 Locato ⁊ conducto.
5 Legitima tutela.
9 Libertinis ⁊ eorum filijs.
6 Libertis preteritis ⁊ exheredatis.
6 Legatis.
6 Legitimis heredibus.
7 Lege fuſia canina tollenda.
7 Latina libertate tollenda.
7 Liberali cauſa.
7 Longi temporis preſcriptione.
8 Litigioſis.
8 Luitione pignoris.
9 Liberis exhibendis ſeu deducendis.
1 Mandatis principum.
1 Modo mulctarum.
1 Magiſtratibus municipalium.
4 Mandati vel econtra.
4 Monopolis et conuentu negociatorum.
5 Magiſtratibus conueniendis.
8 Manumiſſione pignoris.
8 Mortis cauſa donationis.
9 Mulieribus que ſeruis proprie ſe iunxerunt.
9 Mutatione nominis.
9 Maleficis et mathematicis.
1 Nouo codice componendo.
1 Noua conſtitutio Federici.
1 Nec ſanctū baptiſma iteretur.
1 Nemini licere ſignum ſaluatoris
1 Ne iudeis chriſtianum mancipium
2 Nemini liceat potentioribus.
2 Nec fiſcus vel reſpublica.
2 Negocijs geſtis.
3 Ne quis in ſua cauſa iudicet.
3 Noxalibus actionibus.
4 Ne vxor pro marito vel econtra conueniatur.
4 Ne filius pro patre vel pater pro filio.
4 Non numerata pecunia.
4 Nautico fenore.
4 Nundinis et nouis mercationibus
4 Noua vectigalia inſtitui non poſſe.
5 Nuptijs.
5 Ne fideiuſſores dotium dentur.
5 Ne pro dote mulieris.
5 Naturalibus liberis et matribus eorum.
5 Ne tutor vel curator vectigalia conducunt.
6 Neceſſarijs ſeruis heredibus inſtituēdis vel ſubſtituendis.
7 Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium queratur
7 Nullo iure quiritum tollendo.
7 Nec rei dominice vel templorum vendicatio temporis exceptiōe ſubmoueatur.
7 Ne liceat in vna eademq́ʒ cauſa tertio prouocare.
9 Nouationibus ⁊ delegationibus.
9 Nili aggeribus non rumpendis.

9 Ne ſine iuſſu principis.
Officio prefecti pretorio.
1 Officio prefecti pretorio affrica.
1 Officio prefecti vrbis.
1 Officio magiſtri militum
1 Officio prefecti queſtoris.
1 Officio magiſtri officiorum.
1 Officio comitis ſacrarū largitionum.
1 Officio comitis rerum priuatarum.
1 Officio comitis ſacri patrimonij.
1 Officio proconſulis ⁊ legati.
1 Officio comitis orientis.
1 Officio prefecti auguſtalis.
1 Officio vicarij ⁊ prefecti.
1 Officio pretorum.
1 Officio rectoris prouincie.
1 Officio prefecti vigilum.
1 Officio ciuilium iudicum.
1 Officio militarium iudicum.
1 Officio diuerſorum iudicum.
1 Officio eius qui vicem alicuius iudicis obtinet.
1 Officio iudicis alexandrie.
3 Ordine iudiciorum.
6 Operis libertorum.
6 Obſequijs patrono preſtandis
7 Ordine cognitionum.
8 Operis noui nunciatione.
8 Operibus publicis.
Paganis ſacrificijs ⁊ templis.
1 Precibus imperatori offerendis.
2 Pactis.
2 Poſtulando.
2 Procuratoribus.
3 Pedaneis iudicibus
3 Plus petitionibus.
3 Petitione hereditatis.
4 Prohibita ſequeſtratione pecunie.
4 Probationibus.
4 Plus valere quod agit̃ ꝗ̃ ꝙ ſimulate concipitur.
4 Pignoraticia actione.
4 Per quas perſonas nobis acquiritur.
4 Pro ſocio.
4 Patribus qui filios diſtraxerunt.
4 Periculo ⁊ commodato rei vendite.
4 Pactis inter venditorem.
1 Pactis conuentis tam ſuper dote ꝗ̃ ſuper donatione
5 Periculo tutorum ⁊ curatorum.
5 Predijs vel alijs rebus minorum non alie.
6 Poſthumis heredibus inſtituēdis vel exheredādis vel preteritis.
7 Periculo ei⁹ qui libertatē meruit.
7 Pro donato.
7 Preſcriptione longi tēporis.x. vel.xx. annorum.
7 Preſcriptione.xxx.vel.xl.annorum.
7 Pena iudicis qui male iudicauit.
7 Priuilegio fiſci.
7 Priuilegio dotis.
7 Precario ſaluiano interdicto.
8 Pignoribus.
8 Publicis operibus.
8 Pretorio pignore vt ī actionibus.
8 Partu pignorum ⁊ omni cauſa.
8 Pactis pignorum ⁊ de commiſſaria lege reſcindenda.
8 Patria poteſtate.
8 Poſtliminio reuerſis et redemptis ab hoſtibus.
9 Priuatis carceribus.
9 Penis.
1 Quando libellus principi datus litis conteſtationem facit.
2 Quibus cauſis infamia irrogatur.
2 Qui et aduerſus quos in integrum reſtitutio poſtulatur.
2 Quibus ex cauſis in integrum reſtitutio maioribus datur.
2 Qui pro ſua iuriſdictione iudices dare dari ve poſſunt.
3 Qui legitimam perſonam habēt in iudicio.
3 Qñ imperator inter pupillos ⁊ viduas
4 Quando licet vnicuiqꝫ ſe ſine iudice vēdicare.
4 Qñ fiſcus vel priuatus debitores.
4 Quod cum eo qui in aliena iuriſdictione vel poteſtate eſt.
6 Que res vendi non poſſunt: ⁊ que vendere vel emere vetantur.
4 Que res exportari non poſſunt vel nō debent.
4 Quando liceat ab emptore diſcedere.

5 Qui petant tutores vel curatores.
5 Qui dare & dari tutores poſſunt.
5 Qñ mulier officio tutele fungi põt.
5 Qñ ex facto tutoris vel curatoris.
5 Qñ tutores & curatores eẽ deſinũt.
5 Qui numero liberorum ſe excuſant.
5 Qui morbo ſe excuſant.
5 Qui etate ſe excuſant.
5 Qui numero tutelarũ.
5 Qñ decreto opus non eſt.
6 Quãdo dies legati vel fidei commiſſi cedant.
6 Qui admitti ad bonorũ poſſeſſionem poſſunt.
6 Quando non petentium partes petentibus acreſcant.
6 Qui teſtamẽta facere poſſunt vł nõ.
6 Queadmodũ teſtamẽta aperiãtur.
7 Quibus cauſis ſerui accipiunt premiũ libertatis.
7 Qui manumitti non poſſunt.
7 Qui nõ poſſũt ad libertatẽ peruenire.
7 Quibus ad libertatẽ ꝓclamare non lz
7 Quib⁹ nõ obligeł lõgi tpis ꝑſcriptio.
7 Quadriennij preſcriptione.
7 Qũo & qñ iudex ſentẽtiã ꝓferre debet
7 Quibus res iudicata non nocet.
7 Quando prouocare non eſt neceſſe.
7 Quorũ appellationes non recipiãtur.
7 Qui bonis cedere poſſunt.
8 Quorum bonorũ.
8 Quorum legatorum.
8 Que res pignori obligari poſſunt.
8 Qui potiores in pignoribus habeant.
8 Que ſit longa conſuetudo.
9 Qui accuſare non poſſunt.
9 Qñ ciuilis actio preiudicet criminali.
9 Queſtionibus.
2 Reputationibus q̃ fiũt in iudicio.
2 Reſtitutione militũ & eorũ que reipublice.
2 Receptis arbitris.
2 Reſcriptis.
3 Rei vendicatione.
3 Reliquijs & ſumptibus funerum.
4 Rebus creditis & iureiurando.
4 Reſcindenda venditione.
4 Rebus alienis non alienandis.
4 Rem alienam gerẽtibus non interdi[illegible]
4 Rerum ꝑmutatiõe & de ꝑſcriptis ꝟbis
5 Rei vxorie actione in ſtipulatu actione transfuſa.
5 Repudijs & iuditio de moribus ſublata.
5 Rerum amotarum.
6 Repudienda bonorum poſſeſſione.
6 Repudienda vel abſtinenda hereditate.
7 Re iudicata.
7 Res inter alios acta vel iudicata.
7 Relationibus.
8 Reuocãdis his q̃ fiũt i fraudẽ creditoꝝ.
8 Ratiocinijs operũ publicorum.
8 Remiſſione pignorum
8 Reuocandis donationibus.
9 Raptu virginum honeſtarum ſeu viduarum.
9 Requirendis reis
1 Summa trinitate & fide catholica.
1 Senatuſconſultis.
1 Sacroſanctis eccleſijs ꝓuilegijs earũ.
1 Si contra ius vel vtilitatem publicam.
1 Statuis & imaginibus.
2 Si tutor vel curator interuenerit.
2 Si in com̃i eademq; cauſa in integrum reſtitutio poſtuletur.
2 Si aduerſus rem iudicatam.
2 Si aduerſus venditionem.
2 Si aduerſus venditionem pignorum
2 Si aduerſus libertatem.
2 Si aduerſus donationem.
2 Si aduerſus tranſactionem.
2 Si aduerſus ſolutionem.
2 Si aduerſus dotem.
2 Si aduerſus delictum.
2 Si aduerſus vſucapionem.
2 Si aduerſus fiſcum.
2 Si aduerſus creditorem.
2 Si vt ſe ab hereditate abſtineant.
2 Si vt omiſſa hereditate vel bonorum poſſeſſione vel aliquid aliud.
2 Si minor ſe maiorem dixerit.
2 Si ſepius in integrum reſtitutio poſtuletur.
2 Si maior factus ratum habuerit.
2 Satiſdando.
5 Sportulis & ſumptibus.

5 Seruitutibus ⁊ aqua.
4 Si certum petatur.
4 Suffragio.
4 Si ſeruus extero ſe emi mandauerit.
4 Si propter publicas preſtationes venditio facta non fuerit celebrata.
4 Si ſine cenſu vel reliquijs fundum cõparari.
4 Si q̄s alteri vel ſibi ſub alterius noie.
4 Si ſeruus exportandus veniat.
4 Si mãcipiũ ita veniat ne reſtituatur.
4 Si mãcipiũ ita fuerit alienatum vt manumittatur
5 Spõſalibus ⁊ arris ſponſalitijs.
5 Si rector puincie vel ad eã ptinentes.
5 Si quacũq; predictus poteſt vel ad eum pertinentes.
5 Si nuptie ex reſcripto principis petãt.
5 Secundis nuptijs
5 Si ſecundo nupſerit mulier.
5 Soluto matrimonio ⁊ quẽadmodum dos petatur.
5 Si cõſtãte matrimonio dos ſoluitur
5 Si ex pluribꝰ tutoribꝰ vel curatoribꝰ
5 Suſpectis tutoribus
5 Suſpectis tutoribus.
5 Si mater indennitatem promiſit.
5 Si contra matris voluntatem.
5 Si tutor non geſſerit.
5 Si ex falſis allegationibus.
5 Si quis ignorans rem minoris.
5 Si tutor rei publice cã obierit.
5 Si maior factus ratum habuerit alie.
6 Seruis fugitiuis.
6 Succeſſorio edicto.
6 Si in fraudem patroni.
6 Si quis aliquem teſtari prohibuerit.
6 Si omiſſa cã teſtamẽti.
6 Suis ⁊ legitimis heredibꝰ ⁊ ex filia nepotibus.
7 Senatuſcõſulto claudiano tollendo.
7 Seruo pignori dato manumiſſo.
7 Seruo cõi manumiſſo.
7 Seruis reipublici manumittendis.
7 Sententijs prefectorum.
7 Sentẽtijs prefectorum pretorio.
7 Sententijs ex piculo recitãdis.
7 Sentẽtijs ⁊ interlocutionibus omniũ iudicum.
7 Snia que ſine certa quantitate.
7 Sẽtentijs q̃ p eo quod intereſt profer.
7 Si s non competente iudice.
7 Sniam reſcindi poſſe.
7 Si plures ſimul vna ſententia fuerint condemnati.
7 Si ex falſis inſtrumentis.
7 Si pendẽte appellatione mors interuenerit.
4 Si vnus ex pluribus appellauerit.
7 Si de momentanea poſſeſſione fuerit appellatum.
8 Si per vim vel alio modo perturbata abſentis ſit poſſeſſio.
8 Saluiano interdicto.
8 Si res aliena pignori data ſit.
8 Si res antiquior creditor pignus vendiderit.
8 Si cã iudicata pignus captum ſit.
8 Si cõis res pignori data ſit.
8 Si pignus pignori datum ſit.
8 Si vendito pignore agatur.
8 Si vnus ex pluribus heredibus creditores.
8 Si pignoris conuentione.
8 Solutionibus ⁊ liberationibus.
9 Si reus vel accuſator mortuus fuerit.
9 Si quis imperatori maledixerit.
9 Si quis eam cuius tutor fuerit corrupuerit.
9 Sepulchro violato.
9 Seditioſis ⁊ his qui plebem.
9 Sniam paſſis ⁊ reſtitutis.
2 Tranſactionibus.
2 Temporibus in integrum reſtitutionis.
4 Teſtibus.
5 Teſtamentaria tutela.
5 Tutoribus vel curatoribus illuſtrium perſonarum.
5 Tutore vel curatore q̃ non ſatiſdedit.
5 Tutoribus ſuſpectis.
6 Teſtamento militis.
6 Teſtamentis ⁊ quẽadmodum teſtamẽta ordinentur.
7 Teſtamentaria manumiſſione.
7 Tpibus ⁊ reparatiõibꝰ appellationuꝫ
7 Tabulis exhibẽdis.

Ueteri iure enucleando.
1 Ut lite pendente vel poſt.
1 Ut omnes tã ciuiles ꝙ militares poſt adminiſtrationem.
2 Ut nemo priuatus titulos prediis.
2 Ut que deſunt aduocatis partium iudex suppleat.
2 Ut nemini liceat ſine iudicis autoritate.
2 Ut nemini liceat ſine iudice ſe vindicare.
2 Ubi ⁊ apud quem cognitio reſtitutõis.
2 Uxoribus militum ⁊ eorum.
2 Ut nemo inuitus agere cogatur vel accuſare.
3 Ubi in rem actio.
3 Ubi de ratiociniis agi oportet.
3 Ubi de paſſione agi oportet.
3 Ubi quis de curiali vel cohartali.
3 Ubi cauſa fiſcalis agitur.
3 Ubi de fideicõmiſſo agi oportet.
3 Ubi de crimine agi oportet.
3 Ubi de hereditate agatur.
3 Ubi cõueniatur q̃ certo loco promiſit.
3 Ubi de cauſa ſtatus agi oportet.
3 Ubi ſenatores vel clariſſimi viri.
3 Uſufructu ⁊ habitatione.
4 Ut actiones ab heredibus ⁊ contra heredes incipiant.
4 Uſuris.
4 Uectigalibus ⁊ commiſſis.
5 Ut mulier ſi ante annuale ſpaciũ ſe marito coniunxit.
5 Ubi petat tutor vel curator.
5 Ubi pupilli educantur.
5 Uſuris pupillaribus.
5 Ubi cauſe poſt pubertatem.
6 Unde legitimi ⁊ vnde cognati.
6 Unde liberi.
6 Unde vir ⁊ vxor.
6 Uerborũ ⁊ rerũ ſignificatione.
6 Uſuris ⁊ fructibus legatorum.
6 Ut in poſſeſſione fidei cõmiſſariorũ vel legatorum ſernã dorũ cauſa mittendi.
7 Uenditione libertatis.
7 Uſucapione pro emptore.
7 Uſucapione pro donato.
7 Uſucapione pro dote.
7 Uſucapione pro herede.
7 Uſucapione transformanda.
7 Uſuris rei iudicate.
8 Unde vi.
8 Uti poſſidetis.
9 Ut infra certũ tempus criminalis queſtio terminetur.
9 Ui bonorum raptorum.

Rubrice autẽticorũ cõtinẽtiũ nouẽ collocatiões: q̃s repſentat numerus infra ſcriptus poſitus a latere ſiniſtro

3 Adminiſtrationibus officia in ſacris appellationibus
4 Appellationibus ⁊ intra que tempora debet appellari.
6 Apud quos opʒ cãʒ dicere monachos.
6 Armis.
7 Adminiſtrationibus.
8 Appellationibus.
9 Alienatione. ⁊ emphiteoſi.
1 Conſtitutio iuſtiniani ad prefectum pretorio.
4 Conſulibus.
5 Cõſtitutio qui ex aſcriptitio ⁊ libera natos.
6 Conſanguineis ⁊ vterinis fratribus.
6 Conſtitutio que de dignitatibus ⁊ epiſcopatu.
8 Conſtitutio innouat legem.
9 Collatoribus ⁊ aliis capitulis.
3 Defenſoribus ciuitatum.
7 Depoſitionibus ⁊ denunciationibus inquilinorum.
7 Duobus reis.
5 Eccleſiaſticarum rerum immobiliũ alienatione.
5 Exhibendis ⁊ introducendis reis.
7 Equalitate dotis.
7 Executoribus ⁊ qui conueniuntur.
9 Eccleſiaſticis titulis.
1 Fideiuſſoribus ⁊ mandatoribus ⁊ ſolutionibus.
3 Filiis ante dotalia inſtrumenta natis.
1 Heredibus ⁊ falcidia.
5 His qui ingrediuntur ad appel
6 His qui ingrediuntur monaſteria.
6 Hec conſtitutio interpretatur priorem.

8 Hec cõſtitutio innouat cõſtitutionẽ et preſcriptionem.c.annorum.
6 Heredibus ab inteſtato venientibus.
2 Iuſurãdum qđ preſtatur ab his qui adminiſtrationem accipiunt.
3 Inceſtis ⁊ inutilibus nuptijs.
5 Iureiurãdo a moriente preſtito.
6 Inſtrumentorũ cautela ⁊ fide.
6 Iudicibus.
7 In menſis donationibus in filios factis.
8 In medio litis nõ fieri ſacras formas.
9 Interdictis collegijs hereticorum.
3 Lenonibus.
8 Litigioſis ⁊ decima parte litis.
2 Monachus.
3 Menſura ordinandorum clericorum.
3 Mandatis principum.
1 Non eligendo ſecundo nubẽtes.
2 Non alienandis aut permutãdis rebus eccleſie.
4 Nullum credentez agricole traditione tenere illius terram.
4 Nuptijs.
5 Noui operis nuntiatio.
8 Neqʒ virum quod ex dote eſt.
8 Priuilegijs dotis.
9 Priuilegijs archiepiſcopi.
1 Quomodo oporteat epõs et alios clericos ad ordinationem perduci.
6 Queſtore.
6 Quibus modis naturales efficiuntur legitimi.
7 Quibus modis naturales efficiuntur ſui.
2 Referendarijs palatij ſacri.
4 Reſtitutionibus ⁊ ea que parit in xi.menſe poſt mortem viri.
7 Reis promittendis.
8 Reſtitutionibus.
9 Reſtitutionibus fidei commiſſi.
9 Raptis mulieribus que raptoribus nubunt.
5 Scriptum exemplar.
Scenica non ſolum ſi fideiuſſorẽ preſtant.
9 Sanctiſſimis epiſcopis.
2 Tabulario viſe conſulis.
3 Triente ⁊ ſemiſſe.
4 Tabellionibus.
7 Teſtibus.
7 Tempore non ſolute pecunie ſuper dote.
8 Teſtamẽtis imperfectis.
1 Ut determinatus ſit numerus clericorum.
2 Ut iudices ſine quoquo ſuffragio.
2 Ut eccleſia romana. C.ãnorum preſcriptione gaudeat.
4 Ut nullus mutuãs agricole teneat eiꝰ terram.
4 Ut protocola diuidantũr in chartis.
5 Ut preponatur nomen imperatoris.
5 Ut non fiant pignorationes pro alijs perſonis.
5 Ut de cetero commutationes eccleſiaſticarum rerum.
5 Ut ea que vocãtur inſinuata ſuper clericis.
5 Ut clerici q̃ recedũt ⁊ alij pro eis ſurrogatis.
5 Ut in priuatis domibus ſacra miſteria non fiant.
5 Ut immobilia ante nuptialem donationem.
5 Ut facte noue conſtitutiones.
5 Ut clerico ſacra de expenſis.
5 Ut nullꝰ fabricet oratoriũ domũ ꝓter voluntatem epiſcopi.
5 Ut ab illuſtribus ⁊ qui ſuper eã dignitatem ſunt.
5 Ut defuncti ſeu funera eorum nõ iniurientur a creditoribus.
5 Ut vrbane ordinarie prefecture.
5 Ut omnes obediant iudicibus prouinciarum.
6 Ut hi qui obligatas ſe res habere ꝓhibent minorum.
6 Ut nõ luxuriẽtur contra naturam.
6 Ut liberti de cetero auro non egeãt.
6 Ut clerici apud ꝓprios epiſcopos cõueniantur.
7 Ut ſine ꝓhibitione matres debitrices

ꝛ creditrices tutelam gerant minoꝛum
7 Ut exactione inſtantie dotis.
8 Ut neqꝫ miles neqꝫ federatus.
8 Ut amiſſe viſiones preſcriptiones habeantur.
8 Iterum de appellatione cognoſcitur.
8 Ut liceat matri ꝛ auie.
8 Ut diuine iuſſiones.
9 Ut ſponſalia largitas ſit ſpiritualis cōtractus.
9 Ut litigantes iurent.
9 Ut iudices non expectant ſacras iuſſiones.
9 Ut nulli iudicū liceat habere loci ſenatores.
9 Ut fratrum filij ſuccedant.
9 Ut differentes iudices.
9 Uſuris nauticis.

Rubꝛice inſtitutionū ꝯtinētiū. iiij. libꝛ. partiales q̄s repꝛeſentat numerus. j. poſitus. a latere ſiniſtro.

1 Adoptionibus.
1 Attiliano tutoꝛe.
1 Autoꝛitate tutoꝛum.
2 Ademptione legatoꝛum ꝛ tranſlatoꝛū fideicommiſſoꝛum.
3 Aſſignatione libertoꝛum.
3 Acquiſitione per arrogationem.
4 Acceptilationibus.
4 Actionibus.
3 Bonoꝛum poſſeſſione.
1 Capitis diminutione.
1 Curatoꝛibus.
2 Codicillis
3 Contrahenda emptione.
2 Donationibus.
3 Conſenſu et obligatione.
3 Duobus reis ſtipulandi ꝛ pꝛomittēdi.
3 Diuiſione ſtipulationum.
2 Excuſationibus tutoꝛum.
1 Exheredatione liberoꝛum.
3 Eo cui libertatis cauſa bona adijciuntur.
3 Emptione ꝛ venditione.
4 Exceptionibus.
1 Fiduciaria tutela.
2 Fideicōmiſſarijs hereditatibus.
3 Fideiuſſoꝛibus.
3 Gradibus cognationum
2 Is q̄ ſui vel alieni iuris ſunt.
2 Heredibus inſtituendis.
2 Hereditate libertoꝛum.
2 Heredum qualitate ꝛ differentia.
2 Hereditatibus que ab inteſtato deferuntur.
1 Iuſtitia ꝛ iure.
1 Iure naturali gentium ꝛ ciuili.
1 Iure perſonarum.
1 Ingenuis libertinis.
2 Inofficioſo teſtamento.
2 Iure codicilloꝛum.
3 Inutilibus ſtipulationibus.
4 Iniurijs.
4 Interdictis.
1 Libertinis.
1 Lege fuſcia canina tollenda.
1 Legitima agnatoꝛum tutela.
1 Legitima parentum tutela.
1 Legitima patronoꝛum tutela.
2 Lege falcidia.
2 Legatis.
3 Legitima agnatoꝛum ſucceſſione.
3 Literarum obligationibus.
3 Locatione ꝛ conductione.
4 Lege aquilia.
2 Militari teſtamento.
3 Mandati.
1 Nuptijs.
4 Noxalibus actionibus.
3 Obligationibus.
3 Obligationibus que ex quaſi contractu naſcuntur.
3 Obligationibus ex conſenſu.
4 Obligationibus que ex delicto naſcūtur.
4 Obligationibus que ex quaſi delicto naſcuntur.
4 Officio iudicis.
1 Patria poteſtate
2 Pupillari ſubſtitutione.
2 Per quas perſonas nobis acquiritur.
3 Per quas pſonas obligatio nobis acq̄ritur.
4 Perpetuis et tempoꝛalibus actionibus.

4 Pena temere litigantium.
4 Publicis iudicijs.
1 Quibus ex cauſis manumittere nõ lz.
Quibus modis ius patrie poteſtas ſoluitur.
1 Qui dari tutores in teſtamẽto poſſunt.
1 Quibus modis tutela finitur.
2 Quibus alienare licet vel non.
2 Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.
3 Quibus modis teſtamẽta infirmãtur
3 Quibus modis re cõtrahit obligatio.
4 Quibus modis obligatio tollitur.
2 Quod cum eo qui in aliena poteſtate.
2 Rerum diuiſione.
4 Rebus corporalibꝰ ꝛ incorporalibus.
1 Replicationibus.
1 Satiſdatione tutorũ et curatorũ.
2 Suſpectis tutoribus et curatoribus.
3 Seruitutibus prediorum ruſticorum.
3 Singulis rebus per fideicommiſſum relictis.
3 Senatuſconſulto tertulliano.
3 Senatuſconſulto orphiciano.
3 Succeſſione cognatorum.
3 Seruili cognatione.
3 Succeſſione libertorum.
3 Succeſſionibus ſublatis.
3 Stipulatione ſeruorum.
4 Societate.
4 Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.
1 Satiſdationibus.
2 Tutelis.
2 Teſtamentis ordinandis.
2 Teſtamento militari.
2 Uſufructu.
2 Uſu ꝛ habitatione.
2 Uſucapionibꝰ ꝛ longi tp̄is p̃ſcrip.
2 Uulgari ſubſtitutione.
3 Uerborum obligationibus.
4 Ui bonorum raptorum.

Rubrice triũ librorũ .C. ſ. decimi vndecimi. ꝛ duodecimiq̃ deſignantur ꝑ numerũ a latere ſiniſtro.

10 Annonis ꝛ tributis.
10 Apothecis publicis.
10 Athelis.
10 Auri publici perſecutoribus.
10 Argenti p̃tio quod theſauris infertur.
10 Auro coronario.
11 Annonis ciuilis.
11 Adminiſtratione rerum publicarum
11 Aqueductu.
11 Alexandrie primatibus.
11 Armorum vſus inſcio principe interdictus ſit.
11 Agricolis cenſitis ꝛ colonis.
11 Agricolis ꝛ mancipijs dominicis vel fiſcalibus.
12 Agentibus in rebus.
12 Apparitoribus prefectorum pretorio.
12 Apparitoribus p̃fecti vrbis.
12 Apparitoribus magiſtrorum militum.
12 Apparitoribus pro conſulis et legati.
12 Apparitoribus comitis orientis.
12 Apparitoribus prefectis annone.
10 Bonis vacantibus incorporatione.
10 Conueniendis fiſci debitoribus
10 Capiẽdis ꝛ diſtrahẽdis pignoribus cauſa tributorum.
10 Canone largitionalium titulorum.
10 Conditis in publicis horreis.
10 Collatione donatorũ vel reuelatorum.
10 Collatione eris.
11 Claſſibus.
11 Curialibus vrbis romane.
11 Collegiatis.
11 Canone frumentario vrbis romane.
11 Capitatione ciuiũ cenſibus eximenda.
11 Colonis paleſtinis.
11 Colonis tracenſibus.
11 Colonis illyricianis.
11 Cenſibus: cenſitoribus: perequatoribus ꝛ inſpectoribus.
11 Collatione fundorum patrimonialium ꝛ emphiteoticorum.
11 Conductoribus ꝛ procuratoribus prediorum fiſcalium.
11 Collatione fundorum fiſcalium vel rei priuate.

11 Cypreſſis ex lucro cãneſi vel perſeis.
12 Conſulibus ⁊ non ſpargendis ab his pecunijs.
12 Conſiſtorianis militibus.
Comitibus ⁊ tribunis ſcholariũ.
12 Comitibus rei militaris.
12 Comitibus ⁊ archiatris ſacri palatij.
12 Comitibus qui procurationẽ petunt.
12 Curioſis.
12 Comitibus conſiſtorianis.
12 Caſtrẽſi oim palatinoꝝ peculio.
12 Caſtrẽſi peculio militum.
12 Caſtrẽſiarijs miniſteriarijs.
12 Commeatu.
12 Comitibus qui prouinciam regũt
12 Curſu publico ⁊ ãgarijs ⁊ pangarijs.
12 Cohartalibꝰ principibꝰ.
12 D Elatoribus.
10 Defenſoribus.
10 diſcuſſoribus.
10 Decretis decurionum.
10 Decurionibus ⁊ filijs eorũ.
10 Decurionibꝰ ciuitatum.
10 Diuerſis predijs.
12 Dignitatibus.
12 Domeſticis ⁊ protectoribꝰ.
12 Decanis.
12 Deſertoribꝰ ⁊ occultatoribꝰ.
12 Diuerſis officijs ⁊ apparitoribꝰ iudicum.
10 E Xactionibꝰ tributorũ.
10 Excuſationibus munerũ.
10 Excuſationibꝰ artificum.
11 Expẽſis ludorum.
12 Equeſtri dignitate
12 Exactione ⁊ tranſlatione militiarum annonarum.
12 Executoribꝰ vel exactoribꝰ.
12 Erogatione militaris annone.
10 F Jde inſtroꝝ ⁊ iure haſte fiſcal'.
10 Fiſcalibꝰ vſuris.
10 Filiuſfamilias ⁊ quẽadmodũ pater pro his tenetur.
11 Frumento vrbis conſtantini.
11 Frumẽto alexãdrino.
11 Fabricenſibus.
11 Fundis limitoſis et terris et paludibus ⁊ paſcuis.
11 Fundis patrimonialibus.
11 Fugitiuis colonis patrimonialibus et emphyteoticis.
11 Fundis rei publice.
11 Fundis ⁊ ſaltibus.
12 Filijs officialium militariũ qui in bello mori.
11 G Ladiatoribus
11 Grege dominico.
10 H Js qui ex publicis rationibꝰ mutuam pecuniam funebrem acceperunt.
10 His qui ſe defendunt
10 Honoribus non continuendis.
10 His qui ſponte munera publica ſuſcipiunt.
10 His q̃ a pncipe vacationẽ acceperũt.
10 His qui numero liberorum vel paupertate excuſationem meruerũt.
10 His qui non impletis ſtipẽdijs.
10 His qui exilio dati vel in ordine ſunt amoti.
10 His qui ex publica collatione illata ſunt non vſur.
11 Honoratorum vehiculis.
11 His qui ex officio quod adminiſtrauerunt conueniant.
12 His qui in ſacro palatio.
10 I Ure fiſci
10 Inditionibus.
10 Imponenda lucratiuorum deſcriptione.
10 Incolis ⁊ vbi domicilium habere videantur ⁊ his qui ſtudiorum cauſa in alia ciuitate degunt.
10 Infamibus.
10 Irenarchis.
10 Immunitate nemini concedenda.
11 Iure reipublice.
11 In quibus cauſis coloni cenſiti dominos accuſare poſſunt.
10 L Ibertinis.
10 Legationibus.
10 Luſtralis auri collatione.
11 Locatione prediorum ciuium vel fiſcalium.
12 Locorum ⁊ itinerũ cuſtodia.
12 Lucris aduocatorum.

10 Municipibꝰ ⁊ originariis.
10 Muneribꝰ patrimoniorum.
10 Mulieribus in quo munera ſexui congruentia.
11 Metallariis ⁊ metallis et procuratoribus metallorum.
11 Murilegulis ⁊ genetiariis.
11 Metropoli berito.
11 Medicantibus validis.
11 Mamma.
11 Mācipiis ⁊ colonis patrimonialiū.
12 Magiſtris ſcriniorū.
12 Militari veſte.
12 Meſſoribus.
12 Metatis ⁊ epidometicis.
10 Ne fiſcus rē quā vēdidit euicat
10 Ne ope a collatoribus exigāt
11 Naucularijs.
11 Nauibus non excuſandis.
11 Ne quid oneri publico imponatur.
11 Naufragijs.
11 Nulli licere in frenis ⁊ fellis margaritas ⁊ ſmaragdos.
11 Nautis tyberinis.
11 Ne quis liber inuitus actum reipublice agere cogatur.
11 Ne ruſticani ad vllū obſequium deuocentur.
11 Non licere arbitratoribus.
11 Negociatores ne militent.
11 Numerarijs ⁊ adiutoribus ſcriniarijs.
11 Omni agro deſerto.
12 Obligatione votorum.
12 Officio prefecti vrbis.
10 Petitionibus bonorū ſublatis.
10 Penis fiſcalibꝰ credito. pferri.
10 Predijs curialium ⁊ decu. ſine decreto non alie.
10 Prebendo ſalario.
10 Profeſſoribus ⁊ medicis.
10 Periculo ſucceſſorū parētis.
10 Ponderatoribus ⁊ auri illatione.
10 Peritioribꝰ ad munera nominādis.
11 Predijs ⁊ omnibus rebus naucularior rum.
11 Priuilegijs corporatorū vrbis rome.
11 Periculo nominatorum.
11 Piſtoribus.
11 Priuilegijs conſtantinopolis vrbis.
11 Paſcuis publicis priuatis.
11 Periculis eorum qui pro magiſtratibꝰ interuenerunt.
11 Predijs damnatorum.
11 Priuilegijs domus auguſte.
11 Palatinis ⁊ domibus dominicis.
12 Prefectis pretorijs ſacre vrbis.
12 Pretoribus ⁊ honore prefecture.
12 Prepoſitis ſacri cubiculi.
12 Primeſerio.
12 Prepoſitis librarum.
12 Publice letitie.
12 Profeſſoribꝰ q̄ in vrbe conſtanti.
12 Propoſitis ſacrorum ſcrineorum.
12 Principibus agentibꝰ in rebus.
12 Primipilo.
12 Priuilegijs eorum qui in ſacro palatio militant.
12 Priuilegijs ſcholarium.
12 Prefectiſſimatus dignitate.
12 Prepoſitis ⁊ tribunis ſcholarium.
12 Prefecto pretorio.
12 Palatinis ſacrarum largitionum.
12 Palatinis.
12 Publice letitie vel conſulum nunciationes.
12 Perfectiſſima dignitate.
12 Primipilo.
10 Quando ⁊ quibꝰ quarta pars debetur ex bonis.
10 Quēadmodū ciuilia munera vendicantur.
10 Quibus muneribus excuſantur hi qui poſt impletam mili.
10 Qui etate.
10 Qui morbo ſe excuſant.
11 Quibus ad conductionem rerum fiſcalium, non licet accedere.
11 Quo quiſq; ordine conueniatur.
12 Queſtoribus.
12 Qui militare poſſunt vel non.
10 Reis poſtulatis.
12 Re militari.
10 Sententijs aduerſus fiſcū̄ latis retractandis.
10 Super iudicio.
10 Libertatis imperialis.

10 Si ſeruus aut libertus ad decurionatum aſpirauerit.
10 Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit.
10 Si propter inimicitiam creatio facta ſit.
10 Sumptuum recuperatione.
10, Suſceptorijs ⁊ archarijs ꝓpoſitis
11 Suarijs ⁊ ſuſceptoribus et ceteris corporibus.
11 Studijs liberalibus vrbis rome et conſtantinopolitane.
11 Sumptus iniuncti muneris ad omnes pertinere collegas.
11 Spectaculis ⁊ ſcenicis ⁊ lenonib⁹.
11 Solutionibus debitorum.
21 Silentiarijs ⁊ decarionibus eorũ.
12 Stratoribus.
12 Salgamo hoſpitibus non prebendo.
12 Saltorum ⁊ itinerum cu.
10 Theſauris.
Tabularijs ſcribis ⁊ olographis.
10 Tyronibus.
12 Tutorijs.
10 Venditione rerum fiſcalium.
10 Ut nemini liceat in cõparatione ſpecierum ſe excuſare.
10 Uocatione publici numeris.
11 Ueſtibus oloberis ⁊ auratis.
11 Ueteris numiſmatis poteſtatis.
11 Uendendis rebus ciuitatis.
11 Uenatione ferarum.
11 Ut nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat vices.
11 Ut nullus ex vicarijs pro alienis vitijs debitis pregra.
12 Ut dignitatum ordo ſeruetur.
12 Ueteranis.
11 Ut ruſticani ad nullam deputentur officium.

Rubrice de vſibus feudorũ.

Alienatione feudi.
An marit⁹ ſuccedat vxori in beneficio.
Apud quẽ vel quos cõtrouerſia feudi
An remoueri debeant teſtes.
An mutus vel alius imperfectus.
Allodijs.
An ille qui interficit fratrem domini ſui.
Alienatione feudi paterni.
An agnatus vel filium defuncti.
An apud iudicem queſtio feudi terminari debeat.
b Eneficio fratris ⁊ q̄liter frater.
Beneficio femine.
Controuerſia inueſtiture.
Contentione inter me ⁊ dominum ⁊ vaſallum.
Contentione inter dñm ⁊ fidelem.
Contentione inter me ⁊ dominum.
Contentiones domini Lotharij feudorum.
Controuerſia feudi inter pares termi.
Cõtrouerſia inter dominum emphy. ⁊ vaſal.
Conſuetudine recti feudi.
Clerico qui inueſtituram facit.
Capitulis contradi.
Controuerſia inter maſculũ ⁊ feminã.
Controuerſia inter dominum ⁊ emptorem.
Capitaneo qui curtem vendidit.
Controuerſia inter vaſ. ⁊ alium de beneficio.
Conſtitutione dñi Federici.
Controuerſia inter epm ⁊ vaſallum.
Clerico violatore pacis.
d Uobus fratribus a capitaneo inueſtitis.
Epiſcopum vel abbatem vel abbatiſſam vel dñm plebis feudum dare non poſſe.
Eo qui finem fecit agnato. de feu. pa.
Eo q̄ ſibi ex heredib⁹ ſuis maſculinis et feminis inueſtituram acceperit.
Feudo guardie ⁊ caſtaldie.
Feudo marchie ducat⁹ ⁊ comit.
Feudo ſine culpa nõ amittẽdo.
Feudo dato in vicem legis cõmiſſorie.
Feudi cognitione.
Forma fidelitatis.
Filijs natis de matrimonio.
Feudo non habẽte propriam feudi naturam.
Fratribus de nouo feudo inueſtitis.

h Ic finitur lex: deinde conſuetu dines regni incipiunt.

I Mperator Lotharius.
Inueſtitura feudi.
Inueſtitura inter dn̄m ꝛ vaſalū.
Illis qui inueſtiti ſunt de ducatu.
Inueſtitura de re aliena facta.
Inueſtitura quā titi⁹ cepit a ſēpronio.
Inueſtitura in maritum facta.
Inueſtitura apud pares curie termi.
In quibus cauſis feudū amittatur.
l Ege Conradi.
m Ilite vaſallo qui contumax eſt.
Minimis valuaſoribus.
Mutus vel alius imperfectus feudum retineat.

N Atura feudi
Noua forma fidelitatis.
Natura ſucceſſionis feudi.
Notis feudorum.

P Ace iuramēto firmanda.
Per quos fiet inueſtitura.
Pace tenēda ꝛ ei⁹ violatorib⁹.
Pignore dato quid iuris ſit.
Prohibita alienatiōe feudi p lothariū.
Prohibita feudi alienatiōe p Federicū.
Pugna.

Q Ui feudum dare poſſunt.
Qui ſucceſſores feudum.
Quo tpe miles inueſtituram petere debeat.
Quibus modis feudum amittatur.
Qui ſucceſſores teneantur.
Quemadmodū feudum ad filium pertineat.
Quibus modis feudum cōſtitui pōt.
Quid ſit inueſtitura feudi.
Quid precedere debat inueſtitura an fidelitas.
Qualr vaſall⁹ iurare debeat fidelitatē.
Qualr olim feudū poterat alienari.
Quis dicatur dux: marchio.
Que ſit prima cauſa bn̄ficij amittēdi.
Qui teſtes ſūt neceſſarij ad pbādā nouam inueſtituram.
Quid iuris ſit ſi poſt alienationē feudi.
Qualiter dn̄s de proprietate priuet.
Que ſunt regalia.
Quot teſtes ſūt neceſſarij ad pbandū.

Succeſſione feudi.
Ingratitudinem feudi.

S I de inueſtitura facta dominum peniteat.
Si ꝯtrouerſia fuerit i inueſtitura.
Si de feudo defuncti.
Si ep̄s vel abbas vel abbatiſſa.
Succeſſione fratrum.
Si de inueſtitura inter dn̄m ꝛ vaſallum lis oriatur.
Si de feudo controuerſia fuerit.
Si de feudo vaſall⁹ ab aliquo interpellatus fuerit.
Si negatū fuerit beneficiū a vaſallo.
Si vaſall⁹ feudo p̄uat cui d̄beat deferri.
Si vaſallus feudi conditionē negauerit ex certa ſcientia.

V Aſallo decrepite etatis q̄ feudum refutauit.
Vaſallo q̄ ꝯ̄ cōſtitutionē lotharij feudum alienauerit.
Vaſallo milite q̄ arma bellica depoſuit.

Rubrice iuris canonici.

¶ hic p̄io ſciendū ꝙ decretū nō diſtinguit p rubricas: ſʒ i tres p̄ncipales partes. quarum prima continet centum ꝛ vnam diſtinctiones: ꝛ ſub qualibet diſtinctione capitula. Scd̄a ps cōtinet. xxvi. cauſas ꝛ ſub qualibet cauſa queſtiōes ꝛ ſub queſtionibus capitula. Et. xxxiij. cauſas. ꝛ. q. iij. vſq ad. iiij. interponitur tractatus de pnia que diuiditur. in. vij. diſtinctiones. ꝛ ſub qualibet diſt. capitula. Tertia pars eſt de cōſecratione q̄ diuiditur in. v. diſtinctiōes. ꝛ ſub qualibet diſtictione capitula. Alij v̄o libri iuris canonici continent rubricas que ſequuntur.

Rubrice decretaliū cōtinentiū. v. lib. partiales q̄ rep̄ſentantur per numerum infra poſitum a latere ſiniſtro.

5 A Ccuſatiōibus. inquiſitionibus ꝛ denunciationib⁹.
5 Adulterio ꝛ ſtupro.
1 Alienatione iudicij mutandi cā fa.
5 Apoſtatis.
2 Appellatiōib⁹ ꝛ recuſationib⁹ ꝛ rela

tionibus.
1 Arbitris.
1 Autoritate ⁊ vſu pallij.
3 B Aptiſmo ⁊ eius effectu.
1 Bigamis ordinandis vel nõ.
5 C Alumniatoribus.
3 Capellis monachorum ⁊ alio-rum religioſorum.
2 Cauſa poſſeſſionis ⁊ proprietatis.
3 Celebratione miſſarum ⁊ ſacramento-rum eucharistie ⁊ diuinis officijs.
3 Cenſibus exactionibus et procuratio-nibus.
3 Cohabitatione clericorum et mulie-rum.
4 Clandeſtina deſponſatione.
3 Clericis coniugatis.
3 Clericis non reſidentibus.
3 Clerico egrotante.
5 Clericis pugnantibus in duello.
1 Clericis peregrinis non admitten-dis.
2 Clericis peregrinātibus.
5 Clerico venatore.
5 Clerico percuſſore.
5 Clerico non ordinato miniſtrante.
5 Clerico excõmunicato depoſito vel in-terdicto miniſtrante.
5 Clerico per ſaltum promoto.
5 Clerico qui ordines furtiue ſuſcepit.
4 Cognatione ſpirituali.
4 Cognatione legali.
5 Colluſione detegenda.
3 Cõmodato.
3 Conceſſione prebende ⁊ eccleſie nõ va-cantis.
4 Conditionibus appoſitis in matrimo-nio.
2 Confeſſis.
2 Confirmatione vtili vel inutili.
1 Conſtitutionibus.
1 Conſuetudine.
1 Corpore vitiatis non ordinandis.
4 Coniugio leproſorum.
4 Coniugio ſeruorum.
4 Conſanguinitate ⁊ affinitate.
3 Conſecratione eccleſie vel altaris.
3 Conuerſione coniugatorum.
3 Conuerſione infidelium.
5 Crimine falſi.
3 Cuſtodia eucharistie chriſmatis ⁊ alio-rum ſacramentorum.
3 D Ecimis primitijs et oblationibus.
5 Delictis puerorum.
3 Depoſito.
3 Deſponſatione impuberum.
2 Dilationibus.
4 Diuortijs.
2 Dolo ⁊ contumacia.
3 Donationibus.
4 Donationibus inter virum et vxo-rem: et de dote poſt diuortium reſti-tuenda.
5 E O q̄ ordines furtiue ſuſcepit.
3 Eccleſijs edificandis vel repa-randis.
1 Electione ⁊ electi poteſtate.
3 Emptione ⁊ venditione.
4 Eo qui cognouit conſanguineam vxo-ris ſue.
4 Eo qui duxit in matrimoniū quam pol-luit per adulterium.
1 Eo qui mittitur i poſſeſſionem cauſa rei ſeruande.
2 Etate et qualitate et ordine preficien-dorum.
2 Exceptionibus.
5 Exceſſibus prelatorum.
2 F Erijs.
3 Feudis.
2 Fide inſtrumentorum.
3 Fideiuſſoribus.
1 Filijs preſbyterorum.
2 Foro competenti.
4 Frigidis ⁊ maleficiatis.
5 Furtis.
H Ereticis.
5 Homicidio voluntario vel caſuali.
5 His qui proprios filios occiderunt.
5 His que vi metus ve cauſa fiunt.
1 His que fiunt a prelatis ſine conſenſu capituli.
5 His que fiunt a maiori parte capi-tuli.
5 I Udeis ⁊ ſaraſenis.
Immunitate eccleſiarum.

5 Infantibus & languidis expoſitis.
1 In integrum reſtitutione.
5 Iniurijs & damno dato.
2 Iudicijs.
2 Iureiurãdo.
2 Iuramento calumnie.
3 Iure patronatus.
3 Inſtitutionibus.
2 Litis conteſtatione.
2 Libelli oblatione.
3 Lite pendẽte nihil innouetur.
3 Locato & cõducto.
5 Magiſtris & ne aliquid exigant pro docendo.
1 Maioritate & obedientia.
5 Maledicis clericis.
4 matrimonio contracto contra interdictum ecleſie.
2 Mutuis petitionibus.
4 Natis ex libero ventre.
3 Ne clerici vel monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceant.
5 Ne prelati vices ſuas.
3 Ne ſede vacante aliquid innouetur.
5 Non ordinato miniſtrante clerico
5 Noui operis nunciatione.
2 Oblatione libelli.
1 Oblatis ad ratiocinia.
5 Obſeruatione ieiuniorum.
1 Officio archidiaconi.
1 Officio archipreſbyteri.
1 Officio primicerij.
1 Officio ſacriſte.
1 Officio cuſtodis.
1 Officio vicarij.
1 Officio et poteſtate iudicis delegati.
1 Officio legati.
1 Officio iudicis.
1 Officio iudicis ordinarij.
1r Ordinatis ab epiſcopo qui renunciauit epiſcopatui.
13 Ordine cognitionum.
1 Pactis.
3 Parochijs et alienis parochianis.
3 Peculio clericorum
5 Penis.
5 Penitentijs & remiſſionibus.
3 Pignoribus et alijs cautionibus.
2 Plus petitionibs.
1 Poſtulatione prelatorum.
3 Poſtulando
8 Prebendis & dignitatibus.
3 Precarijs.
3 Preſbitero non baptiſato.
2 Preſcriptionibus.
5 Priuilegijs et exceſſibus priuilegiatorum.
2 Preſumptionibus.
2 Probationibus.
1 Procurationibus.
5 Purgatione canonica.
5 Purgatione vulgari.
3 Purificatione poſt partum.
4 Qui clerici vel vouẽtes matrimonium contrahere poſſunt.
4 Qui filij ſint legitimi.
4 Qui matrimonium accuſare poſſunt.
5 Raptoribus incendiarijs et violatoribus eccleſiarum.
3 Rebus eccleſie alienandis vel non.
1 Renuntiatione.
3 Regularibus & tranſeuntibus ad religionem.
5 Regulis iuris.
3 Religioſis domibus vt epiſcopo ſint ſubiecte.
3 Reliquijs & veneratione ſanctorum.
3 Rerum permutatione.
1 Reſcriptis et eorum participationibus.
2 Reſtitutione ſpoliatorum.
1 Sacra vnctione.
1 Sacramẽtis iterandis vel non.
5 Sagittarijs.
5 Schiſmaticis.
1 Scrutinio in ordine faciẽdo.
4 Secundis nuptijs.
2 Sententia & re iudicata.
5 Sententia excommunicationis.
3 Sepulturis.
2 Sequeſtratione poſſeſſionum.
1 Seruis non ordinandis & eorum manumiſſione.

5 Simonia et ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur vel promittatur.
1 Syndico et actore.
3 Solutionibus.
5 Sortilegijs.
4 Sponſalibus et matrimonio.
4 Sponſa duorum.
Statu monachorum et canonicorum regularium.
3 Succeſſionibus ab inteſtato.
1 Summa trinitate et fide catholica.
1 Supplenda negligentia prelatorum.
3 Temporibꝰ ordinationū et qualitate ordinandorum.
5 Teſtamentis et vltimis voluntatibus.
2 Teſtibus et atteſtationibus.
2 Teſtibus cogendis vel non.
5 Torneamentis.
1 Tranſactionibus.
1 Tranſlatione prelatorum.
1 Treuga et pace.
5 Verborum ſignificatione.
3 Vita et honeſtate clericorum.
3 Voto et voti redemptione.
1 Vſuris.
2 Ut lite non conteſtata.
3 Ut eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.
2 Ut lite pendente nil innonetur.

¶ Sequit̄ diuiſio decretalis.

¶ Verſus.

¶ Prīa creat clīcos officia ꝑparat inde.
Altera iudiciū cū requiſitis appellat.
Tertia d̄ vita ꝯtractibus teſtiqꝫ initis.
Nubere q̄rta docet et q̄ ſpectāt ad illd̄.
Ultimā criminibꝰ penas iniūgere curat

Rubrice libri texti Decretalium.

Arbitris.
Appellationibus.
Accuſationibus inquiſitionibus denunciationibus.
b Igamis.

Conſtitutionibus.
Conſuetudine.
Confeſſis.
Clericis coniugatis.
Clericis non reſidentibus.
Clerico egrotante vl' debilitato.
Conceſſiōe eccl'ie et p̄bēde non vacātis.
Capellis monachorū.
Cenſibus et exactionibus.
Cōſecratione eccleſie vel altaris.
Cognatione ſpirituali.
Dolo et contumacia.
Decimis.
Deſponſatione impuberū.
Electione et electi poteſtate.
Etate et qualitate et ordine preficiendorum.
Eo q mittit̄ i poſſeſſiōe cauſa rei ſeruāde.
Exceptionibus.
Exceſſibus prelatoꝝ et ſubditorum.
Filijs p̄ſbyteroꝝ et alijs illegitime natis.
Foro competenti.
His qui vi metuſve cauſa fiunt.
Hereticis.
Homicidio.
In integrum reſtitutione.
Iudicijs.
Iuramento calumnie.
Iureiurando.
Inſtitutionibus.
Iure patronatus.
Immunitate eccleſiarum.
Iurijs a damno dato.
l Litis conteſtatione.
m Maioritate et obedientia.
n Ne ſede vacāte aliqd innonetur.
Ne clerici vel monachi.
Officio vicarij.
Officio et p̄tāte iudicis de legati.
Officio legati.
Officio ordinarij.
Poſtulatione prelatorum.
Pactis.
Procuratoribus.

Preſcriptionibus.
Prebendis.
Priuilegijs.
Penis.
Penitentijs ꝛ remiſſionibus.
REſcriptis.
Renunciatione.
Reſtitutione ſpoliatorū.
Rebus eccleſie non alienandis.
Rerum permutatione.
Regularibus.
Religioſis domibus.
Reliquijs ꝛ veneratione ſanctorum.
Regulis iuris.
SUmma trinitate ꝛ fide catholica
Supplenda negligentia p̄latorū
Sententia ꝛ re iudicata.
Sepulturis.
Statu regularium.
Sponſalibus ꝛ matrimonijs.
Schiſmaticis.
Sententia excōmunicationis.
TEmporibus ordinationum.
Teſtibus.
Teſtamentis.
UTlite pēdēte nihil innouetur
Uita ꝛ honeſtate clericorum.
Uoto ꝛ voti redemptione.
Uſuris.
Uerborum ſignificatione.

Rubrice clementinarum.

a Ppellationibus.
b Aptiſmo.
CAuſa poſſeſſionis ꝛ ꝓprietatis.
Conceſſione prebende.
Cenſibus.
Celebratione miſſarum.
Conſanguinitate ꝛ affinitate.
d Olo ꝛ contumacia.
Decimis.
ELectione.
Etate ꝛ qualitate.
Exceptionibus.
Exceſſibus prelatorum.
f Oro competenti.
h Ereticis.
Homicidio.
IN integrum reſtitutione.
Iudicijs.
Iure iurando.
Immunitate eccleſiarum.
Iudeis ꝛ ſaracenis.
m Agiſtris.
OFficio vicarij.
Officio delegati.
Officio ordinarij.
PRobationibus.
Prebendis ꝛ dignitatibus.
Priuilegijs.
Penis.
Procuratoribus
Penitentijs ꝛ remiſſionibus.
REſcriptis.
Renunciatione.
Rebus eccleſie non alienandis.
Rerum permutatione.
Regularibus.
Religioſis domibus.
Reliquijs ꝛ veneratione ſanctorum.
SUmma trinitate.
Supplenda negligētia p̄latoꝝ.
Sequeſtratione poſſeſſionis.
Sententia ꝛ re iudicata.
Sepulturis.
Statu monachorum.
Sententia excommunicationis.
t Eſtibus.
Teſtamentis.
UT lite pendente.
Uita ꝛ honeſtate clericorum.
Uſuris.
Uerborum ſignificatione.

¶ Finis.

¶ Incipit Sūma

Angelica correcta ſm̄ primum exem
plar. ipſius Reuerendi patris Fratris
Angeli de Clauaſio.

☞ De Abbate an dicatur ſpōſus ſui
monaſterij. not. Barto. in. l. ſi ita q̄s. §.
is cui. col. ij. ꝟſi. quarto inter mōaſte-
riū. ff. de leg. ij. ⁊ an abbas monaſterij
exēpti habeat̄ pro epo. no. Bal. in auk.
cauſa q̄. col. fi. ꝟſi. q̄d ſi eſt. C. de epiſ.
⁊ cle. ⁊ in ſua marg. in. ꝟ. abbas. ꝟ. vij.
⁊ an dignitatē habeat. not. Car. i cle.
j. in p̄n. ⁊ ibi i apoſtil. Celſi i ꝟ. ſit no
mē dignitatis: de reſcrip. Panor. in. c.
expoſuiſti. ⁊ ibi in apoſtil. eiuſdē. Cel-
ſi in ꝟſi. vitiū. de cor. vic. Fely. poſt Si-
cu. in. c. decernimus. de iudi. ⁊ in. c. pa-
ſtoralis. co. iiij. ꝟ. vtrū ergo abbatis. de
offi. dele. ⁊ Hemi. in. c. ij. nu. ix. i ꝟ. abba
tia vbi etiam per Philip. fran. nu. v. in
ꝟſi. appellatione dignitatis abbatiam
nō contineri. de preben. lib. vj.

A bbas de
bet eē pbr̄. c. j. ꝺ eta
te ⁊ q̄li. ⁊ etatis an-
noꝝ. xxv. vt. j. etas
1 ¶ Abbas a q̊ dʒ eli
gi? Rñ. a mōaſterio
cui prefici. dʒ. xviij. q. ij. c. abbatem.
2 ¶ De cui⁹ mōaſterio. debet eligi. Rñ.
ꝙ de proprio: niſi qñ idoneam perſo
nam non haberet: qꝛ tunc de alio mo
naſterio eligi pōt. xviij. q. ij. c. ꝗ̄ ſit.
3 ¶ A quo debet confirmari. vide. j. cō-
firmatio. §. iiij.
4 ¶ A quo debet bñdici? rñ. ꝙ ab epo
dioceſano: per quā benedictionē intel
gitur ei dare curā monaſterij ſʒ Inn.
in. c. j. de ſup. neg. p̄la. Nec anteꝗ̄ ſit
benedictus debet exercere que ꝑtinēt
ad eius officiū ſʒ gl. in. d. c. j. Quod li
mito ſʒ Lau. in clemē. attēdentes de
ſta. mona. qñ eſt cōſuetudo i monaſte
rio ꝙ bñdicat̄ alias nō. Et ſic intelli-
go. d. c. j.
5 ¶ Sed quid ſi epo recuſet eū benedi
cere? Rñ. ꝙ ſi tertio requiſit⁹ cū humi
litate ⁊ deuotiōe vt cōgruit recuſaue
rit eum benedicere: tūc pōt et mona-
chos ſuos benedicere ⁊ alia q̄ ad ei⁹
officium pertinēt exercere: vt in. d. c. j.
¶ Quo die dʒ benedici? Rñ. ꝙ ſolū- 6
modo in dieb⁹ in q̄bus ordines mino
res poſſunt cōferri ſm̄ cōem opi. doc.
vt no. gl. i. d. cle. attendētes ⁊. Pa. in c.
cum ſis de conceſ. eccle. vel alta.
¶ Utrū poſſit aliquid exigi ꝓ tali be- 7
nedictione? Rñ. ꝙ nō aliter eſſet ſimo
nia tex. eſt in. c. ſicut. el. iij. de ſimo.
¶ Utrum vn⁹ abbas poſſit p̄eſſe duo 8
bus monaſterijs ſeu duab⁹ eccleſijs
curā aiaꝝ habentib⁹.? Rñ. ꝙ nō ſine
diſpēſatiōe pape: niſi vnū monaſteriū
aut eccl̄ia depēdeat ex alia vel ad inui
cē ſunt annexa vt i. c. vl. i fi. j. ꝺ re. do.
¶ Utruʒ abbas poſſit ſolēniter popu 9
lo bñdictionē. dare? Rñ. ꝙ in eccleſijs
que ei pleno iure pertinēt poterit poſt
miſſarum veſperorū ⁊ matutinarum
officia Al. ibi aūt publice ac ꝑ vias nō
poteſt niſi ex ſp̄āli priuilegio ei conce
datur. vt in. c. abbates de priui. lib. vj.
¶ Utrum poſſit benedicere paramen 10
ta ⁊ que vide. j. benedictio. §. j. ⁊. ij.
¶ Utrum poſſit ordines cōferre vide 11
j. ordo. ij. in princ.
¶ Utrū abbas poſſit abſoluere ſuos 12
monachos? Rñ. ꝙ ſic ab oīb⁹ pctis ⁊
cēſuris: niſi ſpecial̄r alteri a iure reſer
uent̄. Et lʒ Pa. i. c. monachi. de ſen. ex
com. teneat ꝙ non pōt abſoluere. niſi
ab excōmunicatione ꝓ iniectione ma-
nuum in perſonā eccleſiaſticā: tu tñ te
ne ꝙ poteſt vt. j. abſolutio. j. §. ij.
¶ Utrum poſſit prohibere ſuo mona 13
cho ne cōfiteatur epiſcopo vel ei⁹ pe-
nitētiario? Rñ. ſʒ Ja. de lau. in ſum. ꝙ
non. Quod limito niſi ſit exēptus vel
aliud habeat per priuilegiuʒ a papa.
¶ Utrū abbas poſſit diſpēſare cū mo 14
nachis ſup irreglaritate? Rñ. ꝙ ſic ſu
ꝑ irregularitate quā cōtraxerūt reci-
piēdo ordines in excōicatiōe facti. tñ
memoriā vel iuris peritiā nō habētes

Et hoc qñ graue ⁊ notabile factũ nõ
fuit: ſiue hãc irregularitatem incurre
rũt ante ingreſſuȝ religionis ſiue poſt
ſcḋm cõiter doc. i. c. cũ illoꝝ de ſen. excõ.
Jn aliȷs aũt irregularitatibus nõ põt
de iure cõi. vt no. hoſt. ⁊ pa. in. d. c. cũ
illoꝝ facit regula q̃ a iure cõi de reg.
iur. li. vj. niſi vbi ius expſſe ei cõcedat.
15 ¶ Utrũ poſſit diſpẽſare cũ monachis
in votis factis añ ingreſſuȝ religiõis?
Rñ ꝙ ſic vt no. gl. i. c. nouit. xxxiȷ. q. v.
de votis in religione factis vide. ĩ. vo-
tum. ȷȷ. §. iȷȷ.
16 ¶ Utrũ poſſit diſpẽſare cũ monachis
in regula vide. ĩ. Diſpenſatio. §. v. iȷȷ.
17 ¶ Utrũ poſſit cõcedere mõachis vſuȝ
alicuius rei vel eius adminiſtrationẽ?
Rñ. ſcḋm Jnn. i. c. fi. q̃ cle. vel vo. ꝙ põt
concedere certos redditus monacho
vñ viuat. Et dicit Jo. an. in regula nõ
eſt obligatoriũ. de re iur. li. vj. valere
ſtatutũ monaſteriȷ vt ꝓ indumẽtis et
aliȷs neceſſariȷs q̃ſq̃ monachorũ reci
piat certũ q̃d: ſȝ vt poſſit diſpẽſare ad
libitũ ⁊ diſponere nõ poteſt Similr̃ ne
poſſit ei auferri qñ ſuo ſupiori placue
rit nõ põt cõcedere etiã cũ licentia pa
pe. c. cuȝ ad monaſteriũ. de ſta. mona.
18 ¶ Utrum poſſit expellere monachos
ſuos? Rñ. ꝙ nõ ſcḋm pa. i. c. cũ ad mo-
naſteriũ ⁊ c. fi. de regula. qḋ vult vt fu
gitiuos req̃rat ⁊ cogat eos ad ſuũ re-
dire mõaſteriũ ſi põt eos tenerẽ abſq̃
graui ſcãdalo: vl' faltẽ ꝓuideat eis de
alio loco religioſo eiuſdem ordĩs vbi
ad agendam penitentiam deputent ⁊
neceſſaria eis miniſtrentur.
19 ¶ Utrum poſſit licentiare ad aliaȝ re
ligionẽ vide. ĩ. religioſus. §. xxxiȷȷ.
20 ¶ Quid de bõis illꝰ mõachi quẽ ab-
bas de fctõ expulit vide. ĩ. monaſte-
rium. §. vj.
21 ¶ Utrum poſſit dare licentiam mona
cho ſtãdi ſepate i aliqua cella? Rñ. ꝙ
ſic dũmodo ex iuſta cã ⁊. ĩ. ſepta mo-
naſteriȷ. ſȝ nõ extra. vt i. c. vlt. xx. q. iiȷ
22 ¶ Utruȝ poſſit corrigere monachos
ſuos rñ ꝙ ſic nec tenet i hoc req̃rere
conſiliũ ſui capl'i ſȝ pa. i. c. Jo. d regl'a
¶ Ad q̃ obligat abbas? Rñ. ꝙ vltra 23
alios monachos obligat ad curã aia-
ruȝ ſibi ſubiectarũ ⁊ monaſteriȷ ac re
rum ipſius ⁊ magna negligentia eſt
pctm̃ mortale. vt. ĩ. negligentia. §. j.
¶ Utrũ ligetur ſuo ſtatuto ẽt cũ ꝯuẽtu 24
facto? Rñ. ſȝ pa. i. d. c. cũ ad monaſte-
riũ ꝙ nõ. Et dicit Jo. an. i. d. regl'a nõ
eſt obligatoriũ ꝙ etiã ſi iuraſſet ſerua
re tȝ reuocatio: lȝ ſit periurꝰ. Ex q̃ ptȝ
ꝙ lȝ inſtituerit p̃orẽ cũ conuẽtu an̄t aliũ
officialẽ põt reuocare: q2 abbas mõa-
cho ſuo i aliq̃ ñ põt obligari ſicut nec
dñs ſuo. l. iterpoſitas. i. fi. C. d trãſa.
¶ Utrũ teneat ire ad ſynodũ? Rñ. ꝙ 25
ſic ſi hȝ ppl'm vel capellas hñtes po-
pulũ ẽt ſi ipſe ſit exẽptus dũmodo ca
pelle ſeu populꝰ nõ ſit exẽptꝰ al's nõ.
c. qḋ ſup his. de ma. ⁊ obe. ⁊ qḋ ibi no.
¶ Utrũ poſſit prioratibꝰ eccl'iȷs: admi 26
niſtrationibꝰ aut q̇buſlibet aliȷs bene
ficiȷs nouas pẽſiones imponere: aut
veteres augere aut ad mẽſaȝ ſuã p̃di
cta applicare? Rñ. ꝙ nõ nec q̇lȝ eiꝰ p̃-
latꝰ regl'aris cle. vnica. d ſup. ueg. p̃la.
¶ Utrũ poſſit preſentare clericos in 27
eccleſiȷs in quibꝰ hȝ ius patronatus?
Rñ. ꝙ nõ ſine ꝯſenſu capituli. c. ea no-
ſcitur. de his que fi. a prela.

Additio niſi ex approbata cõſuetudine vel pri
uilegio aliud habeatur. vt ibi.
☞ De abbatiſſa an habeat dignita-
tẽ. legiſte habẽt tex. i. l. gñali. C. de ſac.
ſanc. ecc. ⁊ an baſtarda poſſit eligi in
abbatiſſaȝ. no. Co. poſt collectariũ i. c.
bone. nu. xv. in v'ſi. patiẽs defectũ i na
talibꝰ. ex̃ depoſtu. p̃la. Fely. i. c. memi-
nimꝰ co. ȷȷ. v' q̃ro nũq̃d de accu. ⁊ vtrũ
donare ⁊ teſtari poſſit. no. i. l. diuꝰ ſe-
uerꝰ. ff. de iure cod. vbi ꝙ nõ. ⁊ i. c. iȷȷ.
deteſt. ⁊ an habeat p̃latiõẽ ordiariã
no. S. Tho ꝙ nõ i. iiȷȷ. diſtin. xxv. ar. iȷȷ.

Abbatiſſa debet eligi a mo
naſterio in quo p̃
ficiẽda eſt: i q̃ electiõe nulla dȝ admit
ti niſi cõpleuerit. xȷȷ. annũ. et ſi ꝓfeſſa

tacite vel expreſſe ⁊ eligēda dʒ cōple-
uiſſe:xxx.annuʒ:et eſſe pfeſſa expreſſe
ordinez regularē. Idē dic de prioriſſa
per quā monaſteriū regit:cui⁹ electio
ſi due partes cōuētus ad eā accedūt
qn̄ p ſcrutinium pcedit:nulla exceptio
ne aut appellatiōe admiſſa eſt confir-
māda. Si vero nulla ad duas partes
acceſſit tūc nō obſtante publicatione
ſcrutinij ⁊ electione pnt alie accedere
ad eā q̄ hʒ maiorē ptē toti⁹ capituli:
q̄ ſi ad duas ptes accedit nō obſtāte
quocunqȝ cōfirmet ⁊ q̄ vocant ad eas
dirigēdas i hmōi electiōib⁹.niſi ſe ab
ſtineāt ab his p q̄ diſcordia pōt exori
ri vel exorta nutriri ſunt excōicati ipo
facto. Et hec locū habēt nedū i mona
ſterijs religionis approbate verū etiā
in mulierib⁹:que ſm quarūdā patria
rum ꝯſuetudines:nec pprijs renūtiāt
nec pfeſſionē faciūt regularē.ſʒ viuūt
vt in ecclijs ſcłarib⁹ cāonici reglares
hec no.i.c.idēnitatib⁹.de elec.li.vj. de
quo habes.j.Excōicatio.vij.caſu.xvj

1 ¶A quo dʒ confirmari vide.j.cōfir-
matio.§.iiij.

2 ¶Utrū debeat bn̄dici?Rn̄.ꝙ ſic:vbi
ē ꝯſuetudo:ꝙ ſi nō faciat ſe bn̄dici in
fra annūa ſua cōfirmatiōe cōputādū
vbi eſt ꝯſuetudo ꝙ bn̄dicat:niſi cauſa
rōnabilis ſubſit cadit ipſo facto a iu
re ſuo.cle.attēdētes.de ſta.mona.

3 ¶Utrū poſſit q̄cunqȝ die bn̄dici?Rn̄.
ſm gl.in.d.cle.attendentes ꝙ ſic.

4 ¶Utrū abbatiſſa poſſit eccleſias con-
ferre ⁊ bn̄ficia ⁊ inſtituere clericos in
ecclijs ſui monaſterij?Rn̄.gl.i.d.c.de
licta de maio.⁊ obe.ꝙ ſic de ꝯſenſu ſui
capituli poſt ſuam confirmationem.

5 ¶Utrū poſſit abbatiſſa excōicare ab
offō ſuſpēdere vł iterdicere?Rn̄.ꝙ nō
ſm glo.in.d.c.dilecta.nec ptinent ad
claues.c.tātade exceſ.pla. Pōt tn̄ a be
neficio ⁊ ab offō monachos ⁊ clericos
ſuſpēdere ⁊ phibere ne celebrēt i.ei⁹
ecclijs.ſʒ talʒ ſuſpēſio nō ē ppe' ſuſpē
ſio ſʒ Pa.i.d.c.dilecta qꝛ ſi celebrarēt
nō eēt irregulares clerici celebrātes

¶Utrū poſſint pdicare moniales be- 6
nedicere:cōfeſſiones audire ⁊ hmōi?
Rn̄.ꝙ nō pōt aliqd facere quod perti
neat ad aliquē ordinē:vt pʒ i.c.noua
de pe.⁊ re. Pōt tn̄ in matutinis euāge
lium legere:Un̄ etiā diaconiſſe appel-
lant.xxvij.q.j.diaconiſſaʒ ⁊ ēt monia-
les ſeu ſubditas monere ⁊ exhortari.
¶Utrū abbatiſſa volēs loq̄ cū aliquo 7
debeat eē aſſociata?Rn̄.ꝙ ſic ſaltē p
vetulā mōachā.xviij.q.ij.diffinim⁹.⁊.
c.x.ea.q.dʒ ꝙ due vel tres debēt eſſe.
¶Quō abbatiſſa pōt exire p homagio 8
faciendo.habes.j.moniales.§.iij.
☞ Not. Bal.de pena pcurantis abor
tiuū fieri i tract.ſchiſma.col.xvij.q̄ po
nit in rub.C. ſi q̄s aliquē teſta.phi.in
lectu.Bar.in.l.necare.nu.j.⁊ ibi i apo
ſtil.Cel in ꝟ.q̄ partū pferat.ff.de libe.
agno.glo.⁊ Bar.i.l.diu⁹ ⁊ ibi Alex.i.
j.col.in.fi.ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ Pa.in.
c ſicut el.ij.nu.iij:in.ij.no.vbi etiā apo
ſtil.Cel.in.ꝟ.infuſio aie extra de homi'

Abortum pcurās hōicida ē ⁊ q̄ ſterilitatis ſve
nena procurat peccat mortalr.c.aliqn̄
⁊.c.ſeq.xxij.q.ij. Et ſi aiat⁹ erat fet⁹
dʒ puniri capite qꝛ ver⁹ homicida. Si
ꝟo inaiat⁹ erat ſi nobilis hoc facit p
te bonoꝝ amiſſa relegat. Si ꝟo igno-
bilis damnatur in metallū.ff.de pe.l.
ſi quis aliquid.§.qui abortionis.

Abrogatio legū vel ꝯſtitu tionū fit trib⁹
de cauſis.Prio ppter ꝯſuetudinē ɔriā
xxxj.diſt.an̄ trienniū inſti.de teſt.§.iiij.
Scda ppter diſparē ſucceſſionē tēpo
rum.xxxiiij.di.c. fraternitatis tue.vbi
tex. Defect⁹ noſtri tēpis qb⁹ nō ſoluʒ
merita ſʒ corpa ipā defecerēt diſtrictio
nis illi⁹ nō patit manere cēſurā. Ter-
tia ppter emergentia mala.lxiij.diſ.§.
verum in fi.vbi exemplum de ſerpen-
te eneo quē moyſes bona fecit intētio
ne Ezechias bona intētiōe deſtruxit.

Abſens cā reipub.vt ambaſia tores ⁊ hmōi multa
habēt priuilegia.j

4 ¶ Sed nũq̄d illi q̄ data opa ꝛ affecta
re etiã cã reipu. ſunt abſentes gaude
ãt illis ꝑuilegijs? Rñ. ꝙ nõ. vt. l. ꝛ q̄
data. ff. ex q̄. cau. maio. ꝛ. l. pe. C. quõ ꝛ
qñ in. ꝛ. l. vniuerſi. C. de lega. ſm vnã
lectu. Et aduerte ꝙ ille q̄ in officio mo
dici valoris abſens eſt cauſa reipu. ꝑ-
ſumit affectare ꝛ data opa abeẽ. tex. ẽ
ſing. i. l. ſpadonẽ. §. ſi. ff. de excu. tu. Se
quit hoc ludo de ro. in vo. Et facit cõ
tra clericos abſentes q̄ vt ãpliores ob
tineãt dignitates cũ cardinalib⁹. Et
ãbaſiatores tenẽt reſtituere lexpẽſas
cõitati qñ ſtãt plusq̃ expediat doloſe
vel volũtate ſua. vt i. d. l. ꝛ q̄ data.

☞ De abſolutione ab excommuni-
catiõe ꝛ irrogata ipſo iure an poſſit per
quẽ lz ordinariũ cõcedi. no. Bal. ꝙ ſic:
i ſua marg. i ver. abſolutio. ꝟſi. ix. Bal.
ꝛ Pau. de caſt. in. l. peto. §. mater. ff. d
leg. ij. Bar. i. l. q̄ liberis. §. hec ꝟba. col.
j. ꝟ. vlti. hãc legẽ. ꝛ ibi Pau. d ca. ꝛ A-
lex. col. iiij. ꝟ. extra gl. tetigit. ff. de vul.
ꝛ pu. Jnn. in. c. prudẽtiã i glo. ſua in
ꝟ. delegatis ꝛ i ver. aſtrictũ de offi. de
leg. et oino ꝑ Cardi. in cle. j. §. j. q. iiij.
v. vj. ꝛ vij. de reb. eccle. non alie.

Abſolutio.j.

Ab excõicatione vtrũ poſſit ĩpẽdi a nõ
ſacerdote? Rñ. ſm Mõa. ti. excõicatio.
ꝙ duplex eſt ipſi⁹ abſolutio. vna q̄ ꝑ-
tinet ad forũ penitẽtiale. Et hec ſolũ
a ſacerdotib⁹ põt impẽdi: vt i. c. cano
nica. de ſen. excõ. Et ſic intelligo. Jñ.
in: c. quãto de cõſue. Alia eſt q̄ ꝑtinet
mere ad forũ cõtẽtioſum. Et hmõi ab
ſolutio põt cõmitti diacono ꝛ iferiori
bus clericis. ꝛ de hac intellige glo. i. c.
paſtoralis de offi. or. q̄ vult vt etiã lai
c⁹ abſoluat de quo dic vt. ĩ. abſolutio.
iij. §. xvij. ita tñ ꝙ abſolutus a talibus
opʒ ꝙ poſtea abſoluat iterũ a ſacer-
dote de ꝑma abſolutione rõne morta
lis pcti ꝑpter ꝙ fuit excõicat⁹. rõ ſm
Jnno. in. d. c. quãto. ꝛ in. c. ſi. de excel.
ꝑla. qꝛ ꝑtinet ad ptãtẽ clauiũ q̄ ſolis
ſacerdotib⁹ date ſunt. xx. di. §. j. xcvj.
di. §. illõ aũt. ꝛ. c. bene. de pe. ꝛ re. noua

¶ Utrũ ois ſacerdos poſſit abſoluere 1
ab excõicatione minori a iure quã q̄s
icurrit ꝑticipãdo locutiõe ꝛ hmõi. Rñ.
ꝙ nõ: lz ſolũ ꝑpri⁹ epũs vel curat⁹ vel
habẽs licẽtiã ab eis vel a papa. ar. c.
nuper. §. in ſeda de ſen. excõ. etiã archi
epõ i ꝑuincia: ſed extra ſuã diœceſim
declarat nõ licere itellige niſi dũ viſi
tat vt in. c. ꝑpetuo. de cẽſi. lib. vj. ergo
multo min⁹ alijs cõcor. Jnno. ꝛ Hoſt.
in. d. c. nuper.

¶ Utrũ propri⁹ epũs vel curatus poſ- 2
ſit abſoluere ab oĩ excõicatiõe maiori
lata a iure? Rñ. ſm Jnno. in. d. c. nuꝑ
ꝙ tã a maiori q̄ a minori põt abſolue
re ꝙ ꝑprius epũs vel ꝑpri⁹ ſacerdos
niſi in caſib⁹ in q̄bus cõditor canonis
ſibi abſolutionẽ reſeruauerit, vel alte-
ri. ꝛ cũ ipſo cõcor. Hoſt. ibidẽ vbi eſt q̄ſi
tex. expſſus. Et hãc opi. tenẽt theolo-
gi vt in Dir. lib. iij. tit. iiij. Jnter quos
eſt ſan. Boñ. in iiij. di. xviij. q. vl. ꝛ ſan
tus Tho. ea. di. ar. vl. q. j. Silr ſummi-
ſte. vt Mona. ti. excõicatio ꝛ ſumma ꝯ
feſ. ti. xxx. §. xxxv. lib. iij. ꝛ Jo. de ſaxo-
nia i ſua ſumma ti. abſolutio cõtrariũ
tenet. Pa. i. c. mõachi. ꝛ. c. mulieres de
ſen. excõ. ꝛ gl. i. c. ſi epũs. de pe. ꝛ re. quã
ſequitur. Ge. ibidẽ ꝛ etiã glo. videt in
cle. attendẽtes. de ſta. reg. ꝛ in cle. vni.
de cõſan. ꝛ affi. et Fed. cõſi. xliij. Ego
conſulo ꝙ ſacerdos proprius tã epi.
ſequat q̄ ſibi videt in illo caſu magis
expedire ſaluti ipſius penitentis vel
cõitati fidelium: qꝛ vtrãq; põt tenere.
Et pria de ſubtilitate iuris mihi videt
verior: ꝛ intellige niſi epũs ſibi abſolu-
tionem a tali excõicatione reſeruaſſet
ſpecialiter qꝛ tunc ꝑprius ſacerdos
nõ poſſet abſoluere: vt lati⁹ dicam. ĩ.

Caſus. Aduerte etiã ꝙ epĩs ſo
lis concedatur abſo-
lutio ab excõmunicatione pro violẽta
iniectione manuũ in perſonam eccle-
ſiaſticam: vt. d. c. mulieres. c. ea. noſcit.
ꝛ. c. peruenit quando iniuria eſt leuis
vel qñ adire non poteſt papam et ſic
inferior nõ abſoluit ab ea: niſi cui ſpe
cialiter conceditur vt abbati ꝛ hmõi

de quo.ſ.excommunicatio.v.caſu.j.§.
xxxviij.cum ſeq.

3 ¶ Utrū idē ſit dicendū de excōicatiōe ſtatutoꝝ ꝓuincialiū cōſilioꝝ aut ſynodaliū ſeu q faciūt legati i ſuis legatōib⁹.Rñ. Dic.vbi.ſ.ꝙ Guil.dicit ꝙ ſic. ⁊ ē verū ſicut vult Pa.in.c. graue. de p̄ben.in gl.⁊ loquit̄ ipſe de epō: qꝛ tenet ꝙ ꝑtinet ad epm abſolutio.Et addit etiā ſi incurrat in aliena dioceſi a ſubdito ſuo.⁊ etiā ſi ſtatutū eſſet ꝯfirmatū ꝑ papā ſꝫ Jo.and.i.c.ex frequētib⁹.de inſti.⁊ ibi Pa. ꝑ rationē:qꝛ ex q̄ cōditores nō ſibi nec aliꝭ reſeruarūt videt̄ aliꝭ ꝯcōceſſiſſe.Guil.aūt itelligit etiā de ꝓprijs ſacerdotib⁹ ex quo recipit religioſos quib⁹ eſt ꝓhibitū a talibus ſententijs ꝓuincialib⁹ aut ſynodalib⁹ abſoluere.cle.religioſi.de p̄uile.Et ſic tenet ſꝫ qđ dixi i p̄cedēti.q.

4 ¶ Utrū idem dicēdū de ſuſpēſione aut interdicto qđ imponit̄ a iure aut ꝑſtatuta ꝓuincialia ſynodalia vł legatorū.Rñ.glo.in.d.c.graue. ꝙ ſic ex q̄ cōditor canōis nō reſeruauit.facit gl. in.d.c.ſi q̄s.el.j.xvj.q.vij.gl.tñ in cle. j.de here.limitat verū.qñ ſuſpēſio nō hꝫ tēpus determinatū. qꝛ qñ hꝫ tēp⁹ determinatū null⁹ interior abſoluere pōt et eā ſequit̄ Car.ibi.⁊ Pa.i.c.tam lr̄is de teſti.de quo dic.vt.j. ſuſpēſio. iiij.§.j. Sꝫ que ſunt in iure reſeruata pape.vide.ſ.excōmunicatio.v.que aūt epō.vide excōmunicatio.vj.⁊ a quib⁹ aliꝭ pñt abſoluere. Excōicatio.vij.

5 ¶ Utrum in articulo mortis conſtitutus poſſit abſolui ab excōmunicatiōe vel impedit⁹ ⁊ quis poteſt abſoluere.vide.ſ.abſolutio.iiij.§..xvj.⁊xvij.

6 ¶ Quis abſoluat exemptū ab excommunicatione.vide.ſ.exemptus.§.vj.

7 ¶ Utrū ille q̄ incurrit excōicationē in vna dioceſi ibi hn̄s domiciliū poſtea trāſfert ſe ad aliā dioceſim poſſit abſolui a p̄fata excōicatione ab epō vel curato illi⁹ dioceſis ad quā ſe trāſtulit.Rñ.ſꝫ Ri.i.iiij.di.xviij.ar.ix.q.v. ꝙ ſic ſi excōicatio ē a iure vel ꝑ ſtatuta q̄rūcūqꝫ.⁊ nō ſit reſeruata ꝑ cōditorē. ar.d.c.nup.qđ nō diſtiguit.an ſit ꝯcta in dioceſi vel alibi ſec⁹ ſi eſſent ab hoīe vel ſi cōditor canonis ſibi reſeruaſſet. qꝛ tūc nō poſſet.hoc idē tenet.Jo.an. ⁊ Pa.in.d.c.ex frequētib⁹ q̄ ad epos. ☞ De notatꝭ ⁊ dictꝭ i.hoc ꝟſi.no.Pau de caſt.i.l.tale pactū.§.ſi.ff.de pact. ⁊ in.l.ſi decē.ff.de ꝟbo.obl. ⁊ qđ poſui. ſ.ꝟſi.ꝑxi.⁊ Fede.de ſenis cōſi.cxcij.

Abſolutio.ij.

Ab excōicatiōe q̄ ē ab hoīe ſeu iudice a quo pōt impediri.Rñ.ꝙ rł'ariter pōt ab illo q̄ eā tulit: qꝛ rł'ariter q̄ pōt ſoluere pōt ⁊ ligare ⁊ ecōtrario.xxiij.q.j.ſi petr⁹.⁊.xxj.di.inferior ff.de re iud.l.q̄ ꝯdēnare.ff.de re iud.l.nemo.la.j.de pe.di.j.ꝟbū.Fallit regula hec i ſex.caſib⁹. Primus i delegato pape q̄ inobedientē ſue ſn̄ie pōt excōicare ſed poſt annū a ſua ſn̄ia diffinitiua nō pōt abſoluere.vt de of. de lega.c.q̄rēti.Et ibi dicit Jnn.ꝙ ſi excōicat delegat⁹ pape ante diffinitiuā ſn̄iā ſemper vſqꝫ ad diffinitiuā ſniam.⁊ etiā poſt vſqꝫ ad annum abſoluere poterit.q̄a ꝑpetua eſt iuriſditio ſua.vt in.c. gratū.⁊.c.licet.eo.ti. qꝛ ea que ad ius reſcribūt̄ debēt eſſe ꝑpetua.C.de di.l. falſo.Et hoc idē tenet gloſa.in.d.c.q̄rēti.Secūdus in eo qui poſtqꝫ excōicauit incidit ipſe in maiorē excōmunicationē.xxiij.q.j.audiuim⁹.de hoc vide ſ.excōicatio.vel Secus ſi in maiorē:qꝛ poſſet de ſen.excō.duob⁹.de cle.ex.mi. ſi celebrat.Terti⁹ i cēdiario.vide.ſ.Excōmunicatio.v.caſu.v.Quart⁹ in ſn̄ia lata ab iferiore:ſed cōfirmata ex certa ſciētia ꝑ papā.qđ itellige de ſn̄ia q̄ eſt ab hoīe ſm Jo.an.c.ex frequētib⁹ de inſti.Ratio qꝛ oīa noſtra facim⁹ quib⁹ autoritatē impartimur:c.ſi apoſtolice.de p̄bē.li.vj.C.de ve.iur.enu.l.j.§.oīa.Sec⁹ ſi ſine certa ſciētia aut cauſe cognitiōe ꝯfirmat.vel ſi ſn̄ia eſſet ꝑ ſtatutū qꝛ quātūcunqꝫ cōfirmatū poterit inferior abſoluere niſi papa in cōfirmatione ſibi vel aliꝭ reſeruaſſet ſicut de aliꝭ s

que ſunt a iure. vt.ſ.dictũ eſt in prece
c.§.iij.Quint⁹ de illo q̇ excõicauit.⁊tñ
nõ eſt ſacerdos q̇ lз poſſit abſoluere
de abſolutione q̃ ptinet ad forũ contẽ
tioſum nõ tñ de illa q̃ ptinet ad forũ
penitẽtiale.de quo dic vt.ſ.abſolutio.
j.Sext⁹ eſt in illo cui papa mãdat vt
aliquẽ excõicet ſine aliqua cauſe co-
gnitiõe:qꝛ talis eſt merus executor.⁊
ideo abſoluere nõ poterit.ar.c.fi.ſup
queſtionũ. ⁊.c.de offi. deleg. Sec⁹ ſi
mãdaſſet cauſe cognitionẽ:qꝛ tũc po
ſſet abſoluere.ar.c.verbũ.de pe. diſ.j.
hoc no.Jo.⁊ Arch.xxj.diſt.inferior.⁊
hoſt.⁊ Bar.in.c. cum inferior. de ma,
et obe.

1 ¶Sз q̇d ſi papa mandat ſimpliciter
vt ſniam excõicationis in aliquẽ ferat
Rñ.Jnno.in.d.c.fi.ꝙ nõ dз eã ferre ni
ſi cũ cauſe cognitiõe monitiõe ꝓmiſſa.
ij.q.j.nemo.⁊.c. ſacro. de ſen.excõi. ⁊
facit gl.i.d.c.fi.Addit tñ ꝙ ſi cõſtat pa
pã cognouiſſe de cauſa:ꝙ tunc ad ei⁹
mãdatũ ſine alia cognitione dз ferre
ſniaз.l.dequa re.ff.de iudi.et ſimiliter
dicẽdũ eſt de ſnia quã alij pñt ꝑ aliũ
ferre.hoſt.tñ⁊ Jo.an.⁊Pau.i.d.c.fi.te
nẽt ꝙ p tale mãdatũ ſimplr factũ nõ
ꝯcedit acceſſorie iuriſditio ꝗ̃uis Pau.
dicat ꝙ opi.Vin.q̇ dicit ꝙ daᷓ iuriſdi-
tio cũ papa mãdat aliqđ ſpũale extra
curiã puta vt excõicet:ẽ valde eq̃.ego
credo ꝙ ⁊ ſi ſit eq̃.tñ ſit verior pria. ⁊
iõ ad intẽtionẽ pape ſit recurrẽdũ q̃p
ꝟba mãdati põt deprehẽdi. Et ſit cñ
cauſe cognitiõe mãdet:vt puta:qꝛ di-
cit Jntelleximᵒ ꝙ talis ⁊c.q̃re mãda-
m⁹ ꝟitate cognita. vt excõices ⁊c. tũc
abſoluere poterit.ſec⁹ ſi dicat:qꝛ cer-
tificati ſum⁹ ꝙ talis ⁊c. ⁊ iõ mãdam⁹
q̃ten⁹ excõices ⁊c.tunc a tali non po-
terit abſoluere.

2 ¶Utrum archiepſ poſſit abſolue-
re a ſnia excõicationis epi ſui ſu-
ffraganei.aut alioꝝ inferiorũ q̇ ꝗ̃uis
ſint de ſua ꝓuincia nõ tñ ſunt de ſua
dioceſi:Rñ.ꝙ nõ.c.romana.⁊.c. vene
rabilib⁹ de ſent.exc.li.vj.niſi qñ hoc hз
cõſuetudo vel ad eũ appellatũ eſt de
quo dic: vt i.d.c.⁊ in.c.ad reprimẽdã
de.off.ord.⁊.c. per tuas de ſen. excõ.

¶Utrũ epiſcop⁹ poſſit abſoluere ex- 3
communicatũ a ſuo inferiore puta ar-
chidiacono ⁊ huiuſmodi:Rñ.ſз Jnn.
in.c.cũ ab eccleſiaꝝ.de offi.ordi. ꝙ ſic
etiã nõ premiſſa ſatiſfactione:qꝛ ordi
narius eſt totius dioceſis:vt in.c.j.de
offi.ordi.C.de iuriſ.om.iu.l.fi.Jtem qꝛ
tales officiales dicũᷓ vicarij epiſcopo
rũ de offi.archi.c.j.lxxx.di.nõ debere.
Malefacit tñ epiſcopus:qꝛ iuriſditio-
nẽ nõ ſeruat ſuis ſubditis de exceſ.p-
la.c.ij.de offi.ordin.c.quãto. Quod i-
tellige verũ niſi ex cõſuetudine habe
rent vt nõ poſſit ab epiſcopo abſolui
qꝛ tũc nõ poſſet.de offi.arci.c.dilector
⁊ hec opi.Jnno.eſt cõis doctorũ ꝗ̃uis
alij cõtradicãt : vt not. Panor.in.d.c.
cũ ab eccleſiarum. Et hanc teneas.

¶ Quid ſi epſ committit alicui vices 4
ſuas an tale valeat abſoluere ſupradi
ctos i.§.ꝑcedẽti ſicut epſ põt:rñ.Dir.
li.iij.ti.v.ꝙ nõ niſi hoc exꝑſſe cõcedaᷓ.
ar.de pe.⁊ remiſ.ſi epſ.li.vj.de ꝓcu.q̃
ad agẽdũ li.vj.etiã ſi diceret.Cõmitti
mus vobis vices nr̃as etiã i his q̃ ſpe
ciale mãdatũ exigũt:qꝛ in tali mãda
to maiora ⁊ grauiora nõ veniunt ꝗ̃ in
cõmiſſiõe ſunt expreſſa cle.nõ põt. de
ꝓcu.qꝛ iſtud ẽ mai⁹ ꝗ̃ abſoluere ſim
pliciter:qꝛ fit cum iniuria inferioris.

¶Utrum epſ extra territorium ſuum 5
poſſit excõicatos a ſe vel a ſuis iferio
ribus abſoluere:Rñ.ꝙ nõ in his q̇ re
q̇rũt cauſe cognitionẽ qꝛ vt dicit. Jñ.
i.c.nouit de offi.le.decã cognoſcere nõ
põt:niſi ſedens ꝓ tribunali.ar.ij.q.iij.
abolitio ſз hoc in aliẽa dioceſi nõ põt
facere.ix.q.iij.c.epiſcopũ ⁊ alijs pluri
bus.c.eiuſdẽ.q.Et hoc verum niſi ha
beat licẽtiã epi dioceſani:vt i eiſdẽ.c.
diciᷓ.fallit hoc in epiſcopo expulſo: q̇
petita licẽtia ꝗ̃uis nõ obtẽta ab epo
in cuius dioceſi eſt põt ſedere ꝓ tribu
nali ⁊ exercere iuriſditionẽ ſupra ſuos
ſubditos dũmodo nõ trahat eos vltra
duas dietas a fine ſue dioceſis qui nõ
fuerũt expulſores ſeu fautores aut cõ

ſiliatores cle.vnica.de fo.cōpet.Jn his aūt q̄ nō requirūt cauſe cognitionem poteſt:q2 que ſunt volūtarie iuriſditio nis poſſunt vbiq3 exerceri.ar.l.oēs p̄cō.ff.de offi.pcō.⁊.l.Legatus aūt a latere an poſſit dic vt in.c.nouit.et.c.excōicatus de offi.le.q2 nō me extēdo cū hodie multa habeāt a papa q̄b⁹ credi tur q̄n nulli fit preiudiciū vt.j.legatus .§.iiij.⁊.v.

6 ¶ Utrū mortuo vel amoto ab excommunicatore capitulū ſucceſſor:aut ille ad quē eius pertinet iuriſditio poſſit abſoluere quos predeceſſor potuiſſet? Rñ.q̄ ſic.tex.eſt i.c.ſi epiſcop⁹.el.ij.xj:q.iij.⁊ in.c.vnico de ma.⁊ obe.lib.vj.

7 ¶ Utrum participās in crimine crimi noſo ſit abſoluēdus ab excommunicatore illius cui pticipādo incurrit maiorem excommunicationem? Rñ.q̄ ſic.c.nuper.de ſen.excom.de quo dic vt.j.excommunicatio. viij.§.j.

8 ¶ Abſoluere q̄ pōt ex officio in certis caſibus illos qui propter violentiam mannum iniectionem in perſonam eccleſiaſticam excōmunicati ſunt:poteſt aliјs committere abſolutionē ſi viderit expedire. c.fi.de offi.ord.Jdē dicde quocūq3 qui ex officio ordinarie poteſtatis pōt abſoluere.Similiter dic de illo cui eſt commiſſum a papa rōne dignitatis.Secus ſi rōne pſone vt in.d.c.fi.no.glo.

De materia hui⁹ verſi.ſc3 abſolutione cōditionali an valeat ⁊ an poſſit peti.p pcuratorē.not.Bal.⁊ Alex.i.l.poſt mortē.§.fi.ff de adop.vbi tenēt q̄ nō niſi in cā neceſſitatis.Cy.⁊ Angel. in.l.ſi q̄s mihi bona.§.ſed vtru3.ff.de acqui.here.Jdē Bal.in addi.ad Spe. verſi.p pcuratorē Jnno.in.c.cū deſideres in gl.ſua in ver.abſolutus de ſen. excom.contra Hoſti.in.d.c.cū deſideres.q̄ tenet q̄ nunq̄3 ⁊ poteſt concedi ſine partis citatione ſi fuit excommunicat⁹. ex officio ſecus ſi ad inſtantia3 partis.vt not.glo.xj.q.iij.c.excommunicatos.Jn verſi.vtriuſq3. Jnnoc.in.c. ab excommunicato i gl.ſua in ver. obtentis extra de reſcrip.⁊ Philip.frā.c.qua fronte.q.j.de appel.

Abſolutio.iij.

quo ad modum abſoluēdi ab excōicatiōe dic q̄ non d3 eē cōditiōalis aliter nō valeret.c.act⁹ de regu.iu.li.vj.ergo fiat abſoluta.

¶ Utrū teneatur quis ſeruare certā formā in abſoluēdo? Rñ.q̄ ſic i.v.Primum q̄ faciat illum iurare q̄ parebit mādatis ipſius abſoluentis.c.ex tenore de ſen.excō.Limitat hoc Hug.in criminib⁹ horrendis nō in leuibus ⁊ placet.Secūdū q̄ anteq̄3 abſoluat ſufficiētē3 preſtet emēdā leſis iuxta pprias facultates.c.porro.et.c.parrochianos de ſenten.excom.de quo dic vt.j.§.ix.⁊ xx.Tertiū vt abſoluatur cū pſalmo ⁊ oratione dominica ⁊ aliјs cōſuetis ſcilicet abſolutione cōſueta vt in.c.a nobis el.ij.de ſen.excō.Quartū q̄ precipiat ei ne vnq̄3 faciat cōtra illū canonē cōtra quē faciendo incurrit excōicatio nē.d.c.ex tenore Jntellige niſi in caſibus pceſſis a iure q2 nemini bñficiū iuris eſt auferēdū.vt in autē.de nup.§.ſ3 hoc q̄d.⁊.ff.de re iudi.l.iiij.ſi q̄s cōdē natus.Et ita q̄ pcuſſit clericū iniūgendū eſt ne vnq̄3 clericū percutiat:niſi de mādato plati vel cauſa defenſionis et hmōi cōſuetudo etiā h3 vt verberet:q̄ ſeruāda eſt i maſculis:ſ3 nō i feminis: nec in multis iuuenib⁹ pſertim in nudo.Quintū q̄ vtat verbo abſolutorio vel relaxatorio vñ cōiter obſeruat iſte mod⁹.Primo dicat aliquē pſalmū vel orationē dñica3.Scdo dicat Saluum fac ſeruū tuū deus me⁹ ſperantē in te. ver.Dñe exaudi orationē meā.Rñ.Et cla.me⁹ ad te veni.verſus Domin⁹ vobiſcū.Rñ.Et cū ſpū tuo.oratio.Deus cui ppriū eſt miſereri ſemp ⁊ parcere ſuſcipe deprecationē noſtra3:vt hunc famulū tuū quē excōicatiōis cathena cōſtringit miſeratio tue pietatis abſoluat p xpm dñm noſtrū.Amen.Deinde dicat.Ego te abſoluo a vinculo excom

munícatiõis quã incurriſti ꝑpter tale
factũ ⁊ reſtituo te ſacris eccl̃ie. In noie
patris ⁊c.

2 ¶Utrũ abſolutio teneat ſi nõ ſeruetꝛ
ꝑfata forma. Uidetꝛ q̄ nõ:qꝛ forma re
ſcripti exacta diligẽtia ſeruãda eſt ita
nec ordo ꝑpoſteretꝛ.c.cũ dilecta.de re=
ſcrip.⁊ aliis i gl.all'.ibidẽ.Sʒ ego dico
diſtinguẽdo q̄ ſi abſolutio fit ab hoie
alicui cõmiſſa ſub tali forma nõ valet.
niſi forma teneatꝛ facit.c.ſi.⁊ qñ ibi.nõ
dep̃.⁊.c.prudẽtia.j.rñ.de offi.dele.Rõ
qꝛ qñ omittitꝛ forma data ab hoie nul=
la ꝯpetit iuriſditio.Et ꝑpterea nõ va=
leat actus deficiẽte ptãte.Si vero ab=
ſolutio ꝯpetat alicui de iure vel ſimpl'r
ꝯmittatꝛ tenet q̃dẽ q̃uis nõ ſit ſeruata
forma ꝑfata. dũmodo vtatꝛ aliq̃ verbo
abſolutiõis vl' relaxatiõis vt.s̃. dictũ ẽ
Ratio qꝛ in abſolutiõe ab excõmunica
tione ſicut ⁊ in excõicatione nulla eſt
forma ſubſtãtialis a iure vt no.in.c.j.
de ſen.ex.li.vj.⁊ in.c.j.de iudi. facit.x.
q.iij.c. j.Ita tenet Gof.vt no.Pa.i.c.ſi.
ꝺ re.ſpo.Et idẽ tʒ Inn.d.c.cũ dilecta.
Et ſic ptʒ qñ abſolutio ſolo ꝟbo facta
tʒ.Et ſic itellige dictã diſtictionẽ ſcðm
Io.et arch.i.c.cõperim⁹.xxiiij.q.iij.In
no.⁊ hoſtiẽ.i.c. cũ deſideres.de ſen.ex.
q̇ tenẽt q̄ abſolutio ab excõicatiõe ſo=
lo ꝟbo facta tʒ ſʒ peccat q̇ ea nõ ſeruat
q̃ ꝑdixi niſi ex rõnabili cã omittat.Si
militer abſolutio ab excõmunicatiõe
ſiue iniuſta ſiue iuſta tʒ quo ad eccleſiã
militãtẽ.c.ois.de reg.iu.Qꝛ iura ſunt
prõptiora ad abſoluẽdum q̃ adligã=
dũ.ca.põderet.j.di.⁊ no.in.d.c. cũ deſi
deres ⁊.c.ex literis de proba.

3 ¶Utrũ papa ſalutãte vel ad oſculũ re
cipiẽte excõicatũ abſoluat ab excõica=
tiõe.Rñ.q̄ nõ niſi ſic faciẽdo itẽdat ab
ſoluere.cle.ſi ſumm⁹ põtifex.de ſen.ex
cõ.⁊ niſi exprimat nõ dʒ reputari abſo
lut⁹ ꝭʒ Inno.i.c.cũ oli eſſem⁹.de priui.

4 ¶An ep̃s vel ali⁹ iferior a papa poſſit
abſoluere excõicatũ recipiẽdo euʒ ad
oſculũ vel ſalutãdo.Rñ. Inn.i.d.c.cũ
oliʒ eſſem⁹ q̄ nõ.ſʒ oʒ q̄ vtatꝛ aliq̃ ꝟbo
denotãte abſolutionẽ.ꝯcor.glo.in.d.c.
cũ deſideres.in.§.ſi.⁊ eſt cõis opi.doc.
in.d.c.cũ deſideres ⁊ i.d.cle.ſi ſumm⁹.
⁊ iõ dicat.Ego abſoluo te a tali excõi=
catione.⁊ reſtituo te ſacramẽtis eccle=
ſie.In nomine patris ⁊c.

¶Utruʒ abſens ꝑ lr̃as poſſit abſolui 5
Rñ.Ric.in.iiij.di.xviij.ar.x.q.ij.q̄ ſic.
tex.ẽ.i.c.quãto.ij.q.v.⁊ ibi gl.⁊ i.c.de
manifeſta.ij.q.j.Sʒ qñ erit abſolut⁹:
qñ receperit literas:niſi aliud conſtet
de mente.

¶Utrũ abſens poſſit abſolui ꝑ ꝓcu= 6
ratorẽ:Rñ.Io.an.i.c.q̇ ad agẽdũ de
ꝓcu.li.vj.⁊.Archi.i.c.eos q̇.de ſen.exc
li.vj. ⁊ Spe.ti.de ꝓcu.tenẽt q̄ ſic.Sʒ
ego credo verũ ꝭm Inno.in d.c.cũ de=
ſideres quãdo ſubeſt iuſta cauſa.al's
nõ:vt ſatis patet in.d.c.cũ deſideres.
de ſen.excom.

¶Utrũ inuit⁹ poſſit abſolui ab excõi= 7
catiõe:Rñ.q̄ fuerũt ml'te opi.tã theo
logorũ in.iiij.diſt.xviij.⁊ canoniſtaruʒ
in ca.ab excõmunicato de reſcrip.⁊.c.
ſignificaſti.de eo q̇ du.i vxo.quã pol.
ꝑ adul.⁊.c.j.de ſen.excõ.li.vj.Sed mi=
hi placet opi.q̃ dicit q̄ põt.ex cã rõna=
biliq̃ ẽ qñ videt q̄ excõicatio nõ ꝓdeſt
excõicato ⁊ nocet cõicari ꝑpter ꝑtici=
patiõnẽ.⁊ hoc no.Panor.i.c.ad apo
ſtolice.de excep. qui dicit q̄ vbi immi=
net vtilitas eccleſiaſtica ex abſolutiõe
ſeu impeditꝛ ordinatio eccl̃ie ſi nõ ab=
ſoluitꝛ tũc eſt abſoluẽd⁹:etiã inuit⁹.fa=
cit ca.veniẽs.el.ij.de teſt.Si tñ abſol=
uit ſine cã etiã tenet abſolutio:qꝛ ſicut
in ptãte ꝑlati fuit excõicare etiã inui=
tũ ſic ⁊ reuocare.par enĩ ius eſt ligãdi
⁊ abſoluendi.de pe.diſt.j.verbum.

¶Utrum excõicat⁹ poſſit aliũ abſol 8
uere vide excommunicatio. vlti.§.xix.

¶Utrũ excõicat⁹ qui offert ſe ad iuſti 9
tiã debeat abſolui:Rñ.q̄ ſic.ſi ꝯpetẽs
cautio de parẽdo iuri ꝑſtetꝛ nõ obſt.ꝯ
tradictiõe vel appellatiõe aduerſarij.
de appel.c. qua fronte. Fallit hoc in
caſu qñ excommunicat⁹ dicit excõicatio=
nis ſniam eſſe nullaʒ:tamen petit ab=

ſolui ad cantelã: qꝛ tũc ſi aduerſari⁹
dicat eũ excõmunicatũ ꝓ manifeſta of
fenſa: ⁊ ꝓbet infra terminũ.viij.dierũ:
tũc nõ põt abſolui niſi prius ſufficiẽtẽ
p̃ſtet emendã.vt in.c. ſolet de ſent.ex
cõ.li.vj.facit. c.odoard⁹.de ſolu.⁊ qđ
ibi no.
10 ¶ Utrũ ligat⁹ plurib⁹ excõicatiõibus
teneat̃ oẽs cauſas exp̃mere? Rñ.Pa.i
c.cũ ꝓ cã de ſen.ex. Aut q̃libet cã de ꝑ
ſe ſufficiebat ad excõicationẽ. Exẽ plũ
de eo q̃ facit rapinã cũ effractiõe ecle-
ſie q̃ ẽ excõicat⁹ ſtatuto ep̃i ⁊ canonis:
ſtatuto ꝑꝑ rapinam.a canone propter
effractionẽ: ⁊ ſic q̃lbet videt̃ p̃ncpalr̃
cõſiderata: ⁊ ſic nõ tʒ abſolutio oib⁹
nõ exp̃ſſis qꝛ ſupioꝛ nõ intẽdebat ab-
ſoluere niſi ꝓ cauſa.exp̃ſſa ar.optimũ.
j.c.officij.eo.ti.⁊ i.c.ex ꝑte de offi.oꝛdi.

Additio. Niſi petijſſet gñali-
ter abſolutionẽ ab
oib⁹ excõicationib⁹ ⁊ gñalr̃ fuiſſet cõ-
ceſſa: qꝛ lʒ nõ debeat niſi ſpãliter exp̃-
mat̃: tñ fctã tʒ. Si ṽo fuit excõicat⁹ ſo
lũ vna excõicatione: ſʒ ꝓpter plures
cãs tũc dicẽdũ Aut vna cã de ꝑ ſe ſuf-
ficit: ⁊ tũc exp̃ſſit cãʒ ſufficiẽtẽ tenet ab
ſolutio.ar.c.ſuꝑ lr̃is: de reſcri. aut oẽs
de ꝑ ſe nõ ſufficiũt: ſʒ ſimlr̃ iũcte ſic ⁊ tũc
nõ tenet abſolutio: niſi i oib⁹ exp̃ſſis.
11 ¶ Utrũ ligat⁹ a pluribus iudicib⁹ de-
beat ob oib⁹ abſolui? Rñ.ꝙ ſic.⁊ ſemꝑ
dʒ vitari donec ab oib⁹ ſit abſolutus
aut vni oẽs ꝯmittat abſolutionẽ. Ita
no.doc.i.c.cũ ꝓ cã.niſi ſit ſuꝑioꝛ iudi
ciũ ſm Ric.in.iiij.diſt.xviij.
12 ¶ Utrũ abſolutio obtẽta ex falſa cau-
ſa valeat? Rñ.ꝙ ſm.Inn.i.c.ex ꝑte.de
off.oꝛ.ꝙ nõ.j.q.iij.c.ij. Rõ qꝛ talis non
deſcẽdit abſoluere: facit gl.i.c. qđ ſuꝑ
his.de fi.inſtru.⁊.d.c.cũ pro cauſa..
13 ¶ Utrũ dubitãs de excõicatiõe debeat
petere abſolutionẽ: Rñ.ꝙ ſi hʒ cõmo-
ditatẽ abſoluentis: ⁊ nullũ ſibi immi-
net p̃iudiciũ dʒ qꝛ i dubijs tutioꝛ ꝑs ẽ
eligẽda.c.iuuenis.de ſpon.ſi vero non
hʒ cõmoditatẽ talẽ tũc aut dubitatio
hec ꝓuenit ex ꝓbabili cã.⁊ ſic petere
tenet̃: aut ꝓuenit ex leui: ⁊ ſic dʒ̃ depo
nere dubiũ nec tenet̃ petere ar.in.c.in-
quiſitioni de ſent.excõ.ꝙ ſi nõ poteſt
deponere dubiũ: tũc dʒ petere abſolu-
tionem ratione iam dicta.
¶ Utrũ moꝛtu⁹ q̃ ſigna ꝯtritiõis oſtẽ- 14
dit ſit abſoluend⁹? R.ꝙ ſic.c.a nobis.
el.ij.de ſen.exc.⁊ nõ niſi ab eo q̃ de iu
re poterat vel de ei⁹ mãdato.vt.i.d.c.
Sʒ nunquid exhumabit coꝛp⁹? Rñ.ꝙ
nõ: ſi ẽ ſepultũ in eccleſia al̃s ſic ⁊ ſepe
liet̃: in eccl̃ia: ⁊ de iſta materia vide in
d.c.a nobis.el.ij.per doc.
¶ Quomodo teneant̃ heredes. vide. 15
j.heres §.iiij.
¶ Quomodo abſoluet̃ ille q̃ legitimo 16
tenet̃ ipedimẽto ne poſſit adire eũ qui
de iure poterat eũ abſoluere: vt papã
ep̃z ⁊ hmõi? Rñ..ꝙ dʒ ei iniũgi ꝙ ceſſã
te tali ipedimẽto q̃ꝫ p̃mũ cõmode po
terit adibit euʒ q̃ illũ poterat abſolue
re offerẽdo ſe ei⁹ parere mãdatis.itel-
lige niſi ipedimẽtũ ſit ꝑpetuũ ſʒ Inn.
in.c.q̃ꝫuis de ſen.excõ.ꝙ ſi non fecerit
iteꝝ i eã dẽ reicidet excõicationem ſilr̃
⁊ illi q̃ abſoluti fuerũt a ſede ap̃lica.vl̃
legatis qñ mãdat̃ eis vt aliq̃b⁹ ſe p̃ñ
tẽt: ⁊ paſſis iniuriã ſatiſfaciãt.c.eos q̃.
de.ſen.exc.li.vj.⁊ Io.an.ibidẽ.vt reci-
tat Pa.i.c.poꝛro.đ ſen.exc.extẽdit hec
ad quẽcũqꝫ q̃ abſoluit̃ cũ onere p̃ñtã-
di ſe vl̃ ſatiſfaciẽdi alicui ꝙ re incidit
ſi nõ facit q̃ꝫ p̃mũ comode poterit Sʒ
ego nõ credo verũ ſm Io.mo. Uñ dñi
de ro.ꝓpter dictũ Io.mo.dicũt ꝙ ab-
ſolut⁹ ab auditoꝛe ſi ſe nõ rep̃ñtat nõ
eſt abſol.ſed excommunicandus. 17
¶ Sʒ ex hoc dubitat̃ q̃s põt abſoluer̃
excõicatũ detẽtũ tali ipedimento? Rñ.
ꝙ ſi ẽ i ꝑiculo moꝛtis q̃lʒ ſacerdos põt
ſm Inn.i.c.a nobis el.ij.⁊.c.ſacris de
ſen.exc. ⁊ Pa. i.d.c.a.nobis tʒ ꝙ ẽtlai-
c⁹ põt abſoluere talẽ ab excõicatiõe: ⁊
eſt gl.ibidẽ.in.c.paſtoꝛalis in.§.p̃ter-
ea.de of.oꝛ. Et iura q̃ vident̃ contraria
dicit itelligẽda de p̃ctis nõ de excõica
tiõe: Et hoc verũ niſi ep̃i vl̃ ꝓprij ſacer
dotis: aut alteri⁹ p̃ñtia haberi nõ poſ

ſit. Si ꝟo detineat aliquo legitimo im
pedimēto alio a ꝑiculo mortis eps ē
requirēdꝰ: vt no. Jnn. ⁊ ſequit. Pan. i.
d. c. de cetero de ſen. exc. Et ſi ad eum
mittere nō pōt ſm Jnno. in. c. j. de ſen.
excō. ſacerdos ꝓpriꝰ abſoluet. Et hec
locū habēt tā in excōicatione iuris ꝗ̃
hominis. d. c. ad eos.
18 ¶ Quid aūt ſit impedimētū legitimū
vide. ĩ. excōicatio. v. caſu. j. §. j. Et ꝗ̃s
ſit in ꝑiculo mortis. vide. ĩ. mors. §. vj.
19 ¶ Utrū abſolutio ꝑ vim vl' metū extor
ta valeat? Rñ. ꝙ nō vide. ĩ. excōicatio.
vij. caſu. xviij. De abſolutione a pecca
tis vide. ĩ. cōfeſſio i prin. ⁊. ĩ. interroga
tiones. in ſi.
20 ¶ Sed nunq̇d excōicatꝰ ꝓpter dānū
dʒ priꝰ ſatiſfacere anq̃ꝫ abſoluat? Rñ.
ꝙ ſic ſi pōt: ſi ꝟo nō pōt dʒ ꝓ̄ſtare ido
neā cautionē ꝙ ſatiſfaciet cū ad pin
guiorē veniet fortunā. vt i. c. ex ꝑte el.
de ꝟb. ſig. ⁊. d. c. odoardꝰ aliter peccat
q̇ abſoluit. Sunt etiā caſus in q̇bꝰ nō
valet abſolutio añ ſatiſfactionē de q̇
bꝰ. ĩ. excōmunicatio. vij. caſu. vlt. §. ij.
21 ¶ Utruʒ talis q̇ nō pōt ſatiſfacere te
neat cedere bonis anq̃ꝫ abſoluat? Rñ.
ꝙ de rigore iuris ſic: ſi aduerſariꝰ exi
git vt no. i. d. c. odoardꝰ. Jn conſciētia
dico ꝙ nō ſʒ ſufficit ꝙ reſtituat ſm qđ
22 tenetur dic vt. ĩ. Reſtitutio. iij. ꝑ totū.
¶ Cui applicabit ſatiſfactio pecunia
ria ꝑ iniectione in eccleſiaſticū? Rñ. ꝙ
ſi fuit in religioſum applicabit mona
ſterio. arg. xij. q. j. nō dicatis de ſta. mo.
c. cū ad monaſteriū. j. rñ. Si ꝟo fuit in
clericū ipſi clerico applicabit niſi fecíſ
ſet iniuriā eccleſie ꝓpulſatus: q2 tunc
etiā ecclia poterit agere ꝑ iniuria. inſti
tuta. de iniu. §. ſi cōi ſeruo: ⁊ ſic etiā ec
cleſie ſatiſfiet.
De acceptione perſonarū ꝙ nō ſit
apud deū. no. Bar. ⁊ doc. poſt gl. in. l. j.
i ꝓ̄n. ff. de poſtu. Dy. i reg. i iudicijs de
reg. iur. li. vj. ⁊ cano. in. c. nouit de iud.

Acceptio ꝑſonarū

ſm Alex. ij. ij. trac. de acceptatiōe ꝑſo
narū ē iniuſticia qua ꝑſona ꝑſone ꝓ̄fer
t icōferēdo ei aliqđ qđ ex debito iuſti
cie alteri eſt ɔferēdū rōne alicuiꝰ ɔditi
onis trāſitorie nō ɔgruētis ad ipaʒ ē
exiſtētis circa perſonā puta diuitiaꝝ
ptātꝫ terrene vel cognatiōis carnalis:
⁊ nō ob meritū eiꝰ ad ipaʒ rē. Et ſic pꝫ
vt ſic acceptatio ꝑſone qđ opʒ. Primo
illud qđ ɔfert ſit ex debito ɔferēdū q2
ſi nō eſſet ex debito poſſet eſſe acceptio
ꝑſonarū: q2 tali dr an nō lʒ mihi facer
qđ volo. ſ. de meo qđ non teneor dare
alicui. Scđo opʒ ꝙ nō attēdat ad meri
tū ⁊ ɔueniētiā illiꝰ cui dat ɔuenietē rei
q̇ dat ſʒ ſolū ad alia nō cōgruētia ad
ipſaʒ rē puta parētelā potētiam diui
tias ⁊ hmōi.
¶ Utrū ſit apđ deū? Rñ. ꝙ nō ar. xxx 1
ij. q. iiij. ſicut ſanctiꝰ de cōſe. di. iiij. nec
quēq̃ꝫ de iudi. nouit. de ꝓ̄bē. venerabi
lis vbi dicit nō gñis nobilitas: ſed vir
tutū viteq3 honeſtas gratū deo faciūt.
¶ Utrū dēat eē apđ hoies? Rñ. ꝙ nō, 2
xix. di. vl. lxiij. di. ſacroꝝ. ij. q. v. ſiq̇s
pbr. xj. q. iij. ſūmope. ⁊. d. c. vñrabilis.
¶ Jn quibꝰ ꝓhibet acceptio ꝑſonaꝝ 3
Rñ. ꝙ i. viij. Primo i pnie ipoſitiōe. xxvj.
q. vij. ſacerdos. Scđo i ſnie diffinitio
ne. iij. q. ix. neceſſe. Tertio i his q̄ ſunt
fidei. xxix. q. ij. §. j. Quarto in hoſpitū
receptiōe. xlij. di. q̇eſcamꝰ. Quinto in
elemoſynaꝝ largitione. xvj. q. j. ſi cu
pis. Sexto i iudicijs. de re. iur. i iud. li.
vj. Septio in ꝓmotiōe dignitatū. d. c.
venerabilis. ⁊. xl. diſt. nō loca. ⁊. c. mul
ti. Octauo in exhibitione honoris.
¶ Utrū ꝓmouere aliqueʒ ad dignita 4
tē ꝓpter ɔſanguinitatē ſit acceptio ꝑ
ſonaꝝ? Rñ. ſʒ Alex. vbi. ſ. ꝙ ſunt bñfi
cia tpalia ⁊ ſpūalia in collatiōe bñfi
cij tpalis cui non eſt annexū ſpūale. lʒ
illud cōferre intuitu cōſanguinitatis
ſi bonꝰ eſt: q2 cōſanguinitas eſt bona
cōditio faciēs ad negociū circa diſpē
ſatiōes ꝑrimonioꝝ. Si ꝟo eſt annexū
ſpūali puta q2 ſūt res ecclie vl' q̇ pau
peribꝰ ſunt diſpēſanda. Siłr. lʒ. ei ɔfer
re nō ex ratione cōſanguinitatis prin

cipali:ſed ſecūdaria vt nō egeat:ſʒ nō ita vt luxuriet. Si vo ē ſpūale bn̄ficiū nō ē attēdēda rō ꝯſāguinitatis vł car nis : qꝛ ſpūalia nō dant iure ſangui= nis:ſʒ diuino munere : ſʒ attēdi dʒ rō ſpūalis q̄ eſt vt det iuſtiori ⁊ meliori nō ſimplr:ſʒ ad illō regimē. vt i. c.lʒ. viij.q.j.ꝙ ſi cōditiōes ſint pares pōt ex illis cōditionib⁹ moueri ad dādū cōſanguineo dūmodo nō ſit ſcādalū ex reſpectu cōſanguinitatis:qꝛ pp ſcā dalū multa dimittēda ſūt ergo ē acce ptio ꝑſonarū in ꝓmotionib⁹ ad digni tates ⁊ officia qn̄ bn̄ficium ſpūale dat ꝓpter ꝯſanguinitatē p̄ncipaliter facit c.moyſes.viij.q.j.vel qn̄.nō dat melio ri ad illud regimē.vt i.d.c.lʒ.qꝛ talis ifidelit agit negociū dn̄i nō melioꝛās cū pōt vel quādo quodcūqꝫ officiū dat idigno.cōcoꝛ.To. i q̄li.⁊ iij.ij.q.lxiij.

5 Utrū cū ꝯditiōes ſūt i neq̄les exce dētes ⁊ exceſſe puta lr̄atus ſed igno= bilis alter nobilis:ſʒ illiteratus ſit ac ceptio perſonarum ſi pꝛeponat nobi= lis? rn̄. Alex. vbi.ſ.ꝙ lʒ lr̄atura ſit ſim plr p̄ferēda nobilitati.vt in.c. venera bilis.de p̄bē.qꝛ eſt neceſſaria in regi= mine eccleſie,tn̄ in caſu pōt p̄ferri no bilitas vt arceant lupi per potētiā:⁊ i caſu vt ſint diuiſa membꝛa in coꝛpoꝛe eccleſie quib⁹ pax ei⁹ ꝯſeruet ⁊ ſic no biles poſſunt ꝓmoueri dūmodo mo= rum honeſtas eis ſuffragetur.

6 Utrū ſi p̄ferat min⁹ bon⁹ vir magis bono ſit acceptio ꝑſonaꝝ? Rn̄. Alexā. vbi.ſ.ꝙ aliud ē i maioꝛi dignitate aliō eſt in minoꝛib⁹ bn̄ficijs:aliud cū eligit de gremio illi⁹ eccłi.aliud cū poſtulat de alteri⁹ gremio. Cū ergo electio ē fa ciēda ad maioꝛes dignitates reqrit ſʒ ꝯſciāʒ:vt eligat vtilioꝛ regimini:dūmo do ſit bon⁹:qꝛ ſm Alb.magnū peccat moꝛtalr q̄ ꝓmonet malū q̄uis ſit mltū ꝓfutur⁹:qꝛ q̄ ſibi nequā ē alteri nō po terit eſſe bon⁹:⁊ q̄ ſibi nō parcit multo min⁹ alijs parcet.ff.de hiſq̄ añ ſētē.l.ſi nec excuſat ſʒ eū paucitas miniſtroꝝ eccłei. Jn minoꝛi vo bn̄ficio ſufficit ꝙ bon⁹ ſit.ſi vo fiat poſtulatio reqrit.vt ſʒ ꝯſciētiā ſuā eligat vtilioꝛē ⁊ melioꝛē.

7 Utrū pauper poſſit p̄poni diuiti in iudicio? Rn̄. Ale.vbi ſ.ꝙ non:ſʒ equi= tas dʒ ſeruari. Et illō eccł.iiij.c. Jn iu= dicādo eſto miſericoꝛs pupilł.⁊ Eſa.j. Subuenite op̄ſſo : iudicate pupillo: ⁊ ſilr̄es intelligunt vt iudex tueat miſe= rabiles ꝑſonas ab oppꝛeſſione potētū et ſi timoꝛe vel amoꝛe defecerit ꝑſone neceſſarie ad inſtructionē ſuaꝝ cauſa rum iudex ei ſubuenire. Jn veritate autem ſententie nulli parti parcere.

8 Utrū exhibitio honoꝛis q̄ fit a p̄la to malo inducat acceptionē ꝑſonaꝝ? Rn̄.q̄ ſ.ibidem ꝙ p̄latus ſpūalis ſiue tp̄alis dʒ honoꝛari rōne poteſtatis a deo accepte. Cum quis autē honoꝛat peccatoꝛem amoꝛe indebito a quo de beret coꝛrigi.tunc peccatum eſt.

9 Utrū exhibitio honoꝛis ꝓpter diui tias ſit acceptio ꝑſonaꝝ? Rn̄. Ale.vbi ſ.ꝙ ſi tantū hr̄ reſpect⁹ ad diuitias vt tanto melioꝛ q̄to ditioꝛ videat pctm̄ eſt:ſimiliter ſi de exhibitione honoꝛis eccleſiaſtici.hoc intelligit. ſi vero hoc fiat ꝑ euitatione ſcandali:ita tamē ꝙ pauper non contineatur vel diues in peccato non foueat non erit peccatū.

10 Utrū acceptio ꝑſonarū ſit pctm̄ moꝛ tale. Rn̄. An.de anch.lib.de ptāte pa pe ꝙ pctm̄ moꝛtale tollit nobis xp̄ʒ q̄ ē vita nr̄a.ad. Co.iij.c. Xp̄s āt trib⁹ mo dis i nobis eſt.ſ.ꝑ iuſticie equitateʒ:ꝑ doctrine vitatē: ꝑ vite ſtitatē. Jo.xiiij. Ego ſum via.ſ.iuſticie:vitas:ſ.doctrie ⁊ vita.ſ.exēpli. Qn̄ aūt acceptio ꝑſona rū repugnat iuſtitie: puta nō reddēs iuſticiā cui debem⁹:vel faciē:ꝯtra amo rē amicitie pecunie ⁊ hmōi ſic moꝛtale. Qn̄ vo repugnat doctrine puta deter minādo vel declarādo ex cōplacētia cōtra ſāctā doctrinā ſic ē moꝛtale. Qn̄ vo repugnat vite puta cū p̄fert mali⁹ bono idign⁹ digno ꝓpter cōſanguini tatē ⁊ hmōi nō cōgruētia ad ipſā rē q̄ dat.ſic ē moꝛtale. Adde etiā ꝙ ē moꝛta le qn̄ melioꝛ ad dignitatē eccleſiaſticā

nõ pfert ſaltẽ in maiorib⁹ dignitatib⁹ vt pʒ p ea q̃ not.ĩ.de electio.§.xxi. iũcto quod dixi.ſ.hic.§.vj.

Accidia ſm Ric. de ſancto vic. eſt torpor mentis bona inchoare negligẽtis vel ſm Dam.ẽ triſticia aggrauãs mẽtẽ nichil bonũ ei agere libeat. Et hec ẽ diffinitio eſſentialis ſʒ Alexã.in tractatu de accidia.alie ſunt p effect⁹ et differt ab inuidia ſʒ Ale. ibidẽ qꝛ inuidia ẽ d̃ bõo alieõ.accidia ỽo de ꝓprio.

1 ¶ Utrum accidia ſit contra aliquod preceptum decalogi? Rñ. Alex.vbi ſ.ꝙ ẽ ſpecialiter ꝛ explicite ꝯ illð.Eccle.xxxviij.Nec dederis i triſticiã cor tuũ:ſʒ repelle eã a te ꝛ.xx.Triſticiã lõge repelle a te multos eñi occidit: ꝛ nõ eſt vtilitas i illa. Implicite ẽ ỽo cõtra illð.memẽto: vt diẽ ſabbati ſanctifices Exo.xx.In accidia ẽ triſticia de ſpũali bono ꝛ laborioſo cũ amore q̃etis carnalis.In illo ỽo p̃cepto ẽ amor ſancte q̃etis q̃ cũ gaudio eſt in bono ſpũali:lʒ ſit laborioſum vñ lʒ p̃cipiat ibi abſtinere ab ope ſeruili in quo eſt labor nõ tñ prohibet bonũ ſpũale: vt orare p̄dicare ꝛ hmõi que ſunt bona ſpũalia.lʒ laborioſa. Et ex iſtis ptʒ ꝙ de ſua ratiõe accidia eſt mortale peccatũ.Uñ.ij.ad Cor.vij.Triſticia hui⁹ ſeculi mortẽ operat. Et vt aduertere poſſis qñ accidia hʒ ꝓpriã rõnẽ: ꝛ eſt mortale peccatũ.Attẽde ꝙ talis triſticia boni cõſiſtit i omiſſiõe neceſſarioꝝ ad ſalutẽ ꝛ ſicẽ mortalis:aut i omiſſione eoꝝ q̃ nõ ſunt neceſſaria ꝛ ſic eſt veniale pctm̃ : aut deducit ad aliquod mortale.vt puta deſperationẽ: ꝛ ſic ẽ mortale peccatũ. Et ex hoc ptʒ q̃d dicẽdũ de eo q̃ attediat⁹ abhominat diuina ꝛ ſpũalia:qꝛ niſi ſint neceſſaria ad ſalutẽ ꝛ ea dimittat vel deliberate diſpõat dimittere nõ peccat mortaliter Similiter de eo q̃ ꝓpter alicuius mortem diſponit nõ bene facere ꝛ de neceſſarijs:ꝙ peccat mortaliter idẽ de eo q̃ ꝓpter hoc nollet eſſe creat⁹ a deo vel vellet eſſe irrõnale aial qꝛ eſt mortale ſi deliberate.idẽ ſimiliter de illo q̃ ꝓpter triſticiã icurrit grauẽ ifirmitatẽ. aut notabile corpis nocumẽtũ qꝛ mortale eſt ſi põt ſe iuuare ꝛ hmõi Et ſm predicta intellige Tho. ij.ij.q. xxxv.

¶ Utrũ accidia ſit grauiſſimũ pctorũ 2
Rñ.ſm Alex.vbi.ſ.ꝙ ẽ loq̃ de accidia multipliciter.Uno mõ ſʒ ꝙ terminat ꝛ cõſumat in deſperationẽ. Et ſic eſt grauiſſimũ pctõꝝ rõne deſperatiõis adiũcte in qua terminat. Aut loquimur de accidia rõne ocioſitatis ſibi adiuncte.Et hec ocioſitas eſt occaſio multoꝝ maloꝝ:qꝛ aĩa niſi in bonis occupet in malis:defluit ꝛ ſic eſt magnũ malũ:verũtñ rõne gñis peccati nõ eſt maximũ peccatoꝝ. qꝛ maius eſt infidelitas ſupbia ꝛ huiuſmodi.

¶ Que ſunt filie accidie? Rñ.ſʒ Greg. 3
xxxj.moral.ꝙ ſũt.vj.Pria deſperatio. Scða puſillanimitas reſpectu ꝯſiliorũ. Tertia ocioſitas.Quarta torpor ſeu pigritia circa p̃cepta.Quinta ẽ vagatio mentis illicita.Sexta malicia q̃ quis deteſtat bona ſpũalia de quib⁹ dicet in loco ſuo de qualibet.

☞ De actionib⁹ ꝛ qð ſint de iure ciuili lʒ obligatiões ſint de iure gentiũ.l. ex hoc iure.ꝛ ibi Bar.in fi.ff.de inſti.ꝛ iure.ꝛ de actiõe pſonali ꝙ nõ poſſit ab oſſib⁹ ſepari.no.in.l.q̃s ergo caſus.ff. de pecu. de reali.ꝛ qñ oriat.no.in.l.cũ lõge.C.de lon.tẽp.p̄ſcrip:de alijs vero p inſtitutarijs i ſti.de act..§. oĩm aũt.

Actiões A iure ciuili ortũ habẽt ſm Inn.de cõſti. c.q̃ i eccleſiaꝝ ꝛ de ſpũalib⁹ gñalib⁹ ꝛ vñb⁹ q̃les ſint ꝛ qualr formẽt vide Inn.de offi.or.cõq̃rẽti de libel.obla.c. ij.de cã poſ.ꝛ ꝓprie.cũ eccła de ſepul. certificari.qꝛ ptinẽt ad forũ cõtẽtioſũ.

¶ Que dicunt actiões bonefidei hr 1
inſti.de act.i.§.actionũ.ꝛ i gl.c.cũ venerabilis de exc.Et ſunt.xv.ex vẽdito:ex empto: locato:ꝛ cõducto:negocioꝝ geſtio.mãdati depoſiti.pſocio:tutele:cõ

modati. pignozatitia. famile herciſcū
de: cōi diuidūdo: ꝓſcript ꝫ ꝟbis. ꝗ de ēi
mato ꝓponiꝭ ꝑmutatio ꝛ hereditaꝫ pe
titio. Nec dn̄r bonefidei: q2 ſolū i his
vt ſeruāda bonefides: ſꝫ q2 i hiſ ma
gis exuberat iudicis officiū ꝙ i alijs.
2 ¶ Que dn̄r ſtricti iuris? R̄n̄. tex. inſti.
vbi. ꝟ. ꝙ ſūt alie ab his vt actio ex mu
tuo ꝛ arbitriū ꝛ his ſimilia. et dn̄r ſtri
cti iuris: q2 nō venit i eis niſi ꝙ ſtricte
exigit actionis natura. Et de ipſis vi=
de gl. in. d. c. cum venerabilis.
3 ¶ Que dn̄r actiōes ꝑſōales? R̄n̄. Frā.
verce. vt refert Ge. in. c. diſpēdia. de re
ſcrip. li. vj. ꝙ ſunt ꝗ ꝑſonas tenēt obli
gatas ex cōtractu: vt mutua locatio
ne ꝛc. vel quaſi ꝯtractu vt negotioꝝ
geſtio tutela ꝛ hmōi: aut maleficio
vt i furti dāni iectivel quaſimaleficio
vt iudice male iudicāte ex iperitia ꝛ
ꝓijciēte de cenaculo qđ nocuit. vt in=
ſti. de obli. ꝛ in rubricis ſequentibus.
4 ¶ Que ſūt actiōes reales? R̄n̄. Ge. vbi
ſ. ꝙ ſunt ꝗ ſequūꝭ rē nō ꝑſonā: nec ꝑ
eas diciꝭ ꝑſona obligata: vt rei vendi
catio publicina ꝛ ſimiles ſꝫ Jo. đ imo.
5 ¶ Utrū in actionib⁹ ꝑſonalib⁹ currat
preſcriptio contra eccleſiam ꝛ alios
vide. j. preſcri. §. xxxiij.
6 ¶ Actio eſt inanis creditoris quā ex=
cudit inopia debitoris. c. olim nobis
de reſti. ſpo. ff. de dol. l. nā his ꝛ ꝗ nihil
hꝫ ei⁹ periculo nihil eſt. ff. de fur. l. ita
ꝙ fuſio. §. j. ꝛ extra de vſu. cum. tu.

Accoliti Grece ceroferarij la
tine. xxj. diſt. c. cleri=
cos i fi. vn̄ ei⁹ officiū ē ꝓparare lumina
ria ꝛ ipſa portare corā miniſtris ad al
ta. xxv. di. ꝑlec. xxxiij. di. §. deſeruiētes

Accōmodatio vide. j. cō
modatū.

Actus Reqrit tria regulariter
vt i. c. magne de voto ꝛ
arg. ij. q. j. aliud. Primū ꝙđ liceat ſm
eqtatē. eqtas ꝟa eſt iuſti. dulcore mie
tꝑata ſm Cyp. Scōm ꝙđ decet ſm ho
neſtatē ꝛ ē diuerſū a ꝟbo licet q2 mul
ta licēt ꝗ nō decent. Tertium ꝗ expe=
diat ſm vtilitatē. vnde filie ſine cōſen
ſu pr̄is ꝯtrahere matrimoniū licet: vt i
c. ſufficiat. xxvij. q. ij. ſed nō decet: vt i
c. j. de ſpō. impu. nec expedit dum mu
lieres ſepe laborēt contra propria cō
moda. l. ſi pater. in fi. C. de ſpon.
¶ Quō cognoſceꝭ ſi act⁹ ē valid⁹? R̄n̄ 1
Pa. in. c. cū olim. de cle. cōiu. ꝙ recurrē
dū eſt prio ad cōſuetudinē loci vbi ꝗ
oriund⁹ fuit vel vbi act⁹ eſt geſt⁹ ꝛ nō
ad cōſuetudinē loci alteri⁹ vbi actus
eſt applicād⁹. Exm̄ nat⁹ de pr̄e ſacer=
dote ecclie oriētalis ꝗ ꝯxit ſm eorū ri
tū ē legitim⁹ vbicꝫ ꝛiō pōt eligi i ecclia
occidētali ꝑ ꝓlato. fac. iar. ad hoc. l. j.
C. de đcu. ꝛ no. ꝑ bar. i. l. oēs ppli. ff. de
iu. ꝛ iur. ꝛ. l. cūctos populos. C. de ſum.
tri. ꝛ facit ad. q. vtrū teſtm̄ factū Senis
cū tribus teſtibus ſm eorū ſtatuta va
leat quo ad bona alibi exiſtentia.
¶ Itē act⁹ geſt⁹ ab hn̄te duplicē ptā 2
tem ſp in dubio ꝓſumiꝭ geſtus ſm eā
ptātē ſꝫ quā act⁹ tolerari poſſit vt va
leat. vt no. Pa. i. c. niſi eſſent. de ꝓbē. fa
cit. c. qđ ſicut. de elec. vbi ꝓſumiꝭ act⁹
fact⁹ reſpectu maioris ptātis ab eo ꝗ
duplicē ptātē hꝫ facit. l. iij. ff. de mi. teſ.
¶ Act⁹ legit. eſt ille ꝗ obuenit vel fir 3
maꝭ a lege. ff. de ꝟb. ſi. l. lege obue. ꝛ ē
emāci. accep. aditio hr̄e de ꝯtract. ma
tuto. datio ꝛ hmōi ſꝫ vero ord. minoꝝ
eſt regere ꝓdicare ꝛc. ꝗ oēs intelligūꝭ
ſolū nomine actuū legit ꝛ non alij.
¶ De accuſatiōe ꝑ ꝗs fieri poſſit no. 4
in. l. ij. ff. de accu. ꝛ in. l. de crimine. ꝛ i. l.
vxor. C. ꝗ accu. nō poſ. In. i. c. nōnulli.
i gl. ſua i ꝟſi. mādato: de reſcrip. ꝛ ibi
Panor. §. ſunt alij. ad fi. ꝛ an accuſatio
abolita poſſit ꝑ iudicē ꝑſequi. bar. i. l.
libellorū. §. fi. ff. de accu. ꝙ ſit ex officio
ꝛ idē ſi nō ſit abolita qn̄ accuſa. diſſe
rit vt ibi ꝑ alex. ꝛ de accuſāte vltra hic
deducta ꝛ ꝙ dꝫ ſtare i carcerib⁹ donec
diſcutiaꝭ de crie. ꝙ ſic. l. fi. C. đ ac. ma
xime ſi accuſat⁹ ſit icarcerat⁹ ꝑ. l. j. de
cu. reo. eſt tn̄ relaxād⁹ liꝗdato delicto
etiā an̄ ſniā. Sali i. l. nullo i fi. C. de ex
hi. re. ꝛ qualr nō ꝓſequēs puniaꝭ. not.

Bar. in.l.iij.§.j.ff.de p̄uari.⁊ in.l.j.§. ſi q̄s āt.ff.ad turp.l.⁊ ꝙ accuſatus de crimine nō pōt hr̄e honores vł̄ digni= tates.l.reꝰ.⁊ ibi. Bar.ff.de mu.⁊ ho= no.⁊ pleniſſime ꝑ Ro.ſingu.ccccxl.ici. accuſatus de crimine.

Accuſatio eſt aliquē ī libello reū de crimīe deferre ad vindictā ſm Azo.in ſum.in rub.C.de accu.circa quē q̄rēda ſunt infra ſcripta.

¶Utrū accuſationē debeat p̄cedere monitio? Rn̄.ꝙ nō de neceſſitate.ar.c. ij.⁊.c.q̄liter ⁊ qn̄.el.ij.de accu.⁊ ī gl.ij. q.vlti.§.j.Rō q꞉ fit ſolū ad penā ipo= nendā vt in gl.in.c.licet de ſimo.

2 ¶Utrū aliq̄s teneat̄ accuſare? Rn̄.ſʒ gl.i.c.quaꝓpter.ij.q.vij.ꝙ nemo facit tex.in.l.vnica.C.vt nemo inuitꝰ.⁊.c.ſi primates.v.q.ij.⁊.gl.in.c.licet.in fi.de accu.Bar.i.l.i eū.ff.de accu.dicit verū niſi in homicidio qm̄ heredes tenent̄ accuſare. ar.l.p̄tor.§. j.ff.de iniur. alˀs perderēt hereditatē.vt.l.j.ff.de his q̄. vt indig.Sed ꝯtrariū vr̄ tenere gl.in.l.ſi quis homicidij.C.de accu.⁊ Cy.Bal. Sali.Ange.⁊ Raph.in.d.l.in eum.ſ.ꝙ nō tenent̄ accuſare.Et iura q̄ vident̄ cōtraria nō loquunt̄ de accuſatiōe ꝓ= prie:ſʒ de denūtiatione de qua dicā in ti.ſuo.⁊ ī q̄ differt ab accuſatiōe imo vr̄ ꝙ accuſare ſit ꝯ p̄ceptū diuinū dū dicit Dimitte nob̄ debita nr̄a gl.ē i.l. furti.§.partꝰ.ff.de his qui no.infa.de quo dic vt.i.§.iiij.

5 ¶Quis pōt accuſare? Rn̄.aut crimē eſt p̄uatū aut publicū.Si p̄uatū regu lariter nō admittit̄ niſi cuiꝰ intereſt:vt videt̄ velle gl.i.l.fi.ff.de pri.deli.Qd̄ li mitat niſi ſit tale delictū p̄uatū ex q̄ pe na pecuniaria applicāda fiſco debeat imponi:q꞉ tūc quilibet de ppl̄o admit tit̄ ad accuſandū ꝓ illa pena.ita vult gl.ſing.Dy.⁊Bar.i rub.ff.de poact.lʒ Bal.teneat ꝯ.in.l.aduerſus.C.de fur. Si vō eſt crimē publicū q̄libet admit= tit̄ q̄ nō ꝓhibet̄ ſpāliter lege vel ſtatu to aut ꝯſuetudine.Et q̄ ꝓhibeantur habes.ij.q.vij. ⁊.iij.cā.ꝑ totū de ac.⁊ in mł̄tis.c.⁊ in.l.q̄ accuſare cū pluribꝰ legibꝰ ſequētibꝰ.ff.de accu.ſicut ſunt infames minores paupes et multi q̄s omitto:q꞉ nō ꝑtinet ad nos ⁊ hoc ve= rū niſi ī duobꝰ caſibꝰ.Primꝰ qn̄ ſuā vel ſuoꝝ iniuriā ꝓſequunt̄.vt no.in.l. fi.ff.de p̄ua.deli.⁊ in.l.fi.ff.de iniur.fa cit gl.i.l.cū emācipati filij.§.emācipa tus.ff.de col.bo.Scd̄s qn̄ delictū non eſt ꝯmiſſuʒ ꝯ ꝑſonā puta ſtatuto caue= tur.vt q̄ blaſphemauerit vł̄ iuerit de nocte puniat̄ in.x.tūc q̄libet ad accu= ſandū talē admittit̄.vt no.Bar.⁊ Jo. de imo.i.l.j.ff.de pu.iudi.⁊ bar.i.l.lex corn.§.ſi q̄s libellū.ff.de iiur. Req̄rūt tn̄ mł̄tas limitatiōes ⁊ diſtrictiōes q̄s dimitto q꞉ ad nos nō pertinēt.Uide. ij.q.j.ꝓhibētur vbi de hoc clericus tn̄ ad vindictā publicā accuſare non de= bet:etiā ſi pēa ſanguinis nō venit im= ponenda:facit.c. ſicut ſacerdotes. ij. q. vij. q꞉ hmōi odioſis nō dʒ ſe imiſ= cere ſʒ.Panor.in.c.cū.P de accu.ſʒ ſi ꝓſequit̄ iniuriā ſuā pōt:ēt ſi venit im= ponēda pēa ſanguinis ſʒ Pan̄.vbi.ſ. dūmō dicat ꝙ nō intēdit accuſare:vt pena imponat̄.tex.eſt clarꝰ in.c.p̄latis de homi.li. vj.facit.c.cū ſit gn̄ale de fo.cōpe.⁊.c.olim de iniu.

¶Qua itētiōe dʒ q̄s accuſare:vt ſit ſi ne pctō accuſatio? Rn̄ ꝙ ꝑꝑ bonū cōe ſ.vt ceteri q̄ete viuāt.xxiij.q.v.nō fru ſtra vel ꝓpter ſuū itereſſe.alˀs tale erit pctm̄ qualis inordinatio intētionis.i. mortale ſi ex odio veniale ſi aliq̄ paſ= ſio fragilitatꝫ ī miſceat̄.ar.c.accuſaſti. de accuſa.⁊.ij.q.vij.ſi q̄ ſunt.⁊.d.c.q̄= liter ⁊ qn̄ nō tn̄ tenet̄ ad aliquē reſtitu tionē ꝓpter hoc ſed ſolum ad penitē tiam de peccato. 4

¶Quis modus ſit ſeruādus ī accuſa tione vide.ij.q.viij.per totum. 5

¶Utrū pactū ſeu iuramētū de nō ac= cuſando valeat? Rn̄.ſm gl.in.c. quē= admodū:de iureiu.ꝙ nō tʒ de crimie ꝑpetrādo.ff.de pac.l.ſi vnꝰ.§.pcā ⁊.§. ſeq.Et peccat mortalr̄ ſi hoc iurat:vt

ptz.j.Juramentū.ij.§.vij.de pacto ꝟo
cōmiſſio valet dicto.§.pacta ⁊ i tex.d.
c.quēadmodū ibi nō ſolū ſepties.Si
tñ pecuniā reciperet turpiter accipit.
⁊ reſtituere tenet̄ de bono ↄſilio.Rñ.
qꝛ ꝓpter charitatē ꝓximi excōpaſſio
ne debet moneri credens ꝙ ſi emēda
bit:⁊ nō ꝓpter pecuniā multo fortius
deberet reſtituere ſi recepiſſet ꝓ nō ac
cuſando de pctō.ꝑpetrādo vel ꝓ ac-
cuſando calūnioſe.j.q.j.iubemus.
7 ¶Utrū qs poſſit deſiſtere ab accuſa-
tiōe incepta:Rñ.ꝙ ſi videt eū q̄ accu-
ſauit innocentē tenet̄ oīmodo quo po
teſt deſiſtere.ij.q.iij.ſiquē:aut ꝑaboli
tionē.Si ꝟo nō cognoſcit innocētē eū
eſſe pōt deſiſtere ſi vult quo ad cōſciē
tiā ex charitate:ſꝫ non ex ꝓmio:vt no.
gl.i.c.j.de collu.ſꝫ q̄ ad impunitatē fo
ri ↄtētioſi nō pōt niſi in certis caſibꝰ.
De quibꝰ vide Bar.in.l.queſitū.ff.ad
turpi.⁊ Pano.in.c.licet de accuſa.
¶Quot mōis accuſatio reddit̄ vitio
ſa:Rñ.ꝙ tribus modis ſꝫ.Gratianū.
ij.q.iij ⁊ i.§.notandū.⁊.l.j.ff.de aboli.
ſcilicet pmo calūniādo:⁊ tūc eſt qñ fal
ſum crimē imponit ⁊ talis tenetur de
omni dāno dato proximo.c.vl.de calū.
⁊ peccat mortaliter.xxij.q.ij.ꝑmū.Se
cūdo tergiuerſando.⁊ tūc ē tergiuer-
ſator quādo in totū a lite recedit ſine
licentia iudicis.Hoc intellige quo ad
conſciētiā ſi ex aliq̄ malo finē facit:qꝛ
ſi ex cōpaſſione proximi quo ad cōſcien
tiā licet quo ad forū cōtētioſum puni
tur in.v.libris auri.l.iij.ff.de ꝑuari.
Tertio preuaricādo.⁊ tūc eſt qñ col-
ludit cū reo falſas ꝓbatiōes ⁊ varias
ſimulādo.⁊ talis punit̄ arbitrio iudi-
cis vt.l.j.⁊.ij.ff.de ꝑuari.ſꝫ in cōſciētia
credo nō peccet.niſi talis falſitate vel
mēdatio vtat̄ ⁊ hmōi ꝓhibitꝰ vl' ex ali
quo malo fine de iſtis habes in.l.j.ff.
de aboli.⁊ in.l.j.ff.ad turpilia.
9 ¶Utrū poſt peractā pniam de pctō
poſſit qs ſine pctō accuſare.talē:Rñ.
ſm Inn.in.c.de his de accu.ꝙ ſic.⁊ te
net glo.ſimiliter.ibidē.Ratio:qꝛ per
penitētiam ſatiſfit deo ſꝫ ꝑ punitionē
que imponitur in iudicio ſatiſfit reipu
blice vt ceteri timeāt ⁊ quietiꝰ viuant.
C.de apoſtil.hi qui cum ſuis cōcor.
¶Utrū ſemel accuſatꝰ poſſit de eodē. 10
iterū accuſari:Rñ.ꝙ nō.c.de his ꝺ ac.
qꝛ delictū vniꝰ hoīs ſepiꝰ queri nō dꝫ
ff.nau.cau.ſta.l.lꝫ.§.vlti.xxiij.q.ix.ve-
niā.Fallit in duobꝰ caſibꝰ.Primus ſi
ſcōs accuſator doceat ꝓmū ꝑuaricaſ-
ſe.ff.de ꝑuari.l.iij.Secūdus ſi ſuū do-
lorē pſequēs ignoret accuſationē ab
alio inſtitutā.i.l.ſi cui.ff.de accu.vide
in glo.d.c.de his.
¶Utrū accuſatus poſſit ſine pctō ali 11
quid dare accuſatori vt deſiſtat ab ac
cuſatione:Rñ.Inn.in.c.crimia.de col
lu.ꝙ q̄dā eſt cā crimialis ⁊ in hac añ
inchoatā accuſationē ꝑ grāz deſiſtere
pōt.vt.ff.de his q̄ no.infa.l.furti.§.pa
ctus ⁊.ff.ad turpilia.l.mulier.⁊.l.que-
ſitum poſt nō licet:niſi vt habet̄.C.de
abo.l.ij.⁊.iij.⁊.v.q.j.q̄dā.⁊ trāſigere
aliquo dato vl' retēto in crimine publi
co nō lꝫ Et ſi fiat trāſactio nulla eſt ⁊
accuſatꝰ habet̄ ꝓ cōfeſſo.C.de trāſac.
l.trāſigere.ff.de ꝑuari.l.i oībꝰ.Ubi āt
eſt tale crimē quod irrogat penā ſan-
guinis:lꝫ vnicuiqꝫ ſanguinē ſuū redi-
mere qualitercūqꝫ.ff.de bo.eo.l.j.vel pe
nā detruſionis ꝑpetue ſm Panor.in
c.j.de coll.qꝛ lꝫ tūc niſi i adulterio.d.
l.trāſigere.In aliis aūt vbi pena ſan-
guinis nō irrogat̄ trāſigere nō lꝫ niſi
in crimie falſi:vt i d.l.trāſigere.In cri
mine vero priuato trāſigere lꝫ ſm gl.
in.d.l.trāſigere.¶Et not.ꝙ ſm canō-
nes oē crimen dicit̄ publicū.Et ideo
trāſigere non licet:vt de collu.ꝑ totū:
qꝛ eccleſia pro nullo crimine imponit
penā ſanguinis.C.ſeñ.ſang.ne cleri.
vel mona.Excepto vbi imponēda eſt
pena detruſiōis ꝑpetuo vt dictū.eſt.
Et que dicātur crimina publica de iu
re ciui.habes infra crimen.§.vij.
¶Utrū accuſatus teneatur reſpon- 12
dere veritatem.dic.vt.infra confeſſio
delicti in prin.

13 ¶ Utrum liceat accuſato calũnioſe ſe defẽdere? Rñ. ꝙ nõ etiã ſi iniuſte accuſaretur qꝛ hoc eſſet genꝰ vindicte que ſine peccato fieri nõ põt: imo poſt iuramentũ de calũnia receptũ eſſet periurus. Quãdo etiã iuſte accuſatur defendẽdo ſe ſm iuris ordinem ſemꝑ dꝫ ꝓ poſſe accuſatorẽ accuſare nec peccat ſe defendẽdo ſm ordinẽ iuris ẽt ſi accuſator remaneret infamatus ſm Scot. i. iiij. diſti. xv. qꝛ nõ tenet ſe ꝓdere vñ poteſt quaſcũqꝫ exceptiões cõpetẽtes ꝓponere ⁊ appellare ⁊ alia iuridica facere nõ tamẽ mẽdaciũ dicere: qꝛ peccaret mortaliter ſm Sco. vbi ſ. Appellare aũt i cauſa more afferẽde: ne cõtra eũ iuſta ſentẽtia detur non lꝫ qꝛ calũnia eſt. cõcor. Tho. ij. ij. q. lxix. arti. ij. ⁊ Ric. in. iiij. diſt. xv. arti. v. q. iij.

14 ¶ Utrũ accuſator teneat ſe inſcribere ad penã taliõis: vide. j. inſcriptio. §. j.

15 ¶ Ad qd tẽdit accuſatio? Rñ. Panor. in. c. ſuꝑ his. de accuſa. quod tẽdit ad depoſitionẽ ab officio. ⁊ beneficio. Et ſi crimẽ ſit enorme ad perpetuũ carcerẽ vt i. c. tue de pe. ⁊ hoc de iure canonico: ſed de iure ciuili tẽdit vt puniat debita pena. Denũciatio vero tẽdit ad correctionẽ nõ ad puniendũ peccatũ pena cõdigna: ſed vt deſiſtat a pctõ ⁊ hoc procedit tã in denunciatione euãgelica ꝗ canonica: tam iudiciali ꝗ extraiudiciali.

Adiuratio

creaturaꝝ qd ẽ? Rñ. ric. i. iiij. d. xxxv. ar. iiij. q. ij. eſt ꝓ inuocatiõe diuini nois vł alteriꝰ rei ſacre obſecrãdo vel ĩpetrãdo inclinare eas ſꝫ ſe: vł i cõparatione ad eas ad aliquid agendum vel patiendum.

1 ¶ Utrũ adiuratio hois ſit licita? Rñ. q. ſ. ibidẽ ꝙ aut adiurãs intẽdit eos inclinare ad bonũ aut malũ culpe. Primo mõ aut adiurat obſecrando. ⁊ ſic nõ accepit nomẽ dei inanũ. Sic enim adiurauit paulꝰ. Ro. xij. Obſecro vos per miam dei vt exhibeatis corpora vrã. ⁊c. Aut adiurat imprecãdo ⁊ tũc ſubdiſtingue: aut adiurat eũ q ſibi tenet obedire. ⁊ ſic lꝫ. Aut adiurat eum in quẽ nullaꝫ hꝫ ptãtem: ⁊ ſic aſſumit nomẽ dei inuanũ: qꝛ vſurpat poteſtatẽ in aliũ quã nõ hꝫ quãtũ in ſe eſt. Et peccat mortaliter. Si autẽ adiurãs intẽdit inclinare illũ quẽ adiurat ad malũ culpe. ſic nomẽ dei in vanũ aſſumit.

¶ Utrũ adiuratio demonũ ſit licita? 2
Rñ. q. ſ. ibidẽ aut adiurat imprecãdo aut obſeruãdo. primo mõ aut vt xp̃ꝫ doceãt vel obſequiũ aliqd faciãt: ⁊ ſic licitũ eſt: qꝛ pertinet ad quãdaꝫ familiaritatẽ vł ſocietatẽ: licitũ tñ eſt aliqñ. ſ. cũ aliq ſancti viri ex ſpãli inſtinctu ſpiritusſancti vł reuelatiõe diuina vtunt miniſterio demonum ad aliqs effectꝰ. Aut eos adiurat vt a ſe ⁊ a proximis expellat: ⁊ hoc lꝫ: qꝛ ſunt aduerſarij noſtri obſtinati. Et ſic intelligit illud Mar. vlti. In noie meo demonia eijcient ⁊c. Adiurare autẽ eos obſecrãdo ſemper illicitũ eſt: qꝛ ſic quoddaꝫ ſignũ familiaritatis importat.

¶ Utrũ adiuratio creaturarũ irrationabiliũ liceat? Rñ. ric. vbi. ſ. ꝙ aut adiurat ſꝫ ſe ⁊ abſolute. ⁊ q ſic eas adiurat nomẽ dei aſſumit inuanũ: qꝛ nõ intelligũt adiurationẽ illã. Aut adiurãtur in relationẽ ad aliũ: ⁊ hoc dupłr. Aut in relatione ad deũ. vt cuꝫ aliqui ſcti ad infideliũ cõuerſionẽ ⁊ in firmorũ in fidei cõfirmationẽ inuocant nomẽ dei ad hoc vt eiꝰ virtute ipſe creature irrationabiles adiurate aliq motu mouent: q nõ eſt per earũ virtuteꝫ naturalẽ: ⁊ ſic lꝫ. Aut adiurant in relatiõe ad diabolũ ad hoc: vt diabolꝰ ab eis repellat nec eis vtat vt inſtrumento ad nocẽdũ. ⁊ ſic adiurant ab exorciſtis eccleſie ⁊ ſic etiam licet. 3

¶ Utrum adiuratio illicita ſit pctũꝫ mortale? Rñ. vt colligo ex ꝟbis prefati. Ric. vbi. ſ. ꝙ ſic ex ſe: qꝛ ſic eſt directe cõtra ſcdm preceptum. Non aſſumes nomen dei tui in vanuꝫ. Exo. xx. 4

☞ De adminiſtratore legitimo an intelligatur ſemꝑ liberũ mãdatũ. no. ꝙ ſatis. l.

ſatis.l.quod ſi forte.§.ſunt quidaʒ per Bar.ibi.q.iiij.ff.de ſolu.

Adminiſtratio legitima ⁊ libera eſt qñ q̃s poteſt in iudicio agere ⁊ cõueniri: ⁊ etiam extra iudicium de aliqua re diſponere.facit.c.ex literis de proba.⁊ ibi Innoc.allegat.l.ij.in.§.ij.C.de iura.calum.

1 ¶ Utrum adminiſtrator teneatur de mala adminiſtratione ſatiſfacere? Rñ. ſm.Inno.in.c.ex pſentiũ.de pig. ꝙ ſic. ⁊ ille cui⁹ eſt adminiſtrator hʒ actionẽ negotiorũ geſtoꝝ cõtra eũ q̃ male adminiſtrauit.ff.de neg.geſt.l.iij.§.vi.xij.q.ij.ſi qua de rebus.⁊.c.ſi q̃s qualibet cõditione. Unde aduerte ꝙ tenet adminiſtrator ſm gl.in.l.cũ oſtẽdimus.ff.de fidein.tu.d̃ dolo.vt ibi ⁊ lata culpa.vt.l.curatoris.C.d̃ neg.geſt.⁊ ẽt leui.vt.l.quicquid.C.arb.tu. De dolo ſolũ tenet ſm gl.in.l.j.ff.de neg.geſt.qñ mea affectione duct⁹ ſolũ adminiſtrauit et lata culpa qui eq̃parat dolo.vt.l.qd̃ nerua ff.depoſiti. De leui vero tenet vt cõiter vt in.d.l.quicquid. Aliqñ etiã de leuiſſima vt qñ diligẽtiſſimus erat geſtur⁹.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt. Aliqñ de caſu: vt in caſib⁹.v. poſitis in l.ſi negotia.ff.de neg.geſt. Prim⁹ ſi acceſſit aio depredãdi. Secundus ſi noua negotia ⁊ inſolita fecit. Tertius ſi culpa preceſſit. Quart⁹ ſi fuit in mora. Quintus ſi caſum recepit. Nota etiã ꝙ adminiſtratus nõ ſolũ hʒ actionẽ ꝯtra adminiſtratorẽ ſed etiã cõtra heredes. ⁊ intelligit Inn.vbi.ſ. qñ dolo.vl' lata culpa aliq̃d geſſit ad quod heredes tenent. Si vero ex leui culpa non tenent heredes niſi in caſibus.iiij.quorũ tres ponunt in.l.j.C.de here.tuto. Primus ſi lis fuerit ichoata cõtra tutorẽ. Secundus ſi aliquid ab eo peruenit de reb⁹ adminiſtrati. Terti⁹ de bonis adminiſtrati.aliis ex grã cõceſſit.q̃.ff.de furtis.l.ſi pignore d̃r ſpecies lucri ẽ ex alieno largiri ex bñficio ſibi debitorẽ acq̃rere. Quartus ponit in gl.d.l.cũ oñdimus.l.ſi non explicet inchoata per defunctũ: q: teneturde leui etiam.l.quicquid.C.arbi.tute.

¶ Utrũ ſcienter cõmittẽs adminiſtrationẽ indigno teneat ipſe de mala adminiſtratione? Rñ ꝙ ſic ſm Innoc.in.c.ex rõne de cſa.⁊ quali.alleg.ff.de mune.l.lucius.§.imperator.ff.de ma.cõuẽ.l.j.in prin.per totum.⁊ peccat mortaliter. 2

☞ De monitione ⁊ ꝙ trina requirat ⁊ ꝙ non poſſint p iudicem breuiari ad incurrẽdum penam gl.in cle.j.de vi.⁊ ho.cle.in.c.j.de mil.vaſal.qui cõtu.eſt. nec ſufficit vna perẽptoria.vt in.d.cle.j.⁊ in.l.ij.C.quomodo ⁊ qñ iud.

Admonitio an debeat fieri añ denũciationem? Rñ.ꝙ ſic eſt gl.in.c.qualr.⁊ qñ el.ij.de acen.⁊ not.gl.i.c.lʒ hely.de ſimo.vid̃ d̃ hoc.j.Denũciatio i pñ.⁊.§.ij.⁊.x.

¶ Utruʒ ante admonitionẽ ꝯſtituat in mora qui eſt obligatus ad aliquid dãdum vel faciẽdum ſine determinatione temporis.vide.j.Mora.§.j. 1

☞ De adoptione ꝙ debeat fieri i ſcriptis gl.⁊ doc.in.l.emãcipatione.C.de fideinſtr.⁊ ier pñtes.l.fi.C.de adop.⁊ ꝙ poſſit fieri p pcuratorẽ.l.ita aũt.§.geſſe.⁊ ibi Barto.ad.fi.ff.de admi.tuto.⁊.l.poſt morteʒ.§.neq; in.j.q.ff.de adop.

Adoptio eſt legitimus act⁹ p quẽ q̃ filius non eſt pro filio habet pene naturam imitans inſti.de adop.in gl. Diuidit aũt vt habet i.l.j.⁊.ij.ff.de adop.q: vna dicit arrogatio.q: rogat.i.iterrogat q̃s an velit iſtum habere in patrẽ ⁊ pater iſtum in filium. Alia ſtat i noĩe generali ⁊ ſupponit hic pro ſpecie: ſicut in hoc nomine creditor.ff.ſi.cer.pe.l.j.⁊.ij.§.mutui. 1

¶ Utrũ adoptio ⁊ arrogatio in oĩbus cõueniãt? Rñ.ꝙ ſic niſi in aliquib⁹ ſpecialib⁹ que ſunt.v. Primũ q: adoptio fit cuiuſlibet magiſtratus cõpetẽtis auctoritate.dum tamen apud eum plena ſit actio.ſ. merũ et mixtum imperium. C.de adop.l.j. Arrogatio aũt tantũ fit autoritate principis inſti.eo.in princi. Scdm in arrogatione requirit vtriuſq; verbũ expreſſum in adoptione.nõ. Un-

de infans nõ põt arrogari ſed adopta-
ri.ſic.ff.de adop.l.j.⁊.ij.⁊.l.in adoptiõi
bus hec pbantur. Tertiũ ꝙ arrogatio
ſtatim arrogatum ⁊ res ſuas ⁊ liberas
qui erãt in ſua ptãte ſubijcit poteſtati
arrogatoris.ff.de adop.l.ij.§.vlti. Ado
ptio vero nõ niſi i caſu qñ.ſ.datur auo
materno vel ſi poſt emãcipationez ge
nuit filiũ ⁊ auo paterno dederit.inſti-
tuta.de adop.§.ſi ꝑo. Arrogat⁹ ergo q̃
eſt ſui iuris. Adoptatur vero.exiſtẽs in
aliena ptãte Quartũ ꝙ arrogator tene
tur ſatiſdare de reſtituẽdis illis bonis
pſonis ad quas eſſent vẽtura ſi arroga
tus pmanſiſſet in ſtatu ſuo.ff.de adop.
l.nec eni.§.fi.quitũ ꝙ ſi arrogator emã
cipauit euz vel exheredauerit ſine cau
ſa tenetur ei relinquere quartã partẽ
ſuorum bonorum etiam.ſ.que habitu-
r⁹ fuiſſet ab inteſtato ſm glo.in.l.ſi ar
rogator.ff.eo.que quarta non eſt aug-
mentata.⁊ aut.de triẽ.⁊ ſe.ſm Bar.ibi.
⁊ inſti.de adop.§.cum autẽ impubes.
Adoptiuo vero nihil tenetur de neceſſi
tate relinquere.C.eo.l.j.⁊.ij. Si tñ mo-
riatur adoptator ſine teſtamento ſucce
dit in bonis.eius.l.pe.C.de adop.poſt
medium:niſi ſit legitime emãcipatus.
¶ Utrum arrogat⁹ in filium filij ſui ac
quirat quartã partẽ bonorũ ſicut arro
gat⁹ ſimplr̃.Rñ. Azo.in ſũ.inſtit.de a-
dop. ꝙ ſi pater adoptat aliquẽ loco ne
potis ſi fili⁹ ꝯſentit mortuo ſuo patre
hic arrogatus in ptãtez filij cui arroga
tus fuit trãſit.nec agnoſcit auo ſuo he
res. Si aũt filius nõ cõſenſerit mortuo
patre nõ reincidit in ptãtẽ:ſ3 agnoſce-
tur auo ſu⁹heres vel tanꝙ nepos:l3 in
filiũ nõ adoptauerit vel tãꝙ.eũ quẽ vi
dek ſu⁹ au⁹ voluiſſe eẽ ſibi heredẽ. Idẽ
de adoptato in nepotẽ:vl' deinceps qđ
põt fieri.vt inſti.de adop.§.l3.excepto ꝙ
nõ trãſit in ptãtẽ patris adoptãtis. Et
quod dixit de maſculo dic de feminis.
¶ Utrũ fiat adoptio ſi quis dicat corã
multis accipio te in meũ filiũ.Rñ.pa.
in.c.vnico.de cogna.le.ꝙ nõ.l.nõ nu-
dis.C.de pba.niſi ſeruet forma de qua
ſ.ſcꝫ ꝙ fiat autoritate magiſtrat⁹ vel
principis qđ eſt de ſubſtantia adoptio-
nis et verbum in arrogatione:vt dictũ
eſt in princi.
¶ Quis poſſit adoptari.Rñ.ꝙ quilibet 4
taꝫ maſculus ꝙ̃ femina.ff.de adopt.l.
adoptio. dummodo ſit preſens.l.neqꝫ
abſens.ff.eo.nec per procuratorem fie
ri poteſt.l.poſt mortẽ.§.neqꝫ.ff.eodem.
Rationem huius habes per Bart.in.l.
gallus.§.forſitan.ff.de libe.⁊ poſth.
¶ Utrum quis poſſit adoptari in fratrez 5
vel ſororẽ.Rñ.ꝙ non:vt.l.nec apud.C.
de here.inſti.⁊ ibi Ange.ita ꝙ nec etiã
in patrem quia contra naturam.
¶ Quis autem non põt adoptare.Rñ. 6
ꝙ caſtrati. Et dicũtur caſtrati q̃ ſic nati
ſunt:vt nũꝙ generare poſſint:ſpado-
nes ſic. Et dicunt hi quib⁹ abſciſi ſũt te
ſtes cũ ſpada vel cultello. Itẽ nec femi
ne niſi ex reſcripto pncipis in ſolatio fi
lioꝝ amiſſoꝝ. Itẽ qui nõ pcedit p.xviij.
annos euz quẽ vult adoptare vel arro
gare.hec habẽtur inſti:de adop. Item
qui non habet.xl.annos non poteſt ar
rogare:licet adoptare poſſit:niſi iuſta
cauſa interueniente.l.ſi patet.§.vlti.ff.
de adop. Et iuſta cauſa eſt morb⁹ aut
coniunctio perſone:alias debet inten-
dere generationi:vt in.d.§.vlti.
¶ Utrum ipediat matrimoniũ:vide.j. 7
matrimoniũ.iij.⁊ ꝑ impedimento.

Adoratio

q̃ idẽ ẽ quod vene
ratio vtrũ reqrat
actũ corpalẽ.Rñ.ꝙ ſic. Dicit enĩ Dama
ſce.iiij.li.ꝙ qꝛ conditi ſum⁹ ex duplici
ſubſtãtia.ſ.itellectuali ⁊ ſẽſibili.ita deo
duplicẽ adorationẽ debem⁹.ſ.i anima q̃
cõſiſtit in interiori motu aïe ⁊ corporalẽ
q̃ cõſiſtit in exteriori motu corporis. Et
qꝛ in oĩbus actib⁹ latrie illud qđ eſt ex
terius refertur ad illđ quod eſt interi⁹
ſicut ad principali⁹.ideo exterior ado-
ratio fit ꝑpter interiorẽ vt ſcꝫ ꝑpter ſi
gna humilitatis que corporaliter exhi
bemus excitetur affect⁹ noſter qui pro
cedit per ſenſibilia ad itelligibilia. Un
genu flexiones ſignant noſtrã infirmi-
tatẽ reſpectu dei. ⁊ proſternimus nos
quaſi nihil nos eſſe ex nobis ꝯfitentes.

1 ¶ Utrũ adoratio req̃rat locũ determi
natũ? Rñ. ꝙ non principaliter quaſi ſit
de neceſſitate eiꝰ: ſ3 bñ requirit̃ ſm cõ-
deſcẽtiã ſicut ⁊ alia ſigna corꝑalia ſm
illud Jo.ij. Domꝰ mea domus oratio-
nis vocabitur. Et iõ Jo.iiij. Uenit hora
in qua veri adoratores adorabũt in
ſpiritu q̃ eſt principalis actus adora-
tionis vt dictuz eſt. Locus tñ requirit̃
nõ ꝑpter eũ qui adorat̃: ſ3 ꝑpter ado
rantes. Primo ꝑpter loci cõſideratio-
nẽ ex qua ſpecialẽ deuotionẽ cõcipiũt
adorãtes vt exaudiant̃: vt p3. iij. Reg.
viij. Scdo ꝑpter ſacra myſteria et alia
ſanctitatis ſigna q̃ ibi ꝯtinent̃. Tertio
ꝑpter concurſum multorum adoran-
tiũ: ex quo oratio fit magis exaudibi-
lis ſm illud Math. xviij. Ubi duo vel
tres ⁊c.

2 ¶ Utrũ tres ꝑſone in deo adorent̃ vna
adoratione? Rñ. ꝙ ſic. q2 ſicut in eis eſt
vna eſſentia ſubſtantia ⁊ excellẽtia: ita
vnus honor ⁊ reuerentia eis debet̃: ⁊ ꝑ
conſequens vna adoratio.

3 ¶ Utruz aliqua creatura ſit adorãda
Rñ. ꝙ ſic. ꝑpter quãdã dei excellẽtiaz
qua deo debet̃ reuerẽtia: quã q̃dã crea
ture ꝑticipãt non ſm qualitatẽ ſed vt
dixi ſm quandã ꝑticipationẽ. Et ideo
alia veneratiõe veneramurꝰ deũ qđ ꝑti
net ad latriã. Alia veneratiõe venera
mur creaturas quaſdã excellents: qđ
ꝑtinet ad duliaz. ꝑpterea cũ ea que ex
terius agunt̃ ſint ſigna iterioris reue-
rẽtie. quedã exteriora ad reuerentiam
pertinẽtia exhibent̃ excellentibꝰ crea-
turis inter que maximũ eſt adoratio.
Sed aliquid eſt qđ ſoli deo debet̃ qđ
eſt ſacrificium. hoc elicit̃ ex Aug. x. de
ciui. dei ſm ergo reuerentiã excellenti
creature debitã nathan adorauit Da-
uid. iij. Reg. j. ſm vero excellẽtiã q̃ deo
debet̃ Mardocheus noluit adorare
amã: timens ne dei honorẽ trãſferret
ad hominem: vt dicitur Heſter. xiij.

4 ¶ Utrũ humanitas xp̃i ſit adoranda
cultu latrie? Rñ. ꝙ habẽdo reſpectum
ad hũanitatẽ xp̃i in ſe: ⁊ ſic non eſt ado
rãda latria cũ ſit creatura: ſed ſolũ illa
que dulia dignior eſt ſ3 gl. ſuper illud
ꝑs. Adorate ſcabellum pedũ eius. ha
bendo tñ reſpectũ ad verbũ cũ quo eſt
vnita hypoſtatice: ſic debetur ei latria
q2 vna adoratiõe adoratur ſuppoſitũ
⁊ natura: ita ꝙ natura adorat̃ ꝑ ſuppo
ſitum chriſtus autem eſt nomen perſo
ne in duabus naturis hec ex Richar. i
iij. diſt. ix.

¶ Utrũ imago xp̃i ſit adorãda latria? 5
Rñ. ꝙ conſiderãdo eã ꝑut eſt quedã
res: ſic nullꝰ honor ei debetur ſicut nec
alicui lapidi vel ligno ſed cõſiderãdo
ꝑut eſt imago xp̃i: tũc q2 idẽ motus q̃
eſt in imagine et in imaginato: ideo
vnus honor debet̃ imagini et imagi-
nato: ⁊ ꝑpterea cũ chriſtus latria ado-
retur: ſic eius imago: q2 vt dicit Dam.
iij li. c. viij. honor imaginis ꝑuenit ad
prothotipuz. i. imaginatũ de hoc ẽ tex.
in. c. venerabiles. de cõſe. diſt. iij. Nec
ob. Exo. xxvj. Nõ facias tibi imaginez
⁊c. q2 illud ꝓhibitũ fuit pro eo tempo-
re quo deus naturam humanam non
aſſumpſerat: quia tunc figurari nõ po
terat. Secus in humanitate aſſumpta
propterea imagines ſunt libri ſimpli-
cium ad eorum inſtructionem recte a
ſanctis inuente: vt in. c. perlatum. de.
conſe. di. iij.

¶ Utrum crux xp̃i ſit adorãda latria? 6
Rñ. ꝙ honor ſiue reuerẽtia non debet̃
niſi rationabili creature. Inſenſibili
vero nõ debet̃ niſi rõne nature rõna-
lis. Et hoc dupliciter. Primo inquãtuz
repreſentat creaturã rõnalẽ. Secundo
inquantuz ei cõiungit̃ quocũq3 modo.
Primo mõ ſolent hoĩes venerari imagi-
nẽ regis. Scdo mõ eius veſtẽ. Utrũq3
aũt venerantur homines eadem ve-
neratione qua regem. Si ergo querat̃
de cruce qua chriſtus fuit crucifixus
an ſit adoranda? dico ꝙ vtroq3 modo
eſt venerãda. Primo q2 repreſentat fi-
guraz chriſti extenſi in ea. Secundo ex
contractu eius ad chriſti mẽbra: ⁊ hoc
eſt q2 eiusꝰ ſanguine eſt perfuſa. Unde
vtroq3 modo adoratur adoratiõe ea
dem cum xp̃o. ſ. latrie. Et ideo crucem

alloquimur ⁊ deprecamurquaſi ipſuz xp̄z. Si vero loq̄mur de cruce xp̄i i. alia materia. ſ. lapidis ⁊ ligni ⁊ hmoi: ſic veneramur tantū eā vt xp̄i imaginē quā veneramur adoratione latrie: vt dictū eſt. Aliqui tñ vt Tho. tenēt. i. iij. q. xxv. q̄ crux xp̄i in qua pependit nō adorat̄ eadē adoratione. ſ. latrie cuz verbo cū non pertineat ad perſonā eius quaſi pars eius: ſed rōne hyperdulie in quā eſt quedā res xp̄i rōne cuiꝰ veſtes ſimiliter ⁊ alia q̄ ad humanitatē eiꝰ referūtur hyperdulia adorant̄: ſʒ ſanctꝰ Bona. in. iij. di. ix. dicit q̄ illa crux vt ē res quedā nō dʒ adorari latria nec dulia ſʒ adoratiōe cuiuſdā honoris ⁊ reuerētie tanq̄ inſtrumētū noſtre ſalutis. Sicut etiā reuerentur ſacramēta ꝓ eo q̄ ſunt inſtrumēta noſtre ſalutis ⁊ quelibet harum ꝑ ōteſt teneri.

7 ¶ Utrū mater xp̄i ſit adorāda latria? Rñ. q̄ nō cū ſit pura creatura. qꝛ tamē eſt mater dei qd̄ eſt excellentiſſimū: ita q̄ excellētiꝰ pure creature cōuenire nō pōt ideo ſibi non tantū cōuenit honor dulie ſed etiā hyperdulie q̄ dicit̄ dulia maior ſm̄ glo. here. iiij. c.

8 ¶ Utrū ſanctoꝝ reliq̄e aliquo modo ſint venerāde? Rñ. q̄ ſic. vt vult Aug. i. de ciu. dei. quando aliquis afficit̄ ad aliquē: ea que ſibi de eo relinquunt̄ poſt mortē veneratur non tantū corpus et eius partes: ſed etiam aliqua exteriora: vt veſtes ⁊ hmōi. Manifeſtū eſt aūt q̄ ſanctos dei venerari debemꝰ inquātum ſunt menbra xp̄i filij ⁊ amici ⁊ interceſſores nr̄i. Et ideo reliquias ſanctorum qualeſcunq̄ in eorum memoriā honore congruo venerari debemꝰ. Unde ⁊ xp̄s eas honorat i eoꝝ preſentia miracula faciēdo.

9 ¶ Quid aūt ſit latria. vide. ſ. Latria ⁊ dulia: in. c. ſno.

10 ¶ Utrū aliq̄s poſſit adorare aduerſariū ſine peccato? Rñ. q̄ non etiā ſi xp̄s fore credat̄: niſi interius vel exterius conditio exprimat̄ actualiter: qꝛ ipſa nouitas rei inſolite cōſiderationē ⁊ attentionē actualē requirit ſicut dicitur de beata ꝟgine: q̄ cogitabat qualis eſſet talis ſalutatio. In adoratione vero hoſtie ſufficit hanc conditionē habere habitualiter ſcʒ. ſi conſecratio debita eſt facta pro eo q̄ hoſtie cōſecratio eſt conſueta.

☞ De adulatione ⁊ q̄ ſapientibus et ſapiētie amatoribus nō conueniat ponit. Sp. iij. de adula. §. nūc de exordijs. verſi. aduocatꝰ. igit̄. ⁊ q̄ adulator poſſit accuſare. not. Ludo. Ro. ſing. ſuis i verſi. adulator.

Adulatio q̄d ē? Rñ. ſʒ Alex. i ij. tractatu de adulatiōe eſt peccatū ex ꝑmōe vāe laudis alicui exhibito itētiōe cōplacēdi. Laudare eīn aliquē de quo nō eſt laudādꝰ vel pluſq̄ eſt laudādꝰ vel non eo ſine quo fieri dʒ peccatū eſt. Et de hac. xxv. di. §. alias. vi. q. i. ſunt plurimi. xlvi. di. ſunt nōnulli. ⁊. xi. q. iij. nemo peritorū.

1 ¶ Utrū adulatio ſit peccatū mortale? Rñ. ſm̄ Alex vbi. ſ. q̄ triplex eſt genꝰ adulatiōis. Primū qd̄ dicit malū bonū fouēdo peccatorē in peccatis: ⁊ hoc eſt mortale. Qd̄ intellige ſi malū tale eſſet mortale ſm̄ gl. in. d. c. ſunt plurimi p. c. ſunt nōnulli. xlvi. diſt. Secus ſi illud malū qd̄ laudat eſſe veniale. qꝛ tūc adulatio eſſet veniale peccatū. xxv. diſt. als et. xlvi. diſt. clericꝰ qui. Scōm genꝰ adulationis eſt quod fit intentione nulli nocendi: ſʒ vt alicui ꝓſit vel cōplaceat vel aliā vtilitatē cōſequat̄: ⁊ laudat in illis q̄ non ſunt peccata: ⁊ illud eſt veniale. Si ꝟo fit intētione nocēdi alteri: ſʒ alteri ꝓſit, eſt mortale videt̄ eīn facere libidine mortali. Tertiū genꝰ eſt circa ea q̄ non ſunt pctā: ⁊ nec ꝓdeſt nec obeſt ſʒ tantū cōtēptū dei gn̄at: ꝓpter aſſiduitatē ⁊ eſt mortale. ſ. vel in eo cui adulat̄: vt puta qꝛ ꝑ adulationē mortalr̄ peccat in ſuperbiā vel alio modo vel in eo qui adulat̄ puta non timere deū offēdere ⁊ etiā dat cāʒ alteri peccandi mortaliter ex adulatiōe laudare aūt aliquem non mendaciter ad finez bonum vitium non eſt nec adulatio. coꝛ. Tho. ij. ij. q. cxv.

2 ¶Utrū impetrās bñficiū p adulationē
teneat̃ reſignare?Rñ. Alex.vbi.ſ.ꝙ dꝫ
reduci ad munꝰ ab obſequio.vñ ſi non
ſeruiret ei i alio niſi in hoc ꝙ ſibi adula
ret̃ credo ꝙ idigne reciperet ꝛ reſigna-
re teneret̃ ſicut ille q̇ ſeruit in turpi offi
cio.Turpe aūt officiū dr cui eſt annexū
peccatū.hec Ale.Sed tu de hoc dic la-
tius.vt.j.Simonia.v.§.iiij.

3 ¶Utrū dare adulatoribꝰ ſit peccatū?
Rñ.ꝙ tale pctm̄ eſt dare q̄lis eſt adula-
tio ꝑpter quā dat.Si veniale: veniale.
ſi mortale;mortale.vt pꝫ.lxxxvj.d.c.do
nare et duobus.c.ſeq. Et ſic intellige.
Tho.ij.ij.q.clxviij. Dare tñ adulatori
nō ꝑpter adulationē ſed ꝑpter pietatē
ad ſuſtētationē nature nō eſt peccatuꝫ
vt in dictis.c.no.idē dic de dantibus hy
ſtrionibus:vt in dictis.c.

4 ¶Clericis adulatio prohibet̃ ꝛ ſi exer
cent adulationē degradādi ſunt.xlvj.
d.c.clericus.el.j.

5 ¶Adulatio fit quatuor modis ſꝫ alex.
vbi.ſ.Primo laudādo bonū qđ nō ha-
bēt.Secūdo augendo bonū qđ habēt
pluſq̄ ſit.Tertio laudādo malū quod
hñt dicendo bonuꝫ.Quarto minuendo
malū ipm.ſ.dicendo nō tā graue pctm̄.
Primi duo modi ſunt venialia pctā ni
ſi immiſceat̃ cōtēptus dei:vel in eo qui
laudat vel in eo q̇ laudat̃.tertius et q̄r
tus modus eſt pctm̄ mortale ſi malum
ſit mortale.facit.d.§.alˀs.in glo.

☞Ad ꝓpoſitū eoꝝ q̇ hic dicunt̃.et ꝙ
adulter non dicat̃ q̇ adulteriū mandat.
l.j.§.ne antē.ꝛ ibi Bar.ꝟ.tu altiꝰ conſi
dera.col.j.C.de cadu.tol.ꝛ quō puniat̃
no.in.l.q̄uis.la.ij.ꝛ ibi Sali.et doct.C.
de cad.tol.ꝛ in aut.ſed hodie.eod.titu.
Bar in.l.adulteriū inceſtu.in prin.in.j.
oppo.ꝛ latius in pe.col.ff.eo.tit.ꝛ ꝙ ſit
fori eccl'iaſtici etiā ſi non agat̃ ad thori
ſeparationē.no. Ro.ſing.d.l.xx.ici.nos
ſumus in materia.Fely.in.c.cū ſit.col.
vij.ꝟ.ſubdit marianus de conſti.Cel.in
apoſtil.ad Bar.in.l.titia.nu.ij.ver.ſed
dubitatur in apoſtil.in eo.ꝟ.ff.ſol.ma.et
in apoſtil.ad Bal.in.l.quotiens.nu.iij.
in.ꝟ.ſit accuſatio.C.de iudi.

Adulteriū

Adulteriū eſt aliēi thori vio
latio: vñ dr adul
teriū q̄ſi ad alienū thorū acceſſio.xxxvj
q.j.§.cum ergo.ꝛ aliqñ eſt ſimplex.ſcꝫ
quādo ſolū alter eſt ſolutꝰ qñq̄ duplex
ſ.quādo ambo ſunt coniugati.

¶Quot modis cōmittit̃?Rñ.ſꝫ. Alex. 1
ij.ij.tract.de adulterio ꝙ ꝓprie eſt ſolū
quādo q̇s accedit ad alienā vxorē.Se-
cūdo eſſet quādo cōiugatus peccat cū
ſoluta Tertio ſm quandā iuris inter-
pretationem eſt quando quis ita ardē-
ter amat vxoreꝫ ꝙ etiā ſi non eſſet vxor
cubere vellet cū ea vel ecōtrario vxor vi
rū.ſic intellig.c.origo.xxxij.q.iiij.

¶Utrū ſit maximum mortalium pec- 2
catorum?Rñ.qui.ſ.ibidem ꝙ non quo
ad deum:ſed eſt grauius inceſtus vel
contra naturam:licet quo ad penaꝫ ſit
grauiſſimum

¶Que eſt pena tā viri q̄ vxoris adul- 3
terantis?Rñ.ſm Inn.i.c.tue.de ꝓcu.ꝙ
olim erat pena capitis.C.de adul.l.ca-
ſtitati.hodie vero priꝰ verberata retru-
ditur in monaſterio.C.de adult.aut̃.ſꝫ
hodie.Et eſt alia pena:qꝛ ſm Panor.i.
c.plerūq̄.de dote poſt di.re.mulier per
dit dotē:ꝛ vir donationē propter nup-
tias ſi matrimoniū ſeparetur p ſenten-
tiā iudicis eccleſiaſtici:alˀs non ſm.Io.
an Panor.tñ ibidē tenet ꝙ ſi eſt noto-
riū adulteriū:quia tūc cū poſſit propria
autoritate vir expellere vxorem ꝛ econ-
trario lucratur:qꝛ ſi petet obſtabit ei ex
ceptio adulterij.perdet.etiā mulier do-
nationē propter nuptias quaꝫ ex pacto
aut ſtatuto debeat lucrari ſoluto mrī-
monio.Bona vero parafernalia non p-
dit ſm doct.qꝛ in penis verba debent
reſtringi.regula odia.de regu.iur. lib.
vj.q̄uis glo.in.d.c.plerumq̄ teneat qđ
perdat.Eſt et tertia pena quia amittit
ius petendi ꝛ debitum.de quo dicā.j.de
bitū.§.vij.Si tamen reconciliātur recu
perat omnia:vt in.d.c.plerumq̄.

¶Utrum mulier adultera teneatur re 4
uelare filium quem de adulterio ſuſce-
pit.et quō tenetur ſatiſfacere?Rñ.Om-
nis diuerſi diuerſimode hic dixerunt

ego credo opi. Panoꝛ.in.c.officij.de pe. ꝛ re. iniuſtiſſimam.ꝗ dicit ſic:aut nullũ imminet periculũ ꝛ veriſimiliter vt ſibi credet vel põt ꝓbare. et ſic tenet reuelare aut nõ põt probare:nec ſibi credetur:ꝛ ſic nõ tenetur qꝛ induceret ſibi ſcandalũ ſine aliq̃ vtilitate.ar.ij.q.vij. plerũqꝫ boni. Aut imminet periculum ſibi vel alteri.ꝛ ſic nõ tenet: qꝛ in reuelãdo imminet periculũ animarꝝ in nõ reuelando ſolũ periculũ rerũ. Et inter duo mala minus eſt eligendũ.xij.diſt. c.nerui.Satiſfaciat ergo de ſuo quãtũ põt dãnificatis.ſicut ſunt qui nutriunt puerũ vel priuant hereditate propter ipſꝫ:ꝛ doleat nõ poſſe plene ſatiſfacere: ꝛ ſi ipſa nõ põt ſatiſfacere tenet adulter ſi ſcit vel ꝓbabiliter credit ꝙ ſit eius filius ſi modo hoc facere nõ põt ſine ſcãdalo.ar.c.fi.de iureiurã.alꝭ nõ nec obſtat regula qui ſcandalizauerit.de reg. iur.vbi dꝛ.Utiliꝰ eñ ſcãdalũ naſci permittitur ꝙ̃ veritas deſeratur: qꝛ intelligitur in iudice ꝛ teſte non in denũciatione ſm eundem Panoꝛ.

5 ¶ Utrũ filiꝰ qui eſt in poſſeſſione filiationis teneat credere matri dicẽti eum eſſe ſpuriũ vel ſuppoſitũ? Rñ.Pa.in.c. per.tuas.de ꝓba.ꝙ nõ. Et tenẽt.doc.i. l.filiũ.ff.de his ꝗ ſunt ſui vel alie. iur.ꝛ l. ſi vicinis .C.de nup.ꝛ ibi dicũt fatuũ fuiſſe illũ ꝗ regno renũciauit ꝓpter dictũ mr̃is.Et dicit.Pa.vbi.s.etiam. hoc ꝓcedere ſi ambo parẽtes negarẽt eum filiũ vt ꝓbat in.c.trãſmiſſe. in fi. iuncta glo.in verſi. indicis ꝗ ſ.ſint leg.ꝛ text. cũ gl.i.l.j.§.ij.ff.de car.edict.ꝛ.l. ſi poſthumꝰ.ff.de libe.ꝛ.poſthu. Et hoc verũ niſi ꝓbẽt tpe cõceptionis nõ cõcubuiſſe ſimul:vel ꝓpter abſentiaꝫ vel ꝓpter infirmitatẽ: immo plꝰ dico etiã ſi ꝓbaret ꝙ adulterabat cum quodã alio tpe cõceptionis dũmodo vir eius habitaret cũ ea cenſebitur nihilominus talis filius legitimus:vt in.l.miles.§.defuncto.ff.de adul.Ratio qꝛ in dubio debemus fauoꝛe filioꝛum ſic interpꝛetari.vt no. Pa.i.c.itellexímꝰ.de adul.ꝛ facit.d. l.ſi vicinis.ꝛ.l. qꝛ ſemp.ff. de in ius vo.

¶ Utrum aũt dictus filius poſt cõpletam preſcriptionem debeat ſibi facere cõſcientiã de ſucceſſione in bonis ſi ꝓbetur vel ſibi conſtet nõ fuiſſe legitime conceptũ? Rñ.ꝙ non vt patebit ex his que no.in tit.de preſcrip.§.xlvij. Secꝰ 6
ante cõpletã preſcriptione: quia ſi credit ꝛ ex ſcrupuloſa cõſcientia exiſtimat veruꝫ matrẽ dicere ꝛ ſe eſſe illegitimũ: ſic tenetur abſtinere a bonis patris putatiui niſi eſſet talis cõditionis ꝙ alio modo nõ poſſet viuere:qꝛ ſic neceſſitatem vite poſſet capere:maxime nõ exiſtentibus alijs quibus deberet in tanta neceſſitate: et ꝓponere ſatiſfacere ſi ad pinguioꝛẽ perueniret foꝛtunã.Uerꝝ eſt ſi de cõſumptis bona fide durante nõ tenetur ſm Hoſt.ꝛ Ro.ꝛ tũc conſtituitur in poſſeſſione filiationis ꝛ icipit preſcribere quãdo inceptus eſt nominari ſeu reputari pro filio legitimo: vt no.in.d.c.per tuas.

¶ Utrũ adulteriuꝫ cõmittat ſine dolo? 7
Rñ.ꝙ nõ ptꝫ.in.l.ſi ex lege .ff. de adul. vbi errãtes in iure excuſant a pena inceſtꝰ ꝛ adulterij.facit.c.lucretiã. alꝭ eſt ſub.c.ꝓpoſito.xxxij.q.v. Et hoc intelligẽ ſꝫ gl.in.d.c.nõ quo ad culpã:qꝛ peccat moꝛtaliter quicũqꝫ eum cõmittit ex metu:ſiue ex ignoꝛãtia vel erroꝛe iuris. Secus in ignoꝛãtia facti que excuſat a culpa puta qꝛ credit virꝝ ꝗ erat adult. Silr qñ cõmittit ex coactione abſolute dũ tñ in aĩo nõ conſentiat.Sed quo ad penã diſtingue ſꝫ Panoꝛ.i.c.ꝛ ſic neceſſe ſit de do.poſt di.re.ꝙ aut loqmur de pena coꝛpoꝛali: vel pena ꝑditionis pꝛopꝛie ſubſtantie vt dotis ſeu donatiõis ꝓpter nuptias ꝛ ſi excuſat erroꝛ etiam iuris.vt.d.l.ij.ar.iij.aut.iceſtas nup.C. de inceſt. ꝛ inuti.nup.Et licet Jo. and. ꝛ communiter doct.in.c.ꝛ ſi neceſſe teneant contrariũ.ſ.ꝙ erroꝛ iuris non excuſat a pena tamẽ Bart. in .l. qui contra.C.de inceſt.eſt cum Panoꝛ. quia nõ eſt in dolo qui errat.vide.ſ.dolus.§.j.ꝛ ij. Aut loquimur de pena perditionis lucri:ꝛ ſic erroꝛ non excuſat : niſi ſit iuſtus:vt in .l. ne paſſim.C.de iur. et fac.

ígno.ſimiliter excuſat a dolo mentis
etiaȝ conditionalis:vt i.d.c.propoſito.
8 ¶Quõ dicitur.notoriũ adulteriũ.Rñ.
Pa.in.c.intelleximus ꝺ adulte.publice
dicitur adulterata quando ſtat in do-
mo cum publico concubinario et con-
uincitur notorie de adulterio quando
habet eam in menſa in domo ⁊ in lecto.
vt in.c.fi.et in.c.tua de coha.cle.et mu.
vnde in.l.furẽ.ff.de fur.et in.l.capite.v.
ff.de adulte.No.ꝙ adulterium dicitur
notoriũ quando vir ⁊ mulier deprehẽ-
duntur in latebris ſe oſculantes ⁊ hu-
iuſmodi artibus propiquis adulterio
facit.l.ſi quis non dicam rapere.C.de
epiſ.⁊ cleri.Item quando paſſi admit-
tit viros cauſe adulterij:vt in.l.palam.
in prin.ff.de ri.nup.⁊ quod not. in.c.cũ
in dioceſi.de vſur.
¶Utrũ ſpurij poſſint inſtitui heredes
9 ⁊ quomodo ſuccedunt.vide.j.filius.§.
j.iij.⁊.iiij.
☞ Inquantum iſte dicit prohibitum
aduocare poſſe conſulere in camera.cõ
trarium vt puto eſt verius per ea que
no.Feli.in rub.de fi.inſtr.verũ cũ etiam
quedã idẽ tenet Cel.in apoſtil.ad Bar.
poſt eũ.⁊ Alex.in.l.j.§.poſtulare.nu.j.
ver.vlti.iſte §.in apoſtil.in ꝟ.poſſunt
in camera conſulere.⁊ ꝙ illiteratus non
poſſit eſſe aduocatus.no.gl.in.l.ij.C.de
poſtu.licet bene procuratores.l.j.§.ad-
uocatos.ff.de var.⁊ extraor.cogn.licet
etiam appellatuȝ aduocatorũ veniant
procuratores largo modo.l.iij.§.j.in fi.
ff.quod quiſqȝ iur.

Aduocatus dr ille q̇ i iudi-
cio apud eũ q̇
iuriſditioni preeſt deſideriũ ſuũ vel ami
ci exponit vel alterius deſiderio contra
dicit.l.ſciendum.§.j.⁊ ibi per doct.et.l.
paulus la.j.⁊ ibi Bar.ff.de le.⁊ ideo cõ
ſulens in camera:non proprie dicitur
aduocatus:ita ꝙ prohibitus aduocare
non cenſetur prohibitus in camera cõ-
ſulere vel allegationes in ſcriptis face-
re ſm Panor.i ru.de poſtu.⁊ tenet Bar.
in.l.j.ff.de var.⁊ extraor.cog.Et dȝ eſſe
iuriſperitus et ſtuduiſſe per quinquen
nium ſaltem,⁊ iuramento doctorũ pro
batus.l.nemini.et.C.de adi.iud.et no.
Bar in.d.l.j.
¶Sed qui ſi ſunt qui repelluntur ab 1
aduocando?Rñ.ꝙ multi.de q̇bus.iij.
q.vij.infames.et eſt verius.Non cuicũ
qȝ datur ꝙ poſtulet.immo negatur.Ad
ditus pene ſeru⁹ puer actor arene Lu-
minibus carens mulier muliebria paſ
ſus.et multi alij repelli poſſunt quos
omitto ſolummodo dicam de his qui
ſine peccato aduocare nõ poſſunt:qui
ſunt in triplici differentia ſcilicet he-
retici ⁊ ceteri excommunicati.Secundi
clerici.Tertij religioſi.de quibus lati⁹
proſequemur.
¶Heretici ⁊ infideles excommunica- 2
ti propter ſuſpitionẽ hereſis nullo mo
do poſſunt aduocare.l.nemo.C.de po
ſtu.et.l.nemo.la.ij.C.de epiſco.audi.
de pe.diſtin.j.nemo vel in foro de he-
re.excom.el.j.
¶Excõicati etiã repelluntur.xj.q.iij.ex-
cõicatiões.ꝺ excep.c.exceptionẽ ⁊oẽs
ſupradictos:⁊ quẽlibet ipſoꝝ admit-
tẽs iudex grauiter peccat:vt patet i.d.c.
nemo vel i foro ⁊ in.d.c.excõicam⁹.el.j.
¶Utrũ epi et alij ſuperiores poſſint 4
aduocare pro alijs?Rñ.ꝙ non corã ec-
cleſiaſtico vel ciuili iudice.vt.xj.q.j.re
q̇dẽ.lxxxviij.di.perlatum.⁊.c.epiſcop⁹
xiiij.q.v.deniqȝ.xxj.q.iij.per totum.
¶Utrum ſacerdos poſſit aduocare? 5
Rñ.ꝙ nõ põt:neqȝ coram eccleſiaſtico
vel ciuili iudice:niſi in.iiij.caſib⁹ vt i fi.
de poſthu.extra de cle.vel monachi.ſa
cerdotibus.xv.q.ij.c.viii.xiiij.q.v. deni
qȝ.Primus caſus eſt ꝓ ſe.ſecũdus pro
eccleſia ſua.tertius ꝓ perſonis ſibi cõ-
iunctis:⁊ hoc intellige qñ non poſſunt
habere aliuȝ vel ita bonũ.perſone aũt
cõiũcte ſunt in iſto caſu vſqȝ ad quartũ
gdũ.C.de epi.⁊ cle.aut.licẽtia.C.de ad
uo.di.iu.l.petitionẽ.q̃rt⁹ caſ⁹ eſt ꝓ miſe
rabilib⁹ ꝑſonis:itellige miſerabiles ꝑ
ſonas oẽs illas q̇ ꝑ ſe ꝓprias cãs nõ pñt
miniſtrare vl eccl'iaſtico auxilio idigẽ-
tes lxxxvj.di.c.fi.in fi.⁊.lxxxvij.di.defẽ
ſionis.C.qñ impe.inter pu.⁊ vi.per tot.

In criminali vero corā ſeculari iudice nullo modo poſſunt: vt.j.dicam.§.j.

6 ¶Utrū diaconi vel ſubdiaconi beneficiati vel nō būficiati poſſint aduocare. Rň. q corā ſeculari iudice nō pňt.c.j.d poſtu. niſi pro cauſa ſua: vel eccleſie ſue vel miſerabiliū pſonarū ſm Spec. tit.de aduo.alleg.d.c.j.in quo gl.dicit etiā q pro miſerabilibus pſonis lz allegat.d.c.fi.Et ſic ptz q i ol caſu poſſunt in quo ⁊ ſacerdotes i foro ſeculari pňt. Coram aūt eccleſiaſtico pňt ſm Inno. in.d.c.j. beneficiati tň nihil querent p ſalario: lz oblata ſponte recipere pňt. xv.q.ij.c.vnico ſed gl.dicit q nō ſernat qz nemo iudicat ſtipēdijs.c.cū ex officij. de preſcrip.

7 ¶Utrū in minoribus ordinibus conſtituti poſſint aduocare: Rň. q ſi ſint būficiati nō poſſunt niſi coram eccl'iaſtico iudice.c.j.de poſtu.limita hoc ſm Pa. ⁊ Hoſt.qñ hňt ſufficiēs būficiū ad eoꝝ ſuſtētationē: qz ſi nō hňt pňt p aduocationē acqrere ſibi etiā ſi ſūt diaconi vel ſubdiaconi. Si aūt nō ſunt beneficiati poſſunt tam corā eccl'iaſtico q̄ etiā ſeculari in cauſa ciuili. In cauſa aūt criminali nullo modo poſſunt coram ſeculari iudice.ne clem.vel mo.c.ſniam. xxiij.q.viij.his a qb⁹.lj.di. aliquātos. quidā tň dicūt eos poſſe p reis poſtulare ⁊ appellare ⁊ appellationē pſeq. ar.xxiij.q.v.c.j.⁊.c.eos Sed tutius eſt in totum abſtinere.d. c.ſniam.vt not.d. glo.in.d.c.aliquantos.

8 ¶Utrū religioſus poſſit poſtulare: Rň. q nō niſi cū vtilitas monaſterij expoſceret abbate imperante.c.ex parte.de poſtu.Et extēdit etiā ad canonicos regulares vt ibidē patet.Et ibi di.Pa.q opz q predicta duo ſil'r cōcurrāt al's nullo modo etiā corā eccleſiaſtico iudice eſſe aduocatus vel pcurator pōt.Si vero pdicta duo concurrant: pōt etiam corā iudice ſeculari. ar.in.c.j.⁊.c.fi.eo.ti.Intellige in cauſa ciuili tantum.

9 ¶Utrū pter lucrū applicādū monaſterio abbate iperāte poſſit monachus eſſe aduocat⁹ vel pcurator: Rň Inn. in.c.cū.J.⁊.A.de ſen.⁊ re.iudi.q etiam pro laico poteſt eſſe aduocatus ⁊ procurator monachus pter vtilitatē monaſterij.Et ita dr q do.Lap.ſeruauit. ſed ɔtriū q nō poſſit tenet. Jo.an.Ego aūt dico cū Pa.in.d.c.ex parte fore magis honeſtuz ⁊ equū vt abſtineat ar.c. nō magno ne cle.vel mo.⁊.xvj.q.j.alia eſt cā. aduerte tň qd clerici ⁊ monachi ſolū phibēt vt dixi: poſtulare qñ indifferēter exercere volunt talia officia ſm Inn.in.c.vnico de ob.ad ratio.ſecus ſi volunt ſolū aſſumere in vna cauſa.Et hoc ſequitur Archi.in.c.puenit.lxxxvj. diſt.Et placet ⁊ videt equū licet.Colle. in.c.dilecti.de arbi.teneat q nec etiā in vna cauſa: ⁊ forte melius.

¶Utrū aduocat⁹ teneat gratis pim potente aduocare: Rň. Pa.i.c.j.de offi. iudi. Hoſt.diſtinguit ſic aut eſt potens ad ſoluendū: ⁊ ſic eſt vera opi. Goffre. qui dicit q nō tenetur: ſed iudex dz ſibi cōſtituere ſalariū ſm facūdiā ⁊ p modo litis ⁊ cōſuetudinis patrie vt.l.j.§. in honorarijs.ff.de va.⁊ extraor.cog. Aut eſt ipotēs ⁊ tenet gratis aduocare lege diuina hoc precipiēte Matth. xxij. Diliges primū tuū ſicut te ipſuz. Et credo q peccat mortaliter qñ ſcit talē impotētē incurrere notabile damnū ex defectu aduocati: ſi requiſit⁹ eū nō adiuuat gratis. Secus ſi leue dāmnum qz tunc eſſet veniale.Et ſimiliter iudex peccat mortaliter vel venial'r ſicut aduocat⁹ ſi ſciēs talē impotentē nō puidet ſibi de aduocato: precipiēdo alicui ipſoꝝ q gratis aduocet p tali impotēte.Et ſi ei nolūt obedire.pōt ⁊ dz eis interdicere offm̄ aduocationis.l.puidendū.C.de poſt.ar.l.mortuꝫ eſt.ff.de penis ⁊ in.l.j.ff.de offi.pfect.vi.⁊ in.d.c.j.Et etiā cauere ne potentior offendat aliaz partē: vt no.Bar.in.l. illicitas.§.ne potentiores.ff.de offi.preſi. 10

¶Utrū aduocare poſſit quis cōtra eū a quo recepit būficia ſine vitio ingratitudinis: Rň. q non pōt: vt ptz in ca. de poſt.imo poſſet donatio reuocari.ar d.c.fi.iuncto.c.fi.de dona.Sed aduerte 11

ꝗ̄ beneficiū datū pro mercede laboꝛuȝ
ꝛ ſeruitioꝛū nō ē gratuitū bñficiū. Facit
l. aquili⁹ regulus. ff. de dona. ibi dona-
tio facta magiſtro rōne diſcipline non
eſt mera donatio ꝛ iō reuocari non poſ
ſet ratiōe ingratitudinis ſȝ ſolūmodo
qñ donatio ſeu beneficiū eſt gratuitū
fallit hoc qñ pro ſe vel ꝑ patre vel ma
tre impotente: aut pro alia miſerabili
ꝑſona aduocat vt colligit vt ſpecu. in
titu. de aduo. qꝛ tunc pōt ſine vitio in-
gratitudinis.

12 ¶ Utrū aduocatus teneat ad reſtitu-
tionem ſi per imprudentiā aut negligē
tiā ſuam admiſit cauſam cliētuli? Rñ.
hoſt. vt recitat Spe. in tit. de aduo. ꝙ
tenet. ar. l. ibidē iuris. ff. ad. l. aquil. Et
breuiter tenet ſm eundē. hoſt. qualiter
cunque ei⁹ vitio ꝑdat. ar. l. ſi vero ideo
ꝯ emptoꝛē. ff. de euic. Secus ſi ex qua-
litate cauſa: vel defectu probationū: qꝛ
tunc vitiū eſt materie non artificis. ff.
ad. l. aquil. l. ſeruus ſeruum. §. ſi calicē.
De quanta aūt vel quali negligētia vł
iperitia teneat. vide. ĩ. culpa. §. v. ꝛ. vi.
Multomagis tenet ſi dolo ſuo cliētul⁹
amiſit cauſam. ff. de iudi. l. ſi filiuſfa. l.
di. ſepe.

13 ¶ Utrū aduocat⁹ ſciēter defendēs cau
ſaȝ iniuſtā teneat ad reſtitutionē? Rñ.
ꝙ vltra moꝛtale pctm̄ qđ cōmiſit tene
tur ꝙ Monar. tit. reſti. ad oē qđ amiſit
ille contra quem patrocinium p̄ſtabat:
ſiue ꝑ maliciā ſiue ꝑ ꝑtinaciam vel fal
ſitatē: ꝛ etiā cliētulo ſi eū decipit dās
ei intelligere eū hr̄e cauſam iuſtam: qꝛ
aliter non litigaſſet ar. C. de admi. tu. l.
non eſt ignotum.

14 ¶ Quid ſi ignoꝛabat iniuſtā cām? Rñ.
ꝙ ſi hec ignorātia ꝓuenit ex culpa ſua
vt puta qꝛ nō ē perit⁹ in iure: aut qꝛ nō
iq̄ſiuit a cliētulo vt debuit debita me-
rita cauſe credo quod ſimiliter teneat
ad reſtitutionem: non ſolum illi contra
quem aduocauit verū etiam clientulo
ſuo ſi aliter non litigaſſet ſm modum
culpe ꝛ regulas de quibus. ĩ. culpa. §.
v. Si vero prefata ignorantia prouenit
ex qualitate negotij vel falſa informa
tione vel mala cliētuli excuſat. Tenet
tñ eam dimittere poſtꝗ̄ cognoſcit iniu
ſticiā cauſe. l. rē nō nouā. §. patroni. C.
de iuſti. Et ſalariū receptū reſtituere te
net ſm Mona. ti. de aduoca. Qđ credo
neceſſariū qñ ex clpa ſua ꝓuenit talis
ignorātia: alˀs nō credo niſi de cōſilio.
Et ſic tenet hoſtien. his concoꝛ. Tho.
ij. ij. q. lxxi.

¶ Utrū aduocat⁹ poſſit petere ſalariū. 15
Rñ. ꝙ cā nōdū incepta pōt petere ꝓut
vult niſi i caſu vbi alius bonus non in
ueniretur. arg. eoꝛū; que no. in. l. j. C. de
epi. au. Cā vero incepta vel finita vel qñ
ali⁹ bonus nō inueniret: nō pōt petere
niſi moderatū attenta qualitate cauſe
laboꝛis ꝛ conſuetudine regionis ꝛ ido
neitate aduocati: vt colligit. iij. q. vij. §.
arceantur in tex. ꝛ gl. Aduerte hic ꝙ ad
uocato ꝛ ꝓcuratoꝛi: non licet facere pa
ctū de quota litis neq3 etiā de certa ꝗ̄
titate vel re cū hac cōditione ſi vincat
qꝛ eſt eadem rō ſicut ꝛ de pꝛomiſſione
quote litis q̄ ideo pꝛohibita eſt: ne per
fas ꝛ nephas intendat ad victoꝛiā cau
ſe vt poſſit cōſeq̄ ꝓmiſſum. Sȝ qñ ſim-
plicit ꝓmittit aliq̄d certū: ſiue ꝗ̄titas
ſiue res ꝑ mercede ſiue vicat ſiue per
dat: ꝛ etiā ſi vltra hoc ꝓmittit aliq̄d
nomine palmarij qđ ē modicū q̄d: non
magnū. ſic valet pactū: qꝛ ceſſat ratio
predicte pꝛohibitionis in iſto caſu. Et
ſm hoc cōcoꝛ. doc. ꝛ gl. in. l. ſūptus. ff.
de pac. ꝛ. l. j. i verbo. ꝛ ſi noīe palmarij
ff. de va. ꝛ extraoꝛ. cog. ꝛ. l. ſi q̄. C. de po
ſtu. ꝛ. l. litē. C. de ꝓcu. ꝛ. l. ſalariū. ff. mā.
q̄ multum intricate ꝛ varie loquuntur.
Itē nota ꝙ aduocat⁹ ꝛ ꝓcuratoꝛ non
pōt accipe ſalariū qđ excedat cētū au-
reos i vna cā. l. j. §. in honoꝛarijs. ff. de
va. ꝛ extraoꝛd. cog. ꝛ i gl. j. d. l. ſalariū.
Item nō poſſunt predicti aliquē ꝯtra
ctū facere cā incepta ꝛ nondū finita cū
clientulo. C. de poſtu. l. q̄ſq̄s. ꝛ. iij. q. vij.
§. item. ſi quis.

¶ Utrū ſalari⁹ de publico poſſit aliq̄d 16
petere ab aliq̄ particulariter? Rñ. Pa.
i. C. j. de poſtu. ſm Inn. ꝙ nō ab aliq̄ li
tigāte: ſic nec pōt ſalariat⁹ medic⁹ ab

aliquo cõſtituto in infirmitate:ſʒ a nõ litigantibus vel ſanis licite recipiũt:qꝛ ſalaria ſunt cõſtituta talibꝰ ſolum pro litigantibus ꝛ infirmis.probatur in.l. antepe.C.de profeſ.ꝛ me.li.x.

17 ¶Utrũ qs poſſit aduocare pro vtraqꝫ parte?Rñ.Spe.in ti de aduo.ꝙ ſic.ar. xi.v.di.diſciplina q̃ſi i fi.ꝛ ibi gl.extra de poſtu.pl.bone memorie.el.j.quaſi i princ.Qḋ verũ credo i caſu dubio:alꝰs nõ:qꝛ q̃diu cã eſt dubia põt aduocatꝰ patrocinari ſine peccato ẜm Rod.

18 ¶Utrũ aduocatꝰ poſſit vti deceptiõe cõtra eũ qui habet iniuſtã cauſam.dic: vt.j.bellum.§.xix.

Affinitas quid ſit et q̃uo impediat matrimonium.vide ĩfra matrimonium tertio impedimento.xv.

¶De affinitate ꝛ per quos ſuſcipiat: no.bal.ni.l.affinitatis poſt pri.ẜ.ꝛ no. ꝙ filiꝰ.C.cõia ḋ ſucce.gl.i.l.nõ facile.ff. de gradi.ꝛ ibi Dy.in verſi.non ſunt affines bar.in.l.qḋ ſeruius.ff.de cõdi.ob cauſam vbi que affinitas matrimoniũ impediat.

Agnati ſunt qui p virilis ſexus pſonas cognitione cõiuncti ſunt.nã in agnati cognatis intelligunt́ vt genus in ſpecie vñ fratres ex eodẽ patre:filius fratris nepos et huiuſmodi agnati ſunt. At q̃ per feminini ſexus cognitionẽ iũgunt́ non agnati: ſed naturali ratione cognati ſunt.ſicut filij ſororis vel amite.ff.de legi.tute.l.ſunt autem.

¶Agnatorũ appella.qui veniãt.gl.ꝛ. bar.in.l.j.§.dñi.ff.ad ſyllc. Bal.i auť. ſucceſſione ẜſi.vl.q̃riť.C.de ſuis et legi. ꝛ agnati ꝛ cognati ſint hodie cognati: no.in autẽ.poſt frẽs.C.de ſuis ꝛ legi. ꝛ quo ad que Bar.poſt gl.ij.§.fi.ẜſi.an vero hodie.ff.de le.ij.

Alchimia vtrũ liceat?Rñ. Oldra.i cõſilijs ſuis tenet ꝙ ſic.q̃uo nõ faciãt p artẽ magicã vľ p a.iã legibus odio: ſam vt dicit.l.vnica.C.de theſau.quia tales metallarij ſunt qui labore ꝓpꝛio ſibi ꝛ reipublice commoda comparãt. C.de metal.lib.xj.Et iura propter publicam vtilitatem que ex eorum officio videt́ reſultare fauent eis.nã poſſunt inuito dño ingredi fundũ ad metallũ inquirẽdũ.l.iij.ꝛ.i.quoſdã.ꝛ ibi no.C. de me.qḋ alꝰs non licet.l.vnica.ꝛ.ff.de acqui.re.do.l.iij.Rõ.eſt;qꝛ vbi diciť in li.de ꝓprietate rerũ.in.c.de alchimia. omnia metalla procedunt ex eodẽ principio.ſ.ex ſulphure ꝛ argẽto viuo:ſed ex virtute elemẽtorũ q̃ hñt maiorẽ influentiã in vno loco q̃ꝫ in alio i vna mineria fit ſtannũ: i alia argẽtũ.Cũ ergo ars imiteť naturã.ff.de adop.l.adop. nõ igiť eſt peccatũ ſi per virtutẽ q̃ eſt in elemẽ tis aut herbis archimiſte de ſtãno volũt facere argentum qꝛ cũ ſit ex eodẽ principio:ꝛ in habẽtibꝰ ſymbolũ facilioꝛ ſit trãſitus.iſti.q̃.mo.tol.ob. .§.j.Cũ mĩte ẜtutes ſint ĩfinite herbis ꝛ lapidibꝰ.xxvj.q.v.nec mirũ circa mediũ.Sʒ his nõ obſtãtibꝰ credo ꝙ ſit illicita ex multis reſpectibꝰ:tũ ꝓmo qꝛ nullꝰ inueniť q̃ habeat verã hmõi artẽ licet dicať de multis:ſʒ falſum ex experiẽtia.tũc qꝛ videmꝰ ꝙ cõiter ipſam faciẽtes cõſumũt ꝛ a cõiter accidẽtibꝰ eſt ſtandũ.Uñ de ipſis diciť.ij Thim. iij.ſemp addiſcentes ꝛ nunq̃ꝫ ad veritatis ſcientiã puenientes: experiẽtias multas faciũt ꝛ nunq̃ꝫ ad pfectũ attingunt:tp̃s vitamqꝫ cõſumũt:nec id qḋ operãť hʒ veritatẽ cũ auro vel argẽto: ſed ſolũ apparentiã:ideo ſunt ſemper cõdẽnãdi alchimiſte.Et hoc euidẽter probať:qꝛ nemo in publico eã vult facere vt appareat ꝙ male agũt qꝛ odiũt lucẽ:ꝛ ſi aliq̃ñ aliq̃d veri faciũt:aut fit cũ damno cõputatis expẽſis vel ex aliqua deceptione imponendo aurũ verũ vel aliqua diabolica fallacia.q̃ vt eos attendere faciat hmõi facit eis verum auruʒ ex appoſitione auri veri:occulte aliquando.Cũ ergo ſit tale exercitiũ contra vtilitatem publicam:vt p tʒ ex cõſumptione rerum:ꝛ qꝛ vt communi:

ter faciunt ex eis monetã falſam: ideo ſimpliciter ſunt condemnandi eam facientes.

Alea vide.j. Ludus.§.iij. cum ſequẽtibus.

Alienatio quid dicit? Rñ. ꝙ ꝓprie ⁊ ſtricte eſt oĩs actus ꝑ quẽ transfert̃ dñium. dicit tex.C.de fun.do.l.j.⁊ ſm glo.in.c. nulli liceat.de reb.ec.nõ alie.⁊ eã ſequũtur docto.ibidem. Largiſſime autẽ alienatio dr̃ datio i emphiteoſim ⁊ locatio ad longum tempus:vt voluit Jac.de bel. in auk.de non alie.§.quia vero. Et quãdo ſola poſſeſſio in aliũm.trãſfertur:vt not.Inno.de re.ec.nõ alie.c.epi.⁊Albe. in auk.hoc ius por.C.de ſs.ſan.⁊c. Sed cõtra videt̃ tex.in.c.nulli licet. vbi dic. Alienat.õis.aũt verbũ cõtinet cõditionẽ.ſ.vendere ſub cõditiõe. alij habent cõductionẽ ad longũ tp̃s donationez. vẽditionẽ ꝑmutationẽ ⁊ emphiteoſim ad perpetuũ cõtractũ.hec tex.ſed ſcd̃m verbũ cõtinet denotat propriam naturã vocabuli:vt dicit Bar.in.l.affinitates alias incipit.l.ꝗ.coꝝ.ff.de poſtu.§. itẽ põpo.vbi dicit ſe dãnaſſe gl.i.l.gallus.§.vt inſtitues.ff.d.lib.⁊ poſthu. Et ſic cõſuluiſſet ꝙ vbi ſtatuto cauetur qd̃ tutela ſolũ venia matri ⁊ auie.ꝙ etiam ꝓprie venit proauus ⁊ noĩe nurus pronurus:⁊ noĩe filij venit nepos ⁊ pronepos:niſi addatur aliqͩ quod faciat determinationẽ ad certam perſonã:ita limitat Bar.in.d.§.vt inſtitues ⁊ no. idẽ in.l.liberorũ.ff.de ver.ſig.pa.in.c.nulli liceat. dic ꝙ in materia fauorabili et larga:vt.d.c.nulli eſt verũ:ſ; in materia odioſa venit niſi quod dixit cõtractus per quẽ trãſfertur dñium propterea in rebus eccle alienãdis accipitur alienatio:vt.d.c.nulli ſm glo.ibidem.

Quid veniat appellatiõe alienationis not.in.l.fi.C.de reb.eccle.nõ alie.inſtituarij.§.j quibus alie.nõ liceat.⁊ ad queſitum.iiij.verſi.vide.glo.in rub. ca. que ſit long.conſue.⁊ in.l.fi.§.neceſſitatem. ⁊ ibi Bal.verſi.⁊ ex predictis dicimus.iuncto verſi.ideo dicit Archi. col. v.C.de bo.que libe.

Alienatio de fratre ad ſororẽ non eſt ſm.Inno.eo.titu.alleg.C.de fidei com. voluntatis. 2

Que requirũtur in alienatiõe rei eccleſiaſtice? Rñ.panor.in.c.cum apoſtolica.de his que fi. a prela.ꝙ.v. Primo tractatus.ſ.an expediat vel non. Secũdo conſenſus capituli. Tertio ꝙ fiat ꝑ vtilitate eccleſie. Quarto autoritas ſuperioris. Quinto ſubſcriptio.⁊ hec ponitur.in.c.tua.de his que fi.a prela.in. ca.j.eod.titu.et.c.nulli de reb. eccleſie. non alie.

Utrũ ſubſcriptio requiratur neceſſario? Rñ.pa.in.c.j de his que fi.a p̃la.ꝙ Inno.dat vnã regulã ꝙ nũꝗ requiratur ſubſcriptio niſi in caſibus a iure expreſſis. Rñ.qꝛ regulariter in qualibet diſpoſitiõe ſufficit cõſẽſus.nec requiritur ſcriptura.l.pactũ.C.de pac.vide gl. in.c.j.de cenſi.lib.vj. ⁊ ideo venditionẽ permutationẽ:⁊ donationem prelatus facere nõ põt:niſi de conſenſu capituli ⁊ ſubſcriptione canonicoꝝ. Albe.in.d. auk.hoc ius.tenet ꝙ ſubſcriptio in alienatione rei eccłiaſtice regulariter nõ ẽ neceſſaria:niſi in trib9 caſibus predictis.ſ.venditione permutatiõe ⁊ donatiõe vt in.d.c. tua.⁊ in caſibus no. per Archi.in.c.ſine exceptione.xij.q.ij. 3

Que ſunt cauſe legitime alienationis reꝝ eccleſiaſticaꝝ. Rñ.panor.in.d. c.nulli liceat: ꝙ ſunt quatuor. Pria neceſſitas ſi debita vigent. ⁊ eccleſia non põt ſatiſfacere de fructibus. Secunda vtilitas.ſ.vt habeat rem meliorem. et iſta ponuntur in auk. hoc ius .C. de ſa. ſã.ec.⁊.x.q.ij.c hoc ius. Tertia pietas xij.q.ij.aurũ.⁊.c.ſanctoꝝ. Quarta commoditas: vt quia res eſt magis damnoſa ꝙ̃ vtilis eccleſie: vt in.c.terrulas. xij.q.ij.⁊ ibi plene in glo. 4

Utrũ oĩs alienatio rei eccłiaſtice ſit ꝓhibita ſine prefata ſolẽnitate vel aliqua de p̃fatis cauſis? Rñ.ſm doc.in.c. nulli liceat ꝙ nõ. ſ; immobiliũ ⁊ noĩe immobiliũ reꝝ cõprehẽdũt̃ ea q̃ ſeruãdo ſeruari põt.fac.t.l.tutores la.ij. C. 5

ꝑe admi. tu. ⁊ c. tua. de his q̄ fi. a p̄la. ſʒ Albe. in. d. aut. hoc ius tʒ ꝙ mobilia q̄ etiā ſeruari. pn̄t alienari poſſunt ſine predicta ſolēnitate vt oues ⁊c. niſi ſint ad diuinū cultū deputate: qꝛ tunc ſeruabitur. auten. propterea. C. de ſa. ſan. ec. ſ. vt non vendantur niſi ꝑ neceſſitate ⁊ vtilitate ⁊ placet.

6 ¶ Utrū pecunia ſit de his q̄ ſeruando ſeruari pn̄t. Rn̄. Pa. i. d. c. nulli liceat. ꝙ nō: qꝛ retēta nihil operat̄. lxxxviij. diſt. eijciens. ⁊ no. in. c. cū plures in. fi. ff. de admi. tuto. vbi tutoꝛ dʒ pecuniā pupilli ponere in emptiōe p̄dioꝝ. Qđ verū credo niſi in duobꝰ caſibꝰ. Primꝰ cum pecunia eccl'ie eſſet deputata ad emēda bona immobilia: qꝛ tūc iudicat̄ bonū immobile nec poſſet mutari. tex. eſt ſingu. ⁊ ibi Bal. et. Ludo. de ro. l. iij. §. q̄d ergo. ff. de ꝯ. iudi. tu. ⁊ vtil. actio. Et ꝑ hoc tenuit Albe. xxiij. q. iij. ꝑte ſtatutorum. ꝙ qñ ſtatuto cauetur ꝙ mulier lucretur dimidiā partē bonoꝝ imobilium mariti decedētis ſine liberis ꝙ lucrabit̄ partē pecunie deputate ad bona imobilia emēda: qꝛ illa pecunia iudicabit̄ vt imobilis: ſʒ Bal. ē ꝯtrꝰ. i. l. cetera. §. fi. ff. de leg. j. ⁊ allegat mirabilē tex. in. l. cū i fundū. §. ſi fundū. ff. de iur. dot. Et iſtud credo verū quo ad dictū ſtatutū: qꝛ iura adducta per Albe. ff. de here. inſti. l. ex facto. §. ceterū. la. ij. loquunt̄ in actu fauoꝛabili vltime volūtatis: ſil'r et cle. ne romani de elec. Et cū p̄fatū ſtatutū ſit contra cōem diſpoſitionē iuris ergo illa iura ad hoc non debēt allegari. Similiter. l. ſi nō ſūt. ff. de aur. ⁊ arg. le. §. q̄d ergo ponit caſum vbi argentū ceptū fabꝛicari habetur ꝓ facto ⁊ nō pꝛo infecto fauoꝛe minoꝛis. Scđs caſus eſt quādo pecunia eſſet in magna quantitate facit. c. licet hely. de ſimo. vbi accuſatur pꝛelatꝰ ꝙ male expēdit non modicam pecuniam. ergo non poteſt ea vti ſicut fructibꝰ: ſecus ſi eſſet modica quātitas. Et ſic limito dictum Panoꝛ. ⁊ ita intelligas. d. c. nulli.

7 ¶ Quid eſt illud quod ſeruando ſeruari pōt? Rn̄. ſm Ange. §. quia parum. in gl. ſinglaris in. l. vnica. C. ſi aduer. vſu. auten. de nupt. ꝙ dicit̄ omne illud qđ nō conſumitur triennio ⁊ eſt. hoc limito qñ tale quod ſeruat̄ pōt pꝛoducere fructū ſic ſeruatū. al's nō. arg. l. j. §. fuit queſitū. ff. ad trebel. ⁊ ita itellige gl. in d. §. fuit q̄ſitum. ⁊ facit tex. in. l. ariſto. §. fi. cū. l. ſeq. ff. de iur. deli. Et ſic q̄ vſu cōſumunt̄ nō ſunt de illis que ſeruando ſeruari poſſunt. Fallit in pecunia vt dictum eſt: quia eſt caſus ſpecialis.

¶ Utrū iura actiones ⁊ noīa debitoꝝ cenſeant̄ mobilia vel immobilia? Rn̄. Pa. i. d. c. nulli ꝙ nō ꝓpꝛie: qꝛ mobile et immobile clauditur aliq̄ termino: vt. l. momentū. ff. de v̄b. ſig. Et iō cū ſint q̄d incoꝛpoꝛale ſunt i tertia ſpē: vt ptʒ in. l. a diuo pio. §. in venditiōe. ff. de re iudi. Iō ꝯſuluit Oldr. ꝙ ſi p̄nceps relinq̄t bona immobilia diſtribuēda nō veniunt pene nondū exacte. Unū tn̄ no. ſi quis volēs cōpꝛehēdere totū p̄rimoniū ſuū facit ſolā mentionē de mobilibꝰ ⁊ imobilibꝰ: tūc iura actiōes. ⁊ noia debitoꝝ ſunt imobilia ſi adherēt imobilibꝰ. Si v̄o adherēt mobilibꝰ ſunt mobilia. et idē de annuis redditibꝰ. Et ſic limita cle. exiui. §. cum annui redditꝰ. de v̄bo. ſig. facit gl. i. c. ij. de reb. ec. nō alie. li. vj. Alienari tn̄ nō pn̄t ſine debita ſolennitate ⁊ cā: qꝛ ſeruādo ſeruari pn̄t ꝯtꝛius Dy. vt no. Albe. i. d. aut. hoc ius ꝯſuluerit poſſe alienari: qđ poſſet teneri poſt factū vel etiam ante ex magna cauſa. 8

9 ¶ Utrū mobilia p̄cioſa eccl'ie cenſeant̄ immobilia? Rn̄. ꝙ ſic vt colligit̄ ex. l. lex qui tutoꝛes. C. de admi. tu. ⁊ ex glo. in. c. ep̄us. qui mancipium. xij. q. ij. ſimul iunctis. Idem tenet panoꝛ. in d. c. tua de his que fi. a pꝛela.

10 ¶ Utrū p̄fata foꝛma requirat̄ in oī alienatione reꝝ imobiliū eccl'iaꝝ? Rn̄. Pa. vt refert Gemi. i. c. de re. ec. nō ali. li. vj. q̄ſi in fi. ꝙ tractatꝰ non requirit̄ niſi in eccl'ijs cathedralibꝰ nō in eccl'ijs inferioꝛibus ſʒ ſufficit ꝯſenſus ſuperioꝛis. Sed ego credo verum dictū panoꝛ. qñ eccleſie inferioꝛes nō habēt capl'm al's nō. ar. cle. j. de re. ec. nō alie. Cauſa au-

tē legitima.l.vt neceſſitas.vel vtilitas ſemp requirit:vt i.d.cle.j.Et lʒ nō dicat niſi de neceſſitate vel vtilitate etiā pōt fieri ꝓprietate.Rō qꝛ vbicūqꝫ ſtatutū vl' ꝯſtitutio loquit i materia iuris ꝛ aliquos caſus excipit nō per hoc firmat regulā in nō enumeratis ꝯtra ius cōe antiquū quinimo in caſib⁹ nō exceptis ſupplet a iure cōi.facit.c.ad audienti.j.cū ibi no.de cle.nō reſidē.facit gl.ꝛ Bar.in.l.ſerui.ff.de vſucap.vbi no.volūt ꝙ ſi vnū ius ponit regulā et excipit aliquos caſus cū dictiōe taxatiua ꝙ nihiloſmin⁹ excipiūtur alij caſus q̄ reperiunt a iure excepti in alia pte iuris.facit.c.qm̄ freqnter.iūcta gl. j.rū.vt lit.non conteſt.facit gl.in.l.j.C. de ꝯdi.inde.q̄ videt velle ꝙ excep.vno caſu a regula videntur excipi oēs ſimiles.Satis eſt em̄ vnū poſitū exēpli gratia.arg.l.nō poſſunt.de legi.c.tranſla. de cōſti.Et qđ dicit ꝙ exceptio firmat regulā i nō exceptis:vt in.c. dn̄s.xxxij. q.vij.ꝛ i.c.qm̄.de cō.lepro.vbi di.dn̄s. Nō lʒ dimittere vxorē excepta cā fornicationis:dʒ itelligi ꝙ firmat regulā in caſib⁹ nō ſimilib⁹ ꝛ nō ſpecifice exceptis.facit.l.j.ff.qđ vi aut clā.c.cū dilecta.de cōfir.vt.l.Diſtingue tñ ꝙ ſi caſus cōſimiles non excipiunt ſpecifice alibi tunc in materia fauorabili extendit.ꝛ pia p idētitatē rationis:vt ſentit gl.in.l.j.illud.C.de ſa.ſan.ec.ſec⁹ i materia reſtringibili:vt no.i.l.j.C. de pac. qui fi.di.vide qđ no.in.c.cū inter alia de immu:ec.ꝛ.d.c.cū dilecta.et.d.c.qm̄ quot nota.quia facit ad multa.

11 ¶Quid ſi epiſcopus nō habet capitulū:qꝛ eccleſia eſt deſtructa ꝓpter guerras ꝛ hmōi?Rñ.Panoꝛ.in.c.j.de his q̄ fi.a prela.dicunt doc.ꝙ loco canonicorū aduocet aliquos clericos honeſtos ar.lxv.di.ſi forte:ꝛ.l.vbi abſūt.ff.de.tuto.ꝛ cura.da.bon⁹ tex.xvij.q.iiij.nulla res.Et hoc eſt vtile ſeruare etiā i alienatione eccleſie inferioꝛis.

12 ¶Utrū neceſſitate occurrēte q̄ nō patit vt habeat recurſus ad ſupioꝛē licite poſſit fieri alienatio ſine eiuſdē ſuperioꝛis licētia vide.j.iuramētū.iij.§.j.

¶Quis dicat ſuperioꝛ:vt ꝑ licētia ad ipm recurrāt in cā alienationis rei eccleſiaſtice?Rñ.ꝙ nō in exēptis eſt ep̄s ꝓpꝛius.In exēptis eſt p̄latus ipſoꝛum ſub q̄bus ſunt.vt abbates in eccleſijs ſibi ſubiectis:ꝛ miniſtri minoꝛum quo ad monaſteria ſancte Clare:ꝛ pꝛinciales p̄dicatoꝝ quo ad ſua monaſteria. Ita elicit ex no.i clemē.j.ꝛ p Cardi.in. c.ſtatuimus.de tranſac.

¶Utrū recipiēs rē eccłie ſine obſeruatiōe ſolēnitatis teneatur eā reſtituere. Rñ.ꝙ ſic ſm Mo.titu.de alie.etiā cum fructib⁹.nec pōt repetere p̄ciū ab eccleſia.xij.q.ij.non liceat.x.q.ij.hoc ius in aut.de non alie.§.j.Limita hoc verū ꝙ nō repetit p̄ciū ab eccłia.niſi ꝯuerſum fuiſſet i vtilitatē eccleſie arg.c.j.de depoſi.Do.ꝛ aliā limitationē ſm.d.Ant. ꝙ qñ cā legitima fuit alienationis licet nō ſit ſeruata foꝛma non tenet in ꝯſciētia:qꝛ ſolennitates adinuente ſunt ad euitandum deceptiōes.Et ideo qñ deceptio nō ſubeſt ſi fuit cā legitima aliēnandi nō tenet reſtituere in cōſcientia. qđ bene not.recitat Pa.i.c.qꝛ plerięꝫ. de immu.ec.ꝛ eſt equiſſimum.

¶Utrū pꝛelatus eccleſie poſſit renūciare exceptioni competenti eccłie aut tranſigere euidenter in dāñū eccleſie? Rñ.Pa.in.c.j.de depo.ꝙ not.ſm Inn. ibidē:niſi ex ꝑpāli ꝯceſſione pape facit. l.pꝛeſes.C.de trāſac.ꝛ.l.cōtra iuris ciuilis regulas.ff.de pac.Ex quo infert ꝙ nō pōt cedere liti ꝛ cāe aut trāſigere niſi ſit cā euidens ꝛ debita ſolēnitas ſi actio ſit ad rē immobilē:iuxta no. in c.nulli liceat de re.ec.non alie.Si vero ſit ad rē mobilē pōt.vt no.gl.i.d.aut. hoc ius.Et hoc ē veri⁹ p.l.cū hi.§.ſi cū lis.ff.de trāſa.ꝛ.l.nō ſolū.C.de pꝛe. mi.ꝗuis aliqui teneant indiſtincte ꝙ tranſigere poteſt.vt not.Alb.in.d.aut. hoc ius.

¶Utrū pꝛelatu ſ ſolus poſſit repudiare legatū ſine ſolēnitate p̄fata?Rñ.vt colligo et ꝯſi.xj.Pau.de ca.ꝙ nō ſʒ dōnationem ſic.ꝛ dicit ꝓbari ꝛ bene ex.l.

magis pnto.§.fundo.ff.de re.ea.q̃ ſub
tu.Nõ diuerſitatis eſt.qꝛ in donatione
non acquiritur donatario niſi volenti
et non ignoranti:ſed in legato ſufficit
factũ teſtatoris ſolius acquiritur; enim
ignorãti. lꝫ reuocabiliter.l.cũ pater.§.
ſurdo.ff.de leg.ij.ꝛ.d.§.fundũ.ergo le-
gatũ eſt q̃litũ ipo facto.Et ſic intellige
no.p doc.i.c.vt ſup de re.ec.nõ alie.ꝛ i
c.tua de his q̃ fi.a p̃la.Et mihi placet
q̃uis Fede.cõſi.j.cõluluerit ꝙ etiã le-
gatũ põt repudiare.Et cũ Fed.ẽ.Inn.
in.c.ij.de dona.Bar.in.l.iubemus nul-
lã.C. de ſa.ſan.ec.vbi bene diſtinguit.
ꝛ Pa.in.c.j.de do.ꝛ contu.vbi late po-
ſuit.ſꝫ eos nõ ſequor niſi qñ qđ legat
eſſe de his que alienari ſine ſolẽnitate
poſſunt ante factũ:ſꝫ poſt factũ ſic ſi le
gitima cã ſubeſſet.Et idẽ dic in q̃cunqꝫ
ꝓhibito alienari ſine aliqua ſolẽnita-
te vel conſenſu alterius.

17 ¶ Utrũ iconomus eccleſie cui cõmiſ-
ſa eſt in aliquo caſu alienatio poſſit il-
lã facere cõſanguineis ſuis? R.ñ. Pa.in
c.vt ſup de re.ec.nõ alie.Legiſte tenent
p auf.q̃buſcũqꝫ modis.C.de ſa.ſanc.ec.
poſitã.x.q.ij.ꝙ nõ nec aliꝰ adminiſtra-
tor cuiuſcũqꝫ cõditionis ſit:ſꝫ Pa.dicit
nõ eſſe verũ in p̃lato:ſed bene in icono
mo ꝛ alijs.Ego tñ credo ꝙ in cõſciẽtia
ſi ex cã legitima facit excuſet:ꝛ valeat
talis alienatio.ar.c.j. đ coha.cle.ꝛ mu.
in tex.ꝛ in glo.

18 ¶ Quid dicẽ perpetuũ? Rñ.glo.x.q.ij.
hoc ius.Primo ꝙ durat vſqꝫ ad.xxx.an-
nos.iſti.de ppe.ꝛ tẽp.act.Scđo ꝙ du-
rat q̃diu viuit cui cõcedit.ff.p ſo.l.j.et
c.p̃carie.x.q.ij.Tertio ꝙ durat q̃diu
pẽſio ſoluat.iſti.de loca.§.adeo.Et ſic
omnis talis cõtractꝰ ꝓhibet ſine ſolen
nitate et in cauſis de quibus ſupra di-
ctum eſt.

19 ¶ Utrũ terre inculte date ad culturã
cũ promiſſiõe dandi eas in imphitheo
ſim poſſint dari poſt culturã ipſarũ?
Rñ.Pa.in.c.ad aures.de re.ec.nõ alie.
ꝙ ſic extirpantibus ſine eoꝝ heredibꝰ
alijs non niſi ſeruata debita ſolẽnita-
te:qꝛ non ſunt ampliꝰ terre ſilueſtres.

20 ¶ Utrũ ſede vacante poſſint alienari
bona eccleſie? Rñ.Pa.in.c.j.ne ſe. vac.
ꝙ aut ſunt bona q̃ ſeruãdo ſeruari nõ
poſſunt:tũc in eccleſia ep̃ali iconomꝰ
ſiue capitulum ſine alia licẽtia poterit
ſicut dicimꝰ in tutore.l.ex q̃bꝰ tutoris
C.de adm.tu.ꝛ.l.tutor q̃ repertoriũ.ff.
eo.Si ꝟo bona ſeruari pñt.tũc in eccle
ſia ep̃ali nõ poterũt alienari ſine licẽ-
tia pape ſolũ.ar.d.c.j.ꝛ i.c.j.đ re.ec.nõ
alie.li.vj.In eccleſia ꝟo inferiori tũc ſi
magna vrget neceſſitas ꝛ eccleſia diu
eſt vacatura:nõ põt cõmode expectari
creatio prelati:tũc in iſtis duobus caſi
bus dicit Inn.ꝙ dabitur curator bo-
nis:ꝛ per illũ fiet alienatio:nec prius
poterit fieri etiam per archiep̃ꝫ anteq̃
ſit datus adminiſtrator eccleſie vacã-
ti.vt in.d c.libr.vj.facit.l.iij.ff.de cura.
bo.da.ꝛ.qđ no.in cle.ij.de re.ec.nõ alie.
ꝛ cõcor.Aug.ꝛ Hug.ſimiliter nõ valet
alienatio facta a ſciſmaticis vel intru-
ſis.de ſciſma.c.j.xij.q.ij.alienationes.
Et tenet q̃ eã recipit reſtituere nõ ſolũ
rem:ſed etiã fructus perceptos et qui
pcipi poterunt a iuſto poſſeſſore.c.gra
uis de teſt.ſpo.Et eſt excõicatus q̃ in-
nititur talibus alienationibus vt.j.
excommunicatio.vij.caſu.ix.

21 ¶ Utrũ prelatus habẽs bona diſtincta
a bonis capituli poſſit illã cõcedere ali
cui ad vitam ipſius prelati.ſine capituli
cõſenſu alia ſolennitate? Rñ.Pa.i.d.c.
cõtinebat.de his q̃ fi.a prela.ꝙ Fed.cõ
ſi.li. tenet ꝙ ſic.vide doc.in c. veniens.
de tranſac.ꝛ maxime cã pietatis p tex.
iuncta.gl.xv.q.j:poſſeſſiõis.vide archi
in.c.j.de reb.ec.non alie.lib.vj.

22 ¶ Utrũ in alienatiõe rei minoris requi-
ratur aliqua ſolennitas? Rñ.Inn.in.c.
j.de re. ec:non alie.lib.vj.ꝙ ſic.ſ.cauſe
cognitio ꝛ decretum ꝛ cauſa legitima.
C.de pre.mi.l.minorũ.ꝛ.l.ſi minores. ꝛ
ff.de re.eo.qui ſunt ſub tu.l.magis pu.
to.§.non paſſim.ꝛ.§.ſi eos.et .§.ſe.ꝛ hoc
verũ etiã in immobilibus p̃cioſis ſm
eandẽ ibidẽ al's habet cõtra poſſidẽtẽ
rei vendicationẽ cõtra tutorem aut cu
ratorem perſonalẽ actionẽ tutele vel

negociorū geſto.d.§.ſi ex.ꝛ.§.ſeq.C.de premio.l.ſi preſes.Et dicit ibidē Inno. ꝙ decretum eſt ſnia ꝛ nō imponit ſine cauſe cognitione:ꝛ ideo inſcriptis ē dādum.C.de ſen.ex pe.reci.l.ij.de re.eo.q̄ ſunt ſub tu.l.j.et.d.§.ſi es ꝛ.d.l.mino⸗rum.Sepe tamen in iure decretum vo⸗catur autoritas.l.j.C.de mi.et.l.j.C.qñ decre.opus non eſt.

23 ¶De alienatiōe poſſeſſionis date ſub conditione non alienetur.vide.ſ̃.dona tio.§.xlvij.

24 ¶Utrū valeat alienatio facta per eum qui commiſit capitale crimē etiam ad piam cauſam:Rñ.Inno.c.qꝛ propter de elec.ꝙ alienatio tenet dūmodo fiat añ ſniaꝫ.l.poſt cōtractū.ff.de dona.ꝛ.l.ſi q̄s poſt hac.C.de bo.dā.q̄ precipit ꝙ bona illius qui capitale commiſit cri⸗men publicentur intelligenda eſt poſt ſniam innētā vel ex ſuſpitiōe pene alie nata vt.ff.de dona.cau.mor.l.ſi aliq̄s. Fallit in crimine leſe maeſta.vt in glo. d.l.poſt contractum ſimiliter hereſis: vt in.c.cum Secūdum de here.li.vj.qꝛ ſunt in commiſſum a die commiſſi cri⸗minis vide.ſ̃.hereticus.Idem dic in quocunqꝫ crimine qđ ipſo facto bona ipſum perpetrantis eſſent confiſcata.

25 ¶Utrū alienatio i fraudē creditorū vł patrono valeat:Rñ Innoc.vbi.ſ̃.ꝙ nō quia venit reuocanda.vt.ff.de his que in frau.cre.per totuꝫ immo plus q̄uis non ſit facta in fraudē:ſi tamen fraus ex ipſo facto reuocatur.l.omnes.§.lu⸗cius.ff.eo.titu.

26 ¶Utrū alienatio rei litigioſe valeat.vi de ſ̃.ceſſio:in principio.

27 ¶Utrū alienatio fundi dotalis vel re⸗rum donatarum propter nup.valeat vide.ſ̃.dos.§.xj.ꝛ.xij.

28 ¶Qui prohibeantur alienare:vide.ſ̃. dona.§.liij.cum ſequētibus.

29 ¶De alienatiōe bonoꝝ mobiliū q̄ ſer uādo ſeruari non pn̄t facta ꝑ eccl'iaſti⸗cas ꝑſonas vide.ſ̃.clericus.ſ̃.per totū

Alimenta

alimētoꝝ appellatione veſtimēta et calciamēta intelligunt in legatis.vt.ff. de alimen.ꝛ ciba.leg.Idē dico ſi lega⸗tus eſt victus:vt.ff.de ꝟ.ſig.l.ꝟbo.vi⸗ctus.Secus ſi cibaria ſunt relicta.vt.ff. de ali.ꝛ cib.le.l.añ pe.Itē noīe alimēto rum veniunt medicine ſ̄m Dy.Ang.ꝛ Innoc.in.l.ſi cum dotē.§.ſi cum mari⸗tus.ff.ſol.ma.per.l.verbo victus.cum ſe.vbi eſt caſus.ff.de ver.ſig.probatur in.l.legatis.ff.de ali.ꝛ ci.lega.ꝛ Bal.in l.in rebus.ff.commo.q̄uis dixerit con⸗trariū.in.§.ſi maritus per copulā que ponit inter diuerſa:vt not.gl.in rub.ff. de iur:ꝛ fa.ign.hoc nō eſt verū qꝛ vbi ponit inter genꝰ ꝛ ſpēm:vt in ſili no.gl. in.l.j.C.de ſer.ꝛ aqua.ſed appellatiōe cibarioꝝ nō veniūt medicine ſ̄ꝫ Ang.i d.§.ſi maritꝰ.Silr nomine alimonie ve niūt neceſſaria vite ſ̄m Pa.in.c.cū ſ̄m. de prebē.ꝛ patet ex.c.nō liceat.de pre⸗bē in fi.lr̄e.Et nomē vite neceſſaria im⸗portat veſtes:cibos:medicias ꝛ hmōi ſicut dicimus de alimētis legatis i.d. l.legatis ꝛ ibi tenet Bart.ꝙ ille cui de⸗betur alimenta debet habere expen⸗ſas pro ſtudio neceſſario ſine quo viue re nō poſſet ſ̄m cōdecentiā perſone:puta grāmaticā ꝛ hmōi:ſecus de expēſis in ſtudijs:in quibꝰ dicitur militare:ſine quibus bene poteſt viuere ꝛ honeſte ſecundum condecentiam ſue perſone. Idem not.in.l.de bonis.§.nō ſolum.ff. de carbonia.edic.

☞ De materia alimētorū.vide glo.in l.qui pupillū.ff.vbi pupil.edu.deb.ꝛ in l.de bonis.§.nō ſolū.ibi gloſ.Barto.ff. de carbo.edic.bar.in.l.legatis.i.ij.op⸗po.ff.de ali.ꝛ ciba.leg.ꝛ in.l.legatis.in j.q.verſi.quero vtrū.ibi in apo.Celſi poſt bart.i eo.verſi.eo.tit.ꝛ qñ debeāt preſtari.ꝛ quo tpe.no.iā Celſus i add. ad preal.bar.in.l.cum hi.§.vult igitur. verſi.quero circa me.vt.in eod.verſic. ff.de tranſac.

¶Quis tenetur ad alimenta preſtan⸗ 1
da:ſ̄m Azo.in ſum.C.de alen.liber.et mona.in ti.tu.alimēta.ꝙ pr̄io parentes liberos ꝛ liberi parentes alere tē⸗nētur:ꝛ omnia onera inuicē ſufferre vt ptꝫ.C.e.ꝑ totū nō.tñ ꝺ ere alieno.vt.ff.

tu.l.ſi quis.§.parēs No.tñ ꝙ noīe patris hic veniūt aſcendētes ex linea paterna.ꝛ mr̄is noīe ex linea materna. eſt tñ differētia: qꝛ mater non tenet niſi pater vel aſcēdētes ex eius linea deſierint vel ſint egētes.vt.l.ſi qͣs.§.verū.ꝛ.l.nō quēadmodū.ff.eo.ti. Fallit hoc ēt qñ filij pñt ſibi ſufficere in alimētis. vel ex bonis ſuis vt ex artificio. Limita ſm Bar.niſi ſit nobilis cui nō deceat talē artem exercere.ꝛ idē puto in liberis circa parētes ſuos.ff.e.l. ſi quis.§. ſʒ ſi fili⁹.Nec diſtingno an ſit emācipat⁹ vł ne:an ſit legitim⁹ vel ne: qꝛ de iure canonico tā pater q̄ꝫ mater tenētur alere ſpurios vt no.Inn.i.c.ij.de reg.ꝛ Pa.i.c.cū hr̄et.de eo q̇ du.in ma.quā pol.ꝑ adul.Fallit etiā.vt.j.filius.§.xxj.Scd̄o vir vxorē.ꝛ vxor virū ſi vir ſit inops et vxor locuples.C.vnde vir ꝛ vxor.aut. preterea.ff.ſolu.ma.l.ſi cum dotē.ff.ad ſylle.l.j.ff.de iur.do.l.mut⁹.Et hoc verū niſi vir vel vxor eſſet i culpa quominus exhiberet debita obſeqa alteri. at.l.nil.§.offerri.ff.d̄ ac.emp.cū ſi.Tertio frater fratrē ſi egeat ſm gl.in.l.parentē.C.de alen.li.ꝛ d.l.ſi qͣs a liberis. Et eā approbat Saly.i d.l.parētū.dicēs eſſe rōnabile.qꝛ ſi tenet alere fratrē naturalē tm̄ vt i aut.lʒ.C.de natura.li. mł'to magis naturalē ꝛ legitimū.ar.ff. de admi.tu.l.tutor ſʒ dignitatē.§.i ſoluēdis.Quarto ſeru⁹ a dn̄o.ff.de adi.le. l.cū plures.§.pe.Alioqn.fiet qđ eſt i.l. ij.ff.d̄ his q̇ ſunt ſui vł alie.iur.ꝛ in.l.ſi ſan⁹.C.de lati.liber.tol.Quīto ſocer nurū ſuā.di.l.ſi qͣs.Sexto tutor matrē pupilli ꝛ ſororē ſi egēt.l.ſi poſt.in pn̄.ff.de tutel.ꝛ no.ꝙ alimēta debēt p̄ſtari ſʒ cōſuetudinē regiōis arbitrio bōi viri.ꝛ ſʒ facultatē debētꝫ ꝛ dignitatē legatarij ſʒ bar.i tractatu d̄ duob⁹ fratrib⁹ facit l.alimēta.ff.de alimē ꝛ ciba.leg.ꝛ.l.cū hi.§.cū in perſona.ff.de tranſact.

Altare duplex eſt aliud ſtabile qđ q̇dē in eccl'ia conſecrata nō pōt cōſtrui niſi qđ ep̄s ꝓpri⁹ cōſecrauit vel cōſecrari permiſit.ſ.ab ep̄o.lxviij.d.c.q̄ꝫuis ꝛ de cōſe.diſt.j.c. nullus.el.ij.Aliud aūt ſꝛ viaticū.ſ.i vis portādū vel portabile ſʒ Io.an.i.c.qm̄ de priui.li.vj.Et no.ꝙ iſtud altare portabile aliqñ fit ex tabula ꝛ lapide ita ꝙ lapis eſt ſigillū lꝫ ꝛ ſepulchrum eſt in ligno.Aliqñ vero fit ex lapide ſolū ita ꝙ in ip̄o lapide eſt ſepulchrū. Aliqñ cum ligno ꝛ lapide ita tñ ꝙ in lapide eſt ſepulchrum et ſigillum ꝛ ponit lignum pro augenda eius latitudine.Aliquando fit in lapide ſolo ſine ſepulchro et reliquijs. Et iſtis quatuor modis ſolummodo poteſt fieri ꝛ debēt eſſe latum ꝙ ſuper eo poſſit ſtare hoſtia et calix.arg.c.concedimus de conſe.diſt.j.

¶Utrum debeat eſſe conſecratum ab epiſcopo tam ſtabile q̄ꝫ viaticum: Rñ. ꝙ ſic.d.c.nullos.ꝛ di.ca.cōcedimus.et c.ꝙ in dubijs.de conſe.ec.vel alt. 1

¶Quomodo execratur altare: Rñ. ſʒ Pa.in.c.propoſuiſti.de conſe.c.vel alt. ꝙ duob⁹ modis.Primo quādo menſa altaris eſt amota.i.quando tabula ſuperior de loco cui cōpaginatur amouetur Scd̄m Innoc.in rubri.predi.ti.ꝛ hoſt.in co.j.eo.ti.Et hoc verum in altari ſtabili.ꝛ lʒ.in ipſa menſa ſit forma cōſecrationis.tñ ſi remoueat menſa a ſtrictura execrat altare: qꝛ cōſecratio ītelligit principalr̄.in cōiunctione lapidis ſuperioris ꝛ ſtricture inferioris. Secus ſi totū trāſferatur cū ſibi coherētibus ſecus in portatili: qꝛ nō execratur niſi admoueat illud paruū ſigillū cōtinens cōſecrationē qñ factū eſt ita ꝙ in lapide ſit ſepulchruꝫ. Sed qñ lapis eſt pro ſigillo in ligno: tūc ſʒ Io.an.i.c.ligneis eo.ti.amoto.lapide a ligno ē execratuꝫ.Qñ vero eſt factū tertio modo: tūc ſi lapis amoueat a ligno Ab.ꝛ Io. an.d.c.ligneis.tenēt ꝙ non execrat: qꝛ conſecratio eſt in ipſo lapide.Pa.ibidē dubitat qꝛ cū recipiat formā ab ip̄o ligno ꝛ lapide puta qꝛ lapis eſt ita paruus ꝙ nō ſufficit ad formā altaris viatici ſublato ligno.ē verū dicere ꝙ altare patit enormē leſionē.Tu dicas verū eſſe qñ lapis eſt ita paruus.ꝙ non pōt cōtinere calicē cū hoſtia: eo modo quo debet 2

quo debet ſup ipm poni ad celebrãdũ. alias vera eſt opi.abb.⁊ io.an.

2 ❡ Scđo mõ execrať qñ enormiť eſt fractum.d.c. ligneis.⁊ ibi dicit pau.ꝙ vbicũqꝫ contingat enormis fractura in altari execratur:qꝛ vť ꝑdere formã ſecus ſi fractura nõ ſit enormis.Iſto ſolũ modo execrať altare portatile quarto mõ dictum ⁊ nõ alijs modis:⁊ no.eundem pau.in gl.i.d.c.j.ꝙ enormiť frãgitur ⁊ execratur altare ſtabile ſi aliqͣs de lapidibꝰ tãgentibꝰ ipã cõſecrationẽ vł ſigillũeſt amotꝰ.⁊ no.qñ fit cõſecratio altaris fit vnũ foramen paruum in menſa lapidea altaris vel ante altare:vel in latere dextro.⁊ poſt conſecrationem clauditur lapide paruo ⁊ dicitur ille lapis ſigillum: quia denotat illud conſecratum.⁊ ibi ponuntur reliquie ⁊ nomẽ epiſcopi conſecrãtis.⁊ ſancti ad cuius honorem conſecratur.

3 ❡ An aũt poſſit poni corpus xp̃i conſecratũ ꝓ reliquijs.inno.cũ cõſilio aſſiſtẽtiũ.Rñ.ꝙ nõ.ferť tñ ꝙ leo papa dedit ꝑtem corporalis.⁊ corporis xp̃i i cõſecratiõe cuiuſdã eccleſie.hec pau.in.d.c.ꝓpoſuiſti tenet aſtẽ.li.vj.ti.xxxix.ꝙ altare portatile põt cõſecrari:ſine reliquijs allegat.c.cõcedimꝰ.de conſe.di.j.Et iura qͣ videnť cõtraria dicit ꝙ loquuntur in altari ſtabili.Et ꝙ non ſint neceſſarie facit Rica.in miſſalibꝰ antiqͣs q̃ dicit ꝙ ſi reliqͣe nõ fuerint omittatur illa ꝑticula illiꝰ oratiõis q̃ dͥ poſt cõfeſſionem.ſ.Oramꝰ te dñe per merita ſanctorũ tuorũ quorum reliquie hic ſunt ⁊c.

4 ❡ Utrum execrata ecclĩa execreť altare Rñ.pa.i.d.c.propoſuiſti.ꝙ nõ qꝛ eccleſia põt deſtrui abſqꝫ hoc ꝙ deſtruatur altare.Secꝰ ſi polluatur qꝛ tũc etiã polluitur altare ⁊ indiget reconciliatione. hoc intellige de ſtabili altari:nõ de viatico ſeu portatili.

5 ❡ Utrũ plura altaria poſſint eadẽ die in eadẽ eccleſia conſecrari.Rñ.ꝙ ſic ſicut ⁊ plures ep̃i eodẽ die conſecrari.c. cum ſis.de conſe eccle.vel alta.

6 ❡ Utrũ altare in eccleſia cõſecrata poſſit dirui ſine licentia ep̃i.vť ꝙ nõ ar.c. placuit.de conſe.di.j.ſecus in non conſecrata.arg.a.ɔ̃rio ſm glo.in.c.q̃ꝓnis.ꝑalle.Idẽ dic đ erectiõe ꝙ ⁊ đ dirutiõe.

❡ Utrũ ſacerdos poſſit cõſecrare altare.Rñ.ꝙ non.xxvj.q.vj.miniſtrare.

❡ Utrũ in altari in quo ep̃s celebrauit 7 poſſit pſbyter eodẽ die celebrare.Rñ. ꝙ nõ.de conſe.di.ij.c.fi.niſi de licentia epiſcopi:aut neceſſitate cũ epiſcopus nõ poteſt ꝑficere.vj.q.j.nihil hec glo. in dicto.c.fi.

Alternatiua penalis ſcđꝫ Bar.in.l.vbi 1 cunqꝫ.C.de ſer.fu.ſi verba dirigũť iudici:tũc optio eſt iudicis.puta enim dicit puniatur vel cõdemneť.Si vero dirigũtur reo puta ſoluat mille vel exhibeat medietatẽ ⁊ hmõi.tũc optio dať reo.Si vero ṽba nõ dirignntur nec iudici nec reo:puta dicit ſtatutũ ſit pena pedis ⁊ huiuſmodi:tũc i pẽis corpalibꝰ electio eſt iudicis.l.j.§.expillatores.ff.đ extra. In pecuniarijs vero erit rei.ar.l.plerũqꝫ.ff.de iur.do.⁊ ſimilis diſtinctio fit in legatis per dy.de reg.iu.li.vj.⁊ doc.i.l. lucio.ff.de le.ij.Si vero legatũ ſimpliciter ſit alternatiue nõ magis referendo verba ad heredem q̃ ad legatariũ. tunc electio eſt legatarij:vt puta lego titio fundũ vel vſumfructum vendicabit titio quod voluerit vt i.d.l.lucio. ☞ Uide gl.in.l.ſi is.§.vtrũ ita in eo.ṽſi.⁊ ibi in apoſtil. Celſi ad.d.gl.in.ṽſi. ſufficit vnã eſſe verã.⁊ in add.Bar.ibi in ṽſi ſũt proprie.ff.de re.dub.Io.fab. poſt gl.iſt.de iure pſo.in prin.nu.j.i ṽſi.diſiũctiua.⁊ debitor alternatiue an habeat electionem:not.bal.poſt glo.in l.cum proponas.nu.iiij.in verſi.alternatiua.C.de tranſact.

❡ Utrum quãdo quis tenetur ad alte- 2 rũ duorum ſub alternatione poſſit dare quocũqꝫ voluerit.Rñ.gl.in.c.inter ceteras.de reſcri.ꝙ ſic inſti.de here.inſti. §.pe.C.de cõdi.inde.l.pe.⁊.d.l.plerunqꝫ.ff.de le.ij.l.ſi ita.extra.de prebẽ.referẽte. contra inſti.de lega.§.ſi generaliter.Soluit gl.predicta vera prima iura:niſi eligens fuerit in mora.ff.de op,

niſi eligens fuerit in mora.ff.de op.leg. l.mācipioꝝ.ff. de lega.l. ſtatu. liberum §.prio.ff.de ſolu.l.ſtichum.primo.Rñ. ff.de petit.here.l.itē.§.idē recte ait.Unde talis ſi loco ⁊ tempore debito offerat alterum cui tenebatur ⁊ noluit recipere liberatur debitor.Unde ſi periret vel alio modo alienaret: non propter hoc teneretur ad alterum ex quo ſolus creditor eſt inᵘ culpa per iura primo allegata.Sed ſi nullus ſit in culpa debens duo alternatiue puta ſtichum aut pamphiluz.ſi periit periculum primi ad venditorem periculum ſecundi ad emptorem pertinet.l.datio.§.ſi emptor.ff.de act.emp.⁊ ven.

Ambitio ſcdm Alexā.ſecunda ſecūde tractatu.de auaritia.q.vij. eſt appetitus potentie·potētia aūt pōt appeti prout pꝫ illam acquiritur honorificentia et ſic reducitur ad ſuperbiam vel prout eſt apparens ſufficientia vel abundantia et ſic reducitur ad concupiſcentiaz

2 oculorum.Unde Auguſti.primo cōfeſ. auaricia poſſidere vult multa. ⁊ tu domine poſſides omnia.Potētia vero dicitur in poſſeſſione omnium vnde glo. ſuper illud. Cognoui quoniā dominᵘ meus es quoniam bonorum meorum non eges ait.Quantumlibet auarus ſimul ſufficit tibi deus: ⁊ enim auaritia terram querit poſſidere totam. adde celum:adde quod plus eſt qui fecit celum et terram. ⁊ ideo Auguſti. in.libr. de vera religione.Ambitio ſeculi ſuperbos facit concupiſcentiam curioſos et in ii.confeſ. Juſſiſti vt continuam concupiſcentia carnis concupiſcentia oculorum et ambitio ſeculi.

1 ☞De ambitione et quale ſit peccatum et quā graue not.Bal in. l.ſi quēquam.C.de epiſco.et cle.Cardinalis in clementina.j.in.iij. notabi.de regula et in clementina fina.de elect.et quis dicatur ambitio. ibi nota.idem.j.verſi. quē etiam de conceſ preben.

2 ¶Utrum ambitio ſit peccatum mortale?Rñ.ꝙ non ſemper:ſed primo ratione finis ⁊ eſt tunc quando in tali appetitu conſtitui finem.ſ. quia paratus eſſet quodcunqꝫ mortale committere pro conſequendo potentiam vel honorificentiam: vel ſecundo ratione rei quē appetitur: vt puta que appetiuit vel plura beneficia eccleſiaſtica.ar.c. quia in tantum de preben. niſi in caſu licito de quo dic.vt.j.clericus.iij.§.ij. vel aliquod beneficium vel officium ſeculare vel eccleſiaſticum ſciens ſe indignum ratione criminis vel ignorantie ⁊ huiuſcemodi quia tunc mortale.Ratio qꝛ vult quod lex prohibet. ſimiliter dico cum appetit beneficium aut dignitatem que habet curam animarum principaliter propter honorē videtur mortale ratione predicta:facit in ar. c. ſtatuimus.lxj. diſtin.⁊.c.lꝫ.vij.q.ij.⁊ optime.c.miramur lxj. di..⁊ hoc intelligo ſi ſit deliberatio voluntatis: alias veniale peccatum communiter eſt.

Amor ſui eſt qñ qs nimis diligit ſeipm querendo delectationes corporis nimis ⁊ quietem carnis et procedit ex luxuria que eſt peccatum mortale ſolum ſi propter eum non implet precepta vel facit contra. Aliter communiter eſt veniale qui tamem amorꝫ ſuiꝫ eſt ille qui aliquādo cōducit vſqꝫ ad contemptum dei: vt dicit Auguſti. ⁊ ab iſto procedit prudentia carnis de qua.j.prudentia.

Amicitia vide īfra diligere per totum ⁊ .j. placere.

Amor ſeculi eſt filia luxurie:de quo vide infra diligere §.iij.

Angaria eſt opus perſonale ⁊ munᵘ mere pſonale.munᵘ aūt mere perſonale dicitur quod poteſt labore corporali expleri:ſine detrimento rerum. vt in lege numerum. la. ij.ff.de mu.⁊ ho.p angaria vero in quibuſcunqꝫ coſiſtit.vt vult gl. in. l.nemi-

nem.C.de.ſa.ſan.ec.⁊ bene quia dictio perdet vt.l.vrbana.§.puocare.ff.de.ꝓ. ſi.⁊ no.in.c.ſi conſtiterit de ac.⁊ ſic eſt munus mixtū:ſicut angaria mere pſonale eſt.

Appellatio ē a minore ad maiorē iudicē puocatio ſ3 Canones.ij.q.vj. omnis oppſſus.⁊.c.ſequēti.⁊.c.placuit.

De appel.quid ſit gl.⁊ Bar.i.l.ſi minoris.ff.de admi.tu.Baldin.l.eos. §.ne temere.C.de appel.⁊ vbi proprie ſiunt.no.in.l.quod creditor.ff.de appel. ⁊ in.l.j.§.dies.ff.qn̄ appel.ſit.Reliqua hic diffuſe examinātur

1 ¶Quando eſt appellandum.Rn̄.ꝙ.j. x.dies a die late ſnie vt.C.de ap.ant. hodie vero fallit in abſente ex probabili:vel notoria cauſa quia talis infra x.dies a tempore quo ſciuit ſententiā latā.poteſt appellare.vt.C.quomodo et quando in.l.ab eo.ff.quādo appel. ſit.l.j.§.fi.⁊ hoc verū niſi ſit cōtumax vere in non comparendo vel veniēdo ad iudicium quia tunc non auditur niſi veniat iudice ſedente adhuc pro tribunali.lege diuus.ff.de in integ.reſti. ſecus ſi fuiſſet contumax reſtituendo: quia poteſt appellare.lege creditor.ff. de appel.

2 ¶Utrum appellatio interpoſita poſt excommunicationem vel interdictum vel ſuſpenſionem ab officio:vel.ab ingreſſu eccleſie tollat ipſarum cenſurarum effectū.Rn̄.ꝙ nō tex.eſt in.c.is cui de ſent.ex.li.vi.et hoc verum quando tales cēſure abſolute ſunt infinite.Rō quia ſecum trahunt executionē.c.paſtoralis.de app.ſecus eſſet ſi ſub conditione forēt poſite vt puta ſi nō ſolueris hinc ad menſem excommunico te vel ſuſpendo vel ſi non feceris hoc vel illud:qꝛ tunc ſi ante conditiōis euētum appellauerit legitime bene ſuſpēdit:vt in.c.preterea.el.ij.de appel.

3 ¶Quid ſi dicat excōmunico te ſi appellaueris.Rn̄.Inn.in.d.c.preterea ꝙ appellatio ſuſpendit effectum.ſed dubium eſſet ſi dicit excōico te ſi diſpoſueris ad appellandū.⁊ tunc dico ꝙ in caſu in quo talis prelatus nō pōt ꝓhibere appellationem non erit excōicatus. alias ſic.

¶Utrum excommunicatus poſt legitimam appellationem ſit euitand⁹.Rn̄. ꝙ nō.vt no.in.c.licet.de ſen.ex.li.vj.et c.paſtoralis de appel.Uerumtamen ſi excommunicatus nominatim ſpecialiter ⁊ expreſſe infra tp̄s a iure vel a iudice determinatum appellationē non fuerit ꝓſecutus vt debuit eo lapſo poterit publice excommunicat⁹ denūciari ⁊ tunc erit euitādus tā in iudicio ꝙ̄ extra ⁊ ab actibus legitimis remouendus.d.c.licet.⁊ debet reputari ꝓ excōmunicato poſt talem denunciationem donec ſententialiter fuerit declaratum appellationē ante excōicationē fuiſſe interpoſitam. 4

¶Sed vtrū talis poſt denunciationē excōicatiōis ⁊ deſertionē appellatiōis celebrās aut ingerēs ſe diuinis officiatur irregularis.Rn̄.arch.i.d.c.l3 ⁊ ſeq̄tur ibidem Ge.ꝙ nō:qꝛ ex quo appellatio legitima fuit ante excōicatiōnē poſita ipſam excōicationē ſuſpendit:⁊ licet poſt deſertionem appellationis denuncietur excommunicatus:nō tamen excommunicatur nec vere eſt excōicatus.vt ibi patet. 5

¶Utrum a qualibet ſnia vel grauamine poſſit appellari.Rn̄.ꝙ ſic eſt hominis de iure canonico:de iure ciuili nō ab īterlocutoria niſi qn̄ iudex in criminali vel ciuili negotio queſtionem per tormenta interlocut⁹ eſt contra.l.ante ſniam.ff.de app.reci.facit gl.in.l.ante ſnie tp̄s.C.quorū ap.non re.Realiter aūt non appellatur ab interlocutoria. vt in.l.ij.C.de epi.au.rō qꝛ grauamen quod per eam infertur poteſt reparari per appellationem a diffinitiua.ſed quando nō poſſet reparari liceret.Quidam tamen tenent ꝙ etiam ab interlocutoria poteſt appellari ſemper vt.l. ait pretor.§.quid tn̄.ff.de mino.ſed primum verius. 6

¶Utrū qs poſſit appellare a declara- 7

tore pene legis videt̃ ꝙ nō qꝛ a pene le gis nō pōt appellari.l.ſi qua pene.ff. de ỽ.ſig.ꝛ l.c.qꝛ nos.ꝛ ibi gl.de appel. ſed tu dic ꝙ a declaratore poteſt.gl.ē ſing.in.c.cupiẽtes.§.ꝙ ſi per.xx.dies. de elec.lib.vj.quod no.

8 ¶ Utrū q̃s poſſit appellare a denūcia tione aut declaratiōe excōicationis ſeu alicui⁹ cēſure.Rñ.pa.in.c.peruenit de ap.ꝙ ſic qꝛ hec non eſt ſnīa iuris. qua nō licet appellare.c.qꝛ de appel.ꝫ iudi cis declarãtis.q̃ eſt hoīs: facit ad hoc gl.no.in.c.cupientes de ele.li.vj.ꝛ hoc verū niſi notorius exceſſus: qꝛ notoꝛi⁹ criminoſus non auditur appellãs: fa cit quod no.Jnn.i.c.ex pte el.j.de ver. ſig.qui dicit ꝙ in notoꝛijs nō requirit̃ proprie ſententia: ſed fit quedaꝫ iuris executio: ꝛ tex.i.c.qm̃.de filijs preſby. Quod limita verū qñ exceſſus eſt ita notorius ꝙ nulla tergiuerſatione pōt celari.

9 ¶ Quis pōt appellare.Rñ.ille cui⁹ in tereſt alias p aliū facta nō valet.l.j.ff. de ap.nō re.ꝛ.c.ex oꝛe.de his que fi.a ma.parte.c.niſi qñ ꝓuocaret pro eo q̃ ducitur ad ſuppliciuꝫ.vt.l.non tantū. ff.de appel.

10 ¶ Utrum religioſus poſſit appellare. Rñ.ꝙ nō a correctione ſuoꝝ ꝑlatorū.ſi fiat ſm ſtatuta ordinis vl̃ regule.c.ad noſtrã.ꝛ.c.reprehenſibilis.de appel.et c.cum ſpeciali.eodem titulo.

11 ¶ Utrū appellatio extraiudicialis ſic annullet poſt facta ſicut iudicial.Rñ. ſm Jnn.in.c.ex pte.el.j.de ver.ſi.ꝙ ſic facit.c.ad audiẽtiã.de ap.in hoc tñ eſt differentia ſm eūdē Jnn.in.c.j.de his que fi.a ma.pte.c.qꝛ iudex q̃ ꝓcedit in forma iudicij debet audire legitimas exceptiōes ꝛ niſi audiat iuſte appellat̃ ab eo.ſed ſecus eſt in eo q̃ nō vt iudex ſꝫ vt priuata pſona pficit factū ſuū: qꝛ iſta in forma iudicij nō ꝓcedit nec pro cedere poteſt.ꝛ ideo non ditet quin pfi ciat factum ſuper quo appellatur nec reuocabitur niſi probetur veritas cau ſe.nec imputabitur ei ſi non audit con tradictionē vel appellationē aduerſa rij niſi ꝓbet ỽitatē cauſe appellatiōis vt de elec.c.cū dilectus.ꝛ melius.c.cū inter cãonicos.iūcto qd̃ no.i.c.iterpoſi ta in gl.in.ỽ.ſꝫ etiã de ap.ꝛ ſic collige ꝙ appellatio extraiudicialis dꝫ fieri ex cã ꝓbata a iure vel ciuili vel cōſue tudinario vel canonico.

¶ Scđo ꝙ tenēt geſta etiã poſt appel lationē ipꝫ niſi approbata ỽitate cãe.

¶ Tertio no.ꝙ eo ipſo approbat̃ veri tas cauſe quo nō ꝓbatur contrarium.

¶ Quarto ꝙ ſnīa excōicationis non tꝫ poſt appellationē ex cauſis legitimis interpoſitã: etiã ſi nō ꝓbat̃ veritas.qđ quartū ē ſpeciale in excōicatione ꝛ cō tra.s̃.dicta.ꝛ eſt rō qꝛ nūq̄ dꝫ q̃s excōi cari niſi cã ꝓbetur.ij.q.j.nemo de hoc. vñ Jnno.i.c.dilectis filijs de ap.qui in hoc concordat.

¶ Ubi et a quo eſt appellãdū.Rñ ꝙ a iudice q̃ ꝓnūciauit ꝛ vbi ius reddi cō ſueuit.nã regl̃r q̃ ad cãs agẽdas perti nẽti n eo loco dicūt fierj ꝛ agitari.ff.de inter.act.l.voluit.§.ꝙ ait.ꝛ corã iudice q̃ ſentẽtiã tulit ſi eius ſit copia nō p vi cos vel ortus.ff.qñ ſit ap.l.j.§.dies ꝛ ſi nō vult iudex recipe appellationeꝫ pu nitur.l.iudicibus.ꝛ.l.quoniam.C.eod. 12

¶ Ad quē eſt appellãdū.Rñ.ad ſupio rē ꝛ gradatim.ff.e.l.iperatores.ꝛ.C.e. l.ad dictos.ſi ỽo a delegato appellat̃ ad deleganteꝫ.C.e.l.ꝑcipimus.§.eo rū. ſi aūt a delegato delegati.ſuet forma poſita.C.q̃ ꝓ ſua iuridi.l.vnica.i fi.ꝛ i gl.ibidē:ꝛ ꝓpterea dat cautelaꝫ.Rap. fulg.i.l.eo caſu.C.de ap.ꝙ ep̄s vel ali⁹ ordinari⁹ deleget cãm qui ſi appellaret̃ a ſnīa deuoluetur ad ipſuꝫ q̃ iteꝝ dele get cãm appellationis qui pōt delega ri vt.l.cū poſt ſniaꝫ.C.de appel.no.gl. ꝛ Ang.in.l.eos in prin.C.eod.tit.ꝛ ſi ite rū appellet ad eum reuertet̃ ꝛ cū nō li ceat apparet tertio loco nō exibit ꝙ de eius officio. 13

¶ Qualiter eſt fienda.Rñ.ſi in cōtinē ti fit ſufficit viuaꝫ vocē ſine ſcriptis.C. eo.l.litigatoribus ſi fit incōtinẽti tunc dꝫ porrigere libellū appellationū.j.x. dies.C.e.au t.hodie qui libellus debet 14

continere nomen appellantis et eius aduerſariū et nomen iudicis a quo et ad quem apellatur. hoc not. l. j. §. fi. ff. eo. forma ſic ego titius dico ſententiā nullam quā tuliſtis domine iudex. B. contra me condēnando me ſempronio in .x. libras perſoluendas ꝛ ſi aliqua eſt ego ſentiens me grauatum ad talem iudicem apello in ſcriptis petēs apoſtolos ꝛc.

15 ¶ Utrū appellare liceat. Rñ. ꝙ ſic quā do ſit ex confidentia iuſte cauſe vel ad declinandum iniu debitum grauamen iudicis. quia hoc fit autoritate iuris. et quod ſit iuris autoritate nō hꝫ calūniam. et ꝙ liceat appellare ex cauſis expreſſis habetur. in. c. paſtoralis de ap. ſi vero appellet quis cauſa afferende more: ꝛ animo aggrauādi aduerſariū ſic non poteſt fieri ſine peccato mortali ſi eſt in notabile detrimentū proximo ꝛ tenetur ei ad reſtitutionem quia .q. vj. c. quicunqꝫ. cōcor. Tho. ij. ij. q. lxiij.

16 ¶ Not. ꝙ timens iniuriam inferri ſibi ab aliquo iudice ꝛ accipiens iter eundi ad principem ꝑcipe illi ne ſibi iniuriam inferat per hoc videtur poſitus ſub ꝓtectione principis vt ſic iſtud preceptum cum areptione itineris habeat vim cuiuſdam appellationis extraiudicialis facit ꝙ notat Bart. in. l. de pupillo. ff. de no. ope. nunc. ꝛ Inno. ꝛ Ioā. an. in. c. vt debit⁹ de ap. facit .c. dilecti. el. j. ꝛ. c. ad audientiā de ap. vbi patet ꝙ arreptio itineris ad ſuperiorē cōſtituit eū ſub eius ꝓtectiōe ꝛ ſic punit̄ iferēs tali iniuria dū ius cōtēnit ꝛ eū ſub cuius protectione ſe poſuit. vt not. Pa. in c. in cauſis de electio.

Apoſtaſia. ſecūdū Alexā. ſecūda ſcōe tractatu de apoſtaſia ē temerari⁹ a ſtatu fidei: obediētie eccleſiaſtice vel religionis receſſus. Et ſic collige triplicē apoſtaſiā. vt etiam no. gl. in. c. j. de apo. In prima fuit iulianus apoſtata vt in. c. iulianus. ij. q. iij. ꝛ quicūqꝫ recedit a fide. ij. q. vij. nō poteſt. Et iſti ꝯm Hoſt. in. d. c. j. ſunt vere heretici. ꝛ in ipſis hñt locum oia iura de hereticis ex quo pꝫ ꝙ ipo facto ſunt excōicati. c. excōicamus de hereti. el. j. ꝛ ſcōo ꝛ ita tꝫ Inno. in. d. c. j. nec teſtamentū facere poſſunt vt .j. teſtamētū. §. j. In ſcōa ſunt oēs xpiani q̄ nolūt obedire ſuis ꝑlatis eccleſiaſticis. viij. q. j. ſciēdū. ſꝫ aduerte ꝙ aut iſte inobediens ideo non obedit pape: ſeu canonibus: qꝛ nō credit ꝙ habeāt poteſtatē condendi canones ꝛ iſte debet puniri vt hereticus. xix. di. nulli fas eſt. et ibi dicit Ioh. ꝙ eſt excōicatus ꝛ hereticus ꝛ ſciſmaticus. c. lꝫ. de ele. c. excōicamus de here. c. j. de ſciſ. ꝛ pa. in. cle. j. de eta. ꝛ quali. dicit ꝙ eſt infamis ꝛ no. gl. vj. q. j. infames ꝛ. gl. in d. c. gñali. de ele. li. vj. ꝛ ibi Gemi. aut ideo nō obedit non qꝛ non credat eū habere poteſtatē. ſed qꝛ contēnit ꝛ talis grauiter debet puniri. d. c. nulli fas eſt. ſi vero nō vult obedire ex quadā cōcupiſcētia q̄ ipꝫ tenet. tūc mitius punit̄ de quo vide. j. inobediētia in ꝑn. i. iij. ſunt large oēs q̄ ꝑdūt deum per peccatū mortale iuxta illud. xxxviij. di. c. fi. ꝛ. Eze. Ecce ego mitto te ad gētes apoſtatrices ꝛc. Proprie ꝟo in iſta tertia ipſe ſunt apoſtate illi q̄ recedūt ab ordie ſuo: ſiue ſumpte religiōis vt in. d. c. j. ꝛ. l. di. c. vlt. de quib⁹ loquit̄ Aug. xlvij. di. c. q̄tūlibet dicēs. Nunq̄ peiores q̄ q̄ in monaſterijs defecerūt. Pro cuius declinatione querēda ſunt aliqua dubia.

☞ Ad materiam apoſtaſie quis dicat̄ apoſtata. not. in. l. apoſtatarū. C. de hereti. gl. i epiſtola iter claras. C. de ſum. trini. Bar. in rub. C. de apoſta. ꝛ an poſſit per papā ad epiſcopatū vel aliā dignitatē promoueri not. Bart. in. l. barbaris. co. x. verſi. ſed quid ſi papa. ff. de offi. ꝑto. ꝛ an poſſit creari doc. no. Bar. in. j. conſi. C. §. hec q̄ neceſſario. col. iij. ad fi. verſi. quero circa hec.

¶ Utrū clericus in ſacris qui dimittit ſolū habitū ſit apoſtata. Rñ. pa. i. c. tue de apo. ꝙ ſic. ar. c. j. de voto. li. vj. ſecus ſi eſſet in minoribus ꝯm Inno. in d. c. tue. licet alij contrariū teneant ſcilicet ꝙ ſint apoſtate tales exiſtentes in mi- 1

norib⁹: ſed mihi placet opi. Inn. ꝙ non
per rōnē quā facit pa. in. d. c. tue q: in
cle. fi. de vit. ⁊ ho. cle. nō punitur ſolū ex
deſertiōe habit⁹ niſi dimittāt ⁊ tōſurā
⁊ p oīa incedāt vt laici: ⁊ hoc verū niſi
tales exiſtētes in minorib⁹ habeāt be-
neficiū quia ſi tenēt beneficiū ⁊ dimit-
tunt habitū ſunt apoſtate. d. c. fi. l. di. ⁊
quod ibi no.

2 ¶Utrū peccēt clerici apoſtatātes. Rñ.
Alex. vbi. s. ꝙ ſic i prima vice q: faciūt
cōtra illud qđ dixerūt. Dñs pars here
ditatis mee ⁊c. nō tñ poſtea ſi ſunt i mi
norib⁹ tātū nec credo etiā ꝙ tales pec-
cent mortaliter taliter apoſtatādo per
c. vlti. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ per. c. Joānes de
cle. cōiu. ⁊ qđ no. gl. in. d. c. tue niſi reti-
nerent beneficium ſi quod habebant:
quia nullum votū fecerunt nec cōtra
aliquod preceptū faciunt. ⁊ propterea
dicit Alex. vbi. s. ꝙ nō efficiūt infames
ſi ſolū erāt in minoribus ſ; alij apoſta
te ſic. iij. q. iiij. ſi quis vero. ij. q. iij. ſi aūt.
Ri. tñ in. iiij. diſt. xxiiij. t; ꝙ etiā habēs
primā tonſuram nō poteſt eam deſere
re ſine peccato mortali. Quod limitat
verum naſon: niſi cauſa rationalis eū
moueat ad dimittēdū ſed quando ſo-
lū ex ſola libidine laicandi deſerit tunc
peccat mortaliter ſed ꝙ nō peccet mor
taliter videtur verius per iura prealle.
Alij autem qui ſunt i ſacris. ſemp ſunt
in peccato mortali. ⁊ ſunt coercendi vt
redeant ad ſumendum habitum ⁊ ton
ſuram: vt in. d. c. tue quomodo antē ſi
vxorem accepit diſpenſatur cum eo. vi
de. j. bigamia. §. viij. ⁊. ix.

3 ¶Utrū in minoribus ordinib⁹ exñtes
poſſint renunciare clericatui. Rñ. pa. in
d. c. tue ꝙ non verbo vt in. c. ſi diligēti
de fo. cōpe. ſed facto ſi exercēdo actum
omnino cōtrariū clericatui. vt not. in. c.
j. de apoſta. vel quādo monit⁹ nō vult
reſipiſcere: ⁊ idem in alijs caſibus a iu
re expreſſis de quo dic. vt. j. excōmuni-
catio. v. caſu primo. §. xxij. cum ſeq.

4 ¶Utrū religioſus recedēs in conſulto
prelato ſuo: ⁊ non ſubijciēs ſe alterius
obedientie ſit apoſtata proprie? Rñ. ſ;
Innocen. in. c. fi. de renunc. ⁊ in. c. intel-
leximus. de eta. ⁊ qua. ꝙ ſic q̄tūcunq;
retineat habitum ⁊ tonſuram: q: opor-
tet ꝙ ingrediatur monaſterium ſi vult
euitare apoſtaſiam de quo not. in. c. ex
parte. de tempo. ordi. et in. ca. ioannes
de regula.

¶Utrum religioſus intrans monaſte- 5
rium magis latum ſit apoſtata. Rñ. gl.
in. c. fi. de apo. et in capi. ex parte. de tē-
po. ord. ꝙ nō proprie: an autem large
ſit apoſtata vide. j. religio. §. xxxiiij.

¶Utrum recipiens ordinem ſacrū in
apoſtaſia proprie habeat ipſi⁹ ordinis
executionem ſine diſpenſatiōe. Rñ. pa.
in. c. fi. de apo. ꝙ non ſi erat religioſus
apoſtata q̄tumcunq; peniteat et ſolus
papa diſpenſat cum eo: ſecus ſi mino-
rem tantum ſuſcepiſſet quia epiſcop⁹
poſſet diſpenſare: hoc intelligo ſi nō ſit
religioſus exemptus quia ſuper exem
ptum nullam habet epiſcopus autori-
tatem: vt patet. j. exemptus. §. vj. fallit
hoc ſi in tali apoſtaſia dimiſiſſet habi-
tum ⁊ ſic ſuſcepiſſet poſtmodū ordines
quia cum eſſet excōmunicatus. c. vt pe
riculoſa. ne cler. vl' mo. li. vj. ſolus papa
poterit diſpenſare. vel melius dic ꝙ ha
bebit locum quod dicitur in. c. cum illo
rum in fi. de ſenten. excom. de quo vide
. s. abbas. §. xiiij.

¶De clericis vel monachis contrahē- 7
tibus matrimonium. vide. j. bigamia
per totum.

¶Utrū religioſus apoſtata ſit requirē- 8
dus vide. s. abbas. §. xvij. ⁊ de eius bo-
nis vide. j. monaſterium. §. vj.

¶Utrū xpianus qui propter timorem 9
mortis facit aliquē actū infidelitatis
exterius: puta reuerētiā idolo licet inte
rius teneat fidē peccet mortaliter? Rñ.
ꝙ ſic licet ꝓprie nō ſit apoſtata nec excō
municatus facit ꝓ hoc. c. ſicut ſancti⁹.
xxxij. q. iiij. ⁊ quod ibi not.

¶Utrū liceat xpiano ſine apoſtaſia por
tare habitū īfideliū vt. j. īfidelitas. §. ix.

Aq̄ benedicta

aliquādo ſit ad recō
ciliationē eccleſie pollute ſanguine vel

femine:⁊ hec bñdicitur ab epiſcopo ſo-
lum cũ vino ⁊ cinere:vt in.c.aqua.et in
c.propoſuiſti.de conſe.ec.vel al.aliquã
do fit ad aſpergendum hoies vel do-
mos.et remouendam ſterilitatem rerũ
humanarum:⁊ ad multiplicationẽ ce-
terorum bonorum:⁊ ad defenſionẽ ho-
minum aduerſus inſidias atq; verſu-
tias diaboli:⁊ ad delẽda peccata venia
lia ⁊ hec bñdicitur a ſacerdotibus cuz
ſale vt in.c.aqua.de cõſe.di.iij.nec cre-
do ꝙ diaconi poſſint hanc benedicere.
ar.d.c.aquam.⁊ in.c.perlectis.§.ad pꝛ̃ſ-
byteram.xxv.di.dr ꝙ benedicere bona
dei eſt officiũ preſbyterorum non dia-
coni:⁊ mandatur omnib⁹ ſacerdotib⁹
vt eam faciant in.d.c.aquam ⁊ conſue-
tudo interpretatur vt omni die domi-
nico benedicatur.

1 ¶Utrum aqua non ſacrata addita ſa-
crate efficiat ſacra? Rñ. ſecunduz regu
lam glo.in.c.quod in dubijs de conſe.
ecc.vel al.ꝙ ſic quia dicit ꝙ ſacrum tã-
ꝗ̃ dignius trahit ad ſe non ſacruz.xiij.
q.ij.non exiſtimemus:et alijs concor.
qđ intellige verum ſm pa.in.d.c.qđ in
dubijs in liquoribus ⁊ in his q̃ mixtio-
ne cõfunduntur nec facio caſum an ſit
maior q̃titas aque.non bñdicte quaz
bñdicte ratione p̃dicta fallit hoc in ſa-
cramẽto ſanguinis xp̃i:qꝛ liquor addi-
tus nõ miſcetur ſanguini cuz ſit ibi ſan
guis in venis ſed ſolum cõmiſcetur ac-
cidentib⁹ illis:⁊ propterea non efficitur
ſanguis xp̃i:vt no.in.c.cum Marthe de
celeb.miſſe.

2 ¶Utrũ aqua benedicta ſit cã remiſſio
nis pctõꝝ venialiũ ſicut cetera ſacra-
mẽta? Rñ.ſm pe.in.iiij.di.ij.ꝙ non:qꝛ
non eſt ſacramentum.ſed remiſſio q̃ fit
per ipſam fit per modum meriti non ſa
cramẽti.Aqua enim bñdicta datur ad
remouendum prohibẽs remiſſionem ⁊
diſponendum ad deuotionem ⁊ dolorẽ
peccatorum.

Arbiter eſt ſecundũ Inn.i.c.qn tauallis de iureiuran.
ille q̃ eligit vt iudex.ſ.vt procedat ſer-
uato in ſubſtantialibus ordine iudicij.
ff.de arbi.l.j.⁊.l.qualẽ. Arbitrator eſt
ſecundum eundem ibidẽ qui eligitur
vt aliquid exiſtimet vel quid ſibi videa
tur de aliqua re dicat ſine ordie iudicia
rio vel ea arbitretur.inſti.de emp.§.p̃-
cium.ff.de v̄.ob.l.ſi q̃s arbitratu.ff.de
le.iij.l.fideicommiſſa.§.ſic fideicõmiſ-
ſum.In multis differt arbitrator ab ar
bitrio de quib⁹ no.do.pa.in.d.c.quin-
tauallis q̃ omitto.

¶De arbitrio et arbitratore quid in
tereſt ſi differant ⁊ in quo conueniant
vide.C.⁊.ff.de arbi.Bal.in.l.fi.in ver.
item quia coram.C.de contra.emp.Inn.
in.c.quintauallis circa medium v̄.item
nota differentiam.§.de iureiur.et Spe.
in ti.de libel.concep.§.reſtat verſi.ſed
nunquid.

¶Utrum arbiter permittens tranſire 1
tẽpus teneatur partibus? Rñ.ꝙ ſic fa-
cit tex.in.l.j.§.ſciendum.in v̄.prodeſſe
iuncto.§.p̃cedenti.ff.de na.conue.fa-
cit qđ no.in.l.fi.C.de contrahẽ.emp.et
in.l.iij.§.tam ⁊ ſi neminem.ff.de arbi.
⁊ in.l.ij.ff.pro ſo.glo.inſti.de obli.q̃ ex
quaſi delic.na.in prin.et in auth.decerni
mus C.de arbi.⁊ in.l.ſi q̃s in cõſcriben-
do.i.fi.C.de pac.qđ limito verũ qñ ex do
lo vel lata culpa hoc facit.alias nõ niſi
ſe obtuliſſet quia tunc teneret etiaz de
leui.multo magis tenetur ad reſtitu-
tionem ſi iniuſtam dedit ſententiam
ex dolo vel lata culpa ⁊ etiam leui quã
do ſe obtulit.

¶Utrũ arbitrator poſſit die feriata pro 2
cedere ⁊ in cauſa ſniare? Rñ. Pau.in
c.conqueſtus.de ferijs.ꝙ ſic:qꝛ eſt ami
cabilis compoſitor ⁊ pacis mediator fa
cere.c.j.de ferijs.in fi.concor.ſpe.⁊ no.
in.d.c.quintauallis. Sed tamẽ peccat
dicit pau.ibidem.ſi ex ſuo arbitramen
to ſolum habet reſpectus ad cõplemẽ-
tũ cõtract⁹ ſec⁹.ſi principaliter intẽde
ret pacẽ vel aliquẽ pium actũ.vt in.d.
c.j.⁊ ſic intellige Bar.in.l.ſi de meis.§.
fi.ff.de arbi.qui dicit ꝙ poteſt p̃cedere
etiã die dñica.⁊ ſequitur Pau.in.c.cũ di
lectus.de arbi.

¶Utrum femina poſſit eſſe arbitratrix 3

Rñ.ꝙ ſic:nõ tñ arbitrix:qꝛ hr̄et ꝓcedere iudicialiter:qđ eſt offm̄ virile.vt probatur in.c.dilecti.de arbi.ꝛ in.l.fi.C.de arbi.niſi ſit femina que ex dignitate haberet iuriſditionē.vt regina.vide in.d.c.dilecti.in glo.

4 ¶Utrū monachus poſſit eſſe arbitrator?Rñ.ꝙ ſic:qꝛ eſt offm̄ pietatis reducere diſcordantes.ad cõcordiā.ar.c.inſtū.ij.q.iij.ff.pro ſo.l.ſi ſocietatē.la.j.in aut.vt in di.dif.ſi nõ.lxxxvj.di.peruenit ꝛ ꝙ poſſit eſſe tꝫ Pau.i.cle.ij.de reſcrip.reqrit tñ licentiā abbatis ꝛ idē ibi Jo.de ligna.Et rõ eſt qꝛ nõ habet neqꝫ velle neqꝫ nolle.xij.q.j.nõ dicatis.Oldr.tñ tenuit ꝙ etiā ſine licentia abbatis.Et credo verū ſi abbas ſcit ꝛ nõ cõtradicit quia videtur cõſentire.et ſequitur car.in.d.cle.ij.

5 ¶Utrū monachus poſſit eſſe arbiter?Rñ.ꝙ non:niſi de licētia abbatis ꝛ vtilitate monaſterij.ar.c.ij.de teſt.li.vj.vbi non põt eſſe teſti executor ſine licentia ſuperioris et vtilitate monaſterij licet ſit actus fauorabilis:ergo nec arbitrium in ſe aſſumere.d.c.non dicatis.hic tenet Bal.in.l.ſi qui ex conſenſu.C.de epiſ.au.

6 ¶Utrū arbitrator poſſit ꝓ bono pacis ſine pctō de iure alterius capere ꝛ dare alteri?Rñ.Pa.i.d.c.quintauallis ꝙ ſic allegat.l.ſꝫ ꝛ ſi i ſeruū.§.ſi qs.et.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arbi.et in no.tex.eſt iūcta gl.in.c.niſi eſſent.de preben.facit.c.his que.ꝛ ibi pau.de ma.et obe.ꝛ.c.fi.de trāſ.ff.ꝓ ſoc.l.ſocietatē.la.ij.§.arbitrorū.ꝛ nõ ſolū i caſu dubio:ſꝫ etiā i caſu ſcito:ex quo facit ꝓ bono pacis.Bal.tenet ꝙ nõ põt ꝛ furtum cõmittit.de vſi.feu.Et credo verū dicat qñ facit ſine cā.ſecus pro bono pacis:qꝛ multū lucratur qui a lite recedit.ar.eorū que no.in fi.l.lucius.ff.ad treb.ꝛ niſi nimis enormiter lederet partē facit quod no.idē pau.in.c.fi.de tranſ.

7 ¶Utrū arbiter pro recompenſatione alicuius ſpiritualis poſſit iudicare dānum tpale?Rñ.Pa.in.c.fi.de re pmu.ꝙ non qꝛ cum arbitrium videatur quidā cõtractus vt in aut.vt diffe.iud.§.j.Unde queadmodū per viā cõtract⁹ nõ põt dari aliquid tēporale.pro ſpirituali ſine ſymonia.Sic nec per viam arbitrij.vt hic.

8 ¶Utrū in eccleſiaſticis poſſit compromitti i clericū ꝛ laicū.Rñ.ꝙ ſic.c.ꝑ tuas de arbi.nõ vt in iudicibus:qꝛ laicus eſt oīno incapax.huius iuriſditionis vt in c.decernim⁹.de iud.ꝛ iuriſditio competeret cuilibet inſolidum ꝛ indiuiſibiliter vt no.gl.i.c.prudētiā de offi.deleg.ꝛ ſic mixturā faceret habitabilē.l.pedi⁹.ff.de arbi.et quod no.in.c.cum ſuper.de offi.dele.ꝛ ſic qđ eſſe non põt.d.l.pedi⁹ tenet tamen glo.in.c.contingit.de arbi.ꝙ etiam de ſpiritualibus poteſt compromitti in clericum et laicum autoritate ſuperioris.

9 ¶Utrū de rebus temporalibus clerici poſſint cõpromittere in arbitros laicos Rñ.ſm Inn.in.c.cõtingit.de arbi.ꝙ ſic.facit.c.dilecti.de arbi.

10 ¶Utrū cū quis iurauit ſtare ſnīe arbitratorū poſſit ſine periurio petere reductionē ipſius arbitramenti ad arbitriū boni viri cū tale arbitramentum eſt iniquū?Rñ.Pau.i.d.c.quintauallis multas opi.recitat:ſed in cõſcientia colligo ex ei⁹ dictis ſic.Aut deceptio iteruenit ex ꝓpoſito.ꝛ tūc reſpectu cuiuſcūqꝫ leſionis põt peti reductio nõ obſtāte quocūqꝫ pacto.Ratio qꝛ ſicut expreſſe non põt renūtiari dolus futurus.l.ſi vnus.§.illđ nulla.ff.de pac.ita nec tacite ſub gñalitate verborū:ꝛ hoc cõiter ſequuntur doc.ꝛ đr dolus ex propoſito quādo ſciēter ꝑ fraudē:iram ſeu odiū aggrauat partē alterā.Aut deceptio interuenit re ipa ꝛ ſine dolo arbitratoris et tūc ſi leſio eſt modica nõ põt peti reductio vt in.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arbi.etiā ſi renuntiatio nõ interuenit:vt patet in.c.niſi eſſent.de prebē.aut leſit non modice.ꝛ cõis opi.eſt vt poſſit reduci.Sed hoc credo verū ſi nõ interuenit renuntiatio.Si vero interuenit renuntiatio.ſ.vt poſſit dare vni ꝛ leuare alteri.qꝛ renūtiatio aliqđ operatur.ar.c.ſi pa

pa.de priui.li.vj.ꝛ.c.l his.de priui.ꝛ in
l. ſi quãdo.C.de inoffi.te.Ideo tũc po≈
terit ratione maxime et enormis leſio≈
nis ꝛ non magne:quia iſta maxima le≈
ſio in dubio videt̃ excepta.arg.l,oẽs.§.
lucius.ff.de his qui ĩ frau.cre.ꝛ ꝙ poſ≈
ſit reduci facit,l.ſi quis cuꝫ aliter.ff.de
ver.ob.quia ſatis ẽ ꝙ nõ fecit ſicut bo≈
nus vir facere debuiſſet.l.ſi libert⁹.ff.
de op.li.ꝛ ex quo maxima leſio nõ fuit
expreſſa non debet trahi. vltra intẽtio
nẽ agentis. Ita ſentit Bal.in.l.pe.C.ð
arbi. et do. Ant.in.d.c.quintauallis,et
magna q̃titas dicit̃ reſpectu pſonarũ
vel cauſe ſecundũ Bal.alle.l.cum fili⁹,
§.heres meus.ff.de leg.ij. vide bonã
gl.in.c.fi.de. re iu.lib.vj.Quid ſi fuiſſet
dctm̃ vt poſſit alte ꝛ baſſe in totũ vel in
partem de iure vnius dare alteri.et ſic
credo non poſſit ſi dolus nõ interuenit
niſi additum fuiſſet illi ptãti verbũ re≈
ſtrictiuum.ſ.alte ꝛ baſſe prout ſibi vide
bitur vel placebit;qꝛ hec verba impoꝛ≈
tant arbitrium boni viri.l.thays.§.ſo≈
roꝛe ſua.ff.de fideicõ.li.l.j ff.de le.ij.et
.l.quiſquis.ff.de :e.iij.in prin .vide.j.iu
dicare.§.iij.ꝛ.v.
11 ¶Quõ debẽt pronũtiare arbitri ſniaꝫ.
Rñ.ꝙ in plurali dicendo.Nos arbitri.
pronunciamus ꝛc.Excepto in electio≈
ne q̃ debet fieri in ſingulari. vice oĩm
de re iudi.cũ ab vno li,vj.ꝛ preſentib⁹
oibus arbitris ſecundum pa.in.d.c.ſa
ne de arbi.Verũtñ dicit Bar.in.l,duo
ex tribus.ff.de re iu.ꝙ ſi tertius fuit p̃≈
ſens in diſcrepatione ſup meritis cau
ſe;ꝛ dixit quicq̃d voluit ꝛ monitus ab
aliijs duob⁹ nõ vult eſſe preſens nec al
legat cauſam legitimã abſentie ꝙ tũc
poſſunt duo procedere ſine ipſo tertio.
ꝛ quõ põt mutare ſniaꝫ vel coꝛrigere
vide.j.iudex.§.xxv.
12 ¶Cõpromiſſum eſt in duos arbitrato
res ꝛ nõ concoꝛdãt:nunq̃d põt cõpelli
eligere tertiũ:aut iudex poſſit ipe elige
re ?Rñ.recitat pa.i.d.c.q̃ntauallis.bal,
in.c.j.de inueſ.in ma.fcã dicẽtẽ quoſdã
ſapiẽtes ꝯſuluiſſe ꝙ nõ:ꝛ plꝫ.ſec⁹ ð ar
bi.qꝛ cõpellunt̃ eligere.c.iij.cũ ſpãli.de
ap.ꝛ.l.itẽ ſi vnus.§. ſi ĩ duos.ff.ð.arb.
¶Arbitrio boni viri qñ dicitur debe≈ 13
re relíqui vel ſtari intelligitur de iu≈
dice oꝛdinario loci . no.glo.i.c.ſtatu≈
tũ. de reſcrip.li.vj.ꝛ ſequit̃ gemi.i.d.c.
ſtatutum.Spe.in titu.de arbi.§.j..ver.
ſed quis.vbi dicit ꝙ bonus vir cuius
arbitrio debet ſtari dicit̃ iudex loci.l.
continu⁹.§.cum ita.ff.de verb.obl.cõ≈
coꝛ.lap.abbas.

Archidiaconus

mẽta põt ð iure.Sed qꝛ ẜm Innocẽ.in.c.j.de offi.
Archi .cõſtitutiones ꝛ cõſuetudines p
diuerſa loca p̃ualẽt i officijs.de cõſue.
cũ olim de exceſ.p̃la.c.ad hec ip̃is ſtabi
tur.ꝛ ideo in officio ſuo faciet ẜꝫ ꝙ cõ≈
ſuetudo p̃ſcripta ſue eccl'ie hꝫ. vbi aũt
non eſſet talis conſuetudo vel ſtatutũ
haberent locum capitula toti⁹ iſtius
tituli ẜm eundem Inno.Et ſic poſt epi
ſcopum eſt vicarius in omnibus ꝛ ha≈
bet curam in clero:tam in vrbe quam
in parochijs habitãtes ꝛ ipſos debet
de tertio in tertium annũ ſi epiſcopus
non põt viſitare,vt in.d.c.j.ꝛ.in.d.c.ad
hec, Debet auſcultare euangeliũ ꝛ epi
ſtolam ꝛ reſponſoꝛia:ꝛ nullus ea in ec
cleſia cantet niſi prius ab eo auſculta≈
tus ꝛ de ei⁹ iuſſu:ꝛ ceroferarios oꝛdi≈
nare vt in.c.ij.eo.ti,tenet̃ ſi aliquid ex
ſua negligentia vel alterius fraude de
perijt de reb⁹ eccleſie:niſi pro poſſe p
uideat.vt in.c,ij.eo . Debet examinare
clericos qui ſunt ad ſacros oꝛdĩes pro
mouendi.c.ad hoc.ꝛ.c.ad noſtrum.Ab
bates ꝛ abbatiſſas ponit in ſede ſua vt
in.d.c.vt noſtrum que omnia capitula
ſunt in.d.ti.de offi.archi.

☞ De archidiacono et quis eſſe poſ⁹
ſit,no.Inno.in.c. cum olim.in gloſ.ſua
in ver.diaconatus ꝛ ibi hoſt.de re iu≈
di.ꝛ an in diuerſis eccleſijs no.Panoꝛ.
c.preterea.de prebẽ.ꝛ an ſit maioꝛ ar≈
chipreſbytero.no.Cardi.ꝙ ſic.c.officiũ
de offi.archi.ꝛ an ſit dignitas:no, idẽ
ꝙ ſic.cl.fi.de preben.
¶Utrum peccet archidiaconus reſpõ 1
dendo epiſcopo dicenti.Scis hũc eſſe

dignum. Scio quantuz humana fragilitas permittit? Rñ. ſm Inno. i. c. vnico de ſeru. mordi. fa. ꝙ ſi talis ordinandus pſẽtat a pbis põt ſana cõſciẽtia reſpondere: dummodo non ſciat aliquid mali de eo. ar. de pſum. dudũ. ꝙ ſi ſcit aliquid mali de eo quod eſt ſecretum: debet obtinere a prelato vt eo abſente faciat ordinationem. Et ſi non põt vel ſi de ſcandalo: tunc etiã põt ſana conſcientia dicere: quia nõ dicit niſi vt miniſter nõ vt ipſe: et eccleſia q̃ nihil ſcit de occultis per euz loquit: nec dz omittendo talia dicere: indirecte publicare crimẽ fratris ſecretũ. Si vero eſſet publicum tale crimen. tunc peccaret mortaliter talia dicendo. xxij. q. ij. primum ſi modo crimẽ eſt peccatũ mortale qd ſcit. ſecus ſi eſſet veniale. vt. xxv. diſtin. §. criminis.

Archiepiſcopus põt i tota ſua puincia exercere iuriſditionẽ tollẽdo prauã cõſuetudinẽ ⁊ fulminãdo ſentẽtiã excõmunicatiõis i ſeruantes eam ſm Inno. et ſequitur pa. in. c. ex frequentib⁹. de inſti. et ſentit gl. in ſum. ix. q. iij.

1 ¶ Item poteſt in ſua dioceſi exiſtẽs ratione notorietatis delicti delinquẽtes ſuffraganeorum ſuorum ſua ſententia afficere. ⁊ licet tex. i. c. romana. i. §. notoria. de cenſi. lib. vj. loquatur dũ viſitat. tamen docto. communiter extendunt in. d. cap. ex frequentibus. etiam dum non viſitat ratione notorietatis delicti.

De archiepiſcopo ꝙ ſit ordinari⁹ prouincie no. gl. ix. q. iij. c. ij. ⁊ in. c. ſicut de exceſ. prela. Item dioceſanus in dioceſi ſua non in prouincia idẽ Car. cle j. §. j. q. j. de ſup. neg. prela. ⁊ in cle. j. §. j. de priui. et in cle. ij. contra: eo. titu. vbi an ſint idem archiepiſcopus et metropolitanus.

2 ¶ Utrũ archiepiſcopus poſſit abſoluere ſubditos ſuffraganeorum ſuorum? Rñ. Semi. in. c. perpetuo. de cenſi. lib. vj. ꝙ non poteſt ligare vel ſoluere: niſi dum viſitat: vt tex. hic innuit: nec etiam a minori excommunicatione abſoluere: vt in. c. nuper. §. in ſecunda vero de ſententia excommunicationis ⁊ hoc verũ niſi p appellationẽ cauſa ad eũ deuoluta ſit vel in caſibus ſibi ſpecialiter a iure permiſſis. de quibus habes in. c. paſtoralis de officio. or. in glo. ⁊ in. c. venerabilibus. de ſententia excom. li. vj. ⁊ in. d. c. perpetuo.

¶ Utrũ poſſit ante ſe crucem portari facere? Rñ. ꝙ tranſiens per prouinciã ſuã poteſt benedicere populo ⁊ in põtificalibus: ⁊ ſine pontificalib⁹ celebrare: ⁊ celebrari facere tam in locis exemptis quam non exẽptis. Et etiaz epiſcop⁹ in ſua dioceſi põt ſimiliter hec. Tamẽ debent fieri ſine violẽtia ⁊ grauamine exemptorum. cle. archiepiſcopo. de priui. multa alia que ad forũ cõſcientie pertinẽt tangentia ſtatũ archiepiſcoporum vide. ĩ. prelatus per totũ. ⁊ epũs per totum. 3

Et an habeat iuriſditionẽ no. ſpecu. i tit. de iuriſdi. om. iudi. verſi. ſm ea. ⁊ quod ſit ſuum officiũ. not. idẽ in cle. dudum. §. ſi vero. q. vj. de ſepul. ⁊ quis poſſit eſſe no. lx. di. c. j. ⁊. ij.

Archipſbyter ecclie cathedralis dz habere curã q̃modo alij ſacerdotes diuina officia celebrent debito modo: ⁊ in abſentia epiſcopi: poteſt fontes benedicere alijs ſacerdotib⁹ penitẽtiã iniũgere. c. ij. de offi. arc. Iſti alio noĩe dicuntur decani. vt in. c. ad hec de officio archi.

¶ Utrũ valeat abſoluere oẽs de epiſcopatu? Rñ. ꝙ ſic oẽs q̃ ad ipm p penitẽtia recipienda recurrũt: qz eſt parochialis ſacerdos oĩm de epãtu. c. officiũ. eo. ti. in tex. ⁊ in glo. ⁊ l. di. in capite. 1

¶ Utrũ idem poſſit archipreſbyter ruralis? Rñ. ꝙ non niſi inq̃ntuz epũs ei dat autoritatẽ: ꝗ plebib⁹ eni ſolũmodo pẽſt ⁊ nihil dz facere ſine relatione epi: aut contra eius decreta. c. fi. eo. titulo. 2

Argumẽtatio a minori ad mai⁹ vz af

firmatiue.c.ſi i laicis.xxxviij.di.a maio-ri ad min⁹ vȝ negatiue.xxxij.q.v.ſi paulus.ꝛ de hoc in.c.tum in cun.de elec. in glo.cum ſuis concor.

1 ¶A toto ad partem.valet affirmatiue. xxij.q.penale eſt.

2 ¶A parte ad totum vȝ negatiue.xxxij. q.iij. meretrices.

3 ¶Ab ethymologia nominis.xvj. q.j. placuit el.j.ꝛ.ij.ſed non valet niſi negatiue ꝛ nomine appellatiuo: quia ꝑpria nomina imponuntur ad placitum. vt not. Bar.in prohemio infortiati ſuper rub. Limito etiam ſecundum ꝑs.in.c. j. de iudi.verum quando nomen ſumitur eſſentiali natura ſua vt mutuum:teſtamentum:quia hoc verum eſt.Teſtamentū eſt mentis teſtatio.l.j.ff.ď teſta. vbi ergo non eſt teſtatio mentis nec teſtamentum ſimiliter mutuum eſt qđ de meo ſit tuum.l. ij.ff.ſi cert.pe. vbi ergo de meo non fit tuum non eſt mutuum. ſecus quando imponitur nomen ex eo quod deberet ineſſe in nominato. Unde imperator dicitur auguſtus quia augere debet rempub.ſi nō auget tamen imperator eſt. vt not.in prohe. ff.veteris.Papa pontifex dicitur q̄r debet eſſe pons per exemplaritatem vite. Sed ſi non facit tamen pontifex eſt vt in.c.j. de conſt.li. vj. Si igitur intellige inſti. de tute.in ꝑn.ff.de ver.ſig.l.bonoꝝ.ꝛ.l. maluȝ.C.de defen.ci.l.defenſores la.ij. ꝛ inſti.de dona.§.eſt ꝛ alius.C. de fer.l. a nullo.C.ď offi.ꝑfe.vr.l.j.vbi tex.Sciatis profecto ex ipſo noie quid ꝑfecto debeatur annone.Ex quibus patet ꝙ argumentum poteſt ſumi ab interpretatione nominis. ꝛ ſic limita ſecūdū bal. de vaſallo milite qui arma bellica de poſuit illud prouerbium ſi nomine priueris nec rem habere mereris eſſe verum ſi nomen ſignificat ſubſtātiam vel qualitatem neceſſariam ineſſe alicui ſubiecto vt.ff. de fidei.li.l.luci⁹.ꝛ.ff. de pac. l.tale pactū.§.ſi ſecus ſi ſignificat ſolā ſimplicem demonſtrationem.ff. de re. du.l.ſi cognatis.ꝛ ex hoc pȝ eſſe verum ꝙ ſcholares ſcholas intrantes nō attēdentes nec ſtudentes non gaudent priuilegio ſcholarium vt tenet Joan. de lig.in ꝓhemio cle.adducit no.ꝑ glo. in l.vna .C. de ſtudijs.lib.xj.ro.ꝛ videtur tex.in.l. ſi quis.C.de dome.prote.ꝛ idē ſi inhoneſte viuunt.C. de curio. et ſta. l.agentes alias incipit per id tempus. ſimiliter eſt veruȝ ꝙ illi qui ſunt de collegio alicuius artis:ſed artem illā non exercent non gaudēt priuilegio illius artis: vt not.Bart.in.l.ſemper.ff.de in. immu. per illum text.§. negociatores. xvj.q.j. generaliter et hec faciunt tam contra ſcholares ꝛ artifices quam eorū rectores qui grauant litigantes cū eis ratione priuilegiorum ꝛ ideo ſi hoc eſt manifeſtum credo ꝙ teneantur ad reſtitutionem rectores omnium in quibus plus ſunt grauati.ꝛ ſimiliter ſcholares ſi tales ſunt ꝙ non gaudeant q̄uis non ſit manifeſtum.In nomine autem proprio ſepe fit argu.non validū: ꝛ ideo homines querunt bona nomina.ꝛ dicebat vxor Joan.an.ꝙ ſi venderentur deberent emi pro magno bono propterea Jo.an.extollit nomen ꝑpriū in prohemio cle.Similiter accurſius in l.facta.§.ſi in danda.ff.ad treb. interꝑtando nomen ſuum.ꝛ hoc euenit quia ex horrido nomine ſepe ſuſpicātur homines ſiniſtrum putantes a prauo euētu impoſitum:pro hoc vide tex.cū glo. in.d.§.ſi in danda.

¶Ab autoritate.xxxij.q.j.dicit. 4

¶Ab appoſitione vel cōtrarijs.viij.q. j.ſciendum. 5

¶A ſimili.ij.q.j.multi. in glo. 6

¶Ab exemplis gentiliū de ver.ſig.forus de conſe.di.j.c.j.vide.Bal.i.l.cōuenticulam.C.de epi.ꝛ cle. quomodo multis alijs modis valeat:omitto propter breuitatem. 7

De arris et an ſit contractus nominatus not.Bart.et Alexan.in.l. ex empto.§.is qui vina.in vltima oppoſi.ff. de ac.emptionis.Bal. poſt gl.in.l.ij. in j.q.C.quando lic.ab emp.diſ.dicit ꝙ nō eſt nominatus ſed innominatus. idē tenet in.l.cōtractus.ad ſi.C.de ſi. inſtru.

Arra non precia, ſed pignora dicuntur.

1 ¶ Arrarum donatio eſt argumentum emptionis vel venditionis: aut alterius cõtractus: qui tñ contractus valeret ſine eis l. qđ ſepe. in prin. ff. de cõtrahen. emp. ⁊ põt quis ab emptione et venditione diſcedere poſt ipſaꝫ dationem niſi ſint date nomine arre et pro parte ſolutionis: quia cum pars precij ſit ſoluta res non eſt integra. C. quando li. ab emp. diſt. l. vnica. vtrum tamen ille per quẽ ſtat ne cõtractus perficiatur: qñ ſolum ſunt dato p arras ipſas perdit q̃ dedit ⁊ qui recepit, reſtituet in duplum. inſti. de empt. ⁊ vend. §. in his. ⁊ idem dic de pignore dummodo non ſit datum extimatum nomine partis ſolutiõis. C. de rei vendi. l. precij.

2 ¶ Utrũ poſſint interuenire in matrimonio et quomodo faciunt matrimonium vide. i. ſpõſalia. §. xij. cum ſequẽ.

Arrogantia eſt quedã filia ſuperbie q̃ qs multũ ſe exiſtimãs ceteros quos infra ſe videt deſpicit et quibus non conſulendo loqui: ſed vix dominãdo dignatur. c. j. xl. diſt.

1 ¶ Arrogantes dicuntur qui garrulitatem autoritatem putantes humiliter neſciunt inferre quod docent diſt. xlvj. §. j. ⁊ c. j. ⁊ di. xlix. c. hinc ⁊ enim. circa medium.

2 ¶ Arrogantia ruſticorum nihil impudentius. d. §. j.

3 ¶ Utrum ſit mortale peccatum? Rñ. ꝙ ſic quando ex tali ſuperbia vel contentione fit que ſit mortalis ⁊ ꝓpterea vide. j. ſupbia ⁊ cõtẽptio. al's cõiter pctm̃ veniale erit.

Arrogatio vide ſu. adop.

Ars baliſtariorum vtrũ liceat? Rñ. ꝙ non immo prohibetur ſub pena excõmunicationis inter chriſtianos vt. in. c. vnico. de ſagittarijs. Quod eſt verũ ſecũdũ gloſam. ibidem ⁊ doct. in bello iniuſto: ſecus in iuſto: qꝛ data iuſticia licituꝫ eſt quibuſcũꝙ armis vti ⁊ pugnare: immo aduerſarium decipere per ſeditionem parando inſidias vt. in. c. dñs. xxiij. q. ij.

☞ De arte ſagitãdi an ⁊ quibus ſit pmiſſa no. Inno. in. c. ſniam. in gl. ſua in ver. baliſtarijs. ne cle. vel mo. ⁊ Bar. in l. qui penum. ff. de penn. leg.

¶ Utruꝫ artifices q̃ inter ſe cõueniunt ꝙ alios non inſtruant: aut ꝙ non vendãt niſi certo modo ⁊ hmõi peccẽt? Rñ. ſm Inno. in. c. ſignificãte. de app. ꝙ ſic ſi fraudulenter faciunt. Secus ſi ex priuilegio vel conſuetudine. C. de mono. l. vnica intelligit quando fraudulenter faciũt: vel dicit ꝙ locũ hꝫ de perſonis ⁊ rebus: nõ de loco vel mõ: vel dic ꝙ ſi faciant ex aliq̃ cauſa legitima ꝙ licet. Secus ſi ex auaricia: vel in damnum reipublice. Et ſic intellige. d. l. vnica. 1

¶ Utrum artifices facientes que per ſe vel alio admixto non poſſunt eſſe vtilia de quibus dicit. l. quod ſepe. §. veneni mali. ff. de contrahen. empt. ꝙ flagitioſe rei nec emptio nec mandatuꝫ nec ſocietas valere poteſt peccent mortaliter? Rñ. ꝙ ſic. immo omnia mala eis imputabuntur ex ipſis venientia. ca. ſi. de iniur. ⁊ dã. da. ⁊ hoc videtur tenere. Inno. in. c. j. ne cle. vel mo. qui dicit ꝙ in his nullo modo licet negotiari. Sed ſi poſſet eſſe vtile cum aliquo admixto. vt puta pro feris occidẽdis. vel ſi ſint forte gladij vel colores: quia poſſunt eſſe vtilia ad aliqua ſi ad defenſionem vel ad calorem. hominem vel mulierem in caſu licito. ⁊ p bona cauſa licita eſt in his negotiatio ſecundũ eundem. Inn. vbi ſupra. Et hoc credo verꝫ quando exiſtimat. vel poteſt exiſtimare. probabiliter ꝙ talis emẽs vel cui talia dat: vel facit eis vti ad bonũ. Alias tale erit peccatum talia facere vel vendere aut donare quale peccatum eſt talire vti Et ex hoc patet quid dicenduꝫ de artificibus qui faciunt taxillos cartas: pompas: curioſitates: ⁊ huiuſcemodi que vt frequẽtius ſunt mortale peccatũ illis qui ipſi vtũtur. qꝛ nõ poſſunt abſolui niſi a tali arte abſtineant. 2

¶ Ars ſiue exercitium corporale extrin

ſecum vtrum ſit licitũ. Rñ. quod ſic ſi hec concurrant.

¶ Primum recta intentio. nam cuius finis bonus eſt. i. intentio ipm̃ quoq; bonum eſt in his que de ſe nõ ſunt mala. Finis ergo vltimus q̃ dꝫ haberi eſt deus. j. Cor. x. Omnia quecũq; facitis aut in verbo aut in opere ⁊c. Finis propinquus debet eſſe aliquod rõnale. vt ſubuentio proximi. vel ſue neceſſitatis ad ephe. iiij. Operetur manibus ſuis vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti. Qui ergo laborat laboret vt corpus exerceat ne otio torpeſcat: vel vt lucrũ acq̃rat quo ſe ⁊ ſuos gubernare poſſit vel vt alijs ſubueniat vnde viuere poſſint virtuoſe. ⁊ ſic ad gloriã perueniant. Si autem alia intentione quis facit artẽ aliquam tale eſt peccatũ: qualis eſt intentio praua quam hꝫ.

¶ Scḋm opus ipm̃ nõ ſit ꝓhibitum a deo vel ab eccleſia vl' a legibꝰ. ſicut eſt ars vſure ⁊ oĩa q̃ nõ ſunt niſi ad peccatum vel malum proximorum.

¶ Tertiũ ꝙ fiat modo debito et cum debitis circũſtantijs. ſ. tp̃e debito nõ feſtiuo. de quo dic vt. j. Ferie ꝑ totũ. Itẽ ſine fraude vel dolo periurijs: mendacijs: ⁊ hmõi: q2 tale peccatum erit ars quare mala circunſtantia cuꝫ qua fit.

¶ Quartũ qḋ fiat ab eo q̃ nõ eſt ꝓhibitus. Nam quedã ſunt que clericis prohibentur. vt. j. Clericus. ix. per totum.

Aſciſmus.

ſm̃ Archid. i. c. pro humani de homi. li. vj. dr̃ a ſcindo ſcindis q2 ſcindunt animã a corpe. Iſti proprie ſunt ſerui q̃ ſubſunt dominio alicuius: ⁊ pro pecunia occidunt hoĩes ad alicuius inſtantiã ſecundum predictũ Archi. alij volunt qḋ ſint quidaꝫ infideles liberi qui pro pecunia faciliter querunt interficere hoĩes nõ curãtes ſi ſeipſi interficiant: ſed qḋ ſint ſub dñio alicuius vel nõ fideles vel infideles. dũmodo ꝓ pecunia eis data hoĩes interficiãt nõ refert ſm̃ no. de imo. ⁊ ſequit̃ He. in. d. c. pro huma[illegible].

☞ Adde de iſto aſciſmo ſiue vt veriꝰ dicã: aſſaſſino. ⁊ quis dicat̃ Bar. in. l. cicero. de pe. Ang. in. l. q̃ ſepulchra. C. de ſepul. vio. ⁊ an puniat̃ nõ cõſummato delicto. no. idẽ Ang. qḋ ſic. i. l. itẽ apud labeonẽ. §. ſi curauerit. ff. de iniur. vbi quid in eius mandatore.

¶ Que pena ꝓcurãtiũ mortẽ alicuiꝰ ꝑ tales. Rñ. q̃cũq; princeps. ⁊ q̃ctũcũq; magnꝰ p̃latus ſeu q̃uis alia pſona eccleſiaſtica vel ſecularis quẽpiam chriſtianorum ꝑ p̃dictos occidi fecerit vel mandauerit q̃uis mors non ſit ſecuta aut eos receptauerit vel occultauerit aut defenſauerit excõicationis ⁊ depoſitionis a dignitate: honore ordine: officio: bñficio incurrit ſñias ipſo facto et etiam cũ ſuis bonis mundanis oĩbus diffidatꝰ a toto xp̃iano populo perpetuo. Nec requirit̃ alia ſentẽtia poſtq̃ ꝓbabilibus cõſtiterit argumẽtis iſtud ſcelus cõmiſiſſe. hec in. d. c. ꝓ humani. 1

¶ Utrum tales diffidati poſſint interfici impune. Rñ. ang. de ꝑu. cõſi. xiiij. ⁊ ſequit̃ He. i. d. c. pro humani. qḋ ſic nedũ ꝑ iudicẽ: ſꝫ ⁊ quẽcũq; priuatum. quia idẽ eſt bannire: ⁊ diffidare quod ſtatuere. ⁊ precipere vt impune poſſit occidi. vt no. C. de accuſa. l. reos. quod in conſcientia licet. ⁊ quando fieret zelo iuſticie alias non. 2

¶ Utrum clericus taliter diffidatꝰ ſit ſpoliatꝰ oĩ priuilegio clericali. Rñ. Hene. in. d. c. pro humani ꝙ ſic ⁊ ſine alia degradatione põt occidi vel verberari ſine vel alia pena. 3

¶ Utrũ bona p̃dictorꝫ ſit capiẽtiũ. Rñ. ꝙ ſic ſi ſunt bona mũdana. Aduerte tñ hoc ſm̃ archi. ibidẽ ꝙ requirit̃ prius ſñia iudicis declarantis ipꝫ aſaſinũ vl' fautorẽ taliũ anq̃ liceat ꝯtra tales ꝓcedere in pſonis vel bonis. ⁊ ad tex. d. c. ꝓ humani rñdet nõ requiri aliã ſñiam ſcꝫ q̃ det licẽtiã occidẽdi ⁊ hmõi: quia ſufficit ſit declaratus aſaſinus vel fautor quod no. quia facit ad multa. 4

Aſtrologia.

nihil refert ad ſalutẽ: ſꝫ potiꝰ mittit in errorem ⁊ iõ a q̃libet fideli eſt poſtponẽda. xxxvij. di. §. ſꝫ cõtra. xxvj.

q.ij.illud circa fi.ꝛc.ſed ꝛ illud.
☞ De aſtrologo ꝛ an ſit ei credendū no.ꝙ ſic in.l.itē apud labeonē.§.ſi q̄s aſtrolog⁹.ff.de iniu.ꝛ an ſit ars ꝑmiſſa Bar.in.l. geometri.in lec. nyco. de ne apoli.ff.de excu.tut.

Aſtutia. ꝓprie ſm Tho.ij.ij.q.lv.eſt cū q̄s ad cōſequendū aliquē finē bonū vel malū vtiť nō veris medijs ſꝫ ſimulatis ꝛ apparētib⁹ ꝙ q̄dē eſt ꝯ rōnē ꝛ ꝯ prudētiā ꝛ pactū. Aliqñ tñ diciť prudentia ꝓpter ſimilitudinē: ſꝫ improprie vt ꝓuer. prio vt detur paruulis aſtutia.
☞ De aſtutia ꝛ an ꝛ qñ ſit ꝓhibita et qñ ꝑmiſſa vide tex.ꝛ ibi ang.in.auť.de teſti.§.ꝛ licet.col.ij.ꝛ verſi.not.de iſto.colla.vij.

1 ¶ Aſtutia large eſt quedam apparens fictio ſeu ſimulatio et poteſt dupliciter fieri.

¶ Primo ad bonū alterius ꝛ ad illius malū iniuſte: ꝛ ſic nō eſt peccatū: vt ptꝫ xxij.q.ij.in.c.vtilem.vbi poniť quomō xp̄s ꝛ dauid ꝛ alij vſi ſint ſimulatiōe ꝛ ſanctitate.ꝛ gl.dicit ibidē ꝙ dol⁹ ꝯtra hoſtē bon⁹ eſt.xxiij.q.ij.dñs.ꝛ.xliij.di. in mādatis.ff.de cap.ꝛ poſtli.re.l.nihil intereſt.ꝛ.xxij.q.v.dixit.ꝙ verū credo: dūmodo mēdaciū nō dicať.ꝛ hoſtis ſit nobis cōtra iuſtitiam hoſtis.

¶ Scdo mō aſtutia ſeu ſimulatio fit ad fallendum proximū.ꝛ ſic ſemꝑ eſt peccatū.xxvij.diſt.ꝙ interrogaſti.xij.q.j.certe. Et aliqñ eſt veniale pctm̄: aliqñ mortale ſm nocumētū qđ infert proximo vel intendit inferre ex ea vt puta de re notabili ſic eſt mortale.ar.c.j.xxij q.ij.ꝛ hoc etiā ſi fieret ꝓpter bonū alterius qꝛ nulli facienda eſt iniuria pro alterius bono.d.c.primū.ꝛ de hac habes.j̄.prudentia.§.iiij.

Auaritia. ſꝫ Tulliū ē inordinat⁹ amor habēdi.ꝛ dř inordinat⁹ dū q̄s ſupra moduꝫ mēſure querit vel retinet diuitias. Nā bona exteriora hoīs conſiſtere debent in quadam menſura.ſ.vt querat habere diuitias prout ſunt neceſſarie ad vitā vel ſuā conditionē.ꝛ ſic auaritia ſꝑ eſt pctm̄ ſm Tho.ij.ij.q.cxviij.p cui⁹ declaratiōe eſt notādū vt elicio ex ſnia Alex.ꝛ Tho.vbi.ſ̄.ꝙ auaritia ꝯſiſtit i trib⁹.ſ.appetendo: i acq̄rendo: ꝛ in retinendo inordinate res temporales.

¶ Utrū aūt ſit pctm̄ mortale auaritia q̄ cōſiſtit i appetēdo. Rñ.ꝙ ſic trib⁹ modis: prio appetēdo aliena illicite volūtate deliberata: ita ꝙ ꝓcederet in op⁹ ſi eſſet facultas.ꝛ iſto modo ē mortale pctm̄: qꝛ cōtra illud ꝓceptū exo.ꝛc.non cōcupiſces rē ꝓximi tui. Poſſet tñ eſſe veniale pctm̄ propter modicitatem rei appetite: ſicut dicitur de furto.j̄.furtū.§.xxxiiij. 1

Scdo eſt mortale pctm̄ cum appetit deliberate illicita q̄ ſine peccato mortali teneri nō poſſunt puta bñficiū eccleſiaſticum cum ſit indignus.

¶ Tertio poſſet eſſe mortale peccatuꝫ qñ appetit ſuꝑflua appetitu ſuffocāte totaliter mētē a debita cura ſui ꝛ neceſſaria cōſideratione diuinoꝝ vt ptꝫ i.c. idolatria.xxviij.q.j.ꝛ facit.c.cū ois auaritia.j.q.j. Suꝑfluo igiť amore deſiderare diuitias: dūmodo ſit.j̄. deum: vt puta quia nec illicito mō nec illicita vellet: nec propter hoc dimittit neceſſaria ad ſalutem communiter eſt pcctum veniale.

¶ Utrū auaritia in acquirēdo ſit mortale. Rñ.ꝙ ſic duobus modis. 2

¶ Prio ſi acq̄rit ꝑ illicitū ꝯtū diuina vel hūana lege ꝓhibitū.puta ꝑ vſurā: rapinā: falſum cōtractū ꝛ huiuſmodi.

¶ Scdo ſi acquirit ꝑ opera q̄ ſunt peccata mortalia: q̄uis etiā nihil acq̄rant vt adulterari ꝛ ſimilia. Si ꝟo talia opera q̄uis illicita: non eſſent pctm̄ mortale tunc auaritia nō eſſet mortale: vt puta cū aliq̄s componit verba iocoſa ad lucrū: ſalua tñ honeſtate: ſꝫ eſſet veniale peccatum: ſicut illud per quod querit.

¶ Utrum auaritia in retinendo ſit mortale peccatum. Rñ.ꝙ ſic tripliciter. 3

¶ Prio cū retinet ſcienter ea q̄ reſtituere teneť ꝛ pōt.c.ſepe cōtingit.de reſti.ſpo.ꝛ totiens quotiēs pōt reſtituere ꝛ

diſponit non reſtituere ar.d.c.ſepe.

¶Scdo cū retinet ea q̄ ſn̄t vltra ſuā neceſſitatem et ſue familie videns aliquē in extrema neceſſitate: quia tenetur rei de tali ſuperfluo ſubuenire de p̄cepto vt dicit Ri.in.iiij.diſtinc.xv.de quo vide.j.eleemoſyna.§.j.

3 ¶Tertio cum retinet ſuperflua ratione cōdecentie ſui ſtatus: quia de ipſis tenetur facere eleemoſynas: etiam nō exiſtentibus in extrema neceſſitate: ſecundum Ric.vbi.s.Et hoc intelligo cū retinet amore inordinato. ſecus ſi teneret vt loco et tempore diſpenſaret: quia non tenetur ſimul talia ſuperflua dare. In alijs autem caſibus communiter eſt veniale.

4 ¶Que ſunt eius filie. Rn̄. q multe. ipā eſt que fecit meū et tuū ꝯ ius naturale qd oia cōia fecerat.viij.di q̄ iure.xlvij.diſt.ſicut.xij.q.j.dilectiſſimis.et c.duo. in ipā in terrenis facit fortes in celeſtibus debiles.xl.vij.di.oēs huius ſeculi. Ipſa excecat rōnem et gratis facit videre aurū q̄ ſolē.d.c.ſicut.et xxxvij.d.nōne.ipā facit idolatrari et fornicari.xxviij.q.j.idolatriam.et.j.q.j.cū ois auaritia. Item facit adulari regibus vt captent alienas hr̄ditates.d.c.nōne. Ipā furtū rapinā: vſuram. fraudem. falſitatē iniuſtitiā. ſimoniā. acceptionē pſonarū proditionē: turpe lucrū imiſericordiā et inquietudinē parit. de qbus vide in titulis ſuis. Et breuiter ipſa eſt oium malorū radix.xlvij.di.bonorū auctori.et.xxiij.di.his igit. Ipā maiorē reuerētiā exhibet auro q̄ deo.xlvij.diſti.ſicut. Ipſa excecat mentem. de elec.c.quorundam.li.vj.et in.c.auaritie eo.ti.vñ. dicatur auaritie cecitas.

Audacia vtrum ſit peccatū. Rn̄. q ſic s3 q dicit exceſſum paſſionis q̄ p̄prie dicit audacia. de qua eccle.viij.cū audace ne eas. et opponit fortitudini q̄ ē cōtra timores et audacias.

Augere an phibeat q̄ eſt prohibitus acqrere. Rn̄. Semi.in.c.cū ex.eo.de exceſ.pla.lib.vj. q non qz prohibitus acquirere nouū ius in re non dicitur venire cōtra prohibitionē licet augmentet priſtinum quod habebat ante phibitionē. vt eſt caſus in.c.fina.ſecundo reſponſo. de conceſ. prebend.lib.vj. vide.j.loca.§.iij.

Augurium quod fit in cōſideratione auiū ad ſcientiam futurorū eſt ex traditione malorū angelorum.xxvj.q.ij.qui ſine. ☞ De hoc et an ſit hec ars permiſſa. no.ſaly.et do.in.l.nemo.C.de mal.et mathe.et in.l.ij.C.de ſa.paga.et ſpe.in titu. de accuſa.§.ij.verſi. Item quod eſt homicida.

¶Utrum hanc artem exercere ſit lici- 1
tum. Rn̄. q vanitas eſt et ſuperſtitio. xxvj.que.ij.ca.illud Immo eſt idolatrie cultus augurij ſuperſtitionibus implicari.xxvj.q.ij.Sed et illud. et ſic patet q eſt peccatum mortale et cofirmatur. hoc. quia in ca.augurijs.xxvj.queſti.vj. dicitur q augurijs ſeruiens eſt ab eccleſia ſeparandus. ſed de hoc latius vide. infra ſortilegium.

Auſteritas indiſcreta in vigilijs et orationibus reprehenditur. de conſe.di.v.non mediocriter. et poſſet eſſe mortale peccatum. Ut3 quādo notabiliter lederet vitam propriam et ſcienter vel ex tali indiſcretione q̄ proueniret ex lata culpa vt patet ex.d.capitulo nō mediocriter: quod demonſtrat eos communiter rapinam.

¶Auſteritas i impetrando eſt quādo 1
non cum tranqllitate corrigit. ſed aſpere ſubditos iflectere feſtinat.xl vj.diſt. hoc habet.

¶Auſterus nō debet eſſe diſpenſator 2
vbi deus eſt benignus.xxvj.queſtio.vij. alligant in fine. Melius eſt per manſuetudinem peccatores ab errore eruere q̄ per auſteritatem in foueam perditionis propellere. xlv. diſtin. recedite. quia auſteritas immoderata nec correctionē iducit nec ſalutē.xlv.di.cū beatus. et ſic pz q nec multa auſteritate exulcerādi ſūt ſubditi. neq nimia benigni

tate diſſoluendi. xlv. diſtin. diſciplina.

Baliſtariorū ars q̄modo ꝓhibet vide. S. ars in principio.

Balneum. Utrum ſit intrā dum die dominica. Rñ. ꝓ voluptate aut luxuria omni tpe prohibetur: ꝓ neceſſitate aūt licet vt eſt tex. in. c. peruenit de cōſe. diſt. iij.

De balneo ⁊ in quibus locis ⁊ quibus permittatur. not. Barto. in. l. cum, ſupra. C. de remi. le. li. vij. ⁊ bar. cepo. in tract. ſerui. vrba. c. xv. i rub. de balneo.

1 ¶ Utrū liceat clericis vel religioſis balnea intrare. Rñ. ꝙ ſic cauſa neceſſitatis. vt patet ex tex. xxiij. q. j. omnis qui.

2 ¶ Utrum liceat balneum intrare cum mulieribus. Rñ. ꝙ non. vt eſt text. in. c. non oportet. lxxxj. di. immo. dicit gloſſ. ibidem. Si vir ingreditur balneum cum muliere extranea. donatione propter nuptias priuatur ⁊ mulier dote. ſi cum viro alieno habuerit balneum. vt. C. de repu. l. vlti. ꝯ. inter culpas. immo infamis eſt qui tenet mulieres cuſtodientes balneatorum veſtes vt. l. athletas. ff. de his qui nota infami. §. ait pretor.

3 ¶ Utrum liceat balneum intrare cum iudeo. Rñ. ꝙ non vlli chriſtiano. et ſi clericus eſt debet deponi clericus excōmunicari qui cum iudeo ſe balneat. xxviij. q. j. nullus.

Bannum. Qualiter puniat banniens epiſcopum vide. j. excōmunicatio. v. caſu. xiij.

1 ¶ Utrum iniuſte banniens aliquem teneatur ad reſtitutionem de amiſſis ratione talis bānitionis. Rñ. ꝙ vltra peccatum mortale quod incurrit tenetur ad reſtitutionem ſm Inno. i. c. ſi. de his que vi me. ve. cauſa. ſi. ff. ꝙ me. cauſa. l. ſi cū exceptiōe. §. pedius: quia bānitio eius fuit amiſſionis occaſio. d. l. ſi cum. §. in hac actiōe Nec ob. ff. e. l. metū. la. iij. in princi. vbi ſentiēs armatos cōtra ſe venire ⁊ fugiēs ſi occupatus fuit fundus quem fugiendo dimiſit non tenētur armati: quia loquitur quando metus fuit vanus: quia forte cōtra eū nō ibant. ſed ſi promiſiſſent ire cōtra eum et huiuſmodi bene tenerētur de omni damno quod iuraret ſibi cōtigiſſe eorū accuſione. arg. dictarū. l. ⁊. d. c. ſi. ⁊. ij. q. j. in primis. De bānis que debent fieri in matrimonio. vide. j. clandeſtinum in princ. de bannitione que eſt diffidatio. vide. j. diffidatio.

¶ Utrū bannitus amittat que ſunt iuris ciuilis. Rñ Secundum bart. aut eſt bannitus taliter ꝙ poteſt impune offēdi. Et ſi eſt bannitus imperij perdit Si vero eſt bannitus alicuius ciuitatis vel regni: ſic non perdit ea que ſunt iuris ciuilis ciuium romanorū ſed ea que ſunt propria illius ciuitatis vel regni hoc no. bar. in. l. amiſſione. ff. de capi. di. ⁊ addit ꝙ ad hoc vt ſit talis bannitus duo requiruntur. 2

¶ Primum ꝙ ſit inobediens ⁊ aufugerit ab imperio cui ſubeſt ⁊ ſit exbannitus. ¶ Secundum ꝙ in hoſtium numero ſe conferat. ⁊ habet eum pro hoſte Si autem quis eſſet bannitus. non tamen haberetur vt hoſtis. nec poſſet offendi impune ex forma ſtatuti: tunc talis nō perdit niſi ea que ſunt ciuitatis. Et ſic patet quomodo poteſt facere teſtamētum vel ſuccedere: quia primus non poteſt. ſ. bannitus imperij: alius bannitus ciuitatis poteſt et multo fortius bannitus qui non poteſt offendi: ſed ſecūdus poteſt ſecundum ius commune. ſecus in ſucceſſiōe ſm ſtatuta ciuitatis et ſic patet ꝙ bannitus ex debito ex quo veniūt bona publicanda non equiparatur deportato q̄ non ſuccedit nec ex teſtamēto nec ab inteſtato. l. j. C. de here. inſt. qꝛ talis ſuccedit ⁊ poteſt acquirere de nouo ſi remanet liber. ⁊ hoc ſꝫ diſpoſitionē iuris communis: ſed non vigore ſtatutorum ciuitatis vel terre de qua eſt bannitus. 3

¶ Sed quid valet ei cum non poſſit in dicta ciuitate vel terra agere. Rñ. ꝙ poteſt cedere alteri iura ſua recepto precio. ⁊ nō obſtabit ceſſionario bannitio. ſic no. Bar. in. l. certa forma. C. de iur. ſi.

Baptiſ.

Baptiſmus primo quotuplex eſt. Rñ.triplex vt dicit ang.li.iiij.de vnico baptiſmo.ꝛ de cõſe.di.iiij.c.baptiſmi vicẽ.ſ.fluminis .de hoc Jo.iij.venit ieſus in terrã iudee ꝛ baptizabat ꝛ iſte ꝓprie dr̃ baptiſmus. alij aũt methaphorice qꝛ vterqꝫ inſtar baptiſmi hꝫ purificare. ꝛ per ꝯñs vicẽ eius implere.

¶Scõs eſt baptiſmus ſanguinis.Jo.xij.Baptiſmo hoc habeo baptizari. et iſte eſt baptiſmus potiſſimus.de conſe.d.iiij.cathecuminum.

¶Tertius eſt baptiſmꝰ flaminis ſiue ſpũſſancti de quo Act.ij. Uos aũt baptizabimini ſpũſctõ.ꝛ iſte eſt ꝓpoſitũ ſuſcipiẽdi baptiſmũ mõ debito ſi dabitur facultas vñ iſtud nõ cõgruit niſi adultis habẽtibus vſuʒ rõnis.d.c.baptiſmi vicẽ.Jſte baptiſmꝰ nõ eq̃pollet prioꝛ qꝛ nõ remittitur tota pena debita pctis: ſicut ĩ prioꝛ:ſʒ plꝰ ꝛ minꝰ ẜm ſuã deuotionẽ.itẽ ꝑ iſtũ nõ ĩp̃mit character.Jtẽ priuat iſte eccleſiaſtica ſepultura ſicut ꝛ cathecumini.ꝙuis ꝑ eis oret eccłia. Jtẽ in iſto requiritur cõtritio vt ſaluetur:ſed nõ in primo ſed ſolũ attritio.

¶Scõus ꝟo baptiſmus excedit ꝑmuʒ quo ad premiũ accidentale: qđ eſt aureola ꝛ etiã eſſentiale ẜm pe.de pal. in iiij.qꝛ plus de gratia cõfert:ſicut eſt ibi maius opꝰ ſʒ nõ imprimit character ꝑ ipm ſicut ꝑ primũ. Et iſte ſcõus eſt cõmunis adultis ꝛ paruulis qꝛ ſi puuli interficiãtur ꝑ xp̄o: puta in deteſtatione fidei xp̄i quã tenẽt parẽtes eiꝰ ſunt martyres ẜʒ theologos:ꝛ ẜʒ pe.đ pal. in.iiij etiã ſi eſſent in vẽtre: ꝛ in deſpectũ chriſti mater percuſſa aboꝛtiuũ faceret.vel interficeretur.Sʒ qꝛ hic intendo tractare de baptiſmo fluminis.iõ videndum eſt quid ſit baptiſmus fluminis.Rñ.baptiſmus eſt exterioꝛ hominis ablutio cum certa forma verboꝝ ẜm Magiſtrum ſenten.in.iiij.diſt. iij.in quo ẜm Jnno.in rubri.de baptiſmo ſunt tria ſicut ĩ ſacramẽto altaris.

¶Unũ quod eſt tantum res ſacramẽti.ſ.gratie infuſio:peccati remiſſio.

¶Scđm qđ eſt tm̃ ſacramẽtũ.ſ.aqua abluẽs ꝛ ablutio paſſio intelligo cũ debita forma ꝟboꝝ:alr̃ nõ.j.q.j.detrahe.

¶Tertiũ qđ eſt ſacramẽtũ.ꝛ res.ſ.character. Aqua ergo ꝟbo dñi ſanctificata ꝓprie ẽ ſacramẽtũ ſicut ſpecies panis ꝛ character.ſecundario ſicut veruʒ corpus chriſti.

☞De baptiſmo ꝛ illius materia not.doc.in.l.j.ꝛ ꝑ totũ.C.ne ſa.bap.iteret. ꝛ in.l.nihil.C.de manu.vindi. qđ facit ad verſi.ſeq. cum ſeq.

¶Utrũ ſit de neceſſitate. Rñ. ẜm bõauẽ.in.iiij.ſen.dia.iij. ꝛ Ric.ibidẽ ꝙ poſt tp̃s paſſionis xp̄i ex quo euangeliũ eſt publicatũ.q̃libet etiã ſanctificatꝰ ĩ vtero debitoꝛ eſſe cepit ipſius baptiſmi ex quo ad eũ inſtitutio peruenit. Uñ aduerte ꝙ niſi aliquo dictoꝝ baptiſmoꝝ quis ſuppleat vicẽ baptiſmi fluminis dãnabitur niſi eo fuerit batizatus. ſed adultus etiã puniet pena ſenſus ex tali omiſſione qꝛ peccat moꝛtaliter nõ ſuſcipiẽdo ex quo ad eũ ꝑuenit iſtitutio ſʒ paruulꝰ carẽs vſu rõnis ſolũmodo puniet pena dãni.Sed aduerte ꝙ non poteſt ſuppleri baptiſmus fluminis aliquo modo quando habetur oportunitas ipſum capiendi ſi non capitur.

Baptiſmus.ij. Queritur q̃ ſit forma baptiſmi.Rñ ẜm doc.in.c.j.de baptiſmo ẽ hec.Ego te baptizo.Jn nõie pr̃is ꝛ filij ꝛ ſpũſſancti amen. ponitur ẽt de conſe.di.iiij.c.a quodam ꝛ.c.multi.

¶Utrũ ergo ſit de ſubſtãtia.Rñ. Jnn.in.d.c.j.cũ gl.ꝙ non.ꝛ tex.eſt in.c.retulerãt. de conce. diſt. iiij.qđ eſt baptiſmus.licet omittatur:ego.ꝛ ri.i.iiij.diſt. iij.ar.ij.q.iij.concoꝛdat ꝙ nõ eſt de ſubſtantia Ego.

Quid ſi dimittatur te Rñ.Jnno.in.d.c.j.ꝙ nihil fit Eſſet tamen baptiſmus ſi pro iſto pronomine ei poneretur nomen proprium illius quem baptizat ẜm pe.aureolum in.iiij.ſen.di.iij.q.ij. peccaret tamen grauiter ſi ſic faceret.

¶Quid ſi diceret.Ego te linio ĩ nomine patris ꝛ filij.Rñ.pe.aureol.vbi.ſ. ꝙ

nõ eſſet baptiſmus:qꝛ oportet vt exprimat verbũ denotãs ablutionem·ſicut baptizo id eſt abluo te:nõ lineo te ⁊ huiuſmodi:quia nihil faceret.

4 ¶Quid.ſi vn⁹ baptizãs diceret.Nos te baptiſamus.Rñ.ſctũs bona.i.iiij.diſtin.v.ꝙ eſſet baptiſmus quia cõmuniter dicimus nos.Et hoc verum niſi intẽderet alium ſenſum inducere: quia tunc non eſſet baptiſmus. vnde tenet Sco.in.iiij.di.vj.ꝙ ſi plures baptizando dicerẽt:nos baptizamus ⁊c.ꝙ non eſſet baptiſmus:quia nõ repreſentant xp̃m qui ẽ vnus ſcd̃m Bon.intẽdit dicere ꝙ eſt baptiſmus quando pro nos intẽdit dicere.Ego ſicut faciunt dñi.

5 ¶Quid ſi quis diceret in plurali.Ego vos baptizo.Rñ. pe.au.vbi.s̃.ꝙ ſolus debet baptizari ⁊ i ſingulari.Et faciẽs cõtrariũ grauiter peccat niſi neceſſitas ſibi eſſet quia tunc liceret vt fecerunt apoſtoli.

6 ¶Quid ſi omittatur in.Rñ.Gualdẽſis ꝙ non eſt baptiſmus.

7 ¶Utrum poſſit dicere.In nominibus patris ⁊ filij ⁊c.Rñ pe.au.vbi.s̃.ꝙ nõ. ſed in ſingulari ſcilicet in nomie patris ⁊c.quod idem eſt ac ſi diceret.In virtute ſancte trinitatis ſcilicet patris et filij ⁊c.

8 ¶Quid ſi dicatur.ego te baptizo i nomine xp̃i.Rñ.q̊.s̃.ꝙ nõ eẽt baptizat⁹lꝫ diſpẽſatũ fuerit aplis ad gl̃iã nois xp̃i Glo.tñ i.c.a quodã.de conſe.di.iiij.ꝙ ſit baptizatus per dicitũ.c. Ego credo in dubio iterum baptizandũ ſcd̃m modũ.vt.j.baptiſmus.iiij.§.x.

9 ¶Utꝝ ſit baptizat⁹ ſi dicaẽ.In noie trinitatis.Rñ ꝙ nõ.ſm gl.i.d.c.a quodã facit.c.multi ibidem.

10 ¶Quid ſi dicaẽ.In nomine genitoris ⁊ geniti ⁊c.Rñ.q̊.s̃.⁊ cõiter theologi ꝙ nihil ſit qꝛ iſta nomina pr̃is ⁊ filij.magis nominãtur ypoſteſes ꝙ̃ genitor ⁊ genit⁹ Gof.⁊ Jo.tenẽt ꝙ ſit baptizat⁹. ſed primun verius.⁊ ideo in dubio eſt baptizandus iterum.

11 ¶Quid ſi non dicaẽ copulatiua.⁊ Rñ. Inno.i.d.c.j.ꝙ valeret ſi poneret loco eiuſqꝫ qꝛ nulla ẽ differẽtia inter has copulatiuas ⁊ que alias nõ valeret.

¶Sed quero vtrũ ſit de neceſſitate ꝙ ꝓferaẽ in latino.Rñ.Aureolus vbi.s̃.ꝙ ſic a latino q̇ ſcit lr̃as: ab eo vero q̇ latinus ẽ ſꝫ lr̃as neſcit ꝓferant in vulgari. a greco i greco ſermõe.Et lꝫ grec⁹ ſi ꝓferat i latino ⁊ latin⁹ i greco.aut i vulgari ſit baptiſmus .tñ peccat tu aũt dic ꝙ dꝫ proferre in ea lingua in qua melius põt ꝓferre vel literali vel vulgari. 12

¶Utrũ requiraẽ ꝯtinuatio in ꝓlatione dicte forme.Rñ.Aug. vbi.s̃. ꝙ ſic non interponẽdo hiſtoriã.Et credo ꝙ ſi notabilis eſſet diſcõtinuatio.nihil fieret ſecus i modica diſcõtinuatiõe. puta tuſſis vel ſilẽtij: ⁊ huiuſmodi que intẽtionem non diſcontinuent. 13

¶Utrum poſſit fieri trãſpoſitio in dictis verbis.Rñ.Au.vbi.s̃.ꝙ non ⁊ peccat grauiter trãſponẽdo lꝫ baptzatus ſit niſi trãſpoſitio mutet ſenſum vt dicẽdo.Ego te pr̃is ⁊ filij baptizo i nomine ſpũſancti. vel niſi intẽdat inducere errorem:qꝛ nõ baptizaret. 14

¶Quid ſi proferantur corrupte prefata.verba.Rñ au.vbi.s̃.ꝙ ſi ſit ex impotentia nõ eſt peccatum. Ex loco eſt peccatũ graue. Tñ baptiſmus eſt.Ex mala vero intentione eſt peccatum grauiſſimum ⁊ non erit baptizatus.ꝙ ſit.baptizatus in duobus primis caſibus. pꝫ in.d.c.retulerũt de ꝯſe.di.iiij.vbi ille dicebat.Ego te baptizo i noie patria ⁊ filia ⁊ ſpũſctã.Rõ ſm gl. ibidẽ qꝛ error ſillabe.nõ nocet.vt.ff.d mã.te.l.q̇ hẽbat ſeruum maxie i fine dictiõis .Sec⁹ eẽt i p̃ncipio vel medio vñ tenet ꝙ qñ aliq̃ diminutio. vel corruptio iteruenit i forma prefate ꝓlatiõis. nõ ex malitia ꝙ ſi moritur ſtatim credẽdum eſt ꝙ de⁹ ſuppleat ⁊ talis ſepeliendus ẽ in cimiterio Si ꝟo ſupuixerit reiterãdũ ẽ ſub cõditiõe niſi in caſu qñ certum eſt ꝙ nõ mutat aliq̇d de eſſentia p̃fate forme. ſicut eſt error ſillabe ſolum maxime in fi. 15

¶Utrũ ſit neceſſaria exp̃ſſio vocalis. rñ.ſctũs bo.i.iiij.di.iij.ar.j. q. ij.ꝙ ſic. vñ ſine ꝟbo vocali nulli⁹ ẽ efficatie.fa= 16

cit.c.detrahe.j.q.j.

7 ¶ Utrū ſit neceſſe ꝙ ꝓferātur cū fide. Rn̄.ſctūs.bo. vbi.ſ.ar.ij.q.ij.ꝙ nō qꝛ baptiſm⁹ nō eſt ſacramētū ſingularis ꝑſone.Jō fides ꝑſone nihil ꝓdeſt nec obeſt.ſed eſt ſacramētum eccleſie chriſti.vnde quicquid ſit de fide cordis ꝑſone baptizantis iudicandū eſt ſcōm expreſſionem oris.

18 ¶ Utrū grecus qui dicit baptizet̃ de nomine prīs ⁊ filij ⁊ ſpirit⁹ ſancti rite baptizet.Rn̄.cōis opi.theoloꝝ in.iiij.di.eſt ꝙ ſic:qꝛ in forma baptiſmi requirit̃ prio de neceſſitate vnū ꝑtinēs ad ſanctificationē elemēti quod eſt inuocatio trinitatis.Aliud ꝑtinens ad determinationē intētionis miniſtri.ſ.expreſſio act⁹ baptizandi.⁊ circa iſtud cōcurrūt duo.ſ.exp̄ſſio ipſi⁹ act⁹ et ꝑſone in quā trāſit act⁹ Et iſta ſunt de neceſſitate baptiſmi ſꝫ mod⁹ exprimēdi eſt ex inſtitutione eccleſie.Et iō peccaret mortaliter latinus ſic baptizās:ſꝫ non grec⁹ Securi⁹ credo ꝙ iteꝝ baptizet̃ ꝓpter dubium quia alij contradicunt.

19 ¶ Utrū aliq̇d addēs ad p̄dictā formā baptizet.vt ſi dico.Ego petrus ſacerdos baptizo te:i noīe prīs ⁊ filij ⁊ ſpūs ſcti amē.⁊ ſcti Jo.baptiſte.⁊c.Rn̄.Jnn.i.c.j.de bap.ꝙ ſi tale additū intēdat eē de ſubſtātia forme ita ꝙ nō valeret q̄ſi volēs nouū ritū adducere nō eſſet baptizatus Si aūt crederet nō eē de ſubſtātia forme ſꝫ ex ſimplicitate aut ex deuotiōe aut etiā ex malitia:etiaꝫ ſi diceret in noīe diaboli aut hereticoꝝ.ego te baptizo in noīe patris et filij ⁊ ſpūs ſcti amē:dūmō hoc nō credat eē de forma ⁊ baptizare intēdat:erit baptizat⁹ aut dummō talis additio nō diſtrahat intellectū forme.ſeu corrūpat:vt puta Jn noīe prīs maioris:filij minoris.⁊.c. ſꝫ.bo.in.iiij.di.iij.ar.ij.q.iij.prime partis:quia non eſſet baptizatus:

Baptiſmus. iij.q̄ ad materiam q̄ eſt debita materia baptiſmi.Rn̄.au.vbi.ſ. ꝙ ē aq̄ ſimplex.naturalis potēs abluere.Ex quo patet primo ꝙ i nullo alio liquore poteſt fieri baptiſm⁹ niſi i aq̄. extra.de bap.c.nō vt appōeres.

¶ Scdo requirit̃ ꝙ puta.vnde nec in brodio vel.i aqua mixta butiro vel pinguedine pōt fieri baptiſmus qn̄.ſ.premixtū ſoluit ſpecieꝫ aq̄.ſicut ſi paꝝ aq̄ multū vinū miſceatur alias poteſt. 1

¶ Sꝫ nūq̇d ſallēdo impediat.Rn̄.q̇.ſ. ꝙ nō qꝛ non aufert ſpeciē aq̄ imo ponit in ſpera aque.Aqua vero teliquata ſale nō videt̃ materia debita niſi et euaporationē ⁊ exalationeꝫ reduceret̃ ad dulcedinem. 2

¶ Sed nūq̇d quelibet admixtio aque facta īpediat.Rn̄.Ri.i.iiij.di.iij.ar.iij.q.iij.ꝙ aque mixtio pōt dupliciter fieri.¶ Uno modo vere ⁊ proprie quādo ex mixtibilibus conſtituit̃ aliqđ vnū ꝑ eſſentiā ⁊ ſic impedit:qꝛ nō eſt aqua in actu.ſꝫ.in potētia.¶ Alio modo improprie ſcōm quādā apparentiā ſm̄ q̄ miſcent̃ illa quoꝝ minime partes ſm̄ ſenſum ſunt iuxta ſe inuicē poſite ⁊ actualiter alterate ſaluis eoꝝ eſſentijs q̄ dicit̃ ꝓprie cōfuſio:⁊ ſic nō īpedit q̇n poſſit fieri baptiſm⁹:quia manet ſpecies aque.Et iō q̄uis aqua maris ſit alterata ꝓpter admixtionē groſſoꝝ vaporū terreſtiū aduſtoꝝ q̄ ꝑmixtio ſm̄ phyloſophū.ij.metheoroꝝ eſt cā ſalſdiis mari:⁊ aq̄ liſciuij ꝓpter ſui collationē ꝑ cineres:⁊ alie aque ꝓpter eaꝝ trāſitū ꝑ venas ſulphureas:tn̄ qꝛ in eis manet ſalua ſpecies aque pōt fieri baptiſm⁹. Dic ergo ꝙ ad cognoſcēdū aquā debitā ſacro iſti attēdi debēt.¶ Prio origo.⁊ ſic ſaliua:vrina:aq̄ roſea et hmōi nō ſunt materia debita.¶ Scdo ad ſpeciē aque.ſ.vt ſit liquida.⁊ tertio vt ſapor alicuius liquoris alterius nō tollat virtutē.nā alij.ſapores reꝝ nō liq̇darū:nō imutant ſpeciem aque ſi manet liquida:ſed bn̄ ſapores rerū liquidarū:vt puta vini ⁊ hmōi vnde quādo pl⁹ habet de ſapore vini ⁊ huiuſmodi. quam aque nō poteſt de ea baptizari. 3

¶ Tertio requiritur ꝙ poſſit lauare:qꝛ aqua in linteo vel in lana nō eſt apta lauare niſi exprimatur extra.Similiſ 4

ter nec glacies .vel nix vel grando niſi diſſol natur.nec lutum.

5 ¶Quarto ꝙ ſit materialis nō artificialis.Et iō aqua roſea vel ardens non valet:ſilr nec aq̄ ſupernatans cruori q̄ dicit flegma:nec aq̄ quā faciūt alchimiſte.Aq̄ tn̄ q̄ exiuit de latere xp̄i.fuiſſet materia debita qꝛ vera aqua fuit.

6 ¶Utrū vrina poſſit eſſe materia debita.Rn̄.Ri.vbi.ſ.ꝙ non nec ceruiſia debito modo cocta.nec ſaliua:qꝛ i eis nō manet ſalua ſpecies aque.

7 ¶Utrū in aqua paludoſa poſſit fieri. Rn̄.vbi.ſ.ꝙ ſic qꝛ ibi eſt ſpecies aque. Intellige niſi eſſet ita cōdenſa ſicut eſt aqua in glacie.

Baptiſmus.

iiij.q̄ admodū q̄s modus ē tenēdꝰ i baptizādo.Rn̄.Pe.Au. ꝙ pmo dꝫ ablui ab eo q̄ baptizat.non fricari.vl.tigi.vl ſubmergi.Ex q̄ pꝫ ꝙ pijciēs puerū in puteū nō habēs funē nō baptizat.

☞Quantū ad hunc ver.ꝛ materia de qua hic tangit qꝛ hic dicit ver.ij.ꝙ dꝫ immergi dic ꝙ pōt fieri in ſolo capite abſqꝫ eo ꝙ lauet totū corpus.ar.l.ſi.ex diuerſis.ff.de rele.Bolog.in.l.poſſidere.ꝛ ibi in add.in ver.quamlibet.ff.de acqui.poſ.vbi tāgit de not.ī arte.ſeq. cum alijs ſequen.

1 ¶Quid de illo q̄ deponit in caniſtro p cordā cū nō pōt manu ad aquā attingere extingēs eū ꝛ extrahens.Rn̄.Ri. vbi.ſ.di.iiij.q.vl.ꝙ ſic eſt baptizatus.

2 ¶Scdo dꝫ immergi vt appeat mortuꝰ cū xp̄o.Utrū aūt totū corpꝰ ſit abluēdū.Rn̄.Rica.vbi.ſ.ꝙ principalr caput ſeu facies.qꝛ in ea vigent ſenſus.poſtea pectꝰ q̄ eſt ſedes cordis.Tenetur tn̄ cōtus ꝙ qualitercūqꝫ ꝯtigat eſt baptizatus.ꝛ ꝙ ſufficit aſperſio quantūcūqꝫ modica in caſu neceſſitatis.

3 ¶Tertio dꝫ talis immerſio eſſe trina vbi eſt cōſuetudo alr's nō:qꝛ eſt de neceſitāte ſacramēti ſed ſufficit vna.de conſe.diſtin.iiij.de trina.

4 ¶Utrū requirat ſimultas in platiōe verboꝝ ꝛ ablutiōe.Rn̄.Laudul.in.iiij di.vi.q.ij.ꝙ ſic quanta reqrit in actibꝰ hūanis.ſ.quātū pōt nō pūctuale q̄ eē vix poſſet vn̄ ſm Sco.ꝛ Ricar.l.iiij di. iij.ſufficit qd platio vboꝝ icipiat ante quā ablutio terminetur vel ecōuerſo.

¶Utrū requirat qd aqua q̄ q̄s baptizat ſit ſctificata a pſbitero pꝛio p orationē.Rn̄.ſm ſctm̄.Bo.in.iiij.di.iij.qd nō de neceſſitate ſꝫ de ꝯgruo.Ita tn̄ qd niſi neceſſitas hoc requireret.peccaret mortalr ſacerdos baptizās i aqua nō ſantificata eo modo quo dictū eſt.ſ.p orationē ſacerdotis 5

¶Quid ſi omittāt alie ſolēnitates.rn̄. doc.i.c.j.de bap.debent ſuppleri:lꝫ nō ſunt neceſſarie.Aduerte qd baptiſmꝰ dꝫ fieri cū chriſmate illius anni.aliter puniē ſacerdos ſi ꝯtra fecerit niſi in neceſſitate.de cōſe.di.iiij.c.ſi q̄s de alio. De qua.ſ.oleum. 6

¶Utrū adultꝰ baptizādus poſſit cōſtituere pcuratorē ad rn̄dēdū p eo.vt fit paruulis.Rn̄.ꝙ.nō text.eſt in.c.cū pro paruulis.ꝛ de conſe.di.iiij. 7

¶Quid faciēdū de eo qui dubitat nō fuiſſe baptizatꝰ.Rn̄deo ꝙ ſi dubiū ē iuris vt puta qꝛ doctores diuerſa opināt vel ſi dubiū ē facti pbabile.vt puta qꝛ iuenit puer piectꝰ.nec appet ꝙ fuerit baptizatꝰ tūc baptizādus eſt iſto mō. Si tu nō es baptizatꝰ.ego te baptizo. In noīe patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſcti :amē.Ex alio aūt dubio nō dꝫ quis rebaptizari. 8

¶Qn̄ dꝫ q̄s baptizari.Rn̄.ꝙ aut ſunt puuli.Et ſi dico ꝙ ſtatī:tū pter piculū mortis:de cōſe.di.iiij.venerabili.tū etiā qꝛ demones nō tantū pn̄t ſup eos ſꝫ Dio.c.vltīo celeſtꝫ hierachie.Un̄ nō excuſo a pctō illos q̄ tm̄ differūt puulorū baptiſmū.Nec credo euadāt pctm̄ mortale.illi q̄ tales pueros baptizāt in domo.nō ſeruata debita ſolēnitate qn̄ nulla ſubeſt neceſſitas ſꝫ ſolū faciūt ppter expectationē ꝯpatrū aut pter maiorē pōpā poſtea fiēdā.Et lꝫ poſtea deferāt ad eccl'iā ꝛ ſuppleant omiſſa ſolēnitas.nō tn̄ ſuſcipiētes efficiuntur patrini qꝛ nō tenēt ad baptiſmū.etiā ſi iterū baptizarent:cū ſemel ſint vere 9

baptizati. Si ỽo ſunt adulti ſic ſi non
iminet piculũ mortis ꝑ. viij. mẽſes ca⸗
thetizati iter cathecuminos debent te⸗
neri.⁊ inſtrui in fide.vel tpe arbitrario.
Et ſic intellige.c.iudei cũ ſequen. de cõ
ſecrati.diſt.iiij.Si vero iminet piculum
mortis. ſtatim ſunt baptizãdi fide eis
expoſita de cõſecrati.diſti.iiij. ne ꝙ ab⸗
ſit.Et tp̃s ꝓpriũ taliũ adultorum qui
nõ ſunt in periculo mortis eſt paſcha ⁊
pẽthecoſtes.de conſe.diſtin.iiij.c.de ca.
thecuminis ⁊.d.c.venerabilis.

Baptiſmus. v. quo ad miniſtrum.

Quis ẽ miniſter baptiſmi.Rñ. Aureolꝰ
vbi ſupra.diſtin.v.q.j.ꝙ eſt viator qui⸗
libet vnus perſonaliter diſtinctus: po⸗
tens contingere ⁊ verba proferre intẽ⸗
dens.in habitu facere.quod facit eccle
ſia.vel de quo preſumitur quod inten⸗
dat.Et ſex dicit.
¶ Primo ꝙ ſit viator:qꝛ nec angelꝰ.vel
ſctũs eſt miniſter baptiſmi ſi tamẽ bap⸗
tizaret nõ eſſet rebaptizandꝰ.qꝛ crede⸗
ret ꝙ deus diſpẽſauerit. dũmodo eſſet
certꝰ ꝙ eſſet angelꝰ vel ſanctꝰ paradiſi.
1 ¶ Secũdo dicit quilibet ſcilicet tã fide
lis quã infidelis. hereticꝰ excõmunica
tus ⁊ huiuſmodi.ſiue vir ſiue mulier vł
latinus bonus. vel malus. tñ nõ debet
baptizare niſi ſacerdos ⁊ qui nõ ſit pre
ciſus niſi in caſu neceſſitatis. de conſe⸗
cra.diſtin.iiij.c.in neceſſitate.cum mul⸗
tis.c.xxx.q.iij.ſup qbꝰ. Aliter peccaret
mortaliter.ar.c.j.de cle.nõ or.Aduerte
ꝙ nec preſente preſbytero clericus ſim
plex.nec preſente clerico laicus: nec p̃⸗
ſente viro mulier dꝫ baptizare. de con⸗
ſecra.diſt.iiij.c.mulier.⁊.c.romanus. et
xxx.q.iij.c.ſuper quibꝰ. Unde nõ ſacer
dos baptizans ſine neceſſitate efficit
irregularis.c.j.de cleri.nõ ordi.min.Jn
neceſſitate vero ſolum põt quilibet. ſꝫ
tenet baptizare aliter peccaret mortali
ter.ar.c.quicũqꝫ.de conſecra.diſtin. iiij.
Et ideo bonum eſſet ꝙ quilibet adiſce
ret formam baptiſmi.
2 ¶ Tertio dicit vnus:quia non plures
vnde ſi plures dicerent. Nos baptiza⸗
mus.non vere baptizarentur.Ricar.ve
ro.in.iiij.diſti.iij. dicit ꝙ tenet baptiſ⸗
mus.Sed primum tutius vt.s̃.dictum
eſt.Si vero quilibet eorũ diceret.Ego
te. baptizo ⁊c.tũc bene eſſet baptiſmꝰ.
¶ Quarto dicit perſonaliter diſtinctus 3
quia nullus ſeipſum poteſt baptizare.
c.dubium.de baptiſmo.
¶ Quinto dicit potens contingere. Ex 4
quo patet ꝙ in vtero nullus poteſt ba⸗
ptizari.qꝛ natiuitas ſecunda preſuppo
nit primam.de quo dic. vt.j. baptiſmꝰ.
vj.§.j.ij.⁊.iij.
¶ Utrum nõ habens manus poſſit ba 5
ptizare.Rñ.Aureo.vbi.s̃. ꝙ non.
¶ Sexto dicit potens verba proferre 6
quia mutus nõ poteſt baptizare. vnde
q̃uis non habens manus diceret ver⸗
ba: ⁊ mutꝰ habẽs manꝰ abſolueret nõ
eſſet baptizatꝰ.Pe.de pal.tenet ꝙ eſſet
baptizatus.Sed primum verius.vt.s̃.
baptiſmus.ij.§.iiij.
¶ Septimo ſubiungit ꝙ intendat:vel 7
ſaltem appareat ꝙ intendat baptizare
non lauare tm̃:vnde ſm Jnn.in.c.j. de
baptiſmo.non eſt neceſſe quo ad effe⸗
ctum baptiſmi ꝙ ſciat quid ſit baptiſ⸗
mus : ſcilicet ꝙ infundatur gratia. vel
ꝙ ſit ſacramentum nec etiam oportet
ꝙ credat hoc ipſum:immo ſi contrariũ
credit ⁊ reputat truffam ⁊ deceptionẽ
baptiſmus tamen habet effectum ſuũ
non requiritur tamen quod baptizãs
ſciat quid ſit eccleſia.nec ꝙ gerat i mẽ⸗
te facere quod facit eccleſie.immo ſi cõ
trarium generet in mente.i.non facere
quod facit eccleſia:ſed tamẽ facit.quia
formam ſeruat nihilominus baptiza⸗
tur dummodo baptizare intendat. Un
de ſi quis in neceſſitate vadat ad infi⸗
delem ⁊ dicat ei. Baptiza me docendo
ei formam. Si ille baptizat eum ſcd̃m
intentionem parentis intendens face⸗
re.quod alij baptizantes faciunt eſſet
baptiſmus.Secus ſi intenderet ſolum
lauare. Laudul.tamen in.iij.diſtinc. v.
q.ij.dicit ꝙ ſi non intendit facere quod
facit eccleſia quod non eſt baptiſmus.
Sed opi. Jnno. mihi placet. Q̃uis iſta

ſit magis tuta: qꝛ ſicut furioſus ꝛ amēs quis nihil intendere poſſunt nō baptizant: ſic videtur ꝙ intentio baptizādi requiratur ſaltē. Et hoc poteſt dici intendere. quod intendit eccleſia. Et ſic intellexit landul.

8 ❡Utrū requiratur intētio actualis in baptizāte. Rñ. Landul. in. iiij. di. vj. q. iij. ꝙ nō de neceſſitate: nec ſufficit habitualis preciſe. qꝛ licet poſſit exire in actu: tamē nunꝗ erit. Uirtualiter autē ſemper eſt neceſſaria. Dicitur autē virtualis quādo quis habuit actualem intentionem nudam miniſtrādi ſacramentum. ꝛ ex illa motus eſt ad miniſtrandū poſitoꝙ actualiter nō cogitet cū miniſtrat: virtualiter tamen manet intentio prima. ꝛ hec eſt que mouet: qꝛ volūtas per ſuum imperium mouet potentias inferiores ad actus ſuos. vt pedē ad ambulādum ꝛ huiuſmodi. Cū ergo volūtas intēdit aliquid exequi mouet potentias ad inferiores ad exequēdū. Et lꝫ eſſet actualiter intētio volūtatis manet tamē executio potētie actualis. exemplū cum in me ſit actualis intentio eūdi ad eccleſiā impero pedes moueri. ꝛ licet in medio motus eſſet intentio actualis: manet tamē motio pedis. Dicit etiā Ri. ꝙ ſi baptizans nō ſit diligens in applicādo intentionē ſuā ſm ꝙ decet ad ipſum actum: non excuſatur a peccato.

9 ❡Utrū quis debeat potius baptizari a malo ſacerdote ꝗ bono laico. Rñ. Landul. vbi. ſ. diſt. vj. q. ij. ꝙ ſic qꝛ bonitas miniſtroꝝ nō tantū ſpectat ad ſacramēeum ꝗ autoritas itellige quādo eſt paratus baptizare. alias non vt. j. §. xij.

10 ❡Utrū ſacerdos exiſtēs in mortali peccet mortaliter baptizando. Rñ. ſm ri. in iiij. di. v. ꝙ ſic niſi conterat de peccato. vel niſi baptizet i articulo neceſſitatis quia tunc nō peccat. Limita hoc verū quando de peccato nō aduertit: neꝗ ꝙ contritionem debeat habere.

11 ❡Utrū nō ſacerdos baptizās in aqua ſanctificata ꝯferat ſacramētū? Rñ. ri. in iiij. di. v. ar. vlt. q. j. ꝙ ſic. ſed peccat mortaliter niſi in neceſſitate quando aliaꝫ habere non poteſt.

❡Utrū baptiſmus ſit ſuſcipiendus ab 12 heretico vel excōicato: preciſo: ſuſpēſo ꝛ huiuſmodi. Rñ. Inn. in. c. fraternitati. de ecle. excō. mi. ꝙ non niſi in neceſſitate. Et volūtarie ſuſcipiēs ſine neceſſitate ab heretico aut a quocunꝗ ab eccleſia pciſo: aut ſuſpēſo a iure vel ab hoīe nō recipit grām. j. q. j. multe. ꝛ. c. ſeq. qꝛ facit cōtra inſtitutionē eccleſie: ꝛ ſic peccat mortaliter. In neceſſitate ſūt licet. xxxij. di. §. verū. Si vero nō ſit preciſus ab eccleſia ꝗuis ſit i mortali poſſet ꝗs recipere dummodo eū non inducat ad miniſtrādum etiam ſi alium poſſet habere concor. ri. vbi. ſ.

❡Utrum credens baptizare maſculū 13 ꝛ baptizat feminam vere cōferat ſacramentum. Rñ. ſm hoſti. ꝙ ſi ſimpliciter baptizat eſt baptizata. Similiter ſi intendit baptizare perſonam cuiuſcunꝗ ſexus ſit. Sed ſi ſolū intenderet baptizare maſculum tantum. ſic nō confert ſacramentum ꝛ non eſſet baptizata.

Baptiſmus vj. ꝗ ad eū ꝗ baptizād' ē.

❡Utrum in vtero matris totaliter exiſtens nec ex aliquo apparens ab extra ſit baptizandus. Rñ. ꝙ nō. c. qui in maternis de conſe. diſt. iiij.

❡Utrū mater ſit aperienda. Rñ. ꝙ non 2 ſi eſt viua quia non ſunt facienda mala vt eueniant bona. Secus ſi iam eſt mortua.

❡Sed nunquid ſi apparet aliquid ex- 3 tra poterit baptizari. Rñ. aureolus vbi ſ. ꝙ ſic ſi eſt pars principalis. Si vero appareat pes vel manus: tenet ipſe ꝙ non Laadul. in. iiij. diſtin. iiij. q. j. tenet quod ſi pes vel man' appareat quod debet baptizari tamen natus poſtea debet iterum baptizari iſto modo. Si tu non es baptizatus. ego te baptizo. In nomine patris ꝛc. dominus Card. in cle. fidei. de ſum. tri. tenet ꝙ opꝫ vt totus ſit natus niſi neceſſitas imineat. qꝛ in tali neceſſitate id qđ apparet dꝫ baptizari propter occultā operationē

ſpũſſancti.j.q.j.multi circa mediũ gl. in.c.ſi ad matris.d̃ cõſe.di.iiij.tenet ꝙ nõ poteſt baptizari per.c.q̃ in maternis ea.di.Ratio qꝛ qui non eſt perfecte natus nõ põt dici hõ.l..qd certatũẽ.C. de poſtu.her.inſti.vbi opꝫ ſit totus natus vt dicat̃ quis poſthum⁹.Alij dicũt ꝙ ſi caput apparet debet baptizari.l. cũ i diuerſis.ff.de re.ꝛ ſum.fu.facit.c.ſi baptizata.de cõſe.di.iiij.multiplex eſt alia opi.doc.in hoc ſed tu tene opi.Landul.que eſt ſecurioꝛ ꝛ valde pia.quã tenet tho.ꝛ Ricar.in.iiij.

4 ¶Quid ſi naſcatur cũ pelle ſecundina poterit ne baptiza. Reſpon. aure. vbi ſupra ꝙ ſic.

5 ¶Utrum monſtrũ ſit baptizandum ꝛ quomodo.Rñ.ſm Landul.i.iiij.di.vj. q.ij.ꝙ ſi ꝑpendatur duas habere alas vt puta duo hꝫ capita:quatuoꝛ pedes duas ſpinas in dorſo ꝛ huiuſmodi tũc baptizetur quilibet per ſe:ꝛ intingatur in loco quilibet per ſe.Si vero dubitat̃ an ſint due anime:vt puta quia habet quatuoꝛ manus ꝛ vnum caput vel duas ſpinas i doꝛſo:tũc credo ꝙ dẽat baptizari principalis abſolute:et alius poſtea ſub conditione.ſ.ſi tu nõ es baptizatus:ego te baptizo ꝛc.nec baptizet intentione vaga:ſed determinando ſe ad vnum alias nihil faciet ſm Henri.in quolibet.

6 ¶Utrũ requirat̃ conſenſus baptizati. Rñ.aureo di.iiij.q.j.iiij.ſen.ꝙ nõ i puero.In adulto vero ſicver⁹.vel interpretatiuus vnde vi:vel reclamãs ſi baptizet̃ nec recipit primũ effectũ:nec ſcḋm baptiſmi.Sed de habente conſenſum interpretatiuum eſt dubium:ſicut qui per minas vel penas conſentiret.ꝛ licet q̃dã dixerint nõ ſuſcipere caracterẽ baptiſmi.Alij ſcientes ꝙ voluntas coacta:voluntas eſt tenẽt ſm ſctm̃ Bo.in iiij.di.iiij.ar.ij.q.j.ꝙ ſuſcipit:niſi intenderet non ſuſcipere ſacramentum.ſed ſolum illudere ꝛ tales penas euadere qꝛ tunc non ſuſciperet.ſimiliter Landul.in.iiij.di.iiij.q.j.tenet ꝙ qui diſſentit in coꝛde neceſſario eſt rebaptizãdus

¶Utrũ in adultis requiritur intentio vt recipiant baptiſmũ.Rñ. Ricar.i.iiij. 7
di.vj.ar.ij.q.iij.ꝙ ſic:vel in actu. vel in habitu.In actu in illoq̃ pri⁹ habuit intẽtionẽ non recipiendi:quia neceſſe eſt vt habeat in actu.contrariã.ſ.recipiendi alꝛs nõ expelleret contrariã.ꝛ ſic non reciperet ſacramẽtũ:ſimiliter quãdo aliquis admonetur vt actu conſentiat.requiritur conſenſus actualis:aliter non conſentiret nec actu nec habitu qꝛ habitu diſpoſitus dicitur homo quando ſi actualiter ꝛ deliberate recogitaret de illa re actualiter conſentiret in illã:alꝛs ſufficit habitualis ſicut ſi quis cathecuminũ nudũ baptizaret actus non cogitantem de ſuſceptione baptiſmi:vel furioſum:ſiue amentem qui ante amẽtiam habuit intentionem recipiendi: vel nunq̃ habuit contrariam.

¶Utrũ reqrat̃ fides i adultis.Rñ.ſm 8
tho.in.iiij.di.vj.ꝙ nõ quo ad caracterẽ ſuſcipiẽdũ.ſed bñ quo ad hñdã gr̃am.

¶Utrũ requirat̃ rectitudo intẽtionis. 9
Rñ. ꝙ nõ ad ſuſceptionẽ caracteris vñ qui recipit baptiſmũ ꝑpter queſtũ ſicut iudei ſepe faciũt.verũ baptiſmum recipiunt:licet non fructum baptiſmi.

¶Utrũ amentes ꝛ doꝛmientes poſſint 10
baptizari.Rñ.ꝙ ſi ante habuerunt cõſenſum ꝛ neceſſitas immineat poſſunt baptizari.vt in.d.c.maioꝛes.in fi.Si vero añ amentiã vel doꝛmitionẽ cõtradixerunt preſumitur ꝙ ꝓpoſitum duret. Et iõ nõ ſuſcipiũt:nec caracterẽ nec baptiſmũ.vt ibidẽ.Si ỽo nõ diſſenſerunt tenet aureolus vbi.ſ.ꝙ ſuſcipiũt caracterẽ.hoc verũ ſm ricar.vbi.ſ.dunmodo aliqñ cõſenſerint de adultis loquẽdo q̃ habuerũt vſum rõnis.ſecus i illis q̃ nunq̃ vſum rõnis.habuerunt qꝛ ſuſcipiunt caracterem.

¶Utrũ pueri iudeoꝝ ſint baptizãdi? 11
Rñ.ꝙ in hoc fuerũt opi.diuerſe:q̃buſdam dicentibus ꝙ nõ inuitis parentibus.Sed ego dico cũ Sco.ꝛ Landul. in.iiij.di.iiij.ꝙ etiã inuitis parentibus ſunt baptizandi:non quidem p priuatas pſonas:ſed p principes aut eoꝝ

dn̄os ⁊ educādi religioſe caute ne occi
dantur a parētibꝰ:⁊ ꝓ hoc facit qđ no.
oldra.i cōſi.ſuis.vbi tenet ꝙ iudei ſūt
ſerui facti ꝑ paſſionē xp̄i.ex̄. de iudeis.
c.⁊ ſi iudeos.⁊ fuit mādatū executioni
ꝑ cōſtantinū vt no.hoſt.in.c.cōſuluit.
de iudeis.⁊ hoc dicit archi.xlv.di.qui
ſincera.hoc idē tenet Tho.in epiſtola
ad ducíſſam lothoringie Nā cū ſint ſer
ui princeps qui eſt eorū dn̄s pōt eos vē
dere.ar.C.ſi ſer.expor.vene.l.j.⁊.ij ⁊ ꝑ
iſtā rationē tenet archi.in.c.fraternita
tem.liiij.di.ꝙ poteſt eis auferre bona
eorū cū nō habeāt ea niſi vt peculium.
allegat.c.iudei.el.ij.de iudeis vbi ſta=
tuit ꝙ ſi cōuertant nō auferant eis bo
na.ergo ſi nō cōuertunt poſſunt eis au
ferri a contrario ſenſu.Melius facit.c.
ſicut iudei.eo.ti.vbi ꝓhibet ꝙ ſine iu=
dicio terrene poteſtatis nullꝰ eis aufe
rat bona vel offendat.ergo ex cauſa le
gitima poſſent.Preterea ſuſtinent ex
pietate ⁊ gratia.vt dicit i.c.⁊ ſi iudeos
de iudeis ergo nō dꝫ trahi ad neceſſita
tem.ff.de offi.procon.l.ſolent.in fi.⁊ ex
hoc poſſet ſuſtineri opi aure.qui cū lā
dul.⁊ Sco.ꝯcordat ꝙ inuitis parētibus
pn̄t baptizari ꝑ dn̄os ⁊ bn̄ facerēt.

12 ¶Utrum iudei adulti aut aliȷ̈ adulti
ſint cōpellendi ad baptiſmū?Rn̄.de iu
deis tenet Sco.vbi.ẜ.ꝙ ſic ꝑ dominos
eorum pro quo facit tex.in.c.maiores.
de bap.vbi comēdatur ille tex.qui co=
git infideles baptizari. Sed contra
eſt tex.i.c.ſicut iudeis de iudeis.⁊.xlv.
di.de iudeis:qui prohibet compulſio=
nem.Sed ego dico veram opi.Sco.in=
telligēdo de cōpulſione indirecta hoc
eſt.Ita ſunt anguriandi ⁊ in ſeruitutē
redigendi ꝙ eis eueniat voluntas con
uertēdi.ſicut exponit Grego. ſuper il=
lud cōpellit itrare.facit.c.vl.xxiij.q.iij.
cū glo.⁊.q.vj.c.iam vero.ſed de cōpul
ſione directa nō licet quia deus volun
tarium vult.militem.d.c.de iudeis.ſilr
idem dico de aliȷ̈s infidelibus.

13 ¶Utrum liceat emere aquā vel labo=
rem ab eo qui non vult aliter baptiza
re.vide.ẜ.ſimonia.ij.§.xij.

¶Quid ſi nō vult.baptizare niſi ꝯmit 14
tat offerens aliqđ mortale puta adulte
rium? Rn̄.landul.vbi.ẜ.ꝙ ſi ipſe non
poteſt baptizare.puta qꝛ mancus vel
mutus nullo modo aſſentiat.qꝛ fides
offerentis ⁊ operatio ⁊ deuotio baptiſ
mum flammis impetrabit:qꝛ credēdū
eſt ꝙ in talibus neceſſitatibus diuina
pietas ſupplet

¶Utrū requiratur contritio de pecca 15
tis factis ante baptiſmū a baptizādo.
Rn̄.ſm alex.de al.in ſcd̃a ſcd̃e ꝙ ſic de
neceſſitate de oībus mortalibꝰ q̄ recor
datur etiam de venialibus in genere ⁊
forte de venialibus maioribus q̄ recor=
datur particulariter:aliter nō ſuſcipit
gratiam baptiſmalem.ſ.gratiam ⁊ re=
miſſionem peccatorum.ſed bn̄ ſuſcipit
effectū baptiſmi qui eſt res ⁊ ſacramē
tum.i.characterē.de cōſe.di.iiij.c.oſtē=
ditur.Sco.tn̄ in.iiij.diſt.iiij.clarius ex
primendo dicit ꝙ licet nō doleat de ve
niali ꝙ nō tollitur effectus gr̄e baptiſ
malis:ſed tm̄ complementum:qꝛ non
delet illud veniale:de quo non dolet ⁊
ſic dicitur ficte ſimpliciter:vel ſm quid
ficte ſimpliciter accedit ad baptiſmū
ille qui habet in ſe mortale peccatū:de
quo non vult penitere:ſed tn̄ recedēte
fictione.hoc eſt adueniente cōtritione
habebit effectū baptiſmi.ſ.remiſſionē
peccatorū vt in.d.c.oſ̄dit i fi.⁊ hoc in=
tellige quo ad penā peccatorū precedē
tiū baptiſmū ſꝫ nō quo ad penā ſequē
tiū baptiſmū.⁊ ideo penitētia eſt ei in
iungenda de ꝑpetratis poſt baptiſmū
ſm ſctm̄ bo.i.iiij.di.iiij.ar.ij.q.iij.Ficte
ſcd̃m quid accedit q̄ nō dolet de venia
li:⁊ iſte non habet complementum.Et
aduerte ꝙ hic non accipio contritio=
nem pro dolore informato a gratia.ſꝫ
pro dolore qui excludit actualiter obi=
cem mortalis peccati in actu.tenetur
etiam talis poſtea confiteri peccata an
te baptiſmum commiſſa vt patet.ẜ.cō=
feſ.ij.§.ij.

Baptiſmus. vij.q̄ ad effe
ctū q̄rit vtꝝ
ꝑ ipꝫ auferāt oīa pctā?Rn̄.ꝙ ſic.c.re=

nerante.⁊.c.ſine penitẽtia.de conſe.di.
iiij.Rõ qꝛ baptiſmus eſt ad regeneran
dum inſtitutus.Uñ ibi trãſit homo de
ꝑtãte tenebrarũ in adoptionẽ filiorum
dei.⁊ ibi maxime aperit largitas miſe
ricordie dei in primo aduẽtu.⁊ hoc eſt
quod Pau.dicit ad Thi.ij.ꝑ lauacruz
regñationis et renouationis ſpiritus
ſancti quẽ effudit in nos abunde.
1 ¶Utrũ ꝑ baptiſmum tollat oĩs penas?
Rñ.ꝙ ſic pena q̃ retardat ⁊ excludit a
vita eterna.de ꝯſe.di.iiij.ſine peniten
tia.hoc eſt pena quã q̃s deberet exol
uere:aut in hac vita vel in alia ꝓ pctis
cõmiſſis anteq̃ vitam eternam intra
ret alias autem penas nõ tollit.
2 ¶Utrũ baptiſmus tollat cõcupiſcẽtiã?
Rñ.ꝙ inquãtũ hꝫ rationẽ culpe extin
guit ꝑ baptiſmũ: ſed inquãtũ habet
rationẽ vitij ſiue pene nõ tollit vt non
ſit niſi ſpeciali dono dei et miraculo
fiat ſed vt non obſit bñ fit ex infuſione
gratie q̃ ibi fit ex aqua ſuperari põt.de
conſe.di.iiij.c.ij.
3 ¶Utrũ ꝑ baptiſmũ tollat irregulari
tas.Rñ.ꝙ illa q̃ ꝓuenit ex defectu ſa
cramenti nõ tollit. vñ bigamꝰ ante ba
ptiſmũ vel poſt non põt ꝓmoueri.ſilr
corrupta vel añ vl poſt nõ põt velari
⁊ de his habet.xxvj.di.acutiꝰ.Si vero
ꝓueniat ex pctõ ſic tollit ẜm cõiter doc.
irregularitas homicidij:ſed ſi homici
diũ ſit ſine pctõ:vt in iudicio ⁊ hmõi:
ſic ẜm aliquos irregularitas nõ tollit
vt no.xxvj.di.c.ſed ẜm ſco.in.iiij.diſti.
xxxiij.irregularitas cuiuſcũq; homici
dij tollit qualitercũq; ſit cõmiſſuz.hoc
ſequit gl.l.di.c.ſi q̃s viduã.⁊.lj.diſt.§.
ecce.⁊ hec eſt verior opi.alia aũt irregu
laritas que prouenit ex defectu nata
lium non tollitur.
4 ¶Utrũ tollat infamiam? Rñ.ꝙ ſic ẜm
glo.in.d.c.ſine pnĩa.Ratio qꝛ ꝑ baptiſ
mum tolluntur peccata ⁊ ea q̃ ſequun
tur ex peccatis ſub ratione qua ſunt
peccata.⁊ ideo cum infamia conſequa
tur peccatum:⁊ ſub ratione peccati:
ideo tollitur.
5 ¶Utrũ ꝑ baptiſmũ conferat hõi grã
et virtutes? Rñ.ꝙ ſic ẜm gl.in.d.c.ij.
¶Utrũ effectꝰ baptiſmi equaliter cõ 6
ferat oibus? Rñ.ẜm ſctm̃ Bona.in.iiij.
di.iiij.ar.j.q.iij.prime partis ꝙ triplex
eſt effectus baptiſmi.¶Primus chara
cteris impreſſio.¶Scõs gratie ifuſio.
¶Tertius innocẽtie reſtõ.Quantum
ad primun ⁊ tertiũ equaliter oẽs ſuſci
piunt ſi nõ ficte accedunt ſed quantũ
ad ſcõz nõ:qꝛ gratia habet duplicẽ a
ctũ.ſ.delere peccatũ:⁊ ſic magis delet
in eo qui magis cõmiſit qꝛ delet oẽm
culpã. Secũdus actus eſt habilitare
ad bonum ⁊ in hoc maiorẽ efficaciam
habet in eo qui ſe magis diſponit.In
paruulis autẽ equalis eſt efficacia cõ
muniter. 7
¶Utrũ puer cũ aufert ad baptiſmum
ſi occidat ſaluet.Rñ.ꝙ ſi occiditur ne
baptizari poſſit in odiũ baptiſmi ſeu
xp̃i ſic pie credo ſaluet.ſi vero occidat
ex alio reſpectu:ſic damnabitur. 8
¶Quid ſi puer moreretur qñ bapti
zans dicit ego te baptizo in noie p̃ris
anteq̃ cõpleat.Rñ.ri.in.iiij.di.iij.ar.ij.
q.iij.pie credẽdum eſt ꝙ deus ſupplet.
Unde ⁊ in cimiterio dꝫ ſepeliri ſilr ſi ſa
cerdos impediret ne totũ cõpleret eſſet
baptizãdus ſic.ſi non es batizatus ⁊c.
¶Utrũ baptiſmus ſit reiterandꝰ. Rñ. 9
ꝙ nõ imo tam miniſtrãs quã ſuſcipiẽs
ſcienter vltimo ſupplicio plectuntur.l.
ij.C.ne ſa .bap.ite.⁊ ſũt irregulares vt.
j.irregularitas.j.§.xxiiij.
¶Utrũ ignorans ſi facit ſe baptizari 10
ſine ꝯditione ſit irregularis ſi poſtea in
uenit ꝙ ſi fuerat baptizatus: Rñ.ꝙ ir
regularis eſt ꝺ cõſe. di.iiij.qui.bis.ẜm
cõem intellectũ.Põt tñ eps̃ diſpẽſare
in neceſſitate magna.
¶Utrũ non baptizatus credẽs ſe ba 11
ptizatum ſaluetur? Rñ.ſi de p̃ſby.non
bap.c.apoſtolicam.
¶Utrum ſuſcipiat characterẽ ordinũ 12
ſi ordinetur.Rñ.quod non.de p̃ſb.non
bap.c.j.⁊.c.veniẽs.ſi celebrat tñ igno
rans creditur quod cõficiat virtute ec
cleſie.ẜm Inn.hoc idẽ tenet tho.i.iiij.
di.xxiiij.⁊ alb.i ſumma ꝯfe.li.iij.ti.xxij.

q.viij.⁊ placet.qꝛ virtus ſpūſſancti ve getans eccleſiam ſuam ſupplet poten‑tiam in tali ne eccleſia decipiatur.

Baptiſmus. viij.q̄ ad eū q̄ tenet.Que rit q̄s poteſt tenere ad baptiſmū.Rñ.ꝙ nō pōt tenere abbas:monach⁹ vł reli‑gioſus.de conſe.di.iiij.nō lꝫ el.j.xvj.q.iiij.placuit.el.ij.tñ ſi tenētꝛſūt ꝯpatres

1 ¶Utrum pater vel mater.Rñ.ꝙ non ſi ſunt in matrimonio intellige.xxx.q.j.ad limina.alias ꝯhent cognationē ſpi‑ritualem:⁊ etiam baptizando niſi in ne ceſſitate baptizarent.

¶Utrum nō baptizatus poſſit tenere ad baptiſmū:Rñ.qđ nō de cōſe.di.iiij.c.ī baptiſmare.licet baptizare poſſit qꝛ baptizās ē de neceſſitate ſacramēti nō ſuſcipiens:ſeu tenēs ad baptiſmū ⁊ ſi tenet non erit cōpaterꝛſed bñ baptizās cum ſit vere pater ſpūalis.vide:ꝫ.matri monium.iij.impedimento.vij.§.x.

2 ¶Quot debent tenere ad baptiſmum Rñ.qđ vnus tm̄.de cōſec.di.iiij.c.in ca‑theciſmo.⁊.c.non plures.ſed tñ de con ſuetudine non ſeruatur.

3 ¶Ad q̄d tenētur leuātes de baptiſmo Rñ.ꝙ tenēt admonere quos tenuerūt vt caſtitatē cuſtodiāt:iuſtitiā diligāt ⁊ caritatē teneāt:⁊ añ oia ſimbolū ⁊ ora‑tionem dñicā debēt docere.vt in.c.vos ante omnia de conſe.diſt.iiij.⁊ magi‑ſter.in.iiij.diſtin.vt.c.penul.dicit quan‑do exigitur a patrino diligens cura cir ca eū pro quo rñ.Quod limita verum ſecūdum Tho.qñ parentes notabili ter negligunt.

Bellum q̄dē dupliciť diciť.ſ.ꝑprie ⁊ imꝑprie.Pro prie autē bellū ē illud autoritate prin cipis ſuperiorē non recognoſcētis indi citur vt eſt impator ⁊ papa ſm hoſti.xxiij.q.j.ff de capti.l.hoſtes.⁊.ff.de vb.ſig.l.hoſtes.Et ī iſto bello capti.efficiū tur ſerui ⁊ bona efficiuntur capientiū: ⁊ ſequitur tertium ius.ſ.poſtliminij.de quo in.l.poſtliminium.⁊.l.ſi quid bel‑lo.⁊.l hoſtes.ff.de capti.⁊ hoc verū ſi bellū ſit iuſtū.debēt tñ bona capta aſſi gnare capitaneo.vt diſtribuat vnicuiꝗ ſecundum merita:ſecundum Bart.in.d.l.ſi quid bello licet a principio ef‑ficiantur capientium. Et hoc verum cre do quod dicit Bartol.niſi conſuetu do haberet ꝙ vnuſquiſꝗ ſibi retineret quod cepit quia tunc non tenetur aſſi gnare quia illud intelligitur actum quod eſt conſuetum.l.quod ſi nolit.§.q̄ aſſidua.ff.de edil.edic.hodie etiā ex conſuetudine inter chriſtianos non ſeruantur iura captiuitatis et poſtlimi nij quo ad ſeruitutem cui ſtandum eſt vt.l.poſtliminij.ff.de captiui.et no.Bar to.in.d.l.hoſtes.ff.eo. Quid autem ſit poſtliminium.Rñ.quod eſt ius amiſ‑ſe rei recipiende ab extraneo in ſtatum priſtinum reſtituende moribus legi‑buſꝗ conſtitutum dicit tex.in.d.l.poſt‑liminium.Unde quo ad res bene ē ſer‑uandum:vt ille qui aliqua perdidit in iuſto bello quo ad eū integre reſtituan tur.Et ideo non currit preſcriptio con tra eum ſecundum glo.in.c.prima ac‑cuſatione.xvj.q.iij.Arma tamen de ri‑gore non reſtituuntur.l.ij.ff.de capti‑uis.ſed ſecundum conſcientiā ſunt etiā reſtituenda.

☞ De materia de qua hic vide plene Barto.⁊ docto.in.l.ex hoc iure.ff.de iu ſti.⁊ iur.verſi.quero q̄ ſunt bella licita.Alex.in.l.hoſtes.verſi hoc premiſſo vi deamus.ff.de captiui.et in.l.ſi quid in bello.eod.titu.et an bellum qđ in fide les fit:ſit licitum Bar.quod ſic in.l.j.C.de paga.et p quē poſſit indici not.in d.l.hoſtes ⁊ in.d.l.ex hoc iure.⁊ quod poteſt moueri ſine diffida.Bal.in aūt nulla.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ in.l.ij.verſi.no‑ta ꝙ bellum.C.de ſerui.

¶An autem hec locum habeāt in bel‑lo indicto ab hiſqui de facto ſuperiorē non recognoſcunt:vt eſt rex francie:hiſ panie:⁊ huiuſmodi.Rñ.ſecundum In no.in capi. olim.el.j.de reſt.ſpo.⁊ Bar to.in.d.l.hoſtes.ff.de capi.et poſtlimi‑nium reuerſis ꝙ ſic:quia habent iura principis. 1

¶Bellum aūt iꝑprie eſt illud quod 2

nō eſt indictum ꝑ principē ſꝫ ꝑ inferio-res qui recognoſcūt ſuperiorē.⁊ de hoc Pau. de iure iuran.c.ſicut.el tertio.

¶ Utrū bellum in dubio ſit preſumendū iuſtū. Rñ. Pau.in.d.c.ſicut ꝙ in bello idicto a pͥncipe ſummo: i dubio p̄ſumit iuſtū ⁊ legitimā cām eſſe in principe. iuxta no. ꝑ legiſtas in.l.p̄ſcriptiōe. ⁊ l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pub. ⁊ ꝑ Cano.in.c.q̄ in eccleſiaruꝫ.de conſti. ſed in bello indicto a recognoſcēte ſuperiorē: in dubio p̄ſumit iniuſtū ⁊ ſic intellige hoſti.⁊ text.d.c.ſicut facit.l.vnica.C. de gla.⁊.capitulo primo de pu.c. cuꝫ ſuis concor.

4 ¶ Quid reqrit vt ſit iuſtum. Rñ.pa.vbi ſ.ꝙ in bello ꝓprie oportet ꝙ ſubſit legitima ⁊ naturalis cauſa: puta quia cōtumaces ⁊ rebelles ſunt imperio vel eccleſie. Adde.ij.vt nō fiat animo vindicandi ſed puniendi dilinquentes. In bello autē ſecundo modo dicto quinqꝫ requirunt ſm glo.xxiij.q.ij.in ſumma ſcꝫ ꝑſone vt nō ſit eccleſiaſticus: cui nō licet ſanguinē fundere.xxiij.q.viij. clerici niſi neceſſitate ineuitabili. poſſunt tamē ſm Tho.ij.ij.q.xl.inducere alios ad iuſtum bellum ⁊ eis aſſiſtere: vt pugnantibus ſubueniant Exhortationibus: abſolutionibus: ⁊ alijs ſpiritualib⁹. Nō tamē debēt hortari vt interficiāt vel mutilēt.ſꝫ vt fidē eccleſiaſticā: vel patriā liberent. Et lꝫ aliqui interficiant: nō tñ eis imputabit ⁊ multomagis prelati hoc poſſunt.imo peccarent ſi nō facerent.xxiij.q.v. de occidendis. de homi.poſtulaſti.⁊.c.tua nos.xxiij.q.iij.Maximianus.xxiij.q.j.i ſumma.⁊.c. militare.de cle. percu.c.iij.de reſti. ſpo. c.olim.el.j.Innoc.tamen.in.c. quod in dubijs de penis. limitat predictam exhortationē nō poſſe fieri quādo ſunt in percuſſiōibus. ſed ante ſic. ⁊ mihi placet et eſt ſecurius. ¶ Scđo cā legitima vt pro defenſione ſua vel ſuoꝝ aut paternarum legum.xxiij.qō.viij. ſi nulla. ¶ Tertio res.ſ. pro repetitione rerū ⁊ hmōi.d.c.olim. ¶ Quarto aīus vt nō ex odio ſed vt habeat debituꝫ ⁊ hmōi. xxiij.q.j.quid culpatur.⁊.c.militare. ¶ Quinto autoritas ſuperioris.d.c.q̄d culpat⁊.l.vnica.C.armorum vſus i ſuo prin.lib.xi. Poteſt etiam fieri autoritate epiſcopi ſm Hoſt. in ſum. precipue quando pugnatur pro fide vel contra eum qui pro peccato mortali excommunicatus non vult parere.

¶ Utrū ſi aliq̄d p̄dictoꝝ defuerit teneatur ad reſtōnē tam dānorū datorumqꝫ etiam raptoꝝ bonoꝝ? Rñ.mo.eo.tit.ꝙ ſi deficit ſcđm vel tertiū. Si tamen res ſubſit ꝙ.ſ. pro rebus repetendis factū ſit.nō tenet qui mouit bellū reſtituere qđ ibi cepit. dūmodo nō excedat quod hr̄e debebat. Et hoc veꝝ in foro pñiali vbi habet locū liq̄di ad nō liquidū cōpenſatio. Sicut ſi q̄s cōtineat ꝑ furtū accepiſſe.x.nō coget reſtituere ſi dꝫ habere alia.x.ab eodē. Si ꝟo dānificauit pl⁹ aduerſariū: nō credo excuſatū niſi cōcurrat ſimul autoritas.niſi i caſu qñ vim vi repellere lꝫ. ſed tenet cōpēſare dāna data cū eo qđ dꝫ habere ⁊ ſi plus haberet reſtituat.c.qui habetis. ⁊ in.c. ſe.xiiij.q.v. ⁊ in.d.l. hoſtes.ff. de capiti.⁊ ſm quod dicto in.§.ſe. 5

¶ Utrū iſtis iferiorib⁹ a pͥncipe liceat facere bellū. Rñ. Pa.in.d.c.ſicut.ꝙ aut his qui facit bellū habet iuriſditionē ſuper his quib⁹ guerrā facit. ⁊ illi ſunt contumaces ⁊ rebelles.⁊ ſic poteſt ſtatuere ⁊ concedere ꝙ liceat vnicuiqꝫ res eorū inuadere. ⁊ ſuas facere. ⁊ liberos hoies rebelles capere ⁊ detinere q̊uſqꝫ dño repñtare potuerint.c.a nobis el.j. de ſen.excō. Si aūt nullā iuriſditionē ſuꝑ eos habēt nō pñt ſine auctoritate principis. niſi eſſent inuaſi.qꝛ tūc pñt ſe ⁊ ſua defendere cū moderamine inculpate tutele.⁊ hoīem ꝑcutere ⁊ etiaꝫ occidere. vt latius dicam.ī. Defenſio. Nō pōt tñ aduerſariū capere ⁊ nec inuadēdo res aduerſarij ſuas facere.qđ intellige niſi in recōpenſationē dānorum ſuorum ⁊ in ſatiſfactionem expenſarum. laborum ⁊ operum etiam ipſuꝫ adiuuantium. di.j. ius gentium. xxiij. q.vij. ſi de rebus. vel niſi in territorio

ſuo eos delinquẽtes inueniret itez qñ talis ſuperiorem nõ habet coram quo ſua repetere poſſit: res ſuas ꝓpria auctoritate repetere poſſet et recuperare.l. iudei.⁊ nullus.C.de iudeis.

7 ¶Utrũ ſubditi teneant̃ ire ad bellũ iuſtũ dño mandante.Rñ.pa.d.c.ſicut.et. iij.ꝗ ſubditoꝝ q̃dam ſunt vaſalli proprie vt ſunt qui tenẽt feudũ ab eo.Quidã vaſalli iproprie.vt ſunt ſubditi rõne originis vel domicilij nihil tñ ab eo detinent. ⁊ tales ꝓprie non ſunt vaſalli lʒ ibi habeãt poſſeſſiones nec tenent̃ dño pſtare fidelitatẽ.Quidã ſunt milites veri.vt qui iurãt q̃ ponit gl.i.l.pe.ff. ex q̃.cau.ma.q̃ ſunt.ſ.Miles. Quidã nõ veri miles. ſʒ tãtũ reſpectu honoris q̃ iſta nõ ꝑmittũt. ſʒ viuũt vt alij ciues vt p Cy.in.l.j.C.de iu.⁊ fac.igno. iſtis pmiſſis diſtinguo. aut dñs vult alios ꝓ libito volũtatꝫ iuadere nõ fauore rei publice ⁊ nõ tenent̃ eũ ſeq̃ etiã vaſalli proprie.arg.d.c.de forma.xxij.q.v.niſi aliud habeat ꝯſuetudo vel pactũ.Aut dñs iuadit̃.⁊ tũc ſi timor eſt ſubitane⁹ ⁊ iprouiſus oẽs apti ad pugnã ſeu cuſtodiã tenent̃.fauore reipublice. Nam clerici hoc caſu tenent̃ ad cuſtodiã. c. ꝯuenit.⁊ qđ ibi notat̃.de imuni.ec. Facit.c.oi timore.xxiij.q.viij.Aut nõ ẽ tal' timor. et tũc vaſalli ꝓprie dicti tenent̃. p.d.c.de forma ⁊ milites veri.p.d.l.pe. alij vo nõ ſunt cõpellẽdi dũmodo dñs ſufficiat de p ſe ex reditib⁹ q̃s habet a loco.Nam ꝓpter hoc honorãt dñm in redditib⁹:gabellis ⁊ hmõi vt neceſſitatis tpe eos defendat.ar.xxiij.q.v.pricipes.⁊.c.regũ ſi vo nõ ſufficit p ſe tũc tenent̃ oẽs pro ſalute dñi.vt patet ex.c.ſi nulla ⁊.d.c. omni timore.xxiij.q. viij.

8 ¶Utrũ ſubditi ſequẽtes dñm i iniuſto bello excuſent̃.Rñ.pa.l.d.c.ſicut.ꝗ Jn. dicit ꝗ nõ ſi ſciẽter hoc faciũt.nec excuſant̃ ex timore amittẽdi feudũ'.vel alia bona.xxij.q.v.ita ne.ſi vo dubitãt.⁊ inq̃ſierũt quãtũ potuerũt pitiores:⁊ ſemp dubij remãſerũt excuſant̃ ꝓpter bonũ obediẽtie.c.q̃d culpatur.xxiij.q̃.j. aliter nõ.argu.c.cum inhibitio. de clã. deſpõ. nõ tñ excuſantur amici ⁊ cognati ⁊ alij.q̃ volũtarie adiuuãt talẽ in dubio.imo ſi erat iniuſtũ de omni damno dato tenet̃ ad reſtitutionem.

¶Utrũ ſubditus q̃ in dubio bellãdo 9
multa acq̃ſiuit:teneat̃ ea reſtituere.cognito qđ bellũ erat iniuſtũ. Rñ. qđ ſic oia q̃ hʒ ⁊ credo qđ etiã conſumpta:qꝛ nũq̃ habuit bonã fidẽ ex quo ſemp dubi⁹ pmãſit.Et de hoc vide.ſ.pſcriptio. §.iiij.⁊ ſcđm illam diſtinctionem dic.

¶Utrũ oẽs exiſtentes in bello iniuſto 10
teneant̃ inſolidũ.Rñ.ſm Mo.ti.re.j.ꝗ ſic de oi dãnoqđ ſuo auxilioꝯſilio fauore datũ eſt:qđ aliter datũ nõ fuiſſet.argu.xvj.q.iiij.oẽs.⁊.ij.q.j.notũ.i.fi. ſi vo ꝓbabiliter credit ꝗ ꝓpter ſuũ auxiliũ : ꝯſiliũ : vel fauorẽ nõ pl⁹ fecerint q̃ al's facturi erãt nõ tenet̃ niſi de his q̃ ipſe habuit : vel damnũ dedit : vel aliq̃s de familia ſua directe ⁊ occaſionalr̃.argu. de ſen.⁊ re.iudi.c.j.de eta.⁊ quali.or.c. tuã. ⁊ de hoc vide etiã.ſ.furtum.§.xvj.

¶Sed q̃rit̃ q̃d tenet̃ reſtituere faciens 11
bellũ iniuſtũ. Rñ.Mo.vbi.ſ̃. ꝗ tenetur de omnibus dãnis. q̃ ipſe vel ſui intulerunt aduerſario vel eius hoĩbus tenetur etiam proprijs hominib⁹ de dãnis datis ab aduerſarijs.

¶Utrũ habẽs iuſtũ bellũ teneat̃ i ali- 12
quo de dãno aduerſarij.Rñ.mo.vbi.ſ̃. ꝗ nõ tenet̃ de illis dãnis q̃ bona fide itulit.a quib⁹ comeſte abſtinere.nõ poterat ſm ꝯſuetudinem pugne. Si qua tñ aio craſſandi ⁊ malicioſe itulit cuʒ al's poſſet abſtinere ⁊ ſibi cõſulere tunc tenet̃ compẽſare cũ damno ſibi dato ⁊ ſi excedunt tenetur eis ſatiſfacere.

¶Utrũ habẽs iuſtũ bellũ teneat̃ de dã 13
no dato ſubditis aduerſarij.Rñ.q̃.ſ̃. ꝗ nõ immo licite bona capit.nõ ſolum aduerſarij.ſed etiaʒ ſeruoꝝ ⁊ ſubditorũ ſuoꝝ donec ſibi ſit ſatiſfactũ.ſubditi tñ aduerſarij qui deñ timentes nolũt dño ſuo in bello illicito impendere auxiliũ vel cõſiliũ nullaten⁹ ſunt ſpoliandi ne pena excedat autores. ar. de his q̃ fi.a ma.par.ca.q̃ſiuit⁊.j.q.iiij.c.j.imo ſm. Ric.in.iiij. di.xv. qui ſcienter talis

bus adinferūt dānū tenent innocenti
bus reſtitutionē. Uerū credo niſi dn̄s
eorū directe vel indirecte ex pſonis vel
reb⁹ eorū iuuaret. Multomagis tenet
ad reſtitutionē q̄ dānificat non ſubdi-
tos aduerſarij innocentes ſcienter: vt
ſunt eccleſiaſtici ⁊ hmōi. Sec⁹ aūt eſſet
a caſu dānificare hoc nō intendēs nec
obligat⁹ intēdere vtputa q: bellās cō
tra aduerſariū nō valēs eū ipugnare
incendit ciuitatē. ⁊ ſic cōburunt eccle-
ſie ⁊ bona ipſius ⁊ aliorū innocētiū nā
tūc nō tenent ⁊ pꝫ ꝙ eccleſie incaſtella
te poſſunt incendi ⁊ bona ibi repoſita
ex q̄b⁹ ſuſtentabant cōtra hoſtes in iu
ſto bello poſſunt capi nō incaſtellate ve
ro a ꝓpoſito nec res eccleſie ſunt aufe
rende ⁊ cōtrariū facientes tenēt ad re
ſtitutionem.

14 ¶ Utrū dn̄i q̄ habuerūt bellū adinui-
cē poſſunt componere ſimul de dānis.
Rn̄. Mona. ij. reſti. ꝙ ille q̄ habuit iniu
ſtū bellū nō pōt cōponere in p̄iudiciū
hoim ſuorum quin ip̄e teneat eis de dā
nis q̄ paſſi ſunt niſi ⁊ ip̄i fuerit i culpa.
Hoc verū in foro cōſciētie: ſi ad talem
culpā nō venerunt: ex ei⁹ pſuaſiōe al's
nō facturi. Ille aūt q̄ habet iuſtum bel
lū dꝫ pcurare ꝓ virib⁹ vt ſatiſfiat ſuis
hominibus. Et ſi nō poteſt ⁊ ipſi hoies
cōtradicunt cōpoſitiōi ſm Mona. nō
pōt de dānis q̄ paſſi ſunt incēdijs ⁊ ra
pinis cōponere. facit i. ar. l. j. ⁊ l. trāſla
tionis placitū. ⁊ l. p̄ſes. C. de tranſac. c.
fi. de ma. ⁊ obe. Sꝫ ego credo ꝙ i oib⁹
pōt arg. eoꝝ q̄ notātur i. l. fi. C. ſi cōtra
ius vel vti. pu. ⁊ in. c. q̄ in eccleſiarū. de
cōſt. vbi pꝫ ꝙ ex rationabili cauſa pōt
princeps tollere rē vni⁹ ⁊ dare alteri. et
nō pōt eſſe maior rō ꝗ̄ fauor public⁹
carere bello. Et ſimiliter poterūt q̄ ha
bent iura imperialia. Unde Hoſt. tꝫ ꝙ
qn̄ duo milites habuerūt iniuſtū bellū
inuicē pace inter eos facta ⁊ damna re
miſſa ꝙ hec remiſſio extendit ad oēs
vtriuſqꝫ partis: licet non cōſentiāt qn̄
pax aliter haberi nō poſſet. allegat. l.
conuentionum. ff. de pac. concordat
Pau. in. c. i noſtra. de iniurijs. Aduer-
te hic ſcd̄m eundē Pau. vbi. ſ. q̄ nole
dāni ꝓprie ⁊ reſtricte venit diminutio
p̄rimonij ꝑ taliā facta. l. iij. ff. de dā. infe
Et iō nō veniūt expenſe facte ꝓpria vo
luntate. etiam coacta nomine dāni. Qd̄
no. ꝓ ſtatutis ⁊ ſimilibus odioſis. Itē
limita ꝙ predicta remiſſio non valet
quo ad dāna data eccleſijs ⁊ eccleſia
ſticis perſonis niſi prelati ipſarū con-
ſentiant.

¶ Utrū dn̄s teneatur mādatario de 15
dānis: que in bello eſt paſſus. Rn̄. ſm
Pau. in. d. c. ſicut q̄ ſic niſi cā pietatis
humanitatis vel parentele bellū fece-
rit vel niſi ex debito teneretur vel niſi
aliquid recipere cōuenerit ꝓ mercede
⁊ vide de hoc. j. mandatum. §. v. ⁊ hoc
intellige de dānis q̄ v̄iſimiliter potuit
mandans prouidere.

¶ Utrū occupata ꝑ p̄ncipes xp̄ianos 16
q̄ hodie iter ſe bella gerentes ꝓpria te
meritate q̄ vnus q̄ete poſſedit ab anti
q̄ alius violēter de nouo accipit ſint re
ſtituēda. Rn̄. do. Anto. in. c. q̄ ſuꝑ his:
de voto ſm Hoſt. q̄ nō videt quō iuſte
teneāt nec qualiter cōfeſſores eoꝝ pec
cata ꝗ̄ꝗ̄ notoria palpitent. nec quali
ter ab eiſdē eleemoſynas aut poſſeſſio
nes accipiāt: aut eos abſoluant. Un̄ ca
neāt ne caternatim ad inferos vadant
⁊ alios ſecū trahāt. nec credit q̄ i Ita
lia preſcribi talia poſſint. c. fi. de p̄ſcri.
Et ideo reſtituere tenentur.

¶ Utrū clericus in bello iuſto cū dn̄o 17
ſuo vadēs q̄ lucrat aliqua de bonis ad
uerſariorum teneat ea reſtituere. Rn̄.
Mona. ti. reſt. q̄ ſi ea rapuit: peccauit
capiendo: ⁊ reſtituere tenet eis a q̄bus
abſtulit q: illā rē capiēdo nō potuit fa
cere ſuā: q: ſicut dn̄s nō potuit ei dare
autoritatem bellandi. ſic nec rapiendi
Poſſet tn̄ retinere ſi guerra durāte do
min⁹ vt illā teneat conſenſit. Si v̄o nō
ip̄e rapuit. ſed ſibi ab his q̄b⁹ licuit ra
pere data ſint. rē nō reſtituere tenetur.
Quod verum credo qn̄ ex cōſuetudine
quilibet q̄ rapuit ſibi retinet. alias ſe
cus: q: de iure q̄libet tenet capitaneo
aſſignare. vt illa diſtribuat. vt. l. ſi quid

bello.ꝛ ibi.Bar.ff.de cap.ergo ſine eiꝰ autoritate tenere non poterit facere.c. dicat .xxiij.q.v.niſi vt dixi cõſuetudo ſit in contrarium.

18 Utrum liceat oi tpe bellare. Rñ.qđ in bello iuſto nõ lȝ bellare in quadrageſima.nec in diebus feſtiuis niſi neceſſitas vrgeat ineuitabilis.tex.ē cū gl.i.c. ſi nulla.xxiij.q.viij.Itē nec tpe treuge.c.j.de treug.ꝛ pace.Qđ intellige in pugnatore.nõ in defenſore.vt notat predicta glo.

19 ¶Utrū in bello iuſto liceat vti deceptione dolo:vel inſidijs ad vincendū inimicos.Rñ.ꝙ ſic dūmodo mēdaciū nõ dicat vel fidē ꝓmiſſaȝ nõ frāgat.facit.c. vtilē ſimilationē.xxij.q.ij.c.dñs.q.vij. in ſumma.xij.q.v.dixit.vide gl.i.c.cupientes.i ver.malignātiū de elec.lib.vj.

¶Utrū locās arma.equos ꝛ hmōi eūti ad bellū repetat ſi amittantur in bello.Rñ. Inn.in.c.ſicut.el.iij.de iureiur. ꝙ nõ qꝛ ſic ea cōduxit.ff. loca.l.itē q̄rit.§.ſi qs ſeruū facit.l.videamꝰ.§.ſi.co.

21 ¶Utrū cōmodās poſſit ſimiliter repetere.Rñ.Inn.vbi ſupra ꝙ non qꝛ non exceſſit fines cõtractus.ff.cõmo.l.ſi vt certo.§.ſed interdum.

22 ¶Utrū tenēte aliquo rē meā liceat mihi violenter auferre. Rñ.paul.in.d.c ſicut aut incõtinenti recuperare vult.ꝛ.lȝ qꝛ vim vi repellere lȝ.de quo.ꝭ. Defenſio.Aut nõ ſtatim ꝛ ſic dȝ ꝑ iudicem eā recuperare ſi pōt ꝙ ſi nõ pōt.ſic in defectū iudicis pōt:dñs rē ſuā etiā violenter ſi aliter nõ pōt facere recupare. ar.nullus C.de iude.in gl.ꝛ.l.ait p̄tor. ff.de his q̄ i frau.cre.§.ſi debitorē.nota. Inn.i.c.olim.el.j.de reſti.ſpol.ꝛ Alex. Ric.ꝛ Sco.i.iiij.diſt.xv.ꝙ ſi aliter non poſſum rē meā habere.licet furto eam tollere.de q̄ dic.vt.ꝭ.Furtū.§.lx. Non tamen licet per mendaciū quia non licet mentiri pro alterius vita.xx.q.ij.ne qui.ſic limita gl.in.c.cupientes de cle. lib.vj.

Bñdictio. ſup populū q̄dā ſolēnis q̄ fit cū illa ſolēnitate.Adiutorium nr̄m ꝛc.ꝛ hāc ſolū epi poſſunt facere in tota ſua dioceſi.ꝛ archiepiſcopi i tota ꝓuīcia cū viſitant.ꝛ legati in terminis ſue legatōis: ꝛ abbates quibus ex priuilegio conceſſum eſt.vt notatur.xxvj.q.vj.miniſtrare de cõſe.di.j.cum ad celebrandas.de exceſ.prela. accedentibus.de priuileg. abbates lib.vj.Alia ſimplex.Et hec fit a ſacerdotibus in miſſa abſente epiſcopo.aut de mandato eius cū pñs eſt.xl. di.deniqȝ.xcv.diſt.ecce ego dico.

☞ De vtroqȝ benedict.pauca apud legiſtas tangit tamen notando velut hic Spec.in ti.de elec.§.j.ve. cõſequenter. ꝛ ibi Jo.an.in addi.ad eum.

¶Utrū benedictio calicis paramentorum huiuſmodi pro miſſis celebrādis poſſit fieri a ſacerdote.Rñ.doc.i cle.attēdētes de ſta. re. tenent ꝙ non quia ſunt potius ordinis epiſcopalis ꝛ hoc idem in.d.c.abbates.Sed iudicio meo nullo iure eorum dictum ꝓbat̄.Et credo ꝙ imo poſſint benedicere paramēta tali rõne motꝰ preſbyter poteſt oia facere qui ſunt ordinis:niſi ſint ordinis epiſcopalis.vel ſpecialiter interdicta.c.ꝑuis.xcviij.di.ꝛ.d.c.ecce.ꝛ.lxiiij. di.legimus ſed bñdictio paramentoꝝ cū nõ ſit ordinis epalis ptȝ qꝛ cõpetit abbatibus ex ꝯſuetudine vt tenēt doc. in.d.c.abbates.ꝛ.c.cle.attēdētes qđ fieri nõ poſſet ſi eſſet ordinis epalis.arg. eorū q̄ no.in.c.p.ꝛ.de cõſe.ec.vel al.nec eſt etiam eis ꝓhibitū patet qꝛ in hoc.c. ꝑuis prohibetur conſecratio ſacerdotum diaconorum ꝛ ſubdiaconorum.cõſecratio virginum:conſecratio eccleſie vel altaris:conficere criminate frõtes baptiſmatorum ſignare: publice penitentem reconciliari.ꝛ in.c. miniſtrare. xxvj.q.vj.additur ꝙ non benedicat publice plebem in eccleſia.Quod intellige vt dixi.ꝭ.ꝛ in.c. conſulto de cõſe.di. j.ꝙ nec corporalia debet conſecrare.ergo veſtimenta poteſt quia in.c.veſtimēta.ꝛ in.c.vaſa de conſe.diſt.j.nihil dicit de epiſcopo:quare credo oia q̄ pertinent ad celebrationem miſſarum que non fiunt cū ſacra vnctione:vt eſt co-

ſix ⁊ patena. ⁊ nõ ſunt eis ſpãliter inhi
bita ſicut ſunt corporalia q̃ ab ep̃o de
bent eſſe benedicta vt ſ.d.c.cõſul. ⁊ alia
hmõi poſſunt bñdicere. ar.d.c.quãuis
⁊.c.ecce.niſi ep̃s eſſet preſens qꝛ non li
ceret.arg.c.deniq̃.xx.diſt.
¶Utrũ abbates poſſint ſimiliter bñdi
cere Semi.in.d.c.abbates. tenet ꝙ ſic
omnia quibus ſit verbalis ſolum bñ-
dictio: ⁊ quãdo faciunt ad opus ſuarũ
eccleſiarũ: alias non. Sed ego dubito
de benedictiõe corporalium que licet
ſit verbalis ſolũ tamẽ vr̃ epiſcopis re
ſeruata.d.c.cõſulto.niſi dicamus dero
gatum contrariã conſuetudinem cum
ſit potiꝰ epiſcopis reſeruata ratiõe di-
gnitatis q̃ȝ ordinis. ⁊ iõ abbates poſ-
ſent ex conſuetudine arg.d.c.accedẽti
bus. Idem dic de benedictione calicis
de quo.ſ.calix.§.j.
3 ¶Utrum veſtis debeat iterum benedi
ci quãdo repeciatur. Rñ. ꝙ nõ.niſi quã
do ſit talis repeciatio ꝙ ſine ip̃a cũ di
cta veſte nõ poſſet celebrari puta totiꝰ
mãice ⁊ hmõi qꝛ cũ amittat formam dȝ
iterũ bñdici ar.eoꝝ q̃ no.i.c.j.de ꝯſec.
eccle vl' alta. Secus dico ſi manipulus
Uel de manipulo ſtola: qꝛ nõ videt̃ alia
forma.niſi ꝙ vnum ẽ breuius altero q̃
quidem breuitas non mutat formam.
4 ¶Utrum ſponſa que non eſt virgo de
beat benedici. Rñ. ꝙ non.xxxij.di.ſeria
tim immo benedicens ſecundas nu-
ptias ab officio ⁊ beneficio ſuſpenſus
debet mitti ad papam.c.j.de ſecũ.nup.
5 ¶Utrum diaconus poſſit benedicere
mẽſam. Rñ. ꝙ non preſente preſbytero
niſi eſſet diaconus cardinalis: ſed ab-
ſente preſbytero poteſt ſm̃ no.in.c.legi
mus.xciij.di.
6 ¶Utrum recipere pecuniam pro be-
nedictione nubentiũ ſit ſimonia. Rñ.
ꝙ ſic.tex.eſt in.capi.cum in eccleſie.de
ſimo.
7 Utrum mulier poſſit benedicere. Rñ.
ꝙ nõ.niſi vt poteſt quilibet bonus chri
ſtianus.c.noua.de pe. ⁊ remiſ.qꝛ.q̃ ſũt
ordinis nõ cadũt i mulierẽ.d.c.noua.
8 ¶Utrum benedictio menſe ⁊ aque ſit
certi ordinis. Rñ. ſecũdum Inno.in.c.j.
de exceſ.prela.li.vj. ꝙ bñdictio aq̃ ſic.
⁊ ideo eſſet irregularis: excommunica-
tus vel ſuſpenſus ipſam benedicẽdo.
ſecus de benedictione menſe que non
eſt ordinis.
¶Utrum libri eccleſiaſtici ſint benedi
cendi. Rñ. ſecundum gloſſ.in cap. j.de
pigno.ꝙ non.

Bñfacere ex timore ⁊ non
ex amore non re-
putat̃ bñfacere.ſȝ pro nõ facere xxxiij.
queſti.v.ad finẽ.xxxij.queſtiõe.v.ſicut
enim de cõſec.diſt.v.quicquid. lxxxvj.
diſtinctio.nõ ſatis.de regulis iuris qui
ex timore.

Beneficium eſt quedam
beniuola
actio gaudiũ tribuẽs capienti in li. feu
c.j.ex q̃ cauſis feu.amit ⁊ pa.in.c. vni-
co.de como. ⁊ in.c.ad audientiã.depre-
ſcri.hec diffinitio cõprehẽdit quodcũq̃
ꝙ dicitur beneficiũ. Sed hic de eccleſia-
ſtico ſolum dicendum eſt.
☞ De multiplici bñficio ⁊ an illiꝰ ap-
pellatione veniat prebenda. Nota.
Barto. quod ſi largo modo. in.l.quia
tale in patre ibi beneficium. ff. ſolu.
ma. ⁊ an abſenti poſſit conferri. Bald.
ꝙ ſic in.l.ſancimus.§. ſed ⁊ ſi quis. C.
de late libe.tol.computatus in.legiti-
ma filio clerico.not. Guil.de cug. Bar-
tolus. Bald. ⁊ ſaly.in. l. omnimoda.§.
imputari.C.de inoffi.teſta.
¶Quotuplex eſt beneficium eccleſia- 1
ſticuȝ. Rñ. ꝙ aliud eſt religioſum aliud
ſeculare. Religioſum aliud ſimplex
vt canonicatus: regularis. Aliud
duplex vt abbatia. Prioratus: vel aliud
habens iuriſditionem. Seculare ve-
ro. Aliud ſummum vt papatus. Aliud
maius vt epiſcopatus. Aliud medio-
cre ſeu duplex vt dignitas vel perſo-
natus: vel aliud habens curam ani-
marum. Aliud minus ſeu ſimplex
vt canonia cappellania aduocato-
ria et huiuſmodi. Aliud non habens
adminiſtrationem: ⁊ iſto modo dici-
tur large beneficium. Et eſt quan-

do q̄s hꝫ beneficium non in titulum' vt ſunt capellania ad nutum ammouibiles: ſed quando hꝫ in titulum aliquod beneficium. cui eſt aſſignata dos quātuncumꝙ ſit ſimplex dr̄ habere bn̄ficium cum adminiſtratione. Secundū Ge. in. c. p̄ſenti. de offi. ordi. lib. vj.

¶ Utrū p̄bēda ſit quid ſpirituale. Rn̄. Pau. in. c. dilecto. de p̄bē. ꝙ ſi eſt annexa iuri canonie partim ē. ſpūale ⁊ ptim tpale. Si ṽo nō eſt annexa canonie. vt puta qꝛ eccleſia nō ſunt p̄bēde diſticte ſꝫ oia cōia: ⁊ p capl'm aſſignat̄ iſti vnū p̄diū i p̄bēda. ⁊ alteri aliud. vl' q̄d ſimile. Ul' etiā ſi ſūt diſtincte. tn̄ nō ſunt canonicatib⁹ annexe. qꝛ nō eſt ibi numerus canonicoꝝ. tūc ē mere tpale ⁊ pt cō cedi etiā laico ad ipſius ſuſtētationē.

3 ¶ Utrū altaria q̄ dant̄ in titulū ppetuū dicant̄ bn̄ficia. Rn̄. ſꝫ gl. i. cle. j. de decimis. ⁊ ſequit̄ Ge. in. c. j. de cōſue li. vj. ꝙ ſic ⁊ appellatiōe officij altaria p̄dicta intelligūtur. facit. c. ij. de conceſ. p̄ben. Secus ſi nō dantur in titulū' qꝛ beneficium non dicuntur proprie.

4 ¶ A q̄ dꝫ dari bn̄ficium eccl'iaſticū. Rn̄. ꝙ regul'r p ordinariū niſi ex ſpeciali ſtatuto vel conſuetudine ad alium pertineat. vt. j. dicam.

5 ¶ Utrū caplꝫ ſede vacante poſſit conferre. Rn̄. quod nō illa bn̄ficia q̄ ad epi collationē ptinēt Sꝫ bn̄ pōt ꝯferre illa q̄ ad epꝫ ⁊ ipꝫ capl'm cōiter ptinēt. Similiter alia bn̄ficia pōt cōferre qn̄ ep̄s ē ſuſpēſ⁹ a collatōe bn̄ficioꝝ etiā ſi epiſcopus hēret intereſſe in tali collatione tanꝙ prelatus. ⁊ idē pōt ep̄s qn̄ capitulū eſſet excōicatū. ſeu maior pars maiori excōicatiōe vl' ſuſpēſuꝫ. c. ſi ad epꝫ. ne ſede vacā. li. vj. Si ṽo ptinet ad epꝫ collatio cū cōſilio capituli. vl' aſſēſu nō poſſet caplꝫ intromittere niſi ſuſpenſus eſſet in mora. petēde relaxationis. Si ṽo capl'm vel alius de conſuetudine vel ſtatuto deberet conferre de conſilio epi: defuncto ep̄o vel in remotis agente. ita ꝙ in breui eius p̄ſentia nō poſſit haberi. non propterea debet differri collatio. vt in. d. c. ſi ad epiſcopuꝫ.

¶ Quid de bn̄ficijs vacātib⁹ in curia. 6 Rn̄. ꝙ oia bn̄ficia: dignitates ⁊ pſonatus vacātes i curia romana nō poſſūt cōferri niſi p papā. Siliter bn̄ficia dignitates vel pſonatus curialiū vl' excedētiū ſeu redeūtiū. de curia ſi decedūt in locis vicinis curie. ad duas dietas legales. q̄ faciūt. xx. miliaria p die. l. j. ff. ſi quis cau. ⁊ nota. gl. in. c. p̄ſeſēti. de p̄bē. lib. vj. Unde ſi diſtarēt per. lxj. miliare non includerēt. ff. de ver. ſig. l. iij. limita niſi p̄dicti morarent̄ i loco proprij domicilij: vl' pprie dom⁹: qꝛ tūc nō reſeruatur pape niſi eſſet talis curialis q̄ lꝫ haberet ibi ppriū domiciliū tn̄ ibi morabatur ſolū pp̄ter curiā: qꝛ tūc reſeruantur. Similiter reſeruat̄ qn̄ ē curialis qui moritur in loco vnde recedit curia: vl' in itinere dum curiā ſeq̄retur quātūcūꝙ vbi decedit ſit remotus ab ipſa curia. Uerū ē ꝙ poſt mēſem ſi non fuerint collata bn̄ficia p̄dictoꝝ ꝯferre poſſūt illi ad quos ptinet eoꝝ collatio p ſeipſos tm̄ vl' ipſis agētibus in remotis p ſuos vicarios gn̄ales: q̄bus id cō miſſum fuerit in eoꝝ dioceſis exiſtētia niſi eſſēt parochiales eccl'ie: ⁊ vacarēt ſede apoſtolica vacante. vel ſi anteꝙ papa ea cōferret mortuus ē. hec notantur in. c. licet. el. j. c. ſtatutū. c. p̄ſenti. ⁊. c. ſi. ap̄lica. de p̄bē. li. vj. Aduerte etiā circa hec ad regulas cācellarie ⁊ reſeruatiōes qui faciunt communiter pontifices in ſua creatione. qꝛ non ſemp er ſe hn̄t vno modo. Jō non pono hec.

¶ Quid de preſētatis a patronis ſede 7 vacante. Rn̄. ꝙ capitulum pōt eos admittere ⁊ inſtituere in bn̄ficijs licet ad epiſcopum ſi viueret pertinuiſſet. c. ⁊ ſi capitulum. de inſti. lib. vj.

¶ Quid ſi ep̄s conferat bn̄ficium ab- 8 ſenti. Rn̄. ꝙ licet nō fiat ſuū donec conſentiat tamē ep̄s nō poterit alteri ꝯferre donec ille recuſet: nec valet collatio ſi conferat niſi ep̄s aſſignaſſet terminum competentem cōſentiendi infra qd̄ non. conſentit. ſi tn̄ poſt terminū iterū cōſentire anteꝙ alteri eſſet collatū valeret. c. ſi tibi abſēti. de prebē. lib. vj.

ytrum

9 ¶Utrū epſ vel alius cui mādabatur de bñficio ꝓuideri paupi clerico teneaꝛ iterū ꝓuidere ſi ille clericꝰ aliud ē cōſecutꝰ. Rñ. ꝙ nō.c.ſi paup ꝺ prebē.li.vj.

10 ¶Utrū epſ teneaꝛ ordinatis p ipſū ꝓuidere de bñficio. Rñ.ꝙ ſic ſi ē i ſacris ordinatꝰ. c.cū ſꝫ.de prebē. Idē qñ cōmiſit ꝙ ordineꝛ p aliū. c. ſi epſ.de prebē.li.vj. Et hoc verū niſi habeat ſuā vl paternā hereditatē vnde poſſit ſuſtētari ſm gloſ.in.d.c.ſi epiſcopus.

11 ¶Utrū promittēs alicui prouidere de beneficio eccleſiaſtico non vacante: vel qualitercūqꝫ promittat cum potuerit teneatur. Rñ.ꝙ non qꝛ talis promiſſio eſt nulla.cap.deteſtanda. de conceſſio. preben.lib.vj.

12 ¶Utrū recipiens bñficiū eccleſiaſticū de manu laici cadat in aliquā penam. Rñ.Jnn.in.c.qſqs. de elec. ꝙ ſic qꝛ eſt intelligibilis ipſo iure de iu.pro.preterea tñ epſ poſſet cū eo diſpenſare ſm eundem.ar.c.nuper.de ſen.ex.

13 ¶Utrū quis poſſit renūciare ſuo beneficio vt aliꝗ ꝓuideatur.Rñ.pau.i.c.dilecto.de ꝓben.ꝙ ſic dūmodo in actu. renūciatiōis nō deducat i pactū. ſꝫ ipām renūciationē faciat pure ⁊ libere alias eſſet ſimoniacū.vt vult glo. in. d. c.dilecto.⁊ gl.in.c.ex parte.el.j.de offi.dele. Si tñ in animo gereret vt alterꝰ cōcederet. nō eſſet ſimonia: dummodo pactū non faciat licet peccet vt eſt clara.gloſ. in.c.ordinationes j. q.j.

14 ¶Cui pōt dari beneficium eccleſiaſticū.Rñ.ꝙ ſolis clericis non cōiugatis ⁊ habentibus etatē debitam. ⁊ q̄ ſit etas debita.vide.j.Etas.⁊ quis ordo requiratur vide.j.clericus vij.§.v.

15 ¶Utrū clericus cōiugatꝰ poſſit hr̄e beneficia eccleſiaſtica. Rñ. pau.i.c. ſane. de cle.coniu.ꝙ non.Sꝫ nec etiā adminiſtrationes eccleſiaſticas.Et per hoc puto ꝙ non poſſit eſſe vicariꝰ epi. ꝙ tenēt doc.in.c.vno.e.tit.lib.vj.⁊ in.c.Joā.Itē pau.eo.ti.tenēt ꝙ nec etiā poteſt diſpēſari cū eis vt habeāt beneficiū ſimplex licꝫ aliꝗ ꝯtrū teneāt.⁊ pōt ſaluari dictū eorū.vt valeat diſpēſatio ſi fiat a papa. ⁊ pau.itelligat nō valere ſi fiat ab inferioribus pape.

¶Utrū filius ſacerdotis poſſit obtinere bñficiū in eccleſia patris. Rñ. qđ ſic ſi alias eſt legitimꝰ.c.ad hec.de fi.preſby. dūmodo nō ad illas dignitates vel prebēdas quas imediate pater eiꝰ habuit ꝓmoueat.c.conſtitutus de fi. preſby.Et noie filiorū in hoc veniūt etiā nepotes de iure i hereditate ſuccedētes. vt ſūt p rectā lineā deſcēdētes nepotes ar.inſti.de hr̄.qlī.⁊ di.§.ſui ſm hoſti. et bar.i.c.ad extirpādas de fi.pſby.Secꝰ in collateralibꝰ in qbus ſucceſſio locuꝫ nō hꝫ ar. de offi.dele.c. ex parte. Itē ſꝫ hoſt.nepos pōt poni imediate in eccl'ia ꝗuis auus eiꝰ habuit patre eiꝰ viuēte: ſꝫ pr̄e mortuo nō pōt:qꝛ ceſſat rō in pmo caſu ſucceſſionis:ſed nō in ſcđo. Itē aduerte qđ ſi pater habuit perſonatū immediate nō poterit filius in eadē eccleſia:hr̄e vicariā vt in.c.michael de.fi. preſby.vel ꝯtrio.ſi pater habuit vicariam perpetuam filius immediate nō poterit habere perſonatum: vt in.c.cōſtitutus de fi.preſby. 16

17 ¶Quis pōt diſpenſare cū illegitimis vt obtineāt beneficium eccleſiaſticum Rñ qđ epſ in beneficio ſimplici cui nō iminet cura animarū vt in.c.is qui.de fi. preſby.li.vj.nec diſtinguo ſꝫ gl.ibidem an ſit ſpurꝰ adulterinus.vl naturalis lꝫ q̄ ad ſucceſſiones diſtinguanꝛ ⁊.i. difficultate diſpēſandi.i aliꝗ aūt ſolꝰ papa

18 ¶Sed nunquid poterit epſ diſpenſare cum talibꝰ in pſonatu vel dignitate ſine cura Rñ.gl.in.d.c.is q̄ qđ non ſed ſolus papa.et eā ſequūtur cōiter doct. etiam ſi efficeretur religioſus.

19 ¶Utrū epſ poſſit cū predictis diſpēſare in canonicatu eccleſie cathedralis. Rñ.ſm Archi.in.d.c.is q̄.qđ ſic ex quo nō inuenitur ꝓhibitū. Et cū eo concordat Ge.in.d.c.is qui.lꝫ Jo.mo. ⁊. aliꝗ teneant qđ non pōt.Quod nō placet.

20 ¶Utrū epiſcopus cum predictis poſſit diſpenſare in rectoria.Rñ.qđ ſic in omni beneficio dummodo non in nomen dignitatis vel perſonatus.vel ha

beat curaȝ aiaꝝ.Et hoc tene lȝ q̄daȝ te meant ↄ͂riū vt no.Ge.in.d.c.is q̄.Et rō potiſſima eſt qꝛ ptās diſpēſandi conceſſa alicui:cuiꝰ effectꝰ nō in ipm ſȝ in aliū deriuat̄ dȝ late iterp̄tari.vt uo.Joa.an l.c.fi.de ver.ſig.⁊ ſē.Jo.de imo.⁊ gemi. in.d.c.is qui.Et maxie qn̄ interpretatio fit ↄ͂ ipȝ cōcedētē iuxta.no.de pui.l.c.qꝛ circa.Et iō iura q̄vident̄ ↄ͂ria intellige ⁊ limita qđ loquūtur in diſpēſatiōe alicui cōceſſa cuius effectus in ipſum deriuatur que ſtricte interpretanda eſt. Quod nota.

21 ¶Quid ſi bn̄ficiū ſimplex habeat curā animaꝝ annexā.nūquid eps poterit diſpenſare cū predictis.Rn̄ ſ͡ȝ Archi.in.d. c.is q̄ qđ ſic.qꝛ talis nō dr̄ hr̄e curā animaꝝ.vt ꝓbat tex.in.c.ſup eo.de prebē. li.vj.Nā vt ibi pȝ pōt q̄s hr̄e prebēdā ⁊ dignitatē:cui annexa eſt parochialis eccl̄ia.⁊ tn̄ nō poſſet quis hr̄e ſimul dignitatē ⁊ eccl̄iaȝ curatā.c.de multa.de prebē.Lapꝰ abbas limitat hoc.verū qn̄ eccl̄ia curata hȝ vicarium aliuȝ ab iſto. alr̄s nō.aliȷ̄ doc.idiſtincte tenēt qđ nullo mō eps pōt diſpēſare.vide Gemi.in d.c.is q̄. mihi placet prima.opi.cū predicta limitatione domini lapi.

22 ¶Pone qđ in eccl̄ia eſt ſtatutū iuratū ⁊ p papā approbatū ꝙ nullus illegitimꝰ ibi ꝓmoueat̄ an eps poſſit diſpēſare.Rn̄.Jo.mo.⁊ ſequit̄ ge.i.d.c.is q̄.qđ nō.ex quo tale ſtatutū eſt iuratū vel cōfirmatū. Secꝰ eſſet ſi ſolū eſſet ſtatutū non iuratū vel cōfirmatū.qꝛ tūc poſſet eps diſpēſare ↄ͂ ꝓpriū ſtatutum.iuxta no.de elec.c. ſed canū.lib.vj.Limita p̄dicta oia qđ eps pōt diſpēſare cū illegitimo i bn̄ficio ſimplici.verꝝ niſi aliđ inpedimētū canoni cū obſtet ꝙ̄ illegitimitas ⁊ ſup q̄ eps non poſſit diſpenſare vt in.d.c.is qui.

22 ¶Utrū diſpenſatus vt ꝓmoueatur ad ordines ſacros p papā.per hoc videatur talis illegitimꝰ diſpenſatꝰ vt poſſit obtinere bn̄ficiū cū cura.Rn̄.ꝙ non qꝛ diſpēſatio nō trahit̄ ad cōſecutiua eiꝰ ſup q̄ diſpēſat̄ qn̄ diſpenſatio imp̄mit effectū validū ſup actu in q̄ diſpēſatur abſq̧ eo ꝙ extendatur ad illud conſecutiuū ſ͡m Gemi.in dicto.c.is qui.

¶Utrū p̄fatus illegitimus diſpēſatꝰ vt poſſit obtinere bn̄ficiū. eccleſiaſticū poſſit poſt p̄mū poſt ea aliud obtinere ꝟtute diſpēſatiōis.Rn̄.Ge.i.d.c. is q̄ ꝙ paulus hoc diſtinguit ꝙ aut diſpēſatio fuit facta ſup certo bn̄ficio. ⁊ tunc ſi fuit in culpa illđ nō hēret.ſic aliud non poterit hēre.Si ꝑo nō fuit i culpa:vel diſpenſatio ſup incerto bn̄ficio fuit. ſic poterit poſt primū aliđ hēre.Et plȝ mihi lȝ Ge.ibi videat̄ tenere opi. do. Lapi.qui aliter diſtinguit.Sed mihi non plȝ.Uide eum ibi ſi placet. 24

¶Utrū p̄fatꝰ diſpēſatꝰ vt poſſit habere bn̄ficiū curatū poſſit p hoc obtinere dignitatem. Rn̄ Ge.in.c.fi. de fi.preſ.ꝙ nō qꝛ iſta ponuntur vt diuerſa in.d.c. fi.ergo vno conceſſo non veniet aliud Unde in diſpenſatiōe nō ꝓcedit argumētū a maiori nec a ſili vt ibi no.Ge. 25

¶Utrū illegitimꝰ vel irregularis diſpēſatꝰ i ordine ⁊ bn̄ficio atq̧ ꝓmotus poſſit poſtea impetrare diſpenſationeȝ ſuper pluralitate nō facta mētione de defecta illegitimitatis vel irregularitatis.Rn̄.ſ͡m Gemi in.d.c.fi.ꝙ non.tex. eſt in.d.c.fi. 26

¶Utrū eps poſſit diſpenſare cum predictis illegitimis vt poſſint plura beneficia ſimplicia retinere ſimul.Rn̄. Ge. vbi.ſ̄.ꝙ nō facit.c.is cui primo.Rn̄.de p̄bē.li.vi.vbi qn̄ cōcedit̄ alicui vt poſſit benefiiciū alteri cōferre intelligitur de vno non de pluribus. 27

¶Utrum eps poſſit diſpenſare cum illegitimis vt habeāt ſimplex beneficiū ſeu p̄bēdaȝ in eccleſijs ſuoꝝ patrum q̄ ſunt ſacerdotes.Rn̄.ꝙ non ipſis viuētibus.c.cum decorē.de fi.preſ.Multominus in canonicatu.c.cū ad abolendam.de.fi.p̄ſby.Sed ipſis mortuis ſic dummodo non diſpenſet ſuper beneficio ſeu prebenda quam eius pater tenebat imediate.secꝰ ſi mediate.Gofre. tn̄ tenet ꝙ nūq̄ canonicatū in eadē eccleſia poterit hēre.ex diſpēſatione epi. Sȝ cōtrariū credo verius.vt no.in.d.c. 28

29 ¶ Pone papa diſpenſauit cuz illigiti-
mo. vt poſſit pmoueri ad bñficiū etiā
curā habēs nunqd p iſtā diſpēſationē
poterit pmoueri ad bñficiū cui pficiē-
dus eſt p electionē eligēd⁹. Rñ. ſm Ge.
in. d.c.is q. q ſic. qm qñ viciū tolliť ex
toto vt in caſu pdicto pōt eligi vt in.c.
cū vitomenſe. de elec. etiā ſi eſſet dubiū
an verba diſpenſationis tollant ex to
to vicium. ⁊ hoc tene. licet aliȷ dicant q
non poteſt eligi.
30 ¶ Infra qd tps dz bñficiū vacās cōce
di. Rñ. q. in cathedrali ⁊ regulari eccle
ſia vacāte plato infra tres mēſes elige
re teneť. c. ne p defectu de ele. niſi eēnt
pulegiati vt minores. Alia aūt bñficia
eccleſiaſtica infra ſex mēſes. c. nulla de
cōceſ. pbē. Alias colatio ſeu puiſio de
uolaiť ad eū q primo preeſſe dignoſciť
niſi in caſu in quo puiſio ptinet ad ca-
pitulū deuoluiť ad epm. ⁊ ecōtrario. et
poſt ad metropolitanum ⁊ poſt ad pa
pam. hoc eſt verū niſi legitimo impe-
dimento eſſent impediti ⁊ incipit cur-
rere dictū tps a die ſciētie nō vacatio-
nis. c. qz diuerſitatē de cōceſ. pbē. Et in-
telligiť legitimū impedimētū peregri-
natio vel ſuſpēſio etiā ex culpa niſi eēt
in mora petende abſolutiōis. d.c. qz di
uerſitatē. et ſi bñficia ptinerēt ad regu
lares exēptos epi puidebūt nō obſtā-
te exēptiōe cle. quia regulares. de ſup.
neg. prela.
31 ¶ Utrū prefatū tps habeat locū in ha
bēte inſtituere pñtatū p patronū. Rñ.
dñi de rota tenent qd nō. qz. d.c. nulla
nō extēdiť ad eū q hz inſtituere. ſed ad
eū qui habet conferre.
32 ¶ Utrū liceat alicui ſibi pcurare bene
ficiū. Rñ. Tho. ⁊ ray. qd beneficium cū
cura animarūz nō licet. qz idonee non
pōt adminiſtrare ſine gra ſeu charita
te. quam nullus ſe habere ſcire poteſt.
Sec⁹ eſſet de aliȷs bñficiȷs. qz poſſunt
pcurari. aug. de ancho. li. de poteſtate
pape. ⁊ z generaľr nō poſſe ſine pctō. qd
verū credo qñ principaliter pcurat. vt
habeat beneficiū. ſecus qñ principa-
liter procuraret vt poſſet prodeſſe.

¶ Utrū occupās bñficiū viuētis ſciē- 33
ter faciēs ſe inſtitui ſit ifamis. Rñ: pa. i.
c. i. de cōceſ. prebē. q ſic. iȷ. q. ȷ. audiui-
mus ⁊ ſol⁹ papa diſpēſat cū eo: ſicut cū
illo q viuēte vx ore aliā accepit vt in.c.
ſi. de eo q dux. i vx. quā pol. p adul. ex q
concludit pa. ibidē q lz cū vacaret fece
rit ſe inſtitui vel ſibi cōferri a papa nō
habita mentiōe de occupatione poſtea
nō valet: ⁊ eſt ſubrepticia: qz nō ſic faci
liter obtinuiſſet facit. c. poſtulaſti. de re
ſcri. Similiter dicit de eis qui de facto
occupant vel per brachiū ſeculare ſe in
vacātib⁹ bñficiȷs intrudūt ſi nō faciūt
mētionē in impetratiōe de tali occupa
tiōe: qz omne id ex quo nō ita faciliter
obtinereť tacitā inducit ſurreptionem
per. d.c. poſtulaſti cum ſi.
¶ Quod bñficia pōt qs habere. Rñ. ſz 34
pau. in. c. cōquerēte. de cle. nō reſi. q ha
bēs beneficiū qtūcūq ſimplex qd p ſe
ſufficit ad vitā beneficiati nō pōt aliđ
tenere ſine peccato mortali ſm gl. in. c.
dudū el. ȷ. de elec. glo. pe. quod limitat
idē pau. ſi ppter ſe ſolū hz ſecus vero
ſi collata ſibi eſſent nō rōne ſui. ſz pro-
pter vtilitatē beneficiorū. vt. qz eſt hō
induſtrioſus ⁊ bone conſcientie vt no.
in. c. cum iam dudum. de preben.
¶ Utrū habēs plura qñ vnū ſufficiť ex- 35
cuſetur per diſpēſationē. Rñ. gl. pdicta
q ſic. ſz pau. i. c. dudū. dicit q hz p indu
bitato q non ſit tutus quo ad eccleſiā
triumphantē: etiam diſpēſatus per pa
pam quando diſpēſatus eſt ppter ſe ⁊
ad ſuā vtilitatē: quia in hoc caſu nō ſo
lū alterať iuris poſitiui diſpoſitio: ſed
etiā xpi patrimoniū iniuſte diſpergiť.
cū ergo papa nō poſſit ſine cā aliena-
re bona eccleſie ſine graui peccato: vt
dicit archi. xȷ. q. ȷ. non licet pape. er-
go multominus poteſt dare licentiam
alteri ipſum diſpergēdi vt in. c. nuper.
de reſti. ſpo. poſt diſt ⁊ ſic conuinciť ra
tio inno. in. c. cū ad monaſteriū de ſta.
mona. qz hic non ſolū violatur ius po
ſitiuum ſed potius diuinū. hoc idem tz
hoſt. in. d.c. dubiū quē ſequiť Jo. an di
cit etiā tho. in. ix. quoli. q. v. q habere

plures p̄bendas abſolute cõſiderãdũ
eſt q̇d de ſe inordinatũ vtpote qꝛ quis
nõ poteſt in diuerſis eccleſijs deſerui=
re quib⁹ quaſi ꝑ ſtipẽdio p̄bende ſunt
ordinate vt miniſtrantib⁹ in eis dent.
Eſt etiã diminutio diuini cult⁹: vnde
vn⁹ loco pluriũ cõſtituit. Eſt etiã ineq̄=
litas vñ vn⁹ hꝫ multa bñficia: ⁊ ali⁹ nõ
põt habere vnũ. Continet ⁊ aliqñ de=
fraudationẽ volũtatũ teſtatorũ qui vt
certus numerus ſeruientiũ deputaret
talia cõtulerũt. ⁊ multa alia. ⁊ niſi ali=
qua circunſtantia ſuperueniat q̄ remo
ueat totaliter inordinationẽ ei⁹ nunq̃
erit ſine peccato: ſicut nec homicidium
põt fieri etiã cũ diſpẽſatiõe niſi habeat
circũſtantiã q̄ remoueat eius inordi=
nationẽ. Aduerte tñ ſꝫ Go ffre. ꝙ ẽtri
plex circũſtãtia que põt remouere talẽ
inordinationẽ ita ꝙ diſpenſatio ſit legi
tima ⁊ tutus diſpenſatus. ¶ Prima ne=
ceſſitas puta qꝛ plures non inueniunt
idonei. ¶ Secũda vtilitas eccleſiarũ ⁊
eoꝝ quib⁹ p̄ſunt. ¶ Tertia p̄rogatiua
meritoꝝ. Nec vꝫ ꝯſuetudo ſm pa. d. c.
dudũ. ⁊ iura ſine gl. q̄ dicũt valere itel=
lige ꝑ neceſſitate vel vtilitate bñficioꝝ
vel p̄rogatiua meritoꝝ puta qꝛ pl⁹ va
let abſens q̃ ali⁹ pñs vel ꝑ potẽtia re
tinẽdi plura bñeficia ſimplicia. ſꝫ nõ vt
fruct⁹ lucrifaciat ſibi ad vtilitatẽ p̄ua
tam. vel ad augẽdũ patrimoniũ. vel vt
lautius viuat vel vt facilius ad ep̄atũ
vel maiorẽ dignitatẽ poſſit aſcendere:
qꝛ cũ tali intentiõe etiã vnũ beneficiuꝫ
habere de ſe eſt inordinatũ. qꝛ eſt ꝯtra
omnem rõnẽ vt in. c. rõ nulla. cũ ibi no
tatis de preben. ⁊ cõtra officiũ pietatis
xvj. q. j. c. fin. vide etiaꝫ de hoc. ĩ. cleri=
cus. ij. iij.

36 ¶ Utrũ habens bñficiũ cũ cura ſi reci
piat. ſm cũ cura ipſo iure ſit priuatus
primo. Rñ. ꝙ ſic ſtatim adepta pacifica
poſſeſſiõe. c. de multa de p̄bẽ. vel qñ ꝑ
eũ ſtetit quomin⁹ haberet. c. licet. el. ij.
de p̄bẽ. li. vj. Et niſi primũ reſigent in
manu ordinarij vel cui cõpetit ipſo iu=
re eſt priuatus etiã ſecũdo. ⁊ inhabilis
ad quodcũq; beneficiũ ⁊ etiã ordines
ſacros ⁊ ad papã pertinet diſpenſatio
ꝑ extraua. Jo. xxij. que incipit. Execra
bilis. Et ideo nõ poterit abſoluere ſub
ditos rõne primi beneficij. Fallit hoc ĩ
vij. caſibus. ¶ Pmus qñ ſm annectit
primo. c. ſuper eo. de preben. lib. vj.
¶ Scõs caſus qñ expẽdit de bonis ꝑ=
prijs in vtilitatẽ primi beneficij: ⁊ ipſuꝫ
retinet donec ſit ſibi ſatiſfactũ ſm An.
de bu. ꝑ. c. q̇cũq;. xij. q. iiij. Et ſufficit ꝙ
talis expẽſa ſit vtiliter cepta: lꝫ poſtea
a caſu ſit totũ ꝑditũ ſm Jo. an. in. c. ex
ꝑte. de cõſti. puta qꝛ domũ factã ignis
poſtea cõbuſſit.
¶ Tertius caſus quando acceptat ca
lore iracũdie ſm Jo. an. de li. ⁊. d. Ant.
et facit glo. in. c. ex literis. de diuor. que
vult ꝙ confeſſio ex iracundia facta nõ
preiudicet.
¶ Quartus caſus qñ acceptat ad tp̄s.
puta donec aliter fuerit bñeficio proui
ſuꝫ ſꝫ Pe. de anc i. c. j. de cõſue. libr. vj.
Quintus caſus qñ commutauit vnuꝫ
bñficiũ in aliud habẽs alia bñficia cu
rata: dũmodo poſſeſſionẽ ipſi⁹ bñficij
in qd̄ cõmutauit. ſed ſi adept⁹ ẽ ipſaꝫ
poſſeſſionẽ vltimi vacãt prima oĩa que
ex diſpenſatione tenebat non fuerit
natus. tex. eſt in cle. ſi. plures. de prebẽ.
Sextus caſus qñ per diſpenſationẽ vt
in. d. c. dudum. Septimus caſus in ep̄a
tu qui nõ vacant priora beneficia. niſi
poſt cõſecrationẽ ſm gl. in. d. c. de mul
ta. ⁊ Jmo. in cle. gratie de reſcri. Jdem
dic de quocunq; alio beneficio eccleſia
ſtico ꝙ quis nõ poteſt cum alio tenere
niſi diſpenſetur cum eo ⁊ quis poſſit di
ſpenſare. ĩ. dicam. §. xxxviij.

¶ Utrũ habẽs bñficiũ in comendã te 37
neat ſeruare eccleſiã ĩ ſtatu ſuo. Rñ. pa.
ĩ. c. de monachis de p̄bẽ. ꝙ ſic. nec põt
aliquid de ſtatu eccleſie minuere ſed
de ſupfluo põt ſibi ꝑuidere alias non.

¶ Quis põt diſpenſare vt q̇s habeat 38
plura bñficia legitima cã interuenien=
te. Rñ. ꝙ ĩ plurib⁹ ſimplicib⁹ vel ĩ vno
cura. et alio ſimplici põt ep̄s diſpenſa
re vt ĩ diuerſis eccleſijs habeat. ſꝫ in
vna eccleſia poteſt ſi ſunt ſimplicia. ſꝫ

gl.i.c.literas vr̃as.de cõceſ.pre.Jo.an. dicit verũ ſi ſunt difformia. vñ dicit ꝙ põt diſpẽſare.vt q̃s habeat dignitatẽ ꝛ canonicatũ in eadẽ eccleſia facit.c.j. cũ gl.de cõſue.lib.vj.Fede.conſi. cxv. tẽ ꝙ põt diſpenſare eps vt q̃s habeat canonicatũ ꝛ altare ſeu bñficiũ alicu⁹ capelle.in eadẽ eccleſia.Et hoc ſequit̃. Pa.in.d.c.literas.In duob⁹ aũt cõformib⁹ non põt.puta vt q̃s habeat duos canonicat⁹ in eadẽ eccl'ia.Et dicit. Pa. vbi.ſ.ꝙ hoc ſequunt̃ cõiter doct.Et iõ duo altaria in eadẽ eccleſia nõ poſſunt in titulũ haberi ex diſpẽſatiõe epi ſm Guil.de montelau. Et videt̃ ſequi. Ge. vbi.ſ.ꝛ placet q꜡ altaria q̃ dant̃ in titulũ ꝑpetuũ dicũtur bñficia ſm gl. i cle.j. de deci.Et ſequit̃ Ge.in.c.j.de cõſue.li. vj.Altaria vero q̃ nõ dant̃ i titulũ bene poſſunt haberi ex diſpẽſatione epi. In ꝑſonatib⁹ ꝟo vel dignitatib⁹.vel adminiſtrationib⁹:aut officijs ꝑpetuis quocũcꝫ noie cenſeant̃ nõ põt niſi ſol⁹ Papa diſpẽſare,vt in.d.c.j.ſ.in eadẽ eccleſia.vel in diuerſis.vt in.c. de multa. de prebẽ.licet tex. videat̃ ſolũ de eadẽ eccleſia ꝓhibere. Sed doc.in dictis.c. dicũt etiã locũ habere in diuerſis.ſ.eccleſijs.ꝑ.c.quia nõnulli.de cle. nõ reſi. qꝺ nõ licet. Inno. dicat cõtrarium.in. d.c. de multa.ſ. ꝙ eps põt diſpẽſare in pluribus eccleſijs dũmodo curam animarum non habeant.

39 ¶Quid fiendũ de fructibus bñficiorũ vide.j.cleric⁹.iij.q.xiij. per totum.

40 ¶Utrũ fructus beneficij vacantis ſint ſeruãdi ſucceſſori. Rñ.ꝙ ſic vel in vtilitatẽ eccleſie expendendi. alias cõtrafacientes ſi ſunt capitula: cõuẽtus: collegia vel ſingulares ꝑſone in cathedralibus eccleſijs ꝛ regularib⁹,vel collegiatis ſunt ſuſpẽſi ipſo facto ab officio et beneficio.donec plene reſtituerint q̃dq̃d ꝑceperint nõ obſtãtib⁹ priuilegijs: vel cõſuetudinib⁹ vel ſtatutis etiã iuramẽto vel ſedis apoſtolice autoritate firmatis.c.quia ſepe.de elec. lib.vj.

14 ¶Quid de prelatis q̃ bona eccleſiarũ dignitatũ prioratuũ ꝛ ꝑſonatuũ vacãtiũ ſibi ſubiectaꝝ vel q̃ ꝑtinẽt ad eorũ cuſtodiã occupãt.Rñ.ꝙ niſi ſpeciali puilegio.vel conſuetudine ꝑſcripta: vel alia rõnabili cã hoc faciũt epi ꝛ ſupiores ſunt ſuſpẽſi ab ingreſſu eccl'ie.ꝛ alij ab officijs ꝛ beneficijs donec ſatiſfecerint.Idẽ dic de alijs ꝑſonis eccleſiaſticis ad quoꝝ collationẽ ꝑſentationẽ ſeu cuſtodiã pertinẽt dignitates.perſonatus prioratus vel eccleſie vacantes. vt in.c.preſenti.de offi.ordi.lib.vj. Et hec prohibitio loquit̃ de bonis aliaꝝ eccleſiarũ ab his de quibus.ſ.in.§. precedẽti.ꝛ in.d.c.quia ſepe.

¶Utrũ fructus bñficioꝝ poſſint locari.vide.ſ. Alienatio.in prin.ꝛ.§. xviij. 42

¶Quid de diſtributionibus quotidianis vide.j.clericis.xiij.§.iij. 43

¶Quid de iniuſte poſſidẽtib⁹ beneficia eccl'iaſtica.Rñ. qꝺ reſignare tenent̃ in manu illi⁹ q̃ põt accipe reſignationẽ vel ſi eſſet i articulo mortis alicui alteri recipiẽti eã noie illi⁹ cui eſt faciẽda ſm Inno.ꝛ etiã tenet̃ fruct⁹ ꝑceptos reſtituere.ꝺ renũ.c.poſt trãſlationẽ.§.ruſ⁹ Et dicit.Archi.qꝺ ſi aliq̃s minus canonice obtinet bñficiũ.ſ.ſimoniace: vel ꝑ fraudẽ:aut ſurreptionẽ aliquã ī ꝑpetuũ nõ preſcribit.c.poſtulaſti. de cle.ex. mi. Uerũ eſt qꝺ dicit hoc qꝺ vite neceſſaria ſtricte poterit retinere de cõſilio cõfeſſoris ita.qꝺ ſolum nõ egeat ꝛ alios fructus in eccl'ie vtilitatẽ ꝯuertat.q꜡ reſtituere tenet̃.c.dilecto de ꝓbẽ. aliter non põt abſolui niſi obtineat diſpẽſationẽ ab eo q̃ põt:nec in futuro aie tenẽtur ei ſubditi obedire:vel ſoluere aliquid q̃ñ ſciũt ꝑ certo nec põt eoſdẽ ſubditos abſoluere:vel ligare:de quo tamẽ dic.ꝛ limita:vt.j.Confeſſio quarto.§.xij. 44

¶Utrũ fili⁹ priuet̃ bñficio eccleſiaſtico ꝓpter crimẽ leſe maieſtatꝭ ꝯmiſſum a patre.Rñ.gl.i.c.ſatis puerſuz.lvj.di. qꝺ nõ. Itẽ dicit nec propter crimẽ leſe maieſtatis diuine. vt puta q꜡ heretic⁹ vel ſciſmaticus.c. quicũcꝫ de here. lib. vj.de ſciſma.c.vnico.lib.vj.vbi licet ꝓhibeant admittit ad beneficia eccleſiaſtica talium filij tamẽ non dicit̃ qꝺ

habitis priuentur. quod no.

Bigamia eſt triplex ſm glo. eo. tit.c.j. ¶Pria dicitur vera. ¶Secunda ſimilitudinaria. ¶Tertia interpretatiua.

☞ De bigamia ⁊ ad quos ordines impediat pmoueri: ⁊ an impediat quem eſſe monachũ.not.Bal.in.l.q̃ ſub ,preteɼtu.vſi.hic cadit quedam q̃ſtio.C. de ſa.ſan.ec.not.Firmanus in ſuo trac.de epo.ij.ti.⁊ idẽ Bal.in aũt.habita.ad fi. vſi.idẽ dico de clerico.C.ne fi. p patre. not.ꝙ non põt eſſe rector vniuerſitatis ſcholariũ.⁊ caret bigamus oi priuilegio clericali diciturqꝫ ſecularis ⁊ de foro ſeculari vt no.Spe.tit.de cleri.cõiuga.verſi.bigami autem.

1 ¶Quot modis cõtrahit̃ bigamia vera Rñ. ſm Ric.in.iiij.di.xxvij.ar.iiij.q.j.et gl. vbi.ſ. vno modo qñ habuit plures legitimas vxores.xxvj.diſt.acutiꝰ et.c. ſeq.Intellige ſi ambas cognouit.alias ſecus ar.in.c.debitum de biga.

2 ¶Quot modis cõtrahit̃ bigamia interpretatiua.Rñ.ꝙ ſm glo.in.d.c.j.ꝙ duobus modis.¶Primus quãdo cõtraxit cum corrupta.xxxiij.di.maritum.⁊.q.a nobis.eo. ti. Intellige ſi cognouit eam alias nõ.d.c.debitũ.¶Scđs qñ reddit debitũ vxori adultere.xxxiij.di.c. ſi cuius.⁊.ſeq. etiã ſi ad p̃ceptũ eccleſie reddere ſm cõmuniorẽ opi.⁊ etiã ſi ignorabat eaꝫ adulteratã ſm Pan.in.c. ſi vir. de adulte.allegat de biga.c. ij.

3 ¶Sed nunq̃d accipiens virginẽ quaꝫ nõ cognouit:⁊ ea mortua.accipit ſcđaꝫ virginem quam cognoſcit vel a contrario primam cognouit. ſed non ſecundam efficitur bigamus. Rñ. Mo. titu. eodem:ꝙ non.Similiter ſi ducit mulierem virginem ab aliquo deſponſatam ſed non cognitam premortuo ſponſo non eſt bigamus diſt. xxxiij .c.ſi.⁊.d.c. debitum.

4 ¶Quid ſi credebat virginẽ tẽpore cõſũmationis matrimonij.⁊ poſt cognouit corruptã.Rñ.ꝙ bigamꝰ eſt. xxxiiij. di.c.ſi.cuius.cũ.c.ſeq.nec excuſat error vel ignoran tia ſm.Goffr.

¶Utrũ deflorãs virginẽ ⁊ poſtea accipiẽs eã in vxorẽ ſit bigamus.Rñ.glo.et Pan.in.c.ſane.de cle. cõiu ꝙ nõ.⁊ licet Mo.vbi.ſ.dicat ꝙ celebrior opi.teneat cõtrariũ ego credo veriorẽ opi. qđ non ſit bigamus qꝛ lꝫ aut.:quđ opo. opi. .§.j.velit ꝙ vxorem habuerit virginem tamẽ ſi attendamus ad veritatẽ q̃ opi. p̃ferẽda eſt.c.nup a nobis de biga. viij. di.veritate.lxxxj.di.quicũqꝫ. et q̃ fi. ſint le.p tuas.C.plus vale.ꝙ agi.l.j.ij.⁊.iij. non diuiſit carnẽ ſuã. Nec ob.opi.preferatur veritati ſponſa. iuuenis. iij q. vij.§.tria.ff.de offi.pretor.l.barbarius. C.de teſta.l.j.xxij.q.ij.hoies.ff. ad mace.l.iij.⁊ in.d.c.nup a nobis. qꝛ reſpondet Inno. in.d.c. nup ꝙ caſualia ſunt. Prefertur eñ aliqñ opinio veritati fauore contrahentium ⁊ odio decipiẽtiũ vt.d.l.iij.ad mace.vel fauore prolis .c. cum inter q̃ fi.ſint lég. aut teſtamentorum.d.c.l.j.vel aliqua communis opi. prefertur veritati. d.l. barbariꝰ. ⁊ in.d. c.nuper a nobis. vbi factũ attendit qđ non excedit caſum ſuum. 5

¶Quid ſi vnã vxorẽ habuit et cognouit añ baptiſmũ ⁊ aliã poſt. Rñ. qđ bigamus eſt.xxviij.q.vi.c.opꝫ.⁊.c.acutiꝰ. licet Io.cõtrariũ dixerit ⁊ male. 6

¶Quot modis cõtrahat̃ bigamia ſimilitudinaria. Rñ.ꝙ. iiij.modis. ¶Primus cũ q̃s ꝯtrahit cũ deo p votũ.ſolẽne poſtea ꝯhit matrimonium de facto: xxvij.q.j.quotquot ⁊ de bigamis.c.a nobis. ¶Scđs qñ q̃s diuerſis tẽporibus habuit plures vxores vnã de iure alterã de facto⁊ cognouit ambas.d.c.nup. ¶Tertiꝰ ſi ſimul duas habuit vxores vnam de iure alteraꝫ de facto vel ambas de facto ⁊ cognouit ambas.d.c.nuper.¶Quartus modus ſi exiſtẽs in ſacris contrahit.vt in.d.c. nuper. 7

¶Sed quis diſpẽſare poteſt cum bigamis vere.Rñ.ꝙ quidã dixerũt ꝙ nemo põt. tu dic cũ Ricar.vbi.ſ. ꝙ papa ſolꝰ põt.xxxiiij.diſtin. lector in gl. vbi luciꝰ diſpẽſauit cũ panormitano archiepõ q̃ fuit bigamꝰ. Alius inferior nõ põt etiã in minoribꝰ. no.in.c. vnico. de biga.li. 8

vj.Idez de bigamis interpretatiue. q2 ſi. in ipſis eſt defectus ſacramenti.ſicut in bigamis vere ſecundũ glo.in.d.c.j.de biga.

9 ¶ Nunquid in bigamis ſimilitudinarie poſſit ep̄s diſpẽſare. Reſpondeo ſm Pau.in.d.c.de diacono ⁊.c.ſeq.q̄ cle.vl' vo.ꝙ ſi cleric⁹ in ſacris cõtraxit cũ corrupta ſolus papa diſpenſauit.d.c.nup. Si ṽo clericus de iure cõtraxit cũ vna: puta anteꝗ̃ eſſet in ſacris ⁊ de facto cũ altera ſcʒ poſt ordinationẽ ⁊ ambas cognouit ſolus papa poterit diſpenſare. d.c.nuper. Et ſimiliter in nõ clericis q̄ iſto modo bigamiã ↄtraxerint. Quidã voluerũt reſtringere hoc verũ ſi ſciens impedimẽtũ accepit de facto eã. Sec⁹ ſi ignorabat: tñ cõiter tenetur ꝙ ſine ſciẽs ſiue ignorãs de impedimẽto ſecũdã acceperit ⁊ cognouit q2 tex.ad animũ cũ opere ſecuto attẽdit: q2 ſic in ipſis ẽ defect⁹ ſacramẽti ſicut i bigamis vere ſm gl.in.d.c.j.et in.d.c.nuper.ſm Ge.in.c.vnico de big.li.vj. Si ṽo exiſtẽs in ſacris ꝗ̃uis cõtraxerit cũ virgine nec aliã habuerit vxorẽ ante i laicali habitu vel in minoribus poterit ep̄s diſpẽſare. vt miniſtret. tex.eſt in.c.diuerſis.de cle.cõiug.⁊ in.c.j.qui cle.vel vo.cum glo.ibidem ⁊ etiã vt ꝓmoueatur ad vlteriora.c.ſane de cle.cõiu.⁊ ad d.c.nuper.qđ videt̃ contra dicit ꝙ itelligit de eo q̄ ante ſacros ordines aliaʒ habuit: ⁊ poſt in ſacris aliã accepit Ad c.ṽo.ij.q̄ cle.vel vo.dicit quod loquit̃ in illo quem non penitet vere vel eſt ſuſpitio de recidiuo ꝙ tũc niſi ingrediat̃ religionẽ nõ põt. Similiter quãdo imminet ſcandalum.vt.in.d.c.nota.

10 ¶ Utrum bigamus bigamia vera ſm primũ modũ ſit priuat⁹ priuilegio clericali. Rñ.ꝙ nõ ſed ſolum illi q̄ ſunt in minoribus ordinibus.ſed qui ſunt i ſacris bene gaudent ſm Ge.in.c.vnico. de biga. Rõ ſm eũ: q2 ille q̄ eſt in minorib⁹ taliter ↄ̃hendo põt viuere ⁊ dʒ vt laicus. Ille vero qui eſt in ſacris non põt redire ad ſeculũ vt no.de apoſta.c. tue in gl.fi.ſm Jo.de ſan. Et ideo.licet ſit priuatus habilitate ordinum.nõ tñ priuilegio clericalis. Similiter religioſus religiõis approbate gaudet.ita ꝙ talis percutiẽs eſſet excommunicatus q2 licet tex.priuet eum priuilegio clericali nõ tamẽ priuilegio monachali vel religionis ⁊ tex.in.d.c.vnico reſtringit vt loquatur de exiſtentibus in minoribus ordinibus.⁊ nõ de monachis.vel exiſtẽtibus in ſacris.⁊ hec verior ẽ opinio quam ſequunt̃ Archi.gl.in.c.quiſquis.lxxxiiij.di.Guil.gar.Jo.mo.et Jo.cal.licet Bona gratia.in.c.de biga.eo.titu.teneat ꝙ ſacerdos qui cõtraxit cũ vidua vel duo matrimonia ſucceſſiue et poſtea commiſit homicidium poterit puniri per iudicem ſecularem per d.c.vnicum.

¶ Utrũ bigamus interpretatiue ſimiliter ſit priuatus omni priuilegio ſicut bigamus vere. Rñ. Ge.vbi.ſ.ꝙ ſic. Idẽ tenet gl.in.d.c.vnico. Nec.ob.ꝙ in ſeq.§.dicam de caſu vero ad caſum fictuʒ quia in iſto interpetratiuo idẽ eſt quo ad omnẽ modum ſicut in vero quia ſic eſt in eis defectus ſacramẽti ſicut in veris bigamis.vt no.g .j.c.j.de big.⁊ patet in.c.debitum.eo.tit.vbi dixit qđ diuiſit carnem ſuam facit etiam.d.c.quiſquis.lxxxiiij.diſt. 11

¶ Utrum ſimilitudinarie bigamus ſit priuatus ſil'r priuilegio clericali. Rñ Ge.vbi.ſ.ꝙ non niſi quo ad executionẽ ordinũ.⁊ ex hoc infert idẽ Ge.ꝙ conſtitutio penalis non extendit̃ de caſu ṽo ad caſum fictũ.q̃ſi caſus fictus nõ fingit̃ idem eſſe quo ad oẽm effectum quẽ habet caſus verus ſicut eſt i ꝓpoſito vt pʒ in.c.nup a nobis de big. Intellige ergo tex.d.c.vnici.de bigamo ṽo.⁊ interpretatiue.⁊ q̄ non eſt in ſacris vel religioſus q̄ eſt nudatus omni priuilegio clericali.⁊ aſtrictus ſeculari foro et ei ſub excõicationis pena p̄cipit̃ vt non deferat tonſuram vel habitum clericalem.d.c.vnico.⁊ ſi portat peccat mortaliter.vt.j.lex.§.iij. 12

Biſextus

dr.q2 p duos dies ſtam⁹ ſup ſextũ kl'.

e iij.

Martij.⁊ no quod vigilia ſancti Ma-thie ſemper debet eſſe die immediate precedenti feſto eiuſdem niſi veniret feſtũ die lune qꝛ tunc fieret die ſabba-ti. Et ſm conſuetudinem romane ec-cleſie tpe biſextus ſecunda die fit feſtũ ſancti Mathie hec notantur in.c.queſi uit de ver.ſigni.

1 ¶ Utrũ ſuſpẽſus ꝑ annũ poſſit celebra re tempore biſextus vltima die ãni bi-ſextilis? Rñ.glo.in.d.c.queſiuit qd ſic. ſicut libertas promiſſa ſeruiẽti ꝑ annũ acquiritur ſi ſeruit.ccclxv.diebus.ff.de ſta.lib.l.cum haberes.§.ſtichus ſi here di meo.

Blaſſemia ĩportare vr̃ quã dã derogationẽ excellẽtis bonitatis alic⁹ ⁊ ꝑcipue diui ne. Quicũqꝫ ergo negat aliq̃d de deo qꝺ ſibi conuenit vel aſſerit aliq̃d de eo qꝺ ei nõ cõuenit diuine derogat bonitati. q̃ de⁹ ẽ ipſa bonitatis eſſentia ſm Dio. de di.no. Qꝺ quidẽ contingere põt vel ſm intellectũ tm̃: vel ſm intellectum ⁊ affectũ. et vtroqꝫ modo hm̃oi derogatio ſi ſit tm̃ in corde eſt blaſſemia cordis. Si ṽo ĩ ore eſt blaſſemia oris q̃ blaſſe mia oris opponitur cõfeſſionis fidei et caritati diuine. ⁊ ſi ex gñe ſuo eſt pctm̃ mortale ſemꝑ niſi q̃s aliqñ ex ſurreptio ne in verba blaſſemie procumberet ita qꝺ hoc qꝺ diceret nõ aduerteret. qꝛ tunc ſolũ venialiter peccaret nec haberet ꝓ prie rõnem blaſſemie hec ex Alex. ſecũ da ſecunde.titu.de blaſſemia.et tho. ij.ij.q.xiij.ar.j.

☞ De blaſphemia ⁊ an ſit verbũ in-iurioſum no.Bar.i.l.itẽ apud labeonẽ §.ait pretor.col.ij.ver.ſed quero vtrũ blaſſemia.ff.de iniur.et ibi Alex.in.§. ait pretor.vbi per illum tex.no.qꝺ ſic.⁊ eſt maledictum non maleficium. Ideo duplicatur pena vigore ſtatuti loquen tis de maleficiis vt conſuluit Bart.lꝫ Bal.cõtra in.l.fi.C.vtrum.bo.cap.bar. ⁊ Alex.in.l.itẽ apud.§.ait pretor.col.ij ver.quero vtrũ inter blaſphemare.ff. de iniur.⁊ q̃ ſit eius pena no.Alex.in.l. damni.de dam.infec.

Quot ſunt ſpẽs blaſſemie. Rñ.ſm am-bro.ſunt due. Pria eſt cũ deo attribuit quod ei nõ cõuenit. Scda cum ab eo re mouetur qꝺ ei cõuenit. adde tertiã ſm Tho.vbi.ſ.cũ creature attribuit qꝺ cõ uenit creatori ſoli. Sꝫ ꝓprie loquendo nõ ſunt diuerſe ſpẽs: qꝛ negatio ⁊ affir-matio nõ diuerſificant habit⁹ ſpẽ: qꝛ ꝑ eã dẽ ſniam innoteſcit falſitas affirma tionũ ⁊ negationum. 1

¶ Utrũ pctm̃ blaſſemie ſit remiſſibile 2 Rñ.qꝺ ſi blaſſemia ſit ex coactione vel deceptiõe vel infirmitate ſic hꝫ cãm an nexã ꝓuocatiuã diuine mĩe ad remiſ-ſionem. Et ſic intellige illud Matt.xij. Omne pctm̃ ⁊ blaſſemia ex.ſ.ĩfirmitate vel coactione remittitur. Si aũt blaſſe-mia cõmittat̃ certa malitia. tũc dr̃ irre-miſſibilis. nõ qꝛ non poſſit remitti: ſꝫ qꝛ nõ hꝫ ſecũ cãꝫ motiuã ad remiſſionem ⁊ ſic intellige illud. Mat.xij. ſpũs autẽ blaſſemie.ſ.illate ex certa malitia non remittet̃.i.vix ſiue difficulter remittitur qꝛ non hꝫ excuſationem.

¶ Blaſſemia ṽo ſctõrũ ꝯñr redũdat in 3 deũ. dũ vel illis attribuũt quod Deus ex ſua gr̃a declarauit nolle in eis eſſe vel remanent qꝺ declarauit in eis eſſe eodem modo eſt peccatum ſicut blaſſe mia dei.

¶ Utrũ. blaſſemãs poſſit abſolui a pro 4 prio ſacerdote. Rñ. Pa.in.c.ſtatuimus. de male. qꝺ nõ publice blaſſemans.ſꝫ epũs facit glo.in.c.ij.de pe.⁊ re.li.vj. Se cus ſi occulte: qꝛ ſm hoſt. tũc nõ ꝑtinet ad epm̃. Ego ṽo intelligo qꝺ eſt caſus epi vbi blaſſemia eſt publica nõ ſimpli-citer. ſꝫ qñ ꝓpter publicatam defert̃ ad epm̃. Unñ dicit Gof.⁊ hoſt. qꝺ q̃ dicunt̃ in.d.c.ſtatuim⁹. de pena tꝑali vel pe-cuniaria intelliguntur ſedente iudice ꝓ tribunali. In iudicio aũt anime p̃ſby-ter diſcretus molliendo rigorem diſpẽ ſare poterit rigorẽ ex cauſa circa ꝓenã ſpiritualem ſuperiorẽ.xxvj.q.vij.peni-tentibus.hec hoſti.

¶ Sed qñ dicitur publica. Rñ. Pau.et 5 hoſt.in.d.c. ſtatuimus quod publica dicitur eſt notoria iuris puta conuict⁹

vel ↄfeſſus in iuditio vel notoria facti
puta quia publice pluribus aſtantibꝰ
blaſfemiā intulit facit.c.ſi.de coha.cle.
⁊ mul.Et breuiter qñ probari pōt ⁊ ad
epm̄ defertur dicitur publica.ar.l palā
ff.de verb.ſigni.

¶Quid ſi calore iracundie vel ebrieta-
tis q̄s blaſfemat.Rñ.pa.in.d.c.ſtatui-
mus.doc.cōiter recitant dictū abbatis
dicētis qđ lꝫ peccet grauiter tñ nō pu-
nietur pena.d.c.ſtatuimus quia neſcit
quodammodo quid facit.ſicut nec.cō
feſſio ſic facta preiudicat vt no.gl.in.c.
ex literis de diuor.⁊ plꝫ pau.in ebrio.
arg.l.omne debitum.§.qui ſe vulnera-
uit.ff.de re mil.Sꝫ in accenſo calore ire
dicit forte nō procedere.niſi calor eſſet
ex iuſta cauſa ꝓuocatꝰ ar.l.ſi adulte-
riū.§.imperatores.ff.de adul.ſecus qñ
ex iniuſta cauſa puta q̄ in ludo amiſit
arg.c.inebriabunt.xv.q.j.ſed ego dico
quod tā ex ebrietate q̄ꝫ ex ira blaſfe-
mās non excuſatur a mortali ſi aduer
tit quod dicit ⁊ ſignificationem verbo
rum vt patet ex dictis quo vero ad pe
nam.d.c.ſtatuimus credo omnino ex
cuſari propter verbum in eo poſitum:
ſcilicet preſumpſerit relaxare:ſed quo
ad aliam penam extra ordinariam be-
ne attendendum eſt an fuerit in culpa
ebrietatis vel ire vt maior imponatur.
⁊ ſi non fuit vt culpa mino i detur.

7 ¶Que eſt pena prefati.c.ſtatuimus?
Rñ.quod.vij.dominicis ſtet pre foribꝰ
eccleſie dum aguntur miſſarum ſolem
nia.et vltimo die ſine pallio.et calcia-
mentis.et ligatus corriga.in collo.Itē
in.vij.ſextis ferijs prefatarum domini
carum ieiunet in pane ⁊ aqua ⁊ non in
tret eccleſiā. Item quod in quolibet
prefatorum dierum tres ſi poterit.vel
duos aut ſaltem vnum pauperem reſi
ciat ⁊ ſi nō poteſt in aliam penam com
mutetur. Item ſi eſt diues.xl.ſolidos
ſoluat. vel.xxx. vel.xx.vel ſaltem.v.vſ
ualis monete quam penitentiaꝫ ſi no
luerit facere interdicatur ei ingreſſus
eccleſie ⁊ in obitu careat eccleſiaſtica
ſepultura.

Gabella

Uide.j.pedagium et talia quia pro eodeꝫ accipiuntur vel quaſi.

Calix

nō dꝫ eſſe de ere.aut auri
calco:aut cupro nec de li
gno.nec de vitro nec de criſtallo vel la
pide:de conſe.diſtin.j.vaſa.et.c.ſeq.dꝫ
eſſe de auro vel argento aut ſtagno.c.
calix.de conſe.diſt.j.

¶Quis pōt conſecrare calicē ⁊ patenā 1
Car.in cle.attendētes de ſta.re.videt
ſentire ꝙ epſ ⁊ etiā abbates qui vtun-
tur inſignijs pōtificalibꝰ qñ hñt ex cō-
ſuetudine.quia iſta ſunt potiꝰ dignita
tis q̄ꝫ ordinis.Sed Ge.l.c.abbates.de
priuile.lib.vj.dicit ꝙ licet hec glo.ſit ꝓ
ipſis abbatibus.tamē debent abſtine
re propter vnctionē que fit in eius con
ſecratione.c.vnico de ſacra vnctione.

¶Quomodo execratur.Rñ.ſm pet.de
pal.qđ cōſecratio calicis fit in ſuperfi-
cie.Et ideo ſi calix argenteus conſecra
tus deauretur indiget recōſecratione.
Secus credo ſi deauratio cadit ꝓpter
vſum quia non reconſecrabitur.nec eſt
ſimile in calice deaurato ſicut i pariete
eccleſie.qui decroſtatus indiget recon
ſecratione vt in gl.c.eccleſijs.de conſe
di.j.ſed in perditione auri qđ ita ſubti
liter ponitur non videtur ſi ita conſe-
cratio in ſupficie ipſiꝰ quin remaneat
in argento ⁊ ita ſeruat conſuetudo.Si
militer ſi amittat formam ſuā execrat.
ar.c.j.de cōſe.ec.vel al.⁊ quia diſtricta
forma iam non eſt calix ſi reparat erit
nouus calix.⁊ ideo conſecrandus.Se
cus ſi formam non amiſit q̄ꝫuis aliqua
liter leſus fuerit.

Calumniator

q̄s dicat vide ſupra accuſatio.§.octauo.

Cambium

Uide. infra. pri mo.§.ij.li.

Canonica

portio dicit q̄ eſt canonibus ap-
ꝓbata et debita iure decretorum.x.q.j.
de his ⁊.c.decernimus.⁊.xvj:q.j:con-
ſtitutū.⁊ i.cle.dudū.de ſepul.

☞ De hac canonica portione tota ma

teria tractatur per Pet. de peru. in tracta. canonicarum portionum. per titu. vbi quibus debetur ⁊ qua actione petatur et per quas: ⁊ aquibus ⁊ quãdo no. Bal. in ſuo magi. in verſi canonica portio. per totum.

1 ¶ Quotuplex eſt canonica portio? Rñ. ꝙ duplex. vna q̃ debet̃ epiſcopo ab oĩbus eccleſijs toti⁹ dioceſis. de qua habes. x. q. in. c. de his. ⁊. c. ſe. in gl. ⁊ de teſta. c. officij. ⁊. c. ſe cũ concordantijs. in gl. Alia que debetur eccleſie parrochiali. de qua habetur. de ſepul. per totũ in decre. ⁊. vj. ⁊ Cle

2 ¶ Quota eſt canonica portio epiſcopalis. Rñ. ſecundum gl. in. c. requiſiſti. de teſta. c. tertia vel quarta ſecundũ conſuetudinem.

3 ¶ Quota eſt canõica portio parrochialis: Rñ. qꝺ iura ſunt diuerſa ⁊ ideo erit quarta quia in illa omnia iura concordant. licet quedã dicant mediam. quedam tertiam. ff. de arbi. l. diem. §. ſi plures. ⁊ de arbi. c. ſi ex tribus. li. vj. nã in dubijs ſequimur quod minimũ eſt. ff. de le. ij. l. ſi ita relictuʒ in fi. ff. de re. iur. l. ſemper. ita no. Archi. in. c. cuʒ quis. de ſepul. li. vj. ⁊ Inn. in. d. c. req̃ſiſti. ⁊ Ber. in. c. certificari. de ſepul ⁊ hoc verũ. niſi conſuetudo eſſet dandi medietatem. vel tertiam. quia tunc iſta eſſet debita vt in. d. c. certificari. Et ſic intellige iura q̃ videntur dicere quod eſt tertia vel medietas.

4 ¶ Utrum cõſuetudo. valeat qua nihil datur epiſcopo vel parrochiali eccľie. Rñ. Hoſt. in ſum. ti. de ſepul. tenet qꝺ non. Similiter ⁊ Gofre. cũ ſit irrationabilis capitu. fi. de. conſuetu. ⁊ contra iura de ſepul. capitu. j. de. pe. de peruſio. in tractatu. de canonica portione. Et Innocen. in dicto capitulo requiſiſti: tenent quod conſuetudo valet dummodo ſit preſcripta ſpacio ãnorũ: xl. facit. c. de quarta: de preſcrip. ⁊ ꝙ notat Jo: in. d. c. certificari.

5 ¶ Utrum preſcriptione etiam ſicut cõſuetudine poſſit in totum tolli. Rñ. Secundum Hoſtien. vbi. ſ. et. d. pe. ꝙ ſic. ſed queritur titulus vel curſus temporis cuius contrarij memoria non exiſtat. ⁊ ita loquit̃ capitulũ primũ de preſcrip. lib. vj. Ratio quia ius commune eſt pro eccleſia parrochiali vel epiſcopo. Et ideo vbicunq; preſumptio eſt ꝯ poſſidẽtem oportet quod titulum alleget ⁊ probet per quẽ talis preſumptio tollatur.

¶ Utrum per pactũ poſſit renuntiari dicta quarta. Rñ. Secundum archi. capitu. pactum de pac. lib. vj. quod quando damnificatur eccleſia non valet pactum. Secus vbi non damnificaretur quia valeret ſine autoritate ſuperioris factum. l. non eo minus. C. de procuratoribus 6

¶ A quibus debetur quarta epiſcopalis. Rñ. Scꝺm Hoſtiẽ. in ſum. tit. de ſepul quod debetur ⁊ poteſt peti ab omnib⁹ eccleſijs. ĩ. propriam dioceſim cõſtitutis. vt. xvj. q. j. conſtitutuʒ ſiue ſint capelle monachorum vel aliorum religioſorum vel monaſteria. Uel alia pia loca ſiue ſint conuentualis. vel q̃euis alia in ciuitate vel extra vt de offi. ord. conquerente de teſta. officij. ⁊ capitu. requiſiſti etiam ſi ſint exempta. niſi ĩ priuilegio fiat ſpecialis mentio de preiudicio epiſcopalis quarte. de deci. duudum. §. vlti. ff. ne quid in loco pu. l. j. §. merito. Pa. vero in. d. capi. officij. tenet contrarium. ſcilicet ꝙ ſolum debeatur ab eccleſijs epiſcopo ſubiectis non ab exepmtis ſeu ſubiectis immediate pape. ⁊ dicit ꝙ ſic communiter tenet̃. pe. vero in prefato tractatu limitat pa. verum dicere quando legans eccľie exempte non eſt ſubditus epiſcopi vel exemptus ſimiliter alias debeatur. Sed verior videt̃ opi. pa. quia iſta quarta datur ep̃is ratione ſollicitudinis quã debet habere in ecclſijs ſibi ſubiectis vt patet. in. d. c. conquerente. nõ reſpectu legantium. 7

¶ Sed numquid exempti tenent̃ ſoluere quartã canonicã pape. Rñ. abbas in c. requiſiſti. de teſta. ꝙ ſic. ⁊ ſequit̃ do. pe. vbi. ſ. Legatus tamen de latere pe 8

tere nō poterit quia nō eſt dioceſanus
exēptorū de p̄uil. c. autoritate li.vj.i gl.
¶ De quib⁹ debeatur quarta canonica
ep̄alis. Rñ. ꝙ de oib⁹ legatis factis qui
buſcūqꝫ eccleſijs vel pijs locis ſm̄ ꝙ di
xi in .§. p̄cedēti. ⁊ etiā quarta decimaꝝ
⁊ quarta coꝝ que veniūt occaſiōe fune
ris vt in.c. reqſiſti de teſt. ſi ibi pa. Fal=
lit hoc in.viij.caſibus ſm̄ do. pe. vbi.ſ̄.
¶ Primus qn̄ relinquit aliquid pro or
namētis eccl'ie ſeu veſtib⁹ videlicet cū
legat ſericū ꝓ planeta vel aliō ornamē
tū pro altari vt no.doc.in.c.ſi.de teſta.
Ex quo ſequit̄ ꝙ ſi legatur aliquid vt
fiat chor⁹ vel pictura vel maieſtas vel
calix vel hmōi nō deb̄ quarta. qꝛ iſta eſt
fabrica ad lōgeuū honorē dei.d.c.ſi.⁊.l.
j.C.ne.ſi.fal. Iſte imagines ⁊ cruces ap
pellant̄ ſignū dei.l.ticia.§.ſeia.ff.de au=
ro et argē.leg. ⁊ Inn.in.c.cū ad ſedē.de
reſti.ſpol. dicit ꝙ cruces ⁊ calices ſūt or
namēta eccleſie. ¶ Scd̄s qn̄ legatur ꝓ
prefatis ornamentis redimēdis ornan
dis ſeu reparādis. vt dicit Innoc.in.d.
c.ſi. Idem dic cū legat̄ ꝓ libris neceſſa=
rijs diuino officio. Sil'r qn̄ legatur pro
monumēto fiēdo qꝛ religionis intereſt
monumēta cōſtrui vel exornari.l.j.§. in
terdictū.ff.de mor.infe. ¶ Tertius quā
do legat̄ ꝓ fabrica eccleſie reparatione
indigēte ⁊ portio pro fabrica nō habet:
vel ſi h̄r nō ſufficit. Si vero eccleſia non
indiget fabrica ſoluetur q̄rta ſm̄ hoſt.
reliquum ſeruabitur pro tp̄e neceſſario
ad fabricam. ¶ Quart⁹ quādo legatur
ꝓ luminarib⁹ oleū pro lampade vel ce
rei hmōi. ¶ Quint⁹ quādo legat̄ ꝓ an=
niuerſario celebrādo annuatim .c. cū
creatura.de cele.miſ. ¶ Sext⁹ quādo le
gat̄ pro.vij.xxx. ⁊ hmōi ſm̄ hoſti. in.d.
c.ſi. ¶ Septim⁹ quādo relinquit̄ ad ꝑ=
petuū cultū diuinū puta qd̄ feſtū vni⁹
ſancti fiat annuatim vel dicit̄ officium
in vna capella qꝛ in hmōi cōſiſtit cult⁹
diuin⁹. c.ſi.de reſcri.lib.vj. ¶ Octauus
fallit ſm̄ Pau.in.d.c. requiſiſti in obla=
tionibus de quibus non debet̄ quarta
vt olim. ¶ Nonus fallit ſm̄ eundē in
donatiōe in vita de qua etiā nō debet̄.
c.de his. de ſepul. ⁊.c.j.de ſta. mona.
¶ Utrū debeat̄ quarta ep̄o de relictis 10
factis hoſpitali. Rñ.pau. in.d.c.officij.
ꝙ ſic ſi eſt religioſum puta autoritate
epiſcopi conſtructum etiā ſm̄ Ioā. an.
ſi relictum fuiſſet factum pauperibus
talis hoſpitalis qꝛ preſumitur habuiſ=
ſe reſpectum ad locum nō ad perſonā.
Secus ſi relictum eſſet pauperib⁹ ſim=
pliciter qꝛ non deberetur.l.nulli.et.l. ſi
quis ad declinandam.C. de epiſ. et cle.
ſi vero hoſpitale nō eſt religioſum licet
diuerſa ſit opi. tamen tene cū pau. ibi=
dem ꝙ ſi hoſpitale eſt edificatum auto
ritate iā defuncti ſic ep̄s habebit quar=
tam qꝛ ep̄s habebit curā vt d̄r in autē.
de ec.tu.§.ſi q̄s. qꝛ nō pōt ampli⁹ redire
ad prophana. Si vero edificator viuit
ſic non debetur quarta ⁊ relictum vide
tur factū pauperib⁹ cū talis locus non
ſit capax quia edificator poteſt eum de
ſtruere.c.inter dilectos. de dona. et ibi
Innoc. Et ex dictis patet ꝙ de relictis
iſtis fraternitatibus nō debetur quar=
ta. vt tenet pet.qui.ſ̄. Limita tamē pre
fatum dictum Ioan. and. de pauperi=
bus ſimpliciter verum ſcilicet quando
legatur in genere pauperib⁹ ſm̄ hal.
Ita qd̄ inter perſonas diſtribuatur et
non inter loca vtputa quia teſtator iu=
bet cuilibet pauperi dari tunicam vel
certam quātitatē pecunie quia legatur
vt ſingularibus pſonis. ⁊ ſic non deb̄
quarta ep̄o.c.ex parte el.iij.de verb. ſi.
al's legando pauperib⁹ in genere vide
tur legare hoſpitali quot eſt in ciuita=
te vbi teſtator habet domiciliū. caſus
eſt in.d.l.ſi quis ad declinandam. ver.
vbi aūt. ⁊ ideo deberet quarta contra.
Io.an. ⁊ eū ſequētes ⁊ ſic verum credo
quando eſt tale hoſpitale ꝙ pauperes
cōiter ibi mittantur. ſecus in hoſpitali
bus vbi pauci paſcuntur. Et ſic intelli=
go. Ioan. Andree.
¶ Utrū debeat̄ quarta ep̄o de legato 11
facto alicui vt ſingulari pſone. Rñ.do.
pe.vbi.ſ̄. ꝙ nō ſicut quādo legat̄ cleri=
co. nō h̄n̄ti adminiſtrationē vel p̄latio=
nem ſeu alicui canonico vt in.d.c.req̄=

ſiſti.§.fi.vel cũ legat̃ leproſis morantibus in tali loco ſeu domo vel cũ legat̃ heremitis aut iſtis fratribus qui morãtur in aliquo loco vel aliquibꝰ mulieribus ꝓ dote vł viduis ꝑegrinis ⁊ hmõi in quibꝰ ceſſat.d.c.ex parte.el.iij. vide qđ no.Inno.in.c.relatũ.de ſepul.

12 ¶Utrũ debeat̃ quarta ep̃alis de legatis pro male ablatis.Rñ.do.pe. vbi.ſ̃. quod nõ qꝛ ſunt debita nõ legata ſiue reſtitutio ſit certa ſiue incerta.

13 ¶Utrum debeat̃ quando ſubditus legat eccleſie extra dioceſim ꝯſtitute?Rñ ꝙ nõ .ita tenet Abbas.in.c.requiſiſti.⁊ Inn.in.d.c.officiũ.⁊ Jo. an.in.d.c. certificari.Et ita conſuluit. Joan.de monte merello. hoc intelligo niſi conſuetudo vel preſcriptio aliud habeat.c.cum inter.de ver.ſign.el.ij.

14 ¶De quibus debetur canonica parochialis.Rñ.ꝙ de oĩbus que veniũt ratione funeris.⁊ de omnibus legatis factis eccleſie apud quã elegit ſepulturã de ſepul.per totum ⁊ in clem.dudũ.eo.titu. Fallit hoc in.xiiij. caſibus ſm do. Pet. vbi.ſ̃. ¶Primꝰ qñ per cõſuetudinẽ vel preſcriptionẽ nihil ſoluitur ſm ꝙ dictũ eſt. ¶Scđs qñ per priuilegiũ pape eximitur a preſtatione.de reli.domi.c.conſtitutus.de teſta.c.officij. in fi. de ſep.in noſtra huiuſmodi ſunt hodie fratres minores ⁊ predicatores per priuilegium.¶Tertius qñ legat̃ ad vſus priuilegiatos de quibus. in.c.fi. de teſta. qui ſunt.vij.caſus primi de quibꝰ s nõ debet̃ quarta ep̃ais de quibꝰ.ſ̃. in §.ix.¶Quartus qñ eccl'ie donat̃ donatione inter viuos.vt in.d.c.de his §. ſi vero.¶Quintus quando poſt electionem ſepulture in aliquo monaſterio ſanus exiſtens illud intrat: ⁊ in eo profitetur anteꝗ̃ moriatur ⁊ idez dico ſi intrauit cũ propoſito abſolute mutandi vitã.quia deſinit eſſe parrochianus alterꝰ eccleſie ar.c. beneficiũ de reg. lib. vj.Si vero non fecit profeſſionẽ nec habuit abſolute ꝓpoſitũ vitam mutandi debetur quarta ſm archi. in.c. cũ quis de ſepul.lib.vj.⁊ videtur verius ſʒ ge. ibidẽ licet alij dicãt cõtra:qꝛ religioſus cẽſet̃ cõtrahere domiciliũ ĩ monaſterio facta ꝓfeſſione tacite vel expreſſe. non ante vt dicit archi.⁊ Joã.in.c.ſtatutum de reſcri.lib.vj. Et idẽ vr̃ dicẽdũ de leproſo ꝗ intrauit domũ leproſorũ ꝙ nõ debet̃ ſm Gu. ſecus de illo qui recipit̃ in cõfratrẽ qui tñ retinet bona ſua quo ad ꝓprietatẽ qꝛ debet̃ q̃rta.c.cũ ⁊ plantare de priui.qꝛ nõ tranſit in religionẽ. Secꝰ ſi ſolum ſibi retinuiſſet vſumfructũ ſuoꝝ bonoꝝ:qꝛ gauderet ꝓuilegio religiõis.c.vt ꝓuilegia de ꝓui.¶Sextꝰ qñ quis legat eccleſie in qua non ſibi eligit ſepulturã nec ſepelit̃ ibidez ſm glo.ordi.in.c.j.de ſepul.⁊ idẽ Inno.i.c.li.de ſep.⁊ Arch.in.c.ij.eo.ti.li. vj. lʒ in c.placuit.xiij.q. ij. tenuiſſet ꝙ deberet̃. hoc idẽ ꝓbat Jo.an.i.c.j.⁊.c.certificari. de ſepul.in gl.⁊ in cle.dudũ.§.verũ. vbi reprobat opi.hoſti.tenẽtis cõtrariũ in d.c.ij.⁊ eſt opi.ſꝫa.alia hoſti. reprobata ſm do.Ant.in.d.c.certificari.nam talia debẽt eſſe ſubiecta q̃lia ꝑdicata. xxxij. q.ij.ap̃ls.¶Septimo fallit qñ de facto ſepelit̃: vt puta. qꝛ erat ibi interdicta eccleſia vel ciuitas fuit tñ de facto et ꝯ̃ volũtatẽ fratrũ ſepultus ĩ eoꝝ eccl'ia ⁊ multa oblata.Nã ſm Fede. ꝯſi.cxix. et ſequit̃ Ge. in.d.c.j.de ſepul.lib.vj. non debet̃ q̃rta. Rñ qꝛ talis tp̃e interdicti nõ p̃õt eligere ſepulturã apud mẽdicãtes vt no.Inn.de ꝓuil.c.vt preuilegia ⁊ c.cũ ⁊ plãtare.⁊ de pe.⁊ re.qđ ĩ te.ꝗ̃uis liceat ipſis recipere mortuaria vt orẽt ꝓ defunctis ſi cũ pnĩa deceſſerũt.xj. q. iij.quicũꝗ̃ intra.facit qđ no. Inn. in.c. tãta de exceſ.p̃la.Itẽ qꝛ quarta debet̃ rõne iniurie facte eccl'ie parochiali.d.c. certificari.ergo nullã iniuriã ei facit ex quo ibi nõ poterat ſepeliri.imo plꝰ dicit idẽ Fede.ꝙ ſi mẽdicãtes ſpõte eũ tali tp̃e ſepeliũt nõ debet̃ quarta. ſʒ tenẽtur tanꝗ̃ violatores interdicti.cle.j. de ſepul.⁊ in.c.ſi canonici de offi. or.li. vj. tunc enim ſoluʒ debetur quarta quando ſepeliunt in caſu a iure conceſſo.ſecus ſi ſepeliũt in caſu a iure prohibito vt in.c.ex parte el.j.⁊.c.cum liberum.et

in.c.i.noſtra in fi.de ſepul.⁊ ibi dicit In
po.ꝙ quando de facto non de iure ſe-
pelitur debet corpus .⁊ oblationes q̄
ratione ſepulture facte ſunt.ſed nō le
gata facta nō ratione ſepulture vł oc-
caſione ipſius.⁊ ita patet ꝙ ſi de facto
ſepelitur contra voluntatem illius cu-
ius eſt eccleſia ꝙ non tenetur ad quar
tam aliquam.ſed tenetur ⁊ corpus et
omnia q̄ ratione ſepulture habuit re-
ſtituere ſed non quartam de legatis fa
ctis non ratione ſepulture vel eius oc
caſione.Similiter nō debentur de his
que amici de bonis ipſorum tunc offe-
runt.¶ Octauo fallit quando eccleſia
parochialis erat interdicta ex culpa
ſua et non parochiani.tunc eccleſia nō
habebit quartam:ſiue parochianꝰ ſe-
peliatur alibi ex electione ſua ſiue nō.
vt quia alibi eſt ſepulchrum ſuorum
maiorum ſm Pet.et no.Ge.in.c.j.de ſe
pul.libr.vj.¶ Nono quando reuocat
electionem quam fecit legando ⁊ alibi
eligit ſepulturam ⁊ ſepelitur quia pa-
ria ſunt nō eligere ⁊ electam mutare.
ff.de adi.lega.l.j.⁊.ij.Sed primo caſu
non debetur.vt.s̄. dictum eſt ergo nec
in ſecundo.Ita conſuluit Fed.conſi.x.
Gem.in.d.c.j.videt̄ tenere ꝙ reuocata
electione ſepulture.reuocetur ⁊ legatū
⁊ dabitur illi eccleſie vbi elegit ſepeliri:
quia ſubrogatus debet intelligi ſubro
gatus cum omnibꝰ qualitatibꝰ onere
⁊ honore.l.j.§.hec actio.ff.ſi quis teſt.
li.eſſe iuſ.fue.⁊ ideo onus etiam emolu
menti commutatur ⁊ ecōtra.l.alumne.
§.ſeia.ff.de adi.leg.Et dicit verum niſi
aliter cōſtet de volūtate legātis.¶ De
cimo quādo licet elegerit:tamen non
ſepelitur ex facto heredum vł ex facto
contingenti circa perſonā defuncti:pu
ta quia moritur nimis longe vel here
des nolūt ad eccleſiā electā deferri.q̄
verba ſunt intelligenda cū effectu.l.j.
ff.quod quiſq; iuris.⁊.l.ea quidem.C.
ſi man.ita fue.alie.tex.eſt in.c.relatum.
de cle.non reſi.ergo ceſſabit canonica:
ex quo ibi non ſepelit̄.Ita tenet Fede.
vbi.s̄.⁊ do.pe.vbi.s̄.Ge.tamē in.d.c.j.

videt̄ ſentire ꝙ iſto caſu eccleſia nō pri
uat̄ legatis factis grā ſepulture vt no.
in.c.i nr̄a de ſepul.⁊ ideo forte nec ſua
quarta eccleſia parochialis.¶ Undeci
mo cū legatur pro incertis male abla-
tis ſm do.pe.vbi.s̄.¶ Duodecimo qn̄
legatum eſt eccleſie parochiali tantū
q̄tum eſt quarta pars legatorū facto-
rum eccleſie electe ſm hoſti.in.d.c.offi
cij.⁊ do.pe.vbi.s̄.Alij volunt ꝙ nō cō-
putabitur:ſed ſoluet quartam eccleſie
electe:ac ſi nihil eccleſie parochiali eſ-
ſet legatum:ſicut Gof.Ray.in ſumma
Jo.in.d.c.officij. Fede.conſi.iij. Jo .de
lig.in.d.cle.dudū. Tu ꝟo tene ꝙ ſi cō
ſuetudo eſſet ꝙ teneretur tantū legere
eccleſie parochiali :tunc vera ſit ſecū-
da opi.vt non cōputetur.Si vero dicta
conſuetudo nō eſt:ſic cōputabitur. et
ſi minus eſt ſupplebitur. ſicut filius fa
cit in.l.ſi quando.C.de inoffi. teſta.Si
plus eſt legatū ei quā ſua quarta nō
defalcabitur. ¶ Tertiodecimo qn̄ tp̄e
teſtamēti ⁊ legati nō elegit ſepeliri.ſed
poſtea tp̄e mortis elegit ſepulturā fa-
cit.c.relatum.de ſepul.in.ij.gl.Ber.i.d.
c.de his.dicit ſe dubitare.ſ; ego credo
teneri niſi fiat donatio iter viuos ⁊ non
i fraudē.¶ Decimo quarto quādo pa
rochianꝰ non potuit audire diuina:nec
percipere eccl̄iaſtica ſacramēta in ſua
parochiali eccleſia ꝓpter vacationem
longo tempore:⁊ alibi elegit ſepulturā
ſm Bald.in ſuo tractatu.De hoc ratio
quia que legantur pro labore:ceſſante
eo ceſſat ⁊ legatum.l.ſcio.in fi.ff.de an
nu.leg.Cū ergo quarta detur pro ad
miniſtratione ſacramentorū ⁊ celebra-
tione vt patet in.d.cle.dudū.§.verū ibi.
cum mercedis exhibitio patet ꝙ non
debetur quia ceſſante cauſa finali ceſ-
ſat effectus de quo in.c.cū ceſſante.de
appella.hoſti.vero ⁊ Jo.in.c. relatum.
de ſep.⁊ Pe.vbi.s̄.tenent ꝙ immo de
betur.quia vitium prelati non debet
nocere eccleſie.Sed ego teneo cū Bal.
⁊ dico ꝙ vitium prelati nocet eccleſie
in acquirendis vt no.pa.in.c.vt ſuper
de re.ec.non ali.

15 ¶ Utrũ de legato facto rectori ecclesie
i qua elegit sepulturã ꝑmissis dicẽdis
ꝑ rectorẽ debeat quarta parochialis.
Rñ. ꝙ sic etiaʒ debet quarta epalis. vt
in. c. cum inter vos de. ver. si.

16 ¶ Utrũ de donatiõe cã mortis debeat
Rñ. ꝙ sic accedit magis legato ꝙ̃ ↄtra
ctui. l. fin. C. de dona. cã. mortis. cie. du‑
dum. de sepul.

17 ¶ Cui debet canonica portio. Rñ. epa
le. debet epo diocesis. parochialis vo
debet eccl'ie. vbi audit diuina ⁊ ꝑcipit
eccl'iastica sacra tex. ẽ in. c. cũ qs. de se
pul. li. vj. vel dʒ ꝑcipere de iure. si vero
trãstulit domiciliũ alicubi ⁊ morit an‑
teꝙ̃ nouũ domiciliũ acq̃sierit tũc dent
eccl'ie prochiali in qua morit ſm archi.
in. c. j. de sepul. libr. vj. hug. ray. Gof. et
Uin. i. c nos. de sepul. qr volũt ꝙ ibi dʒ
sepeliri si nõ elegisset. Sʒ tenẽdo opi.
Inn. in. d. c. nos. isti. de sepul. ꝙ. dʒ sepe
liri in ecclesia cathedrali: ipsi. debebit.
Si vero hʒ domiciliũ in diuersis paro
chijs vt sunt reges. tũc est equũ ꝙ diui
dat. sed nõ credo necessariũ. sʒ dabitur
ecclesie in qua morit. licet Host. ⁊ Inn.
dicant diuidendã.

18 ¶ Quid si audit diuina in vna. in alia
vo recipit sacra. Rñ. Inn: ⁊ Jo. in. c. de
his. de sepul. Arch. in. d. c. cũ qs. qd fiet
diuisio portiõis. c. j. ⁊ c. relatũ. de sepul.
limito si vtraqꝫ hʒ cimiteriũ ⁊ curã. al's
nõ. arg. c. si ecclesia. de ↄse. eccl. vel alta

19 ¶ Quid de istis receptis in cõtractib⁹
retẽtis bonis suis. Rñ. Hosti. ⁊ Gof. ꝙ
sicut non eximunt a iurisdictõe epi. ita
debetur quarta de legatis ꝑ ipsos de
quo dic vt. s. §. xiiij.

20 ¶ Quõ extrahent iste quarte. Rñ. ho. i
sum. de sep. qd extrahetur primo quar
ta epalis: qr antiquior ⁊ dignior demũ
parochialis si venit extrahẽda. Si vo
prius fuisset quarta parochialis extra
cta: sic eps habebit quartã quarte pa‑
rochialis: ⁊ quartam de reliquis.

Canonicus

dʒ q̃ facere ad canonie offm̃ spectãt ⁊ si puer ẽ ꝑ aliũ. vt de eta. ⁊ q̃li. c. ij. ff. de decurio. l. spurij. §. minores.

☞ De canonico ⁊ quõ ponat i posses
sione canonicat⁹ no. Bal. i. l. ij. col. xij.
ver. sup scdo pũcto. C. d seruí. ⁊ an pos
sit per testes probare tituluʒ sui cano‑
nicatus no. Ray. ꝙ sic in. l. si quis ꝑ ca‑
lumniam. C. de epis. ⁊ cle. ꝑ. c. ij. de cle.
peregri.

¶ Utrũ possit eẽ laicus. Rñ. ſm Uin. 11
nõ põt tñ laicus ex iusta cã habere ꝑ‑
bendã. extra de cõst. c. cũ. M. ferrariens
sis. ⁊ ibi Pa. hoc tenet.

¶ In quo sunt interrogãdi. vide. j. In
terrogationes.

Canonizatio

sctõrũ ſm Inn. in. c. audiuim⁹. de reli. ⁊ ve. san. ẽ canonice ⁊ regul'r statuere ꝙ aliqs honoret ꝑ sctõ puta ꝙ fiat offm̃ ꝑ eo solẽne sicut pro alijs sctis q̃ sunt eiusdẽ cõditiõis. vt si cõfessori fiat offm̃ cõfessoruʒ. si martyr martyrum.

¶ Que requiruntur in canonizatione 1
Rñ. Inno. vbi. s. ꝙ regulariter ꝓbatio‑
nes de. fide ⁊ excellentia vite: ⁊ miracu
lis eius. extra de testi. venerabili fratri
nostro.

¶ Utrum oratio sit fundẽda ad nõ san 2
ctũ. Rñ. Inn. vbi. s. ꝙ sic ad aliquẽ virũ
q̃ credit bon⁹ ⁊ ꝑ se intercedat ad deũ
quia de⁹ fidẽ illorũ attendens ẽt si il‑
le nõ esset bon⁹ p̃ces eorũ acceptaret.
ar. xxxij. di. §. verũ. q. vl. c. si. non tñ licet
de eo facere officiũ solemne vel preces
solemnes.

¶ Utrũ alius ꝙ̃ papa possit canoniza‑ 3
re. Rñ. Inno. ibidem quod non.

Cãtus

in ecclesia inuẽt⁹ est ad ꝓuocãdã cõpunctionẽ in animos auditorũ. xxj. di. cleros ante fi. de conse. di. v. non mediocriter.

¶ Utrũ cantus theatrales sint cãtãdi 1
in ecclesia. Rñ. ꝙ non. nec in modũ tra
gediarum. sed cantandũ est cuʒ cordis
deuotione. xcij. di. cantantes ⁊. d. c. non
mediocriter. ⁊. xxxviij. distin. sedulo. xij.
q. j. quia.

Capl'm

põt sede vacante absol uere ab excõmunica‑ tiõe taʒ iuris ꝙ̃ hois a qua eps absol‑

nere poſſet niſi a ſede apoſtolica ſpāli= ter ſit ei interdictum.ca.vnico.de ma. ⁊ obe.lib.vj.

De capitulo an cōſequat̄ iura epi= ſcopatus ⁊ q̄d poſſit ſede vacanti.no. plene Bar.in. l.vbi abſunt.ff. de tuto.⁊ cura.da.ab his.⁊ intelligit̄ ſemꝑ e͞po in omni actu etiā ſi ſoli epiſcopo conue= niat vt ꝑ Bal.in.l.j.oppo.C. de ꝯtra.ta.

¶ Utrū poſſit diſpenſare in caſibus in quibus ꝑmittit̄ e͞po,diſpenſatio.Rn̄. Fed.conſi.xxix.ꝙ ſic.⁊ no. Pau.in.c.cū olim.de.ma.⁊ obe.

2 ¶ Utrū poſſit dare cōfeſſorē ſeu abſol uere in caſib⁹ epiſcopo reſeruatis.Rn̄. Pa.vbi.ſ̄.quod ſic.

¶ Utrū ꝑtās capituli cōſiſtat in maio= 3 ri parte.Rn̄. Mo.eo.ti.ꝙ in maiori ⁊ ſa niori.Ita.ꝙ totū capitulū dicitur face= re q̄d maior ⁊ ſanior pars facit.c.cū in cūctis de his que fi.a.ma.par.ca.Fallit hoc in trib⁹ caſibus.¶ Primus.q̄n ali= quid eſt plurib⁹ cōmune non vt colle= giatis:ſed vt ſingulis.qꝛ tūc non valet quod fit a maiori parte ſed oportet cō ſentiant ſinguli.ff. de ſerui.ruſti.predi. l.per fundū.de cōſti.c.cum oēs in glo. ¶ Scd̄s q̄n maior pars capituli delin quit ⁊ propterea eſt priuata ꝑtāte ſua. vt in.c.bone memorie.el.j.⁊.c.cū nobis de elect.cū ſi.⁊.c.gratū de poſtu.prela. qꝛ tūc tota poteſtas capituli reſidet in maiori parte q̄ nō deliquit no.Pau.in c.de his q̄ fi.a ma.pte.c.¶ Terti⁹ in ele ctiōe romani pōtificis.vbi opꝫ q̄d due partes conſentiant.c.licꝫ.de elect.

4 ¶ Sed q̄ dicitur maior pars capituli ⁊ ſanior.Rn̄.Mo.ꝙ illa q̄ nititur maiori rōni ⁊ pietati.viij.di. ſane.quippe pre= ſumitur.t_n̄ ſemꝑ ꝑ maiori parte.⁊ illi ſtatur niſi ꝯtriū ꝓbet̄.lxj.di. null⁹.⁊ d.c. j.de ele.du dū.el.j.Multa tāgūt doc.de ꝑtāte capituli.in.d.c.cum olim que nō pertinēt confeſſoribus.vide ibi.

Caracter q̄d ē.Rn̄.ſanct⁹ bo na.in.iiij.di.vj.q.j.ꝓ me partis.ſ_m cōem opi.q̄ quedā ſpūa lis qualitas anime.Un̄ nō eſt paſſio vl̄ potētia anime.imo eſt habit⁹ i pria ſpe cie qualitatis accipiendo cōiter habitū prout comprehendit oēꝫ qualitem ani mam diſponentem ſiue facile mobilem ſiue perfectam:ſiue imperfectā.Unde dicitur habit⁹ qꝛ eſt ꝑpetuus.⁊ qꝛ non perficit.ſꝫ ad vlteriorē ꝑfectionē diſpo nit.i.ad gratiam poteſt dici diſpoſitio.

De caractere an imprimatur in di gnitatibus ſecularibus. no.ꝙ nō in.l. iij.C.de dig.lib.xij.

¶ Ad q̄d dat̄.Rn̄.ſctūs Bo.vbi.ſ̄.q.ij. 1 ꝙ ad quatuor.¶ Prio ad ſignificādū. ¶ Scd̄o ad diſponēdū. ¶ Tertio ad aſſimilādū.¶ Quarto ad diſtinguēdū. nā cū ſit ſignū ſacrale ſignat gratiā gra tū facietē nec ſolū ſignat:ſꝫ diſponit ad eā qꝛ vius ſacroꝝ nō eſt t_m̄ in ſignificā do.ſed etiā in diſponēdo: ⁊ qꝛ diſponit ad grāꝫ habet aliquā ſimilitudinē cum grā que eſt ſimilitudo dei.Ideo aliquo mō cū ſignat̄ deo.⁊ qꝛ oēs configurat deo ⁊ ſic vni aſſimilat gregē dn̄i iter ſe. et ſic diſtinguit ab his q̄ nō ſunt de gre ge dn̄i.vel etiā qꝛ diſtinctionē facit in eo de grege ſꝫ aliā ⁊ aliā rōnē aſſimilādi.

¶ Utrū iprimat̄ i oib⁹ ſacris.Rn̄.ſctūs 2 Bona.vbi.ſ̄.d.c.iiij.ꝙ nō niſi t_m̄ i trib⁹ ſacris.¶ Prio in baptiſmo i q̄ fides ſi gnat̄.⁊ diſtiguit̄ ꝑp̄ls infidelis a fideli. ¶ Scd̄o in cōfirmatiōe in qua fides ro boratur ⁊ hō vt pugil ad pugnādū vn gitur ⁊ ab infirmis diſcernit̄.¶ Tertio in ordine in quo virt⁹ multimoda da= tur ⁊ homo vt ſctūs ad miniſteriū tem pli a laico ſeparatur.

¶ Utꝝ ſit i delebil̄.Rn̄.ſctūs Bo.vbi.ſ̄. 3 q.v.ꝙ ſic.Rō eſt ex pte:cāe volūtarie.ſ. dei inprimētis ⁊ ex parte ſubiecti nō eſt ꝑ̄ncipal̄r i effectiua q̄ marie vertibilis eſt ſꝫ in tota imagine ⁊ principaliter in cognitiua qꝛ imago principaliter cōſi= ſtit in cognitiua vt d̄r in lib.de ſpiritu ⁊ aīa:t_n̄ ex parte finis quia non datur ad actum alicuius virtutis vel ſcientie ſed ad actum diſtinguendi.

Carcer Utrū q̄s poſſit ſe inclu di facere i arcto carce re ad pniāꝫ pagēdā.Rn̄.Pa.i.c.veniēs de reg. ꝙ ſic ex illo.c.⁊.c.q̄ ſꝑe.xvj.q.j.

Carceratio ꝙ eſt meri imperij, not.
Bar. ⁊ Alex. i. l. iij. ff. de iuriſd. oĩm iudi.
⁊ q̄ ſit pena carceris fracti. no. in. l. j. ff.
de effract. ⁊ ibi per Ang. ⁊ Spe. iſti. de
preſum. §. ij. ỽ. violentia.
¶ Utrũ liceat icarcerare aliquẽ. Rñ. ꝙ
ſic ſꝫ ordinẽ iuſticie. ſ. aut in penã aut
in cautelã. Et hoc pertinet ad euꝫ qui
vl'r habet de actib' ⁊ ei⁹ vita. diſpone
re. alius nõ põt niſi ad horam ne aliqꝺ
pctm̃ faciat vel vt iudici repreſentet
ſm Tho. ſcđa ſcđe. q. lxv.
1 ¶ Utrũ cedens bonis poſſit incarcera
ri ꝑ debito. Rñ. ꝙ nõ. Nã vt tenet Pa.
in. c. lator de pig. nõ põt quis etiã ꝑ pa
ctũ ſe obligare carcerari ꝑ debito renũ
ciãdo bñficio ceſſiõis bonoꝝ qꝛ eſt con
tra bonos mores. Idez tꝫ Dy. ꝑ. §. ele-
gãter. l. alia cau. ff. ſol. matri. ⁊ Ri. alle-
gat glo. in auten. immo. C. de ac. ⁊ ob. ⁊
putat verũ bar. in. d. §. elegãter niſi in
duobus caſibus.
2 ¶ Primus ſi alienauit oĩa ſua bona in
fraudẽ creditorum caſus eſt in. l. fi. ff.
de his que in frau. cre. ꝙ tenet Dy. in
§. ſi quis in frau. inſti. de act. ¶ Scđs
ſi debitor tꝑe quo cõtraxit ſciebat ſe nõ
ſoluẽdo eſſe. vt. ff. de iure. do. l. pe. Nam
in iſtis duob⁹ caſibus nõ dabit ſibi bñ
ficiũ ceſſiõis bonorũ Et plꝫ mihi iſta
opi. qꝛ equa ⁊ ſequẽda i ꝯſcia. lꝫ alij cõ
trariũ teneãt ꝙ. ſ. poſſit incarcerari ſim
pl'r. Adde etiã ꝙ teneri facere aliquẽ in
carcere ꝑ debito. aliqñ eſt cõtra prece-
ptũ caritatis ꝓximi. vt puta qñ in nul
la culpa ẽ de dãno ꝓximi. ⁊ nõ hẽat vñ
ſatiſfaciat ipe nec ſperat ꝙ aliquis pro
eo ſit ſatiſfactur⁹. ſec⁹ ſi fuit i culpa qꝛ
tũc ad penã poſſet detineri qꝺ bñ no.
3 ¶ Utrũ incarcerãs aliquẽ iniuſte tenea
tur. Rñ. ꝙ ſiue ſit iudex ſiue nõ tenet de
oĩ dãno ei dato ad reſtiõnem. ⁊ etiã de
iniuria ſibi ſatiſfacere arg. c. penale. cũ
ibi no. xiiij. q. v. ⁊ quicũqꝫ priuatus ali
queꝫ incarcerauerit: etiaꝫ pro manife-
ſto crimine capite punitur de iure ciui
li. vt. C. de coarta. l. omnes. lib. xij. cõmit
tit eñ crimen leſe maieſtatis. ⁊ vltimo
ſupplicio punitur quiſquis habet car
cerẽ ad detinẽdũ aliquẽ vt. C. de priua.
car. l. vnica. Uerum intelligit glo. ſ. pu-
blice accuſatũ. Secus ſi ad detinendũ
proprios ſeruos ne fugiant.
¶ Utrum ille qui iurauit redire ad car- 4
cerem teneatur. Rñ. pau. in. c. ſi vero de
iure iurã: ꝙ ſic etiam ſi ſit ſibi periculũ
mortis dũmõ carcer nõ ſit iniurioſus ꝺ
quo dicit glo. ſing. in cle. paſtoralis. in
verbo violentã iniuriam. de re iudi. ꝙ
non tenetur tunc redire.
¶ Utrũ contractus geſti ꝑ incarceratũ 5
valeant. Rñ. pa. in. c. accedẽs. de procu.
ꝙ detẽtus in carcere: publico ⁊ iuſte ſi
eſt dannatus pena capitali nõ valẽt qꝛ
eſt effectus ſeruus pene ⁊ bona ſua ve
niunt ad ſuccedẽtes ab inteſtato. niſi
in crimine leſe maieſtatis vt in autẽ. bo
na damnatoꝝ. C. de bo. dã vnde etiam
nõ põt diſponere ad pias cãs ſm Io.
an. in. c. ij. de vſu. li. vj. Si nõ eſt ſic dam
natus valẽt. vt no. in. l. q̇ i carcerẽ. ff. qꝺ
me. cã etiã cuꝫ eo q̇ eũ fecit detinere: vt
dicit bar. ibideꝫ. Aut detinetur in carce
re. iniurioſo. ⁊ ſic cũ illo q̇ eũ tenet non
valẽt ſꝫ debẽt reſcindi actione qꝺ met⁹
cã di. l. q̇ i carcerẽ. Cũ alio aũt valẽt niſi
ad hoc nõ ꝺtineat: iuxta no. i. c. dñs. de
ſec. nup. De capto ab hoſtibus in bello
nihil dico qꝛ hodie vt dixi. ſ̃. Bellũ non
efficit ſeruus de cõſuetudine. ⁊ iõ valẽt
cõtract⁹ ꝑ eũ facti. lꝫ ſec⁹ ſit de iure vt
in. l. eius qui in prin. ff. de teſta. ⁊ in. l.
diuus. ff. de iure fi. ⁊ no. ſecundum eũ-
dem pa. vbi. ſ̃. ꝙ non dicitur liberatus
a carcere qui cuſtoditur. et ideo opꝫ ſit
in loco tuto. vt no. Barto. in. d. l. qui in
carcerẽ cõtra practicã illorum qui edu-
cunt aliquem de carcere ⁊ cuſtoditur
ibi per familiam.
¶ Not. ꝙ iudex debet viſitare carcera- 6
tos ⁊ facere ꝙ hẽant neceſſaria. vt. C. de
epi. audi. l. iij. ⁊ põt liberare eum quem
videt ad nullius inſtantiam vel ſine de
licto aut cã debita detẽtũ ex mero offi-
cio. vt. not. Bart. in. l. ſi quis vxori. §. ſi
fugitiuum. ff. de fur.

Charitas ẽ ſꝫ aug. rectiſſima
aiæ affectio q̄ diligit.

De charitate

De charitate ꝛ ꝙ ordinata icipit a
ſeipſo.l.preſes.C.de ſerui.ꝛ aqua.Itẽ
preferť ſuis extraneis.l.cũ acutiſſimi.
et ibi Bal.in.j.nota.C.de fideicõ.
r ¶Utrũ teneamur ex charitate diligere
deũ ex toto corde tota aĩa ꝛ tota mẽte
ſicut dicitur.Ma.xxij. Rñ.S.bo.in.iij.
di.xxvij.q.vlt.ꝙ nõ ꝑ excluſionẽ affect⁹
extranei.ſ.ꝙ nihil ſit i amore noſtro ni
ſi deus.nec in cogitatiõe.nec in mente.
quia impoſſibile eſt ſic implere in hac
vita.ſed per excluſionẽ affectus cõtra
rij ſic tenẽtur hoc eſt ꝙ nihil diligam⁹
ſupra deum vel equaliter ipſi deo.
2 ¶Qui ſũt diligẽdi ex charitate.Rñ.ſm
ſanctũ bo.i.iij.diſ.xxviij.ar.j.q.j.ꝛ.ij qđ
ſummũ bonũ vel cui ſummũ bonũ eſt
natũ vniri vel vniť ꝑ cognitionẽ ꝛ amo
rem hoc aũt bonũ vniť vel ꝑticipať ab
aliq̃bus in actu vt in btis.A q̃buſdã in
habitu vt in iuſtis viatoribus.A q̃buſ
dã in potẽtia ſolũ vt in malis viatori
b⁹.In q̃buſdã nullo modo reducibile
ẽ ad actũ vt in dãnatis ꝛ creaturis irra
tionabilibus.¶Primi ſunt maxime ex
charitate diligẽdi.¶Secũdi minus ꝙ̃
primi.¶Tertij min⁹ ꝙ̃ ſecũdi.
3 ¶Quarti nullo modo ſunt diligẽdi ex
charitate ꝙ̃uis amore quẽ includit vł
imperat charitas inquãtum dei creatu
re poſſunt diligi nõ ita ꝙ charitas fera
tur directe ad ipſos ſed ad deum cu
ius ſunt creature.
4 ¶Utrũ ſit aliquis ordo charitatis de
precepto.rñ.S.bo.vbi.ſ. q.vlt.ꝙ ſic ſʒ
Aug.de doc.chriſtiana.¶Et primo ſu
per omnia diligẽdus eſt de⁹.ſʒ ꝙ nos
ſumus tertio ꝙ iuxta nos ẽ.ſ.proxim⁹
quarto ꝙ.j.nos eſt.ſ.corpus proprium
ꝛ corp⁹ proxi.de pe.diſ.ij.c.caritas eſt.
¶Utrũ prefatus ordo attendatur pe
nes affectuʒ ꝛ effectũ.Rñ.S.bo.vbi.ſ.
di.ix.q.vi.ꝙ attenditur penes vtrunqʒ
ſed ſciendum ꝙ effectus accipitur ali
quando pro motu.Et ſic eſt quedaʒ ra
tionalis eligentia.eſt autẽ iſte affectus
aliquãdo a charitate elicit⁹.ſ.quo qs
optat alteri ſummum bonum ꝛ ꝙ̃tum
ad iſtum effectuʒ debet eſſe ordo quia
magis mihi ꝙ̃ patri et magis primi ꝙ̃
alij debeo optare vitaʒ eternã.Aliquã
do effect⁹ eſt a charitate imperatus.vt
eſt ille quo quis optat alteri aliqđ bo
nũ temporale qđ eſt ordinatũ ad cõſer
uationẽ naturalẽ ꝛ ſic ſm diuerſas ꝯdi
tiones ordo põt ꝑdictus poſterari affe
ctus aũt quãdo accipiť nõ ꝑ motu ſed
pro paſſiõe.idẽ eſt ꝙ quedã muliebris
cõplacẽtia.ꝛ iſto modo minime reſpiciť
a charitatis ordine quia potius reſpi
cit ſenſualẽ experientiã ꝙ̃ rationis eli
gẽtiã ſicut patet ꝙ plus delectatur qs
cũ videt amicũ ꝙ̃ de prime abſolute.ꝙ̃
uis plus diligat patrẽ cui⁹ ſignũ eſt qꝛ
plus faceret pro patre. Effectus auteʒ
eſt triplex.
¶Primus reſpicit ſalutẽ anime. ꝛ hũc
reſpicit ordo charitatis principaliter:qꝛ
primo debeo ꝓcurare ſalutẽ meam ꝙ̃
proximi ꝛ pri⁹ patris ꝙ̃ extranei. ¶Se
cundus reſpicit ſuſtẽtationẽ vite. ꝛ tũc
reſpicit min⁹ principaliter:quia ſm di
uerſas cõditiões et opportunitates de
bet homo magis et minus eſſe benefi
cus in collatione alicuius temporalis.
¶Tertius eſt in collatiõe beneficij ec
cleſiaſtici. ꝛ tunc minime reſpicit: qꝛ in
talium collatione dignitas meriti ſolũ
eſt attendenda. ꝛ parum vel nihil pro
pinquitas ſanguinis.
¶Utrũ hõ teneať ex charitate ſubire 5
mortẽ ꝑ xp̃o rñ.ſʒ.S.b.vbi.ſ.q.ij.Aut
adeſt neceſſitas vel deferendi iuſtitiã
vel amittendi vitã . ꝛ ſic quilibet teneť
magis mori dilecto deo.ꝙ̃ eo offẽſo vi
uere ꝛ hoc dico ſi dať optio vel ꝙ iuſti
cia deferať vel qđ vita ꝑdať.Addo qđ
cum quis videt ꝙ per mortẽ ſuã põt fi
des ſeruari vel iuſticia. ꝛ ꝑſecutio non
eſt ꝑſonalis ſʒ vniuerſalis :tũc tenetur
de precepto ſuſtinere mortẽ. vnde pre
latus tenetur ſe morti exponere qñ vi
det ꝙ ex fuga ſua ſequetur diſpendiũ
in fide vel iniuſticia in eccleſia.ſimiliter
quilibet ſicut fecit tho.cartuſiẽſis . aut
eſt ſolũ oportunitas manifeſtandi di
uinã gloriã ꝛ edificãdi eccleſiã. Et iſto
mõ ẽ ſuperogatiõis nõ neceſſitatis ad

vſ.c.placuit.de pe.⁊ remiſ.c.oīs ſꝫ ad-
uerte ħnr eūdē ſpe.ꝙ eps directe vel ali
qua ꝯſequētia ſeu ꝯſuetudine pōt inter
dicere dictis ſacerdotibus aliquos ca
ſus ne abſoluāt.¶ Primo ſi talis ſacer
dos cōmiſit crimē ꝑpter qđ mereꝛ
tali ꝑtāte priuari.¶ Scđo qñ ad vtili-
tatē cōitatis expedit:alꝰ nec pōt obli-
gare ſacerdotes parochiales quin ab
ſoluāt.facit.c.de eccleſiaſticis priuile-
giis.xxv.q.ij.c.priuilegia el.j.⁊ el.ij.ibi
dē no. etiā ꝙ ꝗuis talis ſacerdos ha-
beat autoritatē abſoluēdi ab aliq̄ caſu
ꝙ nō dꝫ abſoluere ſi videt expedire ſa
luti aīe ꝯfitētis ſꝫ remittere ad ſuperio
rē qꝛ vt dicit apl's.ij.cor.xiij.ꝑtātē de
dit deꝰ in edificationē nō in deſtructio
nē.Sic̄r ſꝫ eps ſibi ꝑ cōi vtilitate reſer
uaſſet aliquē caſuꝫ:⁊ ſacerdos videret
in aliquo ſingulari nō expedire ſaluti
eiꝰ imo obeſſe ſi remitteret ꝙ pōt abſol
uere iuxta no.ꝑ pau.in.c. qđ dilecto.de
cōſan.⁊ affi.⁊ in.c.at ſi clerici de iu.Et
ſic collige qđ ſacerdos parochialis de
iure pōt abſoluere ab oī excōicatiōe ꝑꝫ
ꝙ dixi.ſ.Abſolutio primo et ab oibus
pctis excepto crimine icēdiarioꝝ m ⁊
cōtrahētis cōtra interdictū eccleſie mā
trimoniū.⁊ ab eo a q̄ eps noluit eū ab
ſoluere poſtq̄ audiuit eū iᵉ cōfeſſiōe.et
quādo publica pnīa eſt imponēda:niſi
eps ꝑpter eius delictū:vel ꝑpter vtili
tatē aīaꝝ ei iterdixerit aliquoꝝ alioꝝ
abſolutionē pctōꝝ.Diſpēſare autē vel
in irregularitate aut votis vel aliis q̄-
buſcūq nō pōt niſi ſpāliter ei ꝯcedaꝛ.
tenet etiā hen.in primo quolib.q.xxv.
ꝙ ꝑlati nō poſſūt ſibi reſeruare nouos
caſus vltra illos qui de iure eis reſer-
uanꝛ niſi ex cā legitima.Et hoc veruꝫ
quo ad ſacerdotes qui habēt curā aīa
rum.Quo vero ad alios bene poſſunt
tot quot volunt:excepto quo ad mino
res et predicatores de quibus dic vt
ſ.confeſſio.iij.§.xxviij.

Caſus fortuitꝰ ē repēte rei euē
tus q̄ ꝑuideri nec reſiſti
pōt vt colligiꝛ in.l.in rebꝰ cōmodatis
in prin.ff.cōmo.vt mors ſeruoꝝ ſine
culpa:hoſtiū incurſus piratarum vel
naufragiū.Incendiū:fuga ſeruoꝝ qui
cuſtodiri nōn ſolent.vt ibi ponit.Ubi
no.ꝙ vbi diligētiſſimus preuidiſſet nō
eſt caſus.fortuitus.veluti ſi domū quā
ruituram diligentiſſimus preuidiſſet nō
preuidiſti ⁊ ꝑpterea equū in ea dimi-
ſiſti qui periit ex ruina.Secꝰ ſi ex terre
moto:aut ſubito impetu ventorum.

¶ Caſus fortuitus quis dicaꝛ.⁊ Bal.
in.c.j.in ti.quib.mo.feu.amit.no.ꝙ eſt
qui de facili nō euenit.⁊ cui ꝑuidentia
hois nō pōt reſiſtere ⁊ hoc proprie.im
proprie vero quādo culpa precedit vt
incendiū ⁊ furtum.l.ſi vendita.ff.de pe
ri.⁊ cō.rei vendi.Idem Bal.⁊ doc.in.l.
que fortuitis.C.de pig.act.

¶ Utrū furtū ſit caſꝰ fortuitꝰ.Rñ.pa.
in.c.vnico.de como.ꝙ gl.iurꝭ ciuilis vi
dent ꝯrieꝫ ipſe dicit ꝙ ſi ꝑ violentiam
ſubtrahiꝛ eſt fortuitus niſi fueris i cul-
pa trāſeūdo ꝑ loca periculoſa ar.l.nō
eſt veriſſimile in ꝑn.ff.qđ.me.cā.Si aūt
clandeſtine:⁊ tūc ſi ab ea ꝑſona a qua
diligētiſſimꝰ precauiſſet.puta a vili fa
mulo:nō eſt caſus fortuitꝰ.alias ſic fa-
cit qđ nō.in.l.q̄ fortuitis.C.de pig.ac.

¶ Utrū quis teneatur de caſu fortuito
Rñ.tex.in.d.c.vnico ꝙ ſic in tribus ca-
ſibus.¶ Primꝰ quādo culpa preceſſit
puta comodaui tibi equuꝫ vt ires me-
diolanū ⁊ iuiſti placentiā ⁊ incidiſti in
latrones imputabiꝛ tibi.vt hic ⁊ in.l.ſi
vt certo.§.ſed interdū.ff.como.¶ Secū
dus qñ preceſſit mora puta nō reddidi
ſti quādo debuiſti ⁊ fortuito ꝑdidiſti.
tibi imputabitur vt in.d.c.vnico ⁊ ibo
na fide depoſiti.hoc veꝝ.cōſcientia.
niſi eodē mō fuiſſet peritura apud dñꝫ
qꝛ tūc nō teneꝛ niſi de eo in quo eū dā-
nificauit per non factā reſtitutionē rei
tpe debito.ar.c.ſi.de iniuriis.Sed quā
do dubiū eſt an fuiſſet peritura vide.j.
mora.§.vl.¶ Tertiū quādo pactū iter
ceſſit vt teneretur de fortuito.vt in.d.c.
vnico.⁊ bona fides.limitaꝛ niſi adue-
niat culpa eius cui permiſit.qꝛ ſic nō
teneretur.l.cū ꝑponas.C.de nau.fe.et.l.
qui oſſ.cij.§.fi.ff.de ꝯtrahen.em.

3 ¶Sed q̃d ſi generaliter renunciauit ꝛ nullus caſus fuit expreſſus. puta dicēdo. ꝙ volebat teneri de oi caſu fortuito an teneat. Rñ. ꝙ lʒ varia ſit opi. vt refert. Bal.i.l.j.C.como.ego dico tñ hʒ io.an.i.d.c.vnico ꝙ nō tenet facit.l. ſʒ ꝛ ſi in.§.queſitū.ff.ſi quis cau. Qđ verū eſt infalliēter in ↄſcia niſi caſib⁹ in quibus ſpecialiter fuiſſet renūciaturus ſi fuiſſent expreſſi.ar.c.ſi.de off.vi.li.vj. ꝛ no. accurſius in.d.§.queſitū.ꝛ bñ qꝛ cōtra eū q̃ legē dicere potuit aperti⁹ eſt interpetratio facienda de re.iur.li.vj. ꝛ in.l. quicquid.ff.de ver.ob dicit. Quicquid aſtrigēde obligatiōis cā dictū eſt: id niſi palā vbis exprimatur omiſſum intelligendū eſt.

4 ¶Sʒ q̃d ſi aliqui caſus fuerūt enumerati ſpecialiter. ꝛ poſtea ſecuta fuit renūciatio gñalis. Rñ. ſm. Bar.d.§. q̃ſitū ꝙ p illā gñalē renūtionē nō veniūt caſus maiores expreſſis. ſed ſolū cōſimiles expſſis. Qđ q̃dē verū eſt gñaliter in oib⁹ odioſis: ſicut hic. Sec⁹ eſſet in fauorabilib⁹ vt no.in.cle.nō pōt. de pcu. ꝛ Inno.in.c.ſedes de reſcrip.

5 Sʒ q̃d ſi renūciationi gñali interuenit iuramentū. Rñ. Jo.an. vbi.ſ. ꝙ nō obligat. Ratio ſm ipm eſt qꝛ iuramētū non obligat vltra cōſenſum iurātis. facit.c. veniēs el.prio.ꝛ qđ ibi no. Inn.de iureiurādo.ꝛ hoc credo verū in caſib⁹ p quibus ſpecialiter ſi fuiſſent expreſſi cōſenſiſſet.pro quibus facit.c.tua nos cū ibi notatis de ſponſal. Cōcordat Bal. vbi ſ. Ratio qꝛ iuramentū hʒ vim caſus expreſſi.l.cū pater.§.ſi quis matrem.ff.de lega.ij.

6 ¶Utrū extimatio faciat venire caſum fortuitū. Rñ. ſm Jo. an.in.d.c.vnico, et Bar.in.l.ſi vt certo.§. nūc vidēdū.ff. como.ꝛ.l.j.eo.ti.q̃ñ ſum⁹ in ↄtcu. cui⁹ nature nō repugnat qđ dñiū trāſferatur tūc extimatio facit emptionē. vt.l. plerūqꝫ.ff.de iure.do.ꝛ.l.quotiēs.C.eodeꝫ. Et ſic extimatio facit piculū oē ꝛ cōmodū recipiētis.l.neceſſario ī pn.ff. de peri.ꝛ co.rei vē.ꝛ.d.l.q̃tiēs ꝛ plerūqꝫ ēt deteriorātiōis.vt.l. ſi extimatis.cū.l.ſe .ff. ſo.ma.exemplū cū mulier dedit viro rē extimatā: vt i.d.l.plerūqꝫ.vl'qs extimatā rē tradit: ita qđ extimatio cedat non res vt in.d.§. nūc vidēdū Si aūt ſum⁹ in cōtractu de cui⁹ natura ē vt ſolū pro pte dñiū trāſferat ꝛ p pte nō ſicut ē in ſocietate ſic periculū partis ſolū ſi extimatio ſit trāſit i accipiētē.vt.l.cū duobus.§.dāna.ff.p ſocio. Si aūt ſum⁹ i cōtractu cui⁹ nature repugnat dñij.trāſlatio vt in locato ꝛ hmōi. ſic extimatio nō facit emptionē nec trāſire periculū caſus magis ꝙ teneat ex natura' ↄtc⁹ Nec ob.ꝙ Bar.vbi.ſ. vult vt aliq̃d operet ꝛ ſic ſi tenebat de lata ſolū teneatur de leui; ſi de leui tūc de leuiſſima ſi de leuiſſima: tunc de caſu.qꝛ hoc nō teneo ſic nec.Pa.in.d.c.vnico. Sʒ dico ꝙ operat extimatio tūc ſolū vt ſciat preciū ſi deteriorarēt vel pderet ex vicio recipiētis ꝛ ſic releuatur dñs ab onere pbādi verū pciū rei. Si aūt res extimata daret cū pacto ꝙ aut res vel extimatio redderet ſic facit tranſire periculū perēptionis: ſed non deteriorationis vt.d.l.plerunqꝫ in fi.

Cathecismus

q̃d eſt. Rñ ꝙ ē ille exorciſm⁹ q̃ fit ante ianuā eccl'ie ſup baptizādo. Uñ dicit cathecism⁹ a cathetizo i.inſtruo vel doceo. Ideo cathecism⁹ inſtructio vel doctrina dicit de hoc i .c. p cathecismum de co.ſpi.li.vj.ꝛ in.c. ante baptiſmum de conſe.di.iiij.

Cathecismi materia tangitur per legiſtas in.l. nulli.C. ne ſacrum baptiſ. reite.

¶Utrū ↄtrahat aliqua cognatio ſpūalis in tenētibus cathecismo ſicut in baptiſmo. Rñ.ꝙ ſic q̃ īpedit matrimoniū contrahēdū.ſed non dirimit.contractū vt in.d.c.per cathecismum. 1

¶Ad q̃d tenet qui tenet in cathecismū Dic.vt.ſ. baptiſmus.viij.in fi. 2

¶Ad quid valet cathecismus. Rñ. ſm Tho.in.iiij.diſtinccio.vj. ꝙ minuit poteſtatem demonis: ne tantum poſſit in corpore ꝛ anima vide.ſ. exorciſmus qꝛ idem eſt. 3

Cauſa dicit̃ multiplicit̃ aliq̃ñ cā
pia vide.J.legatū.ij.i p̃n.
cā ciuilis cuius finis ē comodū ptis.ſeu
aliquorū ſine alteri⁹ punitiōe. Jn hoc
tractatur de pecunijs ꝛ poſſeſſionū ne=
gocijs ꝛ hmōi.vt in. xiij.q.ij.ſup pru=
dentiam tuā.Cauſa criminalis cuius ē
finis punitio pcti vel vindicta publica:
vt in.c.at ſi clerici ꝛ in.c.cū nō ab hoie.
de iudi.ꝛ.d.c. ſup prudētiā tuā. ꝛ.xvij.
q.j.frater nr̃.circa mediū. Cā mixta eſt
q̃ participat de vtroqꝫ.de pcu.c.tue.Et
lꝫ gl.videant̃ varie ponēdo pecuniariā
penā aliquādo p ciuili aliquādo p cri
minali.vt in.l.ptoꝛ.in p̃n.ff.de ſepul.vj.
et in.l. vnica.C.quādo ci.ac.crimi. pre.
Tamē cōcordat qd quādo pecunaria
pena applicat̃ fiſco: criminalis eſt ſicut
tꝫ Jnn.in.c.qualiter ꝛ qñ.el ij.de accuſ.
ꝛ eſt gl.ꝛ Bar.in.d.l.pretoꝛ.§.j.qꝛ ſic in
tēditur vindicta publica p penā pecu=
niariā:ſicut p penā corporis. Si vero
applicatur fiſco pro intereſſe fiſci:ciui=
lis eſt vt in.l.j.C.de his qui. vt indig.
Nec obſtat.c.per tuas.de ſymo.ꝛquod
ibi notat.Pau.in trubrica de iudi. qꝛ il
lud.c.loquit̃ de ammonitione a prela=
tiōe. que eſt ciuilis : quia facit ad bonū
ſubditorū habere bonū prelatuꝫ.Et ta
li non imponitur pena debita delicto.
ſed nō permittitur exercere quod ei nō
cōuenit.ſ.prelationem ad quā eſt indi=
gnus.Jtem nō dicūt doc.ꝙ preciſe eſt
agere ciuiliter quādo pena applicatur
pti ſꝫ etiā alio modo.ſicut i.d.c.p tuas
hoc ſequit̃ gl.ꝛ Bar.ꝛ Ang.in.l.iij.ff.de
ſe.vio.ꝛ Bar.in.l.fi. in queſtiōe.Quero
qūo cognoſcā.ff.de pri.delic. Jtē glo.
Alber.ꝛ Saly.in.l.j.C.de ſe.vio. ꝛ gl.in
l.aut dānū cū infamia.in prin.ff.de pe.
ꝛ communioꝛ eſt opi.de hoc no.d. Ant.
in rubri.de iudi.

¶ Noie cāe intelligit̃ de cā ppinqua
1 nō remota.vide gl.in.c.de cetero.de ho
mi.Et no.ꝙ cā remota dr̄ occaſio. facit
l.q̄ domū in fi.ff.loca. Uñ faciēs turri:ē
occaſio homicidij illi⁹ q̄ aſcēdit ꝛ ſe p̃ci
pitauit.Jpſa v̄o ē cā ppinqua. Qñ aūt
q̄s teneat̃ p cā remota no.gl.in.c. ſicut
nobis.de teſti.q̄ diſtinguit. Aut dabat
operā rei licite.ꝛ ſi adhibuit diligētiā
debitā.nō tenet̃.xxiij.q.v.de occidēdis.
Si v̄o nō adhibuit tenet̃ l.d.ſepe.ff. ad
l.acq̄.q̄ occidit.§.pe.Si aūt dabat opaꝫ
rei illicite.iputant̃ ei ſemp oia q̄ īde ſe=
quūt̃.l.di.c.quātū dixit.d liur.c.fi.ff.ad
l.aqui.l.itē.Mella.i p̃n.ij.§. itē ꝛ cū eo.
Qꝛ dixit iſte dixit cām dici multi=
plex.Tu dic ꝙ cāꝝ tria ſunt gña ciuilꝫ.
ſ. crimialis ꝛ ſpūalis.vt no. Spe.i ti.de
ꝯtu.§.ſequit̃ videre paulo poſt p̃n.v̄ſi.
ad hui⁹ aūt.ꝛ in ti.de iuriſ. om. iudi. v̄.
et breuiter. ꝛ de oib⁹ generib⁹ cauſarū
tangit idē Spe.ti.de offi.om.iudi.§. fi.
et in titu.de inceden.queſt. per totum.
¶ Cā eccl'ie nō dr̄ cā ppria rectoris vñ 2
i cā eccl'ie ſue pōt eſſe iudex.ij.q.vij.c.ſi
q̄s erga epꝫ i gl.facit.c.fi.de poſtu. vbi
ponit vt diuerſa p ſe vel p eccleſia. Et
hoc veꝝ dūmō ali⁹ ꝯſtituat̃ q̄ agat noie
eccl'ie vt i.c.iſup.de teſti. Similiter pōt
eſſe teſtis in cā eccl'ie quādo ali⁹ ē cōſti
tut⁹ q̄ agat noie eccl'ie.d.c.iſup. Sꝫ no.
ꝙ lꝫ canōic⁹ poſſit eſſe teſtis p cō cāoni
co ſuo cōtra extraneum qꝛ nō dicit̃ do=
meſtic⁹ ei⁹ ſed eccl'ie tantū ſm Hug. vt
in gl.d.c.ſup prudentiā. xiij.q.ij.nō tñ
pōt eſſe iudex pro eo cōtra extraneū qꝛ
minoꝛ cā repellit aliquē a iudicio ꝙ̄ a
teſti.de offi.dele.c.cum.Rñ.canoni.
¶ Cām ppriā palā ē eā eſſe cui⁹ emo=
lumētū vel damnū ad aliquē ſuo noie
pertinet.ca.biduum.§.palam.ij.q.vj.
¶ Cā cōis vtriuſqꝫ eſt.vt. ff. de ri. nup. 4
l.illud.Et idō teſtis nō pōt eſſe in re cōi
ſibi cū alijs niſi idirecte. vt legatari⁹ q̄
pōt eſſe teſtis in cā teſtamēti in quo ſi=
bi eſt aliq̄d relictū.inſti.de teſta.§.lega
tarijs ſed cā vniuerſitatis non videtur
ſingularis pſone.vt in.c.q̄ manumitti=
tur.xij.q.ij.ꝛ ibi vide doc.in.d.§.legata
rijs.cum limitationibus ſuis.
¶ Cauſa alia impulſiua que occaſionē 5
remotam preſtat ſicut Calfurnia que
importune poſtulando cām dedit. vt
mulier non poſſit poſtulare. vt in.l.j.§.
ſexum.ff.de poſtu. Et iſta ceſſante non
ceſſat effectus.alia finalis.et iſta regū

lat diſpoſitionē.c.cū ceſſante cauſa.de appel.l.gn̄aliter.C.de epiſ.et cle.et ibi Bal.multa dicit de hac materia.c.gn̄aliter.vj.q.j.Hec cognoſcitur ex.v.Prio quando il lud quod exprimitur in viaꝫ cauſe reſpicit vtilitatem tā alterius ꝙ̄ etiam partium.l.titio centum.in prin.ff.de cōdi.ꝛ demō.puta dono tibi centū vt inde faciat fieri capellā in tali eccleſia que illa indiget ꝛ hmōi.Si vero reſpiceret ſolum vtilitatē illius qui debet implere ꝛ non ſit pia:ſic preſumit̄ cauſa impulſiua.d.l.titio.§.ſed ſi filio.Un̄ ſi lego tibi.x.vt caligas emas nihilominus tenet legatū.lꝫ nō emas.Similiter ſi vt fundum.Sꝫ ſi vt emas fundū alteri minus induſtrioſo non valet niſi caueat vt ibi.Secundo cognoſcitur qn̄ exprimitur plus actus in viam cauſe.l.ſi quis pro redemptiōe.C.de dona.et l.ſi ego.i prin.ff.de iur.do.ꝛ vult Bar.i l.ij.§.fi.ff.de dona.vt puta dono tibi cētuꝫ vt facias hoſpitale:nā hoſpitale ꝙ fiat erit cā finalis.Tertio cognoſcit̄ qn̄ igerēdo actū exprimit̄ ab hoīe cā vbicū ꝙ lex reqrit de neceſſitate cā ad validitateꝫ act⁹ qꝛ tūc intelligit̄ finalis vt actus ſuſtineat̄.l.ſꝫ ſi mors §.fi.cū.l.ſeq.ff.de do.iter vi.ꝛ vxo.vbi dr̄ ꝙ donatio facta vxori ad reſtaurationē ediū igne cōbuſtarum valet vſqꝫ ad earū reparationē.ꝛ non in plus.Quarto vbicunqꝫ nō pōt eſſe alia rō illa cenſet̄ cā finalis l.ꝙ̄uis.vbi.gl.C.ð fideicō.Un̄ qui legat iter ad fōtē vr̄ legare ꝛ hauſtū.ff.ð ſer.ru.pre.l.itē ſi.Quinto vbicunqꝫ lex exprimit cāꝫ cenſet̄ finalis gl.eſt notabilis in.l.cū tale.§.legato cām falſam.ff.de cōdi.et demō quā ad hoc ponderat ang.in.l.ſciendū.ff.de edi.edic.ꝛ bar.in d.§.fina.cuius ſunt iſta dicta.

6 ¶Eſt ꝛ alia cā que eſt cātiua alicuius effectus ſed non ſufficiēter ꝛ efficaciter ꝛ talis nō tenet̄ ad reſtitutionē dāni dati proximo licet peccauerit.Eſt ꝛ alia q̄ ē cātiua ꝛ inductiua alicu⁹ effect⁹ ſufficienter ꝛ efficaciter ita ꝙ ſine ea non ſequeretur.et talis tenetur ad reſtitutionem vltra peccatum commiſſum.Et de iſta loquitur.c.fi.de iniur.Quod no.qꝛ facit ad multa.

Cautio ſimpliciter dicta regulariter itelligit̄ nuda ꝑmiſſio vt.l.ſancim⁹.C.de ver.ſig.Fallit̄ i cautiōe expreſſa a lege p̄toria.vt.ff.de p̄to.ſtip.l.p̄torie.la.j.Et ſic intellige gl.i.c.prio igit̄.de cōſe.di.iiij.Itē ſm gl.i.l.pe.i fi.ff.de pe.he.qn̄ eſt pſona ſuſpecta.vt l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.q ſa.co.qꝛ tūc debet cauere cum fideiuſſoria.Sed cū addit̄ idonea vel ſufficiēs:intelligit̄ de pignoratitia vel fideiuſſoria:vt.ff.de fideicom.li.l.ergo ꝙ̄diu.§.adici.ita vide gl.in.c.ad nr̄am.el.j.de iureiur.et in c.vlti.de pig.et in.c.ex publico.de conuer.cōiu.Si vero dicitur cautio mediocris:tunc venit obligatio omnium bonorū.tex.eſt ſing.in.l.filio.in fi.ff.vt le.nomine caue.Si vero dicitur cautio cōpetens intelligitur arbitrio iudicis ſm aliquos.vel ſm alios fideiuſſoria vl' pignoraticia.vt in gl.l.ſi debitori.ff.de iudi.no.tamen Bald.in.l.vniuerſa.C.de p̄ci.impera.of.ꝙ quando ſtatuto caue t̄ ꝙ caue t̄ idonee:qn̄ cōpromiſſum petitur intelligitur arbitrio iudicis.ꝛ in l.oēs.C.de epiſ.ꝛ cle.dicit tenetur quis dare fideiuſſores:ꝛ nō poteſt:tūc tenet̄ obligare omnia bona ſua meliori modo qui poteſt.Si vero dicatur.ſatiſdet vel ſatiſfaciat.fideiuſſoria intelligitur vt in.d.l.j.qui ſatiſda.cogan.et ſm gl.in.d.l.penul.

☞ Cautio idonea vt paucis abſoluā.dicitur ſm qualitatem et conditionē pſone.vt per Bal.in aut.cui relictuꝫ col.iij.verſi.item nota iqd idonea cautio.C.de indic.vidui.tol.et in.l.ſciendum.C.quorum appel.

Cecitas mētis ſm tho ſecūda ſcđe.q.xv.ar.prio ꝑuenit dupliciter.Primo ex hocꝙ aduertit ſe ſpōtanee a ꝯſideratione p̄mi p̄ncipij intelligibilis ſecundum illud pſal.Noluit intelligere vt bene ageret.Alio modo per occupationem mentis circa alia que magis diligit ꝙ̄ dictum principium ſecundum pſal.Super ce-

cidit ignis.ſ.cõcupiſcentie ⁊ non vide runt ſolē. Et ſic pȝ ꝙ eſt pctm̄.⁊ a Gre. xxj.mora.ponitur filia luxurie.

¶ Sȝ vtrū ſit mortale? Rn̄.ꝙ ſic qn̄ ſic nõ vult intelligere neceſſaria ad ſalutē xxxviij.di.c.qui ea.ſilr qn̄ ita occupat in tpalibus:ꝙ omittit neceſſariā vacatione quā deo tenet exhibere.vt in diebus feſtiuis in quibus ſm Ri.in.iij.diſ. xxxvij.arg.iij.q.iiij.i aliqua hora tenet deo vacare mēte vel hmõi.ſecus ſi omittit que non ſunt neceſſaria ad ſalutem qꝛ tunc eſt peccatum veniale.

Cedere bonis dȝ q̄ ſoluere non vȝ creditoribꝰ ſuis. Et valebit ei ad tria.pmū ne incarceret.l.j. C.qui bo.ce.po.de quo vide.s.Carcer. §.ij.ſm ne excõicet.⁊ ſi erat excõicatus dȝ.abſolui recepta idonea cautione de ſoluēdo debito ſi ad pinguiorē fortunā venerit de ſolu.c.odoardus Tertiū ꝙ nõ cõdēnet niſi in q̄tū facere põt habita rõne ne egeat:nec enī fraudādꝰ eſt alimētis quotidianis.ff.de re iud.l.ſūt q̄ in id ꝙ facere poſſunt:⁊.ff.qui bo.ce. poſ.l.is q̄ ⁊.l.q̄ bonis.⁊ l.ſi debitores. Nec ob.c.puenit.de fideiuſ:qꝛ ibi non ceſſerat bonis.limita tn̄ tertiū:qn̄ non cõuenit rõne delicti.qui ſi cõueniretur rõne delicti:non haberet reſpectus ne egeret etiam in clerico.vt no.Pan.in.c. olim nobis.de reſt.ſpo. Qūo vero ſit vide.j.ſolutio.§.xxiij.

☞ De materia cedētis bonis ⁊ an nudus exulet ⁊ an cogat mendicare not. Bar.in.l.qui cedit i.vlti.q.ff.de ceſ.bo. gl.in.l.ij.iij.ver.poſſit.C.qd cum ⁊ iuſte de act.§.ſi.vbi ꝙ non deducit ne egeat ſed tamen ꝙ non dȝ ſpoliari.veſtibus in.l.j.C.qui bo.ce.poſ.⁊ Bart.in.l.diuꝰ in prin.ff.de bo.dan.⁊ remanet obligatus naturaliter tantum quia ciuili obligatione liberatur Bal.in.l.cum quis col.ix.ver.vj.exēplum.C.de iur.et fact. igno.per glo.in.l.vbicunq̄ in verſi.teneri.ff.de fideiuſ.

Celare peccatū alicuꝰ ꝑpter pecuniā vl' gratiā:aut ꝯſāguinitatem ſimonia eſt vt in.c.nemo.de ſimo.vbi glo.⁊ Inno.dicit ꝙ rõ eſt qꝛ q̄libet tenetur alterius peccatū ad penitentiā indicare.xxiij.q.iij.tam ſacerdotes. Secus aūt in indicatione furis.vel ſerui fugitiui vt capiat qꝛ licite merces accipit.ff.de offi.pfec.vrb.l.ſolent.et.ff. de cõdi.ob.tur.cām.l.iiij.§.vlti. Nec ꝓprie dicit.Inno.quod eſt ſimonia vbi ex gr̄a q̄s nõ iudicat.ſȝ dȝ puniri ſicut ſimoniacus.tu dic ſm gl.in.l.iiij.§.ſi tibi. ff.de ꝯdi.ob.tur.cauſam.ꝙ ille q̄ nõ tenetur ꝑ officiū vel actionem vel iudicē reuelare furē licite accipit aliq̄d.vt iudicet ſed accipere vt non indicet turpiter accipit qꝛ ꝯ publicā vtilitatatē q̄ eſt maleficia punire.vt.ff.de fideiuſ.l.ſi q̄s a reo.§.pe. Et ſic ptȝ qd rõne naturali non tenet q̄s indicare qꝛ tunc non liceret accipere ꝑ indicando.vt.ff.de condi.ob tur.cau.l.j.in fine.⁊.l.ij.j. Rn̄. Qd tn̄ lȝ vt in.d.§.ſi tibi quod limito verū de indicatione q̄ fit prelato vt puniat. ſecus de illa que fit alicui vt ꝓuideat: qꝛ teneretur.

Cēſura eccleſiaſtica q̄d ꝯprehēdat. Rn̄.ꝙ interdictū ſuſpenſionem et excõicationem:de verb. ſigni.c.querenti.

Cēſus eſt q̄dā pēſio q̄ de prouētibꝰ ſoluit.j.q.iij.queſitū. vel poteſt dici cenſus quicquid annuatim ſoluitur in quātitate vel ſumma.ff. de cen.l.etatem.

☞ De cenſu ⁊ quid ſit ⁊ an ſit ſignum ſubiectionis ⁊ ecõtra an nõ ſoluere ſit vſurpatio libertatis.no.Bal.in.l.plures.col.ij.verſi.no.ꝙ non ſoluere.C.de fide inſtru.⁊ in.l.data.col.xvj.C.qui ac cu.non poſ.⁊ in aut.quibus mo.natur. effi.ſui.§.ſi quis.

¶ Cēſus nouos imponere eccleſijs aut veteres augere prohibetur oībus epiſcopis ⁊ prelatis in.c.prohibemus de cenſi.etiam ſi eripuerunt eas de manu laici.vt i.c.eccleſijs.eo.titu. Dicit tamē Pan.in.d.c.prohibemus ꝙ hoc verum eſt ad vtilitatem eorum propriam vt in cle.ij.de re.ec.non alie. Secus eſſet ad vtilitatem alterius eccleſie.rationabili

cauſa ſubſiſtēte ꝛ a prelato iurſditio
nem habente epiſcopalem ꝛ in eccľia
pleno iure ſibi ſubiecta. qꝛ tunc poteſt
vt no. Inno. in. d. c. prohibemus. ꝛ fa=
cit. c. preterea. eo. titu.

2 ¶ Quis pōt imponere cēſum. Rñ. ꝙ q̄=
cunqꝫ hꝫ ius in re tali. vt inſti. de vſu=
fru. §. ſine teſtamento.

3 ¶ Quod argumētū preſtat cenſus. ſo=
lutio. Rñ. ꝙ aliqñ ſubiectionē de cenſi.
c. ōis aīa. Aliqñ preſtitā libertatē vel p
ceptam protectionem vt in. c. percepi=
mus. de priui.

Certū dicit̄ id de q̄ ꝓprio nomine
vel indubitata circūlocu
tione conſtat. vt in glo. de priui. c. cū ꝛ
plātare. Inſti. de exhereda. li. §. noiatiꝫ
vbi dꝫ ꝙ q̄ vnū filiūſolū hꝫ noiatim ex
heredat ſiue dicat. titiū filiū meū exhe
redo. ſiue filiū meum exheredo.

Caſſatio a diuis officiꝭ alia
generalis. ꝛ hec eq̄
parat̄ itedicto. ita ꝙ poſita generali
ceſſatiōe ab eo q̄ pōt vł de iure vł de cō
ſuetudine i loco aliq̄. ſi q̄s ibi celebrat
eſt irregularis ꝛ religioſ⁹ talē ceſſatio=
nem nō ſeruās eſt excōicat⁹ ipſo facto
ſi matrix eccleſia ſeruat. Et ſic itellige
cle. j. de ſen. ex. ꝛ Inn. in. c. nō eſt nobis
de ſpō. Ceſſatio vero ſpecialis eſt illa
que ſolū in aliqua eccľia ponit̄. Et hec
non comparatur interdicto. Unde cele
brans in eadē eccleſia nō efficit̄ irregu
laris nec religioſus excōicat⁹ ſi nō ſer=
uat ꝗuis talis eccleſia eſſet matrix. Et
ſic intellige glo. ij. capitu. ſi canonici. de
offici. ordi. li. vj. ꝛ Inno. in. c. dilectis fi=
lijs de appel.

1 ¶ Que eſt pena imponētis generaleꝫ
vel ſpecialē ceſſationem idebite. Rñ. ꝙ
illi qui imponūt tenent̄ reſtituere oēs
fruct⁹ quos interim ab eccleſia perce
perunt. In quia ceſſatum eſt etiā ſi ta=
lis eccľia ſua erat. ꝛ ipſi eccleſie. Item
tenent̄ de omni dāno quod alij incur=
rūt ꝓpter talēceſſationē. d. c. ſi canoni=
ci. ꝛ ibi Ge. dcit ꝙ lꝫ. d. c. loquit̄ de ca=
pitulo canonicorū tñ idē erit i alijs q̄
ipſam ceſſationem imponunt.

¶ Que eſt pena illius qui dat cām ceſ= 2
ſationi. Rñ. tenet̄ ad oē intereſſe qđ ca
nonici. aut alij incurrerūt. ꝛ ad aliquā
aliā ſatiſfactionē eſtimandā arbitrio
ſuperioris in recōpēſationē ceſſationis
facte in eccleſia. d. c. ij. canonici.

¶ Que requirunt̄ ad hoc vt ceſſatio de 3
beat ſeruari? Rñ. ſm Jo. an. in. c. ꝗuis
de offi. or. li. vj. ꝙ. x. ¶ Prio ꝙ hi q̄ ceſ=
ſāt habeant ex ꝯſuetudie. vł alio iure.
¶ Scđo ꝙ cōuocent̄ abſentes ad ꝯctā
dū đ ceſſatione. ¶ Tertio ꝙ tractēt di
ligēt. ¶ Quarto ꝙ de ceſſando delibe=
rēt. ¶ Quinto ꝙ ſit manifeſta offenſa
vel iniuria. ꝛ ſm Inno. ꝛ hoſt. dꝫ eſſe no
toria. ꝙ ſi nō eſſet nulla ꝯſuetudo ꝓdeſ
ſet: qꝛ eſſet eccleſijs onéroſa de conſue.
c. j. ꝛ. c. cū venerabilis qꝛ ille ꝯ quē ceſ=
ſatur non. dꝫ cōuinci ꝓbādis ſꝫ aper=
tis. ꝛ notorijs maxie in cultu diuino tol
lēdo. C. de acti. ꝛ obli. l. negātes. ¶ Sex
to ꝙ ſit cā rōnabilis. ¶ Septimo ꝙ an
te ceſſationē inſtrō publico vel paten=
tibus literis autentico. Sigillo muni=
tis cām ceſſatiōis exprimant. ¶ Octa
uo ꝙ illud inſtr̄m vł lrās tradāt ei con
tra quē ceſſant. ¶ Nono ꝙ requirāt il
lum. vt emēdet competēter iniuriam ꝓ
pter quā ceſſare volunt: ꝙ ſi non fece=
rit tunc locum habet ceſſatio. ¶ Deci
mo ꝙ poſt ceſſationē vtraqꝫ ꝑs iter dꝫ
arripere ad ſedē apoſtolicam infra mē
ſem per ſe vel per procuratores ſufficiē
ter inſtructos. ꝛ continuatis dieb⁹ quā
cito poterunt ſe ſedi apoſtolice repre=
ſentent vt diſcutiatur quid ſuper hoc
ſit agēdum. his non ſeruatis non ſer=
uatur ceſſatio. Similiter ſi pars que
poſuit ceſſationem eam non ſeruauerit
ab alijs non ſeruetur ſimiliter hoc no.
Jo. mo. ꝛ Gari. in. c. ſi canonici. de offi.
or. li. vj. in quo. c. reprobatur conſuetu=
do illorum q̄ in aggrauatiōe ceſſatio
nis imagines crucis vel aliorum ſan=
ctorū proſternūt: vtricis ſupponūt vel
lapidibus ꝛ huiuſmodi. ꝛ qui talia fa=
ciunt grauiter ſunt puniendi vt ibidē.

Ceſſio actionū an valeat. Rñ.
pan. i. c. ſi. đ alt. iu. mu. cā.

colligendo dicta doc. diſtinguendo ſic.
Cū querit̃ an valeat ceſſio actionū dic
aut fuit facta in vltima volūtate. ⁊ tꝫ vt
no. i. l. nomē. ff. ꝺ le. iij. Sic tñ ꝙ ſi actio
erat i iudiciū deducta per defunctū nō
debet agere legatarius. ſed heres oēm
talem vtilitatē quā cōſequetur heres
dꝫ legatario reſtituere. Et ſi nihil con
ſequitur: nihil reſtituet: qꝛ videtur te-
ſtatoꝛ legando actionē legaſſe euentū
illius iudicij. Et ob hoc ne fiat colluſio
per heredē pōt legatarius ſi vult aſſi
ſtere heredi in iudicio. vt in aut̃. nunc
ſi heredi. C. ꝺ liti. Si vero actio nō erat
deducta in iudicium poterit legatariꝰ
poſt ceſſionē agere. vt ibi. Sed cuiꝰ ſum
ꝓtibꝰ. Rñ. glo. in aut̃. nunc ſi heres ꝙ
ſi erat litigioſa cum legabatur tūc ſum
ꝓtu. heredis. l. cū ſeruis. ff. de le. j. Si ve
ro facta eſt litigioſa viuo vl' mortuo te
ſtatore tūc ſumptu legatarij. vt. ff. ꝺ le.
j. l. ſeruus legatꝰ. niſi heres fuerit in
moꝛa ar. ff. de le. j. l. cū reſ. Aut. ceſſio fit
inter viuos. ⁊ diſtingue qꝛ aut ſit potē
tioꝛi ratione officij ſeu dignitatis preci
pue ⁊ nō valet ⁊ cedēs debet perdere
oē ius qđ habebat. Et iſte eſt propriꝰ ca
ſus. l. ij. C. ne li. po. Et hoc verū ſ'm ſpe.
in ti. de ceſſione actionum. poſt Uin. qñ
ſit potentioꝛi malitioſe: cauſa opprimē
di aduerſarium ſecus ſi fieret bona fi
de. ar. l. qui ſtipendia. C. de ꝓcu. ⁊ pla
cet pau. Si vero ceſſio ſit potentioꝛi nō
rōne officij vel dignitatis: ſed rōne no
bilitatis: vel qꝛ ditioꝛ vel alio reſpectu
tūc ſi fuit facta ceſſio rōe iudicij mutā
di pōt excludi ceſſionarius ꝑ exceptio
nē. vt. l. pe. ⁊ qđ ibi no. ff. de ali. iu. mu.
cā fa. nō perdit tñ actionē cedēs: ſꝫ pu
nit̃ ſ'm vnam opi. qꝛ nō pōt amplius ce
dere iſtā actionē alteri: nec pōt in ea cō
ſtituere ꝓcuratoꝛem: ſed tenet̃ ipſe pro
ſeq̄: vt vr̃ innuere. d. l. pe. gl. tñ in. d. l. pe.
dicit ꝙ i iſto caſu videt̃ tranſtuliſſe ma-
gis rē ꝙ̄ litē: ⁊ ſic ceſſiōariꝰ habebit rē
ſi euincatur ⁊ cedens expenſa litis fa-
cit i dānū ſuū. ſecus ſi nō fuit facta rōe
iudicij mutandi: qꝛ tꝫ vt patet ex not. i
gl. in. l. j. C. ne li. po. Aut ceſſio q̄ fit iter
viuos ⁊ q̄ nō ſit potentioꝛi eſt dubitata.
⁊ dicit̃ dubitata eoipſo ꝙ eſt in litigio
deducta: qꝛ dubius euentus litis: ⁊ ſic
non poteſt regulariter alteri cedi ⁊ ce-
dens incidit in vicium litigioſi vnde dꝫ
puniri. vt habet̃ in. l. fi. C. de liti. ⁊ ꝑ gl.
in. c. eccl'ia cl. j. ne li. pē. fallit i caſibꝰ ibi
nūeratis. No. hic ꝙ i caſibꝰ in q̄bꝰ pōt
fieri ceſſio: ꝙ ꝓſecutio actiōis fiet a ce-
dēte: non a ceſſionario ſecundū Inno.
in quadā glo. in. d. c. fi. allegat in ar. l.
ꝙ̄ ꝑ. ff. de aqua plu. Aut actio nō eſt du
bitata tūc regul'r pōt cedi titulo dona-
tionis. vēditiōis vel alio titulo legitio.
vt ꝓbat̃. C. de he. vl' ac. vē. l. nois vendi
tio. ⁊ i. l. ꝑ diuerſa. C. man. Pretēdit̃ tñ
ſil'atꝰ cōtractꝰ ex ſex. Primo ex modici
tate precij: ⁊ extimat̃ iſta actio ſ'm du-
biū expēſas labores ⁊ hmōi ſ'm Pau.
ibidē. ¶ Scđo qñ in ceſſiōe nō exprimi
tur titulꝰ: vt qñ dicit cedo actionē ⁊c.
nec dr̃ ꝓ qua cā vt ꝓbat̃ in. d. l. ꝑ diuer
ſas. ⁊ tenēt cōiter doc. ¶ Tertio qñ ceſ
ſio fuit ꝓ ꝑte vēdita. ⁊ ꝓ ꝑte donata. vt
d. l. ꝑ diuerſas. Rō qꝛ iſta ceſſio ē odio
ſa ſecus in alijs qꝛ vꝫ. Et iſto caſu ad-
mittitur ſeſſionarius vſqꝫ ad quātitatē
quā exburſauit. In alia ꝑdit actio. vt i
d. l. per diuerſas. ¶ Quarto qñ ceſſio
pure vēdit̃. tñ ꝓciū nō ſoluit̃ niſi ꝓ ꝑte.
⁊ de reliqua cōfitet̃ recepiſſe. ¶ Quinto
qñ dicit ſe donare ꝓpter bñ merita. q̄
nō ſunt. Fallit in caſibꝰ cōtētis in. d. l. ꝑ
diuerſas vbi nō preſumit̃ ſil'atio. vt pu
ta ſi inter coheredes eſt facta ceſſio: vel
cū eſt facta inſolutū: vel pro minime
rei ſue: vt cū domꝰ tua minat̃ ruinā do
mui mee ego timēs ei oē ius tue. itē ſi
ſit inter legatarios ⁊ fidei cōmiſſarios
vel qñ heres ceſſit actionē legatotario.
Sil'r in ſocietate. ſ. quando ſocij ſibi ce
dunt actionem.

☞ Cedentis actionem materia vltra
hic dicta quid ſit Bal. no. ⁊ doc. in. l. le
gato. C. ꝺ le. ⁊ an cedere actionē cōtra ſi
q̄s poſſit. Bal. in. l. ij. C. an ſeruus ex fa
cto ſuo. An autem officium iudicis poſ
ſit cedi. no. Bald. ibidē ꝙ ſic Bar. in. l.
ꝙ ſi minoꝛ. ff. de mino.

1 ¶ Utrū cleric⁹ poſſit emere ceſſionē. Rn̄ pa.in.d.c.fi. ꝙ nō: qꝛ vili⁹ emere ꝛ cari⁹ vendere nō licet ei. ſed poſſet tn̄ donari eccleſie vel clerico bonafide ꝛ tenet nec credo illicitum ſecundū pau. ibidem.

¶ Sed q̄rit quando dicit res litigioſa. Rn̄. ligitioſa res eſt de cui⁹ dn̄io cauſa mouet inter petitorē ꝛ poſſeſſorē iudiciaria cōuētiōe. vel p̄cib⁹ principi oblatis ꝛ iudici inſinuatis: ac p eū ꝯfuturo reo cognitis. Ita dicit in aut. litigioſa res. C. de liti. ſed Bar. in. l. j. C. de liti. diſtinguit. ꝙ aut agit actiōe reali: ꝛ tūc ſi cōtēdit de dn̄io vel quaſi. puta qꝛ dicit rē ſuā eſſe. vel de ei⁹ dn̄io vel quaſi. ſic res efficit litigioſa p ſimplicē cōuentionē vt in. d. aut. litigioſa. Si vero nō contendit de dominio ſed de alio iure principaliter: puta hypothecaria et h̄mōi: ſic nō efficit litigioſa. Aut agit actione pſonali ꝛ ſic nunq̄ efficit litigioſa. Aut agit actione mixta: ꝛ ſic ſi eſt vniuerſalis efficit litigioſa p ſolā cōtrouerſiam. Si vero eſt particularis: ſic efficit litigioſa p litis ꝯteſtationē cōcordat Inn. in. c. cū. M. ferrarieñſis de ꝯſti. ex hoc pꝫ ꝙ quando res non eſt litigioſa pōt alienari abſq̄ vicio litigioſi. alias non ſine pena litigioſi.

3 ¶ Que eſt pena litigioſi. Rn̄. vt. no. i. l. fi. C. de liti. ꝙ qui ſciēter ex aliquo cōtractu rē litigioſaꝫ accepit reſtituere tenetur rē ꝛ p̄cio ei⁹ priuabit ꝛ fiſco applicabit. Si v̄o ignorās rē litigioſaꝫ emerit: vel ex alio ꝯctu acceperit: tūc ꝯctus nō tꝫ: ſꝫ cōdēnat vendēs reſtituere p̄ciū ꝛ vltra tertiā ptē. Et ſi p donationē ſit facta alienatio extimabit. ꝛ idē fiet de p̄cio quo eſt extimata: vt dictū eſt. de cōtractu emptionis vel alio ꝯctu exceptis caſibus donatiōis an̄ nuptias vel tranſactionū: aut diuiſiōis reꝝ hereditariarū facte vel p legati: vel p fidei cōmiſſi cām quib⁹ in. d. l. fi. ꝛ in. d. gl. d. c. eccleſia. el. j. ꝛ. ij. q. j. qꝛ. res in litigio. q̄b⁹ pōt fieri alienatio ſine vitio litigioſi.

4 ¶ Utrum res litigioſa poſſit alienari ab alijs inter quos nulla lis eſt de ea. Rn̄. angel⁹. in autētica de litigio. ꝙ ſic.

Cimiterium

grece dicitur a cinis grece ꝙ eſt dulcis ſtatio animarum vel potius corporum: qꝛ ibi cinis mortuorum detinetur vel altis ꝙ eſt ante qꝛ eccleſias fieri ſolet. hec Se. i. c. vnico de conſec. eccle. vel alta. lib. vj. de immunitate cimiterij: vide. ſ. Immunitas: et de eius conſecratione et polutione. vide. ſ. cōſecratio. iiij. per totū. ☞ De cimiterio ꝛ ꝙ eſt priuilegiatū ſicut eccleſia p. xxx. paſſus circa eccleſiaꝫ not. Flo. in. l. quidā hyber⁹. in prin. ff. de ſer. vrba. predi. Ang. aret. in tra. maleſi. in glo. in verſic. ſchalis. et Oldr. cōſi. lv. vbi dicit de priuilegio cimiterij multa ꝛ quid veniat appellatione illi⁹

Circunſtantia

dicit q̄d circūſtat actum quaſi extrinſecus extra actus ſubſtantiam conſideratum. hoc autem vno modo eſt ex parte cauſe ꝛ ſic vel finale. ꝛ ſic cōſideramus cur fecerit. ſiue reſpectu agentis principalis: ꝛ ſi quis fecerit. Aliquando reſpectu inſtrumenti: ꝛ ſic quo inſtrumēto: vel quib⁹ auxilijs fecerit. Aliqn̄ circūſtat ex pte menſure: ꝛ ſic conſideramus vbi vel in quo loco: aut quando fecerit aliquādo ꝛ tertio ex pte ipſi⁹ actus cōſideram⁹ modū agendi. puta fortiter vel lēte: ſi ſepe vel ſemel ſolū ſiue conſideramus obiectū: ſiue materiā actus. puta verum patrē percuſſit vel extraneū: ſiue effectū quē agendo inducit: puta vtrum percutiendo vel vulnerauerit vel occiderit q̄ omnia. continentur in his verſibus. Quis q̄d vbi quibus auxilijs: cur. q̄ō qn̄ ꝛ quotiens. Ita tn̄ ꝙ in q̄d includatur nō ſolum effectus. ſed etiam obiectum vt intelligat. ꝛ quod circa quod.

¶ Utrum circunſtantia mutet ſpeciem pcti. Rn̄. ꝙ circunſtantia tripliciter ſe habet ad actum peccati. Aliquādo eñ circunſtantia adueniens actui indifferenter ſe habet quantum ad rationem ꝛ tūc non dat ſpeciem peccato: nec aggrauat. Nihil enim ad rationem perti 1

net vt ille q̃ pcutit tali vel tali veste in-
duat. Aliqñ ṽo dr̃am aliquã hʒ p cõ-
paratione ad rõnẽ iportãs. aliqd repu
gnãs rõni primo ⁊ p se: ⁊ tũc dat speciẽ
pctõ: sicut accipe alienũ. Si aũt prio et
p se nõ importat aliqd repugnãs rõni:
sʒ p cõparationẽ ad id qð prior p se rõ
ni repugnat aliquã repugnãtiã hʒ ad
rõnẽ. Sicut accipere aliqd in magna
q̃titate: nihil repugnãs rõni dicit; sed
accipe alienũ in quãtitate dicit maiorẽ
repugnantiam ad rõnẽ. Unde illa cir-
cũstãtia aggrauat. Uel sic ẽm philoso-
phũ. v. ethi. q pctm̃ recipit speciẽ ex in
tentione peccãtis. Uñ ille qui mechať
vt furetur magis est fur quã mechus.
2 ¶ Utrũ circunstãtia aggrauet peccatũ
in infinitũ. Rñ. q qñ circunstantia non
cõstituit speciẽ nouã. tunc nõ aggrauat
pctm̃ in infinitum. vt veniale possit fieri
mortale: qꝛ peccatum veniale ⁊ mortale
nõ sunt eiusdẽ speciei: sʒ qñ circũstãtia
cõstituit nouã speciẽ põt cõstituere pec-
catũ mortale. ⁊ ita aggrauare in infini
tũ sicut si quis dicat verbũ ociosum: vt
prouocet aliquem ad luxuriam.
3 ¶ Utrũ circũstãtia psone aggrauet in
infinitũ. Rñ. q nõ nisi solũ dupl'r. ¶ Pri
mo qñ ppter cõditionẽ sui stat⁹ ẽ aliqd
ei necessitate: puta religioso nõ accipe-
re vxorẽ. ¶ Scdo rõne scãdali qð etiã ẽ
cõtra p̃ceptũ p̃bere ruinã primo: aliter
non põt. vt. s̃. per supradicta: hec oĩa ex
fran. in. ij. senten.

Citatio debet fieri trib⁹ edict-
vel vno pẽptorio qð cõ
tinere dʒ tm̃ tp̃s q̃tũ tria edicta nisi ne
cessitas vrgeat. de di. c. j. vbi de i hoc gl.
☞ Citatio requiritur regulariter in
omni actu in quo vertitur pluris inter
esse. l. de vno quoqꝫ. ff. de re iudi. l. nam
ita diuus. ff. de adop. nisi in casibus no.
per Alex. in. l. ne quicq̃. §. vbi. in princ.
ff. de offi. procon. ⁊ lega.
1 ¶ Utrũ qñ iura exigũt trinã monitio-
nes sufficiat vna vide. j. cleric⁹. ix. §. iiij.
2 ¶ Utruʒ corporaliter impedit⁹ teneať
p aliũ cõparere. Rñ. pa. in. c. in noĩe dñi
de testi. qð nõ ⁊ act⁹ gestus eo absente
est perinde: ac si non fuisset citatus.
¶ Utrũ sñia lata cõtra nõ citatũ valeat. 3
Rñ. Car. in. cle. pastoralis i. §. deniqꝫ. de
re. iudi. qð si nullo mõ fuit citat⁹ ẽ nul-
la ipo iure. de maio. ⁊ obe. c. iter q̃tuor.
Pa. tñ dicit i. c. cãmqꝫ de rescrip. ⁊ in. c.
cũ sit de appel. qð i fctõ notorio cũ cer-
tũ sit absenti nullã cõpetere defẽsionẽ
põt ferri sñia cõ absẽtẽ nõ citatũ: excep
ta sñia excõicatiõis. c. sacro. de sẽ. excõ.
¶ Sed q̃d si citat⁹ sit nõ legitime. Rñ. 4
car. vbi. s̃. q debeat haberi pro non fa-
cta. c. bone. el. ij. de elec.
¶ Utrũ q̃s possit denũciari excõicatus 5
nõ citatus. Rñ. pau. in. c. puenit de ap.
q nõ vbi excessus nõ sit notori⁹ facit. c.
cũ ẽm de hered. li. vj.
¶ Utrũ p̄lati religiosoꝝ possint subdi 6
tos ab officijs deponere: suspendere. ⁊
hmõi: ipsis nõ citatis. Rñ. q sic si ita hʒ
eoꝝ consuetudo. aut cõstitutiones ẽm
quas dʒ pcedere ⁊ no. i. c. cũ speciali. ⁊
c. qꝛ nos. de ap. ⁊ i. c. cũ medicinalis. de
sen. excõ. li. vj. ⁊ dicit gl. i. d. c. cũ specia-
li. quã sequiť pau. ibidẽ q dispositio. c.
sacro. de sen. excõ. nõ est necessaria ser-
uãda in religiosis cõtra suas obseruã-
tias speciales. ⁊ ibi dicit pa. hoc pcede
re: vbi regula vel cõstitutio religiosoꝝ
dat certũ modũ excõicandi religiosuʒ
vt satis sit seruari tã. ⁊ hoc idẽ tʒ Fede.
in consi. v.
¶ Utrũ citatio aliquãdo sit nulla. i. nõ 7
valeat. Rñ. gl. i. c. si eps. iij. q. ij. q sic in
viij. casibus. ¶ Primus qꝛ in angusta
tpa. ¶ Secũdus qꝛ non exprimiť causa
citationis. ¶ Tertius qꝛ nimis matu-
rat peremptoriũ. ¶ Quart⁹ ratione tẽ-
poris. ¶ Quintus rõne loci. ¶ Sextus
rõne iudicis. ¶ Septim⁹ qꝛ rescriptum
apostolicũ non inseriť in ea. ¶ Octau⁹
quando sit spoliatio de quib⁹ vide ibi.
Tutius tamẽ est vt semp citat⁹ compa
reat allegaturus priuilegiũ: vel appel-
laturus si eũ grauauerit. nisi quãdo cõ
stat eum non esse iudicem suum vt in
di. glo. ⁊ in. c. veniens. de accu. in glo.

Citaristis q̃ varijs vtũť instr
licite põt aliqd da

ri:⁊ talis audire vel talibus vti:quādo ſit ad laudē dei:vel ob aliā iuſtā cauſā puta recreationis:q2 debilis eſt vel infirmus ⁊ huiuſmodi.de cōſe.di.iij.pue=nit.Ad volūtatē aūt vel luxuriā talib⁹ vti vel aliquid dare eſt peccatum mortale.xcij.di.in ſancta.no.hec gl.i.c.donare.xxxvj.di.

Ciuitas vl' vniuerſitas non dꝫ aliqd facere niſi ſit id collegialiter deliberatum:etiā ſi maior pars illud facit. Jta dicit glo.notabilis in.l.ſicut.ff.qd cuiuſqꝫ vniuer.ſequitur bar.in.l.aut facta.ff.de pe.facit qd no. in.l.felices.de pe.lib.vj.⁊ gl.in.l.aliud. §.refert.ff.de reg.iur.querentes quando vniuerſitas delinquit cōmunis opi. tenet ꝑm pau.in.c.ij.de poſtu.pre.⁊ Jo. an.in.d.c.felicis.ꝙ eſt quādo p'i⁹ aliqd fuit deliberatū in vniuerſitate ipſa. pulſata campana ⁊ aliis requiſitis ad congregationem:vnde ſi omnes hui⁹ ciuitatis facerent delictū nō diceretur factū ab vniuerſitate ſꝫ ꝑ ſingulos vniuerſitatis.etiā ſi facerent pulſare campanam.⁊ leuarent vexillum nā iſtud eſt totius factum ſingulorū facit quod no.in.c.cum omnes.de conſti.Pau.in c.dilectus.el.ij.de ſimo.

☞ De ciuitate ⁊ quādo dicat' fieri a ciuitate tex.eſt nō iuncta.gl.in ver.cōſenſu oim in.l.qcūqꝫ.⁊ ibi Bar.C.de omni agro.deſer.vbi dicit ꝙ id qd fit a maiori pte no.l.qd maior.ff.ad munici.⁊ q̄ dicit' ciuitas ⁊ q̄ villa not.li.j.§.ſi autē. ff.de no.ope.nun.Bar.in.l.ſi duas.§. grāmatici col.ij.ver.querit glo.que dicuntur in lec.nico de neſpo.ff.de excu. tu.⁊ an veniant ſuburbia Bar.⁊ Alex. ꝙ ſic in.l.ij.ff.de ver.ſig.

1 ¶ Utrum deſtructa ciuitate deſtruāt' oia priuilegia ei⁹.Rñ.Jnno.in.c.ij.de no.ope.nun.ꝙ ſi eccleſia:vel ciuitas.vl' alia loca.ſiue ſacra ſiue prophana autoritate ſuperioris ꝑpter delictū eorum deſtruant':de cetero nō dꝫ vocari clericus illi⁹ eccl'ie vel municeps illius ciuitatis ⁊ ille locus priuilegiū ꝑdit.vt de conſe.di.j.placuit.xvj.q.vij.⁊ hoc dicimus.ar.ff.qñ di.le.vſuf.ce.el.j.Si aūt ab hoſtibus deſtruatur:aut per tirannidem vel ⁊ vt reedificatur retinet oia priuilegia facit.vij.q.j.paſtoralis.⁊.xix. q.iij.ſi.que ſemel idē dicit quando deſtruit' de facto.in totū vel paulatim vt reedificet' ꝑm angel.de are.inſti.de re. di.§.ſacram allegat.l.inter ſtipulātē.§. ſacrā.de ver.ſig.⁊ idē vl' ſi autoritate ſuperioris trāſferat' ad aliū locū:vl' alij vniat'.vt no.in.c.j.ne ſe.va.de reli.do.c. vt monaſteriū.⁊ idem intelligit' i ciuitate ⁊ aliis locis pphanis.arg.ff.de cōtrahen.emptio.l.ede ſacra.

¶ Utrū ciuitas appellatiōe aliud ꝙ qd eſt intra menia veniat.Rñ.ꝑm pa.i.c.rodulphi⁹.de ꝑſcrip.ꝙ nō i materia odioſa ſeu ſtricta.niſi quādo diſpoſitio cōcepta nomine ciuitatis eſſet inutilis vel poſſet fieri franc⁹ tūc cōtinet' ſuperbia ⁊ cōtinētia edificia ⁊ ſic intellige Jo.an. in.c.ſi ciuitas.de ſen.exc.li.vj.ſꝫ i materia larga ſeu idifferēti noīe ciuitatis venit ciuitas cū ſuo territorio vt eſt tex.i l.vnica.§.⁊ vrbe.ff.de offi.ꝑfec.vrb.ſilr in materia larga noīe ciuiū veniūt etiā illi de comitatu ⁊ de toto territorio.vt i l.qui ex vico.ff.ad muni.⁊ i.l.nō dubito ff.de capti.⁊.l.qui cōtinētib⁹.ff.de ver. ſig.⁊ per Bar.in.l.j.ff.ad muni.vide bonam gloſ.in.c.j.de vſur.lib.vj.Sed in materia ſtricta ſecus:licet contrariū videatur tenere Bar.in.l.j.⁊.l.mille paſſus.ff.de ver.ſig.⁊.l.nam qd liquide.§. ſi ita legetur.ff.de pe.lega.que volūt ꝙ mille paſſus a muro comprehendātur.intellige quando ſubiecta materia ita requirit in ſpeciali.

¶ Utrū mot⁹ in aliqua ciuitate ex parētibus qui ibi non habēt domicilium ſit ciuis.Rñ.ꝙ nō ꝑm bar.in.l.filios.C.de mu.⁊ orig.ſꝫ in.l.filij.ff.ad munic.licet dubitatiue loquat' pa.vbi.ſ.ſꝫ ꝙ non. 3

¶ Utrū ciuitas cenſeat' iure minoris Rñ.Jnn.in.c.j.de reſti.in inte.quod ſic Et tñ dñs inter minorem eccleſiā rempublicā ⁊ ciuitatē in integrū reſtitutiōe licet lex dicat ꝙ reſpublica fungit' vice minoris.§.qui ex cau.mai.l.pe.⁊.C.de 4

iure repu.l.rēpublicā.C.ꝺ ſac.eccl'.l.fi: qꝛ pupillo.ꝛ ēt minoꝛi nō currit hodie vſucapio aut p̄ſcriptio.x.vl'.xx. annoꝝ in reb⁹ q̄ ſeruādo ſeruari pn̄t.ſiue ſint mobiles ſiue immobiles.C.de admit. tut.l.lex q̄ tutores in fi.Jō ſup eis nō ē neceſſaria reſtitutio in itegrū:lȝ an̄ tp̄s hui⁹ legalis curreret ꝯ minorē nōꝯ pupillū.ff.de acqui.re.do.l.bonefidei emptoꝛ.§.j.Sȝ ꝯ eccleſiā ꝛ rēpublicā ꝛ ciuitatē currit vſucapio ꝛ p̄ſcriptio ꝛ alie tpales ꝛ ppetue p̄ſcriptiōes.ſed dat̄ ei reſtitutio ſicut minoꝛi:qꝛ p̄dicti fingūt eſſe in vltima inſtantia minoꝛis etatis. Preſcriptio aūt.xxx.vel.lx.an.certū ē ꝙ currit ꝯ oēs p̄dictos ſȝ dat̄ eis reſtitutio ex verbis gn̄alibus edicti q̄ ſunt.Si q̄d cū minore geſtū erit ꝛc. Pupill⁹ aūt ab his p̄ſcriptionibus ſeruat̄ illeſus.C. de p̄ſcrip.xxx.annoꝛū.l.ſicut. Qꝺ autē ciuitati det̄ reſtitutio in integrū nō plȝ Jnn.vbi.ſ.arg.l.nihil intereſt.ff.ad maced.ſȝ Bar.i.l.reſpublica.C.q̄ cau.ma. poſ.Jac.bu.tȝ ꝙ ſic ſaltē ex clauſula generali:qꝛ ex quo regit̄ p adminiſtratores hȝ iuſtā cauſaȝ petēdi reſtitutionē hoc etiā tenet Bal.ibi ꝛ eſt verioꝛ opi. lȝ gl.in.d.l.teneat ꝯꝛiū facit ꝑ hoc.l.ſȝ ꝛ hi q̄.ff.de publi.vbi ciuitas dr̄ reſpublica.Sequit̄ hoc Jo.an i addi.ad ſpe. ti.de in ite.reſti.vbi poſt multas opi.refidet i opi.Odof.q̄ tȝ ꝙ nō ſolū ciuitas ſed ēt caſtrū ꝛ villa poſſunt petere reſtōnē in integrū:cum ibi ſint multe pſone vidue ꝛ pupilli.ꝛ lȝ Bar.poſt but.in.d. l.reſpublica nō admittat niſi in villa ꝛ caſtro populoſa.Bal.tn̄ ꝛ Ja.de are.tenēt ēt in villa nō populoſa ex q̄ regit̄ p alios ꝛ ibi ſint minores ꝛ mulieres. ꝛ hāc opi.Pa.in.c.j.de reſti.in integ.dicit iniq̄orē facit qꝺ not.in.l.rēpublicā.C.de iure reipu.ꝛ in.d.l.ſȝ ꝛ hi. vbi dr̄ qꝺ q̄ꝺlibet municipiū dicitur reſpublica.

Ciuis Utrū efficiat̄ i loco vbi ꝯſeq̄t̄ q̄s dignitatē.rn̄.bar.i.l. j.ff.ad munici.ꝙ ſic.facit l.:munic eps §.miles.ff.eo.ꝛ qꝺ notāt doc.i.c.qꝛ ſitm̄ de p̄bē.vbi cōcludūt ꝙ cleric⁹ ſortit̄ domiciliū vbi eſt bn̄ficiat⁹ ſi reſidere in eo tenet̄:al's non ſicut hi quib⁹ diſpēſatū eſt ſuper pluralitate beneficioꝛum.

¶ Utrū dicēs volo te hr̄e ꝑ ciue efficiat ciuē ſi hēt autoꝛitatē.Rn̄.qꝺ ſic vn̄ ſtatutū qꝺ dicit ꝙ talis hēat ꝑ ciue efficit ciuē.arg.optimū.i.c.ex pte.de ſpō.ꝛ qꝺ no.Bar.i.l.ſi marit⁹.ff.de adul.ꝛ in.l.ſi is q̄ ꝑ emptoꝛe.ff.de vſuca.Rō ſȝ pa.i d.c.ex pte.qꝛ vbi act⁹ dependet a mera volūtate loquētis.paria ſunt dicere ꝙ vult talē hr̄e ꝑ vxoꝛe vl' ciue.ſicut dicere te duco i vxorē vl' facio ciuē.Et ſic ſi ſtatutum dicit ꝙ ſcolares tanꝙ̄ ciues debēt tractari:ex hoc creati ſunt ciues rōne predicta.Et iō dictio tanꝙ̄ ponit ꝟitatē nō ſimilitudiē.Et hoc veꝝ quādo ꝟba ꝛ materia ſubiecta patiuntur.

Clamoꝛ ē filia ireq̄ q̄s clamat ꝯ aliquē ꝯfuſe ꝛ inoꝛdinate.aut furioſe loq̄t̄.ꝛ ſȝ ſe ē veniale pctm̄ ꝑ accidēs poſſet eſſe moꝛtale rōne ſcādali quādo illud preuidet vl' debuit preuidere ꝛ nō curat deſiſtere a clamoꝛe tali.

Clādeſtinū matrimoniuȝ qn̄ dicat̄.Rn̄. gl.in.c.cū inhibitio de clā.deſpon.qꝺ trib⁹ modis.¶ Pꝛio cū nō hn̄t teſtes. vt in.c.qꝺ nobis.eo.ti.¶ Scꝺo cū non ſit cū ſolēnitate illa.de q̄.i.c.aliter.xxx. q.v.ꝛ ē vt deſpōſet̄ a parētib⁹ vel q̄b⁹ cura cōpetit mulieris dotet̄ ſuo tpe.ꝛ a ſacerdote bn̄dicat̄. ¶ Tertio qn̄ nō pmiſſis bannis a p̄ſbytero publice cū termino:vt q̄ voluerit ꝑponere īpedimētū ſi ē ꝯpareat.vt i.d.c.cū ihibitio. Tu tn̄ dic.vt colligit̄ ex dictis Jo.an.i addi.ad ſpe.ti.ꝺ clā.deſpō.ꝛ Old.ꝯſil. cclvj.Jnno.ꝛ pa.in.d.c.cū ihibitio:ꝙ q̄ tiēſcūqꝫ q̄s ꝯhit ſm̄ ꝯſuetudinē patrie ſue corā amicis vel vicinis ꝛ ſufficientib⁹ teſtib⁹ ꝙ nō ꝯhit clandeſtine.facit l.ſi vicini.C.de nup.ꝛ de cōſe.diſt.j.eccleſia.l.j.dr̄ eccleſia.i.catholicoꝛū collectio ergo in faciem eccl'ie.i.contraxit. ☞ Clā ſie riq̄ n̄dicat̄.Bar.i.l.fi.ff.de ritu nup.no.ꝙ id qꝺ ſine debita ſolēnitate ſit idē no.i.l.j.ꝛ.ij.ꝟ.ꝛ fi.C.ꝺ his q̄ ex pub.rō.li.x.ꝛ alex.i.l.ij.ff.de vi.bo.rap.

3 ¶ Quid ſi. ʒhit ſolū corā duob⁹ teſtib⁹ Rñ. ſi ex rationabili cā facit puta qꝛ timet aliqd̄ ipedimētū iniuſte vl' eſt ſenex ꝛ verecūdat ꝛ hmōi excuſat: ꝙuis ꝯſuetudo ſit vt fiāt bāna vel alia ſolēnia argu. eorū q̄ notant in. d. c. cū ihibitio. per pa. dūmodo tpe debito poſtea publicet niſi epīs excōicaret ʒhētes ſine bānis p ſtatuta ſua ſynodalia: qꝛ ſic eſſet excōicatus alias nō peccat. Cōſulo ꝙ hoc faciat de lnia epī ſm hug. xxx. q. v. i prin. Sʒ ʒhere ſolus cū ſola mortale pctm̄ videtur argu. d. c. cū inhibitio: qꝛ materia valde pōderoſa rōne cui⁹ pōderoſitatis videt̄ p̄ceptiua. tex. ē cū gl. in. c. rogo. xj. q. iij. facit glo. i. c. nſ̄ates. xxx. q. v.

4 ¶ Utrū ʒhētes publice corā teſtib⁹: lʒ ſine bānis: cū tñ conſuetudo ſit quod banna fiant qui poſtea inueniuntur in gradu ꝓhibito ignorāter cōtraxiſſe ambo vel alter eorū ꝓcreant filios legitimos. Rñ. gl. i. d. c. cū inhibitio tʒ qd̄ nō. ſʒ Inno. ꝛ Pau. qd̄ ſic. qꝛ iſti clādeſtine nō cōtraxerunt. ex quo in faciē eccleſie nemine ꝓhibente cōtraxerūt Et ē verū ſi attēdamus ad tex. d. c. ſecus tñ ſi ambo ſciuiſſent impedimētum. vt ibidem. Et no. qd̄ in ʒctu matrimonij ſemp deberet interuenire preſentia aut ſcia ꝓprij ſacerdotis. vt in. d. c. al'r. ꝛ i. d. c. cū inhibitio. ꝛ ſacerdos qui ſcit ipedimētū ꝛ nō ꝓhibet matrimoniū ʒhendum ex ꝯtēptu vl' religioſus ſeu regularis q̄ p̄ſumpſerit, intereſſe clādeſtino matrimonio ʒhendo p trienniū ſuſpendendi ſunt ab officio vt in. d. c. cū inhibitio.

5 ¶ Utrum ſponſalia ſimiliter ſint prohibita clandeſtine contrahi. Rñ. Ioan. and. poſt eum alij. in. d. c. cum inhibitio quod ſic ſicut ꝛ matrimonium. l. oratio. ff. de ſpon.

Claues eccleſie ſm Ric. in. iiij. di. xviij. ar. j. q. iij. ſunt aliqua ptās ſ naturale facultatē: q̄ eſt p̄ncipiū aliquoꝝ actuū ſupnaturaliū. ¶ Quod ſunt iſte claues. Rñ. q̄. ſ. ibidē qd̄ ſunt due quātū ad effectū ꝛ relationē vna tamē in radice. Claues eñ eccleſie ſūt poteſtas iudicādi in foro aiarum q̄ ptās ex duob⁹ integrat̄. ſ. ex ptāte diſcernēdi i cauſe examinatiōe ꝛ poteſtate diffiniēdi in cauſe determinatione. ¶ Prima dr̄ clauis ſciētie. vnde clauis ſcie nō eſt habit⁹ ſcie. nec act⁹ ſciendi ꝙuis claues eccleſie nō dʒ recipere niſi habēs habitū ſciētie ſufficiētem ad executionē ptātis. ¶ Scd̄a dicit̄ clauis potētie cui⁹ actus eſt determinare cāʒ ligando vel ſoluēdo ꝛ iſta dicit̄ principalior: qꝛ prima ordinat̄ ad iſtā. ptās aūt ligādi vel ſoluendi in foro cauſarū nō eſt proprie clauis. ꝛ ꝙuis p̄fate claues diſtinguāt̄ penes actus tñ in radice ſunt vna nō tm̄ inter ſe ſed cū ptāte ſacramētum conficiendi: quia iſte tres poteſtates fundantur in caractere ſacerdotali. Et ideo omnibus et ſolis ſacerdotibus noue legis date ſunt Sco. tamen. in. iiij. diſt. xix. q. vnica tenet contrariū. ſ. quod non ſit vna in radice cū poteſtate conficiēdi. de quo vide. ſ. Ordo. j. §. vij. ꝛ xvj.

¶ Quō dicit̄ ſacerdos apire ꝛ ligare. 2
Rñ. Ri. vbi. ſ. q. ij. qd̄ tripliciter. ¶ Primo iudicando. ſ. cum examinata hoīs cōſciētia iudicat ei celū clauſum vel apertū. ¶ Scd̄o aperit relaxando aliquam partē pene pctō debitam. ꝛ claudit. ſ. penitētiā aliqua pena ſenſus ligādo. quā explere eū opʒ vel hic vl' in purgatorio anteꝙ ingrediat̄ celum. ¶ Tertio claudit ꝛ aperit excōmunicādo: ꝛ ab excommunicatione abſoluēdo: ſed hec reſpicit forū cōtentioſum potius ꝙ penitentie. ¶ Addo. quartū de non cōtrito cōtritum faciēdo ex vi abſolutionis. vt. ſ. confeſſio. ij. §. j.

¶ Utrū quilibet ſacerdos poſſit vſum 3
clauiū exercere. Rñ. Ri. in. iiij. di. xix. ar. j. q. ij. ꝙ actio nō tātum requirit potentiam a qua fit: ſed ſubiectū debitum in quo recipiatur. Materia autem debita ſunt perſone ſuper quas habens claues, habet iuriſditionem. Et iō non oīs ſacerdos habet iuriſditionē ſup quēlibet niſi ſm ordinationem vicarij chriſti. Et ꝓpterea nō omnis ſacerdos poteſt exercere vſum clauium. ſed ſolum

ƀm eum moduʒ quem eccleſia ſtatuit.
Ob hoc quidam priuātur vſu poteſta
tis ſicut excōmunicati ⁊ heretici. Qui=
dā materia ſicut illi q̄ nō habēt pplm.
4 ¶ Utrū liceat ſacerdoti vti clauibus p
ſua volūtate. Rñ. Ri. l. iiij. di. xviij. ar. j.
q. iiij. ꝙ nō q2 ſicut miniſter ⁊ inſtrumē
tum non habet efficaciam in agendo
niſi ƀm ꝙ mouetur a pricipali agente.
ſic ſacerdos cū operetur p iſtas claues
inſtrumentaliter: ſi vtit̄ iſtis clauibus
ƀm ppriū arbitrium dimittēs rectitu=
dinem motionis diuine. peccat.
5 ¶ Utrū ſacerdos p poteſtatē clauiū di
mittat culpā pctī. Rñ. ri. vbi. ſ. ar. ij. q.
j. ꝙ q̄uis nō poſſit abſoluēdo remitte=
re culpā effectiue: q2 ſic ē ſolius dei. vt
dicit magiſter in littera. tñ miniſtrali=
ter ⁊ inſtrumētaliter illi qui p attritio=
nem remouit obſtaculū gratie ſpūſſcti
diſpoſitiue remittit maculā peccati in
quātū ſuo miniſterio aſſiſtit virtus di
uina que peccatum remittit hec ille.
6 ¶ Utrū ſacerdos p ptātē clauiū poſſit
remittere penā. pctī. Rñ. Ri. vbi. ſ. q. ij.
qđ. ſi aliquā partē pene tpalis pecca=
to debite. nō tm̄ illi⁹ quā ſibi iponit. ſ3
etiā illius q̄ in purgatorio ē explēda: ⁊
pl⁹ vel minn⁹ ƀ3 ꝙ penitēs eſt bñ diſ=
poſit⁹ ⁊ de hoc habes. j. idulgētia. §. v.
7 ¶ Quādo date ſunt claues beato pe=
tro. Rñ. qñ eccl'ia fuit ſibi data. xxiiij.
q. j. quodcūq3. ⁊ de pe. di. j. quem peni=
tet. Et ligāt omnia ſuper terram ſi nō
erāt. ij. q. iij. cepiſti. ⁊. d. c. queʒ penitet.
8 ¶ Claues horreorum q̄ dedit: videt̄ de
diſſe oia que i eis ſunt. de fid. inſtr. c. ij.
ƀ3 Innoce. ⁊ eis datis vr̄ data poſſeſſio
oim que ſub illis ſunt. extra. de cōſue.
c. ex literis. in fi.

Clauſula generalis ſequens intelligitur ƀm ſpe
cies p̄cedētes expſſas. de capel. mo. dile
ctus fili⁹ ſecūdū Inn. facit cle. nō pōt.
de pcur. i. c. ſedes. de reſcrip. in. l. ſin. §.
cui dulcia. ff. de. vi. tri. ⁊ oleo. vide. ſ. ca
ſus. §. iij. ⁊. iiij.
☞ Dico ꝙ clauſula gñalis ſequēs p⁹
quedā ſpecificata reſtringit ad illa ſo=
la. Bal. not. in. l. pactū. col. xiiij. C. de col
la. Bart. in. l. ſi ſeruus cōmunis. lo. j. ff.
de ſtip. ſer ⁊ in. l. emptor. §. lucius. verſi.
clauſula gñalis. ff. de pac. ⁊ Salyce. in
l. j. ibi nota teneri de grauioribus. C. de
commo.

Clericus pri̇o quis dicatur. Rñ. Pau. i rub. de
vi. ho. cle. ꝙ largo ſumpto vocabulo
appellatione clericorū veniūt oēs qui
habent ordines in quacunq3 dignitate
ſint aut ordine: etiā in prima tōſura. c.
cū cōtingat. de eta. ⁊ quali ex quo ſunt
ad dei ſeruitiū electi. vnde oēs qui non
ſunt laici dicūt̄ clerici. xij. q. j. duo ſunt
genera facit. xxj. di. clericos. in princ. de
preben. cū ƀm. ⁊ in rubr. predicta i ſacto
nigro priuilegium ergo tributū clericis
cōcedit̄ oibus etiā in dignitate: quia ſi
eṗs eſt clericus eſt ⁊ etiam religioſus q̄
etiā noie clericorū in fauorabilibus cō
prehendit̄. liiij. di. §. hac autē autorita=
te ⁊ qđ no. in. c. ij. de ſup. neg. p̄la. li. vj.
Sed in materia odioſa ⁊ in ſtricta ſigni
ficatiōe appellatiōe clericoꝝ nō cōpre=
henduntur eṗi. nec alij exiſtētes in di=
gnitate: nec ēt canonici eccleſiaꝝ cathe
dralium: nec canonici ſeu religioſi. facit. c.
q̄ꝑ periculoſū de ſē. ex. li. vj. ⁊. c. fidei fer=
uorē. de her̄. li. vj. c. ſtatutū. de ele. li. vj. ⁊
gl. i cle. j. de ſup. ne. prela. Rō q2 i eis ē
qualitas ſup alios q' nō reperit̄ i ſimpli
cib⁹ clericis faciūt ad hoc dctā Jo. an.
in. d. c. ſtatutū q̄ inquit ꝙ noie eccleſia=
rū parochialiū nō veniunt eccl'ie paro=
chiales collegiate in materia ſtricta q2
habēt qualitatē collegij ſupra caſum:
ſ3 in materia nō odioſa ſic: facit ſimili=
ter quod no. ideʒ pa. in. c. j. de inſtit. qui
dicit ꝙ in materia fauorabili nomie ec=
cleſie veniūt monaſteria: ſecus i ſtricta
materia. qđ. no. q2 facit ad multa.
¶ Utrū appellatiōe monaſterioruʒ ve= 1
niāt eccl'ie ſeculares vl' appellatiōe mo
nachoꝝ veniāt clerici ſeculares. Rñ. pa
. d. c. j. de iſtitu. ꝙ nō ſiue materia ſit lar=
ga ſiue ſtricta. xvj. q. j. placuit facit qđ
no. Bar. in. l. j. ff. ad muni. q̄ dicit ꝙ noie
ciuiū veniūt ɔtadini. l. q̄ ⁊ vico. ff. ad mu
ni. et nō

ni.ꝛ nō ecōtrario.facit.c.rodolph⁹.ꝛ.c. ſignificante ꝛ quod ibi no.de reſcri.

p.s Qui veniāt appellatiōe clericoꝝ an monachi.no.ꝙ nō i.l.oēs.§.preterea.C. de epiſ.ꝛ cle.nec epi.Spe.no.ti.de reſcrip.pñta.§.fi.ff.qd i reſcrip.Sʒ pſbyteri diaconi ſubdiaconi.ꝛ aliȷ̃ inferiores.idē Spe.vbi.ſ.§.nūc vero aliq̄.vſi.qd de ppoſitis nec dicunt de pplo vt p Bal.i.l.cūctos pplos.col.ix.§.de ſum.trini.Sʒ bene veniūt appellatiōe ſubditoꝝ vt p eundē vbi.ſ.verſi.ex hoc apparet ꝙ iſtud iſtrumētū.ꝛ iſta faciūt p his que no.j.verſi.ſeq.

2 Utꝝ appellatiōe ppli veniant clerici Rñ.pa.i.c.j.d.vi.ꝛ ho.cle.ꝙ in materia odioſa nō nec a ꝯtrario.facit.c.ſi ſē.de ſē.ex.li.vj.cū gl.Et ſic limita text.Inſti de iu.na.gē.ꝛ.ci.i.§.plebiſcitū qui dicit qd appellatiōe ppli vniuerſi ciues ſignificant cōnumeratis ēt patricijs ꝛ ſenatorib⁹:vt itelligat de his q̄ ſunt eiuſdē pfeſſionis.ſec⁹ in alijs vt pbat dict⁹ tex.i.c.ſi.ſen.cū ſua gl.In materia aūt priuilegiatiua pōt dici qd cōprehēdant.facit.c.dilecti cū ſua materia de fo.comp. qd no.bar.i.d.l.j.ꝛ qd notat i.d.c.rodolphus.ꝛ qd no.Jo.an.i.c.Joānes d cle.cōiu.q̄ dicit ꝙ ſtatuti excōmunicās certo caſu laicos nō ꝯprehēdit clericos ēt coniugatos.Et hoc ſequitur Pa.in c.j. de preben.prefata intellige, ſecundum ꝙ dico.j.lex.§.vj.

3 Utrū diſpēſatio cū illegitimo vt poſſit effici clericus debeat intelligi vt poſſit pmoueri ad miores ſolū gl.i.c.lfas. de fi.preſ.tʒ qd ſic cū ſit materia odioſa ꝛ Pa.in.c.ſi q̄ſq̄ de coha.cle.ꝛ mu.dicit.qd pmiſſio in genere mediocritatem reſpicit.l.vl.C.eo.de leg.§ j.ꝛ de le.j.legato generaliter cū alijs concoꝛ.in gl. d.c.literas.Ex quo cōcluditur cuʒ predictis ꝙ ſolū ad minores poterit pmoueri:qꝛ ordines minores ſūt medij iter primā tonſurā ꝛ ſacros ordines.Item dicūt Ber.Gof.ꝛ Ho.quādo diſpēſatur cuʒ aliquo vt ad beneficia eccleſiaſtica promoueatur quod ſoluʒ intelligit de beneficijs que non ſunt plationes aut dignitates.predicta tamen limita ſʒ ꝙ dicam.j.diſpenſatio.§.ix.

Clericus

ij. Quid dʒ habere.rñ.multa vt ſunt virtutes vt.xl.di.p totū.ꝛ queciq̄ alia q̄ quilibet bonus xpianus dʒ habere.ſed ſpecialiter aliqua que ipſi debent habere inferamus.Que quidem ſunt nouem in ſumma.

Primo debet eſſe literat⁹. patet hoc xxxvj.di.xxxvij.ꝛ.xxxviij.p totū.ꝛ.xvj. q.j.ſic viue. 1

Utrū omnino illiteratus ſit ordinandus.Rñ.inno.i.c.cū i cūctis.de elec.ꝙ nō parum tamen ſcientes ſi ſpes eſt ꝙ poſſint proficere pmoueri poſſunt alias nō niſi ſint monachi q̄ magis indigent cōtemplatione q̄ ſcientia ꝛ facit quod legitur.xvj.q.j.legi.vbi dicit Jo.ſufficit monacho ſi ſit bon⁹:lʒ ſit illiterat⁹.

Sed q̄ ſciētia eſt neceſſaria.Rñ.Inn. vbi.ſ.ꝙ eſt requirenda ſm dignitatem locum ꝛ ordinem ad quem aſſumitur vt in.c.eccleſia veſtra.de electi.Si enim aſſumitur ad epiſcopatum.debet habere ſcientiā noui ꝛ veteris teſtamenti cū ſit iudex animarū ꝛ iuris:cum ius dicere debeat.xj.q.j.de perſona.Presbytero aūt ſufficit quod ſciat canones communes penitētiales ꝛc.de qb⁹.xxxviij.di.que ipſis.Cantoꝛ debet ſcire cantū ꝛ ſic de omnibus ordinib⁹ quod ſatis colligitur ex eis.que eis dantur in ordinationem.xxiij.diſt.per totū.ꝛ ex poteſtate ꝛ officio quod habent ꝛ exercere. De ſcientia vero confeſſoꝛum.vide.j. confeſſio.iij.

Utrū peccet qui ſuſcipit aliquam dignitatē vel aliud officium ad quod nō habet ſufficientē ſcientiā.Rñ.Inno.vbi ſ.ꝙ ſic.xxxviij.diſt.oēs.xviij.q.ij.ſi q̄s abbas de eta.ꝛ quali.c.fi.Sed aduerte ꝙ eſt quedam ſciētia eminens q̄ ſubtiles queſtiones diffinire nouit.ꝛ in promptu reſpōſiōes habet.Mediocris ſciētia eſt q̄ ſcit aliquo modo examinare negocia q̄uis ad omnia neſciat reſpōdere.ꝛ in libris veritatē eoꝝ q̄ ſcire dʒ ſcit q̄rere:vel ſaltem circa ea dubitare

⁊ cōſulere peritiores:etiam ſi in prom-
ptu omnia nō habet ſufficiens tamen
ſcientia eſt que ſufficit ad faciendū que
ſibi imminēt ex officio quod hꝫ: hanc ꝗ
nō habet credo qđ peccet mortaliter ac
ceptādo officiū.ar. d.c.fi.Et ſimiliter ꝗ
ei ſcienter dat tale officiū niſi ex cauſa
diſpēſaretur. qꝛ imperfectū ſciētie ſup
plet perfectio charitatis.de renun.c.ni
ſi cum pridem.§.pro defectu.

Clericus. iij.dꝫ eſſe hoſpita
lis xlij.diſt.ꝑ totū:
nō cupidus.ſeu auar⁹.xlij.di.per totū.
1 ¶Utrū clericus ꝓbēdatus teneaᷣ fa-
cere quatuor pᷣtes de redditibus eccle
ſie ⁊ oblationib⁹ fideliū.ſ.epō pauperi
bus ipi ſacerdoti ⁊ clericis ⁊ fabrice ſi
cut volunt antiqua iura.vt in.ca. qua-
tuor ⁊.c.cognouim⁹.⁊.c.ſe.xij. q. i.Rñ.
ſꝫ ꝙ colligo ex pa.i.c.de ec.edi.ꝙ ꝗ ad
quartam epi:et quartā fabrice ſtādum
eſt cōſuetudini.que quidem vꝫ in pre-
fatis iuribus derogare. niſi qñ fabrica
remaneret derelicta . qꝛ tunc eſſet irra-
tionabilis ⁊ non valeret:⁊ ſic teneretur
dare quartam arg.d.c. cognouimus.⁊
in.d.c.j. Et hoc intellige quando red-
ditus ſuperſunt detractis neceſſarijs.
Quo aūt ad quartā debitā pauperib⁹
non valet aliqua cōſuetudo in ꝯtrariū
quin teneatur . Ego plus dico qđ non
ſolū quartā partē ſed ⁊ oīa ꝗ ſupſunt
eoꝝ neceſſitatib⁹ tenetur pauperibus
erogare ſi fabricare nō egeat repatio-
ne.vel niſi vellet cōuertere talia ad am
pliādū cultū dei in tali eccleſia . Nulla
extrema neceſſitate in aliquo occurrē-
te.Nam in iſtis duob⁹ caſibus licite de
ſiſtit ab errogatiōe in pauperes alˀs nō
ſine mortali pctō:ar.eoꝝ.que not.in.c.
dudū el.ij.de elec.⁊ in.c.cū ſm.de pre-
ben.facit.c.cleric⁹ ꝗ.⁊.c.duo.⁊.c.vl.xij.
q.j.⁊.x.q.ij.eps.Nā eis dr.xij.q. ij.au-
rum hꝫ eccleſia ⁊c.Tho.in quolˀ.⁊ ſcđa
ſcđe.q.clxxv.dicit ꝙ ſi iſta bōa ſunt di-
ſtincta ⁊ aliqua ſibi retinēt qđ dꝫ fabri
ce vel pauperibus vlˀ miniſtris. peccat
mortaliter:⁊ teneᷣ ad reſtitutionē ſi ve
ro nō ſunt diſtincta ei⁹ fidei cōmittūᷣ.
⁊ ſi in modico deficiat qđ obuiet bone
fidei erit veniale peccatū . In notabili
ꝟo exceſſu erit peccatum mortale.
¶Utrū habēs bona patrimonialia li- 2
cite poſſit eccleſiaſticū bñficiū ſuſcipeᷣ?
Rñ.ſꝫ Ri.i.quolˀ.iij.q.xx.ꝙ ſi bona pa-
trimonialia ſufficiūt ad neceſſitatē na-
ture ſolū pōt eccˀiaſticū bñficiū recipe-
re in tm̄ in ꝗtū exigit neceſſitas ſtatus
⁊ ꝑſone.Si vero tm̄ hꝫ i patrimonio ꝗ
tū reqrit neceſſitas ſtat⁹ nature ⁊ ꝑſo-
ne in tm̄ ꝙ multa etiaꝫ poſſet paupib⁹
erogare ſi vltra hic accipit eccleſiaſticū
bñficiū nō intēdēs eccˀie deſeruire ſed
vt amicos poſſit ditare ⁊ magis hono-
rari ⁊ delicatius viuere peccat mortalˀr
facit.c.clericos.j.q.ij.⁊.c.ſe.imo.in.d.c.
clericos dicit Jo. qđ ēt ſeruiēdo eccˀie
ſi bōa eccˀie conſumat.⁊ ex cupiditate
ſuū pꝛimoniū reſuat ꝗ mortalˀr peccat
facit tex.i.c.qm̄ in fi.xvj.q.j.ꝓ iſta opi.
alˀs ſuiēdo ec.lꝫ viuere đ eccˀia ⁊ ꝯſerua
re pꝛimoniū ſuis hrᷣdib⁹ ſꝫ ino.i.c.eps
đ ꝓbē. ſi ꝟo recipit vt bñ diſpēſet ſic nō
peccat ſꝫ.Ri.vbi.ſ. dūmō ſit idoneus.
¶Utꝝ ꝑlat⁹ poſſit ſatiſfaceᷣ ꝓ debito 3
ꝑſonali de fructib⁹ eccˀie.Rñ.dñs Ant.
i.c.oli nobꝭ de reſti.ſpo.ꝙ ſic facit.c. ꝑ-
uenit.đ fideiuſ.Arch.i.c.ſtatutū.de re-
ſcri.li.vj.tꝫ ꝯtriū pa.i.d.c.oli. limitat ar.
dicēs verū in dicto ꝯcto ꝓ delicto vel.
ꝓ pꝛimonio ſuo.⁊ ſic ſua.⁊ đ hoc viđ.j.
imunitas.§.ij.cū duob⁹.§.ſeq. ¶Utrū 4
cleric⁹ ꝓbēdat⁹ ꝯuertēs reddit⁹ bñficij
i vſus ihoneſtos teneaᷣ reſtituere.Rñ.
pa.i.d.c.cū ſꝫ đ ꝓbē.ꝙ ſic eccˀie ſi hꝫ de
pꝛimonio vlˀ aliūde.xij.q.iiij.c.j.⁊.ij.qꝛ
đ altari dꝫ viueᷣ nō luxuriari. ⁊ accipiᷣ
luxuria ꝓ oi luxu.ſeu illicita ꝯcupiſcē-
cia.xliij.di.i pn.⁊ ma.i cl.qm̄.đ vi. ⁊ ho.
cl.đt ꝙ talˀ.ꝯctat rē inuito dño qꝛ ꝗcꝗd
hñt clerici ſūt bona paupū.xij.q.ij.au-
rū.⁊.xvj.q.j.c.fi.Et quātū ſit eoꝝ pctm̄
mortale pꝫ i.d.c.fi.illi.xij.q.ij.Et iō re-
cipiētes ēt tenēᷣ ad reſtitutionē niſi in
caſu ꝯceſſo.xiiij.q.vj.ſi res.et hoc verū
quo ad forū cōſcientie nec ſufficit ꝙ re
ſtituāt de fructibus bñficij ſꝫ Tho.niſi
quatenus ſubtraherent ſibi neceſſaria.

Clericus. iiij.dz eſſe habitu honeſtꝰ.xlj.di.per
totũ ⁊ i.c.clerici officia de vi ⁊ ho.cle.
vbi dr qd coronã ⁊ tõſurã habeãt.cõ=
gruẽtẽ indumẽta clauſa deſup deferãt
nimia breuitate vl lõgitudine nõ notã=
da pãnis viridibꝰ ⁊ rubeis nõ vtant nõ
ſotularibꝰ cõſuticijs frenis ſellis pecto
ralibꝰ deauratis aut aliã ſupfluitatem
hñtes fibulas nec corrigias aureũ vel
argenteũ ornatũ hñtes.nec annulos
niſi qbꝰ cõpetit ex offici.Qd qdẽ capi=
tulũ qz nõ loquit in oibus pceptiue ſz
Inn.ibidẽ lz pe.dicat ꝙ ſic tu tñ dic me
liꝰ ſm pa.ibidẽ ꝙ aliq ſunt de pcepto
aliqua nõ ppterea inferã dubia ad ea
que de neceſſitate ſunt faciẽda.

Ad hoc ppoſitũ qbus veſtibus de
beat clericꝰ vti ⁊ qbꝰ nõ et an nõ ince=
dẽs in habitu ⁊ tonſura poſſit impune
offendi no.gl.ꝙ ſic in.l.ſi ignorans.ff.
loca.⁊ in.l.itẽ apud labeonẽ.§.ſi qs vir
ginẽ.⁊ ibi dignũ in verbo non deferat.
ff de mino.Guil.de cug.⁊ Bal.i.l.ñ.q p
calũniã.col.j.⁊ ſumit gl.in hoc arg.C.
de epi.⁊ cle.vbi ponit an ſufficiat ſi por
tet tonſuram ⁊ non veſtem

¶ Utrũ clericꝰ teneat deferre tonſurã.
1 Rñ.ꝙ ſi eſt in minoribus et non hz be=
neficium non tenetur ar.c.Ioãnes de
cle.coniu.⁊ in.c.vnico eo.ti.lib.vj.⁊ gl.
in.c.fi.l.di.Si vero eſt in ſacris vel be=
neficiatus tenetur de precetpo facit.d.
c.Ioãnes ⁊ quod ibi no.in.c.vnico de
biga.li.vj.Et limita dictũ pa.in.c.ſi qs
de vi.⁊ ho.cle.vbi dicit idiſticte ꝙ pec
cat mortaliter.

2 ¶ Qualis habitꝰ phibet clericis.Rñ.
tex.i cle.qm.de vi.⁊ ho.cle.ꝙ veſtis vir
gata vel partita.i.diuerſi coloris epito
gium ſeu tobardum foderatuz vſqꝫ ad
orã: ⁊ ita breue ꝙ veſtis inferior videa
tur notabiliter epitogiuz ſeu tobardũ
eſt veſtis ſuperior.⁊ talia portãtes qui
cunqꝫ ſint clerici etiam habentes pri=
mam tonſuraz ſolũ peccant mortaliter
ſi tales in minoribꝰ cõſtituti habẽt be=
neficiũ aut ſi nõ habent pfatas veſtes
portant cum tonſura clericali alias nõ

⁊ ꝙ peccẽt mortalr pbat Stephanꝰ p
pter verbũ ſancimꝰ.allegat.xviij.di.§.
⁊.j.q.vij.ſi qs oẽz.⁊ hoc verꝫ niſi cã rõ
nabilis ſubſit.vt i.d.c.⁊ qñ publice Se
cus ſi in domo.Et dicit publice porta=
re dnm multitudini hoc ptz ſicut dicit
publicus aleator:vel vſurarius vel ma
ledicus de excel.pla.iter.de male.c.ij.
de excep.exceptionez.xxxiij.di.vidua.
In domo dicit fieri ſecrete.qz domꝰ rẽ
ſecretã importat nõ publicam.vj.q.ex
merito.⁊ nõ ſolũ peccat mortaliter ve=
rũ etiã ſi eſt beneficiatus eſt ſuſpẽſus
per ſex menſes a perceptione fructuũ
beneficiorum ſuorum.Si nõ eſt benefi
ciatus:⁊ eſt in ſacris citra ſacerdotium
p idez tps eſt inhabilis ad beneficium
obtinendum.Idem de alijs clericis ta
lem veſtẽ ⁊ tõſurã ſimul publice defe=
rentibus.Sacerdotes vero vel religio
ſi ac habentes dignitatẽ pſonarũ ſeu
bñficium cui cura aiaꝝ iminet p annũ
ſunt ſuſpẽſi a preceptione fructuũ ſuo
rũ bñficioꝝ ſi habẽt beneficia.ſi nõ ha
bẽt per idẽ tempus ſunt inhabiles ad
obtinendum beneficiũ.Et iſtis.ſ.ſacer
dotibus vel religioſis.aut dignitatem
ſeu beneficiũ cũ cura habentibus pro
hibetur non ſolum predicta veſtis ſed
etiam infula.ſeu pileuz lineuz in capi
te publice portare:Sub eiſdẽ penis et
pcepto pcipit ꝙ habẽtes adminiſtra=
tionez infra mẽſem:pdictũ epitogium
debẽt pauperibꝰ.Religioſi vero q non
habent adminiſtrationẽ infra menſez
ſuis ſuperioribꝰ aſſignẽt i pios vſus cõ
uertẽdum.Et lz infula ſit veſtis põpo
ſa ad collũ perforata circũquaqꝫ.tamẽ
hic accipitur p bireto ꝙ ponitur ſub
capucio ad euitandum ſudorẽ ſm Ma
the.in.d.cle.licet tñ portare de nocte
vel latenter ſub caputio ſm zẽ.⁊ lan.
¶ Quid ſi epitogiũ ſeu tobardũ ſit bre 3
ue ſolũ.ſed nõ foderatuz aut ſit locus
pene prefate.Math.tenet ꝙ ſic.zen.ꝙ
nõ Ego dico ꝙ quo ad penã dicit verꝫ
zen.ſed quo ad culpam legantur per
identitatem rationis.ar.ff. de adul.l.
ſi poſtulauerit.§.ratio facit.xxiij.diſt.

c.nõ.liceat el.ij.vbi vult canõ.ꝙ veſtez
talarẽ habeant clerici.⁊ clarius xxj.q.
xiiij.c.nullus:cum tribus capitulis ſe.
4 ¶Utrũ clericꝰ vtẽs viridis aut rubeis
veſtibꝰ peccat mortaliter.Rñ.ſm Inn.
in.d.c.clerici officia ꝙ nõ tñ male facit
qꝛ.i.c.clerici.xxiij..di.dicitur ꝙ veſtimẽ
ta ⁊ calciamẽta que religionẽ nõ decẽt
eis nõ licẽt.Sed Pa.ibidẽ tȝ ꝙ peccet
mortaliter per.d.cle.qm̃ q̃ ſub ꝑcepto
ampliat etiã ad caligas precipiẽs ne
caligis ſcachatis.viridibꝰ aut rubeis
vtantur publice.car.vero.in.d.cle quo
niam.tenet quod caliga rubea vel vi=
ridis nõ ꝓhibeť niſi ſit ſcachata.Et qđ
nõ valet argumẽtũ qꝛ oẽs veſtes licent
clericis cuiuſcunqȝ coloris:niſi ſint ex=
preſſe ꝓhibite Sed cõtra ipſum Car.
eſt expreſſus tex.in.c.nullus.xxj.q.iiij.
vbi diciť ſolis vtať veſtibꝰ q̃ ꝯceſſe ſũt
clericis.ergo niſi cõceſſe ſint cõceſſe in=
telligunť ꝓhibite.pȝ etiã.i.c.epi ⁊ duo
bus ca.ſe.ea cã ⁊.q.Et ideo tene quod
eſt mortale.ar.victorũ.c.xxj.q.iiij.Idẽ
dic de quacũqȝ veſte in religioſa reſpe
ctu forme.purpurea vel cindata veſte
nõ ẽ eis ꝓhibitũ vti ſm gl.j.§.j.xxj.q.
iiij.nec etiam ꝑcioſa dũmodo ſit ſm cõ
ſuetudinẽ eoꝝ inter quos viuunt ne vi
leſcant.ar.c.epiſcopi.lxxx.di.
5 ¶Utrũ clericus nutriẽs comã vel bar
bã peccat mortalr̃.Rñ.ꝙ ſic.qꝛ põt ex
cõicari.c ſi quis.de vi.⁊ ho.cle.xxiij.di.
c.ſi quis ⁊ hoc quãdo facit ſine rõnabi
li cã ſm glo.in.d.c.ſi ꝗs ex rõnabili cã
licet facit.c.pe.eo.titu.

Clericus v.dȝ ſuare caſtita
tẽ i.c.vt clericoꝝ
de vi.ho.cle.⁊ nõ ſolũ re:ſȝ etiã appa=
rẽter.ꝓpterea nõ dñt cohabitare cum
mulieribꝰ de coha.cle.⁊ mu.per to.
☞ Non tamen debet aliq̃d ſiniſtri ſu
ſpicari ſi inueniatur ſolus cũ muliere
alijs ſuſpitionibus teſtantibus.imo ſi
amplectatur vxorẽ alienã preſumit ꝙ
bono zelõ.⁊ cauſa benedictionis dan=
dum ſm Alex.i.l.j.ff.de var.⁊ extraor.
cri.Bald.in.l.q̃d ergo.§.ſi heres.ff.de
leg.j.⁊ Are in trac.male.in glo.in ver=
ſi.adultera.col.ij.p.gl.i.c.abſit.x.q.iij.
¶Utrum clericus in minoribus poſſit 1
contrahere ſine pctõ mortali.Rñ.ꝙ
ſic ſi non habet beneficium.Si vero
habet peccat mortaliter retinẽdo be=
neficium.Faciunť ad hec que notanť
in.gl.c.ſi.j.di.⁊ qđ no.in.c.tue de apo=
ſta.⁊.in.c.Joannes de cle.coniu.quia
cum beneficiũ perdat ipſo iure poſtqȝ
contraxit vt tenet gl.⁊ doc.i.c.j.de cle.
coniu.⁊ etiã ſi anteqȝ vxor agnoſcatur
intraret monaſteriũ non propter hoc
recuperaret niſi ei de nouo concedere=
tur.quia ius ſemel extinctum non re=
uiuiſcit.licet ceſſet cauſa extinctionis.
vij.q.j.qȝ periculoſum de con ſe.di.iiij.
queris.⁊ cõmuniter tenẽt doc.ſimiliter
etiã ſi matrimoniũ non tenuit.puta qꝛ
erat cõſanguinea vel affinis priuatur
nihilominꝰ ipſo facto ſm Pa.in.d.c.j.
qȝuis alij teneãt cõtra.Ideo retinẽdo
beneficiũ inique facit ⁊ cũ peccato mor
tali cũ nullo iure ipſum habeat.ſed ſit
intruſus.
¶Utrũ clericꝰ peccet mortaliter coha= 2
bitando cũ mulieribus.Rñ.ꝙ ſic ſi ha
bitat cum quacunqȝ de qua poſſit eſſe
rationabilis ſuſpitio etiaȝ ſi ſit cõſan
guinea ſiue affinis facit.c.j.de coha
bi.cleri.⁊ mulie.et.c.interdixit.xxxij.di.
Multomagis peccat mortalr̃ ſi tales
maſculos tȝ de q̃bꝰ rationabiliter poſ=
ſit ſuſpici.argumentum a minori.Cuȝ
alijs de q̃bꝰ nulla poteſt eſſe ſuſpicio
licite cohabitat:ſiue cõſanguinee ſint
ſiue non.De cõcubinarijs:vide.j.Cõ
cubinatus.§.ij.
¶Sȝ que ſunt de quibus ſuſpicio non 3
oriť.Rñ.ꝙ mater ſoror ⁊ amita.ſ.ſoror
pr̃is.⁊ matertera.ſ.ſoror matris.xxxij.
di.iterdixit.lxxxj.di.cũ oĩbus.qꝛ fedꝰ
nature nõ ꝑmittit aliq̃d ſeui criminis
cũ iſtis ſuſpicari.c.a nobis.de coha.cl.
⁊ mu.⁊.c.cũ i iuuẽtute.de ꝑſum.⁊ idem
dic de filia ⁊ hmoi.Similiter de multũ
antiquis vt in.c.feminas.lxxxj.di.⁊ in
d.c.interdixit in fi.Et idẽ dico cũ oĩbꝰ
q̃bꝰ ante ordinationẽ ſine ſuſpitiõe po
terat cohabitare:vt vxores fratrũ ⁊ de

familia. ꝛ huiuſmodi. vt.c. cum omni= bus.lxxxj.di.

4 ¶Utrū acceſſus ad domos quarūcūqꝫ mulierum ſuſpectarū ſit clericis prohi bitū.Rñ.ꝙ ſic.ſicut ꝛ cohabitatio.lxxxj di.clericis cum duobus.c. ſeq.

5 ¶Utrum frequētatio monaſteriorum monialiū clericis ꝓhibeatur.Rñ.ꝙ ſic. niſi ex manifeſta.ꝛ rationabili cauſa vt in.c.monaſteria.de vi.ꝛ ho.cle. Et vt di cit gl. frequentare eſt vltra vnam vicē. ire.xxv.q.ij. ita nos.

Clericus. vj. debet laudes debitas exoluere. xcj.di.cleric⁹ vicū ꝛ. c.fi.ꝛ.xcij..di.c. fi. Quō autē teneat ꝛ quādo:ꝛ qd ad offi ciū dicēdū.vide.ſ.hora conōica. ꝑ totū.

Clericus. vij.debet i ſuꝫ bñ= ficijs reſidētiā de bitā exhibe.c.qꝛ.nōnulli.de cle:nō reſi. ☞De clerico beneficiato diſpēſato vi de ꝑ Bal.multa i.l.liberos.C. de colla. ꝛ in.l.j.in.j.no.C. de his qb⁹ vt indig. vbi ꝙ talis nō dicēs officium debet be neficio priuari.idem.Bald.in.l.neſen= nius.circa me.ff.de excu.tuto.qꝺ nō eſt verū in beneficio rurali : ſm eūdē Bal. ꝛ Ang.in.l.j.in fi.ff.vbi pup.edu.dꝫ.

1 ¶Utrum clericus poſſit deſeruire per aliū in ſuo beneficio potēs ipſe ꝑ ſe ſer uire.Rñ.pa.in.d.c. qꝛ nonnulli ꝙ non de iure.tex.eſt in.l.null⁹ qui nexu.C. de decu.ſiue beneficiū ſit ſimplex:ſiue cu= ratū:ſiue de conſuetudine ſit in benefi= cijs ſimplicibus.In beneficijs autē cu= ratis nō valet conſuetudo niſi eſſet rō nabilis.vtputa:qꝛ bñficiū tenue ꝛ hu= iuſmodi:qꝛ tūc valeret conſuetudo.fa= cit.c.licet.de elec.li.vj. Ego autem idē teneo etiā in beneficio ſimplici qꝺ niſi cōſuetudo ſit ex legitima ꝛ rationabili cauſa nō valet:quia eſſet damnoſa ec= cleſie.Similiter nō valet diſpēſatio ni= ſi fiat ex rōnabili cā qꝛ eſt diſſipatio nō diſpēſatio.facit qꝺ no.inno.in.c.ex.tue. de cle.nō reſi.Et hoc ꝑpter multa ma= la q̄ eccleſijs veniūt. ꝛ pauperibus epi ex nō reſidētia:quia tales deſeruiētes cū vix poſſint viuere querūt q̄ ſua ſunt nō chriſti ꝛ tales principales comedūt q̄ vel in reparationē eccleſie vel paupe ribus dare deberent. Et ideo dic ſm tex.c.qꝛ nōnulli.de cle.non re. ꝙ debet reſidere in propria perſona ꝛ curam il= lius per ſe exercere ſm ordinē ſuum in tellige:vt extra de ſi.preſ.c. propoſuit. Old.tamē tenet ꝙ in cōſciētia ſi proui= det ſuis impenſis ꝙ eccleſia decenter ꝛ populus bene regit:ꝛ ipſe honeſte vi uit ꝛ bonū exēplum ſubditis prebet. ꝛ aliquādo per ſe exercet officium et vi= de quomodo cōſtituti officiant ꝙ excu ſat a pctō.Sed ego nō credo niſi quan do pro neceſſaria cauſa vel vtili ſtat ab ſens.l.de pollicitationibus. ff.de polli. ꝛ.l.ſi abſente.ff.de lega.

¶In quibus caſibus abſens habetur ꝓ reſidēte.Rñ.ꝙ in tribus. ¶Primus ſi eſt in ſeruitio pape de cle. nō re.c. cū dilectus. ¶ Secūdus ſi eſt in ſeruitio epiſcopi ſui de cle.non re.ad audientiā ꝛ.c.de cetero.Sed hoc nō credo vera in h'squi cum papa ꝛ epō morantur. nō propter eoꝝ ſeruitia exhibēda ſed pro pter ambitionem vt obtineant benefi= cia. ¶Tertius propter cauſam licitam ſm modū.de quo in ſe.§. dicit. In iſtis caſibus abſens habetur pro preſente in omnib⁹:niſi quo ad quotidianas di= ſtributiōes que nō ſolēt talibus dari. 2

¶Utrum aliquando poſſit ſe abſenta= re a beneficio clericus. Rñ.ꝙ non : niſi duo cōcurrāt ſimul vꝫ cauſa honeſta ꝛ rationabilis ꝛ licentia ſui prelati vt in c.relatum.de cle.non re. Dicit tamē in= no.in.c.ex tue.e.ti.ꝙ poſſet ex cōſuetu= dine induci.vt ſine licentia ex cauſa rō= nabili ſe abſentet.pa.autem in.d.c. re= latuꝫ.dicit ꝙ ſi neceſſitas occurret que nō pateretur dilationeꝫ vt poſſet adire prelatum pro licentia : tunc ſiue licen= tia poſſet.l.j.in princi.ff. de exerci.ac. et l.tutor qui repertoria in prin.ff. de ad= mi.tu.Quod dictum ſm Jo. an.in.c. re latum.limito quādo is breui eſt reuer ſurus.ar.l.iij.ff.de diuor. 3

¶Utrū clericus teneat reſtituere fru= ctus quos in abſentia ꝑcepit ex bene= 4

ficio ſuo. Rñ. ꝙ ſi ſubeſt legitima cauſa
nõ tenetur: ſʒ ſi legitima cauſa nõ ſub-
eſt credo ꝙ teneatur reſtituere: qꝛ fru-
ctus beneficioꝝ dant̄ in ſtipendiuꝫ vt
dixi. s. in. §. j. Sed aduerte ꝙ qñ cleric⁹
tenet̄ reſtituere in quocũqꝫ caſu itelligi
tur ſi hꝫ alia bona q̃ non ſint de eccl'ia.
Si ṽo nihil hꝫ niſi de eccl'ia. tunc credo
nõ teneat̄. Nã cũ ſint de eccl'ia reſtitue-
re nõ hꝫ. Et credo etiã ꝙ nõ debeat ſibi
ſubtrahere neceſſaria vite ne recipiat
ab eccleſia ꝓ faciẽda tali reſtõne. ar. eo
rũ q̃ no. in. c. cuꝫ ſup. de cã poſ. ⁊ ꝓprie.
vbi no. Jo. de lig. ꝙ nudus etiã poſſeſ-
ſoꝛ eccleſiaſtici beneficij nõ tenet̄ de cõ
ſumptis ſicut alij nudi poſſeſſoꝛes. Qð
limitat pan. ibidẽ qñ conſumpſit bono
mõ ſicut dꝫ facere ali⁹ cleric⁹. Peccat ta
mẽ moꝛtaliter recipiẽdo tales fructus
anteqꝫ ex beneficio ſuo. vt pꝫ in. c. quia
nõnulli. de cle. nõ reſi. Sec⁹ ſi reciperet
tanqꝫ alius paup ex neceſſitate: qꝛ non
credo peccaret moꝛtaliter: neqꝫ veniali
ter in recipiendo: ſʒ bñ nõ reſidẽdo ẜm
ꝙ tenet̄ vel in tenẽdo beneficiũ iniuſte.
5 ¶ Utrũ recipiẽs eccleſiã parochialem
nõ intẽdẽs ꝓmoueri. ĩ. annum ad ſacer
dotiũ: ſed vt habeat fruct⁹ vnius anni
teneat̄ ad reſtõnẽ. Rñ. ꝙ ſic: niſi muta-
ta volũtate ꝓmot⁹ fuerit. vt. i. c. cõmiſſa
tibi de ele. li. vj. ⁊ ſi nõ reſtituet tenetur
ille q̃ ſciẽter tali cã dedit vt ibidẽ ⁊ pec-
cauerũt moꝛtaliter iſte dando indigno
ille acceptãdo indigne. arg. eoꝝ q̃ no. i
c. nihil de elec. vacabit tamẽ dicta eccle
ſia parochialis ſi nõ eſt collegiata ipſo
iure ſtatim poſt annũ ſi ꝓmot⁹ in ſacer
dotẽ nõ fuerit. c. lꝫ de elec. li. vj. ⁊ icipit
annus a pacifica poſſeſſione: vel quan-
do ꝑ eũ ſtetit quin hẽret intellige niſi
legitimo impedimẽto ſit impedit⁹ oꝛdi
nari. nec poterit ea vice iterato ei cõfer
ri. d. c. ꝯmiſſa. Nõ vacat tamen dicta ec-
cleſia ſtatim qñ venit ad talẽ ꝯditionem.
ꝙ ampli⁹ illo anno ꝓmoueri nõ põt. ſʒ
ſolũ elapſo anno vt in. d. c. ꝯmiſſa. Sil'r
non vacat eccleſia curata collegiata. lꝫ
non ꝓmoueat̄. ĩ. annũ. c. ſtatutũ. de ele.
lib. vj. Sed põt priuari vt ibidẽ poteſt
tñ epũs inſiſtẽti ſtudio diſpenſare ꝙ non
teneat̄ infra annum ꝓmoueri niſi ſub-
diaconatum ad quẽ ſi nõ fuerit ꝓmot⁹
priuat⁹ erit. Ad ſacerdotiuꝫ ṽo vſqꝫ ad
ſeptẽniũ. ita ꝙ elapſo ſeptennio. ĩ. annũ
efficiat̄ ſacerdos. Alioquin incurrit di-
ctã penã. c. cũ ex eo. de cle. lib. vj. interi
ꝓuideatur eccleſie de vicario.
¶ Utrũ cleric⁹ qui recipit beneficiũ nõ 6
vt ibi ſeruiat. ſʒ donec hẽre poſſit pin-
gui⁹ peccet. Rñ. Pa. i. c. relatũ. de cle. nõ
reſi. qð ſic: qꝛ nõ iuſte eſt ꝓmot⁹ habẽs
talẽ aĩm nõ tenet̄ reſignare: ſed ſufficit
penitere de iniqua voluntate.
¶ Utrũ clericus infirmus licite debeat 7
hẽre fruct⁹ ꝓ̄bende vel diſtributiones
quotidianas. Rñ. Pan. in. c. ad audien-
tiã eo. doc. dicũt ⁊ bñ ꝙ ſi ĩfirmitas eſt q̃
impediat eũ reſidere vel intereſſe diui-
nis. ſic ſine dubio dꝫ habere. Si ṽo in-
firmitas nõ p̄ſtat cãm nõ reſidentie vel
abſentie diuinis. puta qꝛ al's nõ itereſ-
ſet vel nõ reſideret nõ debet habere: qꝛ
caſus ſuperueniens recipit interpetra
tionem ẜm ſtatum precedentem. vt in
c. maioꝛes quaſi in fi. de bap.
¶ Utrũ clerici qui perſonaliter non in- 8
terſunt officijs poſſint ꝑcipere diſtribu
tiões quotidianas. Rñ. qð nõ exceptis
illis quos infirmitas ſeu iuſta ⁊ rõna-
bilis coꝛpoꝛis neceſſitas aut euidẽs ec-
cleſie vtilitas itereſſe nõ ꝑmittit. ⁊ ſi re
cipiunt tenent̄ ad reſtitutioneꝫ. vt in. c.
vnico. de cle. nõ reſi. lij. vj. necvꝫ ꝯſuetu
do aut ſtatutũ. in cõtrariũ nec remiſſio
alioꝝum canonicoꝝũ quãdo eis nõ are-
ſcunt. alias ſic vbi no.
¶ Utrũ ille qui nõ reſidet poſſit priua 9
ri beneficio. Rñ. ẜm Inno. in. c. ex tue. de
cle. nõ re. qð ſi eſt abſens ex cauſa ꝓba
bili ⁊ neceſſaria vel probabili tm̃ puta
ſtudioꝝũ vel cuꝫ epiſcopo ⁊ huiuſmodi
tũc nõ põt priuari niſi citet̄ primo vbi
cũqꝫ fuerit. limitat tamẽ qð qñ haberet
certũ tp̃s ad reddẽdũ ex qualitate ne-
gocij vel al's: ⁊ non veniret ex tũc alteri
licite darẽtur: nec eſt neceſſaria citatio.
nec expectatio ſex menſiuꝫ de quibus
in. d. c. ex tue. et. vij. q̃õe. j. preſentium

Alij dicūt qꝺ requirit citatio ad domū ⁊ expectatio ſex menſiū:⁊ mihi magis plꝫ. Non eñ debuit ei obeſſe ꝙ bonum initiū habuit abſentie. Tenetur tñ talis ſemp notificare eccleſie vbi moꝛat cum ex cā rōnabili poſſit ſemper reuocari ꝑ neceſſitate eccleſie qꝺ ſi nō fecerit latitare preſumitur. Si vero abſens nō eſt ex cauſa legitima:ſi hoc eſt certum pōt priuari:alias debet citari poſt ſex menſes ⁊ dari alteri ⁊ no.ꝙ habens officiū in eccleſia ſemp dꝫ apparere:nec ad eū eſt mittenda citatio poſt expectationem ſex menſium quia edictum emiſſum eſt ſecundum Innocentium.ibidē. Et ideo poterit eius beneficium alteri aſſignari.

10 ¶ Utrū cleric⁹ poſſit peregrinari. Rñ. Inno.in.d.c.vnico.de cleri.pegri.ꝙ nō ſine autoꝛitate ſupioꝛis.de cōſe.diſt.v. nō opꝫ nec ēt eṗs.de voto.c.magne. Ex cā tñ ꝓſequēde appellatiōis ſine ꝑ eui tāda oppreſſiōe pōt ire ad papā vł ad aliū ſupioꝛē inito epō vł plato ſuo.ij.q. vj.oīs oppreſſus.⁊ trib⁹.c.ſe.idē no.gl. in.c.vt debitus.de ap. Credo tñ ꝙ ſēp dꝫ ad minus de honeſtate petere licentiam.arg.c.lꝫ de regu. Sine neceſſaria aūt cā:ſꝫ ꝑ aliq̄ vtilitate tm̄ non lꝫ ad papā accedere ſine autoꝛitate ſui prelati vel pape.in aut.de epī.⁊ cle.§.iter dicimus:nec dꝫ admitti in aliena diocesi ad celebrādū niſi habeat licētiam ſui epiſcopi.vt no.pau.in.c.fraternitatis.de cleri.non reſi.

Clericus.

viij.dꝫ eſſe ſine crimine.xxv di.ꝑ totū. Et crimē hic accipio ꝑ omni peccato moꝛtali licet ſtricte accipiatur ꝑ peccato ꝙ accuſatione ⁊ depoſitione eſt dignum.§.non autem in.fi.xxv.di.

☞ De clerico criminoſo ⁊ delinquēte ⁊ ꝑ quē ⁊ qualr̄ puniat no.plene Bal. in aut.qua in ꝓuincia.col.iij.ꝟ.vñ ſi clericus gallican⁹.C.vbi dc cri.agi.opoꝛ. Alex.in.l.iij.ff.de fur.⁊ in.l.ſi miles.vbi plene Bar.ff.de exhi.reis.

1 ¶ Utrū clericus ſemp peccet moꝛtalr̄ exercendo ſuū officiū in moꝛtali. R ñ. ſm Tho.in.iiij.diſt.xxiiij.qꝛ ſic quādo cunqꝫ talis exhibet ſe i aliquo ꝙ͠t miniſter eccleſie:⁊ totiens quotiens huiuſmodi actum exercet. Unde quando tangit res ſacras quaſi ſuō vtens officio moꝛtaliter peccat facit.cap.fina.de tempo.oꝛdi.facit.c.quotidie.de ꝯſe.di.ij.⁊.c.de hoie de cele.miſ. Secus ſi exercēret in aliq̄ caſu i q̄ etiā laicis exerc̄ liceret.ſicut baptizare in articulo neceſſitatis:ſm quod dixi.s̄.baptiſmus.v.§.xi.vel ſi colligeret coꝛpus chꝛiſti proiectum in terra.

¶ Utrū ſit abſtinendū a clericis in crimine iacentibus quo ad diuina et receptionē ſacramētoꝛū. Rñ.ſm pa.in.c.veſtra.de coha.cle.et mu.diſtinguendum aut ſunt preciſi a canone vel a iudice. Si a canone tūc ſubdiſtiguo.aut factū eſt occultū ⁊ ſic ſentiunt doc.hic ꝙ a ſacramētis neceſſarijs nō ſit abſtinēdū: ſꝫ volūtarijs ſic. Ego credo etiā a neceſſarijs dꝫ abſtinere qñ ab alio poſſunt habere:niſi qñ ipſe paratus eſt dare:qꝛ qñ ipſe non eſt paratus dare:non debeo eū inducere adminiſtrandum ſacramēta etiā neceſſaria. Si vero paratus eſt miniſtrare poſſuꝫ etiam voluntaria ab eo recipe ſicut dicim⁹ de vſura rio.ĵ.vſura.ij.§.ij.⁊ſic itellige.c.ſit tm̄ ⁊ c.placuit.vj.q.ij.cū ibi no. Aut factū ē notoꝛiū.⁊ ſic nullo mō lꝫ recipe aliq̄ ſacramēta a talib⁹ excepto baptiſmo de quo dic.vt s̄.baptiſm⁹.v.§.x.⁊.§.xij.aut ſunt p̄ciſi a iudice ⁊ ſic nullo mō lꝫ recipere ſacramenta ab eis vł audire diuina.qꝛ nullo mō poſſunt dici tollerati:ex quo ꝑ ſniaꝫ ſūt cōdēnati.xi.d.c. vr̄a.⁊.ix.q.j.c.j.⁊.ij.⁊.no. In iu.c.qualr̄ ⁊.qñ.el.ij.de accu. Si ꝟo p̄ciſio nō ſit facta neqꝫ ab hoie neqꝫ a canone tenent doc.in.d.c.veſtra ꝙ non pecco ſi nō abſtineo a ſacramētis ēt volūtarijs:qꝛ nō ſunt ſuſpēſi quo ad nos.c.fi.de coha. cle.⁊ mu.ego verū credo qñ pati ſūt dare alr̄s nō niſi ſacramētis neceſſarijs vt dixi:qꝛ cū peccent moꝛtalr̄ ſacramenta adminiſtrando.c.fi.de tempo.oꝛ.nō debeo eos inducere ſine neceſſitate. In ne=

ceſſarijs autem ſacramētis quādo ab alio nō poſſūt ea habere lꝫ: qꝛ ego aſcio ad quod teneoꝛ licet ille nō. ⁊ ideo ſibi imputatur. facit gl. in. c. non eſt. de ſpō. Nec ob. glo. in. §. verū. xxxj. diſt. qꝛ loquitur quando poſſum habere aliū. Non tamen dꝫ eſſe aliquis nimis ſcrupuloſus: quia poteſt preſumere ꝙ ſaltē habeat attritionem quando ea adminiſtrat. Hodie tamen cōtra iura predicta quo ad preciſos a canone vel a iudice eſt facta diſpēſatio per concilium. Conſtantienſe cōfirmata p Baſilieſe. de quo infra excommunicatio. viij. §. iij. Et ideo eam ſerua.

3 ¶ Quis dicatur tolleratꝰ ab eccleſia. Rñ. Pa. vbi. ſ. qđ ille qui non fuit condemnatus nec cōfeſſus nec habet operis euidentiam.

4 ¶ Utrū oē pctm̄ notoriū inducat preciſionem ſeu ſuſpenſionem a canone ne exerceat officiū ſuum. Rñ. ſm. d. Anto. in. d. c. veſtra ꝙ ſic. Nec ob. d. c. qđ loqꝛ ſolū de fornicatione ex quo. Pa. ibidē eſt contradictū. d. Ant. ſꝫ ego teneo veriſſimū dictum do. Ant. quia conſtitutio penalis etiā quo ad penā extendiꝛ ad caſum ſimilē ex identitate rōnis ſi ratio in ea conſtitutione eſt expreſſa. vt in l. his ſolꝫ. C. de reuo. do. Ad hoc tex. optimus in. l. ij. i. §. quid ſi curatores et. §. ꝗd ſi deceſſerint. ff. ad tertul. ⁊. l. palā i §. natus. ff. de ri. nup. Nec pōt dici. ꝙ ſit interpretatio extenſiua qꝛ eſt potiꝰ ꝯtēſiua ſeu intellectiua: quia lex non eſt aliud quā ipſa ratio legis vt probatur in. l. non dubium. C. de legi. Et qđ lex penalis extendaꝛ ſi in ea eſt ſcripta ratio naturalis vel ciuilis. tenet bal. poſt Bar. et eſt bonus tex. in. c. j. in. §. porro in ti. ꝗ fuit prima cā amit. bñ. Et cū. d. c. veſtra p rationē notorietatis peccati cōcludat notoriū cōcubinariū ſuſpenſum. ergo idē erit i oī mortali pctō notorio vide qđ dicā. j. lex. §. vj. et pena. §. v.

5 ¶ Utrū clericus teneaꝛ reſtituere fructus quos pcipit de bñficio exiſtens in pctō mortali. Rñ. ꝙ ſi pctm̄ eſt notoriū. ego habeo pro indubitato ꝙ teneꝛ reſtituere qꝛ cū ſit ſuſpēſus. vt dictū eſt i pcedēti. §. perinde eſt ac ſi nō reſidet qꝛ nullū ⁊ inutile. Idē eſt. c. inter corpora. de trāſla. prela. Sicut nō rite ⁊ nō fieri paria iudicantur. in. c. veniēs de pſby. nō bap. Facit qđ notat Bar. in. l. pff. qđ cuiuſqꝫ vniuer. vbi p illū text. cōcludit ꝙ procurator qui non fecit fidē de mādato perinde eſt ac ſi nō cōparuiſſet ⁊ dñs tāqꝫ contumax dꝫ puniri. Nā non excipere ⁊ excipere ſꝫ nō pbare idē eſt. c. cū ſup de cōceſ. prebē. ⁊ nō eſſe ⁊ eſſe ⁊ nō apparere paria ſunt quo ad iuris effectū. l. duo ſunt titij. ff. de teſta. tu. Et idō teneꝛ ſicut. ſ. dixi de nō reſidēte. Clericꝰ. vij. §. iiij. de occulto vo pctōre credo ꝙ nō teneꝛ ꝗuis tutiꝰ eſſet reſtituere. qꝛ ⁊ ſi inutiliter ſeruiat quo ad ſe nō tñ quo ad alios aut quo ad eccleſiam.

Clericus.

ix. debet a ꝗbuſdā actibꝰ ſecularibus eſſe remotus. c. ſi. de vi. ⁊ hon. cle. ne cle. vel mo. per totum. et qui ſint iſti actus ⁊ dubia inſeram.

Adde ꝗ artificia ⁊ negocia clericis ſint phibita. no. Spe. i ti. de cle. ꝯiu. col. ij. vſi. ſꝫ quā dices hōeſtā vbi ponit ꝗs artes exerceat ⁊ dico ꝙ clericus artifex vel negotiator pōt conueniri coram capitaneo actis vel mercatorum vt per Bal. in. addi. ad Spe. vbi. ſ. ver. ſi antē clericus. ⁊ in ti. de reo. col. ij. in prin. vo. ſcholaris et an tales teneanꝛ ſeruare ſtatuta laicorum loci in quo negotianꝛ ⁊ tenet Bal. in ſua marg. in ver. clericꝰ ver. xix. ꝙ ſic.

¶ Utrū clericꝰ poſſit negotiari. Rñ. ꝙ nō negotia ſecularia. c. j. ne cle. vł mo. ⁊ c. ſi. de vi. ⁊ ho. cle. Sꝫ no. ſm Pa. i Rubrica ne cle. vel mo. ꝙ negocium ſeculare dꝛ duplex. ¶ Prio large vt cōprehēdat quicquid puenit ex carnali cōcupiſcētia non ſubiecta freno rōnis et hoc innuit tex. in. d. c. in prin. vñ dicitur negotiū ſeculare. qꝛ p illud viuiꝛ oīno ſeculariꝛ. ſ. ſm ſeculū ⁊ carnē ⁊ nō ſm deū ſpm̄. Et hoc phibeꝛ etiā laicis magis tñ clericis. vt i. d. c. j. ¶ Scđo negociū ſeculare dꝛ magis ſtricte vt cōprehendat 1

negotiū pertinēs ad rempublicā mundanā ⁊ ſeculares hoies. Qđ q̄dē lȝ ſit pmiſſum laicis tñ clericis non lȝ. Uñ in l. placet. C. de epiſ. ⁊ cle. dicit tex. ꝙ clerici nihil cōe habēt cū publicis actibus vł ad curiā ptinentibꝰ cuiꝰ corpori nō ſunt annexi. p quē tex. pȝ qđ clerici nullū officiū poſſunt habere in republica vt pbať in. d. c. j. in fi. facit. c. reprehēſibile. xxiij. q. viij. nec ſunt de vniuerſitate ſcľari. vt no. Inn. in. c. dilecta de ex. pla. Et ſic cōcludo ꝙ clerici nō debent attēdere nec habere curā de mūdanis niſi quatenus ſunt neceſſaria ad ſuſtētationē corpis ar. j. q. iij. ſi quis obiecerit vel in caſu pietatis vt. ſ. tutela. §. j. ⁊ ſ. aduocatus. §. v. cū ſe.

2 ¶ Utrū clericus poſſit p artificiū q̄rere ſibi neceſſaria ad victū? Rñ. ſm pa. i. c. clerici officia de vi. ⁊ hoc cle. ꝙ ſic ex honeſto artificio facit. c. j. de celeb. miſ. ⁊. xcj. di. p totū. et hoc verū ſȝ gl. xcj. di. i ſūma dūmō pp hoc nō ſe ſubtrahat a diuinis officijs nec ob. d. c. j. ne cle. vel mo. ⁊. lxxxviij. di. p totū vbiꝰ phibeť ois negotiatio clericis qȝ vt dicit gl. i canone. xiiij. q. iiij. emere cartā p libro cōſcribendo vel coreū p ſotulari faciēdo. et hmōi. vt ſic lucreť aliq̄d p victu nō eſt negotiatio ſȝ artificiū. ⁊ iō nō phibeť clericis ⁊ in iuribꝰ p̄allegatis. vbi phibeť negotiatio itelligiť qñ clerici aliq̄d emūt vt immutatū carius vēdāt qȝ hec eſt pprie negotiatio: vt ibidē pȝ. ⁊. lxxxviij. di. c. eijciēs. Secus. ſi preter ppoſitū bladū ꝙ emerūt ſupeſſe vēderēt carius ⁊ hmōi qȝ liceret ſm hoſt.

3 ¶ Que pena clerici negotiatoris? Rñ. ꝙ vltra mortale pctm̄ ſi tertio monitꝰ nō deſtiterit perdit priuilegiū clericale vt in. c. fi. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊. ꝗꝗ doc. ſint varij i opi. ego ſaluo meliori iudicio ſic itelligo vt clericꝰ i minoribꝰ ſiue ſit cōiugatꝰ ſiue nō ꝙ nō peccat mortalr̄ negotiādo dūmō tale negotiū nō ſit phibitū etiā laicis: ſȝ ſi nō eſt cōiugatꝰ pōt cōpelli p p̄uationē p̄uilegij clericaľ nō q̄dē illiꝰ ſi qs ſuadēte. xvj. q. iiij. ſȝ p̄uilegij q̄ pōt vexari exactionibꝰ in pſona vł i bonis ppriis. vt. l. ij. C. de epi. ⁊ cle. Cōiugati vo nō qȝ pdūt ipo fcō p̄ ſcstū matrimonij. vt i c. vno. đ cle. cōiu. li. vj. ⁊ i. c. ioānes. e. ti. alij vo q̄ ſūt i ſacris aut religioſi peccāt mortalr̄. c. ſȝ nec cle. vł mo. ⁊ ſilr̄ pñt cōpelli p̄uatiōe p̄uilegij clicalis ſicut dixit đ exiſtētibꝰ i minoribus. Et ꝙ nō pdant tā iſti ꝗꝗ p̄ſatim minoribꝰ ēt poſt trinā monitiōnē p̄uilegiū canonis ſi qs ſuadēte vt nō ſit excōicatus quiſq̄s eos pcutit. nec ēt fori vt poſſint p criminalibus aut exceſſibꝰ puniri ſeu cōdēnari criminalr̄ vel ciuiliter p iudicē ſecularē pȝ hoc: qȝ clerici cōiugati. quos pȝ negocijs ſecularibꝰ intendere. vt in de. c. ioānes. his gaudēt ſi habitū ⁊ tōſurā portāt. ergo multo fortiꝰ iſti nō cōiugati. Et credo iſtud ſit ſecurius in conſcientia.

¶ Utrū reqrať trina monitio autꝰ ſufficiat vna gñalis vt perdāt p̄uilegiū. de q̄ 4
ij. rñ. pa. i. c. fi. de vita. ⁊ hone. cleri. ꝙ obſit tria qȝ nō ſufficit vna pemtoria vbicunq̄ agiť de pena icurrēda ⁊ ius exigit trinā monitionē vł trinā citationem hicꝰ voluit gl. no. in. cle. j. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ Jo. an. i. c. ex tūc de cle non reſi. Nec obſtat ꝙ vbi a iure reqriť triplex citatio ſufficit vna perēptoria q̄ hȝ vim trine citationis. vt i. l. tres denūtiatiōes. C. quō et qñ iud. vide gl. i. c. cōſuluit. de offi. dele. pau. i. c. i noie dñi de teſti. qȝ hoc verū in citatiōe. qȝ ius ita vult ſecus i monitione nec ſufficit trina monitio ſȝ opȝ ſit ſpecificata nō gñalis. Et p hoc facit tex. in. d. c. fi. in vo. ſi tales. ⁊ dicta cle. j in ver. nominatim ⁊ ꝙ notatur in. c. ſtatutū. de ſen. excō. li. vj. valeret tñ ſi fieret p viā ſtatuti qȝ ſtatutum hȝ vim legis ⁊ p̄latus pōt ſtatuēdo augere infligere penā iuris ⁊ infligere penā ſine monitione verbali aľs reqriť monitio vt in. c. ij. de conſti. lib. v.

¶ Sed p quē dȝ fieri hec monitio. Rñ. Pau. in. c. ꝯtingit el. ij. de ſen. ex. ꝙ non per iudicē ſecularē. ſȝ opȝ fiat per epm aut per eū qui hȝ iuriſditionem epiſcopalem ſuper eum ⁊ ſm glo. in. c. ij. clericos: de ſen. ex. li. vi. nō refert an ha beat

eam ex priuilegio. vel conſuetudine:
vel a iure.
6 ¶ Utrũ clerici tenẽt reſtituere quicq̃d
lucrati ſunt per negotiationẽ eis pro=
hibitã. Rñ. mat. in. cle. j. de vi. ⁊ hon. cle.
ꝙ i foro aie tenẽt pauperib⁹ dare. xiiij.
q. v. qui habetis. egocredo ꝙ ſit bonũ
cõſiliũ. ſʒ de neceſſitate nõ. xiiij. q. v. nõ
ſane in ꝟ. tanq̃ ſua. Et hoc videt̃ ſequi
zen. ⁊ Cardi. in. d. c. cle. j. De quo dic. vt
j. Reſtitutio. j. in ver. turpiter.
7 ¶ Utrũ clerici poſſint exercere offĩm ta
bernariorũ: aut macellariorũ. Rñ. ꝙ nõ
imo ſi pſonaliter publice exercẽt. ⁊. iij.
moniti noiatim a ſuis prelatis nõ de=
ſtiterint clerici cõiugati perdũt priuile
giũ clericale omne etiã iſtud ſi q̃s ſua
dente. xvij. q. iiij. nõ cõiugati aũt ſolum
perdunt in rebus ſi deferũt habitũ cle
ricalẽ. ſed ſi nõ deferunt ſʒ incedẽt om
nino vt laici amittũt etiã in pſonis. ve
rũ eſt ꝙ ſi prefatum officiũ dimittunt
reaſſumũt tã ꝯiugati q̃ nõ cõiugati. In
tellige qđ coniugati reaſſumunt nõ iſta
ſicut nõ cõiugati. ſed illud in quo gau=
dẽt. vt. i. c. vnico. de cle. ꝯiu. lj. vj. Et iſte
eſt ver⁹ intellect⁹ lr̃e: lʒ aliij al̃r intelle
xerit. hec habẽt ex cle. j. de vi. ⁊ ho. cle.
immo prohibẽtur tabernã ĩtrare. xliiij
diſtin. non oportet intellige niſi in itine
re cauſa neceſſitatis vt i. c. clerici. ea. di.
8 ¶ Utrũ clerici poſſint exercere officiá
a prefatis viliora. vt aptare pelles et
hmõi. Rñ ꝙ nõ p identitatẽ rõnis ſm
Pa. in. d. cle. j. Rõ q2 in his ſtatus cle=
ricalis dehoneſtat̃. ar. l. athletas. §. ait
pretor. ff. de his qui no. infa. non tñ in
currerẽt penã ſtatutã ꝯtra exercẽtes of
ficiũ tabernariorũ. credendum tamen
eſt eos peccare mortaliter ſi ſunt in ſa=
cris vt religioſi talia publice. exercẽtes
ſecus ſi occulte pro artificio ad ſuſten=
tationem vite.
9 ¶ Utrũ clericus poſſit exercere officiũ
tabellionat⁹. Rñ. ſm ho. i. c. ſicut ne cle.
vel mo. ꝙ clericus cõſtitutus tabellio a
laico nõ põt ſi eſt in ſacris poſtq̃ eſt ſi=
bi interdictuʒ etiã cauſis eccleſiaſticis
ſm Inno in. d. c. ſicut. Tñ ſi anteq̃ ſibi
interdicat̃ facit inſtrumentũ tenet. ſed
poſtq̃ eſt ſibi interdictum nõ. Si vero
eſt cõſtitutus a papa vl̃ ab ep̃o quoad
dioceſim ſuã poterit in cauſis eccleſia
ſticis cũ ei nõ dẽat pp ordines ſacros:
aut bñficiũ eccleſiaſticũ officiũ interdi
ci. ar. de deci. c. tua. el. ij. ⁊ de iudi. decer
nimus. de arbi. cõtingit. Si ꝟo ſunt in
minoribus poſſunt exercere etiã ſunt
bñficiati. ar. d. c. ſicut a cõtrario ſenſu. li
cet ſit honeſtius abſtinere.
¶ Utrũ liceat clericis ioculatoris offi= 10
ciũ facẽ. Rñ. ꝙ nõ publice ⁊ tales ſũt q̃
faciũt ſpectaculũ ꝓprij corpis facit. l.
ij. §. ſi. ff. d̃ his q̃ no. iſa. Et ſi hoc faciũt
p annũ ip̃o iure pdũt oẽ priuilegiũ cle
ricale. Hic no. ꝙ arch. quẽ ſequit̃ Ge. i
c. vnico de vi ⁊ ho. cle. li. vj. dicit ꝙ cleri
cus i ſacris q̃ et ẽt monach⁹ pdit priui
legiũ canonis ſi q̃s ſuadẽte. xvij. q. iiij.
Et vr̃ veri⁹ q̃uis Jo. mo. teneat ꝯriũ ⁊
dicat ꝙ ſolũ exñtes i minorib⁹ pdunt.
Sil̃r etiã pdũt ſi minori tpe poſt trinã
monitionẽ non deſiſtãt. c. vnico de vi. ⁊
ho. cle. li. vj. i occl̃to tñ vl̃ cã loci iſirmi
tatis vel alterius honeſte rei cã loci ali
q̃d facere nõ reprobatur ſm glo. in. d.
c. vnico ⁊ facit quod no. Jo. de citari=
ſtis et his. qui varijs vtuntur inſtr̃is.
lxxxvj. di. donare. in glo.
¶ Utrũ clericus poſſit eſſe ꝓcurator ſe 11
cularium perſonarũ. Rñ. Pau. i. c. ij. ne
cle. vel mo. ꝙ ꝓcurator gñalis i cauſa
eccl̃iaſtica bñ poſſet ⁊ corã iudice eccle
ſiaſtico. Sʒ in cauſis ſecularib⁹ in iudi
cio vl̃ extra nõ põt eſſe poſſet tñ eſſe in
aliqua cauſa particulari.
¶ Et ſũmarie dic ꝙ clericus nõ poteſt 12
in placitis ſecularibus diſceptare: exce
ptis cauſis de q̃b⁹. ſ. aduocat⁹. §. v. vj.
⁊. vij. Nec ꝓcurator niſi vt dixi. nec
cõductor rerũ ſeculariũ niſi cã neceſſi=
tatis vict⁹. q2 tũc poſſet cõducere vineã
vel domũ vt aliq̃d. vñ viueret lucraret̃
nec canes vel aues ſequi vt i. c. j. ne cle.
vel mo. nec ꝓcurationes villarũ. aut iu
riſditiões ſeculares ſub aliq̃b⁹ ꝑncipi=
bus ſecularib⁹ viris exercere vt iuſtitia
ius eorum fiat vt in. c. ſed nec eo. titu.

nec ſniam ſanguinis ſi eſt in ſacris da
re nec ſacerdos offm̃ vicecomitis.aut p
poſiti ſecularis hr̃e.c.clericis.eo.ti. nec
ſniam ſanguinis dictare aut intereſſe.
vbi vindicta ſanguinis exercet.nec pre=
poſit⁹ baliſtarioꝝ. ⁊ hmõi viris ſangui
nũ.nec vllã cirurgie artẽ q̃ aduſtiõe vel
inciſione indigeat nec impẽdere bene=
dictiõe aq̃ feruẽti.ſeu ferro candẽti ad
purgationẽ.vt i.c.ſniam.eo tit. Et oẽs
talia vel aliqđ hoꝝ exercẽtes.ſi tertio a
ſuis p̃latis moniti nõ deſiſtũt pdũt pri=
uilegiũ clericale vt no.doc.i.d.c. ſʒ nec
Itẽ p̃ſbyteris decanis: archidiaconis:
plebanis:p̃poſitis cãtorib⁹ ⁊ alijs cle=
ricis pſonaꝝ habẽtib⁹ pcipit ſub excõi
catiõis late ſnie pena.ne leges aut phi
ſicã audiãt.vt.in.c.ſi.eo.tit.De quo ca=
ſu dic vt.j.excõicatio.vij.caſu.vij.

Clericus x.debet eſſe nõ vin=
dicatiu⁹.ſed patiẽs
vñ p̃cipitur eis ne arma portent niſi ad
defenſionẽ.vnde clerici q̃ relicto habi=
tu clericali arma portẽt ſi tertio moniti
nõ deponũt perdunt priuilegiũ clerica
le.de ſen.excõ.c.in audientia.

☞ De armoꝝ vſu clericis prohibito.
not.legiſte.C.vt armoꝝ vſus inſcio p̃n.
in rub.⁊ nigro.immo dico ꝙ rex cogno
ſcit de portu armoꝝ etiã cõtra clericũ.
vt in ſtilo parla.Par j.in titu.quoꝝ co=
gnitio ſpecialiter ptinet ad regẽ.x.j. et
in q̃rta pte.⁊.ccx.xliiij.⁊ Aufrerij in re=
pe.cle.j.nu.iij.q.j.de offi.or. vbi dicit ꝙ
per armorum delationem clericus fit
fori ſecularis.

1 ¶Quid ſi miſceat ſe cleric⁹ tirãnidi vł
crudelitatib⁹.Rñ.ꝙ ſi q̃s cõtẽpto habitu
clericali guerrã vel ſeditionẽ mouet vł
atrociter delinq̃t publice aut i factũ ar
moꝝ ſe imiſcet ipſo facto ſine monitiõe
pdit priuilegiũ canonis.ſi q̃s ſuadente
xvij.q.iiij.vt in.c.ppẽdim⁹.de ſen.excõ.
de apoſta.in.c.j.in prin.Priuilegiũ autẽ
fori nõ amittit niſi poſt monitionem. fa=
cit.c.ſi iudex de ſen.excom.lib.vj.

2 ¶Utrũ clericus miles effect⁹ pdat pri=
uilegiũ clericoꝝ.Rñ.Inn.i.c.j.de apo=
ſtatis.ꝙ ſi facit actũ oino clericatui cõ=
trariũ vt puta exerceret ſeua. vadit ad
bellũ ſtatim pdit.q² eligẽs ↄ̃riam viam
excludit ipſo facto a prima.xxxij.q.j.cũ
renunciat.Si vero nõ exercet ſeua nec
aliũ actũ cõtrariũ clericatui. Sed viuit
honeſte vt clericus etiã ſi duxit vxorem
virginẽ.⁊ ſic nõ pdit. Pau. tamẽ dubi=
tat in.c.vt ↄſultationi de cler.cõiuga. in
eo milite q̃ iurauit illa de q̃bus in glo
l.pe.ff.ex q̃.ca.ma.q² iſte actus vr̃ oi n.
ↄ̃rius clericatui qui pugnare nõ dʒ co
amicum infidelibus.c.ex multa. de vo
to. Sed primum equius.

¶Utrũ clericus occidens vel mutilãs
inuaſorem ſuum perdat priuilegiũ cle 4
ricale.Rñ.Pa.in.c.clerici arma.de vi. ⁊
ho.cle.ꝙ non.

¶Utrũ p defenſiõe proximi liceat ei ſu
mere arma.Rñ. Pa.vbi.s. ꝙ ſi hʒ iuriſ= 5
ditionẽ in loco ſic lʒ p defenſione ſuorũ
mouere arma nõ tamẽ ipſe in ppria p=
ſona.c.dilecto.de ſen.excõ.li.vj. Si ve=
ro iuriſditionẽ nõ hʒ aut ſine clerico p
pulſari põt ⁊ ſic non dʒ arma ſumere.c.
ex multa.de voto.Idẽ.xxiij.q.viij.rep=
hẽſibile ⁊.vij.q.j.ſciſcitatꝫ. ⁊ qđ ibi no.
Si aũt nõ põt alter ppulſari tunc licet
agreſſorẽ capere.verberare ⁊ etiã occi=
dere ſi alter nõ põt primũ defendere.
xxiij.q.iij.maximian⁹ ⁊.c.ſi q̃s cũ duo=
bus.c.ſequẽtib⁹ irregularitatẽ tamen
incurrit ſine pctõ p̃dicta cle.ſi furioſus.
Et de hoc vide.j.defenſio. ex quo ad ir
regularitatem homicidium .iij.

Clericus xj.dʒ eſſe ſobrius vt
in.c.a crapula.de vi
⁊ ho.cle.vbi p̃cipit eis vt vinũ ſibi tẽpe=
rẽt ⁊ a vino ſe tẽperẽt.⁊ q̃trus aliq̃ tene
ãt ibidẽ ꝙ peccet mortalr̃ ſi bibat vinũ
ſine aq̃ tñ cõiter doc. nõ tenẽt ſʒ ſufficit
bibere tẽpate.vñ tex.dicit ꝙ dʒ ẽe cõtẽ=
tus trina potatiõe in.c. qñ quod palea
eſt.xliiij.di.⁊ de cõſe. di.v. non oportet.

¶Utrũ liceat eis cogere alios ad bibẽ=
dũ.Rũ.ꝙ nõ.Intellige vltra neceſſitatẽ
neqꝫ fabulas inanes cãtare vel turpia
ioca.pilla vł viſo vł laruas demonũ añ
ſe ferre ↄſentiãt q² hoc ẽ diabolicũ.⁊ ſa
cris canonibus phibitũ.vt dicit tex.i.c.

nullus preſbyterorum.di.xliij.

2 ¶ Utrū liceat clericis facere conuiuia. Rñ.ꝙ ſic:ſi ex charitate dūmōabſtineāt a ſupfluitate detractiōe.ꝛ irriſiōe alioꝝ vt in.c.cōuiuia.xliij.di.in pncipio et in fine mēſe laudes deo reddant ꝛ aliqd legāt de ſancta ſcriptura. vt i.c.qñ. ꝛ in.c.ꝑ reuerentia.ea.di.alias non lꝫ. vt in.c.non liceat. ea di.

3 ¶ Utrū debeat bñdicere mēſaꝫ anteꝙ̄ comedat.Rñ.ꝙ ſic.ꝛ poſt ſumptū cibū reddere gratias.xliij.di.c.nō liceat.

4 ¶ Utrū debeat comedere ante tertiaꝫ. Rñ.qḋ non.vt in.d.c.non liceat.

5 ¶ Que debēt eſſe in eoꝝ conuiuio. Rñ. ¶ Primo lectio diuinaꝝ ſcripturarum. ¶ Secundo quod nulli detrahatur. ¶ Tertio qḋ inanes ſecularīū negociorū fabule nō recitentur ꝛ multominus aliud turpe. ¶ Quarto ꝙ ſolū ꝑ ſuſtentatiōe cib⁹ ſumat̄. habent iſta in.c. cōuiuia.ꝛ.c.nullus p̄ſbyteroꝝ.ꝛ.c.ꝑ reuerentia.ꝛ.c.nō liceat.xliij.di.

6 ¶ Utrū peccēt mortaliter ſi ꝯ̄ aliqḋ p̄ſatorū faciūt.Rñ.ꝙ nō:ſed venialiter niſi qñ turpia vel laruas demonum ante ſe fieri cōſentiunt qꝛ talia ſunt eis ꝓhibita.vt in.d.c.nullus p̄ſbyteroꝝ.Et ideo vr̄ eſſe mortale.ꝛ lꝫ.d.c.null⁹ preſbyteroꝝ loquit̄ ſolum de p̄ſbyteris.tamē.c. preſbyteri.xliij.di extendit ad oēs exiſtētes in ſacris. Qui aūt nō ſūt i ſacris non credo mortaliter peccēt:niſi prout etiā ſeculares in hmōi peccarent.

Clericus xij.dꝫ ēe alienus ab his q̄ irregularitatē inducūt de quo vide.j.irregularitas prio.q̄ ſūt q̄ nō pñt ꝓmoneri.ꝛ qb⁹ ꝟtutib⁹ debeāt refulgere.hēs.xl. di. ꝑ totū Nā debent eē exēplū oib⁹ laicis.viij.q. j.q̄lis.vbi dr̄ vehemēter eccleſia xp̄i deſtruit hoc.ſ.meliores eſſe laicos ꝙ̄ clericos.facit.vj.q.j.§.verū hac autoritate.

Clericus xiij.q̄ ad bona ipſorū:ꝛ coꝝ diſpoſitiōe. Inquātū hic tāgit̄ de bonis clerici ego dico ꝙ bona clericis p̄ſumit̄ de bonis eccl̄ie acq̄ſiuiſſe vt ꝑ gl. in.l.ēt in ꝟ. credidiſſent.C.de dona.inter virū ꝛ vxo. no.idē bal.in.l.ſi q̄s p̄ſbyter in fi.ꝛ aut̄. licentiā.C.de epiſ.ꝛ cle.etiā ſi ſint feudalia vt ꝑ eundē Bal.in.c.j.ad fi. ver. q̄ro.ꝙ in dubio de cle.q̄ inueſti.feudi.l. vſibus feu.ꝛ in.l.cū ipſe col.ij.ver. tertio caſu.C.de contra.emp.

¶ Utrū cleric⁹ poſſit teſtari de reb⁹ eccl̄ie mobilib⁹.Rñ.Inn.in.c.cū i officijs. de teſta.ꝙ nō.vt ibi.ꝛ.c.ad hec ꝛ.c. relatū.el.ij.xij.que.ij.c.j.ꝛ no.ꝙ oia dicūt bona eccl̄ie q̄ ītuitu eccl̄ie vel de facultatib⁹ eccl̄ie acq̄ſiuit vt i.c.j.de teſta. in tex.ꝛ i gl.verūtamē glo.j.c.pñti de offi. or.li.vj. poſt hoſt. tꝫ.ꝙ clerici nō hñtes adminiſtratiōnē ꝛ dicunt̄ nō hr̄e adminiſtratiōnē qñ non hñt beneficiū cui ſit aſſignata dos ƀm Ge.i.d.c.pñti. ſꝫ ſimplr̄ beneficiati vt ſunt canonici et ſilēs qbus id qḋ habēt obuenit ſibi rōne pſone nōꝙ habeāt p̄bendā i eccl̄ia diſtinctā:qꝛ ſic haberēt adminiſtratiōnē poſſunt diſponere ꝛ teſtari de fructib⁹ pceptis vſqꝫ ad diē mortis. de conſuetudine ꝛ etiā ſi ꝯſuetudo eſſet poſſent teſtari redditibus pcipiendis anno ſequenti poſt mortē ſuā vt refert pau.d.c.cuꝫ in officijs. Sed ego credo licere qñ diſponit in pios vſus vel in caſibus de qbus in ſequenti.§.alia conſuetudo eſt irrationalis.ar.c.fi.xvj.q.j. 1

¶ Utrum clericus poſſit de rebus p̄dictis donare aut alio mō diſponere.Rñ. pa.vbi.ſ.ꝙ nō niſi in q̄tuor caſibus. 2

¶ Prim⁹ qñ tantūdē expēdit de ſuo in vtilitatem eccl̄ie.c.ſi q̄s.xij.q.ij.ꝛ.q.v.ſi epūs. qꝛ in hoc caſu poſſet ēt teſtari imo ſi non teſtaret̄ heres poſſet petere.facit c.de multa,qḋ ibi no.de preben.ꝛ.l.que oia in fi.ff.de pcur.ꝛ gl.in.l.ſi non fortē .§.ſi centū ff.de condi.inde. ¶ Scḋs qñ hoc hꝫ cōſuetudo ƀm ho.ꝛ Lau. in.c.ſi epūs.ſꝫ pau.hoc intelligit de rebus mobilibus ꝛ modicis.Et ego addo qñ diſponit pie et rationabiter alias non.

¶ Terti⁹ qñ donat intuitu eleemoſyne quā cleric⁹ etiā i egritudinē pōt facere vt in.c.ad hec.ꝛ.c.relatū.el.ij. de teſta.

¶ Quartus caſus qñ vult remunerare ſeruitia honeſta.tā a ꝯſāguineis ꝙ̄ ab

extraneis recepta.d.c.relatum.§.licet.
¶Addo q̄ntū q̄ñ dat religioſis loc̄.d.
c.relatū.ꝛ no.practicā ſꝫm pau.vbi.ſ.ꝙ
ſi cleric⁹ vult aliquo reſpectu iſtorū q̄
tuor vltimorū dare faciat ipe dū viuit ꝛ
nō relinquat:qꝛ nō valet.d.c.ad hoc.et
no.ꝙ q̄cūq̄ȝ accipit alio mō de reb⁹ ec=
cleſiaſticis.tenet̄ ad reſtitutionē. facit
qđ no.Inn.in.d.c.ad hoc.ꝛ qđ no.in.c.
cum ſꝫm de prebē.ſed melius ꝙ no.pa.
in.c.vt vnuſquiſq̄ȝ de pec.cle.vide ꝙ di
co.j.immunitas.§.lij.ꝛ ſe.

5 ¶Utrū clerici poſſint de diſtributiōib⁹
q̄tidianis diſponere.rñ.ꝙ ſic.ſi nō hn̄t
adminiſtratiōē i ecc̄lia qꝛ dāt̄ ꝓ ſtipēdio
ꝑſonali.vt i.c.vnico.de cle.nō reſi.li.vj.

4 ¶Quid de donatiōe iter viuos facta.
Rñ.ꝙ valet.qꝛ preſumit̄ donatū ituitu
amicitie.vel ſpe future remuneratiōis
ſꝫm glo.in.c.reliquiſti.de te.

5 ¶Sed q̄d de bonis acq̄ſitis intuitu di
gnitatis clericalis.vt puta ꝓ miſſis di=
cēdis.Rñ.pe.vt refert Cy.i aut.licētiā.
C.d epi.ꝛ cle.ꝙ pōt teſtari.ꝛ placet ho.
in.c.qꝛ nos.de teſta.ꝛ Inn.ibidē q̄ dicūt
ꝙ ſi clericus rōne officij aliq̄ acquiſiuit
puta qꝛ fuit cappellanus alicuius ꝑnci
pis q̄ multa ei donauit ꝙ pōt de talib⁹
donatis ad libitum diſponere.limitat
pa.hic in.d.c.cū in officijs.quo ad miſ=
2 ſas verū niſi dediſſet ꝓ miſſis dicendis
tanq̄ȝ prochiali ſacerdoti quia ſic non
poſſet diſponere multomagis pōt diſ=
ponere de bonis acq̄ſitis intuitu perſo
ne.puta ex ſucceſſiōe cognatorū vel do
natiōe amicoꝝ ſeu iduſtria clericoꝝ.vt
puta doctrina ſeu artificio pōt diſpo=
nere.vt i.d.c.qꝛ nos.ꝛ ꝙ ibi no.pe.tñ re
fert Cy.vbi.ſ.limitat hoc verū in cleri=
cis inferioribus.nō aūt in epo.Et addit
Bal.ibidē etiā ſi eſſet Cardinalis. Idē
de p̄latis regulariū eccl̄arū.ꝛ ē tex.i.d.
aut.q̄ ſolū ꝯcedit ꝙ predicti epi p̄lati re
gulariū eccleſiaꝝ poſſint diſponere ad
libitū de acq̄ſitis añ epatū vel prelatio
nē.ꝛ de acquiſitis in epatu vel p̄latione
ꝑ cognitiōē vſq̄ȝ ad quartū gradū.de
reliq̄s vero q̄litercūq̄ȝ acq̄ſitis non pōt
diſponere: ſed acq̄rit eccleſie. Cōis tñ
opi.aliter tꝫ vt.j.legatū.§.xvj.ſꝫ ego li
mito in iſtis i q̄b⁹ pōt facere:ꝙ vult ve=
rū eſſe niſi i v.caſibus. ¶Prim⁹ q̄ñ ipe
eēt obligatus reſtituere eccl̄ie.vt puta
qꝛ dolo vl̄ culpa nō leui tñ ſꝫ Inn. i.d.
c.cū i officijs dāniſicauit eccl̄iā ſꝫ ꝙ te=
neat̄ d leui culpa ēt eſt tex.apt⁹.C.arbi.
tu.l.q̄c q̄d facit.ff.de admi.tu.l.ſi res.
ſicut eñ vt no.In.i.c.ea q̄ de offi.arch.
ille q̄ accepit ꝑriū ꝙ depoſito ſeruādo
tenet̄ d leui culpa.ſic ꝛ dignitatē hꝫ cui
hoc offm̄ ē ānexū.ſ. cōſeruādi bona ec=
cl̄ie tenet̄.cū pl⁹ ſit hr̄e dignitatē. Nec
ob.l.noia.C.arbitu.to.vbi ſi nomina de
bitorū minus idonea fiunt q̄ tpe tutele
erāt bona.non tenet̄ tutor niſi fuerit in
lata culpa.ff.de ad.tu.l.tutor. q̄ repto=
riū.ſ.cōpetit.vbi tutor emēs p̄dia min⁹
idonea.nō tenetur niſi de lata culpa.qꝛ
ſunt caſus ſpeciales ſed regulare eſt vt
teneat̄ de leui culpa.ꝛ ſic tꝫ Ber.ꝛ ho=
ſti.in.c.ea.q̄.de offi.arch. ¶Scōs ſi de
bonis ipſi⁹ eccleſie alicui fecit grām ſꝫ
Inn.vbi.ſ.allegat.l.cū oſtendim⁹.ff.de
fideiuſ.tu.ꝛ.C.e.l.ij.ꝛ vlt. ¶Terti⁹ ca=
ſus paſſ⁹ ſi ē ꝓꝑ negligētiā ſuā rē eccle
ſie p̄ſcribi ſecundū.pa.i.c.ex preſentiū.
de pig.allegat.c. placuit.el.ij.xvj.q.iij.
¶Quartus ē ſi reddit⁹ i vſus in hone
ſtos conuertit.xj.q.iiij.c.j. Quintus in
caſib⁹ de q̄bus.ſ.dixi clericus.iij.ꝙ te=
net̄ ad reſtitutionē.qꝛ i iſtis caſib⁹ prio
tenet̄ ſatiſfacere eccl̄ie anteq̄ȝ aliud di=
ſponat.de hoc etiā vide imunitas.§.ij.
¶Utrū acq̄ſitū ꝑ ſacerdotē in iniungē
do pniasprochianis debeat eſſe eccle=
ſie.Rñ.Inn.in.c.cū inter.de v.ſig.ꝙ ſic.
Et ideo diſponere ad libitū nō poteſt.
¶Utrū prelat⁹ inducēs teſtatorē ad
ſibi relinquēdum ꝙ eccleſie reliquiſſet
teneatur illud reſtituere ꝛ an poſſit diſ=
ponere.Rñ.pau.in.c.ij.de pe.cle ꝙ qui
dam dicunt ꝙ non poteſt diſpone.ſed
tunc reſtituere.ꝑ.l.quidq̄d.C.arg.tut.
Sed Cy.formādo hanc.q.in tutore di=
cit ꝙ ſi blando ſermone ipſum induxit
ad ſibi reliquēdū ꝙ nō tenet̄ ar.l.ſi.ff.
ſi quis ali.te.vbi patet ꝙ talis non cō=
mittit.delictū.Si vero dolo ſeu fraudē

eum induxit:teneť eccleſie ad intereſſe.
Sed qď teneať ecclie ſimplr tex.eſt cuʒ
gl.in.c.quicunqꝫ.xij.q.iiij.vbi patet qď
prelatꝰ teneť ad intereſſe eccleſie qñ ei
potuit querere ⁊ neglexit ad inſtar tu=
toris vt in.d.l.quicquid.⁊ in.l.pupillorū.
C.de admi.tu. Nec.n.debet vtilitatem
ſuam proponere vtilitati eccleſie.ſicut
nec tutor vtilitatem ſuam vtilitati pu-
pilli.l.tutor ſm dignitateʒ.§.j.ff.de ad
mi.tu.l.ſi vt certo.§.commodatū.ff.cō
mo.ff.depo.l.qď nerua.in fin.⁊.vij.q.j.
preſentium.⁊.c.placuit. Pau.vbi.ſ.te=
net ⁊ ſequiť opi. Cy. Sʒ ego credo ve=
rū in tutore:quia de eo pōt dici ꝙ ſuaʒ
perſonam poteſt preferre cuicunqꝫ.ar.
c.petitio.ď iureiu.⁊ de pe.di.ij.caritas
ſed in prelato teneo gl.cū tex.in pre
dicto.c.quicunqꝫ.

8 ¶Cui reſtituet q indebite aliquid ab
eccliaſticis recepit.Rñ.rod.⁊ ray.ꝙ au
toritate iudicis penitentialis fiet reſti=
tutio eccleſie cui ablatū eſt ſi pauper ē
ecclia vel ſi eſt abundās fiet paupibus
qui indigent.idem hoſ.ar.xvij.q.iiij.ſi
quis in atrio.

9 ¶Utrū clericus qui rem eccleſie melio
rauit ex ſua induſtria poſſit de ſua me=
lioratiōe diſponere. Rñ.ꝙ nō facit.c.in
quirēdū.⁊.c.ſi quis de pe.cle.Ratio qr
ad hoc teneť ſi de eius fructibꝰ viuit p
dicta in.q.prece. Secus ſi de patrimo=
nio.vel de ſuo melioraſſet vt.ſ.dictum
eſt.§.ij.

10 ¶Utrū relictū clerico i dubio p̄ſumať
intuitu ecclie datū.Rñ.ꝙ ſi adminiſtra
tionem non habet non preſumitur.ſe=
cus ſi adminiſtrationem habet. Tamē
ad coniecturas eſt recurrendū vt in.c.
requiſiſti de teſta.⁊ ꝙ notat.Inn.i.c.cū
in officijs eo.ti.vide.j.legatum.j.§.xvj.
xvij.⁊.xviij.

11 ¶Utrū clericꝰ poſſit de bonis ecclie do
tare ſororē vl alere parētes.Rñ.pa in
c.puenit de arbi.ꝙ ſic ſororē.vel aliam
cōſanguineā ſi indiget de redditibꝰ ec
cleſie.probať per.c.j.de eo.cle.⁊ mu.et
per glo.cum text.in.c.omnino confite=
mur.xxxj.di.vbi gl.dicit ꝙ clericus ha=
bēs vxorem.vel filios pōt eos paſcere
de dedditibꝰ eccleſie ergo multomagis
dotare cū cauſa dotis ſit fauorabilior
ꝙ̄ cā alimētorum vt notat Cy.facit ꝙ
no.in.l.cū i plures.§.pe.ff.de admi.tu.
⁊ in.l.nō oī.C.eo.ti.in.gl.⁊ hoc intellige
ſi indigent vt in gl.p̄fati.c.oīno.⁊ nō ad
pōpā vel aliū ſtatū.ar.eo.q̄ no.xlij.di.i
prin.q.ſic tā dātes ꝙ̄ recipientes tenē=
tur ad reſtitutionē.xvj.q.vij.puenit.et
no.Mat.⁊ Car.in cle.ij.de vi.⁊ ho.cle=
ri.limita tñ quo ad recipiētes vt teneā
tur ad reſtitutionē.verū qñ clericus eſt
nō ſoluēdo:alˀs non qñ accepit de rebꝰ
que alienari poſſunt ad libitū clericoꝝ
ſicut ſunt fructꝰ ⁊ hmōi ſm Uide.⁊ pla
cet licet alij indiſtincte velint ꝙ teneā
tur.Quod eſſet tutius.

¶Utrū peculiū qď eſt aduētitiū in lai 12
co ſit quaſi caſtrenſe in clerico.Rñ.pa.
n.c.qr nos de teſta.⁊ in.c.ↄſtitutꝰ de re
ſti.in inte.ꝙ ſic.⁊ idō lʒ ſit filiuſfa.tamen
vſuſfructus non acquiritur patri.Hoc
tenuit Hoſt.in.d.c.qr nos.⁊ caſus eſt in
auť.preſbyteros.C.de epiſ.⁊ cle.vbi di
cit ꝙ res ad dominium clericorum ve=
nientes ſit eis ad ſimilitudinem caſtren
ſium vt teſtari poſſint.

¶Quis ſuccedet clerico deſcēdēti ab 13
inteſtato.Rñ.ꝙ i bonis eccleſie eccleſia
in bonis vero ſuis de qbꝰ pōt ad libitū
diſponere.ſuccedent cōſanguinei ſi hʒ
xij.q.iiij.qcūqꝫ.⁊.q.vi.c.vltimo in auť.
de ec.tu.§.ſi quis eps ꝙ ſi non hʒ tales
qui de iure veniunt ab inteſtato ſucce=
dit eccleſia.c.j.de ſuc.ab inteſt.

¶Utrū clericꝰ ordinatꝰ ad titulū patri 14
monij ſui tacite vel exp̄ſſe poſſit de di=
cto patrimonio ad libitum diſponere.
Rñ.ꝙ ſic ſm ge.in.c.ſi eps de prebē.li.
vj.niſi expreſſe ſit actū qď trāſierit i rē
eccleſiaſticā ſm Jo.de li.⁊ Jo.an.ibidē.
In dubio verū cū neſciť an bona fue=
rint eccleſie vel perſone preſumēdū eſt
p eccleſia ſi tamen conſtat eū habuiſſe
aliqua:ſed dubitatur an ſint iſta vel il=
la preſumitur p poſſeſſore ⁊ alius pro
babit.arti.xij.q.iiij.c.j.⁊.q.v.c.j.in fine
Si nullus ſit in poſſeſſione.⁊ in dubio

ſtant fieri diſtributio equalis de ſuc.ab inte.c.ij.in glo.

Clericus. xiiij.quo ad eoꝝ priuilegia.

¶ Quero que ſunt priuilegia clericoꝝ. Rñ.pa.in.c.epũs de prebẽ.quod oĩa priuilegia militũ que cõgruũt clericis habẽt de quibꝰ priuilegijs militũ dicit in gl.l.pe.ff.ex qui.ca.ma.Rõ qꝛ ſunt veri milites illi iperatoris: ſed iſti dei facit c.j.cũ gl.de cle.egro.tex.cũ gl.i.c.xp̃ianiſ.xj.q.j.ꝛ ſilꝛ gl.in.c.militare.xxiij.q.j.ꝛ tex.cũ glo.j.q.iij. ſaluator circa mediũ.Et merito dixi q̃ conueniũt clericis qꝛ ignorãtia iuris nõ imputat militi cũ habeat vacare armis.l.j.ꝛ qđ ibi no.C.de iu.ꝛ fac.igno.ſed nõ ſic in clericis cũ habeãt ſciẽtie intendere ſꝫm ꝙ dixit.ſ̃.Clericus.ij.§.iij.ꝛ ſic de ceteris vnde ꝓ debito cõueniri nõ poſſunt vltra q̃ꝫ facere poſſunt.nec tenẽtur cedere bonis l.miles.ff.de re iudi.niſi ſit ex delicto cõtractum.vt.ſ̃.Cedere bonis.

¶ Itẽ bertrãdus enumerat.xiiij.q̃ recitat car.i cle.j.de vi.ꝛ ho.cle.¶ Primũ ꝙ nõ cõueniũt coram iudice ſeculari de fo.cõpe.c.ſi diligẽti.¶ Secũdum ꝙ verberãs eſt excõmunicatꝰ.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadẽte.¶ Tertiũ ꝙ non tenetur regulꝛ preſtare munera ſeu onera pſonalia vel realia de imu.ec.c.non minꝰ.vide.j.Immunitas.§.xxxiij.cũ ſeq.
¶ Quartũ qꝛ poſſunt vendicare rẽ conceſſaʒ eccleſia ante traditionẽ.l.fi.c.de ſa.ſan.ec.ꝛ.c.ex literis conſue.
¶ Quintũ qꝛ gaudẽt eodeʒ priuilegio familie eoꝝ.xj.q.j.clericũ.el.j.xxxij.di.eos ꝛ vtrobiꝗ in gl.intellige q̊ ad forũ vt in dictis gl.pꝫ.¶ Sextum qꝛ facientes ſtatuta contra clericos ſunt excommunicati de immu.ec.eos.qui.libꝛ.vj.
¶ Septimũ ꝙ ſoluʒ clerici poſſunt obtinere beneficiũ eccleſiaſticum de trãſ.ac.ex literis.
¶ Octauum ꝙ per literas contra laicũ impetratas cũ cauſa generali non poſſunt cõueniri.vt i gl.c.ſedes de reſcri.
¶ Nonuʒ ꝙ non tenentur dare ſportulas de vi.ꝛ ho.c.e.cũ ab omni.¶ Decimum ꝙ acquiſita etiam ſub poteſtatis patris diſponunt.vt volũt.aut.preſbyteros.C.de epi.ꝛ cle.
¶ Undecimum qꝛ pro rebus ſuis recuperãdis agere poſſunt ſine conſenſu patris no.Arch.in.c.fi.de ind.li.vj.
¶ Duodecimũ ꝙ ꝑ neceſſitate nõ poſſunt diſtrahi a patre ſꝫ.l.ij.C.de pac.q̊ fi.di.¶ Tertiũdecimũ ꝙ ſeruus ſciente dño clericatꝰ liberat a ſeruitute dñica ꝛ ptãte.liiij.di.ſi ſeruus.¶ Quartũdecimũ ꝙ poſſunt facere collegiũ.ar.c.fi.de re.do.vbi ſolũ noua religio ꝓhibet.qđ laicis nõ lꝫ niſi vt dicã.j.collegiũ et de multis alijs priuilegijs.j.Immunitas.¶ Utrũ clericꝰ cõiugatus ſupradictis priuilegijs gaudeat.Rñ.ꝙ nõ ſꝫ ſi cõtraxit cũ virgine ꝛ defert tõſurã ꝛ veſtes clericales ſolũ gaudet in duobus.
¶ Prio priuilegio canonis ſi q̊s ſuadẽte.xvij.q.iiij ¶ Scđo ꝑ aliquo crimie nõ põt trahi ad iudiciũ ſeculare:nec iudex ſecularis pretextu cuiuſcũꝗ exceſſus põt eũ punire pecunialiter vel perſonaliter.c.vnico.de cle.coniu.li.vj. 3
¶ Utrũ clericꝰ poſſit vti ſtatutis ꝛ ꝯſuetudinibꝰ laicoꝝ ad ſuũ commodũ.Rñ.pau.in.c.fi.de vi.ꝛ hon cle.ꝛ facit tex.in ar.ꝙ ſic facit ẽt tex.i.c.ad nr̃aʒ de ꝓba.Attñ eos ñ ligãt i eoꝝ ꝑiudiciũ:vid gl.i.c.j.ne.ſe.va.ꝛ qđ dico.j.ſtatutũ.§.vij. 4

Coactio.

alia abſoluta q̃ q̊s totalꝛ cogit ad aliq̊d faciẽdũ corporaliter ꝯ eiꝰ volũtatẽ ſicut ille q̊ ligat ꝛ hmõi đ qua i.c.pſbyteros.l.di.ꝛ q̃uis aliquid faciat ex tali coactiõe ꝯ deũ nõ peccat.vt pꝫ i.d.c.et no.gl.j.c.ad eiꝰ.v.di.facit.c.qđ latẽt ꝛ qđ ibi no.đ reg.iur.Qđ itellige.veꝝ niſi aio ꝯſentiat poſt.Eſt ꝛ alia coactio q̃ dꝛ cõditionalis:q̃ q̊s cogit vt vnum de duobꝰ eligat de q̃.i.c.lectores.xxxij.di.ꝛ i gl.ꝑdicta ꝛ hec nõ excuſat i pctis.c.ſacris de his q̃ vi metuſue cã.fi.đ.q̃ dic vt.j.metꝰ.§.vj.¶ Utꝝ coactꝰ ſuſcipiat baptiſmũ vꝉ ordinẽ rñ.gl.i.c.epũs.lxxiiij.di.ꝛ inn.i.c.fraternitatꝫ.đ here.ꝙ ſi coactio fuit abſoluta ñ:ſꝫ i coactiõe cõditiõali,ſuſcipit caracterẽ q̃uis ñ gr̃aʒ 1

vt.§.baptiſmus.vj.§.vj.

2 ¶Utrum ſeruitia facta deo per coactionē ei placeāt.Rñ.ꝙ nō.xxiij.q.v.ad finē ⁊. xx.q.iij. preſens vtilia tñ ſunt facienti. ſꝫ non ad ſalutē niſi diſpoſitiue.

3 ¶Utrum matrimoniū teneatur coactionē ꝯctum.Rñ.ꝑ abſolutā certū eſt ꝙ non: ſꝫ ꝑ ꝯditionalē tꝫ niſi interueniſſet me tus q̄ poſſet cadere in conſtātē de q̄ dic vt.j.metus ⁊ matrimōiū.iij.ipedimēto.xj

Coadiutor.

dari nō poteſt epo et alijs ſuperioribus p̄latis ſine licētia pape:niſi in duobus caſibus.¶Primus qñ epus vel alius ſuperior p̄latus ē grauatus ſenio aut vale tudine corpali ita grauatus ꝙ ppetuo ſuū offm̄ neqt.exercere tūc de cōſilio ⁊ aſſenſu capli ſui vel maioris ptis vnū vl'duos aſſumere poteſt coadiutores. Scđs qñ p̄lati eſſent amētes:ita ꝙ velint vel nolint.neſciant exprimere:tunc capitulū vel due partes vnū vel duos coadiutores eis dare poſſunt.vt in.ca. vnico.de cle.eg.li.vj.

☞De coadiutore inquantū dicit eſſe dandū epo de licētia pape tñ preterꝙ in certis caſibus q̄s ponit.⁊ illos cū alijs ponit Old.ꝯſil.xliiij.in pri.vbi etiā po nit qualis poſſit eē ⁊ quā autoritatem hēat ⁊ deſinis eſſe coadiutor epo mortuo cui eſt datus.vt his.ꝟ.v.⁊ no.Bar. in.l.ſolet ꝟſi.vltimo hec lex.ff.de tute.⁊ Ang.i.l.j. C.q̄ pe.tu.Sꝫ ꝑ quē deꝫ regi vel baroni aut alij iuriſditionē habēti ⁊ ad cuius petitionē ⁊ ex q̄bus cauſis ⁊ q̄d poſſit facere no.Spe titul'.de feu.§.qm̄ ad fi.⁊ Bal.i.l.poſt ſuſceptam.ff.de excuſa.tuto

¶Quibus dari dꝫ coadiutor.Rñ.ꝫ Inno.in.c.niſi cū pridē de renū.ꝙ dꝫ dari cuicūꝙ p̄lato qui nō pōt ſuū offm̄ exercere.vij.q.j.quaſi per totum.

¶Utrum dilapidāti bōa eccłie ſit dād9 Rñ.inn.i.c.venerabili de of.dele.qđ ſic.

¶Quid pōt coadiutor.Rñ.hꝫ liberā ⁊ legitimā adminiſtrationē excepto ꝙ nihil pōt alienare.vt pꝫ in.d.c.vnico nec dꝫ aliquid de bōis eccleſie cui eſt adiutor ſumere niſi ſumptus moderatos vt ibidē.vide ad hoc.c.ſcripſit.vij.q.j.

¶Sed nunquid epiſcopi ⁊ alij p̄lati ſuperiores poſſint ſibi facere cōmiſſariuꝫ 4 in adiutoriū.Rñ qđ ſic.vt not.docto. in d.c.vnico ⁊ differt iſte a coadiutore. qꝛ non habet niſi eam autoritatem quam ſibi volunt dare. ſecus; in coadiutore.

¶Quando expirat officiū coadiutoris 5 Rñ.qđ morte illius cui datus ē coadiutor vt no.do.i.grādi.c.de ſup.ne.p̄la.li.vj.

Cogitatio

non meretur penam ab hoie cuꝫ ſuis terminis eſt cōtenta. de pe.di.j.§. cogitationes.in tex.⁊ in gloſ.

☞De cogitatiōe an ⁊ qñ puniat no. 1 in.l.pñti.C. đ his q̄ ad eccłiaꝫ cōfu.⁊ in l.ſ.in fi.ff.qđ quiſꝙ iur.⁊ in.l. ſi q̄s non dicam.C.de epi.⁊ cle.

¶Utrū cogitatio deliberata in malum 2 mortale ſit pctm̄ mortale.Rñ.quod ſic xlix.di. c. hinc.⁊ eīn.§. pōderoſus.etiā ſi opus non ſequatur.

¶Utrū cogitatio moroſa ſit mortale. 3 pctm̄.Rñ.ꝯſenſus i delectatiōnē alicuius actus q̄ ex gñe ſuo ſit pctm̄ mortale eſt mortale pctm̄ ꝫ. S.bo.i.ij.di.xxiiij. ⁊ ric.ibidē.⁊ alex.ſecūda ſecūde.in tracta.de pctō veniali ⁊ in hoc cōiter cōcordant docto.Delectari aūt cū conſenſu ſolū de cogitatione.qꝛ hoc prouenit ex inclinatione affectus in ipſam cogitationē q̄ quidem ſecundū ſe non eſt mortale pctm̄ ſed qñꝙ veniale. vt cū quis vtiliter cogitat.de ea qñꝙ nullū.vt cuꝫ q̄s vtiliter cogitat:puta qꝛ vult p̄dicare vel diſputare .ideo conſenſus in talem delectationem non erit mortale ſecundum tho.prima ſecunde. q. lxxiiij. arg.viij.ſed ſolū quando delectatur de fornicatione cogitata.⁊ conſentit in talem delectationem ſecundum prefatum Tho.vbi ſupra.Si vero cogitationi moroſe non adeſt conſenſus in delectationem cogitationis actus prohibiti tunc ſecundum. S bo. vbi ſupra diſtinguendum eſt ꝙ aut imminet periculum caſus in peccatum mortale.Et tunc ſi aduertit periculum quod ſibi imminet. Et non repellit ſed patitur in

hmōi

huiuſmodi cogitationibus occupari tūc ſm magiſtros peccat mortalr. vero non aduertit periculum delectationis nec reppellit peccat mortaliter et hoc magis mihi placet. ⁊ ē tutior. Quis aliqui dicāt nō eſſe mortaliter etiam quādo aduertit periculum. dūmodo nō cōſentiat in delectationem. Similiter qñ non imminet periculum caſus non eſt mortale peccatum ſi nō repellit: ſed tamē periculoſum. ¶ Collige ergo ſic quādo quis habet cogitationem in qua delectatur. ꝙ aut delectatio eſt de eo qđ nō eſt peccatum vel ſaltē mortale. ⁊ ſic ꝙtūcūqꝫ in eam conſentiat non peccat mortaliter ſm Ri. vbi. ſ. puta mulier vidua cogitat de actu coniugali quē habuit cū marito. licet delectet in ipſa delectatione cogitationis vt preteritā nō vt preſentem nō peccat mortaliter. niſi immineat ſibi periculū caſus. puta pollutiōis ⁊ huiuſmodi qꝛ tūc ſi aduertit peccat mortaliter nō repellendo. Si vo eſt de eo quod ē mortale ex genere ſuo vt fornicari ⁊ occidere hominē ꝓpter vindictā ⁊ huiuſmodi. ⁊ tunc aut placet ipſa delectatio. ⁊ operis ꝯſummatio facultas adeſſet ⁊ ſi eſt mortale peccatū. Aut placet delectatio, ſed diſplicet operis conſummatio ⁊ ſilr eſt mortale peccatū. aut neutrū placet ⁊ tūc ſi iminet periculū et aduertit ſi nō repellit ē mortale ſm tutiorē viā. Si autem non imminet periculū: aut non aduertit ſic erit veniale ſi nō repellit. Si autem ſtatim repellit ſic nullū eſt peccatum. Si aūt delectatio ſolum eſt in cogitatione non in recogitationis puta delector de aliqua cogitatiōe quia eſt pulchra adinuentio et huiuſmodi ⁊ tunc ſi eſt propter bonum finem. puta vt predicere cōtra tale peccatū vel diſputare. ſic eſt meritorium ſi autem nō eſt propter finem bonum: ſed propter vanitatem ſic erit peccatum veniale: niſi vt dixit imineret periculū qꝛ tunc vt dictū eſt peccaret mortaliter quādo aduerteret nō repellendo. Et de hoc etiam vide. ſ. Sēſualitas quando eſt peccatum vel non

Cognatio. eſt triplex carnalis legalis ⁊ ſpiritualis de quibus vide. ſ. Matrimoniū iij. impedimento. vj. ⁊. vij. ⁊. viij. ⁊ xv.

Collegium. qꝛ ſimul colliguntur. vł qꝛ ſimul cohabitāt dictū eſt ꝑ gl. in. l. j. ff. qđ cuiuſqꝫ vni. ⁊ dicit eccleſiaſticū ſi maior pars inequalis eſt clericoꝝ qꝛ magis dignū trahit minus dignū. c. quod in dubijs de ꝯſe. eccle vel al. l. qđ maior ff. de mino. no. Bar. in. l. fi. ff. de coll. illi. ☞ De materia collegij ⁊ collegiatorū ⁊ an veniat collegiū appellatione pſone no. Bal. ꝙ non in rub. C. ad trebel. ⁊ qualiter congreget ⁊ an preſeruatur ſi ſint caſualiter ꝯgregati no. alex. i. l. nulli. ff. qđ cuiuſqꝫ vniuer. ⁊ in. l. fi. de col. illi. ⁊ quod dicatur collegium integrū bar. no. i. l. nominationū. C. de decu. lib. x. ¶ Utrum liceat facere collegium. Rñ. Inn. in. c. dilecta. ď exceſ. ꝑ. lꝫ alij aliter dicantur ꝙ homines cuiuſcunqꝫ profeſſionis. vt grammatici vel negociatores ⁊ huiuſmodi poſſunt ſimul cōuenire propria autoritate ⁊ facere ſibi rectorē et ſindicum: dummodo coheant vel collegium faciant pro cauſa honeſta. puta ad defenſionem iuſticie ſue vł ne i officijs ſuis fiat fraus ⁊ multo magis ſi faciāt cā. pietatis vel religiōis. ⁊ ꝙ liceāt talia collegia ptꝫ. C. de iu. om. iud. l. fi. ff. qđ cuiuſqꝫ vni. l. j. ff. ad treb. l. omnibꝰ ⁊ de procu. c. qꝛ. ⁊. ff. de colle. illi. l. j. §. j. vbi aliqua prohibēdo cōcedere vr̄ alia collegia. ⁊ ibi etiam dicitur ꝙ ſenatuſcōſulto illicita arcētur ergo licita concedūtur. ⁊ illicitum eſt quod fit pro malo aliquo. ⁊ deſtruēdum eſt. l. vit. ff. de colle. illi dicit Bar. in. l. ff. de colle. illi. ꝙ ď iure cōmuni collegia que fiunt cauſa religiōis ſunt permiſſa. l. j. in prin. ff. quod cuiuſqꝫ vni. facit quod no. Io. in. c. delicta. de exceſ. pre. ⁊ In. ⁊ hoſt. in. c. inter dilectos de dona. ⁊ qđ not. pe. de ꝑuſio. in tractatu de canonica portiōe epi. c. iiij. Qđ no. qꝛ facit pro iſtis diſciplinatis. ⁊ hmōi contra quos clament aliqui inquiſitores.

2 ¶ Sed quod hoies faciũt collegiũ.rñ. ꝙ duo vł tres.de elec.c.j.ƀꝫ leges tres requirũtur vt.l neratiꝰ.ff.de ver.ſig.ſꝫ x.homines faciũt plebẽ vel populũ.ij. q.iiij.pſbyter.j.ꝛ.ij.x.q.iij.vnio.ꝛ.x.vel xv.faciũt turbã.vł cetũ.ff.de vi.bo.rap. l.ꝑtor.la.ij.§.ſicut.x.oues faciũt gregẽ ff.de abige.l.oues vnus vel duo nõ faciũt familiã.ff.de ṽ.ſig.l.deteſtatio.in fi.vide gl.i.c.j.x.q.j.ſed paterfa.dicit̃ q̇ hꝫ dominiũ i domo lꝫ filios nõ habeat nõ em̃ perſonã ſolam demonſtramus. ſed ꝛ ius dicit.l.pronũciatio in.§.pater ff.de ver.ſig.

5 ¶ Utrum deſerentes collegiũ debeant habere partẽ ſuã bonorũ collegij. Rñ. Inno.vbi.ſ̃.ꝙ ſic de his q̇ in eo cõferũt ipi de collegio ꝛ ſic loquit̃.l.j.§.fi.ff.de colle.illi facit ꝓ hoc.l.ij.§.viarũ. ff.ne q̇d i lo.pub.de cle.cõiu.qđ a te.vbi no. de hoc.xvj.q.vj.de lapſis.Sꝫ de aliijs q̇ donant̃. vel legant̃ vniuerſitati nõ debet habere partẽ.facit.l.ſicut.§.ſi quid ff. quod vniuſcuiuſꝗ vniuer.cum alijs no.in glo.d.§.fi. que concor cum inno.

4 ¶ Utꝝ collegiũ differat a ſocietate.rñ. Inno.vbi.ſ̃.ꝙ ſic pꝫ in.l.j.ff.qđ cuiuſꝗ vni.vbi.dr ꝙ ſocij alicuius profeſſiõis poſſunt facere collegiũ ꝫ ſocietas non eſt collegij.Itẽ collegiũ reſidet in vno. ff.qđ cuiuſꝗ vni.l.ſicut in fi. ſed ſocietas morte vniꝰ ſocij ſoluitur.ff.ꝓ.ſo.l. adeo morte ſocij finit̃ ſocietas. vt nec ab initio paciſci poſſumus. vt heredes ſuccedat ſocietati.dicit.tex.ibi.

5 ¶ Utrum collegium poſſit ſibi facere vnum rectorem ſub quo poſſint omnes de collegio conuenire.Rñ.ꝙ ſic tex. eſt i.l.fi.C.de iur.om.iu.ꝛ tenetur ei obedire vt ibi.

6 ¶ Utrũ deſtructo collegio extinguant̃ oia priuilegia eiꝰ.Rñ.pau.in.c.ij.de po. ꝓla.ꝙ ſic ſi ẽ eccliaſticũ ꝛ deſtruat̃ ꝑ ſuperiorẽ.Si vero eſt ſeculare ſunt opi.ſꝫ verior ƀꝫ eũ ẽ ꝙ durãt apud ciuitatẽ vł locũ ſi ipi ciuitati erãt ꝯceſſa.ſicut i ec. durat apđ ec.viđ.đ hoc. ſ̃.Ciuitas.§.j.

7 ¶ Utꝝ collegiũ vł vniuerſitas petat reſtitutionẽ i integrũ ſicut minor.Rñ. ali q̇ dicũt ꝙ ſic:Sꝫ tu tene verũ i collegio pro ſicut ſũt hoſpitalia ꝛ hmõi ƀꝫ Jo. an.in.c.ij.de reſti.i inte.li.vj.ar.c.requiſiti.đ teſt.ſꝫ pau.i.c.j.đ reſt.i ite.q̇ hoc ſequit̃.allegat.l.oia.C.de epiſ.ꝛ cle.q̃ dicit oia ꝑuilegia cõceſſa eccleſijs extẽdi ad hoſpitalia ꝛ pia loca.vide de hoc ſ̃. Ciuitas.§.iiij.

¶ Qũo collegiũ põt diſponere ſup re ꝑ 8 uati.ꝛ quod debent ꝯuenire poſſit aliq̇d facere viđ.j.Statutũ.§.xj.xij.ꝛ xiij. ꝛ.j.electio.§.xvj.et qũo ſinguli pñt eſſe teſtes ꝑ collegio vt.j.teſtes.§.xv.

Coluſio eſt aliqueſt cum ſuo aduerſario pecunia mediãte vł gr̃a paciſci vt ꝓſe i cã vł iudicio permittat: ſñiari đ collu.c.j.ꝛ ſe. Utrũ liceat colludere cum aduerſario vide. ſ̃. accuſatio.§.ij.

Collonus q̇mõ efficit̃ quis. Rñ.pa.i.c.iudicatũ de immu.ec.ꝙ tũc qñ per.xxx.annos tanꝗ obligatꝰ ꝛ aſcriptꝰ ſolo. ſtat. azo vult ꝙ etiã requirat̃ ꝑmiſſio.ſecꝰ ſi non tanꝗ obligatꝰ vt in colonis nr̃i tp̃is in q̇bꝰ nulla acq̇rit̃ ſeruitꝰ ar.l.pomponiꝰ q̇rit.§.j.ff.quẽ ad.ſer amit.ꝛ no.ƀꝫ ho. in ſum.de natis ex libero vẽtre ꝙ q̇dã dicũtur aſcriptitij q̇.ſ.ꝑ ſcripturã ſolo vel terre aut glebe ſunt aſtricti q̇dã dicuntur cenſiti.ꝛ eodem modo cõſtituti ſicut aſcriptitij ſed differunt quia iſti ſunt obligati ad tertiam vel quartam ꝛ huiuſmodi partẽ cenſiti vero certum cẽſum ſoluere tenent̃ annuatĩ.l.ij. C.i qui.c.col.cẽ.do.ac.po.li.xj.Quidã dicũtur perpetui.Olim em̃ tempore famis conſtituebant̃ redditus ex publico et ideo qui ribaldos q̇ ſe ſimulabant inualidos ꝓdebãt ſi erãt liberi in perpetuo habebant colonam ſi ſerui proditori dabantur.C.de medi.vali.l.vnica. ꝛ ſecundum Bar.ibidem lꝫ redditꝰ nõ cõſtituantur t habet locum hec pena hodie.nec ob.i auc.de queſtio.§.ſi vero qꝛ loq̇tur qñ ꝓdit̃ a publica ꝑſona:qꝛ tũc i publicũ opus dant̃.ƀm vero ſuis dñis.ꝛ.l.vnica ꝑdicta loquit̃. qñ a ꝑuata perſona produũtur.Quidaꝫ ſunt i q̇lꝫ

ni ſtricte vt ſunt qui fundo tenentur tamen in ſuburbio poſſunt commorari. ⁊ differũt a colono ꝗ̃ tenet̃ ĩhabitare in fundo. Inqlini large ſunt ꝗ̃ domũ nr̃az inhabitãt ad certũ tp̃s ſoluendo certũ qd. vt. i. l. ꝑpter de loca. Quidã dicũtur originarij vt ſunt nati ex colonis: ſiue in poſſeſſiõe: ſiue alibi vt in. l. cum ſatis prio. R̃n. C. de agri. cẽſi. ⁊ colo. lib. xj. ⁊ hoc verũ ſi mater erat colona al's ſecus facit. l. fi. C. de agri. cẽ. ⁊ co. Quidã ſunt coloni ſimplices ꝗ̃ ſub certa mercede predia colẽda accipiũt annuatim. ⁊ hi oẽs agricole noie aliqñ cõprehendunt vnde agricola quaſi agrum colẽs.

☞ De colono ⁊ q̃s dicat̃ colonus. no. gl. doc. ⁊ ſaly. i. l. emptorẽ. C. loca. ⁊ i. l. merces. §. vis maior. ⁊ ibi Bar. i. iij. no. ff de loc. ⁊ nõ dicit̃ poſſidere. l. ſi pign⁹. ⁊ ibi gl. ff. de pig. actio. gl. ⁊ Bar. i. l. ꝗ̃ legatorum. §. qui vulgo. ff. pro here.

1 ¶ Utrũ colon⁹ ꝗ̃ terrã colẽdã accepit ad tertiã vel quartã partẽ vel aliũ reditũ poſſit deducere ſemen vel expenſas al's. R̃n. Inn. c. tua. el. ij. de deci. ꝙ non de iure niſi ꝑ ſpãle. pctm̃ aliud fiat. Et ſi pactũ nõ fit. cõſuetudo dꝫ attendi ſi eſt. ꝙ ſi non eſt ſtabimus iuri.

Cõmẽda qũo poſſit haberi de bñficio eccleſiaſtico vide ſupra bñficiũ. §. xxxvij.

☞ Quod commẽda nõ dicatur titul⁹ nec transferat i beneficiabilib⁹ titulu: notat Bal. in. l. ex verbo. C de fideicummiſſis liber.

Cõmiſſio facta ꝑ papã alicui expſſo nomine dignitatis faciẽdo mẽtionẽ q̃d reſidet i alio loco facit vt talꝫ poſſit cognoſcere in loco reſidẽtie ſꝫ Jo. and. in. c. exhibita. de re permu. Ubi vero nõ fit mentio de reſidẽtia tũc cõmiſſio eſt facta in loco dignitatis expreſſe. nec extra illã dioceſiz poterit cognoſcere de illa cã. c. ſtatutũ. §. in nullo. de reſcriptis. li. vj. ⁊ q̃d ibi notat.

3 ¶ Utrũ ꝯmiſſio facta i genere de diſpẽſando reſtringatur ad mediocritatem dic vt ſupra Clericus primo. §. vltimo

Cõmẽdatũ eſt alicuius rei ad aliquez ſpecialẽ vſum gratuita facta conceſſio ſecundum gl. in. c. vnico de como. Et pro declaratiõe p̃ſcripte diffinitionis multa ſunt querenda.

☞ De commodato habes ex Bald. in l. ij. C. comm. vnũ notabile quod nõ dicatur niſi habeat vſum determinatuz ad certũ vſum cũ tempore expreſſo vt ſi datur equus pro ſex diebus vel cum tempore tacito vt ſi datur ad eundum romaz inest tantũ tempus infra quod poſſit veriſimiliter ire ⁊ redire. nec ꝓõt repeti finito vſu ⁊ tempore vt in. l. ij. et ibi Bal ⁊ in. l. iij. eo. ti.

¶ Utrũ cõmodatũ cõſiſtat ſolũ in reb⁹ mobilib⁹. R̃n. gl. p̃dicta ꝙ nõ ſꝫ etiã in reb⁹ immobilib⁹. ſimiliter ⁊ i corpalib⁹ puta ſeruitute habitandi. ff. como. l. j. vbi text⁹ dicit poſſe cõmodari rẽ mobilem ⁊ etiam ſoli ⁊ etiã habitationem. 1

¶ Utrũ ꝯſiſtat in reb⁹ que vſu cõſumũtur. R̃n. quod nõ niſi cũ cõcedũtur ad pompam vt ditior appareat. ff. eod. tit. l. iij. §. vltimo et. l. ſe. Et ideo patet verbum alicuius rei. 2

¶ Utrũ comodari poſſit res ad incertũ vſuz. R̃n. q̃d nõ: qꝛ tũc p̃cariũ eſſet etiã hoc differt qꝛ precariũ ad incertũ vſuz eſt quo ab tp̃s duratiõis puta pro ſe ⁊ heredibus ſuis. ff. de p̃ca. l. cũ precario. comodatum ṽo ad certũ vſuz. qꝛ. l. hꝫ tp̃s tacitũ vl' expreſſuz ante q̃d nõ p̃ot reuocari. Et dico tãtũ puta comodaui tibi librũ ad trãſcribẽdũ hꝫ tp̃s in quo poſſit cõmode trãſcribi. ff. como. l. iij. §. vltimo. ⁊. l. iiij. ⁊. l. ſi vt certo. §. iterdũ et. l. vlti. ſm Inno. in. d. c. vn. co. 3

¶ Utrũ poſſit reuocari comodatũ ante vſuz expletũ. R̃n. ꝙ nõ. d. c. vnico. ⁊. l. in comodato. §. ſicut. ff. eod. ti. Precarium vero bñ p̃ot reuocari. qꝛ nõ ẽ ad certũ vſum. ff. de p̃ca. l. ij. §. j. ⁊ de p̃ca. c. vlt. ⁊ ſi reuocat ante tp̃s tenetur de dãno cõmodatario. l. in rebus. ff. como. Limito tñ hic in cõſciẽtia verũ niſi comodans ſil'r erat paſſur⁹ dãnũ niſi reuocaſſent. ⁊ comodatari⁹ alias etiã ꝑuidere non 4

potuiſſet qꝛ poti⁹ ex re mea debeo mi-
hi conſulere nec comodatarius põt di-
ci decept⁹. ex quo alias etiam ſibi ꝓui
dere non potuiſſet.
¶ Sed qd ſi comodatari⁹ nõ potuit ſi
6 ne culpa ſua re comodata vti. ĩ. tp̄s pre-
fixũ tacite vel expreſſe. nũqd inuito dño
poſſit vti alio tpe. Rñ. Bar. i. l. in ꝯmo-
dato. §. ſicut. ff. cõmo. ⁊ ſequit̃ pa. in. d.
c. vnico ꝙ nõ. qꝛ cũ dñs certet de dãno
vitãdo: ⁊ ipſe de lucro captando. dꝫ ca-
ſus potius cõmodatario iputari. facit
l. ſi vno anno. §. item cũ quidã. ff. loca.
¶ Utrũ vtẽs re cõmodata ꝯtra volũta
tẽ dñi ſciẽter ad aliũ vſum teneat̃. Rñ.
ꝙ ſic ad reſtitutionẽ. d. l. ſi vt certo. §. ſꝫ
iterdũ. imo cõmiſit furtũ ⁊ peccauit cõ
tractãdo rem alienã inuito dño ⁊ aliqñ
poſſet eſſe mortale puta quãdo eſt res
magni ponderis ⁊ dãni vel ex intẽtiõe
qñ etiã faceret i magno dãno ſicut de
furto dicit̃. ĩ. furtũ. §. xxxiiij. Si vͦo cre-
dit ꝓbabiliter dñm cõceſſurũ non com
mittit furtũ. Si vero dubitat ſi cõmit-
tit furtũ. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur.
itẽ qñ non credit ꝓbabiliter. §. placuit.
inſti. de oblig. que ex delic. naſ. in gloſ.
7 ¶ Utrũ comodãs vaſa vitioſa vl' equũ
teneat̃ de dãno ꝓximi. Rñ. ꝙ ſic ſm gl.
et doc. in. d. c. vnico. ſi ſciẽter hoc facit.
nec reuelauerit cõmodatario: ſecus ſi
ignorabat vitiũ. ff. cõmo. l. i reb⁹. §. poſ
ſunt. ⁊. §. itẽ qui ſciẽs ⁊. l. pe. ſecus in lo
cato. Et ſic pꝫ quare dictũ ẽ ad aliquẽ
ſpecialem vſum.
8 ¶ Utrũ in comodato poſſit iteruenire
merces. Rñ. gl. in. d. c. vnico. qd non. qꝛ
ſi interuenit merces tranſit in locatũ
vel in cõtractum innominatũ. inſti. mã.
§. vlt. Et ꝓpterea dicitur in diffinitiõe
gratuito.
9 ¶ Utrũ dñiũ rei commodati trãſeat in
comodatariũ. Rñ. gl. predicta qd nõ
qꝛ is qui cõmodat retinet dominium ⁊
poſſeſſionẽ. ff. como. l. rei commodate
10 ¶ Quid ſi res ꝯmodata perit cui⁹ peri
culo peribit. Rñ qd dño peribit niſi cõ
modatarius fuerit in culpa. d. c. vnico
11 ¶ Utrũ teneat̃ cõmodatari⁹ de oi cul
pa. Rñ. ꝙ ſi ꝯmodatũ ſit gr̃a recipiẽtis
tm̃ tenet̃ ẽt de leuiſſima. d. c. vnico. ⁊. d.
l. in reb⁹. ⁊. d. l. ſi vt certo. §. cõmodatũ
Si vͦo ſit gr̃a cõmẽdãtis tm̃. vt puta co
modaui tibi iocalia vt ornatior veni-
res ad me ſic tenet̃ ſolũ de dolo. d. §.
iterdũ. ⁊. l. ſi mei cã. e. ti. ⁊. ff. de. ac. ⁊ ob.
l. j. §. is. qꝫ. Si aũt ſit gr̃a vtriuſqꝫ: vt
puta: vt cõis amic⁹ inuitaret comodaui
tibi vaſa ⁊ hmõi tũc tenet̃ de dolo ⁊
lata culpa ⁊ leui ſꝫ gl. i'd §. iterdũ. ⁊.
. d. l. i reb⁹ ⁊ no. ſm. pau. i. d. c. vnico. ꝙ
hoc nõ eſt ſpãle i cõmodato. ſꝫ ẽ gñale
i oib⁹ ꝯctib⁹. vt i. l. ꝯct⁹. ⁊ ꝙ ibi notat̃. ff
de re. iur. Fallit in p̄cario vbi nõ tenet̃
niſi de dolo: q̃uis fiat gr̃a recipiẽtis tã
tũ. Rõ diuerſitatꝫ reddit̃ qꝛ p̄cariũ põt
ſemꝑ reuocari. ſꝫ comodatũ nõ. ⁊ iõ ma
gis grauat̃ comodatarius facit. l. q̃ſitũ
§. illud. ff. de p̄ca. ⁊. d. l. ꝯct⁹. Fallit etiã
ſm qd dicã. ĩ. Locatio. §. xxij Quid aũt
ſit culpa leuis: leuiſſima: ⁊ lata et qñ q̃
tenet̃ de dolo teneat̃ etiã de lata culpa.
vide. ĩ. culpa per totum.
¶ Utrũ comodatari⁹ teneat̃ d' deterio 12
ratiõe rei. Rñ. qd nõ. ſi in ea re vſus eſt
quã accepit ⁊ ſine ſua culpa deterior ẽ
facta. vt. ff. como. l. eũ q rẽ in ꝓn. ⁊. l. fi. ⁊
ꝙ dicit̃ in. l. ſed mihi videt̃. ff. eo. ti. vbi
tex. Proprie enim res dicit̃ nõ reddita
qñ deterior facta reddit̃. Intellige ex
culpa ſua dicta. l. eum qui rem.
¶ Utrũ comodatarius poſſit repetere 13
impẽſas quas fecit i re comodata. Rñ.
qd nõ. illa q̃ naturali rõne ſiũt. vt puta
cibarioꝝ ⁊ hmõi ſꝫ alias ſic. vt puta im
pẽſas valitudinis: vel fuge ⁊ hmõi. vt
l. in. rebus. ff. como. §. poſſunt.
¶ Utrũ comodatari⁹ teneat̃ d' caſu for 14
tuito. Rñ. qd nõ niſi pctm̃ ſeu mora in-
teruenerit. d. c. vnico. ⁊. d. l. in. reb⁹. et. C.
como. l. j. ff. de ac. ⁊ ob. l. i. §. is vero q̃.
Aduerte tñ ꝙ licet moroſus teneat̃ ſi
res periit. tñ in ꝯſciẽtia ſi eo dẽ mõ apd
dñm fuiſſet peritura nõ credo teneat̃
niſi ſolũ ad aliqd intereſſe. ſi dominus
paſſus eſt ꝓpter morã de quo vide. ĩ.
Mora. §. pe. ⁊ vl.
¶ Utrũ remittẽs rẽ cõmodatã ꝑnun 15

ciū. ꝛ caſu fortuito ꝑijt teneať. Rñ. ꝙ nō caſus eſt in .l. argentū.ff.cōmo. ꝛ ibi gl. Nec ob.c.ſignificāte.de pig. qꝛ loquiť ī mutuo.qđ qꝛ eſt debitoris.ꝑijt ſibi.qꝛ debitor eſt obligat⁹ in gñe ꝛ gen⁹ ꝑire nō pōt.l. incēdiū.C.ſi cert.pe. Res vero cōmodata remanet in dñio cōmodātis ꝛ iō ꝑijt dño. Si ꝟo ꝑijt culpa nunꝯ cij: vel ſi fuit īfidelis quō teneť. habēs .ſ.§.xj. ſm illā diſtinctionē ſm culpā in q̄ ınt.puta qꝛ cōiter habebať idoneus. in nulla culpa eſt.l. argentū.ff. cōmo.ſi nō ſic. Sic vide de qua culpa tenetur. et ſm illam iudica.

16 ¶ Utrū cōmodatari⁹ poſſit ꝑferre res ſuas cōmodatis qñ oēs ſaluare nō pōt. Rñ. ꝙ ſi ſue erāt viliores nō pōt.facit.l. ꝙ ne tua.in fi.ff.dep. Si.ꝟo erāt eiuſdē ꝑcioſitatis.ſilr nō pōt ſi cōmodatū eſt factū gr̄a ꝯmodatarij facit.l.reb⁹.ff.cō mo. Si ꝟo ē factū gr̄a ꝯmodātis. tm̄ ēt ſuas viliores pōt ꝑponere.facit.d §. in terdū. Si aūt gr̄a vtriuſqꝫ tūc ſolū pōt ꝑponere res ſuas ſi ſūt eque ꝑcioſe. Qñ aūt ſue erāt ꝑcioſiores pōt eas ꝑpone= re reb⁹ cōmodatis q̄uis cōmodatū ſit factū gr̄a recipiētis tm̄: qꝛ q̄libet dili= gēs hoc faceret. ꝛ nō teneť facere niſi ꝙ diligētiſſimus feciſſet.d.l.in reb⁹. prio Rñ. Et ſic intellige.d.l. ſi vt certo §. qꝛ ꝟo ſenectute ꝙ no.qꝛ facit ad multa vt q̄ teneť de dolo poſſit ꝑponere viliores ſuas. Qui vero de leui equales. Qui de leuiſſima.precioſiores ſolum.

17 ¶ Quis pōt ꝯmodare. Rñ.ſ Mona.ti cōmodati.ꝙ ille q̄ pōt ꝯtrahere.facit in. ar.l. Julian⁹ §.añpe.ff.de ac.em.ꝛ ven. ꝛ ea q̄ bona fide poſſidemus.l.cōmoda re.ff.ꝯmo.ꝛ etiā q̄ mala fide poſſidem⁹ vt ibidem ſed non in conſcientia.

18 ¶ Que ſit natura cōmodati. Rñ. idem mo.vbi.ſ.ꝙ ē vt res ip̄a cōmodata re= ſtituať qꝛ hoc ē de iure naturali. diſt. j. ius naturale nec pōt rōne cōpēſatiōis. directe retineri ꝑtextu alicui⁹ debiti.l. vltima.C.cōmo. in cōtrariū tñ tenetur ibidē cōiter. ꝛ facit qđ no. pa. ꝛ gl. in.c. bona fides de depoſito.qꝛ ſolū ꝓhibe= tur compenſatio in depoſito.vt.l.fi.C. de compen.ergo in alijs contractibus admittitur.qꝛ exceptio firmat regulā. xxxij.q.v.dominus.

Cōpaternitas

vide īfra Matrimonium.iij.impedimento. vij.

Cōpēſatio

eſt debiti ꝛ crediti inter ſe contributio vt.ff.de compenſa.l.j.

¶ Utruꝫ admittatur in omnibus. Rñ. pa.in.c.bona fides.de depoſito.ꝙ ſic in omnibus que in ſuo genere recipiunt functionē.i. quādo vna res poteſt fun= gi vice alteri⁹ ſicut ſunt cōmuniter que conſiſtunt in numero: pondere ꝛ mēſu ra. In alijs autem ceſſat compenſatio. Unde ſi tu teneris mihi reſtituere equū ꝛ ego tibi.v.ducatos non fiet compēſa tio.quia poſſet eſſe maior affectio quaꝫ habeo ad equū. q̄ ſit q̄titas pecunie. Secus autem quando nullum poſſu= mus pretendere intereſſe.vt puta. Mu tuaui tibi pecuniam: ꝛ tu mihi quid ſi= mile. Itē requiritur ꝙ debitum ſit liq̄= dum vel de proximo liquidandum.l.fi. C.de compenſa. 1

¶ Utrū cōpenſatio indirecta habeat locū vbi non habet locum directa. Rñ. pa.in.d.c.bonafides ꝙ ſic puta res tua venit ad me potero illam tenere donec mihi ſatiſfeceris ꝑ debito meo.vide ꝑ cy.diſtinguentē in.l.ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de cōdi.inde. Inno. vero. in c.cum olim cauſa.de re.ſpo.dicit ꝙ au= toritate ſuperioris poſſum accipere eq̄ ualens quando rem meam habere nō poſſum.alle.c.dominus.xxiij.q.ij. dum modo ſine fraude mendacio vel calū= nia recuperet aliter dixit quod tenetur ad reſtitutionem alle.c.non ſane. xiiij. q.v. Quod credo verum quādo calum nia vel fraus ꝑſeuerat: alias non quia licet peccauerit in recuperando non ta men peccat in retinendo.niſi ſm ꝙ di= cam ī.furtū.§.xl.ꝛ.xlj. Et ſic ſerua in cō ſcientia licet quo ad forū cōtentioſum aliter foret dicendum. 2

Cōpoſitio

amicabilis an poſſit interueni=

re in decimis ⁊ aliꝭs ſpiritualibus con
tractibꝰ. Rñ glo. in. c. ſtatuimꝰ de trãſ.
quod ſicut ibi de deci. ex multiplici. ⁊ c.
nuper cum aliꝭs. Jta tamen intellige ꝙ
nullum temporale detur pro ſpirituali.
quia ſimoniacum eſſet. vt in iuribus in
es allegatis patet.

Cõpromiſſum poteſt fa
cere qui
libet ſuper rebus quas poteſt alienare
ſeu libere diſponere. Jn aliꝭs autem
quas alienare non poteſt ſine certa ſo-
lennitate. nec poteſt compromittere ſi-
ne illa ſolennitate. facit. c. cum tempo-
re. de arb. ⁊ pa. ibidẽ facit glo. ⁊ Bar. in
l. nulli. ff. de tranſ. et. l. non ſolũ. iuncta
glo. C. de predi. mi. non ali. vbi cauetur
quod tutor non poteſt tranſigere ſine
autoritate iudicis ſup illis rebꝰ quas
alienare non poteſt intellige quando p
tranſſactionẽ ſequeretur alienatio ſed
ſuper fructibus ⁊ aliꝭs que ſolus põt
alienare. poteſt etiam trãſigere quomo
do cõpromittens teneatur vide ſupra
arbiter. §. x.

☞ De compromiſſo quid ſit et inter
quos approbetur ⁊ cõmendetur. not.
gl. in. l. fi. C. fa. her. in qua ſunt fundata
ſtatuta cogentia coniunctis ad com-
promiſſum: vt not. in. l. congruentius.
de pa. po.

Cõmũicare vide. j. euchari
ſtia iꝭ. p totũ.

Cõmutare vide infra per-
mutatio.

Cõceſſum intelligit de iure
cõmuni quod nõ
eſt ꝓhibitũ arg. xxx. q. iiij. q. q̃ ſpiritualẽ
⁊. xvj. q. j. ſunt nonnulli. v. diſt. ad eius.
ff. ex qui. cau. ma. l. nec nõ. §. quod eis.
ff. de procu. l. mutuo. §. j. de teſti. l. j. con
tra de tranſ. pre. inter corporalia. ff. de
coll'. illi. l. Soluit glo. in. d. c. inter corpo
ra. is. ꝙ prima iura loquuntur in conſti
tutionibus affirmatiuis ⁊ nõ prohibi-
tiuis ſicut ſecunda. Exemplum cõcedi-
tur ꝙ contrahatur matrimonium ergo
ſemper ⁊ cuilibet. Exemplum in prohi-
bitis. homicidiũ prohibetur ergo ſem-
per niſi vbi inuenitur conceſſum.

¶ Cõceditur aliquid alicui tribus mo 1
dis ſ꞉ʒ. pau. in. c. ſuper. de do. poſt. di. re.
¶ Primo in donatione vel hereditate
vt poſſit libere diſponere ſicut de re ꝓ-
pria. ¶ Secundo in feudo. vt vtile do-
minium tranſeat in vaſallum. ⁊ directũ
remaneat penes dominum de quo de
feu. c. iꝭ. ¶ Tertio donec vixerit qui reci
pit. ⁊ videtur hoc caſu cõceſſus vſufru
ctus rei ⁊ talis poteſt ius ſuum alteri
concedere in vita ſua.

¶ Utrum conceſſum propter neceſſita- 2
tem extendatur vltra neceſſitatem. Rñ.
pa. in. c. deus qui de vi. ⁊ ho. cle. ꝙ non
niſi q̃tum neceſſitas expoſtulat. Et ſic
cauſa limitata limitatum producit effe-
ctum arg. dicti. c. deus qui. in verbo q̃-
tum ad hoc ſpectat.

¶ Utrum concedens concedat neceſſa 3
rio omnia que ſequũtur ex illo. Rñ. q᷑
ſic. viij. diſtinc. quo iure. et de offic. de-
lega. cum ſuper. de dolo ⁊ cõtuma. cum
dilecti.

¶ Utrum conceſſo principali conceda 4
tur ⁊ acceſſorium. Rñ. ſic. quia cõmiſſa
cauſa cõmittuntur ea q̃ ad cauſam ſpe
ctant. de officio. deleg. preterea in text.
⁊ in glo.

¶ Utrum conceſſum de gratia ſpeciali 5
debeat trahi ab aliꝭs in exemplũ. Rñ.
ꝙ non de priui. ſane. vbi de hoc.

¶ Utrũ cõceſſum a papa. vel ab aliꝭs
expiret morte vide. j. Gratia. §. iꝭ. ⁊. iij.

Cõcilium generale congre-
gare ẽ ꝓuilegiũ ſo
lius. pape xcvij. diſ. c. j. ⁊. ij. ⁊. iij. q. vj. c.
iõ. el. j. et iij. di. §. porro vñ ſine autorita
te pape congregatũ nullum habet fir-
mamentum. xvij. diſ. §. j. ⁊ per totum. de
ele. ſignificaſti ante fi.

☞ Concilium ⁊ conſiliũ differunt in
hoc quia concilium dicitur adunatio ⁊
conſilium admonitꝰ: vt no. Bal. in. l. j.
circa mediũ. ver. queritur vtrum ſic. C.
de mand. ⁊ per quem poſſit cõgregari
conciliũ generale. no. Bal. i trac. ſciſma
tis. col. xv. ⁊ an poſſit committere aliq̃.
bus conſiliariꝭs ꝙ aliquid faciãt nota.

in.l.illud al's ē.l.itez eorū.§.ſi.decurio nes et ibi Bar.ff.quod cuiuſq₃ vni.no.

2 ¶Quatuor concilia vez Uicenū:Conſtantinopolitanū Epheſinum:⁊ calſedonēſe ſunt tāq₃ quatuor euāgelia ſeruanda.xv.di.ſicut ſancti.

2 ¶Utrū puincialia concilia poſſint celebrari ſine autoritate pape.Rñ.ꝙ ſic tamē cū autoritate pr̄iarche.aut.primat⁹ aut archiepī.iij.di.§.porro.xviij i ſūma

3 ¶Quādo prouincialia concilia dn̄t celebrari et qui convenire teneātur:hēs plene.xviij.di.per totū.⁊ ad quid debeant celebrari que notāda ſūt cōtra archiepos ſi cōſitentur.

Cōcubinatus

vtrū liceat Rñd.Joā. and.poſt hoſtiē i regula ſine i mercurialib⁹ ⁊ recitat pa in.c.vt clericorū de vi.⁊ ho.cle.nō ꝙ etiam de iure ciuili qꝛ ex quo ius canonicū expreſſe ꝓhibet vt eſt tex.no.xxxij.q.iiij.nemo immo de⁹ vt in.c.meretrices ea.q.vbi dr̄ ꝙ i illo p̄cepto exo.x.nō mechaberis ꝓhibet ois coitus preter vxoriū ⁊ lex ciuilis i ſpiritualib⁹ ſubijciat ſe diſpōni iuris cāonici.i auc.vt cle apre.p.epi.⁊ āt.d.ec.tu. facit.c.clerici.d iudi.ergo ⁊c.

Ad hoc propoſitū ad hoc vt cōcubinat⁹ ſit permiſſus quot requirātur vide glo.in.l.cū tabulis in verſi.nō denegab'r.ff.de his quib⁹ vt indig.Bal. in.l.j.ff.de concub.⁊ in addi.ad.ſpe.ti. de ſucceſ.ab inteſta.verſi. naturalis fili⁹ de quo per Feli.cap.cum ſit.col. vij.verſicu reſpectu concubinatus de foro compe.

1 ¶Utrū cōcubinari⁹ poſſit abſolui niſi abijciat concubinā.Rñ.ꝙ ſi eſt periculū recidiui nō pōt abſolui niſi abijciat: qꝛ nō eſt cōtritus.xxiiij.q.ij.legat.ſi vero non eſt periculū de reſiduo tūc ſi factū eſt notoriū non pōt abſolui qꝛ tenetur eā abijcere ad tollēdū ſcandalum populi maxie qñ eſt violēta ſuſpicio de eorum incontinētia propter mores eorum al's ſic.⁊ quod dico d cōcubinario idem dic de cōcubina.facit ad hoc.xxxiij.di.audite.

¶Utrū ſacerdos cōcubinari⁹ ſit ſuſpēſus.Rñ.pa.in.c.veſtra de eo.cle.et mu. ꝙ quo ad deū ⁊ ſe nulli dubiū cū ſit in mortali pctō.⁊ iō peccat mortal'r celebrādo de quo dic.vt.ꝙ.cleric⁹.viij.§.j. ſi eſt occult⁹ nō efficit irregularis celebrādo vt no.Inn.i.c.ſi celebrat de cle. ex.int.Si āo eſt mani'eſt⁹ ita ꝙ nulla poſſit tergiuerſatione celari.tūc ſuſpēſus eſt ab officio pz.xxxij.di.c.p̄ter.Nā nō eſt dfferētia iter interdicim⁹ et ſuſpendimus.qꝛ non refert q̄d de eq̄pollētib⁹ fiat.c.lz ex quadā.de reſti.l.non poſſunt.ff.de legi.⁊ hoc eſt clarū.xxxij di.§.verū.Et iō ſi celebrat eſt irregularis.c.j.de re iud.li.vj.⁊ etiā ſuſpēſus a bñficio vt in.d.c.preter cū gl.Secus ſi non hz talē opis euidētiā.Multi tñ docto.volūt ꝙrequirat monitio.aliter nō ſit ſuſpēſus ipō facto.nec incurrat irregularitatē.ſ₃ p̄mū veri⁹.Et id qd̄ de ſacerdote dr̄ dic de clericoi minorib⁹Aut quocūq₃ alio iferiori ſacerdote vt no. arch.in.§.hec de mal.xxxij.di.Et ſiliter ſūt irregulares ſi exercēt actū cuiuſcūq₃ ordinis.⁊ ſolus papa diſpēſat.c.j.d re iud.li.vj.⁊.c.j.de ſen.ex.li.vj.Et idez dic de q̄cūq₃ pctō mortali.ſicut de fornicatione vt.s̄.clericus viij.§.iij.

¶Utrū peccet mortaliter audiēs miſſaz ſacerdotis cōcubinarij:vel recipiēs ſacra.dic vt.s̄.clericus.viij.§.ij. 3

¶Quis dr̄ cōcubinari⁹ manifeſtus vt incurrat ipſo iure p̄fatā penā ſuſpenſiōis.Rñ.pau.i.d.c.veſtra.ꝙ tūc qñ fornicatio eſt ita notoria ꝙ nullā hz dubitationē vt puta qñ publice tenet concubinā ſic vxorē ⁊ nutrit filios ita ꝙ non auderet diff.teri:aut negatio nulla eēt vt dicit gl.in.c. tua nos de coh.cleri.et mul.allegat.l.q̄ ſniaz.C.i ver.celari.de pe.facit.l.illud.§.pen.ff.de tribu.ac. et xxxij. diſtin nullus.et.c.preter.Si autem non eſt ita notorium ſed probabiliter poteſt tergiuerſari.vt quia tenet concubinam cū matre ⁊ dicit eſſe peɼdiſſequā inr̄is ⁊ hmōi tūc req̄rit monitio⁊añ eā non icurrit.facit.c.ā.q.lxxxj. di.⁊.c.ſicut.de q̄ cle.poſt monitionē ne 4

niſi deſiſtat.⁊ ſic cōcordāt doc.q̄ ſūt va-
rij in hoc vt illi q̄ dicūt monitionē neceſ
ſariā intelligant qñ non pōt tergiuer-
ſari:alij qui dicunt nō eſſe neceſſariā in
telligantur qñ pōt tergiuerſari.

Cōcuſſionis crimē eſt cū
q̄s minat aliCui niſi ita vł ita faciā:vł nō faciā ⁊c.ſm
glo.in.§.concuſſionis.j.q.j.in.l.iube-
mus.C.ad.l.iul.repe.poſita.j.q.j.§.iu-
bemus videt ſentire ꝙ concuſſio eſt qñ
iudex venalē dat ſniam.alʼs non datu-
rus vł penā p̄mio remiſit.vel cupidita-
te ingeſſit.⁊.ff.de cōcuſ.l.ij.concuſſionē
facit q̄ pecuniā accipit eo ꝙ crimen mi-
natus ſit.⁊ qui in accuſationē innocen-
cētiū coierunt:vel qui pecuniā ob accu
ſandum:vel non accuſandū.denūtian-
dum.vel non denuntiandum:vel feren-
dum teſtimonium accipit ⁊ breuiter cō-
cuſſio eſt proprie qñ q̄s habens aliquā
ptātem vel officiū pecuniam accipit ob
iudicandum aut decernēdum:vel quo
magis vel minus faciat qđ ex officio fa
cere deberet:vel p minas cogit aliquē
ad faciendū vel non faciendū indebite
vt colligit ex.l.j.iij.iiij.v.⁊.vj.ff.ad.l.iu.
rep.Unde talis concuſſor efficit infamis
ſi cōdēnetur de hoc crimine ⁊ ſm cano
nes punit pena quadrupli.xviij.di.q̄m.

1 ¶Utrū ſit pctm̄ mortale ꝯcuſſio.Rñ.ꝙ
ſic pz.lu.iij.vbi Jo.militib⁹ vt ſaluaren-
tur dixit.Neminē cōcutiatis neqꝫ calū-
niam facietis:facit ꝙ ſit peccatum mor-
tale.xxiij.q.j.militare in fi.

2 ¶Utrū ſit reſtituēdū de neceſſitate per
cōcuſſionez acceptū.Rñ.ꝙ ſic niſi ſit da
tū ob malū faciēdum quia tūc cū taliter
dans non repetat propter turpitudinē
ſuam ſi reſtitui debet dabitur pauperi
bus.ꝙ cū ius non precipiat erit de conſi
lio vt patebit.j.Reſtō.j.in ꝟ.turpe.ſꝫ da-
tū p cōcuſſionē alʼs vt faciat ꝙ teneba-
tur neceſſario eſt reſtituēdū illi qui de-
dit vel eius heredibus aut ſi ignorant
pauperibus:qꝛ in cōſciētia non valet ta
lis donatio.ac.l.j.§.que honorande.ff.
quarū re.ar.nō da.facit.c.ſane.xiiij.q.v
gl.j.ff.quod me.cā.⁊ hoc verū in his q̄
pñt ſtipēdia publica vt talia officia ad
miniſtrēt alʼs nō credo de neceſſitate te-
neantur recipiendo debitas ſportulas
niſi in caſu quo gratis eſſet obligatus
officium adminiſtrare vt puta paupe-
ri ⁊ hmōi facit.d.c.militare cū glo.ſua.
vide.j.iudex.§.viij.

Cōdēnatus ad mortē vel
mutilationez
mēbri.an poſſit fugere.vid.j.fugere.§.j.

Cōditio eſt triplex.
¶Prima ratione ſta-
tus pſone.vt cū quis libere:vel ſeruilis
conditionis dr de ſer.nō or.c.vlt.xxxij.
q.iiij.liberi.⁊.§.ti.Colonus.¶Secūda
eſt in reb⁹ que libere vel ſeruilis condi.
dicunt.ff.⁊.C.de ſerui per totū.¶Ter-
tia dicitur conditio promiſſionis vel al-
terius contractus.Et hec differt maxi-
me a modo ⁊ a cauſa.

¶Quō conditio concipit.Rñ.ꝙ per ſi
modus prout cauſa vero per qꝛ.

¶Quid eſt conditio tertio modo dicta 2
Rñ.eſt futurus euentus in quē actus
ſuſpēdit ſm Bar.in.l.j.in.j.col.ff.de cō-
di.⁊ demō.⁊ Jo.an.⁊ car.in.c.verū de
cōdi.oppo.vnde ante euentū cōditiōis
nihil.eſt.l.j.C.de condi.inſer.⁊.l.cedere
diē.ff.de ver.ſig.

¶Modus autem eſt exhortatio ſiue in 3
uitatio ad remunerationē quādā:ſiue
implemētū loco ei⁹ qđ eſt factū et ideo
nō ſuſpēdit ſed clarificat:vñ pmiſſum
ſub mō pōt peti de pñti preſtita cautio
ne de mō obſeruando.l.q̄ heredi iūcta.
l.quib⁹ diebus.§.termilius.ff.de condi.
⁊ de.⁊ qđ no.in.c.verū de condi.ap.

¶Cauſa vero de preterito vel preſen-
ti eſt ſumpta ratione diſpoſitionis vel
motus.

¶Demonſtratio eſt ex preterito vel 4
preſenti aliquo accidenti vel qualita-
te rei que geritur certificatio vel liqui-
datio

¶Utrū cōditio cōprehēdat aliqñ mo 5
dū.Rñ.ꝙ conditio ſumitur primo latiſ
ſime.et tunc comprehendit etiam mo-
dum vt i.c.ij.⁊.c.verū de cōdi.ap.¶Se
cunda late:⁊ tunc cōprehēdit ꝯditiões

que etiã ſunt de preterito vel p̃nti: que proprie nõ ſũt cõditiones: q2 nõ ſuſpẽdũt actũ cũ i rerũ natura ſint certe.l.cũ ad p̃ns.ff.ſi cer.pe. ¶ Tertio proprie.⁊ tũc eſt qñ cõferť in futurũ euẽtũ ſiue in certitudo ſit reſpectu rei ſiue diei lȝ alique gl. dubitauerint de die mortis. Jta tenet gl. in.l.in oibus.ff.de.regu.iur.te eſt in.l.quodcũq3.§.i.ff.de.ver.ob.

7 ¶ De cõditiõe in matrimonio.aut i religione vide.j.m̃rimonium.iij.impedimẽto.iij.⁊ religioſus §.iiij.de.cõdi. dona.vide.j.donatio.i.§.xlvi.

8 ¶ Cõditio poſſidẽtis potior eſt vbi eſt par cã turpitudis.ff.ð ↄdi.ob tur.cauſam.l.ſi ob turpem.§.porro.

9 ¶ Utrũ conditio tacita faciat cõtractũ cõditionalẽ. Rñ ꝙ ñ facit.l.cõditiões.ff.de con.⁊ demon.de quo dic.vt.j.matrimonium.iij.impedimẽtum.iij.§.i.

10 ¶ Utrum conditio que omnino eſt extitura ſuſpendat.vide.j.matrimoniũ.iij.impedimento.iij.in prin.

11 ¶ Utrum cõditio viciet aliquando contractũ an viciet. Rñ.vt colligiť i ti.de cõdi.ap.per doc.⁊.p legiſtas ð condi.⁊ ð.alijs locis ꝙ aut cõditio eſt cõtra naturã ⁊ ſubſtãtiã cõtract⁹ ⁊ ſic viciat ↄtractũ: ⁊ nõ viciať vt i.c.fi.de cõdi ap.facit l.cũ hi.§.ſi pretor.ff.ð trãſ.⁊ id ðr ð ſubſtãtia act⁹ ſine quo non põt ſtare act⁹ ⁊ ecõtra nõ ðr ð ſubſtãtia act⁹ ſine quo põt ſtare: vt cõiter no.doc.in.d.c.fi.facit qð no.bar.i.l.i.ff.de.li.⁊ po.⁊ qð no.in l.i.i prin.ff.de verb.ob. ¶ Et hoc verũ primo ſi apponiť a principio cõtractus Sec⁹ ſi poſt ↄtractũ qñ cõtract⁹ nõ põt diſſolui volũtate partiũ vt matrimoniũ c.dixit xxxij.q.iiij.⁊.ca.ex lr̃is ð diuor.⁊ votũ ⁊ hmõi.facit.l.per ſeruũ.§.den'q3.ff.de vſu ⁊ habi.Scðo verũ ſi per ambas ptes apponať.⁊ de alijs vide.j.matrimoniũ.iij.ipedimẽto.iij. Aut nõ ẽ cõtra ſubſtãtiã.cõtractus: ſȝ ẽ aut impoſſibilis aut turpis.⁊ ſic viciať ⁊ rejiciť.⁊ non intrat in cõtractib⁹ ſpũa lib⁹: puta matrimonio.⁊ voto ⁊ hmõi.vt not.in.d.c.fi. Jn cõtractibus aũt tẽpalib⁹ regulariter viciat vt no.in gl.i.d.ca.fi.periura in ea allegata. Et hoc iterũ in cõtractibus qui fiunt iter viuos. Jn cõtractib⁹ vero qui fiunt i vltima volũtate ſic diſtinguo aut cõditio impoſſibilis addicitur in perſonã onerati.vt puta teſtator iubet ꝙ heres ſuus digito tangat celũ ⁊ ſi non tetigerit det cẽtum Dyno.et ſic nõ valet legatũ de centum factum Dyno.q2 cõditio vitiat.inſti.de.lega.§.fi.no.gl.in.l.vnica.C.de his que pe.nota.⁊ ibi tenet cum hac diſtinctione Aut impoſſibilis conditio dicitur in pſona onerati.l.eius cui fit legatum vel eius qui heres inſtituitur: quia ſub conditione impoſſibili alicui fit legatum.vel aliquis inſtituitur heres.puta ſi titius celum digito tetigerit heres eſto: vel habeto centum ⁊ iſto caſu fauore vltime voluntatis rejicitur cõdicio.⁊ valet inſtitutio ⁊ legatum inſti.de her.inſti.§.impoſſibilis: ⁊ cõiter doc.in.d.§.fi.bar.tñ in.l.i.ff.de cõdi.inſti tenet contra p̃dictam diſtinctionem de qua ibi vide ſed parũ ad nos.⁊ no.ꝙ conditio turpis aut ipoſſibilis quo ad hoc equiparantur.vt.in.d.c.fi.no.aut conditio nõ eſt nec turpis nec impoſſibilis: nec cõtra ſubſtantiã actus.⁊ ſic vitiat.vt no.in.c.de illis.de condi.ap.

Conductor.

q̃s dicať vide.j. locatio.i. p̃inci et quõ ẽ excõit⁹ q̃ ante tẽpus cõductionis conducit domum bononie alicuius doctoris vel ſcholari⁹ ſine cõſenſu ipſius inquilini.vide.j.excõicatio.vij.caſu.iiij.

Cõfeſſio

delicti an ſit faciẽda ad interrogationem iudicis. Rñ.p3u.i.c.ſup.de confeſ.aut pcediť a iudice p iquiſitionẽ ex motu officio iudicis: ⁊ tũc ſi factũ eſt notoriũ vel infamia flagret.vel quãdo ſemiplene probatum eſt: ⁊ ſic reſpondere tenetur veritatem ſub pena mortalis peccati ſc̃m Tho.ſecunda ſecunde.q.lxix.ar.i.tex.no.i.c.cũ dilecti.de accu.⁊ hoc verum quãdo non agitur ad aliam penam q̃3 ſpiritualem. Si vero factum nõ eſt notoriũ: neq3 flagrat infamia: tunc

non tenetur reſpondere.ar.c.qualiter ꝛ quando.el.j.de accu.etiam ſi iuraſſet dicere veritatem ſm hen.de gan.in pri mo quo.q.xxxiij.nec eſt obediēdum in hoc ꝑiato qꝛ cōtra charitatē.Occulta em̄ publicanda non ſed ſoli deo delinquēda.vj.q.j.ſi omnia.et.c.oues.ꝛ.c.ex merito aut ꝓceditur a iudice ad inſtantiam partis ꝛ ſic neceſſario non eſt reſpondendū.niſi id de quo queritur ſit famoſum ꝛ impediat ordinis executionē:ſeu beneficij retentionē:de qua nec venit imponenda pena tēporalis.ſed dicet ne mendaciū.Rn̄.ꝙ nos ſed vtať alijs verbis duplicibꝰ ꝛ ſimulatis.ar. xxij.q.v.§.ex his.

☞ Quia hic tangitur materia confeſſionis iudiciarie pro illius enucleatione eſt videndum q̄ dicať confeſſio iudicialis ꝛ qn̄ ꝛ dic ꝙ dicať illa q̄ fit coram iudice etiam tacēte.l.iuſiurandū quod ex cōuentio.§.j.cū glo.in ver.obſtabit. ff.de iureiur.Bar.plene ꝛ doc.in.l.j.in C.de confeſ.

2 ¶Utrū cōfeſſio iudicialis preiudicet cōfitenti.Rn̄.ſm pan.i.c.ex parte.de cōfe.ꝙ ſic ſi ſit maior.xxv.an.ꝛ ſit ſpōte:ꝛ ex certa ſcia:ꝛ expreſſa cauſa:ꝛ corā ſuo iudice.ꝛ ꝑte pn̄te:ꝛ nō ſit ꝯtra naturā:nec ꝯ ius.ꝛ fiat de re litigioſa:ꝛ nō ſit contra libertatem al's nō preiudicat vide diffuſe in.d.c.ex parte:quia potiꝰ eſt fori contentioſi.

5 ¶Utrū cōfeſſio extraiudicialis preiudicet in abſentia ꝑtis.Rn̄.pa.i.c.ſi cautio de fi.inſtr.ꝙ qn̄ ꝓmiſſio ſit pn̄ti ſic ꝓmitto tibi pn̄ti ꝙ dabo abſenti cētū. ꝛ tūc obligať naturaliter:ꝛ de iure ciuili.ſecus ſi diceret promitto tali abſenti cētū.qꝛ tunc nō obligať et naturaliter: qꝛ nō eſt cui acquiratur obligatio.Itē ad gl.ꝛ doc.in.l.ſtipulatio.§.ſi ꝗs inſulam.ff.de ver.ob.ꝛ i.l.j.ff.de pac.ꝛ in.l. ſi tibi abſenti de prebē.li.vj.Fallit hoc quando dicit tutori pupilli:curatori furioſi:actori vniuerſitatis ꝙ promittit eius pupillo furioſo vel vniuerſitati.qꝛ obligatur.l.eum qui.§.iiij.cum tribus ſ.ff.de conſti.pec.

¶An quis teneatur confiteri poſitionem in qua quis.petit.xx.cum ſolum x.habere debeat:aut cum abſolute petit qꝺ ei debetur ſub cōditiōe.Rn̄.ſm 3
Bar.in.l.j.§.ſi ſtipulāti.ff.de verb.ob. ꝛ in.l.ſi is qui ducenta.ff.de reb.dub. Aut quod ponitur in poſitionibꝰ ſeu libello eſt falſum rōne qualitatis:et ſic pōt negari in totum:qꝛ videť aliud factū.ꝛ ſic intellige gl.in.c.ſi.de cōfe.li. vj.ꝛ in.c.ij.de teſt.eo.li.vt puta quod debeo ſub cōditione ꝑti abſolute aut dixi.ꝙ cōedi hodie ꝛ fuit heri ꝛ hmōi. Ratio qꝛ ſi confiteretur ſic.Debeo:ſed ſub conditione actor poſſet accipere partē cōfeſſionis pro ſe.ſ.ꝙ teneť ei.et reus haberet probare ꝙ teneatur ſub conditione ſm cautelā pa.in.c.j.de po. ꝑia ꝛ doc.bar.in.l.aurelius.§.idē queſiuit.ff.de lib.le.vbi dicit.ꝙ ſi quis confitetur ſe interfeciſſe hoīem:ſed propter ſuā defenſionē ꝙ non credetur ei ꝙ ꝓpter ſuā defenſionē.Et ponit rationez quia preſumptio eſt contra eum ratione operis perpetrati.cum ſit factū a iure damnatum.Item quia communiter non contingit.ꝙ aggreſſus interficiat aggreſſorem vbi vero hec ceſſant.tenet ꝙ non pōt quis accipere partem confeſſionis pro ſe.ꝛ partē refutare:quando cōfeſſio eſt facta vnico cōſtrictu.ſic tenet arch.in.c.j.de cōfe.li.vj.Tamen qꝛ magis tutus eſt non confitendo veritatē poterit negare.Aut qꝺ ponitur in libello:ſed poſitionibus eſt falſum in quātitate ſeu in parte ſumme ſeu in parte rei.vt qꝛ petit.xx.cū non dꝫ habere niſi.x.vel petit totū ꝛ non debet habere niſi mediū ꝛ tunc tenetur confiteri veritatē.vn̄ tenuit pe.ꝙ ſi talē poſitionē negat ex toto ꝙ eſt periurus.ꝛ facit tex.cū glo.in.l.pupillꝰ.§.fi.ff.de ver. ſig.vbi patet ꝙ debitor negans rē eſſe ſuā negat ſibi eſſe cōem ꝛ glo.c.ſi.xij.q j.Ibi tamē addit glo.ꝙ res ciuitatis vel vniuerſitatis non eſt cuiuſlibet.xij. q.ij.qui manumittiť.ꝛ in.l.qui ſolidū in prin.ff.de le.ij.vbi petens totum cōſtituit aduerſariū in mora in parte de-

bita. ⁊ hoc eſt ꝯ ꝓcuratores nr̃i tp̃s.

4 ¶Utrū ꝯfitēs ꝯſociū criminis ſit teſtis idoneus ꝯ ſociū. Rñ. ꝙ non vt no. gl. in l. fi. filiū. C. de li. cauſa. Et ideo nõ debet interrogari de conſocijs vt in. l. fi. ⁊ ibi per doc. C. de queſtio. Intellige ꝙ non debet interrogari quo ad hoc vt ſit teſtis. ſed bene poteſt interrogari. vt per eius dictum poſſit inueniri veritas ab alijs.

5 ¶Utrū interrogatus vel ſua ſpõte dicēs faciat idiciū ꝯ ſociū. Rñ. non. vt no. bar. i. l. j. §. ſeruꝰ. ff. de queſtioni. Maxime cū oē indiciū debeat ꝓbari ꝑ duos teſtes. vt ꝑ gl. ⁊ doc. in. l. fi. C. fa. herc. ⁊ ꝑ Bar. in. l. fi. in antepe. q. ff de queſtio. ꝑ ang. in. l. fi. ff. qđ me. cauſa. ꝑ bal. in. l. q̄ proponebať. ff. de le. ij. vnde licet vnus teſtis quãdo deponit directe ſuper ipõ facto principali puta quia vidit cõmitti ipſum maleficiū faciat indiciuz ſi eſt oi exceptiõe maioꝛ vt not. in. l. ſi quis. C ad. l. iul. maie. bar. in. l. fi. ff. ad. l. coꝛ. de ſic. ⁊ bal. in. l. fi. C. fa. her. Saly. in. l. fi. C. de q̄ſtio. no. bar. ⁊ Ang. in. l. j. ff. de fur. tñ ſupꝛadictus ſocius ex quo cõfeſſus eſt crimen ſuum eſt infamis infamia facti ſaltem ideo nõ eſt teſtis omni exceptione maioꝛ: qꝛ vilis ⁊ infamis nõ facit indiciū aliquomodo Ita dicit bal. in l. j. §. j. idē coꝛnelio. per illū tex. ff. de q̄ſti. ⁊ bal. in. c. j. in. §. ſacramētum de cõſue. re. feu. dicit. ꝙ illud ꝙ dicitur vnuz teſtē facere indicium. debet intelligi ſi eſt vite ꝓbate vel bone opinionis: nec põt haberi ſuſpectus familiaritate: vel fama mala. vel alia cauſa arbitrio iudicis. Et ideo ẜm eū infamis infamia facti nõ eſt idoneus teſtis. vt no. etiã ipẽ bal. in. l. fi. C. de requi. re. per no. ibi per gl. Et quid ſit indiciū: ⁊ quomõ pꝛobatur. ⁊ in quibus fallit quod ſupꝛadictū eſt. vide. ĩ. Indicium per totum.

6 ¶Quid ſi eſſent duo vel tres teſtes ſingulares q̇ cõfiterent ꝯ tertiū. Rñ. ꝙ nullo modo pñt ꝯiungi ad faciēdã idiciū niſi ſit teſtis oĩ exceptione maioꝛ. vt. ſ dixi. in. §. ꝓcedēti ⁊ multominus ad faciēdã plenã ꝓbationē. Ratio quia cum duo teſtes requirant regulariter vt dictū eſt: tales nõ ſufficiũt. qꝛ vnũquodq; de ꝑ ſe imperfectū eſt. ita no. bal. in. l. ſi q̇s ex argētarijs. §. 4. ff. de edē. ⁊ patet ꝑ no. per. d. ant. in. c. lz. de teſti. dū loquiť de ꝓbatiõe per teſtes ſingulares. Nec ob. ꝙ vnꝰ teſtis deponens ſuper facto pꝛincipali iungať cū ꝓbatiõe fame. vt ꝓbať in. l. iij. §. eiuſdē. ff. de teſt. ⁊ ꝑ bar. in. l. admonēdi. ff. de iureiur. Iſtud ē qꝛ hoc eſt perfectum. ſ. vnus teſtis integer vt dictum eſt. Item fama que facit perfectum indicium. vt no. Bar. in. l. de minoꝛe. §. ſi plures. ff. de q̄ſtio. Itē nec ob. ꝙ due ꝓbationes ſemiplene diuerſi generis cõiungant ad vnam plenã faciendam. iuxta no. ꝑ bar. in. d. l. admonēdi. qꝛ illud veꝝ qñ cõiũgũť ad eūde actū. ſ; due ꝓbationes diuerſoꝝ actuū: ⁊ diuerſoꝝ generū nunq̄ꝫ cõiũgunť ad plenã ꝓbationē faciendã. Iſte eſt caſus ⁊ ita deducit Bal. in. l. teſtium in fi. C. de teſtib. ⁊ idē bal. in. l. obſeruare. C. quomodo ap. non reci. poſuit. d. an. in. c. veniēs. el. j. de teſti. Ex iſtis inferť ꝙ due mulieres dicētes ſe peccaſſe cū aliq̊ nõ poſſint iungi ad faciēdum indiciū perfectū: nec arrandū ad veritatē dicendã etiã cū aliquibꝰ cõiecturis: maxime cū deponãt de delicto ꝑpetrato in eoꝝ coꝛpoꝛe iuxta no. ꝑ Bar. in. l. ſi quis in grauī. ff. ad ſena. cõſul. ſillanianū. vbi dicit ꝙ nullum facit indiciū. ⁊ idē Ang. in. l. ij. C. de cal. vide. ĩ. teſtis. §. xxiij. quando dicantur ſingulares.

Cõfeſſio ſacramētalis pꝛimo quid eſt. Rñ. ẜm ho. ꝙ eſt legitima coꝛã ſacerdote peccatoꝛū ſuoꝛū declaratio vel ẜm dir. Cõfeſſio diciť quaſi ſimilis vel ex toto. vel vndiq; facto. Nam ſicut ſententia ſit confeſſio q̄ generat ſententiam debet eſſe certa. vnde in. l. certū. ff. de cõfeſ. certū inquit confeſſus pro iudicato erit.

☞ De hac confeſſione ſacramenti ſeu penitentiaria ꝙ parum ꝓſit in articulo mortis facta ad remiſſionem peccatoꝛum not. flo. in. l. j. §. hec actio. ff. ad. l. aquil. Bal. in auť. contra qui. C. de non

nu.pe.ꝛ an ꝓbet in iudicio.no. Bal.i.l.
archigerentis.C.de epiſ.audi. ꝙ nõ qđ
tñ fallit qñ fieret ad fauorẽ matrimonij
qꝛ talis cõfeſſio facta corã ſacerdote ꝓ
babit gl.eſt ſing.in.c.tua nos.in ꝟſi.cõ
fitetur extra de ſpõſa.quã ſol⁹ Roma.
põderauit in.l.ſi non ſpeciali.C. de te-
ſta.ꝛ Jaſon in.l.pñe furioſo.col.v. ꝟſic.
qđ cõfirmo.ff.de his qui ſunt ſui iuris.
qđ facit.ad verſi. ſequen.

1 ¶Qualis dꝫ eſſe confeſſio vt ſit legiti-
ma.Rñ.ſm cõiter theologos i.iiij.diſt.
xvij.q.xvj.dꝫ hñe cõditiões:q̃ cõtinent͛i
his ꝟſib⁹.Sit ſimplex hũilis: confeſſio
pura fidel͛.Atq3 frequẽs:nuda:diſcreta
libẽs:verecũda:itegra:ſecreta. lachꝛy-
mabilis accelerata.Fortis ꝛ accuſans:
ꝛ ſit parere parata. Quas Ri.exponit i
iiij.di.xvj.ar.iij.q.v.Simplex.i.vt nihil
admiſceat͛ ꝙ nõ faciat ad peccati qͣlita-
tatem.Humilis.in ꝟbo ꝛ ſigno Pura.i.
recta intẽtione facta. Fidelis.i.vera vt
nihil de falſitate admiſceat͛. Frequens
qꝛ valde ẽ vtilis.Nuda:nõ iuoluta ver
borũ obſcuritate. Diſcreta : vt maioꝛa
cũ maioꝛi grauitate. Libẽs nõ neceſſi-
tate ſed libera voluntate. Verecunda :
nõ iactantia plena. Integra vt nullum
retineat.Secreta:nõ publica. Lachꝛi-
mabil3.ex doloꝛe coꝛdis.Accelerata:ne
nimis ꝓlonget͛.Foꝛtiter:ne ex verecun
dia dimittat.accuſans.ſe nõ alios Pa-
rere parata.ſ. ad obedientiã ꝯfeſſoꝛis.

2 ¶Utrũ ꝑfate ꝯditiones ſint oẽs de ne
ceſſitate ꝯfeſſionis. Rñ.Ric. vbi.ſ. dicit
ꝙ nõ:ſ3 q̃dã de cõgruitate : ſ3 vt clari⁹
intelligantur multas inferam qõnes.

3 ¶Utrũ noiatio ꝑſone cũ qua q̃uis pec-
cauit ſit neceſſaria ad pcti confeſſionẽ.
Rñ.ſm.Ri.vbi.ſ.di.xxj.ar.ſi.q.ij.quod
aut noiatio ꝑſone eſt neceſſaria ad pec
cati magnitudinẽ ꝛ ſpem exprimẽdam.
et tunc eſt neceſſaria vt puta qꝛ pecca-
uit cũ matre nec habeat aliã cõſangui-
neã qꝛ ſi hñet aliã cõſanguineã puta ſo
roꝛes:ſufficeret dicere peccaui cũ cõſan
guinea mea in pꝛimo gradu. Aut talis
noiatio ſolũ eſt vtilis ꝯfitẽti vt cõfeſſoꝛ
melius ſciat imponere cõſiliũ ꝛ pniam

ꝛ ſic ſil͛r eſt neceſſaria.Aut eſt vtilis illi
cũ quo peccauit:ꝛ tũc põt dicere: ſ3 nõ
in ꝯfeſſiõe:qꝛ ſic ꝯfeſſoꝛ nõ poſſet aliter
q̇d facere niſi extra ꝯfeſſionem ei dicat
aut nõ eſt vtilis nec ei cõfitetur:nec ad
coꝛrectionẽ illius cũ quo peccauit nec
ad expꝛeſſionẽ ſpẽi pcti:ꝛ ſic non ſolum
dꝫ tacere eius expꝛeſſionem:immo dicit
Ric.qđ credit teneatur celare. vt dicit
ſanct⁹ bo.i.iiij.di.xxj. parte.ij.arg.j.q.
iij.quod confitens ſi exprimit non effu
git detractionẽ:nec confeſſoꝛ ſi ad hec
conſentit.ſimiliter quãdo noiatio per-
ſone eſſet cũ ꝑiculo alteri⁹:etiã ſi circũ-
ſtãtia eſſet de neceſſitate omittenda eſt
ſm pe.de pal͛.in.iiij.diſt.xxj.

¶Utrũ requirat͛ ad ꝯfeſſionẽ ꝙ fiat ge 4
nu flexo capite diſcooꝑto ꝛ hmõi. Rñ.
ꝙ nõ:niſi de bono ꝛ equo.pꝛincipaliter
eñ humilitatẽ coꝛdis requirit de⁹.xiiij.
q.v.ſi q̇d. qͣuis act⁹ humiles coꝛpoꝛis
ipſam inducant ꝛ in ipſis meremur.

¶Utrũ cõfitens ꝓpter gloꝛiã vanã.vl͛ 5
alium malũ finẽ peccet moꝛtaliter.Rñ.
ꝙ ſic.qꝛ peruertit finẽ ſacri.facit ad hoc
ꝙ dico.j. honoꝛ.§.vij.immo nec ſacra-
mentum ſuſcepit quia pars eſſentialis
huius ſacri q̃ cõſiſtit in actu ſuſcipien-
tis eſt actus interioꝛ.Unde ſine eo non
eſt ſicut in eo cõtraheret matrimoniũ
quo ꝯhẽdo nõ intenderet niſi in carna
lẽ copulã ad tps. Tenetur eñ q̇s cõfite
ri pctã ſua:vt deo ſatiſfaciat quẽ offen
dit ꝛ eccleſie:ꝛ vt de ſuis pctis veniam
conſequatur. Alia aũt intentione con-
feſſio facta non vꝫ ꝛ tenetur eã iterare:
niſi in caſu vt.j.dicam.§.xiiij.

¶Utrũ cõfitẽs pctm̃ qđ nõ fecit peccet 6
moꝛtal͛r.Rñ.ꝙ ſic.tñ qꝛ cõſciam nõ ma
nifeſtat. tñ qꝛ mẽtit͛.xxij.q.ij.cũ hũilita
tis.Limito iſtud verũ quãdo cõſcia di
ctat ꝙ non fecit.Item qñ pctm̃ qđ con
fitet͛ eſſet moꝛtale ſi feciſſet.ꝛ ſic intelli-
ge Ri.in.iiij.di.xxj.ꝛ dic.ti.de pe.ꝛ re. ꝛ
illud Gre.quod hñ.di.v.ad eius i fi.bo
narum mentium eſt culpã cognoſcere
vbi culpa non eſt intelligit͛ ꝑ foꝛmida-
re vel ingerere ſe peccatoꝛem cõfitẽdo
ſed non in ſpecie.

¶ Utrũ oẽ mẽdaciũ dictũ in confeſſione
ſit pctm̃ mortale. Rñ. ꝙ nõ: ſʒ ſolũ illõ
qð eſt pernitioſum puta ꝯ famam ſuã
vel alteriꝰ aut ꝯ id qð neceſſario hʒ cõ
fiteri. vnde ſi taceret vel negaret aliqð
mortale qð fecit ⁊ de q̃ nõ eſt legitime
cõfeſſus peccaret mortaliter: niſi forte
timeret ꝓbabilr̃ de reuelatiõe cõfeſſio=
nis vl' ꝙ ſollicitaret eũ ad malũ tali cõ
fitẽtis. qr aliũ nõ hʒ poſſe aliq̃d tacere
vel negare cũ ꝟbis palleatis talr̃ ꝙ mẽ
daciũ nõ dicat: ⁊ etiã ſi diceret propter
hoc nõ eſſet mortale: ſed erit veniale.
xxij. q. ij. c. j. cũ ibi no. Idẽ dicẽdũ de eo
q̃ habens aliqua peccata a quibꝰ ſcit
ꝙ ꝯfeſſor ſolitꝰ nõ põt eũ abſoluere tñ
ne ſcandalizetur de eo confitet̃ de ſoli=
tis ſolũ ⁊ tacet illa a quibꝰ nõ põt ab=
abſolui cum propoſito confitendi inte
gre cum eo que eum poſſit abſoluere.
8 ¶ Utrũ cõfeſſio facta ſit neceſſario ite=
rãda. Rñ. ƀm Ric. i. iiij. di. xvij. ꝙ vere ⁊
legitime ꝯfeſſus nõ tenet̃ reiterare ꝯfeſ
ſionẽ de neceſſitate: nec tenet̃ quis obe=
dire ꝑcipienti ſibi vt iterũ talia cõfiteat̃
nec papa poſſet cõdere legẽ hoc ꝑcipiẽ
tem ƀm pe. de pal'. niſi ex bono cõſilio
quis velit vt facilius inueniat remiſſio
nem ſit quod ſepius cõfitendo. de pec.
di. j. quem pertinet circa medium.
9 ¶ Aſſignant tñ doc. i. iiij. di. xvij. aliq̃s
caſus in quibꝰ cõfeſſus tenet̃ iterũ con
fiteri eadem peccata. Primo qñdo cõ
fitetur ei qui nõ poteſt abſoluere.
10 ¶ Scðs qñ cõfitet̃ ſciẽter ei q̃ neſcit li=
gare vel ſoluere. de q̃bus dicã latiꝰ. j.
cõfeſſio. iij. p totũ. ⁊ cõfeſſio. iiij. §. iij.
11 ¶ Tertiꝰ qñ q̃s nõ cõfitet̃ integre oĩa
pctã mortalia. de q̃bus nõ eſt legitime
cõfeſſus vni cõfeſſori etiã ſi cõfiteret̃ di
uerſis cõfeſſoribꝰ: ſʒ ſciẽter tacet aliqð
pctm̃ mortale vel de quo dubitat vtrũ
ſit mortale vel aliq̃d aliud quod eſt de
neceſſitate cõfeſſionis: vt puta circun=
ſtantiam q̃ mutat ſpeciẽ ⁊ hmõi ex vere
cũdia vel aliquo quocunq; reſpectu de
pe. di. v. c. j. circa finem.
12 ¶ Quid ſi tacuit ex ignorantia ſeu obli
uiõe. Rñ. ƀz Ri. vbi. ſ. arg. ij. q. vj. ꝙ aut
penitẽs adhibuit debitam diligentiam
ꝓut de lege cõi hũana ꝑmittit fragili=
tas vt memoriã haberet oĩʒ pctõꝝ ſuo
rũ mortaliũ q̃ eſt ƀm Sco. ea. di. qñ tan
tam diligentiã adhibet vt memoriã ha
beat q̃ʒtã q̃s apponeret in re multũ ar=
dua: ⁊ q̃ ſibi multũ eſſet cordi. ⁊ tũc nõ
tenet̃ cõfiteri alia pctã de q̃bꝰ cõfeſſus
eſt nec etiã iſtud pctm̃ oblitũ tenet̃ cõfi
teri priori ſacerdoti itẽtiõe neceſſitatis
ſʒ ſolũ tenet̃ ꝯfiteri alij ſacerdoti quia
q̃ʒuis de iſto fuerit abſolutꝰ q̃ʒtũ ad iu=
diciũ dei ⁊ eccleſie qr cõfeſſor põt abſol
uere. de confeſſis ⁊ ꝑdicto mõ oblitis.
tñ ſubintelligit̃ tale cõditio. ſ. ꝙ quan=
do ad memoriã reducet̃. ꝙ illa ꝯfiteat̃
ſacerdoti q̃ poſſit eũ abſoluere. Et no.
hoc ƀm pe. de pal'. in. iiij. ꝙ ſi primꝰ ꝯfeſ
ſor habebat autoritatẽ abſoluẽdi ab oĩ
excõicatiõe ⁊ caſibꝰ ⁊ ſic intendebat ab
ſoluere quãdo cũ eo cõfeſſus fuit ꝙ lʒ
pctm̃ oblitũ tali modo eſſet caſus reſer
uatꝰ. vel excõicatio poterit nihilominꝰ
ſcðs ꝯfeſſor eũ abſoluere. qr nõ põt eſſe
ampliꝰ caſus reſeruatꝰ nec excõicatio.
ſed ſolũ pctm̃ ſimplex: qð bñ no. ꝓ iſtis
q̃ eligũt ſibi ꝯfeſſorẽ autoritate apoſto
lica. vt faciat ꝙ in abſolutiõe intendat
eos abſoluere ab oĩ excõicatiõe inq̃ʒtũ
eorũ autoritas ſe extendit ⁊ ab oĩ caſu.
alias oporteret recurrere ad eũ q̃ de iu
re poſſet eũ a tali abſoluere facit. c. offi=
cij. de ſẽ. ex. a cõtrario. ⁊ c. ſuper literis
de reſcrip. claꝝ eſt pro hoc. Aut peni=
tẽs nõ adhibuit debitã diligentiam: ſed
fuit ignorans ignorantia craſſa vel af
fectata: tũc tenet̃ oĩa prius cõfeſſa ⁊ ta
liter oblita recõfiteri niſi in caſu qñdo
poſſet habere priorẽ ſacerdotẽ: ⁊ nõ eſ=
ſet ei interdicta poteſtas abſoluendi.
adde ƀm ſanctum bo. in. iiij. diſt. xvij. in
q̃onibus circa lr̃am qð. ſ. fuerit recẽter
cũ eo cõfeſſus ita qð habeat memoriã
ſuorũ pctõrũ q̃ antea fuit cõfeſſus: vel
ſaltẽ recordet̃ pnie impoſite. vt. j. dicã.
§. xiiij. qr tunc ſufficeret ſolũ illud obli
tum cum ſua negligentia confiteri.
alias non.
¶ Quartꝰ caſus i quo ꝯfeſſio eſt iteran 13

da eſt qñ q̇s obliuiſcitur pniam iniun=
ctã vel cõtempſit facere. Intellige pro
mortali peccato quia ſi pro veniali fuit
iniuncta non tenetur eam facere de ne
ceſſitate ſm Tho. Itẽ ꝙ ſi per impoſſi=
bilitatem vel infirmitatem dimiſit que
pro mortali impoſita eſt nõ tenetur ite
rare. ſed ſufficeret intimare eam confeſ
ſori vt eã commutet. Idem dic ſi fuiſſet
ſibi cõmutata ab alio cõfeſſore ſm ꝙ
j. dicam.

14 ¶ Quintus caſus eſt quando confitet̃
ſine cõtritione vel attritiõe debita. que
ſufficiat ad gratie ſuſceptionẽ cũ ſacra
mẽto. puta qꝛ eſt in voluntate peccãdi.
vel ex mala intentiõe cõfitetur vel non
vult ſatiſfacere quod tenetur ⁊ huiuſ=
modi. Et licet quidã dicãt ꝙ in iſto ca=
ſu non tenet̃ reiterare quia recedente
fictione ſuſcipiet fructum penitentie. tu
tñ tene ꝙ iterare tenetur. ⁊ hec eſt cõis
opi. theo. vt dicit ſanctus bo. in. q. vlti.
p̃fate di. ⁊ ho. ⁊ Inn. ⁊ arch. vt no. Dir.
⁊ rõ eſt qꝛ ſi ſuſcipit abſolutiõez peccat
mortaliter ſm Ric. ea. di. ar. ij. q. viij. ꝑ
hoc habes tex. de pe. di. iij. c. iter hoc el.
ij. vbi dicit̃ ſicut veniam promeretur pe
nitentia vera ſic deũ irritat ſimulata ⁊
etiã qui eũ abſoluit ſciẽter. ⁊ ſic nõ põt
dici abſolutꝰ: qꝛ implicaret cõtradictio
nẽ ꝙ ſimul abſolueretur ⁊ ligaretur re=
ſpectũ eiuſdẽ vt no. doc. in. c. ꝙ quidã
de pe ⁊ re. ꝙ lꝫ pnia ⁊ ꝯfeſſio illorũ qui
nolũt abſtinere ſit acceptãda ⁊ ſalubri
bus monitis ſit ei pnia idicenda. qꝛ va=
let ei ad multa non tamẽ eſt abſolutio
impẽdẽda. qꝛ non eſt capax eius nec in
iſto ſacramẽto imprimit̃ caracter virtu
te cuius poſtea valeat ſicut in baptiſ=
mo. Addit tñ ſctũs bo. i. v. d. vl. ꝙ verũ
eſt ꝙ tenet̃ reiterare in iſto caſu ⁊ duo=
bus precedentibus quando mutat cõ
feſſorẽ ſecus ſi ad eũdẽ redeat ⁊ adhuc
memoriã habeãt ſuorum peccatorum
quia recenter cõfeſſus eſt pe. tamen de
pal. in. iiij. di. xvij. dicit quod ſi etiã ſit
oblitꝰ cõfeſſor peccata ſibi cõfeſſa ſed
tamẽ pniam pro eis ĩpoſita ſcit qđ tali
cõfeſſori ſufficiet confiteri alia peccata
prius cõfeſſa ſolũ implicita dicendo de
illis peccatis que alias vobis dixi dico
meã culpã. ſecꝰ ſi pnia non fuiſſet taxa
ta tũc qꝛ oporteret vt pctõrũ memoriã
haberet ⁊ ſatis placet. Et addo etiã ꝙ
nõ ſit interdicta ei poteſtas abſoluẽdi.
⁊ ſic non oportet ꝙ reiteret ſꝫ ſufficit cõ
fiteri. vel peccatũ ſcienter retentum vel
penitentiam oblitam vel fictionẽ ſuam
explicite ⁊ de aliis cõfeſſis implicite vt
s̃. dixi. Nec intelligo ꝙ cõfeſſor habeat
memoriam de ſingulis peccatis in nu=
mero vel ſpeciei. ſed ſufficit recordet̃ in
genere de peccatis que ei cõfeſſus fuit
⁊ de qualitate vite eius quod no.

¶ Sextus caſus ſꝫ aliquos eſt quãdo 15
quis recidiuat. ſed hũc nõ ſequũtur cõ
munit̃ do. ſm Ric. ea. di. ar. ij. q. viij. qñ
peccata dimiſſa ⁊ reciduata notabili=
ter tãtũ aggrauãt ꝙ notabilis ⁊ ꝑicu=
loſa grauitas pcti exprimi non poſſet
niſi dicẽdo aliqđ pctm̃ priꝰ cõfeſſum ⁊
dimiſſum alias non. ⁊ ſic tene.

¶ Septimꝰ caſus eſt qñ quis cõfitetur 16
pctm̃ a quo ſuus cõfeſſor nõ potuit eũ
abſoluere qꝛ licet iſtud ꝯfeſſus fuerit ⁊
oĩa alia. tñ iſtđ a quo nõ potuit abſol=
ui tenet̃ iterato ſuperiori confiteri. nec.
ꝓprie iſta dicit̃ iteratio qꝛ ſuperior acci
pit̃ ꝓ vna pſona cũ confeſſore. nã cõfeſ
ſor abſoluit ĩa qbꝰ põt ⁊ ſuperior pficit
vnde ſm Ric. vbi. s̃. deberet precedere
abſolutio ſuperioris qđ credo de hone
ſtate nõ de neceſſitate ſꝫ Dir. ⁊ iſte due
abſolutiones faciunt vnã cõpletã. Sed
de hoc dic vt. j. confeſſio. v. §. ix. ⁊. x.

¶ Octauus caſus eſt ſꝫ aliquos vt po 17
nit ſanc. bo. vbi. s̃. ꝓpter peccati obliti
recordationem qꝛ q̇s cõfitet̃ ⁊ alicuius
peccati obliuiſcit̃ volunt vt oĩa poſtea
cõfiteat̃ vt cõfeſſio ſit integra. ſꝫ hoc nõ
ſequũtur cõiter doc. tu dic. vt. s̃. dixi. §.
xij. ſm illam di.

¶ Sꝫ quid dicemus de illis q̇ iõ nõ ꝯfi 18
tentur de aliquo pctõ mortali qꝛ nõ co
gnoſcũt ꝙ ſit mortale pctm̃. rñ. vt colli
go ex doctrina doc. i. iiij. di. xvij. ꝙ ſi fa
cta diligẽtia ſm eorũ fragilitatẽ vt me=
moriã haberẽt ſuorũ pctõꝝ ꝯfitent̃ ite=

gre de his q̄ cognoſcũt fore pctã mor:
talia: ⁊ ea quando nõ recognoſcũt pec
cata mortalia: propterea non confitenẽ
ꝙ non tenentur reiterare confeſſionem
qñ de hoc poſtea aduertũt ſ; ſufficit ſo
lũ confiteri taliter nõ cõfeſſa ſicut dixi
s̄.de oblitis.⁊ l; ignorãtia iuris natu:
ralis aut diuini aliqñ non excuſet quin
peccet mortaliter faciẽs ꝯ eius p̄cepta
ex ignorãtia tñ nõ teneẽ homo hoc nõ
cognoſcẽs deo ſpecialiter penitere vel
confiteri.ſed ſolum quãdo agnoſcit ſ;
ſufficit de hoc doleat in gñe. ⁊ dicat cũ
ꝓpheta. Delicta iuuẽtutis mee ⁊ igno:
rantias meas ne memineris.⁊ confitea
tur in gñe ſic ignorata ſicut oblita et
qñ cognoſcet.tũc cõfiteaẽ illa ſolũ ſpe:
cifice ⁊ ſufficit. Ex quo ptz q̇d dicendũ
de pueris ⁊ puellis ⁊ alijs q̇ faciũt mul
ta pctã mortalia q̄ non cognoſcũt fore
pctã ſaltẽ mortalia q; l; ſepius cõfiten
do illa dimiſerint propter talẽ ignoran
tiam ꝙ non tenentur iterare ꝯfeſſiones
ſ; ſufficit ſolũ de illis cõfiteri qñ ea co:
gnoſcũt nec diſtinguo an habeant an
nexam excõmunicationẽ vel ne q; etiaz
ſi haberent annexam excommunicatio
nem non propterea tenerentur cõfiteri
iterum confeſſa vt patebit.j. ꝯfeſſio.v.
§.ix.⁊.x.⁊.quod no.bene.

9 ¶ Nonus caſus ẽ; aliquos eſt quando
quis ante cõpletã pniaz cõmittit aliqd̄
mortale. S; ego dico ꝙ ſufficit ꝙ peni
tentiã expleat: ⁊ de commiſſo ꝯfiteatur
ſolũ ⁊ eſt verius de quo vide.j.peniten
tia.§.xiiij. Cautius tamen eſſet ꝙ ꝯfeſſor
aliquã penitentiã iniungeret quaz ſta:
tim ⁊ in ſtatu gratie penitẽs poſſit age:
re.⁊ poſtea aliã addicere quã nõ inten
dat pro penitẽtia ſacramẽtali iponere
ſed pro quadã voluntaria ſatiſfactiõe
iniungere.ita ꝙ qualitercunq; impleat
ſufficiat: ⁊ etiã nõ impleat nõ intendat
illa q̄ueare.ſed in ſuo arbitrio ponere.

10 ¶ Decimus caſus ẽm pe.de pal.ẽ cum
quis confitetur excõmunicatus exiſtẽs
quam tũc ignorat: nam cum non ſit ca
pax ſacramẽti penitẽtie tenetur itera:
to cõfiteri de oibus. Sed iſtud non cre

do vt.j.patebit confeſſio.v.§.x.

¶ Utrum ſit contendũ per verba obſcu 21
ra. Rñ. ꝙ nõ ſed taliter clara ꝙ cõfeſſor
plene intelligat aliter nõ valeret. d; tñ
cõfitens loqui de peccatis p verba pu:
blica ⁊ ſobria ⁊ tali honeſtate ornata ꝙ
non ſonent ipudicicitiã i auditu: dũ ta
men ſufficienter exprimat factum.

¶ Quid de illo qui confiteẽ ſacerdoti q̄ 22
dormit aut eũ nõ itelligit. rñ. ꝙ ſcienter
tali cofeſſus teneẽ iterato cõfiteri ſi eſt
pctm̄ mortale et ſacerdos d; ei dicere
q̄ cõfeſſio iportat releuationẽ pctõꝝ q;
nõ põt eſſe ſine relatiõe vnius.ſ.peniten
tis.⁊ pceptiõe alterius.ſ.ꝯfeſſoris.⁊ iõ vno
eoꝝ deficiẽte nõ ẽ ꝯfeſſio.ſecus d̄ veniali.

¶ Utrũ pctõr teneaẽ de neceſſitate con 23
fiteri pctõꝝ circũſtãtias. Rñ. ẽm Sco.i
iiij.di.xvij.ar.ij.ꝙ nõ ſolũ peccatum eſt
confitendum: ſed etiam circũſtantia.il
la neceſſario eſt cõfitenda q̄ ſpeciali p
hibitione ꝓhibeẽ: vbi grã cognoſcere
nõ ſuã ꝓhibeẽ cognoſcere ꝯſanguineã
prohibet ſpecialiter ⁊ iõ inceſtus ẽ ſpũale
pctm̄ qd̄ p ipſam ꝯſtituiẽ ſilr frequẽtia
eſt neceſſaria confitenda. Silr ponens
aliud pctm̄ q; q̇libet vice nouum pctm̄
committiẽ. Dicit tamen archi. vt refer
Di: ꝙ ſufficit dicere ſe multotiẽs pec:
caſſe ⁊ de ſimilibus idem iudicium ha:
beatur. Alie autem circunſtantie ex qui
bus aliquo modo pctm̄ eſt grauius vel
ex parte obiecti nõ ẽ certũ qd̄ oporteaẽ
cõfiteri q̄uis cõis opi. theologorũ te:
neat quod non ſunt de neceſſitate to:
tũ tñ eſt ⁊ vtile eas confiteri maxime q̄
notabilr aggrauãt niſi ſint in pctis car
nalibus in quibus ẽm tho.in.iiij.diſt.xvij.
laudabile eſt circunſtãtias tacere q̄ ſpe
ciẽ nõ mutãt ⁊ audiẽtẽ vel cõfitẽtẽ alli
ciunt ad turpitudinẽ licet aggrauent
pctm̄ immo poſſent eſſe ita ꝓuocatiue
ꝙ neceſſario eſſent tacẽde: alie aũt cir:
cũſtãtie q̄ nihil faciũt ad grauitatẽ pec
cati fatuũ eſt cõfiteri niſi ẽ; ſan. Bo. qñ
faceret vt ſacerdoti ſatiſfaceret. puta
comedit carnes i q̄dragesima ex infir:
mitate ⁊ hmõi ⁊ de hmõi circunſtan:
tijs dicit Augu. de penitẽ. di. v.c.j. ⁊ in

muntur ab ariſ.iij.eth.c.iij. Quis: quid vbi per quos: cur quotiēs. quo mō quādo. Quis ſcʒ ſi religioſus vel ſecularis. Quid ſcʒ feciſti furtū vel homicidium. Ubi.ſ.in quo loco ꝑ quos.ſ.an ſolꝰ vel aſſociatus ꝑ ſe an per aliū. Cur.i.quo animo qua intētione. Quotiēs.ſ.ſemel ⁊ pluries. Quomodo.ſ.an naturaliter vel cōtra naturā. au preuentꝰ a temptatione aut potius ipſam preueniēs. Qñ ſ.an in die feſto vł ieiuniorū. Et de iſtis vide.ſ. circūſtātia. quādo.ſ. mutet ſpeciem. ⁊ ideo aduerte ꝙ circunſtantia. Quis eſt neceſſaria. vt.ſ.cōfeſſor ſciat.ſi eſt ſui fori vel non ſi eſt coniugatus vel religioſus. ⁊ propterea ſemꝑ prius eſt querēda circūſtantia. Quid ſimiliter circunſtātia. cur aliquando eſt neceſſaria quando ſpeciali ꝓhibitione ꝓhibet̃ ſicut cū quis facit eleemoſynā vt ꝓuocet ad luxuriā aliquē al's nō circunſtātia quotiēs ſimiliter eſt neceſſaria ſaltem ſm eā cōputationem quā quis facere poteſt puta q2 bis ī hebdomada vł ter fecit cōmuniter: ⁊ perſeuerauit ꝑ annū ⁊ huiuſmodi ⁊ ſufficit. Et hoc eſt tutius ꝗuis opi. archi. ꝑdicta non ſit improbāda. Circūſtantia quomodo ſimiliter eſt neceſſaria qñ ſub ſpeciali prohibitione cadit puta ꝯtra naturā ⁊ hmōi al'r non. Idē dic de circūſtantia. Ubi puta in eccleſia quando eſt aliquod opus quia tunc eſt ſacrilegium. Circūſtantia vero quando videtur eſſe de neceſſitate quando ſit peccatum die feſto. De quo dic vt.ī. īterrogatiōes per totum.

24 Quid de illo q̄ confitetur ſolūmodo ne reddatur notatus in populo. Rñ. ꝙ ſi ibi cōſtituitur finis. non valet imo tenetur iterū cōfiteri. Et tunc conſtituitur finis quādo nullo modo cōfiteretur ſi nō dubitaret de īfamia. Secus qñ non cōſtituitur finis puta q2 cōfitetur propter deū ⁊ ꝓpter remiſſionē peccatoꝝ eductus tñ ad hoc ex pudore. vel timore ⁊ hmōi. Et idē dic de illis qui cōfiteri coguntur a ſuis prelatis.

25 Utrū ille qui cōfitet̃ aliqđ pctm̄ vt videat̃ ſtrenuus ⁊ gl'ietur ſatiſfaciat. Rñ ꝙ nō ſʒ peccat mortal'r ſic ꝯfitēdo q2 tali dr̃. Quid gloriaris ī malitia ⁊c. ⁊ ꝓpt ea dʒ ꝯfiteri ⁊ erubeſcat de pctō ſuo nō vt laudet̃.

Utꝝ diuidēs ꝯfeſſionē ſuā ſatiſfaciat. Rñ. ſʒ Sco. vbi.ſ. ꝙ ñ ſʒ opʒ oīa nō ꝯfeſſa tā ſecreta ꝗ̄ publica de q̄bꝰ memoriā hʒ premiſſa debita diligētia cōfiteat̃ vni etiā ſi ille nō poſſet eū abſoluere ab oībꝰ ⁊ habeat neceſſe de aliquo ad ſuꝑiorē recurrere. alit̃ nihil faceret pʒ de pe. di.v.c.j.§. cautꝰ ſit 26

Utrū pctā manifeſta ſint cōfitēda? Rñ. ſʒ cōiter theo.ī.iiij.d.xvij. ꝙ ſic. q2 lʒ ſint nota ſacerdoti. non tamē in forma iudicij niſi per confeſſionem 17

Utꝝ pctā venialia neceſſario ſint cōfitenda. Rñ. ſm Sco vbi.ſ.q.j.ar.iij. ꝙ nō ēt ſi nullū hʒ mortale q2 ꝑ pctm̄ veniale etiā in ꝓpoſito hō nō poteſt dānari nec periclitari penitētia eſt ſcōa tabula ꝓ periclitātibꝰ igitur non obligatur ad eā niſi habēs mortale imo. dicit pet. de pal. in. iiij ꝙ nec etiā papa poſſet ad hoc obligare. q2 hoc eēt mutare ſacramēti materiā. Dicit tamē ſctūs Bo. in. iiij. d. xvj. q. vltima verū niſi ratione periculi ad qđ dicit̃: q2 tūc tenet̃ penitere qñ ꝑiculū aduertit al's non. Adde ſecūdo ꝙ tenet̃ ꝯfiteri de veniali quando ſcʒ dubitat an ſit mortale vt dicet̃.ī. Tertio tenetur cōfiteri de veniali rōne profeſſiōis. puta q2 ꝓfeſſus ē aliquam religionē q̄ ad hoc obligat. vel ex voto tenetur obedire in oībus que nō ſunt cōtra deū ⁊ aīam ⁊ prelatus ſic ꝑcipit: Nec ob. quod dicunt quidā qđ nō habēs mortale tenet̃ ſaltē de veniali confiteri propter ꝑceptū eccleſie in. c. oīs de pe. ⁊ re. q2 reſpondet Sco. vbi.ſ. ꝙ ſi omnia in. d. cap. diſtribuit ꝓ mortalibus ſolum et non pro venialibus. Et ita etiam dicit glo. in. d. cap. Et ſic tene ꝙ de perfectione eſt venialia confiteri bono conſilio niſi vt dictū eſt.

Utrū ꝯfeſſio neceſſario ſit faciēda ſoli ſacerdoti ⁊ a ſolo. Rñ. ꝙ ſic de neceſſitate ꝑcepti eccl'ie. ī. d. c. oīs. ī. ꝟ. ſolꝰ ⁊ in ver. ſacerdoti cōtra multos ſacerdotes q̄ pueros q̄ tenent̃ ad ꝯfeſſionē ī ſimu 29

confitentr

confitenē quos nō credo euadere mor
tale pctm̄ cum faciant eos preuaricari
eccleſie preceptū. Dicit Ric. vbi.§.arg.
iij.q.viij. quod in articulo neceſſitatis
ſ.quādo mors iminet de ꝓpinquo. ita
ꝙ vnus poſt aliū nō pōt cōfiteri nec ꝑ
hoc euacuaē virt⁹ ſacramēti ſibi idē ibi
dē tꝫ qꝺ ſi quis vellet ꝯfiteri duob⁹ ſa
cerdotib⁹ ſimul vt certi⁹ cōſiliū habe=
ret qꝺ vere abſoluiē: ⁊ taliter audiētes
nō peccāt al's ſic: qꝛ faciūt cōtra prece=
ptū eccleſie lꝫ talis ꝓe abſoluat qꝛ nō
eſt tātū neceſſaria ſollicitudo ex parte
ſacerdotis ſicut cōfitentis. vñ qñ ex fer
uore ⁊ vt ſit magis tranquilla ei⁹ ꝯſcia
duob⁹ cōfitetur ſimul. illi pñt ſine pctō
audire ⁊ abſoluere. Sco. tñ i.iiij.d.xvj.
tꝫ ꝙ cōfiteri ſil' plurib⁹ ſacerdotib⁹ nō
eſt cōfeſſio ſacral' qꝛ vn⁹ eſt xp̄s quem
ſacerdos repreſentat

¶ Utrū cōfeſſio ſit fiēda cū lachrymis. Rñ. ꝙ ſi lachrima accipiaē ꝑ cōtritiōe ſeu attritione ꝙ ſic ſꝫ ꝙ dico. ſ. cōtritio §.iiij. dꝫ ꝫ dolere ꝺ pctō mortali cōmiſſo in preterito ceſſare in pñti abſtinere ſaltē q̄ ad ꝓpoſitū in futuro: ⁊ ſatiſfacere put teneē aliter nihil facit. Aduerte tñ ſꝫ ſco. vbi.§.d.xiiij. vlti. ꝙ attritus cōfitēs q̄uis nō habeat actū talē q̄ ſufficiat ad meritū de ꝯgruo tñ habēs voluntatē ſuſcipiēdi ſacrm̄ eccleſie: ⁊ ſine obice peccati mortalis actualiter ſibi facto: vel in volūtate inherētis recipit nō ex merito ſꝫ ex pacto diuino effectū iſti⁹ ſacramēti in vltimo inſtāti ꝓlationis i q̄ ē vis hui⁹ ſacri. Ita etiā tꝫ tho. i.iiij. quol. q.x. dicēs ꝙ nō perfecte conuerſi aut attriti virtute clauiū gratiam cōtritiōis acquirūt dummō nō ponant obijcere ſp̄uſcō cum quibus concor. Ri. in.iiij.d.xvij.ar.ij.q.viij.

51 ¶ Utrū hō teneaē ſtatim confiteri pctō mortali ꝑpetrato. Rñ. Sco. i.iiij.d.xvij. ar.iij. ꝙ dubiū eſt alijs dicētibus ꝙ ſic alijs ꝙ nō teneē. ſꝫ tm̄ in voto pro aliq̄ tpe. ſ. ſemel in anno nūc: ſꝫ añ. d.c. om̄is ſolū ante mortē. ⁊ iſtud vr̄ mitius ſꝫ eūdē ſco. Et cū ipſo cōiter ꝯcurrūt theologi. Sed magis mihi vr̄ tuta opi. ſancti Bo.ea.d.ar.ij.q.ij. q̄ vult vt religioſi nō poſſint differre: ſed ꝙ habita oportunitate idonei cōfeſſoris teneāē. De clericis nō audet affirmare: ſꝫ tñ ſibi videē idē dicēdū ꝙ de religioſis. laici vero ſi differūt ꝑpter maiorē oportunitatem tpis ⁊ cōfeſſoris vſqꝫ ad. xl. excuſanē. Si vero talē oportunitatem tēporis et confeſſoris haberent ita ꝙ maiorē non ſperāt habere in illo anno tunc ſtatim tenētur nec poſſunt differre vſqꝫ ad annū. Quo vero ad votū cōfitēdi omnes concordāt ꝙ ſtatim tenentur oēs tam religioſi q̄ȝ clerici ⁊ ſeculares qꝺ tamē limito quo ad preceptū veruꝫ quando excitātur a grā dei ſꝫ alex. lcōa ſecunde tractatu de negligētia. de quo vide ſ. contritio. §.iiij. ſ. qñ tenetur cōteri de peccato. al's nō de ꝑcepto. Sunt etiam multi caſus in quib⁹ concordāt doctores in q̄b⁹ hō tenetur ſtatim confiteri habita oportunitate quos ponit Ric. vbi.§.ar.iij.q.vj.

¶ Primus qñ vult cōmunicare vel celebrare vide. ſ. euchariſtia. iij. §. xviij. cū ſeq. Idē dt laud. ea. d.q.ij. quādo dꝫ adminiſtrare ſacramēta vel aliquē actuꝫ ſolennem in eccleſiā exercere: puta legere euāgeliū ⁊ hmōi. Idē Tho. i.ſ. q̄libet. q.vj. ⁊ Jo. de nea. qñ vult ordinē ſacrū recipere. Sed hoc nō probaē aliquo iure niſi peccatū eēt manifeſtū. Et ſic limito ⁊ intelligo glo. in princi. de pe. diſt. v. que dicit quando peccatum mortale eſt manifeſtum ſtatim homo tenetur confiteri.

¶ Secundus caſus qñ eſt in piculo notabili ⁊ iminēti mortis: vt puta qꝛ vult intrare mare ꝑ longū tempus. et periculoſuꝫ iter vel bellum vel eſt infirmus infirmitate periculoſa. propterea ꝑcīpiē medicis ꝙ cū eos ad infirmos vocari contigerit vt efficiē faciāt ꝙ prius aduocent medicos ſpirituales de q̄ dic vt. ſ. medicus. §. viij. Et aduerte ſꝫ Pe. ꝺ pal'. ꝙ tūc piculū mortꝭ ē qñ q̄s ē i tali caſu i q̄ frequēter homies moriūtur.

¶ Terti⁹ caſus eſt qñ ſibi dicat ꝯſcientia ꝙ ſtatiꝫ teneaē ꝯfiteri ꝺ neceſſitate.

¶ Quartus caſus qñ ꝓbabiliē videt ꝙ

illo anno copiã idonei cõfeſſoris habe-
re nõ poterit q̃ ipſum poſſit abſoluere.
¶Quintus caſus qñ per ſtatutũ quis
eſt obligatus ad plures cõfitẽdum. vt
ſunt religioſi ⁊ ſimiles q2 nõ ſufficit tũc
ſemel in anno confiteri. Limito verũ ſi
ſtatutũ obligat ad mortale al's nõ cre-
do teneatur de neceſſitate niſi ſm ꝙ di
xi.§.xxviij.

52 ¶Utrũ quis poſſit ↄfiteri p interpoſitã
perſonã vl' per ſcriptũ. Rñ. ꝙ nõ loquẽ
do de cõfeſſiõe put ẽ ſacramẽtũ ſʒ cõit'
Theo. vbi.§.facit de pe.d.j. quem peni
tet q2 qui peccauerit teneť ſe accuſare
et ad . ca. qualis.xxx.q.v. rñdet Sco.
vbi.§.ꝙ põt confiteri p ſcriptũ ſi ẽ pre
ſens ⁊ ipſe legit.quod ſcripſit.

53 ¶Sed quid ſi eſt mut⁹ vel ignorat lin
guã. Rñ. ꝙ nõ teneť cõfiteri niſi eo mõ
quo põt.ſ.p ſigna ⁊ hmõi. Et ꝙ dicunt
aliq̃ ꝙ ↄfiteať p iterpretẽ ĩprobat. Sco.
⁊ bñ ſil'r p ſcriptũ q2 ẽ cõtra rõnẽ ſacra
menti. Et iõ nullo mõ faciat. ſʒ vt dixit
confiteať put põt p ſigna ⁊ ſufficit ſm
Sco.in.iiij. d.xvij.q.vnica.⁊ Ric.ea.diſ.

54 ¶Utrũ illi qui rñdet.cõfeſſori ad inter
rogata ſatiſfaciat. Rñ. ſʒ Ro. ꝙ ſic quã
tũ ad ea de qb⁹ interrogať. Sil'r q̃ ro-
gat cõfeſſorẽ vt eũ iterroget vt plenius
confiteať. niſi ſi tal' q̃ potius dimitteret
cõfiteri q̃ ore ꝓprio cõfiteret ſuũ pctm̃
q2 de ſuperbia ꝓuenit . de pe.d.v.c.j.q̃
quidẽ eſt pctm̃ mortale. vñ prudẽs con
feſſor qñ hoc ꝑpendit faciat eũ recti-
ficare conſcientiam ⁊ dolere de tali diſ-
poſitione.

55 ¶Sʒ qd ſi dubitat. Rñ. S.bo.ea.d. ar.
ij.q.j. ꝙ ſi ꝓbabil'r dubitat de aliq̃ an
ſit pctm̃ veniale vl' mortale niſi certifi-
ceť p aliquẽ doctũ teneť cõfiteri ſm qð
in dubio hʒ. ⁊ ab eo abſtinere in futurũ
aliter ſi non confitetur peccat mortali-
ter. q2 exponit ſe piculo. Concor.ſ.tho.
ibidem.di.xxj.

¶Utrũ cõfitẽs teneať acceptare omnẽ
pniaʒ quã ſibi ↄfeſſor vult iniũgere. Rñ.
qð nõ ſʒ ho.⁊ ſeqť. Pa.i.c. ſignificauit
d.pe ⁊ re. ſʒ ſm Sco.i.iiij.diſt.xv.q.vni-
ca.ſufficit ei ꝓpoſitum acceptãdi a deo
hoc vl' i purgatorio. ſʒ ſi accepta teneť i
plere aduer te tñ qð ſi cõfeſſor iniũgeret
penitẽti vt ſatiſfaceret ꝓximo quẽ leſit
puta reſtituẽdo ablata ⁊ hmõi qð illã
teneť de neceſſitate. explere imo debe-
ret ꝑcedere ↄfeſſionẽ talis ſatiſfactio ſi
foret poſſibile vt latius ptʒ. ĩ. reſtitutio
iij. Sil'r teneť acceptare illð qð ↄfeſſor
iniungit ꝓ neceſſaria cautela ne in pec-
catũ recidiuat. Et ꝓpterea no. qð cõfeſ
ſor tripliciter aliquid imponit penitẽti.
¶Primo per moduʒ exhortationis cũ
admonet vt q̃tidie oret. Faciat largas
eleemoſynas ⁊ huiuſmodi.⁊ ad iſta nõ
tenetur ex neceſſitate penitens.
¶Secundo modo per modũ declara-
tiõis communis obligationis. ſicut qñ
declarat ꝙ reſtituat ablata: cõmunicet
in paſcha. ⁊ huiuſmodi. ſi nõ obſeruat
penitens euacuat ſibi fructum peniten
tie. non tamen propter hoc tenetur rei
terare cõfeſſionem. nec comittit pecca
tum inobediẽtie ſpeciale nõ obediẽdo
ſacerdoti. quia ſacerdos nihil ſibi im-
ponit. ſed declarat qð tenetur facere.
¶Tertio modo pro ſpeciali ſatiſfactio
ne peccatorũ ⁊ ad iſtã tenetur ex prece
pto al's cõmitteret ſpeciale pctm̃ ino-
bedientie. ſi eã acceptauit ⁊ non imple
ret ⁊ iteraret cõfeſſionẽ teneretur ſʒ qð
dictum eſt. §. quod intelligo de peniten
tia quaʒ ſacerdos imponit preceptiue
ſecus ſi imponeret exhortatiue. ſicut fa
ciũt periti confeſſores qui aliquã par-
uam penitẽtiã dãt de precepto ⁊ poſt-
ea aliam maiorem de conſilio propter
periculum tranſgreſſionis.

Cõfeſſio. ij. de eius obligatiõe. pro cui⁹ intelligẽtia queruntur multa.

¶De iſta ↄfeſſiõe pniali ſeu ſacramẽ
tali vidð remiſſiões q̃s poſuit i ꝓ.§.pxi.
ꝑcedẽti vbi tãgunť materie i h.ꝓ.tacte.
¶Utrũ ↄfeſſio ſit d iure diuino ꝑcepta. 1
rñ. ſʒ ſco.i.iiij.d.xvij.q.vnica.qð ſic ⁊ ꝓ
bať prio ſic qlʒ teneť recupař gřaʒ pdi
tã pviã faciliorẽ ⁊ certiorẽ ex ꝑcepto di
uino q̃ dř diliges dñm deũ tuũ ⁊ .pxi. tuũ
ſl'r vř ↄtẽnere deũ ⁊ ꝓpã ſalutẽ. ſʒ ſm nõ

pōt fieri niſi p confeſſionē.qḋ pbat ſic
attrit⁹ ɔfitēs ꝙuis nō habeat actū talē
q̇ ſufficiat ad meritū de cōgruo tñ ha-
bēs volūtatē ſuſcipiēdi ſacr̄m eccl'e:ꝛ
ſine obice mortalis pcti actual'r ſibi fa
cto vel in volūtate inherētis recipit nō
ex merito ſꝫ ex pacto diuio effectū iſti⁹
ſacri vt ſi paꝝ attrit⁹ꝛ attritiōe q̄ nō hꝫ
rōnē meriti ad remiſſionē pcti nolēs tñ
recipe ſacr̄m pnie ſicut diſpēſat eccl'ia
ꝛ ſine obice in volūtate pcti mortalis
in actu i vl.inſtāti illius plat iōis i quo
ē vis ſacramēti iſti⁹ recidit remiſſionē
ꝛ gratiā pnialē nō ex merito vt dixi qꝛ
nō erat:ſed ex pacto dei aſſiſtētis ſacro
ſuo ad effectū illū:ad quē inſtituit:alio
q̄n nō apparet qūo ſacr̄m pnie eēt ſer-
ua tabula ſi nunꝙ p ipm vt ſacr̄m poſ
ſet recupari ſerua gr̄a amiſſa ſꝫ tātū p
attritionē tāꝙ p priuiā diſpoſitionē et
p ɔtritionē tāꝙ p cōpletiuā iſta ponit
Sc.in.iiij.di.xiiij.q.vl.ꝛ hoc ideꝫ tꝫ S.
Tho.in.iiij.quol'.q.x.et hen.de gā.in
quol'.q.xxxij.Ex q̄.pꝫ.ꝙ nō eſt alia faci
lior via ad inueniēdū gratiā.qꝛ hic in cō
feſſiōe nō requirit aliud.niſi qḋ homo
nō ponat obicē gr̄e.qḋ eſt multo min⁹
ꝙ habere attritionē q̄ p modū meriti
de ɔgruo ſufficiat ad iuſtificationē nec
etiā certior.qꝛ.pōt magis eſſe cert⁹ hō
ꝙ.nō ponat obicē.i.actualiter peccādo
ꝙ ꝙ habeat attritionē ergo quilibet te
net per hāc viā cōfeſſionis gratiā recu
perare cū ſit.facilior ꝛ certior pbat̄ ēt
qḋ cōfeſſio eſt de iure diuino per argu
mētum a cōtrario ſup illud Jo.xx.quo
rū remiſeritis pctā remittunt̄ eis ergo
quoꝝ nō remiſeritis nō remittunt̄.ſed
ſacerdotes ſi remittunt̄ niſi ɔfitētibus
ergo tenent̄ ex p̄cepto xp̄i.hāc rationē
facit pe.aureolus in quarto.di.xvij.q.
j.Probatur etiā per id ꝙ no.Jo.an.in
c.ſignificaſti.de foro cōpe.vbi tꝫ ꝙ pa
pa tenet̄ cōfiteri de neceſſitate.ſed me-
lior rō q̄ pbatur qḋ ſit de iure diuino ē
ꝙ nō credēdū qḋ eccl'ia ꝛ apoſtoli iſtō
iugū impoſuiſſent hoībus tā periculo
ſuꝫ niſi xp̄s verbaliter apoſtolis iſtud
p̄ceptū dediſſet ſicut ꝛ de alijs ſacramē
tis excepto bapiſmate.de qbus nō pꝫ
qn ꝛ qūo a xp̄o expliſe fuerint inſtituta.
Jndubitāter ergo tenēdū qḋ eſt de iu
re diuino.ꝛ ſemper hoies tenebant̄ ad
eā poſt caſum in peccato mortali in vo
to ſed nō in effectu.qꝛ nōdū erant inſti
tuti cōfeſſores:niſi poſt paſſionē xp̄i q̄
haberent autoritatem abſoluendi.
¶ Utrū oēs teneant̄ ad cōfeſſionē.Rñ. 2
qḋ ſic oēs qui pctm̄ mortale cōmiſerūt
ꝛ tam infideles ꝙ fideles ſm̄.Ri.in.iiij.
di.xvij.ita ꝙ nō ɔfitēs mortale peccatū
cōmiſſum tāꝫ ante baptiſmū ꝙ poſt ſi
habet copiā idonei ɔfeſſoris memoriā
peccati ꝛ ip̄s ad loquelā ad cōfitendū
oīno damnabitur cū ſit de iure diuino
recepta.vt.s̄.patuit.veꝝ tñ put cōfeſ
ſio eſt p̄cepta ab eccl'ia vt fiat ſemel in
anno in.c.omnis de pe.et re.non ligat
niſi fideles.
¶ Utrū pueri teneant̄ cōfiteri.Rñ.ſm̄ 3
Sco.in.iiij.di.xvij. ꝛ cōmuniter docto.
pueri q̄ nō diſcernūt ꝛ quoꝝ etas igno
rat quid videat.ꝛ furioſi nō tenent̄ cōfi
teri.Sꝫ qñ quis inſtruct⁹ ꝛ interrogat⁹
ordinate pcipit diſtincte quid iuſtum ꝛ
quid iniuſtū in lege diuina qḋ pōt fa-
ciliter videri ſi ad ordinatas iterroga-
tiōes ordinate rñdit ſicut alius adult⁹
pfecte ex ſimilibus p̄miſſis ſimpliciter
reſponderet tūc hꝫ etatē ſufficentē ad
cognoſcendum iuſtū vel iniuſtū cōtra
dei legem ꝛ confiteri tenetur.
¶ Utrū nō hñs mortale teneat̄ ex p̄ce 4
pto eccleſie cōfiteri ſaltē ſemel in anno
Rñ.S.bo.Tho.Ri.ꝛ pe.in.iiij.di.xvij.
tenēt ꝙ ſic nō ex vi ſacri ſꝫ ex ſtatuti ec
cleſiaſtici Sco.ea.di.tꝫ ꝙ nec etiā ſtatu
to eccl'ie tenent̄ ſꝫ ſufficit ꝙ ſe preſentēt
ſacerdoti et dicāt ſe nō habere cōſciāꝫ
mortalis peccati vt ad cōionē poſſit ad
mitti Tu v̄o dic cū hō teneat̄ ɔfiteri ſꝫ
Ri.in.iiij.di.xxj.de mortalib⁹ oblitis ge
neraliter non de ſingulis geneꝝ ſed de
generib⁹ ſinguloꝝ.Jtē qꝛ dicit p̄s ab
occultis meis mūda me domine qḋ v̄a
eſt oꝫ.prima ꝙ q̄s tenet̄ cōfiteri ſaltē
gñaliter de generibus ſinguloꝝ pp̄ter
periculū peccatorū ignoratoꝝ ꝛ occul-

toꝛũ ⁊ opi.Sco.intelligiť quãdo quis eſt certus ꝙ nullũ moꝛtale habet.quia tũc non tenetur confiteri.Et ſic ſerua.

5 ¶Utrũ poſſit diſpenſari cũ aliquo vt non teneať confiteri.Rñ.ſm Ri.in.iiij.di.xvij.⁊ Tho.ea.di.ꝙ nõ ſz ꝙ obligat ex vi ſacramenti.poteſt tamẽ papa diſpẽſare ſm qđ obligat ex ꝓcepto eccleſie.ſ.vt poſſit diutiꝰ ꝯfeſſionẽ differre: ꝗꝫ ſit ſtatutũ ab eccleſia.Unde etiã papa teneť confiteri qꝛ lz ille cui confiteri dz ſit inferioꝛ eo inꝗꝫtũ eſt ꝑlatꝰ eſt tamen ſuperioꝛ inꝗꝫtũ eſt peccatoꝛ.⁊ ipſe confeſſoꝛ dei miniſter.

Cõfeſſio

Tertio cui faciẽda ẽ vtrũ ſoli ſacerdoti. Rñ.ſz.S.Bo.i.iiij.di.xvij.qđ de cõfeſſiõe poſſumꝰ loqui dupliciter.vno mõ prout eſt opus virtutis directe repugnãs hipochriſi in quo quis ſeipſm accuſat ne alius ſit ꝗꝫ appareat vel mala ſua aperit ad inueſtigandã curationẽ.⁊ hoc modo ꝯfeſſio poteſt fieri cuilibet etiã laico qui poteſt adiuuare inſtruendo vł oꝛãdo:⁊ de quo homo poteſt erubeſcere ⁊ humiliari ⁊ ille exemplo humilitatis melioꝛari non peccatoꝛũ cognitiõe depꝛauari.alio modo ꝓut ꝯfeſſio eſt opꝰ ſacramãtale ⁊ ꝓut oꝛdinať ad reconciliationẽ q̇ fit ꝑ abſolutionẽ ⁊ ligationẽ.et qm̃ hec poteſtas collata eſt ſolis ꝑſbyteris.iõ hec cõfeſſio nullis niſi pꝛeſbyteris eſt fienda.

¶Sz q̇d ſi ꝑſbyter deeſt teneť q̇s confiteri laico i caſu neceſſitatis.Rñ Magiſter ſniaꝝ in.iiij.di.xvij.⁊.S.tho.ea.di.⁊ tex.Aug.de pe.di.j.quẽ penitet.et gl.extra.de officio.dꝛ.i.c.paſtoꝛalis veriox volũt qđ ſic ſz opinio Sco.Ri.Pe.⁊ cõiter theo.in.iiij.diſt.xvij.qđ non tenetur de neceſſitate.Et hoc pz ex pꝛedictis imo vt dicit.Sco.ea.di.ꝙ ſi peccatoꝛ ſic poſſet ꝑ ſe verecundari ⁊ in generali ſic q̄rere ꝯſiliũ vel laicus non eſt magis diſcretus ꝗꝫ ipe qđ non eſt vtile confiteri Laico nec expedit poſſet bene eſſe vtile ex materia verecũdie q̄ eſt vna pena debita ꝓ peccato.vnde ſic cõfitẽs laico ſolueret vnã penam debitã ꝓ peccato ⁊ ſic eẽt bonũ ꝯſiliũ eidẽ confiteri in tali caſu dummodo ſit talis q̇ nõ habeat depꝛauari ex auditiõe pctõꝝ ⁊ ſic intelligit.Au.vbi.ſ̃.vt ibi ptz.

¶Utrũ oi ſacerdoti ſit confitendũ.Rñ. 6
ſm communiter doc.qđ non ſz ſolũ ſacerdoti ꝓpꝛio loquẽdo de ꝯfeſſiõe ꝓut eſt ſacramẽtalis.⁊ de ꝓcepto Juris diuini ⁊ eccleſie vt clare patet.i.c.oĩs.de pe.⁊ remiſ.ſm Ri.in.iiij.di.xvij.i caſu extreme neceſſitatis quãdo alicui imminet ꝑiculũ moꝛtis ꝓbabiliter.⁊ ꝓpꝛiuz ſacerdotẽ habere nõ potes nã tũc quilibet ſacerdos põt quẽlibet peccatoꝛẽ audire in cõfeſſiõe ⁊ abſoluere ab oĩbꝰ peccatis caſibus ⁊ excõicationibus vt tz gl.in.c.paſtoꝛalis de offi.oꝛ quã ſequunť cõiter doc.ar.ad hoc.xxvj.q.vj.ſi ꝑſbyter ⁊.c.ſe.⁊ de fur.c.fures de ſen.ex.c.eos.li.vj.ita quod nõ opoꝛtet amplꝰ de ipſis cõfiteri ſeu ad aliquẽ recurrere etiã ſi erat caſus reſeruatꝰ.ar.d.c.eos.ſz tamẽ q̇ ad excõicationẽ ſerua ꝙ dixi.ſ̃.abſolutio iij.§.xvj.dũmõ talis ſacerdos nõ ſit hereticꝰ excõmunicatus aut ab eccleſia ꝑciſus ſm.S.Bo.ea.di.ego tñ credo qđ niſi ſit ꝑiculũ ꝑuerſionis in confitente.qđ etiam in tali caſu licet fieri heretico ⁊ excõmunicato aut ꝑciſo ⁊ abſolui ab ipſis ſi aliꝰ ſacerdos haberi nõ põt.⁊ ſit paratꝰ audire:qꝛ iducere talẽ nõ lz vt.ſ̃.Clericus.viij.§.ij.Et qđ tales ſacerdotes vere abſoluãt i tali caſu nec peccãt ſic abſoluẽdo dũmodo penitet de pctõ ſuo.rõ ẽ qꝛ ſm pet.aurel.i.iiij.di.xvij.ptãs clauis q̄ ẽ abſoluẽdi a pctõ.⁊ ex ꝯſequẽti ad penã eternã cõmutãdã in tpalẽ ⁊ ad graꝫ actiue cõferẽdã ꝑ modũ applicãtis actu meritũ paſſiõis xp̄i fũdať i caractere ſacerdotali q̇ q̇dẽ eſt idelebile.⁊ ꝗꝫuis ab eccl̃a i tali ſit ligata talis ptãs tñ in tali caſu nõ credo.qꝛ neceſſitas non ſubiacet legi poſitiue.vt in.c.quod non eſt.de re.iur hoc tz.gl.in.c.nõ eſt.de ſpõ.Et ſm pet de pal.in.iiij.ſicut a tali poteſt baptiſmũ recipere.ſic ⁊ penitentiã cũ ⁊ ipſa ſit ſacrũ neceſſitatꝫ.⁊ ẽ tutiꝰ in tali articulo cõ

teri ꝑ ea que ſupra dixi. confeſſio.ij.§.j.
¶Sz q̃s dr̃ propri⁹ ſacerdos.Rñ.vt col
ligo ex Ri.vbi.ſ.⁊ Pa.i.d.c.oĩs ⁊ Car.i
Cle.dudũ de ſepul.¶Pͥo papa i toto
mũdo.¶Scd̃o legat⁹ in tota ſua ꝓuin
cia. ¶Tertio penitẽtiari⁹ eiuſdẽ lega=
ti in ꝓuincia.¶Quarto archiepũs dum
viſitat eſt ꝓprius ſacerdos ſuoꝝ ſuffra
ganeoꝝ ⁊ eos abſoluere põt.c.nr̃o de
pe.⁊ re.Quinto epũs in tota ſua dioceſi.
¶Sexto archipr̃ſbyter eccl̃ie cathedral'
¶Septimo vicari⁹ generalis epũs. Iſti
duo poſſũt audire oẽs ð dioceſi.ar.l.cũ
p̃tor.ff.de iudi.⁊.c.offm̃ de officio archi
pr̃ſbyteri.¶Octauo pr̃ſbyter parochia=
lis in tota ſua ꝓochia. ¶Nono vicarij
p̃latoꝝ.¶Decimo oẽs habẽtes licẽtiã
ab aliquo predictorum.
4 ¶Sed nunq̇d nõ habẽtes executionẽ
ordinũ poſſint licentiari ad audiendas
ↄfeſſiones ab aliquo q̇ executionez da=
re nõ põt.Rñ.vt colligo ex arch.i.c. ple
ctis.xxv.di.⁊ a.Pa.i.d.c.oĩs.ꝙ tripl'r dr̃
q̃s non habere executionem ordinum.
¶Pͥo qꝛ nõ hz velle vel nolle ſz eius
velle depẽdet ab alio ſicut ſũt religioſi
vt.xij.q.j.nõ dicat de elec.ſi religioſus.
li.vj.de teſta.religioſus de ſepul.c.fi.li.
vj.vnde niſi tales habilitent̃ a ſuis p̃=
latis.nullo mõ ẽt ex licẽtia ſacerdotum
parochialiũ vel epõꝝ ſi ſint exẽpti pñt
abſoluere vel ligare.Scd̃o dr̃ q̃s nõ ha
bere executionẽ ordinũ q̇ eſt excõicat⁹
ſuſpẽſus vel interdict⁹ ⁊ hmõi ⁊ talib⁹
nõ põt dari licẽtia audiendi ↄfeſſiones
niſi pri⁹ habilitent̃ ab eo q̇ tale impedi=
mentũ põt auferre.¶Tertio dr̃ q̃s non
hẽre executionẽ ordinũ qꝛ nõ hz ppl'm
ſibi ſubditũ ſicut ſunt religioſi a ſuis
p̃latis habilitati.⁊ oẽs ſacerdotes q̇ nõ
habent curam animarũ vnde bene ta=
libus põt cõcedi licẽtia audiẽdi nõ ſo=
lum ab his qui habẽt curã in actu ſpe=
cialiter ip̃is cõmittẽdo: ſz etiã gñaliter
dãdo licẽtiã ſubditis epõꝝ vt quẽcũq3
voluerint eligãt ſibi cõfeſſorẽ. Nec ob.
ꝙ iudex ꝓrogat⁹ iudicat iure ꝓprio.
Et ideo ſi nõ hz iuriſdictionẽ i actũ nõ
põt.ar.c.ſignificatio.de fo.cõpe. Rñ qꝛ
priuat⁹ nõ põt dare iuriſdictionẽ. quã
nõ hz.l.priuatoꝝ.C.de iuriſ.om.iu.Itẽ
ꝓrogare idẽ eſt ꝙ extendere ⁊ ideo ꝙ
nõ eſt non põt extẽdi.c.ad diſſoluenduz
de deſpõ.impu.Qꝛ rñdeo ꝙ q̇libet ſa=
cerdos ex quo eſt ſacerdos ordinat⁹ hz
iuriſdictionẽ. ſolũ deficit materia in q̃
exerceatur ⁊ ideo cũ ſibi exhibet̃ ꝑ tale
licentiã in genere datã abſoluit auto=
ritate ꝓpria quã hz ⁊ põt exercere obla
ta ſibi materia debita. Non obſtat etiã
c. ad hec de reſcrip.vbi ↄceſſio iudicis
i certi nõ vz:qꝛ illud verũ eſt q̃tũ ad fo=
rũ cõtẽtioſum vt no. Hemi.in.c.fin. de
pe.⁊ re.li.vj. Et iſtã opi.tz hoſt. ⁊ ſeq̇=
tur.pa.in cle.j.de priui.lz prius tenuiſ=
ſet ↄ̃rium.Et ideo ſcḋm hoc limita ⁊ in=
tellige dicta doc.in cle.j.de priui.⁊.xvj.
q.j.§.ecce.⁊ in cle.dudũ de ſepul.
¶Undecimo dr̃ ꝓpri⁹ ſacerdos ei⁹ ille 5
q̇ eligit̃ a papa ꝓ ſuo cõfeſſore.⁊ ſil'r ab
epĩs archiepĩs p̃triarchis cardinalib⁹
et ſimilib⁹ p̃latis epĩs ſuperiorib⁹ ẽt ab
inferiorib⁹ p̃latis dũmodo ſint exenti.
vt pz in.fi.de pe.⁊ re.Sz no. ꝙ tales in
feriores epĩs oportet p̄mo qḋ ſit imme
diate ſub papa.qꝛ exempti qui habent
abbatẽ vl' generalẽ ⁊ hmõi ſuper ſe nõ
pñt ſibi eligere cõfeſſorẽ de iure cõi ſcḋm
ho.⁊ pa.in.d.c.fin.¶Secundo qḋ ſint
prelati ⁊ capit̃ large p̃lati ſcḋm pa.ibidẽ
etiã ꝓ ſacerdotib⁹ curatis q̇ large dicũ
tur prelati.vt in.c.tua de elec: ego.licet
ſtricte noĩe p̃lati veniant ſolũ illi q̇ hñt
iuriſdictionẽ fori cõtẽtioſi vide bonaz
glo.in.c.ij.de iudi.⁊ in cle. dudũ de ſe=
pul.in verſi.p̃lati. ¶Tertio ꝙ ſint exẽ=
pti.vno iſtorum deficiente non poſſunt
ſibi eligere confeſſorem.
¶Utrũ prefati poſſint vna vice elige= 6
re vnũ alia vice aliũ.Rñ.ꝙ nõ dummõ
nõ faciãt in fraudẽ ſecũ Directoriã nõ.
¶Sz quã autoritatẽ hz talis elect⁹ ſu= 7
per eos qui eũ elegerũt.Rñ.ſcḋm pa.i.c.ſi
gnificaſti. de fo.cõ.qḋ electi per exem=
ptos epĩs inferiores nõ poſſunt abſol=
uere ab excõicatiõe ⁊ caſib⁹ epĩs reſer=
uatis.ar.c.iij.de pe.⁊ re.li.vj. niſi ſpãlẽ
indulgẽtiã habeãt ſup hoc. ſcḋm ho.te=

net ꝙ vbi exem ptus elegit electus hꝫ
ptātē pniarij pa. quo ad abſolutionē
non quo ad diſpenſationē niſi de ſpe-
ciali mandato. A nō exceptis vero ele-
ctus hꝫ poteſtatem illius cui ſubeſt vn
de confeſſor epi poteſt ipſum ſicut ar-
chiepō. ⁊ ſic de ceteris: ⁊ hoc magis pla
cet quo ad predictos de quibus loqui
tur. d. c. fi. de pe. ⁊ re. ⁊ idē dicerē de illo
cui papa concedit vt poſſit ſibi eligere
confeſſorem vt cōfeſſor poſſit eū abſol-
uere ab oibus nō reſeruatis pape. ⁊ ad
c. ij. p̄dictū dico intelligendum in caſu
ſuo quando epſ dat ſuo ſubdito talem
licentiā ſed nō quando papa. qꝛ potuiſ
ſet loqui generaliter ſi voluiſſet.
8 ¶ Utrum eo ipſo quo epſ vel tales exē
ptū de quibus. ſ. confitentur alicui vi-
deantur eum eligere. Rñ. ꝙ ſic. qꝛ. plus
eſt factis eligere ꝙ̄ verbis. l. nō dubiū.
C. de le. ⁊ in. c. legebatur. de maio. ⁊ obe.
⁊ in. c. fi. xv. q. vi.
9 ¶ Duodecimo dicitur ꝓprius ſacerdos
quilibet preſbyter parochialis olim va
gabūdorꝫ ⁊ aliorꝫ q̄ nō hn̄t ꝓpriū domi
ciliū. Et hoc tamdiu ꝙ̄diu in eius paro
chia inueniunt quia a quocunqꝫ paro
chiali preſbytero ad quē ſe transferūt
poſſūt abſolui ⁊ a fortiori ab epiſcopo.
aut licentiā habentibus ab eo. epiſco-
po in ſua dioceſi audiendi confeſſiōes.
⁊ non ſm. pa. in. c. fi. de for. compe. ꝙ va
gabūdi dicunt qui nō hn̄t domicilium
certū vel habitationū ſm gl. ⁊ Bar. in
l. dies. §. pretor. ff. de dam. infec.
10 ¶ Sed quid dicemus de ſcholaribus. mer
cenarijs mercatoribus ſtipēdiarijs ⁊ hu
iuſmodi cōmorantibus in aliqua paro
chia nunquid poterāt abſolui ab illis
ſacerdotibus a quibus poſſunt abſolui
parochiales illius parochie. licet ibi non
cōtraxerint domiciliū. Rñ. ſm pa. i. d. c.
omnis. quod ſic quia ille dicit proprius
ſacerdos prefatorū in cuius parochia
habitant de preſenti nec poſſunt cōmo
de adire propriū ſacerdotem. ar. c. fi. de
parochijs. vide gl. que hoc tenet in cle.
prima. de priuil. ⁊ hec eſt cōmunis opi.
hoc idem tenet pa. in. c. cuꝫ cōtingat de
foro compe. quam opi. limito verū quā
do per maiorem partem anni ibi ſtete-
runt vt dicam in ſe. §. aliter non.
Nunquid idem ſit dicendū de pere- 11
grinis viatoribus aut mercatoribus diſ-
ſcurrētibus hincinde pro negotiatiōe.
Rñ. vt colligo ex inno. et ho. in. d. c. ois.
ꝙ ſi alicubi morātur per annum vel ꝑ
maiorē partē. anni. preſertim vltra pa
ſca in quo tenēt confiteri ⁊ maxime qn̄
in paſcate communiter non declinant
ad domum ſui loci quia tunc non vidē
tur habere ibi domicilium vbi eſt eorū
domus quo ad ſacramenta ideo tunc
licite cōfitentur parochiali vbi ſunt et
ab eo pn̄t abſolui. xvj. q. j. q. ar. de deci.
ad apoſtolice. ſi vero talē moram alicu
bi nō ꝯtrahunt nō poterūt cōfiteri ibi-
dē niſi licentiā acceperint a ꝓprio epō
vel ſacerdote parochiali vbilibet ꝯfi-
tendi vel ſaltē peregrinādi ſiue itine-
randi. qꝛ tunc etiā ibidē ꝯfiteri poſſent
⁊ abſolui. qꝛ p̄ſumit ꝙ eo ipſo quo licē
tiā itinerandi dederūt: ⁊ etiā cōfiten-
di ⁊ ſacra ſuſcipiēdi dederint. tutius tā
mē eſſe ſpecialiter licentiam petere. ⁊
quos caſus ſibi reſeruat ſuus epſ face
re ſibi declarari. cū non poſſit abſolui a
talibus ſine eius licentia. ꝙ intelligo qn̄
per talē morā alicubi nō ſteterūt ꝙ poſ
ſint ab illo ordinario abſolui.
¶ Quid de illis q̄ in diuerſis locis mo 12
rātur equaliter aut in diuerſis caſtris
habēt domicilia nec apparet qd̄ ſit pri-
cipale. Rñ. qd̄ debēt cōfiteri illi in cuius
parochia ſe inueniūt tēpore confeſſio-
nis fiende. ar. c. ex parte. de fo. comp. fa
cit gl. in. l. ij. C. vbi de cri. agi. opo. q̄ di-
cit quēcūqꝫ conueniri poſſe vbi degit ⁊
moratur. ho. tamē dicit qd̄ tutius eſſet ꝙ
ab vtroqꝫ epō vel p̄ſbytero in cuius iu
riſditione moratur licētiam peteret.
¶ Cui debēt cōfiteri ſacerdotes. prepo 13
ſiti decani. Canonici ſeculares. Et hu-
iuſmodi eccleſiaſtici non exēpti inferio-
res epiſcopis. ſimiliter. religioſi etiam
exempti qui non ſunt p̄lati. Rñ. ſꝫ om-
nes doc. qd̄ tenentur confiteri ſuis pre
latis vel de eorum licentia.

¶Utrū prefati proprij ſacerdotes poſſint alijs ſuā autoritatē delegare. Rñ. ſm Ric anglicū in quol. aut talis ſacerdos hꝫ autoritatē ordinariam:⁊ ſic pōt aut habet cōmiſſam:⁊ tūc diſtinguo ꝙ aut papa ⁊ ſic pōt. Intellige verū qñ a papa cōmittit iuriſditio. Secus cū cōmittit nudū officiū ſine iuriſditione vt puta audire confeſſiones:q2 nō pōt. facit.c.fi.de off.de.vide.ĩ.delegatꝰ.§.vj. Aut ab iferiore vt ab epo:⁊ tūc aut ad vniuerſitatē cauſarū:⁊ ſic pōt in particulari aliquā cām cōmittere vt officialis ⁊ gñalis penitentiarius epi. niſi ſit eis ſpāliter iterdictū. Si vero hꝫ cōmiſſionē particularē nō pōt ſicut ſi ſacerdos fuerit conductꝰ ad officiādū eccleſie parochialis. cū nō ſit ordinariꝰ illi parochie. Et ſic loquitur.c.fi.de offi.de le.in.§.ceterum. vbi dr. ſalua legatorū ſedis aplice autoritate nulli cui cōmiſſum fuerit p̄dicare crucē excōicare abſoluere. diſpēſare. vel iniūgere pnias liceat de cetero hoc alijs demandare.

15 ¶Utrū in aliquo caſu liceat cōfiteri alteri ꝗ̃ proprio ſacerdoti. Rñ. ſm pa.i.d c.ois ꝙ ſic qñcunqꝫ ſubeſt aliqua legitima cā. puta q2 eſt reuelator confeſſionis vel ſollicitator ad malum:vl nō habet debitā ſciam vel ꝓbabiliter videtur ſibi periculū vel ſacerdoti imineret vel eſt excōicatus ⁊ hmōi. ⁊ tūc dꝫ petere licentiā. ⁊ obtinere ꝙ ſi nō pōt obtinere nec audire pōt ſupiorem ſufficit ꝙ petut ⁊ ſic ſupplet cle.c.ois.ꝑ.c.placuit ⁊ ibi gl.de pe.di.vj. ſic vt ſenſus debet optinere licentiā. l. ſi poteſt. vt in.d.c. ois. vel adeat alienū ſi nō pōt. vt in.d. c.placuit. ego vero in hoc multum non inſiſto:q2 veriſſimū puto ⁊ quia hodie habētur multi proprij ſacerdotes quibus legitime cōfiteri poſſumus ſi vnꝰ nō eſt idoneꝰ:⁊ ſi caſus accideret tenet quod dixi quia precepta nō ſe extēdūt vltra charitatē ēt ſi licet cā melioris de vite extra de regula.c.licet. ꝗ̃to magis cauſa recuperande.

16 ¶Utrū liceat abſqꝫ alia licētia confiteri fratribꝰ minoribꝰ ⁊ p̄dicatoribꝰ. Rñ. ꝙ ſic ſi.v.concurrant. ¶Primum ꝙ generalis vel prouincialis miniſter. aut cuſtos quo ad minores:⁊ magiſter aut prior prouincialis aut eius vicarius quo ad predicatores accedat ad p̄ſentiam prelatorum petendo ꝙ fratres q̄ fuerint electi poſſint libere cōfeſſiones ſuorū ſubditorū audire. Sed iſtud primum eſt de bñ eſſe vt.ĩ.patebit.§.xxj. ¶Scdm ꝙ fuerit electi ⁊ habilitati ad audiēdas ꝯfeſſiones ꝑ gñalē aut ꝓuincialē miniſtrū quoad minores vel per magiſtrum aut priorē prouincialē quo ad p̄dicatores. ¶Tertiū ꝙ ſic electos pñtent ꝑ ſe vel frēs quos ad hoc deputauerit epis:ſeu eorū vicegerētibꝰ petēdo humil r vt de eorū bñplacito poſſint audire cōfeſſiōes ſuorū ſubditorū. An aūt reqrat ꝙ ꝑſonalr ducat tales frēs electos ego credo ꝙ nō. ſꝫ ſufficit ꝙ v̄balr vel aliter qualitercūqꝫ. Ratio q2 qñ aliqd onus iponit alicui ſine determinatione quo ipleto ad aliqd bñficiū meret admitti. quocūqꝫ leuiori modo impleat onus cōditio dr impleta:⁊ ſic ad bñficiū meret admitti hoc ꝓbat. ff. de cōdi. ⁊ de.l.ꝙ traditū. Cū ergo onꝰ p̄ſentatiōis impoſitū p̄fatis electis nō diſtinguat qūo debeat fieri cū poſſit fieri multis modis. vt. ff. de ꝓcu.l.pñs et ibi gl. igit qualitercūqꝫ fiat ſiue ꝑ ſcriptū ſiue verbali intelligit ꝯditio impleta. Nec obſ. gl. in cle. dudū de ſepul. q̄ dicūt ꝙ debet fieri p̄ſentatio ꝑſonalis:q2 pñs dr q̄ p̄bet ſenſibꝰ corpꝰ. ar. ff. de v̄. ob.l.j.i p̄n. q2 ſi aduertis. hec rō nō valet q2 pñtatio ꝑſonalis ēt pōt fieri ꝑ ꝓcuratorē:vt i.l.fi.C.de ꝓcur. et ſic p̄bet ſe q̄s ſenſibꝰ ꝑ ſe aut ꝑ aliū vt.d.l.pñs. Sic intellige gl.ꝑ.d.l.pñs. ⁊ ibi. ⁊ no.ꝑ Jo.an.i.c.pñti.de p̄bē.li.vj. facit.c.tue. de procu. vbi oportet ꝙ pñs nominaliter nō infert neceſſario vt per ſe faciat 5 ſed bene ſi aduerbialiter dicatur vt ibi pꝫ. ¶Quartū ꝙ reqrit eſt ꝙ nō audiāt cōfeſſiōes extra dioceſim illiꝰ cui ſunt pñtati:⁊ i hoc differūt a ꝓprijs ſacerdotibꝰ parochialibꝰ:vel epis vel prelatis ordinarijs q̄ pñt vbiqꝫ audire ſuū ſub-

ditũ.⁊ abſoluere in foro pñali:qꝛ i, his
q̃ fiunt ſine ſtrepitu ⁊ ſub ſilẽtio nulli⁹
leditur territoriũ.l.ij.ff.de of.procõ.fa:
cit qđ no.pa.i.c.cũ ↄtingat.de fo.cõpe.
⁊ ita tenet Car.in.d.cle.dudũ. Quintũ
ꝙ ille q̃ vult eis cõfiteri ſit de iuriſditio
ne illius prelati cui tales ſunt p̄ſenta:
ti hec habentur ex.d.cle.dudum.
¶Utrũ p̄dicta pñtatio ſolũ ſit fienda
ep̄is.Rñ.car.in.d.cle.dudum.ꝙ nõ ſed
ibi noīe p̄lati itelligit̃ q̃libet hñs iuriſ:
ditionẽ ep̄alẽ ita ꝙ nulli dioceſano ſub
ſint eorũ ſubditi nec ipſi.ar.c.abbates.
in fi.de priuile.li.vj.
¶Utrũ hec pñtatio poſſit eis fieri ex:
tra territoriũ exiſtentibus.Rñ.ꝙ ſic ſm
pa.in.d.cle.dudum.
19 ¶Quid ſi ſedes vacat.Rñ.pa.vbi.ſ.ꝙ
fiet capl'o.ar.c.olim de.ma.⁊ obe.
20 ¶Sed pone ꝙ nõ poſſit hr̃i capitalis
p̄lati.Rñ. pa.vbi.ſ.ꝙ petet̃ a vicario
ſuo in ſpũalib⁹ ſi habet de tẽ.or.c.cum
null⁹ li.vj.ſi non hꝫ ⁊ malitioſe hoc fa:
cit dꝫ adire ſuperiorẽ qui eius negligẽ
tiã dꝫ supplere.c.qꝛ diuerſitatẽ de con
ceſ.prebẽ.Et idẽ dic ſi eſſet excõicatus
vel ſuſpẽſus vel interdictus ꝙ adire
debet ſuperiorem.
21 ¶Quid preſentet̃ electi ante petitio:
nem licentie.Rñ.zen.in. d.cle. dudum
ꝙ valet conceſſio facta:ſed ꝙ poſſent
prelati dicere ꝙ volunt quod fiat pri:
mo petitio.
22 ¶Utrum vicarij miniſtrorũ aut magi
ſtrorum ꝓuincialiũ poſſint eligere con
feſſores.Rñ.car.in.d.cle.dudum ꝙ nõ
⁊ ſic tenet gl.ibidem ⁊ paulus.
23 ¶Quid ſi prelati nolunt dare licẽtiã
predictam petentibus.Rñ.car.vbi.ſ.
qđ nihil refert:quia expectato cõgruo
tempore poſſunt eligere ⁊ electi confeſ
ſiones audire.
24 ¶Quid ſi dicãt p̄lati:nõ preſentatis
aliquos quia nõ admittem⁹.Rñ.Car.
vbi.ſ.qđ poterunt audire ſine alia pre
ſentatione.
25 ¶Utrum prefati electi ⁊ ſemel pñtati
aut deputati durẽt poſt mortẽ acceptã
tis p̄lati.Rñ.car.vbi.ſ.qđ nõ ſi ſua iſtis
verbis ſint deputati.ſ.vſq₃ ad eorũ bñ
placitũ cũ iſtud morte extinguat̃ vt in
c.ſi gratioſe.de reſcrip.li.vj.ſi vero ſim
pliciter deputent̃ durat poſt mortẽ et
ſic debent deputari nec credo ꝙ ip̄is in
nitis poſſint al'r deputari:niſi ꝙ eorum
ptãs ſit ꝑpetua:qꝛ eorũ autoritas eſt
papalis q̃ durat ar.de trãſa.c.veniẽs.
⁊ de iure cõi approbata ar..c.ſup que
ſtionum de offi.deleg.c.ne romani.in
prin.in cle.
¶Utrũ p̄fati deputati poſſint cõmitte 26
re alijs.Rñ.car.vbi.ſ.ꝙ non:qꝛ hñt nu
dũ miniſteriũ.Et i hoc dicit Lau.ꝙ ha
bẽt ptãtẽ ſine adminiſtratiõe ad iſtar
illorũ de q̃bus de reſti.in iteg.c.j.dicit̃.
¶Quos pñt abſoluere prefati deputa 27
ti.Rñ.vt.ſ.pꝫ oẽs qui ab illo p̄lato cui
ſũt p̄ſentati pñt abſolui tã exẽptos q̃
nõ exẽptos:tã eccl'iaſticos q̃ ſeculares
ſm car.vbi.ſ.⁊ etiã ſine alia ſui al' ſacer
dotis parochialis:⁊ nõ obſtãte ei⁹ ꝯdi
ctiõe imo oẽ preceptũ ⁊ o ĩs excõicatio
cõtra tales cõfitentes ipſo iure eſt nul:
la per extrauagãtẽ.Marti.iiij.que inſe
ritur in.Rubrica.de priuile.
¶A q̃b⁹ pctis pñt tales d̄putati abſol 28
uere..Rñ.ꝙ ab oib⁹ a q̃b⁹ pñt ſacerdo
tes ꝑochiales a iure.⁊ lꝫ ep̄i poſſint ſi
bi vel ꝑ ↄſtões aut ex ↄſuetudine reſer
uare caſus:ita ꝙ curati abſoluere non
poterunt:tñ p̄fati fratres bñ abſoluãt
⁊ facit ad hoc no.Guil.in.l.priuilegia.
C.de ſa.ſan.ec.⁊ ſequit̃ pa.i.c.ſup ſpe:
cula.nec cle.vel mo.vbi dicit ꝙ reuoca:
to ꝑuilegio boñ.nõ eſt reuocatũ ꝑ hoc
priuilegiũ ſtudij ſeñ.cuius ſit cõceſſum
ad iſtar boñ.qꝛ iã illi⁹ eſt q̃ſitũ ſtudio
ſeñ.hoc idẽ pꝫ ꝑ ꝟbũ.d.cle.dudũ.vbi
dicit a iure:ergo veniũt oẽs caſus p̄ter
illos q̃s ius ſuauit ſpãl'r ep̄is nec.ob.
motiua.Jo.imo.i.gl.d cle.qꝛ cum dicit
ꝙ in re ſua q̃libet põt facere qđ vult di
co verũ niſi ſuꝑior ad quẽ ꝑtinet ꝑncis
pal'r al'r velit diſponere:vt ẽ i ꝓpoſito.
Jtẽ cũ dicit qđ ſi ep̄s põt altare ordina
riũ multomagis extra ordinariũ.nego
prĩo ꝙ ptãs p̄fatorũ fratrũ ſit extraor
dinaria imo eſt ordinaria ſurgẽs a p̄fa

ta cle.dudū.vt tʒ zen.⁊ Lan.i.d.Cle.du
dū.itē poſito ꝙ ſit extraordinaria verū
cōcluderēt ſi ptās p̄ſatorū eſſet ab ep̄o
ſʒ cū ſit a papa vt.ſ.dictū eſt.nō pōt in
ferior tollere cōceſſa p ſupiorē.xx.di in
ferior.cle.ne.cle.romani.de elec.alr poſ
ſent tot caſus reſeruare ꝙ in totū tole
rēt iſtud priuilegiū fratrū ꝙ eſſe nō pōt
c ꝗto de priui. Nec his obuiat rō ſua.
ſ.ne idē ſubditus cēſeat diuerſe cure
qꝛ ex hoc nō ſequit ꝙ ſint diuerſe ſʒ bn̄
ſubordinate cure vt pʒ in quotidianis
cōceſſionibꝰ:tā pape quā ep̄orū:itē cū
dicit nō eſt iure cōceſſum qd iure reuo
catū eſt. Dico hoc verū in iure cōi.non
aūt ꝙ reuocat in iure puintiali:vl ſino
dali niſi ꝗ ad determinatos ſubditos.
Itē cū dicit ꝙ pochiani nō ſūt exēpti lʒ
fres ſint.c.p exēptionē de puil.li.vj.Cō
cedo ſʒ nō ſequit ex hoc ꝙ nō poſſit ab
ſolui ab oibꝰ exceptis a iure reſeruatis
ep̄is qꝛ ſicut nec pn̄t ēpediri qn̄ ꝯfiteat
p̄ſatis fratribꝰ:ita ꝙ nō abſoluant ſm
eorum autoritatē p regulā acceſſoriū de
reg.in.li.vj.qꝛ autoritas reſpicit fres ñ
ſubditos ep̄i ꝗ i actu pn̄t exercer qn̄ ad
eſt materia debita .ꝗ eſt qꝛ eorū cuiꝗ vo
lētiū ꝯfiteri de dioceſi.d.cle.dudū Itez
cū cōcludit nō abſoluat ff ꝙ nō abſol
uit curatꝰ verū diceret niſi ei p aliū ſu
piorē eſſet ꝯceſſū.vt i iſtis c̄.nō ob .cle.
religioſi de priui.ꝙ nō abſoluāt in caſi
bꝰ ſedi aplice aut locorū ordinariis re
ſeruatis qꝛ ſubitelligit quo ad caſus
ep̄ales a iure ſtatuto:vel a cōſuetudine
qꝛ cū excludant p.d.cle.dudū:ſic opʒ
iſta ſilr eos excludat ne leges ludibrio
fiant.l.fin.§.vbi autem de bo. que li:et
iura iuribus ſint cōcordanda,l.vnica.
C.de inoffi.do.de elec.cum expediat.li.
vj.⁊ ſic firmiter tene in coſcientia:ſi
cut etiā hoc idem tenet Joā.de ligna.
in.d.c.omnis vtriuſꝗ ſexus niſi qn̄ ali
cui caſui eſſet ſnia excōicatōis ipo fctō
ānexa p ſtatutū ⁊ ep̄is reſeruata.qꝛ tūc
abſoluere nō poſſet.itē qn̄ videret ex
pedire ſaluti aīe alicuiꝰ vl alior aliquē
mittere ad ſupiorē:tūc lʒ poſſet abſol
uere mittendus eſſet qꝛ debemus eſſe
coadiutores eorū ⁊ de hoc ⁊ ꝗ ſunt ca
ſus epiſcopis a iure reſeruati vide ſu
pra caſus primo.

¶Utrū p̄ſati fres poſſint p ep̄os aut
prelatos admitti ſi nō acceſſu miniſtro 29
rū hmōi ad petēdā licētiā:⁊ p̄ntationē
electorū.Rn̄.ho.⁊ Jnn.vt refert dic.ꝙ
ſic:ſi pcedit de volūtate vtriuſꝗ ptis.
ar.l.cū pr.ff.de pac.do.vn̄ ſi admittūt
acſi eſſet obſeruata p̄ſata forma a p̄la
tis eādē hebebūt autoritatē ſicut ſi ſer
uata fuiſſet.Si vo ſolū concedit lniam
audiēti cōfeſſiones ſuorū ſubditor tūc
nō poſſent abſoluere niſi inqꝫtū p̄lati
eis ꝯcedūt ⁊ poſſent ſibi ꝙ vellēt caſus
reſeruare qꝛ tūc nō abſoluūt autoritate
d.cle.dudū.ſʒ ex mera cōceſſione prela
torū.verū tn̄ eſt ꝙ tales ex ſola ſnia ad
miſſi ſolēt vbiꝗ ſubditos taliū prela
torū audire ſicut ⁊ ipſi p̄lati nec durat
tal autoritas niſi ad eorū bn̄placitum
qd no.bn̄.Jō ſint cauti cōfeſſores vt qn̄
nō ſeruata p̄ſata ſolēnitate petunt licē
tiā audiēdi ꝯfeſſiōes rogēt p̄ſatos pre
latos:ſilr ꝙ velit eos admittere.acſi eſ
ſet ſeruata p̄ſata forma ſi autoritatē
prefate cle.volunt habere.

¶Utrū ex cōſuetudine poſſit induci vt 30
qs ꝯfiteat ad libitū cui vult,Rn̄.vt i.c.ſi
ep̄s de.pe.⁊ re.li.vj.ꝙ nulla ꝯſuetudi
ne poſſet itroduci vt qs eligat ſibi ꝯfeſ
ſorē ſine ſui ſupioris lnia itelligo an ta
cite vt puta qꝛ vidēt ⁊ tollerāt cū poſſint
phibere:aut expreſſa.Dictū tn̄ pa.in.c.
cōquerēte.de offi.ordi.ver ꝗ ad ſubdi
tos:ſʒ quo ad exn̄tē i dignitate noīe di
gnitatis poſſet p̄ſcribere hāc curā ⁊ fie
ret ppꝛiꝰ ſacerdos ſʒ ho.⁊ allegat.ca.
dudū el.ij.de.elec.⁊.c.cū olī d preſcrip.
⁊ eſt verū poſt preſcriptionem.

¶Utrū ſacerdos pochial dēat faciliter 31
dare lniaʒ ſuis ſubditis alteri cōfitēdi
Rn̄.ſctūs Tho.i.iiij.diſ.xviij.ꝙ qꝛ mul
ti ſūt adeo ifirmi ꝙ potiꝰ ſine ꝯfeſſiōe d
cederēt ꝗ ꝯfiterent tali p̄bytero iō da
re debet.vn̄ illi qui ſunt nimis ſolliciti
vt cōſcientias ſubditor ſciant: multis
laqueum dānatiōis incidūt ⁊ p ꝯn̄s ſi
bi ipis.hoc ſctūs Tho.Qd credo verū

niſi quando ꝓpter hoc ſollicitāt ſcire ne alios inficiāt: aut vt ceteri hoc ſcientes magis a peccatis preſeruentur: dꝫ tñ exigere ſpecificationem illiꝰ cū quo vult cōfiteri ⁊ ſi eſt eque bonꝰ: ſicut ipſe concedat. Si vero nō eſt eque bonꝰ nō dꝫ dare. Et ſi ille cōfeſſor ad quē vult ire habet alio mō autoritatē audiendi: tūc dicat ſibi non expedit ⁊ inducat vt non vadat: ſed ſi vult ire relinquat cū arbitrio ſuo: qꝛ ſibi nō imputabitur alias ſic ſi male cōfiteretur.

32 ¶ Utrū ſit credēdū dicēti ſe hr̃e licētiā a ſuo ꝑlato cōfitēdi alteri. Rñ. ſm ri. in iiij. di. xvij. ar. iij. q. ij. qꝺ ſic: ⁊ ſilr̃ dicēti ſe eſſe ꝯfeſſuꝫ. rō qꝛ cognitio i foro pnie depēdet a volūtate ſubditi: nō debet eū reputare idoneū ad euchariſtiā ſumēdā ſi ſe aſſerit penitētē ⁊ legitime ꝯfeſſum ei q̄ potuit eū abſoluere. ſi tamen ſacerdos haberet aliqua ſigna ꝓbabilia ꝙ ille non diceret verū nō teneretur ei credere niſi faceret fidē ſufficiēter ei nō dico ꝙ ſi vere penitēs ⁊ vere cōfeſſus: qꝛ iſta nō cadūt ſub ꝓbatiōe: ſꝫ ꝙ illi vl̃ illi eſt ꝯfeſſus q̄ eū potuit abſoluere fallit hoc i excōicato cui nō tenetur credere niſi probet ſe abſolutū ⁊ in illo q̄ habet perſeverātiā in pctō vt puta qui tenet concubinam ⁊ huiuſmodi.

33 ¶ Utrū illi qui cōfitentur illis quibus datur lnia a papa vel legato aut epō audiēdi confeſſiones vel q̄ hn̄t lniam predictis eligēdi ſibi cōfeſſorē ſaltē ſemel i anno teneantur cōfiteri proprio ſacerdoti parochali. Rñ. glo. ber. in. d. c. ois. tꝫ ꝙ ſic. ſꝫ male ⁊ falſe ſm cōiter doc. in. d. c. ois. ⁊ in. c. ij. de pe. ⁊ re. li. vj. ſufficit ei lnia alterius eorū vel ſacerdotis parochialis ſm Jo. an. in. d. c. ij. multo fortiꝰ non tenentur ſi ſūt cōfeſſi epō proprio qꝛ dr̃ parochialis preſbyter. in. c. nullꝰ de parochijs. ⁊ i. c. ij. ix. q. ij. ⁊ qrūqꝫ alr̃ teneret eſſet temerariꝰ vt pꝫ p ꝛtrāgātē. Jo. xxij. que incipit: vas electiōis q̄ dāṅat predictā opi. ber. cū habentes lniam in predictis poſſint etiā invitis ⁊ contradicentibꝰ parochialibus ſacerdotibꝰ eorū ſubditos abſoluere. et vt dicit ſanctꝰ Tho. in quadā. q. de quol. quod nō pōt aliquis autoritate cuiuſcūqꝫ hoīs cōpelli ad confitendū peccatū ꝙ alteri confeſſus eſt q̄ eū abſoluere potuit: qꝛ cōfeſſio peccatorū ē quoddā ſacramētale divino imperio ſubiacens nō humāo. addo tñ cū ſctō bo. i. iiij. di. xvij. ꝙ ſi ſacerdos parochialis ē bonꝰ ⁊ idoneꝰ bonū eſt cōſiliū qꝺ remittant ad eū a quocūqꝫ audiant: nō tñ neceſſariū eſt nec oportet ꝙ illa pctā a quibus ſunt vere a talibꝰ abſoluti iterū confiteantur: ſed poſſent ea tacere ⁊ illa occurrentia confiteri. Et dic etiā ꝙ tutiꝰ eſt cōfiteri ꝓprio parochiali ſacerdoti vel prelato q̄ꝫ alteri ꝓpter multas deceptiones ⁊ illegitimitates que ſunt in alijs deputatis: vnde ſēper cōſulo ꝙ nemo dimittat ꝓpriū parochialē ꝓ alio deputato niſi clare cōiter eū quē eligit eſſe bone ꝯſcie ⁊ debite ꝑitie ⁊ melioris q̄ꝫ ꝓpriꝰ parochialis: qꝛ ſi ineſt aliqs defectꝰ parochiali magis excuſatur ſubditꝰ ei cōfitēdo q̄ꝫ alteri: cū ſuperiores cum inſtituendo pro ſufficiente eum approbare videantur.

¶ Quid ſi aliquis vult ſepius cōfiteri in anno nunq̄d ſacerdos parochialis tenetur eū totiēs audire. Rñ. ſm Ri. in iiij. di. xviij. ꝙ ſic de neceſſitate precepti ſi ille qui vult ꝯfiteri de neceſſitate habet ꝯfiteri. Si vero nō teneretur de precepto cōfiteri nec ſacerdos ꝑfatus obligaretur eum audire niſi de cōſilio. Addit tñ Ri. ꝙ ſi ſubditꝰ vult plures cōfiteri ⁊ ſacerdos noluerit audire ꝙ tunc talis libere pōt cōfiteri alteri ꝯfeſſori. ille poteſt eū abſoluere: niſi eius ſacerdos eum ad determinatum confeſſorē miſerit: quia ſi nō vult eum audire nec alium determinatū aſſignare videtur tacite ei licentiam dare: vt pro illa vice alteri cōfiteatur cui voluerit: ſed ſic electus nō poterit abſoluere niſi ab his a qbꝰ proprius ſacerdos potuiſſet. 34

Cōfeſſio. iiij. q̄ ad qualitatem illiꝰ cui fiēda ē circa quod queritur.

35 De cōtentis in hoc. §. adverte ꝙ cō

feſſor laicus pōt eſſe in caſu neceſſita-
tis no. Collect. c.omnis vtriuſq ſex⁹.
verſi.laico licitum eſt cō fiteri. de peni.
⁊ remiſ.gl.in.c.paſtoralis.⁊ ibi Pa. ver
ſi.tēpore neceſſitatis.⁊ Fely.ibidem.§.
pterea.col.pe.verſi.licitum eſt confiteri
laico.de offi.ordi.vbi dicit ipſe Fely. ꝙ
ſi confitens ſit excommunicatus intel-
ligitur intantū abſolutus ꝙ poteſt in
cymiter o ſepeliri.de quo per vicari.de
petra ſanc.ſing.vlt.quod incip. neceſſi
tas non habet legem.

¶ Qualis dȝ eē ꝯfeſſor.Rñ.ꝙ dȝ hr̄e.v.

¶ Primo bonitatē vite.ſ.vt nō ſit i pec
cato mortali.de pe.di.vj.c.j. vñ exiſtēs
i peccato mortali.qñ abſoluit penitētē
niſi ipſe de ſua mortali culpa peniteat
grauiter peccat ḃm ſctm̄ Bo.i.iiij.diſt.
xix.imo mortaliter ḃm Du.i.ti.xv.ii.j.ar.
d.c.j.v.de ꝙ.ſ.dixi clericus.viij.§.j.

¶ Sed nunquid tali ſciēter cōfitēs pec
cat mortaliter vt.ſ.clericus.viij.§.ij.

¶ Scdō dȝ hr̄e ſciētiam.ſed quātā ſciē-
tiā dȝ habere neceſſario. Rñ. ḃm ſctm̄
Bo.i.iiij.di.xvij.⁊ elicitur ex.c.nulli ſa-
cerdotum.xxxviij.di.ꝙ tantā ſciētiā dȝ
habere ꝙ ſciat diſcernere in pctīs cōib⁹
ꝙ veniale ⁊ ꝙ mortale ⁊ qḋ ſciat ſemꝑ
ad q̄ pctā ſua ptās ſe pōt extēdere, nō
qȝ alia pnīa ꝑ mortali: alia ꝑ veniali ē
imponēda.item qȝ ſi eſſet aliqḋ peccati
gen⁹ ad quod nō poſſet manū extēde
re niſi hoc cognoſceret in piculū aīe e⁹
audire cōfeſſiones ⁊ etiā cōfitētiū. Uñ
hoīes q̄ hoc cognoſcūt tenent̄ ꝯſulere
diſcretos alioq̄n.vterq peccat grauit̄.
Et hoc voluit dicere Ang.de pe.di.i.q̄
vult.Eſt ⁊ alia ſcīa qua quis ſcīa ꝑ ha
bitū acquiſitū diſcernere inter ꝑplexi
tates peccatoꝝ.⁊ hec eſt de bñ eſſe. In
talib⁹ enī ſemꝑ dȝ ſecuriorē viā eligere
⁊ ſapiētes ꝯſulere: hec ex ſctō Bo.⁊ hoc
tene q̄uis diuerſi diuerſa dixerint ſuꝑ
hoc.Aduerte tamē ꝙ ſi dubium verſet̄
circa aliqḋ faciendū vel dandū vel pe-
nam ſubeundā tūc benignior opi.ē eli
gēda.ff.de eo ꝙ cer.lo.l.ꝙ ſi epheſi.vn
de in.c.ij.de tranſac. dicit̄. In his ſuꝑ
quibus ius nō inuenit̄ expreſſum ꝓce-
das equitate ſeruata ſemꝑ inhūaniorē
ptē declinādo ḃm ꝙ pſonas:cās.loca:⁊
tpa videris poſtulare hec ibi.hoc idem
tȝ Bar.i.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iu.ni
ſi forte etiam aliqd faciēdū ꝙ faciliter
poſſet expediri.Si vero dubiū eēt abſti
neat:tūc ſecurior ps eſt eligēda.ſ.abſti
nere.pur. ſi diuerſitas eēt inter doc.et
penitēs ex aliqua rōnabili cā vult ad-
herere vni opi.nō eſt ſibi denegāda ab
ſolutio:ſȝ ſue ꝯſciētie relinquēdū.Quid
aūt ſit dubiū ⁊ opi. ⁊ q̄d ſiēdū in his vi
de.ſ.dubiū ⁊ opi. Similiter ⁊ ſacerdos
nō dȝ aſſerere mortale id de quo nō eſt
cert⁹ ne iniiciat laqueos alteri:nec tene
tur de ſingulis q̄ audiunt determinare
ſi ſunt mortalia vel ne.ſȝ de q̄b⁹ eſt cla
rū de q̄b⁹ ſunt varie opi.vel etiā ipſe pe
nitēs neſcit exprimere mentē ſuā circa
cōſenſum vel morā.Hen.taiñe in quol.
ſic diſtinguit ꝙ peccata ſunt in dupli-
ci genere.

¶ Quedā ideo qȝ ꝓhibita aliter nō eſſent
mala vt nō audire miſſā i feſto ⁊ hmōi
q̄ ſunt de iure poſitiuo mero ⁊ talia dȝ
ſcire ꝯfeſſor.niſi hēat caū rōnalē q̄ eū ex
cuſet puta qȝ abſens ⁊ hmōi.Alia ſunt
pctā qȝ de ſe ſūt mala vt ea q̄ ſūt ꝯ ius
diuinū:et ſi ab hoīe non ſint ꝓhibita ⁊
hoꝝ q̄dā ſūt capitalia.ſ.vij.q̄ſi elemēta
⁊ iſta opȝ ſcire de neceſſitate.q̄dā ſunt
ſpecies capitaliū: vt illa q̄ recipiūt ho-
rū ꝑdicationē.vt fornicatio: ebrietas ⁊
huiuſmodi. Nam fornicatio luxuria ⁊
ebrietas gula eſt.⁊ horū ſpēs q̄dā im-
portāt malū de ſubſtātia ſui act⁹ eo ꝙ
ſtati natura habēt annexū malū:vt for
nicatio.⁊ talia ꝯfeſſor tenet̄ ſcire vtrum
ſint mortalia vel nō:q̄dā de ſubſtantia
ſui act⁹ nō habēt deformitatē.ſȝ ex libi
dine faciētis ſicut cognoſcere vxorē ꝓ-
priā nō ē peccatū.ſȝ libidine ſic etiā eſt
mortale qñ excedit limites matrimo-
nij.ſ.etiā ſi nō eēt ſua.⁊ talia nō opȝ ꝙ
de neceſſitate ꝯfeſſor ſciat vtrū ſint mor-
talia vel veālia alia ſūt pctā q̄ ſūt filie
pctōꝝ capitalium vt illa pctā q̄rū fines
terminant̄ ⁊ ordinant̄ ad fines capita-
liū.⁊ ſicut dol⁹ acquiſitio rei iniuſte et

huiuſmodi. ⁊ de talib⁹ nõ ordinari⁹ nõ tenẽtur ſcire vtrũ ſint mortalia vel non ſed curat⁹ ordinari⁹. vt ep̃s archiep̃s. ⁊ ceteri aliĳ ſuperiores tenent ſcire. qꝛ tenẽtur purgare. pficere ⁊ illuminare alios. et ideo nouũ ⁊ vet⁹ teſtamentũ tenent ſcire. hec ille. Caueat igit cõfeſſor ne ſit preceps in dãdo ſententiã de mortali. vbi ſunt varie opi. doc. ſicut de decimis ſoluendis vbi non eſt conſuetudo de locis. Janue. ſed cõſulet ſemper ꝙ ſibi videt̃ tuti⁹ nec moueat̃ ꝓpter dictum vnius doc. niſi rõnaliter vt dicã. j. opinio. §. j.

¶ Sed ꝗd ſi cõfeſſor propter ſuã impericiã dubitat de aliquo. R̃n. q᷑ optimũ qđ poſſit eſſe in confeſſore ſcire dubitare. vnde niſi ſciat ꝑ certo ſe legiſſe deciſionem alicuius caſus. vel non habeat rõnes euidẽtes ſemp̱ dꝫ dubitare ⁊ peritos conſulere vel ipſe de nouo ſtudere dicẽdo peccatori vt reuertat̃: qꝛ vult melius videre vel ſaltem ſi hoc nõ põt facere abſoluat penitẽtẽ ſcḋm ꝙ ſua autoritas ſe extendit. ⁊ iponat ei ꝙ cõſulat peritos. deliberet facere quicquid faciendũ ei fuerit declaratũ ⁊ ſufficit ⁊ ꝑ hoc facit in ar. c. ſi quis ꝓpoſit⁹. ⁊ c. null⁹ de pe. diſt. vij. vbi ꝙuis de tale dubitet̃ tñ abſolutio nõ negat̃. de qua aũt culpa teneat̃ cõfeſſio vide. j. culpa. §. v.

5 ¶ Tertio debet habere charitatẽ erga penitẽtẽ vt eũ interroget ⁊ inſtruat de pe. di. v. c. j. an aũt de neceſſitate teneat̃ facere interrogatiões: ⁊ quomodo vide j. interrogatiões. in prin. ⁊ per totum.

6 ¶ Quarto debet habere pietatẽ in cõpatiendo peccatori benigne cũ cõſolãdo infundẽdo vinũ ⁊ oleũ vt dicitur in d. c. ois. vt potius velit ſaluũ in purgatorio ꝙ nimiã penitentiã imponẽdo deſperatum in inferno: nec erigat iuramẽtum vel promiſſionẽ a penitente niſi in caſib⁹ in quibus ius ita vult. etiã ſi videat ꝙ nõ implebit que ſibi imponet

7 ¶ Sed pone quod presbyter parochialis habeat aliquos parochianos. ſurdos mutos: vel furioſos ⁊ huiuſmodi. R̃n. q᷑ debet facere poſſe ſuum vt iducat eos ad contritionem. ⁊ pniam. ſꝫ ꝙ eſt poſſibile. ſ. ſignis. aut nutibus ⁊ huiuſmodi. ⁊ ſi nõ põt pficere oret deuꝫ ꝓ ipſis ⁊ faciat orare pp̱lm vt dñs eos illuſtret: ⁊ cũ nihil omiſerit de contingentib⁹ nõ iputabit̃ ei facit de cõſe. di. iiij. ſolet queri. ⁊. xxi. q. ij. di. epheſis.

¶ Quid ſi eger petat p̃sbyteꝝ añ ꝙ ad ipſum ꝑueniat perdit loq̃lã vel efficit̃ furioſus. R̃n. ꝙ vel ad nutũ īfirmi vel ad teſtimoniũ eoꝝ q̃ ipm audierũt petere pniam vel p̃sbyterũ dꝫ ei q̃cq̃d põt humanitatis ipẽdere abſoluẽdo vel recõciliãdo: ⁊ ſi põt ſine periculo oris eius euchariſtiam infundendo. ⁊ ſufficit vn⁹ teſtis in hoc cũ nulli fiat preiudicum.

¶ Utrũ adiudicat⁹ morti petẽdo pniaꝫ ſit abſoluẽdus. R̃n. ꝙ ſic debẽt ꝗ cõpelli officiales vt hoc pmittãt ⁊ cogi eccleſiaſtica cenſura. cle. cum ſc̄m de pe. ⁊ re.

¶ Quid ſi ſacerdos ſcit impedimẽtũ in matrimonio alicui⁹ ſui parochiani ⁊ huiõi R̃n. ſꝫ Mo. ti. pnia. vij. ꝙ ſi põt ꝓbari tenet̃ ſibi reuelare. q. cũ ſit ei⁹ plat⁹ tenet̃ ad illđ p̄ceptũ. Ma. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c. Si aũt ꝓbari nõ põt lꝫ ſciat nõ tenet̃ ei dicere niſi credat qđ laboret ignorãtia craſſa ⁊ ſupina q̃ eũ nõ excuſet vl̃ qñ ꝓbabilr credit ꝙ pati erũt acq̃eſcere ꝯſilio bonoꝝ ſup hoc in his duob⁹ caſib⁹ tenet̃ ei reuelare al̃s nõ imo ego credo ꝙ grauiter peccaret aliter reuelãdo: quia eſſet occaſio pcti.

¶ Quinto debet habere poteſtatẽ abſoluendi ſc̄m quod. s. dictum eſt

¶ Sꝫ q̃d de cõfeſſorib⁹ illis qui vel de iure nõ tenẽt bñficiũ: vel ſunt itruſi aut excõicati: vel nõ hñt liniaꝫ audiẽdi ⁊ huiuſmodi. R̃n. ꝙ ꝙtũ ẽ ex pte taliũ ſacerdotũ decipiũt aĩas cũ nõ poſſint nec ligare nec ſoluere. de poe. c. null⁹: ſꝫ quo ad ꝯfitẽtes diſtinguẽdũ eſt: ꝙ aut hñt iuſtã cãm ignorãtie: ⁊ ſic ſunt abſoluti quo ad deũ ꝙdiu talis ignorãtia durat ſꝫ ſi poſtea hoc ſciat ſꝫ m. tenet̃ cõfiteri iteꝝ ſacerdoti legitimo q̃ eos poſſit abſoluere. ar. d. c. ois ⁊ de p̃ſ. nõ ba. d. c. veniẽs. diſtinguo tamẽ hic ſm. pe. de pal. in. iiij. di. xvij. ꝙ ſi impedimẽtũ ẽ iuris diuini: puta qꝛ nõ eſt baptizat⁹ vel nõ

eſt ordinatꝰ ſic lʒ quo ad deū ſit abſolu
tus ꝯfeſſus tali ꝙ̃diu ignorantia durat
tñ cū ſic tenetur iterū ꝯfiteri legitimo
cōfeſſori.nec papa poſſet diſponere de
ꝯtrario.Si vero ipedimentū ē iuriſpoſi
tiui tūc aut talis cū quo eſt cōfeſſus ha
bebat cōiter pro ꝓlato puta qꝛ erat in
poſſeſſiōe ⁊ confirmatur ꝑ ſuperiorē lʒ
nō lnie obtinuerit bñficiū.⁊ cōfeſſus eſt
q̇s tali tanꝙ̃ ſuo ꝓlato.qꝛ ſic reputaba
tur cōiter ⁊ ſic ipſe credebat ex iguorā
tia facti ⁊ tali cōfeſſus nō tenet iterare
cōfeſſionē.licet poſtea ſciat nō fuiſſe le
gitime poſitū.ſi vero ex ignorātia iuris
hoc ꝓuenit vt puta qꝛ vidit eū verbera
re clericū.ſʒ nō putabat excōicatū ⁊ hu
iuſmodi ſic tenet ẜm eūdē pe.reitera
re.⁊ ita tenēt doc.⁊ glo.vl.in.c.nihil de
ele.⁊ ita eſt verū de iure antiquo.ſʒ ho
die dic ꝙ cōfeſſus ſcienter ē̃t cum eo q̇
eſt ſuꝰ prelatus ꝓ̄uis ſit excōmunicatꝰ
vel ſuſpēſus nō tenetur iterare vt.ī.ex
cōicatio.viij.§.iij.ſi antē nō erat confir
matꝰ ſʒ intruſus ſic tenetur iterare cō
feſſionē factā tali.poſtꝙ̃ ſcit ẜm pa.in
d.c.nihil.⁊ ad.l.barbarius.ff.de offi.ꝓ.
dicit ꝙ loquitur qñ talis ponit in offi.
cio a ſuperiore hoc tenet in cōfeſſis cū
ſuo ꝓlato.ſecus i cōfeſſis cū extraordi
narijs voluntarie electis ſicut ſunt reli
gioſi qꝛ poſtꝙ̃ ſciūt de impedimēto cre
do teneat iterare confeſſionē ẜm ꝙ te
net Inno.vt.ſ.dictum eſt.

¶ Utrū ſacerdos dēat abſoluere cū q̇
nō vult in aliq̇ deſiſtere qđ ipſe cōfeſ
ſor credit mortale eē.Rñ.ẜʒ.Gof.i quol
ib.ꝙ ſi eſt certꝰ mortale eſſe qꝛ nulla di
uerſitas eſt īter doc.de hoc nullo mō
dʒ eū abſoluere.Si ꝟo nō ē certꝰ qꝛ eſt
dubiū inter doc.⁊ diuerſa opi tūc ſi eſt
ordinariꝰ eiꝰ tenet eū abſoluere ⁊ ſi ipē
cōfeſſor nō pōt formare ſibi ꝯſciam qn
ſit pctm̄ i diuerſitate doctorū tūc nihil
ominꝰ dicat ei ꝯſciam ſuā ⁊ īformet vt
conſultat ꝑitos ⁊ diſponat facere ꝙ te
net ⁊ abſoluatē.⁊ ſi pure penitēs nolet
ꝯgnoſcere tale q̇d pctm̄ nihilominꝰ ab
ſoluat qꝛ hoc ꝓcedit ex rōne ⁊ nō ex ꝓ
teruia qꝛ ordinariꝰ dʒ ſeq̇ cōe iudicium
eccleſie nō ſuum.Si vero nō eſt ordina
rius dʒ ſequi ꝓpriū iudicium.Et ideo
ſic reddit mortale ⁊ non pōt deponere
cōſcientiā nullo mō poteſt eum abſol
uere ſine peccato.

Confeſſio v.q̇ ad abſolutio
nē querit qūo de
beat fieri abſolutio i foro pnīe a pctīs.
Rñ.ꝙ ꝓmitti dʒ.Miſereat tuic ⁊c.In
dulgētiā ⁊c.nec ffectꝰ ſacri.ipediatur ex
ꝑte penitentis poſtea dicat.Ego te ab
ſoluo:ab oībꝰ pctīs tuis..In noīe pr̄is
⁊ filij ⁊.ſ.ſ. Sed uuuq̇d ſupradicta oīa
ſint neceſſaria.Rñ.ꝙ nō niſi.Ego te ab
ſoluo ab oibus pctīs tuis.In noīe pa
tris ⁊c.ẜm Jo.de no.in.iiij.di.xviij.q.v.
Dicit tñ Tho.in q̇dā.q.de quol.ꝙ lau
dabiliter addit cōfeſſor q̇cq̇d boni fece
ris ſit in remiſſionē tuoꝝ pctōrū Et ad
hoc addit Ho.⁊ q̇cq̇d mali paſſus fue
ris qꝛ ſic iniunctū a ſacerdote valet tali
ex duobꝰ vʒ ex vi opis ⁊ clauiū.Et ideo
imponat penitēti ita ꝙ itelligat nō ſe
crete vt faciūt aliq̇ q̇ ꝑ modū abſolutio
nis illud dicunt.qꝛ ſic non valet niſi ex
vi operis

☞ De materia huius.§.nihil ꝑ legi
ſtas tangitur iō nihil hic addit nec in
verſi.ſeq.

¶ Utrū abſolutio debeat fieri añ iniū 1
ctionē pnīe ſiue ſatiſfactionis.Rñ.ꝙ nō
vt pʒ in cle.dudū de ſepul.⁊ ibi Jo.an.
Nā prio dʒ audire cōfeſſionē.Scđo im
ponere pnīa .Tertio abſoluere ſacralr
Attñ qđ ſit icōtinēti vł ineſſe.C.de pac.
l.petēs iō non obeſſet ſi abſolutio prius
fieret ⁊ poſt penitentia iniungeretur.

¶ Utrū ſacerdos parochialis poſſit ab 2
ſoluere ab oībꝰ ſuos ſubditos.Rñ.ẜm
cōiter doc.in.c.deꝰ q̇ de pe.⁊ re.ꝙ ſic de
iure ab oībꝰ pctīs ꝙ̃ꝙ̃ grauibꝰ exceptꝭ
his q̇ reſeruāt i iure epīs aut ſuperiori
bus vel q̄ ex legitima cā ſunt eis ſpālr
interdicta ar.d.c.deꝰ q̇ cuius ſuſcriptio
dicit epō ⁊ fratribꝰ eiꝰ.i.ſacerdotibꝰ et
q̄ pctā reſeruant vide.ſ.caſus idē dic
de excōicatione.vt.ſ.abſolutio primo.

¶ Quid de his cōfeſſoribꝰ q̇ de licētia ſa
cerdotum parochalium vel aliorum

prelatoꝝ audiũt cõfeſſiões.Rñ.ꝙ non pñt abſoluere niſi ab his q̄ eis ɔcedũt. Et aduerte ꝙ maiorẽ autoritatẽ ſi pñt eis dare q̃ȝ habeãt ipi ꝑochiales ſacerdotes dãtes iniam aut aliȷ.c. nemo de re.iu.lib.vj. excipe fratres minores et ꝑdicatores ⁊ electos ab his q̄ de iure poſſunt eligere ɔfeſſores de q̄bꝰ dic vt ſ.confeſſio.iij.§..vij.et.xxviij.

4 ¶Utrũ officiales epi habeãt autoritatẽ in penitẽtijs caſuum epaliũ.Rñ.ſm ho.in ſum.ij.de pe.⁊ re.ꝙ nõ pñt abſoluere in foro pnie.ſȝ tãtũ in foro ɔtẽtioſo niſi hoc eis expſſe ɔcedat. Fallit hoc in vicario gñali epi:q̄ etiã ſi non ſit ſacerdos põt hoc alijs delegare niſi ſit expſſe ꝓhibitũ ar.de ꝓcu.c. petitio et xciij.di.c.ſi.

5 ¶Utrũ eps cõmittẽs alicui ſuã autoritatẽ generalr audiẽdi ɔfeſſiones ex hoc intelligat ꝙ poſſit abſoluere a caſibus epo ſpaliter reſeruatis. Rñ.ꝙ nõ q2 in generali cõceſſiõe nõ veniũt illa q̄ non eſſet q̄s veriſimiliter ſpãliter cõceſſurꝰ vt.in.c.ſi eps de.pe.⁊ re.li.vj.⁊ de re.iu. in generali li.vj.⁊ de offi.vic.c.vl.l ſuis cõcor. Sȝ ſi aliquẽ caſum ſpãliter reſeruatũ ſpecificẽ cõcedat cũ clauſula generali tũc bene põt abſoluere etiam de nõ expreſſis ſm ꝙ eps põt de iure.arg. c.q̄ ad agẽdũ de ꝓcu.li.vj. niſi caſus eſſet adeo grauis ꝙ veriſimiliter non venit in tali generalitate ſicut de iniectiõe violẽta in perſonã eccleſiaſticam de quo in.c. ꝑuenit de ſen.excõi.q̄ non venit niſi exprimat ſm Jo.mo.in.d.c.q̄ ad agẽdũ. Ego tñ credo ꝙ in foro aie in tali generalitate etiã ſi nullũ exprimat põt abſoluere ab oibꝰ q̄ veriſimiliter cõceſſiſſet in ſpẽ q2 verba generalia ſunt generaliter accipienda de deci.ad audientiã ꝑſertim in fauore ſalutis aiarũ quo nihil ẽ fauorabiliꝰ.xxxiij.q.iij. ſi habes de peni.⁊ re.ne ꝓ dilatione.

6 ¶Utrũ eps ɔcedẽs licẽtiã alicui vt eligat ſibi cõfeſſorẽ idoneũ eo ipo ɔcedat licẽtiã abſoluẽdi a caſibꝰ ſuis dicto cõfeſſori electo .Rñ.ꝙ nõ niſi hoc expͥmat vel euidẽter ɔſtet ꝑ alia ſigna ꝙ hoc in ſpeciali voluit ɔcedere.c.ſi eps de pe.⁊ re.lib.vj.

¶Utrũ vnus ſacerdos poſſit abſoluere ⁊ alius audire.Rñ.ꝙ nõ q2 ſacra nõ ſunt diuidenda ar.xx.ij.di. quoꝝdam.

¶Utrũ ꝓprius ſacerdos poſſit abſoluere eã cũ q̄ peccauit.Rñ.ſm Ri.in.iiij.di. xvij. ꝙ ſic intellige niſi ſit caſus reſeruatꝰ ꝑ ſuperiorẽ.itẽ ſi nõ imminet periculũ aut ex ꝑte ſacerdotis aut ex parte mulieris ꝓpter eoꝝ fragilitatẽ:vnde ſi imminet tale periculũ nullo modo cõfiteat ſed petat licẽtiã alteri ɔfitẽdi q̃ȝ ſi nõ vult dare malitioſe põt nihilominꝰ alteri ɔfiteri melius tñ faceret ſi eã ad aliũ confeſſorẽ mitteret cũ quo magis verecundaretur.

¶Utrũ ɔfeſſor audiẽs penitẽtem q̄ hȝ caſum a q̄ non põt eũ abſoluere poſſit eũ abſoluere a caſibꝰ ꝑtinẽtibꝰ ad ſe:⁊ poſtea remittere eũ ad ſuꝑiorẽ ꝑ abſolutione alioꝝ ꝑtinẽtiũ ad ipȝ.Rñ.ꝙ lȝ l hoc fuerit opi,tñ ẽ hec verior quã tenet hen.de gan.in quol.i.q.xxx. ꝙ ſic.⁊ ita ſeruat curia ⁊ cõis ɔſuetudo. vñ penitẽs dȝ omnia ɔfiteri integre de q̄bus eſt memor ⁊ ſacerdos abſoluet a q̄bꝰ põt ⁊ poſtea remittet eũ ad ſuꝑiorẽ vt abſoluat eũ a reliq̄s.Rõ q2 ꝑ ɔfeſſionẽ factã inferiori oia pctã ſunt ɔfitẽti remiſſa ⁊ iã pctõr ẽ abſolutꝰ a deo.abſolutio ꝟo ſacramẽtalis fiẽda ꝑ eccleſiam duo facit vnũ q2 ꝑtẽ debite ſatiſfactionis remittit.aliud q2 abſolutũ eccleſie militãtia qua ꝑ pctm̃ ſuum ſeparatus fuerat reconſiliat. Omnis eñ mortaliter peccãs q̃tũ ad ſe a cõione ſacroꝝ ⁊ eccleſie ſeꝑatus eſt ⁊ excõicatus.Nunc autẽ neuter hoꝝ repugnat ſeparare abſolutionẽ ⁊ facere eã ꝑ partes. Satiſfactio enim per partes bene põt iniungi.põt quippe ſacerdos dicere facias hoc vſq̇ ad.viij.dies ⁊ poſtea reuertaris ad me et iniungã tibi reſiduum. ſimiliter reconciliatio põt fieri per partes ſicut patet de excõicato pluribus excõicationibus q̄ poteſt abſolui ab vna poſtea ab alia.c cum pro cã.de ſen.ex.⁊ idẽ gl.in c.officij.eod.tit.⁊ gloſſ.in.c.ex parte de

ſ:oz. vel pōt dici ꝙ prima abſolutio cū
ſcda eſt vna. Ita ꝙ prima ſit ſub rati-
habitione de ſecunda ſubſequēda. Ita
ꝙ factū in prima ſuſpēdit. nec hȝ effe-
ctū donec veniat ſecunda.⁊ tunc ſecun-
da agens in propria virtute prime pre
cedētis agit totū ꝙ vnica abſolutio de
oībus agere deberet. ſi ratificat primā
imo illa cum iſta vnica ſimpliciter ⁊ in-
diuiſa reputabit:⁊ ꝙꝫ ita ſit nō debet
in prima abſolutione aliqua cōditio ap
poni de ſecunda ſequēda. neqꝫ in ſecū
da de prima:qꝛ de iure ſubintelligit vt
non ſit neceſſe ꝙ exprimat. hec ille. Et
ſubdit verū foꝛe dūmodo diſponat pe
nitēs ire ad ſuperiorē alꝭ ſi videret eū
rebellē de nullo dȝ abſoluere:qꝛ iaȝ in
penitētē ſe oſtēderet.⁊.in.q.xxxj.ſubdit
ꝙ ſi iferioꝛ abſolueret ſub cōditiōe .i.
ſi de illis abſoluatur p ſuperiorē vl' ad
tēpus.ſ.quouſqꝫ ſuperioꝛ committeret
inferiori tali mō vȝ.ꝙ abſoluere poſſit
ſub tali cōditiōe. ꝙ etiā ſibi cōfiteatur.
ꝙ vȝ talis cōmiſſio ⁊ pōt fieri qꝛ cōfeſ-
ſio nihil aliō eſt ꝙꝫ ligaminis oſtenſio:⁊
ideȝ ligamen pluribus poteſt oſtendi:
tūc nō hȝ vigorē pria confeſſio niſi ſub
ꝓpoſito faciēdi ſecūdā.ſȝ ſi poſtmodū
cōfiteri ſupiori renuerit q̄ dimiſſa ſunt
nō redeūt ſed nouū crimē incurrit:⁊ ſi
dictā cōditionē acceptat dȝ eā abſolue
re ſine oī cōditione appoſita ex parte
abſolutionis. Si vero committat ſic va
let poſſit ſub conditione. ſcilicet ꝙ non
valeat niſi ei cōfiteatur. vel eā ratā ha
buerit nō valet talis commiſſio; nec ab
ſolutio.

o ¶ Quid ſit talis caſus reſeruatꝰ ſit ex
cōmunicatio nunquid poterit abſolui
a peccatis priꝰ ⁊ poſtea mitti ad ſupe
riorē ꝓ abſolutiōe ab excōmunicatiōe.
Rñ. multi tenēt ꝙ non qꝛ cū excōmuni-
catus ſit extra eccleſiā non pōt reponi
niſi per eū ad quā ſpectat abſolutio ip-
ſius p ea q̄ no. in c. pñti de ſen. ex li. vj.
⁊ licet hec opi. videatur bona tamē mi-
hi magis placet cōtraria. ſ. ꝙ pōt abſol
ui a pctis ⁊ poſtea mitti ad ſupiorē vt
abſoluatur ab excōmunicatione ꝙ q̄dē
patet ex predictis in precedēti. q. ⁊ hec
eſt benignioꝛ opi ſm Mo.⁊ verioꝛ iu-
dicio meo. vnde nō ob. eorum ratio. qꝛ
talis non reponitur in eccleſia licet ab
ſoluatur ab alijs niſi per eum ad quē
ſpectat nec debet ſe imiſcere diuinis do
nec ſit abſolutꝰ ab excōmicatione. Nec
ob. etiam ſi dicatur q̄ō poteſt ergo ab
ſolui a ſacerdote ſi non dȝ ſe immiſcere
diuinis:quia etiam excōmunicatis non
prohibet talis immiſſio:⁊ ꝙ dr ꝙ excōi-
catus non eſt particeps ſacramētoꝝ ve
rū eſt, completiue. ſed non initiatiue nec
ob. c. quicūqꝫ. xxiiij. q. j. vbi dicit ꝙ qui
ſe ſegregauit ab vnitate fidei vel ſocie-
tate petri ⁊ pauli nō pōt a vinculis pec
catoꝝ abſolui. nec ianuā regni celeſtis
intrare:qꝛ vt ptȝ loquit de hereticis et
alijs q̄ in ꝓpoſito malo perſeuerāt non
de cōtritis aliter nūqꝫ poſſent abſolui
Aduerte tamē ꝙ ſi foret in mora peten
de abſolutiōis ſic nullo modo dȝ abſol
ui a pctis niſi certis cōiecturis appare
ret ꝙ nullo mō conſtitueret in mora ex
tali abſolutiōe. Si vero nō fuit in mora
vl' ſi fuit tñ veriſimiliter apparet ꝙ am
plius nō erit credo ꝙ confeſſoꝛ debeat
abſoluere a peccatis nec eū grauare vt
prius vadat ꝓ abſolutiōe excōicatiōis
preſeruat qñ commode hoc facere non
pōt. Et ſic videt velle Ri. in. iiij. d. xviij.
ar. ix. q. iiij. in ver. ibi qꝛ preſumendū eſt
vt in pluribus ꝙ iuſte excōmunicati fue
rāt ⁊ ꝙ niſi p eos ſtaret excōmunicatio
ne abſoluerent ergo vbi ceſſat talis pre
ſumptio abſoluēdus eſt. hoc idē tenet
Rod. ti. de ſen. ex. §. xxvij.

¶ Utrū peccās in alieno territorio effi n
ciat de iuriſditiōe illius in cuius territo
rio delīqt. vt poſſit abſolui ab eo. Rñ.
ſȝ. pa. in. c. cū cōtingat. d fo. cōpe. qō in
fo pniali nō ſortit quis forum alterius
ſacerdotis ex delicto commiſſo in eiꝰ ter-
ritorio etiā notorie facto. ⁊ no. p gl. i. c.
j. xvj. q. j. ⁊. qō no. in. c. j. de. rap. ratio. qꝛ
penitētia inponit propter offenſam dei
⁊ ad me proprie ſm Jo. de lig. ⁊ ideo
illi ſoli ſubijcitur quem habet loco dei
et qui eſt iudex anime ſue.

11 ¶Utrū peregrini ⁊ viatores q̄ de licē‑tia propriȷ̄ ſacerdotis cōſ̄tentur alteri q̄ tamē habent caſus reſeruatos epīs poſſint ab eo quē elegerūt in cōfeſſorē abſolui. R̄n. ſ̄z Rol. ꝙ ſic maxime ſi iſti‑terit tp̄s gn̄alis cōfeſſiōis: vt in paſca debet tamen ei iniūgi ꝙ cū habebit co‑piā ſui epī iterū ei cōfiteatur illud pec‑catū reſeruatum ⁊ ab eo recipiat peni‑tentiam de illo.

¶Quid ſi ſacerdos abſoluit a quo nō pōt. R̄n. ſ̄z Ri. in. iiij. d. xviij. qd̄ ſiue fa‑ciat ex malicia ſiue ex craſſa vel affecta‑ta ignorātia mortal'r peccat. ⁊ ſ̄m dir. ti. de penitētia. tenet̄ dicere confeſſio qd̄ talis confeſſio non tenuit vel obtinere autoritatē ⁊ poſtea loq̄ cum eo de ali‑quibus quaſi dubitet ne bn̄ eum intel‑lexerit ⁊ ſic eū abſoluere. Quod intelli‑go ſi comode pōt ⁊ ſine ſcādalo: alias nō credo teneat̄: qꝛ talis cōfeſſꝰ ꝓpter bonā fidē excuſat̄. ar. xxxvij. d. §. vl. Ad‑uerte ꝙ qn̄ q̄s confeſſus fuit ei qui euꝫ nō potuit abſoluere. poſtq̄ꝫ hoc ſcit te‑net̄ iterū confiteri illa eadeꝫ peccata ſꝫ adhuc eſt memor ſacerdoti q̄ eū poſſit abſoluere ſ̄z Ric. in. iiij. d. xvij. Sed tu diſtingue ſ̄z ꝙ. ſ̄. dixi confeſſio quarta §. xij. aduerte tamen ꝙ ſi p̄dictus con‑feſſor potuit eū abſoluere ab aliq̄bꝰ ſꝫ nō ab oībꝰ ſufficeret cōfiteri illa ſolū a q̄bꝰ non potuit eū abſoluere ei q̄ habet poteſtatem ⁊ non alia.

Confeſſio. vj.

quo ad pn̄ie iniūctionē gl. c. ſunt plures. de pe. di. iij. tenet qd̄ regla‑riter pro quolibet mortali penitentia ſeptēnis debetur. Attamē tenetur ſ̄m doc. in c. deus qui. de pe. ⁊ re. quod pe‑nitētie ſunt hodie arbitrarie p. d. c. deꝰ qui. ⁊ per. c. menſuram. de pe. di. j. ita ꝙ Joan. an. in. c. vt mēſure. de emp. ⁊ ven. tenet quod canones penitentiales ho‑die nihilo ſeruiūt nihilominꝰ ſacerdos et ſi poſſit recedere a dictis canonibus in imponendo penitentiā quam vult ꝓ‑pter fragilitatē hominū et conſequent̄ ex cauſa et pro hoc facit glo. bona in. d. c. ſunt plures. tamē bonū eſt vt eos ca‑nones ſciat: vt ſ̄m eos ſciat temperare ⁊ peccatori innoteſcere quid mereatur.

¶Sed quid ſacerdos videt ꝙ nō faciet penitentiā vel non ſubire. R̄n. ſ̄m Mo. ti. penitentia. vj. ꝙ debet ſacerdos talē imponere quā ſine murmure et ſponte velit portare: et nō aliā propter pericu‑lum. et etiam concedat ꝙ ipſe poſſit re‑dimere ieiunia que ei impoſuit: ⁊ ꝙ re‑miſſiōes prelatoꝝ poſſint ei nec debet exigere iuramētum vel ꝓmiſſionem de abſtinendo in futurum ab aliquo pctō vel de faciendo ꝙ ſibi iniūget niſi in ca‑ſibus a iure expreſſis. ſꝫ abſoluat eum ſimpliciter ſine conditione cū proteſta‑tione ꝙ non reſtituat aliena. vel faciat debitum ꝙ euacuabit fructum cōfeſſio‑nis q̄ꝫuis ſibi videatur ꝓ non ſit factu‑rus ad ꝙ obligat̄: cautiꝰ tamē eēt quā‑do adeſt comoditas mittere eum p̄mo ad ſatiſfaciendū ꝙ poſtea reuertat̄ ſ̄m euangeliū. ſi comode non poteſt ſuffi‑cit diſponat q̄ꝫprimū poterit ſatiſface‑re vnde preſbyter nullatenꝰ debet pec‑catorē permittere a ſe deſperatū recede‑re. Et in his concor. Jnn. in. d. c. omnis. ⁊ Scot. in. iiij. di. xv.

¶Quid ſi peccator cōfitetur. nō tamē vult abſtinere in futurum. R̄n. ꝙ dꝫ ſibi cōſiliū dare et penitentiā iniungere et hortari vt nō deſiſtat bn̄facere: qꝛ dn̄s citius eum illuminabit. et va ēt ad mul‑ta bona ſ̄z doc. i. c. ꝙ quidā de pe. ⁊ re. nō tamen debet eū abſoluere: qꝛ pecca‑ret mortaliter tā abſoluens q̄ꝫ penitēs ſ̄z Ri. in. iiij. di. xvij. 2

¶Utrū bona opa q̄ penitēs faciet ſint magis efficacia ad expiandā culpam preteritā qn̄ per confeſſorē ei iniungū‑tur ſic dicendo oia bona q̄ facies vl' in‑tendis facere iniungo tibi in remiſſio‑nē pctōꝝ. R̄n. ſecūdum Tho. in quol. ꝙ ſic qꝛ ſic valēt dupliciter. Pꝛio ex na‑tura operis. Secundo ex vi clauiū. ⁊ iō plus habēt expiare culpam preteritā. Et ꝓpterea bonū eſt ꝙ ſacerdos hoc ei iniungat taliter ꝙ intelligat vt. ſ̄. dixi confeſſio. v. in prin. 3

¶Utrū vniꝰ cōfeſſor poſſit ex cauſa re‑ 4

laxare

laxare aut cõmutare penitẽtiã quã alter impoſuit. R̃n. Breuiter loquẽdo de penitẽtia ſacramentali ꝙ ſic ſi talis hꝫ autoritate abſoluendi a tali peccato ppter qđ fuit ſibi impoſita etiã ſi ille q̃ impoſuit eſſet ſuperior. Si vero nõ hꝫ autoritatem abſoluẽdi a tali pctõ nõ poterit eã nec relaxare nec ꝯmutare niſi neceſſitas vrgeat vl' pietas ſuadeat pium ⁊ tunc eſſet interpretari ꝙ ſuperior in hmõi caſib' acceptet ſꝫ Ro. ar. c. latorẽ. xxxiij. q. ij. gl. xxvj. q. vij. c. tpa. tenet ꝙ eps põt diminuere pniam quã papa impoſuit ar. in. d. c. latorẽ. Qđ ego admitterẽ qñ nõ põt haberi recurſ' ad ſuperiorem cõmode ⁊ ex cã alr̃ nõ credo. et hoc ẽt tꝫ Alua. ⁊ ſequit̃ car. in cle. ſi. de pe. ⁊ re. ⁊ ẜm p̃dictã dĩ. cõcordabis opi. cõtrarias q̃ recitant̃ i. d. cl. ſi. Fallit hoc ſꝫ aliquos niſi alicui in pnia fuiſſet impoſitũ vt iret ad terrã ſanctã qꝛ tũc ſine autoritate pape nõ poſſet ꝯmutar̃ ar. c. j. ⁊ c. ſup his de voto. iuncto. ca. ex multa e. ti. qđ ego limito qñ iniunxiſſet vt iret i ſubſidiũ terre ſancte: alr̃ nõ p iura. p̃alle. Et ſecundum hanc diſtin. limita ⁊ intellige glo. ⁊ do. in. d. c. ſ. ⁊ ita tenet Mo. ti. pnia. iiij. ⁊ Aſten. titulo. v. tit. xxxij.

¶ Sed q̃ro q̃ ſunt canões pniales. R̃n. ꝙ eos reduco ad viginti quoꝝ primus hr̃. lxxxij. d. preſbyter vbi dat̃ cuilibet preſbytero fornicatori vel cõmittẽti qđ cũq; pctm̃ qđ inducit diſpoſitionẽ penitẽtie. x. annorũ in quibus p̃mos tres mẽſes dꝫ ieiunare in pane ⁊ aqua tãtũ exceptis dñicis ⁊ feſtis p̃cipuis in q̃b' põt recreari vino piſciculis ⁊ liguminibus incluſ' tñ ſtãdo: poſt exiẽs dꝫ vnũ annũ cũ dimidio ieiunare in pane ⁊ aq̃ poſt vſq; ad ſeptimũ annũ ieiunare dꝫ tres ferias in pane ⁊ aqua. ſ. ij. iiij. ⁊ vj. niſi ſecundã feriã debet redimere vno pſalterio vel denario poſt tres ſequẽtres ãnos. vj. fe. in. pane ⁊ aq̃ ieiunet. Quidã intelligũt in adulterio vt i textu ſolũ. Sed tu dic etiã in fornicatione.

¶ Scđs canon hr̃. xxx. q. j. c. ſi quis ſacerdos ⁊ c. ñ dꝫ vbi dat̃ pnia. xij. ãnoꝝ preſbytero q̃ cognouit filiã ſpũalem et quã audiuit in cõfeſſione. ⁊. ſi eſt publicũ vl' ſi ẽ eps. xv. an. peniteat: ⁊ mulier dꝫ oĩa pauperib' dare ⁊ in mõaſterio ppetuo ſeruire deo. ¶ Terti' eſt de ſpõ. duo. c. accepiſti. vbi ꝯhẽti p verba de p̃ſenti cũ aliquo alij deſpõſato iponit̃ penitẽtia ꝙ ieiunet in pane ⁊ aqua. xl. dieb' ⁊. vij. an. ſequẽtib' pĩteat. ¶ Quartus ẽ in. c. de filia ⁊ c. deuotã. xxvij. q. j. vbi peccãti cũ moniali vl' religioſa pnia x. an. iniũgit ⁊ cõſentiẽti. ¶ Quintus eſt in. c. ſi qs cũ duab'. ⁊ in. c. ſi quis cũ matre. xxxiij. q. vi. vbi ignorãt̃ cognoſcẽs. duas ſorores: vl' mrẽꝫ: vl' neptẽ. vl' amitã aut filiã: iponit̃ pnia. vij. an. ſi ſciẽter priuatur ppetuo cõiugio. ¶ Sextus ẽ de exceſ. pla. c. clerici vbi clerico peccãti cõtra naturã ppetua pnia ipõit̃ detruſus i monaſterio. Laico vero vſq; ad dignam ſatiſfactionẽ imponit̃ ſeparatio a cetu fideliũ. ¶ Septimus eſt i. c. hoc ipſum. xxxiij. q. ij. vbi inceſtuoſo vel peccanti cũ brutis imponitur pnia pluſq̃ ſeptem anno.

¶ Octauus eſt i. c. admonere. xxxiij. q. ij. vbi vxoricide iponit̃ pnia aſpera ⁊ ppetua. ſ. ne vinũ vel ſicerã bibat. carnes nũq̃ comedat niſi in paſca ⁊ natiuitate dñi in pane ⁊ aqua ⁊ ſale viuat ieiunijs ⁊ orationibus intentus vel intret monaſteriũ. ¶ Non' eſt i. c. latorẽ. xxxiij. q. iij. in matricidis q̃b' quaſi eadẽ cũ vxoricida iponit̃ niſi ꝙ iſta eſt ſolũ ſeptennis. ¶ Decimus eſt in. c. ij. de pe. ⁊ re. vbi interficiẽti p̃ſbyteꝝ iponit̃ pnia. xij. ãnoꝝ. ¶ Xj. ẽ i. c. accuſaſti de accu. vbi accuſanti iniuſte aliquẽ ad mortẽ ſi occiſus fuerit iponit̃ pnia. xl. dieꝝ. i pane ⁊ aq̃. ⁊. vij. an. peniteat. ſi vo mẽbrũ pdiderit trib'. ¶ Xij. i. c. qcunq;. vj. q. j. vbi perimo iponit̃ ieiuniũ. xl. dieꝝ i pane ⁊ aq̃ ⁊ pnia. vij. an. Idẽ de eo q̃ eũ inducit vl' cõſuluit vl' cogit. ⁊ ſi erat ſeru' dñs. trib' q̃drageſimis ⁊ legitimis ferijs. ſ. ij. ⁊ iiij. ⁊ vj. in pane ⁊ aqua ieiunet. c. ꝯ cõpulſos. xxij. q. v. ¶ Xiij. eſt in. c. vt meſure đ ẽp. ⁊ vẽ. vbi. xxx. dieꝝ i pane ⁊ aq̃ ieiuniũ iponit̃ falſanti mẽſuras. ſꝫ gra-

autem vbi placuerit ad quem pertinet conſecratio.lv.di.c.ſi.

Cõſecratio eccleſie a quo dz fieri Rñ. ꝙ ab epiſcopo ꝓprio nõ ab alieno. niſi de licentia ꝓprij.facit.c.tua fraternitas.de cõſe.ec.vel al. nõ epũs ergo non poteſt etiam de licentia epi nec etiam reconciliare.vt in.c.ea que.eo.ti. Dicit tñ Inn. ibidẽ ꝙ papa pluribꝫ epiſcopis conceſſit vt poſſint ſimplices ſacerdotes recõciliare eccleſiã a qua tamen prius per epiſcopũ benedicta. Et ſic patet ꝙ ex conceſſiõe pape ſolum poſſunt recõciliare nõ conſecrare. Intellige de eccleſia cõſecrata.quia eccleſia non conſecrata bene poteſt reconciliari per ſacerdotem aqua exorcizata tãtum.vt in.d.c.ſi.de cõſe.ec.vel.al.quia aqua exorcizata poteſt fieri per ſimplicem ſacerdotẽ.Ex quo patet.ꝙ nõ oportet ꝙ fiat p epm.vel de licentia eius ſm glo.in.d.c.ſi.Et eſt communis opi.

1 ¶ Quo tempore poteſt conſecrari. Rñ. ꝙ in omni tempore tam feſtiuo ꝙ͂ non.d.c.tua fraternitas.

2 ¶ Quẽ dz cõſecrari.Rñ.ꝙ modꝰ habetur in eoꝝ paſtorali.ꝛ aliquid de cõſe.di.j.omnes baſilice.ꝛ ꝙ ibi no. Sz a paſtorali non eſt recedendum.

3 ¶ Utrum aliquando ſit reconſecrãda. Rñ.pa.in.c.ꝓpoſuiſti.de cõſec.ec.vl al. ꝙ ſic in tribus caſibꝰ. ¶ Primus qñ neſcit an fuerit conſecrata vt puta qꝛ nõ apparet aliqđ ſignũ p ꝙ appareat conſecrata nec ſcriptura nec teſtis ꝛ huiuſmodi.de ꝯſe.di.j.eccleſie vel altaris. qꝛ nõ dicitur iteratũ qđ neſcitur factum. c.ſolẽnitates.el.j.de cõſe.di.j.c.veniẽs.de preſby.nõ bap.Secũdus ſi parietes ſunt combuſti ꝛ decruſtati. Ratio quia conſecratio.ꝛ limito fit in ipſis parietibus.Et ideo licet nõ corruant.ſi tñ comburãtur eſt reconſecrandã gl.eſt de cõſe.di.j.eccleſijs.Secus ſi tectuz comburatur vel deſtruatur;qꝛ non eſt reconſecranda vt in.c.ligneis.de conſe ec. vel al.de nouo opꝫ ipſam reficere etiam de eiſdem lapidibus.Et licet gl. ꝛ aliq̃ ibi velint ꝙ ſi nunc vna pars reficiatur. et poſtea alia ꝙ non ſit reconſecranda. tamen pan.vbi.ſ.tenet ꝙ debet reconſecrari.quia in ſpiritualibus conſideramus veritatem ꝛ non fictionem. vt no. Archi.in.c.j.de voto.li.vj. Ideo eſt verum ꝙ nõ eſt in veritate illa prima eccleſia.nec cõſecratio que fuit in illa prima eſt in iſta quia nõ eſt liquor qui cõmiſceatur.Et hanc opi.ſequitur Inno. in rubri.eo.ti.

¶ In quibus caſibus eccleſia polluitur ꝛ indiget recõciliatione. Rñ.pa.in.d.c.ꝓpoſuiſti: ponit duos caſus. ¶ Primꝰ quãdo in ea effundit ſanguis. Et not. ꝙ effuſio ſignificat abundantiã:p quo vide bonũ tex.cum glo.in.c.cum illoꝝ.§.qđ ſi clauſtrales.de ſen.exc.ideo ex modica leſiõe ꝙ͂uis modicũ de ſanguine effluat nõ idigeret recõciliatiõe. Aduerte ꝙ iſta effuſio ſanguinis oportet ꝙ ſit facta ex contẽtione.vel ex iniuria ſm Rod.qꝛ ſi furioſus vel ligno cadente effunderetur ſanguis nõ eſſet reconcilianda ꝛ hoc videt velle hug.de conſe.di.j.eccleſijs.ꝛ ho.in.c.ſi eccleſie.de ꝯſe.ec.vel al. ¶ Secundus quãdo in ea aliquis occidit.licet ſanguis nõ effundatur puta quia ſuſpẽditur ꝛ huiuſmodi:ꝛ intellige de homicidio violẽto vel iniurioſo. ſm no.in.c.vnico.eo.ti.li. vj. Secꝰ in homicidio caſuali: vel cũ quis ſe defendendo aliũ occidit.vel ſi ſanctꝰ ibi occidatur.quia tunc non eſt reconcilianda. Sed glo.in.d.c.vnico tenet ꝙ in hoc vltimo caſu polluitur.ꝛ eſt recõcilianda: ſed non lauandus eſt locus vbi ſanguis effuſus eſt ꝛ communiter hoc tenetur.

¶ Sed quid ſi quis in ea letaliter vulneretur.ꝛ extra eccleſiaz moriatur. Rñ. glo.d.c.vnico quod reconciliabit etiã ſi ſanguinẽ recollegiſſet in ſcutella.ſed non econtrario ſi vulneratur extra ꝛ cõfugit ad eccleſiã licet ibi moriat ꝛ ſanguis effundatur.nõ reconciliabitur. Similiter dic ſm hu.ſi exiſtẽs in tecto eccleſie ſagitetur nõ reconciliabitur quia extra eccleſiam videtur factum.

¶ Quid ſi q̇s ſane mentis ſeipm̄ vul-
neret vel occidat in eccl'ia irato animō
Rñ. Ge. i.d.c. vnico. ꝙ reconſiliabit ſi
eſt publicū. de ſen. ex.contingit.el.j.qꝛ
homicida eſt. Secꝰ ſi eſſet furioſꝰ ⁊ nō
ſane mētis.ar.cle.ſi furioſus.de homi.
¶ Tertius quādo excōmunicatus ſe-
pelitur in eccleſia vel paganus.quia ſi
erat conſecrata eſt reconſiliāda ⁊ coꝛ
poꝛa p̄dictoꝛum proijcienda ſi diſcer
ni poſſunt ab alijs.de cōſe.di.j.eccleſiā
⁊ de conſe.ec.vel al.cōſuluiſti ⁊ ibi pa.
ponit iſtum cū caſu ſe. Quartus quan
do fuit conſecrata per notoꝛium excō
municatum. Nam ea que conſiſtunt in
exterioꝛibus benedictiōibus ⁊ cōſecra-
tionibus facta per notoꝛium excommu
nicatū nō debent per fideles exercitari
ante reconſiliationem. ¶ Quintus ſm̄
gl.in.d.c.pꝓpoſuiſti quādo parietes ſuc
ceſſiue reparant.ſed credo ſit reconſe-
cranda. ¶ Sextus quando effunditur
ſemē.de adul.c. ſignificaſti. Sꝫ quādo
eſt occultū nō poluit vt tenet glo.in.d.
c.vnico.⁊ ex.d.c.ſignificaſti.in.ver. pu-
blice.⁊ fit publicum vel ex confeſſione
eoꝛū qui fecerunt vel rei euidentia. et
intelligunt quidam de omni effuſione
ſeminis crimīnoſa. Secus de effuſione
q̄ fit in ſomnis. ⁊ ea que fit in matrimo
nio cauſa procreāde prolis ⁊ huiuſmo
di. Contrarium tamen tenetur cōmuni
ter.vt ptꝫ in glo.d.c.vnici.⁊ ꝙ ibi no.vt
habeat locū i omni pollutiōe humana
Et hoc magis cōſonat tex.i.c.eccleſijs
de conſe.di.j.⁊ hoc tene.
¶ Quid ſi eccl'ia nō erat ꝯſecrata. Rñ.
ꝙ q̄uis eccleſia non ſit cōſecrata tamē
polluitur ſeminis aut ſanguinis effu-
ſione.vt ptꝫ in.c.fi.de con.ec.vel al.⁊ de
bet lauari aqua exoꝛcizata tantū p ſa-
cerdotem. vt ibidem.
¶ Utrū celebrās i eccl'ia polluta efficia
tur irregularis. Rñ. Ge.in.d.c. vnico ꝙ
nō de ſen. ex.is q̄ li.vj. tamē in ea nō dꝫ
celebrari de priui.tuarū.in p̄n. Dicit tñ
Lapus ꝙ talis eſt ſuſpēſus ab ingreſ-
ſu eccleſie.de priui.epoꝛū li.vj.⁊ ſi cū ta-
li ſuſpēſione in eccl'ia diuina celebraret
vt prius ſuo agēs officio erit irregula-
ris de ſen.ex.is cui li.vj.
¶ Quō dꝫ recōciliari eccl'ia poluta. Rñ. 9
ꝙ cū qua de qua in.c.cōſuluiſti.⁊ in.c.
aqua de conſe.ec.vel al. Et ſimiliter ci-
miterium ſed meliꝰ habetur in paſtoꝛ
rali.⁊ ſic ſerua.
¶ Utrū faciēs cōſecrare eccleſiā poſſit 10
cōpelli ad ipſam dotādā. Rñ. Pau.in.c.
cū ſicut de cōſec.ec.vel alt.qꝺ ſic ⁊ dos
debet eſſe tāta qꝺ vnꝰ preſbyter cū mi-
niſtro poſſit viuere habito reſpectu ad
obuētiones ſpirituales. Et ſi eſſet col-
legiata habetur reſpectus ad numerū
collegiatoꝛū. Fallit hoc in eccleſijs mē-
dicantium.
¶ Utrū poſſit aliquid exigi p conſe-
cratiōe eccleſie. Rñ. ꝙ non. vide.j. Si- 11
monia.iij.§.xviij.

Cōſecratio. altaris ē alias a ꝯſecratione eccl'ie.c.j.de ꝯſe.ec.vl' altar. Jō vna ſine alia fieri pōt de q̄ vide.ꞩ.altare.

Cōſecratio cimiterij quō dꝫ fieri habet i paſtoꝛali.

¶ Quomodo poluit. Rñ. ꝙ ſi cimiteriū 1
eſt cōtiguū eccleſie tūc poluta eccleſia
poluit cimiteriū ſed nō ecōuerſo.vt i.d.
c.vnico de cōſe.ec.vel al.li.vj. Si vo nō
ē cōtiguū eccl'ie vel ſi eſt cōtiguū ſꝫ nō
poluit ec.tūc poluit p ſanguinis vel ſe
minis effuſionē.ſicut dicū ē de eccl'ia.
Itē quādo aliq̄s excōmunicatꝰ vel infi
delis in eo ſepelit.vt i.d.c.cōſuluiſti ⁊ i
d.c.eccleſiā.el.ij.aduerte tñ ꝙ ſi eſſent
plura cimiteria.ꝯtigua tñ parietē habē
tia in medio ſe iungentē ꝙ poluto vno
nō poluitur aliud etiā ſi per poꝛtā me
diam habeat acceſſus de vno ad aliud
vt in.d.c.vnico.
¶ Sed q̄d ſi polutio vl' ſanguinis effu 2
ſio fiat in poꝛta i medio poſita. Rñ. Jo.
an.vt refert Ge.i.d.c.vnico.ꝙ illud cimi
teriū eſt violatum cuius cauſa paries ⁊
poꝛta fuerūt facta quaſi ſit illius acceſ
ſio p.l.⁊ ſi nō ſunt.§.pe.⁊ vl.ff. d auro ⁊
ar.le.vbi dicitur ſpectamꝰ q̄ res cuius
rei oꝛnā de cauſa fuerit adhibita.non q̄

dū q2 nō pōt negari qui ſciat vt homo.
5 ¶Utrū liceat ſaltē reuelare de lnia cō
ſitētis. Rn̄ tenēt q̄dā ꝙ ſic illi q̄ vtilis ⁊
neceſſari⁹ eſt ad ꝑficiēda q̄ requirunt
a d illō foꝝ:q2 adhuc gerit ꝑſonā.dei
ſ3 aliū perſone nō l3 ⁊ hmōi opi. eſt Ri.
vbi.ſ.S.Bo.Ro.⁊ pe.⁊.S.tho:ea.di.te
nēt ꝙ licete pōt reuelare niſi timeat de
ſcādalo ⁊ hoc ſolū ei qui pōt ꝓdeſſe et
nō obeſſe.ita tamē qd̄ ſacerdos conſti-
tuat ſe nunciū cōfitētis. S3 magis mi-
hi placet opinio prefati Aureo.vbi.ſ.
Land.ea.di.ꝙ.nullo.mō.l3.q2 ꝯfitens
nō pōt diſpēſare i.l.nature diuina ⁊ in
eſſentia ſacramēti. Et.iō cautius eſt qd̄
faciat ſibi dicere extra confeſſionē hoc
quod vult.ꝙ reuelet.
6 ¶Utrū ille cui reuelat̄ peccatū alicui⁹
ex aliqua cā de licētia cōfitētis tenēdo
opinionē qd̄ hoc poſſit facere teneat̄.ce
lare. Rn̄. ſanct⁹ Tho.vbi.ſ.ꝙ ſic ſicut
tenetur ⁊.interpres celare.
7 ¶Utrū i aliquo caſu liceat reuelare cō
feſſionē. Rn̄.qd̄ ſic.i.vj.caſib⁹. ¶Prim⁹
qn̄ ſacerdos indiget cōſilio.ita tamen
ꝙ dicēs peccatū ſibi indetectū in cōfeſ
ſione nullo mō referat ad ꝑſonā cōfitē
tē taliter ꝙ poſſit deueniri ad ei⁹ noti-
tiā iſtud p3 in.c.officij de pe.⁊ re.vbi
papa nō reprehēdit legatū petētē cōſi
liū de peccato. Qd̄ aſſerit ſe in cōfeſſio
ne habuiſſe i vniuerſali.vnde credo ꝙ
cōfeſſores nō peccēt mortalr̄ q̄ aliquā
do ēt dicūt ſe audiuiſſe tale pctm̄ i cō-
feſſione quando i tali generalitate ita
dicūt ꝙ nullo modo pōt dephēdi ꝑſo-
na q̄ ipm̄ cōfeſſa ē:l3 ſit ꝑiculoſu3 talia
referre niſi in caſu neceſſitatis ꝓ ꝯſilio
habendo propter ſcandalum ⁊ pericu
lum ne deueniat̄ in notitiā perſone.
¶Scd̄s caſus i quo l3 reuelare ē de li
centia cōfitētis qd̄ tn̄ nō placet.vt dixi.
ſ. ¶Terti⁹ caſus ſm Inn.⁊ ſequit̄.pa
in.d.c. ois de pe.⁊.re.eſt qn̄ q̄s ꝯfitet̄ ſe
velle facere aliqd̄ malū:q2 iſtud nō eſt
dictū in pn̄iali foro ⁊ ideo ꝓpter ratio
nē iſtius ſacramēti nō tenet̄ celare:nec
etiam propter p̄ceptū legis nature ſeu
diuine.ratio impromiſſionis ſaltē taci-
te de non reuelando:quia vt dicit ſan-
ctus Bo.in.iiij.di.xxj.intelligit̄ ꝙ d3 ce
lare niſi ꝟitas vel obediētia aliud exi-
gat.vt ē i ꝓpoſito. Nec ob.qd̄ cōiter te
nēt the.ea.di.ꝙ nō liceat q2 dictū eoꝝ
limito ⁊ itelligo qn̄ q̄s ꝯfitet̄ ſe habere
pctm̄ de q̄ nō pōt penitere:⁊ a q̄ nō pōt
nec vult abſtinere:⁊ hoc iō ꝯfitet̄ vt ſa
cerdos p̄beat ꝯſiliū ⁊ oret ꝓ eo vt deus
eū illuminet ⁊ hmōi:⁊ tale pctm̄ nō ver
git in periculū alioꝝ ſ3 tantū ipſi⁹ ꝯfitē
tis.nā tūc nullo modo pōt reuelari.q2
talis ꝯfeſſio diſponit ad cōtritionē ⁊ cō
ſequēter ad pctōꝝ in cōſpectu dei cela
tionē ſ3 Ri.i.iiij.di.xxj.ar.iiij.q.ij.ſ3 qn̄
vergeret in ꝑiculū cōicatis vel alterius
tūc ſi nullo mō vult ceſſare talis q̄n il-
lud faciat.credo ſine p̄iudicio ꝙ nō ſo
lum pōt:imo tenetur reuelare ei q̄ pōt
ꝓdeſſe et nō obeſſe vt malo obuietur.
¶Quart⁹ caſus eſt qn̄ q̄s h3 ꝑ aliā viā
pctm̄ ſibi detectū in cōfeſſiōe ſ3 ſanctū
Bo.⁊ Ri.⁊ cōiorē opi.the.i.d.xxj.di. Ue
rū eſt ꝙ ꝓpter ſcandalū nō d3 reuelare
niſi ꝓ neceſſitate vel vtilitate illō dicat
vel niſi iurauerit dicere ꝟitatē ſm Inn.
i.c.ois de pe.⁊ re.recitat Pan.i.d.c.dile
ctus de exceſ. prel.nunq̄ tamē d3 dice-
re ſe audiuiſſe illud in cōfeſſione q2 ſm
Sco.vbi.ſ.peccaret mortalr̄ ⁊ idē dic.
ſi reuelat aliq̄d pluſq̄ ſciat extra cōfeſ
ſionem puta ſcit ſemiplene aliqd̄ factū
extra cōfeſſionē ⁊ plene in cōfeſſiōe nō
l3 ſine pctō mortali niſi ſemiplene expri
mere.vel ſi h3 dubie aliter q̄3 dubie re-
uelare nō d3. ¶Quint⁹ caſus eſt quā
do eſſent aliqui qui cōdixerūt interfice
re p̄ſbyteꝝ eū exiſtētē i nemore quoꝝ
vn⁹ penitet ⁊ cōfitet̄ ante nemoris in-
greſſum:nā tūc pōt ſacerdos retrocede
re.l3 ex hoc alij ſocij cognoſcāt ſociū
cōfeſſu3 fuiſſe ꝓditionē ſm enim Sco.
in.iiij.di.xxj.generaliter dici pōt quod
ſignū ꝙ de ſe eſt idifferēs ad ſignificā-
dū tale peccatū fuiſſe confeſſum.vel nō
fuiſſe l3 aliquibus ſit ſignū magis de-
terminatū ex aliquo p̄ſuppoſito nō ta-
mē ex ſe eſt ſignū reuelatiuū cōfeſſiōis.
nec ꝑ cōſequēs ſimpliciter illicitū ꝯfeſ-

ſone.quidā tñ tenēt ꝙ i tali caſu tenē-
tur poti⁹ intrare nem⁹ ꝛ ſubire mortez
ꝙ̄ tali ſigno reuelare. ſʒ eis non credo.
Meli⁹ tñ faceret ſi aliquā cām fingeret
cur intrare renuit.ſʒ ſi nō pōt inuenire
credo cū Sco.qđ pōt deſiſtere ab igreſ
ſu ꝙ̄uis illi ꝑ tale ſignū deprehendant
cōfeſſionē ei fuiſſe factā ſi tñ ſignū non
eſſet indifferēs lʒ certū nullo mō liceret
ſignū facere vel alio mō cōfeſſionē reue
lare:ſed potius tenet̃ ſm Ri.vbi.ſ.mor
tem ſuſtinere ne confeſſionem reuelet.
¶ Sext⁹ caſus in quo licet reuelare cō-
feſſionē eſt qñ id ꝙ dʒ non eſt pctm̄ nec
eſt circūſtantia pcti illius q̇ cōfitet̃ nam
tale q̇d nō cadit ſub ſacramēto cōfeſſio
nis niſi eſſet quid potēs deducere ad-
manifeſtationē pcti.vnde ſi q̇s cōfiten-
do inferat qđ in tali terra ſunt boni fru
ctus vel pulchrum caſtrū:vel qđ ex ta-
li licito cōtractu dʒ dare centum duca-
tos alicui. ꝛ hmōi que non ſunt pecca-
ta nec deducentia ad manifeſtationem
pcti licite ſm ric.vbi.ſ.pōt manifeſtare
niſi talis innoteſcat ꝯfeſſori quod talia
ſibi dicit ſub ſigillo ſecreti.qꝛ tunc non
poteſt reuelare niſi ſm qđ ſigillum ſe-
creti poteſt reuelari vt.j.dicam.

8 ¶ Quid ſi preſbyter haberet aliqđ pec
catū mortale qđ nō poſſet cōfiteri niſi
cōfeſſionē ſibi factaz reuelaret. Rñ. ſm
ri.vbi.ſ.ꝛ ſco.qđ nō dʒ cōfiteri durante
tali caſu illud pctm̄ ſʒ ſufficit ꝯfiteri de
eo cū ꝑpoſito cōfitēdi qñ poterit facere
ſine ꝑiudicio ſigilli confeſſionis ꝛ reue-
latiōis perſone confeſſe.fortiori eñ vin
culo tenetur ad celandum confeſſionē
ꝙ̄ penitens ad confitendum.

9. ¶ Utrum ſacerdos qui audit duos i cō
feſſione ꝛ vnus eorum dixit ſe peccaſſe
cum illo alio.ſed ille alius cōfitēdo hoc
nō dicit poſſit eum de hoc interrogare.
Rñ quod ſic in genere: ſed non poteſt
dicere qđ alius ſibi reuelauerit niſi ille
extra confeſſionem ſibi dixiſſet.

10 ¶ Utrū ſciēs ꝑ confeſſionē aliquem ex
cōicatū teneat eū vitare. Rñ. ſʒ Ri.vbi
ſ.qđ nō etiā in ſecreto.ꝛ ad.c. cū nō ab
hoie.de ſen.ex.qđ.vr̃.dicere contrariuz
Rñdet qđ intelligit qđ ſcit per aliā viā
in ſecreto ꝙ̄ per confeſſionem Sco. ta-
men vbi.ſ.tenet qđ debet euʒ vitare ſi
poteſt ſine ꝑditione ei⁹ excōicationis.
ſi vero hoc nō pōt facere q̇n eū prodat
non tenetur immo tenet̃ non vitare qꝛ
fortiori vinculo ligatur ad celādum.ſ.
per legē nature diuinam ꝛ eccleſiaſticā
ꝙ̄ ad vitandum excōmunicatum.

¶ Quid ſi ſacerdos ſciat ꝑ cōfeſſionem 11
qđ aliq̇s dormiuit cū muliere in eccl'ia
Rñ.qđ hoc non pōt reuelare epo niſi in
gñe dicēdo talis eccl'ia eſt polluta: ꝛ in
diget recōcialiatiōe.ar.c. ſignificaſti de
adul.ꝛ.c.ſi ſacerdos.de of.or.ꝛ hoc tuti⁹
eſt lʒ q̇dā teneāt qđ nec ēt i gñe dēat re
uelare.qđ verū credo qñ ē oio occultū
quia ſic non indiget reconciliatione.

¶ Utrū abbas vel ali⁹ ꝑlat⁹ poſſit ad- 12
monere ſubditū ab aliq̇ offō ꝑpter deli
ctū qđ ſit in cōfeſſione.Rñ ſm Ri.ꝛ.S.
vbi.ſ.qđ nō.etiā ſi ſcit eū male vti tali
officio.niſi qñ hoc facere poſſet ſine ſu-
ſpitione penitētis.ꝛ alteri⁹ cuiuſcūq; ꝙ
eū amoueat ꝑpter cōfeſſionē,qꝛ tñ c poſ
ſet,ſʒ ego credo iſtud verum niſi qñ ta
lis ſubditus cōfiteret̃ pctm̄ a quo non
vult deſiſtere ꝛ qđ vergit in ꝑiculū alio
rū qꝛ tūc credo poſſit eū officio priuare
qñ ad libitū ipſius ſpectat ammonere
vel confirmare. vt.ſ.§.vij.

¶ Quid de ꝑ̄ſbytero q̇ ſcit i ꝯfeſſiōe im 13
pedimētū i mr̄imonio ꝯtrhēdo. vl' dcan⁹
in ꝑmonēdo ꝛ ꝑ eū pñtādo.Rñ.ꝙ ſecre
te dʒ eos monere vt deſiſtāt quod ſi cō
trahūt bñdicat nuptias ſi petit ꝙ pñtet
ordinādū pñtet qñ al'r facet̃ nō pōt ſine
manifeſtatiōe ꝯfeſſiōis. facit ꝙ no. glo.
ꝛ doc.i.c.vnico.de ſcru.in or.fa. rō quia
etiā ſi diceret nō ſibi crederet̃ niſi qua-
ten⁹ poſſet ꝑbare.ꝛ ſic fruſtra faceret.

¶ Quid eſt qđ cadit ſub ſigillo cōfeſſio 14
nis.Rñ.qđ directe ſe extendit ad oia q̄
cadūt ſub ſacramentali confeſſione vt
ſunt pctā:idirecte vo cadūt oia illa ꝑ
q̄ dephēdi pōt pctm̄ vl' pctōꝛ vñ ſm ri.
vbi.ſ:q̇cq̇d ꝑ ſe vel ꝑ accñs directe vel
indirecte poſſet verecūdiā vel cōfuſio-
nē vel malā ſuſpitionē vel aliqđ aliud

nocumētū gn̄are penitēti ex pctō confeſſo.cadit ſub iſto ſigillo. Unde loc⁹ et tp̄s ꝛ ſilia ex q̄b⁹ pōt deueniri in noticiā pctī cōfeſſi.nō ſimpliciter ſed ſub relatiōe ad perſonam que ipſum eſt ꝯfeſſa cadit ſub iſto ſigillo.ꝛ durat ēt poſt mortē penitē:ls ſ͛m Sco.vbi. Uñ ē p̄ceptū negatiuū qḋ obligat etiā ad ſemp.

15 ¶ Utrū ille cui ꝯfeſſor reuelauit cōfeſſionem teneat celare qḋ ſibi reuelauit. Rñ.ſ͛m.Ri.vbi.ſ.ꝙ ſic imo p̄lato ſibi p̄cipiēti ꝙ reuelet nō tenet nec dꝫ obedire:qꝛ talis cōfeſſor q̄ ſibi reuelauit dedit de facto ſibi poteſtatem loquēdi nō de iure.ꝛ iō nullo mō lꝫ ei reuelare.

16 ¶ Quid de illo q̄ audiuit a ꝓpoſito aut a caſu cōfeſſionē quā quis facit cōfeſſori.Rñ. Ri.vbi.ſ. ꝙ tenet celare de iure nature ꝛ diuino.ꝛ ideo nullo modo poterit:ſine pctō mortali reuelare ſine conſenſu expreſſo penitētis Et addit Sco. vbi. ſ. qui doloſe ꝛ inſidioſe audiuit q̄ quis confitetur peccat mortaliter.

17 ¶ Utruꝫ pſona cū q̄ q̄s peccauit cadat ſub ſigillo ꝯfeſſiōis.Rñ.Ri. vbi.ſ. ꝙ ſic ſiue penitēs potuerit ſuū peccatū ꝯfiteri ſine exp̄ſſione illius pſone. ſiue non.

18 ¶ Utrū penitēs teneat celare p̄niaꝫ ſibi a ꝯfeſſore iniūctā.Rñ.ſ͛m ri.vbi.ſ.ꝙ ſi penitēs i manifeſtādo qḋ ſibi a ꝯfeſſore ē iiūctū facere p̄iudiciū fame ꝓprie abſqꜫ vlla vtilitate aut ꝯfeſſori.qꝛ ſi forte ſciret qḋ ſibi iīūxit icurreret odiū aliquoꝝ.ꝛ h̄mōi tūc tenet celare.Si vero nec fame ꝓprie reſultat p̄iudiciū nec ſacerdoti.tunc poteſt reuelare.ſi vult.

19 ¶ Que eſt pena reuelantis cōfeſſionē Rñ.qḋ vltra pctm̄ mortale dꝫ detrudi in arto monaſterio ꝛ deponi.vt in.c.omnis.de pe.ꝛ re.

20 ¶ Sed nūq̄d laicus reuelans cōfeſſionē ſibi factā ſit detrudēdus in arto monaſterio. Rñ. ſ͛m hoſt.in.d.c.ois quod non ſed alia penitentia puniendus.

21 ¶ Cui incūbit ꝓbatio qḋ talis reuelauit cōfeſſionē.Rñ. Pa.i.d.c.ois ꝙ ſi cōfeſſor.cōfiteat ſe dixiſſe tale pctm̄.ſꝫ negat ſe habuiſſe illḋ in cōfeſſiōe niſi probet ſi aliūde habuiſſe q̄ꝫ p confeſſionem p̄ſumet ꝯ eū.ſ. qḋ in cōfeſſione habuiſſe ar.vj.q.ij.placuit. nō tñ puniet pena ordinaria.d.c.ois ſed pena arbitraria qꝛ non aperte conuincitur.

¶ Utrū eadē ſit rō de ſigillo ꝯfeſſionis ꝛ ſigillo ſecreti.Rñ.ꝙ lꝫ ſigillū ſecreti ꝛ ſigilli ꝯfeſſiōis ſe h̄eant ſꝫ inferi⁹ ꝛ ſuperi⁹.qꝛ oē ſigillū ꝯfeſſ ōis ē ſigillū ſecreti ꝛ nō ꝯ̄t͛io.tñ nō ē eadē rō de vno ſicut de alio.Uex eſt ꝙ peccat mortalr frāgēs qḋlibet iſtoꝝ ſigilloꝝ vñ tꝫ Sc. vbi.ſ.ꝙ ſiue ille q̄ alicui aliq̄ dt exp̄mat qḋ ea dt ſibi ſub ſigillo ſecreti:ſiue non tenet celare dūmō intelligat qḋ ſub ſecreto ei dixit. ꝛ addit ri.vbi.ſ.q̄ i hoc cōcor.ꝙ ſi reuelat.crimē ꝓditiōis icurrit. Limita tñ ſꝫ.S.Bo.di.ea. veꝝ ꝙ nullo mō lꝫ reuelare ſigillū ſecreti i duob⁹caſib⁹. ¶ Prim⁹ qñ ꝟitas id exigit. puta qꝛ vergit piculū alioꝝ. ¶ Scḋs qñ dubio cogit ad reuelādū.Uñ ꝯ iſta duo et iuꝛm ꝛ ꝓmiſſio nō vꝫ. Uñ dicit pa.i.d.c. ois qḋ ſi talis aſſumit i teſtē tenet reuelare q̄uis ſub ſigillo ſecreti ſit ei dictū nō tñ tenet denūciare.qꝛ aliḋ ē teſtimoniū dicere aliḋ denunciare nā denūciare nō tenet quis qḋ ꝓbare non pōt. vj.q ij.placuit.ij.q.j.ſi peccauerit.ij.q. vij.pleruqꜫ.he.etiā de gaꝫ.ix.quot. dicit qḋ ſubdit⁹ qui recipit aliquid ab alio in ſecreto nō vergens in dānum cuiuſqꜫ nō tenet reuelare etiam prelato p̄cipienti vt reuelet.Et ſ͛m hoc limito. S. Bo. vt intelligat teneri ex obedientia qñ p̄lat⁹ vult ſcire qḋ pōt cedere in detrimētuꝫ religionis.aut alteri⁹.alḋs non ſigillū ꝟo ꝯfeſſiōis nullo mō lꝫ reuelare niſi ſ͛m ꝙ.ſ.dictum eſt.

¶ Utrū cōfeſſor dicēs aliquē ſibi cōfeſſum de pctis ſuis ſit reuelator cōfeſſionis.Rñ.ſꝫ.ri.vbi.ſ.ꝙ nō qꝛ nihil occultum manifeſtat:ſed ſolum manifeſtum ꝙ ſcit extra cōfeſſionē qꝛ ſi dixerim⁹ ꝙ pctm̄ nō habemus ipſi nos ſeducimus ꝛc.j.Jo.j.Si ꝟo diceret ꝙ ē ſibi ꝯfeſſus de magnis criminib⁹ ꝛ multis.bñ eſſet reuelator cōfeſſiōis. Quidā etiā dicunt qḋ dicere talia ꝟba.ſ.hoc pctm̄ audiui in confeſſione ꝙ eſt pctm̄ mortale. ꝛ fa

ris ad hoc videt facere tex.d.c.ois.ſed ego hoc nõ credo.Et eſt verſus ſm Sco vbi.ſ.niſi per tale deueniatur in notitiã pſone q̃ eũ commiſit. periculoſum eſt tamen talis dicere.

Cõfirmatio electoꝝ an ſit de neceſſitate petẽda.Rñ.ꝙ ſic de iure cõi ita qd̃ electus ad regimẽ cuiuſcunqꝫ eccleſie aut religionis ſi adminiſtrationi dignitatis ſe ingeſſerit ante confirmationem.ſiue tanq̃ prelatus vel procurator.aut iconomus aut alio nouo q̃ſito colore i ſpiritualibus aut tpalibus per ſe vel aliũ in totuz vel in parte ante confirmationẽ ipſo facto priuatur omni iure qd̃ p electionẽ in ipſa dignitate habebat.c. auaritie de elec.li.vj.Fallit hoc in caſu qñ abbatiſſa electa a maiori parte.nõ tamem a duabus partibus impugnatur ne cõfirmetur:q2 interi põt adminiſtrare.c.indẽnitatib9.§.ſi vo. de ele. lib.vj. Itẽ fallit qñ confirmatio a papa eſt petenda ⁊ electus eſt valde remot9 valet vltra italiã tũc bñ põt adminiſtrare in tpalibus ⁊ ſpũalibus ante confirmationẽ.Excepto qd̃ nullã alienationẽ facere põt,vt in.c.nihil de elec.Quod verũ credo qñ nõ eſt in mora petende confirmationis. alr̃s.habebit locũ pena. d.c. auaritie.Et qd̃ dt̃ tex.de vltramõtanis credo habeat locũ in citramontano qñ cura eẽt vltramõtes vt tenet Ho. ⁊ Io. an.in.d. c.nihil Guil.in.d.c. auaritie. Secus eſſet ſi haberet p priuilegiũ.vt nos fratres minores qui habemus ꝙ electus generalis noſter ſtatim poteſt adminiſtrare.

De confirmatione electi.⁊ quo iure fiat not.Bal.in.l.ſi qs ſepulchrũ de rele.ꝙ dz peti fieri iudicis officio ⁊ trãſfert dñium platorũ vt not.Bal.in ſua marg.in ver.cõfirmatio ver.ij.vbi etiã ꝙ nõ tribuit ius qñ requiritur diſpẽſatio que deficit.ita Dyn9 in.l.ij.⁊ in apoſtil.ff.de excu.tut.

1 ¶ Utrum prefata habeant locũ in epõ. Rñ.Ge.in.d.c.auaritie ſm Io.an.ꝙ ſic ex quo no.ꝙ ↄſtitutio penalis emanãs ad coadiunationẽ vel executionem iuris antiqui interpetratur late vt includat cõtẽta in iure antiquo alr̃s non haberet locum in epiſcopo q2 appellatione dignitatis non comprehẽditur epiſcopalis.vt dicit gl.in.c.ij.de pbẽ.li.vj. Sed hoc ſic:quia in iure antiquo includebatur eps.vt in.c.noſtri.⁊.c.qualiter de elec.

¶ Utrum habeat locum pfata pena in imperatore.Rñ.hu.⁊ Io.and.in.c.legimus.xciij.di.quod non ⁊ vt tenet glo. in cle.vnica de iureiur.in ver.reges romanos poteſt adminiſtrare et omnem iuriſditionẽ exercere imperij q̃uis pa. ibidem teneat contrarium.ſed placet mihi op.glo. 2

¶ Quando debet peti cõfirmatio.Rñ. ꝙ.ĩ.tres menſes poſt preſtitũ conſenſum aliter limito ceſſante impedimento ſi non petatur vel ab electoribus vel ab ipſo electo:vel ab alio p ipſo electo eſt nulla.c.q̃ ſit de elec.li.vj.In cathedralibus vero ⁊ regularibus eccleſijs quarum confirmatio a papa eſt petenda ſerua moderatione.ca.cupientes de elec.lib.vj. 3

¶ A quo dz peti confirmatio. Rñ.qd̃ ſi 4
electus eſt exemptus dz peti a papa vel ab eius legato de latere ſi eſt aliqs ſu p illa prouincia.vt in.c.ſi abbatem de ele.li.vj.Intellige qñ talis exẽptus ſubeſt immediate pape ſecus ſi mediate:vt ſunt prouinciales miniſtri ordinis minorum qui q̃uis ſint exẽpti.tñ habent ſup ſe gñalẽ totius ordinis a quo habẽt cõfirmari. Tñ Pa.in.c.j.de ſup.ne. pla.tenet quod abbates etiam exẽpti ſunt p epõs confirmandi ſi autem non ſunt exẽpti debẽt confirmari per ſuos platos immediatos ſuperiores.vt puta eps inferiores ſuos.Archieps epõs ſuffraganeos ſuos. ¶ Primas vl̃ patriarcha archiepõs nõ exẽptos hec colliguntur ex.c.cũ monaſteriũ.⁊ ex.c.nihil ⁊ ex.c.bone memorie.el.j.de ele.cuz ibi no.⁊.lxiiij.diſtin.illud.

¶ Qñõ dz fieri confirmatio a ſupiore vl̃ ab eo cui de iure cõi ſine ſpeciali pu 5

ta priuilegio vł conſuetudine pſcripta ſiue ex delegatiōe cōfirmatio pertinet. Rñ.ꝙ debet vocare noiatim ſi eſt aliquis coelectus ſimul cum eo vel appa ret aliqs oppoſitor.alś generalis in ec cleſia in qua debet talis preſſe vocatio debet fieri.vt ſi qui ſint qui ſe velint op ponere cōpareat aſſignato termino pemptorio etiam ſi nullus appareat dꝫ ipſe confirmator diligenter examinare ⁊ electionis ꝓceſſum ⁊ perſonaꝫ electi. maxime in ſcientia ⁊ honeſtate vite et etate:qꝛ ſi indignū confirmat vł illegitime mortalr peccat ⁊ eſt priuatꝰ ipo iure a poteſtate confirmādi pmū ſucceſſorē illiꝰ.⁊ cōfirmatio ipſo iure eſt nulla. qñ non vocatis q̄ ſunt vocādi ſi eſt aliquis coelectus vel alius q̄ velit opponere ꝯ electū vel electionem ⁊ nō diſcuſſo negotio fit.hec habent ex.c.nihil de elec.⁊.c.fi.de elec.li.vj.cū ibi no.

6 ¶Sꝫ nunqđ ſi electꝰ adminiſtrat poſt confirmationē nullā cadat in penā de q̄ ꝫ.in pꝛin.Rñ.gl.i.d.c.fi.qđ ſi errauit in fctō.puta credidit factā vocationē ⁊ diſcuſſionē.⁊ ſic non cadit.ſꝫ excuſat.ſꝫ ſi errauit in iure non excuſat a dicta pena de re.iu.ignorantia.li.vj.cū concor.

7 ¶Utrū pfata nullitas confirmationis hēat locū in poſtulatiōe.Rñ.gl.in.d.c. fi.ꝙ ſic i admiſſiōe poſtulationis q̄ fit a ſuperiore qui poſtulatū admittendo cō firmat.ſecus in poſtulatione q̄ eſt in eo ꝙ poſtulatur monachus electus a prelato ſuo.ſilr hꝫ locū i pñtatione.vt ille cui fit pñtatio ſeruet decretalē.d.ca.fi. nec ob.ſi dicas ꝙ conſtitutio videt penalis ⁊ ſic extendi non debet:qꝛ non eſt penalis cū non priuet iure queſito ſed querendo.vide ibi doct.

8 ¶Utrum ſit ſeruandū ꝙ dictū eſt.ꝭ.iij. precedenti in oibus beneficijs etiam ſimplicibus.Rñ.Se.in.d.c.fi.ꝙ ſic ſiue habeāt curā animarū.ſiue non:qꝛ cū i oī bñficio requirat examinatio ⁊ confirmatio electi ſeu pñtati ſeu poſtulati ſꝫ Jo.an.poſt ho.i.c.propoſuit.de conceſ. pre.ergo ſeruanda ſunt predicta.

¶Utrū in hoſpitali ſilr.Rñ.Lap.ſm ge.vbi.ꝫ.ꝙ ſic ſi dat bñficiū p viā pñtationis vel electionis.ſecus qñ non dat in bñficiū qꝛ tūc fit cōmiſſio.nō electio vel collatio.ſeu preſentatio vt in cle.qꝛ contingit.de reli.domi.

¶Utrum prelatus ſuperior poſſit confirmare ſine caplo.Rñ.Se.in.c.qm̄ de elec.li.vj.ꝙ Arch.hꝫ poſt opi.recitatas tenet ꝙ nō valet ꝯfirmatio ſi i abſentia capituli fiat.arg.eorū q̄ no.de of.dele. cām.ff.de admi.tu.l.titiū ⁊ meuiū l pu. ⁊.ff.de exerci.l.j.ꝭ.ꝙ ſi plures.⁊ hoc verū niſi cōſuetudo eccleſie haberet ꝯtrariū quia tūc valeret confirmatio de cōſue.c.non eſt.lxvj.

Cōfirmatiōis ſacramētū ad qđ valet.

Rñd.Melchiades papa i.c.ſpirituſſanctꝰ de cōſe.diſt.v.ꝙ valet ad augmētū grē ad cōfirmādū in pugna cōtra vicia ⁊ diabolū ⁊ arma ⁊ inſtruit ad agones huius mundi ⁊ prelia.

¶Utrum ſit neceſſariū ad ſalutem.Rñ. ꝙ nō abſolute:qꝛ baptizatus ſi ſtatim decedit ſoluatur vt pꝫ i.d.c.ſpūſſanctꝰ ꝗuis ſit cōfirmatꝰ tñ neceſſariū eſt ita ꝙ contēnens ipm ſuſcipere mortaliter peccaret.⁊ dānaretur.vt colligit ex.d. c.ſpirituſſanctus cum ibi no.Et ꝓpter ea credo ꝙ notabilis negligentia epōrum in non conferendo iſtud ſacramētum ſit eis.peccatū mortale.per ar.in d.c.ſpirituſſanctus.

¶Utrū ſoli epi hoc ſacramentum poſſint cōferre.Rñ.ꝙ ſic vt pꝫ in.c.de hiſ.⁊ duobus.c.ſe.de cōſe.di.v.tñ ſm Inno. in.c.ꝗto de ꝯſue.pa.poſſet dare inſam ſacerdotibus vt cōferrēt qꝛ ſm gl.in.c. manus de cōſe.di.v.ſequit Inn.vbi.ꝫ. ex demandatione pape quilibet clericꝰ poteſt conferre ordinem ⁊ ſacramentū quod habet.

¶Quibus debet conferri iſtud ſacramentū.Rñ.ꝙ omnibus.fidelibꝰ baptizatis tam ſanis ꝗ etiam morte periclitantibus.vt pꝫ in.c.vt ieiunij ⁊.c.ſe.de conſe.di.v.ꝗuis glo.ſentire videat qđ debeat dari ſolū habentibus perfectā etatē.ſ.xij.annorum non credo verum.

4 ¶ Utrum perfecte etatis volens ſuſci=
pere iſtud ſacramentum teneat cōfite=
ri prius. Rñ. ꝙ q̄uis teneat cōfiteri de
mortali ſi qđ cōmiſit añq̄ ſuſcipiat alr
peccaret mortal' tñ ꝯfiteri nō credo te=
neat de neceſſitate ar. d. c. vt ieiunij. in
verbo moneantur.
¶ Utrū de chriſmate tantum ⁊ illius
anni debeat fieri. Rñ. ꝙ ſic cū ſit mino=
ris neceſſitatis cōfirmatio q̄ȝ baptiſmꝰ
ar. c. qm̄ de ſen. ex. li. vj. ⁊ c. ſi q̄s de alio
de conſe. di. iiij.
6 ¶ Utrum omni tempore poſſit confer=
ri: Rñ. ꝙ ſic ar. c. oēs fideles ⁊ c. de his
⁊. c. vt ieiunij ⁊ c. ſe de cōſe. di. v. ſȝ eps
dȝ eſſe ieiunus vt in. c. vt epi de cōſe. di.
v. ſed non de precepto.
7 ¶ Utrum ieiunus tm̄ debeat ſuſcipere
Rñ. ꝙ ſic. niſi neceſſitas aliud ſuadeat
tamē credo ſit conſilium nō preceptū.
vt opȝ in. d. c. vt ieiunij. ⁊ ꝑpterea di=
cit Alex. ꝙ melius eſt confirmari poſt
prandium q̄ȝ epo poſtea diſcedente nō
poſſint confirmari.
8 ¶ Quid ſi q̄s oleo pro chriſmate ſit vn
ctus. Rñ. ſm Ho. ⁊ in. c. vnico de ſa. vn.
ꝙ debet iterum chriſmate liniri. ⁊ de=
bet illa oratio reiterari. ſigno te ⁊c. Alie
autem orationes que precedunt ⁊ ſe=
quunt non iterantur.
9 ¶ Que eſt forma huius ſacramēti: Rñ.
ꝙ in iure non inuenitur niſi ꝙ in fron
te chriſmate dȝ ſignari. Tamē in pō=
tificalibus cōiter habet. Ego te conſi=
gno ſigno crucis ⁊ cōfirmo te chriſma
ſalutis In nomine patris ⁊ filij. ⁊c. Et
hec eſt ſeruanda
10 ¶ Utrū ſit reiterabile iſtud ſacrm̄. Rñ.
ꝙ non. vt in. c. dictū eſt. ⁊ c. ſe. ea diſt. Et
pecaret mortaliter ſciēter iterās: ſecus
ſi ignoraret aut dubitaret qȝ nō dȝ ite=
ratū quod neſcitur factum.
11 ¶ Utrum nō ꝯfirmatus poſſit tenere
aliū ad cōfirmationē. Rñ. ꝙ nō i. c. ba=
ptiſmat. de conſe. di. iiij. Et ſi tenet nō
contrahit cōpaternitatem vt ibi patet
cōcor. Tho. et Pet.
12 ¶ Quot poſſunt tenere ad iſtud ſacra
mentū. Rñ. tantū vnus dȝ eſſe q̄ teneat
c. nō plures de conſe. di. iiij. Sicut ⁊ in
baptiſmo. vt ibidem.
¶ Utrū ille q̄ tenuit in cathecismo vel 13
baptiſmo poſſit tenere in hoc ſacro. rñ.
qđ cōſuetudo romana eſt qđ nō, ſed p
ſingulos ſinguli ſuſcipiant. Tamē fie=
ri pōt ſi neceſſitas cogit al's non vt i. c.
cathecismo de cōſe. di. iiij. Sȝ no. ꝙ ho
die ex conſuetudine eſt vt q̄ tenet in ca
thecismo teneat i baptiſmo ⁊ ideo ſine
peccato fit. Si tamē plures ſunt q̄ te=
nent omnes efficiuntur compatres ſu
ſcepti. vt in. c. fi. de co. ſpi. li. vj. Et ideo
vir nō debet tenere vxorem ⁊ econuer=
ſo. qȝ orietur impedimentum.

Cōfirmatio ſummi ponti ficieis ex cer
ta ſciētia facit validū quod erat nullū
reſpectu iuris poſitiui. ſm Jo. de lin. vt
refert Pa. in. c. cum ſup de cauſa poſ. ⁊
ꝓprie. facit firmum qđ alias ē infirmū.
Solenne quod non eſt ſolenne ſupplē
do defectus ſolennitatis omiſſe. ij. q. j.
in primis de trāſac. c. j. de cōceſ. pre. qȝ.
Si vero ſit in forma cōi nō ex certa ſcia
nihil iuris tribuit. ſed ſolū vetus con=
ſeruat. de cōfir. vti. vel inuti. c. delecta. ⁊
c. in glo. ⁊ de cōceſ. pre qȝ. diuerſitatē. ⁊
de priui. qȝ intentiōis nec p ipſam de
rogatur iuri cōi. de offi. or. lȝ. de fi. inſtr.
inter dilectos.
¶ Cōfirmatio ꝓpre nō eſt qñ ſucceſſor 1
cōfirmat cōſtōnē p̄deceſſoris: ſeu eiꝰ ge
ſta. vt dicit Pa. in. c. j. de loca. ⁊ eſt dictū
Ho. vñ potiꝰ eſt ratificatio vel innoua
tio. Sed cōfirmatio eſt qñ ſuperior con
firmat factum inferioris. Quod nō qȝ
facit ad multa.

Cōfraternitas an ſit li cita. rñ.
Petr. de peruſio tractatu de canonica
portione epi. ca. iiij. ꝙ ſi fiat ex cā licita.
facit glo. i. c. ſi q̄s clericorū. xj. q. j. q̄ di
cit ꝙ fraternitates bone admittant. q.
ij. di. ſi q̄s deſpicit. Sȝ q̄ fiūt ad malū
ꝓhibētur. C. d mono. l. vnica. d hoc do.
An. barbatius i. c. officij. de teſt. plene
tractat archi. etiā i. d. c. ſi quis deſpicit.
⁊ vide. ꝟ. collegium.

☞ De hac materia cõfraternitatis in quãtũ iſte allegauit Ro.in ſuis no.voluit eũ allegare ſin.cccxlvj.inci.nũc habeo cõſulere de quo per Colle.c.cũ et plãtare.ꝟ.quid de iſtis ꝯfratrib⁹ de priui.vbi tenet cũ archi.vbi.ſ.allegatur.

a ¶ Utrũ ſtatutũ confraternitatũ quo cauet̃ ne q̃s recipiat̃ niſi ſoluat tm̃ liceat. Rñ.pe.vbi.ſ.qḋ ſic ſi ſit ꝑpter honeſtã cãm.puta alẽdis pauperib⁹ ⁊ hmõi.d.c.ſi q̃s deſpicit.⁊ ar.xxvj.q.ij.non exemplo:q̃dã tñ dicũt nõ licere.qꝛ excludit pietatẽ.ſ.ne quis recipiatur niſi ſoluat ⁊ videt̃ magis equũ.Si tñ ſtatutũ diceret qḋ receptus ſoluat tm̃ oĩ mẽſe liceret.Ludo.de ro.in no.dicit ꝙ arc.q.ij.d.c.ſi quis deſpicit conſuluit ꝙ ſi ſit ſtatutũ ꝑ ꝟba affirmatiua ſic valet.Si per verba negatiua.ſ.nullus admittat̃ ſic nõ vz.allegat.c.ad aplicã de ſimo.Et addit idẽ.Ludo.qḋ ſi ꝓtãs inuenit ſocietatẽ in qua ſit ſtatut⁹ inhoneſtũ põt ſtatim eo ipſo ceſſare ſocietatẽ ſᷣz Bar.in.l.ſub ꝑtextu.ff.de extraoꝛ.cri.⁊ ſeq̃tur Bal.i.c.j.§.cõuẽticulas.de pa.te.in vſi.feu.

Cõiuratio ẽ qñ aliq̃ rebelli i autoꝛitate i vnũ ſe colligendo iuramenta interſe dederunt.ij.q.j.ſi qui clericoꝛũ.⁊ no.ꝙ coniuratio ⁊ conſpiratio pꝛo vno eodemq; crimine accipiuntur.ij.q.j.coniurationum vnde coniurare eſt ſimul vel vnũ iurare:conſpirare vero eſt ſimul vel in idẽ ſpirare ſᷣm glo.in.c.conſtitutionez.de ſen.ex.li.vj.

☞ De materia cõiurationis ſupple.j.in verſi.conſpiratio.⁊ illa an poſſit pꝛobari per ſocios criminis no.Bal.i.l.qm̃ vel quero igit̃.C.de teſt.vbi tenet ꝙ ſic qñ aliter nõ põt pꝛobari.

b ¶ Utrũ oĩs coniuratio ſit illicita.Rñ.ꝙ pꝛopꝛie cõſpiratio vt patet ex precedentibus eſt illicita.Dicit̃ tñ aliqñ largo mõ ꝯſpiratio ſeu cõiuratio qua aliq̃ cõiurant vel in idẽ aſpirãt qḋ de ſe eſt licitũ ⁊ bonũ ⁊ tũc lz talis cõſpiratio.vt no.gl.in.d.c.ſi quis clericoꝛũ alle.j.q.j.cõcuſſionis.xxij.q.j.c.j.no Inno.in.c.cũ.J.⁊.A.de ſen.⁊ re iud.⁊ pa.in.c.exhibita de iud.Qñ ergo q̃s ꝯiurat vt rebellet ꝑlato vel obediẽtie ⁊ hmõi ſic eſt ꝯſpiratoꝛ vt ꝑpz de ver.ſig.cõſtitutionẽ.li.vj.⁊ ſic cõſpiratio de ſe eſt moꝛtale pctm̃.In dubio ꝟo ſemp ꝑſumit̃ mala.ſᷣm Inno.i.c.j.de ſciſ.⁊ Uin.i.c.fi.de teſti.co.⁊ Jo.an.in.c.iij.de ver.ſig.

¶ Que eſt pena ꝯiurãtiũ vl̾ ꝯſpirãtiũ. Rñ.laici debẽt excõicari ſi ꝯ epz ſᷣm gl.in.c.fi.de teſti.co.⁊ ſᷣm.Ho.⁊ Jo.an.in vna libꝛa auri ꝯdẽnari ſinguli i.ꝯſtitutione Federici de pace.te.c.hac edictali.⁊ ſi q̃s tumultũ ꝯ aliquẽ fecerit vel ſeditioſas voces emiſerit capital̾ ẽ pena.l.denũtiam⁹.C.de his q̃ ad ec.ꝯfu.⁊ l.j.⁊.ij.C.de ſed.⁊.ff.de pe.l.aut facta.⁊ C.de epi.⁊ cle.l.ꝯuẽticulã vbi ꝓhibent̃ cet⁹ vl̾ turba cõgregari niſi inueniatur cõceſſum expꝛeſſe.ff.de col.illi.ꝑ totum clerici debent deponi.

Conſanguinitas vi. d j.matrimoniũ.iij.impedimento vj.

Cõſcientia cõuenit cũ lege naturali ratiõalis creature:⁊ cũ ſindereſi i hoc qḋ ẽ regulare:ſz differũt in mõ lex naturalis dictat ei bonũ faciẽdũ ⁊ malũ fugiẽdũ poſt hoc ſequit̃ iudiciũ i rõne.⁊ ſic foꝛmat̃ ꝯſcia vlteri⁹ facto iudicio ꝙ ſic dz eẽ ſequit̃ ſindereſis q̃ ẽ ſintilla cõſcie q̃ ſtimulat volũtatẽ ad bonũ faciẽdũ.⁊ ſic pz ꝙ cõſcia ꝓpꝛie eſt regula in rõne ſindereſis ꝟo in volũtate inſtigãdo eã ad bonũ ⁊ ſtimulãdo hec ex alex.in.iij.parte ſumme.

☞ Cõſciẽtia ⁊ cõſenſus i quo differũt no.Ange.in aut.de alie.⁊ emphi.§.emphiteoſis ꝟ.⁊ hoc no.ad.q.colla.ix.⁊ ẽ cõſciẽtia ſtatutũ mẽtis in ſuo eſſe.Bal.no.i.tra.ſciſma.col.iij.ꝟſi.⁊ rurſus etiã obligatio.vbi etiã dicit ꝙ nõ põt cogi.

¶ Utrum conſcientia liget ad faciẽdũ omne ꝙ dictat per modum ꝑceptionis vel pꝛohibitionis.Rñ.ſctũs bon.in.ij.ſen.di.xxxix.arg.j.q.iij.ꝙ aut cõſciẽtia dictat aliquid ꝙ eſt ſᷣm legem dei.⁊ ſic tenetur facere:aut dictat ꝙ eſt ꝑter le= a

gem dei.⁊ ſic tenet facere vel ꝯſcientiā deponere.vtpote ſi dictat neceſſariū ad ſalutē feſtucam de terra leuare ſi nō deponit ꝯſciētiā aut nō leuat:mortalr̄ peccat.aut cōſciētia dictat qḋ ē ꝯ legē dei ⁊ ſic nō ligat ad faciēdū:ſꝫ ligat ad deponendū:qꝛ erronea erroꝛe repugnāte legi diuine vn̄ ꝗdiu manet ponit hoiez extra ſtatum ſalutis.⁊ iō neceſſario tenet eā deponere:qꝛ ſiue faciat ꝙ ꝯſciētia dictat ſiue nō faciat ſemp mortalr̄ peccat faciēdo ꝙ dictat peccat mortalr̄ qꝛ facere ꝯ legē dei.nō faciēdo peccat mortalr̄ qꝛ faciēdo bonū facit in cōtēptū dei dū credit dictāte ſibi cōſciētia ⁊ hoc deo diſplicet.⁊ ſic itellige.xxviij.q.j.§.ex his. de ſy.per tuas el.ij.de reſti.ſpo.lr̄as de ꝑſcri.c.fi. qḋ fit cōtra cōſciaꝫ edificat ad gehennam.

¶Quid ſi ꝓlatꝰ ꝑcipiat aliq̄d qḋ cōſciētia ſubditi dictat ēē ꝯ legē dei rn̄.ſctūs Bo.vbi.ſ.ꝙ tenet deponere eā niſi clarū ſit illud foꝛe ꝯ legē dei.et ſi neſcit de illa iudicare dꝫ ſapiētioꝛes ꝯſulere.vl' ꝑ oꝛationē a deo declarationē poſtulare.vl' dic vt habet i.c.īq̄ſitiōi deſen.ex. ꝙ qn̄ ſcit ꝑ certo qḋ eſt ꝯ legē dei non obediat.qꝛ moꝛtalr̄ peccaret.ſꝫ potius tolleret ēē excōicatonē. Si nō ſcit ꝑ certo ſꝫ ex leui ⁊ temeraria credulitate.:tūc ad cōſiliū ſui ꝓlati deponat. Si ꝟo habeat credulitatē ꝓbabilē ⁊ diſcretam ꝗuis nō manifeſtā ⁊ euidētē.tūc ꝑpter obediētiā faciat qḋ ſibi ꝑcipit qꝛ tenetur i tali dubio ⁊ ꝑpter bonū obediētie excuſat:ſꝫ nullo modo ex ꝑpria volūtate faciat qꝛ nō lꝫ imo moꝛtalr̄ peccaret qꝛ q̄ amat piculū ꝑibit i illo.Et iſtud ē ꝙ dicit tex.i.c.nō ſolū.de regula.lib.vj. Decet inq̄t ⁊ expedit vt cōſciētie puritati nō deſiṫ iudiciū rōnis ne dū ſpūalis ꝓfectus q̄rit inde ſalutis diſpēdiū incurratur.vide et.j.religioſus.§.xxix.

¶Utrū cōfidens de cōſcia famā negligēs peccat moꝛtaliter.vide.j.fama.§.j.

Cōſecratio epoꝝ ⁊ archie. j. tres menſes poſt electio.⁊ ꝯfirmatio.differri nō niſi neceſſitas aliō ſuādeat.lxxv.di.qm̄ q̄dā

¶De hac materia ꝯſecratiōis papę ꝑ legiſtas tāgit Bal.tn̄ in.l.directis.i.fi. C.mā.eſt dicit ꝙ ꝯſecratio ſola nō facit papā niſi ꝑceſſerit ſolēnis electa. Nec valet cōſecratio ꝓlati quādo eiꝰ electio fuit inualida.no.idē Bal. in.c.j. in fine qui feu.da.poſ.in vſi feu.

¶A q̄ dꝫ cōſecrari archieps. Rn̄.ꝙ ab 1
oibꝰ ſuffaganeis ſuis q̄ tūc ad metropolitanā ecclā ſūt vocādi.de tē.oꝛ.ſi archieps ⁊ cū ꝯſenſu primatis.c.plꝫ.lxv. diſ.ita ꝙ ſine eo nō recipit executionē ꝯſecratꝰ vt no. Inn.i. c.ne epi.de tē.oꝛ.

¶Quis cōſecrabit epm̄. Rn̄.ſi ē exēptꝰ 2
cōſecrabit a papa vel de eiꝰ mādato.ſi ꝟo nō eſt.exēptꝰ ꝙ archieps cū duobꝰ ꝓuincialibꝰ epīs.aut tres cōpꝛouinciales epi ex iuſſu archiepi.ita tamē ꝙ oēs epi cōpꝛouinciales ſunt ꝑ eplam requirēdi vt cōſentiāt:vt i.d.c. nec epi.vbi dicit Inn.ꝙ ſi aliqs epoꝝ cōprouincialiū cōtēnat in ꝯſecratiōe archiepi vel epi ꝙ poterit agere vt priuet executiōe officij ſicut in electiōe agit vt caſſet.de elec.ꝙ ſicut.arg.de elec.cum in veteri.de arbi. cum olim.lxv.di.non dꝫ.⁊ etiā grauioꝛ penitentia ſibi poterit imponi.

¶Quo die debent conſecrari predicti. 3
Rn̄.ꝙ die dominico hoꝛa tertia ꝑ li. di. qui in aliquo.quaſi in fine. lxxv. di. qḋ die ⁊.c.oꝛdinatioꝛes.

¶Quō dꝫ fieri. vide in.d.c. oꝛdinatio- 4
nes.ſꝫ melius in coꝛ paſtorali. ⁊ quid ſit de ſubſtantia no.in .d.c. oꝛdinationes.lxv.di.in ſumma.

¶Patriarcha aūt ⁊ primas ac cardina 5
les credo ꝙ a papa ſunt conſecrādi vel de eius mādato ⁊ nō ab alio. ar.c.pudēda.⁊ qḋ ibi no.xxiij.q.j.Dicit etiā pa. in.c.meminimꝰ de accu.ꝙ quilibet pꝛelatus cōfirmatꝰ a papa nō pōt benedici ſeu cōſecrari ꝑ inferioꝛē:niſi de licentia pape.vt in.c.cū in diſtribuendis de tem.oꝛ.niſi cōſuetudo aliud habeat.papa.ꝟo conſecrari dꝫ ab epiſcopo. hoſtiēſis.xxiij.di.in nomine domini.

¶In quo loco ſunt prefati conſecrādi 6
Rn̄.qḋ archieps in ſua metropolitana eccleſia vt in.d.c.ſi archiepiſcopus alī

autem vbi placuerit ad quem pertinet conſecratio.lv.di.c.ſi.

Cõſecratio eccleſię a quo dȝ fieri Rñ. ꝙ ab epiſcopo ꝓprio nõ ab alieno. niſi de licentia ꝓprij.facit.c.tua fraternitas.de cõſe.ec.vel al. nõ epũs ergo non poteſt etiam de licentia epi nec etiam reconciliare.vt in.c.ea que.eo.ti. Dicit tñ Inn. ibidẽ ꝙ papa pluribꝰ epiſcopis conceſſit vt poſſin: ſimplices ſacerdotes recõciliare eccleſiã a qua tamen prius per epiſcopũ benedicta. Et ſic patet ꝙ ex conceſſiõe pape ſolum poſſunt recõciliare nõ conſecrare. Intellige de eccleſia cõſecrata.quia eccleſia non conſecrata bene poteſt reconciliari per ſacerdotem aqua exorcizata tãtum.vt in.d.c.ſi.de cõſe.ec.vel.al.quia aqua exorcizata poteſt fieri per ſimplicem ſacerdotẽ.Ex quo patet.ꝙ nõ oportet ꝙ fiat p epm.vel de licentia eius ſm glo.in.d.c.ſi.Et eſt communis opi.

1 ¶Quo tempore poteſt conſecrari. Rñ. ꝙ in omni tempore tam feſtiuo ꝙ̃ non.d.c.tua fraternitas.

2 ¶Quẽ dȝ cõſecrari.Rñ.ꝙ modꝰ habetur in eoꝝ paſtorali.ꝛ aliquid de cõſe.di.j.omnes baſilice.ꝛ ꝙ ibi no. Sȝ a paſtorali non eſt recedendum.

3 ¶Utrum aliquando ſit reconſecrãda. Rñ.pa.in.c.ꝓpoſuiſti.de cõſec.ec.vl al. ꝙ ſic in tribus caſibꝰ. ¶Primus qñ neſcit an fuerit conſecrata vt puta qꝛ non apparet aliqđ ſignũ p ꝙ appareat conſecrata nec ſcriptura nec teſtis ꝛ huiuſmodi.de ꝯſe.di.j.eccleſie vel altaris. qꝛ nõ dicitur literatũ qđ neſcitur factum. c.ſolẽnitates.el.j.de cõſe.di.j.c.veniẽs. de preſby.nõ bap.Secũdus ſi parietes ſunt combuſti ꝛ decruſtati. Ratio quia conſecratio.ꝛ limito fit in ipſis parietibus.Et ideo licet nõ corruant.ſi tñ comburãtur eſt reconſecranda gl.eſt de cõſe.di.j.eccleſijs.Secus ſi tectũ comburatur vel deſtruatur:qꝛ non eſt reconſecranda vt in.c.ligneis.de conſe ec. vel al.de nouo opȝ ipſam reficere etiam de eiſdem lapidibus.Et licet gl. ꝛ aliq̃ ibi velint ꝙ ſi nunc vna pars reficiatur. et poſtea alia ꝙ non ſit reconſecranda. tamen pan.vbi.ſ.tenet ꝙ debet reconſecrari.quia in ſpiritualibus conſideramus veritatem ꝛ non fictionem. vt no. Archi.in.c.j.de voto.li.vj. Ideo eſt verum ꝙ nõ eſt in veritate illa prima eccleſia.nec cõſecratio que fuit in illa prima eſt in iſta quia nõ eſt liquor qui cõmiſceatur.Et hanc opi.ſequitur Inno. in rubri.eo.ti.

¶In quibus caſibus eccleſia polluitur ꝛ indiget recõciliatione. Rñ.pa.in.d.c. ꝓpoſuiſti: ponit duos caſus. ¶Primꝰ quãdo in ea effundit ſanguis. Et not. ꝙ effuſio ſignificat abundantiã:p quo vide bonũ tex.cum glo.in.c.cum illorum. ſ.qđ ſi clauſtrales.de ſen.exc.ꝛ ideo ex modica leſiõe ꝙ̃uis modicũ de ſanguine effluat nõ idigeret recõciliatiõe. Aduerte ꝙ iſta effuſio ſanguinis oportet ꝙ ſit facta ex contẽtione.vel ex iniuria ſm Rod.qꝛ ſi furioſus vel ligno cadente effunderetur ſanguis nõ eſſet reconcilianda ꝛ hoc videt velle hug.de conſe.di.j.eccleſijs.ꝛ ho.in.c.ſi eccleſie.de ꝯſe.ec.vel al. ¶Secundus quãdo in ea aliquis occidit,licet ſanguis nõ effundatur puta quia ſuſpẽditur ꝛ huiuſmodi:ꝛ intellige de homicidio violẽto vel iniurioſo. ſm no.in.c.vnico.eo.ti.li.vj. Secꝰ in homicidio caſuali:vel cũ quis ſe defendendo aliũ occidit.vel ſi ſanctꝰ ibi occidatur,quia tunc non eſt reconcilianda. Sed glo.in.d.c.vnico tenet ꝙ in hoc vltimo caſu polluitur.ꝛ eſt recõcilanda: ſed non lauandus eſt locus vbi ſanguis effuſus eſt ꝛ communiter hoc tenetur.

¶Sed quid ſi quis in ea letaliter vulneretur.ꝛ extra eccleſiaȝ moriatur. Rñ. glo.d.c.vnico quod reconciliabit etiã ſi ſanguinẽ recollegiſſet in ſcutella.ſed non econtrario ſi vulneratur extra ꝛ cõfugit ad eccleſiã licet ibi moriat ꝛ ſanguis effundatur.nõ reconciliabitur. Similiter dic ſm hu.ſi exiſtẽs in tecto eccleſię ſagitetur nõ reconciliabitur quia extra eccleſiam videtur factum.

¶ Quid ſi q̃s ſane mentis ſeipm̃ vulneret vel occidat in eccl'ia irato animo. R̃n̄. Ge. i.d.c.vnico. q̄ reconſiliabit ſi eſt publicū. de ſen. ex.contingit.el.j.q2 homicida eſt. Sec⁹ ſi eſſet furioſ⁹ ⁊ nō ſane mētis.ar.cle.ſi furioſus.de homi. ¶ Tertius quādo excōmunicatus ſepelitur in eccleſia vel paganus.quia ſi erat conſecrata eſt reconſiliāda ⁊ corpora predictorum proijcienda ſi diſcerni poſſunt ab alijs.de cōſe.d.i.j.eccleſiā ⁊ de conſe.ec.vel al.cōſuluiſti ⁊ ibi ponit iſtum cū caſu ſe. Quartus quando fuit conſecrata per notorium excōmunicatum. Nā ea que conſiſtunt in exterioribus benedictiōibus ⁊ cōſecrationibus facta per notorium excommunicatū nō debent per fideles exercitari ante reconſiliationem. ¶ Quintus ſm gl.in.d.c.ꝓpoſuiſti quādo parietes ſucceſſiue reparant.ſed credo ſit reconſecranda. ¶ Sextus quando effunditur ſemē.de adul.c. ſignificaſti. Sz quādo eſt occultū nō polluit vt tenet glo.in.d.c.vnico.⁊ ex.d.c.ſignificaſti.in.ver. publice.⁊ ſit publicum vel ex confeſſione eorū qui fecerunt vel rei euidentia. et intelligunt quidam de omni effuſione ſeminis criminoſa. Secus de effuſione q̄ fit in ſomnis. ⁊ ea que fit in matrimonio cauſa procreāde prolis ⁊ huiuſmodi. Contrarium tamen tenetur cōmuniter.vt ptz in glo.d.c.vnici.⁊ q̄ ibi no.vt habeat locū i omni pollutiōe humana Et hoc magis cōſonat tex.i.c.eccleſijs de conſe.di.j.⁊ hoc tene.

¶ Quid ſi eccl'ia nō erat ꝯſecrata. R̃n̄. q̄ q̄uis eccleſia non ſit cōſecrata tamē polluitur ſeminis aut ſanguinis effuſione.vt ptz in.c.ſi.de con.ec.vel al.⁊ debet lauari aqua exorcizata tantū ꝑ ſacerdotem. vt ibidem.

¶ Utrū celebrās i eccl'ia polluta efficiatur irregularis. R̃n̄. Ge.in.d.c. vnico q̄ nō de ſen. ex.is q̄ li.vj. tamē in ea nō dz celebrari de priui.tuarū.in p̄n. Dicit tn̄ Lapus q̄ talis eſt ſuſpēſus ab ingreſſu eccleſie.de pui.epoꝝ li.vj.⁊ ſi cū tali ſuſpēſione in eccl'ia diuina celebraret vt prius ſuo agēs officio erit irregularis de ſen.ex.is cui li.vj.

9 ¶ Quō dz recōciliari eccl'ia polluta. R̃n̄. q̄ cū qua de qua in.c. cōſuluiſti.⁊ in.c. aqua de conſe.ec.vel al. Et ſimiliter cimiterium ſed meli⁹ habetur in paſtorali.⁊ ſic ſerua.

10 ¶ Utrū faciēs cōſecrare eccleſiā poſſit cōpelli ad ipſam dotādā. R̃n̄. Pau.in.c. cū ſicut de cōſec.ec.vel alt.q̄ ſic ⁊ dos debet eſſe tāta q̄ vn⁹ preſbyter cū miniſtro poſſit viuere habito reſpectu ad obuētiones ſpirituales. Et ſi eſſet collegiata habetur reſpectus ad numerū collegiatoꝝ. Fallit hoc in eccleſijs mēdicantium.

11 ¶ Utrū poſſit aliquid exigi ꝓ conſecratiōe eccleſie. R̃n̄. q̄ non. vide.ſ. Simonia.iij.§.xviij.

Cōſecratio.

altaris ē alias a ꝯſecratione eccl'ie.t.ſ.de ꝯſe.ec.vl altar. Jō vna ſine alia fieri pōt de q̄ vide.ſ.altare.

Cōſecratio

cimiterij quō dz fieri habet i paſtorali.

1 ¶ Quomodō polluit. R̃n̄. q̄ ſi cimiteriū eſt cōtiguū eccleſie tūc polluta eccleſia polluit cimiteriū ſed nō ecōuerſo.vt i.d.c.vnico de cōſe.ec.vel al.li.vj. Si ṽo nō ē cōtiguū eccl'ie vel ſi eſt cōtiguū ſz nō polluit ec.tūc polluit ꝑ ſanguinis vel ſeminis effuſionē.ſicut dicū ē de eccl'ia. Jtē quādo aliq̄s excōmunicat⁹ vel infidelis in eo ſepelit.vt i.d.c.cōſuluiſti ⁊ i d.c.eccleſiā.el.ij.aduerte tn̄ q̄ ſi eſſent plura cimiteria ꝯtigua tn̄ parietē habētia in medio ſe iungentē q̄ polluto vno nō polluitur aliud etiā ſi per portā mediam habeat acceſſus de vno ad aliud vt in.d.c.vnico.

2 ¶ Sed q̄d ſi pollutio vl ſanguinis effuſio fiat in porta i medio poſita. R̃n̄. Jo. an.vt refert Ge.i.d.c.vnico.q̄ illud cimiteriū eſt violatum cuius cauſa paries ⁊ porta fuerūt facta quaſi ſit illius acceſſio p.l.⁊ ſi nō ſunt.§.pe.⁊ vl.ff.d auro ⁊ ar.le.vbi dicitur ſpectam⁹ q̄ res cuius rei ornā de cauſa fuerit adhibita.non q̄

eã fuit adhibita.nõ q̃ ſit precioſioꝛ.,Et
iõ legato auro legata ſunt vaſa aurea
et legatis gẽmis. gẽmea vaſa ⁊,ꝭ hoc
ſiue gẽme ſint in aureis vaſis.auro ce=
dẽt.⁊ idẽ de argento.cũ.l.ſe.⁊ dicit Se.
ibidẽ ꝙ in dubio paries itermedi⁹ vi=
deť principaliter factus. vt faciat duo
cimiteria non acceſſorie.vt innuit text.
ibidem.
3 ¶Utrũ ſilr ſit dicendũ ſi polutio vľ effu
ſio ſanguinis fiat in porta eccleſie. Rñ.
Se.vbi.ſ.ꝙ Jo.de Jmo.dicit ꝙ ſic quã
do itra clauſurã hoſtij ꝟſus ecclĩã ẽ fa
cta.Sec⁹ ſi in ꝑte q̃ eſt extra clauſulam.
ar.no.per Bar.in.l.j.ff.de dona.
4 ¶A q̊ dꝫ recõſililiri:Rñ. ꝙ ab epõ ſi=
cut dictũ eſt de eccleſia cũ aqua benedi
cta.vt in.d.c.conſuluiſti.
5 ¶Utrũ debeat q̊s ſepeliri in cimiterio
poluto.Rñ.ꝙ non.vt in.d.c.vnico.
6 ¶Utrũ corpa excõicatoꝛũ hereticoꝛũ
aut paganoꝛũ ſint exhumãda quãdo
cõſecrare vult cimiteriũ:vľ reconſiliare
polutũ.Rñ.qꝺ ſic ſi diſcerni poſſunt de
conſe.di.j.eccleſiam.el.ij.
7 ¶Utrũ recõſiliata eccleſia recõſiliatũ
ſit cimiteriũ.Rñ.ſm ar.⁊ Jo.an.d.c.vni
co quod ſic ſi eſt contiguus alias ſec⁹.

Cõſecratio

veſtimẽtoꝛũ ⁊.
vaſoꝛũ ad diui
nũ cultũ neceſſarioꝛũ ad quez pertinet
vide.ſ.benedictio.§.j.⁊.ij.
8 ¶Utrũ poſſit alienari.Rñ.ꝙ in vſus ꝓ
phanos nullo modo debẽt cõuerti q̃ ſe
mel deo dicata ſunt:ſꝫ vetuſtate ꝯſum=
pta debẽt cõburi.⁊ cineres in eccleſia
reponi.c.q̃ ſemel.⁊ ꝙ ibi not.xix.q.iij.
⁊ in regula ſemel deo.de reg.iu:lib.vj.
Poſſunt tamen vaſa eccleſiaſtica ⁊ cali
ces cõfracti ſeu minuti vendi in caſib⁹
cõceſſis de q̃b⁹.ſ. Alienatio.§.ij.x.q.ij.
hoc ius.⁊ in gloſſ.prefate regule.Inte
gra non niſi alteri eccleſie vel loco reli=
gioſo.vt in.l.c.ligna.de conſe.diſtin.j.

Cõſecratio

ꝟginũ q̊ tpe dꝫ
fieri. Rñ. ꝙ in
die epiphanie ⁊ i natalib⁹ apoſtoloꝝ.⁊
ꝑ totã hebdomadã reſurrectiõis.⁊ om
ni die dominico vt no.xx.q.j.§.velamẽ
et.c.ſe.⁊ in caſu neceſſitatis puta picu=
li mortis oi die priuato.xx.q.j.deuotis
et in gl.ij.de cõſe.ec.vel al. Inno.in.c.j.
de tem.oꝛ.tꝫ ꝙ etiã in ſolẽnibus feſtiui
tatibus poſſunt conſecrari.
¶A quo debẽt ꝯſecrari.Rñ.ꝙ ab epõ
proprio vt in.d.c.deuotis.
¶Utrũ illa q̃ eſt corrupta ſit ꝯſecrãda.
Rñ.ꝙ nõ.xxvi.di.acuti⁹.⁊.d.c.deuotis.
⁊.c.iuuẽculas.ea.q. Et q̃uis fuerit vio
lẽter corrupta.tamẽ ꝯſecrãda nõ eſt qꝛ
lꝫ corona ei dupliceť q̃tũ ad meritum
non tamen habebit aureolã virginũ.vt
no.in ſumma.xxij.q.v.facit.c.ille famu
le.ea.q.Sꝫ theologi tenẽt ⁊ bene qꝺ ha
bebiť.⁊ nec ꝓpter hoc nõ ꝯſecrať.ſꝫ qꝛ
eccleſie nõ cõſtat an conſenſerit vel ne.
¶Quid fiet de ea q̃ occulte corrupta
fuit ⁊ niſi cõſecretur imminet ſcandalũ:
Rñ.ꝙ epõs ſimulabit eã cõſecrare faciẽ
do ea q̃ nõ ſunt de ſubſtantia cõſecratio
nis ⁊ omittendo ſuſtãtialia.qꝛ lꝫ ſicut pꝫ
in.c.j.de his que vi.me.ve.cauſa fi.et
facit.c.vtilem.xxij.q.ij.⁊ nomen virgi=
nitatis mutabit in nomen caſtitatis.

Cõſentire

videť ſꝫ Inn.i:c.
j.geneſi.ꝺ elec.qñ
q̊s iacet in actu honoꝛabili ſeu cõcupi=
ſcibili.ſed in actu vituperabili:⁊ preiu=
diciali ⁊ in quo eſſet verecundũ loqui ⁊
cõtradicere plerũqꝫ videť diſſentire.l.ſi.
iuſſa.§.inuitus ⁊ ibi gl.ff.de ꝓcu.⁊ eſt
gl.in.l.qui patitur.ff.mã.Et gl.in.c.ple
rũqꝫ.ij.q.vij.limitat Jo.de Jmo.i.c.ve=
ſtra de loca.⁊ gl.in.c.diacon⁹.xxvij.diſ.
in.d.l.qui patitur quãdo actus qui fit
in preiudiciũ valet etiã illo cõtradicẽte
ſecus ſi non valet niſi preſens cõſentiat
qꝛ tũc tacens habeť pro cõſenſiẽte.Exẽ
plũ primi vendo rẽ alienã domino pre=
ſente ⁊ tacente.⁊ ſic nõ valet.qꝛ etiã eo
abſente vel ꝯdicente potuit vẽdi in pre
iudiciũ vendẽtis.vt no.in.l.rẽ alienam
ff.de ꝯhen.emp.ſicut ⁊ legare poſſunt
rẽ alienã in ꝑiudiciũ ſui heredis vt no.
in.c.filius de teſta.Exemplũ ſcđi impi=
gnoꝛat q̊s rẽ alinam preſente domino
et ſic valet vt.no.in.l. gaius.ff.de pi.ac.
Et de hac diſtinctiõe habes tex.ſingas

larē in.l.ſepe.§.currāt his.ff.de re.iud. facit.l.ff ſeruus cōis.ſi.de.do.inter vi.⁊ vxo.vbi frater donās rē cōmunē ſibi et fratri pn̄te fratre ⁊ nō cōtradicēte valet conceſſio.facit.c.cōtinebat de his q̄ ſi.a p̄.vbi ſi p̄lat⁹ cōtulit bn̄ficium pn̄te.c ⁊ non ꝯdicēte tꝫ collatio.facit qđ no.bal. in.l.ſi tutor.C.in q̄.cau.in iure.re nō eſt ne.vbi dicit ꝙ ſi q̄s ſcit aliquem ſe gerere ꝓ eius ꝓcuratore tūc ſi cōtradicēdo poteſt illū impedire.ſi tacet conſentit. Sec⁹ ſi non pōt impedire.Similē deciſionē ponūt dn̄i de rota in habentibus cauſaꝫ cōmunē ſi vnus illoꝝ conſtituit procuratorē vt conſentire videantur ſi poſſunt ipedire ⁊ qn̄ no.bald.in.l.ij.§. ſi vir.ff.ſo.ma.vbi dicit ꝙ qđ conſenſus requitur ad habilitandā pſonam non cōntradictio habet pro conſenſu.vt in l.quo ei.§.j.ff.rē ra.ha.vbi dicit glo.nō contradicere ratihabitione parem.Ex quo arguit bal.ꝙ ſatiſfactū eſt ſtatuto florētinorum requirenti conſenſum.cōſanguineoꝝ in contractibus ſi conſanguinei ſciūt nec contradicunt pro quo facit illud ſingulare dictum. bal. in.l. potuit in vl.q.C.de iure.delī. vbi vult ꝙ ſi pupillus maior infante vna cum tutore ingreſſus eſt poſſeſſionē ꝙ per hoc hereditas eſt legitime comprehenſa.Nec ob.ꝙ autoritas debeat p̄ſtari verbis expreſſis:vt facit.l.j.ad fi.ff.de auc.tu.q꞉ hoc ē verū circa act⁹ expreſſos.ſed in tacitis tacite loquimur reb⁹ iſtis ⁊ factis.iuxta illđ:⁊ factis loq̄mur argumētū in.l.de quibus.ff.de legi.⁊.l. itē q꞉.ff.de pac.facit qđ idē bal.i.l.mādatū.C.mā.i.ij.col.dicit qđ ſocietas cōtracta cū parte intelligit cū filio renona ſi interueniat patiētia tutoris.Item aliud dictū.in.l.poſt mortē.ff.de adop. vbi idem bal.dicit ꝙ ſi filius vixit ſeorſuꝫ a p̄re negociando.vt emancipatus per.x.annos p̄re ſciente ⁊ patiente preſumitur emancipatus.

☞ De cōſenſu ⁊ quid dicat Bal.in.l. ſi.co.j.℣.q̄ro nūquid ſit ꝯſ̄ia,C.ad velī. dicit ꝙ eſt ſimul ſenſus.Idē in.l.pacta nouiſſima.C. de pac. vbi ponit qualiter accipiat verbū cōcedo ⁊ facit cōſenſas ꝓditus ſuuꝫ.bar.no.in.l.ſi pater.in x.op.C.de inſti.⁊ ſubſti.⁊ an ſufficiat ꝓ autoritate bal.no.ꝙ nō.i.l.quecūq꜄ ad ſi.verſi.dicit arch.C.de.bo.que libr.

¶ Sed nūquid in actu negatiuo req̄ratur ꝓteſtatio ne videatur ꝯſentire.Rn̄. quod in actu negatiuo abſtinens ⁊ tacēs non hr̄ pro cōſentiente.facit ꝙ no. ho.⁊ Inn.in.c.oliꝫ.inter de re.ſpo.⁊ qđ no.in cle.j.de procu.iuncta gl.ſi.ff.de ꝓcu.Similiter no.qđ qn̄ duo ꝓponūtur vni ⁊ ſolū negat vnū vr̄ alteꝝ affirmare vt i.c.nōne bn̄dicim⁹ de p̄ſump.facit c.j.đ poſt.p̄la.Sꝫ bn̄ attende iſtam.q. qūo tacēs vr̄ ꝯſentire q꞉ vr̄ eſſe q̄ ſi brocardica qō q꞉ mlt̄as patit limitatiōes.

¶ Utꝝ exiſtētes i ꝯſilio ⁊ tacētes qn̄ aliqđ multū tractat ſint culpabiles.Rn̄. q꜄ exiſtēs in conſilio inuoluit peccato ⁊ tenetur ad reſtitutionē de dāno.⁊ ſilr̄ de q̄buſcūq꜄ aliijs qn̄ malo obuiare poſſunt ⁊ nō faciūt.Rō q꞉ q̄ tenetur loq̄ et tacꝫ cōſentit i ei⁹ preiudiciū.l.de etate §.q̄ tacuit.ff.de iterro.act.⁊.c.ſi poſt p̄ſtinū.de cōſe.li.vj.Quilibꝫ aūt de vniuerſitate tenetur votū ſuū exprimere i cōcernētib⁹ facta cōitatis ex debito officij.ar.in.c.j.de his q̄ ſi.a ma.par.c.et iō ibi dicit.Inno.ꝙ niſi cōtradicat ſi aliq̄ ibi male agerēt hr̄ ꝓ cōſentiēte quo ad pctm̄ ⁊quo ad penā.Qđ quidē vlt̄ quo ad culpam habeo ꝓ idubitato de q̄ cū q꜄ qui poteſt obuiare peccato ne committat nō facit.xxij.q.v.hoc vr̄.Sed de pena nō credo niſi in prelato vel cui ex officio cōpetit vt iſtis qui habēt vocem in caplo arg.eorum q̄ no.in.c.negligere.ij. q.vij.vel niſi doloſe taceat ⁊ non prohibeat ar.eorū q̄ no.in.c.q꜄ te.de ſē. excom.⁊ ſm̄ hāc diſtin.limita Bart.in.l. vtrū.ff.de peri.vbi vult ꝙ ſolū teneatur obuiare qui eſt ſubiectus illi qui debet offendi ſicut ſeru⁹ fili⁹ ⁊ gl.i l.clpa caret.ff. de re.iu.⁊ tex.inſti.đ pu.iu.§.alia qui vult ꝙ cōſci⁹ q꜄uis extrane⁹ ſit puniatur intellige qn̄ hꝫ ex offō vl' quādo doloſe non ꝓhibet vel in crimine leſe maieſtatis.l. quiſquis, C. ad.l.iul. ma

5 ieſtatis.l. quiſquis.C. ad. l.iul. maieſt.
¶Quādo debet pꝛeſtari cōſenſus.Rñ.
vt colligitur ex bar.i.l.ſi q̇s mihi bona
.§.iuſſu3.ff.de acq̇. he.⁊ pa.in.c.cū nos:
de his q̇ fi.a p̄.⁊ ab alijs doc.ibidem ꝙ
quādoq3 in actu requirit̄ iuſſus alicuiꝰ
⁊ tūc debet pꝛecedere vt.in.d.§.iuſſum
quādoq3 req̄ritur autoꝛitas.i.cōſenſus
autoꝛizabilis.⁊ d3 interuenire in ipſo
actu ſ3 ꝙ verbū ſonat vel modicū ante
ſeu immediate poſt vt.in.d.§.iuſſum et
in.l.obligari.§.tutoꝛ.ff de aut.tu.⁊ inſti.
eo.§.tutoꝛ. qn̄q3 req̄ritur legitima ⁊ d3
pꝛecedere. c.l3.de regula.qn̄q3 conſiliū
⁊ debet req̄ri ante ⁊ expectari reſpōſum
c.cū in veteri de elec.qn̄q3 requiritur cō
ſenſus ⁊ tūc ſi de ſolennitate actus req̄
ritur vt interueniat certo tpe nō poteſt
interuenire poſt.c. auditis iuncto. c.qꝛ
ꝓpter de ele. aut nō requiritur certo tē
poꝛe:ſed ſimpliciter ad validitatē actus
⁊ tunc ſi actꝰ tenuit poteſt conſentire ꝑ
vnde canonicꝰ contēptus in electiōe po
teſt cōſentire quādocūq3 vult.e.quod
ſicut de elec.Si vero actꝰ non tenuit et
tunc pōt etiam interuenire poſt factum
ſed validat actū non vt ex tunc.ſed vt
ex nunc.facit ꝙ no.gl.in r̄la ratum ⁊ in
r̄la ratihabitio ⁊ i regula nō firmatur.
de reg.iur.li.vj.quod limito verum in
alijs ſed non in ſacramentis.
4 ¶Quid requiritur vt ratihabitio cōfir
met actum p̄cedentē. Rñ. bal.in.l.fi.C.
ad mace.⁊ in.l.obſeruare.§.fi.ff.de offic.
ꝓcon. multa dicit.¶Sed tu dic clarius
ꝙ pꝛio opoꝛtet ſit fctm̄ nōie meo vt i.d.
regula ratū.Intellige ſm gl.in.c.cū q̇s
de ſen.ex.li.vj.factū nomine meo quan
do mea contēplatiōe fecit. ¶Secundo
ꝙ habeā ratū tanq3 geſtum nōie meo
nā poſſum habere ratū factum ſ3 qua
litatē facti non.ſ.ꝙ ſit factum nomine
meo.l.cū interdicte venditiōis.C.ar.tu.
⁊ no.i.l. pomponius.ff.de neg.ge.⁊ iſta
eſt opi.Ja.d̄ are approbata in.l.j.§..de
feciſſe.ff.de vi ⁊.vi.ar.⁊ per gl.ſm bart.
ibidem in.§.ſed ⁊ ſi cū quis l3 ſ3 bal.ſit
gl.contraria ibidē in.§.quotiēs.hoc tñ
aduerte ꝙ non ſolū ratihabitio expꝛ̄ſſa
ſufficit ſ3 etiā tacita i maleficijs vt puta
qꝛ non reuocat poſtq3 ſcit ꝙ eſt factum
nōie eiꝰ aut nō ꝯtradicit vt.li.nō cōt.c.j.
i.fi.de offi.dele.c.cū olim el.j.C.de inceſ.
nup.l.cū ancillis.j.C.de ſer.l.j.⁊ no.gl.
in.c.cū impoſitionibꝰ de iureiu.li.vj.qꝛ
tunc eſt ratihabitio p̄ſumpta.ij.q.j.no.
tñ ſecus eſſet i nō maleficijs. ¶Tertio
ꝙ actꝰ nō requirat p̄ntiā qꝛ que p̄ntiā
requirūt ratihabitio nō pōt cōfirmare.
Inſt.de auc.tu.§.tutoꝛ.¶Quarto req̄
ritur ſ3 pau.l.c.j.de cōuer.in fi.ꝙ extre
ma ſint habilia ad illū actū perpetran
dū.ſ.tp̄s in quo actus geſtus eſt ⁊ rati
habitionis tp̄s qꝛ ſi vnū iſtoꝛum deficit
non procedit ratihabitio qꝛ cū ratihabi
tio ſit fictio iuris nō pōt ꝓcedere ſuper
impoſſibili de quo plene per Bar.i.l.ſi
quis ꝓ empoꝛe.ff.de vſuca.Exemplum
quidā nōie īfantis īterficit maioꝛ factꝰ
tātū habet certe talis ratihabitio nō re
tro trahit qꝛ impoſſibile erat tunc tpis
talē mandare.Exēplū de alio extremo.
Ab aliquo habebā terminū ad aliquid
agēdū amicus meꝰ nōie meo fecit ego
poſt terminū ratū habui non retrotra
hitur qꝛ ſicut poſt terminū nō potuiſſē
vere facere ſic nec ficte.Rō quia vbi cer
tum tp̄s eſt de ſubſtātia ibi op3 obſerua
ri tp̄s al's actus eſt nullꝰ ipſo iure.ff.de
excu.tu.l.ſcire op3.§.ꝯñs qꝛ recedere a
tpe ē recedere a foꝛma.ff.de ver.ob.l.q̄
rōe.§. augeriꝰ vide bonā gl.i.l.fi.i gl.
ff.de ne.ge.i.fi.⁊ ꝓ hoc facit text.i.l.bo
noꝝ.ff. rē ra.ha.video bonā glo.in.ca.
q3 ſit de elec.li.vj.facit qd̄ no.Car.i cle.
quod circa de elec.vbi dicit ꝙ fictio nō
poteſt id quod ſm naturā eſt impoſſibi
le exemplum inſtit.de adop.§.minoꝛe3
vbi q̇s nō poteſt adoptare eum quem
non antecedit ꝑ tot annos ꝙ eū gene
rare poſſet. Similiter non poſſet fingi
ꝙ quis viueret hodie qui ccc.annis pre
teritis moꝛtuus eſt.inſti.de excu.tu.§.
ſed ſi in bello.
¶Quinto requiritur ſ3 Inno.in.c.pru
dētia de offic.deleg.ꝙ illud quod quis
facit valeat vt ſit aliquid qꝛ qd̄ nihil eſt
nō pōt ratū haberi vñ excōicās nomi

ne alterius

ne alterius non vz licet ille ratum ha-
beat niſi ipſe qui pōt excōicet. Simili-
ter ſi q̄s iuriſdictionem faciat noīe iudi
cis nō pōt ratū haberi: qꝛ q̄ facta ſūt ꝛ
ſolēn tatē requirūt nō pōt rata haberi.
et iō cū ſnia a nō ſuo iudice lata ſit nul
la. de iudi. ac ſi clerici. ꝛ cū alie ſolēnita-
tes requirant q̄s ipſemet q̄ ratū habere
vult ſi omitteret nō teneret qđ facit. er-
go nec ratū habere pōt ſi ab aliq̄ omit-
tantur facit. d. i. obſeruare in fine.

¶ Sexto req̄rit ꝙ poſſit mandatū per
aliū fieri: qꝛ ſi per aliū nō pōt fieri rati
habitio nō retrotrahit vt puta facit q̄s
adulteriū vel fornicationē nomine meo
non pñt ratū habere vt dicit gloſ. in. l.
j. §. quotiens. ff. de vi ꝛ vi ar. ꝛ. Cy. l. non
duas. C. de accuſ. ꝛ i. c. ſciāt cūcti de elec.
li. vj. limita iſtud verū in alijs q̄ nō ſunt
delicta ſed quod ad delicta. licet nō pro
prie comittat ſꝫ interꝑtatiue. iō eadem
pena punieť tāq̄ eiuſdē delicti ꝑticeps
ꝛ mandator vt no. Bal. in. l. vnica. §. ne
autem. C. de cadu. tol.

¶ Septimo ꝙ lex non req̄rat niſi deli-
ctum ſimpliciter qꝛ ſi lex requireret ma
leficiū ꝛ per prius machinationem ſeu
tractatū nō ſufficeret ſola ratihabitio.
facit gl. ꝛ Jo. an. in. c. j. de cōuer. cōiu. ex
quo pꝫ ꝙ lꝫ mulier habeat ratū homi-
cidiū viri poſt mortē tamē: qꝛ requirit
machnatio per prius. Ideo non impe-
diet matrimoniū ſequens. cū illo q̄ occi
dit ſm. He. i. c. cū q̄s de ſen. excō. lib. vj.

¶ Utrū actus qui dꝫ expediri ꝑ conſen
ſum in cōmuni preſtitū valeat ſi ſinguli
cōſentiāt vt ſinguli nō collegialr. Rñ.
Pa. in. c. cū in ec. de cā. poſ. ꝛ ꝓpri. quod
non vt in. c. ge. de elec. ꝛ. l. ij. C. de decu.
nec eſt ſpeciale in electione q̄uis gloſſ.
dicat cōtrariū. in. c. j. de re. ec. nō ali. lib.
vj. Sed tu tene qđ nō vꝫ. Et hoc ſentit
poſtmodū Jo. an. ibidē in nouella ꝛ fir
mat Jo. cal. in. c. cū oēs de cōſti. ꝛ bar. i.
l. omnes populi. ff. de iu. ꝛ iu.

Conſeruator q̄s poteſt
eſſe. rñ. ꝙ
ſi dať a papa pꝫ qđ ſit ep̄s vel ſuperior
prelatus. vel abbas. vel habens digni-
tatem vel perſonatū in cathedralibus
aut collegiatis eccleſijs. Item quod nō
ſit de iuriſdtione vel dñio ſeu diſtrictu
ec. vel tꝑali. illius cui datur pro conſer-
uatore: exceptis illis q̄ regibus ꝛ regis
dantur. Item ꝙ nō ſit cōſeruator cōſer
uatoris ſui. hūtur hec in. c. hac cōſtitu-
tione de offi. dele li. vj. ꝛ extra ciuitates
vel dioceſes i quibus fuerint deputati
vel alibi q̄ in ciuitatibus: ſeu locis inſi-
gnibus vbi copia poſſit haberi peritoꝝ
ꝓcedere nō pñt nec aliquos vltra vnā
dietam a fine dioceſis eorūdeꝫ trahere
poſſunt vt in. d. c. hac cōſtitutione.

☞ De cōſeruatore ꝛ quis poſſit eſſe ꝛ
cui⁹ ꝛ de officio ei⁹ no. ſpe. i t t. de lega.
§. ſi. ꝟſi. itē ꝙ nō eſtis. ꝛ bal. in addi. ad
eū. eodē. ti. ꝟſi. fin. ꝛ eoꝝ officiū cōſiſtit
quaſi in mero iperio vt ibi no. bal. ꝛ Jo
no. in. c. ſtatuim⁹. in ſi. in. gl. in ꝟ. ad alia
ver. iuriſditio authorum.

¶ De q̄b⁹ poſſint ſe intromittere. Rñ. 1
ꝙ ſolū de manifeſtis iiurijs ꝛ violētijs.
ſi de alijs ſe itromiſerint vel ad ea q̄ iu
diciaiē indaginē req̄rūt ſuā poteſtatem
extenderint ſunt ſuſpenſi ꝑ vnū annū
ab officio: ꝛ pars hoc fieri ꝓcurauerit
excōicationis ſniam incurrit ipſo facto
a q̄ nō poterit abſolui niſi primo ſatiſ-
faciat integraliter de expenſis vt. i. d.
c. hac conſtitutione.

¶ Que expēſe debent reſtitui. Rñ. He. 2
ibidem qđ ſolū legitime ꝛ propter hāc
cauſam facte. ij. q. j. c. in. primis.

¶ Quid ſi re⁹ negat notorium ꝛ actor 3
vult ꝓbare. rñ. ꝙ ꝯſeruator cognoſcere
poterit qꝛ q̄lꝫ iudex cognoſcere pōt an
ſua ſit iuriſd. l. ſi q̄s ex aliena. ff. de iudi.

¶ Quātū durat eoꝝ off. Rñ. qđ vſq̄ ad 4
obitū ꝯcedētis. ꝛ. tūc expirat q̄ ad nego
cia non cepta. vt i. d. c. hac cōſtitutione

¶ Circa munera expēſas aſſeſſorum et 5
notarioꝝ teneť obſuare qđ dlegatꝫ ſta
tutū ē d q̄ vid. j. iudex. §. j. cū ſequētib⁹.

¶ Quid de attētatis ꝑ ꝯſuatores ꝯ̄ ꝑ- 6
miſſa. Rñ. ꝙ irrita ſunt ipo iure. d. c. hac
cōſtitutiōe. ꝛ hec ꝟa ſunt niſi i eoꝝ lrīs
alia ꝑtās eis daretur vt ſit cōiter. Et ſic
patꝫ ꝙ hodie parū valet hec ꝓuiſio.

b

7 Sʒ q̄d ſi ali⁹ q̄ ille cui⁹ ē cōſeruatoꝛ
ꝓcuraret vt ſe itromitteret de alijs nū
q̄d eēt excōicat⁹. Rñ. Ge.j.d.c.hac cōſti
tutiōe qđ nō niſi ꝑticiparet cū ꝑte poſt
q̄ excōmunicationē incurritqꝫ tūc liga
retur eadē excōicatione participādo in
crimine crimino ſo.alias non.

8 Quis pōt abſoluere iſtū. Rñ. Ar. Jo.
mo. ⁊ Jo.an.i.d.c hac ꝯſtōe qđ oꝛdina=
rius ex q̄ cōditoꝛ can̄. nō ſibi reſuauit.

9 Utrū poſſit vices ſuas alteri ꝯmitte
re. Rñ. ꝙ nō: niſi citationes ⁊ ſniarum
denūciatiōes: niſi aliud ſpecial'r i coꝝ
lr̄is cōtineat.d.c.hac conſtitutione.

Conſiliū eſt volūtatis p̄ce=
ptū neceſſitas.xiiij
.q.j.qđ p̄cipit.tn̄ q̄ ꝯſilio dn̄i nō vtit mi
nus bōi adipiſcit.c qſq̄s.ea.q. Et meri
to arguit. ꝙ ꝯſilia ſapiētū ⁊ recta ſuadē
tiū nō vult recipe: lxxxiiij.d.c.j. Et i du
bijs dʒ hō reqrere conſiliū. xvj.q.ij.vi=
ſis.⁊ d. xx.c.vlt.xj.q.iij. excellētiſſimus.
☞ De conſilio ⁊ an ⁊ qn̄ obligeret no.
plene in.l.nullus ex cōſilio. ff. de re.iu.
⁊ an cōſiliū a pluribꝰ preſtitū circa idē
ꝑſtitū a pluribꝰ dicatur vnuʒ vel plura
Bald.i.l.ſi.famil. ff.de iuriſd. om.iud.
no.ſit vnum ⁊ non plura.

1 Utrū quis teneat ex cōſilio dato. Rñ.
ꝙ aut dat quis conſilium delinquenti
aut contrahenti ſi delinquenti quo ad
peccatū indiſtincte inuoluit: ſʒ quo ad
penā ſeu ad reſtitutionē faciēdā diſtin
guo aut tal'erat factur⁹ ēt ſine cōſilio ⁊
tūc ſi dedit.cōſiliū ope tenet inſti.đ ob.
q̄ ex delic. na.§.at vbi ope.ff.de. fur.l.ſi
q̄s vxoꝛi.§.j.ſi etiā cōſiliū nō adhibuit
pꝛincipaliter: ſʒ ſecundario.ff. de fur.ſ.
ſ.ꝓ pignoꝛe.§.pe iſti.de ſur.§.ope.vt pu=
ta acomodauit ſcalā ad aſcendendum
⁊ huiuſmodi. ſi vō dedit conſilium ſi=
ne ope alios facturo non tenetur.di.§.
at vbi ope.nec ob.l.j.§.ſiquis ff.de ſer.
coꝛ.quia eſt caſus ſpecialis in q̄ non dʒ
augeri malitia ſerui laudādo vl' pōt di
ci ꝙ ibi nō ſolū cōſulit. ſʒ etiā laudādo
citauit ꝙ magis eſt ꝓ hoc facit qđ not.
i.l.ſepe.§.fi.ff.de vō.ſi.⁊ i.l.ij.§.fi. ff.mā.
ſi vō n̄ erat factur⁹ tenet.l.ſi remunerā
di grā.§.plane.ff.mā.ſm.nō ei cui dedit
cōſiliū ſʒ gl.in r'la null⁹ ex cōſilio de re.
iur.li. vj.ſed ei cōtra queʒ ⁊ eius male=
ficij noīe puta ſi fecit homicidiū homi=
cida.ē.l.d.ſi q̄s viduā.⁊ hmōi. Sʒ tu dic
in cōſcia teneri etiā ei quē male cōſulē=
do coꝛrupit q̄tū pōt exhoꝛtādo ad bo
nū ar.vj.q.j.đteriores. Si vō dat ꝯſiliū
ꝯhēti ⁊ tūc ſi eſt fraudulētū tenet indi
ſticte.ff.de dolo.l.ꝙ ſi.cū.ſcire vbi ille q̄
cōſuluit doloſe ⁊ ſui lucri cāmutuare de
bitoꝛi nō idoneo tenet actiōe de dolo ei
cui ꝯſiliū đdit ad idē.ff.ꝓ ſoc.l.ij. Si vō
nō ē fraudulētū nō tenet.vt i.d.c.r'la nul
l⁹ ex ꝯſilio ff.đ dolo.l.elegāter i ſi.⁊ hoc
veꝝ ſi ē ſimplex ꝯſiliū qꝛ ſi eēt mādatū
q̄uis nō ſit fraudulētū ſi ē đſignata cer
ta ꝑſona.puta mādat q̄s tibi vt titio pe
cuniā tradas ⁊ ſic tenet indiſticte ēt ſi al's
erat factur⁹.ff.mā.l.ij.§. tua ⁊ aliena et
ff.de.ne.ge.l.iij.§.fi.ſi vō nō eſt deſigna
ta certa perſona ⁊ tūc ſi al's nō erat fa=
ctur⁹ tenetur vt in.d.§.fi.al's no.

Utrū ille q̄ dʒ aliq̄d agere cū conſilio 2
alicui⁹ poſſit ꝓcedere ſi ille moꝛtu⁹ ē vl'
eſt abſēs vl' nō vult cōſulere. Rñ vt col
ligo ex Ge.i.c.j.ne ſe.va.li.vj ⁊ pa.i.c.ex
parte đ cōſti.ꝙ aut cōſiliū dʒ peti ex ſta
tuto vel ex conſuetudine.⁊ tūc pōt ꝓce
dere ſi ille moꝛtu⁹ eſt vl' remot⁹ vel non
vult dare qn̄ ꝑiculoſū eſt expectare re=
ſpectu act⁹ ſuꝑ q̄ reqri dʒ ſicut collatio
bn̄ficij ⁊ hmōi. Si vō cōſiliū nō reqrit
ꝑ ſtatutū vel cōſuetudinē ſʒ de mādato
alicui⁹ Ge.ibidē tʒ ꝙ non pōt ꝓcedere:
ſed dʒ ad mādātē referri.⁊ hoc veꝝ ſʒ
Uin.⁊ Cōpo.niſi cōmiſſio facta fuiſſet
ſub nomie dignitatis qꝛ ſi moꝛtu⁹ eſt
expectabit ſucceſſoꝛ ar.c.qm̄ abbas de
of.deleg. Pan.vō limitat veꝝ niſi imi=
neat ꝑiculū in dilatiōe ar.l. ſi lōg⁹.§.ſi
filius.ff.de iud.⁊.in.l.ſi cum dote.§.ſʒ ſi
latitat.ff.ſol.ma.⁊ hoc ſentit barto.in.l.
j.§.ſi plures.ff.de exerci. Ratio ſm eum
qꝛ mādatum dʒ itelligi ſm iura ar.c.ex
lr̄is de conſti.et.c.ij.de reſcrip. Sed de
mente iuris eſt ꝙ ſi poteſt haberi ha=
beatur.⁊ ſi non pōt haberi ⁊ periculuʒ
ſit in moꝛa procedatur ad conſumma=

tionē actus vt in.d.c.j.Et placet mihi quia ſic videtur de mente mandantis.
5 ¶ Utrū act⁹ geſtus teneat ſi pōt peti ↄſiliū ⁊ nō petit.Rñ.pa.i.d.c.ex pte.ꝙ ſi mādator ex forma mādati voluit re qri ↄſiliū nō tȝ act⁹ niſi reqrat.vt i.c.cū i veteri.de ele.Si ꝟo ē ex diſpōne legis ⁊ tunc ſi lex a pncipio eum dedit ptātē manduait ↄſiliū reqri ſilr non valet ex defectu ptātis qꝛ habuit eā modifica tā ⁊ q̄lificatā.⁊ ſic itelligerē.c.nouit de his q̄ fi.a pla.ita ꝙ ſine clauſula decre ti act⁹ ē null⁹ aut hñti pri⁹ ptātē māda uit ſupior.vt pcedat cū ↄſilio.⁊ tunc tȝ lȝ ſit punied⁹.ar.c.dilect⁹.el .ij.de pbē. vide gl.ſingularē.i cle.j.de iurepatro.
4 ¶ Utrū oblgat⁹ petere ↄſiliū teneat iliō ſeq̄.Rñ.Ge.i.d.c.ꝙ aut peti dȝ ab eo a cui⁹ ptāte dependet pncipalr act⁹ vt ꝙ cleric⁹ nō ↄueniat corā alio epō ſi ne ↄſilio pprij ⁊ ſic tenet ſeq̄ ⁊ iſte ē ca ſus i.c.j.de fo.cōp.cū gl.ſi ꝟo nō depē det act⁹ ab eo ſȝ vna cū alijs dȝ itereē tūc ſi p alia iura dȝ ſeq̄ clarꝫ ē ꝙ artabi tur ⁊ ita pcedit gl.in.c.ij.de co.vj.ꝸm itellectū ho.pȝ hec i.c.ſtudeat.l.di .ꝙ reqrit ↄſiliū alioꝝ epoꝝ i depoſitione ſacerdotȝ:⁊ itelligit ꝙ ſeqt pp.c.ſi aūt pſby.xv.q.vij.aut nō appet p alia iura expeſſe ꝙ debeat ſeq̄ tunc ſi dȝ reqri a pticipe officij ſup illa opȝ ſeqt ↄcluſio ē i.c.venerabili d.off.dele.Naȝ coadiu tor ibi dat⁹ hȝ offm̄ ſup reb⁹ ecclie ſi: cut plat⁹ cui dat ⁊ dȝ ſeq̄ ei⁹ ↄſiliū.Aut nō dȝ reqri a pticipe officij ſȝ ab habē te ius.⁊ ſic tenet ſeq̄.vñ ſi mādat pui: deri alicui de ecclia reqſito ↄſilio patro ni.dȝ ↄſiliū ſeq̄ cū habeat ius i tali pui ſiōe ecclie dictū ē Jo.an.i.c.dilect⁹.de off.le.⁊ i.c.j.de cap.mo.aut nō dȝ reqri ab habētib⁹ ius.tūc ſi materia habeat ꝙ debeat ſeq̄ ſequēdū ē puta ſi ↄſulat alicui ne ordiet pter irregularitatē.⁊ ita pcedit tex.i.c.ad aures.de eta.⁊q̄li. ⁊ ita eū itelligit Jo.an.in.d.rla nullus ex ↄſilio aut materia nō hȝ vt ſequat.⁊ ſic nō tenet ſeq̄.de ele.cū i veteri.de ar bi.cū olī adde ꝸm Jo.an.i regula nul lus li.vj.in mer.ꝙ ſi dicat iuxta ↄſiliū.

vel ꝸm ↄſiliū talis tenet.ſeq̄.Et ꝸȝ.Cy. i.l.id ꝙ paupib⁹.C.d.epi.⁊ cle.idē dicē dū qñ dicit.de ↄſilio talis ſec⁹ ſi dicit cū ↄſilio ſȝ Jo.an.vbi.ſ.⁊ Bar.i.d.l.id ꝙ nō approbāt hoc ſȝ tenēt ꝙ nō tenet ſequi.Ego recurrerem ad intentionem mandantis.
¶ Sed pone ꝙ tali obligato ſeq̄ ↄſiliū det ↄſiliū iiuſtū.Rñ.ho.⁊ ſequit pa.ꝙ nō dȝ ſeq̄.qꝛ ↄſiliū iportat ꝙ ſit iuſtū vt in.l.titiū.⁊ meuiū.ff.de admi.tu.⁊ no. Bar.i.l.j.§.plures.ff.de exer.⁊ ꝸȝ eūdē ho.poſſēt pferre ſniaȝ ↄriā.qđ verꝫ ꝸȝ pa.de eq̄tate.ſec⁹ de rigore iuris.Qđ verꝫ credo.niſi periculū eſſet expectare quia poſſet dare etiam de rigore iuris vt ſupra dictum eſt. 5
¶ Quid ſi papa mādet collegio vt reli get vnū cū ↄſilio tales poterūt ne elige re eū a q̄ ↄſiliū petere debēt .Rñ.pa.i. d.c.cū i veteri ꝙ ſic ꝸm ho.ſec⁹ ſi ↄſilio ⁊ aſſenſu mādaſſet qꝛ nō poſſēt.qꝛ i.j. caſu pōt ↄſulere ne ipm eligāt.⁊ ſic nō ↄſentit añ electionē.ſȝ i ſcdo caſu qꝛ oȝ ↄſentiat notabit ambitioſus vt i.c.poſt petitā de electiōe ex q̄ pȝ qđ lȝ ſtatuto caueat.ne mulier poſſit alienare.niſi de cōſenſu duoꝝ agnatoꝝ tñ alienatio facta vni d ↄſenſu alteri⁹ agnati vȝ.imo pl⁹.dicit ho.vt recipiat pa.vbi.ſ.qđ ſi cō mittat aliq̄d ſic cū cōſenſu ⁊ ↄſilio triū ⁊ vnus deſſentit ⁊ duo cōſentiūt qđ ſuf ficiat dummodo tertius nō cōtēnatur. 6
¶ Quid de pponētib⁹ i ↄſilijs aliq̄d q̄ ꝑmi iiuſte dānificent.vel qđ fiāt iniq̄ ſtatuta.Rñ.ꝸm.Dy.qđ tenent ad reſti tutionē i ſolidū.qñ talis dānificatio nō fuiſſet facta niſi ex eoꝝ ppoſitiōe vltra mortale pctm̄ qđ cōmiſerūt pponēdo. 7

Cōſpiratio
vide ſupra cō iunctio.

Cōſtellatio
vide infra ſor tilegium.

Cōſtitutio
alia ciui.alia ec cleſiaſtica.Ciuil. ciui.vl forēſe ius appellat ecclia.ꝟo canonȝ noie cēſet.iij.§.j.vbi dicit.gl.ꝙ ēt aliqñ ↄſtō eccleſiaſtica appellat canō. qñ ↄſtituit i vniuerſali ↄſilio.Aliqñ de

certũ qñ papa ſtatuit de ꝯſenſu cardinaliũ ad nullius cõſultationẽ extra de elec. bone. el. j. qñqꝫ etiã ſol⁹. extra de reſcrip. c. j. aliqñ epiſtola decretalꝫ qñ papa ſtatuit aliq̃d ad alicui⁹ ꝯſultationẽ aliquãdo dogma ꝙ cõſiſtit in doctrina fidei xpiane aliqñ mãdatũ ꝙ ꝯſiſtit in doctrina morũ aliqñ iterdictũ quo nulla pena addicit facit. c. ſi q̇s dogmata. xxv. q. ij. aliquando ſantcio qn addit penã. xvij. q. iiij. ſi quis. Conſtitutio tamẽ ꝓprie dicit quod princeps ſtatuit. c. conſtitutio di. ij. large accipitur pro omni iure ſcripto. c. cum oẽs de conſti. ☞ Ad ꝓpoſitũ eoꝝ q̃ i hoc. §. dicũt dico ꝙ ſi ꝯſtitutio fiat cã pẽdẽte ꝙ iudex ſm illã nõ dꝫ iudicare ſed ſm veterem no. Alex. in. l. omnes populi. col. viij. ff. de iuſti. ⁊ iure ⁊ Spe. in. tit. de appel. §. officijs verum. ſed quid ſi dum cauſa.

¶ Utrũ conſtitutio pape q̃ a principio cõiter nõ recipit ipſo ſciẽte ⁊ tollerãte obliget ad pcm̃. Rñ. pa. i. c. qꝛ circa de cõſan. ⁊ af. poſt. d. An. ꝙ nõ. pro quo facit ꝙ no. iiij. di. §. leges de tre. ⁊ pa. c. j. ſi vero a pñcipio a maiore parte recipit ſic obligat: q̃ꝫuis minor pars nõ ſeruet. Et ſic intelligo. c. cũ iamdudũ de preben. ꝙ multa per patientiam tollerant q̃ ſi deducta fuerint i iudiciũ: exigente iuſticia nõ debẽt tollerari. vide ꝙ dico. Conſuetudo. §. x.

2 ¶ Utrũ oẽs cõſtitutiões emanate poſt cõpilationem decretaliũ habeant vim. Rñ ꝙ nõ niſi de his fiat mentio in. vj. lib. decretalium. vel niſi ſint facte poſt dictum ſextum vt probatur in prologo dicti ſexti. De hac materia vide. j. lex.

Cõſuetudo ẽ ius quoddã morib⁹ inſtitutũ ꝙ ꝓ lege ſuſcipit. c. cõſuetudo. j. di. ⁊ de hac hic loquor nõ de illa ꝯſuetudie large dicta qua q̇s dicit cõſuet⁹ facere aliq̃d q̃ eſt quoddã ius priuatũ nõ publicum vt iſta de qua hic vt. l. de quibus. ⁊. l. cum de conſuetudine. ff. de legi ☞ De materia hui⁹. §. ⁊ ꝙ ſeruãda ſit cõſuetudo no. gl. i. l. ſi prim⁹. §. placuit. in ver. ꝑ lapidẽ. ff. de aqua plu. arcẽ. ⁊ dicit ius cõe in loco in quo eſt. Alex. in. l. de quib⁹. ff. de leg. ⁊ viget in ꝑpetuũ ſi nõ reperit mutata. no. Bal. i. c. j. §. ſed et res col. ij. ver. itẽ no. iſtã gl. in ti per quos fiat ignoſce. in. li. feu.

1 ¶ Quis põt conſuetudinẽ introducere Rñ. ꝙ ille põt facere legẽ qꝛ a q̃ remouetur gen⁹ ⁊ eius ſpecies. l. filius in fi. ff. de do. ⁊. l. iuriſgẽtiũ. §. ſi fraudandi. ff. de pactis in gl. ergo a cõtrario ſenſu cõſuetudo eſt ſpecies iuris. Inſti. de iure naturali. §. conſtat.

2 ¶ Que requirunt ad faciẽdã cõſuetudinẽ. Rñ. ꝙ. v. de neceſſitate. vt habeat vim legis. ¶ Primũ ꝙ ſit rõnabilis. qꝛ de ſubſtãtia legis ẽ ꝙ ſit rõnabilis. iiij. di. erit aũt. Jõ cõſuetudo rõne carens nõqꝫ habeat viꝫ legis. ⁊ no. qđ vt dicit d. an. i. c. fi. de ꝯſue. ⁊ refert ge. in. c. lꝫ de cõſti. li. vj. cõſuetudo in tãtũ rõnabilis in q̃tũ ꝑticipat de fine iuris. Finis canonici eſt felicitas aĩe finis iuris ciuilis ẽ bonũ publicũ. vt. no. gl. de iure iu. cũ cõtingat. Et iõ cõſuetudo dꝫ cõueniri religioni diſcipline et ſaluti. ſi ergo iſtis. ẽ cõtraria puta qꝛ nutrit pctm̃ de ſe eſt irrõnabilis ⁊ non põt ſeruari ſine pctõ. viij. di. q̃ cõtra. ⁊ ſex. c. ij. q̃ꝫuis ꝯueniret iuri ciuili. ſicut vſure q̃ ꝓ bono publico ꝑmittebant. vel dic ſm pa. in. d. c. fin. ꝙ quãdo cõſuetudo aliquo bono fine inſtituit dicit rõnalis licet ſit cõtra ius qđ eſt rõnabile quia illud vno reſpectu iſtud alio exemplũ ius ſtatuit ꝙ eṗs tractet negotia cũ cõſilio capituli. c. nouit ⁊. c. q̃to de his q̃ fi. a pre. ⁊ eſt ratio qꝛ firm⁹ eſt iudiciũ plurimoꝝ. c. prudentiã: de of. del. ⁊. xx. di. quib⁹ vbi dicit facili⁹ inuenit qđ a plurib⁹ ſenioribus querit. tamen cõſuetudo põt introducere cõtrariũ vt in. c. nõ eſt decõ ſue. li. vj. q̃ tanẽ erit rõnabile alia rõne valet vt facili⁹ expediant negotia hoc verũ dummodo nõ ſit contra veritatẽ et bonos mores.

¶ Sꝫ q̃ro an alia ꝯſuetudo poſſit eẽ rõnabilis q̇ ſit ꝯ legẽ dei ⁊ naturalẽ. Rñ. pa. vbi. ſ. qđ ꝑcepta dei q̇dã ſũt moralia vt puta q̃ mores iſtruũt ⁊ iformãt ſi

cut nõ occidẽs ⁊ honora patrẽ tuũ ⁊ huiuſmodi. ⁊ in iſtis põt ↄſuetudo diſtinguere limitare ⁊ augere ſi rõ naturalis ſuadet nec eſt pctm̃ qꝛ pſumẽdũ eſt ipʒ deũ ſic voluiſſe cũ noluerit oẽs caſus diſtinguere ſʒ dederit regulas ⁊ ptãtẽ vicario ſuo. xxviij. di. quodcũqꝫ ligaueris ſed vbi rõ nulla naturalis ſuggerit ius diuinuʒ diſtinguere ſeu limitare nulla lex põt ⁊ minus cõſuetudo ⁊ eã faciẽs dicit̃ errare: ⁊ ſic intellige tex. in. c. ſunt quidam. xxv. q. j. Quidã ſunt precepta miſtica, i. figuralia. ⁊ iſtoꝝ quedam ſacramentalia de quibus poterat rõ reddi ad literã vt de circũſione ⁊ de purificatiõe poſt partũ mulieris. Quedam ꝟo cerimonialia de qb⁹ rõ reddi nõ poterat q̃ ad literã. ſʒ ſolũ quo ad intellectũ. vt nõ arabis cũ boue ⁊ aſino. ⁊ huiuſmodi. Itẽ quedã iudicialia ſunt que nõ obligant hodie niſi ꝓm ꝙ dicã. j. decime. §. j. ⁊ ↄ̃ iſta valet conſuetudo.

4 ¶ Scðm qð requiritur eſt ꝙ mores ⁊ actus hoim ꝑquos introducit̃ cõſuetudo ſolũ vt. d. l. de quib⁹ ſint tales ꝙ probabiliter arguãt cõſenſũ ppl'i illi⁹ q̃ põt facere cõſuetudinẽ. d. l. de quibus.

5 ¶ Sʒ quõ poſſuʒ pſumere de cõſenſu ppl'i volẽtis introducere cõſuetudinẽ Rñ. ꝙ act⁹ aut ꝓcedũt a ſupiori vt ſũt act⁹ iudiciales. tũc ſi cõſenſus ppl'i accedat a pncipio vel ex poſt facto tacite ⁊ ſint frequẽtati ita ꝙ ſaltẽ ſint duo. vt due ſentẽtie ⁊ lapſus tpis ſic pſumit̃ cõſuetudo qꝛ hñt aptitudinẽ ad cõſuetudinẽ inducẽdã. ff. de in offi. teſt. l. nam ⁊ his ⁊. ff. ad ſil. l. ſi quis. §. qð ſub eodẽ tecto. ſi ꝟo tales act⁹ nõ ſũt iudiciales vt vẽdere locare ⁊ hmõi aut actus priuatoꝝ. vt eſt videre i porticib⁹ ſup viã publicã tũc nõ ſufficiũt duo act⁹ ſʒ req̃rit̃ frequẽtia ⁊ multitudo actuũ ita ꝙ totus ppl's ſciat. l. ſʒ ⁊ ea. ff. de legi. ⁊. l. nam iperatoꝛ ibidẽ. ⁊. ff. de inſti. ac. l. ſʒ ⁊ ſi pupillus. Item ꝙ ſint actus taliter publici. ⁊ ita notoriũ ↄ̃riam communi opi. doc. vt veriſil'r trãſierint in noticiã toti⁹ ppl'i. d. l. ſʒ ⁊ ſi pupil⁹. §. pſcribere ⁊ rõ eſt q̃a opoꝛtet vt interueniat tacitus conſenſus populi ſi debet eſſe conſuetudo quia ex vno actu agnoſci non poteſt q̃uis ſit notori⁹ niſi habeat cauſam ſucceſſiuam per tempus debitum ad introducendã cõſuetudinẽ vt puta ſi pons edificaret̃ in publico ⁊ haberet cauſam pmanentẽ. Sil'r ſi beneficiũ ſeculare cõfert̃ regulari ⁊ poſſidetur tpe habili ad conſuetudinẽ efficit regulare ⁊ ecõtrario vt i. c. cũ de bñficio de proben. li. vj. vel niſi appareat de expſſo conſenſu ppl'i volẽtis introducere ↄſuetudinẽ per illũ actũ ſine quo conſenſu nũq̃ erit cõſuetudo vt no. gl. in. d. c. cõſuetudo. ⁊ lʒ gl. i. c. ita nos. xxv. q. ij. ⁊ i. c. cũ eccleſia de cã poſ. ⁊ ppꝛie. dicat ꝙ bin⁹ actus in criminalib⁹ facit ↄſuetudinẽ. Intellige de ↄſuetudine large accepta non de iſta de qua hic.

¶ Tertiũ ꝙ requiritur eſt vt ſit itroducta ex certa ſcia nõ ꝑ erroꝛẽ qꝛ ſi talis eſt erroꝛ q̃ tollat cõſenſum nõ põt eẽ cõſuetudo quia deficit cauſa. ſ. cõſenſus populi. d. l. de quibus. 6

¶ Quartũ ꝙ requirit̃ eſt ꝙ maioꝛ pars ppl'i ſit via illa cõſuetudine. Intellige de maioꝛi pte ppl'i habẽtis ↄſenſuʒ habilem ad faciẽdũ legẽ. vnde pueri mulieres ⁊ furioſi ⁊ hmõi computant̃ i numero qꝛ nõ cõdere legẽ vt i. l. j. ff. de legi. ⁊ non ſolũ maioꝛ pars ſed opoꝛtet ſint due ptes populi vel collegij vt. l. nulli ⁊ in. l. plane. ff. quod cuiuſ. vni. aliter ſicut legem non poſſunt facere ſic nec conſuetudinem. 7

¶ Quintũ ꝙ requirit̃ eſt tp̃s debitum ſed quero q̃tũ tp̃s requirat̃. Rñ. pa. i. d. c. fi. de cõſu. ꝙ licet varie ſint opi. tamen iſtud ſibi vr̃ ꝙ de iure ciuili req̃ritur tp̃s. x. an. qꝛ iura requirunt temp⁹ longũ ad introducẽduʒ conſuetudinẽ. C. que ſit lõ. cõſue. in rubro ⁊ in nigro ⁊ ar. in. l. ij. C. de ſerui. ⁊ longũ tempus ẽ x. an. C. de pſcri. lon. tẽp. per totum ⁊ in gl. dicte. Ru. C. q̃ ſit lõg. cõſue. ⁊ hoc tʒ bar. in. d. l. de qb⁹ ⁊ Cy. in. d. l. ij. de iure aũt canonico dic ꝙ aũt cõſuetudo eſt p̃terius. ⁊ ſufficit tp̃s. x. an facit gl. i. c. fi. de cõſue. li. vj. ⁊ in. c. ↄſuetudo. xij. di. lʒ- 8

miſta ſm Inn.in.c.cũ dilectus de ↄſue.
niſi veniret ad detrahẽdũ iuri alicuius
eccleſie pticularis qꝛ tũc requirit tẽpꝰ
debitũ ad p̃ſcriptionẽ.ſecꝰ ſi eſſet ↄtra
eccleſiã vleᷓm.ſed pa.in.d.c.fi.etiã idez
tẽpus requirit Ʒ eccleſiã vleᷓm aut con
ſuetudo eſt Ʒ ius canonicũ et reqritur
tp̃s.xl.an.qꝛ opꝫ ſit p̃ſcripta vt in.d.c.
fi.ꝛ in.c.ij.de ↄſue.li.vj.dicit tñ.d.ant.
in.d.c.fi.ꝙ ſi papa ſcit ſufficit tẽpus.x.
an.qđ eſt ſing.ſi ꝟo cõſuetudo eſſet cõ
tra ea que reſeruata ſunt principi in ſi
gnum ſpecialis priuilegij:tunc tam de
iure ciuili q̃ꝫ cano.requiritur tp̃s de cu
ius initio memoria non ſit vt eſt tex. in
c.ſuper quibuſdã de.verb. ſig.

9 ¶Utrũ talis cõſuetudo tollat legẽ cõ
trariã. Rñ.ſic ſi ſupioꝛ ſcit ꝛ tollerat
facit gl.in.c.j.de treu.ꝛ pac.ꝛ qđ ibi no.
Gof.vnde dicit do. ant.ꝙ non requirit
alia preſcripto qꝛ ex q̊ ſuperioꝛ videt ꝛ
tollerat nõ videt velle vinculũ iniJcere
pa.ibi dicit ꝙ ſufficit binus vel trinus
actꝰ vt tollat.ſi vero ſupioꝛ ignoꝛat tũc
diſtingue aut lex cõtraria hꝫ clauſulaz
derogatoꝛiã ad cõſuetudinẽ:ꝛ nõ vꝫ cõ
ſuetudo qꝛ lex ſemp loquit.l. arriani.
C.de here.Et hoc verũ ſm Ant.l.c.fi.de
cõſue.niſi ex noua cauſa vel etiã antiq̃
veriſimiliter nõ cogitata cõſuetudo in-
duceret quã ſi p̃nceps cogitaſſet admi
ſiſſet.ar.l.ſi hominẽ.ff. mã eſt tex. iũcta
glo.in cle.ſtatutũ de elec.vel ſm Ge. in
c.lꝫ de cõſti.lib.vj. niſi lex tm̃ reſiſteret
ad finẽ vt cõſuetudinẽ preteritã tollat
ꝙ patet qñ nõ facit mentionem de ea
niſi vt eam tollat qñ aliter non tolleret
vt pꝫ.in.d.c.lꝫ qꝛ tũc poteſt induci no-
ua cõſuetudo ꝛ ita poteſt ꝓcedere glo.
in cle.ſtatutum.de elec.Preterea tenet
Pe.de peru.in trac.de canonica poꝛtio
ne circa fi.ꝙ poteſt introduci noua cõ-
ſuetudo cõtra cle.dudũ de ſepul.ſi ꝟo
nõ hꝫ clauſulã derogatoꝛiã vꝫ cõſuetu
do Ʒ legẽ ar.l.ex facto.ff.đ vulg.ꝛ pup.
ſub.dũmodo ſit p̃ſcriptio quo ad tollẽ
dũ ius canonicũ qꝛ quo ad tollẽdũ ius
ciuile nõ opoꝛtet ſit p̃ſcripta ſꝫ ſufficit
tacitus conſenſus populi.quia ſecula-
res habeãt ius ↄdẽdi leges etiã Ʒ legẽ
iperatoꝛis ab ip̃o iperatoꝛe.l.oẽs ppli.
ff.de iuſt.ꝛ iu.ꝛ idẽ põt iducere cõſuetu-
dinẽ nõ ſic ẽ Ʒ ius canonicũ.Sꝫ opꝫ p̃-
ſcripta ſit ꝛ nõ ſic ius qđ p̃ſcribi nõ poſ
ſit:ꝛ idẽ qꝛ laici nõ põt p̃ſcribere ſpũalia
ſic nec ↄſuetudinẽ inducere.c.maſana.
de ele.etiã ſi non eſſet memoꝛia de eius
inicio vt no Io.an.l.c.ij.de p̃bẽ.li.vj.fa
cit qđ dicã.j.matrimonium.iij. impedi
mento.xvij.§.j.de ſtatuto.

¶Sꝫ pone ꝙ lex ſeu ſtatutuꝫ hꝫ excõi- 10
cationẽ annexã in Ʒ faciẽtes nũq̇d idẽ
erit vt ↄſuetudo tollat.Rñ.vt colligo ex
Car.in ꝓlogo cle.Jn.ꝛ Cal.do. Ant.ꝛ
Pa.in.c.j.de treu.ꝛ pac.q̇dã tenẽt ꝙ nõ
excuſant faciẽtes Ʒ etiã qñ ſolẽt eẽt p̃-
ceptiua qꝛ ex quo a p̃ncipio legauit Ʒ-
ueniẽtes ad pctm̃ nõ tollit eis diſpoſi-
tio.qꝛ tp̃s nõ eſt modus tollẽde obliga
tionis.l.obligationum.la.ij.§.plꝫ.ff. de
act.ꝛ ob.Sed tu tene ꝙ ſi Ʒrium legis
vel ſtatuti nõ eſt de ſe moꝛtale pctm̃ re
mota lege vel ſtatuto nõ ligat ſm ꝙ.ſ.
dixi đ lege ſimplici:ꝛ ſic tene ꝙ nõ erũt
excõicati faciẽtes Ʒriũ ex quo ꝑ binum
actũ factũ eſt ↄtra legiſlatoꝛẽ ſcientẽ ꝛ
valentẽ Ʒdicere ꝛ nõ Ʒdicentẽ.vbi autẽ
ignoꝛat reqritur tp̃s.xl.an.ſi eſt ius ca
nonicũ vel ſi eſt ſtatutum ep̃i. ꝛ credo
ſufficiũt.x.an.vñ delinquẽtes ſine rõna
bili cã bñ ligabunt ꝛ pena ꝛ culpa. ſed
poſt non.nec ob.ꝙ ex quo tales peccaue-
rũt nõ poterit induci conſuetudo.qꝛ
ſucceſſoꝛis poſſunt extimare ꝙ ex iuſta
cauſa nõ ſeruauerũt.facit tex.in.c.cum
olim de cle.cõiug.q.vlt.c.cũ multe vbi
loquit de lege penali abꝛogata per cõ
trariã ↄſuetudinẽ. ſi ꝟo ex rõnabili cã
nõ ſeruauerũt p̃deceſſoꝛes.ſic etiã non
peccauerũt nec ligati fuerunt. facit qđ
no.arch.in .c.vtinam.lxxvj.diſt.

¶Quñ interrũpit conſuetudo.Rñ.pa. 11
c.fi.de cõſue. qđ ſi eſt cõpleta ꝛ ꝑfecta
reqrit tp̃s.x.annoꝝ ꝛ ſic intellige Io.
an.ibidẽ.alˢ nõ frangit etiã ꝑ plures
alios Ʒrios actꝰ.Si vero nõ eſt cõpleta
ſufficit vnus actus contrarius ita ꝙ de
nouo opoꝛtet incipiat ar.l. vbi duo.ff.

de reg.iur.

12 ¶Utrū ex ꝯſuetudine poſſit introduci vt exigatur aliq̄d pro ſpūali ſine ſymonia.Rñ.pan in.c.ſuam de ſymo.q̄d ſic q̄n nō preceſſit exactio.ſed ex mera liberalitate ⁊ deuotione populi talis ꝯſuetudo eſt introducta.facit.c.ad aplicaꝫ. de ſymo.vbi dicit cōpellendos ad laudabilē conſuetudinem ſeruādā.ſi vero exactio p̄cedens dedit cauſam cōſuetudini tūc non valet cū habeat initiū vitioſum ⁊ ſic intelligit tex.in.c.cū in eccleſie de ſy.ſi bene ponderetur limita hec vt.ſ.ſy.ij.§.xxj.

13 ¶Sed q̄ntū tp̄s requirit ad iſtā conſuetudinē introducēdā.Rñ. pa.vbi.ſ.ꝙ tp̄s.x.annorū tñ q̄r clericos nō aſtrigit ſꝫ laicos inter quos reglr currit cōſuetudo ex curſu.x.annorū vt cōiter no.in l.de quibus.ff.de legi.itē q̄r pia et ideo etiā de iure canonico ſufficit prefatum tp̄s.vt no.gl.in.c.ſi.de conſue.lib.vj.

14 ¶Utrum in oi pacto intelligat actū ꝙ eſt cōſuetū.Rñ.ꝙ ſic.l.ſemper in ſtipulatiōib⁹.ff.de re.iu.tex.eſt i.l.ꝙ ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de edil edi.ff.de aqua plu.ar.l.ſi prius.§.placuit.C.lo.l.lꝫ.⁊.ff de le.cōmiſ.l.iij.ſi q̄ incipit fundus.ar. ff.de preſcri.ver.l.ſi tibi.propterea dicit bal.in.l.liberto.C.de ope.li.ꝙ q̄ cōduxit operarios alio nō expreſſo tenet eis ꝓuidere in expēſis ⁊ ferramētis ſm ꝙ eſt ꝯſuetū ⁊ nō aliter.allegat.d.§.placuit ⁊ bar.in.l.nemo eſt q̄ nec ſciat.ff.d duo. reis dicit.ꝙ ſi conſuetudo eſt ꝙ doctor legat per ſubſtitutū intelligit q̄d iſtud poſſit licet non ſit actum.

15 ¶Utrū ꝯſuetudo praua excuſet a pena hui⁹ ſctī.Rñ.ſm gl.iiij.di.ſ.c.deniqꝫ.ꝙ ſic.ſi ꝯſuetudis prauitas nōdū eſt declarata p ius.ſec⁹ quo ad deū.Q̄d vero itelligo ꝙ non excuſat quo ad deū q̄n ignorātia praue cōſuetudinis eſſet craſſa:vt puta ꝯ ius naturale.xxxij.q.vij. flagitia.Cecus vbi eſſet ꝓbabile dubiū ſup conſuetudinis validitate nā tunc ignorātia legis non eſt pctm̄ vt.l.regula.ff.de iu.⁊ fac.igno.⁊ in.c.cū dilectus. de ꝯſue.⁊ ꝙ no.in.c.ꝑ tuas.de.ſy.⁊ gl. in.c.vno de po.ꝓ.li.vj.in ℣.de cetero.

¶Utrū ꝯſuetudo interpretet ꝓuilegia 19 indulgētias ⁊ ſtatuta ſicut ⁊ legē.rñ.ꝙ ſic.c.cū dilect⁹.de ꝯſue.l.ſi de iterpretatione.ff.de le.ꝙ not.Jo.an.in.c.ꝙ dilectio.de conſang.⁊ aff.

¶Ubi hꝫ locū ꝯſuetudo.Rñ.ꝙ illis lo 17 cis vbi viguit.vt no.pa.in.c.cū olim de cōſue.⁊ lō nocet cōtra priuilegia generalia ſtudij in loco vbi viguit.ſed nō in alio loco d q̄b⁹ i aut.hita.C.ne ſi.ꝓ pa.

¶Utrū papa reuocet cōſuetudinē par 18 ticularē ſi de ea nō facit mentionē.Rñ. ꝙ non licet de cōſti.li.vj.

¶Utrū oēs teneant ſeruare vnā ꝯſue 19 tudinē.Rñ.ꝙ nō ſꝫ q̄lꝫ ſuā nec ēt cōſuetudinē romane eccle vbi ꝯſat extra ſidē ⁊ articl'os ei⁹ nec papa mādat vt ſeruet vide gl.i.c.ſ.de ſum.tri.li.vj.⁊.c.nolite.ij.di.facit.c.q̄m de ferijs.⁊ ibi pa.

¶Utrū i his q̄ ſunt mere facultatꝫ idu 20 cat ꝯſuetudo ꝓut eſt ius priuatū i ꝑiudiciū faciētis.rñ.ꝙ nō.neqꝫ ex donatiōe mere facta.vt no.i.l.ſ.ff.de ſeruitu.et ꝑ Cy.i.l.ij.C.q̄ ſit lō.ꝯſue.⁊ ꝑ Jo.an.i.c.ſ. d cle.ꝯiu.facit q̄d no.Jnn.i.c.bone el.ij de poſtu.ꝓ.vbi dicit ꝙ recepto de lōge veniēti nō acquirit quaſi poſſeſſio:nec cōſuetudo.lꝫ pluries fuerit receptus ⁊ Bar.i.l.cū de i rē ℣.ff.de vſur.⁊.l.opas ff.d.ope.li.dicit ꝙ lꝫ ruſtic⁹ dederit vnū par caponū ꝑ decenniū ex liberalitate ſilr iuit q̄s ad molēdinū tuū nō iducit ꝯſuetudo:q̄r iſti act⁹ ſūt mere facultatꝫ

¶Quot actus requiruntur vt quis di 21 catur habere aliq̄d in cōſuetudinē.Rñ. ꝙ in ciuilibus requirit q̄d ſint tot act⁹ ꝙ faciāt p̄ſcriptionē:nā tres actus aut quatuor non faciunt conſuetudinē niſi ſit legitime preſcripta vt not.gl.in.d.c. cū eccl'ia de cā poſ.⁊ ꝓprie.Uerū eſt ꝙ duo vel tres act⁹ tuent aliquē in poſſeſſione quouſqꝫ ſit dubiū.xviij.q.ij.ſeruitium.Jn criminalibus vero introducit ꝑ binum actum.vt.ſ.§.v.

¶Utrum oīs cōſuetudo proprie dicta 22 ſit obligatoria ſub pena mortalis peccati.Rñ.ꝙ non q̄r q̄uis ſit lex:ſine habeat vim legis cōſuetudo.tñ ſicut non

ois lex obligat ad mortale.ſic nec ois cõſuetudo. Sola ergo illa cõſuetudo obligat ad mortale q̃ introducta eſt ea mẽte vt ſit prohibitiua vł p̃ceptiua ſub peccato mortali.quod põt ppendi qñ cõiter tenetur ab oibus ꝙ faciẽs cõtra peccat mortaliter.

Cõtẽptus ſm colle.in.c.j.de cõſti.ꝓprie eſt qñ ex ſola volũtate non vult quis ſubijcere ſe ſtatuto vel precepto obedire.⁊ nõ poteſt apparere quoad forum extrinſecum niſi poſt monitionem.Sed ſi quis tranſgreditur preceptum ex concupiſcentia ⁊ ira vel negligẽtia aut alia particulari cauſa nõ peccat ex ↄtẽptu.Idẽ tenet Ste.vt refert Card.in cle.eos de ſepul.niſi quis ex particulari cauſa induceretur ſepius ad iterandũ q꞉ tunc etiã videt̃ contẽnere ſm eũ.Et hoc verũ quo ad preſumptionẽ nõ quo ad veritatẽ q꞉ etiã frequẽter factũ ex aliqua cauſa nõ eſt.cõtẽptus.Diſponit tñ conſuetudo ad contemptũ vt not.Tho.ſecũda ſcðe.q.lxxxvj.arg.pe.in reſpõſione vltimi argumenti pro his facit.xj.q.iij.c.excellẽtiſſim⁹.vbi ponit aliud eſſe peccare ex neceſſitate aliud ex ignorantia aliud ex contemptu.

De hic notatis in hoc.§.⁊ ꝙ contẽptus ex conuerſatione equali naſcatur no.Spe.in titu.de lega.§.ſupereſt.vſi.in ſumma.⁊ ideo dicimus ꝙ nimia familiaritas parit contẽptum.l.obſeruãdum.ff.de offi.preſidis.

¶Utrũ faciẽs ex cõtẽptu ↄtra exhortationẽ ſuperioris peccet mortaliter.Rñ.vt colligit̃ ex dictis doc.ꝙ aut facit ↄtra q꞉ cõtẽnit autorẽ ⁊ illũ negando ⁊ talis cõtẽptor nõ ſolũ peccat mortaliter ſꝫ ſi talis ſuperior eſt papa velut hereticus dꝫ puniri vt dicit glo.in.c.generali.de ele.li.vj.⁊ Pau.in cle.j.de eta.⁊ quali.⁊ eſt infamis.vt no.gl.vj.q.j.infames.Si vo nõ cõtẽnit autoris ptãtẽ ſed obſeruantiã cõſilij ſeu exhortationis ⁊ ſic ſolum peccat venialiter ſi cõſiliũ eſt reuerẽtie:vt puta q꞉ ſubditus deberet faceretñ ꝑlat⁹ nõ vult p̃cipere ſꝫ potius cõſulere.Si vo eſſet neceſſitatis ꝙ prelatus cõſulit lꝫ nolit p̃cipere forte ꝓpter ſcãdalũ ſic peccat mortaliter vt no.i.c.ad aures ⁊ in.c.fi.de tẽp.or.Si vero cõſiliũ eſt pfectionis nec etiam venialiter peccat.Et tunc eſt pfectionis quando licite poteſt dimittere ſic no.Archi.vj.diſt.c.teſt.⁊.xxv.di.§.alias.Et ſic intellige glo.⁊ iura que allegat in.d.c.generali ⁊ ibi Ge.

Cõtẽtio ꝓprie eſt impugnatio veritatis cũ cõfidẽtia clamoris ſm Ambro.Largo aũt modo eſt etiã ſine impugnatiõe veritatis dequa dr.xlvj.di.in p̃n.nihil eſt impudẽti⁹ arrogãtia ruſticorũ qui garrulitatẽ autoritatem putant.

¶Quotuplex eſt cõtẽtio.Rñ.ꝙtriplex. 1
Una emulatiõis ⁊ hec eſt de qua.j.cor.j.⁊ q̃ hodie eſt i ſecularib⁹ erga doct.qñ aliũ magis laudare videt̃ cõtẽdunt cõtra laudatores.Itẽ circa p̃dicatores circa religioſos aut religiones et lꝫ de ſe nõ ſit niſi pctm̃ veniale tñ multotiẽs eueniũt mortalia puta detractiões aut aliud malũ iuxta illud vbi eſt zelus et cõtẽtio ibi iſtãtia ⁊ oẽ op⁹ prauũ Jac.iiij.Alia eſt diſputationis:⁊ hoc põt eẽ mortalis tripl'r.¶Primo q꞉ eſt ↄ veritatem etiã ſi nõ fiat cũ inordinato clamore ⁊ hoc intelligo de re alicuius importantie puta cõtra fidem bonos mores vel ptinentia ad vtiles doctrinas ⁊ notabil'r.Nã cõtẽtio q̃ fit iter pueros etiã contra veritatẽ non videtur peccatum mortale.¶Secundo quia eſt cõtra honeſtatem vt puta ita inordinate contendẽdo etiã ꝑ veritate ꝙ notabile ſcãdalũ ſequat̃.alias erat veniale inordinate cõtendere de fide.et hmõi.¶Tertio q꞉ materia eſt prohibita ſic vt publice diſputare ⁊ contendere de fide ⁊ hmõi: niſi doctis et neceſſitate iminente aut contendere aut iudicio de eo quod facere tenetur ſicut illi q̃ debẽt dare vt habeant dilationem ſoluẽdi contendunt.Alia eſt ↄtẽtio litigatiõis:⁊ hec eſt piculoſa ꝓpter multa mala q̃ ibi immiſceãtur non tñ ꝓhibita.al's ius canonicum

eſſet dānādū pōt tñ eſſe illicita dupl᷑.
¶ Primo rōne iniuſtitie qꝛ ſciēter li-
gat cōtra iuſtitiā ⁊ ſic eſt mortale pctm̄
¶ Scd̄o rōne ſcādali ſcȝ illi⁹ a quo pe
titur. Et hoc intelligo ſi eſt ſcandalum
puſillorū nō phariſeorū. Et tūc ē pha
riſeorū qñ declarat᷑ eis ſua nō eſſe que
ab eis petuntur vel iniuſtā cauſam fo-
uere. tñ ex militia nolunt debitū facere
ſȝ turbant: ⁊ ſcandalizantur quia tunc
nō eſt neceſſe deſiſtere ſm̄ no. i. §. j. xliij.
q. j. Alex. aūt ſcd̄a ſcd̄e titulo de cōtētio
ne dicit contentio poteſt fieri pluribus
de cauſis. ¶ Primo cauſa malignita-
tis vt cum quis vult iniuſte vincere vel
animas ſimplicium peruertere ⁊ ſic eſt
pctm̄ mortale ⁊ ꝓhiberet᷑. ij. Thi. ij. no
li cōtēdere ꝟbis. Si tñ hoc ſit in his in
quibus nullū eſt periculū ⁊ ex quadā
leuitate nō erit mortale pctm̄. ¶ Scd̄o
cā neceſſitatis ⁊ hoc nō eſt pctm̄. vñ gl.
ſup illud ꝓuer. Nō cōtēdas aduerſus
hoīeȝ fruſtra dicit nō vetat ꝯtētionē cō
tra malefacientē vt corrigat qꝛ fruſtra
non fit ſȝ certa neceſſitas cogit. ¶ Ter
tio ex cā exercitatiōis. ⁊ hoc nō eſt mor
tale pctm̄ lȝ aliqñ ꝯtingat eſſe veniale
peccatum ꝓpter indebitum modum.
¶ Quarto cauſa eruditionis ⁊ licet.
¶ Quinto ex quadā titillatiōe glīe vel
honoris et ſic eſt pctm̄ veniale ſic fuit
Luce. xxij. Facta ē cōtētio q̄s eorū ⁊c.
¶ Sexto ex cā conatus bone opatiōis
⁊ hoc precipitur Luce. xiij. Cōtēdite in
trare per anguſtam portam. ⁊ hec eſt
meritoria.

Cōtinuū eſt partiū interſe nō intermiſſas cōiūctio vnitas eſt ſine mixtura.

1 ¶ Contigua dicūtur quorū extrema ſe
contingūt. v. phi. Et iō eſt differētia iter
ꝯtinua ⁊ cōtigua qꝛ ꝯtinua ſine medio
cōtigua cū medio ſtant. no. Ge. in. c. vni
ce. de cōſe. ec. vel alt. li. vj.

Cōtractus ē ſm̄ gl. ray. i ti. de negocijs ſecu
larib⁹ quaſi i p̄n. vtro citroq̄ȝ obligatio
ex volūtate ⁊ pacto ſurgens partium.
☞ Cōtractus quid ſit Bar. in. l. liber.
la. j. §. contractū. ff. de ꝟb. ſig. dicit vt p
iſtū hic ⁊ ſunt fere oēs cōtractus intro
ducti de iure gētiū no. ſpe. i ti. de loca.
§. nūc aliqua circa priu. ⁊ i. l. ex hoc iu
re. ff. de iuſti. ⁊ iure p gl. ⁊ doc. ⁊ q̄ dicū-
tur cōtractus legitimi no. idē Spe. i ti.
de emp. ⁊ vend. §. j. ⁊ quotuplex ſit cō-
tractus no. Bar. in. l. ij. ff. ſi cer. pe. ⁊ i. l.
titia. §. idē reſpondit. ff. de ꝟb. obli. vbi
dicit ꝙ ſortit᷑ nomen ſpecificatū etiā in
prefationibus incōtinēti prehabitis.
¶ Quot modis ꝯhit᷑. Rñ. ꝙ. iiij. modis 1
re ꝟbis lr̄is ⁊ cōſenſu inſti. de ob. in fi.
De quo dic vt. j. obligatio. §. iij.
¶ Quaſi ꝯct⁹ autē obligatio que ꝓue 2
nit non ex contractu: vel maleficio vel
quaſi ſȝ quodam medio ſicut qñ quis
agit negotia alterius ſine eius man-
dato aut exercet tutelā. vel ē curator ⁊
hmōi. vt inſti. de ob. que ex quaſi con-
trac. na per totum.
¶ Quō dolus annullet ꝯtractū vide. j. 3
Dolus. §. ix.
¶ Utrū ꝯctus intelligat᷑ geri ſm̄ con- 4
ſuetudinē loci. lȝ nō exprimat᷑. Rñ. Pa.
c. cū. M. de conſti. ꝙ ſic no. bar. in. l. ne-
mo eſt q̄ neſciat. ff. de duo. teſti. facit. j.
cōſuetudo. §. iiij. ⁊ not. ꝙ vt dicit glo. in
l. ſi vno anno in ꝟſi. ſȝ tranſactio. ff. lo
ca. ꝙ ei qualitate ⁊ natura ꝯctus ꝟba
accipiunt᷑ ꝯ ꝓpriā ſignificationem: vt
ibi vbi donatio accipit᷑ pro tranſactio-
ne facit. l. j. lege eo. ti. ⁊ no. de re iu. l. nō
videtur ⁊ ita talia ſunt predicata qua-
lia ſubiecta eſſe oſtendunt ⁊ econtra
xxxiij. q. vij. apoſtolus. ⁊ de hoc vide. j.
religioſus. §. xix.
¶ Cōtract⁹ aliq̄ ſī bone fidei. ſ. emptio 5
vēditio locatio ꝯductio mādatū depo
ſitū. Societas pignus comodatū. et p
mutatio. Alij ſūt ſtricti iur. ſ. ſtipulatio
mutuū ⁊ ſimilia bone fidei dñr ꝓpter
duo. ¶ Prio qꝛ ſi dol⁹ dat cām eis nō
tenēt. ¶ Scd̄o qꝛ veniūt vſure ex mora
⁊ iudex pōt extimare ex bono ⁊ eq̄ q̄d
venit recōpenſandū vel reſtituendū nō
ſic in cōtractibus ſtricti iuris vide gl. i.
§. actionū. inſti. de actio.
¶ Cōtratus quidā dñr noiati. vt vēdi 6

tio locatio ꝛ hmõi habent propria noia eis ſolũ conuenientia.

7 ¶ Cõtract⁹ aliĳ dñt inoiati. qui ſint.iiĳ. ¶ Prim⁹ do vt des. ¶ Scðs do vt faci. ¶ Tertius facio vt facias. ¶ Quartus facio.vt des.ꝛ ideo dicunt innoiati qꝛ noia eorũ pñt aliĳs noiatis ꝯctib⁹ conuenire.ꝛ iſti ſequunt naturam contractuũ noiatorũ qui eis aſſimilantur.l.naturales.§.ſꝫ ſi. facio.ff.de preſcrip.ver.

Cõtritio ꝫ ꝙ no.S.Bo.i.iiĳ. di.xvj.j.q.j.ꝑme partis eſt. dolor volũtarie aſſumptus pro pctis ar.eũ ꝓpoſito cõfitẽdi ꝛ ſatiſfaciẽdi.ꝛ no.qð ſicut ꝯteri aliqd dr qñ in minimas ptes frãgit ꝛ quaſi anihilat:frãgi aũt qñ ſolũ in magnas ptes diuidit ſic metaphorice cor hois durũ dr ꝙ diu diuine inſpirationi quaſi manui ſe tangenti nõ cedit ſicut durũ eſt ꝙ tacui non cedit ſꝫ obuiat.i.dũ in affectu peccãdi morat. Conterit aũt qñ affect⁹ pcti ſm oẽm ſui ptẽ in eo totalr deſtruit.i.qñ volũtas pfecte recedit. Frãgit ꝟo ſolũ qñ reſpicere icipit. ꝙuis nudũ totalr cõuertat. ꝛ ſic dicit alteri non conteri.

1 ¶ In quo differt contritio ab attritione Rñ.ſm Frã.ꝛ alios theo.qð in duob⁹. ¶ Primo qꝛ attritio eſt dolor imperfectus. Contritio vero eſt dolor pfectus. ¶ Scðo qꝛ attritio eſt dolor ſine gratia gratũ faciẽte.ſꝫ non cõtritio ꝛ iõ ꝯtritio ꝛ atritio materialr idẽ ſunt ſicut dom⁹ obſcura ꝛ illuminata. Attritio quippe eſt lux aurore q̃ creſcẽdo fit meridies.i. contritio.ꝛ aduerte ſm.S.Bo.vbi.ſ.ꝙ duob⁹ modis qs conterit. Una ſuperi⁹ eleuãs q̃ eſt ſpes venie ex conſideratiõe diuine miſericordie. Alia deorſum deprimẽs que eſt timor pene ex conſideratione diuine iuſtitie.

2 ¶ Utrũ dolor cõtritiõis dẽat eſſe maximus. Rñ.q̃.ſ.ar.ĳ.q.j.ꝙ duplex eſt dolor. Unus in volũtate q̃ nõ eſt aliud ꝙ pcti diſplicentia ꝛ iſte dꝫ eſſe maximus in gñe ꝛ in cõparatione ad alios dolores olm tpaliũ. Uñ in caſu i quo cõtingeret vel cõmitteret pctm̃ mortale vel incurreret dannũ:ꝓ aliũ aut mortẽ qlibꝫ tenetur magis eligere penã ꝙ peccare vel peccaſſe. Nõ dꝫ tñ ſm ſctm̃ Tho. in quol.deſcẽdere in ſpãli ad hãc penã imo ſtulte facit qui ſeipm̃ in hoc ſollicitat. Eſt alius dolor in ſenſualitate qui cauſatur ex prio dolore vl ſm neceſſitatẽ nature ex motu ſuperiorũ viriũ quẽ ſequuntur inferiores vel ſm electionẽ ꝓ ut volũtas excitat dolorẽ illũ ꝛ ſic non eſt neceſſe ꝙ dolor ille ſit maximus: immo nec etiã eſt neceſſe dolere iſto modo.

3 ¶ Utrũ in dolore cõtritiõs poſſit eſſe exceſſus. Rñ.ſctũs Bo.vbi.ſ.q.ĳ.ꝙ non prio mõ accipiẽdo ꝓ diſplicẽtia rõnis. Sed ſcðo mõ ꝓut eſt paſſio ſenſualitatis ſic. Uñ ſi aduertit ꝙ nõ põt ſuſtinere ſine magno detrimẽto tenetur tpare ſi aũt non aduertit.ꝛ iõ tpat non credo peccet qꝛ dabat operam rei licite.

4 ¶ Utrũ hõ ſemp debeat conteri. Rñ.q̃.ſ.ar.iiĳ.q.ĳ.ꝙ ſic. Aduertẽdũ tñ eſt qð eſt duplex contritio ſeu deteſtatio pcti quedã in habitu ꝛ hãc tenet etiã poſt pcti pfectã remiſſionẽ qꝛ vt dicit Hug. de ſã.vic. Cũ de⁹ abſoluit aliquẽ a pctõ obligat eũ vinculo deteſtatõis ꝑpetue quidã eſt in actu ꝛ ad hanc non tenetur ſemper:ſed pro loco ꝛ tpe ſcilicet cum recogitat peccata ſua intellige de mortalibus quia de venialibus non eſt neceſſe habere contritionẽ vt.ſ.cõfeſſio.j.§.xxviiĳ. Aduerte hoc ſm Tho.in.iiĳ. diſt.xvĳ.non ſufficit contritio generalis quando homo ſpecialiter peccata ſua mortalia habet in memoria.q̃ ſibi adhuc nõ ſunt remiſſa:ſed oportet ſit ſpecialis de eis:ſed poſtꝙ ſunt remiſſa ſufficit generalis. Attende etiam ſm hẽ. de gã.in quol.ꝙ circa peccatũ poſſunt conſiderari primo ſubſtantia actus.ĳ. aliquod bonũ quod euenit ex peccato puta filiũ genratum ex adulterio tertio inordinatio actus ipſius adulteriĳ. Non tenet ergo homo dolere de ſubſtantia actus neqꝫ de bono ſequuto ex eo:ſed ſolũ de inordinatione actus.ꝛ iõ licet homo non poſſit dolere de delectatione quam habuit nec de filio generato nihilominus non eſt extra ſtatũ

ſalutis: ſed ſufficit doleat ꝙ talem delectationem ⁊ filium habuit ex inordinato modo ⁊ cum offenſa dei.

5 ¶ Utrum homo teneatur confiteri ſtatim cōmiſſo mortali. Rñ. ꝙ non q2 ſicut preceptū delectationis deteſtū ad actū interiorem non ſemper obligat ſed ſolū quādo materia occurreret practice non ſpeculatiue, ſ. cū cōſideratur deus vt diligēdus vel non diligendus tenet homo iudicare vt diligēdus ⁊ diligere: ſic ⁊ peccatū mortale commiſſum ſi mēti occurrit practice vel vt materia delectationis vel deteſtationis tenet homo iudicare deteſtandum ⁊ deteſtari ſm pe. de pal. in. iiij. vel dic. vt. j. volūtas. §. vj.

6 ¶ Quis eſt effectus cōtritionis. Rñ. ꝙ eſt remiſſio culpe ⁊ pene de. pe. diſt. iij.

Cōtumacia eſt quedā voluntaria inobediētia qua quis monitionē iudicis implere cōtēnit: ita elicitur ex. c. ij. de do. ⁊ con. iuncta gl. ver. cōtumaciter ⁊ ibi no. quo modo fit multis modis ⁊ conſiſtit cōtumacia proprie in non faciendo voluntarie. qđ facere ſciat ſe dēre: vt pꝫ i. d. gl

☞ De duplici cōtumacia. ſ. graui que eſt quādo preſens non vult obedire iudici ⁊ leui. ſ. ſi abſens citatus nō venit. vide per. Ro. qui ponit ꝙ ꝑpter ſecundam nō poteſt quis diffinitiue cōdemnari in. l. j. §. fi. ff. ſi quis ius di. non obtem. Et interpretatur. contumacia ſemper in id quod eſt deterius contumaciter vtilius aduerſario vt no. Bar. in. l. ꝗdiu. vlti. col. j. verſi. venio ad vlti. gl. ff. de acqui. here.

1 ¶ Utrū excōmunicatus ꝑ contumacia abſolui debeat anteꝗ̃ ſatiſfaciat de expēſis. ⁊ caueat de ſiſtēdo i iudicio. Rñ. nō ſi vere fuit contumax. Secus ſi preſumptiue: puta quia inpeditus tamen nundū conſtat ſi hoc allegat ⁊ petit abſolui dꝫ. vt in. c. venerabilibus. §. idem eſt etiam de ſen. excō. lib. vj.

2 ¶ Utrū lite nō cōteſ. teſtes poſſunt recipi contra contumacem ⁊ ꝑcedere ad ſententiam diffinitiuam vide. c. qm̄ frequenter vt li. non conte.

Cōtumelia eſt vt colligit ex Tho. ij. ij. q. lxxij. ⁊ Alex. ij. ij. tractatu de contumelia quādo qs id quod eſt cōtra honorē alicuiꝰ deducit in noticiā eius aliorū ſiue ꝑ ſigna ſiue ꝑ verba, ⁊ differt a cōuicio ⁊ improperio nam conuicium importat generaliter defectum culpe ⁊ pene. contumelia vero ſolum culpe. Unde ſi quis dicat alicui iniurioſe eum eſſe cecum aut claudum cum ſit conuiciū dicit ſed non contumeliam ſi autem iniurioſe dicat eum furem non ſolum conuicium ſed etiā cōtumeliā infert ⁊ hoc ſm theologos ſed ſm legiſtas cōuiciū dicit a collectione vocū cū in vnū plures voces cōferunt conuiciū appellat quaſi cōuiciū. ita dicit tex. in. l. apud labeonē. §. conuiciū. ff. de iniur. ⁊ pōt fieri etiā abſenti vt cū quis ad domum tuā venerit te abſenti nec eñ qui dicit ſꝫ ⁊ qui concitauit alios ad vociferationē conuiciū fecit vt. d. l. itē apud ⁊ oportet ſit aduerſus bonos mores vociferatio. ſ. ad infamiā vel iniuriā vel inuidiam alicuius alꝰs non eſt cōuiciū ⁊ ꝙ in cetu dictū ſit vt in. d. l. itē apud labeo. improperiū vero ꝓprie eſt qn̄ aliquis iniurioſe alteri ad memoriā reducit auxilium qđ cōtulit et neceſſitatē patienti vñ ec. xx. Exigua dabit ⁊ multa improperabit. accipit tñ vnū qñꝙ ꝑ alio. vñ Alex. vbi. ſ. ita diffinit contumelia eſt pctm̄ ex improperio ſermonis manifeſto tendens ad nocumentum proximi.

¶ Utrū contumelia ſit pctm̄ mortale. 2 Rñ. ſꝫ. ſ. Tho. ⁊ Alex. vbi. ſ. ꝙ in pctis verboꝝ maxime attendendum eſt quo affectu verba ꝓferant ſi ergo itētio proferētis ad hoc feratur vt ꝑ verba q̄ ꝓfert auferat honorē alterius hoc ꝓprie ⁊ ꝑ ſe eſt dicere cōuiciū vel contumeliā ⁊ hoc eſt pctm̄ mortale non minus ꝗ̃ furtū. ſi aūt verba cōuicij vel contumelie alteri diceret nō aio dehonorādi. ſꝫ ꝓpter correctionē vel hmōi nō cōuiciū dicit vel cōtumelie ꝓprie ⁊ formalr ſed ꝑ accñs ⁊ materialr iꝗ̃tū. ſ. dꝫ id qđ pōt eē cōuiciū vł ꝯtumelia. Uñ hoc pōt eſſe

quãdoq3 veniale peccatũ ſicut qñ cõui
ciũ nõ multũ eſt dehoneſtas ⁊ ꝓfert ex
aliq̃ animi leuitate vł leui ira abſq3 fir
mo ꝓpoſito dehoneſtãdi vtputa q2 itẽ
dit cõtriſtare leuiter ſolum aliquẽ q̃nq3
nullũ vt in dubio ſequẽti. vñ habenda
eſt magna diſcretio vt moderate homo
talibus verbis vtatur q2 poſſet eſſe ita
graue cõuiciũ ꝙ auferret honorẽ cõtra
quẽ ꝓfert ⁊ poſſet homo peccare mor
taliter ⁊ ſi nõ intẽderet dehonorationẽ
alterius ſicut grauiter ꝑcutiens in lu-
do nõ caret culpa ⁊ tenet cõuicia: q2 vl
tra pctm̃ ſm̃ Ni. de li. ꝑ ſe vel interpoſi
tã ꝑſonam dicere ſuã culpã contume-
liato vel ſaltẽ ſigna equipollẽtia ei oñ-
dere niſi deprehendat ꝙ cõtumeliatus
ei remiſit iniuriã puta q2 ridet cũ eo et
hmõi excipit p̄latus ⁊ paterfa. qui cor-
rigẽdo licet excedat nõ tenet petere ve
niam ſm̃ Aug. in regula dũmodo non
fecerit a ꝓpoſito ⁊ poti⁹ vigore vindi-
cte: q2 ſic teneret ſimiliter petere veniã
de quo dic vt. ſ. correctio. j. §. ij.

2 ¶ Utrũ liceat cã correctiõis dicere cõui
ciũ vel cõtumeliã. Rñ. ſʒ Tho. vbi. ſ. ꝙ
ſicut lʒ verberare vel i reb⁹ dãnificare
cã diſcipline: ita ⁊ conuiciũ dicere ſicut
dñs diſcipulos ſtultos. et Pau. corin-
thios inſenſatos. Dicit tñ Aug. i lib. de
ſer. do. in mõte raro ⁊ ex magna neceſſi
tate obiurgatiões ſũt adhibẽde i qb⁹.
nõ vt nobis ſʒ vt dño ſeruiat inſtem⁹.

3 ¶ Utrũ hõ teneat illatas contumelias
ſuſtinere. Rñ. ſm̃ ſctm̃. Tho. vbi. ſ. ꝙ
ſic quãtũ ad p̄parationẽ animi. ſ. quan
do opus eſſet ſicut ⁊ alia dãna ſed quã
tum ad actũ nõ ſemꝑ aliqñ enim tene-
mur non ſuſtinere. ¶ Primo quando
cederet in bonũ eius qui dicit vtputa
ad reprimẽdã eius audaciam ne talia
diceret iuxta illud ꝓuerb. xxvj. reſpon-
de ſtulto iuxta ſtulticiã ſuã. ¶ Sc̃do qñ
ex ſufferentia alioꝝ ꝓfectus impedire
tur. vnde Gre. in homel. ix. ſuper Ezec.
ꝺij. inquit quorũ vita in exemplo imi-
tationis eſt poſita debẽt ſi poſſunt de-
trahentiũ ſibi verba cõpeſcere: ne eorũ
predicationẽ nõ audiãt qui audire po-
terant ⁊ in prauis moribus remanen-
tes bene viuere contemnant.

Corea vtrũ ſit licita. Rñ. vt colli
go ex dictis doc. qꝺ ſic ſi.
vij. cõcurrãt. ¶ Primũ tẽpus debitum
ſcʒ ꝙ nõ ſic deputatũ orationi neceſſa-
rie vel ꝑnie. Unde tenẽt magiſtri vt re-
fert Ri. in. iij. di. xxxvij. ar. iij. q. iiij. ꝙ eſt
peccatũ mortale coreas ducere diebus
dñicis ꝓpter dictũ Aug. di. ꝙ facerent
meli⁹ femine iudeorũ ſi lanã fillarẽt ꝙ̃
toto die i neomenijs ipudice ſaltare ꝙ
quidẽ credo verũ qñ omiſſa miſſa vł p̄
dicatiõe aut veſpoꝝ celebratiõe hmõi
intẽderent: vel per notabile ſpaciũ pu-
ta ꝑ maiorẽ partẽ diei. al's non facit. l.
fin. C. de fe. ⁊ c. qui dei. de conſec. diſt. j.
¶ Scd̃m ꝑſona conuenĩẽs. nam eccle-
ſiaſticis ꝑſonis ꝓhibent. xlvj. di. c. cleri
cum de cõſe. di. v. c. nullus p̄ſbyterorũ.
c. nõ opʒ. el. j. ar. xxxiij. di. p̄ſbyteri dia-
cones. ita ꝙ credo eos peccare mortali
ter niſi forte modicitas ⁊ qualitas cori
zãdi excuſaret: puta in ſecreto ⁊ hmõi.
¶ Tertiũ modus honeſtus nam hone
ſtas eſt vnũ iuris p̄ceptum. inſti. de iu-
ſti. ⁊ iur. §. iure. p̄cepta. ⁊ ideo ſi fiet mo
do inhoneſto eſt peccatum mortale. vt
puta geſtillationib⁹ ꝓuocantibus ad
libidinẽ cantibus turpibus vel cum or
namẽtis laſciuis ⁊ inhoneſtis. facit ꝓ-
hemiũ. ff. veteris. §. illud. vero q̃s illos
ludos appellet ex quibus crimina oriũ
tur. ¶ Quartum recta intẽtio: ſi fiet ad
ꝓuocandũ ad libidinem vel alio malo
fine vt ſiũt cõiter eſt peccatũ mortale.
ſecus ſi ex aliqua leuitate ſuperbie vel
inanis glorie. Nã ſi ꝙ intendit eſt pec-
catum mortale. ſimiliter ⁊ ipſum opus
ſi veniale: erit veniale. arg. c. vide. j. q. j.
⁊. xxiij. q. j. noli. ⁊. c. militare. ¶ Quintũ
loc⁹ apt⁹ ſcʒ ꝓphanus nõ eccleſia ſeu
alia loca ſacra vel religioſa. q2 videtur
mortale corizare in loco ſacro. ar. c. de-
cet. de imm. eccle. lib. vj. ¶ Sextuʒ rari-
tas corizationis. Nam Rod. dicit ꝙ co-
reas ducẽs ex cõſuetudine peccat mor
taliter. Corizantem aũt raro ⁊ ſine cor
rupta intẽtione dicit non audes dicere

ꝙ peccet mortaliter: ſꝫ nec audeo excuſare a mortali: cum ingerat ſe periculo alios ꝓuocandi ad libidinē ⁊ exemplo ſuo alios ad ſimilia faciēda prouocare ❡Septimū ſtabilis corizantis. Nā qui ita fragilis eſt ꝙ lꝫ bona intentiōe corizare incipiat tamen nō exit q̄ ad libidinē mortalē ꝓuocet peccat mortalr aduertēs de tali ſua fragilitate. ſe ingerendo: qꝛ eccl'ia.iij. Qui amat periculū peribit i illo. ⁊ propterea qꝛ dicit hie. quadā homel. Nō credo viro ſi dicat i ſe illeſum euaſiſſe a talibus ſpectaculis: cū Dauid ex eo ꝙ vidit Berſabee lauantē ſe ꝓuocat' ſit in libidinē hec ille. Et ēt qꝛ p̄ſate cōditiōes nō inueniunt i coreis noſtri tꝑis: iō nō video quō ſine mortali peccato q̄s eas faciat ex ꝯſuetudine ſicut cōiter fiūt. Dicit tñ Ale.ij.ij.ti.de ludo. ꝙ lud' vł ſaltatio qñcūq; ꝓuenit ex ſpūali iocūditate. ⁊ ſic eſt meritorius ſicut dauid luſit ⁊ ſaltauit corā archa domini. Aliquādo ꝓuenit ex recreatione vł exercitatiōe. ⁊ ſic pōt eſſe ſine peccato. Aliquādo ex diſſolutione mentis laſciue. ⁊ ſic eſt peccatū ſcꝫ mortale vel veniale ſm quod dictum eſt.

i ❡Utrū ſuſpectio corearū ludorū vł ioculationū ſit peccatū. Rñ. Ale. vbi. ſ. ꝙ inſpectio q̄dā eſt in trāſitū nō tēdēs vł terius ad delectationē peccati mortalis: vt fornicationis: ⁊ hec eſt venialis. Quedā eſt ſtudioſa i aqua. ſ. eſt fomētū peccati mortalis ⁊ hec q̄ādoq; eſt peccatū mortale: intellige q̄n̄do aduertit de periculo. vel cogitatiōis moroſe: vel opis. itē ioculatio quedā eſt hyſtrionica: ⁊ q̄dā corealis mulierū laſciuarū: q̄dā cā. exercitij vł faſtidij tollēdi ſine accidie vitāde. Inſpectio ergo ſtudioſa ioculationis prime ⁊ ſecunde vergere poteſt in mortale peccatū. tertio vero et quarto poteſt eſſe venialis. ⁊ aliquando meritoria.

Correctio p̄latorū i puniendo ſubditos ⁊ increpādo ñ dꝫ fieri aīo nocēdi: qꝛ ſic peccaret mortalr ſi deliberate ⁊ i notabili nocumēto ſec' ſi i mo dico malo vł ide. liberate: ſꝫ dꝫ fieri zelo charitatis ꝑri. ſ. ad bonū ſubditi delīq̄ntis vt corrigat. vł ad aliorū bonū. vt vł timeāt ſilia facere vel quieti' viuant vt.xxiij.q.v.ꝓdeſt. ☞De materia i hoc. §. ⁊ ſeq. tacta tāgitur ꝑ doc. ll.i.C.d emē. ꝑpi. ⁊ i.l. nulli' vł de reg. in. ⁊ in.l.j.C.de emē. ſeruorū.

❡Qualis dꝫ eſſe. Rñ. ꝙ miſcēda eſt ſeueritatis cū lenitate. vt neq; multa. aſperitate vlcerēt ſubditi: neq; nimis benignitate ſaluant. vt plene dicit i.c.diſciplina.xlv.di. ꝑ totā di. potius dꝫ declinare in beneuolentiam q̄ꝫ ſeueritatē. vt in.c.licet ca.di.l.di. ponderet. i

❡Quid ſi excedat modum. Rñ. ꝙ pōt appellari ab ea ēt ſi ſit religioſus ꝙ ꝓbatur in.c. reprehenſibilis de ap. in ſi. nullius eñi negāda eſt defenſio ēt ſi ſit excōicat'. c. cū inter. de excep. Nō tamē tenet p̄latus modū excedēs petere veniā a ſubditis. vt i.c. quādo neceſſitas. lxxxvj. di. quod verū niſi ex malignitate ſeu odio faceret: qꝛ tūc tenet petere veniam qꝛ tenet iniuriarū. ff. ad.l. aqui.l. quemadmodū. §. magiſtratus vt no. in gl. in.d.c. quādo. tex. eſt in.l. nec magiſtratibus. ff. de iniur. k

❡Utrū peccet mortalr p̄lat' nō corrigēdi. Rñ. ꝙ ſi loquimur de punitiōe in pctō oino occulto non tenet p̄lat' imo nec dꝫ niſi ſecrete. ſi vero in pctō manifeſto ſic tenet p̄lat' de ꝑcepto eā facere ſub pena mortalis pcti arg. lxxxiij. di. ꝑ totū. ⁊.ij.q.vij. qui nec regiminis niſi in caſu qñ videret nō expedire cōitati necūi qui corrigendus eſt qꝛ in.d.c. ꝓdeſt dicit ſiue plectēdo ſiue ignoſcēdo hoc ſolū agit vt vita hoim corrigatur ⁊ ſm iſtū finē debet eā exercere vel omittere facit. c. ipa pietas ⁊ a. cā. q. iiij. ⁊ in.c. cōmenſatiōes xliij. diſ. ⁊ in.c. vt cōſtituerēt.l.di. Si ꝓo nō expediret cōitati nec etiā noceret ⁊ omittēdo ꝓ̄ceret delinquēti ad emendationem licitē omittit ⁊ ex debito. Si vero non expedit delinquēti correctio ſed tamen communitati non eſt omittenda. ſi vero loquimur de correctione que fit ꝟbo vel doctrina ſic tenet multomagis q̄ꝫ alis l

quis ali⁹ ſiue pctm̄ ſit ſecretū. ſiue pu=
blicū verū eſt ꝙ ſecreta dꝫ ſecrete corri
gere al's ſi nō corrigit ⁊ emēdat eū po=
ti⁹ peccat mortal'r.xliij.di.ſit rector in=
tellige i crimialib⁹ ⁊ ſic itellige gl.xxv.
di.§.al's.ea demū que dicit ꝙ taciturni
tas in prelato eſt mortale peccatū hoc.
⁊ etiam limita in ſecretis ſm ꝙ dico.ī
correctio.fraterna.§.vj.

4 ¶ Utrū prelat⁹ exiſtēs in pctō mortali
peccet mortal'r corrigēdo.Rñ.qđ ſic ſꝫ
pe.de pal.in.iiij.di.xix.etiā ſi peccatuꝫ
ſuū occultū qꝛ ſuſpēſus eſt corā deo fa
cit ad hoc.ij.q.vij.q̄ nec.⁊ de cōſe.di.v.
c.fi.hoc limitat idē pe.in p̄lato i ſpūa=
lib⁹ ſec⁹ de p̄lato in temporalib⁹ qꝛ ſi iu
dex ſuſpēdit aliquē latronē nō peccat
mortaliter lꝫ ſit ipe i mortali.idē tenet
S Tho.in.iiij.⁊ ſequit' Archi.l.di. cum
exaudiero ⁊ iiij.q.vij.§.idē teſtat' i p̄la=
to corrigente p̄iudicādo mortali ēt oc=
culto ꝙ peccat mortal'r Sec⁹ ſi corrigit
p modū magiſterij publice docēdo.i.le
gēdo ſcripturā ſacrā qꝛ ſi eſt occult⁹ vt
dicūt quidā non peccat mortaliter ſed
ſolum quando eſt notorius quia ſcan=
dalizat.fran.in.ij.tenet ꝙ ſi peccatū eſt
occultū ⁊ ei quem corrigit ⁊ alijs aſtan
tibus ꝙ ſine peccato corrigit ⁊ autori=
tates q̄ vident' dicere contrariū dicit in
telligendas ꝙ digne nō pōt corrigere
ſꝫ ſi pctm̄ ē notoriū ſic nullo modo pōt
corrigere qꝛ ſcādalizat corrigēdo auto
ritatē ⁊ predicationē. Tu aduerte ꝙ ſi
caſus occurrēt correctiōis in q̄ exiſtens
in mortali nō habet oportunitatē cōfi=
tēdi de peccato ſuo ſic vera eſt opi.frā.
Sꝫ ſi habet oportunitatē ⁊ nō facit ꝙ
in ſe eſt vt conteratur cum ſit ſuſpēſus
quo ad ſe peccat mortaliter officiū exe=
quendo.c.fi.de temp.or.

Correctio fraterna ē admo
nitio charitatiua
frīs ꝺ emēdatiōe pctōꝝ ex fraterna cha
ritate ꝓcedēs ⁊ hec ē de p̄cepto oib⁹ ſꝫ
Ri.in.iiij.di.xix.ar.ij.q.j.⁊ quia eſt p̄ce=
ptum affirmatiuum ideo non obligat
niſi pro loco ⁊ tempore debito.

1 ¶ Utrū omiſſio fraterne correctiōis ſit
mortale peccatū.Rñ Ric.vbi.ſ. qđ tri=
pliciter pōt omitti. ¶ Primo meritorie
quādo homo nō corrigit qꝛ nec temp⁹
nec loc⁹ eſt corrigēdi ⁊ expectat illud.
¶ Secundo cū peccato mortali qñ.ſ.
homo ſperat poſſe fratrē a peccato re=
trahere ⁊ tñ ꝓpter incōmodū corpora=
le vł tēpale omittit qꝛ tūc ordinē chari
tatis ꝑuertit plus diligens bonuꝫ tpa=
le q̄ꝫ animam ꝓximi. ¶ Tertio omittit'
cū pctō veniali quando.ſ. ꝓpter incom
modū tpale ſit tardior tamē ſi crederet
poſſe reuocare nō dimitteret adde.iiij.
ſm Tho.ij.ij.q.xxxiij.ar.ij. ꝙ pōt omit
ti ſine peccato imo meritorie quando
metuit ne deteriores fiant vel ne alios
a bona vita impediant.adde.v.ſm glo.
in.c.qui aliud de hereti.in peccato com
miſſo quod nō habet pſeuerantiā qꝛ nō
tenet' corrigere quilibet ſꝫ ſolum p̄lat⁹.
Sec⁹ ſi haberet pſeuerantiā qꝛ teneret'
quilibet ſicut tenet' in peccato cōmittē=
do adde ⁊.vj.qđ peccatū ſit mortale vł
veniale talis qualitatis ꝙ habet cauſa
re mortale al's de peccato veniali nō te
netur corrigere aliquem de precepto.

¶ Utrū teneamur q̄rere quos corripia 2
mus.Rñdeo ſm Tho.vbi.ſ.qđ non qꝛ
beneficia q̄ non debemus certe perſone
ſed cōiter oibus ſufficit ſi impedimus
primis occurrentibus alioqui oportet
nos facere contra illud ꝓuer.xxiiij. Ne
queras impietatem in domo iuſti.

¶ Utrū ſubditi teneant' corrigere p̄la= 3
tos.Rñ.Ric.vbi.ſ.q.iij.ꝙ loquendo de
correctiōe fraterna ⁊ hūili ſic ſed de cor
rectione increpationis vel punitionis
nō niſi manifeſte erraret in fide tūc eīm
ſi nō eſſent ſupiores iudicantes vel no=
lēt inferiores poſſent qꝛ hereſis reddit
oī catholico inferiorem nō ſolū quo ad
forū intrinſecū.ſed etiā extrinſecum fa=
cit ad hoc quod no.ij.q.vij.in.c.ſecuti
⁊ in.c.paulus.

¶ Utrū exiſtēs in pctō mortali excuſet' 4
a p̄cepto fraterne correctiōis.Rñ.ſꝫ Ri.
vbi.ſ.q.ij.ꝙ peccator aut eſt occultus
aut manifeſt⁹ ⁊ eſt correctio in publi=
co ⁊ in occulto.Peccatori autē manife=

cto nõ licet corrigere in publico pp̄ ſcandalũ: qꝛ cũ talis . correctio ſit aſſũptio verbi dei nõ debet propter ſui dignitatem manifeſte aſſumi per os manifeſte pollutũ ne vbum dei vileſcat i cõſpectu hominũ. Si autẽ pctm̃ eſt occultum et corrigit in occulto aut manifeſtũ ƺ qđ factuʒ exigit ⁊ hoc facit humiliter ſuaʒ prauitatẽ recognoſcẽs nõ peccat corrigẽdo imo tenet̃ qꝛ pctm̃ ñ abſoluit hominẽ a precepto nec ꝓpterea hõ eſt perplexus quia ſi vult facere quod i ſe eſt dominus paratus eſt ſibi remittere peccatum.

5 ¶ Quo ordine eſt procedẽduʒ in correctiõe frña. Rñ. ƺ Tho. vbi. s. quod peccata publica publice ſunt corrigenda. In pctis vo occult͡ʒ locũ hʒ ꝙ dr̃ mat. xviij. di. Si peccauerit i te frater tu⁹ vade ⁊ corripe eũ inter te ⁊ ipſum ſolũ qđ ſi videt nõ proficere dicat prelato ſecrete qui poſſit prodeſſe vt no. pa. in. c. nouit de iu. et hoc vide. j. Denũciatio. §. ij.

6 ¶ Quid ſi ſcio pctm̃ alterius qđ qui cõmiſit ignorat. Rñ. vt colligo ex mo. i ti. đ pnia. ⁊ Rñ. ꝙ ſi peccatũ eſt tale qđ non excuſat ignorãtia tũc aut non põt probari qꝛ occultũ ⁊ ſic ſi ſpõ de correctione teneor dicere al's. non. ij. q. vij. plerũ ꝗ qꝛ efficeretur peior. ſed debeo ſecrete reuelare prelato qui poſſit prodeſſe. Si autem poteſt probari tunc ſi eſt plat͡us ſuus tenet̃ ei dicere qꝛ ei precipitur. Si peccauerit ⁊c. Mat. xviij. Si vero nõ eſt prelatus aut ſperat de correctione ⁊ ſic tenetur ei dicere aut non ſperat ſed deterior ratione ⁊ tunc non tenetur ƺ predictos niſi quãdo ſequeret̃ ex tali peccato alioꝝ periculuʒ ſeu malũ vt puta quia adminiſtrat ſacramenta cum non vt ſacerdos ⁊ hmõi Pa. tñ in. d. c. nouit tenet qđ indiſtincte tenetur ſiue efficiatur melior ſiue peior qđ credo verũ qñ facit ad bonum aliorum talis correctio ⁊ ſperat qđ fiet iuſticia al's nõ credo teneat̃. xj. q. iij. qñ vbi apert⁹ tex. hic. Si vo ignorãtia eos excuſat nõ credo teneat̃ dicere niſi quãdo videret qđ deſiſteret vl' fieret alicui ſacramẽto iniuria.

Corporalia

altaris debẽt eſſe de puro pãno lineo ab epõ benedicta nõ de panno intincto aut đ ſerico. c. cõſulto de ꝯſe. di. j. q̃ nõ debẽt lauari p feminas nec tã gi. xxiij. di. ſacratas ⁊ de cõſe. di. j. nemo el. ij. Vñ miniſtri altaris debent habere peluim nouam quam pro ipſis lauandis teneãt. ⁊ quã in ſanctuario ꝓijciant vt in. d. c. nemo. Et ſimiliter de alijs altaris paramẽtis dr̃ ibidez. Sʒ hodie p cõtrariã cõſuetudinem derogatum eſt ⁊ credo excuſet de alijs ſed nõ đ corporalib⁹ ꝓpter rationẽ poſitã in. d. c. ſ. ne fragmẽta dñici corporis male tractentur. ⁊ ideo cõtraria cõſuetudo eſſet irrãtiõabilis ⁊ credo obliget de ꝑcepto etiã hodie ex quo cõſuetudo non poteſt ei derogare. ſil'r etiã forte poſſet dici đ pala altaris eadez ratione. Sed no: quod credo ſufficiat ſi ſoluʒ prima lauatura proijciatur intra ſanctuariũ propter litem rationis predicte.

¶ Utrũ poſt lauationẽ ſint iterũ conſecrãda. Rñ. qđ nõ qꝛ lʒ amit⁹ recedat lauãdo ⁊ de alio ponat̃ propter hoc mutatur forma. nec bñdictio fit in ſupficie ipſoꝝ. idẽ dico ſi reperiãtur dũ ruptura nõ fuerit tanta qđ corrũpat formam tũc eſt qñ eſt tãta qđ p corporalib⁹ vti nõ poſſent ꝓ hoc faciũt no. i. c. j. de cõſe ec. vl' al. vid. hoc. s. Bñdictio. §. j. cũ ſeq. 2

Corpora

ſctõꝝ vtruʒ poſſint trãſferri de loco ad locũ. Rñ. qđ nõ ſine licẽtia epi đ ꝯſe. di. j. corpa. Et hoc veꝝ qñ iã erãt tradita ſepulture. l. vltia. ff. đ reli. ⁊ ſump. fu. Et de hac materia vide. j. Reliq̃e. per totũ. ☞ Quia in hoc. §. tangitur de corporibus ſanctorũ adde vnũ ſingulare vbũ ꝙ corp⁹ chriſti eſt priuilegiatũ ſicut eccl'ia qꝛ liberat ꝯfugiẽtẽ ad iꝰʒ vt no. ar. ch. xiij. q. ij. q̃ſitũ q̃ gl. ibi ita no. eo. ſin. ſuos in v. eccl'ia ver. fugiẽs de quo per Car. i. cl. in. vj. queſtione. de pe. ⁊ remiſ.

Corpore

viciat⁹ dr̃ q̃ hʒ membrũ debilitatum vel mutilatum. Debilitatum habet qui eum habet inefficax vt oculum co-

cū.manū ʒ aridā mutilatū q̇ ipſo caret.

¶ Corpe viciati vtrum ſint ꝓmouēdi ad ſacros ordines. Rñ. vt no. in. ſu. lv diſt. qꝺ aut ſunt ſpōte viciati in q̇cunqꝫ mēbro. ⁊ tunc nō pñt ꝓmoueri ⁊ ꝓmoti deijciuntur. c. penitētes ea. di. qꝛ ſunt homicide. c ſi q̇s ea. di. ⁊. c. q̇ partez ibidem ho. in apparatu tʒ qꝺ pōt eps͂ diſpēſare ſi tale mēbrū eſt occultū tamen excepto i caſtrato. vnde dicit qꝺ cuʒ religioſo pōt diſpēſare vt cū pede ligneo celebret. Si vͦo appet. nō pōt niſi papa qñ fuit i culpa viciationis. de cor. vic. et de cle. pu. in due. c. j. Dicit tñ gl. in. d. c. q̇ partē ꝙ ſi q̇s haberet digitos ſuperfluos poſſet ſibi ꝑcidere ſicut ⁊ vngues ⁊ dētes nimis ꝓlixos. ſed nō firmat pedes. mihi tñ placet qñ poſſet fieri talis abſciſio ſine periculo vite ⁊ deformitate corporis. Aut nō ſunt ſpōte viciati ſʒ caſu. vt puta ab hoſtibꝰ i via vel ꝓpter egritudinem voluntariȷ́. ſiue a ſe ſiue a medicis. ⁊ tūc ſi non parit nimiā deformitatem poſſunt promoueri. vt de cle. egro. c. p̄ſbyterū. Et ſic itellige. c. ſi q̇s. el. ij. et. iij. lv. di. Si vero al's ſunt viciati a caſu diſtingue: aut dabāt operā rei illicite. ⁊ nō pñt ꝓmoueri aut rei licite. et tunc ſi ſunt viciati in mēbris minimis ſiue occultis nō repellunt̄. vt i. c. q̇ partē, et in. c. eunuchus. lv. di. Si vero in magnis menbris ⁊ manifeſtis non poſſunt ꝓmoueri. vt ſi in oculo hʒ enorme viciū vl' in manu. vt in. c. ſi euāgelica. lv. diſt. Similiter ſi modicū qꝺ generat ſcādalū. d. c. preſbyterū. de cor. vi. c. j. et. ij.

1 ¶ Quid de ceco aut habēte maculam i oculo a natiuitate. vel ex infirmitate: aut a caſu ſine culpa ſua. rñ. ꝙ ſi macula gñat deformitatē nō pōt promoueri niſi diſpenſet̄ ꝑ papā vl' niſi efficiat religioſus ſʒ Inno. de cor vi. cū de tua.

2 ¶ Quid de claudo ex cōſimili cauſa. vt ſ. Rñ. ſi ſine baculo pōt ire. ⁊ ſtare poteſt promoueri. c. ſi quis el. iij. in tex. et in glo. lv. di.

3 ¶ Utrū auulſio vngule in pollice impediat. Rñ. ꝙ hoc tenēdū eſt qꝺ qꝺcunqꝫ viciuʒ corpis quomōcunqꝫ prouenerit ſi reddit inhabilē ad frangendum hoſtiaʒ ⁊ cōtractandū ipedit ꝓmouēdum ⁊ ꝓmotus miniſtrare in altari non pōt: ſil'r quodcūqꝫ viciuʒ corporis notabile ſiue in oculo ſiue in manu: aut i ſpatulis ſicut giboſus ⁊ hmōi ꝙ generat ſcādalū al's ſecus. niſi vt dictū eſt. ſ. l. §. j. vt colligitur i. c. j. ⁊ ſi. de cor. vi. verū eſt ꝙ iā ꝓmoti quibꝰ iſtud euenit poſt promotionē poſſunt oīa q̄ ſunt ſacerdotalis ordinis exercere ꝑter celebrationē miſſe qui. c. preſbyteꝝ intellige niſi fuerit culpa ſua.

¶ Quis iudicabit qñ dubitat̄ an gñet ſcandalū. Rñ. Inn. i. c. j. de cor. vi. ꝙ eps͂ vt i. c. ij. e. ti. i religioſis exemptis ſuus prelatus ordinarius.

¶ Quid ſi quis ex indignatiōe dētem ſibi amputauerit. vl' qꝺcūqꝫ mēbrum ſecauerit. Rñ. Inno. in. c. ſignificauit. de cor. vi. ꝙ nō ē irregularis niſi mēbrū vl' partē membri amiſerit q̄ generet deformitatē. Si vero nō generat deformitatē tñ eſt notoriū ꝙ ex indignatiōe ſibi abſcidet partē mēbri non pōt ꝓmoueri: vel miniſtrare in ſuſceptis ſine diſpēſatione. ſil'r ſi ita ſecauerit ꝙ claudicaret repellitur tanqꝫ corpore viciatus.

¶ Utrum cadēs morbo caduco poſſit celebrare. Rñ. gl. i. c. cōiter. xxxiij. d. ꝙ ſi cadit frequēter nō pōt. vij. q. ij. c. j. ſi vero raro nec emittit vocē cōfuſaʒ. poteſt dūmō habeat coadiutorē. vij. q. j. illud. Promoueri tamē nan pōt ex quo ſemel paſſus eſt vt in. c. maritum. xxxiij. di.

¶ Utrū demoniaci vel amētes poſſunt miſtrare. Rñ. ꝙ lʒ fuerit opi. vt no. i. d. c. cōiter mihi placet ꝙ ſi ꝑ ānū flecterit liberi ꝙ pñt miniſtrare ſʒ diſcretionem epi: ꝓmoueri autez non debent vt in. c. clerici ⁊. c. ſe. xxxiij. di.

¶ Utrum leproſi poſſint ꝓmoueri. Rñ. hugo. xlix. di. §. hinc. eteni. ꝙ non. ſed ꝓmoti celebrare pñt i occulto ⁊ etiā in publico alijs leproſis. niſi tm̄ inualuerit lepra ꝙ corroſionē membroꝝ eum reddidit impotentem. preſertim in digitis cum quibus contractare habet ſcr̄ʒ euchariſtie. vide. j. leproſus. §. vj.

corpuſ

¶Corpus xp̄i vide infra eucharistia.

Crapula quid ſit. Rñ. gl. in. c. a crapula de vi. et ho. cle. eſt ſuperfluitas ciboꝝ vnde crapula quaſi cruda epula.

¶Utrū ſit peccatum mortale. Dic vt ꝭ. gula. §. ij

Credere in deum eſt amando in ipſum tendere de ꝯſe. d. ij. credere ⁊ ð pe. d. ij. §. charitas. Uñ aliud eſt credere deum et credere deo ⁊ credere in deum vt not. gloſſ. de cōſe. di. iiij. c. j. igitur ⁊. ij. predicatione. ⁊ de credulitate vide. j. fides per totū.

Credulitas maledicētibꝰ de alijs i probat. lxxxvj. di. ſi q̄d q2 añq̄ ꝓbet illud malū nō debemꝰ credere. ij. q. j. deꝰ. xj. q. iij. in cūctis ⁊. c. q̄uis. xv. q. vij. ſi q̄d ⁊ q. viij. c. vltimo. in fi. xxx. q. v. nullū añ. ☞ De materia huius. §. j. credulitate ⁊ quando imputet. no. in. l. j. ⁊ ibi Alex. ff. de eo per quem fac. erit. ⁊ in. l. j. §. ſi alias eſt. l. ij. ⁊ in glo. ff. quando act. de pecu. eſt annalis. ⁊ Inno. in. l. ſi inſulaz ff. de verb. obli. vbi dicit. ꝙ credulitas beſtialis excuſat a dolo.

¶Quotuplex eſt crudelitas. Rñ. vt notatur in. c. inquiſitioni de ſen. ex. ꝙ duplex quedam temeraria ⁊ leuis vt puta quando audiuit aliquid a leuibus perſonis vel a paucis quibus credi nō debet. ⁊ hec deponēda eſt ad cōſilium ſui paſtoris. quedam probabilis et diſcreta puta quia videt ſolum cum ſola in latebris. vl' quia cōiter ita dicitur.

Creſcere ſpūtualr an q̄s poſſit cōpelli. Rñ. vt notat in. c. geſta lxxiiij. d. ꝙ nō. Sz vide ꝙ dico. j. obediētia. §. ij. ⁊ religioſꝰ. §. xxix

Crimen ꝓprie ē mortale peccatū vt ptz ꝑ gre. in hoꝛ. xij. facit. xxv. di. §. criminis. i ꝟ. qui fiat crimiale dū plz largo āt mō accipit qñq3 ꝑ veniali ⁊ iux. illō. Nemo ſine crimine viuit. qñq3 ꝑ ifamia. qñq3 ꝑ pctō depoſitiōe digno. vidē gl. i. d. §. criminis.

¶Que ſunt crimina ſuſpentiōe digna. Rñ. d. An. i. c. at ſi clci ð indi. ꝙ oia ex q̄bus q̄s de facto ē infamatꝰ intellige taliter ꝙ populus ſcādalizet. c. ij de pur. cano. etiaz ſi ſit ep̄s ꝺm Jo. an. poſt arc. in. c. j. de accu. in glo.

¶Que ſunt crimina depōne digna. Rñ. 2
d. An. vbi. ſ. ꝙ omne delictū cauſans irregularitatē q̄ enumerant doc. in. c. niſi cū pridē. §. ꝓpter cōſciētiam de renū. in gl. magna de q̄bꝰ. j. irregularitas prio. Itē ſi eſt diu ꝯtinuatū. lxxxj. d. p̄ſbyter. in gl. Itē fornicatio notaria vel diu cōtinuata vel ſcandaloſa. c. quam ſit. de exceſſ. prela.

¶Que ſunt crimina degradatione digna. Rñ. q̄. ſ. ibidez ꝙ oē crimē cū incorrigibilitate. c. cū nō ab hoie. ð iud. Fallit in heretico. c. ad aboledā ⁊. c. excōicamus de here. ⁊. c. j. e. ti. lib. vj. Itē i falſario lraꝝ aplicarū. c. ad falſarioꝝ de crimine fal. itē i ſortilego. xxvj. q. v. c. q̄cūq3 ſacerdotū de homici. dubiū eſt. ⁊ dic ꝙ ſi itelligat de ꝟbali ē verꝝ ſecꝰ ſi de reali. vide tamē eodem ibidē quia multe ſunt limitationes. 3

¶Utrum criminoſus. añ peractā penitētiā vel poſt poſſit celebrare ſine diſpētiōe vl' poſſit ꝓmoueri ad ordines. Rñ. 4
ꝺz gl. ⁊ Inn. i. c. ex tenore ð tēpo. ordi. ꝙ aut crimē eſt occultū ⁊ ſic pōt dum tñ vere peniteat. tex. eſt. i. c. ſi. de tē. or. Sufficit em̄ abſolutio ſacerdotis ex poteſtate clauiū niſi ſit tale crimē ꝙ impediat executionē poſt penitētiā. vt in. d. c. niſi cū pridē. §. j. vt eſt in crimine ꝙ inducit irregularitatē de q̄. j. irregularitas p̄mo Si vero crimē eſt manifeſtū. q̄3uis nō ſit crimē enorme ſ3 mediocre nō pōt ſine diſpenſatione ēt poſt peractam pniaz. Et dr̄ manifeſtū ſi ꝯuictꝰ eſt i iudicio vel timore ꝓbationis cōfeſſus eſt vl' opis publicatiōe. nec ob. c. p̄ſbyteꝝ. ⁊. c. ꝯuenit. l. d. q2 ꝑ illō nō ē ablata facultas diſpēſandi cū ꝟe pnitētibus. Et maxie vbi nō eminet ſcādalū vt. l. d. vt cōſtitueret. c. dño ſctō. Et hec vera ſunt in criminibus capitalibꝰ. q̄ dicūtur mediocra. ſecus in leuibus ⁊ dicunt leuia q̄ cōtingūt ꝑ iperitiā vel culpā ſine dolo. vel ſi eſt dolus eſt tamen cum re mo

dica. vt no. i. l. inſpiciendũ. ff. de pe. ꝛ in l. leuia. ff. de accu. ꝛ i. c. cũ dilecti. eo. tit.

5 ¶ Quis põt diſpẽſare cũ talibꝰ. Rñ. ꝙ ep̃s i criminibꝰ minoribꝰ adulterio. In maioribꝰ aũt ſolus papa. vt not. in. c. at ſic clerici de iud. niſi ex magna cã. vide j. Diſpẽſatio. §. v. ꝛ etiã nõ poſſet qñ in ducũt irregularitatem. vt puta qꝛ cele= brauit excõmunicatus. ꝛ hmõi niſi in caſibus in quibus a iure conceditur di ſpenſatio in irregularitate. vt. j. irregu laritas per totum.

6 ¶ Crimẽ dr̃ publicũ ꝙ ad publicũ ſpe= ctat iudiciuʒ. ꝛ hec ſunt q̃ no. ff. ꝺ. pub. in. l. j que ſunt lex iulia. maio. ꝛ ſub hac cõprehẽde ſacrilegia. ꝛ reſidua. Lex iu. de adul. lex cornelia de ſicarijs ꝛ vene ficijs. Lex pom. de pari. Lex. iulia. pec. Lex cornelia de teſtib. falſis. an aũt in alijs. Azo dicit ꝙ ſic. Intelige i inſtru= mẽtis non in alijs ſcripturis ſm Accu. Lex iuli. de vi publica. ꝛ priuata. de ãbi tu. repetũdarũ ꝛ de annona ꝛ hmõi in q̇bꝰ lex exṗmit ꝙ ſit publicũ. vt in. l. iij. in ñ. ff. de preuarica. ꝛ ibi Bart. ꝛ Jo. de Imo. i fi. ff. de priua. delic. ꝛ in. l. ij. ff. de côcuſ. Sʒ ſm ius canonicũ omne crimẽ dicitur publicũ qꝛ ad publicuʒ iudiciũ ſpectat puniẽdũ vt in. c. crimina de col lu. in gl. ꝛ ſic damnatꝰ i iudicio de quo cunqꝫ crimine ab eccleſiaſtico efficit̃ in= famis ſicut dãnatus propter publicuʒ crimen ꝙ limita verꝰ ſi dãnat̃ propter dolum ſed non ſi dãnatur propter cul= paʒ vt no. Ange. are. inſti. de ſuſpec. tu. §. ſuſpectus.

7 ¶ Itẽ publicoꝝ iudicioꝝ q̇dã ſunt ca= pitalia. ex q̇bꝰ mors aut exiliũ imponit̃ hoc eſt aq̃ ꝛ ignis interdictio p̱ has pe nas eximit̃ caput de ciuitate. Nã cetera nõ exilia ſʒ relegatiões proprie dicunt̃ qꝛ tunc ciuitas retinet. Quedã ſunt nõ capitalia ex quibus pecuniaria aut in corpus aliqua cohertio pena eſt vt i. l. publicorum. ff. de pub. iudi.

¶ Chriſma vide infra oleum ſanctum.

Culpa alia latiſſima: ſm Barto. in. l. ꝙ nerua. ff. depoſiti. Et idẽ eſt ꝙ verus dolus ꝛ manifeſtꝰ. Alia latior. ꝛ eſt dolus preſumptꝰ. Alia lata. ꝛ hec eſt nõ intelligere ꝙ oẽs intel ligerẽt vel maior pars tex. ẽ i. l. late cul pe. ff. ꝺ ver. ſig. ſʒ no. ꝙ cõiter gl. nõ po= nunt niſi latã culpã ꝛ tex. in. d. l. ꝙ ner= ua exponit latiorẽ ꝑ lata ꝛ ſic colligo ſʒ gl. i. d. l. ꝙ nerua ꝙ noie doli ꝓprie non cõprehẽdit̃ q̇ ex culpa. fecit qꝛ dolꝰ dif fert ꝛ noie a culpa qꝛ dolꝰ eſt a propoſi to vt ꝓbat̃ in. l. j. §. dolũ. ff. de dolore. cul pa. vero nõ. vt in. l. ſi ꝓcuratorẽ. §. dolo. ff. mã. ꝛ ꝓ hoc facit dictũ Bal. in. l. quid ergo. §. pena. ff. de his q̇ no. iſa. vbi dicit accuſat q̇s de homicidio doloſe facto ꝛ ꝓbatur culpa. an abſoluet̃ ſeu mitius aget̃ in eadẽ inſtãtia. Rñ. ꝙ mitiꝰ aget̃ ꝛ ſic ſentit ꝙ dolus nõ ẽ realiter culpa verũ eſt ꝙ lata cupla eſt dolꝰ p̃ſumptꝰ ita ꝙ vbicũqꝫ quis tenet̃ de dolo venit ꝛ lata culpa. Sʒ tamẽ verus dolus nõ eſt no. gloſ. in. c. bona fides de depo. et in cõſcientia vbi ceſſat preſumptio non hr̃ ꝓ dolo. ꝛ quis debeat ꝓbare dolũ vl̃ latã culpã iteruenisse. vid. j. Cuſtos. §. j. no. ẽt ꝙ lata culpa eſt deuiatio i circũ ſpecta ab ea diligẽtia quam hñt hoies cõit̃ eiuſdẽ ꝓfeſſiõis. Et iõ error artifi= cis ñ ẽ lata clp̃a niſi qñ erat in eo ꝙ cõi ter hoies i illa arte ſciũt nõ qñ erat i eo ꝙ excellẽtiſſimi ſciunt. Ita limitat bar. i d. l. ꝙ nerua vñ ſi depoſuit pecuniã apd̃ cãp ſorẽ q̇ cõiter habebat̃ bõe ꝯditiõis ꝛ nõ erat nõ eſt lata culpa. ꝛ Bar. i. l. pi gnoris. C. de pig. ac. dicit acceſſi ad mo lẽdinũ ꝛ in curſu hoſtiũ ꝑdidi beſtias. nõ ẽ lata culpa ex q̇ maior pars crede bat ſecurum acceſſum.

De hoc. §. ſ. de culpa ꝛ ꝙ ſit triplex vt p̱ bar. i. l. qđ nerua. ff. de po. Bal. no. i l. fi. C. mã. vbi ẽt ꝙ culpa ẽ male agere. ꝛ i. l ſi q̇s fũdũ. §. ipator ꝟ. celſus. ff. de loca. vbi no. Bar. ꝙ culpa ẽ iꝑitia. Sʒ ꝺ mare culpe vide p̱ ſaly. ꝛ doc. i. l. ſi nul= lã. C. de pig. ac. ꝛ per Bar. in. l. nullꝰ. e. ti.

¶ Utrum lata culpa equiparetur dolo. Uide. j. dolus. §. iij.

¶ Quid eſt leuis culpa. Rñ. eſt omittere ꝙ diligẽs hõ nõ omiſiſſet. vl̃ facere qđ diligẽs hõ nõ feciſſet. exemplum fenera

tor nō excuſſit res pignoratas a tineis tali tempore quo diligens feciſſet.

¶Quid eſt leuiſſima culpa. Rñ. eſt nō ꝓuidere ꝙ diligētiſſimus ꝓuidiſſet. l. ſi putator. ff. ad. l. aqui. vel omitteret qđ diligētiſſim⁹ nō omitteret. l. diu⁹. ff. de offi. ꝓſi. nō equitare vt diligentiſſimus equitaret leuiſſima culpa eſt vel nō curare facere ꝙ diligentiſſimus curaret.

¶Qua culpa tenetur quis ex contractu vide. ꝫ. comodatum. §. xj.

¶Qua culpa tenet̄ q̄s ex officio. Rñ. Pa. in. c. cū cām. de teſti. ꝙ iudex tenetur de dolo ꝛ lata culpa. ſed non de leui. ꝙ credo verū in eo qui a ſuperiore ponitur in officio ꝑ obediētiā ſolū: ſec⁹ de eo qui illud q̄ſiuit ſi modo ali⁹ diligētior fuiſſet qꝛ tunc tenet̄ etiā de leui. Siľr dico ꝙ nō tenet̄ niſi de dolo ꝛ lata culpa agrimēſor ꝛ aliȷ̄ q̄ aſſumunt ad calculū vel concordiam tex. eſt in. l. fi. ꝛ ibi Bar. ff. ſi meſ. fal. mo. dixerit. ꝛ i. l. fi. ff. de varijs ꝛ extraordi. cogni. no. gl. in c. qꝛ indicante. de ꝓſcri. fallit hec in his qui exercēt aliq̄ artē ſicut piti. hic eſt ꝓ fitent̄ ſe pitos ꝛ magr̄os qꝛ tenent̄ etiā de leuiſſima facit ꝙ no. gl. inſti. de ob. q̄ ex q̄ſi deli. na. ꝛ tꝫ Pa. in. d. c. i dicāte. Sꝫ ego credo verū qñ diligētiſſimū q̄ſiuiſſet niſi fuiſſet decept⁹ ex ſua ꝓfeſſione: qꝛ tunc de leuiſſima aut diligenteꝫ qꝛ tunc de leui ſolum tenetur.

6 ¶Utrū i foro aīe teneat̄ quis reſtituere dānum ꝙ dedit primo ex culpa ſua. Rñ. ꝙ lꝫ Jno. in. c. qꝛ pleriq̄ꝫ. de imu. ec. velit ꝙ ſolū de dolo. ꝛ lata culpa teneatur ꝛ multi doc. pro ſingulari dicto habeant: tñ ego credo ꝙ teneat̄ de oī dāno ex quacūq̄ꝫ culpa ſua de qua tenet̄ tam de iure ciuili q̄ꝫ canonico ꝑ ea que dicā. ꝫ. lex. §. iiij. ꝛ ꝑ hac opi. eſt glo cum tex. in. c. cōſuluiſti. ij. q. v. q̄ dicit qđ tenetur etiā quo ad deum ſi diligentiā debitam nō adhibuit vt in. d. c. cōſuluiſti. ꝛ l. di. clerico. ꝛ. xxiiij. q. ij. in. lectū. Dicit tñ ꝙ nō punit̄ rōne homicidij ſed negligētie vt. xv. q. j. c. inebriauerūt ꝛ facit. c. fi. de inu. ꝛ dā. da. ꝙ indiffinite loquit̄ ꝛ hoc eſt tuti⁹ cū ipſe Jnnoc. nullo iure ꝓbet dictū ſuū qꝛ. d. c. inebriauerūt. nihil facit ꝑ eo imo poti⁹ ꝫ ſi bene inſpiciat̄ lꝫ adducat ꝑ ſe cū. hoc cōcor. Jo. an. in. c. qm̄ ꝯtra. de ꝓba. ꝛ ibi eū ſequit̄ Pau. qꝛ negligētia in ꝓprio facto culpanda eſt in alieno vituperāda. l. ſi cōſtante. §. ſi maritus. ff. de ſol. matri.

Cura aīaꝝ ḃꝫ Jnno. i. c. cū ſatis. de offi. archi. ſtricte ē pote ſtas ligādi ꝛ ſoluendi in foro penitentiali ꝛ hec nulli cōuenit ꝓlato niſi ſacerdoti vt habet̄. xxj. diſ. i nouo. de pe. ꝛ re. c. omnis. ꝛ hāc poteſtatē ligandi ꝛ ſoluēdi quilibet ſacerdos cū ordine accepit lꝫ nō in iſtos vel in illos qui ſibi nō ſunt cōmiſſi. Dr̄ etiā cure large ꝛ eſt poteſtas eijciēdi ꝛ recipiēdi in eccleſia cogēdi. ꝛ puniēdi exceſſus. xxj. di. §. j. ſub hac etiam eſt excōicare interdicere ſuſpēdere ꝛ huiuſmodi que ſunt ad morum correctionem. de elec. dudm el. ij. Et de vtraq̄ꝫ iſtarum intelligitur. c. de multa. de preben.

Cupiditas vide ſupra auaritia.

Curialis dicit̄ q̄ nexib⁹ curie ligat⁹ adulat̄ ꝓncipib⁹. xxxvij. di. nōne. lj. diſt. q̄ in aliquo. Jtē curiales dicunt̄ aduocati in cā ſanguinis vel milites ſeu officiales ſena exercentes. lj. di. aliquātos. ꝛ. c. ſeq.

☞Ad materiā huius. §. dic vnū ꝟbū notabile. ſ. ꝙ. curiales pape nō ꝑnt i curia cōueniri ſꝫ in eoꝝ domicilio ita no. Pe. de ſu. in. l. ij. §. legatis. ff. de iud.

¶Utrū tales ſint ad ordines ꝓmouēdi vel ad religionē. Rñ. ꝙ nō niſi cū magna diſſenſiōe vt intelligatur vtrū ſit ſolutus a curialibus vel ſi eſt irregularis vel vt fugiat obligationem ꝛ huiuſmodi vt in. c. lege. liij. di. ꝛ dicit ꝙ ꝑ triennium debent ꝓbari ꝛ eſt bonū Cōſiliū niſi aliqđ rōnale aliđ ſuadeat nō dꝫ tamen recipi ad religionē nec ordinari etiā ſi non eſt irregularis ꝛ ſi ex deuotione mouetur niſi ſit ſolutus a curia. lj. diſtin. c. j.

Curioſitas ē poſtpoſitꝫ dīnis ꝛ ſctōꝝ eloquijs

ſcriptis philoſophoꝝ ꝛ poetaruꝫ rõne vanitatis vel delectationis intendere. xxxvij.di.ſacerdotes ꝛ.c.ſeq. Itẽ cũ ſacra ſcriptura nõ ẜm ſanctoꝝ expoſitionẽ ſꝫ ẜm ſecularẽ ſapiẽtiã ꝛ propꝛij ſenſus vanitatẽ exponiꝰ.c.vnico.eadẽ diſtinctione. Iteꝫ qui plura volunt ſapere ꝙ̃ opoꝛteat aut de his de quibꝰ nõ eſt dubitandum faciunt queſtiones de renun.c. quoniam aliqui curioſi li.vj. ex quibus cum ibi notatis patet ꝙ vel le cognoſcere quod nõ conuenit eſt curioſitas ꝛ peccatum quia inoꝛdinatio quedaꝫ.

1 ¶ Utrũ ſit peccatũ moꝛtale. Rñ. ꝙ ſiue curioſitas ſit reſpectu partis intellectiue ſiue reſpectu partis ſenſitiue ẽ moꝛtale peccatum.in.vij.caſibus vt colligo ex Tho.ij.ij.queſt.c.lxvij.ale.ij.ij. ¶ Primo rõne finis puta qꝛ propter ſuperbiaꝫ vel aliquid ꝙ ſi moꝛtale peccatuꝫ querit cognoſere vel videre aut audire.ꝛc. ¶ Scḋo rõne illoꝝ a quibꝰ vult ſcire vł audire puta a demonibus vel alijs a quibus ſub pcepto prohibemur aliquid adiſcere vel cognoſcere. xxvj.q.j.illud. ¶ Tertio ratione eoꝝ q̃ cognoſcere vel videre aut ſentire volumus vt puta quia ſunt ꝓhibita ſicut a ꝓpoſito velle audire peccatũ illius q̃ confitetur alteri ꝛ ſimiliter incantationes diuinatiões ꝛ huiuſmodi prohibita vt eoꝝ libꝛos velle tenere quia ſimilis culpa eſt diſcere ſicut docere ꝓhibita.l.culpa.C.ḋ.male.ꝛ ma. Similiter dico de quocunqꝫ ꝓhibito ꝙ exerceri nõ põt ſine moꝛtali peccato ſicut ſunt artes alique male aut velle ſcire quomodo fit tale peccatũ.aut videre aut ſentire nã talis curioſitas eſt peccatũ moꝛtale niſi i caſu quãdo quis talia vellet ſcire vł poſſet cõdẽnare ꝛ improbare facit.c.ne mixꝛ.xxvj.q.v. ¶ Quarto rõne eoꝝ que omittuntur ꝓpter curioſitatẽ puta cum quis omittit adiſcere neceſſaria ad ſalutẽ vel ad ſuum officiuꝫ vt intẽdat poetis aut curioſis facit.c.nonne.ꝛ.c.vnico.xxxij.diſtin. ¶ Quinto rõne illius ad quem talis cognitio ſeu viſio inducit vt puta ſi ad erroꝛẽ contra fidẽ vel ad peccatũ moꝛtale ſicut velle videre coeũtes ꝛ aliqua ſpectacula ex quibꝰ ꝓuocatur ad moꝛtale peccatum vel audire hmõi facit.c.ideo.xxxvij.di. ¶ Sexto rõne modi vt cũ qs ꝓpter talia ſciẽda vel videnda facit ꝓhibita. puta ſupſtitioſa vel dimitit audire diuina que tenetur vt videat ſpectacula et hmõi facit.c.q̃.die.de conſe.di.j.ꝛ.c.qui ſine.xxvj.q.j.vel qꝛ de bonis pauperuꝫ eccłiaſticus emit libꝛos vel ſoluit doctoribꝰ qui ei legãt inutilia facit.c.legãt. xxxvij.di. ¶ Septimo ratiõe eoꝛum qui inducunꝰ ad talia facienda vt puta qñ qs ex curioſitate ſua ſciẽdi ꝓuocat aliquem ad detrahẽdum vel auiditate videndi prouocat ad faciendum ſpectacula prohibita ſicut ſunt toꝛneamenta ꝛ huiuſmodi que fieri non poſſunt ſine moꝛtali facit.c.qui venatoꝛibꝰ.lxxxvj. diſ.de conſe.di.iij.pro dilatiõe in alijs communiter eſt veniale peccatum.

Cuſtos q̃ mercedẽ accipit nõ ſpecialr ꝓ cuſtodia tenetur de dolo lata ꝛ leui culpa.ff.loc.l.q̃ mercedẽ in gl.ꝛ qḋ not.xiiij.q.iiij.tres perſonas.no.Inno.in.c.ꝙ̃uis de re.iu. ſed ſi ſpecialiter.pro cuſtodia. mercedẽ accipere teneretur etiã de leuiſſima. vt.ḋ.gl.quã limita vt.ĩ.locatio.§.xxiij. ¶ Quid ſi neget dolo vel negligentia amiſiſſe quis probabit. Rñ.gloſ.vbi.ſ. ꝙ ipſe cuſtos ar.ff.de eden.l.ſi.quis.§. vlti.ꝛ hoc verum quo ad foꝛum contentioſum.ſecus in foꝛo conſcientie.vt patet ex dictis.ĩ.lex.§.iiij. Idem dic de cuſtode carceris.ff.de cu.ꝛ exi.rei.l.vlti.ꝛ ideꝫ in depoſito.c.bona fides de depo. concoꝛ.in glo.j.ibidem in alijs autem caſibus regulariter qui dolum allegat debet probare.ff.de ꝓbati.l.quotiens. §.qui dolum.

Damnatus ꝑ ſententiã ad moꝛtẽ an poſſit diſponere de rebus ſuis vide alienatio. §.xxiiij.

¶ Utrũ dãnatꝰ ad moꝛtẽ poſſit fugere

de carcere vel quomodocunq̧ dic.vt.ĵ.
fugera.§.j.
¶ Utrū hn̄tes de bonis alicuiꝰ dāna
ti ꝑpter crimē eius poſtea reſtituit per
ꝑncipē ad bona ſua teneant̄ reſtituere
Rn̄.Ge.i.c.q̄ꝫuis. de reſcrip.li.vj.ꝙ aut
reſtitutio facta ꝑiudicat iuri q̄ſito ter-
tio.qui ea legitime habuerat ⁊ ſic non
tenet̄ reſtituere q̄ ea habuit qꝛ nō fit in
tegratio in tali caſu ⁊ iſte eſt caſus.d.c.
q̄ꝫuis ⁊ in iuris alleg.in glo.ibidē ⁊ fa-
ciūt no.per Bar.⁊ Bal.in.l.gallus.§.⁊
quid ſi tm̄.ff.de lib.⁊ po. Aut ꝑ reſtitu-
tionē principis tali factā nō preiudica
tur niſi ipſi cōcedenti ⁊ ſic reintegrat̄
ad oia q̄ amiſerat ⁊ ſic oia ſūt ſibi reſti
tuenda.⁊ ſic ꝓcedunt iura alleg.ꝑ alia
pte in.d.gl.ar.c.cū dilecti de dona.cum
ibi no.hoc tꝫ Jo.de imo.⁊ no.ꝙ iſta fa-
ciūt ꝑ legitimato poſt mortē teſtatoris
vn̄ nō ꝑiudicet venientibꝰ ab inteſtato ēt
ſi nō audierūt hereditatē:qꝛ talis le-
gitimatio eſt quedā reſtō natalis.l.fi.
de nata.Secꝰ ſi nō ante mortem teſta-
toris qꝛ preiudicat quia nullū ius ad-
huc habebat.l.poſt emācipationē.ff.de
lib.leg.vide etiam.ĵ. gratia §.j.

Dānificatus

vtrū furtiue ⁊ ſecrete poſ
ſit ſibi ſatiſfacere vide.ĵ. furtū.§.xi.

Debitū cōiugale iō dꝛ qꝛ ſub pena
mortalis pcti vir vxori ⁊ vx-
or viro petenti reddere tene
tur ſꝫ cōiter docto. ⁊ apl'm.
j.cor.vij.niſi ex rationabili cauſa excu-
ſetur ⁊ aſſignant̄ a doc.vij.cauſe ꝑpter
quas non tenentur reddere.
1 ¶ Prima dꝛ ꝓhibitio ſctē eccleſie. nam
ꝯ interdictū eccl'ie eſt pctm̄ mortale ac
tus ꝯiugalis.eccl'ia autē ꝓhibet ne q̄s
cōſumat mr̄imoniū certis tpibꝰ de q̄bꝰ
ĵ.mr̄imoniū.iij.ipedimēto.ij. Similiter
ꝓhibet eccl'ia ne an̄ bn̄dictionē ꝯiūgāt̄
qn̄ q̄s ducit eā q̄ alteri nō fuit cōiuncta
ꝑ matrimoniū.Unde ſm Rod. cogno-
ſcens ante benedictionē vbi eſt cōſue-
tudo ꝙ benedicant̄ peccat mortaliter q̄
dam tamen vt dicit Ri.in.iiij.di.xxxij.
q.j.vltima.argu.iij.dicūt hoc eſſe verū
reſpectu actus. petendi non reſpectu
actus reddēdi qꝛ reddēs nō peccat ſm
Tho.i.iiij.ea.di.Ego vero iſtud de bn̄-
dictiōe limito verū niſi ex rationabili
cauſa moueretur ad petendū puta ꝑ
pter fornicationē euitandā cū non poſ
ſit cōtineri:⁊ vxorem ducere vt benedi
catur nō poſſit ꝑpter dotē habendam
⁊ hmōi qꝛ nec tūc mortaliter peccaret:
niſi eſſet ſcādalū in prima.ar.eoꝝ q̄ di-
cā.ĵ.obedientiā.in prin. Alber. ēt dicit
dictū Ro.eſt nimis durum. ⁊ hoc etiaꝫ
videt̄ ſentire Jnn.⁊.d. An.in.c.j.d ſpō.
quia licet cōſuetudo habeat vim legis
tamē lex nō obligat ad mortale niſi ſit
preceptiua de elec.c.generali.li.vj.⁊ ſic
nō videtur ꝙ peccet mortaliter quādo
etiaꝫ ſimpliciter cōſumaret ante bene-
dictionē.niſi vt dixi eſſet ſcandalum ⁊
ideo vbi nō imminet ſcandalū conſulē
dum eſſet iſtis ſponſis qui faciunt pec
cata multa mortalia ante tēpus cōdu
ctionis ꝙ quādo notū eſt matrimoniū
in patria cōſumarēt. ex quo ducere nō
poſſunt propter dotem habendam:
¶ Sed nūquid totiens peccat mortali 2
ter quotiens exigit ſine rationabili cā
ante benedictionē tenēdo opi. Ro.Rn̄.
ꝙ nō niſi prima vice niſi nouo cōtēptu
exigat.Ex quo ſequitur ꝙ poſſit in iſto
caſu negare debitū ſine peccato niſi ſer
uet ſtatutum eccleſie.
¶ Secūda cā dicitur impotentia quas 3
quis nō poteſt reddere debitum ſalua
incolumitate ſui corpis.qꝛ ſm Ri. i.iiij.
diſt.xxxij.ar.j.q.j.deus nō obligauit vi
rum mulieri contra ordinem nature re
fectum que per prius attendit ad actū
nutritiue:quo cōſeruatur propriū indi
uiduū quo ad actū gn̄atiue q̄ ordinat̄
ad cōſeruationē ſpeciei ⁊ ideo nō tenet̄
ad actū gn̄atiue in notabile preiudiciū
incolumitatis corporis proprij.
¶ Utrū teneat̄ reddere debitū leproſo 4
Rn̄. ſm Ric.i.iiij.di.xxxij.art.iiij.q.ij.ꝙ
ſic lꝫ nō teneat̄ cohabitare qꝛ nō eſt ſic
periculū in reddēdo ſicut in cohabitā-
do vide.ĵ.leproſus.§.ij.

5 ¶ Utrũ furioſo vel fatuo ſit reddendũ
Rñ. ſm Ri. vbi. ſ. ꝙ quotienſcunq; põt
reddi ſine periculo ꝓprie ꝑſone tenet.
6 ¶ Utrũ reddẽs ſe ĩpotẽtẽ ad reddẽdũ
peccet. Rñ. ſm Ri. i. iiij. di. xxxij. ar. j. q.
j. ꝙ ille q̃ mõ illicito ſciẽter reddit ſe im
potẽtẽ peccat mortalr: nõ aũt ille q̃ mõ
licito puta ieiunãdo. orando bona in-
tentiõe ſi tamen ſit rõnabile obſequiũ
quia q̃uis ſe reddat minus potentem
non tamen totaliter impotentem.
7 ¶ Tertia cã dicit crimen adulterij vñ
vir vxori adultere. vl' ecõuerſo nõ tenẽt
ſi ĩnocẽs eſt reddere debitũ ſꝫ Ri. i. iiij.
di. xxxv. ar. j. q2 lꝫ q̃ ad vinculũ nõ poſſit
tñ põt eã dimittere q̃ ad cohabitationẽ
thoꝝ. Fallit hoc i. viij. caſib9. ¶ Prim9
ſi ipẽ ſit fornicatus. xxxij. q. vl. c. j. c. pe.
et vl. de adul. ⁊ c. ſignificaſti. de diuor.
¶ Scdõs ſi vxor vi oppſſa ſit ea cã. q. v.
ita ne. ¶ Terti9 ſi credebat maritũ ꝓ-
babilr mortuũ. xxxiij. q. j. cũ ꝑ bellicã.
Quartus ſi alter ſub ſpecie mariti co-
gnouit eã. xxxiiij. q. ij. in lectũ. ¶ Quit9
ſi marit9 tradidit eã adulterãdã ꝑſerti
inuitã. de eo q̃ cog. ꝯſang. vxo. ſue diſcre
tionẽ. ¶ Sext9 ſi marit9 poſt adulteriũ
cognouit tollerauit eã ar. xxxij. q. j. ſi
q̃s vxorẽ. ¶ Septim9 ſi mr̃imonio i in-
fidelitate ꝯtracto vir dedit vxori libel-
lũ repudij ⁊ vxor alteri nupſerit. q2 ſi
ꝯuerteret vir tenet eã accipere c. gau-
dem9. de diuor. ¶ Octau9 ſꝫ aliquos
vir abſtinẽdo ꝯ volũtatẽ vxoris ei occa
ſionẽ dedit. xxvij. q. ij. ſi tu. et placet mi
hi: lꝫ contrarium teneat glo. ibidem.
8 ¶ Utrũ placet exigẽdo debitũ ſcienter
ab adultero innocẽs. vel reddẽdo. Rñ.
ſm Ri. vbi. ſ. q. ij. ꝙ aut eſt correct9 vel
parat9 corrigi. ⁊ ſic nõ peccat. Si. vo ſit
incorrigibilis: tenet eũ dimittere: ⁊ ſic
peccat mortalr cognoſcẽdo. tex. eſt i. c.
ſi vir. de adul. ⁊ i. d. c. ſi q̃s vxorẽ ſiue ſit
manifeſtũ ſiue occultũ dũmõ ſciat ipa.
Quẽ tex. ſic limito itelligẽdũ qñ inno-
cẽti nõ iminet ꝑiculũ fornicatiõis ⁊ de
negãdo debitũ ꝯuerteret adulter. ſed
qñ ex denegatiõe efficit peior ⁊ ex red-
ditiõe nõ facit tot pctã. ⁊ inocẽti ſit eua

ſio fornicatiõis nõ video mortale pctm̃
exigere ⁊ reddereq; etiã tꝫ hu. de ca. no.
in. iiij. di. xxxiij. q. j.
¶ Utrũ poſſit vir vxori adultere neceſ-
ſaria miniſtrare. Rñ. ꝙ nõ ſi negando
emẽdaret q2 vtili9 eſuriẽti panẽ tollit
cũ de cibo ſecur9 iuſticiã negligit. v. q.
v. c. nõ ois. ⁊ male merit9 dꝫ egeſtate la
borare. l. bõa fides. ff. dpo. §. j. ⁊ de aliis
penis adulterij. vide. ſ. adulteriũ. §. iij.
¶ Utrũ teneat inocẽs ad p̃ceptũ eccl'e 1
reddere adulterio debitũ. Rñ. ꝙ ſi adul
teriũ põt ꝓbare ifra paucos dies nõ te
net ar. c. ſolet de ſen. ex libr. vj. Si vero
nõ põt ꝓbare tenetur. ar. xj. q. iij. c. j. Et
idẽ in caſib9 in quib9 ſeparari põt ma
trimoniũ. vt. j. matrimoniũ. iiij. in p̃n.
¶ Quarta cã dicit votũ emiſſuꝫ ab am 1
bobus de communi conſenſu. vt. j. ma-
trimonium. iij. impedimento. v.
¶ Quita cã d2 honeſtas: puta q2 petit 11
i eccl'ia vl' i publico. q2 nõ tenet ſibi red
dere debitũ niſi honeſto mõ. j. cor. xiiij.
oia honeſte ⁊ ſm ordinẽ fiãt in vobis.
¶ Sexta cã ẽ ſcãdalũ. Nã vbi ẽt ſcãda 12
lũ cõſũmare mr̃imoniũ añ adhibitas
aliquas ſolẽnitates ſꝫ morẽ patrie nõ
tenet reddere. añ illaꝝ obſeruãtiã nõ
tñ mort. peccaret reddẽs ſꝫ bñ exigẽs
ſi ſine rõnabili cã faceret vt. ſ. dixi. §. j.
¶ Septima cã eſt religio quã q̃s vult 14
intrare quia nõ tenent reddere. ſed dꝫ
ſibi. ſtat. tp̃s. j. qd ingredi teneat. c. ex
publico. de ꝯuer. cõiu. vñ ſi nulla iſtaꝝ
cauſaꝝ ineſt cõtracto matrimonio per
verba de preſenti tenet exact9 reddere.
¶ Utrũ nõ reddẽs petenti q2 non vult 15
cõcipere excuſetur. Rñ. ꝙ nõ. A fortiori
peccat mortaliter qui ex ira vel alio ma
lo fine non vult reddere.
¶ Utrũ teneatur petere. Rñ. Ri. vbi. ſ. 16
xxxij. di. q. ij. j. ar. ꝙ nõ. q2 nemo tenetur
vti iure ſuo. Quod verũ credo niſi in ca
ſu quãdo nõ petẽdo alter caderet i ali
quod mortale: quia tunc tenetur.
¶ Utrũ teneat reddere nõ petenti. Rñ. 17
Ri. vbi. ſ. q. ij. ꝙ ſic. nõ tm̃ petẽti. expreſ
ſe. ſꝫ ẽt petẽti ꝑ aliq̃ ſigna ꝑ q̃ cõiectu-
rat alteꝝ affectare ſibi reddi debitũ cõ

iugale:alia ſi non petit tacite vel ex=
preſſe nõ tenet reddere. Auertere aũt
alterũ ne petat non licet niſi cũ debita
ſanctimonia. Unde dicit Aug. de anco-
na ꝙ ſi ex negatiõe debiti alter ſcãdali
zatur nõ excuſatur a mortali denegãs
quod limita niſi ex aliqua cauſa predi
ctarum faciat.
¶ Utrũ cõtracto mrĩmonio cũ vna clã=
deſtine ꝛ publice poſtea cũ alia teneat
prime reddere debitũ. Rñ. ꝙ ſi nõ põt
reddi ſine ſcãdalo puta qꝛ eccl'a excõi
cat eũ ꝛ hmõi qđ tenet nõ reddere: qꝛ
ab omni ſpecie mali eſt abſtinẽdum. j.
theſalo. vltimo. alias. ſic.
¶ Sed nunqđ cohabitabit cum ſecun=
da ad preceptũ eccleſie. Rñ. ꝙ ſic. ꝛ ne=
ceſſaria miniſtrabit. ſi nõ põt facere ſi=
ne periculo coitus ſeu adulterij cũ di=
cta ſcđa qꝛ qñ cũ periculo ꝓbabili tũc
patiat excõicationẽ ꝛ nõ cohabitet ſed
neceſſaria miniſtrabit ſeparatus q̃tũ
põt cũ pria etiã nõ cohabitabit qñ ſine
ſcãdalo cohabitare nõ põt. ꝛ ibi iputet
qui ſic cõtraxit ꝛ iõ cõſulendũ eſt tali ꝙ
patriã mutet vbi cũ prima ſine ſcanda
lo. cohabitare poſſit.
20 ¶ Utrũ act⁹ mrĩmonialis ſit pctm̃. Rñ
ſm Ale. in. iij. parte ſũ. i. vj precepto ꝙ
nõ. ſʒ ſit pctm̃ ſm eũdẽ ſcđa ſcđe trac.
de adul. qñ priuat iſtis circunſtantijs.
21 ¶ Prima dꝛ recta intẽtio puta qꝛ exce=
dit fines mrĩmonij facturus cũ quacũ
ꝙ alia vl' cũ ea etiã ſi nõ eſſet ſua coiret
vel cõſtituit ſibi finẽ vltimũ ꝛ ſic eſt mor
tale pctm̃. xxxij. q. iiij. origo ꝛ. c. liberoꝝ.
Aduerte tñ ꝙ hoc itelligit qñ hoc actu
cogitat vt ſic mortale qꝛ actib⁹ nõ habi
tibus meremur vel demeremur ſʒ Pe.
de pal. in. iiij. di. xxxij. q. iij. Dʒ ergo in-
tẽtio ſiſtere ifra limites mrĩmonij. ſi ta
lis act⁹ dʒ eſſe ſine pctõ: hoc ẽ ꝙ nõ co=
gnoſceret ſi nõ eſſet ſua legitima vxor ꝛ
idẽ dic de vxore erga virum ſufficit tñ
ſm Ricar. in. iiij. diſt. xxxj. q. pe. qđ actu
vel habitu hãc intentionem habeat.
22 ¶ Scđa dꝛ cã. nã ex triplici cã ſine pctõ
exigit ꝛ reddit ẽt cũ merito ex ꝓmꝫ dua
b⁹ pria plus ꝑcreãde. ſcđa debiti reddẽ
di. tertia fornicatiõis vitãde cõiter tñ te
nẽt ꝙ ſit pctm̃ veniale exigere cã forni
catiõis vitãde i ſe. vide gl. in. c. quicqđ
xxxij. q. ij. Alia ex cã cognoſcere ẽ pctm̃
aliqñ mortale aliquãdo veniale. vt in
§. ſeq. patebit.
¶ Utꝝ ſi fiat cã ſatiãde libidis ſit pctm̃ 23
mortale. Rñ. ꝙ cãoniſtaꝝ. xxxij. q. iiij. i.
c. origo. ꝛ. c. liberoꝝ. ꝛ theologoꝝ i. iiij.
di. xxxj. ꝛ. xxxij. fuit diuerſa opi. Alij te
nẽt ꝙ ſp ẽ mortale coit⁹ ꝯiugalꝭ cã ſaciã
de libidinis ꝛ dꝛ qñ ꝓuenit voluptatẽ ꝛ
cogitationẽ manib⁹ ꝓuocãdo ꝛ calidis
vtẽdo vt poſſit pluries coire: ſed magis
cõiter tenẽt ꝙ nõ ẽ pctm̃ mortale dũmõ
ſi nõ eẽt vxor nõ facere ꝛ. d. c. origo ꝛ li=
beroꝝ exponũt qñ ita finalr q̃rit dele=
ctationẽ ꝙ ẽt ſi nõ eẽt vxor nõ curaret ꝛ
hec opi. ẽ magis rõnabilꝫ: qꝛ apl's dicit
hẽat vnuſqſqꝫ ſuã ꝓpter delectationẽ
in ea ꝛ nõ in alia q̃rẽda ꝓpter fornica=
tionẽ vitãdã nec ſequit qđ ponat ibi fi
nem qꝛ nõ vltimũ hãc. ſ. Bo. Ri. ꝛ Alex.
ꝛ cõiter theo. tenet ꝛ plʒ qꝛ pro iſta ſcđa
opi. eſt gl. Aug. j. ad cor. vij. in. prin. vbi
dicit. Cõiugalis cõcubit⁹ generãdi gr̃a
nõ habet culpã cõcupiſcẽtie vero faciẽ
de. ſed tñ cum cõiuge habet culpã pro
pter thori fidem venialẽ hec ille.
¶ Utrum cognoſcere vxorẽ cauſa ſa 24
nitatis ſit licitũ. Rñ. Ri. i. iiij. di. xxxj. ar.
iij. q. ij. ꝙ ſm quoſdã ſic. vl' forte poteſt
dici ꝙ ſit veniale pctm̃ ꝛ hoc veri⁹ ꝛ ſe=
quitur Tho. in. iiij. di. xxxij.
¶ Tertia dꝛ modus debit⁹ naturalis 25
ꝛ hoc dupliciter. ¶ Primo quo ad vas:
quia ſi fiat extra ꝛ ibi emittatur ſemen
indubitanter eſt mortale grauiſſimum
xxxij. q. vij. ca. adulterij. ¶ Scđo q̃ ad
modum ſtandi naturalẽ qui quidẽ eſt
vt mulier iaceat in dorſo vir aũt in vẽ=
tre. incũbat ei quia ſic facili⁹ concipiũt
mulieres niſi per accidẽs impediatur.
Deuiatio aũt ab iſto eſt lateralis cõcu=
bitus ꝛ maior ſedentis ꝛ iterum maior
ſtantis vel vxore ſupergrediente maxi
ma horũ eſt eorum qui retro more iu
mẽtoꝝ hũc vltimũ modũ qđã idiſtin=
cte reputãt mortale lʒ in vaſe fiat pet.

de pal.vbi.ſ.hen.boich.in.c. inqſitioni.de ſen.ex. tenet ꝙ ſupgreſſio mulierum:ſilr eſt mortale niſi aliqua neceſſitate vel rõnabili cauſa fiat puta ĩfirmitatis vl periculi aborſus qꝛ ſic ꝑuertẽs vſum ⁊ ritum ſacramenti ſcienter etiã in accidentalibus peccat mortalr ſicut tales glo. Ray.tenet ꝙ q̃libet deuiatio a modo naturali ſi fiat cã voluptatis amplius ſic q̃rẽde ſolũ ꝙ eſt pctm̃ mortale.Tho.ſo.in.iiij.di.xxxj.in litera dicit ꝙ quidã dicũt fore ſignũ mortalis concupiſcẽtie aliqñ vero pctm̃ veniale.aliquãdo nullũ qñ ex iuſta cauſa puta infirmitatis.vel ꝓpter periculũ ꝓlis ſuffocande. Albe.in.iiij.diſt.xxxj.dicit qđ nihil eorum que facit maritus cũ vxore ſeruato vaſe debito ſm ſe eſt mortale ſed põt eſſe ſignũ mortalis cõcupiſcẽtie.tu ſo deteſtaberis oẽs iſtas deuiationes ⁊ periculoſas fore declarabis et perſuadebis vt deſiſtant q̃tum poteris tñ ſniam nõ p̃cipitabis.qꝛ vxor ꝑmittitur vt i.ı ea hõ delectet ꝓpter fornicationẽ vitandã.Et iõ hoc tenebis ꝙ qualitercũq opus incipiatur qũocũq fiat. dũmõ in vaſe debito ſemẽ emittat ⁊ taliter ꝙ mulier retinere eũ poſſit nõ erit mortale de ſe.Secus ſi mulier taliter ſtaret:ꝙ ex hoc ſemẽ retinere nõ poſſet qꝛ eſſet mortale q̃uis in vaſe emitteret.Et ſm hoc cõcordant predicti doct.

26 ¶Sed quid de eo q̃ fricationibus oſculis ⁊ tactibus delectat nõ intendẽdo venire ad actũ ꝯiugalẽ.ſꝫ finẽ in his ponere.Rñ. Pet.de pal.vbi.ſ.tenet ꝙ eſt peccatuꝫ mortale.Sed ego non credo niſi ſe vel alterũ ad pollutionẽ extraordinariam prouocaret ⁊ ſic tene per ea que.ſ.dicta ſunt.

27 ¶Quid de illo q̃ ante cõplexionẽ actus ſe retrahit.nec ſemẽ emittit etiã extra vas ne hẽat plures filios.Rñ.pe.vbi.ſ. ꝙ nõ peccat mortaliter:niſi ex hoc mulier ad ſeminandum prouocaret.idẽ dicit de eo q̃ ne hẽat filios abſtinet:qꝛ lꝫ appetere nõ plures habere q̃ poſſit paſcere.nec tenetur actũ incohatũ cõſummare vxore nõ petente.⁊ eadẽ ratione videtur ſm eundeꝫ poſſe dici de muliere q̃ poſtq̃ eſt cognita a viro vadit ſtatim ad mingendum vel ſe cito erigit vt emittat ſemẽ ne concipiat.Sed de opi. valde dubito ꝓpter.c.aliqñ.xxxij.q.ij. ꝙ videtur innuere qđ ſit pctm̃ mortale Sed poſſet dici ꝙ.d.c.loquit qñ quis ex ſola voluptate hoc facit vel qñ poſtq̃ cõceptio eſt facta querit aborſum ſꝫ Pe.intelligit qñ hoc fit ex rõnabili cã. puta qꝛ nõ poſſunt eos paſcere ⁊ hmõi ⁊ anteq̃ concipiatur in ventricula matris ⁊ ſic poſſet teneri.licet ſit periculoſa.Dare autem vel recipere venena ſterilitatis ommino eſt mortale.vt in.d.c. aliquando.

¶Quarta dꝛ tp̃s debitum.Nã tpe feſti orationis ⁊ cõionis eſt abſtinendum. 2

¶Utrũ peccet mortaliter q̃ exigit ſiue reddit tpe ſolẽnitatiſ.Rñ.ſm cõiter doc. in.iiij.di.xxxij.ꝙ non limitat ſctũs Bo. ibidem arg.iij.q.ij.niſi ꝯſcia obliget: qꝛ credit mortale vel niſi interueniat ſacre diei cõtẽptus.Alex.tñ ſcđa ſcđe in trac.de adulterio.tenet ꝙ ſi cognoſcit ꝓpter delectationẽ.ſ.explendam qđ eſt mortale qđ verum credo qñ interuenit cõtẽptus ſacre diei ꝓpter talẽ delectationẽ faciẽdã.Et ſic cõcordat gl.que in ſumma.xxxiij.q.iiij.cũ Ale.ꝯcordat alꝰ nõ qꝛ circũſtãtia que nõ cadit ſub ſpãli ꝓhibitiõe non põt mutare ſpeciẽ pcti niſi vt dictũ eſt qñ rõne cõtẽptus.Nam nullo iure cauet ꝙ de p̃cepto nõ cognoſcatur vxor in feſto.ſꝫ.c.xxxiij.q.iiij.ſũt de conſilio vt patet intuenti.⁊ ſic etiam tenet Ri.in.iiij.di.xxxij. 2

¶An poſſit cõicare q̃ reddidit.Rñ.ſm Ale.vbi.ſ.⁊ ſco.in.iiij.di.xxxij.ꝙ ſic nec de neceſſitate precepti tenetur abſtinere:ſed non dꝫ ꝓpter reuerentiã ſacramenti de bono cõſilio niſi forte ſolennitas aliud ſuaderet vt dꝛ de pollutione. ĩ.Euchariſtia.iij.§.xxix.Idem tenet gl. in.c.ſciatis.xxxiij.q.iiij.de exigente dũ modo non cauſa ſatiande libidinis exegerit.ſꝫ tu breuiter dic vt in.d.c.xxix cum ſeq. 3

¶Quinta dꝛ qualitas perſone cum qua eſt concubitus vt non ſit 3

mēſtruata vel vicina partui.
32 ¶Sed nūquid peccat moꝛtal'r qui co-
gnoſcit tpe mēſtrui.Rñ.ꝙ caſus dubiꝰ
eſt inter doc.Sed ſaluo melioꝛi iudicio
mihi videtur diſtinguēdū.vt colligo ex
dictis ac rōnibus theologoꝛū.ī iiij.di.
xxxij.Aut ex tali coitu pt fieri gñatio ꝓ
babiliter aut nō.Si nō vt puta qꝛ ſenex
vel ſterilis vl' fluxū hꝫ ⁊ hmōi ⁊ tūc nō
eſt pctm̄ moꝛtale.nec in exigente nec i
reddēte ſm cōiter doc.Nec ob.ꝙ illud
leui.xv.⁊ Ezec.xviij.dꝛ preceptū moꝛ-
tale:quia non eſt moꝛtale reſpectu tur
pitudinis al's eſſet peccatum moꝛtale
etiam quando habet continuū ⁊ ad q̇-
cunqꝫ cuinſcunqꝫ turpitudinis ire qꝺ
eſtcōtra doc.cōiter.Eſt ergo reſpectu
periculi ꝓlis moꝛtale ſolū.c.intelligen
tia de verb.ſig.Si vo poteſt fieri gña
tio ꝓbabiliter vt cū non hꝫ cōtinuū flu
xum vel eſt debite etatis etiā diſtingue
aut cōſiderat periculū ꝓlis.ſ.ꝙ poſſit
generare leproſa q̄ alio tpe generare
tur ſana.⁊ cōtemnit ꝓpter ſuā delecta
tionē habendā ⁊ ſic moꝛtal'r peccat.tā
exigēs quā reddens iſto mō.Aut licet
cōtemnat periculū ꝓlis:tñ exigit vl' red
dit ꝓpter foꝛnicationē vitādā in ſe vel
in alio nō pꝛincipaliter ꝓpter delectatio
nē ⁊ ſic non peccat moꝛtaliter exigens
vel reddens:qꝛ tenetur hō magis dili-
gere ſalutē ſuā vel ꝓximi qꝫ bonū coꝛ-
poꝛis pꝛoximi aut nō conſiderat peri-
culū pꝛolis nec de generatione. ⁊ tūc
ſi exigat cauſa foꝛnicationis vitāde in
ſe vel in alio.vel debiti reddēdi nō pec
cat moꝛtaliter.licet concipiatur ꝓles le
pꝛoſa:qꝛ cū det operā rei licite:lꝫ nō de
bitā diligentiā poſuerit tñ nō reputa-
bitur ad moꝛtale ar.eoꝛuꝫ que no.in.c.
inebꝛiauerūt.xv.q.j.Si autem ſolū exi
git cā libidinis vel reddit tūc ex futuro
euentu cognoſcet ſi peccauit moꝛtal'r
vel nō queriť ſi ꝓles generabiť lepꝛoſa
reputabiť moꝛtale:qꝛ dedit operā rei il
licite.ar.c.j.ꝺ pſū.Si vo genereť lepꝛo
ſa erit veniale.Iō añ euentū debet cōfi
teri tāqꝫ de moꝛtali.c.iuuenis.de ſpon.
33 ¶Qui de exigēte tpe ꝑtui vicino.Rñ.
Ri.in.iiij.di.xxxij.ar.iij.q.ij.ꝙ ſi ſine pe
riculo aboꝛſꝰ vir pōt carnal'r copulari
ſue vxoꝛi pꝛegnāti pōt exigere ſine moꝛ
tali.⁊ mulier ſibi tenetur reddere:quia
matrimonium non ſolum eſt in officiū
ſed etiā in remediū.Si aūt nō pōt ſine
ꝓbabili periculo aboꝛſus nō debet nec
reddere nec exigere.imo ſꝫ Pe.de pal.
vbi.ſ.peccat moꝛtal'r tā reddēs qꝫ exi
gēs qꝛ nō curat occidere aīam paruu-
li vna cū coꝛpoꝛe.Aduerte ꝙ maius eſt
periculū aboꝛſus in pꝛincipio cōceptꝰ
Rō:qꝛ qꝫuis ſm auicē.matrix mulierū
poſt impꝛegnationem claudatur.tamē
per declarationē mouetur aliquando
⁊ aperiť.⁊ ſic materia nōdum perfecte
coagulata diſꝑdiť.⁊ effundiť.⁊ iō vitu-
perat.hic accedētem añ pꝛegnātem.in
d.c.oꝛigo nō tñ erit pctm̄ moꝛtale ex q̄
nōdum eſt foꝛmatus ſi hoc nō intēdit.
¶Utrum immediate poſt partum poſ 34
ſit exigi.Rñ.Ric.vbi.ſ.ar.iiij.q.j.ꝙ non
decōgruo donec ſit purificata.non tñ
de neceſſitate eſt abſtinendum limitat
pe.de pal'.vbi.ſ.niſi mulier eſſet ex par
tu infirma.⁊ eſſet ei periculū moꝛtis vl'
aggrauatiōis infirmitatis.⁊ plꝫ ⁊.c.ad
eius.v.diſt. ⁊.c.ſi caſa.xxxiij.q.iiij.⁊.q.
vij.c.non ſolū loquuntur de honeſtate.
¶Sexta dꝛ conuenientia loci.qꝛ nō de 35
bet fieri in loco ſacro.vñ ſ eſt cōſecra-
tus locus peccat moꝛtal'r tamē exigēs
quā reddēs ꝓpter cōtemptū ſacris ſm
Alex.vbi.ſ.ſi non ſit neceſſitas ꝓpter
quā non poſſit cognoſcere in alio loco
vt puta qꝛ violēter ſunt recluſi ꝑ lon-
gū tp̄s.qꝛ tūc eſſet de bono ꝯſilio abſti
nere non de pꝛecepto concoꝛ.Ri.in.iiij.
Sed Pe.de pal. vbi.ſ.tenet indiſtin-
cte ꝙ eſt moꝛtale ſed non credas ei nec
valet eius ratio.ſ.ꝙ nulla ſit neceſſitas
ſicut in vrina.immo maioꝛ ꝙ quis ſtet
iuxta ignē lōgo tpe ⁊ non caleſiat nec
etiā alia ratio.ſ.ꝙ locus polluitur quia
pollutio nocturna in ſomnis etiam po
luit tñ nō eſt pctm̄:iō tene cū alex.⁊ Ri.

Decanus idē eſt qꝺ.archidia
conus.et ideo dic.
vt.ſ.archidiaconus.

Ego dico ꝙ ꝓprie dr̄ decan⁹ ꝗ decē clericis preeſt. vt ꝑ Archi.ca.in capit.l. di.⁊ ſi eſt ī ciuitate:qꝛ habet iuriſditionē ⁊ primū locū ī choro:ideo dr̄ habere dignitatē vt per Pa.c.cū inter vniuerſas.in ver.decanum.de elec.⁊ not.rota deci.ccccxlviij.incipi.fuit dubitatum in no.decani aūt rurales nō hn̄t dignitatē.vt ꝑ Cardi.in cle.ij.in fi.in ver.decani rurales.de reſcrip.

Decima alia predialis.ſcꝫ de his q̄ ꝓueniūt ex predijs.Alia ꝑſonalis.ſ.de his q̄ ꝓueniūt ex negotiatiōe.artificio.ſciā militia.venatione ⁊ hmōi induſtrijs ꝑſonaꝝ.Alie mixte ſicut que prouenīūt de aīalib⁹ ⁊ eoꝝ fetib⁹ que partiꝫ ſunt prediales a predijs.vnde viuūt.partim perſonales ꝓpter cuſtodiā ⁊ eorum curam.de hoc habeť in.c.aplice.⁊ in.c.paſtoralis.de deci.⁊ de parochijs.c.fi.

1 ¶ Utrum ſint de precepto dande tempore gratie.Rn̄.Alex.i.iij.parte ſum.ꝙ ſic quecūꝗ cum neceſſitas eſt ⁊ petūť a miniſtris eccleſie:vel etiā ſi non petūtur dummodo ſit ꝯſuetudo religionis vt in.c.peruenit.ſed melius in.c.in aliquibus.de deci.in fi.diciť.Ille quippe decime neceſſario ſoluēde ſunt que debentur ex lege diuina.vel conſuetudine approbata.

2 ¶ Sed nunquid cōſuetudo excuſet ab ſolutiōe decimaꝝ.Rn̄.vt colligo ex ale. vbi.s̄.Solutio decime vno modo eſt de iure nature ⁊ morale ſcilicet inq̄ꝫtū cōſcientia dictat qđ deus honorādus eſt de ꝓpria ſubſtantia.⁊ ꝙ aliquota pars ſubſtātie detur ad ſuſtentationem miniſtrorum dei ⁊ hec fuit ſemper in precepto.vn̄ Gene.xlvij.ſacerdotibus egypti cibaria ex horreis publicis miniſtrabanť.alio modo diciť iudiciale preceptum inq̄ꝫtum determinat.certam.ſ. decimam partem dandā miniſtris ſm rationem equitatis mutue diſtributionis vt ſit equalitas dati ⁊ accepti inter ſeminantem ſpiritualia et temporalia dantē ſm qđ poſſibile eſt:⁊ hoc fuit in lege in precepto ſimpliciter.Exo.xxij. ⁊ numeri.xviij.ante legē vero fuit de cōſilio vt patet ge.xxviij.vbi Jaco.voluit decimas.qđ facere nō potuiſſet ſi fuiſſet in precepto.¶ Tertio modo ſolutio decime eſt quid cerimoniale q̄ꝫtum ad aliquam ſignificationem ſicut ⁊ omnia antique legis facta ſcđm illud.j.cor.x. Oia in figura cōtingebāt illis.Qui eñ decimā dat que eſt perfectionis ſignuꝫ eo qđ denarius numerus eſt perfectus quaſi primus limes numerorum vltra quē numeri non procedunt ſed reuertuntur ab vno nouē partib⁹ reſeruatis proteſtatur quaſi in quodam ſigno ad ſe pertinere imperfectionem.perfectionem vero que erat futura per xp̄m eſſe expectandam a deo vnde cū iudicialia hodie non obligent niſi prout recipiūtur ab eo qui poteſt.patet qđ iſto ſcđo modo decime ſunt de iure poſitiuo ꝓut vero ſunt cerimonialia hodie ꝓhibētur.⁊ in hoc cōcor.Ri.in.iiij.diſt.xvij.et ſanctus Tho.ſecūda ſecūde.q.lxxxvij.⁊ hoc tene.licet Inno in Rub.de deci.et Ho.teneāt ꝙ ſimpliciter ſint de iure diuino morali ⁊ naturali.qđ nō eſt verum niſi vt dictum eſt.⁊ in hoc decipiuntur multi canoniſte.Cum ergo queritur an conſuetudo excuſet a ſolutione ipſarū. dico quod ſi ſacerdos qui miniſtrat ſpiritualia petit propter indigētiam ⁊ ſuſtentationem non excuſatur propter cōſuetudinem quin teneantur dare tā prediales quam perſonales:quia nulla cōſuetudo poteſt contrarius naturale et morale.⁊.viij.diſt.que contra.Similiter nō poteſt conſuetudo excuſare quin homo teneatur ex aliquota parte ſubſtantie ſue honorare deum excuſare autem poteſt cōſuetudo ⁊ excuſat in alijs caſibus ſi ſit preſcripta.Nam quod detur ſacerdoti non indigenti decima ex inſtitutione ⁊ precepto eccleſie ſolū eſt tempore gratie.Et hoc videtur innuere Hoſt.in.c.a nobis.de deci.cum dicit qđ conſuetudo excuſat a decimis ⁊ predialibus nō ſoluendis cū nō petunť.ꝓ quo facit.c.ſuggeſtū.e.ti.qđ eē nō pōt ſi eēt p̄ceptū morale.Nec ob.xiij.q.j.§.

his ita .⁊.xvj.q.j.revertimini.c.decime
⁊.c.in ſacris.⁊.c.decimas.⁊ de decimis
pꝛochianos.⁊in.c.tua nos.⁊ i.c.tua no
bis ⁊. c.cū nō ſit in hoie.⁊.c.i aliqb⁹ dꝛ
ꝙ a deo ſunt iſtitute vel diuīa lege pꝛe
cipiunť qꝛ ibi accipiť lex diuina ꝓ lege
moſayca.vt pꝫ.xiij.q.j.§. his itaqꝫ q̄dē
filios gr̄e nō ligat:niſi quo ad moꝛalia
vt pꝫ di.v.§.j.⁊.vj.di.§.his ita ⁊ de pur.
poſt par.c.vnico.vel niſi vt dixi iudicia
lia p̄cipianť ab eccl̄ia. vt facit in deci-
mis.vt i ti.de deci.in multis.c.⁊. i aliq̄-
bus alijs vt pꝫ de iur.c.j.xxiij.q.iiij. ⁊
vj.⁊ tūc lꝫ ſi pꝛeceptū legis diuine date
moyſi.nō in tm̄ obligat vt tale.ſꝫ vt p̄ce
ptū eccl̄ie. Et iō male repꝛehēdūt aliq̄
canoniſte theologos q̄ dicūt decimas
nō eſſe de iure diuino: qꝛ negāt q̄n fue
rint p̄cepte a deo i lege veteri. ſꝫ qꝛ nō
obligāt vt lex diuina inq̄ꝫtū ſunt iudi-
cialia p̄cepta:ſꝫ ſolū vt p̄cepta eccleſie.
Inq̄ꝫtū aūt ſūt a iure naturali ⁊ moꝛali
bn̄ ſunt de iure diuio debite etiā hodie.
Et iō ꝯclude ꝙ ſi miniſter eccl̄ie idiget
ꝓpter ſuſtētationē ⁊ petit ꝙ nō excuſať
ꝓpter ꝯſuetudinē ꝯriā.ſi aūt nō idiget
teneť ſoluere ſꝫ ꝙ cōſuetudo ſe hꝫ vel
decimā vel vigeſimā. aut trigeſimam
aut ſi nihil ſoluiť excuſať dūmō ꝯſuetu
do ſit p̄ſcripta ꝑ ea q̄ dixi.§.cōſuetudo
Sancti⁹ tm̄ eēt eas itegre ſoluere.⁊ ꝓ
hoc facit.c. a nobis de dec.vbi dꝛ ꝙ q̄li
bet teneť ſoluere decimas.niſi a p̄ſtatio
ne eaꝝ ſpāliter ſit exēpt⁹.ꝙ quidē eſſe
nō poſſet ſi eſſent ſimpl̄r de iure diuio
ar.iiij.di.erit.facit etiā ꝙ not.arch.xvj.
q.j.⁊ ſequiť pa.in.c.in aliquib⁹ de dec.
¶ Utrū papa poſſit diſpēſare ne q̄s de
cimas ſoluat.Rn̄.Ale.vbi .§. ꝙ p̄ceptū
de decimis inq̄ꝫtū ē iudiciale pōt eccl̄ia
oꝛdinare q̄ ⁊ quas debeāt recipe et qui
ſoluere:ſicut fecit i multis religioſis.vt
§.dictū eſt ⁊ hoc intelligit rōne neceſſi-
tatis vel vtilitatis.aliter nō dꝫ facere.
¶ Sꝫ q̄riť q̄n dari debēt.Rn̄.vt dꝛ in.c.
cū hoies de deci.ꝙ ſtatim fructib⁹ col-
lectis.Et hoc ad pꝛediales.quo ad ꝑſo
nales debēt ſolui i fine anni. Sꝫ tu dic
ꝙ ſꝫ ꝯſuetudinē p̄ſcriptā ſunt ſoluēde
⁊/ſi pereunt perībūt illi qui eſt in moꝛa
alias non ſed cui debentur.
¶ De quib⁹ debēt ſolui. Rn̄. ꝙ de oīb⁹ 5
fructib⁹ terraꝝ.arboꝝ:animaliū.piſca
tionū.venationū.ficuū pēſionū. inolē-
dinoꝝ.etiā aduentum balenoꝝ: fullo-
nioꝝ lapidicinioꝝ methalarioꝝ. Iteꝫ
de negocijs ⁊ artificijs ⁊ ceteris bonis.
vt colligitur.xvj.q.j.⁊.q.vij. et de deci.
in multis.c.ſed hodie conſuetudo ſer-
uanda eſt.
¶ Utrū ď illicite acq̄ſitis. Rn̄.al. vbi.§. 6
ꝙ in ꝑſonalib⁹ ē diſtinguēdū aut trāſ-
ferť dn̄ium in acquirēte.⁊ ſic teneť da-
re ſꝫ eccl̄ia nō dꝫ recipe q̄ꝫdiu ꝑſona eſt
in ſcelere ne videať appꝛobare ei⁹ mo-
res.ſꝫ ſi coꝛrexerit poterit recipe. ſic in
meretrice ⁊ hiſtrione ⁊ hmōi.ſi aūt do-
miniū nō trāſferť:ſicut i vſura.furto ra
pina ⁊ hmōi ſic non teneť nec eccleſia
pōt recipere. Si ꝟo decime ſunt p̄dia-
les indiſtincte quilibet teneť q̄ꝫtūcunqꝫ
peccatoꝛ ⁊ iude⁹ ⁊ inuaſoꝛ.⁊ eccl̄ia pōt
recipe:qꝛ nō dantur intuitu ꝑſone. ſed
quaſi ex cenſu debito p̄dioꝛum.facit.c.
de terris.de deci. Non teneņť tamē iu-
dei ſoluere ꝑſonales decimas cū nō ꝑci
piant ſacramēta : nec audiant diuina.
dicti.c. de terris.
¶ Qui tenētur dare decimaꝫ. Rn̄.Ale. 7
vbi .§. ꝙ oēs laici tā pauperes q̄ꝫ diui-
tes. Itē etiā iudei de p̄dijs.d.c.de ter-
ris.vt.§.in.§.p̄cedēti.xvj.q.j.decimas.
Itē clerici de rebus patrimonij ſui niſi
deſeruiant illi eccl̄ie cui debenť. e.c. ij.
Itē Alex. dicit ꝙ vbi eſſet conſuetudo
ꝙ de fructib⁹ poſſeſſionū eccl̄ie poſſent
teſtari in moꝛte ſil̄r tenerentur de ipſis
ad decimaꝫ. et ſic intellige.c.ij.de deci.
itē religioſi niſi ſint exēpti p̄uilegio ſe-
dis apl̄e ſicut ſunt monachi albi tēpla
rij.hoſpitalarij ⁊ hieroſolomitāi ⁊ mul
ti alij de quo no.in.c. ſuggeſtiū cū mul
tis.c.ſe.de deci. Dicit tn̄ Ale. vbi.§.ꝙ
p̄uilegiū de nō ſoluēdis decimis nō li-
berat eos q̄n teneanť ſoluere in trib⁹
caſib⁹.¶ Pꝛim⁹ cū pactione teneņť : qꝛ
pꝛiuilegiū nō reuocat pctm̄ p̄cedēs ni-
ſi fieret mētio ſpecialis in eo.vt in.c. ex

multiplici.de deci. ¶ Scđo cum parro-chialis ecclesie cui debeant enormiter leditꝛ.arg.d.c.suggestū. ¶ Tertius cū eas soluēdo tacita renūciant p̄uilegio sꝫ de hoc vide gl.ꝛ doc.i.d.c. suggestū.

¶ Cui debeant dari.Rñ.ꝙ p̄diales de-bēt dari illi eccl'ie in cuiꝰ parrochia p̄-diū sitū vt in.c. qm̄ de deci.ꝛ i.fi.d poc. nisi aliud habeat ɔsuetudo.in.c.j.ꝛ.ij. ꝛ in.c.ɔmissuꝫ ꝛ multis alijs.c. de deci. Personales vero debēt dari eccl'ie par rochiali in q̄ audiuit diuina.vel vbi re-cepit eccl'iastica sacrā.xvj.q.j.c. questi. Mixte vero debēt dari vbi consuetudo est vel si nō est cōsuetudo. si pascuntur in vna debētur illi parrochie. Si vero partim in vna partim in alia diuidanꝛ facit qđ not.c.apostolice.de deci. et pa. no.diffuse in.c.cum contingat.eo. titu.

9 ¶ Utrū soluēdo ei qui de iure ecclesiā nō tenet sed de facto excuseꝛ.Rñ. ꝙ nō si scit.nisi ex iusto metu excuseꝛ.vel nisi p tollerantiā ecclesie q̄ cū nō ɔtradicat vr̄ cōsentire ꝑm Rod.Et hoc vltimū ve rū nisi placet eis ecclesiam fraudari.

10 ¶ Utrū clericꝰ q̄ hꝫ sufficiens patrimo nium vn̄ viuat ꝑm statum sue persone possit decimas recipere.Rñ.Ale.vbi.s. ꝙ sic.vt p̄curator l necessitates paupe rū vel vtilitates eccl'ie expēdendas. nō aūt in vsus p̄prios cōuertendas imo si in p̄prios vsus cōuertit cōmittit sacri-legiū si in malos incurrit iudiciū. facit c.qm̄ in fi. xvj.q.j.ꝛ.c. pastor.j.q.ij.

11 ¶ Utrū decime possint p̄scribi. Rñ. qđ layci nullo mō p̄nt p̄scribere vt eis sol-uanꝛ de p̄scri.c.cām.sꝫ clerici si parro-chiā hn̄t p̄nt de p̄scri.de q̄rta.si ꝯo non hn̄t nō p̄nt.silr ꝛ de religiosis dicēdū ē ar.eoꝝ q̄ no.iij.c.placuit.de p̄scrip. ꝛ in c.cum contingat.ꝛ.c.seq. de deci.

12 ¶ Cui soluet qui antiquitꝰ nō soluit ꝛ nūc vult satisfacere.Rñ. ꝙ nō ei q̄ p̄scri p̄sit sꝫ eccl'ie parrochiali ꝑm Ro.ꝛ Ray. Qđ verū credo si eccl'ie parrochiali.tūc erant soluende.alias secus.

13 ¶ Utrū sacerdos parrochialis possit re mittere decimas non solutas tp̄e p̄teri to.Rñ.ꝑm Ro.ꝙ sic in totū vel in partē ex quo in posterū vult abstinere ꝛ face-re debitū suū.sed mihi vr̄ ꝙ non possit nisi sit paup cui remittuntur arg.c.fin. xvj.q.j.qꝛ cū sint pauperū nō possunt in nō pios vsus cōuerti nā ꝛ sup alimē tis legatis nō vꝫ transactio sine iudi-cis autoritate.l. cū hi qbꝰ.ff. de trāsac.

¶ Utrū layco possit ɔcedi decima.Rñ. 1 ꝑm docto.in.c.ad hec.de deci.ꝙ nullus cōtractus p̄ot iniri cum layco de deci-mis p quē dominium directū vel vtile transferaꝛ in ip̄m qꝛ videꝛ alienatio q̄-dam vt p̄baꝛ p tex.cū glo.in cle.s.de re. ec.non alie.Sed cōcessio ad modicum tempus q̄ nō videꝛ alienatio bene po-test fieri ꝛ etiā ad tempus vite alicuiꝰ ex causa ꝛ cū autoritate prelati ꝑꝫ glo. in.c.quāuis eo.ti.qꝛ p̄pter dubium vi-te p̄ot dici modicuꝫ tēpus.Sed de hoc dicto glo.dubito propterea que dixi.s. alienatio.§.xviij.ꝛ potius credo ꝙ non possint cōcedi ad vitā alicuius nisi au-toritate pape.ꝛ hoc intelligo in layco q̄ laycaliter viuit secus in layco conuer-so ꝛ religioso cui cōncedi possent scđm ꝙ not.docto.in.d.c.quamuis. Jus ve-ro decimandi nullo modo potest cade re in layco cum sit spirituale vt in di-ctis.c.no.ꝛ hoc intelligo siue autorita-te pape qui solus p̄ot ꝑm not.in.c.ij.de iudi. ꝛ tutiꝰ est in foro anime si ex hoc papa facit al's non.vt no.do.An.in.c.a nobis.de deci.ꝛ sequitur Pau.

¶ Utrū laycꝰ habēs in feudū decimas secura ɔsciētia teneat.Rñ.ꝙ si scit se ha bere post ɔsilium Lateranū.ꝙ fuit cele-bratum.Mcclxxix.sine autoritate pape non potest tenere:vt not.in.c.prohibe-mus.de deci. Si scit se habuisse an il-lud concilium vel post sed cum autori-tate pape ꝛ ex causa sic p̄ot tenere. Si vero ignorat:an ante vel an interuene-rit autoritas pape seu causa legitima tunc.ho.vt refert Joan.an.in.c. cū apo stolica de his que fi.a p̄la.tenet qđ nō p̄ot tenere.Jdē Arc.ꝛ Jo.mo.c.ij.de de ci.lib.vj.Sꝫ Jo.an.tenet cōtrariū qñ cō munis est opinio ꝙ autoritate pape vl' ante illud concilium fuerint ɔcesse que

opi.mihi placet maxime q2 vnuſquiſq3 foro aie p̄ſumēd⁹ ē bon⁹ niſi conſtet de malo.iō ⁊ d3 credere q̄ p̄deceſſores ſui non tenuiſſent niſi cum bono titulo.

16 ¶ Utrū talis laic⁹ poſſit eas transferre. Rñ.q̄ nō in laicum quocunq3 titulo ex quo transferat dñiū vtile vel directū ⁊ l3 gl.in.c.p̄hibem⁹. de deci.tenuerit q̄ autoritate ep̄i poſſet tñ cōiter nō tenet ⁊ bene.Jn aliā aūt eccleſiā vel religioſum locum bene pōt donare. vt in.c.cū apoſtolica.de his que fi. a p̄la.⁊ hoc de cōſenſu dyoceſani. Pignorare autē nō poteſt ſm Joan.an.ſed Hoſtiē.tenet q̄ ſic. ⁊ Pau.placet ⁊ mihi vt cui plus liceat ⁊ minus.

17 ¶ Utrū eccl'ia poſſit ſine ſymonia redimere decimas ab aliquo iniuſto detentore.Rñ.q̄ pōt redimere qñ ex tali pecunia nullū ius de nouo acq̄rit al's nō l3: vt no.in.c.dilectus.el.primo de ſymo.

18 ¶ Utrū liceat clericis accipe in pignus decimas detentas a layco.Rñ. Ale.vbi ŝ.q̄ ſic ſicut quālibet aliā poſſeſſionem q̄ laycus detineret iniuſte nec tenētur fruct⁹ cōputare in ſortē dūmodo hm̄ōi decime non pertineāt ad al's eccleſias. ſ3 ad ſuas q2 ad al's ſi p̄hibetur:vt i.c. interdicimus. de deci.

19 ¶ Qūo ⁊ qñ religioſi tenent facere conſcientiam ⁊ predicare.de decimis. vide excommunicatio.vij.caſu.xliiij.

20 ¶ Que ē remuneratio fideliter ſoluentiū decimas.Rñ.q̄ multiplex. p̄ria habundantia fructuum. Scḋa ſanitas de quibus Mal'.iij.⁊ in.c.reuertimini.⁊ in c.decime.xvj.q.j. Tertia bonitas p̄ncipatus.xvj.q.vij.maiores. hoc tollit fiſcus q̄ non accipit chriſtus.

Defenſio Utru3 ſit licita ad ſue pſone tuitionē ne ledat.Rñ.q̄ ſic vt i.l.vt vi3.ff.ḋ iuſti. ⁊ iur.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.⁊ aliŋ i.l.ſciētiā.§. q̄cū aliter.ff.ad.l.aquil.etiā religioſis ſine licentia ſupioris quādo licētia comode haberi non poteſt ſm Joā.de li. in tractatu de iuſto bello Ratio q2 hec cōpetit de iure naturali.di.j.ius naturale ⁊ quo ad act⁹ naturales religioſi nō⁹cenſent mortui.xvj.q.j.c. placuit.el. ij.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle. ⁊ etiā aduerſus ſuū ſuperiorē pōt q̄s ſe deffendere.ar.c.ex p̄te.de accu.⁊ hec verū ſi il le contra quē ſe defendit iniurioſe vult eu3 ledere.quia ſi iuſte ⁊ ordine iuſticie ſeruato procedere nō poſſet ſine peccato ſe defendere. alias ſic dūmodo fiat defenſio cum moderamine inculpate tutele. Jſtis.n.duobus concurentibus. ſ.q̄ ſit ad repelleñ. iniuriam cum moderamine iculpate tutele licet. Aduerte hic q̄ non licet percuſſio percutere etiam incontinenti: quia hoc eſſet vindicta.l.non eſt ſingulis.ff.de.reg.iur.niſi timeret de percuſſione geminata faciunt no.per Jnnoc.in.c. olim cauſam. de reſti.ſpo.⁊ q̄ no.in ſumma.xxiij.q.j. facit.l.iiij.in prin.ff.ad.l.aquil.

¶ Utrū defenſio poſſit tolli per papam vel principem vel legem vniuerſalem:vel municipalem. Rñ.Alb.in.l.omnes.C.de epi.⁊ cle.quidam dicunt q̄ nō cū ſit de iure naturali.⁊ videtur expreſſum in clē.paſtoralis.§.pe.de re iudica. dominus Gabriel de oſſeletis i ſuo tractatu tenet q̄ ſi ſtatuto cauetur q̄ poſſit procedi nulla data defenſione q̄ valeat ⁊ p̄ hoc facit.quia l3 a populo ſit ſpēs defenſiōis.tñ tollitur in multis caſibus:vt.C.quoru3 ap.nō re.per totū. Jdem quia iura volunt in multis caſibus nullam dari defenſionem.vt.C. de ſic.l.fi.in fi.C.de adu.l.j.adulterij.C.de fal.mo.l.ij.cum ſimilibus.nec ob.q̄ defenſio ſit de iure naturali.q2 verū ēſt in defenſione manuali ⁊ de iſta loquitur. d.l.vt vim ſed defenſio danda per iudicem reo petenti vel nō p̄tenti eſt de iure gentiū vel ciuili ⁊ ideo per aliud ius tolli poteſt.⁊ hoc dicit eſſe veri⁹ Albri. ibidem. 1

¶ Utrū defenſio p̄ rebus liceat.Rñ. ſ3 Jnno.in.d.c.olim ⁊ Bar.in.d.l.vt vim.⁊ gl.⁊ doc.in.l.j.C.vnde vi.q̄ ſic ⁊ pro rebus auferendus ne auferātur ⁊ ablatis vt recuperentur.Et hoc verū i ablatis ſi incontinenti fit ideſt antequā ad alia negocia diuertat.tex.eſt.ff.de vi.et 2

vi.ar.l.idem eſt.§.cuꝫ igit̃ qui amatus. Et dicit pa.in.c.ſignificaſti.ſcđo de homi.ꝙ đꝛ interuallũ qñ relicta pꝛima ſe diuertit ad alia nõ neceſſaria.Sec⁹ ſi comedit vel bibit vel cõgregat amicos ⁊ hmõi.ff.đ ꝟ.ob.l.cõtinu⁹ pꝛio Rñ.ff.de du.re.l.ij.§.vl.C.vñ vi.l.j.⁊ cuꝫ hoc ſcit a iure cõceſſuꝫ nõ requiritur autoꝛitas ſuperioꝛis niſi de bono cõſilio nec incidit talis in excõicationẽ ſi perſona a q̃ aufert eſſet eccleſiaſtica etiã ſi i perſonã imittit manũ:qñ al̃s recuperare nõ poterat vt colligit̃ i.d.c.oli.⁊ d.c.ſignificaſti niſi a ꝓpoſito modũ excedat vt ȷ.d.c.olim ⁊.d.c.ſignificaſti. ⁊ de appel.c.ſignificauerunt.

3 Utrũ quilibꝫ de populo poſſit quẽlibet defendere impune.reſpõdet Bar. in.l.ſi quis in ſeruitute in fin.ff.de fur. ⁊ in.d.l.vim.⁊ ibi gloſſ.⁊.xxiij.q̃ſtio.viij.§.j.in gloſſ.⁊ Cy.⁊ pe.in.l.j.C.vnde vi. ꝙ ſic conſuluit tamẽ Bar.in.d.l.vim ad tollendũ oẽ dubiũ ꝙ faciat ſibi mandari vt ip̃m defendat clamando defendite vel currite ⁊ ſimilia vt not.Bal.in.d.l.j.quia. tunc oẽs licite ⁊ impune facit in ar.l.gracus.C.de adul.Aduerte tñ ꝙ irregularitatem nõ effugit qui pꝛo alterius defenſione aliuꝫ occidit de quo vide.ȷ. homicidium.iij.§.iij.

4 Quid đꝛ moderamẽ inculpate tutele Rñ.gl.in.d.l.j.multũ laboꝛat ſꝫ bar. ibi ⁊ in.l.furẽ.ff.ad.l.coꝛ.de ſic. dicit qđ inculpata tutela ẽ id facere ſine quo al̃r ſe deffendere non poteſt ſine periculo ꝑſone vel rerum vnde non debet pati ꝙ dãnificetur in aliquo ſi damnuꝫ eſt irrecuperabile al̃s ſecus vt in.d.l.furẽ. Ex quo infert ꝙ etiã ſi non poſſum effugere quin me percutias niſi te interficiaꝫ ꝙ licite te interficio qꝛ eũ iniuria perſonalis ſit maioꝛ q̃ꝫ realis vt i.d.l.i ſeruorum in fi.ff.de penis ⁊ ꝓpter realeꝫ irrecuperabilẽ poſſuꝫ te interficere vt in.d.l.furẽ.ergo foꝛtius ꝓ ꝑſonali facit glo. de.reſti ſpo.olim.el.j.ad fi:⁊ glo.in.c.ſingnificaſti.el.ij.de homi.Et iſtud tenet Floꝛi.in.d.§.que cum aliter Bald.vero in.d.l.j.dicit quod tria debent eſſe vt ſi moderamen. Primum equalitas vt ſit cuꝫ armis.vt.ff de vi ⁊ vi.arma.lege pꝛima.§.vim vi. Sed ego hoc credo verum quando poteſt repellere.quia paruus vir cum armis poteſt ſe defendere a magno qui cum pugno foꝛte eum interficeret ar.i.q.vij.§.tria. Secundũ tẽpoꝛis vicinitas quia ſi poſt eſſet vindicta contra.c.ſeditionario.xlvj.diſtinc. Tertium talis ⁊ tanta quãta eſt neceſſitas. Adde quartũ ꝙ intẽtio ſua feratur vt ſe defendat. quia actus ex intentione nemo accipit non ex eo quod eſt per accidens.i. pꝛeter pꝛopoſitum in actus moꝛalibus. Unde duo effect⁹ ex vno actu poſſunt venire. puta pꝛopꝛie vite. conſeruatio ⁊ inuadentis occiſio. Si ergo intenderet occaſionem vt finẽ ſic nõ liceret ſine pctõ moꝛtali. Si autẽ ſuã defenſionẽ. ſic denominabit̃ defenſio non occiſio cum debeat denominari actus moꝛtalis. niſi ab eo ꝙ intendit nõ ab eo ꝙ eſt p̃ter intẽtionẽ.cũ ſit cauſa per accidens vt ptꝫ.v.ethi.c.iiij. ⁊ ſic non erit peccatum.

Quid ſi excedit modũ.Rñ.ſm Inno. 5 ho.⁊ d.Ant.in.c. olim cauſam. de reſti. ſpol̃.ꝙ ſi excedit a ꝓpoſito ſic tenet̃ de dãno.Si aũt nõ a ꝓpoſito ſic non tenet̃ ad aliquam ſatiſfactioneꝫ niſi foꝛte ad cautelã facit.l.ſi ex plagijs.§.tabernari⁹.ff.ad.l.aq̃l. nec excõicationẽ icurrit. vt no.in.d.c.olim.el.j.⁊.d.c. ſignificaſti. el.ij.lꝫ Ray.dicat ꝙ eſt tuti⁹ ꝙ petat abſolutionẽ vel diſpẽſationẽ.⁊ eſt bonum qñ comode põt haberi.Dicit tñ.d.Ant. in.d.c.olim ꝙ q̃ inſequit̃ ꝑcuſſoꝛẽ de facto ⁊ vulnerauit nõ dꝫ puniri vt doloſus.ſed vt culpabilis qꝛ incõſultus caloꝛ vicio calũnie caret.l.j.§.queri poſſet ff.ad turpilia.ij.q.iij.§..notandũ.ex.in l.ſi adulteriũ.§. iperatoꝛes.ff.de adul. glo.xxiiij.q.j.§.j.

Defunctus.

Uide .ȷ. moꝛtuus.

Degradatio

duplex q̃dã ꝟbalis q̃dã actualis. Et hec actualis fit ſic.qñ clericus indutus veſtibus ſicut ſi in offi=

tio eſſet diſpoliatur cum verb s ad hoc
cõgruis. vt habet in.c. degradatio. de
penis.li.vj.⁊ dicit Ge.i.d.c.ꝙ actualis
degradatio eſt executio v̄balis depoſi
tiõis ꝓpterea tenet ꝙ põt fieri ſine nu=
mero ep̄oꝝ.ſed nõ verbalis.qꝛ oportet
fiat a ꝓprio ep̄o ⁊ ſit debitus numerus
ep̄oꝝ vt in.d.c.in tex.⁊ in gloſ.
☞ De his duab⁹ degradationib⁹.de
quibus hic tãgitur.no.gl.in.l.ij.§.ſꝫ et
ſi cum.⁊ ibi doc.ff.de infa.vbi no. ꝙ de
gradatio actualis fuit adinuẽta ad in
ſtar exautoratiõis de qua ibi de q̇ vide
Bar.in.l.q̇ vno exauctorato.ff.de re mi
li.⁊ Bal.in auten.preſbyteri.C.de epiſ.
et cle.⁊ an debeat fieri degradatio cleri
ci ad mortẽ condẽnati priuſq̄ȝ executio.
no.bal.ꝙ ſic in.l.j.C.an ſeruus ex fac.
ſuo.⁊ an requirãt duo ꝓceſſus no.bar.
in.l. ij.§.ignominie cauſa.ff. de infa.ꝙ
quando fit ab eodem iudice ꝙ ſufficit
vnus alias duo requiruntur.
1 ¶ Utrũ verberãs clericũ degradatum
ſit excõmunicatus.Fuerũt opi.ſed plꝫ
mihi opi.gl.in. d. degradatio.ꝙ verbe
rans degradatũ actualiter nõ ſit excõ=
municatus.ſꝫ degradatũ verbaliter ſic.
⁊ eſt ſecurior opi.dicit tñ Pa.i.c.ad abo
lendã de hereti.veꝝ niſi poſt verbalem
ſequatur incorrigibilitas.qꝛ tũc perdit
etiã ſꝫ vnũ intellectũ.c.cũ non ab hoĩe
de iudi.⁊ abſque alia traditione poſſet
comprimi per iudicem ſecularem.
2 ¶ Utrum iudex ſecularis poſſit iudica
re degradatũ actualiter.Rñ.ſꝫ no.i.d.
ca.degradatio.ꝙ q̄uis tutius eſſet vt
traderet̃ ꝑ iudicem eccleſiaſticũ.tñ ex q̊
actualiter degradatum eſt poteſt per
tex.prefati capti.
3 ¶ Utrũ degradat⁹ ꝯficiat celebrando.
Rñ.ſm Ar.de cõſe.di.iiij.in.c.oſtẽditur
ꝙ ſic ⁊ iſta eſt veriſſima opi.qꝛ caracter
a deo impreſſus in aĩa per hominẽ non
põt auferri.lꝫ gl.l.di.dixerit contrariũ
in.c.accedens.⁊ multi alij.
4 ¶ Utrum degradatus teneatur dicere
officiũ ſi eſt in ſacris.Rñ.ſm Ro.ꝙ ſic ꝙ
ꝓbatur ꝑ.c.dolentes de cele.miſſ.quia
ex quo oĩb⁹ ordinatis precipitur.⁊ iſte

ordinatus ſit ⁊ caracterẽ habeat licet
degradatus officium dicere tenetur nõ
tamẽ debet dicere Dñs vobiſcũ.⁊ ſilĩa
que ad dignitatẽ ordinis pertinent.
¶ Quis poteſt reſtituere degradatum
depoſitũ. Rñ.ꝙ ſolus papa.c.j.⁊.ij.l.d.
Sic ⁊ preſes prouicie non põt reſtitue
re quẽ dãnauit.ff.de qõ.l.j.in.fine

Delectatio in cogitatione 5
vtrũ ſit peccatũ
mortale vide.ſ̃.cogitato.§.ij.

Delegatus eſt is cui a ſum
mo põtifice vel
ordinario cũ cõmittitur cã q̇ ad eccleſia
ſticos.Silr̃ dico de iperatore ⁊ alijs do
minis quo ad ſecularia.
☞ De materia de qua in li.§.qꝛ tangi
tur de varijs generib⁹ delegatoꝝ ideo
in pluribus locis doct.l. de hac mate=
ria tetigerunt ſed quia in prin.hic tan
git de delegato pape ⁊ principis.⁊ illi
nõ poſſunt cognoſcere niſi in loco inſi=
gni.vbi ſit copia pitoꝝ vt omnis ꝑ rom.
ſin.cccclvij.inci. ſi allegatur cauſa.
¶ Quis poteſt delegare.rñ.ꝙ quilibet 1
ordinarius ⁊ quilibet qui ex ordinaria
iuriſditione aliquid poteſt.
¶ Quis poteſt eſſe delegatus in eccle= 2
ſiaſtico foro. Rñ.ꝙ delegatus pape nõ
põt eſſe quis niſi ſit in dignitate conſti=
tutus vel perſonatum habẽs:aut cano
nicus eccleſie cathedralis vt in.c.ſtatu
tũ de reſcri.li.vj.⁊ ꝙ habeat ad minus
xx.annos niſi ex certa ſciẽtia papa cau=
ſam committeret nõ exiſtenti in digni=
tate vel minori de of.dele.cũ viceſimũ
de elec.cuꝫ in cunctis aliorum põt qui=
libet eſſe qui nõ prohibetur.verum eſt
ꝙ cauſe.ſpirituales vt de decimis.de iu
re patronat⁹ ⁊ huiuſmodi non pñt de=
legari laicis ſed clericis tantum de iu
di.decernimus. 3
¶ Utrum guardiani ordinis noſtri mi
noruꝫ ⁊ priores fratrum mendicantiũ
habeant dignitatẽ.Rñ. Ge.in.c. nullus
de elec.gloſſa.hic tenet ꝙ ſic.Et iõ poſ
ſunt eſſe delegati pape facit ꝙ no.Pa.
in capitulo cauſam de iudicijs.et in ca=
pitulo cũ olim de maiorita.⁊ obediẽtia.

⁊ Car.i cle.ij.de reſcri.⁊ ibi gl.pa.tamē
i.d.cle.ij.diſtinguit de priore ꝙ aut hꝫ
ſupra ſe i monaſterio ſuperiorē ſicut q̄
eſt ſub abbate ⁊ iſte nō habet dignitatē
ſꝫ ille qui non habet ſupra ſe ſuperiorē
i monaſterio habꝫ dignitatē q̄uis nō
ſit perpetuus ſufficit ꝙ poſſet eſſe.
4 ¶Quid pōt delegari.Rñ.ꝙ q̄dā perti
nent ad ordinem ep̄alē:vt conſecrare
ordinare ⁊ iſta delegari nō pn̄t nō ha-
bēti illū ordinē:alia oīa poſſūt delega-
ri niſi ꝓhibeantur a iure.hec habentur
de offi.or.qđ ſedem.de conſe.ec.aqua.
5 ¶Quid pōt delegatus.Rñ.Sc.i.c.pre
ſentium de teſti.ex gl.in.c.ſolet.de ſent.
ex.li.vj.que dicit ꝙ delegata poteſtas ē
ſtricti iuris.⁊ iō id ſolū pōt ꝙ ē ei ꝯmiſ
ſuꝫ:⁊ ſine quo cauſa expediri nō poteſt
đ off.dele.c.j.⁊.c.prudentia ⁊ ... lega
tū.ff.đ proc.⁊ id propter quod ... illius
expediri poſſet cauſa non venit niſi ex-
preſſe comitatur.
6 ¶Utꝝ đlegatꝰ poſſit ſubdelegare.Rñ.
ꝙ delegatꝰ a pricipe pōt ſubdelegare
no.ino.i.c.paſtoralis đ of.dele.facit.l.j.
ff.de offi.eiꝰ cui man.ē.iu.⁊.c.ſup q̄ſtio
nū.⁊.c.fi.e.ti.⁊ hoc verū niſi qando cer
tum miniſterium ei committitur limitat
Inn.i.d.c.fi.de magno miniſterio ſicut
predicare crucē.diſpēſare cū irre gulari
penitētiam iniungere abſoluere excō-
municatos:⁊ hmōi.vel qñ per reſcripti
verba cōphēdit ꝙ eſt electa Induſtria
vel fides eius ſicut qñ dr̄.Cōfidimꝰ de
tua induſtria:vel perſonaliter exequa-
ris vel quando negocium non eſt bene
expedibile per alium.Fallit in legato
ſedis apoſtolice qui etiaꝫ in predictis
poteſt ſubdelegare:vt in.d.ca.ſi patet.
Delegatus autem ab inferiore non pōt
niſi ſit delegatus ad vniuerſitatē cau-
ſarū.ff.de iudi.l.cū pretor.§.j.ff.quis ⁊
a quo ap.l.j.§.j.vl'niſi hoc ſibi ſpeciali
ter concedatur ſm̄ Joan.p.c.is cui.de
offi.de.li.vj.vl'niſi quando vnum arti-
culum totius cauſe committeret cle.j.
de offi.deleg.
7 ¶Nūquid poterit ſubdelegare nō exi
ſtenti in dignitate vel ꝑſonatu neqꝫ ca
nonico eccl'ie cathedralis.Rñ.ꝙ nō vt
cōmuniter tenet in.d.c.ſtatutum.
¶Quid de ſnia duo.delegatoꝝ diſcor 8
dantiuꝫ.Rñ.ꝙ depēdet ex delegāte vt
acceptet quā voluerit.Secus ſi in ſnia
arbitroꝝ ex cōpromiſſo qꝛ nō tꝫ ſimilit
p̄ſidētes loco pape i cōcilio generali ni
ſi oēs cōſentiāt in actu gerēdo nihil fa
ciūt:qꝛ vnius cōtradictio iſicat totū no.
pa.i.c.nō eſt de reg.⁊ i.c.pe.de ſta.mo.
Secus in ſnia duoꝝ ordinarioꝝ diſcor
dantiū q̄ tenet pro reo niſi in cauſa ma
trimonij libertatis ⁊ teſti ⁊ in hmōi fa-
uorabilibus:quia tūc tenet pro actore
vt in.c.vl.de ſen.⁊ re iud.intellige ſi a-
git vt matrimonium ⁊ huiuſmodi te-
neant aliter valeret pro eo qui vt va-
leat agit vel ſe defendit.
¶Utrū quis teneat acceptare ſubdele 9
gationē in caſu q̊ ſubdelegare pōt.Rñ.
Inno.in.c.paſtoralis.de of.del.ꝙ ſic ni
ſi qñ conſtat ꝙ delegatus malicioſe ſe
exonerat vt in tex.p̄fati.c.paſtoralis.nā
tūc nō tenet:⁊ ſi vellet eū cogere iuſta ē
appellatio eius ſecus ſi non cōſtaret.⁊
eſt differētia inter delegatum a p̄ncipe
et ab inferiore.qꝛ delegatus a principe
pōt cogere oēs ēt ſi nō ſint ſui fori.C.q̊
pro ſua iuriſ.l vnica.ff.de mune.⁊ ho.l.
muneꝝ.§.iudicādi exceptis aduocatis
q̊ alibi q̄ꝫ i foro ſuo recipere iudiciū nō
poſſūt cogi.C.de aduo.d.iu.l.ſancimꝰ.
in fi.delegatus ab ordinario nō poteſt
cogere hoieꝫ alterius fori.ff.de iuriſdi.
om.iu.l.vlt.ff.de tu.⁊ cu.dat.ab his.l.
j.đ offi.or.paſtoralis i prin.⁊ in gl.p̄fa-
ti.c.paſtoralis de of.dele. 10
¶Ubi pōt cognoſcere delegatus pape
vide.ꝫ.cōmiſſio.
¶Qñ expirat iuriſditio eiꝰ.Rñ:re inte 11
gra expirat ꝑ ſciaꝫ mortis delegātis.l.
eius qui in prin.ff.ſi cer.pe.de of.dele.
gratum.Item per mortem illius cōtra
quam mandatur reintegra de reſcri.ſi
gnificauit ⁊ mltis alijs modis.vt in.c.
quoniam abbas de of.dele.⁊ in multis
alijs locis que omitto.
¶Qūo poteſt abſoluere excōicatos a 12
ſe vide.ꝫ.abſolutio.ij.in princ.⁊.§.j.

Quid ſi

¶ Quid ſi delegatus nō vult facere fidē de mādato ſuo. ⁊ propterea aliquis nō vult ei credere cū nō teneatur. vt in c.cū in iure ꝺ of. dele. ⁊ cū excōicat. Rñ. ſm doc. i. d. c. ꝙ nō tenet qꝛ delegat⁹ nō hꝫ autoritatē excōicādi niſi qꝺ eſſet ſibi rebellis: ⁊ cū talis nō ſit ex iuriſdictionis defectu nulla eſt excōmunicatio.

Demētia ſi eſt perſeuerans. excuſat a culpa ꝙ̄tū ad factū in ipſa cōmiſſum. xv. q. j. alīꝗs. xxxij. v. q. ij. quēadmodū ⁊ ab irregularitate. vt in cle. vnica de homi.

☞ De demēte ⁊ quis dicatur demens ⁊ multas circa illum queſtiones ponit Bal. in auk. ex cauſa. col. C. ꝺ libe. prete.

¶ Utrum qui aliqñ fuit demens poſſit promoueri ad ordines vide. ꝭ. corpore vitiatus. ꝭ. viij.

Demoniacus an poſſit promoueri vide. ꝭ. corpore viciatus. ꝭ. viij.

¶ Quomodo in dubio poſſit probari an quis ſit demoniacus. Rñ. ꝙ ſi p. xxx. dies carnibus indifferēter veſci cogat: et maxime edinis que demones prouocāt. vt hꝛ i. c. ij. vij. q. ij. in. tex. ⁊ in glo. ſi nullam ſentiet leſionem apparebit ꝙ non ſit demoniacus

Denūciatio ꝗdruplex prima euāgelica qꝛ ab euāglio ſūpta mat. xviij. ⁊ reqrit vj. ¶ Primū ꝙ ſi frater. i. chriſtian⁹. ij. q. iij. ad menſam. lꝫ infidelis poſſet denūciari ſi cōtra legē nature vel cōtra legē eos in moralib⁹ offendit qꝛ papa hꝫ iuriſditionē in eos in iſtis caſibus de ꝗ j. iudeus. ꝭ. xxvij. al's non. ¶ Secundū ꝙ ꝓcedat ſecreta monitio i qua vt emēdet vel deſiſtat obſecrādus eſt. ¶ Tertiū ꝙ pctm̄ nō ſit oīno occultū. ſed ꝙ poſſit ꝓbari p teſtes qꝛ ſi eēt oino occultū non haberet locū ſequitur ꝓs. in. ca. nouit de iudi. ij. q. j. ſi peccauerit imo ſi etiā vnus ſolus teſtis eſſet non poſſet denunciari ad penitentiaꝫ imponendam.

¶ Quartum ꝙ ſi non deſiſtit vel emendat ſe ad eius monitionē adhibeat teſtes qui ſciunt: vel cuꝫ quibus poſſit eū cōuincere. ¶ Quintū ꝙ ſi ſe non corrigit dicat prelato ⁊ denuncietur. ¶ Sextū ꝙ ꝓbet ſe eū bis monuiſſe vt. j. dicā.

☞ De materia que in hoc. ꝭ. tāgitur. ⁊ an ⁊ qualiter denunciatio ⁊ accuſatio differāt no. Bal. i repe. l. edita col. lxvij. C. de edem. vbi dicit ꝙ denunciatio ꝺt quādo denūcians ſe non ſubſcribit ad penam talionis nec concludit. ſed accuſatio ſit. ⁊ an debeat denūciatio maleficiorū fieri in ſcriptis. Bal. in. l. fi. co. pe. C. de nego. geſt. tenet ꝙ ſic cum ſuccedat loco libelli.

2 ¶ Utruꝫ quilibet teneatur ad ſupradictā denūciationem. Rñ. do. cano. in. d. c. nouit ⁊ ſi peccauerit varie loquūtur. ſꝫ vr̄ mihi dicēdū ꝓ cōcordia ꝙ ſi loquamur prout eſt ſolum fraterna correctio ſic tene opi. Arc. i. d. c. ſi peccauerit. ꝙ ē omnib⁹ de precepto ꝙ ſm dixi. ꝭ. correctio fraterna. Et iſta correctio ſolū procedit ab actu charitatis. ⁊ iſta ꝓprie nō dicitur denūciatio euangelica nec tenemur de denūciatione ꝓprie euangelica reqrunt ſupradicta. ſi vero loquatur ⁊ tunc diſtinguo ſm Inn. in. d. c. nouit ꝙ aūt loqmur ꝺ pctō perpetrato qꝺ recipit augmētū vl̄ mltiplicationē ſeu cōtinuationē mali ⁊ etiā de perpetrādo et ſic ꝗlibet qui credit ſe eā poſſe ꝑficere ſine graui detrimēto puta qꝛ non oporteret eū deſiſtere a negotijs ſuis vl̄ incurrere in inimicitiā vel aliud ꝑiculuꝫ tenetur de precepto. xxij. q. v. ca. hic vr̄. quod verum intelligo qñ talis eſt prelatus per quem finis huius denunciationis obtineri poſſit qui eſt vt vel ille emēdent nam ſi vellet ad aliud ꝓcedere prelatus peccatore emendādo ſe nō poteſt de iure ſm doc. in. d. c. nouit. qꝛ per iſtam viam non queritur niſi penitentia peccati vel ſi corrigi non vult ad terrorem aliorum excommunicetur. et taliter prouideatur ꝙ ceteri timeant. ſi vero talis nō ſit prelatus vel nō poſſit ſine graui damno eam proſequi ſic non tenetur niſi ſolum qui ex officio hꝫ cui dr̄ lxxxiij. di. Error cui non reſiſtitur

approbatur ⁊c.cũ ſi. ſi vero loquamur
de peccato perpetrato quod.nõ habet
cõtinuationem ſic dico q ſolum tenen-
tur qui.habẽt ex officio.rõ quia hoc p-
cedit ab actu iuſticie ad iſtruẽdũ.alios
per exemplũ qd quidẽ pertitinet ad ſu
periores.xj.q.iij.precipue.⁊.xxiij.q.iiij.
duo iſta.

2 ¶ Utrũ denũciationẽ euãgelicã ſemp
debeat p̃cedere admonitio de quã.ẽ.di
ctũ eſt: Rñ.q ſi peccatũ eſt publicũ nul
la reqritur mẽtio ſm Arc.in.d.c.ſi pec-
cauerit iuxta illud peccantẽ corã omni
bus argue.xlv.d. ſz illud ſi vero pecca
tũ eſt occultum ⁊ tardatio denunciatio
nis inferret nocumẽtũ primo tempo-
rale vel ſpirituale puta traditio ciuita-
tis hereſis īfectio ⁊ hmõi ſimilter ſine
monitione denunciabitur niſi cõſtet q
ad eius admonitionẽ deſiſtet nã quilz
debet corrigi vt ſi poteſt eius fama nõ
ledatur. Si vero nõ ſit nocumẽtuz pro
ximo niſi ipſi peccãti ſolum debet pre-
cedere duplex monitio. Una p monẽtẽ
ſolum q̃ per iuramẽtũ ipſius hz proba
ri. Alia p monentẽ ⁊ vno teſte vł duob⁹
⁊ per ipſos probatur. limitat Ric.i.iiij.
di.xix.ar.iij.q.j. qui cõcordat cũ ſupra
dictis niſi pbabiliter crederet nõ profi
cere per ſecretã monitionẽ: ſed potius
ille irritaretur cõtra corrigẽtẽ ⁊ premo
nitus ſubterfugia q̃reret vt corrigi non
poſſet iuxta illud puer.ix. Noli argue-
re deriſorem ne oderit te. qr non debet
tunc monere alias ſic.

3 ¶ Qui admittũtur ad hanc euãgelicã
denuntiationẽ. Rñ. ſz gl.in.d.c.ſi pecca
uerit ⁊ nouit q admittuntur omnes in
fames mulieres minores niſi perma-
neãt in crimine ſimiliter etiam ad teſti
monium. Limitat Inno.in.d.c. nouit ſi
ſolum penitentia de crimine queritur
vt debet fieri in iſta ⁊ non aliquod tem
porale nec directe nec incidẽter qr tũc
tantum legitimi teſtes admittũtur ſm
eundem Inno.

4 ¶ Utrũ ſit ordo iuris ſeruãd⁹ i ea. Rñ.
ſz Inn.i.d.c.nouit q nõ.arg.c.j.d dolo
5 ⁊ cõtu. ¶ Secũda dr̃ canonica q̃ a cano
nibus inuenta eſt tñ q̃ habet ortum ſm
Inn.l.veteri. ⁊ iſta eſt duplex.quedam
ſpecialis cõpetẽs illi ſoli cui itereſt.ha-
bere bonum prelatum ⁊ ſit vt quis de
bñficio amoueatur ⁊ requiritur trina
monitio ſm cõmuniter do.⁊ facit gl. ij.
q.vij.c.qua propter.alia eſt generalis ⁊
publica ⁊ hoc ſm Inn. etiã locũ habet
in criminibus perpetratis ſi crimina re
cipiunt augmentũ propter multiplica
tionẽ actuũ vel ppter cõtinuationẽ in
iurie alias nõ niſi ſolũ de ppetrãdis et
de hac hr̃ de iuirein.c. queadmoduz in
ſi.quo vero ad ppetranda hr̃ de deſpõ
impu.c.ad diſſoluẽdũ.xxij.q.v. hoc.vr̃
⁊ nõ opz i iſta gñali p̃cedat ſecreta mo
nitio ſm glo.in.d.c.ad diſſoluẽdum.
¶ Tertia dr̃ iudicialis ⁊ hec eſt duplex 6
Quedã publica q̃.ſ.cõpetit ex officio pu
ro i qua nõ reqritur monitio ſed iudex
ex officio ſuo ⁊ per denunciationẽ ſuor
officialiũ in ea pcedit ⁊ hz locũ tãtũ in
notorijs vt i.l.ea quidẽ.C.de accu.⁊ ſo-
lũ iudex q̃ habet merũ vel mixtũ iperiũ
tales denũciatores cõſtituere põt vt i. l.
j.§.quies quoqz.ff.de offi.p̃fec.vr.
¶ Quedã puata q̃ competit leſo p ſuo
intereſſe ⁊ iſta qñqz i foro ciuili ⁊ de pla
no expedit etiã ſi nõ p̃ceſſit monitio vt
qñ ille q̃ pponit nõ põt agere puta qr
ſeruus vel ptãti alteri⁹ ſubditus. inſti.
de his qui ſunt ſui vel ali.iu.§.pe. ff. de
of.prefe.vr. l.j.§. qd autem. ⁊ idem dic
de religioſis conquerentibus de iniu-
ſtis grauaminibus ſuoruz p̃latorũ. Itẽ
de his q̃ ſpectãt ad forum venale vt iu
ſto precio vendantur. Idem de ruſticis
oppreſſis in. foro autem canonico req-
ritur triplex monitio ſm hoſ.⁊ commu
niter doc.in.d.c.nouit.ſed pa.ibidem te
net ſufficere binam ſicut in euangelica
⁊ hoc credo verum q debet precedere
monitio niſi timor impediret eaz ⁊ licet
iudex eccłaſtic⁹ idiſtincte admittat de-
nũciationẽ euangelicã,nõ tñ iſtã niſi qñ
crimẽ eſt eccleſiaſticũ de ſui natura vel
rõne pacis vł iuramẽti vel crimẽ noto-
riuz nõ auditur i foro ſeculari vł qñ eſt
miſerabilis pſona q̃ eã pponit. Itẽ qñ

ꝓpter potentiā ſe non poteſt iuuare in
foro ſeculari quia eius dominus vel
tyrannus eſt hec differt ab euangelica.
¶ Primo quia non admittitur niſi ille
cuius intereſt. Itē ille cuius intereſt nō
repellitur ꝑtextu criminis. Itē in iſta
nō recipiunt niſi legitimi teſtes. Itē in
iſta non ſolū requirit vt corrigat pctm̄
vt i illa ſed etiā vt res reſtituatur ꝛ le-
ſus ſeruetur indēnis. Item in iſta ꝓce-
ditur iudicialiter vnde danda eſt i ſcri
ptis fienda litis conte. ꝛ ſententia ſcri-
ptis ferēda non in illa lꝫ iſta expedia-
tur de plano. et ideo dicitur iudicialis
quia in iuditio fit ꝛ iudicialiter proce
ditur licet non vſquequaqꝫ. In illa ve-
ro nōꝛ de hoc vide Pau. in. d. c. nouit.
diffuſe.

7 ¶ Quomodo formabitur libellus ſeu
denūtiatio in iſta iudiciali. Rñ. ſꝫ Inn.
in. d. c. nouit ſic domine iudex talis tꝫ
librum meum cōtra conſcientiam et in
periculum anime ſue cum ad me perti
neat. Ideo peto officium veſtrū vt co
gatis eum ad penitētiā ꝛ reſtitutionē.

8 ¶ Quarta dicitur regularis. qꝛ ſm di-
uerſas religiones ꝛ religioſorum cōſti
tutiōes expeditur ꝛ ꝓcedit ſimplr ꝛ de
plano ꝛ nō pōt appellari ſm Io. an. fa
cit. c. reprehenſibilis. de ap. ꝛ ad iſtas
vltimas nemo obligatur niſi qñ a ſuo
prelato cogitur: vt. j. patebit.

9 ¶ Utrū teneat quis denunciare alicui
eis peccatum quod ipſe ꝙ ꝯmiſit igno
rat. vnde. ſ. correctio. ij ſ. vj.

10 ¶ Utrū prelato precipenti denunciā-
dū peccatum alterius teneatur ſubdi-
tus obedire niſi ſeruata forma euange
lica. Rñ. ſi peccatum eſt publicū vel in
nocumentum proximi fiendū dic ꝙ ſic
vt. ſ. patet in prin. idem dic quādo nō
ſperat correctio lꝫ nō ſit in nocumentū
vt. ſ. dictū eſt. ſ. j. ſi vero peccatum non
eſt ad nocumentū primo ꝛ occultum ꝛ
ſperatur correctio ſi ſecrete corrigatur
vt cōmuniter dꝫ ꝑſumi niſi ſint ſigna
ꝓbabilia in cōtrariū tunc dico ſm Ric.
vbi. ſ. ꝙ publicā denunciationē dꝫ pro
cedere ſecreta monitio ex ꝑcepto diui-
no cōtra qd̄ ꝑlatus nō poteſt precipere
nec ſubdit⁹ obedire ꝛ ſi frater ſe corri
git debeo deſiſtere a publica denuntia
tione: ꝛ ſic intellige. ij. q. j. ſi. pecauerit.
ij. q. vij. accuſatio. nam ex precepto dei
teneor ſi poſſum ſine detrimento boni
ſpiritualis illius quem corrigo famam
ipſius non ledere quia pretioſior ꝙ tē-
poralia ꝛ valet ad bona temporalia vt
de teſt. c. teſtimonium de exceſ. prela. in
ter dilectos. Item ad bona ſpiritualia
quia multi timore īfamie a peccato re
trahuntur qui quādo ſe infamatos cō
ſiderant ſine freno peccant. vnde glo.
ſuper illud Math. xviij. vade ꝛ corripe
eum ꝛc. dicit ne publice correctus vere
cundiam perdat qua perdita in pecca
to remaneat ſecretam autem denuntia
tionem non eſt neceſſe precedat moni-
tio. ꝛ ideo ſiue ſecrete monuerim ſiue
non ſiue ſecrete correxerit. ſed ad meā
monitionem ſiue non teneī ſecrete de-
nunciare prelato ꝑcipienti: qꝛ valet ad
ꝑcauēdas peccata recidiui nec eſt in fa
me fratris ꝑiudiciū ſi talis eſt prelat⁹
qualis eſſe debet nō eſt qꝛ quilibet tene-
tur obedire ſuo prelato in his que ꝑti-
nent ad eorū officium ꝛ nō ſunt cōtra
deū vel animā ſed ſic obedire nō eſt cō
tra deum imo ſm deum ꝛ intentionē
euangelicā in qua nō ſolū dñs intēdit
peccatorē corrigere ſed ēt correctio de
reciduo ꝑcauere qꝛ nō ē opus valenti-
bus. Mat. ix. ꝛ ſic prelatos medicos vo
luit eſſe eiꝰ etiā de his ꝙ ꝑtinēt ad offi
cium ꝑlatorum. Uñ Ber. lib. de diſpēſa
tione ꝛ ꝑcepto. c. v. dicit regularis pro
feſſio qua ſe minor ſponte ſubdit maio
ri cum allegat ꝛ communis eqidē pa
cti reos vtrūqꝫ neceſſitate teneri vinum
fidelis cure alterum fidelis obedien-
tie Cura autem non eſt tantum ad cu
randum ſꝫ etiam ad preſeruandum a
peccato quod fieri non poteſt niſi pec
cator correctus in quo ē pronitas vere
licta cognoſcat nec pōt cognoſci niſi
ꝑte ꝙ ſol⁹ noſti ergo teneris dicere ad
bonum fratris tui. Uñ videmus quod
ſemel lapſus in pctm̄ carnis facilius

relaxabitꝛ imo vix retinetur huius ſnia
eſt aug.ſup leui.v.c.xxij.q.v.c.hoc vi=
detꝛ itē Gual .in ſum.Guil.de mara.⁊
cōiter oēs docto.ordinis nr̄i ⁊ ſanctus
Tho.in quolꝫ.ſi tñ ꝑ ſigna valde ꝓba=
bilia ⁊ p̄ſumptiones q̄ſi violētas crede
retꝛ ꝙ p̄latꝰ ex illa denūciatiōe fratrem
infamare vellet tūc crimē occultū fra=
tris tam veraciter correcti ſibi denūcia
ri nō debet ⁊ hoc qua de denūciatione
publica dixi vera ſunt ſꝫ ſanctū Tho.
ij.ij.q.xxxiij.ar.vij.in grauibus pecca=
tis nō in leuibus que fame non dero=
gant.Nec ob.his dictū Aug.in regula
qui dicit ꝙ peccatū fratris priꝰ debet
oſtēdi p̄poſito quā teſtibus quia vt di
cit Ri.vbi.ſ.q.ij.ibi loquitꝛ ſm ꝙ p̄po=
ſitus eſt ſingularis ꝑſona que poteſt ⁊
dꝫ ꝓdeſſe magis q̄ aliꝰ q̄libet ſꝫ oſten=
dere p̄lato tanq̄ eccleſie.i.ſicut in loco
iudicis reſidēti dꝫ ſequi teſtium indu=
ctionē vt dictum eſt in princi.huius.c.
ſimiliter exponit Tho.vbi.ſ.q.viij.

11 ¶ Quid de eo qui iurauit denunciare
oē crimē qđ ſciuerit.Rñ.ꝙ tale iuramē
tū debet interpretari vt denunciet mō
debito facit.c.ex parte tua de cler.nō re
ſi.cū ſi.Et ideo ſi loquimur de denūcia
tiōe publica ſic non pōt niſi primo mo
nuerit peccātem ſcđo ꝙ poſſit ꝓbare
eius dictum.Tertio ꝙ monuerit eum
preſente vno vl' duobus ꝑ quos poſſit
ꝓbare monitionē ⁊ quarto ꝙ noluerit
ſe cōuertere qꝛ iſtis deficiētibꝰ ſi reue=
laret faceret ꝯ ius diuinū ⁊ ſic pecca=
ret mortalr' vt no.Theo.⁊ Cano.maxie
in.d.c.ſi peccauerit quod limita verum
de omni peccato occulto quod non ha
bet nocere proximo vt dictum eſt.ſ.ſi
vero loquamur de denunciatione ſecre
ta fienda prelato:tunc dic ꝙ tenetur ſi
ue probare poſſit ſiue non ſiue monue
rit indiſtincte ſi modo p̄latus ſit qua=
lis eſſe dꝫ al's non vt puta qꝛ crudelis
qꝛ beſtialis vl' diffamator ⁊ hmōi qꝛ in
tali nō dꝫ niſi vt pius patꝛ orando mo=
nēdo charitatiue inducēdo fratrem ad
corrigēdum ⁊ ſi non pōt dimittat eum
deo ⁊ a ꝑte probatꝛ in.d.c.ſi peccauerit.

¶ Quid ſi iurauit vel ꝓmiſit nō denū= 12
ciare.Rñ.ꝙ ſi intēdebat qñ ꝓmiſit vel
iurauit ꝙ etiā ad p̄ceptū ſuperioris vel
etiā ſine p̄cepto ſuꝑioris in peccato cō
mittēdo nō reuelare mortaliter pecca=
uit ꝓmittēdo ⁊ tenetꝛ non ob.iuramēto
⁊ ꝓmiſſione denunciare in caſu in quo
denunciatio cadit ſub p̄cepto.In alijs
aūt caſibꝰ in quibꝰ eſt de cōſilio nō te=
netꝛ ſꝫ bñ pōt denūciare nō obſtante ta
li iuramēto vel promiſſione ſine pecca=
to ſm no.xxij.q.iiij.i multis capitulis.
¶ Utrū epō vel alio ſuꝑiore p̄cipiēte vt
quilibet qui ſcit q̄s fecerit tale furtum
teneatur reuelare ſub excōicatiōe late
ſnie ſit reuelandū q̄cq̄d aliq̄s ſcit.Rñ.
vt colligo ex.ſ.dictis ⁊ per ea q̄ dicā.j.
inquiſitio §.j.ꝙ aut epſ hꝫ infamatū
aliquē de aliquo qꝛ nō plene ꝓbatꝛ ad
monet vt qui ſcit dicat tūc indiſtincte te
netur deponere quicq̄d ſcit lꝫ nō p̄ceſſe
rit monitio ⁊ lꝫ nō poſſit ꝓbare.qꝛ tunc
non venit vt denunciet ſed vt teſtificetꝛ
de eo.quod ſcit facit.c.j.de teſti.cog.et
quod ibi no.Fallit hoc in parētibus et
filijs qui nec etiam volētes ad teſtimo
niū aduerſus ſe inuicē admittuntur.
textus.ē in.l.parētes.C.de teſti.⁊.iiij.q.
iij.§.itē parētes.⁊ intelligitur ſoluꝫ de
aſcēdentibus ⁊ de deſcendētibus non
collateralibus ſm gl.in.d.§.item.Nec
etiam debēt compelli vxor contra virū
nec ſocer aduerſus generum priuignū
ſobrinum ſobrinam ⁊ ex ſobrinis natū
⁊ eos qui in priori gradu ſunt vt.iiij.q.
iij.§.itē.l.iul.ponitur in.l.lege iul.iudi
ciorum publicorum.ff.de teſti.vbi dicit
gloſſa.ſobrini ſobrine ſunt qui ex femi=
nis puta conſobrinis deſcendunt ſicut
conſobrini quaſi conſorbini.vt inſtit.
de gra.§.iiij.et.vj.hoc limito quando
proceditur criminaliter ſecus ſi ciuili=
ter.vt.j.familia.§.vij.Si autem non ex
tat infamia contra aliquem ſed in ge=
nerali inquirit quis fecerit tale quid
vt ſit communiter ſic tenetur talem ad
monere ſm ordinem euangelicum vꝫ
prouideat ⁊ emendet quod fecit et ſa
tiſfaciat epō p̄cipienti alias ſi noluerit

tunc ſi pōt ꝓbare tenet reuelare aliter erit excōicatus ſ3 ſi ꝓbare nō poſſet nō tenet. Ita t3 gl. in.c. ſacerdos. de pe. di. vj. ⁊ vj.q.j.c. ſi oīa ⁊.q.ij. placuit ⁊.d.c. ſi peccauerit. ij.q.vij. plerūq3 facit.c. ſi ſacerdos de off.or. ⁊ ratio eſt quia tūc reqritur vt denūciator non vt teſtis qđ no. quia ſepe venit in practica ⁊ ꝑ hoc infert Ioā. de pla. inſti. de pub. iu. qđ puniens illū qui ſcit aliquē cōmiſiſſe crimē leſe maieſtatis q2 nō denūciauit cū ꝓbare nō poſſet ꝙ tenet ei ad oē dānū. Et idem tenet bal. in quodā cōſilio qđ incipit q̄q3 alleg. ſint multa. vñ qñ dr qui ſcit intelligit de ſciētia ꝓbabili. l. ꝗ accuſare. C. de edē. facit. l. noſtris. C. de calū. ſi tñ eſſet talis ꝑlatus ꝗ ſecrete ꝑnidere vellet deberet ſibi ſecrete tanq3 patri dicere. xxij.q.v.c. hoc vř. ſed cū cōiter requirāt vt ꝓcedāt iudicialiter nō tenetur niſi de eo qđ probare pōt. ⁊ ſm limita qđ.j. dicam furtū. §. xlj. ⁊ vide. qđ dicam.j. familia. §. viij.

Depoſitū eſt quod cuſtodiēdū alicui datū eſt vt. ff. depo. l. j. in prin.

De materia hui⁹ §. ⁊ ꝙ de re ꝓpria fieri nō poteſt no. in. l. qui rē. ⁊ ibi Bar. ff. de po. ⁊ qua. act. petatur ꝑ creditorē no. glo. in. l. acceptā. C. de vſu. vbi etiā in. viij.q. dicit ꝙ dñiū depoſiti eſt i aere donec creditor conſentiat quo facto eſt apud creditorem. ⁊ eſt depoſitum contractus nominatus. ſed pactum de deponendo nō. no. Bar. in. l. iuriſgentiū. in prin. ff. de pac.

1 In quibus conſiſtit depoſitum. Rñ. glo. in. c. bona fides eo. titu. ꝙ in rebus mobilibus ⁊ ſe mouentibus niſi forte vbi a pluribus res que eſt in cōtrouerſia ꝑ ſequeſtro deponit vt in. c. exaiata de iud. ⁊ in. l. licet. ff. depo.

2 Utrū dñium ⁊ poſſeſſio transferatur in depoſitarium. Rñ. ꝙ nō ſed remanet apud deponentem. d. l. licet.

3 De qua culpa tenetur depoſitarius. Rñ. ꝙ regulariter nō tenetur niſi de dolo ⁊ lata culpa quia cōmuniter fit gratia deponētis tantum vt placet in. d. c. bona fides. ⁊ in. d. l. j. §. vlti. ſed in duobus caſibus tenetur etiam de leui.

Primus ſi mercedem accipit ꝑ cuſtodia. d. l. j. §. ſi quis ſeruū ⁊. d. c. bona fides. Secundus ſi cōuenit vt teneretur. d. l. j. §. ſi ꝯueniat vbi dicitur cōtractus ex ꝯuētione legē accipiunt dūmō non conueniat vt nō teneatur de dolo q2 hec conuentio eſt contra bonos mores ⁊ contra bonā fidē ⁊ ideo non eſt ſequēda. d. §. ſi conueniat. ⁊ tribus caſib⁹ tenetur de leuiſſima. Primus ſi cauſa depoſitarij apud eum ſi res depoſita. Secundus ſi depoſito ſe obtulit intellige quādo diligētiſſimū excludit. Terti⁹ ſi cōuenit vt in. d. l. j. §. j. ſepe euenit de caſu fortuito non tenetur niſi fuerit in mora reſtituendi vel ex pacto conuenerit. d. c. bona fides.

Utrū eccleſia teneat ꝑ depoſito facto ꝑlato eccleſie ſi periit. Rñ. ꝙ nō vt p3. in. c. j. de depo. niſi ſit verſum in vtilitatē eccleſie vt ibidē ſecus ſi factū fuiſſet prelato cū cōſenſu capli ⁊ alijs ſolēnitatibus ꝗ requiruntur vt obliget eccleſie q2 eſt factū eccleſie depoſitū tunc ⁊ ſic tenetur aliqui tamē tenent ꝙ ſi depoſitū ſit factū apud ſacriſtam deputatum ad cuſtodiam vaſorum ⁊ depoſitorū a prelato ⁊ toto caplo eccleſia tenetur vt in gl. in. c. j. eo. ti. ſilr qñ prelat⁹ eſt cōſuetus bene adminiſtrare ⁊ gubernare bona eccle ꝓſumet in vtilitatē eccleſie ꝯueniſſe. ita dicit arch. i. c. hoc ius. x q. ij. ⁊ Bar. i. l. ciuitas. ff. ſi cer. pe. ⁊ lati⁹ ꝑ bal. i auť. hoc ius. C. đ ſa. ſan. ⁊c. 4

Sed quis ꝓbabit verſum in vtilitatē eccleſie. Rñ. ꝙ ille ꝗ dicit. l. eiꝗ. ff. de ꝓba. ſm Inn i. d. c. j. ⁊ dicit ſpeciale hoc in depoſito ⁊ i mutuo vt. d. auť. hoc ius §. his creditor. x. q. ij. ſed i depoſito nō credo ego verum niſi qñ ꝑ eius ſatiſfactione oporteret vendere res immobiles eccleſie ſed quando poteſt ſatiſfieri de fructibus nō oportet ꝓbare verſum in vtilitatem eccleſie vt in. d. §. is creditor. Similiter nec in alijs contractibus excepto mutuo. vide opi. diuerſas. c. ꝙ quibuſdam de fidein. 5

6 ¶ Utrū depoſitari⁹ poſſit res ſuas ꝓpo
nere depoſitis qñ ambas ſaluare non
pōt. Rñ. ꝑm diſtinctionē poſitā. ʒ. cōmo
datum. §. xvj. ⁊ lʒ. d. c. bona fides videa
tur velle eum eſſe in dolo ſi caſu aliquo
habet ſaluas ſuas depoſitis perditis
intellige verum quo ad preſumptionē
que ceſſat in foro anime.

7 ¶ Quid ſi depoſitū reddat ſʒ deterio
ratū. Rñ. ꝙ tenet. quaſi redditū non ſit
vt dicit tex. in. l. j. §. ſi res depoſita qd̄
intellige ſi dolo deterioratū ſit vl' etiā
culpa qñ de culpa tenebat qꝛ tūc tenet
reſtituere vel totā extimationē ſi dete-
rioratio talis ſit ꝙ inutile factū eſt depo
nēti aut ſi nō ſaltē quādo deterius ar.
eoꝝ q̄ no. in. l. j. in prin. ff. de edil. edic.

8 ¶ Quid ſi heres aut alius diſtraxit de-
poſitū factū mortuo. Rñ. ꝙ ſi doloſe fe
cit tenet ſi aūt ignorās rem depoſitā ⁊
bona fide diſtraxit nō tenet niſi de eo
qd̄ ad eū ꝑuenit. Sil. dic in cōmodato
vt in. l. j. §. vltimo. ⁊. l. ſed ⁊ ſi non heres
ff. eo. ti. Quod ſi minus vendidit vel p̄-
ciū nōdū exigit ſine dolo tūc actiones
tātū preſtabit deponēti. aut cōmodāti.
vt in. l. ij. ff. depo. Si vero rē poſſit redi-
mere ⁊ preſtare nec velit nō caret culpa
l. dolo vt. l. plane. ff. depoſi. iuncta. l. do-
lus. ff. man. Et ideo tenetur.

9 ¶ Utrū depoſitor poſſit reuocare depo
ſitum ſemꝑ qñ vult. Rñ. ꝙ ſic. d. c. bona
fides. etiā ſi depoſuiſſet vt ſibi reddere
tur certo tp̄e vt in. d. l. j. §. ſi depoſuero.

10 ¶ Utrū ſemꝑ ſit reddēdū depoſitū qñ
petit. Rñ. ꝙ regulariter ſic ar. d. §. ſi de-
poſuero ⁊. d. c. bona fides imo denegās
cōmittit furtū ⁊ cōdēnat⁹ ſuo noīe effi-
cit īfamis. C. depoſi. l. q̄ depoſitū. ⁊ no.
ſuo noīe qꝛ ſi ꝓcuratorio. tutorio. cura
torio vl' defenſorio noīe ꝯdēnet nō effi-
cit īfamis. vt in. l. furti. §. ſi q̄s alieno. ff.
de his q̄ no. infa. Fallit tñ hoc ſcʒ ꝙ te
neat reddere in. iiij. caſib⁹. ¶ Prim⁹ qñ
quis gladio depoſito efficit furioſus
⁊. ſic eum petit. nō tenet etiam ſi iuraſ-
ſet ſemꝑ reddere qñ. petet. xxij. q. ij. ne
q̄s. ¶ Scd̄s ſi deponēs poſt depoſitum
fuit deportat⁹ ⁊ bona ei⁹ publicata ſūt
qꝛ in publicū deferēdū eſt depoſitū nō
ei q̄ depoſuit vt. l. bona fides in prin. ff.
depoſi. ¶ Terti⁹ qñ fur ⁊ dñs cōcurrūt
in petitione. qꝛ dñs ꝓponit. d. l. bona fi
des. ¶ Quartus qñ fur depoſuit apud
dominū cui ſurripuit vel apud ꝓprie-
tarium. vt in. d. l. bona fides.

¶ Utrū cā cōpēſationis poſſit retinere 11
depoſitū. Rñ. ꝙ nō vt. i. d. c. bona fides
⁊ eſt ſingulare in depoſito. lʒ in alijs ſit
ſec⁹ per regulā. xxij. q. vij. dñs. qd̄ verū
eſt de cōpenſatione directa. ſed de com
penſatione indirecta loquēdo bene po
teſt fieri in cōſcia ſimpliciter de q̄buſcū
q; vbi. ʒ. cōpenſatio. §. ij. lʒ quo ad eorū
cōtētioſum foret diſtinguendū preſer-
tim qñ doloſe denegat facere debitū.

¶ Utrū depoſitarius poſſit vti re depo 12
ſita. Rñ. ꝙ nō alias cōmittit furtū vt. l. q̄
furtū. ff. de cōdi. fur. Fallit hoc in duo-
bus caſibus. ¶ Primus ſi pecunia non
obſignata deponat. l. quint⁹. ff depoſi.
ſecus ſi ſignata. l. ſi ſacculū. ff. depoſi. ⁊
idē dic de quibuſcūq; q̄ cōſiſtunt in nu
mero pōdere ⁊ menſura eadem rōne.
¶ Scd̄s ſi putauit dominū ꝑmiſſurū.
ff. de fur. l. quirē. in prin.

¶ Utrū aliquis poſſit rē ſuā apud aliū 13
depoſitam furtim accipere. Rñ. ꝑm. ſ.
Tho. ij. ij. q. lxv. ar. v. ꝙ nō quia grauat
depoſitarium ad reſtituendum vel ſe
oſtendendū immunē. ⁊ ideo ſi facit te-
netur eum reuelare qd̄ verum intelligo
niſi ipſe depoſitarius ſciuiſſet rem de-
poſitam iniuſte detentam a deponente
vel niſi vero domino eā petente ſimul
cū vſurpatore eā ſibi denegaſſet qꝛ eū
iniuſte eā teneat videt ꝙ ſine pctō fur-
tum poſſit auferri ar. l. ancille. C. de fur
⁊. l. bona fides. ff. depo.

¶ Qui credendum eſt qñ depoſitū nō 14
eſt oſtēſum depoſitario ſeu tabernario
vtputa qꝛ depoſuit burſā vel ſacculū
plenū. tñ nō oſtendit quid erat intus ⁊
q̄ntū. Rñ. Math. i. cle. ne in agro. de ſta.
mo. in. §. ſane ꝙ non credetur deponen
ti niſi probet neq; ſtabitur ei⁹ iuramē-
to quia iuramentum nō datur niſi quā
do precedit ſemiplena ꝓbatio vt in. c.

ſi.quod metus cauſa vide.j.nauta.§.j.
15 ¶Qūo teneat̃ tabernariꝰ ⁊ nauta hu-
iuſmodi de his que deponunt̃ apd̾ eos
16 vide.j.nauta in princ.
¶Ad q̄d teneatur deputatus ad cuſto
diam librorum vide.s.coſtos in pͥnc.

Deriſio ſm ſctm̄ Tho. ſcd̾a
ſcd̾e.q.lxxv.eſt cum ali
quis malū alicuiꝰ pſone vel defectūin
ludum vel riſum ponit vt erubeſcat et
verecundet̃ Et propterea differt a cō-
uicio ſeu cōtumelia qꝛ ſicut finis ipſiꝰ
eſt vt tollat honorē ſic deridēs itēdit vt
erubeſcat.Fit āt deriſio i v̾bo cachino
⁊ ſic eſt deriſio.Aliqñ fit naſo rugato ⁊
ſic eſt ſubſānatio aliqñ factis ⁊ ſic ē il-
luſio tñ in fine idē ſūt vt no.gl.ſup ps.
1 Qui habitat in celis irridebit eos.
¶Utrū ſit mortale pctm̄.Rñ. qui.s.ibi
dem ꝙ ſic qñ irridēdo oio peruipendit
aliquē ⁊ tam vilem exiſtimat vt de eius
malo nō ſit curandū.ſed ſit ꝓ ludo ha
bendū ⁊ tanto grauius q̄to magis te-
net̃ revereri eū.¶Uñ irriſio dei eſt gra
uiſſimū peccatū ¶Scd̾m locū tenet ir-
riſio ſcrorum.⁊ ſctorum. Tertiū parentū et
platorum ꝓpterea chā fuit maledictꝰ.ij.q
vij.ſnia.xv.q.v.c.j.¶Quartū iuſtorū q̄
grauis eſt quia multi bene agēdo retra
huntur irridere aūt de malo ꝓximi inq̄
tum eſt leue ſeu paruum ⁊ ſine notabili
vtilitate proximi vel perturbatiōe erit
veniale pctm̄ ſm.Alex.ſecunda ſecund̾
ti.de deriſione.

Deſperatio eſt qñ ex falſa
extimatiōe ꝓp
ter peccata q̄ fecit vł bona q̄ omiſit de
ſperat d̾ dei miſericordia credens deū
nolle vł nō poſſe ſibi parcere:vł i gratiā
recipere ¶Utrū grauiſſimū peccatorū
1 Rñ.ꝙ ex parte nr̄a eſt grauiꝰ q̄ odium
dei quia per ſpē reuocamur a malis et
introducimur ad bona ꝓſequēda.ideo
ſublata ſpe hoies ifrenate labūt̃ i pctā
⁊ a bonis retrahunt̃.Uñ.gl.ſup illud ꝓ
uer.xxiij.ſi deſpaueris.Nihil execrabi
lius deſperatiōe quā q̄ hꝫ ⁊ in generali
bus huius vite laboribꝰ.⁊ qd̾ peius eſt
in fidei certitudine cōſtantiā perdit.et
Iſi.de ſum.bo.perpetrare flagitiū ali-
quod mors eſt:deſperare eſt deſcēdere
in infernū.Odiū tñ dei ꝙ ꝓuenit ex eo
ꝙ volūtas hois diuine bonitati contra
riatur ſcd̾m ſe eſt grauius pctm̄ ſimili-
ter.infidelitas.⁊ intellige qd̾ eſt grauiſ
ſimū pctm̄ qñ homo ſciēter ⁊ aduertēt̃
tenet qd̾ deꝰ nolit parcere penitentibꝰ ⁊
gratiā dare redeūtibus qꝛ ſicut motus
ſpe: q̄ conformiter ſe hꝫ ad extimatio-
nē verā laudabilis eſt meritoriꝰ ſic mo-
tus oppoſitus.ſ.deſperationis q̄ ſe cō-
format exiſtimationi falſe de deo eſt vi-
cioſus ⁊ mortale pctm̄ ⁊ grauiſſimū ſe
cus ſi deſperatio eſſet in ſubito ⁊ inde-
liberato motu cum aliquotiēs ex com-
plexione nature cauſetur.qꝛ eſſet venia
le.vel nullū peccatum hec ex Tho.ij.ij.
q.xx.⁊ Alex.
¶Deſperatio aliqñ prouenit ex accidia 2
qꝛ propter triſtitiā quā cōcipit erga bo
nū deſperat poſſe per ſe vel per aliū il-
lud perficere.Aliqñ ꝓcedit ex luxuria
qua homo deditꝰ delectatiōibus vene-
reis faſtidit bona ſpūalia ⁊ non ſperat
ea quaſi bona ardua aliqñ ex auaritia
que hoiem qui habet multa reſtituere
ligat vt deſperet.Aliqñ ex nature com-
plexione:quia homo melācolicus in-
cidit in eam.
¶Utrū ſit de aliquo deſperādū in hac 3
vita.Rñ.qd̾ non.c.nemo de pe.diſt.vij.
xxvj.q.vj.c.is q̄ in infirmitate ⁊.c.ſi pre
ſbyter.⁊.c.agnouimus.

Detractio eſt alienefame ꝑ
occulta v̾ba de-
nigratio.et d̾r occulta reſpectu eius de
q̄ d̾r:qꝛ i eiꝰ abñtia proferunt̃.Et differt
ſcd̾m Tho.ſcd̾a ſcd̾e.q.lxxiij.a cōtume
lia:qꝛ contumelioſus per aperta verba
dicta in faciē intendit derogare honori
detractor vero i abñtia ꝓximi eiꝰ famā
ledit ⁊ ſic patet ꝙ in modo quia iſte oc
culte.ille aperte ⁊ in fine differt qꝛ iſte
famā ille honorem auferre intendit.
☞ Materiā huiꝰ.§.vide per ſpe.in ti.
de accu.ver.item qd̾ eſt conſpirator.et
peccant in ſpiritum ſanctum.c.homici
dium.j.diſtin.

¶ Quot modis ſit detractio. Rñ. ſcḋm
Ale. ſcḋa ſcḋe tracta. eo. ꝙ. vij. modis.
¶ Primus eſt occultatiuus qñ. ꝙ eſſet
manifeſtãdũ neceſſario ad honorẽ ⁊ ſa-
lutẽ animaꝝ nõ vult ꝓpalare: vnde Gil-
bertus. Grauis inquit rapacitas. cũ ve-
rã alteri⁹ gloriã ⁊ ſi mẽdatio nõ corrũ-
pis ſilẽtio preteris. ¶ Scḋs eſt negati-
uus ſcȝ cũ negat ſciẽter alteri⁹ bonũ. ſ.
dicẽdo non eſt verũ qḋ talis ſit bonus.
¶ Tertius eſt deprauatiuus. ſ. cũ dicit
bonũ factũ. ſed mala intẽtiõe. ſeu qꝛ ſe-
cuta tot ſcãdala ſunt ⁊ hmõi cõtra illḋ.
xj. q. iij. c. Ue qui dicitis ⁊c. ¶ Quartus
eſt venenatiu⁹. ſ. cũ mala imiſcentur bo-
nis ſicut fit cõiter qꝛ dicũt prius bona
poſtea addunt mala ⁊ hmõi. ¶ Quint⁹
eſt publicati⁹. ſ. cũ occulta pctã manife-
ſta his quib⁹ nõ debet aut ordine quo
nõ debet. ¶ Sextus eſt augmentati⁹. ſ.
addẽdo vel ex modo loquẽdi aggrauã-
do factũ. ¶ Septim⁹ eſt inuẽtiu⁹. ſ. fal-
ſa crimina imponendo ſiue p̃dicti modi
fiant verbis claris. ſiue obſcuris. ſiue ſi-
gnis vel literis aut alio modo equiua-
lẽti qꝛ factis ⁊ ſignis loquimur de ſpõ.
cum apud. ⁊. c. tue.

2 ¶ Utrũ ſit mortale pctm̃. Rñ. vt colligo
ex doctrina alex. vbi. ȝ. ⁊ tho. vbi. ȝ. qḋ
tripl'r dr̃ qs detractor. ¶ Primo modo
ſolũ formal'r ⁊ hic eſt ille q̇ dicit occul-
tat negat ⁊c. q̃dã q̃ de ſe nõ ſunt in infa-
miã proximi ſed tñ ea intẽtione vt diffa-
met ⁊ talis ſemper peccat mortal'r facit
c. cũ volũtarie de ſen. exc. cũ ſimilibus.
Nõ tenet tñ ad reſtitutionem fame.
¶ Scḋo modo dr̃ qꝛ detractor materia-
liter tm̃ ⁊ eſt ille q̇ nõ animo infamãdi
ſed ex loquacitate vel alio mõ indebito
occultãdo negãdo verba profert. i infa-
miã proximi ⁊ ſi talis occultatio. nega-
tio ⁊c. de ſe infamãt. puta qꝛ ſunt cõtra
honeſtatẽ vite ⁊ morũ ⁊ apud illũ vel il-
los quibus occultat negat ⁊c. ſequit in-
famia proximi ȝ quẽ tal'r detrahit. tũc
mortal'r peccat. ar. c. ſepe cõtigit. c. hi q̇
l. di. ſi vero de ſe talia nõ infamãt puta
qꝛ poſſunt itelligi ita de culpa veniali
ſicut de mortali. ſicut cũ qs dicit talis
eſt magnus ſuperbus alter auarus ira-
cũdus ⁊ huiuſmodi. que poſſunt acci-
pi ⁊ pro primo motu qui eſt venialis. ⁊
etiã ꝓ pctõ mortali. tũc nõ peccat mor-
taliter talis proferens ex loquacitate:
qꝛ ſi proximi audiẽtes ſcandalizant eſt
eis iputãdũ cũ faciãt cõtra illud. eſto-
te miſericordes. de reg. iu. qꝛ in meliorẽ
partẽ debebãt interpretari. Idẽ dicẽdũ
in his que ſunt modice importãtie pu-
ta pctã venialia que cõiter nõ infamãt.
Idẽ ſil'r dic ſm ſco. in. iiij. di. xv. q. iiij. de
eo qui ex loquacitate dicit ſe audiuiſſe
aliqua mala infamatoria proximi. Ra-
tio qꝛ talis ex natura act⁹ nõ aufert illi
famã in opinione audientis: qꝛ qui cito
credit leuis eſt corde. dũmodo aliquid
nõ addat quo prouocent audiẽtes ad
credendũ: qꝛ tũc eſſet mortale ſm Lan.
vbi. ȝ. Similiter ſi ille cui dicit habe-
bat eũ pro ſcelerato qꝛ iã infamat⁹ erat
apud eũ de aliis ⁊ ſi nõ de iſto. ¶ Ter-
tio mõ dr̃ quis detractor materialiter ⁊
formal'r qñ. ſ. occultat vel negat. vel di-
cit verba ifamatoria ⁊ cũ intentiõe in-
famãdi. ⁊. talis ſine dubio magis mor-
taliter peccat q̃ raptores rerum. vj. q.
j. ex merito. ⁊. c. deteriores. Et quod de-
tractio ſit mortale pctm̃ ex ſe facit. c. ac-
cuſatio. ij. q. vij. ⁊. c. nemo peritoꝝ. xj. q.
iij. ⁊. c. homicidioꝝ. de pe. di. j. ⁊. c. cleri-
cus. el. ij. xlvj. diſtin.
¶ Utrũ ille q̇ per detractationẽ ſuã ab- 3
ſtulit famã p̱ximi teneat ad reſtitutio-
nẽ. Rñ. ſm oẽs doc. in. iiij. di. xv. qḋ ſic ſi-
cut qui res rapuit alienas. diſtingue tñ
ſic. aut occultatio negatio ⁊ ſimilia de ſui
natura erãt ifamatoria ⁊ ea occultauit
negauit ⁊c. ei q̇ bonã opinionem habe-
bat de p̱ximo ei quib⁹ nũcq malã habet
nec ſciuit aliũde. ⁊ ſic indiſtincte tenet.
ſ. ſi dixit verũ ſine mẽdatio excuſando
proximũ. ſ. ꝙ male dixit. ⁊ qḋ nõ credat
ſi occultauit reuelãdo ⁊ hmõi. Si vero
impoſuit falſum dicẽdo ſe mẽdaciũ di-
xiſſe etiã ſi deberet remaneret infama-
tus qꝛ magis tenet ſeruare famã iuſte
p̱ximo q̃ iniuſte ſibi vñ ſi in publico di-
xit retractet in publico ſi in occulto. i oc

culto. Fallit hoc in.vij.caſibus. ¶Primus qñ ſequeret̃ maior infamacio vt puta qꝛ non ampliꝰ forte recordat̃.⁊ ꝓpterea qñ vult reſtituere famā dicat de eo malo qđ dixi de tali.nõ credatis nec ſpecificet quid.Scđs caſus qñ reſtitutio nõ poſſet fieri ſine periculo ꝓbabili alicuiꝰ mortalis pcti vel mortis corporalis ⁊ hmõi:qꝛ tũc cũ tale malũ ſit preponendũ.fame nõ tenet̃ aduertẽdũ tñ ſm doc.ꝙ qñ reſtõ fame nõ põt fieri infamator tenet̃ ad aliqđ equiualẽs in rebus.ar.c.eccleſie ſcẽ Marie.vt li,pẽ.ni, inno.¶Tertiꝰ qñ dixit his quibꝰ debebat.puta.ꝓlato ꝑ denũtiationẽ aut accuſationẽ.vel his qui poterãt prodeſſe nõ obeſſe.¶Quartꝰ qñ talia de ſui natura nõ erãt infamatoria puta qꝛ poterãt interpretari in pctm̃ veniale.¶Quintus qñ dixit qñ ſe audiuiſſe nihil ipſe addẽda ex q̃ credulitatem faceret ⁊ ſic nõ tenet̃ ad reſtitutionẽ ſm Sco.i,iiij. ⁊ Land.⁊ Aſteñ.tñ Aſteñ.qđ ſi ſequat̃ īfamia nihilominꝰ tenet̃ ꝯuis ſimplr̃ dixerit ſe audiuiſſe nihil addendo. Sic vero dicit qđ vr̃ durũ dicere ꝙ exeat genus peccati venialis qñ ex cõſideratione talia refert.¶Sextꝰ caſus eſt qñ ille cui dixerat ſciuit per aliã viã poſtea vt puta qđ tũc erat ſecretũ nũc publicatũ eſt per alios.¶Septimus qñ ille oĩno erat infamis ſaltem apud illos cũ quibus detraxit de eo.

4 ¶Utrũ ille qui infamauit ꝓximũ indirecte.ſ.negãdo crimẽ ſibi ipoſitũ ab accuſatore in iuditio aut denũciatore teneat̃.Rñ.ſm ſco.vbi.ſ̃.qđ nõ tenet̃ peccatũ ſuũ in iuditio cõfiteri niſi modo ⁊ ordine de q̃.ſ̃. Cõfeſſio delicti ⁊ iõ ſibi imputet q̃ accuſat đ quo nõ põt probare cõcor.Ri.ibidẽ.ar.v.q.iij. debet tñ ꝑ verba ſobria excuſare eũ dicẽdo nõ credatis ꝙ maligne ꝓceſſerit ſed ſic credebat aut aliq̃s eũ ſeduxerit ⁊ hmõi.

5 ¶Utrũ audiẽs detractionẽ peccet mortalr̃.Rñ.ſm Tho.ij.ij.q.lxxiij.ar.iiij.ꝙ cõſentire ꝑ audientiã detractiõi põt eẽ dupliciter.Uno mõ directe qñ.ſ.q̃s īducit aliũ ad pctm̃ detractiõis ⁊ placet ei ꝑꝑ odium ꝙ hꝫ ad eũ cui detrahit̃ ⁊ ſic eſt eq̃le pctm̃ cũ detractore.Et iõ ſi detractio erit mortalis ſic ⁊ auditio ad ro.nõ ſolũ qui faciũt ſed qui conſentiũt.facit. c.nõ ſolũ.xj.q.iij.Alio mõ ꝯſentit q̃s indirecte.ſ.qñ ñ reſtitit cũ reſiſtere poſſit. Et hoc cõtigit aliqñ nõ qꝛ pctm̃ ei placeat ſed propter timorẽ humanũ vl̃ negligẽtiam.aut verecũdiã⁊ tũc aliqñ eſt mortale puta qꝛ ꝓlatꝰ q̃ tenet̃ ꝯpeſcere vl̃ ꝓpter ſcãdalũ aut qꝛ preponit.timorẽ humanũ charitati dei alias veniale eſt concor.alex.vbi.ſ̃.

¶Utrũ infamãs ſeipm̃ dicẽdo aliqua mala q̃ nõ cõmiſit peccet mortalr̃. Rñ. qđ ſi facit ꝓpter tormẽta euitãda ſicut faciũt illi q̃ ad torturã ponunt̃ nõ peccat ſed licite fieri põt qꝛ talis cõfeſſio facta tali metu non vꝫ nec etiã ſi fiat cõtra aliũ ſꝫ ſi nõ fiat ex tali metu peccat mortaliter ⁊ tenet̃ retractare. ar.c.non ſũt audiẽdi.xj.q. in.gl.tñ.i.c.j.xv.q.vj. tenet ꝙ etiã ſi facit ꝓpter.tormẽta peccat mortalr̃ ſꝫ ei nõ credo qꝛ. nõ eſt mẽdaciũ ꝑnitioſum niſi forte i caſu qñ ratificaret poſt tormẽta ex q̃ ratificatione eſſet occidẽdus ipſe vel aliꝰ dãnificãdꝰ qꝛ ſic mortalr̃ peccarat ⁊ teneret̃ retractare quo ad id qđ falſe.dixit de alio ſꝫ quo ad id qđ dixit de ſe ſi propter dolorem tormentorũ quẽ timeret iterum ſibi infligi potiꝰ preeligeret mori ꝙ ipm̃ pati credo non teneretur de neceſſitate retractare. 6

Diaconus

Diaconus dꝫ aſſiſtere ſacerdoti miniſtrare in omnibꝰ que agunt̃ in ſacramẽtis xp̃i predicare euãgeliũ donare pacẽ annũciare.xxv.di.perlectis.ſ.ad diaconũ.⁊. xciij. diſt.in multis capitulis.

¶Utrum poſſit diſpenſare corpus xp̃i Rñ.ꝙ non de cõ.di.ij.peruenit.niſi neceſſitate cogẽte de iuſſu ep̃i vel preſbyteri.xciij.diſt.preſente vel ſi longe eſſet epiſcopus vel preſbyter ⁊ neceſſitas cogeret poſſet ſi ſine alia lnia ea.diſti.c. diacones. 1

¶Utrũ diaconus inductus ad cantandum euangeliũ poſſit cantare in cho=

ro.Rñ. Hug.in.c.ſctē romane.xcvij.di. tenet qđ nō ꝛ ſi facit excōicat⁹ eſt.vt in d.c.ſed verius credo ꝙ illa prohibitio tantum locum habeat in eccleſia romana in cardinali propter verbum ibi poſitum in hac ſede imo credo mercatur ſi ideo cātat vt chorū adiuuet qꝛ forte pauci ſunt.ſi vero faceret quaſi contēnens officiū ſuū vł ex iactātia ſic peccaret ꝛ ita poſſet intelligi dicta ꝓhibitio ꝑfati.c.quo ad rationē prohibitiōis ſꝫ non quoad penā excōicationis : qꝛ ſolum locū habet in cardinali.vt.ſ̄.dixi.

5 ¶ Quomodo vtitur ſtola.vide.j.ſacerdos.§.v.

Dialectica diſſuadet̄ i.c.nō ne. ꝛ in.c.vino.ꝛ §.hinc etiā.xxxvij.diſt.per totum.

Dies feſt⁹ qñ icipit.Rñ.vt colligitur ex glo.in.c.qm̄.de.fer.ꝛ glo. in.c.pnunciandū.de conſe.diſt.iij. qđ diuerſis reſpectibus diuerſis horis incipit quo ad officiū incipit in veſperis quo ad eſum carniū incipit a cene termino limita niſi protraheretur vltra mediam noctē cena ꝛ qñ dies ſequens dies ieiunij.vel ſexta feria qꝛ ſicut quo ad ieiunium incipit in media noctē.ſic ꝛ abſtinentia carniū ꝛ dr̄ terminus cene. media nox qñ dies ieiunij vł ſexta feria ſequit̄ ſcđm Pa.i.d.c.qm̄ quo vero ad ceſſationem ab operibus ſeruilibus ſ̄m pa.in.c.j.de ferijs.incipit ſ̄m conſuetudinē pꝛie,facit.c.qm̄ eo.ti. Et ideo ſi eſt conſuetudo qđ incipiant feſtare.in mane tenenda eſt dūmodo ceſſent vſqꝫ ad aliud mane.ſi in ſero ſic ſerua. Unū tñ eſt notandum qđ licet conſuetudo poſſit determinare qua hora ſit incipiēdū feſtū nō tñ pōt diminuere quin ad minus per.xxiiij.horas nō ceſſem⁹ ab opere ſeruili ſemel in ebđa.quia iſto modo eſt de iure diuino quod conſuetudo nō poteſt diminuere licet poſſit augere vel declarare pōt etiā conſuetudo augere vel faciamus feſtū pluſqꝫ per.xxiiij.horas vt patet in.d.c.qm̄ ꝙ limita niſi augeret taliter ꝙ ſabatuꝫ videremur feſtare quia tunc nō valet ar.c.quidā de apoſta.incipit etiā dies alijs reſpectibus alijs horis: ſed nihil ad conſcientiā ꝛ ex predictis patet qđ dicendū de barbitonſoribus ꝛ alijs artificibus qui laborāt vſqꝫ ad mediā noctem vel vſqꝫ mane diei feſti.quia licet ſint inducendi vt deſiſtāt nō tñ condēnandi de mortali ex quo ſic eſt conſuetudo dummodo protrahant feſtum poſtea vſqꝫ ad ſequens mane ita quod per.xxiiij.horas ipſum ſeruent quod not.

☞ Arg.die duplici naturali.ſ.ꝛ artificiali.vide in.l.mors romane.ff.de fer.ꝛ l.ita vulnerat⁹ ad.l.aquil.vbi de naturali qui cōtinet etiam noctem ꝛ habent vbi.xxiiij.horas artificiales.ꝑ.xij.l.j. ff.de mā.nō creſcēs nec decreſcens eſtate nec hyeme gl.ꝛ Bar.cepo.i.l.ij.§.fi. ff.de ver.ſig.ꝛ aduerte ꝙ dies in ſtatutis intelligit̄ de artificiali ꝛ nō de naturali.vt no.Pau.de caſt.in.d.l.mors.ꝛ Fed.de ſenis conſilio.ccxlix.

¶ Utrū die aſſignata ad aliquid faciēdum alicui teneatur ſine alia monitione. Rñ.qđ ſic quia tūc dies interpellat pro homine de locato.c.potuit.C.de cōtrahē.ꝛ cō.ſti.l.magna.C.de iu.emph. l.ij.facit.c.ij.de conceſ.pre.

¶ Quot miliaria continet q̄libet dies. 2 Rñ.qđ in iudicijs ſcđm.li.xx.vt.l.j.ff.ſi qs cap.ꝛ.ff.de ver.ſig.l.in itinere ꝛ qđlibet miliare habet mille paſſus.ꝛ quilibet paſſus.v.pedes vt.d.l.in itinere. in tex.ꝛ in gl.ſed in cōtractibus ſtandū eſt arbitrio boni viri vt attēta qualitate ꝛ conditione promittentis limitet.vt ff.de ver.ob.l.continuus.§.cū ita ſꝫ gl. in.c.nonnulli.de reſcrip.vult qđ attendamus cōmunem vſum loquēdi ſcđm quem aſſignabuntur miliaria ꝛ ideo ſi cōſuetudo eſt qđ dentur.xxv.illi ſtabit̄ ꝛ de illa intelligentur reſcripta ſed iudicio meo arbitrio boni viri eſt relinquendū q̄ tñ a cōi cōſuetudine recedere non debet cū ſit optima interpres.l. de cōſue.c.cū dilect⁹.ff.de.ll.l.ſi de interpretatiōe niſi ſit cā euidēs aliđ dicēdi.

Diffamatio vide.ſ̄.detractio.ꝛ no.qđ

pōt q̄s iplorare officiū iudicis vt cōpellat. diffamantem ceſſare ⁊ iudex tenetur.vt.l.diffamari.C.de inge.et ma.not. Innocentius in.c.conquerente de offi.or.propterea dicit tex.in.d.l.diffamari ſtatum ingenuorū ſiue errore ſiue malignitate quorundam per iniquum eſt ideſt valde iniquum.

☞ Ad propoſitum eorum quibic dicūtur an proferens in aliquem aliquod verbum iniurioſum dicatur eum diffamaſſe. vide Bar.in.l.turpis.ff.de leg.j. vbi dicit ꝙ ſit ſi contra veritatē ⁊ ſi in quem.Ita not.Ang.in.l.ij.⁊.iij.de lib.⁊ poſt.Are.in tract.malefi.in verſi.verba iniurioſa.

Diffidatus an poſſit occidi impune ⁊ rebus ſpoliari.vide.ſ.aſſaſinus.§.iij.

Dignitas eſt ſʒ archi.c.j.de cōſue.lib.vj.adminiſtratio rerū ecclīarū cum iuriſditione propterea habere dignitatem eſt ſʒ pa.in.c.de multa de preben. habere iuriſditionem.ſ.quo ad forum contentioſum etiam in modicis cauſis ſʒ pet. de anch.in.cle.ſi dignitatem de preben. ſicut archipreſbyteri in eccleſia pictauiē ſi qui excommunicant ſuſpendunt et abſoluunt.vn̄ quilibet rector ſeu prior eccleſie collegiate dicitur habere dignitatem vt no. pa.in cle.j. de ele.⁊ in cle. ne.in agro de ſta. mo.⁊ dn̄i de ro. deci. clxvj.pro hoc facit tex.in.c.idemnitatibus de ele.li.vj.vbi abbatiſſa dicit' habere dignitatem. hoc tenet Car.in cle. ij.de reſcri.⁊ ibi eſt glo. que dicit hoc eſſe approbatam opi. abbatis in hoc limitat Inno.in.d.c.de multa: ſi eſt perpetua allegat.c.ij.de ſta.mo.§.fi.⁊ licet non ſit perpetua dummodo poſſit eſſe perpetua ſicut eſt in miniſtris ordinis minorū ſufficit non dicitur eſſe perpetuum qd̄ eſt in potētia perpetuū vt no. Car.i.d.cle.ij.tex.eſt pro hoc.in.c. clericos in.§.ꝑpetua.iūcta glo.de cōha.cl. ⁊ mu.item dicitur dignitas ſi in eccleſia vbi eſt reputetur pro dignitate ⁊ habeat adminiſtrationem temporaliū rerum ꝑpetuā licet nō ſit numerata inter dignitates eccleſiaſticas ſʒ Inn.ibidē miniſtri autem qui ſine penit' iuriſditione exercent officium aliquod ſicut ꝓcuratores ſindici ⁊ ſacriſte q̄ pulſant cāpanas nō habēt dignitatē etiā ſi eſſent perpetui ſecus ſi haberēt iuriſditionē. ff.de of.procō.ceſa.l.vlti.ſm eundē Inno. Similiter dicitur dignitatis que appellatur aliquo nōie de dignitatib' iuris vt archidiaconus ⁊ huiuſmodi etiā ſi nō exerceret officium ſm Inn. ibidē ex quib' patet ꝙ vicarius epiſcopi non habet aliquam dignitatem ſm pa. vbi ſ.⁊ differt a perſonatu dignitas q2 perſonatus ſm archi.vbi.ſ.eſt quedā prerogatiua i eccleſia ſine iuriſditiōe vt habere ſtallum honorificum in choro i capitulo in optionibus in proceſſionib' in vocibus dādis ⁊ ſimilib' pluſq̄ alij ſui ordinis canonici ⁊ nō tanq̄ alij i dignitate cōſtituti q̄uis ſm Inn. vbi .ſ. aliquando accipiat pro dignitate. Officium vero ſm eundē arch.vbi.ſ.eſt adminiſtratio rerum eccleſiaſticarum ſine iuriſditione ſicut ſindici procuratores caſtaldi de quibus.j.q.iij.ſaluator Itē vice dominus et ſimiles qui ſicut pice habent referre tunc habēt officium nō dignitatem.

☞ Adde ad propoſitum eorū que in hoc.§.dicuntur ꝙ appellatione dignitatis nō venit pōtificalis. vt per philip. fran.ca.auaritie.poſt prin. ibi nō venit epiſcopat' de elec.lib.vj.⁊ an ⁊ in quo differt dignitas perſonatus: officium ⁊ prebē.not.Cardi.in cle.ij.§.j.de eta.⁊ qua.in cle.j.de preben.

¶ Utrum ſucceſſor in dignitate teneatur 1
ex cōtractu inito cū preceſſore ſuo Rn̄.pa.i.c.j de ꝓba. ꝙ ſic ſi fuit initus nomine.dignitatis etiā ſi fuerit initus cū ſubdito ſuo itē tenet Cy. in.l. digna vox.C.de legib. ⁊ Jo.an.⁊ communiter ſequētes etiam ſi talis ſit papa vel imperator facit.l. ceſar.ff. de publi.⁊ etiā talis obligatio eſt de iure naturali cui princeps.ſubmittitur.facit cle. paſtoralis.§.ceterum.de ſen.⁊ re iudi.

2 ¶ Utrũ dignitas poſſit appeti vel q̄ri. Rñ. ꝙ dignitas eccliaſtica nõ. imo ipſo iure efficit̃ indign⁹ ⁊ dʒ repelli.j. q. vj. ſicut is qui. dignitas vero ſecularis ſi ē dignus ⁊ aptus poteſt appeti ⁊ peti et ab eo qui põt eã dare etiam mediante pecũia dũmodo palã det̃ ⁊ petatur. vt ff. de pol.l.j.§.j.ff. de decu.l.eos.⁊.ff. de offi. p̃to.l.barbarius.in princi. Secus ſi clã: vt.C.ad.l.iul.rep.l.fi.in prin. ibi nõ ambitu vel p̃cio. ſimiliter licet dare pecuniã vel petere vt cõfirmet̃: vt no.glo. ſing.in.d.l.eos. facit ꝓ his oibus gl. in l.vnica.ff.ad.l.iul.de ãbitu. Similiter licet emere militiã.ff.de ac.emp.l.creditor.§.inter vẽditorẽ qḋ limita ſi q̄rit̃ vt pſit vt nõ p̄ſit qꝛ ſic peccat de quo vide.§.ambitio.§.j.⁊.§.offm̃.§.ij. Ari.tñ.j polli.c.v. dicit ꝙ licite appetitur principatus ſi tria concurrant. ¶ Primo qḋ habeat amorẽ ad cõſiſtentẽ pollicíam. ¶ Scḋo potentiã maximorum operuꝫ principat⁹. ¶ Tertio virtutẽ ⁊ iuſtitiã in vnaquaqꝫ politia eã q̄ ad politiã ptinet. vñ ſm euꝫ lꝫ ſciẽti ſe hẽre predicta tria appetere pricipatũ ꝓpter vtilitatẽ reipublice ſꝫ nõ lꝫ ei eũ petere. vnde dicit.ij.polt.c.vj. nõ bene ſtatutũ eſt ipm̃ petere qui principatu ſignificabitur.

3 ¶ Utrum quis poſſit habere plures dignitates eccleſiaſticas ſimul: vide.§.beneficium.§.xxxv.cum ſeq.

4 ¶ Utrũ ep̃s poſſit diſpenſare cũ eo qui xv.hꝫ annũ ſolũ vt poſſit hẽre dignitatẽ eccliaſticaꝫ ſine cura aiarũ. Rñ. ꝙ ſic ꝑ.ꝑmittim⁹.de eta.⁊ quali.li. vj. officiũ quãtũcũqꝫ vile dꝫ dignitas q̄ñ fit p̄ncipe mandãte.tex.eſt in.l.nemo p̄fectus. C.de digni. et ſic verificat̃.l.vnica. C.de man.prin.vbi dꝫ ꝙ nulli credat̃ ſe mandato principis veniſſe niſi in ſcriptis oſtẽdat ⁊ additur nec vllius dignitate terreri ſiue tribuni ſiue notarij ſine comitis proferat dignitatem hec ibi.

Dilapidator dicitur prelatus q̄ res eccleſiaſticas alienat ⁊ male expendit qui debet deponi.xũ queſtio.ij apoſtolicos.et.xvij.q.iiij.nullus rex.

¶ Dilapidator quis dicatur. Bal.no. in.l.i fideiuſſor.§.fi.ff.qui ſatiſda.cog. vbi dicit ꝙ etiam qui in ſuos vſus conuertit. Item no. Ang.in.l.ſi ſeru⁹.§. ait pretor.ff.de acqui.here. Itẽ ⁊ quis cõmittit delictum ex quo facit bona confiſcari et in quo differt a diſſipatore no. idem.l.ſi pro eo co.j.C.manda.

¶ Utrũ ſuſpecto de dilapidatione debeat dari coadiutor. Rñ.ꝙ ſic. vide in.c venerabili. de officio delega. et.c. licet hely.§.quia vero.de ſymo.

Diligere deum debem⁹ ex toto corde ⁊c. de peni. di.ij.§.charitas eſt. vide.§.charitas.

¶ Utrum teneamur diligere inimicos. Rñ. ſanctus Bo.in.iij.di.xxx.q.iiij.⁊.v. ꝙ eſt affectus ⁊ effectus dilectionis duplex. ¶ Primus innocentie quo nolumus nocere ⁊ iſto modo eſt in precepto vnde quilibet tenet̃ nõ optare eis malum inquantũ malũ eſt.i. per ſe poſſumus tamẽ per accñs optare eis malũ puta ſi credimus ꝙ ſit expediens ſibi vel eccl̃ie vel comitati ſed inferre q̄ ad effectum nõ licet niſi ſit officialis cui cõpetit ⁊ zelo iuſticie faciat vel i caſu permiſſo a iure. alius eſt affect⁹ ⁊ effectus beneficientie. ⁊ hec eſt duplex quidam a charitate elicit⁹ quo quis optat alij ſummũ bonũ vel bona ſp̃ualia.ſ.grãm ⁊ gloriam ⁊ iſte eſt in precepto erga inimicos. quidam eſt charitate imperat⁹ quo quis optat alij bonũ tẽporale et proſperitatẽ tranſitoriaꝫ ⁊ iſte nõ eſt in p̄cepto nec ad effectũ nec quo ad effectum niſi in caſu neceſſitatis eſt tamen perfectionis optare talia inimico niſi ꝑ accidẽs inquãtũ putant̃ ei vel alijs nociua vel ſi eſt inimicus eccleſie: aut comitat⁹ qꝛ tũc eſſet imꝑfectiõis optare ſibi bona tpalia. itellige tñ ſm Alex. in.iij.parte ſum.trac.de charitate ꝙ eſt p̄ceptũ affirmatiuũ qḋ non obligat ad ſemp.i.cũ nõ ſumus in conſideratione: aut dormim⁹ ſꝫ ſolũ ꝓ loco ⁊ tpe q̄ñ de hoc cogitamus vel neceſſitatis caſus occurrit. Limita etiã p̄dicta ſm ſanctũ Bo. vbi.§.q.v.⁊ Ric. ibideꝫ arg.j.q.j. in

effectibus ſpecialibus ſed quo ad effectus generales tenet quis d̄ p̄cepto diligere inimicos puta quis orat in generali ꝑ pplo p̄dicat facit eleemoſynam generalē ⁊ hmōi q̄r tenet nō excludere eos a talib⁹ ⁊ etiã tenet ad effectū ſalutationis ſm Ryc. ibidē ꝙ cōiter impeditur niſi caſu quādo timeret eos prouocari ad malum aliquod vel aliud inconueniens oriri.

¶ Utrum teneamur remittere ſignatã coꝛis. Rñ. ſm. Ry. vbi. ſ. q. ij. ꝙ ſic. ſi petit veniam actionem aūt nunq̄ vel dic ſm Alex. vbi. ſ. ꝙ eſt rancoꝛ q̄ comitat appetitū vindicte ⁊ hunc dimittere eſt p̄cepti: vbi. ſ. patet ⁊ eſt punitio quã comitat zelus iuſticie ⁊ hanc nullus tenetur remittere de neceſſitate not. tamē ꝙ ſunt q̄dã ſigna ꝓpinqua q̄ gerūt ꝓbabilē ſuſpitionem rancoꝛis vt cum quis nunq̄ vult loqui iniurianti vel cum obuiat diuertit vel toꝛuo vultu reſpicit ⁊ hmōi ⁊ talia nulli lꝫ tenere ſiue ante ſatiſfactionē ſiue poſt q̄r ab oī ſpecie mali eſt abſtinendum. nam ex talibus ſignis patet inimicitia facit. c. ij. de renun. lib. vj. ⁊ l. dolum. C. de dolo vide quod no. in. c. cū adrianus. lxiij. diſtic. vbi glo. vult ꝙ quando quis alium nō ſalutat preſumitur eſſe inimicus quam limitat Pau. in. c. repellantur. de accu. veram quando erat ſolitus ſalutare. Sunt alia ſigna remota vt nō cōuerſari amicabil'r nō faceret ſibi mutua ſeruitia nō cōtinue cōuerſari. ⁊ huiuſmodi ⁊ ſi hoc facit vt magis viuat in pace ⁊ ille magis cognoſcat delictū ſuum non peccat al's petenti veniã ⁊ ſatiſfacienti pro poſſe nō poterit ſine peccato veniali tamē iſta denegare vidē de hoc ĩ. iniuria. §. vj ⁊. vij.

3 ¶ Utrū diligere mundū ſit peccatum. Rñ. ſm Alex. ij. ꝑ. trac. de auaritia. q. ij. ꝙ aut diligit ad neceſſitatē. ⁊ ſic nō eſt pctm̄. Unde Beda ſup Joan. ij. vtimini mūdo ad neceſſitatē nō ad voluptatē aut diligit ad voluptatē. ⁊ ſupfluitatē ⁊ ſic eſt ꝓhibitū. ⁊ lꝫ oꝛdinate q̄s poſſit amare mūdū tñ difficile eſt qm̄ ē occaſio peccatoꝝ aut diligitur mundus vt finis in eo cōſtituat ⁊ propter ſe ⁊ licet non ſit in eo aliquid appetēdū propter ſe. tamen extimatur in eis ſufficientia cum non ſit: ⁊ ſic cadit ſub prohibitione talis dilectio ⁊ iſtis duobus modis dicitur nolite diligere mundum. j. Jo. ij. ⁊ nomine mundi intelliguntur tēpoꝛalia. eſt etiã diligere mundū. i. longo tēpoꝛe velle ſtare in mundo propter delitias. ⁊ ſic eſt veniale peccatum ſed perpetuo velle ſtare nō pōt etiam ſine moꝛtali peccato ſi eſt deliberatio voluntatis ſm Pe. de pal. in. iiij. diſt. xxj. velle ſtare ꝓpter ꝓlongari ſolū nō eſt peccatū ſꝫ ſi vt magis mereatur ⁊ meli⁹ operetur eſt meritoꝛium.

Diligētiã

qualeꝫ tenet quis ponere ĩ reb⁹ alienis vide. ſ. commodum. §. xj.

Dioceſis

ē vbi epiſcop⁹. xvj. q. iij. c. quicūq̄

☞ De dioceſi. q̄d ſit ⁊ an veniat appellatione territoꝛij vel diſtrict⁹ no. Alex. in. l. pupill⁹. ff. de ver. ſi ꝙ non ⁊ an ciuitas: ⁊ econtra idem in. l. ij. eo. ti. ꝙ nō ꝑ c. rodulphus de reſcrip. gloſſ. in. c. accepimus. de eta. ⁊ quali.

Diſcere

dꝫ q̄libet añq̄ doceat. xxiij. di. c. his igit ĩ ſi. ⁊ xxxvij. di. relatum. ⁊. lxj. di. c. in. ſacerdotibus ⁊. xvj. q. j. ſi clericatus. ⁊ qui recuſat diſcere diaboli membꝛū eſt. xxxviij. di. nullus. ⁊ ſacerdotes debent ſemper ſacris literis intendere ſimiliter p̄dicatoꝛes. xxxvj. di. §. ecce: ⁊. xxxviij. di. ignorantia etiam ſenes. ⁊ Aug. dicit ſe libenter a iunioꝛe adiſcere. xxiij. q. iij. ſi habes. circa medium.

Diſciplina

ē vltrix male vite. xxiij. q. v. c. ad fidē nō amat filiū aūt ſeruū q̄ eū nō diſciplinat eadē. q. c. non putes. Mali ſunt flagellandi. non interficiendi. xxiij. q. v. c. j. ⁊. ij. ⁊ per totam. q. facit eleemoſynã qui per diſciplinam coꝛrigit. xlv. di. et qui emendat eum miſericoꝛdia eſt temperanda. c. diſciplina. xlv. di. ⁊ citra effuſionem ſanguinis ar. de rap. c. in archi=

epiſcopatus vide.§.correctio.j.

Diſcordia vtrū ſit pctz mortale.Rñ.ſʒ Tho. ij.ij.q.xxxvij.ar.j. ꝙ diſcordia ē pctm̄ inq̄ꝫtum concordie contrariatur quod quidem poteſt eſſe dupliciter ſcilicet ꝑ ſe aut per accidens per ſe.i.cum ſcienter et ex intentione ſi accipitur per ſe in humanis actibus ꝛ motibus diſſentit a bono diuino ꝛ bono proximi.i. quo tenetur conſentire ꝛ tūc eſt mortale ex genere ſuo proper contrarietatem ad charitatez ꝛ hoc eſt quando cognoſcit tale quid ſm rationem eſſe fiendum tamen non vult alijs aſſentire ne videatur ſequi op. aliorum tanq̄ꝫ minus ſapiens vel ex odio aut diſplicentia ad aliuz cui queritur prouideri vel alia ex cauſa. Et ſic intellige.c. oblatiōes diffidentium.xc.di.ꝛ ca.abijt.xj.q.iij. et ca. iſmael.diſtinctione.lvj. Limito hoc i rebus alicuius importantie alias eſſet veniale ſicut in pueris patet: primi etiam motus hui⁹ diſcordie ſunt veniale peccatū propter impfectionē act⁹ quando autem diſcordia eſt per accidēs qđ eſt quando in actibus humanis eſt preter intentionem ſicut cum vnus dicit ꝛ credit bonum tale quid alius opinatur cōtrarium tunc non eſt peccatū niſi ſit cū errore circa ea que ſunt ꝺ neceſſitate ſalutis. vel cum pertinatia indebita quia charitas ē volūtatū vnio nō opinionuz. ☞ De diſcordia ꝙ diuerſitatē cordiū ſignat gl. eſt in cle.j.§.j.de iureiur.ꝛ ibi per Car.ꝛ ꝙ illi ſit obuiandum.ꝛ in.c. ſuſcepimus.de homi.

Diſcretio ē mater oīꝫ virtutū.j.q.v.ꝑſentiū ꝺ officio cuſto.c.j. eſt neceſſaria in prelato in corrigendo.l.di.ponderet predicatori.xliij.di.ſit rector.§.vl.ꝯfeſſori. xxiij. q.iiij.his qui de pe.diſt.j. quam penitet de pe.ꝛ re.communis.

Diſpēſatio ē iuris cōis relaxatio facta cum cauſe cognitione ab eo qui ius habet diſpenſandi ſm gloſſ.j.q.vij.§. multorum alias eſt.§.niſi rigor. ꝛ addit diſpēſare eſt diuerſa penſare naz oīa hoc de quibus ibi fit mentio pēſare debet q̄ diſpenſare vult ꝛ que ſint illa infero in queſtione ſequēti ꝛ ideo ſm Ber. in li. de diſpenſatione ꝛ ꝓcepto prelati ſine cauſa rationabili vel ſaltem dubia ſed pro ſola voluntate dantes licentiam veniendi contra legem ſunt diſſipatores non diſpenſatores.

☞ De diſpenſatione quid ſit no. Bal. q̄ latius diffinit q̄ꝫ iſto in addi.ad Spe. in tit.de diſpen.verſi.j.ꝛ in Spe. ibidez. §.j.vbi dicit ꝙ ē rigoris mitigatio vel penalitatis moderatio facta per habentez autoritatē ex publica autoritate vel vtilitate vel alia rōnabili equitate quā lex ciuilis indulgentiā vocat. ꝛ ibi idez Bald.ver.ij. ponit qualiter diſpenſatio rigor ꝛ equitas differant.

¶ Que ſunt cauſe legitime diſpenſandi.Rñ.vt colligo ꝑ totā.q.vij.p̄rie cauſe ſunt ſex. Prima tp̄s ibidem.c.neceſſaria.ꝛ.c.ꝙ pro remedio.naz defectus nr̄i tp̄is quib⁹ non ſolū merita ſed corpora ipſa defecerunt diſtrictionis illius non patitur manere cēſurā.xxxiij.di. fraternitatis tue. ¶ Secūda vtilitas valet vt alij facilius reuertant̄.xxiij.q.iiij. ipſa pietas.ꝛ.j.q.vij.tali. ¶ Tertia qualitas ꝑſone ꝛ meriti ꝛ ſciētie.ꝺ.c.tali ꝛ.c. didici cū alius eque dignus nō ſit. ¶ Quarta religio.lxxviij.di.c.monach⁹.ꝺ ſē. ex. c.cū illoꝝ. ¶ Quinta multitudo ratione ſcandali vitādi.l.diſtinc. vt cōſtituerent̄. 2

¶ Sexta neceſſitas.ꝺ.c.tali.

¶ Utruz diſpēſatio neceſſario requirat cauſe cognitionum.Rñ.pa.i.c. diuerſis de clericis ꝯiu. ꝙ i ꝑncipe non.ſʒ ſufficit ſola ipſius voluntas in his que ſunt iuris poſitiui ſolū vt no.i.c. cū ad monaſterium de ſta.mo. ſʒ inferiore ſic vt no. gl.in.ꝺ.§.niſi rigor vñ ſi fiat ſine cognitione cauſe eſt diſſipatio non diſpenſatio ꝛ venit puniendus qꝛ egit contra legem vide bonam glo.in.c.ij.de ſciſ.vbi plene no.doc.tenet tamen quo ad eum qui diſpenſauit qꝛ non pōt contrauenire nec eam reuocare ex quo egit actuz in quo potuit diſpēſare. licet nō teneat

q ad ſuperiorē.vt no.gl.i.d.c.diuerſis.
¶Utrū diſpenſatus ſine cauſa legiti=
ma ſit tutus quo ad deū.Rñ.vt colligo
ex Inn.in.d.c.cū ad monaſterium.ꝛ pa.
in.c.nō eſt voti de voto ꝙ aut loquimur
d̉ papa aut d̉ alijs ſi d̉ pap.aut loq̇mur
in his que ſunt iuris diuini vt in voto iu
ramento ꝛ hmōi.ꝛ ſic non pōt diſpenſa
re ſine iuſta cā aliter diſpēſatus nō eſt
tut⁹ q̇ ad deū ſi autē ſubeſt iuſta cauſa
tenet diſpēſatio ꝛ eſt tut⁹ ēt in voto ca
ſtitatis ꝛ proprietatis ſm̄ Inno.vbi.ſ.
Si vo loq̇mur de his q̄ ſūt iuris poſiti=
ui pōt ſine cauſa ꝛ eſt tutus in cōſcien=
tia qꝛ eius eſt deſtruere cuius eſt cōde=
re nec princeps tenetur legibus ſuis li=
gatus.l.digna vox.C.de le.litat tamen
pan.de plr̄itate beneficiorū in qua non
poteſt ſine cauſa lti̇a.ꝛ ita tenet.Jo.an.
in.c.de multa.de prebē qꝛ omnia bona
eccleſiarum ſunt dei vt in.c.cū ex eo de
elec.li.vj.ꝛ ideo nō eſt tutus taliter di
ſpēſatus de q̊ dic vt.ſ.beneficiū.§.xxxv.
Ex quib⁹ infert pa.ꝙ non eſt tutus reli
gioſus cum quo diſpenſat ſine cauſa iu
ſta vt tranſeat ad laxiorē religionē ſilr
ſi preficitur eccl̉ie curate cā lti̇a nō ſub
ſiſtēte puta qꝛ nō eſt apt⁹ ad offm̄ pre=
dicādi vel exercitium cure.Unde dicit
gl.ſing.in.c.mōachi vagātes.xvj.q.j.ꝙ
religioſus ꝓmotus eccleſie ſeculari nō
vt proſit ſed vt preſit peccat mortaliter
qꝛ facit cōtra votū ſuum.Si loquimur
de alijs a papa ſic clarū eſt ꝙ nō eſt tu=
tus quo ad deū nec ꝑmo ad eccleſiā vt
notat.Inn.vbi.ſ.qꝛ cuicūqꝫ alio a papa
cōcedit diſpēſare intelligitur ꝙ hoc fa
ciat ex cā legitima.ꝛ ideo debet fieri cū
cauſe cognitione quod no.bene.

¶In quibus poteſt diſpenſare papa
vide.j.papa.

¶In q̇bus caſibus pōt ep̄s diſpēſare.
Rñ.ꝙ gl.in ſum.l.d.ꝛ j.d.§.niſi rigor.ꝛ
doc.i.c.at ſi cleri de iudicijs ſatis confu
ſe loquunt ꝛ cōtrarie.Sed tu dic clare
ꝙ aut diſpēſatio eſt in faciendo contra
canones vel concilium ꝛ ſic non poteſt
niſi hoc ei expreſſe a iure cōcedatur ca.
dilectus de tenpo.or.ꝛ ſic intellige opi.
que dicit ꝙ non poteſt niſi ea concedat
expreſſe.vt in.d.c.dilectus.ꝛ ſic colligo
ep̄is conceditur diſpēſatio in omnibus
criminibus minoribus adulterio nam
peccās mortaliter notorie.notorietate
iuris nō poteſt promoueri.xxv.di.pri=
mū itaqꝫ in.gl.ꝛ promotus deponitur.
l.diſt.qui ſemel.ꝛ ideo indiget diſpēſa
tione que epiſcopis in criminibus mi
noribus adulterio cōceditur generali=
ter vt no.in.d.c.at ſi clerici.cōcedit etiā
in aliquibus maioribus vt de heretico ꝛ
ſciſmatico.l.d.preſbyteros in gl.Itē in
ſacrilego.l.diſt.ſi quis preſbyter ꝛ q̇mo
do in iſtis ꝛ multis alijs diſpēſat.j.ſub=
ijciam.In tribus tamen caſibus poteſt
ep̄s diſpēſare contra canonem ꝛ conci
lium licet ei expreſſe non concedatur.

¶Primo ratione conſuetudinis vt qꝛ
cōſuetudo preſcripta habet vt diſpen=
ſare poſſit.c ſi.de conſue.xj.q.j.quicūqꝫ
cōſuetudo enim facit valere diſpēſatio
nem que alias non valeret ar.de cele.
miſ.pernitioſus.cum ſuis concor.et ar.
de tranſ.ca.ſi.

¶Secundo ratione magne neceſſita=
tis vel vtilitatis de nouo mergentis et
in excogitato tempore cōſtitutionis qꝛ
tūc ep̄s poteſt diſpenſare vt tenēt dn̄i
de ro.ꝛ Jo.de lig.i.d.c.at ſi clerici ꝛ ſeq̄
tur pan.ibidē ꝛ Bal.no.in.l.omnes po
puli.ff.de iuſtic.ꝛ iur.ꝛ Bar.i.l.ſi hoiem
ff.mā.ponit exemplum quod in ciuita
te.peruſij fuit factum ſtatutum ne quis
deferret arma ꝛ tamen priores poſſent
dare licentiā portandi propter brigam
ciuitatis quam de nouo habet ꝛ etiam
ſtatuere quia eſt caſus nouus non pre=
uiſus a ſtatuentibus etiāmſi iuraſſent
ſeruare illud ſtatutū vt no.Bal.j.Rñ.
C.qui adue.bo.poſ.ꝛ Bar.in.ij.cōſtitu
tione.C.§.quibus facit.d.l.ſi hominem
vbi procurator generalis ex noua cau=
ſa ꝓhibet ſpeciali ꝓcuratori ne exequa
tur manumiſſionē ſibi commiſſam ꝛ bn̄
vt ibi ex quib⁹ cōcludo ep̄z poſſe diſpē
ſare in gradibus ꝓhibitis in matrimo=
nio qñ īpedimētū ē occultū ꝛ ad papā n̄
pōt haberi recurſus ꝛ ſeꝑatio n̄ pōt fie=

ri ſine notabili ſcādalo ſicut ſepe eue=
nit in mulieribus que cognite fuerunt
a conſanguineis viri anteq̄ contrahe
ret matrimonium.
¶ Tertio quādo ea nō dicit diſpēſatio
nem poſſe fieri licet aliter expreſſe non
indulgeat. ꝙ tunc eps pōt. ar. c. nup. de
ſē. ex. ita tenet Jo. de lig. ⁊ Jo. cald. ⁊ ori
ginaliter fuit dictū Inn. i. c. dilectus de
tēp. or. q2 fruſtratorie intelligeret de pa
pa q̄ ſꝑ pōt indulgere ⁊ hoc etiam tenet
gl. in. c. poſtulaſt. de cle. ex. Aut diſpēſa
tio eſt ſuꝑ eo. qđ iam eſt factum vt tolle
ret ⁊ ſic pōt eps niſi ꝓhibeat vt. in. d. c.
nuper. ar ad hoc. xxij. q. vl' hoc vl'. ⁊ ſic i
tellige ſecundā opi. illoꝝ q̄ dicūt ꝙ eps
pōt diſpēſare niſi in caſibꝰ vbi expreſſe
ꝓhibet ſibi. Sꝫ vt clarius ſcias qñ ei cō
cedit ⁊ quomō ⁊ qñ ei ꝓhibet hoc r̄colli
go quoad forū cōſcientie ꝑtinent qua
ſi ꝑ tabula totiꝰ iſtiꝰ ſumme. ⁊ p̄mo quo
mō diſpēſat cū apoſtata vide. ſ. apoſta
ſia. §. vj. ⁊. j. irregularitas. j. §. xxvij. Itē
in bis baptizato vide baptiſmꝰ. vij. §.
ix. ⁊. x. ⁊ irrgularitas. j. xxiiij. §. Itē cū eo
q̄ recipit bñficium de manu laici vide be
neficiū. §. xij. Itē in clerico cōiugato vt
habeat bñficiū vide bñficium. §. xv. itē il
legitimo vt habeat beneficium ibidē. §.
xvij. cum multis. §. ſe. Item quomodo
quis habeat beneficia plura ibidem. §.
xxviij. item in bigamo vide bigamia. §.
ix. itē vt quis contrahat matrimonium
ſine bannis vide. ſ. clandeſtinum. §. j.
item cum clerico exiſtente in ſtudio ne
promoueatur ad ſacerdotium ⁊ ſuper
reſidentia vide clericus. vij. §. v. Item in
viciato in corpore vt promoueat. vide
corpore viciatꝰ. §. j. Itē in quibꝰ crimi=
nibus diſpenſat vide crimen. §. v. Itē in
dignitate cū eo qui hꝫ. xx. an. vide. ſ. di
gnitas. §. iiij. Itē in pugnante in duello
vide duellum. §. j. itē in etate quomodo
pōt diſpenſare vide etas. itē quomodo
diſpenſat cum filio illius qui occidit ſa
cerdotē eccleſie a qua habebat feudum
vide hereditas. §. xij. item quomodo di
ſpenſat cū homicida vide homicidium
ij. §. j. §. ix. ⁊ homicidiū. v. §. j. ⁊. ij. ⁊. iiij.
item cum eo qui eſt in bello iniuſto vide
irregularitas. j. §. v. itē quomō diſpēſat
cū infami vīd infamia. §. xij. Item quō
diſpēſat cū prelatis ne ab officio amo=
ueantur qñ procedit inquirēdo vide. j.
inquiſitio. §. ix. itē quomō diſpēſat cum il=
lo. q̄. ligna ꝑ hereticis ꝯburēdis poſuit
vide irregularitas. j. §. xviij. Item quō
diſpēſat i eo q̄ ordinat in excōmunica=
tiōe exñs vide ibidē. §. xxij. item cū eo q̄
duos ordines ſacros vno die accepit
ibidē. §. xxiij. itē cum acolito q̄ miniſtrat
ad baptiſmū bis vni collatum vide ibi=
dē. §. xxiiij. Itē quō diſpēſat cū eo q̄ ſu=
ſcepit ordinē ab ep̄o excōicato vel q̄ re=
ſignauit ep̄atui ibidē. §. xxx. ⁊. xxxj. Itē
quomō diſpēſat cū eo q̄ ſuſcepit ordi=
nes extra tēpora debita ibidem. §. xxxv.
itē cū eo q̄ miniſtrat in ordine quē non
hꝫ ibidē. §. xxxviij. itē cū publice penitē
te ibidē. §. xix. itē cū illegitimo ibidē. §.
iij. itē cū filio illiꝰ q̄ occidit ſacerdotē ec
cleſie a qua habeat feudū vide. j. here=
ditas. §. xij. item impedimētis matrimo
nij. vide matrimoniū. iij. impedimento.
xviij. §. itē in ſolēniter penitentie. vide
pnia. §. v. itē quomodo diſpēſat cū or=
dinatis a ſciſmaticis vide ſciſ. §. iiij. itē
quō in ſimoniaco i ordine vel in bene=
ficio vide. j. ſimo. vj. §. ij. ⁊. iij. itē in alia
ſimonia ibidē. §. v. itē cum ſortilegijs vi
de ſors. §. iiij. itē quō diſpenſat cum pu=
gnāte i torneamētis vide. j. torneamē=
tū. §. vlti. itē quomodo diſdenſat i voto
ſcti Jacobi ⁊ ierl'ꝫ vide. j. votū. iiij. §. vj.
Item in voto caſtitatis ibidem. §. ix.
¶ Utrū eps in caſibus in quibus diſpē=
ſare poteſt poſſit hoc facere ſine caplo.
Rñ. arch. in. c. is q̄. de ſi. ꝑſb. li. vj. tenet
ꝙ non ſed ego teneo cum glo. i. c. cū ex
eo. de el. li. vj. ꝙ ſic.
¶ Utrū abbas vel aliꝰ prelatꝰ religio=
ſorū poſſit diſpenſare cū ſuis ſubditis.
Rū. ꝙ nō niſi inquantum eis a iure vel
regula aut per priuilegium concedi=
tur vt no. Inno. in. c. ij. de eo qui fur. or.
ſuſce. ⁊ do. Ant. in. di. c. at ſi clerici ⁊ ibi
dicit pa. ꝙ eſt communis opi.
¶ Sꝫ in qbꝰ caſibꝰ cōceditur abbati vt
diſpēſare

diſpēſare poſſit Rñ. ꝙ in.x. ¶ Primo in
nouitio vt ꝓmoueatur ad ſacros ordi-
nes.lxxvij.di.monachus. ¶ Scđo cum
apoſtata monacho vt poſſit miniſtrare
⁊ aſcendere ad alios ordines ar. l. d.c.
fi.niſi in apoſtaſia ſit ordinatus vt de
apoſtatis.c.fi.q2 ad papā tūc pertinet
vt ibidē. ¶ Tertio cū illegitimo mona-
ſteriū intrante vt promoueatur in.c.j.
de fi.pſby. ¶ Quarto ꝙ nō cōfiteant ⁊
euchariſtiā ſumant ſemel in menſe cle.
j.de ſta.mo. Quito ꝙ monach⁹ detur
in capellanum eccle parochialis ſi epi
⁊ populi cōſenſus accedat.l.viij.d.c.j.⁊
xvj.q.j.doctos cuz multis alijs capitu
lis. ¶ Sexto ꝙ monachus hēat ꝓpriā
cellā.j.ſepta mōaſterij ex cauſa.xviij.q.
ij.nullus.xx.q.vl.c.fi.ad fi.Septio i ie-
iunijs cibis ⁊ eſu carniū ſilētio ⁊ opib⁹
manuuz ad que tenetur monachus vt
de cōſec.d.v.non mediocriter ⁊.c.carnē
⁊.c.nūꝗ de ſta.mo.c.cū ad monaſteriū.
Sed hoſt.in.d.c. cum ad monaſteriū de
eſu carniū videtur tenere ꝙ non poteſt
ſed cōtra ipſum eſt gl.Inno. ⁊ pa. l.di.
c.cum ad monaſterium imo dico plus
ꝙ poteſt diſpēſare in omnibus regule
exceptis tribus votis per ar.a cōtrario
in.d.c.cum ad monaſteriuz.in fi.limitat
pau.ibidē dūmodo ſit diſpenſatio non
diſſipatio vt puta ꝑ neceſſitate ⁊ alijs
de quibus.ſ.§.j. ¶ Viij. in irregularita
te de qua.ſ.abbas.§.xiij. ¶ Nono i ob
ſeruātijs regule remittēdis.xx. q. vlti.
c.fi.in.gl.de conſe.di.v.carnē ſaltem in
his q̄ non ſunt de ſubſtantia ar.de vi.et
ho.cle.deus pro cuius declaratione no
tādum ſm alex.ꝙ in regula beati bñdi
cti quedā ſunt pure ſpiritualia vt chari
tas humilitas ⁊ cetere virtutes.⁊ i iſtis
nō poteſt abbas diſponere. Quedā ſūt
partim ſpiualia et partim corporalia
vt cātare pſallere orare⁊ hmōi ⁊ d iſtis
poteſt abbas diſponere. non tñ ſm libi
tum voluntatis ſed ſm ꝙ bonū ⁊ equū
viderit expedire ſm occurrētia qđ pro-
prie eſt diſpenſare. Quedam vero ſunt
que ſunt in obſeruātijs corporalib⁹ pu
ta comeſtio carniū fractio ieiunij ⁊ hu-
iuſmodi ⁊ tūc ſi talia a regl'a ꝑcipiunt
vel prohibētur nō pōt abbas ea muta-
re niſi ſm ꝙ conuenit charitati vt dicit
beatus bñdict⁹ in regula.j. ꝙ ſubſit ra
tionabilis cā al's non. Ratio: quia licet
abbas preſit ſubditis regula tamē ꝑeſt
abbati ⁊ ſubditis ⁊ iō ei⁹ oia preponē-
da ⁊ cū dicitur in regula beati.Bñdicti
ꝙ oia diſpoſitione abbatis fiant intel-
ligitur de illis de quib⁹ regula expreſſe
nō precipit vel ꝓhibet ſi tñ abbas mo-
nacho multuz laborāti cognita neceſſi
tate pſone ꝑcipiat ꝙ carnes manducet
debet ſibi obedire aliter ſi ex ſola volū
tate precipiat nullo mođ dz ſibi obedi
re.Unde beatus benedictus in regula.
Quādiu militāt charitati immobil'r fi-
xa ſunt precepta regule ita.ſ.ꝙ mutari
nō poſſunt nec ab ipſis ꝑpoſitis ſine of
fenſa.Quid autem debeat facere talis
monachus cui precipitur aliq̄d quod
eſt cōtra regulā ⁊ dubitat de cauſa legi
tima vel in cōſcientia timet vide.ſ. reli-
gioſus.§.xxix.⁊ qđ hoc dicit Alexā.de
abbate ſerua in quocūꝗ prelato cuiuſ
cūꝗ religionis ſi ei permittitur ex regu
la diſpēſatio ſicut fit miniſtris fratrum
minorū qui poſſunt diſpenſare in oib⁹
exceptis trib⁹ votis ⁊ q̄ ſunt contra dei
precepta ſm dir.lib.ij.ti.xix.ſm ꝙ con-
uenit charitati.⁊ hoc innuit btūs Frāci
ſcus cū dicit ſi qui fratruz ſcirent ⁊ co-
gnoſcerent ſe nō poſſe regulā ſpiritua
liter obſeruare ad ſuos miniſtros debe
ant ⁊ poſſint recurrere. ſ. vt diſpenſen-
tur ſi conueniat charitati vt dictū eſt.⁊
ſic patet in quibus et quando poſſunt
prelati religioſorum diſpenſare in re-
gula.quod bene no.

¶ Utrū poteſtas diſpenſandi ſit late in 9
terpretāda.Rñ.ſm pa.in.c.fi. de ſymo.
ꝙ ſic qñ dat ptās diſpenſandi non ex-
preſſis pſonis diſpēſandis tāꝗ ꝑncipia
beneficiū.Et ſic ſentit gl. in.d.c.fi. ⁊ ſic
intellige bar.in.l.iij.ff.de ver.ob. vbi di
cit ꝙ ſi datur poteſtas alicui legitimā-
di filiū adulterinū itē inceſtuoſuz pote
rit legitimare adulterinū ⁊ iceſtuoſum
ſimul quia i materia larga ſub ſimplici

venilut mixta vt in.l.ſi ita.ff.de.li. ⁊ poſt hu.ſecus.ſi exprimerēt pſone cū q̄b⁹ debet fieri diſpēſatio ar.in.c. ſi cui de prebē.li.vj. qꝛ omnis receſſus a iure cōmuni odioſus vt eſt tex.in.c. ſi.de.fil.pſ͂by li.vj.⁊ in.c.ꝙ dilectio de cōſan. ⁊ affi.⁊ ſic diſtingue canoniſtas tenētes contra bar.i.c.per venerabilē.qui fi.ſint le.adde ēt qđ dico.ſ͂.bñficiū.§.xx.adverte tamen ꝙ licet diſpenſatio ſit ſtricti iuris vt puta qꝛ cōtra ius eſt ⁊ ſtricte ſit interpretāda quando.ſ.exprimuntur pſone vt in.d.c.ꝙ dilectio ⁊ in.c.j.⁊.ij. de fi.pſ͂by.li.vj. nihilominus extenditur ad neceſſaria ꝯſecutiua ſeu ad depēdētia ex eo ſuper q̄ eſt diſpēſatū quādo alr̄ nō imprimeret actū validū ſup eo in quo diſpēſatur vt.ſ͂.bñficiū.§.xxiij. facit.gl. ⁊ pa.in.c.qꝛ tantum de preben.⁊ glo.in c.ſi quis in clero.vij.q.j.qui dicūt ꝙ diſpēſatus ſuper pluralitate beneficiorū vel diſpēſatus ſup reſidētia vide ꝙ no. hoſt.in.c.cū in cūctis de elec.⁊ glo.in.c. nō pōt de preben.li.vj.⁊ de hoc vide.ſ͂. clericus.vij.§.j.

10 ¶Sed nūqd extenderet diſpēſatio in affinitate ad publice honeſtatis iuſtitiā. Rñ.pa.in.c.nō debet de cōſan. ⁊ affi. ꝙ nō.niſi in narratione affinitatis vnum cōprehendat aliud ſm gl.in arbore affinitatis ſecus eſt in diſpēſatiōe qñ ſolū grad⁹ remotior ē expreſſ⁹ de q̄ vid matrimoniū iij.īpedimēto.vj.§.vlt.

11 ¶Quid ſi impetret diſpenſatio tacita veritate vel ex falſa cauſa. Rñ. ꝙ nulla eſt vt in.ca.ij.de fi. preſbyte.lib.vj.et idem de qualibet gratia alia vt not. in c.ad audientiam.el.ij.de reſcrip. ⁊ di.c. non poteſt.

12 ¶Utrū ſuperior aſſumendo aliquē ad aliquod officium videatur diſpenſare eidem in impedimēto quod hꝫ ad aliđ. Rñ.Inno.in.c. preterea de te.co.⁊ in.c. veniens de fi.preſby.videtur ſibi ꝯtradicere ⁊ gl.in.c.ſi quis ſine lxxx.di. ⁊ in ca.qui in aliquo lib.di.ſed ego ſic diſtinguo ꝙ aut impedimentū eſt notorium ſuperiori ⁊ tunc ſi eſt princeps intelligetur diſpenſatus ſi vero eſt inferior ſi poteſt diſpenſare ⁊ ſubeſt cā ſimiliter eſt diſpēſatus:alſ nō facit p hoc quod no.Joan. an.i.c.ij.đ ſciſ.aut īpedimētū ē occltū ſupiori tanq̄ iudici ⁊ ſic non intelligit diſpēſat⁹ ſꝫ ſibi iputet ꝙ illđ tacuit facit.c.cum non ignores de prebē. et tenet bar. i.l.ij. C.ſi ſeruus vel liber. ad decu.aſpi.

¶Utrū ptās diſpēſandi ſuper irregula 13
ritate vel illegitimate conceſſa a papa alicui duret poſt mortem pape.Rñ.ſed cōſi.l. xxviij.ꝙ ſic qꝛ gratia ſemel facta p papā in pſonā aliquā nō expirat per mortem pape vt eſt caſus de offi dele. ſuper gratia lib.vj.

¶Utrū per mortē illi⁹ cui cōceſſa erat 14
talis autoritas expiret diſpenſatio iam facta ſi ille diſpēſatus vſus nō fuit tali gratia puta diſpenſatus fuit vt poſſet ordines accipere vl' in prelatū eligi nō accepit ordines nec fuit promotus añ mortem diſpēſantis an poterit ordinari vel pmoueri.Rñ.ſede.vbi.ſ͂.ꝙ ſic et ꝙ non expirat qꝛ diſpēſatio canonice ſemel facta ex ſupueniēti facto nō retractat caſus eſt in.c. ex tua de fi.pſ͂by.facit qđ not.de accu.c.de his beneficia.in cōceſſa itēpeſtatiue reuocari nō debent de cōmo.c.vnico.de re iu.decet li.vj. facit qđ no.de elec.li.vj.in gl.c. cū ex eo.⁊ ibidē in nouella Jo.an.

Diſputare de fide publice vl' occulte cuicūꝙ laico ꝓhibitū eſt ⁊ ſi cōtra facit dꝫ excōicari de hereti.c.q̄cūq₃.§.inhibemus q₃ li.vj.hec.q₃ prohibitio fit i.c.ſicut i vno corpe eo.ti.i decretalib⁹ ſed in.l.nemo.C.đ ſū tri. ꝓhibet ne dū laicis ſꝫ ēt clericis publice turbis coadunatis diſputare đ fide.ſctūs aūt Th.ſcđa ſcđe q.x.ar.vij. tꝫ fore illicitū de fide diſputare qñ q̄s diſputat aut qꝛ dubitat đ fide ⁊ per diſputationē experiri vult qꝛ talis infidelis eſt ant.qꝛ diſputat corā ſimplicibus ⁊ titubātib⁹ q̄ nō ſūt ſolicitati ab infidelib⁹ ſicut ē in terris fideliū q̄ tāto firmi⁹ credūt q̄to nō audiūt motiua ⁊ argumēta infideliū ſed diſputare ad cōfundendū errores etiā coram

ſimplicib⁹ qui ſunt ſolicitati ab hereticis vel infidelibus nitentibus corrūpere in eis fidē ſi eſt ſufficienter iſtruct⁹ ⁊ aptius ad cōfundēdū errores nō ſoluz nō eſt ꝓhibitū. imo eſt neceſſarium diſputatur ne taciturnitas eſſet cōfirmatio erroris pro quo facit. l. quoniam. C. de epiſ. et cle. et. xxiij. q. vj. vides ſimiliter licet ad exercitium coram inſtructis ⁊ firmis in fide diſputare ad quod facit. c. in mandatis. xuij. diſt. pro hac diſtinctione Tho. ꝓbanda. vidē de hoc xcvj. diſt. nos in gl. ⁊ Jnn. i. c. ij. de ſumma trinitate.

Diuinatio a ꝑſis fert̄ inuēta c. j. xxvj. q. iij. vñ diuini dicti ſunt q̄ſi deo pleni diuinitate eñ ſe eſſe plenos ſimulant et aſtutia fraudulenta hominibus futura coniectant vt ibidem.

☞ Diuinatio ꝙ ſit ꝓhibita adeo ꝙ diuinatores nō ſunt cōſulendi. l. nemo ⁊ ibi Saly. C. de male. ⁊ mathe. ⁊ qualiter puniatur no. i. l. ij. C. de ſacra paga. ꝙ de iure ciuili pena capitis vt ibi de iure aūt canonico qualiter no. Roma. ſin. cccccclxvj. incip. ſcis tu.

1 ¶ Quotmodis ſit diuinatio. Rñ. vt patet. xxvj. q. iij. §. j. ⁊. c. j. ⁊. q. v. c. nec mirū ꝙ multis modis vnde nuncupatur diuerſimode. vñ diuini dicunt̄ aliquādo arioli. aliquando auſpices. aliquando augures aliquādo nigromantici. ⁊ multis alijs nominibus ſʒ ꝙ diuerſimode quis vult ſcire futura q̄ꝫ omitto qꝛ non eſt neceſſe: vide ibi ſi vis. ⁊ de hoc vide j. ſortes. §. iij.

2 ¶ Quō aūt demones poſſunt ſcire futura q̄ nō habēt certā ⁊ infallibile cām. Rñ ſctūs Bo. vbi. ſ. ⁊ elicit̄ ex. c. ſciēdū eſt. xxvij. q. iiij. ꝙ ex. iiij. ¶ Primo ex ingenij acrimonia vt qñ cōſiderāt ad q̄d ſcimat̄ affectio noſtra. ¶ Scđo ex multa experiētia q̄ cōſiderant in talib⁹ accidere talia. ¶ Tertio ex doloſa cautela quando ſcilicet proponunt aliquid facere ⁊ predicūt. ¶ Quarto ex aliena doctrina. vt quādo permittitur vt a bono angelo adiſcant.

Diuortiū ē viri ab vxore vel ecōuerſo legitima ſeparatio. legitima dico vt nō fiat ſine lege vl̄ rōne qꝛ q̄s de⁹ cōiunxit hō nō ſeparet. xxxj. q. j. §. obijcit̄. ⁊ dicit̄ diuortium a diuerſitate mēt. ū vl̄ qꝛ hi. q̄ matrimoniū diſtrahunt in diuerſas ptes eunt. l. j. ff. de diuor. de quo dic' vt. j. matrimonium quarto.

☞ Quod diuortium de iure canonico nō poſſit fieri no. Bar. i. l. rex i. prin. ibi non pōt fieri diuortiū de iur. cañ. ff. re. amo. ⁊ oīno ꝓ Bal. i. l. ij. C. de ſecū. nup. ⁊ per cano. in. c. gaudem⁹. de. diuor. Et ꝙ poſſit pena apponi ne fiat ſm Pau. de caſt. et Alex. in. l: ſi ita ſtipulatus. de verb. obli.

Diuturnitas in malo auget peccatū de ꝯſue. c. fin. dicit̄ tanto grauiora ſunt pctā quāto diuti⁹ ifelicē aiam detinēt alligatam cum ſuis concor.

Doctor đr a docēdo. vñ ⁊ noīe doctoꝝ veniūt magiſtri ⁊ ecōtrario ſʒ Pau. i. c. j. de loca. Uñ tex. i. l. q̄b⁹ p̄cipua. ff. đ. vb. ſi. dicit cuiuſlibet diſcipline p̄ceptores magiſtros appellari a monendo vel mōſtrādo ⁊ hoc ſm ethimologiam vocabuli. Nā doctores dicūt̄ a docēdo ſicut magiſtri a magiſtrādo. facit tex. i ꝓhemio cōpillationis decretaliꝫ vbi papa omnes magiſtros doctores appellat ſʒ noīe ſcholarium non veniunt doctores nec magiſtri niſi. n. larga ſignificatione.

☞ De cōtētis in hoc. §. ⁊ ꝙ doctor debeat vocari dñs no. gl. i. l. j. ff. ſi. cer. pe. ⁊ in. l. ſciendū. ⁊ ibi Bal C. de ꝯdi ſtip. ⁊ qđ habeat dignitatem no. Bar. Bal. ⁊ Saly. in. j. conſi. C. §. ideoqꝫ.

¶ Utrum interpretatio doctorum neceſſitet. Rñ ſm Pau. i. đ. c. veſtra. de cohabi. cle. ⁊ mu. ꝙ nō niſi inquātū iure ꝓbatur vel ratione valida. vt no. in. c. j. de poſtu. prelatorū. de quo vide. j. opinio. §. j. 1

¶ Utrum doctor vel magiſter poſſit reprobari. Rñ. ꝙ ſic vt ē tex. i. l. ij. C. de ꝓfeſ. et me. pota. Barto. in. l. ſed ⁊ repro= 2

bari.ff.de excu.tu. in p̄n.vbi text dicit
de medico ꝙ pōt reprobari ⁊ ē tex etiā
de medico i.l.vt gradatim.§. reproba=
ri.ff.de mu.⁊ hono.ſed non ſine cauſa.
l.pomponius ſcribit . ff.de neg.ge.

3 ¶Utrū doctore damnato intelligant
⁊ ei⁹ opa ſeu libri reprobati.Rñ.ꝙ ſic
vt pꝫ per.c.fraternitatis tue.de here.

4 ¶Utrū allegatiōes ſint faciende a do
ctorib⁹ i ꝯſilijs.Rñ.pa.i.c.veſtra.de.co.
cle.⁊.mu.ꝙ in cōſilio deciſiuo nō ſicut
nec in ſnia vt dicit.c.ſicut nobis.in gl.
de ſen.⁊ re iu.ſecus in cōſilio poſtulato
a pte ratio diuerſitatis qꝛ i pꝛio eſt ap
pꝛobata fides ꝯſultoꝛis in ſecūdo nō ⁊
ideo nō creditur ei niſi quaten⁹ ꝓbet.

5 ¶Utrū doctoꝛ ꝓmot⁹ coꝛruptis docto
rib⁹ debeat gaudere pꝛiuilegio docto=
rū.Rñ.Archi.in.c.dē quibſdam locis.
xxxvij.di.ꝙ.nō allegat tex.in ſilī i.l.vni
ca.ff.de ac.ec.facit tex.iūcta gl.in.l.j.C.
de anno.c.j.li.xj.vbi dicitur ꝙ ſtipēdia
ſunt tradenda nō ꝓ titulis dignitatuꝫ
vel numero ſcholariū ſꝫ ſm merita ⁊ iō
gl.ibidē dicit p̄ferri debere peritos ſco
lares imperitis doctoꝛibus intelligit
pa.in.c.clerici de iudi . de anteceſſione
non de electione .Ego credo ꝙ etiā in
vtroqꝫ debet pꝛeferri.

6 ¶Quis dꝫ pꝛecedere.Rñ.pa.in.d.c.cle
rici ꝙ theologus poſt ipſum canoniſta
poſt canoniſtam legiſta poſt medicus
vide ibi ſi vis.

Dolus aliqñ bon⁹ ⁊ licit⁹ ⁊ ac=
cipit ꝓ ſolertia.ſicut qñ
q̄s aliq̄d ſimulat ne damnificet a prox
mo vt in.l.j.ff.de dolo.in tex.⁊ gl.exem
plificat de capto a ianueñ.q̄ ſimulauit
ſe cōtractū qđ quidē licet.vt.ff.de neg.
ge.l.at qui natura.§. cū me.ex.ff.de le.
ij.l.cū pater.§.tertio.⁊.ff.ſi quis ob cau.
te.l.qꝛ aūt.§.ſi patron⁹.⁊ de hoc vide.j.
ſimulatio.ſꝫ cōiter dol⁹ accipitur in ma
lo ⁊ ſic diffinit in.d.l.j.a labeone dolus
malus eſt oīs calliditas fallacia machi
natio ad circūueniē.falleñ ⁊ decipiē=
dum alterꝝ adhibita ſit tacendo in aio
calliditas vt.ff.de act.⁊ emp.⁊ ven.l.j.
ſit mētiēdo in verbo fallatia.ff.de fur.l.
falſus.§.ſi q̄ ſit arte verboꝝ machina
tio.ff.de act.ēp.⁊ ven.l.iulianus.§.ideꝫ
ad circūuenieñ.ſ.reddēdo ſingula ſin=
gulis.ſ.circūuentionē calliditati, allē=
tiā fallētie deceptionē machinatiōi po
nit adhibita.ſ.ꝯ ius ⁊ bonos moꝛes ꝓ
pter dicit iam doli boni hoc i glo.ibidē
⁊ adde ſm Ge.i.c.ſi compꝛomiſſari⁹.§.
ſi vero de elec.libꝛ.vj.ꝙ q̄s doloſe facit
quando ſcienter rem ſibi ꝓhibitā facit
differt aūt dolus a fraude qꝛ fraus ꝓ=
pꝛie per facta ſit ſꝫ dol⁹ ꝑ v̄ba ⁊ facta.
☞ De dolo ⁊ quid ſit.no.Bal.i.l.q̄ foꝛ
tuitis.col iij.C.de pig act.vbi dicit ꝙ ē
malitia pꝛorūpens in dānū alteri⁹.vbi
etiā ponit a n ſit idē ꝙ malitia ⁊ an di=
cat ſine volūtate.⁊ quō ꝓhibet reipſa.
no.Alex.poſt.Bar.in.l.metum.ff.quod
me cau.

¶Utrū ignoꝛātia iuris excuſet a dolo 1
cōſequēter a pena ad quā incurrendā
requirit dolus.Rñ.Cy.in regula igno
rātia lib.vj.ꝙ ſic qꝛ licet iuris erroꝛ ſit
lata culpa:non tamē eſt dolus vt.ff.de
his qui not.infa.l.j.vbi ē gl.ſing.facit
l.j.ff de abige.facit quod no.Bar.in.l.
ſi quis in tantam.C.vnde vi.vbi dicit
ꝙ ſi minoꝛ credens ſibi licere rem pꝛo=
pꝛiaꝫ ſine cuiuſcunqꝫ autoꝛitate occu=
pat non incurrit penam.d.l.ſi quis qꝛ
non eſt in vero dolo.allegat.l.j.C.ſi ad
uer.delic.ſequitur do.Ant.in.c.j.de do
lo.⁊.contu.⁊ allegat.l.ſi ex cauſa.§.ſi in
commiſſum.ff.de.mino.⁊ quod not.in
l.j.§.nunciatio.ff.dē noui ope.nun.pꝛo
hoc ꝙ excuſat ignoꝛātia a dolo eſt tex.
et ibi Bal.ſed et ſi lege.§.ſcire.ff.de pe.
here.vbi erroꝛ iuris excuſat ab inuaſio
ne ne quis dicatur pꝛedo.Item tꝫ Sa=
ly.in.l.ſenatus.C.de his qꝛ ſibi aſcribi
aliquid in teſtamento in.ij.col.ē caſus
⁊ ibi Bar.in.l.in lege.ff.de ſiccar.idē te
net Aug.i.l.ſi quis id.§.doli.ff.de iuri.
om iu.vbi allegat Bart.foꝛtius dixiſſe
ꝙ etiam ignoꝛātia iuris naturalis ex=
cuſat a v̄o doloꝛ ad.l.ij.C de i ius vo.q̄
videt cōtraria.Rñdet ꝙ ibi nō require
bat verus dol⁹ ſed p̄ſumptus ⁊ ita te=
nuit.do.Butr.i.l.regula.ff.de iur.⁊ fac.

igno.limitat hoc Ang.i.l.ij.ff.ꝙ quiſq̃
iu.verũ niſi tot ſit doctoꝛ vl̓ aſſeſſor cui
turpis ē iuris ignoꝛantia. ⁊ idē ang. in
d.l.ſenatꝰ dicit ꝙ creditur allegāti ſe
ignoꝛaſſe ius ad excludēdũ dolũ.ı et ꝑ
conſequēs a pena que eſſet imponēda
propter dolum ⁊ dicit ibi eſſe caſum,ex
predictis collige ꝙ vbi ius vel ſtatutũ
requirit verum dolus ꝙ ignoꝛans q̄ſtũ
cunq̃ ſit culpabilis nō icurrit penā ip-
ſius licet alio modo ſit puniēdꝰ ſ3 mo
dum culpe vbi vero ius vel ſtatutũ re-
quirit dolum preſumptum ſic ignoꝛās
craſſe ⁊ ſupine nō excuſatur quia eſt in
dolo p̄ſumpto.hoc patet in cenſuris ec
cleſiaſticis que cũ requirant dolum pre
ſumptũ taliter ignoꝛans eas non eui-
tat vt patet.in.c.animarũ periculis. de
conſti,lib.vj.ſecus ſi eſſet in leui culpa
ignoꝛātie.qđ bñ no.q2 facit ad multa.

2 ¶Utrum iniuſta cauſa excuſet a dolo.
Rñ.ꝙ ſic ⁊ quēlib3 ita no.bal.i.c.vt ani
marũ in prin.ij.col.de cōſti.li.vj. vbi di-
citꝙ perturbās aliquem in poſſeſſione
ex iniuſta cauſa putans ſibi licere excu
ſatur a pena ſtatuti punientis in centũ
qđ requirit dolũ per no.in.l.plagij cri-
minis.C.ad.l.fauiā,de plagi. not.etiā
Jo.an.in.titu.de arbi.in addi.ad ſpe. ⁊
ꝙ excuſat a pena legis etiā iniuſta cau
ſa,no.in.c.j.in fi.de elec,lib.vj. Jdē Jo.
an.⁊ bal.in aut. generaliter. C.de epiſ.
⁊ cle,⁊ multis alijs ⁊ ſequitur.d. Ludo
de roma.col.xxviij.in Rubri,de arbi.eſt
pro hoc glo.in.l.vnica.§.fin. in magna
glo.ff.ſi quis iuriſdict. non obtemper.
eſt Barto.⁊ Ange.in.l.j.in.fi.ff. de abi-
geis.Jnno.in. c.de ſeruoꝛum. de ſeruis
non oꝛ.

3 ¶Utrum lata culpa equiparetur dolo
Rñ.ꝙ aut loquimur de actionibus de-
ſcendentibus ex delicto vel quaſi tunc
quo ad penam coꝛpoꝛalem dic vt in.§.
ſeq.Quo vero ad penam pecuniariā ⁊
tunc ſi lex vel ſtatutum expreſſe requi-
rit ad dolum non equiparatur vt dicit
bar.in l. in actiōibus.ff.de in li.iu. ⁊ gl.
in.§.ſuſpectꝰ iſti. de ſuſ.tu.vñ dicit bal
in.l.ſi qs id qđ.i fi.colũ. ff. de iuriſ.om.
in.ꝙ quando delictũ circũſcribitur per
dolũ nō ſufficit culpa ſecus in his in q̇-
bus culpa venit punienda allegat.d.l.
ſenatus.⁊. d. l.plagij criminis accuſa-
tio9⁊ vt no.Ang.in.d.l.ſi quis id.§.doli
ꝙ vbi ſit mentio de dolo requiritur ve
rus dolꝰ.Si vero lex vel ſtatutũ nō re
quirit expreſſe dolũ ſed ſimpliciter loq̄
tur ſit lata culpa dolo equiparatur in
actionibus deſcendentibus ex contra-
ctu vel quaſi.d.l.ꝙ nerua. Unũ etiā no
tabis ꝙ ignoꝛantia affectata q̄ eſt quā
do q̇s noluit vel diſſimulauit ſcire eq̇-
pollet ſcientie.c.eo.de temp.oꝛ.lib.vj.⁊
ideo eſt dolus non culpa.

¶Utrũ pena coꝛpoꝛalis ſit imponēda 4
ſine dolo.Rñ.ꝙ nũq̃ ſine doli interuē-
tu.gl.⁊ Bar.in.l.in actionibus.ff. de in
lit.iur.⁊.d.§.ſuſpectꝰ⁊ bar.in.l.j.ff.ſi q̇s
te.lib.eſſe iuſ.fu.⁊ Bal.i.l. opera data.
C.qui accu.nō poſ.⁊ caſus eſt in.d. l. in
lege vbi dicit bar.ꝙ in penis coꝛpoꝛali
bus vel infamiā irrogantibus lata cul
pa nō equiparatur dolo⁊glo.i.l.i actio
nibus.ff.de in lit.iur approbata cōmu
niter⁊ bar.i.l.ꝙ nerua.ff. depoſi.⁊i.d.l.
in lege dicit ꝙ in cauſa ſanguinis ſtatꝰ
vel fame lata culpa nō equiparat̄ do-
lo ideo verꝰ dolꝰ requirit̄ in illis.Ang.
tamē in.l.in actionibꝰ.ff. de in.lit. iurā.
tenet contra ⁊ dicit cōſiliũ paduanum
conſuluiſſe ꝯtra bar.in hoc.ſed iudicio
meo ſi conſideret̄,l.j.C.de noxa, verioꝛ
eſt opi.Bar.⁊iura q̄ Ang.adducit in cō
trarium continent caſum ſpecialem.

¶Utrum incurrat quis ſniam excōica 5
tionis a iure pꝛomulgatā ſine dolo vi-
de.j.excōicatio,vij.caſu vlti.§.ij.

¶Utrũ quis poſſit paciſci vt nō teneat̄ 6
de dolo.Rñ.ꝙ vt eſt tex.i.l.j.§.ꝯueniat
ff.depoſiti quia hec cōuentio eſt contra
bonam fidē ⁊ bonos moꝛes.⁊ iō nec ſe
quenda dicit tex.ibidem.

¶An quis poſſit tenere bona alicuius 7
que ex ſtatuto ad eũ venerũt ꝑpter de
lictum alicuꝰ ſi ipſe doloſe egit vt ille
delictũ cōmitteret.Rñ.pa.in.c. poſtula
ſtis de conceſ.pꝛeb.ꝙ non ⁊ bene. facit
tex.ibi.in fi.cum ſua glo.

8 ¶ Utrū dolus annullet ꝯtractū ſpūalem
puta votū ⁊ hmōi. Rñ. pa. i. c. cū dilecti
de emp. ⁊ vē. ꝙ nō, nec pōt q̇s excipere
de dolo qñ fuit inductus ad bonum qꝛ
nō eſt ꝓprie dolus puta dolo induxi te
ad religionem tenet ingreſſus facit qd̄
legitur ⁊ no. in. c. cū dilectus ꝙ me. can.
⁊ vide glo. in. l. a diuo. ff. de ritu nupt. q̄
hoc tenet etiam in matrimonio.

9 ¶ Utrū dolus annullet ꝯctū tpalē pu
ta venditionē ⁊ hmōi. Rñ. ꝙ aut dol⁹ ꝑ
ꝯhentes dat cām ꝯactui puta dolo idu
xi ad vendendū ꝙ nō eras venditurus
⁊ ſic in ꝯctibus bonefidei nō tꝫ ſꝫ glo.
⁊ Paul. in. c. cum dilecti. de emp. ⁊ vē. et
glo. in. l. ij. C. de reſcin. ven. ⁊ gl. cū bar.
in. l. eleganter. ff. de dol. ⁊ placet lꝫ pet.
teneat ꝯtrariū. In ꝯctibus aūt ſtricti iu
ris tꝫ ꝯctus ſꝫ agēs ex eo elidit̃ ope ex
ceptiōis. ff. de ver. ob. l. ſi quis cū aliter.
⁊. C. de pac. l. cū poſtea. ſi ṽo ꝑ aliū a ꝯ-
hētib⁹ dat cām ꝯctui etiā bonefidei tꝫ
ꝯctus ſꝫ agit ꝯ mediatorem de dol. d. l.
eleganter. §. j. ff. de pſone. l. ij. ⁊. iij. tenet̃
etiā ille ꝓ quo factus eſt inq̄ꝫtum fact⁹
eſt locupletior vt. l. ſi. ff. de eo per quem
fac. erit. in prin. ⁊ nō plus. Aut dol⁹ nō
dedit cām cōtractui ſed incidit in ꝯtra-
ctum puta eras vēditurus. ſꝫ dolo idu
xi te ad minus vēdendū ⁊ hmōi. ⁊ ſic te
net ꝯctus ſꝫ in ꝯctib⁹ bonefidei aget ex
eo cōtractu vt suppleat ꝑcium. vt. ff. de
act. emp. ⁊ ven. l. iulianus. §. ſi venditor
erit tamē in arbitrio emptoris vel ſup-
plere precium vel reſtituere rem ſi dece
ptio ſit vltra dimidiā iuſti precij. c. cum
cauſa. de empt. ⁊ ven. ⁊. l. ij. C. de reſcin.
ven. ⁊ in ꝯſciētia etiā ſi deceptio ſit mi-
nus dimidia in cōtractibus ſtricti iu-
ris aget de dolo. d. l. elegāter. §. non ſo
lū in fi. aut dolus nec dedit cauſam ꝯ-
ctui nec incidit in ꝯctum: ſꝫ re ipſa eue
nit ſine dolo ⁊ facto ptis vt puta ambo
ignorabat iuſtū ꝑcium: ſic nō eſt pctm̄
nec reſtituere tenet̃ niſi repetat̃: ſi a pri
cipio nō pl⁹ emiſſet etiā ſi ſciuiſſet pl⁹
valere puta qꝛ nō expediebat plus ſibi
emere. ſi aūt plus emiſſet a principio ſi
ſciuiſſet ⁊ eſt deceptio notabilis tenet̃
reſtituere rem vel ſupplere ꝑciū ar. d.
l. ſi. quis. cū aliter vbi equiꝑat̃ deceptio
q̄ venit re ipſa ⁊ ex ꝓpoſito ⁊. d. c. cū di
lecti. ſecus iu modico. Et ita intelligo
do. Ant. in. c. qꝛ pleriq; . de immu. eccl. ſi
ṽo vterq; rei valorē ſciebat tūc dic. vt. ſ.
emptio. §. vij. ⁊ ſm ꝑdicta intelliges. l.
ij. C. de reſcin. vē. ⁊ in. l. cauſe. §. pompo
nius. ff. de mino. ⁊. c. cum dilecti. ⁊. c. cuꝫ
cauſa de emp. ⁊ ven. vbi dicit̃ licere cō-
trahentibus vſq; ad dimidiam ſe deci-
pere in cōtractibus bonefideii.

Domeſticus q̇s dicit̃ vide. ſ. familiaris.

Domiciliū pōt laic⁹ habere i plurib⁹ locis ſꝫ
Inno. in. c. ex parte de foro cōpe. ſi mo-
do vtrobiq; inſtructus ſit allegat. l. aſ-
ſumptio. ff. ad munici. ⁊. l. ſenatores. ff.
de ſena. ⁊ loquitur hic de inſtructo de q̄
in. l. queſitum. §. ſed ⁊ ſi fundus. ff. de
fun. inſtru. ⁊ inſtru. lega. vbi accipitur
pro omnib⁹ pertenētijs necaſſarijs ad
vſum. Addit Inno. ibidē etiā ſi haberet
maiorē partē bonorū. ſuorū vel familiā
vel ſi nihil habet aſſidue tñ ibi conuer
ſatur. C. vbi ſena. l. ij. ⁊. l. ei⁹. §. ſi quis ne
gotia. ff. ad muni. Sola tñ domus. nō
conſtituit domicilium. ff. ad munici. l. li-
bertus ex ſola. Ex quo īfero ⁊ ex. d. l. aſ
ſumptio. ⁊. d. l. ſenatores. quod domici
lium habet vbi quis eſt oriūdus. d. l. ſe
natores. Et ſimiliter vbi pater ſu⁹ fuit
oriundus itē vbi voluntarie ſibi elegit.
i. deferēdo maiorē partē ſuoꝝ bonorū
⁊ clericus vbi beneſicium obtinet req̄-
rens reſidentiaꝫ pro hoc eſt tex. in. c. cū
nullus clericum de temp. ordi. libr. vj.
Item vbi fuit ordinatus vt glo. in. l. he
res abſens. §. apud labeonē. ff. de iudi.
Item mulier ratione matrimonij. Item
ratione militie. Item ratione poſſeſſio-
nis. Item ratiōe curſus temporis. ſ. de
cennij ⁊ multis alijs modis. vt no. d. gl.
Sed dicta loquitur quo ad forum non
quo ad domicilium. Item ratione ma-
numiſſionis. l. aſſumptio. ff. ad munici
pa. Item vbi conſequitur quis dignita
tē efficitur ciuis vnde. ſ. Ciuis Quo ve

ro ad cõ feſſionẽ ⁊ ſacramẽta neceſſaria
nõ volũtaria ſi alias nõ habet ibi do-
miciliũ requirit vel ibi habitet per ma-
iorẽ partẽ anni ſm Inno.in.c.ois de pe
niten.⁊ remiſ.⁊ nõ faciat in fraudẽ pro
prij ſacerdotis facit.c.q̃.xvj.q.j.de deci.
ad apoſtolice niſi ſe trãſferat cũ animo
ibi remanẽdi qꝛ ſtatim qd hoſpitiũ cõ-
ſtituit in aliena parochia cũ aio ibit re-
manẽdi ſtatim fit parochianꝰ illius de
paroch.c.vl.de deci.ad apoſtolice.Qd
eſt cõtra epõs qui diſpenſant in votis
cũ ſcholaribus vel cõferũt eis ordines
nõ habẽtibus domiciliũ qꝛ nõ poſſunt
qꝛ non ſunt neceſſaria ſacramenta.hoc
tenet Pa.in.c.nullus de paro.
☞ De domicilio ⁊ qd nõ mutetur per
dignitatẽ ſed nouũ acquirat not.Bar.
in.l.ſenatores per illũ tex.ff.de ſenato.
nec etiã per ſponſalia.l.ea que.la.ij.et
ibi glo.ff.ad muni.⁊ Alex.in.l.pe.ff.de
iur.om.iud.vbi bene per matrimonium
vbi etiã quid ꝓprie veniãt appellatio-
ne domicilij.Et qñ dicat mutari ⁊ quot
⁊ quibus modis perdat no.Bal.i rub.
C.ſi a non conde.iudi.

Dominica dies eſt inſti tuta lo
co ſabbati:qꝛ eo die ichoauit mũdꝰ Se.
ꝑmo Chriſtꝰ ſurrexit a mortuis.d con-
ſe.diſt.iij.ſabbato .Itẽ ſpiritusſanctus
datꝰ apoſtolis ⁊ tex.dicit quicq̃d a deo
eſt cõſtitutũ iſigne i huiꝰ dignitate diei
eſt geſtũ.In hac die mũdus ſumpſit ex
ordium in hac p reſurrectionẽ ⁊ mors
interitũ ⁊ vita accepit initium.lxxv.diſt.
quod die.in fi.Quomodo eſt d p̃cepto
⁊ quando incidit ⁊ quid fiendum vide
s.dies.⁊.j.feria.

Dominiũ eſt ius habẽdi po-
ſſidẽdi:fruendi:et
vtẽdi:ac diſponẽdi d aliqua re p libito
voluntatis vel ſm aliquẽ determinatũ
modũ a quadam ſuperioritate vl auto
ritate diffinitum.
☞ De dñio ⁊ qd ſit triplex no.in.l.j.ff
ſi agro vecti.Barto.in.l.ſi quis.§.dicta
verſi. quero quotuplex eſt dñium.ff.de
acq̃.poſ.⁊ Bal.in.l.in rebus.C.de iur.
dot.⁊ ꝙ illius apepellatione venit no.
idẽ Bar.in alleg.l.j.vbi per Alex.

¶ Dominium in ⁊ ſuper hoies an ſit ſe 1
cundũ legẽ naturalẽ.eſt.Rñ.ſꝫ Alex.in
iij.parte ſumme.qd eſt loqui de natura
ante pctm̃.⁊ ſic ei repugnat ſeruitus et
eſt loqui de natura poſt peccatum.⁊ ſic
lex naturalis dictat neceſſarium dñium
ad coercendũ malũ vnde Augu.in lib.
de ciui.dei ſicut deus homini et animꝰ
corpori ita ratio debet dominari ⁊ im-
perare libidini.

¶ Dominiũ rerũ an ſit ſcdm legẽ natu 2
re.Rñ.alex.vbi.s.ꝙ lex naturalis circa
cõionẽ ⁊ proprietatẽ dictat differenter
dictat aliquid qꝛ debitũ aliquid qꝛ bo-
num aliquid qꝛ equũ.vt debitũ dictat
i ſtatu neceſſitatis oia ſint cõia.Et hoc
modo cõmunicatio eſt in precepto ad
ſuſtentationẽ perſonarũ.⁊ inde ſumit.
oia q̃ vultis vt faciãt vobis hoies ⁊ vos
eadẽ facite illis.Mat.vij.Reſpectu etiã
perſonarũ quo ad multiplicationẽ pro
lis dictat qd ſit vxor propria ſm oẽ tp̃s
ſm illud principiũ.Qd tibi nõ vis fieri
alteri ne feceris.Thobie.iiij.⁊ hoc mõ
appropriatio eſt in precepto.vt i bonũ
ſtatu nature inſtitute dictabat oia cõia
i ſtatu ꝟo lapſe dictat bonũ eſſe hr̃e ꝓ-
priũ tñ qꝛ res cões negligũt tñ qꝛ cõio
parit diſcordiã dictat vt equũ q̃dã eſſe
cõia vt aerẽ.mare.littora.⁊ quedã ap-
propriabilia:ſicut ſunt ea q̃ in nulliꝰ bo
nis ſunt que occupãti cõceduntur ⁊ ſic
intellige dñiũ rerũ eſſe de iure natura-
li:qꝛ naturali equitate inductũ eſt vt in-
ſti.de reꝝ di.§.ſinguloꝝ.ff.de ac.re.do.
l.j..§.cũ quis inſt.de iure na.§.qd vero.

¶ Qũo acquirit dñiũ rerũ.Rñ.qd qua- 3
druplr.¶ Prio autoritate legis natura
lis vt ea que in nullius bonis ſunt ſint
occupãtis.vt inſti.de reꝝ di.§.ſingulo-
rũ.¶ Scdo autoritate principis q̃ põt
ex iuſta cã rẽ alicuiꝰ ei auferre ⁊ alteri
dare vt no.Inno.⁊ cõiter doc.in.c.q̃ in
eccliaꝝ de ꝯſti.⁊ legiſte in.l.fi.C.ſi cõtra
ius vl pu.vti.vtputa pp delictũ puniẽ-
dum ⁊ huiuſmodi.als nõ.vt ibidẽ dr et
nõ ſolũ principis ſꝫ etiã p ſtatuta infe

rioꝝ habentiũ autoritatẽ a principe ſic ſtatuẽdi.vt in.d.c.que in eccleſiaꝝ no.

¶Tertio per conſenſum illius cuiꝰ eſt ⁊ iſtud fit per donationẽ per permutanem per venditionem per mutui datiotionem ⁊ huiuſmodi.

¶Quarto iure ciuili ꝙ ſtatuit vt vſucapionibꝰ ꝑſcriptionibꝰ adoptiõe:depoꝛtatiõe ceſſione:additiõe bonoꝛũ poſſeſſione. ⁊hmõi de quibꝰoibꝰ habes.ff.de acqui.re.do.in gl.l.j.⁊ inſti.de rer.di.cũ multis titulis ſeq.⁊ de his que ad nos ptinent dicã in caplis ſuis. Aduerte tñ differẽtiã inter ſpũalia ⁊ nõ ſpũalia.qꝛ i ſpũalibꝰ ex ſolo ti.ſine traditiõe dñiũ trãſit in aliũ.vt eſt tex.in.c.ſi tibi abſenti.de prebẽ.li.vj.tenet Inn.⁊ cõiter approbat.in.c.inter cetera.de preben.ſecꝰ in aliis rebꝰ in quibꝰ reqrit traditio ad trãſlatationẽ dñij nec ſufficit ſolꝰ titulꝰ niſi i re data ecclĩa.de qno.j.imunitas.§.xxxj.nec ſola traditiõe trãſfert dñiuꝫ niſi aliqua iuſta cã vera vel putatiua vera ꝑceſſerit.l.nũꝗ̃ nuda traditio.cuꝫ ibi no.ff.de ac.re.do.

Dominus alicuiꝰ regni ducatꝰ comitatꝰ vł ciuitatis.aut terre ꝗs dicat legitimꝰ. Rñ ꝙ dominiũ iuſte ⁊ legitime acquirit aut iuſto bello puta pugnãdo cõtra infideles.vel contra aliquẽ rebellẽ autoritate ſuperioꝛis vel principis.vt.ſ̃.bellũ patet aut legitimã ſucceſſionẽ aut per cõſenſum ſeu electionẽ populi habẽtis libertatẽ ſibi eligẽdi dñm aut per inſtitutionẽ principis ſeu ſupioꝛis hñtis iuriſditionẽ in tali ciuitate aut caſtro.aut per legitimã ꝑſcriptionẽ cũ bona fide factã vel emptionẽ.ꝑmutationẽ.donationẽ aut alio iuſto titulo de quibus in ſuis capitulis.ꝗ vero alia via itrat fur eſt et latro:⁊ reſignare tenet ſi põt ſine notabili picnlo aiaꝝ coꝛpoꝝ aut reꝝ tenet etiã ad reſtitutionẽ oim reddituuꝫ quos habuit ab illis locis ſic vſurpatꝫ ⁊ vt homicida eſt iudicãdus ꝗ̃tum ad eos quos fecit per ſe vel per officiales ſuos occidere vel mutilare.lꝫ illi digni fuerint ꝓpter maleficia propter errata xxiij.q.v.ſi nõ lꝫ nec põt abſolui niſi diſponat ſe ad ſatiſfaciẽdũ ⁊ dimittẽdũ ſi titulũ iuſtificatũ habere nõ põt arg.de pe.di.v.falſas.intellige qñ hoc eſt clarum qꝺ habet iniuſtũ titulũ.vel nullum ſecus in dubio.vel cũ dimittere nõ poſſet ſine periculo animaꝝ coꝛpoꝝ aut rerũ.puta qꝛ populꝰ ſe poneret in ſeditione ⁊ hmõi ſic nõ tenet reſignare niſi voluntate ſolũ qñ ſciret ꝓ certo.vel qñ talia nõ imminerẽt. c.ſi res.xiiij.q.vj.idẽ dic de officialibꝰ ꝗs tales tyrãni ponũt i officiis ꝙ nec ſalariũ pñt recipere niſi eſſet tale offm̃ qꝺ eſſet neceſſariũ reipublice vł vtile:qꝛ tũc nõ peccarẽt recipiẽdo nec ſalarium reſtituere tenent:de ꝗ in.c.j.literis.de reſt.ſpo.⁊ in.c.nihil.de elec.per doctoꝛes.

☞ De domino ⁊ in hoc.§.cõtentis ⁊ ꝙ non poſſit vaſallos vel caſtrũ ſubditis ſuis iuitis alienare no. Bal.c.j.§.j.quo tpe miles.in li.feu.⁊ i.l.debitoꝛes.C.de pac.pau.de ca.l.ex hoc iure.ff.de iuſt.⁊ iure.fa.l.inuitus.ff.de fideicõ. Iteꝫ nec eis irrequiſitis .ſecundum doct.vbi.ſ̃.

¶Sed nunꝗd ciuitas põt ſibi eligere dñm. Rñ.ſm ho.i.c.nouit de iu.ꝙ nulla ciuitas ꝑt ſe dare alicui dño nec põt titulũ dñij iuſtificare.qꝛ hoc eſſet i preiudicium imperatoꝛis quo ad illas q̃ ei ſubijciuntur vel pape quo ad ſibi ſubiectas. Qꝺ verũ eſt niſi ex priuilegio vel cõſuetudine haberet ius eligẽdi:qꝛ cõſuetudo dat iuriſditionẽ.de arbi.c.dilecti.C.de emãci.lib.l.j.⁊ vlt.ſilr nec dñs põt cõponere ſuper iure ſuperioꝛitatis in preiudicium ſuoꝛũ ſubditoꝛum ipſis nõ conſentientibus.vt no. Pau.in.c.ſi.de maio.⁊ obe.

¶Utrũ dñis habentibus manifeſte iniuſtũ vel nulluꝫ titulũ teneant ſubditi obedire. 2 Rñ.qꝺ nõ dicit tñ Tho.i ſum. ꝙ ad vitãdũ ſcãdalũ ſuũ alioꝝ bonũ ẽ obedire ⁊ reuereri in eis q̃ nõ ſunt contra deuꝫ.xj.q.iij.iulianus.ſed habẽtibꝰ iuſtũ dominiũ ꝗ̃tumcunqꝫ mali ſint tenentur eis ſubditi obedire in licitis ⁊ q̃ eis ꝑcipere pñt.j.pe.ij.obedite dñis veſtris,nõ tñ bonis ⁊c.⁊ ad ro.xiij.qui po

teſtari reſiſtit ⁊c.

3 ¶Utruꝫ dñs poſſit ponere exactiones ſuis ſubditis vide. j. talia

4 ¶Utrũ dñs teneat ex fctõ familie.Rñ. vt colligo ex.d.Ant.⁊ Jo.d lig. ac Pau. in.c.licet de reſti.ſpol.⁊ Bar.in.l.ne qd ff.de incẽ.rui.nau.qd ſic qñ familia ei⁹ deliquit in officio ſeu miniſterio in quo ipſe dñs eſt prepoſitus ⁊ ipſe vtit opere talis familie qꝛ ſibi imputatur qui talẽ elegit qꝛ honeſtã debebat ponere. l.j.§.familie.ff.de pub.ciuiliter tñ tenetur non criminaliter.vt.d.l.ne quid.Ex quo patet qd poteſtas ſeu rectoꝛ tenet ex maleficio ſuoꝝ officialiũ.l.ſi poſt.C. de aſſeſ.idẽ dic de capitaneo ꝙ tenetur ex delicto ſuorũ armigeroꝝ natura hoſpite ⁊ ſimilibus addũt tñ.ſ.dicti doct. qd ſi officiũ erat publicũ vt põtatis ⁊ hmõi ſufficit exhibere malefactoꝛeꝫ.vt in.d.§.familie.ſecus ſi officiũ non erat publicũ vt nauta ⁊ caupones ⁊ hmõi.l. vnica.ff.de fur.aduer.nau.ſi vero familia non deliquit in officio dñi nõ tenet dñs quo ad foruꝫ iudiciale.ſed quo ad cõſcientiã ſic.ſi eſt in culpa nõ corrigẽdo eam.nã tenet verbo ⁊ exẽplo eã corrigere ⁊ ſi aliquis eorũ eſt incorrigibilis tenet eũ expellere niſi qñ pſumeret qd efficeretur peioꝛ nã tũc faciat ꝙ põt ⁊ excuſat alias non qꝛ talibus dr erroꝛ cui non reſiſtit approbatur.lxxxiij.di. iij.erroꝛ cum ſimi.

5 ¶Quo aũt famulo infirmãti debeatur merces,vide familia.§.ij.qñ tenetur de robaria que fit in ei⁹ dominio.vide pedagium.§.viij.

Donatio dicit a dono quaſi dono datio.ff.de donationi. cauſa moꝛ.l.ſenat⁹.§.j.

¶De cõtentis in hoc.§.⁊ qd donatio ſit cõtractus noiatus not.Bar.in.l.iuriſgentium.verſ.quid de donatione.ff. de pac.⁊ Alex.in.l.ſi.ff.de cõ di.ob cau. qd eſt verũ niſi in aliud pactũ.cadat.vt no.bar.in.l.ariſto.de dona.⁊ Alex.in.l. qui ratione.§.flauius.ff.de ver.obliga.

1 ¶Donatio pꝛopꝛie eſt qua aliquis dat ea mẽte vt ſtatim velint accipientis fieri ne vllo caſu ad ſe reuerti et pꝛopter nullã aliam cauſã facit ꝙ̃ vt libertatẽ ⁊ munificentiã exerceat.ff.de donat.l.j. in prin.⁊ hec donatio pꝛopꝛie dr vt ibi ⁊ etiã dr ſimplex.vt.C.de do.ante nup. l.fi.§.j.⁊ abſolute.vt.d.l.ſenatus.§.j.et inter viuos.vt inſti.de dona.§.alie.nec obſt.illi ỹbo vllo caſu ad ſe reuerti.C. d reuo.do.l.fi.qꝛ illa reuocatio fit poteſtate legis non contrahentium.

¶Quot ſunt ſpecies donationis.Rñ. 2
qd ꝙ̃uis glo.in.l.j.in pꝛinc.ff.de dona. dicat tot quot ſunt diuerſitates voluntatum.tamen glo.in.l.res vxoꝛis.C.de dona.inter virum ⁊ vxoꝛẽ.tantum tres explanat.

¶Pꝛima dr donatio inter viuos q̃ ſimpliciter vocatur donatio . ¶Secunda dicitur cauſa moꝛtis.¶Tertia dicit inter virum ⁊ vxoꝛem.de pꝛima hic dicaꝫ de ſecũda in.c.ij.⁊ de tertia in.c.iij.ſeq. adde ⁊ aliam que dicitur propter nup. de qua in.c. iiij.ſe.

¶Donatio q̃ dr inter viuos q̃druplex 3
eſt.alia ſimplex et abſoluta qꝛ ſimpliciter quis donat de qua in.d.l.j.in pꝛinc. ¶Secũda eſt conditionalis de qua in d.l.j.§.ij.que eſt quando q̃s donat ſub conditione vt ſi fecerit vel ſi venerit et hmõdi. ¶Tertia eſt modalis.vt.C.de dõna.ſub modo.l.j.⁊.ij.et eſt qñ donat vt tale q̃d fiat.⁊ de hoc vide.ſ.cõditio. Quarta eſt remuneratiua beneficiorũ de qua in.l.aquilius regulus.ff.de dona vbi dr nõ eſſe merã donationem. ſꝫ officiũ magiſtri remũneratũ quadã mercede ⁊ pꝛopterea iſta non reuocat cauſa ingratitudinis.

¶Quis nõ põt donare donatiõe inter viuos vt ſciat q̃s põt donare ꝯñr et cui põt donari.Rñ.qd.xxiij.ſunt qui donare nõ pñt.hic nõ loquoꝛ de donatione q̃ dr remuneratiua: ſed tñ de ſimplici vel conditionali ſeu modali.

¶Pꝛimus q̃ non eſt cõpos ſue mentis 4
ſicut furioſ⁹ amẽs ⁊ hmõi.xv.q.j.merito:cle,ſi furioſus.de homi.⁊.l.iulian⁹. ff.de cu.fu.nec curo.an ſit ei dat⁹ curatoꝛ qꝛ i cõſcia ſex quo nõ eſt ſane mẽtis

ſnon tenet facit.l.modeſtinꝰ.in fi.de do.
6 ¶Scds ꝓdigus.vt in.l.j.ff.de cura fu.
ꝛ hoc verū poſtq̃ curatoꝛ eſt ei datꝰ vl'
interdicta eſt ei alienatio.vt .l.is cui.ff.
de ver.ob.etiā ſi vere nō eſſet ꝓdigꝰ ſe-
cus in tutoꝛe dato pupillo qui eſt adul
tus ꝛ i curatoꝛe qꝛ iſta pēdēt a natura
ſʒ eſſe ꝓdigū a declaratiōe iudicis. ſm
bar.ibi nec ſufficit ꝑconizatio qđ nullꝰ
cōtrahac cū tali qꝛ requirit interdictio
q̄ debet fieri ipſi prodigo vl' ſaltē dona
tio curatoꝛis ſm Bart.in.d.l.is cui vel
ſaltē ſnia declaratoꝛia qđ ſit prodigus
ſm Ange. de are.inſt.q̇.non eſt permiſ.
face.teſta.§.Item prodigus.
7 ¶Tertiꝰ minoꝛ.xxv.an vt niſi ratū ha
beat poſt complexum.xxv.C.ſi ma.fac.
ra.ha.l.vlti.vel niſi cum autoꝛitate tu-
toꝛis vl' curatoꝛis.vt.l.pupillꝰ.ff.de ac
qui.re.do.
8 ¶Quartus filiusfamilias. vt.l.filiusfa.
ff.de do.fallit ſi eſt filius in dignitate ſʒ
Inn.i.c.grādi.de ſup.neg.ꝑl.li.vj.alle.
d.l.filiꝰ vel ſit filiꝰ ſenatoꝛis vel alteriꝰ
dignitatis qꝛ pōt ſi pr̄ dedit ei liberam
adminiſtrationē peculij niſi ſpālr pr̄ ſi
bi denegauerit itē ſi filiusf.hʒ liberā pe
culij adminiſtrationē ꝛ iuſta rōne motꝰ
donet vt matri ꝛ ſilibꝰ cōiūctis ꝑſonis
pōt alr̄ nō.Itē ſi hʒ peculiū caſtrēſe vl'
quaſi pōt vt.d.l.filiusfa.in tex.ꝛ glo.itē
in caſibus de quibus in.§. ſeq.
9 ¶Quintꝰ ſeruꝰ religioſus vl' monachꝰ
ꝛ ſiles q̇ nihil habēt ꝓpriū.xij.q.j.nō di
catis niſi de lnia ſuꝑioꝛis.vt ibidē. Fal
lit in religioſis ꝛ monachis ſi hn̄t legi
timā adminiſtrationē ꝛ ex cā ltima do-
nēt:ſed ſine rōne iuſta nō pn̄t.d.l.filiuſ
fa.i ꝑn.ꝛ.xij.q.j.qꝛ tua. Intellige đ mo
bilibꝰ ꝛ q̄ ſeruando ſeruari nō pn̄t.vt.i.
alienatio.Itē ſi de lnia ꝑlati ſtat i ſcho-
lis cū cōſilio maioꝛis partis cōuētꝰ.vel
in ꝑegrinationē vadit qꝛ pōt donare q̄
alij ſcolares et ꝑegrini honeſti rōnabi
liter facere ſolēt vt tʒ gl.in.d.c. nō dica
tis alle.l.vl.C.ad mace.l.ſi lōgius.ff.de
iudi.ꝛ etiā donare pn̄t cauſa eleemoſy
ne ſm qđ dicā eleemoſina.§.vj.
10 ¶Sextꝰ abbas ꝛ quilibet aliꝰ prelatꝰ
religioſus q̇ nihil dare pōt niſi ſicut di-
ctū eſt de filijsfa.qui habēt adminiſtra-
tionem.liiij.di.abbati.niſi ꝑ ſtatuta aut
cōſuetudinē aliud caueat.arg.l.ꝓhibe
re aūt.§.non tn̄ aūt.ff.qđ vi aut clā.de
his que fiunt a ꝑla.c.ea noſcitur
¶Septimus vxoꝛ ſi nō habet vltra do 11
tem niſi eleemoſynā ſcđʒ ꝙ dico.j.elee
moſyna.§.vij.
¶Octauus q̇ cōmiſit crimē leſe maie- 12
ſtatis.C.ad.l.iul.maie.l.vlti.
¶Nonꝰ hereticꝰ qꝛ ipſo iure bona eiꝰ. 13
ſunt cōfiſcata vt de here.j.c.cum ſcđm
leges.lib.vj.
¶Decimus q̇ cōtrahit inceſtas.ſ.inter 14
aſcēdētes ꝛ deſcēdētes aut nepharias
.i.inter collaterales vl' inutiles alias ꝓ
hibitas nuptias:qꝛ ipſo iure bonoꝝ ſuo
rū dn̄iū ꝑdit vt.d.c.cū ſm.ll.ꝛ in aut.de
ince.nup.in prin. ꝛ ibi dicit procedere
i q̇cūq; mr̄imonio illicito. dūmō fuerit
ſciēs factū puta ꝯſanguineā ꝛ ius.ſ. qđ
ꝓhibʒ alr̄ nō.ſ.ſi ſciat iusſʒ nō fcm̄ aut
fcm̄ ſʒ n̄ iꝰ qꝛ erroꝛ iuris excuſat a dolo.
¶Undecimꝰ q̇ in aliqua re cadit in cō 15
miſſum puta in agro vectigali ipſo ve-
ctigali nō ſoluto vl' qn̄ q̇s occultat mer
ces quarū vectigal eſt ſoluēdū qꝛ ipſo
iure perdit dn̄iū illiꝰ rei.ꝛ hmōi vt not.
in.l.cōmiſſa.ff.de pub.vbi đr. Nā qđ cō
miſſum eſt ſtatim deſinit eſſe eius q̇ cri
men ꝯmiſit dn̄iūq; vectigalis acq̇rit fiſco
ſcʒ vel ſm oꝛdinē ciuitatis ſm glo. ibi-
dē. In iſto tn̄ caſu ꝛ tribꝰ immediatis
precedentibꝰ licite a donatario retinet
qđ eſt ei donatū ante ſniam declarato-
riā que requirit anteq̃ eis poſſint auf-
ferri.vt.j.pena.§.iij.
¶Duodecimꝰ qui cōmiſit aliqđ capita 16
le crimē a predictis ꝑꝑ ꝙ bona eiꝰ ſint
publicāda poſt cōdēnationē nō pōt do
nare ſed an̄ ſic vt.ff.de dona.l.poſt ꝯtrctū
ſm diſtinctionē.i.alienatio.§.xxv.
¶Tertiusdecimꝰ miles qui meretrici 17
vel cōcubine dare nō pōt.l.ij.C.de do-
na.inter virū ꝛ vxo.ꝛ per glo.ꝛ doc.in.l.
miles ita heredē.§.mlier.ff.de teſt.mil.
Idē dic đ clerico doctoꝛe ꝛ aduocato q̇
dicūt milites ꝑ no.i.l.miles.ff.de ſent.

et re indic.ſ3 Cy.i.d.l.ij.itelligit de mi=
lite armate militie nõ de militibus qui
militãt luxui ⁊ appellãt milites digni=
tatis ⁊ gaudentes nõ milites opere.

18 ¶Quartuſdecimus vir vxori ⁊ ecõtra
rio conſtãte matrimonio. de quo dic vt
j.donatio.iij.

19 ¶Quintuſdecim⁹ pr̃ q̃ filio filieue nõ
p̃t donare aliq̃d q2 pr̃ ⁊ fili⁹ cẽſent vna
pſona vt.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l. vlt.
fallit ſ3 gl.in.l.pater.C.de inoffi. dona.
in quatuor caſib⁹.¶Prim⁹ eſt cã dotis
⁊ donatiõis pp̃ter nuptias .l. põponi⁹
filadelph⁹.ff.fa.herciſ. ¶Scd̃s eſt eun
ti ad caſtra.nã ei p̃t res mobiles dona
re.l.iiij.C.fami.herciſ.¶Terti⁹ eſt pro=
pter aliqd̃ diurnũ vt puta p̃ alimentis.
¶Quart⁹ eſt vſus fructus quẽ h3 in ad
uẽticijs quẽ pater põt donare.¶Addo
quintũ qñ v3 fili⁹ eſt emãcipat⁹ arg. de
reſti.in integ.c.ꝯſtitut⁹. ¶Adde ſextu3
quando donat propter benemerita ſm
Bar.in.l.j.C.de colla.

20 ¶Sextuſdecim⁹ q̃lib3 donare p̃hibet
vltra quingẽtos ſolidos.vt.C.de dona
l. pe.in fi. qd̃ eſt verũ ſine inſinnatione
p̃cedẽti.Excipiunt.vij.caſus. ¶Prim⁹
in magiſtro militũ q̃ res mobiles tam
ſuas q̃3 ex ſpolijs hoſtiũ habitas dona
re põt militib⁹. ¶Scd̃s caſus qñ quis
donat p̃ repatiõe dom⁹ rupte ex ruina
vel incendio. ¶Terti⁹ in redẽptiõe ca
ptiuoꝝ hi ſunt i.d.l.pe.i gl.ibidẽ addũ
tur.¶Quart⁹ in donatione imperiali.
¶Quint⁹ in donatione p̃pter nuptias
vſq3 ad quãtitatẽ dotis. ¶Sext⁹ in do
natiõe cã mortis.¶Addo ego ſeptimũ
in donatiõe in piã cauſam vt in .l. ſan=
cim⁹.C.de dona.⁊ l3 gl.ibidẽ in.d.l.ſan=
cim⁹ velit ꝙ in piã cãm nõ valeat ſine
inſinnatiõe niſi vſq3 ad octingẽtos ſoli
dos th̃ tu tene ꝙ valet ſicut Bar.in.l.il
lud.C. de ſac.ſan.ec.per idemptitatem
rõnis.d.l.pe.cũ inſinnatione autẽ vſq3
ad quãcunq3 ſummã facta indiſtincte.
ab his qui donare pñt.vt.in.d.l.pe.

21 ¶Quid ſi ſit facta donatio duobus de
maiori ſumma q̃3 quingẽtoꝝ ſolidoꝝ ſi
ne iſinnatiõe.Rñ.ꝙ nõ v3.tex.teſt.i aut.
itẽ a priuatis poſita ſup.d.l.ſancimus.
¶Quid ſi donatio ſit facta in ſingulos 22
ãnos eiuſdẽ q̃titatis q̃ ſingulariter nõ
excedit ſummã ſed ſimul oẽs ſic.Rñ .q.
nõ v3 ſm hoſti.q2 eſt donatio vna.l.ſe=
natus.§.fi.ff.de dona.cauſa mor.

¶S3 q̃d ſi fiat diuiſim p̃ plures dona= 23
tiões vltra p̃fatã ſũmã.Rñ. Albert.i.l.
illd̃.C.de ſa.ſã.ec.ꝙ nõ v3 q2 ad hoc vt
ceſſet neceſſitas iſinuatiõis req̃rit diſtã
tia i tp̃e vt.d.aũt.itẽ a priuatis.§. ſi q̃s.
Fuit.n. impetus quẽ lex p̃ iſinuationẽ
voluit refrenare.C.de ioffi.do.l.pr̃. alr.
p̃ualerẽt ꝟba rei ꝫ.l.ij.i.fi.C.cõia dele.
vbi d2 nos eñ nõ ꝟbis ſ3 ipſis reb⁹ le=
gẽ iponim⁹.facit.fi.de ca. pec.l. ſi forte
nã vn⁹ ipet⁹ facit plã eẽ vnã.ff.ad.l. ac
q̃.l.illd̃.§.fi.extra de or.co.c. cũ dilect⁹.

¶Sed nunq̃d reuocabit tota donatio 24
ſi excedat ſummã factã ſine iſinuatiõe.
Rñ.ꝙ nõ ſ3 ſolũ exceſſus a dictis ccccc.
ſolidis vt i.l.ſancim⁹.C. de dona. qd̃ li=
mita verũ niſi fuiſſet iuramẽto firmata
q2 tũc i nullo reuocat ſm Jo.an.in ad=
di.ad ſpe.de fi.iuſtru.⁊ q̃d valeat ſoli=
d⁹ vide.j.ludus.§.ij.in fi.

¶S3 q̃d ẽ inſinuatio.Rñ.Albri.in.d.l. 25
illd̃ ꝙ ꝯſuetudo vr̃ admittere ꝙ iſinua=
tio eſt p̃ ſupiorẽ autoritatis p̃ſtatio qd̃
vr̃ innuere gl.i aũt.vt nõ ñũt pignora.§.
illud.vñ ad cautelã ſolẽt hec ꝟba poni
ꝙ corã eo donatio iſinuata ſit ⁊ ita cõi=
ter fit l3 p̃prie iſinuatio ſit p̃exiſtẽtia do
nationis in ſcripturã autẽticã redacte
apd̃ cõpetẽtẽ iudicẽ facta publicatio ex
eius autoritate i publica geſta ſeu acta
facta reductio.vt colligit.l.in hac.C. de
dona.iuncto.§.illud.in autẽ. vt fratru3
filij ⁊ i.§.nõ habẽte de defẽ. ci.⁊ in.§. et
hoc puenit.vt nulli iudiciu3 vt ſic inter
tp̃s donatiõis ⁊ inſinuatiõis poſſet de
liberare an expediant vt in autẽ. de ap
pe.l.intra que tempore circa princ.

¶An iſinuatio poſſit fieri die feriato. 26
Rũ.Albr.in.d.l.illud.ꝙ ſic q2 nõ exigit
cauſe cognitionẽ ergo quolibet die po=
teſt fieri.ff.quis ordo i bo. poſ.ſer.l.ij.⁊
etiã quia eſt actus voluntarie iuriſdi=
tionis.C.de fer.l.actus.

7 ¶Cui iudici dz fieri. Rñ. Albri. in. d. l. il
lud ꝙ iudici. l. dona. in fi. C. de do.
28 ¶xvij. donare nõ poſſũt qui dominiũ
iure quã donare volũt nõ habẽt ſicut
ſunt raptores fures ꝛ hmõi quia nemo
plus iuris in aliũ trãſferre põt ꝙ̃ ipſe
hz. l. nemo. ff. de regu. iur. facit. l. tradi=
tio. in prin. ff. de acqui. re. do. vide ali=
quas exceptiones. in. d. l. traditio. ſed
nihil ad nos.
29 ¶xviij. ꝓlati ꝛ alie pſone eccleſiaſtice
q̃ nõ poſſũt res eccleſiaſticas mobiles
vel imobiles ꝓcioſas alienare ſine cer=
ta ſolẽnitate de q̃. ꝫ. alienatio. res autẽ
mobiles ꝓhibentur in vſus honeſtos
alienare; vide. ꝫ. clericus. iij. §. iiij.
30 ¶Quõ epſ põt donare ꝓ conſtruendo
monaſtrio; vide l. c. aplice ſedis. de do.
qz parũ ad ſimplicẽ ꝯfeſſionẽ pertinet.
31 ¶xix. illi qui ſunt nõ ſoluẽdo credito
ribus. vide. ꝫ. alienatio. §. xxvj.
32 ¶xx. illi qui ꝓpter cãm illicitã donãt
puta femine ꝓ meretricio. Sed aduer=
te ꝙ meretrici publice ſiue concubine
valz ꝓmiſſio ſiue donatio ſʒ Bar. Bal. ꝛ
An. poſt Cy. in l. affectionis. ff. de dona.
ꝛ in. l. ij. C. de cõdi. ob tur. cãm. licet gl.
in. d. l. affectionis. velit ꝙ vz nõ quo ad
actionem. ſed quo ad exceptionem. ſed
reprobatur a predictis. ſz ꝓ meretricio
facto cũ nupta vidua vel virgine ꝙ de
iure ciuili punit̃ non valet ꝓmiſſio ſed
donatione facta potior eſt cõditio poſ=
ſidentis. niſi ſit miles. vt dictum eſt. ꝫ.
Uerũtamẽ fiſcus poſſet aufferre a mu=
liere: vt no. Cy. in. l. ij. ff. de cõdi. ob tur.
cãm ꝛ in tex. l. lutius. in fi. ff. d. iur. fiſ. ꝛ
iſta eſt vera opi. licet alij indiſtincte ve=
lint ꝙ nõ valeat ꝛ male: ꝛ idẽ dic de do
natione facta ꝓ quocũq; qd̃ lege puni=
tur. ꝛ ſic intellige. d. l. affectionis.
33 ¶xxj. illi qui iudici ſeu ꝓſidi aut alijs
officialibus quib⁹ eſt cõſtitutũ ſalariũ
ſuũ aliquid donant ſiue añ ſiue poſt de
poſitum officiũ ꝓ aliquo beneficio tpe
adminiſtrationis ꝓſtito. nã tã donans
ꝙ̃ cui donat̃ cõuictus quadrupli pena
plectit̃ vt in. l. fi. C. ad. l. iul. repe. intelli=
git glo. verũ quãdo occulte dat̃ ſec⁹ ſi
palã ꝓpter. l. j. ff. de polli. q̃ eſt cõtra fa
cit ꝓ ea tex. in. l. barbari⁹. ff. de offi. ꝓſe.
Iudices aũt delegati eccleſiaſtici nihil
poſſunt recipere nec eis donari: niſi ſo=
lum eſculentum ꝛ poculentũ qd̃ in pau
cis diebus poſſit cõſumi ꝛ mera libera
litate donatum. Idem dic de conſerua
tore: vt in. c. fi. de offi. deleg. lib. vj. idem
dic de iudice ſeculari de quibus vide in
dex. §. ix.
¶xxij. illi qui viſitatorib⁹ ſuis aliquã 34
pecuniã ſeu eorum famulis vel quod=
cũq; aliud mun⁹ donare volũt de quo
vide. j. viſitationem. §. iij.
¶xxiij. illi quibus per ſtatuta munici 35
palia eſt ꝓhibitum niſi cũ certo mõ do
nare. ꝛ ſi donationẽ ꝓ aĩa poſſint ꝓhi=
bere vide imunitas. §. xlvj. ꝛ. xlvij.
¶Utrum donatio poſſit fieri abſenti. 36
Rñ. ꝙ ſic ſiue mittas qui ferat ſiue iu=
beas ꝙ ipſe penes ſe qd̃ habet de tuo
teneat ſz ignorãti nõ põt in. l. abſenti.
ff. de do. fallit quãdo donãs mittit per
ſeruũ donatarij ꝛ ea mẽte vt ſtatim fiãt
ſua. d. l. abſenti.
¶Utrum donator teneat̃ de euic. dona 37
rio. Rñ. gloſ. in. l. ariſto. ff. de dona. ſm
Azo. ꝙ ſic hodie cũ aſſimiletur vẽditio
ni. inſti. de dona. §. alie. Sed ipſa glo. di
ſtinguit. ꝙ aut fuit de ea ꝓmiſſum ꝛ ſic
tenetur. C. de euic. l. ij. nã ꝓ qualibet cã
ꝓmitti põt de euic. ff. de edil. edi. l. ſcien
dũ aut nõ fuit ꝓmiſſum ꝛ tũc aut cepit
donatio a donatione ſiue traditio ꝛ nõ
tenet̃ de euictione. ſed de dolo ſi inter=
ceſſit aut cepit a pactione vel ꝓmiſſio=
ne. ꝛ tũc agi põt: vt in. d. l. ariſt. ꝛ. C. de
iur. do. l. j. ff. de verb. obli. l. vbi aũt. §. fi.
¶Utrũ donatũ ab eo qui nõ põt dona 38
re ſit reſtituendum de neceſſitate dona
tario. Rñ. ꝙ ſic ſʒ ꝙ patet ꝑ ſupradicta
ꝛ ſm ſupradictas diſtinctiones.
¶Utrũ donatũ ambaſiatorib⁹ acquira 39
tur eis vel dño. Rñ. ſʒ Bar. in. l. ſi ꝑo. §.
itẽ q̃cquid. ff. ſo. ma. ꝛ ꝑ Cy. in. l. fi. §. ſed
cũ in ſcdã. C. de fur. ꝛ ꝑ Guil. in. l. qui ꝓ
prio. in. §. ꝓcurator. ff. de ꝓcurato. ꝛ glo
vtrobiq; ꝙ acquiritur ambaſiatorib⁹
ſi donat̃ tãq; pſone. facit. l. ſociũ q̃. §. j.

ff.p ſo.vbi donatū ſocio occaſiōe ſocietatis cedit donatario nō ſocietati ex q̊ donatū eſt pſone nō ſocietati:ſecꝰ ſi donat rōne officij:q2 accipit dn̄s.ff.d caſt. pec.l.ſi forte.ꝛ.l.miles la.ij.Pa.in.c. poſtulaſtis.de conceſ.pbē. dicit ꝙ in dubio debemꝰ attendere qualitatē domi. et ſi talis ſit res ꝙ potiꝰ credit donata dn̄o ꝙ̄ ambaſiatori vt puta leo ꝛ hmōi.tunc acquiratur dn̄o alr̄s nō. Ul' pōt dici ꝙ ſi pſona ābaſiatoris antea erat nota tūc videat intuitu pſone.Si vero ſolum eſt nota ꝑpter officij ſic intuitu officij datuȝ videat.l.ſi forte.l.miles.la.ij.l. dotē §.hereditatē.ff.de caſtrē. pecu.

.o ¶Utrū ꝙ donat vel legat iſto modo dono vel lego talē terrā q̄ eſt.j.tales cō fines q̄ ē.xx.iugerū.q̄ tn̄ eſt.xxx.vl' lego vxori mee talia iocalia q̄ ſunt p̄cij centū ducatorū.ꝛ tn̄ ſunt ducētorū donatarius poterit ne bona conſciētia tenere. Rn̄.Bal.in rub.de emp.ꝛ ven.C. dicit ꝙ Jo.an.in addi.ad Spe.ti.de emp.ꝛ ven. refert ꝛ ſeqnit dominū ſuū q̊ fuit Odoardus cōſilio.ccxxxij.ꝙ pōt totū retinere.per.l.ſi fundū ſub conditione.§.ſi libertus.in fi.ff.de le.j.l.cū pater.§.pater qui filio.ff.de leg.ij. Sed ipſe Bal.dicit multū differre.an q̊s exprimat ꝯceptuȝ ſuū incipiēdo a numero vel mēſura. vt puta dono. tibi q̄tuor modia terre in tali ꝯfinio.ꝛ tūc nō veniat plꝰ vt.l. ſi q̊s teſtō.in prin.ff.de leg.j.an exprimat per noīa deſignantia certā ſpēm: vel corpꝰ determinatū.lȝ poſtea mēſuret.q2 tunc menſura eſt loco demonſtratiōis. que falſa nec viciat nec minuit id cui adducitur.l.demonſtratio.ff.de ꝯdi.ꝛ de. Facit.l.ſi venditor.ff.de actio. emp. ꝛ ven. hoc ſeqnit petrus in.c.per tuas.de dona.vbi dicit ꝙ ſi vir legat talia iocalia vxori que extimat centū.ꝙ licet valeāt duplū nō poterit heres minuere ſed totū habebit ſimiliter ſi minus valent nō poterit plus mulier petere. Idem dicit de venditiōe ſeu emptiōe.ꝛ ſic ſolue.l. pe.in.§.fi.ff.de ac.emp.ꝛ vē.p hāc diſtinctionē vel breviꝰ in emptione dic qđ.ſi preciū taxat p modia nō habebit illud plus ſecus ſi taxat p modia idē dici vēdente ſi eſt minus vt teneat ſm p̄dicta.

¶Utrum donatio mera poſſit reuocari 41
ex pnia. Rn̄.ꝙ nō.arg.c.verū.de ꝯdi.appo.facit.d.l.ariſt.in prin.ꝛ iō dicit Bar. in.l.fi.ff.de ꝯdi.ob.tur.cāȝ.ꝙ donatio ē cōtractus nominatꝰ.ꝛ no.in.l.iuregentiū.ff.de pac.in prin. Naȝ hȝ nomē elegās.nec reuocat pnia ſicut nec alij contractꝰ nominati:vt.l.ſi pecuniā.in prin. ff.de condi.ob cauſam.

¶Utrū donatio mera reuocetur ꝑpter 42
aliquā cāȝ.Rn̄.vt colligo ex.l.fi.C.de reuo.dona.ꝛ ex.c.fi.de do. cū ibi no. ꝙ ſic ꝑpter vndecim cauſas. ¶Prima propter defectū cauſe ꝑpter quā res eſt donata.c.qđ a te de cle.cōiu.de quo dic vt j.§.xlvij. ¶Scđa ꝑpter ꝯditionē adiectā.c.verū.de cōdi.appo.de quo dic: vt j.§.xlvj. ¶Tertia ꝑper dati enormitatē puta cū pater donat tātū ꝙ filio hereditas nō remanet.xiij.q.ij.ſi q̊s iraſcitur dic vt.j.caſu.x.2.xj. ¶Quarta cum donatarius manus violentas iniecit in donatorem. Quinta ſi atrocē iniuriam fecerint.ſ. verbalē aut eū fugauerit.vel in carcerē intruſerit.ꝛ huiuſmodi vt differat a precedenti. Sexta cū graue dānum rebus donator intulit puta in tota vel in maiori pte ſubſtantie.pōt etiāȝ eſſe circa maiorē partē ſubſtātie. ꝛ ideo erit arbitriū ſm Jo.an.in.d.c.fi. ¶Septima quādo iferre preſumpſit vite periculū.lȝ effectꝰ nō ſit ſequutꝰ ſcȝ ponēdo inſidias. ¶Octaua ſi cōuentiōes in donatiōe poſitas non ſeruauerit quas ꝓmiſit. Hec quinqȝ.ſ. dicta immediate habent i.d.l.fi.adde ſȝ gl.ibidē. ¶Nona ſi donatariꝰ negligit alere donatorē inopē qđ intellige ſm Cy.in.d.l.fin. verū ſi donatio cōſiſtit in magna re ſeu quātitate.ꝛ ſic limita.d.gl. p iura alle. in ea que loqunt qn̄ libertas eſt donata:vt.l.alimenta.ff.de lib.agno.ꝛ i aut. vt liber de cetero.§.illud.ff. de iurepatro.l.diuus.la.j.ꝛ.l.ingratus. Unde donatio facta liberto reuocatur ſolum ex obſequio nō p̄ſtito.ꝛ etiā emptū ab eo ex pecunia donata:vt.l.j.C. de reuoca.

dona.ſʒ nō libertas.C.de lib.cā.l. ſolo.
Sʒ hoc eſt ſpāle in liberto nō in alijs.
vt ex ſola nō preſtatiōe res ex pecunia
donata empta reuocet vt in.d.l.j.no.gl.
qd no. ꝑ iſtis mulieribus ⁊ ſimplicibꝰ
que fere oia donant ⁊ demū negligunt
alimentaria donatario. Si vero ſit mo-
dicū quod eſt donatū nō reuocatur do-
natio ꝓpter alimēta denegata.⁊ ſic in-
tellige gl.in.l.in cōdēnatiōe.ff.de reg.
iu.que vult ꝙ nō reuocet donatio pro-
pter alimenta denegata. Et nota.in pre
dictis cauſis reuocari donationem per
donatorē nō per heredes etiam ſi talis
ingratitudo ſit cōmiſſa in donatorē nō
in heredes vt in.d..l.⁊.ca.no.¶ Decima
cauſa ex p̄ſumpta volūtate donatoris
vt ꝓpter natiuitatē filioꝝ ſupuenietem
⁊ in hoc ſunt varie opi.qꝛ videntur iura
varia vide ſi placet Bar.in.l.ticia.in.§.
imperatoꝛ.ff.de leg.ij. ¶ Undecima cā
eſt cōtra volūtatē donatoris rōne ioffi-
cioſitatis.Circa qd no.Bar.in.l.ſi vt al
legatis.C.de inof.do. ſic diſtinguentem
ꝙ aut donatio eſt inofficioſa re:⁊ ꝯſilio
⁊ tunc ſi eſt facta liberis reuocat quate
nus eſt immoderate factū vſqꝫ ad debi
tū bonoꝝ ſubſidiū vt.l.ſi liquent.C.de
inoffi.donati. Si ṽo ſit facta extraneis
ſi reliquit aliquid filijs ſic non reuoca-
tur niſi vſqꝫ ad debitum bonoꝝ ſubſi-
dium.l.omni modo.C. de inoffi. teſta.ſi
vero nō reliquit ſic reuocat in totum.
d.c.ſi quis iraſcit. aut donatio eſt inoffi
cioſa re ſolū.⁊ ſic reuocatur ſolum qua
tenus eſt immoderate geſtū. Exempli-
ficat.Aug.in.d.c.ſi quis.ꝙ quando ds
iraſcens filio exheredat eū ⁊ donat oia
ſua eccleſie qꝛ non eſt ſuſcipiendum.qꝛ
inofficioſa re ⁊ cōſilio.ſi vero cōputat.x.
filiū habēs ipſe aliū vel ſi habēs duos
filios.x. cōputat tertiū vel habēs.xij.x.
cōputat.xiij.⁊ oibus eque relinquit: ſic
non facit inofficioſe ⁊ valet.

43 ¶ Sʒ q̇d ſi fuit facta monaſterio reuo
cabit proter ſupuenietiā filioꝝ.Rn̄.pa.
in.d.c.fi.ꝙ nō in totū qꝛ monaſteriū eſt
loco filij ⁊ qꝛ donatio eſt facta fauore
aie ſʒ ſolū reuocabit q̇ ad legitimā de-
bitā hoc idē.ſentit gl.ēti donato eccleſie
xvij.q.vi.c.fi.⁊ alia gl.xxvij.q.j.c.vbi lex
cōtinētie.hoc verū iure fo ꝛi.ſ.iuris ciui-
le ſed iure poli.i.quadā naturali equita
te reuocat in to.vt ſentit gl.in.d.c.fi. et
d.c.ſi quis iraſcit.⁊ hoc rōne preſumpte
voluntatis donatoris.

¶ Utrū ſi ſit iuramēto firmata reuoca- 44
bitur ꝓpter p̄fatas cauſas . Rn̄.ſm do.
Ant.in.d.c.fi.ꝙ ſic ex ſubſiſtentia condi
tionis que eſt in iuramento.

¶ Quid dictū ſit per pactū ꝙ non poſ- 4
ſit reuocari pretextu alicuiꝰ ingratitudi
nis.Rn̄.ꝙ tale pactū nō tenet qꝛ equita
ti naturali contrarium eſſet.ſi ꝙ aliquis
impune ingratitudinis vicium ꝯm itte-
ret.C.de inuti.ſti.l.ex eo.

¶ Utrū donatio cōditionalis reuocetur 4
Rn̄.ꝙ pēdēte ꝯditiōe nō pōt qꝛ ex futu
ro euentu pendet.facit.l.potioꝛ.§.videa
mus.ff.q̇ po.in pi.ha.nec etiā purifica-
ta ꝯditiōe qꝛ eſt vera ⁊ mera donatio.ſi
vero cōditio deficiat non reuocatur qꝛ
ꝙ non eſt reuocari nō poteſt.c.ad diſſol
uēdum de deſpon.id erit ergo perinde
ac ſi non fuiſſet donatum.

¶ Utrū donatio facta ſub modo poſſit 4
reuocari modo nō ſeruato.Rn̄.vt colli-
go ex no.ꝑ doc.i.c.verū de condi.ap. ꝙ
aut modꝰ fuit p̄ncipalis cauſa ſeu fina
lis contractus ⁊ ita pōt reuocari.⁊ dicit
Bar.in.l.ij.§.fi.ff.de do.facit.l.cū.l.C.de
pac.inter emp.⁊ vē.vbi reuocatur cōtra
ctus nominatꝰ nō ipleto modo quādo
modus fuit cā principalis contrahendi
⁊ ſic intellige.l.ea cōditione.C. de reſci.
ven.aut modus non fuit cauſa finalis
donationis ⁊ ſic non reuocatur ceſſan-
te modo facit.l. meuia.ff.de manu. te.
vbi libertas legata tribus ſeruis ſub
hac conditione vt alternis vicibus lu-
minaria accenderent ſuper ſepulchꝛuʒ
eius non reuocatur q̄uis modus non
impleatur qꝛ tex.non conſiderat vt cau
ſam finalem libertatis date moduʒ. ſed
vt cauſam impulſiuā ⁊ ſimus in dubio
ſi donatio eſt in piaʒ cauſam fauore pie
cauſe videtur contemplata pia cauſa
ꝑ finali cauſa vt videt velle Bar.in.l.

ex cõditione.C.de reſcin.vẽ. ꝛ.l.ſi pecu
niam.in prin.ff.de condi.ob cauſam.ali
as nõ.Ex his inferꝛ ꝙ donatio facta ec
cleſie ſub modo nõ reuocaꝛ ſi mod⁹ nõ
ſeruetur niſi expreſſum fuerit ꝙ poſſit
reuocari.ratio qꝛ dõatũ eccleſie ſub mõ
vr̃ donatũ ꝓ ſalute aïe principaliter.c.
requiſiti de teſta.facit gl.i.l.ſi quis titio
ff.de le.ij.Et iõ modus appoſitus non
videtur cauſa finalis ſꝫ impulſiua.ꝛ iõ
ceſſante cã impulſiua nõ ceſſat effectus
niſi ſit expreſſe actum.ꝛ ꝓ hoc facit.d.l.
menia.facit tex.in.l.legatũ.ff.de admi.
rerum ad ciui.perti.iũctis q̃ no.ibi bar.
ꝛ i.l.legatũ.ff.de vſufru. leg.ꝛ bal.i.l.j.
ff.de his que pene cã relic.ꝛ in.l.cũ alie
nã.C.de lega.nã in.d. l.legatũ ꝓbatur
ꝙ ſi teſtator reliquit mille ad honorem
ſuum reipublice.vt inde fierent ludi an
nui vel fabrica que iure impediente fie=
ri non pñt.ꝙ illa pecunia conuertaꝛ ad
aliũ vſuꝫ qui cedat in honorẽ teſtatoris
nec reuocatur legatum:qꝛ ad honorem
ſuum eſt cauſa finalis.

¶ Pone ꝙ ſolus p̃latus eſt qui non ſer
uat modũ nũquid reuocabiꝛ qñ dictũ
eſt ꝙ poſſit reuocari.Rñ.Vin.in.c.verũ
de cõdi.appo.tenet ꝙ non qꝛ delictum
prelati ſolus nõ nocet eccleſie regula ꝺ
lictũ lib.vj.Et idẽ ſequunꝛ doct.cõmu
niter i.c.breui de iureiur.ſec⁹ ſi p̃latus
cum caplõ.Aduerte qꝛ aliud eſt ſi dona
tio ſit ſub cõditiõe qꝛ ſi ſolus prelatus
eã nõ ſeruat nõ valet donatio.ratio qꝛ
in acquirẽdis ſolus p̃lat⁹ põt nocere ec
cleſie nõ in acquiſitis vt no.glo.et doc.
xvj.q.vj.§.fi.ꝛ Inno.in.c.fraternitatẽ
de dona.

¶ Utrũ cũ dictũ ẽ ꝙ poſſit reuocari re=
quiratur ſnia.Rñ.ſm Inn.i.d.c.verũ et
hoſt.do.ant.ꝛ Car.ibidem ꝙ ſic aliȷ̃ vt
bal.in.c.verum de for.ↄpe.ꝛ i.c.illud de
preſump.tenent cõtrariũ ꝛ Ange.in.l.
pe.ff.de pac.ꝛ glo.in auten.vt de cete
ro non fiant commutationes.§.j.ſed
verius eſt primum qꝛ nemo ſibi ius di=
cit.xvj.q.vj.placuit de p̃bẽ.cum qui.li.
vj.C.vñ.vi.l.ſi q̃s i tãta ꝙ ſi dictũ eſt vt
ꝓpria autoritate:quia tunc poterit vt tꝫ

hoſt.in.d.c.verũ ꝛ i.c.cũ dilecti de do.ꝛ
cõiter doc i.d.c. verũ.bar.i.l. creditores
in.vj.col.C.de pign.ꝛ no.idẽ bar.i.l.fi.
ff.vt poſ.le.niſi eſſet ſacra effecta.l. ſi q̃s
curialis.C.de epiſ.ꝛ cle. Limito niſi eẽt
ꝺ facto reſiſtẽs qꝛ tũc pactũ nõ valet vt
dicit bar.in.d.c.creditores.preſtaret enĩ
materiã veniendi ad arma quod nõ lꝫ.

¶ Quid ſi donatũ aliq̃d ſit eccleſie vł al 50
teri cũ pctõ ꝙ nõ poſſit alienari.Rñ.ſm
do.ant.i.d.c.verũ de ↄdi.app.ꝙ aut po
nit poſt ↄctũ donatiõis ꝛ nõ ipedit alie
nationẽ nec aliq̃d operaꝛ circa ↄctũ.l.
donatio ꝑfecta.C.ꝺ dona.q̃ ſub mõ aut
añ ↄctũ ꝑfectuꝫ.i.añ traditionẽ. tñ poſt
obligationẽ.ꝛ tũc ſm Car.d.c.ve℞ nihil
operaꝛ tale pactũ ꝑ glo.i.l. vnica.§.ac
cedit.C.d.rei vx.ac.aut pactũ appõitur
tpe ↄhẽde obligatiõis ꝛ tũc aut reſer=
uat ſibi aliquod ius in re quã tradit ꝓ
obligatione ꝛ ẽt apponit ꝓhibitionem
de alienatione ꝛ tunc valet alienatio.l.
ſi creditor.§.fi.ff.de di.pi.iuncta gl.ibi
dẽ ſm literã piſanam q̃ hꝫ literã nega=
tiuã.ſ.nullã venditionẽ eſſe.aut nulluꝫ
ius ſibi reſeruat.ſ.alteri⁹ ꝛ tũc ſm do.
ant.eadẽ eſt rõ vt non valeat alienatio
aut nec ſibi nec alteri reſeruat ius in re
donata.ꝛ tũc ſi alienatio ſequaꝛ vꝫ.ſed
aget q̃ pactũ appoſuit ad extimationẽ
l.ea.l.C.de cõdi.ob cauſam.ꝛ.l.pe.ꝛ ibi
Bar.ff.de pac.aut apponitur prohibi=
tio de alia re non alienanda ꝛ non vel
tale pactum.ꝛ ita loquitur.d.l.pe.niſi
paciſcentis interſit de non alienando.
quia aget ad intereſſe.ita no.i.d.l.pe.ꝛ
hoc verũ in priuato.In eccleſia autem
ſi alienat ſꝑ vr̃ intereſſe cum tali pacto
de non alienando quaſi ſit fauorabile
aïe dantis niſi qñ alienaret in caſu ne=
ceſſitatis. Intellige qñ aliter prouideri
nõ põt qꝛ ſic donator ſi nõ voluiſſet tur
piter intellexiſſet nec voluiſſet prohibi
tio.c.ſicut hi.xxxvij.di.cum ibi no.in gl.
ca.j.lxxxiij.di.vel quando alienare.ob
magis piã cauſam ſm do.an.vbi.s̃.fa=
cit.c.lꝫ.de reg.c.peruenit.el.ij.de iure=
iur.ꝛ.c.aurum.xij.q.ij.C.de ſac.ſan.ec=
cle.l.ſancim⁹ q̃uis aliȷ̃ teneãt ↄtrariũ.

51 ¶Sed quid ſi dictum ſit ꝙ nõ poſſit a
lienari: ⁊ ſi alienetur: tunc liceat ipſi he
redibꝰ ſuis fundũ ad ſe reuocare. Rñ.
Iuriſte communiter tenẽt ꝙ non poſſit
alienari. ſed Ber. brix. in queſtioni. ſuis.
q. iiij. tenet ꝙ de equitate canonica põt
ob piam cauſam: quãdo alia nõ habet
que comode poſſit alienare. ⁊ idẽ tenet
gl. i. c. imperator leo. x. q. ij. ⁊ not. ꝙ hec
ſuprapoſita diſtinctio vlꝫ de omni ꝯtra
ctu in quo ab hoie alienatiõis prohibi
tio apponit̃ ſi aũt ꝓhibitio ſit a lege et
tũc nulla ẽ aliẽatio i. l. quẽamodũ. C. de
agri. ⁊ cẽſi. ⁊ co. ⁊c. eccl'ia ſctẽ Marie el.
ſ. ⁊ ibi pa. vt lit. pẽ. ſi aũt ꝓhibitio talis
ponit̃ ab homine in viã teſtamẽti vl' vl
timie volũtatis tũc dic vt in. l. filiusfa. §.
diui. ff. de leg. j. dicit̃ qũo ſine cauſa non
põt opꝫ ergo cauſa exprimatur ab ipſo
teſtatore puta vt remaneat in familia et
hmõi vide diffuſe ad propoſitum no
ſtrum. ſ. legatum. ij. §. xj.

52 ¶Utrũ ꝓhibiti donare donatione me
ra cõditionali vel ſub modo ꝓhibeãtur
donare ꝓpter bñmerita q̃ dicitur remu
neratiua. Rñ. ꝙ nõ qꝛ non eſt ꝓprie do
natio vt colligitur ex. d. l. acquiliꝰ regu
lus. ⁊ quod. no. in. c. ſi quos. xij. q. ij. ⁊ in
c. cõſenſus de re. eccl. nõ alie. ⁊ Bal. i. l.
iubemus. C. de ſac. ſan. ec. niſi ꝓhibeãt
donare qꝛ nõ habent adminiſtrationẽ
in rebꝰ liberã quas volũt donare ſicut
ſunt primi. ij. iij. iiij. v. vij. viij. ix. x. xj. xij.
xvij. vel prohibeãtur donari ꝓpter le
gitimã cãꝫ ſicut ſunt. xiij. xx. xxi. xxij. vl'
qui nõ poſſunt donare niſi in damnum
aliorũ vt ſunt. xix. vide etiam ꝙ dico. ſ.
immunitas. §. liij. aduerte hic ꝙ iſta ṽba
quãdo quis dicit ſe donare propter be
nemerita ſi proferãtur ab eo qui libere
põt donare. tunc inducunt ꝓbationẽ in
ter eaſdem ꝑſonas ſed ſi de neceſſitate
requirerentur benemerita vt valeret
donatio tunc non ſufficiunt talia ver
ba enunciatiua: quia non probant be
nemerita preceſſiſſe. l. ſi forte. ff. de caſ.
pecu. ⁊ ibi Bar.

53 ¶ Utrum talis donatio remuneratiua
poſſit reuocari ꝓpter caſus qbꝰ reuo
catur alia mera vel ꝯditionalis vel mo
dalis. de quibꝰ dictũ eſt. ʒ. Rñ. ꝙ non vt
in. l. ſi pater. ff. de dona. ⁊ꝫ pa. in. d. c. ſi.
qꝛ ſ̃m eum iura ſcripta: loquẽtia de do
natione non habent locum de hac do
natione remuneratiua.

¶Utrũ donatũ conſanguineo i dubio 54
ꝑſumat̃ donatũ reſpectu conſanguini
tatis. Rñ. ꝙ ſic ⁊ nõ reſpectu remunera
tionis tex. eſt in. l. tutor. §. que a tutori
bus. ff. de exc. tu.

Donatio

ꝗ. cauſa mortis ẽ cũ ꝗs magis vult habe
re ſe q̃ꝫ eum cui donat magiſq; eum cui
donat q̃ꝫ heredẽ ſuum. dixit tex. in. l. j. ff.
de dona. cauſa mortis ⁊ in. l. ſenatus. §.
donatio eo. titulo.

☞ De cõtentis in hoc. §. ⁊ ꝙ dona. cã
mortis dicatur magis ꝯtus q̃ꝫ vltima
volũtas. no. glo. in. l. ij. in prin. ff. de do
te preleg. Bar. Bal. ⁊ Jo. de imo. i. l. qui
i. ꝑtãte. ff. de teſta. ⁊ ꝙ ſit cõtractus ſtri
cti iuris habens ꝑ oia naturam contra
ctus bonefidei. l. ſeia. ff. de do. cã mor.
Bal. in. l. cum donatione. ṽ. vitiat con
tractum. C. de trãſac. ideo non compre
henditur ſtatuto de vl. voluntatibus
ſecundum Bal. in. l. hac conſultiſſima.
col. iiij. C. de teſta.

¶Tres ſunt ſpecies. donationis cauſa
mortis. Quedam ſunt qñ iminente peri
culo mortis. ita dat vt ſtatim ſit accipiẽ
tis. alia ſit nullo metu pñtiſ ꝑiculi lꝫ ſo
la cogitatiõe mortalitatis. vt ab homi
ne ſono. Tertia ſpecies cũ donatur cau
ſa mortis non vt ſtatim fiat accipientis
ſed tunc demum cum mortuus fuerit
l. ij. ff. eodem. ti.

¶Conuenit donatio cã mor. cum dona
tione ſimplici qꝛ vtraq; donatio eſt. itẽ
qꝛ vtraq; intervivos ꝯficitur ⁊ traditur
differt. qꝛ iſta ex penitentia reuocatur.
illa nõ vt. l. q̃ mortis cã. ff. e. Itẽ qꝛ i iſta
v. teſtes in illa duo ſufficiũt vt. l. fi. C. e.
ti. in dubio ꝑſumit̃ donatio iter viuos.
niſi ꝓbetur cõtrariũ vl' ſit facta mentio
de morte vt no. gl. in. d. l. fi.

¶Quomõ dignoſcit̃ a legata. Rñ. ꝙ ſi
verba ſunt cõmunia. vl' equiuoca. tũc ꝑ
traditionẽ

traditionē rei vel ꝑ obligationē qua ſe obligat legatario cognoſcit aut qñ nullū iſtorū interuenit dr̄ legatum.vide qđ legit.ꝛ no.in.l.ij.ꝛ.l.marcellus.ff.eo.ti.

4 ¶ Conuenit in multis cuꝫ legato quia vtraqꝫ eſt vltīa volūtas.itē qꝛ vtraqꝫ q̈narium numerū teſtiū reqrit.Itē qꝛ in vtraqꝫ ſubſtitutio locū vēdicat.vt i.l.j.C.e.Itē qꝛ nec iſinuationē exigit.ꝺ.l.fi.item qꝛ non eſt ꝑfecta niſi morte ſecuta vt.ff.e.l.nō vr̄.ꝛ multis alijs de quibus dic.vt no.i dictis.l.Marcellus.ꝛ.l.fi.

5 ¶ Differt a legato qꝛ legatum fit.nolēti ſed nō donatio cā mortis.Itē ſepius donatū cā mortis tradit a donāte ſꝫ legatum nō.Itēqꝛ donatio in ſingulos annos eſt vna legatum vero plura.l.ſenat⁹.e.ti.Itē filiuſfa.nō legat ſꝫ donat cā mortis ꝺ cōſenſu patris.Itē lꝫ teſtamētū falſuꝫſit vel nullū.ꝺo.tꝫ licet non legatuꝫ.ff.de his q̇.vt indi.l.pe.§.vltio ꝛ multis alijs de quibus vide per totū iſtū titu.ff.ꝛ.C.

6 ¶ Quō reuocatur.Rñ.ſm gl.i.l.nō ois in pͦ.ff.ſi cer.pe. ꝙ trib⁹ modis tex.eſt iſti.de dona.§.j.¶ Prim⁹ ſi donatarius premoriat̄ ꝙ̄ donator. Secundus ſi penitet donaſſe. ¶ Tertius ceſſante conditione ſub qua donatio facta fuit.

7 ¶ Quid ſi iurauit non reuocare.Rñ.ꝙ poteſt reuocari in duob⁹ caſib⁹.¶ Primus ex noua cā vt.j.ſepultura.§.xl.

¶ Secūdus ſi donauit oia bōa pñtia ꝛ futura:qꝛ tūc iuramētū induceret votū captāde mortis ꝛ ideo nō tenet: qꝛ eēt viculū iniq̈tatis petet tñ pri⁹ abſolutionē a iuramēto ſec⁹ ſi donaſſet ſolū pñtia ꝙ itelligit̄ qñ q̈s donat oia bōa ſua nō addēs futura:qꝛ tūc nō reuocat̄.de qua vide ꝙ legit̄ ꝛ no.i.l.fi.C.de pac.ꝛ l.ſtipulatio hoc modo.ff.de verb.ob.

¶ Quis poteſt donare cā mort̄.rñ.qđ ois qui teſtm̄ facere nō pōt donare cauſa mortis.Excepto filiofami.q̇ licet teſtari non poſſit etiā iubente pr̄e pōt tamē donare cā mortis pr̄e permittente.l.tā is.ff.eo.ti.Itē q̇ nō pōt donare iter viuos non poteſt donare cā mortis.l.filiuſfa.ff.de.do.vñ dicit bal.i li.de cōſue.feu.in.Rñ.de ꝓhi.fe.alie.ꝑ fede.ca.j.ꝙ qñ nomē donationis ponit̄ ꝓhibitiue tūc includit̄ etiam donatio cā mortis:puta ſtatuto caue[tur] ne mulier poſſit donare.vñ nec etiaꝫ cauſa mortis:qꝛ a quo remouetur gen⁹ ꝛ quelibet eius ſpecies.ꝺ.l.filiuſfa.§.pari ratione:ſꝫ qñ nomē donationis ponit̄ permiſſiue tūc non includitur do.cā.mortis:qꝛ nō eſt proprie dona.vt.l.j.§.j.ff.de dona.vñ feudatarius cui a dño permiſſum eſt donare non poteſt donare cauſa mortis feudum.

¶ Utrū donatio cā mortis.valeat fctā ab eo qui capitale crimē commiſit.Rñ. ꝙ nō ſiue ſit facta ante crimē cōmiſſuꝫ ſiue poſt.ſiue ante ſententiam ſiue poſt cū ꝛ teſtamētū rūpatur ꝛ oia publicent̄ vt.ff.eo.l.ſi quis.fallit in re donata vxori.facta reatū cōmiſſum ſed nō poſtea vt.ff.de do.inter vi.ꝛ vx.l.cū hic ſtatus §.ſi maritus.eſt tex.cū glo.in.l.res vxoris.C.de do.inter vi.ꝛ vx. 9

Donatio tertio inter virum ꝛ vxorē conſtante mrīmonio nō valet:rō eſt ne mutuo amore muicē ſpoliarent̄ donatiōib⁹ nō tēperātes vt eſt tex.i.l.j ff.e.itellige ſi aliter ſit ditior ꝛ aliter pauperior vt in.c.donatio de dona.iter.vi.ꝛ.vx.ꝙ intellige verū in donatione pura ꝛ ſimplici.de qua ꝫ.donatio.in pri.ſecus in donatione remuneratiua qꝛ non ꝓhibetur vt in.l.ꝙ āt.§.ſi vir.ff.eo.ti.vbi pꝫ ꝙ ſi vir donat vnā rē vxori ꝛ vxor aliam viro ſit hincinde cōpenſatio.ꝛ ꝑ hoc notabiliter ꝺt Bar.in.l.ſi diuortio.ff.de ver.ob.ꝛ ē gl.in.l.ſi volūtate.C.de do.pro ꝙ plebei⁹ pōt conſtituere dotē nobili cui nubere vult aio donādi.lꝫ cōferatur in temp⁹ matrimonium quia eſt remuneratiua ꝛ nō ſimplex.Facit ad hoc.l.aquili⁹.ff.de do.ꝛ ſic limita iura ꝓhibentia donationē nec ſolū ꝓhibet̄ iter vi.ꝛ vx.ſꝫ i eos qui ad eos ꝑtinēt ēt aut interpoſitas ꝑſonas.vt.l.ſi ſpōſus.gñaliter.ff.eo.titu ☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ reciproca vꝫ no.Bal.in.l.ſi pater puelle.C.de iof.teſt.ꝛ an.vt alter diſtribuit i piā cauſaꝫ

ſel.no.ꝙ ſic i.l.mulier ff.ad.l. aquil.et
ꝙ facta viro ab vxore ꝓ dote filie Bar.
no.in.l.ſine vxor per iliũ tex . ff. de do=
na.inter vi.ꝛ vxo.

1 ¶Quid ſi viro mortis cã donare volẽ=
ti mãdat vir ꝙ donet vxori.Rñ.qđ do=
natio eſt nulla:qꝛ vr̃ ac ſi vir donaret.l.
idẽq̃ꝫ.ff.e.ti.ſecus ſi volẽti legare mihi.
mãdo ꝙ leget vxori nõ facit donationẽ
iter vi.ꝛ vx.l.ſꝫ vir.§.ꝙ legatur⁹. ff. eo.
Rñ qꝛ i donatiõe cã mortꝫ vt ſine tradi
tiõe tranſfertur dominiũ reuocabilr̃ tñ
l.ij.ff.e.ti.ſec⁹ i legatio ꝙ cedit ſolũ a tẽ
ꝑe mortis.vt.l.a titio cũ ſi.ff.de fu.ideo
i p̊mo caſu q̃ſito dñio viro nõ põt:ſꝫ in
ſecũdo ſic:qꝛ nõ acq̊rit niſi morte ſecu
ta.hoc limita veꝝ qñ iaꝫ donauerat cã
mortꝫ ſꝫ qñſolũ diſpoſuerat dõare va=
lebit ſi mutato ꝓpoſito ad inſtantiam
viri donat vxori quia ſic ratio ceſſat di
uerſitatis de legato.

2 ¶Utrũ vl̃r nõ valeat dõatiõ inter vi.ꝛ
vx.Rñ.ꝙ non ſed fallit in.viij. caſibus.
¶Primꝰ i dõatione ipatoris facta cõiu
gi .vl̃ eꝫ.eſt tex.i.l.pe.C.e.ti. ¶Secũd⁹
ſi edes vxoris incẽdio exuſte ſunt dõa=
tũ ad eaꝝ extructionẽ a viro vꝫ i q̃ꝫtuꝫ
edificij extructio expoſtulat.l.ꝙ ſi vir.
ff.e.ti.¶Terti⁹ põt marit⁹ cõſtãte mr̃i
monio remittere vxori doteꝫ ſibi ab eo
ꝓmiſſaꝫ i toto vl̃ parte. vt eſt gl. ſing.ꝛ
ibi cy.ꝛ bal.i.l.ſi cõſtante.C. de do. ante
nup.ſꝫ remiſſio alterius debiti non vꝫ ſi
cut nec aſſignatio alteri⁹ đbitorꝫ:qꝛ hec
oia donationes ſunt .d. l.ſi ſpõſus.§.ſi
debitor.¶Quart⁹ ſi ex tali dõatiõe nõ
ſit pauperior q̊ donat q̃ꝫuis cui donat̃
fiat ditior:vt ſi marit⁹ iſtitut⁹ heres ab
aliq̊ nõ adijt hereditatẽ vt ad vxoreꝫ
ſubſtitutã ꝑueniat.vel ſi repudiet lega
tũ vt remaneat:apud vxorem oneratã
pro legato ꝑ teſtatorẽ: vl̃ ſi rogat⁹ reſti
tuere hereditatẽ vxori non detraheret
quartã cã donatiõis vt i. l. ſi ſpõſus.§.
ſi marit⁹ hr̃s.ff.eo.vbi tex.neq̃ꝫ eñ pau
ꝑior ſit q̊ nõ acq̊rit. ſꝫ de p̃rimonio ſuo
depoſuit idẽ dicas qñ dõat rẽ alienã.l.
ſꝫ ꝛ ſi ꝯſtãte.ff.eod.Intellige i tali caſu
q̊ ipſe donãs nõ teneat̃ reſtituere:vt pu=
ta de lu͂a dñi dãtis ſibi liberã facultatẽ
donãdi donauit.Quint⁹ ſi cui donatũ
ẽ nõ ſit ditior q̃ꝫuis donator fiat paupe
rior vl̃ ſi donauit ad emenda vnguenta
d.l.ꝙ aũt.§.j. Idẽ ſi donat vxori pecu=
niã vt ꝓ cognato ſuo ſportulas ſoluat
q̃ꝫuis ipa vxor pecuniam ipſam mutuo
fuiſſet acceptura.d.l.ſi mulier.ff.e.ti.idẽ
dic.ſi ſoluat vectigal ꝓ eas.ſm ho.Idẽ
ſi dat ad oblatiões faciẽdas vl̃ aliã piã
cãꝫ ſꝫ eũdẽ hr̃s ãt vx.ſi expẽderet inu=
tilr̃ nõ ꝑꝑ hoc minus teneret̃.vt i.l.ꝙ de
bonis.ff.ad.l.fal. qꝛ ſatis ẽ ꝙ dõatari⁹
effect⁹ ẽ locupletior vt no.pa.i.d. c. do.
e.ti.¶Uj.qñ dõat i tp̃s finiti mr̃imonij
vt tũc res fiat mariti vl̃ vxoris cũ mors
fuerit ſequuta.l.ſꝫ iterũ i p̊n.ff.e. ¶Uij
qñ dõat cã mor. cuiuſcunq̃ꝫ ſpẽi ſit iſta
do.cã.mor. vt i.d.l. ſꝫ iterum p̊n.niſi ita
fiat vt nullo mõ reuocet̃: qꝛ nõ valeret
ſm gl.i.d.l.ſed iterim.¶Uiij. qñ vxor
donat viro cã dignitatis vel honoris
adipiſcendi.l.ꝙ adipiſcẽde.ff.eod.titu.
¶Quõ ꝯfirmat̃ donatio inualida inter
virũ ꝛ vxorẽ.Rñ.ꝙ in duobus caſibus.
¶Primo morte donantis ꝛ nõ reuocã 3
tis tacite vl̃ exp̃ſſe.vt.l.j.ꝛ.iij.C.e.ti.ꝛ.d.
c.dõa.lita veꝝ ꝙ morte ꝯfirmat̃ i dõa
tiõe q̃ nõ ẽ vltra. ccccc.ſolidos:qꝛ ſi eẽt
vltra.ccccc.ſolidos.ꝛ ſit fctã ſine iſinua
tiõe nõ ꝯfirmat̃ morte niſi exp̃ſſe tũc ap
probauerit.ſi approbauit exp̃ſſe i mor
te valebit vt legatũ qđ nõ idiget iſinua
tiõe al̃s non ſm gl ꝛ Io.an.i.d.c.dona.
Itẽ ſi nõ fuerit fctã ſimplci ꝓmiſſiõe qꝛ
ſi ſic non valeret.l.papi.ff.e.ꝛ ibi bar.đꝫ
verũ niſi iteruẽniſſet traditio ꝟa vel fi=
cta puta qꝛ ꝯfitet̃ ſe hũiſſe:qꝛ ſic confir
maret̃:req̊rit̃ graditio i vita donantis
vt do.morte ꝯfirmet̃ vt.j. pctm̃.§.xv.
¶Sed dubitatur an intelligatur iſte ca 4
ſus de morte naturali tm̃ ꝙ confirmet
talem danationem.Rñ.ꝙ nõ ſed etiam
de ciuili diſtinguendo tamen qꝛ ex illa
qua perditur libertas ꝛ ſeruus effici=
tur hois perimitur donatio vt .l. cum
hic ſtatus.§.ſi donator.ff.eo.Sed ex il=
la quaſi efficitur ſeruus pene mortis
confirmatur vt.C.eo.titu.l.rea. vxoris.

Ratio diuerſitatis ſm gl.in.d.l.res ỹeſt: q2 vbi efficit ſeru⁹ hois eſt domin⁹ qui poteſt reuocare ſ3 nõ vbi efficit ſeruus pene. hodie tñ ex delicto non dz quis dãnari vt ſit ſeru⁹.aut ſed hodie.C.eo. Ex alia añt morte ciuili ex q̃ mr̃imoniũ nõ diſſoluit vt eſt deportatio et iterdictio ignis ꝛ aq̃.ꝛ hmõi nõ cõfirmat: ſed pẽdet vſq3 ad mortẽ naturalẽ ꝛ ſi nõ reuocauerit tũc cõfirmet.d.l.res vxoris. Ex alia añt morte q̃s igredit religionẽ l3 U.n.d.c.donatio teneat ꝙ nõ itelligat de iſta religione tñ Jo.an.ꝛ Car.tenẽt ꝙ ſic q2 igrediẽs cẽſet mortu⁹.l.ſi. C.d.epiſ.ꝛ cle.ꝛ.xvj.q.j.c.placuit cl.ij.ſ3 opi.Uin.vr̃.verior i mr̃imonio ɔſũmato p.d.res vxoris q̃ requirit mortẽ talẽ qua mr̃imoniũ diſſoluit: q2 nõ eſt in ingreſſu religiõis niſi quo ad exercitiũ ſ3 in mr̃imonio nõ ɔſummato tz opinio. ãn.ꝛ.Car.¶Scđo ɔfirmat iuramẽto ſ3 Pa.i.d.c.donatio.q̃ dicit ꝙ hec eſt cõis opi.Bar.in.l.ſi quis p eo.ff de fideiuſ ꝛ in.l.ſei⁹.ꝛ augeri⁹.ff.ad.l.fal.idẽ tz ſ3 in.l.j.ff de dona.iter vi.ꝛ vxor.videt tenere ɔ̃riũ p rõnẽ gl.i.d.c.donatio q2 vr̃ ɔ̃ bonos mores.Sed dic verũ ɔ̃ bonos mores ciuiles: ſ3 nõ ɔ̃ bonos mores naturales ɔ̃ quos nõ valet iuramentũ ꝛ dic ꝙ confirmatur.

5 ¶Quid ſi mr̃imoniũ nõ tenuit.Rñ.ꝙ l3 donatio ipo iure valuerit q2 tñ indigna pſona ei⁹ fuit qui nec marit⁹ dici põt reuocari poterit.l.ſi ex volũtate.C. eo.ti.intellige ſi ignorabãt ſi ꝟo vterq3 ſcit ipedimẽtũ ꝛ mr̃imoniũ nõ tenere fiſc⁹ repetit.ff.eo.ti.l.cũ hic ſtat⁹.§.vlt. ꝛ ſi nõ repetet poterit tenere bona conſciẽtia: l3 de bono conſilio deberet dare pauperibus.

6 ¶Utrũ donatio iter ſpõſum ꝛ ſpõſam d futuro teneat.Rñ.gl.pfata ꝙ ſic allegat.l.iter eos.ff.e.vbi dicit tex.valeret ẽt ſi eodẽ die mr̃imoniũ poſtea ɔtrahat

¶Quomodo reuocat donatio iter virũ ꝛ vxor.Rñ.ꝙ in.v.¶Pmo p pniam.d.l.cũ hic ſtat⁹.¶Scđo ſi alienetur res donata per donatorẽ.l.ſi maritus tu⁹. C.de donat.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ in.d.l.cum hic ſtatus.¶Tertio quando pignori obligatur res donata a donatore niſi aliud exprimatur.d.l.cum hic ſtatus. ¶Quarto ſi pmoriat q̃ donationẽ accepit de dona.iter vi.ꝛ vxo.c.donatio.ꝛ ſi moriantur ſimul tz ſm gloſ.ibidem. ¶Quinto cũ diuortiũ fit ex diſplicẽtia d.l.cũ hic ſtat⁹ niſi expſſe voluerit donationẽ vale.l.ſi iter3.ff.e.ti.ſec⁹ ſi cã religiõis: ſi tamẽ mr̃imoniũ reſtitueret poſt diuortiũ nõ reuocat.d.l.cũ hic. et idẽ dic de donatiõe iter ſocerũ ꝛ nuruz vel generũ: ꝛ inter conſoceros q̃ copulatos mr̃imonio i ptãte habẽt.d.l.cũ hic ſtat⁹.§.oratio.ꝛ inter patrẽ ꝛ filium nõ emãcipatũ vide gl.i.d.c.donatio q̃ hec tz in dubio ꝟo qñ pſumat donare veſtimenta vide peculium.§.xxj.

Donatio.iiij.

añ nuptias vł pp. oliz dicebat añ nuptias donatio.S3 hodie nõ ẽ niſi donatio pp nuptias.ꝛ.vt.C.d do.añ nup.vł pp nuptias i.l.fi.ꝛ fit.i recõpẽſationẽ dotꝫ.ꝛ põt fieri a viro hec donatio ſiue priuſq̃ ɔctũ ſit mr̃imoniũ ſiue: poſt ɔctũ.vt.d.l.fi.ꝛ dr antiferna ab ãti qđ ẽ ɔ̃ ꝛ ferna qđ ẽ dos q̃ſi ɔ̃ dotẽ ¶De notatis i hoc.§.ꝛ ꝙ quelibet donatio ob nuptias nõ dicatur nuptias. no.Spe.in ti.de do.iter vi.ꝛ vxo.§.iiij. Pan.de ca.ɔſi.ciij.ꝛ Bal.no.i.l.ij.C.de do.q̃ li.ꝙ hẽt tacitã ſtipulationẽ ſi mr̃moniũ ſubſequat.ꝛ an debeat augere vel cõſtitui cõſtante matrimonio ſi tunc dos augeatur vel cõſtituat not Ange. i aut de equali do.§.j.col.iij.colla.viij.

¶Utrũ requiratur equalitas cũ dote i iſta donatione.Rñ.olim ſi fiebat ibi cõſtitutione dotis tunc nõ requirebatur equalitas vt.C.de pac.conuen.tam ſupra do.l.ex morte ꝛ.d.l.fi.ſi ꝟo dos pri⁹ erat conſtituta oportebat equalitas vt d.l.fi.§.ſancimus.ſed hodie qualitercunq3 opꝫ ſit.equalitas tam in donatione propter nuptias cum dote quam in lucro ſuper vtroq3 per auten.equalitas poſita ſuſpect.d.l.ex morte.

¶Utrũ ſoluto mr̃imonio donatio pp nuptias revertat ad virũ.Rñ.ꝙ ſic vt

d.l.fi.ſicut ⁊ dos.reuertiť ad mulierē. C.de re.vxo.ac.l.vnica.§.illo proculdubio.⁊ hoc verū niſi pactū illud habeat. Nā ſi pactū eſt ꝙ lucreť donationē ꝓpter nuptias. ⁊ vir lucrabiť dotē ⁊ ecōtra qꝛ.d.l.fi.dicit ꝙ pari paſſu vadūt. ſ.q̊ ad pactuȝ qꝛ quale erit de lucrādo donationē vel doteȝ tale de cōtrario.et hoc verū niſi ex cōſuetudine ſit derogatum.d.autē.vt eſt i multis locis.⁊ ideo illaȝ ſerua vt no.in.c.donatio de dona. inter vi.⁊ vx.

3 ¶Sed ad q̇d valet donatio ꝓpter nuptias ex q̊ vxor eā nō lucrať niſi ex pacto ſpāli.vt.d.§.illo.nec fructꝰ habeat dicte donatiōis; vt.C.eo.tit.l.ſi.liberis. Rň.ꝙ valet vt ſit ſecurior in dote vt dicit gl.in.d.l.fi.Nā res ſuas vir alienat ꝯſentiēte vxore.⁊ renūtiare.pōt iuri hypothecario qđ habet i aliȷ̇s bonis mariti.vt.C.ad.velľ.l.etiā.ſȝ in.donatione ꝓpter nuptias alienatiōe aut obligatiōe nō pōt mulier renūtiare iuri hypothecario ꝑ iure ſuo ꝙ hȝ in hac donatiōe ꝓpter nuptias nec vȝ ꝯſenſus mulieris vt.C.ad velle.autē.ſine aũe niſi interueniat iuramētū vt in.c.lȝ.de iurein.li.vȷ.aut duo alia ꝯcurrāt.¶Primum ꝙ vxor ꝯſentiat poſt biēniū ſcđa vice.¶Scđm ꝙ tm̄ ſit in facultatibus. viri vt indēnitati vxoris poſſit conſuli nō ſolū tempore cōtractus vt quidā dixerūt.ſed etiā tpe quo vxor agere pōt vt no.in.d.auť.ſine aũe vel ꝙ per.xxx. an.tacuerit lȝ ſcđo nō cōſenſerit.vt no. Pa.in.c.ꝯuenit.de emp.⁊ ven.Itē viro diſſipāte bōa ſua pōt agere ſic ꝓ donatiōe ꝓpter nup.ſicut pro dote.C.de iur. do.l.vbi.de q̊ dic vt.no.ibidē.itē ꝓpter adulterium viri lucratur.vt.ſ̄. adulterium.§.iȷ̇.

4 ¶Quid ſi ſoluať matrimonium aliter q̄ꝫ ꝑ mortē nūq̇d pactū vel cōſuetudo poterit facere ꝙ vir lucretur dotem.et ſic mulier remaneat ſine dote. Rň.ſm ho.ꝙ nō.vt no.i.d.c.donatio.de dona. iter vi.⁊ vx.Et iō p̄fatꝰ.§.illo ꝓculdubio loquitur qñ mulier deceſſit quo caſu tunc vir lucratur ratione pacti ſoluȝ ſm ho.ſed.ſȝ.Car.in.d.c.donatio.etiā ratiōe cōſuetudinis qꝛ ꝙ pōt pactū poteſt ⁊ cōſuetudo.vt no.gl.c.nō putamꝰ de conſue.lib.v.

¶Queriť ſtatuto caueť ꝙ ſi alter cōiugū ꝑmoriať alter lucreť dotē vel donationē ꝓpter nuptias an debeat intelligi de morte naturali.vel etiā de ingreſſu religiōis.rň ꝙ tm̄ morte naturali nō de iſta ciuili preſertim qꝛ verba ſtatuti ſunt facti ⁊ i facto ꝯſiſtūt.c.ȷ.de conſti. nec recipiūt caſus fictos.vt.l.iȷ̇.§.hec verba.ff.de neg.geſt.imo nec expreſſe poſſet ꝓuidere ꝙ muliere ingrediente religionē vir lucrareť ꝑtem dotis cū libertas religiōis grauareť ꝑ diminutionē dotis qđ fieri nō dȝ.l.ȷ.§.onerāde.ff. quarum re.ac.nō dať.⁊ etiā qꝛ diſponeret ſtatutū de rebus perſone religioſe. quod non pōt.c.fi.de re.eccle.nō alie. 5

¶Quid ſi ex pacto ſit vt lucreť alio premoriēte.Rň.ꝙ pactū manet validum quinimo purificať ꝑ ingreſſum religionis.vt.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ in auten.de ſan.epiſ.§.ſi vero conſtante. 6

DOS eſt q̄dā donatio facta a patre mulieri vľ ab extraneo vľ facta a muliere ipſi viro ꝓ oneribus matrimonȷ̇ ſuſtinendis.ita no.Can.Hoſ. et Hoſti.in.c.raynutius.de teſta.⁊ per legiſtas in rubri.ff.ſol.ma.⁊ quippe ꝓpriuȝ patrimoniū mulieris vt.ff.de mino.l.iȷ̇.§.ſed vtrū in fi.

☞ De notat.s in hoc.§.⁊ qđ dos dicať ius vniuerſale no.in.l.ſi cū dotē.§.fi.⁊ in.l.fructus.ff.ſo.ma.⁊ gl.in.l.quod dicitur de impē.in.re.dota.factis.⁊ in cuius bonis ſit.Bar.not.in.l.neq̄ꝫ.eo tit. ꝙ q̊ ad onꝰ ꝑſonale ipoſitū ꝓ rebꝰ eſt i bonis mariti ⁊ dotis priuilegia ponūť ꝑ Bar.⁊ doc.i.l.ȷ.C.de priui.do.⁊.l.ȷ.ff. ſo.ma.et ꝙ cā.dotis ſit fauorabilior vľ ſaltē eque q̄ꝫ alimentorum Bar.in.d.l. de.l.ȷ.⁊ Bal.i.l.legatū.C.de cōdi.iſerti

¶Quot ſunt eius ſpēs.R.ň.due.¶Prima dicitur profectitia ⁊ eſt que a patre vel auo vľ proauo ⁊ huiuſmodi pater nō ꝓ filia vel nepte ⁊ huiuſmodi de bonis eorum ꝓficiſcitur vel que alias de 7

mādato eorū vel nomine eorum ⁊ ipſi ratum habent cōſtituitur vt in.l.profectitia.i pri.ff.de iur.do.etiā ſi filia eſſet emācipata.d.l.profecticia.§.fi. ¶ Secūda dicitur aduēticia ⁊ eſt illa quam dat mulier pro ſeipſa vel quilibet ali⁹ que alias nō deſcēdit a patre vel auo ⁊ huiuſmodi. Item aduēticia eſt ſi pater cū deberet filie cum volūtate ei⁹ dederit vt.d.l.profecticia.in fi. Item eſt alia diſtinctio aliquādo dat dos extimata aliquādo inextimata quādo extimata traditur periculū pertinet ad maritū. Si vero inextimata ptinebit ad mulierē. l.plerūqȝ.in prin.ff.de iu.do. Fruct⁹ tamē ⁊ fetus rerū dotalium lucratur maritus vt in.d.l.plerūqȝ.de quo ibi vide ⁊ per gl.i.c.ſalubriter de vſu. ⁊ Cano.ibi ⁊ per Hoſ.in ſum.ti.de dona.in.§.aduētitia. Limita tamē verū ꝙ fruct⁹ lucratur ſi ſuſtinet onera matrimonij. alias nō ſed reſtituunt mulieri.ff.de vſu.videamus la.ij.§.pe. Itē ꝙ ſi dos eſſet in animalibus debet marit⁹ ſupplere de iam natis fetibus capita mortua vt.d.l.plerunqȝ.

2 ¶ Utrū dos poſſit eſſe ſine matrimonio preſenti vel ꝑterito. Rn̄.ꝙ nō.C.de do.ante nup.l.fi.⁊ ideo ſolutū ꝑ dote vbi matrimonium fuit nullum nō repetet nomine dotis ſed cōditione ſine cauſa.ff.de cōdi.ſine cā.l.fi.⁊ eſt priuilegiata hec actio quo ad mulierē ſicut actio de dote vt tenent doct. in.c.de prudentia.de dote poſ.di.reſti.facit.l.ij.ff.de priui.cre.⁊ ſic proponeretur ſm ꝙ.J.dicā.§.xi.⁊.§.xij.

3 ¶ Quāta dȝ eſſe dos. Rn̄.ꝙ etiā in modico pōt cōſtitui vt dicit glo.in.l.imperialis.C.de nup.in verbo totalibus qđ eſt circa medium.l.⁊ quia dos ſuccedit loco alimētoꝝ vt no.per.bar.i.l.titio cētū.§.titio genero.ff.de cōdit.⁊ de.et per bal.i.l.j.§.ius naturale.ff.de iuſti.⁊ iur. Ideo ſm hoc extimabit ⁊ fiet pēſatis conditionibus ⁊ alijs qualitatibus.

4 ¶ Utrū pr̄ teneat dotare filiā que nupſit ꝯ ei⁹ voluntatē. Rn̄.ſm pa.i.c.j.de deſpō.ipu.diſtinguēdo: aut nupſit indigno.⁊ tūc nō tenet.gl.eſt no.i.c.de rap.xxxvj.q.j.quod intellige ſȝ do.ant.i.c.accedēs de pcu. Imo.ibidem ſi eſt indignus turpi indignitate.ſec⁹ ſi eſſet indign⁹.i.nō turpis cōditionis. Uerūtamē poterit minorē dotē dare ex conditione pſone.⁊ faciunt q̄ habent in.l.cum poſt diuortiū.§.gener.ff.de iure do.iūcta gl.in.l.ſi voluntate.C.de do.pmiſ.aut eligit dignū vel non indignū ⁊ tūc aut ꝑmiſit dotem.⁊ ſic pater tenet eam dotare licet pr̄ nō cōſenſerit i tali ꝑmiſſione tamē filia per hanc ꝑmiſſionē releuat patrē a debito dotādi:⁊ ideo tanq̄ i rē patris vertat iſta promiſſio tenebit pater de i rē verſo.ita dicit Bar.i.l.obligātur.§.lege.ff.de act.⁊ ob.per tex.in ſimili in.l.⁊ iō.§.fi.⁊.l.fili⁹.ff.de in rē ꝟ. aut nō ꝑmiſit dotē.⁊ ſic nō tenet:q2 ex q̄ inuenit ſibi maritū ſine dote ⁊ marit⁹ teneatur eā alere ſicut filiā vt in aut.qui mo.no.effi.le.§.pe.no.ino.in.c.ꝑ nr̄as.de do.inter vir.⁊ vx.⁊ etiā ſi premoriat relectis filijs tenet ſibi relinq̄re quartā partem ſuoꝝ bonoꝝ prefatus vir ſec⁹ ſi filios nō habuit. vt no.glo.in.§.pe.⁊ iō ceſſat vtrūqȝ debitū in patre.l.alimētorum ⁊ dotis.primū quia habet vnde alat ſe.ſ.ex bonis mariti ⁊ dos ſuccedit loco alimētoꝝ.vt.ſ.dictū eſt.⁊ ita tenet Bar.in.d.§.lege.⁊ Ange.in.l.ſi ſocer.⁊ Bal.i.l.j.ff.ſo.ma.⁊ i.l.fi.C.de do.ꝑmiſ. Et ſic limita gl.in.c.fi.xxxij.q.ij.q̄ dicit ꝙ tenet eā dotare verum ſi ꝑmiſit:alˀs nō. Nō tamē habebit locū ſtatutū quo cauet vt filia dotata nō ſuccedat in tali muliere vt no.pau.in.d.c.accedēs. nec excluditur a ſucceſſione ſaltē legitime ſicut ceteri filij multomagis tenet pater dotare filiam que nō cōtraxerit contra eius voluntatē ⁊ cōtra patrem pōt implorari officium iudicis regulariter vt dotet filiam.l.qui liberos.ff.de ritu nup.no.in.d.§.lege habentur in.l.fi.C.de dotis promiſ.

¶ Utrum frater teneatur dotare ſororē ex eodē patre natam. Rn̄.pau.in.c.per uenit de arbi.cōmuniter tenetur ꝙ ſic.not.gl.de laico.in.l.cū plures.§.pe.ff. 5

de adm.tu.ꝛ in.l.nõ oi.C.e.ti.Rõ qꝛ ẜ Cy.i.d.l.nõ oi cã dotis eſt fauorabilioꝛ ꝙ cã alimentoꝝ.ꝓpterea tȝ bar.in.l.fi.ff.de his qui.vt indig.ꝙ pr̃ põt relinq̃re filie ſpurie dotẽ.qꝛ dos ſuccedit loco alimentoꝝ.idẽ not.in auť.ex complexu C.de ince.nup.ꝛ in.l.menius.§.duobꝰ.ff.de le.ij.Unde ſicut teneť alimentare.vt.ſ.Alimẽta ſic ꝛ dotare in caſu neceſſitatis.Idem dic ꝛ fortius in clerico q̃ magis tenetur ad charitatẽ vt in.c.j.ꝛ quod ibi no.de emp.ꝛ ven. Et ſi nõ hȝ alia bona poteſt eã dotare ꝛ aliã cõſanguineam de redditibus eccleſie ſi eſt in ops.qd̃ probať per.c.j.de coha.cleri.et mu.ꝛ in.c.oĩo cõfitemur.xxxj.diſt. qꝛ.ſicut per.d.c.põt alere ꝯſanguineos pauperes de redditibus eccl'ie ergo fortiꝰ dotare.cũ ſit fauorabilioꝛ.vt dictuȝ eſt. Quod verũ credo dummodo cõſtituat ad neceſſitatẽ ſue cõditionis nõ põpaȝ faſtuoſitatis.ar.c.negociatoꝛẽ.lxxxviij.di.ſic ergo qui tenetur alimentare tenetur dotare.

6 ¶Utrum vir poſſit conſtituere dotem vxori.Rñ.pan.i.c.ꝛſi neceſſe.de do.iter vi.ꝛ vx.ꝙ nõ poſt cõtractum matrimonium.ſecus ſi ante matrimoniũ qꝛ põt vt.l.j.ꝛ qd̃ ibi no.C.de do.ante nup.niſi ſit conſtituta.vt tunc dominium adipiſcatur cũ matrimonium fuerit ſubſecutum.quia nõ valet.vt in.l.quod ſpõſe.C.de do.ante nup.quia nec ante matrimoniũ dominiũ trãſiuit qꝛ noluit.nec poſt matrimoniũ qꝛ nõ potuit.vt ibi gl.fallit hoc in plebeio dotante nobilẽ.qꝛ videť donare in recõpẽſationẽ cũ nobilitate:qꝛ põt vt.ſ.donatio.iij.in prin.

7 ¶Utrũ res emphiteotica poſſita patre dari in dotẽ ſine cõſenſu dñi.Rñ.ſpe.ti.de loc.§.nũc aliqua.v.erc.ꝙ ſic nõ trãſfert plus iuris ꝙ ipſe hȝ. vt in.c.nup de do.iter vi.ꝛ vx.nec ſoluet laudemiũ.quia eſt alienatio neceſſaria ẜm Guil.ꝛ bar.in.l.ꝛ ideo.ff.de cõdi.fur.Similiter põt dari in dotẽ extranee ſi inextimata detur ꝛ ſoluet laudemiũ. ſȝ extimata nõ põt dari niſi filie.

8 ¶Utrũ feudatariꝰ ꝯſilr̃ poſſit.Rñ.Jo.an.in.d.c.nup.ꝙ nõ.Inn.tñ ibi tenet ꝙ põt ꝛ eũ ſequiť pa.ibidẽ ꝛ etiã dicit in donatione ꝓpter nup.ego concoꝛ.ſic ꝙ vera eſt op.ſcd̃a in feudo in quo ſuccedit filia ꝛ prima opi.in illo in quo non ſuccedit qꝛ ſic eſt rõ diuerſa ab emphiteoſi.in qua ſuccedit filia.

¶Utrũ vir poſſit repellere vxorem nõ ſoluta ſibi dote ꝓmiſſa.Rñ.ꝙ ſic vt ſentit ho.in.c.ꝑ veſtras de do.iter virũ.et vx.Nam dos datur ꝓpter onera matrimonij ſuſtinenda vt in.d.c.ꝑ vr̃as.ꝛ in c.ſalubriter.de vſu.ꝛ in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſin autẽ.ff.ſo.ma.ergo põt hec onera recuſare ſi non hȝ vñ ſumat emolumẽta. bonus tex.eſt ibi.ꝛ bal.i.l.fi.C.ad vell.poſt Cy.in.l.vxoꝛẽ.C.de ne.ge.ꝛ.bar.in trac.de ali.ex q̃ cõcludẽ eũ nõ teneri ad traductionem dote prius nõ ſoluta: ſecus de debito coniugali.

¶Utrũ maritus ducẽs vxoꝛẽ ſine dote teneať eã alere de ſuo.Rñ.ꝙſic ẜ ſtatum ſue perſone.vt no.ꝛ volũt Inno.ꝛ ho.in.d.c.ꝑ veſtras.ꝛ gl.i.d.§.ſin autẽ Facit tex.in.l.ꝙ ſi nulla.ff.de reli.rõ ẜ Inno.qꝛ ꝑſonam ſuã dedit pro dote vt in auten.qui mo.natura.effi.le.§.pe.et ff.vt in poſ.lega.l.pe.diciturꝙ vxorem.debet alere vt filiam. 10

¶Que ſunt ꝑuilegia dot.Rñ.ꝙ multa 11

¶Primũ qꝛ oĩa bona viri ſũt tacite hypothecata ꝓ dote vt eſt tex.in.c.ex literis de pig.¶Scd̃m qꝛ non ꝑdit ꝓpter maleficium viri nec etiaȝ patris vt no.glo.d.c.ex literis.Fallit in vxoꝛe primipilarij qui in eo officio deliquit vt.C.q̃ mo.pig.ta.contr.l.ſatis notum.ꝛ.C.de primipil.l.vtilitas.¶Tertium qꝛ preponitur omnibꝰ creditoribꝰ etiã prioꝛibus q̃ habẽt ꝑſonales actiones vel tacitas hypothecas vt in.l.aſſiduis.C.q̃ po.in pig.hẽ.ſecus habẽtibus expꝛ̃ſſas vt no.glo.in.d.l.aſſiduis.ꝛ Dy.in regula qui prioꝛ eſt lib.vj. Sed tñ dico cum Pa.in.d.c.ex literis ꝙ ſi conſuetudo eſt aliqua illã ſeruabo.l.ſi de iterpꝛetatione.ff.de le.cũ ſi. Si vero nõ eſt dico qd̃ fauoꝛe mulierum dȝ ꝑferri etiã habentibus expꝛeſſas hypothecas:qꝛ ſi ma=

lier vincit eũ qui ad refectionẽ rei dedit vt in aut.q̃ iure poſita ſup. d.l.aſſiduis qui tñ prefert anterioribus habentibꝰ expreſſas hypothecas:vt.l.iter dũ:ff.q̃ po.i pi.habe.ergo ſi vinco vicẽtẽ te mul tomagis vinco te vt in.l.de acceſſionibꝰ ff.de diuer.ꝛ tem.preſcri.ad minꝰ caſus dubius ꝛ in facto dubio potior eſt conditio dotis vt in.c.fi.de.re.iu.ꝛ no.i.ca. ex lr̃is de ꝓba.cũ hac opi.eſt pe ꝛ Cy.ꝛ Jo.an.licet cõiter doc. teneãt cũ gl.i.d. c.ex lr̃is ꝛ iſtud priuilegiũ vt preferatur creditoribꝰ trãſit ad filios eiꝰ ſm Alex. de imo.in.l.etiã.ff.ſo.ma.ꝛ ibi eſt glo et alia.in.l.j.C.de priui.do.licet bar.dicat cõtrariũ Sed põt itelligi opi.Bart.vt nõ loquatur de heredibus ſuis vt ſunt filij ſed extraneis qui nõ hñt hoc priuilegiũ vt.l.vnica.C.de pri.do. ¶ Quartũ qꝛ eccleſia põt ſe impedire d̃ dote nõ ſolũ in fauorẽ viduarꝫ.vt in.c.nup de do. inter vi.ꝛ vx.ſʒ etiã mariti petentis ſibi dotẽ promiſſam.vt in.c.per veſtras.eo. ti.facit qđ not.Innoc.in.c.lator.qui fil. ſint leg.q̃uis alij contrarium teneant niſi acceſſorie.

¶ Quintũ qꝛ viro vergẽte ad inopiã iudice iubente põt dari pecunia dotalis mercatori cũ pcõ.vt capitale ſit ſaluũ. ꝛ de lucro percipiãt vir ꝛ vxor partẽ honeſtã cõpenſato lucro cũ dãno ſine vſura.vt.c.p vr̃as.de do.inter vi.ꝛ vx.Ita tʒ Jo.an.ꝛ Car.in.d.c.p veſtras.ꝛ Ful. in.l.cũ duobꝰ.ff.p ſo.§.itẽ ſi in facto et Bal.in quodã cõſilio incipiẽte viſo iſtro facto inter no.hoſt.i ſum.de vſur. §.an aliquo.pa.i.c.nauigãti de vſu.dicit ſe dubitare.Sed ego credo ꝯtractũ vſurariũ niſi excuſet ſm ꝙ.j.dico.ſocietas.j.§.vij. ¶ Sextũ qꝛ fundus dotalis alienari non põt etiã de cõſenſu mulieris.vt no.in.l.iulianꝰ.ff.de fun.do.ꝛ.C. ad vel.aut.ſine aute.nec etiã in hypothecam dari.vt.l vnica.§.cum lex.C.de rei vxo.ac.Qđ verũ eſt niſi iuramentuʒ interueniat.vt in.c.cũ cõtingat de iure iu.ꝛ.c.lʒ de iureiu.lib.vj.Multa ſunt et alia priuilegia in iure.de quibꝰ vide ſi plʒ ſpe.eo.ti.hec omitto qꝛ nihil ad cõfeſſorẽ.tene tñ ꝙ his ꝓuilegijs gaudet dũmõ mulier ſit catholica alias non vt C.de here.aut.item priuilegium dotis

¶ Utrũ eadẽ priuilegia habeat in donatione propter nupt.q̃ habet in dote mulier.Rñ.pa.poſt Inno.in.d.c.ex litteris de pig.qđ aut mulier agit ad donationẽ propter nuptias taq̃ ſpecialiter ſibi obligatã pro dote ꝛ tũc habet priuilegiũ dotis.qꝛ agit potiꝰ pro dote q̃ pro donatione ꝓpter nup.Si vero agit vt eã lucret ſic nõ gaudet qꝛ ceſſant rationes priuilegij dotis ſed bñ hʒ tacitã hypothecã.l.vbi.C.de iu.do.intellige cõem nõ priuilegiatã.vt preferatur alijs habentibus eã.In parafrenalibꝰ autem habeo.j.parafrenalia.§.ij. 12

¶ Ad quẽ pertinebit dos ſolut.matri. Rñ.qđ licet maritus de ſubtilitate iuris efficiatur dñs dotis ſibi date.vt in.l. rebꝰ.C.de iure.do.ꝛ.l.doce ancillam.C. de rei vẽ.tñ ad eũ nõ ꝑtinet poſt mortẽ vxoris niſi in duobꝰ caſibus. ¶ Primꝰ qñ iuerat pcm̃ de lucrãda dote vel donatione ꝓpter nup.vt dictũ.ſ.in precedẽti. ¶ Scđs qñ vxor inteſtata decedit deficientibus liberis ꝛ propinquis vir ſuccedit ꝛ econtra vxor viro.l.vnica.C. vnde vi.ꝛ vxo.Sed pertinebit ad eum qui eam conſtituit ſi ſtipulatus eſt eam ſibi reſtitui ſiue ſit extraneꝰ vt in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.ac.ſiue ſit pater ſi autem non ſit ſtipulatus tũc ſi eſt extraneus qui eã conſtituit reddet vxori ſi ſupereſt vel heredibus eius.ſi autem eſt pater in duobus caſibus erit filie Primus ſi eã emancipauit.Secundus ſi pater premoriat ante eam alias filia premoriẽte erit patris etiamſi extant liberi ex filia vt dicit Uin.p.l.dos a patre.C.ſolu.mat.cum qua opi.communiter tranſeunt canoniſte.vt dicit Pa.in.c.fina.de dona.inter vi.ꝛ vxorẽ. et Bartolus in lege poſt dotem.ff.ſolu. matri.ꝛ glo.in.d.l.dos ſed.opi.contraria q̃ vult qđ reſtituatur liberis preualuit in vſu vt dicit.d.glo.ſed filia ſuper ſtite et patre et non emancipata tunc patri ꝛ filie nec alteri ſine conſenſu al- 13

terí⁹ reddet.l.ij.ff.sol.ma.Si ꝟo eſt mu lier que ſibi cõſtituit dotẽ.tũc reddetur ſibi.d.l.vnica vel heredibus ſuis niſi rõne adulterij perdiderit vt.j.dicã.ꝑdi cta limita vera niſi ſint ſtatuta que ali ter diſponant vt ſunt communiter.

14 ¶Sꝫ nũquid viro vergẽte ad inopiam põt vxor petere dotẽ cõſtante matrimo nio.Rñ.ꝙ ſic ſi mõ ipa eã nõ ſit cõſum ptura.de quo vide in.c.ꝑ vr̃as.de.dõa. inter vi.⁊ vx.⁊ in.l.vbi.C.de iure.do.

15 ¶Utrũ vir ꝑpter adulteriũ vxoris lu cret dotẽ.Rñ.qꝺ ſic ſi ꝑ ſnlam ſit diuor tiũ de do.iter.vi.⁊ vx.c.plerũqꝫ.vel ꝑ ex ceptionẽ.vt dictũ eſt.ſ.adulteriũ.§.iij. Qꝺ limito dũmodo ipſe vxori fidẽ non fregerit etiã vxore iſcia.qꝛ in cõſcia quo ad lucrũ dotis credo ꝙ illud hẽat locũ paria delicta mutua cõpẽſatione tollũ tur.vt dicit.l.viro.ff.ſo.mat.cũ ꝯcor.ibi poſitis.⁊.ff.de do.in.l.ſi duo cũ alijs cõ cor.vt in.c.intelleximᵘ.de adul.cũ alijs cõcor.Itẽ lucrat̃ ſi vxor intrauit balneũ cũ viro alieno ſꝫm glo.lxxxj.di.nõ opor tet.Similiter vxor donationeꝫ propter nup.ſi vir cũ muliere alia alleg.l.vl.C. de repub.Fallit in iſtis duobᵘ caſibus qñ mulier hꝫ filios qꝛ tũc filij habebũt dotẽ quo ad ꝑprietatẽ ⁊ alia bona ma tris.ſue ſcd̃m Jo.an.in.d.c.plerũqꝫ.Fa cit aut̃ ſed hodie.C.de adulte.maritus autem vſumfructum habebit.

16 ¶Utrũ amiſſa dote ꝑpter adulteriũ ſi mulieri ꝯſtet de impedimẽto tali ꝙ non erat matrimoniũ recuperet eam.Rñ.qꝺ nõ ꝑp intẽtionẽ cũ ope ſubſecuto.ar.c. nup.⁊.c.vl.de big.hoc tenet hoſt.Gof. Lau.ber.⁊ Jo.ſed Tãc.tꝫ qꝺ recuperet ⁊ plꝫ magis ne pena excedat caſũ ſuũ.

17 ¶Utrũ heredes ꝑ exceptionẽ de adul terio poſſint retinere dotẽ.Rñ.diuerſa fuit opi.ſꝫ michi plꝫ diſtictio dñi Signo roli de homodeis quã recitat.d.Jo.an. de ſctõ Geo.in.c.plerũqꝫ.vbi.ſ.aut ma ritᵘ viuẽs ignorauit adulteriũ ⁊ ſic pñt heredes excipere de adulterio cũ mari tus nõ poſſit videri diſſimulaſſet ⁊ re miſiſſe:nec potuit remittere iniuriã quã ignorabat.vt.l.nihil intereſt.§.ſi cũ fi lius.ff.de inof.te.⁊.l.mt̃.§.j.eod.ti.⁊.le gitimã.ff.de pe.he.⁊.l.veritatẽ.ff.de cõ ſtr.tu.⁊ idẽ dico ſi dubitat̃ an ſciuit:qꝛ ꝑſumit̃ ignoraſſe.l.j.§.illud.ff.de li.ag. ⁊.l.mariti.ff.de adul.⁊.l.verᵘ.ff.de pro ba.ſi vero ſciuit ⁊ nõ eſt cõqueſtᵘ:vt po tuit de iure nouiſſimo etiã cõſtãte ma trimonio.aut̃.ſed nouo iure.C.de adul. ſed vxorẽ retinuit cũ fuerit leno.l.ſi nõ metu.C.de adul.ſic cũ heredes tractẽt de lucro captãdo ꝯtra ipſos replicabit̃ de lenocinio mariti.l.cũ mulier.ff.ſolu. ma.⁊ ſic paria delicta mutua cõpẽſatio ne tollent̃.facit qꝺ no.Inn.in.d.c.itelle ximᵘ ⁊ Ja.de are.in.d.l.cũ mulier.⁊ in l.rei.§.j.ff.ſol.ma.ſi vero poſt ſciam vxo rẽ nõ retinuit.⁊ tũc ſi q̃rit̃ de delicto ꝑn cipaliter heredes non pñt cõqueri imo accuſatio dꝫ fieri ⁊ iſcriptio cũ modifi catione tñ quã facit gloſ.in aut̃.vt lice. ma.⁊ auie.§.qꝛ vero.ſꝫ ſecũdario ſic vt repellãt petitionẽ dotis.vt in.l.filio.§. ſeia.ff.de adu.le.⁊ ſic cõcordat opiniões ſecundum hanc diſtinctionem.

¶Utrũ vidua cõmittẽs ſtuprũ ⁊ petẽs dotẽ a fratre mariti vel heredẽ eiᵘ poſ ſit repelli ꝑ exceptionẽ de fornicatione Rñ.d.Ja.an.vbi.ſ.ꝙ ſic de rigore iuris ⁊ ꝑdet dotẽ.⁊ ſic remanebit apꝺ fratrẽ vl̃ hẽdes mariti ex offenſa facta defun cto.ꝑ tex.cũ gl.⁊ ꝑ id qꝺ no.Bar.i.l.pe. C.de adul.⁊.ff.ꝺ iti.l.fi.⁊.l.filio.§.ſi for te.ff.de iniu.ita determinat Pau.ꝺ ca. conſi.cxx.vide ibi multa pro ⁊ contra.

¶Sed nũq̃d pr̃ q̃ dedit dotẽ ꝑ filia ꝑ det eã ꝑ adulterio filie.Rñ.qꝺ ſi nõ eſt ſtipulatᵘ eã ſibi reddi perdet ⁊ ſibi im putet:vt tenet Jo.an.in.d.c.plerũqꝫ. et Accur.in.l.cõſenſu.C.de repu.⁊ i.l.ſi do tẽ.ſ.de iu.do.ſed Dy.ꝑ.l.ij.§.itẽ ſi volũ tate.ff.ſo.ma.dicit ꝙ ſi filia eſt in ꝑtãte pr̃is nõ preiudicat̃ pr̃i quin poſſit age re ꝑ dote ⁊ ita ſꝫr dñs Ant.in.d.c.plerũ qꝫ per.l.fi.C.de repu. 19

¶Utrũ vir q̃ expulit vxorẽ ꝑpter adul teriũ nõ notoriũ propria autoritate te neat̃ ſoluere mutuũ qꝺ accepit vxor ꝑ alimẽtis.Rñ.qꝺ ſic:qꝛ adulteriũ nõ no toriũ non priuat ipſo iure alimẽtis niſi 20

ſnīa lata ſit.ff. de dona.l. poſt cōtractū
cū ſua materia.⁊ ad illud qđ dꝛ ꝙ mu=
lieri obſtat exceptio adulterij verū eſt
quo ad futura.ſed nō quo ad alimenta
que debent̄ ante ſnīam latā.⁊ de hoc in
l.ſi inſtituta.ff.de inoff.teſta.
21 ¶Utrū frater qui viuēte p̄re de bonis
paternis dotauit filiā teneat̄ illā dotē
cōferre mortuo p̄re vr̄ ꝙ ſic per.l.certū
C.fa.her.⁊.l.fi.cū ibi no. Sꝫ bal.in.l.fi.
C.de do.pmiſ.dicit caſum ſingularē vt
nō cōputet:ſed ego do tibi gl.in.l.dotē
quā dedit auus.ff.de coll.q̄.dicit ſi tp̄e
mortis patris ꝯſtabat matrimoniū non
eſſe cōicanda al.l.filiū de colla.bo.⁊.l.
primā.§.fi.ff.de col.dotis.
22 ¶Utrū cōfeſſio qua vir cōfitet̄ ſe rece=
piſſe dotē cōſtāte matrimonio valeat.
Rn̄.qđ non niſi apareat de numeratio
ne nā videt̄ donare bal.in.l.j.in.ij.col.
C.de do.pro.⁊ Ang.in.l.pe.ff.q̄ res pi.
ob.po.⁊ bar.in.l.ſi diuortio.⁊ ibi legi=
ſte.ff.de ver ob.⁊ alij.in.l.ſi volūtate.C.
de do.p.⁊ p̄ſumit̄ ſimulta cōſtitutio vt
dicit bar.in.l.j.C.de dona.ante nup. de
hoc hr̄ i.l.j.vbi tex.C.de do.cau.nō nu.
Et hoc verū niſi vir faciēdo teſtm̄ lega
ret vxori dotē expreſſa certa q̄titate:qꝛ
tūc oino vxor eā habebat etiā ſi pbare
tur qđ nūq̄ fuit ſoluta vt no.Ang.are.
inſti.de .l.§.ſꝫ ſi vxori.ꝙ limito verū ni
ſi vir eſſet nō ſoluēdo creditoribꝰ ſuis.
23 ¶Qn̄ dꝫ reſtitui dos.Rn̄.ꝙ ſi ꝯſiſtit in
rebꝰ imobilibꝰ dꝫ ſtati reſtitui ſol.ma.
ſi vero ꝯſiſtit in mobilibꝰ rebꝰ ſic.j.an=
num.C.de re.vxo.ac.l.vnica.§.exactio.
Intellige tn̄ in marito ſi pōt qꝛ ſi dolo
malo non eſt verſatꝰ nō reſtituet niſi in
q̄tū pōt idem priuilegiū habebūt filij
eiuſdē matrimonij:cauebūt tn̄ tā mari=
tus q̄ filij de reſtituēda ſi ad pinguio=
rē fortunā veniūt.vt no.i.d.l.vnica.i.§.
cū aūt.⁊ in.l.in condēnatione.ff. de re.
iu.⁊ in.l.etiā.in prin.ff.ſolu.ma.non tn̄
trāſit ad heredes extraneos iſtud pri=
uilegiū.l.maritū ff.ſol.ma. de hoc vide
gl.in.c.mulieres.et ibi per canoniſtas.
de do.inter virum ⁊ vxorē.
24 ¶Sed pone qn̄ fuit data dos erāt res
immobiles.quas vēdidit maritꝰ ⁊ emit
res mobiles ex earū p̄cio.rn̄deo ꝙ non
cōputabunt̄ immobiles ſꝫ mobiles.ca=
ſus eſt in.l.cū in fundo.§.ſi fundꝰ.ff.de
iure do.⁊ iō limita dictū.ſ.ꝙ ſint mobi=
les vel immobiles tp̄e mortis viri.⁊ ita
iudicabunt̄ nec valebit ꝙ ſubrogatum
ſapiat naturā ⁊c.qꝛ nō eſt verū hic:⁊ iō
non ſtatim reſtituerentur.
¶Utrū maritꝰ vel heredes expēſas fa 25
ctas in dote poſſint defalcare.Rn̄.gl.i
d.c.mulieres.ꝙ neceſſarias ſic ip̄o iure
vtiles non minuūt dotē ſed petunt̄ act.
mādati vl̄ negociorū geſtorū volūtarie
etiā cū cōſenſu vxoris facte ſolū pmit=
tunt̄ abradi ſi p̄nt ſine leſione rei. C.de
rei vx.ac.l.vnica .§.ſꝫ nec.⁊.l.j.ff.de im=
pē.in re do fac. Sꝫ hoc non habet locū
in expēſis factis p exactione vel defen
ſione dotis.qꝛ maritꝰ eſt dn̄s fructuum
dotis.⁊ ſic tāq̄ dn̄s ipam tuet̄.vt not.
ff. de impē.in re.do.fac.l.ij.⁊ ideo non
poterit repetere.vt tenet ſpe.ti. de dote
poſt di.re.§.vi.ver.illud etiā.⁊ Jo. an.
¶Utrū heredes teneant̄ alere mulierē 26
relictā infra annū. Rn̄.qđ ſic. Qđ verū
eſt ſi nō habet aliū de vnde alatur.non
tn̄ vltra q̄titatē dotis qꝛ ſi fructꝰ excede=
rēt nō tenent̄ niſi ſolū ad alimēta.Et ſi
aliqd de dote reſtituūt tenent̄ i reſiduo
alimentorū.ita no.gl.in.d.§.exactio. et
ff.ſo.ma.l. diuortio.in prin.vn̄ ſi pr̄ p̄ſti
tit alimēta filie poterit eaꝫ repetere ab
hr̄dibꝰ viri.facit qđ no.bar.j.d.l.diuor=
tio.ſi vero hꝫ vn̄ alat̄ tūc heredes non
tenent̄.ita tenet gl.in.d.§.exactio.⁊ pro
batur in.l.extraneo.ff.de.ven.in po.mi.
¶Sed nunqd tenet̄ habitare cū here= 27
dibꝰ mariti.Rn̄.bar.in.d.l.diuortio qđ
nō:qꝛ nō inuenit̄ in iure expreſſum con
trariū tn̄ vr̄ verꝰ qꝛ infra annū dꝛ mu
lier q̄ſi eſſe in matrimonio.C.đ bo. ma.
l.fi.⁊ ſic cōſuluit.do.car.qđ non poterit
alimēta petere ſi ꝯ eorū volūtatē alibi
ſit demorata dūmō honeſte poſſit apđ
eos demorari.
¶Utrū licite mulier poſſit pcipere cer 28
tū qđ pro alimētis ab heredibꝰ mariti
donec dotē ſibi reſtituāt.Rn̄.ꝙ ſic de iu

re cõi in extra no.p Bart.poſt Cy.C.de bo.auť.iu.poſ.autẽ.ei.q̃.⁊.p Ange.in.l. titia.ff.ſo.ma.⁊ pa.ḋ ca.cõſi.ccclxxxiiij. ⁊ pa.in.c.de prudẽtia.de do.poſt di.re. recitat Jo.de lig.in cle.ex graui.de vſu. ⁊ ſequiť dicentẽ qḋ valet ſtatutũ vt hr̃s ſoluat certũ quid pro centenario. Limitat tñ idẽ pa.hoc in ea q̃ nõ habet vnde aliunde viuat: ſed nõ mihi plʒ iſta limitatio qñ nõ accipit tale quid rõne lucri ſed ratione intereſſe lucri ceſſantis: vt puta q̃ʒ potius vellet habere dotẽ vt eã implicaret in poſſeſſionibus vel aĳs negociatiõibus: de quibus veriſimiliter tm̃ vel plus haberet alias nõ liceret. et ſic intelligo Jo.de imo.in.d.cle.ex graui.poſt Mat.de mat.qui tenẽt nõ licere ſine vſura: puta quia ſolũ accipit rõne lucri.vt.ĩ.vſura.j.§.ij.⁊.ix.

26 ¶Utrũ vir licite accipiat poſſeſſionem pignus p dote ſoluẽda.vide.ĩ. vſura. j.§.xxv.

Dubiũ ſm Jſy.li.ethi.eſt mot⁹ indifferens i vtrãq; partem contradictionis.vel dic qḋ dubiuʒ eſt equalitas rationũ contrariarũ ſcḋm philoſophum.

☞De notatis in hoc.§.⁊ qñ dicať dubiũ no.ſpe.in ti.de teſte.§.vij ver.not.⁊ verſi.iij.q recurriť ad arbitriũ iudicis ⁊ dubitare errare ⁊ ignorare quid differant no.gl.in rub.ff.de iur.⁊ fac.igno.⁊ in.l.de ſtatu.ff.de teſta.

1 ¶Jn dubĳs vbi verſatur periculũ aie ſemp tutior pars eſt eligẽda ⁊ in ipſis qḋ certius eſt tenendũ.qḋ ſine periculo explicari põt.ita dicit pa.in.c.iuuenis.de ſponſa.

2 ¶Utrũ in dubio debeam⁹ interpretari vt potius q̃s non ſit irregularis.Rñ.vt colligo ex pa.in.c.cũ tu fili p̃poſite.de teſti.⁊ in.c.ad audientiã.de ho. Aut loquimur in foro aie.⁊ ſic debemus interpretari irregularitatẽ ⁊ ſic de alĳs vbi dubitať de aliquo delicto vide gl.in.c. vnico.de ſcru.in or.fa. Similiter dicendum i foro quaſi pnali. vt puta q̃ʒ nõ agiť ad penã pprie ſed vt a miniſterio abſtineat aut ab alio in q̃ ſubeſſet pc̃m ſicut in cõtractu matrimonĳ.Facit.c.ſignificaſti nobis.de ho.et.d.c.iuuenis. aut loquimur in foro cõtẽtioſo ⁊ ſic debemus interpretari p nõ. maxime vbi agiť de pena.puta q̃ʒ celebrauit q̃ʒ collatio nõ tenuit ⁊ huiuſmodi: q̃ʒ. i penis melior interpretatio eſt fienda.vt regula in penis ⁊ regula odia.li.vj.⁊ idẽ dic in excõicatione ⁊ ſimilibus.

¶Quõ ſunt iterpretãda ab alĳs facta dubia proximorũ.Rñ.c.eſtote miſericordes.de.reg.iu.qḋ in meliorẽ partẽ vide ĩ.iudicium.§.xvij.

¶Uerba dubia ſunt accipienda ſm intẽtionẽ pferẽtis.ff.de.re.iu.in ãbiguis ⁊ vt res poti⁹ valeat q̃ʒ pereat.c.abbate.de ver.ſig.alias ſm cõem vſum.c.di. contra mortem.vide.ſ.caſtitas.§.j.

¶Jn quo differt dubiũ ab opinione et fide ⁊ ſcientia vide.ĩ.opinio. in princi.

¶Jn re dubia fidei autoritas eſt requirenda romane eccleſie.xj.diſti. palam.

¶Jn reb⁹ ãbiguis abſolutũ nõ debet ẽẽ iudiciũ.xxxiij.di. c. habuiſſe. imo qñ dubiũ eſt in perſona in facto vel in iure nullo mõ ſnĩa ẽ ferẽda.xxx.q.v. iudicantẽ.nõ ḋr iteratũ qḋ dubitatur factũ de preſby.non bap.c.veniens.

¶Dubio exñte i iure mr̃imonĳ. tutius eſt cõtra ſtatuta hominũ dimittere copulatos q̃ʒ diſiũgere cõiũctos cõtra ſtatuta dei.c.licet ex quadam.de teſti.

Duellũ eſt pugna duorũ vt dicit i.c. monomachiã .i. ſingu.certamẽ.ij.q.v.⁊ fit ad pbationẽ alicuius rei ita vt qui vicerit pbaſſe videatur qḋ eſt prohibitũ ſub pena mortalis peccati q̃ʒ cõtra legẽ dei ibi nõ tẽtabis dñm deũ tuũ Matth.iiij.⁊ ḋr.i.d. c.⁊ ideo nõ ſolũ offerẽs ſed acceptãs cũ dantibus auxiliũ conſiliũ vel fauoreʒ ⁊ valẽtibus phibere ⁊ nõ prohibẽtibus peccãt mortaliter.Ad ro.c.j.digni ſunt morte q̃ conſentiunt ⁊ non excuſanť ex cõſuetudine vel metu acceptãtes: niſi vt.ĩ.dicã q̃ʒ potius debet quis quelibet mala tolerare quam malo conſentire decernat.xxxij.q.v.ita ne. nec obſt. qḋ Dauid cũ Golia exercuit q̃ʒ autoritate

ſpiritusſancti facit. ſicut ⁊ Sãſon vt dicit glo. in. d. c. monomachiam. xxij. q. v. ſi non licet.

De duello ⁊ quibus caſibus pmittatur no. Bar. in. l. ex hoc iure. in princ. ff. d iuſti. ⁊ iu. Jac. rebuf. i. l. j. ver. an duellum. C. de gladia li. xj. ⁊ in ſtylo parla Par. j. ti. de duello. ⁊ i. iiij. parte arreſto xl. ⁊ quid poſſit facere victor in victũ p duellũ. Bal. no. i. l. j. C. de dedi. li. ⁊ in. l. his penes. C. depo. vbi ꝙ nõ dicitur illicitum qđ permiſit conſuetudo.

1 ¶ Que pena eſt clerici in duello pugnãtis. Rñ. ꝙ dꝫ deponi ⁊ ẽ irregularis tñ epũs põt diſpẽſare dũmodo mors vł mẽbroꝝ diminutio nõ interuenerit. c. j. de cle. pu. in du. nec ſolũ efficitur irregularis ſi ipſe pugnat. ſꝫ etiã ſi aliũ ꝑ ſe pugnare facit. vt in. c. ij. e. ti. ⁊ quicũꝙ hoc mãdat cõſulit aut defendit ſi modo homicidiũ ſequaꝰ vł mutilatio. vt i. d. c. ij. diſpẽſat th epũs cũ clerico i bñficio etiã hñdo ſolũ ꝑ ſuſtẽtatiõe vt in. d. c. ij. cuꝫ ibi no. dũmõ nõ habeat curã aiarum.

2 ¶ Sed nunqđ ille qͥ cogit a iudice tali modo ꝙ ſuſpẽdet q꞉ hꝫ cũ ꝑ cõuicto niſi duellũ ſuſcipiat poſſit ſuſcipere cũ ſit innocẽs. Rñ. diuerſa fuit op. vt no. i. c. j. eo. ti. ſꝫ mihi placet ꝙ talis coactꝰ tali coactiõe licite ſuſcipiat ⁊ etiã in cauſa ciuili qñ nõ iminet ꝓbabile piculũ mortis q꞉ ſicut licet ſe defenderet res ſuas ⁊ alia facere que de ſe nõ ſunt mala ſic pugnare qñ alio modo nõ põt euadere. facit. c. interfeciſti. de homi.

3 ¶ Utrũ clerici qͥ reliquias afferũt pugilibꝰ ad pugnãdũ ſint irregulares ſi ſequaꝰ homicidiũ. Rñ. ꝙ ſi oĩno ſine ipĩs erãt pugnaturi nõ erũt irregulares alś ſic intellige opiniones diuerſas. ⁊ concorda ẜm hanc diſtinctionem.

4 ¶ Quod dictũ eſt de duello. Idem dic de iudicio aque feruẽtis ferri cãdentis c. ſi. de pur. vul.

Ebrietas eſt ꝓuatio vſus intellectꝰ facta ad aliqđ tpꝰ ex immoderato potꝰ vini vel cuiuſcũꝙ alterꝰ rei potabilꝭ

Adde de his ⁊ ꝙ ebriꝰ pro delicto corporaliter non poſſit puniri. Barto. no. in. l. reſpiciendum. §. delinquunt. et ibi Alexan. poſt eum. ff. de pe. Salic. in l. j. C. de ſicca. not. in. l. diuus. ff. de offic. preſi. non tamen omnino excuſaꝰ vt ibi quod eſt verum. in nimia. non autẽ in parua. vt per Bal. in. l. d ta opera. C. qͥ accu. nõ poſ. facit. l. omne delictũ. §. pe. de re. mili.

¶ Utrum ebrietas ſit peccatum mortale. Rñ. vt colligo ex Alexan. in ſcđa ſcđe ⁊ glo. xxv. diſt. §. alia ea demum. ⁊ doct. ibidem ꝙ aut raro contingit aut aſſidue. ſi raro ſic diſtinguo quod aut inebrians ſe cognoſcit vini potentiam et ſuam cõplexionem diſpoſitam ad ebrietatem. ⁊ tamen magis vult ebrietatem incurrere quã a potu abſtinere ⁊ ſic eſt peccatum mortale. Aut inebrians ſeneſcit vini potentiam ⁊ ignorat ꝙ ex tali potu poſſit inebriari vel non aduertit ⁊ ſic eſt nullum peccatum vel veniale ẜm exceſſum in potu et negligentiã in aduertẽdo. ſi vero aſſidua ſit ebrietas ſic eſt mortale pctm̃ nõ propter iterationem actus quia multiplicatio actuum venialiũ non auget in infinitum ſed quia non poteſt eſſe ꝙ hõ aſſidue inebrietur quin ſciens ⁊ volens ebrietatem incurrat. aut ſaltꝫ nõ omittat diligentiã q̃ debet adhibere de neceſſitate ne inebrietur cũ habeat tẽpus deliberationis reprimendi motus veniales ne procedant in regnũ peccati. Ille vero qͥ procurat vt qͥs inebrietur cõiter mortaliter peccat ſiue ſequaꝰ ebrietas ſiue nõ ſiue ſit peccatũ mortale in eo qͥ inebriatur ſiue nõ quia cõſentit in dãnum notabile proximi. 1

¶ Utrũ ꝓpter ſanitatẽ liceat inebriari Rñ. ꝙ nõ ſine pctõ mortali. tam in operãte quã in patiẽte ſcienter: verũ eſt ꝙ ẜm ſctm̃ Tho. ij. ij. q. cl. cibꝰ vel potꝰ qͥ eſſet ſupfluꝰ ſano nõ erit ſupfluꝰ infirmo: puta q꞉ datur ei cauſa medicine ad prouocandũ vomitum ⁊ ſine peccato quando talis infirmitas id requiret ſꝫ non vſꝙ ad ebrietatem. 2

3 ¶ Utrū ebrietas excuſet a pctō. Rñ. ꝙ excuſet a tāto: ſꝫ nō a toto. Intellige q̊ ad penam: ſed quo ad culpā excuſat a toto ꝙ fecit in ebrietate ex quo eſt ſine vſu totali rationis. et facit ꝙ not. xv. q. j. in. c. ſane. ⁊ c. ſi quis inſaniens. Quo vero ad penam Pa. in. c. quia diuerſitatem. de cōceſ. p̄ben. tenet ꝙ nō imputatur niſi id quod ex culpa immediate procedit non quod mediate. ⁊ facit qđ not. in tex. ⁊ in gl. xxiij. q. v. de occidendis. ⁊ in. c. licet. de teſti. vnde dicit ꝙ lꝫ quis excommunicetur propter ſuā culpam nō tamen imputatur poſtea ei ꝙ beneficium nō cōtulit infra temp⁹ debitum niſi fuerit in mora petēde abſolutionis qꝛ culpa nō eſt cā immediata ſed excommunicatio q̄ eſt pena ſic in propoſito lꝫ ſumptio potus ſuperflui fuerit culpa ⁊ cā immediata priuatiōis vſus rōnis nō tñ eſt cā imediata homicidij vel alteri⁹ ꝙ facit. ⁊ ideo nō erit irregularis ſm iſtā opi. Ric. tñ. in. iiij. diſt. xv. tꝫ ꝙ erit irregularis: ⁊ ꝙ ei iputant ad penam omnia que ſequuntur ſed mihi placet magis opi. Pau. ⁊ p eo ē tex. cū gl. in. c. de cetero. de homi. niſi volūtarie iebriari voluiſſet. vt poſtea neſciens occideret: qꝛ ſic ei imputaretur ſicut tenet gl. i. d. c. de cetero. etiā quodcūqꝫ ꝙ ſecutū eſt quāuis mediate proceſſiſſet.

4 ¶ Utrū ebrietas largo modo dicta q̄ quis nō totaliter priuat vſu rōnis ſꝫ bene alteratur: ſcit tñ ꝙ facit ſilr ſit pctm̄ mortale: ⁊ excuſet. Rñ. abſqꝫ dubio non excuſat a malo ꝙ ppetrat ex q̊ ſcit ꝙ facit: nec etiaꝫ credo talē excuſari a pctō mortali qui ſcienter tm̄ biberet ꝙ talē grauedinē incurreret. tū ppter piculū ebrietatis tū qꝛ ſine notabili leſione rationis hoc fieri nō pōt. In eo autem cui hoc accidit inaduertēter ſiue raro ſiue etiā frequēter nō credo ſit mortale peccatum qꝛ nō facit a pposito ⁊ ſcienter qꝛ nō ita tenetur talem alterationē vitare ſicut ebrietatem que priuat vſu rationis totaliter.

5 ¶ Utrū teneāt geſta per talem ebriuꝫ. Rñ. ꝙ non qñ pprie eſt ebrius ſꝫ quādo non eſt proprie ebrius ſed confortatus: ⁊ ſcit qđ facit tunc tenent licet in multis ſuccurratur ei vt in iuramento ⁊ confeſſione ⁊ ſimilibus per miſericordiam iuris: vt. ſ. dixi Blaſphemia.

Eccleſia ſumit multipliciter: vt lxviij. diſ. c. quorum vices. ⁊ vij. q. j. ſcire debes ⁊ ne prelati vices. c. vlti. de verb. ſig. in. c. cauſā. ⁊. c. cū clerici in. gl. ⁊ ibi vide.

☞ De contentis in hoc. §. ⁊ quot modis dicatur eccleſia no. Bal. in ſua marga. in verſi. mortuus. verſi. j. glo. ordi. in. c. cum clerici. de verbo. ſigni. ⁊ an ꝙ veniat appellatione pauperum. Bald. not. quod ſic in. l. omnes. in princi. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ in. l. ſi quis ad decimandā col. v. eo. titu.

¶ Eccleſia vniuerſalis q̄ eſt collectio fideliū nō pōt errare in fide ſeu eius articulo. neqꝫ in his q̄ ad bonos mores neceſſarios ad ſalutē pertinent qꝛ chriſt⁹ p ea orauit vt nō deficeret fides eius: ⁊ ſic intellige. xxiiij. qō. j. a recta. In alijs aūt bene pōt errare: qꝛ ſequitur opinionem que pōt falli. ⁊ ſic intellige. c. a nobis. el. ij. de ſenten. excōmu.

¶ Eccleſia romana ibi eſt vbi ſunt boni. vt dicit gl. i. c. quāuis xxj. di. ⁊ ſic patet ꝙ tempore mortis chriſti remāſit in ſola virgine maria.

¶ Eccleſia an dicatur illa que nō eſt cōſecrata. Rñ. Pa. in rubri. de cōſe. eccle. vel alta. ꝙ non pprie: ſed baſilica ideſt domus regis. alle. gl. cū tex. i. c. j. de re. do. ⁊ facit ad ſtatuta. vt delictum cōmiſſū in eccleſia nō cōſecrata nō ſit cōmiſſum in eccleſia lꝫ improprie accipiatur vnū p altero. Itē equiuoce dicitur eccleſia oratorium lꝫ pprie oratorium ſit locus aptus ad orandū ꝫquē quiſqꝫ in domo ſua edificare poteſt.

¶ Eccleſia matrix. aliquādo eſt cathe- 1
dralis: vt in. c. venerabilē. de verb. ſig. aliqñ eſt baptiſmalis ſeu parochialis. vt in. c. ex trāſmiſſa. de p̄ſcrip. ⁊ in. c. ad audientiam el. j. de eccleſijs edifi. not. do. Cardi. in cle. ne romani. de elec.

¶ Eccleſia materialis cuius autoritate dz fundari. Rñ. ꝙ autoritate epi dioceſani vt i aut. de ec. ti. §. ſi quis abt. et de cõſe. di. j. c. nemo. el. j. ⁊ hoc verũ in locis nõ exemptis. In exẽptis ꝟo nullus põt edificare ſine licẽtia ſedis apoſtolice: vt in. c. autoritate. de priuil. libr. vj. ⁊ ſic intellige. c. de locorum. cum. c. ſeq. de conſe. di. j.

6 ¶ Utrum debeat eccleſia edificari ſine dote. Rñ. ꝙ ecclie mendicantiũ ſic. alie ꝟo non: niſi in monaſteria q̃ habẽt redditꝰ: vt no. i. c. j. de cenſi. ⁊ dos eſt manſus terre q̃ multipliciter dicitur. vt not. glo. in. c. ſm canonicam. xxiij. q. viij. ⁊ in d. c. j. no. Pa. ꝙ accipitur hic ꝓ dote neceſſaria ꝓ ſuſtentatiõe miniſtri qui mãſus debet eſſe liber ab omni ſeruitute tẽporali. vt in dictis iurib'. ⁊ no. Inno. ⁊ hoſt. ⁊ Jo. an. in. d. c. j.

7 ¶ Quis tenet ad eccleſie reparationẽ. Rñ. Pan. i. c. j. de eccle. edi. ꝙ de iure tenet ꝑlatꝰ dare quartã partẽ redditus ſi ſpãles nõ ſunt ad hoc deputati: vel ſi cõſuetudo nõ trãſtulit onus fabrice in populo. nec valet cõſuetudo in contrariũ vt. c. cognouimus. xij. q. ij. ⁊ in. d. c. j. quod intellige quãdo ſupereſt aliq̃d detractis neceſſarijs ſibi: alˀs nõ tenet ſm eundẽ Pan. in. c. de his qui. de eccle. edifi. ⁊ qđ dico de ꝑlato itelligo de omnibus bñficiatis i ea. vt. d. c. j. ⁊. c. de his Si vero conſuetudo tranſtulit onꝰ fabrice in ſeculares tenẽtur ipſi. ar. c. ad apoſtolicã. de ſimo. quod limito niſi ecclia abundaret, ⁊ ipſi ſeculares in magna egeſtate eſſent. arg. c. aurum cum ſimilibus. xij. q. ij.

8 ¶ A quo debet cõſecrari ⁊ de recõſillatione eius vide. ſ. cõſecratio. eccleſie. ⁊ eius immunitate vide. j. immunitas.

9 ¶ Utrũ oblatiões q̃ fiunt capelle cedãt ecclie parrochiali ifra quã eſt ſita. Rñ. pa. ⁊ do. Ant. in. c. paſtoralis. de his q̃ fi. a ꝑla. ꝙ ſic ꝑ locũ a ſpãli. in. c. ad audientiã prio. de eccle. edifi. Infert etiam do. Ant. ibidẽ. ꝙ oblatio que fit imagini picte in muro alicuius parrochie cedit eccleſie parrochiali. facit gl. in. l. ſtatue. ff. de vſufruc. ⁊ Ang. in ſua diſputatiõe que incipit. In refulgenti palatio. hoc limito verũ quãdo fit intuitũ eccleſie parochialis: alˀs non. de quo. j. votũ. in. §. xxvj. Idẽ do. Anto. no. ſup. Rñ. de parrochijs ꝙ oblationes q̃ fiũt celebrãti in alteriꝰ eccleſia ſunt rectoris illiꝰ eccleſie niſi ſit epiſcopꝰ in ꝓpria dioceſi vel archiepiſcopꝰ in tota ꝓuincia dum viſitat qz tũc epõ vel archiepiſcopo cedunt: qz tota dioceſis cenſet parochia de rapto. c. de parro. c. ſup eo. ⁊ ꝓuincia eſt parochia archiepi. c. romana. §. fi. de cenſi. lib. vj.

¶ Eccleſia nõ cõſecrata an gaudeat eodẽ priuilegio quo cõſecrata. Rñ. pa. i. c. fi. de cõſe. eccle. vel alta. ꝙ ſic: qñ autoritate epi eſt edificata: multa ꝓ hoc allegantur in gl. ibidem. 10

¶ Eccleſie parrochialis collatio ipõ facto ẽ nulla ſi fiat ei qui nõ attigit. xxv. annũ. Itẽ collata ei qui nõ eſt ſacerdos ſi infra annũ a tpe cõceſſionis et adepte poſſeſſiõis nõ fuerit ſacerdos ordinatꝰ vacat: licet altera cõferri nõ poſſit niſi cõpleto anno trãſacto. de quo dic vt. ſ. clericus. vij. §. v. 11

¶ Eccleſie parrochiali preſentatus põt admitti quãuis non ſit in ſacris dũmõ infra tempus debitum poſſit ordinari in ſacerdotẽ. c. ſi is. de electi. li. vj. ſed ſiñ ine preſentatione inſtitui non põt niſi diſpenſatiue ſm Joã. an. in. c. preterea. de eta. ⁊ quali. or. 12

Electio ẽ alicuiꝰ pſõne idonee ad dignitatẽ vl fraternã ſocietatẽ ſeruata forma cãonice facta vocatio. hoc colligit ex. c. in cunctis. ⁊. c. cũ eccleſia vulterana. ⁊. c. qz ꝓpter. de elec. ⁊. c. cum olim. de arbi. ☞ De notatis in hoc. §. ⁊ quotis fieri poſſit electio no. Bar. in. l. eũ q̃ certarũ col. iij. de ver. ob. Jo. de pot. i. l. ſi in ſtiãs. ⁊ in. l. quicquid aſtringẽde. eo. ti. ꝙ bis ⁊ nõ plures. idẽ not. Jo. de pra. i. l. ſi is qui i ſi. ff. de procu. ⁊ in. l. hmõi. §. ſtichũ de leg. j.

¶ Ad quẽ pertinet electio. Rñ. de iure 1

cōi ſpectat ad collegiū. Nā quelibet cō gregatio debet ſibi de iure cōi eligere prelatū: niſi cōſuetudo ſit in cōtrariuʒ. de ele.q.j.xvj.q.vl.ↄgregatio.xviij.q.ij: abbbatē.⁊.c.ſeq. vñ adeā ſpectat etiā ſi duo ſolū vel tres fuerint.de ele.c.j.de cōſue.c.cū dilectus.imo vt tenet glo.in c.ij.de poſtu.prela.Inn.⁊ Hoſt. ⁊ cōiter doc.Ius vniuerſitatis pōt remanere in vno ſolo oībus alijs mortuis vel priua tis ſuſpenſis vel excōicatis tex.eſt in.l. ſicut.§.ſed ⁊ ſi vniuerſitas.ff. qđ cuiuſ. vni.cum gl.⁊ Bar. vnde in iſto caſu po= teſtas eligendi pertinet etiam ad pau= ciores qñ maior pars eſt inhabilis ad eligendū puta excōicati vel ſuſpenſi et ſi minor pars repreſentat totum colle= gium cū inhabiles nō comprehendan= tur in numero.facit.c.illa de elec. bona gl.in cle.quod circa.de elec.Iſte tamen ſolus nō poſſet ſe eligere quia notaret ambitioſus.c.ꝑ veſtras de iure patro. pertinet etiam aliqñ ex ↄſuetudine vel priuilegio ad alios ꝙ̄ de collegio.c.cu mana.de elec.

2 ¶Utrū poteſtas eligendi deuoluat ad alios de collegio qñ alij ſunt priuandi poteſtate eligendi ꝓ ea vice.Rñ.gloſ.in d.c.ij.ꝙ non anteꝗ̄ priuentur.

3 ¶Quid ſi non vocētur alij qui ſunt pri uati vel inhabiles ad eligendū.Rñ.pa. in.d.c.ij.ꝙ tenet electio ⁊ alia capitula ria.licet nondū nō ſit diſcuſſuʒ an ſint priuati quia ſufficit ꝙ poſtea poſſunt conuinci.

4 ¶Utrum conuerſi ſint de capitulo et habeant vocē in electione prelati.Rñ. Ludo.de ro.in ſuis notandis tʒ ꝙ nō. allegat.c.ex eo.de ele.li.vj.niſi antiqua conſuetudine hoc haberēt ſm Inno.in c.ij.de inſti.idē tenet Fe. conſi.cvij.per tex.⁊ ſi xp̄s.de iureiu.in.ver.vos ⁊ con= uerſi.quod eſſet fruſtratorium monaſte rij veſtri.

¶Utrum elector poſſit vnum vel plu= res procuratores inſtituere ad eligen= dum.Rñ.ꝙ ſic.ſi ipſe ſit habēs ex iuſto impedimento detinet. ſed oportet ꝙ ſi plures procuratores inſtituit ꝙ qui= libet ſit inſolidum aliter non admitte= tur.⁊ ſimul concurrant potior erit con= ditio preoccupantis.Si vero nullus eo rum preoccupat tunc caplm admittet quē voluerit vel ſi maior pars capli nō cōcordat admittet ꝗ prior eſt inſtitutꝰ. Itē opʒ ꝙ ꝓcurator ſit de collegio ⁊ ſi nullus vellet eſſe non poſſet extraneuʒ caplo nolente deputare.neꝗ̄ ꝑ lr̄as vo tum ſuū exprimere. Itē tertio opʒ ꝙ ꝓ curator inſtitutus nō eligat vnū ſuo no mine ⁊ alteꝝ nomine ꝓcuratorio: qꝛ ni hil valeret niſi dñs ſpeciale mandatuʒ dediſſet de aliquo nominando: qꝛ tunc illū nomine dñi ⁊ alteruʒ ſuo noīe po= terit nominare.c.ſi quis. de elec. li.vj.

¶Utrū illi qui non ſunt profeſſi tacite vel exp̄ſſe in locis regularibus ſint ad mittēdi.Rñ.ꝙ nō vt pʒ in.d.c.ex eo.nec illi ꝗ ꝑ eorū regulā vel cōſtitutiōes ꝓhi bentur.ſicut minores.

¶Utrū illi qui nō ſunt ſubdiaconi ha= beāt vocē in caplo in cathedralibꝰ col= legiatis ſecularibꝰ vel regularibꝰ eccle ſijs.Rñ.ꝙ non ēt ſi ab alijs libere cōce datur cle.vt hi ꝗ de eta.⁊ quali. Quidā tñ limitant quo ad illos qui nolūt ordi nari laici.ꝓfeſſi tamen cū clericis admit ti debent de iure cōi.vt in.c.meſſana. de elec.nō laici conuerſi niſi vbi habet con ſuetudo ꝙ admittātur.vt no.gl.in ver= bo electionibꝰ. in.d.c.ex eo.vt in.d.cle. vt hi quia dictum.c.ex eo.excludit ſolū laicos conuerſos.laici vero profeſſione et habitu nullo modo etiā ex cōſuetudi ne poſſunt habere voceʒ.d.c.meſſanas. eo.titu.

¶Quis nō pōt eligere.Rñ: ſm Inn.et Pa.in.d.c.ij.đ poſtu.mlti priuant pote ſtate eligendi.¶Primo excommunicati maiori excōmunicatione.c. cōſtitutꝰ de appel.Secus de minori.de cle.excō.mi. c.vl.¶Scđo ſuſpenſi ab officio de con= ſue.c.cū.dilectus.¶Tertio iterdicti.de elec.c.cū inter.Rñ.Quarto quibꝰ inter dictū ē eligere ſine ſuperioꝝ ſnia de elect. c.ſi.¶Quinto qui ſciēter celebrauerūt in loco interdicto niſi ſuꝑ hoc ſint pri= uilegiati de ſen.ex.c.is ꝗ li.vj. ¶Sexto

Alij qui in ea vacatiõe elegerũt ſcienter indignũ.c.cum in cũctis.⁊.c.innotuit in fi.de elec.Et idẽ ſi peccauerũt in poſtulando.c.ſcriptũ.eo.ti.q꞉ ꝑ ea vice ſunt priuati poteſtate eligẽdi ſi facta nominatiõe ſecuta fuit poſtulatio vł electio. Secus ſi nõ ſit ſecuta.q꞉ nõ ſunt priuati.c.perpetuo.e.li.vj.⁊.vij.

¶Septimo pupilli.c.ex eo.e.ti.li.vj.

¶Octauo laici cõuerſi.¶Nono non ꝓfeſſi.¶Decimo nõ ſubdiaconi de quibus dic vt.ſ.dictũ eſt. ¶Undecimo illi qui per laicalẽ abuſum elegerunt eo.ti.c.quiſquis.¶Duodecimo nõ eligẽtes intra tẽpus debitum.vt.j.dicam.

¶Quãdo debet fieri electio.Rñ.ꝙ i cathedralibꝫ vel regularibꝫ eccleſijs īfra tres mẽſes alr̄ deuoluit ad ſuperiorem ꝓximũ qui ſuperior ſi īfra pręfatũ terminũ nõ elegerit ðuoluit ad aliũ ſupiorẽ.⁊ ſic vſq̄ ad papã vt.c.ne ꝓ defectu de elec.niſi iuſto īpedimẽto fuerint impediti.deinde tenent electores pñtare electionẽ electo ⁊ petere cõſenſum eiꝰ.j.octo dies poſtq̄ commoð poterũt alioq̄n ſũt ſuſpẽſi ꝑ tres ãnos ab oibꝰ bñficijs ipſiꝰ eccłie.c.cupientes.§.cetex.li.vj.e.ti.in alijs vero eccleſijs debet prouideri.j.ſex menſes aliter ad proximũ ſuperiorẽ deuoluitur vt in.c.de multa de preben.⁊ in.c.nulla de cõceſ.preben.

10 ¶Utrũ poſſit fieri electio ante ſepulturã ꝑdeceſſoris.tex.in.c.bone memorie el.ij.eo.ti.tenet ꝙ nõ ſi tamen fieret valeret ẜm glo.ibidem.

11 ¶In q̃ loco dꝫ fieri electio.Rñ.ꝙ põt fieri in quocũq̄ loco honeſto maxie ẜm cõſuetudinẽ vt i.c.cauſis eodẽ dummõ non ſit locus clandeſtinꝰ q꞉ electiões q̃ fiunt in cameris ꝑ occulta cõuẽticula reprobant.lxxix.diſ.c.ij.⁊.c.ſi tranſitꝰ. ꝓpterea electiones epoꝝ ſolent fieri in eccleſijs.c.ꝙ ſicut eo.ti.

12 ¶Utrũ i loco īterdicto facta valeat.rñ. Pau.in.c.j.de.poſtu.ꝑla.ꝙ licet archi.in.c.in.noie.xxiij.d.teneat q̃ð non vlꝫ. Hug.vercel.⁊Jo.an.⁊ cõiter do.poſt eũ tenẽt ꝙ vlꝫ poſtulatio ⁊ electio q꞉ ſunt quidã cõtractus.⁊ ꝓbat per tex.d.ca.j.

fallit hoc in electione pape vt in.c.vbi periculum de elec.li.vj.eo.ti.

¶Qui ſunt vocãdi ad electionẽ.Rñ.ꝙ oẽs q̃ ſunt pñtes ad q̃s pertinet eligere etiã abſentes ſunt vocãdi.ẜꝫ ꝙ cõſuetudo ſe hꝫ.c.corã.e.ti.q꞉ lꝫ de iure abſẽtes ſint vocãdi vt i.c.q꞉ ꝓp.e.ti.tñ ꝯſuetudo põt introducere vt nõ vocẽt ⁊ valeat electio vt no.pa.i.d.c.coram ⁊ in.c.cumana.eo.titu.

¶Quõ ſũt vocãdi.Rñ.ꝙ vł ṽbo vł ſcripto vł ꝯſueto ſigno cãpane ⁊ hmõi ẜm conſuetudinem. 13

¶Utrum poſſit ſtatui terminus minor triũ mẽſiũ in q̃ ſi nõ cõueniãt licite ꝓcedat ad electionẽ.Rñ.ẜm Hoſt.ꝙ ſi due ꝑtes pñtes ſũt ⁊ cã coartatiõis aſſignetur ſic põt q꞉ tũc põt abñs ſaltẽ vni de collegio ꝯmittere vices ſuas.c.q꞉ ꝓpter e.ti.Si ṽo due ꝑtes abñtes ſint vel nõ ſit cã coartatiõis ſic nõ põt ſꝫ dꝫ expectari vſq̄ circa finẽ triũ mẽſiuꝫ.⁊ ſic intelige doc.⁊ cõcor.in.c.cũ inter vniuerſas.⁊.c.cum nobꝭ eo.tit. 14

¶Utrũ pulſata cãpana ſi minor pars ſit q̃ cõuenit poſſit fieri electio Rñ.pa.in.c.in cauſis eo.ti.ꝙ i negocijs q̃ poſſunt expediri ꝑ pñtes ꝙ eſt regulare inꝰta no.ꝑ gl.i.c.ij.de teſti.li.vj.ſufficit vocatio ꝑ ſonũ campane dũmõ talis ſit cãpana ꝙ ipſiꝰ ſonꝰ poſſit ꝑuenire ad intelligentiã exiſtẽtiũ.in loco.Sꝫ in negocijs in quibꝰ abſentes ſunt vocãdi non ſufficit vocatio per ſonum campane ſed abñtes debẽt vocari ꝑ nunciũ vel ꝑ literas vt in.d.c.cũ inter ⁊.c.q꞉ ꝓpter .e.ti.⁊ ita vr̄ ſentire Jnn.i.d.c.in cauſis.⁊ in.c.ij.de no.ope.nũc.Sed q꞉ Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.tenet ꝙ̄ tũcunq̄ pulſetur cãpana niſi conueniant due partes vniuerſitatis ſaltem nõ vlꝫ ꝙ fit.l.nominationẽ.C.de decur.et in.l.nulli.ff.ꝙ cuiuſ.vni.⁊.l.fi.C.de pre.decuri ⁊ ſic cõmuniter tranſeunt legiſte.Tu tamẽ dicas ꝙ opi.legiſtarũ eſt ṽa qñ cãpana pulſatur ab eo q̃ non hꝫ poteſtatẽ.puta ꝑ aliquem de vniuerſitate q꞉ minor pars de duobꝰ vniuerſitatꝫ nõ hꝫ autoritatẽ cõuocãdi vniuerſita= 15

rem vel quã do pulſando non intelligit ꝓuocatiõe ad tale quid ꝑagendũ ſꝫ indifferẽter pulſat.ſecus qñ pulſat ꝑ eũ ad quem ꝑtinet aduocare.ꝛ tali mõ ꝙ oẽs ſciunt ſe vocatos.Et ſic intellige ꝛ limita.l.nominationẽ.ꝛ predictam.l.nulli.l.aũt ſi.predicta nihil ad ꝓpoſitũ qꝛ dicit qđ decretũ nõ dꝫ ex tabella recitari. Intelligo ibi tabella.i.tabellionẽ.qꝛ iſtud non eſt delegabile.ꝛ ſic non facit ad ꝓpoſitũ.lꝫ bar.exponat tabella pro inſtrumẽto pulſatili.ſꝫ non bñ ꝛ ſic tene qđ vꝫ quando ſunt pñtes ꝛ quãdo pulſat ꝑ eum q̃ põt vocare.ꝛ tali modo ꝙ intelligant ſe vocatos. ꝛ ſic cõcordat dicta canoniſtarũ.i. d.c.ij.ꝛ.i.c.j.đ ma. ꝛ obe.ꝛ in.d.c.i.cauſis.ſi tamẽ cõſuetudo eſſet vt nihil fieret niſi ſint due ꝑtes illam ſerua.de hoc vide.ſ.ſtatutum.§. xij.ꝛ.xiij.

17 ¶ Quid ſi aliquis ſit in ciuitate vł monaſterio infirmꝰ.Rñ.ſm ho.ꝙ ſcrutatores debẽt ire ad eumꝛ inquirere votum eius ſicut vota pñtiũ.qꝛ pñs eſt qui in ortis ẽ.ff.de pen.l.j.iũcta.l.v.nec erit neceſſe ipꝫ in collatiõe.aut alijs q̃ ſequuntur requirere.ſꝫ ſufficit cõſenſus i ſcrutinio habitus ꝛ cõcor. Inn.poſſet etiã talis procuratorẽ cõſtituere vnũ de collegio cum iſto impedimento detineatur vt.ſ.dictum eſt.

18 ¶ Utrꝫ vno electorꝫ cõtẽpto nec vocato ſit irritãda electio.Rñ.ꝙ ſic ſi ipſe vult põt etiã ratã habere ſi vult.c.ſicut.e.ti.

19 ¶ Utrum elector poſſit renũciare voci. ſue.Rñ.ꝙ ſic qꝛ q̃libet põt renũciare iuri ſuo.C.de pac.l.ſi quis in cõſcribẽdo. Si tamẽ accedat admittẽdus eſt in oibus que circa ipſam electionẽ facienda reſtant.c.eccl'ia veſtra.eodem.j.Rñ.

20 ¶ Quis dꝫ eligi.Rñ.ꝙ melior non ſimpl'r.ſꝫ q̃ melior erit tali prelatiõi Unde hier.viij.q.j.licet qui pſtantior eſt ex oi populo q̃ doctior.q̃ ſanctior qui etiã in omni virtute eminentior ille eligatur lxiij.di c.metropolitano . dꝫ optimꝰ dꝫ

21 eligi itellige ſm iudiciũ cõſcie eligẽtis.
¶ Utrum peccet mortaliter q̃ nõ eligit meliorẽ illi ꝑlationi ſm iudiciũ ſue conſcientie. Rñ.henri.de Gan.in.iiij.quol. xxx.dicit ꝙ ſi duo bona preponant vni ſi cetera ſunt paria puta eque precepta eque facilia ꝛ hmõi.tenet ſub pctõ mortali eligere meliꝰ bonũ.rõ qꝛ eligendo minꝰ bonũ contẽnit bonũ vbi hꝫ ratiõe ꝑfecti.ſ.maius.ꝛ ſic prefert i ſua electione defectũ boni ipſi bono. ex quo duo ſequuntur abſurda.

¶ Primum quod ſtatuit ſibi in bono illo minori finem boni in eo ꝙ excludit maius ſeu ꝙ amplius eſt in maiori.cõtra ꝙ dicit glo.ſup illud.ad phil'. Non ꝙ iam acceperim aut ꝑfectus ſim Nemo inquit fidelium.ꝛ ſi multum profecerit dicat ſufficit mihi qui enim hoc dicit exijt de via ante finem.

¶ Secundũ abſurdum eſt ꝙ ꝯtẽnendo illđ bonũ qđ eſt amplius in maiori bono.cũ non ſit in eo niſi rõ boni contẽnit in eo bonũ qꝛ bonũ.quare cũ ratio boni ꝯtẽni non poſſit niſi ꝯtẽnendo primũ ꝛ ſummũ bonũ.qꝛ omne bonũ ẽ aliqua ratio primi boni.ergo eligẽdo minꝰ bonum cõtẽnit primũ bonum non ſolũ indirecte ſicut q̃libet alius pctõr qui vellet ſi eſſet poſſibile ſummũ bonũ ꝛ etiã illđ delectabile.Et ꝓpterea ne delectationẽ amittat cõtẽnit ſummũ bonũ.iſte vero nõ ſic ſed abſolute:nõ vult ſibi illđ bonũ adeſſe.ꝛ ita neqꝫ bonũ ſimpl'r qꝛ bonũ:ſed qꝛ hoc.ꝛ ſic ſimpl'r ꝯtẽnit abſolute bonũ ſimpl'r nolens in bono proficere ꝙ eſt a bono deficere ſm Ber. ꝛ ſm gl.ad phi'.iij.Ad ea vero que ſunt priora extẽdẽs dicit ad futura merita. quibus ſi ceſſaret perderet ꝛ preterita. Secꝰ ſic ex carnali affectiõe qꝛ talis affectio mutat rõnẽ ꝯtẽptus.quoniaꝫ iſte qui prefert minus bonũ ſine affectiõe nõ cõtẽnit niſi bonũ qꝛ bonum:ꝙ non vult ꝛ ita directe ꝛ ex malitia.Ille ṽo q̃ ex affectione prefert nõ cõtẽnit bonum qꝛ bonũ.qꝛ bene vellet habere maiꝰ bonũ.tñ propter affectionẽ prefert minus bonum ꝛ contẽnit idirecte maiꝰ bonum ꝛ ſic ſm exigentiã illius affectionis ꝛ libidinis i ea poterit cẽ ꝯtẽptꝰ venialis hec ille.Ex hoc ſ collige ꝙ q̃ cũ facil'r poteſt

poteſt eligere meliorē ad illaʒ p̄lationē
ſeu officiũ ſi ſolũmō ideo non elegit me
liorē qꝛ nō vult ꝙ peccat mortaliter in
quacũqꝫ electione ſi vero iō non elegit
meliorē ſm iudiciũ ſue cōſcientie ex ali-
qua affectione puta qꝛ eſt ſibi inimicus
ille. melior eſt vl' qꝛ minus idoneus ē ſi
bi ꝛ beniuolus ꝛ hmōi: ꝛ tũc diſtinguē-
dũ eſt an electio ſit ꝺ maiori dignitate
puta papatu ep̄atu: ꝛ idē de oībus cu
rā aiarũ habētibꝰ ꝛ ſic peccat mortal'r
ar. c. nihil de elec. ſi vero ſit de aliꝭs ele-
ctionibꝰ erit pctm̄ veniale. dũmō ſit di-
gnus hoc eſt nō habeat aliqꝺ canoni-
cum impedimentuʒ. his videtur ꝯcor-
dare Tho. vj. quol' q. vj. licet obſcure
qꝛ ibi dictis opʒ addere q̄ dicit ꝺ acce-
ptione pſonarũ neç ob. qꝺ dicit̄ in. c. cũ
olim. c. cũ dilecti ꝛ. c. cũ iter canōicos. et
ibi gl. e. ti. ꝙ ſufficit ſit dignꝰ qꝛ. rñ. Th.
vbi. ſ̄. ꝙ iſta intelligũtur quo ad forum
cōtēſioſum in quo non reprobatur ele-
ctio dũmodo ſit dignꝰ. Si aũt eligit in-
dignum in eccleſiaſticis ſic eſt mortale.
In tēporalibꝰ vero non credo mortale
niſi i maioribꝰ dignitatibus puta dñio
in aliꝭs aũt officiꝭs nō niſi ſit talis q̄ eli
gitur ꝙ ex eius electiōe ſit ſecuturũ ali
quod notabile dandũ in illis quibus
habet exercere tale officium vt qꝛ tabel
lio qui neſcit dictare inſtrumēta vel iu-
dex qui necſcit dare ſententiā ꝛ hmōi.
22 Utrũ eligentes incognitũ ſaluent con-
ſciētiā. Rñ. pa. i. c. bone memorie el. ij.
de poſtu. p̄la. ꝙ non p tex. ibidē q̄ vult
vt plenā habeāt notitiam. Limito hoc
vel per ſe vel per eos cũ quibus cōuer
ſatus eſt. c. ſcriptũ eſt eodem
23 ¶ Que ſunt canōica impedimēta. Rñ.
reducuntur ad. viij.
¶ Primum ſi eſt malus et male vite. vn
de Dio. in ep'la ad demophilum mona
chum. Qui non eſt gratie illuminatus
non eſt iſte ſacerdos. ſed inimicus do-
loſus deluſor ſui ipſius ꝛ lupus con-
tra dominicũ populum pelle ouina ar
matus. hec ille. ꝛ hoc dicit Tho. vbi. ſ̄.
ꝙ exñs in peccato mortali eſt indignꝰ
ad prelaturā eccleſiaſticā ꝛ officiũ ſpi-
rituale exequēdũ. ¶ Scōm ſi eſt excom
municatꝰ maiori excōmunicatiōe. c. cō-
ſtitutis el. j. de app. ¶ Tertiũ ſi eſt excō
municatꝰ minori excōmunicatione. c. ſi.
de cle. excōmuni. ¶ Quartũ ſi eſt ſuſpē
ſus vel iterdictꝰ aut iterdictũ nō ſerua
uit. c. j. ꝺ poſtu. p̄la. c. cũ dilectꝰ ꝺ cōſue
¶ Quintũ ſi nō eſt legitime natus eta-
tis debite ꝛ literature cōuenietis vt in
c. cũ in cũctis eo. tit. vel habet aliquod
de aliꝭs impedimētis circa ordinādũ
de quibus vide. j. ordo. iiij. ¶ Sextuʒ ſi
ſemel propter viciũ perſone fuit repro
batus. ca. ſuper eo. eo. tit. Secus ſi caſ-
ſata fuit electio propter vitioſum pro-
ceſſuʒ. c. innotuit. eo. titu.
¶ Septimum ſi eſt ep̄s qꝛ nō poteſt eli
gi ad aliaʒ dignitatē ſed debet poſtula
ri. c. ſi. de poſt. p̄la. ¶ Octauũ in aliqua
religione nō p̄ot eligi expreſſe nō pfeſ
ſus i ea. c. nullꝰ. e. ti. li. vj. ꝛ cle. cũ rōni. e.
ti. i epʒ tñ p̄ot eligi nouitius. d. c. nullꝰ.
¶ Utrum electio de tali habente aliqꝺ 24
predictorũ impedimētorũ ſit nulla ip̄o
iure. Rñ. ꝙ ſic excepto i habēte primũ
ipedimentũ ꝛ tertiũ qꝛ eſt caſſanda. vt
patet in. d. c. ſi. de cle. ex mi. ꝛ electores
ſunt priuati ipſa vice electiōe ꝛ ſuſpēſi
triennio ab eccleſiaſticis beneficiꝭs ip-
ſo facto vt. in. d. c. cum in cunctis.
Quomodo dʒ fieri electio. Rñ. ꝙ tres 25
ſunt forme a iure nobis tradite: vt i. d.
c. qꝛ pp. e. ti. ꝛ iō electio q̄ nō fit ſʒ vnam
ipſarũ eſt nulla ip̄o iure. vt ibidem.
¶ Prima dr̄ forma ſcrutiniꝭ i qua reqꝛ-
rũt iſta de neceſſitate. aliter eſſet nulla
electio. ¶ Primũ ꝙ oēs q̄ debent eſſe et
volũt congregent ~~penitētialiter~~ ſimul.
¶ Scōm ꝙ ab ipſis aſſumant tres de
collegio ꝛ deputēt ad ſuādā vota oim
ꝺ collegio. ꝛ nō ſint nec plures nec pau
ciores ſm cōmunē opi. Poſſet tamē te
neri opi. Uincē. ꝛ Tācre. i. d. c. qꝛ ppter
qñ i collegio eſſent pauci qꝺ ſufficerēt
duo. ꝛ quādo nō eſſent niſi duo ſuffi-
ceret vnus vocatis teſtibus ſm Inno.
ꝛ plʒ Pau. in. d. c. qꝛ ppter. tenēt ēt aliq̄
ꝙ ſi p̄dicti tres nō eſſent de collegio eli
gentiũ nō eſſet inualida electio: ſʒ cō-

opi.tꝫ ꝙ opꝫ ſint de collegio alr̄ ſit nulla ⁊ cõuenit magis lr̄e. ¶ Tertiũ ꝙ iſti tres exq̄rãt vota ſingulorũ i ſecreto.ſ. ab aliis de collegio qꝛ bñ poſſent eſſe alij teſtes q̄ non ſunt de collegio dũmõ nõ ſint tales q̄ poſſẽt timorẽ icurrere eligentib⁹: qꝛ tũc poſſent refutari ſicut ⁊ ſcrutatores ſi tales eſſent vl̄ aliq̄s ipſorũ. ⁊ eẽt iuſta cã appellãdi ſm pa.i.d.c. qꝛ pp. Quartũ ꝙ iſta iq̄ſitio fiat ſigillatim nõ bini vl̄ trini ſunt vocãdi. ¶ Quintũ ꝙ vota oĩꝫ exq̄rãt qꝛ ſi vn⁹ ꝯtẽneret nõ valeret. ¶ Sextũ ꝙ ſcribãt vel ꝑ ſeipſos vl̄ ꝑ tabellionẽ vota oĩm. ¶ Septimũ ꝙ mox poſtq̄ꝫ fuerint in ſcriptis redacta vota oĩꝫ publicẽt i cõi ibi d̄t gl. mox.ſ. icõtinẽti nullo actu ꝯ̄rio itmiſſo poſt vota ſcrutata ⁊ ſcripta ⁊ vno contextu. ¶ Octauũ ꝙ facta publicatione fiat collatio nũeri ad nũeꝝ meriti ⁊ zeli ad meritũ ⁊ zelũ. ¶ Nonũ ꝙ facta collatione fiat electio ꝑ vnũ de caplo noie capli ⁊ ꝑ ṽba ſingularis nũeri. vt i.c. ſicut.e.ti.li.vj. dicat ſic. Ego. N. noie meo ⁊ oĩm vr̄ꝫ q̄ mecũ i ipꝫ ꝯſenſiſtis eligo. N. i epũꝫ ⁊c. vel ſi ipſe eligẽs non ꝯſenſit dicat noie oĩꝫ vr̄ꝫ q̄ i ipꝫ ⁊c. ¶ Decimũ ꝙ electio fiat de eo in queꝫ maior ⁊ ſanior ps toti⁹ capli ꝯſenſit ⁊ ſanior p̄ſumit ſꝑ maior ps. c. dudũ.e.ti. ⁊ i.c. eccleſia vr̄a.e.ti. d̄r vbi maiorẽ nũer⁹ zel⁹ maior p̄ſumit. ¶ Undecimũ ꝙ dicta electio ſolẽniter ⁊ publice denuncietur.

¶ Duodecimũ ꝙ ſuet ordo oĩꝫ p̄dictorũ ſucceſſiue ſicut enumeraui: alr̄ ſi p̄poſteret nihil valet. Adducũt aliq̄ mlta alia q̄ dicũt fore de ſubſtantia hui⁹ forme: ſꝫ cõiter nõ tenet niſi d̄ ſupradictis. Ex quib⁹ pꝫ ꝙ difficilis eſt iſta forma in qua multi ⁊ docti deficiũt ignorantes practicã. vt dicit gl. i.c. cũ expediat libr. vj.e.ti. Dico ẽt ꝙ eſt periculoſa religioſis. ⁊ illis q̄ viuũt ſimul qꝛ cũ intelligũt aliquos nõ dediſſe voces mõ quo voluiſſent concipiunt aliqui paſſiões ⁊ ſepiſſime eligẽtes aliquo humano reſpectu nõ eligũt ſm iudicium conſcientie. Unde tex. in.c. vbi periculum in.§. ceterũ de electio. lib. vj. dicit cũ arbitriũ vel inordinat⁹ captiuat affect⁹ vel ad certum aliquid obligationis cuiuſq̄ꝫ neceſſitas adicit ceſſat electio dum libertas adimit eligẽdi hoc ibi. ⁊ ꝓpterea ẽ alia forma ſecurior ⁊ expeditior q̄ ſequitur.

¶ Secunda forma d̄r forma ꝯpromiſſi. 2
vt.d.c. qꝛ ꝓpter.ſ. cõmittẽdo aliquibus iuris idoneis poteſtatẽ eligendi. Iſta aũt [illegible]pmiſſio ſiue iſtud cõpromiſſum poteſt fieri dupliciter. ¶ Primo limitate. ſcꝫ vt cõpromiſſarij teneãtur eligere illuꝫ in quẽ maior pars totius capli. ſcrutatis votis oĩm de caplo ſigillatiꝫ ⁊ ſecrete ab ipſis ꝯſenſerit. ⁊ iſta ẽ forma de q̄ in.c. cũ dilecti.eo.tit. ⁊ in.c. cũ expediat. eod.tit. li.vj. ⁊ iſta eſt melior omnib⁹ formis: qꝛ electores nõ abdicãt a ſe ptãtẽ nominationis. ⁊ ad iſtã formam nõ requiritur de neceſſitate niſi p̄mo ꝙ ꝯpromittẽtes ſint ſimul cõgregati ⁊ omnes qui debẽt ⁊ volunt intereſſe. ¶ Secundũ ꝙ ꝯpromittãt in vnũ vel duos tres aut quot voluũt ſiue ſint de collegio vel non dũmõ ſint clerici non laici. c. cũ contingat. de arbi. ¶ Tertium ꝙ cõpromiſſarius vel ꝯpromiſſarij ſcrutãtur vota ſingulorũ ſecrete ⁊ ſigillatim. ¶ Quartũ ꝙ eligat illum in quem maior pars totius capli conſenſit dicendo. Ego. N. compromiſſarius de conſenſu ⁊ voluntate compromiſſariorum meorum ſi habet alios virtute compromiſſi in nos facti eligo i epiſcopũ. N. i quẽ maior pars totius capli conſenſit. Et ſi in prima ſcrutatione non conſenſit maior pars totius capli replcare debet tã in iſta quam in prima forma ſcrutinij donec conſentiant in aliquem. cap. eum terra. eo. ⁊ ſi dubitarent aliq̄ de fraude compromiſſarij poſſent eligentes quilibet ipſoꝝ ſigillatiꝫ facere fieri tres vel duas cedulas in quaruꝫ qualibet eſſet ſcriptuꝫ nomen alicuius qui eſt in opinione eligendi. ⁊ ipſis acceptis a cõpromiſſario ponat vnam de predictis cedulis in qua ſit ſcriptum nomen illius quẽ vult noiare i aliq̄ ſcatula q̄ ſit corã ꝯpromiſſario quibus a quolibet ſic poſitis tũc ꝯpromiſſarius corã oĩbus ex-

trahat oēs dictas cedulas ⁊ poſtea eli-
gat illū i quē maioꝛ ps toti⁹ capl'i ꝯſen
ſit ⁊ ſic cōpromiſſarius nō poterit ſcire
q̇s dedit vocē iſti vel illi nec fraudē fa-
cere. Et ad ſeruandā iſtā formā ſicut ⁊
primū ſufficitꝙ maioꝛ ps toti⁹ capl'i cō
ſentiat ẜm lapū quā ſequit̄ Ge.in.d.c.
cū expediat: qꝛ nulli fit p̄iudiciū. cū q̄li
bet noiet quē vult fit ſcd̄o cōpromiſſuꝫ
ſimpl'r ſcꝫ. vt cōpromiſſarij eligāt quē
volūt. ⁊ iſto mō nō pōt fieri niſi oēs cō
ſentiāt al's vno ꝯ̄ dicēte nō valeret. ꝙ ſi
oēs cō ſentiūt nō req̄rit̄ niſi vt eligant
ſic. Ego .N. cōpromiſſari⁹ de cōſenſu
cōpromiſſarioꝝ meoꝝ ꝟtute cōpromiſ
ſi in nos facta eligo in ep̄m. N. ⁊ ſi p̄di
cti nō elegerit vel maioꝛ pars ip̄oꝝ ele-
gerit indignū ſciēter electio deuoluit̄
ad capitulum ꝙ in eos compromiſit.
28 ¶ Tertia forma dicit̄ forma cōis iſpi-
ratiōis ad iſtā formā req̄rit̄ p̄rio ꝙ oēs
ꝯueniāt in vnā pſonā qꝛ ſi vn⁹ nō ꝯue
niret nō eēt p inſpirationē. ij. ꝙ fuerit
facta ſine vicio ſymonie vel alicui⁹ tra
ctat⁹ ſpālis i quo noiet̄ certa pſona ſꝫ
tractat⁹ generalis ꝓ bono p̄la'o i gene
re bene cōcedit̄ ẜm Jo.an. ſed nō ſpiri-
tualis qꝛ ſic eſſet pſuaſio nō inſpiratio.
29 ¶ Utrū ſupradicte forme ſint ſeruāde
in oī electiōe. Rn̄. Pau.in.d.c. qꝛ ꝓpter
ꝙ nō. ſꝫ solū habēt locū in electiōibus
ep̄oꝝ. ⁊ alioꝝ p̄latoꝝ eccl'iaꝝ collegia-
taꝝ q̄ h̄nt ḡnalē iuriſditionē .qd̄. pꝫ p
c. ne ꝓ defectu eo. vbi p̄latos appellat
cathedraliū ⁊ regulariū eccl'iaꝝ in ele
ctiōib⁹ aūt alioꝝ beneficioꝝ a ſupra-
dictis. ſufficiūt ſingulares cōſenſus il-
loꝝ de capl'o dūmō p̄ſtent in capitulo
nec ē neceſſe ſeruare aliq̄ꝫ formā iſtaꝝ.
ſed elect⁹ ſimpl'r a maioꝛi pte ⁊ ſanioꝛi
habebit ius. vt in gloſ. c. ſi cui. eo. li. vj.
30 ¶ Utrū elect⁹ teneat̄ ꝯſentire. Rn̄ ge. i
c. ſi electio. eo. li. vj. refret Arc. dicētē ꝙ
ſic alias peccat moꝛtaliter: ſi putat ſe di
gnū ad prelaturam ⁊ illā ſibi oblatam
nō acceptat. viij. q. j. in ſcripturis quod
credit veꝝ Jo an. quādo nō eſt eq̄. ido-
ne⁹ p quē illi eccl'e poſſit ꝯſuli. ego ꝟo
dico cū. Ric. in. iiij. quol. q. xxj. ꝙ in tri-
bus caſibus tenet̄ cōſentire ſub pena
moꝛtalis peccati. ¶ Primo quādo a ſu
perioꝛe p' obiam cogeret̄ de renū. c. niſi
cū p̄dē. ¶ Scd̄o quādo ẜm iudiciū ſue
cōſcie videt̄ ſibi veriſimiliter ꝙ non eſt
q̇ velit ⁊ poſſit ſalutem aiaꝝ ꝓcurare
quā ipſe poſſet ⁊ hic videt ꝓbabil'r ec-
cleſie imminere notabile diſpēdiū ⁊ pi-
culū niſi aſſentiat. d. c. in ſcripturis. ⁊. c.
olꝫ eadē cā. ij. q. Fallit hic in religioſo
qui ſi ꝯſentiret electiōi de ſe facte extra
ſuū monaſteriū ſine lnia ſui ſupioꝛis
petita ⁊ obtēta ip̄o iure electio eēt nul-
la: quā lniaꝫ ſol⁹ p̄lat⁹ ſine cōſenſu ca-
pituli ſui poteſt dare. c. ſi religioſus de
ele. li. vj. Similiter fallit in predicatoꝛi-
bus minoꝛib⁹ ⁊ alijs mēdicātib⁹ q̇ etiā
de lnia ſuoꝝ p̄latoꝝ electiōi poſtulatio
ni⁹ ꝓuiſioni ſeu vocatiōi extra admini-
ſtrationē ſui oꝛdinis in diſcoꝛdia cele-
brate cōſentire nō poſſunt aliter eſt irri
tū ⁊ inane. c. quoꝛūdaꝫ. eo. li. vj. ¶ Ter
tio peccat moꝛtal'r quādo p viā illicitā
refugit. puta abſcindēdo ſe. niſi ex ſpā
li inſtictu ſpūſſancti. Si aūt nō cogit̄ p
obiam nec imminet ꝓbabile periculuꝫ
eccleſie ſi refugit ꝓpter pigritiam per
viam licitam peccat venialiter. Si ve-
ro per humilitatem reputans ſe indi-
gnum ſic meretur.
¶ Infra quod' tp̄s tenet̄ cōſentire ele 51
ct⁹. Rn̄. j. menſem a die preſentationis
electionis. aliter eſt nulla ipſo iure. niſi
ſupioꝛis requiratur aſſenſus. c. q̄ꝫ. ſit de
elec. lib. vj. Quid, ſi electio tenuit de iu
re naturali puta qꝛ īteruenit cōſenſus
eligētiū ſed nō tenuit de iure qꝛ obmiſ
ſa fuerunt ſubſtantialia iuris. Rn̄. ẜm
Jnn. quē ſequnt̄ cōiter doc. in. c. ꝙ ſi-
cut de elec. ꝙ elect⁹ ſi eſt confirmatus
eſt ver⁹ p̄lat⁹ ⁊ non tenetur reſignare.

Eleemoſyna

ſcd̄ꝫ ſanctū Bona. i. iiij. di. xv. parte ſcd̄a articulo. j. q. iiij. accipit̄
communiſſime ſecundum quod com-
prehēdit omne opus miſericoꝛdie im-
pēſum ſiue proximo ſiue ſibi iuxta il-
lud eccl'iaſtic. xxx. Miſerere aie tue cō-
muniter ſecundum ꝙ importat oē pie

tatis opꝰ impẽſum ꝓximo corpale ſiue
ſpũale ꝓprie ℣o ſm ꝙ importat opus
pietatis impẽſum ꝓximo ad reuelãdã
idigẽtiã corpalem ⁊ dicit ab eleo ꝙ eſt
℣bũ.grecũ qđ idem eſt qđ misereor cu
ius imperatiuus eſt eleyſõ.j.miſerere
a quo eleos.j.miſericordia.⁊ ideo de-
bet dici eleemoſyna.non elea vel elia.
☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ valet i redẽ
ptionẽ pctõꝝ no.Bart.i.l.j.in.iij.q.
vj.q. principalis.C.de ſac.ſan.eccle. et
q̃bus fieri debeat no.in.l.priuilegia eo.
ti.⁊ de quibus bonis no.Bar.i.l.fi.ff.re
rũ.amo.⁊ flo.in.l.mulier.ff.ad.l.acqui.
1 ¶ Utrũ eleemoſyna cadat ſub p̃cepto.
Rñ.ſʒ Ri.i.iiij.di.xv.ar.ij.q.ij.ꝙ ſic ſub
p̃cepto legꝭ nature pria Jo.ij.q̃ habue
rit ſubſtãtiã huiꝰ mũdi ⁊ viderit fratrẽ
ſuũ neceſſitatẽ habere ⁊ clauſerit viſce
ra ſua ab eo quõ charitas dei manet in
eo.⁊ legis diuiẽ.Mat.xxv.Eſuriui ⁊ nõ
dediſtis mihi mãducare ⁊ legis cano-
nice.lxxxvj.di.nõ ſatis.⁊.vij.q.j.ois.ſed
qꝛ p̃ceptũ ẽ affirmatiuũ nõ obligat niſi
ꝓ loco ⁊ tpe.⁊ iõ ꝯſiderãda ẽ facultas
hñtꝭ ⁊ iopia idigẽtis.ſi em hõ hʒ aliq̃d
qđ nõ ſit neceſſariũ ſubſtẽtatiõi ſue na
ture nec illoꝝ q̃bꝰ tenet̃ ꝓuidere ſicut
ſunt vxor filij ſerui ancille pr̃ ⁊ hmõi ⁊
ſit tanta neceſſitas ꝙ immineãt ſigna
ꝓbabilia extreme neceſſitatis i paupe
tũc tenet̃ de p̃cepto.Si ℣o hʒ aliq̃d ſup
fluũ nõ ſolũ ſubſtẽtatiõi nature.ſʒ etiã
ꝯueniẽtie ſui ſtatutꝰ tenet̃ de illo face-
re eleemoſynã etiã ſi nõ ineniret̃ tales
q̃ eẽnt neceſſitate p̃ſtita.Et ſi plures oc
currẽt q̃bꝰ oibꝰ nõ poſſet ſubuenire te-
net̃ ceteris ꝑibꝰ illi q̃ magis indiget.
Si ℣o nõ hʒ vltra cõuẽtiã ſui ſtatꝰ nec
eſt q̃ ſit in extrema neceſſitate nõ tene-
tur de p̃cepto concor.Tho.ij.ijq.xxxij.
2 ¶ Quid dʒ p̃poni i eleemoſyna.Rñ.ꝙ
ip̃emet deide ſui deide noti.demũ boni
deide extranei de quo vide textũ pul-
chrũ in.c.nõ ſatis.lxxxvj.di.⁊ tex.cum
gl.i.c.quieſcamꝰ.xlj.di.q̃ q̃dẽ iura itel
lige ceteris ꝑibꝰ vt dictũ ẽ qꝛ poſſet eẽ
extraneꝰ i tã arta neceſſitate ꝙ deberet
p̃poni noto ⁊ cõiũcto q̃ nõ eſt i tali ſed
pater malꝰ debet p̃poni cuicũqꝫ bono
in equali neceſſitate ꝓpter p̃ceptũ dei.
¶ Utrũ deputatꝰ executor ad diſtribuẽ
dũ certa bona pauperibꝰ poſſit diſtri-
buere iter ſuos ꝯſanguineos.Rñ.Pa.
i.c.j.đ coha.⁊ cle.⁊ mulie.ꝙ ſic.nã cleri
cus põt in pauperes cõſanguineos de
rebꝰ eccleſie dare q̃ eſt diſtributor.vt in
d.c.j.⁊.xvj.q.j.c.ſi ſic ⁊ platꝰ.ar.in.l.ſi
mandaureo.§.ſi tibi cẽtũ.ff.mãdati.Si
bi aũt nõ põt diſtribuere.vt.in.d.§.ſi ti
bi centum.
¶ Utrũ ei q̃ põt laborare ſit dãda elee
moſyna.Rñ.ꝙ non ar.§.j.lxxxij.di.ij.c.
ep̃s.ꝙ veꝝ itellige qñ ꝑ laborẽ ſibi põt
ꝓuidere.⁊ ſic limita.l.vnicã.C.de.men
di.va.de quo.s̃.colonus.
¶ Utrũ ſit dãda peccatoribꝰ.Rñ.qđ.ſic
vt i.d.c.q̃eſcamꝰ ⁊.j.q.ij.c̃ꝫ pio niſi qñ
ꝓpter ſecuritatẽ cibi negligeret iuſti-
ciã.qꝛ tũc ſubtrahẽdꝰ eſt.v.q.v.nõ ois.
¶ Quis põt facere eleemoſynã.Rñ.ꝙ
q̃libet q̃ põt donare.de q̃bꝰ dictũ eſt.s̃.
donatio prio.⁊ etiã q̃ aliq̃d nõ pñt do-
nare ſicut monachi filij.⁊ hmõi q̃ ſũt
i ptãte alteriꝰ vt ſerui q̃ i quatuor caſi
bus poſſunt facere eleemoſynã.¶ Pri-
mus exiſtẽti in magna neceſſitate poſ-
ſunt facere eleemoſynã quando nõ eſt
tp̃s vt poſſint habere recurſum ad ſu-
periorem.vt no.Pa.in.c.ſi quis.de fur-
tis et not.glo.in.c.non.dicatis.xij.q.j.
¶ Scđs qñ p̃dicti de licẽtia ſuoꝝ ſupio
rũ ꝑegrinant̃ vel ſunt i ſcholis qꝛ pñt
facere eleemoſynas q̃s alij honeſti
peregrini ⁊ ſcholares ꝯiter faciũt.ar.l.
vl.C.ad mace.⁊.l.ſi lõgiꝰ.ff.đ iud.⁊.l.
.ff.de iur.oim iud.⁊.c.p̃terea de officio
dele.Facit gl.i cle.ij.§.pe de vita ⁊ ho.
cle.¶ Tertius qñ videt̃ aliquem in ex
trema neceſſitate etiaʒ ꝯ ſupioꝝ ꝓhibi
tionẽ poſſunt ei eleemoſynã dare.quia
tũc ſũt oia cõia iure diuino imo tenent̃
ſʒ Ri.vbi.s̃.q.vj.⁊ gl.xij.q.j.in.c.nõ di
catis.¶ Quartꝰ poſſunt de volũtate ex
preſſa vel preſumpta vt puta qꝛ admi
niſtrationẽ a ſuis ſuperioribus cõmiſ-
ſam.ar.ff.de dona.l. filiuſfamilias.§.j.
¶ Quid de vxore nũq̃d põt.Rñ ꝙ ſi hʒ

bet bona pafrenalia nulli dubiũ eſt ꝙ põt qꝛ ſua ſunt de q̇bꝰ dic vt.ĩ.pafrenalia. Si ṽo nihil hꝫ p̃ter dotez nõ põt facere eleemoſynã.xxxiij.q.v.ꝙ do. niſi i viij.caſibus.primus.ſcõs.tertiꝰ.ꝛ quartus.ſunt de quibus.ŝ.in precedenti dixi.ꝙ filij poſſunt. ¶ Quintꝰ ſi cõſuetudo loci ita hꝫ ꝙ vxores de pane ꝛ vino ꝛ hmõi faciant eleemoſynas qꝛ cõſuetudo dat iuriſditionẽ.ꝛ lꝫ viri aliquãdo phibeant debet ſibi formare cõſcientiã ſm Rodo.ꝛ Ja.de lau.i ſumma ꝙ ideo faciũt ne nimis dent ſꝫ tẽperate. ¶ Sextus quãdo vtiliter geritˀ negociũ viri. puta qꝛ videt virũ crudelẽꝛ ſceleratũ.ꝛ vt deus ſuſpendat irã vel eũ illuminet dat moderatas eleemoſynas occulte. ſm Rod. Nam propter eleemoſynas deꝰ ſuſpẽdit flagella.vt.xvj.q.j. reuertimini ꝛ ideo bñ facit mulier dãdo eleemoſynas occulta ſine ſcandalo viri vt deꝰ eũ adiuuet. Facit.l.ſoluẽdo.ff.de nego.ge.cũ ſi.ꝛ meliꝰ exẽplũ ebigail primi Re.xxv.q̃ liberauit virũ a morte ppter panes datos dauid cõtra volũtatẽ viri ſui. ¶ Septimꝰ ſi vir aſſignauit ſibi certũ q̇d p victu ꝛ ip̃a abſtinet vt inde eleemoſynã faciat quia ſuũ videt. ¶ Octauꝰ ſi mulier ẽ lucroſa puta qꝛ exhibita gubernatiõe domꝰ ꝛ familie lucrat̃ ꝛ opibꝰ ſuis.nec itelligo deducẽdas expẽſas victꝰ qꝛ vir tenet̃ eã alimẽtare ppter dotẽ vt dictũ eſt.ŝ. Dos ꝛ ẽt ppt̃ obſequia ab vxore exhibita de hoc tñ vide.ĩ.Uxor.§.ij.ꝛ qȯ poſſit de lucro facere eleemoſynã tꝫ ſctũs Tho.ꝛ Ri.i.iiij.di.xv.ꝛ cõiter ſũmiſte ſequuntur hoc cũ theologis vt Ja. de lau.i ſũma Diſtingue tñ ſic qȯ aut lucrũ ẽ neceſſariũ ſuſtẽtatiõi ſue ꝛ viri.ꝛ ſic nõ põt facere eleemoſynã:qꝛ magis tenet̃ ſibi et viro ꝙ̃ alteri. Si ṽo lucrũ ſuperabundat ſic poteſt ꝛ idem dic de parafrenalibus.vide.ĩ.Uxor.§.ij.

8 ¶ De quibꝰ dꝫ vel poteſt fieri eleemoſyna. Rñ.vt colligit̃ ex canoniſtis.j.q.j. in.c.nõ eſt putanda.ꝛ.xiiij.q.v.in glo.ꝛ per theologos in. iiij. di.xv. quod põt fieri de omni re que eſt propria ipſius dantis ꝛ que nõ eſt obligata reſtitutioni alicui certe perſone ſiue licite ſit acq̇ſita ſiue turpiter. Quando aũt ſit reſtitutioni obligata. vide.ĩ. reſtõ primo et vſura ꝛ i multis alijs ti. Limita etiã in rebus pprijs ſꝫ Ri.ŝ.q.v.dũmodo nõ ſint neceſſaria ad ſuſtentationẽ nature ſue ꝛ ſuorum qꝛ ordine charitatis magis dꝫ ſe diligere ꝙ̃ alium niſi eſſet talis pſona de cuiꝰ morte immineret notabile nocumentũ rei publice ꝛ pfectui aiarũ qꝛ tũc eſſet perfectionis non neceſſitatis de tali dare eleemoſynam.

9 ¶ Quot ſũt gña eleemoſynaꝝ. Rñ.tria vt dꝛ i.c.tria ꝛ.c.due.xlv.di. ¶ Primum corporale. ꝛ hoc ꝯſiſtit in opibꝰ miſericordie corpalis q̃ ſũt paſcere eſurientẽ potare ſitiẽtẽ veſtire nudũ hoſpitem recolligere īfirmũ viſitare redimere captiuũ mortuũ ſepelire.vñ ṽſus viſito. poto.cibo.redimo.tego. colligo. cõdo. ¶ Scõm ꝛ tertiũ genus eſt ſpũale ſ.remittere iniuriã ꝛ corrigere delinq̇ntẽ vt.i.d.c.tria.adunt̃ alia q̇nq꞉.ſ.cõſulere dubitãtẽ.ꝯſolari triſtẽ ſupportare onoroſos docere ignorãtes orare p oibꝰ de q̇bꝰ.ĩ.Mia.§.j.Et q̃ ſint digniores. vide.Ri.vbi ŝ.q.iiij.ꝛ.q̃.Satiſfactio.§.ix.

10 ¶ Aduerte ꝙ dare eleemoſynã intẽtione ſubleuãdi neceſſitatẽ pximi eſt opꝰ miſericordie.ſed dare intẽtione recompẽſandi p debito diuie offenſe ſic ẽ opꝰ iuſtitie.ꝛ ſic eſt ſatiſfactoria pprie. ꝛ ptinet ad meritũ dimiſſiõis pene.ſꝫ primo modo pertinet ad meritum vite ſm Jaco.de lau.in ſumma.

11 ¶ Utrũ paupibꝰ cõpetat aliq̃ actio cõtra diuites vt eis ſubueniant. Rñ. Pa.i c.ſi q̇s de fur.ꝙ nõ ſꝫ bene põt iplorare officiuꝫ iudicis ſeu ſupioris vt eos cogat ꝛ eccl'ia põt eos cogere.vt no.gl.i.c.ſicut hi.xlvij.di.ꝛ ar.in.c. nullꝰ laicꝰ. de iu.pat.ꝙ limita verũ quãdo ſunt in tali neceſſitate ꝛ diuites i tali habũdãtia ꝙ tenent̃ eis facere eleemoſynã de precepto alias non.

12 ¶ Utrũ q̇s poſſit furari vt faciat eleemoſynã. Rñ.ꝙ nõ qꝛ nõ ſũt faciẽda mala vt veniant bona.xiiij.q.v. forte.

Emãcipatio

est relaxatio patrie poteſtatis corã iudice cõpetẽte voluntate pr̃is ⁊ voluntate filiȷ̃ cõcurrẽte. ⁊ i vtriuſq; pñtia dicta ex eo ꝙ extra manũ.i.ptãte pr̃is ponit̃ filiꝰ elicit̃ hoc.ex.l. nõ nuda.C. de emã.li.quod ibi no.⁊ inſti. quibus modis ius pa.po.ſol.§.preterea.

☞ De emãcipatiõe ⁊ ɔtẽtis in hoc §. ⁊ de q̃bꝰ fiat no.Bal.i.l.vt liberis.C. de colla.Bar.in.l.quedã cũ filiũ.ꝙ fit de filio nõ de extraneo.⁊ i aut̃ de ſucceſſiõe.C.de ſuis ⁊ legi.vbi an tollat agnationem⁊ in.l.j.§.diui.lo.ij.ff. ad ſylle.

1 ❡Quis poteſt emancipari.Rñ. infans de ſpeciali licentia principis.

2 ❡Utrũ teneat̃ pr̃ emãcipare filiũ. Rñ. nõ regularit̃ qꝛ pria ptãs ieſtimabilis eſt.ff.de le.j.l.filiuſfami.§.vt q̃s heredẽ Similiter nec filius põt ɔpelli vt emãcipet̃ a patre.limita niſi ex cã. ſm Bar. i.l.quidã cũ filiũ.ff. de ver.ob. lz aliter dicat glo.inſti.q̃.mo.ius pa.po.ſol.§.fi. nã in his q̃ ſunt volũtarie iuriſditiõis nõ poteſt quid fieri altero inuito. vt in aut̃.quibus mo.natura.effi.ſui.§.ſi vero Fallit hoc prio ſi pater male afficit filiũ verberibꝰ ɔ̃ pietatẽ. Itẽ ſi cõpellit eũ peccare corpus ſuũ.Itẽ ſi filiꝰ eſt arrogatꝰ ipubes ⁊ pubes factꝰ ꝓbat nõ ſibi expedire eſſe arrogatũ.Itẽ ſi pater agnouit ſibi relictũ legatum vt emãciparet filiũ qꝛ in iſtis caſibus tenet̃ pater eũ emãcipare.vt no.Azo in ſumma C.de emãncipa.lib.

3 ❡Utrũ datũ a patre filio ꝓ p̃mio emãcipatiõis ſm cõſuetudinẽ vt.l. vt liberis.C.de col.bo. ſit cõicãdũ cũ aliȷ̃s fratribꝰ.Rñ.ꝙ ſic ſed cũ aliȷ̃s nõ cõputabitur in legitima niſi pater hoc dicat expreſſe vt.l.ſi quando.C.de inof.teſta.

Empphiteoſis

dicitur ab em.i.in ⁊ ſitos.i.fides ⁊ theſis id eſt poſitio:qꝛ res fidei accipiẽtis cõmittit̃ vel dr̃ melioratiõis ɔ̃ctꝰ ſiue datio ad liuellũ.⁊ eſt mediꝰ ɔ̃ctꝰ.inter locationẽ ⁊ vẽditionẽ de quo vide gl.in.c.potuit de locato. Unde emphiteoticarius vel emphiteota eſt qui accipit rem immobilẽ perpetuo ⁊ heredi:tario iure colẽdã.vel meliorãdã.vel ad tp̃s puta ſc̃dam vel tertiã generationẽ vt in aut̃.de non alie.§.emphiteoſim. Et quomõ contrahit̃ no.in.l.j.C.de iure emphiteo.

☞ De cõtẽtis in hoc.§.⁊ q̃d ſit emphiteoſis⁊ vñ dicat̃ not.Bal.in.l.liber.col.pe.C.de ope.liber.⁊ i rub.C.de iure emphi.Bal.i.l.ij.C.de reſcin.vẽdi.⁊ in quo differt a locatiõe no.i.l.j.⁊.ij.ff. ſi ager ve.⁊i.l.ſi vt certo.§.ſi duobꝰ.ff.cõmoda

❡Utrũ ɔ̃ctus emphiteoticus differat a ɔ̃ctu cẽſuali.Rñ.ꝙ ſic qꝛ ꝑ ɔ̃ctũ emphiteoticũ tranſit ſolũ vtile dñium.vt in.l.j.§. qui in ꝑpetuũ.ff.ſi ager vecti. Sed per cẽſualẽ trãfert̃ nõ ſolũ vtile.ſed ẽt directũ ⁊ fit qñ dicit̃ cõcedo tibi talẽ rẽ ⁊ trãſfero in te q̃cq̃d iuris habeo in ea ⁊ ſoluit̃ annuatim certus cẽſus.tex. eſt ſingularis.in.c. cõſtitutꝰ iũcta gl. de reli.do.⁊ etiã ſi dicat̃ ɔcedo tibi talẽ rẽ in emphiteoſim ꝑpetuã trãſferẽdo in te q̃cq̃d iuris habeo in illa pro certa annua pẽſione erit ɔ̃ctꝰ cẽſualis caſus eſt ſingularis in.d.c.cõſtitutꝰ. ⁊ illa verba in emphiteoſim imꝓpriant̃ vt i.l.ſi vno in prin.ff.locati.⁊ in iſto cõtractu nõ habet locũ.c.pena. potuit. de locato.⁊.l.ij.C.de iure emphi.

❡Utrũ accipiẽs emphiteoſim vſq; ad 1
tertiã generationẽ nec dicit incluſiue vl̃ alia eq̃potẽtiali.vſq; itelligat̃ excluſiue Rñ.ꝙſi vſq; ponit̃ a lege ſupgradu.ſic ſtat icluſiue.vt inſti.de ſucce.agna.§.fi. no.C.vnde legitimi.l.certum. ⁊ in.c. nõ debet de cõſan.⁊affi.Sed ſi ponitur ab homine in ɔ̃ctu obligatorio tunc ponit̃ excluſiue.l. veteribꝰ.ff.de pactis. Sz q̃dã intelligũt hoc in eo ꝙ augeret obligationem.ſz in caſu nr̃o non auget.ſed facit eam tranſmiſſibilem.⁊ ideo includit ſz Calde.⁊ placet Bal.tamẽ i.l. meminiſſe.ff.de offi.procõſul.dicit in re eccleſie ſi dicatur vſq; ad tertiam generationez ſtabit incluſiue. Si vero vſq; ad quartã ſtabit excluſiue quia vltra ter-

tiā generationē nō pōt fieri iueſtitura. vt in.d.§.emphyteoſim ſed de hoc vide Ang.de are in ti.de loca.§.adeo autē.

¶Sed nunqd ſtipes cōputabit̄.Rñ.ꝙ nō qꝛ accipiēs nō eſt generatio ſuiꝑſiꝰ ⁊ in gradibꝰ ſtipes nō cōputat̄ i numero.ff.de gradibꝰ.l.iuriſconſultus.ſicut vnꝰ nō eſt numerꝰ.ſed principiū numeri Bar.tenet qd̄ cōputatur niſi dicat̄ ſic vſqꝫ in ipſius tertiam generationem.

4 ¶Utrū emphyteoſis q̄ ſit de generatione in generationē aſſimilet̄ inueſtiture feudali.Rñ.ꝙ ſic.vt no.bar.in.l.ſi mihi ⁊ titio.ff.de ver.ob.⁊ text.cū Bal.in.c.j. de vaſallo decrepite etatis.

5 ¶Utrū ius emphyteoticū tranſeat ad extraneos hr̄des.Rñ.qd̄ fuerūt opi.ſꝫ mihi plꝫ opi.Jo.de imo.i.c.fi.d̄ locato. dicētis ꝙ ſic ēt in re eccleſiaſtica dūmodo ſit data cū illa ſolēnitate.c.j.de reb. eccl.nō alie.li.vj.⁊.c. ſine exceptiōe.xij. q.ij.de q̄ vides alienatio.§.ij.iij.⁊.iiij.

6 ¶Utrū pater q̄ accepit ēphyteoſim ꝓ ſe ⁊ ſuis filijs poſſit illā ꝑlegare vni filiorū.Rñ.bal.in.c.j.in ti.an agnatus in vj.col.tenet ꝙ ſic emphyteoſim.ſꝫ non feudū ⁊ multi alij Ang.vero cōſi.xviij. tꝫ ꝙ nō qꝛ ius eſt queſitū filijs niſi alteri filioꝝ tantūdē de alijs bonis prelegaſſet allegat.l.j.§.aſſignare.ff.de aſſi. lib.iuncta.l.ſi cū dotē.§.ſi pater.ff.ſolu. ma.vbi pater p̄t diminuere ius filie ex pria ꝓmiſſiōe qua.ſ.dotē dedit marito ⁊ poſtea exegit inſciuꝫ filia dummodo tantūdē eidē reliquat q̄ntum diminuit ⁊ ſic cōcordāt dicta doctorum.

7 ¶Utꝝ veniāt filie qñ accepit ꝓſe ⁊ſuis filijs.Rñ.ſꝫ Jo.de imo.i.c.fi.de loca.ꝙ nō ꝑ ſingulare dictū Arch.i.c.ſi qs ſua dente.xvij.q.iiij.vbi voluit qd̄ in materia contractuū maſculinū nō cōcipiat femininū ꝑ.l.veteribꝰ.ff.de pac.hoc.idem tꝫ Guil.de ſuza.q̄ fuit doctor.Arch.i le gibus.⁊ Ray.de forli.in.l.tres fratres. ff.de pac.⁊ Lu.de ro.conſi.xxx.iij.

8 ¶Utrum emphyteota poſſit dimittere rē emphyteoticā et ſe liberare qñ vult Rñ.lꝫ aliq̄ diſtinxerūt an ſit obligatus rōne rei.⁊ ſic poſſit an rōne ꝑſone ⁊.nō poſſit vt dicit do. Odoar.Tñ Ja.eſt cō tra tenēs qd̄ nullo mō pōt ⁊ idē Pa.i.c. indicatū de immu.ec.qꝛ qd̄ a principio eſt volūtatis ex poſt facto eſt neceſſitatis.l.ſicut.C.de act.⁊ ob. Itē qꝛ ꝑſonaliter eſt obligatus ad penſionē.l.j.⁊.ij. C.de iure emphy.ergo tenet̄ ꝑſonaliter cū oēs actiones ſint ꝑſonales inſtit.de ac.§.appellamꝰ.⁊ ſic dimittēdo rē obligaretur ad penſionē qꝛ ꝑſonales actiones ſunt affixe oſſibus noſtris.l.qs ergo.ff.de pecu.

¶Utrū poſſit aliū emphyteotā facere vel alteri locare.Rñ.ꝙ ſic inſti.locati.§. adeo.qꝛ nō eſt ꝓprie alienatio vera.contrariū tꝫ Spe.ti.de lo §.nūc ꝟ.cxxv.ſed tu ꝯcorda ꝙ ſi talr̄ vult dare i ēphyteoſim.ꝙ ipſe ſit liber a p̄ſtatione canonis nō.pōt aliter ſic locare tñ ēt ad longū tp̄s poteſt ſcd̄m Spec.vbi.ſ.ver.cxxiij. 9

¶Utrū emphyteota cuiuſcunqꝫ etiā eccleſie poſſit donare aut legare meliorationes q̄s fecit in re emphyteotica vel ipſam rem emphyteoticā ſine alia ſolēnitate. Rñ.gl.in.c.fi.de lo.ꝙ ſic ⁊ cōiter ſequunt̄ doc.Bar.tenet verū in emphyteota fiſci.ſꝫ nō in emphyteota priuati in.l.fi.C.de iur. emphy.ꝑ le.ij.C.e.Sed Bal.i.l.vſufructu.ff.ſol.ma.reprehēdit Bart.⁊ dicit cū male intellexiſſe. di.l.j. quia loquit̄ quando alienat proprietatē ⁊ ſic ius dñū.ſed qñ alienat donādo vel legādo ſaluo iure dñico ſemꝑ tenet donatio vel legatum vnde dicit Pa.in d.c.fi.de locato.quod vbicūqꝫ prohibet̄ vēditio facta commemoratione de precio.vt in. d.c.fi.⁊.d.l.fi.nō intelligit̄ de alia alienationis ſpecie.vt in.l.fi. C.de pred.curi.⁊ decu.⁊ per hoc infert quod etiam permutare pōt ⁊ ſic limita.l.ſtatuliberi.§.quintus.ff.de ſta.liber.⁊ qd̄ not.in.l.ij.C.de vſuca pro empto.vbi tenetur qd̄ nomine emptionis et venditionis intelligitur oīs contractus.Per quē dominium rei transfertur.Tutius tamē eſt vt nō permutet ſine ꝯſenſu domini propter doctores multos q̄ tenēt qd̄ non pōt permutare.in.d.l.fina.⁊ in. d.c.potuit pignori tamē obligare pōt 10

l.tutor.§.fi.ff.de pig.act.lz ſit tutus fa cere cum cõſenſu domini ſecundũ ſpec.
¶Utrũ poſſit vẽdere rẽ emphyteoticã eccleſie vel meliorationes predictas. Rñ.pa.i.c.fi.de loca.ꝙ ſic dũmodo hãc ſolẽnitatem ſeruet.¶Primo qđ requi⸗rat prelatũ vel rectorem eccleſie qui đr eccleſia.vt.vij.q.j.ſcire.¶Secundo de nunciet preciũ quod offertur vere.leg. fi.C.de iure emphit.¶Tertio qđ eccle ſia nõ rñdente labantur duo mẽſes hec probant in.d.c.fi.¶Quarto qđ nõ ven dat ꝓhibitis ꝑſonis q̃s ponit gl.ibidẽ ⁊ ſunt oẽs perſone que nõ ſunt faciles cõueniri ſicut capitanei ⁊ hmõi.ex qui⸗bus preiudicium poſſet pati eccleſia vt ff.qui ſatiſ.co.l.ij.¶Quinto qđ nõ ven⸗dat niſi vtile dñiũ ſibi cõpetẽs ⁊ melio⸗ratiões quas i re fecit.¶Sexto ꝙ pri⁹ nõ ceciderit a iure ſuo puta nõ ſoluẽdo canonẽ qꝛ in.l.nemo.ff.de regu.iur.đr. Nemo plus iuris in aliũ trãſferre põt quam habet.

12 ¶Utrũ ꝓdicta debeat obſeruare ſuper ficiarius eccleſie qñ vult vẽdere qui eſt dñs ſuperficiei qui ſuper ſolo alicuius edificat domũ donando ſibi cẽſum par uũ.Rñ.Bar.in.l.j.§.pe.ff. de ſuperfi.ꝙ ſic per.l.ij.C.ne rei diuine vel templorum. Sed do.Card.eſt cõtra Aug.vero dicit ibidẽ dictũ Bar.equũ.Sed iure nõ pro bari ⁊ ideo ante factũ ſequendum poſt factũ Car.not.ſm Bal.in aut.q̃ res.C. de ſac.ſan.eccle.qđ qui cadit a ſolo ca⸗dit a ſuperficie.arg.d.l.j.

13 ¶Utrũ prefata ſolẽnitas ſit i ſeruanda in emphiteota p̃uati ſeu ſecularis.Rñ. qđ non niſi ſoluz vt requiratur dñs an emere velit meliorationes ⁊ nõ vendat talibus perſonis quibus dñs cõmode nõ poſſit habere ius ſuũ vt potentiori⸗bus et huiuſmodi alias caderet a iure ſuo.vt in.l.fi.C.de iure emphi.⁊ not.gl. in.d.c.fi.de loca.

14 ¶Utrũ frater fratri poſſit alienare ſine prefata ſolẽnitate.Rñ. Bal.in.l.volun⸗tas.C.de fideicõ.qđ ſic qñ duo fratres habent emphyteoſim paternã eccleſie etiã qđ vnus põt iura ſua alienare alte ri ſine cõſenſu eccleſie.

¶Utrum poſſit dari in dotem vide.ꝫ. dos.§.vij. 1

¶Utrũ debeat fieri remiſſio canonis.i. annue vel regularis ſolutiõis propter guerrã.Rñ.qđ lz ſit diuerſa opi.tu dic qđ ſi quãtitas canõis eſt ita magna ꝙ ſi res locaret̃ de anno in annũ nõ plus perciperet̃ tũc ꝓcedat opi.ꝙ fiat remiſ ſio nõ ſolũ ꝓpter guerrã.imo etiã pro⸗pter aliã ſterilitatẽ vt dicit Bal.i.l.j.C. de iure emphy.⁊ ita dicit Barto.qđ nõ eſt ꝓprie cõtractus emphiteoticus.tũc qñ dat̃ tanta quãtitas ſicut ꝓ locatio ne.Si vero eſt modicus vt cõiter fit tũc nõ fiet remiſſio ar.l.ſi merces.§.vis ma ior ⁊.l.ex cõducto.§.j.⁊.l.ſi vno.ff.loca. niſi ſubſtãtia rei penitus ledat̃ vel niſi fundus captus ab hoſtibus deſpera⸗ret̃ poſſe rehaberi qꝛ tunc fiet remiſſio vide glo.in.d.c.fi.⁊.l.j.C.de iu.emphi. Et idẽ dic de augmẽto rei qđ nõ auget̃ pẽſio in caſu in quo nõ minuunt̃ ꝓpter eius leſionẽ ſm Bar.in.l.j.C.eo.titulo. 1

¶Utrũ fundo inũdato a flumine libe⸗ret̃ emphiteota a canone.Rñ. pa.in.d. c.fi.qđ ſic qꝛ đr deperdit⁹.l.iij.§.labeo. cũ ſi.ff.de acqui.poſ.Itẽ fund⁹ inũda⸗tus et occupatus ab hoſtibus equipat̃ l.cũ vn⁹.§.fi.ff.de bo.aut.iudi.poſ.Qđ verũ credo qñ nõ eſt ſpes recuperatio⸗nis.itellige ſi in totũ partit vel vltra di midiã.ſecus ſi ſola medietas periijt:qꝛ nõ liberet̃.ar.l.etiã partis.ff.de vſufru. ⁊ l.qua de tota.ff.de rei vẽ.licet aliij ve⸗lint.qđ.vij. ꝑtes perierint ſi dz. libera ri.ſed magis plz qđ dixi qꝛ i dubio par tis appellatione intelligit̃ dimidia di⸗cta.l.etiam partis. 17

¶Utrũ deſtructa re emphiteotica ver bi grã domo ex igne fortuito ſi reparet̃ teneatur emphiteota ꝑſeuerare.Rñ.ſm Ric.de ma.in.l.j.C.de iu.emphy.qđ nõ qꝛ illud đr nouũ.facit qđ dicit bar.in.l. dãni.§.ſi is q̃.ff.de dã.infec.vbi vult ꝙ ſi q̃s obligauit ſe alicui hñti domuz in villa dare de aqua recẽti i eſtate deſtru cta domo deſtruit̃ obligatio lz poſtea reficiat̃.Facit etiã qđ voluit Bar.in.l.de 18

pupillo.§.ſi quis riuos.ff.de no. oper.
nun.vbi dicit qḋ q̇ reficit de nouo facit
lege.inter ſtipulantem.§. factam.ff. de
ver.obl.Itē voluit Ang. i.l.j.§.ſi quis
edificiū.ff.de no.ope. nun.ꝛ Bal. in.l.ſi
vt ꝓponis.C.de nup. vbi dicit. Dictat
cōſtitutio eccleſie qḋ nemo faciat fortili
ciū nouum incōſulto papa an filij poſ-
ſint reficere deſtructū caſtrū ꝓpter re
bellionē patris ꝛ dicit ꝙ nō ita facit.l.
cum alijs.C.de cura.furio. vbi ſi furio-
ſus efficit ſane mētis expirat curatoris
officiū nec reuiuiſcit ſi poſtea redit in
furiā ſed debet ſibi dari nouus.Itē fa-
cit ꝙ no.doc.de eccleſia reparata an ſit
eadē vt no.in.c.de fabrica de conſec.di.
j.in.c. propoſuiſti.ꝛ.c.ligneis.de conſe.
eccle.vel alta.ꝛ in.d.§.ſacrā.ꝛ ſm iſtud
limita omnia iſta.

9 ¶ Utrū emphyteota nō ſoluēs canonē
cadat a iure ſuo. Rn̄.qḋ ſi p trienniū non
ſoluit a iure cadit ſi eſt ꝑuati. vt.l.ij.C.
de iure emphy.ſi ꝟo eſt eccle p biēniū
nō ſoluēs cadit ipſo facto niſi celeriter
ſoluat vt i.d.c.fi.ꝛ nō dr celeriter ſolue-
re.ſm bal.in addi.ſpe.ti.de loca. ſi ex-
pectat libellū vel requiſitionē ſm glo.
no.in.d.c.fi.iſta celeritas erit i arbitrio
iudicis vt cōſiderata paupertate ꝛ a ijs
iudicet qḋ eſt valde equū qꝛ cū illa mo
re purgat opere celeritatē predictā nō
habeat locū in emphyteota priuati ſm
Io. de imo.in.l.inſulā.ff.de ver.obli.et
Ang.ſꝫ ſolū eccleſie q̄ mitiꝰ agit ꝓpter
ea merito arbitrium boni viri magis eſt
ſequēdum in hac celeritate.

10 ¶ Utrū emphyteota nō ſoluēs p bien
niū vel triēniū cadat a iure ſuo. ſi dn̄s
tenebat ſibi intāta q̄titate vel maiori.
Rn̄. Paul.in.c. bona fides de depoſito
ꝙ nō qꝛ exceptio cōpenſationis quo ad
euitandā penā debētis ſoluere fit ipſo
iure vt eſt tex.no.iūcta glo.in.l.ſi cōſtat
C.de compen.vbi doc.ſic determinant.

11 ¶ Utrū dn̄s recipiendo canonē ab em
phyteota q̇ cecedit a iure ſuo ꝓpter nō
ſolutionē ꝑiudicet ſibi. Rn̄.pa. in.c.fi.
de loca.aut eū expulit prio ꝛ petit pēſio
nē ꝑteriti tpis ꝛ ſic nō ꝑiudicat ſibi aut
nō expulit ꝛ tūc aut recipit canonē pro
tpe poſt morā cōtractā.ꝛ ſic preiudicat
ſibi:qꝛ vr̄ per actū contrariū renūciaſſe
iuri ſuo.c.ſolicitudinē ḋ ap.aut recipit
canonē pro preterito cuꝫ proteſtatione
ꝙ nō intēdit ſibi ꝑiudicare ꝛ ſic nō pre
iudicat aut nō fecit proteſtationē:ſꝫ ſim-
pliciter recipit ꝛ in hoc fuerūt opi.Sed
de ſubtilitate iuris dicendū ꝙ non ꝑiu
dicat.qꝛ in dubio non videt̄ quis velle
renunciare iuri ſuo.vt in.c.ſuper hoc de
renū.ff.de.ꝓbat.l.cū de indebito. Facit
gl.in.l.cū quid.ff.ſi cer.pe.qui dicit ꝙ ſi
trado magnā q̄titatē pecunie dicendo
tolle non ꝑſumit donatio ſimplr ex hoc
ſed mutuū vel depoſitū. niſi aliud ap-
pareat reſpectu perſone. Sic in ꝓpo-
ſito.ꝛ licet gl.dicat verū eſſe qḋ recipiē
do canonē ꝑiudicat in priuato nō in ec
cleſia que habet caplm:tn̄ pau.vbi.s.
dicit qḋ nō dicit verū qꝛ ſolꝰ prelatꝰ in
acquirēdo preiudicare pōt ꝛ deteriorē
facere vide gl.xvij.q.iiij.§. pe. ſētit In.
in.c.ij.ḋ.dona.ꝛ doc.in.i.c.qm̄ de deci.ꝛ
iō ſolus prelatꝰ recipiēdo canonē ſine
cōſenſu capituli ꝑiudicat eccle.Sꝫ ad
uerte hoc qḋ Pa.i.c.vt ſup.de re.ec.nō
alie. limitat Fede.conſi.clxxxiiij.qui te
net ꝙ res emphyteotica reddita ad ec-
cleſiā ꝓpter nō ſolutionē penſionis po
teſt iterū dari ei qui cecidit a iure ſuo ſi
ne aliqua ſolēnitate ꝛ cauſis requiſitis
in alienatiōe rei eccleſiaſtice a prelato
eccleſie: ſic dicēs hoc verum. vbi prima
cauſa cōceſſionis duraret puta qꝛ erat
caſtrū in feudum qḋ ꝓpter cuſtodiam
erat potiꝰ dānoſum eccleſie ꝛ hmōi: qꝛ
nō eſt noua alienatio:ſꝫ executio ordi-
nationis antiq̄. ſed vbi prima cauſa cō
ceſſiōis ceſſaret.puta qꝛ ager datus ad
extollendū tractu tēporis excultus re-
uertitur ad eccleſia tūc:dari nō poterit
in emphyteoſim vel feudum ſine debi-
ta ſolēnitate ꝛ cauſis requiſitis in alie-
natiōe rei eccleſiaſtice.Et ſm hoc videret̄
vera opinio gl.ſꝰ dicte.Sed ꝙ nō poſſit
dari de nouo ei qui cecidit a iure ſuo ꝓ
pter nō ſolutionē pēſionis qn̄ ceſſat cā
ꝓpter quā fuit data i emphiteoſim ſine

ſolēnitatibus ⁊ cauſis reqſitis in alie-
natione rei eccleſiaſtici nō credo Pau.
qn̄ ſit ei qui cecidit vel eius heredibus
qꝛ videt tex. d.c.fi. cōtra eū ⁊ cōſuetudo
ſed bene eſſet verū qn̄ alteriꝰ ei q̄ ceci
dit vel eius heredibꝰ vellet dari vel qn̄
iam eccleſia per aliqđ tēpus pacificam
habuit poſſeſſionē talis rei. Et ſic con-
corda opiniones.

21 ¶ Queritur in quot caſibus emphyteo
ta cadit a iure ſuo. R̄n̄. quod in quinq̧
caſibus.

22 ¶ Primꝰ qn̄ negat pēſionē dn̄o petēti
eam ⁊ negat ſe emphyteotā illius ſm̄
pet. helie. i trac. de cōtractu emphyteo
tico. R̄ō. qꝛ magis debet operari contu-
macia expreſſa q̄ȝ tacita. l. ſi ita expſſuȝ
ff. de cōdi. ⁊ demō. ſed emphyteota nō
ſoluēte per triēniū canonem res cadit
in cōmiſſum. vt. j. dicet: qꝛ tacite negat
dominiū recognoſcere ergo multo for
tius vbi expreſſe negat.

23 ¶ Scđs caſus eſt qn̄ vendit ſine dn̄i vo
lūtate rem emphiteoticā. ſm̄ eūdeȝ pe.
vbi. ſ. Qđ limita ſm̄ ſpec. in tit. de loc.
⁊ bar. i. l. ſequit. §. ꝗ ꝗ labeo. ff. de vſuca.
Jmo. ⁊ Cano. in. c. potuit de loca. verū ſi
res ſit tradita qꝛ ſi nō ē tradita licet vē
dita nō cadit in cōmiſſuȝ etiā ſi eēt tra-
dita tn̄ hac lege vt ſi dn̄s vellet emere
pro tm̄deȝ ille emptor reſtitueret eam:
qꝛ ſic nō cadit vt no. Ange. in. l. volun-
tas. C. de fideicom.

24 ¶ Quid ſi vēdidit ⁊ tradidit ſimplr̄ ſȝ
poſtea redemit. R̄n̄. nihilominꝰ cecidit
a iure ſuo qꝛ p alienationē ius eſt que-
ſitum dn̄o ⁊ ideo ſine facto ſuo nō pōt
auferri ab eodem.

25 ¶ Sȝ pone ꝙ ſunt duo dn̄i rei emphy
teotice ⁊ vēdidit rē de cōſenſu vniꝰ tm̄
⁊ nō alteriꝰ. R̄n̄. ꝙ cadit ſolū p parte il
lius qꝛ nō plus puniri debet q̄ȝ delique
rit. l. heres. ff. de his qui. vt indig.

26 ¶ Tertiꝰ caſus eſt qn̄ res emphyteoti
ca eſt data pro ſe et ſuis filijs nepotibꝰ
⁊ heredibꝰ tūc ſi filiꝰ vel nepos refutat
hereditatē cadit qꝛ eā nō pōt habere vt
no. bar. in. l. vt iuriſiurādi. §. ſi liberi. ff.
de ope. lib. ſecꝰ ſi nō poneret verbum ⁊
heredibꝰ qꝛ ſic refutata hereditate nō
caderet qꝛ cōfeſſio in primo caſu requi
rit vtrūq̧ vt. ſ. ſit filiꝰ vel nepos ⁊ heres
vt in auṫ. de nō ali. §. emphyteoſi ⁊ ideo
feuda q̄ trāſeunt ad filios vt filios ita
ſi heredes ſint dicunt venire heredita-
tis petitione. vt in. l. itē vidēdum eſt. ff.
de pet. here.

¶ Quartꝰ caſus eſt qn̄ q̄s accepit em- 2
phyteoſim p ſe ⁊ ſuis filijs ⁊ moriturū
nec filijs legitimis relictis ſolū natura
libꝰ qꝛ reuertit ad dn̄m qđ limito ſcđm
Bar. in. l. ex facto. §. ſiquis rogatus. ff.
adire. verum qn̄ emphyteoſis eſt data
ab eccleſia: qꝛ preſumendum eſt qđ de
illegitimis non cogitauit: ſed qn̄ data
eſt a priuato emphyteoſis ſic veniet ad
illegitimos in tali caſu. Et ſic intellige
limita Specu.

¶ Quintꝰ caſus eſt qn̄ emphyteota nō 2
ſoluit canonem de quo dic. vt. ſ. §. xix.
¶ Quid ſi ſunt plures heredes et oēs
pter vnū ſoluerūt pēſionē. R̄n̄. gl. in. d.
c. fi. ꝙ nō cadunt ſi ſoluerūt totā. ſecꝰ ſi
non totā quia caderent omnes et ideo
ſoluāt totam ⁊ poſtea agant contra nō
ſoluentem.

¶ Utrū ſi heres ignorās rē emphyteoti 2
cā ⁊ nō ſoluēs cadat. R̄n̄. gl. in. l. ij. C. de
iur. emphy. ⁊ bar. ibidē ⁊ gl. ⁊ Dy. in. l.
cū filius. §. in hanc. ff. de ver. ob. qđ ca-
dit ſed reſtituitur de equitate idem dic
de minore q̄ nō ſoluit per. l. fi. C. in qui.
cau. in integ. reſti. non eſt neceſ.

¶ Quid ſi dn̄s ſit mortuꝰ ⁊ hereditas 3
iacet per triennium in quo emphyteo-
ta non ſoluit. R̄n̄. qđ non poterit expel-
li neq̧ cadit vt patet per predicta. Ad-
ditio hoc tȝ Alb. in. l. iiij. ff. de dā. infe.
⁊ bal. in. l. ij. C. e. ſm̄ Jo. an. in addi. ad
ſpe. vbi. ſ. cū ipſo ſpe. tenet qđ cadit ni-
ſi deponat in extra formā. l. ij. C. e. ⁊. l. ac
ceptam. C. de vſur. ⁊ hoc tutius.

¶ Utrū filia priuetur emphyteoſi qn̄ 3
iſtituta eſt in certa re heres ⁊ iuſſa eſt
eſſe contentam qđ non poſſit de bonis
ſuis plus petere. R̄n̄. bar. in. d. §. ſi libe-
ri qđ non: quia. d. verba. debent intelli-
gi ꝙ nō poſſit peti plus iure heredita-

rio ſed nō iure emphiteotico vel vt pa
tronus ⁊ poſito ꝙ pater ex diſpoſitiōe
ſua poſſet filiā priuare ab emphiteoſi
tamē illa verba nō importāt. Idē dic
ꝙ per talia verba non priuatur ꝗn poſ
ſit petere dotē maternā ſm eundē bar
etiam ſi bona ſibi a patre relicta ſint vl
tra legitimā qꝛ bona intelligunt̄ dedu-
cto ere alieno ⁊ es alienum eſt dos ⁊ ſi
militer res emphiteotica.
3 ¶ Utrū tutor pupilli qui habet emphi
teoſim ab eo non ſoluēdo ꝑ quinquen
niū cadat. Rñ. ꝙ ſic qꝛ iſte tutor debuit
exigere a ſeipſo. l. ſi pupilli. ff. de nego.
geſt. ſm petrum vbi. ſ.
4 ¶ Utrum laudemium ſit ſoluēdū quā
do res emphiteotica tranſit ad alium
emphiteotam. Rñ. ꝙ ſic ⁊ non debet ex
ercere quinquageſimā partē precij rei
emphiteotice. l. fi. C. de iure emphi. ſed
de conſuetudine eſt. xxx. pars ſm hoſt.
qua ſeruanda eſt. Fallit hoc ſꝫ pet. vbi
ſ. in quatuor caſibus in quibus non
debetur.
5 ¶ Primus quando heres ratione here
ditatis emphiteoſim adijt ſm. Pet. vbi
ſ. quia dñs propter laborē habet lau-
demiū quia laborat mittēdo nouū em
phiteotam in poſſeſſionē ſꝫ in additio-
ne hereditatis non requirit̄ talis labor
cū heres poſſit adire ꝓpria autoritate
vt in aut. de here. ⁊ fal. §. in omnibus.
Quidā tenēt cōtrarium ꝑ. l. fi. C. de iu.
emphi. vbi pꝫ ꝙ cū quis de nouo adipi
ſcit̄ poſſeſſionē rei emphiteotice tenet̄
ad laudemium ſꝫ in additione heredi-
tatis ē ſic. l. cū hr̄des. in prin. ff. de acq̄.
poſſeſſione ergo debet̄. Itē pꝫ qꝛ ꝑ alie
nationē debet̄ laudemiū ſꝫ additio hr̄e-
ditatis ē alienatio qꝛ ꝑ eā trāſfert̄ dñiū
ergo debet̄. Sed primū credo veriꝰ niſi
conſuetudo ſit in contrarium.
6 ¶ Sed ꝗd ſi emphiteota donauit rem
emphiteoticā. Rñ. pe. qui. ſ. ꝙ debetur
laudemiū qꝛ magis fauēdū ē illi ꝗ rem
habuit titulo oneroſo ſicut ꝗ emit ꝙ̄ ꝗ
titulo lucratiuo Et ideo ſicut primꝰ dꝫ.
ſic ⁊ iſte ⁊ ꝙ primꝰ debeat hr̄e in. l. fi. C.
de iure. emphi. Itē qꝛ legatū ⁊ donatio
equiparatur ſed ex legato debet̄. l. his
qui. ff. de leg. iij. ergo ⁊ donatarius nec
obſtat quod emph tota. poteſt donare
ſine voluntate domini quia hoc conceſ
ſo non ſequitur ꝙ non debeatur laude
mium. contrarium tenet Spec. ti. de lo-
cato. ſ. non tenetur.
¶ Secundus caſus eſt quando res em 37
phiteotica fuit vendita ⁊ tradita poſt
retradita fuit ex antiqua cauſa ſecus ſi
fuiſſet retradita ex noua cauſa iſta retra
ditio eſſet ſimilis priori traditioni qua
fuit vendita. Item ad multitudinē tra-
ditionum ſequitur multitudo laude-
miorum. l. quinqꝫ. C. de ſer. fug. Intel
lige ex noua cauſa ſecus in antiqua qꝛ
non videtur alia traditio ſed prima.
¶ Tertius caſus eſt quādo plures ha 38
bentes rem emphiteoticam commu-
nē diuidunt eam inter ſe quia cum hoc
poſſint facere dominio irreq̄ſito vt no.
Bar. in. l. voluntas. C. de fideicom. Ra-
tio quia cauſa propter quam prohibe-
tur alienari in extraneum eſt quia ex-
traneus non habet neceſſe recognoſce
re dominum vt. no. in. d. l. fi. que cauſa
ceſſat quando vendit alteri emphiteo-
te ſocio ſuo. ⁊ ideo nō debet laudemiū
ſm Guil. ⁊ bar. ꝑ. l. per diuerſas. C. mā.
quia iſta eſt alienatio neceſſaria. Alij te
nent ꝙ debetur quia ante diuiſionem
nullus eſt dominus iſtius partis ma-
gis ꝙ̄ illius ſed poſt diuiſionem quili-
bet eſt dñs partis ſue. ff. de lega. ij. l. me
uius. §. duorum ergo videtur alienatio
ſed tu tene primam opi. Bar. quā no.
in. l. ⁊ ideo. ff. de condi. fur. niſi conſue-
tudo ſit in contrarium.
¶ Quartꝰ caſus qñ ꝗs vēdit ſed re inte 39
gra diceſſum eſt a vēditiōe qꝛ dñs non
hꝫ mittere nouū ēphiteotā in poſſeſſio
nē. Sꝫ tñ pe. vbi. ſ. dt ꝙ debet̄ qꝛ ꝑ eum
nō ſtetit ideo ꝑinde eſt ac ſi miſiſſet. qđ
credo verū de rigore iuris. Secꝰ de eq̄
tate Additio adde. v. caſū quādo alie
natio eſt neceſſaria vt puta quia pater
dotat filiam nō hñs aliā ſm bar. in. l. ⁊
ideo. ff. de ꝯdi. fur. nā ſolū ſoluit̄ laude
mium qñ alienatio eſt voluntaria.

40 ¶Utrū emphiteota cadēs a iure ſuo ꝑdat meliorationes quas fecit in re. Rñ pau.in.d.c.fi.ꝙ ſic.x.q.ij.hoc ius.⁊ i.d.l.ij.C.de iure emphi.

41 ¶Utrū emphiteota cadat ex deterioratione rei facta ab ipſo.Rñ.pe. vbi.ſ. ꝙ ſic ꝑ tex.aut.q̇ rē.C.de ſac.ſan.ec.qꝫ cā fina.ceſſante ceſſat effectus.l. adigere.ff.de iure pat.§. cōnis ſed cā finalis eſt melioratio vt.l.fi.C.de iu.emphi.iō caſdit qꝫ frangenti fidē fides frangatur eidē additio limitat Bal.hoc in.d. aut.verū ſi deterioratio ſit notabilis q̄titatis ⁊.ij.q.ſit ad perpetuā deteriorationem fundi vt eſſet in vinea q̇ nō putat.vel quando arbores inciduntur. ſecus ſi ſolum ad deteriorationem fructuum vt ſi ager nō colatur ⁊. iij. ꝙ talis deterioratio procedat ex dolo vel lata culpa vel leui alias non.

42 ¶Utrū dñs poſſit ꝓpterea autoritate expellere emphiteotā.Rñ.pa.in.d.c. fi.dicit Cy.poſt Accur.ꝙ non poteſt quia emphiteota hꝫ ius in re vt in.l.j.ff.ſi ager.vecti.⁊ ideo ꝓpria autoritate nō debet expelli facit.l.creditores.C.de pigno.hec opi.eſt tutior.

43 ¶Utrum res eccleſie poſſit dari in emphiteoſim.Rñ.vt.ſ. alienatio in prin.

Emptio

⁊ vēditio ē alienatio quedā que dñium ⁊ poſſeſſio rei vendite transfertur per traditionē ipſius domini vel ſi nō eſt dominus vſucapiendi conditio in emētem pro ipſa ſoluto precio.

☞ De contentis in hoc.§.⁊ in quo differat emptio a permutatione not. Bar in.l.j.⁊.ij.C.de rerum permuta. ⁊ quia requiritur merces.⁊ precium an valeat pro vno nummo facta no.Bar.ꝙ ſic in l.nō ideo.C.de here.inſti.⁊ an vbicūqꝫ ſit mentio precij vel eſtimationis preſumatur emptio not.Bald.ꝙ ſic i.l.ex cōuentione.C.de pac.i.l.cauſa dotē.C.de iure dot.qđ eſt verum ſi conſtet de verbo emit.vel vendit. vt ibi.

1 ¶An autem veniat ſub nomine venditionis omnis alienatio Bal.in.l. voluntas.C.de fidei.c.tenet ꝙ nō licet in principio iuris ciuilis veniret vt patet ꝑ.l.ſtatuliberi.§.quintꝰ.ff.de ſta.li. vide ꝙ dixi.ſ.emphiteoſim.§.x.aduerte hic ꝙ emptio ⁊ vēditio tribꝰ modis ꝑficit vt no.gl.inſti.de emp.⁊ vē.in ꝑnc. ¶Primo quoad hoc vt nō poſſit diſcedi ab altera partiū ſit per cōuētionem etiam conditionalē. ¶Secundo quātum ad periculū qđ tranſit ad emptorem ſit pure vt.i.§.ix. ¶Tertio quoad tranſlationē dominij vel vſucapiendi conditionem ſit tradendo rem venditam.§.vendite.inſti.de rerum diui.l. clauibus.ff. de cōtrahen.emptio.

¶Emptio ⁊ vēditio nō aliter facit rem emptoris niſi vt p̄cium ſolutū ſit aut ſatis eo noīe factū vel alr fidē de p̄cio habuerit venditor ⁊ tradat res vt.l.quod vendidit.ff.de ꝯhen. emp.nec pōt eſſe emptio ſine precio.ſ.pecunie numerate vt inſti.de emp.⁊ vē.§.item preciū. vbi aliud ꝓ alio dat ꝑmutatio eſt nō vēditio.ff.de contrahen. emp.l.j. 1

¶Sed nunqd tradēdo rē venditor videat fidem habere de p̄cio.Rñ.gl.i.d.l. qđ vendidi ꝙ ſic niſi forte emptor dicebat pecuniā habere ad manꝰ cū nō haberet ⁊ ſic tradidit vt.ff.de pig. act.l. ſi qñ.Similter hꝫ fidem de p̄cio ſi dedit diem ſolutionis emptori. ar.l.ad ſolutionem.C.de re iudi.

¶Utrū qlibet qui pōt vēdere poſſit fidē habere de p̄cio vt tradēdo rem emptori trāſferat in eum dñium.Rñ.ꝙ nō ꝓcurator fiſci eccleſie ⁊ minoris vt not bar.in.l.a diuo pio.§.ſꝫ ſi emptor.ff. de re iudi.⁊ Cy.i.l.in ciuile.C. de rei ven.⁊ eſt tex.iuncta gl.in.l.ſi procurator fiſci.ff.de iure fiſci.not.Pau.in .c. cum olim el.j.de offic.delega. 4

¶Utrum vendēs poſſeſſionē vel domū ⁊ hmōi ⁊ quia emptor nō hꝫ p̄ciū tradit eam cum pacto ꝙ donec ſibi ſoluerit precium vult ſibi ſoluat penſionem debitā de ea re ſed precio ſoluto nihil ampliꝰ vult licite poſſit facere.Rñ.ꝙ ſic tex.⁊ in.l.curabit.C.de ac.empt.⁊ vē. et ſm Azo.in gl.Bal.⁊ Bar.ibidem.⁊ Sali.⁊ Ang.in.l.iulianus.ff. de act. emp.⁊ 5

Jo. de anna. in. c. conqueſtus de vſur lʒ etiã de iure canonũ. ⁊ facit gl. in. c. conqueſtꝰ. quã cõiter ſequunt doc. de vſur. nec ob. ꝙ loquit de eo q̃ eſt i mora poſt terminum qꝛ ſic in mora põt cõſtitui a ꝑncipio ⁊ lʒ aliqui theologi ⁊ legiſte vt butri. i. d. l. curabit. dicãt vſurarium qñ ſolũ ꝑcipit fructuũ qꝛ nõ ſolu ie ſecꝰ qñ de pecunia ſua lucratus fuiſſet vel ex ea aliquam vtilitatẽ feciſſet qꝛ tunc hʒ locum prima opi. tñ mihi vr̃ ꝙ ſimpliciter prima opi. ſit vera qꝛ nihil iniuſtum facio ſi nolo tibi dare poſſeſſionez meã vt fructus tuos facias niſi dederis mihi precium etiam ſi illud volebam ſeruare in capſa.

16 ¶ Que non poſſunt vendi. Rñ. multa. ¶ Primo ſpũalia ⁊ de hoc vide. j. ſimonia. ¶ Scdo liber homo dic vt. j. ſeruitus. §. primo. ¶ Tertio illa quoꝝ vſus eſt ſolũ malus vt. ſ. ars. ¶ Quarto res aliena de quo vide in gl. l. rem alienã. ff. de ꝯhẽ. emp. qũo aũt teneat qui emit vide. j. reſtitutio primo in verbo emens. ¶ Quinto res pupilli nõ pñt emi a tutore. l. cũ ipſe. C. de ꝯhẽꝫ. emp. ⁊ vẽ: hec no. l. ſi in emptione. ff. de cõtrahẽ. emp.

17 ¶ Quo ꝑcio poſſunt vendi vel emi res. Rñ. ꝙ lʒ varie fuerint opi. tam legiſtarũ in. l. j. C. de epiſ. audi. ꝙ̃ cano. in. c. j. ⁊. c. cum dilecti de emp. ⁊ vendi. tamen ſaluo meliori iudicio ſcḋm ꝙ colligo ex dictis Sco. in. iiij. di. xv. dico ꝙ res tantum vendi. poteſt ꝙ̃tum emptorem inuenit ex contrario emi põt ꝙ̃tum venditorem inuenit dummodo hec quatuor concurrant. ¶ Primũ ſcientia. ſ. ꝙ nulla ſit deceptio ex parte alteriꝰ ſed quilibet ipſoꝝ agnoſcat rẽ ⁊ eius qualitatem ⁊ valorẽ. Facit gl. pe. i. l. mortis cã capiẽ. ff. de dona. cã mor. ¶ Scḋm libertas volũtatis. ſ. ꝙ nõ faciat ex tali neceſſitate que excludat rõnẽ volũtarij qũo aũt poſſit ꝑpendi ꝙ nõ ſtat voluntarie ꝯſidera ſi talis res ꝑtinet ad neceſſitatẽ vite ſicut ſunt granũ medicine vinũ veſtes domus ⁊ hmõi ſine quibꝰ viuere q̃ſq nõ põt. qꝛ talia nõ pñt vẽdi. ad libitũ ſʒ iuſtũ ꝑciũ dʒ taxari attẽdit etiã ꝙ nõ ſit libera volũtate qñ quis vendere vel emere vult tali ꝑcio propter euitandũ notabile ⁊ enorme dãnum. nam qñ quis niſi vẽderet tali pretio vel emeret eſſet incurſurus puta amiſſionẽ maioris ꝑtis. ſuorũ bonoꝝ vel notabiliorẽ certe iſta neceſſitas ⁊ omnis timor q̃ cadit in cõſtantẽ excludit libertatem voluntatis ſcḋm no. in. c. cũ locũ: deſpõ. et in c. abbas q̃ꝺ me. cã. Secꝰ in minori metu nam dicit Saly. in aut. ad hec. C. de vſu. q̃ꝺ eſt ꝯtra charitatẽ addere afflictionem afflicto: quod non licet. l. diuꝰ. ff. de of. preſi. ¶ Tertiũ ꝙ ſit prudẽs qꝛ magna mentis leuitas redderet cõtractũ illicitũ. ¶ Quartum ꝙ ille qui vendit vel emit plus debito poſſit donare ar. c. ij. de dona. ſi vero hec quatuor nõ concurrunt tunc nõ licet emere vel vendere niſi iuſto pretio ⁊ ſcienter notabiliter plus vendens vel minus emens peccat mortaliter ⁊ tenetur ad reſtitutionem q̃ꝺ quidem ꝑtium debet attendi ſcḋm cõem eſtimationẽ vt dicit. l. precia. ff. ad. l. fal. no. gl. in. c. hoc ius. x. q. ij. ⁊ eam ſequunt cõiter doc. Qũo aũt iſta extimatio debet fieri qñ non eſt cõitas talis commertij dico ꝙ penſatis rata iſte laboribꝰ ⁊ periculis iudicio boni mercatoris determinabitur qꝛ alia regula nõ poteſt dari ⁊ hoc in re mobili. In immobili vero extimatur ſcḋm fructus ſcḋm gl. ⁊ Bar. in. l. ij. C. de reſcin. ven. quez ſequuntur communiter doc. ⁊ tali pretio deberet vẽdi ⁊ emi de hoc vide. j. Extimatio. §. j. cũ ſeq. Si tamen predicta cõcurrunt crede ſilr vt mobiles emi poſſe ⁊ vendi. ⁊ no. ꝙ quo ad valorem attẽdi debet tẽpus contractus emptiõis vt in d. c. cum dilecti. ⁊. d. l. ij. C. de reſcin. ven. niſi ſit dubiũ an tpe ſolutionis ſit plꝰ valitura ſcḋm ꝙ dicam. j. vſura. j. §. xxxiij. aduerte tamen predicta non habere locum quando plus venditur ratione tẽporis quia precium nõ ſoluitur qꝛ licet foret ſciens ⁊ volẽs tamen non excuſaret vſurã vt plenius. j. vſura. j. §. lviij. dicit vide etiã q̃ꝺ dico. ſ. dolꝰ. §. ix. Limita etiã ꝑdicta niſi in caſu de quo. j. §. x.

8 ¶ Utrū vēditoꝛ teneat dicere defectus ſecretos ementi. Rñ. vt colligo ex dictis ꝑ Ange. in leg. ſi quis cum aliter. ff. de ver. ob. ꝛ Pau. in. c. iniuſtuz de reꝝ per= mu. cum diſtinctione ꝙ aut ſi ſciret. nul lo modo emeret puta quia equus ha= bet defectū talem ꝙ potius ſtaret ſine equo ꝛ tunc nullo modo licet celare. Si vero emeret licet nō ita libenter tunc ſi nullū periculū immineat vel dānuz em ptoꝛi ꝛ res nō vendatur vltra iuſtū pre ciū attento defectu latente. ꝛ emptoꝛ ſit induſtrius nō tenet ei reuelare nec pec cat nō reuelādo quādo ſolū facit vt iu= ſtū habeat preciū ꝛ qꝺ dico de defectu intellige de miſtura alterius rei vt pu ta vino liphato ſpeciebus quib⁹ immi= ſcetur aliud ꝙ extimet ſi aūt imminet periculū vel dānū emptoꝛi ſeu alteri te net manifeſtare aliter teneretur ad reſti tutionez dāni ſi accideret ar. l. in rebus §. itē qui ſciēs. ff. cōmo. ꝛ. l. iulianus. ff. de acti. emp. aduerte tamē ꝙ ſi vendēs intendit vendere vnā rē. ꝛ emens inten= dit emere aliam in ſubſtantia non valet venditio vt ſi vendens intendit vnum agrum vendere ꝛ emens aliū emere. l. in venditionib⁹. ff. de cōtrahē. em. Idē dic in materia vt ſi vendat auricalcum pro auro. d. l. in venditionibus. Idē dic in qualitate ſubſtantiali puta in domo q̄ eſt cōbuſta. l. qui tñ. ff. de contrahen emp. Secus in qualitate accidentali vt puta in agro ſterili quem credit vberē. xxix. q. j. §. his ita respondet. Fraudās ꝟo i qītitate puta in falſa mēſuratione vt faciunt tabernarij qui non implent menſuras vel in numeratione ꝛ huiuſ= modi lꝫ teneat venditio tamen tenetur reſtituere nec conſuetudo excuſat eum

9 ¶ Utrū liceat vendere rem ſm ꝙ⁹ ven= dens eam ſibi exiſtimat vtilem ꝙuis emens nō libere emat Rñ. ꝙ ſic ſi ex ta li venditione tale dānū incurrat ꝙtum plus vendit vel quando talem affectio nem ad rem habet ꝙ potius vellet eaz ſibi dimitti ꝙ tali precio emi niſi ſit in tali habundantia ꝙ gratis teneat pro ximo ſubuenire ꝯ coꝛ. Tho. ij. ij. q. lxxvij ſed nō liceret vendere tātū plus ꝙtum erit vtilis emēti. qꝛ. ſic herba medicina lis valeret. c. ducatos ſm ſcho. vbi. ſ.

¶ Utrū liceat carius vēdere rem que immutata vēdit i eodē loco quā ſit em pta vide. ī. negocium. §. iij.

¶ Ad quē ꝑtinet periculū rei vēdite ſi aliud in pacto ſpecialiter non eſt dedu ctum. Rñ. vt colligo ex azo. ꝛ gof. ꝙ aut vēditio eſt cōditionalis ꝛ tūc ante euē tū cōditiōis periculū perēptiōis perti= net ad vēditoꝛē ſꝫ deterioꝛatiōis ad em ptoꝛē vt in. l. neceſſario ſciēdū. §. ſi pen= dēte. ff. de pic. ꝛ cō. rei vē. ſimiliter ſi vē ditio ſit in ſcriptis ꝙ donec ſcriptura ꝑficiat periculū eſt venditoꝛis. l. cōtra ctus. C. de ſi. inſtr. limito hoc veꝝ quan do cōuenerūt vt nō valeat anteꝙ ſcri= ptura ſit facta. ſecus ſi ſimpliciter ſit fa ctus cōtractus poſtea faciūt ſcripturā Idem dic quādo venditio ſit in genere puta aſini qꝛ gen⁹ nō pōt perire. l. i rō= ne. §. veꝝ ē aūt. ff. ad. l. fal. ſꝫ ſec⁹ eēt qñ gen⁹ eēt determinatū puta ad aſinos quos habeo ꝟbi gratia vēdo tibi vnuz de ſeruis meis vel aſinis ꝛ hmōi. ſi oēs pereūt vēditoꝛ eſt liberat⁹ ſicut in lega= to. d. l. in rōne. §. incerti. hoſti. tamen vi= det tenere ꝙ emptoꝛ poterit repetere ꝑciū quaſi ſine cā ſit apud venditoꝛē. ſe cus in legato qꝛ ꝑciū rei legate nō eſt le gatū ꝛ ideo ſi perijt res legata aliꝺ nō debet ſꝫ mihi videt ꝙ nec etiā ꝑciū po terit emptoꝛ repetere in caſu iſto nec ex cipere vt nō ſoluāt niſi vēditoꝛ fuiſſet i moꝛa qꝛ ꝑciū nō eſt niſi cū cauſa. ſ. em= ptionis ꝛ idē dico ſicut quādo aliquid alternatiue emit puta ticius aut Seius ſi ticius perijt peribit venditoꝛi ꝛ ſeius erit in obligatione ſolum ſi vero ambo ſic venditoꝛ liber erit ꝛ peribit ſei⁹ em= ptoꝛi q̄ ſolus remāſerat facit. l. ſi i em= ptione. §. pe. ff. de cōtrahen. em. aut vē= ditio ſit pure. i. ſine cōditiōe ꝛ ſine ſcri= ptis ꝛ de re certa ſiue in ſpecie ꝛ tūc ſꝫ glo. in. l. j. ff. de peri. ꝛ co. re. ven. dic ꝙ in vino ꝛ ceteris q̄ degustationem requi= runt etiam ante degustationem peri= culum eſt emptoꝛis. Si vero venditur

nõ/in ſpecie ſed ad menſuram periculũ
eſt vẽditoris donec ſit menſuratũ ⁊ ibi
multas diuerſitates poteris videre ſʒ
iſtud ſufficit tibi confeſſori. Similiter ſi
non exigit deguſtatione periculũ ẽ em
ptoris excepto caſu publicatiõis quia
ſi publicet̃ ante traditionẽ vl' poſt ꝓpt̃
maleficiũ venditoris periculũ erit ipi⁹
vẽditoris.l. fundus.ff. loc.⁊ ibi gl. ſimi
liter per peccatũ. Morã doiũ vel culpã
periculũ eſt vẽditoris puta q2 pactum
fuit vt teneret̃. Item ſi fuit in mora tradẽ
di rẽ ſi vero tã emptor ꝙ̃ venditor fue-
runt i mora poſterior mora ꝑponderat
prime ⁊ illi nocebit q̃ ad periculum. Li-
mita niſi poſterioris more prim⁹ moro
ſus fuerit cauſa q2 ſic nõ nocebit poſte-
riori caſus eſt iũcta gl.i.l.ſi ꝑ emptorem
in ſi.de act.emp.⁊ ven.qđ no.idẽ dic ſi
venditor fuit in dolo vel culpa lata ſeu
leui perditionis rei vẽdite ꝙ periculum
erit ſuũ ſicut in cõmodato ⁊ depoſito.
Et idẽ dic de deterioratione ſeu melio
ratiõe rei vendite qđ pertinet ad ẽpto-
rẽ quando res eſt vendita in ſpecie ẜm
legiſtas ſine numero ẜm logicos qđ idẽ
eſt ſecus in fructib⁹ rei vẽdite qui per-
tinẽt ad vẽditorẽ donec perfecta ſit vẽ
ditio niſi vẽditor ſit in culpa.ð.l.cura-
bit nec ob.l.fruct⁹ poſt.⁊.l. pe.C.de ac.
emp.⁊ ven.quia loquũtur in ꝑfecta vẽ-
ditione quam voco perfectam quo ad
hoc quando precium eſt ſolutum vt ha
bita fides de precio vt not.in glo.l.j.C.
de peri.⁊ cõi rei ven.lʒ alias ſit perfectã
quando res eſt tradita ff.de act.emp.⁊
ven.l.ſi quis alienam rem.

2 ¶ Utrum emptũ de aliena pecunia ſit
emẽtis. Rñ.ꝙ ſic ſi noĩe ſuo emit.l.ſi ex
ea.C.de rei vẽ.fallit in ẽpto ex pecunia
eccleſie.xij.q.iij.c.j.⁊.ij.⁊.q.v. ſirũ. Qđ
adeo eſt verum q2 ſi clericus habẽs pe
cuniã de ꝓbenda emerit predium am-
plius non poterit illum dare intuitu pie
tatis lʒ pecuniam potuiſſet dare q2 ſta
tim prediũ ſit eccleſie ſiue emerit noĩe
eccl'e ſiue ſuo ſiue alieno.ca.j.de pecu.
cle.⁊.c.inquirẽdum. Similiter dic i em
pto de pecunia pupilli vel minoris a
tutore vel procuratore q2 minor ſibi vẽ
dicare põt.l.ij.quãdo ex fact.tuto. Idẽ
dic de ẽpto ex pecunia militis.C.de rei
vẽ.l.ſi.vt ꝓponis. Silr dic in ẽpto a ma
rito vl' vxore de pecunia ſibi ab altero
eoꝝ donata ſi efficiatur nõ ſoluẽdo qui
donũ accepit.l.vxor marito.ff.de dona.
iter vi.⁊ vx. hec limita qñ pecunia non
fuit alteri mixta q2 ſi fuiſſet mixta trãſi
ret in dominiũ etiã furis.l.ſi alieni nũ-
mi.ff.de ſolutio.⁊ ſic non eſſet.eccleſie
vel prefatorum.

¶ Quõ põt pr̃ vendere filium ⁊ quõ li- 13
ber hõ põt vẽdi vide.ſ.ſeruitus.§.j.

¶ Quid ſi res vẽdat̃ duob⁹. Rñ.ꝙ po- 14
tior eſt ſecũdus ſi res tradat̃ ſibi vl' pri
mus ſi ꝑmo ſibi detur ⁊ idẽ in donatio
ne.l.quotiẽs.C.de rei vẽdi.niſi primus
emiſſet nomine eccleſie ſpeciale eſt in
hoc vt dominiũ acquiratur ſine tradi-
tione,ar.c.ex literis de conſue.⁊ expreſ
ſe.C.de ſa.ſan.eccle.l.vt inter diuinum
publicũq3 etiã ſi ſecũdus emiſſet ⁊ ipſe
nomine eccl'ie quia preferretur primus
ff.de procu.l.in cauſe ſed vẽditor tenet̃
crimine falſi. vt patet.ff. ad.l. corne. de
fal.l.q̃ duob⁹. Si vero ꝑmutauit aut ſal
tem in ſolutũ dederit vel aliter diſtra-
xerit poſtꝙ̃ eã obligauerat tenetur cri
mine ſtellionatus vt.l.ij.ff.de cri.ſtel. 15

¶ Utrũ vẽdẽs vinũ q̃ nihil dixit de ex-
peditiõe vaſoꝝ poſſit illud euacuare in
terra ſi emptor non euacuat. Rñ.ꝙ ſic ſi
vindemia ſuperueniat vel ſi vẽditor eſt
mercator qui ſolet vẽdere temere.ff.de
pi.⁊ co.re.vẽ.l.j.§.pe.ẜʒ.gofre.vnde tu
dic ẜʒ hoſt.ꝙ ſi indiget vaſis ⁊ eo admo
nito non vult.poteſt coram teſtibus vi-
nũ mẽſurare ⁊ effundere. Quod limito
niſi emptor ſit in tali neceſſitate ꝙ ven-
ditor teneat̃ ei ſubuenire ex debito.

¶ Utrũ vẽditor teneat̃ de euictiõe em- 16
ptori. Rñ. ẜm gl.⁊ Pau.in.c.ſi vẽditor.
de emp.⁊ vẽ.ꝙ ſic niſi in tribus caſib⁹.
¶ Primus ſi in principio litis vel ad-
minus poſt litem conteſtatam non de-
nunciauit venditori vt eum defende-
ret vt.C.de euic.l.emptor fundi.⁊.l.au-
ctore et.ff.eo.l.ſi rem.§.ſi.

¶Sed quid ſi ſciebat litē motam ven-
ditor. R̄n. bar.i.l. denūciaſſe.ff.ď adul.
videt̃ ſentire ꝙ etiam teneatur denun-
ciare. Nō ſm eū qꝛ quando denunciatio
requiritur ad aliquod faciendum vt in
caſu iſto tunc nō ſufficit ſibi ſcientia ſo
la vt.d.l.denunciaſſe. Cecus eſſet quan
do denūciatio requiritur ad ſimplicem
ſcientiā habendam.qꝛ vcȝ vt regula q̄
certus eſt de reg.iur.li.vj.⁊.l.j.ff de act.
emp.⁊ vē gl.tamē ⁊ Cy.in.d.l.emptor ⁊
Dy.in dicta regula qui certus tenēt ꝙ
nō tenetur denunciare ⁊ multi alij ta-
mē tutius eſt ꝙ denunciet ꝑ.l.ſi contro-
uerſia in ver. autori. hr̄dine eius enun
cia.C.de eui.⁊ ſic denūciatio importat
non ſimpliciter iudicare ſꝫ per officialē
facere ei notum litem motam vt veniat
ad defendendum.
18 ¶Secundus caſus quando emptor ci
tatus cōtumaciter abfuit tempore ſen-
tētie qꝛ vr̃ cōdēnat᷒ ꝓpter ſuā cōtuma
ciaȝ.d.l.ēptor.⁊.ff.de euic.l.ſi ideo.j.re-
ſpōſo. Idē ſi venditore abſente non ap
pellauit a ſnia.l.herēnius ff.de euic.
19 ¶Tertius qn̄ per iniuriā ſentētia lata
fuit ꝯtra emptorem.d.l. emptor qꝛ iniu
ria q̄ fit emptori non contingit vendi-
torē.l.ſi ꝑ imprudētiā in prin.ff.ď euic.
Idem dic ſi per violentiā extraiudiciali
ter auferat̃.d.l.ſi per ⁊.§.de euic l.fi.ēt
ſi notarius poſuit ꝙ obligat ſe defen-
dere de iure ⁊ de facto qꝛ illď de facto i-
telligitur ſi lis moueatur de facto non
de iure ſm panor.vbi.ſ̄.quia violentia
extraiudicialis non venit ſm naturam
ꝯctus de quo dic vt no.per.Bar.in.l.ſti
pulatio iſta.ff.de verb.ob.
20 ¶Addo quartū caſuȝ qn̄ ēptor cōpro
miſit ⁊ cōtrariā ſententiā reportauit.l.
ſi dictū.§.ſi in arbitriū ꝯpromiſero.ff.de
eui.itellige hoc verꝫ ſi volūtarie ꝯpro-
miſit qꝛ ſecus ſi coactus.ſ vel a ſtatuto
ꝙ ſic vult vt inter conſanguineos ꝯpro
mittat̃ ⁊ hoc denunciauit venditori ſm
bar.in.d.§.ſi in arbitrum. ⁊ bal.in.l.j.
C.de peri.et co.rei.ven. ¶Quintus ca-
ſus qn̄ emptor potuit vſucapere ⁊ non
vſucepit.d.l.ſi dictum.§.ſi cum poſſet.

¶Sextus caſus ſi rē alienam ſcienter
emit niſi de euictione ſpecialiter ſibi ca
uerit.l.ſi fundū.C.de euic. ¶Septimus
ſi aliquid caſuale cōtingat.C.eo.de leg.
l.fi.de re.eccle.nō alie.c.ad noſtram.
¶Octauus ſi vēdidit nō ſua volunta-
te ſꝫ neceſſitate vt in gl.j.l.emptore de
eui.vide alios caſus ꝑ hoſt.in ſum.e.ti.
¶Quid ſi fecit pactū vēditor ꝙ nō vult
teneri de euictiōe. R̄n.nihilominus tene
bitur ad preciū re euic.l.ex empto.in.fi.
ff.de ac.emp.qď limitat Lud.ď ro.i no.
qn̄ pactū fit in genere.ſ.a quocūqꝫ euin
catur ſec᷒ ſi ſpecificat̃ pſona vel cā vna-
qꝛ tūc etiā nō tenebit̃ ad ꝑciū caſus ē.i
l.q̄ libertatꝫ in pn̄.ff.ď eui.⁊ ibi gl.ď hoc.
¶Sed.q̄ntum tenet̃ vēditor emptori re
empta euicta in caſib᷒ in quib᷒ tenet̃ ď
euictiōe. R̄n.ꝙ in ſimplum tm̄ ⁊ ſi fuit i
vendēdo tenet̃ etiā ad intereſſe in foro
tamen cōtentioſo in rebus precioſis ar
bitrio iudicis cogitur duplum promit
tere aliter cōdemnabitur in duplū pre-
ciū cōuēti.ff.de euic.l.ij.⁊.l.emptori.
¶Utrū venditor teneat̃ ad oēs expen- 23
ſas quas emptor fecit in iudicio qꝛ eum
nō defendit vēditor poſtq̄ ſibi hoc de-
nūciauit. R̄n.pau vbi.ſ̄.ꝙ ſic ſiue obli
nuerit.ſiue nō vt i.l.j.C.ď euic.⁊.l.vēdi-
tores.ff de ꝟ.ob.⁊ vtrobiqꝫ per bar.ſe-
cus ſi non denunciaſſet venditori litem
motam.
¶Utrū emens domū ꝓ centū in q̄ poſt 24
ea inuenit theſaurū valentem ducenta
teneat̃. R̄n.lud.ď. Ro tenet ꝙ ſic ⁊ dicit
ſe conſuluiſſe ⁊ obtinuiſſe in curia ꝙ in
hoc habet locū remediū.c.cū cā ď ēp.⁊
vē.l.ꝙ reſcidatur ꝯctus vel reſtituatur
plus ſꝫ ꝯtriū de iure ē veri᷒.ſ.ꝙ non te
neat̃ rō qꝛ theſaur᷒ eſt res mobilis ab-
ſcōdita ab ignotis dn̄is tpe vetuſtiore
vt.l.vnica.C.ď theſauris.ergo domin᷒
null᷒ erat ipſi᷒ vt caſus ē i.d.l.j.⁊.l.nū
q̄.§.theſaur᷒.ff.ď acq̄.re.do. Sic.ergo
remaneb̄m᷒ in diſpōne iuris ꝯmunis
vt ſit dn̄i ſoli ſi data opera vel a caſu in
uenit in ſuo vel ſi data opera in alieno
ſolo erit dn̄i ſoli ſi ꝟo a caſu erit medie
tas dn̄i ſoli alia inuētoris vt in.d.l.vnica

cum ergo

cū ergo iſte emptor ſit dñs ſoli erit ſu⁹
de hoc caſus eſt in.l.a tutore iūcta gloſ.
ff.ď rei vē.vbi pecunia inuēta per modū
theſauri cedit emptori. Secus ſi nō eēt
per modū theſauri vt mutata ab alıq̊
in muro vt dicit text.in.d.§.theſaurus
qꝛ tūc nō eſſet temporis nec ob.ꝙ vēdi-
tor nō vēdit theſaurū qꝛ concedo: ſed
ſtamus in diſpoſitiōe iuris cōmunis vt
cedat dño ſoli.ꝛ hoc habeo ꝓ idubita-
to ſi emptor nihil ſciebat ď theſauro ſꝫ
ſi ſciebat ꝛ propterea emit tūc videt̄ du
biū. Nicolaus tñ ď lira ſuper Mathei.
xiij.i illa parabola ď theſauro.ꝛ.ſ.Th.
ſcďa ſecunde.q.lxvj.ar.v.videnť tenere
ꝙ licite ematur ꝛ de ſubtilitate iuris ē
verꝫ ꝙ pōt licite fieri ſꝫ de equitate vi-
deret̄ ꝙ aliquā partē deberet dare vē-
ditori: vide de hoc ſi placet quod not.
in.l.ſi quis cum aliter.ff.de ver.ob.ſed
quo ad conſcientiam ex quo ſciebat vř
inueniſſe et ſi a caſu ſit medietas erit
ſua.ſi vero a propoſito ſic totum cedet
domino ſoli.vt di.l.vnica.

25 ¶ Cū hoc ſit ꝙ iura nō cogāt reſcinde
re cōtractū emptionis vel ſupplere iu-
ſtū ꝑciū: niſi qñ deceptio eſt vltra vř ci-
tra dimidiā iuſti precij vt.ŝ.dolus.§.ix.
cui datur electio tūc.Rñ. ꝙ qñ eſt vltra
dimidiā electio erit vēditorꝫ ſm Azo.ꝑ
arg.a cōtrario qñ eſt citra dimidiā tūc
eſt emptoris vt no.Berna.in.c.cū dile-
cti.ꝛ.c.cū cauſa de em.ꝛ no.Pa.in.d.ca.
cū dilecti ꝙ ſi periret res empta min⁹
dimidia ꝑiret emptori qꝛ cuꝫ duo ſunt
in obligatiōe alternatiue vno perēpto
remanet aliud.l.plerūqꝫ.ff.de iure do.ꝛ
l.ſtichū.ff.de ver.ob.Et idē dic quādo
eſt plus vēdita ꝙ periret vēditori ꝑ eā
dē rationem tñ predicti non tenent̄ niſi
ad reſtituendum id plus quo vendidit
vel ſupplere illud minus quo emit vſqꝫ
ad iuſtū ꝑciū ꝛ poterit agere deceptus
vſqꝫ ad.xxx.annos ſiue agať cōditione
ex.l.ij.C.de rei vē.q̄ ꝯditiones cū ſint ꝑ
ſonales ſūt ꝑpetue.Siue agať ex eo cō
tractu.ſ.ex vēdito.vt no.Pano.ꝛ Inn.i
d.c.cū cā.Si vero ageret̄ officio iudicis
vt volunt alıq̄ ſic non poſſet agere niſi
vſqꝫ ad quattuor ānos qꝛ vſqꝫ ad illud
tēpus dať reſtō in integ.l.vl.C.ď i integ.
reſti.pa.tñ vbi.ŝ.vult ꝙ etiā ſi agatur
offō iudicis det̄ vſqꝫ ad.xxx.an.

¶ Utrum mercator q̄ ſcit plures alios 26
poſt ſe venire teneatur minus vēdere
ꝙ̄ ſit cōmunis exiſtimatio vel dicere ꝙ
plures venıūt.Rñ.Tho.ſecunda ſecū-
de.q.lxvij.ꝙ non niſi de perfectione.

¶ Quid de mercatorib⁹ q̄ inter ſe cōue 27
niūt ꝛ vnus ſol⁹ vēdat.Rñ ꝙ ſi hoc fa-
ciūt in leſionē reipublice ſunt damnādi
perpetuo exilio ꝛ bonis ſpoliādi.vt.C.
de mono.l.vnica.Secus ſi facerēt pro-
pter aliquē finē honeſtū: qꝛ liceret ď iſta
materia habes.ŝ.dolus.§.ix.ꝛ.j.nego-
ciando ꝛ.ŝ.arg.§.j.

¶ Utrū ille cui datū eſt alıq̄d ad vēden 28
dū ꝑ.x.ꝛ vēdidit ꝑ.xij.teneať illa duo.
reſtituere dño rei.rñ.ꝙ nō qꝛ ſi illa duo
ſunt vltra iuſtū preciū tenetur reſtitue
re emēti ſm ea q̄ dixit.ŝ.§.vij.ſi vero nō
exceſſit iuſtum preciū ſed ſua induſtria
habuit ſic ſibi acquirit.nec ob.ꝙ datur
ei certa merces ꝓ labore: qꝛ illa datur
vt inueniat emptorē ꝑ.x.ꝛ ſic non tenet̄
neceſſario reſtituere.ſecus ſi daret̄ ſibi
ſimpliciter vt vēderet: qꝛ tenet̄ vēdere
meliori ꝑcio q̄ pōt ꝛ totū dare domino ex
quo mercedem habet pro labore.

¶ Quid de vendente poſſeſſionem vel 29
emēte infra tales confines que eſt plus
vel min⁹ quam ſit dictum vide.ŝ.dona
tio.§.xl.

¶ Querit̄ de.q.q̄tidiana vtrū valeat vē 30
ditio ſeu ali⁹ cōtractus collat⁹ in alte-
ri⁹ arbitriū.Rñ.ꝙ ſi ē incerta ꝑſona cu
ius arbitrio cōmittit̄ non valet.l.ſi mer
ces.§.j.ff.loc.niſi in caſu qñ ſimpliciter
fuit cōmiſſum i arbitriū boni viri: qꝛ tūc
intelligitur i arbitriū iudicis.l.vir bon⁹
ff.iudi.ſol.ꝛ ſic vř cōmiſſum i certā ꝑſo-
nā.Si ꝟo ꝑſona cui cōmittit̄ eſt certa:
tunc lꝫ varia ſit opi.in.l.vēdētis ꝛ emē-
tis.C.de cōtrahē.ēp.tñ.hic ſm do.Lucā
de graſſis in.l.ſi q̄s arbitratu.ff.de ver.
ob.ꝙ ſiue ſubſtātialia cōtract⁹ vt puta
preciū in vēditione ꝛ ſimilia.Siue ac-
cidēt alia puta venditur ſeruus ſi rōnes

reddiderit ⁊ hmõi cõmittantur in arbitrium certe pſone vcȝ ↄtractus ſi ille voluerit arbitrari: nã ſicut ſubſtantiale vl time volũtatis põt ferri in arbitriũ heredis.l. ſi ſic.ff.de leg.i.ita i ↄctib⁹.l.ſi ſeruum filij.§.eũ qui.ff.de lega.i.⁊ pro hoc vr̃ caſus in.l.ſi libertus iurauerit.ff.de ope.lib.vbi vlȝ pmiſſio liberti facta de opibus ad arbitriũ p̃roni.⁊ ſi male arbitrat⁹ fuerit põt cogi vt arbitreť ſicut bon⁹ vir ſic in pposito q̇ ſi arbitrari noluerit vel nõ põt ſic non valebit.§.p̃cũ. inſti.de ẽp.⁊ vẽ.ſi vero mortu⁹ fuerit alter cõtrahẽtium ſi fuit cõmiſſum ſup contractu pficiendo non poterit arbitrari. Si vo ſup cõtractu perfecto ſic nõ expirat eius arbitrium.ſed ſicut contractus trãſit ad heredẽ.ita obligatio de ſtãdo arbitrio dicte pſone ẽm Ber.i.d.l. ſi q̇s arbitratu.

¶ Quõ aũt cõtractus ẽptiõis ⁊ venditionis reſcindatur pptér doluȝ hẽs.ẜ. dolus.§.ix. vel propter minoritatẽ p̃cij qñ eſt citra dimidiã iuſti p̃cij: vel ppter alias cauſas vide Hoſti. in ſum.eo.ti.⁊ Azo.in.ſũ.C.de reſcin.vẽ. qꝛ parũ adcõfeſſores.ſed ſufficit quod dictum eſt.

¶ Emunitas vide ĩfra immunitas.

Enormis iiuria qñ dicať. Rñ. c.cũ illorũ de ſentẽ. excõ exẽplificat ſi mẽbrũ mutiletur ſi effuſio ſanguinis fit. Et itelligũt doct.ibidẽ quãdo effuſio ẽ i abũdãtia:⁊ de mẽbro de q̇ ſanguis de facili nõ exijt. Jtẽ ſi in ep̃m aut in abbatẽ vel p̃lacum ſeu ſuperiorẽ ſit iniecta manus inſti.de iniur.§.atrox.dicitur ſi quis vulneretur. Jntellige ſi vulnus eget medicamine cyrurgie vel emplaſtrorum ſeu aliorum medicinalium ſecundum Mona. Jtem ſi quis fuſtibus ceditur ſi in theatro vel foro aut in conſpectu iudicis verberetur. Jtem ẽm alios ſi in eccleſia vel cimiterio aut dormitorio verberetur arg.de ſentẽ.excom.c.cum pro cauſa.xvij.q.iiij.quiſquis.⁊.§.qui autẽ Jtem ſi ſacerdoti induto veſtibus ſacerdotalibus.C.de iniur.l.atrocẽ.Sȝ breuiter dic q̊ iniuria dicitur enormis.

¶ Primo ex perſona ⁊ in iure nõ habemus expreſſum niſi q̊ dictuȝ eſt.in d. c. cum illoꝝ.⁊ in.d.l. atrocẽ ⁊ inſti. de iniur.§.atrox.⁊.ff.e.ti.l.pretor.§.atrocem. vbi dicitur de magiſtratu parẽte ⁊ patrono:ep̃o prelato. ⁊ ſacerdoti induto. vt.ẜ.dictũ.eſt. ¶ Secũdo ex loco vt puta ſi in cõſpectu p̃toris fiat ſeu prelati vt in.d.l. p̃tor ⁊ in theatro vel foro vt d.§.atrox.⁊.l.ſed eſt queſtiõis in princ. ff.de iniur. ¶ Tertio ex tempore:⁊ hoc eſt arbitrarium.vt puta ludi vel magne feſtiuitatiſ. ¶ Quarto ex re puta ex vulnere vnde dicit.l. vulneris magnitudo atrocitatem facit ⁊ nõnũꝙ locus vulneris:veluti oculo pcuſſo. hec ibi. ff. de iniur.ita incipit.

¶ Quinto ex modo.vnde dicit pa.in.c. cum illoꝝ de ſen.excõ. q̊ pcuſſio in eccleſia vel in platea ⁊ exceſſus notorius dicitur enormis.d.§.atrox. ⁊ quod epiſcopus non poteſt eum abſoluere ex talibus iniurijs notorijs factis eccleſiaſticis perſonis.

¶ Sȝ q̇s habebit arbitrari an ſit enormis iniuria. Rñ. q̊ ille q̇ hȝ abſoluere pligare an ſit ſue iuriſditiõis: vt puta poſſit eũ abſoluere vl' ne.ar.c.ſup l̃ris. de.reſcrip.⁊.l.ſi q̇s ex aliena. ff. de iud. Sed caueat vbi ius determinauit atrocẽ ne ipſe velit leuẽ arbitrari qꝛ nõ abſolueret ſed deciperet. Secus vbi ius non determinat. r

Epiſcopus grece latie ſpeculator intepretať: vt dr̃ xxj.di.c.cleros.⁊.viij.q.j. q̇ ep̃atu ſpeculať eñ dȝ mores ⁊ vitã ppl'i ſibi ſubiecti ⁊ itẽdere ad eoꝝ ſalutẽ vñ epiſcopus hec negligẽs eſt in peccato mortali et diciť canis impudicus.ij.q.vij.qui nec.⁊ debet lectiõi ⁊ orationi vacare vt in.ca. ep̃i ibidẽ.nec dȝ habere familiaritateȝ praui hois vt in.c.puenit eadẽ cã ⁊ q̃ne imo p̃ſbyteros: diacones: clericos boni teſtimonij dȝ penes ſe habere vt in.d.c.ep̃i ⁊.c.cũ paſtoris. et de conſe.di.j.cap.ep̃s deo.

¶ Adde de ↄtētis in hoc.§.ꝛ ꝙ epſ̄ di caꝛ p̄ſes ciuitatis no.i.l.illicitas.§.qui vniuerſas .ff.de offi.pre.Bald.in.l.liue pars in.fi.C.de.dila.vbi dicit ꝙ dicitur maioꝛib⁹ magnatibus ciuitatis.ꝛ dicit pſona illuſtris.no.Bar.in.l.oēs ppli in fiij.q.j.q.patri.ff.de iuſt.ꝛ iure.imo pōt dici ſereniſſimus vt no.gl.ꝛ Car.in cle men.in pleriſq̄.de elect.

¶ Utrū p̄ncipali⁹ debeat itēdere multi plicatiōi tpaliū.Rñ.ſm Tho.i quolibetis.ꝙ nō.ſ3 ei⁹ ppꝛia ꝛ p̄cipua cura dз eſſe circa cuſtodiā gregis ſibi ↄmiſſi oꝛādo:p̄dicādo.ſacra diſpenſādo:ꝛ ſua iuxta qđ res exigit erogādo.Pōt tamē intēdere multiplicatiōi tpaliū ad vtilitatē eccl'ie quādo opoꝛtunitas adeſt.ꝛ fieri poſſit ſine dāno ſpūaliū no tabili alias no.Alex.aūt.ij.ij.ti.de.aua ritia dicit ꝙ epſ̄ nō pōt congregare ad ſui tuitionē ſiue eccleſie ſicut rex poteſt ſ3 debet cōuertere res eccleſie in vſum eccleſie qđ facit pauperibus dādo.Rō eſt qꝛ rex ad hoc cōſtitut⁹ eſt vt ſubditos in pace teneat ꝛ defēdat ab aduerſarijs ꝛ ideo pōt ad hoc cōgregare.nō ſic epiſcop⁹ ſed vt faciat bonū eccleſie. qđ facit dādo pauperib⁹.facit.xij.q.ij. aurū.vū.ꝫ Tho.ij.ij.q.clxxxv.quod ſi bona eccleſiaſtica nō diſpenſat in pios vſus.ſed notabiliter deficit peccat moꝛtal'r.Secus ſi i modico deficiat.Addit tñ ꝙ ſi neceſſitas nō imminet pro pauperibus ꝙ poteſt reſeruare in futurum vel emere poſſeſſiōes vt tpe neceſſitatis p̄uidere poſſit.Bona.vero patrimonialia poteſt tenere ad libitum.

2 ¶ Utrū liceat appetere ep̄atum.Rñ.ꝙ nō.viij.q.j.q̄ ep̄atū ibi dicit loc⁹ ſupioꝛ ſine quo ppl's regi nō pōt.ꝛ.ſi ita retineat atq̄ adminiſtretur vt decet:tñ indecēter appetit quāobrem otiū ſanctū querit:gratia v̄itatis negociū iuſtū ſuſcipit:neceſſitas charitatis quā ſarcinā ſi null⁹ iponit pcipiēde atq̄ intuende veritati vacādū eſt.Si aūt imponit ſuſcipiēda eſt ppter charitatꝫ neceſſitatē Sz nec ſi oio veritatis delectatio deſerēda:ſed ſubtrahatur illa ſuauitas:vt nō oppꝛimat iuſta neceſſitas.hec Aug. ex quo poſt ꝙ appetit illicite:ꝛ quādo ſit moꝛtale vide.S.ambitio ꝛ pꝛio oblatus recuſat cū pctō moꝛtali ſi eſt dign⁹ ꝛ eque dignus non eſt cui debeat dari Facit ſimiliter ad hoc.c.l ſcripturis ea. cauſa.ꝛ.q.vide.S .electio.§.xxx.

¶ Quā iuriſditionē habeat vide de off. oꝛ.p totū.qꝛ ad confeſſoꝛes nō pertinet 3

¶ Utrū ep̄s poſſit cōcedere auctoꝛitatē nō ep̄is quā ipſe hꝫ.Rñ.Pa.in.c.accedētibus de exceſ.p̄la.ꝙ nō ea que ſpectant ad oꝛdinē ep̄alem ſicut oꝛdinare chꝛiſmare:cōſecrare:ꝛ ſimilia q̄ no.in.c. q̄uis.lxviij.di.ꝛ in.c.aqua.de conſe ecc. vel alta.Ea vero q̄ ſpectāt ad dignitatē ep̄alē bene pōt ſicut cognoſcere de cā matrimoniali iniungere publicā pniam cōcedere,indulgētiam iudicare de clericis ꝛ hmōi vt.xvj.q.ij.viſis preter inſignia vt vſus mitre ꝛ pōtificalium que ſolus papa ↄcedit arg.c.vt apoſtolice. de priui.li.vj.ea etiam q̄ ſunt iuriſditionis pōt cōcedere q̄uis nudum ſit cōſecrat⁹ nec ſacerdos ſm eūdē.Pa.vbi.S. poſt Jo.an.ꝛ cal.vt ibi no.pa. 4

¶ In quib⁹ pōt ep̄s diſpēſare.vide.S. Diſpenſatio.§.v. 5

¶ Utrū ep̄s cadat in penam ſuſpenſionis aut iterdicti.Rñ.ꝙ nō ex nulla ↄſtitutione niſi in ipſa de ipſis ep̄ali fiat ſpecialis mētio.Simil'r nec eoꝝ ſupioꝛes.vt.i.c.qꝛ periculoſum de ſen.ex lib. vj.Idem dic de ſuſpēſiōe a beneficio a iure poſita vt in.c.ſi cōpꝛomiſſarius.§. hmōi de elec.li.vj.Sec⁹ de excōicatiōe. vt no.d.c.quia periculoſum. 6

¶ Utrū ep̄s poſſit diſpēſare in pluralitate bñficioꝝ.vide.S.bñficiū.§.xxxviij. 7

¶ Utrū executiōe deuoluta ad epꝫ ppter negligētiā executoꝛis teneat ep̄s ſeruare foꝛmā quā tenebant executores.Rñ. Bar.i.l.ſi.puellā.C.ſi man.ita fu.ali.ꝙ ſic.ꝛ facit tex.i.cle.j.de ſupplē. negli.p̄la.et qđ no.Joab. an.in.c.publicato.de elec. 8

¶ Utrū moꝛtuo ep̄o expiret officiū vicarij.Rñ.Pa.in.c.j.ne ſe.va.ꝙ ſic,vt not. glo.in.cle.fi.de procura.Idem videtur 9

de officio prioris conſtituti ab abbate
mortuo abbate.ar.ex no.in.d.cle.fi.ſe=
cus ſi cõſtitutus eſſet ab abbate cũ ca
pitulo ar.c.ij.de ſtatu.regu.

10 ¶Epũs in ſinodo dʒ cõſtituere aliquos
idoneos viros ꝑ totã dioceſiʒ quos dʒ
iuramẽto aſtringere ad denũciãdũ ſibi
vel ꝑ eũ miſſo quecũq ꝑpẽderint fieri cõ=
tra volũtatẽ dei ⁊ totã chriſtianitatẽ ꝙ
ptineat ad iuriſditionẽ eccleſiaſticã vt
habetur in.c.eps in ſinodo.xxxv.q.vj.
et tales appellantur teſtes ſinodales.

11 ¶Eps põt cogere religioſos mẽdican
tes vt vadãt ad ꝓceſſiões.c.nimis pra
ua.de exceſ.prela.Ex quo dicũt hoc.ꝙ
ex quo prohibetur eis ne ex leui.cauſa
cõpellent eos ire ad ꝓceſſiones ſequit
ꝙ ex magna ⁊ graui cã poſſũt vtputa
nouo introitu epi vl' legati vl' imminẽte
peſte aut alio flagello.vel in gñalibus
letanijs q̃ ſunt tres dies rogationum
hoc no.Pa.i.c.dilect⁹ de of.or.ꝙ eſt ve
rũ niſi ſpeciale priuilegium habeant.

12 ¶Eps in eccleſijs baptiſmalib⁹ dʒ or=
dinare magiſtros q̃ doceãt pueros in
ſtudijs lraꝝ liberaliũq artiũ aſſidue
vbi neceſſitas occurreret.xxxvij.di.de
quibuſdam.

13 ¶Eps ſingulis annis ſinodum teneat
admonẽdo clericos ꝯſtitutiões legẽdo
⁊ laicis p̃dicãdo.vt.j.q.j.placuit.itẽ ſin
gulis annis ſi põt viſitet oẽs eccleſias
monaſteria.⁊ hoſpitalia ſibi ſubiecta.

14 ¶Eps tenet deputare i eccl'ijs chathe
dralib⁹ ⁊ alijs cõuentualib⁹ viros ido=
neos ad p̃dicãdũ ⁊ cõfeſſiões audien=
dũ aliter peccat mortaliter.ſil'r qñ ipſe
nõ põt ꝑpter amplitudinẽ dioceſis vel
alia occupatiõe tenet habere viros po
tẽtes in operẽ ⁊ ſermone q̃ viſitẽt ⁊ do
ceãt vice eoꝝ plebes ſibi cõmiſſas ⁊ eis
prouideãt de ſuſtẽtatione.vt in.c.inter
cetera.de offi.ordi.

15. ¶Eps dʒ quos vult ordinare inquire
re primo de etate debita ad illum ordi
nẽ.dic vt.j.etas ⁊ de literatura.Naʒ or
dinãs ſubdiaconũ vl' diaconũ q̃ neſcit
officiũ videt peccare mortal'r qr p̃bet
ei cãm peccãdi mortal'r.Quãtũ vero ad
illos quos ꝓmouet ad curã aïarũ ha=
beãt ſciam neceſſariã de quo.ʒ.ꝯfeſſio.
iiij.§.iij alias peccat mortaliter.Itẽ nõ
ꝑmittat ꝙ notari⁹ petat ſalariũ i ſcribẽ
do ordinãdos.qr ꝓhibitũ eſt.j.q.ij.ſi=
cut epm.intellige ſm gl.ibidẽ quando
eſt ſalariatus al's põt accipe aliqd duʒ
modo eps nõ participet in lucro lʒ con
trarium teneat glo.ibidem.

¶Eps põt q̃rere de titulo beneficij ſui 16
ſubditi ſi nõ cõſenſit in eũ vt voluit ſſe
der.conſilio.xcviij.⁊ idẽ dic de quocũq
alio cuius intereſt.

¶Eps eccl'aſtica officia nõ dʒ ꝯmitte 17
re ꝑpinquis nec adminiſtrationẽ rerũ
eccl'iaſticaꝝ.vt in.c.indicatũ eſt nobis
lxxxix.di.cũ.c.ſe.ſʒ iconom⁹ dʒ eſſe cleri
cus honeſte.vite vt ꝓbat ea.di.ꝑ totũ.

¶Eps in cõferẽda beneficia dʒ attẽde 18
re vt det dignis aliter peccat mortali=
ter ſm Tho.⁊ Alber.in.iiij.facit quod
not.lxj. .d.c .in ſacerdotibus.

¶Epus in publico dʒ lineis vti:niſi ſit 19
religioſus ſuper indumẽtis.vt in.c.ce
rici officia de vi.⁊ hone cle.

¶Eps tẽpore interdicti põt celebrare. 20
⁊ celebrari facere vbicũq ⁊ audire diui
na vt in.c.fi.de priui.li.vj.Qd limita.
vt in.c.ꝙ nõnullis.de priui.interdictis
excluſis.ſubmiſſa voce ianuis clauſis.
et campanis nõ pulſatis.⁊ ipe ſpãliter
non ſit interdictus.vel nõ fuerit cauſa
ipſius interdicti.

¶Eps põt vbicũq cum altari portati 21
li celebrare ⁊ celebrari facerere.d. c.fi.

¶Eps nõ ſeruans canones vel nõ fa= 22
ciens ſeruari eſt periurus.no.Pa.in.c.
ego.de iureiu.allegat gl.i.c ſacerdotes
el.j.ij.q.vij.q̃ dicit.ꝙ a p̃lato nõ ſeruã
te canones poteſt recedi ſicut ab excõi
cato receditur ⁊ p̃ciſo.Qd intelligit di
ctus Pa.verũ quãdo ex cõtemptu nõ
ſeruat nec ſeruari facit alias ſecus.

¶Utrum epiſcopus pro perſecutione 23
ſui corporis poſſit fugere.Rñ.ſm ſan
ctũ Tho.ij.ij.q.cxxxv.ar.v.ꝙ vbi ſub
ditorum ſalus exigit perſone preſen
tiã non poteſt fugere propter aliquod
damnum tẽporale vel corporale.immo

tenet ſicut bon⁹ paſtor aiaȝ ponere ꝑ ouibus ſuis vbi ꝑ ſo ſufficiēter in abſen tia ꝑ aliū poſſet ſaluti ſubditoꝝ ꝓuide ri.tūc licite poſſet fugere:nec eſt merce nari⁹ tūc.hoc idē pȝ.i.c.ſcitaris.vij.q. j.vide Inno.in.c.niſi de renū.⁊ gl.in.§. hoc etiā tūc obſeruandū.vij.q.j.

24 ¶Epalis dignitas liberat a cōditione ſeruili ⁊ aſcriptitia.liiij.di.ſi ſeru⁹ ſcien te.el.ij.⁊ etiā a curiali ſȝ canones vt te net gl.in.d.c.ſi ſeruus.

25 ¶Eps ſi hȝ iuriſdictionē tpalē i aliq̄ loco dȝ conſtituere iudicē laicū q̄ in cā ꝓcipue criminali faciat iuſtitiaȝ ⁊ pōt etiā in ſpāli ſup aliq̄ maleficio delega re vt faciat iuſticiā.⁊ nō efficit irregula ris dūmō ꝑ ſuā rñſionē neqȝ directe vel indirecte indicet iudici q̄ debeat penā ſanguinis irrogare.ſȝ ſolū in genere q̄ faciat iuſticiam.⁊ q̄ ſi dubitat conſulat ꝑuos iudex aliter eſſet irregularis.c.li teris de ex ceſ.ꝑla. Tenet tñ Ro.q̄ etiā pōt dicere q̄ puniat reū ſȝ q̄ ius vult dummodo nō exprimat de morte vel de mutilatione vt etiā no.hug.di.iij.c. ois aūt lex.preſens tamē nō dȝ eſſe vin dicte ſanguinis.vt in.d.c. ex literis.

26 ¶Utrū eps peccet mortaliter rñdēdo in ordinatione ſua cū interrogat vtruȝ ſciat nouū ⁊ vetus teſtm̄.q̄ ſcit.Rñ.ſm Ri.in quoꝝ.iij.q.xxiiij.q̄ ſic ſi ē ita igna rus q̄ neſciat in generali mandata dei articulos fidei virtutes:⁊ vitia etiā ſa cramēta.q² tūc mētit pnitioſe. Si vero nō eſt ita ignarus q̄n ſciat vet⁹ ⁊ nouū teſtm̄ ꝗtū ad ea q̄ neceſſariū eſt ſcire ꝑ lato ⁊ ſine quoꝝ ſcia nō pōt conueniē ter exeq̄ offiñ ſuū tūc nō credit q̄ peccet mortaliter licet in alijs ſit indoctus q² videt q̄ cōſuetudo ſic ſolum velit.

27 ¶Utrū religioſus ꝓmotus in epiſco pū teneat ad obſeruātias regulares. Rñ.qꝺ ſic.v.de.ſ.monachas.§.vij.reli gioſus.§.xxxiij.

Errare eſt aliꝺ ꝑ alio putare.Unde Aug.xxxviij.diſti.in.c.ꝗuis inquit.Quiſquis ſe extimat ſcire q̄ neſcit ꝑ ſo q̄ppe ap probat falſum q̄ erroris eſt ꝓpꝛiū. ad idē.xxij.q.ij.in quibus. Et ideo in.d.c. ꝗuis dicit q̄ nō eſt conſequens vt cōti nuo erret quiſquis aliquid neſcit.

¶Utrū error ſit pctm̄.Rñ.q̄ i his que non pertinent ad regnuȝ dei capeſceñ. vel non:ſic non eſt pctm̄ aut ſi eſt minimum eſt vt in.d.c.in quibus. 2

¶Errantes nō vident conſentire.l. ni hil conſenſui.ff.de reg.iu.rō hꝰ.ſ.matri moniū.iij.impedimento.iiij.in prin.

¶Error iuris an excuſet a dolo ⁊ cōſe quēter a pena q̄ debet ꝓpter dolū.Rñ. q̄ ſic vide.ſ.dolus.§.j. 3

¶Error cōis aliq̄n facit ius.ar.xcv.diſ. c.ecce ego quaſi in fi.⁊ in.l.barbari⁹.ff. de offic.preto. 4

¶Errorē ſuū quilibet debet corrigere xxxv.q.ix.§.q² ergo.⁊.§.ſeq. 5

¶Error q̄n dicat intollerabilis. Rñ.q̄n aliquid communiter vel in ſuo genere eſt peccatum vt in.c. venerabilibus §. poteſt de ſen.exc.lib.vj. Uel ſi cōtineat aliquod impoſſibile vt in glo.c.ꝑ tuas de ſen.excom.vel contra ius vel legem vel excommunicet quia bonū facit pu ta eleemoſynam vide in.d.glo. 6

Erubeſcētia de bono eſt pctm̄ ⁊ filia accidie ⁊ cōtingit quadruplicit.¶Pri mo cū erubeſcit de defectu natura vt puta q² eſt claud⁹ ⁊ hmōi:⁊ hec eſt pec catū ſi eſt nimia.lvj.di naſci.⁊.c. nunqȝ erubeſcamus. ¶Secūdo cū erubeſcit dicere veritatem.vt ꝓdicare teſtificari: corrigere. Et hec aliquādo eſt morta lis ſi non facit quādo tenet de ꝓcepto. ¶Tertio cum erubeſcit cōfiteri morta lia peccata ⁊ ſi omittit ꝓpter hoc mor talis eſt.¶Quarto cum erubeſcit ieiu nare orare.⁊ huiuſmodi.ne dicatur ſan ctus.⁊ hoc eſt peccatum veniale quan do omittit non neceſſaria ſecus quādo neceſſaria.quia mortale.

Etas determinata re quiritur in mul tis neceſſaria iure ita q̄ non tenet geſtum ante.

¶Adde de his notatis et

quotuplex ſit etas gl.i.l.hereditatū.ff. ad.l.fal.Cy.ꝛ docto.in.l.ſi infanti.C.de iure deli.Flo.in.l.inuiti.ff. de te. ꝛ Bal. in.l.fi.§.ſi aūt.C.de bo.ꝙ l b. ꝛ ꝑ quē de beat ꝓbari.no.gl.Bart.Bal.ꝛ alij in .l. ſi minorē.C.de in integ.reſti.

1 ¶Et.j.in ſpōſalib⁹.vij.annoꝝ cōpleto rū.vt in.c.vnico.de deſpō. impu.li. vj.

2 ¶In matrimonio ſ̄o.vij.annoꝝ in femina.ꝛ.xiiij.i maſculo: niſi malitia ſup pleat etatē.ꝙ tūc ē qñ ſunt potētes ad coeundum ſimul.vt no.in.d.c vnico.

3 ¶In voto religiōis ſeu ꝓfeſſiōe fiēda reqrit.xij.in muliere.xiiij.in maſculo:cō plet⁹ vt hr̄ ď muliere i.c.cū virꝫ de regu la.ꝛ in.c.puelle.xx.q.j.ꝛ in.c.puella.xx. q.ij.de maſculo.i.c.ſignificatū de regu la.ꝛ in.c.j.de regula.li.vj.Fallit in.caſu de quo.ſ.Nouicius.§.ij.

4 ¶In ordinib⁹ capiēdis p̄me tōſure eſt vij.annoꝝ ꝯpletoꝝ vt in.c.in ſingulis. lxxvij.di.ꝛ etiā triū minoꝝ ordinū vt in d.c.in ſingulis.ꝛ quicūꝗ cōferrēt ante p̄dictā etatē niſi religionē itraret ſuſpē ſus eſt ipo factoꝝ annū a collatiōe eiuſ dē ordinis de te.or.c.null⁹ li.vj. Acolit tat⁹ poſt.xij.annū vt in.d.c. i ſingulis. Subdiaconat⁹ ē.xviij. ann⁹ inchoat⁹. Diaconat⁹ ſ̄o.xx.Preſbyterat⁹ xxv.vt in cle.gn̄alē.ď eta.ꝛquali.or.Si tñ ordi net añ dictā etatē ꝗs ſuſcipit ꝗdē cara cterē ordinis:ſꝫ non executionē vſꝗ ad cōpletū tp̄s.vt in.d.c.cle.generalē. nec ep̄s pōt diſpēſare vt ibi no. in glo.

5 ¶In bñficijs regularib⁹ in abbatiſſa. xxx.ānoꝝ.cōpletoꝝ.ſilr̄ ꝛ i prioriſſa ſeu mr̄e vl̄ miniſtra.que hꝫ regere mōaſte riū.vt.i.c.idēnitatib⁹ de elec li.vj.In ab bate.xxv.ānoꝝ iceptorū.p.c.cū i cūctis i.§.iferiora de ele.vbi.regul'r adꝗ̄libet dignitatē obtinēdā reqrit illud tp̄s lꝫ nō de abbate ſit aliq̄d ſpecialr̄ expſſuꝫ In prioratu collegiato.i.ꝙ hēat ſub ſe collegiū.xxv.annoꝝ iceptoꝝ.ar.cle.ne i agro.§.ceteꝝ de ſta.regu.in p̄oratu ſ̄o ne ꝯuētuali ſi hꝫ curā aiaꝝ quā hēat ꝑ ſe exercere reqrit.xxv.annoꝝ.iceptorū qꝛ opꝫ ſit ſacerdos.Sec⁹ ſi nō hꝫ ꝑ ſe ex ercere tūc ſufficit etas.xx.annorū cōple toꝝ.d.§.ceteꝝ.In prioratu aūt ꝗ nō hꝫ curā aiarū reqrit etas.xiiij.ānoꝝ ꝯple toꝝ.qꝛ opꝫ ſit ꝓfeſſ⁹.c.null⁹. de elec.li. vj.Et ita tꝫ Pa.i.c.ſup in ordinata. de ꝑ̄b.lꝫ Fed.dicat ſufficere etatē.vij. āno rū cui nō credo.qꝛ opꝫ ſit ꝓfeſſus i reli gione. vt dictū ē in bñficijs ſcularib⁹ ꝗ habēt dignitatē.in ep̄o. xxx. ānoꝝ cō pletoꝝ.c.cū in cūctis.de elec.In feriora ſ̄o ep̄atu requirūt ꝙ attigerit.xxv. annū.d.c.cū in cūctis.§.inferiora.Et ſi ec cleſia curata cōferat ei ꝗ nō attigit.xxv annū ipſo iure vacat nec ep̄s pōt diſpē ſare.c.lꝫ.canō.de elec.lib.vj.Sꝫ bñ ep̄s pōt diſpēſare i dignitatib⁹ vel pſonati bus curā aiaꝝ nō habētib⁹ vt.xx.anno cōpleto habeāt.c.pmittim⁹ de eta.ꝛ ꝗl. li.vj.In bñficijs vero ſimplicibus ſunt opiniōes ſꝫ mihi placet opi. Calde. ꝗ̄ ſequit Pau in.c.ſup iordinata de p̄bē. ꝙ ſi bñficium ſonat in nomē rectorie vt puta qꝛ eſt eccl'ia vel capella ꝑ ſe ſtans hñs ad regimē clericum.tunc requirat etas.xij.annorū ꝯpletoꝝ.vt in.c.ideco rū.de eta.ꝛ ꝗlita. qꝛ ꝗ neſcit ſe regere nec eccleſiā.Si ſ̄o nō ſonat rectoriā ſꝫ eſt beneficiū in eccleſia tūc ſi reqrit ma turitatē conſilij vt in canonicatu eccl'ie cathedralis.Hoſt.ꝛ Ar.tenēt qđ requi ritur etas.xxiij.annorū qꝛ non pōt iura ſapientiū tractare ſicut dicimus in mi lite volēte teſtari ante illā ētatē.in.l. li cet.C.de teſt.mili.ſi ſ̄o nō requirit ma turitatē cōſilij.tūc.vij.annoꝝ eſt etas.ꝛ iſta ſunt beneficia in multis eccleſijs pro clericis pueris.

¶In electionibus monialiuꝫ requirit etas.xij.annoꝝ cōpletoꝝ.aliter nulla admittit ad eligēdū.vt in.c. indēnitati b⁹ de elec.li.vj.In iuramēto ꝛ teſtimo nio requirit pubertas.vt not.in.c.par uuli.xxij.q v.ꝛ in.c.teſtes.iiij.q.iij. 6

¶In teſtamētis ꝛ multis alijs ꝗ omit to:quia ad nos nihil requiritur puber tas:in electione ſepulture requiritur ꝙ ad annos pubertatis perueniat.ar.c.lꝫ de ſepul.lib.vj. 7

¶Quō cognoſcet qñ requirit etas cō pleta quando de mēte ignoratur ſtatu

entis vel diſponētis. Reſpōdit Bar. i. l. ſi cui. ff. de leg. j. qđ qñ etas profertur i genitiuo requirit ꝙ cōpleta ſit in ablatiuo cū prepoſitione ſufficit ſit inchoata. ſine prepoſitione requiritur cōpleta cle. j. de ſe. poſſ. In accuſatiuo cū verbo ſignificante rem perfectā vt prepoſitio per vel cū futuro cōiunctiui requiritur completa. l. nō putabā. ⁊. l. ſi in annos. ff. de condi. ⁊ demō. ſine tali verbo ſi de fauore agit. ſufficit ichoaſſet ſi de odio requiritur cōpletus. l. ad rem publicā: ff. đ mu. ⁊ hono. In accuſatiuo cū prepoſitione ad ſufficit inchoari. l. filiuz. ff. ad trebellianum.

Euagatio mētis eſt filia accidie: ꝑpter tedium boni operis euagat̄ varia cogitādo vt ipſum tediū euitet ⁊ hec inducit ad multiloquiū ⁊ vaniloquiū ⁊ audiendū noua: ⁊ facit inſtabilē i loco q̄ tūc ſunt mortalia cū ſit p̄dicta cōtra aliquod p̄ceptū alias veniale. hec ex ſancto Tho. ij. ij. q. xxxv. In oratione antē an ſit peccatū. vide oratio §. x.

Euāgeliū legens ſacerdos vtit̄ ſi olla ſicut diaconꝰ xxiij. di. eccleſiaſtica. Euangelium nō ſedendo vel genu flexo. ſed ſtando audire debemꝰ. de conſe. di. j. apoſtolica ☞ De notatis in hoc verſic. ⁊ an liber euangelioꝝ debeat manibus tāgi per iurātes. vide Bar. Bal. ⁊ doc. in aut. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendic.

Eucharistia id eſt bona grā ab eu ꝙ eſt bonū ⁊ caris gratia ⁊ ſic noiat̄ ſm ꝙ cōtinet realiter xp̄m q̄ eſt plenꝰ gratia ſcđm ħo ꝙ eſt ſignū rememoratiuū paſſionis xp̄i que fuit ſacramētū verū đꝛ ſacrificiū ſm aūt ꝙ eſt ſignū demōſtratiuū vnitatis eccleſie cui hoies aggregāt̄ p ipſam đꝛ cōio. put ħo eſt ꝑfiguratiuuz diuine fruitiōis que eſt in patria dicit̄ viaticū qꝛ prebet nobis viā perueniēdi ad illā vel qꝛ dat̄ tranſeūtibus de hac vita ad ipſum xp̄m vnū tñ eſt ſacramentū in quo ſunt tria. ſ. ſpēs viſibilis corpꝰ xp̄i verū ⁊ corpus xp̄i myſticū: ſcz eccl'ia ⁊ ſm qđ dicit Hug. ¶ Primuz eſt ſignū ſcđi ⁊ tertij. ¶ Scđz ē res ⁊ ſignū ⁊ cā terij ¶ Tertiū eſt res ſecūdi ⁊ veritas primi. de quo de cele. miſſ. in. c. cum Marthe. §. diſtinguendum eſt.

☞ De materia in hoc. §. ⁊ ſeq. vētilata nihil per legiſtas. ideo remiſſiones. ll. non requiras in eis.

¶ Que ē materia debita huiꝰ ſacri. Rñ. 1
ꝙ pāis triticeꝰ ⁊ vinū vitis. vſꝰ eſt huiꝰ
ſacri ē refectio q̄ ad ſui itegritatē cibū ⁊
potū reqrit. Significatio ēt eiꝰ ē duplex
Una paſſio xp̄i i qua ſanguis fuit ſeparatꝰ corpe. Alia ē cibatio corporis ⁊ aīe ⁊ ꝑpterea pp conueniētiā vſus ⁊ ſignificationis duplex materia exigebatur.

¶ Utrū poſſit confici de pane fratris ⁊ 2
ſpelte vel ſilliginis. Rñ. lz aliqui dixerit qđ ſic. tu tñ tene qđ non pōt confici niſi ex pane triticeo. l. frumēti ſcđm Sco. in iiij. di. xj. ⁊ cōiter theo.

¶ Utruz in paſta facta de tritico poſſit 3
confici. Rñ. ſm Sco. vbi. ŝ. qđ non.

¶ Utrū poſſit cōfici in pane corrupto. 4
Rñ. ꝙ nō qñ tāta ē corruptio qđ panis ſpecies ſoluunt̄ ſicut qñ cōtinuitas ſoluit̄ ⁊ ſapor ⁊ color ⁊ alia accedētia mutant̄ ſecꝰ ſi eſſet aliqua diſpoſitio ſolum ad corruptionē quā declarat aliqua immutato ſaporis qꝛ ſic pōt confici

¶ Utrū in amido poſſit confici. Rñ. ſco. 5
vbi. ŝ. multo probabiliꝰ eſt ꝙ non ideo peccat ⁊ iudicio meo grauiter q̄ ex tali materia cōficit ſciēter ſiue q̄ ꝑparat ille aūt q̄ cōficit ignoranter lz nō ꝯſecret tñ nō ieſt idolatra ſm Sc. vbi. ŝ. nec idolatrare facit qꝛ q̄tū in ſe eſt materiā eſſe idoneā ⁊ ab alijs adorādam ſupponit.

¶ Utrū poſſit cōfici in pane fermētato 6
Rñ. ſm Sco. in. iiij. di. xj. ꝙ ſic ⁊ tex. eſt i c. lr̄as de ce. miſ. ⁊ i. c. i ſacro. de ꝯſe. di. j. ſz grauiter peccat latinꝰ ſi celebrat i fermētato ⁊ vt dicit Sc. forte ēt grecꝰ grauiter peccat ꝑpter multa q̄ adducit. ibidē ſz maxie qꝛ xp̄s in azimo cōſecrauit

¶ Utrū poſſit confici in pane facto de 7
aqua roſea vel endiuie ⁊ hmōi. Rñ. quidam theologi in. iiij. diſtin. xj. tenēt qđ non poteſt confici de pane facto ex quo

ctūꝫ alio liquore. ſʒ oportet ſit fact⁹ de
aqua vera aliꝑ vere panis nō eſſet. Alij
aūt theologi tenēt ꝙ poteſt cōfici. quia
aqua ipa nō requiritur vt maneat i ſpē
propria immo mutaꝛ in materiam aliā
ſʒ ego. credo ꝙ nō pōt qꝛ tpˢ cōfecit in
pane fctō ex aqua naturali. ꝛ ſic ſerua.

8 ¶ Utrū ſi grana alteri⁹ generis admi
ſceantur cū tritico poſſit cōfici. Rñ. ſm
cōmuniter theologos in. iiij. di. xj. ꝙ ſi
admixtio ſit predominās vel equalis
eſt virt⁹ in vtroqꝫ miſcellū ꝙ nō pōt con
fici qꝛ mutatur ſpēs et cognoſcitur ex
colore precipue ꝛ ſapore. Accidētia eīn
magnā partē cōferūt ad cognoſcendū
qd quid eſt pmo de aīa ſec⁹ ſi nō eſt eq̄
lis cōmixtio: quia cōfici poteſt.

9 ¶ Circa materiam vini queritur vtrū
poſſit confici de alio vino ꝙ̄ de vino vi-
tis. Rñ. ſm cōiter doc. in. iiij. diſtin. xj. ꝙ
nō ꝛ ratio potiſſima quia ſic xp̄s iſti-
tuit luce. xxij.

10 ¶ Utrū poſſit cōfici in aceto. Rñ. Inn.
de officio miſſe. dicit ꝙ ſic: ſed ſm theo
logos maxime. Ri. in. iiij. di. xj. dic ꝙ nō
pōt qꝛ vinū ꝛ acetū differunt ſm philo
ſophū. viij. methaphiſice ſicut viuum ꝛ
mortuū. In vino tñ ſm Ri. vbi. ſ. ꝛ cōi-
ter alios quod accepit ad acedinē ma
nente tñ adhuc forma ſubſtātiali vini
poteſt confici. Idem dic quando putre
ſcit perfecta putrefactione que redire
nō poteſt ad cōplexionē vini ꝙ nō pōt
confici. ſi vero ſit in via ad corruptio-
nem pōt cōfici ſiľr ſi vino ſit cū ſapore
vinoſo ſapor aromatic⁹ vel pōticus vľ
accerbus ex min⁹ ꝑfecta digeſtione vi-
ni poteſt cōfici.

11 ¶ Utrū in agreſto poſſit ꝯfici. Rñ. ꝙ nō
qꝛ nihil recipit ſpēm niſi ſit in termino
ſue generatiōis. ꝛ ideo nō eſt vinū.

12 ¶ Utrū i muſto poſſit ꝯfici. Rñ. ꝙ ſic ſi
eſt expreſſum extra vuā. ſʒ nō i eo quod
adhuc cōtineꝛ in vua matura ar. de cō
ſe. di. ij. c. didicimus. ꝛ. c. ſeq. ꝛ hec eſt ve
rior opi quia ſic non eſt ſub ſpē potabi
li ſed potius edibili.

13 ¶ Utrū poſſit cōfici i puſca ſeu i aqua
vinata ſeu in aqua ſuperfuſa ſup acī-
nos vuarū poſtꝙ̄ vinū eſt expreſſū aut
in aqua rubea i qua lotus eſt pānus vi
nolubeo tinct⁹. Rñ. ſcdm cōiter doc. ꝙ
nō qñ tollit virtutē vini aqua addita fa
cit de conſe. di. ij. c. cū oē. ꝛ de cele. miſ. c.
pernitioſus.

¶ Quid ſi aqua equaliter miſceaꝛ vi- 14
no. Rñ. Ri. vbi. ſ. qd aut fit ſm q̄titatē
equalē molis: aut ſm ꝓportionē equa
lem virtutis. ¶ Primo modo nō tolliꝛ
ſpēm vini qꝛ eſt magis actiuū ꝙ̄ aqua
nec tñ vinum poſſet cito in ſui naturam
aquā cōuertere ꝛ ideo ſola vini ſubſtā-
tia trāſubſtantiareꝛ in ſanguine. ¶ Se-
cūdo mō generaꝛ tertia natura ex duo
bus q̄ nec eſt vinū nec aqua: ſed nō ſta
tiʒ qꝛ natura nō operaꝛ in inſtāti ꝙ̄uis
earū terminiſint in inſtāti. ꝛ ideo tā ci-
to poſſet ſacerdos cōficere poſt talē ap
poſitionē qd illud qd fuit ibi vinū cum
adhuc nō eſſet trāſmutatū ad ꝯpoſitio
nē nature tertie cōuerteretur in ſangui
nē xpi. Si tñ anteꝙ̄ proferret verba cō-
ſecrationis eſſet tertia natura cōſtituta
nō poſſet cōfici ſanguis xpi qꝛ ſpēs cō
ponentiū ex quibus per eſſentiā cōſti-
tuiꝛ vnū in cōpoſito nō remanēt ſm eſ-
ſentias niſi forte diminuere vel ſm q̄d
qd dico ꝓpter opi. illoꝝ q̄ dicūt eas ma
nere in cōpletas. Aduerte qd licet vt di
xi poſſit confici in materia panis vel vi-
ni qñ admixtio vel corruptio non tollit
virtute ipſoꝝ tñ peccat q̄ ſine neceſſita
te cōficit preterꝙ̄ in pane triticeo puro
ꝛ incorrupto ſiľr i vino nō acetoſo ꝛ pu
rificato propter irreuerentiā ſacramēti
ſm oēs doc. in. iiij. di. xj.

¶ Utrū dēat aqua admiſceri i vino ca 15
licis. Rñ. qd ſic. c. lr̄as de celeb. miſ. ꝛ de
cōſe. diſt. ij. in. c. j. ꝛ. c. oē crimen ꝛ quare
hoc vide ibidē ꝛ in. c. cū marthe. de ce-
lebra. miſſa.

¶ Sʒ nunq̄d ſufficit qd fuerit appoſita 16
i dolio. Rñ. ſctūs Bo. i. iiij. di. xj. ꝙ nō ſʒ
tūc debet apponi qñ ſacramenta miſte
ria inchoanꝛ etiā ſi alias fuiſſet poſita.

¶ Quid ſi omittaꝛ. rñ. ꝙ nihilomin⁹ cō 17
ficit d ꝯſe. di. ij. ſcriptur ſʒ peccat mor
taliter qui ſciēter eā nō apponit. arg. c.

literas ꝺ cel.miſ.qui vero omittit ex negligētia ex hoc qꝺ habuit diligentiā ſe nupienſ peccat venialiter ſed grauiter qꝛ ꝯtū iſtud ſacramētū preceſſit alia ſacramēta ꝛ opa tñ in ꝗ magis ꝙ i aliꝭs negocijs prepōderat negligētia ẜ ſanctū Bo.iiij.di.xi. Si aūt omiſit ex negligētia eo qꝺ nullā diligentiā adhibuit mortaliter peccauit ẜm Alex.

18 ¶ Que aqua debet apponi. Rñ.qꝺ ſola aqua naturalis.c.in quadā de celebra. miſſarum.

19 ¶ In ꝙta ꝙtitate. Rñ.qꝺ licet aliq̄ canoniſte aliter dicāt tu dic ꝙ modica aq̄ dꝫ apponi maxime ſi vinum debile vt ſic conertaẜ in vinū ẜm ꝓbabiliorē opinionē qꝺ eē nō poſſet niſi eſſet modica appoſitio.alr̄ ſi apponereẜ in tāta ꝙtitate ꝙ ſoluerentur ſpēs vini non conficeretur vt dictum eſt.

20 ¶ Quid fiendū in illis partibus vbi vinuꝫ haberi nō pōt. Rñ. qꝺ papa pōt diſpenſare vt ſine ſanguine corpꝰ xp̄i cōficeꝛ ne propter defectuꝫ ſacramenti incurerent maximū damnū cū corpus nō ſit ſine ſanguine in hoſtia.ꝛ.ideo papam adeant.

21 ¶ Circa formā huiꝰ ſacramenti quæriẜ ꝗ ſit forma trāſubſtātiatiōis panꝫ. Rñ. qꝺ eſt iſta. hoc eſt em̄ corpꝰ meū facit. c.cū marthe.§. credimꝰ de cl.emiſſarū.

22 ¶ Utrū hec ꝯiūctio.em̄ ſit de ſubſtātia forme. Rñ.qꝺ nō ſꝫ poniẜ ibi ad denotādū ordinē ꝯſecratiōis ad vſuꝫ materie cōſecrate.ꝗ tñ non eſt de neceſſitate ſacramēti vñ nec cōiunctio ſilr̄. ſciēter tñ omitti nō dꝫ vbi vſus eccleſie illiꝰ antiquus hꝫ. Scꝺꝫ vero Sco.in.iiij.di.viij. ly.em̄ ibi poniẜ ad cōiūgēdū ne.ſ.ꝟba forme ſine p̄cedētibꝰ ꝓferāẜ. Jō credo mortaliter peccarēt ꝗ ſcienter omitterēt tā in cōſecratiōe panis ꝙ vini qꝛ ita habet vſus generalis eccleſie romane.

23 ¶ Quid demōſtrat ſi hoc pronomē demōſtratiuū. Rñ. mihi plꝫ opinio Ri. de ſctō victore li.de tri.qꝺ ibi ſi demōſtratio mixta.ſ. ꝑtim ad ſenſuꝫ ꝛ ꝑtim ad intellectū ſub hoc ſenſu illꝺ i ꝙ hoc trāſlabiẜ eſt corpus meū:qꝛ ſicut iſta ꝓpoſitio eēt ꝟa ꝛ magis ꝓpria ſi demōſtrādo cibū diceret hoc eſt corpus meū.ſ. illud in qꝺ iſte cibꝰ eſt trāſmutandus eſt corpꝰ meū qñ virtute eiꝰ in ꝓlatiōis termino ille cibꝰ fieret corpꝰ meū. Sic i ꝓpoſito.qꝛ ibi virtute verborū in cōplemento ꝛ termino ipſius orationis panis ſit verū corpus xp̄i aliꝭ tñ aliter dñt vide in.iiij.ſniarum di.viij.

¶ Utrū preſbyter dicēs ſolūmō p̄fata verba ſup pane cōſecret. Rñ.ſcꝺm Sc. in.iiij.di.viij.qꝺ nō ratio qꝛ dicēdo hoc eſt,corpus meū nō referẜ ad corpus xp̄i ꝛ ideo lꝫ nō ſint alia verba de ſubſtātia forme ꝙ predicta tñ de neceſſitate req̄riẜ vt exprimanẜ aliqua verba ex ꝗbus prefata forma ſolummodo determineẜ ad corpus xp̄i ſic ſit cū dꝛ.fiat dilectiſſimi dñi noſtri ieſu xp̄i qui pꝛidie. ꝛc. alr̄ nihil fieret et hoc tenet ꝙuis quidam teneant cōtrarium ꝛ male. 24

¶ Utrū ſacerdos poſſit ꝙtūcūꝙ materiā panis virtute p̄fatoꝝ ꝟboꝝ trāſſubſtātiare in corpus xp̄i ẜm. Ale.i.iiij.tractatu de euchariſtia ꝙ nō ſꝫ ſolūmō illā ꝙtitatē qua rōnabilr̄ pōt ſumi a fidelibꝰ:qꝛ ſicut intētio dñi dātis formā cōficiēdi fuit vt ſumereẜ qꝺ patet cū dicit accipite ꝛ comedite ſic eſt itētio eccl'ie ꝛ debet eſſe cuiuſlibet ſacerdos cōficiendi.vt ſumaẜ in vſuꝫ ſacramēti implicite vl' explicite ꝛ iō ſi itēdere ꝯſecrare totū pane qui eſt in foro qꝛ nō ꝯformare intētionē ſuā intētiōi eccl'ie.ſic nō ꝯficeret nō ex defectu ꝟtutis ꝟboꝝ ꝗ vna vice poſſet ꝯficere tot hoſtias ꝙ ſufficerēt toti mūdo ſi eēt neceſſitas eccl'ie ſꝫ ꝓpter defectū intētionis illiꝰ ꝗ hoc ſacrm̄ iſtituit ꝗ nō intēdit i ludibrio vel ſtultitia fiat ꝯſecratio ſꝫ ꝓ vtilitate eccl'ie generalis vl' particularis ꝛ ſic,patet ꝙ mlt'o dominus cōſecrat ꝗ cōficit ad irriſionē beneficia et hmōi.ꝛ lꝫ Tho.in.iiij.diſt. xj.teneat qꝺ imo.cōficit nō cures.ſꝫ tene.ꝙ.ẜ.dixi vt tenet.S. Bo.in.iiij.di.x. ꝛ pe.ea.di.ꝛ mlti aliꝭ ꝙuis ēt opi. Tho. poſſit ſuſtineri ẜm ꝙ etiam Ri.ea.di.ſuſtinet ſi inteligaẜ ꝙ cōficiēs itē dat primo cōficere licet conſequenẜ ad beneſi 25

cīa:ſed prima magis videtur rōnabilis ⁊ ideo tene eam.

26 ¶ Utrū ſacerdos virtute verboꝝ prefatorū poſſit vnā partē ipſi⁹ hoſtie conſecrare. ſine alia hoſtia cōtinua remanente. Rñ. ſm Ri. in. iiij. di. x. qđ ſic ſi intēderet determinate ad alterā partē puta. dexteram vel a tali ſigno citra. q꞉ verba nō operant̄ niſi ſup illā materiā ad quā p̄ciſe p̄fert̄ intētio conſecrātis ſec⁹ eſſet ſi intētio cōſecrātis nō eſſet determinata magis ad vnā partē q̄ȝ ad aliā ſ; in vago: q꞉ tūc ſi nō itēderet niſi medietatē cōſecrare ſolū nulla pars eſſet ↄſecrata q꞉ reales operatiōes nō ſūt circa ſingularia vaga. ſ; circa determinata ⁊ iō oportet ꝙ intētio ad quā ſequit̄ realis determinatio aliqđ determinatū ⁊ determinate reſpiciat et ex p̄dictis ſoluit̄ alia q̄ſtio de ſacerdote. q̄ h; . xx. hoſtias ⁊ ex illis nō intēdit cōſecrare niſi. xviij. qđ nullā cōſecrat niſi intētio ſua ſe determinet determinate ad q̄s vult. xviij. Secus ſi credens qđ ſint ſolū. xx. ⁊ ſūt xxij. tñ itēdit cōſecrare quicquid eſt añ ipſum ſic oēs ſūt conſecrate. Itē patet qđ hoſtie in alteri ex obliuione reſeruate ⁊ gutta vini i pede calicis ⁊ hmōi nō conſecrant̄. qm̄ ad eas non refert̄ intentio conficientis.

27 ¶ Quid ſi ſacerdos acceptis pluribus hoſtijs cōſecrādis qñ venit ad actū ↄſecrationis nō aduertit niſi ad eā q̄ȝ h; in manu. Rñ. ſ. Frā. de May. in. iiij. di. xij quidā dicūt qđ nō ſunt alie cōſecrate: ſ; tu dic cū Sc. ꝙ oēs ſūt cōſecrate: q꞉ nō requirit̄ de neceſſitate intētio actualis ſ; virtualis q̄ fuit qñ prefatas hoſtias accepit. vt eas conſecraret.

28 ¶ Circa formā vini cōſecrādi querit̄ q̄ ſit. Rñ. qđ hoc. ſ. Hic eſt eīm calix ſanguinis mei noui ⁊ eterni teſti q̄ ꝑ vobis et ꝑ multis effundet̄ in remiſſionē pctōꝝ hec quotieſcūq feceritis in mei memoriā facietis vt i d. §. ex eo no. vñ. S. Bo. in. iiij. di. viij. ⁊ multi doct. ibidē tenent qđ ſolū de ſubſtantia forme p̄dicte ſunt iſta ꝟba. hic eſt calix ſanguis mei. alia ꝟo ſequētia nō ſunt de ſubſtātia. ſ; ꝑtinet ad ornatū ⁊ ad oñdēdū vſū vl̄ dignitatez ibi accipite ⁊ bibite ⁊c. aut effectū vt ibi noui ⁊ eterni ⁊c. Alij tenent vt ſctūs Th. i. iij. q. lxviij. oīa ſunt de ſubſtātia forme vſq hec quotieſcūq ⁊c. ſ; Sc. ea. di. viij. dicit ꝙ cū nō ſit nobis traditū ꝑ certo an ad formā ſubſtātialez. ꝑtineāt aliq̄ ꝟba poſt ly. ſāguis mei iō ꝑiculoſum eſt aſſerere qđ p̄ciſe ſit in illis verbis ex quo ſufficiēs autoritas nō h; ⁊ ideo oīa dic vſq ad hec quotieſcū que ⁊c. ac ſi eſſent de ſubſtātia forme ſ; cōiter doc. cōcordēt cum beato. Bo.

¶ Nota qđ que dixit. ſ. in cōſecratione panis debēt ſil'r dici de vini ↄſecratiōe. 29

¶ Sil'r de prolatiōe verboꝝ ēut corrupta. aut diminuta. aut addita. dic vt. ſ. dictuȝ eſt de baptiſmo Baptiſmus. ij. §. xv. cum duobus ſeq. 30

¶ Circa ↄuerſionē q̄ fit in hoc ſacramēto ꝑ virtutē verboꝝ prefatoꝝ eſt firmiter tenēdū qđ ſubſtātia panis ſm totā ſuā materiā ⁊ formā exiſtēs actu tranſubſtantiat̄ in totū corpus xp̄i actu exiſtēs. ita ꝙ materiā ⁊ forma in formā. ſ. corporeā trāſubſtātiat ſolis accidētib⁹ remanētib⁹ ſm. ſ. Bo. ⁊ Ri. ⁊ Pe. in. iiij. di. xj. ⁊ S. Tho. i. iij. q. lxxv. S; ſ; Sco. in iiij. di. xj. ibi nō eſt. cōuerſio ſubſtātie in ſubſtātiā q̄ȝtū ad eē ſubſtātiale. ſimpl'r: ſ; q̄ȝtū ad eſſe hic q꞉ corpori xp̄i nō acquirit̄ ſimpl'r eſſe ſ; eſſe hoc. ſ. ſub ſpē panis. vñ acq̄rit nouā p̄ñtiā non admittēdo antiquā: panis vero deſinit eē ibi nō acquirēdo aliquam p̄ñtiaȝ alibi. vñ l; illa deciſio panis ſm ſe cōſiderata ſit anihilatio ipſa tñ cōuerſio nullo mō eſt anihilatio q꞉ ei⁹ termin⁹ nō eſt nihil: ſ; noua p̄ñtia corporis xp̄i ſub ſpē panis. hec Sco. ⁊ idē dico de ſubſtātia vini qđ tranſubſtantiat̄ in ſanguinē xp̄i ita qđ panis in corpus ⁊ vinū in ſanguinē purum virtute verboꝝ tranſubſtantiatur nō in aliquid aliud: ſed q꞉ corpus non eſt ſine ſanguine ⁊ ceteris humoribus ſuis: nec ſanguis ſine corpore venis ⁊ neruis ſuis ideo in hoſtia eſt corp⁹ xp̄i per trāſubſtātiationē ⁊ ſanguis ei⁹ per permixtionē permixt⁹ eſt ⁊ diffuſus eſt 31

incorpore et ideo.vbicunq; eſt corp⁹ xp̄i
ibi eſt ſanguis eius.Anima vero ibi ra
tione coniunctionis cū corpore cui in-
ſeparabiliter eſt coniuncta. Quātitas
autē ⁊ alia accidētia ſunt ibi ratione in
ſeparationis a corpore Diuinitas ṽo
ratione vnionis diuine cum humana
natura.Similiter in calice vinum tranſ
ſubſtantiatur in ſanguinem ſolum vir-
tute tranſubſtantiationis. ſ; quia ſan-
guis nō eſt ibi effuſus. ſ; in venis ideo
eſt ibi etiā corp⁹ xp̄i p̄ cōcomitantiam
⁊ cetera vt dictū eſt in corpore.⁊ad hoc
facit.c.firmiter.§.vnam de ſum.tri.⁊ fi.
ca.et.c.in quadam de ce.miſ.et hoc oīa
fiunt in inſtāti completa oratione ver-
borum dei virtute aſſiſtēte virtuti for-
me p̄fate eſt etiā totū corp⁹ xp̄i ita in to
ta hoſtia ꝙ eſt etiā i qualibet ei⁹ parte
in qua ſaluat̄ rō toti⁹ cū em̄ ſit totū hō
geneū nō eſt maior ratio ꝙ vna ps cō-
uertat̄ in vnā ptē ꝙ̄ in aliā ita tenet̄ cōi
ter ē etiā corp⁹ xp̄i ſub hoſtia ꝙ̄tū ſ; nō
mō quātitatiuo.quia licet ſit ibi corp⁹
ꝙ̄tū nō tn̄ cōparat̄ ad ſpecies vt ꝙ̄tum
ſicut ꝙ̄uis ſit ibi clarū nō tamē vtitur
claritate ſua illuminādo mediū ita ꝙ̄-
uis ſit ꝙ̄tus nō vtit̄ ꝙ̄titate ſua occupā
do locū,ſicut deus pōt facere vt hoc ſit
ignis nō exercēdo cōbuſtiōis actū. Eſt
etiā corpus xp̄i ſub hoc ſacramēto:ſeu
ſub ſpē nō localiter ꝓprie loquēdo. q;
eſſe localiter proprie eſſe dimēſiue ſiue
cōmēſuratiue eſt tamē corpus xp̄i in lo
co ſpēi.Et ex hoc ſequitur ꝙ corp⁹ chri
ſti eſt in plurib⁹ locis ſimul ſm̄ eſſe ſa-
cramētale.q; vere ⁊ realiter cōtinet̄ ſub
diuerſis ſpēbus quē ſunt in diuerſis al
taribus. eſt etiā in hoc ſacro corp⁹ xp̄i
immobile localiter ⁊ per ſe loquēdo l;
ſit mobile p̄ accidēs.ſ. ad modū hoſtie
ſicut anima mouetur ad motū corporis
vnde per accidēs mouetur ad motum
hoſtie ⁊ quieſcit ad quietatē alie hoſtie
Itē mouerit ſurſum ⁊ deorſum ſimul et
ſemel ad motum diuerſarū hoſtiarū
hec ex Ric.in.iiij.diſtin .x.
32 ¶Sed nunquid vertitur corpus Chri
ſti verſa hoſtia ſicut mota mouet̄. Rn̄.
Ric.vbi.ſ.ꝙ non quia licet partes or-
dinem habeant in ipſo corpore abſolu
te non tamen per conparationem ad
ſpeciem.Unde non poteſt dici quod pe
des habeat in vna parte hoſtie caput
in alia ⁊ ſic de ceteris membris.q; om-
nes partes ſūt ſimul ſub qualibet par
te hoſtie.
¶Utrum fracta hoſtia vel paſſa aliq̄d 33
corpus chriſti patiatur.ſicut mota mo
uetur.Rn̄.ꝙ non q; mutatio ⁊ paſſio in
nouaret in chriſto aliquid abſolutum
ſed motus localis nihil ſm̄ Pe.diſt.x.
¶Eſt etiā corpus chriſti penitus in- 34
uiſibile oculo corporali ſ; Ri.⁊ Sco.di.
x.quia nō pōt videri nec p̄ naturā nec
p̄ gloriam.nec p̄ miraculū oculo corpo
rali.ſicut nec exiſtentia ſubſtantie ſpiri
tualis in loco ad cui⁹ inſtar corp⁹ chri
ſti eſt ſub ſacramēto inꝙ̄tum eſt ibi pre
ſens ⁊ p̄ ſe ratione ſubſtātie ꝙ̄titas nō
eſt ibi niſi per cōcomitantiam.vnde ſ;
Ri.vbi.ſ.ſi aliquando apparet ibi ſpe
cies paruuli vel fruſtum panis non eſt
corpus xp̄i. Maiores enim ſunt dimen
ſiones corporis chriſti ꝙ̄ ille que ibi ap
parēt ⁊ ſi ibi vere apparet corpus chri
ſti nō appet vt ſub ſacramento.vnde di
cit ſic ibidē ꝙ illa apparentia paruuli
que aliquando ibi viſa eſt.vel deſcribit̄
in imaginatione vel in ſenſu communi
vidētis.vel etiā eſt realr̄ extra non cre
do ꝙ ille dimēſiones fundetur in dimē
ſiōib⁹ ſpeciei panis.l; tūc appareāt vn̄
ſpecies ſacramentī ſub qua cōtinet̄ cor
pus xp̄i late ſub illa figura q̄ apparet ⁊
nulla imutatione facta circa ipſam ⁊ cō
fundit̄ tātū ip̄a ſpēs q̄buſdā accidētis
bus carnis vel pueri q̄ nō ſūt ꝓprie ac-
cidētia corporis chriſti.vel liniamenta.
¶Eſt tn̄ corp⁹ xp̄i viſibile ſub ſacramē 35
to ſ; Sco.vbi.ſ.p̄ naturā oī intellectui
nō alligato ſenſib⁹ i itelligēdo ſiue an
geli ſiue aīe ſepate.Ri.tn̄ vbi.ſ.t; ꝙ nō
p̄ naturā.ſ; tātū p̄ gloriā non ſolum in
verbo.ſed etiam proprio genere.
¶Eſt ēt corp⁹ xp̄i ſub hoc ſacro in tāgi 36
bile imediate ab alio. ſicut nec ſubſtan
tia ſpūalis tangit̄ a logo.vn̄ ꝙ̄tūcūq;

aliq̃s ſpecie͂ penetrare xp̄i corp⁹ tange-
re non poſſet. ſm Rica. vbi. ſ.

37 ¶Sunt aūt in hoc ſacr̃o accidētia ſine ſubiecto p̄mo. ſ. ſine ſubſtantia ꝟtute diuina. Itē ſicut ſpecies ſacramētales retinēt eſſe ꝙ habebant prius ex virtute diuina ſic ꝛ agere. Unde poſſunt exteriora corpora ꝛ ſenſus imutare nō poſſunt tn̄ alia nō ſacr̄m cōuertere ꝙ non fit ſine ꝟbo vnde aqua modica poſita in ſacr̄o calicis lȝ ſm aliquos conuertatur in vinum ꝛ hoc virtute ſpecierū illarum nō tamē in vinum ꝙ ſit vinū ſm ſpeciē. ſȝ eſt vinum ſm materiam tantū ſicut caro ſm ſpēm cōuertit̃ in carnē ſȝ materiā. vel dic ꝙ ibi forma ſubſtātialis aq̄ nō ſoluit̃ ſȝ alterat̃ qꝛ mutat̃ color ſapor ꝛ odor ꝛ ſenſus pcipit ꝓprietates vini. ꝛ ideo q̄tuȝ ad ſenſum conuertitur in vinū nunq̄ tn̄ in ſacr̄m hoc ex ſanto Bonauen. in. iiij. di. xij.

38 ¶Quid cū accidētia ſub q̄b⁹ eſt corp⁹ xp̄i in ſacr̄o corrūpant̃. R̄n̄. ꝙ accidētia illa. aliq̄n immutant̃ ex pte q̄titatis ſicut cū diuidit̃ panis vel vinū i multas partes ꝛ tūc ſi in ipſis ptib⁹ nō pōt ſaluari natura panis vel vini deſinit corpus xp̄i ſub ip̄is eſſe. Sil̓r dic de imutatiōe ex pte q̄litatis vt cū ita imutat̃ color. ſap. ꝛ odor ꝛ alie q̄litates panis ꝛ vini ꝙ nr̃io mō pt ꝯpati natura panis ꝛ vini ꝙ nō manet corp⁹ xp̄i ſub ſacr̄o ſecus ſi corruptio accidētium vel qualitatis aut q̄titatis non ſufficit ad corruptionem panis ꝛ vini. qꝛ ſi non deſinit eſſe ibi corpus xp̄i. vel ſanguis ſub ſacramēto. Aduerte tn̄ circa corruptionem que eſt reſpectu admixtionis alteri⁹ liquoris qꝛ ſi eſt vinū ꝛ additur in maiori q̄titate vel equali. ſic ſoluit totaliter ꝛ tollit cōtinuitatē ſpeciei cū ad oēs ei⁹ dimenſiones pueniat: ꝛ ſic incipit quo ad actū eſſe aliud nouū vinū ꝛ ſanguis ibi deſinit eſſe ſanguis xp̄i credo tn̄ ꝙ ſi additū nō ſit notabl̓r excedēs ꝓpter dubiū ſit tuti⁹ vti toto illo liquore tāq̄ ſacr̄o. ſi ꝟo additū ſi minoris q̄titatis ſic non deſinit eſſe ibi ſanguis xp̄i niſi ſub illis ptib⁹ ad q̄s ptinēt vinū additū q̄ cū diſcerni nō poſſint ſil̓r toto illo liquore debemus vti tanq̄ ſacr̄o. ꝛ idē dic de alio liquore additio.

¶Utrū deſinēte eſſe eucharistia ſub illis accidētib⁹ redeat ſubſtātia ꝯpoſita. 39
R̄n̄. ſȝ. Sco. i. iiij. di. xij. poſt reprobationē multoꝝ modoꝝ dictoꝝ ꝙ ſic reddit ſubſtātia ꝯpoſita cui talia accidētia cōueniūt quā et afficiūt ꝛ hoc i iſtāti corruptionis ꝛ imediate a deo. ¶P̄ria ps hui⁹ ſnie ꝓbat̃. qꝛ de⁹ ſtatuit illas ſpēs manere ſine ſubiecto tn̄ in eucharistia ergo ſtatuit ꝙ nō ſtāte eucharistia non ſūt accidētia ſine ſubiecto: ꝛ p ꝯñs i inſtātia illi⁹ corruptiōis ſit aliq̄ ſubſtantia. ¶Scd̄a ps ꝓbat̃. qꝛ ſi redijt aliqua ſubſtātia nō ē alia q̄ȝ illa q̄ pōt illis accidētib⁹ affici. qꝛ alia ſubſtātia nō eſſet eoꝝ capax. ¶Tertia ps. ſ. ꝙ nō reddit niſi imediate a deo pȝ qꝛ nullum aliud agēs hoc agere poſſet hec Scot.

¶Utrū ſpēs ſacramētales poſſint nu- 40
trire. R̄n̄. vt pȝ ex ſupradictis ſicut poſſunt cōuerti in cineres vel in vermes ꝛ hmōi ſic per eandem rationē poſſunt conuerti in corpus humanum.

Eucharistia Scd̄o circa miniſtrū querit̃ q̄s pōt cōficere iſtud ſacr̄m. R̄n̄. ꝙ ſol⁹ p̄ſbyter pōt cōſecrare corp⁹ ꝛ ſanguinē domini noſtri ieſu xp̄i. xxv. di. p̄lectis ꝛ de ſum. tri. ꝛ fi. cat. firmiter. §. vna hoc ſequūtur Theo. in. iiij. di. xiij.

1 ¶Quid ſi q̄s credat ſe p̄ſbyterū eſſe cū non celebret. R̄n̄. gl. in. c. aplicā. de p̄ſb. non bap. ꝙ conficit in ꝟitate. Sȝ tu dic. vt. ſ. baptiſmus. vij. §. vlti.

¶Utrū q̄libet p̄ſbyter poſſit hoc ſacr̄m cōficere. R̄n̄. ſm Ri. in. c. iiij. di. xij. ꝙ de iure nō pōt: nec irregularis nec interdictus aut ſuſpēſus ab excōicatione eorū q̄ ſūt ordinis. nec ſimoniac⁹ ſciſmatic⁹ excōicat⁹ aut degradatus ſine depoſitus vel quilibet public⁹ ꝛ notori⁹ peccator. ſed de facto ſi ſupra debitam materiam proferat verba cū intētione debita vere cōficit q̄tumcunq̄ ſit nephari⁹ qꝛ caracter ſup quē fundatur poteſtas conficiendi eſt indelebilis. lȝ mor-

taliter peccet conficiendo.

3 ¶ Utrū plures p̄ſbyteri poſſint eādem hoſtiā conſecrare. Rñ. lz diuerſa ſit opi. in.iiij.di.xiij. ego teneo ꝙ nō qꝛ q̄ pri⁹ ꝓtulit v̄ba ille conſecrauit alij nihil faciūt. Et iō credo in ordinatione preſbyterorū ſit meli⁹ nō dicere q̄z dicere verba cōſecrationis niſi dubitaret de ep̄o ꝙ nollet conſecrare.

4 ¶ Utrum corpore viciatus p̄ſbyter poſſit conficere. Rñ. vt.ſ̄. corpore viciatus per totum.

5 ¶ Quid de p̄ſbytero q̄ poſtq̄z īdut⁹ eſt recollit ſe de aliq̄ mortali. Rñ. ꝙ ſi tenet celebrare ⁊ habet copiam idonei cōfeſſoris tenet cōfiteri. ſi v̄o nō hz cōterat cū ꝓpoſito cōfitendi ꝙ ſufficit nec peccat ſi cū verecūdia accedit: ſi vero nō tenet celebrare tunc nō dz celebrare niſi pri⁹ ꝯterat ⁊ ꝯfiteat qꝛ ad hec tenet ſ̄z ſanctū Bo. in.iiij.di.xiij. in.q. circa l̄ra3 ⁊ gl. in.c. de homine de ce.miſ. ⁊ alia gl. in.c. nihil.vij.q.j. arg. de ſen.ex.c. de cetero. ⁊.xxvj.q.vj.q̄ recedūt: ⁊ hoc idem tenet do. Ant. in.d.c. de hoie. Sz alij tenent ꝯ̄riū qꝛ ſufficit cōfiteat ſemel in anno. ⁊ pa. l.d.c. de homine dicit eſſe v̄erius. lz primū tucius. Sz tu dic ſ̄m cōmunē opi. theologoꝝ ꝙ primum veri⁹ Tñ. Ri. in.iiij.diſt.ix. diſtinguit ꝙ ſi nō imminet ſcādalum vel perſone aut populi aut non incepit miſſam ſi eſt ſacerdos ſumens corpus xp̄i q̄ntacūq3 contritus ſed nō cōfeſſus dūmodo habeat copiā idonei cōfeſſoris tp̄s ⁊ loquelam ad cōfitendū ꝙ peccat mortal'r: ⁊ ſic dz dici ꝙ non dz celebrare vel cōicare: Si v̄o aliqd triū p̄dictorū iminet. ſ. vel ſcandalū ꝑſone vel populi niſi celebret vel qꝛ iam incepit miſſam. ſic ſufficit contritio. Et ſic poteſt intelligi ꝙ tūc pōt celebrare ar.c. de cetero ⁊.c. a nobis el.ij. de ſen.ex. ⁊.c. qui recedunt.xxvj.q.vj. adde tamen ſ̄m Ri. in.iiij.di.xvij. ꝙ quamuis habebat idoneum confeſſorē: ſed tamē expectat aliū cui deuotius ⁊ ſecuri⁹ cōfiteat: ꝙ tūc abſq3 cōfeſſione ⁊ ſine peccato pōt ſumere euchariſtiā cum contritiōe ſola; qd limito dūmodo ſit ꝯfeſſus ſemel in anno. Item qꝛ tenet celebrare vl' cōicare al's, nō credo ſi poteſt deſiſtere ſine ſcādalo populi vel ꝑſone quia prius debet confiteri.

¶ Quid ſi celebrādo recoleret ſe comediſſe vel bibiſſe. Rñ. ꝙ in difficultatibus ſemper accipiendum eſt ꝙ minus habet de periculo maius aūt periculū eſt ꝙ ꝯ̄ ſacramenti eccleſie ꝑfectionem. quia hoc eſt ſacrilegium q̄z ꝙ eſt pertinens ad qualitatem ſumentis. Et ideo ſi p̄ſbyter poſt cōſecrationē inceptā meminit ſe comediſſe nihilominus dz ꝑficere ſacr̄z. Idē ſi meminit ſe excōicatū vel in mortali cū cōtritione tñ debita ⁊ ſic nō peccat. ſed fructuoſe ſumit. Et in hoc cōcor. cōiter doc. Si vero meminit ante ꝯſecrationē. Tho. i.iij.q.lxxxiij. tenet ꝙ tutius eſt dimittere miſſam inceptam: niſi ſcandalū graue immineret: Sed. S. Bona. i.iiij.di.xiij. tenet ꝙ ſine peccato pōt inchoatam ꝑficere cū propoſito ꝯfitēdi ⁊ cū ꝯtritiōe totū ſuppletur nec videtur ibi eſſe contempt⁹. Idē dicit etiam. S. Bo. ibidez de eo qui meminit ſe irregularē qꝛ ꝓhibitio propter irregularitatē non extēdit ſe ad eū qui acceſſit ſine cōſcia irregularitatis ⁊ inchoauit miſſam. Uñ ꝓpter reuerētiā ſacri ⁊ ſcādalū ppl'i dicūt ꝙ ſi dolet ⁊ libēter faceret ꝙ in ſe eſt a dño eſſet diſpenſatū ꝓ tūc. Idē dicerē etiā quādo nō incepit ſi nō pōt deſiſtere ſine ſcādalo nec in hoc caſu incurrit irregularitatez ar.c. clerici. ⁊.c. latores. ⁊.c. fraternitati que req̄rūt temeritatē ꝯ̄ clerico. excōi. mini. ꝑ totum. Nec ob.c. apoſtolice.c.x. qꝛ ibi ſunt in culpa nō intelligēdo ꝙ debent. Sz hic iſte eſt in neceſſitate. Et hoc credo verꝫ niſi foret ſcādalum phariſeorū vel quis acciperet ſcādalū ꝓ aliqua admiratione: qꝛ tunc nō liceret ſine nota irregularitatis.

7 ¶ Quid de eo q̄ incepta miſſa hz ꝯ̄ſciētiā ꝙ nō ſit preſbyter. Rñ. ſ. Bo. vbi. ſ̄. ꝙ ante conſecrationez debet dimittere miſſam infirmitatem fingendo aut cōſcientiam deponere.

8 ¶ Sz quid facit ſacerdos qui ꝑpendit

nõ eſſe aquã in calice.Rñ.ꝙ ſi hoc ad=
uertitãte cõſecrationẽ eã apponat ſed
poſt cõſecrationẽ nullo mõ qꝛ nõ eſt de
neceſſitate ſacri.vt.ſ.dictũ eſt ⁊ de hac
materia vide.j.miſſa.

Euchariſtia.iij. circa ſum=
ptionẽ eiꝰ q̃s tenet̃ ſumere.Rñ.ꝙ pꝛio
q̃libet ſacerdos cũ celebꝛat.de ꝯſe.d.ij.
relatũ qꝛ ſacramẽtũ in ſumptiõe cõple
mẽtũ ſue ſignificationis accipit ⁊ ſi de
ficeret alius dꝫ ſupplere pꝛo eo qui ſit
ieiunus ſi iã hoſtiam ſaltem cõſecraue=
rat.vij.q.j.nihil.ſi vero dubitat̃ an con=
pleuerit cõſecrationẽ hoſtie.tũc ſm̃ In
no.i.c.p̃ſbyter de ſa.iter.vel nõ.icipieñ.
eſt ibi addẽdo.ſ.dñs noſter ieſus xp̃s ꝑ
die q̃ ⁊c.qꝛ nõ dicit̃ reiteratũ ꝙ neſcit̃
factũ.c.apoſtolicã de p̃ſby.nõ bap.Si
aũt certũ ẽ ꝙ nõ iceperat verba ꝯſecra
tionis tũc nõ ẽ neceſſe ſupplere ſi tamẽ
quis vellet ſupplere poſſet.ſꝫ nõ debe=
ret reincipere ſi iam ſigna ſuper hoſtiã
fecerat ſed proſequendum eſt vbi defi=
cit ſm̃ ala.⁊ plꝫ al̃s incipieñ.eſt a capite.
⁊ ſi pluries celebꝛat in die ſemper de=
bet ſumere comiſſa purificatiõe in pꝛe
cedentibus miſſis.❡Secundo tenetur
quilibet xp̃ianus cum ad annos diſcre
tionis peruenit vt in.c.omnis de pe.et
re.de quo dic vt.j.§.xj.niſi ex rationa=
bili cauſa de conſi.pꝛopꝛij ſacerdotis
ad tempꝰ duxerit abſtinẽdum.❡Ter=
tio tenet̃ quilibet i articulo moꝛtis cõ=
ſtitutus ꝓpterea appellatur viaticum
Unde credo peccat moꝛtaliter qui in ta
li articulo cõtemnit ſumere coꝛpus xp̃i
❡Quarto rõne ſtatuti.❡Quinto ra=
tione officij ſicut ſacerdos qui tenet̃ ce
lebꝛare saltẽ in magnis feſtiuitatibus
vt.j.miſſa.§.xliij.
❡Quot modis ſumitur.Rñ.ꝙ tribus
modis aliquando ſumitur ſolũ ſp̃ualí=
ter aliquando ſolũ ſacramentaliter ali
quãdo.ſacramental̃r ⁊ ſp̃ualiter ſimul
2 ❡Quid eſt mãducare ſp̃ualiter.Rñ.ſꝫ
ſ.bo.in.l.iiij.di.ix.ꝙ mãducatio ſp̃uale.
trãſlata ẽ a coꝛpalibꝰ.⁊ iõ ſicut in man
ducatiõe coꝛpali ſunt duo ꝑncipal̃r.ſ.
maſticatio ⁊ incoꝛpoꝛatio ſic ⁊ in ſp̃ua=
li ſunt duo ſuo mõ.ſ.ſp̃ualis maſtica=
tio que eſt recogitatio ꝑ fidem.ſ.carnis
xp̃i pꝛo nobis expoſite in preciũ in cru
ce ad redimẽdũ ⁊ ſp̃uale incoꝛpoꝛatio
ꝑ charitatem.ſ.dum recogitans ei quẽ
recogitat iũgitur ardoꝛe charitatis.et
ita incoꝛpoꝛatur.
❡Qñ dicit̃ quis ſolũ mãducare ſp̃uali 3
ter ⁊ nõ ſacramẽtalitr.Rñ.ꝙ tũc quã=
do ſacrũ eſt in voto effectꝰ eiꝰ percipit̃.
qꝛ ſicut q̃dã anteq̃ baptizent̃ ex deſi=
derio baptizari percipiũt effectũ ipſiꝰ.
ſic ⁊ in hoc ſacramẽto nec fruſtra indu
citur poſtea ſacrm̃ qꝛ pleniꝰ inducit ef=
fectũ ipa ſuſceptio ſacr̃ale q̃ ſolũ deſi=
deriũ ſm̃.S.Tho.i.iij.ꝑ.q.lxix.vel me
lius.S.Bo.in.ij.di.xl.qꝛ non eſſet vera
volũtas niſi deduceretur in opus cum
adeſt facultas.
❡Quid eſt mãducare ſacr̃al̃r ſolũ.Rñ. 4
ſm̃.ſ.Bo.i.iiij.di.ix.ꝙ eſt mãducare ſa=
crm̃:vt ſacrũ.ad hoc aũt vt mãducet ſa
crũ vt ſacrũ neceſſaria ẽ itẽtio:⁊ itẽtiõis
regulatio.Intẽtio inq̃ eſt neceſſaria qꝛ
ſi quis iret ad mẽſam ⁊ intẽderet coꝛpꝰ
reficere:⁊ aliq̃s ꝓ pane cõi ſacrm̃ ſicut
panẽ offerret ⁊ ipſe oĩno intenderet ci=
bũ ſumere nõ dicerẽ eũ ſacr̃al̃r mandu=
care.neceſſariũ eſt etiã vt huiꝰ intentio
dirigat̃ ſm̃ fidẽ q̃ eſt in ipſo vel in alte=
ro.qꝛ opoꝛtet credat ꝙ ſub illa ſpecie
aliqđ ſp̃uale lateat qđ ſumere intẽdat.
vel opꝫ ꝙ ſaltẽ ſumere intẽdat ꝙ alios
credere exiſtimat lꝫ ipſe nõ credat.⁊ ſic
pꝫ ꝑ q̃to q̃s dicat ſacr̃alit̃ mãducare.
qꝛ.ſ.ꝙ ſacrm̃ vere exiſtat ibi ⁊ ipſe q̃ mã=
ducat illud vt ſacrm̃ ſumere itẽdat ſi=
ue qꝛ credit eſſe verũ ſacramẽtũ.ſiue qꝛ
exiſtimat alios credere.hec.S.Bo.vbi
ſ.adde ꝙ tũc ſolũ ſacramẽtaliter ſumit
quãdo ꝓpter aliqđ impedimentũ ꝙ in
ipſo ſu mente eſt vel mala eiꝰ diſpoſi=
tiõe caret effectu ⁊ fructũ ipſius ſacri q̃
eſt ſp̃ualis mãducatio hoc eſt ſpiritua
liter incoꝛpoꝛari coꝛpori miſtico per fi=
dem et charitatem.vel magis incoꝛpo=
rari ꝑ augmentum fidei et charitatis
que manducatio non cõuenit indigne

ſuſcipiendus.
5 ¶Utrū vere in hoc ſacramēto chriſtus
mādnceť. Rñ. ſm Ric. in iiij. diſtin. ix. ꝙ
eſt in ſumptione huiꝰ ſacramēti quedā
māducatio carnalis. qua comeſtū ma=
ſticatur ⁊ in ſtomacho trahiť. ⁊ poſtea
digeritur ⁊ vltimo in ſubſtātia mandu
cātis conuertiť ⁊ ſic vere manducať il=
la ſpecies ſub qua realiter cōtineť verꝝ
corpus xp̄i. Eſt ⁊ alia māducatio ſacra
mētalis qua corpꝰ xp̄i verū realiter ſub
illis ſpeciebus panis cōtētum ſumitur
ſʒ ſic ſumptū corporaľr nō maſticatur: ⁊
ſi ſpecies ſic in ore maſticētur ꝙ ꝑ dige
ſtionē ibi factā nō corrūpatur in eis for
ma ꝓpria: ſed deſcēdant in formā pro=
priā in ſtomachum deſcēdit ⁊ corpꝰ chri
ſti in ſtomachū ꝑ deſcenſum ſpeciei ſub
qua continetur. ⁊ tā diu ibi manet corpꝰ
xp̄i ꝗ̄ diu in eadem ſpecie forma ꝓpria
ſpecierū ſaluatur. ſi aūt ſpecies panis
tādiu in ore maſticeť ꝙ ꝑ digeſtione in
ore factā corrūpať forma ꝓpria in eis
⁊ nō deſcēdat in ſtomachū tūc nec cor=
pus xp̄i deſcēdit in ſtomachum. ⁊ ſic in=
telligiť ꝗ̄ illđ de cōſe. di. ij. c. tribꝰ. in gl.
ſ. c. fi. cū dicitur ꝗ̄ cito ſpecies dētibꝰ at
teritur taʒ cito in celū rapiť corpus xp̄i.
Adde tamē ſcđm ſanctū Bo. in. iiij. di.
ix. ꝙ cū corpus xp̄i maneat ſub illis ſpe=
ciebus ꝗ̄diu illa ſpecies ſit habilis ad
refectionē humanā q̄ꝛ ad hoc eſt ſtatu=
ta: ⁊ ad hoc ordinať ⁊ ad hoc habeat cū
ē extra ſtomachū ⁊ in ſtomacho q̄ꝛ ibi re
ficit. ⁊ tā diu corpꝰ xp̄i moreť dōec refe=
ctiōis opatio ꝯpleatur. Ideo ſi q̄s euo
mat illas euomiť corpꝰ xp̄i. ⁊ ſi ſpecies
poſſunt diſcerni ab alijs debēt ſumi cū
reuerētia ⁊ cremari: ⁊ cineres iuxta al=
tare recōdi. vt in. c. ſi per negligētiā. de
cōſe. di. ij. Si aūt ſpecies ille trāſeant ꝑ
ſtomachū idigeſte ꝑꝑ aliquā infirmita
tem. tūc ſunt extra proprietatē refectio
nis. ⁊ iō ſi vadāt i ſeceſſum nō eſt ibi cor
pus dn̄i. ⁊ hanc opinionē ſanctus Bo.
vbi. ſ. dicit probabilē. ⁊ placet cum qua
conuenit Ricar. vbi. ſ.
6 ¶Quis pōt idonee ſuſcipere ſacramē
tum euchariſtie. Rñ. Pe. aur. in. iiij. d. ix.
q. ij. ꝙ idoneꝰ ſuſceptor eſt homo via
ator adultus. fidelis mēte ꝓdictꝰ. Ieiu
nus deuotꝰ appitiōe miraculoſa nō ꝓ=
hibitꝰ ſine cōſciētia peccatis mortalis
legitime cōfeſſus in cōuerſatione crimi
ne non notatꝰ corpore mūdus a mini=
ſtro idoneo tp̄e debito. ⁊ recta intētiōe
ſumptus. vbi. xv. notanda cōmemorat
¶Primo dicit hō: q̄ꝛ ſʒ āgeli beati mā
ducēt xp̄ʒ in ſpecie in ꝗ̄tum ei vniūtur
in fruitiōe charitatis ꝑfecte ⁊ viſiōe ma
nifeſta nō tn̄ cōtingit eis ſpūaliter mā=
ducare hoc ſacramentū ꝙ eſt per fideʒ
credere in chriſtum cum voluntate ſu=
mendi hoc ſacramentum.
¶Utrum brutū poſſit ſumere corpus 7
xp̄i ſacraliter. Rñ. vt. ſ. patuit ꝙ non.
¶Sed nūq̄d ſi mus comedit illas ſpe
cies trāſibit corpꝰ xp̄i in eiꝰ vētrē. Rñ
ſa. B. in. iiij. d. xiij. q̄dā dixerunt ꝙ ſic ꝑ
rationē ſupradictā. Sʒ alijs videtur ꝙ
nō: q̄ꝛ xp̄s nō ē ſub illo ſacro niſi eate
nus quatenꝰ ē ordinabilis ad vſuʒ hu
manū. ſ. ad māducationē: ſed ſicut ꝗ̄ ci
to mus rodit. ita ⁊ tā cito inhabile facit
⁊ ſacrm̄ eſſe deſinit. Et hoc ē opi. cōmu
nior ſʒ. S. Bo. ⁊ magis pia. ⁊ ſic ptʒ qđ
ſolis hominnibꝰ debet dari nō brutis.
vel q̄buſcūq ēt angelis q̄ꝛ illuſio eſſet.
¶Secundo đt viator: q̄ꝛ nulli mortuo 9
debet dari ⁊ ſi petunt illuſio eſt.
¶Tertio dicit adultus: quia licet gre= 10
ci antiquitus pueris darent vt de con=
ſe. diſtin. ij. paruuli tamen ſacramenta=
liter ſumere non poſſunt quia non vtū
tur ſacramento vt ſacramentum. ſed
vt communi cibo propter carentiam
diſcretionis.
¶Sed qn̄ eſt etas debita. Rñ. Aureolꝰ 11
vbi. ſ. relinquēdū eſt arbitrio boni viri.
Et ideo dico ꝙ tūc eſt etas debita quā
do pueri hn̄t vſuʒ rōnis ꝙ pn̄t ꝯcipere
đuotionē hꝰ ſacri ⁊ diſcernere ⁊ diiudi
care corpus xp̄i ⁊ revereri ab alio cibo
ſaltē ex alioꝝ iſtructiōe ꝙ pōt eē i. x. vľ
ſaltē i. xij. anno vn̄ ſi apparerent in eis
tunc ſigna diſcretionis ⁊ reuerētie poſ
ſunt ſumere ſm Tho. i. iiij. d. ix. imo de
bēt ſaltē ſemel in āno ſumere vn̄ teneť

ad hoc eos īducere q̄ eoꝝ habēt curā.
13 ¶ Quarto dicit fidelis.qꝛ nulli infideli
debet dari.imo nec infidelis pōt ſume
re ſacr̄m̄ ēt niſi habeat īētionē ſumendi
ipm̄ vt ſacr̄m eccleſie.lꝫ ipſe nō credat.
14 ¶ Sed nunquid cathecuminis debeat
dari.Rñ.aure.vbi.ſ.ꝙ non qꝛ non ſunt
de familia xp̄i per baptiſmum.
15 ¶ Quinto dicit mente ꝑditus.vñ demo
niacis ꝛ amētibꝰ non debet dari.diſtin=
guit tñ aure.vbi.ſ.aut talis amēs nun
q̄ȝ habuit vſum rōnis.ꝛ tali nō dꝫ dari
aut aliqñ habuit vſum rōnis.ꝛ tūc ſub=
diſtinguit.ꝙ aut oſtēdit ſigna deuotio
nis extra ꝛ ſic pōt cōmunicari aut nō ꝑ
tēdit ſigna deuotionis.ꝛ tunc recurrē=
dum eſt ad tēpus preteritū qꝛ ſi ante in
ſaniā petijt ꝛ deuotionē ad ipſū habuit
poteſt dari ꝛ debet in articulo mortis:ſi
nō timetur de periculo euomēdi.vl̕ al=
terius irreuerētie vt habetur.in.c.his q̄
xxvj.q.vj.ſi vo nullā deuotionē ad ipm
habuit tp̄e ſanitatis nec eū petijt ſubito
tēpore nullo mō eis dꝫ dari.Idē dic.de
demoniacis ſꝫ ꝑfatā diſtinctionē.ſꝫ th.
in.iiij.di.ix.in.iij.p.q.lxxx.amētibꝰ ve=
roſqui habēt dilucida interualla poteſt
dari tunc qñ habēt vſum rationis ſm
aure predictū vbi.ſ.Multo fortius pōt
dari illis q̄ largo modo dicunt amētes
ſ.ꝙ habēt debilē vſum rationis dum=
modo poſſint aliquam deuotionē hu=
ius ſacramēti concipere.
16 ¶ Sexto dicit ieiunꝰ nam quicūq; ali=
quod comeſtibile vl̕ potabile poſt me
diā noctē ſumpſit nullo mō pōt cōmu=
nicare niſi digeſſerit ſiue nō.de cōſe.d.
ij.c.liquido.vij.q.j.nihil.de cel.miſ.ca.
ex parte.Excipitur caſus infirmitatis:
quia ſi de eorū periculo mortis dubita
tur etiam poſt cibum ſunt communicā
di ne ſine cōmunione decedant.de con=
ſe.di.ij.p̄ſbyter.nec ob.c.ſacramēta de
conſe.di.j.quia obrogatum eſt ꝛ de hoc
vide.infra miſſa.§.iij.q.v.vj.ꝛ.xiiij.cum
tribus ſe.
17 ¶ Septimo dicit deuotꝰ.Nā ſicut qui
cibū corporalē nō pōt digerere vel ma=
ſticare nō eſt aptꝰ mādicare ipſum ſic
qui deuotionē non habet nō eſt dignꝰ
communicare de cōſe.di.ij.ca.illo.ꝛ.c.
tribus gradibus.vñ. S.Bo.in.j.d.xij.
maiorem inquit efficaciā recipit homo
in vna miſſa vel māducare cū bona pre
paratione q̄ȝ in multis ſi ſe non prepa=
ret diligenter.
¶ Octauo dicit apparitione miraculo= 18
ſa nō ꝓhibitus.Nā ſi apparet ī forma
pueri vel hmōi nō dꝫ ſumere ſꝫ ꝑfatum
Aureo.vbi.ſ.qꝛ non apparet ſub ſpecie
cōueniēti humane refectioni dicit tñ.ſ.
Tho.in.iij.par.q.lxxxij.ꝙ cōſulēdum
eſſet preſbytero ꝙ iterato corpꝰ ꝛ ſan=
guinē dñi cōſecraret ꝛ ſumeret ſed ego
non credo qꝛ que fiunt miraculoſe non
ſunt ſub legibꝰ.l.nā ad ea.ff.de le.ꝛ ēt
qꝛ ſimilr̄ poſſet etiā in alia cōſecratiōe
ſic apparere.ꝛ ſic eēt ꝓceſſus ī infinitū.
¶ Nono dicit ſine ꝯſciētia pctī mortalr̄. 19
Nā ſuſcipiens cū cōſciētia peccati mor
talis peccat mortalr̄ ſm Aureo.vbi.ſ.
ꝛ cōiter oēs ſed ſi ꝯſciētiā nō habet de
mortali peccato nō peccat mortalr̄ ſm
Aure.vbi.ſ.niſi ſit ignorātia craſſa vel
affectata qꝛ debitā diligentiam de com=
miſſis non adhibuit Landu.in.iiij.diſt.
ix.dicit ꝙ diligētia debita eſt quādo fa
cit illa que prudēs facit de re quā vel
let ſtudioſiſſime examinare ꝛ Sc.in.iiij.
di.dicit ꝙ tenetur q̄s ſe examinare ſm
diligentiam noſtre fragilitati poſſibilē.
Addit tñ Aur.ꝙ qñ q̄s dolet ꝺ preteri
tis peccatis mortalibus commiſſis.Et
habet propoſitum non peccandi deuo
tione ad ſacramentum ꝙ poteſt preſu=
mere ꝙ non ſit in mortali.
¶ Utrū preſbyter peccet mortaliter dā 20
do.ei quē ſcit in pctō mortali ꝯſtitutū.
Rñ.ſꝫ Ric.in.iiij.d.ix.ꝙ ſi talis non pe
tit ſibi dari ſic peccat ſibi dādo.ſi vero
petit.ꝛ tūc diſtingue aut eſt notoriꝰ pec
cator ꝛ ſic peccat ſi ei dat qꝛ hꝫ contra
ipm legitimam exceptionē Aut non eſt
notorius q̄ȝuis poſſit probari ꝑ duos
teſtes vl̕ tres ꝛ ſi petit in occulto debet
ei denegare qꝛ hꝫ legitimā exceptionē
ꝯ eum ꝛ moneat ne petat in publico vt
hr̄ de conſe.d.ij.ne prohibeat quod pe

tit ſi vero petit publice tunc ſi eſt ſacer
dos extraneus nõ debet ſibi dare qꝛ le-
gitimã habet cãm de cõſe.di.ij.trib⁹.ſi
autẽ eſt ſacerdos ꝓprius parochialis
ſic dꝫ ſibi dare qꝛ nullã hꝫ exceptionẽ
quã in publico poſſit obijcere de off.iu.
or.ca. ſi ſacerdos. Nec ob. ꝙ ſit maius
peccatũ ſumere cũ peccato mortali ꝙ̃
infamari qꝛ ſacerdoti miniſtrãti corp⁹
xp̃i peius eſt peccare mortaliter ĩfamã
do iniuſte peccatorẽ occultum ꝙ̃ ꝙ ille
mortaliter peccet qꝛ nullus dꝫ mortale
cõmittere vt aliũ a mortali liberet. Pec
cator tamẽ occult⁹ ſm ſctm̃ Tho. iij.
q.lxxx. poti⁹ dꝫ eligere infamari ꝙ̃ in-
digne ad menſam xp̃i accedere. Quod
credo verũ qñ q̃s indigne accedit. ſ.cũ
mala voluntate puta qꝛ nõ penitet de
peccatis ſecus eſſet d̃ indigne ſumente
qꝛ non eſt cõfeſſus. de quo dic. vt. ſ̃. eu-
chariſtia.ij.§.v.ꝛ.j.§.xxiiij.
¶ Sed nunq̃d eſſet minus maluꝫ dare
20 tali hoſtiã nõ cõſecratã vel nõ cõſecra-
re ꝛ ſic ſumere. Rñ. ꝙ nõ pꝫ in.c. de ho-
mine de cele.miſ. Jõ dr̃ prorſus quidẽ
falſa remedia ſunt abijciẽda q̃ ſunt ve
ris periculis grauiora ibidem.
21 ¶ Quid ſi ſolũ ſit ſuſpectus de crimie
mortali. Rñ. ꝙ ſi ſuſpitio ſit violenta ꝛ
notoria dicẽdũ eſt ſicut d̃ eo quẽ ſcio in
mortali ſm ꝙ. ſ̃. dictũ eſt alias nõ elici-
tur.ij.q.j.c.ij.ꝛ.iij.i gl.ꝛ.xxxij.q.j. dixit
dominus.
22 ¶ Utrũ exñs in peccato mortali peccet
vidẽdo corp⁹ xp̃i. Rñ. ꝙ non dũmõ cũ
hũilitate ꝛ reuerẽtia videat. Silr̃ nõ pec
cat tãgẽs ex neceſſitate puta qꝛ cecidit
in terrã ꝛ hmõi ſm. S. Boñ. ꝛ ſanctum
23 Tho in. iiij.di.ix.
¶ Quid de illo q̃ licet nõ ſit vere in pec
cato mortali tñ ſꝫ ꝯſciaꝫ ſcrupuloſã ſe
exiſtimat eſſe. Rñ. ꝙ peccat mortalr̃ ni
ſi eam deponat qꝛ quicq̃d fit ꝯ̃ ꝯſciẽtiã
edificat ad gehennã. vñ niſi ſit ex ꝓba-
bili cõiectura debet deponi vt in.c. inq̃ſi
tiõi de ſen.ex. qꝛ vt dicit in. c. nõ ſolum
de reg.lib.vj. decet ꝛ expedit vt cõſcien
tie puritati nõ deſit iudicium rationis
nedũ ſpiritualis profecctus querit ſa-

lutis diſpendium incurratur hec ibi.
¶ Decimo addit legitime cõfeſſus qꝛ 24
ꝯ̃tumcũqꝫ doleret de peccato cõmiſſo
nõ ſufficeret vt digne ſumat. ſed opꝫ le-
gitime cõfiteatur aliter peccat morta-
liter niſi vt eſt dictũ. ſ̃. euchariſtia.ij.§.
v. Tenet tñ Aur. vbi. ſ̃. ꝙ ſacerdos par
rochialis qui nõ habet aliũ ſacerdotẽ
ꝛ religioſus in vita cũ ſocio nõ ſacerdo
te ꝙ poſſunt celebrare cũ contritione et
cũ propoſito confitendi ex quo non ha
bet cui cõfiteatur qꝛ religioſus nõ põt
extra ſuum ordinẽ cõfiteri in religione
minorũ. Quod limito tamen veruꝫ qñ
ſine aliorũ admiratione deſiſtere nõ po
teſt aut qꝛ tenetur celebrare. Jdẽ dicas
de eo qui volẽs communicare corã ſa-
cerdote celebrãte recolit aliquod mor
tale nõ confeſſum legitime ꝙ põt com-
municare cum cõtritione ꝛ propoſito
confitendi qñ ſine admiratione ꝛ aliq̃li
nota non poſſet deſiſtere quin cõmuni-
caret nec habet aut tẽpus aut ſacerdo
tem cum quo confiteri poſſit.
¶ Undecimo dicit in conuerſatione cri 25
mine nõ notatus. vñ hiſtrionibus ꝛ hu
iuſmodi nõ debet dari de conſe.d.ij. ꝓ
dilectione dicitur patoneo maieſtati di
uine nec euangelice diſcipline cõgrue
re tã turpi ꝛ infami cõtagione fedetur
vnde ſm gl. ibidem nec talibus nec cui
cunqꝫ infami notorie manifeſte danda
eſt euchariſtia. Si tamẽ reuertatur ad
dñm ei cõio reconciliatio non negatur
vt ibidem dr̃ in.c. ſe. Non tamẽ intelli-
gendum ſic vt ſtatim debeat ei dari eu
chariſtia ſicut fit a multis et male ſed
propter reuerentiam ſacramenti de-
bet deferri vſqꝫ poſt peractam peniten-
tiam quam publice debet facere niſi ar
ticulus neceſſitatis vel pietatis aliqñ
in caſu aliter fieri perſuadeat.
¶ Utrũ ſit dãda euchariſtia ſuſpẽden 26
dis vel decapitãdis pro ſuis maleficijs
Rñ. ſic ſi peniteant et pure confiteantur
vel cupiant cõfiteri ſic poſſent quia nec
euchariſtia nec ſepultura eſt eis dene
ganda ꝛ miſſa pro eis poteſt celebrari
ꝛ oblationes offerri.xxvj. queſt.vij.ca.

s

ſ.⁊ vl.d.l.penitentes ⁊.xiij.q.ij.ꝑ obeū-
tibus imo hodie in cle.j.de pe.⁊ re. pre
cipitur officialibus ꝙ eis adminiſtrare
permittant ſi petunt.

27 ¶Quid de excōmunicatis interdictis
ſciſmaticis ⁊ hmōi. Rñ. ꝙ nullo modo
debet eis dari. Addit corpore mūdus
ſ.ab ea immundicia que tolli poteſt al'r
nō tollēdo ſm Aureo.vbi.ſ.peccat gra
uiter cum tali immundicia ſumēdo eu-
chariſtiam. Sed immundicia q̄ tolli nō
poteſt puta lepra fluxus ſanguinis vel
ſeminis ⁊ alia infirmitas non impedit
ſumptionem euchariſtie ſed bene cele-
brationem miſſe ſm ꝙ dictum eſt.ſ.cor
pore viciatus.

28 ¶Utꝝ nocturna pollutio ipediat ſū-
ptionē huius ſacramēti. Rñ. vt colligo
ex.ſ.Bo.i.iiij.di.xij. ⁊ Aureo. vbi.ſ.et
eſt ꝯmunis opi. ꝙ aut pollutio ꝓuenit
ex cā peccati mortalis certa vel proba-
bili puta ex crapula vel moroſa cogita
tione ⁊ huiuſmodi ⁊ ſic neceſſario tene
tur abſtinere aliter peccaret mortaliter.
vt colligitur in.c.non eſt.vj. di. ⁊ eſt ar.
in.c.quiſq̄s.xiiij.q.j.quia licet ipſa pol
lutio ſm ſe non poſſit eſſe peccatū mor
tale habet tamen peccatum mortale an
nexum ratione ſue cauſe. Iſtud ego li-
mito verum niſi priuſq̄ ſumat aut ce
lebret conteratur de peccato ⁊ confitea
tur quia ſi conteritur ⁊ confeſſus eſt de
peccato ⁊ neceſſitas vel ſcandalum co-
gat ad celebrandum vel ſumendū non
peccabit. Sine neceſſitate tamen non
credo etiam cōfeſſus poſſit ſine pecca-
to ſumere vl' celebrare ſed bñ ſine mor
tali peccato ſm Jo.de ſaxo.in ſumma ⁊
Pe.de pal'.in.iiij. Aut pollutio prone-
nit a cauſa que eſt peccatum veniale ta
men probabiliter ⁊ ſic non impedit ne-
ceſſario ſed de congruo niſi potior cā
vigeat ſm Ri.in.iiij.⁊ ſꝫ Th. in.iij.par
te.q.lxxx.peccat venialiter ſi ſine cā ne
ceſſaria cōicet vel celebret niſi i duob⁹
caſibus ſm predictū Jo. ¶Prim⁹ quā
do eſt dies feſtus in quo eſt conſuetum
communicare. ¶Secūdus quādo im-
mineret ſcandalum niſi celebraret pu-
ta quia alius non eſt vel eſt prelatus q̄
conſueuit celebrare ⁊ huiuſmodi. Si-
militer dico de illa que prouenit ex illu
ſione d abolica ⁊ hec ꝓpter duo. ¶Pri
mum propter immunditiam corporis.
¶Secundum propter euagationē mē
tis ſiue ineptitudinem. Idem dic quan
do prouenit ex cauſa que nullū eſt pec-
catum ꝙ de congruo debet abſtinere.
In hoc caſu ſanctus Boñ. vbi. ſ. ⁊ be-
ne diſtinguit dicens ꝙ aut ſentit inqui-
nationē illā nominaſſe multū anima ⁊
ſic ꝯſulēdū ē ꝙ aut reuerētiā ſacro ⁊ ab
ſtineant. Si aūt ſentiat magis expedi-
tā naturā.⁊ viteri⁹ deuotio vel ſolēni-
tas vl' aliđ qđ mltū recōpēſet puta cha
ritas alteri⁹ q̄ cogeret celebrare in meo
tali vel cōpaſſio aiaꝝ ⁊ hmōi ad ſumē-
dū vel celebrādum trahat tūc arbitror
dicit ipꝫ ſine remorſu conſcie accedere
poſſe. Aut pollutio ꝓuenit ex diabolica
tētatiōe vt puta qñ cū maiori deuotio
ne diſponit celebrare aut rōne ſolēnita
tis ⁊ hmōi citius polluit ſicut de illo le
git in collationib⁹ patrū q̄ ſemꝑ hanc
patiebat in feſtis qñ erat cōicatur⁹ cui
decretū fuit vt ſꝑ cōicaret ⁊ ſic ceſſauit
talis illuſio ⁊ ſic nō dꝫ abſtinere.

¶Sed ꝑ q̄ntū tp̄s dꝫ abſtinere. Rñ. ꝙ 2
per.xxiiij.horas ſm Alb. ⁊ ſanctū Th.
Sed Pe.de pal'.limitat verum cum acci
dit citra mediā noctē ſed ſi ante medi-
diā noctē accideret abſtinere nō tenet
niſi qñ ꝓuenit ex cā mortalis peccati.

¶Quid de coitu cōiugali. Rñ. credo di 3
ſtinguendū fore vt de pollutiōe noctur
na niſi ꝙ poteſt eſſe ꝙ exigēs peccaret
mortaliter ⁊ tamē reddēs inuit⁹ nō pec
caret ⁊ ſic ſolū in exigēte caderet prohi
bitio nō in reddēte ⁊.c.ois hō.de cōſec.
d.ij.⁊.xxxiij.q.iiij. ſciatis. debet intelligi
de conſilio in coitu in quo nō eſt pecca
tum vel ſaltem ſolū veniale. Credo ta
men ꝙ exigēs non digne ſuſcipiat ſed
per.xxiiij horas ad minus debet abſti-
nere de bono conſilio non precepto vt
no.in glo.in.d.c.oīs. ⁊ ſequitur pe.de
pal'.⁊ Tho.in.iij.parte.q.lxxx.

¶Utrū mēſtruata vel mulier poſt par-

tū immediate dꝫ abſtinere .Rñ.ꝙ non
de neceſſitate ſi tamē ex reuerētia abſti
net nō peccat di.v.c.ad eius ⁊ de puri.
poſt par.c.vno dūmodo cōicet ſm inſti
tutionē eccleſie i.c.omnis:de peni.⁊ re.
32 ¶Utrū ſomniū homicidij vel alterius
pcti mortalis ipediat ſumptionē hmōi
ſacri.Rñ.ꝙ hmōi ſomnia nō inducunt
pollutionē corpis nec tātā diſtractionē
mētis ſicut ſomniū fornicatiōis ꝓpter
intētionē delectationis ⁊ ideo nō impe
dit.Si tamen ſomnium homicidij ꝓue-
niat ex cā que eſt mortale peccatum im
pedit ſumptionē ſacri rōne ſue cauſe
ſm ſanctū Tho.in.iij.parte.q.lxxx.in-
tellige niſi prius conterat ⁊ cōfiteatur.
¶Tertiodecio dicit a miniſtro idoneo
ſ.a ſacerdote de conſe.diſt.ij.ꝓuenit.naꝫ
nullus tāgere dꝫ etiā diaconus niſi in
neceſſitate vt ſi caſu caderet i terrā vel
aliquo alio caſu.lxiij.di.diaconos.Uerū
eſt ꝙ diaconꝰ cuꝫ pſbyter eſt feſſus.vel
alias impotēs ⁊ neceſſitas cogit de iuſ
ſu pſbyteri pōt diſpēſare vel etiaꝫ ſine
iuſſu qñ iuſſus expectari nō pōt vt not.
Hug.in.d.c.diaconos aliq̄ etiam tenēt
vt no.Pa.in.c.q̄ꝫto de conſue.ꝙ etiam
laicꝰ pōt adminiſtrare tpe neceſſitatis
articuli mortis quādo nec ſacerdos vł
diaconꝰ adeſt alle.§.verū.xxij.di.Item
alij tenēt ꝙ in tali neceſſitate mortis lꝫ
p ſe euchariſtiā aſſumere nec ob.ca.ſi.
xxiiij.q.j.qꝛ loquitur de hereticis a qbꝰ
non lꝫ accipere ſed tamē Pa.tꝫ ꝯtrū.ſ.
ꝙ non lꝫ niſi ſacerdoti adminiſtrare et
credo ſit ſecurior opi.qꝛ in tali neceſſita
te cōſtituto dicitur crede ⁊ mānducaſti.
34 Sꝫ an debeat a ꝓprio ſacerdote ſolū
ſumi.Rñ.ꝙ pōt ſumi a proprio epō et
archipſbytero de offi.archi.c.iij.⁊ a ꝓ-
prio ſacerdote ⁊ ab habēte licentiā ab
eis caueat religioſus qꝛ ſi miſtrat excōi
cationē incurrit vt dicit.j.excommuni-
catio.v.caſu.xij.
35 ¶Decimoquarto.dicit tpe debito:qꝛ q̄
ad celebrationē miſſe reqrit dies ⁊ non
nox.vt.j.miſſa.§.xlj.Quovero ad alios
cōicare volētes non inueni quin poſſit
oi hora recipi dūmodo ſint ieiuni verū
eſt ꝙ mane diei eſt congruentior hora.
¶Item ꝙ nō omittat qn ſumat ſaltem 36
ſemel in anno i paſcha qꝛ ad hoc tenet
quilibet fidelis poſtq̄ꝫ ad annos diſcre
tiōis ꝓuenit niſi ex aliq̄ rōnabili ad tps
de ꝯſilio ꝓprij ꝯfeſſoris duxerit abſtiſ
nēdū vt i.d.c.ois alr peccat mortaliter
qđ aūt qdā voluerūt itelligere pceſſe de
die paſce nō bene ſenſerūt.vnde papa
eugeniꝰ declārauit ad remouēdas am
biguitates ꝙ ſufficit ꝙ ſuſcipiat in die
iouis ſancta ⁊ vlteriꝰ vſq̄ꝫ ad dñicā poſt
paſca imediate ſequētem incluſiue qñ
magis ſue deuotioni videbit expedire
⁊ ſic ſatiſfacit pcepto credo ꝙ magis ar
tant quo ad pueros ſub pena mortalis
pcti habētes curā puerorū vt ad hoc ſa
crm eos inducāt tpe paſce q̄ꝫ ipſe cum
ignorātia eos excuſet ſaltē vſq̄ꝫ ad tpa
xviij.an.vł circa item tpe debito.ſ.vt ſo
lū ſemel in die cōicet ſm ſanctū Tho.i.
iiij.di.xij.ar.de ꝯſe.di.j.ſufficit pluries
aūt nō licet niſi vt dicit.j.de ſacer.in ti.
miſſa.§.xlv.Itē dic tpe debito vt.ſ.non
vadat ſtatim ad ſumendū poſtq̄ꝫ cōfeſ
ſus qui multis fuit pctis ⁊ magnis ſed
dꝫ pluries cōfiteri priꝰ ⁊ orationibꝰ ⁊ ie
iunijs ſe odoriferū reddere ar.de pe.
di.j.non ſufficit.⁊.c.in actione.
¶Sed nūqd vł rōnabilis cā abſtinen 37
di cū qs dicit ſe odiū haebere ꝯ aliquē.
Rñ.ꝙ nō nec aliud pctm mortale qꝛ te
netur deſiſtere ⁊ ꝯteri ⁊ cōfiteri excōica
re aliter nō cōicās ſaltē ſemel in anno
excōicādus eſt de cōſe.di.ij.ſi qs intrat
⁊.d.c.omnis.
¶Utrū liceat quotidie ſumere.Rñ.ſm 38
ſanctum bo.in.iiij.di.xij.ꝙ q̄ꝫtum eſt ex
parte ſacri cuius virtus eſt hoibus ſa-
lutaris vtile eſt hoibꝰ ipm quotidie ſu
ſcipere facit.c.ſi quotieſcūq̄ꝫ de cōſe.di.
ij.ſed ex parte ſumentis in quo requiri
tur vt cū magna deuotiōe ⁊ reuerentia
ad hoc ſacrm accedat aliquando expe
dit q̄tidie ſumere ⁊ laudabilr quando
quotidie ſe pparatū iuenit ⁊ hoc voluit
dicere Aug.de cōſe.di.ij.c.nō iſte.ſic vi
ue.iqt vt merearis quotidie accipe.Sꝫ
qꝛ multotiēs in pluribꝰ hoibus huius

deuotiõis impedimẽta occurrũt ꝓpter
idiſpoſitionẽ corpis vel anime non eſt
vtile oib⁹ ad hoc ſacramẽtum quotidie
accedere ſed tãtũ quãdo ſe ꝑparatũ in
uenit quia maiorẽ efficaciaꝫ recipit ho
mo in vna miſſa vel mãducatione cum
bona ꝑparatiõe q̃ȝ i multis ſi ſe nõ pre-
parat diligenter. Et ideo ſi quis cogno
ſcat experimẽtaliter ꝙ ex frequẽti ſum
ptiõe huius ſacri feruoꝛ charitatꝫ augea
tur i eo ⁊ reuerẽtia ad ſacꝫ nõ minuit
quotidie dꝫ cõicare vel ſaltẽ freq̃ter
Si aũt ſentiat p multã frequẽtationeꝫ
ꝙ reuerẽtia minuit ⁊ feruoꝛ nõ creſcit
dꝫ iterdũ abſtinere vt poſtea cum ma-
ioꝛi reuerentia ⁊ deuotione accedat.
39 ¶ Decimoquĩto. dicit recta ĩtẽtiõe. ſ. vt
p ipm vniamur xp̃o per charitatis amo
rem ⁊ muniamur ꝯ diaboli tẽtatiões.
40 ¶ Utrũ debeat dari ad accipiẽdũ ali-
qđ ex perimẽtũ. Rñ. ꝙ nõ. ij. q. v. ꝯſului
ſti. ⁊ de pur. c. ex tuarũ Nec ob. c. ſepe
ꝯtigit. ij. q. v. qꝛ illđ abrogatum ẽ vnde
nec ꝓpter purgationẽ infamie vel pro-
pter aliud tempoꝛale dꝫ dari vel ſumi.
41 ¶ Addo. xvj. in ſumptiõe ſm Durañ.
vt. ſ. ſumat diſcrete ⁊ leniter dẽtibus an
terioꝛibus terat ⁊ lingua molliatur ne
aliqua pars eius dentibus inhereat.
42 ¶ Addo ⁊. xvij. ſꝫ eũdẽ Durañ. ſ. vt nõ
ſtatim poſt cõionẽ expuat ꝓpter reue-
rentiã ſacri: ne ſi aliqua ps ſacri inhe-
ſiſſet dẽtib⁹ expui ꝯtingeret. Itẽ vt nõ
ſtatim vadat ad manducãdum aliũ ci-
bũ. Uñ dꝫ eſſe aliqua moꝛa ⁊ tãta q̃ ille
ſpẽs ſint conſumpte vel alterate ꝓpter
reuerẽtiã ſacri. Unde dꝫ ſalteꝫ aliquas
oꝛatiões priuatas dicere anteq̃ȝ aliquẽ
cibũ ſumat nõ requirit tamen tale ſpa
cium ſicut dicitur in. c. tribus de conſe.
di. ij. quia illud abrogatum eſt.
43 ¶ Quid ſi euomat. Rñ. ꝙ ſi p ebrietatẽ
vel voꝛacitatẽ euomerit laicus. xl. dies
dꝫ penitere. c. ſi q̃s p ebrietatẽ de cõſe.
di. ij. clerici vel religioſi p. lxx. epi ꝟo p
xc. ſi ꝟo p infirmitatem euomerit. p. lxx
dies penitere dꝫ. d. c. ſi quis p ebrietatẽ.
¶ Utrũ act⁹ ꝯiugalis ſit ꝓhibitus poſt
cõionẽ. Rñ ꝙ nõ quo ad reddentẽ qꝛ te
net ad hoc ſed q̃ ad exigẽtẽ eſt ꝓhibi-
tũ eodẽ die nõ tamen peccat moꝛtaliter
ſi exigit ſed ſolũ venialiter ſm Alber.

Eucharistia.iiij.

circa efficaciã ſacri hui⁹ q̃ro q̃ſit eius effect⁹. Rñ.
ſm ſctm Bo. i. iiij. di. xij. ⁊ cõiter alios
ꝙ p̃rio ꝯfert gratia cũ ꝟtute charitatis
oẽm eni effectũ quẽ facit cib⁹ ⁊ pot⁹ q̃ȝ
tũ ad vitã coꝛpalẽ facit hoc ſacramẽtũ
ad vitã ſpiritualẽ Jo. vj. Caro mea ve
re eſt cib⁹. Unde reficit ſpiritualiter qđ
ſine gratia eſſe non põt ⁊ cõfert gratis
cum virtute charitatis quia iſte panis
non eſt ſimpliciter panis ſed cõiunctus
cũ diuinitate ⁊ ideo eſt ſicut carbo igni
vnitus: ⁊ amoꝛ non eſt ocioſus. Ideo p
hoc ſacramentũ q̃ȝtũ eſt de ſui virtute
nõ tantũ habit⁹ grẽ ⁊ virtutis cõfertur
ſed etiã excitat in actũ Et ideo anima
ſpũaliter reficitur Et hoc declaratur. et
quodãmodo inebriat a dulcedine bo-
nitatis diuine. ¶ Secũdo virtutes au
gent ſicut p cibũ coꝛp⁹ augumẽtatur.
¶ Tertio peccata venialia remittũtur.
ſicut p cibum coꝛpus reſtaurat qđ quo
tidie depeperdit. Uñ remittũtur pecca
ta venialia q̃ minuũt charitatẽ ⁊ plura
paucioꝛa ſm ꝙ hõ magis vel minus ſe
diſponit. ¶ Quarto remittit etiam moꝛ
tale quãdo exiſtẽs i moꝛtali non habet
cõſciẽtiã ipſius nec affectũ. Unde reue
rẽter accedẽs q̃uis ante. de eo nõ fue-
rit cõtritus cõſequitur grãꝫ charitatꝫ q̃
contritionẽ pficit ⁊ remiſſionẽ peccati.
imo nedũ valet ſumẽti ſed etiã offeren
ti ⁊ illis p quib⁹ offert ad remiſſionem
pene debite ſuis peccatis ſm deuotio-
nem maioꝛem vel minoꝛeꝫ. Aduerte ta
mẽ hic ſm. Pe. in iiij. di. ix. ꝙ ſi quis fe-
cit debitã diligẽtiã q̃uis ſit in moꝛta-
li ignoꝛãs nõ peccat ꝫ meretur ⁊ ei va-
let ad remiſſionẽ peccatoꝝ. ſi vero fecit
diligentiam nõ debitam ſed ſm ſuã fra
gilitatem q̃tuꝫ potuit ſic nõ meret nec
etiam peccat. ſi aũt non adhibuit dili-
gentiã poſſibilẽ humane fragilitati. ſꝫ
fuit negligẽs in diſcutiendo: ⁊ ſic pec-
cat moꝛtaliter ſumẽdo ſi eſt in moꝛta-

ll q̃uis ignorans qđ limitat Ri.in. iiij. di.ix.q̃n ſi adhibuiſſet diligentiã ſm hu manã fragilitatem peccati mortalis re cordatus fuiſſet. ¶Quinto ꝓſeruať hõ a pctis qꝛ ſpiritualiť roborať.vñ Inn. inquit euchariſtia liberat a malo ꝯſer= nat in bono delet venialia ⁊ cauet mor talia hui⁹ etiã ꝟtute ſacri virtutes au= gẽtur oĩm gratiarũ fructus exuberat.

¶Utrũ in omnibus habeat efficaciam ſuã.Rñ.ꝙ non ſed opꝫ.¶Primo iſtum cibũ ab aliis diſcernere ꝑ fidẽ. ¶Secũ do hoſpitiũ ꝓparare ꝑ ſui probationẽ. ¶Tertio in hoſptio preparato recipe re cum honore ⁊ deuotione primũ ⁊ ſe cundũ no.j. Corin.xj. nõ diiudicans ⁊ ꝓbet autẽ.⁊ qꝛ multi hoc non faciũt iõ imbecilles infirmi ⁊ dormiũt multi.

¶Utrũ incurrat culpã mortalẽ qui nõ recipit effectũ hui⁹ ſacramẽti. Rñ.ſan= ctus Bo.in.iiij.d.xij.ꝙ lꝫ vir mlt⁹ ex q̃= dam corruptionẽ vel diſtractione nõ ꝓ parando ſe debite nullã vel modicã re portet efficatiã nõ tamen incurrit cul= pam mortalẽ ſecus autẽ de illo q̃ non ſuſcipit effectũ huius ſacramenti qꝛ in digne accedit .ſ.exiſtẽs in mortali ⁊ hu iuſmodi qꝛ ſic mortaliter peccat.

¶Utrum iſtud ſacramentum habeat efficaciam in aliquo qui eſt in peccato mortali.Rñ.ſanct⁹ Bo. vbi ſ.ꝙ lꝫ non ſit artanda dei largitas quin aliquãdo faciat ⁊ poſſit facere oĩs culpe remiſſio nem tamẽ ſm forũ cõe et generalẽ ra= tionem inſtitutionis huius ſacři .qꝛ ſic datũ eſt in cibũ illis q̃ ſunt de corpore miſticis xp̃i ⁊ oẽs tales habẽt charitatẽ ideo non habet efficaciam in eo qui eſt in peccato morta. ſed in ſolis iſtis.

4 ¶Utrum venialia peccata impediant effectum huius ſacramẽti.Rñ.ſm Th. in.iij.diſt.q..lxxix.ꝙ non loquẽdo de ve nialib⁹ put ſũt ꝓterita. Sꝫ put ſunt in actu nõ impediũt ex toto ſed in parte. Nam ſicut dictũ eſt effectus huius ſa= cramẽti eſt non ſolũ adeptio habitua= lis gratie ⁊ charitatis. ſed etiã quedã refectio actualis ſpiritualis dulcedinis que quidaꝫ impediť ſi aliquis accedat ad hoc ſacramentũ mente diſtracta per peccata venialia.nõ autẽ totaliter aug mentũ ſpũalis gratie ⁊ charitatis.

¶Utrum habeat maiorem efficatiam 5 in ſumptione plurium hoſtiaruꝫ ſimul q̃ꝫ in vna.Rñ.ſm Tho.vbi.ſ. ꝙ non qꝛ licet ſacerdos in vna miſſa cõſecret plu res hoſtias non tamẽ multiplicatur ef fectus huius ſacramenti quia non eſt niſi vnum nec eſt plus virtutis in mul= tis hoſtiis cõſecratis q̃ꝫ in vna ſub om= nibus ⁊ vna ſit totus xp̃s.Ideo ſumẽs plures hoſtias ſimul non percepit ma= iorem effectuꝫ in pluribus vero miſſis multiplicatur ſacrificii oblatio ꝙ ideo multiplicatur effect⁹ ſacramenti.

Eunuchus an poſſit ordi= nari vide ſu= pra corpore viciatus.§.j.

¶An debeat portare pulnerẽ. Rñ. qđ non.lv.diſtin. eunuchus.

Exactio nõ eſt vbi q̃s ſpõte ſo luit.vide gloſ.et Car.i cle. pñti đ cẽſi.⁊ ibi dicit paul⁹ ꝙ exigere ⁊ extorq̃re dicit vi olẽtiã vt.ff.de leg.iij.l. fideicõmiſſa.§.ſi rẽ ſuã dicit tñ ꝙ ſi ꝓceſſit extorſio licet ſeq̃ť volũtaria ſolutio ꝙ ſatis ẽ exactio facit ſimile qđ no.ho.i.c.ꝓterea.el.ij.de iure pa.⁊ de pe.c.cõſtitut⁹.Exactio ali= quãdo diciť talia de q̃ habes.j. talia.

☞ De notatis in hoc.§..⁊ꝙ exigere ſit ab inuito extorquere in iudicio not.i.l. fidei cõmiſſa.§.ſi re.de leg.iij. ⁊ in.l. nõ ſolum.⁊ ibi gl.ff.ſol.ma.⁊ in.l.falſus.C. de fur.licet etiam quandoqꝫ extra iudi cialiter.vt ꝑ glo.⁊ doct.in.l.ſi plures.§. aſſidue.ff.de admi.tuto.

Exaltatio filia ſuꝑbie vide infra ſuꝑbia.§.ij.

Examinatio q̃ debet fie= ri in ordinã dis vide.j. ordo. vij.⁊ in cõfirmandis vide.ſ. cõfirmatio.

Excepta intelligiť i. generali ſermõe ꝑſo. loquẽs de iureiuran.capi. petitio. in glo. cum allegatis.

Exceptio firmat regulã viſ de ſupra alienatio.

Excõmunicatio.j.

q̃d ẽ. Rñ. ſm Pa. ſup Rubrica eiuſdẽ ti
tuli excõmunicatio ẽ cenſura a canone
vel a iudice eccleſiaſtica prolato priuãs
cõmunione ſacramentorũ ꝛ quandoqꝫ
hominũ. Facit ad hoc. xj. q. iij. c. audi.
☞ Denotatis i hoc. §. ꝛ q̃d ſit excõica
tio no. Bal. in. l. j. in. j. q. C. de here. inſti.
ꝙ eſt ſeparatio a gremio eccleſie nec ẽ
pena capitalis ſed medicinalis. vt per
Bar. in. l. fi. C. ſi a nõ cõpe. iudi. ꝛ Bal. in
l. j. col. x. C. de here. inſti. ꝛ trahit ſecũ
executionẽ ꝛ per glo. Bar. ꝛ doct. in. d. l.
fi. ꝛ in. l. ſi quis ticio. §. irritum. ff. de in-
iuſto. rup. ꝛ irri. teſt. ꝛ quare ꝛ a quibus
inferatur no. idem Bal. in prealleg. l. j.
q. x. C. de here. inſti.
1 ¶ Quotuplex eſt excõmunicatio. Rñ. ꝙ
duplex vna dr maior ꝛ hoc priuat a ſa-
cramẽtis ꝛ cõſortio hoim ꝛ ab ingreſſu
eccle ꝛ multis aliis de qb⁹ no. i. c. a no
bis el. ij. ꝛ. c. ſi vere eo. ti. xj. q. iij. in mul
tis. c. Et hec dicitur anathema vt. xj. q.
iij. §. euidẽter. ¶ Alia dr minor ꝛ hec ſe
parat a ſacris tm̃: vt in. d. §. euidenter
Intellige pcipiendis nõ miniſtrandis
c. ſi celebrat de cle. excõ. mi. ꝛ etiã ab ele
ctione paſſiua. vnde reddit ipſum excõ
municatũ inhabilẽ ad quodcũqꝫ bñfi-
ciũ eccliaſticũ ꝯſequẽdũ vt no. in. c. ſi ce
lebrat de cle. exc. mi. vñ dicit Inn. ibidẽ
ꝙ nec dignitatẽ aliquã conſeq̃ põt niſi
pri⁹ abſoluat: etiã ſi eligẽtes hoc igno
rant vt tz gl. ibidem ꝛ cõmuniter doc.
2 ¶ Quot modis infligit excõicatio. Rñ.
ꝙ tã maior q̃ꝫ minor infligit duob⁹ mo
dis. ¶ Aliquãdo a iure cõi ſeu munici-
pali vel ſtatuto ꝛ hec dicit excõicatio a
iure de qua. j. excõicatio. v. et. vj. et. vij.
¶ Aliqñ infligit a iudice poteſtatẽ ha-
bẽte. ꝛ hec dr ab hoie vel a iudice de q̃-
bus dicitur vt no. in. c. nuper. eo. titu.
3 ¶ Quis põt excõicare. Rñ. ꝙ excõicare
excõicatiõe maiori ꝓprie ſpectat ad of-
ficiũ epale vt pz i. c. corripiant. xxiij. q.
iij. q̃r dr. Mucro epi in. c. viſis. xvj. q. ij.
Itẽ pꝫ gl. in. c. nemo epũs. ij. q. j. ꝛ l. c. cũ
in cũctis de ele. de iure. cõmuni poſſunt
oẽs eccleſiarũ p̃lati vt in. c. cũ ab ecclia
rũ. de of. or. vbi de hoc plene no. ꝛ voco
p̃latũ ꝛ iudicẽ ordinariũ ſup plebẽ ſuã
hic quẽcunqꝫ pꝫ glo. in. d. c. cũ ab ecclia
rũ qui p̃ficit collegio vel vniuerſitati ec
cleſiaſtice ab eo qui habet adminiſtra-
tionẽ cũ iuriſdictione vt puta ab epiſco
po vel q̃ eſt elect⁹ a collegio. ſiue vni-
uerſitate licꝫ ſubſit alteri puta epiſco-
po. vt extra de elec. c. j. xciiij. di legimus
hoc verũ niſi epi p̃ſcripſiſſent ne poſſẽt
excõmunicare vel niſi vellẽt excõmuni-
care cũ illa ſolẽnite de qua in. c. debẽt.
xj. q. iij. ſ. cũ. xij. ſacerdotibus circũſtan
tibus habẽtib⁹ candelas accẽſas in ma
nibus quia ſolũ epiſcopi tali modo ex-
cõmunicare poſſunt etiã excõicare illi
quib⁹ ex cõſuetudine. vel indulgentia
cõpetit vt capitulũ vt de reſcrip. ex par
te decani. hoſti. etiã vult ꝙ in notoriis
que nõ indigẽt indagine iudiciali: põt
ſũt excõicare etiã ſacerdotes parochia
les p̃miſſa tñ monitione ꝙ poſſet tolle
rari vbi ex cõſuetudine haberẽt vł epi
p̃hibitio nõ obſtaret alias nõ nec. c. cũ
inhibitio. de clan. deſpõ. ꝙ allegat ho.
probat hoc põt etiaꝫ dici ꝙ qui põt fa-
cere ſtatutũ poteſt excommunicare in-
telligo in eccleſiaſticis ẽt ſi nõ ſit ſacer
dos. excõicatiõe minori poteſt excõmu
nicari quis ſiue ſimpliciter de pe. diſ. j.
in actiõe ſiue ad tp̃s. lxxxvj. di. tãta ꝛ ab
illis qui poſſunt excõmunicare maiori
vt in. d. c. cum ab eccleſiarum no.
¶ Utrum p̃lati excõmunicati interdicti 4
ſuſpẽſi a iuriſdictione intruſi. ꝛ huiuſ-
modi poſſint excõmunicare. Rñ. ꝙ non
xxiiij. q. j. audiuimus. c. q̃r. de cõceſ. pre
bẽ. cũ ſimilib⁹ ꝛ q̃ non ſeruauit interdi
ctum. c. fi. de cõceſ. p̃bẽ. de quo tamẽ dic
vt. j. excõicatio. iij. §. ij.
¶ Utrũ ille p̃lat⁹ q̃ tm̃ hꝫ tp̃alẽ iuriſdi 5
ctionem poſſit excõicare. Rñ. ꝙ non ar.
de offi. ordi. c. dilectus:
¶ Utrũ ſols cõſuetudo reddat aliquẽ 6
excõicatũ. Rñ. ꝑꝫ ho. ꝙ ſic qñ ẽ appro-
bata ꝑ papã vel per aliũ p̃latũ quo ad

ſuos ſubditos qꝛ perinde eſt ac ſi eſſet ſtatutũ alias non ꝯtumcũqꝫ ſit longa. ¶Qui pñt excõicari. Rñ. ꝙ vniuerſitas ꝛ collegiũ ꝓhibent excõicari ne contingat innoxios ligari. c. romana. §. in vniuerſitatẽ. de ſen. ex. li. vj. ſi tñ excõicaret teneret ſñia vt ibidẽ not. glo.

¶Utrum excõmunicatus poſſit excõicari. Rñ. qḋ ſic pro eadẽ cauſa ꝛ pro diuerſis ꝛ ab eodẽ iudice ꝛ a diuerſis. c. engeltrudã. iij q. iiij. c. excellẽtiſſim⁹. xj. q. iij. ꝛ de hoc vide glo. in. c. officij. e. tit.

¶Utrũ eps vel alius prelat⁹ poſſit excõicare non ſuum ſubditũ. Rñ. ſecundũ cõiter doc. qḋ nõ. dummodo ratione delicti vel cõtractus ſeu rei de qua agitur nõ ſit effectus de ei⁹ iuriſditione. vt no. in. c. j. de priui. lib. vj. imo plus dico qḋ proprius prelatus nõ põt ratã habere ſcḋm Inno. ꝛ alios in. c. prudẽtiam. de offi. deleg. etiã ſi ſit lata in ei⁹ territorio quia qḋ nullũ fuit nõ poteſt ratificari ꝛ excõicatio aut eſt nulla aut ſtatiꝫ ligat. vt no. in. c. paſtoralis de ap. niſi feratur ſub conditione.

¶Qui ligant ſentẽtijs excõicatiõis quarũcunqꝫ prelatoꝝ prolatis ꝑ modũ ſtatuti. Rñ. vt colligo ex pa. in. c. a nobis. el. j. de ſen. exc. ꝛ Ge. in. d. c. vt animarũ ꝛ diſtinguo ſic ꝙ aut ſit contra ſtatutuꝫ ab exiſtẽtib⁹ in territorio ſtatuentis ſiue ſint ſubditi ſiue foreuſes ꝛ ſciunt ſtatutũ ꝛ ſic ſunt excõicati. Limitat hoc Inno. vt refert pa. in. d. c. a nobis verũ qñ ſtatutũ eſt aptũ cõprehẽdere tã ſubditos ꝙ̃ nõ ſubditos. Si vero ſũt ignorãtes ſic nõ ligant niſi ignorãtia ſit craſſa vel ſupina. Si vero ſit contra ſtatutũ extra diocẽſim ſtatuẽtis ſic nõ ligant forẽſes ſubditi vero ſtatuẽtis ligantur in ꝗ̄tuor caſib⁹. ¶Primo ſi ſtatutũ agit originare cauſam i territorio ꝓprio ex facto negatiuo cõmiſſo in limitib⁹ alterius territorij. Exẽplũ puta ſtatuto cauetur ꝙ quicũqꝫ fecerit vbicũqꝫ furtũ niſi infra mẽſem a die cõmiſſi criminis comparear corã iudice delicti vł corã nobis ſit excõicatus iſte faciẽs furtũ ligat nõ rõne furti nõ fiẽdi qꝛ eſt factũ negatiuũ in territorio alieno ſꝫ ex ea parte. qꝛ nõ cõparuit qḋ cõparere eſt factũ affirmatiuũ contrariũ faciendũ in limitib⁹ territorij ſtatuẽtis. Ratio qꝛ per edictũ ad hec potuit arrari. vt in. ca. ex tue de ele. nõ reſi. facit qḋ no. de rap. c. j. ꝛ. c. romana. §. contrahẽtes. ḋ foro compet. li. vj.

¶Secũdo ligant qñ ſtatutũ principaliter concernit rem ſubiectã ſtatuentis. puta eps excõicat per ſtatutũ clericos nõ reſidẽtes ligant clerici etiam extra dioceſim recidẽtes ratione rei qua ſubiecti ſunt epo queſita eſt in eius dioceſi de fo. cõpe. c. fi. etiaꝫ ſi perſona ſit extra dioceſim vt probat in. d. §. contrahẽtes ꝛ per hoc qḋ hic ſequitur. ¶Tertio vbi quis tenet ad aliqḋ faciẽdũ ꝛ illud nõ facit factũ videt vbi illud facere debebat. vt. ff. de re iu. l. non facit ꝛ de vſu. c. j. li. vj. ꝛ qḋ no. gl. magna in. c. j. vt li. nõ cõte. ¶Quarto ligant qñ factũ eſt principatum in territorio licet ſit completũ alibi facit ꝙ not. Jo. and. in. c. j. de priuile. libi. vj. de ſagitante in loco nõ exẽpto cum ipſe ſit exemptus vt efficiatur ſubditus vtriuſqꝫ iudicis ꝛ per hoc patet ꝙ religioſus faciens contra ſtatutũ qḋ excommunicat quemcũqꝫ qui aſſeutit prelationi extra ordinem niſi prius reſtitutis liberis eſt excommunicatus ſi aſſentit quia originatio facti ſit a ſubiectione prelati ſtatuentis licet efficiatur exemptus ab eo preſtitum poſt cõſenſum ꝛ ſic determinãt dñi de ro. per no. per. Inno. in. c. preterea requiſiti fuim⁹ de ap. ꝛ de illo qui excõmunicauit ſi elegerit ꝛ ideo limita tex. d. c. vt animarũ. qḋ ſtatuto nõ ligantur extra territoriũ delinquẽtes qñ deliquẽs ꝛ res circa ꝙ̃ delinquit ꝛ etiam ipſum delictum ſunt totaliter extra prouinciã ſeu territoriũ ſtatuentis.

¶Qui ligant qñ ſñia profert nõ ꝑ viã ſtatuti ſnie hoĩs. Rñ. ſm pau. ꝛ Ge. vbi ſ. Aut profert generaliter pro pterita culpa ꝛ ſic nõ ligat eũ ꝗ eã ꝯmiſit extra territoriũ ſñiantis ſꝫ bene ligat ſubditũ qui eaꝫ cõmiſit in territorio ꝙ̃uis ſit extra territoriũ tpe ſnie. Sed eũ ꝗ nõ 11

eſt ſubdit⁹ ſeu de territorio lꝫ ibi delīquerit: ſiue ꝓferat generaliter ſiue ſpecialr̄ ꝯtra eū nō ligat eū extra territoriū exiſtētē. niſi fuerit citatiōe preuētus an teꝗ̄ recederet vel niſi ad requiſitionē iudex proprius ſub quo degit ipſum citaret ꝑut tenet requiſitꝰ vt iret ad reſpondendū qꝛ ſi nō faceret: poſſet excōicari. Aut ꝓfert ſpāliter ꝓ preterita culpa ⁊ ſic ligat ſubditū ꝗ delinquit extra territoriū ⁊ ibi exiſtentē. Ratio qꝛ cū coram vtroqꝫ ordinario poſſit cōueniri de fo. cō. c. fi. Ergo pōt cogi per ordinariū ad cōparendū ⁊ ſi nō cōparet excōicari pōt ⁊ licet nūcius exequat citationē extra territoriū propriū tñ citatio decernitur facta in proprio territorio ipſius iudicis quo ad oēs effect⁹ niſi ante talē citationē alibi caperet domiciliū: quia tūc nō poſſet citari nec cōſequēter excōicari: tāꝗ̄ cōtumax ſm̄ cōem opi. lꝫ pa. in cle. paſtora. de re iud. teneat qḋ etiā ſubditis extra territoriū citari non poſſit. Aut ſnīa profert generaliter vel ſpecialiter ꝓ culpa futura. ⁊ ſic eqpararet ſtatuto quo ad ſubditos ſolūmodo in hoc. vt nō liget ignorātes nec extra territoriū delinquētes quo vero ad forēſes poſtea delinquētes nullo modo cōparat ſtatuto: nec ligant qꝛ cū ſumat ſnīa vires incōtinēti contra quos profert ſic nō pōt cōprehēdere niſi ſubditos ſcd̄m cōiter legiſtas in. l. cunctos ppl'os. C. de ſū. tri. Et adverte qḋ iſta ſnīa ꝓ futuris culpis nō pōt ferri niſi mora in exhibēda ſatiſfactiōe vl' culpa ſeu offenſa preceſſerit. aut alia rōnabilis cā ꝗ in ipſis ſentētijs exprimēda eſt. vt. i. c. romana. §. caueāt. eo. tit. li. vj. ſi tñ ferat tenet: lꝫ ſit iniuſta vt ibidem tenet Ge.

12 ¶ Utrū archiepūs in dioceſi ſui ſuffraganei deliquēs ligetur ſtatuto epī excōicantis taliter delinquētes. ⁊ ſimiliter epūs ꝗ fecit ſtatutum ſi facit ꝯtra. Rñ. ꝙ diuerſa fuit opi. vt patet per Arch. ⁊ Ge. in. d. c. vt animarum tñ mihi plꝫ. opi. Jo. de ligna. in trac. de cēſura eccleſiaſtica ꝙ aut ſtatutū dicit ꝙ qlibet exercēs iuriſditionē in tali loco ⁊ tpe. vel celebrās in pōtificalibus ſit excōicatus. ⁊ tūc facientes contrariū nō ligant qꝛ ſic epūs vt epūs et archiepūs vt archiepūs faciūt cōtra et nō pñt ligari. Et ſic intelligit opi. dicētiū qḋ non ligant. Aut dicit ſtatutum ꝙ faciēs furtū vl' aliud maleficiū ſit excōicatus ⁊ ſic ligant: qꝛ nō committūt vt epūs vel archiepūs ſed vt priuatus. Et ſic intellige dicentes qḋ ligant. Deſtruat ergo ſtatutū ſi non vult ligari abſolui tñ poterit a ſuo confeſſore.

¶ Quid ſi archiepūs participat i crimīe excōicati ab epō ſuo ſuffraganeo. Rñ. ꝙ ligatur ſententia iuris: ⁊ erit abſoluendus ab epō ſuo ſuffraganeo. c. nuꝑ de ſenten. excom.

¶ Utrū inferiores prelati ab epīs habeāt territoriū. Rñ. ſm̄ Jo. an in. c. cum contingat de fo. cōpe. ⁊ ſequit Ge. in. d. c. vt animarū ꝙ non. Limita niſi eſſent exēpti cū ſuis ſubditis ſcd̄m Jo. de ſancto Georgio. 14

¶ Quō ligant ſubditi religioſorum exemptorū extra loca deliquētes. Rñ. Ge. in. d. c. vt animarū ꝙ eo mō quo ligant ſubditi epōꝝ extra dioceſim qꝛ ſubiecte eccleſie ſunt eis ꝓ territorio. vt ſunt iudices perſonarum. ⁊ nō loci ſimpliciter dic. vt. j. ſententia. §. v. 15

¶ An loca exempta ſint de territorio vide. j. ſtatutum. §. ij. 16

¶ Utrū ignorātes ligent ſtatuto excōicāte factū dānatū. puta falſificantē inſtrā vide. j. excōicatio. vij. caſu vi. §. ij. 17

¶ Utrū excōicatio ex iniuſta cauſa vel falſa liget. Rñ. qḋ nō ꝗ̄tū ad deū. xj. q. iij. §. ex his ſed quo ad eccleſiā ſi eſt ab eo qui iuriſdictionē habet ſuper eū ſic ligat ſed debet eā reuocare vel abſoluere qñ cognoſcit errorē ſuū vel iniuſtitiā. non obſtāte contradictione aduerſarij: ſed caueat iudex ne ꝑtendat errorē vel iniuſtitiā in preiudiciū alterius partis indebite. c. ſacro. de ſen. excom. Et propterea caueat ille qui ſe tenet excōicatum iniuſte vel ex falſa cā ne excōicatiōnem cōtemnat qꝛ contemnendo eā peccaret mortalr̄ ⁊ poſſet excōicari. xj. q. iij. §. cū ergo: niſi in caſibus de quib⁹. j. 18

ex communicatio.iij.
19 ¶Utrũ excõicãs aliquẽ cõditionaliter
puta ſi nõ ſoluerit titio hinc ad paſcha
liget eũ ſi non ſoluit:qꝛ nõ potuit vide
pena.§.xiij.
20 ¶Utrũ ſñia excõicationis edita in fa-
uorẽ alicuius liget ſi ille cuius fauore
agit̃ conſentit vt nõ faciat qđ ei precipi
tur puta mandat̃ titio ſub excõicatio-
nis late ſñie pena vt ſoluat ſempronio
centũ infra paſcha ſempronius eſt con
tentus ꝓrogare terminũ vſq; ad pen
thecoſtẽ.erit ne excõicatus titius non
ſoluẽs infra paſcha.Rñ.qđ nõ.ſꝫm pe.
in.c.j.de loca.facit.c.preterea.de appel
Bar.in.l.j.§.ꝛ poſt operũ.ff.de no.ope.
non.ꝛ Jo.an.in.c.quicũq;.de ſen.exc.li.
vj.Ego addo notabile dictũ bal.i.l.ma
ximũ vitiũ.C.de libe.prete.vbi dicit ſta
tuto cauet̃ qđ frater excludat ſororez a
ſucceſſione patris.Mortuus eſt pater.
filius hꝫ multos creditores q̃ vult ad
mittere ſororẽ ſuã ad ſucceſſionẽ.ꝛ ſicre
nũciauit ſtatuto.an creditores.poſſint
impedire renuntiationẽ tãq; in fraudẽ
creditoꝝ ſiat ꝛ determinat ꝙ nõ.Et ſic
tenet etiã de alijs penis:Intellige tñ ſi
cõſenſus preſtatur ante cõmiſſaz penã
qꝛ poſt penã inflictã cõſenſus ſuperue-
niens nõ tolleret eã.faciũt not.ꝑ Bart.
in.j.§.ſed ſi filius.ff.de lega.iij.
21 ¶Sed pone ꝙ ꝓrogato termino titius
nõ ſoluit etiã in termino prorogato erit
ne excõicat᷒.Rñ.ꝙ nõ ſi ꝓrogatio ſit ſi
ne autoritate iudicis.Sec᷒ ſi fieret cuz
autoritate iudicis prorogãtis mãdatũ
ꝯerat vt ſolueret in paſcha vt ſoluat in
penthecoſte ſub eadez pena:qꝛ ſic liga
ret̃ aliter nõ:qꝛ ſꝫm bald.i.l.tale pactũ.
ff.de pac.excõicatio nõ poteſt naſci ex
pacto ſed ex ſententia.
22 ¶Quare debet q̃s excõicari.Rñ.qđ ſo
lum pro peccato mortali cui eſt annexa
contumacia:puta qꝛ monitus nõ vult
reſipiſcere.vt eſt tex in.c.nemo epiſco-
porũ.xj.q.iij.Nec mirũ:quia nulla ma-
ior pena in eccleſia.vt in.c.corripiãtur.
xxiiij.q.iij.vnde dicit Pan.in.c.ꝑ vene-
rabilem.qui filij ſint legi.ꝙ vbicũq; in
iure eccleſiaſtico reperitur pena mortis
pro excommunicatione debet exponi.
vt in.d.c.per venerabilem probat̃.pro-
pterea dicit tex.in.c.cum medicinalis.
de ſen.excommunic.lib.vj.quod iudex
in ea proferenda debet ſe oſtẽdere pro
ſequi.quod corrigentis eſt ꝛ medentis.
hec ibi.

Excõicatio.ij. quomodo debet q̃s excommunicari.

¶Utrum requirat̃ monitio precedens 1
Rñ.ꝙ ſic triplex:vel vna pro trib᷒ corã
ꝑſonis idoneis facta cũ interuallo die-
rũ niſi neceſſitas aliud ſuadeat.vt not.
gl.in.c.ſtatuim᷒.eo.ti.li.vj.Aliter excõi
cans ſine monitiõe per mẽſem vnũ eſt
interdictus ab ingreſſu eccleſie ipſo fa
cto.vt in.c.ſa.ro.eo.ti.niſi ſit epũs vel ſu
perior in.c.quia periculoſum.e.ti.li.vj.
Aduerte tñ hic qđ qñ prelat᷒ precipit
ſub excõicationis late ſñie pena ſubdi-
to nec faciat tale crimẽ.tũc nõ requirit̃
alia monitio ſed faciẽs cõtra ſtatim ex-
communicatus eſt cũ habeat annexam
cõtumaciã ſcđm Jo.de ligna.in tracta
tu.de cenſura.
¶Utrũ debeat ꝓferri in ſcriptis.Rñ.ꝙ 2
ſic,ꝛ cauſam excõicatiõis expreſſe cõſcri
bere propter quã profert.Et exemplũ
hmõi ſcripture requiſitus tenet̃ trade-
re infra mẽſez excõicator quilibet aliter
per mẽſem vnũ ab ingreſſu eccleſie ꝛ di
uinis officijs eſt ſuſpenſus,ſi eſt infe-
rior epõ.vt in.c.cum medicinalis.eo.ti.
lib.vj.Similiter in ſñia ſuſpenſionis et
interdicti eſt ſeruandum ſub eadẽ pe-
na vt ibidem.
¶Utrũ in hãc penã cadãt prelati reli- 3
gioſoꝝ ſi hoc nõ ſeruãt.Rñ.Lap.vt re-
fert Ge.in.d.c.cũ medicinalis qđ nõ ea
ꝙ cõtinue habeant monere ꝛ corrigere
ſubditos ꝛ ſic oporteret ſemꝑ habere ca
lamũ.Ego aũt credo verũ.¶Primo qñ
periculũ eſſet in mora vt nõ poſſet ſer-
uare predicta:qđ etiã tenet Jo.an.ibi-
dem ꝛ gloſſ.in verſi.temerarius.¶Se-
cundo quãdo ſtatuta ſui ordinis aliã
formã traderẽt ꝛ illã ſeruarẽt licet non

mā qꝛ no.in.c. qualiꝫ.ꝛ qñ el.ij.in ſi.de ac.ordo iuris non ſeruaẗ in regularib⁹.

Tertio crederē excuſari ſi ex ignorā tia cōtra facerēt qꝛ facilr̄ religioſi igno rāt iura.vt in.c.vniēs.de ſimo.al's non credo excuſari.ꝛ ſic limita Jo.an.ibidē qui tenet ꝙ ligantur iſta pena ſi nō ſer‐uant predicta.

4 Utrū ſit certa forma verboꝝ dtermi nata.Rñ.qꝺ nō.oportet tñ ꝙ vtaẗ talib⁹ verbis q̄ exprimāt cōſenſum iudicis de preſenti excōicātis, ſicut in ſimili dicit. de ſpō.c.ſi iter virū.ꝛ de ſpō.duo.c.j.ar. a cōtrario ſenſu in.c.audi.q.iij.nō autē de p̄terito vel futuro.Unde ſi dicat de nunciamus talē excōmunicatuꝫ quē tñ prius nō excōicauit nō erit excōicatus. Similiter ſi dicat volo ſit excōicat⁹ vn⁹ de iſtis duobus neuter erit excōicatus. Et licet q̄dā dicāt ꝙ ſi intētio ſit excōi‐candi.qualitercunqꝫ loquaẗ erit excōi‐catus, nō credo:ſed tene ꝙ dixi.qꝛ in ex cōicatione requiriẗ vltra intentionē ex‐preſſio certa.qꝺ etiā tenet Hoſ.Et facit qꝺ no.in.c.cū deſideres.e.ti.ꝛ no.Jnn. in.c.cū olim el.j.de priui.Et idem dicen dū de abſolutione ex quibus collige ꝙ excōicādus.Primo debet moneri.Se cūdo dꝫ ſubeſſe cauſa iuſta.Tertio ani mus bonus iudicis.Quarto verba con grua.Et quinto ꝙ proferaẗ in ſcriptis. Et ſexto ꝙ exēplū in ſcripturꝭ ſi requi‐ratur detur infra menſem.

5 Utrū excōicatio maior poſſit ferri ad tēpus.Rñ.qꝺ ſic.ſm.d.Ant.ꝛ etiā eius abſolutio vt recitat Pau.in.c.veniēs el. ij.de teſti.vbi dicit ꝙ pōt abſolui vt te‐ſtimoniū.det.ꝛ poſtea ſe reincidat.ſꝫ ſu ſpendi nō pōt:ſed oportet qꝺ aut tota liter liget:aut totaliter tollaẗ ſm gloſſ. in.c.pñti.de ſen.excō.li.vj.pōt bñ ferri cōditionaliter ꝛ deficiēte cōditione non ligabit.ſed abſolutio nō pōt fieri condi tionaliter.qꝺ intellige de cōditione ꝓ‐pria q̄ ſuſpēdit actū:ſed de conditione p̄terita q̄ ꝓprie nō eſt cōditio bñ pōt fie ri vt puta ſi feciſti:ſic ego te abſoluo ſi‐cut dicimus.Si tu nō es baptizat⁹ ego te baptizo.

Quid ſi dicat habeo te ꝑ excōicato. 6
Rñ.qꝺ excōicatus erit.Ut patet ꝑ ea q̄ dixi.ſ.ciuis.§.j.

Ex qb⁹ ꝟbis cognoſciẗ quō excōica 7
tio ſit late ſnīe vel ferēde.Rñ ſꝫ pa.i.c. ſi diligēti dē fo.cōpe.ꝙ qñ proferẗ ſnīa in iure ꝑ participiū p̄teriti tp̄is vt puta excōicat⁹ ſit vel interdict⁹ tūc ipſo iure regulariter ligat.c.cupiētes in.§.cetez. ꝛ ibi tenet gl.in ver.ſuſpēſos.de elec.li. vj.faciat.c.ij.ꝺ teſti.cog.ꝛ gl.hoc tenet in.c.quicūqꝫ.de her̄.li.vj.ꝛ gl.in.l.in cri minali.C.de iuri.om.iu.ꝛ hoc verū niſi alio iure appareat ꝙ ſint ferēde ſnīe.vt no.in.c.ij.de fo.cōpe.in ver.ſit ſeqſtrat⁹ ꝛ.xxx.di.ꝑ totū vbi dꝛ anathema ſit.ſ.ꝑ ſniam ferēdā.Si vero verba nō ſunt re ſpectu p̄teriti tp̄is tūc ſi ſunt declarato ria ſic ipſo iure ligāt vt ſi dicat decerni mus excōicationi ſubiacere ꝛ hmōi vel virib⁹ carere pro hoc tex.cū gl.in.c.no‐uit.de his q̄ fiūt a prela.Si autē verba ſunt diſpoſitiua.tūc ſi ſonāt in futuruꝫ vt puneẗ excōiceẗ ꝛ hmōi ſic eſt canon ferēde ſnīe niſi addaẗ aliqꝺ verbum qꝺ oſtendat ꝙ ipſo facto.vide bonā glo.in regula penis.lib.vj.Jtē teneẗ cōiter de hoc verbo ſubiacet ꝙ ſit late ſnīe lꝫ ſo‐net in futurū.Similiter verbuꝫ habeaẗ vt no.in.c.vnico de iniur.li.vj.ꝛ probaẗ in.c.ſi quis ſuadēte.xvij.q.iiij.Et ſic in‐tellige qꝺ dicitur in rubro.C.commina tiones vel epiſtolas.

Utrum cū dꝛ ſiue a iure ſiue ab hoīe 8
precipito ſub pena excōicationis ſit la‐ta ſnīa:ita qꝺ contra faciēs incidat ipſo facto.Rñ.qꝺ nō niſi aliud appareat ex cōiecturis ita cōcludit glo.notabilis q̄ cōiter teneẗ in.c.vnico.de ſaggita.et in. c.ij.de ſimo.et in.c.ij.de matrimo.ꝯtra interdi.eccle.cōtra nec approbo diſtin‐ctionē Hoſt:Hug.q̄ voluīt qꝺ ſi proferẗ a iure ſit late ſnīe alleg.xx.di.ꝑ totū ſed parū faciūt.Si aūt proferẗ ab hoīe tūc nō ſit late ſnīe.ſed primū tene.

Utꝝ vbicūqꝫ ſit mētio de excōicatiōe 9
itelligaẗ de maiori.Rñ.ꝙ ſi ꝓferẗ a iudi ce eſt certū ꝙ ſic ſi aliud nō exprimaẗ ꝑ tex.i.c.pe.de ſen.ex.Jdē poſſꝫ dici qñ ꝑ

ferẽ a iure ⁊ iſta eſt rõ. qꝛ verba debent
itelligi ƀƺ cõem cõſuetudinẽ vt i.c. ex li
teris deſpon.⁊.l.labeo.ff.de ſup.leg.vn
de qꝛ cõmunis vſus habet vt accipiaẽ
pro maioꝛi ſi faciendum eſt.

Excõmũicatio. iij.

in qb⁹ caſib⁹ excõmunicatio ab hoĩe la
ta nõ tenet: nec ẽ timẽda. Rñ. ꝙ in.xv. ƀƺ
cõĩter doc.i.c.ſolet.⁊.c.pſenti.eo.lib.vj.
☞ Ad hoc ꝓpoſitũ ꝙ excõmunicatio
a iudice incõpetenti lata ſit nulla. not.
Bar.⁊ Bald.in.l.j.C.ſi a non cõpe iudi.
⁊ Ang.in auẽ.de epiſ.⁊ cle.§.nullũ col
la.ix.⁊Bal.in.l.ij.C.de oꝛd.cog.⁊ in ſua
marg.in ver.poſſeſſio.⁊ in Spe.in ti. de
preſcrip.ver.item verum.vbi no.ꝙ excõ
municandi ius poteſt vere quẽcũq; cle-
ricum preſcribi.
¶ Pꝛimus quãdo eſt a nõ ſuo iudice de
conſue.c.ad noſtram cũ ſuis concoꝛ. in
glo.⁊ hoc verum niſi ex certa ſciẽtia qs
conſenſiſſet in eum tanq; in iudicẽ pro
pꝛium.ff.de iuriſ.om.iudi.l.ſi per erroꝛẽ
⁊.ff.de iudi.l.ij.
¶ Scõs quãdo eſt a ſuo iudice: ſƺ excõĩ
cato: ⁊ licet aliqui teneãt ꝙ quãdo excõ
municatio eſt occulta ꝓ ratione publi-
ci officij tenet tu tamen tene ꝙ non va-
let vt eſt tex.in.c.audiuimus.⁊.c. aper-
te.xxiiij.q.j.⁊ tenet glo.in.§.j.xxiiij.q.j.
verum eſt ꝙ excõmunicatus ab excõica
to occulto dƺ i aperto celebrare vel im
miſcere ſe diuinis: quia ſi nõ poſſet ꝓ
bare eum excõicatum ſcandalizaret po
pulum. Pa.in.c.veritatis de dolo ⁊ con
tu.tenet poſt factum iſtam opi.ſed an-
te factum dicit tenẽdum ꝙ valeat ſed
non credo niſi vt dixi quo ad hoc vt nõ
celebret in publico. Niſi poſſit probare
ꝙ ſit excommunicatus. Item dic ſi eſt a
ſuo iudice ſed intruſo.vij.q.ij.alienatio
nes vel ſuſpẽſo ſeu interdicto a iuriſdi
tione.de cõceſ.preb.quia cum ibi no.
¶ Tertius caſus qñ ille p̃latus q̃ eã tu
lit violauit interdictum hoĩs.c. tãta de
exceſ.p̃la.⁊ hoc verũ niſi fuiſſet abſolut⁹
a dicta violatione qꝛ tũc teneret ſnia ex
cõicatiõis ab eo lata poſt abſolutionẽ

¶ Quartus quando q̃s excõicat ſubdi 4
tum cõtra priuilegij ſui tenoꝛẽ de priui
le.c.cum capella ⁊.c. quanto.
¶ Quint⁹ quãdo p̃lati excõicãt ſubdi- 5
tos q̃ nolũt eos ꝓcurare vltra euictiõis
pſonarum numerũ taxatũ in.c.cũ apo-
ſtolus de cenſi. dũ eos viſitãt vt in.c. cũ
ad quorundam de exceſ.prela.
¶ Sext⁹ quãdo fertur a delegato impe 6
trato ab excõicato in caſu nõ ꝑmiſſo vt
de reſcrip.c.j.li.vj. Nã ſolũ pt.ĩpetrare
excõicatus reſcriptũ ſup articulo excõĩ
cationis vl' appellatiõis.al's nõ vt ibidẽ
¶ Septimus quãdo ferẽ ꝯtra inſinuã- 7
tes vel exponẽtes ſuperioꝛib⁹ aut apo
ſtolice ſedis legatis vel inq̃ſitoꝛib⁹ ſta-
tum eccleſiarũ monaſterioꝛũ.ſed locoꝝ
ſuoꝝ pſonarum rerum ipſoꝛum vt in.
c.qꝛ plerīq; de offi.oꝛ.lib.vj.
¶ Octau⁹ qñ delegat⁹ excõicat cõtra ĩ 8
tentionẽ delegantis de p̃ben. c. vlti.
¶ Non⁹ qñ excõicat q̃s poſt appellatio 9
nẽ legitimã vt i.c.ſolet ⁊ i.c. venerabili
b⁹.e.li.vj.⁊.c.ꝑ tuas.e.fallit hoc vt not.
Pa.i.c.venerabili.de cenſi.qñ prelatus
ꝓcedit extra iudicialiter vt pars ad cõ
ſeruationem iurium ſuoꝛum quia ſicut
põt ſe defendere gladio materiali ſic ⁊
ſpũali nec tenetẽ admittere ꝓbatiões in
contrarium vel appellationem.vt in.c.
dilecto.e.li.vj.ꝙ limito verum qñ eſt in
poſſeſſione. vel ſaltem nõ cõſtat ꝙ non
ſit in poſſeſſione. Sec⁹ eſſet qñ cõſtaret
eũ nõ eſſe in poſſeſſione.vt puta qꝛ con
ſtat monaſteriũ eſſe exẽplũ ⁊ ꝯſtat epm
nõ eſſe i poſſeſſiõe iƀƺ viſitãdi. qꝛ tũc ſi
excõicaret p⁹ appellationẽ nõ teneret.
¶ Utrũ appellatio poſt excõicationẽ in 10
flictã ipſam ſuſpẽdat. Rñ. ƀm Pa.i.c.ꝑ
tuas.e.ti.ꝙ nõ ſed ſolum defert iuriſdi
ctionem ad ſuperioꝛẽ.vt patet in.c. pa.
ſtoꝛalis ⁊ ꝙ ibi no.de appel.
¶ Utrũ allegãs ſentẽtiã nullã.⁊ nõ pe 11
tẽs abſolutionẽ ad cautelã ſit audiẽd⁹
Rñ. Pa.in.d.c.ꝑ tuas.ꝙ ſic ⁊ licet.in .d.
c.per tuas.nõ ponantur.niſi duo caſus
in quibus dƺ q̃s audiri tñ hoc itelligitẽ
gratia exempli ⁊ ꝓpterea i oĩ caſu in q̃
quis dicit ſniam nullã dƺ audiri i iudi

clo volẽs hoc ꝓbare ꝗuis nõ petat ab solutionẽ ſm communiter doct.in.d.c. per tuas.in.d.c.ſolet.Additio.ſ; i aliis qui in iudicio vt actoꝛ attentat debet euitari extra iudicium vero nullo modo d . . .itari.d c.ſolet. Sec⁹ de allegã . ententiam iniuſtam. quia non audit ante abſolutionem.

¶ Decimo qñ ꝯtinet itollerabilẽ erroꝛẽ vt in.c.p tuas.c.ꝛ dictis.c.ſolet ꝛ venerabilib⁹. Et dꝛ intollerabilis erroꝛ qñ aliquid ſub vi ꝑcepti continetur in ſententia ꝙ cõiter vel in ſuo genere ẽ pctm̃ velnti ſi excõicat.qꝛ eleemoſynã paupe ri tribuit.vel qꝛ faciebat aliqd qđ in ſe bonum eſt.aut qꝛ nõ operabatur illud ꝙ ex ſuo actu illicitum eſt ꝛ prauũ vt dꝛ in.c.venerabilibus.Addit gl.in.d.c. per tuas ꝙ eſt intollerabilis erroꝛ quãdo ꝑcipit impoſſibile. Itẽ qñ ꝓnunciat expꝛſſe ꝯ ius ſcriptũ vt puta qꝛ dicit pꝛo nuncio excõicationẽ valere ꝗuis ſit lata poſt legitimã.appellationẽ..Sed hic aduerte qꝛ aliqñ erroꝛ ẽ expꝛeſſus ꝛ tũc claꝝ eſt ꝙ nõ ligat per ter.ꝑdictos Aut nõ eſt expꝛſſus.ꝛ ſic glo.in. d. c. p tuas. tenet ꝙ ligat.ſed Pa.in.d.cum aplus. tenet veram gl.quãdo non conſtat notoꝛie de erroꝛe:ſ; quãdo notoꝛie cõſtat vt puta qꝛ voluit eũ pꝛocurare vltra numerũ debitum excõicat ꝙ nõ ligat cle. paſtoꝛalis.§.piſanta.de re iudi.vt no.p Inn.in.c.fraternitas de frig.ꝛ ma.placet mihi iſta opi.

13 ¶ Quid ſi continet erroꝛẽ facti puta qꝛ dicit excõico te.qꝛ feciſti furtũ cum nõ fecerit.Rñ.gl.in.d.c.p tuas ꝙ ligat.ſed ego credo glo.veram niſi notoꝛie cõſtaret de erroꝛe facti qꝛ ſi non ligaret.

14 ¶ Xi.quãdo ſententia pꝛofertur generaliter ꝯ nõ facietes puta reſtitutionẽ vel nõ ſolnẽtes ꝛ aliquis nõ facit quia nõ põt qꝛ ſic nõ ligatur ſm Fede. cõſi. xciij.Rõ ſm Pa.in.c.p.ꝛ.g.de offi. dele. qꝛ verba ſimilia debent intelligi ciuili modo argu.l.ſi.cui.ff.de ſerui.vide pena.§.xiij.

15 ¶ Duodecimo quãdo ſniaexcõicatiõis ponit vt aliquid faciat qs in certo termino ꝛ termin⁹ pꝛoꝛogatur ab illo cui debebat facere de quo vide.ſ. excommunicatio.j.§.xx.

¶ Xiij.qñ iudex ferens ſniam non intẽdit ligare qꝛ excõicatio aſſumit vires ab intẽtione excõicatoꝛis ſm pe.in. ca. ex parte el.j.de offi.oꝛ.facit qđ not.glo in.c.ij.de reſti.cog. ꝛ in.c.P.ꝛ. G.de off. dele.ꝛ in capitu.j.de iudi.ꝛ ideo quando iudex generalis excõicat nõ reuelãtes vel qui fecerunt aliquid ſi intendit aliquos eximere ab hoc non ligãtur ꝙ no.additio.Similiter quãdo ſit ad inſtantiam alterius ſolum nõ ligat vltra intẽtionem requirentis qꝛ officium iudicis requiſitum nõ excedit intentionẽ requirẽtis.c.bone memoꝛie.el.j.de poſtu.pꝛela. 16

¶ Xiiij.qñ aliqs inferioꝛ a papa excõicat aliquẽ cũ participãtibus cum eo in casib⁹ in quib⁹ minoꝛ excõicatio incurritur.Nã ꝯ tales participãtes ipſo iure eſt nullã:niſi fuerint nominatiꝫ moniti trib⁹ vicib⁹ vel vna pꝛo trib⁹ cũ aliquoꝝ dieꝝ interuallo ne cum tali excõicato ꝑticipẽt.c.ſtatuimus iuncto.c. cõſtitutionẽ.eo.li.vj.ꝛ ſine dicta monitiõe excõicãs eſt interdict⁹ p menſem ipſo facto ab ingreſſu eccleſie.c.ſacro.eo.ti. ꝛ no.d.c.ſtatuim⁹.Secus eſt de papa q̃ poteſt excõicare aliquẽ cum ꝑticipãtibus:ꝛ ſic ligarent eadem ſnia.ꝛ ab ipſo ſolo eſſent abſoluẽdi.c.quod in dubiis eo. ſimiliter ſm Io.an.ꝛ Abb. ꝛ ſequit Pa.in.d.c.qđ in dubiis.ſi quis iudex excõicaret ꝑdictos ꝑticipantes cũ aliquo excõicato ab alio nõ a ſe teneret excõicatio:ꝗuis nõ eſſẽt moniti.Et ſic i iſtis duobus caſibus timenda eſſet alᷤ nõ. 17

¶ Xv.quãdo excõicatio fert ſub conditione:ꝛ ante cõditiõis euentũ moꝛit excõicatoꝛ qꝛ ſic expirat ꝛ non ligat poſt moꝛtẽ ei⁹ ſ; Pa.in.c.cũ ad hoc de cle. nõ reſi.ꝛ quelibet etiam alia ſententia expirat ex quo non habuit effectum in vita ſententiãtis.facit.l.ſi.ff. de pe. additio.limita:niſi imponeret per viã ſtatuti ſm eũdem Pa.in.d.c.irrefragabili. in.§.ceterũ de offi.oꝛ qꝛ ſic ligaret ꝛ ſi 18

militer dicit Ge.in.d.c.vt alarū ꝙ ſubditus qui efficit fori alterius pendente conditione non ligatur ſm Archi.ſed ſm Jo.an.ligatur niſi appellauerit de foro competenti.c.pe.de offic.delega.c. gratum ⁊.c.relatū ⁊ idē Inn.tʒ ⁊ veri⁹.

19 ¶ In oibus predictis caſibus ſnia excommunicatiōis nullo modo eſt timēda nec quo ad deuʒ:nec quo ad eccleſiam quando notorie conſtat de aliquo ipſoꝝ:ſʒ quādo nō cōſtaret tūc quo ad eccleſiā eſſet timenda:⁊ ipſam cōtēnēs peccaret mortaliter.⁊ poſſet excommunicari ⁊ ſic intelligenduʒ eſt capitulum pumum .xj.q .iij. vbi dicitur ſententia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit timenda eſt.

20 ¶ Ex pdictis pʒ deciſio notabilr ⁊ ꝙtidiane qōnis.Eps excōicat oēs q̄ ſciūt quis accepit aliquid ſi non reuelāt an teneant.Et dic ꝙ ſi alr nō exprimit nō tenent niſi ſitiētes ⁊ q̄ pbare poſſunt vt ſ.denūciatio.§.xiij.Si aūt exprimeret in ſnia ꝙ ſiue probare poſſit ſiue nō.ꝙ teneant denūciare ſic cōtinet erroreʒ intollerabilē et nō valet niſi adderet ꝙ q̄ non poteſt probare teneatur ſibi dicere tanꝙ patri ⁊ puiſori vt ſecrete puidere poſſit ⁊ tūc tenerent ei dicere ſm diſtinctionē quaʒ habes.ſ.denunciatio.§.x. Itē alterius q̄ſtionis.Eps excommunicat oēs nō audientes miſſam in parochiali eccleſia feſtis q̄ſi aliud non addit ſolū erūt excōicati q̄ ſine rationabili cauſa eā non audiūt aut in caſu a iure vel gn̄ali ꝯſuetudine pmiſſo.Et iō illi qui propter aliquam infirmitatē non audiunt ⁊ huiuſmodi non erūt excommunicati . Similiter qui audiunt in eccleſia minorum ⁊ predicatorū.Si vero in ſnia adderet ſiue ex rationabili cā dimittant ſiue non ſiue in caſu permiſſo a iure vel a conſuetudine ſiue non ſic continet intollerabilē errorem ⁊ nan ligat q̄ ſicut epiſcopus attentādo ꝯ ius nihil facit.c.vides.x.diſt.⁊ quod no.i.l. non dubiū.C.de legi.Ita etiam attentatum ꝯ conſuetudinē generalē toti⁹ orbis eſt nullum.vt i.c.his ⁊.c.catholica.xj.d.qđ eſſet ⁊ poſſet phibere ne audirent in eccleſijs minorū ⁊ pdicatorum ⁊ huiuſmodi idem dic quando mādat ne quis laboret in feſtis ſm predictam di.Item quando precipit alicui vt ſoluat in tali termino titio centum ſm prefatam di.⁊ faciunt ad predicta quod dicam .j. pena .§. xiij . vbi plene videbis pro hac materia et ſimilium queſtionem.

Excōicatio.iiij. in qb⁹ caſib⁹

incurritur minor excōicatio ipſo iure.Ad ꝙ dicendū ē ꝙ lʒ plures caſus numerētur in iure nihilominus oēs reducūtur ad iſtos duos.¶ Quoꝝ prim⁹ eſt peccatum mortale. Nam quotieſcunꝙ quis pecat mortalr eſt excōicatus minori excōicatione ipſo facto vt patet i.c.audi. xl.q.iij.vn̄ ſi celebrat vel recipit eccliaſtica ſacra niſi pri⁹ cōteratur de pctō peccat mortali.c.ſi.de cle.excō.mi.Qđ limita.vt.ſ.baptiſmus.v.§.x ⁊ hec excōmunicatio minor eſt ſolum quo ad deuʒ ſi pctm̄ eſt occultuʒ vt in.d.c.audi.Si vero eſt notorium ſic excommunicat⁹ eſt etiā quo ad eccleſiā vt in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu.de q̄ dic.vt.ſ.cleric⁹.viij.§. iiij.ad iſtum caſum reducitur illud qđ habetur.in.c.miror.xvij.q.iiij.⁊.in.c.tanta.de ſimo.⁊.in.c.ſi quis deinceps.xvij. q.vij.cum ſi. ¶ Secundus caſus eſt cū quis participat cū excommunicato maiori excomunicatiōe:in locutiōe: oratiōe:ſalutatione:comeſtione ⁊ ſimilib⁹ de quib⁹ dic.vt.j.excommunicatio.viij. per totum.

Excōicatio.v. de caſib⁹ i qb⁹ q̄s in

curriti pō facto excōmunicationē maiorē ⁊ a qua nō pōt abſolui niſi a ſede apoſtolica.¶ Primus caſus eſt in.c.ſi quis ſuadēte.xvij.q.iiij.iuncto.c.non dubiū et .c.veniens.⁊. c.ad eminentiam.et.c. cum illorum.⁊.c. de monialibus.eo.ti. cum.c.religioſo.eo.tit.lib.vj. vbi excōmunicātur quicunꝙ ſuadente diabolo in clericum vel monachum vel monialem canonicū aut cuiuſlibet religionis

connerſum vel cõuerſam aut nouicium quemlibet cuiuſlibet religionis violentas manus iniecerint pro cuius caſus declaratione querun:ur.j.ſcripta.

☞ Facit ad ea q̃ in hoc.§.⁊ prece.dicit̃ ⁊ quod no.Spe.in ti.de poſte.§.vij.verſi.q̃d ſi pono.⁊ ſeq.⁊ i ti.de noto.cri.§.iij.ver.fama Bal.not.in.l.per diuerſas.q.xij.C.mand.⁊.in auf.contra rogatus.C.ad trebel.

1 ¶Quãdo dicat̃ iniJcere ſuadẽte diabolo.Rñ.ꝙ qñ doloſe facit.nã; dol⁹ req̃rit̃ vt excõicatio hoc incurrat̃ vt no.Joan.an.in.c.q̃ꝫto.i nouella de ſen.excõ.⁊ eſt tex.apertus in.c.j.⁊ in .c.cum volũtate eo.ti.ex;quo pꝫ ꝙ percutiens clericum in.viij.caſibus non excommunicatus.

2 ¶Primo ſi indeliberate ſicut;facit ludens percuſſus aliq̃rãdo ſine deliberatiõe repercutit:vt in.d.c.j.ſm̃ Mon.qꝛ hec eſt cõditio ludi.vt percuſſus grauiter repercutiat ne videatur inferioꝛ ipſo ludo.

3 ¶Scd̃o ſi ex ludo ⁊ ioco intellige leuiter in deriſionem vt in.d.c.j.

4 ¶Tertio ſi cauſa correctionis vt in.d.c.cum volũtate.intellige de his quibus eſt ꝑmiſſum ſicut ſunt p̃lati q̃ p ſeip̃os clericos vel religioſos ꝟberare poſſunt exceptis ep̃is quibus non licet aliquez percutere vt in.c.nõ liceat.lxxxvj.di.ſꝫ per aliũ faciant.vt.v.q.v.illi q̃ nõ tñ per laicũ ſi clericus eſt qui verberand⁹ eſt vt in.c.vniuerſitatis eo.ti.

5 ¶Quid ſi ſit prelatus ſꝫ non illius clerici quẽ verberat.Rñ.ꝙ eſt excõicatus.qꝛ ſm̃ pa.in.c.vt fame eodẽ opꝫ ſit ſu⁹ prelatus.⁊ ſecũdo ꝙ ad eũ ſpectat correctio quia non ſufficit habeat autoritatem in ciuilibus.ſicut rectoꝛ vniuerſitatis habet aliter iſtis duobus cõcurrentibus erit excommunicatus.

6 ¶Utrum verberãtes ex mandato prelatoꝝ excuſentur.Rñ.ꝙ ſi eſt inferioꝛ epiſcopo prelatus debet ip̃e verberare niſi cauſa vrgeat aliter eſt excommunicatus tam precipiẽs q̃ꝫ obediens ſi p aliuꝫ facit vt in.d.c.vniuerſitatis.Si vero eſt epiſcopus vel ſi non eſt epiſcop⁹ et eã vrgeat excuſat̃ verberans de eoꝝ mandato vt in.c.ex tenore eodẽ dũmodo ſit cleric⁹ monachus vel cõuerſus ſi verberare vult clericũ monachũ vel cõuerſum quia licet per laicuꝫ poſſit capi clericus ex neceſſitate vel monach⁹ vt cõuerſus vt in.c.vt fame eodem tamen verberari nõ licet aliquo modo niſi cã ſubſiſtente.aliter excõicat⁹ eſſet vt in.d.c.vniuerſitatis ⁊ hoc capio laicũ p ſecuları ꝑprie vt in.d.c.vniuerſitatis ⁊ ſic cõſuetudo interpretat̃ d.c.vniuerſitatis vt pro cauſa rationabili:⁊ p conuerſos ſeu laicos religioſos poſſit de mãdato prelatorum verberari.

¶Utrũ prelat⁹ vel alius de ei⁹ mãdato detinens clericũ ſit excõicat⁹.Rñ.ꝙ nõ niſi modũ excedat.vtputa cũ cleric⁹ quiete ſe capi ⁊ duci ꝑmittit ⁊ capiens calce vel pugno impingit vt dicit Jo.an.in.c.ſi clericos eo.li.vj.vel niſi clericus fideiuſſorem de parendo daret.quia tunc non poteſt detineri niſi exceſſus enormitas vel alia rationabilis cauſa aliud ſuaderet vt in.d.c.ſi clericos.

¶Utrum prelatus verberãs clericum ex odio nõ cauſa correctiõis ſit excommunicatus.Rñ.ꝙ ſic ar.d.c.cũ volũtate.Sed not.ſecũdum Mona.ti.excõicatio ꝙ nõ requirit̃ ꝙ prelatus verberãs cogitet de correctione.ſꝫ ſufficit in perſona que habet autoritatẽ a iure verberandi ⁊ cauſa ſubſit ꝑpter quã debeat puniri.vnde ꝑcutere ex correctione eſt ꝑcutere pro culpa digna correctione q̃ ſnĩa ⁊ ſi ſit benigna ſecuri⁹ tñ eſt ſꝫ eũdem vt ſaltem habitu cogitet de correctione quia licet tunc moueatur ex ira nõ erit excommunicatus.ſed lõge melius eſt vt differat donec ira quieſcat.vt dicitur in.c.illa prepoſitoꝝ ⁊.c.ira.⁊.c.cũ apud.xj.q.iij.

¶Utrum magiſter poſſit ſimiliter cauſa diſcipline verberare.Rñ.ꝙ ſic.c.j.et c.ex tenore ⁊.c.cum voluntate.§.fin eo.titu.nec diſtinguitur an clericus ſit in ſacris aut in minoribus ſicut nec in prelato.in.d.c.

10 ¶ Utrum pater vel dñs familie vel pro pinquus ſimiliter poſſit. Rñ. ꝙ ſic ſi ſūt in minoribꝰ clerici.d.c.cum voluntatē. facit.l.ſi filiꝰ.C.de pa.pote.ꝛ.l.vnica.C. de emēda.ꝑpi.xlv.diſt.c.diſciplina ad fi. Tenet tamē Jo de ligna.pe.de pe.ꝛ pau.ꝙ etiā ſi paterfami.verberaret exiſtētem in ſacris cā correctionis non erit excōmunicatus ꝛ plꝫ poſt factum licet ante factū tenereā cum pa.in.d.c.cum voluntate ꝙ incidat.nec ob.dicto ꝑfatoꝝ doctoꝝ rō gl.in.d.c.cū voluntate qꝛ vt dicit pa.ibidē ꝛ in.c.conſtitutus.de in integ.reſti. ſola dignitas epalis nō ſacer ordo liberat a pa̅tria poteſtate ar.c.ꝑ venerabilem. qui fil.ſint legi.

11 ¶ Similiter pōt pr̄sbyter vel qlibet aliꝰ rōne officij ꝙ hꝫ i eccleſia qꝛ cui officiū cōmittit.ꝛ oia ſine quibus offm̄ exequi nō pōt ar.c.j.de offi.deleg.ꝛ ſi talis clericus perturbat officiū in eccleſia lꝫ habens officiū non habeat magiſterium ſuper eum poteſt tamen eum expellere ꝛ verberare:vt no.Jnn.ꝛ hoſti.in.c.veniens eodem ti.pa.etiam ibidem dicit ꝙ etiam ſi non habet prelationē excuſatur in tali caſu ꝑcutiendo: Similiter poſſunt facere ſenes clerici cā deuotionis in pueros clericos ꝛ iuniores in minoribus ordinibus conſtitutos vt i.d. c.cum voluntate.§.fi. ꝛ hec intellige de leui percuſſione nō graui qui tamē omnes ſupradicti ſi excederent modū dūmodo nō ex ꝓpoſito nō erunt excōmunicati vt no.Ber.ꝛ hoſti.in.d.c.cum voluntate.

12 ¶ Quarto ratione cohertionis pōt detineri ſine excommunicatione.puta cōtinuat actum malū nec poteſt compeſci aliter ẜm.Jnn.in.c.ſi vero el.j.eo.ti.qꝛ iudex poteſt eum capere ꝛ quilibet aliꝰ ꝛ ligare:dūmodo ꝙ̄ primū reſtituat ꝑlato ſuo:ſimili mō pōt ẜm pa.in.d.ca.ſi vero familia poteſtatis inueniens clericū de nocte qꝛ pōt timere ne velit facere aliqd̓ malū qꝛ eſt ꝯ eū preſumptio.c. cōſuluit de offi.deleg. Itē quando capitur propter malum qd̓ egit.vt ducatur ad prelatū ſuum vt puniatur ꝛ dubitatur de fuga eius ẜꝫ pa.in.d.c.cū nō ab homine de iudi.facit in ar.C. de decurio.l. generali idē dic ſi creditor timeret ꝺ fuga clerici debitoris ẜm Jnn.ꝛ pa. in ca. vt fame.e.ti.facit.l.ait pretor. ff. de his que infra.cre. Item poteſt ſi facit aliqd̓ delictum detineri per.xx.horas ad vocandum teſtes ne fit locus inficiationi. facit.l.capite quinto. ff. de adulte.et in autē.vt.li.ma.ꝛ auie.§.is quoqꝫ.

¶ Quinto ratiōe defenſionis tam ſue ꝙ̄ ſuoꝝ ſeu etiā alioꝝ lꝫ detinere eū et ad iudicē ꝓpriū ducere ẜm pa.i.d.c.cū nō ab hoie ꝛ etiā percutere mutilare ꝛ occidere cūmoderamine inculpate tutele.immo dicit glo.in.§.j.xxiij.q.viij.ꝙ nec etiā peccat ſequitur pa.in.c.olim el. j.de reſti.ſpo.nec ſolū pro defenſiōe ꝑſone:ſꝫ etiā rerū lꝫ ꝑcutere vt.d.c.olim ꝛ.c.dilecto de ſen.ex.li.vj.ꝛ in.l.furē.ff. de ſic.c.non tamē occidere vel mutilare licet quando.ablatum eſt recuperabile per iudicem ẜm bar.in.l.furem:quia ſic incurreret excommunicationem ſecus ſi eſſet irrecuperabile ablatum vt in.d. c.olim.ꝛ in.d.c.dilectus.et no.in.d.l.furem ꝛ de hac materia vide.ꝯ.defenſio. Idem dic de auxiliatoribus talium aduerte hoc ꝙ lꝫ non ſit excommunicatꝰ faciens violentiam clerico pro recuperatiōe rerū ſibi ablatarum tñ ſi hoc facit ex interuallo poſtꝙ̄ clericus peruenit ad locū deſtinatū ꝛ adeptus eſt poſſeſſionē perfectā rerū ablatarū incidit in excōmunicationē ẜm pe.de ꝯſu.eccleſiaſticis.qñ dicatur ex interuallo vide. ꝯ.defenſio. 13

¶ Sed pone ꝙ excedat modum percutiēs clicū cā defenſiōis. Rñ.ẜm pa.i.d. c.olim ꝙ ꝓpter hoc nō erit excōicatus dūmodo ex propoſito nō faciat qꝛ vt dixi requiretur dolus vt incidat in excommunicationem facit gl.in.c.ſignificaſti el.ij.de homi.ꝛ.l.ſi ex plagijs.§. tabernarius.ff.ad.l.aqui. vide bonam gl.in.d.ca.cum volūtate ꝛ in prin.xxiij. q.j.Secus ſi ex ꝓpoſito ꝛ dicitur excedere qñ nō ſeruat moderamen i culpate tutele ꝺ quo habes.ꝯ.defenſio.§.iiij. 14

15 ¶ Sed pone ꝙ fugiēdo poteſt euadere ſed nō fugit ⁊ ſic percutit inuaſorem Rñ. ſm Bar.in.l.j.C.vñ vi.⁊ ſequiẗ pa. in.c.olim el.j.de reſti.ſpo.ꝙ licite pōt ꝑcutere q² fuga eſt quedā iniuria. l. itē apđ labeonē.ff.de iniur.⁊ dicit Cy.i.d.§.tabernari⁹ ꝙ fuga reddit quē viliorē hoc limito verꝫ qñ eſſet talis ꝙ fuga eēt et cōfuſio.cū ergo iniuria corporalis ſit maior ꝙ̄ iactura reꝝ.l.in ſeruoꝝ.ff.de penis ⁊ pro iactura rerū liceat percutere vt dictū eſt ergo a fortiori ꝓ iniuria corporali ſed tamen non euitaret irregularitatem ſi occideret cle.ſi furioſus de homici.

16 ¶ Sexto ratione turpis operatiōis cū vxore matre ſorore vel filia a clerico facte.nā ſic cū talibus ꝑſonis inueniens eū ſine excōmunicatiōe percutit nec diſtinguo inter leuē ⁊ atrocē percuſſionē cū ius nō diſtinguat vt in.c.ſi vero el.j.eo.§.vi.cū etiā lex ꝑmittat occidere vt ff.de adul.l.ꝙ lex ait.§.ꝙ ait.Peccat tñ grauiter ſi mutilat vł occidit vt no.in.d.c.Si vero excōicatus vero non eſt licet aliqui dixerūt ꝙ ſic.Ego tamē q² difficile eſt iuſtū temperare dolorē.vt.C.de adul.l.gracchus tenerem ꝙ eſſet excommunicatus occidendo vel mutilando quando maturo conſilio ⁊ penſato animo id faceret non ex calore ire ſubito quia tunc ceſſaret ratio qua canon excuſat ab excommunicatione et lex ab occiſione alias nō ſit excōmunicatus.

17 ¶ Quid ſi inuenit nō cū predictis perſonis aut aliqua earuꝫ ſed cum aliqua alia ꝯſanguinea. Rñ.ſm tex.d.c.ſi vero ꝙ erit excōicat⁹ ꝑcutiēs q² ꝓfata cōceſſio nō extēdiẗ ad al's ꝑſonas.Hoſti.tamē extendit filiā ad neptē ⁊ vxorē ⁊ ad ſponſā vt i aut.vt lic.matri ⁊ auie.§.q² ꝟo.et Inn.matrem ad aſcendentes ⁊ filiam ad deſcendentes ꝓma tamen opinio tutior eſt vt nō extēdaẗ ar.optimum in.l.pure ⁊ ꝙ ibi no.ff.de adul.vbi nomine patris cui licet filiā in adulterio occidere non veniunt aſcendentes.

18 ¶ Quid ſi non inuenit in actu coitus cum predictis ꝑſonis ſed in oculis amplexibus ⁊ hmōi ſignis ꝓpinquis coitus vel explēdi vł expleti. Rñ. Mo.vbi.ſ.ꝙ ſi hmōi fiāt i loco ſuſpecto nō erit excōicat⁹ verberās eum.Secus ſi in publico.oſcularetur ſm morem patrie.

¶ Utrū poſt expletū opus nepharium cuꝫ aliq̄ prefataꝝ ex internallo ꝑcutiēs ſit excōicat⁹.Rñ. Di.li.iij.ti.ij.ꝙ ſic niſi forte ter monuiſſet eū vt in aut.vt lice.ma.et auie.§.is q̄d ⁊.C.de adul.aut.ſi q̄s ei.vbi pꝫ ꝙ ſi ter corā teſtib⁹ monuit ſuſpectū ⁊ poſtea inuenit ꝯfabulari cū vxore pōt euꝫ occidere credo tñ ꝙ ſit ēt excōmunicatus ſi monuit ter dūmō nō inueniat eum in actū aut ꝓpinq̄tatibus arg.d.c.ſi vero.poſſet tñ eū capere poſt talem monitionē inueniēs eū colloquētem ⁊ iudici ꝓñtare argumentum in.l.capite quinto.ff.de adul. 1

¶ Quid ſi ꝓcurat vt cleric⁹ vocetur ab vxore ad turpitudinē ⁊ ſic eū verberat. Rñ.Mona. vbi.ſ.qđ excōmunicat⁹ eſt tam ipſe ꝙ̄ vxor q² in dolo ſunt 2

¶ Utrū mulier petita de turpitudine a clerico licite eū percutiat.Rñ. Mō.vbi.ſ.ꝙ ſic ſi eā inuitā tāgebat vel vi corꝑalē inferebat dūmodo faciat cum moderamie inculpate tutele ſecus ſi eam non tangebat ſed ſolum ꝟbis eam impetebat ꝙ verum credo qñ ſolū verbis potuit eū repellere al's licite eum percutit nec ⁊ excōicata eſt ſi zelo caſtitatis accēſa modum excederet non ex propoſito ſed ſubito improuiſe ar.eoꝝ que notantur.in gl.in prin.xxiij.q.j. 2

¶ Septimo rōne perditionis priuilegij clericalis ꝙ q̄dē ꝑditur multꝫ mōis aliqñ rōne ihoneſtatis de quo vide.ſ.cleric⁹.ix.§.iij.cū ſequentibus et clericus x.§.j aliqñ rōne bigamie de quo.ſ.bigamia.§.x.cū ſequētib⁹ aliqñ ꝓpter q̄litatē ꝑſone ſicut clerici cōiugati ſi nō deferūt habitū ⁊ tōſurā ſine aliqua monitione et ꝓuilegiū ꝑdūt ſm Jo.an.mo.et arch.in.c. Joānes de cle.cōiug.tex.eſt i c.vnico.de cle.ꝯiu.li.vj. 2

¶ Sꝫ nūq̄d ſi iſti reaſſumūt habitum et tōſurā gaudeāt ꝓuilegio. Rñ Jo.mo.⁊ arch.⁊ Jo.đ li.ꝙ ſic ꝑ Cle.ꝓmā đ vita ⁊ hone. 2

hõneſtate cl.alij dicũt ꝙ nũꝗꝫ ſed p̃mo
verius aduerte tñ hic ꝙ eſt duplex p̃ui
legiũ ſm Pau.in.c.j.de apoſta.ſ.fori vt
tm̃ cõueniant ſub iudice eccleſiaſtico.
Aliud canonis ſi q̃s ſuadẽte. de q̃ hic.
¶ Primũ.cuꝫ maiori difficultate ꝑditur
quã ſm qꜫ nec ex ſola dimiſſiõe habit⁹
aut immixtiõe enormiũ ꝛ hmõi ꝑdit̃ vt
in.c.ſi iudex.eo.li.vj.ſꝫ bñ qñꝗꝫ icõm vt
dictum eſt.
4 ¶ Aliqñ ꝓpter depoſitionẽ vt puta: qꜫ
ẽ degradat⁹ actualr̃ de quo vide.s̃.de
gradatio.aliquãdo propter hereſiꝫ qꜫ
hereticus ꝑdit oẽ priuilegiũ.c. excõmu
nicamus de here.ita tꝫ Inn.in.c.ſi vere
ꝛ ſequitur Pa.in.c.cõtingit el.j.e.tit. ali
qñ propter excõmunicationẽ ſm aliq̃s
cõmunior tñ opinio eſt ꝙ ꝑcutiẽs excõ=
municatũ clericuꝫ eſt excõmunicat⁹ qꜫ
nõ amittit priuilegium ſm Jo.ꝛ Vicen.
Gofr.Inn.Jo.an.no.de hoc i. c. ſi quis
deinceps.xvij.q.iiij.ꝛ in. c. excõicatorũ
xxiij.q.v.
5 ¶ Septimo ratione ignorationis puta
qꜫ comã nutriebat nec aliq̃d appebat
de clĩcatu ꝛ ſic credebat laicũ vt in.c.ſi
vero el.ij.e.tit.vel ſi habebat habitũ nõ
eum videbat qꜫ de nocte erat qꜫ ſꝫ ho.
ꝛ Inn.in.c.cũ nõ ab hoie.de iudi.ꝛ.d.c.
ſi vero opꝫ ergo intẽdat ꝑcutere clericũ
vel intendere debeat vt ſit excõicatus.
¶ Si vo viderit ei tõſurã lꝫ non crede=
ret clericũ eſſet excõicatus percutiens.
qꜫ credere debebat.Intellige ſi ille erat
clericus qꜫ aliter nõ eſſet excõicatus ẽt
ſi clericũ crediddiſſet qui clericus nõ eſt
per.di.ca.Si vero ſm Ber.ꝛ Inno.nec
etiam irregularis eſt ſm Feder . conſi.
xiij.ſi in tali dubio celebraſſet vt ſequi
tur Pa.in.d.ca ſi vero.
¶ Octauo rõne q̃lificatiõis facti nam
opꝫ ad hoc vt q̃s icidat i excõicationẽ
ꝑcutiendo clĩcũ ꝙ peccet mortalr̃ quã
do ergo iniectio manuũ ẽ talr̃ q̃lificata
ꝙ peccatũ mortale nõ ẽ excõicatio nõ i
currit̃:ſicut ꝓbat̃ i puero q̃ nõ ẽ doli ca
pax q̃ ꝑcutiẽdo nõ icidit vt i.c.j.e. ti.ꝑp
ꝙ teneo cũ Pe.d̃ ꝑuſio ꝙ fugiẽs inimi
cos ſi equũ vl̃ gladium violẽter de ma=
nu clĩci accipiat vt ſe defendat nõ inci=
dat i excõicationẽ ꝗcuis Ber.dri. ꝛ tan=
cre.teneãt ꝯ̃riũ.Sꝫ verius eſt dictũ Pe=
tri ꝑ rõnẽ ſuam q̃ dicit ſic null⁹ ſapiens
diceret hũc peccaſſe mortaliter.Et cum
excõicatio nõ inferat̃ niſi ꝓ mortali. xj.
q.iij.Nemo epoꝝ.ergo nõ erit excõica=
tus.ꝙ no.bñ ꝓ multis.Idẽ dic ſi quis
violẽter includit clĩcũ ne ab inimicis le
dat̃ qꜫ ſi ſit violẽtia nõ tñ ieſt dolus ſm
Inn.i.d.c.nuper.duo ei req̃runt̃.ſ.aius
doloſus ꝛ op⁹ ſm no.Jo.an.i.c. ꝑpetue
de ele.li.vj. Silr̃ ſoctus ꝗuis turbatus
clĩcũ ipellit nõ ex deliberatiõe ſed ex ſu
bito motu nõ erit excõicatus vt tꝫ Ric .
in.iiij.d.xviij. facit tex.i.ij.§.notãdũ.ij.
q.iij.in ꝯſult⁹ colonis calumnie vitio ca
ret ꝛ ob hoc nullã penã erogari opꝫ et
ꝓpterea d̃r. Si q̃s ſuadẽte diabolo qd̃
ꝓprie no.dolũ ꝛ mortale peccatum.
¶ Nũc reſtat videre q̃s dicat̃ clericus. 27
vl̃ monachus.Rñ.ꝙ noie clerici hic cõ
ꝑhẽdit̃ ois hñs aliquẽ ordinẽ ẽt p̃mã
tõſurã ſolũ,vt d̃ eta.ꝛ q̃l.c. cũ ꝯtingat ꝛ
no.di.Pe.de anc.i.c.j.de cle.ꝯiuga.li.vj.
noie monachoꝝ vel monialiũ veniunt
hic oẽs ꝓfeſſi ꝗcũꝗꝫ regulã approba=
tã ꝛ noie nouicio ꝑueniãt ingreſſi reli=
gionẽ approbatã vt ꝓbẽt ſi i ea manere
debẽt noie vo cõuerſoꝝ ꝛ ꝯuerſarũ hic
veniũt oẽs q̃ mutato habitu ſe ꝛ ſua ali
cui de religionib⁹ approbatis dedica=
uerũt ꝑpetuo:ſiue ſint maſculi:ſiue ſint
femine ꝛ lꝫ gl.i.c.q̃ſq̃s.xvij.q. iiij. tene=
at ꝙ cõuerſi ꝛ penitẽtes gaudeãt p̃uile
gio clĩcali ꝛ p̃ hoc inferatur ab aliq̃bus
ꝙ mulier icluſa vt totaliter vacet deo ꝛ
heremite q̃ ꝯtemptis mũdanis. vt deo
vacẽt deſerta loca inhabitãt ꝛ conuerſi
eccleſiarũ ſeculariuꝫ q̃ ſe ꝛ ſua dedica=
rũt deo ꝛ incedunt tonſurati vel muta
uerunt habitum ꝛ interſunt cõmuniter
horis diuinis ꝛ hmõi ſimiles ſicut ſunt
fratres ꝛ ſororesterti j ordinis ſcti Frã
ciſci q̃ viuũt in cõgregatiõe ſicut ceteri
religioſi ꝙ gaudẽt iſto priuilegio ita ꝙ
verberãs eos ſit excõicat⁹ . hoc tñ ego
nõ teneo poſt factũ ſꝫ bñ añ factũ tũ qꜫ
non ſunt religioſi ꝓprie eo qd̃ tria vota

nõ pꝛomittũt vni de religiõibus appꝛo
batis: ⁊ cras poſſũt eẽ mere ſeculares
ſi volũt tñ etiã ꝙ nec ſũt ꝯuerſi religio
nis appꝛobate ⁊ tex.in.d.c.nõ dubiũ et
alibi nõ loqtur ſimpliciter de conuerſis
ſʒ de ꝯuerſis religiõis multominꝰ here
mite q̃ cã q̃ſtus vt ſunt cõiter nr̃i tp̃is
ſibi foꝛmiãt habitũ.⁊ illi ꝯuerſi eccleſia
rũ q̃ ſibi ꝓprietatẽ ſuoꝝ retinent ⁊ fr̃es
tertij oꝛdinis p̃fati q̃ i domibꝰ ꝓprijs
cũ vxoꝛibꝰ ⁊ filijs viuũt gaudẽt iſto pri
uilegio ar.c.duo ſũt.xij.q.j.⁊ ꝙ no. ho.
et communiter doc.in.d.c.non dubium
et Car.in cle.j.de deci.

28 ¶ Poſtremũ ſciẽduʒ eſt q̃d eſt inijcere
manꝰ violẽtas ⁊ dic ꝙ eſt oĩs violẽtia
q̃ fit pſone.vñ ẜm pa.i.c.nup.e.ti. canõ
d.c.ſi quis ſuadẽte.põderat potiꝰ effe-
ctũ violẽtie q̃ꝫ ipſm modũ inferẽdi vio-
lẽtiã ⁊ hoc pʒ in.d.cap.nup.vbi detinẽs
clericũ in cuſtodia pub.c.vel priuata vl'
in domo aliqua q̃uis manꝰ nõ inijciat
eſt excõicatus ex quo libere non poteſt
ire.Idem iniurioſa manꝰ iniectio abſqꜫ
violẽtia in clericũ facta inducit hanc ex
cõmunicationẽ.vt i.c.cõtingit el.j.e.tit.
Ex quo pʒ ꝙ nõ ſolũ q̃ eũ pcutit etiam
volũtariũ eſt excõicatus ſʒ etiã ſi cleri-
cus ſeipſum pcutit ex ira vl' odio ſicut
faciunt q̃ tedio vite vel alia deſperatio
ne ducti ſeipſos interficiũt vel mutilant
vt tenẽt cõiter doc.i.d.c.cõtingit. Simi
liter q̃ ſpuit vel aquã aut aliđ effundit
ſup eũ vel ponit cuſtodes vt capiãt eũ
ſi exierit de domo. Similiter viſis fiat
rebꝰ ſibi inherẽtibꝰ vt puta equo cui
inſidet vel q̃d aliud ꝙ tenet eripit vio
lẽter aut ſcindit ſiue frãgitur vt tʒ car.
in cle.j.de penis. niſi ſit res quã ꝓpria
autoritate capere põt qꝛ nõ tũc incidit.

29 ¶ Sed q̃d ſi ſolo metu iducat.vt ei ali
quid det.Rñ.dir.li.iij.ti.ij. ꝙ nõ ẽ excõi
catus.Silr q̃ eũ in aliqua domo obſer
uãt ſolũ vt ei verecũdiã aliquã faciãt.
nec etiã q̃ cũ doꝛmit vel non ſentit furti
ue zonã vel burſam vl' q̃d ſimile aufert
qꝛ in hmõi violẽtia pſone nõ fit. vel re-
bus ſibi coherẽtibꝰ cõcoꝛ.Car. in cle.j.
de pen.Itẽ nec eſt excõmunicatus q̃ lʒ
habeat animũ ledẽdi.non tamẽ eũ tan
git licet vibret enſem ſup caput eiꝰ vel
ſi tãgit ei vim non infert nec leſionẽ: qꝛ
verba ſunt cum effectu accipienda.c.re
latũ.de cle.nõ reſi.nec obeſt conatꝰ ſine
effectu đ ſpõ.c.iuuenis.⁊.c. adoleſcẽs.

¶ Utrum perſequẽs clericũ vt pcutiat. 30
ipſe fugiẽs cadit ⁊ ledit ſit excõicatus.
Rñ.Ro.ꝙ nõ niſi quaſi coactus. vt eua
dat ſe p̃cipitet vl' in aliud periculum ſe
ingerat ſʒ ego credo ꝙ ſit tutiꝰ dicere
qđ excõicatus qꝛ ſatis manuʒ imponit
⁊ eſt ſecurius hoc tenere.

¶ Mandãs etiã dicitur inijcere manꝰ 31
qꝛ vt dicitur i.c.mulieres.e.ti.is vere cõ
mittit cuius mãdato vel autoꝛitate fit
⁊ ideo eſt excõicatus ſi mãdatarius cle.
ricũ pcuſſit.vt in.d.c.mulieres.

¶ Quid ſi mãdatoꝛio reuocauit mãda 32
tũ.ſed añqꜫ veniret ad notitiã mãdata
rij pcuſſit.Rñ.lʒ Inn.teneat non eſſe ex
cõicatũ ẜm Ber.⁊ Ho.vt refert dir. vbi.
ſ.niſi itegra reuocauerit mãdatariũ.et
eũ certificauerit ſup hoc erit excõicatꝰ
ar.l. ſi in mãdaſſẽ.ff.mã. de pcu.ex inſi
nuatione de reſcri.ex parte decani.hoc
etiã tenet Io.lxiij.d.tibi domino.

¶ Quid ſi poſt mãdatũ moꝛtuꝰ eſt mã 33
datoꝛ re integra.Rñ.ẜʒ decre.vbi.ſ.qđ
lʒ mãdatariꝰ poſtea pcuſſerit nõ erit tñ
mãdatoꝛ excõicatꝰ.qꝛ ſupſtes tm̃ ligat
xxiij.q.j.quodcũqꜫ.licet ſi notoꝛiũ ſit đ
mãdato ⁊ ſigna pñie nõ oñderit nõ ſit
ſepeliẽdus in ſacro nec eccleſia oꝛabit
pro eo ratione pcti notoꝛij vt tʒ Ho. et
Ber.⁊ Inn.Pa.antẽ in.c.cũ a nobis.el.
ij.eo.ti.vr̃ tenere ꝙ niſi mãdatariꝰ ha-
buerit notitiam de eius moꝛte erit ex-
cõicatꝰ etiã ſi penituerit in moꝛte ⁊ eſt
tutius licet de rigoꝛe iuris non ſit excõ-
municatus. cum in veritate mãdatum
reuocatum fuerit moꝛte vt notat idem
Pau.in d.c.mulieres.

¶ Quid ſi nõ mãdauit. ſʒ dixit aliqua 34
verba doloſe. vt iducat ad percutiẽdũ
Rñ.ꝙ ſi talia ſunt verba q̃ cooperẽtur
mãdato vl' ꝯſilio.puta dicit faceret mi-
hi ſingularẽ ꝯſolationẽ.vl' ſemp vellẽ ei
bonũ q̃ pcuteret nulli dubiũ ꝙ ſi ſeq̃tur

pcuſſio ex hoc erit extcōicatus.vt.in.d.
c.mulieres no.qꝛ nō refert quid ex eq̄ꝫ
pollentibus fiat.vnde vt refert Bar.in
l.ſi qui mihi bona.§.iuſſu.ff.de acqui.
here.ꝙ dominꝰ verberatus a quodam
dixit coram famulis ſuis niſi aliud de
tali audiero anteq̄ꝫ domū reuertar ero
male contentus.ꝑpter ꝙ famulus in-
teriecit percuſſorem fuit punitus ipſe
dominus de homicidio ⁊ ꝑpterea dicit
Pa.in.c.ex litteris de exceſ.prela.ꝙ nō
refert an directe vel indirecte aliquid
conſulatur vt ꝓbatur.in.d.c.ex literis
in epiſcopo qui dixit omnes dicunt ꝙ
malum eſt ſi euaſerit cui homicidiū im
putatur⁊ facit ad hoc.l.certū.ff.ſi cer.
pe.⁊.l.cum quid.eo.ti.facit ꝙ not.Bal.
⁊ Ang.Raph.⁊ Imo.in.l.quid ergo.§.
pe.ff.de ie.j.qui volunt ꝙ inſtigans et
ſollicitans aliquem vt percutiat ſit ex
communicatus ſi ſequatur.percuſſio.
Secus aūt ſi nō ſunt talia verba quia
non erit excommunicatus.
5 ¶Cooperans auxilio vel cōſilio nō ſo
lū excōicatꝰ ſꝫ etiā ꝓhibere valēs ſi nō
obuiat ne verberet.c.q̄ꝫte.eo.ti.qḋ idu
bitatū eſt ſm oēs.in eo ſub cuius ꝑtate
eſt verberās.in alijs aūt q̄ nō habēt ex
officio ſi nō ꝓhibēt doloſe.ſimiliter eſt
dubitatū ꝙ ſunt excōicati.Si ꝟo hoc
nō facit doloſe.ſꝫ qꝛ nō vult ſe immiſce
re rumoribus vel ex timore vel neglīgē
tia nō ꝓhibet tenēt cōiter doc.ꝙ nō eſt
excōicatus in.d.c.q̄ꝫ te.vbi Jo.an.in no
uella dicit notabile verbum.in hūc in-
quit vel alium canonē nullꝰ icidit niſi
ſit i dolo.arg.ff.de adul.l.pe.ff.de ſic.c.
l.j.Idem Jo.de ligna.
6 ¶Sꝫ q̄d de clerico q̄ voluntarie ſubijcit
ſe verberibꝰ an ipē ſit excōicatꝰ.Rn̄.ꝙ
nō.vt tꝫ Pa.i.c.cōtingit.el.j.nec obſtat
qꝛ nō obuiat qꝛ nō facit doloſe.ſed i ſa
tiſfactionē ⁊ vt maiꝰ forte malū euitet
nec etiā obſtat ꝙ participat in crimine
qꝛ ſm Jo.an.in.c.delictū.de reg.iu.lib.
vj.in mercurialibꝰ.talis verberās vno
impetu plures ictus dat ⁊ eſt ſolū excōi
catus vna excōicatiōe.qꝛ pro vno facto
habetur.hoc idem no.Barto.in.l.nūq̄ꝫ
ff.de priua.delic.⁊ ꝙ ſit verior opinio
patet in.d.c.ꝯtingit vbi dicit tex.excōi-
candum talem clericum.
¶Ratuꝫ habēs ꝙ aliq̄s noīe ſuo iiecit 37
manus violētas in clericū eſt excōicatꝰ
qꝛ ratihabitio mādato cōparat.ſecꝰ ſi
nō ſit factū noīe eiꝰ qꝛ lꝫ ratum habeat
non tamen eſt excōicatus q̄ꝫuis peccet
mortaliter de ſentē.ex.c.cū quis.lib.vj.
¶Querit vtrū p̄fati iniȷciētes manꝰ in 38
eccl'iaſticam ꝑſonam ſint ſemper a ſede
apl'ica abſoluēdi.Rn̄.ꝙ diſtinguēdū ē
iter iniuriā leuē mediocrē ⁊ enormē vt
ꝓ iniuria leui quilibet epūs poſſit abſol-
uere iure ſuo autoritate.c.ꝑuenit.eo ti.
ꝓ iniuria ꝟo mediocri non pōt epūs ab
ſoluere niſi p̄uilegiatos.⁊ qui ſint not.i
c.ſi ꝟo el.j.eo.ti.⁊ in.c.q̄m de vi.ho.cle.
vbi hoc eſt priuilegium clericoꝝ cōiter
viuētium ⁊ clauſtraliū.In iniuria autē
enormi regl'r nullꝰ pōt abſoluere citra
ſedē apoſtolicā vt in.d.c.ſi quis ſuaden
te vel legatoꝝ eiꝰ de quo vide legatus
§.iiij.niſi in caſibꝰ de q̄bus.j.§.xviij.
¶Sed nunq̄d inferior epō q̄ habet q̄ſi 39
epālem iuriſditionē poterit abſoluere
ſicut epūs pōt i iniuria leui vl' mediocri.
Rn̄.ꝙ cōiter tenet ꝙ non qꝛ dictū.c.per
uenit loquit de epō non de inferiori:qꝛ
dicit fraternitati.nā inferiores dicunt
filij.vt in.c.q̄ꝫ graui de cri.falſi.Fallit
hoc i.habētibꝰ autoritatē epālē a papa
quia poſſunt ſicut epiſcopi quoſcūq̄ꝫ in
foro ꝑniali abſoluere.Sl'r fallit in p̄la
tis religioſoꝝ quorūcunq̄ꝫ qui ſi ſint ſa
cerdotes p̄nt abſoluere ſibi ſubditos
ſe adinuicē ꝑcutiētes.dūmodo iniuria
nō ſit enormis.vt in.c.cū illoꝝ.e.ti.⁊ ex
tēditur illud priuilegium ad magiſtrū
⁊ fratres hoſpitalis hieroſolimitani vt
in.c.canonica.eo.tit.qui p̄nt abſoluta
ſuo priore ſi p̄ſbyter eſt.⁊ dicitur ille p̄-
latus qui non hꝫ ſup ſe maiorē in cōuē
tu.nō aūt ille prior triū vl' quatuor q̄ in
ſtituit ⁊ amouet ad arbitriū ſuperiorū
niſi ſup hoc habeāt p̄uilegiū ſpāle.pōt
tamē epūs cōmittere hāc autoritatē ab
ſoluēdi inferiori vt no.in.c.ſi.de offi.or
di.⁊ ſimiliter prelati religioſorū cum il-

lud competat eis ex priuilegio rōne di
gnitatis vt in.c.eis quib⁹ de offi.or.in
tex.ꝛ in gl.ꝛ.c.ſi.de offi.deleg.loquitur
quādo cōmiſſio fit rōne pſone qḋ bene
no.pro.limitatione.d.c.ſi.
40 ¶Sꝫ qd ſi platus pdictoꝝ religioſoꝝ
nō eſt ſacerdos vel ē excōmunicat⁹ vel
mortu⁹ vel aliter impedit⁹.Rñ.ẜꝫ.ho.
ꝙ in defectū ipſi⁹ ſemper ē ad epꝫ pro
priū recurreñ.vt pꝫ i.c.monachi.ꝛ.c.cū
illoꝝ ꝛ.c.canonica.eo.ti.ꝛ cōcor.cū hoc
fe.in.quodā cōſilio.ꝛ.Ge.in.d.c.religio
ſo ꝓpter rōnē ne euagādi ꝛc.Sed pa.
in.d.c.monachi lꝫ ꝯtriū in religioſis exē
ptis ꝛ dicit ſimiliter in ꝯtriū facere no-
ta.p Joā.an.in regula ſcieti de re.iu.in
mercurialibus.Et hoc credo veri⁹ per
c.pen.de offi:or.ꝛ tex.iuncta gl.notabi
li.in.cle.pe.de ſen.ex.Ibūt ergo ad pa-
pam de quo vide.ſ.exemptus.§.vj.
41 ¶Quis abſoluet abbatē excōicatū pro
iniectione.Rñ.pa.i.c.vniuerſitatis ꝙ
epš vt in.c.monachi.niſi iniuria ſit enor
mis.vel niſi ſit exemptus.
42 Utrū ſi regularis pcutiat regularem
alteri⁹ clauſtri:platus pcutientis poſſit
abſoluere.Rñ.ẜm pa.i.d.c.cū illoꝝ cuꝫ
ho.ꝛ ber.ꝙ dꝫ aduocari plat⁹ pcuſſum
nō vt abſoluat ſed vt iniuriā remittat.
aliter abſolui nō dꝫ ꝛ iſtud veri⁹ lꝫ do.
Ant.teneat ꝙ ambo debēt abſoluere.
vel committere vnus alteri vices ſuas.
43 ¶Utrū regulares extra clauſtrū ſe per
cutientes poſſint ſilr abſolui.Rñ.ꝙ.lꝫ.
ho.dicat.ꝙ.nō ego teneo cū pa.in.c.cū
illorū ꝙ eoꝝ platus poterit eos abſol-
uere qꝛ.d.c.cū illorum.ꝛ.c.canonica lo
quunt̄ idiſtincte.nec repetit̄ i clauſtro.
44 ¶Sꝫ qd ſi regularis pcuſſerit clericū
ſecularē ſue vel alterius dioceſis.Rñ.ꝙ
ꝓpri⁹ epš abſoluet eū i eo caſu in quo
poſſet clericū ſuū ſi percuſſiſſet alium
abſoluere. vt in.c.religioſo.eo.ti.lib.vj.
ꝛ nō proprius prelat⁹ ſuus niſi ſit exē-
ptus taliter etiā rōne delicti non poſſit
conueniri niſi ſub ſuo prelato quia ab-
ſoluetur a ſuo prelato de conſenſu epi
ſcopi.
45 ¶Querit̄ qd tenēdū ſit de monialibus
q̄ ſe inuicē pcutiūt.Rñ.ꝙ abſoluent̄ ab
epo in cui⁹ dioceſi ſunt earū monaſte-
ria.ꝛ hoc nō ſolū nō exēpte ſꝫ ēt exēpte
ita tenent cōiter doc.ꝛ.gl.in.c.de monia
lib⁹.eo.ti.niſi aliud habeāt priuilegiū.
¶Quid de ſororib⁹ ſctē.Clare.ꝛ ſācti. 4
Dñici.Rñ pa.in.d.c.de monialibus du
bitat an poſſint abſolui a ſuis platis ſꝫ
hodie claꝝ ē p priuilegia ipaꝝ ꝙ pñt.
¶Utrū nouicius.q̄ iniecit man⁹ violē 4
tas ante nouiciatū poſſit abſolui a ſuo
plato.Rñ.ẜm Jo.an.i.c.cū illorū extra
de ſen.exc.ꝛ Ge.i.d.c.religioſo.ꝙ abbas
non pōt abſoluere nouiciū tpe nouicia
tus niſi ſit expreſſe vel tacite ꝓfeſſus.ꝛ
lꝫ Inno.ꝛ hoſti.in.d.c.monachi.ꝛ Ar-
chi.in.d.c.religioſo videant̄ tenere con
trariū.ſ.ꝙ poſſit.tamē eos limita qñ p-
cuſſio fuit facta tempore nouiciat⁹ non
ante niſi ſint priuilegiati.
¶Quid ſi nouiti⁹ pcutiens in nouicia- 4
tu ꝛ abſolut⁹ egrediat̄.Rñ.ꝙ ſi egredia
tur niſi ſe repreſentet ꝙprimū comode
poterit ei.q̄ de iure eū abſoluere pote-
rat icidet i eadē vt in.c.eos.eo.ti.li.vj.
hec oīa locū habēt quādo iniuria eſt le-
uis.vel quando eſt mediocris vel gra-
uis nō quando iniuria eſt enormis qꝛ a
papa ſolū vel ab ei⁹ legato poſſunt ab-
ſolui vt in.c.ad eminētiā eo.ti.iuncto.c.
cū illoꝝ.eo.ti.quando aūt iniuria dicit̄
enormis vide.ſ.enormis qñ ꝟo grauis
vel leuis aut mediocris relinquitur ar
bitrio iudicis ẜm pa.in.c.puenit.eo.ti.
¶Querit̄ in q̄bus caſibus expſſe cōce 49
ditur epis vt ab enormi vel graui iniu-
ria abſoluant.Rñ.ꝙ in.vij.caſibus.
¶Prio in articulo vel periculo mortis 50
cōſtituto vt in.d.c.ſi qs ſuadente.ꝛ.d.c.
nō dubium.ꝛ.c.ea.noſcit̄.§.fi.ꝛ.c.ꝙ de
his eo.ti.nec.ſolū epš ſꝫ quilibet ſacer
dos ẜm modū.de q̄.xvj.abſolutio.iij.§.
ſ.et quis dicatur in periculo mortis.
vide mors.§.vj.
¶Scdo i habēte legitimū ipedimētū. 5
ꝓpter qḋ nō poſſit adire papā vel aliū
qui poteſtatē habeat abſoluēdi vt i.c.
de cetero ꝛ in.c.qḋ de his.eo.ꝛ i.c.eos.
eo.lib.vj.ꝛ qd ſit legitimū impedimēt

fū.Rñ.ꝙ eſt oẽ qđ arbitrio boni viri rō
nabiliter impedit vt puta qꝛ hꝫ capita
les inimicitas.d.c.de cetero etiã ex cul
pa ſua.l.nec timoꝛe.ff.qđ me.ca.deſpō.
veniẽs vel eſt infirmus vt i.c. ꝙ de his
eo.licet nō ſit ꝑiculū moꝛtis vel eſt pau
per nō mẽdicãs qui viuit ex artificio ꝙ
nō pōt in via exercere vel ſi mẽdicans
ſibi vel vxoꝛi vel alteri ſubueniebat qđ
alibi non poſſet ſecus imẽdicante qui
ſolū ſibi hꝫ ꝓuidere qꝛ ſi eundo ⁊ mẽdi
cando poſſet neceſſaria iuenire nō poſ-
ſet abſolui vt no.Pa.in.c.ea noſcit.e.vl'
eſt multū ſenex in.d.c.q̃uis ⁊ hmōi im
ponet tamẽ eis vt ceſſante impedimen
to ſe repꝛeſentẽt exceptis ſenibus qꝛ ſe
nect⁹ nunq̃ deficiet ⁊ lꝫ videant foꝛtes
tamẽ qꝛ periculū eſt abſoluẽtur ſm In
no.⁊ ho.in.d.c.q̃uis de iſtis impeditis
dic.vt.d.abſolutio.iij.§.xvj.cum ſeq.
5 ¶Terti⁹ in nobilib⁹ magne potẽtie q̄
nō poſſunt terras ſuas relinquere pꝛi⁹
tamẽ anteq̃ abſoluant intimãda ẽ eo-
rū cōditio ſummo pōtifici ⁊ ſm eius cō
ſilium abſoluentur niſi ſit periculuꝫ in
moꝛa.c.mulieres.§.j.eo.titu.
53 ¶Quart⁹ in mulieribus cuiuſcūq̃
cōditionis ſint.d.c.mulieres ⁊ qualiter
cūq̃ percuſſerint etiam atrociter.
45 ¶Quit⁹ in his q̄ ſui iuris nō ſunt ſicut
ſunt filij fa.ſerui ⁊ hmōi etiã ſi fili⁹ hꝫ
⁊ ipſe familiã.Et hoc itellige in iniuria
mediocri ſimpl'r in enoꝛmi vero nō poſ
ſūt abſolui niſi fecerint in fraudẽ vel ni
ſi quãdo dñs vel pr̃familias nō exiſtẽs
in culpa ex eoꝝ abſentia graue dam
nū incurreret qꝛ tūc poſſūt etiã ab enoꝛ
mi abſolui niſi ſit ſcandalum, vt no. in
c.relatum.eo.titu. Nec diſtinguo in fi-
liuſfamilias ſm Pa.in. d.c. relatum et
placet qꝛ ſufficit ꝙ non ſint ſui iuris.
55 ¶Sed an hoc idẽ erit in viro q̄ in frau
dẽ vxoꝛis fecit vel in liberto.Rñ.gl.i.d.
c.relatū ꝙ nō qꝛ cū hoc edictum ſit ꝓ-
hibitoꝝ non extenditur niſi ad exp̄ſſe
exceptos ar.c.cum illoꝝum eo.ti.⁊ not.
Pan.in.c.relatum hoſtiẽ.tamẽ ibidem
tꝫ ꝙ idẽ tꝫ ꝙ idẽ erit iudiciū ſicut de ſu
pꝛadictis quia tales perſone non ſunt
ſui iuris vt placet mihi.d.c.mulieres
quando patronus vel vxoꝛ graue dam
num pateretur ꝓpter eoꝝ abſentiã
ar.d.c.relatum Cum autem efficiuntur
pꝛedicti ſui.iuris vel liberi tenetur ſe
pꝛeſentare apoſtolici ſedi.
¶Sextus in iuuenibus nec diſtinguo 56
an ſint ſui iuris vel nō ſiue ſint diuites
vel non quia ſimpliciter non tenent ire
qꝛ eoꝝ itineratio periculoſa eſt vt no.
Pan.in.d.c.ea naſcitur.impedimento
tñ iuuentutis ſublato tenentur ſe pꝛe-
ſentare pape vt no.in.d.c.q̃uis.
¶Septimus in hoſtiario vel officiali q̄ 57
pꝛetextu officij arcendo turbam ꝑcuſ
ſit clericum vt not.in.c.Si vero.j.eodẽ
ti. Hoc intellige verū in mediocri non
aūt in graui ꝑcuſſione vt not.ibideꝫ.et
hoc accipis grauem pro enoꝛmi medio
crẽ pro greui nam ſm Monal.iter enoꝛ
mẽ ⁊ leuem eſt media que grauis dicit
que vt dixi arbitrio iudicis extimabit
ex qualitatibus ⁊ circunſtãtijs.ff.de.ꝟ.
ob.l.continu⁹ ⁊ de voto.c.ꝙ ſuper his.
aduerte etiã hinc. ꝙ ſi officialis laicus
aliter q̃ arcendo turbam inijcit manū
in clericū ꝙ nō poteſt abſolui niſi a pa
pa qualitercūq̃ leuiter ꝑcuſſerit quia
iniuria eſt grauis quia vſurpat ſibi iu-
riſdictionẽ in clericum ita no. pa.in.d.
c.ſi vero ⁊ ibi tex.apert⁹ quod veruꝫ in
telligo quãdo hoc facit tanq̃ officialis
Secus ſi percuſſerit tanq̃ perſona ꝑua
ta qꝛ niſi eſſet iniuria grauis non eſſet
mittendus ad papam.
¶Octau⁹ pueri ipuberes q̄ doli capa 58
ces ꝑcuſſerūt vt in.c.j.eo.ti.ſiue añ pu-
bertatem petãt abſolutionẽ ſiue poſt.c.
ſi.e.ti.nec tenẽt ſe p̄ñtare ceſſante pue
ritia.d.c.ſi.⁊.c.q̃uis qꝛ nihil dicit de iu
ramento⁊.c.q̃uis excipit pueros vnde
dicit pa.d.c.ſi.ꝙ beneficiū ſemel indul-
tum minoꝛi ex quo cepit habere locum
nō extinguit per ſuperuenientiam eta-
tis Quod no.

Caſus ij.eſt in.c.querẽti.de offi
deleg.cōtra in obediẽtẽ
ſententie delegãti vltra annum de quo
dic.s.abſolutio ſcđo in pꝛinci.

Caſus iij. eſt in.c.dura de crimi-
ne fal.vbi excõicati ex ge
nerali ſnia ſuoꝝ dioceſanoꝝ habẽtes
lr̃as apl̃icas falſas niſi.j.xx.dies poſt-
q̃ cognouerit ſe hr̃e literas falſas illas
deſtruxerint aut reſignauerint illis nõ
poſſunt abſolui poſt lapſuz dictoꝝ.xx.
dieꝝ niſi a ſede apl̃ica vel de ei⁹ ſpecia
li mãdato aliq̃ tamẽ tenẽt ꝙ iſti.xx.dies
incipiũt currere a die notitie.ſ.ꝙ habẽt
ꝑdictas lr̃as falſas vt ho. ʒ pa.i.c. ad
falſarioꝝ dura.tenet ꝙ incipiũt curre-
re a die excõicatiõis ꝓlate p ordinari-
os contra tales ita ꝙ niſi illa ꝓceſſerit
nõ erunt excõicati. ⁊ hoc credo verius
ſaltẽ poſt factũ ⁊ hac etiã ſnia ligant ſi
excommunicatio ꝓceſſerit q̃uis ipſis
literis falſis non fuerint vſi.

3 ¶ Quid de falſarijs lr̃aꝝ apl̃icaꝝ. Rñ.
ꝙ oẽs tã clerici q̃ laici q̃ per ſe vel per
aliũ viciũ falſitatis exercuerint cũ fau-
torib⁹ ⁊ defenſorib⁹ ſuis ſunt excõicati
ipſo facto ⁊ hodie p ꝓceſſum annualẽ
factũ i die cene dñi nõ poſſunt abſolui
citra ſedẽ apl̃icã nec nõ falſarij suppli
cationũ grãm vel iuſtitiã cõcernẽtiũ p
pontificẽ vel vice cãzelariũ aut regẽtez
officium canzelarie ſignatarum.

4 ¶ Utrũ vtentes lr̃is apoſtolicis falſis
ſint excommunicati ipſo iure. Rñ. ꝙ ſic ſi
ſunt laici tamẽ poterunt abſolui a ſuis
ordinarijs vt pʒ ꝑ.c.ad falſariorum de
cri.fal. clerici ꝟo non ſunt excõicati ſm
pa.in.d.c.ad falſariorum q̃uis hoſt.
teneat contrarium.

5 ¶ Utrũ corrigẽtes literas pape ſint ex-
cõicati. Rñ. ſm ho. vt recitat pa.in.c.ex
literis de fide inſtru. ꝙ ſic etiaz ſi vnã
figurã ſiue literã vt etiã dimidiã abra-
ſerint deleuerint aut cãzelauerit addi
derint vel diminuerint cõpleuerint vel
mutauerint ſine lnĩa illi⁹. ad quẽ ſpe-
ctat poſtq̃ lr̃a ẽ bullata vel ſignata nec
poſſunt abſolui citra ſedẽ apl̃icã poſſet
tamẽ ipetrãs totã lr̃az lacerare ſeu bul
lã ſi illa nõ vult vti ex quo pʒ ꝙ ẽt ſim
plex notari⁹ q̃ lr̃as apl̃icas ſcripſit nõ
põt illas corrigere poſtq̃ ſunt bullate
vel ſignate ſine licẽtia officialis ad hoc
deputati hoc tñ ⁊ bñ limitat Ric.l. iiij.
di.x.ar.xij.q.iiij. verum ſi talis abraſio
correctio ſeu mutatio faciat vt bulla q̃
ante erat inualida efficiat valida vel ſi
erat vtilis ſit magis vtilis.

¶ Utrũ impetrans literas domini pa-
pe tacita veritate vel ſuggeſta falſitate
ſit excõicat⁹. Rñ. Ri. vbi.ſ. q.iij. ꝙ licet
ſit falſarius tamẽ eſt falſarius literarũ
domini pape quia veras literas impe
trat ⁊ ideo non eſt excommunicatus.

¶ Utrum recipientes literas apoſtoli-
cas exiſtẽtes ipſi in curia de manu alte
rius q̃ pape vel officialiũ ad hoc de-
putatorũ ſint excõicati. Rñ. ꝙ ſic ſi ſũt
laici vt in.d.c.dura. attamẽ ſm Jo.an.
⁊ Pe.de anchar.i.d.c.dura. quia quoti
die fit contra non ligat.

Caſus iiij. ẽ i.c. ſignificauit eo.
ti. vbi excõmunicant̃ cle
rici qui participant in diuinis officijs
tã in eccleſia q̃ alibi ſpõte ⁊ ſciẽter cũ
excõmunicato a papa ſentẽtialiter vel
iudicialiter ſm cõmunem lecturã licet
gl. ibidẽ aliter ſentiat ex quo collige ꝙ
quinq̃ requiruntur vt iſta excommuni
catio incurratur. ¶ Primo ꝙ ſint cleri
ci. ¶ Secũdo ꝙ ſciẽter. ¶ Tertio ꝙ ſpõ
te. ¶ Quarto ꝙ in diuinis participent.
¶ Et quinto ꝙ ille cũ quo participãt
ſit excommunicat⁹ a papa iudicialiter
⁊ iſti nõ poſſunt abſolui niſi a papa. vt
in.d.c. ſignificauit.

Caſus v. eſt in.c. tua nos eo. ti-
tu. vbi oẽs incendiarij
ꝓprie dicti poſtq̃ fuerint publice excõ-
municati ⁊ denunciati non poſſunt ab-
ſolui citra ſedem apoſtolicam.

Caſus vj.i.c. cõqueſti eo.ti. vbi
effractores cum ſpolia-
tione eccleſiarũ poſtq̃ fuerint denũcia-
ti nõ põt abſolui niſi a ſede apl̃ica. Pro
cui⁹ caſus ⁊ precedẽtis maiori euidẽtia
eſt ſciẽdũ ꝙ incẽdiarij ⁊ effractores ec-
cleſiarũ cũ ſpoliatione ſunt excommu-
nicati ipſo iure ſed incendiarij alioruz
locorũ nõ niſi excommunicent̃ vel per
ſtatuta vel alio modo. Ante tamẽ denũ
tiationẽ nõ ſunt mittẽdi ad ſedẽ apo-

ſtolicā. Sed ſi aliqui predictorū renunciētur excōicati publice tūc nō pñt abſolui niſi a papa. Scdm cōem et veram opi. in. d.c. tua nos. ₇.c. conqueſti.

¶ Qui dñt incēdiarij proprie vide. ſ. incendiarius in principio.

¶ Qui aūt dicant effractores. Rñ. ꝙ ſūt illi qui dolo malo aut per iniuriā violēter parietē fodiūt aut vitreā feneſtram frangūt ſeu ſarraturā vel oſtia vel cardines ſeu vectes: dū tenent oſtia firmata aut ipſuȝ tectū eccl'ie ꝟm ar. alij aut qui faciūt enormia in eccleſia vt rapiēdo corp⁹ xpi: ₇ hmōi frangēdo calices ₇ ſimilia nō ſunt effractores ꝓprie nec excōicati ipo iure ꝟm ho. ₇ Jo. de li. nec etiam ſi excōicarenť: ₇ denunciarentur eſſent mittēdi ad papā ſȝ poſſent ab illo qui eos excōmunicauit abſolui. opȝ ergo ꝙ ſpoliatio fiat cū effractiōe. vnde ſola effractio ꝑ ſe nec ſola ſpoliatio facit aliquē incidere in hūc caſum vt denūciatus ſit mittēdus ad papā qđ not. qꝛ pauci aduertūt ſed ſic eſt vt. ſ. d.c. cōqueſti.

3 ¶ Sed nunqd hic noīe eccleſiaꝝ veniāt monaſteria: ₇ loca pia. Rñ. ſecundū Pa. in. d.c. tua nos. ꝙ ſic per text. liiij. diſt. §. hac autoritate no. gl. in.c. grādi de ſup. ne. prel. li. vj. ₇ in.c. fi. de ſen. ex. ratio eſt qꝛ iſta excōicatio principaliter eſt in fauorē eccleſiaruȝ ₇ ideo latiſſime accipit reſpectu ipſarum licet alias nō veniant monaſteria: neqȝ pia loca noīe eccleſie: qꝛ in iure ponunť vt diuerſa vt patet in c. ſciāt cūcti. de ele. li. vj. ₇ in c. grādi. de ſup. neg. prela. in gl. li. vj. Addit etiam Pa. in.c. fi. de eccleſijs edi. ꝙ eccleſie nō conſecrate ₇ hoſpitalia veniūt hic. noīe eccleſiarū. Intellige ſi autoritate epiſcopi. aut pape ſunt edificata aliter nō eſſent loca religioſa. vt no. in.c. ad hec de relig. domi.

4 ¶ Utrū effractor cū ſpoliatione domus exiſtentis in ſpatio priuilegiato eccleſie ſit excōicatus ₇ poſt denunciationē habeat ire ad papā. Rñ, qđ nō qꝛ talis domus non dicitur locus religioſus niſi ſit eccleſie vel clericorū. vt in.c. quiſqs. xvij. q. iiij. ₇ effractores locoꝝ non religioſorū etiā poſt denunciationē nō ſūt mittēdi ad papam. vt patet in. d.c. conqueſti. ₇ allegatis ibi in gloſ. Intelligo hic non qđ ſint eccleſie vel clericorum quo ad dominum ſed tali modo quod dicantur loca religioſa.

¶ Sed qñ dicunť tales publice denunciati. Rñ. ꝙ quocūqȝ publice denūcienť ſiue noīatim in genere puta denunciamus excōicatos oēs qui fecerūt tale incēdiū: vel effractionē talis eccleſie: ſeu loci religioſi: ₇ hmōi. vt patet in. d.c. tua nos. quod non diſtinguit aliter. 5

¶ Utrū incēdiarij ſint abſoluendi etiā ante denunciationē anteqȝ ſatiſfecerit dānū paſſus. Rñ. qđ nō vt no. in.c. peſſimam. xiij. q. vltima. 6

Caſus ſequētes vſqȝ ad caſuȝ. xj. ſūt in. vj. li. decretaliū

Caſus vij. eſt i.c. fundamēta ꝺ elec. vbi excōicāť. ¶ Primo oēs cuiuſcūqȝ notabilis ꝑeminētie dignitatem poteſtatis vł excellentie ſit quocūqȝ noīe cēſeantur et frater filius vel nepos aliquorū predictoꝝ qui ſine licentia ſedis apoſtolice noiationi electioni vel aſſumptiōi in ſenatorē capitaneum patricium aut rectorem ad regimen vrbis rome aſſentiūt vel ſe intromittūt per ſe vel per aliū excipiuntur romani ex ipſa vrbe naturaliter oriū di vel ibi incole ſeu cōtinui habitatores qui licet ſint predictorum fratres filij vel nepotes aut ſub comitatus vel baronie nomine extra territorium vrbis iuriſditionē perpetuam vel tēporalem obtineant pñt tñ in ſenatores Romanos aſſumi ad vnum annū vel breuius tēps dūmodo nō habeāt extra territoriū talē poteſtatē ꝙ poſſent euacuare rationē cōſtitutionis predicte. ¶ Itē. ij. excōicanť quicūqȝ alij a ꝑdictis q̄ aſſentiunt ad ꝑdictū regimē vltra annū ſine ſnia ſedis ap'lice. ¶ Itē. iij. excōicanť intēdētes vł obediētes eiſdē ſic aſſūpt̄. ¶ Itē iiij. excōicāť q̄ ipos noiauerūt elegerūt vel aſſumpſerunt. ¶ Itē. v. excōicantur dātes auxiliū cōſiliū vel fauorem publi

ce vel occulte tā nolatoribus ⁊ aſſum=
ptoribꝰ:ꝗꝫ nolatis ⁊ aſſumptis nec oēs
predicti poſſūt abſolui niſi a papa.

Caſus. viij.ē i.c.cler cis de imu. eccle.ſed qꝛ hodie non
ligat p cle.vnicā eo.ti. ideo pertranſeo.

Caſus. ix.ē i.c.felicis de pe.vbi excōicant. ❡ Prio oēs
ſſecutores cardinaliū romane eccleſie
hoſtilit. ❡ Jtē.ij.pcuſſores ⁊ captores.
❡ Jtē.iij.ſocij talia facietiū vel mādan=
tiū. ❡ Jtē.iiij.qui factū ratū hūerint vl
cōſiliū dederit aut fauorē. ❡ Jtē.v.q̄ ta
les poſtea receptauerint vel defenſaue
rint ſciēter. Jtē.vj.excōicant pricipes:
ſenatores ꝯſules poteſtates rectores ſi
ue alij dñi ⁊ eoꝝ officiales qui.ī.mēſem
a die noticie habite de predicto delicto
nō puniūt predictos reos ſm tenorē.d.
c.felicis.nec pn̄t abſolui niſi a papa ex=
ceptis iſtis vltimis.ſ. princeps ⁊c.q̄ po
terūt abſolui a ſuis ordinarijs. Simili
pena ſunt plectēdi qui predicta faciūt
clericis vel religioſis familie pape vel
cardinaliū. Aduerte hic ꝙ inſecutio ſu
mitur in malā partē ⁊ capere intelligit
cū effectu.qꝛ ſi nō capit ſed fiat inſul=
tus ad domū vt ei fiat iniuria vel ſi ob=
ſident vel claudūt in domo non vt eos
ſibi cuſtodiant ſed vt eis inferāt verecū
diā non habebit locū pena iſta. ſm qꝺ
not.Jnno.in.c.nuper.eodem titu.

Caſus. x.eſt i.c. quicūꝗ.eo.tit. vbi excōmunicant oēs
dātes licentiā alicui occidēdi capiendi
ſeu alias i pſonis aut bonis ſuis vl ſuo
rum grauādi eos q̄ ſnia excōicationis
vel interdicti tulerūt contra quemcūꝗ
ſiue eos occaſione quoꝝ ſunt prolate
vel obſeruantes tales ſententias ſeu ta
liter excōicatis nolētes cōicare niſi licē
tiam ipſam ſi fuit ad perſonas grauan
das reuocauerint anteꝗꝫ in aliquo ſit
proceſſum vel ſi dicta licētia fuit ad bo=
na eorū capiēda.niſi.ī.octo dierum ſpa
tium reſtitutionem fecerint fieri vel ſa=
tiſfactionem ⁊ licentiam reuocauerint.
❡ Jtem.ij.excōmunicantur omnes qui
predicta licentia data vti auſi fuerint.
❡ Jtem.iij.qui aliquid premiſſoꝝ ad
que ommittenda dari licentia prohi=
betur commiſerint ſuo motu niſi vt di=
ctum eſt re integra ſi ad perſonas et ſi
ad bona.ī.viij.dierū ſpatiū reſtituerint
vel ſatiſfecerint. Jn qua excommunica
tione omnes p̄dicti ſi per ſpaciū duorū
menſiū manſerint nō niſi per ſedē apo=
ſtolicam poterunt abſolui.
❡ Querit idem archi.quid veniat noie
ſuorū.⁊ Rñ.qꝺ veniūt oēs qui ſunt ſub
poteſtate eorū.vt inſti. de his qui ſunt
ſui vel alie.iu.p totū. Jtē qꝺ veniūt cō=
ſanguinei.vt in.c.ſciāt cūcti.de elect.in
vj. Jtē domeſtici.vt.C.de his qui ad ec.
confu.l.preſenti.§.ſane ⁊ qui dicant do
meſtici familiares vide familiaris.
❡ Jtem grauiter dicunt qui prohibent
ne eis coquatur molatur vendat ⁊ hu=
iuſmodi.

Caſus ſequētes ſūt in cle. vſꝗ ad calnm.xvij.

Caſus. xj.eſt in cle. multoꝝ.de hereti. vbi excōicantur
oēs iquiſitores heretice prauitatis infe
riores epis q̄ odio gratia vl amore lucri
aut cōmodi tēporalis obtentu ꝯ iuſtitiā
⁊ conſcientiam ſuam omiſerint contra
quempiā procedere vbi fuerat procedē
dum pro hereſi.
❡ Jtē.ij. excōicantur predicti ſi obtētu
eodē prauitatē ipſam hereſis:vel impe
dimēti ſui officij alicui imponēdo pre=
ſumpſerit aliquē quoquomodo vexa=
re non pn̄t abſolui niſi a papa niſi in
mortis articulo p̄miſſa ſatiſfactione in
tellige ſi pōt fieri aliter non valeret ab
ſolutio vñ aduerte ſm Car.in cle.pre
dicta ꝙ ad incurrendā iſtā penā opor
tet fiat contra iuſtitiam ⁊ conſcientiam
copulatiue. Jtē no.qꝺ quoquomodo
vexent aliquem ſiue incitationibus ſi=
deiuſſionibus ⁊ ſimilibus incurrūt iſtā
penam:ſm Pau.
❡ Quid ſi omittūt ex timore vel ad eui 1
tandum ſcandalum. Rñ.glo.quod non
incidunt in hanc penam.

Caſus xij.ē i cle.religioſi d̄ pui. vbi pmo excōmunicant

oēs religioſi qui clericis aut laicis ſacramentū vnctionis extreme vel euchariſtie miniſtrare p.u mūt. vel ſolennizāt matrimonia ſine licētia ſpeciali preſbyteri parochialis itē ſi predicti abſoluūt excōicatos a canōe preterꝙ in caſibus a iure expreſſis vel per priuilegia ſedis apoſtolice cōceſſa ei ſdē. vel ſi abſoluūt a ſententijs ꝓmulgatis ꝑ ſtatuta ſinodalia vel ꝓuincialia ſeu a pena. ⁊ a culpa nec pñt abſolui niſi a papa.

1 ¶ Queritur an ligent oēs religioſi. Rñ. ſm Car. ibidē ꝙ nō ſꝫ ſolū religioſi religionis approbate. qꝛ alij nō ſunt ꝓprie religionis vt i. c. vno de voto. li. vj. ⁊ lꝫ. quidam iſtud reſtringāt ad religioſos exēptus vt pe. de ſta. tñ cōiter tenet qđ habeat locū etiā in nō exēptis ⁊ in religioſis ꝑfectis ecclie parochiali. ſi alijs ꝙ ſuis parochianis miniſtrāt ſm gl. in cle. j. de deci. ⁊ Pau. ibidem.

2 ¶ Quid ſi nouicius faciat aliqđ predictoꝝ. Rñ. ſm Car. qđ ligat. ar. c. religioſo. de ſen. excō. in vj.

3 ¶ Utrū religioſi ꝯuerſi ſiłr. Rñ. Car. ꝙ pet. de anc. tenet ꝙ nō ligant ſicut nec moniales ex quo ordinē nō hñt. ſꝫ zen. tenet qđ ligant. ⁊ videtur verius.

4 ¶ Utrū religioſi miniſtrātes alijs religioſis ſacramēta predicta ligentur prefata pena. Rñ. Cardi. ꝙ pe. de ſta. dicit quendā cardinalem conſuluiſſe ꝙ non ſed. la. tenet qđ verbum clericis intelligitur tam de regularibus ꝙ de ſecularibus ſed verbū laicis etiā cōprehēdit religioſos vel monachos laicos ſꝫ primum credo verius ꝑ ea que dixi. ſ. clericus primo.

5 ¶ Utrū tpe mortis poſſint miniſtrare euchariſtiā licite. Rñ. Car. pa. ⁊ la. qđ non ſed Jo. ⁊ ar. xxvj. q. vj. ſi preſbyter. in. et ho. in. c. oīs de pe. ⁊ re. tenēt qđ ſic vt recitat dir. li. j. ti. xv. alias. lix. ⁊ hoc credo verum ſi alius ſacerdos non pōt haberi qui miniſtret.

6 ¶ Utrū rector ecclie ꝗ nō eſt ſacerdos vel vicarius rectoris poſſit dare licētiā dictis religioſis miniſtrādi predicta ſacramenta. Rñ. cardi qđ ſic ⁊ ſic ſerua licet alij teneāt cōtra ſiłr. pa. tenet ꝙ epūs ⁊ archipreſbyter ciuitatis poſſint ꝑdictā licētiā dare ⁊ zen. ⁊ ſter. idē tenēt de vicario epi in ſpiritualibus vel delegato aut eius penitētiario tutius eſt tñ ſecundum Pau. nō recedere a litera non tñ eſt neceſſarium.

¶ Quid ē ſolēnizare matrimoniū. Rñ. Car. in. d. cl. j. qđ zē. dicit ꝙ cōprehēdit oīs ſolēnitas ꝗ obſeruat iuxta ritum eccleſiaꝝ regionis de ſpō. c. j. ſiue fiat bñdictio ſolennis ſiue dicat miſſa ſpālis ſuꝑ contrahētes ⁊ hmōi inducere antē fedus matrimonij vel ꝓnūciare verba inter contrahentes nō eſt eis ꝓhibitū ſm zen. ⁊ Ste. 7

¶ Utrū verbū excōicatos a canōe intelligat ſoluꝫ de maiori excōicatione. Rñ Car. vbi. ſ. ꝙ ſic ſm Lau. ⁊ nō de minori facit. c. ſi quē. ⁊ c. nuper. de ſen. exc. Idē tenet Lap. ⁊ facit. c. pmū de reſcri. li. vj. Semi. aūt in. c. vnico de his que vi. lib. vj. dicit qđ etiā intelligit de minori: qꝛ lex penalis ꝓhibēs abſolutionē ab excōicatione includit etiā minoris abſolutionē pro hoc eſt gl. in cle. j. de priuil. Itē vbicūꝙ fit mētio de excōicatione ⁊ materia in qua profert eſt ꝓportionabilis etiam minori de vtraꝙ intelligit. vt no. gl. pe. in. c. preſidētes. de here. in vj. ⁊ licet hec opinio ſit tutior, tñ prima mihi videtur verior.

¶ Querit de quo canone itelligit. Rñ. Card. vbi. ſ. pa. ⁊ Lau. qđ intelligit de quocūꝙ a papa promulgato: qꝛ ille ꝓprie per excellētiā dr canon licet aliqñ improprie accipiat ꝓ illo epi. vt. iij. di. §. porro. 9

¶ Quid ſi ſupradicti abſoluūt excōicatos per ſniam hoīs etiā pape. Rñ. glo. Lau. pa. ⁊ zē. ibidē tenēt ꝙ non ligant prefata pena qꝛ ſi voluiſſet intelligi expreſſiſſet ar. c. ad audientiam de deci. 10

¶ Utrū noīe ſnīe hic veniat excōicatio ſolū. Rñ. gl. ⁊ Pa. ibidē ꝙ ēt venit ſuſpēſio ⁊ interdictū. ſed Car. dicit et verius eſt ꝙ ſolū intelligit de ſnīa excōicationis ꝙ bñ ꝓbat lr̄a ꝑ alternatiuā qꝛ. ſ. dicit de his ꝗ abſoluunt excōicatos a ca- 11

none ⁊ poſtea ſubicit vel aſentētijs per ſtatuta. ⁊ ſic reſtringit verbū ſententijs p verbū excōicatos. ar. de reſcri. c. ij. re quiris.

12 ¶ Quid de ſnijs latis per ſtatuta lega toꝝ de quibus habes de officio le. c. fi. Rñ. ſm La. ⁊ ſeqt Car. qđ idē ē ſicut de ſtatutis ſinodalibus vel prouincialib⁹.

13 ¶ Utrū religioſi p̄dicti abſoluētes a pe na tm̄ ligent p̄dicta cēſura. Rñ. ſm zē. quē ſeqt Car. qđ nō qꝛ lr̄a loqt copula tiue a pena ⁊ a copula. c. ij. de reſcrip.

14 ¶ Quid ſi predicti religioſi abſoluūt a pctō ⁊ nō ab excōicatione q̄ quis incur rit pro peccato. rñ. zē. ⁊ Car. tenēt ꝙ nō incidūt in penā ⁊ placet ne fiat extēſio.

15 ¶ Utrū religioſus ignorās penā hāc ⁊ adminiſtrās ſacramētū euchariſtie vel extreme vnctionis ſine licētia rectoris parochialis nō tñ in cōtemptū ipſi⁹ in currāt hāc penā. Rñ. Car. ſe ꝯſuluiſſe p literā. d. cle. q̄ dicit p̄ſumpſerint qđ not. dolū ⁊ temeritatē miniſtrātis qđ nō li gatur ⁊ plz mihi p ea que dixi. s̄. dol⁹. §. v. ⁊ .j. excōicatio. vij. caſu vlt. §. ij.

16 ¶ Utrū recipiētes prefata ſacramēta a dictis religioſis ſine licētia ſuoꝝ rectoꝝ parochialiū ſint excōicati. Rñ. qđ nō. j. vice vt patebit. j. Excōicatio. viij. §. j.

17 ¶ Utꝝ ſit credēdū dicēti ſe habere licē tiam. Rñ. glo. qđ ſic ⁊ concor. Lau. pa. ⁊ Ste. qꝛ nemo videt immemor ꝓprie ſalutis. j. q. vij. ſancimus.

18 ¶ Quid de mercenarijs ſcolaribus et hmōi. rñ. gl. qđ ſufficit licētia ſacerdotꝫ parochialis in cuius parochia inhabi tant. niſi cauſa recreatiōis vel alia tpa li ſtatim reuerſuri ad ꝓpria aduenïſſent quia ſic non ſufficeret.

Caſus. xiij. eſt i cle. j. de pe. vbi excōmunicant q̄libet q̄ iniurioſe vł temere ꝑcuſſerit ceperit aut bānierit aliquē epm̄ ſeu q̄ predicta mā dauerit vel facte ab alijs rata habuerit vel ſoci⁹ fuerit in his faciēdis aut cōſi liū aut fauorē dederit vel defenſauerit. eoſdē nec pōt abſolui preterq̄ i articu lo mortis niſi a papa ⁊ cū abſoluendus fuerit in articulo mortis nō valet abſol ui niſi pri⁹ caueat idonee ꝙ parebit pe ne imponēde ⁊ penitentiā dño auxiliā te faciet. Itē ſcđo excōicant oēs officia les quocunq̄ noie cenſeant q̄ in aliquo predictoꝝ fuerint culpabiles nec valēt abſolui niſi vt predictum eſt.

¶ Sed quid ſi epiſcopus nondū erat conſecratus. Rñ. glo. quod non erit lo cus iſti pene quia non eſt epiſcopus de cele. miſ. cle. ij. ſecus de eo qui renuncia uit epiſcopatus quia habebit locum in eo illa pena.

¶ An habebat locū p̄dicta pena in īclu ſione facta epō ad verecūdiā. Rñ. Car. ꝙ nō qꝛ hic capere accipit pro detinere ſicut ⁊ in. c. felicis. de pe. li. vj. accipitur vt ſupradictum eſt. 1

Caſus. xiiij. eſt i cle. cupiētes i §. fi. de pe. vbi excōicāt oēs religioſi ⁊ clerici ſeculares qui in ducūt ad vouendū iurādū ⁊c. de eligē da ſepultura apud eccl'ias ipſoꝝ de q̄ dic vt. j. ſepultura. §. xxxv.

Caſus. xv. eſt in cle. grauis de ſen. ex. vbi excōicāt oēs dñi tpales etiā ſi ſūt epi q̄ i terris ſeu lo cis eoꝝ iterdicto ſuppoſitꝫ cogūt quo libet diuina officia celebrare aut q̄ voce p̄conia ſeu p cāpanarū pulſationē ad officiū eadē audiēda aliquos preſertim excōicationis aut interdicti ſnia inno datos euocant. vł q̄ excōicatis publice aut interdictis prohibēt ne de eccleſijs exeāt dū miſſarū ſolēnia agunt a cele brantibus moniti generaliter. vel ſpāli ter vt exeant. Itē ſcđo ſi excōicati publi ce ⁊ interdicti ipſis ſunt eccleſijs poſtq̄ fuerint noiatim moniti a celebrātibus vt exeāt remanere p̄ſumpſerint ſniam excōicationis incurrūt a qua ſolū a pa pa pñt abſolui. Et ſic collige ꝙ hec pe na eſt ꝯtra cogētes euocātes ꝓhibētes ⁊ remanētes. Itē aduerte qđ v̄bū q̄libet cōprehēdit oēm modū cōpulſiōis realē vel pſonalē directū vel indirectū vt puta cōſanguineos vel ipſos in pſo nis aut reb⁹ grauādo: vt no. gl. i. d. cle.

¶ Quid ſi euocarent non excōmunica tos vel nō interdictos. Rñ. Cardi. poſt

Pa.ibidē ꝙ incidūt in predictam pe=
nam cum locus ſit interdictus. ⁊ dictio
preſertim ſtat pro maxime.
¶Utrū hec pena habeat locū in ceſſa=
tione a diuinis poſita in dictis terris.
Rñ.ꝙ ſic qꝛ quādo ceſſatio a diuinis ē
generalis habet valet interdicti vt in
cle.j.eo.ti.§.in ceſſationibus ſec⁹ ſi ceſ=
ſatio eſſet ſpecialis.
¶Quid intelligit hic noīe diuina offi=
cia.Rñ.Car.poſt pa.ibidē ꝙ reſtringit
ſolū ad miſſas.⁊ ideo ſi aduocarent ad
alia officia preter miſſas nō haberet lo
cum hec pena.
¶Quid ſi predicti precipiāt nō ſubdi=
tis ſuis vel predicta nō faciāt in terris
ipſorum ſed in alienis. Rñ. ibidē Car.
ꝙ non habet locum hec pena.
¶Utrū p̄dicti aduocātes ſecrete p nū
ciū ad diuina ligent prefata pena. Rñ.
Car.ibidē poſt Pa.⁊ ȝē.ꝙ nō niſi voce
preconia vel voce tube.aut cornu vel p
campanarum pulſationem aduocent.
5 ¶Quid ſi cōpellūt interdictos in loco
nō interdicto.Rñ.Pa.ibidem ꝙ nō hȝ
locum hec pena.
¶De quo interdicto intelligitur. Rñ.
gl.ibidē ꝙ tā de interdicto a iure quaȝ
ab homine.

Caſus xvj.eſt ī cle.cū ex eo. eo.
ti.vbi excōmunicant fra
tres minores recipiētes tpe interdicti
illos de tertio ordine ad diuina. Sȝ qa
hodie vocat p priuilegiū domini Sixti
quarti pertranſeo quia non ligati.

Caſus ſequētes ſunt p pceſſū
curie annualem factum
die cene domini vſqȝ ad caſum.xxxij.

Caſus xvij.eſt cōtra hereticos
gazaros patarinos. ⁊
alios quocunqȝ nomine cenſeantur ac
cōtra omnes fautores receptatores.⁊
defenſores eorundem.

Caſus xviij.ē ꝯ pyratas curſa
rios.⁊ latrūculos mari
timos ac oēs receptatores eorundem
cū dantibus eis auxiliū conſilium:vel
fauorem.Et dicit pyrata quicūqȝ i ma
ri depredatur niſi habeat bellum cōtra
eos quos depredatur ꝙ no.quia pauci
aduertūt credentes ꝙ niſi quis indiffe
renter depredetur in mari.non ſit pyra
ta ⁊ nō incidit i hāc penā ſȝ falſum eſt.

Caſus. xix.ē ꝯ oēs q̄ in terris
ſuis pedagia iponūt.vl
ꝓhibita exigūt.ſȝ a ſpo nte ſoluētibus
pedagia recipiēs nō incurrit excōmuni
cationem ſm gl.⁊ Pa .in.cle.quoniā de
immu.ec.quia exigere eſt ab inuito ex
torquere.

Caſus. xx.eſt ꝯ oēs falſarios
bullaꝝ aplicaꝝ de quo
dictū ē.s.caſus.iiij.

Caſus. xxj.eſt ꝯ illos q̄ equos
arma:ferrū:ligamina ⁊
alia ꝓhibita deferūt ſarracenis:turcis
⁊ alijs xp̄i nois inimicis qb⁹ xp̄ianos op
pugnāt ꝑ cui⁹ itelligētia q̄runtur infra
ſcripta
¶Quid venit hic i noīe armoꝝ.Rñ.gl. 1
in.c.ita quorūdā de iudeis ꝙ etiam fu
ſtes ⁊ lapides pro machinis veniūt ſȝ
non lapides pro edificijs fiēdis in.l.ij.
C.q̄ res expor.nō de.dr ꝙ lorice ſcuta ar
cus:ſagitte.ſpate:gladij:⁊ tella noīe ar
morū veniūt.Ego vero dico ꝙ illa que
cōiter ſunt pro vſu offendēdi vel defen
dēdi ſe ⁊ nō ꝑ alio vſu veniūt noīe ar=
moꝝ.Illa vo quib⁹ poſſum⁹ vti pro ar
mis ⁊ ꝑ alio vſu puta ꝑ inſtrumēto di=
cunt arma ex intentione vtēdi his pro
armis defenſiōis vel offenſiōis al's nō
vt no.in cle.ne i agro de ſtat.mona.Et
ideo gladius ad incidendū panem nō
venit nomine armoꝝ ſm Pa.in.c.cleri
ci.ei.primo.de.vi.⁊ ho.cle.
¶Quid venit noīe ferri hic.§.ꝙ accipit 2
hic ferrū pro ferro infecto.vel facto ſub
quacūqȝ for.vt in.l.ij.C.que res expor.
nō de.ꝙ tamē limito p rōnē expreſſam
in.d.l.ij.de ferro per ꝙ poſſent pugna=
re vel ſe munire.qꝛ brochete et ſimilia
non credo ſint ſub ipſo comprehenſa.
¶Quid intelligit ſub nomine ligami
num.Rñ.ꝙ inteligitur qđcunqȝ lignū p
ꝙ naues galeas aut alias machinas
poſſent facere ad ipugnādū vel defen=
dendū ſe a chriſtianis ſecus de alijs in

guaminibus quib⁹ non poſſunt vti ad offendendum vel defendendum.

4 ¶ Quid itelligit nomine ꝓhibitorum. Rñ. ꝙ ſunt omnia quibus poſſunt chriſtiani impugnari vel ipſi infideles ne impugnētur a xp̄ianis muniri que omni tpe ꝓhibent. Silr quādocūq; victualia vł mercimonia tpe guerre cū eis habite ab aliqbus xp̄ianis legitime. Tpe ṽo pacis mercimonia q̄cūq; ⁊ victualia nō ſūt ꝓhibita eis deferri i niſi in diſpē diū xp̄ianoꝝ fieret puta qꝛ timentes de guerra muniūt ſe vel vt inuadāt xp̄ianos. tꝫ tñ Inn. ⁊ ho. i. c. ſignificauit de iudeis ꝙ p redimēdis captiuis tēpore guerre arma ēt ſine pena excōicationis pñt deferri ꝙ añ factū non tenerē ſꝫ bñ poſt factū de aliis ṽo mercimoniis ñ ē dubiū iter doc ꝓpter p̄dictum. c. ſignificauit ꝙ p redemptione captiuorū pñt deferri etiam tempore guerre.

5 ¶ Quid ſi tpe pacis deferātur arma et alia ꝓhibita nō tñ ea intētione vt ipugnētur xp̄iani. Rñ. ꝙ nihilhomin⁹ ligātur ſi ſūt talia q̄b⁹ pñt ipugnari ſm gl. Jo. an. ⁊ do. An. ac. Pa. i. d. c. ita quorū dā q̄dā tñ tenēt ꝙ nō ligat niſi ea intētione deferā vt xp̄iani impugnētur. vel ne poſſint infideles impugnari cōuenit ſatis hec opi. cū tex. i. d. c. q̄rundā lꝫ p̄ma opi. ſit tutior maxime ante factū.

6 ¶ Utrum deferētes prohibita infidelibus ⁊ penitētib⁹ poſtea ea reportantes ⁊ non dimittētes infidelibus ligantur. Rñ. ꝙ nō qꝛ verba cū effectuꝫ ſunt accipiēda. Itē dic de deferētibus arma pro ſui tuitione ad terras infidelium ꝙ nō ligātur niſi poſtea ea ipſis vēderēt qꝛ ſic ligatur. Si autē ſtatim vēdita recuperarēt nihilomin⁹ ligarētur. Ideꝫ dic de permutatione.

7 ¶ Quādo dr̄ tp̄s guerre. Rñ. ꝙ. dicit qñ aliq̄s p̄nceps xp̄ianus autoritate p̄ncipis vel papa facit cū eis belluꝫ quo ad illum dñm puta. Soldanū vel turchuꝫ nō quo ad alios dominos ifideles. niſi eſſent tali in ſubſidium.

8 ¶ Aduerte hic ꝙ lꝫ Nicolaus Bonifacius ⁊ clemēs multos liganerint circa predictarum tamē quia hodie vacant pertrāſeo ſolūmodo remanēt excōmunicati vltra predictos exercēs regimeꝫ in galeis aut nauibus infidelium in. c. ita quorūdam. ſed non eſt papalis ſed ordinarius poterit abſoluere veruꝫ eſt ꝙ tam iſti q̄ ſupra ſcripti non debent abſolui. niſi quicquid acquiſierint ex tali commerito dānato expendant in ſubſidium xp̄ianorum ⁊ vltra tantundē de ſuo ſi poſſunt.

¶ Quid de dātib⁹ cordā vel anchorā ⁊ 9
hmōi vt poſſint negociari cū infidelib⁹ tpe pacis. Rñ. ꝙ requiritur licētia ap̄lica qꝛ per talia poſſūt xp̄iani impugnari.

¶ Utrū portātes clauos puos ⁊ cultel 10
los p pane incidēdo ſint excōicati. Rñ. ꝙ nō qꝛ nō cōprehendunt ſub noīe armoꝝ vel ferri vel aliorū ꝓhibitorum.

¶ Utrū portantes fertū arma ⁊ alia ꝓ 11
hibita de vna terra ſarracenoꝝ. ad aliā vel ſarracenos cum armis ſuis. vt puta de marica in alexandriā ſint excōicati. Rñ. ꝙ nō niſi hoc fiat in diſpēdiū xp̄ianorū ſicut declarauit Gre. ix. in extrauaganti que incipit poſtulaſtis.

Caſus xxii. eſt ꝯtra ipedientes ſeu inuadētes victualia: vel alia ad vſum romane curie neceſſaria adducētes ſeu ne ad ipſā adducāt vł deferant impediētes aut ꝑturbātes ⁊ contra defenſores talia facientium.

Caſus xxiii. eſt ꝯtra oēs q̄ illos q̄ ad ſedē ap̄licam veniunt ⁊ recedūt ab eadē temeritate ꝓpria capiūt ſpoliāt ⁊ detinēt aut ex ꝓpoſito deliberato verberare mutilare vel interficere p̄ſumunt ⁊ cōtra omnes qui talia fieri faciunt vel mandāt.

Caſus xxiiii. eſt cōtra illos q̄ iuriſditionē ordinariā vel delegatā nō habētes morātes in eadē curia temeritate ꝓpria capiūt ſpoliāt. ⁊ detinēt aut ex ꝓpoſito deliberato ⁊ ṽberare mutilare vel interficere p̄ſumūt ⁊ qui talia fieri faciunt ſeu mandant.

Caſus xxv. ē ꝯ oēs illos qui p ſe vel p aliū ſeu al's quaſcūq; pſonas ſeculares vel eccleſiaſticas

ad romanā curiā ſup eorū caſus ⁊ ne=
gocijs recurrētes illacꝫ ī ea ꝓſequētes
aut ꝓcurātes vl' ꝓcuratores ipſoꝝ vel
aduocatos ſeu iudices ſup dictis cau=
ſis deputatos occaſiōe cauſaꝝ vl' nego
cioꝝ hmōi ꝓberāt mutilāt vel occidūt
aut bonis ſpoliāt: ⁊ cōtra dantes auxi=
lium conſilium vel fauorē in predictis.

Caſus. xxvj. ē ꝫ oēs illos q̄ ne
parcāt lr̄is aut mādatis aplicis ⁊ legatorū. ⁊ nūciorū ⁊ iudi
ciū delegatorū eorūdē grām vel iuſticiā
cōcernētiū decretiſcꝫ ſup eis ⁊ re iudica
ta ſeu ꝓceſſibus executorialibus non
habito prius eoꝝ beneplacito ⁊ aſſen=
ſu ne vel tabelliōes ⁊ notarij ſup hmōi
lr̄is ⁊ ꝓceſſibus executorialibus inſtru
mēta ſeu acta ꝯficere aut cōfecta ꝑti cu
ius intereſt tradere ſub grauiſſimis pe
nis prohibere. ſtatuere. ſeu mandare
preſumunt. ⁊ contra dantes auxiliū cō
ſilium. vel fauorem.

Caſus. xxvij. eſt ꝫ oēs q̄ ſe ab
obediētia romani pōtificis ꝑtinaciter ſubtrahere vel q̄uolibet
recedere ꝑſumūt ⁊ cōtra dantes auxi=
liū conſilium vel fauorem predictis.

Caſus. xxviij. ē ꝫ oēs q̄ iuriſdi=
ctionē ad eccl'iaſticas ꝑ
ſonas ꝑtinētē vſurpāt ꝑ ſe vl' ꝑ aliū ſeu
alios directe vel idirecte aut in eiſdē cō
ſiliū auxiliū vl' fauorē ꝑſtare nō verent.

Caſus. xxix. ē ꝫ oēs mutilātes
vulnerātes iterficiētes
ſeu capiētes ⁊ detinentes ſeu depredā
tes romipetas ⁊ peregrinos ad vrbem
cauſa peregrinationis ⁊ deuotionis ac
cedētes ⁊ in ea morātes. vel recedētes
ab ipſa cū oibus in his dantibus conſi=
lium auxilium. vel fauorem.

Caſus. xxx. eſt ꝫ oēs illos q̄ ꝑ
ſe vel ꝑ aliū directe vel
indirecte ſub quocūcꝫ titulo vel colo=
re ocupāt detinent vel hoſtiliter diſcur=
runt ſeu inuadunt in totum ſeu in par
tem almam vrbem aut alias ciuitates
vel terras ⁊ loca et iura ad romanam
eccleſiam ſpectantia cum adherenti=
bus fautoribus ⁊ defenſoribus eorum
ſeu dantibus auxilium conſilium vel
fauorem in eiſdem.

Caſus. xxxj. eſt ꝫ q̄ſcūcꝫ ꝑſumē
tes abſoluere quēlibet
ꝑ dictū ꝓceſſuꝫ excōicatū niſi ī articulo
mortis preſtita pri⁹ ſtādo ſancte matris
eccleſie mādatis ſatiſfactiōe vel ſufficiē
ti cautione. etiam pretextu cuiuſcunqꝫ
priuilegij. vel cōceſſiōis apoſtolice nō
facientis plenā ⁊ expreſſaꝫ de ꝑdicta ꝓ
hibitiōe mentioneꝫ nec abſolutio aliter
ipēſa valet. Et lꝫ Paulus ſecūd⁹ plu=
res alios caſus poſuerit quos in nullā
cōceſſione volebat intelligi niſi ſpeciā=
liter exprimerentur. Tamē Sixt⁹ quar
tus ſolummodo ad predictos ſupra ex
preſſos ſe reſtrinxit. ⁊ iō caſus pauli in
dicto proceſſu omitto.

¶ Aduerte etiā ꝙ ꝑfatus Sixt⁹ in ex= 1
trauaganti. q̄ incipit ⁊ dn̄ici gre. excōi=
cat oēs abſoluētes quacūcꝫ ꝑdictarū
excōicatorū ꝓceſſum factarū vel diſpē=
ſantes ī voto vltramarino ſanctoꝝ Pe
tri. ⁊ pauli: ſancti Jacobi ⁊ caſtitatis ex
quacūcꝫ cōceſſione ab ipſo Sixto ha=
bita: niſi de. d. extrauagāti de verbo ad
verbum in ipſa cōceſſione fiat mentio.
Et bene aduertāt confeſſores quo ad
illos q̄ cōfeſſionalia habuerūt ab ipſo
exceptis illis cōfeſſionalibus que data
fuerūt tempore cruciate mihi commiſ=
ſe quia quo ad illa nō valet dicta extra
uagans ſicut patet in bulla predicte
cruciate. Et ego auribus proprijs ab
ipſo audiui.

¶ Sunt ⁊ alij caſus ꝑ extrauagātes in 2
q̄bus ſnīa excōicationis infligit ipſo fa
cto ⁊ nō pōt īpēdi abſolutio niſi ꝑ ſe=
dē apoſtolicā ⁊ qꝛ multe ſunt reuocate.
aliq̄ nō ſunt in vſu ſolūmodo ponam q̄
cōiter habent in vſu. ⁊ ſunt ſequentes
vſcꝫ ad excommunicatio. vj.

Caſus. xxxij. eſt ſub Rica. de ſe
pul. ⁊ ē bōifacij. viij. vbi
excōicātur oēs exēterātes vel ī fruſta ī
cidētes aut ī aq̄s coquētes vt carnē ab
oſſibus euellāt corpa defunctorū vt a li
bi tumulanda deferāt vbi no. quod abi
cutrendam predictam penam oportet

tumulāda deferāt vbi no. ꝙ ad incurrē dā predictā penā oportet tria ↄcurrāt. ¶ Primū ꝙ ille mortuus circa cuius cadauer volūt facere predicta ſit mortuꝰ in terra vbi viget cultꝰ cuſinꝰ. qꝛ ſi eſſet mortuus in terra infideliū nō cadarent in penā faciēdo predicta. ¶ Scðm ꝙ p̄dicta faciant cadaueri mortuo. ¶ Tertium ꝙ faciant animo vt alibi tumulādum deferāt quia ſi facerēt ex odio vel propter cyrurgiam non inciderēt in penam predictam.

Caſus. xxxiij. ponit̄ de regularibꝰ vbi maritinꝰ excōicat omnes religioſos mēdicātes ↄeūtes ad ordines ſeu monaſteria non mendicātiū vt ibi ſint fratres etiā ſub pretextu cuiuſuis licētie et apoſtolice generalis. Itē ſecundo excōmunicat ipſos recipientes. Sed hec pena extenditur ad euntes ad ordinem cartuſieñ.

Caſus. xxxiiij. pōit̄ de ſymonia vbi Paulus ſecundus excōmunicat omnes quacūq̃ dignitate preditos q̄quomodolibet dādo vel recipiendo ſymoniā cōmiſerint aut qui fuerunt mediatores vt ipſa fiat in ordine vel beneficio.

Caſus. xxxv. eſt ſub Ric. de ſententia excōicatiōis de q̄ Jo. an. i. c. nemo de ſymo. facit mētionē ꝯ dātes aliq̄d p gr̄a obtinēda apð ſedē aplicā q̄ ptrāſeo qꝛ reuocata ē p cle. v. vt dicit Jo. cal. ⁊ recitat Jo. de lig. ibidē.

Caſus. xxxvj. ponit̄ ſub Ricar. de priuil. vbi excōicātur q̄ libellos famoſos: aut cāthileās vł rithimos faciūt detinēt vel publicā in infamiā ſtatꝰ ordinū minorum predicatorū et eſt Alex. iiij. que incipit Ex alto.

Caſus. xxxvij. eſt dicta extrauagāti vbi excommunicāt predicantes docentes vel defenſantes ꝙ prefatorū ordinū fratres nō ſunt in ſtatu perfectionis ⁊ ꝙ non licet eis de eleemaſynis viuere. Aut ꝙ nō poſſunt predicare: ſine ↄfeſſiones audire de licētia romani pon. ſeu aliorum prelatorū ordinariorum ſine conſenſu curatorū.

Caſus. xxxviij. eſt ibidē ↄtrafaciētes violētiā dānabilē in locis predictorum ordinum ⁊ tā iſti quam dicti. i. xxxvj. ⁊. xxxvij. caſu precedēti nō poſſunt abſolui niſi a ſede apoſtolica aut a conſeruatoribus dictorum ordinum preter q̄ in articulo mortis.

Caſus. xxxix. eſt ꝯ omnes intrātes monaſteria ſctē Clare et ordinis predicatorū qui ipſo facto ſunt excommunicati ſi intrant preter q̄ in caſibus per eorum regulam ⁊ ſtatuta conceſſis.

Excōicatio. vj.

de caſibus excōmunicationū qui reſeruantur in iure epiſcopi ſolū q̄ ſunt duo. ¶ Primus eſt in. c. peruenit. eo. tit. de quo dic vt. s̄. excommunicatio. v. caſu. j. §. xxxvij. ¶ Secundus caſus in cle. cum ex eo. titu. cōtra fratres minores recipientes ad diuina tempore interdicti fratres tertij ordinis ſed quia hodie vacat per priuilegiū domini Sixti quarti ideo pertranſeo.

Excōicatio. vij.

de caſibꝰ excōmunicationum reſeruatis a iure alicuis a quibꝰ poteſt abſoluere q̄libet ordinariꝰ vt patet. s̄. abſolutio. j. §. ij.

☞ Not. Bald. de cōtentis i ſua marg. in ver. abſolutio ver. ix. Bart. l. l. q̄ libertis. §. hec verba. col. j. verſi. p hāc legē. ⁊ ibi Pau. ð caſt. ⁊ Alex. col. iiij. h̄ extra gl. tetigit. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ in. l. ſi decem de ver. obliga.

Caſus. primus eſt in. c. adminiſtratores. xxiij. q. v. vbi excōicātur omnes pricipes ⁊ officiales q̄ tertio admoniti ab epiſcopis vł eccleſiaſticis prelatis excuſant eis facere iuſticiam ſuper eorum cauſis.

Caſus. iij. eſt in. c. licet. de elec. vbi excōicatur ille qui electꝰ a paucioribus q̄ a duabꝰ partibꝰ cardinalium in ſummū pontificē aſſentit electioni de ſe facte. ¶ Secundo excommunicantur omnes qui talem recipiunt pro papa.

Caſus iij.ẽl.c.qm̃ ꝺ of.or.ꝫ illũ q̃ ſe ingerit in eccleſiã in qua eſt ep̃s ſe pro ep̃o gerens ſine conſenſu illius epiſcopi.

Caſus iiij.ẽi.c.j.de loca.vbi excõmunicãtur magiſtri: ⁊ ſcolares bononie cõducentes hoſpitia domorũ alioꝝ magiſtroꝝ ⁊ ſcolariũ i leſionẽ vel impedimentũ inhabitatiuum niſi pri⁹ tempus cõductiõis ſit elapſũ vel niſi de conſenſu ipſoꝝ magiſtrorum vel ſcolariũ inquilinoꝝ ⁊ no. ꝙ nomine magiſtrorũ veniunt doctores ſꝫ nomine ſcolariũ non veniũt exiſtẽtes in ſtudijs pro ſcolaribus vt ſunt charthariȷ ⁊ ſcriptores ſm Joã.an.⁊ Gofr. ꝗ̃uis predicti gaudeãt priuilegio ſcolariũ vt no.in aut.habita.C.ne.fil.ꝑ pa.⁊ hoc tenet ꝗ̃uis In.⁊ la.teneant ꝙ etiam ligantur.

¶Utrum locatores ligent̃ prefata pena.Rñ.gl.i.ꝺ.c.j.tenet ꝙ nõ Bar.in.l.fi. C.de acceptil.⁊.in multis alijs locis et Ge.in.c.ij.de cõfeſ.li.vj.⁊ in.c.cupiẽtes. de elec.li.vj.tꝫ ꝙ ligantur.ſed tu dic ſm Pa.in.ꝺ.c.j.ꝙ vbi ꝑ ſe eſſet eadẽ rõ i correlatiuis ſic eſſet vera ſcꝺa opinio lꝫ in caſu noſtro nõ eſt eadẽ rõ ⁊ ideo eſt verior opi.gl.qꝛ locator certat de dãno vitãdo.ſed cõductor certat de lucro vľ cõmodo ⁊ in odium alioꝝ aliquando facit.c.ſuper eo.de vſu.vbi pena nõ extẽditur ad mutuo accipientẽ qꝛ non eſt eadẽ ratio ⁊ cle.j.de cõſan.⁊ af.Idẽ dic in ſtatuto ꝙ imponit penam vendenti frumentum ꝙ non extendatur ad ementem facit ꝙ dico.j.lex.§.vj.⁊.j.pena.§. v.poſſet tamen locator incurrere predictam penam ex participatione nam conductor ipſam incurrit tractando de conductione et ideo ſi poſt tractatum in alio tempore venit ad locationem erit locator excommunicatus per.ca. nuper.eo.ti.

2 ¶Utrũ debeãt p̃dicti expectare tp̃s finitũ locationis. Rñ.Jo.an.tenet ꝙ non ſed ſolum tempus cõductionis fiende ſed Pa.tenet ꝙ tutius eſt expectet ⁊ videtur magis conuenire tex.ꝺ.c.primi.

5 ¶Utrum iſta excommunicatio ſit tãtũ localis.Rñ.cõmuniter tenetur ꝙ ſic ſed Ho.tenet ꝙ ſit generalis ad omnia ſtudia que ſunt ſub dominio pape ⁊ gl.in l.ne cui.C.loc.et iſtud eſt tuti⁹ per prologum in verbo doctorib⁹ ⁊ ſcholaribus Bononie cõmorantib⁹ qꝛ cõprehendũtur etiam alibi exiſtentes.

Caſus v.ẽ i.c.nõ min⁹ iuncto.c. aduerſus de immu.eccleſi.vbi excõmunicant̃ p̃mo omnes officiales laici quorũcũꝗ locoꝝ qui angarias ⁊ exactiões indebitas eccleſijs ⁊ eccleſiaſticis perſonis imponunt. ¶Secundo excõmunicant̃ predicti qui iuriſditionẽ prelatorũ ⁊ autoritatẽ quã hñt in ſuis hominibus euacuant. Nam tam iſti ꝗ̃ pruni ſi moniti cõpetent̃ non deſiſtant ipſo facto tã ipſi ꝗ̃ fautores eorũ ſũt excommunicati nec debẽt abſolui donec ſatiſfecerint competenter.

¶Tertio excõmunicantur ſucceſſores predictorũ officialiũ niſi.j.menſem exceſſuꝫ ſuorũ predeceſſorũ purgauerint et ſatiſfecerint.

¶Pro quorũ intelligentia eſt aduertẽdũ ſm Pau.i.ꝺ.c.aduerſus ꝙ ſucceſſor nõ eſt excõicatus ipſo facto niſi p̃de ceſſor dereliquerit p̃textu officij ad cõmodũ ipſius officij vel vniuerſitatis ſecus ſi deliquit ad comodũ ꝓpriũ vel ad libidinẽ ſuã ſatiſfaciendã nã tunc ipſe re⁹ ſolus tenet̃ ⁊ ipſe vel eius heres conueniri debẽt iuxta illud ꝙ legitur ⁊ no.in l.j.⁊.ij.ff.ad.l.iul.repe.in.c.j.de ſolu.

¶Queritur an prefatus officialis teneatur ſatiſfacere de ſuo etiam ſi nihil habuit ſi communitas in cuius vtilitatẽ eſt verſum extortum non vult ſatiſfacere.Rñ.ſm Pa.in.ꝺ.c.aduerſus qꝺ ſic per argumentum predicti.c.⁊ per no.ꝑ Inn.in.c.ſicut dignũ de homi.aduerte tamen ſm Gof.ꝙ communitas in cuius vtilitatẽ eſt verſum ſi eſt effecta locupletior tenetur ſatiſfacere facit.l.iulianus. ff.de ac.emptio.

¶Sed pone ꝙ officialis ſeu rector non cõſenſit ſed reſtitit ꝙ tñ poſuit nũquid erit excõicat⁹ ſi nõ dimiſit offm̃.Rñ. ſm Inno.in.c.nouerit.de ſen.excõ.Joã.an.

in.di.c.aduerſus. ꝙ ſic ⁊ eum videntur ſequi cõiter doc.

Additio Pau.aũt i di.c.aduerſus dicit ꝙ hec opio eſt valde rigoroſa ⁊ ꝙ forte cõtrarium poſſʒ teneri ꝙ ego credo poſt factũ licet ante factum tenerem primam.

¶ Quid de ſucceſſore q̃ nõ negligit inducere vniuerſitatẽ vt ſatiſfaciat ſʒ eã inducit pro poſſe tñ nihil facit. Rñ. ꝙ tenetur dimittere officiũ vt ſi cõmunitas cogatur ex neceſſitate officialis ſatiſfacere ⁊ hoc eſt tutius ſm cõiter doc.

5 ¶ Utrum dãtes cõſiliũ p̃dictis ſiue oẽs cõſiliarij talis vniuerſitatis teneantur Rñ. ſm Pa.in.d.c. aduerſus ꝙ ſi dederũt cõſilia ad hec grauamina iferẽda ⁊ moniti nõ reuocauerint in dubio ſũt excõmunicati vt in.d. c.aduerſus ⁊ in.ca. nouerit.de ſen.exc. ⁊ tenet ꝗlibet ipſoꝝ inſolidũ ad ſatiſfaciendũ ſm Inno.i.d. c.ſicut dignũ ſi vero tacuerũt ita ꝙ non cõſuluerũt nec pro nec cõtra tũc dic. ꝙ inuoluũtur pena ⁊ pctõ cũ his q̃ expreſſe cõſenſerunt vt no. Inn.in. c.j. de his que fiunt a ma.par.c. de quo vide.s̃.cõſentire.§.ij. Si autẽ expreſſe contradixerũt. ſed nõ dimiſerunt officium an inuoluantur peccato ⁊ pena Inno.in.di. c.nouerit recitat opi. contrarias. tamen ego tenerem ꝙ lʒ nõ dimiſerint officiũ nõ teneantur ꝑ no.per Inn.in.d.c j.niſi eſſent tales ꝙ ex ceſſatione conſiliationis iducerẽt cõitatem ad deſiſtendum.

6 ¶ Utrum predicta pena habeat locũ in quocũq; ſucceſſore officialis excõicati ꝑ qdcũq; delictũ. Rñ. ſm Inn. ꝙ nõ ſʒ ſolũ habet locũ i ſucceſſore excõicati ex cauſis p̃dictis vel alr̃ qualitercũq; propter libertatem eccleſie violatam vel niſi ſm Hoſti. ſucceſſor foueret factum dãnatum propter quod p̃deceſſor fuit excommunicatus puta quia tenet clericũ poſitum in carcere a predeceſſore ſuo vel quid ſimile facit. ca. ſi concubine de ſen.exc.

7 ¶ Utrum iudex ſecularis compellens clericum vel etiã ſecularem perſonam que alias eſt de foro eccleſiaſtico etiã ſi ne diſtrictiõe perſone ſit excõmunicatꝰ. Rñ. ſm Pa.in.d.ca.aduerſus ꝙ ſi monitus non deſiſtat excõicatus eſt ipſo facto. qꝛ turbat iuriſditionẽ eccleſiaſticaʒ vt eſt tex.i.d.c.non minus ⁊ tenet Hoſt. et Jo.an. hodie autẽ ꝑ proceſſum curie ſunt excõicati excommunicatione papali. vt.s̃.excõicatio.v.caſu.xxxiij.

¶ Sed q̃ ſũt ꝑſone q̃ nõ pñt predicari a ſeculari iudice. Rñ. ꝙ ſunt. ¶ Prio oẽs illi q̃ gaudent priuilegio canonis ſi quis ſuadẽte de quibus dixi.s̃.excõicatio.v. caſu.j. exceptis clericis cõiugatis de quibus dic.vt.s̃.clericus.vl.§.pe. ¶ Secũdo ſunt perſone oẽs aſtricte ꝑpetuo ſeruitio eccleſie vel predictis qui gaudẽt predicto priuilegio ſi quis ſuadente: vt no.pa.in.ca.nullus de fo.cõpe. ⁊ Fe. facit.c.ꝑ exceptionẽ de p̃ui.li.vj.in verſ.ꝑpetuo. ſecus ſi nõ ſunt ꝑpetuo oblati et ſic limita gl.i.c.clericũ el.j.xj.q.j. Tertio ſũt oẽs de familia epi ſm cõem opi. no. Pau.in.d.c.nullus. ¶ Quarto vxor clerici q̃ defert tonſurã ⁊ habitũ et non eſt bigamꝰ tex.eſt in.l.fi.C.de incol. mulieres inquit tex. honore maritorũ cingimus ⁊ genere nobilitamus ⁊ forũ ex eorũ ꝑſona ſtatuimus hec ibi. ¶ Quinto rectores hoſpitaliũ prioruʒ ſi ſunt ꝑpetuo obligati ſm eundẽ pa.in.d.c.nullus alias non.

¶ Sexto fratres tertij ordinis ſcti Frãciſci ⁊ ſorores ſm Bart.in.l.j.ff.de pe. ⁊ l.ſp.ff.de iure imu. ⁊ Do.ant.in.d.c. nullus ⁊ hodie nõ eſt dubiũ vt ptʒ ex p̃uilegio dñi. Sixti quarti qd̃ d̃ bulla aurea ieſuate aut heremite ſm cõem opi. non pertinent ad forum eccleſiaſticũ: quia res poſſunt eſſe ſeculares.

Caſus vj. eſt in.c. nõ magno ne cle.vel mo.ꝯ q̃ſcũq; religioſos tacite vel expſſe ꝑfeſſos audientes leges phiſicã niſi infra ſpaciũ duorũ menſium ad clauſtrũ redierint adde quod dicam.j.caſu.xxvij.

Caſus vij. eſt.i.c.fi.ne cl.vl'mo. vbi excõicatio cõtra religioſos de qua in precedenti caſu extenditur ad archi.decanos plebanos prepoſitos

poſitos cãtores ⁊ alios clericos perſo
natũ habẽtes ⁊ oẽs ſacerdotes niſi in=
fra ſpaciũ duorũ menſiũ deſtiterint au=
dire ll. vel phiſicã ꝓ cuius caſus ⁊ pre=
cedentis declaratione.

¶Queritur quando incipiunt currere
predicti duo mẽſes. Rñ. ſm pa. i. d. c. ꝙ
ꝗ ad religioſos incipiũt a die exitꝰ mo=
naſterij. vt predictas ſciẽtias audirẽt.
In decanis vero ⁊ alijs de quibꝰ i. vij.
caſu incipiũt ſm pa. a die exitus propo
rum larium cum effectu auditionis p̄=
fatarum ſcientiarum.

¶Quid ſi nõ exeũt proprios lares nec
religioſi monaſteria ſed in domibus ꝓ
prijs aut monaſterijs audiũt ſcientias
predictas. Rñ. ſz pa. i. d. c. ſi. ⁊ eſt cõmu
nior opi. ꝙ nõ erunt excõmunicati. ⁊ ſic
tene q̃uis quidã teneant ꝙ nihilomi=
nus ſunt excommunicati.

¶Utrũ religioſi qui exeunt monaſte=
ria ex aliqua alia ratiõabili cã: ⁊ ſic au
diũt predictas ſcientias ligentur pena
predicta. Rñ. ſz pa. in d. c. ſi. ꝙ nõ qꝛ vt
ligentur dicta pena requiritur vt exeãt
monaſteriũ ⁊ ſecũdo vt exeant iſta intẽ
tione. ſ. ſtudẽdi in predictis ſcientijs et
tertio ꝙ ſtẽt per duos mẽſes extra mo=
naſteriũ: ſiue audiant ſiue non ex quo
pz ꝙ ſi exiret extra mõaſteriũ ex aliqua
ratiõabili cã nõ vt audiret p̄dictas ſciẽ
tias: ⁊ ex tali rationabili cã pſeuerãs ex
tra monaſteriũ vltra duos menſes. In
terim audiret predictas ſcientias nõ eſ
ſet excõmunicatus. ſecus ſi ſolũ ſtaret
⁊ principaliter extra monaſteriũ vt au=
diret: qꝛ tunc tps duorum menſium in=
ciperet a die ceſſatiõis cãe propter quã
exiuit: ⁊ diſpoſitionis ſtandi extra vt
audiat.

¶Quid ſi religioſus exiuit vt audiret
p̄didictas ſciẽtias: poſtea mutato ꝓpo
ſito audit theologiã. Rñ. Inno. tz ꝙ ni=
hilominus ligatur. Sz pa. in. d. c. ſi. te=
net ꝙ nõ ẽ neceſſe vt reuertatur ad mo
naſterium nec incurrit penam: ſed cau=
tius eſt vt faciat ꝙ abbas ſignificet ei
ꝙ ſtudeat theologie. ⁊ ſic cẽſetur reuer
ſus ad clauſtrũ ⁊ hoc erit magis tutũ.

¶Utrũ religioſus legẽs p̄dictas ſcien
tias in ſuo mõaſterio ligetur p̄dicta pe=
na. Rñ. mihi plz. opi. pa. in. d. c. ſi. ꝙ nõ
ligatur nec ſimiliter decani ⁊ alij de quí=
bus in. vij. caſu.

¶Sed nunquid peccant p̄fati ſtudentes
in camera ꝓpria vel in monaſterio in le
gibus. Rñ. pa. in. d. c. ſi. ꝙ nõ ſi hoc fa=
ciunt ad finem intelligendi melius ca
nones. ſecus eſt ſi principaliter ſtuderẽt
propter ipſam ſciẽtiã ciuilẽ. Item dic de
p̄dictis tenẽtibꝰ libros p̄dicte ſcientie.

Caſus. viij. ẽ i. c. clericis ne cle. vl
mo. vbi excõicãtur oẽs
ſacerdotes q̄ poſt monitionẽ officiũ vi=
ce comitis aut p̄poſiti ſecularis habue
rint ⁊ cõmuniter doc. in. d. ca. clericis. di
cũt cõprehẽdi nomine ſacerdotum oẽs
exiſtẽtes in ſacris. ⁊ ſic tene.

Caſus ix. eſt i. c. j. de ſci. vbi excõi
cant oẽs imitãtes ordina
tionibus vel alienationibus factis a ſciſ
maticis. de quo vide ſciſma. §. ij. ⁊ iij.

Caſus. x. eſt i. c. excõi. de rapto.
vbi excõicãt oẽs q̄ xp̄ia
nos naufragiũ patiẽtes dãnata cupidi
tate ſpoliãt rebus ſuis: niſi ablata reſti
tuãt q̃primũ poterũt ſm pa. i. d. c. ⁊ vr ẽt
tenere ſic glo. ibidẽ ⁊ eſt tutius ſm aũt
Jo. an. requiritur monitio vt reſtituant
aliter ante monitionẽ nõ erũt excõicati.
ſed non placet.

Caſus. xj. eſt i. ca. ad falſariorũ.
de crimine falſi de quo ha
bes. ꝫ. excommunicatio. v. caſu. liij.

Caſus. xij. ẽ i. ca. nouerit frater
nitas tua. de ſen. ex. vbi
excommunicantur.

¶Primo omnes illi qui ſtatuta edita
et conſuetudines introductas contra
eccleſie libertatem fecerint ſeruari.

¶Secundo excõmunicãtur oẽs q̄ eadẽ
ſtatuta non fecerint deleri q̃ primũ ſci=
uerint ꝙ limito verum ſi habẽt ptãtem
delẽdi. ¶Tertio excõmunicãtur ſtatu=
tarij predicti. ¶Quarto ſcriptores p̄di
ctorum ſtatutorꝫ ¶Quinto ptãtes cõſu
les: rectores ⁊ cõſiliarij locorꝫ vbi p̄di=
cta ſtatuta edita fuerint. ¶Sexto q̄cũ=

q₃ iudicant ſm predicta ſtatuta. ¶ Septimo q̃ iudicata redigunt in publicam formam.

1 ¶ Quid dr̃ ꝯ eccl'iaſticã libertatez. R̃n. ſm pa.in.d.c.nouerit.ꝙ eſt omne illud ꝙ ſtatuit ꝯ ꝓuilegiũ datũ vel eccl'ie a deo vt illud qđcũq₃ ligaueris ſup terrã xxiiij.q.j.vel a papa vt puta ꝙ ad pias cãs legata valeãt corã duob' teſtib' et hmõi vl' ab iperatore vt ꝟbi gr̃a ꝙ nullus iudicet cl'icos ⁊ eccleſiaſticas perſonas niſi eoꝝ p̃latus ⁊ ſimilia. ſec' ſi tale ſtatutũ eſſet ꝯ priuilegiũ datũ alicui ꝑticulari eccl'ie q₂ nõ eẽnt excõicati ſm cõiter doc. Adde tñ ſ₃ Bar.i.auk.caſſa. C.de ſſa.ſã.ec.ꝙ ſtatutũ q̃ cl'ici efficerent timidiores ⁊ laici audaciores eſſent ꝯ libertatem eccleſiaſticã. vt ꝟbi gratia ſi ſtatueretur ꝙ q̃ percutit clericum ſoluat.x.qui vero laicũ.xx.

2 ¶ Sed q̃d ſi ponat in fine ſtatutoꝝ ꝙ ſi eſſent aliq̃ ꝯ libertatẽ eccleſie habeãt ꝓ nõ ſcriptis. R̃n. ſ₃ pa.i.d.c. nouerit. ⁊ bar.i.d.auk.caſſa.ꝙ non ſufficit ad euitandã excõicationẽ predictã.ſed op₃ ꝙ deleri faciant.

3 ¶ Utrũ ſciẽtes ſtatuta ſ₃ ignorãtes eſſe ꝯ libertatẽ eccleſie ligẽtur. R̃n. Inn. t₃. qđ nõ ligant Jo.de lig. t₃ ꝙ nõ ſunt audiẽdi ſ₃ tu tene opi. Inn. q̃ eſt verior.

4 ¶ Utrũ ꝯſiliari' aut officialis q̃ non cõſentit: ſed ꝯdixit talib' ſtatutis fiendis nec ea ſeruari fecit ſit excõicatus non dimiſit officium. R̃n. ſ₃. ho.in ſum.ti. de ſen.excõ.ꝙ ſic. Sed ego dico ſ₃ ꝙ.ſ̃.caſu.v.§.v.in fi.

5 ¶ Qñ ligant.ſ̃. dicti. R̃n. pa.in.d. c.nouerit ꝙ ſtatuẽtes dictantes ſcribentes aut ſeruare faciẽtes ſtati₃ ligãt officiales vero ⁊ ꝯſiliarũ tũc ligãt quãdo ea ſciẽtes ſeruauerũt: vel vt ſeruarẽt operã dederũt aut cũ poſſent ea deleri non fecerunt aut officio nõ renũciauerũt intellige tñ' ꝙ d₃ dari eis aliquod tẽpus ad delendũ vel renũciandũ q₂ nõ in cõtinẽti poſt ſciam tenent currere.ar.i.l. ratũ.⁊.in.l.qđ dicimus.ff.de ſol.

Caſus ſequẽtes vſq₃ ad caſu₃. xxxv. ſũt in.vj. decret.

Caſus. xiij. eſt i. c. vbi periculũ de electione vbi excõicãtur oẽs. ꝑrio q̃ mittũt ſcripturã vel nunciũ vel ſecrete loquitur cardinalib' vel alicui eoꝝ exiſtentibus in conclaui ꝓ electione pape vbi not. ꝙ miſſio aut locutio op₃ ꝙ ſit ſecreta ſm Arc. ⁊ Ge. ibidẽ aliter nõ eſſet excõmunicatus ꝓpter qđ dicit Ge. ꝙ qñ ſtatutum enumerat plura ꝓhibita ⁊ vltimo ꝓhibito q̃litatẽ aliquã reſtrictiuã adiungit illa q̃litas reſtringẽs refertur ad oĩa nũerata. Itẽ ſecũdo excõicãtur oẽs dñi rectores aliiq₃ officiales cuiuſcunq₃ dignitatis aut cõditionis exiſtãt q̃ diligẽter nõ obſeruãt aut fraudẽ circa ea cõmittũt q̃ ſibi precipiũtur obſeruãda in morte põtificis morientis in eoꝝ terra. vt hr̃ in.d. c.vbi periculũ. qđ intellige ſm Ge. ibidẽ verũ niſi tales officiales impedirentur de iure vel de facto ad talia ſeruãda: q₂ ſic nõ non ligarentur.

Caſus. xiiij. eſt in. c. ſciãt cũcti. de elec. vbi excõmunicãtur oẽs q̃ ꝑ ſe vel ꝑ alios ſpoliãdo ſeu alias iniuſte ꝑſequẽdo grauare p̃ſumpſerint in beneficijs ſeu aliis bõis ſuis clericos vel quaſlibet ꝑſonas eccel'iaſticas aut eoꝝ cõſanguineos vel eccl'ias mõaſteria ſeu loca cetera ex eo ꝙ tales ꝑſone eccleſiaſtice ad quos ſpectat electio noluerũt vel nolũt eligere eu₃ pro q̃ rogabant. ⁊ no. ſ₃ Arch. ⁊ ſequit Ge. ibidem ꝙ ꝑ ꝟbũ ſpoliando intelligitur ſiue auferant latenter ſiue vaſtent quocũq₃ mõ ſiue inuadũt imobilia: ſiue rapiãt immobilia per vim ⁊ publice: ſiue fraudent per dolum

¶ Queritur an predicta pena habeat locum ſi grauant affines. R̃n. ſecũdum Ge. ibi ꝙ non.

¶ Uſq₃ ad quẽ gradũ intelligũtur iſti conſanguinei. R̃n. ſm Ge. ibidẽ ꝙ vſq₃ ad.vj. gradum.

¶ Utrũ hec pena hẽat locũ in p̃ntatione poſtulatiõe vel cõfirmatiõe. R̃n. ſm gl.i.d.c. ꝙ ſic dũmõ habeat fieri a clerico vl' ꝑſona eccleſiaſtica. ſec' ſi patronus eſſet laicus, ibidẽ dicit Ge. ibidẽ in

cõferente ⁊ poſtulãte.ex quo collige ꝙ conſtitutio penalis quatenus cõcernit fauorem eccłie eſt extẽdẽda ad aliũ caſum ꝗ̃ expreſſum dũmodo caſus ad quem fit extenſio cõcernat fauorem eccleſie facit quod.ſ.dixi excõicatio.v.caſu.vj.§.ij.

4 ¶ Utrũ mãdatari⁹ ſit excõicat⁹.Rñ.ſꝫ pe.de anch.quẽ ſequit̃.Ge.ibidẽ ꝙ aut mãdatari⁹ ſcit qualitatem facti qꝛ ſcit hoc fieri in cõtẽptũ eligere debemus ⁊ tunc eſt excommunicatus.Et ſic limita et intellige gl.ibidem.Si vero ignorat qualitatem facti tunc qꝛ non facit in cõtemptum canonis non erit excommunicatus.facit.c.ſi vero.de ſen.excom.et placet hec opi.Jo.de imo.ſed punietur alia pena.

Caſus. xv.ẽ i.c.gñralis.ꝺ ele.vbi.excõicant̃ prio illi ꝗ regalia.i.collectã ꝗ̃ fit noĩe regis vł imperatoris ſeu vectigalia conceſſa eccleſijs a rege:aut cuſtodiãſeu guardiam ſicut in eccleſia pmanſi vbi laici debẽt cuſtodire donec eccłie ſit prouiſum vel aduocationis ſeu defenſionis titulum ꝙ idẽ:qꝛ aduocat⁹ dicit̃ defenſor in eccleſijs monaſterijs.aut alijs pijs locis vacãtib⁹ de nouo vſurpãdo bona eccleſiarũ monaſteriorũ aut locorũ ipſorum occupare preſumunt cuiuſcunqꝫ ſint dignitatis vbi no.ſm Ge.ibidem ꝙ duo requirũtur vt ſint excõicati.¶ primũ ꝙ predicta iura de nouo vſurpent.⁊ dicunt̃ de nouo ſi a.xl.an.citra ſm Gar.per.c.fi.de cõſue.¶ Scõm ꝙ virtute illius.vſurpationis bona vacantiũ predictorum occupent aliter non ſunt excommunicati ⁊ addit Ga.ꝙ nõ ſoluꝫ ſi ſupra notata iura ſed etiam quodcũqꝫ aliud per ꝙ occupẽt bona ꝑdicta vſurpent incidunt in penam predictam ſecũdo excommunicant̃ clerici ꝑdictarũ eccleſiaꝝ monachi monaſterioꝝ ⁊ pſone cetere locorũ eorũdẽ qui ꝑdicta fieri pcurãt.itellige.ſꝫ Jo.an.ſi pcurãt ope conſilio perſuaſione:aut cooperatiõe.

Caſus. xvj.ẽ i.c.idemnitatib⁹ ꝺ elec.vbi excõmunicant̃ deputati vel vocati ad dirigendas moniales in electionibus qui ſe non abſtinent ab his per que inter eas ſuper faciendis electionibus ipſis oriri poſſet diſcordia vel exorta nutriri vbi dicit Ge.quod non euocatus.ad electionem vel vocatus ad alia quam ad dirigẽdũ electionem non incurrit hanc penam ſed nutrit diſcordiam ⁊ non ſolum iſta pena habet locum in electionibus monialium ſed etiã in his ꝗ nõ renunciant proprijs ſed viuũt ſicut canonici ſeculares in ſecularibus eccleſijs.

Caſus. xvij.ẽ i.c.hac ꝯſtitutiõe.de offi.dele.vbi excõicat̃ ꝗlibet pcurans.vt cõſeruator ſibi dat⁹ ſe intromittat de alijs quã de manifeſtis.iniurijs.de quo dic.vt.ſ conſeruator.§.j.

¶ Eſt ⁊ alius caſus in.c.cum gentes de offi.le.ꝙ.c.communiter non habetur: ſed extrauagans de quo dic vt.ĩ.legat⁹.§.vltimo.

Caſus. xviij.ẽ i.c.vnico ꝺ his ꝗ vi metuſue cauſa.fi.vbi excõicant̃ illi ꝗ abſolutionẽ vł reuocationẽ quãcũqꝫ a ſnĩa excõicatiõis ſuſpẽſionis vł iterdicti extorſerint ⁊ vim aut metum ꝙ intellige ſm gl.⁊ archi.ibidẽ ſi abſolutio ſeu reuocatio ſit facta qꝛ ſi iudex noluiſſet abſoluere vel reuocare nõ haberet locũ predicta pena ⁊ ſi vis aut metus ſit illatus.

¶ Quid ſi ſententia erat iniuſta.Rñ.ꝙ nihilominus ligabuntur predicta pena ſi per vim vel metum obtinuerunt reuocationẽ.ar.xj.q.iij.c.j.⁊ ſiue faciat per ſe ſiue per alium.c.mulieres.de ſen.excom. 1

¶ Quid ſi obtineret talis abſolutio ꝑ vanum metũ:de quo timere nõ debeat.Rñ.ſm Gar.ibidem ⁊ Archi.ꝙ nõ ligabunt̃ quia proprie non appellatur metus talis timor.l.metum.cum.l.ſeq.⁊.l.non timorem ff.ꝙ me cauſa. 2

¶ Utrum habeat locuꝫ predicta pena in abſolutione a minori excommunicatione ſic obtenta.Rñ.ꝙ non.argu.c.ſi quēꝫ.de ſen.excomu. 3

Caſus. xix. e in c. mulieres de iu. vbi excõicat q̃ fingit cãz vł fa;cit fraudē vt iudex. pſonalr̃ vadat vel mittat ad mulierez pro teſtimonio ipſius capiēdo vbi dicit gl. ꝙ iudex vt poſſet viſitare dominam faciebat eã no minare in teſtē ſi tamē nõ iret ad eã lʒ fingat eã non incurreret iſta pena ſm Jo. an. ibidem.

Caſus. xx. e i. c. apoſtolice. d re. iu. ꝙ q̃a vacat omitto.

Caſus. xxi. eſt in. c. hoc ꝯſultiſſimo. de re. ec. nõ alie. vbi excõmunicant oēs. cõpellētes cuiuſcunq̃ conditionis ſint prelatos vel eccleſiaſticas perſonas ad ſubmittendũ eccleſias: ſubijciendo bona immobilia vel ſupponendum iura eccleſiaruʒ laicis vel recognoſcendum ſeu profitendum ſe tenere ab illis tanq̃ a ſuperioribus vel ad ſtatuēdũ eos tanq̃ patronos vel aduocatos eccleſiaꝝ ſeu bonorum ipſarum imperpetuuʒ ſeu ad non modicũ tp̃s ſine capituli cõſenſu ⁊ licētia ſpeciali apoſtolce ſedis. vbi no. ſm gl. ibidē ꝙ vt incurrat iſta pena. requiritur. ¶ Primo ꝙ ſint bona immobilia vel iura que in immobilibus computantur ¶ Secundo ꝙ ſupponãtur tãq̃ ſint ſua vel recognoſcantur ab eis. ¶ Tertio ꝙ non ſit ad modicum tempus quia ſi fieret ad modicm tempus ex aliqua iuſta cauſa cum conſenſu capituli nõ incurreret hec pena. ¶ Quarto ꝙ fiat ſine licentia capituli et pape. Secũdo excommunicantur oēs laici q̃ ex licentia pape et conſenſu capituli tractus inierũt de eccleſiaſticis immobilibus vel inient in futurũ ſi aliquid pluſq̃ importat nã ꝯtctũ ipſoꝝ vel pactũ in eius factũ vſurparũt vł egerũt ſi moniti legitime non deſiſtunt ab hmõi vſurpatione reſtituendo etiam taliter vſurpata vbi dicit Archi. ꝙ ſi eſt cõtractus emphiteoticus accipiant qd̃ eſt a iure permiſſuʒ ⁊ nõ vltra ⁊ ſic de alijs ꝯtcib⁹ initis. Jtē dicit ꝙ nõ ſufficit abſtinere a tali vſurpatione ad euitãdum penã p̃dictam niſi vſurpata reſtituant

Caſus. xxij. e i. c. vnico de reli. do. vbi. excõmunicant nouũ ordinē aut religionē inuenientes vel habitũ noue religionis aſſumentes intellige. ſ. vt cum alijs ſimul viuant alijs ſeorſuʒ aſſumere nõ prohibetur. ¶ Secũdo excommunicantur omnes fratres mendicãtiũ ordinum poſt concilium lugdunēſe inſtitutoꝝ qui aliq̃d in proprio habere non poſſunt ex eorũ regula; ſi aliquem recipiunt ad ꝓfeſſionem ſine ſi domos vel loca eorum alienant ſine licentia ſedis. apoſtolice ſpeciali aut etiam ſm Arch. ſi alienant bona mobilia. Excipiunt ab iſta pena fratres minores ⁊ p̃dicatores heremitarum ſancti. Aug. ⁊ carmelitarum. vt in d. c. concilium autem predictũ celebratum fuit ab Jnno. iij. anno. do. M. cclxv.

Caſus. xxiij. e i. c. q̃cũq̃ d cen. vbi excõicant q̃cunq̃ p ſe vł p alios ſuo noie vł alieno ab eccleſijs vel eccleſiaſticis pſonis exigunt pedagia vel guidagia p rebus ſuis proprijs quas deferunt vel deferri faciunt nõ cã negociationis. Jntelige ſi ſunt perſone ſingulares q̃ hoc faciũt ſec⁹ ſi eſſet vniuerſitas vel collegium quia nõ excommunicant ſed ſubijcitur eccleſiaſtico interdicto. Quid autem ſit negociatio ꝓprie vide. ſ. clericus. ix. §. ij. hodie tñ papalis eſt vt. ſ. dictum eſt excommunicatio. v. caſu. xix.

Caſus. xxiiij. e in. c. clericis. de imu. ec. Sʒ q: p. cle. vnicam eo. tit. eſt reuocatus pertranſeo

Caſus. xxv. e i. c. q̃niã de imu. eccle. vbi excõicant oēs q̃ impetratores literaꝝ apoſtolicarũ vł alios ad forum eccleſiaſticũ recurrētes ſuper cauſis que ad idē forũ de iure vł antiqua cõſuetudine pertinere noſcuntur cõpellunt ſeu cõpelli ꝓcurant aut p ſe vel per alium impedimentum nec coram iudicibus eccleſiaſticis delegatis ſeu ordinarijs poſſunt iuſticiã obtinere vel querela de dictis cauſis coram eis proponere iudices eccleſiaſticos vel impetrantes aut litigantes ſeu liti

gare volētes aut ꝓpinquos ipſorū ſeu res illoꝝ aut eccliaꝝ ſuaꝝ etiā ꝑ captionē modi ſue aliīs q̄buſcūq̄ aggrauāt cū dantibus cōſiliū auxiliū vel fauorez ad predicta nec tales debēt abſolui niſi prius integre ſatiſfecerint taz iudici cuius iuriſdictionē ꝑturbarūt q̄ꝫ parti perturbate de iniuria dānis expēſis et intereſſe partim papalis eſt vt pz.s. ex cōmunicatio.v.caſu.xxv.

Caſus xxvj.eſt in.c.eos in mu. ec.vbi excōicant oēs ſeculare dñiū hñtes q̄ ſuis ſubditis iterdicūt ne ꝑlatis aut clericis ſeu ꝑſonis eccliaſticis q̄cunq̄ vēdāt aut emāt aliq̄d ab eiſdē nec ipſis bladū molāt coquāt panem aut alia obſeq̄a exhibere ꝑſumāt vbi non.ſm Ge.ibidē q̄ ꝑdicta pena locū hz ſolū in illis q̄ habēt dñiū ⁊ non in aliīs ⁊ q̄ñ ꝑdicta interdicunt ſuis ſubditis ſecus ſi ꝑdicta interdicunt nō ſuis ſubditis.

1 ¶ Quid ſi fiat tale ꝓceptū vl̄ ſtatutū ne q̄s poſſit vēdere vl̄ alienare nō ſubditꝭ vel illis q̄ nō portāt onera cōis.Rñ.ſm Ge.i.d.c.eos q̄ nō ligant ꝑdicta pēa q̄ nō eſt ꝯ libertatē eccleſiaſticā ex q̄ non fit mētio de eccleſiīs vel eccliſiaſticis ꝑſonis niſi illō itelligeret̄ de ipſis vnde pōt iudex eccliaſtic⁹ ipos ꝯpellere vt declarēt qō habēt locuz quo ad laicos non quo ad eccleſiaſticas perſonas.

Caſus xxvij.eſt in.c.vt periculoſa.ne cler.vel mo.li.vj vbi excōmunicant̄ tria genera ꝑſonarū ¶ Primo oēs religioſi tacite vel expſſe profeſſi aliquā religionem approbataz temere habitū ſue religionis dimittentes vbi no.q̄ ad incurrendum hanc penam duo requiruntur. ¶ Primū dimittāt extra monaſteriū egrediēdo q̄ ſi intelligeretur q̄ eſſent excōicati dimittendo in monaſterio exiſtēdo ſequerentur duo incōuenientia. ¶ Primo q̄ tex.fuiſſet ſupflu⁹ dicendo in ſcholis vel alibi ſuffeciſſet eni᷑ dicere vbilibet q̄ eſſe nō debet vt dicit glo.in rub.ff.q̄ me.cau. ¶ Secundo ſequeret̄ q̄ religioſus dormiēs ſine habitu eſſet excommunicat⁹ quia temere dimittit ꝯ.c.vidua.xx.q.j.⁊ ꝯ.c.ſanctimonialis.xxvij.diſt.ad hoc de vi.⁊ ho.cle.c.fi.in.fi.q̄ iura volūt q̄ ſemꝑ habitu vti debet qō eſſet valde amarum verbū ſi ligarētur ſine habitu dormiendo quod nō eſt credendū ſm Jo.an.in.d.c.vt periculoſa in.nouella.⁊ iō dic q̄ oportet dimittant habitū ⁊ ſint i ſcholꝭ alibi extra monaſteriū q̄ ſic euagādi habēt materiā vt vult rō.d.c.alſ q̄uis dimittāt in monaſterio nec extra egrediuntur nō credo ligētur:q̄ ceſſat rō.l.ſ.materia euagādi. ¶ Scdꝫ q̄ req̄rit vt incurrat̄ hec pena eſt vt dimittāt temere.ſ.ſine rōnabili cauſa ſeu licitare religioſe q̄ lz extra monaſteriū appeāt ſine habitu ⁊ eū dimittant tñ ſi hoc faciūt lex cā licita religioſo quā iplere nō pñt comode cū habitu puta ꝓpter balnea vel piſcationem licite fiendā nō ligant̄ ꝓpter verbum temere ⁊ no.in glo. ibidem ⁊ in.c.j.de ſen.excom.lib.vj.

¶ Sed q̄d ſi religioſus deferat habitū 1 ſz occulte puta ſub veſtibus laicalib⁹ ſine rōnabili cā ⁊ extra monaſteriū.Rñ. Jo.an.in.c.de⁹ q̄.de vi.⁊ ho.clr.ex gl.in cle.ij.e.tit.vident̄ tenere q̄ ſit excōicat⁹ Pau.autem.in.d.c.deus.tꝫ q̄ nō ⁊ ego poſt factū ſilr̄ teneo q̄ cōſtitutio penalis nō dꝫ extēdi ad caſū nō hñtē eādē rōnem vt no. Jo.an.in regula odia. de reg. iu.l.vj.in mercurialib⁹ lz añ factū ſit tenenda opi.Jo.an.⁊ glo.

¶ Quid ſi aſſumit habitū alterius religionis Rñ.q̄ mihi placet op.Ge. ibidē 2 q̄ nō icurrit ꝑdictam penam. Et ita cōſuluit Lap.allegatione.xxxiiij.nec ob. verbū ſue religionis q̄ vna eſt religio generaliter ſumpta quo ad tria vota.

¶ Secūdo excōmunicātur omnes religioſi qui accedunt ad queuis ſtudia literarū intellige extra clauſtrum niſi a ſuo prelato cum cōſilio maioris partis ſui cōuētus ſibi eundi ad ſtudium lnia primitus ſit conceſſa. 3

¶ Nunq̄d ligabitur abbas ſine ꝓfata lnia vadens.Rñ.Ge.ibidem q̄ non. 4

¶ Tertio excōicāt oēs doc.ſine magrī q̄ religioſos habitu ſuo dimiſſo leges 5

vel phiſicā docet vel in ſcholis ſuis preſumunt retinere.

Caſus xxviij. eſt in. c. quicunq̧ de here. vbi excōmunicant oēs q̄ preſumpſerint eccleſiaſtice ſepulture tradere hereticos credentes receptatores defenſores vel fautores eoꝝ ſcienter nec debet abſolui niſi ꝓprijs manibus publice extumulent huiuſmodi corpora dānatorū.

1 ¶ Quid ē tradere eccleſiaſtica ſepulture. Rn̄. ſm Arch. ꝙ ē taliū cadauera in cimiterio eccleſie tumulare vel etiā alibi ad modū chriſtianorum cum pſal. et ora. ad ſepulturā deducere. xiij. q. ij. qui diuina. ꝛ c. queſitum.

2 ¶ Qui autem dicātur fautores receptatores ꝛ huiuſmodi vide. ī. hereticus. §. ij. cum. iiij. ſequen.

Caſus xxix. eſt in. c. vt inquiſitiōis de here. vbi excōmunicant poteſtates dn̄i tēporales rectores vel eorū officiales ſeu baliui qui de crimine hereſis cognoſcunt vel iudicāt ſiue ſi captos ꝓ eodē crimine abſq̧ ep̄orum vel inquiſitorum licentia a carcere liberāt vel executionē ꝓ huiuſmodi crimine eis a dioceſano vel inquiſitoribꝰ iniūctā nō implēt prout ad eorum ſpectat officium. Item ſi directe vel indirecte preſumūt ſententiam dioceſanorum vel inquiſitorū aut proceſſu impedire vel ſi dioceſano vel inquiſitoribus preſumpſerint ſe opponere in his que ad prefatum fidei negociū incumbūt aut aliter impedire cū omnibꝰ dātibꝰ eis in ꝑdictis auxiliū cōſilium vel fauorē limitat tn̄ Pat. ibidem verum ſi facit aīo impediēdi. Secꝰ ſi impediret aīo offēdēdi qa ē inimicꝰ ſuꝰ qꝛ ſic nō eſſet excōmunicatus licet impediret.

Caſus xxx. eſt in. c. vnico de ſciſma. ꝛ qꝛ vacat ho. omit.

Caſus. xxxi. eſt in. c. ſ. de homi. vbi excōmunicātur oēs qui ꝑ aſſaſſinos aliquē interficiunt de quo dic vt. ŝ. aſſaſſinus. §. ſ.

Caſus. xxxij. ē in. c. ſ. de vſu. vbi excōmunicant oēs per ſone ſingulares eccleſiaſtice epiſcopis inferiores que vſurarijs alienigenis cōcedunt domos ad tenus exercendum vel non expellunt de terris ſuis. ī. tres menſes de quo vide. ī. vſura. ij. §. xiij.

¶ Quis dicitur oriūdus. Rn̄. qd̄ is qui ortus eſt ibi vel in vico ciuitatis illius ff. ad muni. l. qui ex vico. vel etiam ſi pater eius inde ordinem duxit. ff. eo. titu. l. aſſumptio. §. filius.

¶ Quid ſi vſurariꝰ nō ſit de terra oriūdus ſed de dominio ſub cuius eſt et re. Rn̄. ſm Card. ꝛ fran. ibidem non habet locum hec pena.

¶ An predicta pena comprehendebat conducentes iudeos. Rn̄. Cardi. in cle. ſ. de vſu. Ge. in. c. vſurarū de vſu. in. vj. et Pa. et Bald. in quodam conſilio qd̄ incipit. Inter iudeos. et Lau. de Rod. in ſuo tractatu de contractibus tenent qd̄ ſic. Et ſic tene. lꝫ aliqui teneant ꝯtrarium vt. ī. vſura. ij. §. xiiij.

Caſus. xxxiij. eſt i. c. vnico de iniuri. vbi excōmunicant cōcedentes repreſalias contra pſonas eccleſiaſticas vel eorū bona vel ſi generaliter conceſſas pretextu cuiuſuis conſuetudinis ad eaſdem referunt ſeu extendunt niſi. ī. menſem a die conceſſionis reuocēt. intellige ſi ſunt perſone ſingulares. Itē not. ſm Arch. ibidem ꝙ cōcedere pertinet ad concedentes ꝛ extēdere ad alios quibus tales repreſalie ſunt conceſſe.

¶ Quid ſi ante menſem proceſſerunt ad actum. Rn̄. glo. et Ge. ibidē quod ſunt excommunicati quia prohibent actum et precepit reuocationem infra menſem.

Caſus. xxxiiij. eſt in. c. felicis. de pe. de quo habes. ŝ. excommunicatio. v. caſu. ix.

Caſus. ſequētes vſq̧ ad caſum xlvj. ſunt in clemētinis.

Caſus. xxxv. ē i cle. vnica de ſeque. poſ. vbi excōmunicant oēs qui ſequeſtrationē que debet fieri per ordinariū loci de beneficio nō poſſeſſo pacifice ꝑ triēniū integrū poſt

ſniam diffinitiuā cōtra poſſeſſorē apud
ſedē apoſtolicā dūtaxat in petitorio vel
poſſeſſorio ꝓmulgatā impedire vel fru
ctus ſequeſtratos qui ſuperſunt oneri=
bus tenētis ſequeſtratū beneficiū occu
pare preſumpſerit aqua nō abſoluant
niſi vſurpata reſtituant ⁊ impedimen=
tum remoueant.
¶ Quid ſi ſequeſter cōuertit fructus in
vtilitatē bñficij. Rñ. glo. Pau. ⁊ zē. ꝙ nō
poteſt propter verbum reſtituat.

Caſus xxxvj. eſt in cle. j. ꝺ ſepul. vbi excōicant oēs q̇ inter
dicti tpe in caſib⁹ nō cōceſſis a iure vel
exōicatos publice. ſ. maiori excōicatiōe
nō minori ſꝫ Innoc. i. c. ſacris. de ſepul.
aut nominatim interdictos intellige a
diuinis ⁊ participatiōe ſacramentorum
ſm pa. qꝛ interdicti a iuriſditione vł ab
aliquo officio nō priuant ſepultura vel
vſurarios manifeſtos ſciēter ſepelire p̄=
ſumūt in cimiterijs nec debent abſolui
niſi prius ſatiſfecerint illis quibus eſt
iniuria facta ad arbitrium dioceſani.
1 ¶ Utrū ad incurrēdū. predictā penā re
quirat ꝙ locus ſit benedict⁹. Rñ. ſcđm
Car. ibidē qꝺ ſic qꝛ nō ꝺꝛ cimiteriū niſi
per benedictionē ar. c. nemo. de cōſe. di.
j. ⁊ hoc verius licet aliqui teneant con=
trariū quorū opiñ. poteſt eſſe vera qñ
locus diu haberet pro benedicto licet
in veritate non eſſet.
2 ¶ Quis ꝺꝛ publice excōicat⁹. Rñ. ſꝫ gl.
in. c. exceptionē. de excep. ꝙ ſi agitur de
pena incurrēda reſpectu cōicantiū ipſi
excōicato intelligit ſi iudex tulit ſniam
i loco vbi publice iudicare cōſueuit pñ
tibus officialibus ſuis ⁊ partib⁹ vł alte
ra abñte ꝑ cōtumaciā alꝰs ſec⁹ ſꝫ glo. in
d. cle. j. vult qꝺ ex q̄litate fori ⁊ ex multi
tudine aſtātiū vel paucitate dicat pu=
blicū vł nō publicū vñ ſm eādē gl. ſepe
liēs occulte excōicatū licet ſciat nō inci
dit in penā Pa in. d. c. exceptionē limi=
tat hoc verū qñ nō eēt excōicat⁹ ſꝫ mo
dū quē dicit gl. in. d. c. exceptionē. aut ſi
eſſet tñ ſepeliēs ignorabat ⁊ magis plꝫ
qꝺ ꝟro ad excōicatū ꝺꝛ publice excōica
tus ex quo a iudice fuit excōicat⁹ ipſo
pñte vel cōtumaciter abñte lꝫ nō fuerit
denunciatus ſm Pa. in. d. c. excep.
¶ Quis dicat nominatim interdictus 3
vel excōicatus vide nominatim.
¶ Quid ſi vſurari⁹ manifeſt⁹ fecit cau= 4
tionē. Rñ. car. i. d. cle. qꝺ poterit ſepeliri
licite ⁊ ita tenet gl. ⁊ Math. ibidem.
¶ Utrū hec pena liget ſolū humo vł tu 5
mulo imponētes. an concomitātes vel
portātes ſeu officiātes. rñ. Pa. tenet ꝙ
ſolū tumulo imponentes. Ste. tenet qꝺ
oēs etiā cōcomitātes gl. dicit caſum du
biū ego credo niſi fiat fraudulenter qꝺ
ſolū eſt excōicatus imponēs in cumulo
cū mādantib⁹ ⁊ autoritatē preſtantib⁹
ſimul cū prelatis doloſe nō prohibenti
bus ſed permittētibus ſepelire ⁊ officiā
tibus ſm morem ſepulture.

Caſus. xxxvij. eſt i cle. j. ꝺ deci. vbi excōicant oēs reli=
gioſi admiſtrationē vł bñficia ñ hñtes
q̇ noualiū aut alꝰs ꝺ̇cimas ecclꝰijs debi
tas ⁊ ad eos non ſpectātes ſibi appro
priare p̄ſumūt ſeu q̇ de aialib⁹ familia
rū aut paſtorū ſuorū vł aliorū etiā aia
liū imiſcētiū eoꝝ gregib⁹ aut qui de aia
libus q̄ in fraudē eccleſiarū emunt em
ptaqꝫ vēditoribus vel alijs ad ipſis te=
nēda tradūt ſeu q̇ de terris q̄s tradunt
alijs excolēdas decimas ſoluere nō per
mittūt aut ꝓhibēt ſi poſt reqſitionē fa=
ctā ab eis quoꝝ intereſt non deſtitit. j.
mēſem vel ſi de his qui cōtra premiſſa
vſurpare vł retinere p̄ſumpſerit. j. duos
mēſes eccleſijs dānificatis emēdam nō
fecerint cōpetentē nec debent abſolui
niſi añ ſatiſfactionē condignā fecerint.
¶ Quid de decimis debitis priuato ex 1
ꝓuilegio vel feudo. Rñ. gl. ibidē nō eſſe
locum iſti pene.
¶ Quid ſi predicti licet nō prohibeant 2
alijs tñ ipſi nō ſoluūt decias cū debeāt
Rñ. gl. ibidē Pa. ⁊ zen. ꝙ nō erūt excōi=
cati aliter peioris eſſēt cōditionis q̄ʒ lai
ci non ſoluentes decimas.

Caſus. xxxviij. eſt i clem̄. j. de ſta mo. vbi excōicant duo.
genera pſonarū. ¶ Prio oēs monachi ⁊
canonici regulares adminiſtrationem

aliquā nō hñtes q̄ ſine licētia ſpāli ſuorū prelatorū ſe trāſferūt ad curias pñcipū vt dānū aliqđ ſuis prelatis aut monaſterijs inferāt. Ubi no.ꝺm gl.ꝛ Car. ibidē qđ ad incurrēdū hāc penam duo requirunt. ¶ Primo qđ intrauerint curiā: qꝛ ex ſolo exitu clauſtri ob hāc cām nō ligarent. ¶ Scđm qđ requirit eſt vt cauſa dānificandi monaſteriū vel prelatū curiā intrauerint vnde licet dānū nō intulerint vt puta qꝛ penituit eos tñ ex quo ꝓpter hāc cauſā curiā intranerūt ligant ſententiaꝫ vero habere vel non habere non puto ponderandū vt dicit glo. ibidem.

1 ¶ Quid eſt admniſtratio. Rñ. Car. in d. cle. ꝛ Lau. qđ ꝑ adminiſtratione debemus intelligere perceptionē tpaliuꝫ fructuū nō aūt ſpūaliū officioꝝ. ¶ Iteꝫ ſcđo excōicant monachi q̄ ſine licentia obtēta abbatum ſuoꝝ tenēt arma itra ſepta monaſterioꝝ vbi dicit Car. qđ ſepta eſt clauſura monaſterij ꝙ non licet egredi niſi de licentia.

2 ¶ Quid ſi talis eſt abbas qui parit cōtumeliā creatori vel iniūgit monachis itolerabilia vel eos proſequit odio capitali poterūt ne mōachi ſine licētia arma ſumere. Si alijs remedijs non poſſunt ſibi ꝓuidere. Rñ. Car. ibidē ꝙ ſine ꝑdicta pena poſſunt aſſumere. xj. q. iij. c. Julianus

3 ¶ Quid ſi tenēt arma in aliquo monaſterio nō in ſuo. Rñ. qđ nō erūt excōmunicati ꝛ no. qđ nomine armorū intelliguntur ea que cōiter ſunt ad inuadendum vel defendendum. Si vero eſſent talis quibꝰ poſſent vti vt armis vel vt inſtrumentis ſicut baculꝰ. lapis furcha et huiuſmodi tunc talia ſumunt ſignificatum ab intentione deferentis. Iteꝫ no. qđ prefati caſus non habēt locū in alijs monachis niſi in nigris.

Caſus. xxxix. eſt i cle. atēdētes. de ſta. mo. vbi excōmunicant impedientes viſitatores monialiū quarumcūꝙ ꝛ etiā canonicarū regularū in his que pertinent ad officiū viſitationis earūdē: vbi no. ꝺm Car. ibideꝫ ꝙ ad currēdū ꝑdictā penā opꝫ. ¶ Primo qđ impedimentū effectualiter preſtetur. ¶ Secūdo qđ admonitio vt deſiſtant ſit eis facta per viſitantē. ¶ Tertio qđ monitio nō precedat impedimētum. alias nō ligarentur iſta pena. ꝛ dicit ſufficere vnicam monitionem etiam generaliter factam dummodo fiat a viſitante.

Caſus. xl. eſt in cle. j. de rel. do. vbi excōicant oēs ſtatū biguiarū aſſumētes vl' aſſūptū. ſectātes ¶ Scđo excōicant religioſi q̄ dictas biguinas fouent in eoꝝ ſtatu ſeu vt aſſumāt dictū biguinatū dāt eis cōſiliū fauorē vel auxiliuꝫ directe vel indirecte.

Caſus. xlj. eſt in cle. vnica. de cōſan. et af. vbi excōicant oēs ſcienter cōtrahētes matrimoniū in gradibꝰ cōſanguinitatis vl' affinitatis ꝓhibitis. itē ſcđo cōtrahētes cū monialibꝰ. itē tertio religioſi vl' moniales aut clerici in ſacris conſtituti contrahētes matrimoniū cum quibuſcūꝙ.

¶ Quid ſi ignorauit qñ cōtraxit ſꝫ poſtea ſoluit gradū ꝓhibitū. Rñ. cū glo. ꝛ Car. in. d. cle. qđ non ligat iſta pena niſi cōtrahat de nouo ꝙtūcunꝙ cohabitet licet peccet mortaliter.

¶ Utrū cōtrahēs cū impubere ſibi conſanguinea vel affine liget ꝑdicta pena. Rñ. Car. ꝛ Lan. ibidē ꝙ nō ligat qꝛ ſpōſalia potiꝰ iſti iuris iterpretatiōe cōtrahūt ꝙ matrimoniū. c. vnico. de deſpon. impu. li. vj. ꝛ cōtrahētes ſpōſalia nō ligant predicta pena vt tꝫ gl. Ste. ꝛ Pa. ibidē qđ intellige niſi ꝑ copulā carnalem efficiant matrimonium

¶ Utrū cōtrahēs cū furioſa. ſibi affine ligetur predicta pena. Rñ. quod non.

¶ Quid ſi ſolū cōtraxit ꝑ verba de preſenti ſed nō cōſumauit. Rñ. gl. ꝙ nihilo minus ligatur. 4

¶ Quis dicat religioſus vt incidat in iſtā penā. Rñ. gl. ꝙ q̄libet tacite vl' expꝛeſſe ꝓfeſſus aliquā religionē approbatā

Caſus. xlij. ē in cle. nolētes de here. vbi excōicāt oēs inq̄ſitores ſeu cōmiſſarij ſup hreſi depu

tati q̃ ꝑtextu officij inq̃ſitiõis q̃cũq; mõ illicito pecuniam extorquẽt ab aliquibus Item.ij.ſi ſciẽter predicti acceptẽt bona eccleſiarũ. Itẽ.iij.ſi fiſco etiã eccleſie ob clericoꝝ delictũ applicẽt bona eccleſiarũ vbi dicit Car.ꝙ hec pena non cõprehẽdit ẽpos ⁊ eſt verior opi.lz aliqui contradicãt. Itẽ dicit ꝙ noĩe pecunie intelligit quodcũq; extimabile facit.l.j.⁊.ij.C.de conſti.pecu.⁊.j.q.iij.per totũ. Itẽ dicit ꝙ ſolũ habet locũ iſta pena qñ pretextu officij hoc faciũt. Et aduerte qḋ predicti nõ pñt abſolui ꝑterq̃; in mortis articulo niſi prius ſatiſfecerint de pecunia ſic extorta nec priuilegium aut pactũ vel remiſſio valet contra hoc vt in.d.cle.

Caſus. xliij.eſt in cle.vnica.de vſur.vbi excõicant ptãtes capitanei rectores ↄſules iudices cõſiliarij aut alij quiuis officales quarũcũq; cõitatũ q̃ faciũt ſtatuta ſcribũt vł dictant ꝙ vſure ſoluãt aut ꝙ ſolute nõ reſtituantur cũ repetũtur. Item.ij.qui ſciẽter iudicare ſm illa ſtatuta preſumpſerit. Itẽ.iij.ſi p̃dicta ſtatuta hactenꝰ edita de libris cõitatũ ipſarũ nõ deleuerint ſi hñt poteſtatẽ ſuꝑ hoc.j.tres menſes itellige tã de ptãte iuris q̃ facti.ſm gl.⁊ Car.ibidẽ. Itẽ.iiij.quicũq; p̃dictorũ preſumẽtes obſeruare predicta ſtatuta ſeu ↄſuetudines effectũ eoꝝ habẽtes quo ad̃o. Sed alij a predictis ſeruãtes talia ſtatuta nõ ſunt excõicati ſcḋm Car.ibidẽ. Itẽ no.ꝙ is qui ſcribit vł dictat vt incidat i penã predictã opꝫ hec faciat tãq; officialis ſm Pau.aliter nõ ligaretur. Similiter nõ ligatur ſcribẽs ſniam confoꝛmem ſtatuto.niſi poneret tenoꝛ ſtatuti in ſententia.

1 ¶ Quid ſi faciũt ſtatutũ propter vſurarios reprimẽdos vt nõ exigãt niſi tantum.Rñ.glo.⁊ Car.quod nõ ligantur.

2 ¶ Quid ḋ dñis q̃ cũ iudeis vſuras exercẽtibus pctã faciunt.Rñ. Car.ibidẽ qḋ ſic ſunt excommunicati ſm Lau.maxime ſi vſure exigãtur a chriſtianis ſicut quãdo faciunt pacta cum xpianis vſurarijs.

Caſus. xliiij.eſt in cle.cupiẽtes.de pe.vbi excõicant oẽs religioſi mẽdicãtes q̃ loca de nouo accipiũt ad habitãdũ. Itẽ.ij.p̃dicti q̃ accepta loca hucuſq; mutãt vł trãſferũt in alios q̃uis titulo de q̃ dic.vt.j.loca. Aduerte tñ ꝙ licet ſit nouũ ꝙ fuit ⁊ poſtea reficit vt no.xviij.q.ij.de monachis tñ ſecũdũ Car.hic nõ prohibent loca deſtructa reficere limitat Pau.verum niſi ipſa loca deſierint eſſe de eorũ dñio et poſtea ex nouo iure acquirunt.

¶ An aũt p̃dicti mẽdicãtes poſſint augmẽtare loca iã capta.Rñ.lap.cõſilio. 1
cixxxviij.qḋ ſic ſine p̃dicta pena facit.c.ſi.de cõceſ p̃bẽ.li.vj.⁊.c.cõſuluit de iu.⁊ cle.j.de ſup.neg.prela.qꝛ aliud eſt de nouo capere aliud augmẽtãre preterea hic nõ accipit locꝰ vt in.l.locꝰ.ff.de ver.ſic.ſed capit pro alio loco diuerſo pluraliter vñ ꝓpter augmẽtationẽ nõ dñr habere duo loca. Itẽ.iij.ibidẽ excõicant oẽs religioſi q̃ aliqua ꝓferre p̃ſumũt in ſermonibꝰ ſuis vel alibi iſta intẽtiõe vt a decimarũ debitaꝝ eccleſijs ſolutione retrahãt audiẽtes vñ tria requirũt vt incidãt in predictã penã. ¶ Primũ qḋ dicãt intẽtionẽ retrahẽdi. ¶ Scḋm qḋ decime a q̃bꝰ retrahere intẽdũt ſint debite. ¶ Tertiũ qḋ dicãt pſonis audiẽtibus q̃ ex debito debeãt ſoluere dictas decimas. Itẽ.iiij.ibidẽ excõicant oẽs religioſi q̃ predicare preſumpſerint negligẽtia nõ purgata de cõſcientia faciẽda circa decimas nõ ſoluentibus cõfitentibus vt ſoluãt. Pro q̃ eſt ſciendũ ꝙ in.d.cle precipit ſub intermunatione maledictiõis eterne ꝙ in prima dñica.quarta ⁊ vltima quadrageſime ⁊ in feſtis aſcẽſionis dñice pẽthe.natiuitatis beati Joannis baptiſte aſſumptionis ⁊ natiuitatis btẽ virginis Marie predicãdo populis ſi a prelatis eccleſiarũ aut eorũ vicarijs vel loca tenẽtibus eorũdem fuerint requiſiti audientes expreſſe de ſolutione decimarũ infoꝛmẽt. Itẽ.ij.precipit predictis religioſis ꝙ requiſiti a predictis cõſciam faciãt illis quoꝝ cõfeſſiones audiũt ꝙ decimas ſoluere nõ

omittāt ꝙ ſi poſt talē requiſitionē ſciē-
ter poſtpoſuerint confitētib⁹ conſciam
facere de hm̄oi ſoluēdis decimis tā diu
ab officio p̄dicatiōis ipo facto ſūt ſuſpē
ſi donec cōfitētibus ipſis nō fecerint cō
ſcientiā ſi hoc ipm ſibi dicendi cōmode
facultatē hūerint ⁊ lō hoc non faciendo
predicādo interim ſūt excōicati ipſo fa
cto. debet ergo ꝙ ↄſciētiā faciāt ſibi cō
fitētibus ſi cōmode pn̄t anteq̄ȝ predicēt
aliter non euitant predictam penam.

Caſus. xlv. eſt i cle. j. de ſent. ex
vbi excōicāt oēs religio
ſi cuiuſcūq̄ȝ ordinis ⁊ ↄditionis exiſtētis
qui interdictū impoſitū a ſede apoſtoli
ca vl' a locoꝝ ordinarijs ꝙ mater eccle
ſia ſeruat nō ſeruauerint. Idē dic de ceſ
ſationibus generalib⁹ a diuinis ⁊ ligat
hec pena etiā ſi interdictū ſit nullū.

Caſus xlvj. q̄ aliq̄n eſt papalis
aliq̄n epalis aliq̄n non
no. in. c. eos. de ſen. excō. li. vj. vbi illi q̄ a
ſnia canonis vl' hois ꝑpter mortis peri
culū vel aliud impedimētū fuerūt ab-
ſoluti ab alio q̄ȝ ab eo a q̄ de iure erant
abſoluēdi ſi liberati a tali impedimēto
q̄ȝ cito comode poterūt contēpſerint ſe
preſentare illi qui legitime debebat eū
abſoluere ⁊ ſatiſfacere ꝑut ab eodē eis
iniungeť ipſo facto ſniam excōicatiōis
incurrāt ⁊ ab eo ſolo poterunt abſolui
a quo a prima excōicatione erāt abſol-
uēdi. ideȝ dic de illis q̄ cum abſoluunť
a papa vel legatis ipſi⁹ a quibuſcunq̄ȝ
ſnijs iniungiť eis vt ſe ordinarijs aut
alijs q̄buſcunq̄ȝ repreſentēt ꝑſuſceptio
ne pnie vel pro ſatiſfactione impendē-
da his quibus iniuriā fecerant ſi nō fa
ciūt q̄ȝ primū cōmode poterūt eādē ſen
tentiam ipſo facto incurrunt de quo vi
de. ſ. abſolu. iij. §. xvj. Et aduerte hoc ꝙ
Jo. an. dicit ꝙ iſtud habet locuȝ tam in
ſnia iuris ꝗ hominis et ita ſequunť do
mini de rota.

Caſus. xlvij q̄ eſt aliq̄n papalis
aliq̄n epalis aliq̄n nō eſt
in. c. nup. ⁊ i. c. ſi cōcubine. de ſentētis ex
commu. cōtra participantes cum excō-
municatis de quo dic vt. j. excommuni
catio. viij. §. j.

Caſus ali⁹ eſt ꝑ extrauagātem
pauli ſcōi poſitā ſub Ru
brica d̄ re. ec. nō ali. vbi excōicanť alienā
tes res eccleſiaſticas ſiue faciētes pctm̄
ꝑ ꝙ ipſorū dn̄ium trāſferať ac oēs cōce
dētes ypothecātes infeudātes vel i em
phyteoſim cōcedentes. aut locātes niſi
in caſibus a iure conceſſis exceptis fru
ctibus ⁊ bonis q̄ ſeruando ſeruari non
pn̄t. Itē. ij. excommunicantur ꝙ taliter
alienata recipiunt.

¶ Sunt ⁊ multi alij caſus excōicationū
tā papales q̄ȝ per ſtatuta ordinarioꝝ
in eorum diocesibus promulgati quos
omitto breuitatis cauſa ⁊ etiā propter
ea que inferam in ſequenti queſtione.

¶ Pro declaratione oim predictorū ca
ſuum tā in iſto. c. q̄ȝ in duobus precedē
tibus queruntur infra ſcripta.

¶ Utrū ignorātes p̄dictas ſnias excō
cationū ligenť quo ad deū ⁊ cōſcientiā
faciēdo vel omittēdo id ꝑpter qđ ſnia
excōicationis iponiť. Rn̄. aut ignorātia
eſt effectata craſſa vl' ſuppina ⁊ ſic liga-
renť ſm cōiter doc. per tex. clarū in. c. vt
aiarū periculis de cōſti. li. vj. Aut igno
rātia nō eſt effectata nec craſſa aut ſup
pina. Et ſic quo ad forū cōſciētie ex no.
in. c. cognoſcētes. de cōſti. ⁊ i. c. a nobis.
el. j. de ſen. excō. ⁊ in. d. c. vt aiarū diſtin-
guo aut id ꝙ cōmittiť vel omittiť ꝑꝑ ꝙ
excōicatio infligiť nō eſt ꝓhibitū vel cō
ceptū a lege diuina ſed ſolū a iure poſi
tiuo vl' ꝑ ſtatutū ⁊ tūc talis ignorās nō
ligať ſnia excōicatiōis q: ad eā incurrē
dā req̄riť dolus ver⁹ vel p̄ſumpt⁹ ſicut
eſt lata cl'pa. l. ꝙ nerua. ff. depoſiti. hoc
tenet Jo. an. i. c. q̄ȝ te. e. ti. i nouella vbi di
cit notabile verbū no. ꝙ i hūc vl' quēcū
q̄ȝ canonē null⁹ icidit niſi ſit i dolo. hoc
idē tenere vr̄ Inn. i. c. cū medicinalis. e.
ti. li. vj. ⁊ facit ꝙ no. Bar. i. l. quicūq̄ȝ. C.
de ſer. fug. vbi dicit ꝙ vbicūq̄ȝ loq̄mur
de pena capitali vel corporali ſubintel-
ligiť dol⁹. de hoc vid. j. pena. §. vj. ergo a
fortiori ſubitelligiť i excōicatiōe q̄ punit
aiaȝ. cū ergo talis nō ſit i dolo vt. vt pȝ
ſ. dol⁹. §. j. nec preſumpto q: nō ignorat

craſſe nec ſuppine ꝙ ē lata culpa ergo
nō legabit̃ ſnia excōicatiōis. facit ꝙ no.
Inn. i. c. nouerit. e. ti. vbi dicit ꝙ faciēs
ſtatutū ꝯ eccl'iaſticā libertatē ignorans
forte ꝯ eccl'iaſticā libertatē ñ ligat̃ ſnia
excōicatio. Itē hoc pꝫ p ea q̄ no. i. l. q̄. ꝯ
ꝛ in. i. ſi q̄s iceſti. ꝛ in aut. inceſtas. C. de
ince. ꝛ inuti. nup. vbi pꝫt ꝙ ignorātia iu
ris excuſat a pena ipoſita veritatis nu
ptias. ꝯhēti: facit ſi adulteriū cū iceſtu
§. j. ff. d̾ adul. aut id qđ ꝯmittit̃ vl' omit
tit̃ ꝓpter qđ excōicatio infligit̃ eſt con-
tra legē diuinā ꝛ cōmittēs ſcit fore con
tra legē dei. lꝫ ignoret eſſe ꝓhibitū per
cōe vel p decretales aut ſtatuta q̄cunq̄
ꝛ in hoc eſt diuerſitas inter doct. Nam
gl. in. d. c. a nobis. ꝛ Bar. in. l. cūctos po
pulos. C. d̾ ſum. tri. ꝛ fi. ca. vr̃ tenere ꝙ li
gat̃ qꝛ eſt in dolo faciēdo rē quaꝫ ſcit ſi
bi eſſe ꝓhibitā ꝑ quib⁹ facit. l. nec exē-
plū. C. ad. l. cor. de fal. ꝛ. c. cū illoꝝ in. fi.
eo. ti. hui⁹ opi. vr̃ etiā ſcho. i. liiij. diſt. q.
viij. ꝯtrū tꝫ Jo. an. in. d. c. vt aiaꝝ. ꝛ ex q̄
ad excōicationem. in. d. Ant. ꝛ pa. in. d. c. a
nobis. ꝛ Ge. in. d. c. vt aiaꝝ. Sed ꝑ con-
cordia ſic diſtiguo aut loquimur de ex
cōicationib⁹ q̄ infligunt̃ iure cōi aut p
extrauagātes vel ſtatuta quecūq̄ ſup
facto damnato a lege diuina q̄ cōmuni
ter in diocesibus publicant̃ ꝛ ſciunt̃ vt
eſt illa de nō ꝯhēdo gradu ꝓhibito de
nō verberando clericum ꝛ ſimilibus et
ſic ligat̃ qꝛ ē lata culpa ignorare ꝙ om
nes ſue ꝯditiōis ſciūt qꝛ ſi eſt homo bo
ni ſenſus nō ignoraret talia ſi faceret q̄
cōiter homines ſue cōditiōis faciūt. ſ. ſi
iret ad eccleſias ꝛ ad p̄dicatiōes ꝛ ſimi
lia ipſa nō ignoraret. Cū ergo talis nō
ſit extra culpā ignorātie ſic nō euitabit
penā. ꝛ ſic intelligo ꝛ limito glo. ꝛ Bar.
tenētes ꝙ ligant̃. aut loq̄mur de excōi-
cationib⁹ iuris cōmunis ꝛ extrauagan-
tiuꝫ vel ſtatutoꝝ quorūcūq̄ ſup facto
damnato a lege diuina que cōiter non
publicant̃ in diocesibus nec ſciunt̃. Et
ſic cū talis ignorās ſit extra oēm culpā
ignorantie nō ligabit̃ pena excōmuni
cationis niſi ſit pſona cuius officio igno
rare ſit ꝓhibitū. ꝛ ſic intellige ꝛ limita

Jo. an. ꝛ. d. Anto. cū ceteris qui tenēt ꝙ
nō ligatur ſnia excōmunicatiōis ratio
eſt quia q̄ntitas pene debet proportio-
nari q̄ntitati culpe. c. felicis. de pe. li. vj.
Sed talis peccās. ſolū offendit legem.
diuinam cōtra quā ſe ſcit facere nō au-
tem offendit cōditorē canonis cū ipſuꝫ
canonē ignoret ꝛ ſine omni culpa ergo
ſolum debet puniri pena legis diuine
quā p̄uaricatur nō pena excōmunica-
tiōis q̄ nō ligat niſi rōne ꝯtēt⁹ regl'r vt
i. c. ſacro co. ꝛ. c. nemo epoꝝ. xj. q. iij. cū
ſimilib⁹ q̄ ꝯtēt⁹ nō eſt i caſu nr̃o quo ad
canonē vl' ſtatutū ꝙ ignorat qꝛ vbi dat̃
ignorātia ceſſat ꝯtēptus ſm. d. an. in. d.
c. a nobis. facit. c. ſi. q̄ mr̃i. acci. po. itē ꝙ
no. Inn. ꝛ doc. i. c. ſi vero. el. ij. eo. vbi pꝫ
ꝙ ꝑcutiēs clericū ignorās clericum eſſe
nō eſt excōicatus lꝫ faciat factū dānatū
l. diuina qꝛ nō cōtēnit canonē cū igno-
ret clericū eſſe ꝛ ſic nō ligat̃ nec ob. ꝙ ſe
pe in excōicationib⁹ d̾r ꝙ ſufficiat affi-
xio in valuis. S. Petri rome qꝛ id dꝫ in
telligi quo ad p̄ſumptionē fori ꝯtētioſi
vel quo ad illos q̄ ſunt in culpa vt non
poſſint publicari ſ eoꝝ terris aliter ſe
queret̃ ꝙ quilibet tenet̃ hr̃e ꝓcurato-
rē in curia vel ſtudere iuri canonico ꝙ
eſt impoſſibile multis.

¶ Utrū mādās fieri aliq̄d qđ prohibet̃ 4
aliqua p̄fataꝝ excōmunicationū ſit ipo
facto excōicat⁹. Rñ. ſm diſtinctionē de
qua. j. mādatum. §. j.

¶ Sꝫ q̄d ſit ꝙ mādauit nō habuit offi 5
ciū. Rñ. ꝙ nō eſt excōicat⁹ in nullo caſu
p̄dictoꝝ niſi ſolū in illo de quo. ſ. in ca
ſu. xxxj. ſ. in. c. ſ. de homi. i. alijs aūt caſi
bus vt incidat in excōicationē nō ſuffi-
cit ꝙ ſolum mādauerit ſꝫ opꝫ effectus
mādati ſequat̃ vt no. in. c. felicis. de pe-
nis li. vj. per Hof. ꝛ alibi per doc.

¶ Utrum ratum habens maleficiū qđ 6
aliqua predictarum excōmunicationū
prohibetur ligatur ſimiliter cū faciēte.
Rñ. ꝙ ligatur ſi tamē interueniant que
requirātur vt ratihabitio habeat locū
que vide. ſ. cōſentire. §. iiij.

¶ Utrū ꝯſulētes vel fauorē dātes induc 7
cētes alios ad aliqđ p̄dictoꝝ faciendū

ſilr ſint excõicati. Rñ. ꝙ non niſi vbi exprimitꝰ etiã ꝙ dãtes cõſiliũ auxiliũ vl' fauorẽ excepto ſi darent cõſiliũ auxilium vel fauorẽ ad factũ dãnatuꝫ poſtꝗ̃ ille cui dãt cõſiliũ auxiliũ vel fauorẽ iam ẽſt ligatus qꝛ ſic ligarẽtur eadẽ pena ⁊ ab eodẽ eſſent abſoluẽdi vt i.c.nup. de ſẽ. excõ.⁊.j.excõicatio.viij.§.j.

8 ❡Quero de quo cõſilio itelligit qñ excõicatio infligitur cum dantibus conſiliũ. Rñ. vt colligo ex Card.in cle.ſi qs de penis ꝙ intelligitur de fraudulento cõſilio non de nudo ꝙ nihil addicit ad peccatũ vt no.in.d.c.nup.in gl.ij.⁊ i.c. ſicut dignũ de hoi.dicit Pa. ꝙ conſiliũ preſtatur ſuadendo rogando mandãdo inſtruendo vel vtilitatem idem ſecuturam oſtẽdẽdo vt no.i.c.ad audientiam de homi.item pau.ꝙ ex nudo cõſilio regulariter qs nõ tenetꝰ vt iſti. mãdati.§.tua tm̃ gratia. Et dꝛ nudũ conſilium vel ſimplex fauoꝛ illiꝰ q̃ ad maleficium faciẽdũ nihil addicit putaꝗꝛ ſic oino faceret ⁊ cũ tanto aio ſed vbi qs magis efficacitꝰ inducitꝰ lꝫ alias eſſet facturꝰ tũc nõ eſt nudũ ꝯſiliũ nec ſimplex fauoꝛ vt elitio ex gl.in.d.c. felicis. Itẽ no.ſm Pau.in.d.c.felicis ꝙ ad incurrẽdam penã excõicationis opoꝛtet ꝯſiliũ fauoꝛ vl' auxiliũ ſint circa factũ dãnatũ per qð icurrit excõicatio qꝛ ſi eſſet circa alia non haberet locum.

9 ❡Quis dicatꝰ defenſoꝛ vel receptatoꝛ habẽs.j.hereticꝰ.§.xxiij. cũ ſeqnẽtibꝰ ⁊ ſm p̃dictã declarationẽ ligabũtur in quocunꝗ de ipſis fit mentio ſpãlis.

10 Quis dicatur ſocius. Rñ.gl. Cardi. ⁊ pau.in.d.c.felicis. ꝙ ẽ ille q̃ aliq̃d quo operatꝰ ad actuꝫ dãnatũ vnde no. ꝙ qñ ſũt plures ad delinquẽdũ ⁊ nullꝰ ẽ p̃ncipalis tũc dñr agẽtes. Sꝫ qñ vnꝰ ẽ p̃ncipalis ⁊ alius cooperãs tũc ſtricte dicitur ſociꝰ in cẽſuris lꝫ large ſocius criminis dicatꝰ tripliciter.ſ.concomitãs faciẽs ⁊ nõ coꝛripiens vt.xvj.q.iiij.ita plane.lxxxvj.d.faciẽtis ⁊ i.d.c.ſicut dignũ §.ij.⁊ tales regulariter non puniãtur eadem pena.

11 ❡Queritur quia in pleriſꝗ caſibꝰ excommunicationum predictorum dicitur ꝙ nõ ſunt abſoluendi niſi prius ſatiſfecerint vel aliud fecerint. Utrum teneat abſolutio ante ſatiſfactionem ⁊ impletionem illorum que mandantur in dictis caſibus. Rñ. ⁊ pro regula eſt tenẽdum ꝙ vbicunꝗ ius vtitur iſto verbo põt negatiue ꝙ tũc abſolutio impenſa contra id qð ſic inponitꝰ eſt nulla. vt patet.per glo.in regula prima de re.iu.li.vj. Idez dic quãdo canon vtitur verbo non valeãt ⁊ tales caſus ſunt.xi.⁊.xij.⁊ xvij.⁊ oẽs caſus ſequentes vſꝗ ad caſum.xxxj.icluſiue.ſ̃.excõicatio.v.⁊.xvij. ⁊.xiij.ſ̃.excõicatio.vij. vbi autem canon vtitur ṽbo nullactenꝰ. tunc ſm zen.in cle.vnica de ſeque.non vꝫ ſꝫ ſm Cardi. ibidem valet. Sed ego dico ꝙ vbi alr's abſolutio alicui pertinet de iure tũc tenet abſolutio ſi omittatur ꝙ p̃cepit canon fiendum ꝗ̃tumcunꝗ vtatur verbo. nullatenus aut verbo non mereatꝰ vl' nõ obſoluatꝰ ſed vbi abſolutio de iure nõ cõpetit tali puta quia conditoꝛ canonis ſibi vel alteri reſeruauit ⁊ ſolum cõcedit in aliquo caſu ṽbi grã i articulo moꝛtꝭ ⁊ hmõi ſub aliq̃ foꝛma fit ſub quibuſcunꝗ verbis velit tũc non valet abſolutio niſi ſeruata modificatiõe ſeu foꝛma i ipſo canone expreſſa. facit glo. in cle.j.de iure pa.in verbo inhibẽtes. ꝙ no. bene.

Excõicatio.viij.

de participãtibꝰ cũ excõicatis maioꝛi excõicatiõe ⁊ qꝛ diuerſimode participatꝰ diuerſas ĩferã qõnes p q̃s itelligere qs poterit qñ p̃ticipãdo ligatꝰ maioꝛi excõicatiõe vl' minoꝛi ãt qñ licite ⁊ ſine pctõ participat.

❡Utrum p̃ticipans cũ excõmunicatis in crimine incurrat aliquam cenſuram. Rñ. ꝙ aut excõmunicatꝰ cũ quo participat excõicatus cũ dantibus ei auxiliũ cõſilium vel fauorem ⁊ tunc ſi p̃ticipat in eodem delicto ſiue anteꝗ̃ ſit excõicatus ſiue poſt. ſ.dando auxilium cõſiliũ vel fauorem ad ipſum faciendũ vel cõtinuãdum ſic ligatur eadẽ ſententia excõicatiõis ⁊ ab eodẽ ſolo põt abſolui a

quo põt excõicat⁹ cũ quo ſic pticipauit aut talis nõ eſt excõicat⁹ cũ dantib⁹ ei auxilium cõſiliũ vel fauorē ⁊ tũc ſic pticipat cũ eo dãdo auxiliũ cõſiliũ vel fauorem in facto dãnato anteq̃ ille cõmiſerit factum ꝓpter qđ excõicatus ē ſic ſolum peccat mortaliter. ſi aũt participat poſtq̃ ille commiſerit factum dãnatuz. ⁊ eſt excõicatus ſic ligatur eadē excõicatione. ⁊ ab eodem poterit abſolui a quo poteſt excõicat⁹ cum quo participauit. ⁊ ſic intellige. c. nuper. et. c. ſi concubine. de ſen. excom.

¶ Quid ſi participat non in eodem delicto propter qđ excõicatus eſt ille cuz quo partipat. ſed in alio peccato mortali. Rñ. ꝙ peccat mortaliter ⁊ ſolũ eſt excõicat⁹ minori excõmunicatiõe: niſi talis fuiſſet excõicatus a papa cuz participãtibus ei in caſibus non cõceſſis: qꝛ ſic ligaretur eadē ſnia ſi aũt eſſet excommunicatus cum participantibus ab inferioribus a papa dic vt. §. excommunicatio. iij. §. xvij.

¶ Utruz participans in diuinis liget eadem cenſura. Rñ. ꝙ aut talis cũ quo participat fuit excõmunicat⁹ ſentẽtialiter. Et nominatiz a papa: ⁊ ſic ſi ſunt clerici. dic vt. §. excõicatio. v. caſu. iiij. ſi vero nõ ſunt clerici dic ꝙ peccãt mortaliter. et ſunt excõicati ſolum excõicatione minori ar. c. ſignificante eo. titu. ſm communem opi. doc. in ſacris qđ me. cauſa. Aut eſt excõmunicat⁹ a quocũq̃ inferiori a papa ⁊ denũciatus: ⁊ ſic clerici participantes in diuinis peccant mortaliter: ⁊ eſt eis iterdict⁹ ingreſſus eccleſie vt habes. ſ. ſuſpenſio. j. §. xxiiij. Laici vero ſolũ peccãt mortaliter. Aut eſt excõicatus generaliter a papa vel a quocũq̃ alio prelato ſeu a canone vel per ſtatutũ. ⁊ ſic tã clerici q̃ alij nõ peccant nec ſunt excommunicati etiam minori excommunicatiõe: niſi ſit talis excommunicatus pro ſacrilega iniectione manuũ in perſonaz eccleſiaſticam: ita notorie ꝙ nulla poſſit tergiuerſatio ne celari ⁊ hoc per extrauagantē factã in conſilio Conſtãtienſi ſub. Martino v. ⁊ vt dicit Archi. Flo. i ſumma ſua habuit ipſe a duob⁹ notabilibus fide dignis q̃ fuerunt pñtes ꝙ fuit acceptata in. d. cõſilio ab omnibus ⁊ eſt perpetua fuit etiam vt ego habui a fide dignis cõfirmata ⁊ approbata in cõſilio cõſtantienſi cui⁹ tenor talis eſt. Ad euitanduz ſcandala ⁊ multa pericula q̃ cõſcientijs timoratis cõtingere poſſunt chriſti fidelibus tenore preſentium miſericorditer indulgem⁹ quod nemo deinceps a cõmunione alicuius ſacramentorũ administratione vel receptione aut alijs quibuſcunq̃ diuinis intus ⁊ extra pretextu cuiuſcunq̃ cenſure aut ſententie eccleſiaſtice a iure vel ab homine gñaliter ꝓmulgate teneatur abſtinere vel aliquem vitare aut interdictũ eccleſiaſticum obſeruare: niſi ſnia vel cenſura huiuſmodi fuerit illata contra perſonam collegium vniuerſitatem eccleſiam communitatem vel locum certum a iudice publicata vel denunciata ſpiritualiter et expreſſe conſtitutionibus apoſtolicis ⁊ alijs in cõtrariũ facientibus nõ obſtantibus quibuſcũq̃: ſaluo ſi quem pro ſacrilega manuũ iniectione in clericum ſententiã latam a canone adeo notorie conſtiterit incidiſſe qđ factum non poſſit aliqualiter tergiuerſatione celari nec aliquo ſuffragio excuſari. nam a communione illius: licet denunciatus non fuerit volumus abſtinere iuxta canonicas ſanctiões. hec. d. extrauagans.

¶ Utrum participãtes cum predictis ecommunicatis nominati m denũciatis a quocũq̃ prelato in alijs q̃ã in criminibus ⁊ diuinis peccent mortaliter Rñ. Pan. in. d. c. ſacris recitat diuerſis opi. ⁊ dicit ꝙ communis opi. eſt qđ ſolũ peccat venialiter ⁊ eſt excommunicatus minori excommunicatione niſi in ſex caſibus. ¶ Quoruz primus eſt quãdo communicat in cõtemptũ clauiũ. ¶ Secundus contra preceptum ſuperioris. ar. c. ij. de maio. ⁊ obe. ¶ Terti⁹ quando in diuinis. ¶ Quartus quando i crimine mortali. Quint⁹ quando 4

ẽſt excõicatus cũ participantibus ſibi.
¶ Sextus ſi cõio ſit nimis frequẽs. Et
licet predicta opi. ſit ſatis rõnabilis: tñ
magis mihi placet opi. ſcti Bo. in. iiij.
di. xviij. q. pe. q̇ tʒ ꝙ ſolum peccat mor
taliter in duob⁹ caſib⁹ cõicans in actu
exteriori alijs a crimie ꝛ a diuinis. ſ. qñ
cõicat i cõtẽptũ ſnie late. aut ſcdo qñ
credit ꝓbabilr ꝙ ex tali cõione ſnia ve
nit in ꝯtẽptũ. Sʒ ſi ꝓbabiliter extimat
ꝙ ſnia nõ magis cõtẽneẽ ex ſua cõione
ꝛ cũ timore hoc facit. ex quadã affabili
tate: aut puſillanimitate ꝛ hmõi: ꝛ ſic ſo
lũ peccat venialiter ꝛ ligatur minori ex
cõicatione. cũ qua ſñia ꝯcor. Tho. i. iiij.
ea. di. q. ij. ar. iiij. et Pe. ea. di. Intellige
p̄dicta ſi cõicat in prohibitis q̇ ſunt vl-
tra crimẽ ꝛ diui na iſta que cõtinẽtur in
iſto verſu. Os: orare: vale: cõio: mẽſa ne
gaẽ. Os. i. locutio quã Guido ꝛ hugo. i
c. quoniaʒ multos. xi. q. iij. extẽdũt etiã
ad literas recipiendas vel mittendas
ꝛ nunc os ꝛ munera. Aſſurgere aũt vel
ei reuerentiã facere aut inclinare ſe ſa
lutandi vel mouere labijs dummodo
nihil dicat: non inducunt minorem ex-
cõicationẽ ſm Ro. cũ pene ſint reſtrin-
gẽde ꝑ regulã odia. de re. iur. i. vj. Ora
re ꝑ hoc prohibetur nõ ſolũ participa-
tio in diuinis ꝛ ſacramentis: ſʒ ꝛ etiam
ne q̇s oret in eccleſia vel extra ſimul cũ
excõicato. Dicit tamẽ In. i. d. c. nuper.
ꝙ ſi excõicatus ſit in eccleſia vel in alio
loco nõ cã orandi ſed ꝓ alio negocio ꝙ
non prohibetur quis ibi orare cũ in ora
tione ſibi nõ cõmunicet: ꝛ placet mihi.
lʒ hoſt. ibidẽ teneat contrariũ. vel per
hec ꝓhibetur ſalutatio quelibet fienda
excõicato: ſed loco eius dʒ dicere deus
emẽdet vos: vel ſi ſcribit loco ſalutatio
nis dicat: ſpiritũ ſanioris ꝯſilij ꝛ hmõi.
qꝛ ſic nõ eſt ipſum ſalutare modo quo
ꝓhibetur. Cõio per hoc ꝓhibeẽ ne q̇s.
facto cõicet excõicato: puta cooperãdo
in aliquo exercitio vel habitãdo in do-
mo cum excõicato. Dicit tamẽ Inno. in
d. c. mulier. ꝙ ſi ego excõmunicatus.
ſum⁹ in aliqua domo: ego pro meis ne
gocijs ꝛ ipſe pro ſuis: ꝙ non dicor cõi-
care ei: ſed quãdo ego ꝛ ipſe ſimul pro
eodẽ negocio cohabitam⁹. ſimiliter di-
cit ꝙ ſi ego ꝛ ipſe haberemus vnã ſolã
camerã cõem ꝙ liceret mihi in ea cum
eodẽ excõicato iacere cõedere ꝛ hmõi
dũmõ nõ cõicent ei in eadẽ mẽſa: nec i
eodeʒ lecto aut locutione vel oratione.
Mẽſa per hoc ꝓhibeẽ comeſtio vel po
tatio cũ excõicato. ꝛ de his oibus habe
tur. xj. q. iij. c. ſicut ꝛ in tribus. c. ſe. ꝛ no.
in. d. c. nuper.
¶ Sunt multe ꝑſone que licite cõicare
poſſunt cũ excõicato. de q̇b⁹. xj. q. iij. c.
quĩ multos q̄ cõprehendunẽ his ꝟſib⁹
Utile lex: humile: res ignorata neceſſe
hoc anathẽa q̇dẽ faciũt ne poſſit obeẽ.
¶ Utile. ſ. cũ q̇s ꝑticipat ꝓ ſua vtilitate
puta petẽdo ab eo debitũ quo ei teneẽ
extra. e. c. ſi ꝟe. ꝛ etiã in iudicio propter
hoc põt eũ cõuenire. Itẽ ꝓpter vtilita-
tẽ ale excõicati: valet eũ corrigendo: vel
inducendo ad pniam. licet etiã iterpo-
nat alia ꝟba vt magis efficaciter poſſit
eũ iducere. c. cũ. excõicato. xj. q. iij. facit
c. cũ volũtate. eo. ti. ꝓpterea ad p̄dicatio
nẽ admittunẽ. de conſe. di. j. c. eps̄. facit.
c. rñſo nr̄o. e. ti. excuſantur etiã propter
hoc qui cauſa predicatiõis vel cõfeſſio
nis habitãt iter eos ꝛ eleemoſynas re-
cipiũt ab eis quãdo alias id facere bo
no mõ nõ poſſunt eis nõ cohabitãdo.
d. c. volũtate. Itẽ licite poſſunt partici-
pare cũ excõicato ꝓ ſalute aie mee ꝛ ꝓ
vtilitate tẽporali: puta querẽdo ab eo
conſiliũ: cum alios peritos habere non
poſſum. Dicit tamen Ray. ꝙ in hoc nõ
ſunt multum laxande habene: ſʒ diſcre
te ꝛ cũ intentione ſolum vtilitatis pre-
dicte cõſequende ꝛ non alio modo. Et
tandiu poſſunt participare pro ſalute
aiaꝝ ipſoꝝ excõicatorũ quandiu ſpem
de eorum correctione ꝓbabiliter habẽt
ꝛ non plus.
¶ Lex. ſ. matrimoniũ ꝓpterea vxor co
habitãdo viro ꝛ obẽdiẽdo q̄uis ſit ex-
cõicatus nõ peccat niſi excõicatio eſſet
inflicta propter tale matrimonium.
¶ Sʒ nũquid licitum ſic ſit viro cõicare
cũ vxore excõmunicata. Rñ. quidam de

eũt ꝙ non.ſed tn̄ tene ꝙ ſilr licite com-
municare põt qꝛ ad ipaꝛia nõ iudicãtur
vir.ꝛ vxoꝛ.c.gaudem⁹ de diuoꝛ.verũ eſt
ꝙ ſic vir cũ debeat eſſe caput mulieris
xxxiij.q.v.hec imago nõ inducit vxoꝛez
ad petendã abſolutionẽ ſm ꝙ debet et
teneť peccat mortaliť.ij.q.vij.c.neglige
re.ꝛ eẽt excõicat⁹ mioꝛi excõicatiõe.ſec⁹
qñ nõ põt eam cogere ꝛ ſuſcepit neceſſa
ria ab ea vel efficeretur peioꝛ.

¶Sed q̃d ſi vir vocat ad mẽſam excõ-
municatũ:nũquid mulier poterit licite
cũ eis comedere.Rñ.ꝙ nõ ſed comedat
in alia menſa diuerſa ab illa.

¶Thũile ſub hoc excuſantur filij ſm et
ãcille.Rod.tñ intelligit ꝺ filijs q̃ ſũt in
patria ptãte.ſecus de emãcipatis qꝛ te
nẽtur euitare eum niſi ipſi cõmenſales
eius eſſent:ꝛ ab eo neceſſaria haberẽt
qꝛ ſic excuſarentur.Idẽ dicit.hu.de pa-
tre reſpectu filij ꝙ teneť vitare filiũ ex-
cõmunicatũ niſi ab eo recipiat alimẽta
ꝛ idẽ tenet Inno.ꝙ limitandum puto
quãdo non facile poteſt aliunde neceſ
ſaria habere.

1 ¶Excuſantur etiã ſeruiꝛancille:ruſtici
ſeruientes ꝛ oẽs alij ſubditi de familia
excõmunicati q̃ nõ adeo curiales ſunt
vt eorum cõſilio ſcelera ppetrent:tales
ei pſone ex quo erãt añ ſniam latã ad
familiare obſequiũ exhibendũ aſtricti
excuſantur cõicãdo ẽt poſt ſniaz.c.iter
alia.eo.ti.Idẽ intelligas de nutricibus
ꝛ illis qui cõtraxerũt ſocietatẽ vel alio
modo per aliquẽ contractum eis erant
obligati.Qꝺ limitat hoſti.ꝛ Ber.quã-
do ſine eorũ incõmodo nõ poſſunt ab-
ſtinere.ſimiliter conductoꝛ mercenariũ
facere poteſt ꝗuis poſtea excommuni-
cetur.Idem dic de vaſallibus ꝛ haben
tibus emphyteoſim ab eis ꝙ poſſunt
eis reddere penſiones.et alia ad que
obligantur ſecundum verioꝛem opi-
nionem.

2 ¶Sed quid dicemus de illo q̃ vel ex cõ
tractu vel ex iuramẽto tenetur aliquid
ſoluere vel dare alicui incerto termino
q̃ poſtea excõicatur.Rñ.ꝙ ſup hoc.fuit
diuerſa opi.iter doc.ſꝫ mihi placet opi.
hoſt ꝙ ſi talis obligat⁹ põt deſiſtere a
tali ſolutione vł datiõe ſine ſuo icõmo
do vel dãno ꝙ nõ teneť:nec dꝫ.cũ excõi
cato pticipare dãdo vł ſoluẽdo qꝺ ꝓmi
ſerat qꝛ i oi iuramẽto vł obligatiõe ſub
intelligiť iſta clã.ſ.ſi talis pmanſerit cui
liceat cõicare ar.xxij.q.ij.ne q̃s.nec pec
cat nõ adiplẽdo qꝺ ꝓmiſerat ſi facit ex
zelo eccleſiaſtice diſcipline.ſec⁹ ſi face
ret ſolũ ex cupiditate auaricie.qꝛ ſi pec 13
caret q̃ ad deũ.¶Quid ſi q̃s ꝯhat cũ ex
cõicato:nũquid excuſabiť pticipãdo po
ſtea.Rñ.ꝙ ſi hoc facit ex magna ſua ne
ceſſitate:puta qꝛ nõ põt alr viuere bo-
no mõ ſic excuſať p.c.ſi vere.e.ti.ſi autẽ
nõ fuit ꝯpulſus a tali neceſſitate ſic nõ
excuſabiť pticipando cum eo ſi mõ ꝯxit
ſciẽs eum excõicatum.hec eliciuntur ex
dictis doc.in.c.nos ſanctoꝛuꝫ.xv.q.vj.
ꝛ in ca.veritatis.de io.et contu.in.di.
ca.ſi vere.

¶Res ignoꝛata.ſ.qñ ignorãdo eũ excõi 14
catũ pticipat.qꝺ itellige vez niſi ignoꝛ-
rãtia ſit craſſa vł affectata ꝛ ſic nõ excu
ſareť.¶Sꝫ q̃d ſi audiuit ꝺ aliq̃ ꝙ ſit ex 15
cõicat⁹:nũq̃d teneť eũ vitare.Rñ.ꝙ aut
ꝓbabiliter credit.eũ excõicatũ puta ꝙ
hoc hũit a pſonis grauib⁹ ꝛ fidedignis
ꝛ ſic teneť.ſi aũt nõ credit ꝓbabiliter ex
cõmunicatũ nõ debet eũ vitare.ſꝫ depo
nat ꝯſciẽtiã.ſ.ꝙ nõ ſit excõicatus qꝛ mul
ti multa loquũť ꝛ q̃ cito credit leuis eſt
coꝛde qꝺ ſi nõ põt eã deponere teneť eũ
vitare ar.c.inquiſitioni eo.titu.

¶Utrũ ſemel excõicat⁹ ſit ſẽp vitãdus. 16
Rñ.ꝙ ſic niſi cõſtet ꝺ abſolutiõe p regu
lã ſemel mal⁹.de reg.iur.i.vj.ꝛ ẽ bonus
tex.pro hoc i.c.ꝓpoſuit de cle.ẽxc.mi.ꝙ
limito q̃ ad cõſciẽtiam vez niſi eſſet ta-
lis pſona de qua ꝓbabiliter poſſet cre
di dicto ſuo affirmãti ſe eſſe ſolutũ.ar.
c.ex parte de off.oꝛdi.

¶Neceſſe propter neceſſitatez commu 17
nicãs excõmunicato excuſatur.vnde ſi
neceſſitas eſt abſoluta q̃ dicitur vis ſic
clarũ eſt ꝙ excuſat per eo.ſacris.de his
que vi.vel me.

¶Sꝫ q̃d de neceſſitate conditionata q̃ 18
eſt metus.Rñ.ꝙ aut metus eſt talis qui

caderet in cõſtantẽ vir.⁊ ſic ex tali me
tu participãs etiã in diuinis non peccat
nec minorẽ exconmunicationẽ incurrit
niſi participet in crimine: vel niſi cau=
ſa excõicationis eſſet ꝑ fide defenſan=
da ratio qꝛ ex quo quis nõ tenet̃ obedi
re p̄ꝛelato precipiẽti ꝙ ſe exponat morti
vel cruciatui ⁊ hmõi niſi ꝑ fide ⁊ cõmu
ni ſalute.qñ al's nõ põt defenſari vt ptz
ſ.caritas.§.v.⁊.j. religioſus.§.xxx. Sic
nullus tenet̃ euitare excõmunicatos qñ
id facere nõ põt ſine tali periculo:qꝛ p̄=
ceptũ de excõmunicatis vitandis cum
ſit iuris poſitiui non põt ad hoc ligare
aliquẽ.ſi autẽ metus nõ ſit talis ſic pti
cipãs ex tali metu nõ euitat minorem
excõmunicationẽ. ⁊ ſm hoc intellige.d.
c.ſacris.dũ dicit ꝙ ꝑ nullo metu dꝫ q̃s
pctm̃ mortale icurrere.qꝛ preſupponit
talẽ facere cõtra p̄ceptum.quod ſerua=
re tenetur.vl' dic ꝙ loquit̃ de participa
tiõe i crimine vel de metu q̃ nõ caderet
in conſtantẽ ⁊ ſm p̄dictã diſtinctionem
cõcordãt doc.q̃ ſunt varij.in.d.c.ſacris.
qꝛ ad eam nõ aduertunt.

19 ¶Qui de neceſſitate victus.⁊ hmõi nũ
quid talia poſſint peti ab excõicato.Rñ.
ꝙ ſic ſꝫ cõmuniter doc.in.d.c.ſi vere. et
in.c.iter alia.e.ti.vñ breuiter cõcluden=
do dico ꝙ qñ cõico excõmunicato nõ in
eius fauorẽ aut ꝯmodũ:ſed ꝑ euitãdo
danno mei patrimonij vel ſubleuanda
mea neceſſitate nõ icido in minorẽ excõ
municationẽ dũmõ nõ participẽ in cri
mine. aut in diuinis extra caſum iuſti
metus.ar.eoꝝ que no.in.d.c.nos p̄de=
ceſſorũ.⁊.c.veritatis.

20 ¶Quomodo debeo euitare excõicatũ
Rñ.ꝙ aut ẽ occultus ⁊ ſic debeo eũ eui
tare i occulto puta exeũdo eccleſiã fin=
gendo aliã cãm ⁊ hmõi.⁊ taliter ꝙ non
prodã eũ ar.c.ſi tm̃.vj.q.ij.⁊.c.cum non
ab hoie.e.ti.Et voco hic occultũ excõi=
catũ illũ q̃ cõiter habetur pro nõ excõi=
cato.licet aliq̃ pauci ſciãt:⁊ niſi ſit eius
p̄latus q̃ cũ eo cõicat:qꝛ talis p̄latus te
netur eũ monere vt eccleſiam exeat ⁊ ſi
nõ vult ſi põt ꝑbare dꝫ eũ publice incre
pare.Si vero eſt publice excõicat⁹:pu=
ta qꝛ cõiter ſcitur:tūc opꝫ eũ publice eui
tare vnde ſi intrat eccleſiam cã orandi
vel audiendi diuina debet eum publi
ce monere vt exeat ꝙ ſi noluerit põt ad
preceptum ſacerdotis violenter eijci ſi
modo non immineat periculum effu=
ſionis ſanguinis vel ſaltem debent de
eccleſia ipſi exire.

¶Quid faciet ſacerdos ſi icepta miſſa
perpẽdit ibi excõicatũ eſſe. Rñ.ꝙ ſi eſt
occult⁹ nõ dꝫ dimittere offm̃.ij.q.j.ni=
hil.ãmita niſi ſit prelatus ſuus ⁊ poſſit
hoc ꝑbare qꝛ tũc faciet vt dictũ eſt i.§.
p̄cedẽti ſi vero eſt publice excõicatus.
Sic publice moneat eũ vt exeat.ꝙ ſi nõ
vult exire ⁊ ſacerdos nõdũ ichoauit ca
nonẽ dꝫ dimittere miſſã ar.c.ois.xxiiij.
q.j.⁊ hic noie cononis intelligo a Te.
igit̃ ⁊ vltra ſm ar.i.c.de hymnis de ꝯſe.
d.ij.quãuis do.Alex.Uin.i.c.cum mar=
te.de cele.miſ. recitet Hoſt.Inn.⁊ Pa.
tenere ꝙ canõ incipit a verbis cõſecra
tionis.ſi vero ichoauit proſequat̃ vſq
ad ſumptionẽ ſacramẽti qua facta iterꝫ
moneat eum vt exeat ꝙ ſi non vult exi
re dimittat poſt communionem ⁊ in ſa
criſtia eam dicat.

¶Utrũ ꝑticipãs cũ excõicato etiam ab
iferiori ſuo vl' a ſe liget̃ minori excõica
tiõe.Rñ.ſm Pau.i.c.cũ deſideres.eo.ti
ꝙ ſic ſi eſt iferior a papa ⁊ addit ꝙ et ſi
vellet eum habere pro abſoluto nihilo
minus ligaretur qꝛ nõ poteſt eum tali
modo abſoluere.

¶Utrũ excõicati tranſeat in tertiã ꝑſo
nam Rñ.ꝙ nõ niſi qñ parcipãtes ligan
tur etiã maiori excõmunicatiõe.

Excõicatio. vltimo de malis que indu
cit maior excõmunicatio vt oſtendatur
quantum eſt timẽda.Ubi ſciendum ꝙ
xxj.malum inducit.

☞ Ad propoſitũ eoꝝ q̃ in hoc.§.dñr ⁊
ꝙ excõicatio cõtra ppl'm afficiat ẽt po=
ſteros no.Dy.Bar.⁊ Ang.in.l.ſi grege.
de leg.j.Bar.i.l.iter ſtipulãtẽ.§.ſacraꝫ
ff.de ꝟ. obi.doc.⁊ Pe.d ſu.i.l.ꝑponebat
de indi.⁊ bar.i.l.qd i rerũ.§.j.diega.ij.⁊
an p̄ſumat̃ excoicatio.not.Bart.in aut.
ſi dicatur.

ſi dicatur.C.q de teſt.q nõ niſi i eo qui aſſerit ſe abſolutũ de quo per eundem in.l.decem.de verb.oblig.

Primo priuat participatione alio℞.nã excõicat⁹ tenet euitare alios ſꝫ pa.i.c. nulli.d ſen.ex.ꝛ.cõtẽnẽdo euitare alios totiens peccat mortalr.facit.c.illud.de cle.excõ.mi.ꝛ.c.ſicut.ij.q.vij. vnde licet excõicato poſſint cauſa hũanitatꝫ i ſubſtẽtationẽ actionẽ vite etiã nõ expectata extrema neceſſitate neceſſaria vite miniſtrari vt alimẽta veſtes ꝛ hoſpitiũ ſm glo.in.c. quoniã.xj.q.iij.tñ vtenſilia et alia inſtrumenta ſine quib⁹ viuere põt nõ ſunt ei miniſtranda. Solũmodo ergo in caſu i quo hõ excepto charitatis tenetur cõicari cũ eo poteſt ſm Tho.

¶Secũdo excludit hominem a ſacris eccleſie.iij.q.iiij.engeltrudam.

¶Tertio priuat ſuffragio eccleſie quod ſuffragiũ ſm theo.in.iiij.d.q.xxij. valet ad quatuor vꝫ ad augmentũ grẽ quã hñt ad merendã grãm quam non habent ad ꝓtectionẽ dei habẽdã ꝛ ad defẽſionẽ ab hoſtib⁹ ꝓmerendã. ꝛ ꝓpterea dr tradi ſathane i.c.audi.xj.q.iij.vnde ſacerdos excõicat⁹ nõ põt dicere.Dñs vobiſcũ in officio.ar.c.nihil.xj.q. iij.

¶Quarto non põt intereſſe diuinis officijs aut cũ alijs orare i eccleſia.al's peccat mortalr nec dꝫ extra ita prope ſtare q audiat.de peni ꝛ.remiſ.c. quod in te. poſſet tñ ſolus in eccleſia orare

¶Quinto excludit a regno celo℞.xxiiij. q.i.quodcũqꝫ.ꝛ.xj.q.iij.c.nihil.

¶Sexto ſi ingerit ſe diuinis exiſtens i aliquo ordine irregularis efficitur. vt j.irregularitas.§.xi cum ſequen.

¶Septimo.efficitur infamis. vj. q.j.infames.Bal.tamẽ hoc refert ad excommunicationem notoriam.

¶Octauo nullũ bñficiũ eccleſiaſticum poteſt acquirere.c.poſtulaſti de cle.ex. mi.ꝛ in.c. bene.in fi.de eta ꝛ qualit.

¶Nono non põt eligere de appel.ꝯſti.

¶Decimo ſi ſit excõmunicatus recipit bñficiũ licet abſoluat poſtea ꝛ ei ꝯcedatur fruct⁹ ãteriores reſtituere tenet.c. ſacro.e.ti.ꝛ. c. paſtoralis in fi.de appel.

11 ¶Undecimo ab officio et beneficio eſt ſuſpenſus.d.c.paſtoralis in fi.

12 ¶Duodecimo obligati ei ex debito fidelitatis ſicut ſunt vaſalli non tenẽtur ei quãdiu durat excõicatio ſm ꝑ au. in d.c.veritatis.

13 ¶Tertiodecimo non poteſt cõtrahere matrimonium ſine peccato mortali licet teneat.

14 ¶Quartodecimo non valent litere impetrate a papa.per eũ ſuper alio articulo.c.ipſo iure.de reſcrip.lib.vj.

15 ¶Quintodecimo nullus poteſt ꝓ eo orare intellige ſolenniter.

16 ¶Sextodecimo nõ põt conſtitui ꝓcurator.d ꝓba.poſt ceſſionẽ nec ꝓcuratorem conſtituere.ca.fin.de ꝓcu. q limita verum vt actor.ſecus vt reus ad defendendum ſe.c.intelleximus.de iudi.

17 ¶Decimoſeptimo q ſtãs excõmunicatus ꝑ annũ põt priuari oib⁹ beneficijs ſi q̃ hꝫ.xj.q.iij.rurſus.ꝛ.ca. quicũqꝫ qd limitat gl.in.c.cũ ꝯtumacia. de here.li. vj.ꝛ Inno.in.d.c. bone.do.Ant.in.ca.j. de iudi verũ ſi excõmunicat⁹ fuit ꝓ cauſa criminali:ſecus ſi ꝓ ciuili: qꝛ ſi ſtetiſet per mille annos non poſſet priuari glo.eſt ſingularis in.c.contingit. de dolo ꝛ contumacia.

18 ¶Decimooctauo q dꝫ ſoluere ꝓſingulo die vnũ groſſum anteqꝫ abſoluat ſm ſtatutum aliquo℞ epo℞ quod quidem licet videatur ſimonia cum per. c. ad noſtrã.ꝛ c.nemo.de ſimo.tñ hoſt.et Jo.and.i.c.ad aures. de ſimo.determinant contrariũ ꝛ q licitum eſt: q intelligo verum ſi ſit in penam ꝛ vt citius querat abſolutionem.

Decimonono nõ valent contract⁹ facit ꝑ excõicatũ ratione publici officij ſi 19
erat publice excõicat⁹ act⁹ vñ publici ꝛ ciuiles nõ tenẽt puta qꝛ tutor exiſtẽs interponit autoritatẽ alienandi ſeu ſuſcepit ꝓcuratoris officiũ vel adminiſtrationẽ bono℞ eccle: aut inſtrumẽta cõficit ſiue vt arbiter laudũ ꝓtulit: qꝛ tales ſunt act⁹ publici. Si vero promiſſum fuit in eum vt in arbitratorem ita q arbitramẽtũ accipiãt effectũ ex conſenſu

partiū vt eſt qñ reducit partes ad con-
cordiã bñ tenet nõ ex vi ſue ſnie: ſed cõ
ſenſus partiū. Sexta aũt p occulte excõ
municatū in tpalib⁹ rõne publici officij
bñ tenẽt ſi nõ offm̄ eſt publicū autori-
tate ꝛ vtilitate. ſec⁹ ſi fuiſſet publicū au
toritate: ſed vtilitate priuatū ſm Pa. in
c. poſt ceſſionẽ. de proba. qꝛ ſi erat excõi
catus tpe aſſumptionis officij non va-
let gñaliter vt puta qꝛ fuit cõſtitut⁹ p-
curatoꝛ q̄ erat excõicat⁹ ſec⁹ ſi poſt ꝯſti
tutionẽ fuit excõicat⁹ qꝛ tenẽt niſi exci-
piat ſm Pa. in. d. c. poſt ceſſionẽ quo ta
mẽ ad act⁹ ſpũales ſi ſunt tales in q̄b⁹
ipmit̃ caracter ſic tenẽt vt collatio oꝛ-
dinū ꝛ hmõi. lz indigeat diſpenſatione
taliť oꝛdinat⁹. vt. j. irregularitas. j. §. iij.
alij. aũt actus ſpũales i q̄b⁹ non impri-
mit̃ caracter. vt collatio bñficij ꝛ hmõi
tenẽt qñ nõ ẽ publice excõicat⁹ rõne pu
blici officij. l. barbari⁹. ff. ꝺ offi. ꝑto. ſunt
tñ retractãdi ſi is i cui⁹ fauoꝛẽ ſũt fcti
ſciebat eum excõicatū: ſz dubitat̃ de ex
cõicatiõe an teneat rõne publici officij
lata ab excõicato occulto Pa. in. d. c. Ve
ritatis ꝺ do. ꝛ ꝯtu. tenet poſt factū ad pe
nã irregularitatis euitãdam ꝙ nõ va-
leat: ꝛ placet. Electio ẽt lz videat̃ q̄ ad
caplꝫ ꝑtinere ad offm̄ publicū: tñ q̄ ad
ſinglares nõ eſt offm̄ publicū: ſz ẽ q̄dã
frñitas ꝛ iõ nõ tz facta ab excõicato ẽt
occulto. Alij aũt cõtract⁹ ſup tpalibus
initi nõ rõne publici ſz ꝓuati vt emptio
vẽditio. ꝛc. cõiter tenet̃ ꝙ tenent̃ vt no.
pa. i. c. ſi vere. e. ti. ꝛ i. d. c. veritatis q̄uis
multi do. teneãt foꝛe nullos cõtractus.

20 Uigeſimo non põt teſtamentū facere
ſm aliquos cõiter tñ tenet̃ ꝙ põt teſta-
ri. vt no. Albri. in. l. j. C. de here. inſti. et
Card. in. c. q̄q̄. de vſu. lib. vj. ꝛ Pau. in
c. ad probandū. de re iudi. qꝛ equipara
tur relegato.

Ultimo priuat̃ eccleſiaſtica ſepultu-
ra: quia cui nõ cõicamus viuo nec moꝛ
tuo cõicare debemus. c. ſacris. ꝺ ſepul.
qꝺ limita niſi abſoluat̃. vide multa alia
ſi placet. in dicto capitulo ad proban-
dum ꝛ in cap. veritatis. ꝛ in. cap. ſi vere
notata. a doc.

Excuſatur. q̄s a pctõ ex de
cẽ. Pꝛio alie-
natione mẽtis illicitū agens quam alie
nationẽ adducit qñq3 facti qualitas ſi-
cut Loth. qñ voluit filias pſtituere vt
liberaret quos ſuſceperat. vt dicit Au.
i. c. qꝺ ait. xiiij. di. Aliquando furoꝛ ſiue
inſania. Aliqñ ebrietas. Uñ qñ ex toto
q̄s eſt extra ſeipm̄ excuſatur a toto vt
ptz in. c. aliquos ſcimus. ꝛ. c. illa cauen-
da. xv. q. j. ꝛ i. c. inebriauerũt. ibidẽ pa-
tet ꝙ eſt puniẽdus p ebrietate ſz nõ p
ꝯmiſſio in ipſa. ꝛ ſic videtur. tenere glo.
ibidez de q̄ vide. ſ. ebrietas. §. iij. Se-
cũdo ex coactione. Intellige abſoluta
facit. c. nõ. ẽ. xv. q. j. ꝛ. 50. d. c. ꝑſbyteros.
Tertio ex ignorãtia ſiue erroꝛe. In-
tellige vt dicam. j. ignorantia. §. iij. fa-
cit pro hoc. xv. q. vj. ſi a ſacerdotibus
xxxiij. q. ij. in lectum.
Quarto excuſat ꝯſuetudo. ꝺ q̄. ſ. Cõ
ſuetudo. §. ix. Quinto neceſſitas ꝺ cõ
tra. di. v. diſciplos. Sexto pietas. vt
pz. c. ꝯq̄ſt⁹ ꝺ fer. Septio locatio ꝛ lu
dus. vt. i. c. j. de ſen. ex. ꝛ. xv. q. j. il. ꝺ rela
tū. dũmõ non ſit noxi⁹ qꝛ. ff. ad. l. acq̄. l.
nã lud⁹ noxi⁹ i cłpa. ẽ. Viij. qñ fecit
diligẽtiã debitã vt i. c. Joã. ꝛ i. c. q̄dẽ vt
aſſeris. de homi. Nono ideliberatio
mentis. xxiij. q. iiij. nabuchodonoſoꝛ.
Decio ex obediẽtia ſupioꝛis. xxiij. q.
v. c. dicit dñs. xj. q. iij. q̄d ſ. xxiij. q. j. q̄d
culpat̃. Intellige ſi nõ ſũt ꝯtra legẽ ſu-
perioꝛis vt. xj. q. iij. ſi dñs. ꝛ. c. ſequenti.
Utrū cleric⁹ cui eps̄ ꝑcipit vt vadat
romã poſſit ſe excuſare qꝛ alij ſunt me
lioꝛes ꝛ magis apti. Rñ. gl. i. d. ca. q̄d ſ.
ꝛ. xxiij. q. j. c. ſi. ꝙ nõ. qꝛ in legationibus
oꝛdo nõ eſt ſeruandus. ff. de legatis. l.
ſciẽdū. §. pe. Itez quia Jo. vlt. reſpõdit
domin⁹ Petro: q̄d ad te: tu me ſeq̄re.

Executoꝛ ꝓprie dr̃ q̄ rẽ iudi
catã ducit ad effe
ctū. vt dicit glo. in. c. ſuper queſtorū de
offi. delega. de quo habetur ſecũda. q.
vj. ca. ei q̄ appellat. ꝟ. ab executoꝛe. ꝛ i
c. nouit. ꝺ ap. ꝛ mł̃tis alijs locis q̄ aliqñ
dicitur merus executoꝛ. qñ cã eſt cogni
ta a ſuperioꝛe. ꝛ mera executio ſibi mã-

datur vnde ab iſto appellari nõ põt tã de iure canonico quã ciuili.vt de re iudicata.c.qd ad cõſultationẽ.ꝛ dicto.ꝟ. ab executore.ꝛ.C.quorum appel.nõ re. l.ab executiõe niſi executor ſnie modũ excedat.vt dicit text⁹ .i.d.l.Aut niſi male interpretetur ſniam ꝛ huiuſmodi de quibus per gl.in.d.c.qd ad cõſultationẽ.Aliquãdo ꝟo dicit mixt⁹ ꝛ eſt quãdo aliqd a ſuperiore mãdat exequẽdũ ſimplr.Unde talis dꝫ admittere rõnabiles exceptiones.c.ex pte.el ſecũdo de offi.delegati.ꝛ.c.eã te decet de etate et qualita.ꝛ in.c.cũ a deo.de reſcri.Et hoc verũ niſi cõſtet ꝙ ſuperior ex certa ſcientia ſicvelit vt.no.gl.in.d.c ex parte.Et ab iſto executore mixto põt appellari ſi aggrauat vel iniuriat.vt.C.de ap.l.ſi quis procuratione.

Ad ꝓpoſitũ eorũ q̃ hic dicũtur de executore ſnie vide Bal.in.l.ſi ꝑtor.in prin.de iud.ꝛ i.l.executore de exe.rei iudi.ꝛ Bar.in.l.a diuo pio.ff.de re iudicata.ꝛ in.l.ꝓcuratorẽ.ff.de ꝓcura.vbi no. ꝙ executor ſnie nõ põt de ei⁹ iniquitate cognoſcere de executorib⁹ aũt teſtamẽtorũ qui ꝛ a quibus cõſtituant ꝛ ad qd no.Bal.i.l.id qd pauperibus.C.de epiſco.ꝛ cle.ꝛ i.l.captatorias.in.ij.q.C. de teſta.mili.

1 ¶Quis põt eẽ executor in cauſis eccleſiaſticis.Rñ.mer⁹ executor põt eẽ quilibet cleric⁹ Mixt⁹ vero nõ niſi in dignitate cõſtitutus aut pſonatum habens. Uel canonicus eccłie cathedralis ſi cõmiſſio ſit ei:autoritate literarũ apoſtolicarum vel legatorum:aut delegatorũ apoſtolicorum.Secus ſi ab alijs quia tũc quilibet clericus põt eſſe.vt patet per not.in.capitulo ſtatutum.de reſcriptis .li.vj.

2 ¶Executores teſtamẽtorum:ſiue fidei commiſſarij q̃ poſſunt dari.Rñ. ꝙ ſiue teſtator ſit cleric⁹.ſiue laicus põt deputare executores tã laicos q̃ꝫ clericos ſeculares.ꝛ etiã religioſos quoſcũqꝫ dũmodo religioſi a ſuis ſupioribus obtineãt licẽtiã exequẽdi exceptis fratrib⁹ minoribus quibus eſt ꝓhibitũ in cle. exiui.in.§.ꝓinde vir ſanctus de ꝟbo.ſigni.fallit hoc ſcdm Bart.in minori ca. li.iij.c.j.qñ diſtributio dꝫ fieri in fratres ipos vel moniales ſancte clare ſub iectas cure ipſorũ herede volũtarie ſoluente quia ſic frater maior põt eſſe executor.ꝛ quod tãꝫ cleric⁹ religioſus quã laicus poſſit eſſe executor not.in.cap. religioſus.de teſta.li.vj.ꝛ per docto.in capitu.tua nobis.ꝛ ibi pau.in.c.Joannes.de teſta.etiam ſi ſit minor.xxv.an. ſecundum glo in.d.c.religioſus.ꝛ hoc de conſuetudine.Et ſequitur Albri.in l.nulli.licere.C.de epiſ.ꝛ cle.dummodo adultus ſit.Iteꝫ non admittit ſeruus: nec ſurdus mutus ꝓdig⁹ furioſus q̃ꝫuis aliqui tenuerint ꝙ etiam ſeruus ꝛ pupillus poſſit eſſe.vt ibi not.Albri.ſꝫ eſt verius ꝙ non.

¶Utrum femina poſſit deputari gloſ. Jo.an.i.d.c.religioſus tꝫ. ꝙ cõſuetudo q̃ eſt optima iterpres legũ hꝫ ꝙ ſic pa. in.d.c.tua nobis.dicit ꝙ alias fuit conſultum ꝙ non põt.Sed Bal.tꝫ cũ Jo. an.ꝛ placet qꝛ mulier nõ comparet vt procuratrix.ſed intẽtat actionem noĩe proprio dẽ quo per eũdem Bald.in.l. id quod pauperibus.ꝛ in.l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ ſic non ob.l.neqꝫ ſciẽtiã .ff.de procur.ꝛ.l.alienaꝫ.C.eo.ꝛ.l.ij.ff.de reg.iur.ꝛ.iij.q.vij. §.tria.quia vt dixi non vt procuratrix comparet. 3

¶Utrum poſſit deputari mixtim.ſ.ſecularis ꝛ religioſus ſimul vel clericus. Rñ.ꝙ ſic ſꝫ Joan.an.in.d.c.Joannes. 4

¶Utrũ cum ſimplr deputant tres vel q̃tuor executores vno mortuo alij poſſint procedere.Rñ.ꝙ ſic vel etiã ſi vnus neret et nollet exequi poſſent ipſi exequi niſi teſtator aliud expreſſerit.vt eſt tex. in.d.c.religioſus. 5

¶Quid ſi vnus executorũ viuit:ſꝫ eſt i remotis.Rñ.ꝙ nihilomin⁹ ceteri exequẽtur vt.in.d.c.religioſus.immo ſm glo.ibidẽ nõ eſt neceſſe vocet tunc ſicut i electiõe vt in.c.qꝛ ꝓpter.ꝛ i.c.cũ iter vniuerſas de elec.ſec⁹ ſi nõ multum diſtaret:qꝛ tũc vocandus eſſet.ꝛ ſi in ter-

mino aſſignato nõ venerit ꝓcedẽt cete
ri. ⁊ hoc intellige quãdo ſimplr ſũt de
putati. Secus ſi cũ aliqua limitatione.
puta ꝙ vnꝰ ſine alio nõ poſſit et hmõi.
q2 tũc ſeruandũ eſt qđ teſtator ſtatuit.
vt in. d. c. religioſus.

7 ¶ Utrũ officiũ p̄fati executoris trãſeat
in heredibꝰ. Rñ. gl. i. d. c. religioſus. ꝙ
nõ niſi teſtator expſſerit. Et hoc tene p
dictũ tex. lʒ aliqui tenuerit ꝙ trãſeat p
l. cũ vnꝰ. ⁊ l. a filio in p̄n. ⁊ l. alimẽta in
p̄n. ff. de al. ⁊ ci. le. alij ꝓo ꝙ re integra
nõ trãſibit: ſed nõ integra ſic vt de ele.
c. in cauſis. ⁊ l. mandatum. C. manda.

8 ¶ Quid ſi ſit deputatꝰ executor abbas
ſancti ꝓculi an eo mortuo ſucceſſor eiꝰ
exequetur. Rñ. gl. in. d. c. religioſus ꝙ ſi
abbas mortuus erat ꝓpinquus teſta-
toꝛi nõ trãſibit ad ſucceſſorẽ. q2 videtur
electa pſona ex affectiõe. ſiue nomẽ eiꝰ
fuerit expreſſũ vel nõ. facit ad hoc. xij.
q. iij. pontifices. de teſt. reqſiſti. ſi aũt nõ
erat ꝓpinquus tũc ſi nomẽ erat expſſũ
nõ tranſibit. ſi vero nõ erat expreſſum
tranſibit de offi. del. quoniaʒ requiſiſti.

9 ¶ Querit̃ an teneat̃ deputatꝰ executor
acceptare. Rñ. pa. in. d. c. ioãnes. qđ nõ
niſi tacite acceptaſſet vł expſſe q2 non
poſſet renũciare ⁊ dicit̃ tacite accepta-
re quãdo aliqđ facit ꝙ ptinet ad hoc ⁊
hmõi. Itẽ ſi ſciẽter recepit literas qbus
ſibi officiũ deferebat̃. ar. l. j. §. j. ff. de ꝓ-
cu. aut ſi ipe cõſenſit quãdo teſtator ad
illud officiũ eũ deputabat ad hoc. l. vxo
ri. §. j. ff. ad. l. cor. de fal. facit. l. ex ſnia. ff.
de te. tu. Poſſet tamẽ eps in legatis ad
pias cauſas citra acceptionẽ cõpellere
ſi nõ vt executorẽ ſaltẽ vt delegatum ſi
cut in qualibet alia delegatione vt. C. q
pro ſua iuriſd. l. vnica ⁊ c. paſtoralis. de
of. delega.

10 ¶ Qñ tenent̃ executores exeq. Rñ. pa.
in. c. nos qdẽ. de teſt. ꝙ aut teſtator ꝓui
dit ſibi de tpe ⁊ illud ſerua vnũ tamen
ſemp no. ꝙ lʒ teſtator mandet aliquid
fieri. ſ. certũ tp̃s cõputãdũ a die mort
intelligit̃ ⁊ ſupplet̃ a die ſcientie ⁊ adi
te hereditatis vt ꝓbat tex. i. l. ſtatu libe
ros. §. ſi qs heredi. ff. d ſtatuli. facit iun
cta gl. in. l. fi. §. ſi. aũt dubiꝰ. C. de iu. de-
li. Si vero teſtator nõ ꝓuidit ſibi de tẽ
poꝛe tũc pa. dicit in. c. ſi heredes. de te-
ſta. ꝙ ſi res legata eſt in patrimonio te
ſtatoꝛis poteſt ſolui ſine mora. Nã do-
minium illico adita hereditate tranſit
in legatariũ vt i. l. ſi tibi homo. §. cũ ſer
nus ⁊ ꝙ ibi on. ff. de le. j. ⁊ l. cũ res in pri.
ibidem dicitur ꝙ ſi non nec ſoluatur ſi-
ne mora heredes cõdẽnant̃ ad preſtan
dum vſurã ⁊ oẽm vtilitatem. Idẽ etiaʒ
ſi eſſet pecunia legata. vt in. l. ſi domus
§. i pecunia. ff. de le. j. vbi dicit̃ ꝙ ad ſo-
lutionẽ tp̃s modicũ dandum eſt. ſʒ gl.
ibideʒ illud breue tp̃s dicit fore. x. dies
a p̄cepto iudicis vel ſaltem arbitrariũ
pẽſata qualitate ⁊ q̃titate hereditatis
et ſi nõ habet debet reperire vndecũq̃.
l. ſi pecunia. ff. de le. ij. Et hoc tene q ad
obligationem quo aũt ad penam. ſ. vt
cogantur ſoluere cũ omni emolumẽto
⁊ intereſſe dic ꝙ in legatis ad pias cau
ſas eſt tp̃s. vj. menſiuʒ vt in aut. de ecc.
tit. §. ſi aũt legatum. Idẽ dicerẽ in lega
tis ad nõ pias cauſas p arg. a maioꝛi i
d. §. ſi aũt legatum. ⁊ hoc a die inſinua
tionis teſtiũ ⁊ ꝙ ſi p annũ a die moni-
tiõis p iudicẽ ſibi facte nõ impleť. que-
cunq̃ relicta priuatur tota hereditate
⁊ veniet ad ſubſtitutos vł ſi nõ ſunt ve
niet oꝛdine ſeruato coheredibꝰ abeũti
bus vel generali fidei cõmiſſario ⁊ cete
ris ſm ꝙ hr̃ in aut. amplius. C. de fidei
cõ. licet poſſet iudex cogere etiam ante
prefatum tempus executores vel here
des alio remedio.

¶ Utrum executore nonꝰ exequente de 11
noluat̃ ad epm executio. Rñ. pa. in. d. c.
nos quidẽ. ꝙ ſi p̄ceſſit duplex monitio
poſt negligẽtiam debẽtis exequi ſtatiʒ
in legatis ad pias cauſas deuoluitur
nec requiritur aliud tp̃s vt videt̃ in-
nuere tex. in aut. de ecc. ti. §. ſi aũt. q hoc
iuſſi ſunt. Et ſic intelligerẽ no. p Bart.
d. aut amplius. Si ſola vnica monitio
preceſſit expectatur annus anteq̃ de-
uoluatur ad epiſcopum: ſed aduerte
ꝙ hodie epiſcopi per ſtatuta diſponũt
vt curratꝰ annus a die mortis admo-

nēdo generalr̄ quoſcūq3 ⁊ ſic poſt annū deuolueret itelligēdo a die mortis ⁊ ſcie ⁊ adite hr̄ditatis vt.ſ̄.xxxi.limitat Ric. in.iiij.di.xlv.hoc verū ſi hȝ bona in prōptu de quib⁹ poſſit infra annū legata implere alias nō deuoluitur ad epiſcopum quod no.

2 ¶ Quer̄ quidā relict̄ cētū paupibus declarādis p ſempronū an elapſo anno declaratione nō facto ep̄s poſſit eligere paupes vigore ſtatuti p̄fati in p̄cedēti.q.R̄ñ.bar.in.l.cū quidā.ita.ff.ð le.ij.⁊ ſequit̄ Pa.in.d.c.nos q̇dā.ꝙ nō qꝛ ſtatutū loquit̄ de.executore ⁊ in eo haberet locū vt nō poſſet ampli⁹ ſe intromittere.ar.c.literas.de ſup.ne.p̄la.ſȝ habēs declarare nō eſt executor ſicut dicimus differētiā iter iudicē qui declarat ⁊ executor.C.de exe.re.iud.l.executorē ꝙ no.qꝛ pbatꝙ frater minor qui nō poteſt eſſe executor bñ pōt eſſe declarator ⁊ ſimiliter cōſultor cū nullo iure prohibeatur de quo dic.vt.j.§.xxvj.

3 ¶ Utrū p̄fata deuolutio habeat locū tā in legatis ad pias cauſas q̄ȝ nō pias R̄ñ.pa.in.c.ſi heredes de teſt.ꝙ in legatis ad pias cauſas nō ē dubiū.In alijs aūt eſt diuerſitas iter doc.ſȝ ipſe Pau. ſic ꝯcordat ꝙ aut ep̄s vult ſe impedire anteq̄ȝ heres ſit priuatus hereditate.ſ. añ lapſum anni ⁊ ſic pōt ſe impedire ⁊ compellere.Silr̄ ſi heres incidit i penā priuatiōis ſȝ de facto eā poſſidet qꝛ nemo eam petit nā tūc ceſſat ratio.d.auť. amplius que vult hereditas cū onere exequēdi trāſeat ad aliū ⁊ habebit locū d.c.ſi heredes.ꝙ loquit̄ generaliter nec ob.ꝙ non dȝ ep̄s ipēdere officiū ſuū nō imploratū ad vtilitatē priuatū ꝯ determinata i.c.bone memorie.el.j.de poſtu. p̄la.qꝛ p quo impēdit ē miſerabilis pſona ⁊ ideo poteſt:vt ibi no.quia defunctus eſt deſtitutus oī auxilio ⁊ ideo merito etiā nō implorat⁹ pōt iudex impēdere officiū ſuū. Aut vult ſe impedire poſtq̄ȝ puenit ad alios hereditas ppter priuationē primoꝝ ⁊ ſic nō pōt reſpectu executiōis ſȝ bñ reſpectu cōpulſiōis fiende heredi nouo vt exquatur qꝛ tūc habebit locum.d.auť.amplius ⁊ ſic cōcord.d.c.ſi heredes.cū.d.auť amplius.

¶ Quid ſi teſtator expreſſe phibuit ne 14
ep̄s impediat.R̄ñ.Pa.i.c.tua nobis.de teſta.ꝙ quo ad compulſionem executorum non valet quia ſicut ipſe ſi viueret nō poſſet ſe eximere a foro epiſcopi.ita nec executores ſubtrahere potuit vt patet.in.d.c.tua nobis.Quo vero ad deuolutionem executionis dicit idem pa. ibidē quod ſi teſtator prouidit de alio executore in caſu negligentie primi ille exequitur non ep̄s ar.in.l.nulli ⁊ in l.ſi quis ad declinandā.C.de epiſ.⁊ cle. aut ſolū phibuit ep̄is exe qui non puiſo ſibi de alio executore tunc in legatis ad pias cauſas nihilominus exequet̄ non obſtante prohibitione.tex.bon⁹ ē in auť.de ec.§.ſi quis autem pro redemptione.cum duob⁹.§.ſe.⁊ in.d.c.tua nobis.in alijs autem non.

¶ Utrum executor habeat actionē con 15
tra heredē.R̄ñ.Pa.in.c.Joannes.de reſti.ꝙ aut eſt purus executor ⁊ ſic nec de iure ciuili nec canonico habet.ſed pōt implorare officium iudicis contra detinētes bona defuncti ar.in.l.hereditas in fi.ff.de peti.he.⁊ in.l.quint⁹.ff.de an.le.⁊ hoc voluit Dy.in.l.lucius.§.meuia duos.ff.ad treb.⁊ Bar.in.l.ſi quis titio. ff.de le.ij.glo.in.d.§.meuia.limitant verum niſi in legatis ad pias cauſas qꝛ tunc dicit habere actionem contra heredes allegat.l.nulli.C.de epiſco.⁊ cle. Idē tenet glo.in.d.l.titio.Si vero non eſt purus executor:ſȝ legatari⁹ ſicut qñ verba diſpoſitionis conferuntur in eū tacite vel expreſſe exēplum dicit teſtōr reliquo titio cētū ⁊ volo vt illa reſtituat ſeio tunc poterit agere contra detinentē bona tanq̄ȝ legatarius ⁊ eſt vtile qꝛ ſi deficeret fidei commiſſaria accreſceret ſibi ⁊ non heredi.vt in.d.l.ſi quis titio.Idē erit vbi tacite confertur in eum de poſitio puta quia eſt particeps illi⁹ delicti ſm glo.in.d.§.meuia ⁊ in gloſ. d.l.ſi quis titio.⁊ ibi vide.

¶ Utrum executor poſſit vēdere bona 16
defuncti pro executione vltime volūta-

lis.Rñ.Pa.in.d.c.Joannes.ꝙ ſi eſt exe
cutor vl'is puta.quia oia ſunt diſtribuē
da pauperibus ſic poterit.l.d. ſi q̄s ad
declinādam.Si vero eſt ꝑticularis non
poteſt niſi teſtator exp̄ſſe cōceſſerit vt i
l.alio herede.ff.de ali.⁊ ci.le.ſicut;cōmu
niter hodie eſt in teſtis dat̄ libera vēdē
di autoritas ipſis pro executiōe vltime
volūtatis ⁊ quid portēt dicta verba vi
de bar.in.d.l.alio.⁊ cautela eſt ꝙ adda
tur ſic dās eis generale mādatum cū li
bera adminiſtratione agēdi exigēdi di
ſtrahendi.⁊c.
17 ¶Utrū cū teſtator relinq̄t.c.ꝓ reſtituē
dis male ablatis ⁊ non reperiūtur ma
le ablata vſqꝫ ad illam ſummā reſiduū
ſit diſtribuēdum.Rñ.Pa.in.d.c.tua no
bis.Jac.de are.in trac.executionis vt re
fert ⁊ ſequitur Bal.in.d.l.ſi quis ad de
clinandam diſtinguit ꝙ aut teſtator ꝓ
hibuit in alium vſum conuerti.⁊ ſic ce-
det heredi reſiduum queādmodū quā
do deficit aliud legatum vt.d.l. ſi quis
ticio.⁊ exp̄ſſio cauſe limitat legatuꝫ. vt
in.l.fi.ff.de an.⁊ arg.le. aut ſimpliciter
diſpoſuit.⁊ tunc debet dictum reſiduū
dari pauperibus.vt in.l.legatum.ff. de
vſu. ⁊ vſufru.le.quia ſicut deſtinatū in
vnum pium vſum ſi nō poteſt debet cō
uerti in alium pium.vt in.c. nos quidē
de teſta.⁊ facit in ar.d.l.legatum. ſit et
hic ⁊ hoc puto veriſſimum.ꝙ tenet etiā
Joan.an.in addi.ſpe.in titu. de inſtru.
edi.§.nūc vero aliqua.ver.⁊ ſcias ⁊ ma
xime ſꝫ Pau.vbi.ſ̄.quia ex quo expreſ
ſit certam q̄ntitatem preſumendum eſt
illam deberi licet nō appareāt credito
res.Et idem dicit fore ſeruādū in cau-
tione quam factum vſurarij vt etiā no.
in.c.q̄ꝗ̄.de vſu.li.vj.Cōſulo tamē hoc
fiēdum de conſilio epiſcopi vel heredis
⁊ iſtud ſequēdū i cōſciētiā.q̄uis aliꝗ di
ſtinguāt ſi executor eſt nudus miniſter
⁊ ſic reddet heredi..d.l.ſi q̄s titio.⁊.l.co
dicillis in princ.e.ti.ſi vero nō eſt nudꝰ
executor tūc reſiduum erit ipſiꝰ execu-
toris poſſet hec opi.in conſciētia proce
dere quādo legaſſet dicto executori cū
expreſſiōe creditorum ſmꝙ in libro ſuo
inueniet ⁊ huiuſmodi.quia tūc reſiduū
ſumme videretur voluiſſe legare execu
tori vt.l.pater.§.tuſculanus. ⁊ de le.iij.
⁊.l.filio.§.matri.ff.de adi.lega.
¶Utrum executor cui teſtator dedit ali 18
quid ad diſtribuēdū ibi ei videbitur ⁊
placuerit teneat̄ illud diſtribuere in pi-
os vſus.Rñ.ꝙ ſic aliud nō apparet de
mēte teſtatoris facit.c.cū tibi.đ teſt. Sꝫ
melius verbū videbitur ⁊ verbum pla
cuerit ꝙ refertur ad arbitrium boni vi
ri.ff.de fidei cō.li.l.thais.§.ſorore ſua.⁊
l.fideicommiſ.libertas.la.ij.Bonꝰ aūt
vir arbitrabitur magis ad ſalutem ani
me teſtatores diſpēſandum q̄ alias.de
foro compe.c.cōqueſtꝰ ⁊ ad ſalutē ma-
gis facit vt inter pauperes diſpēſetur.
l.id qđ pauperibꝰ.⁊.l.nulli ⁊.l.ſi q̄s ad
declinādam.C.de epiſ.⁊ cle.nec impedi
tur diſpoſitio teſtatoris.licet nō ſint ex
preſſe ꝑſone quibꝰ debeat fieri vt in di-
ctis legibus.Itē q2 debemus iterpreta
ri voluntatem teſtatoris in melioreꝫ ⁊
fauorabiliorē cauſam ꝓpter regulā q2
in teſtamētis ſit melior interpretatio.c.
cū dilecti.de do.ff.de re.iu.l.in teſtis .ff.
de vi. tri.oleoqꝫ le.l.iij.cū ergo nulla ſit
melior q̄ vt in pauperes chriſti diſpēſe
tur.ita fiet aliter ſi nō fiet ep̄s reuocare
poterit ⁊ debet executionē.Pe.tamē de
peru.trac.đ cā.por.epiſcopi.c.ix. tenet
ꝙ medietas dꝫ dari pauperibus ⁊ me-
dietas pijs locis.nihil tamē allegat. ⁊
eſt ſatis equa.
¶Utrum executor etiā cum. conſenſu 19
epiſcopi poſſit immutare vſum deſtina
tum per teſtatorem meliorē vide.ĵ.lega
tum.ij.§.xj.
¶Utrū religioſus exēptꝰ deputatꝰ exe 20
cutor ſi in exequēdo deliq̄t poſſit puni
ri ab ordinario.Rñ.ꝙ ſic.tex.ē in cle.vni
ca dicit.eſt vbi etiā eis religioſe īponit̄
vt reddāt rationē de executiōe ordina-
rijs ⁊ ſimiliter ordinarijs vt exigāt limi
tat ri.in.iiij.di.xlv.ar.v.q.ij. verū in re-
ligioſis qui habēt exceptionē cōmunē
qui tamē poſſent cōueniri ratiōe cōtra
ctus vel delicti ſeu rei vt in.c.j.de ꝓuil.
li.vj.Secus i alijs q̄ etiā ex p̄dictis cō-

neniri non poſſunt q2 nõ poſſunt tales puniri ab ordinarijs. ꝛ placet.

1 ¶ Utrũ prelatus religioſi qui dedit legitimam acceptã di executionẽ religioſo poſſit eã reuocare re etiã nõ itegra. Rñ. glo. in. ð. c. cl. vnica. ꝙ ſic cũ religioſus non habeat velle nec nolle ꝛ executio fit per collegã aut ſi alius deputat⁹ non eſt per epiſcopum

2 ¶ Utrũ executor poſſit diſtribuere in filios vel conſanguineos proprios vide ꝫ. eleemoſyna. §. iij.

3 ¶ Utrũ dilatio executioni pie preiudicet aie teſtatoris. Rñ. ꝭm. ri. vbi. ꝫ. q. iiij. qð ſic cui⁹ ratio eſt duplex. ¶ Prima q2 eccleſia ꝛ pauperes nõ excitant ad orãdum ſicut facerẽt ſi eis daret legatũ ac celeratio aũt feruẽtiũ orationũ pro aia defuncti multũ vꝫ ad eius alleuiationẽ ꝛ celeriorem expeditionem.

¶ Secũda ratio q2 ſicut anima in charitate decedẽs ꝛ aliquid purgabile ſecum portans in hac vita meruit vt eleemoſyne ſi pro ea dentur proſint nõ ad augmentum gratie ſed ad alleuiationem ꝛ breuiationẽ pene ꝛ ideo ꝗto citius impletur tanto citius alleuiatur ꝛ ecõuerſo. ꝗto tardius implet tãto tardius liberat non tñ propter hoc ſi nunꝗ implerent perpetuo ſtaret in penis: ſed ſolũ multo tardi⁹ liberaret. Ex quo patet qð grauiſſime peccãt ꝛ magnam proditionẽ faciũt qui ꝗ citius poſſunt non exequunt. vnde vocant necatores egentium in. c. qui oblationes. el. j. cum duobus. c. ſe. xxiij. q. ij. ꝛ in. c. q̃ oblationes. el. ij. ꝛ dicuntur venire ad exinanitionez fidei ꝛ qð habẽdi ſunt ſicut q̃ nõ credunt iudicium dei. Idem dicendum de reſtitutione quam ſtatuerũt fieri vnde in cronicis minorum legitur qð quidam impediebatur intrare paradiſum quouſqꝫ facta fuit reſtitutio quia niſi fiet luet in penis facit ad hoc. c. in literis. de rap.

24 ¶ Sed nunq̃d excuſant prefati executores ſi propterea tardãt vt res defuncti melius vẽdant. Rñ. ꝭꝫ ſctm̃ Tho. in quol. ꝙ mora modici tpis nõ videt eſſe magnũ periculũ. Uñ ſi executor ꝑ modicũ tp̃s differat vt rebus defuncti melius vẽditis ampliores eleemoſynas facere poſſit licite facit. Quod intelligo verum qñ tm̃ eſt augmẽtũ qð ꝓualet tarditati puta q2 eleemoſyna illa quã habuiſſet de illis rebus cito vẽditis ꝛ tp̃s tardationis in quo penã ſuſtinuit non iudicant tñ ſatiſfactoria ꝗtũ eſt eleemoſyna q̃ elicit ex tardatione al's non liceret q2 nõ eſt fiendũ malũ mihi ꝓ bono alterius. Et hoc patet ex eo qð ſubiungit. S vero inquit ſctũs Tho. per multũ tp̃s differat. vt i modico ampliores eleemoſynas faciat nõ excuſatur a culpa q2 forte defunct⁹ a purgatorio liberatur interim ꝛ ſic fruſtrat remedio quo multũ indigebat. Faciat ergo qð magis rationabiliter videt expedire anime defuncti.

¶ Quid ſi q̃s deputauit executorem cũ iſta cõditione. vt exequat cũ conſilio talis. Rñ. qð aut dicit cũ cõſilio2 ſic executor licet teneatur petere cõſiliũ tñ non tenet ſequi. Si vero dixit qð exequatur ꝭm conſiliũ ſic tenet ſequi ipm vt tenet Albe. in. l. nulli. C de epi. ꝛ cle. vide. ꝫ. cõſilium. §. iij 25

¶ Quid ſi ſit frater minor ille cuius cõſilio exeq̃ debet. Rñ. qð diuerſa eſt opi. inter doc. Sed tu dic ꝙ frater minor licet nõ poſſit eſſe executor põt tñ eſſe cõſultor q2 executor oportet ꝙ ſit ꝯtractator pecuniarũ ꝛ vẽditor rerũ ꝛ huiuſmodi que nullo modo cõueniũt fratri minori ſed dare conſiliũ in nullo derogat ſue profeſſioni. Et ſic per hoc euacuat ratio Ge. in. c. ſi. de te. li. vj. qui tenet qð nõ põt eſſe cõſiliarius tali modo ꝙ aliter nõ poſſit fieri diſpẽſatio niſi ꝭm ſuũ cõſiliũ. Et ſic ꝭm predicta limita naꝫ ſi teſtator reliquit citanda pauperib⁹ de decl rãdis per fratrem minorẽ hoc nõ derogat ſue profeſſioni ꝛ licet de hac ꝑ Bar. expreſſe in trac. minoricarum. 26

Exẽptus dicit qui non ſubeſt iuriſditiõi ordinarij vt patet et notat in capitulo cum perſone de priuilegijs libro ſexto ſolus ex=

go papa vł legatus de latere p̄t cogno
ſcere de cāis contra exēptū vt no in ca.
qđ trāſlationē de offi.leg.;Sec⁹ in alijs
legatis vt ſibi vn̄ eximere ꝓprie eſt apo
ſtolice ſedis.xvj.q.j.fr̄.vj.q.iij.nūc.ꝟo.
not.Jo.an.in gl.d.c.j.de priuil.li.vj.
☞ ad propoſitū eorumqꝫ hic dicuntur
ꝛ an exēpti delinquētes in loco nō exē=
pto puniant̄ ꝛ per quē not. Bal.in.l.C
vbi ſena.vel.cla.ꝛ i ſtilo parla. Pari.iij.
arreſto.lxiij.ꝛ non veniunt in generali
ſermone.vt per Bal.in.l.j.colū. pe.C.de
fur.per.l.legatoꝝ.§.ſi plures.ff.de leg.
ij.ꝛ an exemptus a iuriſditione ordina
rij cenſeat̄ exēptus quo ad delictū.not.
Bar.qđ nō nec quo ad cōtractū in.l.be
neficium.de cōſti. patri.ꝛ an debeat ci=
tatus cōparere oſtēſurus priuilegium
exēptionis Bal.ꝙ non.in.l. generaliter
col.ij.C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ Ro.idem in.l.ex
quacūqꝫ.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.
¶ Quot modis dat̄ exēptio.Rn̄.vt not.
Pa.i.c.tuaꝝ.de priuil. ꝙ duob⁹ modis.
¶ Primo rōne loci.puta monaſterij vel
eccleſie ꝛ hmōi ꝛ i iſtis habet locum.c.
j.de priuil.li.vj.quod ratione delicti cō=
miſſi extra locū exemptū vel ratione cō
tractus alibi initi vel rōne rei alibi ſite
pn̄t coram ordinario cōueniri et ab eo
puniri ꝛ exēpta eccleſia vel monaſteriū
intelligent̄ exēpti etiā ipſius monachi
vel canonici clerici etiā ꝛ cōuerſi perpe
tuoqꝫ oblati nō aūt eiuſdē eccleſie preſ=
byter q̄ parochianorū curā habet quo
ad ea que ad eandē curā pertinent nec
ipſi parochiani.vt in.c. per exēptionez.
de priui.li.vj. Eximit̄ etiā exempto mo
naſterio ſm glo.in.d.c. eccleſia ꝛ ipſius
cimiteriū ꝛ domus ꝛ theatrū cū ortis ꝛ
areis q̄ ſūt iuxta eccleſiā.ar.xij.q.j. ne=
ceſſaria . ꝛ.c.nulla. xvij.q.iiij. diffiniuit.
Idē dic in dormitorio ꝛ domibus cleri=
corum que ſunt iuxta eccleſiam cum eo
rum ortis arg.d.c. neceſſaria ꝛ diffinit.
¶ Secundo datur exēptio ratione per=
ſone ꝛ non loci.vt in priuilegio conceſ=
ſo capellanis ꝛ familiaribus pape ꝛ de
talibus nō habet locum.d.c.j.quia nec
etiā rōne delicti pn̄t puniri ab ordina=
rijs aliter eorum priuilegiū eſſet inuti=
le ꝙ eſſe nō debet.vt in.c.ſi papa.de.pri
ui.li. vj ex quibus omnibus cōclude ꝙ
exēptus rōne alicuius loci vel rei nō cē
ſetur exēptus rōne alterius rei vel loci.
Unde priuilegiū cōceſſum perſonis re=
ſpectu certi loci nō extēdit. vltra locuz
vnde cenſet̄ priuilegiū potius reale q̄
perſonale.vt no. Pa.in.c.cū capella.de
priuile. Secus in exemptione reſpectu
perſone.vt patet aduerte ꝙ ſi canonici
alicuius eccleſie eximātur ipſi ſoli ſunt
exempti nō autem eccleſia vel alij eius
clerici.,Si autem clerici cuiuſuis eccle=
ſie eximātur tunc tam canonici q̄ alij
clerici ſunt exempti.non autem eccleſia
niſi aliud exprimatur vt in.d.c.per exē=
ptionem nec etiā conuerſi vel oblati vt
dicit glo.ibidem.
¶ Quib⁹ verbis probat̄ exēptio.Rn̄.qđ
multipliciter vt probatur i.d.c.ſi papa.
puta ſi dicat̄ i priuilegio a papa vel ſen
tentiando eccleſiā iuris beati Petri exi
ſtere ſiue ad ius ꝛ proprietatē romane
eccleſie pertinere.vel ad romanā eccle=
ſiā ſpecialiter aut ſine medio ꝛ ſimpli
citer pertinere vel ſi dicat ꝙ eccleſia ſit
libera ſeu ꝙ potiat̄ romane eccl'ia liber
tate ſiue ꝙ ep̄s non audeat illic cathe=
drā collocare ſeu aliqđ imperiū exerce=
re vel poteſtatem aūt qđ eximit a ptāte
ep̄i.Itē ſi recipiātur in proprios ſubie=
ctos per hmōi ꝛ ſimilia cognoſcitur exē
ptio.vt ibi patet ſecus ſi reperient̄ ſub
defenſiōe,vt in.c.ex parte.el.ij.de priui.
vel in proprios filios q̄ non eſſent exē=
pti vt ibi dꝛ ꝛ ibi vide ꝛ qđ ibi not.
¶ Utrū exēptus teneat̄ citatus ab ordi
nario cōparere.Rn̄.Pa.i.c.cū ordinē de
reſcri.ꝙ aut eſt notorie exemptus ꝛ tā
diu tolleratus priuilegio exēptionis ſi=
cut ſunt mēdicātes ꝛ ſic nō tenetur nec
valebit ſn̄ia ſuper principali q̄ eſt a nō
ſuo iudice neqꝫ tanq̄ cōtra cōtumacem
Ad hoc tex.in.l.non videt̄.la.j.ff.de iur.
ꝛ bon⁹ text.in cle.paſtoralis.§.piſana.ꝛ
ibi bona glo.ff.de re iud.ꝛ glo.in.c.ve=
niēs .de accu.ꝛ.ij.q.iij.ſi ep̄s.ꝛ p Inno.
in.c.ij.de dila.ꝛ.Bar.i.l.ij.ff.ſi q̄s in ius

vo.non ie.licet in alijs terminis Si ve= ro nō cōſtat ita notorie tūc tenetur cō= parere ⁊ allegare priuilegium ⁊ in loco cōgruo ⁊ ſecuro infra terminū compe= tentem ordinario oſtēdere ſm qđ dr in c.cuꝫ perſone. de priuil.lib.vj.

¶Utrū pendēte lite ſup validitate pri= uilegij ſeu an fuerit cōceſſum vel nō de beat quis priuari vel interdici vſu poſ= ſeſſionis vel quaſi etiam ſi poſſeſſio ſit contra ius.Rñ.pan.in.c.j.vt li.pen.inn. ꝙ nō.tex.eſt in.d.c.cū perſone.in.§.ꝙ ſi tales.cū.§.ſe.⁊ hoc idē tenēt ibi doc.vbi dicit Jo.mo.vt ibi no.Se.ꝙ pendente li te non eſt turbandus in poſſeſſione ſua etiā ſi poſſideat cōtra ius cōe dūmodo ex aliqua probatione licet nō ſufficienti ad finalē intētū ipſe iuſtificet poſſeſſio= nē ⁊ ita videt̄ ſonare ibi tex.vnde Joā. an.in gl.vlt.ibidē dicit no.ꝙtus fauor priuilegio debet̄ eſt enim ex ſe priuile= giū fauorabile ſꝫ preſcriptio odioſa de deci.c.ex parte.⁊.c.tua.de reg.iur.odia. hec Joan.andree.

¶Quid ſi exēptus litigat coram ordi= nario.⁊ non allegat exceptionē an per= dat eaꝫ.ꝓ hoc.Rñ.Pa.in.c.j.de.ſen ⁊re iu.ꝙ nō nec tenet ſnia.Nec ob.taciturn= nitas.qꝛ etiam ſi voluiſſet non potuiſ= ſet in illum conſentire:vt in iudicem.de arbi.cum tempore ⁊ hoc tenet Jo.an.in regula.ſcienti.lib.vj.in mercurialibus. facit qđ no.in.l.j.C.vbi de cri.agi opor= tet.Ratio eſt ſm Pa.in.d.c.cum tempo re.quia exemptus non poteſt renuncia re exceptioni quia tangitur.nedum fa= uor exēpti ſed etiā ſuperioris qui ipſuꝫ exemit vt in.c.ad apoſtolicā de regula. ⁊ in.l.ſi quis in cōſcribendo.C.de epiſc. ⁊ cleri.albu.tñ i.d.l.ſi quis tenet quod exēptus pōt renunciare priuilegio exce ptionis per.d.l.ſi quis.Et ad leges con trarias reſpondit quod loquuntur de priuilegio iuris communis introducto in fauorem ordinis clericalis cui renū= ciari non pōt ſed ſuo priuilegio ſpecia= li bene poteſt ⁊ verꝰ credo quādo ipſe impetrauit.Et prima opin.eſt vera qñ ſuperior proprio motu aliquem exemit quod not.bene.

¶Utrum exemptus poſſit abſolui ab epiſcopo ab excommunicatiōe inflicta a canone quam ſibi conditor canonis non reſeruauit.Rñ. Pa.in.c.ſignificaſti de fo.compe.Fed.cō ſi.xiiij.⁊ Jo.de lig. in cle.ne in agro.de ſta.regul.tenent qđ ſic.ſed Jo.an.in regula ſcienti preall. dicit quod nō . Pan.hic ſequitur quia non eſt ſue iuriſdictionis nec poteſt ſe ſubmittere ſine licētia pape ratione di= cta in precedenti.q.in fi.excipere:tñ vi= detur Joan.an.in.c. religioſo. de ſentē. excommunica.lib.vj.excommunicatos pro iniectione manuū violenta per ra= tionē tex.ibidē.ſ.ne detur materia eua= gandi cum tñ cōtrarium teneat in cle. cum ex eo.de ſen.ex.in glo.fina.Et pro pterea teneo quod nec in illo caſu.c.re= ligioſo.nec in alio exemptus poſſit ab= ſolui ab epō niſi vbi ſpecialiter ei com= mittitur a papa.⁊ .d.c.religioſo loquit̄ de non exēptis quos antea nō poterat abſoluere propter.c.cum illorū.de ſen. excōi.⁊ hoc tene qꝛ ſi de exēptis intelle= xiſſet ſic dixiſſet ſicut dicit.in.d.cle.cum ex eo.in fine. 6

¶Quid pōt exercere archiepiſcopꝰ vel epiſcopus in loco exēpto vide.ſ.archie piſcopus.§.iij. 7

¶Utruꝫ exemptus ratione loci ſi deli= querit alibi vel ꝯtrahat aut res ipſa cō ſiſtat poſſit in loco domicilij conueniri aut puniri per ordinariū.Rñ.qđ nō nec habet poteſtatem remittendi eum ſi cō ueniat̄.vt in.d.c.j.de priui.li.vj.Simili= ter ſi delictū vel contractus vel res ipſa litigioſa ſit in loco exēpto nō poterit ſe impedire intelligitur ergo.d.c.j.qđ ra= tione delicti vel contractus pñt per or= dinarios cōueniri.ſ.ſi ueniant extra lo cum exemptū vel remittent̄ vt no.in.d. c.j.Sunt tñquidā exempti ratione loco rum ⁊ pſone qui etiam ratione delicti aut contractus vel rei nullo modo pñt cōueniri vt fratres minores predicato= res ⁊ ciſtercieñ.⁊ multi alij. 8

¶Utrū delinquēs in loco exēpto liget̄ ſtatuto epi.vide.j.ſtatutum.§.ij. 6

10 ¶ Utrū cū ſtatuto epī cauetur ne quis accedat ad q̄libet mōaſteria monialiū ſub pena excōicationis quam incurrat ipſo facto ſint excōicati q̄ accedūt admonaſteria et cepta monialiū. R̄n. ꝙ ſic. ſi ſine lnia illius ad quē ptinet accedunt. Ratio qꝛ ſine p̄fata licentia acceſſus eſt prohibit⁹. vt in. c. periculoſo. de ſta. mo. lib. vj. Et ideo ſi epī vt compeſcāt tales acceſſas addūt penā licite faciūt ⁊ ideo ligant: nec dicēdū qđ delictū committatur in loco exēpto ſolū ſed etiam in non exēpto vꝫ cū accedunt anteq̄ peruenerint. Itē patet per hoc qđ not. Bar. in. l. relegatoꝝ. ff. de interdic. qui dicit quod ciuitas propter cōmodum ciuitatis vel odium eorū ad quos nō vult vadāt ꝓhibere pōt ciuibus ſuis ne vadāt ad talem terram. hic not. Pa. in. c. poſtulaſti. de fo. compe. ergo ſimiliter in caſu predicto. Et hoc tꝫ do. Phi. de peru. in. c. vt animarū. de conſti. li. vj. ſecus ſi prohiberent ne quoquo modo ſine eoꝝ licentia quis accederet quia niſi preſidētes monaſterijs eſſent culpabiles inadmittendo non valeret eorum ſtatutum cuꝫ eſſent contra ius cōe. vt in. d. c. periculoſo. contra ꝙ epīs non pōt ſtatuere niſi ex iuſta cauſa vt tꝫ Bal. in. l. oēs populi. ff. de iuſt. ⁊ iu. ⁊ do. Anto. in. c. veſtra. de loca. pn̄t imo obligāt p̄mates archiepī ⁊ epī vniuerſi ſub pena eterne maledictionis in proprijs dioceſi monaſteria exēpta q̄ immediate ſubſunt romane eccleſie autoritate apoſtolica cogere vt ſeruēt clauſuram. vt in. d. c. periculoſe. ſimiliter debent ea viſitare eadē autoritate ſingulis annis. vt in cle. attendētes. de ſta. re. ⁊ hoc de p̄cepto ſcđm glo. ibidē propter ver. debeant quod eſt p̄ceptiuū vt in. c. oblate. de app. ⁊ in. c. vt fame. de ſen. ex. lꝫ in. c. j. de deſpon. impu. ſapiat honeſtatem.

11 ¶ Utrum exēpti poſſint originalia vel capellas in locis non exēptis edificare. R̄n. qđ nō nec in ſic cōſtructis celebrare vel celebrari facere niſi de legitima dioceſani loci. vt in. c. autoritate. de priui. lib. vj. Intellige niſi ex licentia pape hoc facerēt aliter dioceſani eos cōpeſcere poſſunt. vt in. d. c. autoritate. Et intellige de oratorijs publicis quia in priuatis poſſunt. vt no. glo. ibidē. Hec intelligo in publicis factis oratorijs qđ non poſſunt celebrare verum q̄n epiſcopi prohibitionē feciſſent, ne in eis celebraretur alias quando communiter in eis celebraretur ſi fiat de cōſenſu illius qui curam eorum habet ſufficit ſine alia licentia epiſcopi.

¶ Utrum in locis exēptis p̄dicta in precedenti. q. facere poſſint. R̄n. qđ nō niſi licētiam vel priuilegiū ſedis apoſtolice habeant ſpeciale. vt in. d. c. autoriate. §. inhibemus.

¶ Utrū cauſas ⁊ lites ſuoꝝ hoīm ac liberoꝝ ſeu cēſualiū poſſit exēpti aſſumere. R̄n. ꝙ nō vt i. d. c. auctoritate. §. cās.

Exēplū malum dantes precipue prelati. ⁊ q̄ habent alios regere mortaliter peccant ⁊ vt dicitur. xj. q. iij. precipue tot mortib⁹ digni ſunt quot perditionis exēpla ad alios trāſmittunt ar. lxxxj. di. nemo. xciij. diſt. peruenit ad nos in ſi. ij. q. vij. paul⁹. ⁊ c. cū paſtoris. xvij. q. j. q̄ bona. de hac materia no. ſ. ſcandalum.

Exequie pompatice curatio funeris cōditio ſepulture, poti⁹ ſūt viuoꝝ ſolatia q̄ mortuoꝝ ſubſidia. xiij. q. ij. c. aie. §. curato. Hic ter. in. c. nō extimem⁹ ea. qꝛ dicit corpori humano quicquid impendit nō eſt preſidiū ſalutis ſed humanitatis officium ſm affectū quia nemo carnē ſuam odio hꝫ. Uñ dꝫ vt q̄diu poteſt pro carne proximi curam gerat cum ille inde receſſerit q̄ gerebat hec ibi. Et de hoc vide. ſ. ſepultura.

Exheredatio filiorū hodie nō poteſt fieri niſi pater habeat iuſtā cauſam q̄ dꝫ deſcribere in teſtamento. vt. C. de inoffi. teſta. auf. ſed hodie.

☞ Not. de hic poſitis Bart. in. l. ſi pater. ⁊ ibi Bal. q. vj. C. de inſtitu ⁊ ſubſti. Bar. in. l. liberi. de inoffi. teſta. ⁊ in auk. non licet. et ibi docto. C. de liber. prete.

et.in.corp.⁊ an exheredatus compute
tur in numero filiorum in ratione legi=
time computande.Bal.ꝙ non in.l.pa=
ter filiũ.ad.fi.C.de .inof.teſt.
¶Sed que ſũt iuſte cauſe.Rñ.xiiij.que
ponũt in auť.vt cuʒ de ap.co.§.cauſas.
¶Prima ſi filius parẽtibus manus in
tulerit.¶Scđa ſi grauẽ iniuriã eis fe=
cerit.¶Tertia ſi eos criminaliter accu
ſauerit de cauſa q̃ nõ ſit aduerſus prin
cipẽ vel rẽpublicam¶Quarta ſi cũ ma
leficijs conuertatur.¶Quinta ſi male
ficus efficiať.¶Sexta ſi vite parẽtum
inſidiatur.¶Septima ſi cum nouerca
ſua aut ꝯcubina patris ſe immiſcuerit.
¶Octaua ſi pro pſona ipſius vel debi
to eius in carcerati inquãtũ põt fideiu
bere noluerit.Et hec octaua cauſa in=
telligitur ſoluʒ de maſculis.¶Nona ſi
prohibuerit eos facere teſtm̃.¶Deci=
cima ſi cõtra parẽtũ voluntatẽ iter are
narios,et mimos perſeuerauerit cum
pater illius pfectionis nõ fuerit.¶Un
decima ſi filia vitam luxurioſam elege
rit cum parentes eã vellent ꝑ poſſe nu
bere ⁊ dotare niſi neglexerint eã nube
re vſqꝫ ad.xxxv.annũ.¶Duodecia ſi pa
rẽtibus furioſis debitam curã non im=
pẽderit.¶Tertiadecima ſi de carcere
parẽtes deducere neglexerit.¶Adde.
xiiij.ſi voluntatẽ vltima executioni de=
mãdare noluerit vt.s̃.executor.§..x.⁊.j.
teſtamẽtum.§..xij.¶Et.xv.ſi filius eſt
hereticus cũ pater ſit catholicus vt.d.
§.cauſas.
¶Silr̃ filius poteſt patrẽ exheredare.
¶Primo ſi de crimine eum accuſauerit
excepto crimine leſe maieſtatis.¶Se=
cũdo ſi vite filij inſidiatꝰ fuerit.¶Ter
tio ſi vxori ſue vel cõcubine ſe cõmiſcue
rit.¶Quarto ſi teſtari i quo poterat ꝓ
hibuit.¶Quinto ſi nõ egit curam eius
cuʒ eſſet furioſus.¶Sexto ſi captus a
ſaracenis nõ redemit ⁊ ſi moritur inte
ſtatꝰ ibi nõ ſuccedet ſed eccleſia ⁊ dabũ
tur bona eius pro redẽptione captiuo=
rum vt in.d.auť.cum de ap.eo.
¶Utrũ in iſtis caſibꝰ i quibꝰ põt exhe
redare poſſit alimẽta ſimiliter denega
re.Rñ.Joan.an.⁊ Pa.ſequitur in.c.qm
tauallis.de iureiu.vbi etiam in glo. po
nuntur predicti caſus ꝙ ⁊ idem tenet
Barto.in.l.diuus adrianus.ff.de pari=
ci.per.l.ſi quis a liberis.ff.de lib. ag. et
idem tʒ Pa.in.c.ex literarũ de eo q̃ du.
in ma.quã po.per adul. de patre igra
to contra filiũ que limita niſi ipſos pe=
niteat pro quo facit gl.i.l.fi.C. de epiſ.
⁊ cle.⁊ tex.in.c.non liceat.xix.q.iij. vbi
dicitur ꝙ per religionis ingreſſuʒ pur
gatur omnis igratitudo ⁊ ꝙ no.Spec.
in titu.qui fi.ſunt le.ver.quid ſi filia et
ſequiť Pa.vbi.s̃.qui dicit ꝙ ſi filia for=
nicatrix vult penitere de peccato pater
tenetur eam alere ar.c.ſeruũ.l.d. ⁊ per
conſequens dicit Pa.vbi.s̃.ꝙ etiam te
netur eam dotare:quia eam dotis non
minus eſt fauorabilis q̃ꝫ cauſa alimen
torũ vt no.Cy.in.l.non omni.C.de ad=
mi.tu.Bar.i auť.ex complexu.C.de in=
ce.inuti.nup.
¶Utrũ liceat exheredare filium vt he 4
redẽ faciat eccleſiam.Rñ.Aug.in.c.qui
cũqꝫ.xvij.q.iij.quicũqꝫ exheredato filio
heredẽ vult facere eccleſiã querat aliũ
qui ſuſcipiat non Auguſtinum.
¶Utrũ frater exheredeť a fratre. Rñ. 5
ꝙ ſic in tribus caſibꝰ.¶Primus ſi inſi
diatꝰ eſt vice ipſius.¶Scđs ſi de crimi
ne inſcripſit cõtra eum.¶Tertius ſi in
bonis eiꝰ notabiliter leſit. Et hoc etiã
habet locum quando moriť ab inteſta=
to frater vt non ſuccedat ei frater vt in
auť.de nup.§.ingratitudinem.

Additio ꝙ limita verũ ſi igno
rauit quia ſi ſciuiſſet
ingratitudinem videretur remiſiſſe nõ
determinando ꝙ nõ ſuccedat vt in.l.fi.
in fi.C.de reuo.dona.iuncta.l. conficiu
nť.in prin.ff.de tu.eod.

¶Utrum vir vxorem ⁊ econtra vxor vi 6
rum poſſit exheredare.Rñ.ꝙ ſicut not.
in.d.§.cauſas.

Exorbitãtia a iure cõmu
ni nõ debent
trahi ad ſequelã de reg.iur.lib.vj. que
a iure cõmuni exorbitant nequaqꝫ ad
conſcientiam ſunt trahenda.

Exorciſte ex greco in latinū adiurātes ſiue increpātes vocantur dicit tex.in.c. clericos circa fi.xxj.diſt.

☞ Spe.aliter in ti.de his qui alie.no. in iudi.inter. Itē dr incontator vt not. in.l.j.§.medicus.ff.de var.cog.

1 ¶ Quid ꝑtinet ad eorū officiū. Rñ. tex. i.c.perlectis.xxv.di.ad exorciſtam pertinet exorciſmos memoriter tenere manuſqꝫ ſup energuminos.ſ.lunaticos et obſeſſos a demonibꝰ ⁊ cathecuminos in exorcizando imponere hec ibi.

2 ¶ Cū ordinat̃ dꝫ accipe de manu epī libellum in quo exorciſmi ſunt ſcripti cū iſtis verbis accipe ⁊ cōmēda memorie ⁊c.vt in.c.exorciſta.xxiij.di.

Exorciſmus ē adiuratio ꝯtra diabolū vt de cōſe.di.iiij.in.c.ante.xx. dies.

1 ¶ Quid vꝫ exorciſmus ante baptiſmū. Rñ.Ri.in.iiij.di.vj.ar.vlt.q.j. per ipſuꝫ virtute diuina artatur poteſtas diaboli ne poſſit de cetero tantum q̃ꝫtū ceteris paribus poſſet ſi non eſſet exorcizatus ⁊ maxime ipediendo ne baptiſmū ſuſcipiat.facit ad hoc.c.ſicut noſtris.de conſe.di.iiij.

2 ¶ Quid ſi aliq̃s baptizetur ſine exorciſmo.Rñ.Ri.vbi.ſ. ꝙ dꝫ poſt baptiſmū exorcizari.facit.d.c.ſicut noſtris.Rō qꝛ licet in baptizato paruulo nō ſit peccatū in eo remanet actualr̃ fomes peccati.Et ideo etiā poſt baptiſmi habet efficaciam reprimendi diabolum.

3 ¶ Per quē debet q̃s exorcizari.Rñ.ꝙ ꝑ ſacerdotē de cōſe.di.iiij. ſacerdotes. ⁊ de hoc vide.ſ. Cathecuſmus.qꝛ idē eſt.

Expenſe tā in cibariis q̃ꝫ in veſtibꝰ debēt fieri ſꝫ dignitatē illiꝰ cui ſunt ꝓſtāde ⁊ facultates illiꝰ q̃ dꝫ preſtare. hoc colligit̃ in.l. habitatio.ff. de ven.in poſ.miſ.⁊ in.l. ſꝫ ⁊ ſi quidem.§.j.in ver.veſtri.ff.de vſufru.Et ꝓpterea dicit Bal.in.d.§.j.ꝙ abbas debet melius veſtiri q̃ꝫ monachus magr̃ i theologia q̃ꝫ alij fratres. doctor q̃ꝫ ſcholaris.Et idē dic de cibariis ꝑ elegātē.doc.bal.in.l.j.C.de epi. audi.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ de expēſis i rem ⁊ inꝑſonā ⁊ qualiter illoꝝ ꝓbatio fiat no.Bar.in.l.non ignorat.C.de fru. ⁊ lit.expen.⁊ in.l.cum ſeruus.de verb. obl.Bart.⁊ Sall.in.l. in reſtituenda.C. de per.her.

¶ Utrū ille qui aliū vulnerauit teneatur ad expēſas.Rñ.ꝙ ſic ad oēs q̃s ꝓcuratiōe fuit vt.ff.ſi qua.pau.fe.di.l.ex hac.⁊.ff.de his qui dele.vel effu.l.vltima vide glo.in.c.ſi q̃s mēbrorum.xxiij. q.vlti.⁊ in.c.j.de iniurijs.

¶ Utrum in extimandis facultatibꝰ ſit habēda rō expenſarū.Rñ.ꝙ ſic.vt not. glo.in.c.qm̃.de vi.⁊ ho.cle.vnde illi fructus extimandi ſunt qui ſuper ſunt deductis expenſis. C.de fruc.⁊ lit.ex.l.j.

¶ Utrū expēſe facte in re aliena ſint attendende.Rñ.ꝙ aut erat poſſeſſor male fidei.⁊ ſic de rigore iuris non poterit hr̃e niſi ſolum neceſſarias vt puta illas quas facit gratia fructuū q̃ren do ꝯgregandorū aut cōſeruandorum ⁊ hmōi neceſſarias que etiam a male fidei poſſeſſore dedūcūtur.vt.in.l.ſi a dño.vel a patre.§.fructꝰ ff.de peti.here.⁊.l.plane. in fi.ibidē.⁊ i.d.l.j.alr̃s ſi q̃s fecit amittit.vt.l.ex argento.ff.de cōdi.⁊ inſti.de re.di.§.ex diuerſo.

Additio vtiles ꝟo ⁊ voluntarias ſolū poterit auferre.quādo ſine leſiōe prioris ſtatꝰ rei id fieri pōt.l.domū.C.de rei.vendi.Sꝫ in foro ꝯſciētie ſm̄ Mo.ti.Uſura.v.poterit etiā repetere eas quas fecit ad conſeruationē rei vt paſcendo equū ⁊ hmōi vel ad oportunā meliorationē.vt curādo aial morboſum nutriēdo porcum ⁊ hmōi ⁊ placet ꝑ rationē.dictaꝝ.ll.S lr̃ dic de eo q̃ ſcripſit vel pinxit i re aliena ſeu edificauit ꝙ i cōſcia poterit petere ⁊ ille in cuius re expēſas fecit tenet̃ et nō inquantū expenſa vꝫ ſed ſolum inquātum ſibi dicta res eſt plꝰ vtilis arbitrio boni viri.Si autem erat poſſeſſor bone fidei ſic poterit oēs expenſas quas fecit tollere ſi ſine leſiōe rei poteſt fieri.l. iulianus.la.iij.ff.de rei vē.vel ſi nō poſſunt tolli:dominꝰ rei ſoluet eas.l.i fun-

do.eo.ti.aut vẽdere ei rẽ in qua expenſas fecit q̃z.ff.de pet.he.l.ſi q̃d poſſeſſoꝛ §.ſicut añ dicitur ꝙ q̃s nõ debet culpari de adminiſtratiõe rei.quẽ tz vt ſuam bona ſide.Jdẽ dic quãdo fecit credens vtiliter gerere negociũ. ꝓximi ſui.ff.de ne.ge.per totum.

¶ Expẽſe nõ veniũt noĩe damnoꝛũ vel intereſſe:q̃z expẽſa eſt quã q̃s facit eundo redeũdo vel maioꝛẽ familiã.tenẽdo aut aduocat⁹ ſoluẽdo.⁊ hmõi damna vero vel intereſſe ſũt in re vel circa rẽ.⁊ ideo qui remittit vnũ non videt̃ remittere aliud vt de iniurijs.c.in noſtra.in tex ⁊ in glo.

¶ Expenſe dicunt̃ neceſſarie q̃ ſi facte nõ fuiſſent piſſet:aut facte fuiſſent deteriores circa quẽ ſunt facte:vtiles ſunt q̃ rẽ melioꝛẽ faciũt ⁊ deterioꝛẽ fieri nõ ſinũt. Uolũtarie ṽo ſi q̃ rẽ tantũ oꝛnant.ſz fructũ nõ augẽt.l.ipẽſas.ff.de ver.ſi. Q̃uo aũt debeantur qñ ſunt facte in re aliena:ſciẽter ⁊ bona fide.vt puta in re locata.habes.j.locatio.§.xxj.⁊.s.comodatũ.§.xiij.⁊.s.Dos.§.xv.⁊.j.Peculiũ.§.xxij.edificans in pꝛin.

Experiẽtia. facit artẽ. Jn experiẽtia cãz i.metaphiſice.vnde i.c.ꝙ̃ ſit.de elec.li.vj.in pꝛin.dicit̃ magiſtra rerũ ⁊.ff.de le.iij.l.legatis.§.oꝛnatricibus dicit̃ ꝙ ꝓ̃bet cuilibet artificio nutrimentũ ⁊ in.c.vt cõſtituerẽtur.l.di.dicitur.cogũtur enim multas inuenire medicinas multoꝝ experimenta moꝛboꝛum.

Expoſitio. ſacre ſcripture ⁊ canonũ ex cã ꝑſona.loco.⁊ tpe dz fieri vt.xxix.di.c.ſciẽdũ.⁊.c.ſe.quoꝝ modi.q̃z inedulit⁹ nõ ſi dagantur in erroꝛis laberintum nonnulli intrudendo impinguntur cũ ante iudicant ꝙ̃ intelligant ante inculpãt ꝙ̃ iterãdo lecta perquirãt hec Jſi.⁊ habetur in.d.c.ſciendum.

☞ Ego dixi de notatis in hoc.§.j.ver ſi.interpꝛetatio.

¶ Utrum liceat varijs modis ſacrã ſcripturã vel iura exponere.Rñ.gl.in.c.q̃d hoc.eſt.l.diſtin.ꝙ aduocatus poteſt varijs modis iura expõere.Quod limita veꝝ qñ eadẽ rõ legi hec requirit.aliter nõ excuſant̃ q̃z vt dicit̃ in.c.intelligẽtia de verſi.intelligentia dictoꝝ excuſis eſt aſſummenda dicẽdi.q̃z nõ ſermoni res:ſed rei dz ſermo eſſe ſubiectus.⁊.i.c.in his.eo.ti.dicitur.verba intentioni debent deſeruire.cũ ſuis cõcoꝛ.ibi not.in gl.Jdẽ dic de ſacra ſcriptura q̃ exponit̃ iiij.modis. ¶ Pꝛimo ſꝫ hiſtoꝛiam.hiſtoria eſt rei geſte narratio.ab hiſtrion.ꝙ eſt videre vel cognoſcere.q̃z apud veteres nemo ſcribebat hiſtoꝛiam niſi interfuiſſet. ¶ Secũdo allegoꝛice a leon q̃d eſt aliud ⁊ goꝛe q̃d eſt dicere vel locutio et eſt quando per vnum factum datur intelligi aliquod quod eſt credendum. ¶ Tertio anagoꝛice ab ana. quod eſt ſurſum.⁊ goge quod eſt ductio.⁊ ẽ qñ per vnum factum datur intelligi deſiderãdum.ſcilicet gloꝛia. ¶ Quarto tropologice.a tropos quod eſt conuerſio ⁊ logos quod eſt ſermo ⁊ eſt quando ꝑ vnum factum datur intelligi faciẽduz. Et propterea dicit Hie.in.c.ſi hereſis.lxxiiij.q.iij.qui aliter ſcripturã intelligit ꝙ̃ ſenſus ſpiritus ſancti flagitata quo ſcriptura eſt licet ab eccleſia ante receſſerit tamen hereticus poteſt appellari.⁊ de carnis operibus omne eligẽs que peioꝛa ſunt.hec ille.facit ad hoc.c.relatum.xxvij.diſtin.Quod bene not.

Expoſitus. filius infans a patre ſiue ab alio eo ſciente vel ratum habente eo ipſo liberatur a patria poteſtate.Jdem in ſeruo ⁊ liberto expoſitis qui liberantur a dominica poteſtate.Jdem in languidis cuiuſcunque etatis ſint expoſitis.vel ſi alimenta negari contingerit impie.vt in.c.vnico.de inſa.expo.ſi vero eo ignoꝛãte vel inuito ſit expoſitus poterit eũ repetere.ſed retinet expenſas.j.x.dies poſt epiſtolam conteſtationis factam. vt ibidem nota.et in.c.final.lxxxvij.di.

☞ Ad propoſitum eoꝛũ q̃ in hoc.§.dicuntur et ꝙ expoſiti ad hoſpitale ſunt de foꝛo vbi eſt hoſpitale Ang.not.in.l.

heres abſens.§.j.ff.de iudi.ꝛ no.in.l.j.ff.ad munici.ꝛ illis ſuccedit hoſpitale ꝛ vltio fiſc⁹.Bal.no.i.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfi.ſed exponēs partum in loco vt moriatur.l.corne.de ſica.Bar.not.in.l.necare.ff.de li.agno.

1 ¶Utrū recolligēs talē expoſitū acquirat aliquod ius in eo.Rñ.ꝙ non.vt in dictis iuribus.

2 ¶Utrū expēſas factas poſſit repetere Rñ.ꝙ ſi ſunt alimēta vel cauſa alimentorū facte nō repetet.niſi in duob⁹ caſibus ſm gl.in.d.c.fi.¶Primus ſi proteſtatus eſt ꝙ volebat repetere.vt.ff.de ne.ge.l.neſēnius.hoc limito niſi eſſet perſona q̄ ad hoc teneretur.ſicut eccl'ia que tenetur alere pauperes quia quali tercūqꝫ ꝓteſtatur nō repetet.v.c.ſacrorū.xij.q.ij.ꝛ.l.alimēta.C.de ne ge.ꝛ qđ ibi no.Limito ſcđo ꝙ in cōſciētia poterit repetere ꝑſona que ad hoc nō tenebatur licet nō fecerit ꝓteſtacionē qñ a principio habuit aim repetēdi.ar.eorū q̄ no.j.Lex.§.iiij.¶Scđs caſus eſt qñ expoſit⁹ ꝛ collect⁹ nō vult ducere filiā collectoris in vxorē.C.de nu.l.patrem.Si vero ſunt alia ab alimentis que expendit puta in erudiendo puero in ꝗali qua arte ꝛ hmōi repetere poterit.C.de infa.ex.l.j.

3 ¶Sed nunq̄d excuſentur predicti exponentes ſi ex neceſſitate.puta q꞉ eos alere nō poterāt expoſuerūt.Rñ.gl.in d.c.fi.ꝙ nō.q꞉ debuit eū mittere i xenonē.ſ.hoſpitale.vt.C.de ca.tol.l.vnica.§.ſꝫ ſcim⁹.ꝙ ſi talis locus nō erat tūc videtur gl.dicere ꝙ excuſat̄ de filio ſꝫ de ſeruo nō p.d.l.vnicā.ꝛ in aut̄.de nupt.§.ꝛ multo potius.ſꝫ ego credo verum quo ad penā p̄dictā in.§.j.ſed nō quo ad deū q꞉ q̄ꝫtū i ipſo eſt occidit niſi forte expoſitio tali modo fieret ꝙ nullum periculum expoſito immineret.

Expreſſio qñqꝫ nocet.vñ.l.nōnūqꝫ.ff.de.cōdi.ꝛ de.dicit Nōnunqꝫ cōtingit vt que dā nominati exp̄ſſa officiāt q̄ꝫuis omiſſa tacite intelligi potuiſſent nec eſſent obfutura.inde dictū eſt exp̄ſſa nocēt nō exp̄ſſa nō nocēt.hec ibi facit ad hoc.l.ſi q̄s.ff.de here.inſti.ꝛ glo.in.c.cōſulti.de proc.ff.de re.iu.expreſſa.

Extimatio rei qñ debeat fieri.Rñ.ꝙ tpe ꝯct⁹.vt i.c.cū dilecti.de emp.ꝛ vē.i.l.ij.C.de reſcin.ven.

☞Ad hoc ꝓpoſitū ꝑ quē debeāt eligi eſtimatores.Bar.no.in.l.hac edictali.§.his illud.C.de ſecū nup.ꝙ ꝑ partes.Itē a iudice ſuꝑ valore rei cū iuramēto ꝛ ꝯtimēdo cū q̄litate fructuū.ſ.ꝑtibus diſcordātib⁹ nō aliter vt ꝑ Bal.in.l.pe.col.ij.C.ꝛ de reſcin.vē.ꝛ debēt oē ad minus duo vt in aut̄.de nō alie.§.qđ aūt.

¶Quātū fieri debeat.Rñ.gl.in aut̄.de ali.ꝛ emphi.§.ſctiſſimas ꝙ dꝫ fieri ſm redditus q̊s res extimāda affert.facit tex.ibidē.ꝛ in aut̄.de ecc.tit.§.ſi autē annale.ꝛ tex.in.l.ſi quos.C.de reſcin.ven.

¶Qual'r fiet ſm reddit⁹.Rñ.ꝙ tm̄ dꝫ valere res quot fruct⁹ ꝓducit in annis xx.vt i aut̄.de nō alie.§.q꞉ vero leonis.vel ſi eſt res q̄ debet̄ eccl'ie i.xxxv.annis vt in.d.§.ſi aūt annale.vbi eſt text.de xxxv.annis.ꝛ ibi nota.

¶Quid ſi res eſt non fructuoſa.Rñ.ꝙ extimabit̄ ſꝫ ꝙ cōiter appreciat̄.l.p̄cia i prin.ff.ad leg.fal.ꝛ hoc hꝫ locū hodie cōiter in oibus reb⁹ ꝛ ꝙ dicitur res tm̄ valet quātū vendi pōt ꝑ.l.j.§.ſi heres.ff.ad treb.ꝛ.l.querebatur.ff.ad leg.fal.ꝛ.l.ſi q̊s vxori.§.vlt.ff.de fur.dꝫ intelligi verum non habito reſpectu affectionem ſingularium perſonarum ſꝫ communium vt in.d.l.precia.niſi affectio eſſet rationabilis reſpectu extimantis.de quo dic vt.ſ.emptio.§.vij.ꝛ.ix.

¶Utrum extimatio faciat venditionē.Rñ.ꝙ ſic in duobus caſibus.¶Prim⁹ cum eo animo et extimatio vt ipſa p̄ſtetur.ſecus ſi fiat vt appareat q̄ꝫtires ſit facta deterior vt.l.ſi inter virū.C.de iu.do.quod tunc apparet quādo i pacto eſt vt tranſacto certo tempore res q̄ extimata data eſt reddat̄.q꞉ tunc nō facit vēditionē.vt.d.l.ſi iter.¶Scđs caſus ē qñ res ſimpliciter dat̄ extimata in ꝯtractu de cui⁹ natura eſt vt trāſferat̄ dñiū

vt in.l.quotiēs ꝛ.l.plerūq;.ff.de iure do. ꝛ.l.extimatio.ff.ſo.ma.Exemplum mulier dedit rē extimatā.c.viro ſuo cenſebitur vir emiſſe.fallit hoc quando natura cōtractus repugnat vt faciat vēditionē.vt in.l.ſeruos.ff. fa.her. Exemplum ego ꝛ tu ſumus heredes ꝛ facimus extimationem de hereditate tunc non facit venditionem.

¶Utrū extimatio faciat tranſire periculū in accipientē vide.ſ.caſus.§.vj.

Extrema vnctio. vide. ī. vnctio extrema.

Fabule ocioſe vl' ſecularū negociorum nō debēt recitari in conuiuio clericorū aut religioſoruꝫ:vt in.c.conuiuia ꝛ in.c.pro reuerentia. xliiij.di.nec fabularum oblectamēta excitantium mētem ad incentiua libidinum.c.ideo.xxxvij.di.

Facilitas venie incētiuū prebet delinquēdi.xxiij. q.iiij.eſt iuſta de vi.ꝛ ho.cle.c.vt clericorum.vñ.Stephan⁹ papa dicit.Eccleſiaſtici vigoris ordo cōfunditur ſi autē temere illicita preſumantur aut non conceſſa impugne tenentur proinde ſi negligēter ea que male vſurpantur omittimus exceſſus viam procul dubio alijs aperimus.

Facultas dicitur quādo ſine difficultate pōt q̄s facere vt no.Inno.in.ca.in p̄ſentia.ꝛ in. c.romana de ſen.excō.lib.vj.

Factū legitime retractari nō debet lꝫ caſus poſtea eueniat a quo nō potuit inchoari.de reg.iur. li.vj.Pa.in.c.diſcretionem.de eo qui co. conſan.vxo. ſue dicit veram regulam quando factum iam eſt perfectum puta matrimonium:lꝫ ſuperueniat affinitas non retractatur et.l.ſi a me fait.ff. de iudi.cum alijs que videntur contraria intelliguntur qñ factum non erat perfectum ſed ſolum inchoatum.quia tunc retractatur.

¶Utrū ſit.dicēdum factum qđ nō durat.Rñ.glo.in.c.ad noſtram.de regula. ꝙ quando ex facto volumus iudicare animū.tunc eſt verū ꝙ non dicitur factuꝫ.ſ.aio faciendi qđ non durat.ꝛ ibi ponit multas concor.Adde tex.in.c.nā ꝛ ego.de verb.ſig.cū cōcor.in glo.

¶Utrum factū illegitime cenſeat̄ fctm̄ Rñ.ꝙ nō.vt i.c.veniēs.de p̄ſbi.nō bap. ſicut inutile ꝛ nullū paria iudicātur.c. inter corporalia.de trāſla. prela.ſic etiā dr̄ nō eſſe q̄ minus idone⁹ eſt vt in.l.j.ff. qđ cuiuſq;.vni.facit tex.cū gl.j.c.fraternitatis.de fri.ꝛ male.Unde bar.p.d.l.j. dicit ꝙ ſi pcurator nō facit fidē de mādato.perinde eſt ac ſi nō cōparuiſſet et dñs tā̄q̄ cōtumax debet puniri.item excipere ꝛ nō probare idem eſt ſicut non excipere.c.cū ſup.de cōceſ.p̄.ꝛ paria ſūt quo ad iuris effectū nō eē.ꝛ nō apparere.l.duo ſunt ticij.ff.de te.tu.Itē nō fieri ꝛ tarde fieri vel eo m̄o q̄ fieri non dꝫ ar.c.auditis.de pcu.ff.qui ſatiſda.cog. l.quotiens ꝛ ibi glo. 2

¶Utrū pl⁹ ſit fctō ꝯſentire q̄ v̄bo.Rñ. ꝙ ſic gl.eſt.in.c.i. cauſis.de ele.vide gl. in.c.dilecti filij.el.ij.đ ap.vbi plus fctis loquimur. Factū alienum promittens quō teneat̄.vide.ī. ſpōſalia.§.xiiij. Factū vbi pmittitur venit quod intereſt in obligatione.ff ſi quis in ius vocan.non te.l.cum quis.¶Falcidia vide infra legitimam. 3

Falſarius dr̄ quis diuerſimode: vt notat̄ i in memoriā.xix.diſt.ꝛ.in ca.quiſquis.xj. q.iij.ꝛ de cri.fal.per to.

☞De ꝯtētis in hoc.§.ꝛ.ꝙ falſari⁹ non debeat abſolui accuſatore non pbāte niſi purget ſe.l.vbi.C.đ fal.qđ eſt verū ēt ſi p ſcrꝫ.vt p pet.Cy.ang.ꝛ do. ibi ꝛ an poſſit falſari⁹ eē teſtis ꝯtra falſariū no. Inno.ꝙ nō.in.c.j.de lit:ſcōt.ꝛ bal.i ſua marga.in v̄ſi.cōfeſſio verſi.ij.

1 ¶Utrum ſit falſarius qui abſentium noīa in inſtr̄o ponit vel qui ſigillum furtiue ſurripit Rñ.ꝙ ſic.vt no.i.c.q̄to.et c.ea de his que fiunt a prela.Item ſm bal.in.l.preſbyteri de epi.ꝛ cleri.falſitas non ſolum committitur in dicendo falſum ſed etiam in tacendo verum.

¶Utrū aperiēs lrām alterius vt legat ſit falſarius. Rn̄. gl. in. c. cū oliz. el. ij. de off. dele. tz ꝙ dz puniri tanq̄ falſari⁹ gl legat. c. oliz de reſcrip. ⁊. c. ad audiētiā. de cri. fal. Inn. ꝟo tz ꝙ iſte minus peccat ꝙ ſi falſificaſſet ſigillum apponēdo adulterinū tn̄ falſari⁹ eſt ꝓpter qđ dicit Pe. đ. anc. ꝙ ſolū debet puniri pena extraordinatoria. c. de cāis. de off. dele. ⁊ cōcurrūt cōiter doc. ⁊. c. allegata p gl. loquuntur de falſario. q̄ facit raſurā viciando lrāz. vt in. đ. c. olim. vl̄ a ponēdo ſigillū adulterinū vt. dc. ad audiētiam. Bar. dicit. ꝙ ſi aperit oſtēdendo aduerſario mittentis: pōt puniri vt falſarius. ar. bonū i. l. j. §. is q̄. ff. ad. l. cor. de fal. ꝟ. is qui depoſita inſtrumenta oſtēdit aduerſario. Incidit in crimen falſi. Quod no. cōtra notarios ⁊ aduocatos q̄ oſtēdūt iura patris aduerſario. Si ꝟo aperit. ſed nō oſtēdit aduerſario ſic nō punitur crimine falſi. ⁊ vr̄ tex. in. đ. c. cū oli. ⁊. ff. de cri. ſtelli. p totum. ⁊ ad. l. q̄ teſtm̄. ff. de fal. dic. ꝙ eſt ſpeciale in eo q̄ aperuit teſtamentū clauſum vt puniat̄ pe. falſi. ex quo collige ꝙ peccat mortaliter aperiens lrās alterius vt legat niſi ſpem habeat in ratihabitione quod intelligo qn̄ aduertenter ⁊ ſtudioſe facit cūveniat puniendus crimine ſtellionatus. Quod limito verū niſi haberentur pro derelictis: puta eas proiecit vel lacerauit ⁊ huiuſmodi qꝛ ſi tales legit ꝓ aliquo bono fine licz alias curioſitas
3 eſt non tn̄ mortalis de ſe.

¶Utrū lacerās vl̄ cōburēs vl̄ celās ſcripturas publicas vl̄ priuatas q̄ ad aliū ſpectāt ita ꝙ āplius nō appareāt ſit falſarius. Rn̄. ꝙ ſic vt ē caſus ⁊ ibi bar. i. l. paulus. ff. đ fal. vbi dicit tex. legis cor. pena oēs teneri q̄ ēt extra teſtamēta cetera falſa ſignaſſent. ſz ⁊ ceteros q̄ i rationib⁹ tabul. lrīs publicis aliaue quare ſine aſſignatione falſum fecerint. vel vt verū non appareat quid celauerint ſurripuerint deleuerint ſubiecerit ⁊ reſignauerint eadem pena affici ſolere dubium non eſt hic ibi gl. in. ꝟ. ſurripuerint. dicit ſic vt nō eſſet cōburēdo. ⁊ ſic pz quid dicēdum de falſantibus libros mercatoꝝ cōburētibus vel occultantib⁹ vel al's ſcripturas. ⁊ vltra dictā penā tenētur ad reſtitutiōem totius intereſſe. tex. eſt in. l. q̄ tabulas. ff. de fur. đ
q̄ vide. j. reſtitutio. j. in ꝟbo ſcripturas. 4

¶Utrū falſificās monetā ſit falſari⁹ et peccet mortalr̄. Rn̄. ꝙ ſic ſz ho. Ioā. an. pa. ⁊ Io. đ imo. i. c. q̄to. de iureiu. ⁊ patz per tex. ibidē. vbi dicitur ꝙ ſeruans falſam monetā agit iniq. ergo fortius falſans. pz etiā p extraua. Io. xxij. q̄ excōmunicat oēs tales in regno frācie ⁊ tenētur reſtituere omne dānū datum illi pſone. cōmunicati vel pplo dānificato. vt no. pfati doc. vbi. ſ. vel ſi neſcitur ſpecialis pſona ſaltē pauperib⁹ ar. eorū q̄ no. in. c. cū tu. de vſuris. ⁊ in regula peccatū. de re. iu. lib. vj. ⁊ vide ho. in ſum ti. de cēſi. §. ex quib⁹. ꝟ. q̄d ſi moneta. idē dic ſm Sir. obdo. đ illo q̄ recipit falſā ignorāter quā poſtea ſciens expēdit pro bona. qđ limito in pecunia alicuius importātie. ſecus i denario vſua
li. ſicut dico de furto. j. furto. §. xxxiij. 5

¶Quot modis falſatur moneta. Rn̄. ꝙ trib⁹ modis ſm cōiter do. in. đ. c. quāto. Primo in forma. ſ. qn̄ imponitur ſignū illius q̄ eam cudi nō facit vt in. l. falſi nominis. ⁊ in. l. qui nomie. ff. de fal. ⁊ in. đ. c. q̄to. Secundo ex materia methalica ſ. quādo fit de ere. vel de ſtagno. vel nō de debita liga. vt in. l. paulus. ff. de ſolu. ſm bar. vel. cū talis materia imiſcet̄ vbi non debet. vt in. l. quicunq̄ nūmos. et in. l. lege corne. ff. de fal. la. j. ¶Tertio ex pondere. nam iſta tria requiruntur de ſubſtantia monete. vt in. l. j. §. j.
ff. de cōtrahen. empt. 6

¶Sed quero qđ pōdus debet habere Rn̄. ſz gl. ⁊ do. i. đ. l. j. ⁊ bar. i. l. ij. §. j. ff. ſi cer. pe. ꝙ de iure tātus debet eſſe valor comate ⁊ tm̄ pōdus q̄tuz erat prius in materia nō deductis expēſis nec labore que de iure debent fieri de publico. Sed ſm Inn. quē communiter ſequunt̄ doc. ⁊ ſeruatur ex cōſuetudine tantum debet eſſe in pondere q̄tū erat in materia deductꝫ expēſis ⁊ labore. qꝛ nemo

ſuis

fnis expenſis tenetur eā facere.ff. q̄ ex
ea ma.l.j.⁊.c.qui ſentit de reg.iur.li.vj.
Imo plus credit. Inn.ꝙ ſi princeps in
diget poterit inde ſentire aliqđ lucrũ ⁊
ſic minuere a p̄dicto pōdere. Sed pa.
in. d. c.quāto.de iureiu.limitat verũ niſi
ſi ſpargatur extra regnũ: q̄ cũ damno
non ſubditorũ ſuorum non pōt. quam
credo veriſſimā.⁊ credit.Inn.etiā ꝙ p̄n
ceps cũ conſenſu populi poſſit minue=
re hoc eſt ꝙ ſit minoris pōderis q̄ꝫ de=
beret:⁊ tamen expendatur ac ſi eſſet iu=
ſti ponderis. Ratio q̄ quilibet poteſt
renũciare iuri ſuo.vij.q.j.q̄ꝫ ꝑiculoſum
⁊ dicit ſufficere cōſenſum maioris ꝑtis
magnatũ regni.q̄ negocium regni re=
putatur negociũ vniuerſitatis ar.i.l.ij.
§.ſancimus.C.đ iureiur. propter calũ.
Sꝫ pa.vbi.ſ̄.dubitat de hoc. cum tra=
ctetur de preiudicio ſingulorum eoruꝫ
ar.eorũ q̄ no.in.c. cum omnes. de cōſti.
⁊c.C.q̄ ſit lon. conſue.in.Rubꝛ. Et ego
credo req̄ri ꝯſenſuꝫ ſingulorꝫ niſi quā=
do ex alia cauſa ꝓpter hoc alleuiarent
puta ab angarijs ⁊ hmōi per ea q̄ no.
in dictis iuribus. Dicit tamen Inno.nō
ſufficere cōſenſum populi vt expenda=
tur extra regnum.

7 ¶Utrũ princeps fraudet monetā quā
do reprobat valentem ⁊ minus valēteꝫ
acceptat vt de probata habeat bonum
forũ ⁊ illā cōflari faciat ⁊ cudi. Rñ ho.
vt recitat pa.ſ̄.ꝙ ſic.facit text. in.l.ele=
gāter.§.q̄ reprobos.ff.de pi.ac.

8 ¶Utrum radentes vel tondentes ſint
falſarij vł ſubtilius ex aqua. particulā
auri vel argēti tollendo ita ꝙ cognoſci
nō poteſt. Rñ.ꝙ ſic vt in gl.di.c.q̄ꝫto.et
tenentur ad reſtitutionem damnifica=
tis.vel ſi ipſos ignorāt pauperibus de
neceſſitate cap.fi.de iniurijs.

9 ¶Utrũ illi qui ſingulos denarios pō
derant ⁊ grauiores retinent ⁊ conflari
faciũt ſint falſarij.rñ.vt colligo ex hoſ.
Jo.an.pe.de an.⁊ imo.vbi. ſ̄. ſi illi q̄ cu
dũt pecuniā q̄ aliq̄ denarij ſunt quan
doq̄ꝫ minus propterea dimittũt alios
plus in pōdere.q̄ nō poſſunt equaliter
omnes ſculpe tunc tales ſunt falſarij ⁊
tenentur ad reſtitutionem cōmunitatis
q̄ corpus pecunie dānificauerũt. ſi aũt
omnes denarij ſunt iuſti ponderis: ſed
aliqui ſunt ampliores ⁊ illos radũt: dũ
modo remaneāt iuſti ponderis ſeu con
flant nō credo falſarios licet male fa=
ciant ⁊ nullo mō ſit eis conſulendũ. qđ
ſi nolunt abſtinere non credo eos fore
extra ſtatum ſalutis propter hoc.

¶Quid de falſario lr̄aruꝫ apłicarum vi 10
de.ſ̄.Excommunicatio.v.caſu.iij.

¶Utrum falſificans mēſuras. ⁊ pōde 11
ra teneatur. Rñ.ꝙ vltra mortale tene=
tur ad reſtitutionem totius damni da=
ti.vt pꝫ ex.c.ij.de emp.⁊ ven.⁊ deberet.
xxx.diebus in pane:⁊ aqua penitere. vt
ibi licet ſit arbitraria hodie. Idem dic
de vtēte ſcienter falſis. Et falſans men
ſuras tenetur lege cor.de fal.ff. đ excō.
cri.l.annonam.circa fi. qui eſt pena pu
blicationis omnium bonorum cum de
portatione ſi liber eſt. ſi ſeruus vltimũ
ſupplicium.vt.l.j.in fi. ff. de fal. Utens
vero falſis poteſt puniri in duplum et
relegari in inſulaꝫ.vt.ff.de fal.l.pe.

¶Utrũ inſtrumēta cōfecta per falſum 12
notariũ ſint nulla.rñ.vt colligit pa.i.c.
fraternitatis de here.ꝑ Inn. ibidē aut
loquimur de inſtr̄is cōfectis poſt falſi=
tatem commiſſam vel etiam ante tamē
nudum damnatum ſed tolleratum in
officio ⁊ ſic valent pretextu officij licet
poſtea damnetur facit. l.barbarius. ff.
de of.pre. Aut loquimur de inſtrumen=
tis cōfectis poſt damnationem nota=
rij.⁊ ſic non valent vt.l.ſi aliquid. C.de
ſuſce p̄po.⁊ archa.facit tex.in.l. ſi quis
ex argentarij.§.fi.ff.de eden. Bart. ta=
mē in.l.j.ff.ad.l.iu. repe.limitat verum
quādo notarius fuit damnatus ꝓpter
falſitatē commiſſam in officio tabellio
natus ⁊ ſic loquitur.di.l. ſi aliquid. ſe=
cus ſi al's fuiſſet damnatus de falſo cō
miſſo ex alia cauſa extra officiũ tabel=
lionatus; ſicut i quodā cōſilio ip̄e bar.
cōſuluit pro quodam notario dānato:
q̄ extraxerat duas chartas de libro cō
munitatis valebant eius inſtrumenta:
lꝫ ſit i famis effectus. Et hoc verũ dum

illud officiū nō habeat in ſe dignitatem vt q2 eſt notarius pricipis.l.j.C. de mā. p̄n.vel ſalarium de publico: vt quia eſt notarius in bācho:quia tunc non valerent alias ſic.

21 ¶Utrum inſtrumentum factum a notario nō damnato quod habet diuerſa capl'a ſit falſum ſi falſitatē.habet i vno capl'o.Rñ.Pau.vbi.s̄.ꝙ aut falſitas ꝓuenit ex vicio notarij. ⁊ tūc aut ꝯcernit ſubſtantialia inſtrumenti puta q2 indictione aut die ⁊ tūc totū corruit. vt not. in.c.inter.de fi.inſtru.⁊ in auꝭ.vt prepo. no.impera.circa prin.Aut cōcernit ſub ſtātialia negocij : tūc diſtingue aut capl'a.ſunt cōnexa:⁊ tūc totum reprobaꝭ Aut nō ſunt cōnexa ſed ſeparata:⁊ ſic ſolū illud capl'm falſuꝫ reprobatur. Et ſic limitat bar.in.l.ſi ex falſis.C.ð trāſ. qui tenet ꝙ qñ venit ex vicio notarij totum corruit qꝺ Inno.etiā tenet. Si vero faſitas eſt circa extrinſeca vt q2 ſcripſit cōtrahentes eſſe conſanguineos: vel aliquod aliud quod nō facit ad negocium lꝫ hoc ſit falſum nō reprobaꝭ propter hoc inſtrumētū: q2 hoc non eſt vitium notarij.Et idem.dic in teſte. Et idem voluit Innocē.in.d.c.fraternitas. vide glo.in.d.l.ſi ex falſis.

Fama eſt illeſe dignitatis ſtat⁹ legibus ⁊ moribus cōprobat⁹.l.cognitionē.§.extimatio.ff.d.va.⁊ extraor.co.⁊ in gl.c.veſtra.ð cocha. cle. et muli.

De notatis in.§. ſcilicet de fama et an ſit ſufficiens indiciū ad torturā not. Bar.⁊ Alex.⁊ communiter omnes in.l. de minori.§.tormēta ⁊ in . l.fi. ⁊ in.l.j.§. item cornelio.ff.de queſt. nota omnino hyppo.de marſil.ſing.ſuo.xcvij.incip. famam ſola ⁊ qualiter probatur fama ⁊ per quos teſtes.no.Bar.in. l. zenodorus.ibi in contrarium eſt veritas.C.ad mac. ⁊ Roma.et Alexā.in.l.j.ff. de no. ope.nun.

1 ¶Utrum fama ſit defendenda.Rñ.ſm gl.in.c.ſenti.xj.q.iij.ꝙ aut ſumus inter tales q̄ parati ſunt imitari. ⁊ ſic peccat mortaliter qui eam nō defendit ꝑ poſſe.Et ſic intellige.c.nō ſunt audiēdi.ea. q.⁊.c.nolo.xij.q.j.⁊ de cōſe.d.l.iubem⁹. Aut ſumus inter tales: qui ſolū parati ſunt reprehendere non imitari.⁊ ſic ſufficit nobis conſcientia noſtra et non tenemur defendere.⁊ ſic intellige capitu. quid obeſt homini.cū. v. ſequē. xj.q.iij.

¶Quod modis leditur fama. Et quomō ſit reſtituēda.vide ſupra detractio. 2

¶A quibus eſt abſtinendum propter famam conſeruandā.vide.j.Scandalum.§.ij. 3

¶Fama ꝓprie eſt qñ tota ciuitas vel vicina vl' maior pars acclamat aliquid. 4 Uel dic ꝙ eſt communis locutio ex veriſimilibus coniecturis ſurgēs vt colligiꝭ tur ex no. in.c.ſi duo.xxxv.q.vj.⁊ in.ca. ſup eo.de eo qui co.cōſan.vxo.ſue.⁊ in d.c.veſtra. Unde prio oportet ꝙ ſit ex veriſimilibus coniecturis : quia alias ꝓprie nō eſt fama quo ad iuris effectū ſed ſunt vane voces populi de quo per Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff. de q̄ſtio.per gl. ⁊ doc.in.c.inquiſitionis.⁊ in c.cū oporteat.de accu.⁊ nō ſunt audiende vt in.c.ij.de dilectio.⁊ tex.in.l. decurionū filij.C. de penis.l. diuo. marcho. C.ð ma.te.⁊.l.ſi ꝑuat⁹.ff.q̄ ⁊ a qui.vnde dicit Pau.in.c.veniēs.el.j.de teſti.ꝙ teſtis deponens de fama reddere rōnem ſeu cām ſufficiētē ſui teſtimonij.

¶Secūdo requiriꝭ ꝙ ſi ſaltē maior ps̄ q2 vt dicit pau.i.c.cū in tua.de ſpō.ꝙ dicta paucoꝝ nō infamant.Et propterea differt fama a rumore q2 rumor eſt qñ aliqua ps vicinie aliq̄d aſſerit ſed fama qñ maior ps.vñ ſe hꝫ i plus vt dicit gl. in.d.c.ſup eo. Pro quo no. ꝙ nomie ptis fiet media ps.vt i.c.j.§.j. de deci. li. vj.⁊.i.l.nomē filiaꝝ.§.portiōis.ff.de ꝟ. ſig.Sꝫ qñ addiꝭ aliq̄ tūc verificaꝭ i q̄libet minima pticula:q2 dictio aliq̄ reſtringit.attñ.lꝫ requiraꝭ maior ps ad famā faciēdā tñ ad ꝓbādū ſufficiūt duo teſtes vt no.gl.ij.q.j.§.qñ.el. ij.⁊ i.l.iij.ff.ð te. ⁊ no.Bar.in.d.§.tormēta.Et ꝯtra ꝓbatiōnē fame admittiꝭ ꝯtra ꝓbatio. ⁊ ſi ſecūda eſt clarior offuſcaꝭ effectus p̄me. Et ideo eo caſu quo infamia ſufficeret

Et ideo eo caſu quo infamia ſufficeret
ad torturã ſi ꝓbaret̃ ꝑ aliã partẽ bona
fama tolleret̃ p̃ſumptio prima. ⁊ ſic ꝓ
bat tex.in.d.c.cũ in tua.⁊ qđ no.Bar.in
l.fi.C.de queſtio.

Familia

qđ ↄprehẽdat. Rñ.
Arc.de pui.lz.li.vj.
dicit ꝙ triplex ẽ familia: q̃dã ꝑpetua ⁊
religioſa vt religioſi.clerici ⁊ cõſimiles
⁊ tales gaudẽt ꝑuilegio ↄuẽt⁹ vl' colle
gij de ſta.mo.recollẽtes.C.loca.l.mili-
tes.Aliter tenerẽt dupliciiure. ↄtra.c.
cognouim⁹.cũ ſi .xij.q.ij.⁊ de hac loqt̃
c.cũ olim.de arbi.eſt ⁊ alia.ſ.que nõ ec-
cleſiaſticos tãtũ cõprehẽdit ſʒ etiã lai-
cos ſicut ſunt vxor filij nepotes ſui fa-
muli q̃ in ei⁹ domo ei⁹ ſumptib⁹ viuunt
cõtinue.de q̃ intelligit̃.ff.de publi.l.j.§.
familie.C.ad.l.cor.de ſic.l.ſi forte.q̃ po
nitur de.pe.di.j.⁊ de here.c.filij.li.vj.in
fi.⁊ de teſti.c.in literis.vbi de hoc.⁊.iij.
q.v.c.j. Et de tali intelligit̃ qđ dicit̃ in
d.c.licet.de quo vide .ſ.interdictum.vj.
§.iij.eſt ⁊ alia familia que nec eſt per-
petua nec mercenaria.ſicut clerici ⁊ re
ligioſi ⁊ alij eccleſiaſtici dicuntur de fa
milia eccleſie:de quibus.xvj.q.vj.de la
pſis.eſt ⁊ alia de qua in.l.fi.C.de verb.
ſig. vbi nomen familia comprehendit
parentes liberos omnes .i. ꝓpinquos
⁊ ſubſtantiam ⁊ libertos etiam ⁊ patro
nos.nec nõ ⁊ ſeruos.⁊ hec ſignificatio
hʒ locum in fideicõmiſſis vt ibi pʒ.

☞ Ad propoſitum eorum que hic di
cuntur ⁊ quid veniat appellatione fa-
milie.no.Bolo.in apoſtil.ad tex. in.l.j.
§.familie.in ver.tex..§.familie.ff.de pu
bli.verum.ſ̃.commiſ.Bart.poſt glo.in
c.cum ita.§.fin.ff.de leg.ij.⁊ in.l.is qui.
de leg.iij.

1 ¶ Ad q̃d tenet̃ p̃la.Rñ.ꝙ ad duo tene
tur de p̃cepto.ſ.ad adminiſtrationẽ ne
ceſſarioꝝ ad vitã.⁊ ad diſciplinã tã ver
bo ꝙ̃ exẽplo morum vt colligitur.j.ad
thimo.v.⁊ ad ephe.iij.⁊ no.in.§.nece.
xlviij.di.al'r eſt pcc̃m mortale de ſui na
tura niſi excuſet aliqua circũſtãtia pu-
ta neceſſitas huiuſmodi.vel niſi ſit fa-
mul⁹ de quo in ſe.iij.§.dicam.vel ſit cir
ca ea que non ſunt neceſſaria ad ſalu
tẽ omiſſio correctionis. Et ſic intellige
xxiij.q.iij.duo iſta.⁊.q.v.non putes.

¶ Sʒ nunq̇d in infirmitati teneatur ſub- 2
uenire qui ex mercede locauerat opas
ſuas.Rñ.quo ad expẽſas ſm Bar.i.l.ſi
cũ dotem.§.ſui aũt.ff.ſo.ma.⁊ in.l.in re
bus.ff.como.ꝙ ad magnas expenſas
nõ tenet̃ qđ limito verꝫ rõne famulat⁹.
Sec⁹ ſi tenet̃ vt pauperi.quo ꝟo ad ſa
larium Jo.an.d.Ant.Jo.de imo.⁊ pa i
c.j.de cle.egro.⁊ cõmuniter do.tenẽt ꝙ
nõ qꝛ caſus cõtingẽs in perſona q̃ loca
uit operas liberat conductorẽ a preſta
tione mercedis.l.ſi vno.§.itẽ cũ quidã.
⁊ qđ ibi not.ff.loca.⁊ qđ no.in.l.in reb⁹.
ff.como.⁊ in gl.l.fi.§.idem iuris.ei.ij.ff.
ad.l.Ro.de iac. hoc tñ limitat Pa.vbi
ſ̃.quando ſalariũ debetur ſolũ rõne ꝑ
ſone.ſecus ſi daretur rõne aliorũ etiã
vnde poteſtas qui hʒ famulos ⁊ iudi
ces quibus hʒ ſoluere. licet īfirmet̃ vel
moriatur.tenet̃ nihilominus heres ⁊ iõ
ipſe poteſt petere.⁊ debitores debẽt ei
ſoluere tex.eſt i.l.pecuniam in prin.ff.
de condi.ob cãm.facit qđ no.in .l. diem
functo.ff.de of.aſſe.Inn.vr̃ tenere ꝙ de
beatur ſalarium in.c. propter ſterilita
tem.de loca.facit.c.j.de cle.non re.libꝛ.
vj.⁊ ibi.Ge.per illum tex.dicit doctori
vl' famulo non debet ſubtrahi ſalariũ
propter infirmitatẽ allegat quod ha
betur in ſpe.de cle.nõ re.§.poſtq̃ ver.
quid ſit mercenarius.⁊ iſtud tenet Sa
li.in.l.lʒ.C.loca.⁊ pulchre.Aug.i diſpu
tatione.Exorta guerra.facit.l.queſitũ.
ff.de re iudi.Et hoc procedit indubitã
ter vbi conſuetudo ſic eſt.quia tunc de
betur.quia iſtud videtur actum qđ eſt
conſuetum.l.quodq̇ ſi nolit.§. qui aſſi
dua.ff.de edi.edic. Sed vbi conſuetu
do nõ eſt.tene quod nõ debetur niſi vt
dictum eſt ⁊ in caſu ſpeciali.vt.C.de ad
uo.di.iudicioꝝ.l.poſt duos.vbi aduo-
cato debetur ſalarium ex publico cõſti
tutum licet moriatur infra annũ.ſecus
eſſet de ſalario promiſſo a parte qꝛ non
debet̃ niſi ꝑ rata temporis ſcđm Bar.
in.d.l.diẽ functo.ſimil'r in.l.cũ habens

.§.ſtich⁹.ff.de ſta.li.vbi qñ p ſeruū nō ſtat quin ſeruiat. nihilominꝰ libertatē legatā ꝓpter hoc cōſequit̄ de quo dic vt.j.locatio.§.xv.vbi pulchre tāgit̄ hec materia.

5 ¶ Utrū cū dñs nō pōt corrigere ſuā familiā vel aliquē ipoꝝ teneat̄ ipƺ expellere. Rñ. ꝙ ſi nec v̄ba nec v̄bera emendāt ſƺ ſubtractio neceſſarioꝝ ſeu expulſio corrigeret tenet̄ expellere.ar.coꝛuƺ q̄ no.in.c.nō omnis.v.q.v.ſi vero licentius peccaret expellēdo faciat q̄ƺtū pōt ꝛ licet ille non ſe corrigat excuſatur vt patet in.c.q̄ƺtūlibet.et.c.ſe.xlvij.diſtinc.

4 ¶ Utrū poſſit cauſa correctionis v̄berare clericos vide.ſ. excommunicatio. v.caſu.in.§.iiij.

5 ¶ Utrū paterfa. teneat̄ de furto familie vide.ſ.dominꝰ.§.iiij.ꝛ.j. obligatio. §.pe.ꝛ viti.

6 ¶ Utrū familia epī gaudeat priuilegio fori.Rñ.pa.in.c.nullus.de foro comp. communiter tenetur ꝙ ſic.

7 Utrum familia vel aliquis eoꝛuƺ teneatur reuelare delictū dñi ſui requiſitus per obedientiam ſuperioris.Rñ. ꝙ nō ſi criminaliter vult procedere vt.iiij.q. iij.c.l.iulia.el.ij.Si aūt ciuiliter ſic credo teneatur qꝛ nulla.l.repellitur vt no. glo.iij.q.v.c.j.quod credo verū quādo nullū malū ſibi immineret ex hoc alias ſecus qꝛ non teneoꝛ cū malo meo facere bonum proximi temporale.

8 ¶ Utrū dño familie qui fecit iurare familiam de veritate dicēda ſit parēdū. Rñ.ſm Durā.aut iſte dñs eſt truculentus ꝛ probabiliter habetur ferus ꝛ ſic nō tenet̄ qꝛ illicitum fuit iuramentum. Si vero eſt māſuetꝰ ꝛ ꝓbabiliter crediturꝙ non procedet niſi rationabiliter tūc diſtingue ꝙ aut res puta aſportate erāt ad cuſtodiam ſuam deputate ꝛ ſic ſicut poteſt ꝓſequi aſportātē ſic ꝛ dño reuelare.Si vero non erant deputate ad eius cuſtodiam tunc ſi poteſt ꝓbare tenetur dicere veritatem ſi vero non debet reuelare niſi tali q̄ poſſit ꝓdeſſe ꝛ non obeſſe ꝛ ſi alio modo iurauit non fuit licitū iuramentum nec obligatoriū

Idem dicit hug.de teſtibus ſinodalibus ꝙ nō tenetur denunciare epō lƺ iurauit niſi crimina que poſſunt probare xxij.q.iiij.quiſquis alias eſſet ꝓditio. ij.q.j.peccauerit.niſi hoc faciat ſecrete illi q̄ habet corrigere pater naliter. ar. xxij.q.v.hoc videtur. de hoc vide.ſ.denunciatio.§.x.

¶ Utrū obligatus ꝓcurare aliquā familiā vel fratres alicuius domꝰ teneat̄ excreſcēte familia vel fratribꝰ in numero.Rñ.ſm pau.ꝙ ſi familia vel fratres habeant numerū determinatū tūc non tenetur ſi aūt indeterminatum vt ſunt fratres minores alicuius cōuētꝰ ſic tenetur.facit.c.q̄ƺto.de cēſi.ſi tamē nimis grauaretur p iudicis officium ſibi ꝓuidebitur ꝛ ſic patet ꝙ quo ad cōſciētiā non tenetur. 9

¶ Quid ſi famulus cū domino non cōuenit de ſalario.Rñ. ꝙ ſi famulus conſueuit locare operas ſuas ꝛ dominus conducere operas miniſtrorum ꝙ tenetur domino ſoluere vſq; ad ſummam que alios fuiſſet conducturus ar.l.ſi nō ſortem.§.libertus.ff.de condi.inde. no.arc.j.q.j.ſunt nōnulli ꝙ ſi fuit cōductus ſub mercede taxanda ad arbitriū domini ſic iudicio bōi viri taxabitur vt pƺ.ſ.arbiter.§.x.quaſi in fine. 10

Familiaris.

quis dicat. Rñ.ſƺ glo.iij. q. v.in ſumma ꝙ large dicunt̄ oēs q̄ cohabitāt cū aliq̄ vt in.c.i lr̄is de teſti.ꝛ.c. inſinuāte.de of.de gl.in.d.c.in literis dicit familiares appellantur conſanguinei colonus aſcripticius mercenarius filius in poteſtate libertꝰ.ſeruus ꝛ omnes habitātes in domo. Domeſtici vero ſunt quibus ratione patrie poteſtatis vel dominice imperari poteſt vide gl.in.l.preſenti.§.ſane.C.de his qui ad eccleſias confug. quando enim dicitur familiares domeſtici intelliguntur omnes qui in expenſis alicuius commēſales continue exiſtunt:etiam ſi aliquando abeſſe pro eius negotijs gerendis contingat vt no.in.c ſi.de verbo.ſigni. libr.vj.

☞ Familiaris quis dicatur ⁊ i quo differat a domeſtico Bal.no.i.l.ij.C.de teſti.ſpe.in ti.de teſti §.j.ver. item excipit ꝙ eſt domeſticus.

Familiaritas cũ mulieribꝰ ꝓhibet eccleſiaſticis.xxxij.di.interdixit.⁊duobus.c.ſe.xxxiij.di.quorũdã.lxxxj.di clericꝰ.xviij.q.ij.cognouimꝰ de coha.cle. ⁊ mu.per totum vide.ȝ.clericus.v.imo vt dicit.hie.i.c.hoſpitiolũ tuũ.xxxij.di. non poteſt digne cum deo habitare q̃ feminarum acceſſibus delectatur. Familiaritas nimia parit contemptuȝ de iudeis ⁊.c.ſi iudeos.

Fatũ q̃ credit mortaliter peccat. xxvj.q.vij.nõ obſeruetis.

Fauere ꝑuerſis idẽ ẽ ac ſi ipſe faceret.xj.q.iij.q̃ cõſentit.8ȝ.di.nemo.⁊.c.ſeq.xxiij.q.iiij.ſi q̃s.

Fautor quis dicatur vide.j.hereticꝰ.§.xxiiij.

Femina non debet tonſurari etiã cã religiõis.c.vxoratus in.fi.de cõue.cõiu. Et intelligit nõ ſolũ de tonſura que dicitur clerica. ſed etiam de raſura que fit per abſciſſionẽ capillorũ vſq3 ad aures facit.xxx.di. quecunq3 mulier.⁊.xx.q.ij.c.j.⁊ cle.attẽdentes de ſta.regula.glo.tamẽ in.d.cle videtur tenere ꝙ conſuetudo cõtraria excuſat.⁊.ꝙ.c.quecunq3 mulier.intelligitur de illa que vult remanere in ſeculo nolens religioni deſeruire ſed mundialiter viuere⁊ placet peccat ergo mortaliter talis tonſurans ſe cum in.d.c. quecunq3 mulier ſit excõmunicãda qḋ etiam intellige niſi ex neceſſitate hoc faceret.

☞ Femine appellatione quis veniat in ſtituto an hermofrodita? Bal.ꝙ non.in l.omnes populi.col.xj.C.ď iuſt.⁊ iur. licet Ang.teneat contrarium ⁊ male inſti.de ac.§.j.⁊ Alex.in.l.ij.in princ.ff.de verbo.obligatio.aut veniat appellatione virorum.Bald.not.ꝙ non in .l. ſcripturas.ad fi.C.qui po.in pig.ha.⁊ Barto.in.l.j.ff.deleg.

¶ Quare femina citiꝰ pubeſcit. Rñ. gl. in.l.ij.C.de his qui ve.eta.i pe. q2 mala herba cito creſcit ſ3 eſt alia rõ quã reddũt doc.i.c.literas de deſpõ.ipu.ſ.quia ſexus mulieris ẽ debilior ⁊ citiꝰ deficit ⁊ ideo citiꝰ ꝑficit ſicut in aliis videmꝰ.

¶ Que ſunt illa q̃ mulier.nõ põt exercere.Rñ.multa nõ põt ꝑdicare nec docere publice.xxiij.di.mulier. nec ꝯfeſſiones audire nec aliis benedicere vt i.c.noua. de pe.⁊ re.Item nec tangere ſacra vaſa xxiij.di.ſacratas nec.ſacratas pallas cõtingere nec incẽſum circa altaria deferre.vt i.d.c.ſacratas. itẽ nec actũ alicuiꝰ ordinis exercere vt i.d.c.noua ⁊ in.c.tãta de ex.ꝑ.⁊ no.i.c.dilecta.de ma. ⁊ obe. item nec iudicis nec magiſtratus geretur officiũ niſi in caſibꝰ de q̃bꝰ in gloſ. xv.q.iij.§.j.nec poſtulare nec procurare niſi i ꝓpria cã ⁊ ſuoꝝ vt not.i.l.femine. ff.de re.iu.⁊.iij.q.vij.§.tria.xv.q.iij §.j. Itẽ nec teſtis eſſe de q̊ dic vt.j.teſtis.§.v.nec perſonaliter poſſet trahi ad iudiciũ cauſa ferẽdi teſtimoniũ aut alia q̃libet cauſa q̃ iure nõ exprimit cõtra eius volũtatẽ ⁊ ſi eſt religioſa nõ põt etiã ſi vult trahi ad iudiciũ ex quauis cauſa ꝑſonaliter.c.mulieres.de iu.li.vj. Item nec viri habitu vti ſub pẽa anathematis.xxx.di.ſi qua mulier.itẽ nec accuſare niſi in certis caſibꝰ de q̃bꝰ. xv.q.iij.§.j. in tex.⁊ i gl.itẽ nõ põt ſe obligare ſeu ꝓpriã ſubſtãtiam ꝓ debito viri niſi creditũ ſit conuerſum in ſuã vtilitatem. vt in aut vt nul.iu.§.⁊ illud no. Itẽ non debet incarcerari vel detrudi pro aliquo debito vt ibidem.

Fenus eſt vſura ſ3 differt i hoc ab vſura q2 vſura eſt lucrũ de capitali acceptũ. fenus vero eſt lucrũ de vſura vnde graſcinꝰ.eſt vſura ſuos cũ q̃s tradit mihi nummos. Spe. lucri fenꝰ duplex vſura vocatur quod quidẽ fenus improbum exercẽtes ſunt infames.l.improbum.C.ex qui.cau.ifa. ir. De quo dic vt.j.Uſura.quia cõmuniter vnuȝ pro altera accipitur vt in.d. l.improbum.

Ferie dicũt q2 preſtãt vacationẽ ab his que fiunt in foro iu

dicíali ⁊ operibus ſeruilib⁹ quarū ali=
que ſunt ob reuerētiā dei itroducte vt
in.c.cōqueſtus.de ferijs ⁊.C.e.ti.l. dies
feſtos. Alie ſunt ob reuerētiā principis
vel ciuitatis vt dies natiuitatis ſue vel
dies pncipij de imperio.C.eo.ti.l. oēs.
alie ſunt ad requiem laboris vt tēpus
meſſium et vindemiarum de quibus in
d.c. conqueſtus.⁊.ff.eo.ti.l.j.
☞ De multiplicibus ferijs Bal.no. in
l.ij.§.ñ.C.de tempo.appel.⁊ quib⁹ poſ
ſit per partes renunciari. no. Bal. in.l.
ſ qui.de verb.ſig.melius in.l.j. verſ.ſe
cundo quero ibi ferijs renunciari.⁊ ibi
Saly.in ver. querit gl.ibi ob neceſſita=
tem hominum.C.de fer.

1 ¶ Utrum partes poſſint renunciare di
ctis ferijs. Rñ.ꝙ pmis ⁊ ſecūdis nō ter
tijs ſic.vt i.d.c.cōqueſtus.⁊.xv.q.iiij.in
ſumma.

2 ¶ Utrū nullo modo poſſit ōs compelli
ad iudiciū in pfatis ferijs. Rñ.ꝙ nō ni=
ſi in caſib⁹ de qb⁹.ff.eo.ti.l.j.⁊.de quo i
c.vi.de iu.⁊ niſi neceſſitas vrgeat puta
quia res.erat peritura vt exēpla habes
in.l.j.ij.⁊.iij.ff.eo.⁊.l.j.ff.de dā.infe. aut
pietas puta cauſa debilium vel miſera
bilium pſonaꝝ.d.c.cōqueſtus qꝛ in ope
ribus miſericordie nō eſt habēda diſti
ctio dierum ar. lxxvj.di.vtinam.de ꝯſe.
di.v.nunꝗ.⁊ ſumma ratio eſt q̄ pro reli=
gione facit.ff. de relig. ⁊ ſum.fu.l. ſunt
perſone

3 ¶ Feſtū ſeu ferie ſolēnes q̄ in honorem
dei ſunt introducte ⁊ in quib⁹ abſtinen
dū eſt ab opib⁹ ſeruilibus que ſunt Rñ.
ſunt infraſcripta poſita in c. cōqueſt⁹.
de ferijs Natiuitas dñi. S. Stephani.
S.Jo.euangeliſte ſanctoꝝ innocētium
S.Silueſtri circūciſio domini. Epipha=
nia domini. Septē dies dominice paſ=
ſionis reſurrectio domini cū.vij.diebus
ſe. pētecoſtes cū duobus ſe. Natiui=
tas beati Jo baptiſte ſanctorū.xij. apo
ſtoloꝝ.ſ.Laurētij purificatio marie vir.
Annunciatio eius Aſſumptio eiuſdē ⁊
Natiuitas ipſi⁹ dedicatio.ſ. Michae=
lis archāgeli feſtū olim ſanctoꝝ dies
dominici. Oēs alij dies quos epi i ſuis
diœceſib⁹ cū clero ⁊ populo duxerint ce
lebrādos. Jn.c. pnunciandū.de conſe.
di.xiij.vbi pfate ſolēnitates ponuntur.
adduntur etiā tres dies rogationū de
dicatio cuiuſcūꝗ oratorij feſtū.ſ.Mar=
tini pōtificis ⁊ cōfeſſoris. Jn.c. crucis.
d.noſtri de conſe.di.iij. ponitur feſtum
Inuentionis ſancte crucis in cle. ſi do
minum de reli.⁊ ve.ſan.ponitur feſtum
corporis xpi. Adde ſm Jo.an.quem ſe
quitur.d.Anto.⁊ etiā pa in.d.c. cōque=
ſtus.cum nō reprobet feſta quatuor do
ctorum eccleſie ſed in iſtis ⁊ omnibus
alijs predictis ſtandum eſt conſuetudi
ni ſm Ho.⁊ Pa.in.d.c.conqueſtus. ſimi
liter de feſto. S.Bartholomei quo ad
diem. Jn quo fiat.c. Conſilium de. ob
ſer.ieiu.vnde hodie dies paſſionis ⁊ ſe=
ptimana reſurrectiōis ⁊ dedicationis
oratorij ⁊ quatuor doctorum ⁊ euange
liſtaꝝ nō ſeruant. Sꝫ limita vt vꝫ intel
ligamus ꝙ ꝯſuetudo deroget pfatis fe
ſtiuitatib⁹ dummodo nō ſit dominicus
dies vel eo maior ſicut eſt feſtū natiui=
tatis dñi reſurrectiōis aſcēſiōis pēthe.
⁊ ephiphanie vt in.c.licet.de ferijs dicit
in gl.quam ſequunt doc.vbi addit Jo.
an. aſſumptionē vginis glorioſe ar.c.
ſi.de ſen.ex.li.vj quia non credo valere
cōſuetudinē in ꝯtrariū cum videant.quaſi
iuris diuini vt patet in.d.c. licet.

¶ Utrū ꝯſuetudo poſſit alias a prefa= 4
tis feſtiuitates itroducere ita ꝙ de pce
pto teneamur ad illa. Rñ.ꝙ ſic ſicut pt
facere aliā legē ⁊ qñ fit vide ſupra con
ſuetudo.§.ij.

¶ Utrū epſ cū clero ſolū poſſit indice= 5
re feſtū. Rñ.ꝙ nō.ſꝫ opꝫ ꝙ faciat cū po
pulo vt.ſ.patet.

¶ Feſtū imaculate cōceptiōis glorioſe 6
vginis matris dei Marie licet eccleſia
romana antiquit⁹ non celebrauerit vt
patet p Tho.in.iij.pte.q.xxvij.⁊ p. S.
Bo.in.iij.di.iij.⁊ per glo.de cōſe. di. iij.
in.c.pnūciandum qꝛ eius puritas non=
dum erat reuelata tamē hodie de ipſa
conceptione ſolēne officium et feſtum
cum largitione indulgentiarū que in
feſto corporis chriſti ſunt date illis qui

interſunt diuinis ⁊ hoc ꝑpter multa mi
racula per q̄ manifeſtū eſt ꝙ ſine pecca
to originali fuit ꝯcepta. Et ideo hodie
ad euitanda ſcādala precipit̄ ſub pena
excōicationis late ſnīe a qua nō poſſint
abſolui niſi a romano pōtifice preterq̄
in mortis articulo oībus cuiuſcūq̄ ſta-
tus gradus ordinis ⁊ cōditionis fuerit
ne de cetero auſu temerario p̄ſumāt in
ſermōib⁹ ad populū ſeu alias quolibet
affirmare ꝙ tenētes virginē eſſe preſer
uatā a peccato originali i ſua cōceptio-
ne polluat̄ labe hereſis vł mortalis pec
cati vel feſtū eiuſdē cōceptiōis celebrā
tes neq̄ tenere libros vł legere aut ha
bere proverbis hoc cōtinentes ſimiliq̄
pena etiā ligant̄ qui auſi fuerint aſſere
re ꝙ cōtrariā opinionē tenētes.ſ.qȯ ſit
cōcepta i peccato originali incurrāt he
reſim per mortale peccatum. hec haben
tur in extrauā. Sixti quarti que incipit
graue nimis.

7 ¶ Quid de iſtis feſtis ſcti Antonij ſan
cti Nicolai ſancte katherine ⁊ hmōi q̄
ex cōſuetudine celebrant̄ ignorat̄ tn̄ an
ex tali cōſuetudine ſint itroducta q̄ ha
beat vim legis p̄ceptiue. Rn̄. ꝙ nō cre-
do peccare mortaliter nō ſeruātes niſi
eſſet ſcādalū ratio q2 nō introducta vt
de p̄cepto ſed ex deuotione vbi autē
eſſet ſcādalū ſic ibi eſt cōſuetudo obli-
gatoria ex quo tandiu eſt ꝙ eſt preſcri-
pta ⁊ reputatur obligatoria.
8 ¶ Quando incipit dies feſtus vide.ſ.
dies.in prin.
9 ¶ A quibus eſt abſtinen̄. dieb⁹ feſtiuis
predictis. Rn̄. ꝙ ab oī opē ſeruili nō ſo-
lū peccati ſed ēt mechanicis vt agricul
tura vt dᷓ i.c.lꝫ. de ferijs. ¶ Pro cui⁹ in
telligentia eſt notan̄. ḃm Ric. in.iij. diſt.
xxxvij. ar.iij. q.iiij. qȯ opus ſeruile dicit̄
tripliciter aliq̄n materialr̄ ſolū ſed for-
maliter liberū vt verbi gratia ſcribere
nō ꝑpter tp̄ale lucrū ſed ad edificatio-
nem animarū propter diuinum cultū
⁊ hmōi ⁊ iſtud nō prohibet̄ imo conce-
dit̄ vt pꝫ in. d.c. cōqueſt⁹. vbi cauſa pie-
tatis q̄ alias prohibent̄ permittunt̄ fa-
cit. l diu⁹. ff. de ferijs. vbi ea q̄ faciūt ad
diſciplinā militarē ꝑmit̄ agi diebus feria
tis. ¶ Scdȯ dᷓ opus ſeruile formaliter
aūt ſolū materialiter aūt liberū eſt vt
puta cū aduocatus cogitat de his q̄ die
craſtina dꝫ proponere propter lucrum
tp̄ale ruſticus de aratione terre ⁊ ordi-
natione bonū ⁊ lꝫ ab iſto abſtinere de-
beamus in dieb⁹ feſtis non tn̄ aſtringi-
mur de p̄cepto vnde nō peccat mortalr̄
talia faciēs niſi ꝑ hoc opus excludat̄ il
la vocatio quā dꝫ cultui diuino ex neceſ
ſitate quā explicabo i ſe.q.q̄ ſit. ¶ Ter
tio dᷓ opus ſeruile materialiter ⁊ forma
liter ſeu finaliter de hoc eſt omne opus
corporale ordinatū ſicut ad ꝑpriū ⁊ ꝓ
ximū finē ad bonū corporis tp̄ale ſeu
ad lucrū ⁊ iſtud eſt illud qȯ prohibetur
de precepto dieb⁹ feſtiuis vnde ſemper
peccat mortaliter ipſum faciēs niſi ex-
cuſet̄ ꝑpter iſtoꝝ.iiij. vnū ḃm ff. de ma.
in tracta. de. x. preceptis. ¶ Primū ope-
ris modicitas ſeu paucitas que nō im-
pedit ſpūs libertatē. ¶ Scdꝫ neceſſitas
operis q̄ nō poſſit p̄ueniri cōmode nec
differri vt decoctū ciboꝝ ꝓ illo die vel
neceſſitas coactionis quā faciūt dn̄i ali
ter eoꝝ bona preſcriberēt. facit.c.lꝫ. de
ferijs. ¶ Tertiū cordis pietas. vt in.c.
conq̄ſtus. de fer. vt.ſ. dictū eſt. ¶ Quar
tum publica vtilitas. vtpote ꝓ pace ⁊
concordia ꝓ ponte ⁊ hmōi q̄ etiā ſunt
pia. quodlibet eni̅ iſtoꝝ excuſat ꝙ nō ſit
mortale ſaltē laborare in dieb⁹ feſtiuis
Ex quibus patet quid tenendum ſit de
multis queſtionibus que reducunt̄ ad
infra ſcriptas queſtiones. xxiiij.
¶ Prīa de mulierib⁹ que aliq̄ p̄ūcta po 10
nūt vel ſcopāt domū vel de illo q̇ vēdit
vnā ſolā rē vel q̇ putat ramū facit coq̇
nā itinerat modicū ⁊ hmōi ꝙ nō peccāt
mortr̄ ꝑpter modicitatē opis. rō q2 ḃꝫ
S. Bo. in.iij. diſt. xxxvij. ſup literā. ⁊ cōi-
ter theolo. rō ꝓhibitiōis operū ē vt va
cemus deo ⁊ q2 iſta modica nō īpediūt
vacationē p̄dictā lꝫ aliqualr̄ minuant
ideo nō eſt pctm̄ mortale talia facere: ni
ſi quis talibus per notabile tp̄s occu-
paretur vel vſq̄ ad vltimam defatiga-
tionē qȯ quidē arbitrio boni viri relin-

quēdū eſt vt attēdat ſirō legis euacuat
vel nō:ſed ſolū minuat.faciūt ad hec q̄
no.in.c.intelligētia.de ver.ſig.

11 ¶Secūda de carnificibus qui p notā-
bile tēpus occupantur qꝛ ſi faciūt pro-
pter neceſſitatē quaꝫ nec preuenire pn̄t
puta qꝛ eſtas eſt vel ſunt plura feſta ex-
cuſantur alias non.

12 ¶Tertia de tabernarijs q̇ ſi faciūt pro
pt̄ neceſſitatē excuſant̄ ſecꝰ ſi ad ebrie
tatē ad ludum ꝛ huiuſmodi ꝛ idem dic
de hoſpitibus.

13 ¶Quarta de his qui panē herbas fru
ctus ꝛ huiuſmodi vendunt qꝛ ſi faciūt
pro neceſſitate diei feſti excuſant̄ alias
nō ſicut q̇ vendunt multa q̄ ſunt ſoluꝫ
ad guloſitatē niſi eſſent modicitas de-
tractionis ſicut eſt in his qui vendunt
candelas ꝛ caniſtria inzucherata ꝛ hu-
iuſmodi i quibꝰ nō opꝫ facere ꝑcia ſed
quilibet ſcit ꝙ tantū hꝫ ſoluere ꝛ ſic ſol
uit ꝛ accipit pro quo ſoluit ſine alio ſtre
pitu quia in modico diſtrahitur.

14 ¶Quinta de medicis minutoribꝰ aro-
matarijs ꝛ huiuſmodi de quo dic qđ lꝫ
quia medicinalia ſunt neceſſaria.

15 ¶Sexta de curſoribus et mulionibus
qui ſine neceſſitate magna differre non
poſſunt ꝛ alijs viatoribus ꝛ cōductori-
bus rerum ꝛ dic ꝙ excuſantur. Itinera
tio tamen non ſic ſtricte prohibentur qꝛ
pōt quis etiam itinerando intendere
deo ꝛ ideo niſi ſit vſqꝫ ad vltimam fati-
gationē nō credo ſit prohibita vel cuꝫ
omiſſione diuinorum.

16 ¶Septima de ferratoribꝰ equoꝝ dic ꝙ
excuſant̄ qꝛ ſicut illi neceſſe habet am
bulare ſic iſtis lꝫ principaliter ꝑpter ne
ceſſitatem eorū quibus ſeruiunt ꝯ̄uis
lucrum habeant.

17 ¶Octaua de faciētibus vitros ſimili-
ter de tinctoribus et corporibꝰ laterum
qui dicunt fornaſarij ꝛ huiuſmodi qui
ſine magno dāno deſiſtere non poſſunt
dic quod licet.

18 ¶Nona de molēdinis ſiue cū iumētis
ſiue ad aquā vel ad vētū dic ꝙ ſi faciūt
propter neceſſitatē illoꝝ quibꝰ iſeruiūt
excuſant̄ ꝯ̄uis etiā poſſet dici ꝙ molē-
dina ad aquā ꝛ vētū nō ſint ꝓhibita la-
borare cū ex modico ope hois exerceri
poſſit non vident̄ euacuare rationē hu-
ius precepti meliꝰ tn̄ eſt abſtinere ꝛ ſe-
curius niſi neceſſitas requirat.

¶Decima de ruſticis q̇ compelluntur 19
a dn̄is laborare dic qđ ſi iuſto metu fa-
ciunt eſt neceſſitas q̄ excuſat alias non.
Idē dic de famlis filijſfa.vxore ꝛ hmōi.

¶Undecima de conducētibus labora- 20
tores in feſtis ꝛ exigūt debita a ſuis de
bitoribus.Dic qđ ſi alijs diebus nō in-
ueniūt excuſant̄ dummodo diuina non
dimittant.

¶Duodecima de euntibꝰ ad mercata 21
vel nundinas dic ꝙ ſi auditis diuinis
ꝑpter neceſſitatē faciūt puta qꝛ nō alio
loco vel tpe talia poſſent vēdere vł eme
re ꝓ bono cōitatis aut vt ex lucro ꝓui-
deāt ſibi ꝛ ſue familie vel vt dēt paupe
ribꝰ ſm Pe.de pa.in.iiij.ex quo prelati
ſciūt ꝛ tollerāt excuſant̄ a mortali niſi
forte a prelatis locoꝝ eſſet iterdicta in-
telligo verū in feſtis minoribꝰ dn̄ica qꝛ
talis tolerātia prelatoꝝ videt̄ deroga
re illi feſto.ſecꝰ in maioribꝰ qꝛ nō credo
liceat niſi pro neceſſitate vel pietate ſo
lū ꝯ̄uis ꝓlati nō interdicāt qꝛ tūc locū
hꝫ illud multa ꝑ patiētiā tollerant̄ ꝛc.
Vide ma.in tractatu.x.ꝓceptoꝝ tꝫ ꝙ ſo
lū eſt pctm̄ mortale. Primo ſi dimittat
miſſam.Secūdo ſi eps̄ precepit ne fiāt.
Addo ꝛ tertiū qn̄ ſolū fit ex lucri cupi
ditate.c.j.de ferijs.

¶Tertiadecima de bellatoribꝰ dic ꝙ 22
propter neceſſitateꝫ licet.

¶Quarta decima de habentibus ſege 23
tes vel fenū in agro propter inūdantiā
aquarū ꝛ hmōi dic qđ licet colligere.

¶Quintadecia de hn̄te domū q̄ ruinā 24
minat̄ dic ꝙ ꝑꝑ neceſſitatē reparare lꝫ.

¶Sextadecima de doct.q̇ vt expediat 25
illū q̇ de lōge venit facit ꝯſiliū dic ꝙ lꝫ.

¶Decimaſeptima de venatoribꝰ. Rn̄. 26
ꝙ non licet qꝛ ſi nō licet in quadrageſi
ma et diebus ieiunioꝝ ſm gl.in.c.q̇ ve
natoribus.lxxxv.diſt. ꝯ̄tominus in die
feſto nō credo tn̄ peccēt mortaliter qui
diebꝰ feſtiuis ipſis intēdūt niſi id faciūt

cauſa lucri principaliter vel dimiſſio di
uinus.
27 ¶ Decimaoctaua de cithariſtis ⁊ aliijs
ſenatoribꝰ. Rñ. ſi ad laudē dei ⁊ ſancto-
rum pulſant vel propter recreationem
alicuius ⁊ hmōi pia vel neceſſaria excu
ſantur ſi principaliter ꝓpter hoc faciūt
licet ſecūdario propter lucrū ſecus ſi ꝓ
pter cauſam nō piam vel neceſſariā vel
propter lucrū principaliter qꝛ nō excu-
ſant niſi ſicut aliȷ̄ ex quatuor p̄dictis.
28 ¶ Decimanona de laborātibus agros
pauperū vel reficiētibꝰ domos coꝝ vel
laborātibꝰ circa edificationē eccleſiaꝝ
aut monaſterioꝝ ⁊ hmōi dic lꝫ ſi fiat ꝓ-
pter pietatē ⁊ deū nō propter carnalem
amorē vel ſpē remuneratōis future qꝛ
opera pietatis ⁊ miſericordie nō debēt
ceſſare diebus feſtiuis.d.c.conqueſtus.
29 ¶ Uigeſimo de ſtudētibus dic ꝙ ſi ſtu-
diū ſit pricipaliter ad illuminationē ꝓ
priȷ̄ intellectus ⁊ alioꝝ licet ꝯñr veniat
lucrū nō erit pctm̄ vt tꝫ pa.in.c.j.de fe.
ar.c.cū ex eo.de elec.li.vj.qꝛ ſtudiū tale
eſt ꝓpter publicaꝫ vtilitatē maxime in
theologia ⁊ iure canonico ſtudere autē
principaliter propter lucrum non licet.
30 ¶ Uigeſima prima de ſcolaribꝰ legenti
bus in diebus feſtiuis potiꝰ vt doceant
qꝫ doceāt ⁊ aſſuefaciāt ſe.dic ꝙ lꝫ ſcdm̄
pa.vbi.ſ.dūmodo principaliter nō fa-
ciant propter lucrū ſed ſi in cōſequētiā
nō nocet ar.l.j.ff.d aut.tu.⁊ l.l. rogaſti.
.§.j.ff.ſi cer.pe.⁊ in.c.qd ꝑderit.lxj.diſt.
31 ¶ Uigeſimaſecūda de ſcriptiōibꝰ. Rñ.
qd̄ ſcolaribꝰ lectiōes ſeu recollectas no
tare ſcribere.vel ſermones aut legendo
libros corrigere nō eſt illicitū dūmodo
nō nimis intendāt hmōi ſicut de quin-
terno ad quinternū ſcribūt vel non fa-
ciāt cauſa lucri habēdi ⁊ de pictoribus
q̄ diebꝰ feſtiuis vt addiſcāt ſtāt in eccle
ſiȷ̄s ad deſignandū ſcribere tñ ſpūalia
⁊ ꝓpter ſpūalem cauſam nō eſt illicitū
etiā in qꝫtitate.d.c.conqueſtus.
32 ¶ Uigeſimatertia de laborātibus circa
pōtes reficiēdos viam aptandā portus
reparādos dic ꝙ lꝫ dūmō nō ꝓpter lu
crū pricipaliter qꝛ publica vtilitas ſub
nomine pietatis comprehenditur.
¶ Uigeſima quarta de facientibus ſer 33
ta ⁊ alias vanitates dic ꝙ nō licet eo ꝙ
nulla publica vtilitas ineſt.
¶ Sed ſi q̄ras ꝓ q̄ta neceſſitate predi- 34
cta liceant. Rñ. ꝙ lꝫ quidā in.c.lꝫ.de fe.
dixerint licere ꝓ neceſſitate vite ſubſtē-
tande ſolū tñ hoc nō credo verū cū p̄ſa
tū.c.lꝫ.qd̄ loquit̄ de allectibꝰ q̄ nō ſunt
neceſſaria ad vitam qꝛ ſine ipſis viuere
poſſumꝰ ſit cōtra eos.⁊ xp̄s in Mat.xij.
c.cuius veſtrū bos vel aſinꝰ cadat in fo
veā nō extrahet illū ⁊c.ꝓpterea dōꝫ ſm
Tho.ſcda ſcde.ꝙ nō ſolū ꝓ neceſſitate
ꝓuiſionis q̄ ꝑtinet ad cōſeruandū pſo-
nā ſuā vl' alioꝝ ⁊ rerū ſed etiā ad qd̄ cū
qꝫ dānū vitandū ⁊ ſatis confirmat̄ hoc
dictū per.l.j.ij.⁊.iij.ff.de ferijs et meliꝰ.
xv.q.iiij.in ſumma ⁊ qd̄ no.in.d.c.con-
queſtꝰ. Itē etiā neceſſitas excuſat qua
laborat̄ pro acquirendo aliqua vtili qd̄
alio tpe nullo modo haberi poſſet ſicut
patet in.d.c.licet.vbi piſcari allectia cō-
ceditur qꝛ alio tpe non poſſent haberi.
Et idē de quocūqꝫ ſimili. Ratio eſt quia
nō eſt tā arcta obſeruatio dñice quo ad
opera ſicut fuit ſabbati ⁊ lꝫ ille q̄ labo-
rat habeat lucrū tñ ſi principalr̄ fuit ꝓ
pter neceſſitatē illoꝝ ꝓ qbꝰ laborat ex-
cuſat̄ ſicut ſi illi laborarent excuſarent̄.
¶ No.tñ ꝙ ad hoc vt neceſſitas vl' pie 35
tas excuſent p̄fatos oēs oportet ꝙ nō
dimittant diuina illa qbꝰ neceſſario eſt
inſiſtēdū diebꝰ feſtiuis niſi forte eēt tan
ta neceſſitas ꝙ arbitrio boni viri excu-
ſarent̄.item ſcdo qñ ineſt neceſſitas pro
acquirēdo aliquo vtili requirit̄ diſpen
ſatio ſi pōt haberi cōmode ⁊ ab ep̄o ſi
pōt vel a ꝓprio ſacerdote ſi ep̄m cōmo
de adire nō pōt.itē tertio ꝙ ſi prouenit
aliqd̄ lucꝝ ex ꝯñtia lꝫ principaliter fiat
propter neceſſitatē alioꝝ ꝙ faciat aliq̄s
eleemoſynas in recōpēſationē hoc not.
in.d.c.lꝫ q̄uis nō credā iſtū ſecundum
eſſe neceſſariū ſecurum tamen eſt.
¶ Utꝝ opꝰ mortalis pcti ſit ꝯ iſtud p̄ce 36
ptū ſabbata ſanctifices. Rñ. ſm Nic.de
lira ſup exo.xx.ꝙ ſic cū ſit opꝰ totalr̄
ſeruile vñ erūt duo pctā mortalia ſcꝫ qꝛ

fornicat⁹ eſt ⁊ ar opus ſeruile fecit in fe
ſtis ⁊ hoc verũ ſm alex.in.iij.par.ſuper
tra.de iſto pͤcepto rõne reatus ſed rõne
actus nõ erit niſi vnũ ſolũ ⁊ ſic erit cir=
cunſtantia cadẽs ſub ſpeciali ꝓhibitio=
ne ⁊ ideo neceſſario confitẽda.pctm̃ aũt
veniale nõ rũpit feſtũ ſm.S. Tho.vbi
ſ.arti.iiij.

37 ¶Utrũ citatio facta ad diẽ feriatã tene
at.Rñ.gl.i.c.vl.xv.q.iiij.ꝙ ſi citat vt rñ
deat die feriato eſt nulla ipſo iure.ff.de
ferijs.l.j.⁊ ſic cũ liq̃at ꝙ eſt nulla nõ te-
neť cõparere ſec⁹ ſi eẽt dubiũ an teneat
citatio vel ne.q2 dꝫ ire ad allegãdũ pri=
uilegiũ ferie.iij.q.ij.ſi eps.⁊ ibi gl.ſi aũt
citet nõ ad rñdẽdũ ſꝫ vt cõpareat die fe
riato bñ tꝫ citatio.vt.ff.de ad.l.mi.§.ix.

38 ¶Utrũ cauſa agitata in die feriato te=
neat.Rñ.qḋ nõ.etiã ſi de cõſenſu partiũ
proceſſerit intelligo de ferijs ob reuerẽ
tiã dei.ſtatutis propterea ois ꝓceſſus
iudicialis dꝫ ceſſare de precepto vt in
c.j.de fer.niſi neceſſitas vel pietas aliḋ
req̃rat vt not.xv.q.iiij.in ſumma.et in
d.c.conqueſtus.

39 ¶Utrũ actus q̃ pertinẽt ad voluntariã
iuriſdictionẽ vt emãcipare ꝯctus inire
iuſticiã facere ſcribere inſtr̃a cõficere et
hm̃oi valeãt i dieb⁹ p̃dictis.Rñ pa.i.d.
c.conq̃ſtus.qḋ ſic vt videť exp̃ſſum in.l.
act⁹.C.de ferijs.lꝫ peccẽt mortaliter fa=
ciẽtes niſi excuſenť propter aliquod de
quatuor de quibus.ſ.dictum eſt.§.ix.

40 ¶Quibus eſt inſiſtendũ in prefatis fe
ſtiuitatibus.Rñ.dicit ter.in.c.ieiunia.de
cõſe.di.iij.die aũt dñica nihil aliud agẽ
dũ eſt niſi deo vacandũ nulla opatio in
die illa ſancta agať niſi tm̃ hymnis et
pſalmis ⁊ canticis ſpiritualib⁹ dies il=
la tranſigať hoc ibi.Et licet talibus ſit
inſiſtendum tñ non de precepto niſi.v.

41 ¶Primuꝫ vt conterať vel ſaltẽ atterať
de peccato mortali cõmiſſo in quo iterũ
eſt ⁊ hoc probatur quia de precepto te=
nemur vacare deo i aliqua hora diei fe-
ſtiꝰ in oẽe:ſed hoc facere nõ põt q̃ eſt in
mortali niſi de eo conteratur vel atte
ratur ꝓpterea diciť leui.xxiij.ſabbatũ
req̃etionis eſt affligetiſq3 aĩas veſtras
et iterũ aĩa q̃ non fuerit afflicta die hac
peribit ꝙ hoc ſit de p̃cepto in eo q̃ ſe eẽ
in pctõ mortali recognoſcit hẽo ꝓ indu
bitato p ea q̃ dixi.ſ.cõtritio.§.v.ſꝫ de eo
q̃ nõ aduertit nec recogitat ẽ magis du
biũ ſed credo potius eũ teneri ſaltẽ ge=
neraliter in aliqua hora dolere ⁊ eẽ ma
le contẽtũ de pctis oibus ſaltẽ i genere
aliter non video q̃uo excuſeť a mortali
ꝓpterea in miſſa p̃mittitur cõfeſſio vt ſit
admonitio ad hoc faciũt:q̃ dicã.j.Mo=
ra.§.j.⁊ obligatio.§.viij.

¶Scđm vt audiat miſſam integram de 42
conſe.diſt.j.oẽs fideles ⁊.c.miſſas.dicit
tñ Ric.in quolibet.j.q.xix.qḋ ſi ex vero
contẽptu omittať vl' interpretatiuo eſt
mortale.Et vocat contẽptũ interpreta=
tiuum qñ ſine aliqua legitima cã ad nõ
audiendum miſſam in feſtis aſſuefacit.
Uoco ego legitimã cauſaꝫ corporalẽ in
firmitatem habere pueros tenellos vel
infirmos conſuetudinẽ patrie q̃ habet
vt mortuo aliquo nõ egrediant̃ per tp̃s
ſilr ne puelle nobiles ducãť ad miſſam
dũmodo nõ ducanť chorreas ⁊ ſpectacu
la alias non excuſanť caſtellani et ſiles
vel timor inimicorũ vel aliq̃d aliud qḋ
ſm rectũ iudiciũ legitima excuſatio de
beat appellari ſi autẽ omittit ex aliqua
paſſione animi vel pigritia vel non cau=
ſa rationabili ſi tñ ad hoc nõ eſt aſſuet⁹
eſt veniale pctm̃ ſi vero ex legitia cauſa
erit nullũ pctm̃. Et ꝙ dico ḋ tota die de
parte notabili ſec⁹ de modica puta in=
troitu ⁊ hm̃oi q2 ter.vult vt totã vſq3 ad
bñdictionẽ incluſiue audiat in.d.c.miſ=
ſas itẽ dicit Arch.in d.c.oẽs fideles.ſm
hug.ꝙ iſtud p̃ceptũ nõ remouet quin
cauſa neceſſitatis vel honeſtatis ſeu ex
cauſa min⁹ iuſta nõ poſſit ante finẽ miſ
ſe q̃s diſcedere ſine hac pena qḋ limita
niſi ducat in cõſuetudinẽ.Idẽ dic ſi non
audit ſacerdotẽ eã dicentẽ ꝙ excuſanť
qñ cõmode audire nõ poſſunt dũmodo
exiſtãt ibi preſentialr. Idem dic ꝙ ex=
cuſanť ſeculares q̃ neſciũt diſcernere in
ter miſſam de officio vel votiuam ſi au=
diunt votiuã in die feſto ſed non ſacer=
dotes publice eas dicentes ⁊ etiam ſe=

culares qui hoc ſciūt diſcernere niſi au diāt il ā de officio de q̄ habes .j. miſſa. §.xxxiij. Si aūt audit in parochia vel alibi an ſufficiat vide.j. miſſa.§.lix.

43 ¶ Tertiū eſt vt in orone pſiſtat. Nā cū oro ſit de ꝑcepto vt.j.Oratio.vꝭ ꝙ dies feſtus ſit tēpus determinatū ꝛ hoc eſt indubitatū ꝙ hō tenet in aliqua hora orare vn̄ ſi ſtat ad miſſam illud ſufficit niſi volūtarie alijs intendat quia tunc nō ſufficeret cū ſit vacandū deo in aliqua hora ſaltē de neceſſitate ſm oēs.

44 ¶ Quartū eſt vt audiat ꝑdicationē ſi qui ꝑdicet qđ verū intelligo. de illis q̄ neſciunt neceſſaria ad ſalutē ꝛ ſm diſtinctionē quā ſupra poſuit de miſſa.§. xlij. alios aūt nō credo teneri niſi rōne ſcādali. Et.c.ſacerdotes.đ ꝯſe.di.j.itelligo đ eo q̄ egredit ex ꝯtēptu vꝭ cā ſcādalo alioꝝ ꝙ tunc peccat mortalr ꝛ venit excōmunicandus vt ibi dicit alias non.

45 ¶ Sꝫ q̄ro qđ magis eſt ꝑeligēdū in feſto an auditio miſſe an ꝑdicationis cū vtrūqꝫ nō pōt audiri. Rñ. ꝙ auditio ꝑdicationis qꝛ ratio legis in hoc magis militat vt pꝫ intuēti iura de ꝯſecratiōe diſt.j.in.c.oēs fideles ꝛ.c.ſacerdote ꝛ.c. eps nullū.q̄ magis rōne audiendi ſcripturas ſctās ꝛ ꝟbū dei ꝑcipiūt miſſam audiri. ꝗ̄ alia rōne facit ad hoc.j. q.j.c. interrogo vos.

46 ¶ Utrū audiēs miſſaꝫ dicēdo ſuas orationes ſatiſfaciat. Rñ. ꝙ nō.lꝫ nō credā ꝙ peccet mortalr qn̄ ex deuotione facit ſꝫ meliꝰ eſſet omittere niſi qn̄ ſacerdos dicit ſecretas. aduerte tamē ꝙ nō excuſarē a mortali illum q̄ diceret aliqua ad que tenet puta officiū qn̄ đr miſſa ꝛ eſt de ꝑcepto vt audiat. arg.c.ex literis de proba.cū ibi no.in.ver.vices duorū ſecus ſi miſſa eſſet de cōſilio audienda.

47 ¶ Quintū ad qđ tenentur oēs ſm aliquos in diebꝰ feſtiuis eſt oblatio quāquilibet tenet facere in predictis feſtis de quo dic vt j.oblatio.§.j.

48 ¶ Sunt ꝛ alie ferie q̄ canonice dicũtur f.ij.iiij.ꝛ vj. de quibꝰ in.c.de illis. vj. q. iij. in quibꝰ carnes nō debemꝰ comedere ſꝫ hodie cōſilium eſt ſm hoſti. ꝛ Jnno.niſi.vj.feria.vt in.c.ieiunia.de cōſe. di.iij.ꝛ addit dies ſabbati de quo in.c. j.ſabbato de conſe.di.iij.ꝛ diſt.v.in.c.qꝛ dies.dicit in ſabbato debet a carnibus abſtinere qui pticeps religionis xp̄iane deſiderat eſſe niſi feſtū.ſ. natiuitatis vel infirmitas impediat hec ibi. Sꝫ hoc eſt ꝑceptū vbi cōſuetudo eſt vt in.c.conſilium.de obſerua.ie. Ubi autem conſuetudo nō eſt ꝙ nō comedātur carnes in ſabbato.conſiliū eſt ſcđm glo.in.d.c.qꝛ dies.de conſe.diſtin.v.

¶ Sed ſi natiuitas dñi veniat in.vj.fe- 49
ria vel ſabbato nūq̄d carnibꝰ vti poſſumus. Rñ. ꝙ ſic niſi q̄s ſe voto vꝭ regulari obſeruantia aſtrinxit ad nō comedendum vt in.c.ſi de obſeruan.ieiu.

Feudū eſt bñficium qđ ex beniuolētia conceditur alicui ita ꝙ proprietas rei immobilis beneñciate penes dantem remaneat. Uſufructus autem illius rei ita ad recipientē trāſeat vt ad eum heredeſqꝫ ſuos maſculos ꝛ feminas ſi de hoc nominatim eſt dictum in perpetuum pertineat ad hoc vt ille ſiue ſui heredes fideliter domino ſeruiant ſiue illud ſeruitium ſit nominatim expreſſum quale debeat eē ſiue non tex.eſt in.c.j.§.ſi.ſub Rubri.in qui.cau.feu.amit.in lib.de conſue.feu. Unde no.ꝙ feudū dicitur vt ex eo pſtat ſeruitium reale non eſt proprie feuduꝫ ſed ꝯctus innominatus ſm Cy.in aut. igreſſi.C.de ſa.ſan.ec.ꝛ exēplificat bal. in pſato.li.in Rubrica de pace conſtan. in.ver.libellorū.vbi dicit ꝙ in quibuſdam partibꝰ lombardie pro feudis eccleſie ſoluitur par caponuꝫ vel ſpatula porci ꝛ hmōi ſm cū equiparat emphiteoſi. Similiter ſi eēt emptū nō habet naturā feudi ſm bal.vbi.ſ.de feu.da. c.j.ꝛ in.l.qui ſe.C.vnde li. Sꝫ qn̄ ponit onus perſonale vt ire ad parlamētuꝫ Regis vel exercitū vel caualcatā ꝛ huiuſmodi tunc proprie eſt feudū ꝛ regulatur lege feudorum.

¶ De noticia de q̄ i hoc.§.ꝛ ꝙ requirat q̄tuor.ſ.naturā aptitudinē actū ꝛ ꝯſetudinē no.Bal.i.l.q̄tiēs.C.đ ſuis ꝛ legi.

⁊ eſt de gratia ideo faciliter reuocatur: vt p̄ Bal. in p̄lu. feu. ⁊ Alex. in. l. ſi mihi ⁊ titio. ff. de verbo. obli.

1 ¶ Quotuplex eſt feudū. R̄n̄. bal. in p̄lo go p̄ſati li. ſup p̄in. q̄ multiplex. Aliud regale. Aliud nō regale. Itē aliud ſim plex. aliud cōditionatū. i. nō ſub condi tione datū ſed ſub qualificatione: vt cū conceditur feudū habitationis. Itē aliud antiquū ſeu paternū. ſ. qđ fuit illi⁹ qui fuit cōis parēs agnationis. Aliud no uum. Itē aliđ p̄rīū cui⁹ natura aſpicit tm̄ maſculos deſcēdētes vſq̄ ad quar tū gradū ⁊ nō p̄l⁹ ſ3 ſi addit ⁊ antiquū extēdit vltra vt no. bal. đ ſuc. feu §. hoc quoq̄ in fi. Aliđ in æternū: cui⁹ natura aſpicit p̄rio maſculos. deinde feminas. Item aliud habēs p̄p̄riā naturā feudi. Aliud impropriam. Itē aliud reale qđ tranſit ad heredē. Aliud p̄ſonale qđ ſo lū ad vitā alicuius cōcedit. Item aliud ligium vbi iurat fidelitas ꝯ oēm hoiem Aliđ nō ligiū in quo p̄rior dn̄s excipit. Itē aliud francum. ſ. a ſeruitijs ⁊ operi bus exhibēdis. Aliud non francū. Ite3 aliud annale ⁊ eſt feudū guardie ſi Ca ſtaldi ⁊ pro mercede alicui⁹ rei. caſtal dus eſt is cui res dn̄i gubernanda mā datur. vt in. l. iubemus. C. de ſa. ſan. ecc. Aliud non annale. Ite3 aliud noble q̄ nobilitat poſſeſſorem Aliud burgēſe. ſ. qđ nō nobilitat. Item aliud eccleſiaſti cū. ⁊ hoc triplex. ¶ Primū quod datur eccleſie. ¶ Scđm qđ recipitur ab eadē. ¶ Tertium qđ datur vel recipitur a cle rico Aliud ſacramentale. Et qn̄ quis in ueſtitur de ducatu dicitur dux. de comi tatu comes. de marchionatu marchio. qui autem eſt a principe inueſtitus vel a p̄tāte: de aliqua plebe dicitur capita neus. Qui autē a capitaneis antiquo iure dr̄ valuaſor. Qui autem a maiori bus valuaſoribus ſunt inueſtiti dicun tur valuaſini. ſ. minores valuaſores hec dicit bal. in. ca. quis dicatur dux mar chio in princi. in. lib. de conſue. feu.

2 ¶ Quis pōt feudū dare. R̄n̄. bal. de his qui feu. da. poſ. §. abbatiſſa. q̄ quilibet tam maſcul⁹ quā femina tā nobilis q̄ ruſtic⁹: dūmodo habeat legitimā ſuoꝝ bonorum adminiſtrationē3. vt in. c. j. §. noui per quos fi. inue. Hoſt. t3 q̄ etiam pōt minor. xiiij. an. ſi feudum ſit vetus ſi vero ſit nouum oportet q̄ ſit pubes ⁊ iurauerit non contrauenire.

¶ Utrū p̄lat⁹ poſſit rē ecclie īfeudare ſi ſine alia ſolēnitate vel licētia. R̄n̄. q̄ ſic antiquū. ꝯuis ſit reuerſum ad eccliam etiā nō obſtāte iuramēto qđ faciūt p̄la ti de nō alienādo cum modificatiōe tm̄ de qua. ſ. emphiteoſis. §. xxj. đ nouo au tem non poteſt. vt in. c. fi. de feu. 3

¶ Quis pōt inueſtiri. R̄n̄. ſcđm ho. q̄ qli bet etiā ſeruus. dūmodo ſciente domi no faciat. Et tam p̄ ſe quā per procura torem poteſt quilibet inueſtiri. 4

¶ Quot modis reqrit feudū. R̄n̄. ho. q̄ quatuor modis. ¶ P̄rio per inueſtiturā dādo ſibi poſſeſſionē corpalē. ¶ Secun do per aliqđ equialens inueſtiture ſicut cū dn̄s dicit. vade in poſſeſſionē3 talis fundi ⁊ tene p̄ feudo. ¶ Tertio p̄ p̄ſcri ptionē. vt ſi. xxx. annis tenuit feudum ⁊ dn̄o ſeruiuit: licet inueſtitus nō fuerit. ¶ Quarto per ſucceſſionem. 5

¶ Quis ſuccedet i feudo. R̄n̄. bal. đ. his q̄ feu. da. poſ. §. ⁊ q2 q̄ hec rapit tale ca p̄lm. Fideli abſq̄ liberis ex ſe deſcēden tibus ⁊ in feudū ſuccedētib⁹ ſi qđē feu dū fuit cōis parētes fratres defuncti cū filijs p̄mortuoꝝ fratrū i ſtirpē ſuccedāt his ꝟo nō extātib⁹ ad agnatos p̄rimio res id volumus p̄tinere ⁊ ſi qđē in pari gradu ſūt p̄iter admittūt. ſi ꝟo ex vno ē vn⁹: ⁊ ex alio p̄les nō i ſtirpē ſ3 i capi ta ſuccedere debere ordinamus hic ibi. 6

¶ Utrū femina ſuccedat. R̄n̄. bal. in. đ. §. ⁊ quia dicit gl. hic q̄ non niſi in trib⁹ caſibus. ¶ P̄rimo quādo nominata eſt inueſtitura. ¶ Secundo quando feudū redimit a dn̄o. ¶ Tertio quando domi nus ei dedit p̄pter ſeruitium patris in qbus caſib⁹ ab aliquo ex parētib⁹ non eſt iquietāda. vt in. c. ſi qs ſine filio maſ culo qcād. feu ad fi. p. ¶ Adde quar tū ſi feudū ſit datū ad nullū ſeruitiū: q2 nō extantibus maſculis ſuccedet femi na ſ3 bald. in. đ. §. ⁊ q2. ¶ Quintum qn̄ 7

feudū erat queſitū iure emptionis ſm
Odo.in.ſum.ſua poti⁹ ex natura cōtra
ctus ꝙ feudi.
8 ¶Utrū ꝯceſſo feudo ticio ꝓ ſe ꝛ deſcē
dētib⁹ filijs maſculis ꝛ feminis filiab⁹
filia ſimul cū maſculo ſupſtite admittā
tur.Rñ.bald.in Rubꝛ.epm vel ab.ant
feu.da.nō poſ.§.cū etiā ꝙ nō ſʒ maſcul⁹
ſolū:qꝛ natura feudi ē vt ꝑferat maſcu
lus.Et ſi poſtea filius decedit ſine filio
nō admitteret femina ſoꝛoꝛ pꝛemoꝛtui
fratris q̄ ſemel excluſa fuit ꝑ maſculū.ꝛ
nō reuertit ad dñm.Qđ verū eſt i feudo
ſimplici ꝛ recto.Sec⁹ in feudo cōceſſo
ad certū ſeruitium qđ femina poſſet ex
plicare ꝑ ſe vel ꝑ aliū qꝛ tunc admittet
cū maſculo ſimul.ff.de vſufr.accre.l.ſi
ꝗs titio.ꝛ.l.ſi mulier.ſm Ja.de bel.q̄ di
cit ꝙ fuit in facto in regno apulie.Ex
ꝗ̄ infert Bal.ꝙ ſtatutū excludēs femi-
nā extāte maſculo ſemel excluſam non
ampli⁹ ſuccedere niſi vt fratri hʒ ſucce
dere.nō vt patri moꝛtuo ſine maſculo.
9 ¶Utrū cleric⁹ ſuccedat i feudo.Rñ.vt
colligo ex diuerſitate opi.ꝓ cōcoꝛdia ꝙ
aut feudū erat ſibi apertū ꝛ tunc ſi pꝛo
moueat ad ſacros oꝛdines ſic renūcia
re vr̄:qꝛ trāſit ad ſtatū incōpatibilē fa-
cit.c.đ mlta.de ꝑbē.ꝛ cle.gr̄a đ reſcrip.
Nec poterit iſto caſu ſeruire ꝑ ſubſtitu
tū.niſi eſſet feudū ex quo ꝑſtaret ſoluʒ
ſeruitiū reale.qđ nō eſt ꝓpꝛie feudū vel
feudū ex ꝗ̄ ꝑſtaret ſeruitiū qđ nō repu-
gnat ei⁹ oꝛdini:qꝛ tūc ſuccedet eo ꝙ ꝑ
clericatū nō perdunt iura ſucceſſionis
xij.q.iij.c.j.cū ſi.Si ꝟo ꝓmouet ſolum
ad minoꝛes oꝛdines ſuccedet qꝛ poteſt
ſeruire ꝑ ſubſtitutū vt vult gl.in.c.j.de
bene.fe.Aut feudū nō erat ſibi apertū:
puta qꝛ erāt tres fratres ꝛ pꝛimogenit⁹
poſſidebat feudū ꝛ ipē erat vltimus q̄
effect⁹ ē cardinalis.Poſtea moꝛtui ſūt
alij fratres ſine herede:ꝛ tūc ſuccedit.
qꝛ nō pōt dici:ꝙ habuerit aīm renūciā
di nec etiā facultatē.ꝛ tunc de equitate
iuris admittet ꝙ poſſit ſeruire ꝑ ſubſti
tutū:lʒ ſec⁹ de iuris rigoꝛe niſi tale eſſet
ſeruitiū qđ de ſui natura poſſet ꝑ quēli
bet explicari:qꝛ tūc etiā de iuris rigoꝛe
ſuccedit.ar.l.cōtinu⁹.§.ſi ab eo.ff.de ver
bo.ob.Et hec eſt determinatio Bal.in
l.quiſquis.C.de epiſ.ꝛ cle.
¶Quid ſi efficit religioſus ꝗs ſuccedet 10
Rñ.Odo.ꝛ Old.i aut.igreſſi.C.de ſac.
ſan.ecc.ꝙ trāſit ad monaſteriū eo mo-
do quo erat penes ingreſſum.l.ſi.quis
pꝛeſbyter.C.de epiſ.ꝛ cle.Inno.in.c.in
pñtia de ꝓba.limitat verū ſi ſeruitium
ad qđ tenet pōt ꝑſtari ab eccl'ia al's ad
dñm reuertet.C.de ca.tol.l.vnica.§.ne
aūt.Albꝛi.in.d.aut.tʒ ꝙ ſm ius ꝯſuetu
dinis feudo ꝓ reuertit ad dñm idiſtin-
cte.vt eſt caſus.ſi de feu.contro.fue.c.q̄
clericus.ꝛ de va.mil.qui be.ar.de.c.j.
¶Sʒ qd ſi pater obtinuit pꝛo ſe ꝛ ſuis 11
heredib⁹ ꝛ ſucceſſoꝛibus quibuſcunqꝫ
trāſibit ne ad extraneū vel legatariuʒ:
vel clericū.Rñ.Bal.in.l.j.ff.d.re.di.ꝛ ſe
quitur Ludo.de roma.in.l.id tempus.
.§.j.ff.de vſu ca.ꝙ ſic ſʒ ipſe Bal.in.c.j.
.§.donare tit.qualiter olim feu.po.ali.
coꝛrigit ſe ꝛ dicit ꝙ dictio quibuſcunqꝫ
intelligitur de ſuccedētibus ab inteſta-
to.ar.l.ſi quādo.C.de inoffi.teſta.Unde
dic ꝙ nō veniet extraneus.Ratio quia
res nō dʒ regulari ſm naturā contra-
ctus ſʒ cōtract⁹ ipē ſm naturam rei de-
ducte in eo.vt.l.ſtipulatio iſta.§.q̄ſituʒ.
ff.de ꝟb.oblig.vbi lʒ ſtipulatio ſit trāſ-
miſſibilis in heredē de ſui natura.vt in
l.veteris.C.de cōtrahē.ſtipu.tamē non
tranſmittitur quando res in ea dedu-
cta nō ē tranſmiſſibilis.vt eſt videre in
feudo nec legatari⁹ ēt veniet nec cleri-
cus.Et ſic dictio quibuſcunqꝫ reſtrin-
gitur ꝑ no.in.l.j.C.de ſa.ſan.ec.ꝛ ꝑ Jo.
de are.in.l.j.§.itē nūciatio.ff.de no.op.
nun.limita tamen de clerico ſecundum
ꝙ dixi ſ.in.q.ix.
¶Sʒ nūquid ſuccedet frater vel filius 12
fratris qñ ꝗs fuit de nouo bñficio inue-
ſtitus ſi decedit ſine liberis.Rñ.ꝙ nō ſʒ
ad dñm reuertet.vt in ti.de natura ſuc.
feu.Et qđ dictum eſt.ſ.ꝙ deficiētibus
filijs veniunt agnati itelligitur de feu
do acquiſito ab antiquo.l.ab eo q̄ fuit
communis parēs totius cognationis.
¶Utrū vaſall⁹ poſſit vni ex filijs pꝛe- 13

legare totuʒ ius feudi. Rñ. bal. i. tit. de prohi. feu. alie. ꝙ nõ vllo modo niſi de voluntate. ⁊ cõſenſu filioꝝ: qꝛ lex feudorũ dictat ꝙ ad oẽs equaliter perueniat vt in ti. qui. feu. da. poſ. §. ſʒ cã hoc. Limitat niſi ſit ducatus vel marchionatꝰ ⁊ hmõi qui debẽt primo genito ſoluʒ. Jo. an lotharіꝰ tʒ ꝙ ulð. c. j. de ſuc. feu. vbi dr ꝙ vltima voluntas vaſalli nihil vʒ in feudis: limitat ad eã diſpoſitionẽ q̃ eſt vltima voluntas. ſecus in ſtipulatiõe quia in cohererẽtibus perſone pater poteſt ſtipulari vni coheredũ. vt. ff. de pac. l. ſuus. Et ſic poſſet aſſignare in totum. arti. ſiuo. §. ſi. ff. de ritu nup. cum multis alijs.

14 ¶ Utrum feudum poſſit dari in dotem Rñ. gloſ. in. c. ſi. de feu. ꝙ ſic ad tẽpus vite feudatarij ⁊ non plus.

15 ¶ Utrũ vaſallus valeat grauare filiũ heredeʒ vt de vino qð educit de vinea feudali det oĩ anno ꝓ aĩa ſua. Rñ. bal. in ti. de ſuc. feu. l. j. ꝙ ſic qꝛ teſtatur de fructibus nõ de feudo qui fructꝰ ſunt res ꝓprie heredis. vnde nõ dicitur alienatio feudi quando alienantur fructus ſeparati. ff. de dona. l. i edibꝰ. §. ex rebus.

16 ¶ Ad quid obligatur vaſallꝰ dño. Rñ. ꝙ ad. vj. q̃ no. de vſi. feu. in. c. de for. fi. ⁊ xxij. q. v. de forma. et de iureiur. ego.

¶ Primũ ne ſit in aliqð damnũ corporis ſui ⁊ ꝙ impediat pro poſſe. ¶ Secũdum ne dãnũ in tpalibꝰ faciat vel vtilitatẽ impediat. ¶ Tertiũ ne reddat ei difficile vel impoſſibile qð facere eum velle videt. ¶ Quartũ ne reuelet eiꝰ ſecreta per que vel minꝰ tutus vel nocere ei poſſit. ¶ Quintũ ne ſit ꝯ eius iuſtitiã vel honeſtatẽ. ſ. maculãdo vxorẽ vel filiã eiꝰ vel famã dicto facto vel cõſenſu. ¶ Sextũ vt fideliter ei prebeat cõſiliũ: auxiliũ ⁊ fauorẽ. ¶ Adde ſeptimũ qð tenet iurare fidelitatẽ niſi ex pacto ſit remiſſum formam autẽ iuramenti ponit ho. ſic ego adiuro ſup ſctã dei euangelia ꝙ ab hac hora inantea vſqꝫ ad vltimum diem vite mee ero fidelis tibi. C. dño meo ꝯ quẽcũqꝫ. excepto imperatore vel rege. intelligi in cã iuſta: ⁊ etiam

dʒ excipere ſi habet aliũ dñm antiquiorem. ¶ Adde. v. ij. ꝙ tenetur ẜm ꝙ conuentũ eſt vel natura feud. regionis ipſius conſuetudo requirit.

¶ Sed q̇d ſi dñs moriens reliquit plures filios vtrũ iurabit oibus. Rñ. ꝙ ſic ſi oẽs equaliter ſuccedunt. hoſt. tamen tʒ ꝙ nõ ſolũ vni ſimiliter iurabunt oẽs filij ſeu heredes vaſalli ſi feudũ indiuiſum habent. Si vero ad vnum peruenit: ille ſolus iurabit. 17

¶ Utrum vaſallus poſſit per aliũ ſeruire. Rñ. Bal. in. c. mutus. cp̃m. ab vel abba. feu. da non poſ. ꝙ ſi ſeruitiũ debet fieri principi: vel non põt fieri per ſubſtitutum. niſi de voluntate principis. vt C. de murile. l. ſi quis ex corpore. Et idõ ſi incurritur talis infirmitas ꝙ ſeruitiũ exhibere nõ põt perdet feudũ niſi eſſet a caſu fortuito ſine culpa precedẽte. vt puta quia a latronibus cecatus: qꝛ tũc nõ perdet ne detur afflictio afflicto. ar. C. de fur. aut ncui. ⁊. C. de epiſ. au. l. tam de mentis. 18

¶ Qũo amittitur feudũ. Rñ. ꝙ. xij. modis. ¶ Primus ſi vaſallus efficit clericꝰ vel religioſus de quo dic vt. ẜ. iij. q. ix. ⁊ facit. xiij. q. viij. §. j. qꝛ arma nõ portat. ¶ Secũdus ſi heres vaſalli ſteterit per annũ ⁊ diẽ qꝛ nõ petierit a dño inueſtiturã feudi. Intellige hic in ſequenti ſi ẽ maior. xiiij. annis. vel puella. xij. vt no. i c. veritatis. de iureiur. ꝑ Pa. Tertius ſi vaſallꝰ mortuo dño ab eiꝰ heredibꝰ infra tp̃s predictũ inueſtituram nõ petierit. de quibꝰ duobꝰ hr̃ in tit. in qui. cau. feu. amit. c. j. Sed predicta limita qñ iurauit ꝑſone ſolũ. vt cum dicit iuro tibi. Secꝰ ſi iuraſſet ſibi ⁊ ſucceſſoribus. vel ſub noie dignitatis: qꝛ nõ tenet amplꝰ iurare ſucceſſoribꝰ niſi magna longitquitate ꝑiret memoria vt no. Paul. d. c. veritatis. Iteʒ niſi eſſet miles quia hʒ annũ ⁊ mẽſeʒ. Itẽ niſi iuſta cauſa eum ipediuerit. vt hr̃ de ꝓhi. feu. ali. ꝑ lotariũ. c. qm̃ iter dñm. ¶ Quartꝰ eſt vaſallꝰ tribꝰ vicibꝰ req̇ſitꝰ corã partibꝰ ⁊ hmõi fidelitateʒ iurare noluerit. cuius dominus ſit paratus facere inueſtituram. 19

¶Quintus ſi vaſallus interficit ꝓpriū
germanū ſuū vel filiū germani ſui vel
aliđ ꝯmiſerit q̄ parricida nūcupari poſ
ſet vt totā hereditatē haberet. ¶Sex=
tus ſi vaſallus dimittit dominū in ꝑlio
nō mortuū vel ad mortē vulneratum.
¶Septimus ꝓpter multas cās ingra
titudis q̄ enumerāt̃.qui.mo.feu.amit.
c.j.ꝛ.ij.ꝛ de feu.ſi.cul.non amit.c.j.ꝛ.ij.
puta cōcubuit cū vxore filia.vel ſorore
ꝛ hmōi. Octau⁹ ſi ſciēter negauerit feu
dū vł partē aut cōditionē eius ſecus ſi
ignorāter. ¶Non⁹ ſi infeudauerit feu
dū alia lege q̄ꝫ ea quā hꝫ ipſe vel in ta=
lē vaſallū qui feudū ſeruare nō pōt.
¶Decim⁹ ſi dñꝫ accuſauerit aut teſti=
moniū ꝯtra eū tulerit in cā criminali.et
q̄daꝫ dicunt etiam in cā ciuili.
¶Undecim⁹ ſi vocat⁹ a dño ꝙ ſecū va
dat in expeditiōe publica.puta vocat⁹
ab īpatore vt ſecū vadat ꝑ corda ſuſci
piēda ꝛ hmōi nō venerit nec aliū acce=
ptū dño miſerit vł ſtipēdia militie non
dederit. ¶Duodecim⁹ ſi feudū aliena
uerit Iſti caſus hñt̃ i ſum.ho.ti.eo.
20 ¶Sꝫ q̄rit̃ an alienans feudū ſine ꝯſēſu
dñi ip̄o fctō cadat. Rñ. Pa.i.c. vl.đ feu.
ꝙ ſic.ꝛ pōt ſine alia ſnia expelli ꝛ alteri
cōferri ēt ſi alienādo dixerat. Saluo iu
re dñi ꝭm bal.q̄ ſit cā bñ amit.c.j.qꝛ fa=
ctū ſequēs ē ꝯ̄riū.ar.c.ea te.de iure iu.ꝛ
qđ no.ibi ſec⁹ ſi dixiſſet. Et alr̃ vel alio
mō nō intēdo qꝛ operāt̃ vt dño ꝯ̄dicen
te nō videat̃ facta alienatio.et hoc verū
niſi aliqua captio dño poſſet interueni
re:puta daret caſtellū tali quē domin⁹
expellere poſtea nō poſſet.
21 ¶Quid ſi nō alienat niſi partem. Rñ.
Ioā.an.quē ſequit̃ Pa.vbi.s̄.ꝙ ſolū ꝑ=
dit illā partē quā alienauit:ēt ſi eēt ma
ior pars de ꝓhi.feu.alie. imperialē.§.j.
22 ¶An poſſit alienare ꝓ aīa.rñ. ꝙ nō ne
q̄ꝫ legare neq̄ꝫ diſponere ꝓ aīa.vt.in.c.
j.qualiter feu.ali.lꝫ nec ēt de iure cano
nico ꝭm hoſt.in ſum.de immu.ec.

Additio quod itellige i feudo
tēporali. qꝛ ſi feudū
eſt per petuū pōt alienari ꝛ eccleſie do
nari eundē hoſt.ꝛ ſequitur Pau.vbi.s̄.

¶Quid ſi alienat ſuas comoditates
ad tempus longiſſimū. Rñ. Bal.in.ti.de
pace ꝯſtā.iu.fir.in viij.charta ꝙ nō ca=
dit.dūmō actū ſit ꝙ dñiū vtile nō tran
ſeat allegat gl.ſingularē i.l.codicilli⁹.§.
inſtituto.ff.de.le.ij. Item dicit in emphi
teota. Idē tenet bar.in.di.§.inſtituto.
vbi dicit ꝙ vendēs fruct⁹ dom⁹ ad cētū
annos nō videt̃ alienare.ſꝫ non plꝫ.ſꝫ ſi
vult alienare faciat ſic.vēdo vł cōcedo
fructus vel ip̄aꝫ ꝑceptionē fructuū:cū
hoc ſi dño placuerit vł dñs nō reuoca=
uerit. Et ſic ſaluo ꝛ ſaluato honore ꝛ iu
riſdictiōe ꝛ ꝯſenſu dñi:ꝛ ſic đ iure poſſū
nec alr̃:nec alio mō. Si āt dño nō placu
erit.vel nō ꝯſenſerit vel reuocauerit vł
de iure non poſſum res ſi inempta vel
vēditio vel alienatio ſit irrita:ꝛ ipſo iu
re nulla ꝛ ſic erit tutiſſima cautela niſi
ſit captio domini.vt dixi.
¶Utrū poſſit pignori dare. Rñ. pa.vbi
s̄.ꝙ nō:qꝛ q̄ ꝓhibentur alienari gene=
ralr̃ a lege vel ꝑ teſtatorē aut a iudice.
vel ꝑ pactū contrahentiū ꝓhibentur pi
gnori dari.l.fi.C.de re. ali.non alie.ꝛ ꝑ
bar.in.l.in quorū.ff.de pig. Rō qꝛ ꝑ ꝯſti
tutionē pignoris de facili ꝑuenitur ad
diſtractionem rei.ff.de diſtra.pign.l.ij.ꝛ
iij.C.de iure do.impe.l.ij. Et propterea
vno ꝓhibito ꝓhibetur oē per qđ ꝑue=
nitur ad illđ.l.oro.ff.de ſpō.cū ꝯcor.ibi
in glo.poſitis.

Additio ſec⁹ ē quādo q̄s ꝓhi
bet̃ emere qꝛ poteſt
in pign⁹ accipere niſi fieret in fraudē ꝑ
tanta quantitate ꝙ non eſt veriſimile
dominum luiturū ar.l.qui habebat.in
ꝑn.ff.de le.iij.ꝭm bar.in.d.l.in quorum.
¶Ad quē reuertet̃ feudū vaſallo ꝑua
to.tñ.bal.q̄.mo.feu.amit.§.āt ſi libella
rio.ꝙ ſi ꝑuat̃ ex dolo ꝯmiſſio in ꝑſo.dñi
ad dñꝫ reuertit̃ vt q̄ ſit ꝓpria cā ami.bñ.
ca.j.§.deniq̄ꝫ.qñ ꝓ̄o deliquerit ꝑſo=
nā.tunc veniūt agnati ꝛ nō dñs.qñ ve
ro ex cā alienationis tunc ſunt opi.ſed
bal.ibidē dicit ꝙ ſi fecit i fraudē agna=
toꝝ tūc ip̄i agnati veniunt nō dñs. Si
vero nō in fraudē fecit.tunc reuertitur
ad dñꝫ tñ filij vł agnati imo ēt filia ma

ſcullis nõ exiſtẽtibus debet redimere a domino ⁊ cogitur dominus eos inueſtire vt de his q̃ feu.da.poſ.§.cuꝫ ꝟo.qđ intellige ſi feudum nõ erat nouum ſm Ja.de belui.bar.tñ vt recitat pa.vbi.ſ. i.l.eum.ff.de iter.⁊ releg.⁊ in.l.vt iureiur.§.ſi liberi.ff.de oper.li. dicit ꝙ ſi pater cõmiſit delictũ ꝑpter qđ directe venit p̃uãdus feudo:puta qꝛ alienauit et hmõi vel ꝯmiſit aliq̃d contra tenorẽ iurãmẽti tũc nocet filio etiam ſi ꝓceſſiſſet ab anteriori gñatione.arti.in.l.j.ff.quis ali.te pro.⁊ in.l.cum rõ.§.fi.ff.de bo.ꝓſcri.vbi ptꝫ ꝙ ſi q̃s prohibuerit aliquẽ teſtari:vel interfecit cõſanguineũ cui debebat ſuccedere ab inteſtato fiſcus occupat hereditatẽ nec veniũt aliq̃ conſanguinei qui ſunt prohibẽti vel occidenti gradus inferioris.vt ibi.pꝫ cum no.Si vero delictũ non eſt ꝑpter ꝙ directe ſit p̃uãdus:ſed ꝑ quãdã ꝯñtiã:puta qꝛ dãnatur ꝑpter aliqđ maleficiũ:ita ꝙ eius bona veniũt publicãda tũc ꝓcedat diſtinctio Dy.in regula non dꝫ li.vſ.q̃ diſtinguit ⁊ tenet ꝙ ſi feudũ a patris pſona habuit originẽ noceat filio:ſecus ſi ẽ a genere vlteriori.qꝛ tũc nõ nocet.Cũ qua diſtinctiõe tranſit Jo.an.⁊.d.Ant. in.di.c.fi.de feu.Diſtinctio tamen Bal. mihi videtur eq̃or quo ad laicos.

Additio ſed i p̃lato eccleſia ſtico tenet cũ Ange.de are.inſti.q̃.mo fini.tute.§.itẽ finit:qꝛ lꝫ veniat priuãdus feudo nõ tñ nocet ſucceſſioni:qꝛ eo mortuo reuertet̃ ad ſuũ ſucceſſorẽ.⁊ hoc ſequitur etiã gl.i.c.j.§. fi.in ti.de capitis corradi.

26 ¶ Utrum vno feudatario deficiente accreſcat feudũ alteri.Rñ. Pau.vbi.ſ.ꝙ non niſi fuiſſet expreſſum.vide Bar.in l.ſi mihi.ff.de verbo. obli.

27 ¶ Utrum vaſallus vaſſalli mei ſit meus vaſſallus.Rñ.ꝙ non ſicut nec libertas liberti mei eſt meus libertus.ff.ꝓ ſol.l.nam ſocũ.

28 ¶ Utꝝ fili⁹ repudiata hereditate prĩs poſſit feudũ tenere.Rñ.ſm ho.ꝙ nõ.ſꝫ aut totũ debet retinere.aut totũ repudiare.niſi dñs de nouo bñficio inueſtiat agnatis cõſentiẽtibus.Agnati vero bñ pñt feudũ retinere repudiata hereditate. vt i conſti. Fe.an agna.vł fi.defũ.re. he.poſ.feu.re.c.ſi contingeret. 29

¶ Utrũ vaſallus inuito dño poſſit refutare feudũ.Rñ.Joan.de imol.in.c.j. de feu.ꝙ nõ allegat gl.ſingularẽ i.c.fi.de capi.q̃ cn.vẽ.⁊ pau.in.di.c.j.idem tenet gl.in.c.q̃ in eccleſiarũ de cõſti.bar.vero in.l.is.cũ q̃.ff.đ aqua plu.ar. ⁊ Dy.ꝯſi. xliiij.⁊ Ja.de belui.i.d.c.fi.ſic cõcludũt ꝙ ſi eſt datũ ad ꝯtũ ſuitiũ nõ põt.Si vero ad ſeruitiũ incertũ tũc põt anteqũ illđ ſeruitiũ ſit indictũ qꝛ nudũ eſt purificata obligatio:facit in ſili gl. in.l.incola.ff.ad munici.niſi iuraſſet ſpecifice nõ poſſe refutare ſm bal.in preludijs feu.Fallit ſi dñs eſſet in prelio:⁊ tũc,vellet refutare.qꝛ dñs tũc nõ poſſet ſibi ꝓuidere de equali vaſallo.ar.l.filie mee. ff.ſolu.ma.Nam cedere feud.eſt quidẽ diuortium ⁊ non valet niſi poſſit conſuli idẽnitati domini hoſt.in.c.vno.de va. qui cõtra conſti.lo. feu.alte.tꝫ ꝙ põt.ſꝫ tu tene opi.bar.

¶ Utrũ dñs teneat̃ vicẽ rependere vaſallo fidei.Rñ.ꝙ ſic.al's cẽſebit̃ maleſid⁹ vt i li.feu.do.for.fi.c.j.i fi.facit. xxij. q.v.de forma.xcv.diſt.eſto ſubiectus ⁊ dꝫ p̃uari feudo per ſuperiorẽ ſi pñde ſe hꝫ cõtra vaſallum ſuum. 30

¶ Utrũ eccleſia poſſit ſine vſura recipere.i pignus feudũ ⁊ facere fruct⁹ ſuos. Rñ.ſꝫ.c.j.de feu. ꝙ ſic dũmõ interiꝫ nõ recipiat ſeruitiũ a vaſallo.⁊ iſtud hꝫ locum etiã in feudo laicali ſm cõiter doc. ⁊.lꝫ gl.ibi ſit cõtraria nõ curabis de ea. dicit tamẽ Car.ibidẽ quẽ ſequit̃.d.An. ⁊ cõiter alij ꝙ ſi feudũ eſſet liberum nõ poſſet retinere fructus.qꝛ prefatũ.ca.j. intelligit̃ qñ non eſt liberum.Sed iudicio meo nõ habuit reſpectũ ad ſeruitiũ qꝛ cõiter ſeruitiũ nõ tm̃ valet quantum fruct⁹ feudital's nõ eſſet bñficiũ feudũ. Et iõ mihi vr̃ ſaluo meliori iudicio ꝙ tex.fundauerit ſe ſup naturam feudi:q̃ eſt vt dñium rectũ remaneat apđ dñm ⁊ vtile penes vaſallũ:ſꝫ cũ obligatiõe ſaltẽ fidelitatis:licet nullum ſeruitium ſit debitum 31

ſit debitū. ⁊ ideo dimiſſa obligatione de cōſenſu ipſi⁹ vaſalli cōſolidatur iþʒ dominiū vtile cū directo nō ex alienare ſʒ ꝓpria ⁊ ſic ñ oportet attēdere an ſit liberū vel ne. ſʒ ꝙ nullo mō retineat eū obligatū ad aliqđ ⁊ ſic declaret ꝙ ite ri ē abſolut⁹ ab oib⁹ rōne feudi debitꝫ.

32 ℭ Quid ſi dñs recipit iterū ſeruitiū a vaſallo. Rñ. ꝙ ſi vaſall⁹ facit tāꝗ ex de bito: tūc fructus tenereť reſtituere niſi proteſteť. ar. l. l. ij. C. de iure dñico ipetr. ⁊ in. c. cū. M. de ꝯſti. Secus eſſet ſi ex li beralitāte ſciens ſe non teneri vaſallus exhibet cōſueta ſeruitia.

33 ℭ Utrū idem ſit i emphiteoſi ⁊ locatio ne. Rñ. ꝙ ſic vnde dt ſpe. i ti. đ ſcn. §. qñ. ver. xl. ꝙ feudū ⁊ ꝯtractus emphiteoti cus ⁊ libellarius ſunt eiuſdē nature. et dicit Bal. in prefata. viij. char. in tit. de pa. cōſtan. verꝫ in feudis in quib⁹ nō de beť ſeruitiū ſed certa quātitas pecunie vini ⁊ hmōi: alias nō. Sed quo ad hoc nō video quin liceat recipere fruct⁹ li berando a ſeruitio ratione iam dicta. lʒ Jo. ⁊ hoſt. ⁊ alij dixerint idigere decla ratiōe papali ſʒ nō placet. ⁊ dico ꝙ vbi cūqꝫ lex feudalis non eſt contra iuris ci uilis aut naturalis ratione habet locū in emphithoſi. al's nō. vt tenet bar. in. l. ſi mihi ⁊ titio. ff. de ver. obl. ⁊ Bal. i. c. j. de inue. de re. alie. fac. Aduerte etiā in ꝯſciētia ꝙ meliorationes q̄ cōiter i ꝯtctu emphiteotico fiunt nō poſſet rōne mu tui tenere ideo prefata omnia limito tā in hoc dubio quam ante precedenti de feu. ⁊ emphiteoſi vbi melioratio nō eſt facta ꝙ tūc lʒ. Itē quādo eſt a cauſa li bera qꝛ ſi exburſaſſet quātitatē pecu nie vel quid aliđ dño pro ipſo habēdo ſic nō liceret qñ fructus diſproportio naretur a ſeruitio ſiue a fictu quod bñ nota. qꝛ pauci adduertunt.

34 ℭ Utrū idem ſit in vſufructuario obli gāte proprietario. Rñ. ſʒ ho. in ſum. ꝙ ſic ñ habet a cā libera a proprietario alias non vbi fructus diſproportionan tur a ſeruitio.

Fictio vide. j. ſimulatio. ⁊ qūo fi ctio iuris vʒ et. quādo vi de. ꝫ. conſenſus. §. iiij.

Fideicōmiſſum ⁊ mor tis cā donatio legatoꝝ appellatiōe cōtineť ff. de le. iij. l. ⁊ fideicōmiſſuꝫ. ſed fideicō miſſum. iđ fctm̄ eſt qꝛ fideicōmiſſa olim petebanť ex fide heredū. ſed hodie fe re exequata ſunt fideicōmiſſa ⁊ legata habent tñ aliquas dr̄as de q̄bus vide in gl. d. l. ⁊ ſi fideicōmiſſum. et quod ibi no. et eſt tex. in. l. j. ff. de le. j.

☞ De contentis in hoc verſi. ⁊ an fi deicōmiſſum. vniuerſale ꝯprehēdat ea q̄ heres nō habuit iudicio teſtatoris et quid ſit fideicōmiſſum vniuerſale. not. Bar. in. l. ſi quis. ſeruū. §. fi. ff. de leg. ij. ⁊ nō trahitur ad particularia ⁊ eſt tex. ſin. ſm Dy. in. l. cogi. §. gñaliter. ff. ad trebel. ⁊ ange. i. l. j. §. j. ff. de heredi. inſti.

Fideiuſſor eſt q̄ pro alienis debitis itercedit ⁊ differt a mādatore qꝛ mādator iterue nit a principio: fideiuſſor vero pōt acce dere tam ante factū ꝗ poſt vt habeť in auť. pñte. C. de fideiuſ. propterea tā in ff. quam in. C. eo. titu. additur ⁊ mādatoribus.

ℭ Fideiuſſio non tenet quando eſt ac ceſſoria ei quod non tenet. gl. in. c. gra uis. de cenſi. cū concor. ibi poſitis 1

ℭ Quis poteſt fideiubere. Rñ. ꝙ qlʒ q̄ 2
hʒ liberā adminiſtrationē ſuoꝝ bonorū. 3

ℭ Utrum mulier poſſit fideiubere ꝓ vi ro. Rñ. ꝙ nō. ⁊ ſi fecit nō teneť ipſo iu 4 re. l. ij. in gl. ff. ad ſe. conſul. vellei.

ℭ Utrum mulier poſſit fideiubere pro altero. Rñ. ꝙ non ſm qđ not. in. l. ꝗuis ff. ad velleia. Et ſm ꝙ ibi diſtinguitur ponuntur ſex caſus in quibus mulier poteſt fideiubere.

ℭ Primus quando fideiubet pro pcio dando vt quis manumittat ſeruum. ℭ Secundus quando pro dote alicu ius mulieris. ℭ Tertius quando renū ciauit beneficio velleiano certiorata de eo. ℭ Quartus quando accepit pre cium pro fideiubendo vel aliquid loco precij. ℭ Quintus quādo in fraudē fi deiuſſit vt deciperet. ℭ Sextus quādo

pignus vel fideiuſſorē pro alio dedit. ⁊ poſt bienniū a dicta cautiōe numerādū iterū ad idē ſe obligauit vel pignus vel fideiuſſorem dedit. Secus ſi infra biennium conſenſit: quia non vlaeret.

5 ¶Utrū clericus poſſet eſſe fideiuſſor. Rñ. ꝙ ꝓ laico nullo mō pōt: ⁊ ſi facit ē abijciēdus. vt i. c. j. de fideiuſſ. Sȝ aliq̄ limitāt in frequentia fideiuſſionis propter verbū inſeruiēs. in. d. c. poſitum. ꝙ no. frequētiā. i. valde ſeruiens ſicut et ponitur i. l. ga l⁹. §. ille caſus indificilꝫ. i. valde difficilꝫ. ff. d̄ li. ⁊ poſt. ſed mihi videtur ꝙ nullo mō debeat fideiuſſor eſſe ꝓ laicis. vt. xj. q. j. c. quidē. in tex. ⁊ in gl. niſi in caſu neceſſitatis in q̄ ſicut obligatꝫ ſubuenire indigenti. vt. xij. q. j. vidētes ſic ⁊ fideiubere. ⁊ hoc tenet gl. in. d. c. te quidē. ⁊ glo. in. c. pe. e. ti. ſȝ ꝓ eccleſia vꝫ ꝓ alio clerico bñ pōt fideiubere. vt in. c. ij. eo. titu. in. d. gl. d. c. te quidem.

6 ¶Sed nunq̄d obligatur ſi fideiuſſerit. Rñ. ꝙ ſic. vt. in. c. peruenit. ⁊ in. c. conſtitutus. eo. ti. limitat tñ hoſt. ꝙ ſolū tenetur de patrimonio ſuo vel de redditib⁹ beneficij quos facit ſuos. nō aūt i preiudiciū eccleſie. archi. in. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. tenet ꝙ nec etiam de fructibus beneficij. Sȝ cōis opi. eſt in contrariū ⁊ cum opi. hoſt. ⁊ ſic tene.

7 ¶Utrum religioſus poſſit fideiubere. Rñ. ꝙ non. vt in. cap. pe. eo. ti. nec etiam ſi eſſet abbas niſi hoc fiat de maioris partis conuentus capli ⁊ abbatis licētia. vt ibidem.

8 ¶Utrum heres fideiuſſoris obligetur ſicut fideiuſſor. Rñ. ꝙ ſic. l. poteſt accipi. ff. de fideiuſ.

9 ¶Utrū fideiuſſor q̄ promiſerat aliquē pñtare liberetur ſi talis ꝓ quo fideiuſſit poſt fideiuſſionē ꝯmiſit capitale crimē propter qd̄ fuit cōdēnatus ad mortē vel bānit⁹ ⁊ fugit. Rñ. ꝙ ſic. vt eſt caſus in. l. ſed ⁊ ſi quis rei. ff. ſi quis cau. in pñ. ⁊ no. in. l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatiſ. cog. ⁊ ibi dicitꝫ ꝙ. d. Albri. cum fideiuſſiſſet ꝓ quodā ſcholari bononie accuſato de quodā maleficio de eo pñtādo ſub pena mille librarū poſtq̄ȝ fideiuſſionem accuſatus fuit p̄fat⁹ ſcholaris ab alio de alio maleficio q̄ fugit ⁊ nō cōparēs citatus fuit bānitus ⁊ diffidatus ſm cōſuetudinē bononie ⁊ condamnatus ad mortem poſtq̄ȝ cōdamnationem obtinuit ꝙ nō erat obligatus ſue fideiuſſioni ⁊ hoc verū niſi fideiuſſor eſſet in dolo vel lata culpa reſpectu maleficij poſtea perpetrati: qꝛ in conſcientia teneretur ad rationē dāni proximi. alias non.

10 ¶Utrum fideiuſſor rei decapitandi cui dictus reus fuerat aſſignatus ⁊ fugit ſit ipſe decapitandus. Rñ. Cy. in. l. ad cōmentarieſem. C. de cuſto. re. ⁊ Bar. et ibi tex. in. l. ſi quis reum. ff. de cuſto. re. ꝙ non. ſȝ pecunialitꝫ punietꝫ. Rñ. qꝛ nemo poteſt ſe obligare ex ꝯtractu ad penā capitalē: qꝛ nemo eſt domin⁹ mēbrorū ſuoꝝ. xxiij. q. v. ſi nō li. ⁊ in. l. liber hō. ff. ad. l. aq̄l. Si tamen fuerit in dolo punietur pena arbitraria vt. not. in dictis locis. ⁊ in gl. c. cū. hō. xxiij. q. v. Nec obſt. di. l. ad cōmentarienſem: qꝛ loquitur de illo qui habet ex officio cuſtodiā q̄ punitur eadem pena qua erat puniendus incarcerat⁹ ſi eſt in dolo fuge vel in negligentia nimia. vt ibi not.

11 ¶Utrum poſſit quis interponere fideiuſſorē in cā criminali. Rñ. Pau. in Ru. de fideiuſ. ꝙ ſi nō venit imponēda corporalis pena pōt: alꝫs nō. ⁊ ſic intellige. c. ſi clericos. de ſen. excom. li. vj. facit. d. l. ſi quis ſeruū. iuncta. l. diuus pius. ff. de cuſto. re eſt bon⁹ tex. i. d. c. cū homo. ⁊ ibi etiam gl. Fallit i muliere. de quo dic in aut. vt nulli. in. §. neceſſarium.

12 ¶Utrū cū plures iſolidū ſūt fideiuſſores debeat diuidi debitū inter eos. Rñ. pau. in. c. ꝑuenit. eo. ti. ꝙ ſic ſi ſunt oēs pñtes ⁊ ſoluēdo ⁊ hoc poſtulāt ante li. cōteſtatam. ff. de fideiuſ. l. ſi dubitet. §. j. et iſtud eſt beneficiū diui adriani poſitum. C. de cōſti pecu. l. diui Adriani. et habens in effectu. inſti. eo. titu. §. ſi plures. ⁊ hoc verum niſi huic beneficio renunciaſſent.

13 ¶Utrū pñte debitore ꝑncipali ⁊ indiſcuſſo poſſit cōueniri fideiuſ. Rñ. ꝙ non. vt aut. preſente. C. e. ti. etiā ſm pau. in.

d.c.ꝑuenit ſi cõſtituerit ſe principalem
debitorẽ:vt fit cõiter hodie. ⁊ hoc verũ
eſt niſi renunciauerit huic beneficio.C.
de duo.re.ſti.aut.hoc ita.⁊ niſi debitor
notorie ſit nõ ſoluendo:vel nõ poſſit cõ
ueniri.vt in.d aut.preſente.
14 ¶ Utrũ creditor teneat̄ cedere actiões
ſuas fideiuſſori.Rñ.ꝙ ſic.Intellige q̄s
hʒ ꝯ eũ ꝓ quo fideiuſſit aliter põt ei de
negare ſolutionem debiti.vt.l.modeſti-
nus.ff.de ſolu.⁊.l.fideiuſſoribus.ff. eo.
15 ¶ Utrũ debitor teneat̄ ſatiſfacere fide
iuſſori de oi dãno.Rñ.ꝙ ſic. Intellige.
ꝙ ei euenit ex ſua culpa ꝓpter fideiuſ
ſionẽ.c.ij.⁊.iij.eo.tit.de fo.cõpe.c. fi.qꝛ
officiũ ſuũ nulli dʒ eſſe dãnoſum.ff.de
fur.l.ſi ſeruus communis.§.qđ vero.ff.
ad velle.l.ij.§.j.ff.quẽad. teſt .appe.l.
ſed ſi q̄s.ff.qui.ex cau. ma.l. videlicet.
iiij.q.iij.§.venturus ⁊ in glo.d. c.ij.
16 ¶ Utrũ repetere poſſit vſuras. q̄s ſol
uit fideiuſſor ꝓ creditore.Rñ.Jo. an.in
regula dãnũ.li vj.in mercu. ⁊ ſequitur
pa.in.d.c.ij.ꝙ aut ſimplr̄ erat ſolũ obli
gatꝰ ad debitũ ſoluẽdũ.⁊ ſic nõ repetet
lʒ ſibi iputet ſi ſoluit:qꝛ nõ erat obliga
tus facit.l.centũ.ff.de eo qđ cer.lo.niſi
ſoluiſſet vſuras vt intereſſe.Et hoc ve
rũ quãdo fideiuſſor obligaſſet ſe nõ ſo
lũ ſimplr̄:ſʒ ẽt in oẽm caſuʒ veniẽtẽ ex
debito p̄ncipali:qꝛ teneret̄ de augmen
to debiti vt.d.l.cẽtũ.⁊.l.q̄ro.§.j.ff.loca.
⁊.l.mora.ff.de.ꝟb.ob.al's ſimplr̄ fideiu
bẽs nõ tenet̄ ad itereſſe nec ad augmẽ
tũ debiti.vt no.glo.in.d.c.iij.⁊ ſequunt̄
doc.⁊ iõ ſibi imputabit ſi ſoluet iure fo
ri lʒ iure poli debitor teneat̄ ſi ip̄e erat
obligatꝰ in ꝟo ad intereſſe ſeu augmẽ
tũ creditori.al's nõ:aut obligauerat.ſe
fideiuſſor ad vſuras ſoluendas.Et ſic
ſm legiſtas ⁊ canoniſtas diſtinguit̄ qꝛ
ſi ſoluit ſpõte nõ repetet ſm gl.in.d.c.
ij.qꝛ indebite erãt vt in.c.debitores.de
iureiurãdo.Si ꝟo ſoluit coacte ſed nõ
oppoſuit exceptionẽ nõ repetet.ſi aũt
oppoſuit ſʒ per iniquitatẽ iudicis fuit
coactus ſoluere ⁊ ſic nõ poſſet repetere
nec debitor tenet̄ ꝑ.l.exceptionẽ.ff.eo.
ti.ff.de euic.l.ſi ꝑ ipruđẽtiã.Sʒ in ꝯrĩũ
ſm theologos ⁊ in ꝯſcia tene firmiter
ꝙ tã in iſto caſu qñ ſoluit coacte ꝙ etiã
qñ ſponte ſoluit eo ꝙ ſic ꝑmiſit eas ſol
uere ꝙ poſſit repetere ⁊ ꝙ debitor ſibi
teneat̄ qꝛ ſic itelligit mãdaſſe vt ſoluat
debitũ vt.l.ſi ꝓcurator ff.de cõdi.inde.
⁊ ſic ſibi imputet debitor q̄ eũ fideiube
re fecit ꝓ vſuris niſi ſoluerit in fraudẽ
vt faueret vſurario quia ſic nõ repetet:
aut nõ ſolũ fideiuſſit ſoluere vſuras ſʒ
etiã iurauit ⁊ ſic repe.ſm oẽs qꝛ lʒ poſ
ſet petere abſolutionẽ a iuramẽto non
tamẽ tenet̄ ſm Hoſ.qꝛ licet teneat fide
iuſſor excipere vt no.in.gl.d.c.ij.ꝑ mul
ta iura non tamen tenetur agere.
¶ Utrũ fideiuſſor remaneat obligatus 17
ꝓrogato termino a creditore.Rñ.ſcđm
Pan.in.c.cõſtitutus .eo.ti.cõiter tenet̄
ꝙ aut fideiuſſor erat obligatus ad tp̄s
ſolũ puta vſq₃ ad annũ ⁊ ſic non tenet̄
poſt annum ꝓrogato termino per.l.itẽ
queritur.§.qui ipleto.ff.loca.vbi pʒ ꝙ
ſi locaui tibi domum vſq₃ ad annũ da-
to fideiuſſore:ſi cõductis poſtea tacite
ad aliud tp̄s fideiuſſor nõ tenetur niſi
de nouo promittat.Aut obligatio erat
pura.ſcʒ.ſolutio dilatata ſit ad tp̄s ⁊ ſic
lʒ ſolutio ſit ꝓrogata nõ tamẽ liberat̄.
Rõ qꝛ nulla facta ꝓrogatione termini
tenetur fideiuſſor etiam poſt terminuʒ
ſicut ⁊ reus principalis.ar.c.cuʒ dilecti.
de dolo.⁊.l.celſus.ff.de arbit.
¶ Utrũ fideiuſſor ante tp̄s poſſit agere 18
ꝯ.debitorẽ vt liberet.Rñ.ꝙ ſic in tribꝰ
caſibꝰ.Primus ſi diu in debiti ſolutio-
ne ſteterit.¶ Scđs ſi diſſipare bona ſua
debitor inceperit.¶ Tertius ſi cõdemna
tus fuit ſuꝑ fideiuſſiõe de q̄bus habes
in.c.fi.eo.ti.⁊ vide quod ibi nota.
¶ Utrũ fideiuſſor ꝓ alienatiõe rei dota 19
lis vel donatiõis ꝓpter nuptias cõſtã
te matrimonio teneat̄ de euictiõe.Rñ.
Pa.in.c.cũ cõtingat de iureiur.Bar.in
l.cum lex.ff.eo.tit.Joan.an.poſt mul-
tas opi.vident̄ cõcludere quod ſi mu-
lier vendit nõ tenetur nec ipſe nec ipſa
mulier.d.l.cum lex.ſed ſi vendit mari
tus vel alius tenentur vẽdẽs ⁊ fideiuſ
ſor vel ad rẽ tradẽdam vel ad intereſſe

ſm q̄ no.in.l.rem alienā.ff.de cōtrahē.
emp.ar.l.et ſi ts.C.de pre.mi.Ratio q2
lex nō reſiſtit vēditioni ⁊ actioni perſo=
nali ſ3 alienationi.i.trāſlatiōi dn̄ij vn=
de vxor nō obligat q2 teneret ad trāſla
tionē dn̄ij.l.exēpto.in prin.ff.de actio.
em.⁊ vē.nec fideiuſſor quia haberet re
greſſum ꝯ mulierē.Et hoc verū niſi mu
lier iuraſſet:q2 ſi iuraſſet:teneret tā ipa
q̄ fideiuſſor.Et hec opinio placet omiſ
ſis alijs multis in.d.c.cū cōtingat.per
Jo.⁊.d.Anto.tactis.
20 ¶Utrū fideiuſſor poſſit aliquid recipe
re ſine vſura a debitore.quidam tenent
q̄ nō q2 eēt vſura.rō q2 videt q̄ fideiuſ
ſor ſit quoddā mutuū interp̄tatū.Sed
ego credo q̄ nō ſit vſura aliq̄d accipe=
re.dūmō fraus neq3 dolus interueniat
puta q2 cōuenit cū aliquo ne credat de
bitori niſi fideiubeat vt ſic lucrari poſ=
ſit q2 tūc nō liceret :alias ſic q2 hoc nō
eſt mutuū veꝝ neq3 etiā interpretatum.
ſed ſi rōne facti aliq̄d accipere bn̄ eſſet
iniuſtitia ⁊ ꝯtra charitatē quādo nullū
periculū h3 vel laborē in fideiubēdo ſ3
quando aliq̄d accipit rōne periculū cui
ſe exponit vel forte laborū ⁊ ceteroꝝ q̄
faciliter incurrunt in talibus fideiuſſio
nibus eſſet oīno licitū aliquid accipere
moderate tamē ⁊ ſic eſt cōtract⁹ inno=
minatus:non mutui.

Fides dr̄ dupl'r.ſ.pactiōis ⁊ ꝯſē
ſus vt i.c.j.de ſpo.duo.
ois pactio q̄ztūcūq3 ſimplex dicit fides
vn̄ veniēs cōtra p̄miſſionē dr̄ vēire cō
tra fidē p̄ſtitā.Et ſic capitur in.l.j.ff.de
pact.⁊.ff.de cōſti.pecu.l.j.Unde dicitur
fides quaſi fiet ⁊ hec reſpectu p̄miſſio
nis de futuro:alia eſt que eſt cōſenſus
de preſenti et hec facit matrimoniū vt
no.in.d.c.j.de hoc habes etiā.iuramen
tum.§.v.
☞ De notatis i hoc.§.⁊ q̄ ſit ſeruāda
ſicut iuramētū alias periuriū cōmittit
no.Bal..in.l.pactū qđ dotale.ibi fides
nō ſcripta.C.de pa.vt in hoſte vt a quo
Bar.no.in.l.cōuētionū.ff.de pac.⁊ in.l.
fin.ad.l.iul.maie.vbi etiam q̄ eſt ſer=
uanda bannito.no.idē in.l.quid ergo.
§.ſi ſeruus.⁊ibi ang.de leg.j.⁊ Bal.in
l.j.C.quando li.ſine iudi.ſe vindi.
¶Utrū fides ſit frāgēti ſeruāda. vide 1
l.iuramentū.v.§.xvij.
¶Eſt ⁊ alia fides q̄ dicit ſubſtātia ſpe 2
rādaꝝ reꝝ argumētū nō apparētiū ad
hebre.xj.c.Et de iſta intellige que.j.di
cam in toto iſto capitulo.
¶In quo differt fides ab opiniōe. Rn̄. 3
vt.j.opinio.
¶Que ꝑtinēt ad fidē.Rn̄.Tho.ij.ij.q. 4
xj.ar.ij.q̄ directe ⁊ p̄ncipaliter articuli
fidei.Indirecte vero ⁊ ſecūdario ea ex
q̄b⁹ ſi nō crederent ſequeret alicui⁹ ar.
ticuli corruptio ⁊ circa vtraq3 pōt eſſe
hereſis eo modo quo ⁊ fides.
¶Quot ſunt articuli fidei.Rn̄.cōiter 5
dicit q̄ ſunt.xij.q2 q̄libet apl'oꝝ q̄ fue=
rūt.xij.ſuū poſuit.⁊ oēs inſimul oēs ar
ticulos approbauerūt.S3 veri⁹ dicēdū
ē q̄ ſunt.xiiij.ſeptē ꝑtinēt ad diuinita
tē.vij.ad hūanitatē xp̄i q̄ oēs ponunt i
ſimbolo miori q̄ ſunt iſraſcripti.¶Pri
m⁹ quē poſuit petr⁹ ē.credo i deū p̄re3
oīpotētē creatorē celi ⁊ terre.i q̄ tria cō
tinentur.Primū vnitas deitatis ibi cre
do i deū nō deos.Scđ3 diſtictio pſone
p̄ris ibi p̄re3 oīpotētē.Et vt dicit Ri.i
iij.ſen.hic oīpotētia includit oē3 ſcia3
ſummā bonitatē p̄uidētiā reſpectū oī3
⁊ oē3 ꝑfectionē.¶Tertiū creatio oīm
ibi creatorē celi ⁊ terre.i.viſibiliū ꝑ ter=
rā ⁊ inuiſibiliū ꝑ celū ſignificās.¶Se=
cūdus articulus quē poſuit beatus An
dreas eſt ⁊ in ieſum xp̄m filiū ei⁹ vnicū
dn̄m nr̄m.ei⁹ dicit.i.patris ⁊ vnicum q2
ſolus vnus eſt filius.⁊ dn̄m nr̄m.ſ.iure
creationis gubernatiōis ⁊ redēptiōis.
¶Terti⁹ articul⁹ quē poſuit Joānes
eſt.Qui cōcept⁹ eſt de ſpūſctō nat⁹ ex
Maria virgine. ¶Quartus quē poſuit
Jacobus maior eſt.Paſſus ſub pontio
pilato crucifixus mortuus ⁊ ſepultus
¶Quintus articul⁹ quē poſuit Tho
mas eſt.Deſcēdit ad inferos tertia die
reſurrrexit a mortuis.in quo cōtiuent
duo articuli.¶Prim⁹ deſcēdit ad infe=
ros.ſ.ſm animam.¶Secund⁹ reſurre
xit a mortuis.ſ.glorioſus et imortalis:

Sextꝰ articulꝰ quē poſuit Jacobus minoꝛ eſt. Aſcēdit ad celos ſedet ad dexterā dei pr̄is. Aſcēdit em̄ nō ſolū ſuꝑ oēs celos .i. ſup oēm creaturā corpoꝛalē ſed etiā ſuꝑ oem ſpūalē qꝛ ꝓpter dignitatē vnionis oēs excellit ephe .j. ꝓpterea ad dit ſedet ad dexterā dei pr̄is .i. in potioribus bonis patris. ¶ Septimus articulus quem poſuit philippus eſt. Inde vēturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos. i. eos q̄ in eiꝰ aduētu viui reperient ⁊ in momēto moꝛientur ⁊ poſtea reſurgent cū eis q̄ primo erāt mortui. ¶ Octauꝰ articulus quē poſuit Bartholomeꝰ eſt. Credo in ſpm̄ ſctm̄ q̄ .ſ. eſt tertia ꝑſona i trinitate. ¶ Nonꝰ articulꝰ quē poſuit Mattheus eſt. Sanctam eccleſiā catholicā .i. cōgregationē fideliū. ¶ Decimꝰ articulus quē poſuit Simō cananeꝰ ē. ſctōꝝ cōionē. remiſſionē pctōꝝ. Et iſte articulus cū illo quē poſuit beatꝰ Matheus eſt vnꝰ articulꝰ ⁊ ad vnū ⁊ eundē articulū ꝑtinet q̄ eſt de opatiōe dei per quā dat nobis eſſe gr̄e. ⁊ eſt ſenſus credo in ſpm̄ ſctm̄ facientē ſctām eccleſiā catholicā .i. vlem in qua eſt cōio ſctōrū et remiſſio pctōꝝ. ⁊ ideo nō dꝫ dici. In ſanctā. ſꝫ ſctā vel eſt ſēſus credo catholicā eccleſiā eſſe ſctāꝫ .ſ. ꝑ operationē dei eccleſiā in quā habētē cōionem ſanctoꝝ ⁊ remiſſionē peccatoꝝ tn̄ ad hūc articulū reducit fides de ſacramētis qꝛ in eis cōmunicāt fideles. ⁊ ſunt inſtr̄a ſanctificādi. ⁊ ex ꝯſequēti peccata remittēdi. ¶ Undecimꝰ articulus quē poſuit Judas tadeus eſt carnis reſurrectionem. ¶ Duodecimus articulꝰ eſt quē poſuit Mathias. vitam eternaꝫ. Et eſt ſenſus iſtoꝝ duoꝝ. Credo ꝙ deus reſuſcitabit nos ⁊ dabit nobis vitā eternā .ſ. bonis ⁊ ex cōſequēti ſequit̄ ꝙ dabit malis penam eternā hec ex Ri. in. iij. diſ. xxv.

6 ¶ Utrū ſimplices q̄ in ſubtilitatibꝰ fidei errāt peccēt. Rñ. Tho. ij. ij. q. ii. ar. vj. ꝙ nō ſi nō ꝑtinaciter ꝑuerſe doctrine inherent in ꝑticulari ꝯ̄ vniuerſalis eccl̄ie fidē. ſpe. ꝟo ti. de hereti. ⁊ aluarus. vt refert Jo. de li. tenēt ꝙ peccāt mortaliter ⁊ ſunt heretici. ſpecu. allegat. xxiiij. q. j. ſchiſma. C. de hereti. l. ij. ⁊ de l iūs vocādo. l. venia. xxxvij. diſ. c. fi. aluarꝰ vero allegat. vj. q. j. q̄ro. xvj. q. j. ſi cupis. xxij. q. ij. in ipſarum. ſed ego credo verā opi. ſan. Tho. immo plus dico ꝙ aliquādo talis error poſſet eſſe meritorius. vt puta aliquis audit aliquem predicatorē famoſum vel ep̄m predicaſſe aliquē errorem ⁊ ſimplex credit animo obediēdi fidei paratus tamen corrigi. nā ex intētione opera indicātur. c. cū volūtate. de ſen. ex. aliqñ cū pctō veniali. vtputa vetula credit trinitatē eē vnā feminā. ⁊ qꝛ credit eccleſiā ſic tenere. ſic credit. et tn̄ nō eſt heretica qꝛ cōditionaliter credit ſi eccleſia ſic tenet ⁊ credit. aliquādo ē cū mortali vt eſt quādo hō ſcienter credit aliquid qđ eſt cōtra articulos fidei vel determinationem eccleſie ⁊ hoc patet ex. c. dānamus. in fi. de ſum. trinita. ad iura q̄ adducit ſpe. l. ij. cū ſua glo. ē contra ipſum. l. venia. nihil facit ad materiā. c. ſchiſma. loquit̄ de hereticis paratis ſe non corrigere. ad iura aluari q̄ videntur velle ꝙ ignorantia non excuſet. loquunt̄ de ignorantia iuris naturalis q̄ nō excuſat. Et hoc tene. ſicut tꝫ etiā Inn. in Rub. de ſum. tri. ⁊ car. l. cle. vnica de ſum. trini. vide etiam ꝙ infra dicam. hereticus in prin.

¶ Utrū oēs teneant̄ habere fidē explicitā. Rñ. ſm̄ .ſ. Bo. in. iij. di. xxv. ar. j. ⁊ cōuenit cū eo. Ri. ibidē ꝙ credere explicite ⁊ diſtincte eſt fidei prouecte ⁊ nō eſt neceſſariū niſi illis qui fidem neceſſario alijs habēt manifeſtare .ſ. officiū docendi ⁊ predicādi ſumpſerunt. credere vero implicite eſt fidei diminute. ⁊ nō ſufficit habēti vſum rationis: qꝛ cū quedam ſint notorie diuulgata nō poſſet quis illa ignorare ſine contēptu ⁊ totali negligentia ſue ſalutis. credere vero partim implicite .ſ. quoſdā articulos ⁊ quoſdā alios explicite eſt neceſſariū ad ſaluteꝫ tenentur em̄ etiā ſimplices ad illos articulos explicite credendos quos eis manifeſtat nō tantū predicatio ſꝫ ēt eccleſiaſtica cōſuetudo. vt ē de vnitate et trinitate quam ex ſignatiōe noſcere pn̄t 7

cū dicūt. In noīe patris ⁊ filij ⁊c. Item
de natiuitate paſſiōe ⁊ reſurrectiōe q̄ ſe
ſta predicāt ⁊ remiſſionē pctōꝝ quā ex
actu p̄ſbyteroꝝ noſcere pn̄t. Iō abigno
rātia taliū null⁹ excuſat vtens rōne. qꝛ
nō pōt eſſe ſine negligētia ⁊ cōtēptu niſi
ſꝫ Ri. vbi. ſ. illi q̄bus xp̄s nec ꝑ ſe nec
ꝑ alium. nec ꝑ inſpirationē interiorem
locut⁹ eſt: qꝛ talis nō tenet credere ex
plicite niſi id qđ credebat in lege natu
re. Tenet etiā alexā. de ale. ſcđa ſcđe. ti
tulo de ꝑplexitate cōſciētie ꝙ puer i car
cere ſaracenoꝝ icluſus ab infantia ſꝫ
aug. de q̄ōnibus noui ⁊ veteris teſtis.
ſi nō fuerit a q̄ deciderit ne eum rumor
doctrine fidei ꝑuenerit imunis erit. et
cū nō habeat ipotētiā oīa credēdi dicit
alex. ꝙ ſi faciet qđ in ſe eſt de⁹ illumina
bit eū vel ꝑ occultā inſpirationem vel
per angelum aut per hominem.

8 Utrū ſit neceſſariū ad ſalutē cōfiteri
ea q̄ ſunt fidei. Rn̄. ꝙ ſic ꝓ loco ⁊ tpe ſꝫ
Tho. ij. ij. q. iij. ar. ij. puta qn̄ ſi aliq̄s in
terrogaret de fide ⁊ taceret ⁊ ex hoc cre
deret vel ꝙ nō haberet fidē vel ꝙ non
eſſet vera vl' alij ꝑ ei⁹ taciturnitatē a fi
de auerterent ⁊ hmōi in caſibus in q̄b⁹
honor debit⁹ deo ⁊ vtilitas ꝓximis im
pēdēda ſubtrahit niſi cōfeſſio fiat: ē ne
ceſſaria de p̄cepto. In alijs aūt caſibus
nō eſt neceſſaria de p̄cepto ſed de cōſi
lio ſi mō vtilitas fidei ſperat. Uitupera
bilis eſt cōfeſſio fidei qn̄ ſolū eſt ad per
turbationē infideliū. dicente dn̄o Mat.
vij. Nolite ſctm̄ dare canibus. facit. c. in
mandatis. xliij. diſtin.

9 Quid de illo q̄ lꝫ interi⁹ credat: tn̄ ꝓ
pter timorē facit aliquē actū ifidelita
tis puta exhibet reuerētiā idolo. portat
aliquā veſtē deſignatā ad aliqđ deter
minatū ſignū ifidelitatis ⁊ hmōi. Rn̄.
ꝙ peccat mortaliter: qꝛ ſm aug. xxxij. q.
iiij. ſicut ſanctius eſt mori q̄ꝫ vti idolati
co. hec ille. Secus eſſet ſi nō deſignaret
determinatā infidelitatē ſicut legimus
in btō Sebaſtiano q̄ vtebatur clamide
militari ex bono zelo: vt lucraretur ani
mas chriſto: ⁊ huiuſmodi.

10 Utrū liceat p̄ce vel p̄cio aliquē addu
cere ad fidē: vide. j. in de⁹. §. xxxiij.

Utrum liceat diſputare de fide. vide 11
ſ. diſputatio. de hac materia. vide. j. in
fidelitas.

Filius q̄dā dr̄ ſpuri⁹ ⁊ ꝓprie eſt
nat⁹ ex mr̄e nobili ⁊ pr̄e
ignobili. vel pr̄e icerto ⁊ mr̄e vidua. Sꝫ
i iure ſpuri⁹ dr̄ oīs nat⁹ ex illicito coitu
preterq̄ꝫ de cōcubina in domo retēta ab
eo q̄ nō ē ꝯiugat⁹. vt no. i. c. tāta. q̄ fi. ſint
le. ⁊ no. bar. i. l. ſi gener. ff. de his q̄. vt in
di. q̄buis nat⁹ de adulterio ꝓprio noīe
vocet māzer. deutro. xxiij. ⁊ in. c. niſi cūꝫ
ꝓridē. §. ꝑſone de renū. Et oīs talis ſpu
rius i nihilo ſuccedit patri vel ꝯiunctis
ꝑ lineā pr̄nā qꝛ nō dr̄ agnat⁹ de q̄ text. i
c. dicat aliq̄s. xxiij. q. iiij. ⁊ gl. in. c. ꝑ vene
rabilē. q̄ fi. ſint le. ⁊ ꝙ no. i aut. ex ꝯplex.
C. de ice. ⁊ inuti. nup. ⁊ inſti. de ſuc. cog.
§. vulgo. ⁊ inſti. ad orphi. C. nouiſſime.
imo nec pr̄ pōt talē iſtituere heredem.
aut. lꝫ. C. de na. li. ⁊. d. c. dicat aliq̄s. Un̄
dicit pa. i. d. c. ꝑ venerabilē. ꝙ baſtardi
nobiliū nō dn̄r de parētela parentū. qꝛ
ſorores non cōputant inter p̄cipuos. C.
ad orphi. l. ſi qua illuſtris. nec arma pa
rentū portare pn̄t. ⁊ eſt ſn̄ia bal. in. l. cū
legitime nuptie. ff. de ſta. ho. et ſequit.
d. Ant. in. d. c. per venerabilem.

☞ Ad ꝓpoſitū eoꝝ q̄ hic dn̄r ⁊ q̄lr ꝓ
bet q̄s eſſe fili⁹. vide gl. i. l. luci⁹. in ℣ſi.
null⁹. ibi ꝑ ꝯiecturas ⁊ ibi Bar. i ℣ſi. fi
liatio nō pōt pene ꝓbare. ff. de condi. ⁊
de. Bal. not. i. l. neq̄ꝫ natales. ℣. filiatio.
C. de ꝓba. ⁊ Sali. in. l. ſi vicin⁹. ℣. quero.
nūc qualiter filiatio habet. C. de nup.

An tales ſuccedāt mr̄i. diſtigue ꝙ aut 1
ē vulgo q̄ſit⁹ ⁊ ꝓp̄e ſolū ſpuri⁹ ⁊ ſic ſuc
cedit cū legitīs filijs niſi mr̄ ſit illuſtris
femina. vt i. d. l. ſi q̄ illuſtris. ⁊ ibi ꝑ gl. ⁊
Bar. ⁊ iſti. de ſucceſ. cogna. §. vulgo q̄ſi
tus. Idē dic de notis aut ſunt ēt māze
res ſicut nati de ea q̄ nō poterat eſſe le
gitima vxor ſiue qꝛ alteri nupta vel ip̄e
ſiue qꝛ ꝯſanguine⁹ vl' affinis. ⁊ ſic in ni
hilo ſuccedūt vt in. d. aut. ex complexu.
pōt tn̄ heredes eos iſtituere ſm Mat. ⁊
Mo. ⁊ videt tenere glo. in. d. c. tanta.

Queritur an parētes ſuccedant p̄latis 2

ſpurijs. Rñ.pa.in.d.c.tāta.ꝙ nō i eo caſu quo ipſi nō ſuccedūt parētibꝰ.Et hoc verū de quibuſcūqꝫ filijs illegitimis.

3 ¶Quero an prefati ſpurij poſſint inſtitui heredes ab alijs extraneis.Rñ.pa.i c.cū haberet.de eo q̇ du.in ma.quā.po. per adul.ꝙ ſic.qꝛ nō prohibent niſi parētes vt no.glo.in aut.qui mo.na.effi.ſui.§.vltimo.

Additio. Et ſm bar.in.l.ſi is.q̇ ex bo.ff.de vulga.ꝛ pupil ſubſt.nō ꝓhibetur ſuccedere frī ſuo pupillo etiā ex iudicio patris.facit glo.in aut.q̇.mo.na.effi.ſui.in fi.q̄ dicit ꝙ licet pater nō poſſit talem vulgariter ſubſtituere pōt tñ pupillariter q̄ſi pupilli ſit heres.

4 ¶Utrū parentes poſſint ꝑfatis ſpurijs aliquid relinq̄re rōne alimētorū.Rñ.ꝙ ſic vt no.bar.i.d.aut.ex complexu.imo tenent de eq̄tate canonica eos alere ſꝫ facultates eorū:ꝛ tā pater q̄ꝫ mater tūꝫ qꝛ tales nō ſunt in ptāte nec patris nec matris.inſti.de nup.§.ſunt ꝛ alie pſone ꝛ.l.vulgo ↄcepti.ff.de ſta.ho.tum quia alimēta debētur iſtinctu nature que ſic matrē obligat ſicut patrē vt no.Inno.i c.ij.de regulis.ꝛ pa.in.d.c.cū haberet.ſecus de iure ciuili vt in.d.aut.ex ↄplexu. Unde dicit bal.in.l.fi.§.ſi a ſocero.ff.de his que in frau.cre.ꝙ de equitate canonica pōt pr̄ donare ſpurio.vt habeat ꝓ alimētis ꝛ ſiſr legare pro alimētis not. bar.in.l.fi.ff.de his q̇ vt indi.ꝛ Cy.in.l. nō oī titulo.C.de admi.tutoꝝ.dicit ꝙ ēt ſpuris dꝫ dotari.vt no. Imola.in.l.luſcius.la.ij.§.j.ff.de le.ij.Limita predicta niſi eſſet in nimia quantitate in fraudē legata.ꝛ conclude ꝙ prefati cōtra predicta a patre recipiendo de eius bonis tenetur reſtituere etiam in conſcientia.

5 ¶Filius alius dicitur nothus.vt not. in.d.§.ſunt ꝛ alie pſone.qui aliq̄n dicitur naturalis tantum: q̄uis ſpurij ēt ſūt naturales tm̄ ꝛ talis eſt ille q̇ ē natꝰ ex coitu neqꝫ dānato neqꝫ approbato d̄ iure ciuili.vt eſt filius cōcubine ſolute in domo retente a ſoluto que poſſet eſſe eius vxoꝛ legitima: puta qꝛ nō eſt cōſanguinea nec affinis.vt i.l.in cōcubinatu.ff.de concubi.et iſte ſuccedit patri ab inteſtato in duabꝰ vncijs totiꝰ hereditatis dūmō nō exiſtant filij legitimi vel vxoꝛ legitima.vt i aut.liceat pr̄i.C.d̄ na.li.qꝛ filijs legitimis exiſtētibꝰ vel nepotibꝰ nō pōt niſi vnā vnciā relinq̄re ei et mr̄i ꝛ nō vltra vt.l.mr̄e.C.de na.li.Sꝫ ſi nihil relīq̄rit ei i nullo ſuccedet ſꝫ tamen debet alimētari a legitimis.

¶Sed nūq̇d ſi nō hꝫ filios legitimos poterit tales heredes iſtituere.Rñ.ꝙ ſic etiā in totū legitima tñ reſeruata parētibus ſi hꝫ vt no.in.d.aut.liceat pr̄i.ꝛ lꝫ Goffre.teneat ꝙ nō ſuccedat cuꝫ hodie talis coitus ſit reprobatus vt in aut.de leno.col.iij.ꝛ in aut.ſcenicas.colla.v.et C.de cōcubi.l.vnica.tñ ego teneo cū gl. in.d.c.tanta.ꝛ in.c.niſi cū ꝓdē.de renū. ꝙ ſuccedūt etiā de iure canonico qꝛ ex quo ius canonicum non ſtatuit oppm̄ nō debemus in hereditatibus recedere a diſpoſitione iuris ciuilis.facit.c.per venerabilē.q̇ fi.ſint le.ꝛ ſequitur pa.in d.c.tanta. 6

¶Filius alius dꝛ legitimus tm̄ ꝛ iſte eſt adoptatꝰ vel arrogatꝰ.Et dn̄r legitimi tm̄ qꝛ nō natura ſꝫ legis inſtitutiōe ſūt filij vt de cog.le.i rubꝛo ꝛ nigro.Et iſti ſi nō ſūt legitime emācipati a pr̄e ado ptāte ſuccedūt patri legitimo ſimul cū filijs legitimis naturalibus:vt no.C.de ado.l.fi.ꝛ inſtitu.de here.que ab inteſt. def.§.item adoptiuos.ꝛ in.l.ſi pater.ff. de adop.vide.ſ.ado.§.j.ꝛ.ij. 7

¶Filius aliꝰ dꝛ ſpūalis ꝛ legitimus ſi cui eſt ſuſceptꝰ de baptiſmo vel criſmate.Et iſte in nihilo ſuccedit quia cum ſit ſpiritualis nō extēdit ſe ad tpalia. 8

¶Filius alius dicitur ſpiritualis tantum ſicut ſunt omnes chriſtiani pape ꝛ de dioceſi epi ꝛ de parochia preſbyteri vt in.c.oēs.xxx.q.j.ꝛ iſti ſimiliter i nihilo ſuccedunt parētibus ſuis iſto modo. 9

¶Filius alius naturalis ꝛ legitimus. naturalis dicitur quia naturaliter ē generatus legitimus quia ex legitima parentū coniunctione approbata ꝑ leges iſti ſuccedūt ab inteſtato parētibꝰ ſuiꝰ 10

alijs excluſis.vt in aut.de here.q̄ ab in-
te.limita niſi in caſu in quo aliqui ſpe-
cialiter admittunt vt dictū eſt in filijs
adoptiuis ⁊ ſunt quaſi dn̄i viuētib⁹ pa
rentibus ſoluʒ eiſdē eſt adminiſtratio.
vt inſti.de here.q̄.⁊ dif.§.ſed ſui. Un̄ ex
ꝯſuetudie lege inuata filij cōmittūt ap-
pellant comites vt filij regū reges etiā
in vita parētū.vt.xxiij.q.j.c.fi.⁊ ꝑ bar.
in.l.fi.C.de dig.
11 ¶Utrū filius naturalis tantuʒ efficiat
legitimus per ſequēs matrimoniū inter
patrē ⁊ matrē ei⁹.Rn̄.pa.i.d.c.tāta qd̄
ſic quicūꝙ ſit fili⁹ naturalis ſit tpe quo
genitus fuit poterāt eſſe legitime vir ⁊
vxor in matrimonio parētes ei⁹.⁊ licet
Bar.in.l.pe.ff.de ꝯcu.velit ſolū hoc eſſe
verū in cōcubina in domo retēta poſtea
ꝓ vxore capta tn̄ canoniſte cōiter tenēt
cōtrariū ⁊ hoc teneas.ſec⁹ eſſet ſi tēpore
generatiōis nō potuiſſet eſſe matrimo-
niū inter parētes qꝛ lʒ ꝑ diſpenſationē
vel alio modo ſit poſtea cōtractū matri
moniū nō tn̄ erūt legitimi ſm̄ Joā.an.
in quadā apoſtilla bal.li.feu.ti.ſi d̄ feu.
cōtro.fue.vult ꝙ niſi interueniat inſtru
mētū dotale vt volūt iura inſti.de nup.
§.aliqn̄.inſti.de here.q̄ ab inteſt.defe.
poſt prin.⁊ in aut.q̄.mo.na.effi.ſui.§.fi.
ſꝑuis ſequat matrimoniū nō legitimāt
ſed ego teneo contrariū ſicut tenēt mo
derniores canoniſte cōiter ⁊ in pratica
ſequunt legiſte imo plus dico ꝙ lʒ tpe
cōceptus nō potuiſſet eſſe vxor ei⁹ ſi tn̄
tpe part⁹ cōtrahit legitime cū ea filius
erit legitim⁹ ſm̄ cōem opi.in.d.c. tanta
ſilr̄ nō nocebit fili⁹ natis ex concubina.
quin ſint legitimi licet pater inter me-
dio tpe habuit vxorē aliā ⁊ ea mortua
poſtea accepit cōcubinā in vxorē ſcd̄m
Bar.in.l.cū mihi decē. de ſolu.⁊ bal.in
l.pe.ff.ſoluto matrimo.
12 ¶Utrū filij nati ex clandeſtino matri-
monio ſint legitimi.Rn̄.glo.in.c.qd̄ no-
bis qui fi.ſint leg.ꝙ ſi nullū eſt impedi
mentū poſt approbationē matrimonij
erūt legitimi ſiue ſint nati ante appro-
bationē matrimonij ſiue poſt ⁊ hoc ſe-
quunt oēs ⁊ probat i.c.ij.de clā.deſpō

Nā approbatio retrotrahit et perinde
eſt ac ſi principio fuiſſet cōtractū in fa-
cie eccleſie imo plus dicit Alanus ꝙ lʒ
clādeſtine contrahētes nō preſumātur
coniuges.vt dicit glo.in.c. lator.qui fi.
ſint le.tn̄ hoc ꝓcedit reſpectu nubētiū
ſed reſpectu filioꝝ preſumuntur coniu-
ges qd̄ eſt notādum.ex quo infert Pa.
in.d.c.lator.qd̄ nat⁹ ex viro ⁊ muliere ſi
mul cohabitātibus preſumitur legiti-
mus qꝛ fauore legitimationis preſumi
tur inter eos matrimoniū. ꝓ quo facit
l.in libere mulieris.ff.de ri.nup.⁊ maxi
me procedit ſi vocabāt ſe coniuges vt
no. Inn.in.c.ex parte de reſti.ſpol.dicit
etiā hoſt. ꝙ ſi multo tēpore ſimul tāꝙ
cōiuges cohabitarūt preſumēdum eſt
eſſe matrimoniū facit qd̄ not.ipſe in.c.
illud.de preſum.ſi aūt erat impedimē-
tum tunc ſunt opi.Jo.an.⁊.d.Anto.te-
nent ꝙ poſt approbationē legitimant
lʒ poſtea ſeparent.gloſ.tenet qd̄ hoc eſt
verum in natis poſt approbationē. ſed
non ante natis.Joan.cal.tenet ꝙ nullo
modo legitimant ⁊ hoc putat pa. verū
de rigore iuris.facit.c.fi.i.§. ſi qs.de clā.
deſpō.Et hāc teneo propter prefatū.c.
fi.vbi eſt tex.apertus vide de hoc.s̄.clā
deſtinū qn̄ dicatur.in prin.
¶Utrū natus de ſpōſa de futuro ſit le 13
gitim⁹.Rn̄.pa.in.c.ꝑ tuas q̄ fi.ſint le.ꝙ
ſic ſi nullū ſit impedimētū alias ſecus
ſecundū ꝙ dictum eſt in precedenti.q.
¶Utrū filius q̄ cōiter reputat filius vi 14
ri ⁊ vxoris teneat credere vxori dicēti eū
illegitimum. vide.s̄.adulterium.§.v.
¶Utrū ex tractatu parētū quis conſti 15
tuatur filius.Rn̄.Pa.vbi.s̄.qd̄ ex nomi
natione filij ⁊ tractatu vt filij conſtituit
quis in poſſeſſione filiationis etiā ſi ſit
natus extra domū.Unde ibidē dicit.d.
Anto.quē ſequit Pa.vbi.s̄.⁊ no.Bart.
in.l.quidā.ff.de.ꝓba.qd̄ tractatus pa-
rentū puta qꝛ illi tractabāt eum vt filiū
⁊ ipſe eos vt parentes probat aliquē fi
lium alterius imo plus vult gloſſ.in.c.
traſmiſſe.q̄ fi.ſint leg.qd̄ ꝓbatio hu⁹
tracratus prefertur negatiōi parentū.
Itē do.Anto.in.d.c.vult qd̄ etiā ſola fa

me ꝓbet filiū ſi nihil ꝓbet̄ in cōtrariū.
16 ¶Quid ſi probet̄ ꝙ vxoꝛ eo tpe cōmiſit
adulteriū quo talis conceptus eſt.Rn̄.
pa.in.d.c.trāſmiſſe.⁊.c.p tuas.co.ti.qđ
ſi pater ſeu marit⁹ cohabitabat eo tpe
cū vxore reputabitur legitimus.qꝛ cum
poſſit eſſe filius vtriuſq; debemus fauo
re filioꝝ preſumere qđ ſit filius mariti
potiusq̄ adulteri pro hoc eſt tex.i.l.mi
les.§.defuncto.ff.de adul.facit.l.q̄ ſem=
per.ff.de in ius vo.Itē dic de filio nato
de cōcubina retēta in domo.vt ſemper
preſumat̄ fili⁹ ꝯcubinarij.vt habes gl.
ſingularē in.c.michael.de fi.preſby.ſe=
cus ſi fuiſſet abſens tanto tpe ꝙ nō po
tuiſſet eum generare.vt.ff.de his q̄ ſunt
ſui vel alie.in.l.filium.
17 ¶Utrū filius nat⁹ ex illis qui poſt ma
trimoniū contractū de cōi cōſenſu fece=
runt votū vel qn̄ alter intrauit religio=
nē ⁊ repert⁹ fuit ſit legitim⁹.vide.ſ.ma
trimo.iij.Impedimentū.v.§.v.
18 ¶Utrū appellatione filioꝝ veniāt na=
turales tm̄.Rn̄. paul.in.c.in pn̄tia.de
ꝓba.ꝙ aut apparet de tacita volūtate
diſponentis ſiue ex verbis poſitis i di=
ſpoſitione ſiue qꝛ eſt eadē ratio de legi=
timo ſicut de naturali.⁊ tūc veniūt etiā
naturales ſiue tractet̄ de pena ſiue de
cōmodo ſiue in legibus:ſiue in ſtatutis
vel teſtamentis ⁊ hmōi.ſi vero non ap=
paret de mēte tūc ſi tractat̄ de cōmodo
veniūt etiā naturales. xxxv.q.vij.c.vni
co.⁊ hoc ex benigna interpretatione po
tiusq̄ ex ſignificatione propria:qꝛ ex p
pria ſignificatione noīe liberoꝝ vel fi=
lioꝝ veniunt ſolummodo naturales le
gitimi non adoptiui vel naturales tan=
tum vt in.l.ſi ita q̄s.§.fi.ff.de leg.ij.non
veniūt etiā vbi tractat̄ de cōmodo ſpu=
rij ex coitu damnato nati.
19 ¶Utrū fili⁹ denoiet̄ a patre.Rn̄.qđ ſic
de iure.vt in.c.ij.de cōuer.infi.⁊ inſtit.
de le.ag.tu.§.ſ.⁊ hoc qꝛ ſequit̄ familiaꝫ
⁊ agnationē patris nec ob.c.Raynu.de
teſta.qꝛ ſcđm Io.an.illud erat p ſuper=
biā:qꝛ mater erat nobilioꝛ.vnde.fili⁹ ſe
quit̄ priuilegiū patris in trib⁹. ¶Pri=
mo quo ad honores.¶Scđo quoad cu
rialē cōditionē.C.de decu.l.eos.l.exem
plo.⁊.l.null⁹.¶Tertio quo ad origīnē
ff.ad munic.l.j.vide gl.in.c.dicat.xxxij.
q.iiij.⁊ gl.in.l.cū legitime.ff.de ſta.ho.
de illegitimis dic vt in.§.ſeq.
¶Utrū illegitim⁹ filius ſequat̄ ꝯditio 20
nē ſilr patris.Rn̄.ꝙ nō de iure.ſed ma=
tris ſm gl.quā ſequunt̄ cōiter doc.in.c.
j.de ꝯiu.ſer.q̄ vult ꝙ partus ancille erit
penes dn̄m ancille.l.⁊ ſeruoꝝ.i prin.ff.
de ſta.ho.p quo facit tex.in.l.partū.C.
de rei vē.⁊ no.in.c.vnico de na.ex li.vē.
⁊ in.c.fi.de ſer.nō oꝛ.⁊ inſti.de iu.pſo.§.
fi.nec ob.c.lib.xxxij.q.iiij.vbi dꝛ ſemper
qui naſcit̄ deterioꝛē partē ſumit.ſed ex=
pone deterioꝛē.ſ.matris q̄ fragilioꝛ eſt
hoc tn̄ limitat pa.in.c.lz.de ꝯiu.ſer.veꝝ
niſi ꝯſuetudo vel ſtatutū habeat aliud
ſicut hodie eſt ꝙ nat⁹ ex ancilla non eſt
ſeruus ſi pater eſt liber.Quod no.
¶Utꝝ pr̄ ⁊ mr̄ teneāt̄ alere filios.Rn̄.
ꝙ ſic de q̄ vid.ſ.alimēta.§.j.niſi i.v.caſi
b⁹ q̄s no.pa.i.c.cū hēret đ eo q̄ du.i ma.
quā po p adu.¶Prim⁹ ſi fili⁹ eū accu=
ſauit vt.l.ſi q̄s a liberis.§.itē iudex.ff.đ
li.agno.¶Scđs ſi pr̄ eget ipe.qꝛ n̄ tene
tur vltra q̄ pōt.d.l.ſi q̄s.§.ſz ſi fili⁹.Ter
tius ſi fili⁹ cōmiſit crimē ingratitudis
cōtra patrē in gl.l.cū partē.C.de alē.li.
¶Quart⁹ ſi filius hꝫ artē vel.aliud vn̄
viuat.d.§.ſz ſi filius.⁊.§.alimēta.ibidē
lıta tn̄ hoc ſꝫ bar.in tractatu alimēto=
rū niſi ſit fili⁹ nobilis ꝙ eū dedeceat in
tali arte opari.¶Quint⁹ ſunt oēs cau=
ſe ex quib⁹ pater pōt exheredare filiū:
ita ⁊ denegare alimēta.đ q̄bus vide.ſ.
exheredatio ⁊ infra igratitudo.§.iij.
¶Sꝫ ſi diuoꝛtiū fiat apđ quē dꝫ ali ⁊ q̄
b⁹ expēſis.Rn̄.ꝙ extimabit iudex pēſa=
tis circūſtantijs.puta qꝛ minoꝛ triēnio
apđ matrē ⁊ hmōi:vt no.i.l.vnica.C.de
diuoꝛ.fac.apud quē li.edu.⁊ i aut.ſi pa
ter.ibi đpoſita vbi dꝛ ꝙ ſi pr̄ fuit cauſa
diuoꝛtij nutriet̄ apud mr̄em expenſis
pr̄is ſi mō mr̄ nō ꝯuolauit ad ſcđas nu
ptias ſi vo mr̄ dedit cauſaꝫ apđ patreꝫ
expenſis mr̄is locupletꝫ niſi pr̄ minus
idone⁹ ſit qꝛ tūc apđ matrem locuple=
tem niſi alter eorum eſſet infidelis quia

apud fidelē ſunt alēdi.vt patet per ea que dixi ſupra batiſmus.vj.§.xj.
23 ¶Utrū filius magis teneat ſubuenire prī ꝙ̄ extraneo. Rñ.prīēt īfideli ꝙ̄ ex-neo fideli ceteris ptib⁹.vt no.gl.xxx.di. c.j.ꝛ.xlij.di.q̄ſcam⁹.ꝛ.lxxxvj.di.nō ſatꝫ
24 ¶Eſt filius q̄ nō hꝫ niſi vnū panē ꝛ hꝫ patrē q̄ fame pit ꝛ filiū ſilr cui dꝫ ſubue nire.Rñ.Cy.i.l.ij.C de pa.q̄ fi.di.ꝙ po tius prī qꝛ poſſet eū vēdere ego addo qꝛ ius diuinū ſic eū obligat qđ dt.ho- nora patrē ꝛc.ꝛ qñ dicit̄ ꝙ amor magis deſcendit quā aſcendat.l.iſti quidem. §.fi.ff.qđ me.cā.l.liberoꝝ.ff.de ver.ſig. ꝛ.l.liberi.ꝛ ibi gl.ff.de ioffi.teſt.Rñ.Ja. ibidē ꝙ verꝝ ē quo ad ordinē dilectiōis nō tñ quo ad effectū obligatiōis nā per natiuitatē filioꝝ nō dꝫ cōditio aut fie- ri deterior qꝛ iā hꝫ filiū obligatū.Sed in ꝯtrariū facit qđ no.bar.in.l.ſi qs a li beris in.§.ſi vel parens.ff.de.li.agno. vbi dicit poſt gl.ꝙ pr̄ tenet̄ alere filium de iure naturali ꝛ fili⁹ tenet̄ alere patrē de iure gētiū ꝛ ſic videt̄ fortl⁹ vinculum quo tenet̄ pr̄ filio ꝙ̄ quo tenet̄ fili⁹ prī. cōtrariū tñ determinat in.l.j.in fi.ff.de iu.ꝛ iure facit ēt cōtra qđ no.bar.in.l.nō quēadmoduꝫ.ff.de li.ag.vbi vult ꝙ ſi quis hꝫ patrē ꝛ filiū diuites ꝛ idiget ali mentis ꝙ potius debet petere a patre ſuo ꝙ̄ a filio ratione pdicta.
25 ¶Utrū fili⁹ poſſit nubere ſine licentia patris.Rñ.ꝙ ſic.tam maſcul⁹ ꝙ̄ femi- na ꝙ̄uis non expediat vide.ſ.Dos:Et quomodo tenet̄ eaꝫ dotare que nupſit ſine ſcita patris.in.§.iij.
26 ¶Utꝝ poſſit vouere vi.ỏ.j.votū.ij.§.v.
27 ¶Filiusfa.viuēte patre emancipatus acquirit vſumfructū i mr̄nis bōis pri- rili.i.pro media parte ſi ē vn⁹ fili⁹.ꝛ pr̄ pro alia poſt mortē mr̄is.caſus eſt.C.de bo ma.l.ſi viua mr̄e.Idē dic ỏ nepotib⁹ ꝛ p nepotibus.Ideꝫ dic ſi ſunt plures filij qꝛ p virili parte ſimul cū patre:ſed ſi aliqui ſunt emācipati aliq̄ i patria po teſtate pro virilib⁹ partib⁹ venient oēs ſed vſuffructus emancipatoꝝ remane bit apud patrē vt in.d.l.ſi viua.
28 ¶Sed nūquid ideꝫ erit in alijs bonis aduenticijs.Rñ.ꝙ nō ſed ſolum in ma ternis vt no.glo.in.d.l.viua.
¶Utrū filius poſſit agere cōtra patrē. 29
Rñ.pa.in.c.non eſt.de ſpō.ꝙ ſic ratione pcti al's nō eſt admittēdus vt no.gl.in c.ſi eccleſia.xxiij.q.iiij.Sꝫ glo.in.c.que ritur.ij.q.vij.tꝫ.ꝙ pōt ſm canones con queri taꝫ in ciuili ꝙ̄ in criminali negō- cio ſꝫ ſm leges non pōt niſi in caſtrenſi cauſa ſimiliter nō i alia.ff.de iu.l.is nul la.ꝛ ēt in quaſi caſtrēſi vt.ff.ỏ fur.l.ſi qs vxori primo rñſo.nō tñ de furto ſꝫ actio ne in factū. C. de dolo ma.l.ſuperſtite ꝛ hoc non exiſtens emācipatus ſꝫ eman- cipatus bñ poteſt agere petita venia ꝛ impetrata.C.de in ius vo.l.vlt.ſed i cri- minali cauſa nō audit̄.ij.q.j.prohibet̄. niſi iniuriam in ipſum ꝯmiſerit.vt.C.de pa.pote.l.cōgruētius.
¶Ad quid tenet̄ filij parētibus.Rñ.vt 30
colligo ex Alex.de ales i.iij.par.ſum.in tractatu de.iiij.pcepto ꝙ ad tria de pre cepto.¶ Primum eſt ꝙ tenent̄ eos dili gere.ratio qꝛ cū fili⁹ ſit obligat⁹ ale pa tris ꝛ matris ex cuius operatiōe virtu te generat⁹ eſt tenet̄ et repēdere ꝙ non pōt in alio niſi amando qꝛ ſic cōſolatur eos cū hoc perpendūt ꝛ hoc eſt qđ dicit hiero.i.ỏ hono.parentū.redde amoris vi cem ꝛ Jo.xiij.Ut cognoſcat mūdus ꝛc. q.d.exēpliū capiēdo ꝙ diligo patrē ꝛ nō ſufficit ꝙ cōſiſtat in corde:ſed opꝫ oſtē- datur in ſigno.nec dꝫ eē amor quo obli gamur oēs diligere.ſed ſpecialis ꝛ pre- cipuus.ꝛ propterea nō excuſo a morta li filios qui nunꝙ̄ ſigna amoris oñdūt parētibus immo ſemp loquunt̄ dure et videntur eos habere exoſos.¶Scdm ad qđ tenet̄ eſt obedire in his q̄ ptinēt ad diſpoſitionē rei familiaris et multo magis i neceſſarijs ad ſalutē.vt ſunt ea q̄ ptinent ad bonos mores.In his ſciē ter cōtēnēs obedire mortaliter peccat. Secus ſi ex inaduertētia vel raro ſine cōtēptu qꝛ vr̄ veniale.Ad alia autē obe dire eſt de cōſilio ſolū.¶Tertiuꝫ eſt qđ debent eis i neceſſarijs ſubuenire ſiue ſint infirmi vel in alia neceſſitate.vnde mortaliter peccant qui cuꝫ poſſint eoꝝ

neceſſitatibus non ſubueniunt niſi forte eſſet quid minimum.

31 ¶ Utrũ malitia pr̃is noceat filijs. R̃n. ꝙ ſic quantũ ad penã tpalem. vt pz.C. ad.l.iul.ma.l.q̃ſquis.ꝛ in.c.cũ ſcd̃m. de here.li.vj.ꝛ i c.niſi cũ pridẽ.§.j.de renũ ci.lvj.di.nunq̃.ꝛ.c. naſci. Itẽ etiam ad penã eternam ꝑpter malũ exemplum vel. malã curam. vt de heli.j. R̃n.j.facit.c.ſi gens. lvj.di. Similiter malitia ſi lij inducit p̃ſumptionẽ cõtra patrem. vj.q.j.qui crimẽ.xxxvij.diſ.legant.

32 ¶ Utrũ poſſit filius intrare religionẽ:ꝛ an teneat ad eius miniſtrationẽ ingreſſus.vide.j.religioſus.§.xj.ꝛ.§.xxxj.

33 ¶ De filijs illegitimis ordinãdis. vide j.ordo iij.§.xiiij.

34 ¶ Quomõ filij acquirũt ſibi ꝛ nõ alijs fratribus.vide.j.peculium.

Finis aliquãdo inſpiciẽdus eſt aliq̃ñ medium aliquando principiũ vide multas allegationes.j.c. ſciẽtes . de cẽſi.ꝛ eſt q̃ſtio brocardaica. ☞ Adde de hoc ꝛ ꝙ finis declarat q̃lis ſit res cẽſenda.l.ſꝫ ꝛ ſi q̃s.§.interdũ ꝛ ibi Flor.ff.de vſuf.ꝛ Spe.in ti. de fru. ꝛ intereſſe.§.j.ꝟ.ſed q̃d ſi debitor. et in epi.Quid Exitus acta ꝓbat:careat ſuc ceſſibus opto.Quiſquis ab euentu facta notanda puta.

Fiſcus eſt burſa ceſaris vel principis.xvj. q.vij.maiores. vel põt dici ꝙ fiſcus hodie eſt ſacc⁹ ſine cõſciẽtia q̃ imburſat omnia queſita male.ff.de calũ.l. in heredẽ.ꝛ.ff. de inof.te. l.papi. meminiſſe.
☞ De fiſco ꝛ quid ſit ꝛ an ciuitas habeat hodie fiſcum ſi ſuperiorẽ nõ recognoſcat.ꝛ an ipm cõe ſuperiorẽ nõ recognoſcẽs.Bal.no.in.l. itẽ veniunt .§. ait ſenatus .ff.de peti here. et melius per Bal.in.l.j.C.de here. vel act. vendi.

1 ¶ Utrum fiſcus p̃feratur alijs creditoribus.vide.j. reſtitutio.ij.§. xvj.

2 ¶ Fiſcus turpia lucra etiã ab heredibus extorquet:licet crimina ſint extincta.d.l.in heredem.in principio.

Flagella quõ ſũt ſatiſfactoria vi.j. ſatiſfactio.§. 8.

Fletus q̃ mort; iprobatur.xiij. q.ij.q̃ꝫ prepoſterum.

Fomes ẽ lãguor nature q̃ carn; ↄcupiſcẽtia appellat. xv.q.j.§.vt itaq̃ꝫ.Qui q̃dez non eſt peccatum:ſed pena peccati ibidem.§.j.

Forma ẽ q̃ dat eẽ rei ſ̃m Inno. i Rubrica de cõſe.ec.vl' al. ¶ Quid ſi omittat forma i ſacramẽtis.R̃n.ꝙ nihil fit.j.q.j.q̃ ꝑfectionẽ.igl.

Fornicatio ẽ cõis illicit⁹ coit⁹ vt.xxxij.q.ij.§.q̃ ĝ.ꝛj.c.meretrices .ea cã.q.i ĝ.Sꝫ ꝓprie fornicatio ẽ inordinat⁹ conbubitus naturalis quo ſolutus ſolutam naturali vſu cognoſcit.Et intelligit ſolutus quolibet vinculo.ſ.ↄiugij.ↄſanguinitatis.affinitatis:ordinis: religionis: ſeu voti.etiã dr naturalis ad differẽtiã illi⁹ vſus q̃ dicit contra naturã vt no.in d.c.meretrices.ꝛ ſic eſt ꝓpria ſpecies luxurie vide.j.luxuria.§.ij.
☞ De no.i hoc.§.ꝛ inter quos fiat fornicatio ꝛ an ſit crimen eccleſiaſticum. no.Alexan.in.l.ſi adulterium cum inceſtu.ff.de adul.ꝙ ſic.et ꝙ ſit inter ſolutos . et quelibet excepta concubinaria punitur ꝛ de iure ciuili. no. Bar.in.l.j. de cõcubi.ꝛ Alexand.vbi.ſ..§.j.ꝛ an ꝑ eam.cõtrahatur affinitas no.glo.ꝙ ſic in.l.j.§.pe.de concu.ꝛ in.l.non facile.§. affines.de gradi. 1

¶ Quid de clerico fornicatore vide.ſ. clericus.v.ꝛ.viij.§.iiij.

¶ Utrũ accedẽtes ad meretrces excuſent ꝑpter ignorãtiã neſciẽtes eſſe ꝓhibitũ.R̃n.ꝙ nõ.imo peccãt mortalr accedẽdo . ꝛ totiẽs q̃tiẽs.qꝛ ignorãtia iuris naturalis ꝛ diuini in tali caſu claro neminẽ excuſat.j.q.iiij.per totum. Itez peccat mortaliter ſi quis idurit aliquẽ ad eas qui hoc non intendebat.de pe. di.j.noli.ꝛ.ij.q.j.notum. 2

¶ Que dr̃ia eſt iter fornicationẽ ꝑprie inceſtum ſtuprũ ꝛc.vide.j. luxuria.§.ij. 3

Fortitudo vera ẽ ꝑ quã q̃s mediocriter timet ꝛ audet ad hoc iclinat⁹ ex habitu ꝑꝑ bonũ finẽ q̃ eſt ↄſeruatio

boni cōis in periculis mortis vt elicit
a philoſopho.iij.ethi.eſt aūt fortitudo
vt ibidē dicit circa timores ⁊ audacias
quaſi cohibitiua timorum: ⁊ modera-
tiua audaciarū ⁊ quidē circa timores
periculorū mortis eſt fortitudo ſimpl'r.
circa ꝟo alia eſt fortitudo ſ͞m q͛d. Act⁹
eīn fortitudinis principalior eſt ſuſtine
re.i.immobiliter ſiſtere in periculis q̄
aggredi: quia.iij.ethi.in ſuſtinendo tri-
ſticia maxime dicunt aliqui fortes.

1 ¶Utrum homo teneat ſuſtinere mor-
tem.vide.ſ͞. Charitas.§.v.

Forus eſt exercēdarū litiū loc⁹ a fādō dic⁹.c.for⁹: de ver
bo.ſigni.

☞De notatis i hoc ꝟſi.vide Bar.i.l.
in cōtractibus.§.in oībus.C.de nō nu.
pec.⁊ Alex.in.l.heres abſens.§.ſi quis
tutelam.ff.de iudi.

1 ¶Quomodo ſortit q̄s forū. R͞n.gl.i.c.
j.iij.q.vj.p iſtos ꝟſus. Cōtract⁹ crimē
reus res religioq̄z. Uir iō ſimilis vel p-
uocat atq̄z recuſat. Excedit iuſſ⁹ vel cō
ſentit vterq̄z. et ibi vide expoſitionem
cum alleg.

Fratres q̄modo diuidūt acq̄ſi ta p aliquē ipſorū.vi
de.ſ͞.peculium.

Fraus nō pō eē ſine dolo ſed bñ dol⁹ ſine fraude. Iō fran
di ineſt dol⁹ ſicut ſpecies generi.ita di-
cit Pa.in.c.ex tenore.de reſcrip.

1 ¶Fraus ⁊ dol⁹ nemini dꝫ patrocinari.
tex.eſt in.d.c.ex tenore.facit.xvj.q.vj.c.
j.xx.q.iij.conſtituit.xxx.q.j.dictū eſt.

2 ¶Fraus legi fit aliq̄n de pſona ad pſo
nā ſicut q̄n mulier vult donare viro ecō
uerſo cū nō poſſit.vt de donati.iter vi.⁊
vxo.c.vl.ſupponit iā pſonā: puta q̄ ſol
uat ei⁹ creditori vt.ff.de do.inter vi.et
vxo.l.hec ratio.§.vl. Silr tutor qui non
pōt emere rē pupilli interponit aliā p-
ſonā que emat. Aliq̄n fit rei ad rē ſicut
cum quis dat frumētum filiofa.vel ſi-
mile vt vēdat p eo q̄ pecuniaꝫ mutuo
dare nō pōt.l.iiij.§.j.ff.ad mace.q2 idē
eſt ac ſi mutuaret.ar.xliij.q.iij.plerīq̄z.j.
q.j.ſūt nonulli. Aliq̄n fit vn⁹ ꝯctus ad
aliū ꝯctū ꝯriū: vt cū vxor vēdit viro q̄d
dōtare intēdit.l.ſi ſpōſus.ff.de do.iter
vi.⁊ vxo.ar.xvj.q.iij.ſi ſacerdotes. Ali
quādo fit vnus ꝯctus ad aliū ꝯctum ſi
milē: vt cū mulier q̄ fideiubere non pōt
facit ſe principalē debitricē.l.q̄uis.§.
ſi cū eſſeꝫ.ff.ad vell'.⁊.l.ſe. Et oēs tales
preuaricant legē ⁊ in conſpectu dei nō
excuſant.facit q̄d no.in.c.intelligentia
de ꝟbo.ſigni.⁊ in.c.quanto.de priui.et
in.c.conſtitutus.de conceſ.preben.

¶Fraudare nemo videt eos qui ſciūt 3
⁊ conſentiunt.ff.de reg.iur.l.nemo.

¶Fraudem videt facere etiā is q̄ non 4
facit q̄ debet facere.ff.de his q̄ in frau.
credi.l.in fraudem.

Frigiditas q̄uo impediat matrimoniū vi
de.ſ͞.matrimoniū.iij.impedimento.xvj.

Fructus ſ͞m Bar.in.l.ex diuer ſo.ff.d͛ rei ven. Quidā
ſunt naturales vt poma ⁊ hm̄oi que na
tura pducit ⁊ ſicut pducit vtimur. Alij
ſunt partim naturales partim īduſtria
les.vt lac.lana ſegetes: vinū ⁊ hm̄oi. q̄
naturales ſunt inq̄ātū a natura. ⁊ in-
duſtriales inq̄ātū in aliā ſpēm ex indu
ſtria ipſis vtimur in.d.l.ex diuerſo.⁊.l.
certū.C.de rei.vē.cōiter dr q̄ relinq̄tur
arbitrio boni viri an ſint naturales vel
induſtriales vt ſi pl⁹ ꝟſat de induſtria
hoim dicant induſtriales: vt de vino-
caſeo ⁊ hm̄oi.ar.l.querit.ff.de ſta.hoim
⁊.iiij.q.iij.hermafrodit⁹. Si ꝟo magis
de natura dicantur naturales. Alij ſo-
lum ſunt induſtriales: ſicut fruct⁹ q̄ ac-
quirunt ex artificio vel negociatione ⁊
hm̄oi: q̄ alio modo dn̄r ciuiles eo q̄ nō
pueniat ex re ſꝫ ex puiſione hois pci-
piunt propter rē. vt eſt penſio domus ⁊
hm̄oi.vt in.l.ſi naues.ff.de rei ven.⁊.l.
domū.C.eo.ti: ⁊ iſtorū quidā ſunt hone
ſte perceptorū quidā inhoneſte. vt ſi lo
cauit domū ad exercendum queſtū in-
honeſtum.l.ancillarum.ff.de pe.he.

¶Utrū bonefidei poſſeſſor faciat fru- 1
ct⁹ rei quā bonafide poſſidet ſuos. R͞n.
vt colligꝰ.ex.c.grauis.d͛ reſ.ſpo.⁊.d.l.ex
diuerſo.cū ibi no.q2 longa eſt diſtictio

doc. quo ad foꝝ cōtētiosuz eā omitto ⁊ solū dico quo ad obligatione restitutionis in cōscia ꝙ oēs fructus naturales quā idustriales: siue possideat cū titulo: siue sine titulo tenet restituere si extāt. si vero ꝯsumpsit tenet solū restituere iqnātū fact⁹ est locupletior puta qꝛ in ea rē expendit. in quā oportuisset expēdere tm̄ vel aliq̄ emit. ex q̄b⁹ ampliauit p̄rimonium suū. facit. d. l. certū. ⁊. l. si me ⁊ titiū. ff. si cer. pe. Uerūtn̄ diminuet de fructribus industrialibus rei lucrose q̄ntū industria sua est extimāda in dicto negocio exercitata in vtilitatez seu augmētū dictoꝝ fructuū accipiēdoruz: qꝛ nemo militat stipēdijs suis. ō lucro autē facto ex re q̄ de se non est lucrosa. dic vt. j. restitutio primo. in v̄. possessor. §. j. Si v̄o nō est fact⁹ locupletior nō tenet cōsumptis. ff. de pe he. l. vtrū. ex quo dolo non sit possidere.

2 ¶ Utrū p̄fati bonefidei possessores possint vsucapere fructus p̄dictos: R̄n̄. pa. in. d. c. grauis. ꝙ fruct⁹ naturales indubitabiliter vsucapiūt p̄ triēniū vt no. in. l. sequit. §. j. ff. de vsuca. facit. l. i bello. §. ft q̄s seruuz. ff. de capti. Alios aūt cū fecerit suos nō pōt vsucapere qꝛ qđ meū ē vsucape nō possum. d. l. i bello. ⁊ vr̄ tex. in. d. l. sequit. §. lana. Sz bene vsucapit aduersus iudicis officiū. p̄ qđ tenebat restituere: qꝛ possum p̄scribere rē meaz aduersus actionē qua poterā cogi ad restitutionē ei⁹. vt est tex. in. d. §. si quis seruū. ⁊ hoc voluerunt gl. ⁊ Bar. in d. l. sequit in. §. fruct⁹. Et sic pz ꝙ in cōscia post triēniū bona fide trāsactū erūt sui omnes qualitercunq̄ nec tenetur restituere. De possessore malefidei quomodo teneatur. vide. j. restitutio. j. in ver. possessor.

3 ¶ Sz no. ꝙ fruct⁹ sunt illi q̄ supsunt deductis expēsis q̄ fiūt grā fructuū q̄rendoꝝ cōgregādoꝝ ⁊ cōseruādorū. ff. de peti. here. l. si a dn̄o vel p̄re. §. fructus. ⁊ l. plane. in fi. ⁊. C. de fruc. ⁊ li. expen. l. j. vbi dicitur hoc fructuū noīe ꝯtinet qđ iustis sumptibus deductis supest. Nā nullus casus interuenire pōt q̄ hoc genus deductiōis ipedire possit. ff. famil. her. l. fund⁹ qui. j. rn̄so. ff. sol. mat. l. fructus. Unde fructus inteligit deductis necessarijs impensis. ff. de ope. ser. l. fructus. ff. de vsur. l. quod in fructus. et. ff. man. l. qui mutuam. in fi. ⁊ in glo. d. c. grauis. ⁊ vide. ʒ. expēse. §. iij. Unde dicit tex. in. d. §. fructus intelliguntur deductis expēsis que querēdoꝝ collocādoꝝ ⁊ cōseruādorū eoꝝ gratia fiunt. ⁊ nō solū in bonefidei possessorib⁹ naturalis ratio expostulat. veꝝ etiā in predonibus: hec ille.

Fugere

an possit p̄lat⁹ p̄ p̄secutiōe vide. ʒ. epūs. §. xxiij.

¶ De hic notatis ⁊ an fuga constituit in malafide no. Bar. in. l. impuberibus. §. preterea. ff. de su spe. tuto. in v̄. nota ꝙ per fugam ⁊ quotuplex est fuga. not. Bal. ꝙ triplex. l. l. j. C. de edi. act. s. volūtaria causaria ⁊ ignominiosa.

¶ Utruz incarceratus pro delicto suo possit fugere. R̄n̄. si tenet iniuste est clarū ꝙ sic. si vero tenet legitime. tūc distinguo ꝙ aut tenetur non propter mortez inferēdam vel aliqđ membrum abscindēdum: sed propter aliud puta ad punitionem ⁊ hmōi. ⁊ sic nō licet: facit ad qđ no. gl. in. c. insgentium di. q̄. si v̄o tenetur ad mortem vel abscissionē membri: tūc ꝑm. d. Ant. si pactum est manifestum peccat fugiēdo: si fugit vt i peccato perseueret. Si vero vt peniteat nō tamē si fugit non tenetur se restituere. secus si occultū quis potest fugere. naz nullo iure cauetur ꝙ debeam expectare mortē nisi violentia alicui fieret in fugiēdo: qꝛ tunc haberet iniustum bellū. Idē dico de concordantibus cū eo vel auxiliantibus. dummodo fiat sine violētia alicuius: ⁊ animo cōpassionis non aīo fouēdi tales in peccatis ⁊ sine scandalo alicui⁹ maxime custodis nec distinguo vtrum in sentētia vel non quia qualitercunq̄ sit credo fugere possit si bono modo vt dixi potest facere. facit gl. in. c. iter cetera. §. sed cum his. xxij. q. iiij. in fi. que dicit ꝙ licet reo corrumpere aliquē p̄ vita ꝯseruāda. facit. ij. q. iij. §. no 1

tandum in fi.facit.l.j.ff.de boñ.eorum qui mor.ſibi conſci.vbi dicit tex.Ignoſcendum cenſuerunt ei qui ſanguinem ſuum qualitercunq̀ȝ redemptum voluit.⁊ ſanctus Thom.ij.ij.q.lxix. dicit ꝙ ſi quis eſſet damnatus vt fame periret poſſet cibum ſumere.immo videtur tenere ꝙ tenetur ſi poteſt ipſum ſumere.Similiter dic de fuga:ſed ꝙ teneat non credo neq̀ȝ comedere vltra cõdem natione vel fugere.ſed poſſet patienter ferre pro peccatis ſui ſatiſfactiõne.

4 ¶Quid de eo qui queritur vt capiatur an poſſit fugere.Rñ.ꝙ ſine ſententia cõtra eum data ſit vel non poteſt fugere non tamen cum violentia officialium qui vellent eum capere . quia ipſi habent iuſtum bellum contra eum.iij.q.v.non putes.xj.q.iij.qui reſiſtit. et ſic eos impugnando mortaliter peccaret: ſimiliter auxiliantes.

Funus

dȝ fieri i ſumptib⁹ ſecũdũ dignitatẽ vel facultatez defuncti.l.ſi quis ſepulchrũ.§.ſũmptus.ff.de reli.⁊ ſum.fu.

1 ¶Funeris impenſa ſemper ex hereditate deducitur:que etiam omne creditum ſolet precedere cum bona ſoluendo non ſunt.l.funeris cum duabus.ll.ſe.ff.de reli.⁊ ſum.fu.hoc limita in ſumptibus neceſſarijs nõ ad pompam vel ſtatum:quia nõ liceret ex alijs debito in conſcientia.

2 ¶De ſuo expedit mortuum funerari: ideo mulier de dote quaſi de ꝓprio patrimonio funeretur.l.in eum.ff.de reli. et ſum.fu.

Furioſus an poſſit

in ali q̃ caſu ſe obligare.Rñ.i.c.ſicut tenor de regula.ꝙ nõ cũ nõ ↄſentiat.vnde nota. ꝙ etiã bene faciẽdo nõ p̃ſumit ſane mẽtis.Ex quo infero ꝙ licet faciat teſtamentum tanq̀ȝ quilibet mentis cõpos non valet.Idem videtur ſi daret bona ſua pro anima.facit.cap.ſi de ſucceſ.ab inteſta.

☞ Dicitur autẽ furioſus voce carere ex quo cũ loquit nõ intelligit quid loquit ſicut dormiens.l.ſancimus in patre.C.ad trebel.⁊ cui competit de reliquis in hoc.§.cõtẽtis no.gl.in.l.j.⁊ ibi Nic..ve deapo.de cura.fu.

¶Utrũ poſſit baptiſari.vide.ſ.baptiſmus.vj.§.x. 1

¶Utrũ debeat ei dare corpus xp̃i.vide ſ.euchariſtia.iij.§.xiij. 2

¶Utrũ iputet ſibi illud ꝙ facit ad penam vl culpã.Rñ.ꝙ nõ.facit cle.ſi furioſus.de homici.nã ſatis ſuo furore punitur.ff.ad.l.põ.de pari.l.pe.i fi.ff.de offi.preſi.l.diuus.j.rñſo.pati etiã poteſt iniuriam ſed non facere.ff.de iiur.l.illud relatus.que lex ponitur.in.c.illud.xv.q.j.vnde quod facit perinde eſt ac ſi ſi ne facto perſone accidiſſet.ff.de admi tu.l.vl.in fi. 3

Furtum

ꝓprie ↄ̃ctio rei aliene mobilis corporalis: fraudulo iuito dño facta aiofa lucrãdi: ſiue ipſi⁹ rei ſiue vſus rei ſiue poſſeſſionis.ff.e.l.j.

Adde qr hic dr ꝙ ẽ ↄctio rei aliene quaſi volẽs inferre ꝙ nõ fiat ſine cõtractiõe vt ibi.⁊ iſti.de obli.q̃ ex delic.naſ.§.furtũ.⁊ doc.⁊ Alex.i.l.iij.§.ſi rẽ.ff.de acquirẽ.poſ.qđ eſt verũ in gl.⁊ Alexã. ibi niſi quãdo aliq̃s preſtat opẽ vel cõſiliũ furti ⁊ eſt delictum iure naturali prohibitum : inſti . vbi.ſ.⁊ Bal.in rub. C.de ſer.fugi.⁊ eſt triplex.Bar.i.l.ſi ti. C.de infa.⁊ eſt minus ꝗ derobatio vel rapina q̃ fit per vim.l.ſi cum exceptiõe. §.qui vim.ff.quod metus cauſa.

¶In quo differt fur a latrone.Rñ.pa. in.c.ij.de fur.ꝙ fur proprie dicitur qui de nocte furatur Latro autem qui de die.facit.d.l.ſ.que dicit ꝙ fur dicitur a furno.i.nigro eo ꝙ obſcure et de nocte plerũq̀ȝ fit.Bart.vero in aut.ſed nouo iure.C.de ſer.fu.dicit ꝙ fur dicitur qui furatur clam ſine aggreſſura.Latro vero cum aggreſſura:ſiue cũ armis . ſiue ſine vt in.d.aut.ſȝ nouo.capiũtur tñ ſepe equiuoce.vt i.c.tua.de homicidijs. 1

¶Utrũ ſola volũtas ↄſtituat aliquẽ furẽ.Rñ.ꝙ.nõ q̃ ad hoies.vt pȝ i.d.l.j.§.vj.⁊ iõ opȝ ꝙ ſit cõtractio:ſec⁹ q̃ad deũ 2

de pe.d.j.vulgaris.⁊.c.ſi ꝓpterea.xiiij.q.vj.c.vl.q꞉ cõtra preceptũ. Non ↄcupiſces rem ꝓximi tui ⁊ eſt mortale peccatũ cũ limitatione ſecundũ ꝙ.ſ.dico fur tũ mortale eſſe.§.xxxiij.

3 ¶Utrũ in re ꝓpria poſſit eē furtũ. Rñ. ꝙ non.niſi ali⁹ haberet in ea aliqͦd ius. puta q꞉ impignorata vel cõmodata et hmõi vt.ff.e.l.cũ eo pignori.§.j.⁊.l.ſi is ꝗ rē.la.prima.in ſi.propterea dr̄ rei aliene. Sʒ quo ad peccatũ bñ cõmittitur ꝓpter ↄſciam erroneā qua credit alienā. Idē dic ſi credebat ſuā lʒ nõ eſſet ꝙ nõ cõmitit furtũ inſtitu.vi bo.rap.§. q꞉ tñ.

4 ¶Utrũ in re imobili꞉puta in agro ⁊ huiuſmodi꞉vel nõ corporali vt ſũt actiões ⁊ virtutes ↄmittat̃ furtũ. Rñ.ꝙ non.ff. eo.l.verũ.la.prima.j.rñſo propterea dr̄ mobile corporale.

5 ¶Utrũ ſine aio furãdi cõmittat̃ furtũ. Rñ.ꝙ nõ.vt.l.furtũ.ff.de vſuca.in prin. ⁊ inſti.de ob.ꝗ ex quaſi delic.naſ.§.furtũ aũt fit.xiiij.q.vj.c.vl.⁊.d.§.q꞉ tñ.propterea dicitur fraudulosa.

6 ¶Sed q̃d ſi credebat propria auctoritate rē ſuā poſſe accipere.rñ. ꝙ furtũ non cõmittit ſʒ ꝑdit ius qͦd hēbat in re.d.§. quia tamen ⁊.§.ſe.⁊ hoc de iure fori.ſecus de iure poli.

7 ¶Quid ſi credit dñʒ ꝑmiſſurũ.rñ.ꝙ nõ cõmittit furtũ.ff.eo.l.ſi is ꝗ rē.la.ij.intellige ſi ſuberat cã.ita credēdi꞉alˀs nõ.

8 ¶Quid ſi dñs videt ⁊ nõ ↄdicit. Rñ. ꝙ ſi nõ cõtradicit ex timore vel verecũdia꞉perinde eſt ac.ſi cõtradiceret.l.pe. ff.e.alˀs vr̄ cõſentire.lxxxiij.di.error.fallit hoc i iſto caſu꞉q꞉ hic expreſſus cõſenſus exigitur.vt.ff.e.l.ꝗ vas.§.vetare ⁊ i caſu.l.ſi ꝗs ſeruo.C.de fur.vbi ꝑſuadēs ſeruo vt tollat rē a dño.licet ſeruus eã tollat dño ſciente꞉tamen talis tenetur furti ⁊ ſerui corrupti.

9 ¶Utrum rapiēs ancillã aio fornicandi ſit fur. Rñ.ꝙ nõ.l.verũ.la.ij.alˀs incipit certũ.ff.e.ꝓpterea dicit̃ aio lucrandi.

10 ¶Utrũ ille ꝗ ſolũ vſum vel poſſeſſionē vſurpat ſit fur. Rñ ꝙ ſic.5o.di.ꝗ factũ. ff.eo.l.ꝗ iumēta.ſicut vtēs re depoſita vł re comodata ad aliũ vſũ ⁊ hmõi ⁊ tenet̃ ad reſtõnē extimatiõis ipſius vſus.

¶Quot ſunt ſpēs furti. Rñ. ꝙ multe. 11

¶Prima dr̄ ſacrilegiũ. vt.j.ſacrilegiũ.

¶Secũda dr̄ peculat⁹.ſ. de religioſa꞉vel publica.ff. ad.l. iul. pec.l.j. xxiij.q. iiij.q̃d ergo. ¶Tertia abigeatus.ſ.diſpergēdo gregē ⁊ inde furãdo.ff.de abige.l.j.§.j. ¶Quarta dr̄ plagiatus.ſ.hominis liberi vēditi vel empti ſciēter.ff. de plagia.l.j.⁊.iiij.Et eodē mõ ſi ſeruũ alienuʒ ſollicitauerit꞉vel aſportauerit vel ad aliam regionem furtiue duxerit.C.de plagia.l.j.

¶Nota etiã ꝙ furtum aliquãdo dicit̃ manifeſtum.ſ.cum fur deprehendit̃ cũ re priuſq̃ȝ veniat ad locũ deſtinatũ꞉ſiue deprehēditur ab eo cui⁹ eſt res ſiue ab alio.ff.e.l.iij. Aliqñ dicit̃ non manifeſtũ. l.cũ non dephendit̃ cũ re furtiua꞉ vel ſi deprehēdit̃ cũ re furtiua iaʒ delata ad locũ deſtinatũ erat.l.ſiue igit̃.ff.eo. 12

¶Quot modis participat ꝗs in furto ⁊ tenet̃ ad reſtitutionē pricipalis ſi non reſtituit. Rñ.x.modis. ¶Prio cooperatiõe ſicut faciens ferramina.pro furtis faciēdis vel ſcalas vel faciens ſcortam vel alͦ modo preſtans opem vel cõſiliũ nam tales tenentur furti. Inſti. de ob.ꝗ.que ex quaſi delict.naſ.§.interdũ. ⁊.ff.eo.l.is qui opē.⁊.ff.de ſica. l. nihil intereſt.⁊ tenet̃ inſolidũ. ⁊ ſi nihil habuit qr̄ ſine ſua cooperatiõe nõ fuiſſet furatũ꞉alˀs non niſi de peccato mortali. 13

¶Utrum dãtes ſignũ.puta fumi ꝗ parati ad furtũ vel rapinã vadãt teneantur. Rñ.ſm.Inn.⁊ ho.ꝙ ſic ſimiliter illi qui verbis aiatiuis aut inſtrumētis bellicis꞉ vt ſunt tibicines.Itē qui ignē ponũt i vna domo vt illuc aliȷ currētes alˀs domos ꝑdãtur ⁊ cõſilies ſʒ eoſdē ⁊ iſolidũ reſtituere tenēt ſi alˀs nõ fuiſſet factũ ſine eoꝝ opere ꝙ ſi factũ fuiſſet ſine ipſis etiã tenentur ſm ꝙ magis vel minus fuerũt efficaces in hoc. 14

¶Utrũ illi ꝗ cũ raptorib⁹ vel furib⁹ ⁊ hmõi vadũt vt ipſos defendant ab illis ꝗs dãnificare volũt idebite teneant̃ Rñ.Inno.⁊ hoſti. in ca.ſicut dignum. de homici.ꝙ ſic ſine aſſociauerint eos 15

vt retraherēt a rapina ſiue nō: dummō raptores ſiue fures nō iuiſſēt ſi ipi eos nō aſſociaſſent. vñ ſm predictos tenent̄ reſtituere in cōſcientia id qđ predicti ra puerūt. vel q̄ eoꝝ auxilio rapta fuerūt: puta qꝛ cui rapiebat̄ ſe defendiſſent ſi ipſi non fuiſſent. vel qꝛ tales non iuiſſent ſi eos non aſſociaſſent vel nō tantū rapuiſſent. Similiter tenentur qui paci ficādi aio cū eis vadunt tamē aduerſarijs timorē incutiūt quo res ſuas nō audēt defendere niſi eidē hoc ſignificent quia dant cauſam efficacem. con cor. Di. ti. reſtit.

16 ¶ Utrum ſi multi concurrunt ad furandum vel rapiēdum nec habēt aliquem capitaneum ſeu dñz ſuper ſe. nec vnus magis aiauit aliū ꝙ alius ipſum teneatur quilibet iſolidū rñ. Inn. i. d. c. ſicut dignū. ꝛ ſequitur ibidē. Pa. diſtinguit ſic aut vn⁹ fuit in culpa in ſubtractione facta ꝑ aliū aut nō. Si ſic aut dedit cōſiliū: ꝛ ſic tenet̄ inſolidū in conſciētia: ſi ne principalis inueniatur ſiue nō: ſiue dānum paſſus cōtra principalē velit agere ſiue nō. Si tamē principalis eſſet abſolutus a dānum paſſo tūc etiā liberatur qui dedit cōſiliū niſi ad eū aliqd ꝑueniſſet qꝛ id tenetur reſtituere. Ecōtrario tamē ſi abſoluatur cōſultor non liberatur pricipalis per regulam acceſſorū conuenit ſequi naturam principalis ſui. de reg. iur. li. vj. Aut nō dedit cōſiliū ſed auxilium: puta qꝛ aſſociauit et hmōi: ꝛ ſic tenetur inquātū dānum eſt plus datū ex auxilio ſuo. Et ſi in totum puta qꝛ res erat pōderoſa ꝛ vnus ſine alio portare non poterat vel vn⁹ ſine alio non iuiſſet: vel niſi eū aſſociaſſet tenetur in totū. ff. de fur. l. ſed ſi quis. ſurripiat. §. ſi duo. Et ratio diuerſitatis eſt inter dantē conſiliū ꝛ auxiliū qꝛ cōſiliū vagat̄ ſuꝑ totū furtū auxiliū vero non: ſed ad id ſuꝑ quo ꝑſtatur. aut nō fuit i culpa ſubtractiōis rei alterius: ꝛ ſic nō tenet̄ reſtituere niſi inquātū ꝑ ſe aſportauit Ho. tñ indiſtincte tz ꝙ oēs tenētur iſolidū ēt ꝙuis vnus ꝑ ſe potuiſſet allegat. l. ita vulnerat⁹. §. ſi. ff. ad. l. acq̄. et l. ſi. plures. ff. ar. fur. ce. ꝛ. l. j. §. ſi. ff. ſi de te. li. eē iuſ. fue. Sz iſte leges loquūtur quo ad penā qꝛ oēs tenent̄ inſolidū vt no gl. in. d. l. ſi plures. Sz in conſcientia tene cū Inno. ꝛ Pa. vbi nō habet locum pena niſi poſt cōdēnationē ꝙ ſolū tenētur ad reſtitutionē. vt dictū eſt. Aduerte tamen ꝙ qñ plures dolo malo dederūt damnū alicui ſi vn⁹ reſtituat alij liberati ſūt. l. ſi plures. ff. de dolo. nec credo in conſcientia etiā de neceſſitate teneantur primo ſatiſfacienti: qꝛ ob. ſibi turpitudo ſua niſi iſte fuiſſet cā ſine q̄ nō iduxiſſet eū ad tale quid faciendū. ſed de bono conſilio debet dari paupe ribus ſi q̄d habuit.

¶ Secundo participat iuſſione ſeu mādato ꝛ tenetur inſolidum ad reſtitutionem de omni damno etiam ſi nihil habuit vtilitatis ꝛ ſimiliter exequens. ar. c. iulianus. xj. q. iij. 17

¶ Tertio conſilio de q̄ dic vt. S. ꝯſi. §. j. 18

¶ Quarto cōſenſu. Intellige. vt teneatur ad reſtitutionē ſi cōſenſit expreſſo cōſenſu ſm Ri. in. iiij. d. xv. ſine quo furtū non fuiſſet factū. al's conſentiens ſolū mortaliter peccat: ſed reſtituere non tenetur ꝛ ſic intellige ꝛ limita. ij. q. j. notum. c. cū notatis. in gl. q̄ voluīt vt cōſentiens ligetur eadem pena de hoc. vide. S. ꝯſenſus. §. ij. 19

¶ Utrū ille q̄ audiēs aliquē ſuo nomine ituliſſet dānū ꝑrimo hz ratū teneat̄ ad rōnē. Rñ. Mo. ti. đ teſti. ꝙ ſic jſolidū xj. q. iij. qui cōſentit cum duobus ca. ſe. ꝛ de reſti. ſpo. c. cū ad ſedē. qꝛ ſm. S. talis ē cōſenſus iterpretatus. Limitat tñ Mo. vex. quādo ex tali ratihabitione dānificati impediūtur recuperare dāna credo ego etiā ꝙ tenet̄ ꝙuis nō impedirentur recuperare dummodo tale dānū non fuiſſet datū ſi nō preſumpſiſſet talis dānificans eū ratum habere. 20

¶ Ut ꝑpalpādo. ſ. adulādo eū vl' laudādo eū ſubtilē ſtrenuū ꝛ hmōi ꝛ tenet̄ iſolidū ſm Ri. vbi. S. ſi ꝓbabiliter credit ꝙ ex hac adulatiōe ſūt moti ad dānificandū primūqꝛ: talis adulatio ē q̄dā ꝯſenſus. lxxxvj. d. c. faciētis. ꝛ. ff. de ſer cor. l. 21

ſ.§.perſuadere. Quis mo.vbi.ſ. teneāt
hoc verū in particulari adulatore non
in generali:tamē tu tene idem ſecūdū
ꝙ Ric.dicit.idem de detractore qui eſt
cauſa ſine qua non.

22 ¶Sexto recurſu.ſ. qm̄ dānificātes ha
bēt ad eum recurſum ſicut ad patroci
niū preſtātes ſm Ri.vbi.ſ.xj.q.iij.quia
conſentit peccantibus.

23 ¶Septimo receptatione. Nam ſciēter
receptans rē furtiuā ⁊ furē tenet furti.
vt ē tex.in.l.eos.⁊ ibi bal. C. ꝺ fur.nō tñ
punietur ac ſi furtū feciſſet: ſꝫ ſicut qui
furto operā pſtitit.⁊ ita intelligit bar. ī
l.furtū.ff. de fur.ꝺ.l.eos.ſ.quo ad reſti-
tutionē tenet ſm Inn.⁊ ho.in.c.ſicut di
gnū.de hōi. ꝺ oi dāno qꝺ ex receptatio
ne aut defenſione factū eſt qꝺ factū nō
fuiſſet.Receptatione vero rerū furataꝝ
tenet ſi ex ſua receptatiōe res que fura
ta eſt habita nō eſt a vero dño.ꝺ.l.eos.
ar.l.ꝗ vas.§.ij.ff.de fur. ⁊ hoc ſi ſciēter
fecit.l.quo naufragiū.ff.de incen. ru.et
nau.§.non tm̄.Secus ſi ignoranter:vel
vt rē adderet dño qꝛ tūc nō teneretur.
vt in.ꝺ.§.non tantum.

24 ¶Sed quid ſi tā receptauit an teneat
eas res reſtituere dño. Rñ.mo.reſtit. v.
ꝙ ſic niſi imineat periculū in reſtituen
do:vel latroni vł alteri perſone.

25 ¶Octauo participatione.ſ.rei.furtiue
comedēdo vel alio mō ſciēter recipien-
do niſi in caſu extreme neceſſitatis.⁊ te
net ad reſtōnē i quātū pticipauit.⁊ hoc
verū niſi res furata trāſiſſet in dñiū fu-
ris puta qꝛ pecunia ⁊ eſt mixta cū alia
vel granū vel vinū:⁊ ē cū alio mixtū ta
liter ꝙ nullo mō pōt diſcerni ab illo cū
ꝗ mixtū qꝛ tūc trāſit in dñium furis.l.ſi
alieni nūmi. ff.de ſol.⁊.l.nā ⁊ ſi fur. ff.ſi
cer.pe.⁊ in.l.ſi frumētū i pn.ff.ꝺ rei. vē.
⁊ recipiens nō tenet reſtituere nec pec-
cat ſi fur.ē ſoluēdo. alſ ſic ſecꝰ ſi igno
rātis ⁊ in bona fide ꝯſumpſiſſet nec fa-
ctus eſſet locupletior alſ ſi extat vel fa
ctus ē locupletior poſtq̄ ſcit tenet re-
ſtituere: niſi ſm ꝙ dixi.ſ.fru.§.j.⁊.ij.

26 ¶Nono nō obuiādo ſm Ric.vbi.ſ.ſ.ꝗ
clamādo vł alio modo poſſet prohibe
re ne furtū fiat ⁊ nō facit.intelligo ꝙ te
net qñ doloſe non prohibet qñ non hꝫ
ex officio.ar.eoꝝ ꝗ no.i.c.quāta de ſen.
ex.⁊ ſic limita Ric.vbi.ſ.ſecus qñ nō p-
hibet ex negligētia vel qꝛ nō vult ſe im
miſcere rumoribꝰ vł alteri periculo ⁊ ſic
itelligo.⁊ limito gl.i.c.nō iferēda.xxiij.
q.iij.⁊ in.c.dilecto.de ſen.ex.li.vj.vel qñ
hꝫ ex offō vt ſunt prelati officiales tuto
res ⁊ hmōi qꝛ tenēt ar.c.facicꝫ. lxxxvj.
ꝺ.cū ſi.⁊ qꝺ not.in.ꝺ. c. ſicut dignū.⁊ tꝫ
bal.in.l.qm̄ iudices.C.ꝺ ap.⁊ dy.i.l.qm̄
multa facinora.C.ad.l.iul.ꝺ.vi.pu.⁊ bal.
in.l.mancipia in prin.C.de ſer.fu.ꝗ plus
dicit ꝙ non faciēs reſtituere cum poſſit
ex negligētia iudex tenet ipſe.⁊ Sco.ſi
militer dicit ꝙ non faciens reſtituere cū
poſſit ex offō ⁊ debeat ꝙ tenet inſolidū
⁊ hoc.Intellige ſm eundē Sco.qñ hoc
faciēdo nō ſugit piculū reipublice ſeu
malū euidēs vł in ppzie pſone qꝛ ſi ſic
nō peccaret nec teneret ad reſtōnē nō
faciēdo dūmō proponeret his ceſſan-
tibus obuiare.

¶Decimo nō manifeſtās.ſ.reqſitꝰ i iu- 27
dicio vł extra tali mō ꝙ res reſtitueret
ſi diceret veritatē quā ſine piculo pprie
pſone pōt dicere ⁊ ēt alterıꝰ pſone: qꝛ
tenet iſolidū.vñ ſi in iudicio reqſitꝰ ta
cet vel nō vult reipōdere et dicere ve-
ritatē quam ſcit ſm bal.i.l.pſbyteri. C.
de epiſ.et cleri. efficitur teſtis falſus:⁊
tenet ad reſtitutionē inſolidū facit qꝺ
no.pa.i.c.ꝗ cū fure.de fur.⁊ bar.in.l.ci
uile eſt.C. eo.fallit hoc ſi ſciret in cōfeſ-
ſione.c.dilectꝰ.de exceſ.prela.

¶Sꝫ q̄ro vtrū teneat ſilr reuelare fu- 28
rē.gl.in.ꝺ.c.ꝗ cū fure.ꝙ ꝺ iure ciuili nō
tenet:qꝛ pōt aliqd accipere vt idicet.ff.
ꝺ pſcri.v.l.ſolēt.ff. ꝺ condi.ob.tur.cau.
l.iiij.§.vl.ſꝫ ꝺ iure canonico ſic.Sꝫ mi-
hi videt dicēdum ſm Innocē.in.ꝺ.c.di
lectꝰ.⁊ in.ꝺ.c.qui cū fure et de ſimo. c.
nemo.⁊ bart.ange. Raph.in. di.l.ciuile
eſt ꝙ tam de iure canonico q̄ ciuili ad
inſtantiam partis non tenet niſi reue-
lare furtū non furem ad penā ſꝫ iudex
vel ex officio iplorādo vł dum pcedit
per inqſitionē generalem pōt ꝯpellere

ad iudicandum furem ar.l.iij. cōgruūt ff.de.off.preſi.⁊ ſic recte epī pñt admonere ⁊ excōicare nō iudicantes nō ſolū furtum.ſ; etiā fures: q; ſuperiores tenētur expurgare ꝓuinciam malis hominibus. Limito hoc qñ nō iminet periculum mortis in fure ſm hoſt. ⁊ multo magis ſibi. Et etiā limito ſm ea q̄ dicam.j.Inquiſitio.§.j.⁊.ij.⁊.ꝫ.denūciatio.§.xij. Nec ob.ꝑdictis ſi dicat̄ ꝙ ad inſtañ.ꝑtis teneatur q̄s ꝓhibere teſtimoniū ꝯtra furem ar.l.nullū.C.de teſti. q; aliud ē idicare: aliud ꝓhibere teſtimonium q; qñ q̄s teſtificatur iam fur eſt detectus ꝑ accuſationē;ſ; nō ſic qñ idicat:⁊ ideo nō tenet̄ ad inſtantiā partis.

29 ¶ Utrū inueniēs rem alienā cōmittat furtū accipiēdo eā. Rñ.pa.i.c.ex literis.e.ti.ꝙ aut habebat̄ ꝓ derelicta ⁊ ſic nō cōmittit.aut nō habebat̄ ꝓ derelicta:⁊ ſic cōmittit.l.falſus.§.q̄ alienū.ff.eo.ti.xiiij.q.v.c.ſi quid inueniſti.⁊.c.multi.niſi acciperet aīo reddēdi dño vt no.gl.i d.c.ſi quid. Fallit hoc i theſauro occulto de q̄ dic. vt no.gl.in.d.c.ſi quid.⁊ vide.ꝫ.ēptio.§.xxiiij.⁊.j.Inuēta ꝑ totū.

30 ¶ Quid ſi nō inenitur dñs cuius erat Rñ.pa. vbi.ꝫ.dabitur paupꝰib' ar.c.cum tu.de vſur.⁊ in auten. omnes peregrini.C.e.de ſuc.

31 ¶ Utrū inueniens aīal dans ſibi dāñū in ſua poſſeſſiōe q̄ ipſum accipit ⁊ ducit ad domū ſuam cōmittat furtū.Rñ.vr̄ ꝙ ſic vt in.l.iij.ff.e. Sed dic ꝙ ſi aīo celādi eū dño furtū cōmittit.Si vo non animo celādi. Sed q; ignorat cuius ſit includit donec ſciat.l; vt no.i.l.quintꝰ.al's incipit q̄uis.ff.ad.l.aq̄l.nā nō licet in eo agere aliquid mali ſed dñ; admonere vt ſuum recipiat.⁊ de dāno ſatiſfaciet vt ibidem.

32 ¶ Utrū emēs rē furatā teneat̄ reſtituere.vide.j.Reſtitutio ꝑlo in ver. emens.

33 ¶ Utrū quis poſſit vſu capere i re furtiua vel vi ablata cōtra dñm rei. Rñ. ꝙ nō tā q̄ ad furē q̄ q̄ ad eius heredes et etiā quo ad eū qui emit quātūcūq; bona fide emerit ſeu q̄ ad quēcūq; quocūq; titulo habuerit inſtit. d vſuc.§.qd̄ autem dictum eſt. de quo tamen dic vt.j.Preſcriptio.§.ix.

¶ Utrū furtū ſit peccatū mortale. Rñ. 34
ꝙ ſic:q; ꝯtra preceptū.Exo.xx. Nō furtū facies in quo ꝑcepto nō ſolū prohibetur furtū ꝓprie acceptū.vt.ꝫ.diffinitū eſt.ſed etiā omnis illicita vſurpatio rei aliene.xiiij.q.v.penale.xxxij.qō.iij.meretrices. ⁊ quantūcunq; modica vt xiiij.q.vlti.c.vlti.⁊ inſtit.de re.d.§.gallinarum vbi dicit gl.ꝙ etiā in vno ouo qd̄ limita q̄ ad peccatū mortale quando.ſ.voluntas etiam maiora ſubtraheret vel qñ intendit dare notabile nocumentū ꝓximo al's minima accipere nō erit pctm̄ mortale facit.⁊.c.ſi qōnes de ſimo.vbi non cōmittit̄ ſimonia in modico ⁊ in.l.elegāter.§.vlt.⁊.ff.de dolo dr̄. Nā niſi ex magna re ⁊ euidenti calliditate nō debet actio dari d dolo ⁊ ibi gl. dicit magna.i.vltra duos aureos:qd̄ limito verū circa magnū dominū ſecus circa cōes perſonas q; vr̄ magnū facit ad hoc de cōſe.d.ij.c.reuera.in pñ. vbi dr̄ ꝙ oēs in deſerto mortui ſunt cum tñ Caleph.⁊ Ioſue ſuperuixerint.

¶ Utrū vxor q̄ habens virū ꝓdigū celat de bonis eiꝰ contra eius ꝓhibitionē vt ſibi ⁊ viro ꝓuideat tpe neceſſario cōmittat furtū.Rñ. Rod. ꝙ nō nec peccat 35
nec teneatur obedire viro precipienti ſibi ꝙ ei omnia tradat quia ſic eſſet dare gladium furioſum.

¶ Utrū furās ex neceſſitate peccat mortaliter.Rñ.pan.in.c.quoniā.de ſimo.ꝙ 36
q̄dā ſunt mala in ſe vt adulterare ꝑiurare ⁊ hmōi ⁊ illa ꝑtextu paupertatis nō ſunt cōmittēda:vnde in ipſis h; locū illd.c.ita ne.xxxij.q.v.⁊.ca.ſacris.de his q̄ vi.me.cā.fi.ꝙ potius d; q̄s quelibet mala tolerare q̄ malo conſentire nec ignoſcitur pretextu. paupertatis ſi talia cōmittant̄.l.palā.§.nō eſt.ff.de ri.nup.vbi dr̄. Nō eſt ignoſcēdū ei q̄ obtētu paupertatis turpiſſimam vitā egit q̄dā ſūt malo q̄ tñ neceſſitas excuſat vt furtū . q; tpe neceſſitatis oīa ſūt cōia.xlvij.d.ſicut hi. Et iō nō ꝯmittit furtū:nec peccat morta.q̄ tpe extreme neceſſi

tatis cibū vel veſtitum ⁊ hmōi furatur vt nō pereat eo ꝙ nō cōtractat rē inui to dño.facit.c.diſcipulos de cōſe.di.v. Si vo nō eſt neceſſitas extrema.ſz ma gna excuſat a tanto ſz nō a toto.Et ſic intellige.c. ſi quis eo ti. Poſſet etiā ex cuſari a toto quando ille a quo accepit abundat.vt dicam in ſe.§.

37 ¶Sed nunqd tenet reſtituere talis ſi venerit ad pinguiorē fortunā.Rñ.ꝙ ſi neceſſitas fuit magna ſolū ſic nō tenet ꝑcise reſtituere ſz vl̄ reſtituere ſi pōt co mode ſine magna inedia vel qñ nō ex cuſat a toto penitere tres hebdoma das vt i.d.c.ſi qs.Et iſta extimatio reli qtur arbitrio boni viri qñ debeat dici magna vel nō.ſi vo eſt extrema non te net reſtituere qꝛ de iure ſuū factum eſt. Poſſet etiā dici ꝙ lz aliqs nō ſit in ex trema neceſſitate ꝙ ſine peccato ⁊ obli gatiōe ad reſtituēdū pōt occulte ⁊ bo no mō accipere rē alterius qñ.ſ.ille ita abūdat ⁊ iſte taliter neceſſitat ꝙ de pre cepto ſibi tenet ſubuenire qđ qñ ſit vi de.s.eleemoſyna.§.j.Qđ no.Et qđ dixi licere exñti in extrema neceſſitate dic etiā licere alteri pro eo facienti qui alio modo ꝓuidere nō pōt ſm ſctm̄ Tho.li mita tamē iſta vera niſi ille cui furatꝰ eſt eſſe in equali neceſſitate qꝛ ſic nō li ceret ⁊ reſtituere tenet ſi abſtulit.d quo vide.j.reſtitutio.iij.§.iiij.

38 ¶Utrū cōmittat furtū ⁊ peccet q̄ xpia nos captos ab infidelibꝰ furatur ⁊ libe rat.Rñ.ꝙ nō qꝛ nullo modo poterant eos habere captiuos.C.ne.xpi mã teria ha.vel pa.in rubro ⁊ nigro.Et ideo cū iniurioſe eos teneāt nō peccat q̄ eos li berat.Silr dicēduz eſſet de eo qui libe rat detentum iniuſto a xpiano facit ꝙ no.xxiij.q.ij.dominus.

39 ¶Sz nunqd liceat res īfideliū capere. Rñ.ꝙ ſi eſſet indictū bellū ꝯ eos liceret d.c.dominus.alr nō:ſicut nec a xpiano.

40 ¶Utrū ille q̄ nō pōt habere ſibi debitū poſſit furtiue ſibi ſatiſfacere.Rñ.ꝙ ſic. l.ſi nō fortē i prin.ff.de ꝯdi.inde.arg.de of.deleg.c.cū dilectus.immo dolus cum dolo compēſari debet.l.ſi duo.ff.de do lo.⁊ paria delicta mutua cōpēſatiōe tolluntur.c.intelleximus.de adul.cū cō cor.ſuis.Et hoc verū credo ſi nullū iſto rū.iiij.ꝯcurrit ¶Primū ꝙ poſſit iudice inſtante ſuū rehabere:qꝛ nemo dz ſibi ius dicere.¶Scdm ſcādalū ſui vel ꝓxi mi inocētis cuiꝰ forte cuſtodie erat res cōmēdata.¶Tertiū periculuz mortis corporalis vel alterius leſiōis magne. ¶Quartū ꝑiculū mortalis pcti.ſ.ꝑiu rij ⁊ hmōi qꝛ aliq iſtoꝝ interueniēte nō licet immo ſi accepit ⁊ imminet ꝑiculū aliqđ iſtorū triū poſtremo dictoꝝ tenet reſtituere.ar.c.cū ex iniuncto.§.ſup q̄ꝙ de no.op.nūci.cōcordat Pa.i.c.olim.el. j.de reſti.ſpo.vbi addit ſm Inn.ꝙ quā do quis non habet copiam ſuperioris poteſt propria autoritate ſibi ius dice re.arg.c.ꝑ venerabilē.qui fi.ſint legiti. et bona glo.in.§.ius gentiū diſt.j.

¶Sz qd ſi epus vel alius prelatus ꝑci pit ſub pena excōicatiōis ꝙ qui habuit aliquid de rebus talis tenet reſtituere ⁊c. Nunquid talis qui ſibi furtiue ſa tiſfecit teneat.Rñ.ꝙ nō.qꝛ ex quo licite pōt ſibi in recōpenſatione detinere iam ſuum eſt factū nec amplius eſt alteriꝰ. nec etiā ſi diceret i ſnia ꝙ etiā q aio re cōpēſandi vel qualitercūqꝫ:qꝛ tūc ſnia cōtinet expreſſe itollerabilē errorē et iō nō tz nec.ſilr ligat q nō reuelat qñ ſcit talē reſtituere aio recōpēſandi certꝰ de debito qđ talis dz habere.ſecus ſi non ſit certꝰ ꝙ talis debeat habere:qꝛ lz ipſe dicat:nō credo excuſaret nō reuelādo quia multe fraudes aliter poſſent fieri. qñ teneat reuelare ⁊ quādo vide.s.de nunciatio.§.xij. 41

¶Utrū liceat accipere rem meā apud aliū depoſitā.Rñ.ꝙ nō.l.ſi qs.C.de po. nec etiā ſi eſſet cōmodata.l.pretextu.C. como.in cōſcia tamen licet ſi cōmoda tario vel depoſitario nullū dānū pōt euenire ſm Uldericū ⁊ hoſt.allegat.l. bona fides.§.j.ff.depoſi. 42

¶Utrū liceat furari vt faciat eleemo ſynas.Rñ.ꝙ non.xiiij.q.v.c.forte aliqs cogitat:immo tenetur reſtituere ſi fecit et ꝯtūs ſit vſurarius cui furat:tamen 43

nō licet niſi faceret pro exiſtēti in neceſſitate ſm ꝙ dictum eſt.ſ.§.xxxvij.

44 ¶Utrū ſi res furata pereat liberet fur a reſtitutiōe. Rñ.ꝙ nō:qꝛ fur ſicut ⁊ qlibet ali⁹ maleficdei poſſeſſoꝛ ſemp ē i mora.vñ ſi deterioꝛat etiā tenet ſm eā extimationē in qua meli⁹ valuiſſet apud dñz a tpe poſtq̄ eā accepit.facit.c.granis.⁊ qđ ibi no.in gl.de reſti.ſpo.⁊.l.in re furtiua.ff.đ ꝯdi.fur.⁊ i.l.nauis.§.generaliter.ff.de rei ven.excipit caſus qñ rem dño loco ⁊ tpe obtulit:⁊ ipſe recipere recuſauit:qꝛ purgauit moram.d.l.in re furtiua.nec tenet ſi perierit vel deteriorata fuerit.l.vl.C.de condi.fur.

45 ¶Utrū teneatur fur ad reſtitutionē fructuū rei.Rñ.ꝙ ſic nō ſolū ꝑceptos ſꝫ etiā ꝑcipiēdos a vero dño ſeu quos ꝑcepiſſet.d.c.granis.⁊.d.l.in re furtiua.§.ſi ex cauſa.

46 ¶Utrū fur poſſit repetere ſeu retinere expēſas quas fecit in re furtiua. Rñ.ꝙ non niſi vt dictum eſt.ſ.expenſe.§.iij.

47 ¶Utrūz filiuſfa.vel vxoꝛ religioſus ⁊ hmōi poſſint ꝯ volūtatem patriſfa.vel mariti ⁊ hmōi reſtituere rem furatā ab eis.Rñ.ꝙ ſi res extat apud eos ꝙ tenētur.l.in ciuilē rē.C.de fur.Qđ intellige ſm ꝙ dictū eſt.ſ.§.xxiiij.ſi ſine periculo fieri pōt ſi ꝓo nō extat ſed eſt cōſumpta vel alienata:tūc ſi ꝑciū vl' res ē verſum in vtilitatem dñi vel mariti pōt bono modo de bonis dñi vel mariti reſtituere etiā eo ꝯdicēte.Et voco hic vtilitatē dñi etiā ſi ſe veſtiuit vel calciauit ſm cōueniētiā ſui ſtat⁹ ⁊ hmōi.Si vero expēdit inutiliter.vt puta in vanitatibus ⁊ hmōi nō pōt ꝯ volūtatē dñi reſtituere niſi habeat vltra dotē vl' peculiū caſtrēſe vel quaſi.cōcoꝛ.monal'.reſtō.ij.

48 ¶Sed ſi quid marit⁹ ipſe furat⁹ ē vel pater poterit ne vxoꝛ vel fili⁹ reſtituere cōtra ſuā volūtatē. Rñ.ꝙ ſic ſi res eſt in eius poteſtate.d.l.in ciuilē rē:ſed ſi eſt in poteſtate patris vel mariti nō:ſi tñ facerent bona fide nō peccarent mortaliter quia nō cōmittunt furtū cū nō ſit fraudulosa nec animo lucrandi.cōcoꝛ.ro.⁊ Jo.xiiij.q.v.c.vl.

¶Utrū actio furti det ꝯ quēcūq̄ furē. 49
Rñ.ꝙ ſic.facit.l.impuberē.ff.eo.intellige ſi eſt doli capax.Item non ſolum cōtra furem ſed contra eū qui dedit opē vel conſilium.l.is qui rem pignoꝛi.§.ſi tu.ff.eo.fallit in patre contra filium et econtrario et in vxoꝛem contra maritum et econtrario conſtante matrimonio:ſed datur eis actio rerū amotarum.l.ſi quis vxoꝛ.ff.eo.⁊.l.fin.C.eo tit

¶Que pena furis.Rñ.ꝙ ſi agat crialiter pena eſt vt fuſtiget vel vt exulet vel alio mō puniat arbitrio iudicis nō tñ vt occidat vel demēbret.C.de ſer fugi.aut ſed nouo iure.Et hoc verū ſi eſt ſimplex latro:ſecus ſi cū armis ſiue violenter aggredit in domib⁹:vel i itinere vel in mari vel ſi palā ſurripit qꝛ tūc ſuſpēditur.l.capitaliū.§.craſſatoꝛes.⁊.§.famoſos.ff de.penis.Sed quid de cōſuetudie qua ſuſpēdunt oēs latrones q̄tūcunq̄ ſimplices ſi vltra certā ſummā furati fuerūt.Ray.tenet ꝙ neceſſitas pacis cōis ⁊ freqns icoꝛrigibilitas huius malitie hōim facit rōnabilē: diſtā cōſuetudinē.Si vero agat ciuiliter tūc ſi eſt manifeſtū pena quadrupli.Si vero nō eſt manifeſtū pena dupli vt in ſti.de obli.q̄ ex delic.na.§.pena.⁊.§.ſi.Et poteſt hec pena poni etiā poſt annū ⁊ iꝑperpetuū iſti.de ꝑpe.⁊ tpa.ac.§.furti ⁊ lꝫ primo egerit criminaliter poterit iterum agere ciuiliter ⁊ econtrario.C.quādo ciui.ac.preiu.cri.l.vnica ⁊.l.ff.e.ti.an autem hec pena in cōſcientia ſit ſoluenda dic ꝙ non.vide.ſ.lex.§.iiij. 50

¶Utrum fur poſſit occidi a priuato.vl de homicidium.j.§.v. 51

¶Utrū fur ſit excōicat⁹ q̄ furatur calices paramēta ⁊ hmōi ſacra.Rñ.pa.i.c.ex literis.eo.ti.ꝙ nō niſi cū furto ſimul fregerit hoſtia eccleſie vel armaria vel feneſtras ⁊ hmōi.facit.c.ꝯqueſt⁹ de.foro ꝯpe.⁊.c.cōq̄ſti.đ ſen.exc.⁊ qđ ibi no.vide.Excōicatio.v.caſus.vj. 52

¶Utrū fur q̄ ſuſpēdit ſit ſepeliēd⁹ i cimiterio.Rñ.pa.i.c.ij.eo.titu.ꝙ ſic ⁊ oēs alij q̄ ꝓpter ſua delicta vita priuāt ⁊ etiā oīa alia ſacra miniſtrāda ſi peniteāt de 53

peccato eſt vt tex.in.c.fi.xiij.q.ij. nec valet ↄſuetudo in cõtrarium cle.j.de pe.ꝛ re.gl.tamẽ in.d.c.fi.dicit vez quo ad ſepulturã dũmõ fiat de autoꝛitate pꝛincipis allegat.ff.de cadaue.puni.l.j. ꝛ bene nec cle.loquit̃ niſi de ſacramẽtis reprobans contrariam conſuetudinem.

Generalis clauſula cõtinet oĩa niſi cõtraria mẽs appareat teſtatoꝛis.ff.de p̃nu.lega.l.q̃ penũ legat.ꝛ.ff.de pecul.l.peculij.C.de inoffi.teſt.l.ſi qñ.in gl.nõ eñi videt̃ q̃s gñal'r cõcedere q̃d ſpãliter nõ eſt cõceſſur9.C.que res pig.obli.po.l.j.in gl.nec etiã maioꝛa expreſſis niſi ſpecialiter cõmittãt̃.ff.de procu.l.põponius.in pꝛin.ꝛ.l.mandato.

☞ De cõtentis in hoc.§. ſcz de clauſula generali ꝛ quid cõtineat ꝛ ad q̃ referatur dixi ſ.in ver.clauſula. vbi vide et gl.i.l.j.i.fi.ff.ſi quis i ius voca.nõ ierit. ꝛ in.l.ſed ꝛ ſi quis.§.queſitum. vbi per archi. eo tit.

1 ¶ Generali per ſpeciale p̃culdubio derogatur de reſcrip.paſtoꝛalis.

2 ¶ In generali mãdato multa ſunt que non intelliguntur niſi exprimantur de offi.lega.c.j.in glo.

3 ¶ In generali locutiõe pſona loquens intelligitur excepta.c.petitio.i gl. de iurein.cũ cõcoꝛ.ibi poſitis: vnde ſi promiſi tibi dare aliq̃d cõtra oẽm hoĩem nõ teneoꝛ dare contra me.

Gladius nõ eſt reddend9 furioſo effecto etiã ſi iuraſſet.xxij.q.ij.ne quis arbitretur. Et facit ad p̃bandũ ꝙ ex iuramẽto vel voto nõ tenetur homo quãdo venit ad eũ caſum in quo nullo modo iuraſſet vel iurare non potuiſſet.

Gloꝛia vana. vide vana gloꝛia.

Gratia accipit̃ multipliciter aliquãdo p̃ amoꝛe.ꝛ ſic accipitur in.c.j.commo.aliquando pro cõceſſione beneficij: ſeu alicuius indulgẽtie vel autoꝛitatis ſicut in cle. gratie de reſcript.ꝛ quod habetur in regula q̃d ob gratiã li.vj.ꝛ intellige quando ad illud beneficiũ faciẽdũ non eſt obligat9. qꝛ qui facit id ad quod eſt obligat9 rõne naturali non facit grãz. vt dicit in.l.in.c.j.§.hec ſacramenta de pace.iur.fir. in v̾bo p̃ gratiã eccleſie.ꝛ facit tex. p̃dictus p̃ eo.ꝛ.l.ticius.ff.de obſequi.patro. Aliquãdo accipit̃ p̃ dono ſpũſſancti.j.q.j.gratia.ꝛ in clemen.j.de magiſtris in gl.ꝛ p̃ magiſtrũ in ſecundo ſen. Et hec eſt duplex.ſ.gratia gratis data. ꝛ hec ſtat cũ peccato moꝛtali.ꝛ eſt oẽ bonũ additũ naturalib9 noſtris: ſicut gratia pꝛedicandi p̃phetãdi: faciẽdi miracula ꝛ hmõi. Alia dicit̃ gratũ faciẽs. et hec ſm Ri.in.ij.di.xxvj.ar.j.q.j.nõ differt a charitate ſm aliquid abſolutũ. ꝛ ideo idẽ eſt realiter ꝙ charitas ſz Frã. de may.i.ij.di.xxix.qꝛ q̃ nõ poſſunt ſeparari ſunt idẽ realiter. Sz per rationes foꝛmales reſpectiuas differunt: qꝛ habent habitudines diuerſas habentes diſtictos terminos. Charitas enim dr̃ ad obiectũ.ſ.eſſentiam diuinã: ſed nullus eſt in gratia eſſentie diuine: ſed voluntatis.ꝛ ita differũt foꝛmaliter ꝛ placet: lz alij teneãt alr̃. hec nũq̃ poteſt eſſe cum peccato moꝛtali ꝛ ſine hac null9 ſaluabitur. De quo vide p̃ theologos in.ij.di.xxvij.ꝛ.xxviij.

☞ De cõtentis in hoc.§. ꝛ an gratia p̃ verbũ fiat p̃batũ a papa vl' pꝛincipe añq̃ fiat ſcriptura an dicat̃ facta.no. bal. in.l.ij.C.de cõ.ſer.ma.ꝛ in.l.ſi col.pe. C.ſi ſen.reſcin.non poſſe. ꝛ an proſit nõ ſcripta.not.idẽ Bal. in.l. humanũ.in.fi. C. de le.ꝛ an poſſit abſenti fieri. Bar. ꝙ ſic i.l.abſẽti.de do.ꝛ i.l.labeo.ff.de iarein.

¶ Utrum bannitus p̃pter aliquod delictũ cuius bona ſunt cõfiſcata ſi a dño recipiat̃ ad gratiã eo ipſo ſit reſtitutus ad bõa ꝛ remiſſa ſibi culpa. Rñ. q̃dã tenẽt ꝙ ſic p̃pter tex. in.l.j.§.fi.ff. de q̃ſti. vbi dicit bar. ꝙ bannitus quãdocunq̃ recipit̃ ad grãm pꝛincipis vr̃ reſtitui. Item videtur etiam ſenſiſſe in.l.fi.ff. de ſentẽtia pa. Sed Sal.in.d.l.fi. damnat dictuz bar. ꝛ dicit cum cy.ibidem ꝙ nõ reſtituitur.ꝛ magis placet per tex.i tit.

de pace cõſtã.in pꝛl.in ver. plenitudinẽ
gratie noſtre receptꝰ. ⁊ ibi dicit bal. ꝙ
qñ qs recipit ad plenitudinẽ grẽ ꝙ re=
mittuntur culpe ⁊ reſtituitur ad fauo=
res.Ergo qñ ſolũ ſimplr ad grãm reci=
pit nõ reſtituit ⁊ merito. facit etiam qꝛ
reſcripta fiſco dãnoſa in dubio ſunt re=
ſtringenda ad minus p̃iudicium.ar.l.ſi
quãdo.C.de ope.publi.⁊ reſtitutio p̃n=
cipis nõ trahitur retro cõtra ius queſi=
tũ alteri.vt tenet Ang.⁊ imolo in.l.gal=
lus.ff.de.li.⁊ poſt.⁊ bar. intelligendus
eſt quãdo faciẽs grãm mandat ſenten
tiã vel bannũ canzelari in ſuũ preiudi=
cium ſolũ qꝛ adducit.§.ſi. predictũ. qđ
no.vide.ſ.damnatus.§.ij.

2 ¶Utrũ grã ſcđo modo accepta cõceſſa
alicui ꝑ papã expiret ꝑ mortẽ eiꝰ. Rñ.q̃
dam doc.tenent ꝙ ſi gratia conceſſa hʒ
annexã iuriſdictionẽ:⁊ ſit ꝯceſſa ſine li=
teris ꝙ expirat. Si vero nõ habet anne
xam iuriſdictionẽ: ſic nõ expirat etiã ſi
ſit cõceſſa ſolo verbo.ſʒ Jo.an.in pꝛolo
go ſup.vj.li.i nouella tenet ſimpliciter
ꝙ nõ expirat etiã ſolo v̾bo cõceſſa.Jtẽ
tenet archi.ibidẽ.⁊ eſt verius ꝑ cle. du=
dum.de ſepulturis.

Additio Idẽ dic qñ papa con
cedit alicui vt diſpen
ſet cũ talilicet nõ diſpẽſauerit ante moꝛ
tẽ cõcedentis ſm̃ Fede.cõſi.lxxviij. Pa
riformiter dic de illo cũ quo diſpẽſatũ ẽ
ſup aliquo faciẽdo:qđ lʒ nõ fecerit an=
te moꝛtem diſpenſantis:nihilominꝰ po
terit poſt moꝛtẽ facere:puta contrahere
vel oꝛdinari.c.ſi cui.de prebẽ.li.vj.⁊.c.
ſi ſup.de of.dele.li.vj. Similiter ſʒ Jo.
an.⁊ ſequitur do.An.in.c.ex tua.de fil.
pꝛeſby.ꝑpetuatur autoꝛitas diſpenſan
di cõceſſa alicui generaliter a papa per
viam gratie per vnam diſpenſationẽ.fa
ctam in vita cõcedẽtis. Secus ſi fuiſſet
facta per viam cõmiſſionis: quia niſi fe
cerit actum cõem diſpẽſatiõis:puta edi
ctum cõmune vel ſimile ſic expirat quo
ad alioꝝ cũ qbꝰ nõ diſpẽſauit.plꝰ etiam
dico vʒ ꝙ quãdo gratia ꝯceſſa reuocat
nõ expirat ante certificationẽ de reuo
catione niſi quãdo papa expꝛeſſe vellet
ſtatim nõ valere ſm̃ Ge. in.c.j. de con=
ceſ.pꝛeben.lib. vj.

¶Quid de gratia cõceſſa ab inferiori= 5
bus pape.

¶Utrum expiret moꝛte.vide indulgen 4
tia.§.vij.

Gradus conſanguinitatis ⁊
affinitatis quomodo
cõputentur.vide.ſ.matrimoniũ.iij.impe
dimento.vj.⁊.xv.

Guerra quomodo ⁊ quãdo ſit
licita.vide.ſ.bellum.

Gula eſt inoꝛdinatus appetitus
ſm̃ Ang.

¶Quot ſunt eiꝰ ſpecies. Rñ.gre.ex li. 1
moꝛa.⁊ ponitur de conſe.diſt .v. quinqꝫ
modis ſunt quinqꝫ. ¶Pꝛima ſpecies ẽ
quãdo hoꝛa preuenit debita.de quo ha
bes de cõſe.di.j.c.ſolent. ¶Scđa qñ ci=
bos lautioꝛes querit q̃ꝫ conueniat eius
qualitati de quo.xlj.d.c.j.ij.⁊.iij. ¶Ter
tia qñ nimis ſtudioſe ⁊ accurate cibos
pꝛeparat.de quo dic vt.xlj. diſtin.c. iij.
¶Quarta qñ nimis comedit vel bibit
q̃ꝫ mẽſura refectionis exigat. ¶Quinta
quãdo cum nimio deſiderio affectatur
de quo di.xlj.c.j.vnde verſus.Pꝛopere
laute nimis ardenter ⁊ ſtudioſe.

¶Utrum gula ſit peccatum moꝛtale. 2
Rñ.alex.de ales in compendio ſuo qđ
appetitus comedendi vel bibendi põt
eſſe.v.modis. ¶Pꝛimo cibum vel potũ
ſolũmodo appetendo.⁊ hoc nullum eſt
peccatũ:quia naturale ẽ. ¶Scđo quã
do tali appetitui adiungit delectatio
in cibo vel potu. ⁊ ſic eſt veniale pctm̃.
¶Tertio qñ tali appetitui adiungitur
tranſgreſſio alicuius pꝛecepti. puta qꝛ
frãgit ieiuniũ de p̃cepto ad qđ obliga=
tur ſic eſt moꝛtale pctm̃. ¶Quarto qñ
tali appetitui finali affectu inheret pu=
ta paratus facere quecunqꝫ vt eũ cõſe
quat:ſic eſt moꝛtale ⁊ grauis.ſicut fecit
Eſau. ¶Quinto qñ ꝓpter talẽ delecta
tionem appetitus ducit totam vitã ſuã
hmõi delectationibꝰ deputare ſicut di
ues q̃ epulabat quotidie. ⁊ hoc eſt mul
tũ vicinum moꝛtali. ¶Addo.vj. pꝛo cla
rioꝛi itelligẽtia:qñ tali cibo vel puta ſen

tanto ſcienter ⁊ aduertenter vti vult qđ
notabile nocumētum proprie perſone
p̄ſtat puta tm̄ bibit vel comedit aduer-
tenter ꝙ ꝑdit vſum rationis. quia tunc
peccat mortaliter. Simr̄ ſi comedit ali
quid ſciēter quo notabilem infirmitatē
vel malū incurreret eſſet mortale quia
cōtra preceptū. Math. xxj. diliges proxi
mum tuū ſicut teipſum: ſecus ſi inad-
uertenter niſi ita eſſet frequēs ꝙ tenere
tur aduertere ſicut diximus de ebrieta
te: xxv. d. §. alias ea demum. vel etiam
ſecus ſi modicū nocumētum ⁊ tali cibo
incurrat: aut veriſimiliter credat incur
rere: ſicut infirmꝰ q̇ potiꝰ vult pati au-
gmentum febris ꝙ̄ ſitim ⁊ hmōi qꝛ tūc
eſt veniale.

3 ¶ De ieiunio ⁊ hora comedēdi ⁊ cibis
qbꝰ veſci licet vide. j. ieiunium.

4 ¶ Quot ſūt filie gule. Rn̄. ꝙ ſūt ſex. Pri
ma ebrietas. ſcđa hebetudo mētis Ter
tia inepta leticia Quarta multiloquiū.
Quinta ſcurrilitas. Sexta immūditia.
de quibus i ſuis capitulis.

Habitus aliquādo dr̄ quedā
qualitas animi acq̇-
ſita ex Frequentibus actibꝰ vel ex vno
multū vehemēti q̇ anima facilit̄ diſponit̄
ad aliquid faciēdū q̇ differt a diſpoſitio
ne. qꝛ illa đ facili mobil̄. ſed habitus de
difficili ſm̄ Ari. in p̄dicamēto qualitatis
aliqn̄ dicit̄ veſtis ſeu tegumētū quo ho
mo tegitur. de quo in. c. p̄cipimus. xxj.
q. iiij. de vi. ⁊ ho. cle. c. deus qui.

☞ De contentis in hoc. §. ⁊ ꝙ habitꝰ
vt vulgariter dicit̄ non faciat monachū
not. in auten. de mona. §. j. ſed bene fa-
cit preſumi aliquem qualis eſt qui eum
geſtat. l. ij. ⁊ ibi Bart. C. ſi ſer. expor. ve-
ne. ⁊ Alex. in. l. item. §. ſi quis virginem.
ff. de minr. ⁊ in quo ꝯſiſtat clericalis ha
bitus. Bal. no. in. l. ſi qua p caluniam. C.
de epi. ⁊ cle. quod in veſtibus ⁊ tonſura
ſimul.

1 ¶ Quō aūt ſit peccatum inveſtimento-
rum ornatu. vide ornatus.

2 Quali habitu debēt vti clerici. Rn̄. gloſ.
in ſum. xxj. q. iiij. ꝙ pn̄t vti pānis etiā p̄
cioſis ſm̄ cōſuetudinē regionis vt ꝯfor
ment ſenioribus eorum inter quos vi
uunt ⁊ ne vileſcat clericalis dignitas.
vt. lxxx. di. epi. de quo vide. ꝫ. clericus
iiij. ⁊. j. ornatus.

¶ Qualis debet eſſe habitus religioſi. 3
Rn̄. ſimiliter ſm̄ ſtatuta ſue regule. ita.
tn̄ ꝙ conueniat religioni ⁊ penitētie. vt
xx. q. ca. vidua.

¶ Quo tp̄e dꝫ vti habitu religiōis. Rn̄. 4
ꝙ oi tp̄e ſeu lecto q̇ſcēs ſeu. l. quocūqꝫ
loco ꝯſiſtēs. vt dicit̄ in. d. c. vidua.

¶ Utrū peccet mortaliter religioſus di 5
mittēs habitū. Rn̄. ꝙ ſic ſine cauſa rōa
bili. ⁊ eſt excōicatꝰ. de quo vide. ꝫ. excō-
municatio. vij. caſu. xxvij.

¶ Utrū liceat tā clerico quā religioſo ex 6
cā rōnabili occultare habitū ſeu trāſfor
mare. Rn̄. ꝙ ſic. vt in. d. c. clerici officia.

¶ Utrū vir poſſit vti veſte mulieris vel 7
econtrario. Rn̄. ꝙ nō immo videt̄ pecca
tū mortale ſi ꝓpoſito malo vel ſine rō
nabili cauſa fit qꝛ poteſt excōmunicari
vt. xxx. di. ſi qua mulier. et ſm̄ aliquos
ſunt excōicati. ſed nō credo.

¶ Quid de vtēte habitu monachali vel 8
alio religioſo cauſa ludibrij. Rn̄. gl. i. c.
cuꝫ decorē. de vi. ⁊ ho. cle. ꝙ ꝓhibitū eſt
⁊ ſic videt̄ mortale peccatū. ⁊ grauiter
puniēdus. vt in aut. de ſan. epi. §. vo. C.
de epi. audi. l. minime.

Hebetudo mētis eſt groſſi-
ties itelectꝰ qua
hō nō pōt pertingere ad cognitionē rei
niſi per multa ei ſit expoſita nec tunc
etiam perfecte poteſt cōſiderare omnia
q̇ ptinēt ad rōnē rei. ⁊ dicit̄ hebes eo ꝙ
acuto opponit̄: acutum eīm eſt penetra
tiuū ita hebes ſiue obtuſum eſt qđ nō
pōt penetrare. vn̄ inquātū iportat debi
litatē mentis circa ſpiritualia ꝯſiderā-
da ſic opponit̄ dono intellectus quod
ſubtiliter penetrat et differt a cecitate
mentis: quia iſta importat oīmodā pri
uationem cognitionis ſpiritualis ſed
hebetudo non qꝛ non totaliter priuat
cognitione.

¶ Utrū hebetudo ſit pctm̄. Rn̄. ꝙ in tā 1
tum quātū hꝫ rōnē volūtarij ſicut ⁊ ce
citas mētis. vt patet in eo qui eſt affe-

ctus circa carnalia ⁊ de ſpiritualib⁹ ſub
tiliter diſcutere faſtidit vl' negligit hec
oia ex ſctō Tho.ij.ij.q.xv.arti.ij. Ex q̊
patet ꝙ nō ē mortale niſi qn̄ volūtarie
ita implicat ſe terrenis ꝙ omittit illam
diſcuſſionem que de neceſſitate ſalutis
eſt.ſicut in conſidēdo peccata vel in co=
gnoſcēdo neceſſaria ad ſalutē.⁊ eſt filia
gule ſm̄ Grego.xxxi.moraliū.

Edificās in ſolo alieno d̄ ſuo
de iure efficit̄ edifi=
ciū domini ſoli.inſti.de re. diui.§.⁊ ex di
uerſo.Secus ſi in littore maris vt piſca
tioni intendat caſam edificauerit ; qr
quādiu caſa durauerit ſua eſt vt in.l.in
tm̄.ff.de re.diui. Fallit hoc ꝙ edificiū
non efficitur domini fundi qn̄ edifica=
tū eſt de rebus eccle.qr ſolū cedit edifi=
catio.xii.q.ij.apoſtolicos ſm̄ Jo.ibidē
et in.c.inueſtigandū.de pecul.cle.⁊ eſt
ſpeciale in eccleſia ſm̄ Ber.intellige ta
men ꝙ eccleſia ſaluet preciū ſoli.
☞ Addo ꝙ meli⁹ ſcribit̄ ſine aſpira=
tione:qr edificare venit ⁊ orit̄ ab edib⁹
qd̄ p ae dipthongon nō per h ſcribi de=
bet Authore Jo.tortellio.

Additio Silr̄ dic qd̄ quando
edificans hʒ ius vel
cauſā i re a dn̄o.vt emphiteota feuda=
tari⁹ comodatarius aut inquilin⁹ dn̄s
qui edificauit vt pleniorē vſum habe=
ret in re tali: tamen dominus tenetur
ei: vt in caſu predicto: licet edificauerit
in alieno ſcienter. vt no.in.§.ex diuer=
ſo.inſti.de re.di. Similiter quando quis
edificat in alieno ſolo bona fide cre=
dens edificare in ſuo edificat in alie=
no:in conſcientia tenetur dominus ſo=
li vel ad vendendū fundū vel ſatiſfa=
ciendū pro edificio arbitrio boni viri.
Si vero quis edificat de alieno in ſuo
ſolo:tunc edificiū eſt ſuū.l.adeo q̄dem.
§.cū i ſuo.ff.de acqui.re.do.ſʒ reſtituet
extimationē de iure ſi fuerit cōdēnatus
in duplū.d.§.cū in ſuo.l.gēma.ff.ad ex=
hiben.⁊ ſi deſtrueretur edificium poſ=
ſet petere ſuū:puta trabem ſi modo du
plū nō fuerit ꝯſecut⁹ inſti.de re.di.§.cū
in ſuo ⁊.d.§.cū in ſuo.ſed in ꝯſcia ſi non
fuerit condēnatus ſufficit reſtituat exti
mationem ſolum.

¶ Utrū edificās cū damno vicini ſui te= 1
neatur ad reſtitutionē.Rn̄.ꝙ nō ſi non
facit aio nocēdi proximo ſʒ ſibi ꝯſulēdi
l.j.§.deniqꝫ.ff.de aqua plu.ar.Nā vſqꝫ
ad celū pōt quis eleuare ſuū edificiū
ſi eſt ſibi vtile ⁊ ſeruitutē non habet.le.
altius.ff.ſi ſer.ven.Et tenet gl.i.c.cū ec
cleſia de elec in ver.iniuriarū. Secus ſi
aio iniuriandi proximo hoc faceret nā
tūc ſiue denunciatio noui opis ſit facta
vel nō in ꝯſciētia tenet̄.d.§.deniqꝫ.

¶ Utrum teneat̄ edificās demoliri edi- 2
ficiū ſuis ſūptibus aliqn̄.Rn̄.ꝙ ſic qn̄
poſt denūciationem noui operis ſiue in
re ſine iniuria edificauit.ff.de opi.no.
nuncia.l.pretor ait.§.j.extra.eo.titu.per
totum.

¶ Qn̄ q̄s poſſit edificare caſtrū vel no= 3
ua edificia. vide.ſ.ēphiteo.§.xviij.

¶ Utrum quis poſſit in alieno aliquid 4
facere inuito dn̄o.Rn̄.An.de arc.inſti.de
lege ſuffra.cani.tollen.ꝙ ſic qn̄ facienti
prodeſt ⁊ dn̄o non nocet vt ibidē ⁊ in
l.j.§.ſi.ff.de aqua plu.arcē.Secus ſi le=
deret.C.de ſerui.⁊ aqua.l.aquā.⁊.ff. ſi
facit aio nocendi tenetur de dolo.d.l.j.
§.deniqꝫ.⁊.ff.de dā.infec.l.proculus.

Hereditas vocatur as.i.pō
d⁹.xij. vnciarū
et diuidit̄ i xij.partes q̄ vocāt̄.xij. vncie
que vocāt̄ diuerſis noib⁹.i.ſecūx.vncia
ſ.vna.Alia ſextās.i.ſexta pars heredi=
tatis que ſunt due vncie. Quadrans.i.
tres vncie q̄ ſunt quarta pars.Triēs.i.
quatuor vncie q̄ ſunt tertia pars.Quin
cūx.i.quinqꝫ vncie. Semis.i.ſex vncie.
Septūx.i.ſeptē vncie.Bes.i.octo vncie.
Dodrans.i. nouē vncie. Dextās.i.decē
vncie.Decūx.i.vndeciʒ vncie. Appella
tio vero aſſis.xij.vncie continētur vt in
iſti.de here.inſti.§. heredtas.ſm̄ Inno.
etiam in.c.ex literis. de iure pa.heredi
tas eſt quoddaʒ ius vniuerſale:⁊ ea vē
dita vel data tranſit ius patronatus et
oia iura ⁊ ideo hereditas eſt ſucceſſio i
vniuerſum ius quod defunct⁹ habuit
tempore mortis.le.nihil.ff.de verb.ſig.

1 ¶ Ad q̄s dz hereditas deuenire defun-
cto aliud nō diſponēte vel inualide. Rñ.
ꝙ in laicis de iure cōi. ¶ Primo veniūt
legiti deſcendētes ſi ſunt oib⁹ aliis ex-
cluſi ⁊ ſi ſunt primi grad⁹ inuiti equa-
liter ſuccedūt. Si vero ſunt nepotes et
vlteriores ſolum ſuccedūt in ſtirpes.ſ.
in eam partē quā pater eorū ſi viueret
haberet: nec diſtiguitur an ſint maſcu-
li vel femine etiā adoptiui nō emanci-
pati qꝛ indiſtincte oēs admittuntur. vt
C. de ſuis. ⁊ le. here. aut. in ſucceſſione.
Si vero deſcēdentes non ſunt tunc ve-
niunt aſcēdentes puta pater auus aba
uus ⁊c. cū fratribus ⁊ ſororibus ex vtro
q̈ parente cōiūctis defuncto vel eorū fi
lii quos fratres vel ſorores ſeu filios ſi
non habet ſuccedunt aſcendētes ſalua
ſemper prerogatiua gradus.ſ. qꝛ pater
prefertur auo ⁊ ſic eū excludit ⁊ ſic de ce
teris. Et ſic ſolū venit de aſcendentib⁹
qui eſt proximior defuncto cū fratribus
ſi ſunt in capita ſed cū filiis fratrū ī ſtir
pes excluſis fratrib⁹ ex vno parēte tm̄.
Si autē dicti aſcendētes ſunt in equali
gradu puta ex parte patris ī primo vel
ſecundo ⁊ ex parte matris ſimiliter in
primo vel ſecundo ⁊ hmōi: ſic equaliter
paterni pro dimidia ⁊ materni pro alia
dimidia ſuccedūt q̄uis ſint plures per
ſone ex parte vna q̈ alia puta auus et
auia ex vna parte ⁊ ex alia ſolum auus
vel auia vt in aut. de here. ab inte. §. i. et
ii. in auten. defuncto poſita. C. ad tertu.
⁊ quod ibi no. in glo. Aliter qui eſt in
proximiori gradu defuncto ſiue pater-
nus ſiue maternus ſit admittitur: vt in
d. auctē. defuncto ꝙ ſi nec aſcendentes
ſint veniūt collaterales. Et primo fra-
tres ⁊ filii alicuius fratris premortui q̄
ſ. erant cōiuncti ex vtroq̈ parente de-
functo de cuius hereditate agitur non
tamen in capita ſed in ſtirpes quo ad
filios fratrū p̄mortuorū ipſi fratres bñ
ſuccedūt in capita: ⁊ iſti p̄ferunt fratri-
bus qui ſunt vno parente ſolū vt. C. de
legi. here. aut. ceſſante. Dicit tamē bar.
in. l. oēs. C. communia d̄ ſucce. ꝙ quan-
do parentes veniunt ad ſucceſſionem
in bonis queſitis ex linea materna pre-
feruntur parētes ex linea materna: ⁊ in
bonis paternis parentes ex linea pater-
na l. iii. C. de bo. mater. ſimiliter quādo
ſunt duo filii ex diuerſo matrimonio p̄-
ferūtur in lucro matrimonii illi qui ſūt
nati ex illo matrimo. aliis natis ex alio:
ſed ſi ex diſpoſitiōe teſtatoris vel legis
aut ſtatuti diceretur ꝙ ſuccedant agna
ti prout ſunt in gradu proximiores tūc
in tali caſu veniunt filii fratrū p̄mortuo
rum cū patruis iuxta aut. ceſſante. C. de
legi. here. no. glo. cōiter approbata in. l.
cum ita. §. in fideicōmiſſo. ff. de lega. ii.
¶ Sed nunquid cum fratribus prefa- 2
tis veniant filii alterius fratris. Rñ. ſm
Hu. ꝙ non. ff. quod cū eo qui in alie. po.
l. ſz ſi ex parte.
¶ Utrum filii filiorum prefatorum fra 3
trum preferātur fratribus ex vno parē
te ſolū. Rñ. ꝙ ſic.
¶ Utrum filii fratrum ſoli ſine patruis 4
⁊ amitis ſuperſtites admittuntur in ca
pita. Rñ. Azo. ⁊ hoſti. ꝙ ſic quāuis ſint
filii diuerſorum fratrum ſed non nepo
tes.ſ. nati ex eis.
¶ Secundo non exiſtentibus predictis 5
vel aliquo eorū veniunt fratres ex vno
latere tm̄ cōiuncti ⁊ eorum filii qui pre-
ferantur patruis defuncti.
¶ Tertio prefatis non exiſtentib⁹ pre- 6
feruntur qui gradu ſunt proximiores
defuncto. ⁊ ſi pares ſunt pariter admit-
tuntur vt. C. de leg. here. aut. poſt fra-
tres: ⁊ extenditur hec computatio vſq̈
ad decimum gradum ⁊ vltra etiā vt ha
bet. xxxv. q. v. c. ad ſedem. licet impera-
tor ſolū dixerit de decimo gradu expreſ
ſe. Et prefata ſucceſſione tam aſcendē-
tium quā deſcendentium ſeu collate-
ralium ceſſat omnis differentia tam ſe-
xus q̈ emancipationis: hoc tamen at-
tento vt cum agitur de ſucceſſione pa-
tris ſolo conſanguineos admittas: de
rebus vero maternis vterinos. filii ve-
ro naturales tamen vel ſpurii ſm ange
lum in aut. qui. mo. natura effi. ſui. §. fi.
ſi ſunt ex eodē patre nō ex eadē matre
non ſuccedunt adinuicem vnus alteri.

Si vero ſunt ex eadē matre tunc vnus
ſuccedit alteri ab inteſtato q꞉ cognoſcū
tur adinuicē.l.ij.ff.vnde cogna.Si ꝓo
vn⁹ ſpuri⁹ decederet relicto fratre ſpu=
rio ⁊ alio legitio ex eadē mr̄e tūc venit le
gitim⁹ ⁊ excluditur illegitim⁹ q꞉ qñ de
ſucceſſiōe tractat ille frater ꝓfert q̄ plu
ribus nexibus eſt cōiunctus.vt dictum
eſt.De ſucceſſiōe vero fratrū ad inuicē
ſerua qđ dictū eſt excepto ꝙ frater legi
timus nō ſuccedit fratri ſuo illegitimo
ex parte patris nec ecōtrario q꞉ nō eſt
illi agnatus nec ille ipſi ⁊ durat in infi=
nitū quouſq꞉ memoria poſſit haberi de
cognatione. inſti.de gra.cogna.ꝑ totū.
¶ Prefatis aūt oīb⁹ aſcendentibus de
7 ſcendētibus ⁊ collateralibus deficienti
bus veniet vir ad ſucceſſionez vxoris ⁊
vxor viri. vt.C.vñ vir ⁊ vxor.l.vnica qđ
ſi nō eſt veniet fiſcus.vt.C.de bo.vacā.
l.j.ſi vero vxor eſſet ſine dote ⁊ paup ⁊
maritus nō habet nec deſcēdentes nec
aſcēdētes ſed ſolū agnatos vel cogna
tos tunc ſuccedet viro ab īteſtato in q̄r
ta parte hereditatis.vt in aut.de exhi.
re.§.qñ vero.⁊ idē dic de viro paupere
circa bona vxoris ⁊ alie tres partes he
reditatis erūt agnatorū vel cognatoꝝ.
ſi vero eſſet pactum vel ſtatutū an con=
ſuetudo cōtra oīa vel aliquod predicto
rū illud ſerua ſi tale eſt quod iuri cōmu
ni poſſit derogare.
¶ Si vero loquimur in clericis ab inte=
8 ſtato morientib⁹ diſtinguit aut ſint bōa
ꝓpria clerici de q̄b⁹ libere poterat diſ=
ponere.De quib⁹ dictū eſt.ſ̄.clericus.
xiij.Et in talib⁹ ſuccedūt agnati ſʒm qđ
dictū eſt.ſ̄.Si vero non habet ſuccedet
eccleſia cui ſeruiebat tēpore mortis vel
altare ſi ſolū ſeruiebat altari quod ha=
bebat bona diſtincta ab eccleſia ipſi al=
tari deputata vt no.xij.q.vi.c.vi.in aut.
de eccleſia.titu.§.ſi quis epiſcopus.Fal
lit hoc in pſbyteris ex ſeruitute ꝓmotis
ad ſacerdotium cum conſenſu dñorum
quia de eorum bonis ſi ab inteſtato de
cedunt fiunt quatuor partes quaꝝ vna
epiſcopo altera eccleſie tertia pauperi=
bus ⁊ quarta parētib⁹ aſſignetur et ſi
nō ſint idonei .vt puta heretici.xxiij.q.
ij.ſane.⁊ huiuſmodi epiſcop⁹ ī vſum ec
cleſie diſtribuat vt ī.c.ij.de ſucceſ.ab in
te.nec eſt abrogatum vt ibi doc.commu
niter tenent licet gl.voluerit ꝙ ſic ſi ꝓo
ſunt bona eccleſie:de quib⁹ diſponere
clerici nō poſſunt ſuccedit eccleſia vt in
c.j.de ſucce.ab inte.⁊.c.j.⁊.c.relatū el.
ij.⁊.c.requiſiti de teſt.
¶ Quid de ſucceſſione in feudis vide 9
ſ̄.feudū.§.vj.cū ſequētib⁹ ⁊ emphiteo=
ſis vnde emphiteoſis.§.v.cū duob⁹ ſe.
¶ Quid de ſeruis manumiſſis decedē= 10
tib⁹ ab inteſtato.Rñ.ꝙ ſuccedēt deſcē=
dentes vel aſcēdentes vel collaterales
ſʒm ꝙ dictum eſt excepto ꝙ patron⁹ ven
dicat partē non tamen totuz.vt inſti.de
ſuc.lib.§.ſed noſtra conſtitutio.⁊ ibi vi=
de de eorū ſucceſſiōe.bar.in.l.defuncto
C.ſi ī frau.patro.dicit ꝙ ſi vnus patro=
nus viuit prefertur filio alterius patro
ni ⁊ filius patroni prefertur nepoti al=
terius patroni.
¶ Utrū clerici laicis ſuccedāt ſʒm ꝙ di=
ctum eſt ⁊ eo ordine.Rñ.ꝙ ſic indubitā
ter.quia iura preallegata non excipiunt
eos immo etiā religioſi.Intellige q̄ poſ
ſunt habere proprium in cōmuni etiam
ſi dum laici erant commiſerunt vicium
igratitudinis vt.xix.q.vi.c.ſi.fallit hoc
in feudis de quo.ſ̄.feudum.§.ix.
¶ Utrū filius aliqñ excludatur ab he= 11
reditate patris vel alius de predictis.
Rñ.ꝙ ſic ī.v.caſibus. ¶ Primo ſi pater
fuit hereticus quia ipſo iure bona he=
reticorum ſunt confiſcata de here.c.cuz
ſecundum.lib.vj.
¶ Secundo ſi pater cōmiſit crimen le= 12
ſe maieſtatis. l.quiſq̄s. C.ad le.iul.ma.
⁊.vj.q.j.c.ſi quis.hoc aduerte tamen ꝙ
pena icapacitatis nō extendit ad filios
niſi qñ crimē eſt cōmiſſum in eū qui nō
recognoſcit ſuperiorē:ſecus ſi eſt com=
miſſum in eū qui recognoſcit ſuperiorē
q꞉ licet ſit crimē leſe maieſtatis vt.l.j.ff.
ad.l.iul.ma.nō tamen quo ad incapaci
tatem quo ad filios ſʒm.Sali.ī.l.quiſ=
quis.Et etiā aduerte ꝙ crimē leſe maie
ſtatis committitur a ſubdito tātum cle

paſtoralis de re iudi. ¶ Tertio ſi pater
erat patron⁹ vel habebat aliquod ius
ſeu feudū in eccleſia quod deberet trāſ
ſire ad filios ⁊ ipſe interfecit vel muti
lauit rectorē vel clericū illi⁹ eccleſie qꝛ
ipſo iure perdit omne ius ⁊ dignitatē ⁊
ad filios nō perueniet. de penis. c. i quī
buſdā. qꝛ talia deuoluūtur ad eccleſiā
cui iniuria facta eſt imo filij taliū vſqꝫ
ad quartā generationē in clericoꝝ col
legio nullatenus debēt admitti: nec in
aliq̄ religione poſſunt eſſe p̄lati niſi fue
rit cū eis diſpēſatū. vt in. d. c. in quibuſ
dam. epS tamen diſpenſare pōt. ex quo
cōditor canonis non ſibi reſeruat. ar. c.
nuper. de ſen. excom. ¶ Quarto ſi filius
vel ali⁹ qui poteſt ſuccedere furioſo de
bitā curā nō impēderit ſed ſuccedet il
le qui eū in ſua domo proprijs ſumpti
bus vſqꝫ ad finem vite procurauit euaſ
cuata etiā inſtitutione illius qui negle
xit. ſi modo talis iſcriptis ammonnerit
eos vt curā heberent. vt in aut. vt. cū de
app. cog. §. cauſas vbi etiā dicit gl. ꝙ lꝫ
nullus extrane⁹ eū procurauerit tamē
hereditas ab agnatis aufertur. vt. ff. de
his q̄. vt indi. lꝫ vbi inſtitut⁹ indignus
iudicatus eſt ſucceſſiōe qui p negligen
tiā ſuā ⁊ culpā id egit vt mulier a qua
inſtitut⁹ fuerat moreretur vbi dicit i gl.
ſ. non adhibendo medicum vel malum
¶ Quinto ſi in captiuitate eos quibus
ſuccedere deberet mori per ſuam negli
gentiā permiſit. vt in. d. §. cauſas: ⁊ ſic
ſuccedet eccleſia ciuitatis ex qua oritur
vt ibidem: ⁊ etiā in caſibus in quib⁹ po
teſt exheredari vt. S. exheredatio. §. j.
13 ¶ Utrū filius poſſit exheredari per pa
trem. R̄n. vt. S. exheredatio ⁊ frater fra
trem ⁊ vir vxorem ibidem.
14 ¶ Utrū dn̄s q̄ de ꝯſuetudine totū acci
pit qđ erat illius q̄ ſine filijs mortuus
eſt teneat. R̄n. ſm̄ hoſti. ſi talis cōſuetu
do preſcripta eſt excuſat qꝛ poteſt alle
gare ꝙ hoc pactum ab initio fuerit qꝛ
terra ſua erat.
15 ¶ Quō ſuccedāt filij illegitimi. vide. S
Fili⁹, in prin. cū ſe. verū eſt ꝙ Azo. tꝫ ꝙ
naturales tantum ſuccedunt adinuicē
de ſucce. cog. §. vulgo. ſed hoc cōtradi
cit in aut qui. mo. na. eff. ſui. §. filiū ſed
tu dic vt. S. §. vj.
¶ Quis ſuccedet dānatis ex aliquo de 16
licto ad mortē. R̄n. ꝙ deſcendentes vel
aſcēdētes ſm̄ ꝙ dictū eſt. S. ſꝫ collatera
les nō niſi vſqꝫ ad tertiū gradū vxores
vero taliū ſolū habebūt dotem ⁊ dona.
ante nup. Si vero dotē nō habuerint ac
cipiēt partē legib⁹ diffinitā. Gloſ. dicit
q̄tū ex tenore lucrarent ſiue habebant
filios ſiue n̄ ⁊ ſi nemine p̄dictoꝝ hn̄ant
fiſco applicāt vt. C. de bo. dā. au. bona.
¶ Utrū bona igrediētis religionē ab i 17
teſtato p̄ueniāt monaſterio. R̄n. pa. i. c.
j. p̄ntis. de pba. ꝙ quo ad fratres mino
res nō q̄ āt ad p̄dicatores ⁊ alios mē
dicātes ſic nō tn̄ vt immobilia aut. iura
perpetua ſibi retineāt ſꝫ vt vendant et
imploratiōe offici. iudicis. Itē dic in oī
bus alijs relictis preterꝙ p religionis
ingreſſum ēt i fratrib⁹ minorib⁹. ſ. ꝙ pe
tēt iploratiōe officij iudicij ⁊ vt vendāt
quo aūt ad alios religioſos. nō mēdicā
tes indubitanter ſuccedit monaſteriū.
¶ Sed quero qđ monaſteriuꝫ ſuccedet 18
cū mēducātes nullum habeant aliqui
tráſferant ad placitū prelatoꝝ. R̄n. pa.
vbi. S. ꝙ nō proueniūt in predictis mo
naſteriū particulari ſꝫ erūt i ptāte illi⁹
qui preeſt vt p̄uideat put ſibi videbit.
¶ Utrum nouitio morienti ab inteſta 19
to ſuccedat monaſterium. vide. ſ. noui
tius. §. xj.
¶ Quid ſi ingrediens erat vſufructua 20
rius ſolū. R̄n. pa. vbi. S. ꝙ tranſibit imo
naſterium vſufructus ſed ſolū durabit
in vita ingredientis ⁊ non plus.
¶ Quid de collatis tali ingrediēti ea le 21
ge vt nō alienent. R̄n. Jo. an. tꝫ ꝙ ſucce
det monaſterium per. ar. le. j. ff. de fun.
dotali. ⁊. l. pater. §. luli⁹ agripa. ff. S. leg.
iij. ⁊ in eo quod not. de iure patro. ex li
teris pa. vbi. S. ꝯtrariū tꝫ q̄dam alij per
ar. l. peto incij titij. §. fr̄. ff. de leg. ij. facit
quod legit ⁊ no. in. l. ſi ita quis. §. ea. l.
ff. de verbo. ob. Ego vero ſic ꝯcordo ſic
diſtinguēdo ſi prohibita eſt alienatio
vt in familia remaneat ſic eſt vera opi

nis Jo.an.per.d.l.peto.§.fi.a Jrio senſu. Si.ꝓo vt ad extraneū perueniat prohibitū eſt ſic nō ſuccedet monaſteriuʒ.

81 ¶ Sed quero quando accipiet qđ ſibi debet aliqs ex hereditate ingredietis ſiue fecerit teſtamētum vel nō. R͞n. pa vbi.ſ. bar. dicit ꝙ quādo mors iſta ciuilis operat oēm effectū quē mors naturalis ſicut eſt in ingredietib᷒ ordinem minoꝝ q̄ nihil in cōi vel pticulari poſſunt habere: tūc ſtatim habebit poſt ingreſſum cū effectu.l. pfeſſionem expreſſam arg.l.deo nobis.C.de epiſ.ꝛ cle. ſed quādo nō operatur oēm effectū in hoc quē mors naturalis puta qꝛ habēt ſal tē in cōi tūc dʒ expectare mortē naturalē ipſi᷒ ingredietis ꝛ iterim diſpoſitio ſi fecerit in ſuſpēſo. Et cū hac opinione trāſit. Cy.ꝛ do. Anto.ꝛ pa.in.d.c.in pſētia. limitat tamen niſi in teſtamēto aliter de tempore determinaſſet qꝛ illđ erit ſeruandū. Jtē limita vera predicta niſi q̄ ad filios legitimos: q̄ legitimā habebūt ex equitate ſtatiʒ poſt ingreſſuʒ.nō aūt alimēta ſm p̄dictos doc.qđ veꝝ credoq̄ñ legitima eis ſufficit. aliter nō ſaltē in cōſcia ſʒ vel monaſteriū dabit eis ſtatim qđ debent habere ex bonis ingreſſi: vel ſtatim alimēta p̄ſtabit. donec eis talia bona dederit. facit ad hoc.d.l.deo nobis.§.nāꝫ maritus.ꝛ qđ no.ibi glo.

82 ¶ hereditas quō diuidit īter fratres q̄ habent peculium caſtrenſe vel quaſi ad aduentitiū. vide peculium per totū.

Heres aliqñ primū.l.p̄mū ſignificat nō vlt riorē. vt.ff.de v̄b.ſig.l.ſcieñ.ꝛ regl'rit nomē heredis p multas ſucceſſiōes accipit̄. vt.d.l.ſciēdū.ꝛ.l.vl.C.đ here.iſti. vbi heres h̄ris teſtatoris dicit̄ heres. vide gl.l.ex trāſmiſſa.de fi.p̄ſby. Aliquādo.tamē deſcēdētes poſt primū heredē vocant̄ pheredes. vt tenet glo.in.c.fin.de pecu.cleri. Quis alias pheres dicat̄ qui ſe putat heredē cū non ſit.ff.de pe.here.in.l.pꝛ herede iſt.de iterdi.§. adipiſcēde. Aliqñ quilibet deſcēdens cui relinquitur. aliquid dicit̄ pheres. vt i.d.l.gl. Nōte ꝓo ſuoꝝ heredū nō veniūt extranei heredes. de quo per Bar.ꝛ alios in.l.gallus.ff.de libe.ꝛ poſthu. Qđ limita verū in his que non tranſeunt ad heredes extraneos.

Additio Et extrane᷒ heres dr̄ q̄ nil attinet q̄uis ꝓpue in ſtatutis heres extrane᷒ dicat̄ qui bet q̄ tpe mortis nō eſt in poteſtate morietis etiā ſi ſit fili᷒ emācipat᷒ ſʒ Ang. are.inſti.de here.qua.li.ꝛ.di.§.ceterum. ¶ heres dr̄ ppꝛiiſſime is q̄ eſt heres rei noie nō qui eſt heres ex re certa.no. Bal.in.l.ſi nō ſpeciali.col.pe.C.de teſt. nec is qui agi ꝛ cōueniri nō pōt vt heres. Jdē Bal.in.l.quotiēs.in prin.C.de here.inſti.ꝛ no.in.l.cū a matre.C.de rei vēdi.ꝛ an veniat bonorū poſſeſſor. no. ꝙ ſic in.l.j.§.bonorū.ꝛ ibi Bar. Ludo. et doc.ff.ad trebel.

¶ Utrū de᷒ iſtituerit ꝙ aliqs ſit heres. R͞n. ꝙ ſic vt patet in.c.nō eis.xxrij.q.ij. ꝛ.q.iiij. dicit ibi eijce ancillam ꝛc. Non enim erit heres filius ꝛc.ad gal.iiij.c. 1

¶ Utrū heres inſtitut᷒ ſolū in certa re q̄ pprie nō dicit̄ heres ſʒ legatari᷒ vt in l.quotiēs.C.de here.inſti. poſſit in foro aie nō dato alio herede adire totā hereditatē ſm ꝙ vult.l.j.in.§.ſi ex fundo.ff. de here.inſti. R͞n.pa.in.c.qꝛ ingredietibus.de teſta.ꝙ Fe.conſi.cxxvj.ꝛ multi alij doc.in ſacra pagina cōſuluerunt ꝙ ſic qꝛ ius humanū nō cōtrariū diuino dʒ ſeruari in foro aie. Ergo licite poterit limitant t͞n dummodo doloſe nō ſit induct᷒ teſtator ad inſtituendum eū in certa re: vt puta: qꝛ perſuaſit ꝙ nō eſſet habere regreſſum ad alia bona. 2

¶ Quid ſi ita ſit iſtitut᷒ in certa parte hoc addito. et volo ꝙ de bonis meis pl᷒ nō poſſit petere ſʒ ſit ɔtēt᷒ ꝛc.ꝛ inſtituitur alius heres vniuerſalis qui non vult adire hereditatē: an ſupraſcript᷒ poſſit ip̄e eā adire. R͞n. vr̄ ꝙ ſic. arg.d.§. ſi ex fundo.ꝛ.d.l.quotiēs. Sʒ cōtrariū eſt verū ꝙ non pōt. vt in.l.quotiēs.§.ſʒ ſi duo.ff.de her.inſt. vbi patet ꝙ.§. predictus ſi ex fundo.et predicta.l. quotiens habet locum quando volūtas te 3

ſtatoris ē ſimplex.⁊ nō reſtricta expreſ
ſe:vt in caſu iſto.Et iō veniēt ſucceden
tes ab inteſtato:qꝛ teſtm̄ non reperitur
habere heredē ⁊ nō pot q̄s ꝓ pte dece
dere inteſtatus ⁊ ꝓ parte teſtat⁹.l.ius
noſtrū.ff.de re.iur.Si dicis quō poteſt
ꝓhibere ꝙ non plus peteret.Rñ.per.l.
domus.§.fi.ff.de viufr.vbi teſtator pro
hibet ius accreſcendi.⁊ caſus eſt in.l.j.
ff.de iniuſto.ru.teſt.

4 ¶Utrū heres teneat ex delicto vel q̄ſi
delicto defuncti.Rñ.vt colligo ex bar.i
l.j.ff.de ꝓuatis delictis.ꝙ aut actio ē pe
nalis ex vtraq̄ pte.vt puta qñ petit pe
na que eſt applicāda parti.Nam tam
ex pte rei q̄ actor is ē penalis.Et ſic nō
tenetur aliquo iure.Si vero actio eſt pe
nalis ex pte rei ⁊ proſecutoria rei ex pte
actoris:vt puta qꝛ ago ꝓ ſatiſfactione
damni mei ⁊ ſic de iure ciuili ſi delictū
fuit commiſſum circa cōtractū qui quis
dem contract⁹ tenuit ſic teneт heres qꝛ
nō fundat intentio actoris immediate
ex delicto ſ; de ꝯctu:puta qꝛ agit actiōe
comodati vel depoſiti ⁊ hmōi ⁊ non ex
dolo vel delicto.Caſus eſt i.l.ex depoſi
ti.ff.de ac.⁊ obl ⁊ ex ꝯctib⁹ ibidē ē bon⁹
tex.in.l.ſi hoiem.§.dat actio.ff.depoſiti
ſi vero fuit commiſſum delictū circa cō
tractū qui nō tenuit vt puta qꝛ dol⁹ de
dit cā; ꝯtractui qꝛ nō t; vt no i.c.dilecti.
de emp.⁊ vē.ſic nō tenetur qꝛ cum age
re nō poſſit ex ꝯtractu cū nō ſit oporte
ret agere ex delicto ꝯ heredem ⁊ crimi
na morte extinguūtur.xxiij.q.uarſidā.
⁊ nullus poſt mortē pōt accuſari.xxiij.
q.ij.c.j.ff.de bo.eo.q̄ an.ſen.mor.ſi cō
ſci.l.vl.xxxiij.q.ij.admonere.niſi in caſi
bus hereſis.xxiij.q.ij.ſane.vel ſi hereti
cos inſtituit heredes de here.c.ſi quis
epō.vel ſi in crimine notorio deceſſit.vt
no.i gl.d.c.quorūdā.⁊.xxiij.q.ij.ij ſum
ma.vel dic gñalr qñcūq̄ cōmiſit defun
ctus crimen propter qd ipſo facto pena
ſit inflicta a lege ſicut in hereſi ⁊ crimi
ne leſe maieſtatis:qꝛ tūc accuſat ⁊ agit
cōtra heredē nō vt puniat ex illo deli
cto ſed vt bona auferātur ab eo q̄ in cō
miſſum ceciderūt.Facit.l.cōmiſſa.ff.
de publi.⁊ tex.bon⁹ l.c.ij.de preſcrip.li.
v..alias nō teneт heres ꝓ quocunq̄ de
licto cōmiſſo a defuncto ſiue in contra
ctu nullo ſiue extra omnem ꝯtractū ni
ſi in duobus caſibus.¶Primus ſi lis
fuit conteſtata cum defuncto vt.l.vni
ca C.ex deli.defun.Ratio qꝛ in iudicio
quaſi contrahimus vt in.l.iij.§.idē ſcri
bit.ff.de peculio.Et ideo videtur init⁹
contract⁹ cū defuncto ꝑ cōteſtationem
litis.¶Scd's ſi aliquid peruenit ad he
redem ex delicto defuncti qꝛ intantum
tenetur ⁊ non plus vt in.d.l.vnica.Fal
lit in cōditiōe furtiua qꝛ.in.l.ſi pro fur.
ff.de cōdi.fur.dicit tex.furti actio penā
petit legitimā cōditio rē ipſam.⁊ ſequi
tur cōditio rei furtiue:qꝛ rei habet ꝓſe
cutionē; heredem quoq̄ furis obligat
nec tm̄ ſi viuat ſeruus furtiu⁹ ſ; ⁊ ſi de
ceſſerit.ſ.viuo fure vel mortuo de iure
autē canonico t; bar.indiſtincte teneri
qñ quis agit ꝓ ſatiſfactione dāni ꝯ he
redē ⁊ hoc ſequunt cōiter doc.⁊ ſic itel
ligēde ſunt gl.in.c.ex preſentiū.de pi.de
ſol.c.j.de rapto l iiteris de vſu.tua nos.
Intelige inquātum hereditas ſe exten
dit.Et placet in cōſcia licet pa.i.c.fi.de
ſepul.ſolum admittat verum qñ defun
ctū penituit qꝛ iura canonica loquunt
ꝙ teneretur qd defunctū penituit vt no.
gl.ſingularis in.c.a nobis.el.ij.de ſen.
ex.qꝛ tūc agitur ex quaſi ꝯctu nō ex deli
cto.Si vero nō penituit nō teneт ſm eū
dez.pa.⁊ gl.d.c.a nobis niſi quatenus
de iure ciuili tenetur.

¶Utrū heres teneat ſoluere legata i te 5
ſtamēto mīn⁹ ſolēni facta.Rñ.ꝙ in foro
iudiciali.nō de quo dicēdū vt in.l.ſi ve
ritas.⁊.l.fi.de fideicō.ſ.ſed in foro ſic
pendet hec queſtio ex alia ſcilicet vtrum
ex voluntate defuncti oriatur obligatio
naturalis.⁊ ꝯmuniter vltramōtani tenēt
ꝙ nō.ciſmōtani ꝙ ſic.De quo vide pca
noniſtas in.c.fi.de ſol.⁊ p Bald.⁊ legi
ſtas in.l.cū quis.C.de iuris ⁊ facti igno
rantia.⁊ ibi dicit Albricius ꝙ opinio ciſ
montanorum eſt communis opinio:et
ſic tene eam quia verior ex qua opinio
ne.d.Ant.motus dicit ſe conſuluiſſe in

facto in quo tātū vnus teſtis fuerit ad
hibit9 tenebatur heres in foro anime.
Pau. aūt in. c. qr plerūqʒ. de immu. eccl'ia
ruʒ diſtinguit ꝙ aut defunct9 non egit
ſolēniter relinquere ſed totuʒ cōmiſit
fidei heredis. ⁊ ſic tenet̄ ciuiliter ⁊ natu
raliter. Et ſic ī vtroqʒ foro caſus eſt no
tabilis ſʒ vnā lecturā quā ſequit̄ Bar.
in. d. l. fi. Aut nō cōmiſit fidei heredis ſʒ
ſimpliciter relicta fecit ſine ſolennitate
debita ⁊ indiſtincte tenet̄ heres in foro
aie ſi ei de hoc cōſtet. Rō qr ſolēnitates
fuerunt inducte ad falſitatē tollendaʒ
vbi ergo conſtat ꝙ nulla falſitas inter
uenit debet ceſſare ⁊ diſpoſitio legis et
ſeruari equitas ⁊ obligatio naturalis q̄
oritur ex diſpoſitione defuncti. l. cū am
plius. §. is natura debet. ff. de reg. iur. ⁊
pro hac opinione facit quod no. Inno.
de elec. in. c. ꝙ ſicut. ⁊. l. teſtamēto. C. de
fideicommiſ. ego dico ꝙ ſi erat legans
doctus ⁊ nō erat neceſſitas que exclu
deret ſolennitatem debitam et ſic non
valeat quia videtur voluiſſe potius il
ludere ſi vero erat ignorans vel forte
non potuit ſolennitatem obſeruare ſic
valeat in conſcientia alio non conſtan
te de mēte. vide de hoc. ī. teſtamentum.
§. ix. ⁊ x. ⁊ legatum. ij. §. viij.

6 ¶ Utruʒ heres teneatur ſatiſfacere ex
cōtractu vel quaſi defuncti in quo ipſe
defunctus erat obligat9 vltra vires he
reditarias. Rñ. ꝙ ſi fecit inuētariū nul
lo modo tenetur ſi vero nō fecit inuēta
riū in foro anime nō tenetur ſm̄ Ioan.
an. ⁊ do. Ant. ⁊ pa. in. d. c. plerūqʒ. In fo
ro vero cōtentioſo ſic vt in. l. fi. C. de iu.
deli. Fed. tamē conſilio. xxj. dicit ꝙ etiā
teneatur in cōſciētia vltra vires: ſʒ pri
ma opinio videtur equior quo ad con
ſcientiam.

7 ¶ Utruʒ hereditate exhauſta ꝑ legata
poſſit heres aliquid de ipſis legatis de
trahere. Rñ. ꝙ aliqñ detrahit̄ falcidia
aliqñ trebellianica aliqñ legitima. de q̄
dic vt. ī. legitima. ſimiliter aū oia dedu
cere pōt expēſas funeris ⁊ alias neceſſa
rias quas fecit cā hereditatis vt ī teſtō
⁊ inuētario ⁊ hmōi qr ſic dʒ eſſe immunis
a grauamine ſicut eſt a lucro in. l. ſcim9.
§. ⁊ ſi prefatam cum quinqʒ. §. ſequenti
bus C. de iure delibe.

¶ Utrū heres ſciēter ſoluēs legata. nec 8
retinēs ſibi falcidiā poſſit repetere vel
ſi ignoranter. vide ſolutio. §. xxj.

¶ Quid ſi plures ſunt heredes an q̄li 9
bet teneat̄ inſolidū ad oia debita vel le
gata. Rñ. ꝙ regulr̄ quilibet tenet̄ ſoluʒ
pro parte hereditaria. C. de act. here. l. ꝓ
hereditarijs. Fallit hoc in. vij. caſibus.
¶ Prim9 qñ defunct9 aliter diſpoſuit.
ff. de le. ij. cū ab vno. ¶ Scđs ſi obliga
tio ſit ꝓpter impēſas funeris vxoris qr
nō ſolū obligant̄ heredes. ſed ⁊ vir ſm̄
portionē quā habēt: puta ſi vir hʒ cētū
et heredes. cc. tūc vir tenetur ꝑ tertia ⁊
heredes ſolū ꝓ duabus. ¶ Terti9 ſi bo
na defuncti erāt expreſſe vel tacite hy
pothecata debitorib9 quia vno exiſtēte
non ſoluendo tamen alij obligantur.
¶ Quart9 in alimētis legatis quando
ſic per iudicē eſt diffinitū vel defunctū
l. iij. in pn̄. §. j. ff. de alimē. lega. ¶ Quin
tus quando res legata poſſidetur ab
vno inſoliduʒ. d. c. pro hereditarijs. ⁊. ff.
como. l. ſed mihi. §. heres. ¶ Sextus qñ
obligatio ꝯſiſtit in iplēda pollicitationē
factā a defuncto ad honorē dei vel ſan
ctoꝝ vel reipub. ff. de poll'. l. ſ. §. ſi qs et
l. ex pollicitatiōe. ¶ Septimus qñ obli
gatio eſt indiuidua. ff. de verb. oblig. l.
in executionibus. §. ſerua. ⁊ de hoc ha
bes in glo. d. l. pro hereditarijs.

¶ Quid ſi heres eſt pupillus nunquid 10
differetur ſolutio debitorum vel legato
rum. Rñ. ꝙ non. vt. l. ſub pretextu. C. de
act. here.

¶ Utrum dilatio reſtitutionis facta ab 11
herede pro longe ſtatutum in purgato
rio defuncti ⁊ quomodo epiſcopus po
teſt compellere heredes non exequen
tes vel alios executores ⁊ multa alia. ad
hoc vide ſupra. Executor.

¶ Utrum heres rogatus reſtituere he 12
reditatem poſſit alienare aliquid de ea
Rñ. ꝙ nō. C. communia de le. l. fi. niſi in
caſibus poſitis in aut. res que ibidem
poſita qui ſunt iſti. ſcʒ cauſa dotis ⁊ do

natiōis propter nuptias.ꝛ loquitur in liberis nō in extraneis.

Additio. It ē dic ſm Barto.in di.au t.ꝙ poteſt alienare ꝓponēdo filiā in mōaſterio.Similiter ꝓ cauſa alimētorū quādo nō pōt ſuſtētari aliunde ꝛ idem pro redimendo filio capto ab hoſtibꝰ:poteſt tamen retinere ſibi quartā trebelliāicā vt i.c. Raynutius.ꝛ.c.Raynal.de teſtamētis. Si vero rogatus ē reſtituere quicquid ſupererit de hereditate tunc ad minus quartā partē ſeruabit ſubſtituto.vt.C. ad treb.aut.cōtra rogatꝰ.ꝛ vide de hoc in gl.j.d.c.in preſentia.Aduerte ſm gl. in.d.c.in preſentia ꝙ lȝ quis ex liberis teſtatoris ſit pure rogatꝰ reſtituere hereditatē nulla facta mentione de filijs: ſi tamem poſtea habuerit filios vel nepotes ſubſtitutio euaneſcit.C.de fideicōmiſ.l.cū acutiſſimi.C.ꝺ inſti.ꝛ ſubſti. l.generaliter.ff.de cōdi.ꝛ de.l.cū auus vide.ſ.ſubſtitutio.§.xiij.

13 ¶Utrum bona ingredientis religionē nō capacē vt ſunt mendicātes q̄ nec in cōi debēt habere ſint propinquorū.Rñ. cōis opinio eſt ꝙ ad ſuccedētes ab inteſtato veniāt per autenticam.ca.bona.C. de bo.ꝓſcrip.Sȝ hoc limita niſi ꝑdicta bona fuerit ei relicta ſub conditione ſi deceſſerit ſine liberis reſtituēn.qꝛ tunc debēt erogari ad pias cās.Caſus ē ſingularis in auten.de ſan.epi.§.ſed ꝛ hoc pñti i ſi.Et hoc ſequitur ange.in diſputatione que incipit.nobilis quidā gñe. hec oia limita vera niſi imploratione officij iudicis ea vellent vēdere ꝛ ꝑciū in ſuas neceſſitates conuertere:qꝛ ſuccederēt.vt.ſ.hereditas.§.xvij.dictū ē.

14 ¶Utrū heres dedicans ſe monaſterio excludat ſubſtitutū.Rñ.gl.i.d.c.pñtia. ꝙ ſic ſi eſt priuatus ꝛ etiam cum rogatus eſt reſtituere priuato.Secus ſi ſubſtitutus vel cui rogatus eſt reſtituere eſſet eccleſia vel locus religioſus vel alia pia cauſa quia nō excluderet vt in d.§.ſed ꝛ hoc pñti.vnde ſumpta ē aut. niſi rogati.C.ad treb.

15 ¶Sed q̄d ſi non ingreditur monaſteriū ſȝ efficiť clericus.Rñ.gl.in prefato c.in pñtia.ꝙ non euaneſcit ſubſtitutio niſi duo cōcurrant.¶Primū vt perpetuo maneat in eccleſia.¶Secundū vt redditus expēdātur in pias cauſas vt in prefata auten.dicitur.Sed pa.ibidē reſtringit ad clericum conuerſum alicui monaſterio:ſȝ magis placet vt ſimpliciter intelligatur ſicut gl.intelligit.

¶Utrū conuerſio ſeu dedicatio ſui ipſius ꝛ ſuarū rerū eccleſie ſeculari euacuet ſubſtitutionē.Rñ.gl.i.d.c.in pñſentia.ꝙ aut ſit clericus ꝛ dic.vt.§.precedēti Aut nō ſit clericus.Et ſic nō expirat lȝ alij dicant ꝙ etiā expirat.ſed primū verius.Secundū equius. 16

¶Quid ſi quis ingreditur religionē in fraudē ſubſtituti.Rñ.pa.in.d.c.in preſentia.abbas tenet ꝙ non euacuat ſubſtitutionē qꝛ dolus ꝛ fraus nemini patrocinatur.c.ſedes de reſcrip.et placeť cōmuniter doc.facit.xx.q.iij.§.ſi.vbi inductio facta cū bonorū impedit acquiſitionē ergo fortiꝰ qñ fraus interuenit. 17

¶Utrū heres inſtitutus cū cōditione ſine liberis ex ſe legitime deſcēdentibus vel ex corpore ſuo naſcētibꝰ ſi igrediať monaſteriū euaneſcat ſubſtitutio.Rñ. pa.in.d.c.in pñtia.poſt diuerſas opi. recitatas cōcludēdo cum bar.ꝛ Cy.in l.ſi ita q̄s.ff.de leg.ij.ꝙ euaneſcit.ꝛ credo ſit verior.concor.Archi et Joan.xix. queſtio.vlt.c.ſi qua. 18

¶Sed quid ſi non intrauit ſȝ inſtituit monaſterium heredem.Rñ.Archi.di. ca.ſi qua.ꝙ non euaneſcit ſubſtitutio ſecundum Go. 19

¶Utrū heres teneať ſoluere legatū in cā dotis tactū ſi illa ingrediatur monaſteriū.Rñ.pau.i.d.c.i preſentia.ꝙ ſic ꝛ idem ſi eſſet et relictam cauſa donationis propter nuptias. 20

¶Utrum ſubſtitutio expiret facta ſub iſta cōditione ſi ingrediť monaſteriū vel ſi nupſerit vel nō nupſerit.Rñ.pa.i d.c.i pñtia ꝙ non qꝛ cōiter teneť ꝙ habeť cōditio ꝓ nō adiecta i ſubſtitutiōe q̄ īpedit religiōis igreſſū ſicut illa q̄ īmpedit matrimoniū carnale.l.cū tale.ff. 21

de cōdi.ꝛ.demon.l.ſ.C.de iudic.vidui.
Et ideo mulier nō tenet reſtituere reli=
ctum ſibi cū onere reſtituēdi ſi nupſe=
rit.l.quotiēs.ff.de condi.ꝛ demon.vbi
legatū factuȝ ſi nō nupſerit tȝ q̄uis fa
ciant cōtrariū.l.filie.ff.de cōdi.ꝛdemō.
Idē dicit Albꝛi.i.l.deo nobis.C ꝺ epiſ.
ꝛ cle.ꝙ puella cui relinquūtur centum
ſi nupſerit.Si ꝓo religionem itrauerit
50.ꝙ nihilomin⁹ ſi intrauerit habebit
cētū qꝛ i caſu p̄dicto ōis cōditio dilatio
ꝛ grauamē remiſſa intelliguntur cū pre
dicta inſtitutio ſuccedat loco debiti bo
norū ſubſidij vt eſt exp̄ſſum.C.de inoſ.
teſta.l.qm̄ in p̄oꝛib⁹.ꝛ hoc dicit verum
in filia cui bonoꝝ ſubſidiū debet ſȝ in
extraneā nō ſed ſolū ſi cōditio exiet et
etiā nō haberet filia qn̄ legitima eēt ſi
legata ꝛ iſtō eēt vltra bonoꝝ ſubſidiū.
Et de hoc vide eundem ibidem diffuſe.
ꝛ in.d.l.qm̄ in prioꝛib⁹.Ri.malū.diſpu=
tauit ꝛ tȝ ꝙ ſi relinquat alicui centū ſi
nupſerit.ꝛ.50.ſi ingrediatur religionē
ꝙ nihilominus ingrediēdo habebit cē
tum nec diſtinguit an ſit filia vel extra=
nea ꝛ eſt verum ꝛ ſic tene.
22 ¶Statuto cauet ꝙ filie extantib⁹ ma=
ſculis filijs nō ſuccedāt ſed debeant de
bonis paternis dotari ꝛ eē cōtente.q̄ri=
tur ſi pater mortuo ē reliquit filiū ꝛ fi=
liā ꝛ an̄ꝙ frater ſoꝛoꝛē dotaret ꝛ moꝛ=
tuus eſt relicta filia ſua dicta amita de
beat habere ſolū dotem vel tanꝙ hēs.
Rn̄.albꝛi.i.l.publico.C.ad.l.iul.ꝺ adul.
q̄dā tenēt ꝙ ſic.qꝛ neptis nō ſuccedi.vt
maſculus ſed ver⁹ vr̄ ſm̄ hugolinū de
la fōtana ꝙ ſuccedet neptis nō amita.
Ratio:qꝛ ex moꝛte p̄ris iam ius fuit q̄=
ſitū filio ꝛ illud.tranſmittit filie vt.C.de
ca.tol.ſ.in nouiſſimo.qꝛ in hoc rep̄ſen
tat pſonā p̄ris ſui.ar.C.de hē.vl'ac.vē.
l.empta.ꝛ ſufficit ſemel ius fuiſſe queſi=
tū.vt.ff.qđ me.cā.l.videamus de quo vi
dē.ſ.feudū.ſ.viij.ſed ſi filius premoꝛ=
tuus fuiſſet an̄ patrē relicta filia ꝓa eſ=
ſet opinio prima qꝛ tale ſtatutū eſt fa=
ctum qꝛ p maſculos conſeruatur agna
tio vt.ff.de vē.inſpi.l.j.ſ.pe.Ergo non
debet poꝛrigi ad ſexum femineum vt in
ꝺ.l.publico.vide.ſ.excōmunicatio.ſ.
xx.Quo frater poteſt admittere ſoꝛoꝛē
in fraudem creditoꝛum.
¶Utrū hr̄s teneatur ſeruare oꝛdinē in 23
ſoluēdo creditoꝛib⁹ vel legatarijs.Rn̄.
ꝙ ſic qꝛ creditoꝛib⁹ prius ſatiſfacere dȝ
ſiue ex cōtractu vel quaſi aut dilecto vl'
quaſi ſint poſtea legatarijs.ſi tn̄ prius
ſoluat ſine dolo legatarijs pri⁹ veniēti
b⁹ nō poterit inq̄etari a creditoꝛib⁹ ſi ni
hil ei remāſit de hereditate ſȝ habebūt
regreſſum cōtra legatarios.quis autē
in creditoꝛib⁹ ſit preponendus vide.ſ
reſtitutio.ij.ſ.xvj.
¶Quis pōt hr̄s inſtitui.Rn̄.ꝙ ōis qui
nō ꝓhibetur a iure.ar.de ſpō.cū apud.24
ꝛ quis ꝓhibeatur.Rn̄.ꝙ.xiij.¶Primo
hereticus aut paganus de he.c.ſi quis
epiſcopo.
¶Secundo credentes receptoꝛes et
defenſoꝛes hereticoꝝ.de he.c.excōica=
m⁹ el.j.ſ.credētes.¶Tertio apoſtata.
¶Quarto collegiū illicitū.¶Quīto de
poꝛtat⁹.C.de he.inſti.l.j.¶Sexto dāna
tus ob crimē famoſum.¶Septimo.iſe
cutoꝛ cardinaliū de penis.c.felicis.lib.
vj.¶Octauo excōicatus:nā q̄ tempoꝛe
inſtitutionis vel moꝛtis vel aditionis
hereditatis erat excōicatus nō valet in
ſtitutio ſec⁹ ſi poſt inſtitutionē fuit ex=
cōicatus ſed ante moꝛtē abſolutus vel
poſt moꝛtem fuit excōicatus ꝛ an̄ adi=
tionem abſolutus tenet inſtitutio.ff.de
he.inſti.l.ſed ſi i cōditione.ſ.ſolemus.
ꝛ.l.ſi alienum.ſ.in extraneis.¶Nono
ſpurij nati ex dānato coitu.de q̄bus.ſ.
filius.in principio.¶Decimo iceſtuoſi
cum monacha.xxvij.q.j.ſi q̄s ſollicita=
uerit.in gl.
¶Undecimo crimē leſe maieſtatis cō=
mittētes ꝺ pe.di.j.c.ſi q̄s tn̄ in militib⁹.
¶Duodecimo ſimoniaci ſȝ aliquos qꝛ
dānificantur ledentibus maieſtatem.
¶Tertiodecimo illi qui nō poſſunt ha
bere nec in pꝛopꝛio nec in communi.vt
ſunt fratres minoꝛes cle.exiui.ſ.cupiē=
tes de verb.ſignificationibus.de ma=
teria heredis.vide ſupꝛa.hereditas:et
infra legatum et teſtamentum.

eremita

Heremita dicit̃ qui vere et puraȝ ſolitariam eligit vitam.xvj.q.j. qui vere.

1 ¶Utrũ poſſit habere ꝓpriũ. Rñ.gl.i d.c.q̃ vere.ꝙ ſic ⁊ eſt tex.xix.q.iij.§.eȝ.

2 ¶Que eſt ſtrictioꝛ vita an heremitarũ an religioſoꝝ.Rñ.gl.vbi.ſ. dicit ꝙ mo nachoꝛum. Intellige in heremitis. qui non ſunt religioſi.

3 ¶Utrũ heremita gaudeat priuilegio clericali.Rñ.gl.vbi.ſ.ꝙ ſic.⁊ dicit ꝓbari p.d.c.q̃ vere. ſȝ iudicio meo nihil ꝓbat niſi ꝙ ſunt digni honoꝛe. Et ꝓpter ea dico cũ Jo.de ligna.in cle. p literas. de prebẽ.ꝙ ſicut laici nati ſunt ita laici pſeuerãt ⁊ ſub iuriſdictione iperatoꝛis cũ eis non aduenìat aliq̃d eripiens eos ab ipſius iuriſdictiõe.qđ duplex ẽ vaȝ receptio oꝛdis vl' cõuerſo ad aliquẽ re ligionẽ approbatã.i.c.ſi.de rel.do.xvij. q.iiij.ſi q̃s ſuadẽte.de ſen.exc.nõ dubiũ cũ ſimilibus.⁊ ſequit̃ pa.in.c.nullus.de fo.cõpe.lȝ ſit equũ dicere ꝙ ſunt eccle ſiaſtice pſone ⁊ de foꝛo eccleſiaſtico p.c. nulla rõne.xciij.d.⁊.c.ſi aũt.xj.q.iij.

4 ¶Utrũ religioſi poſſint vitã heremi ticã eligere.Rñ. ꝙ ſic.de licẽ ſuoꝝ p̃la toꝝ ⁊ cellas ſiue habitacula in heremo ſiue locis vbi nõ ſit hoim habitatio de ꝓpinquo cape ⁊ mutare poſſunt etiam religioſi mẽdicantes.vt.i.c. cũ ex eo.de exceſſu prela. lib. vj. Sed p̃lati nemini dñt dare liciam niſi iã in ſocietate pfe ctis cũ ſit piculoſiſſimũ ſolitarie habi tare i pfecto cui dr̃. Ue ſoli:qꝛ cũ ceciderit nõ hȝ ſubleuãtẽ.ideo ſctũs tho.ſcđa ſecũde.q. clxxxviij. dicit ꝙ vita ſocialis neceſſaria eſt ad exercitiũ perfectionis qꝛ mutuo ſe inſtruũt verbo exemplo.et coꝛrectione q̃ ad perfectionem pducũt Solitudo aũt cõpetit iã pfectis q̃ alio rũ regimme non indigent. Et ideo ſi abſq; exercitio precedẽti talis vita aſ ſumat̃ periculoſiſſima niſi ſuppleatur p diuinã gratiam.hec ille.

Hereticus eſt ſm Arc.i.c.q̃ cũq; de here.li. vj.pꝛio q̃ tȝ cõtra quatuoꝛ cõcilia. Itẽ q̃ aliter ſentit de ſacramẽtis. ſ. coꝛpoꝛe xp̃i baptiſmate.cõfeſſione.⁊ alijs q̃ ſa croſancta predicat ⁊ obſeruat eccleſia et.c.ad abolẽdã.de here.Itẽ q̃ conatur auferre priuilegiũ eccleſie romane ſibi a xp̃o traditũ.vt.i..c.oẽs.xxij.d. qđ eſt vt ſit caput oim eccliaꝝ. Itẽ dubius in fide.c.dubius.de here.Itẽ ois ſciſmati cus.xxiiij.q.iij.inter hereſim. Itẽ ois ſi moniac⁹.j.q.j.quiſquis. Itẽ ois preciſus ab eccleſia.iij.q.j.in.c.ij. Itẽ ois in terpꝛetãs male ſacrã ſcripturã.xxiij.q. iij.hereſis grece. Itẽ q̃ nouã opinionẽ inuenit.xxiiij.q.iij. heretic⁹ eſt. Itẽ qui trãſgreditur precepta aplice ſedis.xix. di.nulli.Itẽ q̃ nõ tenet articulos fidei. Sed loquendo đ heretico ꝓprie. vt ſit excõicat⁹.Et ſubiaceat alijs penis cõ tra hereticos ſtatutis. Dic ꝙ tria re quirunt̃ ſm Alexã. de ales ſecunda ſe cunde ti.de hereſi.

¶Primum falſa credulitas in rationa bili.j.ſm gl.xxiij.q.iij.§.qꝛ vero.ſermo ꝙ erret in articulos fidei ⁊ eius ſacra mentis.vt in.c.ad abolendã.de hereti. Addit.Pan.in cle. vnica de vſu ꝙ etiã ille qui falſam et extoꝛtã expoſitionem in diuinis ſcripturis ponit contra id qđ tenet eccleſia. Intelligo. ſ.pꝛo articulo fidei eſt hereticus.gloſſ.tamen in cle. j. §.ſane.de vſu.dicit indiſtincte de tenen te aut gignente peruerſum dogma vel falſas opiniones ꝙ hereticus eſt Car. in.d.cle.etiam voluit hoc extendere ad tenẽtem contra canones. et multi doc. ibidẽ.ſed ego dico clarius. ꝙ falſa cre dulitas contra fidem eſt dupliciter. Pꝛimo directe ⁊ pꝛincipaliter et hoc eſt oẽ qđ eſt contra articulos fidei. Scđo indirecte ⁊ ſecundario ſicut ea ex quib⁹ ſequitur coꝛruptio alicuius articuli ſi cut dicere aliquid falſum in ſcriptura diuina contentum quia eſt coꝛruptio illius articuli de ſpiritu ſancto qui lo cutus eſt per prophetas. Similiter di cere ꝙ eccleſia male determinauit i ali quo circa fidem eſt contra illud ſanctã eccleſiam chatholicam et huiuſmodi.

¶Secũdum quod requiritur vt quis ſit hereticus eſt peruerſa voluntas et

in concupiſcibili. ¶ Tertium impugnationis pertinacitas ex parte traſcibilis ſ. ꝙ pertinaciter hoc teneat: quia licet quis erret in fide ⁊ alijs predictis. Si tñ paratus eſt corrigi nõ eſt hereticus. tex. eſt. xxiiij. q. iij. dicit aplus ⁊. c. q̃ i ecclia. ⁊ gl. ibidẽ ⁊ glo. in. c. nec licuit. xvij. d. ⁊ tex. pla. i. c. hec eſt fides. xxiiij. q. j. ⁊ i. c. dãnam⁹. de ſum. tri. in verbo ꝑtinaciter ꝓpterea dicit lau. ꝙ q̃ errorẽ nõ defendit immo paratus eſt intelligere rationẽ non putandus hereticus. Similiter ille q̃ dubitat ex animi infirmitate non tñ ꝑtinaciter inſiſtit. Et ad abolendam de hereti. intelligatur quando in dubio ꝑtinaciter inſiſtit.

☞ De cõtẽtis i hoc. §. ⁊ an heretic⁹ ſit is q̃ ẽ dubi⁹ in fide ⁊ an is q̃ i dubijs articulis ⁊ vbi eſt diſceptatio inter maiores eligit vnã partẽ q̃ ſibi magꝭ plꝫ no. Bal. ꝙ nõ in. ij. C. de teſta. mili. ſecutus Inn. in. c. ne innitaris. de ꝯſti. ⁊ ꝙ eſt infamis no. idẽ Bal. ⁊ bar. i. l. j. C. de ſum. tri. ⁊ Bar. i. l. caſſius. de ſena. nec poteſt eligi in papam aut epm idẽ Bal. i. trac. ſciſ. col. xiij. ⁊ ſi eſt ꝯdẽnatus ab inq̃ſitore hrtice prauitatis et traditus iudici ſeclari puniendus põt puniri ſine nouo proceſſu. no. Bart. in. l. magiſtratib⁹. ff. de iu. om. iud.

1 ¶ Qua pena puniunt̃ heretici proprie. Rñ. vt colligo ex diuerſis iurib⁹ ꝙ vltra mortale pctm̃. xiiij. penis. Prima ꝙ ipo fctõ ſũt excõicati ꝺ q. ſ. excõicatio. v. caſu. xvij. Nec dũ heretic⁹ excõicat̃ ſꝫ ẽt ſuſpect⁹ ꝺ hereſi niſi ad arbitriũ epi ſe purgauerit. ca. ad abolendã. §. laic⁹ de hrticis ⁊ de ſen. ex. vt fame ⁊ ſi excõicationeꝫ ꝑ annũ ſuſtinuerit aio indurato tũc velut hrtic⁹ ꝯdẽnabit̃. c. excõicam⁹ §. j. de hereti. cũ cõtumatia de here. li. vj. req̃rit̃ tñ vt ſpecifice ſit vocatus vt de fide reſpõdeat ſm Jo. an. ibidem ⁊ ſe de tali ſuſpitione purget.

2 ¶ Sꝫ q̃ diſi ſit occultus oino puta qꝛ tꝫ hereſim in corde ſolũ an erit excõicat⁹. Rñ. gl. in. §. j. xxiiij. q. j. ꝙ ſic idẽ tꝫ ray. ⁊ Hoſ. ⁊ Jo. de anco. in ſuis ſũmis. e. tit. ⁊ gl. i. cle. j. ꝺ here. quã ſeq̃t̃ Car. q̃ allegat. multa iura ad hoc Arch. aũt i. c. cũ q̃s. de here. li. vj. Allegat multa ꝓ ⁊ ꝯ. ⁊ finaliter relinquit diſputationi. Sꝫ ſaluo meliori iudicio mihi vr̃ dicẽdũ qꝺ ſi hereſis ſit ſolũ i corde nec aliq̃d oſtendatur ſigno vel opere ꝙ nõ eſt excõicatus ⁊ hoc tꝫ pe. de palu. in. iiij. ⁊ ho. in c. mulieres. de ſen. ex. ⁊. ſequitur gl. i. c. cũ q̃s. de ſẽ. ex. li. vj. loq̃ẽdo de eo q̃ ratã hꝫ verberationẽ clerici ſolũ in corde ꝙ nõ eſt excõicat⁹ q̃ ad eccliam nec ob. iura q̃ allegat gl. i. d. cle. j. qꝛ cõcedo ꝙ ſi aliquid precipit eccleſia in opere faciẽdũ extra vel nõ facieñ. cũ tali intẽtione vel aio ꝙ faciẽs cõtra ligatur etiam quo ad eccleſiam licet eccleſia non iudicet ex quo occultũ eſt. Et ita loquunt̃ iura per. d. gl. allegatam nam in. d. cle. ij. inquiſitor obmittẽs procedere cõtra cõſcientiã ligat̃ ecce qꝺ precipit̃ fiendũ cle. j. de ſta. mona loq̃t̃ de actu exteriori q̃ q̃s ad curias p̃ncipũ vadit eo aio vt offẽdat. Ecce p̃cipit abſtinẽdũ ab acceſſu tali aio. Et oia alia ſp hñt opus annexũ faciẽdũ vl' nõ faciẽdũ ſi bñ attendat̃ Et iõ ꝙ̃tũcũqꝫ ſit occl'tũ tale op⁹ factũ tali aio vel nõ erit legat⁹. Sec⁹ vbi cogitationi cordis nihil addit̃ opis: qꝛ ſolũ deũ hñt vltorẽ. C. de iureiur. l. iureiurãdi. xxxiij. diſt habuiſſe. ⁊. ſo. de. §. ſꝫ illꝺ. ṽ. q̃ ꝑ. Si vero aliq̃d oñdat i ſigno ſ. ṽbis factꝭ ⁊ hmõi ſic erit ligat⁹ ꝙ̃tumcũqꝫ ſit occult⁹. Et ſic pꝫ ꝙ ecclia ligat oino occulta ⁊ tñ nõ ligat ea q̃ ſolũ ꝯſiſtũt i corde ſine aliquo ope adiũcto facto vl' omiſſo ⁊ ſic cõcord. doc. in hoc.

¶ Quid ꝺ illo q̃ oſculat̃ ſepulchrũ machometi vl' aliq̃d facit ad ei⁹ venerationẽ ſicut alij ifideles. Rñ. ale. ꝺ ale. ſcꝺa ſcꝺe ti. ꝺ apoſtaſia ꝙ ſi faciũt qꝛ ita credũt ⁊ iõ ꝓfitẽt̃ ſic ſũt apoſtate hrtici. ⁊ excõicati. Si ṽo hoc faciũt ſolũ ṽbo vl' ꝑꝑ metũ nõ in corde ſic peccãt mortaliter nõ tñ ſũt hrtici nec excommunicati. 3

¶ Scꝺa pena ẽ qꝺ nemo cũ hrticis dꝫ habere negociationẽ neqꝫ in domo vl' terra ſua eos tenere vl' fauere. facit. c. ſicut ait. eo. ti. ⁊ ſm pa. ibidẽ extẽditur. d. c. ad omnes hereticos licet loquat̃ de

ſoloſanis ⁊ no. ꝙ lʒ cũ nullo excõicato
ſit participãdũ tamẽ cũ hereticis mul
tominꝰ: vnde lʒ nõ excõicent oẽs ꝑtici-
pantes cũ eis eadẽ excõicatiõe tamen
credẽtes fautores receptatores defen
ſores hereticoꝝ bene ligant vt pʒ.s̃.ex
cõicatio.v.caſu.xvij.poſſet tamẽ aliqs
ſine peccato participare cũ eis i his q̃
ſpectãt ad eorũ ſalutẽ. Similiter et filij
vxor ⁊ hmõi q̇ iudicio boni viri aliter
cõmode facere nõ poſſunt nec ineſt pe
riculũ ꝑuerſiõis ⁊ etiã ceteri in caſibꝰ
i qbꝰ lʒ ꝑticipare cũ excõicatis de qbꝰ
habes ſupra excommunicatio .viij.

5 ¶ Tertia pena eſt ꝙ bona ipoꝝ ipo fa
cto q̇ crimẽ incurrũt hereſis applicant
fiſco i terris.ſ.imperij ſi ſunt ſeculares
iudicis ſecularis in terris vero eccleſie
vel ſi ſunt clerici applicantur fiſco eccle
ſie niſi clericorum bona eſſent eccleſie
vel ipſi haberẽt ſtipendium ab eccleſia
qꝛ applicabunt eccleſie a qua ſtipẽdiũ
habebãt vel cuius erant vt in.c.vergẽ-
tis eo.ti.hic in.c.cũ ſm.e.ti.li.vj. Verũ-
tamẽ executio ipſiꝰ cõfiſcationis vel oc
cupatio dictoꝝ bonorum non fiet do-
nec per aliquam ꝑſonaʒ eccleſiaſticam
fuerit ſententiatũ ſuper prefato crimi-
ne hereſis cõtra ipm hereticũ in.d.c.cũ
ſcõm.de quo vide.j.pena.§.iij.

6 ¶ Sed q̇d ſi in vita ipſoꝝ hereticorum
nõ fuit ſniatũ ↄtra ipos hereticos. Rñ.
pa.in.c.fi. ꝙ ſi poſt mortẽ ipſorũ ſenten
tiatũ fuerit ſuꝑ eoꝝ crimine nihilomi
nus applicabunt fiſco. vt in.c.ij.de re
ſcrip.li.vj. qꝛ cõfiſcatio fuit facta in vi
ta ipſoꝝ eo ipſo ꝙ inciderũt in hereſiʒ.
Et de hoc eſt tex.in.c.accuſatꝰ.eo.ti.li.
vj.in.§.in eo.vero caſu.

7 ¶ Quid ſi hʒ filios catholicos. Rñ. ſm
glo.in ſumma.xxiij.q.vij.⁊ in.c vergen
tis.eo.ti. ꝙ nihilominus confiſcantur ⁊
ſic nihil habebunt de bonis parẽtũ fi
lij nec etiam agnati. Unde per.d.c.ver
gentis corrigit aut.de neſtorianis.C.
de hereti.que volebat vt deuoluerẽn
tur ad filios vel agnatos catholicos bo
na hereticorum quod ⁊ ſequitur archi.
in pam.xxiij.q.vij.et Cy. in.l.quiſquis
C.ad.l.iul.maieſtatis.gofr.dicit hoc.ve
rũ i terris eccłie ſʒ nõ i alijs ⁊ iſtud vlti
mũ eſt magis piũ q̃uis primũ ſit veriꝰ.

¶ Quarta pena eſt ꝙ heretici credẽtes 8
receptatores defenſores ⁊ fautores ipo
rũqʒ filij vſqʒ ad ſcðaʒ gñationẽ nullũ
eccłiaſticuʒ beneficiũ vel officiũ publi
cũ adipiſci poſſunt vt in.c.ij.e.ti.li.vj.
hoc intellige de ſecũda generatiõe ꝑ li
neã patris q̃ eſt filiꝰ ⁊ nepos ſʒ ꝑ lineã
maternã nõ niſi ad primũ graduʒ.ſ.fi
liã extẽdit vt i.c.ſtatutũ el.ij.eo.ti.li.vj.
⁊ etiam niſi emẽdati tales heretici fau
tores receptatores ⁊ alij eſſent ⁊ re in-
corporati eccleſie parati ad penitẽtiam
ꝑagendam fuiſſent vt in.d.l.ſtatutuʒ.

¶ Quinta pena eſt ꝙ ſi.qs vir eccłiaſti 9
cus ad ꝑces heretici fautoris recepta
toris ⁊ alioꝝ ſimiliũ peſtilẽtiũ dignita
tes perſonatꝰ ⁊ q̃cũqʒ alia eccleſiaſtica
beneficia ſciẽter eſt adeptꝰ ipſis eſt pri
uatꝰ ipo facto ⁊ ihabilis ad ſimilia. Si
vero ignoranter ſolummodo ſit habitꝰ
eſt priuatus vt.d.c.quicunqʒ libr.vj.

¶ Sexta pena eſt ꝙ filij hereticoꝝ ipo 10
facto quo ſniatũ eſt ↄtra eoꝝ parentes
de hereſi efficiunt ſui iuris ⁊ effecti in-
telligunt a die cõmiſſi criminis. vnde
emãcipatio facta nõ valet poſt ↄmiſſuʒ
crimen vt in.d.c.quicunqʒ.

¶ Septima pena eſt ꝙ vxores q̃ cõtra- 11
xerũt matrimoniũ cũ illis quos ſciebãt
hereticos amittũt dotes ipſo facto ſecꝰ
ſi ignorabãt lʒ poſtea ſcierint. vt.in.c.
decreuit eo.ti.li.vj.

¶ Octaua ꝙ appellare nõ pñt heretici 12
credẽtes receptatores fautores ⁊ defẽ
ſores eorum vt in.c.vt inquiſitionis ne
gocium eo.ti.li.vij.

¶ Nona eſt ꝙ contra hereticos creden 13
tes ⁊ alios ꝑdictos admittunt excõica
ti ⁊ participes vel ſocij criminis ad te
ſtimonium vt in.c.in fidei fauorem eo.
ti.li.vj.⁊ officiales licet ſint excommu
nicati poſſunt contra eoſdem ſuum ex
ercere officium ſi requiſiti fuerint ab
ipſis vel inquiſitoribus vel eorum dele
gatis et licite poſſunt eos requirere vt
in.c.preſidẽtes eo.ti.li.vj.

14 ¶ Decima ꝙ hereticis ſiue ſint ꝯiūcti
ſiue extranei nihil ē relinquēdū lex nō
pātit iſtitui heredes vt i.c.ſi q̃s epſ.cū.c.
ſequēti ⁊ qđ ibi no.de her.ſec⁹ faciētes
ſi ſunt epi vel clerici ſunt excōicādi ēt
poſt mortē vt in dictis caplīs notatur.

15 ¶ Undecima ꝙ vaſalli hereticoꝝ ⁊ q̃cū
q3 alij q̃ hereticis aliq̃ obligatiōe erāt
aſtricti vt famuli liberti ⁊ hmōi ipo fa
cto liberant vt dicit ⁊ notat in.c.fi.e.ti.
Propterea ſi aliq̃s ꝓmiſiſſet eis here=
ticis ſolāere ſub pena vel iuramēto cer
to die nō tenet vt no.gl.ibidē ⁊ hoc in
telliges ſi eſt manifeſtū ipm hereticū in
cidiſſe perfidiā. Et dicit phil.idē etiam.
ſi ſit occult⁹ dūmō ꝓbari poſſet ſ3 Jo.
an limitat dictū ſuū vez ſi ad ꝓbatio=
nē ꝓceſſum eſt q2 tūc ꝓbatio.facit deli=
ctū manifeſtū3 vt in.c.cū olim.de ꝟbo.
ſig. Secus ſi nō eſt ꝓceſſu3 ad ꝓbatio
nē. Pan.vo ibidē vult ꝙ a die cōmiſſi
criminis ſunt liberi q̃uis nō poſſit al
legari ꝑdicta abſolutio niſi in cā mani
feſtatiōis ꝑ ſniam.ego teneo cū text.ꝙ
eo ipſo ꝙ eſt manifeſtū in hereſim inci
diſſe tales abſoluti ſunt quātumcunq3
ſnia nō feratur cōtra eos q2 ꝑ exceptio
nem eorum petitionem elident.

16 ¶ Duodecima pena eſt ꝙ dānati pn̄ti
bus ſecularib⁹ poteſtatib⁹ aut eoꝝ bay
iuis relinquant aiaduerſiōe puniendi
clericis prius a ſuis ordinib⁹ degrada
tis vt.i.c.excōicam⁹.el.j.e.ti.⁊ iſta aiad
uerſio ē pena ignis de ꝯſuetūdine l3 de
iure ſit pena mortis vt i.l.arriani.C.de
her.ſdcta.l.vltimū ſupplicium.ff.đ penis.

17 ¶ S3 q̃ro q̃d ſi.heretic⁹ dānat⁹ per ec
cleſiā velit redire nūq̃d ei parcet. Rn̄.
Jo.an.i q̃dā apoſtilla.i.d.c.excōicam⁹
tenet ꝙ ſic.⁊ idē gl.ſingularis.i.c.excōi
cam⁹.el.ij.eo.ti.ſed l3 iſtud ſit humanū
tamē ego credo de iure ꝯrīū. Nā vt ac
ceptet ep3 ꝙ cōtinuo poſt deprehēſio=
nē erroris ad fidei chatolice vnitatem
ſpōte recurrat ⁊ errorē ſuū ad arbitriū
ꝑdicētis publice abiuret ⁊ ſatiſfactionē
ꝯdignā exhibeat vt i.c.ad abolēdā.eo.
ti.q̃d nō facit q̃ expectat cōdēnationē ⁊
d.c.excōicam⁹.el.ij.qđ videt ꝯrīū lo
quit de dephenſo nō ꝯdēnato Arch.tā
mē i.c.vt cōmiſſi eo.ti.li.vj.dicit ꝙ rela
pſis dūtaxat nō parcitur ſemel tamē la
pſis.parcēdū eſt ex quo volunt ad fidē
redire.⁊ vt dixi hoc eſt mitius.

¶ Utrū rediēs ſpōte ad veritatē fidei ⁊ 18
recōciliat⁹ recupet bona. Rn̄.ꝙ nō ſ3 ſo
lūmodo euitat penam mortiſ. Et ꝙ olī3
debebat detrudi in perpetuū carcere3
ad agēdā pniam hodie ꝑ inquiſitores
vna cū ꝑſidēte pōt cōmutari vt in.c.vt
cōmiſſi.eo.ti.li.vj. Et ſimiliter recupera
bit bona ſi ex mia ei ꝯcedant aliter nō
vt in.d.c.vergentis.

¶ Tertiadecima pena ꝙ null⁹ cleric⁹ 19
d3 ei ꝑbere eccleſiaſtica ſacramēta neq3
tradere ecclīaſtice ſepulture: neq3 elee=
moſynas aut oblatiōes eorū recipere
aliter cleric⁹ priuand⁹ eſt ſuo officio re
gularis ſua priuilegia i illa dioceſi vbi
ꝯfecerit nō ei ſeruent vt i.c.excōicam⁹.
el.j.eo.ti. hodie tn̄ q̃cūq3 tradiderit ec
cleſiaſtice ſepulture eſt excōicat⁹ ipo fa
cto ꝑ.c.q̃cūq3.eo.ti.li.vj.de quo.S.excōi
catio.vij.caſu.xxviij. S3 hec oia limita
niſi peniteāt ⁊ ſigna manifeſta peniten
tie i eis appeāt q2 tūc ecclīaſtica ſacra
mēta poſſunt ⁊ debēt dari etiā ſi forent
relapſi vt in.c.ſuper eo.de here.lib.vj.

¶ Quartadecima ꝙ null⁹ tabellio pu 20
blica inſtrā vel ſcripta ꝓ hereticis cre
dētib⁹ ⁊ fautorib⁹ ⁊ ceteris facere pōt
nec aduocat⁹ in aliqua cā vl facto pōt
eis ꝑrocinium ꝑſtare nec litigantib⁹ ſub
eoꝝ examine aliter ipſo facto ſunt ſu
ſpenſi ab officio ⁊ ꝑpetue infames vt i
c.ſi aduerſus.eo.tit. Intellige ſm pa
ibide3 niſi reuertant ad fidem q2 tunc
poſſunt predicta pro eis impendi.

¶ Qua pena puniūtur credētes fauto 21
res receptatores ⁊ defenſores heretico
rū. Rn̄.ꝙ.xviij.penis.prima q2 ſunt ex
cōicati ipſo facto de quo ſupra excōica
tio.v.caſu.xvij. Scđa ꝙ ſi poſt excōica
tionē infra annum ſatiſfacere contem
pſerint ex tunc ipo iure ſunt infames
vt neq3 ad publica officia ſeu ꝯſilia ſeu
ad eligēdos ad hmōi aliquos neq3 ad
teſtimonium admittunt: ſunt inteſta=

biles etiã nec ad ſucceſſionē admittan=
tur null⁹ eis cogat̃ rñdere ſup aliq̃ ne=
gocio.ſed bñ ipſi alijs ſi ſunt iudices ⁊
dãt ſniam nulla eſt nec aliq̇s pōt cãm
agitare ſub eis. Si aduocati ſunt non
ſūt admittēdi ad patrociniū ſi tabellio
nes inſtr̃a p̱ eos cōfecta nihil valēt ſed
cū autore ſuo dãnant̃.Si ꝟo cleric⁹ fue
rit ab oī officio ⁊ bñficio deponat̃. hec
hñr in.c.excōicam⁹.el.j.e.ti.Ex quibus
collige.xij.penas ꝯtra p̃fatos.Adde q̃r
tã q̇ntã octauã nonã tertiãdecimam ⁊
quartã decimã in p̃cedentib⁹.§.dictas.
22 ¶ Quis dicat̃ credēs hereticis. Rñ.ar=
chi.in.d.c.q̇cunq̨.eo.ti.li.vj.ꝙ ille q̇ ore
ꝓprio dicit ſe velle mori in fide talis he
retici vel q̇ dicit ſe credere errorib⁹ eorū
ad hoc de peni. di.j.c.poteſt. ſilr̃ q̇ ado
rauerit reuerentiã ſuo more exhibuerit
cōſolationem vel cōmunionē in morte
ſeu in īfirmitate ab hereticis receperit
vel ſimilia ꝑpetrãt q̃ ad ritum eorum p̱
tinēt credētes dicunt̃ q꞉ plus factis q̃̄
ꝟbis loq̇mur.ar. de appel.dilecti el.ij.⁊
loquor de his factis in quibus error ex
primit̃ q꞉ ī alijs factis vt viſitare eos vł
alimoniã p̃bere nō eſt credere ſ꞉ potius
fauere.credētes tamē eoꝝ errorib⁹ he=
retici ſunt.c.excōmunicamus.el.ij.eo.
23 ¶ Quis dr̄ receptator.Rñ.archi.vbi.ſ.
ꝙ ille q̇ ſciēter recepit hereticos ⁊ ſi nō
frequēter q꞉ l꞉ ſm grãmaticā ſit verbū
frequētatiuū tamē ī iure ꝓ ſimplici ver
bo ponit̃ vt ꝓbat̃.ff.de recepta.l. fi.ī iu
re ciuili receptator dr̄ q̇ latēter recipit ⁊
celat vt ꝯſeruat⁹ man⁹ iudicis euadat
vt.l.j.ff.de recepta.⁊.l.ꝯgruit.ff.de offi=
cio p̃ſidis.⁊.l.vlt.C.de his q̇ la. occul.et
ſic accipit̃ etiã de iure canonico niſi ſo=
lum in caſu iſto hereticorum ratio quia
ſpecialiter omnis receptio prohibetur
vt in.c.ſicut ait.eo.
24 ¶ Qui dicūtur fautores.Rñ.archi.vbi
ſ.ꝙ ſi ſunt perſone q̃ publica poteſtate
fungantur ex ſola omiſſione dicuntur
fautores.puta ſi ab eccleſia condemna
tos nō fugant vel nō puniunt ſicut de=
beut ⁊ precipitur in.c.ad abolendã eo.
⁊ in.c.excommunicamus.el.j.eo.hoc ꝓ
batur.xxiij.q.iij.qui poteſt ⁊.q.v.qui vl
cijs.⁊.q.viij.p̃terea.⁊.xvij.q.iiij.§.qa ūt.
Itē dicit idē archi. ꝙ ſi prelati non fa=
ciunt carceres ad cuſtodiã hereticorū
vel ſil̃ia q̃ ad eoꝝ offm̄ ptinent ex aua=
ricia nō dicunt̃ fautores q꞉ id in fauorē
hereticoꝝ nō faciunt.Secus ſi propter
eos nō faciunt.Si ſunt priuate perſone
l꞉ nō capiant hereticis ex omiſſione ſo
la nō dicuntur fautores ſed ſi celãt eos
poſtq̨ iurauerūt idicare pñt dici fauto
res cū peccēt mortaliter in hoc celãdo
veritatē.xj.q.iij.q̇ſquis. Idez dic de pri
uatis aſtrictis p̱ iuramētū ad indican=
dū ⁊ celãt in caſu in quo tenent̃ idicare
quod quãdo ſit vide.j.iquiſitio.§.xj.ſe
cus in alijs priuatis nō aſtrictis q꞉ niſi
omittãt doloſe nō dñr fautores ex ꝯmiſ
ſiōe vero eēs dicunt̃ fautores quia vel
ꝟbis excuſãt eos vel laudãt ⁊ hmōi. vñ
ſi p̃dicta verba ꝓuocant ſimplices ad
amorem hereticorum ⁊ deuotionē quã
habent ad eccleſiam habeant minuere
⁊ talia nō dicant̃ ex lubrico lingue quia
lubricū lingue ad penã nō debet trahi
ff.ad.l.iul.maie.l.famoſi. tūc fautores
dicūt̃.xj.q.iij.nō ſolū.ij.q.j.c.ſi. Multo
magis fautores ſunt q̇ facto eis fauent
puta alimoniã miniſtrãdo ipſos libe=
rando vel per q̃ liberari poſſunt dando
⁊ ſil̃ia ad hoc.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.ff. de
furtis.l.ſi pignore .Et idē dicit in eo q̇
p̃cibus eos liberat.ar.xiiij.q.vj.eod. ti.
¶ Qui dicant̃ defenſores.Rñ.qui.ſ. ar 25
chi.ꝙ quicūq̨ defendētes errorē hereti
coꝝ ⁊ tales dicant̃ hereſiarche item di=
cunt̃ defenſores illi q̇ ꝑſonas ipſoꝝ de=
fendunt reſiſtendo viribus vel poten=
tia ne ad manus iudicis veniãt punien
di vel examinãdi ⁊ de hoc.xxj.q.v. p̱ to
tum.xxvij.q.j.ſi cuſtos.vel ne fiat execu
tio vt in.c.ex lr̃is.de officio delega. not.
tñ ꝙ defendens hereticū ne ledat̃ a pri
uata vel q̇ in iudicio eidē p̃rocinat̃ cre=
dēs eū habere iuſtã cãm non dr̄ defen=
ſor vel fautor etiã ſi poſtea appareat ꝙ
nō erat iuſta cã q꞉ hec eſt iuſta defenſio
que talibus reſeruat̃.Secus ſi cōtra cō
ſcientiã ei patrocinatur quia defenſor

eſt.ita no.Car.in clemē.j.de penis.
26 ¶Quō heretici fautores credentes de fenſores receptatores eoꝝ ⁊ etiā infamati de hereſi recipiant̃ ad pniam.Rn̄. ꝙ ad arbitriū epi pri⁹ debēt abiurare errorē ⁊ premittere ꝑ ſcripturā ꝙ tenebūt firmiter fidē catholicā ⁊ hoc publice vl' priuate ſicut crimē ē publicū vel priuatum.j.q.vij.quotiēs.de cōſe.di.ij.egobe rēgari⁹.⁊.d.c.ad abolēdā. poſtea dꝫ abſolui ſꝫ eccl'ie formā de qua hr̄.xj.q.iij. cū alijs deſen.exc.cū deſideres.⁊poſtea imponi qd talib⁹ ſolet iniungi vt in dictis.c.qͥtiēs.⁊ ego.ſi tn̄ tps nō adeſt ⁊ ſigna pnie in extremo demōſtrēt poſſunt abſolui ſine ſolēnitate ꝑfata ſm hoſt. ⁊ Inno.in.ca.nobis.el.ij.de ſentē.excom.

Hermafroditus dr ille q̄ hꝫ vtrūqꝫ ſexū ſcꝫ.virilem ⁊ femineum. ☞De cōtētis in hoc.§.⁊ ꝙ hermafroditus incalens magis in ſexu maſculino q̄ꝫ femineo dꝫ imponi in baptiſmo nomē maſculi.⁊ ecōtra.vt no. Bal.in.l. quotiēs.in.fi.C.de ſuis ⁊ legi.⁊ Ang. in l.de qͥb⁹.ff.de legi.iudicat̃ eni ſm ſexuꝫ in quo magis incalet.l.qͥſitū ⁊ ibi doct. ⁊ Alex.ff.de li.⁊ poſt.⁊ incidit i penā.l.ſi qͥs in tantā.ſm Bar. ⁊ Bal.ibi. C. vnde vi.⁊ dꝫ ſemel confiteri in anno ſicut hō maſculus ⁊ femina.Ioā.de por.i.l.ij.in ꝓn.de ꝟb.obl.⁊ Ant.de bu.in .c. omnis vtriuſqꝫ.de pe.⁊ re.⁊ ſuccedit i feudū ſꝫ Bal.in.l.quotiens.⁊ in.l.j.C.q̄ ſit long. ꝯſue.vbi ꝙ gratis nō precio poteſt i eo vnum ex fratribus preeligere.

1 ¶Utrū poſſit eſſe teſtis in teſtō.Rn̄.gl. iiij.q.iij.idē idonei.ꝟ hermafrodita qd nō ſicut nec mulier iſti.de teſta.§.teſtes i iudicio.tn̄ ſic eo modo quo mulier.Et hoc itelligo qn̄ magis hꝫ de femina q̄ꝫ de viro.Sec⁹ eſſet ſi ſex⁹ virilis magis incaleſceret ſi vero parilitas gl. ꝑdicta nō determinat ſed dicerē nō admitti niſi quatenus mulier admittitur.

2 ¶Utrū poſſit ordinari.Rn̄. ꝙ nō qꝛ eſt monſtruoſus.ar.xxxvj.di.illiteratos.et xlix.di.c.vlti.Si tamē ordinat̃ ⁊ ſex⁹ virilis magis incaleſcit recipit caracterē alias nō etiā ſi equaliter incaleſceret ſecundum Rod.

¶Utrū poſſit contrahere ⁊ an debeat 3 cōtrahere cū viro vel cū muliere.Rn̄.gl. predicta ꝙ ſexus magis in caleſcēs debet attendi ⁊ ſic determinari.

Hironia eſt mēdaciū in ꝟbis vel factis dictū vt qs min⁹ extimet̃ q̄ꝫ ſeipſum exiſtimet vt puta cū aliquis aſſerit de ſe aliqd vile qd in ſe nō recognoſcit.aut negat aliquod magnū qd tamē extimat in ſe eſſe ⁊ eſt aliquādo peccatū veniale quādo id qd dicit vel oſtēdit in ſe eſſe vel nō eſſe non eſt ſcādalū nec ꝓprie fame vel alterius. Aliqn̄ eſt mortale quādo eſſet in ſcādalū ꝓpriū vel alioꝝ vl' quādo hoc fieret ex inordinata ambitiōe vt ꝓficeret̃ alicui prelature ſpūali:puta qꝛ vadit male veſtitus ⁊ deſpect⁹ ꝓpter hoc ſolū vt ꝓficiat̃ ⁊ deliberate ⁊ intellige ſi eſt indignus vel ſi ꝓpter honorē ſoluꝫ ⁊ hmōi ſm ꝙ dixi ambitionē eſſe mortale de q̄ vide.§.ambitio.⁊ de tali dr eccl'ia. Qui nequit̃ ſe hūiliat iteriora aūt ei⁹ plena ſunt dolo al's eſſet veniale pctm̄ talis ambitio cū tali hironia ⁊ ſic intellige ⁊ dictū aug.in.c.cum humilitatis.xxij .q. ij.minora tamē de ſe dicere ſalua ꝟitate ⁊ maiora abſcōdere ꝓpter humilitatem nō eſt hironia nec pctm̄ ſm genus ſuū ſed ſm ſctm̄ Tho.ij.ij. q. cxiij.

Hiſtrio qs dicat̃.Rn̄.ꝙ ille qui de pſōa ſua ludū facit. ☞De cōtentis in hoc.§.⁊ ꝙ ordinari nō poſſ.t.vt in.ver.ſi.not.gl.in.l.ij.§. fi. ff.de infa.⁊ nō pōt illi donari imo donatio illi facta reuocat̃.no. in .l.affectiōis. ff.de dona.titu. generali.

¶Utrū ſit pctm̄.Rn̄.ſctūs Tho.ij.ij.q. 1 cxlviij.ꝙnō ſi fiat moderate⁊ locoꝛ tpe pſonis cōgruis ⁊ geſtibus vel ꝟbis honeſtis vt ꝑ ſubleuatione alicuius vnde licite tales recipiunt aliquid ꝑ mercede ⁊ ſic non intelligitur de iſtis. capi. donare.⁊.c.qui veneratorib⁹.lxxxvj. di. nec.c. ꝑ dilectione. de conſ. di .ij. alias autem ludum facere de perſona cū geſtibus inhoneſtis aut turpib⁹ ſeu i lo-

co aut tēpore ꝓhibito eſt mortale peccatū vt patet p.d.c.pro dilectiōe.in quo denegatur ei corpus chriſti ⁊ talib⁹ donare eſt peccatū mortale ſi fiat pro eorum ludo exercēdo.secus ſi fiat ꝓpter neceſſitatē ad naturā ſuſtētandā vl' ne ab eis infamarētur ſm Ro.

2 ¶Utrū tales hyſtriones ꝓhibiti poſſint ordinari.Rñ.ſm gl.i.d.c.donare.ꝙ non vt in.c.marit⁹.xxxiij.di.q2 infames ſūt.iiij.q.j.c.j.⁊ de his qui no.infa.l.ij.§.vlt. limitat tamē pa.i.c.cū decorē.de vi.⁊ ho.cle.verū quādo bis exercuit artē illā in publico.facit.l. palam.ff.de ri.nup.xxv.q.ij.ita nos. Jnno vero i.d.c.cū decorē. vult vt ſit infamis ꝙ habeat hoc officiū i curia vel ꝙ aſſueſcat ſe in illo actu alias nō ſit ifamis ⁊ ē opinio magis pia ⁊ mihi placet

Homagiū

ē quādo qs facit ꝓmiſſionē alteri genibus flexis ⁊ manib⁹ intra manus illius poſita ita ꝙ efficitur homo illi⁹ nulli⁹ alteri⁹ fidelitate ſalua ⁊ talis appellat homoligius ⁊ fit ſolū imperatori vel regi ⁊ huiuſmōi qui nō habēt ſup ſe ſuperiorē ⁊ talis homoligius differt a vaſalitico in quo reſeruat ſaltē imperatoris fidelitas vel autoritas nec poteſt qs homoligius vni⁹ ⁊ vaſallus alterius vel pluriū de quo homagio no. in gl.cle. paſtoralis in.§.rurſus.ver.hōligius.de re iudi.

1 ¶Utrū ſit ſimonia ꝓ re ſpūali puta beneficio eccleſiaſtico homagiū exigere Rñ.ꝙ.ſic vt eſt tex.in.c.ex diligēti.de ſimo.⁊ in.c.fi.de re.iur.ratio q2 homagium eſt ſeu cōtinet tēporale comodum illius cui preſtatur quia efficitur eius ſubditus ⁊ obligatur ſibi ad certa ſeruitia fidelitatis aūt iuramētū bene pōt exigi ſine ſimonia q2 tm̄ obligat vt ſibi ſit fidelis ⁊ ꝓſtatur potius dignitati ꝙ̄ perſone ⁊ hoc verum quādo eſt in tali dignitate cui debet fidelitas talis alias etiā eſſet ſimonia ſm vnā lecturā in.d.c. ex diligenti.

Homicidiū

j. dicit voluntariū qd animo ⁊ intentione occidendi hominē perpetratur cū effectu. vnde dicit homicidiū hominis ab homine facto occiſo ⁊ iſtd cōmittitur facto ꝑcepto cōſilio defēſione ⁊ diſſuaſione cooperatiōe ſiatione ⁊ auxiliatione. Pro quorū declaratione multa dubia ſubinferunt.

☞ De cōtētis hic ⁊ ꝙ triplex ſit homicidium no.de pen.di.j.homicidiorū.et ꝙ primū homicidiū fuit cōmiſſum per Caim in ꝑſonā abel fratris ſui glo.no. in.l.ſi quis homicidij.C.de accu.⁊ puniunt tractat⁹ homicidij ꝓut no.bart. in.l.⁊ ſi amici.de adul.per.c.j.de homi.li.vj.⁊ pl⁹ punit recēs ꝙ̄ antiquū glo. in.l. ſi diutino.ff.de pe.⁊ facit ꝙ homicida tanꝙ̄ ꝑſona vilis repellat a teſtimonio in cā graui niſi cū tortura no. Bal. in aut.ſi dicat.C.de teſti.

¶Utrum homicidium volūtarium ab homine factum vt eſt homo ſit peccatū mortale.Rñ.ꝙ ſic ſemp q2 cōtra ꝑceptū nō occides exo.xx.immo terribile peccatū vt patet.50.diſ.c.ſi qs volūtarie.vbi vult tex.ꝙ iponat ei pnia vt ſemp.ſ.horis ſtatutis iaceat ad ianuā eccl'ie ⁊ cōione in exitu vite ſue nō recipiat dicit gl. ſi nō fecerit predictam pniā ⁊ notant dixi eſſe mortale peccatū homicidium voluntarium ab homine vt homo eſt Nō aūt ab homine vt a lege ſiue vt eſt legis miniſter q2 nō eſt peccatum dummodo non deſijt ipſius ordo iuſta cauſa iuſtus animus deeſt.iuſta cauſa quādo aliquis ſine demerito occidit.iuſtus anim⁹ cum ex liuore vindicte occidit.iuſtus ordo cum occidit ille cui lex nō cōmittit vel cum occidit nō eo ordine quē lex ſtatuit de quo.xxij.q.v.in.c.reos.⁊ ꝑ totam.q. 1

¶Utrum liceat alicui occidere ſeipſuz aut mutilare.Rñ.ꝙ nō ſine mortali peccato.q2 nemo membrorū ſuoꝝ eſt dñs xxiij.q.v. ſi non lz.⁊ i.l.liber.hō.la.j.ff. ad.l.aquil. ꝓpterea dicit.Aug.in.d.c.ſi nō licet.his ergo exceptis quos vl' lex iuſta generaliter vl' ipſe fons iuſtitie de is ſpecialiter iubet occidi quiſqs hominē vel ſeipſum vel quemlibet occiderit 2

homicidij crimine tenetur hec ille. Fal
lit hoc in mutilatione que fit cauſa me
dicaminis que licet. Et de hoc. lv. di. ca.
ſi quis. el. ij. ⁊. iij.
3 ¶ Utrū liceat alicui occidere ſeipſū ne
aliquis cogat eū ad pctm̄. Rn̄. ꝙ nō vt i
d. c. ij nō licet. ⁊. xxiij. q. iiij. diſplicet. Un̄
hiero. in. c. non eſt noſtrū. xxiij. q. v. dicit
vnde ⁊ in perſecutionibus nō lꝫ mihi ꝓ
pria manu perire abſqꝫ eo vbi caſtitas
periclitatur hec ille. Et lꝫ aliqui ex hoc
dicto dixerint ꝙ vbi caſtitas impugna
tur lꝫ ſe occidere hoc eſt falſū vt pꝫ in
prealegatis. c. Et ideo hec dictio abſqꝫ
pōitur incluſiue ſicut ibi. Pulchre ſunt
gene tue abſqꝫ eo. qđ intrinſecus latet.
Sic ⁊ dictio vſqꝫ etiā incluſiue ponitur
ff. de pigno. ac. l. j. xlij. q. ij. ebrđ. Et qđ le
gitur de ſanſon qui ſe interfecit ⁊ idem
de aliquo alio dicēdū ꝙ hoc fuit ex ſpe
ciali reuelatiōe dei vt dꝛ in. d. c. ſi nō lꝫ.
4 ¶ Quid ſi iudex occidat malefactorem
ordine iuſticie nō ſeruato. Rn̄. ꝙ peccat
mortaliter ſicut ⁊ qn̄ ex animo vindicte
vel ex cupiditate occidit qꝛ iuſte qđ iu-
ſtum eſt exequeris dicit tex. in deutero.
⁊ no. in. d. c. reos. qđ credo verꝫ niſi ex
aliqua vrgenti cauſa hoc faceret ⁊ noto
rie cōſtaret occiſum dignū morte. Et ꝓ
hoc facit. c. đ occidēdis. ⁊. c. officia. ſꝫ me
lius. c. nō fruſtra. iij. q. v.
5 ¶ Utrū liceat occidere furē. Rn̄. gl. i. ca.
cum homo. xxiij. q. v. ꝙ latronē inſidias
in itineribus et nocturnū depopulato-
rem agrorum licet cuilibet occidere. C.
quādo liceat vni ſine iudi. l. j. ⁊. ij. latro
nem ſeu furē nocturnum ſimiliter licet;
diurnū vero non niſi armis ſe defēdat
vt in. c. ſi perfodiens. de homi. Limitat
tamen pa. in. c. j. de homicidio ⁊ predi-
cta gl. verum quando aliter non poteſt
comprehendi. Facit. l. furē. ff. de ſica.
⁊. c. ij. de homi. Limitant etiā ſcđo dicē
tes ꝙ qn̄ fur nocturnus vel diurnus co
gnoſcit ⁊ res poſſunt rehaberi ꝑ iudicē
ꝙ nō lꝫ occidere. ⁊ facit qđ no. bar. l. vj.
l. furē. aliter ſic ⁊ non ſolū ꝑ eum cui fu
rat̄ ſꝫ ēt ꝑ quēlibet: iregularis tn̄ erit tā
iſte occidēs ꝙ̄ ēt iudex de quo i p̄cedēti
dubio dictū ē ēt ſi ſuaret ordinē iuſticie
¶ Utrꝫ vxor a viro filia a pr̄e ꝯmittēdo 6
adulteriū ſimul cū adultero poſſit occi
di. Rn̄. ꝙ pr̄ in ipſo actu in domo ꝓpria
vl' in domo generi pōt īterficere vtrūqꝫ
ff. de adul. l. nec in eo. ⁊. l. ſe marito etiā
ignoſcit̄ ſi occidat adulterꝫ quo ad miti
gationē pene. C. đ adul. l. gracchꝰ. ſi mō
cū adulterꝫ dep̄hēdat i domo ſua cum
adultera vt. l. marito. ff. de adul. al's nō
đ iure antiquo ſꝫ de iure nouo pōt poſt
tres đnūtiatiōes fctās vbiqꝫ occidere vt
i aut. vt liceat matri ⁊ auie. §. pe ⁊ vlti.
dicit tn̄ gl. i. c. inter hec. xxxiij. q. ij. ꝙ lꝫ
tales ⁊ ſimiles excuſent̄ a pēa ciuili non
tn̄ excuſant̄ a cl'pa ſeu a pctō homicidij
vn̄ in. c. quicūqꝫ. ꝑcutit. xxiij. q. vi. dꝛ. q̄ ſine
aliqua publica adminiſtratiōe malefi-
cum furē ſacrilegū adulterū plurū vel
quēlibet crimino ſum īterfecerit trucida
uerit aut mēbris debilitauerit velut ho
micida iudicabit̄ ⁊ tāto grauiꝰ ꝙ̄to nō
ſibi a deo ꝯceſſaꝫ ꝑtātē vſurpare nō ti-
muit. Aduerte tn̄ ꝙ aliud eſt qn̄ lex ali-
quid ꝑmittit non puniēdo vt in occidē-
do adulterꝫ et ſic nō lꝫ ſine mortali pec
cato aliđ ē qn̄ lex cōcedit ſicut qn̄ diffi-
dat aliquē vt i. c. ꝓ hūani. de homici. li.
vi. ⁊ ſimilibꝰ qꝛ tūc ſi aliqs talē occidit
nō aio vindicte ſ͞m zelū iuſticie ſic non
peccat. ſ͞m Jo. an. i addi. ad ſpe. qꝛ facit
vt miniſter legis ꝙ lꝫ. xxiij. q. v. nō ē cru
delis ⁊ ſic concordat iſtud qđ hic dicit̄
cum eo quod dicitur in dubio precedē-
ti ille autem qui aliquem occidit defen
dendo ſe vel proximū non proprie dici-
tur homicida.
¶ Utrū ſit homicida q̄ ꝑcutit mulierē 7
pregnātē. Rn̄. ꝙ ſi partꝰ erat iā forma
tus ⁊ ex ꝑcuſſiōe īterijt homicida eſt. ſe
cus ſi nō erat formatꝰ. hoc ꝓbat̄. ff. đ pe
nis. l. ſi qs aliqđ. §. qui abortionis.
¶ Utrꝫ letaliter aliquē ꝑcutiēs qui per 8
cuſſus poſtea ab alijs occiſus eſt ſit ho
micida. Rn̄. ꝙ ſic vt ē tex. in. c. ſignifica-
ſti. el. ij. eo. titu. ſilr ſi nō appareat an le
taliter percuſſerit vel ne tn̄ homicida ē.
Itē homicida eſt ſi animū occidēdi ha
buit ⁊ percuſſit quamuis non letaliter

ſi poſtea ab alijs percuſſus interijt vt in
d.c.ſignificaſti.
9 ¶Mãdato ſeu precepto cõmiſſum ho-
micidiũ iputat̃ non ſolũ mandatario ſʒ
etiã mãdanti qꝛ vt dꝛ in.c. mulieres.de
ſen.ex.Js vere cõmittit cuius mãdato
delictũ cõmitti ꝓbat̃ ⁊ ipõ ſic peccat mor
taliter aut excuſat̃ ſicut ſi ipſe faceret ⁊
perinde determinãdũ eſt de mãdatori
bus quo ad irregularitatẽ ſicut de mã-
dãte pcuti clericũ q̃ ad excõmunicatio-
nem vt.ẽ.excommunicatio .v. caſu.j.§.
xxxj.⁊ tribus ſe.
10 ¶Utrũ p̃latus hñs iuriſditionẽ tẽpora
lem q̃ iniũgit ſuo officiali ꝙ ſup tali ma
leficio inq̃rat ⁊ iuſtitiã exequat̃ ſit irre-
gularis ⁊ homicida ſi officialis mãda-
tũ exequens aliquẽ occidi faciat.Rñ.ꝙ
nõ qꝛ dicit tex.in.c.ep̃s.ne cle.vel mo.li.
vj. ꝙ licet clericis nõ liceat cãs ſangui
nis agitare eos tñ cũ iuriſditiõeʒ habẽt
tẽporalẽ debẽt ⁊ poſſunt metu irregu-
laritatis ceſſante alijs d̃legare hoc ibi.
11 ¶Cõſilio etiã efficitur quis homicida
qñ ex ↄſilio ſeq̃t̃ homicidiũ nec ſolũ qñ
cõſiliũ eſt directe de morte alicuius ſed
etiã qñ ↄſulit̃ in cauſa ꝓpinq̃ ad mor-
tem.ſ.aliq̃d ex quo ſequit̃ mors.vt not.
pa.in.c.ad audiẽtiã.e.ti.⁊ hoc intellige
quoad cauſaʒ ꝓpinquã ẜm Jnno.ibidẽ
vbi ↄſulit̃ res illicita ex qua mors ſeq̃-
tur ſʒ vbi ↄſulit̃ res licita puta ↄſuluit
vt maleficꝰ capiat̃ vel vt exponat ſe ꝑ
patria vel fide xp̃iana qꝛ lʒ homicidiũ
ſequit̃ non imputat̃ ei.facit.xxiij.q.viij.
omni timore ⁊ melius.c. hortatu.⁊ pre
cibus adriani ⁊ ſic nõ eſt homicida ẜm
eũ.ſed ↄ̃ eſt qđ no.ho.in.c.ex literis.de
exceſ.p̃la.⁊ ꝑ pan.in.c.j.de furtis ⁊ eſt
tex.in.c.ſi q̃s viduã 50.di.⁊ in.c.ſicut di
gnũ.eo.ti.⁊ ibi determinat̃ ꝙ clericꝰ vel
alius interrogatus de pena delicti ſi rñ
det ꝙ eſt mors eſt homicida ſi caſus in
minet de pñti ꝑ dicta iura.Sʒ ego con-
cordãdo dico ꝙ dicit verũ Jnno. q̃ ad
pctm̃:ſed quo ad irregularitatem dicit
verũ Jnno.qñ ẽ i ↄſulẽdo rẽ licitã ⁊ nõ
homicidiũ:⁊ qñ homicidium poſſet non
accipe lʒ veriſiľr debeat euenire.Sicut
dictũ eſt.ẽ.Bellũ ꝙ lʒ prelatis dicat pu-
gnare viriľr ⁊ hm̃õi.Et dictum hoſt.⁊
Pa.itelligit̃ quo ad irregularitatẽ:non
quo ad pctm̃ i eo q̃ cõſuluit ſup morte
q̃ infallibiliter exequet̃ qꝛ dicũt ꝙ ſi nõ i
minet caſus de pñti ꝙ lʒ clericus ↄſulet
ꝙ eſt pena mortis puniẽdꝰ malefactor
nõ propterea eſt homicida. ſ.quo ad re
gularitatẽ.nec etiam quo ad pctm̃.niſi
malo aio hoc faciat.vt.j.irregularitas
primo.§.iiij.
¶Utrũ cõſulẽs alicui vt aliũ interfice- 12
ret:qui volẽs interficere interfectꝰ ẽ ſit
homicida.Rñ.ꝙ quo ad pctm̃ mortale
ẽ indubitatũ.quo aũt ad homicidiũ qui
dã.vt Jnno.⁊ hoſ.in.d.c.ad audiẽtiã.re
ferũt ꝙ ſi veriſiľr erat ꝙ nõ poterat in-
terfici ab illo nõ erit homicida nec con-
ſequẽter irregularis.Si ꝟo veriſiľe fuit
ꝙ poterat iterfici.ſic erit homicida.Sʒ
Jo.an.i.c.ſi.e.ti.li.vj.⁊ pa.i.d.ca.ad au-
diẽtiã.tenẽt indiſtincte talẽ cõſultorem
homicidã cẽſeri quo ad penã irregula-
ritatis.Et in iſtud magis aſſentit etiam
Jnno.⁊ eſt verius.
¶Quid de eo qui conſulit in genere ꝙ 13
adulteri ſunt occidẽdi vel alij qui tñ de
iure nõ ſunt occidẽdi.Rñ.ẜʒ Ro.ſi repu
tabat̃ iuris peritus ⁊ errauit nõ in api
cibus iuris.Sʒ in iure claro ⁊ certo.ſic
eſt irregularis ſi cõſultus ex ſuo cõſilio
cõſiſus aliquem occiderit.Si vero non
erat reputatus pitꝰ ſʒ ſimplex vel idio
ta aut errauit i ſubtilitate aliq̃ in q̃ ſunt
opi.diuerſe.ſic nõ erit irregularis dũ-
mõ caſꝰ nõ imineret d̃ pñti.vt.ẽ.dcm̃ ẽ.
¶Utrũ cõſulẽs alicui vt aliquẽ interfi- 14
ceret q̃uis ille cui dedit cõſiliũ ꝑ multũ
tp̃s ſteterit anteq̃ʒ interfecerit ſit homi
cida.Rñ.ẜm Jnno.vj.Pa.recitat ⁊ ſeq̃-
tur in.d.ca.audientiã.ꝙ ſic quia debe-
bat reuocare conſilium.Et ſi putabat
amicum non deſiſtere debebat hoc ini-
mico intimare vt caueret alias nõ eua-
dit q̃uis voluerit de conſilio nõ credo
tamẽ ꝙ debebat reuelare ſpecifice illũ
cui dedit cõſiliuʒ ſed bono modo ſerua
ta eius fama an ſet inimicum.et ſatiſfa-
cit ex quo cõſiliũ reuocauit.

15 ¶Quid de ꝯsulēte alicui vt se exponat pro patria vel iure suo. Rñ. Inno. i. d. c. ad audientiā. ꝙ nō est homicida nec irregularis etiā si interficiat. xxiij. q. iij. ꝑ mēbris. x. q. viij. hortatu. Si tñ sciret eū ibi moriturū sic videt homicida ⁊ irregularis ẜm Inno. ⁊ hoſt. ibidē quos limita. qñ cōsulait ꝑ iure proprio ita se exponere. ſʒ sec⁹ esset si cōsuluisset ꝙ ꝑ xp̄o mortē sustineret vel ꝑ ecclesia etiā pro patria. quia licet sciat moriturū nō est homicida. nec irregularis. Et sic intellige Inno. ⁊ hoſt. vbi. ſ.

16 ¶Defensiōe ꝯmittit homicidium. puta associādo homicidā ad factū homicidij vt eū si oporteat defendat ⁊ talis q̄uis ēt ei homicidium dissuadeat tñ ẜm ho. homicida erit. Facit. c. henricus. de cle. pu. in due. Nec in hoc distinguit an alis esset facturus vel ne quo ad irregularitatem sed quo ad restitutionē bñ est distinguēdū. quia si alias erat facturus non tenetur.

¶Permissione etiā cōmittit homicidi-
17 um nō prohibēdo cū pōt. vt ptʒ in. c. nō īferēda. ⁊. c. sequēti. ⁊. c. fi. xxiij. q. iij. Sʒ licet gl. in. d. c. nō inferenda. hoc referat solū ad prelatos tu tñ dic ꝙ cū iura loquātur vniuersaliter. Jō est distinguendū in illis qui nō sunt p̄lati nec hn̄t ex officio an dolose omittant ꝓhibere ⁊ sic credo homicidas si aliquis occiditur. Si vero non dolose hoc nō prohibēt. ſʒ ex negligētia vel pusilanimitate. aut qr nolunt se imiscere rumorib⁹ vel nolunt aliū hmōi rumorib⁹ immisceri sicut mr̄ filiū vxor virū ⁊ hmōi nō credo esse homicidas. Et ad hec faciūt notata i. c. p̄te. de sen. ex. p. Jo. an. ⁊ sequētes lʒ peccent ⁊ forte mortaliter qñ sine periculo omni pn̄t obuiare per iura preallegata non tñ sunt irregulares nō obuiātes nisi dolose vt occideret desisterēt.

18 ¶Utrū cū q̄s vult aliquē īterficere iniuste nisi ego dē sibi aliquē certā pecuniā meā tenear. Rñ. gl. i ꝑa. lxxxij. di. ꝙ q̄dā dicūt sic quidā nō ipa vr̄ tenere ꝙñ nisi sit p̄lat⁹ sed ego credo ꝙ siue sit p̄latus siue nō ꝙ tenet aliter pctm̄ mortale nō euadit si mō hʒ vltra necessitatē sue vite ⁊ illoꝝ q̄b⁹ tenet ꝓuidere qr sicut tenetur existēti in extrema necessitate subuenire sic ⁊ tali ex quo alio modo nō potest eū a morte liberare.

¶Utꝝ nō reuelās tractatū hōicidij sit 19 homicida si sequit. Rñ. pa. in. c. petr⁹. e. ti. Aliq̄ dicūt ꝙ nō sufficit ꝙ prohibuerit. Jo. an. distinguit ꝙ aut dolose nō reuelat ⁊ erit homicida aut nō dolose nō reuelat ⁊ nō erit homicida ⁊ hoc placet pa. ibidē. Ego credo ꝙ si nō reuelat illis q̄ possunt ꝓdesse ⁊ nō obesse ꝙ erit homicida q̄tūcunq̄ prohibuerit. Et de hoc vid Inno. in. d. c. petrus.

¶Utrū iniuriatus ab aliquo audiens 20 amicos suos vel parētes velle vindicare sit homicida si non ꝓhibeat expresse. Rñ. ẜm gl. i. d. c. petr⁹. ꝙ si homicidiū sequit erit homicida nisi expresse ꝯdicat: qr tractantib⁹ talia si nō ꝯdicit videtur cōsentire. Similis casus est. j. q. iiij. quia prelatus.

¶Cooperatiōe ēt cōmittit homicidium 21 vñ i. c. sicut dignū. ẜ. j. e. ti. dr̄ q̄d illi q̄ ad capiēdum ipʒ aio feriēdi aut occidendi accesserit ſʒ man⁹ i eo nō iposuerint tñ ex quo mors secuta ē homicide sunt facit etiā. c. studeat. 50. di. vbi pcutiēs aliquē q̄ iterijt ex pcussiōe siue directe puta qr vuln⁹ letale fuit siue occasiōalit puta ex percussione de equo cecidit vel de alio loco ex q̄ casu interijt homicida ē. Et sic intellige de coopatiōe simul in q̄cūq̄ homicidio. vt puta qr multi vulnerauerūt de quo ēt. xxiij. q. vlti. c. fi.

¶Utrū exhibēs pn̄tiā suā i bello iniu- 22 sto animando ꝯsulēdo vel inimicis timorē incutiendo sit homicida si aliquis ibi occidit. Rñ. pa. in. c. significasti. eo. ti. ꝙ sic secus esset in bello iusto. vt. ſ. bellū ⁊ in. c. petitio tua. in. gl. c. titu.

¶Utrū exhibēs pn̄tiā suam vbi fit ho- 23 micidium sit homicida et irregularis. Rñ. ꝙ sic si est prelatus ibi habens iurisditionē ē homicida ⁊ irregularis. ḋ. ex. prela. c. ex literis. Alij vero nō vbi ex sola curiositate stant ad videndū: peccant tamē grauiter clerici.

24 ¶ Utrũ inq̃ſitoꝛ hereticoꝝ ſciensq̧ cũ
pronũciauerit talẽ hereticum occidereť
efficiať irregularis.pnunciãdo.Rñ.ſm
hoſt.d.c.ad audiẽtiã.de ho.q̧ nõ.xxiij.
q.viij.legi.ꝛ.q.v.ſi audieris.¶ Aiatiõe
incurriť homicidiũ vt pz i.d.c.ſicut di
gnũ.limitat tamẽ pa ibidẽ verũ quan
do icitatio ſeu inaiatio ẽ ad homicidiũ
ſpãliter qꝛ tunc teneť ſecus eẽt ſi eſſet
incitatio ad odiũ in genere qꝛ nõ tene
reť de delicto poſtmodũ ide ſecuto:idẽ
dic quãdo aiatio ẽ ad factũ licitũ ſz ho
micidiũ ſequať:ſicut cũ prelatus hoꝛ-
tať in bello iuſto vt viriliter pugnẽt de
hoc vide.ſ.bellum.§.iiij.

25 ¶ Auxiliatiõe ẽt cõmittiť homicidium
vt in.d.c.ſicut dignũ.vnde dicit pa i.d
c.q̧ p̃ſtans quodcũq̧ auxiliũ quãtũcũ
q̧ modicũ in delicto cõmittẽdo tenetur
etiã cuſtodiẽdo veſtimẽta ſz diſtingue
ſi vis bene itelligere q̧ aut auxiliũ p̃pa
ratur ad perpetrandum factum legiti
mum ꝛ iuſtũ:ex quo tamẽ facto ſequiť
homicidiũ.Et ſic nõ tenetur de tali ho
micidio talis auxiliatoꝛ quo ad pctm̃ ſz
quo ad irregularitatem.Si auxiliatus
fuit directe homicidio bene teneť ſecus
ſi idirecte ſicut dictũ ẽ de auxiliante pu
gnãtes in bello iuſto ꝛ hmõi.Aut pre-
ſtatur auxiliũ ſup facto illicito ex quo
ſequitur homicidiũ.Et ſic homicida re
putatur quãtũcũq̧ auxiliũ ſit idirectũ
ꝛ ſic loquitur.d.c.ſicut dignuz.Simili-
ter ſi auxiliũ preſtať ſup homicidio per
petrando ſiue iuſte ſiue iniuſte incurri
tur irregularitas:ſi homicidiũ factũ ẽ.

26 ¶ Utrũ clericus accõmodans arma al
teri ſit irregularis ſi ille iterficit.Rñ.q̧
ſi in bello iuſto vel vt ſe defendat cõtra
iniuriãtẽ nõ erit.Secus ſi in bello iniu
ſto.c.ſi de homi.de materia homicidij
quo ad irregularitatẽ:vide.irregulari
tas.j.§.j.cum multis ſequentibus.

Homicidiũ.ij.

casuale dicit:q̧ p̃
ter volũtatẽ euẽit:ꝛ ex caſu foꝛtuito. de
q̃.l.di.§.eꝫ.cũ m̃ltis capitulis ſequẽtib⁹
☞ Ad propoſitum eoꝛuz que hic dicũ
tur qualiter puniatur homicidiũ ſi vn⁹
ex pluribꝰ pꝛoiecit ſaxum vł cultellum
ꝛ hõ moꝛtuus eſt ex illo ictu:ꝛ ignoraꝉ
quis eoꝝ piecerit no. Spe.in ti. de ho-
mi.℣ſi.pone q̃tuoꝛ.ꝛ an homicidiũ cõ-
miſſum p ebꝛietatẽ ſit caſuale ꝛ an pu-
niatur pena moꝛtis.no.Abb.in.c.ſicut.
de teſt.q̧ nõ:ꝛ ſi cõmittať in pſonã affi-
nis vł amici p̃ſumať caſuale non dolo-
ſum.glo.ꝛ doc.i.l.j.C.de ſica.ꝛ Bal.in
l.ſi.in.xx oppo.C.de here.inſtitu.

¶ Utrũ ſit homicida quo ad culpam vł 1
penaz qui a caſu hoiem occidit.Rñ.vt
colligo ex gl.ber.i.c.ſicut.de homicidio
q̧ aut dabat operã rei licite ꝛ adhibuit
oẽm diligẽtiã quã debuit.Et ſic excuſa
tur ac ſi nõ feciſſet.c.ex lr̃is.el.j.ꝛ.c.dile
ct⁹.eo.ti.ꝛ.l.diſt.ſi duo.Si ℣o nõ adhi-
buit d̃bitã diligẽtiã iputareť ei quo ad
culpã ꝛ penã.ſ.irregularitatis.l.di.cle-
rico faciẽte põt diſpẽſari cũ eo vt in oꝛdi
ne ſuſcepto miniſtret ſm Joã.in.d.c.de
clerico.l.diſtin.Si vero dabat operam
rei illicite:ſiue adhibuit diligentiam vł
nõ imputatur ei vt in.c.quantum.l.diſ.
Ex quo patet quid tenendum de mul-
tis queſtionibus.

¶ Quid de clerico qui rixã faciẽs ſuper 2
venientibus eius amicis occiderũt eum
cũ quo rixabatur.Ad quã reſpõdendũ
eſt:q̧ eſt homicida ꝛ irregularis ita no.
pa.in.c.Petrus.eo.ti.ꝛ doc.ibidem.ꝛ fa
cit tex.ibidem limitat tamen pa.ſi rixã
illicite exercebat alꝛs non qꝛ ſi fuit ſine
culpa:factum aliorum nõ dꝫ ſibi impu
tari.c.ſignificaſti.el.ij.eo tit.limita hoc
etiam ſm ho.in.d.c.ad audientiam.ve
rum ſi non prohibuit quãtũ potuit.Si
militer non eſſet homicida nec irregu-
laris:ſi inimici illius cũ quo rixã facie-
bat ſupueniſſent ꝛ occidiſſent quãuis
rixa fuiſſet illicita:qꝛ non intuitu cle-
rici eum occiderunt:ſed propter inimi-
citiã quã habebant cõtra.eum ita not.
doc.in.d.c.ſignificaſti.el.ij.

¶ Quid de eo qui percuſſit latronẽ qui 3
aſpoꝛtabat res ſuas ex qua percuſſiõe
fugere non potuit.ex quo ab alijs poſt
ea occiſus ẽ.Rñ.q̧ eſt homicida ꝛ irre-
gularis ſm cõmuniter doc.i.c.ſignifica

ſi.el.ij.eo.ti.ꝛ i.c.de cetero.ibidē q: de=
dit operā rei illicite. Sꝫ ſi tenem⁹ ꝙ ẜt
cleric⁹ licite ꝑ defenſiōe reꝝ poſſit pcu=
tere. nō erit irregularis dūmodo letali
ter nō pcuſſerit:nec aio occidēdi fecerit
ꝛ magis placet ꝗ̃ opinio doc.ꝙ dictū.c.
de cetero loquit̃ de cā ꝓpinqua homici
dij vt ſit irregularis. Secus in cā remo
ta.vt ē i caſu iſto:ex quo caſu nō habuit
aim occidēdi. Et ꝓ hoc facit.d.c. ſignifi
caſti.ꝛ.c.exhibita.e.ti.ff.loca.l.q̇ domū.
i fi.ꝛ vr̃ ſēſiſſe gl.i.d.c.ð cetero.ꝛ i.c.tua.
de homi.niſi forte dicas ꝙ lꝫ daret ope=
rā rei licite:tñ debuit cogitare ꝙ ſi vul=
neraret eū nō valēs fugere ꝙ occideret
ex quo erat veriſimile. ꝛ ſic erit irregu=
laris. Sꝫ mihi nō placet. Nā vt hr̃ i. d.
c.tua. cleric⁹ vulnerās graniter furē in=
greſſum ſuā domū:lꝫ fur poſtea capt⁹
ſit duct⁹ ad officialē:q̇ officialis mittēs
clerico p̃dicto:vt exponeret ſi qua ſciret
de p̃dicto fure iterſignia:ſed nūcijs tri=
buens cultellū ꝛ ſotulares quos a fure
abſtulerat ſi i nullo alio ſe impediuit li
cet talis fur occidatur nō eſt irregula=
ris ergo nec a fortiori predictus.

¶ Quid de eo q̇ vidēs latronem clama
4 uit:ex quo clamore capt⁹ fuit ꝛ occiſus
latro. Rñ.ꝙ eſt homicida ꝛ irregularis
vt tꝫ Jnn. ꝛ hoſt.ꝛ ſequit̃ pa.in.d.c. ſi=
gnificaſti.el.ij.etiā ſi nō habuit aim ad
mortē: q: debuit cogitare de homicidio
qð cōiter ſequit̃ i tali clamore ꝛ hoc cre
do veꝝ ſm pa.ibidē ſi cōiter ſequit̃ al's
nō ex quo aim non habuit vt occideret
ſimiliter nō eſt irregularis qñ clamauit
ꝓ ſua liberatione q: ille volebat eū iter
ficere. Secus ſi pro reb⁹ vel alijs vt.j.
dicetur homicidium.

¶ Quid de ludēte cū p̃gnāte q̇ diſpgit.
5 Rñ.ſm Jo.an.ꝛ ſequit̃ pa.i.c.ſicut ex li
teraꝝ.e.ti.ſi cōditio ludi erat gracilis ꝛ
ludus fuit licit⁹ rōne pſone vt q: mari=
tus frater vel alia pſona cōiuncta non
erit irregularis q: nō eſt in culpa aliq̃
eo qð ludus leuis nō eſt ꝓhibitus i pre
gnāte dūmodo pſone cōueniat ludenti
cum ea alias ſic.

6 ¶ Quid de clerico vel quocunq; alio q̇
implorat officium iudicis ꝓ recuperan
dis ſuis rebus licet ſciat ꝓ certo ꝙ ſine
ſanguinis effuſiōe nō poterit recupera
re. Rñ.ꝙ nō eſt irregularis ſm Jo.an.ꝛ
eſt tex.in.c.ij.eo.ti.li vj.dummodo pre=
mittat ꝓteſtationem ꝙ nō intendit ad
vindictam ſanguinis ꝛ hoc tene lꝫ vin
centius tenuerit cōtrariū q: ita declara
tum eſt in.d.c.ij.ꝛ credo veꝝ qñ alio mō
nō pōt recuperare. ꝛ ſic intellige p̃fatuꝫ
c.ij.quando mortem nō intēdebat ſed
recuperationem ſuam q: ſi intentio erat
maculata erit irregularis ſi mors vel
mutilatio eſt ſecuta ſꝫ hoſt. ꝛ ſic intelli
ge.c.ex lr̃is.de.exce.pre.ꝛ .xxiij.q.v.c.
ij.ꝛ de pe.di.j.c pieculoſe. Jdē tenee etiaꝫ
ſi furem capiat ꝛ iudici tradat ſm limi
tationem predictam.

Quid ſi poſt ſuſpēſionē ſeu occiſionē 7
letet ꝛ habeat gratū. Rñ.ꝙ nō erit ir=
regularis quia lex promotionis attēdit
fractum.xv.q.j.c.ſi.

¶ Quid de ſacerdote qui ꝓ edificatio 8
ne eccleſie vl' domus aduocauit aliquē
in adiutoriū qui caſu interit. Rñ.ꝙ nō
eſt irregularis ſi nihil de contingenti=
bus omiſit.c.ſi.eo.ti.

¶ Quid de ludente cū alio q̇ a caſu oc
cidit ſociū. Rñ.ꝙ ſi ludebat cuꝫ pſonis
cū qb⁹ erat licitū ꝛ ludo licito ꝛ veriſilr
ex cōditiōe ludi talis caſus euenire nō
debebat nō eſt irregularis vt pꝫ in.c.la
tor.eo.ti.vbi cleric⁹ ludēs cū clerico ꝙ
lꝫ ꝛ nihilomin⁹ vn⁹ ipſoꝝ alterum acci
piēs ꝛ ꝓſternens ad terrā cultellū ſibi
īfixit mortu⁹ eſt ꝛ tñ ꝓſtrat⁹ nō eſt irre=
gularis q: cōditio ludi nō erat ꝓſternē=
di.ꝛ iō nō fuit i culpa ſꝫ ꝓſternens. Si
ꝟo nō ꝯſiderauit cōditionē ludi ex qua
tale qd euenire poterat erit irregularis
vt i.c.cōtinebat.eo.ti.vbi volēs equita
re ſup ſociū q̇ hēbat falcē in latere occi=
ſus eſt ꝛ ſoci⁹ eſt irregularis q: cōditio
ludi erat vt q̃ tetigiſſet baculū alterius
ſup euꝫ eq̃taret ꝛ iō debebat deponere
falcē ex q̇ ludi iſta erat cōditio ſi tñ ꝓhi
buiſſet ne eū eq̃taret tꝫ.pa.i.d.c.ꝙ nō eſ
ſet irregularis. hoſ.tñ ꝛ alij tenēt ꝙ etiā
ꝓpter ludi cōditionē q: potuit euenis

re.ſʒ pa. opinio magis plʒ pōt tñ eps
diſpēſare in caſu quo efficit irregularis
vt i ſubdiaconatus officio miniſtret ſi
ſudiaconus erat vt in.d.c. cōtinebat.
10 ¶ Quid de eo q̄ dat poculū amatoriū
ex q̄ ſeqt homicidiū c̄uis nō intēderet.
Rñ. q̄ homicida ē ⁊ irregularis vt no.
pa.i.c.ſi aliq̄s.e.ti.facit.i.ſi q̄s aliq̄d.§.
q̄ abortiōis.ff.de penis.rō q̄ dat operā
rei illicite ſecus ſi nō ſeqt homicidiū
puta q̄ fetꝰ nōdū erat formatꝰ q̄ lʒ pec
cet mortal'r q̄cūq̄ dat aliq̄d ad potañ.
vel ex libidine vel odio ⁊ hmōi vt non
poſſit gn̄are aut cōcipere vel naſci ſo
boles concepta vt pʒ in.d.c.ſi. aliq̄s.tñ
irregularis eſt vt ibi glo.
11 ¶ Quid de eo q̄ iſeq̄ns aliū q̄ ex fuga
cecidit ⁊ mortuus eſt. Rñ q̄ ē homicida
ſi fugiens timebat de graui malo ſibi
infugēdo niſi fugeret ſecꝰ ſi de leui et cā
ludi. vnde pan.in.c.exhibita. eo. dicit q̄
ſi q̄s p̄iicit lapidē vt aliū p̄cutiat dū
mō p̄cuſſio nō poſſit eſſe grauis ⁊ alius
ne p̄cuciat fugiēs cadat ⁊ occidat non
erit irregularis vel ſi p̄iiceret lapidē a
remotis ⁊ aliꝰ timēs: fugeret ⁊ corruēs
interiret ſilr nō eſt irregularis. ſecꝰ ſi vt
grauiter p̄cuteret vel iactus potuiſſet
granē p̄cuſſionē facere niſi aliꝰ fugiſſet
q̄ tūc tenet de homicidio q̄ tūc noxiꝰ
eſſet ludus etiam in pueris.
12 ¶ Quid de illo puero q̄ veſicā porci in
flatā violēter frāgēs ex terremotu mu
lier grauida expauefacta fugiēs diſp
ſa eſt. Rñ. q̄ nō eſt homicida nec irregu
laris per doctrinā pa.in.d.c.exhibita.
c̄uis Jnn Abbas ⁊ Vicē. videant ſen
tire q̄ tā i iſto q̄ i p̄cedēti iputet ei ho
micidiū. Sʒ mihi vr durū nec tex.i.d.c.
videt velle vnde nō q̄libet cā dʒ attēdi
ſʒ p̄pinqua ad hoc vt ſit irregularis. fa
cit.ff.ad.l.cor. de ſica.l.nihil intereſt in
gl. Nō eñ q̄ faber facit cultellū eſt ho
micida ſi tamē aio nocēdi facit ⁊ mino
rē diligētiā adhibuit tūc ꝯſiderat cū re
mota ꝑʒ Ber.i.c.de cetero.⁊.c.p̄ſbytero
rū.de homi. vnde q̄cūq̄ p̄cutit aliū vul
nere nō mortifero tñ ex imperitia me
dici vel incuria vel expoſitiōe ad labo
res ⁊ ſudores ille morit nō eſt irregula
ris ꝑm Ber.in.c.exhibita.de homici.
¶ Quid de clerico q̄ venādo vel ſe exer 13
cēdo iaculū p̄iecit ⁊ aliū a caſu interfe
cit. Rñ. q̄ tenet de homicido ⁊ ē irregu
laris ſi ne adhibuerit diligentiā vel ne
q̄ dabat operā rei ſibi illicite.c.hi qui
arborem.§.ſi vere.50.diſtinctione.
¶ Quid de cuſtodiētibꝰ infirmos q̄ ad 14
eorū petitionē dederūt eis vinū vel ali
q̄d hmōi. Rñ. q̄ ſi certū ē eos mortuos
p̄pter hoc ⁊ ipſi hec potuerūt p̄uidere
q̄ irregulares ſunt nō debēt tamē face
re ſibi hanc cōſciam q̄ p̄pter hoc ſint
mortui ꝑm Rodo. quādo bono aio id fe
cerūt niſi ſit euidēs culpa vel diſſoluta
negligētia. Et ſi habēt cōſciam debent
deponere ad ꝯſiliū boni viri niſi ꝯ p̄cce
ptū medici expſſe dediſſent q̄ nō excu
ſarent vt no.in.d.c.tua nos. de homici.
Idē dic de vertentibꝰ īfirmos vnde vel
apoſtema frangit vel anhelitus obtura
tur ⁊ ſuffocatur.
¶ Quid de parētibꝰ q̄ a caſu p̄prios fi 15
lios occiderūt. Rñ. ſi ex culpa graui vl'
leui tenet de homicidio vt pʒ in gl.c.ſi.
de his q̄ p̄pri. ſi. occi. Nā dat eis p̄ cul
pa graui penitētia.vij.vel.v.annorū p̄
leui triū. Si aūt nulla culpa p̄ceſſit nō
tenent. No. tamē ꝑʒ hoſt.⁊ pa.⁊ alios
doc.in.d.c.ſi. q̄ ſi culpa ſit occulta ſiue
grauis vel leuis nō dʒ dari pnīa publi
ca ꝯ q̄ faciūt multi q̄ iponunt publicā
pniam de qua in.c.50.diſt. ⁊ male quia
fieri nō dʒ talis pniā niſi crimen adeo
fuerit graue q̄ totā ꝯmouerit vrbē vt.i
d.c.in capite. collocare tamē apud ſe fi
lios tenellos parentes nō debēt aliter
ſunt i culpa.ij.q.v.ꝯſuluiſti.⁊ eis iputat
homicidiū ſi ſeqt niſi forte ita paupe
res eſſent q̄ nō poſſent eos pānis foue
re ꝯ frigora q̄ tūc tenēdo apud ſe in le
cto ſi debitā faciunt diligētiā in reliq̄s
non tenet aliqua culpa ex duobus ma
lis ꝯcurentibꝰ minus eligit.xiij.diſt.ner
ui. ⁊ ideo ſi eſt minus periculum colloca
re penes ſe q̄ aliter tenere excuſantur.
¶ Quid de tenētibus aialia puta vrſū
vel leonem que aliquem interfecerunt

Rñ.ſi nõ fuerũt in aliqua culpa nõ te-
nent de homicidio al's ſic.puta qꝛ erãt
ferocia ꝛ nõ tenuerũt ligata ꝛ hmõi.ar.
c.hi q̃ arborẽ.ꝛ.c.ſepe.50.di.ꝛ qđ no.i.c.
de occidendis.xxiij.q.v.Et hoc tene lꝫ
hoſ.in.c.ad audiẽtiã de hoi.videat te-
nere ꝙ nullo modo ſit irregularis.niſi
fuerit in malitia vel lata culpa.ar.l.j.ꝛ
fi.ff.ſi quadru.pau.feci.di.

17 ¶Quid de illo q̃ vocat milites ad defẽ
ſionẽ ſui iuris ſi aliquis ibi occidat.Rñ.
nõ dicunt de homicidio.vꝫ i.d.c.de oc-
cidẽdis.et.q.iij.eadẽ cã.c.maximianꝰ.

18 ¶Quid de medico cui ꝑter volũtatẽ in
firmꝰ mortuꝰ eſt in manibꝰ ſeu ſub cu-
ra.Rñ ſi iſta quatuor ↄcurrãt nõ hꝫ cul
pã.Primũ ꝙ iſtud officiũ ſibi conueniẽ
bat qꝛ nõ erat ei ꝓhibitũ exercere ſicut
ẽ clericis ꝛ religioſis chirurgiã i.c.ſniaꝫ
ꝛ.c.cũ magno necie.vel mo.¶Scđm ſi
erat peritꝰ in arte.¶Tertiũ ſi exhibuit
oẽm diligẽtiã ẜm artẽ.¶Quartuꝫ ſi in
formauit de his q̃ ſunt ↄtria egritudini
infirmi.Nã iſtis ſeruatis nõ imputat ei
homicidiũ.ita no.pa.i.c.ita vos.eo.ti.
alias tenet de eis.ꝛ qualit.c.ad aures.

19 ¶Quid de eo q̃ ipellit in aliũ ꝛ ille mo
rit vel de eo q̃ declinãs eũ q̃ volebat ꝑ-
cutere ꝑcuſſus eſt alius ex tali declina-
tione ꝛ occiſus.Rñ.ẜm hug.in.c.ſepe.
50.di.nõ eſt irregularis: nec homicida
niſi in fraudem fecerit.

20 ¶Quid de eo q̃ mãdauit aliquẽ ꝟbera
ri ihibẽdo ne iterficiat vel mutilet.Rñ.
ſi mãdatariꝰ iterficit vel mutilat ſeu in
terficit vel mutilat ꝑpter talẽ ꝑcuſſio-
nẽ faciendã homicida iudicat mãdator
qꝛ mãdãdo i culpa fuit.c.is qui.eo.ti.l.
vj.qñ veriſil'r hoc poſſe euenire debuit
cogitare ibideꝫ.Idẽ.dic de eo q̃ mãdat
aliquẽ capi qñ veriſil'r mors poterat cõ
tingere ꝛ hoc q̃ ad eũ q̃ iuſte ꝛ ex officio
mãdat.Secꝰ in alijs: qꝛ qualitercunqꝫ
mors ſequatur irregulares ſunt quam
uis veriſimiliter non debebat euenire.

21 ¶Quid de illo q̃ volenti fugere inimi-
cos propter timorẽ mortis conſuluit vt
remaneret ꝛ pacẽ ꝑcuraret ꝑpter ꝙ re
manſit ꝛ occiſus eſt.Rñ.nõ tenet quãdo
bono animo fecit habens ꝓbabilẽ cãm
credẽdi ꝙ ex remãſiõe nõ imineret peri
culũ: puta qꝛ inimici erãt eiꝰ cõſangui
nei vel tales amici ꝙ eos poterat cohi
bere: ſecꝰ eſſet ſi nõ habuit ꝓbabilẽ cãꝫ
credẽdi vel ſi habuit nõ tamẽ fecit quã
tũ potuit: qꝛ ſic imputaretur ei homici
dium.vt in.c.tua nos eo.

¶Quid đ eo q̃ miſit puerũ ad adaquã 22
dũ equũ monẽs vt caueret a flumine q̃
ſubmerſus eſt.Rñ.ſi rõnabiliter pote-
rat dubitari eſt irregularis aliter non.

¶Quid de illo q̃ cũ corrigia que habe- 23
bat gladiũ verberans famulũ interfe-
cit.Rñ.ꝙ eſt irregularis.qꝛ ꝓbabiliter
debebat credere occaſionem non remo
uendo gladium.

¶Quid de illo qui interrogatꝰ de ma- 24
lefactore ipſum eis oſtẽdit.Rñ.ſi ꝓba-
biliter potuit cogitare ꝙ ad mortem eũ
quererent eſt irregularis alias non.de
hoc etiã habes.ſ.irregularitas in prin
cipio Et ibi vide multos caſus.

Homicidiũ.iiij.

ↄmittitur ne-
ceſſitate.ſ.dẽfenſiõis que quãdo ꝛ quo
modo liceat vide.ſ.defenſio.

¶Quid ſi violentia infert rebꝰ ſolum 1
vtrũ occidẽs ꝓ ipſis ſaluãdis excuſet.
Rñ.pa.in.c.ſignificaſti.el.ij.eo.ꝙ nõ cle
ricus nec etiã pro ipſis recuperãdis vt
in.c.ſuſcepimus eo.Si ꝟo eſt laicus de
iure ciuili eſt clarũ ꝙ põt impune occi-
dere ſi aliter ſaluare nõ poterat eas vt
in.l.furẽ.ff.de ſica.ꝛ in.l.itaqꝫ.ff.ad.l.
aq̃.ꝛ hoc habebit locũ in omni foro con
tẽtioſo ſeculari.Sꝫ quo ad irregulari-
tatẽ tam clericus ꝙ̃ laicus occidẽs vel
mutilãs pro ipſis ſaluandis erit irregu
laris.vt pꝫ in.c.ſuſcepimus eo No.gl.
xxiij.q.iij.in principio.An anteꝫ peccet
mortaliter occidẽdo pro rebus ſaluan
dis dic vt ſ.defenſio.§.iij.ꝛ.v.

¶Quid ſi violẽtia infert pſone ſolum 2
vel pſone ꝛ rebꝰ ſimul.Rñ.pa.in.d.c.ſi
gnificaſti.ꝙ aut põt euitare fugiendo
aggreſſorẽ ꝛ ſic clericꝰ tenet fugere p.d.
c.ſuſcepimus in laico.no.Bar.in.l.j.C.
vnde vi rvidet tenere ꝙ nõ tenet fugere

quia fuga eſt iniuria vt.l.itē apud la=
beonē.ff.de iniur.ꝛ dicit Cyn.in.l.ſi ex
plagijs.§.tabernarius.ff.ad.l.aq̄ ꝙ fu=
ga reddit fugiētem viliorē.Ergo ſicut
lꝫ ꝑ iactura rerū multo magis ꝑ iniu=
ria corporali que eſt maior iniuria.l.in
ſeruorū.ff.de penis.Tu dic ꝙ ſiue in cle
rico ſiue in laico ſi poteſt fugere non li=
cet occidere vel mutilare aliter incidit
in penā irregularitatis ſm Ray.ꝛ Ber.
Go.tñ tenet ꝙ poſt peractam penitētiā
poterit in ſuſceptis ordinibꝰ miniſtra=
re ſine diſpēſatione ſed non aſcendere
ad maiores ꝛ ita intelligit.C.de his cle
ricis.Si vero aliter non pōt fugere nec
euadere niſi mutilet vel occidat ſic lici
te tā clericus ꝙ̄ laicus occidit vel mu=
tilat ꝛ ſine oī pena irregularitatis vt in
cle.vnica.eo.ꝛ ſine oī peccato ita ꝙ ſta=
tim preſbyter poſſet celebrare.ſꝫ Jo.de
ligna.tractatu de iuſto bello.Facit.ca.
olim.el.j.de reſtitu.ſpoliato dummodo
non faciat.animo vlciſcendi facit pro
hoc.ca.ij.eo.

5 ¶Quid ſi interficit ꝑ defenſione perſo
ne alterius quā aliter nō poterat ſalua
re.Rñ.ꝙ licet hoc poſſit ſine oī peccato
quādo volebat iniuſte talē perſonā in
terimere tñ irregularis efficit vt no.in
d.cle.vnica eo.vide.ſ̄.clericus.ix.§.vlti.

Homicidiū. iiij.ſ. ſpiritua
le cōmittit in
anima ſolū multis modis.¶Primo ꝑla
tus nō arguēs.xliij.di.epheſis.¶Secū
do adducēs ſubditos i deſperationē ꝑ
pter auſteritatem.xlv.di.recedite.
¶Tertio quicūqꝫ defraudet res eccle=
ſie.xij.q.ij.qui chriſti ꝛ.c.qui abſtulerit.
¶Quarto nō ſoluēs legata defuncto=
rū.xiij.q.ij.q̄ oblatiōes.cū duobꝰ.c.ſe.
ꝛ dicūtur mēbra diaboli.xij.q.ij.cuꝫ de
notiſſimā.Quinto d̄ rebꝰ alienis faciēs
eleemoſynas.xiiij.q.v.imolās.xvj.q.j.
decime.¶Sexto alios ad malum pro=
uocans de cōſe.diſt.iiij.q̄ris de pe.di.j.
noli.¶Septimo decimas debitas non
ſoluēdo.c.fideliſſime.¶Octauo ꝑuo=
cās ad iuramentū quem ſcit falſe iura
turū.añ.queſti.v.ille.¶Nono odium
alteri gērēdo de pe.di.j.homicidiorum
j.Jo.iij.Decio alteri d̄trahēdo.d.c.ho
micidiorū ꝛ.vj.q.j.ſūma iniqtas.¶Un
decimo morieti penitētiā negādo.xvj.
q.vj.agnouimꝰ.¶Duodecimo d̄ ſe ma
lā ſuſpitionem dando.xj.q.iij.non ſunt
audiēdi.¶Tertiodecimo oppreſſiōem
vel iniuſtitiā aut iniquitatē exercendo
d̄ pe.d.j.oīs.Quartodecimo cauſa libi
dinis explēde vel odij meditatione ho
mini vel mulieri aliquid faciēdo vł ad
potanduꝫ dādo vt nō poſſit gñare aut
cōcipere vt in.c.ſi aliquis.de homicidio.

Homicidiū. v.q̄ ad penā.ſ.
irregularitatꝫ
ꝛ ałs de iure canōico.Utrū oīs homici
da ſit irregularis.Rñ.ꝙ ſic quilꝫ qui oc
cidit poſt baptiſmū per induſtriā ꝛ per
inſidias vt no.Pa.in.c.j.de homicidio
ꝛ ibi patet ex tex.ꝛ etiā eſt irregularis
oīs homicida voluntarie occidens ſiue
ex iuſtitia ſiue legis aut canonis per=
miſſione ſiue ex vindicta ſiue ſine pec=
cato ſiue cū peccato ſolūmodo excipit
ille q̄ occidit nō valens aliter euadere
ꝛ hoc intelligo ſi habet occidēs vſuꝫ ra
tiōis q2 oīs furioſus infans ꝛ dormiēs
ſi occidūt nō ſūt irregulares cle.vnica
eo.ti.vnde iudex quātūcūqꝫ ex iuſtitia
procedit eſt irregularis.lj.diſt.aliquan
tos.ꝛ accuſator aut teſtis vel etiam no
tarius ſententiam ſcribēs vel proferēs
aut atteſtationem ſcribens vel legens
dum publicantur.Aduocatus intelli=
ge contrarium vel etiā pro reo ſi mors
infligatur accuſatori.aſſeſſor ꝛ quilibet
alius officialis in cauſa mortis vel mu
tilationis membri irregularis eſt.vt
not.in.di.ca aliquantos.ꝛ per totum
extra ne cle.vel mo.ſententiam et in gl.
in ſumma lib.di.Et non ſolum quan=
do quis interficit vel mutilat per ſe iſ
ſed etiaꝫ ex mandato conſilio defenſio
ne.permiſſione.cooperatione.anima=
tione.auxiliatione ſecundum ꝙ ſ̄.in.j
ca.huius tituli declaratum eſt fore ho
micidas ſolum excipio quo ad irregu=
laritatē eum q̄ non obuiat cum poſſet
q2lꝫ ſit homicida ſm ꝙ dixi.ſ̄.nō tamē

credo erit irregularis niſi ſm q̄. ſ. dixi. homicidiū. j. §. xvij. q̄ lex promotionis factū requirit. xv. qō. j. ſi quis nō irat⁹. Et pro his oībus facit. c. ſicut dignū. e. ti. etiam ſi occiſus vel mutilatus ſit paganus. 50. di. clericum. homicida vero caſualis in caſu in quo ei imputatur ſimiliter irregularis eſt alias non. Et qui ſunt dictū eſt in. ij. c. huius tituli homicidꝰ. ſilr ex neceſſitate nō excuſatur niſi p euaſione ſue pſone. vt dictū ē. c. iij. huius ti. homicida vero ſpiritualis nullo modo irregularis efficitur p baptiſmū etiam tollitur irregularitas homicidij an̄ commiſſi vt. ſ. baptiſmus. vij. §. iij.

☞ De cōtentis in hoc. §. ⁊ ſignāter in verſi. ſeq. ⁊ q̄ homicida pōt per papaʒ ad ep̄atū p̄moueri ⁊ ꝯtrep̄s donec remoueatur ſed ſi ſcienter eſt p̄motus dr̄ cū eo diſpēſatū vt no. Inn. in. c. cū noſtris de conce. preben. ⁊. Bar. in. l. barbarius col. x. ff. de offi. preto.

1 ¶ Utrū cū homicida voluntario ſolus papa poſſit diſpēſare. Rn̄. ſm ꝯmuniter doc. in. c. ſicut dignū. e. ti. q̄ ſic ꝯtrīs gl. tenuerit q̄ nec etiā papa poſſit. Sʒ tu tene cōiter cū do. q̄ pōt immo dicit pa. in. c. ego. de iureiur. q̄ clici poſſunt vti armis etiā offenſibilibus de licētia pape q̄ ſolum eſt p̄hibitū de iure poſitiuo. ſʒ eo iferior nemo pōt diſpēſare q̄tūcūq̄ ēt ſic occult⁹. c. vl. de tēpo. ordi. vincentius tn̄ tenet. q̄ ſi omnino occultū eſt et egit penitētiā q̄ nō idiget diſpēſatiōe. q̄ eccleſie nō eſt obnoxius q̄ peccatuʒ occultū. xxxij. q. v. xp̄iana. nec de eo propter penitentiā q̄ ei ſatiſfecit ⁊ iō celebrare pōt ⁊ vti ordinibus ſine alia diſpēſatiōe. Lau. vero. ⁊ Io. cōcordāt cū Uicē. ſi nō diſpēſatio ep̄i interuenit. pa. vero in. c. ex tenore. de tēp. or. tenet q̄ ſi ē omnino occultū p̄ut occultū diſtinguitur cōtra p̄babile ſic reſpiciendo legē promotionis publicam ſic non indiget ſʒ ſi aſpiciamus ad legē cōſcientie informatā ex lege poſitiua ſic idiget diſpēſatione qđ intelligo de diſpēſatione non papali. ſed ep̄ali vt ſatiſfaciat cōſcientie. ⁊ ad. c. fi. de tēpo. or. quod vr̄ cōtrariū. Reſpōdetur q̄ loquit̄ de diſpenſatone nō papali ſed ep̄i q̄ ē neceſſaria vt tʒ lau. ⁊ Io. ⁊ ſequit̄ archi. l. di. de his ⁊ videt̄ tenere ēt pa. ne q̄s icōſtituat ſe iudicē. i cā p̄pria exiſtimādo oīno occultum qđ forte nō eſt qđ no. q̄ facit ad multa.

¶ Utrū cū homicida caſuali q̄ eſt in culpa iferior a papa poſſit diſpēſare. Rn̄. pa. in. c. cōtinebat̄. e. ti. q̄ ep̄s pōt diſpēſare in minorib⁹ ſolū vt in. c. ad audiētiā. eo. ti. archiep̄s vero vt ꝯmiſſarius pape pōt in ſubdiaconatu tn̄ in diaconatu vero vel preſbyteratu ſolus papa diſpēſat vt in. d. c. continebatur. 2

¶ Utrū mutilatio mēbroꝝ extra caſum infirmitatis parificetur quo ad peccatum mortale ⁊ quo. ad irregularitatē ⁊ eius diſpenſationem homicidio. Rn̄. gl. ſingularis in cle. vnica. e. ti. q̄ ſic facit c. aliquātos. lj. diſt. cū multʒ alijs ibidē. ⁊. c. clericis. ne cle. vel mo. ⁊. c. in archiep̄atu de rapto. c. is qui. de homici. lib. vj. ⁊ alijs allegatis in dicta glo. 3

¶ Utrum ep̄s poſſit diſpenſare cum homicida circa beneficium. Rn̄. ſm hoſt. q̄ circa ſimplex poteſt. ſed circa curatū non ſed ſolus papa ar. c. fi. de fil. p̄ſby. No. Pa. in. c. fi. de pug. in due. 4

¶ Quid ſi nō mutilat̄ ſed debilitat an ſit irregularis. Rn̄. pa. in. c. de diacono. qui cle. vel vo. q̄ non. arg. j. q. j. ſicut vrgeri. quia licet membrum debilitatum ſit quaſi inutile quo ad operationem. tamen valet ſaltem ad decorem. ⁊ in penis facienda eſt mitior interpretatio. concor. Gaſpar. in. d. c. diacono. In contrarium tamen facit qđ no. Cy. l. aut. ſʒ nouo. C. de ſeruis fug. Unde bar. in. l. ij. ff. de publi. iudi. in fi. dicit q̄ mutilatio p̄prie eſt qn̄ mēbrum ledit̄ ita q̄ nō pōt exercere ſuū offm̄. hoc p̄batur in. l. idē ophil⁹ in prin. ff. de edil. edic. Truncatio vero eſt qn̄ ex toto abſcindit̄ mēbrum d. cle. vnica. Nō dicit trūcat ſʒ mutilat. Et iō intelige q̄ nō eſt irregularis qn̄ q̄s nō debilitat ex toto ſʒ qn̄ ex toto ita q̄ nihil pōt facere ſic teneo q̄ ſit irregularis p. d. cle. vnicā. ⁊. c. q̄ ꝯcutit. xxx. q. vi. 5

¶ Utrū

6 ¶Utrū truncatio vel mutilatio digiti inducat irregularitatē.rñ.do.Car.i.cle. predicta ꝙ nō.ſ; cū ſit in pncipalibus mēbris ſm̄ Lgu.all'.c.j.ō cle.pug.i due. qō loquitur de mēbro.Pro quo not. ꝙ mēbrū proprie ſumptū ⁊ ſtricte eſt ſm bar.⁊ Jo.de imo.in.l.ij.circa fi.ff.de pu bli.iu di.pars corporis habēs officium. ſeparatū ⁊ diſtictū.ſicut manus ad pal pañ.⁊ pes ad ambulañ.facit ca.ſingu= la.lxxxix.d.iuncta glo.Facit ter.in.d.c. ſicut vrgeri videor.⁊ in auk. pd.cta ſed nouo iure.Digitus autem nō eſt ꝓprie mēbrū.ſ; ps mēbri.ſeu offm̄ mēbri.vt i l.non ſūt liberi.ff.de ſtatu ho.⁊.d.l.idē ophilius.Et iō optime tenendum non eſſe irregularem talē truncatorem vel mutilatorem.

7 ¶Qua pena punit̄ pr̄ qui occidit filiū vel filius ꝗ occidit patrē.Rñ.pa.in.c.j. de his qui fi.pro.occi.ſm leges pona= tur in ſacco de corio cū cane ſimia vipe ra ⁊ gallo.⁊ ſic ꝓiciatur in flumine.Si nō hr̄ portatur in inſulā a feris deuorā dus.l.vnica.C.de his ꝗ pa.vl' fi. occi.⁊ l.j.ff.ad.l.pō.de paricidijs.

8 ¶Qua pena puniuntur alij homicide clericus dz exponi ⁊ ſine alia incorrigi bilitate tradi curie ſeculari hoc intelli ge qñ volūtarie occidit.Si vero a caſu tūc gl.in.c.fi.de illis ꝗ fi.occi.dicit ꝙ ſi a caſu nulla culpa ꝑcedēte ſic nulla pe nitentia imponit̄ niſi forte ad cautelam qz bonarꝫ mentiū eſt culpā agnoſcere vbi culpa nō eſt.c.cōſiliū.§.ij.de obſer= ua.ieiu.xxv.di.ad eius.⁊ de pe.⁊ re.ca. queſitū ſi vero culpa precedente.dic vt s.homicidiū.ij.§.xv.

9 ¶Ad qd tenent̄.homicide.vide.j.Reſti tutio primo in ver.homicida.

Homo cōſtituit̄ ex aīa ⁊ corpore altero iſtorū deficiēte nō eſt homo.vt ptz ex.c.cū chriſtus.de he re.⁊ in ca.in quadam de cele.miſ.et in c.ſicut.de homicid.

☞De cōtentis in hoc.§.⁊ an appella tione hominis in ſtatuto veniat hō non dū natus Bal.ꝙ non in.l.cū in veteres. C.de fideicō.liber.Saly.⁊ Jacob.butri. aliter dicūt in.l.pe.C.de ſic.⁊ Bal.i.l. qō dicitur.de liber.⁊ poſthu.nec etiam homo mortuus.Bar.no.i.l.promiſſor. §.ij. de conſti.pecu.

¶Utrū liber hō poſſit dari in pignus ⁊ in ſubſidiū aliarꝫ rerū deficiētium.rñ. ꝙ nō.Facit.c.lator.de pigno.imo ꝑdit recipiēs cū in pign⁹ debitū.⁊ tantūdem de ſuo dare tenet̄ detēto vel eius penti b⁹ vt no.gl.in.c.ex reſcripto.de iureiur. ⁊.C.de ac.⁊ obli.auk.oino.vbi.dicitur ꝙ quadruplū reſtituat.rō q̃ illa q̃ non ſunt in noſtro ꝯmercio obligari nō pñt l.j.§.eā rē.ff.q̃ res pigno.Sz liber ho= mo nō eſt dñs mēbrorū ſuorū.in.l.liber hō.la prima.ff.ad.l.aquil.Et ideo pul= chre dixit bal.in.l.ij.C.de patrib⁹.ꝗ fi. diſtra.ꝙ illa.l.ij.habuit ortū a legibus antiquis ſecundū quas pr̄ poterat oc= cidere filios.l.in ſuis in.fi.ff.de libe.et poſt.que hodie eſt correcta.Et ideo ſo= lū permittitur vēditio cauſa pauperta tis ſeu egeſtatis victus qz filius ſic vē= ditus poteſt ſe redimere preciū offerē= do ipſe vel alius pro eo vel mācipiū: vt in.d.l.ij. 1

¶Utrū liber hō poſſit dari in obſidem. Rñ.qō de iure non pōt.niſi papam et imperatorē.vt no.i.l.obſides.ff.ō teſta. ⁊.l.diuus.ff.de iure fiſci.⁊ p eum qui nō recognoſcit ſuperiorem.vt no. Bar.i.l. famem.ff.ō pub.iu di.⁊ in.l.hoſtes.ff.de cap.⁊.in.l.j.§.de q̃.ff.ō poſtul.Tñ de cō ſuetudine vſurpatū eſt ꝯtrariū ſm glo.i.l. ij.C.de patribus ꝗ fi.diſtra.Et ſic facto ſeruatur vt etiam ciuitas q̃ recognoſcit ſuꝑiorē det obſides ⁊ alij ſimiles ⁊ hz talis cōſuetudo vim legis:de quib⁹.ff. de legi.immo videtur licere de iure cōi dare obſides ꝓ pace ſeruāda ſecūdum gl.in.c.vt pridē.xxij. q. viij.ſed nō pro pecunia vt in.di.c.ex reſcripto.⁊. d.l.ex reſcripto.⁊.d.l.j.quia liber hō non po= teſt obligari.pro pignore nō poteſt ha beri i eo ius pignoris.ſed tantū ius re tentionis. 2

Honeſtas redrit̄ in omni ne gocio qz ē vnū ꝑ ceptū iuris iſti.ō iuſti.⁊ iur.§.iuris ꝑce

pta ſũt hec hõeſte viuere ⁊c. In mſumo
nijs.ff.de ri nup.l.ſp in cõiũctionibꝰ.nõ
ſolũ ꝙ liceat cõſiderandũ eſt.ſed et qđ
honeſtũ ſit hec ibi. In lege diſt.iiij.erit
aũt in voto ca.magne. de voto. In iura
mẽto.xxij.q.v.đ.forma.nec fiſco rẽ quã
vendit retractare permittit ꝓpter ho=
neſtatẽ.l.vlt.C.ne fiſcus rem quam vẽ.
eiñ.li.x.Nec actio furti datur viro ꝯtra
vxorẽ.nec patri contra filium vel econ=
trario ꝓpter honeſtatem.ff.đ furtis.l.ſi
quis vxori.in pri.⁊.§.j.C.de fur.l.fi.nec
arrogato.l.nec ea.§.pe.ff.de ado.ꝓpte=
rea dicit tex.in.l.ex dãni infecti.in prin.
ff.de dãno infe.honeſtus modus ſeruã
dus eſt ⁊ nõ immoderata cuiuſqꝫ luxu
ria ſequẽda eſt ꝓpterea dicitur in.l.filiꝰ
qui.ff.de cõdi.inſti.nã que facta ledunt
pietatẽ extimamus verecũdiam noſtrã
⁊ vt generaliter dixerim que contra bo
nos mores fiunt. nec nos facere poſſe
credendum eſt:hec ibi.

☞ De no.hic.⁊ que ſunt honeſte per=
ſone no.Bar.in.l.j.§.ſi quis ipſi ꝓpri.⁊
ibi do.de ope.no.nũ.⁊ Spe.in ti.de pri
mo ⁊ ſecũdo:decre.§.iam de primo effe
ctu.⁊.§.ſi quid.

Honor ẽ maximũ exteriorũ bo
norũ vñ potentatꝰ ⁊ di
uitie propter honores deſiderabilia
ſunt.iiij.Ethi.

1 ¶ Cui debetur honor.Rñ.ꝙ ſolum.vir
tuti.ſm Philo.iiij.ethi.

2 ¶ An ſit honor preferẽdꝰ vtilitati.Rñ.
ꝙ ſic.ar.i.l.Juli.ff.ſi quis ob.cã te.

3 ¶ Utrum poſſit appeti honor ſine pec
cato.Rñ.ꝙ non. Unde phi.iij. ethi.di=
cit ꝙ non ſunt vere fortes qui propter
honores faciũt fortia.Nec ob.ꝙ honor
eſt premium virtutis.iiij.ethi.⁊ propter
ea ſit appetibilis.quia illud eſt verum
ꝙ eſt premium virtutis ex parte aliorũ
qui ſcilicet non habent magis quod re
tribuat propter ea dicit idem Philo.
ibidem ꝙ honor eſt propter virtutem
non virtus propter honorem.nec ob.
quod idem philoſophus dicit ꝙ hono
rum amator priuſqꝫ oportet vel vnde
non oportet vituperabilis eſt.Ergo ſi=
ne peccato aliquando poteſt appeti qꝫ
concedo quando non propter ſeipſum
appetitur.Sed ad gloriam et laudem
dei vel ſalutem animarum alias ſem=
per peccatum eſt. 4

¶ Utrum ſit mortale peccatum inordi=
natus appetitus honoris.Rñ.ꝙ ſic ſe=
cũdum ꝙ ambitio eſt mortale peccatũ
de quo vide ambitio.alias non.

¶ Utrũ oblatus honor ſit ſuſcipiẽdus 5
Rñ.ꝙ non niſi ſecundum ꝙ dicicitur.j.
q.j.non eſt in fi. Quiſquis igitur ſacer=
dotium non ad elationis põpam ſed
ad vtilitatem adipiſci deſiderat prius
vires ſuas cum eo ꝙ eſt ſubſtitutus ho
nore mẽtiatur:vt ſi eſt impar abſtineat
et ad id cum metu etiam cui ſufficere
exiſtimat accedat.hec Grego.

¶ Utrum querẽti ſit dandus.Rñ.ꝙ nõ 6
immo auferẽdus.vt prima queſtio ſex
ta capitulo ſicut his.Fugienti vero eſt
dandus.ibidem ⁊ octaua queſtione pri
ma in ſcripturis.

¶ Utrum doctor qui in docendo prin= 7
cipaliter querit ſuum honorem peccet
mortaliter.Rñ. Henricus de gandauo
primo quolibet. queſtiõe. xxxiiij.ꝙ qui
vtitur aliquo principaliter ad quod nõ
ordinantur in quo deum cõtemnit pec
cat mortaliter.⁊ ſic concludit ꝙ doctor
qui principaliter querit honorem ſuuꝫ
in docendo.⁊.ſic prefert honorem ſuuꝫ
honori diuino peccat mortaliter. quia
vt dicit Auguſtinus libro primo đ doc
trina chriſtiana.ad fidem ſpem ⁊ chari
tatem totam militat diuina ſcriptura
que principaliter ordinatur ad hono=
rem dei. In quo deus contemnitur ſi
principaliter ad alterius honorem or=
dinetur.Sed ſane intellige ⁊ limita ve
rum quando legit aliquid quod eſt
principaliter ordinatum ad honorem
dei.vt cum predicat et huiuſmodi.qꝛ
ſecus credo quãdo legit aliquid quod
non eſt principaliter ad honorem dei.
vt ſunt leges et multe ſcientie que ad
pacem hominum et vtilitatem prin=
cipaliter ordinantur.quia tunc non cõ
temnitur deus.Et ſic non erit mortale

peccatū.Et de.hoc vide.Uana gloria.
Hora canonica
put hic accipio
ē officiū diuinū certa hora diei naturalis deo ꝑſoluēdū ab eccl'iaſticis ꝑſōis.
1 ❡ Quot ſunt hore canonice.Rñ.ſꝫ.gl.
in cle.j.de cel.miſ.ꝙ.ſunt.vij.ſ.matuti=
num prima.tertia:ſexta nona.veſpere
et completorium.
2 ❡ A quibus debent dici.Rñ.ꝙ ab o=
bus eccl'iaſticiſ ꝑſonis.facit.c.fi.xcij.di.
3 ❡ Utrū oēs eccleſiaſtici tenent̄ de ꝓce=
pto ad oēs horas canonicas dicēdas.
Rñ.ſm gl.in.d.c.ij.ꝙ ſic.⁊ eā videt̄ ſeq̄
Inn.in.c.j.de cel.miſ.ſed doc.cōiter in
d.c.j.dicūt ꝙ nō omnes tenentur Sed
ſolū triplex.gen⁹ eccleſiaſticorū.❡ Pri
mū gen⁹ eſt illoꝝ qui ſunt beneficiati.
hoc patet per.d.c.fin.vbi dicit eccleſie
deputati.ſ.per beneficium.⁊ ſic ſoluit̄
opinio gl.predicti.c.fi.Facit.c.cū ſcde
de prebē.❡ Scdm gen⁹ ſunt exiſtentes
in ſacris:lꝫ nō ſint beneficiati.ꝓbat̄ p.
d.c.primū.⁊.in.c.dolētes.eo.ti.⁊.qd ibi
Inn.Et q̄uis pa.i.d.c.j.dicat eſſe cui⁹
ꝙ etiam exiſtentes in minorib⁹ q̄uis
nō ſint beneficiati teneantur ex quo in
partē dñi ſunt aſſumpti tamē ego non
credo niſi de bono ꝯſilio.❡ Tertiū ge
nus eſt illorum q̄ per ꝓfeſſionē vel vo
tum ad id faciendū ſe obligauerūt.c.
licet.de voto.
4 ❡ Utrū cleric⁹ beneficiat⁹ exiſtens in
minoribus cū eſt abſens ex cā legitima
et deſeruit eccleſie p vicariū teneat̄ ad
horas canonicas.Rñ.ſm pa.i.d.c.j.ꝙ
ſic.⁊.hoc eſt de mēte Inno.in.d.c.j.Io.
an.⁊ eſt tutius lꝫ.abbas ⁊ quidam alij
dicāt ꝙ nō tenet̄ quos credo dicere ve
rum.ſi nullā vtilitatē in abſentia reci=
peret ab eccleſia nō eſt vera opinio.cū
nō ſolū beneficium detur vt ſeruiat ec
cleſie.ſed etiā vt oret ꝓ his qui benefi
cium conſtituerunt.cōcor cum hoc car.
in.d.clemen.prima.
5 ❡ Utrū clericus.excōicat⁹ teneatur ad
horas.Rñ.ꝙ ſi ē minori excōicatiōe in
nodat⁹ pōt ⁊ debet dicere etiā cū alijs
ſcdm ꝙ.ſ.dicam.Si vero eſt excōicat⁹.
maiori excōicatiōe.ſic ſol⁹.tenetur dice
re ſine Dominus vobiſcum.⁊ etiam de
gradatus ſi eſt in ſacris vel ſi non eſt
in ſacris ſi tamen tenet beneficiū.Fa=
cit ꝙ legitur et no.in.c.legi.xvj.q.j.in
prima gl.⁊ concor.cōiter doct.in hoc.
❡ Utrū papa poſſit diſpēſare vt prefa 6
ti non teneantur ad horas canonicas.
Rñ.ſm Pa.in.d.c.j.ꝙ nō qn ſepties in
die teneant̄ laudare deū.In mod oaūt
dicendi diſpenſare poteſt.
❡ Utrū dimittēs officiū ex infirmitate 7
excuſet̄.Rñ.ſm Inno.in.d.c.j.ꝙ ſic ſi ē
talis infirmitas in q̄ directe vel occaſio
nal'r ſibi obeſſet vel obeſſe timeret̄ ſi ce
lebrationi intenderet.Dicit tamē Pa.
in.d.c.j.ꝙ.ſi nocumētū eſſet leue vt i fe
bre quartana vel longa vel modica nō
excuſaretur.ſi non diceret.
❡ Quid ſi ex obliuione aliquā horā di 8
miſit.Rñ.nō credo ſit mortale peccatū
dꝫ tñ ſupplere de omiſſis ⁊ doleat de ne
gligētia ſua.Inn.aūt i.d.c.j.videt̄ ſen
tire ꝙ cōfeſſor poſſet ei imponere aliaꝫ
penitentiam etiam ſi voluntarie dimi=
ſit licet cōſulat vt imponat ꝙ ſuppleat
que omiſit niſi quando videret nō pro
ficere.ſed hoc tenere de bono cōſilio.⁊
quod cōfeſſor poſſit ei imponere aliud
quod ſit ad laudem dei.puta.vij.pſal
mos ⁊ huiuſmodi tenet Tho.in quoli.
et petrus de pal'.in.iiij.diſt.xv.etiam ſi
dimiſit voluntarie.
❡ Utrū non habens librū vel carens 9
viſu.⁊ hmōi excuſet̄ ſi non dicat horas.
Rñ.ꝙ ſic.ar.cle.fi.de vita ⁊ hone.cle.dū
tamen ſuppleat per pſalmos vl' pater
noſter et huiuſmodi
❡ Utrū prelati obligati ad horas pec 10
cent mortaliter ipſas omittendo ex ne
gligētia.Rñ.Hēri.de ganda.in quolib.
tenet ꝙ peccat mortal'r omittendo niſi
rōne infirmitatis vel alterius cauſe le
gitime impediat̄ Ricar. vero anglic⁹
i q̄lib.dicit ꝙ ſi dimittat ex negligētia:
nō auderē dicere ꝙ mortal'r peccaret
ſi vero ex faſtidio diuini cultus vel con
temptu.ſic mortal'r peccat.Credo etiā
ꝙ conſuetudo in hmōi dimiſſione ſit

mortale peccatũ. Hec Ricar. q̃ opinio ē humanior ⁊ ſubdit ſm Iuriſtas binus actus conſuetudinem inducit.

11 ❡Utrũ cleric⁹ beneficiat⁹ nõ dicēs officiũ teneat̃ reſtituere fruct⁹ quos interim recipit ab eccl̃ia. Rñ. Jo. cal. in. d. c. j. dicit ꝙ ſic: q꜉ ꝓpter officiũ dat̃ beneficiũ. vt. in. c. diuerſis. de cle. ꝯiuga. Et iõ cũ aliq̃d dat̃ ꝑꝑ cāꝫ: cā nõ ſeruata repetit̃. ff. ⁊. C. de cõdi. cā da. cā. nõ ſe. ꝑ totũ. dñs Card. tꝫ ꝯtͥũ ⁊ Pa. dicit ꝙ prima eſt nimis rigida. ſꝫ ego credo ꝙ ſit rigida tamē ē v̾a: ⁊ iõ ſequēda. Et rñſio Pa. ad motiua calde. nõ ē valida: q꜉ lꝫ dentur reddit⁹ vt dicit. c. diaconi ſunt. xciij. di. ⁊. c. ij. de p̃bē. nõ q̃dē tñ ſimpliciter. lꝫ vt viuat ſecũdũ cultũ dei. et facit ꝓ hoc. c. cleric⁹ victũ. xcj. di. arguēdo a maiori ⁊ hoc tꝫ etiã Laudun⁹ in clericis q̃ nõ implēt officia ſua. ſꝫ voluptatibus vacant ꝙ tenent̃ fruct⁹ reſtituere.

12 ❡Quid debeat dici ꝓ hora. Rñ. card. i cle. j. de cele. miſ. laudun⁹ dicit ꝙ ſi eſt ꝯſtitutio vł ꝯſuetudo illa ſeruet̃. xij. di. nouit q꜉ nec hoc vel illõ dicere eſt i precepto: cũ diuerſi diuerſa dicãt. de cõſe. di. v. in die reſurrectiõis. Ueꝝ eſt qđ clerici ſeculares debēt dicere ſcđm ordinē romane eccl̃ie. d. c. j. die vel ſm eccleſiã metropolitanã. xij. di. c. fi. nec reprobat̃ vſus alicui⁹ eccleſie ãtiqu⁹ ſm laudunũ vbi. s̃. Ubi clerici ſunt cõtēti tribus pſalmis lꝫ eccl̃ia romana vel metropolitana hoc nõ ſeruet. Sec⁹ eſſet ſi p̃uata pſona hoc ſibi faceret. Aduerte etiã q꜉ dicit directoꝝ li. j. ti. viij. ꝙ clerici ordinati ad titulum ſui patrimonij poſſunt dicere quodcũqꝫ officiũ volunt: q꜉ nõ obligant̃ ad iſtam vel ad illã eccl̃iã. In regularib⁹ v̾o dicit ſeruandã coꝝ regulam vel ſtatutum i hoc. xij. di. c. fi. Et hoc veꝝ niſi ſint priuilegiati: vt clerici ⁊ religioſi q̃ ſunt commēſales domeſtici alicui⁹ cardinalis ſeu epiſcopi gratiam ⁊ communionem ſedis apoſtolice habētis qui licite ſe eis conformare debent vt in cle. fi. de cele. miſ.

13 ❡Quid de eo qui ex diſpēſatiõe eſt beneficiat⁹ in duabus eccleſijs. Rñ. ꝙ dꝫ dicere officiũ ſm illã in quã tenet̃ facere reſidētiã: ꝙ ſi ad nulli⁹ reſidētiã tenet̃. tũc credo ꝙ põt ſe ꝯfirmare illi eccleſie i qua ſe reperit officia celebrare. Si vero dicit per ſe tũc ſm Tho. i quolibet. vř ꝙ debeat dicere ſꝫ ordinē illi⁹ eccleſie in qua hꝫ maiorē dignitatem: quis forte in alia habeat pinguius beneficiũ. qđ credo de bene eſſe. nõ de neceſſitate fore verum cum poſſit dicere quod vult vt ſatis pꝫ per not. in. c. j. de cele. miſ. per. Inno. ⁊ alios docto.

❡Utrũ peccet mortaliter qui ad libitũ ſuũ mutat officiũ cõſuetũ. Rñ. credo ꝙ ſic in clerico p̃bēdato ⁊ religioſo. Sec⁹ in alio ordinato ad ſuũ patrimoniũ. 14

❡Utrũ monach⁹ p̃poſitus eccleſie ſeculari teneat̃ dicere officiũ monachale. Rñ. ꝙ ſi ꝑpetuo ē aſſumpt⁹. ⁊ ſic trãſlatus ſic. cum nihil habeat cõmune cum monaſterio: xvj. q. j. ne ꝓ cuilibet nõ dicet monachale. ſꝫ illi⁹ eccleſie ad quã trãſlat⁹ eſt. ⁊ placet Jo. xvj. q. j. c. iij. et Gof. i. ſumma de ſtatu mo. ⁊ Ho. i ſum. eo. ti. Sec⁹ eſſet ſi nõ eſſet tranſlat⁹ niſi ad tempus. q꜉ dꝫ dicere monachale. ⁊ hoc videtur ſentire gl. i cle. fi. de cele. miſ. ⁊ facit tex. ibidem in argumētum. 15

❡Quid ſi dicēdo officiũ in choro cum alijs ex aliq̃ neceſſitate intermiſit pſalmum vel lectionē. Rñ. ſm Inno. in. c. dolentes. de cele. miſ. ꝙ non tenetur illud reaſſumere lꝫ ſi cauti⁹ reaſſumat. dummodo nõ ſubtrahat vocē ſuã ab officio chori. immo plus dico ꝙ etiã ſi aliquid omiſit ex negligētia ſua. ꝙ nõ debet ſupplere ſubtrahēdo vocem ab officio chori. ſed poſtea ſuppleat ſi aliq̃d notabile omiſit. Si v̾o eſſet v̾ſus vel quid minimum ſuppleat per aliquē pſalmum vel pater noſter. Idem dic ſm Hēri. de gã. in quolibet. ꝙ ſi quis nõ ex malitia. ſed cũ cauſa legitima nõ interſit in p̃ncipio officij vel ſint ꝙ nõ opꝫ a capite re incipere vł finem ꝑficere ꝓpter ꝑfectionē charitatis qua vnũ corp⁹ reputat̃. et ꝙ vn⁹ dixit extimat̃ alter dixiſſe. Et hoc veꝝ niſi chor⁹ multũ i p̃ncipio ꝓceſſiſſet vel multum de fine retraheret: hec ille. 16

17 ¶ Utrũ teneat ꝗs dicere id qđ ſm con
ſuetudinẽ chori aliꝗs ſolꝰ dicit vel aſſo
ciatꝰ quãdo dicit officiũ in choro. Rñ.
ꝙ nõ ſm Pe.de palu.in.iiij.di.xv. qꝛ id
qđ dicit vnus reputat̃ dici ab oĩbꝰ quã
do ex aliqua rationabili cauſa ita eſt cõ
ſuetũ vt ſolus tale quid dicat.
18 ¶ Utrũ dicẽs officiũ ſi ꝑtermittat vnaꝫ
horã ex obliuione vel ꝗd ſimile.puta le
ctionẽ vel pſalmũ teneat̃ iterũ reiterare
totum. Rñ. vt colligo ex doctrina. Inn.
vbi.ſ.ſequit̃ Laud. ꝙ nõ: ſꝫ ſufficit ſup
plere qđ omiſſum eſt vñ ꝗ dimiſit hym-
num vel pſalmũ primi nocturni cũ ad-
uertit.ꝛ eſt i.iij.nocturno.nõ opꝫ vt re-
incipiat diſturbando officiũ: vel ꝗ dixit
tertiã ꝛ aduertit nõ dixiſſe.primam non
opꝫ dicat iterũ tertiã. ſed poſt officium
ſuppleat omiſſam ꝛ doleat de negligẽ-
tia.dicit pe.de pal. vbi.ſ. ꝙ ꝗ notabilit̃
male dixit officiũ.ſi vult euadere morta
le dꝫ redicere totũ. Sed ſi modicũ dimi
ſit.puta pſalmum vel verſum vel dictio
nem tenetur illud repetere poſt officiũ
vel aliquid loco eius dicere. ſi vult eua
dere peccatum veniale.
19 ¶ Utrũ debeat dicere pr̃ nr̃ poſt horas
Rñ. ꝙ ſic poſt veſperas ꝛ matutinũ de
ꝯſe.di.v.c. id ſemꝑ.ꝛ de ꝯſuetudine dꝛ i
fine oĩm horaꝝ: qꝛ matutinum accipit̃
ꝓ oĩ officio vſqꝫ ad nonã.ꝛ ꝓ veſpere oẽ
aliud qđ reſtat.vt patet i.d.c.id ſemper.
ꝛ.c.conuenit ibidem.
20 ¶ Qua hora ſunt dicẽde hore canonice
Rñ. debẽt dici tꝑe ſuo.ſ. matutinum in
nocte prima i ortu ſolis ꝛ ſic de ceteris:
niſi ex neceſſitate.vt hic.j.dicam.
21 ¶ Sed nunꝗd in ſero poterit ꝗs dicere
matutinũ ſine pctõ. Rñ.vt ex predictis
patet ꝙ ſic:ſi ex rõnabili cauſa facit: qꝛ
ſm Tho.in quol. Meliꝰ eſt ſi deo debi-
tas laudes ꝑueniendo reddamꝰ ꝛ alia
honeſta officia poſtea faciamus ꝙ̃ ſi ꝑ
vnũ aliud impediat̃. Secus eſſet ſi face-
ret nõ ex rõnabili cauſa:qꝛ ſic eſſet pec-
catum.ar.c.clericus. el.j.xcj. diſt.
22 ¶ Utrum ſit mortale peccatũ nõ dicere
horis debitis ſine cauſa rõnabili. Rñ.ꝙ
non niſi quis faceret in contemptuꝫ dei
vel eccleſie:cum nullus ius precipiat ꝙ
dicatur horis debitis niſi cle.j. de cele.
miſ.que videtur preceptiua ꝓpter ver-
bum ſancimus.ſ.ꝙ.officium horis debi
tis in cathedralibus regularibus ꝛ col
legiatis eccleſijs deuote pſallatur. ꝛ iõ
credo ꝙ peccarent mortaliter prelati:ſi
in prefatis eccleſijs horis debitis nõ
facerẽt dicere.ꝛ etiã illi qui vel ſunt be-
neficiati in prefatis eccleſijs vel ſubdi-
ti ꝑlatoꝝ regulariũ.cũ imponit̃ eis a ꝑ-
latis.ſi non dicerẽt. Nec accipias horã
debitã ita ad punctũ ſed groſſo modo
ꝛ largo:ſicut dicere matutinũ i aurora
vel quaſi cẽſeatur in media nocte ꝛ hu
iuſmodi. alꝰs antẽ a ꝑticularibꝰ ꝑſonis
vel in alijs eccleſijs a predictis nõ dice
re horis debitis erit peccatũ veniale ſi-
ne rationabili cauſa. Ex cauſa vel ratio
nabili etiã in predictis eccleſijs liceret:
vtputa:qꝛ proceſſio eſt fienda vel predi
catio ꝛ hmõi. Et propterea preueniunt
tempus debitum.
¶ Utrũ matutinum ſit dicendũ anteꝙ̃ 23
miſſa dicatur.vide.j. Miſſa.§.xliij.
¶ Utrũ idẽ ſit de prima.vide ibidẽ. 24
¶ Ubi debent dici hore canonice. Rñ. 25
ꝙ in eccleſia vt no.gl.xcij.di.in.c.ſi. ſed
hoc intelligo quo ad clericos qui in ip
ſa ſunt beneficiati propter verbum po-
ſitum in.d.c.ſi eccleſie deputatus. ergo
videtur clericus beneficiatus ꝙ peccet
mortaliter ſine rationabili cauſa ibi nõ
dicens officium quia dicit ibi tex. in.d.
c.ſi.ꝙ qui nõ conuenerit deponat̃ a cle
ro. Et quo ad eccleſias collegiatas vel
regulares.clarum eſt ꝙ eſt de precepto.
vt ibi dicatur.vt pꝫ in cle.j.de cele. miſ.
not. Inn.in.c.j.de cele. miſ. quo ad alꝰs
non credo.
¶ Sed nunquid peccet totiẽs mortalr̃ 26
quotiẽs nõ cõuenit. clericꝰ beneficiatꝰ
vel religioſus ad choꝝ ſine rationabili
cã. Rñ.ꝙ nõ credo qꝛ materia nõ vr̃ ita
põderoſa: ſꝫ qñ duceret in cõſuetudinẽ
vel qñ offiñ eccleſie pateretur iacturam
in celebratione tũc nõ excuſarem a mor
tali. Et ſic limito ꝛ intelligo.d.c.ſi. Ex ali
qua tamẽ rõnabili cã lꝫ ꝑlatis ꝛ alijs ſe

abſentare.dūmodo officiū dicāt eun-
do vl' ſtādo in domo ſua.Nec ob.c. epi
ſcopus.de cōſe.di.iij.Qḋ videt̄ innuere
ſufficere epō ſi die dñico ad eccleſiā cō-
ueniat.q illud.c.nō dat licentiā abſen-
tie.ſed nō vult vt pro alia cauſa ꝙ̄ infir
mitatis ⁊ ſimilis abſit dieb' feſtiuis.Et
ꝙ alijs dieb' debeat intereſſe facit .c.ꝑ
uenit ad nos.vij.q.j.⁊.c.epiſcopus vil-
le.xlj.di.ceſſante intellige impedimēto.
27 ¶Quo ad attētionē ſeu deuotionē que
ritur vtrum peccent mortaliter non di-
centes officium deuote ⁊ ſtudioſe. Rñ.
gloſ.in cleṁ.j.in verbo fructus.de cele
miſ.tenet ꝙ ſufficit dicere ore.licet non
corde.Sed cum ea cōcurrunt multi ca
noniſte in.c.dolentes. de cele.miſ. Alij
autem tenēt ꝙ eſt de precepto vt dicat̄
deuote ⁊ ſtudioſe per.d.c.dolētes.vt ſic
deuotio denotet attentionem.⁊ ſtudio-
ſitas modū dicendi.Sed tu dic ſm̄ Pe.
de palu.in.iiij.di.xv.ꝙ attentio ad offi-
ciū ſicut ad quodlibet bonum op' po
teſt requiri duplex.
28 ¶Primū vt officiū ab intentione ꝓce-
dat.⁊ iſto modo attētio requirit̄ ad offi
ciū nō ſolū ꝓpter meritū. ſ; etiā ad eui
tandum pctm̄:q nullū opus eſt merito
rium niſi ex intētione ꝓcedat aliter nō
eſſet humanū. cū homo ſit hō ꝑ rationē
⁊ voluntatē.Similiter ad euitādū tran
greſſiōes p̄cepti. q preceptū dat̄ homi
nibus.Et ideo op; ꝙ nō ꝓcedat ex ſola
imaginatiōe que cōmunis eſt nobis et
brutis ſed ex deliberatione que requi-
rit intentionem. ¶Scḋo modo vt totū
officium attentio concomitetur actuali
ter.⁊ hoc non requirit̄ nec in officio:nec
in alijs bonis orationibus vel operib'
quia eſt impoſſibilis humane fragili-
tati requiritur tñ ꝙ orans ſcienter non
diſtrahat mentē ab officio. quia hoc nō
poſſet eſſe ſine mortali pctō vel veniali:
nam euagatio que eſt p̄ter intentione;
⁊ ꝓpter p̄cedētem occupationē licitam
nō eſt peccatum. Sed ſi ꝓpter illicita;:
ſed euagatio q̄ eſt aduertētis ⁊ ſolū ſm̄
actū interiorē. licet ſit temeraria ⁊ gra-
uis forte:nō tamen eſt mortale niſi pro

pter contemptū quia eccleſia nō habet
iudicare de interioribus actibus mere:
propter quod miniſter eccleſie licet di-
cendo officium aliud cogitet non vide
tur trāſgreſſio precepti ex natura facti.
ſi autem euagatio mētis ſit ex hoc ꝙ ali
quis ſcienter ſe occupat in actu exterio
ri qui non ſecum patitur attentionem.
ſic videtur eſſe mortale peccatū ⁊ dire
cte contra preceptum.c.dolentes.de ce
le.miſ.vbi precipit̄ vt ſtudioſe pariter ⁊
deuote dicatur. hoc non obſeruant qui
occupantes ſe in actu exteriori ſcienter
ſibi attentionem ſubtrahūt. Idē Tho.
in.iiij.diſ.xv. dicit ꝙ quādo aliquis mē
tem ex propoſito diſtrahit ad alia i orā
do ſine culpa nō eſt ⁊ p̄cipue ſi in alijs
ſpōte ſe occupat que mentē diſtrahūt:
ſicut ſūt exteriora opera ⁊ ſi' mēs ad cō
trariū euagetur erit culpa mortalis.Si
autem ſine hoc ꝙ percipiamus mens
ad alia euagetur vel culpa caret vel mi
nima erit niſi p̄cedens cogitatio ex qua
ꝯtingit euagatio talis eſſe dicatur i cul
pa.hec ille.Et hoc teneas limitando ta
mē dictum Thome verum quo ad ora
tionē que eſt de p̄cepto ſicut eſt officiū
⁊ huiuſmodi.non autem quo ad oratio
nem que ex deuotione eſt ⁊ volūtate ſo
lū.Aduerte tamē ſ; Tho.ij.ij.q.lxxxij.
ar.j. ꝙ deuotio nihil aliud eſſe videtur:
ꝙ̄ voluntas quedam prompte ſe tradē
di ad ea que pertinent ad dei famula-
tum.ſimiliter attēde ſm̄ Tho.in.iiij.di.
xv. ꝙ requiritur ꝙ attētio remaneat in
oratione nō per eſſentiā actus.nec ſuffi
cit ꝙ ſit in habitu ſolum.ſed ꝙ ſit ſcḋm
virtutem que eſt mediū quid inter pre
dicta duo.Et tunc videtur manere ſcḋ;
virtutem quādo accedit ad orationem
cum intentione aliquid impetrādi vel
deo debitum obſequium reddēdi etiā
ſi in proſecutione mēs ad alia rapiat̄.
niſi tāta ſit euagatio ꝙ omnino depe-
reat vis prime intētionis.Et ideo opor-
tet ꝙ ſepi' homo cor reuocet ad ſeipſū
Et ex his patet quid tenēdum de cōfa
bulantibus ⁊ alias diſſolutiōes facien
tibus in officio aut ipſum dicentibus

facīēdo aliquod exercitiū manuale qđ
bene no. Et ſm p̄dicta intellige ⁊ limi-
ta.d.c.dolentes.⁊ doc.ibidem.
¶ Utrū cleric⁹ cātans in eccleſia offm̄
diuinū vt placeat populo peccet. Rñ.
pa.in.c.vt q̄ſquis.de vita ⁊ ho.cle.ꝙ ſic
grauiter. Unde dicit. Iſido.deū morib⁹
ſtimulat qui populū vocibus mulcet.
facit qđ dicitur et no.xcij.di.c.j.⁊.ij.de
quo tñ vtrū ſit mortale vel veniale vel
nullū. Dic.vt.j.placere.

Horror future vite eſt filia lux
urie inquātum reputat
bonū eternū vt bonū arduū.qꝛ ꝑꝑ delec
tationes venereas non appetit. immo
faſtidit bona eterna ac ſi non eſſent
ardua et ſumma.

Hoſpitale qđ alio vocabulo
dꝛ ſinodochium.
aliud dꝛ religioſum. Aliud nō religioſū.
hoſpitale religioſū dꝛ qñ autoritate ep̄i
edificatū eſt.c.ad hec.de religi do. ⁊ tūc
ꝑtinet ad ipſū epiſcopū non vt diſpo-
nat de redditibus ad libitū. Sꝫ vt ordi
net vt diſpenſent ad vſum deſtinatū.
ar.cleri.qꝛ contingit de reli.domi. Ho-
ſpitatle qđ nō eſt religioſum ē illud qđ
ſine autoritate ep̄i conſtructum .eſt.nec
ep̄s pōt ſe de eo intromittere. ſꝫ patro
nus qui edificauit ad libitū diſponet vt
in.c.iter dilectos.⁊ ibi per Inno.de do-
na. Et quamuis ep̄s exercuerit ibi vnū
ius ep̄ale nō pōt tñ per hoc alia exerce-
re ſm Fede.conſi.xxv.qꝛ de poſſeſſione
vnius articuli nō eſt inferēdū ad alios
arti. vt in.c.cum contingat.eo deci. Nec
ob.c.primum de reli.do.qꝛ loc⁹ de quo
loquitur neceſſario debebat eſſe ſubie-
ctus alicui epiſcopo: ⁊ ideo preſumitur
ꝓ eo qui exercuit vnum ius in eo. Si-
mile īfert Io.an. ī reg̃la qđ alicui.li.vj.
ī mercurialibus.ꝙ patronus qui exer-
cuit ius p̄ñtandi alio nō apparēte p̄ſu-
mitur patron⁹ ex quo ius patronatus
ad aliquē dꝫ pertinere ⁊ alius nō appa
reat.niſi iſte qui exercuit actus patroni:
nō ſic ī caſu noſtro qꝛ hoſpitale neceſſa
rio nō eſt religioſū vt pꝫ Limita tñ hoc
verū.ꝙ ep̄s non pōt ſe intromittere qñ
non eſt religioſum ſm pa.i.c.j.⁊.c.de ſi
nodochijs de relig.vel niſi patronus
qui ipſum edificauit eſſet mortuus qꝛ
tūc ad curā epiſcopi pertineret vꝫ volū
tas defuncti pia mādaretur executioni
vt videtur tex.in aut.de eccleſiis.titu.§.
ſi quis edificatione.⁊.§. ſeq. Unde licet
talis locus nō teneatur ep̄o reſpōdere
in ep̄alib⁹ tñ ep̄s curā habere poteſt ex
quo pius locus eſt. Quod verū eſt niſi
teſtator q̄ ipſum edificauit aliter exp̄ſ-
ſe diſpoſuiſſet qꝛ illud ſeruandū: vt in
d.§.ſi q̄s. Ex quo patet ꝙ q̄libet p̄t ho
ſpitale edificare etiā cum oratorio ſm
ho.⁊ pa.in.d.c.ad hoc.ſine alia autori-
tate. Sꝫ in oratorio nō poteſt celebrari
ſine licentia epiſcopi de conſ.di.j.c. vni
cuiqꝫ.⁊.d.c. inter dilectos.
☞ De hoſpitali quod alio nomine di-
citur ſynodochiū melius dixiſſet zeno-
dochium vt in.l.orphanotrophos.C.de
epiſco.et cleri.et ꝙ teneatur acceptare
pauperes no.bal.in.l. ſancimus.§.ſꝫ et
ſi quis.C.de lati.liber.tol.⁊ ꝙ ad illđ cō
fugiens eſt tutus ſicut cōfugiēs ad ec
cleſiam vt in eo.capi.non poſſit.no.bal.
in.l.ſi quis.§.in omnibus. colū.xv.de
epiſc.⁊ cle.⁊ gaudēt bona hoſpitalis eo
iure quo bona eccleſie. Bar.no.in.l.om
nia.per iſtum tex.eo.ti ⁊ Alexā.in.l.ſem
per.§. fi. de iure immu.qđ eſt verū ſi ſit
cōſtrutū cū autoritate ep̄i.vt not. Bal.
in autē. quas actio.C.de ſac.ſā.eccl'ſi.
¶ Quis pōt prefici ꝓ rectore hoſpita- 1
lis. Rñ.pa i.d.c.de ſinodochijs ꝙ reli-
gioſi non poſſunt deputari niſi talia ho
ſpitalia habeant curā animarū vel niſi
hoſpitale eſſet ſubiectum monaſterio ⁊
monach⁹ deputaretur per abbatē tan-
q̄ꝫ obedientiarius ſm Fede.cōſilio clv.
Clerici ſeculares poſſunt eſſe rectores.
ſed nō poſſunt habere in titulum bene
ficij.vt in cle. quia cōtingit.de reli.do.
⁊ cleri.per litteras. de prebē. Laici oēs
poſſunt cōſtitui rectores.dūmō ſint viri
idonei prouidi et boni teſtimonij. qui
ſciant velint ⁊ poſſint ⁊ loca ipſa ⁊ iura
eorum vtiliter regere vt in clemen.pre-
dicta quia cōtingit.

2 ¶ Quid debēt facere p̄dicti rectores. R̄n. ꝙ debēt admodū curatorū ⁊ tutorū iuramentū p̄stare ac inuētarium facere de bonis ipſorū locorū ⁊ ānuati reddere ratione ordinarijs ſub quib⁹ ſunt vel ab eis deputatis alioquin collatio ꝓuiſio. ⁊ ordinatio taliū eſt nulla ipſo iure vt in. d. cle. q̄ contingit. Uerū ꝙ non extendit hoc ad hoſpitalia militariū ordinū aut aliorū religioſorum: precipit tamen oībus rectorib⁹ ſub oſtētatiōe diuini iudicij ⁊ per obediētiā vt reddit⁹ in vſus pauperū ꝯuertāt ⁊ nō in alios. Rectores tn̄ militariū ⁊ religioſorū hoſpitaliū ſufficit puideant ſm eorum ordinum inſtituta ⁊ antiquas obſeruātias paupib⁹. Qđ eſt limitādū qn̄ qđ ſup eſt exponunt ꝓ fide vel pie al's nō excuſantur ſi male expendunt in nō pios vſus quia negari non poteſt quin tales redditus ſint inſtituti propter pios vſus.

3 ¶ Quid de adminiſtratione ſacramentorum ⁊ celebratiōe in ipſis hoſpitalibus paupib⁹, ibidē. R̄n. ꝙ dꝫ ſeruari āntiqua cōſuetudo q̄, ad exercēda ⁊ miniſtrāda ſpiritualia ſupradicta vt in. d. cle. quia contingit.

¶ Precipit oīb⁹ ad quos de iure vel cōſuetudine vel ſtatuto vel priuilegio ptinet cura hoſpitalium ꝙ bona depdita alienata indebite: in ſtatū debitū reducant ⁊ reformēt vt rectores iuxta facultates prouentuū inſiſtāt ſubſtētationi receptioni miſerabiliū perſonarū. i quo ſi negligentes fuerūt ordinarij iniūgit vt ipſi ſi nō ſunt exempta autoritate ꝓpria ſi vero exempta ſūt autoritate apoſtolica compellant ad predicta faciendа per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo tam eoſdem q̄ quoſcunq̄ contradictores cuꝫ dantibus auxiliū conſilium vel fauorem non obſtantib⁹ quibuſcūq̄ priuilegijs quo ad hoc. di. cle. quia contingit.

Hoſpitalis quō debet eſſe clericus vide. ſ clericus. iij.

Hoſtiarius dr̄ idem qđ ianitor. Nā i veteri teſtamēto primi paralippo. v. hoſtiarij electi ſunt ad cuſtodiā templi vt nō ingrederetur in illud immundus ſpiritus i. omni re. vnde hoſtiarij dicti ſunt eo ꝙ preſint hoſtijs templi. ipſi eniꝫ tenētes claues omnia intus extraq̄ cuſtodiunt atq̄ inter bonos ⁊ malos habentes iudicium fideles recipiunt. ⁊ infideles abijciunt. xxj. diſt. cleros in fi. ⁊. xxv. di. perlectis.

Hoſti ſeruāda eſt fides ꝓ ut i ſſ xxiij. q̄ſtione. j. noli. ⁊. xxij. q. iiij. Innocens. Quod limita. vt. ſ. iuramentuꝫ. v. §. xvij.

☞ De hic dictis poſui. ſ. in verſicu. fides. ⁊ ꝙ capitaneo belli hoſtem decipere non licet priuato vero ſic. not. Barto. in. l. j. §. non fuit. per illum text. ff. de dolo. ⁊ poteſt hoſtis furari ⁊ predari hoſtibus. l. ij. ⁊ ibi Bal. C. de commer. ⁊ merca. non tamē facit ſuas res alienas hoſtibus predatas ⁊ ſi vendat oportet domino reſtituat. l. latrones. ff. de capt. et in. l. hoſtes. per bal. C. eo. titu. ⁊ ad quid teneantur hoſtibus reddere no. Bald. in. l. j. C. de lati. libe. tol. et Alex. in. d. l. hoſtes.

Humilitas ſcḋa reqrit tria. Primū ſuijpſi⁹ nihilationem. hoc eſt ꝙ reputet ſe omnibus viliorem. Et licet cognoſcat ſe habere aliqua dona dei que alij non habent tanto magis debet in ſe vileſcere cogitans ꝙſi de⁹ talia alijs dediſſet gratiores deo eſſent q̄ ipſe. Et ſic cū veritate poteſt ſe extimare viliorē oībus ⁊ magis ingratū. ⁊ hoc eſt quod voluit dicit Beda in omel. ſabbati tertie dn̄ice q̄drageſime. Cū aliū inquit peccantē cōſpicimus mox animū deorſum inclinemus, ⁊ q̄ abiecti ex noſtra fragilitate ſumus ſi nos diuina pietas non ſuſtētet humiliter inſpiciamus. Hec ille. ex Joan. xiij. cum feceritis hec omnia dicite: quia ſerui inutiles eſtis. q. d. ex conſideratione humili obligationis quam habemus: quia cum augentur dona rationes etiā creſcunt donorū. ¶ Secundū promptā aliorum obtēperationē. vn̄

de renun c. niſi cũ pridẽ. tunc veram hu militatẽ oſtẽdis cũ per eã locum ſubli- mem effugies. ⁊ tamẽ per obedientiam non dimittes nã vera humilitas facit vt quiſq; magis alijs de ſe credat ꝙ ſibij pſi: quia dicit Gre. ſi ſe meliorẽ alijs nõ crederet nequaꝙ aliorũ cõſilia ſue deli berationi poſtponeret. Et hoc verũ in omni dubio ꝙ poti⁹ dꝫ alijs credere ꝙ ſue opinioni ſecus in alijs. ¶ Tertium ꝙ requirit humilitas eſt vt dona dei q̃ in ſe habet abſcondat ⁊ ſe ſolum vilem ab extra demonſtret niſi inquantũ ho- nor dei ⁊ bonũ proximi aliud requirit. nam nõ eſſet humilitas quando ꝓ ſa- lute proximi ⁊ ad edificationẽ anima- rum poſſet oſtendere ⁊ predicare dona dei que habet ſi ea occultaret: qꝛ dicitur Matth. v. luceat lux veſtra ⁊c. Non ta- men debet magis vileſcere in apparen- tia ꝙ importet conditio ſua ⁊ qualitas reſpectu eorum cum quibus viuit quia ſic potius eſſet ſuperſtitio ꝙ humilitas xli. d. c. quiſquis reb⁹ in prin.

Jactãtia ꝓpe iportat ꝙ hõ ꝟbis ſe extollat ſꝫ Th. ij. ij. q. cxxij ar. j. Et pꝫ. ex. c. imitare. vj. q. j. et ꝓcedit ſ. gre. li. xxiij. mo ral. Aliqñ ex ſupbia ſicut a cã īteri⁹ mo tiua qꝛ ex hoc ꝙ q̃s arrogãtiã interius ſupra ſe eleuatur. plerũq; exterius ma- iora quedã de ſe iactat ⁊ propterea po- nitur a Gre. ibidẽ. Tertia ſpecies ſu- perbie. licet non ſit idẽ quod ſuperbia. ſed eſt tanꝙ a cauſa impellẽte. Aliquã do vero procedit ab inani glorie ſicut a cauſa finali inquantum ſcilicet iacta tor intendit ꝙ per ſuam iactantiã glo riam conſequetur. Et ideo ponitur etiã a Greg. filia inanis glorie ratione finis vt not. alexand. de. ales. xcij. titulo. eodem.

1 ¶ Utrꝫ iactantia ſit pctm̃ mortale. Rñ. vt colligo ex alex. ⁊ tho. vbi. ſ. q̃ſic q̃druplici ter. ¶ Primi duo modi ſunt nõ ſ⁹ tũ conſideratur ex ſe. ¶ Secundi duo inq̃ tum cõſideratr ex cã vel fine. ¶ Primo ẽ mortale pctm̃ qñ iactator profert quod eſt cõtra gloriã dei. ſicut ille de quo eze chi. xxviij. Eleuatũ eſt cor tuũ ⁊ dixiſti de⁹ ego ſum. tales ſunt q̃ iactãt ſe ſuis meritis habere aliqua dona dei: vl' a ſe habere: vl' illi q̃ de pctis mortalib⁹ q̃ fe cerũt. vl' nõ iactãt ſe vt ſtrenui videant: vl' ẽt laudãt alios ⁊ iactãt de pctis mor talib⁹ q̃ fecerũt. vt no. gl. i. c. Sũt pluri mi. vj. q. j. Sec⁹ eẽt de veniali qꝛ nõ ẽ cõ tra deũ. ¶ Scdo ẽ pctm̃ mortale qñ ia- ctãtia eſt ꝯ charitatẽ ꝓximi ſicut cũ q̃s iactãdo ſe ꝓrũpit in ꝯtumeliã ꝓximi ſi- cut phariſe⁹ Lu. xviij. nõ ſuꝫ ſicut cete- ri velut. ⁊ hic publican⁹: al's aũt iactare ſe de eo qđ non ẽ ꝯ gloriã dei vel chari- tatẽ ꝓximi ex ſe ẽ veniale. ¶ Tertio eſt mortale pctm̃ qñ ꝓcedit ex tali ſupbia vel vana gloria q̃ ſit mortale pctm̃. Si ꝟo nõ erit mortale pctm̃ talis ſupbia vl' vana glia. ſic nec iactãtia ex eis ꝓcedẽs. Quõ aũt ſupbia vl' vana gloria ſit mor tale vide ſupbia ⁊. vana gloria. ¶ Quar to eſt mortale qñ ꝓcedit per appetitũ lucri in dãnũ ꝓximi notabile. ſicut cum quis ſe iactat magnũ medicũ. aduoca- tũ peritũ. multas ſanctitates facere ſi- cut certam ⁊ hmõi q̃ falſe i nocumẽtũ ꝓximi ſe iactãt ſecus ſi nõ eſſet in nocu- mẽtũ ꝓximi qꝛ eẽt veniale pctm̃. itellige ẽt ſi ſit nocumẽtũ alicui⁹ portãtie. qꝛ id ꝙ minimum eſt rõ apphẽditꝙ ſi nihil. ij. ph. niſi itenderet etiã nocere in multo. ſi poſſet.

¶ Utrꝫ iactãtia poſſit eſſe i factis ſicut i dictꝫ. Rñ. ꝙ ꝓprie nõ ſꝫ equalẽter ſic ſi- cut cũ q̃s i veſtib⁹ i eq̃s i domib⁹ i cõui uijs i familia. in pulchritudine ⁊ hmõi. vt appareat diues ꝺ magna domo ⁊ no bili ꝓſapia ⁊ hmõi ⁊ ſic erit mortale pec catũ ſicut iactãtia i dictis ſi ꝑdicta que facit ſint cõtra gloriã dei ⁊ charitatẽ ꝓ- ximi. vel ex ſupbia ⁊ vana gloria mor- tali vel in deceptione ꝓximi.

Economus dr cui res eccle ſiaſtica guber nanda mãdat. vt. lxxxix. diſt. quia in qui buſdaꝫ. ⁊ idẽ eſt economus ꝙ ſindicus et debet eſſe clericus non laicus vt pa tet in. d. c. ⁊ c. indicatum ibidem. ⁊ in. c.

quoniam in quibuſdam.xvj.queſtione vij.de quo dic vt.j.latiꝰ.§.j.Sed aduerte ꝙ eſt differētia īter actorē pcuratorē et ſindicum ſeu economū ſm glo.in ca.erga epiſcopum.ij.q.vij.quia actor conſtituitur a nō dn̄o ⁊ autoritate iudicisꝰ ⁊ ad preſentes lites tantum procurator vere ſemper a vero dn̄o conſtituitur ſiue ad vnā litem ſiue plures ſiue preſentes ſiue futuras.Sindicꝰ autē ſiue economus ab vniuerſitate cōſtituitur ſeu a collegio ⁊ ad vnā cauſam ⁊ plures et preſentes ⁊ futuras.⁊ autoritate epi de iura.cal.c.imperatorū.in fi.canō tn̄ oēs adminiſtratores eccleſie vocat procuratores.j.q.iij.ſaluator.vide glo.ibidē.⁊ i d.c.imperatorū.cū ſuis allegationibꝰ.tz tamē pa.in.d.c.imperatorꝝ ꝙ ſi ad vnā certā cām ſolū conſtituit ꝙ pōt fieri ſine autoritate ſupioris.alias nō.

De notatis in hoc verſi.⁊ ꝙ economus dicitur proprie in rebus canonicorum ſed vicedn̄s in rebus epiſcopitantum.Bal.no.in addi ad ſpe.in ti.de his qui alie.no.in iudi.iater.verſi.economꝰ.⁊ in.l.iubemus.§.economus.⁊ ibi Bar.in patre.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ quomodo conſtituatur no.idem Bal.in.l.oēs.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ an differant economus ſindicus ⁊ vicedominus et quomodo Specul.ibi.ſ.⁊ in.v̄ſi.prece.

Dulia eſt quedā reuerentia ſiue adoratio.de q̄.ſ.adoratio.per totum.

Jeiuniū ſecūdū.S.Bo.in.iiij.diſti.xv.pte.ij.ar.j.q.iiij.dicit communiſſime pro abſtinentia ab oi mortali.Jſaie.l.viij.nonne hoc eſt ieiuniuz quod elegi.diſſolue colligationes colli tui.dicitur etiā cōiter ois afflictio q̄ ꝯſiſtit in vigilijs flagellis ⁊ diſciplinis.Proprie autē dr̄ ieiuniū afflictio carnis p ſubtractionē cibi ⁊ potus fctā ſm iſtitutionē eccleſie.Et ſic diffinitur ieiunium ſecundum Hoſ.eſt ſubſtractio prandij.et poſt cenam cuiuſlibet cibi priuatio vſqꝫ in diem ſequentem.et abſtinentia a carnibus et trahentibus ſementinam originem ab ipſis.vt a lacte caſeo et ouis.elicitur hec diffinitio.iiij.di.c.denıqꝫ.⁊ ponitur a pa.in Rubrica de obſeruantia ieiuniorū pro cuiꝰ declaratione q̄runt̄ dubia infraſcripta.

¶ Utrum ſit aliqua hora determinata in qua diebus ieiuniorū ſit comendendum.videtur ꝙ ſit cena ibi poſt cenam ergo vſqꝫ ad cenaz eſt abſtineñ.ſed breuiter notañ.eſt qd̄ in iure nulla hora eſt determinata pro commeſtione in die ieiunij niſi ſolum hora veſperorum tempore quadrageſimali.vt in.c.ſolent.de conſe.di.j.q̄ iō deputata eſt.vt ſicut celebratis veſperis nō reſtat aliud officium diurnum.ſic fictione iuris videamur.xl.dies ieiunare:de quo p archi.in.d.c.ſolent.⁊ p pa.in Rub.d̄ obſer.ieiu.Et ideo ſeruanda eſt conſuetudo circa horā comeſtionis que communiter eſt in hora none vel circa ſm Archid.in.d.c.ſolēt. 1

¶ Sed nūquid frāgit ieiuniū qui ante prefatā horā mā ducat.Rn̄.vr̄ ꝙſic.i.xl.per.tex.in.d.c.ſolēt.q̄ dicit.ꝙ non ſunt credendi ieiunare qui anteq̄ veſpertinum celebretur offm̄ mā ducāt in.xl.ſz non credo etiā in xl.frangat ieiuniū qui ante ſtatutā horā comedit etiā ſi p notabile ſpacium preueniat niſi faceret in fraudē ieiunij:qꝛ ſi quis attēdat ad verba prefati.c.ſolent.potiꝰ loquitur de pfectione q̄ de neceſſitate.⁊ licet gl.i.xxv.di.§.alias.ea demum teneat ꝙ ſit pctm̄ mortale ante horā comedere:tn̄.c.j.de conſe.di.iiij.quod allegat pro ſua opinione nihil facit pro ea.Melius forte faceret pro ea.c.vt vtinam omni tempore.lxxvj.di.quod innuit conſuetudinez patrie eſtimandam legem.quod quidem admitterem quando.talis conſuetudo eſſet itroducta ea mēte vt frāgeret ieiuniū q̄ añ dictā horaz comederet qd̄ quidem non credo niſi vt dixi quādo in fraudē ieiunij fieret.Et ideo ꝯcludo cū Au.i.d.§.al's ea demū.ꝙ quotiēs quis corpe ſanus alijs ieiunātibꝰ prandere voluerit.ſ.ante horā ꝙ eſt pctm̄ veniale.⁊ ſic tene.Si v̄o ex cā rōnabili nullū pctm̄ erit qd̄ quidē tz etiā Jnno.in prefata Rub.Et ſic dicit debere itelligi.di 2

c.ſolent aduerte tamē ſm doctrinā ſcti Tho.i.iiij.di.xv.ꝙ vbi hora comedēdi in die qñ nō ieiunatur eſſet hora tertie. in die ieiunij hora comedēdi eſſet ſexta vnde dicit ꝙ qꝛ ieiunium eccleſie debet eē penale ꝛ ſatiſfactoriū.Jō ſupra tpˢ cōiter comedēdi aliquid additur nō autez tantū ꝙ penitus humor ſibi aſſumpti exſiccet aut virtus naturalis debilitetur vnde paruo reſiduo tpe.ſ.a ſexta vbi cōiter ſumit cibus nona occurrit in qua cibus ſm inſtitutionem eccleſie ſumendꝰ eſt in diebꝰ ieiunij.hec ille.Ex q̄ pꝫ ꝙ ſi eſſet tertia veniret.vj.ꝙibñ no.

¶ Utrū pluſq̄ ſel' comedere ſit frāgere ieiunium.Rñ.ꝙ varia fuit doc.opinio. Gof.ꝛ cōiter theologi in q̄rto ſen.tenēt ꝙ ſic ſi comedat ꝑ modū cibi.Et iō in diffinitiue dꝛ cuiuſlibet ſibi ꝑuatio. Secus ſm eos ſi aliq̄d ſumeret ꝑ modum medicine ſicut ſunt electuaria ꝛ hmōi. Et ſm Jnno.in Rub.de obſer.ieiu.ſolū licēt ꝓ remouēda infirmitate vel fugiēda.Sꝫ ꝓ ꝯſeruāda ſanitate vbi non eſt ſignū infirmitatis non lꝫ niſi q̄tenꝰ lꝫ vti alijs cibꝰ.alij tenēt ꝙ nullo iure cauet ꝙ ſolū ſemel i die ieiunij comedamus. Et ꝓpterea dicunt licere pluries in die comeder ſine fractiōe ieiunij dūmō fiat ex rōnabili cā ꝛ ſm ꝯſuetudinē illoꝝ inter q̄s viuit.Et huiꝰ opiniōis vr fuiſſe pa.i ꝑfata Rub.Rō ſm eū qꝛ cū non habeamꝰ ius ſpecificū recurrēdū ē ad ꝯſuetudinē loci.Facit.c.vtinā.xxxix.di.ꝛ ad dictū Ho.in.c.ij.eo.ti.q̄ dicit ꝙ cōſuetudo ieiunijs indictis ab eccl'ē nihil poteſt facere.Dicit verū qñ cōſuetudo ex toto aufert ieiuniū.ꝛ nō hꝫ rōnabilem cauſam in ſe ſꝫ fuit inducta vt hoies ſe vētri dedicēt ꝓpter tpalia gaudia.al's ſecꝰ.vt no.gl.in.d.c.ij.Et ꝓpterea dicit. Jdē pa.putarez ꝙ aliquid comedere ꝓ collatione de ſero magis ad ſuſtentationem naturalē q̄ ad delitias nō ſit peccatū nec frangere ieiuniū:dūmodo fiat ſm cōſuetudinē loci ꝛ tēperate hec ille. facit ꝓ hoc q̄d not.Jnno.in.d.Rubrica ꝙ prandere pluries in die ieiunij eſt cōtra ꝯſuetudinē approbatā eccleſie.ꝛ ſic videt ſentire ꝙ non ſit de iure ſpecifico Jtem Jnno.dicit ibidem ꝙ ciſterciēſes fecerunt ſtatutū vt ſeruientes alijs aliquid ſumant in die ieiunij ꝛ licite. item ꝙ ſeruientes dominis qui faciunt credentiā nō frangunt ieiunium.mihi vero vr ꝙ opinio que tenet ꝙ ſoluz ſemel debeamꝰ comedere ſit verior.ſi nō verba.ſꝫ mentē legis volumus amplecti.c.quadrageſima.de ꝯſe.di.v.Et ideo concludo ꝙ comedens plus q̄ ſemel in die aliquid eorum q̄ cōmuniter in cibū ſolent ſumi:vt panē fructus ꝛ herbas: qꝛ etiā ſancti herbis vſi ſūt ꝓ cibo frāgat ieiuniū niſi comeſtio ordinet potius ad medicinam q̄ ad cibū reſpectu intētionis comedētis ꝛ principaliter ex modo ꝛ q̄titate ſumptū ad id ordinetur. lꝫ cōſequēter aliqualiter nutriat.vt puta qꝛ indigēs potu ꝛ timēs ne dilauet ſtomachū ꝛ noceat aliquid ſumit ſiue ſit electuariū ſiue etiam panis vel fructus et hmōi ꝓ euitādo nocumento potus nō ad ſuſtentationē ꝙ nō frangat ieiuniū nec reſtringo me ſolū ad electuaria vt q̄dā ſꝫ vt dixi ad panē fructꝰ ꝛ quodcūq̄ aliud q̄d ſumit per modū medicine. ar.c.ad eius.v.di.ꝛ hoc etiā videtur tenere pe.de palu.in quarto. Cōuenientiꝰ tñ eſt a pane abſtinere cū ſit ꝑncipalior cibus in vſu.niſi ſit alteratꝰ ꝛ niſi ſit carētia alteriꝰ rei:nec ob. ꝙ talia nutriāt qꝛ ſm Tho.in.iiij.di.xv. eccleſia nō attēdit in ſtatuēdo id q̄d quocunq̄ modo nutrire poteſt ſed id q̄d pricipaliter ad nutriendū ordinatum eſt hec ille.Et ſic tene:quia finis legis nō fruſtrat ex huiuſmodi ſumptione.

¶ Utrū pluries bibere vinū vel aquaz 4
frāgat ieiunium.Rñ. Jnno.in predicta Rubrica ꝙ nō ſiue ante paſtū ſiue poſt: poſſet tñ ſm Ri.i.iiij.di. xv.ar.iij.q. vij. frangit ieiuniū : quādo vꝫ quis in mane biberet vinum vel ceruiſiā nō ad extinguendū ſitim ſꝫ famē. Simil'r etiam nō frāgit ieiuniū q̄ etiā añ paſtū comedit ſicꝰ aut polētā aut aliq̄d hmōi per modū medicine ne deficiat in die ieiunij ſm. Pe.de palu.in quarto.

5 ¶ Quibus cibis frãgitur ieiuniuz. Rñ.
ſm Ri. vbi. ſ. ꝙ ꝑ eſum carniũ. ⁊ ſic trã
ſeũt cõiter doc. i ꝑfata Ru. Archi. i. c. ro
gatiões de cõſe. di. iij. Facit. d. c. deniq̃.
⁊. c. cõſiliũ. eo. ti. De ouis vero ⁊ caſeo et
alijs lacticinijs. Goffr. i. ꝑfata d ffinitio
ne vr̃ tenere ꝙ ſilr̃ frãgãt. Inn. in. ꝑfata
Rub. dicit ꝙ pt̃ ſtatui vt ꝓpter penuriã
piſciũ vtamur iſtis lacticinijs i alijs ie
iunijs ꝑter q̃dragesimã. Tu dic ꝙ cũ
nõ habem⁹ tex. expꝛeſſum q̃ oua ⁊ lactici
nia ꝓhibet niſi ſolũ in. xl. vt. in. d. c. de
niq̃. ꝙ cõſuetudo ſeruãda ẽ in alijs ie
iunijs extra quadrageſimã. ſm Ru. vbi
ſ. q. v. ⁊ Pa. io. Rub. Facit. d. c. vtinã. ⁊
ẽ cõis opi̇o. Et iõ pñt comedi vbi ↄſue
tudo eſt in oĩbus ieiunijs ꝑter quadra
geſime ieiuniũ. al's nõ lz. Nõ tñ dicerẽ
frangere ieiuniũ q̃ etiã comederet oua
⁊ lacticinia extra q̃dragesimã vbi ↄſue
tudo ñ eſt qñ nõ ꝑ guloſitatẽ ſz ex aliq̃
rõnabili cã faceret. no. ẽt ſ3 ho. i ſum. e.
ti. ꝙ cuicũq̃ cõcedit vſus ouoꝝ ⁊ caſei
itelligit ↄceſſuz ꝙ etiã põt vti ſagimine.
i. lardo. ar. c. ꝑſbyter. lxxxij. di. ⁊ ibi glo.

6 ¶ Utrũ ieiuniuz cadat ſub ꝑcepto. Rñ.
ſm Ri. i. iiij. di. xv. ar. iij. q. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij. q2
ieiuniũ aliquãdo accipit largiſſime ꝓ
ut eſt act⁹ nature. ⁊ ſic quilibet ieiunat
anteq̃ comedat ⁊ iſto modo nec ẽ act⁹
virtutis: nec de peccato. ¶ Scdo mõ
accipit large put eſt actus ꝟtutis ab-
ſtinẽtie. ſ. frenare delectationes guſtus
ꝑ cõparationẽ ad cibũ ſ3 regulã rõnis
ſiue ſemel comedãt in die ſiue pluries.
Et ſic cadit gñaliter oib⁹ ſub ꝑcepto: ñ
itelligas tñ ꝙ ip mortalr̃ peccet qñ ex
cedit. ſz ſolũ qñ rõ ꝟtutz totalr̃ extin-
guit. ⁊ hoc ẽ in caſib⁹ qñ gula ẽ morta
lis de q̃ vide. ſ. gula. ¶ Tertio mõ acci
pit ꝓprie put abſtine m⁹ etiã ab illis q̃
bus vti poſſem⁹ ſaluo actu ꝟtutis. ⁊ ſic
accipit i diffinitiõe ꝑmiſſa ⁊ oib⁹ ſupe-
riorib⁹ ⁊ ſm cõez itelligẽtiã vocabuli: ⁊
iſto mõ cadit ſub ꝑcepto i duob⁹ caſib⁹
ſ. qñ ex iuramẽto q̃s vel ex voto ſe obli-
gant. ¶ Scdo qñ ex ꝑcepto ei' indici-
tur ab ecctia uel ab alio ꝑlato. Facit. d. c.
vtinam. ⁊ de cõſe. diſt. v. c. ieiunia.

¶ Sed q̃ro qñ ⁊ q̃b⁹ dieb⁹ ieiuniũ idicit 7
ab eccl'ia. Rñ. ꝙ in infraſcriptis tꝑibus.
¶ Pꝛio q̃dragesima tot exceptis dieb⁹
dñicis. vt. i. c. quadrageſima. de ↄſe. diſ.
v. vbi d2 ꝙ ſumma obſeruatiõe eſt ob-
ſeruãda. ⁊ icipit in q̃rta feria q̃ precedit
ꝑmã dñicã q̃dragesime q̃ ad ſeculares.
vt i. d. c. q̃dragesima q̃ autẽ ad clericos
icipit ſcda feria poſt dñicã q̃nq̃geſime:
vt i. c. deniq̃. iiij. di. Sz cõiter tenet ꝙ eſt
ↄſiliũ nõ ꝑceptus ſz ſolũ i q̃rta feria ꝑdi
cta. ¶ Scdo q̃tuoꝛ tꝑa vt i. c. ſtatuim⁹.
di. lxxvj. Statuim⁹ iq̃t vt q̃tuoꝛ tꝑa ãni
ab omnib⁹ hoib⁹ cũ ieiunio obſeruẽtur
¶ Pꝛĩa tꝑa cadũt i q̃dragesima. ſ. q̃rta
feria ⁊. vj. ⁊ ſabbato poſt ꝑmã dñicã q̃-
drageſime. ¶ Scda cadũt. iiij. ⁊. vj. feria
⁊ ſabbato poſt pẽ. ¶ Tertia cadũt. iiij.
⁊. vj. feria ⁊ ſabbato poſt exaltationem
ſctẽ crucis. ¶ Ultima cadũt. iiij. ⁊ vj. fe-
ria ⁊ ſabbato poſt feſtũ ſctẽ Lucie vt p3
in. c. de ieiunio. lxxvj. di. ⁊ ꝑ totũ. ¶ Ter
tio oẽs vigilie duodecim aplo͛ ſunt in
obſeruatiõe ieiunij celebrãde ꝑter vigi-
lias aplo͛ꝝ Philippi ⁊ Jacobi ⁊ beati
Joãnis euãgeliſte vt dicit tex. in. c. cõſi-
liũ noſtrũ. eo. ti. ⁊ ſunt he. ſ. vigilia ſan-
cti Mathie Petri ⁊ pauli Jacobi Bar-
tholomei Matthei Simonis et Jude
Andree ⁊ Thome. ¶ Quarta vigilia aſ
ſumptiõis dñi. vt i. c. j. e. ti. ¶ Quita vi-
gilia natiuitatis dñi nr̃i. i. d. caplo. c. j.
¶ Sexto vigilia oim ſctõꝝ ⁊ ſcti Joan
nis baptiſte ⁊ ſcti Laurẽtij ſm Inno.
vbi. ſ. ⁊ cõiter doc. nullo tñ iure inueni
tur. expꝛeſſum ſz rõne cõſuetudinis hoc
dicunt: q2 dicit Ric. i. iiij. di. xv. ar. iij. q.
viij. ſi i aliq̃ regiõe ẽ aliq̃d ieiuniũ ↄſue-
tũ qđ tñ nõ eſt ꝑceptũ ꝑ ius ſcriptũ ni-
hilominꝰ obſeruandũ eſt ab extãtibus
ibidẽ. Facit ꝓ hoc. c. ↄſuetudo. di. j. ⁊. c.
in his reb⁹. xj. di. ſz dico ego veꝝ qñ cõ-
ſuetudo hz oia req̃ſita de q̃b⁹. ſ. ↄſuetu
do. ¶ Septimo vigilia pentecoſtes. vt
lxxvj. di. c. de ieiunio. ⁊ lz Gratianus
de ↄſilio i. §. neceſſario ea. di. Tñ veri⁹
vr̃ ꝙ ſit de ꝑcepto ſm gl. Jo. ibidẽ in. d.
§. Et patet euidẽter in. d. c. de ieiunio.
¶ Quid ſi vigilia aliquarum prefata

rum ſolennitatū veniat in dñica. Rñ. ꝙ in ſabbato p̄cedenti ieiunanda eſt. vt in c. j. ⁊. ij. de obſerua. ieiu.

9 ¶ Quando dꝫ celebrari vigilia ſcti Mathie tempore biſexti. vide. ſ. biſextus.

10 ¶ Sūt ⁊ alie vigilie ſeu ieiunia indicta ab eccleſia ſꝫ nō de p̄cepto. vt cōiter tenet. ſ. aduēt⁹ dñi. De quo i. d. c. cōſiliū. ⁊ rogatiōes de qb⁹ in. c. rogatiōes. de cōſe. di. iij. item. iiij. ⁊. vj. feria. vt in. c. ieiunia. ea. di. ⁊ ſabbata omnia vt in. c. ſabbato. ea. di.

11 ¶ Utrū ieiunia indicta de precepto ab eccleſia poſſint tranſferri de die in diē. Rñ. ſm In. prefata Rub. ꝙ ſic ſicut dꝛ fieri i frācia vbi ſunt eccl'ie ſcti Quintini vbi vigilia oim ſctōꝝ ieiunatur tertio die p̄cedēti limitat hoc Panoꝛ. in. d. Rubrica. dūmodo fiat autoritate epi. ar. c. ij. de obſer. ieiu. in fi. ⁊ bene.

12 ¶ Utrū p̄fata ieiunia de p̄cepto ab eccleſia poſſint redimi vel in aliud cōmutari. Rñ. Inn. vbi. ſ. ꝙ nō niſi cā vel neceſſitas in ieiunāte ſubſit. qd intelligo ab iferioꝛe a papa. Sec⁹ eſt de ieiunio voti vel pnīe. de q. ſ. confeſſio. vj. §. iiij. et. j. Uotum. iiij. §. ij.

13 ¶ Utrū oēs teneant ad ieiunia indicta ab eccleſia de precepto. Rñ. Inn. vbi. ſ. ꝙ. ſic oēs q ſunt ſane mētis doli capaces ⁊ potētes ad ieiunandū cū peccare poſſint ⁊ peccata deflere. vt in. c. j. de delic. pue.

14 ¶ Utrū ſemp peccent moꝛtal'r p̄fati qñ ſoluūt ieiunia eccl'ie q ſunt de p̄cepto. Rñ. gl. i. §. al's aūt ea demū. xxv. di. ⁊ cōiter doc. tenēt ꝙ ſic. ſi ſine rōnabili cā qs ea ſoluat. d. Car. in. c. ij. de obſer. ieiu. tꝫ ꝙ nō niſi ex ꝯtēptu vel inobediētia hoc faciat. vt puta qꝛ non vult ſe ſubijcere p̄cepto ſupioꝛis Et dicit hic tenere ar. in. d. §. al's. Sꝫ Arch. ibidē recitat. Ioā. de fantu. hoc tenētē. Sꝫ ego diſtinguo ſm ꝙ. j. dicam Inobedientia in prin.

15 ¶ Que ſunt rōnabiles cāe excuſantes a ieiunio. Rñ. vt colligo ex rica. vbi. ſ. arg. iij. q. iiij. cū q cōcurrūt cōiter do. ꝙ ſunt. v. ¶ Pria etas vt ſunt pueri q ſm al. qs vſq ad pubertatē excuſant a ieiunio. ar. c. lr̄is. de deſpō. īpu. vel ſm alios vſq ad plenā pubertatē q eſt in. xvj. in muliere. ⁊ i. xviij. anno i maſculo aut ſꝫ alios vſq ad. xxv. annū. ar. gl. ſi qs aliqd. C. de his q ve. eta. ipe. Hoſ. i. c. ij. de obſer. ie. ⁊ cōiter theologi tenēt ꝙ vſq ad vigeſimū: alij vigeſimū primū annū excuſant. ar. c. cū vigeſimū de officio dele. Intellige ꝙ nō tenent ad oia ieiunia ſꝫ bene ad aliq eis ꝯmēſurāda ſm augmētū ⁊ ꝓpiquitatē ad dictū vigeſimū pmū annū ſꝫ Tho. i. iiij. di. xv. Propter ea dico hoc remittēdū arbitrio boni viri vt penſata q̄litate etatis ita iudicet. ar. c. de cauſis. de of. del. ⁊ idē dico de ſenib⁹ lꝫ qdā dicāt eos nō teneri poſt annos. lv. ar. l. ij. §. fi. ff. de decurio. i tex. ⁊ i gl. ibidē. vbi excuſant munerib⁹ pſonalib⁹ poſt. lv. annū excepto a tutela ⁊ cura qb⁹ ſolū excuſant poſt. lxx. annū. C. q eta. l. vnica. ¶ Scda ifirmitas qꝛ iīn eis natura debilis eſt ⁊ cibū neceſſarium in vna vice ſi ſumerēt nocere ⁊ idē dico d debilib⁹ eadē rōne. ¶ Tertia laborioſitas ſicut i illis q laborādo victū acq̄rūt ſeu rōne itineris vel alio mō nō poſſūt ſimul cū laboꝛe ſufferre ieiuniū. aduerte tñ ꝙ intētio maioꝛis lucri nō excuſat ſꝫ aſtē. ſil'r nō excuſant q nolūt ꝯducere operarios niſi ieiuniū ſoluāt niſi cā ſit neceſſaria ſm aſtē. q feſtinantiā requirit. ¶ Quarta mendicitas qñ cibū neceſſariū i vna vice hr̄e nō pñt. Quita q̄litas mulieris p̄gnātis aut nutriētis ex appetitu extraneo aut nutrimēto fet⁹ non pñt ieiunare ſine picula vl' eaꝝ vel fet⁹ ſeu pueri nō ſolū excuſant. imo tenent. ſoluere ieiuniū ſꝫ Rodo. vñ dicit ſctūs Tho. i. iiij. di. xvi. ꝙ ſubtractio cibi p ieiuniū ſi ipediret ea q neceſſario ſūt agēda cū qb⁹ cōuiuit ex ſocietate vl' offō tenet: nō eſſet licita ſed diceret rapina.

¶ Sed nūq q ſeruiētes mēſis nobilium 16 aut legētes ad mēſam religioſoꝝ q aliqd p̄libāt ne deficiāt in legēdo vel ſeruiēdo ſoluūt ieiuniū. Rñ. Rodo. ꝙ nō ſi hec faciūt poſitis mēſis vel parū anteita ꝙ propter continuationem tempoꝛis dici debeat totum vna menſa. idē

dicendum de illis qui iam incepto prā
dio portant encenium ad vicinū.vel ali
quid aliud faciunt.ꝛ poſtea redeūt ad
cōmeſtionem perficiendam.
17 ¶Utrū vxores ꝑpter ꝓhibitionē viro-
rū excuſent.R ñ ſm Inn.i Rub.de ob-
ſer. ieiuni.ꝙ nō a ieiunijs indictis ab ec
cleſia.ſꝫ a volūtarijs.ſic.xxxiij.q.vi.ma
nifeſtū.credo tamē ꝙ p̄ſbyter ꝓpri⁹ ꝓ-
pter ſcādalū viri cui aliquo mō nō pōt
obuiari poſſet diſpenſare cū eis ar.c.vt
cōſtituerent in ſi.l.di.qꝛ p̄ceptū iuris po
ſitiui nō obligat quē cū ſcādalo ar ij.c.
de no.op.nū.ꝛ.c.nihil.de p̄ſcr.cū ſilib⁹.
18 ¶Utrū peregrināntes ex deuotiōe excu
ſent.Rñ.ꝙ ſic ſi talis peregrinatio nō
pōt differri ꝛ ſimul cū ea ieiunare non
poſſunt.Nec ob.ꝙ preceptū dꝫ p̄poni
ꝯſilio:qꝛ ſm Aſtē.intētio dantis hmōi
p̄cepta nō eſt excludere alias pias cās
et magis neceſſarias:ſec⁹ ē de p̄ceptis
legis nature q̄ ꝓhibēt hoc qđ ſm ſe eſt
malū.idē.S.Tho.vbi.ſ.ꝛ addit ꝙ dꝫ
fieri cū diſpenſatiōe ſuperioris.idē dic
de quacūqꝫ alia operatione bona:puta
obedientia prelati predicatione audi-
tione cōfeſſionū ꝛ huiuſmodi.ar.c.non
mediocriter.de conſ.diſ.v.
¶Queritur ſi alie cauſe a p̄dictis poſſint
19 aſſignari que excuſent a ieiunio indicto
ab eccl'ia.Rñ.ꝙ ſic multe.Et iō tā i p̄fa-
tis cauſis ꝙ̄ in alijs eſt notādū ꝙ ſi cā
ſit euidēs ex q̄ nō pōt ex toto ieiunare.
licite homo per ſeip̄m pōt frāgere ieiu
niū p̄ſertim cōſuetudine interueniente
vel qñ recurſus de facili nō pōt haberi
ad ſuperiorē.ar.prefati.c.conſilium.Si
vero ſit dubia vel nō ex toto tollit facul
tatē ieiunandi.ſꝫ ſolū in parte vt puta
debilitas vl' ꝑegrinatio aut labor ꝛ hu-
iuſmodi dꝫ ad ſupiorē recurri q̄ ptātē
habet in talibus diſpenſandi ſm Aſtē.
20 ¶Quis ē ſupior q̄ poſſit in hoc.diſpen
ſare.Rñ.Hoſt.in.c. conſilium.de obſer.
ieiu.ꝙ eſt epiſcopus nec ſufficit licen-
tia ſimplicis preſbyteri etiā ex iuſta cā
niſi ſumma neceſſitas immineat . ita ꝙ
ad ep̄m nō poſſit haberi recurſus ſine
periculo.Rod.autē dicit arbitrio bo-
ni viri limitandum pro quanta neceſſi-
tate ſit frangendum potiuſqꝫ ꝑ doctri-
nā generalem.ꝛ ſic cum proprius ſacer
dos ſit ordinarius iudex conſciētie.vi-
detur ꝙ ipſe poſſit.Ego vero credo ꝙ
ſi loquamur de diſpenſatione que eſt
quedā relaxatio iuris.ꝙ tunc pertinet
ad epiſcopum ſolum qui cauſa ſubſiſtē
te in ieiunare debente poteſt diſpenſare
ꝛ in aliud bonū ꝯmutare talia ieiunia.
Et cā legitima eſt debilitas ꝑſone ſiue
ꝓueniat ex defectu nature ſiue laboris
ar.dicti.c.cōſilium.in fi.Si vero loqua-
mur de declaratiōe.ſ.vtrū ſit cauſa legi
tima.vel nō ſic credo ſufficiat illa cōfeſ
ſoris ꝓprij qui eſt bonus vir ꝛ etiā cōſi
liū medici.ſꝫ medic⁹ peccat ſi ſine rōna
bili cā vt frāgat cōſulit.ar.c.quid cul- 21
patur.xxiij.q.j.Et ſic intellige Rod.
¶Utrum non ieiunans vno die teneat
altero die ieiunare.Rñ.ꝙ.lꝫ text.c.j. de
obſerua.ieiu.videatur velle ꝙ ſic quaſi
ſit obligatus ad duo.ſ.ad ieiunādum.
ꝛ illo die.Facit etiam ad hoc in.ar.c.cū
dilecti.cū notatis in gl.in.ver. duo ſub
hac forma de.dolo ꝛ contuma.Tamen
pe.c.ij. de obſerua.ieiu.ego teneo ꝙ nō
tenetur quia ibi non imponitur fran-
gentibus.vt alio die ieiunent .facit ad
hoc quod not.Inno.in.c.j.de cele.miſ.
de illo qui dimiſit officiū ꝙ non tenetur
illud reaſſumere quaſi ſit ſeruitus cu-
iuſcunqꝫ diei ꝛ varietur ex tēpore. Nā
ſi teneor preſtare operas certo tempo-
re ꝛ impedior non ſum obligatus alio
tempore qꝛ non ſunt eedem ope ſed va
riantur ex tpe.vt eſt tex.no.i l.ſi nō ſor-
tem.§.libert⁹.ff.de cōd.inde . Itē ſi re-
linquit mihi vſufruct⁹ ꝑ bienniū futu
rū ꝛ impedior nō poſſum petere vſum
fructum alterius biennij qꝛ nō eſt idē
vſuſfructus.l.ſi vſuſfructus mihi.ff.de
vſu ꝛ vſufruc.leg.ꝛ tex.c.j.debet intelli
gi de tranſlatione fienda ex cauſa pro
pter ſolennitatem.
¶Sꝫ nūqd toties peccat mortalr quo
tiēs cōmedit i die ieiunij fracti ſine cā.
Rñ.Io.de neapo.in quol.tꝫ ꝙ ſic:qꝛ vi
detur reduci ad p̄ceptū negatiuū:ſꝫ ma

g'is plꝫ opi.dnrā di l.iiij.ꝙ nō niſi ſel'.ni
li comedēs nouo contēptu mētis plu-
ries comederet: qꝛ tūc totiēs peccaret
mortaliter.Et hec ē cōior opin. alr obli
garet ad ipoſſibile:qꝛ ex q̄ ſel' ieiuniū
fregit iā illō nō pōt āpli⁹ facere illo die.
Et iō p̄ceptū ē ſibi factū ipoſſibile. Se-
cus eēt de ieiunio quadrageſime: qꝛ lꝫ
fregerit vno die:pōt tñ ieiunare ꝛ tenet
altero die. ꝛ ſic quot dies omittit i qua
drageſima tot peccata mortalia com-
mittit.

23 ¶Utrū liceat ieiunare i dñica ꝛ alijs fe
ſtis ſolēnib⁹ rñ.ꝙ ſic niſi q̄s faceret q̄ſi
volēs deuiare a cōſuetudine ppl'i xpia
ni:qꝛ turpis ē ois ps q̄ ſuo toti nō con
gruit pōt ēt eē illicitū ſm Th.vbi.ſ.ſi a
deo ꝑtinaciter ieiuniū teneret ꝙ nō cre
deret ꝑ deuotionē feſti vtilitatē ieiunij
compēſari poſſe.Idē dic qñ ex alia ſuꝑ
ſtitione hoc faceret.

24 ¶Utrū ieiuniū factū in peccato morta
li ꝓſit.rñ. ꝙ ſic quātū ad obediētiā mā
dati ſi eſt p̄ceptū ab eccl'ia vel ex voto
ꝛ hmōi.¶Scđo valet ad macerationē.-

25 ¶Tertio ad oia alia vlꝫ ad q̄ valent
opa fctā ex charitatē d̄ qb⁹.ſ.ſatiſfactio
§.vj. ¶Diuerſis itētionib⁹ ieiunat vñ
v̄ſus abſtiet eger.egēs cupid⁹ gula.ſi-
mia virt⁹.eger vel qꝛ nō pōt comedere
vel ꝓpter medicicinā.egēs qꝛ nō hꝫ cu
pid⁹ ne expēdat.Gula.vt poſtea auidi⁹
comedat.Simia.i. hipocrita vt laudet
virtus.i.virtuoſus vt mereatur.

Ignorantia

Alia bona q̄
q̄s ignorat
ea q̄ ei eſſēt occaſio pcti.vt i.c.Cuis.di.
xxxviij.Alia neq; mala neq; bona q̄ q̄s
ignorat qꝛ non expedit ſcire alia mala
qua quis ignorat q̄ ſcire expedit ꝛ hec
multiplex eſt.Alia iuris: alia facti igno
rātia iuris alia iuris diuini alia iuris na
turalis: alia iuris cononici ꝛ ciuilis: ꝛ d̄
iſtis ſcribitur.xxxviij.di.in ſumma.et. ſ.
q iiij.§.vl.in.tex.in glo. hic autem non
intendo tractare de ignorātia facti: qꝛ
hec excuſat vt in regula ignorantia.li.
vj ſꝫ de ignorantia iuris pro cuius de-
claratione queruntur plura.

☞ De contetis in hoc.§.ꝛ an ignorās
dicatur peccare no.bal.ꝙ non in.l.ij. C.
ne ſac.bap.reite.bar.ꝛ bal.in.l.q̄cūq;.in
fi.C.de ſer.fug.vbi ꝙ nō punitur q̄ vxo-
rē alienā ignorās detinet vel deſpōſat.
l.ex maleficijs.§.lōge d̄.act.ꝛ obli.ꝛ an
differat ignorās a dubitāte.gl.not.in.l.
de ſtatu.ff.de teſta.ꝛ bal.in.l.falſas.i.ſ.
q.C.de fur.ꝛ in.l.manifeſtiſſimi eo.titu.
et ꝙ ignorans non pōt eligere bal.ibi.
et ꝙ dicitur ignorans ſpeculari ſicut di
ſtans a longe no. bal.in.l.precibus.C.
de impu.ꝛ alijs ſubſti.

¶Utrū ignorantia mala ſit pctm̄. Rñ. 1
ꝙ aut ignorātia dicit priuationē cogni
tionis neceſſarie ad ſalutē. ꝛ ſic ſm.S.
Bona in.ij.diſt.xxij.q.pe. poteſt eſſe du
pliciter. ¶Prio ita qđ eſt in nobis ſed
nō a nobis.ꝛ hoc mō culpa non eſt ꝛ cū
nō ſcimus ei⁹ principiū in ipſa nec me-
remur nec demeremur.¶Secundo ita
qđ eſt in nobis.Et ex nobis.ꝛ hec igno
rātia eſt culpa.ꝛ hec fit tripliciter.Prio
mō cū ſumus in via veritatis voluntar
rie ab ea recedimus in viā erroris nos
p̄cipitātes. Et hec ē ignorātia erronea
vt i hereticis ſcđo mō cū ad viā poſſu-
m⁹ ꝑtingere veritatꝫ cupim⁹ i tenebris
eē.Et hec ē ignorātia affectata. Tertio
mō cū ex quadā pigritia ꝛ negl'ia.nō cu-
ram⁹ veritatē adiſcere. Et hec dr̄ craſ-
ſa ꝛ ſupia.Sꝫ p̄ma maior culpa q̄ ſcđa
ꝛ ſcđa q̄ tertia.Et de hac dr̄ i.c.ignorā
tia.xxxviij.di.ꝛ in.d.§.fi.Si vero ignorā
tia dicit ꝓuationē cognitiōis eoꝝ q̄ nō
ſūt neceſſaria ad ſalutē. ſic nō eſt pecca-
tū vt.xxij.q.ꝛ.c.in quibus rebus.

¶Sꝫ q̄ ſūt neceſſaria ad ſalutē ſcire.rñ. 2
ſꝫ Th.ſ.ſcđe.q.lxxvij.ꝙ oēs tenēt ſcire
cōit ea q̄ ſūt fidei ꝛ vl'ia iurꝫ p̄cepta. Si
gli āt ea q̄ ad eoꝝ ſtatutū ſeu offm̄.ſpe
ctāt.Utrū ignorantia excuſet aliquē a 3
peccato.Rñ.ſm.S.Bo.vbi.ſ.q.vlt.ꝙ ſi
tāta ſit ꝙ ꝓuet rōnē voluntarij ꝛ rōnē
cōtētus excuſat a toto. ſicut eſt igno-
rantia inuincibilis q̄ priuat ſimpliciter
cognitione iuris ſicut in furioſo in ifan
te niſi in talē ignorātiā veniſſet ex cul-
pa ſua qꝛ tūc nō excuſata toto ſꝫ a tan

ro.de quo dic.vt.ſ.Ebrietas.§.iij. Itez dic ſm Tho.in quol. de eo qui hʒ ſufficiens impedimentū ꝓpter qḋ ſcire non potuit puta fuit in carcere vel in terris ad quas cōſtitutio pape nō peruenit ⁊ hmōi. ꝙ nō peccat faciens contra conſtitutionē. S. vero ignorātia omnino non priuat rōnē voluntarij ⁊ rationē contētus ſic diſtinguo ſm Ric. eadē di.⁊ li.ꝙ aut ē ignorantia cōmiſſionis qua quis nō vult ſcire vt liberius peccet. ſ. dr affectata. Et ſic nec excuſat nec alleuiat pccatū. Aut eſt rōne omiſſiōis: qua qs negligit ſcire q̄ tenetur q̄ ſatis facilr potuiſſet ſcire. Et hec dicitur craſſa ⁊ ſupina ⁊ hec excuſat a tāto. ſ. ꝙ nō eſt tam graue peccatū. ſʒ nō excuſat qn ſit mortale ſi eſt circa ea q̄ ſunt precepti diuini aut nature. xxiij.q.j.ſi qs dederit. et xxxviij.diſ.c. q̄ ea. Si aūt ſit circa ea q̄ ſunt precepti iuris poſitiui. ſic credo ꝙ aliqn̄ excuſet a mortali ſcḋm eā diſtinctionez de qua dicā. ſ. inobedientia. Et ſcḋʒ predictā itellige qḋ dicit. vj.q.j. q̄ ro.⁊.xxiij.q.j.ca.ſchiſma.⁊.xxxij.q.vij. quēadmodum.xxviij.q.j.§.ex his.

4 ¶Ex predictis ⁊ ad euitan. cōfuſionem multorum que circa ignorantiam ſcribūtur aduerte ꝙ ſi ex ignorantia quis facit aliquid quod non eſt contra legē dei nec nature credens non fore prohibitum aliqua lege. cum tamē ſit prohibitum ⁊ talis ignorantia nō eſt affectata nec craſſa. vel ſupina puta qꝛ laborat pro viribus ſcire ſibi neceſſaria. puta ſi eſt mulier vel ruſticus mercator ⁊ hmōi. vadit libenter ad predicationes ⁊ alia loca vbi declarantur talia. ⁊ facit ꝙ cōiter faciunt alij de ſua qualitate ⁊ conuenit facere. Si eſt religioſus ſtudet libenter interrogat ⁊ huiuſmodi ꝙ talis ignorantia excuſat eū ab oi pena ēt excōicatiōis in iure poſita quo ad forū aie ēt ab oi culpa p tex. clarum in. c.fi. q̄ matri. accuſa. poſ. ⁊ p rōnē. c. cognoſcētes de cōſti. Abſurdū. n. eſſet ad penā obligari ignorantem. Facit. l. fi. ff. de decre. ab. or. faciē. Iura vero q̄ videntur innuere cōtrariū fundāt ſe ſup preſumptione: vt euidēter colligit gl. in. l. j. C. de iterdict. matri. approbatu p do, ibi. ⁊ in. l. fi. ff. de ritu nup. ⁊ in. l. q̄ cōtra. C. de ice. ⁊ inuti. nu. Et magis a pte colligitur ex his que notātur i. d. c. cognoſcentes vbi determinat ꝙ volēs probare ignorantiā ad euitādā penam ſit audiendus. hec non intelligo de prelatis officialibus medicis artificib⁹ ⁊ hmōi q̄ exercere habēt aliqua officia: ex qb⁹ dānū notabile poſſet inferri primo ex ignorātia: qꝛ non debēt officia talia aſſumere. niſi ſint ſufficienter inſtructi ad ea exercēda aliter eis iputat. Si autem ignorātia ſit affectata non euitat penā: qꝛ in dolo eſt. Si vo ſit craſſa vel ſupina. puta qꝛ neſcit. qḋ cōiter oēs ſue cōditiōis ſciūt puta: qꝛ predicatur. ſed ipſe pdicationē nūꝗ vult audire vel non curat itereſſe. vbi talia publice declarāt cū tn̄ comode poſſit nō euitat penā. vt i c. vt animarū. de cōſti. lib. vj. De iſtis dicitur. xxxviij. di. c. fi. Qui enim rebelliter viuit. ⁊ dicere atq₃ agere bona recuſat magis diaboli ꝙ xp̄i mēbrū eſſe oſtēditur ⁊ potius infidelis ꝙ fidelis eſſe mōſtratur. Si vo id cōtra qḋ facit ex ignorātia ē cōtra legē dei tūc diſtinguo aut expreſſum eſt ⁊ explicitū in lege dei vel nature. Et ſic ignorantia nō excuſat a mortali peccato. xvj.q.j.ſi cupis. nec ēt cōſequēter excuſat a pena iuris diuini nec poſitiui. ſm Sc. in. iiij. diſt. vj.q. viij. facit qḋ no. gl. i cle. eos. de cōſan. ⁊ affini. Facit. l. venia. C. de in ius vocan. ⁊. §. fi. j. q. iiij. Quod limita quo ad penam iuris poſitiui ſcḋm ꝙ ſupra dixi. Excōicatio. vij. caſu vlt. §. ij. Si aūt non eſt explicitū ſed reducibile maxime cum ſubtilitate ſic credo excuſari a culpa ⁊ a pena illos qui non ſunt ignorantes ignorantia affectata craſſa aut ſupina: ⁊ eni durum eſſet dicere ꝙ peccet mortaliter qui facit ſecundum ſubtilitatem contractum illicitum credens licitum ⁊ huiuſmodi. Facit pro hoc. xv.q.j. merito. ⁊ c. fi. xxxvij. diſtinctione.

¶ Utrū ignorātia iuris tollat bonā fidē quo ad faciendū fruct⁹. ſuos. Rn̄. ꝙ non. tex. 5

nõ tex.eſt in.l.ſed ⁊ ſi lege.§. ſcire.ff.de
peti.hereditа. Quod limito.niſi ſit affe
ctata vel craſſa.

6 ❡ Que differentia eſt inter ignorãtiam
neſciẽtiã ⁊ errorẽ.Rñ. ꝙ ignorãtia ẽ ne
ſcire ꝙ ſcire tenet.⁊ dꝫ xxxviij.d.c. ſi. ne
ſciẽtia eſt ignorare quod ſcire nõ tenet.
Error eſt vnũ ꝓ alio putare.xxij.q.ij.in
quib⁹.⁊.xxxviij.d.c.quãuis. Sed meli⁹
ſm Frã.in.ij.neſcientia ſimplicium ne=
gationẽ ſcientie iportat ignorãtia vero
ſcientie priuationẽ vnde ignorantia ni=
hil aliud eſt niſi carere ſciẽtia quã quis
natus eſt habere. Hoc em̃ eſt de ratiõe
cuiuſlibet priuationis quoq; aũt ignorã=
tia eſt aliquid ſciẽtie cõtrariũ que dicit
ignorãtia peruerſe diſpoſitionis. Puta
cũ aliquis hꝫ habitũ falſum principio
rũ ⁊ falſarũ opinionũ. ex quibus impe=
ditur a ſcientia veritatis. Error autem
eſt approbare vera ꝓ falſis. Unde ad=
dit actũ quẽdam ſuper ignorantiã: qꝛ
poteſt q̃s ignorãs eẽ ſine hoc ꝙ ſniam
ferat ſuper ignotis.⁊ tũc eſt ignorãs et
non errãs ſed qñ iam falſam ſentẽtiaꝫ
fert de his que neſcit tũc proprie dicit
errare. Et qꝛ peccatum in actu conſiſtit
error habet rõnẽ peccati qꝛ ſine pſum=
ptione eſſe nõ põt ꝙ quis ſniam ferat
de his q̃ ignorat maxime in quibus pe
riculũ conſiſtit. Neſcientia vero de ſe
nec rationem culpe vel pene habet. Un
de ꝙ aliquis neſciat que nõ eſt aptus
natus ſcire nõ eſt neq; culpa neq; pena
qꝛ eſt etiam in beatis. Ut dicit Dyoni=
ſius in.v.c.eccleſiaſtice ierarchie.

Illegitimus fil⁹ q̃s ſit ⁊ quomodo
ſuccedit et quot ſunt differentie. ⁊ quo
legitimatur vide filius ⁊ legitimatio.

Imagines ſctõrũ quare depingũt. Rñ.
Gr.in.c.ꝑlatũ.de cõſe.di.iij.ſic inquiẽs.
qd legẽtib⁹ ſcripturas hoc ⁊ idiotis p̃=
ſtat pictura cernẽtib⁹ q̃ in ipſa ignorãt
tes vidẽt quod ſequi debeãt in ipſa le
gũt q̃ literas neſciũt vnde precipue gẽ
tib⁹ pro electione pictura eſt. hec ibi.
☞ De notatis i hoc §. ⁊ ꝙ imago re
nõ repſentat ꝓpriũ eẽ rei. l.ij.⁊ ibi bal.
C.de iure aureoꝝ anul.ſunt tñ venerã=
de ſanctoꝝ imagines ꝑꝑ eos nõ adorã
de vel.j.xvij.ſ.dꝛ vñ Quid.i. li. de põto.
Felices illi q̃ nõ ſimulachra ſed ipſos.
Uultus quiq; deũ corpa xa vident. Sic
hoies nouere deos q̃s ardu⁹ ether oc
culit ⁊ colit ꝓ ioue forma iouis. Et ad
de ꝙ ſi imago falſarij vel ꝓditoris in
publico ſi deſtruatur pena cõmittit de
qua in.l.ſi q̃s id qd.§.j.⁊ ibi. Bart. ff.de
iuriſ. omniũ iudi.

❡ Utrum imagines ſanctoꝝ ſint ado=
rãde. Rñ.gl.in.c.venerabiles. de ꝯſe.d. 1
iij.ꝙ ſic adoratiõe dulie q̃ ſolũ reueren
tiã exhibet nõ latrie.⁊ ideo nõ ſunt vio
lãde de ꝯſe.d.iij perlatum. cum duob⁹
c.ſequentibus.

❡ Utrũ imago xp̃i ſit pingenda ſub for
ma.agni. Rñ.ꝙ nõ ſꝫ in forma humana 2
vt.in.c.ſextã.ſcõm ſinodũ de cõſe.di.iij.
Dicit tñ.gloſ.ꝙ nõ eſt ꝓhibitũ pingere
chriſtũ in ſpecie humana et ſub ipſo
agnum ſed ſolũ pingere ipſuꝫ in agno
prohibetur.

❡ Utruꝫ liceat imagines ſanctorum in 3
aggrauationẽ ceſſatiõis aut excõicatio
nis in terra proſternere lapidibus aut
ſpinis ſupponere ⁊ hmõi. Rñ.ꝙ non qꝛ
id fieri diſtricte ꝓhibetur in. c.ſi cano
nici.de officio ordina.lib.vj.

❡ Utrũ liceat ſculpere ſignũ crucis in 4
ſolo vel ſilice aut marmore humi ipoſi=
tis. Rñ. ꝙ non. C.nemini.lice. ſig. ſal.l.
vnica. ⁊ vr̃ eẽ preceptũ: qꝛ vult grauiſſi
ma pena puniri.vbi dicit glo. forte mor
tis ex quo valde reprehẽſibiles ſunt q̃
ꝫ.ſepulturas humi poſitas cruces im=
primunt.

Immiſericordia eſt filia
auaritie q̃ nõ ſubuenit indigẽtibus vi=
de auaritia.§.iij.

Immunditia ẽ filia gu=
le qua q̃s
ꝓuocat ſe ad vomitũ vt ſepius comede
re poſſit. Uel tm̃ comedit ꝙ neceſſe hꝫ
euomere cõiter ẽ veniale pctm̃. Aliqñ
tñ mortale ſicut qñ comedit itẽdẽs euo

mere ꝓpter delectationem gule nulla alia cauſa bōa adduct⁹ ad hoc. vel qñ ex hoc gñatur ſibi notabile nocumētū i corpe nec propterea vult deſiſtere hoc aduertēdo aut qñ aut facit vt habeat pollutionē in nocte dormiēdo ꝛ hmōi.

Immunitas eſt quaſi ſine muneri bus data libertas ab i qđ ē ſine vl' imu nitas quaſi punitas: inde dicit̄ ꝗs imu nis a pctō de pur.c.fi. Dicit̄ etiam im= munitas quod idē eſt ꝙ libertas quaſi extra munia.i.mūera data libertas ab eo quod eſt extra.

De hic notatis ꝛ ꝙ immunitas nō extēdatur ad bona futura no.Flo.in.l. ſi ſeruitus.in prin.ff.de ſer.vrb.pre.p.l. non.eſt.de cōſti.pec.ꝛ in cle.lr̃as.de re= ſcrip.de quo p Bar.in.l.ſi ex toto.ff.de leg.j.ꝛ an conceſſa ex cā infirmitatis p= petue ceſſet ſi īfirmitas ceſſet.bar.Ale= xan.ꝛ docto.ꝙ non in l.ſi cū dotem.§.ſi maritus.ꝛ ibi Pau.de ca.ff.ſo.matri.ꝛ an poſſit illi renuncia.Barto.ꝙ ſic.in.l. vniuerſi.C.delegato.li.x.Alexā.in.l.ij. ff.de iure immu.

1 ¶Ad q̄d ſe extēdit imunitas eccleſie ꝛ cimiterij.Rñ.ꝙ ad.xxviij.Primo qꝛ ſe cularia placita nō ſunt in eccl'ia vel ci= miterio tractāda eccleſiaſtica tñ pñt. vt in.c.j.de immu.eccle.ꝛ.c.cū eccl'ia.ꝛ ſen tētia iudicis ſecularis data in ea ē nul= la ipō iure.ꝛ maxime ſnīa ſanguis que ſub anathemate ꝓhet̄ ibi ferri in.di.ca. cū eccl'ia.Limita niſi ſit data alia a ſan= guine p viam volūtarie iuriſditiōis: qꝛ ſic tenet ſm Pa.in.d.c.cum in eccleſia. de cauſis eccleſiaſticis auct.bene tenet. ar.c.qua fronte.de appel.

2 ¶Utrum ꝗs poſſit doctorari in eccl'ia. Rñ.Jo.an.in.c.decet.eo.ti.lib.vj.ꝙ ſic. ꝛ placet.pa.in.d.c.cū eccleſia.

3 ¶Utrum cōtractus facti in eccl'ia tene ant.Rñ.Pa.in.d.c.cū eccleſia.ſm gl.in. d.c.decet.ꝙ ſic:qꝛ illđ.c.decet.cū ſit pe= nale ꝛ loquatur ſolū de ſtrepitu iudicio rū nō dꝫ extēdi ad contractus. Ex quo aduerte ꝙ diſpoſitio odioſa cōcepta ſu per quaſi cōtractu non extenditur ad cōtractū purū.Nā in iudicio quaſi con trahimus.l.iij.§.idē ſcribit.ff.de pecu. Idē dic.de cōcepta ſupra ꝯtractu puro nō extendi ad quaſi contractū.ita dicit Bartolus.in.l.more.ff.de acqui.here. vbi vult ꝙ ſi ſtatutū ꝓhibet mulierē cō trahere ſine certa ſolēnitate ꝙ pōt ni= hilominus adire hereditatē:qꝛ tūc non vere cōtrahit: ſed ꝗſi cōtrahit cū debi torib⁹ hereditarijs ad qđ vide qđ legi tur in.l.apud iulia.ff.qui ex cau.in poſ. eatur.§.pe.ꝛ fin.

¶Secūdo nō debēt in eccleſia vl' cimi terio fieri cōclamationes.ſeditiōes im pet⁹ vniuerſitatū.concitatiōes ꝛ publi ca parlamenta negociationes nundi= narum ꝛ fori.vt in.cap.decet.de immu ec.eo.tit.lib.vj.Jo.an.tꝫ ꝙ parlamen= ta et ſocietates ꝓ actu pietatis aut ſpi ritualitatis poſſunt fieri.vt refert pa.in di.c.cum eccleſia. 4

¶Sed nunq̄d peccat mortaliter q̄ ali= q̄d p̄dictorum in eis facit.Rñ.ꝙ nō vn= de dicit tex.i.d.c.decet.ordinarij loco= rum hoc faciant obſeruari ſuadenda ſuadeant interdicta compeſcant. Ex quo cōcludo ꝙ illa q̄ totalr̄ impedirēt orationem tempore debito ſint ꝓhibita ſub pctō mortali.alia non niſi ex ſe ſint mala.vel ꝗs ex contēptu faceret.ſic in= tellige.c.pe.ꝛ fi.xlij.di. 5

¶Tertio qꝛ in eccleſia nō dn̄t ſepeliri ſi epiſcopi vel abbates vel digni pre= ſbyteri aut fideles laici.xiij.q.ij.null⁹. Et intelligunt quidam de laico fideli q̄ miracula facit a virtute fidei. Alij de q̄ libet fideli cuius bōitas fuit manifeſta. ho.vero intelligit de quolibet fideli in dignitate cōſtituto vt comite rege im= peratore.Sed hoc hodie non ſeruatur ꝛ male: quia de iure ciuili nullus dꝫ in eccleſia ſepeliri. vt not.Albꝰ in lege ne mo apoſtolorū.C.de ſa.ſan.ec.ꝛ etiam Azo ibidem in ſumma. 6

¶Quarto non debet eccleſia incaſtel= lari nec in propugnacula edificari vt inde fiat guerra vel ꝛ ibi reperiantur q̄ guerra in faciūt niſi iuſta neceſſitate et autoritate epī.de cuſtodia eucha.c.res

linq̃.ſ.vt boni viri defendant a mal'.et
hec cõiter tenẽt do.ſʒ pa.i.d.c.cũ eccl'ia.
8 ¶Quito itra eccl'ã vl' cimiteriũ nõ de
bẽt ſupplectilia poni vl' hoſpitari i ea
niſi p neceſſitate.al's vẽ mortale in iſto
ꝛ ipreceðẽti.vt in.dicto cap'lo relinqui.
9 ¶Utrũ vẽditio cãdelaꝝ q̃ fit i eccl'ia ſit
ꝓhibita.Rñ.ꝙ vẽ ſit tollerabil'.nec ob.
ꝙ dñs eiecit vẽdẽtes in tẽplo:q: ibi fie
bãt pacta ꝛ multa ꝑturbãtia cultũ di
uinũ.Sʒ i vẽditiõe cãdelaꝝ nullus fit
ſtrepit⁹.Et iõ nõ ꝓhibet.ſecus eſſet de
alia negociatiõe.quia illa eſt ꝓhibita.
10 ¶Sexto ꝙ in eccl'ia vel cimiterio nõ dʒ
vlla violẽtia fieri vel aliq̃d violẽter ex
trahi aut eius cõfinia frãgi.vt in.c.ſi
cut antiq̃tus.xvij.q.iiij.nec ea q̃ in.ea
poſita ſunt p vim aut furtũ auferri ali
ter ſacrilegiũ cõmittũt.c.q̃ſq̃s inuẽtus.
xvij.q.iiij.Et ſic peccat mortaliter.vt i
d.c.quiſquis patet.
11 ¶Utrũ excõicatus ꝯfugiẽs ad eccleſiã
gaudeat ꝑfata immunitate.Rñ.ꝙ ſic:
quia cum lex non excipiat.nec nos.
12 ¶Utrũ ſeru⁹ fugiẽs ad eccl'iam poſſit
violẽter extrahi.Rñ.ꝙ aut venit ſine ar
mis.ſ.vt domino ſe ſubtrahat:ꝛ ſic red
detur domino ꝑſtito tamẽ pri⁹ ei iura
mẽto de ipunitate.c.iter alia.eo.ti.Aut
venit cũ armis.Et ſic cõtinuo extrahit.
l.ſi ſeruus.C.de his qui ad eccleſiã cõ
fu.intellige promiſſa impunitate
13 ¶Utrũ iude⁹ cõfugiẽs ad eccl'iã gau
deat iſto ꝑuilegio.Rñ.ſm gl.i.l.j.C.de
his q̃ ad eccl.ꝯfu.ꝙ.nõ.Et dicit pa.i.c.
iter alia.eo.ti.ꝙ ẽ verior ꝗ̃ opi.gl.d.c.
iter:q: lex ꝑdicta iducit ꝑſumptionẽ iu
ris.ꝛ de iure ꝯ quã nõ admittitur ꝓba
tio.l.diſt.vcꝝ ꝙ cõfugit nõ ꝑpter zeluʒ
fidei.ſʒ pp euaſionẽ debitoꝝ vel crimi
nũ.Inn.tamẽ ẽ cũ gl.ꝑfati.c.iter.Ego
dicerẽ ꝙ ſi venit ad eccleſiã ꝛ petit ba
ptiſmũ qð gaudebit.alias nõ q: vide
tur veniſſe vt effugiat non cauſa fidei.
14 ¶Utrũ clerici ꝛ religioſi ꝯfugiẽtes gau
deãt iſta imunitate.Rñ.pa.in.d.c.in
ter alia.ꝙ nõ quin a ꝑlatis ſuis nõ poſ
ſint extrahi ꝛ flagellari ꝛ hmõi dũmo
do non faciant ex odio ſed cauſa diſci
pline.vide per eum diffuſe ſi placet.
¶Utrum cõfugiẽs ꝑpter debitũ gau 15
deat iſto priuilegio.Rñ.pa.i.d.c.inter
alia ꝙ legiſte in.l.pñti.C.de his.q̃ ad.
ec.ꝯfu.diſtinguũt.aut eſt debitũ ꝑpter
tributũ.ſ.debitũ ꝑnci.Et ſic extrahit.vt
in aut.de mã.pn.§.publicoꝝ ꝟo tribu
toꝝ.ꝛ ibi no.in gl.Sʒ pe.vt refert Cy.
lʒ ꝙ nõ extrahetur.ſʒ ibi citabit.ꝛ ſic ſe
defendet bene q̃dẽ:ſinaũt ꝓcedetur ad
miſſionẽ in poſſeſſiõe bonoꝝ.ꝛ ita intel
ligit dictã aut.ꝛ placet pa.Si ꝟo debi
tũ ẽ pp alið tũc nõ extrehet iuit⁹ ſcðm
oẽs.d.l.pñti.Sʒ i mõ ꝓcedẽdi ſunt opi
niões.Mihi plʒ opinio.Jacobi de ra
ue.ꝙ dabit ſibi ſecuritas ſtandi ꝛ exeũ
di extra eccl'iã p.xxx.dies ifra q̃s rñde
bit aduocat⁹ ad iudiciũ ꝛ iudex ſi da
bit ſniam cõtra eũ cõdẽnabit ꝙ aut re
deat ad eccleſiã.aut pereat ſnie:ꝛ cum
hac opinione tranſit Cy.
¶Utrũ ꝯmittẽs maleficiũ ꝛ vadẽs ad 16
eccl'iã gaudeat iſto priuilegio.Rñ.pa.
i.d.c.iter.alia.ꝙ ſic quo ad duo ꝑncipa
liter.¶Primũ vt nõ poſſit ide violẽter
extrahi.¶Scðm vt nõ poſſit amplius
de illo dãnari ad mortẽ vel ad aliã pe
nã corpalẽ ſeu corpis afflictiuã.põt tñ
peccuniaelse dãnari vel alia pena ex
tra corp⁹ ꝛ cogi ad pniaʒ agẽdã ꝛ aliã
ſatiſfactionẽ.ita tñ quod violẽter nõ ex
trahat ſm cõiorẽ opinionẽ.Et aduerte
ꝙ lʒ egrediat de eccleſia ex quo ſemel
cõfugit ad eã nõ põt ampli⁹ de illo cor
poraliter dãnari.ꝛ hoc dicit gl.i.c.reũ.
xvij.q.iiij.Et fuit ſententia Hug.vt.fir
mat.ꝛ ſequitur Archi.ibidem.
¶Excipiunt ab iſta imunitate dicta.ſ. 17
§.x. quatuor gña hoim¶Primum la
tronum publicorũ q: palã ꝛ publice fu
rant.vt ſunt pyrate.vel iii qui publice
ſtãt in ſtratis vt depredent oẽs trãſeũ
tes¶Secundum eſt nocturnũ depo
pulatorẽ agrorum.ꝛ differt iſtud gen⁹
a primo ſm Inn.q: iſtud in nocte ſege
tes deſtruit.duʒ ibi ſe abſcondit vel la
cet vel quia vltra homicidia ꝛ depreda
tiões quas faciunt in ſtrata publica cõ
burunt agros illorum qui eis non ſer

niunt vel ſunt ↄtrĳ.cõueniũt tamẽ iſta
duo gñaꝛ:qꝛ q̃dlibet depẽdat in ſtratis.
¶ Tertiũ gen⁹ eſt illoꝝ q̃ aliqđ maleſi
ciũ enorme cõmittũt i vna eccl'ia vt de
fendant̃ ab alia. Sec⁹ ſi cõmitterẽt ex=
tra eccl'iã vel cimiteriũ ſub ſpe vt deſen
derẽt̃ ab ea.qꝛ gaudẽt.vt in.c.fi.eo.ti.
⁊ lꝫ loquat̃ de homicidio vel mutilatio
ne:tamẽ etiam hꝫ locũ in alĳs delictis
grauib⁹ ſm pa.ibidẽ ꝓpter identitatẽ
rõnis Sec⁹ eẽt i nõ enormib⁹ ibidẽ cõ=
miſſis qꝛ gaudet. Sꝫ q̇d ſi cõmiſit ma
eficiũ in eccl'ia.ſꝫ n õ ſub ſpe vt defen
dat̃ ab eccl'ia. Pa.in.d.c.fi.vult vt non
defendat̃:alĳ ↄ.⁊ magis placet p.d.c.
fi. ¶ Quartũ gen⁹ ſm pe.de anc.eſt ra
ptoꝝ virginũ homicidaꝝ ⁊ adulteroꝝ
p aut.de mã.prin.§.qđ ſi delinquẽtes.
Sed cõiter tenet̃ ⁊ verius ꝙ ẽ correcta
illa aut.per ius canonicũ ⁊ ꝙ gaudẽt
hac immanitate.

18 ¶ Utrũ ↄfugiẽtes ad eccleſiã tempore
belli ſint capiẽdi. Rñ.ꝙ nõ ſi ipſas nõ
incaſtellauerũt aut inde pugnauerũt.
ar.c.fi.eo.ti.nec.res coꝝ ibi repoſite ni
ſi eſſent ad pugnãdũ.vt in.c.ſicut anti
quitus.xvĳ.q.iiĳ.

19 ¶ Utrũ detẽtus ſub iuramẽto redeun
di dimiſſus ↄfugiẽs ad eccleſiã ſit edu
cend⁹. Rñ. Joã.an.i.addi.ad Spe.ti.de
iurein.ꝙ ſi iniuſte detinebat non reddi
bit.maxie ſi imminet periculũ mortis
vel mutilatiõis:ſed petet abſolutionẽ
a iuramẽto. Sec⁹ ſi iuſte detinebat̃.qꝛ
tũc cõpellẽd⁹ ẽ redire vt voluit Bar.in
l.relegati.ff.de penis. Nõ tñ dꝫ pati ec
cleſia vt inuit⁹ abſtrahat̃ niſi ꝑſtita cau
tiõe de ipunitate mortis vl' trũcatiõis.

20 ¶ Utrũ violẽter abſtrahẽs aliquẽ de
eccleſia niſi in caſu ꝑmiſſo teneatur illũ
reſtituere. Rñ. Pa.in.d.c.iter alia. cum
Bar.i.l.pñti.C.de his.q̃ ad ecc.ↄfu.ꝙ
de iure põt peti ſe reſtitui.cum de facto
ſit priuatus.cõcor.Old.cõſilio.liĳ.⁊ ec
cleſia poteſt agere:cũ ſit ſpoliata liber
tate.vt i.c.miror.xvĳ.q.iiĳ. Et ideo nõ
liberantur niſi reſtituãt etiam ſi domi
nus preſtaret iuramẽtum vel cautionẽ
de ſeruo extracto. Et facit ad qõnẽ.an
captus in territorio alieno poſſit peti.
⁊ ꝙ ſic per.d.c.miror.⁊ firmat Bart.in
l.ſi cui.ff.de accu.

¶ Qua pena punitur de iure ciuili qui 21
tales violenter extrahit cõſtringit aut
requiem aut veſtes vel victum negat.
Rñ.ꝙ crimen leſe maieſtatis incurrit ⁊
vltimo ſupplicio feriendus.d.l.preſen
ti. De iure canonico debet excommuni
cari ⁊ condemnari pecunialiter.et im=
poni ſibi publica penitentia nec reſti=
tui communioni.niſi reſtituat quẽ vio
lenter extraxit vt in.d.c.miror.iuncto
c.ſi quis contumax.⁊.c.quiſquis.⁊ qđ
ibi not.xvĳ.q.iiĳ.et ſic patet ꝙ peccat
mortaliter talis ⁊ no.ꝙ nedum in eccle
ſia vel cimiterio habet iſtud priuilegiũ
ſed etiã per.xl.paſſus ſi eſt eccleſia ma
ior.ſ.matrix.vel per.xxx.ſi eſt minor vt
capella.xvĳ.q.iiĳ.ſicut antiquit⁹.c.fra
ter.c.miror. Capelle tamen que ſunt in
tra ambitum murorum ciuitatis vel ca
ſtri ſeu ville nõ ponunt̃ in.xxx. paſſuũ
obſeruatione ſm hoſt.xvĳ.q.iiĳ. quiſ
quis.⁊ no.ſm Iſid.ꝙ paſſus eſt menſu
ra quinq; pedum pes vero.xxv.digito
rum.vide gl.in.d.c.ſicut antiquit⁹.vbi
hoc.dicit̃. Limita iſtud ſpaciũ quando
vadit ad requiſita nature. Sec⁹ ſi iret
vt accederet ad alias domos.vt.in.d.c.
diffiniuit.xvĳ.q.iiĳ.qꝛ poſſent tũc capi.
ĩ.dictum ſpacium.

¶ Quis faciet expenſas cõfugiẽti a d
eccleſiã. Rñ.pa.in.d.c.inter alia. ꝙ ipſe
ſi habet de ſuo vl' laborabit ſi põt vt vi
uat:ꝙ ſi nõ põt vl' nõ hꝫ de ſuo.eccleſia
ſibi ꝓuidebit ſcđm Archi.poſt hug.in
c.diffiniuit.xvĳ.q.iiĳ.

¶ Utrũ exiſtẽs i eccleſia ⁊ vulnerãs exi 23
ſtentẽ extra violet immunitatẽ. Rñ.pa.
in.c.fi.eo.ti.ꝙ ſic quia delictũ fuit ibi
principiatũ ⁊ habebit locum.c.fi.eo.ti.
vt ſcilicet non defendatur.

¶ Utrũ mandãs fieri delictum exiſtẽs 24
in eccl'ia violet immunitatẽ. Rñ. Bart.
in.l.ſi vt proponit.ff.de fideiuſ.⁊ lati⁹
per eum in.l.non ſolũ.§.ſi mãdato.ff.
de inin.rer.in cle.paſtoralis in verſicu
lo deciperet igitur de ſenten.⁊ re iudi=

ca.vbi innuit ꝙ citatio facta extra terri
toriū ciuitatis non valet.ergo vr̄ ꝙ de-
beam⁹ attēdere locū vbi mādatū exeq̄
tur.nō vbi mandat.ſ3 ego dico ꝙ etiā3
attribuet factu3 in locū vbi mandat qñ
exequens exequit neceſſitate.iuris. Ad
qḋ facit qḋ infra dicā mādatum.§.j.
25 ¶Utrū eccl'ia nō ꝯſecrata gaudeat p̄-
fata imunitate. Rñ. fuerūt opiniões ſ3
mihi placet opinio gl. Hoſt. quā ſequit
Pa.i.c.eccleſia eo.ꝙ ſic. ⁊ ibi videt tex.
etiam mouet ſe q2 palatium ep̄i gaudet
hac immunitate.vt.xvij.q.iiij.c.id cō ſti
tuimus.Ergo multo forti⁹ eccleſia.Itē
facit quia omnia p̄uilegia cōceſſa eccle
ſijs extēdunt ad hoſpitalia in.l. omnia
priuilegia.C. de epiſ.⁊ cle.Itē qḋ de p-
ximo faciēdum eſt habet pro.iam facto
vt.l.nō tm̄.i.prin.ff.de excuſa. tuto. ⁊ in
l.pe.ff. de teſt.mili. Hāc tenet Card.i.d.
c.eccleſia.⁊ Jo.de ligna.poſt Lau.i cle.
j.de pe.⁊ re.Intellige ſi autoritate epi-
ſcopi vel pape edificata eſt.
26 ¶Utrū hoſpitale ⁊ priuata oratoria ſi-
militer gaudeant.Rñ.Hoſ. ꝙ ſic ſi au-
toritate epiſcopi ſunt fundata Et facit
ꝙ ipſe no.i.c.fi.de ec.edi.⁊ tenet Laud.
in.d.cle.j.⁊ placet Pa.i.d.c.eccleſia.per
d.l.omnia alias non.
27 ¶Utrū eccleſia iterdicta ſimiliter gau
deat.Rñ.Hoſ.⁊ Uin.ꝙ ſic.ar.p̄fati.c.ec-
cleſia;⁊ ſequuntur communiter doc.
28 ¶Utrū cōfugiens ad corpus chriſti ſi-
militer ſit defenſand⁹.Rñ.Hoſt.ꝙ ſic l3
hoc in iure nō exprimat.q2 vbi maior ē
ratio ⁊ ibi maius ius ⁊ mulier tangens
fimbria3 chriſti ſaluata eſt Matthei. ix.
29 ¶Septimo eccleſia h3 immunitatē ꝙ
eius ruſtici nō p̄nt eius rura deſerere ⁊
alias ſe transferre.vt in.c.iij. eo. intelli-
ge ſcōm gl. ibidē de illis qui glebe ſunt
aſtricti ⁊ qui ſint.vide .ſ. Colonus.
30 ¶Octauo quilibet pōt regulariter rē
ſuā eccleſie relinquere.l. generali. ⁊.l.
iubemus.C.de ſa.ſan.ecc.⁊ etiā donare
inter viuos ſine inſinuatione infinitum
l.illud ibidē.⁊ in aut̄.de non alie. re.ec.
§. ſi minus.quāuis gloſ.in.d.§. teneat
contrarium.ſed primū verius.vt.ſ. do-
natio.§.xx.
¶Nono transfertur dominiū rei in ec- 31
cleſias ſolo pacto.i.ſola nuda pmiſſio
ne.l.vt ſint inter diuinu3.C. de ſac. ſan.
ec.in glo.⁊ hanc ſequitur.Albri.ibide3.
⁊ idem eſt ſm Rodo.quando datur ali-
quid eccleſiaſtice perſone intuitu eccle
ſie.In emptione tamen requiritur ſolu
tio pretij vł fides de pretio aliter domi
nium nō acquiret ſm glo.predictam.
¶Decimo q̄cq̄d fuerit emptū de pecu- 32
nia eccleſie reuerti d3 ad eā.xij. q. apo-
ſtolicos.in gl.ij.⁊.q.v.fixum. ⁊ hoc ſiue
emptum noie eccleſie vel non de pecu.
cle.c.j.⁊.c.iniquirendum.
¶Undecio ꝙ nō tenet ad munera me 33
re pſonalia ⁊ dicunt munera mere per-
ſonalia q̄ animi puiſiōe ⁊ corporali la-
bore ſine aliq̄ gerētis detrimento ppe-
trantur vt in.l.fi.in prin.ff.de mu. ⁊ ho.
Quoꝝ numeꝝ mere perſonaliū quedā
ſūt ſordida vt cloace mundāde calces
coquēde.arene fodiende:foſſati vel ſta
buli mūdādi ⁊ hmōi de q̄b⁹ in.l. maxi-
maꝝ.C.de excu.mu.Et ad hec nō tēnēt
eccleſie nec eaꝝ mācipia. aut clerici vel
eoꝝ vxores aut familie ⁊ coloni.vt.xvj.
q.j.c.gñaliter.§.nonaꝝ.⁊.§.placet.ij.C.
de epiſ.⁊.cle.l.ij.⁊.l. neminem.C.de ſac.
ſan.ecc.que vult ꝙ in aduētu principis
teneantur nō valet quo ad clericos ec-
cleſias atq̧ ſeruos qui ſunt dñio eccl'ia
rū ſubiecti:q2 iure diuino ſunt exempti
vt in.c.ſi imperator. xcvj.di.⁊ no.Inno
in.c.ij.de maio.⁊ obe.Facit .l. reſcripto.
⁊ quod ibi notat Barto.ff.de mu.⁊ ho.⁊
hoc intelligo de familia perpetua eccle
ſiarum ⁊ earum ſeruis. ſ3 bene valet q̄
ad colonos liberos q̄ ſeruiūt pro mer-
cede.cū ſint ſub imperatore.iuxta not.i
c.indicatū.lxxxviij.di.⁊ ab iſo a multis
exempti.vt i.l.j.⁊.ij.C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ iō
potuit eoꝝ immunitatē limitare. vt iſi mi
li no.glo.cū ſ3 leges.de here.li. vj Nā
tales tenent ad gabellas ⁊ alia onera
de parte eis cōtingente ſm Fede. conſi
lio.iij. Sūt ⁊ quedā alia munera perſo
nalia que nō ſunt ſordida ſ3 habent an
nexum honorē vt ſunt officia ſecularia

ſic nõ tenenť clerici ꝑ.c.ſacerdotibus. ⁊
c.ſed nec ꝓcurationes ne cle.vel mo.vn
de in.l.placet.C.de epiſ.⁊ cle.dicit. Pla
cet noſtre clemẽtie vt clericis nihil com
mune cũ publicis actiõib⁹ vel ad curiã
ptinẽtib⁹ cuius corpori nõ ſunt anneri
habeãt.hec ibi.Ex quo pꝫ ꝙ nõ ſunt de
vniuerſitate nec in eam vocẽ pñt hr̃e vt
tꝫ Jnn.in.c.dilecta ꝓpe finẽ de exce .p̃.
Sũt etiã quedã alia munera pſonalia
q̃ nõ habẽt nec honorẽ nec vituperium
annexũ.vt legatario tutela vel cura et
huiõi: tꝫ cũ ab iſtis ſint exempti vt.in.l.
generaliter.C.de epiſ.⁊ cle. poſita. in.c.
generaliter.xvj.q.j.tñ ſꝫm gl.iuncto tex.
in.c.peruenit.lxxxvj.di.poſſunt ſi volũt
legitimã tutelã clerici accipere nõ dati
uã aut teſtamẽtariã. ſed epĩ ⁊ monachi
nõ.lxxxviij.diſt.eps.⁊.xvj.q.j.monachi.
Tutelã autem miſerabiliũ pſonaꝝ oẽs
clerici et monachi poſſunt ſuſcipere qꝛ
officiũ piũ eſt.vt in.d.c.ꝑuenit. Et in oĩ
bus p̃dictis munerib⁹ pſonalibus quo
ad eccleſias ⁊ clericos habent locũ pre
dicta tam in ordinarijs q̃ extraordina
rijs munerib⁹ ſeu indictis vel ſupindi
ctis. vt in .l.placet.ſ.de ſa ſan.ec. ⁊ auť.
Jtem nulla cõmunitas.C.de epiſ. ⁊ cle.
⁊.c.q̃q̃.de cenſi.lib.vj.Et que dicantur
ordinaria vel extraordinaria indicta et
ſuperindicta vide.j.Munus.

34 Utrum clerici teneantur cuſtodire ci
uitatẽ ſed oppidũ.Rñ.pa.i.c. peruenit.
e.ti.ꝙ nõ niſi maxia neceſſitas ſubeſſet
vt no.gl.xvj.q.j.§.placet. que quidẽ ꝑ
laicum nõ debet diſcerni.ſꝫm ho.in ſum
ma ſed per epm̃ et ꝑ eum cõpellantur.
vt in.c.eccleſia ſctẽ Marie.de conſti.pu
ta qꝛ aliter nõ põt defendi ſine eis. Nã
tũc tenenť.ar.l.null⁹ penit⁹ .C. de curſu
pu.⁊ in.d.c.peruenit. Nam quilibet de
bet ſuam patriam defendere.Facit.tex.
in.c.pe.de homici.Ubi tẽpore inuaſio
nis poſſunt clerici vna cũ laicis arma
ſumere ⁊ pugnare nec ſunt irregulares
licet multi ſũt occiſi dummodo ꝓprĳs
manibus nullum occiderint quamuis
vulnerauerint.

35 Utrũ teneanť ire ad bellum vbi vo
lunt alios impugnare. Rñ. pa.in. d.c.
peruenit.ꝙ non etiã ſi ageretur de recu
peratione terre ſancte quia clericatus
reddit eos inhabiles ad pugnandum
etiam cum ſarracenis vt probatur in.c.
ex multa.in.§.ĩi. de voto.

Duodecimo eccleſia non tenetur ad 36
munera patrimonialia ſeu realia ⁊ di
cuntur patrimoniorũ munera que ſum
ptibus patrimonij ⁊ damnis admini
ſtrantis expediuntur.vt in.l.fi.§. patri
moniorum.ff de mu.⁊ ho.Et hec mune
ra ſunt duplicia quedã ſunt mere patri
monialia. Et hec tripliciter indicũtur.
Primo.rei de eo qð fiendũ eſt de ipſa
re.vt ꝙ nauis eccleſie vel equ⁹. vel cur
rus vadat ad ſeruitiũ reipublice. Se
cundo imponunť ſuꝑ eo qð percipiť ex
ipſa.vt.j.detur certa pars fructuum. et
de his habes in.d.§. patrimoniorum.
Tertio imponunť ipſi rei de eo quod
nõ percipiť ex ipſa re nec eſt in ipſa re.
vt preſtare certã quãtitatẽ pecunie an
nuatim de quo habes in.l.hacten⁹ .§.j.
ff.de vſufru.in.c.j.de cenſi. An ſũt eccle
ſia teneať ad iſta.Rñ.ſꝫ pa.i.c.fi. de vi.
⁊ ho.cle.ꝙ ſi tales res q̇bus imponunť
talia munera habebãt onus tale perpe
tuum annexum ⁊ inuariabile ac certũ
ſiue ex diſpoſitione publica puta prĩci
pis.ſiue diſpoſitiõe ꝑuata.vt.c. q̃to.de
cenſi.⁊ anteq̃ venirent ad eccleſiam.ſi
cut pꝫ exemplũ de tributo. vt in.l.impe
ratores.ff.de publi.⁊.c.j.in fi.de cẽſi.vbi
innuiť ꝙ quelibet poſſeſſio ab antiquo
eſt onerata onere ſoluendi tributa ⁊ ſic
eccleſia de talib⁹ rebus teneť quia res
trãſit cum onere ſuo.de dec.paſtoralis.
⁊ de pign.ex literis.Fateor tamẽ ꝙ ita
lia tanq̃ p̃nceps ꝓuinciarũ nõ obliga
tur hodie ad talia tributa.vt no.i.l.j.ff.
de cenſi.Si vero nõ erant onerate tali
onere certo ⁊ inuarabili quãdo ꝑue
nerũt ad eccleſiã ſi non tenetur eccleſia
q̃uis eſſẽt onerate onere icerto ⁊ varia
bili vt ſunt iſte deſcriptiões que fiũt ho
die qꝛ eſtimanť bona cuiuſcũq; vt ſol
uat plus vel min⁹ ſꝫm ipoſitionẽ colle
cte.⁊ hanc opinionẽ tenet Jnno.in.c.nõ

minus .e.ti. Et recitat pa.ibidē. Jo.ð li
gna.in.cle. pñti.ð cēſi.ꝛ Jo.an.poſt Ar
chi.i. c.j.e.ti.li.vj.ꝛ placet licet aliq̄ te=
neant ꝙ ſi poſſeſſiones prius erāt aſcri
pte vt tantū ſoluat ꝓ ſolido vł libra ꝙ
tūc teneat eccleſia ſꝫ prima tutioꝛ lꝫ iſta
nō ſit cōfidenda. ſunt tamē aliqua one
ra bue rōne naturali ſuccūbūt ipſis re=
bus vt reficere añ domū viā:ꝛ ſic eccle
ſia tenetur vt no.bar.in.l.ad inſtructio
nes.C.de ſa ſan.ec.Itē in purgatiōe pu
tei neceſſariū tote vicinie i qua eſt eccle
ſia vt no. Spe.ti.de cēſi.Itē ſoluere ad
portā vel pōtē pro plauſtro ꝓ ipſiꝰ pō=
tis vel porte ꝯſeruatiōe qꝛ deſtruūt viā
vt no.in.d.l.ad inſtructiones.et no.bal.
de pace ꝯſtan. Et idē de ſimilibus.Mā
ſus ꝓo eccleſie q̄ eſt dos eccłie ſꝫ cōem
opinionē doti.dꝫ eē liber ab omi mune
re āteq̄ꝫ cōſecret vt in.c.j.de cēſi.ꝛ ðbet
eſſe tāta quātitas terre ex qua vnus ru
ſticus cū ſua familia viuere poſſit vt di
cit gl.xxiij.q.ix.ſꝫm canonicam. Sunt ꝛ
quedam munera patrimōialia mixta.et
dñr mixta qꝛ hñt onus cū ſumptu.ff.de
mu.et ho.l.fi.§.mixta.participant.n.de
onere perſonali quatenꝰ hñt onus an=
nexum et cum patrimoniali quatenus
ſunt cum ſumptu et hec dupliciter in=
ducuntur.

¶ Primo ꝑſone habito reſpectu ad reꝫ
ſeu bona patrimonij ꝛ hoc differt a ter
tio mō imponēdi onera in rebꝰ mere pa
trimonialibꝰ qꝛ ibi q̄libet res tenet pro
munere qð eā reſpicit ꝛ nō vltra.d.l.im
peratores.hic vero eſt ꝑſona obligata.
ꝛ per ꝯñs oēs res patrimonij.l.aufert
§.fiſcꝰ.ff.de iure fiſci.ꝛ ad iſta nō tenet.
eccleſia nec ēt laici nō ſubditi licet ha
beāt patrimoniū i loco.l.reſcripto.§.fi.
ꝛ ibi ꝑ bar.ff.de mu.ꝛ ho.niſi aliud ha
beat ꝯſuetudo q̄ ad laicos.vt no.bar.
in.l.vnica.C.de decapitatiōe ciuiū nō q̄
ad eccleſiā qꝛ cōſuetudo non valet.aut
caſſa.C.de ſa.ſan.ec.iuncta aut.Itē.nul
la cōitas.C.ð epiſc.ꝛ clerici.ꝛ iſto modo
poteſt intelligi tex.c.non minus.eo.tit.
ꝛ.c.fi.de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ.c.q̄ꝗ̄. de cen.lib.
vj.Secundo mō imponūtur ꝑſone nul=
la facta mētione de re.ꝛ ſic dicitur capi
tio qꝛ iponit ꝑ capita nō habito reſpe=
ctu ad bōa patrimonij ꝛ i.d.l.vna.ꝛ ad
iſta ſimilr̄ non tenet eccleſia nec clerici
quia nō ſūt ſubditi iperatori.d.c.q̄ꝗ̄.
imo nec laici ciuiles ſꝫ tm̄ ruſtici vt in
d.l.vna.no.bar.ꝛ hec oīa ꝓcedunt regu
lariter.

¶ Sed dubitat de ꝯcernētibꝰ pietatem 37
vt inſtructio pontiū ꝛ viarū.Rñ. Inno.
dicit ꝙ eccleſia tenetur ꝑ.d.l.ad inſtru=
ctionē ꝛ per.c.j.eo.titu. ſimiliter in edi=
ficatione murorū ciuitatis vel ville.Si
militer glo.in.d.c.nō minus.Idē. Uin.
ꝛ ho.ꝛ.d.Car.ꝛ philip.ꝛ Petrus de an
cha.ꝛ Albri.in dicta.l.ad inſtructionē.
Addēs ꝙ idē putat de fontibꝰ ꝛ puteo
cōi.ar.ff.ne qd i lo.pu.l.ij.§.viarꝝ.ꝛ dicit
huiꝰ opiniōis eē Dy.ꝛ Oid.Sꝫ in ꝯtriū
eſt cōis opinio canoniſtarꝝ i.c.fi.de vi.ꝛ
ho.cle.ꝛ in.cle.pñti de cēſi.ꝛ ꝑ Jo.de li=
gna.ꝛ ꝑ bar.i.l.reſcripto.ff.de mu.ꝛ ho.
ꝛ.d.l.piꝫ.ꝛ gl.xvj. q. j.§.nouarꝝ.Jo.an.
ꝛ pa .i.d.c.nō minꝰ ꝑ multa motiua. Et
iō dic ꝙ.d.l.ad inſtructionē ꝛ ſimiles nō
valēt qꝛ lꝫ.c.j.cū ſimilibꝰ de no.ope.nū.
dicāt ſtādū legibꝰ ex quo i canonibꝰ nō
reperitur ꝯtrariū:tamē hoc nō eſt veruꝫ
quādo lex impialis ē dānoſa eccleſijs
ſeu eccleſiaſticis ꝑſonis qꝛ tūc nō tenet
niſi ſpecifice approbet ab eccleſia vt ē
cōis opinio doc.i.c.fi.de ſolu.ꝛ i.c.eccle
ſia ſancte Marie.de cōſtit.ꝛ ca.fi.de re.
ec.nō.alie.ꝛ.dí. ſi i adiutoriū. diſtinguo
tamē ſic ſꝫm Pa.i.d.c.non minus.ꝙ aut
neceſſitas vel pietas imminēs ꝯcernit
vtilitatē eccleſiarū a remotis per quan
dam cōſequētiā ꝛ tūc eſt tex aptus i.di.
c.nō minꝰ.ꝙ nō tenētur niſi ſpōte velit
approbāte epiſcopo cū clero ꝛ prius cō
ſulto romano pōtifice ꝑ.ca. aduerſus.
co.ti.aduerte tñ ꝙ ſi tanta eſſet neceſſi=
tas vel pietas ꝙ non poſſet ſine ſcāda
lo ꝛ periculo haberi prius romani pon
tificis recurſus ꝙ tunc ſufficeret delibe
ratio cleri cū epiſcopo.facit.ca.fi.de ec.
edi.ꝛ quod ibi no.aut neceſſitas vł pie
tas ꝯcernit de directo ꝛ principalr̄ vti
litatē eccłiarū ꝛ laicorū vt puta qꝛ pra

na ſocietas territoꝛiũ ciuitatis incẽdiũ deuaſtat ƥdia in quo eccleſia multas poſſeſſiões hʒ ⁊ tũc eccleſia.dʒ ɔtribue re nõ tñ ad deliberationẽ ſolũ populi ſʒ opʒ ꝙ cleric⁹ ⁊ popu⁹ principal'r cõ uemãt ⁊ deliberẽt qꝛ qḋ oẽs tangit dʒ ab omnibus aprobari in cle.j.et.ij.de cẽſi.⁊.c. ad hoc de offi.archi.fatet tamẽ Pa.vbi.ꝫ.in.d.c.nõ minus. ꝙ ſi clerus noliet ſine legitima cã conſentire ꝙ poſ ſent laici impioꝛare auxiliũ ſuperioꝛis eccleſiaſtici vt cõpellat eos vt i.c.null⁹. de iure pa.in argu.⁊ in hoc caſu nõ hʒ locum diſpõ.d.c.aduerſus.ꝺ ɔſultatiõe romani põtificis quia hec impẽſa non fit propter publicã vtilitatẽ ſed ꝑpter priuatam eccleſiam ⁊ ſic ſumus extra caſum prefati.c. aduerſus.facit clemẽ. prima.⁊ ſecunda de cẽſi.

38 ℭ Tertiodecimo hʒ imunitatẽ ꝙ eccle ſie vel clerici non tenent ad gabellas q̃ hodie iponunt i vino ⁊ ſilib⁹ ẛm pa.in d.c.nõ min⁹.in fi.p.d.aut.Jtẽ nulla cõi= tas. tenet bal.i.d.l.placet. C. de.ſa.ſãc. ec.niſi gabella fuiſſet impoſita ꝓ oneri bus ad q̃ tenet eccleſia qꝛ tũc ſuccedit loco onerum vt voluit Butriga.in.d.l. ad inſtructiones.

39 ℭ Utrũ eccl'ia teneat ad gabellas ſi ali quid donat vel legat ei:ẛm ſtatuta quo rundã.R̃ñ.ꝙ nõ xxiij.q.vij.§.Quis.cuʒ duobus ſequentibus idẽ ſi donatur cle rico ar.c.fi.ꝺ vi.⁊ ho.cleri.⁊.ibi pa.⁊ qḋ no.in.c ſimiliter.xvj.q.j.

40 ℭ Quid ſi cleric⁹ trãſferat res eccleſie ad alium locũ negotiatiõis cauſa.R̃ñ. pa.in.c.fi.ꝙ nõ poteſt exigit pedagium vel gabella qꝛ delictũ clerici non poteſt nocere eccl'ſie.vide Fede.conſi.cc. ſec⁹ ſi ſunt ſue nõ eccleſie.

41 ℭ Utrũ clerici debeãt ſoluere gabellaʒ pro vino vel frumẽto quod vendũt ex prebenda ſua habito.R̃ñ.bal.⁊ pe.⁊ cy' in.l.oĩs.C.de epiſ.⁊ clericis.ꝙ non nec etiam ad poꝛtam idẽ bar.in.d.l.placet. nec etiam ẛʒ pa.i.di.ca.fi.de patrimo nio debet ſoluere gabellã vel pedagia facit cle.preſenti.de cenſi.⁊ ca.§.co. titu.lib.vj.

ℭ Quid de gabella q̃ ponitur ſup car= nibus vino ⁊ hmõi quã eccelſie ſoluũt indirecte cũ emant carius ab illis q̃ vẽ dũt ꝑpter talẽ gabellã. R̃ñ.ẛm Ricar.i quolibet.ꝙ ſi cõſules ponunt talem ga bellã ꝑpter abuſum ⁊ exceſſum coꝝ ſic nõ licet ſʒ ſoluãt ꝺ ſuo ꝓprio.Si ꝟo po nũt ꝑpter cõem vtilitatẽ tã clericoꝛũ ꝙ̃ laicoꝛũ ſic licet eis. Si ꝟo ꝑpter vtilita tẽ laicoꝛũ principaliter idirecte ꝟo cleri coꝛũ ⁊ a remot⁊ puta qꝛ pſperitas ciuiũ redũdat in vtilitatẽ eccleſie ⁊ pſonaꝝ eccleſiaſticarũ:tũc deſtinguo aut faciũt animo extoꝛquẽdi pecunias ab eccleſia ſticis quas alio mõ nõ pñt ⁊ ſic nõ licet aut nõ aĩo extoꝛquẽdi ab eccleſiaſticis hoc faciũt qꝛ etiã ſi nõ eſſent eccleſiaſti ce pſone q̃ emerẽt talẽ gabellã ponerẽt tunc licet eis habita autoꝛitate dñi tem palis ⁊ habita moderatiõe ponat ma gis ſuper his q̃ ſepius eiciunt a clericis aut ab extraneis aut a paupibus ꝙ̃ ab alijs ciuibus ⁊ ſic clerici nõ poſſunt cõ= queri cum pñt alibi emere licet non ita comode.hec probantur.ff.de no.op.nũ. 42

ℭ Que pena collectantiuʒ eccleſias vel clericos.R̃ñ.ẛm pa.in.c.aduerſus.ꝺ im mu.ec.d.an.in ſuis repoꝛtationibus vo luit ꝙ poſtꝙ̃ fuerint exconmunicati ſeu inciderũt excõicationẽ poſt monitionẽ p.c.nõ min⁹.ſiue tollerẽtur ſiue ignoꝛẽ tur:nõ teneãt ſnie.aut ſtatuta taliũ ipo iure.ſiue ſint edita ɔtra eccleſiã.ſiue cõ tra:quãcũq pſonã ẽt laicã aliꝗ volũt ꝙ ſubdito ex quo cũ effectuʒ collectauerũt ipſo iure ſint nulle.⁊ huius opi. videt pa.⁊ mihi placet.qꝛ ex verbis pꝛoemiũ colligitur mens diſponentis.vt.l.fi.ff.ꝺ here. inſti.⁊ per bar.in.l. ambitioſa.ff.ꝺ decre.ab oꝛd.fa.ex quibus patet ꝙ.d.c. aduerſus voluit aliqḋ addere ad ius antiquum. ꝙ patet in verbo addicim⁹ ibidem.de alia autẽ pena vide.ꝫ. excõ= municatio.v. caſu.xxviij.⁊ excõmunica tio.vij.caſu.v.tenetur etiã vltra pecca= tũ moꝛtale cõmiſſum.ad reſtitutionem omnium ablatoꝛum.xiiij.q.vj.c.ſi res. cũ ſimilibus. 43

ℭ Quartodecimo hʒ immunitatẽ ꝙ 44

nec ecclesia nec monasteria vel hospitalia tenentur ad lucratiuã descriptionez vt in .§.sancimus.xxiij.q.viij.ꝛ no.ꝙ lucratiua descriptio ē quarta pars bonorũ q̃ curialib⁹ relinquebant.ꝙ fisc⁹ vendicat exceptis relictis curialibus ꝛ coniũctis.de quo hēs.C.q̃ ꝛ a quib⁹ quarta pars.li.j.ꝛ.ij.C.de ips.lucra.descrip. l.vnica.

45 ¶Quintodecimo qḋ laicorũ statuta nõ habẽt locũ sup rebus ecclesie.c.fi.de re. ec.nõ alie.vide.j.statutum.§.vij.predictum priuilegiũ limitãt quidã verũ nisi papa approbaret tale statutum vt in gl. c.ecclesia sctẽ Marie de cõsti.Quod verũ credo ẽm bal.ibidẽ qñ expsse ꝛ nominatim approbatur a papa sec⁹ si gñaliter approbaret statuta qꝛ nõ valerent ↄtra ecclesiã p talẽ approbationẽ cum sit cõtra libertatem ecclesiasticam et sic tene ꝛ vide eundem Bal.in capitulo primo per quos fiet inuestitura.

46 ¶Sed qḋ de statutis laicoꝝ impedientibus quoquomõ liberã facultatẽ donãdi ecclesijs aut p aia.Rñ.pa.i.c.relatũ. el.j.de. sta.ꝙ non valent vt not.in.l.j. C.de sa.san.eccle.facit quod not.Jo.an. in.c.fi.de immu.ec.li.vj.vbi dicit ꝙ nõ obstante statuto q̃ quis phibet donare forẽsib⁹ seu non suppositis iurisdictiõi ꝙ poterit donari ecclesie qꝛ nõ pñt inferiores tollere priuilegiũ supioris ꝛ hãc opinionẽ fouet apte bal.in.l. generali. C.de sa.san.ec.ꝛ idẽ in aut.cassa eo.tit. ponit aliam.q.notabilem statuto caue tur ꝙ testm̃ insinuetur p heredes infra sex menses aliter sit irritũ ipso iure clericus est heres ꝛ nõ insinuat nunquid sit nullum testm̃ ꝛ respondet ꝙ nõ.quia statutum non astringit clericum nec fortius ecclesiam quando fuisset heres instituta ꝛ ex his infert.pa i.d.c.relatum. ꝙ quamuis statuto caueatur ꝙ mulier non possit donare ecclesie seu ad piam causam seu testari ꝛ se obligare ecclie vł ad pias cãs sine pñtia.duorũ agnatoꝝ suoꝝ tñ põt donare testari ꝛ se obligare ecclie vel ad piã cãz sine hac solennitate qꝛ relicta vł donata ecclie vł ad pias cãs.dñt determinari ẽm canones ꝛ non scdm leges vł statuta q̃ sũt pars iuris ciuilis.l.oẽs ppłi.ff.de iusti.ꝛ iure.idem tꝫ dñs Anto.in.d.c.relatũ.ꝛ p bar.i.l.j. C.de sum.tri.Sꝫ bal.i.c.ec.san. Marie. ꝛ.c.q̃ in ecclesiaꝝ.de cõsti.tꝫ valere si disponat statutũ de re imobili.Sꝫ ↄ̃ eum est casus in.c.fi.de reb⁹ ec.non alie.ꝛ ibi Jmo.ꝛ bene.

¶Utrũ laici possint statuere sup mortuarijs.Rñ.Jo.de imo.i.d.c.fi.ꝙ sic quatenus disponit i his qui nõ applicãtur ecclie.addit pa.ibidẽ aut ↄcernũt diuinũ cultũ vel refrigeriũ aie qꝛ cũ hec sint ãnexa iuri spũali nõ valeret.vt puta.qḋ nõ dẽtur nisi tot cerei vel nõ inuitẽtur nisi tot clerici ꝛ hmõi igit solũ valet in cõcernẽtibus põpas mũdanas q̃ sunt potius ↄsolatiões viuoꝝ ꝙ suffragia mortuoꝝ nec ecclesia talia approbat.vt i.c. ꝙ prepósterũ.xiij.q.ij. Et sic transeunt cõiter do. i.d.c.fi.ꝛ qꝛ dicit Bal.in.le.j. C.de lati.lib.tollẽ.per istũ tex.ꝙ equi et arma ducti ad sepulturã militis.ꝛ cerei debent remanere apud clericos vel fratres sepelientes quasi sequela cadaueris.ar.l.medico.§.fi.ff.de au.ꝛ ar.leg.iõ nõ valeret statutũ laicorũ. 47

¶Utrũ istud priuilegiũ.d.c.fi.de re.ec. nõ alie.de quo.s̃.in.§.xlv.extẽdatur ad res patrimoniales clericoꝝ.Rñ.gl.in.c. ecclesia sancte marie.de ↄsti.ꝙ sic ꝛ in.c. fi.de vi.ꝛ ho.cler.ꝛ in.c.ex literis de pigno.ꝛ.lvj.q.j.in.c.silr.est etiã glo.singularis apud legistas ẽm Frã.tigri.in.l. fi.§.patrimonioꝝ in verbo pontifex.ff. de mu.ꝛ ho.hẽs.l.decernimus.C de episcopa.audi.in ↄtrariũ faciunt.q̃ dico.j. prescriptio.§.xxxviij.ꝛ credo verius. 48

¶Sextodecimo ꝙ nec etiã prelati aut psone ecclesiastice possunt ecclesijs nouos cẽsus imponere aut veteres.augere aut alio modo grauare vid̃ hoc.s̃.cẽsus.§.j. 49

¶Utruꝫ archiepĩ aut epĩ possint aliqd exigere ab ecclesijs vel clericis.Rñ.pa. i.c.cũ apostol⁹.de cẽsi.ꝙ dũ visitant pñt exigere obuẽtionẽ q̃ eis ↄcedit.i.d.c.cũ apłs.aliud non. de quo vide.j.Uisita 50

ſio.§.iij.talias aũt ꝛ exactiões ìeis facere nõ põt ſꝫ ad charitatiuã ſubuentionem poſſunt cõpellere ſi rationabilis ꝛ manifeſta ſit cauſa.puta vult ire romã pro communi vtilitate vel neceſſitate.ꝛ hmõi.ꝛ nullo modo poteſt pſcribi iſtud ſubſidiuꝫ charitatiuũ.Ab oratorijs aũt ꝛ alijs locis nõ religioſis etiam ratione viſitationis nõ poſſunt exigere ꝓcurationem.c.viti.de cenſi.ꝛ ibi pa.

51 ❡ Utrũ rector eccl'ie poſſit rẽ eccl'ie pro ſua neceſſitate obligare puta.qꝛ erat infirmus vel egebat indumẽtis.vel ꝓ neceſſitate eccleſie.Rñ.Jo.an.in.c.ex pſentium.de pigno ꝙ ſic.ꝛ ſuceſſor tenebit ꝛ cũ eo tranſeũt cõmuniter doct.ſꝫ ego limito ſic.ꝙ aut eccleſia bñ abundabat fructibꝰ ꝛ ſic non tenebit ſucceſſor:quia fructus futuri tpis reſeruaut ſucceſſori vt de ipſis viuat.ꝑ.c.pſenti.§.porro.de offi.or.li.vj.Aut fructus nõ ſufficiebãt ad neceſſitateꝫ.ꝛ ſic eſt vera opinio.Jo.an.diſtinguit etiã pa.i.d.c.ex preſentiũ: ꝛ bene ꝙ ſi eccleſia erat impotẽs a pncipio qñ eã impetrauit.ꝛ ſic ſibi iputet nec poterit obligare niſi pro ſua vita ſꝫ tenetur viuere de induſtria aut fortius ex pr̃imonio nõ aũt vendere vel obligare rem eccleſie.tex.eſt not.cũ glo.xxj.q.j.c.j.facit.c.clericus victũ.xcj.di.ſi vero eſt facta impotẽs poſtq̃ȝ eã accepit etiã in iſto caſu nõ põt eã obligare ſꝫ dꝫ agere ꝯ parochianos vt preſtent ſibi neceſſaria ex quo ſeruit eis ĩ diuinis ꝛ eſt cã licita ſubtrahendi parochianis diuina. vide bonam glo.de conſe.diſt.j.homo chriſtianus.

52 ❡ Utrũ debeat fieri ꝯpẽſatio cũ ꝑditis ex negligentia adminiſtratoris eccleſie cũ acqſitis ex eiꝰ diligẽtia.Rñ.pe.d an. in.c.ꝯſenſus.d re.ec.nõ alie.ꝙ ſic.alle.l. cõqueritur.ff.de admi.tu.ꝛ.l.gaiꝰ ꝛ ibi bal.eũ ſequitur.ff.de vſur.ſed cõtra eos facit ꝙ no.pa.in.c ex preſentiũ.de pig. vbi tenet ꝙ ſi rector eccleſie potuit acqrere aliquid eccleſie ꝛ non fecit ꝙ tenet ipſi eccleſie.ꝛ pro hoc habes tex.cuꝫ gl. xij.q.iij.c.ſi.ad iſtar tutoris qui ad hoc tenetur vt in.l.quicquid.C.arbi.tute.et ſic patet ꝙ etiã tenẽtur de leui culpa vt patet i.d.l.quicquid.ſi nõ laborat vt acquirat eccleſie ꝛ in.d.c ſi.ſꝫ hoc nõ intelligas ꝙ teneatur laborare pſonaliter vt ex doctrina aut artificio vt acquirat ſꝫ ſolum cũ ſolicitudine in rebus eccleſie ꝛ ex tali ſolicitudine acquiſitum eſt eccleſie ꝛ ideo nõ poteſt dari in recõpẽſationem ſed.d.pe.intelligit de acquiſito per exercitiũ corporale vel alio modo ĩ quo acquirit ſibi de quo habes.s̃.clericus.xiij.de quo bñ poteſt recõpenſare ꝛ ſic intellige.l.per ipm alle.

❡ Utrũ prelatus eccleſie poſſit de rebꝰ eccleſie dare remunerãdi cauſa.Rñ.gl.i d.c.conſenſus.ꝙ ſic facit.c.ſi quos.ꝛ.c. cum redẽptoris.xij.q.ij.ꝛ dicit gl.i.d.c. ſi pater §.j.ꝛ in.l.filiuſfamil'.in pnci.ff. de do.ꝛ tex.in.l.etiã §.ex preterito.ff.de ma.vindi.facit.l.cũ plures.ff.de admi. tuto.ꝛ.quod no.bal.in.l.j.C.mãda.Unde dicit idem bal.in.l.iubemꝰ.C.de ſac. ſanc.eccle.ꝙ pretextu beneficij colorati non poteſt prelatus remunerare amicum ſuum ꝛ ideo vera merita debent eſſe.facit glo.in.d.c.ſi quos.ex quo aduerte ꝙ remuneratio nõ eſt reſtricta ad regulas iuris.glo.eſt ſingularis in.l.aquilius regulus.ff.de dona.ꝛ facit.d.§.j.adeo ꝙ qlibet adminiſtrator donare poteſt remunerãdi cauſa.l.tutor ſꝫ dignitatem.§.ſi.ff.de admi.tu.ꝛ eſt glo.cap. epõs qui mãcipiũ.xij.q.ij.ſimul iũctis adde etiã.d.Ant.ꝛ Pa.in.c.ceterum.de dona.ꝙ etiã poteſt dare ex cauſa alia:puta.vt eccleſia habeat amicos pro ſua defenſione ꝛ huiuſmodi.Limitant tamen in iſto caſu ꝛ cauſa remunerandi verum dummodo res que donatur ſit mobilis ꝛ minima.vel de fructibus quia immobilia ꝛ etiam mobilia magna nõ poteſt niſi cum debita ſolennitate ꝛ cauſis de quibus ſupra.Alienatio.§.ſecundo et iij.ꝛ iiij. 53

❡ Decimoſeptimo ſe extendit immunitas eccleſie ita ꝙ eccleſia ſi caret ꝓprio prelato nõ currit ſibi pſcriptio lꝫ plat' ſuperior poſſit pro ea agere ſm Jnno.i ca.olim.el.j.de reſti.ſpo.tex.eſt in capl. 54

ſ.de re.ecc.nõ alie.li.vj.licet bar.in.l.ij.
ff.de a qua plu.ar.dubitauerit.
55 ¶Decimooctauo ꝙ res eccleſie nõ poſ
ſunt alienari ſine certa ſolẽnitate vide
.ŝ.Alienatio.
56 ¶Decimonono ꝙ vnã eccleſiã nemo
poteſt ledere qui videat oẽs ledere qꝛ
ꝑticulares eccleſie ſunt membra vniuer
ſalis eccľe facit.c.loquit.xxiiij.q.j.ſicut
in ſimili dꝛ q̊ tãgit aurẽ totũ hoiem te
tigiſſe dicat.c.vulgarius.de pe.diſt.j.
57 ¶Uigeſimo ꝙ de pſonis eccleſiaſticis
nemo põt iudicare niſi iudex eccľiaſtic⁹
de foro cõp.ꝑ totũ.ꝛ que ſint iſte perſo
ne.hab.s excõicatio.vij.caſu.v.§.vij.
58 ¶Uigeſimo primo ꝙ de reb⁹ eccleſia-
ſticis ꝛ etiã patrimonialibus clericorũ:
aut de cauſis ſpiritualib⁹ iudex ſecula
ris iudicare nõ poteſt. Et de iſtis vide
ŝ.excommunicatio.vij.caſu.v.
59 ¶Uigeſimoſcdo ꝙ loca pia ſũt ſub iu
riſdictione eccleſie.c.ad hec de reli.do.ꝛ
in cle.qꝛ cõtingit.de reli.do.ẽm pa.in.c.
cuꝫ ſit genera.de fo.cõpet.ꝛ ideo ledẽ
tes ea ſunt ſacrilegi cẽſendi.d.c.cuꝫ ſit
generale.ſed ledẽs in bonis clericoꝝ ſi
ne violẽtia pſone nõ ↄmittit ſacrilegiũ
licet ſuper ipſa ſit iuriſditio iudicis ec-
cleſiaſtici.vt in.c.ſi clericus de fo.cõp.
60 ¶Uigeſimotertio ꝙ relicta in teſtamẽ
to min⁹ ſolẽni facta eccleſijs ꝛ pijs lo
cis valẽt.c.cũ eſſes.c.relatũ.c.indicãte.
de teſta.de quo.ĩ.legatum.j.ꝛ.ij.
61 ¶Uigeſimo quarto ꝙ eccleſia vel ei⁹
poſſeſſiones nõ poſſunt pro alienis de-
bitis obligari ꝛ obligans eſt ſuſpenſus
ab adminiſtratione temporaliũ ꝛ ſpiri
tualium de ſolu.c.ij.que tamẽ ſuſpẽſio
poteſt per epm relaxarari.cõſulto indẽ
nitati eccleſie primo.c.ex parte.el.ſ.de
verbo.ſigni.nõ comprehẽdit tamẽ hec
ſuſpenſio epiſcopos.c.qꝛ periculoſum.
de ſen.excom.lib.vj.
62 ¶Uigeſimoquinto qđ excõicãtur vſur
pantes regalia cuſtodiã ꝛ huiõi de qb⁹
ŝ.excomunicati.vij.caſu.j.
63 ¶Uigeſimo ſexto.ꝙ clericus qui eccle
ſiã ex collatiõe laici tenet ſi nõ reſigna-
uerit ſuſpendẽdus eſt ab officio ꝛ benefi
cio laicus excõicandus. de iure pa.c.p̃-
terea.ꝛ.c.relatũ iuncto.c.ſi autẽ vobis.
xj.q.iij.ꝛ.c.cũ non ab homine de iu.
¶Uigeſimoſeptimo ꝙ in choro nõ de- 64
bent laici cum clericis ſtare. de vi. ꝛ ho.
cle.c.j.de conſe.di.ij.ſacerdotum.
¶Uigeſimooctauo ꝙ eccleſia ꝛ eccleſia 65
ſtica ornamẽta nõ debẽt in vſum ſecula
rium cõuerti de conſe.di.j.ligna ꝛ quin
q3.c.ſe.de re.do.c.ad hec.
¶Uigeſimonono.ꝙ ludi theatrales cũ 66
laruis ꝛ ſimilibus l' honeſtis nõ pñt fieri i
eccľia.c.cũ decorẽ.de vi.ꝛ ho.cle.ſec⁹ de
honeſtis q̊ ducũt ad deuotionẽ.ar. d̃ cõ
ſecra.di.ij.ſemel.ꝛ di.iiij.q̃rtis.quaſi l' ſi.
¶Trigeſimo ꝙ eccleſia vtit iure mino 67
ris ꝛ iure reipublice. ita ꝙ oia priuile-
gia cõceſſa reipublice videntur conceſ-
ſa eccleſijs ẽm gl.in.c.auditis.ꝛ ibi pa.
de reſti.in integrũ.ꝛ glo.in.c.j.eo. Item
põt vti iure imperij ita ꝙ priuilegia at-
tributa imperio intelliguntur attribu-
ta eccleſijs.vt ibi alleg.
¶Qua pena puniant violantes eccľis 68
ticã imunitatẽ. Rñ. ꝙ diuerſa ẽm ꝙ di
uerſimode violat. nã ſi q̊ violant q̊ ad
primũ puniunt nullitate ſnie vt dixi ŝ.
Si cõtra ẽm erit ſolũ mortale pctm̃. Si
ↄtra tertiũ nec mortale pctm̃ eſt ꝓpter
ↄtrariã ↄſuetudinẽ. ſi ↄtra quartũ vltra
mortale nõ adiuuant ab eccľia. Si ↄtra
q̃ntũ p̃r mortale. Si ↄtra ſextũ peccãt
mortaliter ꝛ alia pena de qua dixi. Si ↄ
ſeptimũ cõpellunt. ſi ↄ octauum credo
teneãt ad reſtitutionẽ de dãno dato vl-
tra mortale ꝙ cõmittũt. idẽ dic ſi ↄ.ix.x.
xiij.x.ꝛ.xiij.ꝛ puniunt pena vt ibi dixi.
Si ↄ.xiiij.idẽ dic.ſilr ſi ↄtra.xv.dicit Al
bri.in aut.caſſa.C.de ſa.ſan.ec.ꝙ facien
tes ſtatuta contra libertatem eccleſia-
ſticam puniuntur.pena priuationis iu-
riſdictionis ꝛ mille marcarum rectores
ſtatuarij ſcriptores iudicãtes ſcđm ta-
lia ſtatuta ſunt ipſo iure infames et eo-
rum ſentẽtie nulle ꝛ alij actus legitimi
nihil valẽt vt pꝫ i corpe. vn de hec aut.
ſumitur in originali qđ multi habent
poſt librũ feudoꝝ ꝛ eſt conſtitutio fede
rici iunioris. ꝛ etiã ſunt excõicati. vt.ŝ.

excōicatio.vij.caſu.xxij.Si ꝯ.xvj. vbi di xi.ſi ꝯ.xvij.xviij.ꝛ.xix.peccāt mortalit. Silr ſi ꝯ.xx.xxj.xxij.ſi contra.xxiij.vltra mortale tenēt ad reſtitutionē ſi ꝯ.xxiiij. xxv.ꝛ.xxvj.pꝫ ibi.Si contra.xxvij. male faciūt ſi ꝯmittūt ꝯtra.xxviij.eſt nullitas alienatiōis ꝛ peccāt mortaliter. Silr ſi cōtra.xxx. mortale peccatum eſt.

Impedimentū vide.ſ. matrimo.iij.

Imperiū merū eſt habere gla dij poteſtatē ad aia duertēdū in facinoroſos hoies qḋ ꝛ poteſtas appellat. Mixtū verū imperiū in dāda poſſeſſiōe cōſiſtit.vt in.l. imperiū. ff.de iur.omniū iudicum.ꝛ vide ibi glo. ☞ De notatis in hoc ℣.ꝛ an ꝛ quō pre ſcribat iperiū merū ꝛ mixtū no. Bar. in l.j.C.de emā.li.ꝛ i rub.C.q̄ ſit lōg.cōſue. ꝛ i.l.j.col.iij.C.de here.vl act.vē.ꝛ Alex. ī.l.imperium.ff.de iur.om.iu.ꝙ cōſue tudine.vbi quid ſit merū imperium. et quid mixtū.ꝛ quibus competat.

Impoſſibile dr aliqñ illḋ qḋ nō como de poſſumus facere et ſic ſumitur in .c. chatanēſis eccleſie.lxj.diſt.ff.de ℣b. ſig. l. nepos proculo.ipoſſibile dr qḋ nō eſt honeſtum vt de cōdi.inſti.l.filius impoſ ſibile dicitur ꝙ non iuſte pōt fieri. xxiiij. q.ij.ſane. el. primo. ꝛ eſt in.ar.ꝙ illud poſſumus qḋ de iure poſſumus.

Impubes dr maſculus donec cōpleuerit. xiiij.annū femina aūt.xij.qꝛ in iſta etate hoies incipiunt pubeſcere.l.fi.C.qñ tutor vl cura.ꝛ iſti.q̄.mo.fi.tu.in p̄n.ꝛ hec verū q̄ ad tutelā.ſ3 q̄ ad matrimonium ꝯhendū tādiu eſt impubes maſcul⁹ vl femina q̄diu non eſt potēs ad generādū vt in.c.puberes.de deſpon. ipub. in text.et in glo.

☞ De notatis i hoc.§.ꝛ ſignāter.ſ.℣. ſ.dic ꝯriū qꝛ impubes doli capax pōt in culpari de oī delicto preterq̄ de delicto carnis.c.j. ꝛ ibi Sicu.de deli. pue. de q̄ in.l.j.§.interdū.ff.ad ſil. Itē de delictis in omittendo.l.excipiuntur eo. titu.

¶Impubes vel furioſus capitalē fraudem.i.penā ꝑpter quā capite puniēdꝰ eſt cōiter non pōt.ff.de edi.edic.l.cū autem.§.j.facit.C.de fal.mo.l.j .in.fi.

¶Impuberes torqueri nō debent terreri tamen ſolēt ꝛ habena vel ferula cedi.ff.ad ſenatus cōſul.ſilanianum.l.j. §.impubere autem. 2.

Incātatio vide ſortilegiū. Superſtitio ꝛ. ſ.diuinatio.

Incarceratio vid. ſupra carcer.

Incēdiarius qs dicat ꝑ ꝑe rñ.Hoſt. ꝛ Hoſ.ꝙ ille q̄ ciuitatē vl caſtrū domū ſegetē ꝛ ſilia aliena icēdit malo ſtudio vt odio vl vidicta vel aio iniurādi vt i.c. peſſimā.xxiij.q.viij.q.ij.c.cū deuotiſſimā.de i ur.ſi qs domū.ſec⁹ ſi incēderet ex negligētia vel caſu vl iuſto bello qꝛ talis nō ꝑpꝛe dr incēdiari⁹.itē incēdiarius ꝑpꝛie dr qui malo ſtudio ignē fecit apponi aut cōſiliū dederit aut auxilium ſcienter .vt in.d.c.prem ſſam.

¶Utrū tales icēdiarij ꝑpꝛe ſint excōicati ip̄o iure.Rñ.vt.ſ.excōicatio.v.caſu.v. 1

¶Qua pena puniunt incendiarij.Rñ. ꝙ de iure ciuili dicit tex.i.l.qui edes.ff. de incendi.qui edes aceruum frumenti iuxta domum poſitū cōbuſſerit cōuictus verberat⁹ igni necari iubet ſi modo ſciens prudēſq̄ id commiſerit ſi vero caſu.i.negligētia aut noxa ſarcire iubet aut ſi minus idone⁹ ſit leuius caſtigat hec ibi.ex quo patet illud q̄ nō pōt ſoluere in ere luat incorpore.ff.de iuriſ. om.iudi.l.ſi quid id.§.in ſeruos ꝛ.ff.de in ius vocan.l.fi.ꝛ.ff.de penis.l.j.in fi. Quo ℣o ad iuſcanonicū vltra mortale ſi ſciēter ꝛ volūtarie fecit vel ex lata culpa tenetur ad reſtitutionē totius dāni dati.c.ſi egreſſuscum.c.ſe.de iniurijs ꝛ ibi coiter doc.Facit.l.ſi fortuitu.ff.de icēdi.Si ℣o fuit in leui vel leuiſſima culpa.ſic ſilr tenet a ꝛ reſtitutionē ſi modo tenebat de leui vel leuiſſima culpa non credo.tñ peccauerit mortalr. Si autem nihil omiſit,de contingentib⁹ nō tenet Qñ aūt quis teneatur de leui vel leuiſ 2.

ſima culpa habes.ſ.culpa.§.iiij.ꝛ.v.ꝛ
aduerte ꝙ tales incendiarij culpabi-
les nō ſolū tenentur de damno incēdij
ſed etiam de rebus perditis pro incen
dio.ar.c.ſi.de iniur

¶Utrū rapiēs res illoꝝ patiunt̄ ꝗ incē
diū teneat̄ ad reſtitutionē.Rñ.ꝙ ſic.c.
ſi qs domū.de iiur.niſi haberent̄ ꝓ de
relictis puta qꝛ ignis tātum inualuit ꝙ
nullus ſine periculo vite poteſt eis ſuc
currere.ꝛ dominus dimittebat eos pro
derelictis:tūc ſi qs eas caperet non te-
neret̄ reſtituere de neceſſitate.argu.l.ſi
quis merces.ff.pro derelicto.

¶Utrū deſtruēs domū vicini timoꝛe in
4 cēdij ne ſua cōburat teneat̄ ad reſtōnē.
Rñ.din.ti.de icēdiarijs ꝙ nō ſi erat iu-
ſtus met⁹ puta qꝛ iam ignis puenerat
ad domū vicini vel ꝓbabil'r dubitat̄ qꝛ
tp̄s erat ventoſum ꝛ hmōi.l.ij.§.qđ ait
p̄toꝛ.ff.de incē.rui.ꝛ nau.vnde dicit tex.
in.l.ſi alius fecerit.§.eſt ꝛ alia exceptio.
ff.qđ vi.aut clā.nullā iniuriam aut dā-
nū dare videt̄.q̄ perituris edibus.fa-
cit.l.ſi qs fumo.§.qđ dicit̄.ff.ad.l.aq.ſi
aūt non fuit iuſtus metus tunc tenetur
ad ſimplum damnum ſm ho.addit ta
men ho.ꝙ ſi a vicinate domus alicu-
ius eſt dirupta iuſto metu incendij ꝙ
iudex eſt officio ꝛ ſumma equitate de-
bet facere ꝙ vicini ei ſatiſſaciant quili-
bet pro parte ſua.ar.l.j.§.equiſſimum
ff.ad.l.rho.de iactu.ꝛ.l.interdictū.ff.q̄
po.in pigno.ha.

Incertoꝝ reſtitutio.vide.ſ. reſtō.ij.§.xj.ꝛ ſe.

Inceſtus ē cōſanguineaꝝ vł affiniū abuſus:vñ
iceſtuoſi dicunt̄ ꝗ cōſanguineis vel affi
nibus abutuntur.xxxvj.q.j.§.cū ergo.
☞De notatis in hoc.§.ꝛ ad ampliā-
dum hic dicta dic ꝙ inceſtus dicitur coi
tus carnalis iter affines ꝛ collaterales.
inſti de nup.§.ſz et ſi aduerſus per gl.
ꝛ in aut.de inceſt.nup.p gl.qđ eſt verſū.
ſiue cum marito ſiue ſine.l.ſi adulteriū.
de adul.ꝛ punitur ſicut adulterium.l.ſi
adulterium cum inceſtu.ꝛ ibi.glo.ff de
adul.vide gl.i aut.de iceſt.nup.in.p̄n.
ꝛ in auten.inceſtas.C.eo.ti.

¶Utrum inceſtus ſit grauius adulte- 1
rio.Rñ.ꝙ ſic.xxxij.q.vij.§.ſunt enim ꝛ
c.ſeq.vincitur tamen a peccato contra
naturam vt in.d.c.quod incipit adulte
rij malum.

¶Utrum accedens ad monialem com 2
mittat inceſtū.Rñ.ꝙ ſic.xxvij.q.j.virgi
nibus qꝛ ſpōſa dei eſt qui eſt pater nr̄.
xij.q.ij.qui abſtulerit nec ſolum inceſtū
ſed ꝛ adulteriū qꝛ ſponſaz alterius coꝛ
rumpit:ꝛ etiam ſacrilegium vt in.d.c.
virginibus.ſed tamē nō ſunt itria pec-
cata ſed vnuz ſolū ſm hugo.lz ſoꝛtiat̄
diuerſa nomina.

¶Utrū iceſtuoſus poſſit ꝯhere.matri- 3
moniū.Rñ.pa.cū.c.j.de eo qui cogn.cō
ſan.vxoꝛis ſue ꝙ non ſed nec etiā exige
re poteſt debitum a propria vxoꝛe ꝗꝫ
pri⁹ habuit añq̄ꝫ inceſtū cōmiſit.xxvij.
q.ij.qui doꝛmierit.niſi diſpenſetur cum
eo.ꝛ ſi exigit peccat moꝛtaliter ſm Uin
cen.qꝛ facit cōtra preceptum canonis.
arg.c.ij.ꝛ de malo.ꝛ obe.ſed tu tene vt
j.matrimoniū.iij.impedimēto.ix.i p̄n.

¶Sed qđ ſi contrahit de facto.Rñ.pa. 4
in.c.tranſmiſſe.de eo qui cogno.cōſan.
vxo.ſue.ꝙ tenet matrimoniuz ꝛ reddē
re tenetur debitum:exigere autem non
poterit ſine peccato moꝛtali:niſi diſpen
ſetur cū eo.pa.tamē in.c.literis.de pre
ſumptionibus.videtur velle ꝙ iſta pe-
na.ſ.ꝙ nō poſſit cōtrahere vel exigere
inceſtuoſus ſolum locum habeat quā-
do conſtat de inceſtus qualitercūq̄ ar.
d.c.literis.ꝛ.xxvij.q.j.Si quis ſponſaz
ꝛ placet mihi.

¶Quis poterit diſpenſare vt talis con 5
trahat vel poſt contractum exigat.Rñ.
pa.in.d.c.j.ꝙ ſi.inceſtus eſt vere cōmiſ-
ſus vt puta quia cognouit conſangui-
neam vxoꝛis ſue cū qua iam cōſumma
uit matrimoniū vel cū conſanguineis
proprijs quod eſt vere inceſtu vt in.d.
§.cum ergo tunc epiſcopus non poterit
diſpēſare niſi ex cauſa.puta ratione iu
uētutis ꝛ huiuſmodi:quo caſu bene po
terit.c.ſi duo.xxxv.q.vj.Idem tenet ꝛ et
dicit communiter tenere doc.in.c.trāſ-

miſſe;de eo qui cogn.conſan.vt etiã ex-
gere poſſit. Si vero inceſtus non eſt ve-
re cõmiſſus vtputa quia cognouit con
ſanguineam ſponſe nõdum cognite ſic
epiſcopus poterit diſpẽſare etiam ſine
cauſa vt contrahat non tamen cũ ſpõ
ſa illa de futuro ſi commixtus eſt in va
ſe ⁊ ibi conſũmauit cum eius cõſangui
nea ſed cum alias que ſibi nõ ſit affinis
poterit etiã ſine diſpenſatione vt eſt gl.
in.c.quidã.xxvij.q.ij.cũ tex. Quidã pre
dicta intelligunt de eo ſolũ qui commi
ſit inceſtũ cũ conſanguinea vxoris ſue
ſed de alio inceſtuoſo nõ habent locũ
ita ꝙ poteſt contrahere ſine diſpenſa-
tiõe ⁊ exigere debitũ poſt cõtractũ. ſed
cõtra videtur text.c.ſi duo viri.xxxv.q.
vj.⁊.q.iij.c.de inceſtuoſis vbi tex.clarus.
⁊.c.nec.eam ⁊.xxij.q.vij.ſi quis viduã.
Et ideo dic ꝙ generaliter omnis ince-
ſtuoſus prohibetur cõtrahere. Nec ob
ſtat ꝙ titul⁹ de eo qui cog.conſan.vxo.
ſue. ſolum loquitur de inceſtu cũ cõſan
guinea vxor: quia vnũ ius ſuppletur p
reliquum. ⁊ de hac materia vide matri
moniũ.iij.impedimento.ix. in princip.

Incõſideratio eſt qñ interdiuer
ſa q̃ occurrũt nõ bene iudicatur ⁊ deter
minat quid eſt faciẽ. et ideo incõſide-
ratio ex defectu circa actũ iudicij ſicut
ↄſideratio pertinet ad iudicium rectũ.
Quod quidẽ rectũ iudiciũ in hoc ↄſiſtit
quãdo vis cognoſcitiua apprehẽdit rẽ
aliquã ſcdʒ ꝙ in ſe ẽ ꝙ puenit ex recta
diſpoſitiõe virtutis apprehẽſiue ſicut
pʒ i ſpeculo quod ſit bene diſpoſitũ ap
parẽt imagines recte. Si vero ſit male
diſpoſitum apparẽt torte vel obſcure.
Quod aũt virtus cognoſcitiua ſit bene
diſpoſita ad recipiẽdũ res ꝓut ſunt:
contingit radicaliter ex natura cõſum
matiue ex exercitio ⁊ munere gratie et
directe quidem ex virtute cognoſciti-
ua ex eo ꝙ non eſt imbuta prauis opi-
nionibus ſed veris et rectis: indirecte
vero ex bona diſpoſitione virtutis ap-
petitiue ex qua ſequitur ꝙ bene iudi-
cat de appetibilibus. defectus autem
recti iudicij ad vitium incõſiderationis
pertinet ex eo ꝙ contẽnit vel negligit
attendere ea ex quibus rectũ iudiciũ
ꝓcedit ⁊ ſic incurcũſpect⁹ eſt ad nõ in-
tuendũ circunſtantias negocij loci tpis
perſone ⁊ hmõi ⁊ pericula q̃ poſſunt cõ
tingere. Et q̃ hoc maxie facit luxuria
propterea ponitur filia eius.

Incõſtãtia ſimiliter eſt filia luxurie que
ẽ quãdo qs nõ ſtat cõſtãs in bono ꝓpo
ſito ſʒ ſine cauſa rationabili ex aliqua
paſſione precipue ex amore concubine
facit contrarium illius quod delibera
uerat: ideo ſicut precipitatio eſt ex defe
ctu circa actum conſilij ⁊ incõſideratio
circa actũ iudicij, ita inſtãtia circa actũ
p̃cepti deficit: q2 defecit in precipiendo
que ſunt ↄſiliata ⁊ iudicata ⁊ ira ⁊ in
uidia q̃ impediũt rationẽ ad aliud cau
ſent inconſtantiam tamen luxuria eam
extinguit hec ex ſancto Tho.ij.ij.q.liij.

Indiciũ quid eſt Rñ. Bal.in.l.
ea quidem.C.de accu.
iudiciũ plenum eſt diuinatio rei p ſigna
ſufficiẽtia per q̃ animus in aliquo tanq̃
vero quieſcit ⁊ plus inueſtigare nõ cur
rat vt.C.de rei vẽ.l.j.indicia. Semiple-
num vero indicium eſt p̃ſumptio forti-
ter mouens animum ad aliquod credẽ
dum vel dicendum de quo in.l.cũ pro-
batio.ff.de proba.

De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ eſt in arbi
trio iudicis que indicia ſufficiãt ad tor
turam no. Alex.poſt Bart.in.l.fi.de qõ
p.l.milites.§.oportet.eo.ti.⁊.l.de mino
re.§.tormenta.eo.ti.

¶ Qualiter ꝓbatur indiciũ. Rñ. ꝙ ad 1
minus per duos teſtes vt eſt gl.ſingu-
laris ⁊ ibi doc.i.l.fi.C.fami.her.⁊ Bar.
in.l.fi.de qõ.⁊ vt preiudicent reo opz ci
tetur ⁊ iurẽt teſtes alias nõ preiudicat
vt.no.in.l.ſi quis.ff.de adul.

¶ Utrũ vnũ indiciũ ſufficiat. Rñ. ꝙ re 2
gulariter nõ ſed opʒ ſint plura vt not.
gl.⁊ Bar.in.l.j.§.occiſorũ.ff.ad ſilleia.⁊
Bal.i.l.ↄgruit.ff.de of.p̃ſi.teneret tñ ꝓ
ceſſus ſi nõ opponeret̃ cõtuis plura nõ p̃
ceſſiſſent indicia ſʒ tñ dãnari nõ poſſet

ēt ſi in tormētis eſt confeſſus ꝛ poſt ra-
tificauit vt eſt tex.cū gl.ꝛ ibi bar.i.l.pe.
de qſti.ſec⁹ ſi ſpōte ꝛ ſine tortura eſt cō
feſſus ſm pe.de an.in cle.j.de homi.ſuf
fic.re tñ aliqñ vnū indiciū puta vn⁹ te-
ſtis integer ꝛ bone fame q̄ teſtificat ꝙ
vidit ꝯmittere tale maleficiū tūc poteſt
poni ad torturā ad inquirēdū.no.gl.ꝛ
doc.in.l.ſi quis.C.ad.l.iul. mate.ꝛ bar.
in.l.j.§.ij.ꝛ.l.marit⁹ ꝛ.l.pe.ff.de qſti.itē
ꝯfeſſio extraiudicialis rei ſi eſt hō ma
le vite ꝛ cōditionis ſufficit vt dicit bar.
in.l.fi.ff.ð qſti.itē iuuenis inuenit exire
ð domo pulchre mulieris vel inuentus
eſt cū ea in locis ſecretis ꝛ aptis ad for
nicādū vt no.i.c.lr̄.s.de preſum.ꝛ hmōi
ꝛ ita vr̄ relinquen dum arbitrio iudicis
quando vnum ſufficit.

3 ¶ Utrū ſufficiāt idicia ſi reo nō det co-
pia ꝛ aduocato ſuo.Rñ.ꝙ nō vt.l.cuſto
dias.ꝛ ibi gl.ꝛ bar.ang.ꝛ imo.ff.de pu.
iud.limitat ang.in.l.ſi vacātia.C.de bo
nis vacā.niſi qñ iudex ꝓcedit ex mero
officio ꝛ non ad querelā vt no.do.anto
i.c.qualiter ꝛ qñ.el.ij.de accu.

4 ¶ Utrū fama ſit ſufficiēs idiciū.Rñ.ꝙ
nō.vt tȝ bar.in.l.j.§.idē cornelio.ff.ð q̄
ſtio.niſi iungat̄ cū alijs indicijs:fama
tñ cū vno teſte in ciuilib⁹ facit plenā ꝓ
bationē vt in.c.veniens.el.prio.de teſti.
ſecus in criminalibus.

5 ¶ Utrū ꝑticeps criminis iterrogatus vl̄
ſpōte dicēdo faciat indiciū cōtra ſociū.
Rñ.ꝙ nō vt no.bar.in.l.j.§.ſi ſeru⁹.ff.ð
qſti.facit qð no.gl.i.l.ſi filiū.C.de.li.cā.
ſilr̄ nec pr̄ vl̄ fili⁹ aut alij commēſales
de qb⁹ i.l.parētes ꝛ liberi.C.ð teſ.faciūt
idiciū.vt no.bar.i.d.§.idē cornelio ꝛ hec
ꝓcedūt qñ nulla alia indicia vigētia ꝓ
cedūt ꝛ iō ſoci⁹ de ſocio nō ē iterrogād⁹
l.fi.C.de accu.fallit i aſſaſinis vt no.gl.
in.l.nō iō min⁹.C.ð acc.ꝛ i delictis i offē
ſam gñalitatis vt no.Bart.i.l.reperi.ff.
de queſti.ſicut ſūt latrones ꝛ hmōi.

Indignatio eſt filia ire q̄ nō valet vide
re vel audire eū cui iraſcit̄ cōit̄ ē venia
le pctm̄ niſi ꝑ accidēs.ſ.rōne ſcādali vl̄
qꝛ denegat loq̄ vel rñdere i caſu i q̄te-
net de ꝑcepto.ð q̄ vide.s̄. diligere.§.iij.

Indulgētia ſꝫ Archi.ꝛ ſe quit̄ Ge.i.c.in
dulgētia.ð pe.ꝛ re.li.vj. qñq̄ dt̄ remiſ-
ſionē pene.ij.q.iij.i fi. qñq̄ conceſſionē
gratie:vt lit.pē.c.fi.ð pui.dudū.qñq̄ di
ſpēſationē.lxxvij.d.c.fi.in.fi.de elec.du
dū.el.ij.qñq̄ iuo cōe.xxxiij.q.ij.interfe
ctores ꝛ.xxxv.q.vj.de inceſtuoſis.qñq̄
accipit̄ ꝓ vacare ſeu operā dare vñ dr̄
indulgere gule noli q̄ vētris amica eſt.
Sȝ hic accipio indulgētiā pro indulgē
tijs que dantur in eccleſijs ꝛ hmōi que
ſic diffiniuntur. indulgentia eſt quedam
remiſſio pene debite ꝓ peccato poſt cō-
tritionem habitā de eo.hoc colligitur
ex no.in.c.qð aūt.de pe.ꝛ.remiſ.

☞ De hic notatis ꝛ ꝙ indulgentia dȝ
ſtricte interpretari.not.Inn.ꝛ Ho.in.c.
lȝ extra de trāſac.Bal.in ſua marga.in
ver.idulgētia.ꝛ in.l.humanitatis.C.de
impu.ꝛ alijs ſubſti.

¶ Qualis eſt iſta pena.q̄ per indulgen 1
tias remittit̄.Rñ.glo.in.di.ca.quod āt
recitat quinq̄ ꝛ ego addam duas ꝛ ſic
fuerunt. vij.opiniones.prima tenet ꝙ
ſolummodo remittitur alia pena quā
deus pro ſupplemento ſtatuit imponē
dam in alia vita illis qui ſolummodo
fecerūt pniam ſm ꝙ canones imponūt
ſȝ illā quā canones iponunt faciendā
nullo mō remittit ſȝ hec opinio ē falſa
tū qꝛ cōtra tex. apertū in.c.cū ex eo.de
pe.ꝛ re.vbi dicitur ꝙ per indulgentias
penitētialis ſatiſfactio eneruatur tum
etiā quia preſupponit ꝙ canones pe-
nitētiales neceſſario ſint exequēdi con
tra tex.in.c.deus q̄. eodē titulo.q̄ vult
ꝙ penitentia hodie per arbitriū diſcre-
ti ſacerdotis ſit moderāda ꝛ ſic eſt ar-
bitraria facit ad hoc capitulū menſurā
de peniten. d.ſtin.j. Secunda tenet ꝙ
ſolum remittit penam taxatam a iure
ſeu a canone penitentiali:ſed non eam
quā diuina iuſticia ſtatuit imponēdam
ꝛ hec ē falſa:tū qꝛ preſupponit vnū fal
ſum ꝯtra euāgeliū ꝙ eccl̄ia nō poſſit ab
ſoluere q̄ ad penā cū ēt abſoluat q̄ ad
culpam per virtutem ſacri ſm Scot.in

iiij.d.xliij.etiã quo ad deũ cum dicatur
Math.xvj.xxiiij.q.j.quodcũq3 ligaue-
ris ſup terrã ꝛc.tũc etiã.q2 ſic indulgẽ-
tie eſſent nociue q2 abſoluendo eos a
pena huius mundi tranſmitteret tales
ad grauiora tormẽta in purgatorio.ter
tia opinio tenet ꝙ remittũt penã debi
tã pctõ ꝛ q̃ ad deũ ꝛ quo ad eccleſiã ſ3
cõcedens onerat ſe ad ſatiſfaciendũ ꝓ
illo cui dedit ꝛ hoc ſimiliter falſa tũ q2
aliquãdo ſunt tã modica merita conce
dentis ꝙ nõ ſufficiunt ſibi.tũ etiam q2
nullus cõcedẽs ab hoc ſe obligare intẽ
dit ꝛ nemo obligatur niſi q̃ animũ obli
gãdi habuit.l.obligationũ.ff.d̃ ac.ꝛ obli
ga.¶Quarta opinio tenet ꝙ remitti-
tur ſolũ illa pena debita pctõ pro quo
nõ ſatiſfecit ex neglĩa ſiue q̃ ad eccliam
ſiue q̃ ad deũ nõ ãt illa quã cõtempſit
facere ſeu noluit ꝛ hoc eſt falſa tũ q2 re
munerare vult negligentiã cõtra. l.nõ.
ff.ex qb⁹ ca.ma.nõ em̃ negligẽtib⁹.ſub
uenitur ſ3 neceſſitate rerũ impeditus
hoc ibi tũ etiã q2 preſupponit ꝙ q̃s poſ
ſit ꝯtinuare penitentiã ꝛ eſſe capax in-
dulgẽtie cũ talis in peccato mortali ſit
qđ falſu3 eſt. Quinta opinio tenet ꝙ re
mittitur ẽt pena infernali alr̃.tex.de pe
nitẽ.d.iij.c.vlt.vbi pt3 ꝙ bona facta in
peccato mortali valẽt ad tollerabilius
iudicium ſubeundum ſed hoc ſimiliter
eſt falſa tum quia illud.c.non intelligi
tur ꝙ talia bona minuant penã infer-
ni debitã peccatis ſed q2 malũ non cõ-
mittẽdo ꝛ faciendo bonũ non augetur
tum etiam quia expreſſe tenet cõtra.c.
tres ſunt.de pe.d.j.ꝛ de cõſ.di.iiij. ois.
vbi pt3 ꝙ pena eterna nullo mõ põt re
mitti niſi per ꝯtritionẽ propriã: loquẽ
do de eo qui peccauit actualiter.ſ.de
adulte.facit.c.maiores.d̃ baptiſmo.i.§.
hic vero dicimus.Sexta opinio tenet
ꝙ per indulgentias remittitur pena
taxata deo ꝛ etiam a ſacerdote impoſi-
ta ſi modo ipſe ſacerdos qui eam im-
poſuit hoc ſibi conceſſerit vt eam per
tales remiſſiones vel in partem vel in
totũ poſſit redimere ꝛ hoc ſilr̃ nõ vr̃ ve
ra l3 gl.in.d.c.qđ aũt.ꝛ multi canoniſte
eã tenuerint.tũ q2 videtur artare ptãtẽ
ſuperioris quaſi nõ poſſit remittere pe
nam impoſitã ab inferiori ſue cõtra id
quod legit̃ ꝛ no.in.c.qđ ſup his.§.rur
ſus de voto tũ etiã q2 vr̃ cõtra tex.pfa-
ti.c.cũ ex eo.in verbo eneruat̃.Septima
opinio tenet ꝙ prefate indulgentie va-
lẽt ꝭm fran.de may.in tractatu de po-
teſtate clauiũ primo quo ad augmẽtũ
gratie nã ꝭ3 aug.charitas meretur au
geri ſ3 ꝑ opera meritoria facta ab exi-
ſtente in gratia meret̃ augmẽtũ gratie
ergo ꝛc.q2 nõ dat̃ niſi facientib⁹ opera
de ſui natura meritoria.Secũdo q̃ ad
augmẽtũ glorie q2 cu3 nullus poſſit lu-
crari indulgentiã niſi per fidẽ ꝛ fides
ſit virtus cui promittitur viſio dei ergo
ꝛc.Tertio valent quo ad penam debi-
tã in purgatorio q2 qñ alicui aliquod
debitũ eſt remiſſum ab eo q̃ h3 poteſta
tem perinde eſt ac ſi ſolutũ eſſet ſed ſi-
cut eccleſia imponẽdo penitẽtiã remit
tit penã purgatoriã ergo remittendo ꝑ
indulgentiã abſolutã ab ea.Quarto va
lẽt quo ad penam impoſitã a ſacerdo-
te ꝭm partẽ vl' totum prout ſonat ꝛ hec
eſt vera opi.quã ſequũtur Hoſ.Jo.an.
pa.in.d.c.quod ãt.ꝛ cõiter alij canoni-
ſte ꝛ theo.in.iiij.ſen.di.xx.ex quo p3 ꝙ
ille cui impoſuit ſacerdos pniam.vij.
annoꝝ ieiunãdorum accipiendo indul
gẽtiã.vij.annoꝝ abſolutus eſt tenet me
lius ſit eam facere ꝛ hanc propurgato
rio reſeruare ꝓ reſiduo ſi impoſita nõ
fuiſſe condigna.

¶Querit̃ quantũ remittitur per indul
gentiã de prefata pena vel debita pe-
na in purgatorio vel in hac vita ꝓ pec
catis ꝯmiſſis.Rñ.ꝙ diuerſa fuit opinio
inter doc. canoniſtas ꝛ theo.nã q̃dã di-
cũt ꝙ valent ꝭm internã ſuſcipiẽtis de
uotionẽ ꝛ non plus ꝛ huius opinionis
videtur fuiſſe ray.ſ3 hec eſt falſa q2 ſe-
queretur ꝙ ſine exteriori operatiõe va
lerẽt quod eſt cõtra cõmuniter theo.in
iiij.d.xx.vbi volũt ꝙ niſi quis faciat il-
lud pro quo dat̃ indulgentia nullo mo
do ipſam cõſequatur quantũcũq3 ha-
beat bonam voluntatem licet cõſequat̃

meritum

meritum bone volũtatis. Secũda opi=
nio tenet ꝙ valẽt ſm deuotionis quãti
tatẽ ⁊ dati ſeu laboris magnitudinem
vñ licet dicat̃ qui porrexit man⁹ adiu=
trices tali eccł'ie habeat de indulgẽtia.
xl.dies tñ ſi vn⁹ dat plus altero vel de
magis lõginq̃ venit ad viſitãdũ eccle=
ſiã in qua eſt idulgẽtia.vij.ãnoꝝ par
ticipabit magis quam ille q̃ dat minus
vel venit de ꝓpe: ſed hec opinio impli=
cat cõtradictionẽ eo ꝙ non eſſet indul=
gẽtia ſꝫ cõmutatio aut opꝫ dicere ꝙ ec
cleſia p̃dicaret falſum.ſi nõ ãbo habe=
rẽt.xl.dies vel.vij.annos ⁊ iõ eſt tertia
opinio q̃ tꝫ ꝙ tm̃ valet quãtũ valeret ei
penitẽtia tot dieꝝ vł tot ãnoꝝ ab eo fa
cta in hac vita ꝓ quot datur idulgẽtia
hoc eſt ꝙ tm̃ minus puniet̃ in purga=
torio quãtũ ſi feciſſent pniãꝫ ꝑ tot dies
vel ãnos quot ſonat indulgentia.ex q̃
cõcludũt ꝙ ſicut pnia facta cũ maiori
feruore ⁊ auſteritate ꝑ ãnũ plus valet
ceteris paribus q̃ꝫ facta cum minori ſic
illi q̃ plus dat ⁊ plus laborat correſpõ
det annus efficatioris penitẽtie ꝙ aliȷ̃
⁊ ideo pl⁹ habebit de remiſſione q̃uis
ãbo remiſſionẽ tot ãnoꝝ habeãt. ⁊ hec
opinio non placet mihi q2 vr̃ derogare
verbis indulgẽtie cũ dicatur ꝙ dat̃ in=
dulgẽtia tot annoꝝ et debeat intelligi
de annis vere ⁊ optime penitẽtie fien=
de q2 ꝟba in potiori ſignificato ſunt in
telligenda ⁊ latiſſime in beneficio pre=
cipis de ver.ſig.c.olim tibi. quarta opi
nio tenet ꝙ quo ad remiſſionem exten=
ſionis pene tantum valent his qui et
prope cum modica eleemoſyna ſicut q̃
de lõge ⁊ cum multa eleemoſyna ſm ꝙ
continetur in forma ſed q̃ ad remiſſio=
nem pene intenſiue ⁊ quo ad diſpoſitio
nem ſui ad recipiendum augmentum
gratie ſunt impares: q2 qui plus dat ⁊
magis laborat ceteris paribus pl⁹ ha
bebit. hec autem opinio niſi velit dicere
quod dicit tertia opinio implicat cõtra
dictionẽ niſi quo ad illã diſpoſitionem
augmẽti gratie q2 illud eſt veriſſimum
rõ q2 ſi nõ debeo ferre niſi pniam.vij.
ãno.ſi dimittat̃ mihi extẽſiue ſic intẽſi
ue remittetur. Quinta opinio eſt ꝙ tã=
tũ valent quantuꝫ ſonãt ⁊ tantũ multũ
dant quantum parum vel modicũ la=
boranti q̃ꝫtũ multum q2 indulgẽtia ẽ
quedã liberalitas que non reſpicit me
rita ſed largitatẽ cõcedẽtis: ⁊ hec quã
uis ſit magis cõmunis opinio non mi
hi placet cũ videatur irrationabilis nec
illud.Math.xx.quo dicitur. An nõ licet
mihi facere qđ volo an ocul⁹ tuus ne=
q̃ꝫ eſt cõtra me quia loquitur ille tex. de
dato ex ſuo ꝓprio nõ ex alieno. ſ . ſexta
opinio eſt ꝙ non plus remittunt de pe=
na niſi quantũ meretur ille labor vel il
la operatio etiã ſi talis indulgẽtia non
eſſet aliter videretur eccleſia inducere
chriſtianos ad dimittendum opera alia
ſatiſfactoria ⁊ ſolũ intendere huiuſmo
di indulgentijs quod eſſet abſurdũ di
cere et iõ dicunt ꝙ ſolũ quo ad nomen
dat indulgẽtiam vt chriſtianos potius
inducat ad talia facienda. ⁊ adducunt
dictum Inn. q̃ dicit ꝙ propter indulgẽ
tias gñales nõ minus tenet̃ penitẽtiã
agere homo in hac vita. Sed hec opi=
nio eſt falſiſſima tum quia preſupponit
eccleſiam predicare falſuꝫ: ⁊ facere ma
lũ ſub ſpecie boni qđ nullo modo licet
etiam pro vita alterius ſaluãda.c. ſup.
eo. de vſur. tũ etiam q2 fundat ſe ſuper
falſo intellectu ad Inn. q2. eſt intelligẽ
dus Inn. de penitentia prout eſt extin
ctiua inclinatiõis ad malũ ⁊ preſerua=
tiua non prout delet penaꝫ pro pecca=
to preterito. ⁊ ideo eſt ſeptima opinio
quam puto veriſſimã vꝫ ꝙ indulgen=
tia q̃ꝫtum ad augmentũ gratie ⁊ glo=
rie tantum valet: quantum eſt interna
deuotio ſuſcipientis ⁊ non plus q̃ꝫtum
vero ad remiſſionẽ pene debite in pur=
gatorio vel impoſite a ſacerdote in pe=
nitentia dico ꝙ indulgentia tantum
dimittit quantum ſonat dummodo ſe
cũdum.ſ.Bo. ⁊.ſ.Tho.in.iiij.di. xx. ho
mo faciat quod ſibi imponitur ſecun=
dum ꝙ eum decet facere. vnde ſi pau=
per dat vnũ denarium ſm ꝙ ei conue=
nit dare ſic habebit indulgentiam q̃ da
tur porrigẽtibus manus adiutrices ſi

ſicut diues qui dat vnū ducatum ſz nō
ecōtrario qꝛ ſi diues vellet dare vnum
denarium nō cenſebitur poꝛrexiſſe ma
nus adiutrices ꝛ ſic nō habebit tātum
de indulgentia ſicut nec rex diceret au
xiliū dediſſe alicui dādo obolū ſz ſm ꝙ
cōuenit regi datū. Similiter ſi pꝛopter
honoꝛādam eccleſiā datur indulgētia
viſitantib⁹ eque habebit eam qui de ꝓ
pe ſicut qui de longe venit dūmodo vi
ſitet ſicut ei ꝯuenit. ſ. nō furti nō ſine ſo
cietate magna ſi ē dñs ꝛ huiuſmodi ali
ter nō tantū habebit ꝛ hec opinio ſal=
uat eccleſiam vt nō pꝛedicet falſa qꝛ ve
rā dat indulgentiā vt ſonat concludit
rationabilitatē vt intelligatur ꝙ id qꝺ
imponitur debet fieri ſm ꝙ cōuenit fa=
ciēti ꝛ excludit diſſipationem theſauri
dū pꝛeſupponit rationabilē largitatem
in diſpēſatoꝛe addit tamē. S. Boñ. vbi
ſ. ꝙ lz homo nō faciat quod iniūgitur
indulgentia ſm ꝙ eū decet ꝙ ꝓpterea
nō debet dimittere quin faciat illud ſm
ꝙ ſibi placet qꝛ lz nō habeat tantū de
illa indugentia tñ plus habebit de re=
miſſione pene pꝛo tali facto ꝙ̄ꝫ non ha=
beret ꝓ alio ſimili ceteris paribus pctō
vbi non datur talis indulgentia. Jnu.
ho. tamē tenent ꝙ dūmodo quis faciat
quod imponiꝉ eam habebit ſed magis
placet opinio ſancti Bo. nec per hoc ſe
quitur ꝙ hō debeat dimittere alia ope
ra melioꝛa vel ſatiſfactoꝛia ꝛ hmōi ſolū
intendere: qꝛ licet iſte plus dimittāt de
pena alie tñ ſunt magis meritoꝛie pmij
eſſentialis ꝙ eſt melius ꝛ pꝛeſeruatiue
a recidiuo ꝛ ſubiugatiue carnis dñio
rōnis. aduerte hic ꝙ aliqñ dicitur da=
mus indulgentiā oīm peccatoꝛum vel
centum annoꝛum de penitētia ſibi iniū
ctā qꝛ tūc ſolum remittitur penitentia
impoſita a cōfeſſoꝛe ꝛ ideo ſi moꝛereꝉ
nō ſtatim euolaret qꝛ nō imponitur eq̄
cōiter aliqñ diciꝉ dam⁹ indulgētiā om=
niū peccatoꝛum de quib⁹ contriti ꝛ oꝛe
confeſſi ſunt ꝛ ſic ob ita non remittun=
tur vel ignoꝛata. aliquādo ſimpliciter
daꝉ remiſſio oīm pctōꝝ tunc ſi nullum
poſt ꝯmiſerit ſtatiꝫ euolaret ad gl̄iaꝫ ſi
moꝛereꝉ intellige ēt ꝙ opi. ſ. bo. ꝓdicta
nō intelligiꝉ qñ indulgentia daꝉ ſic. da=
m⁹ indulgentiā cuicūqꝫ dicenti. decē pꝛ
nr̄ vel dāti vnū ducatū tali loco ꝛ hmōi
in talib⁹ nō requiriꝉ cōdecētia perſone
vel ſtatus ſz defect⁹ op̄is impoſiti. ſed
intelligit ſz. ſ. Bo. qñ imponiꝉ aliq̄d ge=
neraliter qꝛ tūc intelligitur ꝙ illꝺ dꝫ im
plere ſm ꝙ faciēti cōuenit not. ēt ꝙ iſti
anni vel dies indulgentie nō ſunt āni ce
li vel purgatoꝛij ſed anni hui⁹ vite qꝺ ē
dicere ꝙ tm̄ dimittūt de pena ꝙ̄tū ſi ꝑ
ānū vel per tot dies feciſſet pniam.
¶ Sz q̄ro vtrū dies iſti vl āni idulgētie 5
ſint vtiles vel cōtinui. Rñ. ho. in. c. cū ex
e. de pe. ꝛ re. ꝛ ſeq̄ꝉ pa. ibidē ꝙ dies erūt
vtiles ān⁹ vo ꝯtinuus. vult. dicere. ꝙ ſi
ſacerdos impoſuit alicui vt ieiunet. xl.
dies ſiue continue ſiue interpolate acci
piēdo idulgētiā. xl. dieꝝ erit abſolut⁹.
Si vo dꝫ agere pniam ꝑ annū q̄liſcūqꝫ
ſit illa pnia puta ieiunādi ꝑ annū quali
bet ſeptimana bis vl'ter ꝙ iſta ſolūmō
tolliꝉ ꝑ indulgētiā āni ita qꝺ idulgētia
nō diuidiꝉ ꝑ dies ſed valet reſpectu āni
itegri pꝛout pnia ē ānis. ſz ego hoc vlti
mū credo verū qñ indulgeꝉ ānus de in
iūctis penitētijs ꝓut aliqñ dꝛ vt i. d. c.
cū ex eo. Sec⁹ aūt credo qñ ſimpliciter
daꝉ ān⁹ indulgētie qꝛ credo ſit vtilis ꝛ
ſic dimittit de pena debita pctō in foꝛo
aīe ſiue ſit īpoſita a ſacerdote ſiue a iu
re ſiue a diuina iuſtitia. ccclxv. dierum ſi
ē plenaria ſtati euolat ſi i tali ſtatu. mo
ritur nec purgatoꝛium ſentit ſm ho.
¶ Quomō intelligeꝉ indulgētia. Rñ. ꝙ 4
certa doctrina nō pōt dari ſed inſpiciā=
tur eius vba ꝛ ſic ſm ꝙ ſonant intelli=
ge. ar. de priuile. c. cū ꝛ plātare. ſub in=
telliguntur tamen aliqua ſemper ſcili=
cet ꝙ dans habeat poteſtatem ꝛ ſuſci=
piens ſit debito modo diſpoſit⁹ de qui
bus infra dicetur ꝛ tertio ꝙ faciat qꝺ
in ipſis cōtinetur ſm ꝙ ei conuenit fa
cere. Jtem aduerte ꝙ quando datur in
dulgetia ſic puta a pꝛimis veſperis vſ
qꝫ ad ſecūdas vel vſqꝫ ad octo dies ſic
ſolū ſemel habetur. etiam ſi intrat de
cies ſec⁹ ſi diceretꝉ ꝙ totiēs quotiēs qs

viſitauerit vel quādo eſt ꝑpetua ſꝫ ſan
ctū Tho.in.iiij.di.xx.et cai.q̄ allegat.c.
ꝑmū de filijs p̄ſb.li.vj.ꝛ.c.nō pōt.Rñ.
ij.de p̄bē.li.vj.ꝛ ſequit̄ Jo.an.ꝛ Ge.i.d.
c.indulgētia.Math.tñ vt recitat Car.i
cle.j.de p̄uile.tꝫ ꝙ etiā habebit totiēs
quotiēs viſitat etiaꝫ quando eſt tpalis
ꝛ ſequit̄ ip̄e Car.ꝛ in cle.ij.de pe.ꝛ re.et
credo verius.

5 ¶ Quis pōt dare idulgētias.Rñ.ꝙ ſo
lus papa pōt dare plenarias ꝛ in toto
orbe qꝛ ip̄e ſol⁹ ē aſſumpt⁹ i plenitudi
ne p̄tātis.d.c.cū ex eo.et.xxiiij.q.j.qđ
cūqꝫ.Jtē legati dñi pape poſſūt de iure
ꝑpetuas idulgētias in terminis ſue le
gatiōis ſicut ꝛ ꝑpetua ſtatuta de offi le
ga.c.vltimo in tex.ꝛ i gl.itē archiep̄i in
ſua ꝓuincia ꝛ ep̄i in ſua dioceſi dūmo
do nō excedat ſummā dieꝝ.xl.ſiue ſit
anniuerſario eccl'ie ſiue ꝑ q̄cūqꝫ alia cā
in dedicatiōe ꝓo baſilice poſſunt cōce
dere vſqꝫ ad ſummā vni⁹ anni ꝛ nō pl⁹
ſiue dedicet̄ ab vno ep̄o aut archiep̄o
ſiue a plurib⁹ vt i.d.c.cū ex eo.ꝛ.c.nr̄o.
eodē ti.hoc no.cardi.in.d.cle.ij.ꝙ ſi ex
cedāt huc nūeꝝ nō valēt.vt i.c.idulgē
tia.de pe.ꝛ re.li.vj.qđ itellige ſꝫ gl.ibi
dē quo ad exceſſuꝫ nō quo ad numerū
ꝯceſſum alij aūt p̄lati iferiores ſiue ſe
culares ſiue regulares vt abbates ꝛ hu
iuſmodi nō poſſunt facere aut dare in
dulgētias vt no.gl.i.d.c.nr̄o.niſi ex ſpā
li cōceſſiōe aut priuilegio vel alia cā le
gitima :puta p̄ſcriptiōe ꝛ hmōi id ei cō
petat vt in.c.accedētibus de exceſſ.pre
la.poſſunt tñ cōicare bona ſui collegij
item ſacerdotes in foro pniali poſſunt
dare indulgētiā illis quos poſſunt ab
ſoluere ita refert dominus Car.in cle.
religioſi.de priuile.aluariū hoc tenētē
argumēto.c.de⁹ q̄.de penitē.ꝛ remiſ.ſꝫ
tu vide gl.i.c.mēſurā.de penitē.diſtin.
j.que hoc tenet.hoc idē tꝫ Pa.in.c.ſicut
dignum.de homici.allegat capitulum
quē penitet.de pe.di.j.hoc idem tenēt
Jnnoc.ꝛ ber.in.d.c.quod autē.ſed de
quanto non determinatur niſi quod al
uarius dicit qđ pōt dare indulgentiaꝫ
annorum vel dierum ſicut ei videbitur
dummō diſcrete faciat.hoc idē tꝫ Jnn.
vt refert ꝛ ſequit̄ Archi.i.d.c.indulgen
tie.ad.iura q̄ vident̄ cōtraria.Rñ.arch.
ꝙ eſt veꝝ de generalibus aut publicis
remiſſionibus q̄ facere non poſſunt vel
debēt intelligi de pnīa iniūcta a ſupe
riore puta ep̄o quā remittere nō poteſt
xxj.di.inferior.Qđ limita ſm quod dixi
ſ.confeſſio.vj.§.iiij.

¶ Quid ſi p̄fati p̄lati nō ſunt ſacerdo 6
tes.Rñ.lau.in cle.ſi dñi in ſi.de reli.et
vene.ſanctorū.ꝙ nihilomin⁹ pñt dare.
ar.d.c.qđ aūt.ꝯ elec.trāſmiſſaꝫ lꝫ hoſ.
dicat ꝙ non debent niſi ſint preſbyteri.

¶ Utrū durent poſt mortē cōcedentiū. 7
Rñ.ꝙ ſic ſm Jnn.in.c.ꝙ tranſlationeꝫ.
de offic.le.ꝛ eſt dictū ſolēne facit quod
no.lapus i.c.fi.de reſcrip.li.vj.ꝛ ſequi.
tur.Ge.ibidem facit qđ no.gl.ꝛ docto
res in.c.cū ad hoc.de clericis non reſi
dētib⁹.ꝛ laudamus in cle.fi.de electio.
ꝛ facit ad literas ꝙ ſaluuſcōduct⁹ ſi ex
pirat morte cōcedentis.vide gl.ſingu
larē.in.c.cū eo.de ele.in.vj.nec ob.l.fi.
ff.de penis.qꝛ loquit̄ in penalibus qđ
bene not.pa.ꝓo.in.c.fi.de offi.lega.idē
tenet quo ad indulgentiam de qua hic
loquor ſed de indulgētia ſeu lnīa vt pu
ta eligēdi confeſſorem vl' non reſiden
di in bñficio non ſꝫ.tꝫ ꝙ expirat morte
cōcedentis vl' finito eius officio niſi.ſit
facta cū cāe cognitiōe ꝛ ꝯſenſu ſui capi
tuli qꝛ eſt in p̄iudiciū eccl'ie:ꝛ ſic tene ꝙ
in ꝯceſſiōe p̄iudicatiua cōceſſa per infe
riores pape ſine cāe cognitiōe expirat:
ſec⁹ eſſet ſi cōcederet̄ a papa vl' nō eēt
alteri preiudicatiua ſic concordāt doc.

¶ Quid ſi tales dātes ſint in peccato 8
mortali.Rñ.ſm.hu.ꝙ nihilominus va
lent ꝓpter officiū q̄d diu tollerant̄ ab ec
cleſia.Facit.c.dictum eſt.j.q.j.

¶ Uñ aſſumuntur iſte indulgētie.Rñ. 9
cōis opīo doc.tā theologoꝝ in.iiij.q̄ꝫ
canonicorū in.d.c.indulgētie.ꝛ cle.vni
ca.de reli.ꝛ ve.ſanctoꝝ.ꝛ in.d.c.qđ aūt
eſt.ꝙ ſūt ex abundantia meritoꝝ que
vltra menſuram demeritorum ſuorum
ſancti ſubſtituerūt ꝛ xp̄i.Sꝫ ego teneo
cum Frā.de may.in tractatu de indul

gētijs ꝙ cum merita ſanctoꝝ ſint vltra cōdignū remunerata a deo ⁊ ſic exhauſta ꝙ ſolū dant̄ ex merito xp̄i ⁊ paſſionis ei⁹ cuius minima gutta ſanguinis vel ſudoris ſufficeret ad expiationē oīʒ peccatoꝝ q̄ vnq̄ fuerūt ꝑpetrata aut ꝑpetrabūt q: ei⁹ reſpectu nihil ſunt oia vt i.c.dānam⁹.circa fi.de ſum.tri.q: vere dolores nr̄os ip̄e portauit de cele. miſ.c.cū Marthe.cui⁹ diſpēſatio tradita eſt ſup terrā illi q̄ curā h̄ʒ miſtici corporis ⁊ clauē toti⁹ eccleſie militātis de trāſla.c.quanto.⁊.xxiiij.q.j.C.qdcūq̄.

10 ¶Sub qua forma ſunt cōcedēde queſtoribus.R̄n̄.ꝙ ſecundum formā q̄ ſcribitur in.d.c.cum ex eo.

11 ¶Utrū p̄fati p̄lati poſſint cōcedere indulgētias nō ſuis ſubditis.R̄n̄.ꝙ non niſi in duob⁹ caſibus.Primus eſt in.c.nr̄o.de pe.⁊ re.vbi archiep̄i concedunt ſimpliciter ꝑ totā ꝓuinciam lʒ nō ſint eius ſubditi niſi in caſibus a iure expreſſis intellige tamē ꝙ nō valent niſi exiſtētib⁹ de prouincia nō aduenientib⁹ q̄ ibi nō habent domiciliū. Scd̄s caſus eſt quando illi q̄ volūt eas accipere habēt licentiā a ꝓprio ep̄o ꝛm aliquos vt no.Inn.i.c.qd̄ aūt de pe.⁊ remi.alij ꝟo dicūt ꝙ etiā de licētia ꝓprij ſacerdotis parrochialis poſſunt ipſas accipere ⁊ cū hoc trāſit ho.Guil.vero i Spe. dicit ꝙ tuti⁹ eſt ꝙ habeat̄ ꝯſenſus ep̄i ⁊ ꝛm eūdē ſufficit etiā ꝯſenſus metropolitani ſui.d.c.nr̄o.Addit etiā Guil. ibidē ꝙ ex cā iuſta pōt ep̄s ſtatuēs i dioceſi ſua cōcedere vt idulgētie ſue ꝓſint veniētibus de dioceſi aliena.facit.d.c.ꝙ autē. nō tamē poſſet ꝯcedere ꝙ idulgētie ab alijs ep̄is i ei⁹ dioceſi cōceſſe valeāt.ex q̄ pʒ ꝙ illi q̄ habēt lr̄as diuerſoꝝ ep̄oꝝ dātes idulgētias faciētib⁹ eis eleemoſynas nō valēt niſi quo ad indulgētiā ꝓprij ep̄i vl' niſi habeant licētiā a proprio ep̄o vl' ſacerdote vt tales indulgētie ei proſint de fo.compe.ſignificaſti.

12 ¶Sed quid ſi ep̄s cōcedit indulgētiā ⁊ archiep̄s ſimil'r tale q̄d faciētib⁹.R̄n̄. ꝙ oēs ſubditi ep̄i habebūt vtraq̄ alij ꝟo habebūt ſolū archiep̄i ꝛm Hoſt.in d.c.cum ex eo.

¶Pro quib⁹ cauſis indulgētie ſunt fiēde.R̄n̄.ꝛm cōiter doc.ꝙ ꝑ dei laude ⁊ gloria q̄ ꝑcipue relucet i ſāctis ei⁹: ſancti ꝟo honorant̄ in cōſtructiōe eccleſiarū ⁊ ꝯmemoratiōe virtutū ⁊ ideo recte dātibus celebrantib⁹ eoꝝ feſta exiſtentibus predicatiōibus viſitātib⁹ eorum eccleſias ⁊ hmōi.itē ſcd̄o pro cōi vtilitate ⁊ defenſione fidei terre ſancte ꝓmotione ſtudij ⁊ huiuſmodi. 13

¶Utrū poſſint dari pro tēporalib⁹ tātū.R̄n̄.ꝙ nō ſimpliciter ſed bene pro tēporalib⁹ ad ſpiritualia ordinatis ꝛm. S.Bo.vbi.ſ.⁊ ſic non eſt ſimonia. 14

¶Utrū pro ſpūalibus tantū.R̄n̄.ꝙ ſic ſicut Inn.iiij.dedit indulgētiam.x.dierum orantibus pro rege frācie ⁊ predicantibus crucem. 15

¶Utrū pro remiſſione iniurie.R̄n̄.S. Bo.ꝙ non:q: in datiōe indulgētie debet attēdi aliud ꝙ ſit mere voluntatis nō neceſſitas ſit etiā quid taxabile ſit etiam aliquo modo penale ſi recte dātur quoꝛū primum deficit i propoſito. 16

¶Quib⁹ ꝓſunt indulgentie.R̄n̄.vt colligo ex Inn.⁊ Hoſt.i.c.quod autem.de pe.⁊ re.⁊ etiā a Tho.in.iiij.di.xx.ꝙ vt valeant requirunt̄ ſecūdū aliquos.vij. 17

¶Primum ꝙ ſit cōtritus et confeſſus: videt̄ tamē ſatis rationabile ꝙ hoc intelligatur ꝛm eccleſie interpretationem vnde ille q̄ fuit cōfeſſus in paſca ⁊ poſt cecidit in mortale peccatū ſi cōteratur de eo ⁊ deliberet confiteri in quadrageſima futura cenſebitur confeſſus ⁊ contritus ⁊ ſic habebit indulgentiam ⁊ lʒ hec ſit pia opinio quam pa.in.c.omnis vtriuſq̄.d pe.⁊ remiſ.tangit ⁊ Jo an.in d.c.ꝙ autem.⁊ in gl.in cle.vnica.de reli.⁊ ve.ſanctorum:⁊ Card.ibidem tenet tn̄ tutius eſt ꝙ confiteatur maxime cū vix ſciāt ſeculares vere conteri ſi confiteri non pōt comode conteratur ⁊ credo eaʒ habebit:non autem exiſtens in mortali.ſ.non contritus.

¶Scd̄m ꝙ habeant deuotionem fidei qua credat tātā poteſtatē eſſe apud eccleſiā quia lʒ nō habeamus manifeſta 18

eſtimonio ante tp̄s gregorij:tñ creden
dū eſt ꝙ etiā ante faciebāt lꝫ nō ita fre
quēter qꝛ ante ſua tēpoꝛa raro poterāt
fieri ita ſolēnes ⁊ catholici quia erant
magis perfecti non ita indigebant.
19 ¶Tertium ꝙ ſit ſubditus eius qui fa-
cit ſm̄ ꝙ dictum eſt.ſ.
20 ¶Quartū qđ faciat illud ꝓ quo dat̄ in
dulgētia alias non valet ꝗuis habeat
bonā voluntatē:nā ſm̄ Tho.in.iiij. xx.
di.nō inſtante cōditione nō pōt ꝗs con-
ſequi qđ ſub cōditione cōcedit̄ nec ob.
ꝙ deꝰ reſpicit bonā volūtatē.xiij.q.v.
ſi q̄d.qꝛ verū ꝗtū ad augmētum grē ⁊
glīe ſꝫ nō q̄ ad accidētalia cuiuſmodi ē
remiſſio pene vꝫ tñ ꝑ accidēs talis bo-
na volūtas qꝛ inquātū augmētat gra-
tiam ꝑ ꝯñs ꝯtritionem auget ⁊ ita ope
ratur ad remiſſionem pene.
21 ¶Sed q̄d ſi aliq̄s facit ꝓ eo.Rñ.ꝙ ſi in
dulgētiam ꝯcedēs exprimit valebit.al's
nō valebit ſi hoc exprimit etiā ſi illi pro
quo facit ſ.t mortuus nō ꝑ modū indul
gentie ſꝫ ſuffragij.⁊ hec eſt cōis opinio
theologoꝝ ⁊ etiā tenet Inno.in.d.c.ꝙ
aūt.nec ob.ꝙ dicas papā nō habere au
toritatem ſuꝑ mortuos: qꝛ hoc eſt verū
per ſe directe. ſic nō valent mortuis in-
dulgentie ſed ꝑ modū ſuffragij bñ va
lent.alij aūt tenēt vt refert Card.in.d.
cle.ij.ꝙ quādo ē a papa taliter data ꝙ
etiā ꝓ mortuis poſſit fieri id quod im-
ponitur ꝙ valet ſm̄ Tho.in.iiij.⁊ pe. et
aug.de ancho.in.l.b.de poteſtate pape.
⁊ ad illud qđ dicitur Mathe.xvj.quod
cunq̄ ligaueris ſuꝑ terrā ⁊c.Rñ.referri
ad papā exiſtentē ſuꝑ terrā qꝛ cū mor
tuꝰ fuerit ampliꝰ ligare vel ſoluere nō
pōt:req̄rit̄ tamē ſi dꝫ valere ꝓ alio ꝙ tā
ille qui accipit ꝗ̄ ille pro quo accipitur
ſint i ſtatu gratie aliter nō valeret neq̄
per modum indulgentie neq̄ per mo-
dum ſuffragij.Et placet mihi.
22 ¶Utrū religioſus poſſit facere id pro
q̄ dat̄ indulgētia vt eā habeat. Rñ.ꝙ lꝫ
nō habeat ꝓpriū nec ꝓ ſua volūtate
poſſit exire clauſtrū ſupioꝛ tñ nō pōt ei
dare licētiā aliquid dādi vt viſitādi lo-
ca ſācta ⁊ ſic eā habebit ſicut alij nō tñ
debet dimittere religionis obſeruātiā
ꝓpter ipſas qꝛ plus meretur quo ad p̄
miū eſſentiale religionem ſeruando ꝗ̄
indulgentias capiendo licet minꝰ quo
ad dimiſſionē pene.
¶Utrū ille qui dedit indulgentiā ſi fa- 23
cit illa ꝓ quo dedit habeat eā.Rñ.vin.i
d.c.cū ex eo.Et Guil.in ſpe.⁊ Archi.i.d.
c.indulgētie.ꝙ nō,l.vnica.C.ne q̄s.in.c.
ſu.⁊.l.inq̄ſitio.C.de ſolu.theologi.i.iiij.
di.xx.dicūt ꝙ lꝫ pricipaliter non poſſit
prelatus ſibi dare indulgētiā tamē da-
ta alijs etiā ſub eadem forma poteſt ea
vti ⁊ ſic tene ꝙ valet vt tenet Gaſpar in
d.c.noſtro.⁊ ſequit̄ ge.in.d.c. indulgen
tie.de pe.⁊ re.lib.vj.
¶Quintum ꝙ tm̄ det ꝓ quanto nollet 24
ſuſtinere penā ſibi iniunctā ⁊ vñ quantū
daret ne haberet ieiunare tot diebꝰ tm̄
dicunt debet dare ſi vult eam habere:
ſed hec cōiter nō tenetur a doctoribꝰ vt
tenet pa.in.d.c.ꝙ autem ſed.ſufficit fa-
ciat ſm̄ ꝙ ei conuenit vt dixi .ſ.
¶Sextum ꝙ ille qui eam vult accipere 25
non poſſit facere debitā penitentiā vt
pctm̄ ſuum requirit:qꝛ ſi poſſet facere ⁊
non faceret non valeret indulgentia: ſꝫ
hoc falſum eſt vt.ſ.patuit ⁊ ideo nō re-
quirit neceſſario iſta duo.
¶Septimū ꝙ ſubſit neceſſitas in cā ꝓ 26
qua datur ſed hoc ſimiliter nō eſt verū
qꝛ etiā ſine neceſſitate poteſt dari vt.ſ.
patuit:⁊ ſic patet qꝛ quatuoꝛ tantūmo-
do ſunt neceſſaria.
¶De pena religioſoꝝ pronunciantiū 27
vel predicātiū indulgētias indiſcretas
habeī in clemē.religioſi.de.priuile. vbi
patet ꝙ peccāt mortaliter qꝛ ꝓhibet̄
eis virtute ſancte obedientie ſub pena
maledictiōis eterne ⁊ dicuntur predica
re indulgentias indiſcretas ſm̄ glo.qñ
ꝓnūciant indulgētias nō ꝯceſſas.ſ. q̄s
nō hñt Car.in.d.cle.religioſi:dicit ꝙ ēt
ſi ſunt ꝯceſſe eis dūmō ſint indiſcrete
adeo ꝙ eis nō potuerīt ꝯcedi dnr idiſcre
te ſm̄ Pau. q̄ dicit ꝙ dnr indiſcrete qñ
ꝯcedēs excedit quātitatē.d.c.cum ex eo.
Idē ēt dicit zēze.ꝙ indiſcrete dnr qñ ꝓba
ri nō pñt.ar.de ꝓba.qm̄.⁊.c. poſt ceſſio

nē ꝛ de fide inſtru.c.ij.ſed quō peccent mortaliter tene ꝙ ſolum eſt qn̄ pnūciāt indulgētias nō veras aut nō validas.

Inepta leticia ē filia gule q̄ qn̄ ſit pctm̄ vide lud⁹.§.ij.

Infamia eſt leſe maieſtatis q̄litas rep̄bata q̄ꝫ tum ad vitā ꝛ mores per.arg.a contrario ſenſu ſicut fama eſt illeſe dignitatis ſtatus.vita.ꝛ morib⁹ cōprobat⁹ ꝛ in nullo diminut⁹.l.cognitionū numer⁹.§.extimatio.ff.de vari.ꝛ extraor.cogni. ꝛ iō infamis dr̄ cuius ſtat⁹ vita ꝛ morib⁹ eſt reprobatus ſicut colligit̄.ff.de in ius vo.l.ſꝫ et ſi hac lege.§.pretor.in gl.ꝛ.ff.de obſeq̄.ab lib.l.honori.ꝛ.l.licet.

☞ De his notatis ꝛ an ꝛ q̄ infamia remoueat a dignitate no.in.l.infamia.p Bar.Bald.ꝛ Jaco.rebuffi.C.de decu.li.x.ꝛ in.l.j.i pn̄.p Jac.rebuffi.ibi ab honoribus ꝛ dignitate.C.de infa.eo.lib.ꝛ Bal.in.l.j.col.x.C.de here.inſti.et non pōt excep.infamie opponi p infamem.vt no.idem Bal.in.l.cum mulier.ff.ſolu.ma.ꝛ opponit̄ inepte ſi nō exprimat̄ cauſa vel ſi non dr̄ ꝙ habeat̄ p infame.no.idē Bal.in.l.j.q.ij.C.de teſta.ꝛ Bar.in.l.cum lege.ff.eodem.

1 ¶ Quotuplex eſt infamia.Rn̄.triplex.ſ.facti hoc p̄uenit ex cōi hoim locutione de qua per bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de queſtionibus. ¶ Secunda iuris. ¶ Tertia canonica.

2 ¶ Quō incurrit̄ ifamia facti.Rn̄.ꝙ aliqn̄ incurrit̄ a crimine ita ꝙ crimē eſt p̄pria cā infamie ꝛ hec repellit a teſtimonio i cauſis grauiorib⁹ ꝛ i cā criminali ſꝫ in aliis admittunt̄ ſꝫ ꝙ plus ꝛ min⁹ ſunt infamati aliqn̄ cauſat̄ ifamia facti ab alio:puta qꝛ fuit incarcerat⁹ vel fuit p̄pter crimē repulſus a teſtimonio.vt in c.teſtimoniū.de teſtib⁹ vel cū q̄ſ p v̄ba turpia iſtituit filiū heredē dicēdo filiū meū p̄ditorē nequā ꝛ hmōi inſtituo heredē vel ei lego vt.C.ex.q̄ cau.infa.irro.l.ea que pater.Itē cauſat̄ p v̄ba iudicis dicētis alicui poſtulanti calūniaris vel bene faceres ſi ad frugem melioris vite conuerteres ꝛ hmōi.vt in.l.verbū.et in.l.interlocutio.C.e.ti. Multis ēt aliis modis incurrit̄ vn̄ qn̄ apō bonos ꝛ graues viros ifamat̄ ex aliq̄ facto ſic icurrit ifamiā facti.d.l.ſꝫ.ꝛ.vj.q.j.ſūt plurimi.vt no.i.c.ſꝫ ex quadā.de teſti. Infamiā eni nō faciūt dicta paucoꝝ nec multarū leuiū pſonaꝝ dūmō apud graues ꝛ bonos non ſit opinio leſa.ꝛ not.ꝙ his graues dn̄r q̄ nō ſūt leues puta ē hō bone fame ꝛ opinionis antiquus ſicut bñ merit⁹ dr̄.q̄ nō demeruit.ff.d leg.ij.l.cū pr̄.§.rogo.ꝛ.l.cū q̄dā.in pnc.de ſerui.c.vno. Un̄ ꝛ ſenib⁹ maior fides adhibet̄.ff.de fide inſtru.l.vlt.ꝛ ar.ff.fami.hercī.l.ſi q̄ ſūt.vbi heres in maiori pte prepōnit̄ illi qui in minori parte eſt heres.

¶ Quē effectū operat̄ hec infamia q̄ hꝫ ortū a crīe.Rn̄.ꝙ p̄rio repellit a dignitatib⁹.c.inter dilectos.de exceſſi p̄la.qꝛ vilib⁹ ꝛ indignis porte dignitatis patere nō debēt ꝛ de reg.iur.infamib⁹ lib.vj. Itē repellit a teſtimonio. Intellige i cā criminali nō aūt i ciuili niſi ſm qd̄ dixi de infamia q̄ hꝫ ortū a crīe.Sec⁹ ſi eſſet ifamat⁹ qꝛ fuit incarcerat⁹ ꝛ hmōi vel a teſtimonio al's repulſus fuit qꝛ nō repellit.Ita no.Jo.an.ꝛ Pa.i.c.teſtimoniū.d teſti.ꝛ.i.c.inq̄ſitiōis.§.pe.de accu.Rica.tn̄ i.iiij.di.xxv.tꝫ ꝙ ifamia facti ipo iure nō iterdicit act⁹ legitimos.Alle.c.ſi q̄s p̄ſbyter.de purga.ca.ſꝫ ſunt talib⁹ iterdicēda donec purgationē canonicā fecerit.c.ex tuaꝝ.de pur.ca.Itē repellit a p̄motiōe ordinū de accu.O p̄s de⁹.lxxxj.di.tātis daniel.ꝛ ſuſpēdit iā p̄motū ſꝫ ꝙ crimē ipedit ſꝫ Inn.de poſtula.p̄la.c.ſi.de elec.c.ſup eo.de renū.c.niſi cū p̄dē.Itē idicit q̄relā iofficio ſi teſti ꝫ teſtamentū fratris ſi infamis heres a fratre fuerit iſtitut⁹ ꝛ rūpit.C.de ioffi.te.l.fratres.Itē purgationē iducit ſi iudici viſ debit̄.de accu.veniētes ꝛ ibi ho.de hoc ꝛ in gl.in.l.nullā.C.ex q̄.ca ifa.ali.irro. 3

¶ Quō tollitur hec infamia facti.Rn̄.pa.in.c.ex diligenti.de ſimo.ꝙ tollitur per cōtrarium factum.vt not.Jo.vj.q.j.c.oēs.in glo.pōt etiam princeps diſponere vt talis infamia non habeat effectum.vt not.Pa.in.ca.cum te.de ſen.et 4

re iudica.
5 ¶Quō incurritur infamia iuris.Rñ.ꝙ
per ſniam ⁊ regulare eſt ꝙ nō incurrat
ifamia iuris in criminibus publicis ni=
ſi p ſniaƷ.l.j.ff.de his q̄ no.ifa.no. Dy.i
vi.regula infamib⁹ ⁊ pa.i.c.teſtimoniū.
de teſtib⁹.⁊ q̄ ſint publica crimina hr̄ i=
ſti de pu.iudi.p totum. De quo vide.s.
Crimē.§.vij.Itē incurrit infamia iuris
ipſo facto in caſib⁹ i qb⁹ iure cauet ꝙ in
currat ipō fctō vt cū imꝑator militi au=
fert inſignia vel mittit aliquē in exiliū.l.
ꝙ ait.§.ignominioſa.ff.de his q̄ no.ifa.
itē q̄ exercent iprobū fen⁹ exigētes vſu
ras vſuraꝝ.iij.qō.vij.§.porro.⁊ ibi vide
bonū tex.cū gl.itē cū aliqs deꝓhēdit in
adulterio.l.palā.§.qui i adulterio.ff.d
ritu nu.vel ꝯ hit ſilr̄ cū duab⁹ vel ſilr̄ hƷ
duas ſpōſas.l.qd igit.ff.d his q̄ no.ifa.
d bigamis nuꝑ a nobis.itē q̄ lenociniū
exercuit vel filias vel nepotes ꝓſtitue=
rit.l.athletas.§.ait pretor.ff.eodē.⁊ ibi
de multis.Itē qui pugnauit cū fera.ff.
de poſtu.l.j.§.beſtias.⁊ multis alijs de
quib⁹ vide in.d.§.porro.⁊ ad.d.l.athle
tas.Et no.ꝙ regulariter oēs infames
ſm leges ſunt etiā ifames ſm canones
probat hic tex.notatus in.c.omnes ꝟo.
vj.q.j.not.Inno.i.c.qualr̄ ⁊ qñ.el.ij.de
ac.ſilr̄ oēs cui ex culpis ſuis ad ordies
non pñt promoueri vt in.d.c.omnes.eſt
tex.⁊ ibi vide bonam glo.de hoc.⁊.d.
§.porro.
6 ¶Utrū confeſſio delicti in iudicio red=
dat aliquem infamē infamia iuris.Rñ.
bar.i.l.ifameƷ.ff.de publicis.iudici.pa.
in.c.at ſi clerici.de iud.ꝙ nō qꝛ iudiciū
ꝓtorum vr̄ reqrere ad hoc vt ſit ifamis
ꝙ ſit condemnatus de crimine.l.j.ff.de
his qui no.ifa.⁊ i cā criminis cōfeſſ⁹ nō
hr̄ pro cōdemnato.vt.l.ſi cōfeſſus.ff.de
cuſto.⁊ exhi.re.⁊ ideo bar.i.l.furti.ff.de
his qui no.ifa.dat cautelā vt ſoluat qñ
requiritur ſnia ad ifamiam icurrendaƷ
cōdemnationē añ ſentētiā ⁊ ſic euadet.
ar.l.ſi reus.ff.de procura.ſilr̄ not.aliam
cautelā.ſ.ꝙ talis nō litiget p ſe ſed p ꝓ
curatorē qꝛ lƷ ipſe cōdēnetur ⁊ ꝓcura=
torƷ procuratorio noie tñ i hoc caſu nec
dominus nec procurator efficietur in=
famis vt ꝓbatur in.d.l.furti.§.ſi quis
alieno per text.et gloſſ.et ibi Bart.hic
nota.et doct.et nota ꝙ loquitur quan=
do quis conuenitur vt condemnetur
actione famoſa vel ex crimine ex quo ſe
quitur infamia.prima tamen cautela
non valeret vbi infamia irrogatur ip=
ſo iure vt.in capitu.teſtimonium de te
ſtibus quia per ſolutionem videretur
reus confiteri crimen.l.ad ſolutionem.
C.de re iud.et.l.quoniam.ff.de his qui
not.infa.
¶Utrum prelatus efficiatur infamis 7
ſi remoueatur propter doluƷ.Rñ.pañ.
in.c.licet heli.de ſimo.⁊ ibi glo.ꝙ ſic ſi=
cut iura volunt in tutore.
¶Utrum ifamia iuris tollat executio= 8
nem ordinum.Rñ.panor.vbi.s.ꝙ ſic ⁊
etiam exercitiuƷ cuiuſcunqƷ dignitatis
⁊ adimit honorem queſitum ⁊ querens
dum.vt dicit tex.in.l.infamia.C.de de=
cur.⁊ ideo prelatus non expectet ſen=
tentiam ſed reſignet ſponte a ꝑncipio.
⁊ ſic euitabit infamiam.
¶Sed nunquid talis infamia priuat 9
titulo beneficij ⁊ alijs dignitatib⁹ ipſo
facto.Rñ.pano.in capitulo querelam
de iureiurando.puto ꝙ ſic in dignitati
bus ⁊ honoribus circa titulos benefi=
ciales.probatur ex textu.l.ij.§.miles.et
ff.de his qui notan.infamia.vbi gl.di=
cit quod ſicut ifamia priuat ipſo facto
militem' militia vt ibi ſic pari ratiōe pri
uat militia celeſti in alijs dignitatibus
⁊ honoribus.Item videtur velle gloſ.
in.l.fruſtra C.de re mili.In beneficiali
bus autem non inuenio tex.dicit pano.
in.d.c.querelam.hoc dicentem vnde nō
debemus imponere hanc penam ſpiri
tualē in ipſis ex quo iure canonico non
cauetur expreſſe vt in ſimili dicit gl.in
c.fi.de iure pa.Fatetur bene idem pañ.
ꝙ collatio facta infami ipſo iure ē nul=
la regula infamibus.de re.iur.lib.vj.⁊
l.ij.C.de dignita.Facit cap.inter dile=
ctos de excep.prela.
¶Utrū condēnat⁹ de falſo cōmiſſo in 10
officio teſtificādi efficiat infamis.Rñ.i

c.cū dilectus in fi.de or.cogni.ꝙ ſic ſi di
recte fuit ꝯdēnatus ſecus ſi directe non
fuit actum cōtra eum ſed vt repelleret
a teſtimonio.arg.d.c.cum dilectus.et.l.
lucius.ff.de his qui no.infa.
11 ¶Utrū ſnia arbitri infamet.Rñ.ꝙ non
ſʒ oportet ꝙ ſit iudicis ordinarij.l.qd ſʒ
§.ex cōpromiſſo. ff.de his qui no .infa.
12 ¶Quis poteſt tollere īfamiā iuris.Rñ.
pa.in.d.c. cū te.dicit ꝙ ꝑ ſolū principē
tollitur quo ad eos qui ſibi ſūt ſubiecti
ſʒ nō quo ad ſubiectos pape.ſed ꝑ ipm
papā ſolū vt in.l.j.ff.de poſtu.⁊ in.c.cū
te.de ſen. ⁊ re iudi.⁊ hoc directe ſʒ indi-
recte pōt aliqñ epūs vt cū diſpēſat ī caſi
bus ſibi a iure ꝑmiſſis.vt puta cōdēna
tus de adulterio efficitur infamis ⁊ ta-
men epūs poteſt diſpēſare ſuꝑ adulterio
et ſic conſequēter in infamia ſed nō pri
cipaliter ſeu directe.⁊ de hoc vide bar.
i.d.l.j.⁊.l.infamē.in.fi.ff.de publi.iudi.
13 ¶Utrū papa poſſit reſtituere laicū nō
ſubditum ſue iuriſditiōi.Rñ.ꝙ non.ij.
q.iij.§.hinc colligitur. Niſi forte eſſet ſi
bi neceſſarius inclinatu ⁊ tunc ipſe tan
tum poſſet ⁊ nō alius illos aūt de patri
monio ſuo reſtituere pōt ⁊ illos qui iu-
re alioꝝ nō ſubſunt ⁊ oēs clericos.vt in
c.per venerabilez.qui filij ſint legitimi.
notant Bar.Inno.⁊ hoſti.in.d.c.cū re.
¶Similr tenent doctores ꝙ etiā collegiū
cardinaliū pōt ſicut ⁊ pa.ſʒ Pa.in.d.c.
cū te.tenet contrariū ſcilicet ꝙ non pōt.
14 ¶Utꝝ reges poſſint tollere infamiā iu
ris.Rñ.ꝙ nō illi qui ſubſunt imperato
ri ſm Inno.ſed bñ illi qui non recogno
ſcunt ſuperiorem ſecūdum dñm Anto
nium in.d.ca.cum teſtamento.
15 ¶Utrū reſtitutus ꝑ impatorem īdigeat
alia diſpēſatiōe vt promoueatur.Rñ.ſʒ
Pa.i.d.c.cū te.ꝙ nō dūmodo egerit pe
nitētiam vel dic.ꝙ epiſcopus poterit di
ſpēſare reſpectu criminis quod fuit noto
rium vt ꝓmoueat̄ ex quo reſtitutus eſt ꝑ
imperatorē vel regem qui non ſubeſt
imperatori.
16 ¶Quo incurrit īfamia canōica.Rñ.ꝙ
ex quolibet pctō mortali.vt.vj.q.j.infa
mes.⁊ i gl.i ſūma.ibid ⁊ iſta durat donec
ſublatū ſit crimē.vt i.d.c.īfames.⁊ gl.in
c.illi.vj.q.⁊ idō poſt pniam ceſſat talis ī
famia.hec no.Pa.i.c.ex diligēti.d ſimo.

Infidelitas

vtrum ſit pec
catū.rñ.Aſtē.
ꝙ īfidelitas dupl'r poteſt ſumi pmō ne
gatiue pure ⁊ hec eſt ī illis q̄ nihil vnq̄
audierūt d fide xp̄i ⁊ iſto mō nō hʒ rōnē
culpe ſʒ pene qꝛ talis ignorātia diuinoꝝ
eſt ſecuta ꝑꝑ pctm̄ primoꝝ parētū:⁊ ſic
tales infideles nō dānat̄ ꝑꝑ īfidelitatē
ſʒ ꝑꝑ alia pctā q̄ ſine fide nō pñt remit-
ti.⁊ ꝑ hoc facit.Jo.xv. ſi nō veniſſē ⁊ lo
cutus eis nō fuiſſez pctm̄ nō haberēt.ſcʒ
infidelitatis ī xp̄m ſm au.ſcdo mō ſu-
mit̄ infidelitas ꝯtrarie.ſ.inquātū ꝯtra
riant̄ ⁊ ꝯtēnūt credere ꝙ audiūt ſm illd
Iſaie.l.dñe q̄s credidit auditui nr̄o ⁊ i
hoc ꝓprie rō īfidelitatis cōplet̄ ⁊ ſic eſt
mortale pctm̄ ⁊ grauiſſimū iquātū ma-
gis elōgat a deo nō tm̄ q̄ ad affectionē
ſʒ ēt cognitionē ⁊ idō magis puniet̄ qli-
bet īfidelis ꝓ iſto pctō q̄ȝ quicūq̄ alius
ꝓ quocūq̄ alio ceteris paribus.
☞De notatis i hoc.§.⁊ ā īfideles ſint
hoſtes xp̄ianoꝝ.no.bal.ꝙ ſic in.l.fi.C.d
ca.⁊ poſtli.reuer.⁊ pñt.c.i ec.no.Ol.cō
ſi.liij.⁊ expellit ꝑ ſuꝑiores d eoꝝ terrꝫ.
no.idē.Oldr.ꝯſi.lxxvij. ⁊ an ſubſint pa
pe no. Car. Cle.j.i.ij. op. de teſti.⁊.J.in
ver.iudeus.
¶Utꝝ oē qd facit īfidelis ſit pctm̄.Rñ. 1
aſtē.gl.ſuꝑ illd ad ro.c.xiiij.⁊.xxviij.q.j.
§.ex his. Oē qd nō ē ex fide pctm̄ ē.di-
cit ꝙ nō ois vita īfideliū pctm̄ eſt ſʒ qñ
ſolū faciūt aliqd opus ex īfidelitate vl' re
latū ad ipam vt qñ ſaracenus ieiunat
vt legē machometi ſeruet hoc mādan-
tē:vl' iudeus ſabbatizat ⁊ hmōi.⁊ ſic mor
taliter peccat.al's ſecus.quia pñt facere
multa q̄ ſunt de genere bonoꝝ in quibus
nō eſt pctm̄:an aūt vēdētes eis vel alio
titulo ꝯcedētes aliqua quibus vtunt̄ ad
eoꝝ ritū peccēt mortal'r.dico ſaluo me
liori iudicio ꝙ ſi quis hoc eis venderet
vt tales ritus facerēt ſic peccaret mortali
ter qꝛ cooꝑaret̄ eorū pctō ſed vēdēs eis
ſimpliciter aliq̄s res ſʒ ſi illi talibus vtā
tur ſm ritus eorum nō credo peccet mor

raliter aliter ecclesia q̄ eos tollerat ⁊ p̄-
mittit habitare iter xp̄ianos videretur
ponere laqueū dānatiōis xp̄ian⁹ cum
sciat ꝙ quasi oīa vtātur ſm aliq̄ꝫ ꝯditio
nē ſuaꝝ ſectaꝝ ſic iude⁹ carnes palmas
cedros ⁊ lilia vtitur ſm ſuam legē.

2 ¶ Quod ſūt ſpecies īfidelitatꝫ. Rñ. aſtē
ꝙ ſi īfidelitas attēdat ſꝫ cooperationē
ad fidē ſic ſunt tres: Nā pctm̄ īfidelita
tis ꝯſiſtit in remittēdo fidei. ⁊ ſic aut nō
dū ſuſcepte vt in gētilib⁹ ſiue paganis
⁊ ſic eſt p̄ma ſpecies. Aut fidei ſuſcepte.
⁊ iſto mō vel ī ſuſcepte ī figura vt in iu-
deis. ⁊ ſic eſt ſcd̄a ſpecies: vel ſuſcepte
in manifeſtatiōe veritatis. vt in hereti-
cis ⁊ ſic tertia ſpecies ſi vero attēdat īfi
delitas ſm errores ad diuerſos articu-
los fidei ſic nō ſūt determinate ſpecies
infidelitatis cum poſſint multiplicari in
infinitum.

3 ¶ Que eſt peior infidelitas. Rñ. aſtē. ꝙ
illa hereticorū eſt peſſima. vnde. pe. ſo.
Melius eis erat nō cognoſcere viā veri
tatis q̄ꝫ poſt cognitā retrorſum cōuerti.

4 ¶ Utrum infideles ſint ad fidem cogē
di vide quod dixi. ſ. Baptiſmus. vi. ſ.
xij. ⁊. ſ. Fides. ſ. ix.

5 ¶ Utrū ſint in eoꝝ ritib⁹ tollerādi. Rñ.
Aſtē. ꝙ lꝫ infideles peccēt in eoꝝ ritib⁹
tamen p̄nt tolerari ſine pctō ꝓpter duo
vel propter bonū qd̄ ꝓuenit ex eis. ſicut
in reb⁹ iudeoꝝ hoc bonū habem⁹ ꝙ fi
des noſtra habet ab eis teſtimoniū ī ta
libus ritibus in quib⁹ figurabat. vl' ſo
p̄nt tollerari ſine pctō pp malū vitādū
vel ſcandalū aut diſſidiū: qd̄ prouenire
poſſet vel impedimētū ſalutis eoꝝ qui
ſic tollerati paulatim ꝯuertūt ad fidē
⁊ propter primū ſunt tollerandi iudei.
propter ſecūdū ſolū alij infideles alias
non.

6 ¶ Utrū fideles poſſint cū infidelib⁹ cō
uerſari. Rñ. aſtē. ꝙ ſi in aliq̄ caſu eccl'ia
interdiceret ꝓpter aliqd̄ pctm̄ eoꝝ indi
recte puniēdū ſic nō liceret. Si aūt eccle
ſia nō interdiceret tūc diſtingue. aut fide
les ſunt firmi ⁊ ſic nō ꝓhibētur ꝯuerſa-
ri cum eis maxie ſi neceſſitas ſubeſt. aut
ſunt debiles ī fide ⁊ ſimplices de quoꝝ
ſubuerſione ꝓbabiliter poteſt timeri. ⁊
ſic ꝓhibendi ſunt maxime ne magnam
familiaritatem habeāt. neq̄ꝫ ſine neceſ-
ſitate conuerſentur.

¶ Utrū infideles qui nō recognoſcunt 7
dn̄m eccleſie licite poſſint reb⁹ ſuis ſpo
liari. Rñ. hoſt. in. c. qd̄ ſup his. de voto.
qd̄ ſic ꝓbat illud Mat. vi. data eſt mihi oīs
poteſtas ī celo ⁊ ī terra. quāquā quidē
trāſtulit in vicariū ſuū ſecus ſi recogno
ſcūt dn̄um eccleſie nec ſunt infeſti xp̄ia
nis. ꝓ hoc habes tex. cū gl. xxiij. q. vij. ſi
de reb⁹. Inn. in. d. c. qd̄ ſup his. tꝫ ꝙ nō
poſſunt niſi ſint īfeſti xp̄ianis vel aliter
d̄liquūt ī. l. nature ⁊ facit ꝓ e. tex. c. diſp.
xxxiij. q. viij. Sꝫ mihi magis placet opi
nio hoſt. ⁊ maxie ī infidelib⁹ occupātī-
bus ꝓuiciā. hieroſolimitanā q̄ cū ſit cō
ſecrata ſāguine xp̄i ⁊ multoꝝ martyꝝ
nō debet eſſe ſub dn̄io īfideliū. ⁊ hoc in
tellige ꝙ poſſunt ſpoliari autoritate do
mini pape non a priuata perſona.

¶ Utrū infidelibus ſit credendū in p̄iu 8
diciū alioꝝ. Rñ. pa. iteri de here. ꝙ non
ar. d. c. p̄mi ex quo ſunt infideles deo nō
preſumūtur fideles hominibus ⁊ ideo
teſtes nō admittūtur ꝯtra chriſtianos.
ij. q. vij. non poteſt. ⁊. c. pagani.

¶ Utꝝ liceat aſſumere habitū īfideliū. 9
ſic ſe ſimulare infidelē. Rñ. Ro. ꝙ ſi fiat
ex rōnabili cā: lꝫ ſicut fecit ſctūs Seba-
ſtian⁹ dūmō in tali veſtimēto nō ſit ali-
qd̄ ſignū vel aliq̄s caracter p̄ncipal'r cō
ſtitut⁹ ad diſcernēdū ꝓfeſſores alicuius
īfidelitatꝫ: qꝛ ſic nō liceret qꝛ per tale ſi
gnū mētiretur cōtra fidei profeſſionē. ſi
ne cauſa ṽo rationabili nullo mō lꝫ.

¶ Utrū dubitare de fide ſit pctm̄ morta 10
le. Rñ. ꝙ ſic qꝛ q̄ dr̄ dubi⁹ ī fide īfidelis
ē. c. i. de here. ſꝫ tūc dubitat cū nō magꝭ
d̄cliat ad vnā ꝑtē q̄ꝫ ad aliā ſec⁹ ſi titu-
bat vel vacillat ſꝫ tn̄ nō firmat ſe niſi ſu
ꝑ fide vera de hoc vide. ſ. hereticus in
prin. ⁊ vtrū ſit diſputandum de fide vi-
de. ſ. diſputatio. Infideles an poſſint ꝑ
tio induci ad fidem. vide. ī. iudeus. ſ.
xxxiij.

Infirmus famul⁹ an debeat habere ſalarium.

vide.ʒ.fa.§.ij.

Ingratitudo ¶Utrũ ſit pctm̃. Rñ. pe.aureo.i iiij.d.xxij.q.j.i ſi.ꝙ igratitudo põt cadere dupliciter:aut tanq̃ circũſtãtia act⁹ ſicut eſt qñ aliqs peccans ex aliquo alio fine hʒ tñ ingratitudinem tanq̃ circũſtãtiã vt eſt qñ habet qui lʒ recepit multa bñficia a deo tñ voluntate ductus ꝯſentit fornicatiõi.ꝛ iſto mõ non eſt pctm̃ ꝑ ſe ſed circũſtantia peccatum aggrauãs. Alio mõ ꝯſideratᷣ ingratitudo per ſe.ſicut qñ nõ eſt alius finis mouens ad tale faciendum niſi quia deſpicit bñficia.vel paruipendit.vel non recogitat.ꝛ ſic eſt peccatũ ſpeciale.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ purgatᷣ ingratitudo:per ſuperuenientẽʒ gratitudinẽ vt filius nõ poſſit exheredari.l.fratres.C.de inoff.teſta.ꝛ Bar.i.l.liberi.e.ti.cũ al's ſit iuſta cauſa exheredationis
58 vt in autenti.vt cũ de appel.cog.§.ceterum.ꝛ in auten.lʒ.C.de lib.prete.ꝛ purgatur etiã per ingreſſum religionis no. Guil.de cun.ꝛ Salyc.in.l.deo nobis.ꝟ.q̃ro quis ante ingreſſuʒ.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ Bar.i ant.de mona.i piin.ibi.omnem maculam.

1 ¶Utruʒ ſit mortale pctm̃. Rñ.ſʒ.Tho.xxij.ꝙ ſi ea q̃ prętermittit facere ſunt neceſſitas ſic eſt mortale aut ea q̃ cõmittit ſunt cõtra id qδ neceſſario dʒ cauere et ſic ſilr eſt mortale.vel qñ ex cõtẽptu pretermittit recognitionẽ beneficij vel recompenſationẽ alias eſt veniale.

2 ¶Utrũ ꝓpter ingratitudinẽ reuocetur donatio vide.ʒ.donatio primo.§.xlij.

3 ¶Utꝝ ꝓpter rõnẽ ingratitudinis filij puta quia eũ accuſauit:ꝛ ex omni cã ex qua põt eũ exheredare poſſit alimenta ei denegare.vide.ʒ.exheredatio.§.iij.

4 ¶Quot modis ꝯmittitur ingratitudo Rñ.ſʒ.S.Tho.xxij.q.cvij.ꝙ tribus modis. ¶Primo nõ recognoſcẽdo bñficia dei ꝛ hoim vt dʒ propterea dicit ſeñ.ꝙ ingratiſſimus eſt qui obliuiſcitur bñficium. ¶Scδo qñ nõ laudat ſeu non regratiatur bñfactorẽ. ¶Tertio quando nõ recompẽſat bñficio recepto.ſ.faciendo honore vl' ſeruitiũ bñfactori tpe ſuo. Adde.iij.qñ in mẽte ſua cõtemnit bñficium receptũ vel ipſum bñfactorẽ quaſi ei iniuriam fecerit dando beneficium. Quinto quando murmurat de benefactore vel bñficio eius eũ vilificans. Sexto qñ facit iniuriã vel aliqd i ꝯtẽptũ illi⁹ bñfactoris reddẽs malũ ꝓ bono.

¶Utrũ ingratis ſint bñficia ſubtrahẽda. Rñ.ꝙ aut ex bñficio ꝓſumitur ꝙ attrahentur ad gratitudinem vel minus malum.ꝛ ſic non ſunt ſubtrahenda:aut iducuntᷣ ex beneficijs ad peiora vel ad perſeuerañ.i malum.ꝛ ſic.ſubtrahi debent.ita no.in.c.nõ omnis.v.q.v. 5

Iniuria qd eſt. Rñ.qδ quadrupliciter accipitᷣ. ¶Primo generaliter.ꝛ ſic eſt omne ꝙ nõ fit iure. Facit.c.quid dicã.xxiiij.q.iiij. ¶Secũdo accipitur ſpecialiter ꝛ ſic eſt iniq̃tas vel iniuſtitia iudicãtis q̃ſi ius iniquum et iniuſtũ. ¶Tertio iniuria dicitur culpa.vt in.l.aquilia. ¶Quarto accipitur ſingulariter ꝛ proprie ꝛ ſic fit.aliquãdo re.qñ manus violẽter iferũtur.ff.eo.l.j.§.iniuriã.xvij.q.iiij.ſi qs ſuadente aliquãdo fit verbis cõuitiãdo vel cõtumeliaʒ dicẽdo.facit.c.olim. extra.e.ti. Fit ꝛ tertio modo.ſ.literis cuʒ veʒ librum vel chartam vel hiſtoriã ad infamiã alicui⁹ pertinentẽ ꝯſcripſit cõpoſuit.vel edidit vl' dolo malo fecit vt aliquid hoꝝ fieret puta dimiſit ſcripturã cadere in platea ar.ff.de ver.ſigni.l.late.nec diſtinguitur vtrũ nomine ſuo vel alterius ediderit. vel vtrũ nomẽ expreſſerit illius quã intendebat infamare vel nõ dũmodo aliter per circũſtãtias cognoſci poſſit.eodẽ modo tenetur ſi ſine ſcriptura in notam vel ſignũ aliqδ iſtoꝝ ꝓdidit puta veſte lugubri vtitur iniuriam alicuius.vl' coronã poſuit in porta ꝛ hmõi.ff.de iiuri.l.item apud labeonem.§.ait pretor.ne quid infamãdi cauſa fiat.ꝛ.v.q.prima.capitu.quidam maligni ſpiritus.et de iſta quarto modo.d.hic loquor.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ iniuria ſit quicquid non iure fit. Iteʒ contumelia item damnum.l.j.in princi.ff.de iniu et

ꝙ iniuria illata a parētibus ꝯtra filios & descendentes vsq; ad.vij.gradū nō ꝑsumit illata aīo iniuriādi: ideo nō est punibilis.no.Bar.in.l.vt vim.col.ij. de iusti.& iure.& gl.in.l.vestē.ff. de mur.

1 ¶Quid de illo ꝗ dicit alicui latro fur homicida & hmōi cū dicat verū.Rñ.ꝭm ho.ꝙ si facit aīo accusandi vel denunciādi ad puniēdū delictū & probauerit nō punit nec tenet iniuria .ff. eo. titu.l. eū qui. in prin.vbi dr̄ pctā eīn nocētiū nota esse & expedire & oportere.& C. eo. ti.l.si quidē & idē si faciat excipiēdo vt eū repellat a testimonio de testi.c. ex ꝑte.vel ab ordine aut beneficio de accu sa.c.sup.his.q2 hec a iure cōcedit.& nemo facit iniuriā qui vtitur iure suo. de elec.c.cū ecclesia vulterana. si vero dicit ad infamañ.tñ ꝙ ꝑsumit quādo nō hz causam iustā dicendi tūc iniuriam facit & cōdemnandus est.d.l.si quid.& .l.ij.C.eo.vj.q.j.ex merito.& c.deteriores & no.ho.& ber.in.c.si culpa.eo. ti.

2 ¶Quis pōt facere iniuriam.Rñ.ꝙ ille tm̄ qui & pati eam pōt.Fallit hoc in furioso & puero qui nō est doli capax cui iniuria fieri pōt.ip̄i tñ aliis nō possunt facere & idē de dormiēte. aduerte tamē ꝙ nemo iniuriā pōt facere nec tenet de iniuria.nisi ꝗ scit se iniuriaz facere vel scire debeat etiā si ille cui fit nesciat q2 si quis ꝑ iocū pcutiat aut dū certat. nō tenet iniuriarū. hec habent.ff.e.l. illud ibi etiā dicit nāq; hi pati iniuriā possunt nō facere cum iniuria affectu faciētis constat.xv.q.j.§. illud.

3 ¶Cui dat actio iniuriaꝝ.Rñ. ꝙ illi ꝗ eā patit.& ne.ꝙ neduz iniuria fit in ꝑsona propria alicui⁹ sed etiaz ei dr̄ fieri si fit in filio vel ei quē hz in potestate. instit. eo.§.patit. dū tñ iniuriā sciat eum filiū familias lz ignoret cui⁹ datur etiā actio filio familias in noīe suo.l.si iussa.ff.de ac.& ob.item in sponsam vel vxorē. & sic datur actio viro & mulieri & si sit filia familias etiā patri.l.j.§.v.ti.ff.eo.non tamen eam que fit viro iniuriam patitur sponsa vel vxor.quia vxores a viris nō viri defenduntur ab vxore.l.ij.ff. eo. de sponsa.dicitur in.l.Item apud labeonem.§.sponsum Item datur heredi ob iniuriam factam cadaueri defuncti cuius est heres.Idem si fama defuncti sit lacessita.d.l.j.§.sz si forte cadaueri.Itē dat dño ob atrocē factā seruo.d.l.Itē apud labeonē.§.pretor ait.ij.& §.seq.& insti.eo.§.seruus Item dat epō pro iniuria facta clericis & abbati in suis monachis vt no.in.c. parochianos.de sen. excommunica.

¶Nunqd matrone in veste meretrica li deprehēse fiat iniuria si intentet.Rñ. 4
ꝙ nō facit.c.in audiē.de sen.ex.nō iniuriat matrimonio ꝭm ho.& ber.ꝗ ipsum ignorauit.C.de adul.l.si ea.sicut nec militie ꝗ militē ignorat.ff.lo.l.si ignorans secus si in habitu vne.

¶Utrū iniuriā ꝗs possit repellere.Rñ. 5
ꝙ defendo solū sz percutiēdo fuit diuersa opinio hug.in.§.si v.ro.50.di.tenuit ꝙ nō licet ber.vero & Lau.in.c.suscepim⁹.de homi.restringit hoc ad clericos.Sed ego dico scḋz doctrinā Ale. in.iij.pte summe ꝙ etiā pcutiendo licet necessitate cogēte si iniuria aliter vitari non pōt nedū laicis sed etiā clericis de quo vide.s̄.cleric⁹.x.& homicidiū.iij.& defensio.§.iij.

¶Utrū iniuriat⁹ teneat eam remittere Rñ.gl.i.c.si ꝗs cōtristat⁹.xc.di ꝙ non ꝗ ad actionē.j.vt satisfactionē hēat.xxiij. q.iiij.ij illic imo dicit ꝙ bñ facit agēdo vt satisfaciat.xlv.di.& ꝗ emendat.xxiij. q.v.de occidēdis.q2 iniuriator tenet nedum petere veniā sz etiam satisfacere de dāno dato ex iniuria si potest aliter nō pōt absolui nisi iniuriat⁹ remisisset actionē iniurie liberaliter quo ad ꝯciētiā.Sz rācorē cordis etiā iniuriāte nō satisfaciendo tenet iniuriat⁹ dimittere vt de peni.di.v.c.vlt.imo nūq; dz admittere eo q2 nō licet aliquē odio habere. xxiij. q.iiij.cū in.l.xj.q.iij.c.inter verba

¶Qño dimittit seu tollit actio iniuriarū.Rñ.ꝙ trib⁹ modis.¶Primo remissiōe vt per supplicationem aut preces. xxiij.q.i ij. si illic aut per pactum.ff.de pac.l.si tibi decem.§.j. ¶Secundo te,

mittit diſſimulatiõe.ff.de iniur.l.nõ ſo-
lu.§.j.⁊ inſti.eo.§.vlt.Unñ ſi iniuria illa
ta ⁊ ꝑ annũ vtilẽ ſi eſt per metũ aut cõti
nuũ ſi alio mõ eſt illata nõ agit abolet
l.ñ cũ exceptiõe.§.i cãe.ff.qḋ me.cã.⁊.
C.de iniur.⁊ qḋ no.i gl.l.ſi nõ ↄuitij.poſ
ſet tamẽ idirecte agere etiã poſt annũ
ꝑ viã exceptiõis:puta ſi eſſet excõicatꝰ
iniuriatoꝛ ne abſolueret ẽm ho.⁊ pã.i
c.ex noiet.de ſen.excõ.¶Itẽ tertio re
mittit actio iniuriarũ ſalutatiõe de oſ
culatiõe comeſtiõe ⁊ hmõi ſignis. Nã
hmõi ſigna ſũt recõciliatiõis ſicut ſub
tractio eſt ſignũ inimicitie.vt no.gl.i.c.cũ
Marianꝰ.lxiij.di.⁊ i.c.cũ ſuꝑ abbatia de
officio dele.Qḋ intelligo verũ niſi a pn
cipio ꝓuocaſſet aduerſariũ citare eũ fa
ciẽdo qꝛ tũc ꝑ oſculũ ⁊ ꝑdicta ſigna nõ
tolleretur niſi expreſſe renuncietur vel
trãſigatur.et ſic intellige predictã.l.nõ
ſolũ.§.j Nõ credo ẽt ꝙ tollatur actio
iniuriarũ ſi hõ exhibet ſigna que neceſ
ſario tenet exhibere inimicis qꝛ ꝑ illa
nõ dꝛ quis reconciliatus.⁊ ꝓ hoc facit
ꝙ no.Bart.in.d.l.ſi tibi decẽ ꝙ infirmꝰ
ſacerdoti dicẽdo ꝙ remittit iniuriã ſibi
illatã intelligit remiſiſſe odiũ ⁊ non ſa
tiſfactionẽ iniurie qḋ not.Item tollitur
actio iniuriarũ quotieſcũqꝫ qs incitat
iudicẽ vt toꝛqueat iniuriantẽ eo ipſo ꝙ
ipſum toꝛqueat aut cõdẽnat ad vindi-
ctam remittitur iniuria.Unde aliam ſa
tiſfactionẽ ꝓ iniuria petere non poterit
vt eſt bonus tex.⁊ ibi Bar.in.l.ſed et ſi
vnus.§.ſi ante iudicẽ.ff.de iniur.niſi ꝓ
teſteris ꝙ ex hoc nõ vis tibi preiudicari
quin pro tuo itereſſe poſſis agere actio
ne iniuriarũ vt.l.ſi.ff.de iniur.Item re-
mittit per moꝛtẽ qꝛ iniuriarũ actio non
tranſit ad heredem ante litis conteſta
tionẽ moꝛiẽte iniuriato vt.l.iniuriarum
in pꝛincipio.ff.de iniur.⁊ hec oĩa limita
ẽm Pa.in.c.olim.de iniur.quo ad actio
nem iniuriaꝝ vera ſꝫ nõ quo ad damna
⁊ expẽſas qꝛ ꝑ hoc tollitur quin agere
poſſit ad reſtitutionẽ.ar.c.j.de iniurijs ⁊
ſic ſerua in cõſcientia ⁊ etiã ſi iniuriatꝰ
nõ ageret tenetur ad intereſſe et dãnuꝫ
qḋ intulit niſi ipſe remittere velit vt in
d.c.j.no.ẽm hoſti.in ſum.ti.de pe.ꝙſi
iniuriatus nollet cõponere cũ iniurian
te vel nimis grauaret eum tũc iniuria-
toꝛ in cõſcientia poſſet tenere arbitriuꝫ
iudicis penitentie.ar.c.veniens.de iu-
reiurã.⁊.c.ij.de arbitris.

¶Aduerte etiã qꝛ ſi qs ſoluat pecuniã 8
ꝓ remiſſiõe iniurie obtinẽda ifamis ef-
ficit niſi pactũ fiat autoꝛitate iudicis.
ff.de his qui no.infa.l.furti.§.pactꝰ no.
Io.in.d.c.ſi illic.Silr eſſet ifamis ſi eẽt
ↄdemnatꝰ ꝑ iudicẽ ſiue ciuiliter ſiue cri
minalr agat.ff.de his q̇ no.ifa.l.athle-
tas.§.vltimo.⁊ iõ cũ agit ↄ aliquẽ cõſti
tuat ꝓcuratoꝛẽ vel faciat cõpꝛomiſſum
vt.ſ.dictum eſt.Infamia.§.vj.

¶Quãdo aũt iniuria dicatur enoꝛmis 9
vel atrox.vide enoꝛmis.

Iniuſtitia vtrũ ſit pctm̃ moꝛ
tale.Rñ.ẽm ſctm̃
Tho.ij.ij.q.lxx.ꝙ iniuſtitia ẽ duplex vna
illegalis oppoſita iuſtitie legali.⁊ hec
ſꝫ eſſentiã eſt vitiũ ſpeciale inquãtũ re-
ſpicit obiectũ ſpeciale.ſ.bonũ cõe qḋ cõ
tẽnit:ſed q̇ ad occaſionẽ ẽ vitiũ genera
le qꝛ ꝑ cõtemptũ boni cõmunis põt hõ
ad oĩa peccata deduci ſic etiã oĩa vitia
inquãtũ ſunt ↄ bonũ cõe rationẽ habẽt
iniuſtitie quaſi ab iniuſtitia. Alia iniu
ſtitia dicitur ſecundũ inequalitatẽ quã
dam ad alterum pꝛout.ſ.homo vult ha
bere plus de bonis.ſ.diuitijs honoꝛibꝰ
⁊ minus de malis.ſ.laboꝛibꝰ expẽſis ⁊
ſic habet materiam ſpecialem et eſt vi-
tium ſpeciale oppoſitũ particulari iuſti
tie de qua ifra. Iuſtitia facere aũt iniu
ſtũ ex genere ſuo peccatũ moꝛtale eſt qꝛ
ifert nocumẽtũ pꝛimo qḋ ẽ cõtra chari
tatẽ.excuſat aũt vt nõ ſit moꝛtale pctm̃
vel ratiõe ignoꝛãtie ſꝫ philo.v.ethicoꝝ.
Itẽ rõne paruitatis vt ſi qs auferat do
mũ alicui qꝛ deficit a rõne ꝑfecta eiꝰ qḋ
eſt iniuſtũ facere inquãtũ reputari põt
nõ eſſe omnino cõtra volũtatem eiꝰ qui
hoc patitur ⁊ hoc pꝛobabiliter.

☞ Ad pꝛopoſitum eoꝛum que hic di
cuntur ⁊ qḋ iniuſtitia ſnĩe non arguat
nullitatẽ.l.cũ putarẽ.ff.fa.hercif.nec ꝑ
ſumit.l.herẽnius.§.canina.ff.de euic.

Inobedientia vtruʒ ſit peccatū mortale. R̄n. diſtinguēdo aut eſt circa ꝑcepta diuina ⁊ ſciēter vel ex ignorātia q̄ nō excuſat de q̄ ſupra ignorantia. §.iiij. ſic ſemꝑ eſt mortale. facit. xij. di. §. porro. ⁊. lxxxj. di. c. ſi q̄ p̄ſbyteri ſūt. vbi dicitur idolatria. ⁊. xiiij. q. j. q̄ſq̄s. ſi ꝟo fiat cōtra ex ignorātia q̄ excuſat ſic nō peccat mortaliter. aut inobediētia eſt circa ꝑcepta iuris poſitiui ⁊ tūc diſtinguo ꝙ aut talis lex ſeu ꝑceptū ꝑ longa tēpora nō fuit receptū papa ſciēte ⁊ trāſgreſſores nō puniēte ⁊ ſic nō ē mortale pctm̄, imo excuſant. facit q̄d no. pau. i. c. cū oli de cle. ꝯiug. vbi declarat grecos nō peccare lʒ accipiāt vxores clerici cōꝶ. ex q̄ not. ꝙ q̄ñdo lex generalis recipit i vſuʒ a certo genere ꝑſonarū ⁊ alio nō: ꝙ nō obſeruantes nō peccāt ſaltē poſt longa tp̄a. §. leges. iiij. di. ⁊ q̄d no. doc. in. c. j. de treu. ⁊ pa. nec obſtat ꝙ ibi tʒ hoſt. qꝛ loquit̄ q̄ñ talis preuaricatio eſt peccatū de ſua natura qꝛ tūc nō excuſat nō receptio. ſecꝰ eſſet ſi eſſent eiuſdē generis ⁊ maior pars acceptaſſet; qꝛ lʒ ſuperior nō puniret tamē minor pars nō excuſaret̄ ſʒ haberet locū multa ꝑ patientiā tollerant̄ ⁊c. c. cū iā duduʒ de ꝓben. Idem dico ſi talis lex fuit recepta ſʒ ꝑ cōſuetudinem abrogata ꝙ nō peccant inobediētes, vt. s̄. dixi. Cōſuetudo. §. ix. ⁊. x. aut talis lex nō eſt abrogata ne per ꝯriā cōſuetudinē neqꝫ ꝑ nō acceptationē: ⁊ tunc fuit diuerſa opinio inter doc. q̄dā dicūt vt Collectariꝰ i. c. j. de cōſti. ⁊ multi alij: ꝙ talis inobediētia nō ē mortale pctm̄ niſi fiat ex cōtemptu: ⁊ h̄mōi opinionis vr̄ fuiſſe beatus Ber. li. xj. de ꝑcepto ⁊ diſpē. vbi dicit nō qualiſcunqꝫ mandati ꝑterito criminalē inobediētiā facit, ſʒ repugnare ⁊ nolle obedire. Idē in li. viij. dicit ſi verbū loco vel tp̄e ſilētij ꝑ obliuionē ſurreptū fuerit ꝯ preceptū veniā facillime ipetrabit: qꝛ etiam vix peccatū reputabit̄. Idē in li. xij. ibi̇dē dicit ſi iubēte ſeniore mihi ſilētium ꝟbū elabit̄ reū me eſſe fateor ſʒ venialiter. Si ꝟo ex cōtēptu ſciēs deliberans ſpōte in verba ꝓrumpo ꝑuaricatorem me cōſtituo ⁊ criminaliter: hec ille. Alij tenēt ꝙ ꝑdicta opinio eſt vera niſi fiat ex cōſuetudine cōtra legē: qꝛ ſic etiā eſſet mortale. ⁊ huius opinionis videtur Ric. de media villa in quol. j. q. xix. alij ꝟo dicūt cōſideranda verba legis: qꝛ ſi precipit per verba cōia. vt puta ſtatuimus ordinamus: ⁊ ſimilia. ſic veruʒ eſt ꝙ nō eſt mortalis inobedientia: niſi ſit ex cōtēptu ⁊ q̄d ſit contemptus vide. s̄. Contemptus: Si vero lex loquitur per ꝟba preceptiua ſeu eq̄pollentia. ſic eſt mortalis inobedientia q̄uis nō fiat ex cōtemptu: dummodo ſcienter ⁊ ſine cā̄ rōnabili: ⁊ ꝓ hoc facit. c. ij de ma. ⁊ obe. ⁊. c. q̄d precipitur. xiiij. q. j. et huius opinionis videt̄ Pa. in Rub. de obſerua. ie. iu. alij vero tenent vt ſanctus Tho. in iiij. di. xv. ar. iij. q. j. ꝙ precepta iuris poſitiui magis obligāt ex intētione legiſlatoris q̄ꝫ ex ipſis verbis: ⁊ ideo tranſgreſſor talis magis eſt reputādus qui obuiat intētioni legiſlatoris q̄ꝫ qui deuiat in aliquo a legis ordinatione. Intentioni autem legiſlatoris obuiat qui ex cōtemptu vel ſine aliqua rationabili cauſa preceptum non ſeruat. ſecus in caſu in quo probabiliter credi poteſt ſi legiſlator adeſſet eum obligare nō vellet talis non eſt reputandus precepti trāſgreſſor nec peccat mortaliter. ⁊ hec videtur concludere cum opiniōe Rub. que magis mihi videtur equa. ⁊ ideo ſequēda. quā etiam ſequitur archi. lxxvj. diſtinc. in. c. vtinam. ⁊ Ge. in. c. generali. de. elec. lib. vj. Facit pro hac opinione gl. in. c. quiſquis. xj. q. v. ⁊. c. honoratus. lxxxiiij. diſt. c. j. ⁊. x. diſt. quis auteʒ. ⁊ quod no. Pa. i cle. j. de eta. ⁊ quali. nā durū valde videtur quod ꝑlatus intendat ſemper iniijcere laqueum mortalis peccati in ſuis ꝑceptis: ⁊ iō ſoluʒ credo ſit in cōtēptoribus ⁊ illis qui preuaricationē ⁊ inobediētiam ducunt in cōſuetudinem: que eſt quidam contemptus intemperatus: ⁊ quia ſic ex toto fruſtratur finis legis: ſed inobediētia que nō ex cōtemptu neqꝫ ex conſuetudine pro

cedit credo ꝙ ſit veniale peccatũ: cum hec nõ ex toto fruſtret finem legis: nec ſit totaliter Cõtra intẽtionẽ eius. Similiter dicendum de inobedientia prelatorum aut ſuperiorum Multo magis excuſatur a mortali ꝗ facit ↄtra ex ignorantia non affectata craſſa vel ſupina. Si vero inobediẽtia ſit cõtra conſilia: aut lex conſilij eſt perfectionis: vt mat. Uade ⁊ vende omnia. ⁊ ſic nõ eſt peccatum. Et ſic intellige gl. in. d. c. generali. de elec. li. vj. ⁊ iura que allegat. Si aũt lex eſt conſilij reuerẽtie: quod eſt quando ſubditus deberet facere: tamẽ ſuperior nõ vult precipere ſed potius cõſulere vt abſtineat: vt not. glo. in. c. ad aures. de tẽpo. ordina. ſic. peccat venialiter: vt nota. Archidia. in capitulo teſtamentum. vt diſtin. ⁊ xxv. dic §. alias ea demum.

☞ Ad hoc propoſitum ⁊ ꝙ inobediẽs dicatur qui vnica citatione requiſitus non compareat no. Bar. ⁊ doc. l. j. §. j. ff. ſi quis ius di. non obtem.

2 ¶ Utrum inobedientia ſtatuti penalis ſit peccatũ. Rñ. henric. de gan. in quolibet. iij. q. xxij. ꝙ aliquando in ſtatuto ſunt duo ꝑcepta puta cum dicit. Statuimus ne quis faciat tale quid et qui fecerit ſoluat talem penam: ⁊ tunc obligat ad culpam ⁊ penaȝ. Et ſic intellige gl. ⁊ He. in. c. vt animarum periculis. de conſti. li. vj. ⁊ Inno. in. c. quod ſuper his de voto. ⁊ Joan. an. in. c. relatũ. ne cle. vel mo. ⁊ He. in. c. perpetue de elec. lib. vj. qui dicunt ꝙ ſtatutum penale preceptiuum: licet contineat aliam penã corporalẽ obligat ad mortale. Aliquãdo vero eſt vnum ſolum preceptum. puta cum dicitur. Statuimus ꝙ ſi quis fecerit tale quid ſoluat talẽ penã ⁊ ſic obligat ſolum ad penã ex forma ſtatuti. Et intentione vero ſtatuentis obligat ad culpaȝ ſi paſſim temerarie aut cauſa leui preuaricet. Aduerte etiam ꝙ in conſcientia neq; in primo caſu neq; in ſecundo tenetur ad penam niſi poſt condemnationem ſecundum glo. c. fraternitas. in fi. xij. q. ij. ⁊ licet ſtatutum non ſit preceptiuum ex forma tamẽ obligat ad mortale quãdo imponit penaȝ mutilationis vel mortis corporalis.

Inquietudo mẽtis ẽ filia auaritie que cõmuniter eſt veniale peccatum niſi ꝓ eam omittãtur neceſſaria ad ſalutem.

Inquiſitio eſt alicuiꝰ criminis manifeſtio ſaltẽ ꝑ famã ex bono ⁊ equo iudicis cõpetẽtis cãonice factã īueſtigatioꝫ ꝭm Ho.

☞ De notatis in hoc. §. ⁊ ꝙ inquiſitio nõ tollitur nec impediatur formari per tranſactionẽ partiũ ſuper crimine nec etiã per paceȝ inter eos factã. Bar. no. in. l. tranſigere. ⁊ ibi Saly. C. de trãſa. ⁊ in. l. ſi maritus. §. ſi negauerit. de adul. ⁊ an ⁊ quando ſit permiſſa. no. Spec. in ti. de inquiſi. §. j. ⁊ Bar. in. l. congruit. ff. de offi. preto.

¶ Quotuplex eſt inquiſitio. Rñ. vt colligo ex Pa. in. c. qualiter. ⁊ quãdo el. ij. de accu. ꝙ triplex eſt. quedã generaliſſima qua inquiritur ſuper ſtatu totiꝰ prouincie vel dioceſis et in hac nõ eſt opꝰ ꝙ infamia ꝑcedat nec habet locuȝ dicta diffinitio: qꝛ prelatus tenetur eã facere quolibet anno. c. cũ venerabilis. de cenſi. ⁊ c. romana de cenſi. lib. vj. Quidam eſt generalis qua inquirit ſup ſtatutũ alicuius ciuitatis caſtri vel alicuius loci: ⁊ de hac nõ loquitur prefata diffinitio qꝛ nõ requiritur infamia vt. i. c. j. de offi. or. l. ↄgruit. ff. de offi. ꝓſi. Tertio eſt inquiſitio ſpecialis que fit contra certã perſonã. ⁊ hoc põt fieri dupliciter. Primo nõ ad imponendam penaȝ: ſed ad peccatum euitandũ ex debito officij; vt puta ꝙ matrimoniũ non contrahatur propter impedimentũ de diuor. c. porro. xxxv. q. vj. duo. Et idẽ dic quando vult inquirere de aliquo canonico impedimento eadẽ ratione ꝭm ho. Item ibi agit de reſtitutiõe vſuraꝝ ⁊ debitores propter iuramentum impediuntur petere. Itẽ generaliter quãdo vult inquirere de aliquo crimine nõ ad priuatum comodum ſed tantũ ad penitẽtiaȝ peccati. ⁊ tunc non requiritur infamia

ꝓcedēs ſm Inn.⁊ ſequitur pa.in.d.c.
qualiť ⁊ qñ. facit.c.cū dilect⁹.⁊.c.nihil.
cū ſi.de elec.⁊.c.fi.ď clā.deſpō.⁊ qđ no.
ꝑ Inno.in.c.j.de exceſſib⁹ ꝑla.Secūdo
pōt fieri inquiſito ſpecialis ad penam
imponēdā:⁊ tūc ſi fit ad denūciationē
publici officialis.ſic non opʒ ꝓcedat in-
famia.l.ea quidē.C.de acc.c.preterea ď
teſti.cogē:ſed opʒ ſit notoriū alˀs nō cre
diť ei de ꝙ lñ dic.vt.iij.q.iiij.§.vlti. alˀs
ēt nō precedēte ifamia ꝓcedere nō pōt
in inquiſitiōe ad penā imponēdā vt in
d.c.qualiter ⁊ qñ.⁊ no. pa.i.c.ad nr̃aʒ.
cl.ij.de iureiu.
2 ¶Sed q̄ritur q̄lis infamia dʒ precede
re.Rñ.pa.i.d.c.qualiter ⁊ qñ.ꝙ ſi fit in
q̄ſitio cōtra ꝑlatū ſecularē opʒ ſit talis
⁊ tāta ꝙ ſine ſcādalo vel periculo diſſi
mulari nō poſſit.vt i.d.c.qualiter ⁊ quā
do.Si vero cōtra prelatū regularē pu-
ta abbatē vel priorē conuentualem ſic
debet ſeruari diſpoſitio prefati.c.quali
ter.Si contra regulares inferiores. ſic
puto ꝙ nō requirať tāta infamia ſʒ ſo-
lū fama plubica cum indicijs vt ſuſpi-
tionibus aliquib⁹ aliter in cā criminali
nō credo iudex poſſit ꝓcedeř ad aliquē
actū vel capture:aut atteſtatiōis perſo
ne tormentoꝝ:aut inquiſitionis infa-
mationi ſvt no.Inn.⁊ Jo.an.in.c.qua
liter ⁊ quādo.⁊.d.An.ibidem ſimiliter
Ang.in.l.ſi vacantia.C.de bo.vacan.⁊
bart.in.l. de minore.§. tormenta.⁊.l.fi.
ff.de queſti.In alijs aūt a predictis.ſ.a
captura: aut reſtitutiōe ⁊ ceteris predi
ctis ſi nō ſeruatur ordo ad vnguem nō
obeſt. pa.tamen tenet in.c.pe.de accu
ſa.ꝙ etiam ſine infamia cōtra clauſtra
les poteſt fieri inquiſito.Quod verum
credo vbi tractaretur de modico preiu
dicio.Sec⁹ ſi procederetur ad depoſi-
tionem ab ordine aut incarcerationem
⁊ huiuſmodi ſecundum pa.in.d.c.qua
liter ⁊ quando.Si vero inquiſitio ſpe-
cialis ad penam fiat contra alios a pre
dictis clauſtralibus ſic non poteſt fie-
ri niſi fama publica precedente ⁊ talis
fama debet deferri iudici ſedenti ꝓ tri
bunali ad bancum alias in ſecreto non
valet.ita no.Ange.in.d. l. ſi vacātia:et
cū alijs idicijs ſeu ſuſpitiōib⁹.aliter nō
pōt ꝓcedeř iudex ad aliquē actū vt dixi.
¶Quomodo ꝓcedet ꝑlatus in inquiſi
tiōe.Rñ.ꝙ ꝑmo dʒ deſcendere ad locū 3
vbi conuerſatur perſona ꝯtra quā vult
inquirere.qꝛ ibi veritas melius inquiri
tur.vt i.c.poſtq̄.⁊.ꝙ no.in gl.de cle.Et
hoc intellige ſi pōt cōmode:alˀs non tē
netur.Secundo ſi inquiſitio eſt genera
lis dabit iuramentū clericis ſi eſt cōtra
eccleſiam ſuꝑ his que ſciūt vel credunt
in ſua eccleſia reformāda tam in capite
q̄ȝ in mēbris:exceptis criminibus occul
tis de mera veritate dicenda vt in.c.q̄liť
⁊ quādo.el.ix.in fi.de acc.Nec iuramē-
tū vel interdictum ſeu excommunicatio
lata ab abbate vel alio cōtra ſubditos
ne reuelent inquiſitori valet neq̄ȝ liget
eos de offi.or.c.plerique.li.vj.Si vero eſt
ſpecialis citabit.illū cōtra quē vult in-
quirere.di.c.qualr̃.el.ij.§.dʒ.⁊. q. v.ij.
ſi primates.Tertio ꝓcedet ad receptio
nē dictorum eoꝝ clericoꝝ quos inqui-
rit vel teſtiū ſi qui producūť ab aliquo
preſentib⁹ tamē eis contra quos inq̄rit
niſi per contumaciā ſe abſentent.⁊ ea q̄
eis obijciūtur ⁊ nomina teſtiū ſunt eis
exponenda. Fallit hoc in caſu de quo
j.In.quiſitio.§.xj.Quarto exceptiones
tam contra teſtes q̄ȝ alios ⁊ replicatio
nes legitimas admittet vt deponendi
falſuʒ audatia prohibeatur vt in dictis
§.debet.⁊.c.ſi primates.
¶Utrū ille cōtra quē ſit iquiſitio poſ- 4
ſit negare infamiā ꝓceſſiſſe.Rñ.ꝙ ſic.et
ſic oportebit ꝙ primo iudex hec cogno-
ſcat.vñ ſi infamatus nō inuenitur non
poterit iudex ꝓcedere.alˀs ſic.c.cū opor
teat.de accu.⁊.d.c.qualiter.el.ij.⁊ lʒ ac-
cuſator ꝓbet eū ifamatum: nihilomin⁹
re⁹ poterit probare ꝙ ſit bone fame.ar.
de pur.cū in iuuentute.⁊ potentius eſt
priuilegiū bone fame q̄ȝ infamie ar.c.
lʒ in fi. de accuſatio.⁊ no.her.in di.ca.
qualiter. cl.ſecūdo.
¶Utrū ille ꝯ quē inquiriť poſſit recuſa 5
re iudicē ſi hʒ illū ſuſpectū.Rñ.ꝙ.ſic.c.
cum ſpeciali de appella.vt puta quia

ex odij fomite procedit.vel q2 eſt crimi noſus ar.iij.q.vij.iudicet.iſta tñ q̃ ad om̄ia non ſunt ſeruanda inquiſitione regulariũ.q2 facilius ꝛ liberius poſſũt a ſuis adminiſtratiõib9 am̄oueri.di.ca.qualiter.el.ij. Quod limitat niſi in graui preiudicio infligendo.ar.di.ca.qualiter.el.ij.in fi.in verbo facilius et liberius.

6 ¶ Utrũ inquiſitores generales poſſint procedere ad inquirẽdũ de veritate cri minũ etiã nõ receptis teſtibus ſup infa mia.Rñ.pa.in.c.cum dilecti.de accu.ꝙ ſic ſatis eſt ꝙ eis ꝯſtet de ĩfamia ꝑpter freq̃ntẽ clamorẽ:ſec9 eſt ĩ delegato ad vnã cãm tñ vt in.c.cũ oporteat.de acc.

7 ¶ Quis põt inquirẽ.Rñ.ꝙ q̃libet prela tus cõtra ſuũ ſubditũ imo tenet̃ ne ſan guis ſubditoꝝ exquirat̃ in die iudicij ꝺ eoꝝ manibus ꝺ of.or.c.irrefragabili.ꝺ regula.c.ꝗ.Facit.c.iꝫ haly.ꝺ ſimo.xxx vij.di.ligant.ꝛ.d.c.qualiter.el.ij.

8 ¶ Utrũ mõachi ꝛ religioſi poſſint ꝺpu tari generales inquiſitores a ſede apo ſtolica.Rñ.pa.in di.c.cũ dilecti.ꝙ non: niſi ſint in dignitate vt in.c.ſtatutum.de reſcrip.li.vj.no.ꝙ dicit pa.in.c.cauſaꝫ.el.j.de iudi.ꝙ appellatiõne fratrum in ſtatutiꝫ ꝛ odioſis nõ veniũt mõachi.Idẽ dic in monialibus vt non veniãt appel latiõe ſoroꝝ ꝛ dñr ꝑpꝛie fratres mendi cantes ſimiliter ꝛ ſorores.non mendi cãtes vero ꝛ habitantes ſolitarie mona chi vel moniales appellantur.

9 ¶ Utrum ep̃s poſſit diſpenſare in crimi nib9 ne ꝑlatus amoueatur ab offõ.Rñ.pa.ĩ di.ca qualiter ꝛ quando.el.ij.ꝙ ſic qñ procedit per viã inquiſitionis ꝛ fa cit.c.inquiſitõis.de accu.circa principiũ.vbi dicit ꝙ põt ſuperior penã modera re niſi tale ſit crimen ꝙ impediat ordi nis executionem ꝛ bñficij retentionem etiam poſt peractam pniam.ergo vbicũ ꝙ iſta ceſſant ꝙtũcunq3 graue ſit crimẽ etiam maius adulterio poterit nedum ep̃s:ſed quilibet ſuperior diſpenſare vt ſi remoueatur ab adminiſtratiõe. Se cus quando procedit ꝑ viam accuſatio nis:ꝛ ita itellige.c.at ſi clerici.de iudi.

¶ Utrum de iuribus ſingularium pſo narũ ſit precedẽdũ inquirẽdo vl̃ extra ordinẽ ſine inſtãtia patris.Rñ.pa.in.c ad noſtram.el.ij.de iureiu.ꝙ non ſed li bello oblato ꝛ ſeruato ordie iuris qꝺ ẽt ſequit̃ Io.an.in.c.ſi.ꝺ fo.cõpe.li.vj.etiã ſi factũ allegatur notoriũ.facit.l.ad peremptoriũ.ff.de iudic.ꝛ.l.properan dũ.C.eo.ꝛ aut̃.qui ſemel.C.quomodo ꝛ quãdo iudex.vbi patet ꝙ iudex nõ de bet citare abſentẽ niſi parte petente:et ſi aliter citat non valet citatio:vt nota.in.c.j.de iudi. Quod limitat ſm Bar.in.l.iiij.§.hoc antẽ iudiciũ.ff.de dam.in fe.niſi ſit cauſa miſerabiliũ perſonarũ que ſe iuuare non poſſunt. 10

¶ Quid ſi teſtes interrogentur ſup oc cultis criminibus.Rñ.ꝙ nõ debent re ſpondere ſi inquiſitio ſit generalis niſi de crimine de quo infamia preceſſit.d.c.qualiter ꝛ quando.el.ij.multo minus ſi inquiſitio ſit ſpecialis cõtra aliquem. Si vero infamia preceſſit cõtra aliquẽ: tũc teſtes dicẽt ſup omnibus que ſciũt de eo quod inquiritur veritatẽ etiam ſi illud quod ſciũt ſit occultũ.vt ſi de for nicatiõe agitur ꝛ vocatur aliquis qui ſi mul cũ eo fuit debet dicere ſecretas cir cunſtantias:etiam eas quas ſecreto no uit dũmodo ſit infamatus de crimine ſu per quo ſit inquiſitio:puta cum tali mu liere commiſit fornicationẽ:ſꝫ ſi tantum de fornicatione eſſet infamatus nõ ex preſſa aliqua tũc non debet teſtis reue lare fornicatricẽ occultã.hec no.Inno.ꝛ hoſt.in.c.qualiter.el.j.Ioan.ꝛ Archi.ij.q.v.habet hoc. 11

¶ Utrum ille contra quem ſit inquiſi tio teneatur dicere veritatem ſuper cer to crimine interrogatus.Rñ.ꝙ ſic ſi fa ma ſit contra eum de quo vide.ſ.Con feſſio delicti.in prin. 12

¶ Quid eſt indiciũ ꝛ quomodo per idi cia poteſt procedi cõtra aliquem ad in quiſitionem.vide.ſ.indicium. 13

Inquiſitor hereticorũ mi nor ep̃o eſſe nõ poteſt niſi q̃dragesimũ etatis ſue an num attigerit.cle.dolẽtes de hereticis.

De notat.

De notatis hic ⁊ ꝙ debeat ſeruare
ordinē iudicioꝝ ſm Innocē.in.c. exhi=
bita clerici.de qua glo. inſtitu de pub.
iudi.in prin.⁊ ꝙ inquiſitor heretice pra
uitatis pōt punire hereticum ēt ex ſola
mētis cogitatione lȝ ſigna hereſis non
dum oſtenderit.Bal.not.in.l.ſi q̄s non
dicā.ij.⁊.vij.col.C.de epi.⁊ cle.⁊ pōt ipe
inq̄ſitor criminaliter punire.Idē Bal.
in.l.ſeueriter.C.de excu.tu.

1 A quibus poſſint tales inq̄ſitores iſti
tui.Rñ.glo.in.d.cle.dolentes. ꝙ ꝑ mini
ſtros vel prouinciales illoꝝ ordinū qui
bus a ſede apl'ica ē ꝯmiſſuȝ.Itē ab ep̄is
vel capl'is ſede vacāte.vt in.d.glo.

2 Utrū p̄fati inq̄ſitores poſſint aliis cō
mittere vices ſuas.Rñ.gl.d.cle.ꝙ licet
cōmiſſarios quos dant vocamus vica=
rios vel ſubſtitutos cle.j.§.porro.§.
notarij de hereti.

3 Utrū inquiſitores p̄fati poſſint ſe im
pedire de diuinationib⁹ aut ſortilegijs
aut vſuris.Rñ ꝙ de diuinationib⁹ ⁊ ſor
tilegijs ſi manifeſtā ſapiūt hereſim poſ
ſūt ſe itromittere:vt puta qꝛ faciūt ma
nifeſtas inuocatiōes demonū attribuē=
do demonib⁹ aliqđ diuinū. Secus ſi ſo
lum inuocant ad exercēdū opera q̄ na=
turaliter poſſunt:qꝛ tūc talis inuocatio
nō ſapit hereſim ſm Oldra. alias non
poſſunt ēt ſi ſapiunt hereſim ſȝ nō ma=
nifeſte ſimiliter nec de vſuris text. eſt in
c.accuſatus.§.ſane.de here.lib.vj.

4 Sed nunquid inquiſitores poterūt
ipſi cognoſcere an ſapiat hereſiȝ vł ne.
Rñ ꝙ nō qꝛ iuriſditio eſt ſibi attributa
exiſtente cōditione vt no.glo.in.d.c.ac=
cuſatus.⁊ gl.i.c.j.de.offi.dele.li.vj.q̄ vi
deť cōtraria intelligēda ē vera ꝙ inq̄ſi
tor pōt cognoſcere an ſapiat manifeſte
hereſim qñ certum eſt ꝙ ſapit here=
ſim ſed dubitatur an ſit manifeſta. vel
non:qꝛ tūc pōt recipere ꝓbationes an
ſit manifeſta.et intelligo manifeſta ſm
glo.eādē qñ illa que notoria ſunt.⁊ ita
patentia.ꝙ nulla tergiuerſatione cela=
ri poſſunt.de verb.ſig.ex parte.ꝯ coha.
cle.⁊ muli.c.fi.

5 Que prohibenť p̄fatis inquiſitorib⁹
Rñ.ꝙ nō extorqueāt pecuniā protextu
officij inquiſitionis q̄buſuis modis illi=
citis.Itē ꝙ nec ſcienter acceptēt bona
eccleſiarum ob delictum clericoꝝ aut
fiſco applicēt: ꝙ ſi cōtra fecerint tā ipi
q̄ꝫ eoꝝ cōmiſſarij.⁊ ēt epoꝝ aut capitu
loꝝ ſede vacāte ſūt excōicati ipo facto:
nec poterūt abſolui añ ſatiſfactionē pe
cunie ſic extorte: niſi in mortis articu=
lo.cle.dolētes.de here.Itē diſtrictius i=
hibetur eis ne abutantur quolibet por=
tatione armoꝝ.Itē ꝙ nō habeāt niſi of
ficiales neceſſarios.d.cle.dolentes.Itē
precipiť tā ep̄is q̄ꝫ alijs inq̄ſitorib⁹ ꝙ
nō imponāt malitioſe aut fraudulēter
crimē hereſis alicui:aut ꝙ ipediat exe=
cutionē officij iq̄ſitiōis falſe.itē ꝙ odio
gr̄a vel amore lucri aut comodi tp̄alis
obtētu ꝯtra iuſtitiā ⁊ cōſciētiā nō omit
tāt ꝓcedere vbi eſt ꝓcedēdū:al's ep̄s ꝑ
trienniū ſuſpenſus eſt ab officio ⁊ eius
ſuperior hoc faciens. Inferiores vero
ep̄is ſunt excōicati excōicatiōe papali.
Cle.multoꝝ.de here.Qđ bñ no.contra
iſtos inquiſitores q̄ citāt aliquos ꝑ he
reticis q̄ tñ nō ſunt:qꝛ ſunt excōicati ip
ſo fctō.Itē ꝙ nō pñt de crimine here=
ſis inquirere ꝯ ep̄os niſi in lr̄is apl'i=
cis expreſſe vt poſſint hec facere conti=
neatur.vt in.c.inq̄ſitores. de hereti. vj.
Itē inq̄ſitores ordis minoꝝ nō pñt ſe
itromittere de ordine p̄dicatoꝝ.Nec in
quiſitores de ordine p̄dicatoꝝ de ordi=
ne minoꝝ pretextu cuiuſcūqꝫ hereſis:
vt in priuilegijs eorum aliter ſunt ex=
cōicati ipſo facto:⁊ eſt papalis per extra
uagātem Pau.ſecundi.

Utrū inquiſitores hereticorum poſſint 6
ꝓcedere cōtra illos xp̄ianos qui ad ri=
tū trāſeūt iudeoꝝ. Rñ. ꝙ ſic.dūmō ime
tu mortis abſolute ſeu p̄ciſe nō fuerint
baptizati.c.ꝯtra xp̄ianos.de here.li.vj.

Utrū officiū inquiſitiōis eis ab apo= 7
ſtolica ſede cōmiſſum expiret ꝑ mortē
romani pōtificis ꝯcedētis.Rñ. ꝙ nō vt
in.c.ne aliqui.de here.lib.vj.

Utrū inq̄ſitores poſſint indicere ſilen 8
tiū omnibus predicatorib⁹.Rñ.ꝙ nō ni
ſi ſolum q̄ſtuarijs qñ cōtinget cōgrega

ff

tionē fieri ꝑ negotio fidei vel dictorum queſtuariorum predicatio eidem negotio impedimentum afferret. ca. vt officiū inquiſitionis. de he. li. vj.

9 ¶ Utrū inq̄ſitores p̄fati poſſint ɔuocare cleꝝ ⁊ ppl'ꝫ ciuitatū vl' caſtroꝝ aut aliorū locoꝝ. Rn̄. ꝙ ſic ꝓut negocio fidei viderit expedire. Siſr ɔceditr eis vt aduocāt peritos q̄ſlibet vt in ſentētijs hm̄oi ꝓferēdis ɔſiliū p̄beāt: ⁊ ꝙ tales pitos aduocatos vt eis obediāt in p̄fatis ɔſilijs dādis i ꝟtute obediētie poſſint cogere. c. vt ɔmiſſi. de here. lib. vj. Ex q̄ aduerte ꝙ nō pn̄t pcipere ſub obediētia ⁊ min⁹ ſub excōicatiōe clero ⁊ pplo vt vadāt ad coꝝ p̄dicatiōes ꝯ. qđ ſepi⁹ faci-
10 ūt dicti iq̄ſitores ⁊ nō vꝫ. ¶ Utrū iq̄ſitores p̄fati poſſit ꝓceder̄ ꝯ aliq̄s ſine epo. rn̄. ꝙ citare caper̄ ac tute cuſtodire mācipare: nec nō i vinculis ac manicis ferreis ponere ⁊ iq̄rere ꝯ illos q̄s iuſtitia ꝑ hm̄oi crimine ɔcedi pōt: ſed tradere carceri: ita atroci q̄ magis ē ad penā ꝙ̄ cuſtodiā: aut exponere tormētꝭ. aut ad ſniaꝫ ꝯ illos nō pōt epo ſine iq̄ſitore vl' iq̄ſitor ſine epo aut delegato capl'i ſede vacāte ſi ſui adinuicē copiā valeāt hēre. j. viij. dieꝝ ſpaciū poſtꝙ̄ ſe req̄ſierit. ⁊ ſi ſec⁹ p̄ſumptū fuerit irritum eſt ipo iure cle. j. d' here. ⁊ ibi ponit' de carcere: ⁊ clauibus ⁊ officialibus. et dic vt ibi.

11 ¶ Quō ꝓcedēt iq̄ſitores p̄fati ꝯ aliquē. Rn̄. ꝙ ſi per viā accuſatiōis ſeruent ordinē ſuū. Si per inq̄ſitionē. faciūt q̄ ſupra dixi de indicijs ⁊ inq̄ſitione. Excipit' tamē ꝙ accuſatores vl' teſtes ſeu deponentes qn̄ ꝓpter potentiā perſonaruꝫ ɔtra quas deponūt aut accuſant graue periculū immineret eis ſi noia eorum publicarent': tūc non publice ſꝫ ſecrete corā dioceſano vel eo abſente vicario ipſius qn̄ inq̄ſitores ꝓcedūt vel eps aut ei⁹ vicari⁹ corā iq̄ſitore ſi ɔmode pōt ⁊ aliq̄b⁹ alijs pſonis ꝓuidis et honeſtis iuriſq; pitis totū ꝓceſſum ſup q̄ deliberādū eſt manifeſta. ⁊ de ipſoꝝ ɔſilio ad ſniam vel cōdēnationē ꝓcedere pn̄t et plena fides talibus teſtib⁹ adhibet'. lꝫ eoꝝ noia non fuerint ꝓmulgata: ⁊ pn̄t precipere inquiſitores p̄fatis honeſtis perſonis ſub pena excōicatiōis quā incurrant ipſo facto ne reuelent predicta noia epo tn̄ non pōt pcipere inq̄ſitori: nec inquiſitor epo. Sed papa pcipit in virtute obediētie vt teneāt. ſecreta. Ceſſāte tn̄ tali piculo debēt accuſatoꝝ ⁊ teſtiū noia publicari. itē pn̄t ꝓcedere ſimpliciter de plano ⁊ abſq; aduocationū ⁊ iudicioꝝ ſtrepitu ⁊ figura. vt in. ca. ſi. de here. li. vj. Itē ꝙ ꝓcedendo per viā inquiſitionis excōicati ⁊ participes: vel ſocij criminis admittunt' ad teſtimoniū ɔtra hereticos receptatores. defēſores fautores. ⁊ credētes eoꝝ ſi ex circūſtātijs vera dicere preſumātur. c. in fide. d' here. lib. vj. Secus ſi procedatur ꝑ viā accuſationis vel exceptiōis: qꝛ tales nō admittunt' ſm̄ Io. an. ib. dē. Item religioſi oēs qui ante religiōis ingreſſum erāt notarij ꝙ̄tūcūq; ſint in ſacris ibere iſtud officiū tabellionis poſſunt exercere quo ad oia que ad offm̄ inq̄ſitionis pertinent non obſtāte aliquo ſtatuto contrario. d. c. vt officium.

¶ Itē nota ſtatutū loci ꝑ qđ offm̄ iquiſ-
ſitionis directe vel indirecte impediret' 12
vel q̄uolibet retardaret' ipo iure eſt nullius roboris: ⁊ per cenſurā eccleſiaſticā poſſūt cogi rectores illoꝝ locoꝝ ipa reuocare vel moderare vt non impediāt. c. ſtatutū. de here. lib. vj. et ēt poſſūt aduocare brachiū ſeculare ꝑ cēſurā eccleſiaſticā cōtra hereticos vt in. d. c. offm̄.

¶ Itē ſtatutū d' duab⁹ dietis. i. c. nō. nul 13
li. d' reſeri. nō ipedit inq̄ſitiōis offm̄ vt i d. c. ſtatutū. itē ſꝫ. io. an. pn̄t ꝓcedere cōtra hereticū licet alibi cōmiſerit crimen ſi in ſua inquiſitione inuenitur.

Inſignia.

Utrū poſſit q̄s ſibi aſſumere. Rn̄. pa. i. c. dilecta. de exce. pl'. cōiter tenēt ꝙ ſic. Et arma ſicut et nomen aſſumit' ad placitū vt agnoſcat' ab alio. Inſti. de le. §. ſi q̄s i noie. ⁊ l. ad recognoſcenduꝫ. C. de in genu. ⁊ manu.

☞ De hic notatis ⁊ ꝙ inſignia doctoratus vel militie non poteſt ferre q̄ non eſt do. vel miles no. bar. in. tra. de inſig. ⁊ armis col. j ⁊ ibi col. ij. verſic. ſed quero vnus ꝙ vn⁹ nō poſſit ferre inſignia

alteri⁹.⁊ eligunt ad placitū ſicut noīa dūmodo aliena nō depignāt.gl.⁊ doc. in.l.ij.C.vt ne.li.ſi.iu.auten.impo.

1 ¶ Utrū iſignia alteri⁹ poſſit ꝗs aſſumere.R̄n.pa i.d.c.dilecto.ꝙ ſic ſicut ⁊ nomē ꝙ limitat vex niſi illi cui⁹ ſūt p̄tēderēt aliqḋ dānū vt puta facinoroſus aſſumēs arma alteri⁹ poſſet ille offēdi loco facinoroſi.⁊tal:s iplorare pōt officiū iudicis.⁊ iudex p̄t prohibere qꝛ ad eū ſpectat ꝗes populoꝝ.l.j.§.ꝗes.ff.de off prefec.vr.Idē dic vbi intereſt reipublice ſicut ſi aliꝗs accipit inſignia boni artificis qui non eſt ita bonus ⁊ ita d̄cipiunt populi.de hoc habes p Bar. in tractatu de inſignijs et armis.

2 ¶ Utrū ꝗs poſſit aſſummere iſign:a dignitatis.R̄n.ꝙ nō ſi nō hꝫ illā dignitatem alr̄s eſt falſarius.l.eos.⁊ ꝙ ibi not. ff.de falſa.Facit.c.j.de clerici.nō or.mi.

Inſcriptio ſcd̄m al ꝗs ē qn̄ accuſator p̄ſitetur p̄a q̄ i bello ſunt.vl' hꝫ alios cū p̄ſitet ſe vel.c p̄ſeꝗ vſqꝫ ad finem.Sꝫ ꝺm alios ⁊ veri⁹ iſcriptio ē qn̄ accuſator ſe obligat ad penā taliōis.ſ.ſimilē qꝛ talio p̄prie idē ē ꝙ repſētatio ad ꝯſimile. ⁊ hāc tenet Jo.an.⁊.gl.i.c.ſuper his.d̄ accu.⁊ probatur i.c.tue.de p̄cu.⁊ ſequitur pa.in.d.c.ſuper his.⁊ de iſtis opinionib⁹ dicitur in.l.ſi cui.in priu.ff.de accuſa.l.cauſis.C.de accuſa.

1 ¶ Utrū accuſanti ſit neceſſaria inſcriptio.R̄n.gl.⁊ doc.in.c.ſup his.ꝙ ſic niſi in.viij.caſibus ⁊ ibi vide.Et.lꝫ inſcriptio nō fiat tamē deficiēs dꝫ puniri pena talionis ꝺm Accuriū in.l.ij.C.de fi. inſtrumen.⁊.Bar.in.l.ſicut predicta.

Inſtitutio ſeu iſtituere ꝺm hoſt.ē eccl'ie vel eccl'iaſtici beneficij collatio.

☞ De notatis in.hoc.§.⁊ ꝙ inſtitutio canonica ſola dat iuſtā cām poſſidēdi ⁊ iuſtū titulū in prelatura.vt not.Bal. in.l.iij.C.de emanci.li.

1 ¶ Quis pōt inſtituere.R̄n.de iure communi epiſcopus.Itē capitulū ſede vacante.de inſti.⁊.ſi capitulū li.vj.Itē ille qui habet ex delegatione epi.de inſti. ex frequentibus.Itē qui habet hoc de cōſuetudine.c.cū veniſſent.de inſti.dūmodo ſit cleric⁹ talis tamē ab iſto inſtitutus nō dꝫ adminiſtrare nec poſſeſſionē eccleſie adipiſci niſi de cōſenſu dioceſani.⁊ eius autoritate.d.c.ex frequentibus.Itē abbates in eccleſijs ſibi ſubiectis pleno iure poſſunt curā ꝯmittere ſine p̄ſentatiōe epo facta.ar.a cōtrario. de p̄ben.c.in lateranenſi.de capel.mo. c.preſbyteri lib.vj.xvj.q.ij.viſis.

Intentio accipit dupliciter vl' put ē mot⁹.vl' motiuum.volūtatis.vl' put dicit finē itētuꝫ. ⁊ iſto ſecundo modo.hic accipio.

¶ Utrum intentio habitualis ſufficiat ad meritū bone accionis.R̄n.S.Bo.in ij.di.xlj.que.vl.primi ar.i ſi.ꝙ ſi loquamur de intentione habituali qua quis refert ad deū in generali oīa ops diei vel anni ſic talis nō ſufficit ad meritū. Sed ſi loquamur de intentione habituali qua quis refert aliqḋ op⁹ ad deū in primordio illius operatiōis vel alterius ad quā illa conſequenter ſe hꝫ:ita ꝙ opus ſequens directā habet ad op⁹ primum ordinationem vel cōſequētiā. ſic talis ſufficit ad meritū.Unde ſi aliquis intēdit pro deo dare.c.marchas.⁊ incipit hodie dare vnam cogitando de deo actualiter.poſtea dat alij:⁊ nihil de deo cogitat tamen actiones ille ſunt:et omnes meritorie ⁊ fructuoſe ⁊ per hūc modum eſt i viris religioſis ꝗ in principio ⁊ charitate deuouerūt portare religionis pondus.quicquid.enim faciūt quod ad ſue religionis obſeruantiam ſpectat ex prima intētione eſt eis meritorium ad ſalutem:niſi ꝙ abſit contraria intētio ſuperueniat Si autem op⁹ alterius generis inciperet oporteret ꝙ intētio renouaretur vt illud opus eſſet meritorium.vnde ſi religioſus ad ea ꝗ ad religionem nō ſpectant vult ſe exercere opꝫ ꝙ intētionē renouet:qꝛ illa habitualis ad illam nō ſe extēdit.⁊ iō non eſt pue ſecuritatis ⁊ vtilitatis religionē itrare.dicit etiā idē.S Bo.vidē ꝙ intētio habitualis ꝗuis de deo nō cogitet 1

actualiter tñ ſi ex ſola boni op[er]is cõſideratiõe charitas [pro]mpta vel aliq̃ alia virtus charitate [in]formata ad ip[s]ũ bonũ op[us] inclinat ip[su]m eſt meritoria. ſicut vir obediẽs meretur obediendo plato p[re]cipiẽti ſibi etiã ſi nihil cogitet de deo ſed ſolũ conſideret: [quod] eſt bonum obedire.

2 ¶ Utrũ op[us] ab itẽtiõe recipiat q̃titatẽ ſiue boni quo ad bona. ſiue mali q̃ ad mala. Rñ. ſ. Bo. di. xl. ar. j. q. ij. [quod] q̃titas bonitatis [et] malitie corrñdet q̃titati intẽtiõis ſcõm qd q̃ti[tas] intẽtiõis attẽdit q[uan]tũ ad actũ itẽdẽdi ſ[ed] i[n]q[uan]tũ attẽdit ex pte intẽti nõ ſemp corrñdet. Un gl. ſup illud Math. xij. bonus hõ [etc]. dicit quantũ bonũ intẽdis tñ facit. dicit idẽ. S. Bo. [quod] ſimiliter tãtũ [et] q̃tum ſunt aduerbia ſic dicũt quãtitatẽ actus intẽdendi. [et] verũ eſt generaliter ſine reſpectu malo[rum] vel bono[rum]: q[uia] quãtũ act[us] intendẽdi eſt magis intẽſus in bonitate vel malitia tãtũ opatio exterior eſt bona vel mala: oẽ em̃ meritũ vel demeritũ ad actũ volũtatis reducit. l[icet] circunſtãtie exteriores aliquo mõ faciãt ad volũtatis deprauationẽ. Si vero ly. tantũ [et] q̃tũ ſunt noĩa tũc dicũt q̃titatem ex parte intẽti. [et] ſic nõ ve[rum] generaliter: q[uia] nõ ſemp operi exteri[us] facto mẽſurat intẽtio: q[uia] frequẽter homo itẽdit magnũ bonũ [et] nõ facit. [et] minimũ bonũ ex humilitate: [et] facit magnum.

3 ¶ Utrũ op[us] ab intẽtiõe recipiat qualitatẽ. ſ. bonã vel malã. Rñ. S. Bo. vbi. ſ. q. j. [quod] intẽtio bona vel mala dicit dupliciter. ¶ P[ri]mo modo bona dicit in qua eſt pfecta [et] bona ordinatio operis ad finẽ. [et] hoc modo nõ tamẽ reſpicit bonitatẽ finis: ſed etiã rectũ ordinem eius q̃ eſt ad finem. Et hoc eſt qd dicit Ber. ad Eugeniũ. exponẽs illud. ſi ocul[us] tuus ſimplex: [quod] ad hoc [quod] oculus ſit ſimplex requirunt duo neceſſario. ſ. [quod] veritas ſit in electiõe: [et] charitas in intẽtiõe: qd eſt dicere [quod] amat qd eſt amãdũ. [et] eligit qd eſt eligẽdũ. mala dicit in qua eſt ordinatio indirecta. [et] ſic eſt verũ generaliter ẽm intentionem qualificat op[us] exterius. ¶ Secundo modo dicitur intentio bona. q[uia] qd finaliter itẽdit eſt bonũ [et] iſto modo nõ qualificat: q[uia] ſi q̃s furat vt faciat eleemoſynã vl' mẽtit vt cõuertat aliquẽ. nõ dicit bñfacere. ſ[ed] quo ad malitiã nõ habet inſtãtiã: q[uia] malitie intẽtiõis iputat oẽ op[us] factũ q̃lecunq[ue] ſit. q[uia] de[us] cor interrogat principaliter. [et] de iſtis intelligit magis cordis inſpector eſt dominus q̃ operis. xv. q. vj. c. j. [et] illud. reã linguã nõ facit niſi rea mẽs. xxij. q. j. c. hoies. [et] c. ſe. [et] miniſter legis volũtarie occidẽs malefactorẽ homicida reputat. xxiij. q. v. c. cũ homo. [et] illud qd no. xlj. di. q̃ ſq̃s. [et] xxj. q. iiij. c. omnis iactantia. Non obſtat [quod] [et] non ſit in bono. q[uia] plura requirunt ad cõſtructionẽ q̃ ad deſtructionem.

¶ Utrũ intentio bona abſq[ue] operibus valeat ad meritũ. Rñ. S. Bo. vbi. ſ. [quod] ſi ille h[abe]t facultatẽ bñ operãdi [et] opportunitatẽ operãdi: ſic nõ ſufficit intẽtio: q[uia] nec bona voluntas debet dici ſed ſemiplena. Si vero facultas non adeſt tunc bona intentio [et] bona voluntas ſufficit ad meritum vite eterne. 4

¶ Utrũ opa exteriora addãt aliq̃d ſupra meritũ bone volũtatis. Rñ. S. Bo. vbi. ſ. ar. ij. q. j. [quod] aut loq̃mur de primo ſubſtãtiali. [et] ſic de cõdigno nihil addit opus extrinſecũ: q[uia] quãtitas meriti pẽſatur ex quantitate radicis. De congruo tamẽ abſq[ue] dubio op[us] priuilegiatum. addit. ſ. bonam intentionẽ et voluntatem pro eo [quod] volũtas in illo opere p[re]parat [et] diſponit ad ſuſceptionẽ maioris gratie p[er] quã digna eſt maiori retributiõe. Si aũt loqnimur de premio accidẽtali: ſic opus extrinſecũ addit ſupra bonã volũtatẽ ſicut priuilegiatũ [et] alia etiã q̃ diſpoſitiue addũt ad rõnẽ meriti: q[uia] excitãt actũ volũtatis ad bonũ: [et] radicationẽ [et] [con]ſeruationẽ grẽ. [et] illud martini. palmam tamẽ [etc]. itelligit nõ de palma q̃ eſt aureola. ſ[ed] de palma q̃ ẽ reſpectu p[re]mij ẽẽntialis q̃ d[icitu]r aurea. 5

¶ Utrum euentus ſeq̃ns addat ad bonitatem et malitiam actus exterioris. Rñ. Tho. j. ij. q. xx. ar. v. [quod] aut eſt precogitatus. et ſic addit. Aut non eſt precogitatus 6

gitatꝰ: ⁊ tunc aut ꝑ ſe ſequit̃ vt in pluri
bus. ⁊ ſic addit. Cõſtat eñ actũ ex gñe
ſola eſſe meliorẽ ex quo ſeq̃ poſſunt plu
ra bona. ⁊ peiorẽ ex q̃ plura mala. aut
ſequit̃ ꝑ accidẽs. ⁊ vt i paucioribꝰ ⁊ tũc
nõ addit. nõ eñ indicat̃ de re aliqua qḋ
eſt ꝑ accidẽs ſed tantũ qḋ eſt per ſe.
7 ¶ Utrũ q̃s ꝑ intentionẽ poſſit opa ſua
vel alioꝝ alteri applicare. Rñ. ſm Aſtẽ.
ꝙ ſic. ⁊ fit tripliciter. ¶ Primo mõ in ſin
gulari. vt cũ ꝓ alio determinare ſatiſfa
cit. ⁊ ſic q̃libet põt alteri bona ſua cõica
re. ¶ Scḋo mõ in ſpeciali. vt cũ q̃s orat
ꝓ ꝯgregatiõe ſua ⁊ ſuis familiaribꝰ et
bñfactoribꝰ ⁊ ad hoc etiã ordinat ope
ra ſua ſatiſfactoria. ⁊ ſic ille q̃ preeſt reli
gioni põt illa opa cõicare alijs applican
do intẽtionẽ eoꝝ q̃ ſunt de ſua congre
tiõe ad hũc determinate. ¶ Tertio mõ
in generali. ⁊ ſic qui p̄eſt eccleſie gene
raliter põt opa illa cõicare applicando
ſuã intẽtionẽ ad hũc vel ad illũ. ⁊ ideo
q̃ preeſt eccl'ie generali põt cõicare ea q̃
ſunt ꝯgregationis ⁊ huiꝰ hoīs. ſed non
ecõtrario. P̄ma cõicatio ⁊ ſcḋa nõ dr̃ in
dulgẽtia ſꝫ tñ tertia ꝓpter duo. ¶ Pri
mo q2 ꝑ excõicationes illas primas lꝫ
abſoluat̃ hõ a reatu pene quãtũ ad deũ
nõ abſoluit̃ tamẽ q̃tũ ad ſatiſfactionẽ
ad quã eſt obligatꝰ ex p̄cepto eccleſie
vel cõfeſſoris ſꝫ ꝑ tertiã ſic vt .ſ. pꝫ in
dulgẽtia. ¶ Scḋo q2 in vna cõgregatio
ne nõ eſt ſufficientia meritoꝝ vt ſibi et
alijs valere poſſint ſicut eſt i eccl'ia ro
mana p̄cipue ꝓpter meritũ xp̄i: ⁊ ille ſo
lus q̃ ipſi p̄eſt põt ꝑ intentionẽ ſuã ap
plicare opa alioꝝ alijs q̃ dicunt̃ idulgẽ
tie. alij aũt habẽt ex eiꝰ cõfeſſione.
8 ¶ Utrũ actio ꝓcedẽs a volũtate delibe
ratiua ſi ꝑ itẽtionẽ ad deũ nõ ordinata
ſit mala ſeu pctm̃. Rñ. vt colligo et. S.
Bo. l. ij. diſt. xlj. q. j. ar. iij. ꝙ aut hoc ꝓue
nit ꝑ inordinatã affectionẽ ſiue cõuer
ſionẽ ad creaturã ⁊ ſic eſt mala ex ꝯuer
ſione. Aut ꝓuenit ꝓpter operãtis negli
gentiã. ⁊ ſic ẽ mala ex omiſſione. Aut ꝓ
pter operãtis ifirmitatẽ ⁊ miſeriã ⁊ hoc
neutro mõ eſt mala ſꝫ indifferẽs: deus
eñ decreuit ꝓpter ſuam pietatem ⁊ ꝓ
pter nr̃am infirmitatẽ multas opera
tiones nõ imputare nobis neq3 ad me
ritum neq3 ad demeritum. ⁊ cõſequent̃
tales operationes reſpectu noſtri non
vident̃ bone moraliter nec male vt cum
quis loquitur alicui ex naturali pietate
vel alium ſalutat ex vrbanitate. vel fa
cit ex neceſſitate nature puta comedit
vt reficiat̃ ambulat vt recreet̃: nec tamẽ
hec refert in deũ tales eñ actiões non
ſunt meritorie. q2 ad deũ nõ referunt̃ di
cere ꝙ eſſent demeritorie durũ videret̃
cũ nõ fiãt ꝓpter inordinatã cõuerſionẽ
ad creaturã. nec omittunt̃ ad deum re
ferri agẽtis negligẽtia ſed tñ propter
quãdã infirmitatẽ que eſt in nobis ex
corpore corruptibili aggrauãte animã.
Nec obſtat his Gre. ſup illud Matthe.
xiij. de oī v̄bo ocioſo ⁊c. vbi dicit ꝙ v̄bũ
ocioſum eſt qḋ caret ratione iuſte neceſ
ſitatis vel pie vtilitatis. q2 vt dicit Ric.
in. ij. di. xl. non ſemper oportet ꝙ actus
explicite ad finem q̃ eſt deus referatur:
vt nõ ſit ocioſus. ſed ꝙ referat̃ ad bonũ
finẽ vel ciuilẽ vel corporis neceſſitatem
aut honeſtã recreationem. Soluꝫ ergo
ille dicit̃ ocioſus q̃ nõ refert̃ ad aliquẽ
bonũ finẽ. Meritorius autem vite eter
ne ſolus eſt actus qui ordinatur ꝑ intẽ
tionem ad deum aut merito condigni
ſi fiat ex charitate: demeritorius vero ſi
nõ referatur in deum ex inordinata cõ
uerſione vel omiſſione.
¶ Utrum bonitas actualis voluntatis 9
addat aliquã bonitatẽ ſuper bonitatẽ
ipſius habitꝰ gratie. Rñ. ſm. Ri. vbi. ſ.
ꝙ actualis volũtas elicita a voluntate
potẽtie per gratiam addit habitui gra
tie bonitatẽ aliquã a deo denumerabi
lem q̃tum ad premiũ ſubſtãtiale ita ꝙ
premiũ ſubſtantiale habitui gratie et
actibus interioribus voluntatis ꝑ gra
tie habitũ elicitis correſpõdet. vnde ꝓ
pter tales actus plus habebit de p̄mio
ſubſtantiali quã ſi ſine ipſis a corpore
deceſſiſſet.

Interdictũ dr̃ ab iterdico interdicis ꝙ
idẽ ẽ qḋ ꝓhibeo. et ſic ꝑtinet ad iterdi

ctuʒ iuris canonici ex quo īterdicit ad-
miniſtratio aliquoꝝ ſacroꝝ ⁊ celebratio
diuinoꝝ vel executio aliquoꝝ ſpūaliuʒ
ſm Jnn.⁊ ſic eſt eccl'iaſtica cēſura.aliqñ
dr interdictū.i.iter duos datū vel inter
duo dicta vt iſti.de iterdi.l.ꝑn.⁊ iſto mō
accipit in iterdictis a lege ciuili ſiue a
ꝑtore.⁊ qdā ſunt publica ⁊ iſta ſūt.ix. q̄
dā ſūt priuata ⁊ hec ſunt.xxviij. de qb⁹
vide gl.⁊ doc.i.c.paſtoralis.ď cā poſſeſ.
⁊ ꝓpri.⁊ in.c.itē cū quis.de reſti.ſpo.et
de iſtis hic nō intēdo tractare.ſed vide
ſi placet in ſpeculo.e.ti.Sʒ.de iterdicto
primo mō dicto nec etiā intendo dicere
de iterdicto quo aliqď ꝑticulare ſpūale
interdicitur:puta cuʒ qs interdicit ab
officio vel a bñficio ⁊ hmōi.qꝛ de hoc di
co.j.ſuſpēſio.ſʒ hic intēdo ſoliū tractare
de interdicto ex quo in aliqua terra vel
eccl'ia vel alique ꝑſone iterdicunt a ce-
lebratione diuinoꝝ ꝑceptione ſacramē
toꝝ aliquoꝝ pulſatione campanarū ⁊
ceteris.de quib⁹.j.dicā interdictum.v.
☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ iterdictū ec
cleſiaſticū de q̄ hic nō ſit ꝓprie ſnia no.
Bal.i addi.ad Spe.in ti.de ſen.§.l.℣.x.
⁊ ibi Spe.§.j.⁊ Bald.in.l.j.C.de poſtu.
vbi ponit ꝙ iterdictū legati vel guber-
natoris ꝓuincie nō eſt ꝑpetuū ſʒ expi-
rat cū officio.de materia aūt interdicto
rum eccleſiaſticoruʒ nihil per legiſtas.
1 ¶Quot ſunt ſpēs interdicti. Rñ. ꝙ due
vna hoim alia locoꝝ.Jnterdictū hoim
aliud gñale.aliud ſpāle.aliud ſingula-
re.generale interdictū hoim eſt cū iter-
dicit ppl'is regni caſtri. vel ville aut ci-
uitatis.⁊ ſic aduerte ꝙ qñ interdicitur
ppl's vel vniuerſitas vel cōe. ꝙ tūc nec
loc⁹ nec clerus eſt interdictus.Jteʒ ſm
cal.nec ꝑſone eccl'iaſtice q̄ ex toto ſunt
trāſlate i eccleſiā:qꝛ de ppl'o nō ſūt.xij.
q.j.duo ſicut qñ iterdicit cler⁹ tñ.nō ē
iterdict⁹ ppl's nec vniuerſitas vel cōe.
qꝛ ſunt diuerſa cler⁹ ⁊ ppl's.de ſen.exc.
ſi ſnia lib.vj.Uñ clerici poſſūt celebrare
ſicut prius ſm Jo.an.in.d.c.ſi ſnia.ſ.al
ta voce pulſatis cāpanis: iterdictis tñ
excluſis.qꝛ ꝓhibitio.c.qď in te.de pe. et
re.⁊.c.nō eſt vobis.de ſpō.⁊ moderatio.
c.alma.de ſen.exc.lib.vj.Jntelligit quā
do locus eſt interdictus ⁊ non expreſſo
loco in ſnia iterdicti nō hʒ locū ceſſatio
diuinoꝝ ⁊ alia quāuis ſit gñale.Cal. ta
men.ꝙ dʒ ſeruari moderatio.d.c.alma.
Sed nō credo ei.dic ergo ꝙ poſſunt cle
rici alta voce celebrare ſicut pri⁹ ⁊ in ec
cleſijs ſuis alta voce.⁊ ꝙ i iſto caſu poſ
ſunt admitti oēs q̄ nō ſunt de ppl'o illo
⁊ nō ſunt cā interdicti.tʒ Archi.i.d.c.ſi
ſnia.⁊ Federi.cōſilio.lxx. Sil'r ſm Cal.
illi poſſunt admitti q̄ de illo erāt ppl'o
ſed domiciliū trāſtulerūt. Aſtē. tamē li.
vij.ti.xvj.tʒ ꝙ nō niſi abſoluant ex quo
ſemel fuerūt interdicti ſʒ dictū Cal. eſt
verius ⁊ ſequit Ge.in.d.c.ſi ſententia. ⁊
etiam abſentes excuſant donec ſciant
c.apoſtolice.de cle.excō.mi. poſtq̄ ſciūt
tenentur ſeruare.
¶Utrū populus nō interdictus ſi fiat 2
de populo taliter iterdicto efficiatur in
terdictus.Rñ.ſm Cal.ꝙ ſic.
¶Utrū bānit⁹ q̄ eſt de ppl'o interdicto 3
ſit ampli⁹ iterdict⁹.Rñ.ꝙ ſic ſi ad tēp⁹
ē bānit⁹. qꝛ adhuc ciuis eſt ⁊ de ppl'o.l.
relegati.ff.de interdic. ⁊ relegatis.
¶Sed nūqd habitātes in ciuitate qui 4
nō ſunt neq̄ ciues neq̄ de populo illi⁹
ligētur interdicto.Rñ.ꝙ nō.d.c.ſi ſentē
tia.ſed ligātur illi qui ſunt facti ciues
ex gratia licet ibi non habitent.
¶Utrum impuberes populi interdicti 5
ſint ſimilit.Rñ.Jo.de deo ꝙ ſi nō ſūt do
li capaces non ſunt interdicti. Secus ſi
ſunt doli capaces.
¶Quid de mulierib⁹ q̄ viris ꝯdicūt et 6
alijs hoibus q̄ ꝑ poſſe reſiſtūt.Rñ.Joā
de deo.ꝙ nihilomin⁹ ex quo ſunt de il-
lo populo ꝙ ſunt interdicte.
¶Speciale interdictū hoim eſt cuʒ in- 7
terdicit aliqď collegiū vel vniuerſitas i
ppl'o incluſa puta ſtudiū papie ⁊ hmōi
vel capl'm.Nā interdicto capl'o vel col
legio vel vniuerſitate ſingule ꝑſone de
ipſa ſunt interdicte ſm Jo.an.⁊ Ge.in
d.c.ſi ſententia.⁊ iſtud comprehēdit tā
clericos q̄ laicos qui ſunt de illo colle-
gio vel vniuerſitate.
¶Sed quid ſi interdicatur familia ali- 8

cuius nunq̄d clerici de ei⁹ familia erūt
iterdicti. Rñ. Rodo. ꝙ sic niſi ſpecialiter
eximant. Uñ aduerte hoc ſm Arch. ⁊ ſe
q̄r Ge.i.d.c.ſi ſnia. ꝙ iterdicto collegio
vel vniuerſitate clici q̄ nō ſūt de illo col
legio vl' vniuerſitate poterīt ianuis ap-
tis ⁊ pulſatis campanis alta voce cele-
brare excōicatis ⁊ interdictis exclu. Se
cus vbi eſſet interdictus locus quia nō
poſſunt niſi ſm ꝙ.j.dicam.
9 ¶Utꝝ ſi iterdicant doctores oēs alicu
ius ciuitat; itelligant interdicti clerici q̄
ſūt doctores. Rñ. ꝙ ñ ꝑ gl.i.d.c.ſi ſnia.
Silr ſi iterdicunt clerici nō veniūt reli
gioſi nō hñtes dignitatē. ⁊ de hoc vide.
ſ. cleric⁹. e. Ge. tñ i.d.c. ſi ſnia. dicit ꝙ cle
ro iterdicto veniūt clerici ſeculares re-
gulares ꝯuerſi ⁊ ꝯuerſe. q̄ ita ſunt ad ec
cleſiā trāſlati ꝙ ꝓprie de pplo dici non
pñt de q̄ dicto ego valde dubito ⁊ po
ti⁹ credo ꝯtrariū niſi aliud ꝯſtet de mē-
te. ꝑ ea que. ſ. dixi. Clericus primo.
10 ¶Quid ſi vn⁹ d' pplo iterdicto igredit
mōaſteriū an poſſit diuis intereſſe ſine
relaxatiōe iterdicti gñal' vl' ſpālis. Rñ.
Federi. ⁊ ſequit Ge.i.di.ca.ſi ſnia. ꝙ ſic
qꝛ deſinit eſſe de populo ergo purgat
eius lepra ſine alia relaxatione.
11 ¶Singulare iterdictū hoim d'ꝛ cū aliq̄
certa ꝑſona interdicit vl' ēt icerta. vt cū
d'ꝛ. q̄ fecerit ſic ſit iterdict⁹ ipo fctō. ⁊ iſti
q̄cūq; vadūt ſunt ſꝑ iterdicti. niſi abſol
uant ſi iterdictū nō ē ad tpˢ. Uñ aduer
te ⁊ no. bñ ꝙ tales iterdicti ſiue gñal'r ſi
ue ſpālit vl' ſingularit nō pñt exercere
aliquē actū cōceſſoꝝ tpe interdicti de q̄
bus. j. dicet q̄ pertineāt ad ordines aut
ad celebrationē diuinoꝝ aliter eſſent ir
regulares vel ſuſpenſi ſcd̄m ꝙ infligi-
tur pena violantibus interdictū. vt. j.
dicetur ⁊ de tali interdicto non loqui-
tur. c. alma.
12 ¶Utꝝ iterdicti gñal'r ſpecial'r vl' ſingu
lariter ſint vitādi ab aliis. Rñ. ſm hoſ.
Jno. ⁊ Ber. ꝙ ſic i diuis officiis qñ ꝓꝑo
noie ſeu alia certa locutiōe ꝑ ſuiaꝫ ſūt d'
ſignati aliū aūt ñ ſūt vitādi niſi a iudice
ſpecificent: niſi eoꝝ offenſa ꝑ quā ſūt in
terdicti eſſet multū notaria ita ꝙ nulla
tergiuerſatiōe poſſet celari. c. tua nos. d'
coha. cle. ⁊ muli. Sed tu dic vt. ſ. excom
municatio. viij. §. iij.

Interdictū. ij. locoꝝ ali
ud generale vt cū iterdicit regnū vl' ꝓuincia vel
dioceſis. Aliud ſpeciale. vt cū interdicit
ciuitas aliq̄ caſtrū vl' villa. Aliud ſingu
lare vt cū interdicit certa eccl'ia vel ca-
pella vel certe eccl'ie. ⁊ ſic iterdicto loco
aut generaliter vl' ſpecialiter aut ſingu
lariter nō ſunt interdicti hoies vel cleri
ci talis loci. Uñ extra illa loca pñt audi
re diuina ⁊ ſepeliri ſi ibi elegerūt ſepul
turā vel ibi mortui fuerit: qꝛ nō ſunt in
terdicti niſi fuerint i culpa iterdicti po
nēdi. tex. in. d. c. ſi ſentētia. no. Pa. d. ca.
qd' in te. ⁊. d. c. nō eſt vobis. Aduerte tñ
ꝙ id quod ſtatuit in interdicto genera
li locoꝝ hꝫ locū i interdicto ſpecialis lo
ci. ⁊ hoc ideo qꝛ interdicta ciuitate vel
villa intelligit tota interdicta generali
ter ⁊ ideo habentes priuilegium ꝙ tpe
gñalis interdicti poſſint celebrare ſub
miſſa voce intelligit generale interdi-
ctū. quādo etiam aliqua terra eſt inter
dicta quo ad illā terrā. vt dicitur ⁊ not.
in. c. cum partibus. de ver. ſig. Jnno. ta
men ⁊ hoſti. tenent ꝙ interdicta eccle
ſia aliqua in penā populi licet multi ex
eis nō deliquerint ſed ſolū vel dñs vel
vniuerſitas ꝙ talis populus etiam qui
nō eſt i culpa nō poterit alibi eligere ſe
pulturam apud eccleſiā nō interdictaꝫ
niſi ex ꝓuilegio ſpeciali hoc habuerit.
Sed hoc nō credo verū qꝛ. c. quod alle
gat ſcilicet vt priuilegia de priuil. loqui
tur quādo populus eſt interdictus.
¶Quid ſi iudex dicat interdico regnū 1
francie. R. ꝙ interdictuꝫ extenditur ad
totam terram que adheret ei tēpore la
te ſnie ſiue rōne dñii ſiue rōne feudi. de
poſtu. prela. c. j. vel ſm glo. in. d. c. exten
ditur etiam ad terras que adherebant
ei preſtando auxilium Tempore in-
terdicti: prolati ſi vero dicat interdico
terras regis, francie tunc ſecundum
Rodo. non extenditur ad feuda: quia
pene ſunt reſtringende. Sed contra

eſt eſt tex.d.c.ſ.in verbo terrarū ipſius. ⁊ iō dic ſiř eſſe interdicta q̄ꝛ in feudis habet vtile dñium. ⁊ etiā includunť terre in quib⁹ ſolū h̄z vſūfructū ſm Jo.an. ⁊ ſequiť Ge.in.d.l.ſi ſnia. Si vero aliq̄s terrā haberet i pignus nō eſſet interdicta q̄ꝛ nō eſt ipſius quo ad dñiū. ſecus ſi diceret q̄ iterdiceret omnē terrā quā tenet q̄ꝛ ſic eſſet interdicta.c.cū Bertol. de re iudi.: q̄s creditor habet poſſeſſionē veram pignoris.ff.de vſuca.l.ſerui.

2 ¶Sed quid ſi h̄z terrā cōem cū altero Rñ.Ge.in.d.c.ſnia. q̄ ſi eſt indiuiſa non comprehēdeť ne iuſtus patiať. Secus ſi eſt diuiſa q̄ꝛ pars ſua ſubiacebit.

3 ¶Utrū interdicta ciuitate veniāt eius ſuburbia. Rñ.q̄.ſic ⁊ etiā ɔtinētia edificia. Et idem dic de interdicto caſtri vľ ville.l3 ꝓprie non habeat ſuburbia. vt in.c. ſi ciuitas.de ſen.excom .li.vj.

4 ¶Sed q̄ro q̄d dr̄ ſuburbiū aut cōtinēs edificium. Jo.de deo dicit q̄ ſuburbia intelligūť illa q̄ ſunt.ſ. vltimā portaȝ ⁊ faciunt cū ciuitate publicas functiōes ⁊ vocanť ad ɔcilia ⁊ cōtiones.vel dic ſ3 Ge.q̄ dñr burgi extra ⁊ prope ciuitateȝ in quibus domus ſunt cōtigue. Uel dic q̄ ſuburbia dñr domus p̄ quas eſt iter rectū eūdi ad ciuitatē vel locū ⁊ cōtinētia edeficia ſunt. pulchre domus circa ciuitatē nō intra ſuburbia vbi nō ſunt burgi directe introducētes ad ciuitatē. Glo.in.d. capitu.ſi ciuitas.dicit q̄ arbitrio iudicis eſt relinquēdū q̄ dicanť ɔtinētia edificia: q̄ꝛ non dicit tex. ɔtiguis ſed ɔtinētib⁹.legiſte vero.i.l.ij.⁊.l.edificia ⁊.l. q̄ incōtinētibus.ff.de verb.ſig. quaſi in idem coincidunt. Ego v̄o quo ad hoc attenderē ad rōnē legis expreſſam ⁊ dicerem omnia illa dici continentia edificia que ita ſunt ꝓpe ciuitatem q̄ in illis celebrando cōtēnereť eccleſiaſtica cenſura: puta q̄ꝛ quaſi ita cōmode eo conuenire poſſunt ſicut ſi non eſſet interdictum. ſed vbi non contemnitur propter hoc: puta diſtat per miliare et eſt valde laborioſum illuc ire nec paſſim populus poteſt eo conuenire: tunc non acciperetur ſub hac ſignificatiōe.

¶Utrum dño vēdēte terrā interdictaȝ ſiue generaliter ſiue ſpecialiter aut ſingulariter alicui dño qui nō eſt in culpa eſſet interdictū. Rñ.q̄ nō ſm Ge.in.d.c. ſi ſnia quia ſecū portat onus ſuū. 5

¶Utrū dño emēte terrā poſt lataȝ ſententiam interdicti contra omnē ſuā terram ſit illa terra interdicta. Rñ.ſm Ge. in.d.c.ſi ſententia.q̄ non niſi lator inter dicti e xpreſſiſſet nedum terrā habitam ſed habendam. 6

¶Utrū interdicta eccleſia ſit iterdictū cimiteriū vel eius capella. Rñ.q̄ ſic ſi capella vel cimiterium ſunt cōtigua eccleſie alias nō ⁊ ideo in nō ɔtiguis poſſet celebrari.d.c.ſi ciuitas.§.fi. 7

Interdictū.iiij.

tam perſonarū q̄ locorū q̄s poteſt ponere. Rñ.q̄ oēs illi qui poſſūt excōicare vel ſuſpendere ratione iuriſdictiōis ordinarie vel delegate quā habēt ſuper illos quos volūt iterdicere.ď verb.ſig.querēti.ď offic dlega.c.q̄ꝛ pōtificali li.vj.⁊ quis pōt excōicare habes.ſ̄.cōicatio.j.§.iij.

¶Utrum epi poſſint iterdicere pſonas ſingulares eccliaſticas vľ ſeculares aut corū loca vel terras que h̄ñt preuilegiū ne poſſint iterdici. Rñ. q̄ ſic ⁊ etiā excōmunicare: niſi talia priuilegia ſint conceſſa regibus vel reginis aut coꝝ filijs vel religioſis nō ratione perſone ſed ordinis vľ locoꝝ vt i.c.ne aliq̄d.de priui. li.vj.nec etiā pñt interdicere exēptos ēt indirecte puta interdicendo ne eis vendant aut cōicent.⁊ ɔtrafacientes ſunt puniēdi.c. quāto. de priuile.rōne tamē delicti ⁊ contractus poſſet vt .ſ̄. exemptus.§.viij. 1

¶Utrum canonici eccleſie cathedralis poſſint ponere i aliquo loco vľ eccleſia interdictū.Rñ. q̄ nō ſine aſſenſu epi.c. que ſunt.de his que fi.a ma.per.c. 2

¶Pro qua cauſa poteſt poni iterdictū Rñ.q̄ pro ſubſidio pecuniario vľ debito pecunie vel alterius quantitatis. laic⁹ aliquis non poteſt iterdici niſi ex ſpeciali autoritate ſedis apoſtolice ⁊ expreſſa alias non tenet ſi ponať per extrauā 3

gantem bonifacij.viij.q̄ incipit.Prouide attendētes.Ponēdum eſt igiẗ ꝑ culpa aut dn̄i aut ppl'i ⁊ huiuſmodi non ſingularis alicuiꝰ pſone q̄ offiñ non habet generale vt pꝫ in.c.ſane.de offic.de le.⁊ in.c.non eſt nobis.de ſpon.

4 ¶Quō dꝫ poni.Rñ.ꝙ pcedēte monitione ⁊ in ſcriptis q̄ ſcriptura cōtineat cauſam ſicut ⁊ de excommunicatione dictū eſt.ꝫ.Excommunicatio ij.§.j.⁊.ij.

5 ¶Utrū ſit aliqua forma verboꝝ ꝓnūda.Rñ.ꝙ nō neceſſario ſed ſufficit dicere non ꝓpter talē cām regnū vel caſtrū vel eccleſiā talē ſuppōimꝰ interdicto et huiuſmodi.vt no.i.d.c.ſane.⁊.c.non eſt nobis.

Interdictū.iiij.

In q̄bus caſibꝰ icurriẗ iterdictū.Rñ.ꝙ generale interdictū ⁊ ſpeciale locoꝝ in nouē caſibꝰ incurriẗ ipſo iure.¶Primus qñ ciuitas in qua moriẗ ſūmꝰ pōtifex nō ſeruat diſpoſitionē.c.vbi piculū de elec.li.lib.vj.qꝛ tūc ipō facto ē iterdicta.vt ibideꝫ. ¶Secūdus qñ ciuitas dat auxiliū conſiliū vel fauorē in ſecutoribus cardinaliū aut captoribus:aut percuſſoribꝰ vel mandatoribꝰ pdictoꝝ aut ſocij talia facientiū vel ſi infra mēſem ſaltē tales delinquētes non punierit ſi poteſt ipſo facto eſt iterdicta.de penis.c.felicis.li.vj. excipiẗ Roma.¶Tertius qñ collegiuꝫ vel vniuerſitas ab eccleſijs vel ab eccleſiaſticis pſonis exigit pedagia guidagia vel alia per ſe vel per aliū de rebus ſuis quas nō cauſa negociādi deferūt aut ad huiuſmodi ſoluēda ꝯpellit tūc ipſo facto oīs ciuitas caſtrum vel villa aut aliꝰ locus dicte vniuerſitatis vl' collegij ſubiacet interdicto.ꝺ cēſi.c.q̄q̄ li.vj.¶Quartus qñ collegiū vel vniuerſitas aut archiepī vel epī ⁊ alij tam ſuperiores q̄ iferiores eccleſiaſtici ſuſtinent penam quā incurrerūt in ꝯducēdo aut locādo domos vſurarijs alienigenis q̄ eis imponiẗ in.c.j.de vſuris li.vj.p mēſem.de qua habes.Uſura.ij.§.xiij.nam poſt mēſem terre oēs ipſorū ſunt interdicte quādiu idē vſurarij in eis cōmorantur.vt in.d.c.j.¶Quintus quando clerici vel religioſi inducūt aliquem ad vouēdū aut promittēdū de ſepultura ſi in eoꝝ eccleſia vel cimiterio eū ſepeliāt tunc ſi.j.decenniū eccleſie vbi de iure venit ſepeliēdus oīa q̄ occaſione ſepulture habuerūt nō reſtituēt.etiā ſi nō petātur et cadauer ſi petatur ipſo facto eorum eccleſie ⁊ cimiteria ſunt interdicta. c.animarum piculis.de ſepul.li.vj.⁊ tandiu durat donec plene ſatiſfecerit vt ibidem.¶Sextus qñ ciuitas cōmittit aliquid in epm ſuū vt capiaẗ pcutiaẗ banniaẗ ipſo facto eſt interdicta cle.ſi quis ſuadente.de penis.Sptimꝰ quilibet locus vel loca in quibus eps detinetur inuitus ſunt interdicta ipſo iure.di.cle.ſi q̄s ſuadēte.¶Octauꝰ quādo religioſi exēpti eccleſias et decimas recipiunt a laicis ſine cōſenſu dioceſanoꝝ vel excōicatos admittunt ad diuina ſeu interdictos nominatim aut inſtituūt vel deſtituūt inconſultis epīs in eccleſijs non ſibi pleno iure ſubiectis vel quando hoſpitalarij ⁊ templarij pluſq̄ ſemel in anno celebrant in eccleſia poſita in loco interdicto vel defendunt ne confratres exemptorū ſeu ipſorum oblati qui in totum nō ſe trāſtulerunt poſſint iudicari a locorū ordinarijs tunc eccleſie eorum ipſo facto ſunt interdicte ſm glo.in.c.j.de iureiur.lib.vj.⁊ archi.in.c.epōrum de priuile.lib.vj.⁊ ſequitur.Panor.in.c.cum et plantare.de priuile.et facit.c.ſi quis ſuadēte.xvij.q.iiij.q̄uis.glo.i di.c.cum ⁊ plantare.et cōiter doct.ibidem teneant ꝙ non ſint ipō iure.Sꝫ pria opi. mihi videtur verior.¶Nonus eccleſia dicitur iterdicta qñ eſt poluta humano ſanguine vel ſemine de quo dic vt.ꝫ.Cōſecratio eccleſie.§.viij.¶Decimo incurritur interdictū regni caſtri vel loci qñ dñs eoꝝ ipedit ne legatus aut nunciꝰ pape poſſit exequi ſuum officium ⁊ tandiu donec perſiſterit in tali cōtumacia. capitulo ſuper gentes.de offi.le.li.vj.extrauagans eſt.Aduerte tamen hic ꝙ lꝫ in ſupra dictis caſibus aliqua terra vel ciuitas vl' eccleſia ipſo iure ſubijciatur

interdicto nõ tamẽ tenet quis illud ſer‑
uare añ declaratione͂ per iudicẽ fiendã:
ita ꝙ in ea celebrãs ante dictã declara‑
tione͂ non incidit in penas ſtatutas con
tra non ſeruãtes interdictũ.de quib⁹ in
fra dicetur.Interdictũ.vij.ꝛ hoc ꝓpter
conſtitutionem conſtañ.concilij.de qua
ꝫ.excõmunicatio.viij.§.ij.

1 ¶In quibus caſibus incurritur inter‑
dictum generale vel ſpeciale.perſonaꝝ
ipſo iure.Rñ.ꝙ i quatuor caſib⁹. ¶Pri
mus qñ ep̄s cõitas vel vniuerſitas ipo‑
nit:exigit:vel recipit collectas ab eccle‑
ſiaſticis ꝛc.de quib⁹ in.c.clericis.de im
mu.eccle.li.vj.ſeu qñ bona depoſita ec‑
cleſijs areſtauerit occupauerit vel arre
ſtari aut occupari fecerit.ſeu dederit in
his auxiliũ conſiliũ vel fauorem ſciẽter
ipſo facto eſt interdicta nec abſoluitur
niſi de ſpeciali mandato ſedis apoſtoli
ce.nõ obſtantibus quibuſcunq̧ priuile
gijs.vt.d.c.clericis. que tamẽ vacat per
cle.vnicã eodẽ titu. ¶Secũdus qñ vni‑
uerſitas vel collegium permittit in ter‑
ris ſuis vſurarios alienigenas conduce
re domos vel eis locat ad exercẽdũ fen⁹
ipſo facto eſt interdicta.c.j.de vſuris li.
vj. ¶Tertius qñ pſona eccleſiaſtica re‑
gularis aut ſecularis ꝗtũcũq̧ exẽpta ꝛ
cuiuſcũq̧ ordinis aut ſtatus exiſtat ſciẽ
ter celebrat vel celebrari facit in locis i‑
terdictis niſi ſm̄ pmiſſionẽ iuris vel ex
communicatos publice vel interdictos
ad diuina officia vel ſacramenta aut ſe
pulturã admittit.tũc ipſo facto eſt inter
dicta ab ingreſſu eccleſie.ꝛ tãdiu donec
ſatiſfecerit ad arbitriũ eius cuius ſentẽ
tiam contẽpſerũt.ca.ep̄oꝝ.de priuile.li.
vj.hodie tñ ſepelientes excõicatos pu
blice aut noiatim iterdictos ſunt excõi‑
cati ipo fctõ.cle.eos ꝺ ſepultu. ¶Quar
tus qñ vniuerſitas ꝯcedit rep̄ſalias aut
cõceſſas extẽdit ad pſonas eccl'iaſticas
vel eoꝝ bona niſi.j.mẽſeꝫ reuocet ip̄o fa
cto eſt interdicta.c.ꝛ ſi pignoratiões.de
inIu.lib.vj. Sunt alij caſus iterdicti de
quibus.j.ſuſpẽſio primo qui poti⁹ ſu‑
ſpenſiones nominantur ꝗ interdictum
cum etiam caſu tertio precedenti.

Interdictũ.v.

q̄ ꝓhibet tempore in
terdicti vł i loco iterdicto exerceri.rñ.ꝙ
oẽ ſpirituale.qꝺ reducit ad ſex.vt clari⁹
intelligat ſm̄ ꝙ colligo ex Inno.ꝛ Pa.
ꝛ cõiter doc.in.d.c.non eſt vobis.ꝛ ca.ſi.
de exce.prela.ꝛ.c.ꝙ in te.de pe.ꝛ re.ꝛ.c.
ſi.de ſenten.excom.li.vj. Uñ aduerte et
not.bene ꝙ quicquid pertinet ad aliqꝺ
ſe.infra poſitorum intelligitur ſemper
prohibitum tempore interdicti.niſi vbi
inuenitur in iure ſpecialiter conceſſum.

¶Et primo ꝓhibet om̄e exercitium de 1
putatum certo ordini eccl'iaſtico.Et hoc
ꝓcedit ſiue ſint clerici preſbyteri ſiue in
feriores.vt no.Pa.i.c.ij.de cle.excõ.mi.
Et ꝺꝛ exercere offm̄ deputatũ certo ordi
ni:puta qñ ꝺt epiſtolã:vt ſubdiaconus
euãgeliũ vt diacon⁹.vel offerẽdo calicẽ
vrceos ꝛ hm̄õi vt lector vel exorciſta et
hm̄õi.vł dicendo matutinũ ꝛ aliud offi‑
ciũ vt hedom adari⁹ ꝛ ſilia q̄ cõueniunt
alicui ordini. Facit.c.ſi q̄s ep̄s.el. ij.xj.
q.iij.vñ talia exercẽtes ſunt irregulares
ipſo fctõ.Sec⁹ eẽt ſi exerceret aliqꝺ qꝺ
nõ ẽ deputatũ certo ordini eccl'iaſtico ſi
cut cãtãs rñſoria vł p̄os non officiando
p̄ncipalr ſꝫ tãꝗ ꝗlibꝫ ali⁹ laic⁹.Itẽ nec
auditio diuinoꝝ ptinet ad certũ ordinẽ
ꝛ talia exercẽtes tp̄e interdicti nõ erunt
irregulares niſi auctorizando audirent
diuina:puta qꝛ p̄lat⁹ facit celebrare qꝛ
ſic eẽt irregularis ſecũdum glo.in cle.
Archiep̄i.de priuil.

¶Utꝝ bñdictio ſolẽnis ep̄i ſit ꝓhibita
tali tp̄e.Rñ.ꝙ ſic qꝛ eã facit rõne ordis
xcv.di.c.ecce ego.niſi i feſtiuitatib⁹ ꝺ qui
b⁹ infra.nõ aũt ſimplex ꝓhibet.nec bñ
dictio pe vł baculi pegrioꝝ.qꝛ non perti
nẽt ad ordinẽ.ꝛ idẽ põt dici de bñdictio
ne veſtimẽtoꝝ illoꝝ q̄ volũt intrare mo
naſteriũ vel tertiũ ordinẽ bti Franciſci
ꝙ licite p̄t fieri.

¶Scꝺo ꝓhibet miſtratio ſcr̄amẽtoꝝ ex
cepto eo mõ q̄ cõcedãt ꝺ iure de q̄ vid.j.
i.c.ſe. ¶Tertio ꝓhibet celebratio diui
norum.vt in.c.reſpõſo.de ſen.ex.de cle.
excõ.mini.c.ij.ꝛ.iij. Sed quid venit hic
nomine diuini offi.cij. dic ſolummodo

oꝛdinatum in bꝛeuiario vel miſſali. vt ĵ.patet in.c.ſe.§.j.cum ſequentibus.
5 ¶Quarto ꝓhibetur collatio oꝛdinum niſi vt.ĵ.dicam in.c.ſeq.
6 ¶Quinto pꝛohibetur ſepultura eccleſiaſtica: tamē extra cimiteriū ⁊ eccleſiā lʒ ſine officio cū officio nō aliter clericꝰ incurreret penas poſitas ꝯtra tales de quibus.ĵ.dicetur.in capitulo ſeq.
7 ¶Sexto pulſatio campanarum ar.d. c.alma. Si tamē laici pulſarēt ſine eoꝝ cōſenſu clerici excuſant ſm Jo. de deo. Hoc intelligo de pulſatiōe pꝛo hoꝛis canonicis: qꝛ Aue maria vel campane de feſto vel ꝑ alio ſigno ꝙ ꝑ hoꝛis nō credo ſint pꝛohibite. Septimo apertio ianue eccleſie tēpoꝛe celebꝛationis officij: niſi pꝛout infra dicitur in.c. ſe.
8 ¶Utrū p̄fata ita ꝓhibeant in eccleſijs exēptis. ſicut i alijs. Rñ. ꝙ ſic. vt i.c. autoꝛitate. de pꝛiuile.li. vj. ⁊ ita ſeruabūt ſi ſicut faciūt alie eccl'ie celebrādo ſcdʒ modificationē.c.alma. de ſen.exc.li. vj.

Interdictū.vj.

Que cō cedunt tpe interdicti generalis locoꝝ vl' ſpecialis vel ſingularis. Rñ. ꝙ vndecim.

1 ¶Pꝛimū celebꝛatio officioꝝ diuinoꝛuʒ ⁊ miſſarū i eccleſijs ⁊ monaſterijs ſicut fiebat ante interdictū cū iſta modificatiōe.tñ.ſ.ſubmiſſa voce. Janus clauſis cāpanis nō pulſatis excōicatis ⁊ iterdictis excluſis in.d.c.alma.§.addicimus. aduerte hic ꝙ iſtud.c.alma loquitur de gn̄ali ⁊ ſpāli interdicto tam hominum ꝙ locoꝝ nō de ſingulari iterdicto alicuius eccl'ie ſm gl.i.d.§. addicimus. et iō ibi non poſſet celebꝛari. Quod nota bene quia pauci aduertunt.
2 ¶Sed q̄ro a q̄bus celebꝛari debēt p̄fata diuina. Rñ. Arc.in.d.c. alma ꝙ a pꝛopꝛijs clericis eccl'iaꝝ vel monaſterioꝝ monachis: niſi et ipſi eſſent interdicti. vt ſupꝛa interdictum.j.§.xj.
3 ¶Qui pñt admitti ad iſta diuina. Rñ. ꝙ nullꝰ niſi clerici aut monachi illaꝝ eccl'iaꝝ i q̄bꝰ celebꝛant. vnde aliaꝝ eccleſiarū clerici vel monaſterioꝝ monachi nō poſſunt admitti ſm Ar.i.d.c. alma. Cal.tñ. vt refert Ge.in.d.c alma tʒ ꝙ poſt factū nō eēnt irregulares: ſʒ añ factū nō auderet ꝯſulereꝙ q̄s admitteret religoſos vl' clericos extraneos. Fe de ꝯſilio.lxxxvij. dicit ꝙ videt abſurdū tales nō admittere. ⁊ Jo.an. dicit ꝙ eſt nimis duꝝ tenere ꝙ nō admittant. Et credo ꝙ ſit verꝰ ꝙ pñt admitti oēs clerici aut religioſi aliaꝝ eccleſiaꝝ ⁊. Vbū canonici ꝙ clerici eccl'iaꝝ reſtringit diſtributionē nō auditionē ſeu celebꝛationē quā ꝑmittit ſicut pꝛiꝰ poterāt itereſſe ⁊ nūc ſil'r. Facit ad hoc.d.c.ꝙ i te. Seculares aūt de terris nō interdictis nullo mō pñt admitti. vt in.d.c.lʒ.ar.c.q̄m ep̄i.de pꝛiuilegi.li.vj. qꝛ qd̄ ꝑ pꝛiuilegiū vni cōcedit alteri denegatū cōpꝛobat.
¶Utrū cū alicui ſingulari ꝑſone cōcedit vt mō premiſſo.ſ.ianuis clauſis ⁊c. 4
poſſit celebꝛare vel audire diuina tpe iterdicti eiꝰ familiares q̄ nō dederunt cām ⁊ domeſtici poſſint admitti ad audiēdū ⁊ celebꝛādū ſibi officiū diuinum. Rñ. ꝙ ſic. vt in.d.c.lʒ vobis.§.cōcedit. Et q̄d cōpꝛehēdat ſub iſtis vide.s̄.Familia. niſi ob iſtā cauſaʒ in fraudē ſint aſſumpti.c.vlt.de verbo.ſignifi.lib.vj.
¶Quid ſi nō ſit ſingularis ꝑſona ſʒ cōuētꝰ aut collegiū cui cōcedit auditio diuinoꝝ tpe interdicti nūq̄d eius familiares domeſtici ſimiliter ſint admittendi. 5
Rñ. ꝙ nō vt i.d.ca.lʒ vobis.§.nō ſic niſi ſuper hoc habeant pꝛiuilegium. vt ibi.
¶Quid ſi in ꝯuētu vel collegio nō ſunt niſi tres quoꝝ duo ſunt infirmi nūq̄d tertius poterit celebꝛare cū familiari. Rñ. 6
Hoſt.i.c.ꝙ nōnullis.de pꝛiuile.ꝙ ſic ne pꝛiuilegiū ſit inutile ſicut concedit ſingulari ꝑſone. vt in.d.c.lʒ dūmō dederit cām iterdicto. vt in.d.c.lʒ. Arch. dubitat ſed ego credo verū dictum Hoſti.
¶Quō dʒ itelligi pꝛiuilegium quo cōcedit aliquibus religioſis ꝙ tpe iterdicti poſſint recipe ad diuina confratres 7
ſuos. R̄.ꝙ dʒ intelligi de illis cō fratribus q̄ lʒ i ſeculo remanēt tamē eoꝛum oꝛdini ſunt oblati mutato habitu ſeculari. vel etiā q̄ inter viuos bona ſua dederūt eis retento vſufructu i vita ſua.

vt i.c.vt priuilegia.§.j.de priuil.⁊ i.c.cũ
⁊ plãtare.§.de cõfraternitatibꝰ ibidez.
¶ Quid ſi ꝑuilegiati vt admittant tpe
iterdicti dederũt cãm iterdicto vel eoꝝ
culpa: dolo vl' fraude fuit iterdicta ſnia
ꝓlata: vl' ad ꝑpetrãdũ delictũ cuiꝰ occa
ſiõe iterdictũ latũ extitit auxiliũ: vel fa
uorẽ. Rñ. ꝙ nõ obſtãte priuilegio nullo
modo admitti pñt: vt in.d.c.licet.§.fi.
¶ Que miſſa põt celebrari. Rñ. Ge.i.d.
c.alma.recitat ⁊ ſequit Jo.an.et Cal ꝙ
etiã peculiaris lz Jo mo.tenuerit ꝙ ſo-
lum cõuentualis poterat celebrari.
¶ Cõcedit aliq̃bus vt tpe generalis vl'
10 ſpãlis iterdicti locoꝝ poſſint celebrare
in ſuis feſtis ianuis aptis: ſicut minori
bus ⁊ ꝑdicatoribꝰ: nũq̃d poterũt tales
alios admittere ad celebrãdũ. Rñ Inn.
et ho i.c.vt ꝑuilegia.d ꝑui.ꝙ ſi ꝑuilegiũ
ſit eis datũ ꝑſonaliter nõ poſſunt: ⁊ tũc
ꝑſonaliter ꝯcedit cũ dr: ꝯcedimꝰ vobis
vt poſſitis celebrare. Si vo ꝑſonaliter
nõ eſſet. datũ ſicut cũ dr. ꝯcedimꝰ vobis
vt i vr̃is eccl'ijs celebret: tũc pñt admit
tere alios ad celebrãdũ: ⁊ ſic eſt priuile
giũ fratrũ minorum ⁊ predicatorum.
11 ¶ Utruz ſeculares ⁊ q̃cunq; alij poſſint
extra eccl'iaz ꝑdicta diuina officia auſcul
tare. Rñ. ho. ꝙ excõicatꝫ ⁊ iterdictis nõ
lz audire diuina. nec; lz clericis ita alte
dicere ꝙ audiantur de foris. Intellige
ſtudioſe pñt: eĩn ita alte dicere ꝙ ſe au-
diãt in choro adinuicem etiã ſi ſic dicen
do audirent ab extra. ar. d.c.alma. Si'r
non eſt eis aperienda feneſtra vel ho-
ſtiũ vt videãt eleuationem corporis xp̃i
et hmõi: nec pax extra portanda. nec ad
offertorium poſt euãgelium admittẽdi.
Ad ꝑdicationem tamẽ poſſunt admitti
libere: nec diſtinguitur an dederint cãm
vel non vel ſint excõicati vel nõ: vt in.c.
reſpõſo. de ſenten. excom. iuncto.c.epi-
ſcopus nullum. de conſe. diſt.j.
12 ¶ Utrũ dicẽtes officiũ p viã vel extra ec
cleſiã tpe iterdicti generalis vel ſpãlis
locoꝝ frangant interdictũ. Rñ. ꝙ ſi hoc
faciãt ſtudioſe vt ſeculares audiant: ſic
violãt interdictũ: vt ꝓbat. ar. c. ſi. de pri
uil. li. vj. vbi pz ꝙ etiã celebratio diuino
rũ extra eccl'iam ꝓhibetur tali tpe. Se
cus autẽ ſi ſic dicendo a caſu ſeculares
trãſeuntes audiant: tũc qr qd modicũ
eſt nõ apprehẽdit quaſi nihil. ij. phiſi. tũ
qr non contra rationem legis.
¶ Utrũ liceat clericis vel laicis in loco 13
interdicto legere euãgeliũ vel pſalmos
⁊ hmõi. Rñ. ꝙ ſic: ſicut ⁊ predicare ſicut
ante dictum eſt.
¶ Utrũ tpe generalis vel ſpãlis iterdi 14
cti locoꝝ poſſunt ſeculares ⁊ alij orare
in eccleſia oratione ꝑuata. Rñ. Mona.
ꝙ ſic. qr talis actꝰ nõ cõtinet ſub aliquo
ꝓhibitoꝝ: vt pz. s. Itẽ tz Rod. ꝙ etiaz ſi
ſint ipſi orãtes interdicti vel illa eccl'ia
poſſunt orare oratione priuata.
¶ Utrũ itroductio poſt ptũ ⁊ bñdictio 15
nuptialis poſſit celebrari tempore in-
terdicti. Rñ. hoſt. tenuit ꝙ non licet.
¶ Scdm qd ꝯcedit eſt celebratio diui- 16
noꝝ officioꝝ ⁊ miſſarũ alta voce ⁊ ſolẽ
niter. ianuis aptis pulſatis campanis
⁊ oibus interdictis admiſſis ſolũmõ
excõicatis excluſis. Et hoc ſolũ cõcedit
in feſtiuitatibꝰ Natalis dñi Paſche et
Pẽtecoſtes: ⁊ Aſſũptiõis virgis glioſe.
Ita tñ ꝙ illi quoꝝ cã interdictũ eſt latũ
altari nõ appropinquẽt: vt i. d.c. alma.
Extẽdit hoc.c.ad feſtũ corpis xp̃i ⁊ eiꝰ
octauã p Martinũ.v.⁊ Eugeniũ.iiij. in
extraua. q̃ incipit. Excellentiſſimi. Sed
aduerte ꝙ iſta celebratio ſi fieret ab in-
terdictꝫ ꝑſonis eſſent irregulares vt. s.
pz. Si'r ſi eccl'a eẽt ſpãliter iterdicta. qr
d.c.alma intelligitur qñ interdictũ eſt
generale loci vel ſpãle ſm glo. ibidem.
¶ Utrũ habẽtes priuilegia vt in ſuis fe 17
ſtiuitatibꝰ celebrare poſſint vel in ſuo
locũ do aduẽtu vt de tẽplarijs dr in.c.vt
ꝑuilegia. de priui. poſſint celebrare non
ſeruata moderatiõe huius.c.alma. Rñ.
Jo.an.⁊ Archi.in.d.c.alma: ꝙ non: quia
eoꝝ priuilegia per iſtud .c. reuocantur
quo ad hoc. Secꝰ ſi priuilegia obtinue
rint poſt iſtud.c.alma.
¶ Quero qua hora dies ichoabit. Rñ 18
Joan.not.in.d.c.alma, ꝙ qñ dies icipit
luceſcere qr dies dicitur a diez. quod ẽ
clarum: ⁊ mane ⁊ veſperã cõprehendit.

luxta illud. Factū ē veſpe ⁊ mane dies
vnus. de offi. del. c. cōſuluit. in aut. de in
di. H. ſedebūt. Jo. an. ibidē dicit ꝙ icipit
i vigilia feſti ad veſperas quo ad cele
brationē officioꝝ. de feri. c. ij. ⁊ ꝙ conti=
nuare poterūt vſqꝫ ad veſperas craſti=
ne dicit i cle. ſiue. Sꝫ cōpletoriū ⁊ reliq̄
poſt veſperas cātare nō poterūt ꝫ for
mā p̄dictā. c. alma. p iura allegata Ar=
chi. ꝟo ꝯcordat cū Joā. an. ſed addit ꝙ
i veſpis cōpletoriū ꝯtinet. xj. q. iij. ſi qs
ep̄s. el. ij. ⁊. xcij. di. c. vl. vbi Laur. Hug.
⁊ Joan. hoc no. ⁊ hoc dicit pbari p. d. c.
ij. vbi Alexā. dicit ꝙ ſicut magnitudo
die exigit tardius terminari ⁊c. Item
pbatqꝛ p̄dicta cōceſſio. c. alma. eſt gra
tioſa ⁊ fauorabilis ⁊ ſic eſt larga inter=
pretatio fiēda. c. cūpuis. de prebē. li. vj. et
hoc ſequit. Ge. in. d. c. alma. ⁊ ſic hꝫ con
ſuetudo. ⁊ ſic tene. Uñ Fede. cōſilio. cxj.
dicit ꝙ ſicut gñaliter permittit celebra
tio diuinorū officiorum ſic intelligenda
eſt pmiſſio generaliter. de quo de cōiu=
gi. lepro. c. ij. de priuileg. qꝛ circa maxi
me cū hec ſit fauorabile. ⁊ pcōſequens
ampliādū. ⁊ ſit priuilegium principis.
⁊ ſit late interp̄tādū. ⁊ ideo in iſtis feſti
uitatibus pōt ep̄s altaria ⁊ virgines cō
ſecrare ⁊ vela benedicere. ⁊ illa impo=
nere monialibus: ⁊ calices. ⁊ paramēta
bñdicere ⁊ ſilia vt eſt benedictio abba=
tiſſe ⁊ abbatis: qꝛ ſub diuinorū eſt iſta
veniūt qꝛ ſacra nō ſunt cū ſint tātū. vij.
hec Fede. Similiter pōt ſacerdos bene
dicere ſponſas aquā hmōi ⁊ aſperſio=
nē facere. cādelas ⁊ oliuas ſimiliter be
nedicere. Intellige tamen ꝙ fiāt a pſo=
nis non interdictis: qꝛ ptinēt ad ordinē
vt de aqua. de cōſe. di. iij. c. aquā. De be
nedictiōe paramētoꝝ pꝫ de cōſe. di. j. c.
veſtimenta. ⁊. c. ꝯſulto de ſacra vnctio=
ne. c. vnico. in fi. de conſecratiōe eccleſie
vel alta. c. pen. aliter eſſent irregulares
vt patet. Sec⁹ eſſet de alijs que rōne or
dinū nō cōueniūt vt benedictio menſe.
grarū actio poſt mēſaꝫ ⁊ ſilia. Limita=
rē tamē bñdictionē mēſe ⁊ graꝝ actio=
nes licere. dūmodo nō fieret i formā of
ficij. An aūt alijs tpib⁹ a dictis feſtiui=
tatib⁹ hec poſſit. Rñ. Fede. ibidē ꝙ ſic
ꝫm moderationē. d. c. alma. ⁊ ꝫm ꝙ diui
na officia poſſunt celebrari. alias non.
¶ Tertiū qđ ꝯcedit ē pnia quorūcūqꝫ
tā ifirmoꝝ qꝫ ſanoꝝ. dūmodo excōicati
nō fuerint. Intellige ſi fuerūt excōicati
p̄pter delictū pp̄ter ꝙ iterdictū ē poſi
tum. nō de excōicatis ex alia cā: qꝛ ſi ſic
ſunt excōicati non pñt abſolui preterqꝫ
in articulo mortis ⁊ exceptis illis quo
rū culpa latū eſt iterdictū: vel dederūt
auxiliū cōſiliū vel fauorē delicto p̄pter
qđ latū eſt interdictū: niſi p̄us ſatiſfece
rint ſi poſſunt: vel de ſatiſfaciēdo p̄ſtite
rint idoneā cautionē: aut ſi hec nō poſ=
ſunt niſi iurauerint ꝙ cū poterūt ſatiſ=
faciēt. ⁊ ad ſatiſfactionē faciēdā p illos
q̄ poſſunt ⁊ tenent dabūt auxiliū ꝯſiliū
et fauorem ac iuxta poſſe ſuum labora
bunt ad hoc fideliter. vt in. d. c. alma.
¶ Utrū abſolutio generalis poſſit fieri
tpe interdicti. Rñ. Jo. cal. ꝙ ſic qꝛ rō eſt
offi. ciū diuinū ſed hec nō eſt bona rō qꝛ
bene ptinet ad ordinē. vnde ſi ſatiſfa=
cies abſolutionē generalē eſſet interdi=
ctus efficeret irregularis: ſed tō lꝫ qꝛ ſi
cut penitētia oibus cōceditur. ita ⁊ ab
ſolutio. ſiue generalis. ſiue pticularis.
¶ Quartū qđ cōcedit ē ſacr̄m euchari
ſtie qđ morietibus tantū permittitur. c.
permittimus de ſen. excō. ⁊ etiā damna
tis ad mortē cle. j. de pe. ⁊ re. ſed nunqđ
debeat eis deferri cum cāpanella. Rñ.
cal. quod ſic ꝫm morem conſuetum.
¶ Utrū ſanis poſſit dari. Rñ. ꝙ nō ēt ſi
ſint ſacerdotes nō celebrātes: qꝛ qđ nō
eſt cōceſſuꝫ intelligit phibitū i. p̄fatis.
ij. q. v. cōſuluiſti. nec obſtat. c. qđ i te. de
pe. ⁊ re. vbi dicit cōcedi viaticū cui con
ceditur pnia: qꝛ veꝝ eſt ⁊ pprie tūc dici
tur viaticum quādo dat morietib⁹ ſed
quando datur ſanis nō proprie dicitur
viaticum ſed euchariſtia. ⁊ ideo ſanis
ſiue clericis: vel laicis denegatur. In=
tellige in clericis niſi quando celebrāt:
quia tunc communicare tenentur Jo.
cald. vt refert Ge. i. d. c. arma. dicit ꝙ eſt
durum dicere ꝙ etiaꝫ clericis ſit inter=
dictum corpus chriſti. Unde. Ge. ibidē

dicit ꝙ clericis illius eccleſie poteſt cō=cedi corp⁹ xpi,qꝛ nō ē eis ꝓhibita participatio ſacramētoꝝ nec officioꝝ diuinoꝝ.vt i.d.c.p3.q3 poſſunt ſecrete celebrare.ꝛ ſic ſumere corpus chriſti ꝛ hoc magis placet.ꝛ tene quia verius eſt.

33 ¶Utrū ſaltē debeat dari corp⁹ xpi illis ſecularib⁹ q̄bus ꝯcedit audire diuina.ꝑ c.alma.vt dictū eſt.Rñ.Arch.i.d.c.ꝙ l3 aliq̄ dixerint ꝙ ſic tñ veri⁹ eſt ꝙ nō.qꝛ c.ſi ſnia.de ſen.ex.li.vj.ponunt vt diuerſa auditio diuinoꝝ ꝛ ꝑceptio ſacramentorum.Et ideo tene ꝙ non poteſt dari.

24 ¶Utrū mulierib⁹ ꝑgnātibus ꝓpinq̄s partui.Rñ.Pa.i.d.c.qđ in te.fuit diuerſa opinio.ſ3 ſibi placet vt cōſideret ꝯditio mulieris ꝛ ſi iminet piculū.mortis probabiliter tunc poterit eis miniſtrari viaticū.ꝛ placet ibidē in intrantib⁹ mare ꝛ obceſſis ſm predictā.diſtinctionē.

25 ¶Utrū ꝯcedat extrema.vnctio.Rñ.ꝙ nō vt dicit Pa.in.c.rñſo.de ſen exc.dñs An.de butrio.i.c.nō ē nobis.poſt alios de ſpō.nec etiā clericis ſ3 Jo.an.ꝛ Cal.

26 ¶S3 nunquid officiū recōmēdationis anime cōcedatur.Rñ.Cal.ꝙ ſic quia videtur annexū ſacramento penitentie.

27 ¶Quintū qđ cōcedit eſt ſacramētū baptiſmi nedū paruuloꝝ ſ3 etiā adultorū.vt.i.c.qm̄.de ſen.excō.li.vj.Et cathe ciſm⁹.ꝛ totū officiū baptiſmi tāq̄ acceſſoriū ꝯcedit.ꝛ t3 Cal.ꝙ ſi ēt q̄s baptiſaret in eccleſia interdicta ſpecialiter nō incurreret irregularitatē q̄uis ſi honeſte alibi poſſit fieri non liceat.

28 ¶Sextū cōfectio chriſmatis in die louis ſancta.d.c.qm̄.Intelligit tñ Archi. ibidē ꝙ nō pōt ꝯfici alta voce nec̄ campanis pulſatis ſ3 cū cūmoderatione.c. alma.i.ianuis clauſis ꝛc.

29 ¶Septimū ꝙ concedit eſt ſacramentū confirmatiōis quod etiam adultis pōt exhiberi dicto capitulo quoniam.

30 ¶Octauū quod cōcedit eſt ſacrm̄ matrimonij qđ legitime pōt tali tpe ꝯhi. ſed benedictio nuptialis ſ3 Hoſt.phibetur.Pa.in.c.nō eſt nobis.vbi de hoc no de ſpon dubitat.ſ3 mihi videtur ꝙ cōceſſo principali cōcedat ꝛ acceſſoriū c.acceſſoriū.de re.iur.li.vj.Attamen ſecurius eſt abſtinere niſi in dieb⁹ in quibus licet celebrare publice.

¶Nonū qđ cōcedit eſt ſepultura eccleſiaſtica q̄ ſolū clericis ꝯcedit q̄ ſeruauerūt iterdictū ſine pulſatiōe cāpanaꝝ tñ cu3 ſolēnitate ꝛ ſilētio.d.c.qđ in te.ſed hodie etiā credo poſſint ſepeliri cū officio ſine nota dicto.ꝑ ar.c.cui.l3.de reg. iur.li.vj.Scđm moderationē tamē.c.alma.ſm Fede.cōſilio.lxx.etiā cū campanis ꝛ alijs cōſuetis in dieb⁹ in quibus poteſt publice celebrari. 31

¶S3 q̄d ſi eccl'ia ē ſpāl'r interdicta nū q̄d ibi ſepelient.Rñ.Inn.ꝛ Hoſt.i.c.tāta.de exce.p̄la.ꝙ ſcđm quoſda3 nō pñt ibi ſepeliri.Hoſt.tñ t3 ꝙ ſic qꝛ qđ facit.iterdictū gñale gnal'r facit ſpāle ſpāliter.l.ſi duo.i.ſi.ff.de admi.tu.Pa.i.c. qđ i te t3 ꝙ clerici eccl'e ſpāl'r iterdicte poſſunt ibi ſepeliri.Aū ꝓo q̄ non ſunt clerici talis eccl'ie ſpāliter iterdicte debēt in eccl'ia alia nō interdicta ſepeliri. 32

¶Utrū penitētes ꝛ abſoluti ſint tumulandi in eccleſia vel cimiterio ſimiliter ſicut clerici.Rñ.doc.ꝙ nō ſi tñ de facto ſepelirent nō ſunt exhumandi.Sed ſi alibi ſepeliantur ceſſante iterdicto tūc ſunt ad eccleſias deferendi. 33

¶Utrū confratres q̄ ex priuilegio religioſoꝝ quoꝝ ſunt cōfratres admittūtur ad diuina poſſint ſepeliri i eccleſia interdicta.Rñ.ꝙ non.licet in alijs libere poſſint eligere ſepeliri.d.c.vt priuilegia. 34

¶Utrū ſepultura eccl'iaſtica concedat oib⁹ in diebus l3 celebrare ſolēniter.vt dictū eſt.Rñ.Cal.tenet ꝙ ſic niſi ſpecialiter ſint iterdicti vel cā3 dederint iterdicto.ꝛ pl3 mihi ſua opinio l3 Jo.an.et Jo.de ligna.ꝛ Sc.i.d.c.alma teneāt ꝯtrariū quo ad laicos.Fede.etiā t3 cōſilio cxj.ꝙ clerici officiādo iſtis feſtiuitatib⁹ circa ſepulturā nō efficiūt irregulares. 35

¶Utrū priuilegiat⁹ tpe interdicti ſup admiſſione ad diuina ꝛ receptione ad ſacramenta poſſit ſepeliri in cimiterio Rñ.cal.ꝙ ſic.ꝛ idē vr̄ etiam ſi ſolū eſſet priuilegiat⁹ ſup auditiōe diuinorū ſo=

luim nō facta mentione ſacramētoꝝ ꝑ
regulā cui cōicani⁹ v.uo ⁊ ēt mortuo.
37 ¶ Utrum mortuaria ⁊ alie oblationes
poſſint recipi ꝓ defunctis tēpore inter
dicti vel ab ipſis interdictis. Rñ. ꝙ ſic.
ſi mortui ſunt penitētes: ⁊ ꝓ eis orādū
eſt. xj. q. iij. quicūq; intra.
38 ¶ Decimū qđ ꝯcedit ē ordinū collatio
vt no. Jnn. in. d. c. nō eſt nobis. Uidetur
tñ velle ꝙ ſolū clericis poſſint dari: ſed
nō laicis. ſed Pa. in. d. c. ⁊ in. c. quod in
te. dicit ꝙ poſſet attētari ꝙ ex neceſſita
te poterūt etiā laici ordinari i loco iter
dicto: ſicut dictū eſt de criſmate cū non
fiat baptiſmus ſine eo. di. c. qm̄. q2 ex q̄
cōceduntur aliqua q̄ non niſi per cleri
cos poſſunt cōferri conſequenter pmit
tūtur ⁊ ea ſine quib⁹. ar. c. qm̄. de ſen. ex
cō. libr. vj. Sed ſine neceſſitate nec laici
nec clerici poſſunt ordinari i loco inter
dicto ſed alibi ordinētur ſi ipſi nō ſunt
interdicti q2 poſſunt.
39 ¶ Undecimū quod conceditur ſed eſt
ſpeciale epō ⁊ aliis ſuperiorib⁹ vt vbili
bet poſſit cū altari portatili celebrare ⁊
celebrari facere ⁊ audire diuina q̄uis
ſit interdicta terra ciuitas vel caſtrum
ſeruato tñ qđ dictū ē. ſ. Jannis clauſis
cāpanis nō pulſatis interdictis exclu
ſis vt i. c. ſi. de priuile. li. vj. habet ⁊ no.
ſimile priuilegiū habēt fratres mino
res ⁊ p̄dicatores. c. q2 in his. de priuile.
⁊ no. in. d. c. ſi. in gl. Secus ſi eſſet inter
dicta eccl'ia vel aliquis locus ſingula
ris: q2 nec epō nec fratres predicti poſ
ſent ibi celebrare vt not. Jo. an. in ca.
queſiuit. de cle. nō reſi. ⁊ ſeqtur ibi Pa.
40 ¶ Duodecimum quod conceditur im
mo precipitur omnibus obligatis ad
dicendum officium: vt illud quotidie ⁊
integre dicant lʒ ipi ſpecialiter ⁊ ſingu
lariter ſint interdicti ſigillatim tamen
debent dicere ſicut dictum eſt de excōi
catis. ſ. hore. §. v.

Interdictū
viij. violātes in currūt pena. viij.

1 ¶ Prima eſt irregularitas. hanc incur
rit oīs clericus q̄ lʒ nō ſit ipe interdict⁹
tñ exercet aliq̄d deputatū certo ordini
loco īterdicto: niſi ſʒ qđ pmittit a iure. vt
ſ. dictū ē. Intelligit hoc ſede. ꝯſilio. vij.
verū qñ publice ⁊ palā more ſolito cele
brat ſicut dicim⁹ de excoicato vl' iterdi
cto ſicut pri⁹ celebrāte. in cle. pe. de ſen.
ex. Silr exiſtēs iūterdict⁹ ſimplr ſi exer
cet aliq̄d deputatū certo ordini vbicūq;
ꝙ ē irregularis. c. is q̄. ⁊. c. is cui. de ſē. ex.
li. vj. ⁊. c. cū eterni. ď ſnia ⁊ re iudi. li. vj.
¶ Scđa ꝙ ſupradict⁹ ē ītelligibilis ita 2
ꝙ nō pōt eligere nec eligi. d. c. is qui.
¶ Tertia ꝙ ſupradict⁹ ſit īpoſtulabilis 3
ita ꝙ nō pōt poſtulari. c. j. ď poſtu. p̄la.
¶ Quarta ꝙ talis ē bñficiis eccl'iaſticis 4
ſpoliād⁹: ⁊ ſi mōach⁹ vl' monial' ē. dʒ re
trudi in arctiori monaſterio ad agendū
penitentiam. c. poſtulatis. de cle. ex. mi. 5
¶ Quid ſi talis celebrat nō loco īterdi
cto nec ipe īterdict⁹ ſʒ tñ pſonis inter
dictis. rñ. ꝙ iō ē irregularis eſt tñ inter
dictus ei ingreſſus eccleſie donec ſatiſ
faciat ad arbitriū illi⁹ cui⁹ ſniam ꝯtem
pſit. c. epoꝝ. de p̄uile. li. vj. Silr ſm Fed.
vbi. ſ. Qđ ſi dimittit laici aliunde venie
tes ad diuinū i eccl'ia nō interdicta exi
ſtēte i loco īterdicto gñalit vl' ſpāliter. 6
¶ Sʒ q̄d ſi laicis clerici exercēt ea que
nō ſunt deputata certo ordini. vt puta
cātare i choro legere pſalmos. vl' epl'ā
ſicut faciūt alij laici. Rñ. ſʒ Jnn. in. di.
c. tāta. ⁊ ſequitur Pa. i. c. ij. de cle excō.
mini. ꝙ non incidūt in prefatas penas.
iuriſditionalia: tamē exercere poſſunt
vñ ⁊ excōicare ⁊ abſoluere pñt ſi ipſi nō
ſūt interdicti. dicit Pa. in. d. c. ij. ꝙ non ď
bēt abſoluere cū illa ſolēnitate. ca. no
bis el. ij. de ſentē. excom. ſed ei nō credo
quo ad abſolutionem: q2 abſolutio ab
excōmunicatione ſiue cum illa ſolen
nitate ſiue ſine ea nō pōt īpendi ab in
terdicto. ſʒ ille q̄ impēdit non ſit inter
dict⁹ tūc abſoluere pōt etiā cū illa ſolē
nitate: q2 cū abſolutio pmittit ergo ⁊ ſo
lēnitas cōſueta. Jnno. tamem ⁊ Hoſt. et
Laudu. ꝯcordāt cū Pa. ⁊ addūt ꝙ effi
ceretur irregularis q̄ abſolueret cū p̄fa
ta ſolēnitate. ſed eis non credo ratione
p̄dicta. Item ſm Guiliel. durādi ſilr eſt
irregularis cl'ic⁹ qui ſolēniter in cimite

rio ſepelit hominem interdictū.ar.ca.j.
de poſtu.prela.ſed ego dico ſimiliter ſi
hominē nō interdictū ſepelit in loco in
terdicto ſolēniter.ſ.cū officio.ſolito.rō
qꝛ iſtud ꝯpetit certo ordini ſꝫm ꝙ cōmu
niter ſeruatꝰ.no.etiā aliam penā in cle.
eos.de ſepult.de qua.ſ.excōmunicatio.
viij.caſu.xxxvj.

7 ¶Quinta pena eſt clericus q̄ non ſer-
uat interdictū loci eſt ſuſpēſus ab offō
ꝛ bñficio. d.c.tāta.de exce.prela.in tex.
ꝛ in gl.ꝛ ſequuntur cōiter doc.

8 ¶Sexta pena eſt cōtra religioſos q̄ſcū
ꝗ.ſ.excōicatiōis q̄ nō ſeruāt interdictū
cū matricē eccl'iam loci ſeruare ſciūt:qd
intellig, de gñali interdicto impoſito
a ſede aplica vel a locoꝝ ordinariis:qꝛ
ſi eſſet ab eoꝝ legatis ſine ſpeciali eoꝝ
mādato nō haberet locū hec pena.Si-
militer qꝛ ſingulariter eccleſia matrix
eſſet iterdicta nō hꝫ locū i cle.ex frequē
tibꝰ de ſen.ex.ſi vero matrix eccleſia nō
ſuaret p̄dictū interdictū gñale ſolū in
currerēt penas ꝛ clerici incurrūt.de q̄-
bus in iſto capi.dicitur.

9 ¶Utrū laici non ſeruātes interdictum
icurrrāt aliquā penā.Rñ.ꝙ nulla inuē-
nitꝰ iure ipſis ipoſita peccarēt tñ mor-
taliter ſi hoc facerēt in ꝯtemptū eccl'ie
al's nō niſi in quatuor caſibꝰ poſitis in
cle.j.de ſepul.ꝛ cle.grauis.de ſen.ex.de
q̄bus habes.ſ.excōicatio. v. caſu.xv.ꝛ
excōicatio.viij.caſu.xxxvj.

10 ¶Sed nūq̄d laici tenentꝰ d' eccleſia exi
re ſi ſacerdos recipit interdictū ad di-
uina.Rñ.Monal.ꝙ non neq peccat au
diendo ſed ſolus ſacerdos.

11 ¶Utrū clericus ſimplex qui hꝫ tm̄ pri
mā tonſuram incidat in penas p̄dictas
ſicut alij cl'ici.Rñ. ho.ꝙ ſic ſi in officio
ſuo cantet.ſ.tanq̄ pſal.vt in cap.pſal-
miſta.xxiij.di.

12 ¶Ultima ꝙ clericꝰ decedēs iterdictus
puatꝰ eccleſiaſtica ſepultura.d.c.is cui.

Interdictū viij.q̄modo re
laxatur.Rñ.ꝙ
aut iterdictū fertꝰ ad tempꝰ ſicut cū q̄s
interdicitꝰ vſq ad annū vel donec ſatiſ
fecerit.vt alis ibi moretur.ꝛ tūc nō re-
quiritur abſolutio aliqua poſt tale q̄d-
qꝛ anno tranſacto vel ſatiſfacto vel rece
dēdo talis interdictū eſt amotū ipſo fa
cto ꝛ licite poſt hoc celebrat q̄s.ita no.
pa.i.c. nō ē vobis.de ſpō.nec diſtingu
an ſit a iudice vel a iure qꝛ in vtroq hꝫ
locū qd dixi.ꝛ idez dic de quacūq alia
ſuſpēſione tā iuris q̄ hoīs.Secꝰ d' ſen-
tētia excommunicationis ad tempus:
qꝛ requiritur abſolutio.ita no.do.in.c.
ſi.de matri cōtracto. ꝯtra inter.eccleſie
ꝛ ibi reddūt rationē eſſe qꝛ excommu-
nicatio requirit certā formā in abſolu-
tione:ſed interdicto vel ſuſpenſiōe ſuf
ficit cōſtet de mēte iudicis.ꝛ licet alqui
dubitēt de excōmunicatione lata a pa-
pa ad tēpus:tamē tene ꝙ requiritꝰ ab-
ſolutio:niſi aperte cōſtet papā velle eū
abſolutum eſſe ſꝫm do.Anto.ꝛ ſequitur
pa.in.d.c.ſi.ſi vero interdictū vel ſuſpē
ſio nō eſt lata ad tēpus ſed ſimpliciter
tūc requiritur abſolutio.ꝛ ſi eſt a iure
poteſt abſoluere ordinarius vel legatꝰ
ſedis apoſtolice:niſi cū conditor iuris
ſibi vel alteri reſeruauit.ar.c.nuper.§.
in ſcda.de ſen.ex.Si aūt ſit a iudice ſic
ille qui tulit pōt abſoluere vel eiꝰ ſupe
rior tm̄ ꝛ nō alius.aut de mādato eius
qui eam tulit.xxiiij.q.j.ſi petrus.

¶Utrum ſit ſeruanda aliqua forma in 1
eiꝰ abſolutione.Rñ.hoſt.ꝙ ſic dicendo
reuoco:vel remoueo:vl' abſoluo ꝛ ſimi-
lia verba debēt etiam iniungi eis vt ſa
tiſfaciant ſecundum quod dicitur de ex
communicationis abſolutione.quia in
hoc ambulat pari paſſu.vide.ſ. abſo-
lutio.iij.§.j.

¶Utrum interdictum poſſit ad caute- 2
lam relaxari.Rñ.qd generale interdi-
ctū nō poteſt.c.preſenti.de ſen.ex.li.vj.
ſꝫ ſi interdictū ſit ſingulare cōtra pſo-
nā ſic pōt relaxari ad cautelā.ar.a con
trario ſenſu.d.c.preſenti.rō qꝛ ſpeciali
ter interdicto omnia ſacramēta negan
tur donec abſoluātur.ꝛ ſic idē eſt quod
ꝛ de excommunicatione a qua quis ab-
ſoluitur ſub cōditione.vt in.ca.ſolet.de
ſen.excō.li. vj.hec tꝫ Jo.an.ꝛ Bar.i.d.c.
p̄ſenti.Limita hoc ſi pmtet al's non qꝛ
ſic relaxatio

ſic relaxatio daret cauſam peccādi niſi forte i caſu ſicut cū abſoluit iuit⁹ ab excōicatiōe ꝙ q̄. §. abſolutio poſſit. iij. §. vij

3 ¶ Utrū eps vel ali⁹ poſſit ſuū interdictū ſuſpēdere. Rn̄. lau. tācre. ⁊ vincē. ꝙ ſic vt not. i. c. ad hec. el. iij. ⁊. c. directe. ⁊. c. preterea. de appel.

4 ¶ Utrū per appellationē ſeq̄ntē ſuſpēdat iterdictū latū. Rn̄. ꝙ nō niſi ei⁹ effectus ſit ſuſpēſus ad tps: q2 ſic pōt appellari a ſnia ſuſpenſa ſicut a cōditiōa li. d. c. p̄terea. ⁊ hoc intellige de interdicto vel ſuſpenſiōe. Sec⁹ in ſnia excōicationis cui⁹ effect⁹ nūq̄ pōt relaxari niſi in toto abſoluat. c. cū deſideres. de ſen. exc. hoc. no. ho. i. d. c. ad hec. hoc intellige de iterdicto a diuinis ⁊ ſacris ⁊ aliis ſpiritualibus ſecus eſſet i interdicto a tēporalibus vt puta ꝙ nō ingrediatur poſſeſſionē talē. ff. de appel. l. cōſtitutionis. vn̄. Jo. an. in. d. c. is cui reſtringit ſolū in mere ſpiritualibus per q̄ ligat aia ⁊ ideo p appellationē ſuſpēditur interdictū a beneficio ⁊ ſuſpēſio. de quo vide. j. ſuſpenſio. ij. §. j.

5 ¶ Utrū priuilegiū cōceſſum a legato a latere q̄ interdicti tpe valeat celebrare interdictis ⁊ excōicatis excluſis valeat q̄tū ad ſnias ſuas ⁊ ſuorum ſucceſſoꝝ ordinarioꝛuz. Rn̄. ẜm Laudu. ꝙ ſic niſi ſpecialiter a ſucceſſoꝛe reuocet. ⁊ tenet idē ꝙ etiā valet quo ad ſnias pape. ar. d. c. dilectus. el. ij. de reſcri.

6 ¶ Utrū papa dante licentiā celebrandi in eccleſia ſpecialiter interdicta relaxet eo ipo interdictū. Rn̄. ẜm ho. in. c. vt priuilegia ꝙ non.

7 ¶ Utrum de autoritate epi poſſit quis celebrare in eccleſia interdicta. Rn̄. ẜm ho. i. d. c. ad hec qm̄ ꝙ nō. q2 iſtō ptinet ad ſolū papā de priuile. ca. cū ⁊ plantare Secus eſſet in ceſſatiōe a diuinis: q2 poſſet eps excipere quos vult ⁊ ſubiicere et tps ⁊ modū determinare ẜm Inn. in. d. c. vt priuilegia. ⁊ idē tz i eccleſia p eū interdicta. allegat. di. c. dilectus. ſed nō pōt cōcedere vt pſona interdicta vl' ſuſpēſa celebret niſi p delicto alterius ſit ſuſpenſa ab eo.

Interdictū.

viij. qn̄ nō indiget relaxatione: q2 ipſo iure non tenet q̄s ſeruare Rn̄. ꝙ in duobus caſibus.

¶ Prio qn̄ fert ẜ. ptic:pātes cū excōicatis i caſu q̄ minorē incurrūt excōicatiōnē ſine canonica monitiōe p̄miſſa: tunc nullū eſt ipſo iure ſicut ⁊ ſuſpenſio q̄libet. itellige ſi ferat ab iferiora ſi papa. c. ſtatutū. de ſen. ex. li. vj. ⁊ dr̄. canonica monitio ⁊ legitima qn̄ noiati admonēt alias nō. vt in. c. ɔſtitutionē. e. tit. ⁊ lib. ẜ alios: vero lz debeat p̄cedere monitio qn̄ fert p ɔtumacia. ẜz inn. i. d. c. ad hec. qm̄ tn̄ tz. lꝫr ſi pferat ſine ſcriptis q̄uis iudex incurrat penā de q̄ in. c. j. de ſen. ex. li. vj. ⁊. §. excōicatio. ij. §. ij. lz magɜ breuiꝫ dic. ꝙ i illis caſib⁹ i q̄b⁹ ſē. ex. nō tz ſic nec interdictū. de q̄ vide. §. Excōicatio. iij. p totū. Scd̄o qn̄ interdictū ē latū pp aliq̄s ⁊ ipi nō ſeruāt eū. tex. ē in. c. petiſti de pni. Sed aduerte ẜm hoſti. ibidē ꝙ ſi ciuitas vel eccleſia eſt iterdicta pp aliquē. j. pp eoꝝ delictū tūc lz ipſi violēt alii tn̄ ſeruare tenēt. ſi aūt ſit poſitū p eoꝝ q̄rela ad eoꝝ vtilitatē tūc ſi ipſi non ſeruant nec alij ſeruare tenētur. ⁊ ſic efficitur nullum. di. c. petiſti. et ſic eum intellige. 1

¶ Utrum quando interdictum eſt nullum tamen matrix eccleſia ſuat teneātur religioſi illud ſuare. Rn̄. ꝙ ſicaliter incurrunt penam excom. cle. ex frequētibus de ſen. ex. in g:oſ. 2

Intereſſe

ẜm bar. in. l. vnica. C. de ſen. q̄ pro eo ꝙ iter pſer. pprie ⁊ ſtricte eſt extimatio alicui⁹ vtilitatis nō habite pp alicui⁹ factū iniuſtū vel ɔceſſionē iniuſtā ⁊ eſt duplex. aliō lucri ceſſantis. ⁊ hoc ē qn̄ hō ipediꝫ a lucro qō feciſſet ſi talis pecunia ſibi reſtituta fuiſſet vl' ſi talis leſio ſibi nō fuiſſet illata ⁊ hmōi. aliud ē itereſſe dāni emergētis ⁊ hoc duplex. aliō i re aliō ex rē. Intereſſe dāni emergentis i re vl' circa rē qō ēt dr̄ intriſecū ẜm bar. vbi. §. ⁊ iſtud eſt ipſa res ſeu ei⁹ extimatio. vl' id qō pueniꝫ immediate ex ipſa re. vt fructus ⁊ part⁹. ⁊ hmōi poniꝫ extrē

plum.vendiſti mihi vinum qđ valebat xx.⁊ tibi tradidi pretiũ nec dediſti nunc valet.xl.ſi traditũ fuiſſet tm̃ habiturus erã.⁊ de hoc.ff.de acti.emp.⁊ vẽ.l.ſi ſte rilis.§.cũ p venditorem.Intereſſe extra rẽ vel extrinſecũ eſt qđ prouenit nõ ex ipſa re ſʒ pp ipã rẽ.exẽplũ.vẽdidiſti vi num nec tradidiſti ſed ſi tradidiſſes ex eo potuiſſem negociari ⁊ lucrari.vendi diſti granũ ⁊ qꝛ nõ tradidiſti ſerui mei fame perierũt ⁊ iſtud qñ petat in ꝯtra ctib⁹ hẽs in.l.Julia.§.j.ff.de ac.emp. et ven.l.cũ vẽditorẽ.C.de ac.emp.⁊ ven.et ff. de ver.ob.l.ſi inſulã.⁊ qñ teneat i cõ ſcia hẽs vſura.j.§.xxx.intereſſe qñ hʒ certã ꝗtitatẽ vl' ſpẽ duplũ excedere nõ põt.⁊ qñ excedit duplũ hẽs in.d.l.vni ca.in tex.⁊ in gl.ſed q̃ ad cõſcientiã ha bes infra vſura.j.§.xxx.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ qđ eſt triplex intereſſe.ſ.cõmune particulare ⁊ ſingu lare.vt no.gl.bar.⁊ doc.i.l.j.⁊ ibi Bal. poſt prin.verſi.quero quotuplex ſit in tereſſe.⁊ de ſen.q̃ ꝓ eo qđ intereſt ꝓfe.⁊ gl.in.l.j.ff.de ac.emp.⁊ an ſit idẽ itereſ ſe ⁊ preciũ rei no.idẽ.Bal.in.l.j.in prin. verſi no.hic expreſſum.C.de his qui a nõ do.manu.

Interpretatio Legis ad quẽ ptinet

Rñ.ꝙ interpretatio legis diuie vel cano nice ptinet ad papã.c.p venerabilẽ.q̃ fi lij ſint legitimi.ſʒ iterpretatio legis ci uilis inqñtũ ꝯcernit clicos ſil'r ꝯtinet ad papã.vt.c.j.de iura.calũ.Inquãtũ aũt cõcernit laicos pertinet ad iperatorẽ.l. fi.C.de le.qꝛ eſt ei⁹ interpretari cui⁹ eſt cõcedere.de re.iu.li.vj.Et hoc itellige vel generalr ſed ꝗtũ ad vnã cauſam põt iudex etiã interpretari.vt no.inno. i.c.cũ ſpeciali.de po.ꝑla facit.l.vni.C.de ꝓfeſſo.q̃ in vrbe.niſi eſſet ita arduũ ꝙ ſtrin⁹ intellectus dari nõ poſſit:qꝛ tunc recurrendũ eſt ad principem.l.pe.⁊ fi. C.de le.hec pa.in.c.j.de iu.ca.

☞ De hic notatis ⁊ ꝙ nõ eſt facienda interpretatio quando verba ſtipulatio nis ſunt clara.l.ſi mihi ⁊ ibi.§.fi.ff.de ver.ob.⁊ an poſſit variari.Alex.not.ꝙ nõ i.l.qui ex pluribus.ff.de ver.ob.per tex.ſing.in.l.quicquid reſtringẽde.⁊ ibi doc.eo.ti.⁊ ſpectat interpretatio priui legij.ad principẽ no.ibidẽ.Alexã.i.l.ab executore de appel.⁊ Bal.i.l.ij.C.d ſen. ex per reci. 1

¶ Utrũ interpretatio priuilegij pertineat ad principẽ ſolũ.Rñ.pa.i.c.cũ veniſſet. de iudicijs.ꝙ aut dubiũ eſt ſup poteſta te.l.ſi potuit dare.⁊ ſic nulli inferiori a pricipe licet.vt in.c.j.de traſla ꝑla.xvij. q.iiij.§.qui autẽ.ix.q.iij cuncta per mũ dũ aut dubium eſt ſuper validitate vel ſurreptione:⁊ ſic põt inferior iudex ſm cõmuniter doc.aut dubitatio eſt circa verba ſolũ.⁊ tunc ſi caſus eſt clarus et deciſibilis de facili.ſic põt inferior co gnoſcere ad preiudiciũ partiũ ſm cõ muniter doc.Ratio qꝛ inferior interpre tatur legem ſuperioris in preiudicium partiũ vt no.Inno.di.c.cum ſpeciali.fa cit.c.inter alia.de ſen.ex.⁊.d.l.fi. Si vero caſus eſt dubius ſic pertinet ad princi pẽ:ſi ei⁹ preſentia de facili põt haberi ar.d.c.cũ veniſſent.⁊.d.c.inter alia.⁊ in l.ex facto.§.j.ff.d vul.⁊ pu.ſubſti.ꝙ ſi d facili nõ poteſt adiri princeps propter longã diſtantiam.ſic poterit interpre tari per rationẽ naturalem et veriſimi lem que põt notari per expreſſa verba. ꝓ hoc eſt caſus in.di.l.ex facto.§.ij.vbi iuriſcõſultus interpretat legẽ ex natu rali ratione.Item ꝙ no.Inno.in.c.cum ſpeciali facit tex.in.c.cũ perſone de pri ui.li.vj.Aut dubiũ verſatur circa inten tionem principis:⁊ non poteſt decidi ſi ne magno dubio:⁊ ſic interpretatio eſt ſolius principis ad predicta facit text. in.c.venerabilem.de ele.dicit etiã.Spe. in titu.de leg.§.tunc oſtendum ꝙ epi ſcopus poteſt interpretari iuriũ allegã tiones de pigno.ſignificante:⁊.d.c.ve nerabilem.procedit in arduo negocio vt dictum eſt.

¶ Utrũ i ꝯctib⁹ ſit interpretatio faciẽ 2 da vt res potius valeat ꝗʒ peat.Rñ.ꝙ ſic de fide inſtru.c.inter dilectos.in gl. ⁊.ff.de fi.du.l.quotiẽs i actiõib⁹.d ver. ſig.c.abbate.§.cõtra ꝙ fuit. Si vero res

valeret ſm intellectũ vtriuſq;:tũc acci piendũ eſt illud ꝙ eſt magis veriſimi le.ff.de re.dn.l.cũ in teſtamento.ꝛ.ff.de verb.ob.l.eũ qui.ꝛ ꝙ ꝯſueuit.xxviij.di. de ſiracuſane.ꝛ ꝙ magis conuenit iuri de cõſue.cũ dilectꝰ.§.ii.vbi interpreta tio ſi cõtra eũ qui legẽ potuit apertiꝰ dicere.ff.de pac.l.veteribꝰ.ƀ preui.c.qꝛ in gl.Interpretatio in contractibus ſit plena.In teſtamentis plenioꝛ in bene ficijs quoq; pleniſſima.de do.c.cum di lecti.Interpretatio locutionum dꝫ fie ri ſm perſonas qui loquuntur vel qui bus loquitur.xxvj.di.deinde in.glo.

Interrogationes.

I cõfeſſiõe vtrũ ſint faciẽde a ꝯfeſſoꝛe. Rñ.ꝙ.ſic ꝑ tex.claꝝ.Aug.de pe.di.vj. .j.vbi dicit.Diligẽs inqſitoꝛ ꝛ ſubtilis iueſtigatoꝛ ſapiẽter ꝛ q̃ſi aſtute iterro get a pctõꝛe qđ forſã ignorat vl' ꝓ.verecũ dia velit occultare hec ille.ꝛ no.ꝙ con feſſoꝛ tenet ſub pena moꝛtalis pcti eas iterrogatiões facere q̃s cognoſcit ne ceſſarias ꝯſtẽti ꝓ validitate ꝯfeſſiõis habẽs ꝓbabilẽ opinionẽ ꝙ cõfitẽs ex obliuione vel ignoꝛãtia ſeu negligẽtia omittit.ar.c.ſit rectoꝛ.xliij.di.ſecus eẽt quãdo habẽs ꝓbabilẽ opinionẽ ꝙ cõfi tẽs talia ſcit ꝛ aduertit qꝛ ſic põt crede re eũ vel nõ cõmiſiſſe vel alias cõfeſſũ fuiſſe ꝛ ſic nõ tenet interrogare niſi foꝛ te videret ꝙ ex verecũdia nõ auderet dicere.dimittere aũt interrogare ex in aduertẽtia aut obliuione credo ſit pec catũ ex negligentia vero dimittere in terrogatiões quas ꝓbabilr cõſcientia ſibi dictat faciẽdas de neceſſitate videt moꝛtale peccatũ ꝑ ea q̃ dcã.j.negligẽ tia.§.j.multo magis videt moꝛtale quã do ſciẽter ꝛ ſine oi rõabili cã volũtarie dimittit tenet eñ cõfeſſoꝛ circa cõfiten tẽ facere ex p̃cepto charitatis ea q̃ vel let ſibi fieri rõnabiliter ptinẽtia ad ne ceſſitatẽ ſalutis ſicut eſt integre cõfite ri ꝛ in viã ſalutis dirigere aliter preua ricatur illud preceptũ.Diliges primũ ſicut teipſum.Nõ tamẽ debet confeſſoꝛ eſſe nimis ſcrupuloſus in interrogan do oĩa q̃ poſſibile eſt cõmiſerit peccatoꝛ ſed ſolũ circa ea dꝫ interrogare que ꝓ babiliter credit commiſiſſe.

¶Quid debeat attẽdere ꝯfeſſoꝛ circa i terrogationes.Rñ.ſm aſteſem ꝙ tria. 1
¶Primũ ꝙ iterroget de pctis nõ de fa bulis vel alijs mũdanis.¶Scđꝫ ꝙ nõ interroget niſi de peccatis cõſuetis ꝛ q̃ cõiter ſũt nota explicite:q̃rere eñ ƀ pec catis ꝯſuetis ꝛ enoꝛmibus niſi in gñali ꝛ a lõge ꝛ ꝑ q̃ſdã circunlocutionẽ nocet cõfitẽti qꝛ ſepe dicit qđ neſcit ꝓpterea dicit ꝓuer.xj.q̇ inueſtigatoꝛ eſt maloꝝ opprimet ab eis.ꝛ l.l.§.qui qõnẽ.ff.de qõ.ꝓhibet fieri qđ ſpãlis i preiudiciũ alterius.¶Tertium eſt qđ non deſcen dat nimis ad particulares circũſtãtias peccatoꝝ carnaliũ qꝛ vt dicit Phi.iij. ethi.Delectabilia q̃to magis cõſiderã tur tãto magis ſunt apta mouere ꝛ no cet talis interrogatio ꝛ cõfeſſoꝛi ꝛ cõfi tẽti:ſufficit eñ habere vltimã ſpẽꝫ pcti in hmõi ꝛ circũſtãtias q̃ cadũt ſpãli ꝓ hibitiõe ꝛ a longe ꝛ cũ ꝟbis honeſtis: vnde nullo modo deſcẽdat ad alia ſpã liter:puta mulier ꝯfitet ꝙ fuit cogni ta extra vas debitũ non q̃rat poſtea in q̊ loco vel quẽ ꝛ hmõi ſicut faciũt q̇dã q̇ potiꝰ ſunt cõtaminatoꝛes q̃ cõfeſſo res q̃ ſepiſſime peccãt moꝛtalr delectã do ſe de hmõi interrogatiõibꝰ ꝛ ꝓpter delectationem faciendo eas.

¶Scđo de q̇bꝰ ſunt interrogatiões fa ciende.Rñ.ꝙ ſunt faciẽde de peccatis cõibꝰ ſicut ẽ trãſgreſſio decẽ p̃ceptoꝝ cõmiſſio ſeptẽ peccatoꝝ capitaliũ abu ſio quinq; ſenſuum ꝛ de circũſtãtijs q̃ mutãt ſpẽm ꝛ aliquando q̃ aggrauant notabiliter nõ oẽs de oibus ſed ƀ illis que cõiter cõtingunt in tali ſtatu:qꝛ de riſio eſſet querere a femina de militia ꝛc.vñ vt ꝯfeſſoꝛ ſimplex habeat formã interrogãdi hic annotabo talẽ oꝛdinẽ qui erit quaſi vna tabula totius iſtius angelice ſumme circa ea que pertinẽt ad conſcientiam. 2

¶Attende ergo cõfeſſoꝛ qui ſalutifere vis cõfeſſiones audire ad infraſcripta. ꝓñtato tibi penitẽte debes primo iter 3

rogare eũ de quo loco vł terra eſt ſi ali
ter eũ nõ agnoſcis vt ex hoc itelligere
poſſis ſi habes autoritatẽ ad eũ ꝯfiteñ.
qꝛ ſi es ſacerdos pochialis non habes
ptãtem niſi ſup illos ꝗ ſunt de pochia
tua ẜm ꝙ habes.ṡ.cõfeſſio.iij.§.iij.ꝛ.§.
ix.ꝛ ſex ſequẽtibꝰ Idẽ dic ſimilr̃ de illo
cui cõmiſſa ẽ audiẽtia cõfeſſionũ a pa-
rochiali ſacerdote.Si vero eſt tibi com
miſſa ab epõ talis autoritas vel ab eiꝰ
vicario generali i ſpũalibꝰ vel ab alio
habẽte iuriſditionẽ ꝗſi epalẽ tũc ſi es
frater minoꝛ vel frater de oꝛdine p̃dica
toꝝ aut eremitarũ ꝛ hmõi ꝛ talem au
toritatẽ habes p p̃ntationẽ factã ẜm
formã cle.dudũ de ſepul.ꝺ quo habes
ṡ.cõfeſſio.iij.§.xvj.vel es admiſſus ac
ſi eſſet ſeruata talis forma ſic poteſt au
dire ꝛ oẽs de illa dioceſi vel iuriſditio-
ne illiꝰ ꝛ in illa dioceſi ſolũ ꝛ nõ extra il
lã:ſi ꝟo nõ es p̃ſentatꝰ ẜm formã dicte
cle.nec admiſſus ac ſi eſſet ſeruata ſꝫ
ſolũ tibi ꝯceſſi lniam audiẽdi confeſſio
nes ſi potes vbiqꝫ eiꝰ ſubditos audi-
re de quo vide in.ꝺ.§.xvj.ꝛ ſequẽ.Et ſi
inueneris ꝙ habes autoritatẽ eũ cõfi
tẽdi interroga.ij.de cõditione ſi aliter
eũ nõ agnoſcis vt perpendere poſſis ſi
erit capax abſolutiõis vel ne.nã ſi inue
neris eũ in tali officio in tali arte quam
exercere nõ põt ſine mortali tũc indica
ei a p̃ncipio ne forte eũ audiẽdo ꝛ poſt
ea volẽs eũ abſoluere ſcãdalizet̃ de te.
poſſes tamẽ q̇ hꝫ aliquid qꝺ nõ vult di
mittere ẜꝫ ꝙ tenet̃ admonere ꝙ ſi vult
cõfiteri libẽter audies eũ ſꝫ abſoluere
nõ poſſes niſi dimittat ꝙ exercere non
põt ſine mortali et qũo lꝫ eũ nõ abſol-
uas talis:cõfeſſio valet ei ad multa bo
na p̃ſertim vt deꝰ citiꝰ illuminet eũ ad
pniam ẜm ꝙ dicit̃ in.c.qꝺ quidam.de
pe.ꝛ re.ꝛ his dictis ſi voluerit cõfiteri
poteris eũ audire:ꝛ monita ſalutis da-
re aliqꝫ pniam ſꝫ nullo mõ abſolutio-
nẽ qꝛ ſic peccares mortalr̃ de quo ha-
bes.ṡ.cõfeſſio.j.§.xiiij.ꝛ ꝯfeſſio.vj.§.ij.
ꝛ.iij.iterroga.iij.ꝙtũ eſt qꝺ nõ fuit ꝯfeſ
ſus ꝛ qñ cõfeſſus fuit ꝛ ſi debita bona
volũtate fuit ꝯfeſſus ſi fecit pniam ꝛ ſi
aliq̇d retinuit ſciẽter ꝙ nõ fuit ꝯfeſſus
vt ex iſtis poſſis ſcire de ꝙto tpe hꝫ cõ
fiteri ꝛ ſi ꝯfeſſiões facte ſint reiterãde ꝛ
quãdo hoc ſit habes ṡ.ꝯfeſſio.j.§.viij.
cũ multis ſe.iterrog.iiij.ſi adhibuit di
ligẽtiam vt ſuoꝝ peccatoꝝ habeat me
moriã ꝛ ſi inuenires qꝺ nõ puta qꝛ opꝫ
reiterare cõfeſſiões de multo tpe ꝛ ipſe
penitẽs hoc nõ cogitabat ꝛ propterea
nullã poſuit diligẽtiã ſup peccatis cõ-
feſſis tũc admonẽdꝰ eſt vt vadat ꝛ co
net̃ reducere ad memoriã ſua pctã di-
ſcurrẽdo p ſtatꝰ quos habuit p officia
q̃ exercuit p ſocietates quas tenuit p
loca in q̇bꝰ habitauit p exercitia q̃ ope
ratꝰ eſt vt ſic integre cõfiteri valeat.et
ꝙtã diligẽtiã debeat ponere habes.ṡ.
cõfeſ.j.§.xij.Predictis factis ꝛ iuẽto ꝙ
facta diligẽtia ẜm poſſe ſuũ eſt diſpoſi
tus a digne cõfitẽdũ debes eũdẽ peni
tẽtẽ inducere vt genu flexo dicat:humi
liter confiteoꝛ deo ꝛc.vſqꝫ mea culpa ſi
ſcit eã dicere ꝛ ꝙ ſtet facie verſa lateri
cõfeſſoris ſi ẽ mulier vel iuuenis et nõ
p̃mittas ꝙ aſpiciat in faciẽ tuã qꝛ mul
ti pp hoc corruerũt ꝛ poſtea bonis ver
bis ꝛ pſuaſionibꝰ induci eum vt dicat
pctã ſua.Et ſi ſcit oꝛdinate dicere noli
eũ impedire ſꝫ ſolũ vade ſupplẽdo vbi
ip̃e deficit in exprimẽdo circũſtantias
vel declarando qũo eſt moꝛtale ꝛ tenet̃
abſtinere vel ad reſtitutionẽ vel eſt ex
cõicatꝰ ꝛ hmõi.ſi vides ꝙ ipſe penitens
hoc nõ intelligit vł nõ ppẽdit vel ſi ne
ſcit oꝛdinare dicere fac vt cõfiteat̃ ſaltẽ
grauioꝛa q̃ magis grauãt eiꝰ cõſciãz vt
ex illis poſſis ſcire de q̇bꝰ debeas eũ in
terrogare:ꝛ dictis aliquibꝰ de grauio
ribꝰ ſi vides ꝙ neſcit oꝛdinate dicere.
Incipe tu iterrogare eũ ſicut i īfraſcri
ptis videbis nõ tamẽ oẽs de oĩbꝰ vt di
xi ſꝫ tãtũ de his q̃ veriſimilr̃ p̃ſumitur
cõmiſiſſe vel rõne ſtatꝰ vel exercitũ aut
cõditiõis pſone ꝛ caue ne eũ exaſperes
pter aliqꝺ peccatũ donec totã cõple
rit cõfeſſionẽ ne forte pre verecũdia nõ
integre cõfiteatur:ſed completa cõfeſ
ſione tũc eum deprehende ꝛ argue ẜm
ꝙ videris ei expedire.

4 ¶Ordo autem interrogandi ſit iſte circa peccata cognoſcenda ⁊ dicenda primo circa decem precepta.
Circa primũ preceptuz decalogi.qđ eſt non habebis deos alienos ⁊c.exo.xx.ꝙ quidem quõ intelligať habes ꝓceptuz.§.iij.ex cuius expoſitiõe ſic faces interrogationes.
Si adorauit aliquã creaturã vel cũ primo appet fecit aliquã orationẽ ⁊ hmõi.
Si adorauit diabolum etiam ſub angelo lucis apparente quia mortalia ſunt. vide adoratio.§.x.
Si inuocauit demones vel fecit aliqđ pactum cum eis.vide ſors.§.iij.
Si vſus eſt nigromantia aromantia ⁊ huiuſmodi vide ibidem.
Si vſus eſt ſortibꝰ vel incãtationibꝰ ad ſcieñ.occulta vł furta ⁊ hmõi.vide ibidẽ
Si voluit ſcire futura per vanam inſpectionem creature.ibidem.
Si qñ obuiauit lepori vel alteri aíali credidit ꝑſagiũ alicuius futuri.ibidem.
Si qñ mulier ꝑgnãs petit ignẽ ⁊ hmõi vtitur ad ſcieñ.futura. vide ibidem.
Si vſus ẽ lřis pũctis aſtrolabio ĝptiõe libri hmõi ad ſcieñ.futura ibidem.
Si obſeruauit omnia vt indiuinaret.ibidem.§.v.
Si voluit colere deum ſm ritum iudeorum vide ſuperſtitio.§.j.
Si vſus fuit ligaminibꝰ aut caracteribus ꝓſanitate dãda. vide ſupſtitio.§.j.
Si fecit anullũ quando legitur paſſio chriſti vel caracter in tali die ⁊ huiuſmodi.vide ibidem.§.ij.
Si vſus fuit arte notoria vel eã didicit vide ibidem.§.iij.
Si vſus eſt herbis cõtra demones.vide ibidem.§.vj
Si vſus eſt breuibus ligãdis ad colluz vel portandis.ibidem.§.vij.
Si incãtauit animalia.ibidem.§.viij.
Si carminauit infirmos.ibidem.§.ix.
Si dixit vel fecit dici miſſas vel pſalmos vt quis moreretur.ibidem.§.x.
Si colligendo herbas obſeruauit aliq̃ vana.ibidem.§.xj.
Si aliquid fecit vt ſciret infortuniũ alicuius.ibidem.§.xij.
Si per maleficium deſtruxit aliud malum.ibidem.§.xiij.
Si credidit feminas ire de nocte vel cõuerti in catas ⁊ hmõi.ibidẽ.xiiij.
Si hz libros de ꝑdictis ſortilegijs vel ſupſtitiõibꝰ tenetř eos cõburere alˀs nõ eſt abſoluẽdus vt.ŝ.Curioſitas.§.j.
Si obſeruauit dies egypťiacos. vide reſtitutio.§.vltimo.
Si dedit poculuz vt amareť ab aliq̃ vř mortale qr diuo ſupſtitiõe vtitur.
Si credidit ꝙ ex ꝯſtellatione cogať q̃s ad bonũ vel ad malũ.vide ſors.§.iij.
Si vſus ẽ ſacřis vel ſacřalibus ꝓ danda ſanitate ⁊ hmõi. vide ſacřm.§.vi.
Si acceptauit duellũ vel obtulit vł fuit cauſa vt fieret.vide duellum.
Si accepit ferrũ cãdẽs vel dedit ꝓ manifeſtãda ꝟitate.vide purgatio. i prin.
Si eſt hereticꝰ vel fautor hereticoꝝ.vide hereticus in prin.⁊ per totum.
Si fuit dubius in fide vide hereticus in principio.⁊ Infidelitas.§.x.
Si apoſtatauit a fide viđ apoſtata.i.ꝓn
Si fecit actum ĩfidelitatis timore mortis ibidem.§.penul.
Si portauit veſtes infidelium. ibidem.§.vlti.
Si nimiam practicam habet cũ iudeis. vide iudeus.§.j.
Si balneum intrauit cum iudeis. vide balneum.§.iij.
¶Circa ſm ꝓceptũ.Nõ aſſumes nomẽ ⁊c.quomodo intelligatur habes preceptũ.§.iiij.ex cuius expoſitione ſic formabis interrogationes. 5
Si vota facta nõ impleuit vel deliberauit nõ implere cum poſſet ⁊ teneretur peccauit mortaliter.⁊ qñ teneať vel nõ vide Uotum primo per totum ⁊ votum iij.per totum.
Si aſſentit impedimento non implendi votum.vide votũ.ij.§.xij.
Si facta vota ſine determinatione temporis.nimis tardauit. Uotũ.iij.§.ij.
Si in caſu quãdo obligať ad vota parẽtum nõ ea impleuit.⁊ quando ſit vide votum.iij.§.viij.

Si impetrauit diſpenſationez voti ſine cauſa legitima. vide Uotum. iiij decimo ꝫ vndecimo.

Si fecit votum ſciẽs ꝙ vouere nõ poterat. vide votuz. ij. §. ix. ꝫ qui nõ poſſunt habes ibidem.

Si fecit votũ de re mala fienda que ſit mortale pctm̄ peccauit mortaliter vouẽdo. ꝫ tenet facere cõtrariũ. ſecꝰ eſſet de re pcti venial. ꝫ quõ non obligat. vide votũ. j. §. v. ꝫ facit ad hoc quod not. in c. periurium. §. j.

Si fecit votũ de re bona ſed ꝓpter malum finem. vide votum. §. iij.

Si apoſtatauit ab aliqua religiõe vl' ordine. vide Apoſtaſia §. ij. ꝫ per totum.

Si blaſphemauit deũ vel ſanctos. vide blaſphemia. ꝫ quot modis blaſphemetur ibidem.

Si maledixit deum vel ſanctos. vide. Maledictio §. j.

¶ Si nominauit deum vel ſanctos opprobrioſe vel per mẽbra verecunda ad uertẽter peccauit mortaliter etiã ſi fecit ex ioco quia cõtra preceptum predictũ directe.

Si ſacramẽtis eccleſie fecit aliqđ enorme puta conculcando vel hmõi qꝛ mortale eſt cõtra preceptum predictum.

Si ſacrã recepit vel adminiſtrauit in pctõ mortali. mortale pctm̄ eſt niſi in caſu de quo baptiſmus. v. §. x.

Si iurauit falſum quod credebat verũ. vide periuriũ. in ꝑnci.

Si iurauit verum cũ tamẽ crederet diceret falſum ibidem.

Si iuraret falſum ſciens mendaciũ iurauit ibidem.

Bi iurauit aliqđ malũ ſe facturꝫ ibidẽ. §. j. ꝫ iuramentum. iij. §. vij.

Si iurauit in cõi ſermone ſine debita diſcretiõe. ibidẽ. §. ij. ꝫ iuramentũ. §. x.

Si iuramẽto affirmauit id de quo dubitabat. vide periurium. §. iij.

Si iurauit per verbũ credo quod tamẽ non credebat. ibidem. §. iiij.

Si credidit cõtrauenire iuramẽto cum tamẽ nõ cõtrafaceret. ibidem. §. v.

Si iurauit ex metu falſum. ibidẽ. §. vij

Si iduxit aliquẽ ad iurãdũ quẽ ſciebat falſe iuraturũ. vide iuramẽtũ. iij. §. xj.

Si iurauit vituperoſe per deũ vel ſanctos. ibidem. §. xij.

Si iurauit nõ ſm intẽtionẽ dãtis iuramentũ. vide iuramentũ. iiij. in ꝑnci.

Si nõ cõpleuerit qđ ſub iuramẽto ꝓmiſit in caſu quo tenebat. ꝫ qñ hoc ſit habes iuramẽtũ. v. per totũ ꝫ quõ ẽ mortale peccatum nõ implere qđ iuramento promiſit. habes periurium. §. j.

Si fecit ſe abſolui a iuramẽto ſine cauſa legitima. vide iuramentum. vj. ꝑ totũ. ꝫ de cauſa legitima que ſit ꝫ qs põt abſoluere a iuramento.

Si quando tenebatur orare voluñtarie ſe ocupauit in his que diſtrahunt mẽtem. vide hore. §. xxvij.

Si ſimulauit ſanctitatẽ quã non habebat. vide ſimulatio. § vltimo.

Si adiurauit hoies vl' demões aut al's creaturas. vide adiuratio. per totũ.

¶ Circa tertium preceptum. Sabbata 6
ſanctifices eius expoſitionem habes. J. Preceptum. §. v. ex cuius declaratiõe ſic ſunt formande interrogationes.

Si exiſtẽs corpe ſanus ꝫ nõ occupatꝰ i ſpũalibꝰ bonis ſi erit ocioſus. nec aliqđ opat tpe nõ feſtiuo vnde viuat. vel vnde tribuat egẽtibꝰ: quia magnꝰ exceſſus ocioſitatis vr̃ mortale peccatum de quo vide preceptum §. v.

Si i diebꝰ feſtiuis de ꝑcepto nõ habuit attritionẽ de pctis mortalibꝰ ꝯmiſſis de quibꝰ nõ fuit cõtritus. vide ferie. §. xlj.

Si vacauit ludis aut choreis. de ꝗ̄ vide chorea per totum. Ludus per totum.

Si nõ vacauit deo in dictis feſtis ſaltem i aliqua hora. qꝛ mortale vt ferie. §. ix.

Si fecit haſtiludia qꝛ ſunt ꝓhibita quibuſcũqꝫ diebus ſicut torneamenta ſm Ricar. in. iij. diſt. xxxvij. ex cõ ſimili rõne. vt in. c. j. de tornea.

Si fecit opus manuale vl' fecit fieri in ꝑdictis feſtis in caſibꝰ nõ ꝯceſſis. vide. Feria ꝗ̄ opa licent ꝫ ꝗ̄ nõ ꝫ que ſint feſta precepta ꝫ quãdo eſt mortale opus ſeruile in die feſto ꝫ quãdo incipit feſtũ vide ibidem per totum.

Si audiuit miſſam integram in predictis diebus. vide ibid̃.§.xliij.

Si exñs i miſſa occupauit ſe i vanis vide hora.§.xxvij.⁊ ferie.§.xliij.

Si audiens miſſam in predictis diebus dixit orationes quas. tenebatur dicere ex voto vel penitentia aut rõe ordinis. vide ferie.§.xlvj.

Si audire predicationem cõtẽpſit in feſtis vide ibidez.§.xiij.

Si nõ fecit oblationẽ in miſſa ad quaz tenebatur.vide oblatio.§.j.

Si in diebus feſtiuis de precepto commiſit aliqua peccata mortalia.vide.j.p̃ceptum.§.v.⁊ ferie.§.xxxvj.Et q2 diffícile eſt ſcire dicere que peccata commiſit in feſtis.⁊ interrogare in quolibet pctõ ſi illud commiſit in feſto eſt difficile poteſt ſine alio ſcrupulo peccatorez interrogare. ſic peccaſti mortaliter in feſtis ⁊ ſic dicit ꝙ ſic interroga ſecũdo i quot feſtiuitatibus. Et ſi neſcit interroga eũ ſi quaſi in omnibus vel in maiori parte ipſarum vel in minori. Et tertio interroga ſi in eodem feſto aliquando bis vel ſepties ⁊ ſepi⁹. ⁊ ſic ſufficit quo ad iſtã circunſtantiã abſq3 hoc ꝙ exprimat ſpeciem peccati ꝙ cõmiſit vel abſq3 hoc ꝙ in quolibet peccato quod confitetur interroges ſi fecit in feſto quod bene no.

7 ¶ Circa.iiij.p̃receptũ.honora patrẽ ⁊c. cuius expoſitio habetur preceptum.§.viij.⁊ ex qua interroga.vt infra.

Si non dilexit patrem vel matrem vide filius.§.xxx.

Si non oſtẽdit eis ſigna dilectiõis ſed dure ſe habet cum eis ibidem.

Si dixit eis verba iniurioſa vel verberauit quia videtur mortale;per dicta in d.§.xxx.

Si nõ obediuit eis.vide ibidẽ.

Si nõ ſubuenit eis indigẽtibus.ibidẽ.

Si nõ ſeruiuit in infirmitatibus eorũ vel fecit ſeruiri ibidẽ.

Si maledixit eis vide maledictio.§.j.

Si nõ fuit executus eorũ volũtates ſeu legata facta poſt eorũ mortẽ. vide executor.§.xxiij.et. xxiiij. ⁊ heres.§.v. vſq3 ad.§.xij.⁊ legatũ.j.⁊.ij.p totũ.

¶ Circa.v.preceptũ.nõ occides.vide p̃ceptũ.§.ix.ex quo ſic interroga. 8

Si habuit animũ offendendi proximũ in perſona vulnerando. mutilãdo occidendo:⁊ hmõi.vide in.d.§.ix.

Si vulnerauit vel occidit aliquez. vide ibidem.

Si ꝯmiſit homicidiũ ſpũale.ſ. idncẽdo aliquẽ ad pctm̃ mortale vl' aliijs modis de q̃bus habes homicidiũ.iiij.p totum.

Si procurauit aborſum alicuius mulieris.vide aborſum per totũ.

Si incarcerari fecit aliquẽ indebite vide carcer.§.j.ij.⁊.iij.

Si pueros tenellos tenuit iuxta ſe in lecto ⁊ ſuffocauit dormiendo.vide huiuſmodi.ij..§.xv.

De multz modis q̃b⁹ fit homicidiũ ⁊ cũ pctõ mortali hẽs hmõi.j.ij.⁊.iij.p totũ.

Si aſpexit ſpectacula i q̃bus iminebat p̲iculũ ꝓbabile mortis vel mutilatiõis mẽbrorũ vt tormẽta haſtiludia ⁊ hmõi peccauit mortaliter in duobus caſib⁹. primo qñ tali animo aſpexit ꝙ etiaz ſi p̃ciperetur ei ne ſtaret ad vidẽdum nihilominus non deſiſteret.ſc̃do qñ eius aſpectio eſt cauſa vt fiãt ſine q̃ nõ fierẽt. Alias ẽ veniale pctm̃ d' ſe: niſi forte rõe ſcandali. vt in clericis religioſis et huiuſmodi.

¶ Circa.vj.p̃ceptũ.non mechaberis vide preceptũ.§.x.ex cui⁹ expoſitione ſic forma inrrogationes. 9

Si fecit fornicationẽ.vid̃ ibidẽ i.d.§.x.

Si cõmiſit adulteriũ.ibidẽ.

Si ſtuprũ ꝑpetrauit.ibidẽ.

Si ſacrilegiũ operatus eſt ibidẽ.

Si inceſtuoſus fuit ibidẽ.

Si fuit ſodomita ibidẽ.

Si alio modo per ſe poſuit qualitercũq3.vide luxuria.§.ij.

Si volũtarie cogitauit de hmõi peccatis ꝓpter declarationem ibidẽ.

Si volũtarie deſiderauit aliq̃d ipſorũ ꝯmittere ibidẽ.vñ hic aduerte ꝙ totiẽs peccat mortaliter quotiẽs hoc deliberate appetit ꝑpetrare ex diuerſis interuallis tp̃is vel pſonaꝝ puta q2 nũc deſiderat vnã perſonaz ad malefaciendũ po=

ſtea occupatus in aliquo alio alia cogi
tat demū poſtea iterū recordat̄ de illa
perſona ⁊ iterū eā ꝯcupiſcit. ſilr qn̄ nūc
vnā pſonā ⁊ poſtea aliā deſiderāt: quia
i iſtis caſibꝰ ſunt diuerſe auerſiōes: ali
que ratione tpis alie rōne materie. vn̄
qꝛ in hoc pctō carnis magis ſunt inuolu
ti hoīes cōiter ꝙ̄ in alio. ⁊ multū imora
ri in interrogatione de hmōi eſt pericu
loſum ⁊ cōfeſſori ⁊ cōfitēti. vt dictū eſt.
Ideo vt expedire poſſis q̄ ſunt neceſſa
ria ptranſire talē modū tenebis. Si il-
la pſona q̄ cōfitet̄ eſt pſona ſpūalis vel
mulier aut aliq̄s verecundus ⁊ q̄ nō eſt
coniugatus. preſertiꝫ puella interroga
bis eā primo ſi cōmiſit aliqd̄ pctm̄ i ho
neſtatis vel luxurie ope. vel voluntate.
Si nihil dicet ⁊ tn̄ tibi videbit̄ ꝙ ſit ino
luta in aliquo. Tūc interrogabis eā de
cogitatiōibꝰ. Si delectatꝰ eſt cogitare
de hmōi carnalibꝰ ⁊ inuēto ꝙ ſic decla-
ra ei quō eſt pctm̄ mortale vt habes. ſ.
cogitatio. §. ij. ¶ Pſtea procede ⁊ inter
roga ſi delectata eſt audire loqui de hu
iuſmodi: vel videre: vel tāgere ſe vl' aliā
pſonā ꝓpter hmōi delectationē: ⁊ quo-
tiēs ⁊ ſi in diebꝰ feſtis magiſꝙ̄ in alijs.
Et ſi inueneris ꝙ talia commiſit potes
poſtea iterrogare ſi habuit aliquā pol-
lutionē ꝓpter talia p ſe vl' cū alia pſona
vt ſic caute inducas eā ad cōfitendū q̄
ex verecūdia forte taceret. Si vero pſo-
na q̄ cōfitet̄ interrogata primo genera
liter ſi aliqd̄ pctm̄ luxurie cōmiſit ⁊ rn̄-
det ꝙ ſic: interroga ſi fuit cū femina vel
femina cū maſculo. ⁊ inuēto ꝙ ſic inter-
roga ſi erāt ſoluti vl' nō ſi affines vl' cō
ſāguinei. ſi religioſus vl' religioſa ⁊ hu
iuſmodi vt ſcias ſi fuit fornicatio vel a-
dulteriū ⁊ hmōi. ⁊ inuēto ꝙ hmōi eſt in
uolutus: tunc non oportet interrogare
de cogitationibus moroſis quia com-
muniter ſunt in talibus deliberate in
malum ſi poſſibilitas adeſſet. ideo cir-
ca tales interrogabis primo de cogita-
tionibus deliberatis in malum iſtud.
⁊ quia numerum difficile eſt ⁊ varieta-
tē pſonarū exprimere. ſufficit tibi quo
ad neceſſitatem cōfeſſionis. vt interro-
ges quantū perſeuerauit in talibꝰ cogi
tationibus puta a tpe quo alias confeſ
ſus eſt qd̄ eſt ānus vel plus. ſcd̄o inter
roga ꝙ̄ſepe tales cogitationes habuit:
putabis i die vl' in hebdomada: aut plꝰ
oībus cōputatis: vel ſi forte maiorē par
tem tēporis in hmōi occupauit. Tertio
interroga ſi ſic in diebꝰ feſtiuis ſicut in
alijs circa p̄dicta vacauit: vl' forte plus
in feſtis. ¶ Quarto interroga ſi in eccle
ſijs vl' locis ſacrꝫ eas habuit. ¶ Quito
interroga ſi ſic deſiderauit cōiugatos
religioſos conſanguineos ⁊ hmōi ſicut
alios indifferenter. ¶ Sexto interroga
ſi ſepius variauit mētem de vna pſona
ad aliam. ſm̄ ꝙ occurrebāt memorie vl'
magis ſtetit in deſiderio cū vna pſona.
Et ſic ſufficit q̄ ad cogitatiōes licet alio
modo numerū vel tēpus aut locū expri
mere neſciat. Et idē ſeruandū eſt in oī-
bus peccatis q̄ ſepiſſime cōmiſſa ſūt p̄-
ſertim quo ad q̄tuor p̄ma. ¶ Poſtea in
terrogabis eū ſi vt ſuū poſſet conſequi
deſideriū malū dedit opam inducendo
choreas in dādo munera. i faciēdo ma-
tutinas cātādo. ſonādo. ꝓuocādo. loq̄n
do: ambaſiatas mittēdo lr̄as ſcribendo
⁊ hmōi ⁊ q̄ntū ſe occupauit i feſtiuis ⁊ a
q̄nto tpe ⁊ ſi diebꝰ p̄cipue feſtis vel in ec
cleſijs aut. locis religioſis. Uel ſi fuit p-
ſona cui p̄dicta fiebāt interroga ſi ꝯſen
ſit vt talia fierēt vl' exhibuit ſe cōſpectui
talis vel recepit lr̄as aut munera ⁊ q̄ntū
tp̄s pſeuerauit ⁊ ſi in feſtis vel in eccle
ſijs. nā faciētes ⁊ cōſentientes in hmōi
oēs mortaliter peccāt. Et ſi munera ſūt
que inducāt ad amorē carnalē cogēda
eſt vt pauperibus eroget. Si vero talia
non ſunt nō eſt cogēda niſi de bono ꝯſi
lio ſi ille donare potuit de q̄ habes do-
natio primo p totum. ¶ Poſtea habes
eū iterrogare. de opere luxurie. Et ſi di
cit ꝙ peccauit. cū femina maſculꝰ ſiue
femina cū maſculo non habes querere
niſi tm̄ primo ſi erāt ſoluti vel cōiugati
affines vel religioſi ⁊ huiuſmodi vt ſci
as que ſpecies ſit luxurie de quo ha-
bes luxuria. §. ij. ſecundo interroga ſi
ſtetit naturaliter in vaſe debito ſi dicit

ꝙ nõ. Noli q̃rere quõ vel ĩ quo loco corporis cognouit eam quia non expedit: ſufficit dicat ꝙ non in vaſe debito ſed extra pollutus eſt ſiue inceperit in vaſe ſiue non. Tertio interroga ſi ſic peccãdo cũ tali q̃ſiuit euitare generationem vel ſtetit tali modo ꝙ non poſſet fieri. Quarto quotiẽs vel q̃tũ pſeuerauerit et ſi in feſtis vt in plus vel in eccleſia et ſufficit. Si dicit ꝙ peccauit per ſe ſoluẽdo ſeipſum volũtarie nõ oportet querere de modo ſed ſolũ quotiens vel quantũ pſeuerauit vt ſupradictũ eſt de cogitatiõib9. Et ſecũdo ſi deſiderauit facere malũ cũ alia pſona qñ talibus dabat operam ꝛ q̃ ſint ille pſone. ſ. ſi ſoluti vel affines ꝛ hmõi. Si dicit ꝙ peccauit cum alio maſculo polluẽdo ſe cuꝫ eo nõ opꝫ querere de loco corporis ſꝫ de quotiẽs. Feſtis vel loco ſacro aut ſi pſona erat ſi ſibi conſanguinea vel religioſa ꝛ huiuſmodi ꝛ ſi cũ diuerſis pſonis. ꝛ ſi ꝯſenſit propter lucrum vel munera conſulat vt det pauperib9 taliter acquiſita.

Si ꝯfitet̃ ꝙ peccauit cũ brutis nõ opꝫ q̃rere de noĩe bruti vel loco corporis ſed de quotiens ꝛ ſi in feſto vel in eccleſia. Et ſic pertrãſire qð bñ notabis.

Si fuit mediator pctõꝝ carnaliũ nã tales grauiſſime deũ offendũt vt ptꝫ in. c. noli. de pe. di. j. ꝛ tenetur quãtũ põt taliter inductos reducere ad bonũ ꝛ ſunt inducendi ad reſtituendũ q̃cq̃d ꝓpter hoc lucrati ſunt.

Si ſeduxit virginẽ ꝓmittẽdo eã accipe in vxorẽ ꝛ hmõi vide ſtuprũ per totũ.

Si habuit pollutionem dormiẽdo vide pollutio per totum.

Si contraxit cum aliqua clandeſtine vide clandeſtinũ.

10 ¶ Circa. vij. preceptum. non furtuꝫ facies cuius expoſitio habetur preceptũ. §. xj. vnde ſic interroga.

Si fecit furtum proprie dictum ꝛ quid ſit vide furtũ in prin. ꝛ quando ſit mortale ibidem. §. xxxiiij.

Si cõmiſit rapinã q̃ eſt qñ violẽter accepit alienũ mai9 pctm̃ cõmiſit q̃ furans vt in. c. penale eſt. xiiij. q. v.

Si res naufragantiũ accepit vide naufragium per totum.

Si pedagia iniuſta vel a quibus nõ debuit exegit. vide pedagiũ per totũ.

Si exactiones vel talias exegit vide talia per totum.

Si bellum iniuſtum fecit vel in eo fuit. vide bellũ per totum.

Si participauit in dando dãnũ ꝓ primo operando mandando cõſulendo cõſentiendo adulãdo receptãdo defenſando comedẽdo emẽdo nõ obuiãdo ratũ habendo nõ manifeſtãdo ꝛ huiuſmodi. de quibus habes furtum in multis. §. ꝛ reſtitutio primo per totum.

Si inuenit aliquid quod nõ reſtituit. vide inuenta per totum.

Si aliqua p̃ſcripſit mala fide. vide preſcriptio.

Si commiſit. vſuram vide Uſura primo per totum.

Si mutuauit pecuniã vel granũ vinum ꝛ hmõi vt aliquid lucret̃. vide ibidẽ in prin.

Si mutuauit ſuper aliqð pignus vt ei9 fructus habeat donec pecunia ſibi tradatur vide pignus. §. xiij.

Si emit aliq̃d ꝓ minori q̃ valeret pp p̃uentionẽ ſolutionis. vſura. j. §. lxiij.

Si vẽdidit ꝓ precio cariori ꝓpter dilationẽ ſolutionis ibidẽ. §. lviij.

Si fecit cãbia ſicca ꝛ hmõi illicita. ibideꝫ. §. lj. cũ pluribus ſeq. §.

Si dedit pecuniã ĩ ſocietate nolẽs ſcire aliq̃d de periculo. vide ſocietas. §. vij.

Si dedit aĩalia ĩ ſocidã volens habere capitale ſaluũ. vide ſocietas. ij. ꝑ totuꝫ.

Si accepit ſub vſuris ſine neceſſitate vel ab eo qui nõ erat paratus. vide vſura. ij. §. ij.

Si accepit in dono aliq̃d ab eo q̃ donare nõ poterat. vide donatio. j. §. xxxviij.

Si accepit a perſonis eccleſiaſticis aliqua bõa eccleſiarũ við alienatio. §. xiiij. ꝛ clericus. xiij. §. ij.

Si incendit eccleſias vel fregit loca religioſa vide excommunicatio. v. caſu. v. ꝛ. vj. vel alio modo fuit incẽdiarius. vide incendiarius.

Si fecit concluſionem comminando niſi mihi dederis ꝛc. vide cōcuſſio per totum
Si vt haberet aliquid cōſenſit in aliqđ opus pcti mortalis vide auaritia.§.ij.
Si per ſimoniam aliquid acquiſiuit vide ſimonia p totum ꝛ dicā circa ſtatus.
11 ¶ Circa .viij. preceptum non dices falſum teſtimonium ꝛc. cuius expoſitio haberet preceptū.§.xij. ex qua potes ſic interrogare.
Si dixit mendatium in iudicio vl' extra contra doctrinam chriſtiane religionis vel in damnum proximi. vide mēdaciū.§.ij. ꝛ.iij. ꝛ teſtis.§.xxx.
Si noluit teſtimonium dicere productꝰ in teſtem vide teſtis.§.xxvj. ꝛ.xxvij.
Si vſus fuit aſtucia vide aſtucia.§.j.
Si accepit pecuniam vt non diceret veritatem vide teſtis.§.xxxviij.
12 ¶ Circa .ix. preceptuꝫ. non concupiſces domum proximi ꝛc. ꝛ.x. nō deſiderabis vxorem eius qualiter intelligantur habes preceptum.§.xij. Ex quibus potes ſic interrogare.
Si voluit habere res proximi ſui qualitercunqꝫ ſiue cum iuſtitia vel cum iniuſtitia ꝛ deliberate quia peccatū mortale eſt contra iſtud preceptum. ſecus eſſet ſi optaret habere ſalua iuſtitia quia ſic vel nullum vel veniale eſſet peccatū. vide auaritia.§.j.
Si fuit contentus habere amatores vel amatrices huiuſmodi de quibus dic vt ſ. cogitatio.
Si poſuit ſe ad feneſtras vt videret̄ dic vt ſ. hic circa preceptum non mechaberis.
13 ¶ Circa .vij. peccata mortalia primo interroga de ſuperbia ꝛ ſic forma interrogationes.
Si propter inordinatum amorem excellentie egit aliquid contra diuina precepta. vide ſuperbia in prin. ꝛ.§.j.
Si extimauit habere bonum quod habet a ſe non a deo vide ſuperbia.§.ij.
Si bona que habuit credidit a deo ſibi data propter ſua merita ibidē.
Si ſe iactauit habere bona que nō habebat ibidem.
Si deſpectis alijs ſingulariter appetit videri habere quod non habet ibidem.
Circa filias ſuperbie interroga primo de ambitiōe vide ambitio quid ſit in prin.
Si deſiderauit bñficia eccleſiaſtica principaliter propter honorē vel bonū tēporale vide ambitio.§.j.
Si appetiuit dignitatem ſciens ſe indignum ibidem.
Si queſiuit dignitates p vias illicitas ibidem.
Si emit officia vide officium.§.j.
Si mutuauit ſuper ipſis officijs ibidem.§.iij.
Si per partialitateꝫ q̄ſiuit officia vt ol modo adiuuet p partem mortaliter peccauit ꝑpter inordinationē voluntatis.
De .ij. filia que dr̄ preſumptio q̄d ſit vid' preſumptio ſecundo in prin.
Si poſuit ſe ad faciendū que erāt ſupra facultatem ſuā. vide preſumptio.
Si exercuit officiū qđ neſciebat in periculū ꝓximi. vide ibidē.
Si expoſuit ſe periculis peccatoꝝ mortaliuꝫ probabiliter mortaliter peccauit ſi aduertebat de periculo vt patet p ea que notaui cogitatio.
Si nimis preſumpſit de dei miſericordia. vide ꝑſumptio.
De .iij. filia que dr̄ curioſitas. vid' curioſitas quid ſit in ꝑncipio. Si ſtetit ad audiendum peccata que aliquis cōfitebatur. vide cōfeſſio. vltimo.§.xvj.
Si voluit addiſcere vl' videre aut audire que fieri nō poſſunt ſine mortali peccato puta fornicationes ꝛ incantatiōes ꝛ huiuſmodi. vide curioſitas.§.j.
Si voluit addiſcere a quibꝰ non debuit vt demonibus ibidem.
Si voluit experiri que non licēt vt ſi incantationes habēt effectum mortaliter peccauit ibidem.
Si attendēs curioſis dimittit adiſcere vel intendere neceſſarijs ad ſalutem eſt mortale peccatū. ibidē.
De .iiij. filia que eſt ingratitudo.
Si deſpexit beneficia dei aut alteriꝰ. vide ingratitudo.§.iiij.

Si non retribuit benefactori. ibidem.
Si benefactori iniuriatus eſt. Ibidem.
De.v.filia q̄ nuncupatꝛ iudiciũ temerariũ quid ſit.vide iudicium.[illegible].xvij.
Si iudicauit in malum determinati factum alterius. vide preſumptio.j.
Si vſurpauit iudicium non habẽs officiuz.vide iudiciũ.§.xvij.quomodo multipliciter dicitur temerarium.
De.vj.filia que dicitur adulatio.
Si fuit adulator alicuius de pctõ perpetrato vide adulatio.§.j.ꝛ.§.v.
Si adulando prouocanti aliquẽ ad ſuperbiam.vide ibidem.
De.vij.filia ſupbie q̄ dicitꝛ irriſio ꝛ q̄d ſit.vide deriſio in principio.
Si deriſit proximũ. vide deriſio.§.j.
Si deriſit ſacramenta vel volentes ſeruire deo.ibidem.
De.viij.filia que eſt tẽtare deũ ꝛ quid ſit.vide tentare deum.
Si expoſuit periculo ꝓbabili mortis ſine neceſſitate. vide intimiditas tentare deum.
De.ix.filia q̄ eſt pertinacia ꝛ q̄d ſit. vide pertinax.
Si fuit nimis pertinax in ſuo ſenſu. vide ibidem.
De vltima filia que eſt arrogantia.vide arrogantia quid ſit.
14 ¶ Circa vanã gloriam que q̃n aliq̃n eſt capitale peccatum. aliquando filia ſuperbie.vide vana gloria.
Si voluit laudari de eo quod eſt cõtra deum.vide ibidem §.j.
Si pretulit gloriam ſuam deo ibidem.
Si ordinata ad noſtrã ſalutem retulit ad gloriam propriam ibidem.
Si cõſtituit fidẽ i laude hominũ ibidẽ.
Circa filias vane glorie ꝓut eſt capitale vitiũ interroga primo de ornatu indebito ꝛ quando ſit indebitus habes.
Ornatus per totũ. ꝛ ſic interroga.
Si mala intentione ornauit ſe ibidem.
Si inhoneſte.ibidem.
Si nimis ſuperflue.ibidem.
Si nouas inuẽtiões adinuenit. ibidẽ.
De inobedientia que eſt.ij. filia.vide inobedientia. per totum.
De inobediẽtia circa ꝓcepta eccleſie ſic interroga.
Si obſeruauit feſta precepta ab eccl'ia ꝛ que ſint habes Ferie.§.iij.
Si ieiunauit in vigilijs preceptis vide ieiunium.§.vij.que ſunt precepta.
Si cõfeſſus eſt ſemel in anno. Uide cõfeſſio.ij.§.ij.ꝛ.iij.
Si ſuſcepit ſacr̄m corporis xp̄i ſemel in anno.vide eucharistia.iij.in princi. et per totum.
Si audiuit miſſam in feſtis preceptis vide.ferie.§.xlij.
Si fecit torneamẽta ſeu cõceſſit vt fierent vide torneamentum per totum.
Si cõtraxit matrimonium clandeſtine vide clandeſtinum.per totum.
Si fecit aliquod eorũ quod prohibetꝛ ſub pena excõicationis late ſentẽtie.de quo vide excõicatio.v.ꝛ.vj.ꝛ.vij.
Si fuit excõmunicatus ab aliquo.
Si participauit cũ excõmunicatis.vide excõmunicatio.viij.per totum.
De inobedientia certarum perſonarũ habes Infra circa ſtatus.
Si fuit inobediẽs ſuis p̄latis vel dñis. vide obediẽtia ꝛ vide inobedientia.
Si fecit ꝯ cõſciẽtiã.vide cõſcientiã j.
De iactantia que eſt tertia filia.vide iactantia in principio.
Si iactauit ſe de aliquo peccato mortali facto.vide ibidem j.
Si iactauit ſe in vituperiuz aliorum.vide ibidem vel in deceptionem alicuiꝰ. ibidem.
De pertinacia que ponitur ab aliquibus ñlia ſuperbie habes.§ xiij.
De hypocriſi.vide ſimulatio iiij.
Si ſimulauit ſanitatẽ i deceptionẽ populi vel vt aſſequeretur p̄latiões ibidẽ.
De diſcordia que eſt.vj.filia vane glorie.vide diſcordia.
Si noluit concordare cũ alijs in his q̄ erãt bona ꝓpter electionem ſuã ibidẽ.
De contentione que eſt.vij.filia.vide contentio.
Si habuit cõtẽtionem ꝓpter emulationem alicuius.ibidem.
Si cõtẽdit diſputãdo ꝯ veritatẽ ibidẽ.

Si cõtendit in iudicio ꝯ iuſtitiã ibidẽ.
Si contendit ita inordinate ꝙ ſcãdalũ
facit aliquibus ibidem.
Si ſubornauit aliquos in electiõe vl'te
ſtimonio ⁊ hmõi.vide ſubornatio.
Si nimis vilipendit ſe.vide ironia.
De aſtutia ſi vſus eſt ſimulatiõe.vide
aſtutia.
35 ¶ Circa auaritiã que ẽ capitale pecca
tũ.vide auaritia.in prin.quid ſit.
Et qꝛ conſiſtit in retinendo acquirẽdo
⁊ appetẽdo ſic interroga.
Si retinuit qui reſtituere tenebat.vide
reſtitutio.iij. per totum ⁊ quis tenetur
habes reſtitutio.j.
Si non ſoluit creditoribus in termino
cum poſſet.vide ſolutio.§.xxij.
Si retinuit ſuperflua ⁊ nõ fecit eleemo
ſynas.vide auaritia.§.iij.
Si nõ facit eleemoſynã de arte ſua' pu
ta medic⁹ paupi īfirmo aduocat⁹ cliẽ
tulo pauperi.de quo vide aduocat⁹.§.
x.⁊.Medicus.§.v.
De auaritia in acquirẽ.vide auaritia.
§.ij.⁊ ſatis patet.ꝫ.in.vij.precepto.
De auaritia in appetendo habes aua-
ritia.§.j.
Si appetiuit illicite vel illicita vel mul-
tũ animo ſuffocato vide ibidem.
Circa filias auaritie prima ẽ ꝑditio.
Si prodidit caſtrũ vel terram inimicis
vltra mortale tenetur de omni damno.
Si prodidit res proximi volentib⁹ eas
auferre iniuſte vltra mortale ſimiliter
tenetur ad reſtitutionem.
Si hita ſub ſigillo ſecreto vel ꝯfeſſiõis
reuelauit.hẽs cõfeſſio.vl.§.j.⁊.§.xxiij.
Si aperuit literas alterius ſigillatas.
vide falſarius.§.ij.
Si ſecreta domini ſui reuelauit in eius
dãnũ.vltra mortale tenetur ad reſtitu-
tionẽ.vide feudum.xvj.
De fraude q̃ eſt.ij.filia habes fraus.
Si fecit fraudem legi ibidem.§.ij.
Si fraudauit iuſtas gabellas vide pe-
dagium.§.vj.
Si vẽdidit vnã rem pro alia puta vinũ
limphatũ pro puro:corrupta ꝓ ſanis:
pecus pro caſtrato ⁊ huiuſmodi habes
emptio.§.viij.
Si aliquã fraudem fecit in deceptionẽ
proximi.vide dolus.§.ix.
De fallatia q̃ eſt tertia filia.habes fal-
ſarius.
Si falſificauit aliquod iſtrumẽtũ ſ bul-
lam vel librũ vide excõicatio.v.caſu.iij.
⁊ falſarius.§.j.cũ ſequentibus.
Si deſtruxit inſtrumẽta vel ſcripturas.
vide falſarius.§.iij.
Si occultauit ſcripturas.vid̃ reſtitutio
primo in litera ſcripturas.
Si falſificauit ſigilla prelatorum vide
falſarius.§.ij.
Si falſificauit menſuras ibidem.§.xj.
Si monetam ibidem.§.iiij.cum ſequẽ-
tibus.
Si ex falſa cauſa obtinuit aliqd̃ benefi-
ciũ eccleſiaſticũ vltra mortale tenet re-
nunciare ſi alias non obtinuiſſet.vide
reſcriptum.§.iij.
De inqetudine mẽtis qua quis nimis
ſollicitus eſt circa tpalia.⁊ tunc eſt mor
tale pctm̃ qñ ꝑ eam quis omittit neceſ-
ſaria ad ſalutẽ.alias eſt veniale pecca-
tum.vide inquietudo.
De violẽtia que ẽ.v.filia ſatis ptꝫ i.vij.
precepto ⁊ in titulo rapina.
De imiſericordia que eſt.vj.filia q̃ non
ſubuenit quis īdigẽti habes auaritia.
§.iij.⁊ eleemoſyna.§.j.
De acceptione perſonarũ que eſt.vij.fi
lia habes acceptio perſonarum.
Si in iudicio accepit pſonã vel in diſtri-
buendis officijs vel beneficijs vel elee-
moſynis.vide ibidem per totum.
Si in electionibus non eligit magis di-
gnũ.vide electio.§.xxj.
De turpi lucro qd̃ eſt.viij.filia.videtur
per lucrũ ⁊ tale eſt peccatũ quale illud
propter quod acquirit.
De ludo qui ꝑuenit aliqñ ex auaritia.
vide ludus per totum.
Si luſit ad pilam vel aliũ ludũ in quo
verſat ⁊ induſtria. vide Lud⁹.§.ij.qñ.
licet.
Si ludit ad ludũ in quo verſatur fortu
na.ibidem.§.iiij.
Si ſtetit ad inſpiciendum ludentes. vi-

de.ibidem.§.vj.
Prodigalitas eſt cõtraria auaritie ſ; ta
men peccatum. vide prodigalitas.
Si ſupflue expẽdit res in põpis equis
⁊ hmõi.notabile exceſſus videt morta
lis vt p; ornat⁹.§.vj.⁊.ibi vide.
16 ¶ Circa luxuriã q̃ eſt capitale vitiũ, vi=
de luxuria ⁊ õ hoc habes.§.vj.p̃cepto.
Circa ẜo filias luxurie quarũ p̃ia eſt.
cecitas mẽtis.de q̃ cecitas mẽtis.i p̃n.
Si ita occupat⁹ fuit i mũdanis mente
ꝙ neſcit aliq̃d de deo intelligere vel ne
ceſſaria ad ſalutem.vide ibidem.§.j.
De precipitatione que eſt.ij.filia.vide
Precipitatio.
Si fuit preceps in operib⁹ ſuis contẽ
nens conſiderare vel in periculum.vi=
de ibidem.
De inconſideratione que eſt.iij.filia lu
xurie.vide inconſideratio.
Si fuit incaut⁹ maxime vbi imminebat
periculũ vel vbi tenebat de leui vel le=
uiſſima culpa q̃; licet excuſet aliquãdo
a mortali nõ tamẽ ab obligatione reſti
tutionis vt habes culpa.§.v.⁊.vj.
De amore ſui quo quis querit delitias
⁊ quietem.vide amor ſui.
De amore ſeculi q̃ eſt.v.filia luxurie ha
bes diligere.§.iij.
Si voluit perpetuo ſtare in mundo.vi
de ibidem.
Si dilexit mundum conſtituens ibi fi=
nem vel ad voluptatem.vide ibidem.
De horrore futuri ſeculi ex quo hõ vel
let nunq̃ mori.vide diligere.§.iij.
De incõſtãtia que eſt.vij.filia habes.
Inconſtantia.
De odio dei quod ẽ octaua filia luxu
rie. habes odium dei.
De ſtultiloquio aut ſcurrilitate q̃ ſunt fi
lie luxurie.dic ſi vſus eſt ẜbis libidino
ſis aut inhoneſtis aut geſtibus vel ad
prouocãdum alios.vel vnde probabi
liter habent prouocari ad luxuria; eſt
mortale peccatum. Idem dic de turpi=
loquio.vide Scurrilitas.
7 ¶ Circa gulam que eſt aliud capitale
peccatum ſunt formande interrogatio
nes circa eius ſpecies.

Si preuenit horam in comedendo.
Si nimis laute comedit.
Si nimium ſtudium apponit.
Si nimis comedit.
Si cum nimio ardore ſeu appetitu et
quando gula ſit mortale peccatum in
predictis habes gula.
De ei⁹ filiab⁹: quarum.prima eſt ebrie
tas.vide ebrietas quando eſt mortale
peccatum.
De hebetudine mentis que eſt.ij.filia.
vide hebetudo.
De ineptaleticia.ſcias ꝙ non eſt mor=
tale peccatũ niſi per ipſam diſſolueret
quis in ea que ſunt mortalis peccati.vt
chorizando in caſu prohibito ⁊ huiuſ=
modi alias eſt veniale peccatum.
De multiloquio que eſt.iiij.filia habes
Multiloquiu; per totum.
De ſcurrilitate que eſt.v.filia habes.
Scurrilitas.
Si fecit act⁹ ita ſcurriles ꝙ ad ꝓuocan
dũ ad luxuriã ſũt efficaces vr̃ mortale.
De immundicia.que eſt.vj.filia gule:
vide Immundicia.
Si comedit vl' bibit vt poſſit luxuriari
q; eſt mortale: ſec⁹ eſt ſi ſatiſfaceret vxo
ri in redditiõe debiti: q; ſic nullũ pctm̃:
vel veniale qñ hoc fecit vt magis dele
ctaretur cum vxore.
¶ Circa inuidiam que eſt aliud capita
le peccatũ.vide inuidia ⁊ quomodo eſt
mortale peccatum.
De eius filiabus quarũ prima eſt odiũ
ꝓximi.de q̃ vide odiũ dei ⁊ ſic iterroga.
Si deſiderauit malũ ꝓximi ⁊ q̃to tpe ꝑ
ſeuerauit ⁊ ſi ſepe i hmõi occupauit me
tem q; quotiẽs deliberate deſiderauiẽ
malum proximi totiẽs mortaliter pec=
cauit ſi erat notabile malum ⁊ ꝑ diuer
ſa tempora ſimiliter quãdo in eadẽ co
gitatione trãſibat nũc de deſiderio ma
li in rebus ad deſideriu; mali in perſo
na vel in filiis: quia ſicut ſunt diuerſa
ſubiecta ita videntur diuerſa mortalia
peccata.
De triſtitia in proſperis que ẽ.ij.filia.ſi
triſtatus eſt de bono notabili proximi
deliberate ꝓpter inuidiam eſt morta=

le peccatū vt p̄latus de maiori prelatio
ne.doctor de maiori cōcurſu ſcholaris
de maiori igenio. Ciuis de maiori hono
re.mercator vel artifex de maiori credi
tu.ſpiritualis de maiori fama ⁊ hmōi.
vide inuidia.
De letitia in aduerſis ꝓximi. Idē dic
vt.ꝫ.⁊ vide ibidem.
De ſuſurratione.vide ſuſurratio.
Si queſiuit ſeminare diſcordias repor
tando malum alteri de altero.ibidem.
De tractatiōe.vide detractatio per to
tumquomodo eſt mortale peccatum ⁊
quomodo tenetur per totum.
Si dixit malū de proximo falſe.ibidem
Si vero dixit ſed qbꝰ nō debuit.ibidē.
Si augmentauit malum ibidem.
Si audiuit libēter detractatiōes.ibidē.
19 ¶ Circa ira, que eſt aliud capitale pec
catum. de quo habes Ira.
Si appetiuit vindictā de proximo ibi.
Si noluit loqui cum ꝓximo nec recon-
ciliari.vide diligere deum.§.ij.
De filiabus eius quarum prima eſt tu
mor mētis:dic vt.ꝫ. in prima filia inui-
die.§.xviij.⁊ infra timor.⁊ de implica-
tiōe in hmōi cogitationibus.de vindi-
cta fienda ſꝫ regulā ſupradictā.ibidē.
De ſecunda filia:ſcꝫ indignatione.ha-
bes indignatio.
De.ij.filia que eſt clamor.vide clamor
De.iij.filia q̄ eſt ꝯtumelia ſeu cōuitiū
habes.Cōtumelia et Cōuitiū:aduerte
hic ꝙ lꝫ quis nō dicat cōuitiū vel cōtu-
meliā vt ei auferat honorē.ſed cā correctionis.ſed tamen dicit talia que de ſe
notabiliter ledunt.puta mulieri ꝙ eſt
putana ⁊ hmōi ⁊ audiētes ſcādalizant
de tali cui dicitur qꝛ ſic credūt eſſe non
excuſaretur a mortali peccato.
De.v.filia que eſt rixa.habes.Rixa.
De maledictiōe que eſt.vj.filia habes
Male dictio.
De plaſphemia dictum eſt.ꝫ.§.v.
De bello ſimiliter.§.x.
De ſeditiōe q̄ ē.vj.filia habes ſeditio.
Si tenet partialitatē vel eā ſequit̄ pa-
ratus qualitercunq; pro parte eſt in ſta
tu damnatiōis nec poteſt abſolui: niſi
diſponat dimittere.
De murmuratione hēs murmuratio.
Si murmurauit contra deū deliberate
tenens eum iniuſtum quia mortale.
Si contra p̄latos ipſos temerarie iudi
cando mortale eſt.
¶ Circa accidiā q̄ eſt vltimū capitale 20
peccatum.vide accidia.
Si dimiſit neceſſaria ꝓꝑ accidiā.ibi.§.j.
Si penituit ſe bene feciſſe.ibidem.
Si incurrit infirmitatem notabilē pro
pter tediū eſt mortale qn̄ pōt ſe iuuare.
vide accidia.§.j.
De filiabꝰ eius quaꝝ prima eſt deſpe-
ratio.vide deſperatio.
De ſcōa q̄ eſt malitia q̄ eſt peccatuꝫ in
ſpiritū ſanctū qd̄ hꝫ.vj.ſpecies.¶ Pria
dicit̄ p̄ſumptio d̄ mia dei ſine meritis.
¶ Scōa deſperatio qua deſpat de mia
dei.¶ Tertia impugnatio ꝟitatis agni
te vt liberius poſſit peccare.¶ Quarta
inuidētia fraterne gratie.ex qua vellet
oēs eſſent mali ⁊ nullꝰ bonꝰ ne eſſet ſi-
bi cōfuſio male viuere.¶ Quinta obſti
natio.¶ Sextā ipnia. vide pctm̄ iij.
De.iij.filia q̄ eſt puſillanimitas .vide.
Puſillanimitas.
Si deſijt bona facere ad q̄ tenebat̄ ex
puſillanimitate.vt puta corrigere fra-
trē.vide correctio fraterna j.et.ſi.a.
Si vero dimiſit non neceſſariam eſt ve
niale peccatum.
De.iiij.q̄ eſt ocioſitas dictū eſt.ꝫ.in.iij.
precepto.⁊ habes in titu. Ocioſitas.
De.v.filia que eſt pigritia ſeu torpor.
vide torpor.
De.vj.que eſt euagatio mentis illicita.
habes euagatio mentis.
De vij.q̄ ē negligētia.vide negligētia.
Si fuit negligēs i addiſcēdo neceſſaria
ad ſalutē:in confitendo in ſuſcipiendo
ſacramēta.in operibus mie. exercēdis
q̄ qn̄ ſit mortale peccatū plꝫ negligen-
tia j.aduerte hic qꝛſi qs ex negligen
tia omittit implere vnū preceptū.puta
de cōfitēdo ſemel in anno ſolū eſt vnuꝫ
pctm̄ mortale.ſed ſi deliberauit ſepius
nolle ꝯfiteri tot ſunt peccata mortalia
quot ſunt deliberatiōes facte per iter

nalla temporis. Quod no.
¶ Circa opa mie ſpiritualia que ſunt
21 conſule. caſtiga. dimitte. ſolare. fer. ora.
Si noluit dare ꝯſiliū petēti in his que
pertinēt ad ſalutē vel in re. vnde nota-
bile dānū pōt euenire proximo cum tñ
poſſet mortale ē vel qñ habebat ex offō.
Si non correxit q̄s debuit ⁊ tenebat ha
bes correctio p̄latoꝝ ⁊ Correctio frīna.
Si dimiſit rancorem contra proximum
dictum eſt. ſ. §. xviij.
Si nō fuit cōſolatus tribulatos poſſet
eſſe mortale in prelato qñ ſubditi ex ta
li omiſſiōe inducūtur in deſperationem
vel aliud malū. ⁊ ipſe bono modo poſ-
ſet ſalua diſciplina.
Si non orauit pro omnibus poſſet eſſe
graue in illis qui viuūt de eleemoſynis
magna negligentia.
22 ¶ Circa opa mie corporalia que ſūt vi
ſito. cibo. poto. redimo. tego. colligo. cō
do. q̄ tūc cū p̄uaricant ſunt mortale pec
catū qñ ex eoꝝ omiſſione notabilr ledi
tur prim⁹. ⁊ hō pōt bono mō facere pu
ta ſi p̄lat⁹ viſitaret īfirmū quē viſitare
poſſet nō deſparet ſʒ ꝯfiteret. Eget ci-
bo ⁊ potu ⁊ hēs. vltra ꝯdecētiā tui ſtat⁹.
Et eſt in captiuitate redimere. poſſes
de ſupfluitatib⁹ tuis. eſt nud⁹ ⁊ tu can
dā ducis Et ſine domo et hēs ampla
palatia. ex dictis. ſ. auaricia ⁊ eleemo-
ſyna potes colligere quando homo te
netur de precepto.
23 ¶ Circa q̄nqꝫ ſenſus q̄ ſūt viſus guſtus
audit⁹. oderat⁹. ⁊ tact⁹. in quib⁹ ſepius
pōt eſſe mortale vt ſi voluit videre que
ſūt mortalis pcti in eo q̄ facit vel indu
ctiua ad mortale. d quo hēs Curioſitas
Idē dic de auditu. Guſtus aūt ⁊ odora
tus cōiter ſunt venialia. Tactus q̄nqꝫ
mortale cū cauſa luxurie vel moroſe de
lectationis. vt. ſ. cogitatio.
24 ¶ Circa precepta eccleſie que q̄nāliter
tangūt omnes dictū eſt. ſ. in. ij. filia in
ſuis glorie. §. xiiij.
25 ¶ Nūc de ſtatibus aliqua particularia
ſunt ponēda in quib⁹ ſunt interrogā-
di vltra ea q̄. ſ. poſita ſunt contra prece
pta ⁊ in peccatis capitalibus. ⁊ pmo.

¶ Circa pueros doli capaces ſūt inter
rogandi de iniectione manuum violen
taꝝ in perſonā eccleſiaſticā. ex qua poſ
ſent eſſe excōicati. d quo hēs. ſ. excōica
tio. v. §. j. cū multis ſe. poſtea de cōfeſſio
ne. ⁊ cōmuniōes ſi fecerunt de pnīa de
obediētia de mendatijs de inhoneſta-
te auditione miſſe de furtis ⁊ ſimilibus
in quibus communiter illa etas ſolet
peccare.
¶ Circa chriſtianos in cōmunī. ſi ſuſce 26
pit ſacramentū neceſſitatis. ⁊ que ſint.
Uide ſacramentū. §. vj.
Si portauit habitū infideliū vide Apo
ſtaſia. §. vi.
Si nimiā familiaritatē habet cum iu- 27
deis vel cū infidelib⁹. vide Iude⁹. §. j.
Si fecit contra ꝯſciam. vide conſcia. §. j.
Si habuit ratū aliquod malū factum
nomine ſuo vide cōſenſus. §. iiij.
Si alicui ꝯſuluit aliquod peccatum vel
malum vide conſilium. §. j.
Si contempſit aliquā exhortationē ſu-
perioris. vide contemptus. §. j.
Si qñ tenebatur habuit contritionem
de pctis vide contritio. §. iiij. ⁊. v.
Si correxit quos ſciuit velle delinque
re vide correctio fraterna. §. j.
Si denunciauit prelatis peccata que
ſciuit vide denunciatio. §. j.
Si in dubijs tutiorem partem elegit.
vide dubium. §. j. ⁊. ij.
Si exiſtens excommunicatus. vel in-
terdictus et monitus a celebrantibus
vt exiret eccleſiam noluit exire. vide ex
communicatio. v. caſu. xv.
Si famam ſuā neglexit. vide fama. §. j.
Si icarcerat⁹ fugit. vid fugere. §. j. ⁊. ij.
Si vſus eſt habitu feminee. Uir exi-
ſtens vel econtrario aut religionis. vi-
de habitus. §. vij. ⁊. viij.
Si fuit hiſtrionis. vide hiſtrio. §. j.
Si impreſſit in terra vel in lapide hu-
mi poſito ſignū crucis. vide imagines.
§. iiij.
Si fecit aliquod enorme in eccleſia vi
de immunitas per totum.
Si ſciuit neceſſaria ad ſalutem. vide
ſcientia. §. ij.

Si fuit excomunicatus ab aliquo iudice. vide abſolutio. ij. ⁊ excommunicatio prima per totum.
Si iniecit manus violentas in perſonā eccleſiaſticam. vide excommunicatio. v. §. j. cum multis ſequenti.
Si nominatim interdictos excommunicatos vel vſurarios ſepeliret. vide excōmunicatio. vij. caſu. xxxvj.
Si contraxerunt matrimonium in caſibus conſanguinitatis vel affinitatis prohibitis vide excōicatio. vj. caſu. xlj.

27 ¶ Circa ambaſiatores dominorū vel communitatum.
Si ſteterūt abſentes ſine cauſa vel pro factis ſuis in expenſis dominorum vel communitatum vide abſens. §. j.

28 ¶ Circa tutores vel curatores aut adminiſtratores rerum alienarum.
Si infideliter ſe habuit in commiſſis fraudando vel dilapidando: aut non bene miniſtrando vide adminiſtratio. Rū. j.
Si exegit vſuras pro pupillis: aut alio mō fecit pro eis cōtractus illicitos. vide reſtitutio. j. in litera vſurarius.

29 ¶ Circa coniugatos.
Si contraxit clandeſtine. vide clandeſtinum. vel in gradu ꝓhibito. vide matrimonium. iij. per totum.
Si conſūmauit ante benedictionem vide debitum. §. j.
Si negauit debitum petenti vel reddidit ſe impotentem. ibidem. §. vj.
Si cognouit cauſa ſatiāde libidis ibidem. §. xxiij.
Si cognouit habens intentionem ad alteram ibidem. §. xxj.
Si vſus eſt matrimonio extra vas vel modo indebito ibidem. §. xxv.
Si tempore menſtrui. ibidem. §. xxij.
Si in diebus feſtiuis vel in eccleſia ibidem. §. xxviij. ⁊ §. vltimo.
Si pregnationis tē pore ibidē. §. xxxiij.
Si per tactus habuit pollutionem extra vas. ibidem. §. xxvj.
Si exegit vel reddidit debitum adultero vel adultere. ibidem. §. viij.
S cōtraxit excōicatus vel in pctō mortali exiſtēs qꝛ peccauit mortaliter contrahēdo per verba de preſenti. vide matrimonium. ij. §. vit.
Si non cōtraxit ea intentione q̄ debuit vide matrimonium. ij. §. vltimo.

¶ Circa vxores Si fuit litigioſa in domo: ⁊ de reliq̄s. de quibꝰ. ſ. §. xix. 30
Si habuit dotem de vſuris. vide reſtitutio primo ſub litera vſurarius.
Si fuit inobediens viro vide obedientia ⁊ inobedientia. per totum.
Si ꝓcurauit ſterilitatē vel vſa eſt ſupſtitioſis. vt haberet filios. vide matrimonium. ij. §. vigeſimotertio cum duobus. ſequentibus.
Si dedit bona viri cōtra eius volūtatē. vide elleemoſyna. §. vij. ⁊ vide furtū. §. xxxiij. xxxv. ⁊. xlvij.
Si habuit bonā curā de filiabꝰ maxime ⁊ ſi docuit eas vanitates ⁊ hmōi in q̄bꝰ ſunt multa mortalia: non duxit ad miſſas predicationes. ſed choreas pꝫ ꝑ ſupradicta quando eſt mortale.
Si vſa eſt ornatu indebito. vide ornatus per totum.
Si violauit fidem viro vide adulteriū in principio.

¶ Circa viros ſi ſtetit nimis in remotis cauſa cupiditatis cōtra voluntatem vxoris vide debitum. §. vj. 31
Si nō ſeruauit fidē vel hꝫ concubinam qꝛ nō eſt abſoluēdus: niſi a ſe eijciat vide concubinarius. §. j.

¶ Circa prēm familias. Si alimenta dedit q̄bus tenebat. vide alimēta ꝑ totū. 32
Si ſoluit decimas debitas. vide decima. §. j. ⁊. ij.
Si fecit eleemoſynas. vide eleemo. §. j.
Si miniſtrauit neceſſaria familie tam corpori q̄ȝ anime docēdo ⁊ huiuſmodi. vide familia. §. j. ⁊. filius. §. xxj.
Si nō dotauit ſeu maritauit filias tēpore debito. vide dos. §. iiij.
Quomodo tenetur ex facto familie. habes domus. §. vltimo.
Si prouocauit familiam ſuam nimis exaſperādo ⁊ furioſe ⁊ ceteris. vi. ſ. ira ⁊. ſ. §. xix.
Si nō ꝓcurauit vt ꝯfiteret ſemel in āno et cōmu-

et communicaret vř mortale peccatū.

33 ¶ Circa filioſfamilias ſi furatus ē res patris ſui vt expenderet in ſuperfluis vel ludis aut alijs malis: q2 ē mortale. Sec⁹ ſi accepiſſet pro faciendis ſibi veſtimentis aut calciamentis, aut alijs neceſſarijs. quia ſic liceret. ex q̄ pr̄ non prodit vt teneatur et de reliquijs. vt. Ƶ. §. viij.

34 ¶ Circa doctores ⁊ magiſtros.

¶ Si queſiuit magiſterium ſeu doctoratum propter honorem principaliter. vide honor. §. iiij. ⁊ vij.

Si fecit ſe promoueri ad doctoratū exiſtēs ineptus ⁊ ignorans videtur mortale per. c. j. ⁊ c. quanto. de magiſtris.

Si legit principaliter propter honorem vide honor. §. vij.

Si legit ſciētias p̄hibitas vel perſonis prohitis vide. Magiſter. ⁊ que ſunt pſone prohibite. vide excommucatio. vij. caſu. vj. ⁊ vij.

S. ex pacto receptus eſt in canonicum vt ſcolas regat vide magiſter. §. x.

Si exegit exiſtens ſalariat⁹ a ſcholaribus aliq̄d vide ibidē. §. xj. ⁊. xij. ⁊. xiij.

Si exegit aliquid pro licētia docēdi dāda. ibidem. §. xv.

Si admiſit ignorantes ad doctoratum mortaliter peccauit: q2 ex tali facto dicit mendacium pernitioſum.

Si nō exegit iuramētū a doctorādo q̄ non expendet pluſquā debet in doctoratione. ibidem. §. vlt.

Si exñs in mortali notorie docuit publice in theologia q2 mortaliter peccauit ſm Petrū. vide predicare. §. vij.

Si ſeruauit iuramenta vniuerſitatis vide iuramenta. vj. §. ij. ⁊. iij.

Si iactauit ſe de dotrina alios vituperando aliquādo ⁊ in plurib⁹ poteſt eſſe mortale vide. Ƶ. §. xiiij. ⁊. xviij.

Si notabiliter fuit negligēs circa profectum ſcolarium videtur mortale. vide negligentia.

Si verberauit aliquē crudeliter videť mortale q2 ſolum leuis caſtigatio eis pmiſſa ē. c. cū voluntate. de ſnia excōicationis. ⁊ ſi erāt clerici eſſet excōicatus, vide excōicatio. v. caſu. j. §. x. ⁊. xj.

Si iniuſto modo puta retrahendo vel ſectas ſubtraxit ſcholares alterius doctoris quia vltra mortale tenetur ad reſtitutionem ſi iam intrauerant ſm Jo. de ligna. ſecus ſi nōdū intrauerant.

Si impediuit pp odiū vľ ptialitatē doctorandum vel in collegio recipiēdum idoneum. quia vltra mortale tenetur ad reſtitutionem damni

¶ Circa ſcholares ſi ſeruauit iuramēta 35 vniuerſitatis vid̄ iuramētū. vj. §. ij. ⁊. iij.

Si fecit ſectas pro rectore fiendo multa mortalia ibi adueniunt.

Si elegit rectorē inſufficientē vř mortale ſm aliquos ſed hoc nō determino in vniuerſitatibus ſcholarium.

Si ſtudet in prohibitis ſcientijs, vide magiſter ⁊. Ƶ. excō. vij. caſu. vj. ⁊. vij.

Si ſepe cōtendit contra veritatē ne ſuccūbere videať vide. Ƶ. §. xiiij. l. vij. filia.

Si ſtudet pp malū finē q2 tale pctm̄ ē ſicut finis. vľ pp honorē vid̄ honor. §. vij.

Si ſtuduit curioſa dimittendo neceſſaria ad ſalutem eſt mortale pctm̄. vide curioſitas.

Si tractauit cū aliq̄ ciue bononienſi de cōductione hoſpitij alterius ſcholaris vide excōcatio. vj. caſu. iiij.

Circa medicos. ſi exiſtēs ignorās mederetur. vide medicus in princ. ⁊. §. j.

Si in medēdo nō fuit ſecutus traditiones medicine. ſed voluit facere experimēta ex capite ſuo in periculo notabile proximi ibidē. 36

Si prolongauit infirmitatem ibidem.

Si conſuluit aliquid contra ſalutē anime pro ſanitate corporis. ibidē. §. vij.

Si non admonuit infirmum efficaciter vt cōfiteretur in principio infirmitatis ibidem. §. viij.

Si pregnanti aliquid dedit vt filius moreretur peccauit mortaliter quia nō ſunt facienda mala. vt bona eueniant.

Si dedit medicinā de qua dubitabat an noceret ibidem. §. ij.

Si non anunciauerit mortem infirmo. ibidem. §. xij.

Si nō debito modo viſitauit infirmos

poſſet aliquando eſſe mortale.
Si pauperibus noluit mederi gratis ibidem.§.v.
Si habuit partē cum aromatario ꝛ propter hoc grauat infirmos emere ab eo cum eoꝝ dāno qꝛ ſic teneretur eis ad reſtitutionem ex quo ei ſoluerunt ſecus ſi ex hoc nullū habent damnum.
37 ¶ Circa aromatarios. ſi in cōponēdis medicinis nō poſuit q̄ medicus ordinauit ſed vnū pro alio vel corrupta ꝛ que virtutē nō habebāt ex vetuſtate ꝑ bonis ꝛ hmōi ex quib⁹ ſequitur vel ꝓlongatio īfirmitatis vel aliud malū ꝓximo infirmo qꝛ vltra mortale tenetur ei ad reſtitutionem.
Si vēdidit venena vel q̄ faciūt aborſū ꝛ hmōi illis de quibus ſciebat non debere vti ad bonum vide ars.§.ij.
Si ſophiſticauit aromata ponēs in ſpeciebus vnū ꝑ alio vel in ſirupis aut in cādelis ꝛ hmōi vide emptio.§.viij.
Si vendit diminuto pondere aut falſo ꝛ huiuſmodi vide falſarius.§.ij.
38 ¶ Circa mercatores ſi portauit prohibita infidelib⁹ vide excommunicatio.v.caſu.xxj.
Si negociatur propter malum finem vide negocium.§.ij.
Si in loco ſacro tenuit mercatum vide immunitas.§.j.negocium.§.ij.
Si carius vendidit q̄ꝫ emit in eodē loco.vide emp.§.x.ꝛ.j.negotium.§.iij.
Si vendēs ꝑ alijs aliqua vēdit.ꝑ.xij. ꝛ ſolū.x.dat dn̄is rerū ibidem.§.vi.
Si vēdidit vnum pro alio vel corrupta pro bonis vide ibidē.§.viij.
Si vſus eſt falſis mēſuris ꝛ huiuſmodi vide falſarius.§.xj.
Si vēdidit rē pl⁹ iuſto p̄cio aut ꝑpter tp̄s ſolutionis ꝛ hmōi vide emp.§.vij.
Si fecit cābia vide vſura.j.§.ij.cū ſeq.
Si aliquos cōtractus vſurarios. vide vſura.j.per totum.
Si cōpoſuit cū alijs vt vendāt vno p̄cio ī dānū reipublice qꝛ vltra mortale tenetur dānificatis vide negociū.§.ij.
Si expēdit falſas monetas. ſcienter eſt mortale et tenetur ad reſtitutionē licet ipſe etiam fuerit deceptus ab alio.
Si bonas monetas radit. vide falſari⁹ §.iiij. cum ſequentibus.
Si emit res raptas vel furatas.vide reſtitutio in litera emens.
Si īfidelꝛ ſe habuit ī ſocietate quā hꝫ cū aliquo vide ſocietas.j.ꝛ.ij.per totū.
Si vēdit ī feſtis vel cū mēdatijs pluribꝫ ꝛ alijs illicitis vide negocium.§.ij.
¶ Circa ꝓſonetas.ſi mediator fuit contractuū vſurarioꝝ vide reſtitutio.j. in litera vſurarius. 39
Si male conſuluit ſcienter in aliquo cōtractu qꝛ vltra mortale tenet de dāno dato vide dolus.§.ix.
Si decepit ī precio dās intelligere vni ꝙ vult tantū ꝛ alteri ꝙ non pōt habere niſi tm̄ vide emptio.§.vlt.
¶ Circa artifices ſi fecit artē cui⁹ op⁹ eſt ad malum vt taxillos ꝛ huiuſmodi vide ars.§.ij. 40
Si accepit inſignia alteri⁹ mgr̄i vide ſi de fraude in arte in menſuris ꝛ hmōi. 41
¶ Circa lanifices ſi vēdit pānum vni⁹ lane ꝑ alia vel tincture vide ēp.§.viij.
Si ſoluit laboratorib⁹ de pāno aut vēdēdo vltra iuſtū precium ꝛ emēdo pro viliori vide vſura.j.§.lviij.
Si filatoribus dedit.xiiij. vncias pro libra tenetur ad reſtitutionem niſi ſic a princi.conueniſſet.
Si pannū nimis traxit vide emp.§.viij
Si non ſoluit laboratoribus vide ſolu.§.xxv.
¶ Circa tabernarios.ſi vēdidit.vinū limphatū ꝑ puro.vide emp.§.viij.
Si miſcuit in vino nociua ibidem.
Si tenuit meretrices vel luſores omnia peccata ei imputabuntur.
Si ſciēter adminiſtrauit ad ebrietatem alterius vide ebrietas.§.j.
Si ex culpa ſua perdidit ſibi tradita in cuſtodia vide cuſtos in princi. ꝛ nauta in principio.
¶ Circa macellarios. ſi vēdidit carnē corruptā ꝑ ſana de pecude pro caſtrato et hmōi vide emptio.§.viij. 43
¶ Circa piſtores ſi fecit panem nimis ponderoſum, vel immiſcuit aliā farinā

⁊ huiuſmodi vide emptio.§.viij.
45 Circa ſutores.ſi fecit veſtes impudi-
cas q̃ nõ poſſunt deferri ſine pctõ mor
tali.vide arg.§.ij.⁊ hoc quãdo.ſit vide
ornatus per totum.
Si male incidit ex culpa ſua.vide cul
pa.§.v.⁊.vj.
Si furatur de pãno ſerico ⁊ hmõi.vide
furtum per totum.
46 ¶ Circa aurifices.ſi vẽdidit aur̃ alchi
micum pro vero.vide emptio.§.viij.
Si cudit monetã ſine licẽtia principis.
vide falſarius.§.iiij.cum ſeq.
Si radit eaz vel facit aquã vñ aliquid
imminueret ibidem.
Si emit lapidẽ p̃cioſum p̱ vili ab illo q̃
ignorabat.vide emptio.§.vij.
47 ¶ Circa alchimicos.ſi laborauit in di
cta arte.vide alchimia.
48 ¶ Circa datiaros.ſi exegit datia iniu
ſta.vide pedagium.§.j.cum ſequen.
Si exigit a perſonis eccleſiaſticis ibidẽ.
§.iiij.
Si ipatrauit fraudẽ datij vbi nõ erat vl
tra mortale tenet̃ ad reſtõnẽ toti⁹ dãni.
Si fraudauit ſocios vltra mortale te
netur ad reſtitutiõem.
49 Circa muſicos ⁊ hiſtriões ſi pulſauit
his q̃ ex libidine chorizabant vel illici
te.vide chorea.
Si geſtus ipudicos p̱uocãtes ad pec-
catum mortale fecit.vide hiſtrio.
50 ¶ Circa laboratores ⁊ ruſticos.ſi nõ la
borauit fideliter in notabili exceſſu eſ-
ſet mortale peccatum.
Si permiſit beſtias nocere in agris et
hmõi tenet̃ ad reſtõnẽ ſi fuit in culpa.
Si fraudauit dñm in parte ſibi danda
tenetur ad reſtõnẽ niſi dñs in alio gra
uaſſet eum vide furtũ.§.xl
Si non ſeminauit poſſeſſiones vel co
luit quas tenebat ſicut debuit.vide cul
pa.§.v.⁊.vj.
51 ¶ Circa venatores.ſi in dieb⁹ feſtis p̱-
dita miſſa vel p̱ totã diẽ ſe occupauit.
vide ferie.§.ix.
Si dedit dãnũ in agris q̃ tenetur ſi eſt
notabile ad reſtitutionẽ.
52 ¶ Circa locatores.ſi ſcienter locauit
equũ periculoſum aut vas vitioſum.vi
de locatio.§.xxiij.
Si cõductor fuit in culpa p̱ditionis rei
locate ibidem.xxiiij.§.
Si petijt mercedem quã nõ debuit vel
ſoluit minus q̃ debuit.ibidem.§.xxij.
et.§.xv.
¶ Circa laborãtes in filãdo lanam vel 53
tingẽdo ſetã ⁊ hmõi q̃ tenent̃ p̱mo ſi fu
rant̃ ſcdo ſi male laborãt vel deſtruũt.
de quo vide locatio.§.xxiij.
¶ Circa reuẽditores rer̃.ſi finxerũt q̃ 54
nõ poterãt vẽdi niſi pro tãto ⁊ tamẽ vl
erãt qui emerunt vt p̱ plus vel ipſi pro
modico emerunt vt pro pluris vẽderẽt
tenentur ad reſtitutionem quia p̱ frau
dem acquiſierunt.Item ſi vendiderũt
pro plus q̃ tribuant domino.vide em
ptio.§.xxviij.
¶ Circa iudices.ſi habuit iuriſdictio- 55
nem ab aliquo non vero dño.vide dñs
in principio.
Si dedit iniquã ſniam ſcienter vel per
ignorãtiam aut negligẽtiã.vide iudex
§.xxj.cum ſequen.
Si exiſtens ignorans non elegit bonũ
aſſeſſorem.ibidem.§.xxij.
Si elegit aſſeſſorẽ in fraudẽ cum nõ in
digeret.vide iudex.§.xvj.
Si accepit pecuniã vt iudicaret vel nõ
iudicaret aut vt inique contra iuſtitiã
vide iudex.§.viij.cũ multis ſequẽtib⁹.
⁊ ſuſpenſio.j.§.xx.
Si nõ ſeruauit ordinẽ iuris vt̃ mortale
niſi aliqua cã vrgens ad hoc ipelleret.
Si reo dedit dilatiões indebitas q̃ vl-
tra mortale tenet̃ parti leſe ad reſtõnẽ.
Si reo fecit itterrogatiões ad quas nõ
tenebatur reſpõdere.vide confeſſio.de
licti per totum.
Si poſuit ad torturã ſine legitimis in
ditijs.vide tortura.§.j.
Si allegatiões friuolas admiſit:q̃ vl
tra mortale tenet̃ leſo ad reſtitutionez.
Si appellationẽ legitimã non admiſit
vel friuolã admiſit q̃ vltra mortale te
net̃ pti leſe.ſ3 q̃ dico appellatio.§.xv.
Si pauperibus nõ prouidit de aduoca
to.vide aduocatus.§.x.

Si penã relaxauit vel auxit ſcḋo. vide penam. §. xviij.
Si areſtauit aliquem vel bona eius deſcripſit vel officiales miſit. vt ſic pecuniã extorqueret cõtra iuſtitiã vel aliqđ aliud inueniit ex quo pecunias haberet quia tenetur ad reſtitutionem.
Si in ſnia appoſuit clm obſcuraꝫ vt ſi le ꝫ quẽ dabat ſe poſſet defendere cõtra iuſtitiam. qꝛ vltra mortale tenetur ad reſtitutionem de danno dato parti.
Si partem nõ cõdemnauit in expenſis cum deberet ⁊ peterent qꝛ vltra mortale tenetur ad reſtitutionem parti.
Si vt extorqueret pecunias nõ ſuo fecit idquod iure ordinario debebat expedire faceret iure delegato.
Si purgauit puinciaꝫ malis hoibus. vide. iudex. §. vij.
Si iudicauit ſm allegata cõtra ꝟitatẽ quã ſciebat vide iudicare. §. vij
Si ſententiã alicuius cẽſure eccleſiaſtice ꝓtulit ſine monitione ⁊ ſcriptis. vide ſuſpenſio. j. §. xvj.
Si iudicare preſumpſit non ſibi ſubditos nec rõne rei vel delicti. vide iudicare. §. xvij.
Si ꝓtraxit ſniam i lõgũ vt pecunias extorqret. mortaliter peccauit ⁊ tenet̃ ad reſtitutionẽ nõ ſolum pecunie accepte aperte q̃ iuſtitiam habebat ſed ⁊ ad oẽ datum quod habuit ex tali dilatione.
Si interpoſuit autoꝛitatẽ in aliquo cõtractu mulieris vel minoꝛis in coꝛũ dãnũ ꝓpter pecuniã vel amicitiam. qꝛ vltra mortale tenet̃ ad reſtitutionẽ leſo.
56 ¶ Circa officiales dominoꝛum ⁊ cõmunitatum.
Si ꝯminatus eſt alicui niſi ei daret ⁊c vide concuſſio.
Si exegit iniuſta grauamina de mãdato ſui ſuperioꝛis: qꝛ vltra mortale tenet̃ ad reſtõnẽ totius exacti: ſi ille non vult reſtituere in cuius vtilitatẽ eſt exactũ.
Si executus eſt inquã ſniam vide iudicare. §. vij.
Si nõ obuiauit malis q̃tũ potuit bono modo vide conſentire. §. ij.
Si fuit ꝓditoꝛ terre vel caſtri. habes. Z. Auaritia. §. xv. in prima ſilla.
Si fuit officialis tyranni aut iniuſti domini. vide domus in ꝑin.
Si nõ accuſauit quos tenebatur ex officio qꝛ ſi ex iuramẽto tenebat̃ erit mortale peccatum: alias, non ſemper.
Si emit officia vel ſup ipſa mutuauit. vide officium.
Si habens ſoluere de pecunia domini vel cõitatis aliis extorſit tãtũ ꝓ vncato exiſtẽs ipſe ſalariatus quia reſtituere tenetur.
Si quos inuenit de nocte dimiſit ꝓpter pecuniaꝫ ꝯ ſtatuta qꝛ videtur mortale.
Si ſeruauit ſtatuta que iurauit in principio officij.
¶ Circa cõſiliarios dominoꝛum vel cõmunicatum. 57
Si exiſtens i ꝯſilio ꝯſenſit alicui malo. vide conſenſus. §. ij. ⁊ conſilium. §. j.
Si dedit fraudulentum cõſiliũ ibidẽ.
Si ꝓpoſuit aliqua in cõſilio in damnũ aliquoꝝ: qꝛ vltra mortale tenet̃ ad reſtitutionem damni totius quando ſine eo nõ fuiſſet.
Si cõſenſit ad aliqua ſtatuta ſiẽda que erant iniuſta aut cõtra libertatẽ eccleſie. vide ibidẽ ⁊ excõicatio. vij. caſu. xij. et caſu. xiiij.
Si res cõitatis ꝑmiſit dilapidari vel ex inutilib⁹ cõmiſſionibus aut qualitercunq;. vide adminiſtratio.
¶ Circa arbitros vel arbitratores 58
Si iniq̃ dedit ſniam ſciẽti: vel ex ignorantia. vide iudex. §. xxj. cũ ſequẽtibus.
Si ꝑmiſit expirare cõpromiſſum. vide arbiter. §. j.
Si ꝓ ſpũali dedit tꝑale in recõpẽſatione. vide ibidẽ. §. vij.
Si pro pace abſtulit ab vno ⁊ dedit alteri. vide ibidem. § vj.
¶ Circa accuſatores. ſi accuſauit aliquẽ mala intẽtiõe. vide accuſatio. §. vj. 59
Si accuſauit aliquem calumnioſe. vide ibidem. §. viij.
Si iurauit nõ accuſare ibidẽ. §. vj.
Si accepit ꝑtiũ vt nõ accuſaret ibideꝫ.
Si accuſatus reſpõdit calumnioſe ibidem. §. xiij.

Si accuſatus tacuit veritatem. ibidem.
§.xxij.

60 ¶ Circa aduocatos. Si inhibitus a iu-
re aduocare aduocauit. vide aduocat⁹
§.j. cum multis ſequentibus.
Si defendit iniuſtã cãm. ibidem. §. xiij.
Si amiſit cauſam iuſtã per ſuã ignorã-
tiam vel negligentiam. ibidẽ. §. xij.
Si immoderatum ſalarium extorſit. ibi
dem. §. xiij.
Si non aduocauit pro pauperib⁹. ibi-
dem. §. x.
Si fecit pactum cum clientulo de quota
litis. ibidem. §. xiij.
Si reuelauit aduerſario ſecreta clientu
li. vide falſarius. §. ij.
Si cauſam vſurariã defendit quia vl-
tra mortale tenetur ad reſtitutionem.
Si fruſtratorias dilationes queſiuit qꝛ
tenetur ad reſtitutionem parti leſe.
Si falſas leges vel inſtrã ꝓduxit vel in-
ſtruxit clientulũ de falſitate dicẽda.
Si qualitercunqꝫ fuit cã alicuius dãni
in hmõi aduocatione: qꝛ vltra mortale
tenetur de damno parti leſe.
Si ſolummodo attẽdit ad ordinẽ iudi-
ciarium ⁊ non ad merita cauſe ſicut ho
die cõmuniter faciunt aduocati. ⁊ tamẽ
nõ excuſant a mortali. ⁊ ab obligatiõe
reſtitutionis damni ſi defendunt cãm
iniuſtã quo ad merita quãtũcunqꝫ quo
ad modum procedendi ſit inordinata:
quia ordo non eſt inuentus niſi ꝓpter
deceptiones euitandas.

61 ¶ Circa ꝓcuratores. Si defendit cau-
ſam iniuſtã mortale eſt. ⁊ tenetur ad re
ſtitutionem leſo.
Si infideliter vel negligẽter ſe habuit.
vide locatio. §. xxiij.
Si in poſitionibus ponẽdis vel reſpõ-
dẽdis periurauit vel fuit cauſa periu-
rij: mortaliter peccauit.

62 ¶ Circa notarios ſi ex ignorãtia dicta
uit male inſtrã vel teſtamẽta ꝓpter qđ
proximi dãnificati ſunt. vide culpa. §.
vj. vj. ⁊ j. tabellio. §. vj.
Si inſtrã q̃ recepit nõ poſuit in protho-
collis ſuis: ex magna negligẽtia vr̃ mor
tale pctm̃ in inſtrĩs ex quib⁹ ex earum
perditiõe ꝓximi poſſent notabilr̃ ledi.
Si malitioſe occultauit vel deſtruxit in
ſtrumẽta. vide falſarius. §. iij.
Si falſauit inſtrumenta addendo ali-
quid qđ non fuit expreſſum vel alio mõ.
vide falſarius. in principio.
Si nõ bñ iformauit in renũciatione ali-
cuius iuris ponẽda in inſtrumẽto par
tẽ q̃ erat ignara qꝛ tenetur ei de dãno eo
qꝛ eſt cauſa deceptionis proximi.
Si fecit inſtrumenta in fraudẽ vſura-
rũ. vide reſtitutio. i. in litera vſurarius.
Si petijt indebitũ ſalariũ tenetur reſti-
tuere. facit ꝙ dico emptio. §. vij.
Si notarius epĩ petit ab ordinandis ſa
larium non ſm̃ inſtrumentũ ſed ſm̃ q̃li
tatẽ ordinis quia eſt ſimoniacus quã-
tumcunqꝫ non ſit ſalariatus. vide ſimo
nia. iij. §. xxij.
Si recepit inſtrumenta pro teſtamento
renunciatione donatione vel alia obli-
gatione illius qui non erat ſane men-
tis: qꝛ vltra mortale tenetur ad reſtitu-
tionem leſo.
Si ſcripſit dictauit: vel redegit in publi
ca forma ſtatuta cõtra eccleſiaſticam li-
bertatem vel in fauorem vſurarum. vi-
de excõicatio. vij. caſu. xij. et caſu. xliij.
Si rogatus ꝓ pauperibus noluit gra-
tis facere qꝛ tenet̃ ſm̃ ꝙ dico de aduo-
cato. aduocatus. §. x.
¶ Circa litigãtes. ſi calumnioſe accuſa 63
uit aliquem. vide accuſatio. §. viij.
Si mala intentione. ibidem. §. iiij.
Si accuſatus dedit pecuniã accuſatori
vt deſiſteret. ibidem. §. xj.
Si calũnioſe ſe defendit. ibidẽ. §. xiij.
Si non reſpõdit veritatẽ interrogatus
quãdo tenebatur. vide cõfeſſio delicti.
in principio.
Si litigauit ſciens iniuſtam cauſam ha-
bere. vide litigioſa. §. ij.
Si hñs iuſtã cãm litigauit nõ ꝑ media
iuſta. ſꝫ indebita vt puta cũ mendacijs
periurijs et hmõi mortalr̃ peccauit ſm̃
Tho. ij. ij. q. lxix. nõ tamẽ tenet̃ ad reſti
tutionem ſi aliquid obtinuit ꝑ iniuſtã
ſniam. vide ſnia. §. vij.
Si appellauit cauſa afferende more. vi-

de appellatio.§.xv.
Si ratione ſtudij vel artis fraudulēter cōuenit aduerſarium corā aliquo iudice.vide argumentatio.§.iij.
Si hūs cōſeruatorē ꝓcurauit vt intromitteret ſe de notorijs. vide conſeruator.§.j.

64 ¶ Circa teſtes.ſi requiſit' i iudicio noluit dicere veritatē.vide teſtis.§.xxvj.
Si falſum teſtimoniū dixit.ibidē.§.xxx.
Si dubium pro certo ꝓpoſuit. vide periurium.§.iij.
Si pecuniam accepit pro teſtimonio ferendo.vide teſtis.§.xxviij.

65 ¶ Circa tutores vel curatores.ſi bñ adminiſtrauit in vtilitatibus pupilloꝝ. vide adminiſtratio per totum.
Si ꝯſumauit bōa iſtoꝝ vl' ſibi appropriauit qꝛ tenet ad reſtitutionē vt pꝫ ibidē.

66 ¶ Circa executiōes teſtamentoꝝ vt vltimarum voluntatum. Si alienauit relictum.vide dos.§.xxvj.
Si ſoluit debita defuncti. vide heres. v.ꝛ.vj.
Si legata impleuit vel nimis diſtulit. vide executio.§.xxiij.ꝛ.xxiiij.

67 ¶ Circa curiales. Si fuit adulator vt obtineret beneficia ꝛ hmōi.vide adulatio per totum.
Si ꝓpoſuit dñis aliq̄.vñ poſſent extorq̄re pecunias indebite.vide ꝯſiliū.§.j.
Si bona ꝯfiſcata iniq̄ ſibi fecit donari quia tenetur reſtituere.
Si fuit leno pro dño mortalis multa in hoc ſepe committūtur.
Si totum tempus expendit in ocioſitate.vide preceptum.§.v.
Si reportauit mala de alio vt eum poneret i inimicitiā dñi.vide ſuſurratio.
Si delectatus fuit dicere mala de alijs vel audire.vide detractio.

68 ¶ Circa principes ꝛ dños ſeculares.
Si habet dominiuꝫ ex iuſto titulo. vide dominus.in principio.
Si neglexit facere iuſtitiam petētibus quia vltra mortale tenetur eis ad reſtitutionem damni qḋ paſſi fuerūt ex hoc. facit ꝙ habes in dex.§.xxj.
Si fecit iuſtitiā alicui multomagis tenetur.ibidem.
Si queſiuit ponere diuiſionē in populis vt poſſet regnare quia mortale eſt. vide ſuſurratio.
Si impoſuit collectas indebitas ſubditis ſuis.vide talia.in prin.ꝛ.§.j.
Si exigi fecit pedagia iniuſte.vide pedagium per totum.
Si fuit ambitioſus ad maius dñium ꝓpterea ꝓcurauit bella vel aliud iniuſtum qꝛ vltra mortale tenetur de omni dāno.vide ambitio.§.j.
Si fecit ꝯfederationē cū aliq̄ de defēdēdo ſe iuſte vel iniuſte mortalr peccauit.
Si habuit bellū iniuſtū ꝛ qñ ſit iniuſtū habes bellū.§.iiij.ꝛ quō tenet.ibidem. j.§.v.ꝛ.x.xj.
Si poſuit officiales malos. vide dominus.§.iiij.ꝛ adminiſtratio.§.ij.
Si vendidit officia.vide officium.
Si ea que erāt cōitatis ſibi appropriauit tenet reſtituere. vide talia.§.ij.ꝛ.x.
Si incarcerari fecit aliquē indebite. vide carcer.§.ij.iij.
Si banniuit aliquē indebite. vide bannum.§.j.
Si non permiſit teſtari aliquos.vide talia.§.x.
Si coegit nubere filiā alicui' alteri vt ei ſuccedat pōt eē mortale ſm q̄litatē rei.
Si fecit fieri torneamēta vl' haſtiludia. vl' ſpectacula inhoneſta.vide lud'.§.vj.
Si iuſtitiā vēdidit.vid iudex.§.xix.ꝛ.xx.
Si fecit ſtatuta vel leges iniquas. vide lex.§.xxij.ꝛ excōicatio.vij.caſu.xij.ꝛ caſu xliij.
Si vaſallos indebite grauauit vel ſpoliauit.vide talia per totum.
Si ipſe vaſallus exiſtens fuit infidelis domino ſuo.vide feudum.§.xvj.
Si tolerauit vſurarios propter lucrum ſuum.vide vſura.ij.§.xiiij.
Si non purgauit prouinciam malis hominibus.vide iudex.§.vij.
Si ꝓpter auaritiā cōmutauit penā corporalē in pecuniā. qꝛ vltra mortale tenetur leſis ſi ꝓpter hoc aliqua ſcelera facilius perpetrantur.
Si nō tenuit vias ſecuras.vid rapina.§.j.

Si pupillos ⁊ miſerabiles ꝑſonas non voluit audire nõ dãdo publicas aliq̃ audientias q᷑ vltra mortale tenetur de damno qđ eis infert. vide culpa. § .v.
Si angariauit ruſticos i laboribꝰ: ⁊ maxime infeſtis. vide Talia ꝑ totũ ⁊ ferie.
Si tenuit nimias pompas aut expẽſas vide ornatus.
Si nimiꝫ occupauit ſe i ludis ⁊ venationibus. vide ludus ⁊ venatio per totuꝫ.
Si redit dãnum in agris propter venationes. vide venatio. § .ij.
Si non correxit familiã ſꝫ parũ curauit eos ꝯpeſcere a pctis. vide correctio. j. ⁊ ij. per totũ. ⁊ quđ tenet. vide dñs. § .j.
Si fuit excõicatus vel a iudice vel propter aliqđ infraſcriptorũ.
Si iniũci fecit manꝰ violentas i ꝑſonas eccleſiaſticas. vide excõmunica. v. caſu j. per totũ.
Si fecit incendi vel frangi eccleſias vl' loca religioſa. ibidẽ caſu. v. ⁊ vj.
Si fuit inſecutor alicuiꝰ cardinalis vel đ familia papeaut cardialis vl' alicuiꝰ epi. vide excõmũicatio. v. caſu. ix. ⁊ caſu xiiij.
Si fecit fieri aliquã iniuriã illis q̃ tulerũt aliquas ſnias excõicationis vl' interdicti vel q̃ fuerũt cauſa vt ponerent vl' obſeruarent. vide ibidẽ caſu. v.
Si fuit fautor hereticoꝝ eoꝝ vel impediuit officiũ inquiſitoris. vide hereticꝰ ꝑ totũ. ⁊ excõicatio. v. caſu. xvij. ⁊ excõmunicatio. vij. caſu. xxviij. xxxj.
Si coegit celebrare tẽpore interdicti. vide excõmunicatio. v. caſu. xv.
Si fuit receptator pyratarum vl' cũ eis participauit. vide ibidẽ caſu. xviij.
Si impoſuit noua pedagia vl' exegit ꝓhibita ibidẽ caſu. xix.
Si permiſit deferri prohibita infidelibus ibidẽ caſu. xxj.
Si ipediuit victualia ne ad curiã portarentur. ibidẽ caſu. xij.
Si volentes ire romã vl' redeũtes cepit ꝑcuſſit ⁊ hmõi ibiđ caſu. xxiij. ⁊. xxiiij. ⁊ xxxv.
Si ipediuit ne obediretur litteris apoſtolicis. ibidẽ caſu. xxvj.

Si vſurpauit iuriſdictionem eccleſiaſticam ibidẽ caſu. xxviij. excõmunicatio vij. caſu. v.
Si romipetas detinuit vel ſpoliauit ibidem caſu. xxix.
Si inuaſit terras eccleſie ibiđ. caſu. xxx.
Si ſubſtraxit ab obediẽtia romani põtificis. ibidẽ caſu. xxvij
Si corpus alicuiꝰ defũcti fecit incidi vt alibi ſepeliretur ibidem caſu. xxxij.
Si tertio admonitꝰ ab epis noluit eis facere iuſtitiã excõicatio. vij. caſu. j.
Si exigit vel exigi fecit pedagia a perſonis eccliaſticis vl' alia onera ibidem caſu. v.
Si chriſtianos naufragiũ patiẽtes ſpoliauit bonis ibidẽ caſu. x.
Si grauauit ꝑſonas eccliaſticas vl' eoꝝ cõſanguineos q᷑ noluerũt eligere quẽ volebat ibidẽ. caſu. xiij.
Si regalia vl' cuſtodiã ⁊ hmõi ſibi vſurpauit in eccliis vacãtibꝰ ibidẽ caſu. xv.
Si extorſit abſolutionẽ ab aliqua cẽſura ꝑ metũ ibidẽ caſu. xvij.
Si compulit prelatos eccleſiaſticos ad ſubmittendum ei bona eccleſiarum ibidem caſu. xxxj.
Si interdixit ſuis ſubditis ne coquant molãt ⁊ hmõi ꝑſonis eccleſiaſticis. ibidem caſu. xxvj.
Si procurauit aliquem occidi facere ꝑ aſſaſſinos ibidẽ caſu. xxj.
Si conceſſit repreſalias ꝯtra eccleſiaſticas perſonas ibidẽ caſu. xxxiiij.
Si impediuit viſitationes monialiũ ibidem caſu. xxxix.
Si immunitatem eccleſiaſticã violauit capiendo homines in eccleſia. vide immunitas per totum.
Si pñtauit indignos exñs patronꝰ alicuiꝰ ecclie. vide ius patronatꝰ. § .xviij.
Si fecit promoueri idignos ⁊ ſi pro pecunia quia vltra mortale eſt ſimoniacꝰ. vide ſimonia. iij. § .j.
Si voluit ꝙ primo beneficia ab ipſo petãtur ꝙ̃ a papa mortale eſt niſi aliqua rationabili cã faceret puta ne indignis darentur ⁊ huiuſmodi.
Si ſ̃dẽ fuauit ꝑmiſſã vid pacti. § .iiij.

Si ſoluit ſeruitoribus ſuis ⁊ creditoribus. vide ſolutio. §. xxv.
¶ Circa eccleſiaſticas perſonas ⁊ pmo circa clericos in communi.
Si eſt irregularis ⁊ qñ vel quō incurrit habes irregularitas primo per totum.
Si eſt ſuſpenſus ⁊ i qbus caſibus icurrat eā vide ſuſpēſio pmo per totū.
Si recepit ordines ſimoniace vl' a ſimoniaco vide ſimonia. vj. §. ix.
Si recepit ordines in peccato mortali. vide ordo. ij.
Si execut⁹ eſt ea q̄ ſunt ordines i peccato mortali vid cleric⁹. viij. ⁊ euchariſtia ij. §. v. ⁊ euchariſtia. iij. §. xv. ⁊. xxiiij.
Si exiſtens excommun catus vel interdictus aut ſuſpēſus miniſtrauit vide irregularitas primo.
Si nō portauit tōſurā vl' hītū vide apoſtata. §. j. ⁊. ij. ⁊ cleric⁹. iiij. §. j. ij. ⁊. iij.
Si immiſcuit ſe negotijs ſecularib⁹ vid clericus. ix. §. iiij. cum ſequen.
Si exercuit ihoneſta clericatui vide clericus. x. per totum.
Si eſt debite literatus vide clericus. ij. per totū ⁊ eps. §. xxvj.
Si fuit ordinatus ante etatē debitā. vide etas per totum.
Si dimiſit horas canonicas dicere. vid hora. §. iij. cū. viij. §. ſequentib⁹.
Si dicendo voluntarie ſe occupauit in aliquo alio ibidē. §. xxvj.
Si nō bñdixit mēſaz nec gr̄as reddidit poſt cibū. vide clericus. xij.
Si exercuit officiū ordinis ſine debitis paramētis vel mō vide miſſa. §. xxxv.
Si celebrauit i eccleſia pollata vide cōſecratio eccleſie. §. vij.
Si celebrauit tempore iterdicti. vide interdictum. vij. p totū.
Si celebrauit ad faciendū maleficia vide miſſa. §. liij.
Si celebrauit non ieiunus, ibidē. §. iij. cum duob⁹ ſequentib⁹.
Si in altari execrato vide altare. §. ij.
Si pluſquā ſemel in die vide Miſſa. §. viij.
Si cū hoſtia vel vino corruptis vide euchariſtia. j. §. j. cū. ſeq.
Si cū euagatiōe mētis. vid miſſa. §. xij.
Si nimis raro celebrauit ibid. §. xxxiij.
Si ante diē vid euchariſtia. iij. §. xxxvj. ⁊ miſſa. §. xl.
Si exiſtens in aliquo notorio delicto vide clericus. viij. §. iiij.
Si habita pollutiōe celebrauit eadē die vide euchariſtia.
Si promiſit alicui dicere miſſas ⁊ non dicit vide miſſa. §. v. cū ſequē.
Si exiſtens bigamus portat tonſuram vide bigamia. §. xij.
Si nimiā hz ꝯuerſationē cū mulierib⁹. vid Clericus. v. §. ij. ⁊ alijs ſequē.
Si pticipauit cū excōicatis i diuinis vid excōicatio. v. caſu. iiij. ⁊ excōmunicatio. viij. §. iij.
Si fuit falſarius literarū apoſtolicarū vide excōicatio. v. caſu. iij.
Si ſepeliuit iterdictos excōmunicatos vel vſurarios vid excommunicatio. vij. caſu. xxviij. ⁊. xxxvj
Si vſurarijs māifeſtis alienigenis domos conceſſit ad fenus exercendum ibidem caſu. xxiij.
¶ Circa beneficiatos vltra predicta interrogetꝰ de infraſcriptis.
Si obtinuit bñficiū per ſimoniā vel p preces carnales aut aliō turpe vid adulatio. §. ij. ſimonia. iij. ⁊. v. vj. p totū.
Si ē idign⁹ pter literaꝝ ignorantiaz vel aliō canonicū ipedimētū: puta qz in famis irregularis corpe viciat⁹ ⁊ hmōi qz ſic tenet reſignare i manib⁹ valētis accipe reſignationē. de quo vide beneficium. §. xliij. ⁊ niſi fuerit cum eo diſpēſatum vel in caſu. vide corpore viciatus §. iiij.
Si obtinuit bñficiū nō intendēs clericari vide cleric⁹. vij. §. v. ⁊. vj.
Si permutauit beneficia vide pmutatio. §. iiij.
Si renunciauit beneficio ſimōiace vide renunciatio. §. ix. ⁊. x. §.
Si facit reſidentiam bñficio ſuo vide clericus. vij. in multis.
Si habet plura beneficia quoꝝ vnū ſufficeret vide beneficiū. §. xxxiij.
Si fecit quatuor partes de fructib⁹ be

neficijs;vide clericus.iij.§.j
Si habes patrimoniũ ſeruauit vt viue-ret de eccleſia.§.ij.
Si expẽdit fructus beneficij in vſus in honeſtos,ibidem.§.iiij.
Si male tractauit eccleſiam z eius edi ficia vide clericus.iij.§.j.
Si vaſa z paramenta ad diuinũ cultuz tenet imũda.vide vaſa ſacra.
Si alienauit bona eccl'aſtica q̃ ſeruando ſeruari poterãt ſine legitima cã z cũ de bita ſolẽnitate.vide alienatio per totũ.
Si locauit ſub ãnno cẽſu vices ſuas al teri.vide ſimonia.z.§.xxv.cũ.ij.ſequen.
Si induxit ad vouẽdũ vel iurãdũ de eli gẽda ſepultura i ſua eccleſia.vid excõ-municatio.v.caſu.xiiij.
Si leges vel phiſi cam audiuit.vide ex communicatio.vij.caſu.vij.
Si habentes eligere nõ eligerũt melio-rem.vide electio.§.xxj.
Si appetunt epatum aut prelationẽ ſu periorẽ.vide eps.§.ij.
Si male adminiſtrauit bõs eccle ſiaſti-ca.vide adminiſtratio.
¶ Circa prelatos habentes iuriſdictio nem maxime epos vltra pdicta.
Si electus ſe fecit cõfirmari.vide con-firmatio prelatorũ per totũ.
Si nõ correxit publicos criminoſos vi-de correctio.j.§.iij.z eps i pric.z.§.x.
Si poſuit idignos i offõ vel bñficio vi-de eps.§.xviij.z adminiſtratio.§.ij.
Si fuit nimis pompoſus i ornatu z hu iuſmodi.vide ornatus.p totũ.
Si indebite diſpenſauit i votis.habes votũ.iiij.per totũ
Si alijs.vide diſpenſatio in prin.cum multis.§.
Si aliquid exigit p licẽtia miniſtrandi vel docẽdi.vid magiſter.§.xv.
Si cõtulit ordines idebite quib9 nõ de bebat vel quãdo vel nõ mõ quo debe-bat vide ordo.j.ij.iij.iiij.v.vj.z.vij.
Si non examinauit ordinandos ſed ordinauit indignos vide ordo.iij.§. xxiij.
Si ſacramẽtũ cõfirmationis nõ tenuit notabilis negligentia videt mortale vi de confirmatiõe ſacramentũ.§.j.
Si criſma z oleũ ſctm̃ nõ ↄſecrauit i ce na dñi omni anno.vide oleũ.p totũ.
Si nõ fecit conſecrationes eccleſiarum altariũ z veſtimentorũ quib9 debuit eſt graue peccatũ.
Si non habuit teſtes ſinodales.de qui bus vide eps.§.x.
Si nõ viſitauit ſingulis annis dioceſim ibidem.§.xij.
Si nõ dputauit in eccleſijs cathedrali-bus z ↄuẽtualib9 viros ad predicãdas z audiendas ↄfeſſiões.vid.§.xiiij.
Si ordinauit i diaconum vel ſubdiaco-nũ q̃ neſcit offm̃.vide ibidẽ.§.xv.
Si non eſt vſus lineis ſi nõ erat religio ſus ibidem.
Si non ſeruauit nec fecit ſeruari cano-nes.vide eps.§.xxij.
Si contulit beneficia ſimoniace.vide ſi monia.vj.per totũ.
Si plura cõtulit vni.vide beneficiũ.§. xxiiij.z.xxvij.
Si ratione cõſanguinitatis.vide acce-ptio perſonarũ.§.iiij.z.§.x.
Si non pnidit de beneficio illis quos ordinauit.vide beneficiũ.§.x.
Si viſitãdo accepit munera ipſe vel ali quis de ſuis.vide viſitationem.§.iij.
Si impoſuit indebitas collectas.vide ta-liũ in prin.z.§.j.
Si vſurpauit bona vacantiũ eccleſiarũ vide beneficiũ.§.xxxix.z.xl.
Si non ſoluit debita iuſte ↄtracta a ſuo predeceſſore.vide dignitas.§.j.
Si queſtuarios pro lucro permiſit i dif creta predicare.qz tenẽtur ipſi reddere rõnem dño de oi malo z ſatiſfacere ſub ditis de omni damno dato propter hoc c.finali.de iniurijs.z vide ſimonia.iij. .§.viij.
Si incerta ſibi appropriãt vide reſtitu-tio z.§.xiiij.z.xv.
Si teſtamenta z legata non fecit imple re.vide executor.§.xj.
Si non tenuit bonum vicarium cum ip ſe non attendat tenetur de omni dãno.
Si iniuſtam ſententiam dedit z alia ſu pradicta de iudicibus.

Si excōicando non ſeruauit debitam formā.vide excōicatio.ij.per totū.
Si in dieb⁹ feſtiuis nō iterfuit diuinis. vide hora.§.xxv.
Si exēptos moleſtauit indebite mortaliter peccauit ſi i aliq̄ notabili hoc fecit.
Si conſecrauit corruptam ſciēter ꝓmoniali.vide conſecratio virginū.
Si viſitauit monaſteria monialiū.ꝛ fecit vt ſernet clauſuram.vide ſupra exceptio.§.x.
Si hoſpitalarios viſitauit ꝛ fecit vt facerent debitū.vid̄ hoſpitale.§.ij.ꝛ vltio.
Si dedit malum exemplum ſubditis.vide exemplum.
Si magiſtrum tenuit i eccl'ia.ꝛ facit in aliijs teneri ꝓ paupibus ꝛ clericis.vide Magiſter.§.vij.ꝛ.ē.ep̄s.§.xij.
¶ Circa ꝯfeſſores.Si audiuit ꝯfeſſiões
72 nō hn̄s autoritatem.ꝛ ſi vis ſcire ſi habes autoritatē vid̄ ꝯfeſſor.iij.per totū.
Si abſoluit a qbus non potuit.vid̄ qd poteſt confeſſio.iij.ꝛ.v.ꝛ caſus ꝛ a quibus excommunicationib⁹ habes.Abſolutio.j.§.j.ꝛ.iij.iiij.ꝛ.v.ꝛ abſolutio.ij. in pri.ꝛ.per totū.ꝛ de modo abſoluēdi abſolutio.iij.per totū.
Si abſoluit manifeſtos vſurarios.vide vſura.ꝛ.§.viij.
Si diſpēſauit ſine autoritate:quia peccauit mortaliter.
Si nimis feſtinanter iterrogauit vl' nō interrogauit.vide hic in ꝑin.
Si iterrogauit ꝙ non debuit ex delectatione.vide.ē.§.j.
Si reuelauit cōfeſſionē.vide confeſſio vltima per totū.
Si exiſtens in mortali audiuit confeſſionē.vide clericus.viij.§.j.
Si audiuit cōfeſſiões principaliter ꝓpter lucrū.vide ſimonia primo.ꝑtotum ꝛ ſimonia.ij.§.vj.
Si habet ſcientiam debitam. vide confeſſio.iiij.§.xxij.
73 ¶ Circa predicatores
Si predicauit i mortali peccato:exiſtēs vide predicare.§.vij.
Si hꝫ ſcientiā debitā ibidē.§.vj.
Si predicauit mendacia.vide mēdaciū §.iiij.
Si predicauit propter honorē.vide honor.§.vij.
Si ꝓpter lucrū.vide Simonia ꝑ totū.ꝛ ſimonia.ij.§.vj.ꝛ ſimonia.iij.§.ix.
Si predicauit ſine licentia quia mortaliter peccauit totiens.
Si predicauit indulgētias indiſcretas vide religioſus.§.lxv.
¶ Circa inquiſitores hereticoꝝ. 74
Si extorſit pecūias.vide iquiſitor.§.v.
Si bona eccl'iarū applicauit fiſco.ibidē
Si abuſi ſunt armorum multitudine. ibidem.
Si malitioſe impoſuerunt crimē vel impedimentū ſui officij alicui.ibidem.
Si omiſerunt procedere cōtra conſcientiam ex amore lucro ꝛ hm̄oi.ibidē.
Si inqſitor vnius ordinis proceſſit contra fratrē alterius ordinis.ibidē.
Si impediuit ſe de diuinationibus. vide ibidem.§.iiij.
¶ Circa religioſos in cōi. 75
¶ Si itrauit per ſimoniā.vide ſimonia iiij per totū.
Si intrauit latiorē habens votū ſtrictioris.vide religioſus.§.xxxiiij.
Si nō fuit obediēs.vid̄ religioſ⁹.§.xxix.
Si proprietarius fuit.ibidē.
Si contra votum caſtitatis.ibidem.
Si officiū dixit.vide hora.per totū.
Si ſeruauit alia precepta regule vel cōſtitutionū obligātia ad mortale:vid̄ religioſus.§.xxviij.
Si eligit meliores.vide electio.§.ij.
Si infamauit alias religiones. vide detractio per totum.
Si voluit ꝯſentire electioni ibidem.§. xxxvj.
Si ſecreta ſui cordis reuelauit in ſcādalum ipſi⁹ peccauit mortal'r.qꝛ ꝓditor ē.
Si in viſitatione non reuelauit quē debebat.vide denunciatio.§.x.
Si fecit aliquid contra ea que generaliter ꝓhibēt religioſis.vid̄ religioſ⁹.§.vi.
Si receſſit a monaſterio ſine licētia plati.vide apoſtata.§.iiij.
Si frequentauit monaſteria monialiū. vide monaſterium.§.viij.

76 ¶ Circa monachos. ſi ſeruauit q̃ ſibi p̄
cipiũtur. ⁊ que ſint vltra regulã habes
i. monachus. §. x.
77 ¶ Circa abbates ſi habuit curã ſibi cõ
miſſorum. eos vita ⁊ doctrina inſtruen
do. vide abbas. §. xxiij.
Si diſpenſauit cum eis ſine cauſa legi⸗
tima. vide diſpenſatio. §. vij.
Si impoſuit monaſterijs aut prioratib⁹
nouas penſiones vel auxit veteres vel ap⸗
plicauit ſue mẽſe. vide abbas. §. xxvj.
Si ſeruauit regulam ⁊ ſibi precepta. vt
i. monachus.
Si requiſiuit apoſtatas. vide abbas.
§. xviij.
78 ¶ Circa abbatiſſam. ſi fecit ſe benedici
vbi eſt cõſuetudo. vide abbatiſſa. §. ij.
Si fecit ſeruari clauſuram. vide monia⸗
lis. §. iij.
79 ¶ Circa hoſpitalarios ſi fecit inuenta⸗
rium. hoſpitale. §. ij. ⁊ iiij.
Si tenuit hoſpitalitatẽ. ibidem. §. vlti.
Si bona hoſpitalis conuertit ad alium
vſum. vide legatum. ij. §. xj.
Si perierunt ex negligentia ſua. vide
adminiſtratio.
80 ¶ Aduerte q2 p̄fatas iterrogatiões ſo⸗
lum poſui q2 circa p̄dicta cõiter eſt mor
tale pctm̃. ſ3 aliqñ nõ ꝓpter iperfectio⸗
nẽ act⁹ ⁊ dimiſit multas interrogatio⸗
nes circa ea que ſunt cõmuniter pecca⸗
ta venialia ⁊ quia non ſunt neceſſario
confitenda talia peccata niſi quando
dubitat̃ an ſint mortalia. item ſecundo
ratione ſtatuti obligãtes ad peccata ve
nialia cõfitenda: tamẽ tũc ſufficeret cõ⸗
fiteri in genere. itẽ tertio videt̃ ꝙ tenea
tur. venialia. quãdo eſſet piculũ ne tra⸗
herẽt ad mortale. Nã cũ tũc teneat̃ de
ipſis penitere multofortius cõfiteri ꝓ⸗
pter euitañ. mortale ad ꝙ indicant qñ
hoc aduertit. addit̃ ab aliquibus quar
tus caſus in quo tenet̃ quis ꝯfiteri ve⸗
nialia. ſ. qñ nullum habet mortale. ⁊ in
paſcha teneat̃ cõfiteri ꝙ tũc cõfiteatur
venialia. ſ3 q2 vt dixi qualitercũq3 quis
teneat̃ confiteri venialia ſufficit confi⸗
teatur illa in genere niſi in caſu quãdo
dubitat an ſit mortale; ideo pertranſeo
et ſufficit quo ad venialia confiteat̃ ſic
peccaui multis modis cogitatione. de
lectatione omiſſione diſſolutione. locu⸗
tiõe. viſu. tactu. guſtu. odoratu. ⁊ mltis
alijs modis de quibus omnib⁹ tã mor
talibus q̃ venialibus dico meã culpã.
Item nõ omittat cõfiteri oblita ⁊ igno⸗
rata ſic. Item dico meã culpã de omni
bus peccatis meis mortalibus q̃ igno⸗
ro aut oblit⁹ ſum nec vnq̃ legitime cõ⸗
feſſus forte ex mea ignorãtia vel negli⸗
gentia quia valet talis cõfeſſio vt remit
tantur vel reducantur ad cognitionẽ ⁊
nõ teneatur reiterare confeſſiones. quã
uis multa fuerit tũc oblit⁹ confiteri ſi
modo diligẽtiã ſcd̃m ſuam conditionẽ
fecit. quibus omnibus cõpletis faciat
terminare peccatorẽ ſuã confeſſionem
ſic dicendo. Ideo precor beatiſſimam ⁊
glorioſam virginem mariã omnes ſan⸗
ctos ⁊ te pater orare ꝓ me. Quib⁹ per⸗
actis ꝯfeſſor increpet corrigat ⁊ dulciter
admoneat peccatorẽ abſtinere a ſocie⸗
tatibus ⁊ cauſis peccatorum. Nõ tamẽ
exigat iuramentũ vel promiſſionem de
aliquo. niſi ſolũ de his in quibus iura
ſic voluerũt. vt in excommunicatione ⁊
hmõi. poſtea imponat ei penitẽtiã talẽ
quam ſtatim poſſit complere. aut. reſi⸗
duatione ꝑ ſacr̃ali. et poſtea aliã quã
videat ꝙ peccator veriſilr̃ faciet. vnde
caueat ne imponat pniam talẽ quã ve⸗
riſilr̃ nõ implebit: q2 eſſet potius illum
illaqueare q̃ ſoluere. Eſſet bene bonu3
illi notificare quam pniam meret̃ vt ſic
magis timeat poſtea cõcedere ei illã in
dulgentiam quã poteſt: de quo vide in
dulgẽtiã. §. v. deinde abſolue eũ ſic. mi
ſereatur tui omnipotẽs ⁊c. Indulgẽtiã
⁊ abſolutione3 ⁊c. dominus noſter Ie⸗
ſus chriſt⁹ te abſoluat ⁊ ego autorita⸗
te ipſius abſoluo te a vinculo excõmu⸗
nicationis maioris vel minoris inquãtũ
poſſu3 ⁊ reſtituo te ſacramẽtis eccleſie
iteꝝ abſoluo ab omnib⁹ peccatis tuis
mortalibus ⁊ venialib⁹ cõfeſſis oblitis
ignoratis ⁊ circũſtantijs eoru3 In no⸗
mine patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti amen
Poſtea imponat ei ſic taliter ⁊ ꝙ itelli⸗

gat. Oīa bona q̄ facies. ꝛ mala q̄ patiē ter ſubſtinebis ipono tibi remiſſionem tuoꝝ pctōꝝ vade i pace. Et ſi haberet caſum vel excōicatiōnē a qua nō poſſes abſoluere ipone ei ꝙ vadat ad eū q̄ eū pōt abſoluere: nec ingerat ſe ſacramētis donec ꝯ eo ſit abſolutꝰ: niſi rōne ſcādali euitandi ſi excōicatio eſt occulta.

Inteſtatus dr̄ decedes q̄tuoꝛ modis. Pͥmo ſi nullū teſtm̄ fecit. Scḋo ſi fecit ſꝫ nō iure. Tertio ſi fecit iure tn̄ poſtea ruptū eſt poſthumi natiuitate vel irritū factū ē capitis diminutione teſtatoris. Quarto ſi nulli ſūt heredes ex eo teſtō vt i aut. ꝺ here. ab inteſtato. i pn. pñt addi ꝛ duo alij modi ex poſt fctō. pꝛimꝰ. ſ. p q̄relā expugnato teſtamēto. ſcḋs per bonoꝝ poſſeſſionē cōtra tabulas. vide Azo. i ſumma. C. de ſuis ꝛ legiti. here. ☞ Adde de hic notatis Bar. l. l. j. ꝛ ibi doc. ff. de ſuis ꝛ legi. Sal. l. cū antiquioribus. §. ſi eūi ipſe ꝟſi. nō omitto tn̄ legi vnū cōſi. bar. ꝛ ibi Pau. ꝺ ca. q. vij. C. de iure deli. ꝛ inſti. de here. q̄ ab inteſt. defe. in pͥn. ꝛ an qui moꝛtuꝰ eſt inteſtabilis Bal. ꝙ non pꝛoptie in aut. pꝛeteres. C. vnde vir ꝛ vxoꝛ.

Intimiditas vn̄ cauſat. Rn̄. ſm̄ ſanctum Tho. ij. ij. q. lxvj. ꝙ aliq̄n ex defectu amoꝛis ꝓpꝛij: vt cū q̄s minꝰ debito amat vitā ꝓpꝛiā ꝛ ea q̄ oꝛdinant ad eā. Aliq̄n cauſat ex elatiōe animi de ſe pꝛeſumētis ꝛ alios cōtēnentis. Aliq̄n aūt cauſat ſtoliditate ſeu ſtultitia.

1 ¶ Utrū ſit peccatū. Rn̄. ꝙ ſic vndecūq̄ ex cauſet. niſi ſtoliditas ſit inuincibilis. ꝛ ē rō. iij. ethi. Intimiditas eſt ꝯ foꝛtitudinē p defectū nō timēdi vbi eſſet timendū: ſicut timoꝛ ꝯ foꝛtitudinē ꝑ exceſſum timendo vbi non timendum eſt.

2 ¶ Qn̄ eſt peccatū moꝛtale Rn̄. illa que cātur ex defectu amoꝛis ꝛ elationis tūc ē moꝛtale petīn q̄n q̄s ſine neceſſitate exponit ſe picul ꝓbabili notabili leſioni coꝛpoꝛis: ꝛ multa magis aīe: vel non curat de eius notabili leſione omittēdo ꝓuiſionē debitā facere. Tertia ꝟo que cātur ex ſtoliditate cōiter eſt a venialiꝫ niſi pꝛoueniat ex lata culpa in q̄bus imīnet periculū pꝛobabile notabilis nocumenti. ꝓpterea omittit debitā ꝓuiſionē niſi vbi ſtoliditas eſt inuincibilis.

Intruſus dr̄ q̄ nō canōice ſꝫ p violētiā occupat honoꝛes vl' bn̄ficia eccl'aſtica. vn̄ fur ē ꝛ latro ꝛ eſt i pctō moꝛtali ꝛ tenet reſtitue re oīa q̄ inde recipit. c. grauis. de re. ſpo. ☞ De not. hic ꝛ ꝙ itruſus nō dꝫ tolerari in poſſeſſione not. Bal. in. l. pe. C. de pig. act. ꝛ qualiter cōueniatur ꝛ quō cōtra euꝫ foꝛmet libellꝰ no. Spe. ti. de ele. §. j. ꝟſi. ꝯ itruſum. ꝛ i ti. de eta. ꝛ q̄. i pn̄.

Inuenta an ſint reſtituēda. Rn̄. ꝙ q̄dā ſūt q̄ fuerūt in dn̄io alicuiꝰ ꝛ talia inueniens tenet reſtituere. imo furtū cōmittit qui ea alio nō reſtituēdi accepit. l. falſus. §. qui alienū. ꝛ. §. ſe. ff. de furtis. ꝛ. q. v. c. ſi q̄d inueniſti. ſiue talia amiſerit dn̄s ipſarum ex ruina vel incendio vel naufragio. vt. ff. de incen. rui. na. per totum. Idem dico de iactatis in mari cauſa nauis alleuiāde. ff. ad. l. rho. de iac. l. q̄ alleuiande. Et ibi not. in glo. vel qualitercunq̄ amiſit ꝛ hoc verum niſi haberentur pro derelictis ꝛ tunc credit Fed. conſilio. xvij. ꝙ habeātur pro derelictis ſi dominus taſcet: nec per ſe: nec p alios ſemp querit: quia. d. l. q̄ alleuiāde vr̄ ſtatim imponere neceſſitatē perquirēdi res amiſſas ꝛ ſic iſta negligētia nō querendi tollit pꝛimā pſumptionē quā facit lex. j. ꝙ nō habeant p derelictis niſi alr̄ cōſtet p qualitatē: ꝛ actus de volūtate dn̄i: cū nemo pſumat iactare res ſuas. d. l. falſus. §. ſi iactantium. ꝛ. d. l. qui leuiande quod no. p limitatione eorum que dico infra naufragium. §. iij. nec talia inuenta q̄n non habentur p derelictis poſſunt vſucapi: quia i eis deficit titulus pro derelicto, vt in. l. ſi quis merces. ff. p derelicto. Unde cōſuetudo aliquoꝛum q̄ iactata in mari vel a fluminibus poꝛtata occupāt vr̄ expreſſe repꝛobata p dictā l. q̄ alleuiande ꝛ ibi gl. no. ꝛ licet loquit de iactatis in mari: tamē idez eſt de aliis

latis a flumine vt ſunt ligna ⁊ huiuſ-
modi cũ parũ differant ab illis vt dicit
tex.inſtit.ð re.diuiſiõe.§.vlt.facit aut.
nauigia.C.de furtis.Quedam ſunt q̃
nunq̃ fuerunt in dominio alicuius:vt
lapilli i littore maris fera ſilueſtres:et
hmõi ⁊ talia fiunt occupantis ſiue be-
ſtie capiant i fundo ꝓprio:ſiue in alie
no:dummodo nõ fuerit ꝓhibit⁹ intra-
re a domino fundi. Siue fuerint ante a
vulnerate ab aliq̃:dummodo eas non
ꝓſequeret.iſti.de re.diui.in multis.§.
⁊.ff.de acqui.re do.l.iij.⁊.l.naturale ni-
ſi ſecus ſit de cõſuetudine:q꞉ tũc ſtabit
coſuetudini.l.ꝙ ſi nolit.§.q̃ aſſidua.ff.
de edilitio.edic.ſm gl.i.ð.l.naturalẽ.§.
illud.Similiter ſi eſſent capte in rethe
alieno nõ credo ſint accipiẽtis:ſm gl.i
l.laqueñ.ff.de acqui.re.do.⁊ inſti.de re
di.§.ſinguloꝝ.lꝫ rigor iuris videatur
velle ꝙ ſint capiẽtis ibidẽ.fere vero ſil
ueſtres ſed domeſtice fecit ſicut pauo-
nes:colũbe.apes.in alueo ⁊ hmõi tan-
diu ſunt poſſidẽtis q̃diu habẽt aĩm re
uertendi domũ ſed ſi his abſit:nec ho
ris debitis non impedite reuertuntur
fiunt capientis:q꞉ cõſuetudo inducit ꝑ
binum actũ.l.iij.C.de epali audi.⁊ ſic
non dicuntur habere animũ reuerten-
di.animalia vero naturaliter domeſti-
ca vt galline:⁊ hmõi:ſemper ſunt dñi.et
capiẽs ea tenet reſtituere cũ fructib⁹:
puta ouis ⁊ hmõi.§.gallinaꝝ.iſti.de re.
diui.⁊.ff.de acqui.re do.l.naturalẽ.§.
patronum.

☞ De notatis in hoc.§.⁊.ꝙ inuẽtor rei
vel pecunie non poteſt retinere ſalua
conſcientia ſed debet facere proclama.
dixi.ſ.theſaurus.⁊ tenetur furti niſi re
ſtituat.l.falſus.§.qui alienam.de fur.
põt tamẽ monere dñm.vt recipiat eam
no.Bal.i.l.ij.C.de ſer.fu.⁊ in.l.quint⁹.
in fine.C.ad.l.aquil.nec põt petere pre
ciũ a dño rei perdite vt per Bar.in.ð.
.§.qui alienam.

2 ¶ Utrũ inueniẽs theſaurum teneat re
ſtituere.Rñ.ꝙ ſi in ſuo ſolo inuenit ſic
ſuũ erit ſi ꝟo in alieno ſolo ⁊ a caſu ſic
medietas erit ſua et alia meditas erit
dñi ſoli.Si vero data opera totum erit
dñi fundi.Inſt.de re.ð.ui.§.theſauros.
⁊.C.de theſau.l.vnica li.vj.nec eſt verũ
quod dicit glo.in.c.ſi quid.xiiij.q.v.ꝙ
inuẽtus in loco ſacro vel religioſo ſit in
uentoris ſed erit ſm diſtinctionem pre
dictam vt expreſſe tenent docto.in.ð.§.
theſauros.

Additio q꞉ hodie eccl'e ⁊ loca
religioſa ſũt ꝑlatoꝝ.
Idẽ dic ſi inuenit i loco publico ⁊ ſic itel
lige.l.iij.ff.de iure fiſci.⁊ aduerte hic q꞉
i ſuo nõ ð꞉ ſubuenire vſufructuari⁹ nec
ille q̃ hꝫ bona hꝫ hypothecata nec ma
ritus ſi inuenit in fundo dotali.niſi ſo
lũ q̃ ad maritũ vt teneat in vita꞉ vxoris
ſed diſſoluto matrimonio reſtituere te-
netur.vide Bart.in.l.ſi.is qui.§.fi.ff.de
acquirẽ.re.do.emphiteota vero qui ha
bet vtile dominiũ diuidet cũ domino
qui hꝫ directum dominiũ.vide Bar.in
l.in cauſe in fi.ff.de procurato.

¶ Quid de terra per alluuionem addi 4
ta terre alterius.Rñ.diſtinguẽdo q꞉ in
ſula nata in mari eſt occupãtis in me-
dio vero fluminis eſt communis habẽ
tibus predia iuxta flumẽ ex vtraq̃ ꝑte.
ſi vero eſt in medio eſt illius cuius eſt
proximior.ager vero a flumine diuiſ⁹
circũdat⁹ remanet cuius erat.Et ſi flu
mẽ mutat alueũ:primus alueus efficit
eorum qui predia circa eum habent.et
ſecundus alueus eſt public⁹ ⁊ ſi reuer
titur ad primũ ſecũdus alueus erit eo
rum qui habẽt predia circa eum.Simi
liter ager inundatus aqua ipſa recedẽ
te remanet eius cuius erat hec habent
tur inſtit.de re.diui.§.inſula.⁊ ſic feras
niſi conſuetudo ſit in contrarium vel
ſtatutum.

¶ Sꝫ quomodo tenet reſtituere ille q̃ 5
neſcit cui⁹ ſit.Rñ.ꝙ ſi res nõ habebat
pro derelicta.tenetur.facere denuncias
re publice ⁊ ſi poſt nõ compareat cuius
ſit erogabit in pauperes ſecundũ ho.
vel ſi ipſe eſt pauper retinebit autoritã
te epiſcopi vel ſui confeſſoris ſecundũ
Ray.⁊ orabit pro illo cui⁹ erat.Si ꝟo
probabiliter põt ꝑſumere quia domin⁹

eaꝫ habebat ꝓ derelicta ſic poterit vſu capere.l.idem quod.ff.pro dereli.

Inueſtitura ꝓprie eſt poſſeſſionis rei traditio ī ꝓprie aūt eſt alicui⁹ corporei loco poſſeſſiōis ī manibus poſitio vñ qñ domin⁹ dat vaſallo haſtā.vl' aliqđ ſimile dicēs ſe facere inueſtiturā.vt ī ti.qđ eſt inueſtitura inueſtire dicitur.

De hic notatis.ꝛ qua forma ſit petenda no.Bal.in.c.j.§.fi.ꝛ ibi gl.in tit. per quos fiat inueſti.in vſi.feu.et quid operetur facta per anulū de re vendita vel donata abſenti.Bal.in.c.j.quid ſit inueſti.ꝛ in rub.C.de cōtrahen.emp. q.xvij.dicit ꝙ ſi fiat in loco vbi pōt fieri ꝟa traditio ꝙ trāſfert poſſeſſionē.et idē ſi fiet vnde res ad oculū paſſunt videri ꝛ oſtēdi.ꝛ hoc de verbali per realē autem trāſfertur poſſeſſio ſm Bal.in.l. j.col.ij.C.commania delega.

¶ Utrū ſit fiēda corā teſtib⁹.Rñ.ꝙ ſic nō qꝛ nō valeat ſine teſtib⁹ ꝛ inſtro:ſed vt ꝟitas ꝓbari poſſit:ꝛ qđē ſi fiet de beneficio nouo tūc ſi pares.i.vaſallos hꝫ corā trib⁹ vel ſaltē duobus ex eis tenet facere.ſi ꝟo pares.i.alios vaſallos non hꝫ faciat corā alijs idoneis teſtib⁹.Si aūt inueſtiat de veteri bñficio pōt fieri corā qbuſcūqꝫ idoneis teſtib⁹ vt ī tit.q̄ teſtes ſunt neceſſarij:ꝛ etiā ſi eſt cleric⁹ q̄ inueſtiturā facit de reb⁹ ꝓprijs de rebus vero eccleſie admittuntur oēs teſtes idonei ſm hoſt.

Inuidia ſm da.li.ij.eſt dolor de alienis bonis.ſꝫ aduerte ꝙ cū obiectū triſticie ſit malū ꝓpriū idō đ bono alteri⁹ pōt eſſe triſtitia put apphēditur vt malū ꝓpriū.ꝛ ſm hoc q̄drupliciter.primo mō inq̄ntū ex eo nobiſ aliqđ piculū iminet.ſ.ne ab ea ledamur ꝛ hec triſtitia nō ſꝫ eſt inuidia.ſ. effect⁹ timoriſ:vt dicit Phi.ij.rheto.ꝛ poteſt eē ſine pctō vt dicit Gr.ij.mor.Alio modo apprehenditur inquantum eſt diminutiuum proprie glorie vel excellentie ꝛ hec triſtitia eſt proprie inuidia ſm Philo.vbi.ſ.ꝛ ex gñe ſuo eſt peccatum mortale Job.v.paruulum occidit inuidia.cū ſit ꝯ charitatē.Sūt tñ primi motus inuidie quādoqꝫ etiā in ꝑfectis ex ſurreptiōe.qui ſunt venialia peccata ꝛ eſt ſimile de inuidia paruulorum in quibus nō vere eſt vſus rationis et de motu inuidie ſm ꝙ eſt paſſio ſenſualitatis.tertio mō apprehenditur bonū alterius inquātū deeſt nobis qđ alius habet ꝛ ſic triſtat̄.ꝛ hec triſtitia non eſt inuidia ſꝫ ꝓprie dicit̄ zel⁹ ſm Phi.vbi ſ.Et ſi eſt de bonis honeſtis ē laudabilis ſm illud.j.cor.xij.Emulamini chariſmata meliora.Si autem ſit de bonis tēporalibus aut de bonis ihoneſtis pōt eſſe peccatū:ꝛ ſine peccato ꝛ aliquādo cū mortali puta cū talia ſūt cōtra deū. quarto modo apphēdit bonū alterius prout pōt credere in dānū multorum ſinaſtre ꝛ ſic nō eſt inuidia ſm Gre.nec pctm puta cū q̄s teſtat̄ de ꝓſperitate alicui⁹ tyrāni qꝛ videt ꝙ magis tirannizabit.

¶ Que ſunt ei⁹ filie.Rñ.ſm Gre.xxxj. mor.v.ſ.Odium ſuſurratio.detractio:de qb⁹ hēs in locis ſuis:exultatio ī aduerſis:ꝛ afflictio in proſperis ꝓximi inq̄ntū euenit ꝓximo ꝯ conatū inuidētis.ſed quādo triſtatur de proſperis ſm ꝙ habēt q̄ndā gloriā ſic ē inuidia nō ei⁹ filia. Emulatio vero ꝛ inuidia idē ſunt generaliter:ſꝫ ꝓprie inuidia attendatur in actu interiori.emulatio vero in actu exteriori.vt dicit glo.ſuper illud.gal.v. emulationes inuidie.

Hypocriſis vide ſimulatio.

Hypotheca q̄d ſit ꝛ đ ea vide pign⁹ ꝑ totū

Ira eſt q̄dā paſſio appetit⁹ ſenſitiui ꝓprie q̄ dicit̄ vis iraſcibilis qua quis vindictā appetit.que quidē paſſio intantum eſt bona inquantū regulatur a ratione.Si vero ordinem rationis excludit eſt mala.ordo autē rationis in ira pōt attendi q̄ntum ad duo. primo q̄ntum ad appetibile in quod tēdit qđ eſt vīdicta vnde ſi quis appetit ꝙ ſm ordinem ratiōis vindicta fiat ſic dicitur zelus ꝛ eſt laudabile.Si autem appetat ꝙ fiat vīdicta q̄litercūqꝫ etiam

cõtra ordinem rationis ſic eſt ira ex ge
nere ſuo peccatũ mortale: q2 contraria
tur charitati ꝛ iuſticie.poſſet tamẽ eſſe
peccatũ veniale ꝑpter imperfectionem
act⁹ ꝛ hoc vel ex parte appetẽtis vt cũ
appetitus preuenit iudiciũ ratiõis nec
ſequit̃ cõſenſus ad ꝓũ:vel ex parte ap=
petibilis vt cũ appetit in modico vin=
dicare.qḋ ſi inferat̃ nõ erit mortale vt
trahere puerũ ꝑ capillos.ꝛ hmõi.ſcḋo
attẽdit̃ ordo rõnis in ira q̃tũ ad modũ
iraſcẽdi vt.ſ.motus ire non immodera
te ferueſcat interi⁹ vel exterius q̃ ordo
ſi ꝑtermittat̃ nõ erit ſine peccato: etiã
ſi iuſtaꝫ appeteret vindictã:ſed nõ erit
mortale ex gñe ſuo ſed poſſet eſſe mor
tale pctm̃ puta ſi ex vehemẽtia ire exce
dat a dilectione dei vel proximi.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ ira vel ira
cũdia facit contractuꝫ non valere.l.qḋ
calore.ff.de reg.iur.l.iij.ff.de reg.iur.ni
ſi ad pias cauſas not. Alexã.in.l.quic=
quid ſupra alleg.ꝑ tex.ca.ſunt q̃ opes.
xvij.q.iiij.ꝛ impedit confeſſionẽ no.idẽ
Alexã.in.d.l.qḋ calore.ꝛ an vinculũ iu
ramenti.no.ꝙ ſic.l.ij.C.ad legẽ iu.ma.
nec purificatũ per iuramentum dos.in
c.ſicut.el.de iureiuran.

1 ¶ Quomodo progredit̃.Rñ.ꝙ tres ha
bet modos.ſ.ꝑmo in corde vindictã ap
petendo.de quo Mat.v.q̃ iraſcitur frĩ
ſuo.ſ.per irã mortalẽ.ſcḋo in ſignis ma
nifeſtatur.ꝛ ideo ſubiungit.qui dixerit
fratri ſuo racha.qḋ eſt interiectio ira=
ſcẽtis.tertio in facto nocumẽtũ iferen=
do liuore vindicte.ſi primus gradus
eſt mortalis:multo magis ſcḋs eſt gra=
uior.tertius grauiſſimus ſi deterius
noceat.

2 ¶ Quot ſũt ei⁹ filie.Rñ.Greg.xxx.mor.
ꝙ vj.ſ.Rixa tumor mentis contumelia
clamor.indignatio ꝛ blaſphemia. Ad=
de vij.ſ.bellũ.ꝛ.viij.ſ.maledictio.ꝛ.ix.ſ.
ſeditio de quib⁹ in locis ſuis.

Irregularitas

ẽ ipedimẽtum ſeu repulſio executionis diuini officij
ſeu ſacramẽti ex canonica ſeu cõſtitutio
ne ꝓueniẽs ar.de tẽpo.or.c.vlti.ꝛ dicit̃
ſtricte irregularitas q̃ſi extra regulari
tas:q̃ſi extra reglas alioꝝ q̃ ad ordina
tiõem q2 req̃rit̃ diſpẽſatio dicit̃ etiã ma
gis large irregularis q̃ nõ põt miniſtra
re i ſuſceptis:nec aſcẽdere ad maiores:
hec introducta eſt a iure poſitiuo.vt.ij.
q.vij.§.itẽ daniel lꝫ in veteri teſtõ fue=
rit ꝑordinata i ꝑſona daniel.de cõſe.d.
j.c.j.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ q̃d ſit irre=
gularitas no.Bal.in addi.ad ſpec.j.ti.
de diſpẽſa.§.iiij.ꝛ ibi Spec.vbi etiam ex
quib⁹ cauſis contrahat̃:ꝛ an ex caſuali
homicidio.no. Bar.ꝙ nõ in.l.illicitas.
Si licenti.ff.de offi.preſi.ꝛ Spec.vbi.s.
.§.iuxta.verſi facto.autem.

¶ Irregularitas in quib⁹ caſib⁹ incur 1
ritur ipſo iure.Rñ.ꝙ aliquãdo ex deli
cto aliquãdo ex d̃fectu corporis.aliquã
do ex defectu ſacramẽti.de q̃bus hẽs ꝑ
doc.in.c.niſi cũ.§.perſone vero.de renũ.
ſed ꝑ clariori intelligẽtia caſus ex qui
bus aliquis efficitur irregularis.hoc
ẽ ꝙ non põt promoueri.vel ſi ꝑmotus
nõ poteſt exercere ſuum officium expli
cabo inferius que reducuntur ad vi=
ginti tria.

¶ Primo ex homicidio.vel truncatiõe 2
aut mutilatione membrorum.vt ſupra
homicidium.v.

¶ Sed quid ſi fuit in leuiſſima culpa 3
homicidij dando operam rei licite.Re=
ſponde quod non eſt irregularis.facit
textus in capitulo queſitum.de pe.et
re.in verbo verum ſi per incuriam.et
ibi not.pa.et per hoc limita et intelli=
ge quod.dico ſupra homicidiuꝫ.ꝛ.§.j.
et.j.§.xvij.

¶ Utrum clericus reſpondens iudici ſi 4
ꝑ tali crimine debetur pena mortis ſit
irregularis. Reſpondet Panor. in ca=
pitulo ex literis.de except.prelatorum
ſic diſtinguẽdo ſm̃ hoſt.ꝙ aut crimẽ
imminet puniẽdum de preſenti.ꝛ ſic ſi
ex ꝯſilio ſuo gñali vel ſpeciali ſequat̃
homicidiũ eſt irregularis in.c.ſi qs vi=
duã.l.d.Si vo ex ſua rñſiõe nõ ſeq̃tur
homicidiũ:q2 omnino iudex erat di=
ſpoſit⁹ illũ occidere ꝛ iſte interrogatus

fuit a quodā alio ⁊ homīcidā: ſic nō eſt irregularis. Siſr nō eſt irregularis: qñ cri mē nō iminet puniēdum de pñti quis reſpōdeat ꝙ meretur mortē. et ſic intelli ge glo. in. d. c. ex literis.

5 ¶ Utrū exiſtēs i bello ſi aliquis ibi occidat ſit irregularis lȝ ipſe nō occiderit. Rñ. ꝙ ſi bellū eſt iniuſtū oēs irregulares ſunt q̄ fuerunt ex parte iniuriantiū ſi illuc iuerūt vt bellātib⁹ preſtarent auxiliū cōſiliū. vel fauorē. multo magis ſi vt aduerſarios lederēt ſm Inn. ⁊ Ho. in. c. petitio. de homi. ſecus ſi cā pacificādi vł cā iuſta iuerūt. ar. a cōtrario ſen ſu in. c. q̄ſtū. l. d. ⁊. c. pſbyterū. de hōi. tamen verū eſt ſm Ray. ⁊ ro. ⁊ guil. ꝙ ab epō poteritȝ eū predictis diſpenſari.

6 ¶ Utrū exñtes ex parte ſe defendētiū in bello iuſto ſint irregulares. Rñ. ꝙ ſic oēs q̄ occidūt niſi ſit talis neceſſitas ꝙ alr̄s propriā vitā euadere nō poſſint. Aliȷ aūt qui nō occidūt nec mutilāt nō ſunt irregulares. lȝ ibi multi occidātur immo licet clericis hortari ad bellum ſi ſit contra rēpublicā. aut fidē catholicā: nō tamē arma ſumere vide. ſ. bellum. ſ. iiȷ. vnde pa. i. c. penul. ⁊ vlt. de cle. pcu. refert. ⁊ ſequitur hoſt. tenētem: ꝙ clericus qui preſtat opē oppreſſis vł obſeſſis iniuſte ⁊ adiuuat repellētes iniuriā proiȷciendo lapides. ⁊ huiuſmodi dūmodo neminem ipſe occiderit ꝙ non eſt irregularis

7 ¶ Utrū prelati ⁊ aliȷ qui interſunt vindicte ſanguinis ſint irreglares. Rñ. ꝙ nō ſm Aſtē. niſi ad hoc dederit auxiliū: conſiliū vel fauorē: vel niſi interſint tanq̄ autoritatē pſtantes. vt hr̄ i. c. ex lr̄is. de exce. prela. pa. tñ in. d. c. i literis. tȝ ꝙ tales plati ſi habēt iuriſditionē temporalem ibi: ꝙ efficiūtur irregulares: exhibēdo pſentiā vbi vindicta ſit ſanguinis ſi mors vel mutilatio ſequitur: quia vidētur preſtare opem. l. diſtin. ſi quis viduā. ſecus de prelatis qui nō habēt iuriſditionē. tēporalem in loco grauiter tñ peccāt qȝ contra. c. ſniaȝ. ne cle. vel mo. faciunt.

8 ¶ Quid de prelato qui non liberat homine ab iniuſta morte cum pōt: vł non paſcit fame moriētē cū poſſit. Rñ. Aſtē. ꝙ licet mortaliſſime peccet nō tamē eſt irregularis qȝ lex promotiōis factū requirit. xv. q. j. ſi quis nō iratus. ſed ego credo potius cōtrariam. ſ. ꝙ ſit irregularis quādo ſciēter ⁊ voluntarie pmittit eum mori: ſi tamē moriatur. ar. c. petrus. d homi. ⁊. c. Mattheus. d ſimo. qȝ in iſto caſu non ſolum eſt omiſſio ſed etiam commiſſio ſicut ⁊ in dictis iuribus patet.

¶ Utrū verberans aliquē cauſa cōrrectiōis ſi ex vulnere mortu⁹ ſit efficiat irregularis. rñ. ꝙ ſic dūmō ex illo vulnere ſit mortu⁹ ſecus ſi deceſſiſſet alia infirmitate ex vulnere nō ſecuta. c. preſbyterum. ⁊. c. de cetero. ⁊. c. ad audiētiam. de homici. 9

¶ Quid ſi poſtq̄ cōualuit recidiuauit. Rñ. ꝙ nihilomin⁹ irregularis eſt: qȝ ſic per cauſa ſubfuit d pe. d. iiȷ. ſi q̄ ſemel. ⁊ d. c. ad audiētiā. no. ber. i. d. c. preſbiterꝫ. quod credo qñ recidiuū fuit ſine culpa alia. ar. c. preterea. de cle. percuſſo. 10

¶ Quid de illis qui ſimul proiȷciūt lapides ⁊ lapis vni⁹ aliquē iterficit. Rñ. ꝙ omnes ſi ignorant a quo proiect⁹ ſit debēt abſtinere ab offō. ar. c. ſignificaſti. el. iȷ. ſȝ Hoſ. facit. c. continētia. de cle. pcuſſo. aliȷ cōtradicūt dicēdo. neminem in dubio repeliē. ar. d. c. cōtinentia. ⁊. ca. petitio. de hōi. debet intelligi quādo cōſciētia cum remordet. Unde nemo eorum eſt repellēdus niſi ſe repellat arg. c. preſentiū. d cle percuſſo. hoſt. tenet ꝙ relinquendi ſunt cōſcientie ſue: ideo ſi aliquibus ex eis videtur: ꝙ ipſi nemiņez interfecerant nō erūt irregulares. Si vero cōſciētia eis dictat ꝙ ſic: ſic abſtineāt. d. c. ſignificaſti. ⁊ hoc tene i proiȷcientibus in iſto bello. ſecus crederem ſi cauſa ludi. ⁊ non adhibita debita diligentia. 11

¶ Quid de clericis qui cū aliȷs trahūt ad māganellios. vñ aliquis occiſus eſt aut pbabiliter creditur. Rñ. ꝙ irregulares ſunt. c. ſicut dignum. de homi. Aliȷ aūt dicūt ꝙ lȝ clericis turrim vł murrū 12

impetere

impetere ⁊ machinis impugnare ⁊ ſuf
fodere licet non liceat eis perſonaliter
pugnare vnde ſi homicidiuz ex hoc fa=
cto preter eoꝝ intẽtionem euenerit nõ
imputabitur eis ſed qđ ſint irregula=
res videtur tutius etiaz in bello iuſto.
13 ¶ Quid de illis qui dicit ducentibus' la
tronẽ: claudite os ne clamet vel videte
ne tales liberent eũ. Rñ. ꝙ irregularis
eſt ſi mors probabiliter fuiſſet impedi=
ta. alias non.
14 ¶ Quid de iterrogato ſi talẽ vidit ⁊ in
dicat. vel ſi nõ põt ire niſi per duas vi=
as dicit ꝙ per iſtam non iuit. ⁊ illi eũ in
ſequẽtes occidũt. Rñ. ꝙ ſi ſciuit vel ſci
re debuit ꝙ perſona talis querebatur
ad mortem vel mutilationem irregula=
ris eſt: ſecus ſi probabiliter credidit ꝓ=
pter aliam cauſam ⁊ eius intentio non
fuit corrupta ſm Rod. ⁊ Guil. duran.
15 ¶ Utrũ clericus qui pugnantibus ar=
ma miniſtrauit ſit irregularis. Rñ. ꝙ ſic
ſi aliquis occidatur. ar. c. ſicut dignuz.
de homi. Et appellatiõe armoꝝ ven. ũt
etiam fuſtes ⁊ lapides. ff. de ꝟb. ſig. l. ar
morũ. ſm tamen Inn. ⁊ ho. in. c. ſniam.
ne. cle. vel mo. non eſt irregularis cleri=
cus ſi in bello iuſto miniſtret baliſtam.
alicui tantum vt ſe defendat ⁊ ſua. nec
credit illuz aliquem velle occidere: ſed
tantũ ſe defendere ⁊ ſua. ſimiliter ſi lan
ceam vel enſem miniſtret tantum vt ſe
defendat ⁊ tamen ille occidit. ſic videt̃
dicendum etiam vt in primo caſu ſz tu=
tius eſt dicendum ſm hoſt. vbi. ſ. ꝙ in
vtroqꝫ caſu ſit irregularis: qꝛ nõ lz cleri
co miniſteriũ ita immediatum in mor=
tem alicuius prebere de penis ca. ꝙ in
dubijs.
16 ¶ Utrũ clericus qui cũ ſocio latronem
capit: ⁊ ligat ⁊ poſtea clerico inſcio ſo=
cius latronem ne fugiat occidit. Rñ. ꝙ
irregularis eſt: quia fines licite defen=
ſionis exceſſit. c. ſuſcepimus. in glo. de
homi.
17 ¶ Quid de illo qui vadẽs ad ſpatiatũ
ſuper equum qui ex petulantia fractis
habenis occidit puerũ. Rñ. ꝙ nõ eſt ir=
regularis: qꝛ nec volũtate nec facto oc=
cidit nec rei illicite dabat operã. Facit
c. dilectus. de homi. dicit tamẽ ibi Ber.
ꝙ ſi de facili frenũ potuit frangi: erit ir
regularis. ar. ca. ſignificaſti. el. j. de ho
mi. vel propter eius imperitiam equus
laſciuiuit. vt Inſti. ad. l. aquil. §. impetu
quoqꝫ vel propter eius impotẽtiam. ſi=
militer ſi que debuit preuidere ⁊ facere
nõ preuidit nec fecit. d. §. ipetu quoqꝫ.
¶ Utrũ portantes ligna propter zelũ
fidei ad cremãdũ hereticos ſint irregu 18
lares. Rñ. ſm Rod. ꝙ ſi ligna q̃ porta=
uerũt ſint cooperata ad mortẽ ſunt ir=
regulares: ⁊ a papa ſolum diſpẽſandi.
Si autem nihil cooperauerunt. puta
iã erat mortuus anteqꝫ fuiſſent accẽſa
ſic nõ ſunt irregulares vel ſaltem epi=
ſcopus poteſt cũ eis diſpenſare ſi au=
tem dubitant ſic ſine diſpenſatione pa
pe nõ debent miniſtrare: nec promoue=
antur. c. hi. qui. l. diſtin. c. ad audientiã.
de homi.
¶ Utrũ clericus benedicẽs aquã fer= 19
uentem vel ferrum candẽs vel pugiles
ſit irregularis. Rñ. Ray. ꝙ ſic ſi mors
ſequat̃ ⁊ Rod. dicit hoc eſſe tutius te=
nere. vide ſupra etiam de hoc homici=
dium. j. ⁊. ij.
¶ Sed pro maiori intelligentia. omnia 20
predictorum no. aliquas regulas. Pri=
ma eſt ꝙ nec iudex aliquis vel magi=
ſter ſeu doctor indubio debet aliquem
iudicare irregularem. ar. de pe. di. j. §.
pene.
¶ Secunda ꝙ in dubio quilibet debet
ſe reputare irregularẽ. vt in. d. c. ad au
dientiam. ⁊ ideo in foro anime: maxime
quãdo quis non eſt de hoc infamatus
eſt relinquendus conſcientie ſue. vt i. c.
ex literis. de hom. has duas ponit ho=
in. d. c. ad audientiã. ¶ Tertia eſt ꝙ ad
hoc vt quis incurrat irregularitatẽ ex
homicidio eſt neceſſe ꝙ interueniat vel
cõſiliũ vel preceptũ: vel factũ: vel defẽ=
ſio. vel cooperatio occidentis. hanc po
nit. Inn. in. d. c. ad audiẽtiam. ¶ Quar
ta ẽ ꝙ oportet ꝙ cauſa homicidij vt ſit
irregularis ſit ꝓpiqua. ff. ad. l. cor. đ ſi
ca. l. nihil intereſt. ſecus ẽ de remota cã

tur ab eſto excõmunicato q̄ executiõe ſeu occaſione. Nõ eſt ideo quia faber cultellũ facit homicida eſt. c. tua. d̄ ho; mi. j. Rñ. ⁊. d. c. exhibita. Et hoc verũ ſm Ber. de cauſa remota: niſi animũ nocē; di habuerit aut minorē diligentiā ha; buit q̄ deberet habere vł nõ cogitauit que cogitare debebat. ca. preſbyterum. in fi. de homi.

20 ¶ Quinta regula q̄ infans occidēs nõ eſt irregularis: niſi ſit doli capax cle. fu rioſus. de homi. not. pa. in. c. j. de delic. pue. ⁊ Jo. an. ibidem vbi ponit exemplũ Grego. de puero. v. annorum blaſphe; matore rapto a diabolo. Similiter dic de furioſo. facit. p hoc. l. j. C. de fal. mo ne. ¶ Sexta regula q̄ exiſtens ſolũ in culpa leuiſſima homicidij dando ope; ram rei licite non eſt irregularis vt. ſ. in. §. iij. dictum eſt.

21 ¶ Utrũ prelatus qui ſubditum ſuum q̄ñtũcumq̄ deliquerit incarcerat cum ta li afflictione q̄ in paucis diebus moriē ſit irregularis. Rñ. Joan. de lig. i. cle. ij. de pe. ⁊ re. q̄ ſic. ⁊ ibi dicit q̄ carcer non debet eſſe nimis crudelis, nec dꝫ tantũ eorũ vita attenuari q̄ in paucis diebus veriſimiliter moriatur: ſꝫ pane ⁊ aqua ſuſtentari ſicut vult. ca. nouimus. de v̄. ſi. ſequitur pa. in. ca. cum non ab homi; ne de iudi.

22 ¶ Secundo cõtrahitur irregularitas accipiēdo ordines in excõmunicatione maiori exiſtendo. vt in ca. j. de eo qui fur. ⁊ in. c. cũ illorum. de ſenten. excom. Et licet inferior a papa talē poſſit ali; quando abſoluere ab excõmunicatio; ne in qua erat: tamen poterit diſpen; ſare ſecum in tali irregularitate niſi de mãdato pape. ſiue ſcienter in excõmu; nicatione exiſtens ordines accepit: ſiue ignoranter. ſ. facti memoriam non ha; bens aut ex ignorãtia iuris: hoc nõ cre dēs ſib eſſe prohibitum. vt in. di. c. cum illorum. Si tamen efficiatur talis re; ligioſus poſt laudabilem cõuerſationē per aliquot tempus in religione poteſt epiſcopus cũ eo diſpēſare autoritate apoſtolica. vt in ca. fi. de eo qui fur. ord. Diſpenſat etiam abbas cuꝫ monachis ſm quod dictũ eſt ſupra Abbas, et q̄ dixi de excommunicato habet locum ſm Rayn. in ſuſpenſo vel interdicto vel ſimpliciter vel a talibus ordinibꝰ ſi ip; ſos recipit ſic ſuſpenſus.

¶ Tertio ꝯtrahitur irregularitas quā do aliquis minores ordines ⁊ ſubdia; conatũ vno die ſuſcipit. c. cum. h. de eo qui fur. vel cũ duos ſimul ſacros ordi; nes recipit. c. fi. de eo q̄ fur. or. ſiue hoc faciat vno die vero vel fictitio: ſicut cũ quis continuat ieiunium vſq̄ ad domi nicam quia eſt vnus dies fictitius de tē po. or. c. literas. Sed cũ iſtis poteſt epi ſcopus diſpenſare vt in ordinibus ſus ſceptis non furtiue poſſint miniſtrare: dummodo eis non fuerit prohibitũ ſic ordinari ſub excommunicatiõis late ſē tētie pena quia tunc non poſſet niſi ſm quod dixit de excõmunicato ordines accipiente. Sed in ordine ſic furtiue re cepto vel ad maiores non poteſt niſi ſo lus papa. diſpenſare ſecundum Joan. an. et videtur ſequi pa. in cap. j. de eo qui fur. or. ⁊ facit tex. prefati. c. in fi. iũ cto. ca. ſe. ⁊. d. c. literas. pro hoc intelli ge niſi religionem inierit: quia poteſt epiſcopus autoritate pape diſpenſare vt dicto capitulo fi. ⁊ etiam abbas ca; pitulo ſecundo de cle. qui fur. or. ſu. 23

¶ Quarto contrahitur irregularitas per iterationem ſacramentorum illo; rum in quibus imprimitur caracter ſcienter factam ſiue quo ad admini; ſtrantem ſiue quo ad ſuſcipientem ar; ticulo. xlviij. diſtinctione capitulo pri; mo ⁊ de conſecra. diſtinctio. v. dictum. Et licet quidam teneant hoc genera; liter de omnibus ſacramentis in qui; bus imprimitur caracter: tamen Sco; tus in quarta diſtinctione quarta que ſtione vlti. tenet ⁊ bene q̄ pro iteratio ne ſolum baptiſmi cõtrahitur ſed non pro iteratione aliorum ſacrõ. cum irre; 24

gularitas ſit pena q̄ non debet imponi
niſi vbi inuenitur de iure expreſſum: ⁊ iō cū
nō inueniat niſi de baptiſmo vt i.c.ij.
de apo. iō dic ꝙ ſciēter rebaptiſās ſ. dz
hoſt. ſi cleric⁹ eſt ſcḋm canones deponē-
dus eſt ar. c. q̄ b⁹ ⁊.c. eos. de conſ. di. iiij.
ſi laicus excōicādus. nec poteſt ordina
ri. Vñ etiā Acolitus q̄ miniſteriū pre
buit ſciēter pſbytero rebaptiſāti ſi pu-
blicū ſit. nō dz ad ordines pmoueri ni
ſi religionē intret: qꝛ tūc pōt p epm̄ ſe
cū diſpēſari. Si vero ſit occultum poſt
pniam poterit pmoueri. d.c.ij. lꝫ q̄dā ⁊
male ſcḋm Pa. ibidē itelligūt illud. c. in
tellige ꝙ iſte acolitus rebaptiſauerit
vel fuerit rebaptiſat⁹. ſi ꝟo rebaptiſat
q̄s ignoranter ignorantia facti exhibi
ta pu⁹ diligētia debita oino excuſat. ſꝫ
ex ignorantia iuris non excuſat. qꝛ ſcḋm
Sco. in. iiij. di. vj. eſt ꝯ ius diuinū ꝫ reba
ptiſat⁹ ꝟo ſciēter eſt irregularis. igno-
ranter ꝟo ſi poſtq̄ ſciuit ⁊ ratū habuit
ſimiliter irregularis eſt. 50. diſt. confir
mañ. ⁊. j. q. vij. q̄ in qualibet. Si. aūt nō
ratū habuit. ſꝫ tamē ignorāter eſt reba
ptiſatus ignorātia facti ſcḋm hoſt. non
eſt irregularis. ſed pōt pmoueri. ſꝫ ꝟo
Gof. indiget diſpenſatiōe epi. cui non
credo. ar. c. placuit. j. q. iiij. nec ob dictū
c. q̄ bis. ⁊ qḋ ibi no. qꝛ ſcḋm Scotū iſtud
c. cuꝫ accipiat ex pñiali Theodori epi
cātuarieñ. inſūgere non poteſt irregu-
laritatem niſi forte dicatur ꝙ omnia. c.
a Gratiano in decreto poſita: ſunt a pa
pa confirmata Sed hoc nō eſt manife
ſtum. Addo etiam ego ꝙ confirmatio
ſimplex nihil addit. xij. di. preceptis. de
confir. vti. vel inuti. cum dilecta. cum. c.
ſequentibus. ⁊ de priui. c. quia intētio
nis. ideo etiam ſi forent confirmata: nō
inducerent irregularitatem. Et ſi dica
tur ꝙ licet ille epiſcopus non potuerit
ius cōdere tamen potuit iudicare ius
conditum. ſicut facit ibi cū dicit ſcḋm ca
nōes. Rñ. Sco. ꝙ gloſator debuit hūc
canonē allegare. ⁊ ideo cōcludit Sco.
ꝙ ſicut ignorātia pbabilis excludit cō
ferētem ab irregularitate. ſic ⁊ ſuſcipiē
tē. ignorātia vero iuris rebaptiſati nō
excuſantur a pena irregularitatis.
¶ Sed quid ſi quis dubitat aut ſit ba
ptiſat⁹ vel confirmatus. vel ordinatus.
Rñ. ꝙ pōt iterari qꝛ nō dicit iteratū qḋ
neſcit eſſe factū de. cōſe. di. j. ſolennita-
tes. ⁊. di. iiij. ſi nulla. ⁊ de pſbytero non
ba. veniēs. intellige ſi debitā diligē tiā
pri⁹ fecit. de conſe. di. iiij. cū itaq̄. tū ba
ptiſat⁹ his verbis vtit. Si tu nō es ba
ptiſatus ego te baptiſo ⁊c. vt. ſ. baptiſ
mus. vij. §. x.
¶ Quid ſi coacte fuit rebaptiſat⁹. Rñ. 26
ꝙ ſi coactio fuit abſoluta ſic excuſat. ſi
vero fuit cōditionalis ſic nō euadit irre
gularitatē. vt nota. in. d. c. eos. de conſe.
diſtinct. iiij.
¶ Quinto cōtrahit irregularitas apo 27
ſtatādo a fide catholica ſicut fecit Iu
lianus apoſtata. Ut in. c. Iulianus. xj.
que. iij. verum eſt quod ſi apoſtataue-
runt propter iuſtum timorem ſi erant
ſacerdotes ſolus papa diſpenſabit. Si
vero diaconi vel iferioris gradus aut
laici: epiſcopus poterit diſpenſare. Si
autem apoſtatauerūt ſine aliquo ti-
more: ſed voluntarie: ſic nullu⁹ niſi pa
pa diſpenſat cum eis. vt. in. c. preſbyte-
ros. 50. diſtinctione. immo. Inn. i. c. j. de
apoſta. et hoſt. dicit qḋ oēs tales apo
ſtate hodie ſunt vere heretici. ⁊ i ipſis
habent locum omnia iura de hereticis
⁊ pene contra eos ſtatute. de irregula
ritate apoſtatarum a religione. vide. ſu
pra apoſtaſia. §. vj.
¶ Sed nunq̄d idem erit de fideli facto 28
heretico. Rñ. ꝙ ſi clericus erat poterit
poſt penitentiam et abiurationem in
ordine ſuſcepto miniſtrare ſed in ſuſci
piendis tam clerici q̄ꝫ laici ſunt irregu
lares vt. j. q. vij. ſaluberrimuꝫ. idem dic
de eo qui in contemptum eccleſie ab
hereticis ſe fecit ordinari cum quibus
ſolus papa diſpenſat. j. q. vij. conue-
nientibus.
¶ Sexto incurritur irregularitas cum 29
quis incurrit infamiam iuris vel facti
de quo. ſ. Infamia exēplū habes infra
ſortes. §. iiij. in ſortilegio manifeſto.
¶ Septimo incurrit cum quis ordina- 30

cõferre non poteſt qui eã non hꝫ in.q.
j.gratia.⁊.c.ſtatuim⁹.⁊.q.vij.diabertũ.
Si tamẽ hoc fecit ignorãter ſic ep̃s diſpẽſare
poteſt tã in ſuſceptis ꝙ̃ in ſuſcipiendis.
ſi vero ſcienter. ſolus papa de
ep̃o qui reſi.epi.c.ij.Idem dico.de ordinatis
ſchiſmaticis.vt de ſchiſma.fraternitati.ſm
Ber.ibidẽ.Uñ not.ꝙ licet
heretici excommunicati . ſimoniaci in
ordine vel beneficio.ſchiſmatici.depoſiti.ſuſpẽſi
iterdicti.⁊ degradati.veꝝ corpus
chriſti cõficiãt ⁊ ordines dent ꝟaciter.
ſi veram formã ſeruẽt eccleſie.xix.
di.ſm.⁊.j.q.j.dominus.⁊.c.ꝙ quidam.
⁊ de cõſe.di.iiij.oſtenditur.Tamẽ a talibus
ordinati executionẽ non habẽt ⁊
ſic dicantur irrite tales ordinationes
de ſchiſma.c.j.ſm tamẽ diſtictionẽ p̃miſſam
dicunt etiam.Go.⁊ Hoſti.ꝙ coacti
vt a talibus reciperẽt ordinem ex metu
qui poſtea cadere in cõſtantẽ virũ non
indigent diſpẽſatione ⁊ magis placet
vel epiſcopus poterit diſpenſare.hodie
tamẽ iſta habẽt magnam modificationem
ex cõſtitution econcilij cõſtãtiẽſis.
vt.ſ.excõmunicatio.viij.§.iij.⁊ ideo nõ
icurritur hec irregularitas niſi quo ad
illos quos tenemur euitare ꝑ dictã cõſtitutionem:
non quo ad alios.

31 ¶ Octauo incurrit̃ cũ quis recipit ordi
nes ab eo qui renunciauit epiſcopatui
ſic diſtinguẽdo:quia ſi reſignauit ſoluꝫ
loco ⁊ nõ dignitati.qꝛ ſic remanet ep̃s.
ſi de licentia ꝓprij.ep̃i quis ab eo rece
pit ordines non eſt irregularis.Si vero
ſine licẽtia ꝓprij.prelati ſic irregularis
eſt.de or.ab ep̃o.qui reſi.c.j.Si ꝟo talis
ep̃s reſignauit nõ ſolũ loco.ſed etiã di
gnitati:tũc ordinatus a tali cũ licentia
ſui ep̃i in minoribus ordinibus non eſt
irregularis.ſed ſi ſine licentia ſui pre
lati vel maiores ordines a tali ſuſcepe
rit ſciẽter vel ex ignorãtia craſſa ſic irre
gularis eſt et ſolus papa diſpenſat.Si
autem ex ignorantia probabili ſic etiaꝫ
irregularis eſt ſed ep̃s poteſt diſpenſa
re.vt in.d.c.j.Et ex hoc patet ꝙ ep̃atus
eſt ordo in quo imprimitur caracter qꝛ
vere confert ordines ⁊ caracterẽ ipſoꝝ:
quia non reordinantur ſed diſpenſatur
vt miniſtrent.

¶ Nono incurritur cum quis recipit or 32
dines ab alieno epiſcopo ſine licentia
ſui prelati ſm aliquos.⁊ ordinator eſt
ſuſpenſus per annum a collatione om
nium ordinum.de tempo.or.c.eos.lib.
vj.intellige ſi ordinatus erat clericus
aliter non incurritur Item intellige de
anno cõtinuo ⁊ integro .c.prouida.de
electio.li.vj.ſed ſm gl.in.d.c.eos.ergo
licet ordinator ſit ſuſpenſus ordinati
tamen ſic non ſunt ipſo iure irregula
res:ſed ſunt ſuſpendendi per.c.ꝙ trãſ
lationem et ibi Idem tenet do.Ant.de
tempo.or.⁊ ſi celebrent anteꝙ̃ ſuſpen
dantur non efficiuntur irregulares.et
hoc ſequitur Hoſ.Gual.Guil.⁊ magis
placet:lꝫ grauiter peccẽt celebrãdo an
teꝙ̃ eorum p̃lati habeant ratam talem
ordinationem. vt no.in.d.c eos.Fallit
hoc quãdo prelati ſunt ſuſpẽſi manife
ſte ꝓpter alienorum ordinationem:qꝛ
ꝙ̃diu ſic ſunt ſuſpenſi eius ſubditi p̃nt
de eoꝝ licentia ab alienis vicinis epi
ſcopis ordinari vt i.d.c.eos qui.Et ma
nifeſti ſunt vel per iuris euidentiã qꝛ
cõuicti vel confeſſi ſunt in iudicio.aut
quia manifeſte ordinauerũt alienum:
⁊ non ſolum predicta locũ habẽt in epi
ſcopis.ſed in abbatib⁹ ⁊ quibuſcũꝙ or
dines cõferentibus.Sed quo ad vltra
montanos ab ep̃o ciſmontano ordines
ſuſcipientes ſine licentia epiſcopi de
cuius dioceſi traxerunt originẽ vel in
cuius dioceſi beneficiati ſunt q̃ conſtet
per patentes literas cauſam rationabi
lem continentes quare ipſos nolit vel
nõ poſſit ordinare.tene ꝙ ſunt ſuſpẽſi
ipſo iure tali ſuſpenſione:ꝙ ſi celebrãt
efficiuntur irregulares:nec poterunt a
tali.ſuſpenſione abſolui niſi a papa.vt
in.c.j.de tempo.ord.li.vj.ſed hec pena
habet locũ in quibuſcunꝙ ordinib⁹ re
ceptis ab epiſco.italico ab vltramonta
no quocũꝙ ſm communẽ opinionem.
in.d.c.j.ſed non habebit locum in itali
co ordinato ab vltramõtano epiſcopo.
vt ibi tenet gl.Similiter non habebit

locum in exiſtētibus intra montes ſi or dinetur ab italico epo.vt ibi no.

33 ¶Quero quis poteſt dare p̄dictam licē tiam accipiendi ordines ab alieno epi ſcopo.R̄ñ.φ eps̄ de cuiꝰ dioceſi eſt oriū dus ordinādus vel eps̄ in cuiꝰ dioceſi beneficium habet eccleſiaſticum vel do miciliū:licet non ſit oriundus ibi. Item epiſcopo agente in remotis poteſt eum dare eius vicarius generalis in ſpūali bus.Sed vero vacāte: capitulum. Alij aūt officiales epiſcopoꝝ ⁊ etiā archidia coni nō poſſunt.c.ſignificaſti.de offi. ar chi.nec quicūq; alij inferiores p̄lati re ligioſi.vel alij niſi ſint per papā priui legiati:vel ſm Jo.an. niſi habeant hoc ex preſcripta cōſuetudine. Religioſi ta men in prioratibus non exemptis. per ſuos prelatos deputati priores ⁊ eorū ſocij poſſunt dum ibi morantur a loco rum ordinarijs ordinari. licet non ſint ibidem oriundi.c.cum. nullus. de tem po.or.lib.vj.

34 ¶Utrum poſſit abſoluere ⁊ diſpenſare cū iſtis de licētia miſſis eps̄ cui mittun tur ſicut poſſet ſuus proprius prelatꝰ. R̄ñ.φ ſic quia omnia videntur conceſſa ſine quibus ordinatio non poteſt expe diri.c.preterea. de offi. delega.

35 ¶Decimo incurrit:cū q̄s ordines reci pit extra tēpora ſtatuta.di.lxxv.c.vlt.de tempo.or.c.ij.c.⁊.c.cū quidā ⁊.c.conſul tationi Inno.tñ credit et hoſt. φ nō ſūt ipo iure ſuſpēſi ab ordine ſuſcepto:ſed debēt ſuſpēdi.arg.c.literas.in fi.de tēp. or.⁊ ſic exponūt dictū.c.cū quidā.ibi de bes expertes reddere.ſ.p ſententiā.do. Anto.in.c.lr̄as.de tēpo.or.tenet φ ordi natus eſt ſuſpēſus ipſo iure.ſ; ordinan tes ſunt ſuſpēdēdi.⁊ hoc eſt veriꝰ.vt p; in.c.ij.de tēpo.ord.Cōcedit tñ ep̄is diſ pēſatio in ſuſceptis vt miniſtrent.d.c. cōſultationis.ſ; ſm Rod. nō poterit di ſpēſare in ſucipiēdis cū ibi non dicatur niſi de ſuſceptis.Nō tamē ille eps̄ q̄ or dinauit poterit diſpenſare ſed eius ſuc ceſſor ſm do.Anto.in.d.c. cōſultationi.

36 ¶Undecimo icurritur cū quis p ſaltū p̄motus adminiſtrat in ordine ſupiori ſm hoſt.in ſumma ⁊ ſolus papa diſpē ſabit ſ; Archi.i.c.ſollicitudo.iij.di.t;φ talis nō eſt ſuſpenſus niſi ſicut ille qui eſt in mortali: ſed eſt ſuſpendēdus ⁊ iō ſi celebrat anteq̄ ſuppleat omiſſu; pec cat mortaliter:ſed non efficitur irregu laris.⁊ eſt verius.vt in.d.c. pater.

¶Sed nūquid ſuſcipit caracterē ordi nis ſuperioris talis.R̄ñ. φ ſic ſm cōi ter theo.⁊ eſt veriꝰ. Fallit hoc in epo q̄ niſi ſit ſacerdos nō ſuſcipit caracterem epalē ſm Ray.ſed veriꝰ credo φ ſuſci piat caracterē:ſ; nō executionē ſi nō eſt ſacerdos.c.ex lr̄is.de exce.prela. ſ; ſi eſt ſacerdos l; nō habuerit aliquē aliorum ordinū etiā ſuſcipit executione; q: pōt cōferre oēs ordines preter illū quē nō habet.j.q.j.gr̄a.⁊.q.vij. diabertū. licet peccet mortaliter.Et ſi daret illū ordinē quem non habet incideret in penam de qua in ſequenti.§.dicitur. Et ille non eſ ſet ordinatus. 37

¶Duodecimo incurritur cu; q̄s admi niſtrat in ordine quē nō habet. vt in.c. j.⁊.ij.de cle.non.or.mi.Et no. φ p̄dicta pena locū habet ſi exercet.aliq̄d depu tatum certo ordini tāq̄ i officio cōſtitu tus:puta diaconus legit euangeliū : vt diaconus.Subdiaconus epl̄am vt ſub diaconus ⁊ hmōi:ſecus ſi legeret nō tā q̄ i tali offō:ſicut ſi monialis legit euā geliū i matutino. xxvij.q j.diaconiſſa;. in gl.⁊ clericus deficiēte ſubdiacono in ſolennitatibus indutus ſine manipulo cātat epiſtolam.Ut no.in.c.vt q̄cq; preſ byter.de vi.⁊ ho.cle.q: nō eſt irregula ris ſm ho.⁊ Inn.ibidē pa. vero in.c. vt quiſq;.de vi.⁊ honeſta.cle.tenet φ nō et fugit irregularitatem ; ſi cum veſtibꝰ ſa cris cantat epiſtolam vel euangelium : Secus ſi ſine veſtibus cantat epiſtolā quia licet facit q̄d no.xxij.diſt.nō liceat ⁊ magis placet et hec opi. eſt veriſſima ſi ſic indutꝰ adminiſtrat calicem diaco no vel presbytero quod eſt propriū of ficiū ſubdiaconi. ⁊ principalis actꝰ or dinis talis: ⁊ opinio hoſt. ⁊ Inn. debet intelligi quādo ſolum cantat epiſtolā etiam cum dalmatica ſed ſine manipu 38

le.ꝛ ſine oblatione calicis diacono: ſed vt ſimplex clericus. Et cum talibus ſic adminiſtrantibus in ordinibus non ſuſceptis vt dictum eſt non licere. Nõ diſpenſat niſi papa ſm hoſti. Gof. vt ad maiores aſcendat. Sed in ſuſceptis poterit epiſcopus diſpenſare. Ber. vero in c. ex literis. de cle. non ordi. mi. tenet qđ epiſcopus poteſt diſpenſare etiã vt maiores aſcendat. Sed tene primum ſcđm Pa. in. c. quanto. de conſue. ꝛ in. d. cap. ij. limita etiam predicta vera in exercẽtibus actum deputatum ordini ſacro quia ſcđm Tho. in. iiij. diſtin. xxiiij. Officia quatuor ordinum minorum exercerilicite poſſunt a non ordinatis. Item ꝙ tale quid exerceat non ex ludo: ſeu ioco: quia licet peccet mortaliter non tamen erit irregularis. xv. q. j. illa in fi. qa voluntas ꝛ propoſitum maleficia diſtinguunt. c. cum voluntate de. ſen. excom. hoc ſequitur Hoſtien. Item ꝙ non ſit mere laicus: quia ſecundum decretum lib. iij. titu. viij. non incurreret irregularitatem mere laicus adminiſtrans in aliquo ordine. ꝛ placet ꝗuis Cal. in. c. ij. de cle. excom. mi. teneat contrarium. Item quod nõ faciat ignorãter: quia ſi probabiliter credebat ſe ordinatũ nõ erit irregularis.

39 ¶ Sed pone ꝙ quis in ordinatiõe ſua omiſit aliquid quod certum eſt nõ eſſe de ſubſtantia ſed tamen debet ſuppleri. Nunquid ſi antequam ſuppleatur adminiſtrat in tali ordine erit irregularis. Rñ. ꝙ non. Nam licet non debeat miniſtrare donec fuerit ſupplẽtum qđ eſt omiſſum. vt in. c. j. de ſa. non ite. Tamen quia iſta ſuſpenſio non eſt propter delictum ſuum. ideo peccat mortaliter ante ſupplectionem miniſtrando: ſed non eſt irregularis. Facit ꝙ not. Pa. in c. ſi celebrat. de cle. excom. mi. de viciato corpore miniſtrante qui non efficit irregularis ſm eum. Quidam tamen tenent ꝙ eſt irregularis: ſed non credo verum. quia nullo iure probatur.

40 ¶ Tertiodecimo incurritur irregularitas quando excommunicatus interdictus. vel ſuſpenſus quis exiſtens celebrat: vel facit aliquid attributum certo ordini eccleſiaſtico etiam minori. puta acolitatus exorciſte ꝛ huiuſmodi ſecundum communem opinionez. vt no. Hoſti. Joan. and. ꝛ Pa. i. c. de cle. excõ. mi. ꝛ diſpenſatur ſolam per papam. vt in. capi. j. de re iudi. lib. vj. ꝛ in capi. j. de ſenten. excom. lib. vj. Secus ſi attentat aliquid exercibile etiam per laicos vt quia cantat requiem eternam vel verſum pſalmi. ꝛ huiuſmodi quia licet grauiter peccet non euitando communionem ſibi interdictam: tamen non efficitur irregularis. vt in. c. tanta. de exce. ꝑ la. niſi quis audiret diuina autorizando. Ut quia epiſcopus facit coram celebrari. quia tunc irregularis efficit. Secus ſi audiret non autorizando vt vult Gloſ. in cle. ij. de priui. ꝛ pa. in. d. c. illud. de cle. excõ. mi. Et intelligit Joan. and. qui dicit quod celebrans et cõcelebrãs exponit. ſcilicet autorizando ꝙ efficitur irregularis.

¶ Sed quid ſi ignorat ſe excommunicatum interdictum vel ſuſpenſum. Rñ. 41
Rodo. ꝙ ſi eſt ignorãtia probabilis facti puta quia miſerat procuratorez qui tamen procurator non comparuit: et ſic fuit excommunicatus: ſic excuſatur nec efficitur irregularis celebrando antequam ſciat ſecus ſi ignorauit craſſe: puta: quia citatus noluit comparere: et ſic fuit excommunicatus quia nõ excuſatur ab irregularitate. ꝛ ſic intellige capitu. apoſtolice. de cle. excõ. mi. Idem Rod. dicit de eo qui probabiliter dubitat de excõmunicatione: puta quia cõſcius de culpa quã fecit exiſtimat ſe fuiſſe excommunicatum: quia ſi fuit et celebrauit irregularis eſt. Item dicit Pa. in. d. capit. illud. ꝙ habens notitiam excommunicationis per ſolam famã niſi non abſtinet irregularis eſt ſi modo verum comperit poſtea. Sed aduerte ſecundum glo. in. d. capitu. illud. quod dicta paucorum non faciunt famã de ac cu. ca. inquiſitionis. nec tenetur credere. licet dicatur ei ab aliquibus. xj. q. iij.

non ſolum ille quod veruꝫ eſt niſi ex cō ſcientia culpe: vel dictus pluriuꝫ inſurgere notabile dubium: quia ſic non eſſugeret irregularitatem non abſtinendo.

42 ¶Sed quid ſi iudex dicat ſuſpendo te ab officio vel beneficio. Rñ. Pan. in ca. latores. de cleri. excom. mi. Hoſ. in capi. quanto. de maigiſtris dicit nō valere talem ſententiā ratione incertitudinis. l. iij. C. ꝺ ſententijs que ſi. cer. quā do. Anto. dicit aut conſtat intentione ⁊ ſic ſeruat: aut non cōſtat ⁊ ſic tutius eſt abſtinere ab vtroqꝫ. tamē ſi non abſtinet nō efficitur irregularis. Et hoc tenet Pan. ibidem dicens. Nam licet ſententia iniuſta liget: tamen hoc debet intelligi verum quando de ea apparet: ſed hic nō apparet an ab officio vel a beneficio voluerit ſuſpendere. Et ideo non efficitur irregularis ipſam non ſeruans.

43 ¶Utrum excommunicatus minori excommunicatiane ſit irregularis ſi celebrat. Rñ. Pa. i. c. ſi celebrat. ꝺ cleri. excō. mi. ꝙ non quia poteſt exercere que ſunt iuriſditionis: et conferre ſacramenta. ⁊ collatio tenet ⁊ habet ſuum effectum tamen peccat mortaliter ſcienter hoc faciendo et ſine neceſſitate. Ratio autem quare nō efficitur irregularis. eſt quia excommunicatio minor non inducit ſuſpenſionem ordinum vel officij. ſed tantum priuat participatione ſacramentorum. vt in. ꝺ. c. ſi celebrat.

44 ¶Utrum ois ſuſpēſus celebrans ſit irregularis: vide. ſ. ſuſpenſio.

¶Xiiij. incurritur iregularitas ratione criminis vt. xxv. diſt. cap. primum. ⁊ lxxxiiij. di. c. quoniam. ⁊. ſ. qōe. vij. ſi qs omnem. ſed diſtingue vt no. in ca. ex tenore de tempo. ordi. ⁊ ſupra dixit crimē. §. iiij.

46 ¶Quis autem poteſt diſpenſare i hac irregularitate. vide. ſupra diſpenſatio. §. v.

47 ¶Xv. incurritur irregularitas ex bigamia vt extra de bigamis per totuꝫ. ⁊ de hoc ⁊ quis poteſt diſpenſare. vide. ꝫ. bigamia. §. viij. cum ſequen.

¶Xvj. incurritur cum quis i ſacris exiſtens cōtrahit matrimonium. dic. vt. ꝫ. bigamia. §. ix. 48

¶Xvij. incurritur per ſolennem penitentiam factam. l. diſtin. ex penitentibus poteſt tamē epiſcopus diſpenſare in minoribus ordinibus propter neceſſitatē eccleſie. l. diſtinctio. placuit. In maioribus autem ſolus papa. l. diſtinctio. qui in aliquo. dicit tamen Inno. ⁊ Hoſtien. ꝙ hoc non ſeruat curia. et ſic videtur ꝙ hodie non habeat locum hec irregularitas. 49

¶Xviij. incurritur cum quis celebrat i loco interdicto: vt in capitulo is qui. de ſententia. excommunicatio. libr. vj. ⁊ a ſolo papa diſpenſatur. de quo ſupra interdictum. vij. §. ſ. 50

¶Xix. incurrit vitio adueniente in corpore ſiue a propoſito ſiue a caſu. de quo dic vt. ꝫ. corpore viciatus. 51

¶Xx. incurritur ratione legitimitatis. vt in capitulo primo ꝺ filijs. preſbyte. ⁊ in capitulo is qui. eodē titulo libro ſexto. verum eſt ꝙ in minoribus ordinibus poteſt epiſcopus diſpenſare. ſed ad ſacros ordines non poteſt cum eis diſpēſare niſi papa vt i dicto capitulo primo. Sꝫ ſi efficiantur religioſi poſſunt promoueri de iure communi ad omnes ordines etiam ſacros vt in dicto capitulo primo. 52

¶Quid ſi illegitimatio ſit ſecreta: ita ꝙ ſolū ipſe illegitimus eam ſcit. Rñ. ſecundum dic. titu. de filijs preſby. quod peccauit mortaliter ſi ſe ordinari fecit. capitulo fina. de tempo. or. nec credo ꝺbeat vti ſuſceptis ſine diſpenſatione. 53

¶Quomodo quis dicatur illegitimus vid. ꝫ. filius per totum. 54

¶Xxj. incurritur cum quis adultus vſꝙ ad egritudinem differt baptiſmum accipere. lvij. diſtinctio. capitulo ſi quis. et hoc verum niſi poſtea eius ſtudium et fides probabilis fuerit aut hominum raritas exegerit: alias non poteſt ordinari ſine dipenſatione pape. 55

ar.ff.ſ.ti.ca nec per baptiſmũ tollit hec irregularitas vt dicit glo.ibidẽ q2 idẽ non poteſt parere obligationẽ ⁊ libera tionẽ.ff.de ſol.l.q̃ hoiem.§.vi.⁊ hoc ẽ q2 eccl'ia. p̄ſumit qð nõ ex volũtate ſʒ ex ne ceſſitate baptizatur.vt in.d.c.ſi quis.

56 ¶Xxij.incurrit ſi religioſus clauſtrum egredit ad audiẽdũ leges vel phiſicã ſi añ duos mẽſes nõ fuerit reuerſ⁹ ⁊ ſol⁹ papa diſpẽſat i hac.c.vl.ne cle.vl'mo.

57 ¶Xxiij. incurrit irregularitatẽ quilibet ep̄s preſbyter aut diaconus q̃ pretextu iniuſte excõicatiõis hʒ recurſum ad ipe ratorẽ.⁊ a ſolo papa diſpẽſabitur.xxj.q vlti.ca.pe.⁊ in.c.ſi quis ep̄s.xxiij.q.vlt. ampliatur ad oẽs q̃ ſunt ſub eccleſiaſti ca regula predcã irregularitas: ſed nõ ipſo iure ſicut in predictis.de hac mate ria vide infra ordo.iij.per totũ.

Irregularitas

quõ tol- leratur Rñ. q͛ trib⁹ modis p̄mo p baptiſmũ delet ois irregularitas cõtracta ãte baptiſmũ cũ pctõ ƀʒ Arch.xxvj.di.c.ð idẽ.⁊ pa.i. c.gaudem⁹.ð diuor.⁊ etiã illa q̃ venit ex ſequela ⁊ rti ſicut eſt ĩfamia.Itẽ ois irre gularitas homicidij ſiue fuerit cũ pecc- cato ſiue.nõ.Facit p hoc.c.ſi q̃s. viduã⁹ l.diſt.⁊.§.j.⁊.c.ſi q̃s poſt.lj.diſt. Irregu. laritas ꝓ bigamie ꝑpter defectũ ſacri nõ tollitur.xxvj.di.acutius ⁊.c.deinde ⁊ hec cõmunior opinio:lʒ : alij tenuerit q͛ nulla irregularitas deleat per baptiſ. mũ vt dicit Ricar.ð media.i.ij.q̃libet.q. ij.Alij ꝓ tenẽt q͛ illa irregularitas q̃ ꝓ uenit i homicidio ſine pctõ nõ delet.vt no.pa .i.di.c.gaudem⁹ . ſed tu tene qð dixi ſupra baptiſmu⁹.vij.§.iij.quia veri or eſt vt patet i dictis.iurib⁹.

2 ¶Scðo tollit p religionis ingreſſum vt no.gl.in.c.ij.de apoſt.ſʒ nõ ois ƀm pre- dictã gl.ſʒ ea ſolũ nõ ꝓuenit ex delicto ꝓprio vt in.c.j.de fi. preſbytero . Ita q͛ poteſt ꝓmoueri ad ordines ſine dipẽſa tiõe:ſed nõ ad dignitatẽʒ vl' prelatio nem ſine dipẽſatione . vt.c.fi. de. fi pſ̄ by.⁊ hoſt.in.c.ij.de apoſt.⁊.ſi dicit itel legẽdũ auc.de mo.i prin.vbi ðr quod re ligionis ingreſſus omnẽ tollit.irregu- laritatem.ſed tu dic ƀm pa.in.d.c.ij.q͛ non tollit niſi tm̃ illã de qua eſt in iure expſſum q͛ tollat.Inducit bñ faciliores diſpenſationem.

¶Tertio tollit per diſpenſationẽ pape vñ in omni irregularitate. põt diſpẽſa- re cũ ois irregularitas ſit de iure poſiti uo.ij.q.vij.Itẽ daniel.⁊ tʒ Innoc.de re- nũ.c.niſi in verbo irregularitas. ⁊ hoc cõiter tñr.Ep̄i aũt quõ poſſunt diſpen ſare dictũ eſt ⁊ habes.ſ̄. diſpẽſatio.§.v.

Irriſio

við.ſ̄. Interrogatio fi- liab⁹ ſupbie.⁊.ſ̄.deriſio.

Ironia

Uide ironia per.h.

Iſtrio

Uide hiſtrio per.h.

Iudeus

dicit ille q̃ ad literam legẽ moſaycã ſequit tenẽdo circũcidẽdo.⁊ alia legalia faciẽ do ad literã iõ xp̄iani q̃ nimis adherẽt litere iudicare dicuntur de ſacra.vn.c. vnica.§.pe.qð facere nõ debẽt.v.di.§.j. ⁊.vj.§.vlt . de cel.miſ.c. cum marthe.§. ceterũ de conſti.tranſlatio.

¶Ad propoſitũ eorũ que in hoc.§.di cuntur ⁊ q͛ iudeũ eſſe eſt:delictũ non ta men punibile per chriſtianũ. ſicut in he retico.gl.⁊ doc.in.l. multũ.⁊ ibi Alexã. ff.de verbo.obl.⁊ Bar.i.l.apud iulianũ .§.j.ff.ð leg.j.⁊ nõ poteſt eſſe iudex nec notarius vt in aut.iuſiurandum quod petatur ab his in prin nec aduocatus. l.fi.⁊ ibi Bar.C.de poſtu.licet bene arbi ter.l.iudei.in. fi.C.de iudeis.⁊ debent m dei contrahere matrimoniũ ƀm ius no ſtrũ alias filij eorũ nõ ſuccedent ƀʒ Cy. in.l.in celebrandis.C. de emp.⁊ in. l.ne mo.poteſt. ⁊ ibi doc.C. de iudeis contra- hẽs cũ chriſtiano obligatur ſi interue- niat iuramẽtũ vt no Alexãd.poſt Bar. in prima conſt. ffor.

¶Que ſunt que prohibẽtur iudeis in directe ab eccleſia q̃ chriſtiani nõ debẽt tollerare. Rñ. xvij. Primo ne habeãt cõ munionẽ aſſiduã chriſtianoꝝ maxime ſimpliciũ vñ chriſtiani nõ debẽt comede re cuʒ eis nec habitare:nec eos ad ſua cõuiuia recipe.xxviij.q.j.nullus.⁊ c.oẽs 1

dicit tñ vgo in.d.c.oēs ꝙ ſi cibos nõ di
ſcernũt licet comedere cũ eis.ſed vbi ci
bos diſcernant nullo modo licet eorum
quoqꝫ azima xp̄ianis eſt ꝓhibitũ come=
dere.qꝛ eſt cibꝰ diſcretꝰ ab eis qui inhi=
bet.d.c.oēs.Et clericus cõtrariũ faciēs
dꝫ deponi ⁊ laicus excõicari.d.c.nullꝰ.
Rodo.tñ tenet qꝺ i neceſſitate liceret co
medere.qꝺ verũ credo nõ vt azima ſed
vt panē.⁊ no.ꝙ cõio in mercimonijs cũ
iudeis non ꝓhibet niſi aliqñ in penam
vt in.c.poſt miſerabilē.de vſu ſꝫ ſolũ ni=
mia familiaritas. vt in.d.c.nullus.⁊.c.
ad hoc.de iude.cũ ſimilibus.vnde ad=
monitus nollēs abſtinere ab eorum ni
mia familiaritate peccaret mortaliter.
2 ¶Sꝫ querit vtrũ liceat xp̄ianis eis ſer
uire.Rñ.pa.i.d.c..ad hoc.hoſt.voluit
ꝙ ſic extra domũ ſꝫ in domo nõ.c.iudei
eodē ſꝫ pa.⁊ meliꝰ dicit ꝙ nec extra do
mum aſſidue cũ tex.ibi nõ faciat mētio
nem de domo.⁊ iõ prohibet aſſidua fa=
miliaritas ⁊ cõtinua ꝯuerſatio tã in do
mo quã extra domũ ꝓpterea xp̄iani i fa
miliari ſeu aſſiduo ſeruitio iudeoꝝ eſſe
non debēt.Intellige qñ ꝑſone iudeorũ
interſunt ſecus eēt ſi edificiũ edificent
ad vtilitatē iudeorum mercede conſti=
tuta ⁊ huiuſmodi vel laborent agros.
facit.d.c.nullus.
3 ¶Utrũ xp̄ianus poſſit habere ſeruum
iudeũ.Rñ.ꝙ ſic.vt in.c.⁊ ſi iudeos.e.ti.
xxiij.q.viij.c.diſpar.non tñ debet cũ eo
morari ita ꝙ eum habeat familiarem.
xxviij.q.j.ſepe.⁊.c.nullus.⁊.c.oēs
4 ¶Utꝝ liceat mulieribus xp̄ianis nutri
re filios iudeoꝝ.Rñ.pa.i.d.c.ad hoc.ex
glo.⁊ Jo.an.⁊.d.Anto.tenēt ꝙ nõ neqꝫ
in domo neqꝫ extra domũ.Sꝫ.d.Car.di
cit ꝙ ſolũ ꝓhibent in domo ꝓpter text.
prefati.c.ad hoc qui dicit i domo ſꝫ ego
dico etiam extra domũ nõ licere qñ ni=
mia familiaritas ⁊ ꝯuerſatio ex hoc cõ
trahitur.alias extra domum non eſt ꝓ=
hibitam.argu.d.ca.nullus. iuncto iſto
c.ad hec.
5 ¶Sꝫ nõne ep̄s poterit diſpēſare vt ēt i
domo nutriãt.Rñ.pa.i.d.c.ad hoc.ꝙ nõ
⁊ ita conſuluit dñs cardinalis qꝛ ita ꝓ
hibitio eſt in honorem fidei.
¶Utꝝ iudeus poſſit habere xp̄ianum 6
aſcripticiũ vł originariũ.Rñ.ꝙ ſic vt i.c.
multoꝝ.e.ti.ſꝫ ſeruũ nullo mõ vt ibidē.
¶Sc̄do nõ debēt mederi xp̄ianis.vñ i 7
d.c.nullus.⁊.c.oēs ꝓhibet xp̄ianis ne i
ſuis infirmitatibus iudeos aduocēt ne
qꝫ medicinas ab eis recipiãt dicit tñ gl.
in.d.c.nullus.qꝺ medicinalia pñt xp̄ia
ni a iudeis emere ⁊ poſtea ꝑparare ea.
ſꝫ non medicinas preparatas.
¶Tertio ꝓhibet ne cũ xp̄ianis balne 8
ent in vno balneo ſil.d.c.nullꝰ.ſupradi
ctam oīa prohibent laicis ſub excõica=
tiõis pena clericis ꝟo ſub pena depoſi
tionis.⁊ ſic peccant mortaliter cõtra fa
cientes limitarē tamē de medico verum
niſi in caſu neceſſitatis qñ aliũ habere
nõ poſſet.qꝛ neceſſitas facit licitũ quod
alias non eſt.c.ꝯſiliũ in.fi.de obſer.ieiu
hoc idē tenet hug.⁊ ſilr eſt dicendũ qñ
licet habeat aliũ medicum ſꝫ non ſuffi=
cientem.
¶Quarto ne iudei ex teſtamento chri= 9
ſtiani aliquid capiant.C.de iudeis.l.j.
Item non poteſt aliquis.chriſtianꝰ ali=
quid ꝯgregatiõi iudeorũ vel iudeo aut
pagano in teſtimonio relinquere.⁊ ſi fe
cerit etiã poſt mortē anathema iudica=
bitur.xxiij.q.ij.ſane.el.ij.niſi legaret in
tellige extreme neceſſitati alicuius.
¶Quito ne ꝓcedãt in publico ſine ha= 10
bitu diſtincto.vel ſine quo diſcernantur
a xp̄ianis vt i.c.i nonnullis eo.ti.⁊ hoc
verũ tã i maſculis qꝫ i feminis ⁊ debet
eſſe parens ſignũ non ſupplicia vel mã
tello ſm doc.i.d.c.i nonnullis.
¶Sexto ꝓhibet eis ne nouas ſinago= 11
gas erigãt.vt in.c.ꝯſuluit.eo.ti.poſſunt
tñ antiquas reedificare.vel ruinoſas
reſarcire ita tamē.ꝙ noua edificatio nõ
ꝑdat antiquã formã qꝛ vbicũqꝫ mutat
priſtina forma vt puta qꝛ fit precioſius
vel magis amplum tunc dicitur nouũ
edificium ⁊ cadit ſub prohibitione no=
ui edificij vt probat ex tex.iſtius.c.con
ſuluit.Facit quod in ſimiliter no.i gl.i
c.admonere.xxxiij.q.ij.⁊ i.c. preſbyter.
lxxij.di.que vult ꝙ ſanguine ſꝫ vti illis

diebus quibus vtitur ouis ⁊ caſeo licet
nō liceat vti carnibus quaſi ſit mutata
forma: ⁊ ꝑ cōſequēs rei ſubſtantia. ⁊ ē͡t
facit quod no. in. c. cauſam. de teſti. i ꝟ
bo in tempore ⁊ in glo. in. l. iulianus. §.
ſed ⁊ ſi quis. ff. ad exhiben.
12 ¶ Sed quid ſi antiqua ſinagoga ex to
to corruit ⁊ funditus. R. pa. in. d. ca. cō
ſuluit. ꝙ nō poterunt reedificare: q2 eēt
nouū facere ex quo funditus eſt deſtru
cta. Facit ad hoc qđ legit ⁊ no. in. l. iter
ſtipulātē. §. ſacrā. ff. de ꝟb. ob. vid bonā
gl. in ſili. i. c. iij. de iure pa. Et no. ꝙ ſi no
uas ſinagogas erigere p̄ſūpſerit, l. lib.
auri ſūt puniēdi. C. đ iud. l. hac victura.
13 ¶ Septio nō poſſunt preſici alicui pu
blico officio iter xp̄ianos nec ad aliq̄ꝫ di
gnitatē vel miniſteriū. vt in. c. cū ſit. ⁊. c.
pe. eodē. ⁊. xvij. q. iiij. cōſtituit. ⁊. d. c. nul
lus. vñ in. l. fin. C. de iude. dr ꝙ nullū ho
norem: nullā dignitatē nullam preemi
nentiā iter xp̄ianos poſſunt habere. in
tellige de nouo. ſecus etiam in antiqua.
quia tolleratur ⁊ per iſtā. l. infert Ber.
ꝙ nō poſſūt doctorari cū ſit dignitas ⁊
preheminētia doctoratus. nec obſtant. l
generaliter. §. fi. ff. de decurio. q̄ ꝑmittit
iudeo promoueri ad dignitates q2 in
telligitur inter ſeipſos iudeos nō inter
xp̄ianos. vñ infert pa. in. c. ex ſpeciali. eo
dem ti. ꝙ etiā omne cōmerciū ꝑ qđ xp̄ia
nis aliqđ grauamē poſſet ingeri eſt ꝓ
hibitū iudeis ⁊ paganis. ⁊ iō lꝫ vēdatur
eis redditus regalis ⁊ poſſint illud eme
re. vt i. d. c. ex ſpeciali. tñ collectio nō po
terit ꝑ ipſos fieri ſꝫ ꝑ xp̄ianos. q2 ſic col
ligēdo poſſet iude⁹ cōmittere fraudes.
⁊ tenet dare pauperibus quicquid lu
cratus eſt ex tali officio. vt in. d. c. cū ſit.
⁊ hoc ſcđm ꝓuidentiam epiſcopi.
14 ¶ Octauo ꝓhibet ne in triduo añ paſ
chaꝫ marie i die veneris ſctā hoſtia vel
feneſtras ap'ta teneāt aut i publicū ex
eant ex eodē ti. c. q2 ſuper his. ⁊ i. c. non
nullis.
15 ¶ Nono ne decimas ꝑdiales retineāt.
ſed vt eccleſijs ſoluāt đ deci. c. de terr.
16 ¶ Decio ne teſtimoniū dicāt ꝯ xp̄ianū.
de teſti. iu. imo repelluntur ab oib⁹ actib⁹

legitimis. ij. q. vij. alieni. ⁊ hoc vex niſi i
caſu hereſis ſi q̄s ad eos reuerteret tūc
pro teſtib⁹ admittuntur. vt in ca. cōtra
chriſtianos. de here. lib. vi. ſed bene co
guntur chriſtianum cōtra eos teſtimo
nium dicentē admittere: vt i. d. c. iudei.
¶ Undecimo non pñt cōuenire xp̄ianū 17
apđ iudeū: ſꝫ bñ apđ iudices xp̄ianos:
arbitrium. in cā ciuili tñ pñt eligere iu
deū vt. C. đ iudeis. l. iudei. ſnia tñ dꝫ exe
qui ꝑ ordinariū xp̄ianū iudicē vt ibi.
¶ Duodecimo ne emāt ſeruū xp̄ianū vl 18
nō xp̄ianū ſi mō vult baptiſari. c. i. ⁊. ca.
vl. eodē. ti. vñ ſi iudeus emit xp̄ianū ſer
uum vel qualitercūqꝫ acq̄rat ſtatim effi
citur liber nullo ꝑcio dato. xxv. di. māci
pia. ſi vero ſeruū nō xp̄ianū emit ꝓ ſibi
ſeruiēdo. tūc volūtate patefacta ꝙ vult
effici xp̄ianus ſtatim vendicat ſibi liber
tatē nullo dato ꝑcio. c. fraternitatē. liij.
di. ſi aūt talē nō xp̄ianū emit non ꝓ ſibi
ſeruiēdo. ſꝫ cauſa mercimonij: tūc ſi fuit
expoſit⁹ ad vēdēdū infra tres mēſes q̄
incipiūt currere a die emptiōis ſm ho.
in. d. c. fi. vl ſm Jo. an. ⁊ pa. i. c. i. eodem
die quo petijt xp̄ianitatē tūc nō liberat
ab eius ſeruitute. niſi debet iudeo. xij.
ſolidi ꝓ quolibet bono ſuo q̄ ſolidi dñt
eſſe aurei ſm Uin. So. ⁊ pa. quoꝝ. lxxij.
faciūt vnā librā auri. C. de ſuſce. ꝑpo. ⁊
archa. l. quotieſcūqꝫ certa ſūma ſolido
rū. ⁊ videt ſentire gloſ. in. l. q̄cunqꝫ. C. de
ſeruis fugi. ⁊ ꝓ iſta opinione facit gl. C.
de fal. mo. l. ſi q̄s nūmos ſꝫ ſꝫ. Ber. ⁊ ho.
in. d. c. fi. dabunt de moneta q̄ eſt in vſu
in illo loco. ar. ff. đ lega. iij. l. nimis. ⁊. ff.
de leg. i. l. ſi ſeruus pluriū. §. ſi numerus
⁊ magis placet. ⁊ aduerte ꝙ dicit ꝓ ſer
uo bono ergo defalcabitur ſi ille nō eſt
ita bonus: q2 ibi bon⁹ accipit pro opti
mo ſm pa. in. d. c. i. ſi vero non expoſuit
venalem infra dictos tres menſes tunc
ſtatim liberatur nullo precio dato. d.
c. fina.
¶ Utrum vernaculus. i. natus ex ancil 19
la iudei ſi vult effici chriſtianus libere
tur ſimiliter. Rñ. ꝙ ſic nullo dato precio
l. deo nobis. C. de epiſcop. ⁊ clericis. §.
vltimo.

20 ¶Sed quid ſi aliquis talē emat q̄ cau
ſa mercimonij fuerat emptus a iudeo
Rñ.ꝙ nō efficietur eius ſeruꝰ ſ; reſtituet
ei ꝑciū.xij.ſolidoꝝ. ⁊ erit oīno a ſeruita
te libertatis inſti.de nox. ac.§. dominꝰ.
21 ¶Sed pone ꝙ nō hꝫ preciū.Rñ.ꝙ ſi ſit
i manu iudei.puta q; nemo eſt xp̄ianus
q̄ velit eū emere: tūc nihilominꝰ libera=
bit.⁊ hoſtiatim q̄reret ꝑciū.ff.de manu.
miſ.l.iij.§.ſuis autē.vel ſi nullo mō ꝑt
habere ſeruiat ſibi ꝑ quiquēniū. vt no.
gl.xxxvj.q.j.de raptoribꝰ.ſi vo:ſit i ma
nu xp̄iani.tūc ſi alio mō hr̄e non poteſt
ꝑciū ſeruiet ei tantū ꝙ ſeruitiū cōpen=
ſet cū ꝑcio:⁊ſic liberat̄.ff.de ca.l.l.bello.
hoc verum niſi preciū fuiſſet datum ꝓ
aīa ⁊ nō animo repetēdi.ar. ff.de nego.
ge.l.nenſenius.et.ff.de reli. ⁊ ſump. fu.
l.⁊ ſi quis.§.idem labeo ait.
22 ¶Tertiodecimo ne vſuras exigant ſed
exactas reſtituāt.vt in.c.poſt miſerabi=
lē.de vſuris ꝑnt ꝯpelli ad hoc ꝑ princi=
pes ⁊ debēt.vt in.d.c.qd̄ ſi non faciunt
debent cōpelli ꝑ iudicē eccleſiaſticū cē=
ſura eccleſiaſtica vt dicit hoſt. ⁊ Jo.an.
in nouella in.d.c. poſt miſerabilē. Facit
c.poſtulaſti. de iudeis. ⁊ qd̄ ibi no. vn=
de principes terrarū peccāt mortaliter
non cogendo eos ad reſtituendū vſu=
ras.⁊ ſimiliter xp̄iani ſi ipſis non reſti=
tuentibus monerent̄ ne cū eis haberēt
cōmerciū ſi poſt monitionē eis factā cō
merciū cū eis haberent. vt in.d. c. poſt
miſerabilē ⁊.c.quāto. de vſuris.
23 ¶Quartodecimo ne intētet ꝯ catholi=
cam fidem quicꝙ deteſtabile. ſicut eſt
ꝙ nutrices xp̄iane proijciant lac i latri=
nas poſtꝙ ſuſceperunt corpus xp̄i. vt i
c.⁊ ſi iudeos. eodem ⁊ ꝯhmōi.
24 ¶Quintodecimo ne quēꝙ q̄ nō eſt ſue
nationis aut ſecte ꝑſumant circūcide
re etiā ſi ſit eoꝝ ſeruꝰ.vt.l. vnica.C. ne
xp̄ianū.mā.⁊ibi eſt eis pena capitalis.i.
ꝑpetui exilij qui dr̄ capitalis.vt.ff.de pe
nis.l.rei capitalis. aliquando dr̄ mors
naturalis vt ibidem in princi.
25 ¶Sextodecimo ne iudeus xp̄ianā in
vxorem accipiat.l. ne quis.C.de iudeis.
quod ſi fecerit crimine adulterij punie
tur vt ibidem.
¶Decimo ſeptio ne fidē catholicā ipu= 26
gnet ꝑuerſo dogmate aliē pena ſangui
nis punit̄. vt i.d.l.hac victura.i c̄ eiū.
¶Utrū eccl̄ia poſſit punire iudeos et 27
paganos ſi delinquūt.Rñ.ꝙ ſic ſi delin
quūt ꝯ naturalē q; illaꝫ oēs recipiunt.
Jtē iudeos ſi agūt ꝯ.l. veteris teſtamē=
ti ſm Aug. de am.in lib.de ꝑtāte pape.
¶Jtē no.hꝫ eūdem ꝙ iudei per papā ⁊ 28
alios ꝑncipes qbꝰ ſubdunt̄ debēt cogi
ad laborādū manibꝰ ꝓprijs: alias ſiūt
ꝑticipes turpis lucri ⁊ pctōꝝ q̄ faciunt.
nec obſtat.c. ſicut.de iudeis.vbi dicitur
ꝙ nullꝰ exigat coacta ſeruitia ab ipſis
niſi cōſueta q; illud intelligit̄ de ſerui=
tijs.ad vtilitatem dominorum ſolum.
¶Jten no. ꝙ puniunt̄ pena ignis quā 26
do aliquem ex ſuis qui vult chriſtianus
eſſe ſatis aut alio furoris genere inten
tant.vt.l.iudeis .C.de iudeis.
¶Que ꝓhibent̄ xp̄iani facere cōtra iu= 30
deos.Rñ.ꝙ nouē. ¶Primo ꝙ violēter n̄
debēt cogi ad fidē.vt i.c.ſicut.de iudeis.
de q̄ dic.vt.s̄. baptiſmꝰ.vj.§.xij.¶Secū
do ꝙ nō offendant neqꝫ in ꝑſonis neqꝫ
in bonis ſine iudicio terrene ꝑtātis.d.
c.ſicut iudei.¶Tertio ꝙ non īpediant̄
obſeruare ſuas cōſuetudines i ſuis feſti
uitatibus dūmō nihil faciant in oppro
brium xp̄ianorum.xlv.di.q̄ ſincera.⁊.d.
ca.ſicut iudei.⁊.l. iudeis .C.de iudeis.
¶Quarto ꝙ nō exigant̄ coacta ſeruitia
ab eis que nō ſunt conſueti facere.d.c.
ſicut.d̄ quo dic.vt.s̄.baptiſmꝰ.vj.§.xij.
¶Quinto ꝙ nō fodiātur eorum ſepul=
chra ſiue corpora humata obtētu pecu
nie nec eorum cimitéria quiſꝙ mutilet
vt inuadat.d.c.ſicut.et contra faciētes
chriſtiani ſunt priuandi officio ⁊ bene=
ficio ſi ſunt clerici:ſi laici excommuni=
candi vt in.d.c.ſicut.¶Sexto ꝙ non de
bent in ſabbatis eorum ad iudiciū tra=
hi.C.de iudeis.l. die ſabbati.⁊.d.ca.ſi=
cut.¶Septimo ne impediant̄ ſua ꝓut
melius poterunt vendere ſicut nec chri
ſtiani.C.de iudeis.l. nemo. ¶Octauo
ꝙ ſi conuertantur ad fidem non ſpoliē
tur bonis male acquiſitis.Neqꝫ debita

ſucceſſiōe.ꝛ ſi ablata fuerint precipitur
ꝑlatibus eoꝝ locorū ſub pena excōica-
tionis ꝙ ea faciāt reſtituere.c. iudei.el.
ij.eo.ti.ex quo infert pa.ꝙ nō perdunt
ſignationē ſuā.vnde debent ſuccedere
attinētib⁹ ſuis ꝛ nihilominus bona le-
gitime acquiſita cui⁹ ꝯtrariū exiſtimāt
vel zares qđ extraneum eſt. ¶Nono ꝙ
nō prohibeātur cōuerti ad fidem ꝛ ba
ptiſmū ſuſcipere etiā ſi ſunt serui xpia-
norum.arg.c.due ſunt.xix.q.ij. remane
bit tamē ſeruus ſi prius erat ſeru⁹ ali
cuius xpiani:cū ſeruitus ſit approbata
de iure diuino ciuili ꝛ canonico. xij.q.ij.
ꝛ ſi quos vſqꝫ ad.c.eccleſiarū. dulci⁹ tñ
tractandus eſt ꝙ̄ alij ſerui qui nō ſunt
xpiani.ar.de ma.ꝛ obe. per totū.

31 ¶Utrum eoꝝ filij ſint baptiſandi ipſis
inuitis.vide.ſ.baptiſmus.vj.§.xj.

32 ¶Utrū eccleſia peccet permittendo iu
deos ritus ſuos obſeruare.Rñ.ꝙ nō qꝛ
nō approbat ſed ꝑmittit qđ aūt ꝑmitti-
mus nolentes ꝑcipimus.c.ꝓcedim⁹. qꝛ
maloꝝ hoīm voluntatem ad plenū non
poſſumus ꝓhibere.xxxi.q.j.hac rōne.

33 ¶Utrum pecunia ꝛ alijs blandimētis
poſſumus allicere iudeos ꝛ alios īfide-
les ad fidem. Rñ.gl.in.c.debet hō.xxiij.
q.iiij.ꝙ ſic.allegat.c.qđ autē.xxiij.q.vij
ꝛ.c.qui ſinceram.xlv.di. Similiter ſub-
tali conditione poteſt xpianus aliquam
ducere ī vxorē vt fiat xpiana.xxiij.q.j. ca
ue.ꝛ ſic ī ſpūalib⁹ licite fit pactū.vbi agi
tur de cōuerſione alicui⁹ ad fidē.ꝛ ſic nō
obſtat.l.q.j.ꝙ̄pio.qꝛ aliud ē vēdere do
nū dei vel aliud ſpūale. Aliud propter
temporalia inducere ad ſpiritualia: qꝛ
primum illicitum. de ſimo. per totum.
ſed non ſecundum vt iuribus prealle-
gatis. vñ Silueſter dona promiſit con-
uertentibus.vt no.in.d.c.ꝙ̄pio. ꝛ capi-
tulum ꝙ̄pio.loquitur de dono religio-
nis. qđ pecunia minime debet vendi.
de quo vide ſimonia.vj.§.xj.

34 ¶Utrū bona vſurarioꝝ iudeorum poſ
ſint ab aliquo vel dono vel exactiōe vel
rōne pene vł quocūqꝫ alio titulo lucra
tiuo vel onerōſo acceptari.Rñ.ꝙ ſic dū
modo nihil ꝯ iuſtitiā fiat: ſꝫ retineri an
poſſint diſtingue: qꝛ ſi ſunt nō. ſolue-
do reſtituenda ſunt non ipſis ſed qui-
bus debēt ipſi:ſi vero ſunt ſoluēdo.dic
vt.j.Reſtitutio.j.in ꝟ.vſurarius.§.xij.

Iudex qs pōt eſſe.Rñ.ꝙ qlibet
qñ nō ꝓhibet.ar.c.cū apđ
de ſponſa.ꝛ.l.mutus. ff.de procura.

¶Sꝫ qui ſunt qui ꝓhibent.Rñ.ꝙ ſur- 1
dus mut⁹ ꝛ ꝑpetuo furioſus impubes
femine ſeruus excōicat⁹. Itē cōſangui-
nei rei ꝛ inimici actoris vel alia cauſa
ſuſpecti.Item imperiti ſeu illiterati de
quibus omitto breuitatis cauſa.

¶Utrum iudex vel prelatus mal⁹ pec 2
cet iudicādo ſubditos.Rñ.ſm Alexā.i
iij.ꝙ ſic mortaliter de quo dic vt ſupra
Correctio.j.§.iiij.

¶Utrū iudex poſſit iudicare ſine acto- 3
re.Rñ.ꝙ ordinarie ꝓcedēda nō facit.c.
ſi legitim⁹.de accu.extra ordinarie aūt
ſic.vt in inquiſitione. ꝛ denunciatione.
vt.ſ.Inquiſitio ꝛ denunciatio.

¶Utrum iudex poſſit compellere par- 4
tes ad faciendum compoſitionem. Rñ.
ꝙ ſi cauſa eſt ciuilis ꝙ non: nec etiā pn-
ceps ex poteſtate ordinaria.l.j.ff.de no
ui ope.nunc.tamen ſi lis eſt longa ꝛ in-
tricata multum. ita ꝙ de facili non pōt
decidi iudex poteſt compellere partes
ad cōcordiā.tex.videt iudicio meo.in.c.
placuit.xc. di. dicit etiā pa. in Rub. de
treuga.ꝛ pa.qđ ad pacem bene poteſt ꝛ
dꝫ reducere partes:ꝛ etiā cōpellere tā
iudex ſecularis ꝙ̄ eccleſiaſticus reſpe-
ctu ſubditoꝝ ſuoꝝ.xc.di.ſi qs cōtriſtat⁹
c. placuit.tenet etiam Bar.in.l. cōgruit
ff.de officio.preſidis.

¶Utrū iudex poſſit compellere ne po 5
tentiores viri cōtumelijs afficiāt vilio
res.Rñ.ꝙ ſic ꝛ tenet.l.illicitas §. ne po
tētiores.ff.de officio preſi.

¶Utrum iudex teneatur ꝛ poſſit cōpel 6
lere aduerſariū ad preſtan. cautionem
de nō offendēdo nec actorem nec ſuos
quando talis veriſimiliter timens ipſo
rat ei⁹ officiū.Rñ.ꝙ ſic.vt in.d.§.ne po
tentiores ꝛ ibi ꝑ bar.ꝛ bonus tex.i.l. de
nunciamus.C.de his q̄ ad ec.cōfu. ꝛ ibi
Cyn.facit tex.in.c. de benedicto.xxxij.

q.t.iij.c.literas.in fi.de re.ſpo.
7 ¶ Utrū iudex teneat ex neceſſitate of
ficij purgare prouinciam malis homi=
nibus. Rñ. ꝙ ſic.text.eſt in.l.iij.ꝛ.l.con=
gruit.ff.de offi.preſi.propter quod dicit
Bal.in.l.gall⁹.ff.de libe.ꝛ poſtu.ꝛ Ra=
phael ꝛ Imo.ꝙ licet ſtatutū ciuitatis
dicat ꝙ.poteſt punire: ꝙ ſi ꝟbū pōt: im
portat neceſſitatem.d.l.gallus.in prin.
Et ideo ſi non facit tenetur de negligē
tia. Facit quod no.Bal.ꝛ Ang.in.l. mā
cipis.C.de ſeruis fugi.debet ergo iu=
dex delicta iquirere aliter tenebitur in
ſyndicatu ꝛ hoc verū in iudice qui ha
bet merum imperium.l. imperium. in
prin.ꝛ quod ibi no.Bart.ꝛ in.l.iubere
cauere.ff.de iur.om.iud.ꝛ i.l.j.ff.de offi
cio eius cui manda.eſt iu.
8 ¶ Utrum iudex poſſit aliqd petere ꝑ labo
re i iudicādo. Rñ. ꝙ de iure canonico iu
dex ordinari⁹ vel delegat⁹ eccleſiaſtic⁹
nihil pōt petere.vt i.c.cū ab oi.de vi.et
ho. cle.ꝛ.c.ſtatutū. de reſcrip.li.vj.ꝛ lꝫ
loquat de delegato tñidē tenet in.d.c.
cū ab oi.ꝑ Pa.ꝛ Io.an.ꝛ ceteros de ordi
nario ē etiā gl.i.c.nō lꝫ.xj.q.iij.de iure
ꝟo ciuili ordinari⁹ ſecularis petit ſpor
tulas ſolū: nec aliō pōt petere.iij.q.iij.
differatur. quia ſportule ſunt munera
a lege nō diffinita.vt i aut.generalr.C.
de epiſ.ꝛ cle. Delegat⁹ vero etiā a prin
cipe nō habet niſi duos aureos in ꝑnci
pio ꝛ duos in fine quādo cauſa excedit
cētū aureos qō ſi nō excedit nihil ha
bebit.in aut.de iudi.§.ne autem labor.
no.gl.i.d.c. cū ab oi. Excipiunt eſculē=
ta ꝛ poculenta. i. comeſtibilia ꝛ potabi
lia ſi ſunt talis qualitatis ꝙ in paucis
diebus poſſint cōſumi ſm.Arch.ꝛ glo.
in.d.c.ſtatutum.ꝛ ſint ex mera liberali
tate oblata: qꝛ ſic poſſunt ab omnibus
recipi. Alia aūt oia etiam ſi ſit vn⁹ de=
narius ꝓhibentur omnes iudices acci
pere.vt.ff.de officio preſi.l.plebiſcito et
l. ſolent.ff.de offi.ꝓcon.no.gl.in.l.iij.C.
de ꝯdi.ob tur.cāꝫ facit.l.j.C.de pe.iud.
q̄ ma.iudi.etiā ſi recipiant vt expediāt
cauſam.ꝛ recipiunt alia ꝑter predicta
eſculenta ꝛ poculēta tenentur reſtitue
re de neceſſitate ar.d.c.ſtatutuꝫ.ꝛ.c.ex
ges.de cēſi.li.vj.imo ſi ſit iudex delega
tus eccleſiaſticus qui talia recipit non
poteſt liberari ex remiſſione ſibi facta
a dāte talia niſi reſtituat ꝛ ſi reſtitueret
in fraudē vt poſtea ille ſibi donaret nō
valeret ſecundū gloſ.in.d.c.ſtatutum.
Secus autem ſi ſine fraude reſtitueret
ꝛ ille poſtea liberaliter iterū donaret ſe
cundū glo.predictam.ſed ego verū cre
do ſi poſt iudicium finitum ſine frau=
de dat liberaliter aliter non.
¶ Utrum officiales inferiores ꝛ nuntij 9
ꝛ huiuſmodi poſſint aliquid exigere a
litigātib⁹ ꝛ huiuſmodi. Rñ. ſecūdum
Alex. de ales.i.iij parte ſum.ꝙ ſic ſecū
dum conſuetudinem terre.ſed per vim
vel immoderatam improbitatē recipe
re non poſſunt ꝛ hoc quando nō habēt
reddit⁹ deputatos. Hoſ.tamen in ſum.
tenet ꝙ etiam ſi habent redditus depu
tatos poſſunt aliquid paruum recipere
dummodo non per vim vel improbita
tem immoderatam. Aſſeſſor ꝟo nō po
teſt ſi habet ſalarium deputatuꝫ aliter
tenetur reſtituere.ar.c. cum ab omni.
¶ Sed quid ſi iudex ſecularis habet ꝓ 10
ficiſci extra domiciliū. Rñ. ꝙ ſiue ſit iu=
dex ordinarius ſecularis: ſiue ei⁹ dele=
gatus poteſt petere expēſas.d.c.ſtatu
tum.ſicut ꝛ teſtis cum proficiſcitur ex=
tra domicilium.iiij.que.iij.§.venturus.
qꝛ nemo cogitur militare ſuis ſumpti=
bus: ea tamē moderatiōe, partes enor
me.damnum patiātur.argu.x.que.iij.
illud ꝛ ſi pauperes litigantes ſint tunc
debet abſtinere etiam a ſumptibus iu=
dex delegatus.vt in.d.c.ſtatutum.et or
dinarius etiam ſecularis non debet ha
bere ſportulas.in aut.de man.princi.§.
ſi tibi quoqꝫ.
¶ Sed nunquid delegatus ordinarij 11
Eccleſiaſtici ſic habebit expenſas cum
proficiſcitur extra domicilium ſicut de
legatus principis vel ordinarij ſecula=
ris. Rñ. quod ſic taꝫ pro victualibus ꝙ̄
pro vecturis equorum et ſimilium niſi
eſſet delegatus ad vniuerſitatem cauſa
rum vel ad vnam ꝛ malicioſe quia tūc

oꝛdinarius hʒ ꝓuidere de ſuo.ar.cap.
inter cetera.de offi.oꝛ.⁊ gl.i.d.c.ſtatutū.
ſed glo.in.d.c.cū ab oi.tʒ indiſtincte ꝙ
nō pōt delegatꝰ oꝛdinariū.ſed oꝛdina
rius debet ſibi facere expēſas ſed opi-
nio pꝛima videtur magis equa.
12 ¶ Utrū oꝛdinariꝰ eccl'iaſticꝰ ſilr poſſit
petere expēſas qn̄ ꝓficiſcitur extra do-
mū.Rn̄.ꝙ nō niſi cū ꝓficiſcitur pꝛo cō-
ſecratiōe eccleſie vt i.c.cū ſit romana.
de ſimo.Et cū viſitat prouinciā ſuā.de
cenſi.c.cū apoſtolus.⁊.c.exigit.eo.li.vj.
13 ¶ Utrū iudex oꝛdinariꝰ aut delegatꝰ q̄
recipere poſſunt expēſas teneant com
putare illas q̄s domi feciſſent.Rn̄.gl.te
net qḋ ſic i.d.c.cū ab oi.ſed Pa.in.d.c.
cū ab oi.tenet ꝙ non.⁊ magis eſt beni-
gna quamuis pꝛima ſit tutioꝛ.
14 ¶ Quid ſi delegatus eccl'iaſticꝰ nō hʒ
redditꝰ vel beneficiū eccl'iaſticū ſuffi-
ciēs vnde viuat.Rn̄.pa.i.d.c.cū ab oi.
ꝙ poterit petere id qḋ pōt petere iudex
delegatꝰ ꝑncipis ſecularis vt dixi.ſ.ꝑ
ar.a ꝯrio ſenſu:ſʒ magis mihi placet
ꝯria opinio ꝙ nō poſſit niſi foꝛte ꝓpter
talē cām occuparet ab aliquo honeſto
exercitio de quo viuit tunc tenerē opi-
nionem Pa.veram.
15 ¶ Utrū ꝯſuetudo excuſet ſeu valeat q̄
dant ſpoꝛtule oꝛdinario ⁊ delegato ec-
cleſiaſtico.Rn̄.d.Car.in.cle.ſtatutū.de
elec.diſtinguit ꝙ aut ꝑceſſit exactio.et
ſic nō valet nec excuſat talis conſuetu-
do.aut cōſuetudo non habuit oꝛtū ab
exactiōe ⁊ ſic pn̄t ꝑtes cōpelli ad obſer
uādum laudabilem cōſuetudinē.c.ad
apoſtolicā.de ſimo.Sʒ hec diſtinctio q̄
ad pꝛimū eſt vera qꝛ qn̄ ꝑceſſit exactio
ē ꝯ honeſtatē ⁊ mētē iſtiꝰ.c.cū ab oi.et
facit.c.ex multis.j.q.iij.ſʒ quo ad ſʒ nō
credo verā:qꝛ ſi nō ꝑceſſit exactio ſic cū
ſit ex mera liberalitate donatum nō in
ducitur ꝯſuetudo:ſʒ q̄libet donatio ha
buit effectū ſuū iuxta ea q̄ not.in glo.⁊
Bar.in.l.cū de in rē verſo.ff.de vſuris.
Facit.l.ſi certis annis.C.de pac.nec va
let.d.c.ad apoſtolicā.qꝛ loquitur qn̄ ali
q̄d fuit datū in piā cāuꝫ:qꝛ tunc videt̄
voluiſſe laici iducere ꝯſuetudinē:et iō

dico cū gl.in.d.cle.ſtatutū.de ele.et Io.
an.Pa.⁊ cōiter doc.in.d.c.cum ab oi.ꝙ
nō valet talis cōſuetudo ⁊ lʒ cardina-
lis dicat vbi.ſ.ꝙ nō peccat moꝛtal'r re
cipiendo dūmodo nō immoderate qn̄
eſt cōſuetudo qꝛ hʒ ꝑ ſe doctoꝛes famo
ſos ꝑ hoc iuxta no.ff.de re iudi.l.cū pꝛe
latis.⁊ de poſtu.pꝛela.c.vnico.li.vj.hoc
nō credo verū niſi in eo qui neſcit diſcer
nere q̄ ſit verioꝛ opinio ei quis habeat
validioꝛes rōnes:nec etiam credo iſtuʒ
excuſari a reſtitutione fienda.
¶ Utrū iudex oꝛdinariꝰ vel delegatꝰ ec 16
cleſiaſticꝰ poſſit a partibus petere ſala
riū pꝛo aſſeſſoꝛe.Rn̄.ſm cōiter doc.i.d.
c.cū ab omni.ꝙ nō oꝛdinarius qꝛ dʒ ſci
re canones de q̄bus verſat̄ coꝛā ſe.Et
ideo ſi neſcit ⁊ idiget aſſeſſoꝛe ꝓuideat
de ſuo.Delegatꝰ tamē licite petit.dum
mō fraudulenter nō faciat:vt puta:qꝛ
dicit ſe indigere cum non indigeat.d.
c.ſtatutū.§.aſſeſſoꝛe.vel ꝑticipare vult
i lucro cū aſſeſſoꝛe.qꝛ ſic cū faciat frau
dē legi peccaret moꝛtal'r ⁊ teneret̄ ad
reſtitutionem partibus.
¶ Utrū ſalariū poſſit petere pꝛo nota- 17
rio.Rn̄.delegatꝰ pōt.dūmō nō partici
pet ipſe cū eo.vt in.d.c.ſtatutū.ſed de
oꝛdinario dubitat̄.qꝛ videtur ꝙ de ſuo
debeat prouidere ſuis officialibus ſed
ego credo ꝙ poſſit petere.
¶ Utrū datū iudici niſi in caſu ꝑmiſſo 18
poſſit repeti.Rn̄.ꝙ ſi dedit vt coꝛrūpe-
ret iudicē ſic nō pōt repetere.⁊ ſm gl.i
c.qui recte iudicat.xj.q.iij.cōiter ſic pꝛe
ſumitur.ideo multi tenēt ꝙ nō repetit̄
ſʒ ſi dedit vt iuſtā daret ſniaʒ q̄ al's no
lebat dare vl' vt nō daret iuſtā ⁊ ſic nō
liberatur iudex dādo pauperibꝰ qꝛ re
petere pōt in cōſcientia:vbi non ſtamꝰ.
pꝛeſumptiōi ſed veritati.j.q.j.iubemꝰ.
de ſimo.nemo.xj.q.iij nō lʒ.Si aūt de
dit ſimpliciter vt iudicet amittit pꝛinci
palem cauſam.vt.ff.de cōdi.ob.cauſaʒ
l.iij.in pꝛin.⁊ ſic nō repetet ſicut quan-
do dat vt pꝛo ſe iudicaret .facit gl.i.d.
c.qui recte.quod limito verū niſi quādo
aliter nolet iudicare niſi daret qꝛ poſ
ſet repetere ⁊ ſibi teneretur reſtituere

19 ¶ Utrū cōmittat ſimonia dādo pecu- niam ꝑ ſnia. Rñ. gl. j. q. iij. vēdentes. ꝙ nō qꝛ in ꝓphanis non ꝯmittit ſimonia lꝫ grauiter peccet: niſi in caſu qñ iudex aliter nō vult dare iuſtam ſniam qꝛ tūc nec peccat cū redimat vexationē ſuā ſꝫ pōt dici ſm pa. i. d. c. cū ab oi. ꝙ ſi do pe cuniā vt habeā ſniaꝫ ꝓ me ꝙ volo ꝯſeqꝫ ſpirituale vel annexū ſibi: ꝙ tūc ſit ſimo nia. Sꝫ ego nō admitto hoc in caſu pre dicto. ſ. cū iudex nō vult ſine pecunia in ſtā dare ſniam: qꝛ cū redimā vexationē meā ñ credo ꝙ ſit ſimonia ſi nō habeo iam ius in tali re. ſecus ſi ꝑ ſniaꝫ de no uo acquirerē qꝛ ſic eſſet vera opi. Pa.

20 ¶ Utrū ſnia lata intercedēte pecunia ſit nulla ipſo iure. Rñ. gl. in. d. c. cū ab oi. ꝛ ſequit Pa. ꝙ ſic. j. q. vj. §. venales. C. qñ ꝓuo. nō eſt ne. l. veniales. in tex. ꝛ in gl. ſnia tñ arbitri tꝫ: lꝫ agēs ex ea repel lat exceptione doli. C. de arbi. l. iij. ꝛ in glo. predicta ſecus ſi per gratiā datur qꝛ tunc non eſt nulla ipſo iure ſꝫ datur reſtitutio. vt in. di. glo.

21 ¶ Utꝝ iudex teneat ad reſtōnē ꝑtis ſi ei⁹ negligētia aliqͦd dānū incurrit. Rñ. gl. in. c. qm̄ ꝯ. ꝺ ꝓba. in ꝟbo negligētia. ꝙ ſic ꝛ eā ſeqͥtur do. pa. aūt. i. d. c. qm̄ ꝯtra. ait ꝙ i foro aie vera opinio ſi fuit i dolo vel lata culpa. alias nō. ſed de hoc dico latius. ꝺ. culpa. §. v. ꝛ. vj.

22 ¶ Sꝫ qñ dr̄ ꝯmittere negligētiā. rñ. h. ꝙ tūc qñ negligit terminare cāꝫ vel ha bere tabellionē vl̄ aduertere qd ſcribat vl̄ nō ꝓuidet ꝺ aduocato vt tenet. vt. ꝺ. dictū ē. Aduocat⁹. §. x. vel nō curauit re uoluere libros ꝛ hmōi q̄ ſuo offō incum būt multo magis tenetur ſi ex dolo dat dānū. vñ ſi iniquā ſniaꝫ dedit vl̄ aliqͩd aliō fecit cōtra ꝯſciam ꝛ cōtra iuſtitiā i grauamē alteri⁹ ꝑtis vltra reſtitutio- nē ad itereē ad quā tenet vt. C. ꝺ pena iudi. q̄ ma. in. l. nouo iure. xj. q. iij. qua- tuor. xxiij. q. ij. dñs de⁹. ꝛ. q. v. admini- ſtratores ſi ē eccl'iaſtic⁹ iudex ordinari⁹ vl̄ delegat⁹ ſi ꝯ ꝯſciam ꝛ ꝯ iuſtitiā hoc fecit ipſo facto ē ſuſpēſus ꝑ annū ab exe cutione officij vt in. c. cū eterni. de re iu- di. li. vj. ſi vero dānificauit partē ꝑ im prudētiā ſic tenet ſilr ad reſtitutionē: in culpa. n. fuit cū ſe inſufficiētē ſciuit vl̄ ſcire debuit. ꝛ tñ eām iudicare p̄ſumpſit. ꝛ hoc verū i ordinario: delegat⁹ aūt q̄ ꝺ neceſſitate obediētie iudicat. ꝛ bona ſi de ꝛ de conſilio peritoꝝ: lꝫ iniuſte iudi cet nō tenet ad reſtōnē. nec peccat ſed eius aſſeſſor teneb: t. l. ij. ff. ꝙ q̄qꝫ iur. ſi nō eū eligit q̄ habebatur ꝓ docto ꝛ bo ne opinionis ꝛ ita credidit eū doctū ad hoc als nō excuſaretur ſi vellet ꝓcede re ſm caput ſuū vel imperitū vel malū ſcienter eligere aſſeſſorē ſm Rod.

¶ Utrū iudex incidat in penam ſtatuti 23
impo nētis penā nō terminanti ſniaꝫ in fra certū diē ſi non terminat. Rñ. pa. i. c. lꝫ. de ꝓba. ꝙ ſic ſi fuit requiſit⁹ qꝛ nō te netur impēdere offm̄ ſuū ad vtilitatem priuatā niſi reqͥrat. vt i. l. iij. §. hoc aūt ff. de dā. infec. ꝛ ibi Bart.

¶ Utrū iudex ſecularis teneat preſtare 24
brachiū ſuū iudici eccleſiaſtico. Rñ. ꝙ ſi ei⁹ ſubdit⁹ reſiſtit ſibi de iure vt pu ta. precepit ei aliqͩd appellauit ad ſupe riorē. eps dicit ꝙ nō pōt ꝛ petit brachiū ſeculare cōtra eū. tūc dico ꝙ non tenet. ita no. pa. i. c. j. de off. or. ſecus ſi reſiſtit ei de facto vt ibi no. Idē dic in exemplo qui allegat exceptionē quā eps nō ad mittit appellat nō tenetur iudex ſecu- laris eum iuuare.

¶ Utrū iudex poſt latā ſniam diffiniti 25
uā poſſit eā interpretari ſeu declarare. Rñ. ꝙ nō inferiores nec arbiter. maio- res aūt bene pñt declarare ſed nō mu- tare aut corrigere. vide in. c. j. de poſtu- lādo in gl. ꝛ qͦd ibi. no. ꝛ pa. ibidē inter locutoriā ꝟo ſniam ꝓoteſt corrigere ꝛ reuocare de accuſa. c. qualr ꝛ qñ. el. j.

¶ Utrum iudex poſſit penam minuere 26
vel augere. vide. j. pena. §. xviij.

¶ Utrū nō cōdēnans partē aduerſam 27
in expen. teneatur ipſe de ſuo reſtituere alteri parti. Rñ. ꝙ ſic. l. ſancim⁹. C. ꝺ iud. quod limitat gl. in. c. fi. de reſcrip. verū ſi fuit petitum alias non.

Judicare. Utrum liceat ex ſuſpitione vide infra. preſumptio.

1 ¶ Quid ē iudicare ſimpliciter ⁊ pure. Rñ. non eſt remouere ordinē iuris ſed tantū ſubtilitatē pernitioſam q꞉ predicta v̄ba importāt ex ſuo proprio ſignificato idē ꝙ ſine malitia ⁊ ſine plica et inuolutiōe. ad hoc gl. in cle. ſepe. de v̄b. ſig. in verbo ſimpliciter ⁊ ordo iuditiarijꝰ nō eſt inuētus ad inuoluendū vt in c. dilecti filij. de iud꞉ ⁊ ideo nō remouebit ſm Pau. in. d. c. dilecti.

2 ¶ Quid ſi dicatur ꝓcedas ſine ſolennitate iuris. Rñ. pa. in. c. dilecti. ꝙ cēſetur ſublata ſolēnitas iuris ciuilis ⁊ canonici ſed nō diuini et iuris gentiū. ⁊ iō duo teſtes ſufficerent lꝫ forte plures requirerētur. ⁊ ſimiliter etiā ſi ſunt infames꞉ q꞉ īfamia ē de iure poſitiuo i. c. ꝑ tuas. de ſi. nō tamen recipiunt nō citata parte q꞉ citatio eſt ſpecies defenſiōis que eſt de iuregentium nec pōt tolli cle. paſtoralis. de re iudicata.

3 ¶ Quid ſi dicat iudices ꝓut volueris. Rñ. pa. vbi. ſ. ꝙ itelligit ſolū dolus excluſus ar. in. l. creditor. §. lucius. ff. mā. ⁊ iō nō pōt tollere ius alterius ſine cauſa. ſicut nec cōmittētes q꞉ nemo plꝰ iuris in alium tranſfert ꝗ̄ ipſe habeat de dote poſt diuor. reſti. c. nuper. ⁊ ꝓpterea dicit Bar. in extrauag. ad repri. ꝙ ille cui committitur vt faciat ꝙ vult vel ſicut libuerit꞉ lꝫ non teneatur ſequi regulas iuris ciuilis remanet tñ ligatus regulis iuris naturalis gentiū. ſeu naturalis equitatis. quod idē eſt vt in cle. paſtoralis. de re. iu. vbi imperator inualide egit. q꞉ exceſſit regulas iuris naturalis.

4 ¶ Quid ſi dicatur iudices ſcd̓ꝫ veritatē ⁊ eq̄tatē. Rñ. pa. i. c. literas. d̓ iur. cal̓. qd̓ debēt ſeruari ſolēnitates etiā rigoroſe iuris poſitiui. do. an. dicit qd̓ rigoroſas nō tenet̃ ſeruare ⁊ placet mihi.

5 ¶ Quid ſi dicat̃ iudices ꝓut tibi videbitur. Rñ. pa. in. c. j. de iu. qd̓ dꝫ iudicare iudicio intellectus cui cōgruit hoc verbū videbitur. ita no. Bar. i. l. q̄d t[illegible]. §. ſi arbiter. ff. de arbit. ⁊ idē cū dr̃ relinq̄ vel cōmitto arbitrio tuo vel prudētie tue vl̓ iudicio tuo tūc denotāt arbitriū boni viri rōne regulāti ſicut cū dicit꞉ vt viſum tibi fuerit vel tibi videbitur. ita no. Pa. i. c. j. de ſeq̄. poſ. ſimiliter hec verba ſi extimaueris ſi arbitratꝰ fueris. ſi tibi placuerit. vt probatur in. l. fideicōmiſſa. §. q̄ꝗ̄. ff. de leg. iij. ⁊ i. l. thays. §. ſororē. ff. de fideicō. li. vbi tex. not. vide tex. cū gl. i. c. ij. de cor. vitia. ⁊ ꝑ Bar. in extrauagāti ad repri. ⁊ pa. i. c. j. de ꝯſti. Et iō tenetur ſeq̄ oēs regulas iuris ciuilis ſm Bar. i. d. extrauag. alleg. l. j. ff. de arbi. ⁊ ꝓpterea aduerte ꝙ oia v̄ba exceptis iſtis volo libet arbitriū plenū vel liberū vt ibidem no. Bar. iportat arbitrium boni viri. 6

¶ Quid ſi dicat ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij ſimpl̓r ⁊ d̓ plano. Rñ. cle. ſepe. d̓ v̄. ſig. ⁊ ibi videas quomodo pōt omittere omnia que nō ſunt de iure gentiū vel naturali.

¶ Utrū iudicādū ſit ſm allegata ⁊ ꝓbata an ſꝫ ꝙ iudex cognoſcit veritatē. 7 Rñ. ꝙ diuerſoꝝ fuit diuerſa opini. Jo. ⁊ Arc. liij. q. vij. iudicet. Ber. ⁊ hoſ. de officio. or. c. j. Jnn. de cēſi. c. venerabilis. hoſti. de poſt. ꝑ. c. bone. el. j. tenēt ꝙ ſi agatur i forma iudicij ſic iudicabit ſꝫ allegata ⁊ ꝓbata potius ꝗ̄ ſm veritatē. ff. de of. ꝑſi. l. illicitas. §. j. di. c. iudicet. ij. q. iij. ſūmope. vj. q. ij. ſi tm̄. ⁊ c. placuit. q꞉ aliud facit vt iudex aliō vt hō. vt in d. c. ij. d̓ of. or. xxiij. q. iiij. ſi ecclia. ⁊ iō iudicabit ſm cōſcientiā quā habet vt iudex nō quā hꝫ vt hō. i. d. c. ij. ⁊ de of. de leg. paſtoralis. §. q꞉ v̄o facit. c. ſi oia viudicāda. vj. q. j. hoſti. tñ ⁊ Archi. dicūt ꝙ ſi iminet periculū aīe vel leditur publica vtilitas q꞉ tūc iure ⁊ de facto ſupplere pōt ⁊ dꝫ ꝓ periculo aīe. qd̓ poſſit facit de elec. cū vobis. §. his igitur. de excep. exceptionē ꝓ vtilitate publica. ar. C. de ꝓcu. l. itē. ff. de paſt. l. q̊s ꝓhibet꞉ hugo. tꝫ ꝙ nullo mō dꝫ iudicare cōtra veritatē ſꝫ debet delegare cauſam. ff. d̓ iuriſ. om. iu. l. ꝑtor. Rod. dicit ꝙ ſi innocentē ꝯdēnet ad mortē vel mutilationē mēbroꝝ aut ꝯdēnandū exponat ēt ad preceptū ſuperioris ꝙ peccat mortaliter. Secus aūt eſſet in alijs penis pecu

marijs

pecuniariis vel cauſis ciuilibꝰ gl. in. c.
paſtoralis. de offi. or. ⁊ in. c. j. de offi. or.
li. vj. ⁊ Ric. in quol. iij. q. xxv. ⁊ Tho. ſe-
cūda ſcōe tenent cū prima opi. ſʒ ſaluo
meliori iudicio ego dico ꝙ aut iudex ꝓ
cedit in iudicio aut extra iudiciū. Si in
iudicio ſit tene ꝙ nullo mō pōt iudica-
re contra veritatē quaʒ ꝓ certo ſcit niſi
cū pctō mortali ſiue ſimꝰ in criminali-
bus ſiue in ciuilibꝰ. tū p̄io eſt cōtra p̄-
ceptū diuinū. Exo. xxiij. nō ſuſcipies vo
cē mēdaci. ⁊ j. neqꝫ i iudicio plurimorū
acquieſces ſnie vt a veritate devies et
poſt innocētē ⁊ iuſtū nō occides: tū etiā
q2 dicitur in ca. qui ſcandalizauerit. de
regu. iu. vtiliꝰ ſcandalū naſci ꝑmittit ꝗ̃
veritas deſeratur. Hec ibi ⁊ in. c. poſtu-
latus. do. iij. q. vij. dr̄ ꝓ nō ante iudicā
dū eſt ꝗ̃ cōſciētiā noſtrā reuertamur et
q̄d placeat deo ſiue diſpliceat debemꝰ
dirimere ⁊ in. c. tūc. xj. q. iij. dr̄ tūc vera
eſt abſolutio preſidētis cū interiꝫ ſequi
tur arbitriū iudicis. ergo a ꝯtrario nec
abſolutio ⁊ multominꝰ ꝯdēnatio. Item
i. c. ſūmopere. ibidē dicitur ꝙ ſm ꝙ i. l. di
uina ⁊ humana ꝯſtitutū ē dꝫ iudicare.
⁊ poſt nō ex corde nr̄o: ſʒ p̄cepto diuino
ꝯdēnatiōis ſniam ꝓferamꝰ ⁊ i. c. cū eter
ni. de ſē. ⁊ re. iud. li. vj. ibi dr̄ inferendis
ſuis p̄ oculis habeat ſolū deū illiꝰ imi-
tantes exemplum q̄ q̄relas ppl'i taber
naculū ingreſſus ad dn̄m referebat: vt
ſm eius imperiū iudicaret. hoc ibi. Er
go nō ſm falſas allegationes. item tex.
clarꝰ eſt in. d. ca. cū eterni. ſi quis inquit
Inn. iiij. aut iudex eccleſiaſticus ordi-
nariꝰ aut delegatus fame ſue ꝓdigus
⁊ proprij perſecutor honoris cōtra con
ſcientiam ⁊ contra iuſticiam in graua-
mē alterꝰ partis in iudicio quicꝗ̃ fece
rit per gratiā vel per ſordes ab execu-
tiōe officij per annū nouerit ſe ſuſpen-
ſum ad eſtimationē litis parti quam le
ſerit nihilominus ꝯdēnādus hoc ibi ec
ce ꝙ nō dicit ꝯtra allegata ſʒ cōtra con
ſcientiā ⁊ per ſordes falſorum. Item ⁊
alia ratione credo ꝙ nō excuſet a mor
tali q2 officiū iuris dicentis latiſſimum
eſt dicit. l. j. ff. de iur. om. iu. Unde iudex
poteſt vt in pluribꝰ iudicare prout ſue
cōſcientie rationali videt̄ vt pꝫ in. l. ap-
pellari. ff. quis ⁊ a quo appellatur ibi
⁊ ꝙ optimū eſt ſtatuere facit. ff. de arbi.
l. quale. vbi dicitur omni modo dicas
qđ ſibi videtur. itē in. c. ad noſtrā. de con
ſue. dicitur poſtꝗ̃ tibi de meritis conſti
terit ſentētiā ꝓ ferre vel alias ſicut or-
do poſtulat rationis autoritate preſen-
tiū non obſtante conſuetudine cōcedi-
mus facultatem facit. l. rem nouam. C.
de iud. ꝙ iudices iurent omnimodo ſe
cum veritate ⁊ legum obſeruatione iu
dicium diſpoſituros. Item. C. de iudi. l.
placuit in omnibꝰ rebus precipuam eſſe
iuſtitie equitatem ꝙ ſtricti iuris ratio-
nē hec ibi facit ad idem. c. fi. de trāſac.
Et ideo ſepe quādo volunt ſciunt inue
nire colores ꝓ iniuſtitia defēſanda ita
in iſto caſu tenentur vt cōtra veritatē
nō iudicent diligentiſſime facere ꝙ fal
ſitas detegatur vt. ij. q. j. deus omnipo
tēs ⁊ ſi nullo mō detegere poſſūt tūc
potius debēt officiū reſignare ꝗ̃ cōtra
iuſtitiam ſententiare. Facit pro hoc qđ
no. gl. in. c. paſtoralis de offi. dele. Ubi
dicit merus executor ſi ſcit ſententiā la
tā autoritate literarū falſarū vl' ꝑ falſa
inſtrumenta vel per dolū aduerſarij ꝙ
non debet exequi eam. Sed remittere
ſuperiorem vt in. c. decetero. de re iud. ⁊
ca. ſi quādo. de offi. dele. C. ſi ex falſis in
ſtrumentis. l. iudicari. ff. de iu. l. ſi pre-
tor. §. marcellus ⁊ ad tex. ibidē qui di-
cit ⁊ ſi ſciat illam ſententiam iniuſtam:
quod tenetur exequi ſi non poteſt ali-
ter abſolui a mandato. Rn̄. d. glo. ꝙ in-
telligit de iniuſtitia ſolennitatis iuris ⁊
ita exponit iniuſtitia. i. contra ius liti-
gantis. Secus eſt ſi eſſet iniqua et dici-
tur iniqua quando eſt contra veritatē
quia ſic non tenetur obedire vt ibidem
allegat. Sed ſi non habet ſuperiorem
cum nulli ſubſit niſi deo multominus
debet contra certam ſcientiam condē-
nare innocentem pro quocunqꝫ teſti-
monio. propterea dicit. l. abſentem. ff.
de pe. ſanctius eſt nocentem impuni-
tū relinquere ꝗ̃ innocentem damnare:

de quo nullo modo pōt ſe intromittere ⁊ ſic cōcludo ꝙ cōdemnare aliquē nullo mō lꝫ iudici ꝯtra veritatē.ꝺ q̄ ipſe certus ē abſoluere aūt bñ pōt ſi ꝓbatiões nō ſūt legitime:ꝗuis iudex ſciat ꝓ certo eū culpabilē:qꝛ iura illud voluēt ex poſſe vt nemo publicet pctm̄ alteri⁹ qđ nō pōt probare.vt in.c.ſi ſacerdos.ꝺ of. ordi.l.illicitas.§.neqꝫ licitas.ſi ꝺ offi.p̄ſi.⁊.ff.ꝺ ferijs.iūcta gl.l.eadē rōne.i fi. ⁊.c.ſi tn̄ eṗs.vj.q.ij.⁊.c.quotiēs.⁊ in.c. mēnā.ij.q.v.abſoluit infamat⁹ ex q̄ defecerūt accuſatores i ꝓbādo.⁊ hāc opinionē vr̄ tenere Nico.ꝺ li.ſup ext.xxiij. nec obſtat.c.iudicet.iij.q.vij.qꝛ non dicit ſm allegata.Sed dicit iuxta leges ⁊ iura ꝓnunciet qđ eſt dicere iuxta qđ ſtatuerūt leges ⁊ iura procedat in ꝓcedēdo ⁊ diſcutiēdo:⁊ det ſniam.q̄ quidem volūt vt vnicuiqꝫ reddat qđ debetur.l. j.ff.de iuſti.⁊ iu.nec etiā ob.c.eoꝝ qui.⁊ c.ſeq.xj.q.iij.qꝛ loquūtur qūo i examinatione teſtiū dꝫ pars citari.⁊ ordo iuris ſeruari in eoꝝ diſcuſſione non enim dicit ꝙ det ſnia ſm eoꝝ dictum.imo innuit ꝯtriū ſi bñ attendat nec etiā obſt.c. nos inquā.ij.q.j.cū.deus omnipotens ibidem ⁊ aliquib⁹ alijs.qꝛ licet dicāt neminē cōdēnādū niſi ꝯuictū.nō tn̄ ſequitur ꝙ oīs cōuict⁹ ſit condēnād⁹ ex q̄ iudex eſt cert⁹ de falſitate.immo.c.iudicantē.iij.q.vlt:demōſtrat oppoſitū vbi dicitur tādiu actio ventiletur quouſqꝫ ad rei veritatem perueniat frequenter etiā interrogare opꝫ nec aliquid forte pretermiſſum remaneat quod annecti conueniat hec ibi.Et ideo dicam cū de bona fide agitur nō eſt de apicibus iuris diſputandum.ff.mā.l.fideiuſſor.§. qꝛidem actio nec ſimiliter ob.d.l.illicitas.qꝛ ibi dicitur preſes prouincie id ſequatur.nō.ſimpliciter ſed addit ꝙ eū conuenit ſequi ex fide eorum que probabuntur ⁊ breuiter nunqꝫ inuenient ius ꝙ dicat.ꝙ iudex teneatur iudicare ſm allegata probata ſed bene ſm ordinem iuris.Et ſic intellige ordinem.ſ.in ꝓcedēdo ⁊ examinādo ⁊ ēt ſentētiādo Sed ius nō vult ꝙ in ſententiando aliquis puniatur qui eſt innocens ⁊ cōtra veritatem.ꝺ.pꝫ ergo non debet iudicare ꝯtra veritatē quā pro certo ſcit. Ad id quod dicūt de ſcādalo iā ptꝫ ſolu.p c.qui ſcādalizauerit.ibi vtilius ſcandalū ⁊c.vt.ꝺ.Similiter.non ob.ꝙ iudicat nō vt hō ſꝫ vt iudex.qꝛ illud verū eſt ſi eſſemus extra ea q̄ ſunt cōtra legē dei q̄ nō ſunt peccata ſed in preuaricatione preceptorū dei non hꝫ locum illa diſtinctio qꝛ nō iudex punietur ſed hō quāuis fecerit vt iudex.ſi vero loq̄mur qn̄ iudex ꝓcedit extra iudiciū vt i officijs dādis ⁊ alijs q̄ ei⁹ arbitrio ꝯmittūt ſic nō hꝫ dubiū qn̄ tenet ſecḋ ꝓpriā ꝯſciam nō alleg.vt.ff.ꝺ iuriſ.om.iud.l.j.⁊.ij.in diſpēſationib⁹ vt.j.q.vij.exigūt in criminib⁹ etiā extra ordinarijs ex cā q̄ ſibi vr̄ pōt penas tēperare.ff.de pe.l.aut facta.⁊.l.capitaliū.l.ꝺ.vt cōſtitueretur.

¶Quid ꝺ officialib⁹ qb⁹ mādat executio ſnie iuſte.tn̄.alex.ꝺ al.l.iij.pte ſum. pe.q̄nto ꝓcepto ⁊ ric.i.q̄l.iij.q.xxv.ꝙ ſi ſnia cōtinet i tollerabilē errorē vl' iniuſticiā manifeſtā nō debēt obedire.alš non peccāt exequendo.qđ ego limito qn̄ nō ſunt certi de innocentia cōdēnati.qꝛ in dubio excuſantur.ſed quando ſunt certi de iniuſtitia ſic credo peccant mortaliter obediendo:vt in precedenti.§.dictum eſt. 8

¶Utrū iudex ſecularis poſſit iudicare de hiˀs q̄ ſunt pctā vt vſura ⁊ hmōi.Rn̄. pa.in.c.cū ſit gn̄ale.ꝺ fo.ꝯpe.ꝙ ſic dum mō nō diſputet vtrū ſit pctm̄ pricipalr vt ptꝫ.ff ⁊.C.ꝺ ꝯdi.īdeb.p totū ⁊ ꝙ me. cā.⁊ vi bo.rap.c.de fur.⁊ ſiſib⁹.⁊ hec eſt cōis opi.⁊ hoc eſt veꝝ qꝛ coram eo pōt obijci de iuramento ſi nō vertit dubiū de eius validitate.vt in ca.tex.debet xxiij.q.v.Sed ſi dubitatur vtrū ſit vſura vel ne pactū vel ne tūc iudex ſecularis non poteſt ſed ad eccleſiam eſt recurrendum.c.per venerabilem.q̄ fi.ſint leg.⁊ in cle.vnica.de vſuris.Et ideo ex dictis ptꝫ ꝙ pōt iudex ſecularis conpellere ad reſtitutionem vſurarum qꝛ etiā de iure ciuili reprobantur hodie ſm cōem opi.Fallit hoc in crimine hereſis 9

niſi exequēdo Excipiunt multi alij caſus i gl.ꝛ p doc.i.l.v.c.cū ſit gñale.Sz tu dic ſm pa.nullū aliud eſſe niſi vt dictū eſt cū agit de dubio.ſ. vtrū valeat iuramentū vł ne ꝛ hmōi.qꝛ tūc nō pōt ꝛ ſic tene ꝛ vide glo.xxxij.q.v.c.xp̄iana religio.ꝛ ibi per.Archi.

10 ¶ Utrū iudex teneat iudicare ſm ſtatuta ſeu ꝯſuetudines loci iter illos quoꝝ vnꝰ ē ſibi ſubditꝰ alter nō.Rñ pa.i.c.ꝙ clericis.de fo.cōpe.ꝙ aut ſtatutū cōcernit ſolēnitatē actꝰ exhibēdi tpe ꝯtctus ꝛ tūc ſiue ſit ſtatutū laici ſiue clerici nō valebit actꝰ niſi illa ſolēnitas fuerit obſeruata qꝛ ſubditꝰ nō potuit ꝯhere cuz nō ſubdito etiā ſpreta lege ſui ſupioris immo peccauit.c.ij.de maio.ꝛ obe.ꝛ.c.reqſiti.de teſtat.ꝛ nulla fuit ꝯcta obligatio lege ſibi reſiſtēte ꝛ inhabilitāte cōſenſum ſuū.l.cū lex.ff.de fideiuſ.et ꝙ no.in.c.ſi diligēti.de fo.cōpe.ꝛ in.c.cuz cōtingat.de iureiu.ꝛ ſic ꝯctꝰ nō tenuit cum debeat eſſe vtriuſqꝫ obligatoriꝰ.l.labeo.ff.de ver.ſig.ſicut videmus ꝙ donatio facta etiam nō ſubdito vltra qngentos aureos ſine inſinuatiōe nō vz.l.ſancimus.C.de dona Et iō iudicabit ſz hoc ſtatutū i vtroqꝫ foro iter clericū ꝛ laicū.Facit ꝙ determinat.Fed.conſi.lxxvij.ꝙ ceſſio actiōis ꝯ plebeuz facta nobili ab eccleſia nō valet ex quo ſtatuto ꝓhibetur ne nobilis eā poſſit recipere rō qꝛ ſtatutū diſponit i caſu licito et iter ſubditos ꝛ nō i fraudē libertatis eccleſiaſtice.ex quo patet ꝙ laicꝰ tenet in teſtādo ſeruare oēs ſolemnitates legis ſue.alias nō valebit teſtūcūqꝫ inſtituat clericū niſi hoc fecerit ꝓ aīa ſua.qꝛ i talibꝰ ſufficit ſeruare diſpōnem iuriſgentiū.c.relatū.el.ij.de teſta.ꝛ.l.j.C.de ſacroſac.ec Aut ſtatutū ꝯcernit rē.exemplū ſtatuto cauet ne res dotalis ſine certa ſolēnitate poſſit alienari nō vz alienatio ipſa nō ſeruata etiam facta clerico. Nec per hoc dico ꝙ ſtatutū laicoruz liget clericos ſz tm̄ ſubditū ꝛ ipedit obligationē oriri.l.nō dubiuz.C.de legi.Et iō ſi clericꝰ vult illaz obligare faciat ꝙ ſeruet ſeruādo.Aut ſtatutū cōcernit ꝑſonam vt puta ꝙ debeat aliqd facere poſt ꝯtum perfectum vt apprehendere poſſeſſionē infra certū tp̄s aut ꝓbare per tot teſtes ꝛ hmōi:ꝛ tunc clericus non arctatur reſpectu ſtatuti laici etiā litigans in foro ſeculari nec laicus reſpectu ſtatuti epiſcopalis ipſius clerici nec forenſis.

Additio ꝙ limita vez qñ aliqd ē explicādū ꝑ ꝑtes extra iudiciū qꝛ iudex eccłaſticꝰ et litigātes ſz ſuā legē iudicare.facit ꝙ not.in.l.ij.C.d ꝯſti.pe.Secꝰ vbi aliqd eſt expediendū in iudicio qꝛ nō pōt iudex eccleſiaſticꝰ arctari ſtatuto laicoꝝ.vñ ſi coꝝ ſtatuto cauet ꝙ nō poſſit ꝓbari mutuū ꝑ teſtes ſi laicꝰ litigat ꝯ clericuz in foro eccleſiaſtico nō aſtrigitur laicꝰ illi ſtatuto.ad hoc ꝙ no.i.c.ij.de arbi.li.vj. faciūt no.ꝑ Bar.in.l.cūctos populos.C.de ſum.tri vbi dicit ꝙ etiā ſi tale ſtatutū cōcernēs ꝑſonā idirecte tāgit bona qꝛ nō ligant Exēplū ſtatuto cauet ꝙ primogenitꝰ ſuccedat certe forenſis nō ligat etiā ſi habeat ibi bona.ſecꝰ ſi cōcernet pncipaľr bona:vt ſi diceret ꝙ bona deferant ad priogenitū facit.l.j.ff.de tuto.ꝛ cu.dā.vbi lz p̄ſes ꝓuincie poſſit dare tutorē nō tm̄ eū q nō ē eiuſdē ꝓuincie:vel.hz ibi domiciliū ꝛ ſic fuit diſputatū per do.Lan.in.q.facti cauetur ſtatuto mutie ꝙ ſi res poſſeſſa ab aliq euincatur ab eo ꝙ poſſeſſor nō teneat eam ſibi reſtituere niſi dato ſibi pretio quo emit.Bononienſis litigat mutine ꝯ mutinēſez obtinet ſniaz nūqd dabit ſibi p̄ciū.certe nō qꝛ illud ſtatutuz non porrigit vires ad forēſes lz ibi litigēt. Facit ad hoc ꝙ no.Pet.de anch.i.c.canonum.de conſtit.Ex quo iſert pa.vbi.ſ quod quāuis ſtatututo cauet quod vſurarius nō teneat reſtituere pignus etiā ſi probet quis ſe eſſe dominuz niſi reſtituto pretio ꝓ quo eſt pignoratum ꝙ nō extendet ad rem clerici vel.forēſis impignoratā domino inſcio:quia ſi res eſt clerici nō ſubijcitur iuriſdictiōi laicorum.c.fina.de vita et hone.cle.Si vero laici extranei:ꝛ ibi ſit delata furti

nec volũtate dñi nõ põt dici de iuriſdictiõe ſtatuẽtis ſicut diximꝰ de re mobili q̄ nõ eſt pmãſura in loco. vt no. i. c. ſi. de fo. cõpe. facit. l. heres abſens. §. nũquid. ff. de iud. aut ſtatutum dat modũ dicẽdi cãm ⁊ tũc ſi prefigit legẽ iudici, iudex tenet ⁊ ſub eo põt allegari. Exẽplũ. ſtatuto cauet ꝙ iudex ſequatur libros mercatoꝝ ⁊ tũc in foro ſeculari facit fidẽ in ꝑiudiciũ ſubditorũ nõ autẽ clericoꝝ vł extraneoꝝ ſi tñ vult recipere librũ ꝓ ſe vigore ſtatutoꝝ tenet recipere ꝯ̄ ſe. ar. c. cum olim. de cẽ ſi. cũ ibi no. Si ho nõ ꝑfigit legẽ iudici ſed loq̄tur gñaliter adhibeat fides libris mercatorũ tunc vbiq₃ poteſt allegari contra ſubditum ſtatuẽtis niſi in caſu qñ non vult ſuſcipere contra ſe.

11 Utrũ iudex eccleſiaſticus poſſit iudicacare laicũ ſubditũ principis laici vel etiam principes laicos. Rñ. ꝙ ſic rõne ſpũalitatis. puta ſi cã eſt ſpũalis vt de dictis matrimonijs ⁊ hmõi vel ratione peccati cuiuſcũq₃ mortalis vt not. in. c. ij. ⁊. c. nouit. de iudi. alias nõ.

12 ¶ Utrũ laicꝰ poſſit iudicare in aliq̄ caſu clericũ. Rñ. ꝙ ſiue cauſa ſit ſpũalis. vt de decimis matrimonijs ſiue criminalis vt de hereſi vel vſuris ⁊ hmõi ſiue tpalis nõ põt vt in. d. c. ij. poſſet tñ autoritate ſibi delegata ab epõ in cauſa temporali mere de clerico iudicare. alias non vt. in. d. c. ij. fallit etiã quãdo clericus eſt degradatus ⁊ traditus curie ſeculari quia tunc poteſt.

Judiciũ ē duplex vnũ ordinariũ. ƀz legẽ dei aliud temerarium. primum eſt duplex. ſ. iudicium diſcretionis. de quo in. l. cum pretor. ff. de iudi. iij. q. vij. §. tua. Unde dicitur furioſus caret iudicio ⁊ iſtud conceditur oibꝰ in manifeſtis ⁊ certis: aliud eſt cohertiõis ⁊ hoc conceditur aliquãdo prelatis ⁊ aliquãdo alijs ⁊ iſtud aliqñ dicit extraordinarium. i. delegatũ vt no. Ser. Inn. ⁊ ho. i. c. qñ. ⁊ ibi i gl. de pba. Itẽ extraordinariũ dicit qñ nõ ꝓcedit in figura iudicij ſed iudex procedit ex officio ſuo in modũ inq̄ſitionis vel denũciatiõis vt de accuſa. c. ſup his. ⁊. c. q̄liter. el. ij. Itẽ i cauſis electiõis poſtulatiõis aut ꝓmiſſiõis ſup dignitatibus pſonatibꝰ officijs canonicatibus ꝓbẽdis ſeu q̄buſcũq₃ alijs bñficijs eccliſiaſticis aut ſup decimis mrĩmonijs ⁊ vſuris i qbꝰ ꝓcedẽdũ eſt ſimplr ⁊ de plano dr extraordinariũ de qbꝰ no. i. c. oli. de accuſatio. ꝑ Inn. ⁊ ho. ⁊ i. c. ſtatuta. de here. li. vj. ⁊ Jo. mo. ⁊ Jo. an. Item põt dici extraordinariũ qñ iudex eccleſiaſticꝰ cognoſcit de tpalibꝰ rebꝰ laicorũ rõne peccati annexi de iudi. nouit.

☞ De notatis in hoc. §. ⁊ quot modis dicat iudiciũ no. iſti. qbꝰ nõ ē ꝑmiſ. fa. teſta. §. j. i gl. ⁊. ff. d dolo. l. j. §. j. i gl. ⁊ gl. i. c. forꝰ. de v. ſig. ⁊ habuit ortũ in paradiſo. ⁊ tã nouo ꝙ̄ veteri teſtõ ꝓbatur ⁊ eius ordo. ⁊ vſus vt. no. Spec. in proe. ver. ceterũ. ⁊ ſed. ꝙ magis aſſimulant iudicia ꝯtibꝰ ꝙ̄ vltimis volũtatibus. no. Bal. i. l. j. ad fi. C. de fal. cã adie. le. ⁊ i. l. oẽm. de iudi. ⁊ cõſtat regularitas ex actore reo ⁊ iudice. inſti. de iterdi. §. retinende. ⁊. §. plura.

¶ Quot modis iudiciũ reddit nullũ. 1
Rñ. ꝙ triplr. pmo rõne iudicis icõpetẽtis puta qr nõ ƀz ptãtẽ ſup eũ quẽ iudicat vt de iu. c. at ſi clerici. ſcdi ſuis cõco.

¶ Utrũ q̄libet laicus poſſit ſe ſubijcere 2
cuilibet iudici q̄ ꝑeſt. Rñ. ꝙ ſic ſi vult. l. j. ff. de iudi. ⁊. l. j. C. de iur. om. iud. ⁊ itelligit velle ⁊ cõſentire quãdo ſcit eũ nõ eſſe ſuũ iudicẽ ⁊ tamẽ litigat ſub eo vt in. l. ij. ff. de iudi. Limita ſm gl. i. c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. ver. in. cã ciuili ſecꝰ in cã criminali. vide. pa. ibi. ſ₃ q̄d ſi illi cui vult ſe ſubijcere nõ ƀz iuriſditionẽ in actu. vide. ſ. confeſſio. iij. §. iij.

¶ Utrũ ſimiliter clericꝰ. Rñ. ꝙ non ſub 3
iudice laico etiã ꝓpter tpalia bona ſua c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. niſi agẽdo ꝯ̄ laicũ ſub iudice laico cõuenire᷑tur etiã de crimine ciuiliter tamẽ: qr tunc tenet reſpõdere: vt in gloſ. de iudi. c. at ſi clerici. Sed pa. ibidẽ tenet ꝙ etiã ſunt ſolennes doc. qui tenẽt ꝙ nõ põt cõueniri. vide ꝑ eũ ibidẽ: ſed aduerte qr in cã ſpũali ſeu annexa non habet locum re

cōuẽtio corã ſeculari iudice.arg.c. tuã.
de oꝛ.cog.ꝛ.c.latoꝛ.qui fil.ſint leg. ꝛ ſic
tenent cōmuniter doc.in.d.c. at ſi cleri=
ci,ſed in tpali credo ꝙ ſic.

4 ¶Utrũ laicus laicũ ſup re ciuili poſſit
cõuenire ſub papa.Rñ.ſm gl.xj.q.j.in
ſum.ꝛ pa.in.c.lz.ex ſuſcepto.de fo.cõpe.
ꝙ nõ niſi in.xvj.caſibus.¶Pꝛimus qñ
hoc habet cõſuetudo vt in.c.ſi clericus.
de fo.compe.¶Scõs quãdo ſumus in
terris ſubiectis eccleſie quo ad tẽpoꝛa
lẽ iuriſditionẽ. vt in .c. not. ¶Tertius
quãdo cauſa ſup qua addit ſpectat ad
eccleſiaſticũ de iure:vt in.c.tuam.de oꝛ.
cog.ꝛ.c.cũ ſit generale.de foꝛ. compet.
¶Quartus quãdo vacat imperium et
aditur papa in cauſa ſpectante ad im=
peratoꝛẽ vt in.d. c.lz. ¶Quint⁹ quãdo
dat negligẽtia pꝛincipis in iuſtitia ad=
miniſtranda.vt in.d.c.lz ꝛ.d.c.c.cum ſit.
¶Sext⁹ qñ impetrat a pſona miſerabi
li e opꝛeſſa.vt in.ca. ex parte.B. de fo.
cõpe.¶Septimus quãdo iudex ſecula
ris qui nõ hz in ꝓuincia ſuperioꝛẽ alle=
gat ſuſpect⁹ vel nõ vult facere iuſtitiã
vt no.in aut.vt dif. iudi.§.j.ꝛ.ij. ¶Octa
uo in cauſa recõuẽtionis.iij.q.viij.§. cu
ius.in agendo.¶Nono ſm hoſti. i cau
ſis moꝛtuarioꝛũ a defunctis derelicto=
rũ in aut.de eccl.ti.§.ſi autẽ ¶Decimo
quãdo ſecularis iudex inuocat auxiliũ
eccleſie.xxiij. q .v. adminiſtratoꝛes ſm
Inno. puta qꝛ ſubditi ſunt ſibi inobe=
diẽtes.¶Xj.rõne adminiſtrationis aſ=
ſumpte a laicis ꝙ intellige vt not. in .c.
iudicatum.lxxxix.di.¶Xij. ſi eccleſiarũ
ſerui vel homines ſeruiẽtes indebite a
laicis collectãt.c. eccleſiaꝝ ſeruos.xij.
q.ij.ꝛ in an.tẽ nulla cõitas.C. de epi. et
cle.¶Xiij.quãdo i ꝓuincia nõ eſt iudex
aut ſuperioꝛ laico tũc põt adiri epſ vt ẽ
caſus.in aut vt dif.iudi.§. ſi vero ꝯtige
rit.¶Xiiij.quãdo aliquid eſt amb guũ
ꝛ vt difficile iter iudices variat vt in.c.
per venerabilem .qui fi.ſint leg. ¶Xv.
quãdo agit per viam denũciatiõis euã
gelice. vt i.c.nouit.de iud.¶Xvj.quãdo
cauſa pꝛophana eſt annexa ſeu coniun
cta cũ cauſa ſpectãte pꝛicipaliter ad ec=
cleſiam.Exemplum ponit gloſ.de.d oꝛ
te.vt in.c.de pꝛudentia.de dote poſt di=
uoꝛ.re.ꝛ hoc quando non agitur pꝛinci
paliter de dote ſz ex conſequentia. ꝛ cir
ca pꝛedicta vide pꝛedictũ pa.in.d.c. li=
cet.cum multis declarationibus.

¶Secundo redditur nullum iudiciuz 5
ratione perſone agentis puta qꝛ eſt mi
noꝛ ꝛ agit ſine autoꝛitate curatoꝛum.C.
de iudi.l.ꝓperandũ in fi.ꝛ.C. ꝙ̃ de leg.
pſo.in iud. habeant.l.j. Similiter ſi eſt
ſeruus vel monachus ꝛ hmõi item ex=
cõmunicatus ſimiles enim nõ poſſunt
agere niſi in caſibus expꝛeſſis a iure.

¶Tertio redditur nullũ ex defectu rei 6
vtputa qꝛ nõ poteſt tractari ſub tali iu=
dice ſicut iuſpatronatus.de iud.c.q̃to.
vel res eccl'iaſtica.c. decernim⁹.de iudi.

¶Qui ſunt qui non poſſunt vocari ad 7
iudiciũ.Rñ.ꝙ multi de quibus .ff. de in
ius voc.l.ij.ꝛ.iij.ꝛ ſunt conſul pꝛefect⁹
pꝛetoꝛ magiſtratus qui habet imperiũ
merum vel mixtum nec epiſcopus dũ
ſacra agit nec ille qui vxoꝛem ducit nec
illa que ducitur in vxoꝛẽ:nec qui funus
familiare pꝛoſequitur vel iuxta moꝛtuũ
facientem obſequia.nec qui ꝓpter reli=
gionez loci ſe mouere nõ põt vt regula
ris vel incluſa ponũtur alibi alij vt ſũt
infames ꝛ furioſi.ff. de condi. fur.l.ij.ꝛ
hoc verũ p ſe.ſed bene per tutoꝛes ꝛ cu
ratoꝛes. Item nec ſeruus dominũ. nec
libertus patronum infamoſis actioni=
bus niſi venia impetrata in ius vocare
poteſt. de quibus not.in dictis.ll.de in
ius voc.ꝛ ſeq.

¶Quid ſi pupillus vocat in iudicium 8
ꝛ nullus eũ defendit. Rñ.nullũ erit iu=
dicium.ff.de re.iudica.l. contumacia.

¶Utrum mulier poſſit vocari i iudiciũ 9
Rñ.ꝙ nõ pſonaliter niſi in caſibus ex=
pꝛeſſis a iure: ꝛ hoc intellige ꝯtra eius
voluntatẽ. Secus ſi vellet vt in.c. mu=
lieres.ð iud.li.vj. Et ſũt iſti caſus expſ=
ſi a iure in qb⁹ vocat. ¶Pꝛim⁹ in cauſa
criali.ff.de pub.iud.l. pe.§. ad crimen.
¶Scõs i ferẽdo teſtimõio i.cã criali qñ
põt admitti de q̃ vide.j.teſt.§.v. ¶Ter
ti⁹ qñ eſt nutrix filioꝝ ſi nõ vult autoꝛẽ

cōſtituere. Inſti. de cura. §. vlt. Utrū autē mulieres religioſe poſſint ſi ipſe volunt ſimiliter euocari ad iudiciū. Rñ. ꝙ non pro nulla cauſa perſonaliter intelligi ge. vt in. d. c. mulieres

10 ¶ Quid ſi citenť de facto aliq̄ mulieres ꝯ p̄miſſa. Rñ. ꝙ irritū eſt ipſo iure. vt in d. c. mulieres. imo eſt excōicatꝰ fingens cauſam vt iudex vadat ad mulierē pro ferendo teſtimonio. ſed ex cauſa vera ſi earum teſtimonium eſt neceſſarium dꝫ iudex ad eas ire. vel ſi nō decet aliū mittere. vt in. d. c. mulieres.

11 ¶ Qualiter puerťť iudiciuꝫ. Rñ. q̄tuor modis. Timore. Cupiditate. Odio. et amore. xj. q. iij. quatuor modis.

12 ¶ Qua hora pōt iudiciū exerceri. Rñ. ꝙ de nocte nō eſt honeſtū. de offi. dele. conſuluit tñ iudex ꝓcedit de nocte cū lumine cādele ad litis ꝯteſ. vel ſñie ꝓlationē vꝫ qḋ agit. lꝫ facere nō debeat. dummō aliud nō īpediat. qꝛ mľta ꝓhibenť q̄ tñ facta tenēt de regula. ad apoſtolicā. de iureiu. quēadmodū. §. qḋ ſi poſt. de hoc no. in auť. de iudicibꝰ. §. ſedebunt.

13 ¶ Utrum tempore vel hora feriata poſſit. Rñ. ꝙ nō. vide. ꝫ. ferie. in princ. cum duobus. §. ſequen.

14 ¶ Utrū iudex poſſit iudicare vltia die ſui officij. Rñ. ꝙ nō. vt i. l. eū q̇. ff. de iur. om. iud. tꝫ tñ ſi iudicat vt i. l. meminiſſe ff. de offi. ꝓcōſulis. ⁊ hoc itellige ī ordinario qꝛ delegatꝰ etiā vltima die iudicat. vt i. c. cōſuluit. de offi. dele. Bar. tñ ī l. eū q̇ limitat ver̄ poſt aduētū ſucceſſoris. qm̄ añ licite iudicat. d. l. meminiſſe.

15 ¶ Quo loco. Rñ. ꝙ ī loco ſue iuriſditionis niſi de conſenſu partiū ⁊ iudicis territorij. ix. q. j. ep̄m cum duobus ſequen. c. vide glo. in. c. vt litigātes. de offi. or. li. vj. Fallit etiaꝫ hoc in ep̄o expulſo. Sꝫ q̇ ſunt voluntarie iuriſditionis poſſunt vbiqꝫ exerceri. l. ij. ff. de offi. procon. ⁊ c. nouit. de offic. leg. ⁊ ibi glo.

16 ¶ Quō d̄bet iudicare. Rñ. ꝙ ſedere debet vt no. in. d. §. ſedebunt.

17 ¶ Temerariū iudiciū ꝙ vniuerſaliter ꝓhibeť diciť ſex modis. Primo ex parte iudicātis per vſurpationem officij ſibi non impoſiti. Scḋo propter indignatā. Ro. xiij. tu quis es qui iudicas. Tertio propter ignorantiam ex parte vere rei eſt. Quarto quādo iudicatur ꝑſona q̄ſtum ad euētū futurū qꝛ nemo deſperandus eſt de pe. di. vij. nemo. Quinto quādo iudicatur intētio incerta. Sexto quādo iudicať factū occultū qꝛ de īcertis ⁊ occultis temerariū eſt iudicare ſm glo. ſup illud Mat. vij. et prime ad cor. iiij. ⁊ de reg. iur. c. eſtote. ⁊ ī p̄dictis modis cōmuniter eſt peccatū mortale qꝛ contra preceptum chriſti Math. vij. nolite iudicare vide preceptum. §. xvij. j. Preſumptio primo.

Iuramētū

Iuramētū primo ē aſſertio vel negatio de aliquo licito. ꝓpľi ⁊ honeſto ſacre rei atteſtatione firmata ſm Hoſ. Ho. Archi. et in auť. de mā. ꝑn. §. ſed neqꝫ ⁊ no. xxij. q. j. §. j. vnde d̄r iurare qꝛ quaſi ꝓ iure introductū eſt vt qḋ ſub innocatione diuini teſtimonij d̄r pro vero habeatur.

☞ Adde hic dictis ⁊ ꝙ iuramentū eſt obligatio anime alicuius ad aliq̇d aſſerendum vel ſeruandum deo. in teſtē vocato. vt ꝑ car. cle. j. §. nos. q. j. de iureiu. ⁊ bal. poſt. Cy. i. auť. ſacramēta puberū. C. aduerſus vēdi. ⁊ hꝫ tres comites ſcꝫ iuſtitiam, veritatem, ⁊ iudicium gl. no. in auť. qḋ eis. C. de nup.

¶ Quot modis iurať. Rñ. ꝙ duobꝰ modis. primo ſolo. ſermone ſicut in veteri 1
lege dicebant viuit dñs viuit aīa mea hoc addat mihi dñs. j. Rñ. xij. xxij. q. j. ⁊ iurabūt in primitiua eccleſia. teſtis eſt mihi deꝰ. deū inuoco in teſtē ꝟitatem dico in xp̄o ⁊ nō mētior. teſtis eſt mihi cōſciētia. xxij. q. j. ſi peccatuꝫ. ⁊ ſic deus te ad iuuet. xxxv. q. vj. de parētela. Itē per euangelium chriſti. per crucē per ordinem ſacrum per ſanctos. vt not. in. c. ſi aliqua. xxij. q. j.

¶ Sed vtrū liceat iurare ꝑ creaturas. 2
Rñ. ſm ſcḋm Bo. ī. iij. di. xxxix. ar. ij. q. ij. ꝙ iurare ꝑ creaturas aliquādo fit ꝑ imprecationē: vt cū d̄r. ita viuat filiꝰ meꝰ. ⁊ iſto modo inuocať creatura teſtificādum ſꝫ pignorať ip̄a creatura creatori.

ſm ꝙ dicit Aug.⁊ lʒ iurare ſic qꝛ lʒ oīs creatura ſit creatorꝫ tñ ſolatiũ ei⁹ nobꝫ a deo ꝯceſſuʒ eſt.⁊ iō tanꝗ̄ noſtrũ deo oppignorare poſſum⁹. Aliqñ iurat̃ per creaturas ⁊ innocant̃ in teſtē ſʒ ſe ⁊ ſic nō lʒ iurare.qꝛ ſic eſſet credere in eis eē aliq̄d numinis rōne cuius ꝟitas poſſet dici ⁊ cōfirmari. Et ſic intelligit̃ iſtud mathe.v.nolite iurare neqꝫ.ꝑ celũ ⁊c.⁊ iſtud.xxij.q.j.ſi quis ꝑ capillũ.⁊.c.cōſidera. Aliquando innocat̃ creatura ī teſtem inquantuʒ relucet in ea diuine veritatis veſtigium ⁊ ſic iurare ē iurare ꝑ deum qui relucet in ea.⁊ ſic lʒ iurare.⁊ de hoc habes ꝑ hoſt. Gof. ⁊ Bar.in.c.⁊ ſi chriſtus.de iureiurā.

3 ¶Quid de acceptantibus iuramētum idolatrarũ vel cogētib⁹ eos iurare per deos ſuos.Rñ.S.Bona.vbi.ſ.ar.iij.ꝙ in iuramēto facto ꝑ idolũ eſt duo ꝯſiderare antidoli venerationē ⁊ ſic nō licet nec recipe nec exigere. Aut cōſideratur ꝟbi confirmatio ſoluʒ ⁊ ſic licite exigit̃ maxime pro bono cōi.ſicut fecit Jacob ad labam.xxij.q.j.mouet te.

4 ¶Utꝝ ſit iuramentũ dicere in veritate dico vobis.Rñ.pa.i.d.c.⁊ ſi chriſtus.ꝙ ſic quia interponit deũ qui eſt veritas ad confirmationē act⁹.c.in quadam.de celeb.miſ.hoc limito verũ qñ homines ſic habent illud pro iuramento.⁊ ille q̄ iurat ſic intendit iurare alias nō credo. de quo dic vt.j.piuriũ.in pñn.

5 ¶Utꝝ ſit neceſſe dicere iuro.Rñ.pa.in d.c.ſi xp̄s.ꝙ nō ſed ſufficit ꝙ ad confirmationē veritatis quis interponat deũ implicite vel explicite.

6 ¶Utꝝ omnis fidei p̄ſtatio ſit iuramētũ.Rñ.pa.in.c.q̄relam.de iureiur.ꝙ ſic ſed nō econtrario qꝛ non omne iuramētum eſt fidei preſtatio qꝛ tūc dicit̃ quis preſtare fidem quando promittit aliquid per fidem meam vel ſic deus me adiuuet ⁊ hmōi.⁊ ſic fidei p̄ſtatio nō includit niſi iuramentũ promiſſoriũ ⁊ nō aſſertoriũ vel ſm alios differt a iuramēto ꝙ fit ꝑ librum vel rē ſacraʒ. fidei aũt p̄ſtatio nō fit cũ interuētu rei ſacre ſed meli⁹ dic ꝙ fidei p̄ſtationē cũ aliq̄d promittit̃ ꝑ fidē ſine ꝟbo iuro. iuramētũ ꝟo eſt cũ dicit iuro ꝑ deũ vl̓ ꝑ aliq̄d: vñ lʒ quo ad pctm̄ mortale non ſit dr̄ia: quia ſm Arch.in.c.j.de ſepul.li.vj.⁊ Inno.⁊ cōiter doc.i.c.⁊ ſi xp̄s.de iureiu. ſicut iuramētum eſt dicere iuro tibi ꝑ fidē meā vel euangeliũ ſic etiā iuramētũ eſt dicere ꝓmitto tibi ꝑ fidē meā ſiue ſub fide mea verum eſt ꝙ quo ad penam piurij puta depoſitiōis in clerico.vt.i.c.q̄relā. de iureiu.nō incidit q̄s niſi expſſerit ꝟbũ iuro ſm aliquos vt īfra piuriũ.§.xj. ⁊ ſic itellige iura q̄ ponunt.vt diuerſa iuramētũ.⁊ fidei p̄ſtationē vt.in.c.ꝑuenit. de fideiuſ.⁊ in.c.q̄relā.ne p̄la vices ſuas.c.ij.de ſpon.ſimplex vero ꝓmiſſio dicitur que nec iuramento nec fidei p̄ſtatione firmatur.

¶Scd̄o modo iurat̃ cũ interuētu aliculus ſacre rei: ſicut cum iurat̃ in manu ep̄i vel ſacerdotis aut ſuper euangelia vel corpus chriſti aut crucē ⁊ huiuſmodi.vt.lxiij.di.tibi domino. 7

Juramētũ

ij. Quotuplex ē. Rñ. qd̄ duplex: aliud iudiciale. aliud extraiudicale. Iudiciale eſt qꝛ defert̃ in iuditio.⁊ iſtud aliqñ dr̄ iuramētũ de calũnia quo quis iurat ſe bona fide nō aīo calũniandi cām mouiſſe vl̓ rñdere ſeu aliq̄d aliud ꝓponere: vt.C.de iur.cal.l.ij.§.j.ff.fa.her.l.inter coheredes.§.q̄ fa.her. Et no ꝙ calũnia eſt falſa petitio vel iniuſta repulſio facta ſciēter.ar.eoꝝ que no.ff.ad tur.l.j.§.calũniari.ij.q.iij.§.notandũ.⁊ iſtud iuramētum nō tm̄ dr̄ eſſe de p̄terito. ſʒ etiā de futuro.di.§.qui fa.her. Aliqñ ſolũ dr̄ iudiciale ⁊ dr̄ iurare in liteʒ ex eo ꝙ propter litē ſiue rem in litē.in iudicio petitā preſtat̃. vñ aliqñ dat̃ a iudice qñ deficientib⁹ ꝓbationib⁹ hñs vnum teſtē vl̓ famā ꝓ aliquo compellit eum iurare ſuꝑ quo eſt fama ⁊ dr̄ neceſſarium qꝛ pars cui defert nō poteſt ſine cauſa recuſare.vt.in.c.ſi. de iureiu.ī pri.iuncta ſuꝑſcriptiōe.⁊ in.l.gñali.C.de non nu.pe.apellat̃ ēt deciſorum.qꝛ p̄ſtatur ad litis deciſioneʒ.vñ dr̄ ꝙ maiorem hʒ autoritateʒ q̄ res iudicata vt l.ij.ff.d

iure iuran. ⁊ iſtud producit acti. ꝺ.iur̄ ci uili.l.actori.C.de iureiu.aliqñ etiam iſtꝺ iudiciale ꝺaẗ a pte pti ⁊ iſtud bene pōt recuſari.vt in.ꝺ.c.fi.Extra iudiciale ꝟo iuramētū appellaẗ volūtariū: qꝛ volun tate ⁊ ex ꝯuētiōe partiū ſuſcipiẗ ⁊ iſtud aliqñ ꝺr aſſertoriū qñ aſſeriẗ aliquid ſic eſſe vel non eſſe.vt.l.c.ſi vero.de iureiu. aliqñ ꝺr obligatioīs introductoriū vł̄ ꝓ miſſoriū: ſicut qñ ꝓmitto tibi dare vel facere aliqd vt i.c.cū ꝯtingat.ꝺ iureiu. aliqñ ꝺr ꝯfirmatoriū ſicut cū filius renū ciauit bonis paternis ⁊ iuramentū īter ponit tali renūciationi. vt in.c.j.ꝺ pac. lib.vj.⁊ in.au ̄.ſacramenta puberū.C. ſi aduerſus venditionem.

Iuramētū.iij.

de his q̄ conſide rat ſūt i ol iuramēto.vñ ſcias ꝺ hoſt.⁊ Gof.ꝙ ſeptē ſunt attendenda.⁊ primo. De hic notatis. ⁊ an iuramētū ſar racenorū per machometū valeat Ber. poſt gl.no.ꝙ nō in.l.ait pretor.§.iurari ff.ꝺ iureiu.⁊ xxij.q.ij.ꝗuis etiā ſi xpia nus iuret ꝺ bal.in.ꝺ.c.§.iurari.⁊ Ale xan.l.ij.§.j.ff.de iureiu. Et qualiter iu ret iudeus Bar.in.l.iuſiurādū.§.ait ꝑ tot.ff.de iure.ꝙ ꝑ legēmoyſi vel ꝑ deū. vel ſup decē precepta legis vł̄ ꝑ deū pa trem ſabaoth vel ꝑ verū patrē adonai vel ꝑ deū heloi vt not.in.l.ſi que.C.ꝺ iu de.q̄ probaẗ in.c.monet.xxij.q.j.

1 ¶ Quis poteſt iurare ⁊ dico ꝙ oīs qui eſt doli capax.vñ nec pueri q̄ nō ſūt do li capaces obligaṅẗ ex iuramento.xxij q.v.c.paruuli.nec furioſus.xv.q.prima. merito nec etiā admittuṅẗ adiurādū ꝺ.c.paruuli.

2 ¶ Scd̄m cui fiendū eſt iuramētū.Rñ. ꝙ i iuditio iudici competēti: extra iudi cium poteſt fieri cuicunqꝫ.

3 ¶ Utrum clerici pn̄t iurare.Rñ.ꝙ non cuicūqꝫ laico ſup euāgelia xxij.q.v.nul lus eſt hic intellige niſi de lnia ꝑlati ſui vt.i.c.j.de iur.cal.hoc verū ſi iurat tāqꝫ ſupiori: ⁊ ſic intellige dictū.c.null⁹.alr ſic ēt ſine lnia.vt i.c.ex reſcripto ⁊.c.pue nit de iureiu.itē nō pōt iurare ꝺ calūnia niſi lnia ſui ſupioris niſi ille corā quo li tigat ſit ei⁹ ſupior: ſꝫ habita lnia pōt ēt in manu laici iudici.xxij.q.vij.c. nos.itē prohibeẗ iurare in actu teſtificādi ſine lnia ſupioris.vt in.c.ꝗꝗ.xiij.q.ij.⁊ itel lige in manu laici exceptis ergo trib⁹ caſibus ꝑdictis pōt iurare licite etiā in manu laici ⁊ ſine lnia alia.vt i.ꝺ.c. ex re ſcri pto. ⁊ perueni.ne.pa.l.c.j.de iure. calum.

¶ Tertiū q̄d pt iurari.ꝑ qua re.Rñ.ꝙ ꝑ omi re licita iuſta ⁊ honeſta.nā ꝑ re turpi illicita vł̄ iniuſta factū iuramētū nō tꝫ.ar.c.vi.de pac.⁊ clarius.j.patebit. 4

¶ Quartum per quod poteſt iurari di ctum eſt.ſ̄.iuramentum primo. 5

¶ Quintū ad q̄d ſeu.cur.ſ.ꝑ fine bono ⁊ licito qꝛ cuius finis bon⁹ ē ipſū quo qꝫ bonū eſt ar.viij.q.ij.c.artaldus.nam ſi pro cauſa mala illicitū eſt.vt ſunt con iurationes conſpirationes ⁊ huiuſmo di.ar.ꝺ.c.viti.de pac.de re iudi.c.j. 6

¶ Utꝝ iurās ſine cauſa legitima peccet mortaliter Rñ. ꝙ ſi iuret quis ſine cā neceſſaria vt iſta neceſſitas cōprehēdat vtilitatē nō ſolū proximi ſꝫ etiā ꝓpriā qꝛ aliter nō credit ei ſic nō peccat morta liter. Facit.ꝺ.§.alias ea demū.⁊.c.florē tinū.lxxxv.di.l gl.ꝗuis ſit periculoſū vt patet in.c.ita ergo.xxij.q.j.inter.⁊ gl.Si vero iuret ꝑ cauſa illegitima vel inhoneſta aut illicita cōiter eſt peccatū mortale.xxij.q.iiij.§.illicitū qꝛ aſſūptio eſt nois dei in vanū ⁊ probaẗ in.c.ſicut noſtris.de iureiu.⁊ ibi ſentit gl.⁊ Inno. ⁊ pa.Facit.c.qui ſacramēto.xxij.q.iiij. hoc intellige qñ aduertit et de cauſa il licita et de iuramēto ꝺm ꝙ dico periuri um mortale.j.periurium. 7

¶ Sextū quō ſit iurādū.Rñ.ꝙ tres de bēt habere cōitates.ſ.ꝟitatē iudiciū et iuſticiā. hyer.iiij.de iureiur.⁊ ſi xp̄s.§. iacobus.xxij.q.ij.⁊ aduertendū.Ratio eſt ꝺm ſctm̄ Bo.vbi.ſ̄.i litera qꝛ iuramē tum comparaẗ ad tria.ſ. ad rē ꝺ qua ſit ⁊ ſic debeẗ veritas que ē adequatio rei ad ſermonē ad iurantē.ſcd̄o cōparatur a quo procedit ⁊ ſic debetur iudiciū.ſ. diſcretionis tertio comparaẗ ad cām.ꝑ q̄ ſit ⁊ ſic debeẗ iuſtitia.ſ.vt cā ſit iuſta 8

¶Utrum ſemp̄ ſit peccatū mortale qñ p̄dicta ōficiūt. Rñ. pa.i.d.c.⁊ ſi chriſt⁹. qđ nō ſemp̄ ſed aliqñ veniale ſm̄ q̄ititatē culpe vt no. archi.i.d.c. animaduertendum. quod melius patebit.ī.piurium. in prin. cum quincꝫ.§.ſeq.

10 ¶Utrū iurans ſine iudicio diſcretiōis peccet mortaliter ſicut faciunt illi qui i quolibet verbo iurāt. Rñ. ꝙ cū iuramentum prohibeat nō quia ſit malū ſed ꝓpter piculū piurij. Jdeo ſi talis iurat falſum nō excuſatur a mortali p̄ ea que dicam.ī.periurium in prin.⁊ ſm̄ illam diſtinctionem. Si vero iurat verū ſic non erit mortale peccatū. verū eſt ꝙ tenetur abſtinere ſicut a mortali ꝓpter piculuꝫ quia de tali dicit̄ eccleſiaſtici.xxiij. vir multum iurans implebitur iniquitate.

11 ¶Utrū inducēs aliū ad iurandū quem ſcit falſe iuraturū vł nō ſeruaturū iuramentū peccet mortaliter. Rñ. ſꝫ Ric. in iij.di.xxxix. ꝙ aut facit vt pſona publica ad inſtantiā partis ⁊ ex ordine iuris et ſic nō peccat: ſi vero facit vt pſona publica. tñ ↄtra ordinē ſuis aut vt pſona priuata. ſic peccat grauiter ſꝫ dñs Car. in cle. vnica. de iurem. dicit ꝙ talis vicit homicidā. xxij. q̄o.v. ſi quis ↄuict⁹ ⁊.c. ſeq.⁊ ſic patet ꝙ eſt mortale.⁊ ex hoc cōcludit pa.i.c.cle. de coha. cleri.⁊ mul. ꝙ nūꝗ̄ ē deferēdū iuramētū illi ↄ quē ē vehemēs ſuſpitio ō trāſgreſſiōe ⁊ deferēs peccat intellige mortaliter ſm̄ diſtin. dicta alł.c. ille.xxij.q.v.⁊ facit optime tex. d.c. clericis. vbi nō vult clericos cogi iurare dimitte ↄcūbinas qđ no. ↄ dātes ſecularib⁹ iuramēta ⁊ ſiłib⁹ q̄ nō ſeruāt ⁊ iō ponāt poti⁹ penā.⁊ hoc qꝛ tale iuramentū eſt ↄiuſtitiā nō credo tñ mortaliter peccare illū qui dat iuramētū ēt vt pſona p̄uata illi quē ſcit falſum iuraturū qñ ille eſt iā diſpoſitus iurare puta qꝛ obtulit ſe iurare qñ hoc facit ex aliqua rōnabili cā ⁊ de iſto nō loquitur c. ille. ſꝫ de eo qui inducit non diſpoſitū iurare.

12 ¶Utrum iurās vitu peroſe p̄ mēbra inhoneſta peccet mortalr̄. Rñ. ꝙ tales prop̄e ſunt blaſphemi vt ptꝫ in ca. ſi quis p̄ capillū ibi alio modo blaſpemia ⁊c. xxij. q.j.⁊ iō ſic peccat mortaliter ſicut dictū eſt de blaſphemia.ſ.in.pri. nā ꝟbū ali⁹ facit poſitionē eiuſdē qualitatis regularitatis lꝫ habeat exceptionē aliqñ vt in iohāne.⁊ alij duo latrōes ⁊ no. pa.i.c. accedens. de p̄bē.⁊ iō hoc alio mō p̄ſuppo nit blaphemiā. ſecus ſi iurarat p̄ aliqđ mēbrū honeſtū ⁊ cū reuerētia vt puta p̄ ſanctū caput dei ⁊ raro nō conſuetudinarie ſm̄ Rodo. ſic eſſet veniale.

¶Septimo attēdendū eſt in iuramen- 13
to qñ tp̄s nō reddit iuramentū illicituꝫ vt qñ iurat i iudicio dieb⁹ feriatis niſi ꝓpace ⁊ alijs pijs cauſis vt de ferijs.c. conqueſtus. quod aūt fiat a ieiunijs eſt de honeſtate.xxij.q.v. honeſtum.

Juramētū iiij. quō iuramētū iterpetrādū ē Rñ. inno. in.c. veniens de iureiur. qđ in iuramento determinato ſuper aliquo ſingulari ſic interpetrat in foro aīe ſm̄ intentionem iurātis. facit.c. humane aures.xxij.q.v. ſed hoc ego limito verūqñ ille q̄ dat iuramentū ſeu exigit doloſe ⁊ iniqua facit ſicut cū vir p̄ſtat iuramētū vxori ſup̄ adulterio. nā cū talis iniq̄ a tali ↄfeſſione exigat poterit iurare ſm̄ ſuam intentionē ꝙ eſt verū lꝫ ſecundū intellectum audientis ſit falſum ſecundum Rodo. quē ſequit̄ aſteñ. lib.j. titu. xviij. ar. vij. Facit ꝙ not. hic. in. iij. diſt. xxxviij. vbi circa literam dicit Ric. quod obſtetrices nō peccaſſent lꝫ non rñdiſſent ad itentionem pharaonis. qꝛ non fuit ei data autoritas ad aliq̄d agendū contra deū. Silr̄ qñ quis ex iuramento exigit ab aliquo ꝙ ipſe nō p̄ōt ſine pctō implere. poteſt habere intentionē cum iurat illud facere.ſ. q̄ītū poterit ſine peccato. ſicut ſi mulier q̄ habet impedimētum excōicata qꝛ nō p̄ōt ꝓbare in mortis articulo cū oporteat eā iurare de ſtādo cum viro dꝫ intelligere ſic.ſ. q̄ītū poterit ſine peccato ⁊ non periurat vt no. i.c. literas. de reſti. ſpo. Si autē ille qui preſtat iuramentū eſt in bona fide ⁊ in caſu licito preſtat tunc habet locum.c. quacunq̄. ar. xxij. q. v. quia ſcienter non

iurat ſm intẽtiõe in ꝑſtãtis peccat mor-
taliter ⁊ eſt piurus ⁊ etiã credo ꝙ tenea-
tur ſicut ille itellexit implere ar.d.c.qua-
cũqꝫ.nec obſtãt ꝙ ſicut votũ doloſũ nõ
obligat ſic nec iuramẽtũ qꝛ votũ ſit deo
proprie:ſed iuramentum ſit homini et
obligatio contrahitur aliter in voto:qꝛ
per intentionẽ:aliter in iuramento qꝛ ꝑ
deliberatã verborũ atteſtationẽ. Si aũt
vterqꝫ fuit in ſimplicitate.Sed vnꝰ vno
modo intelligebat alter alio mõ lic iter-
ꝑtat̃ ſm intentionẽ iurantis in foro aie.
vt no.in.§.ex his oibꝰ colligit̃.xxij.qõ.
vi.in foro aũt contentioſo ſtabit̃ verbis
vt in.c.ex literis.de ſpon.Si vero verba
habẽt duplicẽ intellectum in ſtipulatiõi-
bus ⁊ aliis ꝯtractibus cõtra ſtipulantẽ
⁊ vendẽtem interpretabunt̃.l.inter ſti-
pulãtẽ.§.j.ff.de verb.ob.⁊.l.labeo.la.j.
ff.de ꝯtrahẽ.emp.In iudiciis.in prin.i-
terpretat̃ pro actore in medio ꝓ vtroqꝫ
in fine.ꝓ reo extra de ꝓba.ex literis.vt
eccleſia.bñfi.c.vt noſtrũ.in delictis aũt
contra delinquẽtẽ niſi aliud appareat
de preſum.c.j.ſi vero loquamur de iura-
mento generaliter preſtito pro obediẽ-
tiũ preſtanda mãdatis ſic dicit Inno.i
d.c.veniens.ꝙ interpretet̃ vt nõ extẽda-
tur niſi ad ea de quibus cogitatũ eſt vl̃
debuit cogitare:vt i.c.quintanallis.de
iureiu.de deci.ex multiplici.de reſt.ſpo.
audita.xxij.q.ij.ne quis.Alij dicunt ꝙ i-
terpretet̃ generaliter niſi ſit cõtra priꝰ
iuramẽtũ:vt in.d.c.veniens.vl̃ ꝯtra ius
vt in.d.c.quintanallis.vel ꝯꝓſumptio-
nem cõmunẽ ꝙ ſi hoc mãdari credidiſ-
ſet nunqꝫ iuraſſet.ar.c.petitio.de iureiu.
ego credo ꝙ i foro anime interpretabi-
tur ſecundum intentionem iurãtis niſi
fuerit doloſa.

☞ Ad propoſitũ eoꝝ que in hoc.§.no-
tantur.ſ.ð interpretatiõe iuramenti.et
ꝙ impleat̃ ⁊ reſtingitur ſm ius vt no.
Joan.an.in.d.c.veniens.ð iureiu.i nouel.⁊ Bal.in.l.fi.C.de nõ.nu.pec. vbi
etiam ꝙ tacite continet generalẽ intel-
lectum ⁊ cõmunẽ preſumptionẽ hoim ⁊
ita per Inno.in.c. veniens.de iureiurã.
¶ Utꝝ iuramentũ preſtitũ in materia
iuris reſtrigat̃ ad limites iuris.Rñ.pa.
in.c.tua nos.de eccleſiis edificãdis ꝙ
ſic.Ita ꝙ recipit oẽs limitatiões ⁊ reſtri-
ctiones quas recipit ius illõ.Facit tex.
in.l.C.de ꝯdi.inde.⁊ in.l.fi.C.qui ſatiſ.
co.⁊ no.per Inno.⁊ glo.in.c.per tuas.ð
arbi.vbi dicit ꝙ cũ quis iurat ſtare ſen-
tẽtie arbitri ſub pena ꝙ nõ obligat̃ niſi
vel parere ſententie vel ſoluere penam
⁊ ideo ſi ſoluit penam ſufficit.Similiter
ſi iurauit nõ ſub pena qꝛ tenet̃ vel ſer-
uare ſententiã vel ad intereſſe.ff.de ar-
bi.l.diem.§.fi.quia itelligit̃ iſta clauſu-
la.Ego parebo ſentẽtie vel ſoluã penã
quia iſte intellectus eſt ſibi datus a iu-
re.Pa.in.c.quintauallis.de iureiu.dicit
veram in ſentẽtia arbitri.ſecus i ſenten-
tia arbitratoris qꝛ in tali ſnia non ẽ ta-
lis datus intellectꝰ.Itẽ pro hoc facit di-
ctũ Inno.in.c.cũ oẽs.de conſti qui dicit.
ꝙ ꝑlatꝰ q̃ iurauit non alienare bona ec-
cleſie ꝙ poteſt nihilominꝰ alienare i cã
neceſſaria:vt in.c.fi.de ec.edi.⁊ etiã vti-
li cũ in hoc caſu neceſſitas ⁊ vtilitas eq̃-
parentur a iure.xij.q.ij.ſine exceptiõe⁊
ſic iuramentum intelligit̃ de alienatiõe
illicita ſolum.facit.c.petitio.de iureiur.
vbi iuratꝰ non eſſe ꝯtra aliquẽ intelligit̃
illicite ſecus legitime etiã pro ꝓpria vti-
litate.facit etiã.c.ex parte tua.de cle.nõ
reſi.vbi iurans reſidere in eccleſia põt
iuramento nõ ob.ſe abſẽtare pro neceſ-
ſitate vel vtilitate eccleſie.Item facit ꝙ
no.in.c.prout nobis.de dol.vbi ille q̃ iu-
rauit parere mandatis eccleſie vel iudi-
ci ſi ſe grauatur poteſt appellare qꝛ iu-
ramentũ nõ ſe extẽdit ad hec qñ eſt ge-
neraliter latũ ⁊ ꝙ no.in.c.ex tenore.de
ſen.excõ.vbi tenet idẽ Pa.hoc ibi not.
dicit.dictum tamen eſt verbũ ꝑ ea q̃ no-
tantur in.d.ca.veniẽs.⁊ in.d.capi.quin-
tauallis.ꝙ etiam ex cauſa noua ſuper-
ueniente vel ſi erat prius erat occulta
poterit ille qui iurauit rñdere corã ali-
quo iudice non obſtante iuramento
generali illum recuſare.nec ob.predi-
ctis quod iuramentum habet clauſu-
lam ſeu vim clauſule.Si non valet quod
ago vt ago valeat quantum poteſt

vt.c.q̄ꝫto.ꝛ.c.ad noſtrā.el.iij.de iureiur.
no.i.l.cū pr̄.§.filiꝰ matrē.ff.de leg.ij.ꝛ p
bar.i.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.ꝛ i.l.ſciē=
dū.ff.de ver.ob.Et iō dꝫ aliq̄d opari ꝙ
non faceret ſi p̄dicta eſſent v̄ba qꝛ aliq̄d
opaꝛ:tn̄ qꝛ adijcit vīculū ꝛ ligat ſtrictiꝰ
ipm̄ iurātē ꝛ qn̄qꝫ accumulat forū foro
vt.i.c.ſi. de fo.compe.li.vj. In caſu ꝫ aūt
vbi nihil opareꝛ vel paꝝ tūc bn̄ verū eſt
qd̄ hꝫ vim iliꝰ clē ſꝫ hoc nō eſt in caſibꝰ
p̄dictis qꝛ ſtrictiꝰ ſtringit ꝛ ideo ſufficit
Facit etiā ꝓ p̄dictis ꝙ no.d.Ant.in .c.
ex literis.el.ij.de ſpō.ꝛ ſequiꝛ ibidē pa.
ꝙ ſicut eq̄tas p̄toria facit vt in ſtipula=
tionibꝰ p̄torijs ꝓmittēdo ſimplr̄ factū
alienū i dubio iterpretetꝛ ꝓmiſiſſe ſe fa=
cturꝝ ꝛ curaturꝝ q̄ꝫtū i eo ē.vt i.l.quoties
ff.de v̄b.obli.Ita eq̄tas iuris canonici
hoc inducit i materia canonica vt pꝫ in
d.c.ex lr̄is.ꝛ i gl.ibidē vbi parētes q̄ ꝓ
filijs iurāt ſpōſalia nō peccāt lꝫ non ſe
quanꝛ no ex coꝝ defectu qꝛ illud iur̄m
intelligit q̄ꝫtū i eis eſt ſe facturos. Itē
facit qd̄ no.pan.in.c.cū clerici.de v̄.ſig.
vbi dicit ꝙ iuramētū generalr̄ p̄ſtitum
dꝫ reſtringi q̄ꝫtū pōt vt minꝰ obleget iu
rantē.qꝛ vbi tractat de obligatione eſt
faciēda ſtricta iterpretatio.allꝫ.c.ad no=
ſtrā el.iij.de iureiu.c.p̄mū.eo.ti.lib.
vj.ꝛ.l.q̄cquid aſtringēde.ff.de v̄b.obli.
Itē i.c.queādmodū.dicit idē pa.ꝙ iura
mētum in aliq̄ ꝯctu recipit oēs ꝯditio=
nes ꝛ limitatiōes ꝛ ſubauditiones q̄s
hꝫ ille ꝯctꝰ.ꝛ ſilr̄ ſi apponit i alia diſpo
ſitiōe vl̄ obligatione qꝛ regulaꝛ ab illa
facit ꝓ hoc.i ſi.C.de nō nu.pe.ꝛ no.per
Bar.in.l.ſi ſocietatē.§.arbitroꝝ.ff.pro
ſoc.qd̄ bn̄ no.qꝛ faciūt ad multa i mate
ria iuramenti ꝛ voti vide ad hoc ꝙ.ſ.d.
§.v.ꝛ.vj. Item ſi iuro alicui dare cras
pecuniā itelligiꝛ niſi fuero ab eo abſo=
lutꝰ.qꝛ pōt prorogare terminū ꝛ abſol=
uere vt i.c.j.d iureiu. Itē ſi iurauit pe=
cuniā tibi reddere ad certū tp̄s ſpe fu=
ture numerationis intelligiꝛ ſi pecuniā
mihi mutuaueris.C.de nō nu.pe.l.idu=
bitati.itē ſi iuro tibi dare dotē itelligiꝛ
ſi nuptie ſubſequute fuerit.ff.de.iu.do.
l.ſtipulationem.Itē ſi iuro tibi reddere
bladū vl̄ vinū itelligiꝛ eiuſdē bōitatis.
ff.ſi cer.pe.l.cū q̄d.itē ſi q̄s iurauit facta
pace cū aliquo de nō eū offendēdo ſub=
certa pena talis ꝓmiſſio referꝛ ꝛ reſtrin
gitur ad offēſam rōe inimicitie p̄terite
nō ad nouā ex poſt fcō i ſurgētē ex noua
cā ſm̄ bar.i.l.aut facta.§.cā.ff.de pe.ſe=
quiꝛ pa.ibi nihil ſcribit.ſꝫ in hoc tꝫ.d.
Anto.ꝛ Io.ꝛ imo.pa.i.c.cū inter.de re=
nū.Itē ſi aliq̄s renunciauit cū iuramē=
to iuri qd̄ hꝫ vel habere ſperat in aliq̄
re aut habere pōt nō itelligitur ad ius
ſuperueniens ex noua cā vel noua ſpe
vt dicit Pa.in.d.c.cum inter.

¶Sꝫ q̄d ſi p̄latꝰ iurauit nō alienare bo 2
na ecclīe ſine lnia pape aut ſuperioris.
Rn̄.Pa.in.d.tua nos.ꝙ iterpretaꝛ vt nō
poſſit alienare ſine lnia:qꝛ deſignatio
huiꝰ v̄bi lnia eſt ꝙ dꝫ prio peti etiā i ca
ſu licito q̄ſi p̄latus reſeruet i ſe cogni=
tionē.vtrū caſus ſit licitꝰ vl̄ nō.ꝓ hoc fa
cit i ſili.c.lꝫ.de regula. Itē qꝛ ſi itelige=
reꝛ de illicita ſolū ſic iur̄m nihil valeret
qꝛ nec cū lnia ſupioris p̄t fieri:ergo opꝫ
intelligaꝛ de oī licita.cōcor.Io.an.poſt
hoſt.i.c.de his q̄ fiūt a p̄latis.ſꝫ bn̄ nō
obſtāte iur̄o iminēte neceſſitate i vrgenti
poſſet alienare ſi ſuperior nō poſſet adi
ri.ar.optimū in.l.tutor q̄ reptoriū.ff.de
ad.tuto.vbi ex cā neceſſitatis pōt tu=
tor inuētario nō facto adminiſtrare bo
na pupilli ꝙ alr̄s neceſſitate ceſſante nō
pōt.Facit ad hoc no.Ioā.xij.q.ij.c.ſine
exceptiōe ꝛ .c.placuit.hug.ꝛ Arch.i.c.
abbatibꝰ.eadē.cā ꝛ.q.ꝛ Io.de.fantu.in
cle.j.de rebꝰ ec.nō alie.vbi dicit in caſu
illiꝰ cle.alienationē poſſe fieri ipune ſi
neceſſitas nō capit tantā dilationē ꝛ te
nuit Pan.i diſputatiōe q̄ incipit ꝯdem
natꝰ.Sequiꝛ.hoc Car.i.d.cle.prima.et
Pa.c.ſi.de eccle.edi.ꝙ no.ꝓ religioſis
habētibus prelatos in remotis.

¶Utrū iuramentū illiꝰ qui iurauit ali 3
quā accipere ſit interpretādū vt poſſit
intrare religionē.Rn̄.in.c.commiſſum.
de ſpon.ſm̄ vnam lec.que ſibi placet ꝙ
ſic.ꝛ ideo interp̄taꝛ ꝙ eam accipiet ꝛ ni
ſi ingrediatur religionem nec ob.ꝙ vt
ꝯhat ibi conſuliꝛ.ꝛ poſtea ingrediaꝛ qꝛ

iſtud ſit ꝓpter vulgi opinionē ne appa
reat periurus cū in veritate non ſit. Si
vero diceres quō inueniaꝛ iſta interpre
tatio. Rñ. ꝙ ſubintelligiꝛ niſi moriatur
ꝛc. vel dic ꝙ habetur in. c. ꝑuenit. el. ij.
de iureiurā. vbi dꝛ ꝓmiſſum non infrin-
git qui in melius commutat.

4 ¶ Utrū iuramētū iterpretabiꝛ vt hēat
locū in caſu ficto. Rñ. pa. i. c. ex ꝑte. el. ij.
de cle. nō re. ꝙ ſi iurm̄ nō tēdit i aliquaꝫ
leſionē illi⁹ q̇ iurauit ⁊ facit ad bonū il
li⁹ cui ꝑſtitū eſt tūc ſubē cā large inter-
petrādi. vt in. c. ex ꝑte. vbi ille q̇ iurauit
reſidere ſi ſe abſētat ꝑ neceſſitate eccľie
hꝛ ꝓ reſidēte. Si ꝟo iuramēti obſeruan
tia tēdit in dānū illi⁹ cui fit lꝫ reſpiciat
vtilitatē alteri⁹ tm̄: tūc nō verificaꝛ i ca
ſu ficto. ꝓbaꝛ iſtud ſm cōem lecturā i. c.
ad noſtraꝫ. el. j. de iureiu. vbi dꝛ ꝙ iura-
mētū dꝫ ſeruari i caſu ſpecifico ⁊ nō ica
ſu ficto. Nā ibi tenēt Inno. ⁊ Jo. an. ꝙ
debitor q̇ iurauerat nō moleſtare credi
torē ſuꝑ pignore donec ſoluiſſet ſibi de-
bitū ꝙ nō ſufficitꝙ creditori ſit ſatiſfa-
ctū ex fructib⁹ pignoris ſed opꝫ ꝙ
fiat realis ſolutio debiti lꝫ ficte ſoluerit
ex quo ꝑcepit debitū ex fructib⁹ pigno
ris. Facit. l. lutix. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi
no. ꝙ ꝯditio dꝫ fieri in forma ſpecifica.
bar. tñ i. l. ampli⁹. ff. rē ra. ha. dterminat
ꝯriū i iſto caſu: qꝛ iuſſus dare ſeu ſolue-
re implet ꝯditionē compēſando. l. ſi pe-
culiū. §. j. ff. de teſt. lib. Itē īpedit⁹ iuſta
de cā facereꝙ ꝓmiſit: nō eſt periurus. l.
ſi. ff. q̇ ſatiſ. cog. ⁊. c. ſignicāte. de pigno-
ra. Sꝫ ſi tibi nō ſoluo qꝛ tu mihi nō ſol-
uis facto tuo īpedior: ego nō ero ꝑiur⁹
Et hec opinio mihi vr̄ verior d iure nec
eſt ꝯ cauſam. d. c. ad noſtram. qꝛ iſte debi
tor certat d dāno vitādo: ⁊ creditor nul
lum dānū hꝫ. ⁊ iō habebit locū fict⁹ in-
tellect⁹ in tali caſu. et ſic ꝓcedit opinio
Bar. ⁊ dictū. c. ad noſtrā nō ꝓbat cōtra
rium qꝛ ſm Jo. an. ibi ex forma iuramē
ti requirebatur numeratio pecunie.

5 ¶ Utrū i oī iuramēto debeāt ſubaudi-
ri multe cōditiōes. Rñ. gl. i. c. quē admo
dū. de iureiur. ꝙ in iuramēto aſſertorio
nulla cōditio ſubintelligitur: i iuramē-
to ꝟo ꝓmiſſorio bene multe ſubintelli-
gunꝛ vt ſi deo placuerit. xxj. q. ij. beat⁹.
§. j. Itē ſi placet pape. vt in. c. veniētes.
de iureiu. ⁊ alie de q̇bus i. d. gl. que me-
lius patebūt in ſeq. c. Et no. ſm predi-
ctā gl. ꝙ ꝓpter hoc iuramētū nō eſt cō-
ditionale ⁊ etiā ſm pa. ibidem ſi expri
manꝛ. vt in. c. ſignificaſti. ⁊ qd ibi not.
de elec. ⁊. i. l. iij. ff. de leg. j. ⁊. l. aliqñ. ff. de
cōditio. ⁊ demō. Sed tu dic. vt. ſ. patri-
moniū. iij. impedimēto. iij. §. j.

¶ Et hec oīa que de interpretatione iu 6
ramenti dixi: itellige qñ ille q̇ iurat non
hꝫ exꝑſſe ⁊ ſpecifice animū obligādi ſe
ſuꝑ aliquo determinato ꝯ iterpretatio-
nē: qꝛ tūc nō valeret iterpretatio. vt no.
in. c. veniens. per pa. de iureiur. ⁊ facit
c. iuramen. xxij. q. v. in ar.

¶ Quid ſi iuraꝛ ſuꝑ re non ſubiecta pa 7
pe. Rñ. pa. in. c. conſtitut⁹. de reſcrip. ꝙ
in reb⁹ vel iuribus nō ſubiectis ſibi non
ſubintelligiꝛ illa clā. d. c. veniētes. iō pa
pa nō pōt abſoluere a iuramēto ꝑſtito
ſuꝑ reb⁹ non ſpectantib⁹ ad eū finē cā
rōnabili. vt no. gl. in. c. quāto. de iureiu.
⁊ Inno. in. c. cum inter. p. de renun.

Iuramētū. v. de obliga-tiōe iuramē

ti ꝓmiſſoriȷ. vtrū ſemꝑ ſit obligatoriū.
Rñ. vt colligo ex Arch. i. c. ſi aliq̇d. xxij.
q. iiij. ⁊ canoniſtis in. c. ſi ꝟo. de iureiur. ⁊
theo. in. iij. di. xxxix. ꝙ ſic. vt. j. periuriū
§. j. Fallit hoc in. xxvij. caſibus ſequen.
ꝑ ſ Adde hic que hic dicuntur ⁊ ꝙ iura
mentum metu vel minis extortū nō ob.
in. c. itē ſacramēta. i. ꝑn. de pa. iura. fir. ⁊
no. in aut. item ſacra. C. ſi aduerſus vē.
ligat ad obſeruantiaꝫ ꝯctus inobe. bal.
di. nec obligat latum contra publicam
vtilitatem Ba. no. ⁊ doc. in. l. ſi quis pro
eo. de fideiuſ. nec ſi viā fraudibus. ape
rit. bar. in. l. illud. C. de ſacroſan. ⁊ an. li-
gor in aliā qui ꝓmiſit impunitatem de
linquenti ſi exeat locum ſacruꝫ. ⁊ quod
ibi eum reſtituet. bal. ꝙ non in auꝛ. item
ſacramenta. C. de pac. per tex. in auꝛ. de
man. prin. §. ſed neqꝫ.

¶ Primus qñ iuratur aliquid quod eſt 1
ꝑctm̄ mortale: qꝛ iſtud vergit in interitū

ſalutis eterne qꝛ pena eterna punit.c.
vnū o zariū.xxv.di.vñ qui iurauit ſpolia
diuidere non tenet qꝛ dꝫ reddere.c.ea
te.de iureiur.vel ſpoliare primū nō te
net ſm Jo.an.i.d.c.ea te.ꝛ illud qd dꝛ
xxij.q.iiij.§.ecce.refert ad cōſcientiam
erroneā quā ſe credebat teneri ꝓpter-
ea non ſeruando mortaliter peccat.
2 ¶Scōs qñ qd iurat eſt pctm̄ veniale i
ſe.ar.c.ij.de pac.li.vj.qꝛ ſilr vgit in di-
ſpēdiū ꝓprie ſalutis:qꝛ ꝑ ipſam īpedit
hō vt nō cito ꝑueniat ad ſalutē eternā.
c.q̄lis xxv.di.ꝛ.c.ij.de pac.li.vj. hugo.
tꝫ ꝙ ſi ſeruat tale iuramētū peccat mor
talr qꝛ facit ꝯ iſtud.c.i malis xxij.q.iiij.
Sꝫ Rod. tꝫ ꝙ ſolū venialr qd verꝫ eſt
quando ſimplr comittit veniale.ſꝫ ſi iō
cōmitteret qꝛ iurauit dic ꝙ mortaliter
peccaret qꝛ nomē dei aſſumit in malū.
3 ¶Tertius qñ iurat aliq̄d qd eſt ꝯ cōſi
lia euāgelica puta ꝙ nō efficiet eps re
ligioſus ꝛ hmōi.nec obſtat.c.florētinū.
lxxxv.di.qꝛ nō dicit ꝙ teneat votū ſed
peccat mortalr iurādo ꝯ ſcdaꝫ ptē iuſti
cie:q̄ ē facere bonū ſicut ſi iuraſſet ꝯ pri
mam partem que eſt declinare a malo.
4 ¶Quartꝰ qñ iuramētū excludit opus
pis itētiōe faciēdo ꝑ deo .vt cū iurat ꝙ
nihil dabit ꝑ deo vel cōſulet primo vel
nō ꝯſolabit talē. vel nunq̄ꝫ erit fideiuſ
ſor vel nūq̄ꝫ mutuabit pecuniā ꝛ hmōi.
qꝛ deus nō acceptat talia iuramēta cū
dicat ꝯriū faciēdū ex charitate fraterna
ibi:q̄cūq̄ꝫ vultis vt vobis faciant homi
nes:ꝛ vos eadem facite illis.
5 ¶Quintꝰ qñ iurat aliq̄d qd ex ſe eſt in
differēs:tñ meliꝰ eſſet facere ꝯuū q̄ꝫ nō
facere:vel nō facere q̄ꝫ facere.ſicut quā
do q̄s iurat ꝙ nō tenebit talē in ſuo ſer
uitio vel nō loquet cū tali de tali re.vel
nō ibit ad domū ſuā.vel nō coquet ad
furnū ſuū:qd tamē melius eſſet facere
cōtrariū Intellige iſtū caſum verꝫ quā
do quis ſoluꝫ ex ſe iurat:qꝛ ſecꝰ eſſet ſi
cōueniſſet cū primo ad tale faciendū ꝛ
aliquo bono reſpectu:ꝛ ita iuraſſet ei:
quia bene eſſet obligatus.
6 ¶Sextus eſt qñ iuramētū eſt ꝯ bonuꝫ
publicum ſicut qñ q̄s iurauit ꝙ ſubtra
het ſe ab onere publico.iſtud no.Pa.i
c.ꝑuenit.el.j.de iureiur.Facit.c.ſi dili-
genti.de fo.competen.
¶Septimꝰ quādo iuramentū vergit i 7
diſpēdiū ꝓprie ſalutis corpalis quē ad
modū nō tenet ſi vergeret in diſpēdiū
ſalutis alteriꝰ.xxij.q.iiij.c.j.cū.iiij.c.ſe.
ita nec in ꝓpriā.c.ſi nō lꝫ.xxiij.q.v.xxij.
q.iiij.§.illicitū.gl.i.d.c.ſi vo.reſtringit
hoc verꝫ quādo directe ſecꝰ ſi occaſiona
liter:ꝛ ponit exemplū de illo q̇ iurauit
ſtare rome de mēſe auguſti:qꝛ:lꝫ ibi mo
riant multi nō tamē ſemꝑ.ꝛ iō tenetur
ſtare.Sed Joā.an.reſtringit dictū glo.
verꝫ niſi ex imminēti infirmitate vel cō
plexiōe indicaret ſic iurās ex tali mora
moriturꝰ. Ex quo colligo ꝙ qñ veriſilr
ex qualitatibꝰ p̄ſumit de morte hꝫ locū
ꝙ nō obligat.Et ꝓpterea.Pa.increpat
cartuſiēſes ꝛ reputat eos nō i bono ſta
tu i.d.c.ſi vo.lꝫ male iudicet:qꝛ ſunt in
bono ſtatu ꝛ deo ſeruiētes nec exponūt
ſe ꝑiculo mortis corpalis : ſꝫ carnē ab-
dicant vt a vitijs aius ſit liber.Multa
alia poſſent adduci ad ꝓbandū ꝙ ſunt
in bono ſtatu ſed breuitatis cā omitto.
idē dic ꝙ iuramētū nō obligat qñ cedit
in mutilatiōe:qꝛ nemo membrorū ſuo-
rū eſt dñs.l.liber homo la.j.in prin.ff.
ad.l.aqui.limita iſtd.vij.verꝫ niſi mors.
vel mutilatio eſſet infligēda ex iuſtitia
qꝛ tunc non poſſet ꝯ iuramentū fugere
vt.ꝰ carcer.§.iiij.ꝛ ſupra Fugere.§.j.
¶Octauus nō obligat iuramentuꝫ qñ 8
quis iurat ex calore iracūdie.ſm Joan.
an.i.c.ſicut ex literis.de iureiurā.ſicut
in ſimili dicit gl.ſingularis in.c.ex. lite
ris.de diuor.ꝙ cōfeſſio facta ex calore
iracūdie non valet ꝙ limitat.d.An.ve-
rum quando calor iracūdie fuit tātus
ꝙ deliberate iſtud iuramentū nō feciſ
ſet.Quia hec voluntas nō eſt diſcreta.
Facit gl.in.c.duduꝫ.de conuerſi.coniu
ga.que dicit ꝙ calor iracundie nō obli
get.ꝛ idem dico quando iuratur abru-
pta.facit ꝙ no.Inno.in.c.literaturā. de
voto.ꝛ Ricar.di.xxxix.argu.iij.q.ij.ſuꝑ
iij.ſententiarum.
¶Nonus quando iuramētum eſt me 9

tu extortũ.itellige ſi aĩz obligãdi ſe nõ
habuit alias bene tenet̃ ſm cõiter doc.
ſz ſi nõ habuit aim obligãdi ſe ꝙ non
obliget̃.pz ex iã dictis.⁊ facit gl.i.c.an
toritatẽ.xv.q.vj.an aũt peccauit ſic iu=
rãdo cũ tali aio.dicit Pa.in.c.ſi ꝟo.eo.
ti.ꝙ ſi eſt hõ ꝑfectꝰ peccauit venialiter
aĺs nõ.ſz ego dico ꝙ nec ꝑfectꝰ nec imꝑ
fectꝰ peccauerit ẽt venialr̃.Et ꝓ hoc fa
cit ꝙ i ſiĺi dr̃ i.c.ne q̇s.xxij.q.ij.itellige
hoc vt colligit̃ ex.d.c.ne q̇s.qñ iurãdo
habuit aim ſolũ iducẽd iuramẽtũ ad
reuerẽtiã dei nõ ad obligationẽ ſuã et
in mente habuit aliq̄ circũſtãtiã debitã
q̄ veꝝ iurabat.puta ꝓmitto ꝙ dabo ti
bi cẽtũ cũ iſta ſubauditione.ſ.ſi ſum ti
bi obligatꝰ ex debito ⁊ nõ aliter lz hoc
nõ exprimat ⁊ hmõi qꝛ ſic vtit̃ ſimula=
tiõe licita q̄ lz.vt in.c.vtilẽ.xxij.q.ij.Se
cus eſſet ſi iurãdo credebat ſe obliga=
tum ex iuramẽto.⁊ tantũ non intende
bat obſeruare qꝛ ſic eſſe peccatuz mor
tale vt i.c.q̃relã.de iureiurã.faci.c.ille.
xxij.q.v.⁊ ꝙ no.gl.in d.c.autoritatem.
9 ¶Sed q̇d ſi ſumus in dubio an habuit
aim obligãdi ſe vel nõ.Rñ.Pa.i.d.c.ſi
vero.ꝙ eſt preſumendũ ꝙ non habuit
aim obligãdi.ar.c.ſuper eo de renũ.⁊.l.
cum de indebito.§.j.de proba.
10 ¶Quero quare magis eccĺia obligat
i iuramẽto etiã metu extorto:q̄ i voto
cũ iuramẽtũ ⁊ votũ ambulẽt pari paſ=
ſu.Rñ.pa.in.d.c.ſi ꝟo ꝙ ex hoc:qꝛ iura
mẽtũ frequentie accidit:⁊ ne det̃ mate
ria delerãdi.tamẽ q̄tũ ad ꝟitatẽ obli=
gatiõis pari paſſu obligatiõis vadũt
votũ ⁊ iuramẽtũ.vt in.c.debitores.no.
i.c.j.de iureiu.⁊ i.c.lz.⁊ in.c magne.de
voto.Ex q̄ ifert Pa.in.c.veꝝ.de iureiu.
cũ gl.ibi.ꝙ nõ ſeruãtes iuramẽtũ me
tu extortũ nõ ſunt puniendi tanq̄ pro
directo periurio.Aliĳ.tenẽt in d.c.veꝝ.
vt refert Pa.in.d.c.ſi vero.ꝙ.nõ peccat
mortaliter tale iuramẽtũ nõ ſeruans.ſz
venialiter.facit tex.in.d.c.verũ.qui di=
cit.ꝙ pro mortali crimine non ſunt pu
niẽdi.⁊ no.ꝙ loquitur i eo q̇ iurauit aio
obligãdi ſe:qꝛ ſi aim nõ habuiſſet non
eſſet dubium.Cõcludе ergo ſic:ꝙ ſi ha
buit animum obligãdi ſe quando iura
uit ꝙ tenetur ſeruare:niſi vergat in di=
ſpendium proprie ſalutis:aut alterius
cõditiõis.de ſupradictis:ſed nõ .de ꝑce
pto ita ꝙ mortaliter peccet.Si vero nõ
habuit animum obligãdi vel ſumꝰ in
dubio.ſic non obligatur ad ſeruandũ.
vt eſt text.i.c.j quod metus cauſa.⁊ q̇d
dicit̃ i.c.ſi vero.dz intelligi ad timorẽ:
ne paſſim q̇s cõtraueniat ſed cũ bona
maturitate ⁊ licẽtia ſuꝑioris.Siĺr.c.lz.
de iureiu.li.vj.Facit ꝓ hoc qꝛ ibi dicit
nõ vi vel metu extortũ.⁊ ibi tz Archi.et
multi i.c.cũ cõtingat.eo.tit.veꝝ ꝙ non
tenet iuramẽtũ metu extortũ in caſu a
lege ꝓhibito.Facit aut̃.ſacramẽta pu=
berũ.C.ſi aduer.vẽ.ſed ſi nõ eſt in caſu
a lege ꝓhibito.ſic tenet iuramẽtum ſz
Uin.⁊ ſequit̃ Pa.in.d.c.cũ cõtingant.q̄
uis metu extortum ſm tñ ꝙ dixi.ẽ.ſub
pctõ veniali.Et hec intellige i iuramẽ
to ꝓmiſſorio ex metu qui põt cadere in
cõſtante extorto.⁊ cõtra iuſtitiã.quia ſi
eſſet iuramẽtum aſſertoriũ non excuſa
retur ꝓpter metũ ſi mẽdaciũ iuraret a
pctõ mortali.xxij.q.v.ita ⁊ de his q̄ vi
vel me.c.ſacris.not.gl.in.d.c.aut orta
tẽ.nec ſiĺr in iuramento ꝓmiſſorio excu
ſat leuis metus:niſi vt dictũ eſt qñ nõ
habuit animũ obligandi ſe.
¶Decimꝰ nõ obligat. iuramẽtũ qñ res 11
ſuꝑ qua eſt iuramẽtũ factũ nõ ꝑdurat i
eodẽ ſtatu:ſed venit ad talẽ ſtatũ ꝙ te=
merariũ eẽt tũc taliter iuraret : puta q̇s
iurauit ꝙ nõ efficiet̃ miles vel negotia
tor.vel nõ recipiet feudũ a tali domino
poſtea venit ad paupertatẽ.ita ꝙ non
põt viuere niſi efficiat̃ miles vel nego=
tiator ⁊ hmõi.rõ qꝛ ſi a principio fuiſ=
ſet iſte caſus ⁊ iuraſſet iuramentũ fuiſ=
ſet temerarium.⁊ iõ põt ꝓpria autorita
te cõtrauenire.ſm Arch.in.c.aiaduer=
tendũ.xxij.q.ij.Facit ꝑ hoc.xxii.q.ij.ne
quis.⁊ dicit gl.in. d. c. quẽadmodum.
ſemꝑ ſubintelligi in iuramẽto.ſ.ſi res
i eodẽ ſtatu permanebit.Idẽ de illo q̇
iurauerat reddere gladiũ homini ſane
mentis quẽ non reddet effecto furioſo
xxij.q.ij.ne q̇s. Itẽ cũ quis iurauit ali=

ꝙ accipere ⁊ illa cõtraxit p ꝟba de pre
ſenti cũ alio. Silr qñ ꝗs cũ abũdaret p
miſit tenere obſtagia: nunc non põt niſi
mẽdicet. ⁊ cũ nõ ↄuenit mẽdicare non
tñr. ar. c. ꝗrelã. ⁊. ca. breui. e. ti. Sec⁹ ſm
Hoſt. ſi eũ nõ ðdecet mẽdicare vl ſi tpe
iuramẽti hec ↄditio inerat. ſ. ꝙ oporte=
bat mẽdicare qꝛ tñr. Itẽ qñ ꝗs iurauit
nõ mutare ſepltură vl reſtm̃. qꝛ põt ex
noua cã. ĩ. Sepultura. Facit ꝙ no. Pa.
i. c. ꝟitate. ð iureiur. vbi dicit ꝙ ſi iura=
uit reſpectu dignitatis. vl alteri⁹ ꝗlita=
tis exñtis i iurãte vl in illo cui iurat ꝙ
illa deficiẽte nõ tñr. puta iurauit tibi qñ
eras eps obedire: nũc cũ ſis depoſitus
nõ teneor. c. venerabilẽ. de elec. vl iura
ui tãꝗ canonic⁹ vel ſcholaris ar. d. ca.
venerabilẽ, ⁊ ca. cũ inter. p. ⁊ qð ibi no.
de renũ. ⁊ tꝫ fede. conſi. clviij. ſꝫ iſtud di
ctũ ſub limitat Pa. qñ iurauit non ſim
plr ſꝫ vt talis ſec⁹ ſimplr: qꝛ ſp obligat
ſi verba iuramenti i portant. ar. xxxij. q.
viij. c. vnico. niſi vt dictũ eſt veniret ad
talem ſtatũ in quo ſi vellet iurare eſſet
temerariũ quod no. bene.

12 ¶Undecim⁹ qñ eſt ↄ̃ bonos mores na
turales vt puta qꝛ pbet occaſionẽ deli=
quẽdi vt i. c. quẽ admodũ pdicto. ⁊ i re
gla nõ ẽ obligatoriũ ð reg. iu. li. vj. Exẽ
plum vir iurat nõ agere ↄ̃ vxorẽ rerum
amotarũ: qꝛ nõ vꝫ vt. ff. de pac. do. l. ↄue
nire. rõ qꝛ tale iuramẽtũ pberet occaſio
nẽ mulierib⁹ furãdi. ſilr ꝗ iurauit nõ de
nũciare aliquẽ nõ tñr qꝛ eſt ↄ̃ bonũ aie
deliquẽtꝫ ⁊ charitatꝫ. ij. q. j. ſi peccaue=
rit. ⁊ de iudi. c. nouit. facit. l. ſi vn⁹. §. pa
cta. ff. ð pa. litat tñ iſtð exenplũ Hoſt. in
d. c. quẽ admodũ. verũ ꝙ non tenetur ni
ſi qñ vellet denunciare ſolũ propter cõ
modũ ppriũ qꝛ ſic nõ liceret facit. c. ad
nrãm. el. j. de iureiu. ſꝫ oꝫ denunciet vel
agat pp bonũ cõe principaliter ⁊ ſi ſe
cundario propter bonum propriũm.

13 ¶Sed quid de accuſatione vt. ſ. accu
ſatio. §. vj.

14 ¶Duodecim⁹ qñ iuramẽtũ ẽ ↄ̃ votũ vl
iuramẽtũ vl pmiſſionẽ pri⁹ factã vt in
c. ſicut ex lr̃is. ð ſpõ. ⁊. c. quãto ð iureiu.
⁊ i. c. itellecto. e. ti. Intellige ſi pmiſſio
etiã fuit ſimplex ſm Ho. pa. ⁊ In. i. d. c. ſi
cut. Cuius poſtea inn. teneat ↄ̃uũ i. c. ve
niens. de iureiu. ſꝫ non eſt verũ per. c. iu
ramenti. xxij. q. v.

¶Sed quero vtrũ act⁹ geſtus ↄ̃ primũ 15
iuramẽtũ ſit ipõ iure nullus: Rñ. pa. in
d. c. intellecto. ꝙ ſi act⁹ depẽdet a mera
volũtate iurantis puta qꝛ nullo iure p
hibetur ſic tꝫ. Uñ dicit. Inn. i. c. dilecto.
de prebẽ. ꝙ ſi ꝗs iurauit nõ alienare li
brũ ⁊ tñ alienauit tꝫ alienatio lꝫ ſit p
iur⁹. Facit. c. vltima volũtas. xiij. q. ij. i
gl. vbi tangit ꝙ ꝗ iurauit nõ mutare te
ſtm̃ ſi mutat tꝫ ſm lꝫ ſit periur⁹ niſi in
caſu ð q. ſ. §. xij. Hoſt. in. c. cũ marthe. ð
celebra. miſ. tꝫ ꝙ nõ vꝫ ſcdm teſtm̃. Sed
Jo. an. i regulis ꝙ ſemel placuit. li. vj. tꝫ
ꝙ valeat: qꝛ nullo iure cauet ꝙ ſit nul=
lũ factũ p qð ſit cõtra iuramẽtũ qð ve=
rũ ẽ quãdo act⁹ depẽdet a mera facul
tate iurãtis. Si aũt diſpoſitio act⁹ non
depẽdet a mera volũtate iurãtis puta
qꝛ interdicit a lege fauore ipſius iurã=
tis exẽplum in muliere ⁊ minore ꝗ non
poſſũt alienare vel aliũ contractũ face
re ſine certa ſolẽnitate ⁊ tũc act⁹ iurat⁹
ↄ̃ pmũ iuramẽtũ nõ valet ipõ iure. ⁊ ſic
itellige gl. c. lꝫ. de iureiu. li. vj. rõ qꝛ act⁹
ſine iuramẽto erat ipſo iure nullus ob
ſtante prohibitione legis rõne aũt iura
menti ſubſtineri non poteſt quia iam
obligauerat ſe deo p primũ iuramen=
tũ ⁊ ſic ſm iuramentum fuit illicitum
⁊ idẽ dic quando actus prohibetur ra
tiõe publice vtilitatis ⁊ iſte eſt caſus. d.
c. intellecto. Dic ergo ꝙ ſic lex ſeu ſtatu
tũ nõ reſiſtit actui iurato ꝙ ſi fiat cõtra
riũ nõ eſt ipõ iure null⁹ ſecus ſi reſiſtit
ita tꝫ Arch. in. c. ſi a ſede. de prebẽ. li. vj.
Gaſpar. de calde. in. c. cũ ↄtingat. de iu
reiu. ⁊ Spe. de ẽp. ⁊ vẽ qð no. p cantela
mulierũ ꝗ timẽt ne inducant ad aliꝗ fa
cienda in eorũ preiudiciũ ꝙ iurẽt prius
in manu alicui⁹ corã teſtib⁹ ſe nolle ta=
les alienationes vel renunciationes fa=
cere dũmõ qñ contrariũ faciunt inten
dãt nõ facere contra iuramentũ primũ
ſ. nõ effectualiter renũciare ſꝫ ſolũ ver
baliter qꝛ ſic nõ erũt periurei in cõſciaꝫ

eo ꝙ primū iuramentum intellexerunt
effectualiter nō verbaliter ſolum.
17 ¶Decimatertia non eſt obligatorium
iuramētū qñ ille cui eſt pſtitū frangit fi
dē iurāti ſȝ nō.ſm pa.in.c.puenit.el.ij.
de iureiur.ꝙ qñqȝ due obligatiōes re=
ſpiciūt ſe adinuicem puta promiſi tibi
equū propter ꝙ alius promiſit mihi cē
tū.⁊ſic ſi ego nō ſeruo promiſſum nec
ille tenebitur mihi de centū ⁊ ſic intel=
lige illð.Frangēti fidē fides frangatur
eidē.ff.p ſocio.l.ſi cōuenerit.i.fi.xxviij.
q.ij.ſi infidelis.ff.de.offi.teſta.l.inſtitu
ta.C.de pac.l.cū pponas la.ij.⁊ſic in=
telligit dictū.c.peruenit.⁊.c.cōſtitutus.
de penis idē dico qñ cōditionaliter p=
miſi.puta iuraui ire romā ſi dederis cē
tū ſi non duas non teneor qꝛ promiſſio
mea nō purificat̃ niſi a tēpore exiſtētis
cōditionis.l.cedere diē.ff.de verb.ſign.
Inſti.ð verb.ob.§.ex conditiōali.j.quā
doqȝ aūt obligatiōes nō referūtur ad
inuicē ſed ad diuerſa.Exēplū promiſi
tibi ſimpliciter cētū ⁊ nō ex hoc ſȝ ſim=
pliciter promiſiſti mihi alid̃ dīfacere tūc
licet ego non impleā pmiſſum tamē ali
ter tenetur qꝛ nō promiſiſti mihi ratio
ne promiſſiōis mee ſȝ ſimpliciter ⁊ de
ſpecie ad ſpeciē non fit compenſatio.vt
no.in.c.ij.de depoſito hoc tenuit Cy.in
d.l.cum proponas ⁊ ſic intellige.c.noli.
xxij.q.j.vbi dicitur ꝙ hoſti ſeruanda
ē fides nec obſtat.c.ꝙ deo patri.xxxiij.
q.v.de voto viri ⁊ mulieris vbi lȝ alter
non tenetur ſeruare qꝛ ibi ſimpliciter
quilibet eorū vouit deo non conditio=
naliter.⁊ ei eſt obligatus.

Additio. Sec⁹ ſi cōditionali-
ter ſaltē tacite puta
qꝛ ſi de hoc cogitaſſet nō vouiſſet qꝛ ſic
nō tenet̃ per ea q̃ dixi.S.iuramentū.iiij.
in prin.⁊ Iura.vj.§.j.in fine.
18 ¶Sȝ q̃d ſi ille cui iuraui non implet p
miſſum ex neceſſitate aliqua puta quia
nō pōt.Rñ.ꝙ nihilominus ego non te
neor ad iuramentū faciūt propter illð:
qꝛ videtur tacite ſub tali conditione iu
raſſe ⁊ hoc tenēt doc.An.⁊ Pa.in.c.ſi=
cut.el.iij.ð iurem.⁊ placet lȝ aliȷ teneāt
hoc verū ſolū non teneri q̃ñ ex negligē
tia alius non attendit vel ex volūtate.
¶Utruȝ ille qui intrauerat ſeruire ſub 19
certa mercede ſoluēda quolibet menſe
non potuit iplere ſeruitiū propter de=
fectū ſolutiōis.puta qꝛ nō potuit ſtare
in loco: nunquid poterit agere pro in=
tereſſe ſuo ex quo per eū non ſtetit.Rñ.
Albri.in.l.ediles.ff.de edil.edic.ꝙ ſic.
pro hoc bonus tex.in.l.ſi in lege.§.co=
lonus.⁊ in.l.qui operas.ff.loca.ſecus ſi
non impleuit ſeruitiū cum poſſet quia
non habebit ſalariū p predictam.l.edi=
les.§.j.⁊ per.l.Iulian⁹.§.offerri ff.de
ac.emp.⁊ ven.
¶Utrū iurās vel pmittens nō expelle 20
re inquilinū poſſit expellere ſi nō ſoluit
pēſionē.Rñ.ꝙ ſic ſȝ Pa.in.c.tua nos.ð
iureiurā.Facit.l.q̃ro.§.inter locatorē.
ff.locati.vbi pȝ ꝙ ſi ↄducto preterit id
ꝙ tenetur ex natura cōtract⁹ non tene
ri ei locatorē ex promiſſione locationis.
Idē dico in pr̄e q̇ pmiſit nō exhereda=
re filiū.Intelligit̃ niſi crimē ingratitu=
di ↄmiſerit.l.q̇dā cū filiū.ff.ð vbo.obl.
et gñaliter ſm Bar.in.d.§.inter locato
rē hic.§.facit ad oēs cōtract⁹ in quib⁹
aliq̇d vltro citroqȝ pmittit̃ vt quilibet
non teneatur ſeruare ꝙ pmiſit ſi p ad
uerſam partē nō ſeruat̃ id pter ꝙ ſunt
pmiſſa.ð.§.offerri Sitr ſi vir iurauit nō
dimittere vxorem.Intelligit̃ niſi faciat
cōtra legē ↄiugij.vel ſi pmiſit dotē pōt
dimitter̃ ſi nō ſoluit.iuxta no.i.c.vr̄a ſð
dote poſt diuor.reſ.itē ſi iuraui te nō of
fendere intelligit̃ niſi cām offenſionis
ↄmiſerit.l.q̇ ſeruū.ff.de vb.ob.Facit ꝙ
notat̃ in.l.cū.pr̄.§.libertis.ff.ð lega.ij.
⁊ ꝙ no.in.d.c.quēadmodū in gl.
¶Decimaquarta.Qñ mandatū legis 21
vl' ſuperioris vult ↄtrū iuramento que
iuraui tibi dare.x.Iudex precipit ne ti
bi dare debeaȝ ex aliqua litis cauſa nō
teneor.ca.ſignificauit.de cenſi.l.fi.ff.
qui ſatiſda.c.vel de lege puta fuiſti ex
communicatus poſt iuramentum tibi
factū de aliquo tibi dādo non teneor ni
ſi abſoluaris de q̊ tñ dic vt.S.Excōica=
tio.viij.§.xij.Ideo in oi iuramēto.ſub
intelligitur

intelligitur. Saluo iure ſuperioris vel alterius ſm Ioan.an.in.d.c.queadmodum facit.c.veniens.eo.ti.

22 ¶ Decimaquinta. Qñ iuramentum eſt in preiudiciū alterius puta canonici iurāt q̄ ſi aliq̄s eoꝝ efficiatur ep̄s ſuabit q̄dā in p̄iudiciū ep̄alis dignitatis. Nā talis fact' ep̄s nō tñr vti.c.ſicut ē n̄ris. d' iurein. Idē dic ſi cardinales iuraſſent in p̄iudiciū ſedis ap̄lice q̄ aſſūpt' i papā non teneret. Siłr cū vir iurauit non ſtare cū ꝓpria vxore. Intelligit ꝑꝑ odiū q: non tñr ⁊ etiā ꝑꝑ ꝯtinētiā. Sz tūc ad requiſitionē vxoris tñr reddere ſed nō exigere q: illud eſt ſolū i preiudiciū ſuū vide q̄ no.in.c.tua nos.de iurein.in gl. hoc vr̄ tenere hoſt. tācre. Gof.⁊ Io.an. Idē cū q̄s ꝓmiſit tenere ſecretū q: qñ ē alteri nociuū non tñr quin poſſit et debeat reuelare illis cui pñt ꝓdeſſe ⁊ non obeſſe.xxij.q.v.hoc vr̄ ſentire gl.i.c.ego de iurein.ſiłr intelligit̄ q̄ nō tñr reuelare niſi ꝓducat̄ in teſtē: q: ſm Inno.in.c. qualiter ⁊ qñ.el.j.de accu. tñr dicere ēt ſi cogitaſſet de hoc qñ iurauit. Facit.c. q: plerūq̄.d' of.or.li.vj.⁊.c.cōſtitutis. el j.de teſti.⁊.c.olim.de accu. Itē cū q̄s exigit iuramentū ab aliquo de veritate dicēda. Si talis eſt hō fer' de quo p̄ſumitur veriſiłr q̄ ꝓcedat non ſeruato ordine iuſtitie ſic nō tenet̄ reuelare q̄ ſcit ēt ſi poſſet probare ſiłr ⁊ q̄uāuis nō ſit crudelis ſz qui procedit ordine debito nō dz reuelare ei q̄ ſi pōt ꝓbare ar.c.ſi peccauerit.ij.q.j.⁊.ij.q.vij.plerūq̄.hec Ro. illis tm̄ q̄ pñt ꝓdeſſe ſz nō obeſſe teneretur ſi iurauit ar.xxij.q.v.hoc vr̄.idem dic de eo q̄ iurauit nō p̄ſtare auxiliū tali.intelligit̄.ſ.iniuſte ſm Ioan.an.alleg. c.petitio.d' iurein.⁊.c.primū de his q̄ fi. a maio.par.ca.⁊.c.grauē.de exceſſib' p̄la. Et ſi iuraſſet d' iuſto auxilio nō dādo nō obligat̄ q: iuramētū nō ligat ad illicita ⁊ cōtra ius.d.c.quāto.eo.tit.idē dic de illo q̄ poſit' i dignitate ⁊ alienās bona iurat nō reuocare q̄ nō tenet̄ vt i.c. itellecto.eo.ti.q: ē p̄iudiciū alteri'.ſ.dignitatis.c.cū cōtingat.i fi.e.ti.c ij d' pa. li.vj. Et hoc teue ēt ſi nō iuraſſet p' nō alienare lz gl.ſentiat oppoſitū in.d.c.intellecto ꝑ p̄dicta.⁊ hoc itelligo in notabili alienatiōe ꝑ quā leditur dignitas notabiliter. Sec' eſſet in re modica q: ꝓpriū eſt principiū donare.c.j.de dona. ⁊ in iuramēto facto a p̄la.de nō alienādo niſi cōſulto papa non dz referri ad modicā alienationē q: iuramētū nō extēdit̄ ad veriſiłr nō cogitata.c.veniens. eo.ſentit Fed.ꝯſi.cciij.iō iuramētū filiorū fa.et minorum ⁊ vxorū ⁊ ſeruorum non valet in preiudiciū illoꝝ q̄ eoꝝ curā hñt ⁊ ideo pñt ea irritare ſicut ⁊ vota ſm Nic.de ly.ſup.ca.xxx.nu. Secus in aliis: puta voto caſtitatis ſicut devoto habes.ſ.votū.ij. 23

¶ Decimaſexta. Qñ iuramētū eſt cōtra legē poſitiuā vł ſtatutū ⁊ lz fuerit multe opiniōes vt recitat pa.in.c.cū contingat.de iurein.tñ iſtud mihi vr̄ verius dicendū circa iſtud q̄ð aut lex poſitiua ſeu ſtatutū aliq̄d ꝓhibet ꝑꝑ bonos mores ꝯſeruādos ⁊ cōtra nō valet iuramētum vt in regula non eſt obligatoriū de reg.iur.li.vj. Exemplū in muliere q̄ viuēte viro dedit fidem adultero de cōtrahēdo poſt mortē ſui viri cū eo nō valet Et intelligo de bonis morib' naturalibus q: ſic lex eſt indiſpēſabilis ⁊ inuariabilis.v.di.in prin.⁊. viij.diſ.q̄ contra bonos Sec' in bonis morib' ciuilibus q: iuramētū cōtra ipſos vz.c.ſignificāte.de pig.vbi valet iuramentū cōtra pactū legis cōmiſſorie aut lex ſeu ſtatutū fūdatur ſuꝑ bono publico pn̄cipaliter ſic nō tenet iuramētū factū cōtra.q: pactis vel iuramētis priuatoꝝ ius publicū remitti nō poteſt ad hoc.l.ius publicū.ff.de pac. Aut lex ſeu ſtatutū nō eſt fūdatū in bonis morib' naturalib' nec ſuꝑ bono publico principaliter.ſed in odiū aliquoꝝ ⁊ ſic tenet iuramentum qñ pōt ſine diſpēdio ſalutis implere.lz nō ſine diſpendio reꝝ tēpoꝛaliū vt i.d. c.ſignificāte.⁊ in.c.debitores.de iurein. idē ſcðm qñ lex principaliter eſt fundata ſuꝑ fauore p̄uato lz ꝯñter ⁊ ſecūdario ſuꝑ publica vtilitate q̄ iuramētū ligat ⁊ iſte ē caſus ꝓprie.c.ij.d' pac.li.vj.

ꝛ hoc qñ nõ ꝯtinet aliquã turpitudinẽ
ꝯ͂ bonos mores nãles: nec ex parte iu=
rãtis nec ex pte mãe ſit q̃ pſtat: nec ꝯ͂ bo
nũ publicũ pncipalr. ꝛ rõ q̃re teneat iu=
ramẽtũ i iſtis duob⁹ caſib⁹ eſt qꝛ iurãdo
nõ peccauit qꝛ talis lex poti⁹ ẽ puilegia
tiua q̃ꝫ pceptiua. ꝛ iõ ei⁹ ꝯ͂riũ nõ ẽ i di=
ſpẽdiũ ſalutis eťne: ſꝫ ſolũ rex tẽpora
liũ. aut ſi peccauit traſgrediẽdo. tñ põt
ſuare ſine pctõ. ꝛ iõ tꝫ iuramẽtũ. c. ꝛ ſi
xp̃s. de iurein. iũcto. §. illicitũ. xxij. q. iiij.
ſec⁹ aũt eẽt qñ eſt ꝯ͂ bonos mores natu
rales vel ꝯ͂ ius publicum principaliter
quia ſine pctõ ſeruari non poteſt.

24 ℂ Utrũ tal' ꝯ͂ct⁹ fact⁹ ꝯ͂ legẽ vl' ſtatutũ
pncipľr fũdatũ ſup fauore vl' odio pua
to. ita firmeť iuramẽto ꝙ ẽ hẽdes obligẽť
rñ. ſꝫ pa. i. d. c. cũ ꝯtigat. ꝙ cõis opi. ẽ ꝙ
ſic iuramẽtũ cõſeruatoriũ validat actũ
inualidũ ꝛ ex eo oriť actio vt i aut. ſacrã
puberũ. C. ſi aduerſ⁹ vẽ. limita niſi dolo
vi vl' metu ſit iuramẽtũ extortũ vt i ca.
ꝯtigit. e. ti. ꝛ. c. lꝫ. e. li. vj. ꝛ. i. c. ij. ꝺ pac. li.
vj. ꝛ. d. auto. ſcrã puberũ. ſec⁹ eẽt i iura=
mẽto itroductorio obligatiõis. puta. iu
ro tibi dare cẽtũ nulla cã pcedente. qꝛ
iſte nõ ẽ mod⁹ iducẽde obligatiõis ni=
ſi i liberto vt i. l. vt iurein. i pn. ff. ꝺ ope.
li. ꝛ. l. fi. ff. ꝺ ti. cã. ꝛ ibi Guil. ꝺ cu. ꝛ bart.
i. l. iuſiurãdũ. la. ij. ff. ꝺ iurein. ꝛ iõ nõ li=
garet hr̃des ꝺ iure ciuili ſꝫ ꝺ iure canõi
co ſi fuit in culpa nõ iplẽdi. ꝛ iuramẽtũ
erat ſimplex puta iurauit dare. x. ꝛ pe=
nituit ꝺ pctis ſuis credo ꝙ teneať p id
quod dixi. ꝫ. heres. §. v.

25 ℂ Sꝫ q̃d ſi ip̃dicta. l. vl' ſtatuto fũdato
ſup bõo puato vl' odio dicať nõ valere
ꝯtractũ nũq̃d valebit ſi iuramẽtũ iter=
ponať. Rñ. ꝙ ſic facit qꝺ no. Inn. i. c. ij.
de regula vbi dicit ꝙ in iſtis ſpũalibus
ius naturale prefertur iuri poſitiuo.

26 ℂ Quid ſi addať ſtatuto ꝙ ſi ſuatũ nõ
fuit ſolẽnitas ꝺbita pſumit dolũ vl' aliã
illicitã cãꝫ. Rñ. ꝙ ſi ꝯſtat ꝯtractũ eẽ verũ
ꝛ nõ fictitiũ aut doloſum q̃ ad ipꝫ mino
rẽ ꝛ hmõi p q̃ fit ſic iuramẽtũ ligat tã i
foro aĩ vbi crediť p ſe ꝛ ꝯ͂ ſe. vt in. c. ſi=
gnificaſti. cl. j. de homi. ꝛ no. i cle. j. ꝺ pe
nis. q̃ꝫ ẽt i foro ꝯtẽtioſo qꝛ ceſſat rõ ſta=
tuti. Si vo fuerit dol⁹ vel fraus tũc ſi ſta
tuto ſuberat cã preſumendi dolũ. vt qꝛ
cõiter i loco decipiebãť doloſe minores
tũc ſaluabiť opi. bal. ꝛ bar. ꝛ alioꝝ q̃ te
nẽt iuramẽtũ nõ valere qꝛ nõ tollit pſũ
ptionẽ ſtatuti legitime inductam ſecus
eſſet ſi ſtatuto nõ ſuberat cauſa pſumẽ
di fraudẽ. qꝛ tunc ligat iuramentum.

ℂ Sed quero ep̃s ſtatuit ꝙ q̃libet cleri 27
cus abſens reuertatur. j. certuꝫ diẽ ſub
pena excõicationis clericus de licẽtia
ep̃i iuerat ad ſtudiũ. ꝛ iurauerat credi=
tori ſuo nõ recedere añ ei⁹ ſolutionẽ q̃=
ritur an obliget iuramẽtũ vel preceptũ
plati ſeu legis. ꝛ vr̃ ꝙ iuramẽtũ ſit nul=
lũ qꝛ cõtra obedientiã ſuperioris non
põt ſeruari ſine interitu ſalutis. d. c. cuꝫ
cõtingat. ꝛ. c. ij. de pac. li. vj. ſed Pa. i. c.
veniẽtes. de iureiur. dicit. ꝛ eſt dictũ Io.
an. in mercurialibus in regula i malis
promiſſis li. vj. ꝙ ex quo cũ licentia ep̃i
fuit in ſtudio ꝛ p neceſſitate ſtudij cõtra
xit debitũ videť ſe obligaſſe cuꝫ licentia
ep̃i. qꝛ vno cõceſſo cõceduť oĩa ſine q̃=
bus illud nõ habet effectũ. c. preterea. ꝛ
c. prudentiam. de offic. dele. ꝛ. l. ad rem
mobilẽ. ꝛ. l. ad legatum. ff. de procura. ꝛ
ſic non debet recedere ſed ſeruare iura
mentum ſecus ſi ſine licentia epiſcopi
vel nõ pro neceſſitate ſtudij. ſed pro la
ſciuia qꝛ tũc iuramentum non valet cõ
tra obedientiam ſuperioris. Idem di=
co in patre reuocãte filiuꝫ qui predicto
mõ iurauerat. ꝛ idẽ de quolibet ſubdi=
to. ꝛ facit p mercatoribus qui cõtra p=
hibitionẽ ſuoꝝ dñoꝝ vadũt ad certa lo
ca phibita ſꝫ ꝙ phibere pñt. vt in l. fi. ꝛ
ꝙ ibi no. ff. de decre. ab or. faci. ꝛ. l. mer=
catores. C. de cõmer. ꝛ mer. ꝛ. l. relegato
rũ. ff. de interdi. ꝛ re. ꝛ ꝙ ibi notatur qꝛ
non poterunt ſe obligare ad ibi ſtan=
dum. niſi ſuperiores tacite vel expreſſe
conſentiant.

ℂ Decimus ſeptimus. Nõ obligat iu 28
ramentũ quando iuramentũ poniť ſup
cõtractu ſimulato ſꝫ diſtingue ſecũdũ
Pa. i. d. c. cũ ꝯtingat. ꝙ aut ſimulatio eſt
ꝺ ꝯſenſu vtriuſq̃ ptis tã ſup ꝯ͂ctu q̃ꝫ ſu
p iuramẽto ꝛ tũc ſi ex iuſta cauſa puta

iuſto timoꝛe:vł q2 īdigebat mutuo ꝯce
pit pignꝰ i foꝛma vēditiōis vt creditoꝛ
lucraret̃ fructꝰ ⁊ ſic nō obligat̃ iuramē
tū.q2 defuit cōſenſus.⁊ fuit iuſta cā ſi-
mulādi ad hoc.c.j.qđ metꝰ cā.⁊.l.ſi.C.
nō nu.pecu.Si ṽo iniuſta cā ſit puta cā
fraudādi gabellas vel aliter ad dece-
ptionē ꝓximi ſimulauit vnū ꝯctuʒ eſſe
aliū.⁊ iurauit ſingula cōtenta in inſtro
vera.tūc eo ip̄o eſt periurꝰ q2 ſimulatio
tentatiōis ex iniuſta cā nō excuſat.vt
no.in.c.interrogaſti.xxvij.di.ſicut ille q̇
p̄ce vel p̄tio depoſuit falſum.c.j.de cri.
fal.⁊ volēs ꝯuenire nō debet audiri ſʒ
ſi iuraſſet ſolū nō ꝯuenire illi ꝯctui quē
ſimulabat in deceptionē ꝓximi.lʒ gra-
uiter peccauerit iurādo i dānū ꝓximi.
tñ nō obligat̃.q2 defuit ꝯſenſus.vñ re
ſpectu dei nō exigitur abſolutio a iura
mēto.ar.c.tua.de ſpon.ſed i foꝛo cōten
tioſo cōpellit̃ obſeruare.nec audit̃ vo-
lēs allegare turpitudinē ſuā.⁊ hoc ve-
rū inqn̄tū eſt ſolū in preiudiciū ſuū et
nō iminet piculū aīe.Aut ſimulatio ſo
lū erat ſuper cōtractu ex p̄te vtrinſqꝫ ſʒ
iuramētū iteruenit ne agat cōtra tacite
vel expreſſe.⁊ ne cōtractus feneratitiꝰ
detegeretur.

Additio Exenplū pignoꝛauit res ꝗs ⁊ tñ ſimulauit
vendere vt mutuās faciat fructꝰ ſuos
iurauit nō detegere pignoꝛatitiū cōtra
ctum:ſʒ ſeruare:⁊ tūc iuramentū obli
gat.⁊ perinde eſt ac ſi iuraſſet ſoluere
vſuras.facit qđ no.Cy.i.l.ſi ex cautiōe
C.de nō nume.pe.vbi cōcludit ꝙ iurās
nō opponere exceptionē de non nu.pe.
obligat̃ lʒ ſimplex renuntiatio nō vale
ret:in foꝛo tñ aīe ſi nō habuit intentio-
nē obligandi ſe nō tenet̃.vt dixi.ſ.Aut
ſimulatio eſt de vno contractu ad aliuʒ
ꝯtractū qui nō pōt ſeruari ſine pctō vt
cōtractꝰ ſimoniacus.lʒ cōcipiatur ſub
alio cōtractu:q2 tūc iurās ſcienter pec
cat moꝛtalr̃ ⁊ tenet̃ non ſeruare.xxij.q.
iiij.per totū.Aut ſimulatio fuit p̄te iu-
rātis tātū ſup ꝯctu ſolū ab eo ſimula-
to.vt q2 aliud gerebat i coꝛde:aliud in
verbis vel vſus eſt ṽbis duplicibꝰ cal

lide iurādo ⁊ tūc ſm pa.i.d.c.cū cōtin
gat.itelligit̃ ſm intētionē recipiētis.⁊
ſic deꝰ vt̃ recipe.xxij.q.v.quacūqꝫ.⁊.ſ.
ex his oībꝰ.⁊ ſic ligat iuramētū ſm di
ſtinctionē de q̇.ſ.iuramētū.iiij.in p̄n.
¶Sʒ ꝙ remediū erit qñ iuramētū iter 29
uenit ne in ꝯctu ſimulato vſure petant̃
ex q̇ iurauit nō agere ꝯ tacite vel exp̄ſ
ſe.Rñ.qđ ad ṽba iuramēti eſt recurrē-
dū ꝙ ſi ṽba excludūt actū ⁊ exceptionē
tacite vel exp̄ſſe tūc denunciet eccleſie
q̄ poterit eū abſoluere.d.c.quemadmo
dū.ꝙ ſi iurauit nō denūciare nō valet
iuramētū vt dictū eſt intelligo quādo
p̄ncipaliter facit ex zelo ſalutis ꝓximi
lʒ ſcđario ꝓpter ſuā vtilitatē.q2 ſi prin
cipaliter faceret ꝓpter ſuā vtilitatē nō
credo tutꝰ ſit in conſcia ex quo iurauit
nō denūciare:⁊ ſic intelligo ⁊ limito.c.
primum.⁊.c.debitoꝛes.de iureiuran.
¶Decimooctauo nō obligat iuramētū 30
rōne ipoſſibilitatis vł neceſſitatis aut
magne difficultatis poſt venientis.Nā
de ipoſſbibilitate dr̃ ipoſſibiliū nulla ē
obligatio.ff.de reg.iur.de neceſſitate ⁊
magna difficultate dicūt doc.i.c.q̄relā.
de iureiurā.⁊ i.c.breui.eo.ꝙ excuſat a
piurio.rō.q2 deꝰ reſpicit aīʒ nō manū.
xiij.q.v.ſi qđ iueniſti.⁊ facit.l.ſi.ff.q̇ ſa-
tiſd.coga.vnde dicit Inn.in.c.venera-
bilē.de elec.ꝙ vrgēte neceſſitate pōt ꝗs
ꝓpꝛia autoꝛitate frangere iuramētū ſi
nō pōt haberi ſuperioꝛ a quo petatur
abſolutio.xj.q.iij.interceſſoꝛ.
¶Sed qđ ſi tp̄e iuramenti credebat ſe 31
non poſſe iplere vel nō habeat ꝓbabi-
lē cām credēdi ꝙ poſſet facere.Rñ.hoſ.
ꝙ peccauit moꝛtalr̃ iurando:q2 defuit
in pꝛimo veritas in ſecūdo iudicium.⁊
ſic eſt periurus ſecus ſi ꝓbabiliter cre
didit poſſe facere.
¶Xix.nō eſt obligatoꝛiū iuramētū qñ 32
quis nō habuit aīm obligandi ſe cū iu
rauit.puta quis ex dolo iductꝰ iurauit
ꝙ oīno nō iuraſſet niſi dolꝰ fuiſſet:etiā
ſi dolus venit reipſa.q2 nō tenet:facit.
l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.ſi ſoꝛoꝛ.C.de
de colla.⁊ Fede.conſili.cxcv.vbi deter
minat filiam minoꝛem ſeductā a fratr e

bus q̃ renũciauit bonis paternis:cre-
dẽs q̇ nõ valeãt:multo pluſq̃ dos ſua
q̇ nõ valet qñ multo plus valẽt:qꝛ vbi
dolꝰ eſt ibi excludit voluntas.l.j.ff.de
dolo tenet.S.Bo.vbi.s̃.iij.ar.j.q̇ vni-
uerſaliter nõ obligat iuramẽtũ ſi aĩm
obligãdi nõ habuit:debet tamen idẽni
tati pximi ſatiſfacere ſi doloſe decepit
eũ ſm Ric.eadẽ di.ar.j.q.ij.ꝛ an peccet
mortaliter iurãdo.dic vt.s̃.§.ix.facit.c.
veniens.eo.ꝛ.c.quintauallis.ibidem.

33 ¶Xx.Non obligat qñ iuramẽtũ com-
mutat in meliꝰ.vt in.c.puenit.el.ij.de
iureiu.ſ3 hoc h3 duas limitationes.pri
mã q̇ hoc eſt verũ qñ vtrũq̃ nõ põt im
pleri ſm.do.Anto.in.d.c.peruenit.Nã
tũc qñ iuramẽtũ ẽ impeditiuũ vl turba
tiuũ maioris boni licet ſit tutũ habere
liciam a ſuperiore tamẽ nõ eſt neceſſaria
qꝛ põt ↄuenire iuramẽto.allegat.c.cõ
mutiũz.de ſpõ.ꝛ.c.l3.de regula.allego.
c.ſcripture.de voto.vbi hoc t3.Inn.ap
te facit gl.i.c.mõachũ.xx.q.iiij.ꝛ.xxxiij.
q.v.noluit.ſecus eſſet ſi bonũ iuratum
nõ eſſet impeditiuũ maioris boni. ſ3
vtrũq̃ poſſet fieri qꝛ ſine autoritate ſu
perioris nõ poſſet ↄuenire iuramẽto l3
epõ poſſet diſpenſare vt ↄueniat rõne
maioris boni ſm Inno.in.c.debitores.
eo.ti.ſimiliter dic ſi eſſet dubiũ an eſſet
maius bonũ neceſſario reqri diſpẽ-
ſationẽ epi ar.c.j.d̃ voto.ſcd̃a limitatio
eſt q̇ vera eſt dicta regula qñ iuramen
tum nõ cõcernit ppriã vtilitatẽ alicu-
ius qꝛ ſi cõcerneret nõ eſſet vera etiam
ſi vnũ ſit totaliter impeditiuũ alterius
nec pdeſt in hoc autoritas ſuperioris.
Facit q̇ no.in.c.q̃to.eo.ti.ꝛ in.c.cũ iter
p.de renũ.ꝛ Io.an.in mercurialibꝰ i re
gula i malis.de reg.iur.li.vj.Nã debi-
tor q̇ iurauit vnã re3 dare nõ poteſt da
re meliorem aliam p illa inuito credi-
tore.l.ij.§.j.ff.ſi cer.pe.ꝛ inſti.q̇.mo.tol.
oblig.l pñ.niſi velit in ppriã religionis
obſeruantiam commutare ꝛ vnũ eſt im
peditiuum alterius ꝛ hoc placet fauo-
re religionis:ꝛ etiam ſequitur pa.d.c.
peruenit.

34 ¶Xxj.Non obligat iuramẽtũ ſm ali-
quos qñ id qd̃ iurat cõſiſtit in facto vt
teneat p̃ciſe ad factũ.rõ qꝛ ſm aliq̃s.de
iure ciuili obligatus ad factũ ſufficit ſi
ſoluat itereſſe vt in.l.ſtipulationes non
diuidunt.ff.de v̾bo.obl.ꝛ.in.l.ſi qs ab
alio in.ſi.ff.de re iud.qꝛ ſm cõiter doc.
tenet vel ad factũ vel ad intereſſe ꝛ nõ
preciſe ad factu3.vt.not.Bart.in.d.l.ſti
pulationes.ſ3 ego dico ↄtrã.ſ.q̇ p̃ciſe
teneat ad factũ de iure diuino ꝛ cano-
nicoꝝ hoc intelige ſi põt impleri ꝛ nõ
ſit cõtra bonos mores ꝛ aliqd̃ p̃dictorũ
in quo nõ obligat iuramentum.ꝛ pbat
hoc p.c.primum.ꝛ.c.qualiter.de pac.ꝛ
c.iuramẽti.xxij.q.v.Facit.c.licet.de vo
to.ꝛ.c.ex lr̃is.ij.de ſpõ.ꝛ.c.nouit.de iu
di.ꝛ dictũ.c.ſi xp̃s.ꝛ hoc videt ſenſiſſe
Bar.vbi.s̃.qui vult q̇ vbi obligatio de
ſcendit a lege cõpellit qs p̃ciſe ad factũ
ar.l.i.q̇ liberos.ff.de ritu nup.cum ſi.
Idẽ dicit ſi a teſtatore:niſi ↄducat ſpẽs
ſeruitutis pſone vt i.l.titio.§.titio ꝛ.ff.
de cõdi.ꝛ demõ.hec regula eſſet v̾a qñ
qs pmiſit factũ alienũ qꝛ nõ tenet niſi
facere quãtum in ipſo eſt bona fide.de
ſpon.ex lr̃is.nec obſtat qd̃ dictũ eſt.s̃.
Iuramẽtũ.iiij.§.j.qꝛ ibi nõ tenebat p̃ci
ſe ſtare ſnie l3 vel parere vel p̃ſtare pe-
nã.ꝛ hoc etiã nõ haberet locum qñ p-
mittẽs p̃ciſe intendebat ſe obligare ad
parẽdũ ſnie.vel põt dici q̇ verũ ẽ q̇ ſuf
ficit preſtare intereſſe ſine periurio.qñ
factũ eſſet inutile parti ſi preſtaret vel
eſt factũ impoſſibile qꝛ tũc non obliga
ret iuramentum ſup tali facto p̃ſtitu3.

¶Xxij.Non obligat quãdo qs iurauit 35
ſeruare qd̃ nõ ẽ:puta iuraui ſeruare ſta
tuta intelligit de factis ꝛ ſi addidit q̇
p idẽ iuramẽtũ p̃ſtitũ obſeruabit etiã
q̇ ſiẽt nõ obligat ad illa que fiunt ratio
ne iuramẽti ita q̇ ſit periurꝰ ſ3 bñ rõne
pmiſſionis obligabit.vt in.c.clericus.
eo.ti.ſed iſte caſus non eſt rõne eiꝰ qd̃
nõ eſt ſed qꝛ ſeruare futura non iura
uit ſed pmiſit ſolum p iuramentũ priꝰ
preſtitum nõ tamẽ tunc factum:ꝛ ideo
ſi iuraret ſeruare etiam faciẽda tenere
tur aliter eſſet periurus.

¶Xxiij.Non obligat iuramentũ p̃ſti- 35

tuȝ circa ea q̄ ſubdunt poteſtati alteriꝰ
puta vxor q̄ iurauit peregrinationē vel
abſtinentiā. ſimiliter ſeruus monachꝰ
⁊ hmōi ⁊ ideo nō pñt implere cū eis ꝯ-
dicit a vero dño vel abbate ⁊ de hoc dic
vt.j.votū.ij.facit qđ.s.dixi.§.xxij.
57 ¶Xxiij. nō obligat iuramentū qñ alo
euadēdi ſolū ꝙs aliqđ iurat qđ me.cā p
latū.xxxj.q.ij.Lothariꝰ.in fi.vñ q̇ iura-
uit redire ad carceres ſi carcer eſt iniu-
rioſus nō tenet redire qđ me.cā.c.j.ſecꝰ
eſſet ſi nō eſſet iniurioſus qꝛ tenet etiā
ſi imineret periculū mortis ſm gl. i cle.
paſtoralis.de re iudi.⁊ Bar.in.l.relega
ti.ff.de penis.Et iō iſtud eſt verū quan
do vult euadere illud qđ indebite ſu-
ſtinet ⁊ ſic vt euadat iurat nō intēdens
ſe obligare: ſecꝰ eſſet ſi intēdebat ſe ob
ligare qñ iurauit qꝛ tūc dic vt.s.§.ix.
58 ¶Xxv.nō obligat iuramētū quādo iu-
ramētū ē cōditionale vel ꝑpter cām:qꝛ
niſi ꝯditio extet vel cā non obligat. de
ꝯdi.appo.c.ver.de iureiu.c.ꝑuenit.el.
ij.⁊ hoc itellige qñ tota obligatio pone
bat cōditionis euētū.vel ꝑpter cauſaȝ
alias teneret.vnde iurans ire ad ſctm̄
Iacobū vt fratrē ſuū videat ⁊ peccata
ſua redimat.lȝ frater ſuus deceſſerit te
net nihilominꝰ ire ꝑpter aliā cauſam.
59 ¶Xxvj. Nō obligat qñ ſingulares fir-
māt ſtatuta collegij cū iuramēto dictis
ſtatutis ſublatis pꝰ ipſam vniuerſitatē
vt dicit Ioā. an.in.c.j.de his q̄ fi. a ma.
par.c.qꝛ nō obligat niſi remanētibꝰ ſta
tutis vnde eis ſublatis ꝑ vniuerſitatem
tollit iuramēti vinculū quaſi iuramen-
tū liget ſingulos vbi ſingulares cōtra-
uenıūt. ſecus ſi ꝯuenıunt collegialiter
tollēdo ſtatutū.Pa.vero in.c.dilecto.de
ꝑbē. diſtiguit ⁊ bene ꝙ aut ſingulares
de collegio iurāt vt ſingulares. ⁊ ſic eſt
ꝯa opinio. Io.an.exēplū ſtatuto cauet
ꝙ nullꝰ det vocē matriculatꝰ. Iurane-
runt ſinguli ſeruare ſtatutū. Similiter
ꝙ nullus vadat de nocte ſtatutū: iurāt
ſeruare ſtatutum: certe qꝛ hoc cōcernit
obſeruātiā ſingulorꝝ ideo ſi collegium
tollat ſtatutū nō peccabūt cōtrauenien
tes qꝛ iuramētū erat ſtatuto acceſſoriū:
⁊ remoto principali remouetur ⁊ acceſ-
ſorium. Si vero iuramentum aſtringit
eos ad obſeruantiaȝ vt collegialiter ſic
ſine periurio nō poſſunt cōtrauenire ēt
collegialiter cauſa rōnabili non ſubſi-
ſtente exemplū.vt in.d.c.dilecto. Nam
canonici iurantes vt etiā collegialiter
nō recipiāt:qꝛ non eſt dubiū ꝙ vt ſingu
li nō poſſunt eligere canonicos. Paulꝰ
vero in cle.j.de regula dicit ſi iurāt ſta-
tutum ſeruare ꝙ ſi collegialiter contra
ueniunt nō ſunt periurū:qꝛ tollunt ſta-
tutū:⁊ per ꝯñs iuramentū. Si vero iu-
rant ſeruare cōtēta in ſtatutis ſpeciali-
ter:puta nō ibo de nocte ⁊ hmōi nō ha-
bito reſpectu ad ſtatutū ſic ſunt periuri
ſi cōtrauenıūt qualitercūqꝫ Aduerte ta
men ꝙ in caſu in quo nō poſſunt cōtra-
uenire collegialiter dȝ intelligi niſi per
cauſam cōcernentē fauorē publicum qꝛ
ſic poſſent cōtrauenire non obſtante iu
ramēto qꝛ iſtud intelligit exceptum vt
no.Pa.in.d.c.dilecto.⁊ ſm ꝑdicta intel-
lige glo.in.c.in his.xj.diſtin.
¶Utrū ſucceſſores in aliq̄ collegio vel 40
vniuerſitate in q̄ predeceſſores fecerāt
ſtatuta ⁊ iurauerāt ea ſeruare teneant
ſub pena periurij talia ſtatuta ſeruare.
R.ñ.ꝙ nō.qꝛ obligatio iuramēti eſt ꝑſo
nalis ex parte iurātis : nec extendit ad
ſucceſſores ꝙtū ad periuriū:lȝ teneantur
ipſum ſeruare.de ſolu.c.j.de vſuris.ca.
tua.de iureiur.c.veritatis. ſȝ ex ꝑte eiꝰ
cui iuratur trāſgreditur perſonā:vnde
ꝑmittens obedientiā prelato ⁊ ſucceſſo
ribus eius non tenet iterū promittere
ſucceſſori:qꝛ ē ei obligatꝰ ſicut anteceſ
ſori cui ꝑmiſit.Fallit i liberto q̇ tenet ⁊
dȝ ꝑfeſſionē facere ifra annū nouo pa-
trono.xij.q.ij.lōginquitate.⁊.c.ſepe fit.
no.Inno.⁊ Ber.in.d.c.veritatis.
¶Uigeſimuſſeptimꝰ.Qñ qs iurat i can 41
te ⁊ hoc ꝑꝑ aliquā neceſſitatē iplere nō
ꝑt.xxv.diſt.§.als ea demū. exēplū pone
de matre que iurauit filiū verberare ⁊
hmōi minima qꝛ vr̄ veniale tale periu
riū ꝑmiſſoriū qꝛ nō vr̄ deus acceptare
cum maiori obligatione quā natura eo
rum importet vt ibi patet.

42 ¶ Utrū in dependētibus ab alio alicui⁹ vel cōſcia ſit ſtādū eius iuramēto. Rn̄. pa.in.c.vidua.de regula. ꝙ ſic vt extra de ſen.excom.c.ſi vero.el.ij.de homi.ſignificaſti.et.c. vidua. predicto ꝙ videt contrarium:qꝛ intelligit quando certa preſumptio extrinſeca coniecturat animum qꝛ tunc non ſtatur in preiudicio alterius alias ſic.

Juramētū.vj. quo abſolutionē ꝗs pōt abſoluere a iuramēto licito tam ex parte iurātis ꝗ̄ recipiētis. Rn̄.pa.in.c. quāto.de iureiu.aut iuramētū fuit p̄ſtitū in materia ſpectāte principalr ad papā.vtputa cū canonici iurauerūt nō recipere vltra talē numerū aliquē in canonicum ꝛ hmōi ꝛ ſic papa pōt etiā ſine cā abſoluere:qꝛ in tali iuramēto intelligit excepta autoritas pape. vt in.c. venientes.e.ti.ꝛ hoc voluit hoſt.in.d.c.quāto. Aut fuit p̄ſtitū i alia materia : ꝛ tūc aut eſt ad honorē dei p̄ncipaliter. ꝛ ſic ſine cā nullus pōt abſoluere niſi ſolus de⁹ ꝛ ſic intellige.Joā.an.poſt vin. in .c.ij. de ſpō. Nā papa nō pōt remittere ſine cā obligationē deo q̄ſitā.ij.q.iiij.ſi manet. xxiij.q.iiij.ſi his q̄.Ex quo īfert ꝙ ſicut papa nō pōt aliū abſoluere i hoc caſu ſic multominus ſeipm̄.c.ſi.de inſti.ꝛ.c. xvſas. de iurepa. Aut ſubeſt iuſta cā ſic tā papa pōt ꝗ̄ ep̄s:ꝛ ꝙ ep̄s poſſit ſic no.Jnno.in.c. debitos.de iureiu. Et lō ſubſiſtēte iuſta cauſa poterit ep̄s cōmutare ꝛ interpretari ſm do.Anto. in.d.c. quāto.ꝛ Spe.in tit.de legato ꝗ quādo.ſ. dubitat de ei⁹ validate ꝛ alijs dubijs. ꝛ etiā abſoluere ſm Jnno.quem ſequit pa.in.c.cū ꝯtingat.eo.ti. ſed eſt dr̄ia inter papā ꝛ ep̄m.qꝛ ep̄s nō poteſt niſi reſpectu ſue dioceſis.papa vero reſpectu totius orbis vel reſpectu magnarū perſonarum aut magni dubij eſt requirendus:ꝛ ſic poteſt intelligi.c venerabilē. de elec.ar.c.ſi vero.cū ſi.e.tit. Alius aūt citra ep̄m.vel q̄ nō hꝫ ep̄alē iuriſditionem nō poteſt abſoluere in iuramento ſicut nec in voto diſpenſare. vt no.in.c. j.de voto.Sꝫ que eſt cauſa legitima abſoluendi a iuramento p̄ſtito in materia ſpectāte ad honorē dei. Rn̄. ꝙ propter ſcādalum euitandū.vt no. in gl.in.d .c. quāto.ꝛ Jnnoc.in.d.c.venerabilem. vel maior vtilitas.vt no.Jnno.in.d.c. debitores.ꝛ eſt tex.in.c.peruenit.el.ij.eo.vel ſubeſt alia iuſta cauſa.de quibus.xv.q. vj.nos ſanctoꝝ.ꝛ.c.autoritatē.ꝛ credo ꝙ hoc ſit relinquendum arbitrio ipſoꝝ vt ex p̄dictis colligāt quomodo in alijs debeant iudicare. Si vero materia in qua eſt p̄ſtitum non ptinet ad papā nec ad honorem dei.Sed cōmodum hominis:ſic papa pōt ex cauſa abſoluere : vt in.c.quāto.de iureiu. ꝛ in.c.ij. de voto. alias non:reſpectu laicorum ſibi in temporalib⁹ nō ſubditorum. vt in cle. paſtoralis.de re iu.d.ꝛ qđ no. in c. q̄ in eccleſiarū.de conſti.ꝛ in.l.ſi.C.ſi ꝯ ius vel vti.pu.Facit qđ no .j. Obedientia.§.ij. Similiter dic ꝙ poteſt ep̄s ex cauſa legitima abſoluere a iuramēto licito. ꝛ dicit cauſa legitima quādo ineſt turpitudo ex pte recipientis. vnde dicit pa.i .c. j.de iureiu.ꝙ ſi notorie conſtat de turpi receptiōe poterit ep̄s abſqꝫ hoc ꝙ citet vel cogat ſuſcipientem relaxare ꝛ abſoluere: puta cogat eū ꝗs ex metu eregit iuramētū ſup eo de q̄ alias etiā de iure tenetur vt exemplificat idem pa. in.c. ad noſtram.el.ij.eo.titu.

Additio qꝛ iuris ſibi irrogat illa quādo eū iuramēto ad iuris obſeruātiā p metū ꝛ ideo ꝓpter periculū periurij pōt petere abſolutionē.ꝛ ſic extēde.c.ſi vero.eo.ti.

Adde ad ꝓpoſitū eoꝝ q̄ i hoc §. dicunt.ſ.de abſolutiōe a iuramēto an quā ꝛ p quē ꝛ quō petat ꝛ an poſſit peti per ꝓcuratorē ꝛ an requirat ſpeciale.mādatum.ego dixi de hoc.§.in ver.abſolutio.

¶ Utrū in omnibus p̄dictis in quibus 1
dixi iuramētum nō obligare poſſit ꝗs propria autoritate ꝯuenire.Rn̄.vt colligo ex.Jnno.in.c.cū quidam.de iureiur. ꝙ quādo eſt dubiūꝫ an ſit obligatoriū: tunc nemo preter autoritatem ſuperioris poteſt cōtrauenire:nec iudex ſecularis in caſu in quo eſt dubiūꝫ vter doc.

an ſit obligatoriũ vł ne põt ſe intromittere ſed remitterẽ ad iudicẽ eccleſiaſticum. ita not. Pa. i. d. c. cũ ꝯtingat. Quãdo vero nõ eſt dubiũ de iuramenti obligatiõe tũc ſi põt ſeruari abſ disp̃ẽdio ſalutis dz abſolutio peti ꝓpter reuerẽtiam ſacramẽti. Si vero ſit in diſpẽdiũ ſalutis: tũc põt hõ ꝓpria autoritate cõtrauenire. ⁊ no. hoc ꝙ ĩ diſpẽdiũ ſalutꝫ v̓z oẽ illð qð charitati dei derogat vł eiꝰ perfectiõi vel diſponẽtibꝰ ad eã. Videt tñ Pa. i. c. cũ quidẽ. de iureiu. tenere nõ eẽ neceſſariã abſolutionẽ ſuꝑioris etiã quando poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis niſi ſolum ne notet de trãſgreſſione iuramenti hoc eſt dicere propter ſcãdalum ⁊ ſic credo quãdo. ſ. eſt claruꝫ ꝙ non obliget iuramentũ quod no.

2 ¶ Utrꝝ iuramentũ qð ꝯcernit fauorẽ iurãtiũ tm̃ ſit remiſſibile ꝑ eos q̃ iurarũt. Rñ. Jo. an. i. c. ij. de ſpõ. ⁊ Jo. de ligna. i cle. j. de vſuris ſic ⁊ facit. d. c. ij. Secus ſi cõcerneret cultũ dei vel religionẽ vł pietatem puta iurarũt duo ſibi inuiceꝫ ꝙ religionẽ intrabũt ꝙ dicet duo pſalteria vel ꝙ de lucro eoꝝ dabũt certã partem pauperibꝰ ⁊. hmõi: qꝛ nõ pñt ſibi remittere. Silr nõ pñt ſi ſibi iurauerũt id ad qð tenebant: puta ꝙ nõ furtũ faciẽt ꝙ mercatores nõ falſificabũt merces ⁊ hmõi. Silr etiã nõ pñt remittere qñ iurãt ſuꝑ aliquo faciẽdo vł nõ faciẽdo qð nõ ꝑtinet ad eũ cui iurat ſꝫ ſimplr puta iuro tibi qð nõ negociabor vł nõ faciã talẽ artẽ ſi tñ tale iuramẽtũ reſpiceret in ꝯmodũ alteriꝰ puta cõitatꝫ aut aliorũ nõ valeret vt dictũ eſt. Silr nõ tenetur qñ iurãdo de aliquo faciẽdo vł nõ faciẽdo intẽdebat ſi ille cui iurabat ſimiliter faceret qꝛ ſic ſi ille nõ ſeruat nec iſte tenet facit qð no. ho. Jnno. ⁊ Ber. i. c. ꝑuenit. el. ij. ⁊ facit. c. ſicut. el. iij. de iuiuran.

5 ¶ Utrꝝ vniuerſitas q̃ iurat aliq̃d ſeruare vel non facere teneat qñ maior pars facit. Rñ. H. Rod. ꝙ qñ iurarũt habebãt aliq̃ ꝯditionem in mẽte ſm illã debent ſeruare: puta ſi alijs oẽs vł maior pars ſeruabit ⁊ ergo. ſi vero nullã cõditionẽ habebat ſed dubitat an fuerit ſimplex vel ſub aliqua ꝯditiõe tũc ſi iuramẽtuꝫ ſpectet tãtũ ad cõmodũ iurantiũ ⁊ medietas vł maior pars ſeruat ⁊ hoc vergat in dãnũ ſeruãtium ⁊ lucrum nõ ſeruantiũ benigne interpretãdũ eſt ꝙ aliquibus nõ ſeruantibꝰ alij nõ tenentur ſeruare. Si vero nullũ icõmodũ patiantur ſeruãtes nõ eſt tutũ ꝯtrauenire ſed denũciet p̃lato vt vł cogat ſeruare vł ſibi inuicẽ remittere. Si vero cõcerneret ꝯmodũ alioꝝ a iurantibus non poſſet nec ſibi remittere nec alijs nõ ſeruantibus non ſeruare ſine periurio ſi ſimpliciter iuraret vel ſub conditione dimittant incertũ ſcilicet non ſeruando ⁊ ſeruent quod eſt certum

¶ Utrũ licite quis poſſit petere abſolutionem a iuramẽto in caſibꝰ vbi tꝫ. Rñ. ſm pa. in. c. cũ ꝯtingat eo. ti. ꝙ aut iuramẽtũ continet turpitudinẽ ex parte ſuſcipiẽtis ⁊ maxime concurrẽte materia turpi ſuꝑ qua preſtatur ſed ex parte iurantis nullum imminet peccatũ ſic poteſt peti abſolutio non obſtante conditione aduerſarij caſus eſt in. d. c. debitores. ex quo patet ꝙ filiuſfami. qui cũ iuramento renunciauit macedoniano poteſt petere abſolutionẽ in terris vbi communiter hodie filij nõ inducunt ad tantum malum ⁊ hoc eſt tutiꝰ ſm do. An. in. d. c. cum cõtingat. ⁊ placet Pa. q̃uis poſſet de ſubtilitate iuris dici ꝙ non tenet iuramentum ſi bene ponderetur. l. j. ff. ad mace quia emanauit ad compeſcendum libidinem peccantium ⁊ ſic ꝓpter bonũ publicũ corporis ⁊ anime cõtra quod iuramẽtum nullũ eſt ca. ſi diligenti. de fo. compe. ⁊. c. contingit. el. j. de ſen. excom. Jtẽ quia iuramentũ nõ ſolũ eſt nullũ qñ ꝯtinet in ſe pctm̃ ſꝫ etiã qñ põt p̃bere occaſionẽ peccãdi. c. cũ ab omni. de vita et hone. cle. ⁊. c. nam concupiſcentiam. de conſti. ⁊. ca. ſicut ex literis. de iureiu. 4

Additio Aut iuramẽtũ nullam turpitudinẽ aliam habet niſi: quia eſt contra legem preſſitum ⁊ in hoc diſtigue. Aut ei lex reſiſtit

propter fauorem rei publice principal'r et nō eſt neceſſaris abſolutio qꝫ iuramētuꝫ nō valuit.d.c.ſi diligēti. Aut reſiſtit pricipal'r ꝑpter fauorē iurātis lꝫ ſcda rio in fauorē publicū vt in muliere minore.ꝛ hmōi ꝛ tūc ſi poteſt ſeruari ſine diſpēdio ſalutis abſolutio nō pōt peti c.ſi vo.cū ſi.e.ti.qꝺ intellige vex. qñ ſine dolo.vi.vel metu ſꝫ ſpōte ꝛ ſciēter eſt iuratū. Si vero iuramētū ſit in ꝯctu ꝛ dat enormis leſio lꝫ iurauerit nō ꝯtrauenire tamē poterit abſolutionē petere qꝛ p̄ſumit dolus.l.oēs.§.lucius.ff. de his q̄ i frau.cre.l.q̄ teſtiū.ff.de proba.ꝛ nihil intereſt vtrum interueniat dolus a propoſito vl' re ipa.l.ſi qs cū alr.ff.de ver. ob.ꝛ vba iuramēti debēt intelligi ciuili mō.ſ. ꝙ non ꝯueniat nulla rōe vl' cā exceptis grauibꝰ leſiōibꝰ ar.l.creditor.§. luciꝰ.ff.mād. Intellige niſi ſciēter iuraſſet qꝛ ceſſat dolꝰ ꝛ re ipſa ꝛ ex ꝑpoſito. Et iō nō poterit. Sic etiā non intellexit enormem leſionem lꝫ dixerit non ꝯuenire neqꝫ magne neqꝫ parue:vt ponūt notariȷ̈ nō propterea prohibet qui poſſit petere abſolationē de hoc.vide.s.arbiter.§.x.

Juriſditio

ſcdm Azo.dicit a ditione qꝺ eſt poteſtas ꝛ iuris q̄ſi iuſta ꝛ legitima ptās ☞ De notatis i hoc ꝛ quotuplex ſit iuriſditio no.in auc.de defen.ciui.§.oportet.bal.in.l.j.i n prin.C.ꝺ emā.li. Bar.ꝛ doc.in.l.iiȷ̈.ff.de iuriſdi.oim iud.ꝛ ꝙ iuriſditiōis appellatiōe venit ordinaria ꝛ delegata ſm Alex.in ru.ff.de iur.om. iud.poſt glo.ibi.Et qd ſi vtrūqꝫ.ꝛ.ȷ̈.l.j. eo.ti. notat quid ſit iuriſditio ꝙ eſt poteſtas de iure publico introducta cū neceſſitate ius dicēdi ꝛ eq̄tatis ſtatuēdo.

1 ¶ Juriſdictio ſine cohertione nō valet de officio dele.ca.paſtoralis. vnꝺ dicit tex.in.l.fi.ff.de officio eius cui man.eſt iuriſditio. ſine modica cohertione nulla eſt iuridictio.

2 ¶ Juriſditione commiſſa omnia ſine quibus explicari non poſſet intelligun tur commiſſa ſimiliter.ff.de iuriſ.om.iudi.l.ȷ̈.

Jus eſt

ars boni ꝛ eq̄.ff. inſtitia ꝛ iu.l.j.ius cōſtare non poteſt niſi ſit aliqs iuriſperitus p quē poſſit quotidie in melius perduci.ff.de orig.iur. neceſſariū ius diuidit i ius naturale gētiuꝫ ciuile ꝛ publicum de hoc vide diſtin.j.per totum.ꝛ.ff.de iuſtitia ꝛ iur.p totum. Utrum facta cōtra ius valeant vide.j.lex.§.xviȷ̈.

Juſpatronatus

ē ius honoriſicū oneroſum ꝛ vtile alicui cōpetēs i eccl'ia ꝑ eo ꝙ de dioceſani cōſēſu eā cōſtruxit fūdauit vl' donauit ipſe vl' is a q̄ cauſam habuit ſecundū ioan.an.ꝛ pa. in Rub.de iurepa.ꝛ ꝺꝛ honorificū qꝛ habet honorē preſentan di rectorē quia ſi ne eius preſentatione ſi eps vel alius ꝓlatus inſtituit ipo iure eſt nulla p.c.decernimus.xvj.q.viȷ̈.tꝫ io.and.in.c.ȷ̈.de officio vi.li.vj.niſi qñ patronus fuiſſet negligēs in pñtādo qꝛ elapſo tempore bñ iſtituit papa vo poſſet ſine pñtatiōe patroni ꝛ ſimil'r legatus de latere ſi patronus ſit eccleſiaſticus nō tñ poſſet p̄dictus legatus ſi eſſet ſecularis viꝺ gl. in cle.p literas.de preben. ꝛ iſte eſt caſꝰ c.cū dilectus de iurepa.oneroſum ꝺꝛ qꝛ patronatꝰ tñr defendere eccleſiā ne bona idebite dilapident.xvj.q̄.viȷ̈.filiȷ̈s. vnde pñtatus reddere rationē ꝺ adminiſtratione patrono itellige ſi patronꝰ eſt eccleſiaſticus nō ſecularis vt no.i.c. cum ꝛ plantare.de priui.ꝛ pa.in.c. ex literis.ꝛ.c.cū ꝑpter.e.ti.nō tñ valde ſtricte dicēdo qd expēdat quoti/ie ſꝫ in genere ita no.pa.i.c.ex literis.ꝺ iure pro. vtile ꝺꝛ etiā qꝛ ſi veniret ad inopiā tñr eccleſia ex redditibus vltra neceſſaria remanētibus alimentare patronū pinguius q̄ʒ alios paupes.c.quicunqꝫ.elc. ȷ̈.ea.cauſa.ꝛ.c.nobis.in fi.de iurepa.et no. ꝙ ius patronatus hñs aliqñ dicipatronus aliquādo aduocatus ꝛ vice dominus cuſtos guardiam habens eius alias preſentationis vel proceſſionis ſecundum hoſt. in capitulo preterea. eodem titulo.et in capitulo in ſingulis in fine.de ſtatu mo.et ideo ſuppo

nant pro eo dem.
Adde pro notatis in hoc.§.⁊ ꝙ ius patronatus poteſt gn̄aliter alienari:ſcꝫ cū bonis vel cū caſtro.not.Pau.de caſt. in.l.j.in fi.ff.de offi.eius cui mā.ē iuriſ. arg.l.quedā.ff.de acqui.rerū do.⁊ Bar. in.l.hanc legē.ff.de cōtrahē.emp.⁊ Ro. ſing.ſuo.l.inci.ſi vendo.ꝛ ō tn̄ venit in gn̄ali cōfiſcatiōe bonoꝝ facta p iudicē laicū:vt p Colle.c.fi.ver.q̇d ſi patronus cōdēnetur.de iurepa.⁊ feli.c.q̄ꝫto.col.j. verſi.vtrū ſentētia de iu.

1 Quibus modis acquirit iuſpatronatus.Rn̄.ꝙ ex tribus. Primū qꝛ fūdanit eccleſiā.i.fundū ad edificandum dedit.d.c.nobis.⁊.c.abbatē.xviij.q.ij.

2 Scdm̄ eſt ex cōſtitutiōe eccleſie cap. monaſteriū:xvj.qō.vij.⁊ hoc intellige ſi facit de cōſenſu epi cū alio modo eccleſia fieri non debeat de cōſe.di.j. Nemo. de iure primo quoniā ⁊ capitulo nobis fuit.xvj.q.vij.filijs.

3 Sed q̇d ſi ad refectionē dedit.Rn̄.ꝙ non acquirit iuſpr̄o.ſm.Lau.arg.ff.ne quid in loco pu.l.ij.§.vicinales.qō verꝫ eſt qn̄ nō eſt oīno deſtructa.Sec⁹ ſi funditus erat deſtructa ⁊ de cōſenſu reparauit qꝛ pinde eēt ac ſi de nouo feciſſet de iude.conſuluit ⁊ aut.vt nullus fab. oratorij domi.§.j.ſꝫ prim⁹ qui edificauerat amittat iuſpatro.ſi non dederat fundū vel ſm gl.in.c.qm̄ eo.dotē etiā ſi de eadē materia ſit reparata.

4 Tertiū eſt ex dotatione.d.c.filijs.⁊.c. quicūqꝫ.ibidē ⁊ hoc itellige de dote data an̄.ꝯſecrationē qꝛ poſt conſecrationē nō induceret qꝛ nulla ſeruitus.rei ſacre pōt imponi.ff.de ſerui.l.ſeruitutes.l.ij. §.vlti.⁊ quod humani iuris deſinit eē ſeruitutē non recipit.ff.cōia predio.l.caueri. Tamē Inno.⁊ hoſt.tenēt ꝙ ſi nō habet dotē ⁊ ſibi det poſt conſecrationē ꝙ acquirit iuſpatronat⁹ qꝛ ſine ſubſtātia rerū nō poſſet eccleſie deſeruiri.j.q. iij.ſi q̇s obiecerit ⁊ magis placet ⁊ no. ꝙ niſi det p dote vl' rōne dotis non habebit iuſpr̄onat⁹ ſꝫ erit bn̄factor ſꝫ pa. i.d.c.qm̄.Limitat etiā hoc ibiō pa.ꝙ ex dotatione poſt conſecrationeꝫ efficitur patron⁹.Verū qn̄ fundator nō pōt compelli ad ipſam dotandā ſicut fit in iſtis capellis qō no.

Utrū poſſint eſſe plures in dote ꝯſtituēda.Rn̄.Inno.ꝙ ſic ⁊ q̇libet erit pr̄onus.vult ēt gl.lxiij.di.in ſumma ⁊ ſic limita gl.in.d.c.quicunqꝫ.q̄ vult ꝙ dans modicam dotē nō ſit patronus qꝛ verū eſt qn̄ vnus ſolus dat ſec⁹ ſi plures ſimul dant ſufficientē.Idē dic in fundatiōe ⁊ edificatione et ſic patet ꝙ multi eſſent patroni puta quia vnus dedit fundum alter edificauit alter dotauit vel plures edificauerūt vel dotauerūt. 5

Utrū ius pr̄onat⁹ tranſeat ad heredes.Rn̄.pa.i.c.j.de iurepa.qō ſic etiā extraneos ita qō ſi pater inſtituit filium in certa re ⁊ extraneū heredē vniuerſalem iuſpatronat⁹ trāſibit in extraneū nō in filiū ⁊ ſi plures ſunt heredes in omnes trāſit vt in.d.c.j.⁊.cle.fi.e.ti.⁊ nō ſolum trāſit ad maſculos ſed etiā ad feminas heredes.Facit cle.fi.ō ꝯceſſi.pbē.ſentit gl.in.c.qm̄ inueſtiturā.xvj.q.vij.⁊ ideo filius q̇ repudiauit hereditatē pr̄nā nō erit patronus ſm Fede.ꝯſilio.cj.Et hodie determinatū ē p.d.cle.fi.ꝙ ſuccedūt nō p capita ſꝫ p ſtirpes.vn̄ ſi plures ſuccedūt vni ex duob⁹ pr̄onis ēt oēs hn̄tur loco vni⁹ ē lꝫ vn⁹ habeat plus de hereditate q̄ꝫ ali⁹ dūmodo non ſit heres in certa re ꝯſtitut⁹ equaliter erit pr̄onus. 6

Utrū iuſpatronat⁹ poſſit diuidi inter heredes.Rn̄.pa.i.d.c.j.qō nō qualitercunqꝫ intelligat iſta diuiſio cum ipſum ius ſit in corporale pn̄t bn̄ cōuenire patroni vt alternatis vicib⁹ pn̄tent.d.clemē.fi.Silr ſi hn̄t plures eccleſias pn̄t cōuenire vt preſentet vnus in vna alter in altera:quia ſicut diuiſio permittitur in tempore ita ⁊ reſpectu locoꝝ et iſta non eſt diuiſio q̄ phibet in.di.c.j.de iure patrona. 7

Utrū iuſpatronatus poſſit adiudicari vni ex heredib⁹.Rn̄.pa.i.c.querimoniā.eo.ti.ꝙ nō qꝛ ſi equalr diuidūt non apparet quare hoc.Si inequalr diuidūt ⁊ tūc ſi dat p reſtauratiōe illi q̇ min⁹ hꝫ illicitum eſt ſimonia cū.c.preterea.eo.ti.

9 ℂUtꝝ ius patronat⁹ trāſeat cū vniuer
ſitate bonoꝝ. Rñ. ꝙ ſic. xvj. q. vij. nemi-
ni ⁊. ē. t. c. ex lr̄is. ⁊. c. cū ſeculuȝ. de iurep.
10 ℂUtꝝ tranſeat donatiōe. Rñ. ꝙ ſic. c. ex
inſinuatiōe. ⁊. c. cōſultationibus. eo. ita
tñ ꝙ ſi eſt laicus nō pōt donare cuicun
ꝗȝ laico aut clerico recipiēti noīe ꝓprio
ſine licētia epī vt in. c. nullus. ⁊ in. c. p̄te-
rea, eo. ti. ſicut ſit aliqđ aliud ius ſpūa-
le. Si vͦo donaret eccl'ie aut loco religio
ſo tūc ſm cōiter doc. pōt ſine licētia epī
vt no. in. d. c. nullus. ⁊. c. ex inſinuatiōe.
⁊ ca. illud. ⁊. c. vnico. eo. ti. li. vj.
11 ℂUtrum poſſit dari in feudū. Rñ. ꝙ ſic
cum vniuerſitate. c. cum ſeculum. eodē
ti. ſed ſpecialiter nō.
12 ℂUtꝝ vēditiōe transferat. Rñ. ꝙ ſi ſpe
cialr vēdat eſt ſimonia ſi emit intentiōe
vt poſſit preſentare quē velit vel priua-
re ⁊ dȝ ſpoliare ille ꝗ emit ⁊ eccl'ia dȝ eē
libera ſm Inn. Si vͦo emeret cū vniuer
ſitate tpaliū cū ꝗb⁹ trāſit etiā iuſpatro-
natus nō eſt ſimonia ſm Hoſ. ⁊ cal. vt pȝ
ex. c. ex literis, eo. ti. quod veꝝ credo cuȝ
nō emit principaliter talia bona tpalia
propter iuſpatronatus ꝯñdam qꝛ ſi p̄n
cipaliter propter hoc emeret eſſet ſimo-
nia, ita no, pa. in. c. qꝛ clerici eo. ti. Itē ſȝ
Io. an. c. vnico. e. li. vj. ſi dicat vēdo tibi
villam ⁊ iuſpatronatus qđ habeo in ea
non valet vēditio ſecus ſi ſimpliciter vē
dit villam vt in cle. paſtoralis. de re iu.
Et ideo emptor vel feudatarius cū ac-
quirant directū vel vtile dñiū rerū ſimi
liter acquirunt iuſpatronatus licite ſi-
cut alios fructus habent. ff. de contra-
hen. emp. l. in lege. §. dolia.
13 ℂUtꝝ vendēs oīa iura ꝗ hȝ in tali vil
la ꝗ nō eſt ſua intelligat vendere iuſpa
tronat⁹ qđ ibi hȝ. Rñ. ꝙ non qꝛ ad hoc
vt trāſeat opȝ ꝙ res ꝗ vēdit talis ſit ꝙ
etiā ſine exp̄ſſione vniuerſitatē vel iuſ-
patronatus nō contineat ſicut ſi villa
vel caſtrū qđ in ſe ꝯtinet honorē iuriſdi
tionē diſtrictū ⁊ iuſpatronatus. ff. de vͦ.
ſig. l. pupill⁹ §. territoriū. ſȝ qñ dicit vē
do tibi oīa iura reſoluit hec vniuerſalis
in ſingulares. i. vēdo tibi hoc ⁊ illud cū
iuſpatronat⁹ ſic nō poſſit vēdi ſic in tali

vniuerſali nō cōprehēdit Sȝ, ſi ſit aliqđ
vniuerſale ꝙ multa iura in ſe cōtineat
vt eſt hereditas bene tranſit cū illo iuſ
patronatus. ff. de pe. he. l. item vidēdū.
§. ſi. ⁊ duobus ſequentibus.
ℂQuid ſi vendat ꝗs palatiū vbi habet 14
capellam ꝗ forte hȝ multa priuilegia et
multos redditus tranſiet iuſpa. cū pa-
latio. Rñ. ꝙ ſic, ar. l. ſi mercedē. §. ſi eum
fundū. ff. de ac. emp. qꝛ ad capellā nō ē
niſi ꝑ palatiū cōtrariū no. Hoſt. et In-
no. in. c. ex literis. eo. ti.
ℂUtrū poſſit pignori obligari. Rñ. ve 15
rior opi. ē Inno. ꝙ nō etiā cū vniuerſi-
tate qꝛ cū creditor non poſſit vti pigno-
re ſi vacaret eccl'ia nemo poſſet p̄ntare.
ℂSȝ infra ꝗ̄tū tp̄s dȝ p̄ronus p̄ntare 16
Rñ. ꝙ ſi eſt laicus hȝ quatuor mēſes ſi
cleric⁹ ſex a tpe vacatiōis. c. eā te decet.
eo. ti, ⁊ eſt tex. in. ca. vnico. eo. li. vj.
ℂSȝ nūquid poterūt variare. Rñ. ꝙ ſic 17
ſi eſt laic⁹ anteꝗ̄ ep̄s cōfirmet vt in ca.
quod aūt. ⁊. c. cū aūt. ⁊. ca. paſtoralis. eo.
ti. ſi eſt eccleſiaſticus patronus non po-
teſt variare poſtꝗ̄ preſentauit. d. ca. pa
ſtoralis. ⁊ū. c. predictis. eo. ti.
ℂUtꝝ p̄ntans indignū priuet iure p̄n 18
tandi. Rñ ꝙ ſi eſt clericus ꝗ p̄ntat indi-
gnū priuat ea vice. tex. eſt in. c. ſicut in
ſi. de ſup. negli. p̄la. ⁊. c. iij. de ecc. edifi.
Si vͦo ē laic⁹ nō p̄uat vt elicit ſubtiliter
đ of. or. c. cū vos hoc tȝ Inn. ⁊ Ho. ⁊ ber.
i. d. c. cū vos. ⁊ Arch. in. c. ſuſcepti de pre
bent. li. vj. peccat tamen mortaliter ſciē
ter preſentādo indignum qꝛ infideliter
agit in officio ſibi commiſſo vide admi
niſtratio.
ℂUtꝝ ꝗs poſſit p̄ntare ſeipſum. Rñ. ꝙ
nō ſed bñ filiū dūmō ſit idone⁹. facit. c.
ꝑ veſtras. eo. ti. ⁊ ibi no. ber. Hoſt. ⁊ pa.
ponit. c. ꝯſuluit. e. ti. Similiter poſſunt
p̄ſentare vnū ex ſeipſis. Facit. l. vbi ad
ſunt. ff. de tuto. tȝ glo. in. d. c. conſuluit.
ℂUtꝝ p̄ntat⁹ a maiori parte p̄ronorū 19
ſit admittēd⁹. Rñ. pa. in. ca. quoniam. e.
ti. ꝙ aut preſentatio ſit ab iſtis ſicut a
collegio ⁊ tunc requiritur maior ps re-
ſpectu toti⁹ capituli ſecūdū Io. an. ⁊ vͦ
tex. i. c. cc. el. ſ. de ele. aut p̄ſentatio ſit ab

tis vt a ſingularibꝰ.vt cõiter fit a lai-
cis ⁊ tũc admittit̃ q̇ p̄ſentat̃ a pluribꝰ.
verbi gratia ſunt ſex patroni. tres p̄ſen
tant̃ admittitur q̇ preſentat̃ a tribꝰ vt a
pluribus preſentatus qđ bene nota qꝛ
facit ad multa.
21 ¶Utrũ oportet ꝙ ſint ſimul qñ volũt
p̄ſentare.Rñ.pa.in.§.c.qm̃.ꝙ ſi agũt vt
collegium oportet oẽs vocare.aliter po
terũt cõtenti annullare p̄ſentationẽ. Si
vero agant vt ſinguli ffede. cõſi.xcvij.
tenet ꝙ nõ.Sed bar.in.l. oẽs ppli.ff. de
iuſti.⁊ iure.tꝫ ꝙ ſiue a collegio vt colle-
gium eſt.ſiue a pluribus vt ſingulares
cõſenſus eſt explicandus dũmõ maior
pars preiudicet minori ſemꝑ debent ſi
mul eſſe.ꝑ.l.iuriſgẽtiũ.ff.de pac. ⁊ hoc ẽ
verius quo ad vocationeꝫ: quia forte ſi
fuiſſent p̄ſentes induxiſſent ad conſen-
ſum alterius.⁊ ꝓ hoc facit.c.ij. ⁊ quod
ibi notatur.de arbi.lib.vj.
22 ¶Sed q̇d ſi duo tm̃ ſunt patroni ⁊ du
os p̄ſentãt.Rñ.Jo.an.i.c. cũ autẽ.eo. ti.
ꝙ ep̄s poterit quẽ voluerit eorum inſti-
tuere ⁊ eſt bona gloſ.in.c.ſi plures. xvj.
q.vij.hoc tenet Jnn.i.c.ſ.eo.⁊ cal.⁊ car.
in.d.c.cum autem.⁊ pa.in.c.eam te. eo.
ti.⁊ placet.licet alij. cõtrarium teneant.
23 ¶Utrum patronꝰ poſſit aliq̇d exigere
puta aliquos cereos in cognitiõe iuriſ-
patronatus.Rñ.pa.in.c.preterea.eo. ti.
ꝙ nõ niſi tꝑe fundationis a dioceſano
illud fuiſſet ſibi reſeruatum. nec valet ſi
ip̄e patronꝰ fundãdo ſibi aliqđ ſeruitiũ
reſeruet niſi ep̄s autoritateꝫ preſtiterit:
vnde ſi ep̄s autoritatẽ p̄ſtitiſſet poſſet
tale ius vẽdere titulo remanente apud
eũ ⁊ hoc credo verum ſi dedit dotẽ pin
guem ⁊ abundantẽ: ſecus ſi ſolũ neceſ-
ſariã ad ſuſtẽtationẽ miniſtroꝝ. quia
tũc nullũ ſeruitiũ poteris ſibi retinere.
ita no. pa.i.c.ſ.de cẽ.fallit hoc quãdo lo
cus religioſus ꝓpriis expenſis eccleſiã
edificauit qꝛ tunc talis locus hꝫ in ea
oĩa tẽporalia ſicut ep̄s ſpũalia vt de pri
uile.c.cũ ⁊ plãtare.⁊ etiã ius preſentan
di.de ſupplen.negli.prela.c.ſicut.
24 ¶Utrũ liceat clerico ſuſcipere eccleſiã
de manu laici patroni.Rñ. pa.in .c. pre
terea.el.ſ.eo.titu.ꝙ nõ . ⁊ ſi facit peccat
mortalr̃.⁊ lꝫ nõ ſit ſuſpẽſus ⁊ ipſo iure.
tamen dꝫ cõione priuari . Ex quo infert
pa.ꝙ ſi talis impetrat a papa:nõ expreſ
ſo ꝙ prius habuit a laico non valet.ex
quo dꝫ cõione priuari.vt in.d.c.p̄terea.
⁊.c.poſtulaſti.de reſcrip.
¶Utrũ laicꝰ edificãs capellã in eccl̃ia 25
⁊ eã dotãs acq̇rat ſolũ ſibi iuſpa. an ec-
celeſie ſimul.Rñ.pa.i.c.ad audiẽtiã.de
ec.ed.ꝙ eccleſie ſimul.qꝛ non poteſt ne-
gari quin eccleſia ponat fundũ ex qua
dotatione iuſpatronatꝰ acquirit̃.ca.pie
mentis.xvj.q.vij.⁊ ideo ſimul cõcurret
cũ laico in preſentatione . Silr̃ ſi clericꝰ
edificat ex bonis eccleſie capellã nõ ip
ſe vel parẽtes eius acquirunt iuſpatro-
natus ſed ſolum eccleſia ex cuiꝰ bonis
eſt edificata.
¶Utrũ ex delicto patris publicatis oĩ- 26
bus bonis eiꝰ priuet̃ filius iure patro
natꝰ qđ habebat ptꝫ.Rñ.ꝙ ſi publica
tio fit ab imperatore vel iudice ſeculari
nõ priuat iure patronatꝰ nec ꝑ aliquo
crimine etiã leſe maieſtatꝫ põt iperator
priuare laicũ ipſo qꝛ hꝫ iſtđ a papa.Jta
no.gl.⁊ Arch.i.c.filius.xvj.q.vij.itelli
ge hoc verũ qñ nõ eſt in aliqua vniuer-
ſitate ſeculari.qꝛ ſi eſſet ex priuatiõe il-
lius vniuerſitatis ſecularis tranſiret.⁊
vide bo.gl.i.c.latis preterſum.lvj.di.q̄ di
cit ꝙ licet pr̃ cõmiſerit crimẽ leſe maie-
ſtatis.Et quo filij efficiunt̃ infames.l.
q̇ſquis.C. ad.l.iul̃.maie.vj.q.j.ſi q̇s cuꝫ
militibꝰ.Filij tñ clerici non efficiunt̃ in-
fames.⁊ nõ ꝑdũt bñficia.⁊ ſic nec iuſpa
tronatus etiã filij qui nõ ſunt clerici ni
ſi cum vniuerſitate.
¶Quid ſi laicꝰ hꝫ iuſpatronatus cum 27
eccl̃ia ſimul habebit nec ſex menſes ad
p̄ñtãdũ.Rñ.ſꝫ Jo.an.⁊ Arch.i.d.c.vni
co.e.ti.lib.vj.ꝙ ſic ita ꝙ ratiõe cõionis
priuilegiũ eccleſie trãſibit ad laicuꝫ ad
inſtar eiꝰ qđ dicit̃ de eo q̇ hꝫ rem cõem
cũ pupillo q̇ nõ põt vſucapi vel p̄ſcribi
pupillum.vt in.l.ſi cõem.ff.quemadm.
ſer amit.ita eccleſiaꝫ cõſequit̃ qđ per ſe
cõſeq̇ nõ poſſe de cõce.p̄ben.c.pe.idem
dic qñ clericꝰ ⁊ laicus hñt p̄ñtare ꝙ hꝫ

tp̄s ſex menſiū ſm pa.in.c.eā te.eo.ti.qꝛ maius dignū trahit ad ſe minꝰ dignū ꝫ.ꝙ i dubijs.de cōſe.ec.vl' alta.⁊ hoc tꝫ Jo.an.lꝫ hoſt.aliter. Et itellige de pro=no eccl'iaſtico q̇ hꝫ ius patronatꝰ rōne eccl'ie:qꝛ ſi haberet rōne patrimonīj eēt idem ꝑ oia ſicut in laico ſic ⁊ in clerico c.cū dilectꝰ eodē.⁊.gl.in cle.ſi.e.ti.not. pa.i.d.c.eā te.⁊ i.d.c.cū aūt.qđ not.

Juſtitia ſꝫ ꝙ ē habitꝰ virtutis pōt accipi q̄tuoꝛ mo=dis ſꝫ Ri.i.iij.di.xxxiij.arti.v.q.iij. ¶ Pri=mo cōiſſime.ſ. ꝓ q̄libet rectitudine ani=mi ⁊ ſic q̄libet virtꝰ eſt iuſtitia quedam. et ſic diffinit ab Anſel.lib.de ꝟitate.c. xij. Juſtitia eſt rectitudo volūtatis pro=pter ſe ſeruata. ¶ Scdo ꝓ rectitudine ꝑ quā hō iuſtificat i cōſpectu dei.ſ.ꝓ cha=ritate.⁊ ſic diffnit ab Aug.li.lxxxiij.q. lxj. iuſtitia q̄ ꝑ cetera diffundit eſt dile=ctio dei ⁊ ꝓximi. ¶ Tertio ꝓ q̄libet ꝟtu=te ordinata ꝑ iuſtitiā legalē ad bonum cōe ⁊ ſic eſt idē cū qualibet ꝟtute diffe=rens tn̄ ſm rōnem. ¶ Quarto ꝓ habitu determināte. volūtatē ad firmiter vo=lendū ſeruare rectitudinem debitam in operatiōibꝰ q̄ ſūt ad alterū ⁊ hoc dupli=citer: aut ad alterū vt eſt ꝑſona ſingula=ris.et ſic eſt iuſtitia particularis diſtin=cta ꝑ eſſentiā ab alijs virtutibꝰ q̄ ſic pt̄ diffiniri.iuſtitia eſt cōſtās ⁊ ꝑpetua vo=lūtas ius ſuū vnicuiqꝫ tribuēs.ff.de iu=ſtitia ⁊ iur.l.iuſtitia. Alio mō ad alteꝝ: qđ ē cōitas ⁊ ſic ē iuſtitia legalis.⁊ hec eſt oi ꝟtuti gn̄alis inquantū ꝑcipit oia exteriora cuiuſlibet ꝟtutꝫ ad bonū cōe referri.ſm ꝙ vult philo.v.ethi.ix. Eſt tn̄ vna virtus ſpālis diſtincta in eſſentia ab alijs ꝟtutibꝰ: vnde nō eſt generalis alijs ꝑ ꝑdicationem.ſed per virtutem.

1 ¶ Que ſunt ꝑtes eiꝰ ſubiectiue. Rn̄.ſꝫ philo.v.ethi.due.ſ.cōmutatiua q̇ diri=git vnā ꝑuatā ꝑſonā ad aliā i hiis q̄ ꝯſi=ſtūt mutuo iter duas ꝑſonas adinuicē. Alia diſtributiua q̄ ē ordo eiꝰ qđ ē cōe ad ſingulas ꝑſonas quā dirigit iuſtitia diſtributiua cōiū ſm ꝓportionalitatem

Juſtificatio iperij q̄tuoꝛ re=quirit ꝑmū motū liberi arbitrij: ꝯtritionē animi: infuſionē gratie.⁊ remiſſionem culpe.

Laicus dr̄ a laos grece ⁊ latine populꝰ ſm Iſi. vij.ethi. ⁊ ſunt illi q̇ pn̄t hr̄e vxorem.poſſidere ꝑ=prium de q̇bꝰ.xij.q.ſ.duo.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ laicꝰ offen=dēs clericū ſit fori eccl'iaſtici no. in aut. itē nulla.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ Bar.in.l.cun=ctos populos.q.viij.C.de ſum.tri.⁊ nō pōt eſſe rectoꝛ vniuerſitatis clericoꝝ.et quid ſit in ea ſunt laici.bar omnino i.l. ſi.de colle.illici.qꝛ laicus etiā maximus eſt minoꝛ clerico etiam modico vt not. Spe.in ti.de reſcrip.ꝑſenta.§.ix. verſic. quid ſi quis nomina.

¶ Utrū laicus poſſit eſſe ꝓcuratoꝛ: vel ſyndicus reꝝ eccl'iaſticaꝝ. Rn̄.pa.in.c. decernimꝰ.de iudi. Colectariꝰ dicit qđ generalis adminiſtratoꝛ. eſſe nō poteſt loco ꝑlati abſentie illius qui reputatur abſens.vt eſt minoꝛ. vt in.c.ij.de eta. et qualita.oꝛ. Sed ſi prelatus ꝑſit ſpūali=bus bene pōt committi cura tempora=lium laicis maxime vbi clericus nō re=peritur idoneus.allegat no.per inno. 1

Additio q̇ dicit ꝙ laicis gn̄a=lis adminiſtratio cō=mitti nō poteſt vt ſup oēs dominent. ſꝫ ſpālis quarūdā reꝝ adminiſtratio cō=mitti pōt ita vt ſupioꝛ adminiſtratori re=ſpōdeat.⁊ placet pa.q̇ allegat gl.in.c.in=dicatū.lxxxix.di. Et ideo dictū.c.decerni=mꝰ.loquit ꝙ nō pōt eſſe economꝰ.i.hr̄e generalē adminiſtrationē oim boroꝝ eccleſiaſticorū tā tēporaliū ꝙ̄ ſpiritua=liū ⁊ ſic ꝑſit oibꝰ.ſed bene pōt eſſe eco=nomꝰ eccleſie in tēporalibus.c.in noua. xvj.q.vij.hoc idē tenet Gaſpar. de cal. ⁊ hoſt.⁊ Jo.an.in.c.vnico.de ſindico.

¶ Utrū poſſit eſſe ꝓcuratoꝛ clerici laicꝰ ad eligendum. Rn̄.ꝙ non. vt not. doc. in.d.c.decernimus. qꝛ vbi habet exerce=re actum ſpūalem iudicio ſuo non pōt cōſtitui laicus.vt no. Jo.an.in regula. qđ alicui ſuo non licet.de reg.iur. li. vj. ⁊ ſic limita.c.primum.de procura.li. vj. vt ſolum habeat locum in iudicialibus 2

vbieliã i causis ſpiritualib⁹ admittit
ad agendum ⁊ defendendum.
3 ¶ Utrum poſſit laic⁹ eſſe vicarius epiſ
copi. Rñ. ſm doc. ꝙ nõ vt no. i. d. c. ij. no:
uis. ⁊ in. d. c. cõtingit. de arbi. ⁊ in. c. vno
de ſyndico. Facit gl. in. d. c. decernim⁹.
q̃ dicit ꝙ cauſe ſpirituales non poſſunt
committi laicis etiam tanq̃ delegatis
per epiſcopum. Et hoc intelligo ꝙ non
poteſt eſſe vicarius epiſcopi in ſpiri-
tualibus: ſecus ſi epiſcopus habet iu-
riſdictionem temporalem in loco: quia
bene poteſt laicum ſuum vicarium fa-
cere: vt in. c. fi. ne cle. vel mo. libr. vj. ſed
in ſpiritualibus tenent doc. ꝙ. nec etiã
clericus coniugatus. Joannes de cle.
coniuga. ⁊ in. c. vnico. de cle cõiu. li. vj.
4 ¶ Utrũ laic⁹ poſſit predicare. Rñ. pa. i
d. c. decernimus. ꝙ ſic. ſi committatur
ei ab epiſcopo. vide bonam gl. xcvj. d.
c. bene quidẽ facit. c. cum ex iniuncto.
de here. vide glo. in. c addicimus. xvj.
queſt. j. ſed non teneas dum dicit etiã
mulierem.

Latria grece idẽ eſt ꝙ religio latine ſecũdũ aug. x. de
ciuitate dei. c. iiij. vnde dicit ibidẽ ꝙ cul
tus deo debitus quatuor nominibus
nominatus duobus apud grecos. ſcili
cet Latria ⁊ theuſebia ideſt cultus di-
uinus vel bonus. ⁊ duobus apud lati-
nos. ſcilicet religio ⁊ pietas qui corre-
ſpondent prefatis duobus. Differt ta-
mẽ latria proprie a theuſebia: qꝛ hec re
ſpicit cultum dei interiorem qui pro-
prie pertinet ad virtutes theologicas:
ſed latria reſpicit ſeruitutem exteriorẽ
que pertinet ad iuſtitiam vt elicitur a
ſancto Bo. in. iij. di. ix. q. ij. ar. iij. ⁊ ſic eſt
virtus cardinalis proprie. et quando
aliqui docto. dicunt ꝙ eſt virtus theo-
logica intelligitur ſecundum quod eſt
theuſebia.
1 ¶ Qui ſunt act⁹ latrie. Rñ. ꝙ ſunt due
ſpẽs actuũ latrie. ¶ Prie ſpecies actus
ſunt illi quos ꝑducit mediantibus vir
tutibus quibus ſiue imperat ordinãs eos
in dei reuerentiam: ⁊ ſic religiõis actus
per modũ imperij ponitur Jaco. primo
eſſe viſitare infirmos qui eſt actus elici
tus a mia ⁊ immaculatũ ſe cuſtodire: q̃
elicitur a temperantia. ¶ Secũde ſunt
illi quos producit per ſe ⁊ immediate
per quos homo ordinatur tantum ad
deum ⁊ inter hos habet aliquos inte-
riores tanq̃ principales. ⁊ per ſe: vt eſt
deuotio ⁊ oratio. Aliquos vero exterio
res quaſi ſecũdarios ⁊ ordinatos ad i
teriores quib⁹ ipſa vtitur quaſi ſignis
ad excitandum mẽtem ad actus ſpũa-
les: ⁊ in aliquibus horum exteriorꝫ cor
pus ad venerandum deo exhibet vt in
adoratiõe. Jn aliquibus vero deo de re
bus exteriorib⁹ offertur ⁊ hec vel pro
mittendo. vt in votis: vel in dãdo vt in
ſacrificijs: oblationibus: primitijs: deci
mis: ⁊ huiuſmodi.
¶ Utrũ ſacrificium ſit latrie. Rñ ꝙ tri-
plex eſt ſacrificiũ. ¶ Primũ bone opera
tionis. ⁊ iſtud eſt oĩm virtutũ. ¶ Scõm
orationis. ⁊ iſtud virtutũ theologicarꝫ
eſt. ¶ Tertium eſt immolatiõis ⁊ iſtud
eſt latrie ſpirituale.

Latro i q̃ differt a fure. Rñ. ꝙ la tro furatꝫ de die: ſed fur
de nocte. Jura tamẽ ſepi⁹ vnum pro al
tero accipiunt. vt patet in capitulo pri
mo de homici.
☞ Adde hic dictis ꝙ latro dicitur qui
per viꝫ furatur ſed fur qui clam aufert.
Barto. ⁊ docto. in aut. ſed nouo iudice.
C. de ſer. fug. per text. in aut. vt nulli iu
dictum §. ſucceſ. et poſſunt latrones
etiam tempore feriato puniri. l. prouin
ciarum. C. de fer. ⁊ debet latro famoſ⁹
furca ſuſpendi. l. capitalium. §. famo-
ſos. ff. de pe.
¶ Quis dicatur publicus latro vel de 1
populator agrorum. vide infra immu-
nitas. §. xvij.

Laudemiũ eſt q̃dã ſolutio q̃nq̃geſime par
tis vel eſtimationis rei ſienda domino
ab eo qui de nouo acquirit emphyteo-
ſim de quo dic vt infra emphyteoſis. §.
xxxiij.
☞ Dicitur ⁊ alio noĩe laudemium. vt
ꝑ Bar. in. l. ⁊ ideo. in prin. ff. de ꝯdi. fur.

Lectoris officiũ eſt lectiões ꝓnũciare ⁊ ea q̃ ꝓ-
phete ꝓnũciauerunt populis predica
re.xxv.diſtinctio.perlectis.⁊.xxj.diſtic.
cleros.

1 ❡Quomodo debet ordinari habetur.
xxiiij.diſtin.c.lector. ſed melius in pa-
ſtorali epiſcopum.

Legatũ q̄d eſt.Rñ.ꝙ eſt dona
tio q̄dam a teſtore re
licta ſed ab herede preſtanda quia de
betur poſt mortẽ teſtatoris ⁊ poſt adi-
tam hereditatez ab herede colligitur.
Inſti.de.leg.§.j.⁊ hodie fideicõmiſſum
⁊ legatum fere idẽ ſunt ⁊ fere adequa-
ta ſunt ⁊ q̄cq̄d iuris eſt in vno eſt etiaz
in alio.ff.de leg.j.l.j. ſed fideicõmiſſum
dictũ eſt quia olim fidei commiſſa pen-
debant ex fidẽ heredum ⁊ ideo fideicõ
miſſarij dicuntur quibus legata ſoluẽ-
da fideicommittũtur: dicuntur etiaz te
ſtamentorum executores.

☞ De notatis in hoc magno.§.⁊ ꝙ le
gatum differat a fideicõmiſſo.no.glo.
inſti.de leg.§.ſed nõ vſqꝫ.gl.in.l.j.⁊ ibi
Cy.in.ij.oppo.⁊ in.l.ij.in.iij.oppoſi.C.
communia.de leg.Bar.in.l.j.poſt ꝑn.
verſi.oppo.ſede.ff.de leg.j.⁊ an dicãt
legata onera hereditaria.no.gl.⁊ Bal.
ꝙ ſic in.l.j.⁊.ij.C.ad trebel.⁊ in.l.here-
ditarium.C.de act.⁊ obliga.

1 ❡Quis põt legare.Rñ.ꝙ ſolum illi q̄
poſſunt teſtari.ff.de le.j.l.ij.⁊ q̄ pñt te
ſtari vide.ĩ.teſtamentũ.§.j.Legatũ eniz
relinq̄ nõ põt niſi in teſtõ vel cõdicillo.
Uñ teſtari codicillari et legare ad hec
eq̄pollent vt q̄ põt vnũ poſſit:⁊ reliquũ.
ff.de iure codicil.l.diui.§.codicillos iſ
demũ.fallit hoc in legatis ad pias cau
ſas.vt.ĩ.legatum.ij.§.vij.

2 ❡Cui põt legari.Rñ.ꝙ regulariter il-
li ſoli q̄ põt heres inſtitui ⁊ q̄ põt inſti-
tui vide.ſ.heres.§.xxv.⁊ ꝙ ſit perſona
certa aliter non valet.l.vulgo.ff.de ſta.
homi.fallit tamen hoc in aliquibus ca
ſibus de quibus in.§.ſequẽtibus ⁊ le
gatum.ij.§.ij.

3 ❡Sz nũq̄d pr̄ poſſit legare filijs ſpu-
rijs rõne alimentoꝝ vel relinquere do
tes filiabꝰ ſpurijs cũ dos ſuccedat loco
alimentoꝝ q̄ tñ ſpurij nõ poſſunt inſti-
tui heredes.Rñ.ꝙ ſic ẜm Bar.i aut.ex
complexu.C.de ince.nup.vide.ſ. filius
§.iiij.

❡Utrũ fratribꝰ minoribꝰ poſſit lega- 4
ri.Rñ.ꝙ ſic cle.exiui.de ver.ſig.§.cupiẽ
tes.dũmõ nõ ſit valor hereditatis vel
tãta eius pars ꝙ preſumatꝰ fieri in mõ
⁊ forma legati fraudulẽter ꝑ ſucceſſiõe
hereditatis de qua non ſunt capaces.

❡Utrum cũ legatꝰ fratribus mendicã 5
tibus anniuerſariuz perpetuum liceat
eis recipe.Rñ.ẜm Pe.de pal.i epl'a ad
magiſtrũ or.p̄dicatoꝝ ꝙ ſic recipiendo
gratis ⁊ petẽdo extra iudiciũ qꝛ hoc nõ
eſt habere redditus ſed in iudicio pete
re ea tanq̃ꝫ redditus ſibi debitos eſt cõ
tra ꝓfeſſionẽ eoꝝ.Idem dicit de cẽſibꝰ
annuis ac etiã de redditibꝰ fratrũ ad
vitaz.Farinerius ordinis minoꝝ gene
ralis in cõſti.dicit ꝙ nõ lꝫ fratribꝰ idu
cere aliquẽ ad talia legata faciẽda ꝙ ſi
facta fuerint in iudicio nõ petãt quaſi
tacite innuat qđ dicit petrꝰ ꝙ extra iu
diciũ peti poſſunt ꝑ modũ eleemoſyne.
Nec ob ꝙ dicant aliq̄ nõ licere qñ dãs
ſciret nõ teneri ſe ad talia dãda ⁊ tamẽ
ex ſua liberalitate dat qꝛ licet in cõſciẽ-
tia ille teneatꝰ ẜm ꝙ.ĩ.dico ⁊ propterea
det nihilominus fratres ea petere pñt
extra iudiciũ ꝑ modũ eleemoſyne ſicut
liceret petere eleemoſynã ab illo q̄ hꝫ
vltra neceſſitatẽ ſui ſtatꝰ:q̄ q̃uis ipſe
teneatur facere eleemoſynã non tamẽ
ꝑ hoc ſequitꝰ quod frater minor nõ poſ
ſit ab eo petere.Aduerte tñ qđ ãnuos
redditꝰ ad modicũ tp̃s.ſ.decem anno-
rum legatos pñt petere mendicãtes in
iudicio exẽptis fratribꝰ minoribus q̄ lꝫ
de talibꝰ ſint capaces nõ tñ poſſunt in
iudicio.talia ꝑ ſe petere.vt in.d.cle.exi
ui.§.veꝝ de ṽb.ſig.Similiter ſunt ca
paces annui redditꝰ etiã imꝑpetuũ qñ
eſt ad certũ vſum diuini cultus.puta vi
nũ ꝓ miſſis frumẽtũ ꝓ hoſtijs ſiẽdie ⁊
hmõi.ẜm Car.in.d.§.⁊ Fede.de ſenis.
ſecus pro victu vel veſtitu.

❡Utrum quis poſſit legare eccleſie cõ 6

ſtruēdo. Rñ. pa. in. c. nos quidē. ꝺ teſta. ꝙ ſic ſed non donare qꝛ nō valet donatio facta loco cōſtruendo. c. abbate ſane. de re. iur. lj. vj. Rō diuerſitatis ponitur a bar. in. l. ſeruos ad cuſtodiā. ff. de ali. ⁊ ciba. le. qꝛ dōatio requirit ꝑſonā ⁊ ſciētiā ideo abſenti lꝫ poſſit donari non tamē fit dñs anteq̄ꝫ ſciat. l. abſenti. ff. de dona. c. ſit tibi abſenti. de prebē. li. vj. ſꝫ abſenti ⁊ etiā incerte perſone pōt legari dūmmō ex euētu poſſit certificari. l. cū pater. §. ſurdo. ff. de leg. ij. ſecus ſi certificari nō poſſet euentu: qꝛ non poſſet ei legari vt no. gl. in. d. c. nos.

7 ¶ Utrū legatū factū eccleſie ſctē Marie cū plures ſint ſit nullū. Rñ. pa. in. c. iudicāte de teſta. ꝙ nō ſꝫ dabitur eccleſie parochiali ſi ſic nominatur vel pauperiori que tale hꝫ nomē. pa. dicit ꝙ ſi nulla eccleſia ſancte Marie ſit ī loco dabit̄ eccleſie cathedrali. facit. l. q̄ ꝯditio. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi ſi teſtator mādauit aliquid fieri in foro ⁊ nō dixit ī quo intelligitur ꝺ foro illius municipij vbi habitat ⁊ hoc de autoritate epī ⁊ executoris. Similiter quādo legat̄ eccl'ie fiēde ⁊ non dr̄ de loco epūs ⁊ executor ꝓuidebūt de loco vbi debeat fieri ⁊ hoc fauore pie cauſe niſi aliter conſtet de mēte teſtatoris.

8 ¶ Quid ſi legatarius moritur ante cōditiōis euentū. Rñ. pa. in. d. c. nos q̄dē. ꝙ aut legatū eſt factū perſone intuitu ſeu ꝯtēplatione aīe puta qꝛ alij ꝑſone fuiſſet relicturus tūc deficiente illa ꝑſona debet conuerti relictū ad aliū piū vſum vt voluntas defuncti vel effectu impleatur ſicut dicim⁹ in legato facto ad aliquid faciendum in ciuitate propter perpetuā memoriam defuncti qꝺ alibi fiet ſi ī loco vbi ordinauerat fieri nō poſſit vt. l. legatū. ff. de vſufr. leg. Si vero relictum fuit cōtēplatione ꝑſone vel collegij certi nō habito reſpectu ad piam cauſam tunc deficiente legatario expirat legatū ⁊ remanet apud grauatū vt in. l. pater. §. tuſculanus. ff. de lega. iij. C. de cadu. tol. l. vnica. §. ſi autē aliq̄d ſub conditione. ſi autem dubitat̄ an habuerit reſpectū ad animam vl' ad perſonam tunc ī dubio fauore religionis debemus ꝓſumere ꝙ ad piam cauſaꝫ rel. q̄rit. ar. l. ſunt perſone. ff. de reli. ⁊ ſumpti. fune. ⁊ hoc no. ⁊ ſequitur bar. in. d. §. tuſculan⁹. Et hec deputatio ad aliū vſum pium debet fieri de conſenſu epiſcopi ⁊ heredis ſil. vi. l. legatum. ⁊ no. in. cle. quia contingit. de reli. do. ⁊ facit ad queſtionem legati facti puelle pro ea maritanda que moritur an ſit dandum alteri quia ſi factum eſt intuitu perſone puta: quia ſeruiuit ⁊ huiuſmodi non dabitur alteri. Si vero intuitu anime ſic dabitur alteri et ſimiliter de quocunque legato quod nō poteſt conſequi ſuum effectum quod nota.

¶ Utrum legatū factum duobus re cōiunctis ſi vnus repudiat vel moriatur viuo teſtatore vel deportetur et hmōi accreſcat alteri. Rñ. Pe. de peruſio ī tractatu de canonica portione epiſcopi ꝙ ſic. l. re cōiuncti. ff. de lega. iij. ⁊. l. vnica. §. his ita. C. de cadu. tol. non autem accreſcit cōiūctis cognatione legali. l. mulieri ⁊ titio. ff. de conditio. ⁊ demonſtratio. ⁊ dicūtur verbis ⁊ re coniuncti puta quando ſtichus legatur pe. ⁊ Martino re tantum cū diuiſim puta lego petro ſtichū meum. Itē lego martino ſtichum meū vt inſt. de le. §. ſi eadem res. in tex. ⁊ in glo. Item verbis ⁊ nō re quādo titio ⁊ ſeio legato fundū equis portionibus ⁊ prefertur coniunctis verbis ⁊ re alijs cōiunctis re tantum. Sed an coniunctus verbis tantū preferat̄ coniunctus re tantum eſt opinio diuerſa ſꝫ dic ſm gl. i. l. j. §. interdum. ff. de vſufr. accre. ꝙ equaliter veniūt vt no. i. d. l. re coniunctis. 9

Additio Uñ dicit Ang. are. iſte ꝺ papil. ſubſti. §. ſingulis. ꝙ quādo teſtator reliq̄t ſic. lego filiab⁹ meis cētū ꝓ q̄libet: qꝺ lꝫ ſint ꝯiūcte cōiunctione verbali cū qꝛ q̄libet ad ſua cētum ⁊ ſic ad diuerſam rē vocātur nō eſt inter eas ius accreſcēdi caſus eſt ⁊ ibi Bar. in. l. hmōi. §. j. ff. de le. j.

10 ¶Quid de legato fctō ab aliquo alicui
eccleſie ſub conditiōe.ſ.ſi ibi ſepel iatꝗ
legans morit excōicatus:vel ſe interfi
cit ⁊ hmōi pp̄ q̄ non dz ſepeliri in eccl'ia
⁊ non ſepelitur ibi.Rñ.Bar.poſt Dy.in
l.miles.§.reā.ff.de adul.ꝙ nihilominus
ſoluetur legatū eccleſie cū facto legātis
⁊ eius culpa acciderit ⁊ ſequit Bald.in
l.ſi quis ad declinandū.C.de epiſco.et
cle.⁊.l.j.C.ō his q̄ pene no.facit tex.no.
in.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.Rō qꝛ in lega
to ad pias cās attēditur duplex fauoꝛ
ſ.legātis ⁊ cui legat lz ꝫ in notoꝛio pec
catoꝛe ceſſet fauoꝛ aie eius nō tñ ceſſat
fauoꝛ eccleſie cui reliq̇t. Itē qꝛ illa con
ditio eſt ipoſſibilis ⁊ iō non vitiat lega=
tū.l.obtinuit.ff.de cōdi.⁊ demon.
11 ¶Quid ſi legat alicui aliq̇d ſub condi
tiōe ſi habuerit liberos vtrū ſi ingredi
tur religionez debeat habere dic ꝙ ſic
12 vt.ſ.dixi heres.§.xiiij.cū ſequen.
¶Si titio pecunia legata fuerit ⁊ eiꝰ fi
deicōmiſſum ſit vt alienū ſeruū manu=
mitteret nec dñs eū vendere velit nihi
lominus legatū capiet qꝛ per eum non
ſtat quo minus fideicōmiſſum preſtet.
Nā ⁊ ſi ſeruꝰ mortuus eſſet a legato nō
ſubmoueretur.l.ſi.titio.ff.de leg.j.
13 ¶Si in ſingulos annos aliquid alicui
legatū ſit plura ſunt legata ⁊ primi an
ni erit purū ſequentium cōditionale.ſ.
ſi viuat ⁊ iō eo mortuo nō tranſmitte=
tur ad heredē.l.ſi in ſingulos.ff.de an
nuis legatis.
14 ¶Quidā teſtamētū faciēs legauit filie
ſue nupte decē ducatos pro quolz āno
pro veſtimētis vt induat ſe que filia ſte
tit per.iiij. annos ꝙ non induit ſe nec
a fratribꝰ pecuniam ipſam petijt querit
an poſſit petere pecuniam preteritoꝝ
annoꝝ Rñ.ꝙ non.ar.l.q̄dam predia.ff.
de vſufruc.leg.
15 ¶Quid ſi legatariꝰ morit añ legātē.rñ.
ꝙ deficit legatū ⁊ remanebit heredibꝰ
legātis ſecꝰ ſi moreret poſt mortē teſtā
tis ſed añꝗ heres adiuiſſet hereditatē
qꝛ tūc debet heredibus legatarij.l.vni
ca.§.ſz vt manifeſtet.C.de cad tol.
16 ¶Utrū legatū factuz epō preſumetur
factū comtemplatione eccleſie.Rñ.pa.
c.requiſiſti de teſta. ꝙ in dubio ad cōie
cturas eſt recurrendū:vt ſi eſt factū et
a pſona cōiuncta nō p̄ſumatur quāuis
dixerit relinquo hoc epō.ſilr ſi diceret
relinquo dño Joanni nō expreſſo epō
et ſic erit ſuū ⁊ ſuccedūt ꝓpinqui ab in
teſtato.c.qꝛ nos.de teſta.Siuero ab ex=
traneo legetur ſi p̄ſumitur factū ꝯtem=
platiōe eccleſie.Idē dic ꝑ oia de quocū
ꝙ habente adminiſtrationem ſeu prela
tionem in eccleſia.

Additio. Et no. ꝙ verbum. adminiſtratio hic
verificat in eo q̇ hz aliquā dignitatē ſeu
miniſteriū i eccleſia ſeparatū a ꝯgrega=
tione.Itē p̄latio hic ſumit large vt com
prehēdat etiā habētes eccl'iam curatā ⁊
ſm Inn.in.d.c. requiſiſti.qui pōt abſol
uere dr habere. adminiſtrationē. Item
no.ꝙ extraneus hic accipitur q̇ non ē ei
cōiunctus in quarto gradu affinitatis
vel conſanguinitatis vt eſt tex.in aut.li
cētiā.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ i aut.de eccleſia.
ti.§.interdicimꝰ.Idē gl.xij.q.iij.c.j.⁊ ē
cōmunis opi.ꝗuis aliq̇ aliter teneant
vt.ſ.clericus.xiij.§.v.
¶Cuius ꝯtemplatiōe preſumitur lega
tū factū non habēti adminiſtrationem 17
in eccleſia qui tamē ē eccleſiaſticꝰ. Rñ.
pa.in.d.c.req̇ſiſti.ꝙ i dubio preſumetur
factum intuitu perſone ſi talis pōt ha
bere proprium.Si v̄o nō pōt habere ꝓ
priū puta quia religioſus ſic p̄ſumitur
factum intuitu monaſterij ſeu eccleſie.
Facit.l.deo nobis.C.de epiſc.et cle.ca.
vnico.xviij.q.j.Et ſic quando factum
eſt intuitu eccleſie non poterit diſpone
re niſi ſicut de alijs rebꝰ eccleſie quod
nota.
¶Utrū legatū factum filiofamilias in 18
dubio preſumatur factum intuitu pr̄is.
Rñ.pa.i.c.Raynutiꝰ.de teſt.bar.in.l.cū
aliquis.C.de iur.deliberā.dicit ꝙ ſi fit
ꝑ iſta v̄ba lego filio martini non intelli
gitur ꝯtemplatiōe patris maxime ſi ex
primatur nomē filij puta titio filio mar
tini ⁊ nominatio patris intelligitur fa
cta cauſa demonſtrationis nec ob. d.l.
cum aliquis

cū aliquis qꝛ loquitur in ſeruo qꝛ exprimitur qualitas q̄ ſi eſſet vera de iure acquireretur dn̄o legatū ⁊ ſic vr̄ cōtēplatione dn̄i factū ſed ſecus in filios qꝛ filiatio nō facit relictū acq̇ri patri qꝛ poſſet eſſe emācipatus ⁊ maxime hodie cū in aduētitijs acquiratur filijs proprietas ſed ſi fieret de patre mētio ⁊ de patria poteſtate idē eſſet ſicut de ſeruo. ſed de hoc dubitat pa. qꝛ filiatiōis q̄litas non impedit proprietatem acquiri filio. Et ideo videtur quod ſolum vſuſfructus acquiratur patri.

19 ¶ Utrū legatū factū canōicis omnibus talis eccl'ie ēt ſi exprimātur noia p̄ſumatur eccl'ie contēplatione fctm̄. Rn̄. dn̄s pe. vbi. ſ. ꝙ ſic p. l. ciuib⁹. ff. d re. du. vbi dicit tex. ciuib⁹ ciuitatis legatū vel fidei cōmiſſū datū ciuitati relictū vr̄ qd̄ verū eſt ſʒ glo. niſi ſit datū vt ſingulis qꝛ nō acq̇rit ciuitati ſʒ ip̄is ciuib⁹ facit. l. annua. §. a titia. ff. de annuis lega. ſecus ſi vni nō habenti adminiſtratione vl' p̄lationē q̇ eſt ſimplex canonic⁹ qꝛ ſibi acq̇reretur non eccl'ie vt dixi. ⁊ hoc verū niſi pbaretur ꝙ ītuitu eccl'ie legatū fuit vl' niſi legatarius fraudē adhibuit. d. c. requiſiti. i ſi. facit. l. nōnū ꝗ. ff. ad trebel.

20 ¶ Utru cū legatarius nō pōt vti legato niſi reſpectu eccleſie puta. legat q̇s iter p fundū ſuū clerico q̊ vadat ad eccleſiā itelligatur ɔtēplatiōe eccl'ie ī dubio. Rn̄. pe. vbi. ſ. ꝙ ſic ⁊ ſic acquiritur eccl'ie ⁊ ita intelligitur ꝙ no. gl. in. l. nō plures. C. de ſac. ſan. ec. ne legatū ſit inutile. vide ꝙ notāt doc. in. l. j. C. de ſac. ſan. ec.

21 ¶ Quid ſi quis legat ſic lego petro ⁊ filijs eius poſſeſſionē vel aliud. Rn̄. ꝙ Petrus habebit medietatē ⁊ filij eius aliā medietatē cōſequēter. ff. de vſufruct. accre. l. ſi q̇s titio. ⁊ de teſta. c. Raynaldus in glo. vnde nō refert in hoc caſu ſiue legetur. titio ⁊ menio. vel titio cum menio vt in. d. l. ſi quis titio. quod no.

22 ¶ Quid pōt legari. rn̄. ꝙ res teſtatoris ⁊ res heredis nec refert an ſciuerit vel ignorauerit eſſe ſuā vel heredis vt inſti tu. de lega. §. ſi quis rem ſuam.

23 ¶ Sʒ nūq̇d res aliena a teſtatore poſſit legari. Rn̄. ꝙ ſic ſi ſciebat teſtator eē alienā ⁊ heres tenetur eā emere ⁊ p̄ſtare vel extimationē ſoluere ſi talis ſit q̄ extimari poſſit vt inſtitu. d leg. §. nō ſolū. ex. §. qd̄ āt cū tali diſtinctiōe ꝙ aut res q̄ legatur erat teſtatori pignorata vel in ea hʒ ius ſolū ⁊ tūc non preſumitur niſi legatū illud ius eſſe ꝙ in ea habebat ⁊ ſic nō dabitur extimatio vt in. l. ſerui electione. ff. de le. j.

Additio Et ſic ſi legauit fundū quē cōduxerat p q̇nquēnium heres ſoluet pēſionē ⁊ ille cui legauit hēbit vſū fūdi ſine aliq̄ ſolutiōe. l. q̇ ɔcubinā. §. q̇ hortos. ff. d leg. iij. ⁊ ibi bar. aut res legata erat res teſtatoris cōis ſimul ⁊ alteri ⁊ ſic intelligitur ſolū legaſſe. ptē ſuā niſi dixiſſet totā talē rē: qꝛ ſic extimatio debetur vt no. bar. in. l. cū alienā. C. de leg. Aut res oīno eſt aliena ⁊ tūc ſi eſt heredis debetur res oīno tex. ē in. l. vnū ⁊ familia. §. ſi rē. ff. de leg. ij. Si vero nō eſt heredis ſʒ alteri⁹ ⁊ ſi ſciēter legauit debetur extimatio vel res. d. l. cū alienā. dūmō ſit talis cui⁹ cōmertiū haberi poſſit alias eēt inutile legatū: puta ſi legatur res ſacra vel principis. l. apud iulianū. ff. de leg. j. Si vero legatur ignorāter aut extraneo ⁊ nō valet aut cōiuncte pſone cui alīs fuiſſʒ relictur⁹ tā tūdē ſi ſciuiſſet eē et alienā debetur extimatio. d. l. cū alienā. ⁊ bal. in. l. j. C. de ſa. ſan. ec. tʒ eccleſiā eē ɔiūctā pſonā cū ſit mr̄ oīm fideliū. xij. q. ij. q̇ abſtulerit. Sʒ pa. in. c. filius nr̄. de teſta. non tʒ ꝙ eccl. hic habeatur p ɔiūcta pſona ſʒ ſolū ɔiūctus ex ſanguine vt in. c. nōnulli. de reſcrip. ⁊ ꝙ debeatur cōiūcte pſone intelligitur qn̄ erat gn̄al'r ſed quādo erat ex cā ſpecifica: puta: qꝛ credebat ſuā exemptionē factā a pupillo q̄ non valebat tunc vitiatur legatum in totum etiam factum cōiuncte perſone vt no. in. d. l. cum alienam.

¶ Sʒ nunquid ꝙ predictū eſt ī queſtione precedēti habebit locū in foro canonico ⁊ aīe. Rn̄. pa. i. c. filius. de teſ. dicit ꝙ cōmunis opi. tʒ ꝙ ſic ſʒ ip̄e credit ꝙ nō habeat locū in cōſcientiā: ratio qꝛ in

d.c. filius noſter. dr qz lege dei viuimus nõ legibus videtur ãnuere hoc eſſe cõtra legẽ dei ⁊ jõ null⁹ ſubiect⁹ obedire iuri canonico poterit hanc diſpoſitionẽ legis obſeruare ⁊ etiã in repetitione ca. cũ eſſes. ð teſta. ita tz rõ qz diſpoſitio q̃ iubet dz attendi ſ͠z rationẽ certã. ca. intelligẽtia. de ṽbo. ſig. ⁊ ideo ptz per. d. c. filius. ꝙ eſt differẽtia in hoc inter ius ciuile ⁊ canõicũ ⁊ ꝙ diſpoſitio. c. filius. aſtringit oẽs quos aſtringit ius canonicũ. Ego admitterẽ dictum ſuum quãdo heres nimis grauaret qz ſic nõ videret fuiſſe de mẽte defuncti ſed eẽ errore deceptũ. ſed qñ conſtaret de mẽte dfuncti puta qz ſciebat diſpoſitionem iuris ciuilis; ſic credo etiã in cõſcia habeat locum quia perinde eſt ac ſi legaſſet rem illam ſi emi poſſet vel ſaltem extimationem.

25 ¶ Utrũ legata domo debeat ort⁹. Rñ. pa. i c. Raynu. ð teſt. ꝙ ſi hort⁹ coheret domui ſic debet. ff. ſi ſerui. vẽd. l. teſtatrix. ⁊. ff. de ac. emp. ⁊ vẽ. l. ſi creditor. in fi. ꝙ limito verũ qñ eadẽ ianua claudit domũ ⁊ hortũ ſec⁹ ſi ſic nõ coheret: qz nõ debetur. Et ſic intellige glo. in. c. ſi. xij. q. ij. ⁊ Pa. vbi. ſ͠. in. d. c. Raynutius.

26 ¶ Utrũ legat᷑ aliqb⁹ reb⁹ ⁊ poſtea vẽdit᷑ p teſtatorẽ tenet heres. Rñ. ꝙ ſic niſi vẽdẽdo teſtator habuerit aĩm adimẽdi legatũ inſti. de leg. ⁊. ſi rẽ ſuam. ⁊ in dubio pbabit hẽs ſaltẽ per quatuor teſtes voluntatẽ defuncti mutatam vt in gl. d. ⁊. ſi rem ſuã. idẽ dic ſi rẽ legatã pignori tradidit ꝙ niſi habuerit aĩm adimẽdi legatũ tenet heres eam luere, et legatario tradere vt inſti. de leg. ⁊. ſz ⁊ ſi rẽ. in tex. ⁊ in gl. in. cõſcientia credo verũ quãdo teſtator in morte noluit mutare teſtamẽtũ ſecus ſi morte ꝑuentus nõ potuit in vltimo aliquid diſponere, qz tũc preſumerem ꝙ animo adimendi legatum alienauerit.

27 ¶ Utrũ legatũ quo mihi liceat eddere lapides in ſolo teſtatore tranſeat ad meos heredes. Rñ. quod non tex. eſt in l. apud iulianum. ⁊. ſi quis. ff. de leg. i. ratio ſm glo. quia eſt eius perſonale.

¶ Utrũ poſſit legari ꝙ nondum eſt in rerũ natura. Rñ. ꝙ ſic dũmõ ſit futurũ vt fructus futuri in tali fundo aut qð naſcetur ex ãcilla et hmõi Inſti. de leg. ⁊. ea quoqz res. 28

¶ Utrũ iura act. ⁊ ſeruitutes ⁊ hmõi i corporalia poſſint legare. Rñ. ꝙ ſic niſi viuẽs teſtator debitũ exegerit vel remiſerit ⁊ in dubio preſumitur legatũ voluiſſe adimere exigẽdo vel remittendo inſti. de leg. ⁊. cũ aũt. in tex. ⁊ in gl. 29

¶ Utrũ debitori poſſit ſua liberatio legari. Rñ. ꝙ ſic. Inſti. ð leg. ⁊. ſi qs debitori. niſi teſtator viuus exegerit, inſtitu. ibidem. ⁊. cauſam. 30

¶ Sz quero an in dubio pſumet legatũ factũ creditori fuiſſe factũ aĩo recõpẽſãdi. Rñ. Bar. i. l. ſi cũ dotẽ. ⁊. ſi pr. ff. ſolu. ma. ⁊ cõiter moderni in. c. officiũ. ð teſtamẽt. diſtinguũt ꝙ aut relictũ ſit p debitorẽ neceſſariũ q̃ ex neceſſitate iuris tenetur ad debitũ; ⁊ ſic preſumitur animo recõpẽſandi factũ vt i. d. ⁊. ſi pater. vbi dr ꝙ ſi pater q̃ tenebat dotẽ dare filie ſue legat eidẽ aliq̃d in teſtõ ꝙ filia nõ poterit petere legatũ ⁊ dotem qz vr legaſſe aĩo cõpẽſandi cũ dote debita. Aut legatũ ſit per debitorẽ voluntarium puta qz ex ſua volũtate obligauit ſe ad debitũ, et ſic in dubio non preſumit factũ aĩo recõpẽſãdi niſi ſit expreſſum vt probatur in. l. vnica. ⁊. ſciẽdũ. C. ð rei vxo. ac. vbi habet ꝙ marit⁹ q̃ tenet reſtituere dotẽ vxori poſt mortẽ legauit aliq̃d ſimplr vxori poterit vxor vtrũqz petere. Silr dic ð legato fctõ cuicũqz creditori a dbitore, ad hoc. C. ð hered. inſti. l. ſi cõpẽſandi. ff. de leg. j. l. lucius. l. pñ. ⁊ ff. de leg. ij. l. vlti. ⁊. penulti. 31

¶ Utrũ p ſuggeſtionẽ ſolicitudinẽ vl' i portunitatẽ faciẽs adimere legatũ factũ alicui ⁊ faciens ſibi relinqui teneatur. Rñ. dñs Bar. cepola in ſuis cautelis ꝙ tenet actiõe ð dolo vl' factũ ſubſidiaria ei cui adẽptũ ẽ vl' cui nõ ẽ relictũ ex ſolicitudine ei⁹. ff. de doli exce. l. i. no. Ang. i. l. ſi. C. ſi qs aliquẽ teſta. prohi. Facit. l. j. ⁊ ibi no. C. de pe. bo. ſub tali libro. z. Sz melius dic vt infra. Reſti 32

tulio primo in verbo impediens.
53 ¶ Quid valet vxori legatũ quo legat̃ ei
dos ſua. Rñ. ꝙ valet. q2 plenior eſt actio
ex legato ꝙ̃ ex dote, inſti. de leg. §. ſed
ſi vxori. q2 ſicut ibi dicit gl. legatũ ſtati
debet̃ dos vero ſi cõſiſtat in mobilib9 de=
bet̃ poſt annũ ſolũ. Itẽ valet q2 nõ ha=
bebit ꝓbare dotẽ talis quãtitatis ſi ex=
primatur alias ſic. C. de fal. cau. l. iij.
54 ¶ Quero quid debeat qñ legatũ ſit in ge
nere. Rñ. ꝙ ſi illud gen9 eſt generaliſſi=
mũ ſic nullũ eſt legatũ. Exẽplũ ſi dice=
ret lego ſubſtãtiã vel rẽ. Si vero gen9 eſt
ſubalternũ vt lego aial corp9 et hmõi,
ſic ſimiliter nullũ ẽ q2 dãdo muſcã libe
raret̃. Si vero gen9 eſt inferi9 puta q2 eſt
ſpẽs ſpecialiſſima tũc aut res ei9 gñis
hz certos fines a natura deſignatos vt
bos equus ⁊ hmõi: aut hz fines ex ſola
diſtinctiõe hoīs vt fund9 vt. ff. de leg. j.
l. qđ in rerũ. §. ſi quis aũt. facto hoīs vt
domus vel fundus. qđ p factũ hoīs de
duob9 ſit vnũ diruẽdo parietẽ ⁊ hmõi
vt. ff. cõia p̃dio. l. ſi quis duas. §. j. Si loq̄
tur de primo ſic fuit varia opinio. Sed
placet mihi opinio Jo. quã ſequit̃ ac=
cur. in. l. legato generaliter. ff. de lega. j.
l. ꝙ aut teſtator quos relinq̄t ſeruos vel
bonos incertos ⁊ de incertis ſunt i ſuo
patrimonio ⁊ tũc eligit legatarius. vt
inſti. de leg. §. ſi generaliter. dũ tamen
nõ eligat optimum. d. l. legato. Aut nõ
ſunt in ſuo patrimonio ⁊ ſic electio erit
heredis vt. ff. de tritico leg. l. iij. in prin.
⁊. l. iiij. Similiter vbi teſtator de certis
ſeruis ſenſit incertũ. puta quia legauit
vnũ de ſeruis ſuis ſic electio erit lega=
tarij. l. quidã duos. ff. de leg. j. Si vero loq̄mur
de ſcđo: ſic nõ valet q2 videt̃ deriſoriũ
q2 heres p̃ſtando fundũ vnius digiti vl̃
vnguis liberaret̃. d. l. qđ in rerũ. §. ſi quis
aũt. Si vero loq̄mur de. iiij. tũc aut legãs
domũ in genere relinq̄t domos aliquas
aut nõ: ſi ſic electio erit legatarij. Si nõ
legatũ erit deriſoriũ. ff. de le. j. l. ſi dom9
in prin. Aduerte tamẽ ꝙ quãdo electio
dat̃ heredi in reb9 legatis in genere: et
illud gen9 eſt talis qualitatis ꝙ in ipſo
ſunt q̄dã que nihil valẽt ⁊ magis expe=
dit nõ habere ꝙ̃ habere tũc nõ põt ta=
lia dare ſed debet dare mediocrẽ vt i. d.
l. legato. ⁊. C. de dona. l. ſi quis argentum.
§. j. ⁊. C. cõia de leg. l. fi. §. j. Si vero ſum9
extra talia tũc poterit heres dare mini
mũ in tali genere. l. ſi ita ſcriptum ſit in
fi. ⁊. l. apud iulianum. §. ſcio. ff. de leg. j.
ff. de reg. iur. l. ſemper in obſcuris. ff. de
verb. ob. l. ſi ita ſtipulat9. Fallit hoc in
legatis ad pias cauſas q2 debet̃ id qđ
eſt meli9 fauore pie cauſe vel ſaltẽ me=
diocre puta legatũ eſt vas dabit̃ argẽ=
teũ iter aurũ ⁊ auricalcũ: ſeu eneum ita
habet̃ ⁊ no. in. l. titia. §. ſeia. ff. de aur. et
argẽ. lega. ex qua Bart. ibidem dt̃ ꝙ ſi
legat̃ calix intelligit̃ argẽteus ſi plane=
ta intelligitur de ſerico ⁊ ſimilibus.
¶ Quid ſi quis legauit quatuor lagenas 55
olei que ſunt in tali vaſe q̄ nõ ſunt niſi
due vel de pecunia que eſt in tali capſa
legat vni. xxx. alij. xx. alij. x. ⁊ nõ ſunt ni
ſi. xxx. Rñ. ꝙ ſolũ debet̃ qđ inuenit̃. l. ſi
quis. teſtõ. ff. de leg. j. ⁊ vnicuiq3 ꝓ rata
defalcabuntur. puta ille cui. xxx. lega=
uerat non habebit niſi. xv. ⁊ cui. xx. x.
⁊ cui. x. v. debebunt̃ vt ibi dicit̃. Facit. l.
cum certus numerus. ff. de tritico. vi. et
ole. le. ⁊ de lagenis eſt caſus in. l. ſi quis
ſeruum. §. ſi quis. ff. de leg. ij.
¶ Quid ſi teſtator erat in noīe. Rñ. ꝙ 56
non efficit dũmodo cõſtet de quo ſen=
ſit. l. ſi in nomine. C. de teſta. Facit. ff. de
leg. j. l. iiij. Inſti. de le. §. ſi quis in noīe.
Similiter falſa demonſtratio nõ officit
puta. cum dicit lego ſeruum meũ quẽ
emi a titio cũ tamẽ ſit emptus a diuo.
dummõ cõſtet de ſeruo. Inſti. de leg. §.
huic pxi. Silr̃ falſa cauſa non vitiat le
gatum vt ſi dicit lego tale quid petro
q2 fecit mihi tale ſeruitiũ cũ tamen non
fecerit Inſtit. de le. §. longe ſecus ſi cõ
ditionaliter vt ibidem.
¶ Utrũ legãs ancillã Bertam ⁊ poſtea 57
vendens eam emit aliam cui nomen
berte imponit an debeatur iſta ſecũda
Rñ. ꝙ ſic. ff. de cõditio. ⁊ demõſtra. l. ſi
lic ſuc. §. tria vxor.
¶ Utrũ legãs mihi oĩa ſua mobilia in= 58
telligant̃ oẽs fruct9 etiã. Rñ. ꝙ ſic oẽs

quí tpe mortis teſtatoris erãt a ſolo ſe
parat.ff.de re.vẽ.l.fructus.Sed nõ ha
bebo ex tali legato noia debitorũ ſuo=
rũ niſi aliter conſtet de mente.qꝛ nomi
na debitorũ nec ſunt mobilia nec imo=
bilia ſed in.iij.ſpẽ.ff.de rei udi.l.a di=
uo pio.§.in venditiõe.Itẽ qꝛ nõ eſt no
ſtrũ qð nobis debet̃ ſʒ tãtũ illud quod
poſſumꝰ vẽdicare.ff.de au.⁊ ar.le.l.ij.
Sʒ tu.de hoc dic vt.ĩ.alienatio.§.viij.
et idem dic.de lignis et lapidibus ad
edificiuʒ p̃paratis qð non veniũt ar.ff.
de le.iij.l.ligni appellatio.§.fi.Idẽ in le
cto legato venit ornamentũ eius vt in
d.l.librorum.§.fi.ff.de leg.iij.
39 ¶Utrũ legatis veſtibus vxori veniãt
aurea vel argenta ornamẽta dictarum
veſtiuʒ.vr̃ ꝙ nõ qꝛ acceſſoria p̃cioſiora
ſuo principali nõ accedũt.Lud.de ro.i
no.tenet ꝙ veniãt etiã p̃cioſiora ⁊ acce
dãt principali vt.l.⁊ ſi nõ ſunt.§.perue
niamꝰ.ff.de au.⁊ ar.le.⁊ Bar.in.l.cum
auꝝ.ff.de au.⁊ ar.le.⁊ dicit gl.falſaʒ in
l.ij.ff.de pecu.le.quí vult ꝙ acceſſiões
preciſiones non extinguantur deſtru
cto principali.
40 ¶Quid ſi legat cẽtũ titio ſi voluerit.
Rñ.ꝙ nõ trãſibit ad heredẽ titij:ſi titiꝰ
nõ expreſſerit ſe velle.l.ſi ita legatũ ſit
§.illi ſi volent.ff.de leg.j.
41 ¶Quid ſi habẽs lancem maximã mi=
norẽ ⁊ minimã legat lãcẽ minoreʒ.Rñ.
qð debet̃ medie magnitudinis ſi alið
nõ appareat.ff.de au.⁊ ar.le.l.q̇ lanceʒ.
42 ¶Itẽ ſi legat cirographũ intelligitur
legaſſe actiões in eo cõtẽtas.l.qui ciro
graphũ.ff.de leg.iij.
43 ¶Utrũ teſtator q̇ legauit vni fundum
alij vſumfructum fundi debeat itellgi
legaſſe vnicuiqꝫ ipſoꝝ dimidiũ vſufru
ctꝰ dicti fundi.Rñ.Lud.de ro.i no.qð
ſic.l.ſi alij.ff.de vſufru.leg.ſecus in iu
dicis ſnia.l.et puto.§.j.ff.fami.her.ꝙ
verum eſt ſi aliud de mẽte nõ conſtet.
44 ¶Utrũ ſi legãs ſic dt.lego cẽtũ titio
⁊ ſi illos pderet iterũ relinquo ei alios
cẽtũ.vtrum heres teneat̃ pluſq̃ ſemel
reſtituere.Rñ ꝙ nõ.niſi ſemel.ff.de le.
iij.l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem.

¶Si legat̃ alicui vſuſfructꝰ ſub certo 45
tpe puta vſqꝫ quo talis peruenerit ad
xx.annos q̃uis talis moriatur nihilo
minus vſuſfructus durat vſqꝫ ad tp̃s.
xx.annorũ.ſecus ſi moriat̃ vſufructua=
rius ante.xx.annos qꝛ expirat:ſi vero
legat̃ ſub icerta ꝯditiõe puta donec ta
lis fuerit furioſus vel remãſerit ⁊ hu=
iuſmodi quorũ euẽtꝰ incertꝰ eſt ſi cõdi
tio euenerit expirat.Si aũt moriat̃ in
furore nihilominꝰ durabit vſqꝫ ad vitã
vſufructuarij. l. ambiguitatem. C. de
vſufru.
¶Quid habebit ille cui relinquit̃ vi= 46
ctus ⁊ veſtitꝰ ſine alimẽta ꝙ idẽ ẽ.Rñ.
dʒ habere cibũ potũ veſtimẽta lectum
habitationeʒ ⁊ ea ſine q̇bꝰ viuere non
poſſet.ff.de ali.⁊ ciba.leg.l.legatꝰ.ff.de
ver.ſig.l.victꝰ.nõ tñ ea q̃ ad diſciplinã
pertinet.d.l.legẽtis.
¶Quid ſi dicit reliquo ꝙ vxor mea ſit 47
dña ⁊ vſufructuaria oĩʒ bonoꝝ meoꝝ.
Rñ.ꝙ p hoc ꝙ dicit dñam habebit gu
bernationẽ domꝰ ⁊ familie ⁊ cuiꝰ curã
p hoc ꝙ dicit vſufructuariã habebit vi
ctũ ⁊ veſtitum .Similiter ſi diceretur re
linquo eã dñam ⁊ dominatricẽ bonoꝝ
meorum.intelligitur ꝙ ſcðm qualitatẽ
patrimonij honorifice habebat ſua ne
ceſſaria ⁊ ſic gubernatrix domꝰ ⁊ ſic ſa
piẽtes ⁊ cõis vſus interpretat̃ vt not.
gl.in aut̃.hoc locũ habet.C.ſi ſecundo
nup.Et ſic fecit dauid cũ dicit̃ de eo cõ
ſtituit eum dominũ domꝰ ſue.i.rectorẽ
⁊ ſic ponit̃ in greco ꝙ eſt.ff.mã.l.credi=
tor.§.lucius dñs.tamen Barto.cepola
in tractatu ſuo de ſeruitutibꝰ dicit ve=
rum ſola alimẽta fore relicta p illa ver
ba dominã ⁊ vſufructuariã ſi filij ſunt
inſtituti ſecus ſi extranei vt eſt gl.in.d.
aut̃.hoc locum ⁊ ibi per omnes ⁊ Bar.
in.l.titia cũ teſtamẽto .§. fi.ff.de le.ij.et
Bal.in.l.vnica.C.de indi.vi.ꝙ intellige
ſuper ſtãtibus filijs ſecus ſi morerent̃
filij vna matre qꝛ tũc efficeretur ꝓprie
taria vt.no.ſingulariter Bar.p tex.i.l.
ſicut i annos.ff.q̇bꝰ modis vuſfr.amit.
Additio hic aduerte ꝙ q̃uis
vir liberet eã a reddi

tiõe rõnis de admiſtratiõe. Nihilominꝰ
tenebit de dolo ⁊ lata culpa.l. creditor
§.lutiꝰ.ff.mãda.⁊ reddet rõnẽ aliqualẽ
non tamen ſcrupuloſam.l.ſi quis ratio
nes.⁊ ibi Bar.ff.de liber. lega.
48 ¶Quid ſi dicit lego vſumfructũ oĩz bo
noꝝ meoꝝ vxori mee vel relinq̃ vxorem
meã vſufructuariã.Rñ. qđ inſolidũ ha-
bebit vſumfructũ oĩm bonoꝝ.ita qñ po
terit facere de illis quicq̃d placuerit ẽt
ſi eſſent vltra quãtitatẽ alimẽtoꝝ.ff. de
vſu.lega.l.vxori mee:niſi filios haberet
in quo caſu filij haberẽt ſaltẽ legitimã
partẽ in vſufructu ſm dñz Odofr.ſicut
ipſe notat.in aut.noviſſima.C. de inoffi.
teſta.q̃ limitat.d.l.vxori. quo ad filios.
ſed non quo ad extraneos.
49 ¶Utrum legãs vxori ſue habitationẽ
ſeu vſumfructum habitationis domus
ſue:qđ idẽ eſt,l.cũ antiquitas.C. de vſu
fructu.Et in eodẽ teſtamẽto legãdo di-
ctam domũ alteri ademeri dictum lega
tũ vxoris.Rñ.ꝙ nõ tex. eſt in.l. ſempro-
nio.in pñ.ff.de vſufr.legato. vbi proba
tur ꝙ legato generali vſuſfructꝰ vel ha
bitationis nõ derogatur per legatum
ſpeciale ipſiꝰ rei. Et ibi bar.dicit ꝙ non
eſt alibi tex.pro hoc.
50 ¶Quid ſi dicit relinquo titio fundum
ad vſufructuandũ.Rñ.dñs Bar. vbi.ſ.
ꝙ eſt relicta.ꝓprietas. Similiter qñ di-
cit relinquo fundum ad gaudimentuz
ꝑ.l. proculus.ff.de vſufru.⁊ ibi dominꝰ
Flo. q̃ tñ diſtinguit verum.ſi extranei
ſunt inſtituti.ſecus ſi filij dilecti: ⁊ pla-
cet in cõſcia:lz alij indiſtincte velint ꝙ
proprietas ſit relicta non vſuſfructus.
51 ¶Quõ põt fieri legatũ.Rñ.ꝙ põt fieri
q̃buſcũq; verbis aptis tñ ⁊ idoneis. vt
ſi dicat lego:do:dare:iubeo:volo:rogo
poſco:opto:vt des.l.ij.C.cõia de le. Itẽ
põt fieri pure:vt cuz dr:lego tali.c. ⁊ in
diem.vt lego tali vſq; ad paſcha. Et die
vt lego tali a paſcate i antea:⁊ ſub ꝯdi-
tiõe ꝑ ſi.vt lego.tibi.c.ſi filiã meã acce-
peris:vel ꝑ cũ lego tibi centũ cũ fueris.
xiiij.annoꝝ.tũc ineſt cõditio hec dũ cõ-
pletus fuerit.xiiij.annus ⁊ nõ aliter.C.
de leg.l.fi.Fallit tamẽ in libertate vt vi
deatur potius eſſe relicta in diẽ. puta ſi
dicit ſeruũ liberũ iubeo cum filius meꝰ
erit.xxv.annoꝝ.C.de fideicõ.li.l. fidei-
commiſſaria.Et vt ſcias differentiam in
ter legatum quãdo fit pure.⁊ quãdo fit
ſub conditiõe.vel in diẽ no. ꝙ qñ lega-
tũ fit pure ſtatiz mortuo teſtatore cedit
legatario.vt.j.e.§.lvj. Qñ vero fit ſub cõ
ditione.ante cõditionis euentũ non ce-
dit legatario.⁊ iõ ſi morieť ipſe legata-
rius anteq̃ ꝯditio impleatur remane-
bit apud grauatũ. ⁊ nõ tranſmittet ad
ſuos heredes Limita hoc i legatis: ad
pias cauſas.vt.ſ.§.viij.Quãdo vero le
gatũ fit in diẽ:tunc ſi dies eſt incertus
oĩno: ſic legatũ eſt ꝯditionale.l.dies.ff.
de condi.⁊ demon.⁊.l.ſtipulatio iſta.§.
inter certã.ff.de verb.obli.⁊.l.ſi dies .ff.
qñ dies leg.ce.⁊ gl.no.i.l. ſeius ſaturni
nus.ff.ad treb.Si vero dies eſt certus
oĩ certitudine.vtputa cũ legatur titio i
paſcha futuro. vel qñ curret.Mccccxc.
⁊ hmõi. vel dies eſt certꝰ ad minus in ſe
lz ſit incertus in proprio ſubiecto:puta
cũ relinquitur talis poſſeſſio titio quã-
do erit.xxv.annoꝝ.qꝛ iſtud tẽpus ẽ cer
tum in ſe:qꝛ ſuo curſu perire nõ poteſt
quin veniat illud tp̃s. ſed in ꝓprio ſub
iecto ⁊ ſub tali qualificatiõe bene eſt in
certũ:qꝛ talis põt mori añq̃ ſit.xxv.ãno
rum.Et tunc legatũ factum tali tp̃e vel
die cedit legatario ſtatim a die mortis
teſtatoris q̃ ad trãſmiſſionẽ.qꝛ ſi legata
riꝰ moreretur poſt mortẽ teſtatoris: ⁊ an-
te illũ diẽ vel tp̃s nihilominus legatum
debebitur eius heredibus. vt ptz.in.l.
vnica.§.cum igitur.C.de cadu. tol.

Additio Idẽ dic quãdo legãť
fructꝰ q̃ naſceť.ex ta-
li fundo.qꝛ licet moriatur legatarius ta
mẽ tranſmittit ad heredes ſuos: vt no.
gl.in.l.itẽ qꝛ.ff.de pactis. Intellige niſi
aliud impediat.l.ſi ea qđ.C.de his qui
vt indi. hoc patet in .l. ſi cum heres .ff.
quãdo dies le.ce.⁊.l.heres.in princ .ff.
de condi.⁊ demõ.vt vbi pz ꝙ quãdo q̃s
legat Titio poſſeſſionẽ cum morietur
licet ſit incertum quando morietur: tñ
quia certum eſt ꝙ morieť.⁊ ideo legatũ

eſt ad diē certū.⁊ ſic debebit eius here
dibus ſec⁹ ſi legaret ſic. heres dato poſ
ſeſſionē titio cum morieris: qꝛ ſic eſt cō=
ditionale: qꝛ eſt in diē incertuꝫ: eo quia
ignorat̃ quis pꝛimus ſit moriturꝰ an he=
res vel titius. Et ideo ſi titiꝰ pꝛemoriet̃
legatum remanebit apud heredē gra
uatum. Itē aduerte ꝙ dictio ſi nō ſemꝑ
facit cōditionē. nā qñ apponit̃ tēpoꝛi ꝑ=
terito vel ꝑſenti. nō facit cōditionē pꝛo=
pꝛie. l. inſtitutio talis. in fi. ff. de condi.
inſti. ⁊ l. eas. in pꝛinc. ⁊ l. ſi ita ſtipulatꝰ
fuero hāc ſummam. ff. de verb. ob. Nec
ob. l. ſi ſic. ff. de leg. j. qꝛ ip̄pꝛie loquit̃.
qñ vero ſic reſpicit euētū futuri tēpoꝛis
cuius euentꝰ. eſt certus oī certitudine:
ſic nō facit cōditionē. ſm Bar. in. l. j. ff.
de cōdi. ⁊ demon. Idē dic qñ ꝯditio eſt
īpoſſibilis. l. j. ff. de ꝯdi. inſti. Sed quan=
do euētus nō: ſꝫ qñ incertꝰ vt moꝛs ſic
facit cōditionē ſm Bar. vbi. s. ⁊ glo. in
l. oībus obligationibus. ff. de reg. iur. ſi
militer facit cōditionē quādo euentus
eſt oīno incertus. Idē dictio ſi aliquan=
do ponit̃ ꝓ qꝛ. l. videamꝰ. in pꝛinc. ff. de
in litē. iurā. l. titiū ⁊ meuiū. ff. de admi.
tu. aliqñ ponit̃ ꝓ q̄muis. l. fi. C. de liber. ⁊
eoꝛū liber. aliqñ ponit̃ ſimul cū dictiōe
⁊ ſic. ſ. ⁊ ſi ſtat pro q̄muis. l. j. §. nunciatio.
ff. de no. ope. nū. ⁊ diffuſe vide Bar. vbi
s. Dictio vero cum aliqñ hꝫ vim copule
l. illi cū illo. ff. de vſufru. le. ⁊ ſic nō facit
ꝯditionē niſi antea appareat voluntas
diſponentis. l. ſi ita fuerit. §. fi. ff. de teſt.
ma. ⁊ l. ſi ancilla. ff. de leg. j. Aliquando
vero cū eſt cōiunctio videlicet quando
apponit̃ verbo ꝑteriti vel ꝑſentis tēpo
ris: ⁊ ſic nō facit cōditionē: ſꝫ ponit̃ cau
ſatiue cū pro qꝛ vel aduerſatiue ꝓ q̄muis
l. demonſtratio. §. j. ff. de cōdi. ⁊ demō. et
ibi Bar. Aliquādo reperitur aduerbiū.
ſ. cum ꝓ qñ: qđ eſt qñ apponit̃ v̾bo fu=
turi tp̄is: ⁊ ſic videt̃ ꝙ tūc nō ſit differē=
tia īter ſi ⁊ cū: ⁊ ꝙ vtrūqꝫ faciat cōditio
nē. l. qui pꝛomiſit. ff. de condi. inde. cum
multis alijs in glo. d. l. demonſtratio. ſꝫ
qꝛ multe leges vident̃ cōtrarie. Bar. ibi
dē dicit. ꝙ eſt triplex differentia pꝛia qꝛ
ſi pꝛincipaliter denotat conditionem ſe
cundario vero tempus: quia nulla eſt
conditio que in ſe non habeat tempus
futurum. Cum vero denotat pꝛincipa=
liter tempus: quia non eſt aduerbium
tempoꝛis. ſecundario conditionem pꝛo
batur in. l. ſi titio. ff. quando dies le. ce.
Et ideo quando ponitur circa ſubſtan
tiam obligationis: vel circa volūtatem
que expꝛimitur per verbuꝫ futuri ſub=
iūctiui ſi ponitur per ſi nō valet ſꝫ bene
per cum: verbi gratia. Stipulatio que
fit ſic: pꝛomitto tibi centum ſi volueris:
non valet. ſecus ſi dicat pꝛomitto tibi
cētum cum volueris. l. centeſimus. §. fi.
ff. de verb. obli. quia in pꝛimo conditio
eſt expꝛeſſa ꝑ ſi in ſcđo eſt tacita ꝑ cum
⁊ exp̄ſſa nocent. l. nōnunq̄. ff. de cōdi. et
demō. ¶ Scđa differētia eſt qꝛ ſi legas
mihi decē cū petiero nō facit cōditionē
l. ſi decem cum petiero. ff. de verbo. obl.
⁊ l. titia. ff. de condi. ⁊ demon. ſꝫ bene ſi
lego decē ſi petiero. vt no. in. d. l. ſi de=
cē: qꝛ per ſi eſt conditio expꝛeſſa per cuꝫ
tempus pꝛincipaliter ⁊ ideo cū talis tē
poꝛis expꝛeſſio ſapiat exactionē de pñ=
ti ſiue executionē: nullam ſuſpenſionem
inducit ⁊ ideo licet moꝛiat̃ anteq̄ petat
nō deficit ꝯditio. l. liber homo. §. decem
ff. de verb. obli. ¶ Tertia dña eſt quia
ſi ſiue apponat̃ circa diſpoſitioneꝫ: ſiue
circa executionē facit diſpoſitionē con=
ditionalē. l. quibus diebus. §. quidā ti=
tio. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Sed cum facit di=
ſpoſitionē cōditionalē in vltimis volun
tatibus vt. d. §. quidam titio. ⁊ ibi no. ſe=
cus in cōtractibus. ſꝫ bene facit diſpo=
ſitionē reſoluendam ſub cōditione vt
ff. de in. di. adie. l. ij. ⁊ ibi bona gl. limita
tamen ꝙ cū facit diſpoſitionem in vlti=
mis volūtatibus conditionalem. verum
qñ adijcit̃ diſpoſitiōi vltime que cōcer
nit volūtatē diſponēdi ſiue diſpoſitio=
nē. l. ſi cui legetur. ff. de lega. j. niſi quan
do relinquit̃ cōiuncte perſone. qꝛ tunc
in dubio facit. diē. d. l. ſeius ſaturninus.
ff. ad tre. ſed ſecus quādo diſpoſitio cō=
cernit pꝛeceptum ſoluēdi ſiue executio=
nē: ⁊ tēpus certū ſaltem in ſe ſicut eſt tē
pus certe etatis: qꝛ tūc non facit cōdi=

tionē ſ3 dilationē q̄ de natura eũ eſt fa
cere tēpus.l.ex his v̄bis.⁊ ibi bal.C.q̄ñ
di.le.ce. Aduerte et ꝙ l3 dicat lego tibi
cētũ ea cōditiōe vt facias tale q̄d ꝙ ta
le legatũ nō eſt cōditionale: ſed moda
le.l.meuia.ff.de ma.teſt.⁊.l.ij.ff.de do
na.⁊ ſic verbũ ea cōditiōe accipitur im
proprie ſm̄ Bar.in.d.l.quib⁹ dieb⁹.

52 ¶Utrũ relictũ in diē debeat cum fru
ctibus intermedij tēporis.R̄n.ꝙ ſi gr̄a
legatarij fuit appoſitus dies puta quia
pueri ſic debētur. Si v̄o dies fuit appo
ſitus gratia heredis ſic nō debētur.⁊
ſic cōcorda.l.i fideicōmiſſaria.ff.ad tre
bell.⁊.l.in fideicōmiſſi.§.cũ polid⁹.ff.
de vſuris.⁊.l.eum.ff.de annu.le.⁊ eſt g.
in.d.l.ex his verbis.

53 ¶Sed pone ꝙ legatũ cōditionale non
impletur nō ex defectu legatarij: ſ3 alio
modo.R̄n.ꝙ aut cōditio reſpicit factu3
eius cui relinquitur ſolũ.vt puta ſi ma
numiſerit ſeruum ſuum ⁊ tunc ſi condi
tio deficit per caſum: q̄ moritur ſeruus
morte naturali: ſic cōſequeretur legatũ
l.q̄ ſub cōditione.§.quotiēs.ff.de cōdi.
inſti.niſi fuerit in mora.l.penu.ff.de cō
di.⁊ demō. Si v̄o deficit per aliũ puta
quia fuit interfectus: tũc aget cōtra in
terfectorē.l.aquil.l.inde nerati⁹.§.idem
iulianus.ff.ad.l.aql. Et ſi occiſor ē non
ſoluēdo de equitate debet admitti ad
legatũ.l.titio.§.fi.ff.de cōdi.⁊ demon.
⁊.l.fi.ff.q̄ eo.per.quē fa.erit. Si vero cō
ſiſtat in facto eius cui relictũ eſt et alte
rius etiā: tunc ſi per caſu3 fortuitũ eue
nit ne impleat amittet legatum niſi fa
uore alimentorũ.l.annua.ff.de annu.
leg. Si vero nō per caſum ſed per factũ
alterius: ſic nō amittet ſed ip̄m habe
bit.hec diſtinctio probatur.l.i teſtamē
to.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ in glo.j.C.de in
ſti.⁊ ſubſti.⁊ eſt equiſſima: niſi aliud di
cas. In aliquo caſu fauore libertatis.l.
cum ita legatur.ff.de condi.⁊ demon.
Limita etiam illud q̄d dr̄ q̄ñ conditio
nō impletur per factũ eius: verum ꝙ le
gatum deficit niſi cōditio eſſet inhone
ſta quia ſic habetur pro non adiecta.d.
l.cum ita legatũ ſit.ff.de cōdi.⁊ demō

¶Utrũ legatũ factu3 ſub cōditione: ſi 54
nupſerit ſempronio expiret ſi nō ei nu
pſerit. R̄n.ꝙ ſic ſi honeſte poſſit ei nube
re: ſ3 ſi ſit indignus eius nuptijs tenet
legatũ licet ei nō nubat q̄ꝛ ꝯditio q̄ per
petuā viduitatē inducit remittit ſ3 nō
q̄ tēpalē⁊ q̄d vni p̄mittit alteri ꝓhibet:
⁊ q̄d in vno ꝓhibet i ceteris p̄mittitur.
hec habetur ex.l.cũ ita legatũ ſit.⁊ in.l.
cum tale legatum.§.meuie.ff.de cōdi.⁊
de. Idem ſi legatum ſit vt nubat ſm̄ ar
bitrium ſempronij quia perinde eſt ac
ſi nō ſit adiecta.l.fi.ue ſuc.ff.de condi.⁊
demon.

¶Qua actiōe petūt legata.R̄n.ꝙ non 55
ſolũ ꝑ actiones perſonales ſed etiā per
in rē ⁊ hypothecariam in res mortui et
idem dic in fideicōmiſſis vt inſtitu.de le
ga.§.noſtra.⁊.C.cōmunia de.leg.l.j.

¶Q̄ñ poſſũt peti legata.R̄n.ꝙ nō poſ 56
ſunt peti niſi adita hereditate niſi in le
gatis ad pias cauſas de quo.j.legatu3
ij.§.ix. vnde ſcias ꝙ dominiũ rei lega
te poſtꝙ̄ addita eſt hereditas ip̄o iure
trāſit ab eo q̄ legauit ad legatarium re
cta via.ff.de fur.l.a titio.no.gl.i.c. Ray
naldus.de teſta. Et iō ex tũc pertinent
ad legatariu3 fructus rei legate.no.gl.
in.l.i legatis.C.de vſuris.l.a titio.ff.de
fur.l.legatũ la.ũ.ff.de le.ij.⁊.l.ſi tibi ho
mo.§.cum ſeruus.ff.de leg.j. Fallit hoc
quādo legatur res aliena.l.cu3 alienā.
C.de fe.⁊.l.non dubiũ.ff.de leg.iij. Itē
in legato relicto in genere.l.apud offi
cium.ff.de op.lega. Idem in legato al
ternatiue.l.huiuſmodi.§.ſtichum.ff.de
leg.j.et.l.ſtatu liberum.§.ſtichum.ff.de
lega.ij. Item in legato facto in diem q̄
niſi adueniente die nō trāſit.l.ſempro
nius.ff.de vſufru.le. Item quando ag
grauat heredem ad vendendum re3.l.
vxorem.ff.de lega.iij.

¶Quo ordine capient legatarij.R̄n.ꝙ 57
nullum ordinem obſeruamus ſ3 ſimul
omnes equaliter tenemur.dicit tex.in
lege iā cui.§.ſi plures.ff.vt in poſſeſſio.
lega.

¶Quib⁹ modis efficitur caducũ lega 58
tũ.R̄n.ꝙ trib⁹ modis. Primo q̄ñ q̄d le

gatur in teſtamẽto hr̃e ꝑ non ſcripto.⁊
hoc ꝯtingit tripliciter. Aut ꝙ deceſſit le
gatarius quẽ teſtator viuere credidit.
Aut qꝛ qđ legatur nõ eſt in rerũ natura
nec poteſt eſſe: vt equus mortuus quẽ
teſtator viuere credidit: aut quia rei le
gate nullum eſt commerciũ: vel q̃ alie=
nare prohibent̃ ⁊ vt dicit Azo ꝙ etiã ſi
ſit cõmerciũ. ſed cũ grandi difficultate:
vt in predijs neceſſarijs ceſaris non va=
let legatũ nec eſtimatio etiam dabit̃ vt
iſti de leg. §. ſed ſi talis res niſi volũtas
teſtatoris appareret velle eſtimationẽ
dari qñ eſtimari pñt. ff. de le. j. l. ſi q̃s in
quilinos excipit̃ ſm̃ eũdẽ caſus qñ q̃s
redimit hoiem liberũ ab hoſtibꝰ qꝛ po
teſt liberari a pignore qđ tacite habeo
in eo donec ſolueris preciũ vel ſeruierit
per quinquẽniũ. l. ſenatus. ff. đ lega. j.
Itẽ aduerte ꝙ ſi cõmerciũ rei legate ſit
in ꝯmuni. ſed nõ heredi ſic dãnato ad
dandum. tñ. valebit legatũ ⁊ preſtabit
talis heres. Si vero cõmertium nõ ſit ei
cui preſtari dꝫ aut ꝓpter eius delictum
puta: qꝛ hereticꝰ aut ꝓpter ſectã. puta
qꝛ iudeꝰ qui nõ poteſt habere mãcipiũ
xp̃ianũ: tũc nec res nec extimatio debet̃
aut propter ꝯditionẽ ſtatus. vt qꝛ ẽ ſer
uus cui militia non debet̃: aut ꝓpter vi
ciũ corporis: qꝛ eſt claudus ⁊ legat̃ ſti
pendiũ curſoris: ⁊ ſic ſi ſciebat teſtator
dabit̃ extimatio: alias nõ. vt no. gl. in
l. ſed ſi res. ff. de le. j. Itẽ ea q̃ ſũt coniũ
cta edibus ne vrbs deformet̃ nõ ſunt in
cõmertio. ff. de le. j. l. cetera. Itẽ nec res
ſacre. ¶ Scđo đr legatũ caducũ in caſu
caduco tripliciter. aut qꝛ legatarius p̃=
morit̃ q̃ teſtor. aut efficit̃ ſuꝰ pene: aut
qꝛ teſtm̃ improbe inofficioſum dicit. ff.
de inoffi. teſt. l. papinianus. §. meminiſ
ſe. aut etiã ꝓpter graues inimicitias ex
ortas inter legantẽ. ⁊ legatariũ ſi tamẽ
redeãt ad amicitiã reintegrat̃ legatum
ſed propter leues inimicitias nõ efficit̃
caducũ. vt. ff. đ adi. le. l. iij. i fi. ⁊. ff. đ his
qui. vt indi. l. ſi inimicitie. ¶ Tertio đr
ꝓprie caducum qđ poſt mortẽ teſtatoris
deficit quacũq; rõne. vt ſi legatariꝰ ſp=
nat vel conditio ſub qua legatum ẽ de
ficiat de cadu. tol. l. vnica.

¶ Vtꝝ factũ legatũ ſub ꝯditiõe puta ſi
fecerit pontẽ in tali loco reddat̃ caducũ
ſi ille cui iponit̃ priꝰ fecerat. Rñ. ꝙ ſic ꝑ
l. ꝯditionũ. ff. de cõd. ⁊ demõ. Sꝫ tu dic
ꝙ quo ad actionẽ ꝯſequẽdã nõ ſufficit
aliq̃d fieri fctõ. qꝛ nõ vr̃ obtẽperare: qui
facto facit. vt in. d. l. in fi. ſed q̃ ad penã
euitãdã nõ refert qualitercũq; fiat. l. ea
quidẽ. C. ſi mã. ita fue. alie. Et ſic ptꝫ ꝙ
nõ debet̃ legatũ p̃dictũ. Et ꝙ ſi fieret ex
cõicatio ꝯ non iplẽtes legata. talis nõ
ligeretur. ſilr̃. nec aliã penã incurreret
ſi eſſent appoſita. Facit qđ no. Ludo. đ
ro. ⁊ Bar. in. l. cũ ſeruus. ff. de verb. ob.
⁊. l. forma. §. ſi cũ ego. ff. de cenſ.

Legatũ ij. ad pias cauſas ẽ oẽ
qđ reliquit̃ ꝓ aia vt ſẽ
tit gl. ⁊ clariꝰ Bar. i. l. ſi q̃s titio. ff. de le.
ij. Itẽ qñ relinquit̃ aliq̃d miſerabilibꝰ
ꝑſonis vt pupillꝰ viduis ꝑegrinis pau
peribus ⁊ hmõi auxilio ꝓprio deſtitu=
tis ſm. d. Pe. de pa. tractatu de canoni
ca portiõe epi al'. lxxxvij. di. c. j. he. n. ꝑſo
ne in iudicio ⁊ extra quadã ꝑrogatiua
letant̃. C. qñ impera. inter pu. ⁊ vi. ꝑ to=
tum. ⁊ in. l. ſi q̃s ad declinãdã. C. de epi.
⁊ cle. ⁊ in aut. de eccłia. ti. §. fi. de ꝟb. ſi.
ca. ſuper quibuſdã. i fi. ⁊ hoc verꝫ de pu
pillis ⁊ viduis miſeris pauꝑibꝰ nõ di=
uitibꝰ. c. ex tenore de fo. cõpe. c. ſignificã
tibꝰ. de offi. deleg. Item qñ relinquit̃ ec=
cleſie vel alijs pijs locis. ca. fi. de teſt. et
pia loca ſunt hoſpitalia. mõaſteria ⁊ q̃
libet loca alia in quibus ſenes paupe=
res ⁊ lãguide ꝑſone aluntur ⁊ alia cha
ritatis opa exercentur. dic. l. ſi quis ad
declinãdã. ⁊. l. orphanotrophos ibidẽ
⁊. d. §. fi. ⁊ de reli. do. c. de xenedochijs.
Itẽ ſm quoſdã qñ relinquitur ad cuſto
diam ciuitatis vel aliorũ locoꝝ cõium
ſeu publicorũ. ar. c. ij. de imu. ec. C. de
dona. l. penulti. §. ij. ſed clare. l. illud. C.
de ſac. ſan. ec. ⁊ q̃ ne ibi no. Item quan=
do relinquitur ad refectionẽ pontium
⁊ viarũ. vt dicit glo. in. l. j. §. ad munici
piũ. ff. ad. l. fal. ſilr̃ muroꝝ ⁊ foſſatoꝝ ci
uitatũ vel caſtroꝝ ⁊ ſiliũ ⁊ hoc ſi neceſ
ſitas imineat: alias nõ. ar. l. ad iſtructio

nes.C.de ſac.ſan.ec.⁊.l.oẽs puīciaꝝ.⁊
l.ad portꝰ.C.de opibꝰ publi.⁊.l.vnica.
C.de qbꝰ mune.⁊.l.penul.C.de puil.do
mus au.⁊.c.ĳ.⁊.c.nõ minꝰ.c.aduerſus.
ꝺ immu.ec.⁊.C.ad.l.falſi.aut.ſilr.Jtẽ qñ
legat̃ i ornamẽtis eccłie ꝑ luminaribus
ꝑ fabrica ecc.vł libris aut alijs ad diui-
nũ cultũ pertinẽtibꝰ.ſiue ſit ad tpalem
vł ꝑpetuũ cultũ.c.fi.de teſta. Facit gl.
in.d.aut.ſilr.Jtẽ qñ relinquit̃ ꝑ redimẽ
dis captiuis.l.nulli.C.de epi.⁊ cleri.in
aut.de ec.ti.§.ſi qs.Jtẽ qñ relinquit̃ ꝑ
puellis maritandis ẜm Bar.in.l.j.ff.ſo.
ma.⁊ in.l.ſi ego.in pñ.ff.de iure do.⁊ in
l.ij.§.fi.ff.de dona.ar.c.fi.ꝺ ferijs.vbi di
cũt doc.ꝙ dos eſt pia cauſa ⁊ ideo reli-
ctũ ꝑ dote ẽ ad piã cauſam.Jtẽ qñ reli
quit̃ ꝑ alimẽtis.Jntellige egẽtiũ.xij.q.
ij.aurũ.Jtẽ gñaliter qꝺ deo relinq̃t̃ pro
aia reliq̃ cẽſet.d.§.ad municipiũ.Et iõ
dic ꝙ ꝓprie dꝛ relictũ ad pias cãs qñ re
linq̃t̃ ꝑ honore dei vel ſctõꝝ vel ꝑ ſalu
te aie:ſiue id relinquatur eccleſijs:ſiue
pauperibus ſiue locis publicis qꝛ piũ
ẽ ꝙ ſit ꝓpter cultũ diuinũ:ſecꝰ ſi fieret
ꝑ honore mundi vel ꝑ ꝑpetua fama:
qꝛ nõ dꝛ piũ verũtñ in dubio preſumet̃
q̃cq̃d relictũ fuerit ſupradictis fuiſſe re
lictũ ꝑ deo ⁊ pro aie ſalute ⁊ ſic legatũ
ad piã cauſam.

☞ Adde ad ꝓpoſitũ eoꝝ q̃ hic dicunt̃
⁊ ꝙ legatũ piũ ad certũ vſum factũ ſi i
illũ cõuerti poteſt nõ poteſt i aliũ vſum
cõuerti niſi ꝑ papã alˀs ꝑ iferiores.no.
Jaco.rebuffi in.l.hac lege.C.de aq̃du-
ctu.li.xj.Bart.i.l.pater filiũ.§.tuſcula-
nus.de leg.iij. Bal.in.l.ſupu.acnã.in.fi.
ibi.ad aliũ piũ vſum.C.de his q̃ vene
no.⁊ Ro.ſingu.cccclxxvij.ici.legatũ fa-
ctũ ad pias cauſas.

1 ¶ Sed quero vtrum quando relinqui-
tur ꝑ male ablatis incertis dicat̃ ad pi
as cauſas.Rñ. Jo.an.i addi.ad ſpe.ti.
ꝺ iſtru.edic.ꝙ ſic ſi relinquat̃ paupibꝰ
vł eccleſijs ⁊ ſimilibꝰ alias nõ.v ñ dicit
ꝙ potiꝰ ꝯſideratur cui legat q̃ quare le
gat.l.illud.C.de ſa.ſan.ecc.vbi dicit gl.
ꝙ qñ legatur diuiti ꝑ aia nõ eſt ad pi-
as cauſas ſecus ſi nõ diuiti.d.l.ſi quis
titio.quod verũ eſt quo ad preſumptio
nem ſecus quo ad veritatẽ que princi-
paliter reſpicit intentionem.

¶ Quid ſi qs legat centũ nõ exp̃ſſa cau 2
ſa ꝓpt̃ quã legat:nec ꝑſona cui legat.
Rñ.Jo.an.vbi.ſ.ꝙ illud eſt legatũ ad
pias cauſas vt no.Albꝛi.in.l.ad inſtru-
ctionẽ.C.de ſa.ſan.eccł.legatũ incertũ
etiã relictũ ad piũ vel publicũ vſum vt
viaꝝ ⁊ põtiũ refectio valet vt.ſ.de leg.
ij.l.quidam in teſtamento.

¶ Utrũ relictũ ꝯſanguineo pauperi ſit 3
ad piã cãm.Rñ. Bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.
eccle.ꝙ nõ niſi dicat ꝑ aia ⁊ ꝑ deo hec
facere.⁊ facit ꝑ hoc qꝺ no.Bart.i.d.l.j.

¶ Utꝝ legata ad pias cãs gaudeant 4
eodẽ puilegio cũ relicto eccłie.Rñ.pa.
i.c.relatũ.cl.j.de teſt.ꝙ ſic:qꝛ eccłia pri-
uilegiat̃ ꝓpter aiam cõtẽplatione dei.
Facit qꝺ no.Jo.an.i.c.j.de integrũ re-
ſti.li.vj.vbi voluit ꝙ ſic eccłia põt pete-
re reſtitutionem in integrum.ita ⁊ alia
pia loca poſſunt.

¶ Utrũ de legatis ad pias cauſas poſ- 5
ſit detrahi falcidia vel trebellianica.
Rñ.pa.in.c.Raynal.ꝺ teſt.communiter
tenet̃ ꝙ nõ quo ad falcidiã ſed quo ad
trebellianicã.Bar.i.l.marcellꝰ.ff.ad tre
bel.Bal.i.l.id qꝺ paupibꝰ.C.de epiſ.et
cle.⁊ multi alij tenẽt ꝙ nec ẽt detrahat̃.
ſꝫ Jo.an.tenet ꝯtrariũ in glo.ſua et etiã
mlti alij vt no.Albꝛ.i.l.ſi qs ad declinã
dam.C.de epis.⁊ cle.⁊ lꝫ pria opinio ſit
magis pia tñ ſcꝺa nõ eſt condẽnanda.

¶ Quod teſtes requirunt̃ in legatis vt 6
valeãt.vide.ĩ.teſtamentum.§.v.

¶ Utruꝫ legata facta ad pias cãs ſine 7
iſtitutiõe heredis valeãt.Rñ.pa.i.c.in
dicam.de teſta.ꝙ ſi noluit mori inteſta
tus nõ valẽt.iſti.de le.§.ante heredis.
ſꝫ vbi qs eligit mori inteſtatus:ſic valẽt
ſcdũ legata ad pias cãs ſed quecũqꝫ
alia legata ⁊ in dubio vr̃ voluiſſe mori
inteſtatꝰ qui facit talis legata ꝙ ꝓbat
tex.d.c.indicãte.⁊ facit ꝙ legitur ⁊ not.
in.l.iij.ff.de iure codicil.

¶ Utꝝ ex defectu teſtamẽti vitient̃ le- 8
gata ad pias cauſas.Rñ.pa.in.d.c.idi-
cãte.ꝙ non ẜm vnã opinionẽ vt nota.in

l.i.C.de ſa.ſan.ec.e.l.l.eã quã.C.ð fidei
cõ.facit ad hoc ꝙ no.bar.in.d.l.j.e Bal.
in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.qui te=
nent ꝙ cũ quis relĩqt ſua reſpectu pie
cauſe diſpoſitiõi titij ꝙ valet lz nõ va=
leat teſtm̃ qñ heres ponit in volũtate
alteri⁹ de quo.j.teſtamẽtũ.§.xviij.rõ di
uerſitatis eſt:qꝛ talis cui⁹ arbitrio com
mittitur hz regulã iuris diuini:hũani.e
gentiũ:limitãs ei⁹ volũtatẽ q̃ ẽ vt p̃ oi=
bus deo e religiõi debeat e ad redimẽ=
da peccata.xiij.q.ij.alc.ð pe.di.j.medi
cina.Et aliũ nõ põt facere ſed in ꝓpha
nis nulla eſt regula limitãs e ideo poſ
ſet aliũ velle q̃ teſtator e ꝓpterea cũ vo
luntas teſtatoris ſit incerta id ẽ capta=
toria.i.adulatoria ſeu deceptoria ſz gl.
in.c.cũ tibi.de teſt.Aduerte hic ſz Bar.
i ſua minorica ꝙ aut teſtator voluit vt
teſtm̃ valeret iure directo teſtamenti et
non alr̃ e ſic teſtm̃ eſt nullũ qꝛ inſtituit
heredẽ incapacẽ heres ad quẽ veniunt
bona non tenet in cõſcia aut voluit qȝ
ſi nõ iure teſtamẽti ſaltẽ valeret iure co
dicillorum e omni alio mõ quo poſſet.
Tunc ille ad quẽ bona ꝑuenerũt tenet
in cõſcia implere legata defuncti.et ſic
eſt preſumẽdũ niſi qñ teſtator ꝓuidit ſi
bi puta aliũ ſubſtituẽdo vel qñ ordina=
uit qd faciẽdũ ſit ꝙ ordinauerat nõ ha
bebit effectũ. Facit.l. cũ ꝓponas.C.de
here.inſti.Idẽ dicẽdũ bar.i.l.in teſtõ.ff.
de fideicõ.lib.e pa.l.c.j.de ſucce.ab in
te.ꝙ lz volũtas defũcti nõ fuerit ꝑfecta
rõne publicationis fuit tñ ꝑfecta rõne
volũtatis vt puta qꝛ teſtm̃ manu ſua cõ
ſcripſit volens poſtea redigi in publicã
formã ſz morte vel fauore preuẽtus nõ
potuit ꝙ nihilomin⁹ heres tenetur Idẽ
dic ſi incepit facere teſtm̃ nec potuit cõ
plere ꝙ legata facta valent quia nõ po
teſt negari quin ſit perfectus conſenſ⁹
ratiõe volũtatis ſz nõ rõne opis.Idem
bar.in.l.cũ q̃s.C.de iur.e facti igno.te=
net ꝙ ſi teſtamẽtũ eſt nullũ quia deficit
volũtas defuncti vel qñ eſt nullũ et pre
teritiõe heredis ignorãdo ꝙ eũ habeat
ſic legata nõ debẽt ꝙ limito niſi ſint ta
lia ſi et ſciuiſſet ſe habere filiũ feciſſet.
xviij.q.iiij.c.ſi.ſz qñ teſtm̃ eſt irritũ ex p̃
teritiõe vel exheredatiõe nihilomin⁹ de
bent legata oia vt i aut.ex cã.C.de lib.
p̃te.Silr̃ qñ eſt nullũ qꝛ nõ ſunt teſtes
ſufficiẽtes vl̃ deficit aliqua ſolẽnitas iu
ris ciuilis tũc qñ cõſtat heredi de volũ=
tate defuncti vl̃ per duos teſtes põt ꝓ=
bari obligat̃ naturaliter iure gentiũ ad
implendã voluntatẽ defuncti qđ nota.
¶ Quid ſi heres renũciet hereditati vl̃ 9
nõ vult adire.Rñ.pa.in.c.relatũ. el.pu
ino.de teſta.ꝙ nihilominus legata ad
pias cauſas valebũt qꝛ nõ ſubijciantur
talibus ſolẽnitatibus iuris ciuilis.
¶ Utrũ legatũ eccl̃ie ẽdificãde ſeu mo=
naſterio debeat ſolui cũ fructibus iter=
medij tẽporis.Rñ. pa.i.c.nos qdẽ.de te
ſta ꝙ ſicvt cõſuluerũt bar.e Frãc.de al=
ber.qꝛ tex.p̃fati.c.nos.dicit ꝙ relicta ec
cleſie cõſtruẽde debent ſolui ſine dimi=
nutiõe.facit pulcher tex i.l.ſi ita relictũ
§.p egaſ⁹.ff.de le.ij.vbi dr̃ ꝙ ſi relinqt
p̃diũ in certũ diẽ puta poſt.x.ãnos vel
cũ legatarius erit pubes debet p̃rediũ
cũ fructib⁹ intermedij tẽporis ſi dies fue
rit appoſita fauore legatarij ſic in caſu
noſtro dies apponit fauore eccleſie vel
monaſterij qꝛ ſi fuiſſet conſtructa tpe te
ſtamẽti legaſſet ſimpliciter e non in di=
em quod bene no.
¶ Utrꝫ legatũ ad certũ vſum poſſit ad 11
alium conuerti. Rñ.Pe de Peru.vbi.ſ.
Aut ipe vſus poteſt impleri de iure et
de facto:puta quia legauit quis vt mo
naſterium fiat in tali diõceſi epiſcopus
eſt contentus et ſic licet de iure de con=
ſe.diſti.j.nemo nullum eſt impedimen=
tum in facto qꝛ ẽ pecunia e cetera neceſ
ſaria ne quid aduerſet e ſic põt fieri
de facto e tunc dico ꝙ nõ poteſt conuer
ti in alium vſum et iſte eſt caſus.d.cap.
nos quidem.e.ff.de admi.re.ad ciui.
perti.l.j.e de hoc eſt caſus in.l.nulli.C.
de epiſ.e cler.immo ſi per legatarium
non impletur tale legatum redit ad
heredem e pro hoc eſt caſus in.cap.cum
dilecti filij.de dona.facit quod not.de
condi.apo.cap.verum.Et hec intellige
vera niſi in legatis ad pias cauſas vel

niſi interueniat diſpēſatio pape vel alte-
ri⁹ vt.j. dicā. Aut ille vſus poteſt īpleri
de iure ſ3 nō de facto puta ꝓpter guer
ras vel quia pecunia eſt modica vel nō
eſt locus in eccleſia vbi legat̄ ꝑ capella
ſtēda ⁊ hmōi ⁊ iſte caſus eſt in.l. legatā
municipio pecuniam.ff. de admi.re. ad
ciui.ꝑti.⁊ i.d.c.nos q̄dē ibi impleri non
poteſt ꝙ verbū etiā intelligit̄ de impo-
tentia facti de reſcriptis.c. ſiſcitatus et
tunc poteſt fieri cōmutatio autoritate
ſuperioris etiā ſi in teſtamento ſit clau-
ſula ꝙ nō poſſit cōuerti ad alium vſum
q̄ꝫ deputatū ratio quia volūtas teſtato-
ris debet interpretari ſc̄m ius commune
vt res magis valeat q̄ꝫ pereat .c. abba
te. de verbo.ſig. ⁊ ideo cum de iure cōi
poſſit in aliū vſum cōuerti nō obſtabit.
talis clauſula.⁊ ex his dicit Spi.i Spec.
ti.de edic.inſtruc.in §. nūc aliquis qđ ſi
mihi legatur vt vadā vltra mare ⁊ nul
lus audet ire qđ cōſequar legatū3 licet
nō vadā dummodo vadā ad ſimile3 lo
cum. Similiter ſi teſtator legat ꝑ labo-
re itineris vel penitentie ſibi iniuncte vt
vadā romā ⁊ ꝓpter īpedimētū nō poſ-
ſum ire qđ cōſequor legatū dūmō vadā
ad locū ſimilē. d.l.legatā excipit̄ qđ le-
gat̄ ꝑ ſuccurſu terre ſctē q2 ſi nūc non
poſſum expectabit̄ tempus ⁊ ſeruabit̄
legatū.c.magne.de voto. Lado.de ro.i
no.dicit ꝙ legatū factū ꝑ calice vl' repa
ratiōe eccl'ie ſi eccl'ia non h3 op⁹ de hoc
poterit per epiſcopum ſolū fieri cōuer
ſio in aliū vſum piū. Aut vſus pōt im-
pleri de facto ſed nō de iure ⁊ tunc aut
hoc eſt q2 nō eſt ad aliquē finē honeſtū
puta q̄s legat cētū vt fiat lud⁹ teatra-
lis in eccleſia qui eſt illicitus de iure.c.
cum decorem.de vi.⁊ ho. cle.⁊ ſic lega
tum inutile eſt ⁊ nō fiet conuerſio.ar.eo
rum que no.in gl.in.l.j.ff.de condi.in-
ſtitu.vel non poteſt fieri de iure non q2
non ſit ad finem honeſtum. Sed quia
ius prohibet.et ſic fiet cōuerſio in aliū
vſum honeſtum vt eſt caſus in .l. lega-
tum ciuitati ff.de vſufruc.lega ⁊ ſic in-
tellige.c. nos quidē.in verbo nō poteſt
impleri.ſ.de iure. Exemplu3 teſtator le-
gat ꝙ predicatores ⁊ minores ſe confe
rant ad habitandum in ſuis domibus
⁊ celebrent ibi diuina pro ſalute anime
ſue de iure hoc nō poteſt fieri.c. vnico.
de exce.prela.lib.vj.cle.cupiētes.de pe.
tamē vſus eſt honeſt⁹:q2 pro aīa ⁊ lau-
de diuina. Similiter legat vt fiat eccle
ſia in tali loco non poteſt fieri propter
priuilegium quod habent predicato-
res minores ⁊ hmōi.⁊ iō fiet in loco cō-
gruo ⁊ honeſto facit ad ſupradicta qđ
ſupradixi donatio.j.§.xlvij.
¶ Cui⁹ autoritate fiet talis commuta- 12
tio. Rn̄.dn̄s. Pe.vbi.ſ. ꝙ ſi nō ſubeſt cā
puta q2 pōt de iure ⁊ de facto impleri:
tūc ſol⁹ papa pōt.l.legatā.ff.de admi.
re.ad ciui.ꝑti.⁊ cle.q2 contingit.de reli.
do. Si ṽo ſubeſt cā legitima pōt dioce
ſan⁹ etiā ſi pōt implere de iure ⁊ de fa-
cto:niſi teſtator ꝓuidiſſet q̄d ſit fiendū
de legato vſu nō impleto:q2 ſi ꝓuidiſſet
nō poſſet fieri ꝯmutatio.vt no. Bar.i.l.
liberto.§.luci⁹.⁊ ibi.tex.ff.de an.le.⁊.ꝙ
ep̄s ex cā legitima poſſit cōmutare in
alium piū vſum Facit qđ no.dn̄s an.in.
c.ver.de cōdi.appo.vbi vult ꝙ nō ob-
ſtāte ꝓhibitiōe teſtatoris ne alienet̄ ni-
hilomin⁹ pōt in magis piū. Uide.ſ. do
natio.j.§.lj. Idem tenet Ange.⁊ Hugo.
Itē Ange.⁊ Jmo.in.l.j.ff.de conſti.prin
ci.vbi volūt ꝙ iuſta ſubſiſtēte neceſſita
te pn̄t relicta ꝑ teſtatorē i aliū vſum cō-
uerti.vt no.ꝑ Bar.ꝑ illū tex.in.l.fi.ff.de
ope.pub.⁊ in.d.l.legatā. Ex quib⁹ ꝯclu
de:ꝙ volūtas ⁊ legata teſtatoris circa
pias cās poſſunt ſine cā etiā ꝑ papam
mutari in aliū vſum piū:⁊ ꝑ ep̄3 cā ſub
ſiſtente ſolū q̄uis alij cōiter teneant ꝯ
de ep̄o i cle.q2 ꝯtingit.quā limito qñ ſi
ne cā vult fieri cōmutatio:q2 tūc ꝑtinet
ad ſolu3 papā alias nō facit qđ.j.dico.
§.xvij.facit ꝑ hoc quod dicit Lad.de
ro.vt.ſ. not.§.precedenti
¶ Queritur vtrū in tali cōmutatione re 13
quirat̄ ꝯſenſus heredis grauati. Rn̄d.
Pe.vbi.ſ.ꝙ ſi nō pōt īpleri de iure vel
de fctō req̄rit̄ ꝯſenſus heredis grauati
⁊ eccl'ie cui ſit legatū.⁊ ita loquit̄.l.le
gatū.ff.de vſufr.le.⁊ ſimilr' dic qñcūq̄

ex cauſa legitima dȝ fieri cõmutatio.

14 ¶Quid ſi dubitet an ſit cã legitima vt fiat cõmutatio: vel eccl'ia cui legat aut heredes nõ ꝯſentiũt i cõmutatiõe. R̃n. ꝑe. vbi. ſ. ꝙ ſolus eps poterit. C. de nuptis. l. j. ⁊ ſi eccl'ia cui ligat conſentit vt fiat cõmutatio ⁊ heredes ꝯ̃dicũt nihilo min⁹ eps fauebit eccl'ie legatarie fauore volũtatis defuncti adimplẽde et nõ heredi, ⁊ iſte ẽ caſus i. d. l. legatũ. Fallit hoc i legato ꝑ mõaſterio fiẽdo qḋ ſine ꝯſenſu heredis nõ pt cõmutari niſi fuerit negligẽs qꝛ tũc etiã ſine ei⁹ cõſenſu pt eps elapſo termino. d. c. nos quidẽ.

15 ¶Qui põt ſauȝ offiñ ipẽdere vt legata ſuũ ꝯſequant̃ effectũ. R̃n. pa. i. d. c. nos. ꝙ etiã iudex ſecularis etiã i legatis ad pias cauſas eſt tex. in aut̃. de eccl'ia. ti. §. ſi quis edificationẽ. ſil'r tã ſecularis ꝙ̃ eccl'iaſtic⁹ põt cõpellere vt legata ſoluant̃ q̃ fiũt nõ certe ꝑſone: vel ſic certe: tñ talis eſt ꝙ nõ põt i iudicio petere vt ſunt fratres minores. d. §. ſi q̃s. ſecus eſſet ſi nõ ad piã cãm ſit legatũ ⁊ certe ꝑſone factum tunc qꝛ opoꝛtet ꝙ ſolũ ad inſtantiam partis compellat.

16 ¶Utrũ eps i legatis ad pias cãs poſſit ſe intromittere. R̃n. p. in. c. ſi heredes. de teſta. ꝙ ſi teſtatoꝛ ꝓuidit ſibi de executoꝛe nõ põt niſi in defectũ. vt. ſ. Executoꝛ. §. xj. ⁊ in ca. tua nos. de teſta. ⁊ in aut̃. de eccleſia. ti. §. ſi q̃s ꝑ redẽptione. Si ṽo teſtatoꝛ nõ ꝓuidit ſibi de executoꝛe: tũc in legatis pro redẽptiõe capitiuoꝝ ⁊ ꝑ alimonijs pauperũ ꝓuidebit eps. vt in. d. §. ſi q̃s aũt ꝑ re. ⁊. l. nulli. C. de epi. ⁊ cle. In alijs aũt heres. vt in. d. c. ſi heredes. ⁊. c. tua. ⁊. c. nos. de teſt. niſi in negligentiam. vt. ſ. executoꝛ. §. xiij.

17 ¶Utrũ legatũ factũ ꝑ ꝯſtruẽdo hoſpitali pauperũ. i q̃ poneret̃ rectoꝛ ad arbitriũ certi ꝑlati poſſint heredes mutare in edificationẽ monaſterij religioſorũ. R̃n. lappus abbas i cle. qꝛ contingit de reli. do. vt refert do. an. in. d. c. nos q̃dem. qḋ Jo. an. cũ q̃buſdã iuriſtis conſuluit ꝙ ſic. cũ licẽtia epi: etiã ꝯ̃dicente illo ꝑlato qꝛ q̃ meli⁹ facit non aliud ſed idẽ facit. c. peruenit. el. ij. de iureiuran. ſȝ plus eſt eccleſiã religioſoꝝ facere ꝙ̃ hoſpitale. Facit. c. ſcripture. de voto et regula pl⁹ ſemp. de re. iu. lib. vj. ergo ⁊c. Sȝ ꝯ̃ vr̃. xiij. q. ij. vltima volũtas. de cel. miſſa. cũ marthe. cũ ſi. vbi pȝ ꝙ volũtas defuncti ꝑ lege dȝ ſeruari ergo foꝛmaȝ mãdati dȝ diligẽtiſſima accuratiõe ſeruari nec eo icaſu plus cõtinet in ſe qḋ ẽ min⁹ vel ecõtrario. de ꝑbẽ. cũ de beneficio. lib. vj. ad hec. R̃n. d. An. ꝙ iſta ſunt verꝗ in materia odioſa vel ambitioſa ⁊ ſic reſtringibilis. de ꝑbẽ. ꝙ̃uis. li. vj. ſȝ opinio Jo. an. loquit̃ i materia fauoꝛabili. ⁊ maxime aie defuncti in q̃ fit plena iterpꝛetatio. c. cũ dilecti. de do. vnde viſil'r ꝑſumit̃ ꝙ defũct⁹ nõ ꝯ̃dixiſſet de mõſtrando ſibi vſum vtilioꝛẽ. facit ad hoc ꝙ no. bar. in. l. ſi. ff. de ope. pub.

¶De cautela danda illi qui vult legare pro anima ⁊ timet parentes. vide. j. pactum. §. xiiij. 18

Legatus

ẽ cui a papa certa patria vel ꝓuincia cõmittit̃ gubernãda ꝑȝ Hoſ. vñ gerit vices pape ⁊ eſt oꝛdinari⁹ in prouincia. c. legatos. de officio. le. li. vj.

¶Ad ꝓpoſitum eoꝝ que hic dicunt̃ an inuẽtus q̃s cogat̃ ad mun⁹ legationis. no. glo. ꝙ ſic in. l. ſi q̃s decurio. C. de decu. li. x. ⁊ i. l. dotẽ. ff. ſolu. ma. Bart. i. l. ſed reprobar̃. de excuſa. tuto. ⁊ ꝙ̃ cõneniri non poſſunt ꝑ debitis tpe legationis pro debitis añ ꝯ̃ctis. l. ij. §. legatis. ⁊ ibi gl. Bar. ⁊ doc. ff. de iudi. ⁊ i. l. de eo. ⁊ in. l. ſed ⁊ ſi reſtituatur. eo. tit. ⁊ teſtantur apud hoſtes ꝑm cõſuetudinẽ ciuitatis ſue no. Bar. i. l. qꝛ latronib⁹. ff. de teſta.

¶Quõ faciet fidem ſi reqrat̃. R̃n. ꝙ per literas ſuas. l. vnica. C. de man. ꝓun. 1

¶Quot ſũt ſpẽs legatoꝝ. R̃n. due quidã ſunt iꝓpꝛie legati nũcij ⁊ nõ iudices ⁊ ſunt illi q̃ ſepe mittunt̃ a papa ꝑ ambaſſiata. vel ad aliqḋ nudũ miniſteriũ exercẽdũ de q̃bus di. j. inſgentiũ et xcvij. c. nobiliſſimus. ⁊ quaſi per totã. et iſtos q̃ impedit debet tradi hoſtibus ⁊ ſit ſeru⁹. l. vlt. ff. de legationibus. Et ibi loquit̃ de legatȝ quoꝝcũqȝ etiã hoſtiũ: ⁊ ſecundũ canones ſunt excommunicã 2

di.xciiij.di.ſi qs ita no.gl.i.d.c.inſgen
tiū. Quidam ſunt legati iudices quos
papa facit ordinarios in certa prouin-
cia ꝛ de iſtis loquit̃ diffinitio ꝑmiſſa et
titul⁹ de officio legati: ꝛ iſti ſunt in tri-
plici differentia.

¶ Primi ſunt legati nati qꝛ nat⁹ in ſua
dignitate efficitur legatus pape. vt ar-
chiepiſcopus cātuarieñ. quia eo ipo ꝙ
archiepiſcopus eſt legatus pape. vt
in.c.j.de officio legati et iſti dicuntur
legati ratione dignitatis.

¶ Scdi ſunt legati de latere vt ſunt il-
li q̃ mittuntur de curia pape etiā ſi nō
ſunt cardinales ꝺꝫ gloſam i.c.pe.de of
ficio legati. Sꝫ pa.in.c.j.eo.ti.tꝫ ꝛ bene
ꝙ ſolū cardinales dicunt̃ legati de la-
tere maxime hodie. ¶ Tertij ſunt lega
ti q̃ nec ſunt de latere qꝛ nō cardinales
nec ſunt nati quia non in tali dignita-
te ꝛ ſunt illi quibus papa committit le
gationis officiū in aliq̃ ꝓuincia vel ſua
vel aliena. vt i.c.volētes.eo.ti. Et tales
dicuntur legati rōne pſone nō rōne di
gnitatis vt primi.

3 ¶ Utrū legati nati vel ratione perſone
habeant iuriſdictionē in exēptos. Rñ.
Pa.in.d.c.j.ꝙ nō. ꝛ probatur in.c.j.de
verb.ſig.li.vj.

4 ¶ Utrū poſſint ꝑdicti legati abſolue-
re ꝑiectione manuū violētia in eccl'iaſti
cū. Rñ. ꝙ legati nati nō pñt nec i ꝓuin
cia nec ex̃ nec ſubditū nec extraneū. Ra
tio ꝺm. Pa.in.c.pe.de officio legati. qꝛ
clerici ꝑderēt priuilegiū.c.ſi qs ſuade-
re.xvij.q.iiij.cū null⁹ haberet ire ad pa
pā ꝓ abſolutiōe. eo ꝙ dignitas eſt ꝑpe
tua. Intellige ꝺm pa.ibidē de iniectio-
ne a qua epi nō pñt abſoluere: qꝛ ab il-
la a qua epi abſoluūt multo forti⁹ ipſi
cum ſint ordinarij. Legati ṽo rōne pſo
ne poſſunt abſoluere ſubditos exiſten
tes in prouincia. ſilr extraneos i ſua ꝓ
uincia delinquētes ꝛ extātes ſubditos
vero ſuos extra ꝓuinciā ſuam non poſ
ſunt abſoluere ꝺꝫ gl. ꝛ cōiter doc.i.d.c.
pe. nec etiā de cōſenſu iudicis illius ꝓ-
uincie ꝺm pa.ibidē. ſꝫ Jo.mo. ꝛ Jo.an.
quos ſequit̃ He.in.c.j.eo.ti.li.vj. tenēt
ꝙ pñt ꝛ magis placet hec opinio. Sub
ditos etiā ſuos ꝛ in ſua ꝓuincia qui ex
tra ꝓuinciam iniecerunt manū violen
tā in clericū ꝺm hoſti. nō pñt abſolue-
re. ſed Specu. recitat aliquos tenere ꝙ
pñt ꝛ mihi plus placet: ſicut pñt etiāꝫ
eos punire de delicto extra cōmiſſo: ex
traneos vero aliū de venientes ligatos
abſoluere nō poſſunt. Legati vero a la
tere poſſunt abſoluere quoſcunqꝫ tā in
ꝓuincia eis decreta ꝙ̃ extra. tā ſubdi-
tos ꝙ̃ extraneos. ꝺm gl. ꝛ communiter
doc.in.d.c.pe. Hoſt. tamen limitat non
haberet locum cum iniuria eſt enormis
quia reſeruatur pape. alle.c.ſi vero. et
c.cum illo ꝑ.de ſentē.excō.cum ſi. Sꝫ tu
tene ꝙ poſſunt etiā in enormi ꝺm Joā.
an. Jura vero excipiētia enormem iniu
riā non loquit̃ in legato a latere. ſꝫ in
alijs inferiorib⁹. ꝛ hoc ſequitur Archi.
i.c.j.de officio le.lj.vj. communiter doc.
in.c.ad eminentiā.de ſen.ex. Fallit hic
in duob⁹ caſibus. Primus quādo ſunt
in preſentia pape. ſecund⁹ quādo ſunt
reuocati ante regreſſuꝫ ꝺm pa.in.c.pe.
de officio le. qꝛ tunc abſoluere nō pñt.

¶ Quid poſſunt facere dicti legati: vi-
de i.c.legatos.de officio le.li.vj. ꝛ que 5
nō poſſunt facere habes in gl.c.ꝙ trāſ
latiōes.de officio le. ꝛ i.l.multis.c.li.vj.
eo.ti. que omitto cum hodie illi qui ha
bentur in vſu legati multa poſſint ex
ſpāli ꝯceſſiōe q̃ ex eorū literis potiuſꝙ̃
ex doctrina cognoſcitur.

¶ Utrū legat⁹ poſſit ꝓceſſum delegati 6
impedire: aut ei⁹ ſniam irritare. Rñ. ꝙ
non.c.ſtuduiſti.de officio lega.

Additio nec ſilr poteſt abſol
uere excōicatos vt
papa vel eius delegato. dicto capitulo
ſtuduiſti.

¶ Legatus an poſſit abſoluere. excom
municatum a ſe in ſua prouincia extra 7
prouinciam exiſtens. Rñ. ſecūdū Jnn.
ꝙ ſic ſi non ſit reuocatus in foro penitē
tiali. ſed in foro contentioſo nō niſi re
uertatur in ꝓuinciā. itellige niſi egreſ-
ſus eſſet cum animo non redeundi: qꝛ
ſic expirat legatio.

8 ¶ Quid de ipedientib⁹ legatos vel nū
cios apl'icos ne exerceant eorū officia.
Rñ. ꝙ excōicati ſunt ipſo facto ⁊ terre.
regna vel loca predictoꝝ ſunt interdi-
cta tandiu quandiu in cōtumacia per-
ſtiterint eorum domini. c. ſuper gentes
et regna de officio legati. li vj. extraua
gans eſt.

Legitimatio filioꝝ illegitimoꝝ qḋ
modꝫ fit. Rñ. xj. modis. ¶ Prim⁹ qñ pr̄
offert filiū naturale tātū nō habēs fili-
os legitimos iter viuos ſeruitio curie
ciuitatꝫ ex q̄ eſt oriūd⁹: vel ſi pr̄ eſt oriū
dus de veteri roma. ſ. conſtantinopoli.
vel noua offerat eum curie cuiuſcūqꝫ ci
uitatis metropolis vt iſti. de nup. §. vl
ti. ¶ Secundus quādo pater offert eū
imperatori. ⁊ ſit curialis in auc. quib⁹
modis natura. effi. ſui. §. ſi quis igitur.
☞ De notatis i hoc. §. ⁊ ꝙ legitimatio
eſt reſtitutio natalium. vt per Bal. i ti.
C. de iure. aure. anul. ⁊ Bart. in. l. gall⁹
§. ⁊ quid ſi tantū. ff. de libe. ⁊ poſt. ⁊ i
l. ij. de vulga. ⁊ pup. ⁊ facit ius iter oēs
Bald. in dic. l. j. vbi etiā ꝙ ſoli principi
conuenit. ⁊ idē Pau. de ca. conſi. ccxxv.

Additio ſed iſte nō ſuccedit
agnatꝫ aſcēdētib⁹ vl'
diſcēdētib⁹ ex latere patris vt ibidem.
¶ Tertius quādo pater filiā ſuā natu
ralem in matrimonio copulauerit offi-
ciali curie ciuitatis de qua eſt oriūdus
vel ſi pater eſt oriundus de veteri vel
noua roma copulat officiali ciuitatis
metropolis. vt. C. de natura. li. l. iij. i fi.
¶ Quart⁹ quando nullo alio legitimo
exiſtēte vel ſi exiſtit nō cōtradicit ſꝫ cō-
ſentit fili⁹ naturalis patre defuncto cō
fert ſeipſum curie iſto mō. vadit ad re
gimē ciuitatis ⁊ dicit vos egetꝫ tali of
ficiali ego offero me curie ⁊ ſeruire i tali
officio i ſi curia recipit eū legitimus erit
vt l. d. §. ſiquis igitur ⁊ intellige tales fi-
lios naturales talē p oblationē legiti
matos vt ſuccedant patri ab inteſtato
nō tamē aliis cognatis ex parte patris
nec ipſi eis. vt in. d. auc. §. filium vero.
¶ Quintus quādo pater deficiēte ꝓle
legitima offert pn̄cipi p̄ces p filijs na-
turalib⁹ vt ſūt filij legitimi ſucceſſores
etiā ſine mr̄imonio. dū tñ pn̄ceps p̄ces
admittat. d. auc. §. illud tamē. ¶ Sext⁹
qñ pr̄ i teſtō dicit eū ſibi velle ſuccede
re ſi tamē fili⁹ poſt mortē pr̄is principi
ſupplicauerit: ⁊ teſtm̄ oſtenderit. tūc. n.
dono pn̄cipis ⁊ legis heres erit legiti
mus dūmō volūtatē pr̄is ſequat̄. vt in
d. auc. §. ſi ꝓ his q̄. ¶ Septim⁹ quādo
pr̄ i extrema volūtate noiat filiū. ⁊ here
dē iſtituit. C. de naturali. auc. itē ſi quis
qḋ limita ſꝫm ꝙ i caſu ſeq̄nti. ¶ Octau⁹
quādo i publico iſtr̄o. ſ. ſcripto p nota-
riū: aut ēt ſi ſit ſcriptū ꝓpria manu cū
ſubſcriptione triū teſtiū filiū naturalē
noiauit filiū nec adiecit naturalē. ſed
Bal. i. c. inotuit de electio. tꝫ ꝙ opꝫ ad
dat ſuū q̄ſi dicat i ſua ptāte ⁊ ſic legiti-
mū nec ſufficeret ſola noiatio ſꝫm Bal.
ibi. Et ſi ſūt plures filij naturales ex ea
dē mr̄e nati lꝫ teſtimoniū tm̄ d̄derit vni
oēs erūt legitimi. Et hoc itellige qñ ꝓ
les legitima nō ſupeſt ſꝫm gl. i. c. p tuas
qui fi. ſint le. quā ſequūt̄ cōiter docto.
¶ Non⁹ quādo pr̄ filiū ex cōcubina no
minat filiū legitimū ſꝫm. d. An. in. d. c. p
tuas. qḋ intellige ſi mr̄ talis eſt ꝙ po-
tuit eſſe vxor ſua quando gn̄auit. vt i
au. vt lice. ma. ⁊ ante. §. ad hec. Ratio ibi
ponit̄ q꞉ ex tali noiatiōe vt teſtimoniū
ꝑhibere. ꝙ cū mr̄e legitimū habuit vel
habeat matrimoniū. ex quo cōcludo ꝙ
ſi mater vel ipſe aliū accepiſſet in cōiu
giū viuētib⁹ ipſis nō legitimaret talis
noiatio qḋ no. bene. al's ſic et ſi ex alia
vxore haberet filios venirēt iſti cū illis
⁊ ſimiliter ſi poſt. ¶ Decim⁹ quādo pr̄
ꝯhit mr̄imoniū cū illa q̄ eſt mater filio
rū naturaliū ipſi⁹ pr̄is d̄ q̄ dic vt. §. fili⁹
§. j. ¶ Undecim⁹ quādo legitimat̄ per
papā imperatorē aut principes q̄ non
habēt ſuperiorē aut habētes ptā tē ab
eis. ⁊ de p̄dictis vide in. c. per tuas per
do. ibi qui fi. ſint leg.

¶ Utrū papa poſſit taliter legitimare: 1
vt ſuccedāt in hereditate ⁊ admittant
ab alia tpalia. Rñ. pa. in. c. per venera-
bilem qui filij ſint legitimi. Uaria fuit.

opinio. Sꝫ in practica ſeruatur opinio Joan. ⁊ Hern. idē. ſ. ꝙ non pōt in terris ſibi nō ſubiectis maxime quando tales ſunt adulterini vel inceſtuoſi. ⁊ ꝑ hoc eſt bonꝰ tex. j. c. dicat aliquis. xxij. q. iiij. ⁊ i. c. vnico. xxxv. q. vij. ſed quo ad ſpiritualia non eſt dubiū.

2 ¶ Utrū legitimꝰ ſꝫ legitimatus per ſe ⁊ quēs m̄rimoniū ſit legitimꝰ quo ad omnia. Rn̄. ſꝫ pa. ⁊ gl. in. c. tāta. q̄ fi. ſint le. ꝙ ſic ⁊ lꝫ dn̄s Ant. ibidē teneat ꝙ nō in ſtatutis. qꝛ ſtatutū nō cōprehēdit fictū l. iij. §. hecverba. ff. de neg. ge. ⁊ ſic iſti ficte ſunt legitimi ꝓpter ꝟbū habeātur ꝙ eſt verbū fictū. tn̄ magis placet pⁱma opi. qꝛ quā lo verbū habeant. profert ab habente poteſtatē paria ſunt dicere habeantur pro legitimis ⁊ ſunt legitimi. Facit ca. ex parte, de ſpon. ⁊ quod dicit bart. in. l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. ⁊ in. l. ſi maritus. ff. de adul. vbi vult ꝙ dicere habeantur pro ciuibus ab habente ptātem. Idem eſt ac ꝙ ſint ciues ⁊ ſic tene.

3 ¶ Utrū talis ſuccedet in feudo ſtatutū eſt ꝙ transferat ad poſteros ex ſe legitime deſcendētes Rn̄. bal. in. c. naturales ſi de feu. cō. fue. dt ꝙ nō. Sꝫ Jac. de belui. ⁊ cōiter do. i. c. lator. q̄ fi. ſint leg. tenēt cōtrariū, ſ. ꝙ ſuccedet ⁊ tex. d. ca. naturales. Intelligit̄ d̄ legitimato ꝑ reſcriptū pⁱcipis. qꝛ cū illa legitimatio ſit ſtricti iuris tanq̄ diſpēſatio contra ius eſt reſtringēda. c. ꝙ dilectio. de ꝯſangui ni. ⁊ affi. ſꝫ m̄rimoniū tanq̄ fauorabile purgat precedētia ⁊ ideo ſuccedet.

4 ¶ Utrū legitimatꝰ ab imperatore vel habēte poteſtatē ab eo ſit legitimꝰ quo ad ſpūalia. Rn̄. pa. in. d. c. ꝑ venerabilē. ꝙ nō. ⁊ iō nec ad ordines ⁊ alia ſpiritualia admittet̄. vide gl. x. d. le. ⁊ ſequitur bar. i. d. aut̄. ex complexu. nec etiā erūt legitimi in dn̄io illoꝝ qui nō recognoſcunt Imperatorē ſtrum ad ea ꝑ q̄ fieret alteri preiudiciū puta ad ſucceſſionē bonorum ab inteſtato. vt no. in. d. c. per venerabilem.

5 ¶ Utrum cōitas h̄ns ptātē legitimādi ab imperatore poſſint legitimare l pre iudiciū agnatoꝝ. Rn̄. d. Ant. i. d. c. ꝑ venerabilē, ꝙ nō, niſi pr̄ ⁊ agnati ꝯſentiāt qꝛ hec ptās tāq̄ alteri preiudicialis eſt reſtringēda. l. j. §. ſi q̄s a principe. ff. ne q̄d i lo. pu. Sꝫ bal. i Ru. codi. ē ꝯ eū q̄ ſimplr̄ ē ꝯceſſa autoritas legitimādi. ſꝫ credo v ex dictū bal. l filijs naturalibꝰ tm̄: ſꝫ in ſpurijs ⁊ alijs ex dānato coitu nō credo niſi expſſe ꝯcedat. Facit q̄d no. Jo. an. i addi. ad ſpe. in ti. q̄ fi. ſint leg. q̄ dicit ꝙ ſi ſpurius duplr̄, ſ. ex pr̄e vxorato ⁊ m̄re maritata īpetrat a pa. vel ab īperatore reſcriptū legitimationis ꝙ nō vꝫ ſi nō expreſſit. Facit ꝙ no. pa. in. d. c. ꝑ venerabilē. vbi dicit ꝙ inceſtuoſus vł adulterinꝰ. niſi id exprimat ꝑ reſcriptū legitimationis erit ſurrepticiū. qꝛ oē tacitū ꝑ id q̄d papa vel princeps nō ita de facili conceſſiſſet ſi illud ſciuiſſet facit reſcriptū ſurrepticiū. ⁊ viciat. c. poſtulaſti. d̄ reſcri. Facit ēt ꝙ no. Hoſt. ⁊ Gof. i ſumma ꝙ licet papa legitimet aliquē ad dignitates nō intelligit̄ legitimꝰ q̄ ad eſtatū alias maiores: ſed tm̄ q̄ ad iferiores de ꝯceſ. p̄bē. c. dilectꝰ. vide ēt. ꝟ. diſpenſatio. §. ix. Aduerte tn̄ hic q̄d dicit ang. i. aut̄. q̄uo natura. effi. ſui. §. ſi quis igit̄. ꝙ pater pōt legitimare filiū in preiudiciū filioꝝ legitimoꝝ, ſed filius illegitimus non poteſt ſe legitimari facere in legitimorum preiudicium.

6 ¶ Utrū legitimatus ſimpliciter intelligat̄ ēt quo ad dignitates. Rn̄. hoſt. ꝙ ſic ſicut ſimplr̄ reſtitutꝰ ad oīa reſtituit̄ C. d̄ ſnia. pa. l. ſ, q̄uis gof. teneat ꝯriū.

7 ¶ Utrū papa diſpēſando in matrimonio ꝯtracto in gradibꝰ ꝓhibitis de iure canonico legitimet filios ante cōceptos. Rn̄. ꝙ nō. ſed bn̄ poſtea. concepti erūt legitimi quo ad oīa ⁊ ſi expreſſe legitimet an̄ cōceptos nō erunt quo ad oīa. ſꝫ ſolū q̄ ad ſpūalia ⁊ tpalia in terris pape nō alijs. vt i. d. c. fi. q̄ fi. ſint le.

Additio ſꝫ do. Ant. lꝫ Jo. an. ⁊ pa. i. d. c. ꝑ venerabilē legitimādo matrimoniū vt ex tūc erūt legitimi ꝑ oīa ſi mō ꝓles fuit gn̄ata ex coitu m̄rimoniali ſaltē affectu lꝫ, nō te=

8 nuerit de iure poſitiuo ⁊ verius.

¶ Que requiruntur vt valeat legitima tio. Rñ. ſm pa. in. d. c. ꝑ venerabilem. ꝙ quatuor primo ꝙ exprimat qualitatem legitimatiõis. vt. ſ. §. v. ſecũdo ꝙ exprimat ſi hꝫ fratres legitimos vel naturales aliter niſi exp̃mat nõ valeret. tertio ꝙ pater ⁊ filius legitimãdus cõſentiãt quarto ꝙ ſi pater mortuus fuerit vocẽtur agnati vt cõſentiant niſi princeps vellet legitimare ex certa ſcientia ipſis non vocatis põt. ⁊. n. princeps ex certa ſcientia reſtituere in integrũ cũ preiudicio alterius vt no. in. l. fi. C. de ſententia paſſis. ⁊ in. l. in cauſe. ff. de minoribus. Si tamẽ cũ diſpoſuiſſet vt legitimaretur poſt mortẽ ipſius tũc non eſſet neceſſe ꝙ agnati vocarẽtur qꝛ tũc ⁊ ipſis inuitis poſſent legitimari adeo ꝙ etiã ſuccederent ipſis agnatis ab inteſtato morientibus.

Legitima portio

eſt triplex. ſ. legitima trebellianica: ⁊ falcidia. prima debet̃ de iure nature tantũ filijs ⁊ ipſis mortuis debet̃. nepotibꝰ ex eis legitime natis nec eis põt iponi grauamẽ ſup ipſa ꝑ legata aut fideicõmiſſa. Sed bñ poſſunt grauari ꝑ debita. Non poteſt etiã eiſdẽ iponi cõditio vł modꝰ. Et ſi apponatur pro nõ adiecto habet̃ C. de inof. teſt. l. omnimõ. ⁊. l. ſe. ⁊ hec ẽ tertia pars hereditatis ſi ſunt quatuor filij vel pauciores ſi ꝟo ſunt quinqꝫ vł plus: tunc erit medietas totius hereditatis quam inter ſe diuident equaliter. C. ð inoffi. teſ. aut̃. nouiſſima. Et aduerte ꝙ iſta legitima aliqñ ſic dicitur. vt in d. l. oimodo. Aliquando dicitur debita pars vt in. l. ſcimus. C. de inoffi. teſt. Aliquando dicitur debitum ſimpliciter. vt in auten. de trien. ⁊ ſe. §. j. Aliquando debitum bonorũ ſub fideliuꝫ. vt. C. de inof. dona. l. ſi totas. aliqñ dicitur debita iure nature vt in aut̃. de triẽ. ⁊ ſe. §. hoc. nos.

☞ Ad propoſitũ eoꝝ que hic notantur ⁊ dd ſi legitima gl. bar. ⁊ do. in aut. nouiſſima. C. de inoff. teſt. vbi no. per ſaly. verſi. quero an ꝑ ſtatutũ ð his. q̃. j. i ꝟſi. ſeq. ponunt̃. ⁊ no. Ro. ſing. 610. incip. q̃dam cardinalis ⁊ an debeat relinqui filijs. ti. inſtitutionis. no. Math. ſing. 104. inci. no. ꝙ illa vulgaris doctrina ⁊ ſing. 159. Iuri. nota ꝙ ſi pater.

¶ Utrũ iſta legitima poſſit ꝑ ſtatutum vel conſuetudinẽ in totũ tolli. Rñ. Albri. dicit in. l. qm̃. in priorib⁹. C. de inof. teſt. ꝙ cõiter do. ⁊ ẽt vltramõtani tenẽt ꝙ nõ. Alij magni tenent ꝙ poteſt in totũ tolli. Sꝫ prima verior videt̃. poſſet tñ ſtatutũ vel conſuetudo diminuere vel diſtinguere eam: ſed nõ in totũ tollere. Rõ qꝛ ſicut a natura alimentatio filij a parte depẽdet ff. de iuſti. ⁊ iur. l. j. §. hic deſcendit ita poſt mortem p̃ris alimẽtatio filij ab hac portione iuris nature depẽdere vr̃ vt innuitur in aut̃. de triẽ. ⁊ ſe. §. j. ad fi. ⁊. §. prohibemus aũt tibi ſi vult filioꝝ ⁊c. ꝓ hoc facit inſti. de iur. naturali. §. j. ff. de pac. l. ius agnationis. ⁊c. Pa. tñ diſtinguit ⁊ bene in. c. Ray. de teſta. ꝙ aut filiꝰ nõ hꝫ vñ viuat aliũde. ⁊ ſic vera eſt opi. vltramõtanoꝝ aut hꝫ vnde viuat. ⁊ ſi eſt ꝟa ſcđa opi. Aduerte tñ. ꝙ in legitima filiꝰ nõ põt grauari ꝑ fidei cõmiſſum ſꝫ cõem opi. ꝑ. l. qm̃ in priorib⁹. C. de inof. teſt. ⁊. l. cũ patronꝰ ff. de leg. ij. lꝫ barto. ⁊ Dy. dubitauerint. in. l. j. ff. de vulg. ⁊ pupil. ſub. Sed ſuccedẽtes ab inteſtato ipſi filio ſi contingat filium decedere impuberẽ poſſunt grauari ⁊ eſt caſus in. l. ſi fundũ ꝑ fideicommiſſum cum. l. ſe. ff. de leg. j. iõ dicit bal. in. l. cũ virũ. C. de fideicõ. ꝙ ſubſtitutus filio impuberi. poterit grauari vt reſtituat legitimã. filio debitam. ⁊ ſi verba ſunt dubia puta teſtator dixit poſt mortẽ filij mei. ipuberis hereditas integra reſtituat̃ ſeio: nec expreſſit per filiũ/ vel ſuccedẽtes ab inteſtato filio meo: vel ꝑ ſubſtitutũ datũ filio meo fideicõmiſ. debebitur in legitima etiam ſm Bar. in. l. q̃ duos. ff. de vulg. ⁊ pup. ſub. et cõiter ſequũtur ſcribẽtes ibi. ⁊ refert Pa. fuiſſet ꝯſultũ per Ioã. de Imo. ⁊ Fulgo. in c. Raynu. de teſta. lꝫ bar. in. l. coheredi. ff. de vulg. et pupil. ſub. aliter dixerit.

¶ Quid ſi

¶Quid ſi filius inſtituatur in minori
parte. Rñ. ꝙ nihilominus aget vſq ad
ſupplementū. ꝺ. l. oimodo. qꝛ hec legi-
timatio datur in bonorum ſubſidiū.

Additio de iure nature. Si tñ filius inſtitutꝰ renū-
ciaret hereditati nō poſſet petere legiti-
mā. ſm bal. i. l. vnica. C. qñ nō pe. ptes.
Et bal. in. l. gerit. ff. ꝺ acqui heredi. Nec
ſilr qñ pater deceſſit ab inteſtato.

3 ¶Scḋa trebellianica a trebellio autore
ſic dicta debet hec iure inſtitutionis. et
ē quarta ps hereditatis totiꝰ fuit cū qs
iſtitutꝰ heres vlr vel i certa quota here
ditatis rogat vt reſtituat aliū heredita
tē ſine liberis moriēdo. iſte ſic iſtitutus
poterit retinere q̄rtā ptē totiꝰ heredita
tis. Inſti. de fideicō. hr̄. §. ſ3 qꝛ. C. ad tre
bel. p totū. inſtitutꝰ tñ heres i certa pte
hāc nō hēbit. ſm bal. i. l. j. ff. ad. l. fal.

4 ¶Tertia falſidia a falſidio autore de-
bet iure iſtitutiōis. ꝛ ē q̄rta ps totiꝰ he
reditat3 quā ps retinet qñ inſtitutꝰ he-
res fuit ꝛ. s̄. dodrātē. ſ. tres ptes here-
ditatis eſt aliquid legatū vel fideicom.
de teſta. raynal.

5 ¶In qbꝰ caſibꝰ ceſſat falcidia. Rñ. ꝙ in
decē caſibꝰ. ¶Pimꝰ i his q̄ legat ſic vt
nō poſſint alienari. vt ad ſucceſſores eiꝰ
cui relicta ſunt debeāt puenire. C. ad. l.
fal. aūt. ſed in ea re.

6 ¶Scḋs i his q̄ ad pias cās relinquūt
eccľie aut p loco vt in aut. ſilr. C. ad. l.
fal. Aduerte hic ꝙ ſi eccľia vel aliꝰ piꝰ
locꝰ iſtitueret hrs tūc detraheret falci-
diā ꝺ legat3 fact3 alteri eccl. vľ pio loco:
qꝛ currit pͥuilegia cū pͥuilegio. ꝛ ſic ꝯcur
rētibꝰ pͥuilegijs vtūt iure cōi facit. l. aſſi
duis. C. q̄ po. i pi. ha. no. pa. i. c. i pñtia. ꝺ
pba. idē t3 Dy. ꝛ ſeq̄t Albri. i. l. ſi qs ad
declinādā. C. ꝺ epi. ꝛ cle. ꝛ hoc idē etiam
ſi idirecte relinq̄t ſm bal. i. l. auia. §. ti-
tio. ff. de cōdi. ꝛ demō. puta. cū relinquit
fundus cum pacto vt reſtituat eccleſie.

7 ¶Tertius in teſtamēto militis. C. ad. l.
falci. l. teſtō. S3 hodie corrigit p aut. de
heredita. ꝛ fal. §. fi. ꝛ iō nō ceſſat.

8 ¶Quartꝰ i male ablatis certis vel icer
tis leg. ꝛ alijs aliēis. l. iponēda. C. ad. l.
fal. ¶Utrū legās tm̄ p male ablat3 ꝙ
legitima iure nature debita minuatur
obliget filiū vel illū cui debet. Rñ. Mo
nal. ꝙ ſi talia male ablata nō pñt pba-
ri non tñr heres ſoluere vt debitū. ſ. vt
eis alienū. ſed vt legatū. ꝛ iō ſi legitimā
minuit non tñr ſoluere ſecꝰ eēt i illo cui
falcidia cōpetit: qꝛ cū talia legata ſint
ad pias cās ceſſat hodie vt dictū eſt. et
ideo non detrahet.

¶S3 qd fiet tali q̄ tot h3 reſtituere in- 9
certa que pbare non pōt. q̄ exhauriūt
quaſi totā hereditatē ſi rō nō pōt idu
cere filiū vt ſi cōtentꝰ reſtituere. Rñ. ſm
Monal. ꝙ faciat teſtm̄ vel codicillū i q̄
ordinet ꝙ oīa bona ſua diſtribuantur
paupibꝰ p male ablatis in certis aſſe-
rens ꝙ plura ſunt q̄ȝ oīa ſua bona.

¶Quitus ſi teſtator certꝰ de ſua quā- 10
titate patrimonij phibeat expreſſe de
duci facidiam.

¶Sextꝰ ſi heres nō fecerit iuētariū ſm 11
modum ꝛ tp̄s ſtatutū hi. duo habet in
aut. ſed cū teſtator. C. ad. l. falci. idē ſi. j.
tp̄s legitimū nō paruerit volūtati teſta
toris. vt in. c. Raynal. in fi. de te.

Additio Septimus de legato dotis vt. l. ij. §. idē q̄ſi
nit. ff. ꝺ dote p̄ le. viij. i libertate legata.
l. papi. ff. ꝺ inof. teſt. Nonꝰ qñ legat in-
ſtrumētū rei alteriꝰ. decimꝰ caſꝰ legis
bñficiū. ff. ad. l. falci. ꝛ. l. ꝛ ſi tacitū. C. eo.
qñ. ſi occultauit vľ negauit res hr̄ditat3.

¶In quibꝰ caſibꝰ ceſſat trebellianica. 12
ꝙ in tribꝰ caſibꝰ. ¶Pimꝰ i legatis ad
pias cauſas. vt dixi. s̄. Legatū. ij. §. v.

¶Scḋs ſi teſtator phibuit. vt i aut. ꝺ 13
here. ꝛ falci. §. ſi vero expreſſū. Rō qꝛ cū
teſtator poſſit tollere falcidiā mľto ma
gis trebellianicā q̄ minꝰ eſt pͥuilegiata
vt. ff. ad. l. falci. l. i quartā. l3. ꝯtrariū te-
neat gl. in aut. ſ3 cū teſtor. C. ad. l. falci.
S3 cōis opi. verior ē ꝙ pōt. vt in. d. §. ſi
vo. ¶Tertiꝰ eſt qñ ſubſtitutio euaneſ-
ſcit. vt puta qꝛ igredit religionē ille q̄
rogatꝰ ē ſi ſine liberis decederet. vľ nō
maritaretur ꝛ hmōi vt i aut. niſi roga-
ti. C. ad trebel. addo quartū qñ iudicis
offō ꝯpulſꝰ ſolū adijt hereditatē. qꝛ ſic

totum reſtituet. Inſti. de fideicom. in primis.

14 ¶ Utrū legatis multis factis tam ad pias cās q̄ nō pias excedētibus facultatē hereditatis. debeat fieri detractio taꝫ de legatis ad pias cās. An ſolū de alijs. R̄n. Albe. i. d. l. ſi qs ad declinandā. ꝙ ſic cōiter d̄ oib⁹. Nec ob ꝙ ceſſat falcidia in p̄dictis qꝛ nō ē fal. ſꝫ declaratio legati inaniter facti ab initio. vt. ff. ad tre. l. j. §. ſi his qui quadraginta.

15 ¶ Quid ꝯputat̄ i iſtꝫ legitimis. rñ. pa. in. c. Raynu. de teſtis ꝙ i ltia q̄ d̄r falcidia q̄ ꝓuenit iure īſtitutiōis nō ꝯputat̄ niſi ea q̄ venerūt iure īſtitutiōis heredi. nō aūt legata vł alio mō ꝓueniētia. In quarta ꝟo treb. cōputant̄ nō ſolū q̄ venīūt heredi iure inſtitutionis. ſꝫ oia q̄ ꝓueniunt ei ex teſtō puta iure legati vel donatiōis. nō alia ꝓueniētia extra teſtm̄.

Additio. Et de p̄dictis eſt caſus et ibi Bar. Ang. ꝛ imo i. l. q̄rtā. ff. ad. l. fal. ꝛ ibi ponūt rōnē d̄rie i legitima ꝟo q̄ ꝓuenit iure nature cōputant̄ nō ſolū ea q̄ ꝓueniūt ex teſtō q̄cūqꝫ ti. ſꝫ ēt vñcūqꝫ ſint ꝓfecta. vt pꝫ in iurib⁹ alleg. in gl. d. c. Ray. ꝛ in. l. in quartā. ff. ad. l. fal. Diſtinguit tñ pa. ibi circa hoc vltimū ſic ꝙ aut pat̄ donauit filio ob cāꝫ. puta dotis. vel donatiōis ꝓpter nuptias. ꝛ iſtud ꝯputat̄ cū legitima. aut donauit ſimpliciter et ſi donatio tenuit. puta qꝛ donauit emācipato vel ꝓpter merita ſic nō cōputabitur. Si ꝟo nō tenuit in vita patris. lꝫ ſit cōfirmata morte ꝯputabit cū legitima de q̄ vide ꝛ dic. vt i aut. ex teſtō. C. d̄ colla. ꝛ in. l. filiū quē hñtē. C. fami. here.

16 ¶ Utrū q̄s poſſit deducere duas legitimas portiones. ſ. legitimā debitā iure nature ꝛ trebellianicā. olim fuerūt opi. i. l. q̄q̄s. C. ad. l. fal. ſꝫ hodie dic cū Bartholo. in. d. l. q̄q̄s. ꝛ in. l. papinian⁹. in. §. meminiſſe. ff. de inoffi. te. ꝛ Bal. in di. l. filiū quē habētē ꝛ canoniſtas i. c. Raynuti⁹. ꝛ. c. raynal. de teſt. ꝙ ſi ſubſtitutio ſeu rogatio ſit pure facta aut ad certū diē. ꝙ perinde eſt ac ſi ſit pure facta tūc nō poterit detrahere niſi vnā quā voluerit. Si ꝟo rogatio ſit facta ſub cōditione vel ad certum diem ſic poterit detrahere ambas duas. ꝛ ſic ꝯcorda ius ciuile cū canonico qđ vr̄ diſcordare in hoc ꝛ hec ē cōis opi. ſꝫ pa. i. d. c. raynu. ꝛ rationē diuerſitatis vide ibi per eū.

¶ Utrū legitima portio q̄ debet̄ iure 17
nature amittatur ꝓpter delictū p̄ris i leſam maieſtatē. R̄n. d. Car. in cle. paſtoralis. de re iudi. in. ver. ceterū. dicit ꝙ landu. tenet ꝙ nō. vñ dicit ꝙ filij' ſic dicta cōdēnatione patris furtim ꝛ doloſe ſi capiūt ſuā legitimā nō tenētur ſaltē i foro aīe ad reſtitutionē faciēdā pricipi qꝛ poſſūt tenere d̄ iure nature q̄ p poſitiuū ius nō pōt tolli. ar. in. di. ꝟ. ceterū. p hoc d̄ teſta. Rayn. §. qꝛ ꝟo qꝛ pr̄ non pōt priuare filiū legitima niſi in caſu ingratitudinis vt. C. de inof. teſt. l. quoniā in priorib⁹. facit. c. ius dictū. de verb. ſig in aut. de here. ꝛ fal. §. ſi quis aūt nō implēs. d̄r ꝙ ēt p reatū iobediētie nō pōt priuari filius legitima. Sed ꝯen. i. d. ꝟ. ceterū. tꝫ cōtrariū rō qꝛ p cōtractū pōt tolli legitima que debetur deducto ere alieno. ff. de inoffi. teſt. l. papinianus. §. quarta aūt. Sꝫ in delictis quaſi contrahimur qꝛ p quaſi contractū ſe obligat ad penā. ff. d̄ iure fiſci. l. ipatores no. gl ff. de poſtu. l. j. §. beſtias idē tꝫ ꝯo. de lib. qꝛ legitima ē quota bonoꝝ quā pater habebat tēpore mortis nihil aūt hꝫ qn̄ ſūt cōfiſcata. ff. de inter. ꝛ rele. l. iij. ꝛ qđ no. ff. de iure patro. l. diui. fratres. Et lꝫ de rigore ꝛ ſubtilitate iuris iſtud ſit verius. tamē mihi magis placet opi. Car. tanq̄ magis benigna et eam teneo. rō quia per titulū lucratiuum ꝛ per donationē non pōt pater alienare in preiudiciuum filij. C. de inoffi. dona. per totuꝫ ꝛ de dona. ꝛ qđ ibi not. in capitulo. fin. Sꝫ fiſcus hoc capit ex titulo lucratiuo ꝛ ideo non poteſt in preiudicium filij. Et ad rationē ꝯen. dico veram quando per quaſi contractum dānificauit principem in bonis ex cuius damno pater eſſet ei obligatus ad reſtitutionē alias nō qꝛ tūc nō eſt es alienū nec ꝓprie pōt dici ꝙ pater teneatur ex q̄ſi cōtractu ſꝫ

ſimplr ex delicto ad Jo.de ligna.iā patet reſponſio qꝛ in fraudē ſtatu t.talo lucratiuo facta alienatio non valet.

18 ¶Utrū falcidia ⁊ trebellianica amittātur per negationē fideicōmiſſi in qualitate vel quātitate facta ab herede illi cui fideicommiſſum eſt factū. Rū.ſm Bal.in.l.ſciminus.§.licētia.C.de iure deli.ꝙ ſic ſi ille ꝓbauerit qualitatem vel quantitatē fideicōmiſſi nec aliquaꝫ ex ipſis poterit detrahere.

Legitimus filius

quis dicatur vide.ſ.filius.

Leno ꝗs dicat᷑. Rū gl.i.§.qđ ſi i adulterio.xxxij.q.j.ꝙ ē ꝗ damnatā adulterā ducit vl' ꝗ recōciliat ſibi eā.vt.C.ꝺ adul.l.caſtitati vl' ꝗ ſciēt ēꝫ adulterā vt in.d.§.qđ ſi vel ꝗ recipit pecuniā ꝓ adulterio.ff.de adul.l.ij.§.lenocinij. Limita ꝯfata in tribus primis caſib' ꝯ̄a niſi emēdatā teneret. Idē lenocinū cōmittit ꝗ queſtuaria mācipia hꝫ qꝛ hec nō eſt minus ꝙ̄ ꝓprio corpore queſtum facere.l.palaꝫ.§.lenocinū.ff.de ritu.nup.

☞De materia hui'.§.⁊ quot modis lenociniū cōmittatur ꝑ maritū no.Cy.in.l.ij.C.de adul.⁊ i.l.ij.§.lenocinij.ff.e.⁊ ꝗ ſit lenonū pena no.Are.i tra.maleſi.in verſi.adultero.in vlti.gloſ.⁊ in auē.de leno.§.ꝑconſiſu'.i.gl.co.iij.vbi no.ang.in ꝑn.ꝙ lenonū An ſoluere gabellam de lucro meretricis vigore ſtatuti ꝙ de ꝗ̄bꝫ lucro ſoluat᷑ gabella.

Leproſus ſeparat᷑ ab habitatiōe hoim vt i caplo primo de conv.lepro.

☞Adde de notatis in hoc.§.p.Bull.de cung.in.l.null'.i ꝑn.⁊ ibi quo iure.C.de ſum.tri.⁊ pūt leproſi eſſe teſtes.⁊ ſodalij cōteſtes pūt eū viſitare ⁊ cū eo nō itereſſe.l.caſus.⁊ ibi Bal.C.de teſt.⁊ ſunt irregulares.vt ꝑ eūdē Bal.i addi.ad Spe.in ti.de deſpon.ver.v.

1 ¶Utrū lepra poſt veniēs diſſoluat mrimoniū.Rū.ꝙ nō vt pꝫ in.d.c.j.⁊.ij.eo.ti.Sed ſponſalia bene ſoluit.vt pꝫ in c.ſi.eo.ti.

¶Utrū vxor teneatur cohabitare cū viro vel ecōtra vir cū muliere leproſa. Rū ſm gl.in.d.c.j.ꝙ nō in eadē domo vl lecto ſꝫ bene tenet᷑ ei debitū reddere vt i d.c.ij. Sꝫ pe.aureol' in.iiij.d.xxxij.dicit ꝙ vbi nō poſſet ſine ſua veriſimili infectione etiam reddere debitū ꝙ non tenet᷑ ⁊ ponit regulā null' tenet᷑ reddere debitū vbi eſt periculū veriſimile de vltimata infirmitate ⁊ facit ad hoc qđ dixi.ſ.debitum.§.iij. 2

¶Utrū leproſi teneantur ad decimas. Rū.gl.in.c.ij de eccleſijs edi.ꝙ ſic.niſi de ortis ⁊ nutrimētis animaliū ſuoꝝ ꝗ ſole excipiant᷑ i.d.c.ij.⁊ i° de alijs tenentur ſicut alij chriſtiani. 3

¶Utrū poſſint habere ecclīā ⁊ preſbyterū ꝗ eis celebret. Rū qđ ſic ſi tot ſunt ſimul qđ eā cū cimiterio poſſint ꝯſtituere dūmō veterib' eccleſijs ꝺ iure parochiali nō faciant iniuriam.d.c.ij. 4

¶Utrū leproſi poſſint promoueri.vide.ſ.corpore viciat'.§.ix.ꝙ non nec celebrare.niſi vt ibi dicitur. 5

¶Utrum ſacerdos et leproſus factus poſſit in parochiali eccleſia prelatiōis officio fūgi. Rū.quod ſi ſine ſcādalo ⁊ abhominatiōe populi non poteſt illud exercere.dꝫ ab officio remoueri. Item tamen ꝙ ſecundum facultates eccleſie adminiſtrētur ei neceſſaria quouſ ꝗ vixerit vt in.c.tua nos.de cleri.egro. Rectoribus vero eccleſiarum ꝗ ſine ſcandalo illoꝝ qui ſunt ſanis poſſunt ſeruire alteri dādus eſt coadiutor qui curā habent animarum cui adiutori ad ſuſtētationē congrua portio de facultate eccleſie eiuſdem aſſignetur vt in.d.c.de rectorib'.de cle.egro. Ex quo pꝫ ꝙ nō ꝓhibet᷑ celebrare quādo ſine ſcādalo poteſt.vt i ſecreto ⁊ huiuſmodi.arg.d.c.de rectoribus. 6

Lex ſecūdū ꝙ rationalis creatura ordinat᷑ ad gratiam omiſſis alijs acceptionib' legis ſecūdū frā.de mayro.in.ij.ſentē.eſt ars honeſte viuēdi legans hominem ad ſui obſeruātiā aliter non eſſet lex niſi ligaret.

☞Ad ꝓpoſitū eoꝝ ꝗ i hoc.§.dicū t.⁊

q lex dicit q̄ ſit a populo vel a princi-
pe:edictū vero qđ ſit a pretore.vt no.Bar.
in rubri.C. de legi.et q lex pōt tollere
conſuetudinem etiam cum clauſula ge
nerali.non obſtan.aliqua conſuetudi-
ne no.Bald.in aut. oēs.C.cōis.de ſuc.
1 ¶ Quotuplex eſt lex.Rñ. vt colligo ex
Sco.in.iiij.di.xvij.triplex.¶ Prima di
cit lex nature et iſto modo aliqđ dicit
dupliciter de lege nature vno modo tā
q̄ principia practice nota ex terminis
vel concluſiones neceſſario ſequentes
ex eis et hec ſtrictiſſime dicuntur de le-
ge naturali.¶ Scđo modo dicit de le
ge nature et large id quod eſt verum pra
cticū cōſonū principijs et cōcluſionib⁹
legis nature in tantū q ſtatim notum
eſt omnibus illud conuenire tali legi.
¶ Scđa lex dicit poſitiua diuina q̄ con
tinet in his que ſunt in veteri et nouo
teſtamento.et licet Gratian⁹ vocet ipam le
gem nature.limita eam q eſt verū put
eſt poſita ab autore nature. et diſti-
guit cōtra ius poſitum ab aliquo q̄ nō
eſt autor nature.¶ Tertia lex dicit po
ſitiua hoc ē poſita de hoib⁹.Multa ei
eccła ſtatuit.et imperatores vltra ius
diuinum pp̄ter obſeruātiā honeſtiorē
in moribus et propter reuerētiā maio-
rem in ſuſcipiēdis et adminiſtrādis ſa
cramētis.de prima.et ſcđa habes.j.pa
pa.§.j.et preceptum per totum.de qui
bus hic tractare nō intendo.ſed.de ter
tia lege poſitiua q̄ quidem lex poſitiua
tātū hz de rectitudine inquātū a lege
nature deriuat.Si vero diſcordet ab ea
iam non erit lex ſed corruptio legis.vt
Aug.in primo li.de liber.ar.Nō videt
mihi eſſe lex q̄ iuſta nō fuerit. Unde in
quātum habet.de iuſtitia in tantū hz
de veritate legis.et hoc eſt qđ dicit Iſi.
in.c.cſuetudo.di.prima.Lex erit omne
qđ rōne cōſiſtit.Nā ſm Fran.vbi.s.qr
pncipia legis nature nō poſſunt eodē
modo appellari oibus pp̄ter multam
varietatem rerū humanarum.ideo exin-
de prouenit diuerſitas legis poſitiue.
2 ¶ Quis pōt facere leges.Rñ.ſm Bal.
in.l.oēs populi.ff.de iuſtitia et iure.q
quantū quis hz de iuriſditione tantū
habet de autoritate condēdi legem vel
ſtatutū.nec vlterius extendit. niſi hic
quorum intereſt cōſentiant vel ad minus
ſint preſentes ſz Innoc.in.c.j.de loca.
et in.c. a nobis.el.j.de ſen.exc.allega.c.
ff.de his que fiunt a pla.Ratio ſm do.
Anto.i.c.cū laicis.de re.ec.nō alie.quia
poteſtas ſtatuendi dependet a iuriſdi
ctione et imperio in ſtatuente et ſubie-
ctione quo ad eum in quē ſtatuitur.c.
eccleſia.de conſti.c.bene quidem.xcvj.
di.glo.et Bar.in.l.j.ff.de iuriſdi.om.iudi.
¶ Utrū lex canonica.vel quelibet alia
lex ſeu cōſtitutio vel ſtatutū obliget ad
mortale peccatum ex tranſgreſſiōe ei⁹.
Rñ.pa.in.c.clerici officia.de vi.et ho.
cle. q non ſemper.ſicut nec lex ciuilis
inducit ſemper decapitationem.Conſi
dera ergo q aut lex habet in ſe mate-
riam preceptiuam et veriſimiliter exco
gitatam multum a ſtatuente .et tunc
non cures de verbis.quia verba ſunt
accōmodāda materie.tex eſt cum glo.
in.c.rogo.xj.q.iij.et pulcher tex.in cle.
exiui.de verbo .et ſic dic q iducit morta
le.Si vero non conſtat de materia vbi
quis eſſet certus de mente ſtatuētis q
vult iducere ad mortale ſic iducit.facit
qđ nota. gl.in.c.iij.et cap.per.venerabi
lem.qui filij.ſint legi.et ibi per.pa.Aut
cum neſcitur.de mente latoris.Tūc cō
ſidera q aut verba ſunt pceptiua.pu-
ta pcipim⁹.iubem⁹.ſic obligat ad mor
tale.Facit.c.q pcipit.xiiij.q.j.Aut vtit
verbis iperatiui modi.et ſi materia nō
eſt neceſſaria nec multū ponderoſa nō
obligat ad mortale.vt exemplū ſi quis
te pcuſſit i vna maxilla prebe etc.qr eſt
cōſilij.xciij.q.j.parat⁹. Si vero materia
eſt neceſſaria et multū ponderoſa ſic in
ducit mortale.tex.eſt in cle.exiui.i.§. itē
quia preterea.de verb.ſig.Exemplū in
pſal.Uouete qđ eſt cſilij.qr votū fit.de
ſuperogatione.et reddite.et iſtud ē pce
pti.qr quod eſt promiſſum eſt debitū.
de pac.c.j.et debitum reddere eſt prece
ptū iuſtitie.l.iuſtitia.§.iuris precepta.
ff.de iuſt.et iure.Facit.qr obligare ſe eſt

voluntatis.ſed reddere eſt neceſſitatis, vt in.l.ſicut initio.C.de actio. ⁊ ob. Aut vtimur verbis ihibitorijs. vt inhibemus phibemus.iterdicimus ⁊ hmōi. ⁊ ſic inducūt mortale ſm Pa.i.c.nā cōcupiaz. de ↄſti.aut loquit̄ p ꝟba cōia. vt decerno ſtatuo.⁊ ſimilia. ⁊ ſic nō obligāt ad mortale.vt.dicit idē Pa.i.d.c.nā cōcupiſcentia ſimilit̄ eſt verbū cōe innouo. et ordino ſiue in plurali dicant̄: ſiue i ſingulari. Aut loquit̄ p verbū dʒ ⁊ ſic iducit mortale qꝛ dʒ ex ſuo ꝓprio ſignificato importat neceſſitatē. vt in gl. in cle. Attēdētes.de ſta.regu.Idē dicit gl. i.c. ꝓpoſuit.de appe.⁊ p bal.in.l.iij.C.de pigno.⁊ in.l.ſepe.ff. de offi. preſi. ꝓuincie ⁊ alijs allegatis.in cle.attēdētes.p glo. ⁊ ↄ̄ſuis ratione materie aliqn̄ ſit ↄgruitatis.in.c.j.de deſpo. impu.⁊ no. glo.in d.l.ſepe.⁊.l.ij.tn̄ dicit pa.in.c.j. de dolo ⁊ cōtu.Improprietates ſunt vitāde nō ad ſequentiā trahēde.c.ꝓpterea.⁊.c.fi. qd̓ ibi no.de verb.ſig.ideo ſolum habebit locū ꝙ ſit ↄſilij in caſu ſpeciali rōne materie q̄ cōſultiua eſt. Aut cōminatur ſub pena excōicationis ⁊ ſic iducit mortale; qꝛ niſi pro mortali nullus excōicat̄ xj.q.iij.nullus.⁊.c.nemo epoꝝ.⁊ de ſen excō.c.j.li.vj.Facit ad hoc.i ar.c.p̄terea. de of.delega.⁊.l.orō.ff.de ſpon.⁊.l.ij.ff. de iur.om.iud.qꝛ eadē obligatiōe qua obligat excōicatio. ſimiliter ⁊ illud per qd̓ ad ipſam p̄uenit̄.Facit qd̓ no.in cle. qm̄.de vi.⁊ ho.cleri. vbi tʒ ſtephanus ꝙ peccat mortaliter ↄ̄faciens ſanctioni. et dʒ ſanctio proprie cōſtitutio ſeu lex penalis.vt ibi no.glo.Aut loquit̄ p virtutē obedientie vel ſub pena maleditionis eterne; vel ſub indignationis oipotētis dei ⁊ hmōi.ſic inducit mortale. vt in.c.vnico.de ſta.reg.l.b.vj. Aut cōſuetudo hʒ vt talia verba obligēt ad mortale.vt ſic inducēt.arg.c.dilectus. de cōſue.⁊.l.minime.⁊.l. ſi de interpretatiōe. ff.de legi.tex. eſt in.d.cle.exiui.§. Itē qꝛ preterea.ſed aduerte hic ꝙ vbi ex ſe inducit ad mortale non ſemꝑ peccat mortaliter contrafaciens.vt.ſ. inobedientia dictum eſt.vt ibi vide. in princ.

¶ Utrum in foro conſcientie lex canonica ciuilis vel alia etiā preceptiua: ſemꝑ ſit ſeruanda. Rn̄.ꝙ non in.xj. caſibus vt colligo ex Inno.in.c.quia plerigꝫ. d. imu.ec.⁊ de homi.in.c.ſicut dignū. ⁊ ex cōſilio.xxj.Fe.Io.cal.⁊ pa.in ꝓlogo decretaliū.⁊ Io.an.i.c.q̄ꝫ q̄ꝫ.de vſu.⁊ alijs ¶ Primus quando lex poſitiua diſtinguit inter forum contentioſum ⁊ cōſciētie quia non ſeruabitur in foro penitentiali autoritate ipſius legis.c.tue.⁊ qd̓ ibi not.de ſponſa. ¶ Secundus quādo iurs fundat ſe ſuper preſumptione ⁊ nō ſuper veritate: qꝛ in foro conſcientie attendimus ad veritatē.vt credamus cōfitenti de omnibus:quia ſolum agitur de preiudicio ipſius aīe.c. ſignificaſti. de homi.Ideo ſi ſit veritas contra preſumptionem nō ſeruabitur. vnde licet heres non fecerit inuentarium tamen in conſcientia nō tenebitur niſi inquantū hereditas ſe extēdit.ↄ̄ſuis ius aliter velit:qꝛ preſumit plus eſſe in hereditate.vt in aut.de here.⁊ fal.nota hoc ꝓbatur.in.d.c. tua. ⁊ in. capit.literis. in fin. de reſti. ſpo.⁊ in.c.a nobis.el.j.de ſentē. excōmu.⁊ vide bal.i.l.j.C.de ſac.ſan.ec. ¶ Tertius quando lex non eſt ad vtilitatem cōmunē ſed princeps ꝓpter vtilitatem propriam edidit. Facit.iiij. d.c. erit autem lex. ⁊ dʒ iniuſta tunc lex ex fine ſʒ. Pa.i.c.canonū.d̓ cōſti. ¶ Quartꝰ qn̄ lex nō diſtribuit eque onere ſubditis.ſicut debet facere bonus paterfamilias qꝛ ſic eſt iniuſta ex forma ſm Pa. in d.c.canonū. ¶ Quintꝰ qn̄ excedit autoritatem ſtatuētis:vt pʒ in ſtatuto epi ꝙ non ligat delinquentes extra dioceſim ſuā ēt ſuos ſubditos.vt in.c.vt animaꝝ. de cōſti.li.vj.facit.l.fi.C. de iur.om. iud. ⁊ ſic dicitur iniuſta ex autoritate. ⁊ pro iſtis tribus caſibus facit quod no. Bar. in.l. vectigalia .ff. de publi. vbi dicit.ꝙ gabella licite fraudat̄ q̄ iuſte nō eſt impoſita. ¶ Sextus quādo eſt penalis. quia ante condemnationem non tenetur q̄s ſoluere i aīe foro penā.vt eſt gl.ſingularis i.c.fraternitas.xij.q.ij.de quo dic vt infra pena.§.iij. ¶ Septimus quādo ra

tionē ſeu cām. nos tñ debem⁹ eā conie-
cturare. ⁊ ad limites illius limitare vel
ampliare eā iuxta theoricā doc. in. l. nō
dubiū. C. de legi. Exēplū in ciuitate ob-
ſeſſa ſtatuit ꝙ porte ciuitatis maneant
clauſe. ⁊ hoc ꝓ vtilitate cōmuni. vt i plu
rib⁹ pone ꝙ cōtingat hoſtes inſeq̄ ali-
quos ciues. ita ꝙ i dānū cederet ciuita
tis niſi aperirent̄ porte tūc ſūt aperiēde
Qz eſſet niſi aperirent̄ ꝯtra bonū ⁊ vti-
litatē cōem. verū eſt ꝙ nō ꝑtinet ad quē
libet hoc iterpretari niſi ꝑicl'm ſit ſubi
taneū. Uel iſt manifeſtum legiſlatorem
illud intēdiſſe. ſꝫ ſolu. ad regētē ciuita-
tē ⁊ hmōi. Itē aliud exēplū: ſtatuto ca-
uet ꝙ vxore moriēte ſine liberis vir lu-
cret̄ dimidiū dotis quāuis nō exꝑmat̄
cū tñ nos debem⁹ cōiecturare cām hu-
ius ſtatuti. vcꝫ ſumpt⁹ mariti quos fa-
cit ducēdo vxorem ad domū nec alia cā
pōt eſſe. ⁊ ſic ſi nō ducit eā nō dꝫ lucrari
Sec⁹ eſſet ſi ſic lucraret̄ mulier ſicut vir
Qz tūc cā extimaret̄ affect⁹ maritalis: ⁊
iō etiā ſi non duxiſſet lucraret̄ hoc not.
Pa. in. c. ex publico. de cōuer. cōiuga. fa
cit qđ idē pa. no. in. c. qz in iſulis. de ſta.
mona. vbi dicit ꝙ lex dꝫ ampliari et re-
ſtringi ad limites rōnis exꝑſſe. etiam ſi
ꝟba nō patiant̄. vt in. l. adigere. §. quāuis.
ff. de iure patrona. ⁊ in. l. cū pr̄. §. dulciſ
ſimis. de lega. ij. ⁊ in. l. pr̄. §. fundū. ff.
de leg. iij. Facit. c. cū dilecta. de ꝯfir. vti.
vel inuti. ⁊ bon⁹ tex. in regula fi. de reg.
iur. li. vj. ⁊ qđ no. Bar. in l. Itē querit̄. §.
q̄ ipleto. ff. loca. ⁊ idē Pa. in. c. j. de iura.
calū. dicit ꝙ etiā in penalib⁹ ſeu odio-
ſis qñ rō eſt exꝑſſa extēdit̄ ⁊ ampliatur
diſpoſitio legꝫ ad limites rōnis exꝑſſe.
no. gl. in cle. j. in. ꝟ. eligat̄. de elec. ⁊ i cle.
ij. in ꝟ. pileū. de vita ⁊ ho. clericoꝝ. ⁊ in
d. regula. fi. ⁊ qđ ibi no. Dy. ⁊ Ioā. an. i
mercurialib⁹ ⁊ qđ no. l. d. §. dulciſſimis
ſec⁹ eſſet in dictis penalib⁹ ſcđm eūdē
Pan. i. c. j. de ſentē. ⁊ re iudi. vbi allega-
ret̄ ſimile ſub terminis facilioribus vel
parib⁹ vt notat Inno. i. c. cū ſpeciali. de
appella. Itē iſte caſus ꝓbat̄ qz rō legis
plus dꝫ attēdi ꝙ̄ lex ipſa. l. j. C. q̄ ſit lōga
cōſue. ⁊ pāina di. c. ꝯſuetudo. vbi dꝫ lex
eſt. quicquid rōne conſiſtit. vnde Bal. in
c. j. de cōſti. dicit. ꝙ lex cōſiſtit in ſubſtā-
tia rōnis. ⁊ bar. in. l. cum mulier. ff. ſolu.
ma. dicit ꝙ rō legis. ⁊ mēs legis idē eſt.
⁊ ꝓpterea dicit gl. in. l. j. ⁊. ij. C. q̄ ſit lōga
cōſue. ꝙ nō min⁹ dꝫ attendi rō legis ꝙ̄
lex ipſa. hoc intellige de rōne finali que
qz ipſa lex ſm bal. in. c. dilectus. el. ij. de
reſcrip. ⁊ in. l. ſi q̄s ſeruo. C. de fur. dicit
ꝙ rō finalis eſt aīa legis. Itē vbicūqꝫ hꝫ
locum rō legis hꝫ locū etiā lex. C. de in
terdic. l. j. ſm Archi. ⁊ ſequit̄. Ge. i. c. vbi
periculū. de elec. li. vj. immo plus etiam
ſi verba cōtradicāt vt. l. ſcire opꝫ. §. aliud
in ꝟbo ſꝫ ⁊ ſi maxime verba legis. ff. de
excuſ. tuto. nō eīn in foliis. ſed in ſen-
ſu cōſiſtit euāgeliū. c. marchiō. j. q. j. ⁊. c.
intelligētia. de verbo. ſig. Facit tex. in. l.
iij. C. de li. ꝑte. vbi eīn indꝫ manifeſtiſſi-
mus eſt ſenſus teſtatoris interpretatio.
ꝟboꝝ nuſq̄ꝫ tñ vꝫ vt melior ſenſu exi-
ſtat Bal. etiā in. l. cōmiſſorie. C. de pac.
inter emp. ⁊ vēdi. dicit ꝙ in ācī lꝫ ſit in-
poſita neceſſitas ſeruādi ſtatutū ſcđm
formā ꝑut iacet ad literā. ar. l. prime. §.
ſi his qui naue. ff. de exercito. tñ nō ha-
bebit locū hec neceſſitas: niſi ſaluo in-
tellectu qz litera occidit ſpiritus viuifi-
cat. ⁊ facit ꝓ hoc glo. in. c. illo vos. in ꝟ.
pignus. de pigno. Et ad iura q̄ dicunt
legē ſeruandā etiā i foro aīe. dic. ꝙ veꝝ
quādo eſt eadē rō in vtroqꝫ foro. quia
ſic nō ceſſat in foro aīe. ita. Rñ. Pa. in. c.
tua. i fi. de vſuris ⁊ quō ratio vel cā fina
lis pōt cognoſci. vide. ſ. cā. §. v. Octau⁹
qñ verba legis nō adaptātur ad aliquē
caſum. nec eius diſpoſitio adaptabitur
ſi de mēte aliter nō ꝯſtet. hoc eſt notabi
le dictū Bar. in. l. iij. §. totiens. ff. de dā-
no ifec. ⁊ i. l. ita. ff. aūt. ff. đ admini. tu. ⁊
ibi dicit ſtatuto cauet̄ ꝙ ſoluant̄ ꝓ ga-
bella de quolibet cōtractu ſex denarij
pro libra iſtud non habebit locuꝫ in re
inextimabili. qz cū verba non adaptan
tur. nec diſpoſitio. Facit. c. identitati-
bus. §. ſed cū eas. ⁊ ibi Ge. de elec. libr.
vj. ⁊ bar. in. l. conſtitutuꝫ. ff. de teſta. mi.
Nonus qñ lex ciuilis lꝫ non ſit impro-
bata de iure canonico fouet lucrū odio

ſum primo vel rigorē quēdā exēplum in.c. filius noſter de teſta.vbi lʒ lex ciui lis diſponat valere legatum rei aliene tñ non eſt ſeruanda in foro anime quia fouet lucrum odioſū heredi: nec ē fun data ſup naturali equitate a pte nō con ſtito de voluntate defuncti. ꝛ facit in ſi mili.c.ex parte.in fi.de cenſi. ꝛ.c.dilecti. de iudi.ꝛ.c.j.de dolo ꝛ cōtu.de quo dic. vt.ſ.legatū.j.§.xiij. Decimus qñ lex eſt iniuſta ſiue ex forma vł ex fine vł ex au ctoritate vt dictū ē.iij.iiij.ꝛ.v. caſu ſiue etiā qualitercūqꝫ inducat ad pctm̄ ꝯtra legē dei aut iuris canōici vt ſunt leges que ꝯcedunt vſuras.contra.c.ſup eo.de vſuris. Item que cōcedunt incātatiōes cōtra ventos ꝛ nubes ſicut.l.eoꝝ.C.de male.ꝛ mat.cōtra.xxvj.q.v.ꝛ.vj.in mul tis.c.notata. Itē que concedunt preſcri ptionē cū mala fide cōtra regulā poſ ſeſſor.de reg.iur.li.vj. Item que permit tunt deceptionē inter cōtrahentes vſqꝫ ad dimidiā cōtra illud q̄ nō egit doluʒ ꝛc. Itē q̄ noluit aliquē obligari ex nudo pacto cōtra.c.iuramenti.xxij.q.v. Itē q̄ nolūt valeret legata ad pias cās niſi p tot teſtes probent̄ ꝫ.c.relatū.el.j.ꝛ.c.cū eſſes.ꝛ.c.indicāte.de teſtamētis. Iteʒ q̄ nolūt teneri heredem ex delicto defun cti.ꝫ not.in.c.in lr̄is.de rapto.ꝛ in.c.tua nos.ō vſuris. Itē.q̄ nolūt ſpuriū alēdū contra naturalē pietatē. Itē. que ꝓhi bent vel ꝑmittūt aut diſponūt ſup con trahendis matrimonijs diſſoluendis et hmōi cōtra canones. Itē que ꝓhibēt cō prehēſaʒ in adulteri teneri in.l.crimē ꝛ l.caſtitati.C.ō adu.ꝫ.§.ſubandit̄.xxxj. q.j.intellige ſi vult corrigere ſe. Itē q̄ cō cedſit cōcubinatū ꝯtra illud exo.xx.nō mechaberis. Itē que priuate pſone ꝯce dunt homicidiuʒ contra illud.nō occi des. ꝛ de hmōi habes in locis ſuis dif fuſius. Aduerte tamen ꝙ quando lex vel ſtatutum aliquid denegat propter equum bonū publicuʒ. vt puta.ꝙ non ſoluens gabellā non audiat̄.vel inſtru mētū qđ nō eſt regiſtratū in libris cōis reputat̄ falſuʒ habebit locū i ꝯſcientia etiā ſm Bal.i.c.fi. ꝗ ꝑtrigita.ſi de feu do.ꝯtrouer.fue. Itē exēplificat Bar.in extrauagāti ad reprimēdū i ꝟbo denū tiationeʒ in macedoniano ꝛ velleiano. quod no. Undecim⁹.qñ lex ciuilis non fuit moribus vtentium recepta et canō non diſponit aliter expreſſē non obligat de neceſſitate vt no. Pa.in.c. literas.de iura. calum. De lege canonica vel ſtatu to.dic.vt.ſ.conſtitutio.§.j. quando.nō fuit moribus recepta.

¶ Utruʒ clerici ꝛ alie perſone eccleſia ſtice teneant̄ ſeruare leges aut ſtatuta 5
laicoꝝ. Rñ. Pa.in.c.eccl'ia ſancte Ma rie.de ꝯſti. Aut lex diſponit ſpecifice ſu per rebus eccleſiaſticis ꝛ bonis.eaꝝ.et ſic eſt nulla tanqꝫ condita ab eo qui nō habet poteſtatē. ꝛ ſic non eſt ſeruanda. quia nec iperator aut ali⁹ ſecularis ha bet poteſtatē ſuper eccleſias.aut eccle ſiaſticas perſonas. vt i.d.c.eccl'ia.ꝛ hoc verū niſi in duobus caſibus. ¶ Prim⁹ eſt qñ eſt priuilegiatiua.q2 pōt ꝗs priui legiare. etiā nō ſuū ſubditū.ſic itellige. c.nouit.ō iud.vbi allegat legē Teodo ſij. ¶ Scđs qñ lex eſt fūdata ſup natu 6
rali rōne q2 tūc dʒ ſeruari.nō rōne legis ſʒ rōne iuſtitie naturalis.l.ſcire opʒ.ff. de excuſa.tuto.§.qui non iuſte. Aut lex diſponit generalr̄ nō faciēdo mētioneʒ de clericis vel eccleſiaſticis: Sʒ nō pōt ſeruari ſine pctō:vt i ꝑſcriptiōe male fi dei:ꝛ ſic nō eſt.ſeruāda a quocūqꝫ.c.fi. de ꝑſcri ꝛ.c. lʒ mulieres.de iureiuran. li.vj. Aut generalis ꝛ rationabilis nec cōtradicit canonib⁹. ꝛ tūc ſi eſt fauora bilis.ſeruāda eſt etiā quo ad clericos ꝛ eccleſiaſticas pſonas. vt i.c.ij.requiris. de applla. Unde ſtatutū quod diſponit vt exiſtētibus maſculis mulier nō ſucce dat porrigitur etiam ad cle.vt no.pa.in c.cōſtitut⁹.de reſti.in integri. Similiter priuilegiū cōceſſum hoibus.alicui⁹ lo ci ꝯprehēdit etiā clericos illi⁹ loci.lʒ nō exprimat. Facit.c.ꝙ clericis.de foro.cō pe.no. Jo.de liga.in.c.ꝙ clericis.de fo ro cōpe.ꝛ Bal.in.l.cūctos populos.C.ō ſum.tri. Et nota.quādo talis lex gñalr̄ diſponēs poteſt ſe habere ad commo duʒ ꝛ incōmodū non poteſt dici preiu

diciális. Exẽplum ſtatutũ diſponit q̄ p̄
mogenit⁹ ſuccedat: certe ſecũdo geni-
tus ĩ ſit cleric⁹ nõ ſuccedet. Silr ĩ inſta
tuto quo maſculi excludũt mulieres nõ
ſuccedet mulier q̃uis ſit effecta religio
ſa. Et ĩõ oẽs leges diſponẽtes ſup ꝯtra
ctibus emp. vendi. locato cõmodato. ⁊
hmõi. ſi nõ ꝯtradicũt canonib⁹ ſunt ſer
uãde: etiã quo ad eccl'iaſticas pſonas.
Facit. c. j. de no. ope. nũci. ⁊ eſt de mẽte.
Ho. ⁊. Jo. an. ĩ. c. eccleſia. vt li. pen. Sec⁹
ſi ſimpliciter afferret p̄iudiciũ. vt qui
non facit inuentariũ vel ĩfra tale tẽpus
non adiuit hereditatem ſit priuatus. ⁊
hmõi. qꝛ nunq̄ põt eſſe ad cõmodum
eccleſiaſticorũ. ⁊ ideo nõ tenet. Simili-
ter qñ ſtatuit ne poſſit aliquid vendi.
Nõ ſubditis. Aut lex ciuilis eſt gñalis
⁊ rõnalis: ſ; deuiat a iure canonico. exẽ
plũ in. c. ij. de arbi. li. vj. tũc in foro ſecu
li ſeruabit. Sed nõ in foro eccleſiaſtico
neq; in terris ſubditis dñio eccleſie. qꝛ
tunc debet ſeruari lex canonica in vtro
q; foro. Facit. c. ſi duob⁹. de appel. ⁊ qꝺ
no. ĩ. c. quod clericis: ꝺ fo. competẽ. Aut
lex ciuilis diſponit ſup materia ad ec-
cleſiã pertinẽte: non diſponẽte de ipſa
materia. Sed tollendo lucrum qꝺ alꝭ
dederat vł impoẽdo penã actũ expli
canti. Exẽpluz primi de raptore contra
hente matrimoniũ cũ rapta in quo ca-
ſu lex priuat oib⁹ bonis datis ſibi a ra
ptore. ⁊ ſic non valet vt vult gl. no. in. c.
de puell. xxxvj. q. ij. ⁊ eã ſequi videt Fe
der. conſi. xxxv. ⁊ mihi placet qꝛ vr̄ inti
midare matrimoniũ. ⁊ ſic nõ eſt ſeruan
da etiam quo ad nõ eccleſiaſticos. Exẽ
plum ſecundi ſtatutũ punit cõtrahen-
tem ſine cõſenſu patris vel agnatorum
⁊ non valet ſecundũ Pa. vbi. ſ. Idẽ aliꝺ
exemplum lex punit mulierem contra-
hentem. infra annum luctus vt. C. de ſe
cun. nup. quaſi per totũ. ⁊ non valet ra
tione predicta. Sed hoc limito niſi pe-
na apponeretur fauore filiorũ ⁊ ppter
culpam matris ſicut lex que ipõit pe
nam matriq̃ agnouit tutelã filij tranſ-
eunti ad ſecũda vota non petito tutore
filio. vt in. l. omnem matri. C. ad tertul.

qꝛ tũc valet. Aut lex ciuilis diſponit cir
ca accidẽtia tẽporalia ad actũ ſpiritua
lẽ vt ĩ dote. ⁊ tũc ſi nõ cõtradicit canoni
valet. c. Raynutius. ⁊. c. Raynold⁹. de te
ſtamentis. ⁊. qꝺ legit ⁊ no. in. c. ij. de do.
poſt diuor. re. Et hoc verũ niſi intimidet
contractionẽ mr̃imonij. Si vero cõtra
dicit canoni. tunc pendet ab illa q̃ſtiõe
cuius fori ſit cauſa dotis. ⁊ Inno. ĩ. c. de
prudentia. de do. poſt diuor. re. ⁊ Pa. te
nuit q̄ eſt mixti fori. ⁊ ſic lex ſeruabit in
foro ſuo. ⁊ canon in ſuo foro: ⁊ loc⁹ erit
preuẽtiõi. c. cũ ſit generale. de fo. cõpe.
Aut lex ciuilis pcedit circa actũ ſpiri-
tualẽ preſumendo ⁊ lex canonica inue-
nit cõtraria puta lex p̄ſumit matrimo-
niũ ſi maſculus ⁊ femina ſimul habi-
tant. l. in libere. ff. de ritu nup. ſi ſit libe
ra ⁊ nõ faciat queſtũ de corpore. Ut ibi
lex canonica p̄ſumit adulterium ſiue
fornicationem. xxx. q. v. aliter. ⁊ ſic ſtan-
dum eſt in vtroq; foro iuri canonico qꝛ
lex imitat canões. c. clerici de iud. Et ſe
cundum hoc limita iura que dicunt le
ges ſeruandas: que non contradicunt
canonibus.

¶ Utrũ in penalibus fiat extẽſio legis 7
Rñ. Jo. ꝺ Imo. ⁊ ſequit Gemi. ĩ. c. ſi poſt
q̄. de elec. lib. vj. q̄ ſcđm mentẽ compre
henſiuã ſic ⁊ fortius in fauorabilib⁹. ſ;
ſcđm mentẽ extẽſiuã nõ fit in penalib⁹
c. ſtatutũ de elec. lib. vj. In alijs aũt non
penalibus fit extẽſio ex idẽtitate ratio-
nis vide de hoc gl. ⁊ Ge. in. c. ſepe. de tẽ
po. or. li. vj. ⁊. ſ. penas. §. v.

¶ Sed quõ mens comprehẽſiua legis
mõſtratur. Rñ. ſm Jo. de Imo. ⁊ Ge. in
d. ca. ſi poſtq̄. de elec. lib. vj. q̄ ex q̃tuor.
¶ Primo ex cõi vſu verborũ. qꝛ preualet
oĩ rigori ⁊ ſignificatiõi ꝟborũ. ff. ꝺ. le. iij.
l. librorũ. §. q̄ tñ caſſi⁹. ⁊ de cõſue. c. cũ di
lect⁹. ¶ Scđo ſi aliter intelligendo ſeq̃
ret abſurdus ſenſus cũ debeat eſſe poſ
ſibilis ⁊ honeſta. iij. differit autẽ. ⁊ no.
bar. in. l. oẽs ppli. ff. de iuſti. ⁊ iur. Exẽ-
pliſi lex. dicit. qui occiderit hoiem capi-
te puniat. ſi ad literaz deberet intelligi
ſequeret q̄ occidẽs ſe defendendo: vel
furioſus eſſet occidẽdus cõtra cle. ſi fu

rioſus de homi.qđ eſt abſonum.¶Ter
tio monſtrat mens cõprehenſiua.Quã
do in illa eſt expreſſa ratio:qꝛ ex illa vt
dictũ eſt colligit mens legis.Facit cle.
j.de elec.Exẽpium in.c.ex parte de po=
ſtulã vbi ꝓh ibitio de aduocãdo facta
monachis extẽditur ad canonicos:qꝛli
cet ſint diuerſi tñ qꝛ conſtitutio fundat
ſe ſup religiõe iõ extẽditur etiã ad ca=
nonicos .ꝛ ideo ois ꝯſtitutio q̃ hʒ reſpe
ctum ad religionẽ lʒ loquatur de mo=
nachis cõprehendit etiã canonicos et
oẽs q̃ ꝑmittũt etiã vota.ſecus ſi loque
ret de religiõe cũ aliqua qualificatione
puta monachꝰ niger ꝛ hmõi.¶Quar
to comprehenditur mens legis qñ per
eandem conſtitutionẽ vel per aliam ap
paret id quod ibi eſt poſitũ gratia exẽ=
pli fuiſſe poſitũ ſicut in.l.j.ff.vti poſſi.
dicitur ꝙ licet verba edicti loquãtur de
ede tamen in fundo etiã habet locũ.vt
in.§.hoc interdictũ omnibus ibidẽ.
8 ¶Qualiter deprehẽditur mens exten-
ſiua legis.Rñ.Joã.de imo.ꝛ He.vbi.s.
ꝙ comprehẽditur ex idẽptitate ratiõis
non ſcripte.vt in.l.j.C.de interdic.ꝛ re.
Facit.c.inter ceteras.de reſcrip.ꝛ cap.ij.
de tranſla.prela.Nã de ſimilibus ad ſi
milia idem iudiciũ eſt vt in di.cap.di-
citur.
9 ¶Utꝝ lex ſeu cõſtitutio concernat fu=
tura ſolum.Rñ. Pa.in.c.cognoſcentes
de ꝯſti.ꝙ ſic ne afficiat aliquos ſine cul-
pa ꝛ hoc niſi caueatur in lege vt extẽda
tur etiam ad preterita.
10 ¶Utꝝ cũ lex vel ſtatutũ loquit̃ ꝑ vba
preteriti tpis indulgendo aliquid extẽ
datur ad futura.Rñ.pa.i.d.c.cognoſcẽ
tes.ꝙ nõ ne detur materia delinquẽdi.
vt eſt tex.limitãs hãc materiã in.l.cum
lex.ff.de legi.ꝑ quã dicit bar.ꝙ ſi ſtatu=
to caueatur ꝙ q̃libet bãnitꝰ ſoluẽs.x.exi
matur de bãno.nõ habet locũ reſpectu
eoꝝ qui banniuntur de futuro:qꝛ dare
tur materia delinquendi secꝰ ſi ceſſaret
hec ratio:qꝛ licet loquat̃ per vba prete
rita vł pñtia extẽditur ad futura qꝛ lex
ſemper loquitur.l.arriani.C.de here.
11 ¶Quomodo interpretatur.vide.s.in-
terpretatio in prin.
¶Quando lex incipit ligare.Rñ.ꝙ ad 12
hoc ꝙ lex ſit opʒ vt cõſtituatur.ſcđo ꝓ=
mulgetur:ꝛ publicatio eſt vltimus actꝰ
ꝑficiens legẽ ſcđm gl.in cle.ꝓlogo ꝑ.l.
humanũ.C.de legi.ꝛ iõ poſtq̃ eſt ſolen
niter edita ligat ſtatim ſcientes ſine ex
ſpectatione alterius tpis vt pa.no.i cap.
j.de poſtu.prela.ꝛ gl.ꝛ Paulus in cap.
ij.de reb.eccle.non alie lib.vj.
¶Sʒ qñ ꝓſumit̃ ſcia legis.Rñ.Panoꝛ. 13
in.d.c.cognoſcẽtes.ꝙ in legibus ꝛ ꝯſtõ
nibꝰ inferioꝝ tp̃s eſt arbitrariũ ſm lo=
ci q̃litatẽ ꝛ cõditionẽ ꝑſonarũ.In legi-
bus aũt imperatoꝝ preſumit̃ ſcia poſt
duos mẽſes a publicatione fctã in pro
uintia vt in auẽ.vt facte noue ꝯſti.In cõ
ſtõne vba pape. Jo.and.in data.li.vj.
vult vt liget poſt duos mẽſes a publica
tiõe facta Rome.ſed rõnes ſue nõ mihi
placẽt.ꝛ iõ idem dicam ꝙ de conſtitu-
tione imperatoris.Et ſic videtur etiam
tenere Pa.in d.c.cognoſcens.ꝛ lʒ papa
dicat̃ habere pedes plũbeos.habet tñ
ep̃os ꝛ archiep̃os per quos noticiam
dare poteſt.
Utrũ volẽs ꝓbare ignorantiam ſit ad 14
mittẽdꝰ.Rñ.Pa.in.d.c.cognoſcẽtes.ꝙ
ſic ſine aliquo dubio.vt i.c.ſi.q̃ mrĩ ac.
poſ.ꝛ i.l.ſi.ff.de decr.ab oꝛ.Et ſic pʒ ꝙ
i cõſcia non ligat̃ ignorans ſine culpa
ſua.Aliter ſuperflue ꝛ fruſtratorie ad-
mitteretur ad probandum ignorantiã
Et hoc eſt ſine dubio quãdo lex requi
rit dolũ facit gl.in.c.ad falſarioꝛum.de
cri.fal.alias ſecꝰ eſſet.vide.s. Ignoran
tia.§.iiij.ꝛ diſtingue.vt ibi.
¶Quõ tollit̃ lex ſeu cõſtitutio ꝑ cõſue
tudinẽ.vide.s.Cõſuetudo.§.ix.ꝛ.x.ꝛ.j.
Statum.§.xxj.
¶Utrũ tollat̃ per legem cõtrariã.Rñ.
Pa.in capit.cum acceſſiſſent de conſti.
Bar.poſt Cy.vt in.d.l.oẽs ppli.dñt ꝙ
ſic.lʒ nõ fiat mentio de prima niſi ha-
beat clauſulã derogatoriã ad ſecundã
qꝛ tũc opus eſſet facere mẽtionẽ de pri
ma.arl.ſi q̃s .in prin.ff de le.iij.ꝛ l.c.nõ
nulli.de reſcrip.aliq̃ tñ in.d.l.q̃s dñt ꝙ
ſi loquamur de ꝓuilegio vł reſcripto.ꝛ

teſtamento q̃ ſunt ꝓuata lex ſic opꝫ fiat
mētio qñ hñt clauſulā derogatoriā ad
ſecūdū. Si aūt loquimur de legibꝰ ꝯſta
tutis nō opꝫ fiat mentio etiā ſi hñt clau
ſulaꝫ derogatoriā ad ſcḋm ꝑ cle. dudū.
de ſepul. qꝛ cū preſumant oīa ſcire vidē
tur ſcienter velle reuocare ſtatuēdo in
contrarium. ſed ſecus eſt in priuata q̃
eſt in facto ꝛ mihi placet.

17 ¶ Utrū ex nō vſu inducat ꝯſuetudo de
rogatoria legi. Rñ. vt colligo ex pa. i. c.
Joan. de cle. ꝯiuga. ꝙ aut nō vſus hꝫ in
ſe actū tacitū ꝯtra diſpoſitionē iuris: ꝛ
tunc inducitur ꝯſuetudo. Exēplū lex ꝺ
fert hereditatē cōiter et equaliter filijs
tā maſculis ꝙ̃ feminis. l. maximū vitiū.
C. de lib. prete. ſꝫ ꝯſuetudo defert ꝓmo
genito: vl ſolū maſculis licet ſecundus
genitꝰ vel femine nunꝙ̃ ſint vſe illa le-
ge cōi. tamen cōſuetudo inducit ꝓpter
actū ꝯ̃riū legi. Si ꝟo nō vſus nō habet
actū cōtrariū nec tacitū nec expreſſum
legi. ſi nō inducit cōſuetudo cōtra legē
ꝑ nō vſum ſic verbi gratia. lꝫ forte ſint
plu ꝙ̃ centum anni ꝙ nullus vendidit
hermafrodita nō tñ eſt abrogatū. l. que
rit. ff. de teſta. hoc. q̃ vult vt extimet ſecū
dū ſtatū preualentē. Similiter lꝫ non
agam ꝯtra eū qui mihi damnum dedit
actione legis aq̃lie nō tñ per hoc abro-
gatur illi legi. quia illa lex nō neceſſitat
ad agendum ſed dat facultatē.

18 ¶ Utrū actꝰ geſtus ꝯ̃ legē ſit nullus ipō
iure. Rñ. ꝙ nō in quatuor caſibꝰ prin
mo qñ cauſa ꝓhibitiōis nō eſt ꝑpetua
ſꝫ tēporalis. vt in. c. j. de mat. ꝯtra. ꝯ̃ in
ter. eccle. ꝛ ꝺꝛ tēporalis qñ eſt reſtricta
ad certū tp̄s. puta ꝓhibetur matrimo-
niū ꝓpter venerationē certi diei. Simi-
liter de ꝓfeſſiōe facta infra annū q̃ ꝓhi
bet in. c. ad apoſtolicā. de reg. li. vj. Se-
cus ſi ꝓhibitiōi ſi cā eſt ꝑpetua: puta cū
ꝓhibet aliq̃d ꝓp malū qḋ ide ſcḋ pōt vt
matrimoniū ꝓp ꝯſanguinitatē: ꝛ hōi. ꝛ ſic
intellige. l. nō dubiū. C. de legibꝰ. ꝛ. c. vi-
des. x. d. ꝛ. c. l. ꝯ̃dicimꝰ. xxv. q. iij. ꝛ. c. nō
opꝫ. xxxiij. q. iiij. ꝛ iſta ē theorica gl. ca.
tua fraternitas. de ſpō. duoꝝ. ſcḋo qñ ꝓ
hibitio legis ꝯcernit principaliter fauo-
rē alicuiꝰ talis ꝓhibitio hꝫ potiꝰ vim ex
hortatiōis reſpectu illiꝰ ꝓ cuius fauo-
re principaliter ſit qꝛ pōt renunciare.
ꝑ hoc. liij. diſ. §. hec ꝛ ſi legibꝰ. hoc pōit
pa. i. c. ad apoſtolicā. de regula. ꝛ infert
ꝙ poſſet ꝑ hoc intēta: lꝫ ſtatuto caueat
ne mulier poſſit ꝯ̃ctū facere ſine preſen
tia duoꝝ agnatoꝝ ꝙ valeat ꝯ̃ctꝰ ſine
eoꝝ ꝓ̃ſentia. ſi ſtatutū expſſe nō ānullet
actū fcm̄ Facit. l. ſi q̃s i ꝯſcribendo. C.
de pa. facit. d. c. ad apoſtolicam. vbi ptꝫ
obligationē acquiri deo lꝫ ſit actus ꝓ
hibitus a lege fauore profiteri volētis.
Tertio qñ lex dat certā formā ſuꝑ eoꝙ
alicui ꝯuenit ex ſua poteſtate Exemplū
ep̄s ex ſua iuriſditiōe pōt abſoluere ab
excōicatōe vbi ꝯditor canonis ſibi rō re
ſuat. Attñ lex dicit ꝙ nō abſoluat niſi fa
ciat ſic vel ſic. ſi facit contrariū tꝫ tñ ab
ſolutio ſecus qñ lex dat poteſtatē illi q̃
et iā alias nō hꝫ cū tali forma qꝛ ſi nō ſ
uat formā nihil facit. hoc capit ex dño
Car. in cle. j. de iure patro. ꝛ ꝯcor. gl. ibi
ꝛ pa Quarto qñ lex punit ꝯ̃ facientem
qꝛ tꝫ ſi expſſe nō annullet factum ꝯtra ſe
cus qñ non punit ſꝫ ſolū ꝓhibet qꝛ ſic
nō tꝫ: ꝛ ſic loquit lex nō dubiū. C. de le-
gibꝰ hoc ponit dñs Car. i. cle. j. ꝺ reſcri.
diuerſa tñ circa hoc eſt doctoꝝ opinio.
q̃buſdā dicētibꝰ ꝙ i oībꝰ caſibꝰ facta ꝯ̃
legem ſunt ipō iure nulla niſi lege ſpāli
actꝰ ſuſtineat ſm Jo. an. in. d. c. ad apli
cā. ꝛ cū eo cōiter doc. Sꝫ mihi placēt di
cti q̃tuor caſus i q̃bꝰ valent geſta ꝯ̃. l. q̃
faciūt ad magnā declarationē dicte. l.
nō dubiū: ꝛ ꝑ q̃s clarius potes itellige
re qñ fcm̄ ꝯ̃ legē alia. l. ſuſtinet: qꝛ tunc
qñ aliq̃s ꝺ ꝓ̃dictis q̃tuor caſibꝰ ꝯcurrit

¶ Utrū facta i fraudē legis teneāt. Rñ. 19
ꝙ nō vt no. bar. in. l. amplius. ff. rem. ra
ha. allegat. l. ſi libertus minorem etibi
tex. ff. de iure patro. ſecus eſſet ſi fieret i
fraudem hominis. etiam principis. vi-
de pa. in capi. dilectus. el ſecundo de
preb. n ꝛ quod not. in. dj. l. ſi libertus. ꝛ
quomodo ſit fraus le. vide ſupra fraus
. ß ij.

¶ De iſta materia legis vide. ß. cōſue- 20
tudo ignorātia. ꝛ. j. Statutum. vnō ap

pellatione legis cõprehendit cõſuetu-
do Facit.c.j.iuncta gl.j.ꝛ.ij.de ſpõ. vn
de ꝯ:uetudo eſt quedã lex.l.de quibus.
ff de legi.ꝛ.diſt.j.conſuetudo.
21 ¶Aduerte ſm Inno.in.c.fi.de re.ec.nõ
alie.ꝛ ſequit̃ pa.in.c.j.de reſti.in integ.
ꝙ vbi ius canonicũ in alia materia dat
regulã ſpecialẽ:ꝙ̃ non debemus illam
diſtinguere p ius ciuile:verbigratia ca.
non induxit ſuam ſolẽnitatẽ in aliena-
tione rei eccleſiaſtice. Ideo nõ debem⁹
ſeruare illam iuris ciuilis poſitam. in
aut̃ hoc ius.C.de.ſa.ſan.eccle.
22 ¶Utrũ cõdẽtes leges iniquas peccẽt.
ꝛ ad qd tenent.Rñ.ꝙ lȝ de iure tales le
ges ſeu ſtatuta nõ valeãt.viij.di. q̃ ꝯtra
ꝛ.xxxij.q.vij.flagitia.tñ faciẽtes ꝛ cõſẽ
tiẽtes peccãt mortaliter.ð quib⁹ Iſaie.
x.ve qui cõdũt leges iniquas etſi ſunt
cõtra libertatẽ eccleſiaſticã ſunt excõica
ti.vide.s̃. Excõmunicatio.vij.caſu. xij.
ꝛ tenetur reſtituere omne damnũ qð p
uenit alicui ratione talis legis. Et oẽs
voluntarie obſeruãtes ſimiliter morta
liter peccãt.ꝛ oia acquiſita occaſione ta
lis legis tenẽtur reſtituere ſicut in ſimi
li dicam de participantibus cum rapto
ribus ꝛ nõ ſolum dicunt̃ inique quãdo
ſunt contra legem dei ꝛ nature.ſed etiã
quãdo ſunt cõtra ius poſitiuũ ad pau-
peres opprimẽdos.ꝛ iuſtitiã impediẽ-
dam.ſm Hoſti.Quod no. bene.
23 ¶Utrũ lex indulgẽs aliquid qð põt in
tẽdere in alteri⁹ preiudiciũ intelligat̃
ſaluo intereſſe partis.Rñ.ꝙ ſic.vt tenet
24 bal.de pa.iura. fir.ꝛ pa.i.c.j. de iudi.
¶Lex commiſſoria quid ſit.vide. infra
pactum.§.xvij.

Libellarius

cõtract⁹ qui dr̃ datio ad
libellũ idẽ eſt ꝙ emphiteoſis. ꝛ ideo ibi
vide.et de laudemio ſoluendo quãuis
q̃dã vt Bar.i.l.ſi finita.§.ſi de vectiga-
lib⁹.ff.de dã.ifec.teneãt ꝙ differt. quia
emphiteoſis fit a dño: ſed datio ad li-
bellũ fit a nõ dño.ſcilicet vaſallo emphi
teota ꝛ huiuſmodi ſed tẽporib⁹ noſtris
communiter nõ differt niſi quãdo fit il-
licite ꝛ vſurarie vt patet ifra vſura.j.§.
xliij.ꝛ.§.lxiij.

Libellus

famoſ⁹ ẽ cõpoſitio
iſcriptis facta in
infamiã alicuius:ei⁹ qð pbare nõ valz:
ꝛ i publico iactata.
¶De libello q: eſt breuis mẽbrana ac
torem petitionẽ ꝛ eius cauſam ꝛ actio
nem cõtinẽs vel aliter eſt ſcriptura agẽ
tis queſtionem cõtinẽs ꝛ futurã actio-
nẽ depromere. vt no. Spe.i tit.de libel.
concepti.§.j.in princi.ꝛ no.in.l.edi.C.
de eden.
¶Que eſt pena cõponẽtis libellum fa- 1
moſum vel inuentũ q̃ nõ cõbuſſerit vel
deſtruxerit: ſed doloſe manifeſtauerit
vim ipſius.Rñ. ſecundũ gl.in ſumma.
v.q.j.Si conuictus eſt ſecũdũ leges de
capitatur.Siue deportatur.v.q.j.c.hi q̃
inuenti.ꝛ.l. vnica.C.de fa.libe.ꝛ. fit inte
ſtabilis.iiij.q.iij.ob carmẽ.ff qui teſta.
fa.nõ poſ.l.qui ſcðm canones verberã-
dus eſt vt i.c.j.v.q.j. Anathematiſan-
dus vt i.d.c.hi.qui.ꝛ.c.ij.eadem.q.Sz
ſi ſponte cõfitet̃ nõ timore pbationum
mitius agit̃ cũ eo.v.q.j.c.ij.ꝛ ſi punit̃
ad arbitriũ iudicis.de of.deleg.de cau-
ſis in fin.Si vero vellet pbare qð in eo
cõtinet̃ nõ punit̃.Ut i.d.c.ij.qꝛ expedit
crimina nocẽtũ nota facere.ff.de iniur.
l.eum qui.in pricipio ꝛ.C.de iniur.l.iij.
Quod verum intelige ſecundum Azo.
ꝛ Hoſt.in iudicio qꝛ extra nemo debet
aliuz prodere.vj.q.j ſumma de penitẽ.
diſtin.j.homicidiorum.
¶Utrũ teneat̃ talis reſtituere famam. 2
Rñ.ꝙ ſic aliũ libellũ in cõtrariũ facien
do:ꝛ vltra hoc tenet̃ leſo ſatiſfacere de
alio damno.vt ſupra detractio.§.iij.

Liber

dr̃ ille q̃ nulli⁹ ſubeſt pote
ſtati.ff.de capti.ꝛ poſtli.re
uer.l.nõ dubio.§.liber autẽ populus. 1
¶Liberã habet poteſtatẽ qñ ſine alte-
rius conſenſu quis poteſt diſponere et
non aliter in capitulo fina.de poſtula.
prela.
¶Quid excludit vbũ libere.Rñ.ꝙ oẽm 2
morã ꝛ ꝯditionẽ.c.extirpãdũ.§.penul.
de prebẽ.ꝛ.c.ſi bñficiã de pbẽ.li.vj.ꝛ de
offõ ordi.c.ordinarij.§.ꝙ ſi forte lib.vj.

⁊ ibi per Jo.an.⁊ Archid.de homi.pro
humani.libi.vj immo ſecundum alios
denotat quandam ꝓrogatiuam abſo
lutam ſeu dominium ſuper actum cui
adijcitur vt.l. procurator cui libera.ff.
de.pcu.⁊.l. iuſiurādū qđ ex cōuētiōe
.§.ij.ff.đ iureiur.de electi.c.cū nobꝫ oli.
i fi.vide p Bar.in.l.alio.ff.de ali.⁊ ciba.
leg.⁊ pa.in.c.cū liberuꝫ de ſepul.⁊ i c.
veſtra.de loca.vnde.librū dñium nō hꝫ
quis ſu p actum quē qñ vult illū exerce
re ipeditur aliqualr. Ois em̄ ꝓhibitio
ſiue tpalis ſiue ppetua cōtradicit liber
tati.l.libertas.ff.de ſta.ho.quod not.qꝛ
facit ad multa.

Libertus ē ſeruꝰ manumiſſꝰ đ q.j.manumiſſio.

Litera an ꝑiudicet ſcribēti.Rñ. Pa.i caplo fraternitati.
đ clicis.nō reſi.cōcludēdo poſt Bar.i.l.
lutiꝰ.ff.de fideiuſſo. Aut ſūt lr̄e gñales
ſicut cū dr̄ ꝑſentiū latori adhibeas fidē
hmōi.⁊ iſto caſu cū iſte lator nō poſſit cō
trahere vel aliqđ intētare i ꝑiudiciū ſcri
bētis:ſicut ſcribit ſibi mutaret pecuniā
⁊ hmōi nō ꝑiudicaret ſcribēti.vt in.l.fi.
C.qđ cū eo qui in ali.poteſta.qꝛ potius
ſunt litere recōmēdaticie niſi aliud ad
dat puta ſub pculo meo ⁊ hmōi vl niſi
doloſe dedit illi literasqꝫ tunc teneret.
ar.l.ꝙ vēdi.ff.de dolo.Si ꝟo ſunt litere
magis ſpeciales.puta qꝛ dr̄ i eis tali de
mea intētiōe plene iformato adhibeas
plenā fidē.qꝛ tunc tenet ⁊ aget acti.mā
dati ꝯ ſcribētē ille cui ſcribūt:ſꝫ non dꝫ
ei credere i aliq̄ ꝙ ei approprieẗ facit.l.
ſi ꝟo remunerandi.ff.manda.

Ad ꝓpoſitū eoꝝ q̄ hic dicuntur ⁊ꝙ
lr̄ē trāſmiſſe obligāt acceptātē.l.⁊ filiꝰ.
ff.ad mace.l.publiꝰ.§.fi.ff.depo.⁊ Alex.
i.l.cū tabernā.§.idē.de pig.⁊ ſic caute
la eſt ꝙ pñtet corā teſtibꝰ ſcietibꝰ teno
rē earū ſm Matheſi.ſing.ſuo.xrij.in.c.
nota mirabile medium.⁊ ſing.479.in
c.nota mirabilē doctrinā ⁊ olno Jaſō.
i repe.l.admonēdi.col.12.ꝟ.nota ꝙ il
le.ff.de iureiuran.

1 ¶ Quid de eo qui lr̄as alterius aperit
vide.ſ.Falſarius.§.ij.

¶ Utrū dānificās primum ex literis te 2
neatur ad reſtitutionē.vide.j.Reſtitu
tio prima.in ver.ſcriptura.

Litigioſa res dr̄ de cuiꝰ dñio cā in
ter petitorē ⁊ poſſidentem mouetur in
iudicio.vide.ſ.ceſſio actionum.§.ij.

¶ Utrū res litigioſa poſſit alienari vi 1
de ibidem in principio.

¶ Utrum litigās teneatur ad reſtitutio 2
ē expēſarum ⁊ dānorū parti aduerſe.Rñ.
ꝙ ſic ſi ſciebat.iniuſtā cām fouere: aut ſi
a principio nō ſciuit tñ in pceſſu cāe co
gnouit iniuſtitiā.⁊ nō deſijt tenet. ar.in
caplo.dñs.de ſecun.nup.⁊.l. ſi qs infi
ciatus.⁊ ibi.Bar.ff.depoſiti.

Litigioſus idē eſt ꝙ cōten tioſus de quo
vide.ſ.Cōſētio.⁊ Diſcordia.⁊ grauius
peccat p ſe ꝙ adulat.qꝛ litigioſus fran
git amicitiā.⁊ ſunt illi pprie q̄ ad oīa ꝯ
riantur cā cōtriſtandi de nullo curātes.
Ut dicit philoſo.tertio ethi.

¶ Utrum litigioſus debeat ordinari. 1
Rñ.ꝙ non.xlvj.di.§.j.

Loca An liceat mēdicantibꝰ di mittere.Rñ.ꝙ capta ãte cō
ciliū ſ de quo i caplo cū ex eo.de exceſ. p
la.li.vj.nō poſſunt alr ſūt excōicati ipſo
facto cle. cupientes.de penis ſꝫ capta
poſt illud conſiliuꝫ bñ poſſunt dimitte
re ſꝫ Cap.quē ſequit dñs petrꝰ de anc.
et Semi.in.d.c.cū ex eo.⁊ in.d.cle.in ꝟbo
hactenꝰ.j.vſqꝫ nūc.qꝛ ſm Papiā hacte
nus p.h.aſpiratum facit duas ptes.ſ.
hac ⁊ tenꝰ.i.vſqꝫ nūc.Ex quo infert Se.
ꝙ fratres ordinis mei Bononie in mō
te potuerunt dimittere primum locum
quem ceperant ⁊ alium capere cum ha
beant licentiam capiendi vnum locum
in dicta ciuitate.

¶ Utrū dicti mendicātes poſſunt loca 1
de nouo capere.Rñ.ꝙ nō ad habitādū
que ſint propinqua habitationibꝰ ho
minū ſine licentia ſedis apoſtolice q̄ de
conſtitutione bonifacij expreſſā faciat
mētionē.ſecꝰ eſſet de locis in heremis
vbi nō eſt ppinqua hoim habitatio qꝛ
illa de licentia ſuorū ꝑlatorum capere

ꝗ mutare poſſunt.d.c.cũ ex eo.ꝛ no ꝙ illud.c.nõ ꝓhibet tranſitumſingulorꝫ fratrum de loco ad locũ q̇ eſt pmiſſus ex cã.c.licet. de regula.cu ſimilib⁹.ſed prohibet nouũ capl'm ſiue nouũ cõuẽtũ capi vel locũ ad locũ mutari ſm.d. pe.de anch.vbi.ſ. ꝛ ſic pꝫ ꝙ captio caſe taꝝ vel mutatio q̃s mẽdicãtes capiunt ad habitãdũ ex trãſitu vel pro infirma ria ꝛ hmõi nõ cadit ſub iſta ꝓhibitione ſed ſolũ quãdo pro nouo conuentu ſeu capitulo capiunt.

2 ¶Utrũ loca exẽpta ſint in dioceſi taliter ꝙ in ea delinquẽtes incidant in excõicationẽ per ſtatutũ dioceſani impoſitam contra taliter delinquentes.vide j.ſtatutum.§.ij.

3 ¶Utrum prefati mendicantes poſſint augmentare loca ſua ſine licentia pape.Rñ. ſm̃ Lapum vt recitat Ge.in.d. c.cum ex eo.ꝙ ſic quia iſta acquiſitio poſt acquiſitionem edificatio eſt de actibus iam permiſſis.l.ab ea parte.ff. de ꝓba.ergo iſti iure antiquo ſtabitur niſi quatenus ei derogatum eſt per.d. c.cum ex eo.quod tantum in duob⁹ immutat.ſ.in acquiſitiõe habitatiõis i loco de nouo:ꝛ ſecũdo in mutatiõe ꝛ trãſlatione quib⁹ in nullo caſus noſter cõcluditur.Itẽ ꝓhibit⁹ acq̇rere nouũ ius in re nõ ꝓhibetur agmẽtare ius iam q̃ſitũ ante prohibitionẽ vt l.c.ſi.ij.Rñ de conceſ.preben.li.vj.ſic in propoſito vide de hoc.ſ.excõicatio.vij.cãu.xliiij.

Locatio eſt pſone vl' rei vſũ facta ꝯceſſio mercede i pecunia numerãda cõuẽta.Alias ſi res vl' ſpecies dareꝉ nõ eſſet locatio ſed cõtract⁹ innoiat⁹.ſ.do vt facias ꝛ agereꝉ pſcri.v̄.ff.depoſiti.l.j.§.ſi q̇s ſeruũ.ꝛ iõ locator dicit q̇ ſub mercede pecuniaria locat domũ ſuã ꝛ hmõi cõductor qui ipſaꝫ accepit ſoluẽdo pẽſionẽ vt in.d.§. ſi q̇s.Aduerte tñ ꝙ ꝯct⁹ innoiat⁹ inducitur.ſecundũ naturã ꝯctus noiati cui aſſimilaꝉ niſi aliud actũ fuerit.vt in d.§.ſi quis ſequitur bar.

☞ De notatꝫ ꝛ ꝙ locatio fit duob⁹ modis ſcilicet.vt reddatur id quod locaꝉ vel tantundem.l.in naue.ꝫanꝫeli.ꝛ ibi Barto.ff.loca.ꝛ nõ mutat dominiũ rei locate.l.non ſolum.ꝛ ibi glo.ꝛ Bar.eo. li.ꝛ Bar.in.l.manumiſſiones.in ṗn.ff.de inſti.ꝛ iur.

¶Quid poteſt locari Rñ.ꝙ omnes ille res que vendi poſſunt niſi ſint ſeruitu= 1
tes prediales.vt iter act⁹ via ꝛc.que locari non poſſunt vt eſt tex.ꝛ glo.in.l.locare.ff.locati.ſeruitutes autem perſonales que ſunt vſufructus bñ poſſunt locari.ff.de vſufruc.l.arboribus.ſed non ſeruitus vſus vt inſtitut.de vſu ꝛ habi.§.min⁹.ſꝫ ſi ſit ab vſufructuario extinguitur locatio per mortem ipſi⁹ vſufructuarij.vt.C.de iur.do.l.ſi ſocr⁹.ꝛ ꝑ maximam ꝛ mediã capitis diminutionẽ inſti.de vſufr.§.finiꝉ.Appropriatatio autem fieri non poteſt locatio ſeruitutis perſonalis.

¶Locare non poteſt aliquis prelatus re= 2
ligioſus ad vitaꝫ:nec ad certũ tempus.ſ.lõgum redditus:vl' partem eoꝝ aut iura aut poſſeſſiones monaſteriorum: vel aliarum adminiſtrationum ſibi cõmiſſarum niſi neceſſitas vel vtilitas expoſtulet cõuentus:ꝛ cum conſenſu cõuentus:vl' ſi non habet tunc cũ conſenſu fiat ſuperioris.aliter ſuſpenſus eſt ipſo facto:nec ꝯductori acquiriꝉ aliq̄d ius:ſec⁹ ad modicum tempus.hoc no. in clemen.monaſteriorum.de re.eccle. non alie.

¶Utrum fructus decimaꝝ poſſint lo= 3
cari ad annuuꝫ cenſum laicis.Rñ.pa.i c.veſtra.de loca.ꝙ ſic.

¶Utrum beneficiat⁹ poſſit locare red 4
dit⁹ ſue eccleſie ſine alia licẽtia.Rñ.pa in.d.c.veſtra.ꝙ ſic.Intellige nõ magnũ tempus puta pro.ix.annis põt.Facit gl.in.clemen.j.de re.ec.non alie.nec.valet ſtatutum ſed ꝓhibitio ſuperioris in cõtrarium hoc impedire.propter verbum libere quod ponitur in literis.d. c.veſtra.

¶Sed quid ſi ãte tempus locatiõis fi 5
nitum moriatur.Rñ.ꝙ extiguitur locatio q̄ꝛ comparatur clericus vſufructuario vl' vſurario.c.vlt.de pecu.cle.ꝛ ideo

extinguit ſicut ius vſufructuarij.de do.
c.conſultatioib⁹.de pigno.c.vi.ſm.Jo.
mo.q̃ ſic no.i.c.hoc cõſultiſſimo.de re.
ec.nõ alie.li.vj.ꝛ ſi ſoluit penſionē non
rehabebit a ſucceſſore in eodē benefi-
cio niſi ſit conuerſum in vtilitatem ec
cleſie.vt not.hoſt.in.c.ij.ne prelati vi-
ces ſuas.

6 ¶Utrū ſacerdos poſſit locare operas
ſuas.Rñ.ꝙ p diuinis officijs dicendis
nūꝙ ꝫ.de ſimo.c.cū in eccle̾.ꝛ multis
c.aliter eſſet ſimoniacus.ſꝫ p tempora
libus bene põt locare.lꝫ tamē ei paciſci
cū aliquo ꝙ moretur in aliqua eccleſia
vt celebret ibi diuina:ita tamē ꝙ nõ ha
beat intētionē ad diuina ſꝫ ad manſio
nem quam ibi facit:vel ad laborē quē
ſuſtinet:vel ad damnum quod ratio-
ne more patitur:vt in.c.ad queſtiones.
de re.permu.per ar.ꝛ no.Jnn.in.c. pe.
ne ẜ.vi.ſu.

7 ¶Utrū ſcholarꝫ recedēs poſſit ponere
aliū loco ſui in domo vel camera cõdu-
cta.Rñ.pa.in.c.iter dilectos.de fide in
ſtrumē.ꝙ ſic qꝛ cõductor poteſt locare
alteri rem cõductā.l.nemo.C.loca. niſi
aliud conueniſſent.vt in.d.l.

8 ¶Sed an poſſit hoc facere inuitis ſo-
cijs.gl.inſti.loca.in fi.dicit ꝙ lꝫ poſſit
iure locationis alteri locare ratio tamē
ſocietatis ꝓhibet que preualet iuri lo-
cationis:cum videatur electa induſtria
perſone.inſti.pro ſocio.§.ſoluitur.Jdē
tenet ſpecu.de iud.§.ij.Et clari⁹ Azo
per.l.perceptiõe.ff.de his qui deie.vel
eff.ꝛ addit ꝙ ſi ſcholaris non degit in
domo vt debet verſari:põt contra eum
agi actiõe pro ſocio:ſed vtili quia dire-
cta datur quãdo contrahitur ſocietas
ad comodiorem vſum:ꝛ vberiorē que
ſtum de qua leges loquunt̃. vt notat
Spe.vbi.ſ̃.Ex q̃ vide ꝙ i materia odio
ſa nõ veniet ſocius in domo.Et ideo ſi
ſtatutum dicit ꝙ ſocius teneatur p ſo
cio nõ veniet ſocius in domo:quia non
eſt ꝓprie iſta ſocietas ꝛ in odioſis ver
ba ſtricte capiuntur.l.iij.§.hec aũt ver
ba.ff.de neg.geſt.ꝛ in.c.in noſtra.de iu
reiuran.inſuper dicit panor.in.d.c.in-
ter dilectos. ꝙ ſi male ẜſat ꝛ nõ poſſe
compeſci aliter a ſua inſolentia ꝙ po-
terit expelli per.l.ſi cõuenerit in fi.ff.p
ſocio ꝛ.v.q.iiij.in loco.

¶Utrū locari poſſit dom⁹ ꝓpinqua al 9
teri magiſtro ita ꝙ voces adinuicē ꝯfū
dant̃.Rñ.ꝙ nõ.ꝛ ſi fecerit pri⁹ poterit
expellere vltimū.C.de ſtu.li.li.vi.ro.l.vni
ca.i fi.ꝛ hec cã tractari põt in ferijs tpe
meſſis ẜꝫ hoſt.de iud.c.ſignificauerūt
et idē poſſet dici de q̃cūꝙ alio q̃ ipedi-
ret lectionē ẜfati magiſtri.ar.d.l.vnice.

¶Cui põt locari aliq̃ res.Rñ.ꝙ oib⁹ q̃ 10
pñt emere:niſi ſit miles vl̾ curialis qb⁹
nõ pñt locari ꝑdia ad colēdū ne amiſ-
ſorū armoꝝ ad op⁹ rurale ſe trāſferāt
vt.C.loca.l.miles.l.curialis.l.vl.ſubue
nit tamē ignorāter facienti.ff.loca.l.ſi qs
ignorãs.vbi dr ꝙ põt exigere mercedē.
Nõ eni ꝯtemnit diſciplinā q̃ ignorauit
militē.Jdē vr̄ i clericis ꝛ monachis ni
ſi ex cã neceſſitatis.extra ne cle.vel mo.
c.j.ꝛ.c.ſecūdo vbi hoc no.Ber.ꝛ hoſt.

¶Uſꝙ ad qd̾ tps põt fieri locatio. Rñ. 11
ꝙ ꝛ ad tps:ꝛ in ꝑpetuū.vt.ff.ſi ager ve
cti.l.j.ꝛ dicunt̃ vectigales agri q̃ ꝑpe
tuū locant̃.ſ.quãdiu vectigal ſoluat̃:vt
d.l.j.ꝛ ſuccedit heres in locatiõe ꝛ con
ductiõe ſi moritur ꝯductor.ĩ.tps loca-
tionis in iure conductionis. ſecus in
vſufructu qui perſonalis eſt ꝛ extingui
tur cū perſona.ff.loca.l.ſi quis domū
ſi fructuarius.

¶Qñ eſt merces ſoluēda.Rñ.ſm Azo. 12
Gof.ꝙ ſi actū eſt qñ ſit ſoluēda id ſer
uabitur:alias cõſuetudo regionis ꝛ ſi
nõ appareat de cõſuetudine id qd̾ mi-
nimū eſt ſcꝫ i fine anni.ita dicit.l.ſemꝑ
in ſtipulationib⁹.ff.de reg.iur.ꝛ nota.
hoſt.ꝛ Ber.ď cēſi.ex parte.facit de reg.
iur.in obſcuris li.vj.ff.de ẜbo.obli.l.q̃
hoc ãno.ꝛ.l.eū q̃.ꝛ.ff.qñ dies vſuf.le.
ce.l.j.i ꝑn.ꝛ hec vera in ſtipulatiõib⁹ ni
ſi cã quare dat̃ merces aliud redrat.vt
puta qꝛ datur ꝓſumptib⁹. Jn alijs vl
dei.l.j.C.qñ dies leg.ce.ꝛ.d.l.q̃ hoc an
no.ꝛ Jnn.i.c.ꝓpter ſterilitatē. de loca.

¶Sꝫ nunqd põt locator inquilinum ex- 13
pellere ante tps finitū cõductiõis.Rñ.

ꝙ ſic:ſ quatuoꝛ caſibus.¶Prim⁹ ſi nō
ſoluit penſionē per bienniū : ſed ſi pa=
ratus ſit ſoluere audiēdus ē.ff.loca.l.
quero.intellige ſi alius de conſequenti
bus ꝯ non ineſt.
¶Secundus ſi dom⁹ locata ſit neceſſa
ria ſue habitationi: intellige ex neceſſi=
tate ſuperueniente cui aliter prouide=
re non pōt.vt.l.edē.C.locati.aliter non
diceretur neceſſitas ſi poſſet ꝓuidere
alio modo.ſecus eſſet ſi tpe locationis
aliā domū nō habebat qꝛ ſibi imputa=
bit nec expellere poterit.ff.loca.l.ſi ꝗs
domū.§.huic ſubiungi. Tertius cū do
mus eget refectione qꝛ minatur ruinā
ꝗ tñ tpe locatiōis non minabat.ꝛ i iſto
caſu ꝛ precedēti dꝫ fieri remiſſio pēſio
nis pro rata tēpoꝛis.c.ꝓpter ſterilita=
tē.de loca.ꝛ.di.l.edē.di.l.quero.§.inter
locatorem.vel prouidebit de alia domo
eque idonea.ff.eodem.l.cuꝫ plures. in
pꝛincipio.Sed an ea refecta poterit cō
ductoꝛ petere in ea reponi.Rñ.ꝙ ſic gl.
ſūcto tex.l.ſi.duo.§.cum inquilinus.ff.
vti poſſi.ꝛ ibi per Bart.
¶Quart⁹ quādo cōductoꝛ i domo per
uerſe cōuerſatur ſine leſione rei:vt pu=
ta tenet publicas meretrices ꝛ ſic nō re
mittitur pēſio ſm Ho.vel verſatur per
uerſe cū leſione rei tenendo porcos in
ſolario . incidit arboꝛes non colit ſuo
tempoꝛe.Et tūc remittitur penſio.ſed
aget ad intereſſe dñs de dāno dato ſe=
cūdum Hoſt.in dicto caplo ꝓpter ſteri
litatē.Et ſecūdū hanc diſtinctionē con=
coꝛ.do.in.d.l.edē.ꝛ in.d.c.propter.qui
videntur contrariū.
¶Utrū inquilinus poſſit ſimiliter pro
14 pter neceſſitatē dimittere domū ante fi
nitū tempus cōtra volū tatem domini.
Rñ.Pa.i.d.c.propter ſterilitatē.ꝙ ſic ſe
cūdū Uin.ꝛ Joan.an.hoc tenet etiā gl.
in.l.fi.in lege.§.ſi dom⁹.ff.loca.Et quo
poteſt iferri ꝙ ꝓpter peſtē poteſt dimit
ti.qꝛ eſt ꝓbabilis neceſſitas.ꝛ facit tex.
in.l.habitatoꝛes.ff.e.ti.Et ſic in cōſciē
tia eſſet ſeruādū.ꝗuis in foro ꝯtētioſo
foꝛte aliter teneretur.
¶Utrū ſit minuēda pēſio rei locateꝗñ
cōductoꝛ nō potuit vti re cōducta.Rñ.
ꝙ aut ꝗs locat res.ꝛ ſi ſtat ꝑ locatoꝛis
volūtatē quomin⁹ re ꝯducta nō vtatur
ꝯductoꝛ ſic tenet ei ad itereſſe.l.ſi de fū
dō.C.locati.Si vero nō ex volūtate ſed
per caſum foꝛtuitū ex eius parte rei lo=
cate cōtingentem ſic penſio remittit ꝓ
rata.Exemplum ex parte locatoꝛis pu
ta.Qꝛ ꝓpter delictū ei⁹ fūdus locatus
publicatus eſt. Exēplum ex parte ei.
veluti ſi edes locate exuſte fuerint vel
ager terremotu coꝛruit.vt.l.ſi quis do
mū.i fi.ꝛ.l.ex ꝯducto.§.j.ꝛ.l.ſꝫ addes
.§.ſi quis.ff.loca.Idē dicēdū qñ ex ne
ceſſitate locatoꝛi aduenēte opoꝛtuit cō
ductoꝛē expellere.vel ꝓpter refectionē
domus.l.ꝗ iſulā.in pꝛin.ꝛ.l.ſi fundus.
ff.eo.ti.Si ꝟo ſtat per conductoꝛē vel ꝑ
eius culpam quominus re locata vtat
nihilominus totā penſionē ſoluere te=
net.l.colonne.§.nauē.ff.locati.Si vero
ex caſu foꝛtuito ex quo relocata vti nō
potuit ſimiliter tenet qñ locatoꝛ alteri
locando veriſimiliter mercedē habuiſ=
ſet.alias nō.vt ptꝫ ex.l.ſi.§.j.ff.ad.l.ro.
de.iactu.facit.l.ſꝫ addes.§.cum quidā
ff.locati.Sed in caſu qñ ꝗs locauit ope
ras nec per cuꝫ ſtat quominus eas ſol
uat ſed per conductoꝛem:ſic talis con=
ductoꝛ etiam ſi impediatur caſu foꝛtui
to nihilominus penſionē preſtabit. vt
eſt caſus in.d.§.cū quidam.Quod ver ꝛ
credo in cōſcientia quādo talis locatoꝛ
nō habuit cui locando operas acquire
ret mercedem ꝓpter talem locationem
quā mercedem habuiſſet ſi tali non lo=
caſſet.Si vero ſtat per locatoꝛem quo
minus operas preſtaret tunc ſi nō ipe
ditur caſu foꝛtuito tenet ad itereſſe oē
nec mercedē.habebit.Si.ꝟo ipedit ca
ſu foꝛtuito ſic remittit penſio pro rata
tempoꝛis vt eſt caſus.in.l.vno. §.itē cū
quidā.ff.loca.Itē in.l.ſi hi.§.locati.ꝛ.l.
aduocationis.C.de cōdi ob.cauſam.nō
autem tenetur ad intereſſe.Et ſi iā in=
choaſſet operas:vel feciſſet aliquas ex
penſas ad ſe preparandum ꝛ tali caſu
foꝛtuito impeditur repetet eas expēſas
quas fecit propter hoc vt in.l.ſi pecu=

nia in principio.ff.de cōdi.ob cām.ha-
betur de eo q̄ parauerat ſe ire ad locū
ꝛ impedit⁹ fuit p̄ tēpeſtatē. Fallit hoc
vt nō remittat penſio qn̄ ex caſu fortui
to ſtat per locatorē in aduocato.qꝛ nō
repetitur ſalariū ab eius heredib⁹ ipſo
moriēte.l.j.ff.de va.ꝛ extraor.cog. Idē
de quocūq; habēte offm̄ publicū.ꝛ ſic
loqu.ꝛ.l.arborib⁹.§.de illo.ff.de vſuf.ꝛ
l.diez defuncto.ff.de offō aſſe. Item fa
uore libertatis vt in.l.cum heres.§.ſti-
chus.ff.d̄ ſta.liber.hec eliciunt ex Azo.
ꝛ bar.ꝛ aliis in.d.§.cū q̄dā.et hoc tene
niſi conſuetudo aliter haberet. vt.ſ.fa
milia.§.ij.

16 ¶Sꝫ quid ſi locata re conductor vſus
fuit ſꝫ ſterilitas in ei⁹ fructib⁹ contigit.
Rn̄.pa.in.d.c.ꝓpter ſterilitatē. ꝙ ſi ſte
rilitas ꝓuenit ex caſu fortuito vel eo vi
tio rei ſine culpa coloni vt puta qꝛ ti-
met magnā ſiccitatē:vel aquaꝝ abūdā
tiā.vel frigus.vel grandinem ꝛ hmōi.et
nō pōt recōpēſari cū fertilitate anni p̄-
cedētis vel ſequētis imediate dūmō du
ret eadē locatio ꝺm hoſt.in ſumma.eo.
ti.ſic fiet remiſſio ꝓ rata.puta erit ſoli-
t⁹ colligere.xv.modios ꝛ ſoluebat tres
aureos nō recolligit niſi decē.ſic nō ſol-
uet niſi duos aureos:niſi ſequēti anno
vł precedēti recolligit.xx.modios ꝛ idē
dicas etiaꝫ ſi ſoluatur certa ſpecies:qꝛ
lꝫ nō ſit proprie contractus locationis:
vt dixi tamē quo ad hoc idem erit indi-
ciū. Predicta tamē nō intelliges d̄ ꝑtia
rio qui cū dn̄o lucrum ꝛ damnū partit
qꝛ nō fit remiſſio. vt no.gl.in.d.c.ꝓpter
ſterilitatē. Et ꝙuis doc.fuerint varij in
d.c.propter.ꝛ in.l.ex cōductio.ff.e.ti.qn̄
dicat ſterilitas mihi placꝫ maxime quo
ad conſcientiā quod Jo.an.ꝛ pa.in di.
c.ꝓpter ſterilitatem.ſequūtur.vt.ſ.dica
tur ſterilitas quādo nō colligūtur niſi
due partes de trib⁹ ſolitis ſecus eſſet i
alio modico. Sed aduerte ꝙ ſi fructus
affuiſſēt ſꝫ poſtq̄ recollecti fuerūt mar
cuerūt vel exercitus preteriens ipos de
ſtruxit ꝛ huiuſmodi.nō dicetur ſterili-
tas nec fiet remiſſio penſionis. Secus
ſi erāt recolligen̄.vt in.l.ex.ꝯducto.§.ſi
vis.ff.loca.ꝛ.l.damnum.C.eo.ti.

¶Sed q̄d ſi ſit fertilitas nūquid aug- 17
mentabitur penſio. Rn̄.ꝺm pa.vbi.ſ.ꝙ
aut hoc cōtingit.qꝛ fruct⁹ plus valēt ſo
lito.ꝛ ſic non fit augmentatio:ſicut nec
fieret minutio ſi minus valerent. Aut
ꝓuenit ꝑ induſtriam coloni: ꝛ ſic non
augmentabitur penſio:nec ſua indu-
ſtria ſibi ſit dānoſa.vt.ff.e.l.ex cōducto
ꝛ.l.ſi.C.de agri.aut cōtingit ꝓpter bo
nitatem rei.ꝛ ſimiliter nō fit. Aut cōtin
git melioratio caſu fortuito.puta loca-
ui molēdinū.ex quo cōductor ſolū per
cipiebat.l.ꝓpter alia molendina que
nūc ſunt deſtructa recipit centum ꝛ ſic
fiet augmētatio penſionis ꝓ rata ſient
fieret remiſſio propter ſterilitatē. caſu
fortuito cōtingente.qꝛ cōtrariorum ea-
dem eſt diſciplina.xxxij.di.l. hoſpitiolū.
ꝛ.l.i.ff.de his q̄ ſunt ſui vel ali.hoc idē
tenet gl.in.l.ſi merces.ff.e.ti. Propter-
ea aduerte ꝙ cōtract⁹ locatiōis ꝛ con
ductiōis eſt cōtract⁹ bonefidei.vt inſti.
de act.§.actionum.ꝛ ideo merces debet
conuenire arbitrio boni viri.l.ſi in lege
locationis in prin.ff.locati.aliter.reſti
tuere obligatur. 18

¶Quid ſi quis conducit molendinum
pro ſe ꝛ ſuis heredib⁹ pro certa merce-
de in perpetuū:ꝛ dimiſſis filijs fit mł
tiplicatio in infinitū.nūquid tenebitur
molendinum molere illis omnibus illo
precio quo cōuenit. Rn̄.ꝺꝫ pile.in ſuis
q.xlviij.ꝛ hugo.ꝙ non quia non vide
tur de hoc cogitaſſe.l.ſi.quis in vna.ff.
de periculo.ꝛ commo.rei ven. Sed ali-
bi.in auf.hoc ius.C.de ſa.ſan.ec.dicit
ꝙ immo tenetur deſtructo iure.ad qd̄
facit.l.ſi ſeruit⁹ ita.ij.Rn̄.ff.de ſeruitu.
vrba.predio. Sed de equitate conſcien
tie tene primam.

¶Utrū locans fundum alieni ad me- 19
diū nulla facta mentione de arborib⁹
nūquid colonus habebit partem fru-
ctuum arborū. Rn̄.ꝙ nō.ſed locator ha
bebit oēs.l.fructus.ff.de vſur. Et ſi co-
lonus deſtruat arbores tenebitur. Si-
militer ei⁹ culpe imputatur.ſi.aliqs ei⁹
odio arbores excidat.l.ſi merces.§.cul
pe.ff.loca.

p.loca. Quod limita ſm gl.in.d.§.cul=
pe verū quando propter culpam ſuam
ſeu dolum tale odiū eſt cātū. alias nō.
20 ¶ Nunquid poſtq̄ colonus ſeminauit
agrū ſi dñs eū vēdat alicui poterit ex=
pelli per emptorē. Rñ.ꝙ nō ſed medie
tatē fructuū habebit.vel prout cōuene
rāt:ſi tamen venditor oēs fructus acce
piſſet aget colonus contra vēditorē.ff.
de leg.j.l.nihil.ſpeciale tñ priuilegium
habet colonus fiſci ſꝫ Rod. Hic aduer
te ꝙ ſuccedēs in re locata ſi eſt de bñfi
cijs eccleſiaſticis.ꝛ ſit facta ab habēte
adminiſtrationē.ꝛ cū debitis ſolēnita=
tib⁹ ꝛ cauſis de quibus.ꝫ. alienatio.et
ad debitum tēpus:tenet ſtare locationi
ꝛ eccl'ia foret leſa poſſet petere reſtitu=
tionē in integrū.c.j.de reſti.in inte. ꝛ.c.
j.de reb.eccle.non alie. Si vero non ha
bebat adminiſtrationē vt ſunt canoni=
ci ſimplices.ſic nō tenet ſtare:equipara
tur vſufructuario q̄ non pōt locare vl=
tra tēpus vitē ſue.l.ſi qs domū.ff.loca.
niſi cū cā rationabili ꝛ autoritate epī fe
ciſſet. Cū vo res locata non eſt eccleſia
ſtica.tūc ſucceſſor vniuerſalis tenet ſta
re.l.viam veritatis.C.locati. Succeſſor
vero particularis in dicta re non tenet
ſtare niſi locator habuiſſet adminiſtra=
tionem plenam: vt maritus in predio
dotali.quia ſic tenetur.vt in.l.ſi filio.§.
fi.ff.ſolu.matri. Idē in tutore reſpectu
populi.l.ſi tutele.ff.de admi.tuto.
21 ¶ Quid ſi cōductor aliquid expēdit in
re conducta. Rñ.ſm Hoſtiē.ſi expendit
neceſſario vel vtiliter auxit edificauit
vel inſtituit aget contra locatorem vt
reſtituat expēſas. ff.de loca.l. dom⁹.
ꝛ.i.d.l.ſed addes.C.ſi inquilinus. ꝛ ibi
glo.ſed clarior tex.eſt in.l.colonus pri=
mo.Rñ. eo. ti. Si tñ poſſet tollere im=
penſas ſine leſione rei non tenet loca=
tor.ſed ipe eas tollere poſſet,vt in.d.§.
ſi inquilinus. Predicta nō intelligas de
expenſis factis pro paſcendo aīali lo=
cato vel colēda poſſeſſiōe ꝛ hmōiꝫ de
alijs puta curatione morbi.reparatiōe
ruine vel plātatiōe vineaꝝ ꝛ hmōi. vi=
de etiā quod dico.ꝫ.edificans in prin=
cipio.
¶ Utrum in locatiōe poſſit interuenire 22
vſura. Rñ.ꝙ ſic eſt vſura ex parte con=
ductoris.vcꝫ quando ratione mutui in
terpretari puta qr ante tp̄s ſoluit pen=
ſionem ſolum habito reſpectu ad pre=
uentionem tēporis vel mutui veri mi=
nuit de penſione debita. Et ſic reſtitue
re tenetur. Faciunt nota in cap.ad no=
ſtram.de emp.et vendi. et in capi. illo
vos.de pi.
¶ Ex qua culpa tenet cōductor de re 23
ꝯducta locatori. Rñ.ꝙ de dolo lata cul
ꝛ leui qr gratia vtriuſqꝫ contrahitur. in
ſti.quibus mo.re.contrahi.obli.§. vlti.
lꝫ alij teneāt ꝙ etiā teneatur de leuiſſi=
ma.ſed primū cōiter tenēt gl.ꝛ doc.i.l.
ſi qs domū.§.celſus.ꝛ in.l.ſi merces.§.
qui calūniā.ff.locati. ꝛ qd dico de cōdu
ctore idē dico de locatore. Et lꝫ Mar.in
§.qui colūnam. velit teneri locatorem
operarum ad trāſuehēdas colūnas et
ſilia: q̄ facilr tāgunt ēt de leuiſſima ꝑ
tex.q̄ ibi dicit culpa abeſt ſi oia facta
ſunt q̄ diligentiſſimus quiſqꝫ obſerua=
turus fuiſſet ꝛ dicat fore ſpeciale i hoc
caſu gl.ibidē tenet cōtrariū. Tn tñ ſic
concorda ꝙ aut aliquis locat operas
in re q̄ reqrit diligētiſſimā curam vt pu
ta polire adamātē icidere brocatū pro
veſte ſtēda ꝛ hmōi ꝛ tenet de leuiſſima
d.§.q̄ colūnā. aut non locat operas in
re talis importātie.et ſic vera eſt gl. qr
tenet ſolū d leui.nec obſtat gl. in.l. qui
mercedē accepit p cuſtodia.ꝛ in.l. dño
ff.e.ti.vbi dicit ꝙ ſi ſpecialiter mercedē
accepit pro cuſtodia ꝙ tenet de leuiſſi=
ma. Pro cuius intelligentia aduerte ꝙ
qñ quis mercedē accipit p cuſtodia ſi
ſum⁹ in contractu in quo ſolum tene=
bat de lata culpa.vt in depoſito. ſic ac
ceptio mercedis pro cuſtodia faciet vt
teneatur de leui ꝛ ſic intellige. ca. bona
fides.d depoſito.ꝛ.l.j.§.ſi veſtimēta.ff.
depoſiti. Si vero ſimus in contractu in
quo tenet:de leui culpa ſicut in locato
ſic acceptio mercedis pro cuſtodia rei
locate faciet vt teneat de leuiſſima.ꝛ ſic
loquit ꝛ intellige.l.q̄ mercedē.ꝛ.l. dñs

pꝛedicas.Qđ bñ no.ꝓ ſoluēdis multis
contrarietatibꝰ. Nec ſolum tenetur de
culpa ſua:ſꝫ etiā illoꝝ quoꝝ opere vti
tur.Si ipſe diligētiā non adhibuit. l.ſi
merces.§.q̇ colūnā.ff.locati.ꝛ.l.itē qͥrit
per totū.xxiij.q.iiij.tres perſonas.
14 ℭ Utrū locās vaſa vitioſa ignoranter
ꝛ ꝓpterea vinū effuſum eſt:vel marcuit
tenetur ad reſtitutionē.rñ.ꝙ ſic ad re
ſtitutionē intereſſe vini:nec ignorantia
eū excuſat:ſecus eēt in paſcuis locatis
vbi herba peſtifera erat quaꝫ ignora-
bat qꝛ lꝫ aialia cōductoꝛis ſint moꝛtua
nō tenebit locatoꝛ.vt i.d.l.Sꝫ addes.§.
j.vbi dicit gl.hoc eē ſpeciale i locato vt
intereſſe extra rē.hic veniat.In cōſcien-
tia tñ nō haberet locū.d.l niſi qñ locaſ
ſet talia vaſa ꝓ bonis:ſecꝰ ſi ſimpliciter
exhibuiſſet vidēda per cōductoꝛē.igno
rās ipſe an ſint bona vel ne.qꝛ tūc cum
nō ſit in aliqua culpa nō teneret. A foꝛ
tioꝛi tenet ad reſtitutionē itereſſe qꝛ ſciē
ter locat rē vitioſam. ar.d.l.ſꝫ addes.ꝛ
qđ dico in vaſis intellige in omni re vi
tioſa:ex qua dānū pꝛimo euenire pōt.
Quod no.ꝓ illis q̇ locant eq̄s q̇ volunt
ſe in eq̄s ſi deſtruātur veſtes tenētur ꝛ
ſimiles.ſecus in commendato.
25 ℭ Quid ſi natura pōat res meas i alia
naui qͣ̄ vbi poſuerā.ꝛ perierūt.Rñ.ꝙ
tenet.d.l.itē quer.§.j.ꝛ hoc verū ſi in
uito dño.Si vō bona fide ꝛ ſine culpa
nō tenet.ſilr nō tenet etiā ſi doloſe po
ſuiſſet qñ vtraqꝫ nauis perijt ⁊ eadē na
uigatiōe.ff.ad.l.ro.đ iac.l.ſi.§.j.qꝛ lꝫ ſit
in culpa infideliter rē tuā contractādo
nō tñ ex tali culpa eſt amiſſa.ex q̇ oino
peritura erat.quod bene no.
26 ℭ Quid ꝓbabit affuiſſe dolū vel lataꝫ
culpā.Rñ.ſm ho. ꝙ cōductoꝛ pūta pa
ſtoꝛ ſicut argētariꝰ dꝫ ꝓbare amiſiſſe ra
tiōes eē ruina vl icēdio.l.ſi q̇s ex argē-
tarijs.c.vl.ff.de edēdo. Idē de cuſtode
ceteris.l.vl.ff.de cuſt.ꝛ exhibi.re tñ al's
q̇ dolū alle.ꝓbare dꝫ.l.qͥēs.§.q̇ dolo
ff.đ ꝓbati. Ego tñ hoc nō teneo ſꝫ dico
ꝙ qñ q̇s tenet.ſolū đ dolo ꝛ lata culpa
ꝙ icūbit ꝓbō dicēti eū fuiſſe i dolo vl la
ta culpa.ſꝫ qñ tñr de leui vel leuiſſima

tūc tenet probare caſū amiſſe.Et ſic lo
quuntur.d.§.vltimus.ꝛ.d.l.vl.

Lucrum non dicit niſi dedu
ctis expenſis.j.illud.
in gl.C.de colla.ꝛ.ff. ꝓ ſocio. l.mutius.

Ludus ꝛ locꝰ ꝛ alius ſpūalis
ꝛ diuinus: ꝛ iſte eſt ille
q̇ ꝓuenit ex magna mētis deuotiōe de
q̇ in pſal.oēs gētes plaudite: quē exer-
cuit Dauid qñ añ Archā dñi ſaltabat.
ij.Re.vj.ꝛ iſte ſanctꝰ et virtuoſus eſt.
☞ De hic notatis ꝛ ꝙ oīs ludꝰ aſar-
di eſt ꝓhibitus vt in alleg.aut.alearuꝫ
ꝛ i aut.interdicimꝰ.ꝛ ibi ialy.ꝛ doct.C.
de epiſ.ꝛ cle.ꝛ bal.in aut. ex teſtamēto
col.vij.C.de coll. ꝛ vincēs ad illū ludū
dr̄ habere cauſaꝫ lucratiuā.Bal.no.in
l.j.in fi.C.ſi q̇d in frau.patro. Ludꝰ ve
ro ēt licitꝰ ꝓhibet tā clericis q̄ laicis ſi
ludatur vltra vnū ſolidū.d.aut.alearū
vſus qđ eſt vnū pꝛo tota die ſine inter
polatione nō aūt in quolibet ludo vniꝰ
ſolidi.no.Bar.in. l.inficiēdo.§.infans
ff.de fur.intellige ſolidū.i.aureum.ſm
Pan.c.clerici.de vi.et hoſt.cle.vbi dicit
ꝙ ſuperlucratū debet reſtitui lꝫ de con
ſuetudine non fit.
ℭ Eſt alius ludus qui dicitur humanꝰ 1
qui fit ad recreationem ſuaꝫ vel aliorū
vel cauſa virtutis experiēde. ꝛ iſte ali-
quando dicitur theatralis a loco apto
ad theoꝛandum ſcilicet ſpeculandum.
Aliquādo laruralis. que larue ſunt de
foꝛmitates hominū per appoſitionem
coloꝛū vel rerum que vulgariter dicun
tur maſchere.Aliquādo hiſtrionalis in
quo quis de ꝑſona ſua facit ludū qui
vocatur vulgariter ſtragitatoꝛis alius
illoꝛū qui ludūt ad bagatelle que ſunt
rerum honeſtarum demonſtrationes.
Alius haſtiludialis in quo luditur cū
haſtis id eſt lanceis qui dicitur vulga-
rigioſtra.Alius toꝛneamentoꝛū qui ho
die nō eſt in vſu in quo quidā incide
bant ſe i quodā circuitu ad pugnādū.
Quidam pilealis baliſtalis ſaltalis ſca
calis choꝛealis ꝛ huiuſmodi q̇ hñt no-
mina ab eo in quo exercet q̄ plura ſūt
q̄ vocabula.vt.l.nature.ff.đ pſcri.ver.

2 ¶Utrũ talis ludus humanus ſit phibitus. Rñ. ꝙ de ſe nõ eſt mal⁹ ſꝫ aliquãdo rõne alicuius circũſtantie eſt phibitus etiã de pcepto. Pˀio rõne loci. nam. tales ludi nullo mõ pñt fieri in eccl'ia. aut loco ſacro. c. cũ decorem. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ. c. decet. de immu. eccl. li. vi. Unde nõ excuſarẽ a mortali q̃ talẽ faceret in eccleſia niſi foret q̃d mõ dicũ cũ videat tãre oĩno phibit⁹ ibi domus orõnis vocabit. Demõſtrationes ṽo q̃ fiũt ad honorẽ dei puta paſſiõis xp̃i ꝛ vite alicui⁹ ſcti nõ ſũt phibite ibi fieri q̃ nõ pprie vocant ludi vt no. i. d. c. cũ decorẽ. ſcdo phibent tales ludi rõne piculi leſionis corporalis ſicut torneamenta et hmõi de torneamẽtis p totũ. vnde ois ludus in quo pbabil'r immi͂net periculũ mortis corporalis phibet ſub pena pcti mortalis: qꝛ ẽ pceptũ dei Mat. xx. diliges primũ tuũ. facit lex inẽcta mũ cta. gl. C. de gladi. ꝛ. l. nã ludus. ff. ad. l. aq̃l. ſec⁹ quãdo nõ immineret pbabil'r lꝫ aliquãdo accidiſſet ꝛ raro. Tertio phibet rõne pſone. Nã cl'icis ꝛ multo magis religioſis phibet ois ludus cũ armis vt in. c. cõtinebat. de homi. qꝛ ꝛ arma portare niſi cã defenſiõis ſunt phibitu de pcepto vt. i. c. clerici arma. de vi. ꝛ ho. cle. Silr phibet eis lud⁹ hiſtrionalis. vt no. in. c. donare. lxxxvj. diſt. de quo dic vt. ẽ. hiſtrio. Quarto phibet rõne ſcãdali vt puta clericis ꝛ religioſis aliquẽ ludũ exercere i publico ex q̃ ſcl'ares ſcãdalizarent eſſe pctm̃ mortale. ſm ꝙ. j. dico. Scãdalũ. §. ij. Idẽ dico quãdo q̃s ex tali pvocaret aliũ ad ſcãdalũ mortalis pcti: ſicut in choreis ꝛ multo magis ſibi immineret pbabil'r tale ſcãdalũ ꝛ hoc adverteret peccaret mortal'r ſec⁹ ſi d̃ ſcãdalo ñ adverteret qꝛ niſi foret i lata culpa ñ credo peccaret mortal'r. Adverte tñ ꝙ. clericis ꝛ religioſis ẽ phibit⁹ rõne honeſtatis cl'icalis ois lud⁹ i q̃ ex ppria pſona faceret ludũ i publico ſicut eẽt ſaltatio chorizatio ꝛ hmõi. Uñ nõ excuſarẽ eos a mortali. ar. c. p dilectiõe i fi. de cõſe. di. ij. et q̃d no. doc. i. d. c. cũ decorẽ. ſec⁹ i ſecreto cũ aliq̃b⁹ domeſticis. Itẽ lud⁹ carnalꝫ ẽ eis iterdict⁹ qꝛ nõ pñt mutare habitũ niſi ex cã rõnabili vt. ẽ. excõicatio. vij. caſu. xxviij. Et lꝫ Iaco. d. are. i. l. ſi q̃s cũ ſciret. ff. p emptore. ꝛ Cy. ꝛ pe. i aut. de ſan epiſ. ꝛ cler. in. §. iterdicim⁹. el. ij. teneãt ꝙ lud⁹ ſcacoꝝ phibeat cl'icis. Nõ ſcdm Mat. i. d. §. iterdicim⁹. qꝛ nõ mi͂⁹ facit eos deviare a diuinis officijs in q̃b⁹ debẽt iſiſtere vt. l. gñal'r. C. de epiſ. ꝛ cl'i. ſicut lud⁹ aleaꝝ q̃ ẽ eis phibitus ibidẽ. ego tamẽ dico verã eẽ pdictã opinionẽ ẽt i oib⁹ ludis qñ pp eos dimitterẽt debita diuie ad q̃ tenent. al's nõ vñ lꝫ ludere ad ſcacos. vt lꝫ Ri. i iiij. di. xv. ſicut alijs ſecularib⁹ niſi rõne ſcandali vel ihoneſtatis cl'icalis vt puta publice ludẽdo. ¶Quĩto rõne cupiditatis. vñ lꝫ. Math. vt no. Car. i. cle. j. de vi. et ho. cl'i. ꝙ ludẽs ad ſcacos cã cupiditatis peccat mortal'r. Qd̃ itelligo veꝝ qñ talis cupiditas eẽt mortalis. de ſe. de q̃ qñ ſit mortalis vide. ẽ. auaritia. §. j. et idẽ dic qñ fieret ex q̃cũqꝫ alia mala itẽtiõe foret mortale ſi itẽtio ẽ. de eo qd̃ ẽ pctm̃ mortale. Attẽde tamẽ ꝙ quando talis lud⁹ hũan⁹ fit cã lucri pncipl'r ẽ illicit⁹. Uñ peccãt venial'r qꝛ debẽt ludere pncipal'r cã recreatiõis ꝛ ſolatij ꝛ exercẽdi igeniũ vel ṽtutẽ corpois: veꝝ ẽ qꝛ facil'r iducit ad mortale qñ fit pncipal'r cã lucri vt pꝫ ex experiẽtia ꝛ vitu perãd⁹ lꝫ lucratũ nõ ſit niſi de bono cõſilio pauperib⁹ erogandũ. Sexto rõne tpis puta qꝛ dies feſt⁹ pcept⁹. Nã cuꝫ tali die phibeat oẽ op⁹ ſeruile. exo. xx. nõ video quõ haſtiludia talib⁹ dieb⁹ ꝛ huiuſmodi. i quibus requiritur multa ſeruit⁹ poſſint fieri ſine peccato mortali. In alijs ludis in quib⁹ modica ſeruitus ineſt nõ eſſet mortale licet fiat i feſto niſi per totuꝫ diem ſe in huiuſmodi occuparẽt dimiſſis diuinis. Hoc quod dixi de haſtiludij s ꝙ ſit mortale peccatum tenet Ricar. i. iiij. diſtinctio. xxxviij. Sꝫ ſi ex nulla iſtaꝝ circũſtãtiaꝝ fiat illicitus nõ erit peccatũ ſi fiat cã honeſte recreatiõis vel virtutis aut ingenij exercẽdi. Aut ſi erit pctm̃ erit veniale. de

choreas tamē vide ſupra choreas aduerte ꝙ in ludis q̄ ſiūt cā ꝟtutis exercēde vl' igenij nō lȝ ludere niſi ꝑ vnū ſolidū ī vno ludo vt i.d.aut. Aleax.⁊ dr vn⁹ ſolud⁹ ꝑ toto illo tpe cōtinuato quo aliq̄ ludūt inuicē ſm Bar.in.l.inficiādo.§. infans.ff.de furtis.⁊ ſolidi.lxxij faciūt vnā librā auri.C.de ſu.prepo.⁊ Arch.i l.quotienſcunqȝ.Sed in hoc limita ſm pſonā ad iſtā rōnē ſic.ſi nō cōcedit niſi vnus ſolid⁹ in ludo magnis ergo groſſus ſolum paruis.

3 ¶ Eſt ⁊ terti⁹ lu:d⁹ q̄ dr diabolic⁹ quia operatiōe diabolica eſt inuentus ad inducēdos hoies ad pctm̄ ⁊ iſte eſt in triplici differētia. Prim⁹ ꝯſiſtit i ludibrijs q̄ ludibria aliquando iunt deriſio proximi de qua dic vt.ſ.deriſio.aliquando vero ſunt ea ꝑ q̄ merito q̄s venit in deriſum vt ſunt rex inhoneſtax demonſtratiōes ⁊ talis lud⁹ oibus ꝓhibit⁹ eſt tā exercere q̄ȝ videre.Unde quādo tales demonſtratiōes habēt ꝓuocare ad laſciuiā vidētes tūc peccāt mortaliter tā exercētes q̄ȝ volūtarie vidētes.Facit qđ.ſ.dixi curioſitas.Unde dicit tex.in proemio.ff.quis eīm ludus appellat eos ex q̄b⁹ crimina oriunt.hec eīm fieri nullo patimur modo.hec ibi.Secundus lud⁹ dicit lud⁹ alee.⁊ ſub iſto cōprehēdit ois lud⁹ q̄ innitit ſolū fortune vt ludus chartax taxillox ⁊ hmōi. Terti⁹ ludus dicit mixt⁹ qr partim innitit fortune ⁊ partim īduſtrie vt lud⁹ tabellax cū taxillis qr reſpectu taxillorū verſat fortuna reſpectu tabulax ducendarum verſatur induſtria.

4 ¶ Utrū iſti duo ludi vltio dicti ſint ꝓhibiti.Rn̄.ꝙ ſic vt ptȝ in aut.alearum vſus.C.de re.et ſumpti fu.et in.c.eps̄. xxxv.di.⁊ lȝ.hugo.in.d.c.eps̄.teneat ꝙ ſemꝑ peccat mortalr ludēs ad p̄dicta tn̄ nō credo verx nec dictū.c.eps̄.facit ꝓ ſua opiniōe qr dicit deſeruiens ⁊ dictio de auget.vt.ff.depoſiti.l.j.in p̄n.Jō ſm gl.ibidē ⁊ Rodo.peccat mortalr ille q̄ valde ſeruit ludo ⁊ ducit in ꝯſuetudinē alias aliquādo ⁊ raro non credo foret mortale.Nec ob.d.aut.aleax lud⁹.qr ipos ꝓhibet ꝑ ꝟbū decernim⁹ qđ inducit ad mortale vt dixi.ſ.lex.§.iij.clicis tn̄ ⁊ religioſis vr̄ eē mortale ludere aut ludentes ipos videre vt in aut de ſan.epis.§.interdicim⁹.⁊ ibi ſequit gl.Sȝ ego hoc n̄ credo.qr iperator nō ꝑpt p̄ct pere clericis.⁊ iō idē dico de clicis qđ de laicis ꝙ peccant mortalr qn̄ tales ludos ducūt in cōſuetudinem niſi rōne ſcādali vt ſupra dictū eſt de ludo hūanō.Rn̄ qr iſti ludi n̄on ſunt ꝓhibiti qr mali ſint.de ſe:ſȝ iō ſunt mali qr ꝓhibitur:⁊ cā ꝓhibitiōis ſunt mala q̄ cōiter ex ipſis ſequunt:q̄ nō ſic eueniūt in raro ludētib⁹ ſicut in ꝯſuete ⁊ qr ꝓhibitio nō ſe extēdit niſi ad deſeruiētes talib⁹ ludis.Jō tene qđ dixi.Uex eſt ꝙ eſt periculoſum talibus ludere ꝓpter multa peccata que communiter ipſis fiunt.

¶ Sȝ q̄d ſi q̄s ludit ad.p̄fatos ludos gratis cā recreatiōis vl' cauſa ꝯuiuij ex ꝯſuetudie nūq̄d peccat mortalr.Rn̄.gl.i.d.§.iterdicim⁹ vr̄ tenere ꝙ ſic cleric⁹ Sȝ ego atēdēdo ad narrationē d.aut. aleax vſus.⁊ cōſiderādo ꝙ debeam⁹. euitare correctionē iuriū.c.cū expediat. de elec.li.vj.dico ꝙ nō ꝓhibet.imo licite pōt in eis ludi gratis:vel in aliquo modico ſiue cā ꝯuiuij ſiue cā recreatio nis.Et ſic intelligo.l.qđ i ꝯuiuio.ff.de aleato.⁊ itellige modicū reſpectu pſone q̄ ludit.⁊ tale modicū qđ etiā facilit̄ donaret.qr in hmōi ludis ſic factis ceſſat rō ꝓhibitiōis:niſi rōne alicuius circūſtātie de q̄b⁹ ſupra.§.ij.eēt mortale.Nec obſtat dictū.c.eps̄.qđ nō diſtinguit ſȝ abſolute loquit d̄ oi aleatore ergo nec nos debem⁹ diſtinguere:qr hoc verx eſſet niſi rō nos iduceret ad diſtinguēdū ſicut hic facit.c.Marchion.j.q. j.vbi dicit nō putem⁹ in ꝟbis ſcripturax eſſe euāgeliū ſȝ in ſenſu:nō in ſupficie ſȝ in medulla.nō in ſermonū folijs:ſed in radice rationis.hec ibi. 5

6 ¶ Utx iſpectores p̄dictox ludox ꝓhibitox peccēt mortaliter.Rn̄.gl.in.d.§. interdicim⁹.videtur tenere ꝙ ſic ſi ſint clerici.Sed tu dic qđ ſiue ſint clerici ſiue laici inſpectores:ꝙ aut ex aſpectu

eorũ inducunt efficaciter aliqui ad lu=
dēdũ.⁊ ſic ſi ludētes peccāt mortaliter
ſic inſpectores:ſi ṽo eos nõ inducũt ad
ludũ ex eoꝝ aſpectu nec ad cotinuādũ
ipſꝫ ſic ſi aliud mali nõ admitterēt nõ pec
cant mortaliter eos videtes ⁊ aſpicien=
tes:niſi eſſent tales non corrigendo
poſſent eos facere deſiſtere a tali ludo
qui eſt peccatũ mortale in ludēte qꝛ tũc
talis peccaret mortaliter non ſolũ corri=
gendo ſed aſpiciēdo qꝛ videt̄ conſenti
re errāti.lxxxiij.di.error.cũ ſiñ.periculoſũ
tñ ē tales aſpicere ludētes i ludo ꝓhibi
to:qꝛ facilꝰ poſſet eis placere talis ludꝰ
deliberate qđ eſſet mortale.vt no. theo
logi in ſecundo ſententiarũ di. xxiiij.
¶ Utrũ acquiſitũ i pſatis ludis diabo=
licis ſit neceſſario reſtituēdũ.Rñ. ꝙ ſi il
le q̄ dedit ſeu amiſit nõ poterat aliena
re.nec donare ſicut filiuſfami. ſerui.et
aliĩ d qbꝰ ſupra donatio.j.⁊ tũc ſine du
bio lucratũ eſt reſtituēdũ pri vel dño vl
illi q̄ dedit ſicut cũ q̄s luſit vel vltra ſũ
mā.ccccc.ſolidoꝝ:qꝛ ſicut donare non
potuit:nec ludere.vt.ſ.donatio.j.§.xx.
⁊ ĩo ſibi ē reſtituēdũ.⁊de ſimilibꝰ.⁊ i hoc
cõcordāt oēs doc.Si ṽo poterat aliena
re tũc diſtiguo ꝙ ſi iteruenit fraus pu=
ta qꝛ lucratꝰ fuit cum falſis taxillis.aut
alia deceptiõe ⁊ ſic ſilr cõcordāt doc.ꝙ
tenet̄ neceſſario reſtituere ei a quo ha=
buit imo dicit Bal.i Rubrica.C.de cõdi.
ob tur.cām.ꝙ tenent̄ furti tales.⁊ etiā
ludētes ſcieter cũ illis q̄ nõ pñt aliena=
re.arg.l.ſeruꝰ cuiuſdā.ff.de ꝯdi.indebi=
ti.nec facit ſuũ qđ lucrat̄.l.falſus.C.de
furtis.Aut nõ iteruenit al' q̄ fraus ⁊ ille
q̄ perdidit potuit alienare ⁊ in hoc ē di=
uerſitas inter doc.Nam cõis opinio ſm
Aſteñ.eſt ꝙ teneat̄ dare pauperibus et
hoc ſequnt̄ cõiter canoniſte.i.c.clerici
officia.de vi.et ho. cle.aliĩ diſtinguunt
de ſubditis imperatori vel nõ:ſꝫ tu bre
uiter dic ꝙ licet opinio pdicta ſit multũ
rationabilis vt pote que retrahit hoies
ab hmõi ludis tamē nullo iure probat̄
qđ neceſſario ſit facienda. ſicut nec alia
turpiter acq̄ſita.nec obſtat ꝙ eps anx=
lo pſidis põt talia lucra ſi nõ repetum
ab his qui amiſerũt exigere ⁊ pauperi
bus diſtribuere vt dicit text.in.d.aut.
aleaꝝ vſus.⁊ ſic videt̄ ꝙ ſint pauperuꝫ
qꝛ lꝫ poſſit auferre in penā nõ tamen ſe
quitur ꝙ ipſi teneant dare ſicut nec in
aliĩs caſibꝰ in quibꝰ fiſcus turpiter acq̄
ſita põt tollere vt i.l.j.C.ad.l.iul. repe.⁊
in.l.j.ff.de iure fiſci. Et faciunt q̄ infra
dicā reſtitutio.j.in verbo turpiter acq̄=
ſitum ⁊ ſic tene quo ad neceſſitatē reſti
tutionis. Bene tñ faceret eps ſi talia ac
ciperet ⁊ daret pauperibꝰ.Silr cõfeſſo=
res debēt ea erogari facere pauper. vt
in quo deliquit in eo puniat̄. Sꝫ tñ nol=
let nõ eſt ei denegāda abſolutio.Aduer
te tamē ꝙ vbi leges iperiales ligant ꝙ
illi q̄ amiſerũt ſi vellēt repetere poſſent
vſq; ad.l.annos ⁊ ſic repetēdo tenerent̄
eis de neceſſitate reſtituere vt in.d. aut.
aleaꝝ.nec ob.quod dicunt quidam eſſe
abrogatā p nõ vſũ:qꝛ nõ eſt verũ vt pꝫ
ex dictis.ſ.Lex.§.xvij. Sed vbi lex im=
perialis non ligat ſicut in terris pape
⁊ ſimiliũ nõ poſſet repetere vbi lex im=
perialis viget ſi epi non accipiunt lucra=
ta poſſunt officiales facere vt dent pau
peribus vel in publicos vſus vt in dicta
aut.alearum.
¶ Sꝫ pone ꝙ ludens in caſibus in qui 8
bus tenetur reſtituere lucret̄ et poſtea
cum ea pſona in alio modo perdat nun
quid poterit compēſationē facere. Rñ.
ꝙ ſi in eodem ludo clarũ eſt ꝙ ſic. ⁊ vo=
co hic eundem ludum quando ſe non
diuerterunt ad alia.ar.l. continuus. in
princi.ff.de verbo.obli.⁊ facit quod no.
Bar.in.l.inficiando.§.infans.ff. de fur
tis.Si ṽo in diuerſo ludo:puta qꝛ ho=
die lucratus fuit ⁊ cras cũ eodē amiſit
ſic de ſubtilitate iuris non poterit com=
pēſationē facere ſi ille cũ q̄ luſit ſit de il
lis qui nõ tenent̄ de neceſſitate reſtitue
re ſꝫ de eq̄tate ꝯſcie credo ꝙ poſſit.Fa=
cit qđ no.pa.in.c. filius.de teſtamentis.
⁊.c.ex parte in fi. de cenſibus.
¶ Que pena ꝯtra tenentes ludum alea 9
rũ ꝓhibitũ.Rñ.ꝙ pmo domꝰ in qua lu
dit dꝫ publicari vt i.d.aut.alearũ vſus
in verbo domibꝰ eoꝝ publicatis.Scđo

ſi tenēs ludū verberet non orit actio ex tali iniuria nec punit verberās vl' dāmſū ei dās q̄ncūqꝫ ⁊ vbicūqꝫ factū fuerat ſiue tpe quo ludit ſiue alio ſm Bal. in dicta Rubrica ⁊ Bar. ⁊ ē tex. i. l. j. §. notādū. ff. de alea. Tertio ꝙ ſi fuerit ei aliqd ſubtractū tpe q̄ in ei⁹ domo ludit ſiue a luſorib⁹ ſiue ab alio nō poterit repetere nec hꝫ rei pſecutionē nec etiā penalem furti vt ē tex. i. d. l. j. §. j. ff. de alea. tñ i cōſcia pauperib⁹ ē dādū ar. c. cū tu. d̄ vſu. Quarto q̄ aliū cōpulit ad ludēdū ēt ex metu q̄ nō cadit i ꝯſtantē pōt puniri iudicis arbitrio ⁊ pōt poni in carceribus vt in. d. tex. §. j. ibi q̄ ꝯpulit. Uñ gñaliter intelligo illū cōpellere eo ipſo ꝙ ſtat cū altari parato hoc ē pſtat domū taxillos ſcamnū lumina ⁊ hmōi: nā iſtis ſuaſionibus ⁊ illecebris d̄r cōpellere iuuenes q̄ nō pñt refrenare iuueniles calores. l. fi. §. filij aūt. C. de bo. q̄ liber. ſicut diximus in materia macedoniani. in. l. j. et ij. ff. ad mace. ⁊ p totū. Alr niſi ita acriter itelligeret dicta lex effectū nō haberet. ꝙ nō eſt dicēdū. l. ij pter. in pn. ff. de iudi. q̄ lex pdicta pōt etiā itelligi in oibus alijs q̄ blāditijs ⁊ ſuaſionib⁹ inducūt hoies ad ludū: ꝙ dicant cōpellere: ſicut dicim⁹ de raptorib⁹ virginū ꝙ niſi eſſet q̄ ſollicitaret q̄ doloſis artib⁹ circūueniret: non faceret eā puellā in tm̄ dedec⁹ ſeſe pdere. text. ē in. l. vnica. §. ij. de rap. virg. Quinto ꝙ ois ꝯct⁹ celebratus iter ludētes adinuicē nō tꝫ vt no. Bar. in. l. ſi q̄s cū ſciret. i fi. ff. p emp. nec vendēs in ludo teneret de euictiōe. vt in. l. ſi filiofa. §. j. ff. q̄rū re. ac. non dat. Sexto ꝙ mutuās pecuniā luſorib⁹ vt ludāt ſecū nō pōt eā repetere. vt eſt glo. ordinaria. l. l. j. i pn. ⁊ l. l. fi. ff. de alea. ego credo etiā hoc verū gñalr in quocūqꝫ q̄ ſciēter mutuat ludere volēti ꝙ nō repetet ⁊ vr̄ caſus in. l. verū. §. pe. ff. de mino. nec dicas ꝙ loquit d̄ minore vt etiā loquit. l. ſi pro nō remunerādi. §. ſi adoleſcēs. ff. mādati. qꝛ idē ē de maiore. vt dicit gl. i d. §. ſi adoleſcens. Itē qꝛ. d. l. verū loquit qñ minor etiā pulegiat⁹ mutuat minori etiā priuilegiato ⁊ tñ ibi lꝫ ſint i pari priuilegio potior eſt cōnditio illius qui perdit pecuniam. Facit qd̄ not. Bar. in d. l. ſi q̄s cum ſciret.

Luxuria eſt ſolutio i voluptates ſm Iſiđ in lib. ethymologiaꝝ. Uoluptates aūt maxie veneree ſoluūt aim hois. ⁊ iō luxuria ē pncipalr i eis. Scđario aūt d̄r eſſe in q̄buſdā alijs ptinētib⁹ ad exceſſū ſꝫ glo. ad gal. v. vbi dicit. ꝙ luxuria ē q̄dā ſupfluitas. De hic notatis ⁊ qd̄ luxuria in muliere ē opprobꝛ oſior q̄ in viro no. ſpe. in titu. de actore. verſi. ſed vtrum maſculo. ⁊ verſi. preced.

¶ Quot ſūt ſpēs luxurie pncipalr. R. ſ. 1
ꝙ ſūt ſex de qb⁹ habet. xxxvj. q. j. §. cū ergo. ſ. Fornicatio ſimplex. Adulteriū inceſtus Stuprū. Rapt⁹. ⁊ vitiū cōtra naturā. Adde exceſſum in actu coniugali de q̄bus habes infra preceptum. §. x.

¶ Utrū ſit pctm̄ mortale. Rñ. ꝙ ſic. ſed 2
no. ꝙ luxuria hꝫ initiū i corde cogitādo cā delectationis ⁊ iſtud eſt pctm̄ mortale ſcđm diſtinctionē poſitā ſupra. Cogitatio moroſa. multo magis ſi vltra cogitationē pcti mortalis addatur ſenſus. puta qꝛ vult delectari vidēdo. tāgēdo. loquēdo. ⁊ hmōi. lꝫ nolit ꝯſummare op⁹. Itē eſt pctm̄ mortale deliberatus cōſenſus in op⁹ ſi facultas adeſſet. Math. v. Qui viderit mulierē. ſcꝫ deſiderādo corde deliberate ad mechādū iam mechatus eſt ſcilicet ppter pctm̄ mortale ⁊ illius ſpeciei cuius eſt materia quā appetit. puta ſi ſolutā fornicatio: ſi coniugatā adulteriū ⁊ hmōi que circūſtātia eſt cōfitēda de neceſſitate cū mutet ſpeciē ſecūdū aliquos. ſꝫ ego non credo qꝛ ſolum eſt cōtra vnā prohibitionē. ſ. nō cōcupiſces vxorē pximi tui. vl' ꝯtra aliud nō rem. nec eſt ibi aliq̄ materia leſa: licꝫ ſit bonū cōfiteri eā ſꝫ multo magis eſt peccatū mortale cū cōſentit in operatione. Unde ſi eſt pollutio ſolū ſine alteri⁹ cōmixtione ſic dicit mollities vel immūditia. Si vero coitus ſit ad rē alterius ſpeciei. ſic d̄r beſtialitas. Si autem ad rē eiuſdē ſpeciei ſed indebiti ſex⁹ ſic d̄r ſodomia. ſi q̄rto ſit ad rē eiuſdē ſpeciei ⁊

debiti ſex⁹.ſed nō ſeruat naturalis mo
dus coeūdi.vel quantū ad inſtrumētū
nō debitū vel quantū ad monſtruoſos
ↄcubādi modos ſic hi quatuor modi di
cūtur pctm̄ ↄtra naturā.Si cū alio eiuſ
dē ſpeciei ⁊ idebito vaſe ⁊ debito mō
ſit talis pollutio aut eſt cum ſoluta ⁊ ſic
fornicatio aut cū cōiugata ⁊ ſic adulte
rium ⁊ hmōi ⁊ ſic ſemper peccatū mor
tale ſi eſt volūtaria preter matrimoniū.
3 ¶ Qd ē grauius hor.Rñ.pctm̄ ↄtra na
turā eſt maximū ⁊ iſto infimū eſt molli
ties grauiſſimū beſtialitas medium ſo
domia poſt pctm̄ ↄtra naturā maius ē in
ceſtus poſt inceſtū eſt adulteriū. Uerū
intellige accipiēdo i ſuo ſūmo qr maius
pctm̄ ē coire cū mr̄e ꝙ cū alterius vxore.
Adulteriū eſt maius ſtupro vtrūqꝫ autez
aggrauat̄ p violētiā vñ raptus virginū ē
grauius ſtupro ⁊ raptus vxoꝛiſ grauius
adulterio. hec oīa aggrauant̄ ſcꝫ rōnē
ſacrilegū. Infimū oim̄ p̄dictoꝝ ē forni
catio q̄ cōmittit̄ ſine iniuria alterius pſōe.
4 ¶ Quot ſūt eius filie.Rñ.Iſy.ponit qua
tuor ex pte ſmōis nā ſermo dꝫ cē decēs
ↄ qd ē turpiloquiū Scdo licitus ↄ quod
eſt ſcurrilitas Tertio expediēs ↄ qd ē
ludrica.Quarto ſale cōditus.ſ.ſapien
tie ↄ qd eſt ſtultiloquiū .Et quinto ceci
tas mētis.Sexto p̄cipitatio. Septimo
icōſideratio.Octauo amor ſui.Nono ē
odiū dei.Decimo amor mundi.Undeci
mo horror futuri ſeculi.Et duodecimo
inconſtantia de qbus.ē.interrogatiōes.
5 ¶ Utrū in tactibus ⁊ oſculis ⁊ hmō ſit
peccatū mortale.Rñ.ꝙ ſic qñ dliberate
ſiūt cauſa delectationis luxurioſe ſm
ꝙ.ē.dixi.Cogitatio .ſec⁹.qñ ſiūt cauſa
amicitie.

Magiſter ſcꝫ hoſt.ēr is qui alicuius rei ſiue
negocij pre ceteris curā gerit.l.j.§.ma
giſtrū.ff.d exerci.Et hoc nomē magiſter
dicit̄ a monēdo ſiue mōſtrādo.ff.d ꝟb.
ſig.l.q̄dꝰ p̄cipua ⁊ d magiſtris.c.qr.Sꝫ
ꝓprie magiſter.vocatur qui docet grā
maticam vl' alias artes liberales ⁊ theo
logiam et ſic accipitur de magiſtris capi.
quia nonnullis.⁊ in cle.ij.eo.ti.

¶ Ad notatis in hoc.§.⁊ vñ dicatur ⁊
an differat a doctore no.gl.in quibus
precipua i ꝟ.magiſtri.ff.de ꝟ.ſig.⁊ gl.
in cle.ij.d magiſt.ꝙ nō lꝫ aliq̄ dicāt ma
giſtros i artibus vel theologia doctores
ꝟo iure.⁊ an poſſint magiſtri gramma
tici facere iter diſcipulos ſtatuta pena
lia bar.no in.l.oēs populi.in.vj.q.j.p̄n
cip.ff.de iuſti.⁊ iure ⁊ poſſunt vocari in
ius ſine venia citatione verbali vt not.
Bar.i.l.ſi libertus.ff.de in ius vo.⁊ Alex.
in.l.generaliter.eo.titu.
¶ Qualis dꝫ eſſe magiſter.Rñ.ꝙ dꝫ eē 1
idoneus prouidus ⁊ diſertus in ſciētia
quā vult docere ca.j.ij.⁊.iij.eo.ti.⁊ ido
neus eſt qui primo moribus ⁊ poſt facū
dia alios antecellit.l.vnica.C.de pfeſ.
qui i vrbe iuncta.l.magr̄os.C.de pfeſ
ſo.⁊ medicis. Nā q̄ alios docēt nō dñt
habere neceſſe ab alijs doceri.ar.xxxvj.
diſt.§.ecce dꝫ etiā habere bonā ↄuerſa
tionē teſtē doctrine.lxiij.di.valētianus.
¶ Utrū religioſus debeat ad magiſte 2
rium aſſumi.Rñ.ꝙ ſi ingerit ſe vt ſit
ↄmuniter hodie nō dꝫ.xvj.q.j.mōachus
cuꝫ multis.c.x.q.vij.c.in nona.Si vero
nō ingerit ſe ſed mittitur a prelato ſuo
ad quem pertinet ſic poſſunt ⁊ debent
aſſumi.xix.q.j.ſic viue ⁊.ca.ſi clericatus
⁊.cap.doctos ⁊ extra eodem titu.capi.
j.⁊.pe.
¶ Que ſcientie legi poſſunt.Rñ.ꝙ oēs 3
q̄ faciunt ad inſtructionē anime corpo
rum vl' rerum niſi ſint reprobate ⁊ ſūt
iſte que legi poſſunt ſingulariter.
Grammatica d qua. Quicquid agāt ar
tes ego ſemper p̄dico partes.
Dialectica de q̄.Me ſine doctores fru
ſtra coluere ſorores.
Rhetorica d qua.Eſt mihi dicēdi ratio
cum flore loquendi.
Muſica d q̄. Inuenere locū per me mo
dulamina vocum.
Geometria de qua.Rerū mēſuras ⁊ ea
rum ſigno figuras.
Arithmetica d qua.Explico p numerū
que ſit proportio rerum.
Aſtrologia d qua.Aſtra viaſqꝫ poli va
rias mihi vendico ſoli.

4 ¶Utrū mathematica poſſit legi. Rñ. ꝙ
matheſis cū aſpiratiõe medie ad exer-
citiū nõ lʒ docere. qñ ſignificat artē di-
uinandi. ⁊ eſt reprobata vt. C. de male.
⁊ Math. l. nemo. ⁊. l. culpa. Sʒ ad iſtru-
ctionē doceri poſſ. xxxvij. di. legimꝰ, ſʒ
ego credo ꝙ etiã ad inſtructionē non li
ceat. qꝛ cuius vſus malus eſt ipm quo-
ꝙ malū eſt. vt dr in primo ſen. diſt. j. Sʒ
alia matheſis que hʒ penultimã breuē
bene licita eſt que ē de quatuor vltimo
dictis ſcientijs. vnde. ꝟ. Scire facit ma
theſis dat diuinare matheſis.
5 ¶Teologia pre oibus doceri poteſt eo
dē. ti. c. qꝛ nõ nullis. Jus canonicū ⁊ ci
uile de priuilegijs cū de diuerſis li. vj.
6 ¶Sed qd de poetis qui vt i pluribus
ſūt ad aīos iuuenū corrūpēdos. Rñ. ꝙ
diſtinguēdū ē ꝺ libris gētiū. Nã qdam
libri ſunt q vt in pluribꝰ ſunt de laſci-
uijs. vt Ouidiꝰ de arte. ⁊ ſiles ⁊ tales le
gere vel audire oīno ꝓhibitū eſt. Et ſic
intellige. c. ſacerdotes. ⁊. c. legāt. ⁊. c. ſō
xxxvij. diſt. Sūt alij. libri gētiliū ſeu poe
tarū q vt plurimū multū vtilitatʒ affe-
rūt lʒ in eis aliqñ ſint aliqua turpia im
mixta ⁊ tales libros legere vel audire
cauſa eruditiõis vocabuloꝝ vt ꝑ eos ſci
ant loq recte atqꝫ ornate nõ ē ꝓhibitū.
⁊ ſic loqͬ. c. turba. eadē. d. cū duobus. c.
ſe. dūmõ ſit talis magiſter q fabulas la
ſciuas abbreuiet ⁊ obſcure legat. Et ſic
limita gl. i ſumma di. xxxvij. vide ēt qꝺ
dicã j. ſcientia.
7 ¶Ubi dñt magiſtri inſtitui ad legēdū.
Rñ. ꝙ i oibꝰ locis. vbi facultates eccle-
ſie ſuppetūt: ſiue ſit cathedralꝭ ſiue alia
eccleſia colligiata q habeat facultates
ſufficiētes ad hoc dʒ poni magiſter qui
legat in grãmatica cui cõpetēs bñficiū
aſſignet. ſeu pcipiat fructꝰ vnius pbēde
⁊ tādiu ſolū ꝙdiu pſeuerat in docendo
clericos gratʒ illiꝰ eccle: ⁊ alios paupe
res. Jn metropolitana ꝟo eccleſia debʒ
eſſe magiſter q doceat in ſacra pagina.
⁊ ꝺ his q ptinēt ad curã aīaꝝ. xxxvij. d.
de qbuſdã. ⁊. e. ti. c. j. ⁊. c. qꝛ nõnullis. ho
die ꝟo ſtatutū eſt ꝙ romana. pariſieñ.
oxmeñ. bononieñ. ſalmaticeñ. eccleſia
habeat duos viros ꝑitos ad inſtrueñ. l
lingua hebrayca. caldaica. ⁊ arabica cle.
j. eo. ti. ⁊ ibi ponit cuius ſumptibꝰ.
¶Quid ſi nõ vacet aliqua pbēda. Rñ. q 8
libet de pbēdatis dʒ dare tm̄ ꝙ faciant
vnã pbēdã ſi ſupeſt ad eoꝝ neceſſitatē.
ar. c. ſi. ꝺ his que ſiūt a ma. pte cap. ⁊ de
eccle. edi. c. de his. vel ſi nõ ſupeſt expe-
ctēt donec vacet prima. ar. c. dilectus. el.
ij. ꝺ prebē. ſcđm Ber. ⁊. hoſti.
¶Sʒ pone ꝙ ſit prebēda vna aſſigna 9
ta magiſtro nunqd tenent canonici eli
gere aliū canonicū: cū magr nõ ſit cano
nicus ⁊ ſtatuto cū iuramēto firmato ca
ueatur ꝙ ſint tot in numero. Rñ. ꝙ non
autoritate illius ꝯcilij. c. qꝛ nõ nullis. eo.
ti. nec faciūt ꝯ iuramentū nec currit eis
tempus qꝛ nõ dicit vacare talis pbēda
niſi qñ magiſter deſiſtet a legēdo.
¶Utrū magiſter poſſit eligi in canoni
cū ſub illa cõditiõe vt doceat. Rñ. ꝙ nõ 10
qꝛ debet ceſſare oīs ꝯditio ⁊ pactio alꝛ
eſſet ſimoniacū. Sed ſi vacaret aliq pbē
da. tūc ea vacãte poſſēt ſtatuere. ⁊ iſtud
onus ſit ei annexū ita no. ho. ⁊ ber. i. d.
c. qꝛ nõnullis. ꝙuis ho. videat tenere ꝙ
ēt i pꝛio caſu nõ ē ſimõia ſʒ pmutatio ꝺ
ſpūali ad ſpūale. c. ad qõnes. ꝺ re. pmu.
¶Utꝝ talis magr cui aſſignata eſt pre 11
bēda vel pauſio de eccleſia poſſit aliqd
exigere a ſcholaribꝰ. Rñ. ꝙ nõ etiã ꝑtex
tu cuiuſcūqꝫ cõſuetudinis in ca. j. e. ti. ⁊
ſi exigit a clericis illi eccleſie vel a pau
peribus alienis cõmittit ſimoniã ſecū-
dum hoſt. in. c. qꝛ. eo. ti. ⁊ Jo. bar. Brix. ⁊
Archi dia. in. c. ꝺ quibuſdã. xxxvij. d. Et
hoc intellige ſi redditꝰ ſunt ſufficiētes
ſecus ſi ſit paup. nec hʒ ꝓuētus ſufficiē
ter aſſignatos quia magiſtri neceſſitas
ſubleuãda eſt. d. c. qꝛ nõnullis. qꝛ ſic nõ
eſſet ſimonia ſm Alexã. nec eſt vendere
ſcientiã ſed laborē ſuum facit. l. ij. ff. de
ori. iur. ſicut ⁊ eps licet non poſſit face-
re exactiões tamen ex neceſſitate exigit
ſubſidium charitatiuʒ. cap. cū apoſto
lus. §. prohibemus de cenſi. ⁊. capi. cū
ſit de ſimo. ⁊. cãp. conquerente in fi. de
offi. ordi.
¶Quid ꝺ alijs magiſtris. Rñ. ꝙ ſimili 12

ter nō debēt exigere aliq̄d q̄ſi ſunt ſala
riati debite de publico in ſtudijs gene=
ralibus a quocū𝔮 ſm pa.in.d.c.q: non
nullis. In alijs extra ſtudia generalia
ſimiliter nō pn̄t a ſcholaribus illi⁹ loci
ſm do.Anto.nec a pauperibus:ſ3 bene
a diuitibus alienis.⁊ etiā ſcd̄m conſue=
tudinē.l.ꝙ ſi nolit.§.qui mancipia.ff.
de edi.edic. Facit.l.ſi fund⁹.ff.de euic..
⁊ qđ no.Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.
ff.de duobus reis. Si vero nō ſunt ſala
riati poſſunt exigere:ſ3 nō a paupibus
de cenſi.ca.licet. Et hec intellige vera𝔮
poſſunt exigere q̄n nō eſt ſibi prouiſum
ſufficiēter.⁊ loquor hic nō de his qui le
gunt vt adiſcant.vel propter honorem
q: tales non gerunt vtiliter negotium
alienū ſed ſuū.ff.de neg.geſt.l.ſi pupil=
li.§.ij.ſed de illis qui ad vtilitatē ſcho=
larium legunt.vt ſunt docti.

13 ¶ Nunquid oēs magiſtri poſſint obla
ta a ſcholaribus ſpōte recipe. Rn̄.ꝙ ſic.
c.dilectus fili⁹.el.ij.in fi.de ſimo.x.q.iij.
priſcis.q: q̄dā ſunt q̄ licet ihoneſte pe=
tant tamen honeſte recipiuntur.l.j.§.
eſt quidem res.ff.de vari.⁊ extraor.cog.

14 ¶ Utrū magiſter ꝑpter lucrū datū ſibi
a ſcholarib⁹ cōcedēs eis vacationē vel
celebrationem feſti peccet. Rn̄. Rod.ꝙ
ſi hoc facit pro recreatiōe eorū nō eſt ſi=
monia:ſed tamē turpe lucrū ſecus ſi fa
ceret propter feſtum colendū vel nō co
lendum:q: eſſet ſimonia ſcd̄m Ray.

15 ¶ Utrū poſſit ſine ſimonia aliquid exi
gi ꝑ licētia docēdi dāda. Rn̄. Ho.⁊ Hoſ.
ꝙ ſimonia nō eſt ſed turpe lucrū de ne=
ceſſitate reſtituendū ei qui dedit ſi erat
idoneus:quia nō turpiter dedit ſed po
tuit redimere vexationē ſuā.c.dilectus.
el.j.de ſimo.ſecus ſi nō erat idoneus q:
cum turpiter dederit nō ei reſtituit ſed
pauperibus de bono cōſilio eſſet dādū
vide quod no.Ber.in.c.prohibeas.e.ti.
Idem dic de epiſcopo qui nō vult dare
licētiam ſuo clerico edi ad ſcholas niſi
aliquo ſibi dato. Rod.tamē credit ſimo
niacū eṗm:ſi propter lucrū dat licētiā
proquinquēnio a iure ꝯceſſo.c.ſup ſpe=
cu.e.ti. Similiter ſi ad maius tēpus q̄ꝫ
habet reſpectū principaliorē ad ſoluen
dum eum a ſpirituali officio quod debꝫ
eccleſie. Si vero propter moram in ſtu=
dio faciendam.ſic turpe lucrum eſt nō
ſimonia.ſed mortale peccatum.

¶ Utrū quis poſſit petere licētiā docē 16
di in theologia. Rn̄.ſm ſanctū Tho.i
quol.ꝙ ſic.cū cōicare ſcientiā ſit opus
charitatis. Quod intellige verū q̄n hoc
querit propter bonum finē.ſed ꝑpter
ſuperbiam ⁊ extollentiā nō liceret.

¶ Utrū ille qui obtēta licentia fecit ex= 17
penſas in cōuiuijs ſecūdum cōſuetudi
nem poſſit aliū ſubſtituere cū pacto ꝙ
reddat ſibi expeñ. Rn̄. Rod.ꝙ ſic.dūmo
do ſubſtitutus legat vice ſua:⁊ cōſuetu
do ſit ſubſtituēdi. Si vere totū ius ſuū
in eū trāſfert.ſic nō poteſt aliquid etiā
pro intereſſe ſuo paciſci.⁊ multo minus
de certa portione emolumēti percipien
da nec eſt contra ꝙ eccleſia traditur ta
li mō q: beneficia ſunt aſſignata pro
ſuſtētandis clericis:ſed iſtud pro labo=
re docendi.

¶ Utrū peccent mortaliter admitten= 18
tes ad doctoratū niſi exigātiuramentū
ꝙ nō expēdent vltra tres mille turonē
ſes argēteos in tali doctoratus vel ma
giſterij ſolennitate. Rn̄.ꝙ ſic.⁊ ſunt ſuſ
pēſi per ſex menſes ab huiuſmodi pre
motione etiam ſi ſunt epi.vt in cle.vlti.
de magiſtris.

Maioritas nō q̄rit a ſermo
dei ſed i ſertori
tas.l.diſt.maiti.xciij.diſt.diaconi ſunt

Maledictio ꝑprie eſt ipca
tio ſeu optatio
mali alicui facta ſub rōne mali hoc eſt i
quātū eſt malū itēdens ipſum malum.
vt colligit ex.c.deus.xxuij.q.iij. Large
autem accipitur etiam pro blaſphemia
dei vel ſanctorum.vt in.c.ſtatuimus.de
male.omnis talis maledictio prohibe=
tur.xxuij.q.iij.ſi igitur.xlvj.diſti.cleric⁹.
⁊.c.j.de male.

¶ Utrū ſit peccatū mortale maledi= 1
ctio. Rn̄.aliquādo quia imprecatur ma
lum alteri ſub.rōne boni vt.ſ.cōuertat
vel nō habeat cauſam faciēdi mala:vel

ei qui meretur maledicit ſic nõ eſt pctm̄ ſm Alexã.ij.ij.tract.d maledi.qñ ſit cũ alijs debitis circũſtantijs.immo maledictio iſto modo erit bonũ licet ſit malum ei cui maledicitur.ſed qñ quis maledicit proprie tunc ſemꝑ eſt peccatum mortale ſi ſit cũ deliberatiõe rationis.ꝛ de malo notabili.ſecus ſi ex impetu vel de re minima.dicit tamen Alexã.ꝙ ſi talia vocantur in cõſuetudinẽ poſſet eſſe mortale propter contemptũ.

¶ Utrũ liceat maledicere creature irrationabili. Rñ.ſm Alexã.vbi.ſ.ꝙ maledicere creature irrationabili ſecundum ſe cõſiderate ẽ ocioſum ꝛ vanũ ꝛ ꝑ ꝯñs illicitũ.Maledicere aũt eius prout ordinantur ad hominẽ.ſic eſt idẽ peccatũ ac ſi fieret homini.ꝛ ita mortale.ſicut dictum eſt:ꝛ de talibus intelligitur illud maledicti regnũ dei nõ poſſidebũt.xxiij.q.iij.§.illicita.ꝛ de pena maledicentium deum vel ſanctis.vide.ſ.blaſphemia.

Maleficiũ dicit̃ aliqñ ſortilegiũ vł icãtatio vt.xxvi.q.v.nec mirũ.ꝛ de hoc.ĩ.Sortilegiũ.ꝛ quõ põt deſtrui vide.ĩ.Supſtitio.§.xiij.Aliquãdo dr̃ quodcũqꝫ crimẽ vt furtũ.rapina.ꝛ hmõi vt inſti.de obliga.q̃ ex deli.na.Eſt etiam quaſi maleficiũ nocumẽtum quod fit proximo ꝑter propoſitum.vt inſti.de oblig.que ex quaſi delic.na.per totum.

☞ Maleficiũ proprie quod dicatur ꝛ an iuria ꝟbalis vel Blaſphemia. Barto.not.ꝛ Alexã.in.l.aut facta.ff.de pe. Bal.in.l.fi.C.vi bo.ra.ꝛ in.l.data opa. C.qui accu.nõ poſ.ꝛ in.l.j.C.ſi aduerſꝰ deli.ꝛ an veniat dãnum datũ regula.vł violenter.gl.ſing.ꝙ ſic in.l.fi.ꝛ ubi Barto.ꝛ doct.ff.de priua.delic.ꝛ Bal.in.l.ea que.iij.q.C.de cõdi.inſti.ꝛ qñ dicat̃ maleficium notorum ꝛ quando manifeſtũ ꝛ quando clandeſtinum Bal.nota.in.l. cum fratrem.C.de his quibus vt indi. ꝛ in.l.ciues.C.de appel.

Malitia dr̃ triplicit̃.Primo ꝑ habitu vicioſo ꝛ q̃ ꝓcedit ꝙ homo eſt valde inclinatꝰ ꝛ promptus ad agendum opera illius vitij habituati ꝛ ſic eſt peccare ex malitia.i.ex electione mali ꝑpter illã inclinationem habitus vitioſi.ſꝫ nõ eſt peccatũ in ſpiritum ſanctũ.Scd̃o dr̃ malitia ꝯtẽptus ꝛ abhominatio rerũ ſpiritualiũ ꝓcedens aliqñ ex inordinata triſtitia metꝫ.ꝛ iſto modo ẽ filia accidie.Tertio malitia dr̃ pctm̄ in ſpiritũ ſanctũ.de quo dic.vt.ĩ. peccatũ.§.iij.Et iſtis duobꝰ modis ſẽper ẽ peccatũ mortale malitia:ex qua in contẽptũ bona ſpiritualia vł diuina habentur ſi eſt in deliberatione voluntatis ſcd̃m ſanctũ Tho.ij.ij.q.xxxv.

Mãdatũ dicitur qñ qs ad ſatiſfactionẽ ſue volũtatis imponit aliquid alicui nulla data pecunia ſeu quocũqꝫ alio interueniant quocũqꝫ verba.ita tñ ꝙ ſint q̃ mandantur ad vtilitatẽ ſeu ſatiſfactionem mandantis.Si vero ſint ad vtilitatem illius cui committitur.ſic dicetur perſuaſio ꝛ perſuaſor:ꝛ nõ mãdator vt no.bar in.l.non ſolum.§.ſi mãdato.ff.de iniur. Si aũt data pecunia ſi eſt circa delictũ ſic dicitur mandatũ accipiẽs aſſaſinꝰ. de quo in.c.ꝙ humani de homi.li.vi.ꝛ d.l.nõ ſolum.Ubi ꝟo non eſt circa delictum mandatarius dicit̃ locator ꝛ mandans conductor nec eſt mandatum ꝓprie.

☞ Ad propoſitum eorum que hic dicuntur ꝛ ꝙ mandans non comprehendatur in ſtatuto loquente de cõdẽnato ex homicidio vt per Dynum in ti.§. deieciſſe.ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ Baldus i.l. peremptorias.col.v.verſicu.quero q̃d ſi ſtatutum.C.ſen.reſcindi non poſ.ꝛ in l.non dubium in.ij.nota.C.de legi.ꝛ in ca.iniuria.in fine verſi.quero ſtatuti cauetur.de pace iure.fir.

¶ Utrum mandans delictum includatur ſub diſpoſitiõe iuris vel ſtatuto puniẽtis eum qui fecerit tale delictuꝫ.Rñ. Panor.in capi.mulieres de ſententia excommunicatio.ſic diſtinguit:aut verba ſcripta ſunt in rem.puta dicit ius nunc ſtatutum pro homicidio imponatur talis pena ꝛ ſic includitur ex ꝓpria ſigni

ficatione verbor͂ qr de homicidio qd mādauit tenet.i. hec verba.ff.de adul.⁊ l.aut q̄ aliter.§.hec ꝟba.ff.quod vi.aut clā.⁊ vtrobiq; per Bar.⁊ p Cy.in.l.non ideo minus.C.de accuſa.Aut ꝟba ſunt ſcripta in pſonam.vt qr dicit.ſi quis cō miſerit homicidium puniat tali pena ⁊ ſic ſi cōmittit p inſtrumentū qd neceſſa rio operat neceſſitate facti ſicut mittēs ſagittam ⁊ hmōi.vel operat per inſtrumentum neceſſitate iuris. ſicut quādo procuratori vel ſubdito aliquid mādat licitum ſic includit mādans: qr ipſe vere facit qm actus attribuit pricipio. facit.l.itē mella.§.j.ff.ad.l.aquil.et p hoc tex.in.l.ſi pater.i fi.ff.de manu.vin.⁊.l. iij.§.ſi pcurator.ff.q̄ quiſq; iur.⁊ iō ſtatutū puniēs pponentem exceptionem ꝯ inſtrumentū.mādans pcuratori pro ponere tenet pena ſtatuti.Si vero iſtru mentū p quod explicat operatur volū tate ppria nō neceſſitate facti vel iuris vt puta quia mandauit delictū commit ti:mādatarius nō tenet obedire: tūc in diſpoſitiōe iuris cōmunis mādator cōprehendit: nō ex ppria ſignificatiōe ſʒ interpretatione iuris. qd vult parū intereſſe vel p ſe vel p alium facere:vt dicit tex.in.l.j.§.deieciſſe.ff.de vi ⁊ vi. ar. ſʒ nō habebit locū in ſtatuto in quo fictio nō hʒ locum.l.iij.§.hec verba.ff.de neg.ge.Et hoc tene.lʒ bal.in.d.l. nō iō minus.aliter diſtinxerit. Diſtinguo tñ ſm Bal.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.ſic q̄ aut ſtatutū indulget.puta ho micide remittatur certa pars pene ⁊ ſic comprehenditur quia ceſſat odium. et fauor eſt ampliandus.regula odia.lib. vj.Aut punit ⁊ tunc aut de pena regulari que nō multum exorbitat a iuris cō munis diſpoſitione.⁊ ſic includit quia tunc ſtatutum debet interpretari ſcdm ius cōmune.vt in.c.cum dilectus. de cō ſuetudi.not. Innoc. in .c. cauſamq;.de reſcrip. ⁊ Bar.i.d.l.omnes populi quā quidem penam ius cōmune vult vt cōprehendatur.vt.ſ.dictum eſt.

Additio exēpliū in iure cōmu ni nō ē expſſa pena.ſtatutum exprimit penā ⁊ loquitur de faciente ⁊ includitur.Aut punit pena irregulari.⁊ que exorbitat a communi iure.⁊ ſic non includitur ſed habebit locum in caſu ſuo.⁊ hec ſenſerunt docto. antiqui in ſimili.in.l.quicūq;.C.de ſeruis fugi.in illa queſtione nunquid maſculinum concipiat femininum. quod in odio regulari comprehenditur: ſed in irregulari non.Nec ob. predictis.c. mulieres.de ſen.excō.in verbo vere qd videtur innuere q̄ non interpretatiue. quia illum verum eſt ſm Barto.in.l.ſʒ ſi vnius.ff.de iniur.in pacto:ſed non in pena ⁊ quod non vere comprehendat. facit.c.vt fame.de ſen. excom.vbi text. inquit facere videant.Ergo interpretatiue ad idem ō cle.pa.in duel.c.ij.Ubi pugil.vere homicida dicitur. ⁊ mādās non licet teneat de homicidio. Item qr tex.ponit vt diuerſa facere ⁊ mādare. l.di.capt.ſi quis viduam.et de homi.c. ſicut dignū.Ergo in penis irregularibus a iure communi per ſtatuta nō habebit locum:vbi fictio nō habet locum. vt dixi Itē dic q̄ quo ad effectus naturales qui ex ipſo facto proueniunt vel requiruntur nunq̄ ſunt paria facere per ſe vel per alium.Facit q̄ no.Bar.in.d. §.deieciſſe. vbi vult quod non eſt idē adulterium facere per alium.ſicut per ſe.ſed quo ad effectus ciuiles qui conſiſtunt in reprimendis iniurijs.ſic tene quod.ſ.dixit.

Additio niſi qñ ius punit aliquē q̄ pſonaliter fecerit quia tunc nō includitur in pena faciens p alium. Et ſic intellige.⁊ limita glo.in.c.ſciant cuncti.de electio.lib.vj. ⁊ iura in ea allegata.

¶Utrū mādatarius nō ſeruans formā mandati faciat aliquid validum.Rñ.q̄ nō qr geſta cōtra formā mandati ſunt nulla.⁊ nō ſolum qñ fit expreſſe contra formā.ſed etiam quādo fit preter ⁊ citra formā qr quādo ad actū dat certa forma:paria ſunt agere ꝯ citra et preter formam.Uide tex.cum gl.in.c.ſi cui de elec.li.vj.⁊.c. prudētia .de officio de 2

le.facit.l.diligenter.in princi.ff. manda
ti.no.pa.i.c.fi.de reſti.ſpo.qđ limita vt
ſ̃.abſolutio.iij.§.ij.

3 ¶Quid de mãdato qualificato.Rñ.ſʒ
pa.in.d.c.fi.ꝙ diſtribuit in duo mãda
ta ⁊ ſi nõ põt ipleri in facto ſeu ſubſtan
tia dʒ ipleri in mõ ſeu qualitate.Ex q̃ i
fert ꝙ ſi duo mandãt etiam data certa
forma lʒ nõ poſſint ſimul impleri dʒ tñ
fieri qđ põt ⁊ valebit act⁹. Facit qđ no.
per glo.⁊ do.in.c.cõſtitutus.de reſcrip.

4 ¶Quid de eo q̃ mandauit delictum ꝙ
poſt multũ tp̃s ille exequit.cõcludit In
no.i.c. ad audientiã.de homi. qđ tenet
ſinõ reuocauit exp̃ſſe vel tacite vt puta
q2 feci pacem cũ inimico. vel parẽtela.
vt.l.iij.§.fi. ⁊ ibi gl.⁊ bar.ff.de adimẽ.le
gatis.Et hoc ſeqt bal.i.d.l.nõ iõ min⁹.

5 ¶Utrũ mãdãs teneat mãdatario d̃ ca
ſu fortuito.Rñ.pa.i.c.ſicut.d̃ iureiur.ꝙ
agẽs actiõe mãdati petit dãna q̃ veri
ſilr ↄtingere potuiſſent quaſi mãdans
ea debuerit cogitare a p̃ncipio. ſm In
no.i.d.c.ſicut.⁊ ſic petit expẽ.⁊ dãna.
ar.ff.de neg.ge.l. nẽſenius.⁊ ſic dicit in
telligẽdã.l.iter cauſas.§.non oia.⁊.l.ſi
q̃s alicui.§.ipẽdia.ff.manda. niſi dãna
contigiſſent ex caſu fortuito q̃ veriſilr
nõ fuiſſet cogitatus.d.§.non oia.⁊ hoc
tʒ etiã Jo.an in regula dãnũ in mercu
riali.li.vj.Et intellige p̃dicta i eo q̃ gra
tis ſuſcipit mãdatũ.nã mãdatũ dʒ eſſe
gratuitũ.l.j.§.j.ff.mãdati.⁊ ideo iſti ſti
pẽdiarij q̃ veniũt p p̃tio non pñt agere
ad dãna.q2 nõ ſunt mãdatarij.vt dictũ
eſt.Itẽ illi qui cauſa pietatis vel paren
tele ⁊ hmõi hoc faciunt xxiij.q.iij.non
inferenda. Silr nec illi q̃ ex debito te
nentur.ij.q.iij.ſi dñs.⁊.c.iulianus.vide
quod no.i.d.l.nenſenius.

6 ¶Utrũ mãdatũ expiret morte manda
toris.Rñ.doc.i.c.gratũ.⁊.c.relatũ.de oſ
ficio dele.ꝙ re itegra expirat.l.manda
tũ.C.mãdati.alr nõ.Quõ res dicat ite
gra ⁊ quõ nõ:vide ibidem p doctores.

Manifeſtũ ꝗ ꝯſcribimus intelligere; vł p
cõfeſſionẽ vel pbationẽ legitime nótum
fuerit aut euidẽtia re: q̃ nulla poſſit ter
giuerſatiõe celari dicit tex.in.c.cũ olim.
i fi.de vb.ſig.⁊ ibi dicit gl.ꝙ ppue ma
nifeſtũ dr qđ nõ eget probatione.

Additio ⁊ ſic ẽ notoriũ ſed ma
nifeſtũ ppue put eſt
ſpẽs diſticta a notorio dr ꝙ pbari põt.
☞ De hic notatis ⁊ q̃d dicatur mani
feſtũ Bar.no. in.l.iij.in p̃nci.ff. de fur. ⁊
Bar.i.l.j.in p̃n.ff.de no.ope.nũ.⁊ an dif
ferũt manifeſtũ ⁊ notoriũ no.in.l.ciues.
C.de ap.bal.in.l.fi.xv.oppo.C.de edi.di
ui.adri.tol.⁊ an differãt manifeſtũ ⁊ fa
moſum.Bar.no.in.l.fur.iõ.ff. de fur.

¶Utrũ in diſpõne vbi fit ſimplr mẽtio 1
de manifeſto debeamus accipere mani
feſtum ppue:⁊ put eſt ſpẽs diſtincta a
notorio. Rñ. ſm Pa.in.d.c.cũ olim.⁊ de
bemus cõſiderare materiã ſubiectam.
vt no.in.c.rogo.xj.q.iij.⁊ etiã vſum lo
quendi.ar.c.ꝯſuis.de vb. ſig. in dubio
vo debem⁹ capere ppue.Ad hoc.l.non
aliter.ff.de leg.iij.⁊ in.c.fi.de verbo.ſig.
⁊ maxime in penalibus.

Manumiſſio ẽ libertatꝭ datio. nam
dñi q̃s i ſeruitute ẽ manui ⁊ ptãti ſuppo
ſit⁹ ẽ.ſʒ ſi manumiſſus ẽ liberat a manu
⁊ ptãte dñi vt iſti.li.§.j.ff.xij.q.ij.cũ redẽ.
☞ De notatis in hoc.§.⁊ an poſſit pro
bari p teſtes glo.in aut.de teſti.§. ſi vo
dicat.col. vij.dicit ꝙ ſic nõ ſolũ p inſtrã
doc.⁊ Pe.de ſu.in aut.ſi dicat.C.eo.tit.
videlicet per q̃nq3.⁊ in Spe.de ſer. non
ordi.verſi.generaliter.

¶Quis põt manumittere.Rñ.ꝙ is qui 1
hʒ adminiſtrationẽ rer ſuar⁊.xviij.an
num iceperit iter viuos libertatẽ dare
põt.iſti.q̃b⁹ ex cau. ma.nõ poſ.§.pe. In
vltia vo volũtate q̃ teſtari põt.ſ.i. xiiij.
anno.põt ⁊ manumittere vt in.d.§.pe.⁊
C.q̃ manu.nõ po.aut.ſʒ hodie nouo iu
re.Itẽ epũs põt manumittere ſuos eccle
ſie bñmeritos.xij.q.ij.ſi quos de ſeruis
põt etiã ⁊ non bñ meritos:dũmodo det
eccleſie p vno duos eiuſdẽ meriti ⁊ pe
culij.xij.q.ij.epũs q̃. Intellige de bonis
pprijs.Itẽ cã miſeratiõis põt.d.c.cũ re
dẽptor. Abbas põt etiã cũ cõſẽſu epi ⁊
monachorũ.xij.q.ij.abbatib⁹. vel ſi cõs

ſuetudo ſit ꝙ poſſit vel non poſſit illaꝫ ſerua. de his que fiũt a pla. ſine conſen. capituli. c. ea noſcitur. ⁊. c. cum nos.

2 ¶ Quid ſi quis ſit ſeruus pluriũ nũ qd põt manumitti ab vno illorum alijs cõtradicẽtibus. Rñ ꝙ ſic ſed manumiſſor tenetur alios ſeruare indẽnes. C. de communi. ſeruo ma. l. j.

3 ¶ Utruꝫ valeat manumiſſio in fraudẽ creditorũ facta. Rñ. ꝙ nõ. C. qui manu. non poſſunt. l. j. ⁊ inſti. ex q̃. ca. ma. §. j.

4 ¶ Utrum poſſit manumitti ille qui propter delictũ icidit in ſeruitutem. Rñ. pa. in. c. ita quorũdã. de iu de. ꝙ nõ ſm Jo. and. Facit. l. ij. C. quibus ad li. procla. non licet.

5 ¶ Quõ fit manumiſſio. Rñ. multis mo dis inſti. de liber. §. multis modis. vbi inter alios dicitur q᷑ poteſt fieri in ſecreto. vt ſi dicat dñs eſto liber. vel p epiſtolã vel p teſtamentum vel per quãlibet vltimam voluntatem.

6 ¶ Quomodo reuocat᷑ manumiſſio. Rñ. propter oẽs cauſas ingratitudinis ex quibus reuocatur donatio de quib⁹. S. donatio. j. §. xij. in aut. vt liberi. de cetero. §. illud.

7 ¶ In quo differt manumiſſus ab eccleſia manumiſſio a priuato. Rñ. ꝙ primo qꝛ propter operas nõ preſtitas reuocat᷑ in ſeruitutẽ. vt. xij. q. ij. diaconi. ſecus in alijs. vt. C. de lib. cau. l. ſolo. Scd̃o quia filij eoꝝ remanent obnoxij eccleſie ſue patrone. xij. q. ij. d̃ libertis. ſꝫ alij nõ. C. de libe. ⁊. eoꝝ li. l. j. ⁊. ij. Tertio qꝛ ſerui eccleſie poſſunt manumitti cum hoc ꝙ nõ poſſint alteri q̃ꝫ eccleſie ſua bona relinquere. xij. q. ij. c. j. ⁊. ij.

8 ¶ Utrũ in manumiſſione poſſit dominus aliquod ſeruitiũ ſpũale ſibi imponere. puta ꝙ ſibi dicat horas et hmõi. Rñ. ꝙ ſic. ita ꝙ ſi ſeruare noluerit etiaꝫ ſi ordinatus fuerit degradetur ⁊ priſtine ſeruituti ſubijciatur. c. nullus. de ſeruis non ordi.

9 ¶ In quibus conſiſtit ius patronat⁹. Rñ. vt no. in. l. fi. C. de bo. lib. in. gl. ſ. primo. vt non proponat turpem actioneꝫ: aut exceptionem aduerſus patronum: Secundo reuerentiam ei debet tam in faciẽdo q̃ꝫ nõ faciendo. Tertio preſtare debet ei alimẽta ſi alũ nõ habet. Quarto patronus hꝫ ius reuocãdi eũ in ſeruitutẽ rõne offenſe cõmiſſe ꝯ ipm. Quinto patronus hꝫ ius ſuccedẽdi liberto: Unde tenet᷑ libertus ⁊ relinquere legitimam q̃ eſt tertia pars ſuoꝝ bonorũ: ſi in bonis habet pluſq̃ꝫ centũ aureos ⁊ nullos liberos habet cũ decedit ſi vero minus q̃ꝫ cẽtũ aureos habet in ſubſtãtiis nõ tenetur ei aliquid relinquere ꝙ ſi mortuus fuerit ab inteſtato nullo liberorũꝫ relicto ſic ſuccedet in totũ: Unde ibidem. ⁊ inſti. de ſucceſ. libertorũꝫ §. ſed noſtra conſtitutio. vide glo. in. l. venia. C. de in ius vocã. ⁊ ad quid tenetur patronus liberto eſt gl. in. §. libertinorum inſti. de lib.

Mathematici

ſine aſpiratiõe dicũt᷑ diuini. ſꝫ cũ aſpiratõe ſignificat ſciẽtiã quadriuialẽ. vnde verſ⁹. Scire facit mathẽſis. ſꝫ diuinare mathẽſis. de q̃ vide. j. ſortilegiũ ⁊ ſuperſtitio. ⁊. S. diuinatio. vnde tales non debẽt ad limẽ alterius domus accedere alias cõcremari debent. nec aliquis eos ſuſcipe ſeu cõſulere. alias debent deportari et bona eorũ cõfiſcari ⁊ diuinator gladio vltore feriri. vt. C. de male. ⁊ mat. l. null⁹. l. nemo. ⁊. l. culpa.

Matrimoniũ. j.

q̃d eẽ ꝯiunctio maris ⁊ femine inter pſonas legitimas idiuiduã vite ꝯſuetudinẽ retinẽs xxvij. que. ij. §. j. inſti. de pa. po. in pn. ⁊ in. iiij ſenten. diſtinct. xxvij. de pſum. illud quoq̃ꝫ nobis.

☞ Ad propoſitum eorum que in hoc §. ⁊ ſeq. ⁊ per eorũ diſcurſum dicuntur ⁊ an matrimonij queſtio. ſcilicet an ſit matrimonium contractum inter tales poſſunt per iudicẽ laicuꝫ cognoſci. no. Bar. ⁊ doc. in. l. titia. ff. ſol. ma. ⁊. i. l. quotiens. C. de iudi.

¶ Utrum matrimonium ſit ſacramentum noue legis. Rñ. qd̃ matrimonium poteſt dupliciter accipi aut quãtũ ad 1

eius inſtitutionē.ꝛ ſic nō eſt ſacramentum noue legis.quia fuit ante nouaȝ legem inſtitutum.alio modo quo ad eius effectū.ꝛ ſic licet fuerit ante nouā legem inſtitutum. non tamen habuit vim cōferēdi gratiam ſicut modo in noua lege in qua non eſt euacuatum ſed cōfirmatum ꝛ factum gratie cantiuum.ꝛ ſic eſt ſacramentum noue legis. hoc Ric.in.iiij.diſtinc.xxvj.ar. iiij.q.ij.

2 ¶ Quid eſt in iſto ſacramēto materia et forma.Rñ.ſ3.Ric.vbi.ſ.eadē.q.ꝟbū primo ꝓlatum eſt materia:et verbum ſecūdo eſt forma.quia ſicut verbū accedens ad elemētum facit ſacramētū.ſic verbū accedēs ad verbū ꝑcedēs qđ dicit accipio te i meā vxorē eſt forma huius ſcilicet dicendo:ꝛ ego accipio te in meum virum vel econtrario.ber.in.c. tua nos.de ſpō.vult ꝙ ꝟba ſint forma. et conſenſus ſit materia.

5 ¶ Quid eſt res ꝛ quid eſt ſacramentū. in matrimonio.Rñ.ricar. vbi. ſ.articu. iiij.q.ij.expreſſio cōſenſus ꝟba de preſenti eſt ſacrm tātū.Rñ.ꝛ ſacrȝ eſt vnio cōſenſuū ꝛ mutua obligatio cauſata ꝑ conſenſum mutuū ꝑ verba de preſenti expreſſum.hoc enim eſt res reſpectu ſignificaionis exterioris que eſt per ſenſibilia ſigna.Et eſt ſacramentū duplicis rei.ſ.charitatis quā ſignificat ꝛ diſpoſitiue efficit.Et vniōis xp̄i ꝛ eccl'ie quaȝ ſignificat ſed non efficit.Jpſa autē charitas eſt res tantum.ꝛ non ſacramētum.obligatio vero interior per mutuū cōſenſum expreſſe ſiue coniunctio exterior eſt res ꝛ ſacramētum.

4 ¶ Utrū gratia gratū faciēs cōferatur i hoc ſacramento.Rñ.Ricar.vbi.ſ.ar.ij. q.iij.ꝙ ſic.ſi digne cōtrahant:ex diuina inſtitutione.

Matrimoniū.ij.

quō contrahit̄ dic ꝙ ad legitime ꝯhēdū debēt fieri bāna.ꝛ quō publice cōtrahēdū ē. de q̄ vide.ſ.clandeſtinum.

¶ Per quid contrahitur.Rñ.ꝙ per mutuum conſenſum verbis expreſſum.c. tua nos.de ſpon.

¶ Utrum ſine mutuo conſenſu animarum poſſit cōtrahi matrimoniū.Rñ.ſ3 2
cōiter Theo.ꝙ quo ad deum ꝛ veritatē nō pōt eſſe mrīmoniū ſi ambo nō cōſentiāt:ſimul dicāt.aut fatiāt qcq̄d voluerit ad extra. xxvij.q.ij.ſufficiat.lȝ eccleſia aliud iudicet.vt in.c.is qui.de ſpon.

¶ Utrū requirat̄ ꝙ cōſenſus preſtet̄ ſimul eodē tp̄e.Rñ.pa.i.c.dilect⁹.đ ſpō. 5
tȝ ꝙ de ſubtilitate iuris neceſſario requirit̄ vt ſimul eodē tp̄e preſtet̄ qꝛ dicit gl. in.l.cōſēſu.ff.de act.ꝛ obl.ꝛ i.l.j.ff.đ cōtrahen.emp ꝙ in cōtrahentib⁹ qui ꝑficiunt̄ iure gētiū debēt cōſenſum ſimul ꝑſtare.Et Spe.i ti.de ſpō.dicit ꝙ reſpōſio alteri⁹ dȝ ſequi immediate.ꝑ.l.cōtinuus act⁹ in ꝑn.ꝛ.l.j.§.j.ff.de ꝟb.obli. Hoſt.vero in.c.ex lr̄is.de ſpōſalib⁹ quē ſequit̄ Jo.an. dicit ꝙ ſufficit ꝯſentiat ꝑ prius ꝛ duret in propoſito ſuo.ꝛ poſtea alteri⁹ ꝯſenſus accedat ex poſt facto.ꝛ eſt verior opinio.Hoſt.vt eſt tex.i.d.l.j. §.ſi vero preſens iterrogauit.vbi dicit̄ interuallū mediū temporis nō viciant obligationē:ſecus ſi nō perſeueraret i primo propoſito.qꝛ ſi eſſet vera prima opinio ꝙ nō eſſet mrīmoniū ꝗtūcūq; alter conſentiret poſtea.

¶ Utrū ꝟba exprimentia cōſenſum de ꝑſenti ſint neceſſaria ad matrimoniuȝ 4
cōtrahē.Rñ cōiter theologi.in.iiij.diſ. lxxvij.ꝛ moderniores canoniſte.vt no. in.c. tue.fraternitati.de ſpo.tenēt ꝙ nō ſunt neceſſaria etiā in loqui valentib⁹: dūmodo ꝑ alia ſigna exteriora ꝯſēſus exprimat̄ vt ꝑ nutum.ꝛ hmōi.Et iſtud tene:lȝ alij dicāt aliter.Facit ꝓ hoc qꝛ legata ꝛ fideicōmiſſa ſolo nutu reiinq̄ poſſunt etiā a loqui valente.vt.C.de fideicōmiſ.l.ꝛ in epiſtola.ꝛ.ff.de.leg.iij. l.nutu.c.cū apud.de ſpon vbi dicit̄ ꝙ ſufficit cōſenſus ergo non requirentur. verba preciſe cū per alia poſſit exprimi quia illud dicit̄ ſufficere quo poſito nihil aliud requirit̄ ad ſubſtantiā actus. vt.no.gl.in.c.ſtatutū.de reſcr.li.vj.Jtē nō refert quid de equipollētibus fiat.c. lȝ ex quadā.de teſt.Jtem pȝ ꝙ mutus poteſt contrahere.vt.in.c.cum apud.de

ſpon.ergo verba nõ ſunt neceſſaria.vt
pz in.d.c.tue fraternitati ⁊ in gl.in. di.
c.ſufficiat.Et ideo ſi q̃s diceret accipio
te in meam vxorem ⁊ ſi conſentit vt ſit
matrimonium da mihi oſculum.⁊ illa.
dat.erit verũ matrimonium lz nullum
verbum dixerit de matrimonio contra
inter ec.ſcẽt.c.j.

5 ¶Utrũ ſine aliquo ſenſibili ſigno expri
mẽte conſenſum de preſenti cõtrahat
matrimoniũ.Rñ. ſm cõiter theologos
vbi.ſ.⁊ canoniſtas in.d.c.tue fraterni
tati ꝙ nõ qꝛ eſt ſacrũ.⁊ de rõne ſacramẽ
ti ẽ ꝙ ſit in eo aliqđ ſenſibile ſignum ⁊
idõ dicit gl.in.d.c.tue ꝙ ad eẽ matrimo-
niũ duo cõcurrũt neceſſario.vnũ mate-
ria.ſ.cõſenſus.aliud forma.ſ.v̾ba vel ſi-
gna cõſenſuz exprimẽtia.Aduerte tñ ꝙ
ſi pater cõtrahit ⁊ dicit v̾ba ꝓ filia p̃ſen
te ⁊ tacẽte:ꝙ erit matrimoniũ:qꝛ verba
parentũ ⁊ taciturnitas filioꝝ p̃ſentiũ
⁊ verba intelligentiũ equipollẽt ſenſi-
bili ſigno exprimẽti ↄſenſum interiorẽ:
Qđ verũ intelligo ſi ipſi ꝓ quibꝰ ↄtra
hunt aliquo ſigno annuũt:al's non cre-
do ꝙ ſola taciturnitas ſufficiat.Et ſic
intellige ⁊ limita gl.in.c.nõ oĩs.§.cũ di
citur.xxxij.q.ij.⁊.i d.c.tue fraternitati
⁊ ſãctũ Tho.⁊ Ric.in.iiij.d.xxvij.

¶Utrũ cõſenſus de futuro cũ carnali
6 copula faciat matrimoniũ.Rñ. ſz Ric.
in.iiij.d.xxviij.ar.j. q.iij.ꝙ quo ad deũ
⁊ rei veritatẽ ſine cõſenſu reali de p̃ſen
ti nõ põt eſſe matrimoniũ.c.tua nos.de
ſpõ.Et idõ diſtinguit. S. Bo.eadẽ diſt.
ꝙ aut copulat ſibi effectu cõiugali ita
ꝙ vir credit copulari cũ ſua vxore:⁊ ecõ
trario.⁊ ſic copula facit matrimoniũ ꝓ
pter cõſenſum tacitũ de p̃ſenti quo vr̃
impelere velle.qđ promiſit.ſ.eã accipe
re n ſic de preſenti ſicut antea ꝓmiſerat
de futuro.Aut cognoſcit eã affectu for
nicario.⁊ ſic non eſt matrimoniũ q̃ ad
deũ:ſed preſumptũ quo ad eccleſiã cõ-
tra quã preſumptionẽ non admittitur
probatio vt in.c.is qui.de ſpon.ſi tamẽ
cõtraheret de facto cũ alia teneret ſcđz
matrimoniũ quo ad deum ſm Ricar.
vbi ſupra.q.iiij.quod no.bene.

Additio Per aliud antẽ a car
nali copula vel cõſen
ſu de p̃ſenti nũꝗ̃ ſpõſalia de futuro mẽ
te ⁊ verbis efficiuntur:matrimoniũ etiã
preſumptum.Quis interueniat tradu-
ctio ad domũ oſcula ⁊ etiã nixus ad co
pulã vt patet per.c.ſi.de ſpon.⁊.in.c.j.
de matri.contra interdictum eccleſie
contracto.

¶Quomõ cognoſcẽtur ſigna q̃ expri-
mũt conſenſuz de preſenti.Rñ.ꝙ recur 7
rendum eſt in foro aĩe ad intentionẽ.ꝙ
ſi de intentione neſcitur.ſic dicendũ eſt
ꝙ aliqua verba preceſſerũt ab vno eo
rũ.vel ab aliquo alio in eorum preſen
tia:⁊ ſic poſtea ſigna ſic ſecũduz verba
determinabitur de ſignis.vt puta ſi al
ter dicit.Ego te accipio in vxorẽ ⁊ ſic tu
ſimiliter cõſentis accipere me i virũ hi
be.vl' annue capite ⁊ hmõi.ſic erit ma-
trimonium.Si vero precedẽtia deno-
tant conſenſum de futuro.ſic et ſigna.
Qđ ſi nulla v̾ba preceſſerũt.ſic non in
dicabo pro matrimonio.ex quo de itẽ-
tiõe non cõſtat. Tutius tamen eſt pro
matrimonio preſumere.qꝛ nullum pe-
riculum imminet:alias ſic.

¶Quomodo v̾ba cognoſcent in dubio 8
q̃n de intẽtione nõ cõſtat. Rñ.ꝙ verba
quedã ſunt clara q̃ demõſtrant conſen
ſum de preſenti ſicut cũ quis dicit.acci
pio te i meã vxorẽ ⁊ illa replicat ⁊ ego
accipio te in meũ virũ ⁊ ſimilia quedã
ſunt dubia vnde no.ꝙ verbũ placet et
verbũ volo denotant ſm tẽpus p̃ſens
ſm dñm An.in.c.ex lrĩs.el.j.de ſpõ.ver
bũ aũt infinitiuũ nihil perfecte ſignifi
cat ſz determinabitur ſm verba p̃cedẽ
tia vel ad preſens vel futurũ. Unde ſi
volo vel placet addatur verbum infi-
nitiuũ denotãs actum eũ dependẽtem
ſolũ a libera voluntate ꝓferentis non
inducit diſpoſitio de p̃nti:ſed de futu
ro puta cũ dicit placet vel volo aſcẽde-
re arborẽ. Si vero verbũ infinitiuũ de
notat actũ qui ꝓcedit ſolum a volũta-
te ꝓferẽtis libere.Et tũc ſi denotat prĩc
cipiũ actus nõ inducitur diſpoſitio de
p̃ſenti.Exẽplũ volo tecũ cõtrahere vel

volo te deſpōſare.⁊ ſic nō erit matrimoniū.Si vero denotat executionē actus ſic inducit diſpoſitio de preſenti.Exēplum volo te habere in vxorem vel dicatur placet mihi te retinere p vxore ⁊ ſic erit matrimoniū.qꝛ q̄ vult cōſequēs vult ⁊ antecedēs vt in.c.pterea.⁊ in ca. prudentiā.de officio dele.in hoc tñ multū inſtāt.do.ſed pertrā leo.⁊ vide ſi vis Bar.in.l.cūctos populos.C.de ſum.tri.⁊ canoniſtas in.d.c.ex literis.

9 ¶Quid ſi dicat pvidebo tibi tāq̄ vxori mee ⁊ illa ſilr idē reſpondeat.Rñ.ſm hoſt.in.c.ex parte.de ſpō.ꝙ pro matrimonio eſt iudicandum.

10 ¶Utꝝ ſi dicat viro vis talē pro vxore ⁊ reſpondet placet ſi ſilr idem dicit mulier ſit matrimoniū.Rñ.vt patet ex dictis matrimoniū eſt.no.etiā hoſ.in.ca.ſponſam.de ſpon.

11 ¶Quid ſic dicat promitto tibi non dimittā te p meliori vel peiori vxore.Rñ.ſm hoſt.in.d.c.ex parte.ꝙ matrimoniū erit.Nā in talibus ⁊ ſimilibꝰ dubijs iudicādū eſt pro matrimonio.ar.de ſen.⁊ re.iudi.c.fi.

12 ¶Utrū vir dicēs pmitto tibi ꝙ habebo te p legitima vxore.⁊ ſilr rñdet mulier cōtrahat de pñti.Rñ.ꝙ ſic.vt i.d.c.ex parte in tex.⁊ in gl.xxx.q.v.nec illud.§.ſꝫ obijcitur.qꝛ verbū habebo pōt referri ad tēpus preſens de ma.contra.inter ec.contra.c.ex lrīs.⁊ ideo ſm hoſt.⁊ Gof.ſubandiendū eſt de cetero vel hoc tempore ſecus eſſet ſi diceret pmitto tibi ꝙ ducā te in vxorē.ſm Joā.in.d.ca.nec illud.qꝛ ſic eſſent ſponſalia.⁊ ſimiliter dicit pa.in.d.c.ex parte.ꝙ erit matrimoniū ſi dicat pmitto tibi ꝙ non habebo aliam vxorem niſi te:⁊ illa ſimiliter reſpondet.

Additio Quia verbū niſi cum ſeqꝛ negationē facit poſitionē vt no.gl.in regula peccatū.de re.lib.vj.ꝙ credo verꝝ ſi verba ſint plata de preſenti.ſ.nolo habere aliā in vxorē niſi te.Secus ſi verba eſſent prolata de futuro.ſic.ſ.ꝙ non habebo aliam niſi te;qꝛ tunc niſi nō facit poſitionem de preſenti ſm actū ſed ſolū ſm habitum ſimiliter ſi diceret non accipiam aliā in vxorem.qꝛ non erit matrimoniū.

¶Quid ſi dicat pmitto tibi ꝙ retinebo te ppetuo mecū.⁊ illa rñdet ſimiliter. 13
Rñ.ꝙ non eſt matrimoniū:niſi dicat ꝙ vult eam tenere in vxorē.in aut.q̄ mo.natura.effi.le.§.pe.Jo.tamē in.c.j.xxx.q.v.⁊ gl.in.c.ſolet.xxxij.q.ij.tenet ꝙ de iure canonico eſt matrimoniū.⁊ ita tene in dubio Sed qñ conſtat de mente non eſt curañ.de verbis quo ad deū et conſcientiam qꝛ qñ ambo intēdebāt cōtrahere de preſenti.ſemper erit matrimoniū etiam ſi verba ſonabāt conſenſum de futuro.ar.ca.intelligentia.de verb.ſig.cū ſimilibus.

¶Sed quid diceñ.cum aliqs dixit vba 14
exprimētia cōſenſum de preſenti vl' de futuro ⁊ ſecuta copula.poſtea dicit ꝙ nūq̄ talia verba ptulit aio cōtrahendi ſꝫ ſolū animo extorquendi copulā.Rñ.ꝙ aliter nō debet credere qꝛ nec tenet.Uñ in.c.per tuas.de pbationibꝰ dicit.Nimis indignū eſt iuxta legitimas ſanctiones vt qđ ſua quiſq̄ voce dilucide proteſtatus eſt in eo caſu pprio valeat teſtimonio infirmare.ſi purus temerarie credit ꝙ dicat verū ſic nō dꝫ nec ad petitonē alterꝰ ēt in carnalē copulā cōſentire niſi de nouo dicat ſe velle cōtrahere.Si aūt dicat poſtea ſe eſſe mentitū ⁊ petat debitū tūc credat ⁊ reddat.Si vero credit nō eſſe verū ⁊ pmanet i prima temeraria credulitate ſic nō dꝫ reddere:qꝛ faceret cōtra cōſcientiā ⁊ ſi nō reddit peccat etiā qꝛ vir reuocādo qđ priꝰ dixerat expirat illđ priꝰ dictū q̄re uocatio ꝯcordat verbis qbꝰ ꝯſentit de pñti.hec Ric.vbi.ſ.di.xxvij.ar.j.⁊.iiij.

¶Sed pone ꝙ pſatus nō eā duxit nec 15
vult ducere ſꝫ potius aliā accepit.Rñ.ꝙ in foro eccleſie ſi pōt pbare mulier ꝙ cōtraxit per verba de preſenti vel de futuro ſecuta copula carnali.ꝙ coget eam ducere nec admittetur probatio in cōtrarium vt no.in.cap.is qui.de ſpon.ſed foro anime ſi aliam nō accepit cogēdus eſt vt eam accipiat ſi euidenter

non apparet

nõ apparet ꝙ potiꝰ ſe decepi finxit puta q̃ magna ẽ diſproportionabilitas. Si vero aliã duxit animo contrahendi ⁊ in primã nõ conſenſit nõ debet etiam ad preceptũ eccleſie ſecundã dimittere ſꝫ potiꝰ pati humiliter etiã excõicationẽ ⁊ tali modo cũ ſecunda habitare ꝙ nõ generet ſcãdalũ alijs q̃ primũ matrimoniũ non fuit ex quo conſenſus ex parte alterius defuit ſꝫ hꝫ. Et hoc tene q̃ cõiter tenetur vt no. pa. in. d. c. is. lꝫ quidã dicãt ꝙ lꝫ primũ nõ fuerit matrimoniũ tamẽ etiã ſecundum non poteſt eſſe q̃ eccleſia talẽ inhabilitat a cõtrahen. cum quacũq̃ alia a prima in. d. c. is qui fidem.

16 ¶ Quid faciet prefata mulier que non põt pbare cõtractũ matrimonii q̃ fuit clandeſtinũ. Rñ. ſi ſtatim vir reuocauit ⁊ patefecit ꝙ nõ cõſentit aut ſi ſit multa diſproportionabilitas ⁊ quibꝰ veriſimiliter põt credere ꝙ nũq̃ in eam cõſenſerit ⁊ ſimilia ſic credo ꝙ ſimil' trãſiuit ad ſecũda vota: aut omnino renuit eã accipere ꝙ poterit ei credere ⁊ cũ alio cõtrahere maxime ſi ſic iurat ⁊ ex q̃litate vite ſue põt pſumere ꝙ nõ mẽtiret' i hoc alias nullo modo debet cõtrahere cũ alio ſed viuere in caſtitate, ⁊ ſibi imputet ꝙ fatue egit clãdeſtine ↄ̃trahendo. Sed ſi pur de facto cõtraxit ⁊ pbabiliter credat ꝙ talis pfatus nõ habuerit animũ in eã conſentiẽdi ſic poterit exigere ⁊ reddere. Si vero nõ habet aliquã pbabilitatẽ ad hoc credendũ credo ꝙ teneat' reddere ſed exigere non poſſit. Si vero crederet ꝙ prefatꝰ tũc cõſenſerit licet poſtea neget. nec poterit exigere nec reddere: arg. eorum que not. in. c. inquiſitioni de ſentẽ. excom. Quod no. q̃ ſepe in practica euenit.

¶ Quid ſi q̃s poſt ↄ̃tractũ matrimonii non aĩo conſentiendi ſed decipiẽdi credẽs ex conſilio peritoꝝ tale matrimoniũ tenere cognoſcit prefatam mulierẽ tanq̃ cõiugem credens ſic firmiter eſſe. Rñ. ꝙ talis copula nõ facit matrimoniũ quo ad deũ: q̃ ex quo nullũ vinculũ precefferat quo ad deum copula non facit matrimoniũ. vt no. in. c. is qui de ſpon. vbi dicũt doct. ꝙ ſi ſponſalibꝰ ſolutis ſequitur copula nõ inducit' matrimoniũ ex quo vinculũ ſponſaliũ eſt ſolutũ. Idẽ dicũt vbi interuenerit promiſſio de cõtrahendis ſponſalibꝰ in futurũ. Facit. l. ſi. ff. de cõdi. ob cã. Item error iuris nõ inducit cõſenſum matrimonialem q̃ nihil tã cõtrariũ cõſenſui q̃ error. l. ſic p errorẽ. ff. de iu. om. iudi. Facit quod no. bar. in. l. i multũ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. vbi dicit ſi iudex errat in fundamento iuriſditionis non valere proceſſum licet in veritate haberet iuriſditionẽ ⁊ probatur in ca. ſicut ſtatus de reſcriptis. iũcto. c. prudẽtiã. de offõ deleg. vbi iudices delegati cũ l'ra. Si nõ otẽ ⁊c. Si pcedũt ſine alio ignorãtes ipedimẽtũ ⁊ credẽtes poſſe ſine eo pcedere nõ valet pceſſus lꝫ habeant iuriſditionẽ q̃ errãt in fundamẽto iuriſditionis ita iſte errauit in fundamẽto matrimonij cũ conſenſus ſit eius fundamentũ ⁊ de ſubſtãtia eius vt in. c. tue. de ſpon. ⁊ ſimilibꝰ. Unde ſi talis accepit aliã nõ põt eã dimittere in foro aĩe aut religionẽ exire ſi quam profeſſus eſt ⁊ ſtatur eius cõfeſſioni in hoc vltimo vt no. gl. in. d. c. is q̃ ibi p doc. ⁊ in. c. ſignificaſti. de homi. Idẽ cõſuluit dec. Alex. de neuo in facto.

¶ Utrũ matrimoniũ poſſit cõtrahi inter abſentes per procuratorẽ. Rñ. ꝙ ſic. xxx. q. ij. honorant' de cõuer. cõiuga. ca. ex parte. el. ij. i tex. ⁊ gl. ſi tria ↄcurrãt. ¶ Primo ꝙ ſpecialiter mandetur eidẽ de matrimonio cõtrahendo. ¶ Secundo ꝙ ſpecificetur eidẽ de certa ⁊ ſpeciali ſeu determinata pſona cũ qua cõtrahat nomine conſtituentis. ¶ Tertio ꝙ ↄſtituens perſeueret in eadẽ voluntate vſq̃ quo pcurator ↄtraxerit. Nã pcurator quantũcũq̃ generaliter ſit cõſtitutꝰ nõ poterit cõtrahere matrimoniũ p cõſtituẽte niſi expꝛeſſe id habeat in mandatis nec hoc ſufficit niſi determinet' certa pſona cũ qua cõtrahere debeat i mãdato. hec pbãtur in tex. ⁊ gl. de pcu. c. procurator. lib. vj. nec prefata ſufficerẽt

ſi mutaret animū vt pꝫ ex dictis hic.§. lꝫ eccleſia niſi expreſſe reuocaret iudicaret ꝓ matrimonio tñ quo ad deū ⁊ cōſcientiā nō eēt matrimoniū ex q̄ ꝯſenſus deficit tꝑe quo procurator contrahit.

19 ¶Sed pone ꝙ ꝓcurator i mādato hꝫ ſpālem poteſtatē de ꝯtrahendo matrimonio ſed nō determinationē perſone cū qua debeat ꝯtrahere tñ hꝫ oretenus vl' ꝑ lr̄as aut alio mō. Rñ. ꝙ ſi cōtrahit cū illa erit matrimoniū nec obſtat gl. i. d. c. ꝓcurator. q̄ tenet ꝯtrariū qꝛ intelligēda eſt qñ alio modo nō ſpecificauit ſpecialem perſonam per rationem ſuam. Uerūtamen ſtulta eſt que cum tali ꝓcuratore cōtrahit niſi faciat fidē ꝙ ad cōtrahen. ſecum ſit ſpecialiter procurator deputat⁹: quia ſic ille poſſet negare ꝙ non miſit eum vt contraheret cum illa ſed cum alia ⁊ in foro contentioſo excluderetur.

20 ¶Utrū ꝑ ſolas lr̄as poſſit ꝯtrahi matrimoniū inter abſentes. Rñ. vt ptꝫ ex dictis ꝙ ſic ſi duo cōcurrūt. Unū ꝙ mittēs literas quibus exprimit ꝙ talē accipit in vxorē de preſenti ſi ipſa conſenſerit ꝙ perſeueret in eadem voluntate vſqꝫ quo illa cui lr̄e mittūtur exꝑſſe conſentiat. ſcōm ꝙ illa ꝑſona exprimat cōſenſum receptis lr̄is alicui alteri vel ꝑ lr̄as ſcribat ipm̄ cōſenſum aliter niſi exprimat q̄ntūcunqꝫ conſentiat non erit matrimoniū ſꝫ Rod. ar. d. c. honorant. ⁊ c. veniens. qui cle. vel voue. ⁊ c. ex publ. co. de conuer. coniuga.

21 ¶Sed nunqd ſtatim vt lr̄as reſcripſerit quib⁹ ſimiliter ⁊ ipm̄ accipere exprimat in virū aut alijs manifeſtauerit ſic talis mihi ſcripſit ꝙ me accipit in vxorē ⁊ ego notifico vobis ꝙ ſimiliter ego accipio eū in virū. erit matrimoniū. Rñ. vꝫ prima facie ꝙ non donec ad notitiā alterius perueniat qꝛ antea nō eſt ꝯſenſus. i. ſimul ſenſus ſꝫ diſſenſus. i. ſeparatus ſenſus. ⁊ facit pro hoc. l. cōſenſu: ⁊ quod ibi no. ff. de ac. ⁊ obl. Sꝫ tñ ego credo ꝙ ſtatim vt exꝑſſit ſit matrimoniū. qꝛ ibi ſunt ſubſtantialia mr̄imonij. ſ. cōſenſus expreſſus amborū ⁊ cū ſubſtātialia ſint ſufficit. ar. eorꝫ que no. per bar. i. l. ꝓlatā. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iu di. ⁊ iſtud tene ex quo eſt vl' nūcio. hoc expreſſit vel ꝑ lr̄as ſic eſt cōſenſus: qꝛ ſimul ambo cōſentiūt ⁊ cū ſignis neceſſarijs ar. ad hoc in. d. c. honorantur.

¶Quid ſi dicat ꝓmitto vobis trib⁹ ſororib⁹ ꝙ vnam de vobis accipiā in vxorem. ⁊ ille oēs rñdēt placet ⁊ poſtea cognoſcit vnā ex illis Rñ. ſm hoſt. ꝙ matrimonium cum illa erit. quia ipſo facto cōſenſit. c. dilecti. ⁊ c. vt noſtrum. de appel. Et hāc opinionē tene anteqꝫ alter trāſeat ad ſecūda vota. Sꝫ ſi trāſiſſet ad ſecūda vota tene opinionē gloſe ⁊ modernorū i. c. ex literis. el. ij. de ſpō. ſ. ꝙ non eſt matrimoniū primum quia ſola copula etiā cū ſponſalibus incertis non facit matrimoniū niſi ambo ita carnaliter cōueniſſent vt matrimonium cōtrahere ⁊ ꝯſummare intenderunt. 22

¶Quero in qd eſt conſenſus qui facit matrimoniū. Rñ. ſm opinionē Ricar. i. iiij. d. xxxj. ar. ij. q. j. ꝙ ad hoc vt ꝯſenſus faciat mr̄imonium opꝫ ſint ibi tria bona matrimonij implicite ⁊ in habitu ſaltem. ſ. ꝙ cōtrahentes conſentiant. 23

¶Primo in vinculi inſeparabilitatē ratiōe cuius eſt in matrimonio bonum ſacramēti. ¶Secundo in bonū fidei quātū ad eius eſſentiale qđ eſt non negare vſum ſui corporis ſi cōiūx ſit alter petat niſi deus a debito reddēdi liberauerit. Sed quantū ad accidentale bonum fidei. ſeu acceſſoriū quod eſt nō exhibere alteri quā ſuo coniugi vſum ſui corporis nō eſt neceſſarium ſed ſolum ad bene eſſe matrimonij.

¶Tertio in bonum prolis quantū ad eius eſſentiale quod eſt eam ſuſcipere cōditionaliter. ſ. ſi deus eadem dederit vel non ꝓcurare aliqđ impedimentum ne ꝓles veniat ſed quantum ad eius accidētale bonū. ſ. abſolute velle ꝓlem ⁊ eā educare non eſt neceſſarium. Unde ſi quis cōtraheret cum intētione ſeparabilitatis non dico quo ad thorum ſed quo ad vinculū. qꝛ ſic eſſet ꝯtra bonū ſacri: aut cum intentione denegandi

di ſeipſum alteri coniugi petenti ſine alia
diuina reuelatione.qꝛ ꝯ͂ bonū.ſ.fi-
dei.Aut cū intētiōe nō ſuſcipiēdi prolē
ſi deꝰ eā daret aut nō eam educādi:aut
ꝓcurādi venena ſterilitatis ne ꝓles cō-
ciperet aut naſceret vel educaret qꝛ ꝯ͂
te:tiū bonū matrimonij.ſ.ꝓlis in matrimo
niū talis nō ꝯheret.Et ideo op; ꝓfata
habeat in intētione ſaltē implicite.Ex-
plicite vero ſufficit ꝙ in ꝯhendo inten-
dat illud qđ inter cōtrahētes requirit
ad matrimoniū.Maria aūt vex matri
moniū cōtraxit cū Joſeph lꝫ nō intēde
ret cōſentiſſe in carnalē copulā:qꝛ erat
certificata ꝙ Joſeph nunq̄ eā require
ret ⁊ ſi eā requiſiſſet ꝙ deꝰ abſoluebat
a tali obligatione.ſimiliter ille q̄ cōtra
hit quāuis non habeat aīm conſūmā-
di ſed religionē intrādi.qꝛ cū intrat ab
25 ſoluitur a deo a tali obligatiōe.

¶ Utrū intētio libidinis vel pulchritu-
dinis aut diuitiaꝝ excludat matrimo-
niū.Rn̄.ſm ſanctū.Bo.in.iiij.di.xxx.ꝙ
multe cauſe poſſunt eē īductiue ⁊ ſine
pctō dūmodo nō ſiſtat i eis.vn̄ ſi moue
ret ſicut cā ꝑncipalis:ē minꝰ honeſta ⁊
eſſet ꝯtra ſacri vtilitatē:nō tn̄ ꝯtra ſacri
veritatē niſi ita eſſet finis ꝙ non quere
ret niſi libidinē.vel diuitias nō vxorē
ducere qꝛ ſic eſſet contra veritatē ſacri.

26 ¶ Sꝫ nunq̄d ꝯtrahēs ex alio fine q̄ ꝓ-
lis habende peccet.Rn̄.pe.de pal.i.iiij.
di.xxxi ꝙ ſic venialr̄ quādo contraxit
principaliter ꝓpter vitādā fornicatio-
nē.ſi non ſit talis q̄ ſm cōem ſpē poſſet
habere filios.alꝛ nō.Unde lꝫ finis ma
trimonij primꝰ ⁊ ꝑ ſe ſit intētio generā
di tamē quando ꝑncipale factū eſt im
poſſibile ſicut in ſene vel ſterili.lꝫ de ſe
cūdario q̄ eſt intētio vitādi fornicatio-
nē facere ꝑncipale.Alie autē intentiōes
ſicut reformatio pacis ⁊ alie honeſte ſi
ꝑncipalr̄ ⁊ ꝑ ſe intēdant ſic eſt pctm̄ ve
niale ſicut cū vir cognoſcit vxorē ꝓpter
ſanitatē vel baptiſat vt ſanet.Alij ꝟo
volūt ꝙ ſit mortale qꝛ cū matrimoniū
ſit ſacramētū nō pōt ſine peccato mor
tali ꝑncipalr̄ intēdi finis extraneus.ſi-
cut ſi q̄s baptiſaret ꝑncipalr̄ ꝓꝓ queſtū

non curans.de gratia baptiſmali ſed
iſtud.dicit idem petrus ꝙ eſt nimis du
rum ſed tamen non eſt ſine rōne ⁊ ideo
ſecurius eſt tenet tamē ꝙ idē ꝯ͂ hens
principaliter ꝓpter voluptatem peccat
mortaliter.Si vero quis cōtrahit ſecū
dario ꝓpter diuitias pulchritudinem
⁊ huiuſmodi non eſt peccatum niſi ſit
inhoneſta intentio.

¶ Utrū cōtrahens in peccato mortali 17
peccet mortaliter.Rn̄.ſecundū petrum
ꝑdictum quod ſic qꝛ dicit Ange.i.q.i.
c.per Jſayam quod ſacramētalia ſunt
vnicuiqꝫ quaſi conſciētia quis accedit.
Sed nunquid teneatur confiteri videt
tenere ꝙ ſic ſed ego non credo de neceſ
ſitate niſi i propoſito itelligē ꝙ peccat
cōtrahēdo ꝑ verba de ꝑſenti.

Matrimoniū.iij. q̄ impe

diūt vt nō ꝯhat.qđ ſūt.xviij.quoꝝ duo
pria ipediūt de neceſſitate ꝑcepti ita qđ
peccat mortalr̄ ꝯtrahens tamen ꝯtra-
ctum de facto non dirimunt.Tertium
vero impedit ſolum ad tempus ⁊ aliq̄n
in perpetuum.Alia vero ſequentia ta-
li modo impediunt quod etiam ſi de
facto cōtrahatur non tenet nec eſt ma
trimonium poſtea contractum:et con-
trahendo peccat mortaliter non in om
nibus ſed ſolum quando contrahit cō
tra impedimētū .v. vj. vij.viij.ix.x.xij.
xiij.xiiij.xv.xvj.et aliquando incurrit
excommunicationem ſi contrahit in im
pedimento cōſanguinitatis vel affini-
tatis vel voti ſolēnis aut ordinis vt ſu-
pra excommunicatio.vij.caſu.xiij.⁊ q̄s
poteſt diſpenſare vt quis contrahat in
ipſis impedimentis vide.j.Impedimē
tum.xviij.§.ij.⁊.iij.

☞ Ad propoſitum eorum q̄ hic notan
tur.ſcilicet de his que impediūt matri
monium.vide no.per Bal.in.l.affinita-
tis.C.cōia.de ſuc.⁊ an inter ſeruos poſ
ſit contrahi de iure poli.Ang.⁊ Alex.
quod ſic.in.l.inter liberos.de iure do.
⁊ not.in.l.cum ancillis.C.de inceſt.nup.
⁊ ideo cadit accuſatio adulterij in eis
ſecundum eos tibi.

Impedimētū ꝑmū ē iterdictuꝫ eccl'ie ⁊ iſtō iterdictū ē duplex quoddā generale quo prohibet clandeſtine cō trahere matrimoniū omnibus de quo dic vt.ſ.clandeſtinum. Aliud eſt inter= dictum ſpeciale quo alicui a iudice ſpe cial'r ꝓhibet ꝓpter aliquā cām legiti= mā ne cōtrahat ⁊ iſtud interdictum nō poteſt fieri niſi ab eo ꝗ pōt ꝺ cauſa ma trimoniali cognoſcere ſicut eſt epūs vel alius ordinarius ⁊ ꝗ habeat peritiā ca nonū de cōſan. ⁊ aff..c.j. Unde ꝯtrahēs ꝯ iſtō iterdictū peccat mortal'r ⁊ ſi cau ſa ꝓpter quā factuꝫ eſt interdictum eſt ꝑpetua ſic oīo ſeparabunt data ſentē= tia diuortij ꝓbato ipedimēto de matri. ꝯtra. inter.ec.ꝯtra.c.vlti. Si ꝟo erat tē= porālis ſic tenebit matrimoniū ſed in penaꝫ debēt ad tp̄s ſeparari de matri. contra.inter ec.contra.c.j.⁊ij.

Impedimētū ſcōꝫ ꝺr feriaꝝ. Nā vt notat pa.in.c.capellanus.de ferijs ꝓhibent nuptie celebrari ab aduentu vſqꝫ ad epiphaniaꝫ incluſiue licet ho. dicat etiā includi octauam ſed tu tene non includi qꝛ.c.non oportet.xxxiij q. iiij. nihil dicit de octaua niſi cōſuetudo eſſet qꝛ illa ſeruāda.l.ſi de iterpretatio ne.ff.de legi.itē a ſeptageſima vſqꝫ in octauā paſche incluſiue quia in.d.c.ca pellan⁹. ꝺr poſt octauas ergo nō i octa ua. Item a primo die rogationū qui eſt ſcōa feria ante aſcenſionem dn̄i vſqꝫ ad octauam pentecoſtes incluſiue qꝛ lite ra dicit in.d.c.capellanus. poſt.vij.dies poſt feſtū pēthecoſtes nō'eñ eſſent.vij. dies niſi dominica includeret. Facit qꝺ ibi dicit tres ſeptimanas ꝗ non eſſent niſi includeret ⁊ expone literam cū di= cit poſt.vij.dies feſti pente.quod caret octauis nuptie ſuſpendantur in dn̄ica que ſequitur ⁊ deiceps ⁊c.vt itelligas de dominica ſecunda poſt pentecoſtes nō quia oportet expectare vſqꝫ tūc ſed quia ſi vult celebrare eas in die ſolen= ni vt communiter fit oportet expectare vſqꝫ tunc.

¶ Utrū in ꝑfatis tꝑibus ꝓhibeat tota liter ꝯtractus matrimonij. Rn̄.pa.in.d.c. cappellanus ꝙ nō qꝛ matrimoniū ſine alia celebritate ſꝫ ſolū ꝑ verba de pre= ſenti corā facie eccleſie pōt oī tꝑe ꝯtra hi cū nō inueniat aliqua cā ꝓhibitiōis qꝛ in tali cōſenſu nullū eſt peccatū imo eſt ſacramētū vt in.c debitū.de bi ga. ſed ſolū ꝓhibet ſelennitas nuptia lis vt ſūt ꝯuiuia ⁊ alie ſimiles ſolēnita tas ⁊ ſolēnis traductio ⁊ carnꝫ noua cō mixtio vt tenet.gio.in.d.c.capellanus. Qui autē facit ꝯtrum peccat mortaliter quia cōtra interdictum eccleſie ꝯhit de matri.cōtra inter.ec.ꝯ.ꝑ totum. Tenet tamē pe.de.pa. ꝙ ſolū erit pctm̄ mor tale qn̄ pria vice ꝯſumat nō poſtea niſi faceret in ꝯtemptū eccleſie. Credo etiā ꝙ ſi mulier que aliū habuit virum ⁊ vir qui aliam habuit vxorē cōtraherent ſi mul ⁊ cōſumarēt ſine alia ſolēnitate cō uiuiū ꝙ nō peccarēt mortaliter quia in eis ceſſat ratio prohibitiōis predicta.

Impedimētū tertiū ꝺr cōditio ⁊ hic accipio hāc ꝯdiotinē ꝓprie.ſ.prout eſt ſuſpēſiua actus de qua habes.ſ.cō ditio.§.ij.ꝗ fit ꝑ hāc dictionē ſi. Unde ſi ꝗs ꝯhat cū aliqua ſub iſta cōditione ſi pater ſu⁹ erit cōtētus. ⁊ hmōi nō erit mr̄imoniū donec cōditio ipleat ⁊ ſi nūꝗꝫ ipleret nunqꝫ eſſet matrimoniū. Ad cuius declarationē eſt ſciēdū: qꝛ ꝯditio nes ſunt in ꝗtriplici gn̄e.ſ.honeſte tur pes indifferentes ⁊ ipoſſibiles. honeſte ſunt oēs ille ꝗ faciūt ad cōdecētiā ma= trimonij vt ꝙ parētes ſint cōtenti vel ꝗ nō derogāt honeſtati: vt ſi dederis mi= bi dotē ſi pater tu⁹ remiſerit mihi iniu riā ⁊ hmōi. Eſt iſte ſi apponant in.mr̄i monio ipm̄ ipediūt vt nō ſit donec cōdi tio veniat in eſſe. Un̄ ſi ille ꝗ ſub tali cō ditione ꝯtrit mutet aim ⁊ diſſentiat vel aliā ſine cōditiōe accipiat anteqꝫ condi tio impleat iō nō erit mr̄imoniū primū lꝫ poſtea cōditio eueniat. Verū eſt ꝙ ſi nō trāſiuit ad ſecunda vota eccleſia cō pellet eū vt eā accipiat ex ꝗ cōditio ad uenit de condi.appo.ſuper eo in tex.et

gl. Fallit hoc in duobus caſib⁹. ¶ Primus ſi pendente conditione committantur carnaliter. Et intellige ſm q Jo. dixi matrimonium.ij.§.vj. vel cōſenſus de preſenti abſolutus adueniat de condi. oppo. c. de illis ⁊ c. ſi per. eo. et. c. per tuas quia tunc erit matrimonium de preſenti abſolutum. ¶ Secundus caſus eſt ſi conditio eſt neceſſaria vt cū dicitur accipio te in meam vxorē ſi ſol fuerit in cancro in eſtate ⁊ huiuſmodi quia ex quo omnino talis conditio eſt extitura neceſſario ſtatim eſt matrimoniū qꝛ talia futura ſunt iā preſentia in cauſis ſuis tex. eſt apt⁹ i. l. ſi pupill⁹. §. j. ff. d noua. Unde nec ꝓprie dꝫ dici ꝯditio. l. heres me⁹. ff. de cōdi. ⁊ demō. hoc tꝫ ho. Car. ⁊ Pa. in. d. c. ꝑ tuas. de cōdi. ſpo. ⁊ S. Bo. i. iiij. di. xxviij. ⁊ S. Tho. i iiij. di. xxvij. Sꝫ ꝯtrium tꝫ glo. Joā. Hoſ. ⁊ Jo. an. i. d. c. ꝑ tuas. ⁊ dicūt q ſi trāſeant ad ſcd̄a vota tenebit ſm mr̄imoniū cōtractū ante cōditionis euentū. Ego ꝟo credo in foro cōtētioſo veriorē ſcd̄aꝫ opi. in foro aūt aīe iudicādū eſt ſꝫ eorum intētionē. Si em̄ nō intēdebāt tūc contrahere ſꝫ in tp̄s ꝯditiōis ſic nō erit matrimoniū ⁊ ſic erit vera ſecunda opinio qꝛ licet ſtipulatio ſub cōditione q̄ oīno eſt extitura nō ſit cōditionalis eſt tñ in diē ita q nō debet aliq̄s añquā veniat vt no. i. d. §. j. facit. l. heres meus. in pñ. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi licet legatum factum titio cū morietur nō ſit conditionale tamē nō tenetur heres ſoluere antequam moriatur eſſe bene cōditionale ſi legarentur centū titio cū morietur heres. Ratio quia ſi moreretur legatari⁹ primo quam heres legatū expiraret morte legatarij. ſed non in prio caſu qꝛ tranſiret ad heredes. vt in. d. l. heres Et ſic patet q conditio q̄ omnino eſt extitura aliqñ facit cōtractū ꝯditionatū aliqñ nō eſt cōditionatū eſt tamē i diē. ⁊ ſic nō erit matrimoniū de pñ niſi aliud intendat.

2 ¶ Sꝫ nunq̄d cōditio q̄ neceſſario ſubintelligitur in cōtractu ſi exprimatur faciat cōditionalē. Rñ. q nō. vt i. l. hec verba teſtatoris. ff. de leg. j. ⁊ in. l. conditiones. ⁊ l. aliqñ. ff. de condi. ⁊ demō. Nam legatum factum ſub iſta conditione. ſi heres hereditatem adierit non eſt cōditionale qꝛ neceſſario ſubintelligit. vt in dictis iurib⁹ patet. Sed ſi cōtract⁹ poſſet fieri etiam nō exiſtente illa conditione ſic ſi apponitur facit cōtractū conditionalē ⁊ ſm hanc diſtinctionē concor. Arch. ⁊ Jo. an. i. d. c. vnico. de ſpō. li. vj. qui videtur contrariū. Sic ergo pꝫ quomodo matrimonium vel ſponſalia non ſunt cōditionalia qñ dicitur contraho cū tali ſi ipa in me cōſenſerit. ⁊ hmōi. ſecus ſi diceret ſi deo placuerit. ⁊ hmōi: qꝛ nō neceſſario inſunt: qꝛ poteſt eſſe matrimoniū contra voluntatem dei.

¶ Sꝫ pone q quis ꝯxit ſub cōditione ſi patri ſuo placuerit. pater prio diſſentit. ſꝫ poſtea mutata volūtate cōſentit. Rñ. q nō erit matrimonium ꝑ. l. bones. §. hoc ſermone. ff. de ꝟb. ſig. ⁊ l. hec ꝯditio la picola. ff. de ꝯd. ⁊ demō. qꝛ iſta cōditio ſi pater meus cōſenſerit debet verificari de prio cōſenſu. ex q̄ qꝛ non fuit ideo expirauit. Uñ ſicut copula carnalis q̄ de ſua natura hꝫ purificare conditionē. nō purificat qñ inuenit extinctū vinculū. vtputa: qꝛ ſupuenit affinitas poſt matrimoniū conditionaliter contractū ante cōditionis euentū. Aut qꝛ cōditio expirauit ⁊ nō fuit ipleta ſic: ⁊ in ꝓpoſito ⁊ hoc tene poſtquam aliā accepit. lꝫ dñs Car. i. d. c. ſup eo. dicat tenere matrimonium ſi taliter cōtrahentes perſeuerabant in primo propoſito. 2

¶ Sed quid ſi pfatus pater nec conſenſit nec diſſentit expſſe. Rñ. credo q non erit matrimoniū per. l. qui heredi. §. j. ⁊ per. l. meuius. ff. de condi. ⁊ demō. vbi pꝫ q conditio dꝫ impleri in forma ſpecifica ergo requirit q expreſſe ꝯſentiat Hoſt. tamē ⁊ ſequitur Car. in. d. c. ſuper eo. dicunt q tenet matrimonium et q ſit ſpeciale in matrimonio. Ut hec opinio tenenda. vbi ad ſecūda vota nō eſt deuentum alīs primum verius eſt de iure iudicio meo. 3

¶ Utrū matrimoniū cōtractū ſub conditione cuꝫ ſit affines: ſi dñs papa vo- 4

luerit diſpẽſare: teneat adueniẽte cõdi-
tione ſine alio cõſenſu.Rñ.Pa. ꝛ Inn.i
d.c.ſup eo.videñt tenere ꝙ nõ qꝛ prim⁹
cõſẽnſus eſt oĩno a iure reprobat⁹ ꝓ q̃-
bus facit.l.iter ſtipulantẽ.§. ſacrã.ff.de
vbo.obli.ꝛ.l.ↄtinu⁹.§. cũ q̃s eo. ti. facit
l.apud Iulianũ.ff.de leg.i.Sꝫ in ↄ̃trium
ꝙ teneat eſt do.Ant.ꝛ q̃dã alij in.c.ſup
eo.ꝛ eſt verior ꝑ.l.ſi rẽ meã.ff.de v. obl.
Ubi poſſum ſtipulari rẽ meã in tp̃s ↄdi
tionis q̃ñ mea nõ erit lꝫ nunc cũ ſit mea
nõ poſſim. facit ſilr.l.iij.iũcta.l.pe.ff.de
ope.publi. Ubi valet mandatũ priuati
de ope publico faciẽdo p̃ncipe annuẽte
qḋ tñ alias nõ valeret. Nec obſtat.d.§.
ſacrã.ꝛ.§.cũ quis ſub cõditiõe.qꝛ ibi vi-
tiũ erat in re q̃ nõ erat in cõmertio : nec
põt eſſe.ſꝫ nõ ſic eſt caſu nr̃o.qꝛ ſublato
impedimẽto ꝓhibitiõis ꝑ diſpẽſationẽ
nihil obſtat Faciũt no. in.c.i cauſis. in
ſi.de elec.ꝛ in.c.niſi cũ pridẽ.in ſi.de re-
nũ.Itẽ.ec.l.apud Iuli.p̃dicta.qꝛ dꝫ in
tell.gi verũ eſſe cõditionẽ fore impoſſi-
bilẽ que pẽdet ex volũtate principis in
his q̃ p̃nceps nõ ſolet cõcedere vt ibi pꝫ
qꝛ ibi loquit̃ de p̃dijs i patrimonio ceſa
ris redactis q̃ Caſar non ſolet alienare
nõ in ſolitis concedi diſpenſatiue. vt eſt
tex.in.l.interdicit.ff.de condi.ꝛ demon.
Et ideo hãc partẽ tene anteq̃ꝫ tranſeat
ad ſc̈da vota ꝓ qua facit qḋ no.Bar.in
d.l.ſi rẽ meã.ſed poſtq̃ꝫ tranſiuit poſſes
tenere primam.

5 Utrũ teneat cõditio ſi donaueris mi
hi cẽtũ accipio te i vxorẽ.Rñ.ꝙ nõ. tex.
eſt.l.l.ſi ita ſtipulat⁹ fuero te ſiſti.§. ſi ti-
bi nupſero.ff.de vb.obli. Qḋ limita q̃ñ
talis ſtipulatio fit nõ cã dotis vl̃ q̃ñ nõ
ſubeſt iuſta cã petẽdi illud alias ſic. Uñ
dicit ibi bar.ꝙ ſi nobilis ↄ̃heret cũ ple-
bea nõ eſſet inhoneſtũ ſi in recompen-
ſationẽ nobilitatis aliq̃d exigeretur.

6 Sed poneꝙ.B.ↄtraxit cũ.A.ſub pre
fata ↄditione ꝛ ante ↄditionis euẽtum
cõtraxit cũ.C.ſub eadẽ cõditiõe. demũ
A.ꝛ.C.eodem tẽpore dat centũ qḋ iſto-
rũ erit matrimoniũ. Rñ.ꝙ neutrũ rõne
incertitudinis.facit.l.ſi fuerit. in ꝑn .ff.
de re.dub.ꝛ.l.duo ſunt titij.ff. de teſta.

tute. Itẽ quia cõtract⁹ cõditionalis ſu-
ſcipit robur ab implemẽto.l.cedere diẽ.
ff.de verb.ſig.ꝛ ideo ꝑinde eſt ac ſi cum
duobus ↄtrahere ſimul eodẽ tpe. Nec
ob.l.potior.§.videam⁹.ff.q̃ po.i pig. ha
beant.l nec emptio in ꝑn.ff. de ↄtrahẽ.
emp. Ubi implemẽtũ cõditionis trahit
ad diẽ ↄ̃ctus celebrati vt ꝑinde habea-
tur ac ſi a principio fuiſſet cõtractus pu
rus vt ſic primũ videat̃ valere qꝛ predi
cta iura intelligant̃ q̃ñ nõ eſt in poteſta
te gerẽtis ſc̈dm tollere: qꝛ ſi eſſet i pote
ſtate ei⁹ tollere vt in caſu noſtro bñ tol-
leret̃.vt in.d.l.potior.in princ. Nec ſm
põt primo preiudicare qꝛ nõ eſt maius
vinculũ q̃ꝫ primũ. Et hoc teneas qꝛ cõ-
munis opinio eſt niſi conditio impleta
fuiſſet citius ab aliquo eorũ quia illud
eſſet matrimonium.

Utrũ ↄ̃hẽs cũ aliqua cũ cõditiõe ſi te 7
inuenero virginem teneat. Rñ. ſm car.
in.d.c.per tuas.ꝙ ſi iſta cõditio intelli-
gatur ſi te inuenero ꝑ aſpectum matro
narum ꝛ hmõi ſic tꝫ cõditio. Si vero re-
ferat̃ ſi te inuenero virginẽ.ſ. ꝑ copulaꝫ
ꝛ ſic reijcit̃ tãq̃ꝫ turpis ꝛ tenet matrimo
niũ lꝫ nõ ſit virgo. ꝛ ſic intellige gl. i.d.
c.ꝑ tuas.ꝛ cõiter doc.qui eã ſequuntur

Quid ſi dicat ſi ꝑmiſeris me coire te 8
cum accipiã te in cõiugem vel dabo ti-
bi centum. Rñ. ꝙ nõ erit matrimonium
per copulam quia poteſt ſe liberare dã
do centum.

Quid ſi dicat contrahã tecũ ſi ꝑmiſe 9
ris coitum. Aut ꝑmitto tibi ꝙ ſi vxoreꝫ
accipiã te accipiaꝫ ſi ꝑmiſeris me coire
tecũ. Rñ.ꝙ pro matrimonio eſt iudican
dũ in prima copula ſed non ante copu
lã qꝛ ſm Inno. lꝫ iſta cõditio ſit inhone
ſta tñ ſuſpẽdit cõtractũ ſed purificat̃ in
prima copula. Alij dicũt ꝙ ſi intelligat̃
de copula matrimoniali ſic eſt honeſta
ꝛ ſuſpẽdit ſi de alia fornicaria.ſic debet
haberi.ꝓ nõ adiecta vt no.i.d.c.duob⁹.
de ſpon.duo.ꝛ ſic erit matrimoniũ etiã.
ante copulam.ꝛ videtur verius.

Conditio q̃ eſt de preterito vel de pre 10
ſenti aliquo nõ proprie conditio eſt. vt
in.l.inſtitutio talis.ff. de condi. inſti. vi

tiat tamen ſi nō fuit.vt ibi gl.

11 ¶Alie cōditiōes ſunt turpes ⁊ inhoneſte ⁊ ſi ſunt ꝯtra ſubſtātialia mr̄imonij vt ꝯ iſeparabilitatē.aut ꝯ bonū fidei vl' ꝯ bonū plis eo.mō quo de ſubſtātia ſūt de quibꝰ qñ ſunt ſubſtātiales dixi.ſ.matrimoniū.ij.§.xxiij.ſic viciāt ⁊ nō vitiantur vt patet in.c.fi.de ꝯdi.appo.facit.c.detrahe.j.q.j.⁊.l.cū hij.§.ſi pretor.ff.de tranſac.qꝛ remota parte ſubſtātiali nō poteſt ꝯſiſtere aliqd ſi vero non ſunt ꝯ ſubſtātialia matrimonij.ſic viciātur et nō viciāt.⁊ ſic pinde ē ac ſi fuiſſet ꝯctū ſine ꝯditiōe,vt no.i.d.c.fi.ex hoc patet ſolutio multaꝝ queſtionū.Uñ ꝯhēs do nec aliā meliorē ineniat nihil facit.Itē ſi venena ſterilitatis pcurabis.Item ſi nō ſeruabis mihi fidē aliā volo poſſe accipere ⁊ hmōi.qꝛ nihil fit.Alias ſecꝰ.vt puta.ſi te adulterādā pſtitues.lꝫ canoniſte teneāt cōiter ꝙ nō ſit matrimoniū.Tu tñ dic ꝙ ē mr̄imoniū ⁊ ꝯditio recipitur.qꝛ nō eſt ꝯ eſſentialia matrimonij.vt ſ.dixi.

Additio ⁊ tex.ca.fi.pdicti vbi ſe fundant canoniſte itelligit qñ ponit ſub ꝯditiōe reſolutiua vl' qñ ponit ſi te adulterādā proſtitues taliṫ ꝙ mihi debitū negare poſſis.

12 ¶Alie cōditiōes ſunt impoſſibiles.vt ſi celum digito tetigeris ⁊ hmōi.⁊ tales reijciūtur fauore mr̄imonij.⁊ hñr p nō poſitis vt in.d.c.fi.lꝫ i alijs ꝯctibꝰ a matrimonio viciēt ꝯtractum.vt in.d.ca.fi.⁊ §.impoſſibilis.inſti.de here.inſti.

13 ¶In ſumma no.ꝙ ad hoc vt cōditio qlibet ſuſpēdat matrimoniū vt nō ſit añ eius euētū opꝫ ꝙ.vij.cōcurrāt.Primū ꝙ ſit appoſita i pri.ꝯctus matrimonij.Nā ſi matrimoniū eſſet ꝯctū pure pmo ⁊ poſtea poneretur cōditio non poſſet eum ſuſpēdere nec reſcindere.cap.dixit xxxij.q.j.facit quod.d.An.⁊ pa.i.c.j.de cōdi.appo.Scōm requirit ꝙ in cōditione vterqꝫ cōſētiat expſſe.Uñ licet vnus ponat ꝯditionē ſi alter expreſſe in eam nō cōſentit etiā ſi taceat matrimonium erit purū.vt no.in.c.fi.de cōdi.ap.Et quamuis cōditio eſſet cōtra ſubſtantialia matrimonij.nihilominus matrimoniū teneret ſecuta copula vt ibidē no.Inno.⁊ pa.facit.c.aliqñ.xxxij.q.ij.ſaltē quo ad eccleſiā.Tertiū ꝙ ꝯditio nō ſit neceſſario futura de quo in dic vt.ſ.in pn.aut ꝙ nō ſit turpis aut ipoſſibilꝫ qꝛ ſic habeṫ pro nō adiecta excepta illa q eſt cōtra ſubſtātialia mr̄imonij.Quartum ꝙ nō interueniat cōſenſus de preſenti abſolutus poſt cōditionē ⁊ añ eiꝰ euētum.Quītum ꝙ non interueniat carnalis copula añ euētum conditiōis qꝛ ſic ſtatim erit matrimoniū ſi fuerat contractū per verba de pſenti ſub illa conditione etiā ſi pceſſerat conditiōis defectus dūmodo alter erat ignorās puta qꝛ ꝯtraxit ſi patri placeret ⁊ pater ꝯtradicit tñ alter ignorat hoc ⁊ ꝯſentit in copulam ⁊ matrimoniū erit vt no.d.An.i c.per tuas.de cōdi.appo.adducit i ſimili no.in.c.ex parte decani.de reſcrip.⁊ ſimiliter.hoſ.ibidē qd tñ credo verū quo ad foꝝ contētioſū ⁊ etiā i foro conſcientie ſi ambo matrimonialiter intēdebāt copulari alias non vt.ſ.matrimoniū.ij.§.vj.Sextū ꝙ ſit pprie ꝯditio nō modꝰ tenet tñ pe.de pal.i.iiij.ꝙ idē ſit dicēdū de modo ſicut de conditione ⁊ ſꝫ eādē diſtinctionē excepto ꝙ qñ modꝰ eſt poſſibilis ⁊ honeſtus nō ſuſpēdit obligationē ſicut facit cōditio tñ tñr implere niſi eiꝰ fauore ſit appoſitꝰ qꝛ tūc nō tñr ſi ſolū eiꝰ fauorē reſpicit.Cōditio vero appoſita per modū cauſe:ſiue cauſa ſit vera ſiue falſa ſm pe.pdictū habeṫ pro non adiecta in matrimonio: niſi eſſet neceſſaria puta cōtraho tecū:qꝛ es libera:qꝛ ſi eſſet ſerua nō valeret.Idē qñ dicit cōtraho tecū:qꝛ es Joānes filiꝰ titij.⁊ huiuſmodi.qꝛ ſi eſſet error conditiōis vel perſone.⁊ ſic viciaret mr̄imonium ſeptimum quod conditio non ſit de preterito vel preſenti,ſed de futuro.vt.ſ.§.x.

Impedimentū iiij.dicit error.nā qcquid ipedit cauſā de ſui natura ipedit ⁊ effectū.cōſēſus aūt vt ſupra dictū eſt:eſt cā matrimonij.⁊ iō qd euacuat cōſen

ſunt euacuat matrimoniū: ꝯſenſus ꝙo
eſt actus volūtatis qui p̄ſupponit actū
intellectus.qꝛ vt dicit aug.v.de tri.inul
ſa diligere poſſum⁹ icognita nequaꝗ̄.
⁊ qꝛ error impedit cognitionē iō ⁊ cōſen
ſum.qui ſequitur ex cognitione propte
rea dꝛ qui errat nō cōſentit.l.ſi per erro
rem.ff.de iur.o m.iu.Unde in.l.cū teſtm̄
C.de iur.⁊ fac.igno.dꝛ cū errātis volun
tas nulla ſit.⁊ in.l.nō idcirco.ibidē cuȝ
errātis cōſenſus null⁹ ſit facit.xxix.q.
ij.c.his ita reſpondetur.

1 ¶ Utrū mr̄imoniū dolo ꝯtctū teneat.Rn̄.
gl.in.c.cū dilect⁹.qđ me.cā ꝙ ſic.l.dol⁹
dederit cām ꝯtrac.⁊ idē i gl.a diuo pio.
ff.đ ritu nup.⁊ i.c.ꝯſtitutꝰ.xx.q.iij.Limi
ta.pa.i.c.cū dilectus.⁊ bn̄ verū niſi ſit
talis dolus qui excludat cōſenſuȝ.qꝛ ſic
nō teneret Facit.ꝙ no.Jo.an.i.c.vnico
de cōmo.⁊ facit.c.cū locū đ ſpon.qđ bn̄
no.qꝛ facit ad multa.vt i votis iuramē
tis.⁊ huiuſmodi ſpiritualib⁹.qꝛ cōiter
tenetur.ꝙ tenent.vt in dicta gl.

2 ¶ Utrū ois error impediat mr̄imonium
Rn̄.ꝙ nō.ſȝ ſolū ille error q̇ eſt ꝯſubſtā
tialis mr̄imonij. Duo aūt icludit matri
moniū eſſentialiter.ſ.duas pſonas que
cōiūgunt.⁊ mutuuȝ corpis ptātē iuicē.
Primū tollit per errorē pſone. Scđm p
errorē cōditiōis ſeruilis.qꝛ ſeru⁹ nō po
teſt libere libertatē ſui corpis alteri tra
dere ſine ꝯſenſu dn̄i ſui.Et iō hi duo er
rores ſolū īpediūt mr̄imoniū. Alij aūt er
rores ēt ſi ſint bn̄ eiſe mr̄imonij nō ipe
diunt:vt puta credebat ꝙ pr̄ eſſet ꝯtēt⁹
vel ꝙ eſſet dives.vł nobilis:vł pulchra
⁊ hmōi.cū iſta ſint accidēdo talia mr̄im
nio nō impediūt.d.§.ois ita reſpōdet.

3 ¶ Circa primū errorē.ſ.pſone eſt notā
dū ꝙ ad hoc ꝙ aliqs erret i pſona opȝ
ꝙ p viſum vel famā.vel auditū habeat
noticiā aliꝗ̄ pſone.cū qua ꝯhere inten
dit qꝛ vt dixit i pnit⁹ incognitū nec cō
ſēſum nec amore poſſum⁹ dirigere.ar.
l.cū ab eo.§.menſam.ff.de ꝯhē.emp.vn̄
credēs abſētē ſibi aliqualiter notū p̄ntē
⁊ ꝯſentit nō in p̄ntē q̇ eſt ali⁹.ſȝ in abſē
tem ꝯſentit errat in pſona.qꝛ errare ē
aliam p alio accipe.xxij.q.ij.in quibus

xxxviij.d.ꝗ̄ulis. Sed ſi nullā de abſēte
hȝ cognitionē nō errat.ſȝ decidit i p̄n-
te. de quo ponit exēplū đ eo q̇ dicit ſe fi
liū magni regis in genere:vel primoge
nitū magni comitis. ⁊ hmōi.⁊ ſic eſt er-
ror fortune nō pſone q̇ nō ipedit.vt di-
ctū eſt.xxix.q.j.§.error. Itē cū aliqua
ſcit aliquē habere filios multos nulluȝ
tn̄ eoꝝ cognoſcit ſi aliqs eoꝝ dicat ſe p
mogenitū.⁊ illa ꝯſentiat in eam ꝑpter
ſpē ſucceſſiōis bonoꝝ paternoꝝ erit er
ror fortune ⁊ nō impedit ſicut not. hu-
go.xxix.q.j.i prin.Calde.tn̄ in.c.ij.đ cō
iugio ſeruoꝝ.⁊ Jo.xxix.q.j.in ſumma.⁊
hoſt.in ſūma tenēt ꝙ in iſto vltimo ca
ſu eſt error pſone ⁊ nō eſt matrimoniū.
⁊ credo ſit verius niſi forte intendiſſet
cōſentire abſolute in p̄ſentē quē tn̄ pu
tabat aliū ſed ſi ꝯſenſus ferebat in euȝ
non vt in preſentem ſed in primogeni-
tum erit verum quod nō erit matrimo
nium.

¶ Circa ſcđm errorē.ſ.ꝯditiōis ſeruilis ē 4
ſciēdū.ꝙ triplex eſt ꝯditio ſtatus.ſ.me
lior cū qs ꝯhit cū libera quā credit ſer
uam.⁊ ecōuerſo.Scđs equalis cū.ſ.ſer
uus ꝯhit cū ancilla quā credit liberam
Terti⁹ deterior.vt cū liber ꝯhit cū ancil
la quā credit liberā vł ecōuerſo.Prim⁹
error nō impedit matrimoniū. quia nō
leditur i aliquo ſic ꝯhēs.Nec ſcđs ſimi
liter qꝛ eque ledit vterꝗ vn̄ i neutro er
rore decipit.nec haberet ꝙ obijciat alte
ri.ar.xxix.q.ij.p totū.⁊ đ divor.c.ſignifi
caſti Tertius vero error impedit matri
moniū.xxix.q.ij.ſi quis igenuus.Rō ē
qꝛ alter tm̄ ledit ſine culpa ⁊ graviter.
qꝛ in bono plis quā nō habebit in ſua
poteſtate:⁊ in bono fidei qꝛ nō poterit
ei reddere debitū libere.⁊ in bono ſacri
i.inſeparabilitate cohabitatiōis.Sȝ po
tiſſima ratio quare iſte terti⁹ error im-
pedit matrimoniū eſt eccleſie ꝯſtitutio.
Alij autē duo errores nō īpediūt ſȝ cō
munē opi.tā do.tho.i.iiij.d.xxxvj.ꝗ̄ ca
no.licet q̇dā ꝯtriū teneāt.vt Gof.⁊ hoſ.
in ſumma ſed nō cures de eis.Sed con
munē opi.teneas quā ſequitur Inno.đ
coniugio ſeruoꝝ in.c.propoſuit.

5 ¶Utrū ſcienter contrahens liber cum ancilla vel econtrario teneat matrimo‐nium. Rñ. ꝙ ſic tex. in. xxix. q. ij. ſi quis liber. ⁊ ſic liber tenetur ſequi ancillā. ſm Pa. in. c. j. de coniugio ſeruo.

6 ¶Utrū liber cōtrahēs ignorāter cū ſerua cui in tēpus data eſt libertas teneat mr̄imoniū. Rñ. nō ꝙ qꝛ vt. d. l. ſtatuliberi vt in prin. ff. de ſta. libe. ea que interim facit vt ſeruus facit nō vt liber.

7 ¶Quid ſi dñs tradit alicui libero ſuaꝫ ancillā vt liberā in matrimonio quā tñ ꝯhens ignorat ancillā an teneat matrimoniū. Rñ. ꝙ ſic. qꝛ ſtatim efficitꝰ libera vt i aut. de nuptijs. §. ſi vero ab initio. ⁊ hoc tenet glo. in. c. ad noſtrā. ⁊ Pa. de cōiugio ſeruorū ⁊ Goffre.

8 ¶Utrū ꝯhens liber cū ancilla ignoranter ⁊ poſtea hoc cognoſcēs cōmiſcetꝰ eidē per copulā teneat mr̄imoniū. Rñ. ſꝫ gl. in. d. c. ꝓpoſuit. ꝙ habēs ꝯſciam ex ꝓbabili cā ⁊ diſcreta ꝙ alter eſt ſeruus ſi cognoſcat eā preiudicat ſibi ⁊ erit mr̄imoniū ⁊ ſic intellige. xxij. q. iiij. Innocēs. ff. de pe. he. l. itē veniūt. §. anteꝗ ꝑtes. Si aūt ex leui ⁊ temeraria cā cui nō dꝫ credi tūc nō ꝑiudicat ſibi titubans ꝓ ignorante hñdus eſt. C. de ꝯdi. ide. l. vlti. ff. d libe. ho. exhi. l. iij. §. ſi qs nolētē. Nō eñ cuilibet referēti credere tenetꝰ tex. eſt. ff. ꝙ cū fal. tuto. l. ij. ibi ⁊ ſi dictū ſit ei bōa fide nō crediderit. Aduerte hic ſi ſeruꝰ ꝯhit cū libera q̄ eū ſeruū ignorat peccat mortaliter cōmiſcēdo ei ex quo ſcit matrimoniū nullū eē. ſecꝰ ſi ignoraret matrimoniū nō tenere ⁊ idē dic de quocūꝗ q̄ ſcit certitudinaliter ꝙ mr̄imonium nō tenet ex quocūꝗ impedimento. Qñ vero habet ſciētiam vel ꝯſciam. i. firmā credulitatē d ipedimēto ꝗuis clare nō ſciat ſilr peccat mortaliter cognoſcēdo ſine talis ꝯſcia ꝓcedat ex probabili cauſa vel temeraria niſi eā deponat qñ ho hꝫ ſcrupulū ꝯſcie. i. qꝛ dubiꝰ eſt tūc ſi ex leui vel temeraria cā dꝫ deponere ⁊ ſic petere ⁊ reddere pōt ſine pctō. Si vero dubiū eſt ex ꝓbabili cā pōt reddere ſed non petere dꝫ aliter exponeret ſe periculo ⁊ peccaret mortaliter ſed reddēdo non quia in dubio obediendū eſt. et excuſatur. xxiij. q. j. quid culpatur.

¶Utrū talis hñs probabilē cauſam credendi ꝑiudicet ſibi ſi ad mandatū eccleſie reddat debitū. Rñ. ſm Tācre. Inno. ⁊ Jo. an. ⁊ Pa. in. d. c. ꝓpoſuit ꝙ ſic. qꝛ niſi velit cū ea eſſe tanꝗ cū vxore ꝓpria nō dꝫ in hoc obedire. ⁊ eſt verior opi. licet hoſ. ⁊ glo. in. d. c. propoſuit. teneat ꝙ debet obedire niſi ſit certꝰ ſꝫ iſtud nō tēneas qꝛ nō debet cōtra coſciētiam formatā venire. ar. d reſt. ſpo. c. literas ſed in prebēdo alimēta ⁊ huiuſmodi bene debet obedire niſi ſit certus. 9

¶Utrū liber ꝯhens cū ancilla ignoranter quā poſtmodū dñs eiꝰ facit. liberā teneatꝰ ſtare cū ea. Rñ. ꝙ nō qꝛ matrimoniū nullū fuit. ⁊ ſemꝑ ei cōmiſcuit ex ꝑmo cōſenſu q̄ nullus fuit. ar. C. ad vele. l. ꝗuis. ſꝫ Hoſ. ⁊ Jo. xxix. q. ij. ſi quis ingenuus. ⁊ Ber. in. ca. vlti. de cōiu. ſeruo. quidā, tñ tenēt ꝙ ſit matrimoniū ſi poſt manumiſſionē illa cognouit eū ꝯhere intendēs qꝛ impedimēto ſublato ꝑ hoc nihil impedit. ⁊ veriꝰ credo ꝑ ea que notat gl. in. d. c. ad noſtrā. nā videtur anti quus perſeuerare niſi contrarius exprimatur de bap. c. maiorē. in. fi. 10

¶Utrū liber ꝯhēs cū aſcriptitia aut originaria ignorāter teneat matrimoniū. Rñ ſm hug. xxix. q. ij. in prin. ꝙ ſic quia edictum de matrimonio eſt prohibitorium. ⁊ contrahere tales poſſunt. C. de agrico. cen. ⁊ colo. lege. vlti. lib. xj. ideo tenet. 11

¶Quid de libero ꝯhēte cuꝫ filia ſerue vbi de conſuetudine patrie eſt ꝙ partꝰ ſequatꝰ patrē. vt i. c. lꝫ de ꝯiu. ſeruo. Rñ. ꝙ ſi cōſuetudo ſit preſcripta. licet mater eius ſit ſerua ꝙ verum erit matrimonium. vt in. d. c. licet. dummodo pater ſit liber. 12

¶Sꝫ pone ꝙ liber q̄ ꝯxit cū ſerua ignoranter poſtmodū ſciēs ſeruā nihilominus vult mr̄imoniū eē ſꝫ illa non vult nūquid erit. Rñ. ꝙ nō ſed verū eſt ꝙ cōpelleretꝰ ab eccleſia niſi trāſiſſet ad ſecūda vota. 13

¶Utrū liber poſſit propria autoritate 14

ancillã quã ignorãter accepat vxorẽ di
mittere ꝯperto ꝙ ſit ſua.Rñ.ꝙ quo ad
thoꝝ certũ eſt ꝙ ſic:ꝗ vero ad cohabi
tationẽ tenet Ricar.i.iiij.di.xxxvj ꝙ nõ
ſi ꝯtraxit i facie eccl'e aut corã teſtibꝰ ſe
cus ſi clandeſtine.ſꝫ Ho.⁊ multi alijſũt
ꝯtrarie opinõis ſaltꝰ qñ ẽ notoria ſicut
⁊ in adulterio õ ꝗ hẽs.ſ.mr̃imoniũ.iiij.i
ꝑn.⁊.§.j.Sꝫ ego dico ꝙ opinio Rica.ẽ
vera quo ad cohabitationẽ vt pꝫ.c.por
ro.de diuor.ſꝫ quo ad redditionẽ vel pe
titionẽ debiti ẽ ꝟa ſcða opinio ⁊ ſꝫ hanc
diſtictionẽ intellige ⁊ limita.d.c.porro.

15 Quid ſi ſerũ ꝯtrahit matrimoniũ cũ
ancilla vel cũ libera ꝗ ſcit eũ ſeruũ.Rñ.
ꝙ lꝫ de iure ciuili mr̃imoniũ nõ teneat
vt i.l.cũ ancillis.C.õ inceſ.⁊ inuti.nup.
tñ de iure canonico tꝫ cui ſtãdũ ẽ i hac
materia ſpẽali.vt i.c.penul'.⁊ vlti.de ſe
rũ.nup.⁊ no.Bar.in.l.ꝓuilegia.C.de ſa.
ſan.eccle.⁊ ẽ gl.i.c.ij.de re.iur.li.vj.Uñ
no.ꝙ aut talis ſerꝰ vel ancilla ꝯxit cũ
volũtate dñi ſui.⁊ tunc magis tenet ad
reddendũ debitũ vxori ꝗ̃ ad ſeruitium
dñi:qꝛ ex quo ꝯſẽſit ad mr̃imoniũ vide
tur ꝯſenſiſſe ad acceſſoria.c.ꝓnde.ti.õ
offi.de leg.⁊.l.ad legatũ.ff.de ꝓcu.neꝗ̃t
eũ dñs taliter diſtrahere ꝙ impediatur
reddere debitũ loco ⁊ tpe debito alr ſm
Sco.in.iiij.di.xxxvj.q.j.peccaret morta
liter dñs.Et idẽ dic ſi ſũt diuerſoꝝ dño
rũ ſi ambo ꝯſenſerũt.Et ſic intellige ⁊ li
mita Tãcre.⁊ alios ꝗ videt velle qõ nõ
põt eos vẽdere.ſ.taliter qõ redditio õ
biti impediat.aut ꝯxerũt dño ꝯdicente
aut ignorante.⁊ ſic lꝫ teneat mr̃imoniũ
tñ magꝭ tñr dño ꝗ̃ petẽti debitũ vt no.
do.An.Car.⁊ Pau.⁊ cõiter doc in.c.j.õ
ꝯiu.ſer.⁊ poterit eos vendere ad libitũ
verũ tñ vt dicit Sco.vbi.ſ.de bono ⁊ eꝗ
dꝫ i eoꝝ vẽditiõe attẽdere ꝙ ſibi poſſint
reddere debitũ in modico qõ õ neceſſi
tate tenet ſi cũ eꝗ̃li ꝯditiõe vtili ſibi hoc
põt facere als nõ ⁊ ſic intelligit.Sco.

16 Utꝝ liber ꝗ ꝯxit mr̃imoniũ ſe vẽdẽs
in ſeruũ aut ꝗ̃lit ercũqꝫ ſi efficiat ſerꝰ
diſſoluat mr̃imoniũ.Rñ.qõ nec valet vẽ
ditio qua ſe vẽdidit qꝛ nõ hꝫ poteſtatẽ
ſui corpis.xxxiij.qõ.v.ꝙ deo.niſi vxor ad
hoc ꝯſentiat.Hoc limitat.S.B.i.iiij.d.
xxxvj.verũ ꝗ̃tũ ad eã ſeruitutẽ ꝗ impe
diret ꝗ ad redditionẽ debiti ſecꝰ in alia
ſeruitute ꝗ nõ impedit.Aduerte tñ ꝙ licꝫ
error impediat mr̃imoniũ nõ tñ obligat
ad culpã ꝯhẽtes qui errãt nec etiã ſciẽ
ter ꝯhẽtes cũ ſeruis ſolũmmõ peccat ⁊
credo mortaliter ſeruus vel ancilla qui
ſciẽter ꝯhit cũ libera ignorãte eũ ſeruũ
vel ancillam quia videtur eis quantum
i ipſo ẽ dolũ ⁊ iure notabili iferre ⁊ mul
to magis peccant mortaliter ſi commiſ
ſcentur cum eis licet non peccẽt ipſi li
beri exiſtẽtes in bona fide.

Impedimẽtũ v.õr votũ ſcꝫ caſtitatis.

Uñ no.ꝙ oẽ votũ caſtitatis emiſſum
obligat ad id ꝙ eſt ꝯ vnũ ꝙ ẽ de eſſen
tia matrimonij vt ſupra patuit.Et iõ ip
ſum matrimoniũ ipedit ⁊ ſi ſit tale votũ
tũ ſolẽne taliter ipedit ꝙ non tꝫ matri
moniũ poſt ꝯctũ ſꝫ eſt nullũ.Si ꝟo non
ſit ſolẽne ſꝫ ſolũ ſimplex impedit quidẽ
ſed tñ poſt cõtractũ tꝫ vt no.i.c.rurſus.
c.cõſuluit.⁊.c.inſinuãte ꝗ cle vel voũe.
xxix.cauſa ꝑ totũ nec cures de opiniõe
Hu.quã õr Ber.i.d.c.rurſus.tutiorẽ qꝛ
nõ eſt veꝝ qꝛ lꝫ vtrũqꝫ votũ eꝗ̃liter obli
get quo ad deũ tñ eccl'ia noluit ſtatuere
vt mr̃imoniũ poſt ꝯtractũ nõ teneat niſi
ſolũ de ꝯtracto poſt votũ ſolẽne vt pꝫ ꝑ
c.vnicũ.de voto.li.vj.⁊ eſt cõis opi.tam
canoniſtaꝝ.xxvij.q.j.⁊ qui cle.vl vo.ꝗ̃
theol.iiij.di.xxxviij.quid aũt ſit votum
ſimplex vl ſolẽne vide.ſ.votũ.pꝛio.§.viij.

Utrum contrahens poſt votum ſim- 1
plex peccet mortaliter.Rñ.ſm Saſ.cal.i
d.c.rurſus.ꝙ aut quando contrahit ha
bet animum conſumandi matrimoniũ
⁊ ſic peccat mortaliter quia facit contra
votũ.xxvij.q.j.in [illegible].cap.Aut non
habuit animum conſũmandi ſed reli
gionem intrandi ante conſũmationem
⁊ ſic non peccauit mortaliter contrahẽ
do:qꝛ in nullo facit contra votũ ⁊ ſic cõ
corda.opi.contrarias.

Sed pone ꝙ hñs votum ſimplex ca- 2

ſtitatis contrahat nunquid poterit con
ſummare ſine peccato mortali. Rñ. ꝙ ſi
cõtraxit animo non conſũmandi ſed in
trandi religionẽ ſed poſtq̃ cõtraxit mu
tat propoſitum ⁊ alter exigit debitum ꝙ
reddendo non peccat mortaliter qꝛ ad
hoc tenet̃ nec mutando propoſitũ pec-
cat mortaliter qꝛ non erat illud propo
ſitum firmatũ ſub voto ⁊ ſic poterit eſſe
ꝙ poſt votum ſimplex caſtitatis q̇s cõ-
trahat matrimonium ⁊ cõſummat ſine
peccato mortali: ſecus ſi feciſſet votũ re
ligionis qꝛ lꝫ poſſit cõtrahere ſine mor
tali cum propoſito nõ cõſummãdi non
tamẽ poterit conſummare ſine mortali
pctõ qꝛ ante cõſummationẽ põt illud i-
plere ſꝫ nõ ſic in prefato caſu qꝛ in reli-
gione talis nõ tenet̃ itrare ⁊ nõ intrans
tenet̃ reddere exact⁹ nec ob. ca. ꝟgines
xxvij. di. qꝛ itelligit̃ de cõiungẽte ſe car
nali aĩo poſt votum. aduerte hic ⁊ in. §.
p̃cedẽti ꝙ ſi talis cõtrahẽdo cũ intẽtio
ne intrãdi religionẽ ſi videret ꝙ illa cũ
qua cõtraxit notabiliter ledet̃ puta qꝛ
cũ maiori difficultate inueniet aliũ vi-
rum nõ credo euaderet mortale niſi in-
tenderet ei ſatiſfacere ⁊ oĩno teneret̃ ei
ſatiſfacere de damno.

3 ¶ Utrũ talis q̇ ꝯtraxit poſt votũ ſimplex
caſtitatis poſſit ſil'r exigere ſine morta-
li pctõ. Rñ. gl. in. c. agathoſa. xxvij. q. ij.
⁊ in. c q̇dã. ⁊ i. c. placet. de cõuer. cõiug.
tꝫ ꝙ nõ ſꝫ glo. in. c. ſi quis votum. xxvij.
q. j. recitat quoſdã tenere ꝙ ſolũ p̃ma
vice peccat mortaliter. ſed nõ poſtea: q̇a
ꝑ matrimoniũ ſequẽs votũ extinguit̃.
vt no. in. d. q. j. in. c. de viduis. el. ij. ⁊ ſeq̇
tur hoſti. i. d. c. rurſus. ⁊ cõmuniter doc.
⁊ hãc opi. dicit Cardi. in. d. c. rurſus. ve-
riorẽ de iure. ſꝫ Joã. an. ⁊ cõmuniter ſe-
quẽtes i. d. c. rurſus. dicũt p̃mã opinio-
nẽ tutiorẽ quã theo. in. iiij. di. xxxviij. cõ
muniter ſequunt̃. poſſet tñ predicta di-
uerſitas reduci ad cõcordiã. vꝫ vt ſcđa
opinio habeat locũ qñ q̇a ſi nõ peteret
redderet ſe nimis onerosã alteri ꝑti ma
xime ſi ille q̇ fecit votũ ſit vir. qꝛ ſic petẽ
do propter iſtũ reſpectũ nõ peccaret. ⁊
prima opinio loquat̃ ⁊ intelligat̃ quã
do q̇s ſolũ petit ad ſatiſfaciẽdũ ſuo ap
petitui vt ſic non poſſit petere ſine pctõ
mortali. Si q̇s tamen vellet ſimpliciter
tenere ꝙ poſt cõſummatũ matrimoniũ
nõ peccet exigendo etiã ad ſatiſfaciẽn-
dũ ſibi noli eũ cõdẽnare de mortali: qꝛ
de iure non videt̃ minus vera q̃ ſcđa lꝫ
ſit tuti⁹ nõ exigere ſi põt. ꝙ ſi nõ põt ab
ſtinere ab exigendo petat diſpẽſationẽ
ab epõ vt poſſit exigere. ⁊ ꝙ eps ex cã
poſſit diſpẽſare in hoc caſu tenẽt cõmu
niter moderniores in. d. c. rurſus. et cã
legitima diſpẽſandi eſt tale periculũ: qꝛ
difficile eſt vt in medijs vndis quis ſiti
laboret. Nã ⁊ eps diſpẽſat ꝓpter peri-
culum fornicationis. vt poſt votũ ſim-
plex caſtitatis q̇s contrahat vt in. ca. ve
niẽs q̃ cle. vel vo. Itẽ cũ inceſtuoſo. vt
no. gl. in ſumma. xxxiij. q. ij. §. de penitẽ
tib⁹. ergo ⁊ in iſto caſu.

¶ Utrũ ſupradict⁹ mortua vxore poſ- 4
ſit aliã accipe. Rñ. ſꝫ hug. ⁊ Archi. xxx.
q. j. de eo. ⁊. xxxij. q. ij. antiqui. ꝙ nõ. qꝛ
votũ nõ erat ablatũ ſꝫ executio voti de
ꝯuer. ꝯiuga. c. q̇dã. ⁊ idẽ dicit Arch. de
vxore q̃ ad p̃ceptũ viri fregit vota ab-
ſtinentie ⁊ huiuſmodi ſꝫ tu dic. vt. ĩ. vo
tum. ij. §. xiij.

¶ Sꝫ pone ꝙ ambo q̇ fecerãt votũ ca- 5
ſtitatis ſimplex ꝯtrahãt ſimul nũq̇d tꝫ
mr̃imoniũ. Rñ. Jo. xxvij. q. j. i. c. ſi q̇s vo
tũ. ꝙ imo tꝫ ſꝫ neuter poterit exigere ſꝫ
ſi viderit alterũ affectare poterit ꝯmiſce
ri ⁊ vterq̧ reddere dicit̃ ⁊ hoc eſt veri⁹.
Pa. ꝟo dicit i. c. tua nos de iureiu. ꝙ ſi
ſuſpitio ẽ de icõtinẽtia ꝙ eps ex officio
reintegrabit vt vterq̧ poſſit exigere vt
no. gl. i. c. noſce. xxx. q. j. ⁊ in. c. ꝙ deo pa
ri. xxxiij. q. v. ſꝫ ſi ſine diſpẽſatiõe cõiun
gent̃ tꝫ Inn. in. c. dudũ. de ꝯuer. cõiu. ꝙ
ꝓles non erit legitima qꝛ non eſt am-
pli⁹ matrimoniũ quo ad exercitiũ car-
nis. Idẽ tꝫ gl. lxxxj. d. c. miniſtri. Idem
dic ſi poſt cõtractũ ambo fecerũt votũ
caſtitatis vt do. Pa. in. c. chariſſimus. de
conuer. coniuga.

¶ Quid de illo qui poſt votũ ſimplex 6
iurauit alicui de eã accipiẽ. Rñ. agat
pñiam de iuramẽto qꝛ nõ vꝫ. c. rurſus.

q̄ cle.vel vo.ſilr nō tz votū ſimplex poſt iur̄m pſtitū de ꝯhendo ſm hoſt.ꝛ Goſ. niſi ſit de religione intranda qꝛ pōt intrare religionē. c. commiſſum de ſpon.
7 ¶ Utrū hñs votū caſtitatis q̄rēs an teneat matrimoniū ſi ꝯhat ſit ei rñdēdū Rñ.ꝙ q̄dā dicūt ꝙ non qꝛ ſi dicat ꝙ ſic dabit eā cāz peccādi ſi dixerit ꝙ nō mētiet̄.Alij aūt dicūt ꝙ pōt rñdere ꝙ tenebit qꝛ et papa hoc facit ego ꝑo credo qd̄ pt rñdere ꝙ tenebit aūmō talr̄ granet fctm̄ ꝙ nō iputādū rñdēti ſz ei q̄ ex bono malū accipit ſi poſtea ꝯhat maxime qñ videt ꝙ votū nō ſuat qꝛ non video quō non poſſet dicere facere volēti oino maiꝰ maiū ꝙ potiꝰ illo dimiſſo faciat minꝰ.xiij.di. nerui. cum ſimilibus.

Impedimentū.

vj. ē cōſanguinitas q̄ eſt vinculū pſonarū ab eodē ſtipite aſcēdētiū vel deſcēdētiū carnali ppagatiōe ꝯctū ſm hoſ. i ſumma.e.ti. hec ꝯſanguinitas hꝫ tres lineas ſz cōiter doc.vena aſcēdētiū altera diſcēdētiū tertia collateraliū.A pma q̄ꝙ trahit originē ſicut pr̄ ꝛ auꝰ pauus attauꝰ ꝛc. ꝛ idē dic de matre auia ꝛc.In ſcda ppetuat memoria ꝛ genꝰ vt eſt filiꝰ nepos pnepos abnepos ꝛ ſic ſilr̄ filia neptis ꝛc.Tertia reſpicit illos q̄ nec ipſi a nobis nec nos ab ipſis traximꝰ originem tñ ab eodē ſanguie ſūt ppagati vt duo fratres ꝛ eorū filij q̄ patrueles dicunt ꝛ filij ꝯfatorum ꝛ idē in feminis hec pbant.xxxv.q.iiij.c.j.ꝛper totū.ff.degra. l.j.ꝛ.l.iur.cōſultꝰ.hꝫ etiā hic ꝯſanguinitas gradū q̄ deſcribit ſic gradꝰ eſt habitudo diſtantiū pſonarū q̄ cognoſcit quota gñatiōis diſtātia due pſone diſtāt inter ſe.colligit in.c.iñ.ꝛ.c.ꝙ dilectio.de cōſan.ꝛ aff..p cuiꝰ intelligentia no.iiij.regulas.Pmo ꝙ alr̄ cōputat gradus collateraliū in linea ē iure canonico.Aliter de iure ciuili nā duo fratres ſiue frater ꝛ ſoror faciūt vnū gradum cū pr̄e ꝛ mr̄e de iure canōico ſz de iure ciuili faciūt duos qꝛ aſcēdēs de filio ad patrē ꝛ ſic pmū gradū poſtea deſcēdit de pr̄e ad aliū filiū vel ſoror: ꝛ ſic eſt ſcds gradꝰ ꝛ iō in matrimonio attēdimꝰ ad ius canonicū. rō huiꝰ diuerſitatis redsdit.xxxv.q.v.i.c.ad ſedē.ꝛ ibi vide.Secūda regula ꝙ pſona addita pſone per carnis ppagationē in linea aſcēdentiū vel deſcendētiū addit gradū dēpto ſtipite q̄ iō demitur qꝛ filiꝰ eſt de ſanguine pr̄is ꝛ matris vñ nō ſit deſcēſus per duos gradꝰ ſꝫ tm̄ p vnū de patre ad filiū:vel ecōuerſo.Rō qꝛ ſicut vnꝰ eſt numerꝰ ſꝫ pncipiū numeri ſic hec. Item ſi q̄s vult facere vnā feneſtrā requirunt neceſſario due colūne. ſed ſi aliam vult addere ſufficit vna ſola.ſic in propoſito tertia regula eſt in linea trāſuerſali toto gradu pſone deſcendētes a ſtipite diſtant inter ſe quoto diſtāt a ſtipite vnde nepos ex vno filio ꝛ pnepos ex altero filio diſtāt a ſe in ſcdō gradu ex vna pte ꝛ i tertio gradu ex altera pte.Quarta regl̄a eſt ꝙ qñ pſone diſtāt inequalr̄ a ſtipite dꝫ cōputari ſm gradū magis remotū a ſtipite vt q̄tū ille remotior diſtat a ſtipite tātū intelligant iter ſe diſtare.vt.c.vlt.de cōſan.ꝛ affi.Et ſi cōſuetudo eſſet i pr̄a ꝙ cōputatio icipet a pxpinquori.illa eſſet ſeruanda pp ſcādalū. vt in.c.qd̄ dilectio.de cōſan.ꝛ affini.Qd̄ credo verū in ꝯhendo ſed in ꝯcto tenes vt dixi ꝙ a remotiori debet fieri:niſi ſm ꝙ.j.dicam impedimento.xvij.

¶ Sed q̄ro vſq ad quē gradū cōſāguinitatis ipedit matrimoniū.Rñ.ꝙ de dictamine legis naturalis ipedit mr̄imoniū filij cū matre ꝛ filie cū patre Gen̄.j. relinquet hō patrē ꝛ matrem ꝛ adherebit vxori.ſꝫ magis eſt ꝯ ius naturale ꝙ filiꝰ habeat matrē in tali turpitudine. vt ſubiectā.ꝛ ppteria Philo.viij.de aialibus narrat de camelo.qui cū coopuiſſet matrē poſt cognoſcēs interfecit igeniatorē. Silr̄ de equo q̄ cum concubuiſſet cū matre coopta.diſcoopertā cognoſcens proiecit ſe de alto ꝛ interfecit ſe. Ex dictamine legis diuine prohibentur matrimonialiter copulari ꝯſanguinei in primo gradu et ſecundo in linea inequali conſanguinitatis et affi. vt patet leui.xviij. 1

Additio ꝙ Nico.de li.ſup Joſue.xv.limitat ver.ſ. ne nepos accipiat amitā pp reuerētiā ſz ꝙ patru⁹ accipiat neptē ↄcedit vt pʒ ibidē qꝛ frͣ Caleph accepit ei⁹ filiā capta ciuitate.Ex ſtatuto legis eccleſiaſtice ꝓhibet̃ mr̃imoniū.vſqȝ ad q̃rtū gradū incluſiue,c. nō dʒ.de ↄſan.ꝛ aff.:hec ex Ricar.i.iiij di.xl.vnde ↄhẽtes ifra tales grad⁹ nulla lōginq̃tate annoꝝ defendūt q̃n ſint iceſtuoſi.d.c.nō dʒ.q̃dā hāc ꝓhibitionē vſqȝ ad q̃rtū gradū dicūt verā i collaterib⁹.ſz in deſcēdētib⁹ ꝛ aſcēdētib⁹ tenēt ꝙ eſt ꝑpetua ꝓhibitio.rō qꝛ maioꝛ reuerētia debet̃ parētibus remotis ꝙ̃ ꝓpinq̃s.ꝛ hui⁹ opinionis eſt Ric.vbi.ſ.pe.hugo.ho.ꝛ Azo. in.l.nemini.C.de nup.Sʒ ego credo cū gof.ꝙ nō ſit ꝓhibitio etiā in talib⁹ niſi vſqȝ ad quartū gradū.qꝛ cū.d.c.nō dʒ. loquat̃ indiſtincte de conſanguinitate nec nos diſtinguere debemus.

2 ¶Quid ſi duo cōtrahant ſimul quoꝛū vnus diſtat a ſtipite quinto gradu vel ſexto.alter primo vel ſcđo.Rñ.ꝙ matrimoniū tʒ ꝛ ꝙ̃uis hoſti.dicat verū ſi alter ſit in ſcđo vel tertio ſʒ non ſit in pꝛimo.qꝛ vna caro cēſet̃ cū ſtipite.tamen hoc nō teneo nec ali⁹ doctoꝛ hoc tʒ ꝛ iō tene ꝙ tʒ mr̃imoniū.vt etiā tʒ dir. ex q̃ ↄclude ꝙ ipetrās diſpēſationē a papa vt poſſit ↄhere in tertio vl̃ quarto gradu cōſanguinitatis quāuis ex alio latere pſona cū qua vult ↄtrahere: ſit in ſecūdo.nihilomin⁹ valet diſpenſatio ſm Pa.in.c. qđ dilectio.de conſan.ꝛ affi.qꝛ ꝙ̃uis diſpenſatio cōtra ius ſit ſtricte interpretāda tamē interpꝛetari pōt ſm diſpoſitionē iuris cōis.qđ vult vt cōputatio fiat a gradu remotioꝛi.ꝛ ſic non erit ſurrepticia talis ipetratio ꝙ̃uis non ſit expꝛeſſum ꝙ ex alia pte erāt i ſecundo gradu ↄiūcti.A foꝛtioꝛi poterit cū talibus diſpēſare ille cui generalr̃ ↄceſſa ē autoꝛitas diſpēſandi in tertio vel q̃rto gradu vt patet ſupꝛa diſpenſatio.§.ix. et ſic ↄſuluit Joan.cal.vt recitat.d.Jo. an.Anto.de ſancto Geoꝛgio.in.d.c.qđ dilectio.

Impedimētū.vij.

Dꝛ cognatio ſpūalis q̃ q̃dē eſt q̃dam ꝓximitas pſonaꝝ ꝓueniens ex ſacramēti datione vel ad illud tētiōe.Nā ſicut homo ꝑ carnalē cognationē accipit eē nature.ita in regeneratiōe accipit eſſe grẽ.ꝛ. de hoc habet̃.xxx.q.j.oēs.de cognatiōe ſpūali.c.vltio.Unde ſi talis cognatio p̄cedit mr̃imoniū non ſolū impedit.ſʒ dirimit poſt ↄtũ.xxx.q.j.c.j.ꝛ de cog.ſpiri.c.ven ēs.Si ꝟo ſequit̃.nō dirimit.ſʒ impedit quo ad exactionem debiti carnalis ſi ſine neceſſitate cōtrahit̃.vt.xxx.q.j.ad limina.ꝛ ſciēter nō ꝑ errorē.c.ſi vir.de cogna.ſpi.al̃s nō ſm Theo.in.iiij.di.xlij.Ber.ꝟo.ꝛ Rodo.in d.c.ſi vir v.ident̃ innuere ꝙ ſcienter ſine neceſſitate ↄhens ipſam cognationem ſpūalē pōt etiā exigere.qꝛ nullo iure inuenit̃ ꝓhibitū.hoc idē tʒ Car.ibidē.ſʒ tuti⁹ eſt petere diſpēſationē ſm Pa.in d.c ſi vir.ꝛ hoſt.qꝛ glo.xxx.q.j.in.c.noſce.ꝛ Jo.an.ꝛ.d.an.in.d.c.ſi vir tenēt ꝙ nō pōt exigere.ꝛ cū ipſis tʒ.S.Tho.in. iiij.di.xlij. ꝛ poteſt ep̃s diſpēſare vt exigat ſm Pe. de pa . exactus tñ reddere tenetur.

¶Ex quibus ſacramentis cōtrahit̃ cognatio ſpiritualis.Rñ.ꝙ ex trib⁹ ſolū ſcilicet baptiſmo cōfirmatione.ꝛ catheciſmo.vt no.in.iiij.ſen. di.xlij.ꝛ habet̃ in.c.ꝙ̃uis.de cogna.ſpi.li.vj.Attamen cognatio q̃ ↄtrahit̃ in cathecīſmo lʒ impediat contrahendum:non tamē dirimit cōtractū de cogna.ſpi.c.ↄtracto.ꝛ. xxx.q.j.ſi q̃s filiaſtrā.ꝛ eſt claꝝ per.c.ꝑ cathecīſmū.de cogna.ſpi.lib. vj.Et q̃d ſit cathecīſmus.vide.ſ.cathecīſmus.

¶Qualiter computantur grad⁹ in cognatione ſpūali.Rñ.ꝑ a.i Rubꝛica.eo.titu.quod non habet gradus ſʒ habet tres ſpecies.¶Pꝛima dicitur paternitas.que ē inter regeneratum ꝛ regenerantem.ſiue regenerās miniſtret ſacramentum.ſiue teneat ad ſacramentum etiam ſi tenentes ſint plures vt in.c.ꝙ̃ pis.eo.titu.lib.vj.¶Secūda eſt compaternitas que eſt inter regenerantez ⁊ mi 2

niſtrātē vel tenentē.ſeu tenentes ad ſa
cramētū ⁊ genitores regenerati ⁊ mini
ſtrātes vl' tenētes ſi ſūt cōiugati ⁊ cōſū
mauerūt mr̄imoniū trāſmittūt hāc con
paternitatē etiā ad vxorē ſiue virū.ita
ꝙ vxor cognita vel vir efficit̃ compater
genitoꝝ leuati ab altero eoꝝ.e.ti.Mar
tinus ⁊.li.vj.eo.ti.c.nec dū.⁊.xxx.q.iiij
ſiquis ſecꝰ ſi vxor nō eſſet cognita.xxx.
q.iiij.poſt vxoris.Ideo ſucceſſiue quis
poteſt habere duas cōmatres vxores.
¶ Tertie ſpēs dicit̃ fraternitas q̄ ↄtra
hit̃ inter regeneratū ⁊ filios regenerā
tis miniſtrātis vel tenētis ad ſacramē
tū.xxx.q.iij.pictatiū.⁊ eo.ti.ex literis.ſi
ue ſint nati ante hāc cōpaternitatē.ſiue
poſt.e.ti.c.tua nos.filij ꝟo quorū neu
tro ad cōpaternitatē eſt deuētū poſſūt
inter ſe libere ↄhere.niſi cōſuetudo cō
trariū haberet q̄ ſcādalū generaret.cō
trahētiū tamē teneret.vt communius
teneat̃ in.c.vtrū.eo.ti.niſi eſſet talis cō
ſuetudo de qua.j.dicā quia dirimit im
pedimento.xvij.
5 ¶ Utrū filius vxoris ex altero viro ſit
frater ſpūalis filij ſpūalis mariti dicte
vxoris priꝰ cognite anteq̄ȝ teneret vir
eiꝰ dictū filiū.Rn̄.Ge.in.c.j.de cogna.
ſpi.li.vj.Dicit ꝙ.d.An.tenet.ꝙ non.qꝛ
nō reperitur expreſſum.Ipſe vero Ge.
videtur tenere cōtrariū:quod tenendū
eſt ante factū:ſed poſt tene opinionem
primam per rationem .de qua in ſeq.§.
4 ¶ Utrū pater ſpūalis licite poſſit con
trahere cuȝ ſorore carnali filij ſpiritua
lis.Rn̄.ꝙ ſic ⁊ etiā cū eiꝰ filia ⁊ etiā cuȝ
filia ſpūali ſui filij carnalis qꝛ lȝ cogna
tio ſpūalis a pr̄e in filiū tranſeat.nō ta
mē econuerſo.Unde nō hȝ ramos ⁊ cū
edictū de matrimonio ſit prohibitoriū.
de ſpon.c.cū apud.xx.q.iij.§.ſi.q̄s.⁊.c.
ſe.Ideo nō egredieŧ ꝑſonas expreſſas
q̄ in ſumma ſunt.x.in baptiſmo Et ſimi
liter dicas.x.in confirmatione.vt pȝ in
c.j.eo.ti.li.vj.⁊ ꝑ totū titulū decretaliū
eo.ti.⁊ ſunt cōbinate.¶ Prime ſunt in
ter baptiſatū ⁊ leuantē.¶ Scd̄e iter le
uantē ⁊ parentes leuati.¶ Tertie inter
baptiſatuȝ ⁊ filios leuantis.¶ Quarte
inter leuatū ⁊ vxorem prius cognitam
leuantis.¶ Quinte inter vxoreȝ prius
cognitam leuantis ⁊ parentes leuati.
¶ Sȝ nunquid extendāt̃ ad filios ille
gitimos leuātis ad filium leuatū.Rn̄. 5
Pa.in.c.martinus.e.ti.ꝙ ſic ſm̄ cōiter
doc.tex.eſt in.c.fi.eo.ti.⁊.xxx.q.iij.i ſū
ma etiam ad ſpurios.
¶ Nūquid etiam ad filios adoptiuos 6
Rn̄.ꝙ.non vt tenet glo.in.§.qd̄ autem
xxx.q.iij.
¶ An extēdat̃ ad fornicarie cognitam 7
ſicut ad vxorē cognitā.Rn̄.ſm̄ Archi.⁊
Io.an.in.c.j.eo.li.vj.ꝙ nō ⁊ dicit Pa.in
d.c.martinꝰ.ꝙ eſt cōis opinio ⁊ ideo eā
tene quā etiam tenet Ricar.in.iiij.di.
xlij.nec cures de opinio.contraria.
¶ Queritur an vir ⁊ vxor in matrimo 8
nio cōſūmato cōicēt ſibi paſſiōes ſpūa
les ſicut actiōes.Rn̄.Pa.i.c.Martinꝰ.
ꝙ nō vnde filius ex altero cōceptꝰ ſi te
neat̃ ad baptiſmū nō efficit̃ leuās ipm
niſi ſoiū cōpater illius cuius eſt filius
non alterius.q̄uis in matrimonio ſit
ei cōiunctus.xxx.q.iiij.qui ſpiritualem
in glo.⁊ in.c.j.eo.ti.lib.vj.
¶ Utrū vir ⁊ mulier q̄ ſimul leuauerūt 9
vnum poſſint ſimul cōtrahere.Rn̄.ſm
Inn.ꝙ ſic ⁊ facit tex.cū gl.xxx.q.iiij.c.
fi.Et ſic pȝ ꝙ vir ⁊ vxor ſimul vnū leua
re poſſunt licet non ſit honeſtum.
¶ Utrū nō baptiſatꝰ leuās vel bapti 10
ſans aliquē cōtrahat hāc cognationē.
Rn̄.ſm̄ Ricar.vbi.ſ.⁊ Tho.⁊ Pe.ꝙ nō
qꝛ oim cognationū ſpūaliū q̄ per ſacra
mētū contrahunt̃ ⁊ oim ſacramentoꝝ
baptiſmꝰ eſt fundamētum vt in.c.j.de
pre.nō bap.gl.tamē in.c.i.baptiſmate
de cōſe.di.iiij.tȝ ꝙ lȝ ſuſcipiēs non effi
ciat̃ cōpater.fit tamē baptiſans quam
uis nō ſit baptiſatꝰ.Et plȝ mihi.qꝛ cū
nō poſſit dici quin ſit pater illiꝰ quē ba
ptiſauit ergo erit ↄpater.ſecꝰ i ſuſcipiē
te qꝛ ex quo nō pōt eſſe pr̄ ſuſcepti per
dictū.c.in baptiſmate ergo non erit cō
pater.Secus in cognatiōe ſpūali paſſi
ua ſm̄ gl.i.c.j.xxx.q.j.qꝛ ſi quis bapti
ſatus tȝ filiū non baptiſati.vel non ba
ptiſatus tenens filium alicuius bapti

gati efficitur cõpater pr̃is filij leuati ⁊ alterius ꝯiugis illius chriſtiani.lz non ſit baptizata.ꝯcor.Alber.Itẽ dic qđ baptizatus licet nõ ꝯfirmatus tenẽs i cõfirmatione nõ trahit compaternitatem vt.ſ.confirmatio.§.xj.

11 ¶Utrũ nõ tangens ſz ſimulans ſe tangere ⁊ rñdens cũ alijs patrinis efficiatur cõpater.Rñ.ꝙ nõ niſi tãgat:vel tenẽdo dum baptizatur:vel leuãdo de ſacro fonte:vel tenẽdo ad ꝯfirmationem. hoc ſequit Io.an.in regula q̃ ꝑ aliũ.de reg.iu.li.vj.facit.c.ď his.⁊.c.ad limina.xxx.q.j.⁊ Arch.i.c.j.e.ti.li.vj.alr.c.pꝛimum.⁊.c.oẽs ⁊.xxx.q.j.

12 ¶Quid ſi teneat ⁊ nõ reſpondet ꝑ hoc intendẽs non effici cõpater.Rñ.ſm Ro. ꝙ nihilominus efficit qꝛ reſpõſio nõ eſt de ſubſtãtia.ſed tactus ſeu tẽtio.vel leuatio.Et q̃uis aliqui teneãt ꝙ neceſſario requirũtur verba.alij ꝙ ſaltẽ ſigna pro verbis vt recitat Ge.in.c.ne dũ.eo.ti.li.vj.tu tñ tene ꝙ tact⁹ ⁊ leuatio ſũt ſatis ſigna equipollẽtia ꝑ verbis.

13 ¶Quid ſi nõ tangit puerũ ſed linteum ſolũ in q̃ puer eſt inuolut⁹.Rñ.Archi.i c.q̃uis.de cogna.ſpi.li.vj.ꝙ nihilominus contrahitur cõpaternitas ſm Hugo.Idem tenet Io.an.⁊ not.Arch.xxx.q.iiij.c.ſi.⁊ ſatis vr̃ facere tex.in.di.ca. quãuis.in ꝟbo acceſſerit.Pe.de pa.vr̃ tenere ꝙ requiratur tactus.

14 ¶Utrũ iſta ꝯpaternitas poſſit ꝯtrahi ꝑ ꝓcuratorẽ.Marſili⁹.⁊ Car.vt recitat Pa.in.c.veniẽs.e.ti.tenẽt ꝙ ſic.Io.an.⁊.Archi.vbi.ſ.tenẽt ꝙ nõ.Sz mihi plz opi.pa.vt añ ꝯtctũ matrimoniũ teneat ꝙ ibi eſt cognatio ſpũalis.poſt ꝯtractũ tenẽda eſt alia opi.ſ.ꝙ nõ ꝯhatur.Et idẽ dic in vniuerſitate an poſſit ꝯtrahere ſilr hanc cognationẽ ꝑ ꝓcuratorẽ ꝙ añ factuz ſic vt ſinguli de vniuerſitate ſint cõpatres.qꝛ diſpoſitio ꝯcepta i vniuerſitate reſoluit vt ꝯcernat ſinglos ď ipa ſi act⁹ nõ cadit i vniuerſitate vt res nõ pareat.facit.tex.in.c.ſi ſnia.de ſen.ex.li.vj.⁊ gl.in.c.romana.i.§.i vniuerſitatẽ.de ſen.ex.li.vj.ſed poſt factũ tenecũ.Fede.ꝯſilio.xv.ꝙ nõ põt ꝯtrahi qꝛ non habet aiam et non eſt baptizata.

¶Sed nũq̃d ꝓcurator erit ipſe ꝯpater 15
in caſu i q̃ nõ poſſit ꝯtrahi ꝑ ꝓcuratorẽ. Rñ.Io.an.vbi.ſ.tz ꝙ ſic.qꝛ lz nõ itẽderet obligari:rñ.qꝛ re iteruenit.⁊ iõ et ex tra qđ agit naſcit obligatio.vt.l.ſi is q̃ i fi.ff.cõmo.Sz ꝯtriũ tz.Fede ꝯſilio.xv.⁊ eã veriorẽ credit Pa.i.d.c.veniẽs.Facit.qđ no.Pe.de anc.q̃ dicit tenẽs filiũ alterius quẽ credebat filiũ vni⁹ cũ q̃ itẽdebat ꝯpaternitatẽ ꝯtrahere nõ ꝯtrahit cõfraternitatem cũ non ſit filius illius.Et ideo dic añ ꝯtctũ verũ qđ dicit Io.an.⁊ poſt cõtractũ veram opi.Fe.

¶Utꝝ baptizãs vel ꝯfirmãs efficiat cõ 16
pat.Rñ.olĩ fuit dubiũ hodie.claꝝ.l.c.j.e.ti.li.vj.Uñ q̃cũq̃ baptizat.ſiue in neceſſitate.ſiue hẽat volũtatẽ ꝯhẽdi ꝯpaternitatẽ ſiue nõ dũmõ baptizet efficit cõpat:ſiue ſit maſcul⁹ vl̃ femina.Nec ob.l.cõſẽſu.⁊.l.i oib⁹ negocijs.ff.ď actio.⁊ obliga.qꝛ habẽt veritatẽ qꝛ nihil voluntarie fit.ſz hic licet nolit eẽ ꝯpat.tñ vult baptizare vel tenere ⁊ ideo ꝯtrahit facit.d.l.ſi is q̃ i fi.qꝛ q̃ vult principale neceſſario vult ⁊ acceſſoriũ.nec ob qđ dictũ eſt de ꝓcuratore ſm opi.Fede.qꝛ ꝓcurator nõ tenet nomine ſuo ideo nõ vult nec principale nec acceſſorium.

¶Utrũ ſpũales filij poſſint inter ſe cõ 17
trahere.Rñ.ꝙ ſic etiã cũ adoptiuis vt no.in.c.vnico de cogna.le.

¶Utrũ pater poſſit tenere filiũ illi⁹ q̃
tenuit ſuũ.Rñ.Pa.in.c.ſup.e.ti.ꝙ ſic.qꝛ 18
non eſt prohibitum.

¶Utrũ eps poſſit diſpẽſare vt ſint pla 19
res qui teneãt ad baptiſmũ vl̃ cõfirmationẽ.Rñ.ꝙ ſic ſm dñicum de ſctõ Georgio.in.d.c.q̃uis.

¶Sz nũq̃d peccẽt plures tenẽtes.puta
duo vl̃ tres ſine ẽpi diſpẽſat.õe.rñ.ſi ſz 20
morẽ patrie cõiter tenẽt videt excuſari a pctõ ſm Ioã.an.⁊ Arch.in.d.c.q̃uis.

¶Quid de baptizato i domo ꝑ neceſſi 21
tatẽ:vel alio reſpectu.⁊ poſtea in eccleſia ſolenniter.Rñ.Tancre.tenet vt recitat gl.lxviij.diſ.c.preſbyteri.ꝙ ſi quis miles baptizaret nr̃.miles ſuſcipit ſacramentum.alr nõ fieret iniuria ſacra

mēto de conſe.diſt.iiij.oſtenditur. hoc idē videt tenere glo.in.c.ij.de apoſta. Sʒ tu tene cū gl.in.d.c.pſbyteri.nō eſt verū q2 nō imprimitur nouus caracter. Et ſic tenēdo cōclude ꝙ ſolū cōpaternitas cōtraheť per illos q̄ tenuerūt l domo ⁊ nō ꝑ alios q̄ tenuerūt l eccl'ia:niſi forte illa q̄ cōtrahit ꝑ cathecīſmū ſi in domo nō fuit cathecizat⁹.ſʒ hec vt dixi nō dirimit matrimoniū poſt cōtractuʒ.

Impedimētū octauū ḋr cognatio

legalis q̄ eſt ꝓpinquitas perſonarū ex adoptione prouenienſ.

1 ¶ Quot ſunt ei⁹ ſpecies. Rñ. tres vna eſt quaſi deſcendētiū que eſt inter adoptantē ⁊ filiū adoptatū.vt l.c.vnico. de cogna.le. Secūda ſpecies eſt quaſi collateraliū que eſt inter liberos naturales adoptantis qui ſunt in ei⁹ poteſtate.⁊ adoptatū.l.qui in adoptione.ff.de adoptiōe. Itē inter duos filios filioꝝ adoptiuoꝝ ſcḋʒ gl.i.d.c.vnico.iſtit.de nup. §.inter eas quoq; qḋ limita verū ſi eoruʒ partes ſunt arrogati aliter nō. Tertia ſpecies eſt quaſi affinitas q̄ ē inter adoptatū ⁊ vxorē adoptantis ⁊ ecōuerſo inter vxorē adoptati ⁊ adoptantē:ſʒ nō inter patrē adoptantē ⁊ matrē adoptati.ſm Tho.⁊ Pe.

2 ¶ Utrū hec cognatio legalis impediat matrimoniū cōtrahendū ⁊ dirimat contractū. Rñ. ſm hugo.⁊ Ric.i.iiij.di.xlij. Jo.de ligna.⁊ gl.⁊ Pa.in.c.vnico.de cogn.l.ꝙ ſic. q2 dicit adoptione durante nuptie non poſſunt inter eos conſiſtere ad idē in.c.j.⁊ in.c.per adoptionē.xxx. q.iij. Joā.an.⁊ ſpec.tenēt ꝙ nō dirimat lʒ impediat. Aduerte tñ ꝙ pria ſpecies ⁊ tertia ſemper impediūt ⁊ dirimunt ſʒ ſecūda nō niſi ad tēpus.ſ.quādiu ſunt in eiuſdē patris poteſtate.ſʒ ea ſoluta vel morte emancipatiōe filij adoptiui: vel naturalis vel alio mō quo adoptio habet ſolui non preſtat impedimentū. hoc patet inſti.de nup.§.j.ij.⁊.iij. ⁊ eo. titu.ca.vnico ⁊.xxx.q.iij.ita diligere debet homo.

3 ¶ Utrū cognatio legalis trāſeat ad nepoteſ.ſ.filiū filij adoptiui. Rñ. ꝙ ſic nec tamē hec cognatio hʒ grad⁹.q2 i eodē gradu attinet pater filio ⁊ nepoti.

¶ Utrū filius qui nō tranſit in poteſtatē patris adoptātis poſſit contrahere cum filia naturali adoptantis q̄ eſt in eius poteſtate.vel ecōuerſo. Rñ. hug. xxx.q.iij.in prin. hoſt.⁊ Inn.tenēt ꝙ ſic ſʒ ſm Pa.in.ca.vnico.⁊ gl.in.d.q.iij.§. qḋ aūt.⁊ cōiter doc.tenent ꝙ licet non trāſeant in poteſtatē adoptātis.tamē impeditur nec cōtrahere poſſit cum naturali.q2 ꝑ adoptionē acquirūť quedā iura que ꝑ emancipationē diſſoluunť. l.penul.C.de adop.⁊ ius canonicū iudiſtincte tenet ⁊ loquuntur de adoptato non de arrogato. Jdeo idem ius.et ſic patet ꝙ etiam filius legitimus qui nō eſt in poteſtate patris non poteſt contrahere cū filia adoptiua patris. 4

¶ Utrum filius naturalis arrogantis poſſit contrahere cū filia filie adoptiue. Rñ. ꝙ ſic q2 cum mulier neminē habeat in ſua poteſtate.ei⁹ ſi..a nō poteſt tranſire in poteſtatem arrogatoris matris.⁊ iō nulla cognatio ineſt inter eos ff.de adopt.l.ſi pater. Sec⁹ eſſet in filia filij arrogati que i eius poteſtate erat quando fuit arrogatus:q2 contrahere non poſſet cū ea ſm hoſti. 5

¶ Utrum filij adoptiui poſſint contrahere inter ſe. Rñ. ꝙ ſic:ſicut not. hug. xxx.queſtio.iij.ita diligere.ſʒ hoſtien. non admittit in arrogatis quandiu ſunt in poteſtate adoptantis.ſʒ in adoptiuis ſic. 6

Impedimētū ix.dicit criminis nā

quedam ſunt crimina q̄ impediunt matrimonium ꝯtrahendū de rigore iuris ſed nō dirimunt contractum. Et ſex no. i gl.c.qui preſbyteruʒ.de pe.⁊ re.⁊ i gl. xxxvj.q.ij.i.c.hoc ipſum in.§.de penitētibus. Primū eſt inceſtus de quo dic.S. Inceſtus.§.iij. Secundum vxoricidiū. Tertiū raptus ſpōſe alterius. Quartū leuatio proprij filij maliciose facta ḋ ſacro fonte. Quintum preſbytericidium. Sextum acceptio monialis in vxorem.

Septimum

Septimum de ſolēniter penitentibus
ſed tamen epūs poſſit diſpenſare ratiōe
iuuētutis.xxxiij.q.ij.antiqui.Sz tu dic
ꝙ ſufficit licētia ꝓprij ſacerdotis . imo
de cōſuetudine non ſeruatur iſte rigor
vt petatur diſpēſatio ſm Ray.ꝛ Rodo.
Unde Jo.in.c. in adoleſcentia. xxxiij.q
ij.tenet ꝙ iuuenis inceſtuoſus ſine diſ=
penſatione poteſt contrahere ſed non
ſenex ꝛ tutius tamē eſt petere diſpenſa
tionem quāuis etiam non eſſet cōdem=
nandus ſi non peteret de quo dic vt.s.
inceſtus .§.iij.ꝛ.iiij.

1 ¶ Que ſunt crimina que impediūt con
trahen̄.ꝛ dirimunt cōtractū.Rn̄.ꝙ ſunt
duo primū cum quis viuēte vxore pro
pria cōtraxit per verba de preſenti cū
alia vel ecōuerſo vxor cum alio vel fidē
de cōtrahēdo dedit.ꝛ ad quolibet iſto=
ruz ſecutu ſit adulteriū.vt in.c.fi.de eo
qui duxit quā pol.per adul.xxxj.q.j.re
latum.Aduerte ꝙ ad hoc qd̄ quolibet
iſtorum ſit impedimētū requiritur pri=
mo ꝙ vterqꝫ ſciat ꝙ alter eorum hꝫ cō
iugē.qꝛ ſi cum ignorāte aliquis contra
heret poſſet eſſe matrimoniū inter eos
poſt mortē vxoris prime.vt eſt caſus in
c.j.eo.ti.Quod limitat Pa. ibidē ſi ſup
inducta fuit ignorās toto tempore vite
vxoris.Et dicitur ignorās q̄ꝺdiu nō ha
buit certitudinē vel probabilē opi.vt in
c.inquiſitioni.de ſen.ex.alias ſi certiora
ta de vita prime vxoris permitteret ſe
cognoſci nō poſſet inter eos eſſe matri
moniū.d.c.fi.ꝛ ſequūt cōiter do.ꝛ iō dic
per oīa qñ data fide ſequit̄ adulteriuz
qꝛ parificātur.d.c.fi.Secundo requirit̄
ꝙ ſit fides data de ea accipiēda. vel eā
de facto acceperit i vxorē qꝛ ſi fides da
ta nō fuiſſet de ea accipiēda in vxorem
nō eſſet impedimentum. Et aduerte ꝙ
aliqui volūt vt ponit Ricar.in. iiij. diſt.
xxxv.ꝙ ſi ſolū nude ꝓmiſit ꝙ non erit
impedimentum ſed oportet ſi fides da
ta vel iuramentum interpoſitum. ſed
magis credo ꝙ etiam ex nuda promiſ=
ſione oriatur iſtud impedimentū. maxi
me ante factuz.Tertio requirit̄ ꝙ poſt
matrimonium contractum: vel fidē da
tam vel ante interueniat adulteriū qꝛ
ſolum adulterium ſine cōtractu vel da
tione fidei nō inducit iſtud impedimen
tum nec ꝯctio ſeu datio fidei ſine adul=
terio:vt.c.ſignificaſti.e.ti.xxxj.q.j. c.j.
Quarto requiritur ꝙ matrimoniū pri=
mum eſſet validum quia ſi prima vxor
non erat legitima non erit impedimen=
tum vt in.d. c. ſignificauit.Licet dedeſ
rit fidem cum adulterio.ꝛ ſufficit ꝙ pri
mū matrimoniū ſit cōtractum ꝑ verba
de pn̄ti.lꝫ non ſit cōſummatū . ꝛ etiā ſi
eēt ſeparatum quo ad thorum vt in. c.
ſignificauit.ꝛ.c.ex literarum. eo.ti

¶ Sed quid ſi quis dedit fidē vni mu= 2
lieri viuēte propria.ſine copula tamen
ꝛ poſtea mortua vxore accipit tertiā. ꝛ
iſta tertia viuēte cognouit illā cui dede
rat fidem prio.Rn̄.ſm Joan.an.in.c.ſi
quis.eo. ti.ꝙ nō poterit mortua tertia
eā habere in vxorē. qꝛ cōſtāte legitimo
matrimonio dedit fidē. ꝛ cognouit nec
matrimoniū inter mediū habet remo=
uere impedimentū.facit.c.in ſcripturis
v.ij.q.j.ꝛ.l.ſingularia.ff.ſi cer.pe.ſꝫ Ga
ſpar.cal.tenet ꝯtrariū.ꝛ ſequit̄ Pa.in.d.c.
ſi quis qꝛ per ipſum videt̄ receſſiſſe a fi
de illi data.ꝛ ꝑ ꝯns nūc reperit̄ ſolum
adulteriū quod nō habet impedire.di.
c.ſignificaſti. ꝛ hec tenenda poſt factū
ſed ante illa Jo.an.

¶ Utrū cōtrahēs cū vna de facto viuē 5
te ei⁹ vxore qua mortua ꝯtrahit cū ter
tia licite poſſit ſtare cū ea.Rn̄ ſm gl.q̄
ꝯmuniter placet doctorib⁹ i.c.j.eo.ti.ꝙ
ſic ſi cū iſta tertia mortua ꝓma vxore ꝯ
xit anteqꝫ ꝯſentiret tacite vt expſſe cum
illa quā d̄ fctō tenebat qꝛ matrimoniū
nullū erat lꝫ etiā illa eſſet ignorās vi=
uēte prima tn̄ āteqꝫ cū alia ꝯhit cōpel=
lendus eſt cū ea cōtrahere ſi ignorabat
eū habere vxorem ſed ipā non ꝛ ſi cum
pluribus inſciīs cōtraxerat locus erit
gratificationi ſm hoſti. 4

¶ Pone ꝙ q̄dā ꝓmittit fidē Berte ꝙ ſi
ſibi ꝯſentiet poſt mortē ſue vxoris acci
piet in vxorē illā quā ſibi cōſanguinea
Berte ꝯſulit q̄ ꝯſanguinea ꝯſulit ꝙ ac
cipiat Bertā . Rn̄.ſm Hoſten. ꝙ ſi talis

Berta vel ille q̄ pmiſit pbabiliter cre-
debat ꝙ cōſuleret de Berta.ſic nō po-
terit eſſe matrimoniū īter eos.q2 eſſet ī
fraudē.ſi tñ q̄ fidē dedit aut berta hoc
nō extimabant: ſed de illa q̄ ipſi Berte
eſſet grata ⁊ huiuſmodi ſic poterit eā
Bertā habere poſt mortem ſue vxoris
ſm conſilium eius conſanguinee.
5 ¶ Scđm crimē eſt cū q̇s machinat⁹ eſt
ad mortē alicui⁹ vt poſſit in virū vl' vxo
rē alteꝝ habere. Pro cui⁹ intelligētia
aduerte pⁱo ꝙ ſi adulteriū nō interue
nit oꝫ ꝙ ābo.ſ.vxorat⁹ ⁊ illa quā vult
habere in vxorē ſint machinati ī mortē
alterius ⁊ ꝙ mors ſequatur cū effectu.
Alter ſi vn⁹ ſolū machinat⁹ fuiſſet mor
tē cū effectu alteri⁹ non eſſet īpedimētū
q̇ illū habere poſſet pp quē habēdum
mortē alteri⁹ pcurauit. vt no.Jo.an.⁊
ſequit Pa.in.c.ſup hoc.e.ti.lꝫ 'ī oc. va-
rie loquāī l.c.j.đ ꝯuerſi.īfide.Sꝫ ꝟo ad
ulterīū interuenit ſufficit machinatio
vni⁹ tm̄ cū effectu vt ſit illud īpedimē-
tū.Facit.c.ſi q̇s viuēte.xxxj.q j. Et ſic ī
tellige.d.c.ſup hoc. Sꝫ ſi effect⁹ homi-
cidij nō interuenit machinatio etiā cuꝫ
adulterio nō inducit iſtud impedimen
tū vt no.Jo.an.in.d.c.ſuper hoc.
6 ¶ Sed pone ꝙ interfecit alterū ſed nō
ea intētione vt alterū haberet in coniu
gē ſed ob cauſam aliā.Rñ.ꝙ īpedimē-
tū iſtđ nō erit ſm Ber.⁊ Hoſt.ī.d.c.ſup
hoc.idē dic vt.ſ.p oīa ſi homicidiū mā
dauit vel conſuluit ⁊ ſequutum eſt.
7 ¶ Quid ſi ratū habuit.Rñ.ꝙ ſi non ſit
operat⁹ aliqd vt occideret ratihabitio
nō inducit iſtud īpedimentū.ſiue ſit fa-
ctū homicidiū noīe ſuo ſiue nō ſm glo.
in.c.ſi q̇s viuēte.xxxj.q.j.⁊ gl.in.c.j. de
conuer.infi. Uincē.⁊ Jo.an.⁊ Pa.in.d.
c.q2 edictū. de matrimonio eſt phibito
riū .c.cū apud.de ſpon.vide etiā qđ dic-
co.ꝟ.conſentire.§.iiij.quaſi in fi.
8 ¶ Quid ſi alter eoꝝ q̄ machinati ſunt
ſit infidelis.Rñ.ꝙ nihilominꝰ ꝯuerſus
nō poterit eā habere p q̄ habēda virū
ei⁹ occidit ar.d.c.pmi.de cōuer.infide.
9 Quid ſi habēs vxorem cōmittit adul-
teriū cū Berta ⁊ ſibi dicit. ſi non habe-
rē vxorem acciperem te in vxorē poſtea
interficit vxorem nō tamen eo propoſi
to vt Bertā accipiat.rñ.Gaſpar.calde.
Et recitat.do.An.de ſancto Georgio in
d.c.ſup hoc.ꝙ poterit bertā accipere ī
vxorē q2 nec hic eſt fidei datio p ꝟba ꝓ
miſſa nec homicidiū fecit eo pposito
nec adulteriū cū dicta machinatione.
Sed car.ipm reprobat: dicēdo ꝙ nō te
neret matrimoniū cū dicta berta.q2 nō
attenditur qñ adulteriū interuenit. an
machinatio interuenerit ex pposito ha
bēdi eā an nō.Et iſtud tene ante factū
ſed poſt factum tenerē opinionem.Cal
de.que eſt verior de iure.

Impedimētū decimum dicit cultus diſparitas.

Nā null⁹ fidelis ſine baptizatus poteſt contrahere cum non baptizata ēt ſi ſit cathecumina:nec ſimpliciter:nec ſub cōditione cōuertēdi ad fidē ⁊ ſi cōtrahit matrimoniū nullum eſt xxviij.q.j.c.caue.⁊ ca. cū non opꝫ. ⁊ ibi not.Hugo.ſpōſalia vero ſub conditione ſi conuertatur bene valent.Uñ quāuis non baptizatus crederet oēs articulos fidei tamen matrimonium contractum cum tali Baptizato nō tenet. vt.d.c.caue.

¶ Utrū matrimoniū poſſit eē īter infi- 1
deles.rñ.ꝙ.ſic.vt pꝫ ī.c.gaudem⁹.đ di
uor.vñ ſi ī fideles ꝯuertant pñt ſtare in
mrīmonio ꝯcto ſm rit⁹ eoꝝ niſi fuerit
ꝯctū ī gradib⁹ diuina lege.phibitus đ
qb⁹ hēs.ꝟ.Impedimētū.vj.dicit tñ pe.
in.iiij.d.xxxix.ꝙ poſſet eē ꝙ eoꝝ matri
moniū nō eſſet ꝯtra legē nature nec di
uinam ⁊ tñ nō teneret. puta q2 eſſet cō
tractū cōtra eoꝝ ſtatuta ipſum anullā
tia q2 ſi nihil poſſunt talia ſtatuta con
tra matrimoniū inquātū ſacramētū eſt
pñt tñ inquātū ē fed⁹ humanū ſicut ſo
lū infidelib⁹ ⁊ iō ſi conuertantur tales
oporteret ꝙ denuo contraherēt ꝙ not.
pro limitatione.d.c.gaudemus.
¶ Utrū mrīmoniū īfideliū excuſet actū 2
cōiugalē.Rñ.ſm.ſ.bo.ī.iiij.diſ.xxxix.ꝙ
ſic quo ad culpā ⁊ conſequenter penā
ſi affectio libidinoſa nō interueniat non

tamen acq̄rit palmā q̄z nulla datur eis gratia propter defectum fidei.

3 ¶ Utrū infidelis ꝯuertens ſe ad fidem poſſit vxore dimiſſa aliā fidelē accipere Rn̄.pa.i.c.quāto.de diuoꝛ.ꝙ eo ipſo ꝙ alter cōiugū nō vult cohabitare fideli ꝯuerſo.vel ſi vult cohabitare nō ſine iniuria creatoris vel ſine pctō diſſoluitur matrimoniū i īfidelitatē ꝯtctū ⁊ poteſt ꝯhere cū alia fideli.nec opꝫ iudex ſtatuat ī hō.ſꝫ ſufficit clare ꝑpēdat ꝙ nō vult ei cohabitare ƀꝫ pa.in.c.gaudemus.de diuoꝛ.Si ꝟo vult cohabitare ſine ei⁹ inductiōe ad malū vl̄ ſine pctō ſic nō pōt cū alia ꝯhere īfideli viuēte.ſꝫ tenet cohabitare cū ea ſi nō vult cōuerti.xxviij.q.ij.ſi infidelis.No.Ri.in.iiij.di.xxxix. Si tn̄ anteq̄ꝫ aliā accipiat ꝑ ꝟba de pn̄ti conuertat illa q̄ prius erat obſtinata tenetur eā accipere nec aliā poterit ducere vt notāt cōiter theo.i.iiij.di.xxxix.

4 ¶ Quid ſi infidelis habeat plures vxores.Rn̄.ꝙ illa cū q̄ pꝛio ꝯtxit erit ei⁹ vxor ⁊ ſi ſil̄ duas accepiſſet nc nulla erit ei⁹ vxor niſi vna illaꝝ habuiſſet ipedimentū quo eā accipere nō potuiſſet.q̄z tunc alia eſſet eius vxoꝛ.d.c.gaudem⁹.

5 ¶ Quid de vxore q̄ repudiata alteri nupſit.Rn̄.ꝙ vir nō poterit obijcere fornicationē ſed tenet ſi vult ei cohabitare ſine pctō eam accipere ſi vult vxoreꝫ habere aut ſaltē continere.d.c gaudemus.in.glo.

6 ¶ Utrū vir cōuerſus poſſit intrare religionē vxore volēte ei cohabitare.Rn̄.ꝙ ſic ƀm hug.in.d.c.infidelis.Si ꝟo cōuerſiōis ei⁹ ſit al̄q̄ ſpes nō debet intrare ƀm ſctm̄ Tho.in.iiij.di.xxxix.ꝙ ſi nō eſt ſpes conuerſionis pōt intrare prius vxore requiſita.de conuerſione.

7 ¶ Utrū vno cōiugū ad īfidelitatē reuerſo diſſoluat mr̄imoniū ꝯtctū iter infideles.Rn̄.ꝙ nō.c.q̄ſiuit.de diuoꝛ.vn̄.tex.i c.q̄to.de diuoꝛ.dicit ꝙ ſacr̄m fidei.i.baptiſm⁹ ratū efficit cōiugiū ſacramētuꝫ.

8 ¶ Quid ſi fidelis ꝯtrahat cū heretica vl̄ ſchiſmatica.Rn̄.ꝙ tꝫ matrimoniū ſcd̄m cōiter Theo.in.iiij.di.xxxix.

9 ¶ Utrū mulier ꝯuerſa ad fidē gaudeat pꝛiuilegio doctīꝫ.in.l.aſſiduis.C.q̄ potiores.in.pig.habeātur.Rn̄.pa.in.c.placet.de diuoꝛ.ꝙ ſic allegat multa.

¶ Quem dꝫ ſeq̄ ꝓles infidelis.Rn̄.ſi 10 eſt adultus ſequatur quem voluerit ſi autem minor cum ſalus ei⁹ dependeat a parentib⁹ debet ſequi fidelem vt ꝓbatur in.c.ex literis.de conuer.infide.

Impedimētū.xi. dicit. met⁹

ſeu coactiō:e qd̄ ipedit ⁊ dirimit matrimoniū ex ipſo ꝯtctū.c.cū locū.de ſpōſa. Sciēdū tn̄ ꝙ duplex ē coactio de qua.in l.i.ff.qd̄ met⁹ cā.ſ.abſoluta ꝑ viꝫ.vt puta cu q̄s capit ligat.⁊ hec nō pōt cadere in ꝯſenſum ſꝫ bene in copulā carnalē.vn̄ in caſu q̄ copula faceret matrimoniū ſic coacta copula nō facit.ar.50.di. pſbyteros ꝟ ſpō.ven̄ ēs ei.ij.xxxij.q.ij.c. j.⁊.ij.Quedā eſt coactio cōditionalis.ſ. coactio per metuꝫ.vn̄ ſi metus ſit tal⁹ vt ille q̄ pōt cadere in cōſtātē.ſ.mulierē quo ad mulieres q̄s minor metus excuſat.vt no.gl.in.d.c.cū locū.vl̄ viꝝ q̄ ad viros.Ideo tex.i.c.cōſultatiōe.de ſpō. ꝑpter hoc dicit met⁹ q̄ poſſit cadere in ꝯſtantē.ſic matrimoniū tali metu ꝯtractū ipſo iure eſt nullū vt tenet gl.i.c.veniēs.el.i.de ſpon.⁊ cōiter doc.ſec⁹ ſi cōtrahatur ex minori metu quia ſic cōtractum tenet.⁊ de hoc vide ⁊ dic vt infra Metus.ꝯ.vij.⁊.viij.

¶ Quid ſi ratificet ꝑ ſequētē cōſenſuꝫ 1 tacitū mr̄imoniū metu ꝯtractū.Rn̄ ꝙ mr̄imoniū erit veꝝ ſi alter pſeuerat i pꝛiſtino ꝯſenſu libero q̄z lꝫ cōſenſus tacit⁹ ꝑ ſe nō ſufficiat ad mr̄imoniū ꝯtrahēdū ſufficit tn̄ cū exp̄ſſiōe exterioꝛi q̄ ꝯceſſit ƀm Ricar.i.iiij.di.xxix.qd̄ notabis.

¶ Quid ſi mr̄imoniū metu ꝯtactū ꝯfirmet iuramēto.Rn̄.magis ꝓbabilr̄ ƀm 2 Ric.in.iiij.di.xxix.ꝙ nō tenet.q̄z qd̄ nō eſt non poteſt ratificari.⁊ de hoc dic.vt ꝟ.Iuramētum.v.ꝯ.ix.

¶ Utrum per copulā ſequētem ratifi 3 cetur.Rn̄.ꝙ nō niſi conſentiat in matrimonium licet preſumatur conſenſiſſe ſi nō reclamat ſi poteſt ſecundum.pe.in iiij.di.xxix.

4 ¶ Quid ſi metus mortis carceris ⁊ hu
iuſmodi. q̄ poſſunt cadere in ↄſtātē nō
inferat pſone que hꝫ ↄtrahere ſed eius
filijs vel filiab⁹. R̄n. nihilomin⁹ reddit
matrimonium nulliū. ſm Ricar. vbi. ſ.
Nam idē iud ciū ſit de metu qui infert
perſone ꝓprie cū eo qui infertur perſo
ne filij ⁊ vxoris ⁊ huiuſmodi.

Impedimētū. xij.

De ordinis. vñ aduerte ꝙ ſi q̄s poſt ſu-
ſceptionē ordinis ſacri. ſ. ſacerdotij dia
conatus ſubdiaconi ↄtrahit: mr̄imoniū
dirimit. vt i. c. vnico. de vo. li. vj. ⁊ ē excō
municat⁹ ipſo facto. vt in. cle. eos. de cō
ſan. ⁊ aff. Si vero ↄhit poſt ſuſceptionē
minorum ordinū non dirimitur. ſed in
eff cūs nō miniſtrant ſi ſunt clerici occi
dētales. ⁊ beneficia nō aſſequunt. ⁊ iō
ordo ſacer. impedit ⁊ dirimit non ſoluꝫ
impedit.

1 ¶ Sꝫ q̄d ſi ſacer ordo ſupueniat matri
monio iam cōtracto nunquid dirimit.
R̄n. dic vt. ĩ. matrimoniuꝫ. iiij. §. viij. cū
ſequentibus.

Impedimētū. xiij.

De ligaminis ſcꝫ cū q̄s alteri cōiugi eſt
ligatus.

1 ¶ Utrū alligat⁹ alteri p ſpōſalia poſſit
cū altera ↄtrahere vide ſpōſalia. §. xx.
cum ſeq.

2 ¶ Utrū obligat⁹ mr̄imonialr̄ alteri poſ
ſit cū alia ↄtrahere. R̄n. ꝙ nō ⁊ his qui
noie ſuo nō iuſſu ei⁹ l cui⁹ eſt ptāte vel
noie ei⁹ quā hꝫ i ptāte bina ſpōſalia cō
traxerit vl̄ binas nuptias ſit i famis ipo
iure. ⁊. j. l ſi. ff. d his q̄ no. iſa. ⁊ efficit bi
gam⁹ ꝫ qd̄ dixi. ſ. bigamia. ⁊ dꝫ ieiuna
re p. xl. dies in pane ⁊ aq̄ qd̄ vocāt care
nā. ſ q̄dragesimā ſic dictā qꝛ caret ci-
bis ⁊. vij. ſeq. ānis penitere. c. accepiſti.
d ſpō. duoꝝ. ⁊ no. ꝙ ſpōſalia ꝓprie ſūt p
verba. de futuro ⁊ nuptie per verba. de
preſenti. vt no. glo. in. l. j. ff. de ſpon.

3 ¶ Utrum ex diſpēſatiōe pape poſt ma
trimoniū ↄtractū poſſit q̄s alteri nube-
re. R̄n. ꝙ ſi matrimoniū nō ē ↄſummatū
papa pōt diſpenſare vt no. in. c. ex pu-
blico de cōuer. cōiug. Unde dicit hoſt.
vnū mirabile qd̄ recitat pau. in. d. c. ex
publico. ꝙ papa ex ↄſenſu vtriuſq ſpō
ſi pōt ex poteſtate abſoluta diſſoluere
matrimonium non cōſummatum nulla
alia cauſa ſubſiſtente ſed de pot eſtate
ordinata non poteſt ſiue cauſa et cum
hoc dicto hoſti. tranſeunt communiter
doc. Si vero matrimoniū eſt conſūma
tū inter fideles ſic papa nō pōt diſpēſa
re qꝛ cū matrimoniū cōſummatum cōſi
ſtat in facto nō pōt haberi pro infecto.
xxxij. q. ij. ſi paulus. l. i. bello. §. facte. ff.
de capi.

¶ Utrū mulier credēs virū mortuum 4
poſſit cōtrahere cum alio. R̄n. ꝙ ſi veri
ſimiliter preſumit de eius morte ſic cō
trahere pōt ſm aliquos. vt no. in. c. quo
niam frequenter vt lite nō cōteſtata. ſꝫ.
tu dic ꝙ oportet habeat certum nūtiū
de morte viri de ſpon. in preſentia. de
ſecundis nup. cap. dominus. niſi velis
dicere ꝙ ſatis eſt certificata quādo ha-
bet violētas ſuſpiciones poſt expecta-
tionem aliqualem. Et aduerte ꝙ vnus
teſtis ſufficit vt in. d. c. in preſentia. Ex-
cuſatur etiam ab adulterio quando p
babiliter credidit mortuum virum et
cū alio cōtraxit. xxxiij. q. j. cū p bellicā.
an aūt poſſit exigere debitū vel redde-
re. dic. vt. ſ. iiij. impedimento. §. viij.

¶ Quid ſi quis credens vxorē ſuā viue 5
re que tamen mortua eſt cōtrahit cum
alia. R̄n. ꝙ. matrimonium eſt ex quo nō
viuit ſm rodoff. hugo tamē in. d. c. cum
per bellicam. dicit ꝙ ſi credebat hoc ſi
bi licere etiam viuente ſua erit matri-
monium ſi modo prima mortua eſt. Si
vero non credebat licere ſic matrimo-
nium non erit quia non maritali affe-
ctu ſed adulterino et coniungitur niſi
poſtꝙ ſcit ꝙ eſt mortua et ↄiungatur
maritali affectu pſeuerāte ab a pte i affe
ctu maritali alias nō. ⁊ eſt verius.

Impedimētū. xiiij.

Dicitur publice honeſtatis iuſtitia que
eſt propinquitas ex ſponſalibus pro-
ueniens robur ex inſtitutione ec-

cleſie trahẽs ꝑpter eiuſdẽ eccleſie ho-
neſtatẽ:vñ impedit ⁊ dirimit tã matri-
monia quã etiã ſpõſalia ſequẽtia.nõ p̄-
cedẽtia.vt i.c.ex ſpõſalib⁹.de ſpõ.li.vj.
Et iſta publica honeſtas iuſtitie cum ſit
quoddã ſimile affinitati ideo ipedit ſꝫ
illos grad⁹ ſm quos affinitas impedit
vſqꝫ ad quartũ gradũ incluſiue de qui-
bus dicetur.j.xv.Impedimento.

1 ¶Quod ſunt ſpecies publice honeſta-
tis iuſtitie.Rñ.ꝙ olim due quarũ pri-
ma q̃ cõtrahebat ex ſecũdis nuptijs.pu-
ta petrus vxorẽ habebat.quo mortuo
eius vxor accepit aliũ virum de q̃ ha-
buit filiũ vel filiã talis ꝓles cum nullo
cõſanguineo petri poterat contrahere
ſed hodie ſublata eſt p.c.nõ dꝫ.de con-
ſan.⁊ affi.Alia q̃ hodie hꝫ locũ.eſt q̃ cõ-
trahitur ex ſpõſalibus de futuro vel ex
matrimonio de p̄nti nõdum cõſũmato
ſm pa.in.c.ſpõſaꝫ.de ſpõ.Unde null⁹
cõſanguine⁹ ſponſi põt accipere talem
ſpõſam vſqꝫ ad quartũ gradũ iclũſiue
nec econuerſo cap̄.Juuenes.⁊.c.ad au-
dien.de ſpon.et ſi accipit non erit eius
vxor quia dirimitur.

2 ¶Quid requirit̃ vt ſpõſalia iducãt p̄-
fatũ ipedimentũ Rñ.ꝙ q̃nqꝫ.Primo ꝙ
ſint ꝯ̄cta a maiorib⁹ ſeptẽnio.text.eſt in
d.c.ex ſponſalib⁹.⁊ vt dicit pan.in.c.iu-
uenis vbi requirit̃ etas certa reſpectu
diſcretiõis non põt ꝑueniri.vt pꝫ in eta
te ad ꝯfectionẽ teſti.vt i.l.qua etate.ff.
de teſta.⁊ idẽ no.i.c.puberes.de deſpõ.
impu.Ideo oportet ꝯpleuerint ꝯ̄hẽtes
ſiue ꝑ quibus cõtrahũt.vij.annos.

3 ¶Sed nunq̇d ſi maior cõtrahit cu mi-
nori ſeptẽnio ꝑximo tñ ſeptennio oriat̃
publice honeſtatis iuſtitia.Rñ.ꝙ non
ſm pa.in.c.iuuenis.de ſpon.⁊ in.c.fra-
ternitati.de eo qui cognouit cõſangui-
neam.vxo.ſue.⁊ hoc ex defectu conſen
ſus.vt in.d.c.ex ſponſalibus.

4 ¶Pone ꝙ talis maior cohabitauit cuꝫ
minori ſeptennio deſponſata per ꝟba
de futuro ⁊ interueniat extraordinaria
pollutio vel ſit dubiũ.an eam tẽptauit.
Rñ.ſꝫ pau.vbi.ſ.ꝙ ex quadã equitate
orit̃ publice honeſtatis iuſtitia ſed tñ
nullo iure probatur.

¶Secũdũ ꝙ requirit̃ vt inducat̃ iſtud 5
impedimẽtum eſt ꝙ non ſint contracta
ſub cõditiõe.Nã añ cõditiõis euentum
nõ orit̃ iſtud impedimentũ.vnde poſſet
cõtrahere cũ aliquo conſanguineo ſpõ
ſi ante conditionis euentum.

¶Quid ſi q̇s contraxit cũ aliqua cũ iſta 6
cõditiõe ſi deo placuerit ⁊ poſtea inue-
nitur eius affinis vel aliud ipedimen-
tũ habẽs quo cũ ea cõtrahere nõ põt ꝺ
iure.Rñ.ꝙ non orit̃ publice honeſtatis
iuſtitia qꝛ fuerũt ꝯdicionalia.et iõ pote
rit contrahere cũ ei⁹ cõſanguinea.Nec
ob.ꝙ dicta cõditio ſubintelligebat̃ etiã
ſi nõ fuiſſet apposita qꝛ ſi nõ apponere
tur expreſſe nihilomin⁹ eſſent pura ſed
exp̄ſſe apposita faciunt cõdicionalia ſꝫ
hoſti.in.c.ad audientiã.de ſpon.⁊ Joã.
an.in.c.ex ſponſalibus.vide qꝺ dix.ſ.
iij.impedimentum.§ j.

¶Quid ſi apponat̃ aliqua conditio q̃ 7
habetur ꝓ nõ adiecta.vt.ſ.patuit tertio
ipedimẽto.Rñ.nihilomin⁹ ſpõſalia pu-
ra erunt ⁊ oritur iſtud impedimentum
vt in.c.vltimo.de condi.appoſi.

¶Tertiũ quod requirit̃ vt ſit iſtud ipe 8
dimentũ.opꝫ qꝺ ſponſalia ſint certa:qꝛ
in incertã perſonam nõ infertur cõſen-
ſus:nec oritur iſtud impedimentum.

¶Quartũ opꝫ qꝺ nõ ꝺfecerit cõſenſus 9
d.c.ex ſpõſalibus.vnde ꝯſanguine⁹ fu-
rioſi continue põt eius ſponſam ducere
quã in amẽtia deſponſauit cũ cõſenſus
defecerit.c.dilectus.ꝺ ſpon.xxxij.q.vij.
neqꝫ.Limitat hoc pe.de pal.⁊ bene ve-
rum quãdo defectus conſenſus eſt ap-
parens vt in pueris et amentibus.ſec⁹
eſſet quãdo eſſet latens ſicut in illo qui
cõtraxit nõ animo cõtrahendi.ſed deci
piendi.quia tunc oritur iſtud impedi-
mentũ qꝛ eccleſia inſtituit iſtud impe-
dimentũ ꝑpter apparẽtiam honeſtatis
⁊ ideo ipedit qꝛ de intentione non põt
cõſtare.ꝯfirmat̃ p Uin.Arch.Jo.and.
⁊ Inno.Ho.in.c.vnico.de ſpõ.li.vj.q̃ te
nẽt ꝙ ioco contrahens ſi de ioco aper-
te ꝯſtat nõ inducitur publica honeſtas
ergo ſi non conſtaret induceretur.

10 ¶Quintū ꝙ non ſint ↄcta poſt matri-
monium vel ſpōſalia prius facta. qꝛ ꝗs
ↄtraxiſſet matrimoniū vel ſpōſalia ⁊ poſt
viuēte prima ſpōſa ↄheret cū aliq̄ eius
cōſanguinea nō dirimentꝰ ſpōſalia p̄ce-
dentia.d.c.ex ſponſalibus.
11 ¶Quid ſi ſpōſalia ↄhētes habuerunt
tp̄s debitū ⁊ fuerūt pure cōtracta ⁊ cū
certa ꝑſona ⁊ cū cōſenſu ſꝫ tn̄ fuerunt
nulla de iure puta cū affine vel cum re-
ligioſo vel in ſacris aut cū maleficiato
⁊ huiuſmodi. Rn̄. ꝙ nihilominꝰ oritꝰ pu
blice honeſtatis iuſtitia. vt in.d. ca. ex
ſpōſalibus. qꝛ in matrimonio attenditꝰ
potius honeſtas.l.ſemp.ff.de ritu nup.
Nec ob. ꝙ nulla oriatꝰ obligatio ſed bn̄
publica honeſtas q̄ impedit matrimo-
nium cōtrahēdum ⁊ dirimit cōtractum.
12 ¶Sed quid minores ſeptēnio cōtra-
ctis ſponſalibꝰ ꝑſeuerāt vocātes ſe ſpō
ſum ⁊ ſpōſam vel ſimul iacēt vel ſe inui-
cē oſculantꝰ vſq; poſt ſeptēniū ⁊ ex hoc
manifeſte appet eos ꝑſeuerare in eadē
volūtate. Rn̄. ꝙ ſi ex talibꝰ ſignis mani
feſte apparet ꝙ ꝑſeuerāt in eadē volū-
tate poſt ſeptēnium completum oritur
publice honeſtatis iuſtitia vt no.i. d.c.
ex ſpōſalibꝰ. Alias ſi nō manifeſte appa
ret licet ꝑdurēt in eodē ꝓpoſito nō oritꝰ
iſtud impedimentum vt colligitꝰ ex.d.c.
ex ſponſalibus.

Impedimentū.xv.

eſt affinitatis q̄ ꝗdē affinitas ē ꝓximitas
ꝑſonarū ex copula carnali ꝓueniēs oī
parentela carēs vnde affinitas median
te cōſanguinitate ⁊ carnali cōmixtione
ꝓpagatꝰ ideo conſanguinitatē imitatꝰ:
ſed in hoc differt quia perſona coniun-
cta ſi nō addita alicui perſone per pro-
pagationem fit particeps eiuſdem na-
ture licet in differenti gradu: vnde non
mutat genus attinentie ſed tantū gra-
dum. ſed perſona addita ſiue cōiuncta
per copulam carnalem alicui perſone
non fit particeps eiuſdē nature ſꝫ qua
ſi coniungitur ab extrinſeco vnde con-
iungitꝰ alio genere cōiunctionis ſed in
eodem gradu. Et ideo ꝑſona coniūcta
p̄ carnis copulā ſanguini alterius indu
cit primum genꝰ affinitatis ꝑſona vero
addita ꝑ copulā ꝑſone q̄ primū inducit
genus facit ſm̄ genus ⁊ ꝑſona addita
ſcd̄e inducit tertiū genus. verbi gratia.
vxor fratris mei eſt mihi affinis in p̄io
genere ⁊ in eodē gradu quo frater meꝰ
⁊ reliquis cōſanguineis meis i eo. gra-
du ꝗ ſunt mihi ⁊ in primo genere. Alia
ꝑſona q̄ nō ē mihi ↄſanguinea nec affi-
nis aliunde ſi cōiungatꝰ cū p̄fata vxore
fratris mei erit mihi affinis in ſcd̄o gn̄e
⁊ conſanguineis meis ⁊ in eodem gra-
du quo ſumꝰ fratri meo. Tertia ꝟo ꝑſo
na aliūde nec cōſanguinea. nec affinis
ſi cōiungatꝰ ſcd̄e ꝑſone cōiuncte vxori
fratris mei erit mihi in tertio genere
affinitatis ⁊ ↄſanguineis meis. ita no.
in.c.non debet.de conſan.⁊ affi.
¶Quō impeditꝰ affinitas mr̄imonium. 1
Rn̄. ꝙ ſi ꝑueniat impedit cōtrahēdū et
dirimit ↄtractū i p̄mo genere tm̄ hodie
⁊ vſq; ad quartū gradum incluſiue vt
in.d.c.nō dꝫ. lꝫ olim ipediret etiā i ſcd̄o
⁊ tertio genere vt.xxxv.q.iij.ꝑ totū. vn-
de ꝑſona cognita carnalr̄ ab aliquo cō
ſanguineo non poterit ↄtrahere cū aliq̄
de illa cōſanguinitate q̄ nō diſtat vltra
quartū gradū ab eo cōſanguineo ꝗ eā
cognouit ⁊ ↄtrario. Et ſi ↄtrahit non tꝫ
mr̄imoniū ⁊ intelligitꝰ ꝓhibitū in infini-
tum in linea recta ſm̄ vnā opi. quā non
teneo vt. s. dixi. impedimentum.vj.§ j. 2
¶Quid ſi affinitas ſupueniat in matri
monio iam cōtracto ꝑ verba de preſen-
ti lꝫ nō ↄſummato. Rn̄. ꝙ nō dirimit eū
vt in.c.ij.de cōſan.⁊ affi.⁊ ille ꝑ quē cō-
tracta eſt affinitas nō poteſt petere de
bitū ſine peccato mortali. ſed bene te-
netꝰ reddere vere vel interpretatiue pe-
tenti. Pe.de pal. tenet quod ſi matrimo
niū nō eſt conſummatū. qꝛ nec etiā red
dere pōt ſine mortali peccato. qꝛ pōt re
ligionē intrare. Sꝫ hoc non credo qꝛ lꝫ
poſſit non tamen tenetur intrare.
¶Sꝫ nunꝗd ep̄s poterit diſpenſare cū 3
tali vt etiā exigere poſſit ſine peccato.
Rn̄. vt. s. inceſtus.§.v.
¶Utrū remaneat affinitas poſt mor- 4

tem perſone cognite.Rñ.ꝙ ſic qꝛ ē vin
culum perpetuum.
5 ¶Utrū coitus fornicarius cauſet affi
nitatē.Rñ.ꝙ ſic ꝑ omnē coitū ordinatū
ad carnis ꝓpagationē per quē ꝯſāgui
nitas ꝯhi poſſit ꝯhiꝫ affinitas non aūt
ꝑ coitū extra vas vł ſodomiticū ꝛ hmōi
xxxv.q.iiij.extra ordiaria.ꝛ ƌ eo q̇ cog
no.ꝯſā.vxo.ſue.c.fraternitati.ꝛ.xxxv.q
x.fraternitatꝫ Hoſ.tñ tꝫ abſurdū ꝯhi
affinitatē ꝑ fornicariū coitū etiā ordina
tū ad gñationē ꝛ iō tꝫ ꝙ nō ꝯhtur niſi
ex proximitate ꝓueniens ex nuptijs vt
ptꝫ in.l.nō facile.§.ſciendū.ff.de gradi
bus.Sꝫ cōtrariū cōiter teneꝫ.Et ſic ſer
ua ꝛ ille.§.ſciendū loquiꝫ de affinitate.
per quā deferꝫ hereditas ad aliquem.
¶Quid ſi clauſtrū pudoris intrauit ſꝫ
nō ſemen emiſit.Rñ.ꝙ affinitas nō ꝯhi
tur etiā ſi mulier ſola emiſiſſet ſꝫ ꝯuis
clauſtrū nō intret ſed tñ ſemē intus mit
tit ꝯhiꝫ affinitas qꝛ pōt fieri gñatio ſicut
fit ī balneo vł ī domibꝰ ſuccubꝫ ꝛ incubꝫ
6 ¶Quid ſi vir intrās clauſtrū emittit ſe
mē ꝛ nō mulier.Rñ.pe.l.c.fraternitatꝫ.
de eo q̇ cogno.ꝯſan.vxo.ſue igno.ibidē
tꝫ ꝙ nō ꝯhiꝫ affinitas ſꝫ ꝙ opꝫ ſꝫ emit
tat tā vir ꝙ̄ mulier.idē tꝫ ho.in ſūma ꝛ
hug.l.ƌ.c.extraordinaria ſꝫ ipſe pa.di
cit ꝙ hoſt.l.ƌ.c.fraternitatꝫ.dicit qƌ ſuf
ficit qƌ vir emittat ī clauſtro pudoris lꝫ
mulier nō emittat quia ſm medicos pōt
fieri gñatio.Et hoc ſequiꝫ Fede.ꝯſi.cc
xc.Et vꝛ̄ ſeq̇ pau.ꝛ iudicio meo ēt Inn.
l.ƌ.c.fraternitatis.ꝛ.Rodo.ꝛ pe.ƌ pał.
in.iiij.aliter beata virgo non potuiſſet
effici mr̄ ꝛ virgo ſi oporteret mulierē ſe
minare.

Impedimētū xvj.ƌꝛ īpotētia coeū

di que q̇dē ē vitiū animi vł corporis vł vtri
uſqꝫ qui quis impeditur alij carnaliter
conmiſceri ſm.Ray.
¶Quot ſūt eiꝰ ſpecies.Rñ.qƌ tres.pri
ma ƌꝛ nālis vt frigiditas ī viro artatio
ī muliere ꝛ defectꝰ etatꝫ ī vtroqꝫ vł al
tero.Altera ē accidētalis q̄ ꝓuenit a cā
extrinſeca ꝛ accidētali vt caſtratio.ꝛ ter
tia maleficialis q̄ a demonibꝰ ꝓuenit.

¶Circa frigiditatē ꝛ artationē dicit bre
uiter qƌ ad hoc vt īpediat matrimoniū ꝯ 2
hēdū ꝛ dirimat ꝯctū requiriꝫ primo qƌ ꝑ
ceſſerit tale īpedimētū matrimoniū qꝛ ſi
aduenirent poſt ꝯctū nō dirimeret lꝫ eēt
rōnabilis cā diſpēſationis ſiēde ꝑ papā
vł alter apꝉ ꝯhere cū alio ſi nōdū erat
matrimoniū conſūmatū vt no.pau.l.c.
ex parte.ꝛ in.cap.ex publico.de conuer.
cōiu.Et idē dic de impōtētia accidēta
li ſm eūdē pau.alłat.c.ꝙ ſedem.ꝛ cap.
cōſultationi de fri.ꝛ male.Secūdo requi
ritur ꝙ ſit tāta ꝙ nullo modo poſſit coi
re hoc eſt ſm pe.de pał.ꝙ ſi talis ꝙ im
pediat actū perpetuo ſaltē.qꝛ licet īpe
diret effectū generationis.ſed nō actum
que eſt emiſſio ſeminis in vaſe nō eſſet
impedimentū.Tertio ꝙ ſit ꝑpetuū im
pedimētū ita ꝙ nullo medicamīe inter
medio poſſit remoueri quia ſi poſſꝫ ſine
ꝑiculo mortis remoueri non dirimeret
hoc no.l.c.j.ꝛ.ij.xxxiij q.j.ꝛ ƌ frigi.c.j.
ꝛ.ij.ꝛ quaſi per totū.Nec facio vim in
frigiditate que eſt a natura aut in illa
que eſt per ſenectutem.quia quādo nō
poteſt iuuari impedit.vt no.Ricard.in
iiij.diſtin.xxxiiij.ꝛ eadem ratione de ni
mia calliditate que coitū impediret ſe
cundum.S.Tho.ea.diſtinc Quarto ꝙ
ſit ignorans quando contrahit de tali
impotentia.qꝛ ſecundum Pe.de pał.
qui ſcit ſe vel alium impotentem ꝛ eū
accipit non poteſt amplius eum dimit
tere quo ad vinculum qꝛ eſt verum ma
trimoniū vt in.c.conſultationi.de frig.ꝛ
male.ꝛ hec quatuor dic etiā requiri in
inpedimento accidentali.vt dirimatur. 5
¶Sed quid de eo qui hꝫ virgā erectā
ſed non pōt emittere ſemē ꝓpter īpedi
mētū naturale vel accidētale.Rñ.Pa.l
c.ij.de fri.ꝛ male.fa.gl.xxxij.q.vij.in.c.
ij.q̇ tꝫ ꝙ pōt ꝯtrahere ꝛ tenet matrimo
niū qꝛ pōt mulierē ꝓuocare.ſꝫ cōiter te
netur ꝯtrariū qꝛ ex quo nō pōt habere
actum generandi poteſt mulier dicere
ego volo effici mater vt in.di.capi.j.in
fin.et ſic tene ſi ante preceſſit contra
ctū matrimonij tale impedimentum ꝛ
non ſit remediabile.

4 ¶ Ultꝫ mulier ꝑpter artitudinē ſepara
ta a primo viro ⁊ ꝯiūcta ſcđo q̄ efficitur
habilis primo ꝑpter vſum ſecūdi ſit re
ſtituēda ꝑmo. Rñ. pa. i. c. fraternitatis.
eodē ꝙ ſi nō poterat ꝯiūgi prio viro an
tea ſine piculo mortis ꝑ alqđ remediū
ꝙ nō reſtituit̃ ſ; ſtabit cū ſcđo qꝛ in pri
mo nō fuit m̃rimoniū. vt tenet Abbas
⁊ Pe. ⁊ ſeq̇t̃ Jo. an. i. d. c. fraternitatis. i
fi. ꝙ veꝝ limita qñ a perte appet de diſ
ſimilitudine mēbrorū āboꝝ alias eſſet
reſtituenda quia videtur eccleſia dece=
pta. Et ſic cōcordāt doc.
5 ¶ Circa etatē vero vt no. dixi. etas ad
ꝯhendū ſpōſalia eſt ſeptē annoꝝ cōple
toꝝ. vt in. c. vnico. đ deſpō. ipuber. li. vj.
Sed in matrimonio requirit̃ ꝙ vir ha=
beat cōpletū. xiiij. an. ⁊ mulier. xij. vt in
c. puberes. ⁊. c. continebat̃ đ deſpon. im
pube. Uñ ſi añ illud tp̄s ꝯhatur nō erit
matrimoniū ſed ſpōſalia. c. vnico. de deſ
pon. impu. lib. vj. Et hoc verū niſi mali
tia ſuppleret etatē. ⁊ tūc eſt ſ; Tancre.
⁊ hoſ. in. c. de illis. el. ij. de deſpon. ipu.
qñ ſe inuicē cognouerūt aliter nō. Sed
tu dic cū Jo. an. ꝙ ſufficit ꝙ ſint experti
copulā carnis ſi nō inicē: ſaltē cū aliis
Uñ exponitur illud malitia. i. vigor na
turalis ſeu potētia coeūdi ſupplet eta
tem ꝙ patet in. d. ca. de illis ibi potue=
runt ꝯiungi. Et iura que dicūt ꝙ matri
moniū tenet ſi ſunt ꝓximi pubertati li=
cet doc. in hoc ſit diuerſa interpretatio.
Tamen tu hoc intellige cū hoſt. in ſum
ma ꝙ ē ꝓxima etati qñ eſt viri potens
ꝙ per experientiā poteſt ſciri. d. c. pube
res. ⁊. c. a nobis. de deſponſ. impu. Unđ
gl. in ſumma. xx. q. j. refert Gre. dicentez
ꝙ puer. ix. ann. reddidit nutricē ꝑgnan
tē. Et alber. i q̇rto dicit ſe vidiſſe puel
lā. ix. ann. ꝯcepiſſe ⁊ in decio peperiſſe.
6 ¶ Se q̇d ſi puer pubes ⁊ habilis eta=
te ad ꝯhendū ꝯhit ⁊ eſt impotēs ad co
eundū. Rñ. gl. tenet ꝙ matrimoniū non
eſt validū in. c. puberes. ⁊ ſequit̃ ibi Pa.
de deſpon. ipu. Quia qui habet actum
generādi nō pōt dici pubes. ergo aſſimi
milat̃ ipuberi ⁊ facit iſtud. ca. pubera.
i fi. Doc. tñ cōiter tenēt ꝙ nō ſeparabit
ſed expectabitur tp̄s plene pubertatis
ſ. x. octo annoꝝ. l. vić mella ff. ⁊ ali. ⁊ ci.
leg. ⁊ hec ē hūanior ⁊ verior qꝛ ex quo
impedimētū nō eſt perpetuū nō reſtat
quin ſit m̃rimoniū aliter infirmus ipo=
tens nūc ad coeūdū nō poſſet ꝯhere ꝙ
falſum eſt. ⁊ iđ erit m̃rimoniū. ſed ſi in
xviij. nō poterit iudicabitur ipedimen
tum perpetuū ⁊ ſic diſſolueretur.
¶ Sed nūquid peccāt q̇ ꝯtrahūt matri 7
moniū ante debitā etatez. Rñ. ſm pe. đ
pal. in. iiij. ꝙ ſic mortaliter ſi ſine iuſta
cauſa ⁊ licentia epiſcopi contrahant qꝛ
contra prohibitionem. capi. ſecundo de
deſpon. impu.
¶ Sed pone ꝙ minor ſeptēnio fuit co= 8
gnita a ſpōſo maiore. xiiij. Rñ. Joā. de
deo ꝙ erit matrimoniū. ſ; pa. i. d. c. cōti
nebat̃. tenet ꝙ nō erit ꝗ̄tumcunq; fue=
rit cognita. quia non habet concurſum
aptum ad matrimonium contrahen=
dum niſi eſſet multum diſcreta ⁊ doli
capax.
¶ Pone ꝙ dicti ipuberes q̇ poſt ſeptē= 9
niū ꝯtraxerūt matrimoniū ꝙ iuris iter
pretatiōe ſunt ſpōſalia vt in. c. vnico. de
deſpō. ipu. li. vj. perſeuerāt vſq; ad ple
nam pubertatē ⁊ impubertatē interue=
nerūt oſcula ⁊ amplexus ⁊ dona nūq̇d
erit m̃rimoniū. Rñ. q; ſi interuenit copu=
la tex. ē clarius in. d. c. vnico ꝙ. ſic effici
tur matrimoniū. Si vero copula nō in=
teruenit neq; conſenſus expreſſus poſt
pubertatem ſic opi. eſt diuerſa. Inno. te
net qđ nō efficitur per quoſcunq; alios
act⁹ extra copulā vł nixū ad eā. hoſt.
vero fuit varius in. c. atteſtationes. de
deſpon. impu. ⁊ in. c. ad id. de ſpō. arch.
in. d. c. vnico. poſt multas opin. videtur
concludere qđ nō ſit matrimoniū. niſi
interueniat vel nouus conſenſus expſ=
ſus vł copula vel traductio ad domū. ⁊
hoc videt̃ ſequi Alanus Uincē. ⁊ Goſ
in. c. literas. de deſponſa. impu. Pan. in
c. fi. de ſpon. tenet qđ ꝑ oſcula locatia ⁊
amplexus ⁊ huiuſmodi ſigna efficitur
matrimonium alle. glo. ⁊ Jo. an. in. d. c.
vnico Ray tenet qđ ſi quādo. ꝯtraxerūt
itēdebāt ꝯtrahere m̃rimoniū ſic nō erit

nec matrimoniū nec ſponſalia.Matri-
moniū qꝛ etas īpediebat ſpōſalia.quia
hoc nō itēdebāt nec verba ad hoc pñt
referri ⁊ ſic adueniente pubertate etiaꝫ
ſi ſequat copula nō erit matrimonium
nec verū nec pſumptū.Si vero qñ ꝯtra
xerunt intēdebāt cōtrahere ſi nō vt age
bant ſaltē ꝙtuꝫ valere poterat ſi erunt
ſponſalia ⁊ non inducēt mr̄imoniū niſi
aut p copulā aut p conſenſum euidēter
expreſſum.⁊ ſic intelligit tex.d.c.vnici.
Ego vo ſaluo.meliori iudicio iuxta illō
l.claudi⁹ felix.in fi.ff.qui po.i pi.ha.di-
co qꝺ ad hoc vt mr̄imoniū cōtractū in
ter ipuberes qꝺ iuris interpetratiōe dr̄
ſponſalia efficiat matrimoniū veꝝ opꝫ
interueniat nou⁹ cōſenſus i mr̄imoniū
expſſus cū aliqb⁹ ſignis vniuocis hoc ē
talia ſigna fieri nō poſſit fieri legitime
nec ſoleāt fieri niſi cū vxore in legitimo
mr̄imonio cōiūcta.Iſtud cōiter ſequūt
the.in.i.ij.d.c.xxviij.pꝫ i.ar.p.l.minorē.
ff.de ritu.nup.⁊ p.d.c.atteſtatiōes.⁊ qꝺ
ibi no.⁊ ideo ſi poſt pubertatē āborꝫ no
uū cōſenſum habuerūt oſtēſum p aliqꝺ
ſignū qꝺ ſolūmō ꝯiugib⁹ exhiberi ſolet
ſic idubitāter mr̄imoniū efficit.Si vero
nouū talē cōſenſum in pubertate nō ha
buerūt ſed ſimpliciter pſeuerauerunt i
tali opinio.pma nihil de nouo de termi
nantes tūc reduco doc.ad cōcordiā.Et
dico qꝺ ſi itercesſerūt act⁹ q̇ non ſolent
fieri niſi cū vxore vt traductio ad domū
habitatio mutua ſeorſum ⁊ huiuſmodi
ſic talia ſigna faciunt matrimoniū pre
ſumptum ⁊ ſic intelligo ⁊ limito dictuꝫ
Glo.ho.⁊ pan.ac ceterorum.Si autem
ſigna exhibita poſt pubertatem ſunt ſi
gna que etiā ſpōſis de futuro exhiben-
tur vt in aliquib⁹ locis oſcula ⁊ ample-
xus ⁊ hmōi ſic nō faciunt matrimoniū
nec verū nec preſumptū qꝛ hoc nō pro-
bat eſſe qꝺ ab hoc ꝯtingit abeſſe.l.neqꝫ
natales.C.de probati.c.ij.de trāſla.pl.
⁊ ſic intelligo Inno.cū ceteris.Iſtā con
cordiā videt tenere do.An.in.d.ca.atte
ſtationes.⁊ de iſtis vltimis non loquit
d.c.vnicum ꝙ pater.in verbo cōſtiterit
euidenter nec glo.ibidem ſi bene pōdē
ret.qꝛ dicit ſe amplexabant nō ſimplici
ter ſed addit vt coniuges.
¶ Circa vero impedimētū naturale vl' 10
accidētale ē ſcieñ.ꝫm pa.in.c.j.de fri.⁊
male.ꝙ qñ nō pōt p aſpectū pbari ſem
p dꝫ ad minus.habitare p triēniū ante
ꝙ matrimoniū diſſoluat vt in.c.fi.e.Se
cus in impedimēto ꝙ pōt p aſpectū p-
bari vt i.d.c.fraternitatis.vl' p iuramen
tū ppriū cū ſeptima manu propinquo-
rum.vt in.c.laudabilem.eo.ti.quia ſta-
tim poteſt dirimi.
¶ Quid de ſpadōe vtroqꝫ teſticulo.Rñ. 11
quidam tenēt ꝙ non dirimit qꝛ ꝫm aui
cenā pōt erigere virgā ⁊ ſemē emittere
lꝫ nō poſſit generare:lꝫ ꝫꝫ pa.in.c.ꝙ ſe
dem.de fri.⁊ male.doc.cōmuniter tenēt
ꝙ nō pōt ꝯhere ⁊ ſic nō tenet matrimo
niū ⁊ dirimet ſecus ſi eſſet caſtratus tm̄
vno teſticulo.⁊ ſic poteſt intelligi tex.et
glo.i.l.ſi ſeruꝰ.§.ſi ſpadoni.ff.de iu.do.
vide gl.in.c.hi qui.xxxij.q.vij.Sed ego
teneo ꝙ ex quo hꝫ actum generādi ꝯte
net matrimonium lꝫ nō habeat effectū.
vt.s.dictum eſt alter ſteriles nō poſſent
contrahere qꝺ falſum eſt ⁊ ꝫm hoc limi
ta glo.pdictas nec obſtat .cap.pmū eo
dem ibi volo eſſe mater ⁊ filios procrea
re quia ille vir non habeat actum nec
effectum.
¶ Circa vo maleficiatos.aduerte ꝙ ali 12
quādo quis eſt maleficiat⁹ reſpectu om
nium ⁊ ſic cōtrahere nō poteſt ⁊ ſi ꝯtra
hit poſt primum matrimonium contra
ctum ⁊ coniungitur cum ſecūda redire
tenet ad primum qꝺ patet quia impe-
dimētum non erat p petuum ⁊ ideo pri
mum matrimonium fuit firmū.Si au-
tem ſit maleficiatus reſpectu vnius pſo
ne ſic nō reſtituet ꝙuis cognoſcat ſecū
dam qꝛ primum matrimonium fuit nul
lum ⁊ ſecūdum fuit validum.
¶ Sed nūquid iudicabitur impedimē- 13
tum ppetuum qꝺ remoueri poſſet p ali
quod maleficium.Rñ.ꝫꝫ ſctm̄ Bona.in
iiij.di.xxxiiij.⁊ S.Tho.eadem di.ꝙ ſic.
qꝛ nō poteſt homo per maleficiū inuo-
care demones p aliquo caſu.
¶ Si q̄rat de abhominatione vtrū im- 14

pedit mřimoniū.reſpō.S. Tho.vbi.ſ.
ꝙ eſt idē iudiciū qđ de maleficio cum ſit
cā extrinſeca ⁊ accidētalis ⁊ hoc intelli
ge qñ ex tali abhominatiōe in imagina
tiua fantaſia aut examinatiua cōcipit
talis horror ꝙ nullo modo poteſt habe
re actum generandi cum tali.

15 ¶Sed quid ſi inueniat aliquis q̇ vel-
let deſtraere maleficiū cum alio male-
ficio vide.ſ.Superſtitio.§.xiij.

16 ¶Quero q̇d ſi dubiū ſit an tale impe-
dimentū impotētie coeundi precesſerit
matrimoniū ꝯctū per verba de preſen-
ti an nō.Rñ. Pa.i.d.c.fraternitatis.ꝙ p̄
ſumetur preceſſiſſe ex quo nūꝗ̄ potuit
cognoſcere facit in arg.l.iij.C.de edifi.
edi.⁊ hoc idē ſequit Ric.i.iiij.di.xxxiiij.
ꝙ debemus preſumere ꝙſicut.preceſſit
conſummationē ita ⁊ ꝯctionē.Nā ex fu
turo preſumit eſſe preteritū vt no.in.c.
ſcribā eiſdē .de preſum.⁊ ſic doc.magis
vident.i hāc opinionē iclinari ⁊ placet
mihi licet glo.in ſum.xxxij.q.i.dicat ꝙ
preſumendū eſt ſubſecutū.Nec ob.c.lz
ex quadā i.fi.de teſti.vbi dr̄ ꝙ in dubio
pro matrimonio eſt p̄ſumendū.qꝛ dicit
Pa.vbi.ſ.ꝙ eſt verū qñ matrimonium
poteſt habere ſuū effectū.ſ.euitationem
fornicatiōis.vł bonū plis.Et hāc mira-
bilē limitationem tz etiā.D.An.i.c.lite-
re veſtre.de frigi.quod bene notabis.

Impedimētū xvij. ſecū-dū aliquos

ē cōſuetudinis vel ſtatuti pro cuius in
telligentia queritur.

1 ¶Utrū ꝯſuetudo poſſit ꝯ mřimonium.
Rñ.ſꝫ Pa.i.c.ſup eo.de cognatione ſpi
rituali ꝙ aut ꝯſuetudo habilitat alias
inhabiles p ius cano.vt puta ꝙ ꝯhatur
in.ij.vel.iij.gradu cōſanguinitatis ⁊ hu
iuſmodi.⁊ ſic nō valet vt probatur in.d.
c.ſup eo.ſm verā ſignificationē ꝺicto c.
quod ſup his.de ꝯſan.⁊ af.⁊hoc tz ho.q̄
ſi ſit irrationabilis.Ex quo infero ꝙ cō
ſuetudo nō approbata a papa non pōt
tollere impedimentū publice honeſtatꝭ
cū cōſuetudo nō valeat ꝯtra honeſtatē
eccleſie.c.cū.decorē.de vi.⁊ ho.cle .Aut
conſuetudo ſolū inhabilitat alias habi
les vt i filijs duoꝝ cōpatruum p quorū
neutrū ventū eſt ad cognationē ſpūalē
⁊ tūc valet vt nō cōtrahatur.Facit.ꝟ.ce
terum.dicto.c.ſup eo.⁊ di.c.olim.de cle.
coniuga.Aut cōſuetudo nō ſolum inha
bilitat vt nō cōtrahat.ſed etiā hꝫ vt diſ
ſoluat ad tp̄s.⁊ ſic valet vt voluit Inno
qꝛ peccauerūt contēnendo ꝯſuetudinē
patrie.xxx.q.v.aliter.Aut taliter inha-
bilitat ꝙ ſi fuerit contractum habet vt
diſſoluatur in perpetuum ⁊ tunc ſi eſt
approbata per papam ſaltem tacite ſic
valet.vt probatur i.d.c.per eo ſm lectu
ram hoſt.Sed ſi nō apparet de appro
batione pape tunc non valet ſm hoſt.i
d.c.ſuper eo.⁊ ppterea dicit caſum pre
fati.c.non extendendum.Sed Pa.tenet
contrarium.vbi cum conſuetudine con
currit ſcandalū.quia ſicut papa poteſt
ius diuinum interpretari ⁊ addere ⁊ di
minuere.vt no.Inn.in.c.que in eccleſia
rum de conſti.Ita ⁊ cōſuetudo.vt tenet
idem Inno.in.c.fi.de conſue.⁊ hoc etiā
ſentit gloſ.magna in.di.capi.ſuper eo.
que vult qđ vbi eſſet conſuetudo ꝙ nō
contraheretur in quintum gradū ſi ex
contractu generaretur ſcandalum non
valet.matrimonium quia vt dictum eſt
Conſuetudo cōtinens in ſe ſcandalum
ex preteritione poteſt ihabilitare alias
habiles ſecus ſi a principio nullū fuiſ-
ſet impedimentū quia tunc ſcandalum
ſuperueniens non pōt diſſoluere qꝛ p-
pter ſcandalū nō eſt recedēdū a verita-
te iuris diuini.c.ij.de no.ope.nū.⁊ in re
gula qui ſcandalizauerit đ re.iu.Sꝫ.D.
Ant.de Butr.i.d.c.ſuper.eo limitat ſic.
Quod aut cōſuetudo hꝫ concurſum iu
ris antiqui.⁊ tunc dirimet in perpetuo
interueniente ſcandalo niſi ita dirima-
tur.Si vero nō habet concurſum iuris
⁊ tunc ſi a nouo iure approbetur vel a
papa ſimiliter dirimet.qꝛ ſi nō habet cō
curſum iuris antiqui vel noui vel ap-
probationem pape tunc non p̄t creare
nouū impedimentum ad dirimendum
in perpetuum.⁊ hoc eſt veriſſimum.Et
dictum Pa.intellige de cōſuetudine ge
nerali quam papa ſcit ⁊ approbat non

be particulari.niſi ſm diſtinctio.d.an.
2 ¶Quid ſi cõſuetudo mariti ⁊ vxoris ſit
diuerſa.Rñ.pa.in.c.j.de ſpon. aut ↄſue
tudo diſponit ſup ſolẽnitate cõtrahen-
di ⁊ dꝫ obſeruari cõſuetudo patrie. vbi
matrimoniũ contrahit etiã ſi ambo eſ-
ſent peregrini vel foꝛenſes.qꝛ non eſſet
violãda cõſuetudo patrie cũ ſcandalo
alioꝝ.vt i.c.que ẜ.v iij.di.⁊.l.ſi frigid⁹.
ff.de euic.⁊.l.ij.C.quemadmo.teſtamẽ.
aperi.Aut cõſuetudo diſponit ſup exe-
cutione vel alijs ſeruãdis poſt ↄtractũ.
⁊ debet attendi cõſuetudo domicilij ip-
ſius mariti.l.fi.§.idem reſcripſerunt.ff.
ad muni.Unde ſi ↄſuetudo eſt domici-
lij mariti ꝙ maritus lucret certã partẽ
dotis licet in loco ſit alia cõſuetudo.tñ
ſeruabitur cõſuetudo domicilij mariti
⁊ lucrabitur.vt eſt de mente Bart.in.l.
exigere.ff.de iudi.vbi tex.cũ glo.⁊ in.l.
cũctos populos.C.de ſum.tri.⁊ ſequi-
tur Bal.in rub.de inueſtitura de re.ali.
facta.c.vl.ſꝫ limitat verã niſi error iter-
uenerit qꝛ mulier ignoꝛabat ⁊ ↄxit ſim
pliciter fiducia iuris cõis.ar.ff.de iur.⁊
fac.igno.l.regula ⁊.ff.de ꝓba.l.cũ de in
debito.alij tenẽt ꝙ ſi ↄtraxit in loco mu
lieris ille loc⁹ inſpiciat.Si in loco viri il
le attẽdat.Si in loco.iij.cõſuetudo viri
obſeruet.qꝛ eſt caput mulieris de ſpõ,
c.j.ſꝫ opi.Bar.ſequit do.Anto.q̃ addit
ꝙ ſi marit⁹ mutaret diomciliũ poſt ↄtrac
tũ mrimoniũ ꝙ dꝫ attẽdi cõſuetudo do
micilij tpe ↄtract⁹ ⁊ nõ domicilij vbi diſ
ſoluit matrimoniũ qꝛ dꝫ attẽdi loc⁹ vbi
oꝛta fuit obligatio ⁊ nõ vbi recepit pu-
rificationẽ.⁊ facit tex.iũcta gl.ſm intel-
lectũ quẽ ſequit in.l.ſi vxoꝛ.ff.de iudi.
5 ¶Utrũ ſtatutũ patrie valeat circa ma-
trimoniũ.Rñ.Pa.i.c.j.de ſpõſal.d.An.
ſic diſtinguit ꝙ aut ſtatutũ pŕie diſpo
nit circa ſubſtãtialia matrimonij.puta
inualidãdo matrimoniũ vel ꝑſonas.et
ſic nõ vꝫ.Ex quo pꝫ ꝙ leges ꝓhibẽtes
matrimoniũ iter tutorẽ ⁊ pupillã recto
rẽ ꝓuincie.⁊ ꝓuincialẽ ⁊ hmõi nõ tenent.
Idẽ dicas ſi habilitaret inhabiles deq̃
vide ꝑ Fede.cõſi.xxxv.vbi tenet ꝙ gene
raliter ſtatuta laicoꝛum circa matrimo
niũ ſũt nulla qꝛ hec materia non eſt de
foꝛo ſeculari.ſꝫ eccleſiaſtico.vt in.c.tuã.
d oꝛ.cog.facit ꝙ no.Bar.i.l.titia.ff.ſol.
ma.⁊ per doc.in.c.fi.de ſecũ.nupt.Aut
ſtatutum diſponit inferendo penã cir-
ca ſubſtãtialia ipſius ⁊ inferẽdo dam-
num ⁊ ſic nõ valet vt diputat.Jo.an.in
c.ſtatutum.de hereti.lib.vj.Ex quo pꝫ
ꝙ nõ valet ſtatutũ inferẽs penã cõtra-
hẽti cum minoꝛe.xxv.an.niſi ꝑſentibus
agnatis qꝛ intimidat matrimonium qꝛ
liberũ dꝫ eſſe.c.cũ locũ.de ſpõ.Gaſpar
tñ de cal.in.c.ij.de clã.deſpõ.dicit ↄſul
tũ fuiſſe ꝙ vꝫ ſtatutũ in iſto caſu ⁊ ſimi.
Sed Pa.magis placet opi.Jo.an.⁊ eſt
magis cõmunis.de quo vide in.d.c.j.
per.d.Jo.an.de ſancto Geoꝛgio.Quan
doq̧ ſtatutum imponit penam auferẽ-
do lucrum qđ lex ſecularis attulerat ſic
vꝫ ſm.d.Anto.Sed Fed.vbi.ẜ.⁊ Pa.te
net cõtrariũ.Quãdoq̧ ſtatutũ nõ diſpo
nit circa ſubſtantialia matrimonij ſꝫ cir
ca depẽdẽtia puta circa dotẽ ⁊ ſic va-
let ſm Inn.ar.c.Raynuti⁹.de teſt.Quã
doq̧ circa ſolẽnitates diſponit.⁊ ſic vꝫ
⁊ peccãt nõ ſeruantes.Pa.tenet contra
rium qꝛ non ꝑtinet ad laicos.ſed tu dic
verum ꝙ nõ valet ſtatutum in ſolẽnita
tibus alijs adhibitis in tali cõtractu ⁊
maxime que non faciunt ad certitudi-
nẽ matrimonij.Et ſic intelligo dictum
Pa.⁊ limito Barto.in.l.edicimus.C.de
nupt.⁊ Bald.in.l.j.ff.de iuſti.⁊ iure.q̃
tenent ꝙ ſuadente publica vtilitate.lex
ciuilis poteſt penam apponere ſubdi-
tis ſuis.⁊ ſic ꝑ accidẽs erit licitum.ſ.ſta
tuere circa ſolennitates matrimonij qđ
alias nõ eſſet licitum.l.grachus.C.ad
l.iu.de adul.Cõnis ipſi teneãt generali-
ter valere penã appoſitam circa matri-
monium cõtrahendũ ⁊ ſimiliter dictum
ꝑdicti do.Anto.⁊ dictũ Pa.erit verum
vt dixi in alijs ſolẽnitatibus que nõ fa-
ciunt ad honeſtatẽ matrimonij vel eiꝰ
certitudinem qꝛ ſic nõ ligaret.
¶Sed nũqd ꝑdicta habebũt locum.in 4
ſpon.Rñ.ſm do Jo.an.predictuꝫ in to.
c.j.ꝙ ſic per.l.oꝛatio.ff.de ſpon.Fac.tex.
in.c.cum haberet.de eo q̃ du.in ma.quã

pol. p̲ adul. vbi equi parātur matrimo
niū ⁊ ſpōſalia. ⁊ hoc verꝝ quo ad diſpo
ſitionē. ſꝫ nō quo ad penam quia pena
appoſita circa matrimonia non habet
locū in ſponſalib⁹ ſm gl. cōiter appro-
batam in cle. eos. in ver. contrahere de
conſan. ⁊ affin. quod no. bene.

Impedimētū decimum octauū ē p̲uationis quādo. ſ. aliq̄s ē ſurd⁹ mut⁹
⁊ cec⁹ nā talis nō pōt ꝯhere ⁊ ſi ꝯtrahit
nō tꝫ ſꝫ dirimit ſꝫ aliquos. Nō q̄ꝛ q̄ nūq̄
vidit. nec audiuit. nec pōt ſcire quid ſit
mr̄imoniū nō pōt ꝯtrahere nec ꝯſentire
in matrimoniū. Sꝫ iſtud ego limito ſm
hoſ. ⁊ Pau. in. c. cū apud. de ſpōſa. verū
ſi nullo mō pōt exprimere ꝯſenſuꝫ ſuū
i ꝯtrahēdo p̲ aliq̄ ſigna, ſic erit mr̄imo
niū ꝯtrahēdo. q̄ꝛ lꝫ ignoret q̄d ſit mr̄i-
moniū put ſacr̄m eſt non tamē put eſt
vinculū ꝙ a iure naturali elicit q̄ rō di
ctat vt alicui inſeparabiliter adhereat
ad generationē p̲curādā difficilimum
tamē eſt hoc tales poſſe oſtēdere p̲ aliq̄
ſigna. Similiter furioſus p̲uat⁹ iudi-
cio rōnis nō pōt ꝯhere. vt no. i. c. dilect⁹
fili⁹ de ſpōſa. niſi haberet lucida īterual
a la. ⁊ tūc ꝯſētire poſſet. idē dic de ebrio.

¶ No. p̲ itelligētia oīm p̄dictorū ſingu
lare dictū Hoſt. in. c. ſi vir. de co. ſpi. q̄d
vbi doc. ⁊ magiſtri p̲ ſuas glo. mr̄imo-
niū ſoluūt nec ius exp̄ſſum adducūt ſi
repit vn⁹ doctor. vel magiſter ſcribens
ꝯtrariū mr̄imoniū ſuſtinēs ipſe eſt ſequē
dus. ar. c. lꝫ ex q̄dā. de teſt. Q̄ꝛ ſm eū tol
lerabil⁹ eſt aliquos ꝯtra ſtatuta hoīm co
pulatos dimittere ſimul q̄ ſic coniun-
ctos contra ſtatuta dei ſeparare. d. c. li-
cet. Iſtud dictū ſequitur ⁊ recitat pan.
in. d. c. ſi vir. Sed limita dicens. niſi cōis
opinio haberet q̄ſi tex. p̲ ſe. ⁊ propter-
ea exponit id q̄d d̄r in. d. c. ſi vir. ſ. ꝙ eſt
ſequēdū in hoc q̄d h̄uani⁹ dicit. ſ. ratio-
nabilius et equi⁹. Idē fere dicit in. c. fi.
de ſen. ⁊ re iudi. ⁊ dicit confirmari dictū
p̄fatum Hoſt. per dictū. c. fi. ſed limitat
niſi opi. illi⁹ doctoris euidēter eſſet fal-
ſa vel niſi p̲babilib⁹ ratiōib⁹ poſſet con
uinci. Addo ⁊ aliā limitatiōem dico verꝫ
p̄fatū dictū quādo mr̄imoniū ſuſtētatū
pōt habere ſuum effectū ſm ꝙ. ſ. dixi.
Matrimoniū. iij. ipedimento. xvj. in fi.
al's q̄n nō pōt habere ſuū effectū matri
moniū nō eſſet iudicādū p̲ eo ad dictū
vnius contra communem opi.

¶ Utrū papa poſſit diſpēſare in oībus 2
ipedimētis p̄dictis. R̄n. ꝙ q̄dā ſunt im
pedimēta q̄ remouent cōſenſum ſicut
eſt impedimentum tertiū ſcilicet cōdi-
tionis ⁊ quartū. ſ. erroris perſone. ⁊ vn
decimū. ſ. metus. ſeu coactionis ⁊ deci-
mum octauū. ſ. p̲uatiōis ſenſus. Uñ ſi
cut papa nō pōt ſupplere cōſenſum ſi-
ne quo nō eſt mr̄imoniū ſic nec in ipſis
pōt diſpēſare vel ipſa tollere. Alia ſunt
impedimēta ex ſtatuto eccleſie cui⁹ mo
di eſt ipedimētū p̄mū. ſ. interdictū ec-
cleſie. ⁊ ſm. ſ. feriaꝝ. ⁊ quartū. ſ. cōditio-
nis ſeruilis q̄ꝛ vt mr̄imoniū ꝯctū cum
ancilla a libero nō teneat hoc eſt ex ſta
tuto eccleſie. Ric. i. iiij. di. xxvj. ⁊ Pe. de
pal. ⁊. v. ſ. voti caſtitatis ⁊ ſeptimum. ſ.
cognatiōis ſpiritualis. ⁊ octauum. ſ. co-
gnatiōis legalis ⁊ nonum. ſ. criminis. ⁊
decimuꝫ. ſ. diſparitatis cult⁹ ⁊. xij. ſ. or-
dinis ⁊ decimū quartū. ſ. publice hone-
ſtatis ⁊ decimū ſextū. ſ. ipotentie coeun
di. Nā poſſe generare nō eſt de ſubſtā-
tia mr̄imonij. Aliter ſenes non poſſent
ꝯhere ꝙ falſum eſt. ⁊ iō eſt ex ſtatuto ec-
cleſie. Et ipedimētum. x. ſeptimū. ſ. con
ſuetudinis. ⁊ i illis pōt papa diſpēſare.
Silr̄ dico de impedimēto. vj. ſ. conſan-
guinitatis. ⁊. xiij. ſ. ligaminis. ⁊. xxv. affi
nitatis quo ad aliq̄ q̄ i ipſis ſolū ſunt
ex ſtatuto eccleſie. ſicut eſt i cōſanguini
tate ⁊ affinitate vt quis poſſit ꝯhere in
ij. gradu linea equali. ⁊. iij. ⁊. iiij. ⁊ ſilr̄ i
ipedimēto ligaminis quo ad hoc ne q̄s
poſſit ꝯhere cū aliqua poſt mr̄imoniū
ꝯctū per aliqua v̄ba de p̄nti ſolū. Et in
hoc cōcordāt cōiter doc. licet quo ad vo
tū ſolēne aliq̄ tenuerit ꝙ papa nō pōt
diſpēſare ſicut Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ⁊ q̄-
dā alij. ſꝫ tn̄ tene ꝙ poteſt vt etiā ipſe
Tho. i. iiij. di. xxxviij. ⁊ Ric. eadē di. Hē
ri. de gā. i quol. q. xxix. ⁊ eſt cōis opi. tā
theologoꝝ q̄ canoniſtaꝝ. alia ſunt ipe

dimenta iuris diuini ⁊ legis naturale.
de qbus hēs.ẜ.impedimento.vj.§.j.ſ.
de cōſangui.⁊ affi.vſqꝫ ad ſm gradum
in linea inequali.⁊ in iſtis vtruꝫ papa
poſſit diſpenſare ſic fuit diuerſa opi.ca
noniſtarū in.c.literas.de reſti.ſpo.⁊ in
c.per venerabilē.q̄ fi.ſint le.⁊ in.c.ꝑpo
ſuit.de ꝯce.preb.qbuſdā dicētib⁹ ꝙ nō
pōt p.d.c.literas.ſꝫ tu dic ⁊ tene quod
licet papa nō poſſet tollere dicta impe
dimenta generaliter tamen in aliquo
caſu ſpāli legitima cā ſubſiſtēte poteſt
in dictis impedimentis ꝯſanguinitatis
⁊ affinitatis diſpēſare.vt etiā tꝫ Jo.an.
⁊ recitat ⁊ ſequit̄ Pan.i.d.c.līas.de q̄
vide.j.papa.§.j.An autez poſſit ſil̄r di
ſpēſare in impedimēto ligaminis inq̄tꝫ
tum eſt de iure diuino.ſcꝫ vt poſt matri
moniū cōſummatū q̄s cōtrahit cū alte
ro tenet̄ cōiter ꝙ nō.⁊ ſic ſerua indubi
tāter quo ad hoc vt q̄s poſſit dimittere
vxorem vel vxor virum quo ad vinculū
poſt matrimonium conſummatum.Si
militer etiam quo ad hoc vt vxor poſſit
habere duos viros.ſed quo ad hoc vt
vnus vir poſſit habere duas vxores
credo papam poſſe diſpenſare quando
genus fidelium eſſet reductum ad pau
ciſſimos viros.de quo dic.vt.j.papa.§.
primo.
3 ¶Sed nunq̄d epiſcopus ſimiliter pote
rit diſpēſare in aliquo p̄dictorū impedi
mentorum.R̄n.ꝙ in interdicto eccleſie
ſpāli facto a ſuo īferiori pōt ⁊ in ipedi-
mento criminis qn̄ cria ſolū impediūt
matrimoniū cōtrahendū de quibus.ẜ.
Impedimentū.ix.princ.Sed in inter-
dicto facto a ſuperiori ſuo vel i crimini
bus q̄ ipediūt ⁊ dirimūt poſt cōtractū
de qb⁹.ẜ.in.di.ix.impedimēto.§.j.⁊.v.
Aut in alijs q̄buſcūqꝫ ipedimētis ma-
trimonij ne ꝯhat̄ nō pōt ep̄s diſpēſare
niſi in caſib⁹ de quib⁹.ẜ.diſpenſatio.§.
v.Ep̄m poſſe diſpēſare cōtra canonem
vel conſilium.
4 ¶Quid de illo q̄ audiuit perpetuū im
pedimentū fore inter ſe ⁊ vxorem ſuaꝫ.
R̄n.ſꝫ Rod.ꝙ.ſi audiuit a fide dignis
tenet̄ iq̄rere.alias eēt affectata ignorā-
tia ⁊ ſi cōcipiat ꝓbabilem opi.ex dicto
tali nō ſolū.dꝫ exigere debitū.ſꝫ crede-
re donec itelligat veritatē diligēter in
quirendo.Si vero inquirendo nihil in
uenit.vel audiuit hoc nō a fide dignis
ſic dꝫ deponere conſciētiā nec peccaret
mortaliter nō credere q̄uis audierit a
fide digno vt puta a ſacerdote vel com
patre.⁊ hmōi qꝛ nō obligat̄ cuicūqꝫ cre
dere niſi probet ſed ſufficit inquirat et
ſi aliud non inuenit non credat
¶Nunquid ſacerdos teneatur reue- 5
lare impedimentum.vide.ẜ.Confeſſio
iiij.§.x.
¶Utrū vxor teneat̄ ſequi virū tranſfe- 6
rentem ſe ad aliam patriā.R̄n.ꝙ non
ſi ꝓbabiliter dubitat de morte ſua vel
ꝙ vellet eā exponere ad ſcortum vel ſi
vir vellet ire vagabundus cum tamen
non eſſet quādo cōtraxit.Nam in iſtis
caſibus nō tenetur eum ſequi alias ſic.
ita no.doc.i.c.de illis.de ſpō.⁊ i.cap.j.
de coniu.lepro.de q̄ dic.vt.j.vxor.§.ix.

Matrimoniū.iiij.

quo ad ſeparabilitatem.Utrum ſit
ſeparabile matrimonium poſtq̄ꝫ ſemel
legitime eſt contractum per v̄ba de p̄n
ti ⁊ conſūmatū.R̄n.ꝙ hoc pōt intelligi
dupliciter.Aut quo ad hoc vt alter poſ
ſit alteri matrimonialiter copulari alte
ro dimiſſo ⁊ ſic nūq̄ꝫ eſt ſeparabile ma-
trimoniū inter fideles contractū.⁊ con
ſummatū vt patet in.c.gaudemus.de
diuor.nec papa poſſet in hoc diſpenſa
re vt patet in.c.ex publico.de cōuer.cō
iuga.ſecus in matrimonio cōſumma-
to inter fideles.de quo.ẜ.Matrimoniū
iij.ipedimēto.x.aut q̄ ad thorū ⁊ coha
bitationē tantū ⁊ ſic ſeparari pōt pro-
pter.v.primo ꝓpter adulteriū vt puta
qꝛ alter fornicat⁹ eſt.xxxij.q.j.dixit do
min⁹.de quo dic vt.ẜ.debitū.§.vij.Se-
cundo ꝓpter vitium ſodomiticum ſm
Hug.Lau.Jo.Cal.do.An.⁊ Pa.i.c.ma
ritus.de adul.qꝛ nomine fornicatiōis
intelligit̄ omnis illicitus coitus.xxxij.
q.vij.non ſolū.⁊.q.iiij.meretrices.q̄uā
uis Jnn.in.d.c.maritus ⁊.gl.in.c.oēs.

xxxij.q.vij.teneāt Archi.ſ; primū videt
veri⁹ q; maior l hoc ſit iīuria matrimo
nio ꝗ̄ in alia pollutiōe. ⁊ idē poſſet dici
de quacūq; alia pollutiōe habita cum
alia perſona qualitercunq; ꝙ pōt ſepa
rari ſec⁹ in pollutiōe quā quis h; per
ſe ipm ſolū ſm Rod. ⁊ gl.i.d.c.oēs. Ter
tio ſi alter querit alterū trahere ad ali
qd̄ aliud peccatū mortale. ſm gl.in.d.
c.oēs cātiones. ⁊ Inn.i.d.c.maritus.et
in.c.queſiuit.de diuor. ⁊ Pa.in.d.c.q̄ſi=
uit. Quod verū itellige ſi aliter compe=
ſci non pōt. Quarto ꝓpter hreſim. et ſi
anteꝗ̄ cōuertat intrauerit religionem.
etiā ſine autoritate eccleſie non redibit
ad eū ſi ꝯuertat poſtea ſiue hereſis fue
rit notoria ſiue nō ſ; Pan.in.c.illa.de
diuor. Si vero religionem non intrauit
cōpellet redire ad eū ſi cōuertat ab he
reſi ſi ſine autoritate eccleſie ſe ab eo ſe
parauit ꝗ̄uis alij aliter ſentiāt vt not.
Pa.in.d.c.de illa.

☞ Ad ꝓpoſitū eoꝝ q̄ in hoc.§.dicunt.
ſc; an matrimoniū cōſummatū poſſit
diſſolui ex diſpēſatiōe pape no. Ioā.de
por. ꝙ non in ru.ff.ſolu.ma. ⁊ Bal.in.l.
deo nobis.col.iij.verſi.vlteri⁹ not. hic.
C.de epi. ⁊ cle. ⁊ per Sali.aliquid i.l.ho
die.C.de repu. ⁊ per. Alex.in.l.ſi cū dō
tem.§.ſi maritus. in fine.ff.ſolu.ma.et
in.l.ſi quis ſit.eo.ti.

1 ¶ S; nunqd ſimiliter in predictis ca=
ſib⁹ ſeparatio poterit fieri ſine iudicio
eccleſie. Rñ.ꝙ ſi delictū eſt notoriū po=
teſt propria autoritate dimittere eam
nō tamē lucrabit donationem propter
nuptias vel dotem ſm Io.an.in.c.ple=
runq;.de.do.poſt diuor.re.ſi nō habet
penes ſe. q̄a petere nō poterit ſ; ſi ha=
bet penes ſe per exceptionem adulterij
lucrabitur ꝯtra petentē ſm Pa.in.d.c.
plerunꝗ̄. Si vero delictum nō eſt no=
torium ſi ſolū debet fieri autoritate ec=
cleſie quo ad ſeparationē cohabitatio=
nis aliter inſtāte altero compelletur co
habitare ſed quo ad rationem debiti
pōt ꝓpria autoritate denegare ex quo
ſibi cōſtat delicto alterius. Faciūt not.
in.d.c.plerunꝗ̄. ⁊ in. d.c. gaudemus.

¶ Quomodo dicetur notorium vide.ſ. 2
adulterium.§.viij.
¶ Utrū ſeparati ꝓp ſpūalē fornicationē 3
ſint abſoluti a debito reddēdo ſicut ſe=
parati ꝓp fornicatiōnē carnalē. Rñ.ꝙ
ſic ſ; Hoſt. ⁊ Pa.i.c.q̄ſiuit.d̄ diuor. Qd̄
itellige q̄ ad eū q̄ ē inocēs. ſ; q̄ ad eū q̄
culpabilis ē ꝗ̄tūcūq; ſnīa diuortij ſit la
ta ſiue ꝓpter fornicationē ſpūalē ſiue
carnalē ſi innocēs petit eum ſibi recōci
liari d; ⁊ ipe tenet ſibi reddere debitū
q; ꝙ fauore meo itroductū eſt nō debet
retorqueri in dānū meū.l.qd̄ fauore.C.
de legi.niſi intraſſet religionē vel ſuſce
piſſet ſacros ordines q; nō poteſt repe
tere nec alter teneret reddere. hoc ſe
quit Ber.i.c.ex literis tuis.de diuor.et
Hoſt.ibidem.
¶ Quinto ſeparatur propter ſanctimo 4
niam. pro cui⁹ declaratione plura ſunt
querenda.
Utrū ambo ꝯiuges poſſint vouere cō 5
tinētiā. Rñ.ꝙ ſic de cōi ꝯſenſu de q̄ dic
vt.ſ. mrīmoniū.iij. ipedimento.v.§.v.
¶ Utrū alter ſolū poſſit vouere caſtita 6
tē ſine cōſenſu alteri⁹. Rñ.ꝙ ſic in ſuū
preiudiciū ſed nō alteri⁹ vnde poſt vo
tū exigere non poterit ſine pctō morta
li. ſed bene reddere tenetur. ⁊ etiā exi
gere quando reddere ſe nimis onero=
ſum alteri non petendo. facit.c.quidā
intrauit. ⁊ ibi ꝙ not.de conuer.coniu.
¶ Quid ſi alter ꝯſenſit vt alter voueret 7
ſtatu nō mutato. Rñ.ꝙ ꝯſentiēs nihilo
min⁹ poterit exigere ſm Inn. ⁊ ſequit
Pa.in.c.j.de ꝯuer.coiu. ſi ipe cōſentiēs
nō vouit ⁊ ille q̄ vouit tenet reddere.
ſed nullo modo exigere etiā ſi non exi
gendo eſſet oneroſus alteri q; cōcedē
do licentiam in hoc ſibi preiudicauit.
¶ Sed nūqd poterūt mutare ſtatū pu
ta effici religioſi vniuerſaliter ordina=
ri. Rñ. vt colligo ex Pa.i.d.c.j. Aut. hoc
ꝓcedit ex cōi ꝯſenſu. Et tūc ſi alter vult
effici epūs reqrit ꝙ vxor pri⁹ ſit ꝓfeſſa i
aliq̄ monaſterio etiā ſi non ſit ſuſpecta
de incontinentia vt in.c.ſane.de ꝯuer.
coniu. eſt.n. ſpāle hoc. Si vero non vult
effici epiſcopus ſed ſubdiacon⁹ diace

nus vel p̄ſbyter aut religionēītrare tūc pōt de cōſenſu alteri⁹ partis.q̄uis altera pars nō voueat ɔtinētiā.Facit.ca. ſignificauit.⁊ q̄ ibi no.de ɔuer.ɔiug.lʒ non debeat quis ordinari ad ſacros ordines vl' recipi ad religionem niſi vxor faciat votum ſimiliter caſtitatis vt in c.cū ſcis.de cōuer cōiug.

9 ¶ Sed pone q̄ cū ɔſenſu alteri⁹ vir.ſit fact⁹ religioſus vl' ſacerdos nūquid ille q̄ ɔſenſū dedit poterit aliū repetere. Rñ.q̄ i hoc ſūt opi.Abb.i.d.c.j.Inn.in d.c.q̄dā tenēt.q̄ ſi eſt iuuenis poterit ⁊ ad ei⁹ petitionē dʒ ingreſſus vl' ordinatus reuocari.Cal.tʒ q̄ nō poterit ipʒ repetere.ſed bñ iplorare offm̄ iudicis ⁊ iudex ex officio ne adulteriū ɔmittat̄ p̄ remanētē in ſeculo educet adulteꝝ d̄ monaſterio vl' ordine ⁊ coget reddere debitū.Alij volūt.⁊ hoc magis mihi plʒ. q̄ ſi ille q̄ dedit licentiā eſt iuris ɔſcius q̄ nō poterit repetere nec ex offō ei reſtituere q̄ dādo licentiā talit̄ mutandi ſtatū vl' voniſſe caſtitatē ſaltē durāte vita alterius q̄ q̄ vult vnū vl' velle ⁊ omne illud p̄ qd̄ ɔuenit ad illud.ca. prudentiā.de offi.delega.Facit.c.vidua de regula.Sed ingreſſus alterius nō debet fieri niſi alter voueat cōtinentiam.vt in c.cū ſis.de cōuer.cōiug.ergo dando licentiā vl' vouere.Si v̄o iſtud ius ignorauit ſic reſtituet̄ ei ſaltē ex offō hoc tʒ gl.i.c.q̄ vxorē ſuam.xxxiij.q.v.⁊ i.ca.ſeriatim.xxxij.di.⁊ ſm̄ eam cōcor.opi.

10 ¶ Quero nūq̄d iſte reſtitut⁹.poſt mortē vxoris vl' alteri⁹ p̄tis teneat̄ redire ad monaſteriū.Rñ.q̄ ſic q̄ ē vere religioſus ex q̄ vxor cōſenſit facit.c.ex parte el.j.de ɔuer.ɔiu.⁊ q̄ ibi no.Bal.idem dic d̄ ordinato ad ſacros ordines q̄ tenet̄ viuere caſte ⁊ clericaliter.

11 ¶ Quid ſi quis intrat religionē vl' accipit ordines ſacros vxore cōtradicente vl' ignorāter.rñ.q̄ vxor poterit eū reuocare.d.c.quidā.⁊ ip̄e tenet̄ ſibi debitum reddere ſed nō poterit exigere niſi quādo nō exigendo efficeretur nimis onerofus alteri parti.vt dictum eſt.ſ.

12 ¶ Pone q̄ vxor ſciuit.⁊ nō contradixit nec iniam dedit ſed diſſimulauit nūq̄d reuocare poterit.Rñ.q̄ ſic.vt no.i.c.cōſuluit.de cōuer.ɔiuga.Idē dic ſi cōſenſit ex timore iuſto.vt i.c.accedēs.eo ti. Idē dic ſi p̄ doliū cōſenſit.c.veniēs.e.ti.

¶ Pone q̄ vir vxore cōtradicēte vl' diſ 13
ſimulante intrauit vel ordinatus eſt in ſacris ⁊ eū vxor nō repetijt in vita ſua lʒ potuiſſet poterit ne talis poſt mortē vxoris exire ⁊ aliā accipere vxorē.Rñ. ſm̄ Cald.⁊ ſequitur Pau.in.d.c.j. non q̄ cauſa ceſſante que inualidabat eius ingreſſuʒ ceſſat ⁊ ſequela.⁊ ſic tene q̄cq̄ Innocen.in.di.ca.quidam multum.variauerit.

¶ Sed nūq̄d ſi talis reuocetur ab vxo 14
re ip̄a mortua tenebitur redire ad monaſteriū vel viuere clericaliter in caſtitate.Rñ . q̄ quo ad aliū q̄ ſacros ordines recipit nō eſt dubiū q̄ tenetur viuere i caſtitate ⁊ ſi cōtraheret de facto cum alia nō teneret matrimonium: vt in ca.vnico.de voto.li.vj.ſed de illo qui ſolū religionem profeſſus fuit eſt opi. diuerſa inter doc. Sed ego credo q̄ nō tenetur redire.quia obligatio ſemel extincta nō reuiuiſcit.l.qui res.§. aream ff.de ſol.Sed ſolū caſte viuere q̄ eam q̄tum in ſe fuit potuit valide promittere.⁊ ſm̄ hanc diſtinctionem potes concordare doc.in.d.c.quidam.Et ita limita ⁊ intellige.d.c.quidam.

¶ Quid ſi talis non ſolum nō vult re 15
dire ad religionē ſed de facto mortua p̄ma vxore cōtraxit cū alia.Rñ.q̄ licet d.An.in.d.c.quidā teneat tutius eē dicēdū q̄ nō teneat m̄rimoniū tamē mihi vr̄ q̄ ſit tuti⁹ tenere q̄ teneat ſi fuit reuocatus ab alia vxore.Ratio quia vt matrimoniū nō teneat opʒ votū ſit ſolennizatum per profeſſionem tacitam vel expreſſam vni de religionibus approbatis.vt in di.c.vnico.ſed iſte non fuit p̄feſſus q̄ votū fuit nullū quo ad ius poſitiuum q̄ paria ſunt non p̄fiteri ⁊ inualide p̄fiteri ar.c.ij.de tranſlatione.Item vl' tex.p̄ hoc in di.c.quidam. vbi nō compellitur redire ad monaſterium.Sicut facit in.c.ex parte.el.j.e.ti.

16 ¶Sed pone ꝙ nõ reuocatur ille q̃ in-
trauit cõtradicente vl' ignorante vl' diſ
ſimulãte altera parte nũquid poſt moꝛ
tẽ poterit exire. R̃n. Ca. vt no. Pa. i. di.
c. j. ꝙ nõ quaſi ꝑ moꝛtẽ validetur mona
cat⁹. Inn. variat. Sʒ tñ dic ꝙ niſi vxoꝛ
cõſenſerit expꝛeſſe ſi ſtatim egreditur ⁊
cõtrahit tenebit matrimoniũ lʒ peccet
moꝛtaliter. ſec⁹ ſi vxoꝛ poſtea i vita ſua
conſenſiſſet. qꝛ ſic tenet profeſſio.

17 ¶Utrũ ſponſa violẽter cognita a viro
poſſit intrare religionẽ ipo inuito. R̃n.
Pau. i. c. verũ. d̃ conuer. cõing. ſequitur
opi. Ber. Brix. q̃ tenet ꝙ põt qꝛ nõ vide
tur cõicaſſe coꝛpus ſuũ ex q̃ inuite fuit
cognita facit. c. ille ãt. xxxij. q. v. Poſſet
dici eſſe verũ hoc vbi illa nõ fuit i culpa
tardationis ingreſſus vbi autẽ fuit in
culpa nimis tardãdo ingreſſum ſic non
poſſet itrare qꝛ ille exegit ꝙ ſibi debe-
bat ⁊ ſic eſt extra culpã. Et ẜm hanc di
ſtin. cõcoꝛdari pñt opiniones quas reci
tat. Jo. an. in regula q̃ ↄtra. de reg. iur.
li. vj. in mercurialib⁹. Et ẜm hoc ẽtopoꝛ
tet dare vnã limitationẽ ad. c. ex publi
co de conuer. ↄiug. Ut videlicet itelliga
tur q̃s de⁹ coniunxit. i. ꝑ carnalẽ. copu
lam volũtarie habitã vel ex debito ex-
toꝛtã ⁊ eſt ſingularis. Attamẽ. Ego hoc
nulli ↄſulerẽ. ſʒ potius iudicarem ma-
trimoniũ cõſummatũ ita ꝙ alter alteri
m̃rimonialiter coniungi non poſſit alte
ro viuẽte cui ſic carnaliter fuit copula
tus Mo. ⁊ Rodo. tenẽt ꝙ ſi ſponſa erat
de futuro ꝙ poterit ⁊ placet quia ẽ vex
nec habet dubium.

18 ¶Utrũ matrimoniũ non ↄſummatũ in
ter fideles legitime ↄctũ ſit diſſolubile
R̃n. ꝙ aut fuit ↄtractũ etate idebita. ſ.
j. annos puberatis. ⁊ ſic cũ puenerit ad
etatẽ d̃bitã ſi alter eoꝝ vult diſſoluit vt
i. c. de illis. el. j. d̃ deſpõ. ip. ⁊ idẽ dic ſi ſo
lũ alter erat in etate debita ꝙ cũ ꝑuene
rit ad etatẽ poterit diſſoluere. Uerũ ẽꝙ
hoc debet fieri autoritate eccl'ie. vt not.
gl. i. d. c. de illis. Aut fuit ↄctũ i debita
etate. ⁊ tũc ſi alter vult ſolũ pꝛomoueri
ad ſacros oꝛdines nõ põt nec diſſolui-
tur matrimoniũ. vt cõmuniter tenẽt in
d. c. j. Aut vult itrare religionẽ. ⁊ ſic põt
⁊ diſſoluitur matrimonium ſtati ꝑ ꝓfeſ
ſionẽ factã ita ꝙ alter qui remanſit in
ſeculo libere põt cõtrahere cũ altero: ſʒ
ante pꝛofeſſionẽ nõ. vt i. c. verũ. ⁊ in ca.
ex parte. el. ij. de cõuer. cõiuga. ⁊ itellige
ꝑ pꝛofeſſionem tacitã vel expꝛeſſam fa
ctã ⁊ vni de religionib⁹ appꝛobatis ali
ter nõ diſſoluitur. vt in. d. c. vnico. Ex q̃
infert Pa. i. d. c. ex parte. el. ſecũdo ꝙ lʒ
ſponſus efficiatur mantellatus vel de
iij. oꝛdine nõ ſoluitur matrimoniũ: qꝛ
lʒ ſit modus appꝛobat⁹ nõ tñ religio.
Similiter nõ diſſoluitur ꝑ ingreſſum ſo
lũ religionis appꝛobate niſi vt dixi ta-
cite vl' expꝛeſſe pꝛofiteatur. Unde ſi q̃s
intrare vellet ⁊ nõ pꝛofiteri non poſſet
altero inuito. Aduerte tamẽ quod ſunt
quedam mulieres de tertio oꝛdine ſan
cti Franciſci que viuunt collegialiter ⁊
pꝛo fitentur tria vota religionis et con
ceſſione apoſtolica. Et ideo talis pꝛo-
feſſio bene diſſolueret matrimonium
non conſummatũ ſicut declarauit Six
tus papa quartus ſiue ante ſit contra-
ctum ſiue poſt dictaʒ pꝛofeſſionem con
traheret.

¶Et qꝛ ſepe a doc. i ſacra ſcriptura fit 19
mẽtio de cõiunctis ꝑ pꝛopꝛia nomina
vt ipſa quiſq; intelligat ſub breui cõpẽ
dio inferius clare demõſtrabo. Nurus
dicitur vxoꝛ filij pr̃i. ⁊ matri viri ſui. Ge
ner dicitur vir filie patri ⁊ matri vxoꝛis
ſue. Socer dicitur predict⁹ pat ⁊ ſocrus
ꝑdicta mater dictʒ nurui ⁊ genero. No
uerca dicitur ſecũda vxoꝛ filijs ex alio
matrimonio viri vitricus dicitur ſecũ-
dus vir filijs ex alio matrimonio vxo-
ris. Priuigni ⁊ priuigne dicũtur predi
cti filij ⁊ filie alteri copulato. Patruus
⁊ amita ſũt frater ⁊ ſoroꝛ patris auũcu
lus ⁊ matertera ſunt frater ⁊ ſoroꝛ ma
tris ⁊ iſtis ſi addit magnus ſũt frater
vel ſoroꝛ. Aui vel auie patrueles ſũt fi-
lij duoꝝ fratrũ qui habẽt etiã patruũ
⁊ amitam. Conſobꝛini ſunt filij dua-
rum ſoroꝛum inter ſe qui habẽt etiam
auũculum ⁊ materterã amitini ⁊ ami-
tine ſunt filij fratris ⁊ ſoroꝛis inter ſe.

Medicus

Medicus tripliciter pōt eē in culpa de morte infirmi. Pͥo añ factū.ſ. qñ intromiſit ſe de eo ꝙ ignorat.vł ad ipm nō ſpectat vel non ſufficit ad agendū ſolus. Scdo in facto:qꝛ licet peritus nō tñ ſequit̄ traditiones artis.ſed fantaſiā ſui capitis vel experimenta noua intellige niſi experimēta noua vł ſua fantaſia ſit rationabilis quia liceret Tertio poſt factum quādo eſt negligens circa cuſtodiam infirmitatis not.Bar.Inn. ⁊ hoſt. in.c.tua.de homici.

☞ De cōtētis in hoc.§.⁊ an medicoꝝ appellatione veniāt incātatores. bar. cep.i ru.de ꝟ.ſig.xx.col.⁊ bar.in.l.j.§. medicos.ff.de var. ⁊ extraoꝛ.cog.ſ3 ꝙ ſi.nec ēt herbularij dētarij aut caſtratores.Sꝫ bal.i.l.j.i pn.ibi ꝗ dotē vel auriculā.C.mādā.tenet ꝯtrariū.ꝙ.ſ.dicūt medici auricularij ⁊ dētarij qꝛ medent̄ dētibꝰ ⁊ auribꝰ ⁊ an medicus teneatur curare pauperē infirmū ſuis ſumptibꝰ ⁊ poſtea petere mercedē no.bar.i.l.archiatri.C.de profeſ.⁊ medi.li.x.

1 ¶ Utrū euentus mortalitatis debeat medico imputari. rñ qḋ nō ſi diligētiā quā debuit ⁊ potuit exhibuit. ff. de of. pſ.illicitas. C.ſicuti vide.§. homicidiū ij.§.xviij.et aduerte qḋ medicꝰ tenet in foro aīe nō ſolū quādo volūtarie ledit puta prolōgādo infirmitatē ⁊ hmōi. ſꝫ etiā quando ex ignorātia vel imperitia vel nō ſequēs traditiōes artis aliquē leſit vt no.pe.i aut.ſꝫ hodie.C.ď indi. nā imperitia medici culpe annumeratur. l.ſi quis fundū.§.celſus.ff.loca.l.imperitia.ff.de re.iu.⁊ in gl.j.q.iiij. nō eſt imputāda.Limitat.hoc pa.i.c. ad aures.ď eta.⁊ quali.vez qñ aſſumpſit officiū volūtarie. Secus ſi ex neceſſitate qñ ex ignorātia ⁊ impitia ledit. vt puta vtitur aliquibꝰ exptis alꝭ. ⁊ bona fide. qꝛ ſibi imputet ꝗ talē elegit.ex quo dicebat ſe imperitum.

2 ¶ Quid ſi dubitat medicinā nociuam. Rñ.qḋ nullo mō dꝫ dare ſꝫ tutiorē partē eligere.de preſum.c.illud.de homi.c. petito.qꝛ ſecurius eſt hominē relinquere i manu dei ꝙ̄ medicinas dare de qbus dubitat ſm Inn.i.c.tua nos.de homi.⁊ ibi pa.⁊ intellige eum in dubio qñ nō hꝫ aliquid ex ꝗ probabilius extimet profecturam ꝙ̄ nociuā.Secus ſi haberet aliqñ probabilitatem potius de vtilitate ꝙ̄ de nocumento: qꝛ ſi poſſet dare adhibita debita diligentia ⁊ ſtudio qꝛ ſic nō proprie eſt in dubio.ſed in opinione.vel titubatione.

¶ Utrū ſit in culpa medicus qñ medicinā ſm artē dedit. ſꝫ ex defectu ſpecierū vel admiſtratiōe alia ſit nociua. Rñ. qḋ nō ſi debitā diligentiam adhibuit. c.ſpſice.de cle.excō.mi.ſm Inn.⁊ ho. 3

¶ Utrū Cirurgicus ter ſcidēs aliquem 4
qui propter incōſuetam diſpoſitionem venarū vel quia propter infoelidum tumorē vel tremorē qui venit ſuper eum mortuus ē ſit in culpa. Rñ.qḋ. nō ſi debitā diligentiam adhibuit ⁊ erat peritꝰ ar.c.ex literis.de fri.⁊ male.Et hoc verū ſi nō dubitabat de hoc.qꝛ ſi dubitabat debuit omittere vt no.Inn ⁊ ho.ne cle.vel mo.c.ſententiam.⁊.d.c.tua nos.

¶ Utrū medicus teneatur gratis curare.Rñ.ꝙ ſic ſi eſt pauper infirmus ſm gl.lxxxiij.di.§.j.Si vero diues eſt nō tenetur cū nemo cogat̄ de ſuo facere bñficiū.x.q.ij.ꝑcarie ⁊ licite mercedē ſuā xiiij.q.v.c.non ſane. 5

Additio Si tñ eſſet ſalariatꝰ de publico tenetur gratis ſeruire ita paupis ſicut magnatis ifirmis ſed a ſanis bene poſſet petere ſalariū vt.d.l.Archyatri.C.ď profe.⁊ me.

¶ Sed quid ſi infirmus ſit diues tñ ex 6
auaritia nō vult ſoluere medico debetne medicus eū mori permittere.Rñ.qḋ non.ſed dꝫ ei medicinas ⁊ alia neceſſaria facere ſuis expēſis quas poſtea repetere poterit cū ſanus effectus fuerit qꝛ vtiliter geſſit negociū eiꝰ. ff. de neg. ge.l.pōponiꝰ.⁊ ſi moriat̄ repetet ab heredibus. qꝛ ſufficit ſi vtiliter cepit gerere lꝫ euētus non ſit ſecutus.l.ſed an vltro.ff.ď neg.geſt.nec pōt de obijci qñ cā pietatis hoc fecerit niſi ſit ei propinquus.vt.l.alimēta.C.de neg.geſt.quia

tunc oportet proteſtetur ꝙ gratis non intendit hoc facere alias nō repeteret. ð.l.alimenta.no.hec gl.in.ð.§.j.

7 ¶Utrū peccet mortaliter medicus cōſulēdo aliquid contra animam pro ſalute corporali. Rñ. ꝙ ſic ⁊ ne hoc faciat ꝓhibetur ⁊ ſub pena excōmunicatiōis in.ca.cū infirmitas de peniten.⁊ remiſ.

8 ¶Utrum ſimiliter peccet mortaliter ſi nō admonet infirmū vt cōfiteatur. Rñ. qð ſic qꝛ facit contra preceptum vt i.ð.c.cū infirmitas nec poteſt dici abrogatum per contrariam cōſuetudinem. qꝛ nō conſuetudo ſed corruptela eſt ⁊ cōtra bonos mores. ideo non valet ſcðm hoſtien.in.ð.c.cum infirmitas. Excuſaretur tamen medicus in caſu repētino qui indiget celeri remedio qui nō ante ipſum infirmū inducerent ad confeſſionē. Et ad uerte quia non ſufficit admonere. ſed debet inducere cū effectu vt i ð.c.no. Nihilominus ſi infirmus nollet confiteri nō credo ꝓpter hoc quod medicus debeat deſiſtere a medicamine quia intelligendum eſt moneas ⁊ inducas effectualiter ꝙtū eſt ex parte medici. ſicut ⁊ i.c.ſi.de eo qui cog.cō. vxoris ſue. Facit.l.ſtipulatio illa.ff.ð ver.obli. non ex parte infirmi quia ſi dimitteret eū forte moreretur deſperatus qui ſanatus poterit poſtea conuerti. ⁊ ſic preceptum eccleſie videretur contra preceptum dei de charitate proximi ꝙ nullo modo credendū.eſt. Facit tex. cū gl. pro hoc.lxxxiij.di.in princi.

9 ¶Sed nūquid ad hoc tenet medic⁹ in oī infirmitate. Rñ. ꝙ non ſaluo meliori iudicio ſed ſolū in infirmitate periculoſa ſcðm ſe. Rō qꝛ ſicut infirmus nō tenetur confiteri. de neceſſitate precepti in omni infirmitate ſed ſolum quādo eſt periculoſa. ſic nec medicus tenetur eū inducere licet ſit optimum. ꝙ medici inducant in omni infirmitate. ⁊ dico periculoſa.i.ꝙ poſſet ꝓbabiliter. inducere periculū mortis. ſecus quādo eſt clarū quod non eſt periculoſa.

10 ¶Utrū infirmus teneat obedire medico. Rñ. Jnn. ⁊ hoſt.in.ð.c. tua. ꝙ nō de precepto ſi tamē īfirm⁹ accipit aliquid vel facit ex certa ſcientia. vł ex affectata vł iprobabili ignorātia: propter ꝙ notabile malū incurrit; peccat mortaliter ar.c.ſi nō licet.xxij.q.v. idē dic ð ſeruiētibus qui ei aliquid adminiſtrant tale ſecus non eſſet notabiliter leſiuum ꝙuis aliqualiter modicū tñ qꝛ aliqñ ſitis magis cruciat ꝙ febris ⁊ inter duo mala minus eligēdū eſt.xiij. diſt. duo. Et ſi ex tali adminiſtratione mors ſequeretur vel mutilatio menbri. eſſent ſeruientes irregulares. ſecus ſi ex leui ignorantia vel a culpa hoc fecerunt.

¶Utrū ars medicine ſit prohibita clericis ⁊ religioſis. Rñ. clericis in ſacris religioſis ⁊ clericis in minoribus beneficiatis non licet vel niſi gratis et vbi periculum non imminet. ne cle.vel mo. c.multa. cirurgiā vero ꝙ idiget inciſiōe vel aduſtione cum ſanguinis effuſione ſecundū Ber.in.c.ad audientiā.de fal. oino exercere nō poſſunt qꝛ ſimpliciter eſt eis interdicta.c.ſententiam.c. ſuper ſpecula.ne cle.vł mo. de homi.tua nos de poſthu.c.j. 11

¶Utrū medicus teneat nūciare mortē infirmo quā prenoſcit cito venturam. Rñ. Joan.de neapoli.in quol.xj. diſtinguit ꝙ aut ꝓbabiliter credit ꝙ talis ꝓnunciatio erit multū vtilis anime infirmi vt puta qꝛ cōfitebitur cū ſit in peccato mortali ⁊ ordinabit teſtamentū ex quo euitabuntur multe lites ⁊ ſic tenet per ſe vel per alium ei manifeſtare aliter peccaret mortaliter quia dānificat proximum indirecte cum non impedit dānum eius cum poteſt. Jdem dic ſi eſt in dubio an ſit vtilis vel nō. Qð ſi probabiliter credit ꝙ talis annūciatio non erit vtilis infirmo. puta quia iā ordinauit facta ſua ſed forte erit potius damnoſa corpori tūc nō tenetur ei dicere de neceſſitate precepti. licet ſit meli⁹ dicere: qꝛ meli⁹ ſe diſpōet ⁊ bonū aīe ſemꝑ eſt preponendum bono corporis. 12

¶Utrū medic⁹ poſſit promoueri. Rñ. ſi peritus erat ⁊ nihil omiſit de cōtingētibus ſcðm ꝓbabilitatē ſue cōſcientie pōt 13

ꝓmoueri.alias non.de eta.ꝛ quali.c.ad aures.ff.de vari.ꝛ extraoꝛ.cog.l.ꝛ ſi medicus concoꝛ.Inno.ꝛ Hoſti.

14 ¶Utrū medic⁹ ꝗ cōuenit ꝓ.x.ducatis cū titio liberare eū.de aliq̄ infirmitate. puta quartana ꝛ hmōi ꝛ liberat eū.ſed ꝑ.modicū tp̄s titius reincidit in eandē infirmitatē teneat̄ iterū ꝓ illis.x.eū liberare.Rn̄.vr̄ ꝙ ſic qꝛ nō extinxit īfirmitatē ſꝫ ceſſare fecit anguſtiā ipſius. Itē qꝛ nō videt̄ curaſſe cū vitioſe curauit.Itē qꝛ verba cū effectu ſunt accipiēda ꝛ ꝙ iō debet intelligi cū curaret ꝑfecte.in cōtrariū videt̄ ꝙ nō teneat̄ qꝛ de ꝑſenti infirmitate tātū videt̄ cogitatū. ꝛ iō ſoluto eo qḋ debet̄ ſublata eſt obligatio in perpetuū.qꝛ in infinitū nō dꝫ obligari.nā infinitas euitatur.ff.loc.l. marit⁹ in gl.Sed tu dic ꝙ aut redijt ex culpa īfirmi.ꝛ ſic nō tenet̄.l.ꝙ q̇s ex culpa.ff.de re.iuris.Si nō ex culpa īfirmi. tūc aut ſtatim redit.ꝛ ſic tenet̄ qꝛ nō videt̄ eū liberaſſe aut ex interuallo.et ſic non tenetur vt.ff.de reg.iu.l.quicquid.

1 **Mēbrū** ꝓprie quid ſit vide.ꝰ. homicidiū.v.§.vj. Et iō in ſtatutis ita accipit̄ niſi aliud appareat.de mēte ſtatuētis.vt no.Bart. in.l.ij.ff.de pub.iudi.

☞Ad ꝓpoſitū eoꝝ q̄ in hoc.§.dicunt̄ ꝛ q̇d veniat appellatio an mēbri an manus.Bar.Ang.Imo.ꝛ doc.ꝙ ſic in.l.ij. ff.ď.pub.iudi.tex.i aut̄.vt nulli iudi.§. qꝛ ꝟo eā.ver.ſi ꝟo.ſꝫ nō digit⁹.Bar.i.l. nō ſunt liberi.ff.de ſta.ho.Itē mēbrum genitale Bal.in.l.data opa.col.xv.ver. itē genitalia.C.qui acc.nō poſ.Item labia Augu.in.d.l.ij.ꝛ ibi Alex.Itē mammilla mulieris nō hois:at illa habetur officiū lactādi.Bal.i.d.l.data opa.col. xv.ver.mā̄mille.Itē caput.Ang.i.d.§. qꝛ ꝟo eā.col.ix.ꝛ doc.i.d.l.ij.de pub.iudi.ꝛ Bal.vbi.ꝰ.ver.itē in eo.

Mēdaciū ſꝫ Ang.ē falſa vocis ſignificatio cū intētiōe fallēdi.xxij.q.ij.§.ille ergo.

¶Que differentia eſt inter mendatiū ꝛ falſum.Rn̄.ꝙ mētiri eſt contra mentem ire.Unde ille qui.d.quod putat aliud ſiue illud ſit verum ſiue falſum mētitur.c.is.autē.ij.q.ij.falſum vero pōt q̇s dicere ſine mēdacio.cū ſcꝫ credit verum ꝙ tamen non eſt ꝛ ſi debitam adhibuit diligentiam non peccat:ꝙ ſi nō peccat venialiter.vt in.c.homines.xxij. q.ij.niſi in caſu in quo teneretur debitā deligētiā adhibere puta in actu teſtificandi vbi imminet notabile damnū ꝓximo vel in iudicio qꝛ ſic eſſet moꝛtale vel cū vult iurare.xxij.q.ij.c.aiaduertendum.

¶Quod ſunt gn̄a mēdatioꝝ.Rn̄ ſecundum Ang.i.c.j.xxij.q.ij.qḋ ſunt octo. ¶Pꝛimum in doctrina religiōis chriſtiane ꝛ ſecundū Alex.in.iij.ij.religio hic accipitur nedum ꝓ eo quod non religat ad ea que ſunt fidei.ſed etiam ꝓut religat ad bonos moꝛes.quia in his duobus conſiſtit religionis chriſtiane ſumma. ¶Secundum eſt vt aliquem ledat iniuſte in coꝛpoꝛalibus cum nullius vtilitate ſicut falſus teſtis in cauſa criminali.¶Tertium eſt ꝙ alicui nocet.ſed tamen alteri prodeſt vt teſtimonium in cauſa pecuniaria.¶Quartum eſt ꝙ fit ſola mentiendi vel fallendi libidine vt cum delectaretur in aſtuta mendacioꝛum compoſitione ſi habens reſpectum nec ad nocendum nec ad iuuandum alicui.ſed ſolum quia placet ſibi.Quintum eſt ꝙ fit placendi cupiditate vt mendacium adulationis. Sextum eſt ꝙ nulli nocet ꝛ alicui pꝛodeſt.ideſt ne pecunia ſibi auferatur.indebite vel iniuſte ledatur.Septimū eſt ꝙ ſimiliter alicui eſt vtile ad coꝛp⁹ ſcilicet vt moꝛtē euadat .Octauum eſt ꝙ ſimiliter pꝛodeſt alteri.vt virginitatem ſeruet.Sed ſecundum Ale.vbi.ꝰ.ꝛ.S. Bonauen.iij.diſtin.xxxviij.ꝛ Ricar.ibidem.mendacium.habet pꝛo ſuo formali completiuo intentionem fallendi .et ideo ſecundum intentionem mentientis diuerſum erit mendacium in ſpecie. Si enim intendit ſolum ꝓdeſſe ſic erit mendacium officioſum.Si delectare ſic eſt ocioſum.Si ledere ſic eſt pernitioſum . Pernitioſum continet tres par

mas differentias quia aut in ſpiritua-
libus ⁊ ſic eſt primum. aut in corpora-
libus: ⁊ ſic eſt ſm. Aut in temporalibꝰ.
et ſic eſt tertium. Officioſum continet
tres vltimas ſpecies. ſ. ſi in temporali-
bus ſic eſt ſextum. Si in corporalibus
ſic eſt ſeptimum ſi in ſpiritualibus ſic
eſt octauum. Ociosum continet quar-
tam et quintam ſpeciem quia aut vult
delectare ſeipſum. ⁊ ſic eſt quartuz aut
alterum. ⁊ ſic eſt quintum. Primũ iſto-
rum eſt grauiꝰ ⁊ vltimum leuiꝰ.
3 ¶ Utrum omne mendatiũ ſit peccatũ.
Rñ. ꝙ ſic. c. ſup eo. de vſur. cum ſimilibꝰ
⁊ etiam mortale peccatum eſt ſcd̃m. S.
Bon. Alex. ⁊ Ricar. vbi. ſ. Primo ratiõe
ſue ſpeciei. ſiue per ſe ⁊ ſic tãtũ tres pri
me ſpecies ſunt peccatũ mortale. vnde
quicunq; mentit̃ contra veritatem diui
nam eam mendatio occultando vel cor
rumpẽdo peccat mortaliter. Similiter
circa ea quorum cognitio ptinet ad ho
minis bonum puta ad pfectionez ſcien
tie ⁊ informationem morum erit morta
le: quia contra charitatẽ dei ⁊ proximi.
Secꝰ ſi eſſet circa aliquid quod non re
fert ad ſalutez. vtrũ ſic vel. ſic cognoſca
tur qr eſſet veniale. Idẽ dic ꝙ eſt morta
le quando eſt in nocumentũ corporis
proximi vel rep̃ de aliquo alicuius im-
portãtie etiam ſi alteri prodeſſet. ſecus
ſi in dãnum alicuius rei minime quia
nõ eſſet cõtra charitatem. ⁊ iõ veniale.
Secundo eſt peccatum mortale per ac
cidẽs. Et hoc dupliciter. Primo ratiõe
intẽtiõis. puta quia ita afficitur ꝙ non
curaret offendere deum vel proximum
notabiliter. qr preponit mendatiũ cha
ritati dei ⁊ primi multo magis ſi inten
dit dicẽdo mendatium iniuriare deum
vel ledere notabiliter proximum etiã
ſi nõ ledat peccat mortaliter. Scd̃o ra
tiõe ſcandali. vt cum quis dicẽs mẽda-
tiũ ꝓbabiliter ſcandalum ſequi aduer
tit tamẽ nõ curat. ſed dicit mendatiũ et
peccat mortaliter. Et in hoc ꝯcordãt cõ
muniter Theo. i. iij. di. xxxviij. Additur
⁊ tertium. ex quo fit mortale. ſ. cũ dicit̃ i
iudicio. Unde ſcd̃m durãdũ omne men
datium ꝑter iocoſum qđ i iudicio dicit̃
de his que ad iudiciũ pertinẽt eſt mor
tale quia ſubuertit veritatẽ iudicij qđ
cedit in pernitiem vniuerſitatis: et pla
cet quãdo dicit̃ de eo de quo tenet̃ dice
re veritatẽ alias nõ ⁊ quãdo ſit habes
. ſ. Confeſſio delicti. ⁊ ſupra furtum. §.
xxvij. ȷ. teſtis. §. xxvj. Additur ⁊ quartũ
ex quo efficitur mortale ſcd̃m. hoſ. ſ. ra
tiõe contemptus. ſ. cũ quis ꝓ nihilo ha
bet dicere mẽdatia iocoſa ſicut vera: ſi-
cut faciũt ioculatores ⁊ ſimiles. ar. xxv.
diſtin. §. alias ea demum. Qđ limito ve
rũ quando etiaz ſi eſſet mortale nollet
abſtinere aliter non. ⁊ ſic incidit cũ pri
mo. Additur ⁊ quintũ ſm alios. ſ. ratio
ne perfectiõis ſed iſtis nõ aſſentio niſi
vel qñ perfectio eſt talis ꝙ obligauit ſe
voto vel iuramẽto in nullo caſu menti
ri vel ratiõe ſcãdali vt dictum eſt. ⁊ ita
communiter tenẽt doc. facit ꝙ. ſ. dixi.
Circunſtantia. §. iiij. In alijs antẽ caſi-
bus communiter eſt veniale peccatũ ni
ſi cõſcia eis dictaret ꝙ eſſet mortale. qr
ſi eſſet eis ſi contra tale dictamẽ diceret
mendatium peccatum mortale.
¶ Utruz predicator vel doctor ſemper
peccat mortal'r mentiendo. Rñ. pau. in 4
iij. di. xxxviij. ꝙ nõ niſi ſcandalũ vel cõ-
temptꝰ doctrine ſit annexꝰ. quia ſi hoc
ſciens mentit̃ peccat mortaliter. Simi
liter ſi diceret cõtra id quod eſt faciẽdũ
ex neceſſitate. ſecꝰ ſi ex cõſilio niſi ratio
ne ſcãdali vt. dixi.
¶ Utrũ liceat pro alterius vita conſer 5
uãda mentiri. Rñ. ꝙ non. d. c. ſuper eo.
Et qualitercũq; dicat̃ mendatium ſem
per eſt peccatum ſaltem veniale. xxij. q.
ij. ꝑ totũ. Quidã excipiũt iocoſuz ꝙ pro
prie nõ vr̃ mẽdatiũ. qr vt dr̃ in. c. ne q̇s.
xx. q. ij. nõ fallit qr nouit ille cui dr̃ iocã
di cauſa fuiſſe dictũ.
¶ Utrum ſolum ſit mendatiũ in verbo. 6
Rñ. ꝙ nõ ſed etiã in ſimulatis operibꝰ.
xxij. q. v. caue. Et ideo quod dixi de mẽ
datio idem dic de omni ſimulatione
quã quis facit vt proximũ decipiat ſz
ſanctũ. Tho. ſecus de ſimulatione q̃ ſit
ꝓpter bonũ de quo dic vt. ȷ. ſimulatio.

Mēſa epiſcopoꝝ nō debet ſplē dere auro vel argēto.xlj. di.eps vtilem ſuppellectilem.

1 ¶ Quid debet eſſe ⁊ abeſſe in mēſa cle ricorum ⁊ religioſorum habes .ſ. cleri cꝰ xj.per totum.

Mēſuras Uide ſupra falſa rius.§.xj.

Mercatio Uide.j. negocia tio.

Meretrix que dicat. Rñ. ꝙ illa que multoꝝ libidini patet.xxxiiij.di. vidua. Alibi dr quod meretrix eſt cuius turpitudo ve nalis eſt.xxxij.q.iij.meretrices.⁊ requi ritur ꝙ.x.homines admiſcerit ſm glo. i.d.c.vidua alle.c.latores.de cle.excō.mi.

1 ¶ Utrum ſit prohibitum commiſceri cū eis.Rñ.ſic de iure diuino ⁊ peccat mor taliter.d.c.meretrices.

2 ¶ Utrum accipiēs meretricem in vxorē mereat.Rñ.ꝙ ſic ſi facit vt eam a malo retrahat.xxxij.q.j.nō eſt culpādus.ſecꝰ ſi alio malo fine.

3 ¶ Utrum teneatur reſtituere quod ac quirit.ex tali queſtu.Rñ.ꝙ non ſm In nocen.in.c. quia pleriqꝫ. de immuni. ec. ⁊ communiter docto. ſed bene de bono conſilio. niſi accepiſſet de his qui alie nare nō poſſunt.Et qui ſint vide.ſ. do natio.vel etiam per fraudem.quia ſic te neretur.

Meritum ꝓprie dicitur ac tio que fit vt ei q̄ agit ſit iuſtū aliquid dari.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ merita cō ſiderātur arbitrio boni viri.l.fideicom miſſa.§.ꝗꝗ.ver.proinde.⁊ ibi bal.ff.de leg.iij.⁊ bal.in.l.voluntatis.col.ij.C. de fideicommiſ.

1 ¶ Quotuplex eſt meritum.Rñ.ſecūduꝫ ſanctum Bon.in.iij.diſt.iiij.ar.ij.q.ij.ꝙ triplex. Primum dicitur congrui.⁊ iſtud eſt quādo quis ex actione nō habet de bitum recipiēdi. ſed tamē illi cui fit de cet dare.ſicut cum homo atterit de pec cato licet nō mereatur gratiā tamen cō uenit deo vt facienti. quod ſe eſt ex ſua bonitate det.Secūdum eſt meritum di gni.⁊ iſtud eſt cuꝫ aliquis iuſtus rogat pro aliqua perſona que eſt i peccato di gnum quippe eſt ꝙ iuſtus exaudiatur. Tertium eſt meritū condigni. ⁊ iſtud eſt quando agens habet debitū recipiē di. ⁊ ideo cū prima ratio dādi ſit amor impoſſibile eſt ꝙ aliq̄d poſſit ſibi face re debitū qui amicitia caret. propterea exiſtentes extra charitatem nō poſſunt mereri de condigno.

¶ Utrum aliquis poſſit mereri ⁊ deme reri in eodem actu. Rñ.ꝙ nō ꝗuis actꝰ aliquis ſm genꝰ nature poſſit eſſe me ritorius ⁊ in genere moris demeritoriꝰ vt.patet.xij.q.ij.ſi q̄libet.vbi Grego.lo quens de mendatio obſtetricum.d. Nā benignitatis earum merces que eis in eterna potuit vita retribui premiſſa cul pa mendatij in terrena eſt recompen ſatione declinata. 2

¶ Quomodo autem intētio ſufficiat ad meritum vel opera.vide.ſ. Intentio. 3

Metus eſt inſtātis vl' futuri pi culi mētis trepidatio ff.quod me.cauſa.l.j.

¶ Quotuplex eſt metus.Rñ.quod du plex ſcilicet leuis: ex quo timetur leue malum vel minas multas quas minās implere non habet poſſibilitatem. Eſt ſecundo metus probabilis:ſiue grauis qui dicitur iuſtus metus et iſte eſt ille qui poteſt cadere in conſtantem virum vel mulierem vt cum quis potens infer re minatur mortem aut grauem crucia tum corporis. vt in capi.cum dilectus. extra eodem titu. Aut ſeruitutem. ſeu ſtatus ſubuerſionem. puta quia ſcin det inſtrumenta vel priuilegia liberta tis.vel detinebit in carcereꝫ. aut ſtupra tionem. vt.ff. eodem titu.l.iſti quidem. Inſti.eodem titu §.j.ij.et.iij. Et intelli ge quando predicta vel aliquod predi ctorum minatur ne dum in perſona ꝓ pria.ſed etiam in perſona liberorū.aut vxoris aut ſimilium perſonarum. vt.d. l.iſti in fi. 1

¶ Utrum metus iuſtus cauſetur ex im perio vel ſupplicatiōe regis vel domi ni.Rñ.Pa.in.c.vlt. qui cle. vel vo.ꝙnō 2

niſi ſit conſuetus tyrãnice tractare non
obtemperantes ſuis precibus quia tũc
bene cauſãt. vt tenet Jo.an.in.d.c.viii.
Bar.in tractatu de tyrãno. Facit quod
idem Barto.not.in.l. ad inuidiam .C.
ꝙ me.cauſa.vbi dicit ſola reuerẽtia ma
riti non cauſat iuſtum metum in vxore
niſi preceſſerint mine vel verbera. Et
idem voluit Inno.in.c.cauſam matri=
monij.de of.dele.

3 ¶ Utrum metus perdendi bona tẽpo
ralia vel grauem iacturam in eis. puta
maiorem partem ſit iuſtus. Rñ. p a.i.c.
Abbas extra eod.ti. ꝙ ſic non poteſt ſu
ſtentari ſine illis bonis que quis timet
perdere quia alibi dicitur qđ ſpiritua=
lia non poſſunt diu eſſe ſine temporali
bus.i.q.iij.ſi quis obiecerit ⁊ gloſ. in.l.
aduocati.C.de aduo.di.iudi. nõ. pecu=
niam.vitam hominis.facit pro iſta opi.
c.preſbyteros.l.diſt.⁊.l.pe.C.eo.titu. et
di.c.abbas.

4 ¶ Utrum metus excommunicationis
ſit iuſtus. Rñ.glo.in.c.olim inter. de re.
ſpo.ꝙ ſic ſed Joan.an.in.c.cum dilectꝰ.
de his que vi.me.diſtinguit quod aut
iuſte comminatur ⁊ non excuſat qꝛ cul=
pa ſua incidit in metum.l.ſimiliter .ff.
eodem titu. Aut iniuſte comminatur. ⁊
ſic eſt iuſtus cum grauis ſit pena inter
homines conuerſari ⁊ carere hominuꝫ
commertio.l.hi qui ſanctam.C.de apo=
ſta.capi.ſacro.de ſenten. excommu. Et
hanc diſtin. approbant domini de ro.
deciſio.xl.

5 ¶ Utrum timor infamie ſit iuſtus. Rñ.
glo.in.l.nec timore.ff.eod.titu. ꝙ timor
infamie facti non cauſat vt puta quia
aliquis dicit ꝙ malum dicet de eo. ſed
metus infamie iuris talis qui habet iu=
ris effectum iuſtus eſt vt in.l.iuſti.§. fi.ff.
e.vbi patet ꝙ deprehẽſus in aliquo de=
licto quicquid facit ne prodatur ex iu=
ſto metu.facit quia proditus poteſt pa
ti mortem vel cruciatum ⁊ huiuſmodi.
Et hec omnia intellige ꝙ cauſant iuſtũ
timorem quando quis non habet faci=
le remedium prouidendi quia ſi poſſit
prouidere ſibi puta adeundo ſuperiorẽ
vel alio modo non prouideret. nõ eſſet
iuſtus metus ſed ſibi imputaretur. ar.
cap.fi.de elec.⁊.l. quibus diebꝰ. in prin
cip.ff.de conditio.⁊ demon. ⁊.l. qui po=
teſt facere.ff.de regu.iur.⁊ capi. paſtora
lis.§.preterea.de offic.ordi. quod limi=
ta.vt.i.§.x.

¶ Utrum metus iuſtus excuſet a pecca 6
to. Rñ.ꝙ nõ a toto.ſed ſolum a tãto nõ
tamẽ etiam a tanto ꝙ illud eſt de gene=
re peccati mortalis ꝙ fiat veniale. cap.
ſacris.extra.eo.tit.c.ij.de homi.ij.q.i.in
primis quia debet potius quilibet ma=
la tollerare ꝗ̃ malo cõſentire decernat.
xxxij q.v.ita ne. Limita tamẽ predicta
ad ea que ſunt iuris diuini. Secꝰ in his
que ſunt peccata mortalia ex diſpoſitiõ
ne iuris poſitiui.qꝛ ſic excuſaret a mor=
tali.vt pz.ĩ.inobediẽtia.in principio.

¶ Utrum cõtractus factus ex metu iu 7
ſto ſit nullus. Rñ.vt colligo ex pan .i.c.
cum locum.de ſpon.⁊.d.c.olim inter. ꝙ
aut contractus requirit liberum cõſen=
ſum aut non. Si ſic tunc contractus eſt
ipſo iure nullꝰ. Ratio qꝛ licet coacta vo
luntas ſit voluntas.xv.q.i.merito tamẽ
non eſt voluntas libera ⁊ ſic deficit qua
litas libertatis que eſt de ſubſtantia cõ
tractus.⁊ ideo nullus. In alijs aũt vbi
nõ requiritur liber cõſenſus nõ eſt nul=
lus ipſo iure. quia vt dixi coacta volun
tas pur voluntas eſt vt plene legitur ⁊
not.in.l.ſi mulier.§.fi. ff.eo.titu. ſed ve=
niunt acta reſcindenda actione ꝙ metꝰ
cauſa.vel officio iudicis.

¶ Que ſunt in q̃bus requirit liber con= 8
ſenſus. Rñ.ꝙ primo oĩa q̃ ſũt meritoria
vt penitẽtia.cõfeſſio eleemoſyna. ⁊ hu=
iuſmodi.q̃ ſi fiãt ex tali metu excludũt
meritum ⁊ perinde eſt ac ſi nõ forẽt fa=
cta. Excipiũtur illa in quibꝰ imprimitur
caracter. Ut baptiſmꝰ ⁊ huiuſmodi qꝛ
virtute caracteris aduenĩẽte libera vo=
luntate conualeſcunt. ſed nõ alia vt in
c.de iudi.xlv.di.propterea. Chryſo.ſup
Matth.xxij. Qui ſolo timore ſeruit deo
penam quidem euadet ſed premiuꝫ nõ
acquiret quia non vult deꝰ vt timeat vt
dominus ſed vt amet vt piꝰ pater. facit

tex.aug.de pe.di. vij.nullus in fi.quem
ſero penitet inquit non ſolum oportet
deum timere iudicem.ſed iuſtũ dilige
re nõ tantum penam timeat ſed anxie
tur pro gloria.hec ille. Secundo matri
monium facit.c.notificaſti.xxxiij.q.v.⁊
c.veniens.el.ij.de ſpon.⁊.d.c.cum locũ.
Tertio dotis ꝓmiſſio vel ſolutio in.l.ſi
mulier.§. ſi dos.ff.e.ti.quia ſi principa
le non tꝫ nec acceſſorium de re.iu.li.vj.
Quarto iuriſditio.vnde prorogatio eiꝰ
ex iuſto metu ẽ nulla.l.ij.ff.ď iudi.⁊ gl.
in.d.l.ſi mulier. Item electio prelati p
metum facta eſt nulla.c.vbi periculum
§.ceterum.de.ele.li.vj.Quinto auctori
tas tutorum extorta per metum eſt nul
la.l.j.§. vlti.ff.de auct.tu.Sexto abſolu
tio ab' excõmunicatione de quo.ſ. Ex
cõmunicatio.vij.caſu.xviij.Septimo te
ſtes teſtamentoꝝ vnde ſi in vinculis te
nentur.aut ab hoſtibus nõ valet.l. qui
teſtamento.ff.de teſta. Octauo votum
limito verum quo ad metũ mundanuꝫ
qui incutitur ab hoie ad hoc vt voueat
non aũt quo ad metũ aliũ ꝓpter quem
euadẽdũ aliq̃s vouet qꝛ ſic tenet votũ.
Rõ diuerſitatꝫ.quare votũ teneat ex ali
quo metu factũ qñ metꝰ nõ iferṫ vt vo
ueat ſed ex alio reſpectu ⁊ nõ pnia.⁊ cõ
feſſio ⁊c.eſt qꝛ tale votũ ſit pietati diui
ne ⁊ miſericordie quam interpellat vt
cum libereta malo inſtanti. ⁊ ideo non
poteſt non miſereri.accceptat promiſſio
nem ⁊ ſubſidium impendit in peniten
tia ⁊ confeſſione ⁊ hmõi nõ cõcurrit ſo
lum mia ſed ⁊ iuſticia.Uñ mia dei acce
ptat inq̃ſtum non derogat diuine iuſti
cie ſcꝫ vt non ſint merito ⁊ recompenſa
tione ſed vt ſint digna vita eterna.hoc
non poteſt.quia derogaret diuine iuſti
cie que non vult niſi voluntarium libe
ra voluntate ad ſe conuerſum in.c.ſicut
nobis. de regula. ⁊ in multis aliis no.
gl.in.d.c.abbas.⁊.d.l.mulier.

9 ¶Quid de iuramẽto metu extorto.Rñ.
vt.ſ.iuramentum.§.ix.

10 ¶Quid ſi quis veniat in talẽ metũ ex
culpa ſua.Rñ.ꝙ nõ ſubuenitˀ ei nec ha
bet ſeu competit ei aliquod remediũ.d.
l.ſi mulier.in pñ.vbi liberta cõmiſſo cri
mine ingratitudinis ⁊ timens ne reuo
cet in ſeruitutẽ promittit aliquid dño
comminanti ſeruitutẽ nõ audiatur.ſed
quo ad cõſcientiam diſtingue.qď aut ta
lis timor põt iuſte incuti tali.puta qꝛ cõ
miſit crimẽ capitale.cõminatur quis eũ
velle accuſare ꝓpter quẽ timorẽ ille dat
centũ talis licet turpiter accipiat pecu
niam vt deſiſtat ab accuſando: tamẽ re
ſtituere nõ tenetˀ de neceſſitate ſi modo
ille donare potuit. Si vero timor incuti
tur iniuſte quo ad deũ puta pater cõmi
natur interficere adulterũ cũ filia qď iꝫ
de iure ciuili vt in.l.nec in eo.ff.ď adul.
tamẽ.qꝛ non licet q̃ ad deũ. Ideo ex ta
li timore extortũ non poterit tenere in
cõſcientia niſi inquantũ eſt.in recõpẽſa
tionem ſui itereſſe puta fame leſe ⁊ hu
iuſmodi.alias non facit tex.cum glo.in
c.inter hec.xxxiij.q.ij.

¶Utrũ agẽs certũ quid ex metu preſu 11
mat cõſentire ex taciturnitate ſequẽtis
tẽporis.Rñ.gl.iuncto tex.in.c.accedẽs.
de cõuer.coniug.ꝙ nõ niſi interueniat
aliquis actꝰ poſitiuus approbatiuꝰ pri
mi actus.vt i.l.ij.⁊.l.pe.C.eod.⁊ p Inn.
in.c.ſup eo.de renũ. ⁊ facit.c.ad id qď.
de ſpon.vbi ſponſa que metu ꝯtraxit ſi
cohabitat viro ſponte preſumitˀ matri
moniũ.maxime ſi interuenit copula fa
cit.c.vnicum.de ſpon. impube. libro ſe
xto.

¶Utrũ ꝓbãti metũ ex quo amiſit bõa 12
ſua ſtetˀ eiꝰ iuramento circa q̃ſtitate bo
noꝝ.Rñ.pau.i.c.ſi.extra eo.ꝙ ſic ſi iniu
ſte metũ incuſſit ⁊ ꝯtra eũ q̃ icuſſit. Se
cus ſi ageretˀ ꝯtra villã i cuiꝰ territorio
eſt factũ.nã opꝫ ꝓbet p alios.⁊ põt ad
dicere ſocios ⁊ familiares propter diffi
cultatẽ ꝓbandi. bonꝰ tex.eſt in.l.cõſen
ſu.C. de repu. ⁊ in.ca. veniens.el.ij. de
teſt.

¶Utrũ metꝰ ꝓbabilis vel leuis ſitˀ an 13
nullet.Rñ. ꝙ nec excuſat nec reſcindit
nec annullat.⁊ dicitˀ ille qui cadit in vi
ꝝ leuẽ aut vecordẽ qui timet vbi timẽdũ
nõ eſt.⁊ dicitˀ meticuloſus.ff.e.l.metum.
qꝛ nõ tollit actũ requirentẽ liberũ ꝯſen

ſum vt no. Pa.in.c. veniẽs.el.ij.de ſpon
ſa.ſed quo ad cõſcientiã dic vt.j.§.xv.
14 ¶ Utrũ ille q̃ ꝑ metũ extorſit aliq̃d te
neatur. R̃n.dir.e.ti.ꝙ ſic ⁊ ſm leges po
teſt agi ↄ eũ etiã quo ad penã ſi agat.j.
annũ. Sed poſt annũ non ſed ſolũ quo
ad rei ꝓſecutionẽ.q2 p̃torie actiões ſũt
perpetue quo ad rei ꝓſecutionẽ.ſꝫ quo
ad penã ſunt tꝑales. inſti.de ꝑpe.⁊ tem
porali.ac.in p̃n.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.ſꝫ
ſi ꝑ metũ.ff.ꝙ me.cã.l.ſi cũ exceptione.
§.j.ij.⁊.iij.ſꝫ tñ Canones etiã ad penã
poſt annũ q2 nulla ↄdit o tꝑis poteſt op
poni.iij.q.j.c.reintegrãda. ⁊ ibi ꝑ doc. Et
nõ ſolũ tenet de his q̃ habuit ꝑ talẽ me
tum ſed de oib9 que amiſit ille qui talẽ
intulit metũ.d.l.ſi cũ.§.pediũs q2 met9
fuit cã ſeu actio amiſſionis.d.l.ſi cũ.§.i
hac actiõe ↄcor. Inn.⁊ hoſt.i.c.ſi eo.ti.
15 Quid ſi met9 ſit ſolũ ob timorẽ reue
rẽtie. R̃n.ꝙ datũ ex tali timore eſt om
nino reſtituẽdũ ſi datũ ſit ↄvolũtatẽ dã
tis. Facit.l.j.q̃ honorãde ad ſt.ff q̃.re.
ac.nõ da. Uñ qñcũqꝫ nõ adeſt volũtas
dñi rerã in dãdo niſi ex metu acceptum
eſt reſtituẽdũ niſi fuerit i culpa met9 ſꝫ
qð.s.dixi.§.x. Nec obſtat.l.vani.ff.ð re.
iur.⁊.l.metũ.ff.qð metus cã.q2 loquũt
quo ad forum contentioſum.
16 ¶ In quo differt met9 a vi. R̃n.pa.i.d.
c.ſacris.ꝙ metus eſt vis cõditionata.ſ.
cũ dicit interficiam te ſi nõ feceris ſic.⁊
hmõi.c.ad audiẽtiã.extra eo. Et fit ſine
violentia corporali. Uis aũt eſt quedaꝫ
coactio qua q̃s ligatus cogit facere ali
quid corꝑaliter ⁊ d2 vis abſoluta ⁊ hec
excuſat a toto ſi intrinſecus nõ cõſentit
q2 nõ dicitur quis agere ſed potius pa
ti.d.c.ſacrã. Lex aũt magiſ large accipit
dicẽs. Uis eſt impetus maioris rei cui
reſiſti nõ põt ſcꝫ ↄmode.ff.ꝙ met9 cau
ſa.l.j.⁊.ij.de pact. Hũis.li vj.

Milites

nñi tẽporis lꝫ nõ ha
beãt inſignia obſer
uãtie veteris: habẽt tamẽ inſignia obſer
uantie noue ſꝫ bal.in.l.j.C.qui bo.poſ.
allegat in argu.ca.tranſlatio.de conſti
tutione.
☛ Ad ꝓpoſitũ eoꝝ que hic dicũtur ⁊
quibus ſtigmatib9 olim milites impri
mebantur no. Spe.in tit.de procu.§.j.
verſ.item ꝙ ſi miles.⁊ Rebuffi.in.l.ſtig
mata.in prin.C.de fabri.li.xj.⁊ illis eq̃
parant milites celeſtis militie.vt ꝑ bar.
in.l.miles.§.mulier.ff.de teſta.mili.

Additio

tamẽ nõ gaudẽt ꝑui
legijs militarib9 q2
eoꝝ militia nõ ẽ ꝑuilegiata ⁊ in eoꝝ acti
bus debent vti iure cõi vt cõiter tenet ꝑ
doc. Cy.in.l.pe.C.de iuris ⁊ fac.ignorã
Saly.⁊ Bar.in.l.filiusfamilias.§.vete
rani.ff.de ꝑcu. Bal.i.l.teſtis.C.de teſt.
q2 nõ hñt illa req̃ſita in militib9.ſꝫ ma
gis ſũt ꝓmoti ad põpã vt ẽt bal.vbi.s.
¶ Quis nõ põt eſſe miles. R̃n.ꝙ impu 1
gnantes ſecuritates nauigãtium ⁊ ho
ſtes publici ⁊ infames milites eſſe non
poſſunt.vt in.l.j.i ver.optimos fideliſſi
moſqꝫ cõmilitones.ff ð teſta.mi.
¶ Utꝝ miles poſſit incarcerari ꝑ debi 2
to ↄtctus vel vltie volũtatis. R̃n. Bald.
vbi.s.ꝙ nõ. Sꝫ bar.in.l.miles.ff.de re.
iudi.limita ad debitum contractuꝫ i ca
ſtris ſolum.
¶ Quõ inſtituunt.⁊ de eoꝝ priuilegijs 3
habes in.l.penul.ff.ex q̃.cau.ma.in gl.
¶ Utruꝫ ars militie ſit licita. R̃n.ꝙ ſic ſi 4
debito mõ fiat.xxiij.q.j.militare.ð quo
dic vt.s.bellũ. Licet ẽt militib9 ſe exer
cere i his q̃ nulli ſũt nociua cã exercitij
puta i curſitatiõib9 equoꝝ in ꝓijciẽdo
tela ⁊ hmõi in q̃b9 non imminet ꝓba
bile periculũ ꝓximi.ſicut in torneamen
tis imminet.⁊ ideo prohibent. facit ad
hoc.ij. R̃n.j. vbi dauid precepit vt doce
rent filios ſimiliter arcum.i.artem ſagi
tandi.

Minor

q̃s dicat. R̃n.quod ille
q̃ non hꝫ.xxv. annum
completum.ff.de mino.l.j.
¶ Utrũ minor poſſit petere reſtitutio
nem in integrũ non ſolũ in leſione q̃ de
mit de patrimonio.ſed etiam in leſione
lucri ceſſãtis. R̃n.ꝙ ſic vſqꝫ ad quadriẽ
niũ poſtq̃ impleuit vigeſimũ quintum
annũ.de his tamẽ ſolũ in quibus leſus
eſt infra vigeſimũ quintum annũ vide
glo.in.c.ij.de reſti.in integrũ.

2 ¶ Utrū teneant geſta cum minore ſine autoritate curatoris. Rñ. pau. in. c. in p̄ſentia. de proba. q̄ ſi intrat religionem poteſt alienare oīa bōa ſua. q2 fingitur mori. l. deo nobis. C. de epiſ. ꝛ cleri. ſ3 nō intrādo nō pōt alienare in pias cauſas.

3 ¶ Minor ſi renūciauit bñficio eccleſiaſtico non reſtituitur q2 in ſpiritualibus vt maior admittitur ꝛ agit ꝛ cōuenitur. ff. de minori. l. ait pretor. in glo. in prin.

Miſerabiles

pſone q̄ dicāt Rñ. ſm Inn. i. c. ſignificātib⁹. de offi. de le. ꝛ pa. i c. l3. d cēſi q̄ ſūt ceci ꝛ alij morbo laborātes qui poſſunt auxiliū ab eccleſia iplorare qñ nimis aggrauātur in collectis. facit. d. c. ſignificantibus. ꝛ qd ibi no.

☞ De his que hic notant ꝛ q̄ miſerabiles pſone q̄ ſint eſt i arbitrio iudicis ſm pe. de bel. pti. Bar. ꝛ Bald. in. l. j. C. qñ nup. in pup. l. ꝛ vi. Alex. in. l. ne quicq̄. §. fi. ff. de offi. procon ꝛ ibi Bar. nota que ſunt pſone miſerabiles.

1 ¶ Utrū ceci ꝛ alij morbo laborantes ppetuo excuſentur a muneribus. Rñ. pan. in. d. c. l3 q̄ ſic a perſonalib⁹. que imponunt pſonis vt. l. ij. C. qui mo. ſe. excuſ. A realibus aūt muneribus ordinarijs nō excuſantur niſi princeps velit ea remittere. C. de vac. mune. ꝛ de mune. patri. quaſi per totū. ſecus ſi ſunt extraordinaria q2 nō tenētur ad illa. l. vnica. C. de ſuperindic. facit. c. indicatum. lxxxix. diſt. ꝛ quādo dicātur realia ordinaria. vel extraordinaria. vide. ſ. munus.

Miſſa

ſm hug. de ſācto victo. de ſacramētis lib. xj. dr q̄ſi trāſmiſſa eo qd popul⁹ p miniſterium ſacerdotis qui mediatoris vice fungit inter deum ꝛ hoīes preces vota. ꝛ oblationes trāſmittat deo.

☞ De notatis in hoc. §. pauca per legiſtas notantur quia materia eſt mere eccleſiaſtica ꝛ ſpiritualis. Sed de hoc no. ꝛ de ſubſtantialibus miſſe no. in Spe. in prophe. ij. parte. ꝛ qñ debeat miſſa cepta amitti propter preſentiam excommunicati no. Bal. in. l. caſus. C. de te.

1 ¶ Miſſa a quo dz celebrari. Rñ. quod a ſolo ſacerdote rite ordinato de ſum. tri. c. j. §. vna de cōſe. di. j. c. j. in fine.

¶ Utrū exiſtens in mortali vel pollut⁹ nocturna pollutiōe licite celebret. vid. ſ. euchariſtia. iij. §. xviij. ꝛ §. xxix. 2

¶ Utrū ſacerdos qui nō eſt ieiun⁹ poſſit celebrare. ſm Sco. in. iiij. di. viij. q̄ nō viij. q. j. nihil. de cōſe. diſti. ij. l quido. ꝛ taliter debet eſſe ieiun⁹ q̄ circa mediā noctem nihil ſumpſerit q̄tumcūq3 minimum etiam ſi ſit ſpecies vel electuariū vel medicina q2 canon dicit nullus poſt cibū potūq3 quemlibet minimū ſumptū miſſas facere preſumat. vij. q. j. nihil. immo plus ibi dicit gl. q̄ etiā ſi āte mediā noctē ſumpſiſſet cibū. Et adhuc ſētiret ernctatiōes ꝛ cibum nō debet celebrare de conſe. di. ij. tribus. ꝛ hoſt. de accuſa. in. c. ſi confiterit. 3

¶ Quid de reliquijs cibi remanētibus i ore. Rñ. q̄ ſi cauſaliter deglutinant nō impediūt. qa nō trahiciūtur per modum cibi vel potus ſed per modū ſaliue. ſm ſctm Thom. i tertia parte. q. viij. 4

¶ Quid ſi ſacerdos in mane lauādo os deglutiat ſtillā aq̄. Rñ. q̄ poteſt celebrare niſi fecerit ex propoſito. ar. xxiij. q. v. de occidēdis. xv. q. vj. ca. j. ꝑtor. Ricar. i iiij. diſti. viij. Tho. vero dicit verum niſi trahiciatur in magna quātitate. 5

¶ Quid ſi cibus ſit digeſtus ſed tamē nō dormiuit per totam noctē. Rñ. q̄ poteſt celebrare quia ſolum quies tēpus ꝛ digeſtio requirūtur ſm Jo. Bar. bur. ꝛ Archi. in. d. c. nihil. ꝛ hoſt. ꝛ pan. in. d. c. ſi confiterit. licet ibi glo. videatur ſentire cōtrarium ſed male. 6

¶ Quomodo debet celebrare. Rñ. q̄ debet ſeruari ordinarie miſſe tam in dicēdis q̄ etiam in actibus. 7

¶ Utrū debeat celebrare capite diſcoperto. Rñ. q̄ ſic. de cōſe. di. j. c. null⁹ epiſcopus. Unde quiſine rationabili cauſa celebraret capite coperto peccaret mortaliter. ſecus ſi ex aliqua rōnabili cauſa propter verbum temere poſitū. in. d. c. nullus. 8

¶ Quid ſi poſt inceptā miſſam deſiſtat Rñ. q̄ ſi ſine rōnabili cā dimittit pec- 9

cat mortaliter .alias nõ vt in.d.c.null⁹.

10 ¶ Qñ euãgeliũ legit oẽs debent ſtare nõ ſedere nec genuflexi manere vt in.c. apoſtolica autoritate.de conſe.diſtin.j.

11 ¶ Utrũ debeat aliq̃d aliud dici a ſacerdote ꝙ qd cõtinet in miſſali. Rñ.qd nõ. ar.c. viſum.ꝛ.c. de nominibus.de cõſe. di.j. Cogitari tñ poſſunt q̃cunq̃ deuota ſm ſctm Bona.ſed nõ exprimi.

12 ¶ Utrũ requirat attẽtio. Rñ.ſm Rica. anglicũ in quol.ꝙ ſic.vñ Dio.de eccleſiaſtica ierarchia ad ſanctiſſimum euntes ſacrificiũ mũdari conuenit ad ipſis vltimis aie fantaſmatibus vnde deſperans ſe poſſe habere ꝓbabiliter cordis ſtabilitatẽ peccat grauiter accedẽdo.ſi tamen ſperat ꝛ ex infirmitate diſtrahitur minus peccat hec ille.

23 ¶ Quid ſi omittat aliq̃d. Rñ.ꝙ peccat mortaliter ſi ſciẽter facit.tñ conſecrat ſi ibi ſit materia debita ꝛ forma cũ intentiõe ſiciẽdi de quo dictũ eſt.ſ.euchariſtia prio. Et hoc intellige ꝙ peccat mortaliter ſciẽter dimittendo aliq̃d notabile puta euãgelium vel epiſtolã.ſecretas ꝛ hmõi:ſecus eſſet de aliquo verbo ſolo.alio a forma ꝯſecrationis. Idem dic ſi omittat tps debitum paramenta et reliqua neceſſaria ꝙ eſt mortale quando fit ſcienter.

14 ¶ Quid faciet ſacerdos ſi miſſam dicẽdo perpendat nõ fuiſſe debitam materiam miniſtrandam. Rñ.ſȝ cõiter theo. in.iiij.diſti.viij.ꝙ ſiue defectus ſit i hoſtia ſiue in vino.ꝛ aduertit anteꝙ conſecrationis canonẽ inceperit ſic accipiet aliam hoſtiam ſi defectus eſt in hoſtia vel vinũ ſi eſt in vino. Et reincipiet ſi etiã in hoſtia defectus ab illa oratiõe. Suſcipe ſctẽ pater.qua dicta omiſſis aliȷ̃s. dicet veni ſctificator ꝛc. Et ſic oib⁹ aliȷ̃s omiſſis ꝓſequat vbi erat qñ aduertit. Si vero defectus fuit in vino icipiet ab illa oratiõe. Deus qui humane cuȝ oro ne. Offerim⁹ ꝛc. Et alia veni ſanctificator ꝛc. Et aliȷ̃s dimiſſis ꝓſequatur vbi dimiſerat. Si iã ꝯſecrauerat ꝛ poſt conſecrationẽ deprehẽdit qꝛ defectus erat in vino debito ſic accipio cum aqua ſolum incipiet ab illa oratiõe. Simili modo vſq; ad orationẽ.vnde ꝛ memores ꝛ aliȷ̃s omiſſis ꝓſequat vbi dimiſit. Si vo defect⁹ erat in hoſtia ꝛ iã cõſecrauerat vinũ ſic acceptata alia hoſtia icipiat ab illa oratiõe. Qui ordine ꝛ loco illi⁹ relatiui qui dicet. Domin⁹ noſter Jeſ⁹ chriſtus pridie ꝙ pateretur ꝛc.vſq; ad orationẽ.ſimili mõ ꝛ oib⁹ aliȷ̃s omiſſis proſequatur vbi dimiſit. Et notãter ſic dixi qꝛ ſi ſolũ diceret.hoc eſt corpus meũ nõ cõſecraret ſm Sco.ꝛ Landul.in.iiij.diſtin.viij.q.iiij.qꝛ oratio illd ſignificat qd exprimitur verbo non quod eſt in intentione proferentis. Et ideo ſi nulla fieret mentio de chriſto intelligerent illa verba de corpore ſacerdotis vel ſanguine non de chriſto. Et ſic non cõſecraret.

¶ Pone ꝙ non aduertit de defectu.niſi 15
poſt ſumptionẽ hoſtie que nõ erat triticea aut debita. Rñ.ſm cõiter doc.vbi.ſ. ꝙ non obſtante ꝙ non ſit ieiunus nihil ominus accipiet aliã hoſtiã debitam et incipiet.vt dictum eſt. Dominus noſter Jeſus chriſtus pridie ꝙ vſq; ad ſimili modo ꝛc.et poſtea aliȷ̃s omiſſis ſumet eã ꝛ proſequet vbi omiſerat.

¶ Sed quid ſi ſumpto corpore inuenit 16
aquaȝ loco vini i calice quam bibit. Rñ. Tho.in tertia parte queſtione octuageſima quarta tenet ꝙ eſt alia hoſtia ꝛ aliud vinum ſumendum ꝛ conſecrandaȝ. Quidam aliȷ̃ dicunt ꝙ propter ſcandalum nihil eſt reiterandum.et maxime cum non ſit ieiunus. Sed tu tene opi. Sco.vbi.ſ.ꝙ ſolum eſt accipiendum vinum cum aqua ꝛ dicendum. Simili modo poſtꝙ dominus noſter ieſus chriſt⁹ cenauit accepit calicem ꝛc.vſq; vnde et memores ꝛ ſic aliȷ̃s omiſſis dicat. Sanguis domini noſtri ieſu chriſti cuſtodiat animam ꝛc.ꝛ ſumat quia iſtud poteſt fieri ſine ſcandalo. Nec ob.qd non ſit ieiunus quia eſt maius preceptum quod ſumatur integre quam ieiuno ſtomacho.vt patet in capitu.comperimus.ꝛ capitu.relatum.de conſecra.diſtin.ij.

¶ Quid faciet ſacerdos ſi quando ha- 17

det aquā in ore anteq̄ deglutiat aduer
tit. Rñ. Directoria. lib. j. tit. xvij. ꝙ ſi po
teſt ſine ſcandalo ſputet in calice. et ex-
trahet particulam hoſtie. ⁊ quam repo
net in alio vaſe. ⁊ ſic accipiat vinum et
conſecret vt dictum eſt et in eo ponat
particulam hoſtie ⁊ ſumat poſtea illam
aquam ſi poteſt facere ſine periculo vo
mitus vel ſi timet de vomitu reponat
aquam in ſacrario. Et idem dicerem de
particula ꝙ idem eſſet comburenda: et
cineres in ſacrario reponendi quando
ſine periculo vomitus recipere non poſ
ſet.

18 ¶Quero quid facit ſacerdos quando
muſca vel aranea cadit in calice. Rñ. ꝙ
ſi cadit ante conſecrationem proiiciet il
lud vinum ⁊ accipiat aliud cum aqua ⁊
faciat ſecundum ꝙ ſupra dictum eſt §.
decimoquarto. Si vero cadit poſt con-
ſecrationem extrahat eam ⁊ lauet cum
vino niſi eſſet res venenoſa. vel que p-
uocaret vomitum quia tunc omnia ſi-
mul eſſent reponēda in vaſe alio ⁊ aliud
vinum cum aqua ſumendum ⁊ cōſecrā
dum vt dictum eſt in. §. decimoquarto
⁊ decimoſexto. ſ₃ Archidia. hugo. Jo.
de ſanto. in capi. ſi per negligentiam. de
conſecratione diſtinctione ſecūda. quia
nihil abhominabile ſumi debet occa-
ſione huius ſacramenti. vt notat glo. in
dicto capit. ſi per negligentiam: ⁊ fini-
ta miſſa accipiat ſanguinem illū ⁊ igne
comburat cum aliqua ſtupa vel panno
lineo i ipſo madefacto ⁊ cineres ponat
in ſacrario.

19 ¶Quid ſi gutta ſāguis ceciderit. Rñ.
ꝙ ſi ceciderit ſuper tabulā ⁊ ſimilia lā-
batur ſi poteſt fieri ſine horrore. ⁊ poſt-
ea locus radatur ⁊ raſura comburat.
⁊ cinis iuxta altare recondatur et ſacer
dos quadraginta diebus peniteat. Si
vero cecidit ſuper lintheum abluat tri-
bus vicibus calice ſuppoſito. ⁊ aqua ab
lutionis iuxta altare condatur. ⁊ ſacer-
dos peniteat quatuor diebus niſi per-
uenerit ad tertium lintheum quia tunc
nouē. ſi vſq₃ ad quartum viginti dieb⁹
peniteat. de conſe. diſtin. ij. c. ſi per negli-
gentiam.

¶Quid ſi ſumēdo ſanguinē remanet 20
particula in calice. reſpondeo debet di-
gito ad labiū calicis adducere ⁊ ſume
re ⁊ nullo modo apponat vinū ante ei⁹
ſumptionem. quia vinum citius deſcen
deret. ⁊ ſic ſumeret nō ieiunus ſecūdū
Sco. i quarto diſtinctiōe octaua. Quā
uis ego arbitrer ꝙ etiā ſi apponeret vi
num. ſic ſimul ſumeret non peccaret li-
cet vinum citius deſcendat. quia qđ fit
tali modo dicitur fieri ſimul p ea q̄ no-
tant in. c. quia propter. de elec. ⁊ in. l. cō
tinuus. ff. verb. obli.

¶Utrum hoſtia non cōſecrata que eſt 21
in altari vel gutta vini q̄ eſt in pede ca
licis vel aliter a vino quod eſt in calice
ſeparata cōſecretur. Reſpondeo ꝙ nō
niſi hoc intendat ſacerdos. j. queſtione
prima detrahe.

¶Quid ſi omiſit aquam ponere in vi 22
no. Rñ. ꝙ ſi aduertit ante cōſecrationē
hoſtie debet eam apponere reiterando
vt. s. dixi. §. xiiij. quando defectus eſt in
vino ꝙ ſi aduertit poſt conſecrationem
hoſtie. ſed ante conſecrationem vini ap
ponat nihil reiterando ſecundum Mo
nal. Si poſt conſecrationem vini aduer
tit tunc ſm ſanctum Tho. in. iij. parte
q. lxxxiij. nullo modo apponat. quia ap
poſitio aque nō eſt de neceſſitate ſacra-
mēti vt dixi. s. euchariſtia. j. §. xvij.

¶Quid ſi vinū in calice cōgeletur. Rñ. 23
ꝙ ſacerdos debet ipſum ante conſecra
tionem reſoluere vt habeat rōnē actua
lem potus. ſi tamē non reſoluit adhuc
cōficit q₂ vinū cōgelatū nō differt a nō
cōgelato niſi qualitate accidentali.

¶Quid ſi ex frigore hoſtia dilabitur 24
in calicem. Rñ. ꝙ debet vlterius proce-
dere nec eſt neceſſe aliquid reiterare ſe
cundum Thom. in. iij. parte. q. lxxxiij.
Sed ſecundum Innoc. vt recitat Lau.
in. iiij. diſ. x. ſi aliqua pars remanſit in
manu frangat illam. et partem mittat
in calicem quia prima caſualiter ceci-
dit.

¶Quid ſi ſacerdos non recolit ſe aliq̄ 25
dixiſſe. Rñ. ꝙ ſacerdos non d₃ propter

hoc turbari qꝛ ꝙ multa dicit nõ recolit oia. Si tamẽ ꝓbabiliter conſtet aliqua omiſiſſe ſi quidẽ ſunt de neceſſitate ſacramenti puta forma cõſecrationis dꝫ reiterare ab illa forma et cũcta ꝑ ordinẽ ꝓſeq̃. Si vo nõ ſunt de forma conſecrationis ſi nõ dꝫ reſumere in mutãdo ordinem officij. ſed debet vlterius procedere Tho. iij. parte. q. lxxxiij.

26 ¶ Utrũ ſp ſacerdos celebrãs debeat ſumere corpus ꝛ ſanguinẽ. Rñ. ꝙ ſic de ɔſe. di. j. ꝑlatum. Si ſaceredos deficit in miſſa alius qui ſit ieiunus debet ſupplere ꝑ. Š. eucharíſtia. iij. in prin.

27 ¶ Quid ſi aliq̃s caſus neceſſitatis alicui euenerit puta īfirmitas ꝛ hmõi poterit ne ſacerdos illi hoſtiã dare cũ aliã nõ habeat cõſecratã. Rñ. ꝙ nõ totã ſed bene partẽ. ꝛ aliam partẽ ipſe ſacerdos ſumere ſm. S. Tho. in. iij. di. xij. Et idẽ credo etiam ſi non infirmitas. ſed alia rationabilis cauſa.

28 ¶ Quid ſi hoſtia inueniatꝛ fracta añ cõſecrationẽ. Rñ. nihilominꝰ põt cõſecrari niſi ſcandalũ in populo. qꝛ tunc aliaꝫ accipiet. qꝛ fractio ꝛ quadratura ꝛ huiuſmodi nõ vitiant ſacramentum.

29 ¶ Utrũ in memẽto viuorũ vl' mortuoꝝ debeat fieri aliquoꝝ noiatio. Rñ. ꝙ nõ eſt neceſſe: niſi ſolũ vt ſupplicãtis deuotio reddatꝛ effectꝰ. ar. xij. q. ij. cũ grauis. ꝛ. c. nõ extimemus. no. gl. de cõſe. di. j. c. viſum. ꝛ ſe. ex ꝙ pꝫ ꝙ tñ ſingulorꝝ noia ſunt expediẽda quãto. ex eoꝝ noiatiõe augmẽtatꝛ deuotio celebrãtis. qꝛ nõ minus q̃libet hꝫ ſub generali ꝙ̃ ſi ſpecialiter fierẽt. de conſe. di. v. non mediocriter. ꝛ no. glo. in. d. c. viſum.

30 ¶ Utrũ ꝑfatio ꝓpria debet dici ĩ miſſa ɔmemoratiõis ſeu votiua. Rñ. pꝫ. ĩ. c. cõſiliũ. de cele. miſſa. ꝙ ſi ꝓpria ſi hꝫ ſolũ ſūt. x. ab eccła approbate. ix. hñturĩ. c. inuenimꝰ. de cõſe. diſti. j. ſ. Natiuitatis dñi epiphanie Quadrageſime Paſche Aſcẽſionis dñi Pẽtechoſtes ſcẽ crucis Sctõꝝ Apoſtoloꝝ ꝛ ſancte trinitatis. ꝛ in. c. ſctõꝝ. lxx. di. ponitꝛ decima de dña alie ſũt delende de miſſali niſi ex ſpãli priuilegio ſit cõceſſuꝫ vt fratribꝰ minoribꝰ de beato Franciſco ꝑ Sixtum. iiij.

¶ Utrũ gloria in excelſis debeat dici ĩ miſſis votiuis. Rñ. ꝙ nõ vt in. c. ɔſiliũ. de cele. miſſa. nec etiã credo in vnũ deũ dicitꝛ lꝫ conſuetudo derogauerit illi iuri quo ad gloria ĩ excelſis ꝙ dꝛ ĩ miſſis votiuis beate virginis: ꝛ ꝙ ad alios etiam in miſſis ſpũs ſancti minores tñ habẽt ex priuilegio vt poſſint dicere gloria in excelſis in miſſis ſpiritus ſancti quas pro eccleſia dei celebrant. Dicit tamen hoſti. in. d. c. conſilium deuotam cõſuetudinem nõ reprobamus. 31

¶ Utrũ perfuſio poſt ſumptionem ſanguinis debeat fieri cum vino. Rñ. ꝙ ſic vt de cele. miſſa. c. ex parte. 32

¶ De quo debet miſſa celebrari. R. pa. in. c. q̃dã laicoꝝ. de cele. miſſa. ꝙ dꝫ celebrari de eo de quo fit officiũ vnã miſſã peculiarẽ audiẽs vel dicẽs nõ ſatiſfacit ꝑcepto ꝺ audiẽda miſſa qꝛ illa ꝙ ꝑcipitꝛ eſt miſſa de feſto vel ꝙ ſm officiũ debet dici vt ĩ. c. q̃dã laicoꝝ. Credo tñ ꝙ ſeculares ꝓpter ignorãtiã excuſentꝛ ſed non celebrãtes ꝛ ꝓpterea in. d. c. q̃dã et. c. et hoc. de cõſe. di. j. dicitꝛ ꝙ tales miſſe peculiares ſeu votiue debẽt celebrari ĩ occulto ꝛ hoc ĩtelligo ĩ diebꝰ in quibꝰ q̃s tenetꝛ de ꝑcepto audire miſſam vel ĩ eccleſia collegiata ſeu cõuentuali in qua quotidie eſt celebrãda vna miſſa de officio. vt ĩ clẽ. j. de cele. miſ. ꝛ ſic intelligo tex. in. d. c. quidã laicoꝝ. qꝛ ſi ſit alius ꝙ celebrauit miſſaꝫ de officio ꝛ nõ ſit de ꝑcepto ꝙ miſſa audiatur poteſt quis miſſam votiuã dicere ſine oĩ ſcrupulo et in publico ꝛ in ſecreto. Nec ſufficit ſm mõnal. ꝙ audiat introitum et huiuſmodi diebus in quibꝰ tenetur de officio. vt audire qꝛ miſſa dicitur cuꝫ canone. vt patet in. d. c. quidam. 33

¶ Utrũ miſſa de ſctis tantũ valeat aiabus defunctorum ſicut ſi dicatꝛ ꝓ defunctis. Rñ. hoſt. ĩ. c. ij. de cele. miſ. ꝙ ſic ꝛ ꝙ do. hug. Car. dicebat ꝙ celebrando ꝓ dña ſciebat celebrare pro defunctis. et ecõtrario. d. c. ij. ꝛ de conſe. di. ij. quotiẽſcũqꝫ Caue tamen qꝛ ſi ꝓmiſiſſes ſpãliter ꝓ defunctis ꝓpriam miſſam dicere 34

nõ ſatiſfaceres miſſam dicendo de do-
mina rõne ꝑmiſſiõis. Item aduerte ꝙ
hoc eſt verum quãdo maior deuotio q̃
quis dicit miſſam de domina ⁊ huiuſ
modi ſupplet vel ſancti interceſſio. alꝰ
non. niſi quo ad veritatem ſacramenti
ſed non quo ad veritatem orationũ. qꝛ
plus valet ꝓ defunctis dicta. ſcd̃m Pe.
in. iiij. di. xlvj.
35 ¶ Cũ qbꝰ dꝫ miſſa celebrari. Rñ. ꝙ pri
mo cũ indumentis debitis. q̃ ſm Inn.
iij. vt recitat Dir. li. j. ti. vij. ſunt calcia-
mẽta amictꝰ alba ſingulũ manipulus
ſtola. patena. ar. xxiij. di. eccleſiaſtica.
xcv. diſt. vinũ. xj. q. iij. eꝑs. de penis de-
gradatio. li. vj. Et qualia debẽt eſſe ꝓdi
cta dicẽdũ ꝙ ſm cõſuetudinẽ rõnalẽ re
gionis ſeu cõgregatiõis ar. l. de qbꝰ. ff.
de legi. Et an debẽt eſſe benedicta: cõi
ter tenet ꝙ ſic. exceptis calciamentis ⁊
etiã ſingulo qd̃ de cõſuetudine nõ bene
dicit ſm Ri. i. iiij. di. xiij. ⁊ Sco. ea. diſt.
Scd̃o cum igne. de cele. miſ. c. vult. Et
celebrãs ſine igne dꝫ officio ⁊ beneficio
priuari ibidẽ. Tertio cũ calice corpali-
bus altari lapideo. ⁊ tribꝰ tobalis ſup
eo. ⁊ miſſali hoſtia azima. vino ⁊ aq̃ q̃ i
minori quãtitate dꝫ poni quã de vino
vt in. c. pernicioſus. de cele. miſ
36 ¶ Utrũ peccet mortalr q̃s ſine aliq̃ ꝓdi
ctoꝝ celebrat. Rñ. ꝙ ſic q̃ ſine igne ex a
qua vel in pane fermentato ſi eſt ſacer
dos latinus: vel in vaſa lignio vt pꝫ in
c. literas. de cele. miſ. vbi dicit ꝙ debet
talis ſacerdos deponi ab officio et be-
neficio. Et idem in vaſe vitreo vel. de
auricalco aut ere. de conſe. di. j. vt calix.
Idem ſi ſine. altari lapideo ⁊ cõſecrato
corporalibꝰ caſula ſtola manipulo cin-
gulo alba amictu vt in. c. j. de cõſe. di. j.
non tamen efficitur irregularis cũ non
inueniat iure cautũ hic ſiue faciat ſciẽ-
ter ſiue ignoranter ſm Ri. ⁊ Sco. in. iiij.
di. xiij. lꝫ mortaliter peccet. de cõſec. di.
j. eccleſie. ⁊. c. concernimus cum duobꝰ
c. ſequentibus. et hoc intellige ſi ſcien-
ter facit ſecus ſi ex obliuione manipu
lum vel ſtolam omiſiſſet. de calciamen
tis autem heredis non credo ſit prece-
ptum cum non inueniatur in iure. Un-
de ſi quis ipſa omitteret non ex cõtem
ptu ſed quia nõ habet nõ peccaret. ar.
d. c. j. Patet hoc ꝙ calciamenta nõ ſunt
de neceſſitate. qꝛ ſic oporteret habere
ſpecialia qbꝰ nõ vtemur niſi celebran-
do cuius contrarium ſeruatur cõiter.
¶ Sed vtrũ ſine miſſali poſſit dici qui 37
dã dicũt ꝙ peccat mortaliter celebrãs
ſine miſſali in quo ad minus nõ ſit ca-
non: tum qꝛ exponit ſe periculo errãdi
tum qꝛ cõſuetudo ita habet vt ſine li-
bro in quo ſit canõ nõ dicat. Et placet
quia ſepe optime memorie viri i hoc er
rãt. Canon ſecũdum communiorẽ opi.
dicitur a Te igit vſqꝫ ad communionẽ
⁊ ſecũdum Duran. debet dici expedite
ne muſce venientes: id ẽ vane cogitatio
nes perdant ſuauitatẽ vnguenti. id eſt
orationis: ⁊ ne populus faſtidium conci
piat nõ tamen nimis feſtinanter ne ſa-
crificium fiat ſine ſale diſcretiõis. ⁊ de-
uotiõis ⁊ debet legi in libro ne error cõ-
tingat. Idem dicerem de tribus toba-
lis ſi non haberentur quod ſufficeret
vna. Et no. quod preceptum ẽ clericis
vaſa ⁊ veſtimenta in quibus celebrari
debet ſunt munda ⁊ nitida in. c. relin-
quimus. de cuſto. euch. ⁊ nõ peccat
mortaliter faciens cõtrarium. xiij. q. j.
ꝙ precipitur.
¶ Quarto debent eſſe saltẽ duo preſen 38
tes celebrationi miſſarum. de conſe. di-
ſtinctio. prima. hoc quoqꝫ. Et hoc verũ
in miſſa publica: ſꝫ in miſſa priuata po
teſt dici vno preſente ſeruitore ſolũ qui
reſpondeat in perſona totius populi:
vnde nemo ſacerdos per ſe ſolus po-
teſt celebrare. vij. q. j. illud de filijs p̃ſb.
c. prepoſuit. in fi. Epiſcopus vero ſine
dyacono celebrare non poteſt niſi ne-
ceſſitas cogat. xciij. diſt. c. diaconi ſunt
in gl. in ver. habet.
¶ Ubi debet miſſa celebrari. Rñ. qd̃ in 39
oi loco cõſecrato ab eꝑo põt libere cele
brari de conſe. diſtinct. j. ⁊. c. j. ⁊. c ſicut.
⁊. c. ſequenti. ⁊. c. nullus. Et hoc verum
ni ſiſit interdictus ⁊ pollutus. de quo
ſupra. Conſecratiõe eccle. §. viij. Fallit

hoc in.c.autoritate. de priuil.li.vj.vbi
ꝓhibetur celebrari in eccleſijs conſtru
ctis ab exceptis in locis nõ exemptis ſi
ne licẽtia epiſcopi.Itẽ licet minoribus
⁊ predicatoribꝰ celebrare in omni loco
honeſto cũ altari portatili ab epiſcopo
conſecrato ſaluo iure parochiali quod
quidem ius ſm Grego. nonũ in extra
uaganti que incipit.Nos attendentes.
conſiſtit circa oblationes decimas. et
primitias ſolum.⁊ hoc ſiue ſit conſecra
tus locus vel non dummodo non ſit in
terdictus vel pollutus.Et ſic intellige.
c.in his.de priuil.vbi hoc priuilegium
ponitur.Similiter epiſcopis licet in.d.
c.fi.de priui.li.vj.de quo.s.interdictũ.
vj.§.xxix. Aduerte ꝙ ſacerdos dʒ te
nere hoſtiam ⁊ calicem quando conſe
crat ſuper lapidẽ conſecratũ ſm Pet.
de pal.⁊ debet lapis eſſe ita magnus
ꝙ ſaltem poſſit ſuper eo capi totꝰ pes
calicis cum hoſtia de quo vide altare.
Not.etiam ꝙ quicũꝙ celebrans vel fa
ciens celebrari diuina in ciuitatibus
caſtris vel villis niſi quatenus a iure
ei conceditur eſt ei interdictus ingreſ
ſus eccleſie ipſo facto cuiuſcunꝙ ordi
nis vel priuilegij ſit munitus.c.epiſco
porum .de priui.lib.vj.Itẽ ſi in locis a
iure vel a iudice prohibitis vt ibidem.
40 ¶ Utrũ de licentia epiſcopi poſſit cele
brari in loco non conſecrato.Rñ.Inn.
in.c.j.de cõſe.eccle.vel alta.tenet ꝙ ſic
etiam ſine licentia ſi modo habet alta
re viatatum.Archi.poſt alios in.c.miſ
ſarum .de conſe.di.j.⁊ Panor.in Rubr.
de conſe.eccle.vel al.tenent.ꝙ non etiã
cum licentia epiſco.ſed dico pro concor
dia ꝙ in ſua dioceſi poteſt epiſcopꝰ da
re licentiam vt in eccleſia non conſecra
ta vel oratorio poſſit quis celebrare cũ
altari portatili conſecrato ex neceſſita
te vt no.glo.de conſe.diſt.j.vnicuiꝙ.et
xviij.q.ij quidã.In alijs autẽ locis nõ
poteſt dare niſi quando eccleſia deeſt.
vt in.c.concedimus.de cõſe di.j.ar.d.c.
fi.quia fruſtra concederetur epiſcopis
illud priuilegium ſi haberent de iure
communi.Aduerte tamẽ ꝙ in loco flu
ctuanti vt in mari ⁊ fluminibus cele
brare non licet alicui.Sʒ extra ſuã dio
ceſim nõ põt dare licentiam celebrãdi
in loco non conſecrato.
¶ Qua hora poteſt miſſa particularis 41
celebrari.Rñ.ꝙ ab aurora vſꝙ ad no
nam etiam in cõuentualibus eccleſijs
poteſt quotidie celebrari.de conſe di.j.
§.in ieiunijs.⁊.c.neceſſe eſt.Et hoc ſe
quitur Sco.in.iiij.di.xiij.Nec ob.c.no
cte.⁊.c.ſolent.de conſec.di j.⁊.c.non li
ceat.xliiij.di.⁊.c.ꝙ ſpatribus et.c.fina.
lxxv.di.⁊.c.vl.lxxvj.di.quia.itelligiẽ de
ſolẽnibus miſſis ſm hoſt.i ſumma de
cele.miſ.Solẽnis vero debet dici in cõ
uẽtualibus eccleſijs hora ſua.ſ.in vigi
lijs ⁊.xxx.⁊.iiij.temporibus hora nona
In feſtis hora tertia.In profeſtis hora
ſexta ꝙ tamen communiter nõ ſeruatẽ
qꝛ tardiꝰ dicitur in feſtis ꝙ̃ alijs diebꝰ
nõ feſtiuis ⁊ excuſantẽ vt pʒ in iure pre
alle.Et ſic intellige gl.i.c.j.de cele.miſ.
⁊ alios doc.
¶ Utrũ poſſit dici miſſa de nocte.Rñ. 42
ſm hoſt.vbi.s.ꝙ nõ niſi in natiuitate
dñi.vel niſi ſm Rod.de licẽtia epi.vel ſu
perioris imminẽte neceſſitate puta qꝛ
infirmus moritur nec habetur euchari
ſtia.Alias eã ante aurorã celebrãs pec
cat mortaliter idẽ dicendũ de celebran
tibꝰ ante dictũ matutinũ. ar.xj.di.c.in
his⁊.c.eccliaſticaꝝ.⁊ extra de cel.miſ.
c.j.⁊ vl.ſm hoſt.Slr de prĩa dicẽdũ ẽ
vbi eſt cõſuetudo ſm ho.quam quidẽ
cõſuetudinẽ attẽdo ad primã q̃ dicit in
choro nõ ad eã q̃ dr a priuato.Unde i re
ligiõe minoꝝ cũ multe miſſe dicantur
de cõſuetudine ante primã non credo
ꝙ volẽs miſſam dicere teneatur primo
dicere primã qꝛ ſic oporteret bis eã ali
quãdo dicere.ſ. per ſe ⁊ poſtea i choro
ꝙ nõ eſt neceſſe.ar .primi de cele.miſ.⁊
ſic pʒ ꝙ poſſunt dicere miſſam licite añ
ꝙ̃ dicant primam.
¶ Quotiẽs dʒ miſſa celebrari.Rñ.in ec 45
cleſijs cõuentualibus ⁊ collegiatis de
bẽt quotidie due miſſe celebrari.ſ.vna
ſm offm̃ ⁊ alia ꝓ mortuis.vt in.c.cum
creatura de cele.miſ.i tex.⁊ i gl.⁊ colle

ſpialiter debēt dici. Et dicit pau. ibidem
quod peccant nō ſeruantes tñ commu
niter non ſeruatur. ⁊ ſic non peccant.
44 ¶ Utrum quilibet ſacerdos teneat q̄ti
die celebrare. Rñ. ꝙ nō etiā in dieb⁹ fe
ſtiuis. vt pȝ in. c. quotidie de conſe. di. ij.
Exceptis habētib⁹ curā animarū qui
ad minus in dieb⁹ feſtiuis tenent cele
brare niſi per aliū ſatiſfaciant populo
ar. c. j. de cele. miſ. Aduerte tamē ꝙ ſi ſa
cerdos ob ſui indignitatē ⁊ ſacramēti
reuerētiam abſtineat non peccat ſm. ſ.
Bo. l. iiij. di. xij. puta q2 pollutꝫ ⁊ hmōi.
Si vero fiat pro quadā incuria ⁊ negli
gētia ſua ita ꝙ ad minus non celebret
in precipuis feſtis. Et maxime in illis
ī quib⁹ ſeculares deuoti ſolēt commu
nicare. Peccat quidē ⁊ ſi nō mortaliter
ſaltem grauiter vt pȝ per. c. dolētes. de
ce. miſ. vbi valde tales reprehēdūt. Ri.
vero in. iiij. di. xiij. tenet ꝙ tenētur in ta
libus diebus celebrare. Idē tȝ. ſ. Tho.
in. iij. parte. q. lxxxj. ⁊ ſic vr̄ qd nō excu
ſentur a mortali. qñ ſine rationabili cā
in talib⁹ diebus nō celebrant. Unde di
cit idē. S. Tho. ꝙ lȝ quo ad actus ordi
nis qui pertinēt ad corpus christi miſti
cum nō teneatur niſi qui habet ex p̄la
tiōe vt predicare abſoluere ⁊ hmōi ta
mē celebrare vt deo ſacrificium reddat
etiā ſi nulli hominum teneatur. Idem
etiam ponit in. iiij. di. xiij. ⁊ poteſt time
re ne tāꝗ̄ ſeruus neqꝫ qui abſcōdit pe
cuniā dñi cōdēnetur. Quotidie autem
celebrare laudabile eſt ſi modo ex hu
iuſmodi celebratione nō minuatur re
uerentia debita ad ſacramentum ⁊ de
uotio Si autem minueretur tunc ali
quādo ceſſandum eſt de quo vide. Eu
cha. iij. §. xxxvj.
45 ¶ Utrum inſtitutio beneficij ꝙ q̄s cele
bret omni die obliget inſtitutuȝ ad ſic
celebrādum. Rñ. Pa. in. c. cōſuluiſti. de
cele. miſ. ⁊ in. c. ſignificatū de prebē. ꝙ
nō quia talis inſtitutio eſt illicita ⁊ da
ret materiā peccādi. ⁊ ideo taliter inſti
tutus debet accipere interpretationem
ab iſto tex. c. ſignificatū. vt ſcilicet i tel
ligatur ꝙ dȝ celebrare ⁊ teneatur q̄to
frequentius poteſt ſalua honeſtate ſuā
⁊ debita reuerētia ⁊ deuotiōe ad ſacra
mentum ⁊ ſic intellige de quocunqꝫ be
neficiato. Similiter dic quando inſti
tueret ad dicēdum miſſā peculiarē quo
tidie q2 hoc nō obſtāte pōt ⁊ dȝ dici de
feria. c. quidā. de cele. miſ. ⁊ ſic patet ꝙ
quis aliquando tenetur frequētius ce
lebrare.
¶ Utrū quis poſſit pluries dicere miſ 46
ſam in die. Rñ. Pa. in. di. c. cōſuluiſti. ꝙ
nō. Facit. d. c. cōſuluiſti ⁊. c. referēte. e. ⁊
c. ſufficit. de cōſe. di. j. Niſi in duob⁹ ca
ſibus. ¶ Primus in die natiuitatis in q̄
tres poſſunt celebrari ſiue dicatur vna
in media nocte alia in aurora: ⁊ tertia
in hora debita ſiue dicantur ſimul in
die vel vna et poſt interuallum duas
vel econtrariū: quia ſic hȝ conſuetudo
ſed ante auroram non debet dici niſi
vna. ſ. illa de media nocte.
¶ Secūdus reſpectu alicui⁹ neceſſita
tis vt puta q2 aliqua magna pſona ve
nit. puta epūs ⁊ ſiles ⁊ q̄s nō decet trā
ſire diē ꝙ nō audiāt miſſaȝ. c. fi. de p̄ui.
lib. vj. ⁊ idē dic d̄ quolibet alio magno
viro. ar. c. j. d̄ cele. miſſ. Similiter credo
quādo eſſet dies feſtus preceptus ab
eccleſia ⁊ aliqui nō audiuerūt miſſā lȝ
nō ſint ita magni dñi ꝑ eandē rationē
itē ſi aliquis infirmaret ad mortē ⁊ nō
haberetur corpus xp̄i pro eo cōicando
Addit gl. tertiū caſum ibidem. ſ. ſi eſſet
cōſuetum in aliqua eccleſia ꝙ dicantur
due miſſe vna ꝓ viuis alia ꝓ mortuis
⁊ nemo eſt qui ſit aptus niſi vnus ſolū.
tūc poterit ambas dicere. ¶ Quartus
ꝓpter paupertatē ecclīarū vel raritatē
ſacerdotū. xxj. q. j. c. j. in fi. ⁊ de cle. c. du
dū. x. q. iij. vnio. ¶ Quint⁹ quādo due
miſſe proprie occurrūt. d. cēde puto de
vigilia ⁊ de feſto ⁊ nō eſt niſi vnus ſa
cerdos q̄ poſſit. extra de cele. miſſ. ca. j.
⁊. c. referēte. ſm Ber. ⁊ Hoſtien. in. di. c.
cōſuluiſti. Intellige quādo in omnib⁹
p̄dictis caſib⁹ ꝙ poteſt plures dicere:
dum tamē purificationem non recepe
rit ⁊ ſit ieiunus alſ nullo mō liceret de
cele. miſ. c. ex parte. Itē ꝙ nō dicat niſi

duas qꝛ plures nõ licet niſi in natiuita
te ſm cõmuniter doc.

47 ¶ Quid ſi poſtq̃ ſumpſit cõmunionẽ
habere hoſtiã conſecratam que ſuper
fuit. Rñ. ſm. pe. qđ ſi cõmode nõ pʒ vñ
honeſte conſeruet ei licʒ ſumere dum
mõ ſit ieiunus. ar. de. ꝯſecra. diſ. j. c. tri
bꝰ gradibꝰ. Secꝰ ſi eſſet dicẽdũ de reli
quijs q̃eſtiã licet acceperit purificationẽ
anteq̃ de ipſis aduerteret. tamẽ poſtea
ſunt ſumẽde tum quia non poſſunt ſic
ſeruari immo leuiter amitterẽt ꝓpter
eoꝝ paruitatem. Et in iſto caſu ex q̃ eſt
in actu purificatiõis ꝛ recollectiõis re
liquiarũ quicquid dicit̃ fieri incõtinen
ti. l. quaſi ſimul ſumeret oĩa anteq̃ cẽ
ſeatur nõ ieiunus ꝑ ea que notãtur in
c. olim. el. j. de reſti. ſpolia. i gl. ꝛ ꝑ Bar.
in. l. j. ff. de verbo. ob. Qđ bene not. pro
ſcrupuloſis.

48 ¶ Quid de illis qui propter adulatio
nes ſeculariũ plures miſſas celebrãt in
die Reſpõdeo ꝙ peccãt mortaliter. vt i
c. ſufficit. de cõſecratiõe di. j. Multo ma
gis ſi ꝓpter pecuniam. qꝛ ſimoniacus
eſt ſaltẽ mentalis ſi peccatum nõ inter
uenit expreſſuʒ. Si vero interuenit eſſet
mentalis ꝛ realis ꝛ teneretur reſtitue
re quicq̃d accipit pauperibꝰ ꝛ de neceſ
ſitate vt. j. Simonia ſeptimo in pꝛ n.

49 ¶ Pro quibus debet dici miſſa. Rñ. qđ
generaliter ꝓ omnibus viuis ꝛ defũ
ctis mortuis in ſtatu purgatorij de cõ
ſe. di. j. c. viſum.

50 ¶ Utrũ ſit dicẽda pro paruulis mortu
is. Rñ. S. Tho. in. iiij. qđ ſic pro pue
ris baptizatis nõ quia eis proſit ad re
miſſionem pene quã non tollerant nec
ad augmentum glorie. ſed potius ce
lebratur ad commendandum redem
ptionis myſtrium.

51 ¶ Utrum liceat orare pro excommuni
cato. Rñ. hoſtien. in ſumma in memen
to etiaʒ ſpecialiter ꝛ etiam in alijs ora
tionibus que fortiter dicuntur genera
liter tamen non ſpecialiter. quia non lʒ
de ſen. excõ. nuper.

52 ¶ Quid dicendũ ſi presbyter q̃ ꝓmiſit
alicui dicere vnã miſſam de dña ꝛ alte
ri ſeparatiʒ aliã ꝓ aĩa matris ꝛ patris
eius. ꝛ tertio ꝓ ſalute ſua ꝛ ſimilibꝰ di
cat ſolũ vnã miſſam de dña cum colle
cta. Deus qui nos patrẽ ꝛ matrẽ ꝛ aliã
collectã. omnipotẽs ſempiterne deꝰ mi
ſerere famulo tuo ꝛc. intendẽs p̃dictis
oibꝰ ſatiſfacere. Rñ. ꝙ ſuꝑ hoc fuit di
uerſa opi. Uñ pro intelligẽtia ẽ ſciẽduʒ
ꝙ miſſa q̃libet q̃ dicitur reſpectu ope
ris operati gñaliter valet oibꝰ viuis de
functis exiſtentibꝰ in charitate q̃ non
ſũt in patria. Secũdo vʒ ſingulariter il
li qui eã dicit ſi digne celebrat. Tertio
valet ſpecialiter ſi ſũt in ſtatu grẽ illis
q̃ faciũt eã dicere ꝓ ſe vel quibꝰ p̃dicti
vel ſacerdos per intẽtionem applicant.
Quãtũ igitur ad generalẽ participatio
nẽ ſacerdos nihil põt diſponere nec dʒ
q̃tũ ad ſingularẽ ſiľr nõ debet ordine
charitatis eã alteri tribuere qꝛ nemo d̃
bet p̃ſumere ſe habere vltra neceſſitatẽ
de merito. q̃tũ vero ad tertiã ſpecialẽ. q̃
eſt alteri applicabilis ꝑ intẽtionẽ dicẽ
dũ ẽ ꝙ nõ minꝰ habebit q̃bet hoꝝ triũ
q̃ ſi ꝓ ſingulo eorũ ſingulariter eã di
xiſſet. Rõ qꝛ deus nõ equaliter nec vno
modo acceptat meritũ miſſe applicatũ
iſto tertio mõ. ſed ſm ꝙ ſue bonitati vr̃
cõſiderata deuotione ꝛ ceteris q̃ cõcur
rũt in eo q̃ eã dicere facit. Unde aliquã
do vna miſſa poſſet liberare vnã ani
mã d̃ purgatorio cũ tãta charitate mo
uere poſſet ſe q̃s ad faciẽdũ dicere quã
nõ faceret liberare aliꝰ faciẽdo dicere
viginti vel triginta. Et ſic q̃tũ ad hoc
talis ſacerdos ſatiſfacit. qꝛ quilibet pre
dictoꝝ triũ nõ minus habebit de meri
to q̃ſi ꝓ quolibet eoꝝ ſingulariter vnã
dixiſſet. Et ſic intelligo opi. illoꝝ q̃ di
cũt nõ minꝰ valere vnã miſſam ꝓ oibꝰ
q̃ſi ſingulr̃ ꝓ quolibet diceret de cõſe.
d. v. in. c. nõ mediocriter. Nec ob. ꝙ di
cũt q̃dã ꝙ meritũ tali mõ acceptũ ẽ fini
tũ ꝛ iõ quãdo pluribꝰ diuidit̃ minꝰ q̃li
bet habebit verũ ſi quilibet tantũ ha
beret niſi alteri cõmunicaretur ſʒ non
eſt ſic. ſed tantum quilibet habet de iſta
finitate q̃tum videtur diuine bonitati ꝛ
eſt tãtũ ꝙ ſufficeret pro oibus aĩabus

liberandis

uerādis. ſi modo ſic merita noſtra me rētur: qz miſſa reſpectu operis operati nihil aliud eſt ꝙ applicatio meriti paſſiōis chriſti. quod per tale ſacrificiū im mediate applicatur illi ꝓ quo dicitur. ⁊ ideo ſicut licet multis dicā meritum paſſiōis chriſti applicetur nihilominus quilibet nō minus habebit ꝙ ſi ſolum ſibi fuiſſet applicatū. qz nullus ex toto poteſt eū habere. ſed in tantū inꝗ̄tum vt diuine bonitati ipſum pro tale accepta re ſm eius q̄ dicere facit deuotionem ⁊ propterea ꝓpter meritū paſſionis chri ſti qđ per ſacra applicat nō minus effi cacie habēt ſi ſimul multis conferātur ꝙ pro vno ſolo. ſ3 quilibet tm̄ habebit ꝗ̄tū videtur diuine bonitati pro quo libet acceptare. hoc p3 i baptiſmo qz ſi multi baptizantur in neceſſitate no mi nus habebūt de remiſſiōe ⁊ ſic de alijs ſacramētis. Secus de alijs bonis a ſa cramētis. eo quia cū non ſint applica tiua meriti paſſionis xp̄i. Ideo ſi plu ribus cōicabunt quilibet minus habe bit reſpectu oꝑis operati. ⁊ ex hoc p3 quare miſſa magis vl3 ad remiſſionem peccatoꝝ ⁊ ſacramēta ꝙ alia opera. qz eſt propter meritū paſſionis chriſti qđ deo patri offertur pro remiſſione illoꝝ quibus applicatur qđ nō fit in illis bo nis. Quo vero ad meritū generale. ſic nō ſatiſfacit. qz ꝗ̄to plures miſſe dicū tur. tāto magis aie viuentium exiſten tiū in gratia ⁊ anime in purgatorio re leuantur. vnde magis fuiſſent releuate ſi dixiſſet tres miſſas qz ſi ſolum vnam. Unde ꝗ̄tum ad hoc nō ſatiſfacit p̄ſer tim qn̄ plures miſſe dicte fuiſſent ſi ipſe nō acceptaſſet. ⁊ ideo tenetur ſatiſface re vł in miſſis vel in alijs bonis ꝑ ſpā lē applicatiōē. Que credo ſi fiāt nō ſo lū in vna miſſa. ſ3 etiā in pluribus. ⁊ in alijs orationibus ⁊ bonis ſufficienter ſatiſfaciet ſicut faciūt boni religioſi qui intendūt ſatiſfacere: nedum in miſſis. ſed etiā in reliquis orationibus. Unde credo attenta conſuetudine. et etiam quia non partiores miſſe propter hoc dicuntur ꝙ religioſi qui ſic pro duob⁹ aut tribus vel alijs celebrant ſimul vt dictum eſt qui etiam intendunt ſpecia liter in omnibus miſſis ⁊ alijs bonis que faciūt predictis ſatiſfacere ꝙ opti me ſatiſfaciunt nec illi qui talibus fa ciunt dicere minus habebunt de ſubſi dio miſſe. ſ3 etiā ſup habundanter ꝙ ſi aliter dicere faceret. Aduerte tn̄ ꝙ ſi ſpālīter ꝓmiſiſſet dicere miſ. de dn̄a vel de ſpūſancto vł i tali altari aut tali die tenetur ſeruare promiſſum aliter nō ſa tiſfaceret promiſſioni dicēdo miſſam de alio vel in alio loco. Et ſic concorda epi. que no. in. d. ca. non mediocriter. ⁊ in quarta diſtinc. xlv.

¶ Utrū idem erit ſi ſacerdos ex motu ſuo diceret vnā miſſam pro trib⁹ quo ad meritū ſpeciale. Rn̄. ꝙ non qz ſic ad meritum tale nō concurrit niſi ſola mo tio ſua. que vna non tantū valet ſicut due vel tres reſpectu operis operantis ⁊ ideo min⁹ habebūt de iſto merito ſpe ciali. Idem dic qn̄ vnus facit vnam pro pluribus dicere per eandē rationē. Et iſtud eſt ꝙ dicūt theo. vbi. ſ. quomodo vna miſſa ſpecialiter ꝓ aliq̄ dicta plus ei vl3 ꝙ quādo dicit̄ generalit̄er ꝓ mul tis ſecus eſſet ſi ipſe ſacerdos ꝓ aliq̄ di ceret vnā miſſam ⁊ in eadem intende ret ſatiſfacere ꝓ aliquo alio qui eū ro gauit. eā dicat pro anima ſui patris qz ſic reſpectu operis operātis nō minus valeret. qz ſic ibi ſunt due motiones ꝙ non eſſet in primo caſu. 53

¶ Quid de illo q̄ celebrat vt de⁹ ꝑdat aliquē vel aliquos. Rn̄. ꝙ peccat morta liter. ar. xxvj q. v. quicunq3. nec nocet ei ad cuius perditionē ſit cum natura ſa cramenti ſit vt proſit ar. j. q. j. c. ſi autem deus. no. Jo. ⁊ archi. j. q. j. dicūt. el. pri mo. Poſſet tamen excuſari a mortali quando tales ſunt inimici reipublice et impeditores bonorum vt dictum eſt ſ. inuidia. 54

¶ Utrū ſtatim poſt celebrationē miſ ſe ſit comedendū. Rn̄. ꝙ non de iure vt in. c. tribus. de conſe. di. ij. ſed de conſue tudine non ſeruatur illud ius. debet er go ſm Pau. i. c. ex parte. de cel. miſ. tam 55

dim ſtare donec ille reliquie ſint veriſi-
militer in corpore corrupte. Addo etiã
ꝙ donec aliquas grãs poſt miſſaꝫ deo
retulerit.
56 ¶ Utrũ tñ valeat miſſa boni ſacerdo-
tis ſicut mali. Rñ. ſm ꝙ colligo ex ſan-
cto Bo. Ric. ⁊ Sco. ⁊ ſctõ Tho. in. iiij. d.
xiij. ꝙ q̃ ad ſacramẽtũ ſic eſt equalis. j.
q. j. c. intra. Quo vero ad orationes q̃ in
ipſa dicũtur inq̃ztũ proferunt ex perſo
na totius eccl'ie ſic ſimiliter tãtuꝫ valet
Inq̃ztum vero habẽt efficatiam ex de-
uotione orãtis ſacerdotis ſic plꝰ valet.
miſſa boni ſacerdotis q̃ꝫ mali. Et iõ bñ
facit qui libẽtius audit miſſam boni ſa-
cerdotis dũmodo in ſubſtantialibꝰ nõ
credat excedere qꝛ pīculoſe erraret ſm
predictos doctores.
57 ¶ Quis tenet audire miſſam. Rñ. ꝙ de
precepto q̃libet q̃ nõ eſt. excõicatus nec
interdictꝰ aut legitime impeditus die-
bus feſtis ab eccl'ia preceptis de q̃. ſ. fe
rie. §. xlij. d bona honeſtate quilꝫ oĩ die
maxie epũs vel religioſus aut eccl'iaſti-
cus ⁊ ar. c. ſi. de pal. li. vj. quãdo ſit mor
tale peccatum non audire in feſto vide
in. d. §. xlij.
58 ¶ Utrũ a q̃libet ſacerdote cã dicẽte ſit
audiẽda. Rñ. ⁊ dic vt. ſ. clericꝰ. viij. §. ij.
¶ Utrũ ſit audiẽda in ꝓpria parochia
li eccleſia in diebus feſtiuis. Rñ. ſm pa.
i. c. vt dñicis. d parochi. ꝙ ſic niſi ex ali-
qua cã legitima alibi audire velit puta
qꝛ parochianus eſt ꝯcubinariꝰ publi
cus vel vt deuotius audiat qꝛ melius
officiat vel ꝓpter predicationẽ ⁊ hmõi.
Si vero alibi audit ex cõtemptu proprij
ſacerdotis dicit ꝙ facit cõtra p̃ceptum
ſuperioris ⁊ q̃ eum admittit dicit ꝙ quo
dãmodo cõmittit furtũ. Sꝫ tu dic ꝙ de
iure i maximis feſtiuitatibꝰ ſicut ſunt
feſta xpi nr̃i ⁊ beate Marie ⁊ Joãnis
baptiſte ⁊ ſimilia quilibet tenet audire
miſſam aut in eccleſia parochiali aut
in publico oratorio facto a pp'lo ſꝫ gl. i
c. eſt q̃s. extra de ꝯſe. diſ. j. Et a fortiori
poteſt audire in ecclis mẽdicantiũ ⁊ reli
gioſo. autoritate ſedis ap'lice edificãtis
i oratorijs aũt priuatis audiẽtes nõ ſa
tiſfaciũt ſicut eſt in domibus diſciplina
torꝫ ſꝫ an peccẽt mortalr talr audiẽtes
ſi poſtea non audiunt in parochiali vel
publico oratorio aut eccleſia religioſo-
rũ dico ꝙ nõ qꝛ nullo cauet iure ꝙ hoc
ſit preceptũ: nec ob. ca. ſi q̃s extra qꝛ ibi
nullũ verbũ eſt poſitũ laicis ꝙ ſi p̃ce-
ptum ſed ſolũ clericis ne celebrent pre
dictis feſtiuitatibꝰ in talibus oratorijs
ſine iuſſu vel ꝑmiſſione epĩ. ſilr nõ ob.
ꝙ ibi dicit ꝙ ad parochias ẽ legitimus
ordinari iuſq; cõuẽtus ergo ad alĩs nõ
erit legitimus qꝛ nõ ſequit cũ cõtineat
abſurduꝫ ſenſum qꝛ ibi dr̃ ꝙ in ciuitati
bus aut parochijs i p̃dictis feſtis. au-
diatur. ergo etiã alibi eſt legitimus cõ-
uẽtus nõ ob. ẽt predictũ. c. vt dñicis. qꝛ
ſi quis bñ attẽdit nihil precipit laicis.
nec etiã oĩbus ſacerdotibus. ſꝫ ſolũ ſa-
cerdotibꝰ parochialibꝰ imponit ꝙ eij-
ciãt illũ qui contempto proprio ſacer-
dote ergo ſi audiat i aliqua eccleſia q̃
nõ ẽ ſua parochia a ſacerdote non paro-
chiali non debet expelli. ergo licite põt
audire. Et ꝙ ſolũ parochialibus preci
piat pꝫ in verbo alterius ꝙ eſt relatiuũ
ex duobus tñ ⁊ alius alia aliud ex
pluribꝰ licet ꝓmiſcue vtamur. ⁊ iõ niſi
haberet parochiã nõ diceretur alterꝰ: qꝛ
predicta relatiua faciunt poſitionẽ re-
gulariter eiuſdẽ qualitatis. Item poſi
to ꝙ eſſet aliquod ius preceptum eſ-
ſet abrogatum per contrariam conſue
tudinem vt ſupra. Conſuetudo §. ix.
patet.

Miſericordia

ſꝫ Auguſti. ix. d ciuit. dei eſt aliene miſerie in corde nr̃o
compaſſio q̃ſi poſſumꝰ ſubuenire cogi
mur ẽ etiã mĩa diminutiua penarũ quã
impedire non poteſt exceſſus irc. Et no
ta ꝙ miſericordia pietas ⁊ clementia ⁊
manſuetudo conueniunt in quãtum in
eundem effectum concurrunt que ſcꝫ
eſt prohibere mala proximorũ ſed dif
ferunt q̃ztũ ad motiuum: quia mĩa hoc
facit ex amicitia q̃ꝫ habet cũ proximis.
Pietas vero ex reuerentia quam hꝫ ad
aliquẽ ſuperiorẽ. ſ. deum vel parentem

Māſueta do iniuſtū remouet irā inci tātē ad vindictā. Clemētia vero hoc fa cit ex animi lenitate inq̄tum inducat equū eſſe vt q̄s amplius nō puniaꝛ. Cru delitas tamē q̄ culpā attēdit ſ; modū ı puniēdo excedit opponiꝛ ꝓprie clemē tie q̄ dr̄ ꝑ quandam animi lenitatē ſiue dulcedinē ꝑ quā q̄s eſt diminutiu9 pe narū. Seneca ꝟo.li.ij. de clemētia dicit ꝙ clemētia eſt lenitas ſuꝑioris ad infe riorem. Māſuetudo aūt cuiuſlibet ad quēlibet. Sepiſſime tamē accipiꝛ mia pro clemētia ⁊ māſuetudine ⁊ pietate.

1 ¶ Que ſunt opa mīe ſpūalia. Rñ. ꝙ. vij. in hoc verſu cōtēta. Cōſule. ſ. dubitātē ꝑ doctrinā: caſtiga. ſ. ꝑ correctionē ſola re afflictū. Remitte iniuriā fer defectus al ox. Ora ꝑ oib9 ⁊ doce ignorātes ⁊ q̄ ſunt opera miſericordie corporalia ha bes. ſ. eleemoſyna. §. ix.

Moderamē inculpate tu tele qd eſt vide. ſ. defenſio. §. iij.

Modeſtia dr̄ a mō q̄ aliqñ ē in moderando motū animi ab excellētia ꝑ humilitatē aliqñ a ꝑtinētibus ad cognitionē vt eſt ſtudiū. Aliqñ q̄ ad corꝑales act9 ⁊ actio nes vt decenter fiāt ⁊ non ſcurriliter ⁊ hmōi. Aliquādo ꝟo q̄ ad apparatū ex teriorē. Et iō modeſtia ē circa minora. Tēperātia ꝟo eſt in refrenatione dele ctatiōis boni difficilis et ꝓpterea dif fert ab ea ſm Tho. ij. ij. q. clx. art. ij.

Mollities opponiꝛ ꝑſeue rātie ſm philo. vij. ethi. dr̄ eīn ꝓprie ſ; philo. mollis q̄ recedit a bono ꝑp triſtitias cauſatas ex defectu electionū q̄ſi cedēs debili mo uēti. dr̄ etiā aliomodo immunditia ſeu voluntaria pollutio vt patet ex glo. j. cor. vj. ibi nec adulteri nec molles vbi glo. j. muliebria patientes. Et iſto mo do ſemper eſt mortale peccatum vt ibi patet. Sed primo modo non ſemper ſed quando recedit a bono neceſſario faciendo.

Monachus grece lati ne ſingula ris dr̄ q̄ a dz eē ſing. i. ſeparat9 a ꝯuerſa tiōe ſeculari xxxj. q. j. c. j. iūcta gl. ibidē Uñ ibidem in. c. monachus dicitur mo nachus non doctoris ſed plangentis officium habet qui vel ſe mundum lu geat ⁊ domini pauidus preſtoletur ad uentum. hec ibi.

☞ De hic notatis. ⁊ q̄d ſit monach9 ⁊ vnde dicaꝛ ꝙ eſt vnus vel ſingularis qꝛ per ſe ſolus agere dz no. gl. i. l. decer nimus. C. de. epi. ⁊ cle. in aut de mona. §. ſcim9 in ver. monaſticam. et an ſit in poteſtate patris monach9. no. Bald. in l. deo. nobis. §. hoc etiā. C. de epi. ⁊. cle. ⁊ Alexā. in. l. ſi ſub conditione. ff. de libe. ⁊ poſthu.

¶ In quo differt monach9 a conuerſis ⁊ oblatis. Rñ. pa. in. c. nō eſt. de regula. ꝙ cōuerſi ſunt qui obtulerūt ſe ſua mu tando habitum ⁊ profitēdo tamen lai ci ſunt qꝛ non promouētur ad ordines. Oblati vero ſunt qui ſe ⁊ ſua obtulerūt monaſterio habitu tamē non mutato. Et vt dicit gl. xxvij. q. j. vt lex. Iſti cōuer ſi ⁊ oblati magis aſtringūtur monaſte rio q̄ monachi vnde nec etiā cauſa ar ctioris religiōis poſſunt tranſire ad alia monaſteria niſi petāt a ſuperiore licen tiam quia efficiūtur quaſi ſerui mona ſterij. Monachi vero hodie ꝓprie ſunt qui ⁊ habitum mutant et profitentur ⁊ ꝓmouentur ad ordines. xvj. queſt. j. in multis. c. 1

¶ Utrum monachus poſſit ꝑfici in ali qua eccleſia. Rñ. pau. in. c. monachi. de ſtatu mona. ꝙ ſolus nō. vt in. c. ſecūdo eodem titu. ⁊ in clemē. ne in agro. §. ad hec. eodem titulo. Cum ſocio ꝟo mona cho poteſt. de licētia ſui abbatis aliter non. lviij. diſtinctio. capitu. primo. ⁊ ſecū do quia nō hz nec velle nec nolle ı hoc capitulo ſi religioſus. ⁊. c. quorūdā. de ele. li. vj. 2

Additio limitat hoc. pa. vbi. ſ. verū qñ eccl'ia eſt ſubiecta monaſterio. Secus ſi non eſt ſubiecta monaſterio qꝛ cum deſinat eſ ſe monachus monaſterij non teneꝛ ab bas ſibi dare ſocium.

3 ¶Utrũ monachus poſſit habere curã aierũ. Rñ. pa. in. c. j. de. ca. mo. ꝙ non in eccleſia vbi monachi collegialiter ha-bitãt. ſed debet ab epõ capellanus in-ſtitui qui populũ regat. de ꝯſilio mona-chorũ. In alijs autem locis poſſunt de-putari vt patet in. d. §. ad hec. dũmodo non ſolus vt dictum eſt.

4 ¶Utrũ poſſit monachꝰ fieri canonicꝰ eccleſie ſecularis. Rñ. ꝙ nõ. c. in noua. xvj. q. vij. de elec. cũ cãm q̃ inter ſecũdũ Jo. xxxiij. diſt. quorũdam.

5 ¶Utrũ monachus poſſit prefici eccle-ſie quorũcũq; regulariũ. Rñ. ꝙ non. vn de ſi eligit q̃s alterꝰ religiõis in p̃latũ non valet electio eie. cum rõni. de elec.

6 ¶Utrũ poſſit eligi in epm̃. Rñ. ꝙ ſic vt in. d. cle. cum rationi.

7 ¶Utrũ monachus deputatus alicui eccleſie etiam epiſcopus teneatur ad obſeruantiã regule ſue. Rñ. ꝙ ſic q̃tuz ad tria ſubſtantialia regule ⁊ vt habi-tum deferat etiam ſi ſit epũs. de vi. et ho. cle. c. clerici officia. in fi. nec ex eo ꝙ ha-bet adminiſtrationẽ dicit habere pro-prium qꝛ eam tantũ hꝫ rõne offici ſibi impoſiti. de ſta. mo. c. monachi. §. j. In obediẽtia vero diſtinguitur qꝛ ſi trãſit ad epãtum ex toto abſoluitur a iuriſdi ctione abbatis. xviij. q. j. c. vnico. ſi vero transfertur ad eccleſiam ſecularẽ q̃ nõ eſt ſubiecta abbati ſuo nec in ſpiritua-libus nec in temporalibus ex toto exi mitur ab obedientia abbatis. xvj. q. j. in parochia. ſi vero ſit ſolum ſubiecta abbati in temporalibꝰ ſic eximitur ab obediẽtia abbatis quo ab ſpiritualia. xvj. q. ij. viſis ⁊. c. ſane. ſi vero ſit ſubie-cta quo ad ſpiritualia ſolũ ſic eximitur quo ad temporalia. Si vero ſit in omni bus ſubiecta ſic ex toto obediet abba-ti quo vero ad alia a tribus votis et ab habitu non eximitur abſolute. Nam ab eſu carniũ tenet abſtinere ſicut an te niſi diſpenſaretur cum aliquo mona cho a papa vt ſolus preficeretur alicui eccleſie ⁊ ſine ſcandalo illorum ⁊ qui-bus viuit non poſſet abſtinere qꝛ tunc comedere poſſet ſꝫ Hoſ. allegat. c. q̃ſdã diſt. xlj. tactus epũs ꝑm hoſt. ⁊ videt ſed gl. in. c. carnẽ. de cõſe. di. v. etiam põt co medere. Ieiunia ṽo ⁊ ſilẽtiũ ⁊ vigilias ſeruare non tenet vt dicit. xvj. q. j. c. ne mo. ⁊ breuiter ſi attendãtur verba. d. c. nemo. dico ꝙ ab illis ſolummodo ab-ſoluit p̃ceptis regule q̃ cõmode nõ põt ſeruare cũ exercitio prelationis ſibi im poſito ſꝫ illa q̃ ne dũ nõ ĩpediũt officiũ p̃lationis immo potiꝰ adiuuãt: credo ꝙ teneat ſeruare qð bene no. Et ſic intel-lige. xx. q. j. monachum.

¶Sed quid. de officio. Rñ. vide. s. hono-re. §. xv. 8

¶Sed pone ꝙ p̃dictꝰ monachus indi 9
get aliqua diſpẽſatione ad quez recur-ret. Rñ. ꝙ ſi talis eccleſia ſubeſt abbati in ſpiritualibꝰ ad ipſum abbatẽ recur ret ſi vero ſubeſt epõ tũc epm̃ habebit loco abbatis. c. ſi quis monachꝰ. xvj. q. j. Si ṽo ſit exẽpta illa eccl'ia ⁊ imediate ſub papa ſ t oportebit ad ip̃m papã re currat ar. cõtra que d. xi. s. exẽptꝰ. §. vj.

¶Que ſunt que precipiuntur vel pro 10
hibẽtur monachis ſpecialiter in iure. Rñ. ꝙ ſunt. x. q̃ no. in. d. cle. ne in agro. primum quod precipit eſt debitũ ha-bitus debiti ſecundum formam in. d. cle. poſitam. Secũdũ ꝙ omni mẽſe cõ fiteantur ⁊ ſuſcipiant euchariſtie ſacra mentum. Tertium ꝙ ille qui preſtet ex ponat regulam vulgariter capitulo vel ab alio exponi faciat. ſed predicta ſo-lum aſtringunt monachos nigros vt in. d. cle nota. Quartum ne vtantur ca miſijs vt in. c. cum ad monaſterium. de ſta. mo. Quintum ꝙ ſeruẽt ſilẽtiũ conti nuum in dormitorio refectorio ⁊ orato rio. In clauſtro vero certis horis ibidẽ. Sextum ꝙ faciant capitula. de triẽnio in triẽnium. c. in ſingulis. eo. ti. Septimũ aucupationes ⁊ venationes interdicũ-tur eis. d. cle. ne in agro. Octauũ ne ad curias principum vadant vt ſuis mo-naſterijs damnum inferant alter ſunt excommunicati illi qui adminiſtratio-nem non habent. nonum ne arma infra ſepta monaſterij. teneant. ⁊. de iſto ⁊ ſu periori vide. s. excõmunicatio. vij. caſu.

xxxviij. Decimum ne carnes comedant
niſi in neceſſitate vt.in.d.c.cū ad mona-
ſterium.multa ſunt alia que ne dū eis
ſed etiam omnibus religioſis ſunt pro
hibita.q̄ vide .j. religio.§.lxv.
¶Quid de monachis qui i illis mona-
11 ſterijs comedunt carnes in quibus me
moꝛie nō extat ꝙ non comedunt.Rñ.d.
car.conſuluit vt recitat pa.in.d.c. cum
ad monaſterium.ꝙ impune poſſunt co-
medere vt ex quo ipſi non fuerunt au-
toꝛes nec apparet ex qua cauſa fuit in-
troductum poteſt pꝛeſumi ex aliq̄ cauſa
legitima introductum. Secus quando
ex coꝛruptela. quia non excuſantur de
conſue.c.cum tanto.ſed de hoc dic vt.j.
religioſus.§. xxij.
12 ¶Utrum appellatione monachoꝝ ve-
niant alij religioſi.Rñ pa.in.c.ex pte de
poſtulādo ꝙ quādo cōſtitutio emanat
reſpectu religionis.lꝫ loquaꝛ de mona-
chis tñ extēdit ad oēs religioſos cuiuſ
cūqꝫ religionis. Et hoc niſi poſſit aſſi-
gnari ratio diuerſitatis inter eos ⁊ mo-
nachos.quod nota.
13 ¶Utrum monachus poſſit cōfiteri epi
ſcopo vel penitentiario.Rñ.ſm Rodo.
ꝙ ſic niſi ſit exemptus vel pꝛiuilegiat⁹
a papa.

Monaſteriū an obligeꝛ ex facto mo
nachi.Rñ.ꝙ nō neqꝫ ex delicto neqꝫ cō-
tractu niſi in duob⁹ caſibus. Pꝛim⁹ ſi
hoc ſit verſum i vtilitatē monaſterij. qꝛ
in tantū teneꝛ ⁊ nō plus.ar.x.q.ij. hoc
ius. Scd̄s ſi a cōuētu ſit admiſſa admi
niſtratio qꝛ in tm̄ inqꝫtuꝫ ſe extēdit ad-
miniſtratio.in tm̄ obligaꝛ ⁊ nō plus ſm
Inno.in.c.olim.de priuile.Et hoc intel-
ligo taꝫ de monacho q̄ꝫ abbate.Facit in
arg.ꝙ non obligeꝛ.inſti.de auc.tuto.in
pꝛinci.vide glo.xj.q.j.de perſona.
☞De monaſterio ⁊ ꝙ dicaꝛ ꝑpter mo
nachos non ſine monachis.no. Bal.i.l.
j.col.ij.C.de inſti.⁊ ſubſti.ſub ꝯdi. facta
⁊ ꝙ legatū monaſterio factuꝫ in dubio
debeatur monaſterio monialiuꝫ: qꝛ p̄ſu
mitur pauperius q̄ꝫ monaſterium mo-
nachoꝛum vt per Bal.in.l.cum multe.

C.de dono.ante nupt.
¶Utrum poſſit acquiri per monachuꝫ 1
obligatio alteri monaſterio.Rñ. ſic etiā
per monachum fugitiuū.vt.ff.de acqui.
poſſ.l.j.xviij.q.ij.Abbates.
¶Utrū relictū monacho cū tali ꝯditio- 2
ne ꝙ nihil acquiraꝛ monaſterio valeat.
Rñ.ꝙ nō. niſi talis cōditio intelligaꝛ ꝙ
nihil acquiraꝛ monaſterio reſpectu vti
litatis nō reſpectu iuris.ſicut no.bal.in
auc.excipit. C. de bo.q̄ libe. qꝛ tunc vlꝫ
qd̄ eſt dicere ꝙ conuent⁹ ꝑmittat illum
adminiſtratioñē habere relicti: ſicut et
ſeru⁹ dꝛ habere ꝓpꝛiū. vt.l. is qui ſuis.
ff.de manu.⁊ facit qd̄ legiꝛ ⁊ not. in gl.
l.lucius.§.tres heredes.ff. ad tre.qd̄ q̄
dē dictū Bar.Limito veꝝ quādo talis
adminiſtratio referꝛ ad caſum licitū.ſ.
vt diſpēſet i pios vſus quod religioſis
lꝫ etiā.de teſtamē.c.ij.li.vj. vel vt cōuer
tat ad vſum veſtimētoꝝ vel liberoꝝum
⁊ hmōi.Nō autem liceret vt poſſet ad-
miniſtrare ad libitū illa bona tanq̄ꝫ ꝓ-
pꝛia,etiam de licentia pape.d.c.cum ad
monaſterium.
¶Quid ſi abbas non vellet conſentire 3
vt predictam licitam adminiſtrationem
ſuſcipet.Rñ.relictū nō valebit ⁊ rema-
nebit apd̄ grauatū.l.vnica.C.de ca.tol
⁊ glo.in.d.§.tres heredes.
¶Utrū bona ingredientis pertineant 4
ad monaſteriū iure ſucceſſionis an iure
traditionis iter viuos.Rñ.ꝙ magna eſt
cōtrouerſia inter doc.⁊ gl.iure ciuil. de
quo vide Alb.in auc.igreſſi.C.de ſa. ſā.
eccle.Sed tu tene verius eſſe ꝙ iure ſuc
ceſſionis.Attamen ſi leſum fuerit pote-
rit reſtitui ad minoꝛis ſimilitudinē. vt
C.ſi vt ab here.ſe ab.per totum.
¶Quid de bonis ingrediētiū oꝛdinem
minoꝝ aut alioꝛum q̄ nihil pñt habere 5
Rñ.Alber.in.d.auc. igreſſi.recitat opi.
quatuoꝛ. ¶Pꝛima ꝙ habeanꝛ pro dere
lictis.¶Secūda ꝙ ptineant ad venien-
tes ab inteſtato.¶Tertia ꝙ ad epm̄ in
cuius dioceſi ſubſunt.¶Quarta ꝙ acq̄
rantur eccleſie Ro.cui ſubſunt et inde
alātur.Et hoc ē verioꝛ de quo nō me ex
tēdo qꝛ habent oēs tales pꝛiuilegia in

huiuſmodi quibus oportet ſtare. ⁊ vide ff. legatum. j. §. v.

6 ¶ Utrū acquiſitū p monachū expulſuʒ vł fugitiuū efficiat monaſterij ſui. Rñ. vt colligo ex no. ab Inno. i. c. cū olim. de priui. ⁊ Hoſt. in ti. de tran. ⁊ po. ⁊ alios ꝙ ſi monaſteriū noluit eū recipere vel maior pars capituli: ſic erūt epi vel al; tertꝰ monaſterij ſi ipm eſt igreſſus. Si pro ſolus abbas vel minor ps fuit i cul; pa. ſic acquireret monaſterio ſuo ſi ab eo nō curauit redire talis monachus. ⁊ totuʒ monaſteriū vidēs eū vagabūdū neglexit. ſic ſimiliter acquirit epo vel alij mo naſterio ſi qđ ingredit. ſicut. de ſeruo bt in. l. qđ ſeruꝰ. ff. de ſti. ſer. ꝙ ſit apprehēdētis. qđ ſi monaſteriū repetijt. ſed non potuit obtinere aliquo impedimēto. ſic acqrit monaſterio ſuo i aut. de ſan. epi. §. ſi monachus. Prelatꝰ em̄ pōt monachū fugitiuū vēdicare cū oibus bonis p eū acqſitis. c. abbates. xviij. q. ij. aut ſi forte ad aliud monaſteriū ſit trāſlatus pp̄ter pctm̄ ſuum puta qꝛ ponit in alio monaſterio ad piam faciēdā. ⁊ hmōi. xxvj. q. j. ſi qua monacha ⁊c. ſic bona illa q̄ proprio monaſterio attulerat quo ad vſum fructū erunt ſcđi monaſterij. xvj. q. vj. de lapſis. ⁊ poſt eius mortem redi bunt ad primuʒ. Si vero tranſit ad ſcm̄ monaſteriū licite. qꝛ ſtrictus vel qꝛ promouet in platum alterius ſic tenēt aliq̄ i. c. ꝙ a te. de cleri. cōiug. ꝙ q̄cq̄d acq̄ret poſtea erit ſcđi ſed alia primi ⁊ vř tex. p hoc xviij. q. j. in. c. vnico. alij dicunt ꝙ omnia ſibi vndecūqꝫ puēta erūt ſecūdi vel dignitatis qꝛ videntur accedere ad pſonā licet ex pſe fuerīt collata tempo re ingreſſus ratione predicta ⁊ illud. c. vnicū loquit de acquiſitis ex induſtria monachi qꝛ erunt penes primū monaſteriū in quo ea acquiſiuit nō de patrimonialibus datis primo monaſterio. ⁊ hoc vltimū ſentit do. Cardi. in. d. c. ꝙ a te. Pan vero ibidem tenet vt bona patromonialia ſequātur pſonam. arg. huius. c. ꝙ a te. ⁊. c. ex traſmiſſa. de renū. ⁊ l. ij. ff. de colle. illi. ⁊ hoc ſequi videt Hoſtiē. ⁊ Jo. an. in. d. c. ꝙ a. te. ⁊ magis placet mihi opi. Ter.

¶ Utrum monaſterium poſſit grauari nouа conſuetudine. ſeruitio vel onere. Rñ. ꝙ nō niſi a pncipio de cōſenſu epi a patrono ſit ei ipoſita. vt in. c. ſciētes. de cenſi. non tamē intelligas ꝙ in dote neceſſaria poſſit etiā principio imponi aliquod onus. ſed intellige in alijs a dote predicta. 7

¶ Utrum quis poſſit frequētare monaſteria monialium. Rñ. ꝙ nō niſi ex cauſa manifeſta ⁊ ratiōabili alias poſt admonitionē frequentantes ſi ſunt clerici deponunt. ſi laici excōmunicentur. ca. monaſteria. de vi. ⁊ ho. cle. 8

¶ Utrum monaſteria dupla feminaruʒ ⁊ religioſorum ſint licita. Rñ. ꝙ non vt in. c. diffinimus. et. c. i decima. xviij. q. ij. 9

¶ Utrum quis poſſit pfici duobus monaſterijs. Rñ. ꝙ nō ſicut nec pluribꝰ eccleſijs curam habētibus animarū. niſi vnum depēdeat ex alio. de prebē. c. cum ſingula. lib. vj. immo plus ſi monachi vnīꝰ monaſterij prioratus vel eccleſias aut adminiſtrationes ſeu officia vnius monaſterij cōſueta p eiuſdē monachos gubernari ſine licentia pape cōmitterēt monachis alterius monaſterij ſunt priuati autoritate prouidendi ea vice ⁊ recipientes ſunt intelligibiles ipſo iure. d. c. cum ſingula. §. ſi. 10

¶ Utrum abbas poſſit vſumfructū alicuius rei relictum monacho ei auferre. Rñ. ꝙ ſic p no. in aut. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccl. ⁊ in. c. ij. de ſta. mo. Sed quid ſi addatur ſi moleſtet monachum cadet a legato glo. i. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad treb. hanc queſtionem format et ibi Barto. ⁊ Cy. in. l. quotiēs. in. ſi. C. de dona. q̄ ſub modo. ⁊ p Bar. ⁊ Bal. ⁊ Jo. de imo. in. l. ſi alienum in pn. ff. de here inſti. Et cōclude ꝙ ſi legans diſponat per viā pene non valet quia impoſitio pene ſup facto impoſſibili de iure vel de facto nō vꝫ vt. l. cerdonem. ff. de op. lib. ⁊. l. j. C. de his que pet. no. ſed ſi vult nō poſſit moleſtari dicat lego vel relinquo vſūfruc. tali monacho donec ⁊ quouſqꝫ abbas faciat ei queſtionē. ⁊ ex tunc non 11

reliquo. ita dicit bal.in.d.l.ſ.in.viij.q.𝔷 pau.de ca.i.d.§.tres heredes.ſed in eo quod habuit monachus ante cõtrouerſiam poterit abbas ↄtrouerſiã facere 𝔷 illi auferre ſm predictos.

Monialis non dꝫ habere ſingularẽ habitationẽ ſꝫ cõitertã i ecclia ꝗ̃ i refectorio 𝔷 dormitorio eſſe dꝫ.xviij.q.ij. pernitioſam.vt ſibi ſint teſtes caſtitatis 𝔷 honeſtatis vt in aut. de mona.§.cogitandũ. ☞ De.notatis i hoc.§.𝔷 ꝙ moniales poſſunt poſſidere in cõi.no.bal.i.l.hac edictali.C.de ſecun.nu.𝔷 an ſorores ſancte clare ſint moniales 𝔷 an pſone eccleſiaſtice.no.Bal.in aut.niſi rogati.i fi.C. ad trebe.𝔷 an veniãt ille appel. fratruꝫ minoꝝ ſancti frãciſci.Idẽ bal.ꝙ no.i.l. quicunqꝫ.col.v.C.de ſer.fugi.𝔷 ille que poſſunt eligere abbatiſſaꝫ poſſunt iterim eligere magiſtram vt per eũdẽ bal. in.l.fi.C.quod cum eo.

1 ❡ Nõ dꝫ loqͥ monialis cũ aliquo monacho niſi cũ ſocia vł preſente abbatiſſa 𝔷 breuiter.c. diffinimꝰ.𝔷 i.c.x.xviij.q.ij.

2 ❡ Utruꝫ poſſit cantare in choro cũ monachis.Rñ. ꝙ nõ vt in.d.cap. pernicioſam.

3 ❡ Utꝝ moniales teneant̃ ſeruare clauſurã.Rñ.ꝙ ſic oẽs vt i.c. periculoſo.de ſta.re.li.vj.nec ob.ꝙ qͥdã dicũt ꝙ ñ põt eis idici vita arctior ipſis iuitis qꝛ hoc nõ pertinet ad arctiorẽ vitã. ſꝫ ad ↄſeruationẽ honeſtatis debite. 𝔷 ideo nõ excuſantur a peccato mortali que non obſeruãt clauſurã cũ poſſint.põteſt Abbatiſſa exire pro homagio faciẽdo cuꝫ honeſta ſocietate. ita tñ ꝙ ad alia non diuertat.Silr ſi eſſet aliqua que notabili morbo laborãs ſine aliaꝝ infectiõe ibi eſſe nõ poſſet vt i.d.c.piculoſo.vbi plaꝫ ipſarũ precipit ꝙ prouideãt.𝔷 ꝙ nõ permittant patere acceſſus quarumcũqꝫ pſonarum ad eas niſi ex rationabili cã 𝔷 manifeſta.𝔷 ꝙ ſing.annis eas viſitẽt 𝔷 ille q̃ ſunt ita exẽpte ꝙ immediate ſub ſunt pape debet epiſcopus autoritate apoſtolica viſitare vt no in cle.attendẽtes.de ſta.mo.𝔷 in.d.c.periculoſo.

❡ Utrũ teneat receptio monialiũ non mẽdicantiũ facta vltra numerũ earũ q̃ poſſint ſuſtẽtari ſine penuria de prouẽtibus monaſterij. Rñ.ꝙ nõ immo ipſo iure eſt nulla.d.c.periculoſo. 4

Moneta qͦ modis falſatur vide.ſ. falſariꝰ.vj.§.iiij.𝔷.v.𝔷 de qua debet fieri ſolutio vide.i.ſolutio.§.ij.

Mora Incurrit cũ quis nõ facit id qͦ facere tenetur 𝔷 eo tẽpore vt notatur in.c.vlti.de locato. ☞ De notatis i hoc.§. 𝔷 quõ cõmittat̃ mora gñalis 𝔷 ſpecialis.no.gl.i.l.mora. ff.de vſu.Cy.i.l.minoꝝ.C.i. quibꝰ cau. in integ reſt.nõ eſt neceſ.Dynus 𝔷 doc. in.l.nemo rẽ ſuã.ff.de ver.ob.et barto. Aug.𝔷 doc.in.l.nõ inſulam.eo.titu.

❡ An requirat̃ monitio vt dᷓ ↄſtituat̃ i mora.Rñ.ꝙ ſi dies ẽ appoſita obligatiõi.nõ reqrit̃ qꝛ dies iterpellat p hoie d.c.vl.𝔷.C.de ↄ̃hẽ.𝔷 cõ.ſtip.l.magna.de quo vide obligatio.§.viij.Si ṽo dies ñ eſt appoſita obligationi nec alia ↄditio ſic reqrit̃ monitio ſꝫ Bal.i.l.nõ ignorat. C.de fruc.𝔷 lit.expẽ.𝔷 Ange.i.l.ſi manumiſſori.C.ꝺ obſe.pa.ꝓ.𝔷 pau.i.c.lꝫ hely. de ſimo.𝔷 i.c.de accu.Facit lex i fideicõmiſſis 𝔷 ibi ẽ caſus aureꝰ.ff.ꝺ vſu.𝔷 i.l. quidã iberꝰ.i ṽbo q̃ ꝺ re volo vt cũ thero loquaris.ff.de ſer.vrba.pdi.𝔷 id ꝙ legit 𝔷 no.in.l. debitores pñtes priꝰ denũciationibꝰ ↄueniendi ſunt.C.de pi.𝔷 in l.ſi ex legati.cã.ff.de ṽ.ob.𝔷 in.c.accuſatio.ij.q.vij.lꝫ glo.dicat in.d.c.lꝫ hely.ꝙ i pecuniarijs adminitio eſt de honeſtate non de neceſſitate.Tñ Ludo.de ro.i ſuis notãdis tenet ꝙ ſi debitor citatur ſine monitione 𝔷 confitetur debitum ꝙ debet actor condemnari in expenſis ſi poterit probare ꝙ non fuit monitus quia debitori incumbit probatio et ſic negatiua. Ratio quia ius preſumit qͦ creditor monuerit eum quia communiter ſic ſolet fieri vt dicitur in.d.l.i fideicõmiſſ.. Et iſtud eſt veriſſimum de iure fori.Sꝫ ꝺ iure poli.teneo qͦ ſi creditor ex timore etiam reuerentiali non audet petere debitũ vel ignorat qͦ tũc ẽt ſine

monitiõe ꝯſtituat debitor in mora. alˀs
nõ: qꝛ ex quo ſcit ꝙ ei debet ⁊ ſine oi re
ſpectu põt petere ⁊ nõ petit vꝫ ꝯſentire
ꝙ teneat. Et ſic intelligi. l. oibꝰ obliga
tionibꝰ. ff. de re. iu. ⁊ theologos in quar
to Attende ꝙ moroſus tenet etiã ad re
ſtitutionẽ dãni dati ei cui nõ ſoluit ⁊ lu
cri ceſſãtis. fm ea que dico. ſ. vſura. j. §.
xliij. ⁊. xxx.

2 ¶ Quõ purgat mora. Rñ. ꝙ ex celeri ſo
lutiõe ãte requiſitionẽ factã vt no. l. d.
c. vlti. facit. c. cũ bert. ꝺ re iu. ⁊. c. ex tue.
de cle. nõ reſi. Aduerte hic ꝙ mora ⁊ cul
pa equiparant niſi i hoc ꝙ mora ẽ pur
gabilis. l. ſi ſeruũ. §. ſequit. ff. de ꝟ. obli.
Et ſic pt itelligi. l. ſi. is in fi. ff. ꝺ iure do.
Et idẽ ſi res q̃ ẽ reſtituẽda vl' dãda eodẽ
mõ eſſet pitura apud dñm vel ei cui eſt
dãda nõ tenet moroſus. l. ſi. §. j. ff. ad. l.
ro. de iac. ne creditor lucret cũ aliena ia
ctura. hoc ſequitur ful. in. l. quod te. ff.
ſi cer. pe. Similiter ſi obtulit poſt morã
tempore debito. vt l. d. §. ſequit.

3 ¶ Sed qd ſi dubitat an pitura fuiſſet.
Rñ. ꝙ ꝺbitor moroſꝰ nõ liberat qꝛ iter
petratio fit ꝯ cũ. l. cũ res. §. ſi. ff. ꝺ le. j.

Mors

ẽ triplex corporalis ſpũa
lis ⁊ gehẽnalis de pe. di.
vlti. cap. vlti.

☞ De notatis i hoc. §. ⁊ ꝙ mors ciuiſ
lis ⁊ naturalis equiparantur in caſibꝰ
in iure expreſſis alias nõ. l. inſulam. ff.
ſol. ma. Bar. Bald. Saly. ⁊ doc. in. l. deo
nobis ꝟ. nota ꝙ mors ciuilis. C. de epi.
⁊ cleric. ⁊ Alex. in. l. ſi deceſſerint. ff. qui
ſatiſ. cog.

1 ¶ Utrũ quis poſſit ſibi infligere mortẽ
corporalẽ. vide. ſ. homicidiũ. j. §. ij.

2 ¶ Utrũ mortis tẽporalis ſit ſatiſfacto-
ria p pctis. Rñ. ſco. i. iiij. di. xxj. ꝙ mors
naturalis ꝗtuncũq ſit neceſſaria tñ ſi
voluntarie acceptet eſt ſufficiẽs pena p
oibꝰ pctis venialibus. ⁊ forte p magna
parte pene debite p mortalibꝰ. Ex q̃ in
fert ⁊ ꝙ multo magis eſt ſatiſfactoria
mors q̃ infligit alicui etiã p pctõ ſuo ſi
voluntarie ⁊ patienter ſuſtineat.

3 ¶ Utꝝ mortuus reſuſcitatus reſtituat
in integrũ. Rñ. vt elicitur p glo. ⁊ archi.
i. c. ij. xxxij. q. vij. ⁊ per Jo. an. ⁊ pan. i. c.
fraternitatiſ. ꝺ fri. ⁊ male. poſt vin. ⁊ ber.
bri. ꝙ quo ad ea que imprimunt in aia
nõ pdidit ⁊ ideo non reſtituit. Uñ ſacer
dos reſuſcitatꝰ nõ reordinat nec bapti
ſatur ⁊ hmõi. Joan. an. idẽ ſentit etiã in
profeſſiõe. lꝫ caracter non imprimatur.
qꝛ obligatio acquirit deo q̃ nõ moritur
c. ſi. de cõdi. appo. Sed Pa. tenet cõtra
rium in hoc. qꝛ talis obligatio eſt reſtri
cta ad ipſa ppterea pfitẽtes dicũt toto
tẽpore vite mee promitto ⁊c. Et hoc cre
do verius ⁊ opi. Jo. an. militaret qñ qs
ſimpliciter pmitteret ſeruare talẽ regu
laꝫ. In alijs ſũt in quibus nec caracter
imprimitur ſꝫ adherẽt corpori. Jo. an.
dicit ꝙ nõ reſtituit nec recupat. qꝛ actõ
ſemel extĩcta no reuiuiſcit. c. ex trãmiſ-
ſa. de renũ. Sed glo. in. l. nã ed ea. alias
l. ex his. ff. de legi. ⁊ in. l. ſeruus effectꝰ.
ff. de actio. ⁊ obliga tenet ꝙ recupet in
diſtincte. Unde dicit ꝙ rumpet teſtamẽ
tũ qꝺ ante fecerat ⁊ recuperat bona. Ar
chi. vbi. ſ. tenet ꝙ reſtituit ꝗſi iure poſt
liminij. Et idẽ tenet Joã. de ſancto bñ.
Ratio qꝛ ſi reſtitutio principis i itegrũ
refertur ad oia. l. j. C. ꝺ ſen. paſ. ij. q. õ. iij
quotiẽs i fi. ergo fortius reſtitutio dñi.
ſed tu dic ꝙ ſicut nõ extinguitur obliga
tio illius qui pmiſit nauẽ alienam. ſed
ſolum ceſſat quãuis dñs nauẽ deſtruat
animo reparãdi eam ex eiſdẽ lignis. qꝛ
eadẽ nauis cẽſetur. vt in. l. qui res ſuas
§. areã promiſiſti. ff. de ſo. Sic in ppo-
ſito qꝛ dñs diſſoluit talẽ animo vt poſt-
ea ex eiſdem pulueribꝰ reſuſcitaret. Et
opinio ꝯria poſſꝫ ſaluari qñ fuiſſet mor
te reſolutꝰ nõ aio reſtaurãdi qꝛ tũc na
uis lꝫ reſtauretur nõ ẽ eadeꝫ: ſꝫ in iſto
caſu nõ poteſt eſſe in mrĩmonio tñ cer-
tum eſt ꝙ nõ reſtituit niſi de nouo con-
trahat iterũ qꝛ ſemel diſſolutũ ex mor-
te. ⁊ ideo nõ recuperat iure poſtliminij.
vt i. l. nõ vt a patre. ff. ꝺ capti. ⁊ poſtli re
uer. ſecꝰ in alijs vt dictũ ẽ. bar. etiã in. l.
pria. C. ꝺ ſac. ſã. ec. tꝫ ꝙ reſuſcitãs iteꝝ
moriturꝰ. vt Lazarꝰ recupat ⁊ reuocat
teſtm̃ ſicut p natiuitatẽ filioꝝ ſꝫ reſuſci
tatꝰ nõ amplꝰ moriturꝰ nõ rumpet.

4 ¶ Utrū̃ ſpoliās mortuos peccet. Rñ. ꝙ ſic ꝛ grauiſſime punit̃ ſm̃ leges vt de ſe pul. viola. l. ꝑtor. §. aduerſus eos. ꝛ Phi lo. quarto ethicoꝝ latrōib⁹ tales ānu= merat.

5 ¶ Utrꝫ mors ciuilis eq̃paret̃ morti na= turali i dubio. Rñ. Ge. i. c. ſuſpectū. ð re ſcri. li. vj. Archi. ibidē. ꝛ d. Anto. i. c. lꝫ. de offi. del. plene proſeqnit̃ ſꝫ tñ cōcludeq̄ aut verbū mors ꝓfert̃ a iure in materia ſtricta ꝛ exorbitāti a iure cōi. Et i dubio intelligit̃ de morte naturali. vt in. d. ca. ſuſceptū ꝛ. l. iij. §. hec ꝟba. ff. de neg. ge. ꝛ ibi glo. ꝛ bar. Aut nō eſt ſtrictū i quo ſcribit̃ mors. ſed eſt extēdibile ex idēpti tate ratiōis. Tūc ſi mors ciuilis habet eundē effectū q̄ ad id de quo agit̃ quē habet mors naturalis ꝛ ſic eq̃paratur ꝛ ita ꝓcedit. c. placuit. xvj. q. j. Si āt mors ciuilis nō habet ꝑ omnia eundē effectū quo ad id de quo agit̃ quē hꝫ mors na turalis non extendet̃ nec equiparabit̃ morti naturali. vt dicit gl. i. d. c. queſitū. ꝛ in. d. c. licet alias. ſic. Si vero verbum mors profertur ab homine. tūc i dubio nō eq̃parat̃ qꝛ verbū hois dꝫ referri ad mortē naturalē. vt. l. ex ea parte. §. iſulā. ff. de verbo. obligati. Jo. aūt. xvj. q. j. pla cuit. dicit ꝙ regulariter mortis appella tiōe intelligitur naturalis mors.

6 ¶ Quis dicatur eē i mortis ꝑiculo. Rñ. Infirmus quotidiana febre Obſeſſus i loco vbi machine iaciūtur vel a talibus hoſtibus qui eum volūt occidere Naui gaturus ꝑ loca ꝑiculoſa vel iturus ꝑ lo ca inſidioſa. Aut etate cōfectus ꝛ hmōi vt ptꝫ. ff. de do. cauſa. mo. l. mortis cā. cū tribus ſeqūtib⁹. Uel dic ꝙ arbitriū bo ni eſt ſequēdum vt penſatis cōditioni= bus iudicet ſi probabiliter imminet pe riculum mortis. ꝛ tunc dicatur in peri= culo mortis.

7 ¶ Utrꝫ liceat requirere a moriente ꝙ ſi bi reuelet ſtatū ſuū poſt mortē. Rñ. ſm̃ Tho. in quol. ꝙ ſic dummodo hoc ſub intelligatur ſi deo placuerit ꝛ hoc non fiat ex infidelitate vel dubitatione fi dei.

Mulier Uide. ſ. Femina.

Multiloquiū

ſm̃ Alex. q. ij. ð mul tiloq̄o dicit̃ ꝙ eſt multitudo loquutiōis cū ſuperfluitate vł ꝑter vtilitatē vel ne= ceſſitatē. Et ſic intelligit̃ illud ꝓuer. x. In multiloquio non deerit pctm̄. Aliud tñ eſt ꝓpꝛie loquēdo multiloquiū alīð ꝟboſitas ſiue linguoſitas. Qꝛ linguoſi tas ſonat in cōtētū ꝓuenientem ex con= ſuetudine ſupfine, ꝛ inordinate locutio nis. Multiloquiū vero non determinat tm̄ q̄ꝫtū linguoſitas. ſed ſtat in genere. ꝛ lꝫ ſit veniale tamē linguoſitas pōt eſſe mortale. Uñ Job. j. Nunquid verboſus iuſtificabitur quaſi dicat nō.

Munus

trib⁹ modis ðr. Ali= qñ capitur pro dono quod quidē eſt proprie id quod ſponte preſtamus. ꝛ ex nulla neceſſitate vel iu ris officio quod quidē ſi nō preſtaretur nulla eſſet reprehenſio. vt. ff. de verbo. ſi. l. munus proprie Differt tñ quia mu nus eſt donum cū cauſa. Donū ꝟo ſe hꝫ in plus qꝛ etiā aliqñ ſine cauſa. vt pꝫ in l. inter donū ꝛ munus. ff. de ver. ſig. Ali= quādo capitur ꝓ officio cū honore. Ali= quādo pro honore ſine onere. vt habet̃ de his omnibus. i. l. munus tribus mo= dis ðr. ff. de ꝟ. ſig. Uñ in. l. mun⁹ ꝓpꝛie eſt quod neceſſario ſubijcim⁹ legis ipe rio vel eius qui poteſtatem habet iubē= di. Et de iſto hic tracto.

☞ De notatis in hoc. §. ꝛ qualiter dif= ferant munera ꝛ dona no. in. l. plebiſci to. ff. de offi. preſi. gl. ꝛ doc. in. l. mun⁹. et in. l. aliud. de verb. ſig. ꝛ an appellatiōe muneris cōtineatur exeniū. not. gl. in l. ſolēt. ff. de offi. procon. ꝛ leg.

¶ Quotuplex eſt munus. Rñ. ꝙ triplex 1 Quoddā ſordidū ꝙ cōſiſtit i vilib⁹ offi= cijs vt in arena fodiēda calce co quēda ꝛ alis exēpla in. l. maximarum. C. de ex= cu. mune. Et poteſt dari iſta regula ip ſis agnoſcendis ſm̃ Bar. in. l. vnica. C. ð munerib⁹. quia ſicut illis eſt honor qꝛ in loco. recuperatur honor vt no. Inn. i c. de multa. de preb. ita illud eſt vile q̄ reputatur vile ꝛ habꝫ officia vilia ꝛ hec tantum dātur vilibus perſonis nō ma

ſoꝛibus vel humilioꝛibus. C. de ſuſce. p̄po. ⁊ archa.

2 ¶Quoddaȝ munus dicitur honeſtum cū honoꝛe annexo. ⁊ iſta munera appellant honoꝛes i. l. cui muneris. ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ iſta ſūt officia ſeu dignitates publice vt. d. l. vnica.

3 ¶Quoddā dicitur munus ſimplex ſolum quia non habet nec honoꝛē. nec vtilitatē annexā vt eſt tutela cura ⁊ huiuſmodi. ff. de accuſa. tu.

4 ¶Quomodo dicūtur prefata munera perſonalia mere. Rñ. ꝙ tūc quādo explicantur laboꝛe coꝛpoꝛali ſolum ſine ſumptu vel detrimēto rerum propꝛioꝛum. l. fi. in prin. ff. de mu. ⁊ ho.

5 ¶Quādo dicuntur patrimonialia ſeu realia. Rñ. ꝙ tūc propꝛie quādo cōſumptu propꝛio fiūt ab aliȷs.

6 ¶Quando dicūtur mixta. ſ. perſonalia ⁊ patrimonialia ſeu realia. Rñ. ꝙ quando cū laboꝛe coꝛpoꝛali a nobis explicantur ⁊ cū ſumptu noſtro vt colligitur in d. l. fi. §. patrimonioꝛum

7 ¶Quō dicūtur oꝛdinaria prefata munera ſiue perſonalia ſiue realia. Rñ. ꝙ oꝛdinaria ſunt quādo habēt certam oꝛdinatam preſtationē per aliquam legē. vel ſtatutum ſeu cōſuetudinem longaȝ vt de vaca. ⁊ excuſati. mu. l. in honoꝛib⁹ qui muneri publici.

8 ¶Quomodo dicantur extraoꝛdinaria Rñ. quod quādo nō per legeȝ vel ſtatutum vel conſuetudinem imponunt ſed ſecundum voluntatem dominoꝛū ſecūdum Bar. ⁊ patet in. l. vnica. C. de vaca. pu. mu. Uñ p accidēs iſta imponuntur.

¶Aliquādo iſta munera dicuntur indicta vt qñ princeps imponit per. l. aliqñ vel p ſtatutum ꝙ a princi. erat extraoꝛdinarium. Sed nunc efficitur oꝛdinarium.

9 ¶Aliquādo dicit ſuperindicta vt quādo ſupra oꝛdinariā aliquid imponit propter neceſſitatē occurrentē. Facit. l. vnica. C. de ſupindicto. eſt ⁊ alia diſti. Gre. ſuper illud Eſay. xxxiij. q̄ excutit manū ſuam ab oī munere. ꝙ triplex eſt Munus a manu ab obſequio et lingua. de quo. ſ. Simonia. v. in prin.

Murmuratio

Murmuratio ſm quādā Apoſtillaȝ ſup illō ſapiētie primo cuſtodite vos a murmuratione eſt q̄dā querela cū ipatientia in his que homo deberet patienter ferre ⁊ committitur aliquādo cōtra deum per diſplicentiam eo ꝙ nō tribuat proſperitatem vel aduerſitatem ſecūdum merita hominum. qꝛ immittit tribulationes vel nō regit munduȝ modo noſtro ⁊ tñ iniuſte. qꝛ hiere. xj. iuſtus quidem tu es dñe ſi diſputem tecū licet nobis ſint occulta talia iudicia. Aliquando eſt cōtra prelatos de quibus dicitur xc. di. Alienus ſit a fratrum vnitate qui murmurauerat. ⁊ idō apoſtolus Ne murmuraueritis ⁊c. prime coꝛ. xj. ⁊ quando ſit peccatū moꝛtale. dic ꝙ tunc quando ex ipſa fit contra aliquod preceptuȝ dei puta quia dicit vel credit deum iniuſtuȝ iudicat temerarie ⁊ hmōi. 1

Mutilatio

Mutilatio qd ſit. vid. ſ. homicidiū. v. §. vj.

Mutus

Mutus p ſigna pōt petere ſacramēta ⁊ ei ſūt dāda. xxvj. q. vj. qui recedunt ⁊. c. ſe.

¶Utrum poſſit contrahere matrimonium vide ſupra Matrimonium. ij. §. iiij. ⁊ matrimonium. iij. īpedimēto. xviij. 1

Mutuum

Mutuū eſt qd de meo fit tuum ff. ſi cer. pe. l. j.

Et hoc eſt verum niſi in duobus caſibus notatis per Alexand. in. l. ſingularia in principio vbi etiam per Bartolum in principio. ver. nota. caſus ſingulares ff. ſi certum pe. Item etiam ſi vſus pecunie concedatur. l. certi cu. §. fina. ⁊ l. rogaſti. ⁊ ibi docto. ⁊ Alexand. eodem titulo. et per Barto. in. l. in vendentio. C. de contrahen. emptio. Et dicitur mutuum etiam ſi reddatur eadem res deterioꝛata vel eadem pecunia mutuata vt p gl. Barto. ⁊ Alexan. in allega. l. ij. ff. ſi certum peta.

¶In quibus reb⁹ cōſiſtit ꝓprie mutuuȝ 1
Rñ. ꝙ in rebus que conſiſtūt in numero

vt pecunia ⁊ hmōi pōdere: vt maſſa au
ri vel argēti. ⁊ hmōi vel menſura. vt vinū
oleū triticū ⁊ ꝙ vſu cōſumunt. vt in. d. l.
ij. ⁊ inſt. quib. mo. ꝯhit ob. in prin. Unde
Rodē. mēſurare ſtringit ad mēſurā qua
grana vel liq̄da mēſurat nō ad illā qua
pānivel terre. Et aduerte qꝛ dꝫ dari mu
tuū vt reddat nō eadē res i numero ſꝫ
ſimilis in gn̄e ſiue tantundē et eiuſdem
vtilitatis ⁊ ꝑtij eodē modo. Unde ſi de-
dit pecuniā nō illā reſtituet ſed ſimilē.
⁊ hmōi aliter trāſiret vel in cōmodatuꝫ
aut depoſitū vl' aliū ꝯctū. l. ij. ff. de ꝯtra-
hen. emp. ⁊. l. ij. ff. ſi cer. pet. Et no. ꝙ hic
nō accipit genus ſm porphiriū ſꝫ poni
tur ſpecialiter ꝓ q̄buſdā reb⁹ q̄ cōſiſtūt
in numero pondere ⁊ mēſura. Unde tꝫ
Azo. ꝙ ſi q̄s mutuo dediſſet pond⁹ ar-
gēti ⁊ reciperet pecuniā ad numerū ꝙ
eſt mutuū ſi pecunia ſit argētea. qꝛ ideꝫ
genus redditur ⁊ tātūdē facit. l. j. §. vlt.
ff. de aur. ⁊ arg. leg. ⁊ ꝓpterea ſi res mu
tuata perit periculū eſt mutuū accipien
tis. etiā ſi caſu fortuito. ſ icēdiū. C. ſi cer.
pe. inſt. q̄b. mo. re. ꝯhi. obli. §. itē. Secus
ſi data eſſet pecunia in burſa cōſignata
qꝛ nō eſt mutuum. l. ſi ab initio. ff. ſi cer.
pe. opꝫ ḡ ꝙ tradat vt ſit accipiētis mu-
1 tuū nō cōſignata aliter nō erit mutuuꝫ.
¶ Utrū dare mutuū petēti ſit de prece
pto. Rn̄. ſm Sco. i. iiij. di. xv. q. ꝙ habēs
pecuniā ſibi pro aliquo tpe inutilē mor-
taliter peccat ſi eā nō mutuat indigēti ⁊
petenti qꝛ facit ꝯ preceptū nature ⁊ xp̄i.
Luce. vj. mutuū date ⁊ Mat. v. Sed ſi ei
eſſet vtilis puta negociādo vel aliud de
ea faciendo tunc diſtingue ſm ꝙ. ſ. dixi
de eleemoſyna. §. j. quomodo eſt de pre
cepto ⁊ ſm illam diſtinctionem a fortio-
ri dic de mutuo qđ no.
2 ¶ Quomodo in mutuo ſit vſura. Uide.
j. vſura. primo per totum.

NAufragium eſt na
ue fracta ſubmerſio reruꝫ ⁊
corpoꝝ qđ plerūqꝫ caſu for
tuito ꝯtingit propter viꝫ tē
peſtatis vel fluminis. l. deprecatio ⁊ per
totum. ff. ad. l. ro. de iactu.

☞ Ad propoſitum eorum qui in hoc
§. dicuntur ⁊ qualiter probētur aliqua
eſſe amiſſa naufragio. no. Iaco. rebuffi.
⁊ Bart. in. l. quotiens. C. de naufra. lib.
xj. Augu. in. l. ſi quis. §. j. de eden. ⁊ Cor-
ſe. ſing. ſuis i ver. teſtis. icip. cautela eſt.
¶ Utrum rapientes aliquid de naufra 1
gio teneantur. Rn̄. ꝙ ſic ad reſtitutionē
nec excuſat aliqua ꝯſuetudo. d. l. de ꝑca
tio. ⁊. ff. de incen. rui. ⁊ na. l. ſi q̄s ex nau
fragio. nec excuſantur a peccato morta
li ſi rapiūt intentione retinēdi. nec excu
ſantur ex aliquo precepto quia contra
preceptū dei Leui. xix. diliges proximū
tuū ſicut teipſum. epiſcop⁹ aut ali⁹ pre
latus debet deponi. Laicus anathema
tizari. xxiiij. q. iij. illi qui detrenga. c.
innouam⁹. ſm. ll. j. annū in quadruplū.
Poſt annuꝫ in ſimplū puniuntur. l. j. in
prin. ff. de incen. rui. nau. Et hoc verū ni
ſi ſint nauigia que exercent pirraticam
prauitatem vel niſi chriſtiano nomini ini
mica. vt in conſti. Fede. ad decus. §. na-
uigia. C. de fur. aut. nauigia.
¶ Quid de dominis qui cōueniūt cum 2
nautis de certa q̄titate danda non de
prehēdent in naufragio. Rn̄. ꝙ nō tenē-
tur reſtituere quicquid hac de cauſa ac-
cipiūt niſi ſpōtanea liberalitate eis da-
retur ſecūdum Rodo. bene liceret ſta-
tum quo quid lucrat tantum pro rebus
recuperatis in mari naufragis. intellige
ſi ſit propter vtilitatem naufragorum
qui aliter nō recuperarent res ſuas ſed
perirent in mari.
¶ Utrum inueniēs res iactatas in ma- 3
ri vel ex naufragio teneatur eas reſti-
tuere. Rn̄. pau. in. c. cum dilecti. de accu.
ꝙ aut erant pro derelictis. ⁊ ſic fiunt ca-
pientis quia ꝙ in nullius bonis eſt. ef-
ficit naturali ratione capientis inſti. de
rerū di. Si vero non erant pro derelictis
ſed fuerunt proiecte vt euaderent peri-
culum maris. tunc cum ꝓijciens rema
neat dn̄s eas occupans animo retinen
di cōmittit furtū. vt i gl. d. c. cum dilecti.
⁊. l. qua rōne. §. vlt. in fi. ff de ac. re. do. et
eſt excōicat⁹ vt in. c. excōicationi. de rap.
ſi nō reſtituit q̄primū poterit. Et quan-

nis Jo.an.ibidē dicat reqri monitionē añq̃ incurrat excōicationē. Tñ pa. ibidē dicit q̃ quo ad deū ⁊ ↄſciam ē excōicat⁹ ſi q̃ primū potest ⁊ reſiſtere nō faciat. ⁊ multo forti⁹ hoc h₃ locū in his q̄ rapiūt violēter res naufragoꝝ. Si autē ſimplr̄ accepit nō cōſiderādo an eſſent derelicte vel ne excuſat a furto vt ē tex. no. in. l. falſus. §. ſi iactū. ff. de fur. Et ēt ego credo ab excōicatiōe. ar. d. l. falſus ⁊ his que no. Jo.an. in. c. q̃te. de ſen. ex com. in nouel. de quo vide. ſ. inuenta. in prin. ⁊ limita vt ibi.

4 ¶ S₃ q̄rit an ſit p̄ſumendū q̃ tales res ſint p derelictis. Rñ. idē pa. vbi. ſ. q̃ ex cōiecturis pōt p̄ſumi. Nā ſi ſcriū obtuſum pānis ⁊ bene ſigillatū ꝓiicit preſumit nō habuiſſe in derelicto. ſec⁹ ſi apertum. ⁊ ſic in ſimib⁹. Sed quādo nō ſtatī₃ queſiuit. de quo. ſ. inuenta. in prin.

Nauta caupo ⁊ ſtabulari⁹ tenēt d̄ leuiſſima culpa. nō de caſu. l. ⁊ ita. §. at hec edicto. ff. nau. ca. ſta. ⁊ dr̄ nauta q̄ nauē exercet. ñ remiger vt. l. j. eo. ti. §. nautā. ſilr̄ caupo ⁊ ſtabularí⁹ q̄ hec exercet ⁊ iſtitores coꝝ. vt. l. d. l. j. §. ſi. nec ob. l. j. §. ſi veſtimēta. ff. dpoſi vbi depoſitari⁹ nō tenet niſi d̄ leui culpa. q₃ eſt ſpāle i iſtis vt teneāt̄ de leuiſſima culpa. S₃ ego i cōſcia nō credo q̃ teneat̄ niſi de leui. vt. ff. nau. cauſa. l. nauta. ⁊. d. l. ⁊ ita loq̇t in odiū taliū q̄ ſolēt fraudē facere. vt ibi p₃. §. at hoc edicto. Et iō cū fundet ſe ſup p̄ſumptiōe nō habebit locū in cōſcia. niſi ſpāliter accepiſſet mercedē₃ ꝓ cuſtodia vt. ſ. locatio. §. xxiij. vel niſi qñ res reqrebat diligētiſſimā cuſtodiā quā ſcienter accepit cuſtodiendam. q₃ ſic tenetur de leuiſſima. ☞

1 ¶ S₃ quō ꝓbat̄ datū tali i pecūia. Rñ. q̃ ſi cōſueuit portare talē q̃titatē pecunie tūc credet̄ ſuo iuramento al's nō niſi quatenus probet. ar. ff. de reb. mili. l. nō omnes. §. a barbaris nam talis debet numerare pecuniam in conſpectu hoſpitis. ff. depo. l. j. §. ſi ciſta.

2 ¶ Utrū naute ⁊ p̄ſati dātes claues camere dn̄o deponēti excuſentur ſi pdat̄. Rñ ſm gl. i. l. d₃. ff. nau. ca. ſta. §. itē ſi p̄dixerit q̃ ſi a principio dedit claues et p̄dixit q̃ nolebat teneri excuſatur alias nō. Similiter tenetur quādo a pñ. non dedit claues ſed poſtea licet p̄dixerit p l. ſicut. C. de ac. ⁊ obl. niſi ille expreſſe cōſenſiſſet nolle illum teneri.

¶ Utrū p̄ſati habeant locum in eo. tit. hoſpitatur aliquē nō tanq̃ caupo. ſed ſicut ciuis ſine mercede ſicut fit quando rex venit in ciuitate aliqua ⁊ diſtribuit ſuos p domos. Rñ. q̃ nō vt. l. ſi menſor. ff. ſi menſor fa. mo. dix. ⁊ arg. ff. de aleato. l. j. §. itē notādum. ⁊ ideo ſi gratis fit tenetur ſolū de dolo ⁊ lata culpa. 3

¶ Utrum naute poſſint preponere res ſuas depoſitis quādo vtraſq̃ nō poſſūt ſaluare. vide. ſ. Commodatum. §. xvj. 4

Neceſſitas triplex prima ſine qua vita corporalis ſuſtentari nō pōt. ⁊ de hac dr̄ p̄me Jo. iij. q̄ habuerit ſubſtātiam huius mūdi ⁊ viderit fratrē ſuum neceſſitatē habere ⁊c. Secūda neceſſitas dicitur oportuna ſine qua vita comode ſubſtentari non pōt. ⁊ ad hanc remouendā in proximo quilibet ex pietate inducit̄ ad ro. xij. neceſſitatibus ſctōrum cōmunicātes de q̄ dic vt. ſ. auaritia. §. iij. Tertia ē p̄ficua ſine qua vtiliter vita nō ſubſtētat̄. vt puta habēdi libros ꝓ ſtudēdo ⁊ hmōi ad quam ſuccurendam pfectio amoris inflāmat ꝓ prima neceſſitate ſcda ⁊ tertia licet mēdicare penſatis circūſtātijs. Et eccleſiaſtici poſſunt redditus habere eccleſiaſticos al's nō niſi cū dānatione ſm henri. de gendauo in. iiij. quol. q. xxxvj. ⁊ ſic intellige glo. in. c. precarie. ⁊. c. ſe. x. q. ij.

☞ De notatis in hoc. §. vide omnino Gerar. de petra ſctā ſing. xcix. inci. neceſſitas. vbi habes q̄d ꝓpter neceſſitatem pmittatur. ⁊ per Bald. in rub. C. qui bo. ced. poſ. vbi q̃ neceſſitas ⁊ vtilitas eq̇⁹ parātur. ⁊ de hoc per Alexā. in. l. nepos proculo. ff. de verbo. ſigni.

¶ Utrū illud q̃ dicitur neceſſitas facit licitū ⁊ nō ſubijcitur legi. i. c. licet. de ferijs itelligat̄ de prima ſolū. Rñ. q̃ de p̄ma ſolum. ⁊ hoc intellige qñ tale q̄d q̄d 1

est ꝯ.l.nō est malū de ſe.puta qꝛ ex ali qua circūſtātia,pōt licite fieri quia tali neceſſitate occurrēte non reqritur alia diſpēſatio.ſed ꝓpria autoritate qs pōt ꝯuenire.Similiter dic ꝑ ſecūda neceſſitate.dūmodo recōpēſatio aliqua fiat ſicut dicit do.Ant.in.c.j.de ferijs ꝙ lz doctorib⁹ ꝯſulere pro forēſibus in feſto dummodo aliquā eleemoſynā in recōpēſationē faciant.Facit gl.i.c.pſbyter.in ꝟbo denariū.lxxxij.di.ꝛ melius.d.c.lz.lz ego credo ſit tuti⁹ habere diſpēſationē a ꝑlato in iſta.ij.In tertia ꝟo neceſſitate omnino requirit diſpenſatio aliter nō faceret licitū.Et ꝫ hoc intellige gl.in.l.j.ꝯ.cū in eadem.ff.ad.l.ro.de iact.q̄ dicit ꝙ tpe neceſſitatis oia ſunt cōmūia.ꝛ qd ibi dixit Ang.ſ.ꝙ tpe carriſtie ſi mēdic⁹ furet panē nō incideret in penā.facit.c.iij.de fur.ꝛ ſimilia q̄ loquunt de neceſſitate.qꝛ.aliquando de prima.aliquando de alijs.

Negligētia

ē omiſſo alicu i⁹ ꝙ fieri dz ꝛ pōt vñ nō pōt eē negligētia vbi qs nō ē in mora de elec.c.vl.ꝛ dꝯceſ.preb.qꝛ di uerſitatē no.in.c.ſi compromiſſarius in prin.de ele.li.vj.Et ideo aliquando negligētia dicit lata culpa vnde.ff.man.l.ſi fideiuſſor in prin.dicit diſſoluta negligētia prope dolū eſt.ſ.lata culpa ꝛ quādo dicat tota culpa no.i.l.nōla.C.ar.tute.cū ſuis cōcor.ꝛ.ꝟ.culpa.in ꝑn.Nomine etiam negligentie ſimpliciter venit leuis culpa etiā leuiſſima vt ptz in.c.ꝑallega.facit.xxviij.d.c.de ſiracuſane.ꝛ.c.cū.ex.in.fi.ꝛ.c.cōmiſſa.ꝯ.potro.de ele.lib.vj.ꝛ hoc eſt quando quis tenetur de leui vel leuiſſima culpa.alias non.Nomine vero negligentie magne venit lata culpa.vt.ff.de act.et obli.l.j.ꝯ.is quoqꝫ apud.vbi text.quaſi apertus.Aliquando vero includit dolum.ſcilicet cum lex imponit penam negligenti a diuerſa delinquente quia tunc ſub negligentie includit doloſam negligentiam.vt not.Semi.in.d.c.ſi compromiſſarius.

1 ¶Utrū negligētia ſit peccatum mortale.R̄n.ꝙ ſi quis omittit ex negligentia facere illa ad quā tenet de ꝑcepto vel ex officio in his vbi verſatur notabile damnum ſibi commiſſum.ſic eſt mortale peccatū de ſui natura.Et hoc nulli dubiū in his que ſunt de iure diuino ꝑcepta vel ex officio commiſſa.In his autem que ſunt de iure poſitiuo ſolum non credo ſemper ſit mortale:niſi includat in ſe dolum vel contemptū vt.ꝟ.patet in tit.inobedientia.ꝛ ſic intellige et limita glo.in.c.ea.que.de offici.arch.ꝛ lxxxj.diſtincti.c.dictum.et.xi.queſt.iij.placuit.xij.q.ij.indigne.In alijs autem q̄ nō ſunt de precepto negligentia communiter eſt veniale peccatum vt patet xxv.di.ꝯ.alias ea demū.ꝛ hoc verū niſi faciat totaliter excedere a charitate dei qꝛ etiam ſic eſſet mortale peccatum ꝫm Tho.ij.ij.q.liij.

¶Utrū teneatur ad reſtitutionem de 2
damno proximo ex negligentia in officio ſuo vel alio opere.vide ſupra cul pa.ꝯ.vj.

Negociū

ſeculare qd eſt.R̄n.qꝺ cū ſit multiplex nō pōt diffiniri.ſed ex aliquorū enumeratione poſſumus alia ſimilia iudicare ſicut fit.xxv.diſtinct.ꝯ.criminis appellatio.et.xxiij.queſtio.v.de leguribus.ꝛ extra ne cle.vel mo.c.j.dicitur ergo negotium ſeculare primo cum quid plus iuſto appetitur quod turpe lucrum eſt.Item et munera iniuſta accipere vel dare ꝛ venialiter omnia per que homo ſeculariter viuit in aliquo peccato dicitur ſeculare negocium.hoc patet in d.c.j.Item dicitur ſeculare negociuꝫ mercantia ſeu negociatio.Item omne quod fit pro lucrando ſicut artes procurationes cauſarum et negotiorum factiones et huiuſmodi.Unde dicitur negocium quaſi negans ocium de verborum.ſignificat.c.forus.ꝯ.conſtant.ꝛ ſeculare quia ſecularibus rebus habendis impeditur.Uel ſecunduꝫ gloſam in ſumma.xxij.queſtione.iij.dicitur.¶Primo pro mercantia.¶Secūdo pro cauſis ſecularibus tractandis.

¶ Tertio pro adminiſtratiõe rerum ſecularium de hoc habes.§.cleric⁹.ix.§.i. ☞ De hic notatis ⁊ quot modis pertineat ad nos negotiũ.no.Bal.i.l.ſi pecuniã.C.de nego.geſt. tex.⁊ doc.i.l.ſi pupilli.§.antepe.⁊.ibi Bar.ff.eo.ti.vbi dĩ ꝙ.vij.modꝫ.ſ. cura: ſollicitudine: relſpa ratihabitiõe: ipſo iure more ciuitatis: naturali ratiõe: ⁊ rõne cõſequẽtie. de quo etiã per Spe.in ti.de iudi.§.ij. ver.ſequitur videre.

1 ¶ Que negotia ſecularis ꝓhibent̃.Rñ. ꝙ ſecularib⁹ ꝓhibent̃ illa q̃ ſine mortali fieri nõ poſſunt.ſed clericis ⁊ religioſis ſunt interdicta multa vt patet in.d. c.i.⁊.habes.§. clericus.ix.

2 ¶ Utrũ negociatio q̇ ꝯſiſtit in vẽdẽdo ⁊ emẽdo q̃ alio mõ viſitatori dĩ mercantia ſit licita.⁊ Alex.i.iij.pᵉ ſumme tractat.de iudicialib⁹ cũ quo cõcor.Inn. i.c.i.ne cle.vel mo.⁊ Jo.an.i.d.Rubr.⁊ pau.in.d.c.i.ꝙ de ſe nõ eſt mala nec illicita.Sꝫ poteſt fieri illicita ratione circũſtantie.cauſe. ꝑſone.modi. tpis. loci ⁊ cõmercij ex circũſtãtia.cauſe.ſ.quando propter cupiditatẽ vel aliqđ aliud malum fit.⁊ ſic tale peccatũ eſt qualis finis ꝑ quẽ fit.Unde ille q̇ negociando intẽdit lucrũ tanq̃ vltimum finẽ ⁊ cupit ſine labore ⁊ ſollicitudiẽ ex auaricia diuitias cõgregare eijciet̃ de tẽplo paradiſi ſm̃ Alexã.⁊ ſic patet ꝙ efficitur mortale peccatum ei.Negociari autẽ ꝓpter propriam neceſſitatem vel pietatem.ſ.ad diſpenſandum in pios vſus lucrum vel ꝓpter reipublice vtilitatẽ vel ꝓximi eſt cã legitima q̃ facit vt fiat ſine peccato aliter nõ.Circũſtãtia perſone facit illicitã ſcilicet ſi eſt cleric⁹ vl' religioſus de quo.§.cleric⁹.ix.oportet ergo ſit ſecularis qui negociator dꝫ eẽ Ex circũſtãtia modi fit illicita.ſ.quãdo exercet̃ ⁊ cũ dolo.vel cũ mendatijs vel alijs alias pactis ſeu piurijs.Et ſi ſũt pctã mortalia ſicut mẽdatiũ ꝙ dicitur intẽtione decipiendi ꝓximũ etiã in magna re ſi poſſet vel piuriũ ſic negotiatio eſt mortale pctm̃.itẽ ex circũſtantia tpis.ſ.feſtiui ab eccleſia ꝓcepti de quo dic vt.§.ferie.§.xxi.itẽ ex circũſtãtia loci.ſ.diuino cultui deputati ſicut eſt eccleſia vel cimiteriũ.In eccl'ia.n.nõ põt fieri ſine pctõ mortali niſi magna neceſſitas excuſet vt pꝫ ꝑ.c.decet domũ dei. de immu.ec.li.vi.iũcto.c.reliqui nolamus.de cu.euchariſtie.Et hec itelligẽ de actuali ꝯctione rerꝫ q̃ ſine ſtrepitu fieri nõ põt.Sec⁹ eſſet in vẽditiõe cãdelarꝫ q̃ ſine ꝟbis fit.Aut in cõuẽtiõe alicui⁹ rei emẽde vel vẽdẽde poſtea qꝛ nõ eẽ mortale pctm̃ Itẽ ex circũſtãtia cõmercij ꝙ q̇ dẽ eſt dãnoſũ reipub.ſicut cũ q̇s emit vili⁹ vt cari⁹ vendat ⁊ cũ dãno reipu.ſicut ſunt illi q̇ totũ granum emũt vel oẽs merces ⁊ hmõi vt poſtea vẽdãt modo ſuo.Si vero cõmertiũ eſt vtile reip.ſicut illud q̇ merces portãt de terra vbi abũdant ad aliã vbi deficiũt vel illud qđ de vna re fit a'ia ſicut faciũt artifices de lana pannũ.⁊ de cera cãdelas ⁊ hmõi.vel illud quo q̇s cõſeruat res quas emit vt vẽdat tꝑe debito eo qꝛ q̇libet nõ põt ſtati emere.⁊ ſic iſtis lꝫ negociari ſi alie circũſtantie adſunt.Alijs aũt eſt dãnationis.⁊ de eis loquitur Criſo.lxxxvij.di.eijciens.⁊ no Sco.in.iiij.xv. di.q.ij.ar. i.

¶ Utrũ ille q̇ carius vẽdit q̃ emit i eodẽ loco licite hoc facere poſſit.Rñ.Alex vbi.§.ti.de legi.ꝙ ſi id ꝓſe emit.⁊ poſt ea ꝓceſſu temporis nõ indiget licite vẽdere põt pro ꝓtio occurrenti quãuis ſit cari⁹ q̃ quãdo emit qꝛ nõ ad hoc emit ⁊ lucrũ aduenit rõne tẽporis.Si vero emit vt vẽderet tẽpore q̊ cari⁹ erit.ſic ſi fecit pro vtilitate terre ſue.ſ.ne homines poſtea indigerent ⁊ nõ iuenirẽt et ipſe aliq̇d lucraret̃ pro ſua ſuſtẽtatiõe ⁊ ſue familie.Uel ſi a caſu aliquid emit pro bono foro ⁊ poſtea inuenit quo illđ vult emere pro cariori.⁊ concurrant ea q̃ dico.§.emptio.§.vij.cum alijs circũſtãtijs ꝓdictis hic ſic lꝫ laicis ſꝫ nõ clericis.Si aũt fecit ſolum vt lucraretur ſine aliqua vtilitate reipublice immo potius cũ damno ſic peccat mortaliter vt pꝫ per.d.c.eijciens.et de iſtis intelligẽ illud.c. quicũq̃ tempore.xiiij. q.iiij 3

vbi turpe lucrū dicit tpe vindemie vi-
lius emere vt carius vēdat. iſtis cōcordat
Hug. ⁊ Lau. xiiij. q. iiij. ſi qs. ⁊ Th. xxij.
q. lxxvij. ⁊ pau. i. c. j. ne cleri. vel mo. Nō
tū tenetur ad reſtitutionē talis turpis
lucri de neceſſitate. ſed de conſilio ſm
Rodo. Niſi forte fuiſſet cauſa talis ex
creſcentie. puta qr totum emit vt carius
poſtea poſſet vēdere qr ſic tenet ad re-
ſtitutionē dānificatis. ſi tale dānū alīs
non occurriſſet. Quid de artificibus qui
faciunt artem que non eſt niſi ad ma
lum vide. ſ. ars.

Neophitus dicit nouus in fide vel in reli
gione vt. xlviij. di. c. quoniā. ⁊ c. ſicut.

¶ Utrum neophitus in fide poſſit or-
dinari. Rñ. q non e tiā ad minores or
dines vt patet in. §. j. ⁊ di. ca. quoniam.
eadem diſtin.

¶ Nigromantia vide. ſ. ſortilegium.

Nominatim qs dr iterdi
ctus vel exco-
municatus. Rñ. pa. i. c. i lateranēſi. de pre.
q vbi agit de pena icurrēda ipſo iure. ſi
nō dicit qs nominatim niſi exprimat eius
ppriū nomē qr hoc importat etymolo-
gia vocabuli ⁊ in iſtis odioſis nō eſt re
cedēdū a ppria ſignificatione verborū
niſi de mēte cōſtet vt i. c. ſtatutū. de elec.
li. vj. Niſi circūſtantie ſint ita expreſſe ⁊
ſtricte q ex toto important vices pprij
nomis facit pro hoc. l. ij. ff. de li. ⁊ poſt. et
inſtit. de exhe. li. §. nominatim. ⁊ l. j. quo
ties. §. ſi quis nomē. ff. de here. inſti. fa-
cit. l. certū. ff. ſi certum pe. vt puta dici-
tur filius petri qui nō habet niſi vnicū
filium ⁊ huiuſmodi. Et ſic intellige ⁊ li
mita Inn. in. d. c. in laterañ. hoc etiā ſe
quit gl. ⁊ Inn. in. cle. j. de vi. ⁊ ho. cle. in
verbo nominatim. Si vo agit de pena
incurrēda ipo facto tunc etiam dicitur
nominatim expreſſus qui per circūſtā
tias nō ſic ſtrictas exprimitur. ⁊ ſic itel
lige ⁊ limita gl. ⁊ pau. i cle. j. de vi ⁊ ho.
cle. in verſi. nominatim ⁊ gl. in. c. conſti
tutionē. de ſen. excom. li. vj. Putaſi di-
ceretur magiſter carpētarius talis loci
iunior ⁊ huiuſmodi. qd no. bene. Et
ad gl. in. c. a nobis el. j. de ſen. excō. quā
videtur ſequi communiter doct. dic q
intelligitur quod ita ſunt excommuni
cati quaſi nominatim fuiſſent expreſſi
ſed nō q dicātur nominatim excōmu-
nicati. quia quis poteſt excommunica
ri licet non nominetur.

Notarius vide tabellio.

Notoriū dicit triplex ſm gl. i
c. vīa. de coha. cleri.
et mu. ⁊ibi pau. ſequtur. ſ. notoriū preſū
ptionis ⁊ quid eſt quādo ius vehemē-
ter aliquid preſumit vt filiatione q ex
adiecturis a iure inductis dicitur noto
ria. ⁊ idem eſt iſtud notorium ſicut pre
ſumptio iuris. Secūdum eſt notorium
iuris. qr in iure ſiue in iudicio oritur ſi
cut cū quis conuincitur in iudicio vel
ſponte cōfitetur vel per ſniam cōdēna-
tur in iudicio. Tertiū eſt notoriū facti.
⁊ iſtud eſt cū populus eſt teſtis alicuius
facti ⁊ nō eſt locus inficiationi. vt no.
Archi. ij. q. j. de manifeſta. ⁊ bonus tex. in
c. cū dilectis filijs. de purg. ca. ⁊ dr noto
riū facti clara ⁊ famoſa locutio ex euidē
tia rei ſurgēs. q tergiuerſatiōe aliq ce-
lari nō pōt. vt pbatur i. c. tua. de coha.
cle. ⁊ mu. ⁊ c. euidētia de accu. Et iſtud
notoriū facti eſt triplex. ¶ Primum fa-
cti permanētis vt q palaciū dominorum
eſt in platea ⁊ ſic dicitur notoriū quaſi
res nota oibus volentibus videre cā. fa
cit aut. q ſemel. C. quomō ⁊ quādo iu-
⁊. di. c. euidētia. ¶ Secundum eſt facti
trāſeuntis ⁊ non redeūtis vt ſi in con-
ſpectu populi ſit aliqs interfectus ſimi
liter vox preconis qr notoriū eſt pro tūc
nō p nūc. ⁊ ſic itellige q no. gl. i. d. aut.
qui ſemel.

¶ Tertium eſt facti interpolati. exem-
plū eo q paratus eſt mutuare ſub vſuris
⁊ de meretrice qr nō ſemp mutuat vel
peccat. Sʒ bar. poſt Iac. bu. i. l. ciues. C.
de appel. dicit q notoriū eſt q hʒ actū
pmanentē vt edicta in albo pretorio ⁊ q
i platea ē palatiū dñorum. illa aūt q nihil
habuerit actū pmanētē vt vox pcōis ⁊
hmōi nō pñt trāſire i no. ſʒ bñ i manifeſtū

☞ De notorio. et qſit quod omnes vi dere poſſunt cōtinua vt p Bal.in aut. quod locū.in vo.vij.C.de cola.vl' quod omnes ſciūt ſui natura vel ſcire veriſi mile eſt per Bal.in.l.cū fratrem.C.ad ſylle.reliqua dixi.ſ.in ver.manifeſtum. vbi an et in quo differt a manifeſto.

1 ¶ Sʒ quot hoīʒ ſcīa reqrit ad faciēdū notoriū facti.Rn̄.fuerūt varie opi. Sʒ mihi placet opi gl.i.di.c.de manifeſta. q̄ dicit ſufficere ſciētiā.x. hoim ad mi nus.Quā ſic intelligo vt colligo ex pa. in.d.c.veſtra.ꝙ ſi vicinia nō hʒ.x.hoies ſeu ꝑſonas nō poteſt oriri notoriū.Si ꝟo hʒ decē ꝑſōas ſolū oʒ ꝙ oēs ſciēt ſi āt hʒ pl⁹ opʒ qꝛ oēs ſciāt vl' maior ps. et illa pars nō ſit minor.x. ꝑſonis.Et ꝙ talis vicinia facit notoriū habes bonū text.in.d.c.cum dilectis.Et ſic patet ꝙ non requiritur ſcientia totius populi. vt volunt aliqui.

2 ¶ Utrū in notorijs ſit ordo ſeruādus iu rie.Rn̄.pa.i.d.c.veſtra.ꝙ in notorio ꝑ̄ ſūpto vbi agit de ꝯſanguinitate ꝓban da reqrit ſʒ ibi ē ſpeciale.Sʒ i alio no torio fcti nō reqrit niſi ſciētia et ſola ci tatio.Et hoc itellige verū niſi cōſtet ꝙ nulla defēſio cōpetit vel pōt conpetere qꝛ ſic nō reqritur citatio.et ſic intellige. .c.cū olim.de re iu d.et.c.venerabileʒ.de elec.Sed vbi poteſt cōpetere defenſio ſic eſt neceſſaria citatio.alter nō vale bit ſn̄ia.et ſic intellige Cle.paſtoralis.de re iudicata. Similiter requirit proba tio notorij p duos teſtes ad min⁹ not. Gl.d.l.ij.ff.de teſti.niſi ſit notoriū fa cti ꝑmanentis.vt in.d.c.euidentia.

Nouale ꝑuilegijs pijs locis cō ceſſis itelligit oīs ager de nouo ad cultū redactus de quo nō extat memoria ꝙ aliquando fuiſſet cul tus.de ver.ſig.c.quid per nouale.

Nouitius ꝓprie dicit q̄ habi tu religionis acce pto mūdū per aliquā profeſſionē aſtri ctus.experitur religiōis auſteritatem. ☞ De hic notatis et ꝙ nouiti⁹.l.fi.§.q̄ tiēs.et ibi Bar.ff.de publi.l. cū victus. ff.de.vi.tri.et oleo lega.Et anſi nō fini to anno ꝓbationis exeat monaſteriū et poſtea iterū ingrediatur an debeat rē reintegrū annum ad profeſſionē. ang. et Ludo in.l.fi.§.quotiēs.ff.de publi.te nēt ꝙ non niſi ex cauſa.

¶ Quis poſſit eē nouitius ꝓprie.Rn̄. ꝙ quilibet qui eſt ratiōis capax.et pu bes.xx.q.j.per totū.et de regula.c.cum ſimus.et quilibet q̄ poteſt eſſe religio ſus.et q̄s ſit.vide ifra religioſus.§.iiij. 1

Unde licet ante annos pubertatis.vl' oblatus a parētibus aut alias. q̄s poſ ſit ſuſcipere habitum. tamen proprie non eſt nouitius.quia experiri non po teſt quid ſit caſtitas.nec malitia poteſt ſuppiere etatem.vt in ca.ad noſtram. et.cap.ſignificatum.de regula.et ideo oportet ꝙ compleuerit.xiiij. annum. maſculus femina vero.xij.

¶ Per quātū tēpus debet quis eſſe no uitius.Rn̄.ꝙ regulariter p ānū vt in.c. 2 cōſaldus.xvij.q.j.et in.c.ad apoſtolicā. de regu.Tamē qꝛ iſtud tp̄s datur in fa uorē nouicij vt experiat.et ſimiliter mo naſterij vt ꝓbēt ſi p eis cōuenit.Jdeo prelato cū conuētu conſentiente et iter ueniēte volūtate nouicij poteſt āte an nū profiteri.et tenet profeſſio licet ma le faciāt prelati ſi ſine magna diſcretio ne hoc faciat vt in.d.c.ad apoſtolicaʒ. Fallit hoc in mōachis q̄ habēt mona ſteria in inſulis multū rigidis quibus prohibetur ne ante.xviij.annum aliquē recipiāt ad profeſſionē.vt in.c.qꝛ inſul. de ſta.regu.Quā quidē ꝓhibitionē.Jo. an.et poſt eū pan.i.d.c.qꝛ in inſulis ex tēdunt ad fratres minores et ꝑdicato res vt nō recipiant ad profeſſionem ali quē ante.xviij.annum.et placet mihi p idenptitatem rationis expreſſe vbi de bet fieri extēſio legis.vt.ſ.dixi.lex.§.vi. Etiam fallit in oib⁹ mēdicantib⁹ q̄ non poſſunt recipere ante annū cōpletum probationis ad profeſſionē vt in.c.nō ſolū.et.c.ꝯſtitutionē.de reg.li.vj.

¶ Sed quid ſi quis non obſtante pro 3 hibitione recipiatur ad profeſſionē an te ānū probationis:vel ante tēpus de bitū.Rn̄.ꝙ ſi q̄s recipiat ad ꝓfeſſionem

ante ānos pubertatis ꝓfeſſio nulla eſt
ꝗͦ iure. vt in dictis capitulis ad noſtrā
⁊.c.ſignificatū. Et hoc in quacūqꝫ reli-
gione. Si vero q̇s recipiatur. an̄. xviij.
annū vbi nō eſt recipiendus. hoſtiē. tꝫ
ꝙ etiam nulla ſit ꝓfeſſio. propter. di.c.
qꝛ in inſulis. ⁊ cōiter ipm̄ recitādo trāſ
eūt doc. ⁊ facit pro ſua opi. l. nō dubiū
C. de leg. ⁊ regula q̄ cōtra iuſ. de reg. iu.
lib. vj. pa. videtur dubie loq̇ an ſit obli-
gatus illi religioni. ꝙͣ ꝓfeſſus eſt tātū.
Sed tamē ꝙ ſaltē in genere ſit obliga-
tus affirmat. Sed ego credo ꝙ nō reli-
gioni in genere. Sed in ſpecie illi quā
profeſſus eſt obligatur. qꝛ talis ꝓhibi-
to principaliter reſpicit fauorē profitē-
tis: cui ipſe pōt renunciare. Et hoc iu-
dicio meo apte ꝓbatur per. d.c. ad apo
ſtolicā. vbi ptꝫ ꝙ abbatibꝰ prohibetur
receptio an̄ annū. alr̄ non punirent fa-
cientes contrariū. ⁊ facta tenent. Et ſic
ad. l. nō dubiū. ⁊ regulam que ꝯtra ius
poteſt dici ꝙ non eſt nulla. quia alio iu
re ſuſtētatur. ſ. d.c. ad apoſtolicā. ſi autē
loquamur de profeſſione q̄ fit ante an-
nū probationis ſic tenet. vt dictum eſt.
N. ſi in religione mendicantium in qua
profeſſio facta ante annū probationis
completū non obligat niſi religioni in
genere. nō autem illi quam quis ꝓfeſ-
ſus eſt ſm̄ ꝙ. ſ. dicā. Et illi tales qui re-
ceperunt aliquem ſciēter peccarūt mor
taliter. ⁊ nō pn̄t amplꝰ ad ꝓfeſſionē re
cipere: ⁊ vlterius dn̄t puniri pena q̄ ꝓ
grauioribus culpis ſolet infligi. vt in
d.c. non ſolum.
4 ¶ Sed nunquid ſi durāte ſuſpenſione
predicta recipiet aliū ad profeſſionem
efficietur irregularis. Rn̄. Ho. in. d.c. nō
ſolum. ꝙ non quia opꝫ ꝙ actus qui fit
poſt ſuſpenſionem ſit actus de attribu
tis certo ordini. cuiuſmodi non eſt re-
ceptio ad profeſſionem. Igitur nō erit
irregularis quamuis alij dicant ꝙ ſic ⁊
non bene.
5 ¶ Sed quis poterit abſoluere a. di. ſu-
ſpenſione. Rn̄. Ho. in. d. c. nō ſolū. tenet
ꝙ ſolus papa. qꝛ cū. c. nuꝑ. d̓ ſen. excō.
non habeat locū in inferioribus epo. ⁊
illi ſunt exempti. Ergo cū ab epo non
poſſit abſolui neceſſe hn̄t ire ad papā.
Sed ego cū teneā ꝙ di. c. nuꝑ habeat
locū et i curatis vt apte loquit io pote-
rūt abſolui a p̄latis ſuis. Et ſic cōcorda
opi. q̄ ſunt in. d.c. non ſolū. ⁊ recitat Ho.
ſic diſtinguēdo. ꝙ aut ſuſpēſio ē ad tp̄s
⁊ ſolus papa abſoluit. nec hꝫ locū. d. c.
nuꝑ. aut non eſt ad tp̄s. ⁊ ſic habet locū
⁊ hoc tene ꝙ ſequitur gl. ibidē de quo
vide abſolutio. j. §. iiij.
¶ Utrū p̄dicta pena. c. non ſolū. habeat 6
locū in monialibus ſancte Clare ⁊ pre
dicatorū. Rn̄. Ho. ꝙ ſic cū dn̄o Lapo. ⁊ li
cet ex priuilegio habeāt ꝓprium. ⁊ non
mēdicent. per hoc nō tollitur q̇n ſint de
ordine mendicātium nec priuilegiū in
vna valet ad alia. Quod limito de illis
prime regule ſctē Clare. Sed de mino
riſtis nō credo cū ex regula habeāt ꝓ-
priū. Et attēde ad eoꝝ regulā. an ha-
beāt ꝓpriū. ⁊ ſic nō extendit ad eas an
nō poſſint hr̄e. ⁊ ſic extendi. ꝙuis ex pri
uilegio habeant poſſeſſiones. vel de fa-
cto non mendicent.
¶ Quero quādo icipit ānus ꝓbatiōis 7
Rn̄. ꝙ a die ⁊ hora impoſitionis habitꝰ
dummō ſit pubes q̊ ad alias religiōes
ſed quo ad minores ⁊ p̄dicatores ⁊ mo
naſteria i ſaluaticie inſulis opoꝛtet ha
beāt annū. xvij. cōpletū. vt pꝫ ꝑ predi-
cta. c. ad noſtrā. c. ſignificatum. ⁊. c. qꝛ i
ſulis. nō tamē penā predicte ſuſpēſio
nis incurrunt recipiendo: dummodo
poſt pubertatem annum probationis
cōpleuerint in eorum religione.
¶ Nunquid furioſus poteſt eſſe noui- 8
cius. Rn̄. ꝙ nō accipiēdo nouiciatū pro
anno probationis vt de regula. c. ſicut
tenoꝛ. Unde ſi ſtetiſſet in religione per
centum annos nunq̄ꝫ poterit profite-
ri ⁊ ſi profitetur profeſſio nulla ē ſicut
nec matrimonium contrahere. vt. ff. de
ſpō. l. furor. Nec ratificatur ꝑ ratihabi-
bitionem poſtq̄ꝫ fuerit ſane mentis. ſi-
cut nec profeſſio facta ante annos pu-
bertatis niſi per delationem habitus
inducentis profeſſionē tacitā poſtq̄ꝫ eſt
ſane mentis ⁊ cōpleuit annos puber-

tatis aut profeſſionē expreſſam ſe obli-
gauerit.vt pꝫ ꝑ.c.j. de voto.li.vj. facit.
c.ſicut tenor.ꝺ regl'a. Et placꝫ mihi cō-
uis.ho. ⁊ cōiter eū ſequētes videāt te-
nere ꝙ ratificet ſi nō cōtradicit.ſed per
ſeuerauerit poſtꝗ̄ eſt ſane mētis ⁊ pu-
bes factus.⁊ idē dicūt de īpubere. ſed
tu tene iſtō ꝑſeuera. vt dixi cū delatio-
ne habit⁹ inducētis ꝓfeſſionē tacitam.

9 ¶ Utrū nouitius poſſit exire.Rn̄. ꝙ ſic
libere ſine oī licentia.vt pꝫ in.ca.ſtatui-
mus.de regula. ꝑpter verbū libere nec
incurrit in antiquā inhabitationē q̄ ad
ordines vel beneficia eccleſiaſtica vel
ſcl'aria ex tali egreſſu.pꝫ hoc ex.c.poſtu
laſti.de reg.Fallit hoc in illo qui ꝓfeſ-
ſus eſt tacite vt patet in.d.c.ſtat.

10 ¶ Quid de bonis que donauit religiōī
an̄ ingreſſum. vl' ī ipō ingreſſu.Rn̄. pa.
in.c.qꝺ ad te.de cle.ꝯiuga.ꝙ ſi donauit
oīa.tūc in dubio vr̄ donaſſe cā mortis.
Unde cā ceſſante ꝑ ꝓfeſſionē tacitā vel
expreſſam reuocat inde recedēdo.ar.l.
ſeya.in fi.ij.Rn̄.ff.de do.cā mor.⁊.l.non
oīs.in p̄n.ff.ſi cer.pe.facit.qꝺ no.bar. ī
aut.ingreſſi. C.de ſa.ſan.ec.Et idē dicit
Bar.ibidē de illo cui⁹ ꝓfeſſio non tꝫ cō-
uis ꝓfitēs crederet tenere qꝺ recupera
bit qꝺ ꝓbat ꝑ.l.ſi pater.⁊.l.nec. epō.C.
de he.inſti.vbi q̄s credēs aliquē fratrē
vel filiū ⁊ hac cōtēplatione relīq̄t bōa
ſua repto cōtrario auferunt ab eo ⁊ ve
niunt ſuccedentes ab inteſtato vt.d.l.ſi
pr̄.Si vero nō donauit oia ſed aliq̄ ſo-
lū.⁊ ſic dico nō vr̄ donaſſe cā ingreſſus
⁊ iō nō recuperabit.ar. corum q̄ habēt
ī.c bn̄ficiū.⁊.c.cōſtitutionē.de regula.li.
vj.⁊ ſic limita ⁊ intellige hoſt. ⁊ pan.in
d.c.ſtatuimus. q̄ videntur ꝯtrarij.Silr
nō recuperat ſi donauit nō cā igreſſus
ſed iteruallo vt in.c.fi.de do.⁊.l.ꝑfecta
donatio.C.de donatio. qui ſub mō.idē
dicit Bart.vbi.ſ.de illo q̄ ſciebat ꝓfeſ-
ſionē nō tenere ꝙ donata non recupe-
rabit qꝛ videt donaſſe.l. cuius ꝑ errorē
ff.de reg.iur.⁊.l.cāpan⁹.ff.de oper.li. ⁊
intellige quo ad iuris preſumptionē et
in dubio. Sed in cōſciētia vel alio mo-
do vbi pōt ſcire ꝙ ſolū dōauit cā igreſ-
ſus ⁊ non alio modo ſic recuperabit qꝛ
ſemper videtur datum cauſa mortis.

¶ Quid de bonis nouitij.moriētis āte 11
ꝓfeſſionē tacitā vl' expreſſam.Rn̄.Cy.
⁊ multi alij.doc.ī.d.aut.ingreſſi.tenue-
rūt ꝙ debēt ſpectare ad monaſteriū qꝛ
ibi moriēdo vr̄ mori vt monach⁹ idem
tꝫ.d.ant.ī.c.in p̄ntia.de ꝓba.bar.ī aut.
ſi qua mulier.in fi.C.de ſa.ſan.ec.ꝑ pre
fata opi.allegat.ca.fi.de ſucceſ.ab inte.
tn̄ nō firmat ſed dicit relinquēdū cano
niſtis.pan.in.d.ca. in preſentia. diſtin-
guit ⁊ bene qꝺ aut intrās expreſſe ꝯtu-
lit bona ſua monaſterio. Et ſic eſt vera
opi. predictoꝝ qꝺ ſunt mōaſterij ſi nō
expreſſe reuocauit. Si vero expreſſe nō
ꝯtulit ſed ſimplicit̄ itrauit cā ꝓbatiōis
ſic ſuccedāt ꝓximiores ⁊ nō mōaſteriū.
Nā cum iſte non fuerit religioſus cum
effectu.c.religioſo.de ſen.exc.li. vj. Bo
na eius nec tacite nec expreſſe trāſierūt
in monaſteriū preſertim cū adhuc hr̄et
facultatem faciendi teſtm̄.Ideo proxi-
miores ſuccedunt.

¶ Qūo nouitius efficit̄ tacite ꝓfeſſus 12
Rn̄.ꝙ trib⁹ modis efficitur tacite ꝓfeſ-
ſus.Primo ſm Io.an.⁊ dn̄m Ant.⁊ pa.
ī.c.vidua. ꝺ regula.qn̄ ſe ingerit actib⁹
qui ſolū conueniūt profeſſis de iure vl'
ꝯſuetudine ⁊ hoc facit ex certa ſciētia
ſ.ſciens.Item quod hoc facit ſponte et
nō ex metu. Item quod per triduū in
eodē propoſito perſeueret aut loco ꝑ
ſeuerātie tridui ꝙ fecerit cum habitus
profeſſorū diſtincto in forma ſciſſura
vel colore.Aliter vno iſtorum deficiēte
nō inducitur profeſſio tacita puta ſi fa-
cit neſciens competere ſolum profeſſo
vel ex metu vel ſine ꝑſeuerātia tridui
dummodo loco perſeuerātie tridui non
ponatur habitus profeſſorum quia idē
facit quod triduū. Secūdo inducitur
tacita profeſſio ex delatiōe habitus ꝓ-
feſſorū. Dummodo fecit primo ſcien-
ter ſciens ſolum conuenire profeſſis et
ſciēs ꝙ ex tali hac aſſumptione de iure
vel ꝯſuetudine inducitur profeſſio ſm
Inn.⁊ do. Ant.itē ſecundo ꝙ habit⁹ ꝓ
feſſorū ſit diſtinctus ī colore vel forma

aut ſciſſura.tertio.ꝙ ſpōte.quarto ꝙ ꝺ
tur ei ab eo qui pōt incoꝛꝑare religiōi.
Aut eo ꝯſentiēte accipiat ſm Pan.i.ꝺ.
c.vidua.ꝛ facit Poꝛrectū de regul. Qui
to ꝙ deẜ ꝑſeuerātia tridui in eius dela
tiōe ꝛ ſic itellige.c.inſtōnē.i fine de reg.
li.vj.Quidā tamē excipiūt duos caſus
in qb⁹ nō requiriẜ iſtꝺ qntū.ſ.ꝑſeuerā
tia tridui.pꝛim⁹ ſi īfirmitate ſuſcipiẜ.
Facit.c.ſicut.el.ij.de regula.Et ſecūd⁹
qñ qs pu⁹ vouerat intrare ꝛ intrando
ſuſcipit habitū ꝓfeſſoꝝ.Pa.vero.c.ad
noſtraꝫ.de.regula.dubitat de hoc.Sed
ego audacter credo ꝙ etiā in iſtis duo
bus caſib⁹ requiratẜ ꝑſeuerātia tridui ꝑ
dictū.c.cōſtitutionē.in q̄ nihil excipitur
nec ego credo.Sexto ꝙ deferatẜ habit⁹
i monaſterio qꝛ q̄ɫtūcūꝗ deferatẜ extra
monaſteriū nō cēſeẜ ꝓceſſus vt.c.vt cle
rici.de regula.no.Pa.i.c.ex reſcripto ꝺ
iureiu.Sed hic no.dictū Abba.i.c.cum
illoꝝ.de ſen.excō.ꝙ vbicūꝗ fuerit mo-
nachus dūmodo ſit ſub obedientia ab
batis ſemꝑ fingiẜ in clauſtro.ꝛ iō iſtud
ſextū intelligiẜ quādo extra monaſte-
riū.i.extra obediētiā alicui⁹ ꝓlati defer
tur qꝺ nō iduciẜ tacita ꝓfeſſio qꝛ ceſſat
ꝓſumptio eo qꝺ ſi vellet pꝛofiteri intra
ret monaſteriū ſeu poneret ſe ſub obe-
dientia abbatis vel pꝛelati.Tertio idu
ciẜ ꝓfeſſio tacita ꝑ delationē habit⁹ no
uitioꝝ nō diſtincti in foꝛma coloꝛe vel
ſciſſura vltra annū.cle.eos.de regu.In
tellige in monaſterio ſm ꝙ ſupꝛa dictū
eſt quāuis ſit diſtinct⁹ alia diſtinctiōe
occulta puta qꝛ benediciẜ ꝛ hmōi.Si
vero diſtictio in ſciſſura coloꝛe vel foꝛ-
ma ſe patēter exhibeat ſic nunꝗ̄ indu-
ciẜ ꝓfeſſio etiam ſi feratẜ ꝑ viginti an-
nos vt no.in cle.eos.in glo.ꝛ Pan.in.c.
ex parte.de regu.additẜ ab aliquibus.
ſed ego non teneo quartū inducens ta
citā ꝓfeſſionē quando quis habuit ab
ſolute ꝓpoſitū mutandi vitam ꝛ patet
per.c.cōſulti.ꝛ.c.ſtatuimus de regula.
beneficium.ꝛ.c.nō ſolū.de regula.li.vj.
Sed quō hoc intelligatur fuit diuerſa
opinio.Sed verioꝛ eſt opinio ꝙ tunc ꝓ
poſitū dꝛ abſolutū mutādi vitā qñ qs
facit votū ꝑſeuerādi i religiōe ꝛ nō aliter.
Unde quāuis qs igrediatẜ religionē cū
ꝓpoſito ꝑſeuerādi.nō ꝓpter hoc efficiẜ
tacite ꝓfeſſus imo plus dico ꝙ etiaꝫ ſi
feciſſet votū de intrādo non ꝓpter hoc
efficiẜ tacite ꝓfeſſus imo pōt redire ad
ſeculū ſicut alij nouitij.et qꝺ pl⁹ ē ſatiſ
fecit voto vt.j.votū.iij.§.xviij.Et qꝺ nō
inducat tacitā ꝓfeſſionem factum vo-
tū de intrādo vel volūtas perſeuerādi
pꝛobatẜ aperte per.c.ex trāſmiſſa.de re
nun.vbi iudicio meo eſt tex.clar⁹.ſi nō
cauilletur immo plus dicit.ꝺ.car.i cōſi
lio facti ꝛ ſequiẜ Pañ.in.ꝺ.c cōſulti.ꝙ
etiā ille qui fecit votū de perſeuerādo
nō efficiẜ tacite ꝓfeſſus ꝑ delationem
habitus nouitioꝝ diſtincti vnde ſi
poſtea egredereẜ ꝛ ꝯtraheret mrīmoniuꝫ
dicit matrimoniū tenere.ꝛ ad.c.nō ſolū.
ꝛ alia.c.que videnẜ ꝯtra.rñ ꝙ loquun
tur ꝙ talis nō pōt redire ad ſeculū ſine
peccato moꝛtali ex q̄ abſolute habuit
ꝓpoſitū mutādi vitā.ſ.fecit votū ꝑſeue
rādi ſꝫ ñ dicūt ꝙ ſit tacite ꝓfeſſus.ꝛ iō
iſtud tene quia verius.

13 ¶ Hic aduerte ꝙ ſicut ꝓfeſſio expꝛeſſa
que dirimit matrimonium poſtea con-
tractū nunꝗ̄ induciẜ quātumcunꝗ qs
voueat niſi fiat in manib⁹ illi⁹ qui ha
bet poteſtatē recipiēdi ꝛ incoꝛpoꝛandi
religioni quā pꝛofiteẜ ſꝫ Ge.in.ꝺ.c.cō
ſtitutionem ꝛ.c.vnico.de voto lib.vj.ꝛ
Lap.ꝛ Innocē.Jo.mo.ꝛ Jo.an.in.ꝺ.c.
poꝛrectum.vel niſi quādo fuit facta in
manu alterius recipiētis nomine dicti
pꝛelati ꝛ ipſe ratificauit antequam con
traheret ſic pari ratiōe in tacita.Et iō
ingreſſio in actibus pꝛofeſſoꝝ vel de
latio habit⁹ ꝛ huiuſmodi.ſupꝛadicta ſi
debent inducere tacitā ꝓfeſſioneꝫ opꝫ
fiant ſcientibus illis qui poſſunt incoꝛ
poꝛare ꝛ conſentientibus aliter nō idu
citur quātūcūꝗ qs talia facit ꝙ not.
quia ſepe in pꝛactica.

14 ¶ No.etiā ꝙ ꝓfeſſio q̄ fit.j.annum.nō
obligat tacite ꝓfeſſum illi religiōi pꝛe
ciſe ſicut expꝛeſſa.vt oſtendit tex.in.ꝺ.
c.conſtitutionē.Sed bene obligat illā
religionē in qua tacitā ꝓfeſſionē fecit

ſibi.qꝛ eū expellere nō poterit aliter nō
eſſet iſte religioſus vere.⁊ ſic ſi ꝯtraheret
matrimoniū. cuiꝰ ꝯtrariū dicit tex.in.d.c.
vnico.de voto lib.vj.Ratio qꝛ ſi illa nō
tenet ſibi in qua ꝓfeſſus eſt tacite multo
minꝰ alia.⁊ ſic ſi nulla vellet eū reci
pere remaneret religioſus nullius reli
gionis quod eſt impoſſibile.⁊ ideo po-
terit eum inuitum expellere ex quo cō-
ſenſit vt tacite profiteretur.

Additio Illa aūt ꝓfeſſio q̄ fit ꝑ delatiōnē habitus
vltra ānū obligat illi religiōi i ſpē.cle.
eos.d̄ regu.in.in foro tñ aie nō tñ tenet
niſi religio in genere ſi modo per talē
delationē nō habuit animū obligandi
ſe.Et ex hoc potes colligere ⁊ cōcorda
re doc.quo ad cōſciētiā ſic ꝓfeſſus taci
te in vna de religionibus approbatis
nō tenet illi ꝑciſe ſȝ ſolū vni in gñe ⁊ ſi
ꝯtrahit nō tȝ mrimoniū ꝓfeſſus exꝑſſe in
religiōe mēdicātiū infra annū ſi nōītē
debat ſe obligare niſi illi quā ꝓfeſſus
eſt nō tenetur.nec illi quā profeſſus eſt
nec alij.ſȝ libere pōt redire ad ſeculū
vero ſe intēdebat obligare ſaltē religio
ni in gñe ſic nō pōt redire ad ſeculum
ſi tamen cōtrahit tȝ matrimonium.Si
tacite ꝓfiteat i religiōe mēdicātiū obli
gat religioni ⁊ ſi cōtrahit nō tȝ mrimo
niū.Ratio qꝛ tacita ꝓfeſſio nō probet
in religionibꝰ etiā mendicantiū.vt in.
d.c.nō.ſolū ſed ſolū expreſſa.ergo quā
do habentes poteſtatem incorporādi
ſunt paſſi vt tacite ꝓfiteret ſe obligaue
rūt illi licet ipſe ex beneficio iuris non
ſit preciſe obligatus eis.

15 Utrum requirat ꝙ annus probatio-
nis ſit cōtinuus.vel ſufficiat interpola
tus.Rñ.ſm Bar.i.l.interdū.§.quoties.
ff.de publ.requiritur annus cōtinuꝰ et
facit ꝑlatus tex.vbi ſeruꝰ dicitur noui-
tius qui nō ſtetit in vrbe per.annū con
tinuum.Facit.l.vnica.C.de profe.q̄ in
vrbe cōſtan.Nam.intermiſſiōnē tempo
ris diuerſificātur mores ⁊ opera homi
nū vt in.l.ſi nō fortem.§.libertas.ff.de
cōdi.indebi.Facit etiā quia quādo iu-
ra faciunt mentionem de certo tempo-
re debiti intelligi de tempore continuo.
vt no.glo.in Rubrica.ff.de varijs.⁊ tē
po.preſcri.⁊ i.l.Genero.ff.de his q̄ not.
infa.⁊ ꝑ Jo .An.in.c.j.de elec.li.vj.Et
videtur tex.in.c.cupientes.§.ceterum.
Ibidem ſequitur iſtam opinionem Jo.
de lign.⁊ poſt eum Pau.in.c.apoſtoli-
cam de regularibus.⁊ Adducit Pa.il-
lud quod legit ⁊ no.i.l.vbi fideiuſſor.
ff.de ſolu.vbi format queſtio nobilis.
pone ꝙ ſtatuto cauetur bannitū ꝓ cen
tum ducatis impune poſſe offendi bā-
nit quis reſpectu vniꝰ debiti pro quin
quaginta ⁊ reſpectu alterius debiti ꝓ
alijs quinquaginta.⁊ cōcluditur ꝙ nō
pōt talis offendi impune.quia ex quo
debita ſunt diuerſa nō debēt coniūgi
ad faciendū vnum totū.⁊ ſi eſt ibi ca-
ſus ꝙ quinquaginta ⁊ q̄nquaginta nō
faciūt centū ⁊ ſic in caſu noſtro.quia in
termiſſo temporis minuit auſteritatē
regule.Quia durius eſt cōtinuare ꝑ an
nū cōtinuū.q̄ ꝑ annum interpolatum.
⁊ iſtud tene ꝯtra Ber.bri.⁊ Spe.in ti.
de ſta.reg.⁊ gl.de re.iur.i regula cū q̄
certꝰ eſt.li.vj.teneāt ꝯtrariū vel ſecundū
alios dic ꝙ loquit quādo quis ꝑ totū
vnū annū probauit religionē et poſtea
egreditur.qui poſtea rediens nō opor
tet probet iterum per aliud annum.ſȝ
licite ſtatī recipi poterit quia eſt verū.
et ſic ſerua.

Utrū ſit neceſſarium ꝙ nouitius de- 16
ferat habitū illius religionis quā vult
ꝓfiteri.an ſufficiat delatio alterius ha
bitus.Rñ.ꝙ licet gl.in.c.ſuper eo.de re
gula.argu.tamē tȝ cuȝ Tancr.ꝙ requi
rit delatio habitus illiꝰ religiōis quā
vult profiteri.⁊ ita habet cōſuetudo q̄
eſt optima legū interpres.l.ſi de interp̄
tatiōe.ff.de legi.⁊ ꝙ deferat i monaſte
rio.qꝛ extra monaſteriū delatio habitꝰ
cuiuſcūq̄ nunq̄ induceret tacitā ꝓfeſſio
nē.d.cle.eos.ſȝ poſſit talis compelli vel
ad dimittēdū habitū talem vel ad intrā
dum monaſteriū vt no.Pa.in.c.vt cle-
rici.de reg.⁊ limita.vt.ſ.§.xij.

Utrū valeat proteſtatio īpedire tacitā 17
ꝓfeſſionem.Rñ.ꝙ ſic ſm hoſ.⁊ Jo.an.

et Pa.in.d.c.vt cleri. et gl.in.d. cle. eos. et ideo ꝗ nō vult tacite ꝓfiteri ꝓteſtetur ꝙ ꝑ delationē talis habitus non intendit tacite profiteri.

18 ¶ Utrū novitij obligenť ad ꝓcepta regule. Rñ. ꝙ nō niſi eo modo ꝗ alij xpiani debēt tamē induci vt eā ſervēt quatenus ꝓbent eius auſteritates. licet aliquid ſit indulgendū eis ne retrocedant vt in.c.ꝙ ſcripſi.xxv.q.iij.

19 ¶ Utrū novicius poſſit eligi in ꝓlatum alicuius religiōis. Rñ. ꝙ non ad prelationes alicui9 religionis vt patet in .c. nullus.de elec.lib.vj.

20 ¶ Utrū novicij poſſint ordinari. reſpondeo ꝙ nō etiam ad primā tonſurā vt in c.monaſterijs.xx.q.iij.

21 ¶ Utrū ſit excōicatus ꝗ noviciū percutit violenter. Rñ. ꝙ ſic. de ſen.excō.lib.vj.c. religioſo. Sz adverte hic ꝙ accipiť large etiam ꝓ eo ꝗ eſt infra annos pubertatis indutus habitū religionis in monaſterio poſſent tamē pater ac tutores impuberem revocare ſi ſine eorum cōſenſu intravit.xx.q.ij.c.ij.

22 ¶ Utrū bñficiū ingredientis religionem vacet. Rñ. ꝙ nō. Nec īfra annū ꝓbationis ei9 pōt alteri cōferri niſi de ei9 ꝯſenſu. verū niſi cōſtet ꝙ habeat animū abſolute mutādi vitā. Sz ꝑ aliū deſerviet aſſignata ſibi eiuſdē bñficij portiōe cōgrua. vt no.i.c.bñficiū. de regula.li.vj. Et ſm Jo.an.ibidē reliqui fruct9 bñficij cōſervabunť vel in vtilitatē eccľie expēdenť.c.qz ſepe.de elec.li.vj. Nec interī iſte novitiu9 eos habebit ꝗuis Bar. bri. tenuerit ꝙ ipo iure erūt et ꝓdicta ꝓviſio mādabiť executioni ꝑ epm.cap. cum ex eo.de elec.lib.vj.

23 ¶ Sed nunqd poterit beneficiū novicio cōferri. Rñ. ꝙ nō. Ad epatum tamē eligi pōt de elec.c.nullus.lib.vj.

24 ¶ Utrū canonicus in noviciatu debeat vocari i electionē epi. Rñ. Jo.an.in.d.c. bñficiū. ꝙ nō. Sz sec9 eſſet de patrono. vľ eo ad quē nō iure collegij ſz iure ſingulari electio ꝑtinet. qz debet vocari.

Nuptie qd ſint habes.ſ. matrimoniū.j.qz idem ſunt.

¶ De hic et ibi notatis et que ſint nuptie turpes.no.Bart.in.l.libertū. C. de nup.ſ.cum famula.vel eius filia. et que indigne vel condigne. idem Bar. in.l. ſi rogatus.de ma. vindi. et in.l. cum ita legant.de condi.et demō.et Alex.in.l.j.§. transgrediamur.ff.ſol. ma.

¶ Quo tempore ſunt celebrāde habes ſ. Matrimonium.iij.impedimento.j. 1

¶ Utrū ſint benedicēde. Rñ. ꝙ ſic ſi nullus ipſoꝝ alijs nuptijs ꝯtractis fuit benedict9. Si vero alter eoꝝ i alio matrimonio fuit bñdictus nō dz iterari. qz alter ſine altero nō debet benedici ſz benedictio dimitti. Tho.vero.i.iiij.di.lxij. tz ꝙ virgo ſz cōtrahat cum bigamo debet bñdici.qz ſalvatur aliquo modo ſignificatio. Hoc credo verū vbi cōſuetudo hoc hz.ſm Ber.in.c.vir aūt.de ſecū. nup. Aliter preſbyter benedicēs bigamos dz ad ſedē apoſtolicā mitti ſuſpēſus ab officio et bñficio.vt in.c. vir aūt. Sed veri9 dic ſm Jo.an. ꝙ iſta pena intelligiť cōtra ſacerdotes ꝗ benedicunt ſecūdas nuptias vivente altero. Item cōiter tenēt doc.cū Hoſt. ibidem ꝙ non eſt ſuſpēſus ipſo iure ſed ſuſpēdēdus. 2

Nunciatio novi operis ē ꝓhibitio facta illi ꝗ aut edificat aut edifici formā mutat in alteri9 preiudiciū. quod eſt edificiū novū facere vt.ff.de no.op. nū.l.j.ꝑ.§. op9 novū. Sed ꝗ antiquū reficit op9 novuz nō facit.d.l.j.§.ſi quis edificiū. intellige niſi ex toto eſſet deſtructum. vt no. in.c.cōſulit.de in. Unde nihil aliud eſt nūciatio niſi prohibitio novi operis .d. l.j.§.nūciam9 et.eo.ti.c.ſignificantibus.

¶ Quib9 de cauſis fit denūciatio novi operis. Rñ. ꝙ tribus. Primo gratia iuris proprij cōſervādi. ſecundo dāni depellēdi. tertio publicis iuris tuēdi. d. l.j.§. nunc videmus.et.§. nunciatio. 1

¶ Pro quib9 operibus pōt fieri nūciatio hec. Rñ. ꝙ tm ꝓ illis opib9 que ſolū cōiuncte ſunt vel in ſolo fiunt quorum edificatio vel demolitio videť op9 novum.vt.d.l.j §.hoc autē edictum et ad futura non ad preterita ſit vt ibidem. 2

¶ Utrum hec denūciatio ſiue ꝓhibitio
3 ſe extēdat ad eccleſiā aut locum religio
ſum. Rñ. ꝙ ſic cū nō ſint in p̄iudiciū al-
teri⁹ cōſtruēda vt in. c. j. eo tit. Fallit in
caſu qñ ep̄s propter neceſſitatē populi
aliā eccleſiā vult edificare lȝ ſit in p̄iu-
dicium aliarū eccleſiarū. de eccle. edi. c.
ad audientiam.
4 ¶ Utrū hec nūciatio ſe extēdat ad pur
gationē cloacarū ⁊ riuorū. Rñ. qꝺ nō qꝛ
publice vtilitatis ⁊ ſecuritatis eſt riuos
⁊ cloacas curare. ff. eod. l. de pupillo. §.
ſi quis riuos.
5 ¶ Qualiter fit hec nūtiatio. Rñ. triplici
ter. Pͥo ꝑ p̄toris inhibitionē. Scꝺo cū
ſimplici ꝟbo inhibēdo. Tertio ꝑ iactum
lapilli ſic dicēdo nūtio tibi op⁹ nouum
ꝑ iactū lapilli ⁊ ſtatiȝ ꝓijciat lapidē in
ope ipſo. Et iſtud tertiū ⁊ primū eſt me-
lius. qꝛ ſcꝺa nūciatio ꝯſtituit in poſſeſ-
ſiōe ⁊ certificat poſſeſſorē eo q̄ vult edi-
ficare ſȝ ꝑ inhibitionē p̄toris vel' ꝑ ia-
ctū lapilli nō vt. ꝺ. l. de pupillo. §. memi
niſſe. ⁊ ꝺ. l. j. §. in operis. Dicūt tamē ali
qui ꝙ debet fieri actio lapilli. ar. ff. de
re iudi. l. contumacia. xij. q. ij. Indigne.
de conſti. ex literis in gl. vbi dicit ꝙ tri-
na monitio eſt legitima ⁊ canonica.
6 ¶ Cui dȝ fieri hec nūciatio. Rñ. ꝙ dño
vel ꝓcuratori ſeruo puero vł fabro ſeu
illi q̄ fabricat. ꝺ. l. ꝺ pupillo §. nūciare.
Et debet fieri in re p̄nti. ⁊ ipſo ope. ⁊ nō
tantum domino. ſed illis qui ibi ſunt.
7 ¶ Quod modis remittit hec nūciatio.
Rñ. ꝙ quatuor modis. pͥo verbis ex-
preſſe. ff. e. ti. l. nō ſolū. §. ſciēdum. Scꝺo
ꝑ trāſactionē. ff. eo. ti. l. j. §. ide q̄rit. Ter
tio morte nūciatoris. ꝺ. l. nō ſolū. §. mor
te. Quarto ſatiſdatiōe Uerum eſt ꝙ de
nūcians habet tres mēſes ad deliberā
dū an velit docere de iure. ſuo aut reci-
pere cautionē de demoliēdo in q̄b⁹ de
nūciatus non poterit edificare. Sed ſi
j. tres mēſes nō oſtēdit de iure ſuo poſt
ipſos tres mēſes caueat denūciatus de
ope demoliēdo ⁊ edificet. C. eo. ti. l. vni
ca. ⁊ in. c. vlti. eo. tit.
8 ¶ Quis effect⁹ nūciatiōis. Rñ. ꝙ q̄cq̄d
edificatū eſt poſt eā demolliri dȝ expē
ſis ipſi⁹ edificantis. ꝺ. l. j. Rñ. j. ⁊. l. p̄tor.
§. j. eodem. ⁊ extra eodem per totum.

Obediētia q̄ ē hois ad deū ſic diffinitur ab Anſelmo. obedientia eſt affectio volū-
tatis cōſbecte deo ſicut econ
trario. Inobediētia ē affectio volūtatis
diabolo inſtrumētaliter cōpulate. qꝛ ſi-
cut homo ꝑ inſtrumētū operat̃ ſic dia-
bol⁹ ꝑ inobediētiā ſeparat hoiem a deo
Se. iij. et. ij. q. iij. §. euidēter. Obediētia
q̄ eſt hois ad hoiez eſt debita reuerētia
minoris ad maiorem.
☞ Ex hic notatis ⁊ ꝙ obedire ꝓprie
nō dr̄ q̄ ſeruat p̄ceptū negatiuū. Bald.
no. in. l. ij. col. xvij. C. de ſer. ⁊ aqua. ⁊ i. l.
liberti. col. j. C. de ope. libe. ⁊ tenet̃ q̄ pre
ſtitit obedientiā ad mādatū. Idē bal.
in. l. liberti. col. iij. eo. ti. ⁊ an coacta obe
diētia ſit obediētia. bal. ꝙ nō niſi debi-
ta in. l. j. q. ix. C. q̄ admitti. ⁊ in. l. cū ali-
q̄s. C. de iure deli. vbi dicit ꝙ obediens
per vim non perdit ius contradicendi
vbi non tenetur obedire.
¶ Utrū q̄s teneat obedire in oīb⁹ ſuis 1
maiorib⁹. Rñ. ꝙ triplex eſt ſupioritas.
Pͥa ē in ſpūalib⁹. ſcꝺa eſt in tp̄alibus
quo ad regimē reipublice. Tertia eſt i
tp̄alib⁹ quo ad regimen ꝓprie familie.
Et ideo ſm alex. in. iij. pte ſumme i ter-
tio p̄cepto obediētia limitat̃ ſm gradū
ſupioritatiſ. Illi eñ q̄ p̄eſt ſpiritualibus
obediēdum eſt in ſpūalib⁹ neceſſarijs
ad ſalutē vł ad hoc ptinētib⁹ ſicut Pa-
pe ep̄o ⁊ ceteris platis eccleſiaſticis ab
his q̄ ſubijciunt̃ iuriſditiōi eoꝝ. Dñis
⁊ principib⁹ qꝛ p̄ſunt tp̄alibus ad rem
publicā ptinētibus ſic eis in hoc ē obe
diendū ab eorū ſubditis. Si modo po-
teſtas eorum nō ſit vſurpata ſm Ri. in
ij. diſt. vltima. Quia ſi eſt vſurpata non
tenetur niſi propter ſcādalū. Et aduer-
te ꝙ eccleſiaſtici nō ſunt ſubditi dñorū
temporalium. ⁊ ideo nō poſſunt eis ali
quid p̄cipere de ꝯſtōn. cap. eccleſia. Pa
tri autē carnali cum preeſt cure rei fa-
miliaris debet̃ ei obedientia a filijs in
his q̄ ptinēt ad diſpoſitionem rei fami

karis.Und etalibus in prefatis nõ obe
diẽtes ſciẽter ⁊ ſine rationabili cauſa ⁊
in re alicuius iportantie aut ex cõtẽptu
peccãt mortaliter.Niſi foret illud quod
precipitur cõtra preceptũ dei. vel in ſa-
lutis diſpendium.aut ꝯ preceptũ ſupio
ris ad ipſum precipientem. In alijs aũt
q̃ ad eoꝝ ſuperiotatẽ nõ pertinẽt non
eſt neceſſariũ obedire. Eliciunt̃ iſta a.c.
ſi quis.de maio.⁊ obedi.in gl.⁊.ix.q.ꝓ-
ma ſciendũ.xj.q.iij. ſi dñs. ⁊ ſimilibus.
Dicit tñ Tho.ij.ij.q.cxiiij. ꝙ in his q̃ p
tinent ad interiorem motum voluntatis
nõ tenetur homo homini obedire ꝙ li-
mita verũ niſi opus extriſecũ nõ poſſet
perfecte pfici ſine applicatiõe animi.qꝛ
tunc non haberet veritatẽ.ſed tenetur
obededire applicando animũ ad perfi
ciendũ quod precipitur.
2 ¶Utrũ pape ſit obediendũ i oib⁹.Rñ.
pa.in.c. inquiſitioni.de ſen.excõ.ꝙ ſi ꝓ-
ceptũ ſapit pctm̃ tũc nõ eſt ei obediẽdũ
ꝙ intellige etiã de veniali.xj.q.iij.quid
ergo.Si vero preceptũ non ſapit pecca
tũ tũc ab eccleſiaſticis perſonis eſt ſibi
obediẽdũ lꝫ videat̃ duꝝ.xix.d.i.mẽoria.
Niſi qñ ex obediẽtia preſumeret̃ ſtatus
eccleſie pturbari vehementer vel aliud
malũ futurũ ſeu ſcãdalũ.Nã tũc etiã ſi
ꝓciperet̃ ſub pena excõicatiõis late ſen
tentie nõ eſt ei obediẽdũ vt no.Pañ.i.c.
ſi qñ.⁊ in.c.cũ adeo.de reſcrip.ex quo in
fert.pa.in.d.c.ſi qñ.ꝙ qñ mandat aliq̃d
ex cuius executiõe ꝓſumit̃ ſcãdalũ futu
rũ in ciuitate nõ eſt ei obediẽdũ.qꝛ hoc
fit autoritate legis vt i.d.c.ſi qñ.⁊ i aut.
vt nulli iudicũ. Sꝫ dꝫ reſcribere pape.
Limita ſcđo ꝙ nõ tenet̃ obedire ꝑm pa.
in.c.cũ olim.de cle.ↄiu. qñ papa cũ ma
iori pte ↄcilij indiceret cõtinentiã certo
generi perſonarũpoſt promotionẽ eis
reſiſtentibus. qꝛ continẽtia perſuaderi
põt iperari nõ põt.xxx.q.j.integritas.
Et ſic poteſt dici ꝙ nec papa poteſt in-
dicere eis vitã ſtrictiorẽ cõtra eoꝝ velle
lxxiiij.di.geſta.⁊ ꝙ ibi no.⁊ in regula ꝙ
omnes tãgit de re.iur.lib.vj.Item ſi pa
pa credat mandatũ iuſtũ ⁊ iuſte facere
ſed tñ ſubdito cõſtat mãdatũ in ſe con
tinere pctm̃ nõ eſt exeqnẽdum vt in ca.
literas.de reſti. ſpo.a ſecularib⁹ aũt eſt
obediẽdũ pape i ſpũalib⁹ ⁊ eccliaſticis
q̃ pertinẽt ad ſalutẽ ⁊ bonoꝝ moꝝ ⁊ ne
ceſſarioꝝ cõſeruationẽ.in tpalib⁹ ꝟo nõ
tenent̃ ei obedire niſi ſint ei ſubiecti vel
rõe cauſe vł rõe pſone.vñ ſi ꝓciperet ſe
culari nulla rõne ſibi ſubdito ꝙ det ſibi
bona ſua nõ tenetur obedire. Idẽ dic d
epis ⁊ alijs ꝓlatis ſpũalibus quo ad tẽ
poralia ⁊ ſimiliter de ꝓlatis ſecularib⁹
quo ad ſpiritualia ⁊ hoc ſequitur Inn.
in.d.c.inquiſitioni.
¶Utrũ ſubditi ſeculares teneant̃ obe- 3
dire dñis ſuis volẽtib⁹ eos ſubijcere al
teri⁹ dño.Rñ.ꝙ nõ quia nõ poteſt hoc
facere ſine eoꝝ volũtate.c.dilecti.d ma.
⁊ obe.⁊.c.fi.eo.
¶Utꝝ in omni obediẽtia ſint intelligẽ 4
de alique ↄditiões.Rñ.gl.in.c.ij.de vo-
to.ꝙ ſic.i.ſi poſſibilitas adeſt.facit. ca.
q̃relam.⁊.c.breuiter de iureiur.⁊.l.pau-
lus ff.que ſen.ſine ap.re.Item admittit
omnem rationabilem cauſam.vt notat
Pa.i.c.magne.d voto.facit.C.ſi quãdo.
de reſcri.⁊.c.ex parte.d of.dele.⁊ ꝙ no.
Archi.in.c. vltiã.lxxvj.dj.
¶Utrũ ↄtra obedientiam currat ꝓſcri- 5
ptio.Rñ.ꝙ nõ quia ſemꝑ eſt i mala fide
l.ſ.C.de ſer.fugi.⁊.c.fi.de regula.⁊ in gl.
c.ſicut nobis.de regula.
¶Utꝝ ſubdit⁹ dubitãs ne id ꝙ precipi 6
tur ſit ꝯ deũ vel nõ teneat̃ obedire.Rñ.
ꝙ ſic imo excuſatur vt i.c.q̃d culpatur.
xxij.q.j. Niſi ſit de his in quib⁹ ignorã
tia nõ excuſat.c.ad aures.de.tem.or.im
mo bonũ ſine quo põt eſſe ſal⁹ dꝫ dimit
ti.propter obedientiã.xj.q.iij.q̃d ergo
debet tñ ſubdit⁹ q̃tũ põt in tali dubio
inquirere.
¶Utꝝ ſacerdos teneat̃ denũciare excõ 7
municatũ quẽ ſcit inocẽtẽ ad preceptũ
epiſcopi.Rñ.ꝑm tho.in quol.ꝙ ſi ſolũ
mãdet denunciationẽ obediat. Si vero
mãdet excõicationẽ dicit ꝙ ſi pbare nõ
poteſt ei⁹ innocẽtiam ꝙ debet obedire.
Sꝫ ego dico ꝙ nullo modo dꝫ obedire:
quia habet ecuſationẽ paratã dicendo
ꝙ aut cõmittat cauſe cognitionẽ.aut ip-

ſe excõicet ſi nõ vult cõmittere ꝛ ipſe de
nuncabit .aliter nõ debet cõtra cõſcien
tiam obedire. vide.ſ.iudicare.§.vij.

8 ¶Utꝝ obla in his q̃ q̃s p ſe vult ſint
meritoria.Rñ.ꝙ ſic ſi fiũt pricipaliter ꝓ
pter oblam.Secus ſiũt principaliter qꝛ
placẽtita no.viij.q.j. ſciendum ꝛ illud
Sce. ſm hanc diſtin. eſt intelligenduꝫ.

9 ¶Utrũ clericus teneat̃ obedire epõ p̃
cipiẽti ſibi ꝙ det libꝛos ſuos alteri vl' ꝙ
reſignet bñficiũ.Rñ.ſꝫ.Ray.ꝙ nõ qꝛ nõ
pertinet ad epm hoc p̃cipere.vij.q.j.qꝛ
frater.ꝙ intelligo qñ ſine cauſa hoc p̃ci
pit.Sꝫ cũ cauſa p̃cipiẽdo ſic tenetur pu
ta qꝛ clericus eſt inept⁹ ꝛ vult dare ido
neo ꝓpter bonũ eccleſie.ar.c. cũ apoſto
lus.§.ꝓhibemus de cẽſi.xvj.q.j. p̃dica
toꝛ ꝛ de magiſtris.c.ſup ſpecula: dũmo
do libꝛi ꝛ tales res ſint de bonis eccl'ia
ſticis nõ ꝓprijs qꝛ ſic nõ tenet̃.c. requiſi
ſti de teſta.de iurepa.cũ dilectus.

10 ¶Utꝝ monachus religioſus nõ exem
ptus mag̃ teneat̃ obedire epõ quã ſuo
prelato.Rñ.ꝙ nõ.lviij.d.c.j.ꝛ.ij.ꝛ in.xij.
q.j.nõ dicatis.de obediẽtia religioſorũ
vide religioſus.de hac materia vide.ſ.
inobedientia.

Oblatio vt dicat̃ ꝛ ſit tria re-
quirũtur. Primũ ex
parte offerẽtis.ſ. vt ſit chꝛiſtian⁹ ab in-
fidelib⁹ eccleſia nõ recipit oblationẽ ſꝫ
extimationẽ oblationũ ꝓ itereſſe vt i.c.
q̃rto.d̃ vſu.Scḋm ex parte ei⁹ cui offert̃
vt ſit eccl'ie qꝛ ꝙ ſit p̃uate pſone nõ ob-
latio ſꝫ donatio ẽ.Tertiũ ex parte rei do
nate vt.ſ.ſit licite acquiſita qꝛ illicite ac
quiſita nõ recipiunt̃ ꝓ oblatiõe.ca. qꝛ
in omnibus de ſuc.c.ex trãſmiſſa de de
ci.ꝛ glo.in ſum.xiiij.q.v. hec pa.in cap.
cauſa. de ver.ſig.

☞ De materia harꝝ oblationũ ꝛ ꝙ ille
que fiũt imagini beate marie debentur
loco vbi eſt imago.ſm Ang.ſin.in aut.
de ſancti.epiſ.§. iconomos.colla.v. ꝛ in
ſua.q.in.c.in fulgẽt' palacio.floꝛ.i.l.ſta
tu.ff.de vſuf.ꝛ feli.in.c.dilectus.in prin.
de offi oꝛdi.vbi cal.j.verſi.ꝛ ſcias. ꝙ ob
uentiones decidit.q. de qua.ſ.ver. fin.
ꝛ per Alexand.in.l.ſi quis poſthumos.
in prin.ff.de libe.ꝛ poſthu.

¶ Utrũ oblatiões ſint de precepto.Rñ.
ꝙ oblatio accipitur largo modo ꝓ om-
ni ꝙ offertur eccleſie ſiue in vita ſiue in
moꝛte.Facit.c.in noſtra.de ſepultu.ſiue
ſint mobilia ſiue immobilia.xij.q.j. vi-
dẽtes ꝛ hec nõ ſunt de precepto niſi qñ
a defunctis ſũt legate.xiij.q.ij.qui obla
tiones.Nam tũc peccãt moꝛtaliter non
ſoluẽtes.Aut qñ quis ſe obligauit quo
modo vel quãdo aliqs populus habe
ret ex conſuetudine facere aliquã obla
tionem eccleſie puta ſemel in ãno in ta
li die quia ſic tenerẽtur qꝛ vt dicit bar.
in.l. priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle. ꝛ re-
citat pa.i c.abolẽde.de ſepul.ea que ab
antiquo ſolita ſũt eccleſijs. ꝛ miniſtris
tribui nõ valẽt aliquo modo immutari.
Accipitur ſcḋo oblatio pꝛopꝛie ꝛ ſtri
cte ſꝫ communẽ vſum loquẽdi ꝛ ẽ obla
tio que ſit ſacerdoti in miſſa ꝛ hec eſt d̃
precepto in precipuis feſtis ſm hoſtiẽ.
alleg. c. omnis chꝛiſtianus.de conſe.d.j.
pa. vero i.d.c.cauſa .dixit hoc verũ vbi
ſacerdos idigeret. alias autem dicit re
linquendũ cõſuetudini quia nõ reperi
tur iure cautuꝫ ꝙ talibus diebus ex ne
ceſſitate fiãt tales oblationes.archi.ꝓo
ſm.d.cap. omnis xp̃ianus.ꝛ gl.ꝛ Lau.ꝛ
hug.ꝛ Ray.tenẽt ꝙ non ſunt de p̃cepto
ꝛ ſm hug.illud quod dicitur non appa
rebis in cõſpectu modo vacuus fuit ce
remonioſe ꝛ iura que videntur innuere
qḋ ſit de precepto intelligi debent de
alijs obligationibus legatis eccleſijs
vel ex voto debitis Ego autem iſtud
credo verius quod nõ ſint de precepto
etiam ratione cõſuetudinis qꝛ nemo of
fert niſi cui placet ꝛ ſic conſuetudo non
poteſt introduci vt ſupꝛa cõſulo.§.xx.
Solummodo ergo erunt de precepto
ratione paupertatis ſacerdotis quan-
do parrochiani ſui ſunt diuites ꝛ abun
dant quia tunc poſſunt cogi ab epiſco
po per ſubtractionem diuinoꝛum.arg.
j.coꝛ.xix.ſed ſi ſunt eque pauperes ſi-
cut ſacerdos ſic non tenetur ſm Inno.
ꝛ glo.ꝛ Ray.Sꝫ dicam illud.xcj.diſ. cle
ricus inquit.victum ꝛ.veſtitũ ſuo artifi

cio vel agricultura ſine officij ſui detri-
mento preparet. Laudabile tamen cõſi
liũ eſt vt ſemp offerat in precipuis fe-
ſtis aliquid in miſſa ⁊ ſic intellige di.c.
omnis. ⁊ ſimilia. ⁊ hec eſt cõis opi. doc.

2 ¶ Cuius erũt oblationes que fiunt vel
i eccl'ia capella vel imagini vel celebrã-
ti vide. ṡ. eccleſia. §. xix.

3 ¶ Quorum oblationes ꝓhibentur reci
pi. R̄n. gl. i. c. obligatiões. xc. d. ꝙ primo
perſonarum deſidẽtium ſcdo opprimẽ-
tium pauperum. tertio ſacrilegoꝝ. quar
to qui extrahit ſeruũ violenter de eccle
ſia cõfugientem ad ipſam. quito rapto
rum. ſexto vſurariorum ſeptimo mere-
tricum aliorum vero nõ ſunt reſpuẽde
quia eſt penale vt ibi dicit gl.

4 ¶ Utrũ ſacerdos poſſit recipere obla-
tiões que ei offerũtur pro miſſis dicen-
dis quas penitenti iũxit i penitentia vt
facere dici. R̄n. ꝙ poteſt. ſʒ ſpecies mali
eſt ⁊ ideo ſi poteſt ꝓſumere ꝙ penitens
aliquod ſcãdalũ ex hoc cõcipiat vel ali
quis alius debet recipere ⁊ ad aliũ mit-
tere. c. cum ab omni. de vi. ho. cle.

5 ¶ Pone ꝙ ſit ↄſuetudo in aliqua eccle-
ſia ꝙ ꝑpoſitus habeat oblatiões q̄ fiũt
in dñica ⁊ ſacriſta illa que fiunt in feſto
ſancti Laurẽtij venit. d. feſtum in dñica
quis habebit. R̄n. Bar. in. l. procõſul. ff.
de offi. ꝓcõ. ꝙ erunt ꝑpoſiti ꝑ dictã legẽ
qꝛ iſpicitur potiꝰ qđ eſt naturale q̄ȝ acci
dentale.

Obligatio eſt iuris viculũ q̄
neceſſario aſtrin
git ad aliq̄d dañ. vł faciẽ. vt inſti. de ob. i pn
☞ De notatis in hoc. §. ⁊ ꝙ obligatio
dicitur ius ad rem dñiũ vero ius in re.
no Bal. in. l. error. C. ad leg. fal. ⁊ quotu
plex ſit obligatio nota omnino Alexã.
in. l. j. ff. de act. ⁊ obli.

1 ¶ Obligatio ſine cõſenſu nulla eſt. l. j.
ff. de pac. ⁊ nemo obligatur niſi qui ani
mum obligandi ſe habeat. ff. de acti. et
oblig. l. obligationũ la. j. facit glo. in. c.
ij. de voto.

2 ¶ Quotuplex ẽ obligatio. R̄n. ꝙ triplex
Prima dicitur naturalis tantum que e in
eo continet naturalem equitatẽ. hec con
trahitur per vinculum naturale. ſ. con-
ſenſum ⁊ poteſt fieri iter omnes homi-
nes rationis capaces ſʒ in foro conten
tioſo hec inefficax eſt ad agẽ. licet in fo
ro conſcientie liget. vt. ĵ. pactũ. §. iiij. Se
cunda dicitur ciuilis tantum que eſt cũ
quis ciuili iure tantum eſt aſtrictus ſʒ
naturalis eq̄tas diſſuadet eum teneri ſi
cut cum quis ſpe future numerationis
facit inſtrumentum in quo cõfitetur ſe
recepiſſe centum. que tamen non rece-
pit: hec non obligat in foro conſcientie
niſi iniuſtum a prelato cogeretur. ſm In
no. in. c. quia plerioꝝ. de immu. ecc. Ter-
tia dicitur naturalis ⁊ ciuilis ſimul que
eſt cum quis cũ ſolẽnitate iuris potens
ſe obligare obligat ſe ad aliquid ꝙ na
turalis equitas vult eũ obſeruare ⁊ de
iſtis habere inſti. de ob. per totum ⁊ hoc
obligat in vtroqꝫ foro ſm oẽs doct.

¶ Quot modis contrahitur tertia obli 3
gatio. R̄n. ꝙ. iiij. modis. Primo ex cõtra
ctu vt emptione venditione locatione ⁊
huiuſmodi. Secundo ex quaſi contra
ctu ſcilicet cum quis gerit negotium al-
terius ſine mãdato eius. Tertio ex ma-
leficio vt ex furto rapina ⁊ huiuſmodi.
Quarto ex quaſi maleficio ſcʒ cũ q̄s nõ
directe ſeu doloſſe delinq̄t ſʒ q̄ſi qꝛ fuit in
culpa vt cũ eius domo aliq̄d eſt effoſſum
qđ alteri nocuit. Inſtituta ſub diuerſis
Rubricis. Item ↄtrahit. iiij. modis. Prio
ore vt i mutuo comodato depoſito ⁊ hu
iuſmodi. Secũdo verbis in ſtipulãdo.
Tertio literis vt quãdo in literis confi
tetur ſe recepiſſe aliquid ꝙ tamẽ nõ re
cepit. Quarto ſolo cõſenſu vt in ſocieta
te mandato emptione vẽditione vel lo
catione. In his non requiritur ſcriptu
ra nec preſentia ſed ſufficit eos qui con
trahant conſentire per ſe vel per nun-
cium vel per epiſtolam. Secus in. alijs
quia vltra cõſenſum requiritur vel lite
ra res vel verba. hec habentur diffuſe
inſti. qui mo. re contrahitur obligatio.
⁊ ſub alijs rubricis.

¶ Utꝝ in gñali obligatione veniant q̄
ſpecialiter quis non fuiſſʒ ꝓmiſſurꝰ. R̄n
ſm Bar. i. l. j. C. q̄ res pi. ob. po. ꝙ nõ. vñ

dicit ꝙ ſi quis obligauit oīa bona ſua
nō intelligit obligare ea q̄ nullo modo
ſpecialiter eſſet obligaturus: puta pan
nos: lectos ⁊ alia ſupellectilia ſine qui-
5 bus viuere nō poſſumus.
¶ Utrū papa poſſit abſoluere ab obli-
gatione qua quis alteri tenetur. vīð. ꝫ.
iuramentum. vj. in princi.
6 ¶ Utrum obligatio ſel' extincta poſſit
inſtaurari. Rň. ꝙ nō. tex. i. l. cū ex cā. C. de
remiſ. pig. ſed opȝ alia fiat ſi dȝ ineſſe.
7 ¶ Utrȝ oblatio diſſoluat adueniēte ter
mio. Rň. pań. in. c. ſicut ex literis. de ſpō.
capiendo mētē Hoſ. q̄ placet. d. Anto. ⁊
eſt amica veritati ꝙ aut terminus appo
nitur ad ſolicitādū impedimētum obli
gationis ⁊ tūc lapſus termini non libe-
rat ab obligatiōe. arg. l. oblationū. la. ij.
§. placet. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ arg. c. cū dile
cti. de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊. l. celſus. ff. de arbi. et
tunc ponit ad ſolicitādū impedimētum
qn̄ apponit termin⁹ ꝯctui iam perfecto
puta ꝯxit quis ſponſalia: ⁊ poſtea ꝓmit
tit ꝙ. ſ. certū tp̄s ducet eā nō diſſoluitur
elapſo termino aut termin⁹ apponitur
ad finiēdā ſeu limitādam oblationem ⁊
tūc lapſus termini liberat ad obligatio
ne ſi ꝑ ꝓmiſſorē nō ſtetit quin impleret
in termino: ⁊ iſto mō dr̄ appoſit⁹ quādo
apponitur ad ſolicitandum principium
contractus: puta promiſim⁹ adinuicem
tali tempore conuenire ad contrahenda
ſponſalia elapſa die liber eſt quem non
ſtetit.
8 ¶ Utrū obligat⁹ ſtatim teneat. Rň. pa.
in. c. lȝ. heli. de ſi. ꝙ aut dies eſt appoſi-
ta obligationi ⁊ ſic ſunt eiuſdē fori re⁹
⁊ auctor tenet reus ſine interpellatiōe
offerre ⁊ ire ad domū eius qȝ dies iter
pellat ab hoīe. c. potuit. de locat. ⁊. l. ma
gna. C. de ꝯhen. ⁊ cō. ſtip. Si nō ſūt eiuſ
dem fori nō tenet re⁹ ſponte ire ad foꝝ
alterius vel ad domū: ſȝ dicat in domo
ſua paratus ſum ſoluere ſi ſit q̄ recipiat
⁊ ſufficit iuxta no. i. l. Itē illa. ff. de cōſti.
pe. ⁊ ibi Bar. ⁊ Alb. in. l. iubemus. C. de
epi. ⁊ cle. Quod no. ꝓ limitatione. c. po-
tuit. de loca. Intellige niſi aliud ſit ſpe-
cialiter in pacto. Aut dies nō eſt appoſi
ta ⁊ ſic requiritur monitio. vt i. l. ſi ex le
gati cauſa. ff. de verb. ob. ⁊ vide. ꝫ. mora
§. j. ⁊. j. Solutio §. xix.
¶ Utrum obligatus legere duobus an 9
nis ⁊ impeditus ex aliqua cauſa non
fecit teneatur legere alijs duobus poſt
illos ſequētib⁹. Rň. Pa. in. c. ſignificaue
runt. de iud. ꝙ nō qȝ etiā ſine culpa ſua
currit tp̄s nec poterit petere ſalariū ꝓ
tp̄e ſequēti: que ratio quia alie ſūt ope
re illoꝝ duoꝝ ſequētiū. ⁊ alie preceden
tium. qȝ opere pſonales mutant ex cur
ſu tēporis. vt in. l. ſi nō fortē. §. libert⁹. ff.
de cōdi. indebi. ad idē facit. l. ſi vſuſfru-
ctus in biēnium. ff. de vſufru. leg. vbi fi-
nito tēpore finit ius. ⁊ hoc voluit bar.
in dictis terminis in. l. ⁊ ideo heſitatur.
ff. de ver. obli. Secus dicit vbi factū ad
ꝙ quis tenetur nō diuerſificatur ex tp̄e
quia tūc elapſo tp̄e ad quod tenetur in
tegratur tēpus et in. d. l. ⁊ ideo.
¶ Utrū pactū ſeu promiſſio obliget qn̄ 10
turpitudo tm̄ verſat ex parte recipiētis
obligationē. Rň. Pa. in ca. debitores. de
iureiur. ꝙ non. patet ibi ꝙ promiſſio de
ſoluēdis vſuris nō obligat quia ſi obli
garet etiā naturaliter ſoluȝ cogeret ſol
uere ratiōe pac. vt in. c. j. de pac. ſicut co
gitur qn̄ interuenit iuramētū. Ratio qȝ
cuȝ lex reſiſtit etiā alteri ꝯhēti nō naſci
tur obligatio etiā naturalis. vt in. l. cuȝ
lex. ff. de fideiuſſo. ⁊ ibi plene per Bar-
tol.
¶ Sed quare obligatur magis ex iura 11
mento q̄ȝ ex promiſſione: cū deus nō fa-
ciat drīam inter iuramentū ⁊ ſimplicem
loquelaȝ. vt in. c. iuramēti. xxij. q. v. Rň.
Pa. in. c. debitores. ꝙ ideo eſt quia ſim
plex promiſſio eſt nulla. ⁊ ideo habetur
pro non facta propter turpitudinem re
cipientis ſecus in iuramento. qȝ cui fit
ſcilicet deo non turpiter accipit nec iu-
rans peccauit. Promiſſio enim dirigi-
tur in hominem. Iuramentum autem
in deum.
¶ Utrȝ adminiſtrator nō habēs expreſ 12
ſum mandatū ad penā apponēdaȝ vel
ambaſiator poſſint obligare ꝯſtituētes
ad penā quam apponunt pro obſerua

tione eius ꝙ ꝓmittunt. Rñ. pa. in .c.ij. de p̄cca.ꝙ ſic facit.l.bene a zenone .C. de quā preſcri.⁊.l.ſi procurator ceſaris. ff.de iure fiſ.⁊.d.c.ij.vbi p̄latꝰ pōt appo nere penam ⁊ obligare ſe ⁊ ſucceſſores. Dummodo cōtractus ſit rationabilis. ⁊.c.dilecti.in fi.de arbi.⁊ ꝙ ſcribitur in c.nulli.de re.ec.nō alie. vbi rector eccle ſie poteſt obligare ſine conſenſu epiſco pi omnia bona eccleſie generaliter pro obſeruatione cōtractus alicuius quia ſolum ſibi prohibetur ſpecialis hypo theca qđ limita verum niſi contractus nō teneret.aut eſſet nullus. quia cōtra ius qꝛ pena tollitur.Secus ſi eſſet nul lus qꝛ preter ius:qꝛ teneret pene appo ſitio.d.c.dilecti.vide gl.in.c. acceſſoriū. lib.vj. ⁊ tex.cum gl.in.c. ſignificantibꝰ. de offi.dele.Limita ſcđo niſi pena eſſet preter naturam contractus. vt in.d.l. ſi procurator vbi non tenet̄ fiſcus ad du plum vel triplum licet procurator obli gauerit ſe ſi enicceretur res quam ven dit.Secus quādo pro obſeruantia con tractus apponitur vt in dicta.l. bene a zenone.

13 ¶Utrum pater obliget̄ ex contractu fi lij.Rñ.Jo.de pla.inſti.ꝙ cuz eo.§. in rē. ꝙ ſi verſum eſt in vtilitatem patris pu ta quia mutuo accepit pecuniā vt ſe ve ſtiret ſm cōuenientiā ſuam ⁊ huiuſmo di et ſic tenet̄.l.iiij.§. labeo idē .ff. de in rem verſo.⁊.d.§.in rem.Si vero non eſt verſum in vtilitatem patris ſed potius mutuo accepit vt faceret pōpas vel lu deret ⁊ hmōi ſic non tenetur nec pater pro filio:nec dominꝰ pro ſeruo.l. iiij .§. ſed ſi ſic accepit.ff.de in rem verſo. niſi eius iuſſu feciſſet.l.j.ff.ꝙ iuſſu. Si tamē haberet pompas tenetur reſtituere cre ditori.l.iij.§.ſed ſi rem.ff. de in rem ver ſo.Similiter tenet̄ pater ſi habet pecu lium filij deducto tamē priusꝙ ipſe pa ter i.d.peculio debet habere.l. ſed ſi dā ni.§.fi.ff.de peculio.Idē dic de merca toribus qui preponunt inſtitores ꝙ te nentur de contractibus factis nomine ipſorum.ff.de inſtito.per totum qꝛ vidē tur cōtrahere cū preponēte qui contra hūt cuz prepoſito.l.ſi inſtitorē.ff.ſi cer. pe.Idē in exercitore nauis.l.in prin.ff. de exer.ac.

¶Utrū ille pro quo quis agit eiꝰ ne gotia vtiliter obliget̄ eidē.Rñ.ꝙ ſic ar. 14 l.cum pecuniam.ff.de neg.ge.⁊ qđ not. gl.cum tex.in.l.que vtiliter.ff.e.⁊.l.ſed ſi ideo.ff.ſolu.ma.

Obſes

pōt dari liber hō ꝓ pa ce ſuādā.nō ꝓ pecunia de iureiur.c.ex reſcriptio.ar.ad idez.ff. de te .l.obſides.ff.đ iure fiſci.l.diuꝰ Et illud quod dicitur ꝙ liber homo ñ po teſt obligari.extra.de pigno.cap.j.et.C. que res pigno.ob.po.l.qui filios intel ligitur ꝙ nō poteſt obligari vt in.eo ſit ius pignoris ſed tantū ius retentionis ita tenet glo.in.c.vt pridem.§.item eiſ dem.xxiij.qō.vltima.⁊ in.c.expoſita.de arbi.Itez homo redemptus ex captiui tate tenetur ſeruire per quinquēnium niſi ſoluat pretiū.C.de poſt liminio.re uer.l.vltima.Item ſicut pater pōt ven dere filiū propter famem. ſic ⁊ obliga re.C.de patri.qui fi.diſtra.l.ij.

☞ Ego dixi de hic notatis.§.in ver.ho mo.⁊ ꝙ obſes ſoluens pro alio repetit. nec in.l.nam ⁊ ſeruius in princip.⁊ ibi Barto.ff.de nego.geſt.quod eſt verum ſi promiſerit pro alio fugiēte vt per gl. et Barto.ibi dantur obſides pro publi ca ⁊ non pro priuat a cauſa Bald.no.in l.obſes.C.de actio.⁊obli.⁊ Inn.c.ex re ſcripto.de iureiur.

Obſtinatio

ē q̄daz ꝑtina tia ⁊ ideo dic vt infra pertinax.

Occaſionē

ꝑbēs alteri pec cādi vtrum pec cet.Reſpō.Landul.i.iiij.diſt.v.queſtio. vi.in fine . quod duplex eſt occaſio. Quedam actiua ſcilicet cum quis eſt quaſi coadiutor i peccato vel aliquid ta le facit quod facere nō debet.vnde aliꝰ accipit exemplum et occaſionem male operandi ſicut qui in quadraſima ſi ne neceſſitate comedit carnes et alijs dat occaſionem male operandi . Et iſtud eſt peccatum :et tale quale il

ind cuius eſt occaſio: quedā eſt occaſio paſſiua. qñ. ſ. quis facit qđ facere debꝫ. ⁊ ex hoc accipit alter occaſionē peccādi ⁊ talis nō peccat. qꝛ fecit qđ facere dꝫ. qđ limita vt. j. ſcandalū. §. iij. ⁊. iiij. vide de hoc etiam. ſ. cauſa. §. vj.

Occultū dꝛ dupliciť ſꝫ Pau. in c. ex lra᷑. đ tēpo. ord pmo put diſtinguit ꝯ pbabile. alio mō put diſtinguiť ꝯtra notoriū. Et tunc licet aliqui ſciant tamē notoriū nō eſt qñ aliqua tergiuerſatione celari poteſt. ☞

Odiū dei ē filia luxurie ſꝫ odiū. primi ē filia inuidie vł ire. ☞ De his dictis ⁊ ꝙ odia ſunt reſtringēda. l. ſi ipetratione. ff. de pe. l. cū qdā ē ibi Bar de. li. ⁊ poſt ⁊. l. arrianus. ff. de act. obli. niſi in caſu. l. ij. ⁊ ibi bartol. ff de his qui no. infa.

1 ¶ Utrum ſit pctm̄ mortale. Rñ. Odiū dei maximū peccatorū ē. qꝛ vnū qđqꝫ qđ eſt pꝑter ſe eſt potius eo qđ eſt propter aliud in odio dei voluntas aduertiť a deo ſm ſe. In alijs vero pctis non auertitur a deo ſm ſe. ſed ſcđm aliud i quātū appetit aliđ inordinate qđ habet aduerſionē annexā a deo. Et ē odiū primi ꝙ cum apponatur charitati eſt pctm̄ mortale de ſe. Et tunc opponitur qñ vel nō facit proximo qđ teneť de neceſſitate vel appetit facere vel facit proximo aliqđ notabile malū. vñ pme Jo. ij. Qui odit fratrē ſuū homicida ē. Per accidētia tñ ⁊ p iperfectionē actus pōt eſſe veniale puta cū non eſt in delibera tione volūtatis. ſed in primo motu ſolū. Itēqñ malū qđ primo deſiderat eſt modicū nec notabile malū vellet habe ret. Itē quādo odit pctm̄ primi nō naturā. ſm Tho. xxij. q. xxxiij. Item quādo malū nō vt malū vellet proximo. ſꝫ ſub rōne boni puta zelo iuſtitie vel ad bonū ſeu correctionem illius cui vellet ⁊ hmōi. qꝛ tunc pprie nō habet rōnem hodie. ⁊ ꝯnis illa que cōmittunť exte rius ꝯtum ad leſionē primi ſint grauiora tamē ꝯeam ad voluntatis deordinationem proximi eſt pctm̄ grauiſſimum eorum peccatorum que ſunt contra proximum. Et oritur ex inuidia directe ſm Greg. xxxj. mo. Diſpoſitiue vero ex ira. Rica. tamen. in. ij. ſententiarū refert quoſdam tenere quod poti⁹ oritur ex ira licet aliquod odium ex inuidia oriatur.

Officium diuinum vide. ſ. hore.

¶ Officium ad qđ tenetur exequens nō meretur premiū neceſſario promiſſum generaliter facienti. Unde tāꝫ pmittiť aliquid generaliter capiendi bānituꝫ. nō debetur famulo poteſtatis capientis. qꝛ ad hoc tenebatur ex officio ſuo. facit. l. congrui. ff. de offi. preſi. ⁊. c. j. de officio. or. no. Pa. in. c. eccleſijs. de cenſi. 1

¶ Utrum pro habendo officio temporali poſſit aliquid dari. Rñ. Ge. in. c. p humani. de homi. lib. vj. tenet ꝙ ſic. ſi duo concurrant Primum ꝙ publice det nō occulte. quia clandeſtine dare reprobatur. ff. de pol. l. j. et. ij. ff. de admi. tuto. l. non exiſtimo. Nec ob. l. vnica. C. ad. l. iul. de ambi. que prohibet aliquem ad officium promoueñ. precio vel ambitione ſed pbate vite. quia ſm gio. in. l. barbarius. ff. de offi. preto. loquitur quādo ſecrete datur. Scđo ſi capit prodeſſe et nō preeſſe. Adde tertium ſi eſt idoneus alias non. facit. viij. q. j. qui epiſcopatū ſec⁹ in officio eccleſiaſtico. vide de hoc ſ. dignitas. §. ij. 2

¶ Utrū officialis poſſit aliquid recipere qñ gratis tenetur impendere officiū. Rñ. ꝙ non vt i. l. fi. C. ad. l. iul. de repe. vbi phibeť aliquid recipere cū quis eſt in admininiſtratione etiam poſt depoſitum officium pro aliquo preſtito beneficio tempore adminiſtratiōis. de quo vide. ſ. Iudex. §. viij. cum ſeq. 3

¶ Utrum liceat mutuare ſemper officia dominis. Rñ. ſm ſanctū Tho. in epiſtola ad duciſſam brabantie qđ ſi ex pacto mutuū deť vt officiū recipiať ſic vſura eſt. qꝛ pro mutuo accipitur officij poteſtatē. hoc ego limitarem in officijs ſecularibus que non dantur gratis ſed vēduntur. Sec⁹ eſſet in officijs que debēt gratis dari quia ſi nō. eſſet vſura ex par 4

te dantis mutuum.cū nihil accipiat ꝙ pecunia extimādum ſit licet ex officio cōſequenter aduenit lucruȝ quia illud lucrum aduenit ratione laboꝛ.ſed potius eſt iniuſtitia ex parte nolentis aliter dare talia officia i ſpūalibꝰ aūt officijs induceret ſimonia.

Oleum ſanctuȝ dicitur triplex. ꝙ per epiſcopos in die cene conſecratur. Primum principale dicit criſma ſanctū quod de oleo ꝛ balſamo fit.ꝛ cum iſto benedicuntur fontes baptiſmales calix ꝛ patena.eccleſia ꝛ altare ꝛ puer baptiſatus in vertice ꝛ fronte.ꝛ epiſcopi quādo conſecrātur in manibꝰ ꝛ in capite ꝛ omnes fideles cū criſmantur ꝛ iſtud eſt annuatim conſecrandum et innouañ.c.ſi quis de alio. de ꝯſe.di.iiij.et grauiter punitur ſacerdos qui in baptiſmo vtitur de alio ꝙ̄ de nouo vt.in.d.c.ſi quis. Secundum oleum ſanctum eſt cathecuminoꝛum.ꝛ dicitur oleum.benedictum ſiue ſanctū ꝛ iſto vnguntur baptiſandi inter ſcapulas et in pectoꝛe et manus ſacerdotis cum oꝛdinatur.Item pꝛincipes ꝛ reges in bꝛachio ꝛ humero.Item eccleſia ꝛ altare ante criſmationem.Tertium oleum ſanctum eſt quo vngūtur infirmi in articulo moꝛtis.de quo infra. vnctio.

1 ¶Utrum alio tempoꝛe poſſit cōfici pꝛefatū oleuȝ ꝙ̄ in die cene.Rñ.ꝙ pꝛimum nō.de conſe.di.iiij.omni tēpoꝛe.de ſen. exc.quoniam.li.vj.de alijs duobus nō inuenitur pꝛohibitum.

2 ¶Utrum oleum non ſacrumadditum ſacro efficiatur ſacrū.Rñ.vt.s̄.aqua benedicta ꝙ ſic.

Opinio eſt aſſenſus intellectꝰ ad aliq̄d non q̄a ſufficiēter moueatur ab obiecto ꝓpꝛio ſȝ ꝑ quandam rationabilem electionem voluntarie declinans in vnaȝ partē magis quam in aliam cum dubitatione tamē in foꝛmidine alterius partis.ita tamen ꝙ ad illam partem quaȝ foꝛmidat habetur ratio expꝛeſſa concludens foꝛmidatur tamen pꝛopter debilitateȝ rationis alterius partis.Fides vero eſt. cum certitudine abſqȝ tali foꝛmidine. Scientia autem eſt aſcenſus intellectꝰ moti ab obiectio per ſeipſum cogniti ſicut in pꝛincipijs pꝛimis vel ꝑ aliud ſicut in concluſionibus quarum eſt ſcientia hec.S.Thomas.xxij.queſtione pꝛima ar.iiij.dubium vero eſt motus indifferens in vtranqꝫ partem ꝯtradictionis de quo.s̄.dubiū.Scrupulus eſt cū intellectus ex leuibus coniecturis ſeu medijs ꝛ multū debilibus mouetur ad vnam partem ꝛ hoc etiaȝ dicitur ſuſpicio ꝛ puſillanimitas ſpiritꝰ.q̄ repellēda eſt vt dicitur.vj.q.j.Oues.i fi.Omnis enim ſuſpitio potius abijciēda eſt quā acceptanda Et de his habes per Cal. in cle.ne romani.de electio.ꝛ in.c.literas de pꝛeſumpti.

☞De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ opinio vel opinari eſt credere ex veriſimilibus cōiecturis id quod verum eſt vt ꝑ Bal.i l.cum antiquioꝛibꝰ.iij.q.C.de iure deli.et eſt dubitare niſi ſubdatur ratio vt ſus Bal.in.l.fi.xv.oppoſit.C.de edic.diui adri.tol.ꝛ repꝛobat opinio groſſoꝛū hominum ſed nō ſimplicitas vt ꝑ eundem in.l.fin.ij.oppo.C.de here.inſtit.

¶Cui opini.eſt adherendum in varietate.Rñ.diſtinguendo.Aut vna opinionum habet pꝛo ſe legem vel antiquam conſuetudinem appꝛobatam: et alia non.et ſic illa pꝛeferenda quia minime mutanda ſunt que certam ſententiam ſemper habuerunt.l.minime.ff. de legi.Aut non eſt lex nec conſuetudo pꝛo aliqua ipſarū vel eſt pꝛo vtraqꝫ et tunc debent concoꝛdari vt dicatur in vno caſu vnam obtinere et aliam in alio ſi fieri poteſt:vt in capitulo literas.de reſti.ſpo.xxv.queſtio.ij.§.his ita reſpondetur.de cogna.ſpi.capitulo pꝛimo Conueniens enim eſt iura iuribus concoꝛdare.dicit text.in capitulo cum expediat.de elec.libꝛ.vj.ꝛ.l.vnica.C.de in officio.donati.et.l.pꝛecipimus in fi. C.de ap.et ſoluitur aliquando contrarietas ꝑ aliud ꝛ ſimpliciter.vt.xij.q.ij. ſine exceptione.de his que fi a pꝛe.c.cū

apoſtolica.Aliquãdo ꝓ aliter de.ele.c.
ꝙ ſicut.⁊.c.publicato.Aliquãdo ꝓ ſm
vt de elec.cumana ⁊.c.cũ in iure.Si ve
ro nõ poſſunt cõcordari tũc cõis opi.ſe
quẽda eſt qꝛ i cã dubijͅ ꝓ multitudine
eſt preſumẽdam.ita tꝫ gl.in.c.fi.de pe.
di.j. Bart.in.l.precibus.C.de impu.et
alijs ſub.⁊ glo.in.l.omnis diffinitio.ff.
de reg.iu.⁊ in cle.j.in fi.de ſum.tri.di-
cũt doc.ꝙ in dubijs ⁊ deciſiuis adhe-
rendum eſt correctis doctorumquia cõ
munis opinio doctorum inducit pro-
babilẽ errorẽ.vide text.iuncta glo.in.c.
vnico.de poſtu.pre.li.vi.facit text.in.l.
ij.ff.de iuris ⁊ fac.ign.not.Bar.in.l.de
eo.C.de pe.iudi.qui.mal.indi.ꝙ limita
ſecundum.Ge.in.c.j.de ſum.tri.lib.vi.
verum niſi vera ⁊ certa ratio contraria
aſſignetur vt puta ſm Jo.an.in.c.j.de
conſti.qꝛ notorie dicit male vel quia ra
tionabiliter põt cõuinci.nam vt dicit
pa.in.c.tua nos.de vſuris licite iudica
tur ꝯ coẽm opi.doctoꝝ ⁊ etiã gl.quãdo
iure nõ ꝓbaẗ vel ꝑ rõnẽ cui non poſſit
reſpõderi.ita etiaꝫ.no.d.Ant.i.d.c.tua
nos ⁊.facit tex.i.l.j.§.cũqꝫ hec materia.
C.de vete.iur.enuc.ibi non oẽs in oĩa ſꝫ
certi per certa vel meliores vel deterio
res inueniuntur.ſed neqꝫ ex multitudi-
ne auctorum ꝙ melius ⁊ equius eſt iu-
dicato cum poſſit vnius ⁊ forte deterio
ris ſnĩa multos in aliqua pte ſupera-
re.hec ibi.Si aũt nõ apparet q̃ ſit cõis
tũc ꝑponẽda eſt illa q̃ validioribus rõ
nibus firmaẗ.ar.inſti.de emp.⁊ ven.§.
itẽ pretiũ.C.de edi.diui.adri.tol.l.edi-
cto.Facit.c.domino ſancto.§.ecce in ꝗ-
tum.l.diſtin.⁊ maxime ſi talis opinio
ſit ſubtilior vt dicit tex.in.c.capellanus
de ferijs.Aut vna opini.nititur rigori
ſcripto ⁊ alia equitati ſcripte ⁊ ſic iſta
preponitur.c.vnico.de re.permu.li.vj.
⁊.l.placuit.C.de iud.⁊ per Cy.in.l.j.C.
de legi.Fallit in odium iudeorum con
tra quos rigor preferẗ equitati.c.ij.de
iude.Jn alijs autem opinio benignior
debet obſeruari.l.benignus.ff.de leg.
Facit.c.fina.de tranſac.tenet hoc pa.in
d.cle.ne romani l princi.Et benignior

dicitur illa que fauet iuramento teſta-
mẽto libertati matrimonio religioni ⁊
ſacramento.facit.c.ij.de cog.ſpi.l.ſunt
perſone.ff.de reli.⁊ ſumpt.funer.Simi-
liter illa que ſoluit ꝗꝫ que ligat regula
odia.li.vj.l.arrianꝰ.ff.de act.⁊ obl.Aut
ſunt antiqui docto.⁊ ſic moderni non
eis preponuntur niſi nouis rationibus
⁊ cauſis ad aliud ſentiendũ inducanẗ.
Nam aliquãdo intellectus iunioris ꝑ-
ſpicacior eſt ꝗꝫ ſenis dicit tex.in.l.gallꝰ.
ff.de libe.⁊ poſthu.lxiij.di.§.veruꝫ.Aut
ſunt theologi ⁊ canoniſte vel legiſte et
tunc in materia iuris diuini veteris vel
noui teſtamẽti prefertur Theologus.
Jn materia vero iuris poſitiui Cano-
niſta in materia Canoniſtali.legiſta in
materia legali preponitur.Aut ſunt
quatuor doctores eccleſie qui ſibi con-
tradicunt tunc in ſubtilitatibus ⁊ que
ſtionibus prefertur Auguſtinus.Jn
tranſlationibus vero hieronymus.Jn
ſermonibus Ambroſius.Jn moralibꝰ
Gregorius.xx.diſtinctione.§.j.facit ꝙ
no.gl.in.c.ſicut.xv.diſ.Aut diuerſitas
eſt inter papam ⁊ concilium ⁊ tunc in
concernentibus fidem concilium pre-
ponitur quia orbis maiorem vrbe.Jn
alijs aũt papa eſt preponendus.vt.i.c
ſunt quidã.xx.q.j.⁊ di.xviij.Anaſtaſiꝰ.
⁊ intellige papã preferendum omnibꝰ
qñ tãꝗꝫ papa.ſic determinat aut ſtatuit
c.de libellis.xx.di.Secus ſi arbitrareẗ
ſicut doctor qꝛ nõ preiudicaret opinio-
nibus alioꝝ.vt no.Jnn.in.c.literas.de
reſti.ſpolia.dicit tamen Pañ.i.c.tua.de
decimis ꝙ quando dictum alicuiꝰ ſan-
cti iuuaẗ autoritate iuris diuini potiꝰ
eſt ſtandũ ei ꝗꝫ interpretationi pape vt
dicit gl.xx.d.c.j.cũ hoc potius ſpectet
ad eccleſiam vniuerſalẽ ꝗꝫ ad priuataꝫ
ꝑſonã.Quod quideꝫ dictũ eſt mirabile
⁊ valde dubito cũ ad papã ꝑtineat ius
diuinũ interpretari vt.ſ.dictũ eſt.Sed
poteſt dici ꝙ verũ dicit gloſſa prefata
quando papa diceret contra autorita-
tem iuris diuini expreſſe.ſed quãdo in
terpretãdo vel declarando dicit ſic pre
ponitur omnibus.Et ſic intellige gl.in

co.hec eſt fides.xxiiij.q.j.
2 ¶ Utrum ſequens opi.docto.non ſubti
liter inueſtigatã que poſtmodum ap=
paret falſa excuſetur a peccato.Rñ.pa.
in.c. capellanus.de fer.ꝙ ſic q̃diu non
apparuit falſa.facit glo.iũcto tex.in.c.
vnico.ď poſt.prel.li.vj.ꝛ i.c.fi.ď ſpõ.du.
ꝛ in.c.cũ venerabilis.de cõſu.fal.regu=
la ꝛ ꝙ ibi no.ff.ď iur.ꝛ fac.ign.ꝛ ꝙ no.
Jnn.i.c.ꝑ tuas.el.ij.ď. ſimo.ꝛ gl.Hoſ.ꝛ
Tãcr.i.d.c.cappellan⁹.no.Old.in.d.l.
queſitũ.§.j.ff.de fun.iſtr.ꝙ le.ꝙ ſequẽs
opi ſui doc.excuſat ab impẽſione expẽ
ſarũ qꝛ probabiliter quis ſequitur opi
ſui doc.l.dicere.§.vnde videndũ.ff.de
arb.Jſtud tamen limita verum in his
quãdo ſunt cõtra dei precepta ꝛ.l.natu
ralem inſertam mentibus hominũ.quo
rũ ignorantia neminez excuſat de quo
dic.vt.s.ignorãtia.nec ob.predictis il=
lud.c.iuuenis.de ſp õ.vbi dicit ꝙ in du
bijs tutior pars ẽ eligẽda.ꝛ eccliaſtici.
iij.q̃ amat periculũ peribit in illo. Er=
go videt ſe exponere periculo q̃ in vni=
uerſitate opinionũ non eligit tutiorem.
quia hoc verũ eſſet quando proprie du
bium eſt ſed quãdo eſt opinio ſecus eſt
quia nec tũc ſumus in dubio nec conſe
quẽter exponit ſe q̃s periculo ꝙ bene
no.Jtem nec ob.etiã illud.Aug.de pe.
di.vij.ſi quis.vbi dicit dimitte icertũ ꝛ
tene certũ:qꝛ alia eſt certitudo in mora
libus alia in naturalibus ꝓpterea di=
cit philo.primo ethicorũ ꝙ diſciplinam
ti eſt in vnaquaq; re certitudinez que=
rere iuxta exigentiam materie eque eñ
vitioſum eſt perſuadẽtem querere ma=
thematicum ꝛ mortalem demonſtran
tem.Non enim conſurgit certitudo mo
ralis ex euidentia demonſtrationis.ſz
ex probabilibus coniecturis groſſis ꝛ
ſingularibus magis ad vnam partem
q̃ ad aliam ſe habentibus.Dicitur au
tem probabile ꝙ pluribus et maxime
in ſapientibus apparet verum nam ſi
Joachim non fuit hereticus licet tene=
ret falſum contra fidem vt patet in ca.
damnamus.de ſum.tri.ꝛ fi.cat.qꝛ ab ec
cleſia talis articulus nondum erat dã
natus multo magis excuſatur quis ſe
quendo opinionem doc.quando talis
opinio ab eccleſia non eſt reprobata cũ
tali voluntate ꝙ ſi non crederet veram
non ei adhereret certe in iſto nõ poteſt
eſſe contemptus ꝛ ſic nec peccatũ mor
tale.et ergo tenet certum ſibi certitudi
ne morali et dimittit dubium ſibi.ſcilĩ
cet opi.contrariam.

Oratio ſm.S.Bo.in.iiij.di.xv.
parte.ij.ar.j.q.iiij.acci
pitur communiſſime ſm cõprehendit
omnẽ actum bonũ ſicut accipit glo.j.
ad Theſa.v.Non ceſſat orare qui non
ceſſat benefacere.accipitur ſecundo cõ
muniter ſm ꝙ comprehendit omnem
actum contemplatiue relatum ad deũ:
Accipitur etiã proprie oratio ſm ꝙ eſt
aſcenſu mẽtis in deum ad aliquid de=
guſtandum vel impetrans.vel exſol=
uendum.Et iſto modo accepta diuerſi
mode diffinitur vt patet ꝑ Hoſt.in ſum
ma ti.de penis.et Joan.and.in clemẽ.
vnica de reli.ꝛ ve.ſan.Unde ſecundum
Auguſtinum in lib.de verbis domini.
Oratio eſt quedam petitio et alibi di=
cit.Oratio eſt pius mentis affectus di=
rectus in deum ꝛ plerũq; ne pigritetur
in vocẽ prorumpens.Facit ad hoc de
conſe.diſt.prima.c.quando autem.vel
ſm Damaſ.lib.xxiij.oratio eſt aſcenſus
mentis in deum vel petitio decentium.
facit.c.fina.xx.diſtin.Uel oratio ſcdm
Ray.eſt cõgeries vocum ad aliquid im
petrandũ in deum tendentium vel ſm
Hug.de ſancto victore.oratio eſt deuo=
tio quedã ex compunctione procedens
He enim deſcriptiones orationi conue
niũt ſm diuerſos eius effectus et pro=
pterea oratio aliquando dicitur oratio
nomine proprio:ꝛ hoc fit quando mẽs
noſtra aſcendit in deum vel per quam
aliquid deo vouetur vl' offertur et ſic ei
cõpetit diffinitio.ij.Augu.ꝛ prima Da
maſceni.Aliquãdo dicitur obſecratio
qua quis pro commiſſis veniaz depre
catur ꝛ alia expedientia ad ſalutem pe
tit et ſic ei cõuenit prima diffinitio.Au
guſtini ꝛ ſm Damaſce.ꝛ alia Rayn.di.

citur.iij.poſtulatio.ꝛ hoc eſt quãdo q̃s
conſtitutus in feruore ſpũs ꝛ charitatis
fraterne etiã ꝓ ſalute orat ꝛ petit.quar
to dicitur gratiarũ actio per quã q̃s re
colẽdo beneficia dei tã preterita q̃ꝫ pre
ſentia ꝛ futura totus in deũ attractus
quodã ſpiritu cõpunctionis regratian
do deo totus fit illi deuotꝰ ꝛ ſic ei cõpe
tit diffinitio hugo.Et de iſtis dr̃ pⁱme
ad Thimo.ij.

2 ¶ Utrũ oratio ſit virtus latrie.Rñ.ſm
Ric.in.iiij.di.xv.ar.iiij.q.ij.ꝙ ſic inq̃ꝫ
tũ quis orat deũ vt ſibi exhibeat hono
rẽ in recognitionẽ ſũmi dñij.Cum la=
tria nõ ſit aliud niſi exhibitio honoris
teſtificãtis in eo cui exhibetᷣ ſummum
dñium.Inq̃ꝫtum ꝟo quis orat deum vt
ꝑ hoc ſatiſfaciat de pctis ſuis vel alioꝝ
ſic eſt actꝰ penitẽtie nec mirũ qꝛ i gene
re actuũ morũ idez actꝰ ex fine ſortitᷣ di
uerſas ſpecies vt ꝑꝫ in.v.Ethic.c.iiij.
vbi mechãs ꝓpter lucrũ ẽ auarus ꝛ ꝓ=
pter cõcupiſcentiam eſt luxurioſus.

3 ¶ Quis eſt orãdus vtꝝ ſolus deꝰ.Rñ.
ſm Ric.vbi.ſ.q.iij.ꝙ dupliciter q̃s po
teſt porrigere alteri p̃ces.aut vt tãq̃ꝫ ꝑ
ipſum iplende.Aut vt tanq̃ꝫ per eiꝰ ipe
trationẽ adipleantᷣ.Primo mõ ſolꝰ deꝰ
eſt orãdus:qꝛ illa bona q̃ principaliter
ſunt petẽda.ſ.gr̃a ꝛ ſalus:vel q̃ nobis
deſeruiũt ad eoꝝ acquiſitionem a ſolo
deo dantᷣ nec ab alio dari pñt tali mõ
ſ.ad acquiſitionẽ glorie ꝛ gratie.Secũ
do modo orandi ſunt ſancti q̃ a deo im
petrant exauditionẽ orõnis nr̃e.vnde
Apoc.viij.dicitᷣ.Aſcendit fumꝰ aroma
tũ de orõnibꝰ ſanctoꝝ de manu angeli
corã deo.Maxie glorioſa virgo maria
ſuꝑ ceteros ẽ orãda iſto ſcdo mõ qꝛ plꝰ
valet q̃ꝫ ceteri oẽs ceteris paribus Et
ꝓpterea cũ oramus deũ vl̃ xp̃ꝫ dicimꝰ
miſerere.vel da nobis ſꝫ cũ oramꝰ ſctõs
dicimus orate pro nobis.

Sed q̃ro nũquid ſancti vidẽt oratiões
nr̃as.Rñ.lꝫ Ric.vbi.ſ.ꝙ lꝫ aie ſancto=
rũ naturali cognitione nõ cognoſcant
oĩa q̃ fiũt in hac vita ꝛ maxime iterio=
res motꝰ cordis.qꝛ ſolus deꝰ ſcrutatur
corda de ſimo.c.tua.in fi.tñ i ꝟbo vidẽt
ea q̃ decet eos de noſtris actibꝰ cogno
ſcere:de quoꝝ qualitate ſũt illi actꝰ q̃bꝰ
eos oramus orãdo qꝛ ad eorũ gloriam
pertinet ꝙ ad eos habeamꝰ neceſſe re
currere.ꝛ ꝙ ipſi prebeãt nobis auxiliũ
ad ſalutem.

¶ Quomodo debet fieri orõ.Rñ.vt col 4
ligo ex Ric.vbi.ſ.q.vj.ꝛ.vij.ꝛ tho.ſecũ
da ſcđe.q.lxxxiij.ho.ꝛ Jo.an.vbi.ſ.ꝙ
dꝫ fieri cũ.vij.conditionibꝰ ſeu ſocijs.ꝛ
primo cũ humilitate.Judith.ix.humi
lium ꝛ manſuetorum ſemꝑ tibi placuit
deprecatio eccleſiaſtici.xxxv.oratio hũi
liãtiꝫ ꝛ ſe.ꝛc.pſal.exaudiſti orationẽ hu
milium hec humilitas duo dꝫ habere.
Primo diffidẽtiã proprie virtutis.hoc
eſt reputes te indignum exauditione.
Secũdo confidentiã de dei mĩa ne de=
ſperes:ſicut eccleſia facit que ſemꝑ i fi
ne orationis.dicit ꝑ dñm noſtrũ Jeſum
ꝛc.q.d.O dñe nõ ad me aſpicies ſꝫ ad
miaꝫ ſaluatoriꝫ ad aduocatã mariã ſic
vide ꝙ in letanijs dicitur per paſſionẽ
per crucem ꝛc.

¶ Secũdo cum bona diſpoſitione ſeu 5
cõtritione ſuorum peccatorum:qꝛ cum
his qui diſplicet ad intercedẽdum mit
titur irati animus potius ad deteriora
prouocatur dicit Gre.lij.q.vij.in grani
bus ꝛ.xlix.di.c.vl.

¶ Utrũ oratio peccatoris exaudiatur 6
Rñ.vt colligo.ex Ric.ꝛ.S.Th.vbi.ſ.ꝙ
aut peccator aliqua petit vt peccator.ſ.
ſm deſiderium peccati ꝛ tũc nõ exaudi
tur ex miſericordia ſed bene quãdoq̃ꝫ
ad vindictã dũ ꝑmittitur ãplius ruere
in peccatis.Unde Aug.Quedam ne=
gat deus propitius que concedit ira=
tus et ſic intelligitur illđ prouer.xviij.
Qui declinat aurem ſuam ne audiat
legem oratio eius execrabilis erit:aut
peccator orat ex deſiderio bono natu=
re et ſic deus exaudit non quaſi ex iu=
ſtitia.quia talis non meretur ſed ex
miſericordia ſi tamen alie conditiones
concurrant.

¶ Sed quid ſi orat pro alio nũquid ex 7
audietᷣ.Rñ.ꝙ aut orat vt miniſter eccle
ſie ꝛ ſic exauditur.j.q.j.c.dictũ eſt.Aut

orat

orat vt priuata pſona. ⁊ ſic nõ exaudi-
tur peccator pro alio orãs. Et ſic intelli
ge. c. ſi quis inquit. ⁊. c. ipi ſacerdotes ⁊
c. ſacroſancta. ⁊. c. neceſſe. j. q. j. Uerũ ē
ꝙ ſi ille qui inducit peccatorē ad orã-
dũ ꝑ ſe ſit bonus tũc peccator exaudie
tur nõ pro ſuo ſʒ pro merito poſcentis
d. c. dictũ eſt. Sed aduerte ꝙ hic ⁊ in. §.
precedēti accipitur peccator ille qui eſt
in mortali nec de eo eſt attritus vel con
tritus qꝛ lʒ quis eſſet i peccato tamē d
eo dolet ⁊ proponit abſtinere ⁊ ſatiſfa-
cere tunc nõ habet locũ iſtud ſed illud
ꝙ dicit Aug. ſup Joã. omel. xliij. ſi em̃
peccatores deus non exaudiret fruſtra
ille peccator publican⁹ oculos i terra
dimittēs ⁊ pectus percutiēs diceret do
mine propicius eſto mihi peccatori cu
ius ↄtrariũ ibi patet qꝛ deſcendit iuſtifi
catus. ⁊ ideo tales exaudiuntur.

8 ¶ Tertio debet eſſe oratio aſſociata cũ
breuiloquio. Mat. vj. cũ oraueritis no-
lite multũ loqui. Facit de cõſe. di. v. ca.
nõ mediocriter. Sed contrariũ chriſt⁹
Lu. xviij. dicit ſemper oportet orare ⁊
nũꝙ̃ deficere. Itē. Lu. vj. dicitur ꝙ ꝑ-
noctauit orãdo. ⁊ Lu. xxij. dicitur ꝙ ꝓ-
lixi⁹ orauit. Facit. lxxvj. di. c. noſce. Ad
qđ dicẽ. ꝙ orõ nõ ſolum ſm ſuam cau
ſam q̃ ē deſideriũ charitatis. ſed ēt ſm
ſeipſam põt eſſe diuturna. ⁊ qđ. Ego di
co ꝙ debet eſſe breuis. hoc intelligo ta
liter ne imorãtibus nobis aliud cordi
noſtro inſerat inimicus. ⁊ ideo ſcti pa
tres aliquãtulũ orabant. ⁊ poſtea ali-
quid operis faciebãt. deinde ad oratio
nē redibant. ſic ⁊ nos non ita debem⁹
prolõgare orationem ꝙ in ipa replea-
mur vagationib⁹ ſed potius eam bre-
uem facere vt cum feruore eam explea
mus. ⁊ hoc eſt quod dicit Aug. ad pro-
bandum multum loqui in orando eſt
rem neceſſariam in ſupfluis agere ver-
bis. Cum plerumꝙ̃ hoc negociũ plus
gemitibus q̃ ſermonib⁹ agatur. Et hic
loquitur de oratione voluntaria. nõ de
illa que eſt de neceſſitate vt officiũ cle-
ricis ⁊ huiuſmodi.

9 ¶ Utrũ oratio debeat eſſe vocalis. Rñ.
ſm Ric. vbi. ſ. q. iij. ꝙ duplex eſt oratio.
Quedam cõmunis. ſ. que per miniſtros
eccleſie i perſona totius ppli deo offer
tur ⁊ talis debet innoteſcere populo ꝓ
quo offert. vt excitetur ad deuotionem
⁊ ne poſſit ſuſpicari in miniſtris eccl'ie
illius oratiõis omiſſio. ⁊ ideo talis dʒ
eſſe vocalis. Alia eſt orõ ſingl'aris pſo-
ne. ſ. que offertur ab hoīe inꝙ̃tũ eſt ſin-
gularis pſona ſiue pro ſe ſiue oret pro
alio ⁊ talis oratio q̃uis non ſit neceſſa-
riũ ꝙ ſit cũ ſenſibili voce. niſi. ad hoc ho
mo ſit obligat⁹ ex voto tñ qñꝙ̃ expe-
dit ad meritũ vt mētali adiungatur vo
calis: vt ꝑ vocalē feruor cordis ampli⁹
excitetur. Ex quadã. n. naturali vnione
aīe ad corp⁹. motus corporis diuerſi-
mode affectiões aīe excitãt ⁊ immutãt.
Si tñ in caſu noſtro vocalis orõ retine
ret interiorem feruorē. tunc nõ eſſet vo
caliter orañ. oratione ſingulari qñꝙ̃ ēt
exceſſu feruoris mētis ꝓrũpit homo in
vocalem orationem. Poteſt etiam fieri
vocalis oratio ad redditionem debiti
vt vcʒ homo ſm totũ ꝙ habet deo ſer-
uiat. Et illud. Math. vj. orãtes nolite
multũ loqui. Intelligendũ eſt ſʒ Aug.
ad probañ. ꝙ non eſt loquẽñ. multum
ſ. vt multa locutio ſit efficax ad exaudi
tionem qua eloquētiores erimus: quia
deus principal'r ad intentionem aſpi-
cit. propterea ſubiunxit Aug. ibidē nõ
deeſt multa precatio ſi feruens perſeue
rat intentio.

¶ Quarto reqrit ꝙ oratio fiat cum bo 10
na intētiõe ⁊ feruēter. Sed hic querit.
Utrũ oratio vocalis ſine mentali attē-
tione ſit efficax. Rñ. ſm Ric. vbi. ſ. q. vj.
ꝙ triplex eſt efficacia oratiõis. Pria eſt
in merēdo ſeu ſatiſfaciendo. Secunda
eſt impetrãdo. Tertia eſt orantem ſpi-
ritualiter ⁊ ſenſibiliter reficiēdo. Unde
nullam iſtaruʒ habet vocalis oratio ni
ſi eam cõcomitetur cõcors meditatio.
Moralis enim eſt nõ actus exterior ni-
ſi per comparationē ad cuius rationis
interiorē. Aduerte tamē ꝙ intentio de
bita ⁊ actualis ſi adſit in pricipio voca
lis oratiõis. lʒ poſtea mens euaget. niſi

talis euagatio interumpat primam in=
tẽtionẽ:per contrariam intentationem
ſic eſt meritoria ⁊ ĩpetratiua oratio vo=
calis ſine attentiõe per virtutem prime
intẽtionis ſicut cũ quis ꝑ bonam inten
tionẽ incipit ꝑegrinari vel eleemoſynã
dare totũ ſequẽs eſt meritorium virtu=
te intentionis. Prime ꝗ̄uis ceſſet ſua
intentio actualis. Sed talis oratio sine
attentione nõ h꞉ tertiã efficaciam. ſcilꝫ
ſpiritualiter reficiendi orãtẽ niſi ꝗ̄diu
eã cõcomitatur attentio actualis. Et
ſic intelligitur illud prime cor. xiiij. Si
orem lingua ⁊ ſpiritus meus non orat
mens mea ſine fructu eſt. ſcꝫ ſpiritua=
lis refectionis.
11 ¶ Sed qñ dicetur ꝑ euagationẽ inter=
uenire contrariã intẽtionẽ. Rñ. licet Ri=
car. non declaret. Dic qd̃ tunc quando
homo volũtarie alia cogitat non perti
nentia ad orationẽ. ⁊ de hoc vide. ꝫ. ho
re. §. xxvj. Et quomodo ẽ pctm̃. Uñ di
cit Ciprianus. de oratione dominica. Quo=
mõ audiri te a deo poſtulas. cũ ipſe te
nõ audias. Et Ber. cauſamur nobis de
eſſe gratiã. ſꝫ iuſtius ipſa gratia ꝯqueri=
tur nõnullos deeſſe ſibi. ⁊ Caſſian⁹ nũ
ꝗ̄ orat quiſq̃s etiã flexis genib⁹ ſi vaga=
tiõe diſtrahit̃. Propterea dicit Cipri. ni
hil aliud cogitet anim⁹ ꝗ̄ id ſolũ ꝙ ꝑ=
catur. Facit de conſe. diſ. j. c. qñ autẽ. et
diſt. v. nũꝗ̄. Et eſt etiam aduertendum
ꝙ triplex poteſt applicari intentio ora=
tioni vocali. ſ. aut applicãdo eã ad ver
ba que dicunt̃. Aut ad illud ꝙ petitur.
Aut ad illum cui oratio porrigitur et
quocũꝗ̄ iſtorum modorũ adſit intẽtio
non eſt inefficax orõ ad ſatiſfaciendũ.
Et ego dico nec ad impetrãdum vel re
ficiendum. Sed ſecunda intentio me=
lior eſt ꝗ̄ prima. Et tertia ꝗ̄ ſecunda.
Unde Hug. de virtute orandi. Puta in=
quit oratio eſt qñ abundantia deuotio
nis ita mẽs accenditur vt cũ ſe ad deũ
poſtulandum ꝯuertitur pre amoris ei⁹
magnitudine etiã petitiõis ſue obliui=
ſcat̃. Nã aliqñ nimia attẽtio ad verba
poſſet eſſe ĩpeditiua orationis ſcꝫ qñ hõ
vult nimis ĩ particulari cogitare d̃ ver
bis. qꝛ ſm philo. ij. thopi. Nõ poſſum⁹
multa cogitare ſil̃. vñ ſufficit ꝙ p̃ma in=
tẽtio ſit talis ꝙ ſufficit ad integrã ĩfor=
mationẽ verborũ. Et iõ Hugo. vbi. ꝫ. di
cit oratio ꝑfectior eſſe omnino ne qđ ſi
eã meditatio nõ cõcomitet̃ aut prece=
dat. his hoib⁹ cõcor. Tho. vbi. ꝫ. de hoc
vide hore. §. xxvj.
¶ Quito requirit oratio ꝙ vtilia ad ſa= 12
lutem petat. ⁊ ſic eſt petere iuſte.
¶ Utrum ſi aliquod determinate peten 13
dũ in oratiõe. Rñ. ſm Ric. vbi. ꝫ. qõ. iiij.
Quedam ſunt quib⁹ non poſſum⁹ ma=
le. vti. ſicut ꝟtutes gratia. ⁊ gloria. ⁊ ta
lia determinate petẽda ſunt in oratiõe.
Quedã ſunt quibus poſſumus vti bene
et male ſicut hr̃e diuitias. filios ⁊ vxo=
rẽ. ⁊ hmõi. ⁊ talia nõ ſunt determinate
petẽda in oratione ſed ſub cõditione. ſ.
ſi de⁹ ꝓuidet illa ad ſalutẽ nr̃aꝫ vtilia.
Quedã ſunt quib⁹ vti bñ nõ poſſumus ſi
cut peccatis ⁊ hmõi malis ⁊ talia non
ſunt a deo petenda in oratione.
¶ Sed cur aliquid petimus cum de⁹ 14
ſciat quo indigem⁹. Rñ. ſm ꝙ dt aug.
in epiſtola ad ꝓbã. Ille. q̃ nouit qđ no
bis neceſſariũ ſit priuſꝗ̄ petimus non
volũtatẽ noſtrã vult ſibi per petitionẽ
noſtram innoteſecere qꝛ eã nõ põt igno
rare. ſed vult exercere ĩ oib⁹ deſideriũ
noſtrum quo poſſumus capere quo ip
ſe preparat dare. hinc. ⁊ Gr. xxij. q. iiij.
Obtineri inquit nequaꝗ̄ poſſunt que
ꝑdeſtinata non fuerũt. ſed ea q̃ ſcti vi=
ri orãdo efficiunt ita predeſtinata ſunt
vt precibus obtineantur. ergo nõ ora=
mus vt deus aliquid ſciat vel vt eũ im=
mutemus ſed vt obtineam⁹ quod vo=
luit precibus obtineamus.
¶ Sexto ꝙ ꝯſtãter fundit⁹ ĩ fide petat̃. 15
vñ Ja. j. poſtulet ãt ĩ fide nihil heſitãs
¶ Septimo ꝙ petat perſeueranter. 16
¶ Utrũ orõ ſit ſp meritoria. Rñ. ſm. ric. 17
vbi. ꝫ. ꝙ nõ. qꝛ merito debet̃ merces ſꝫ
iuſtitiã. Et ideo orõ facta in pctõ mor=
tali nõ ẽ meritoria ꝓprie loquendo de
merito. Addo ẽt quod nõ eſt meritoria
quãuis nõ. fiat in peccato mortali. ſi nõ
adſit debita attẽtio. ſaltẽ actualis ĩ pricĩ

pio ſm cõmunem opi.theolo.i.ij.diſt c.
xiij.Si tñ talis attẽtio adeſt erit merito
ria niſi iterrumpatur:vel niſi in oratio
ne neceſſaria puta in officio reſpectu
clericorum ſit notabilis negligẽtia in
reprimendo vagationes quia ſic eſſet
peccatum.de quo.ś hore.§.xxviij.

18 ¶ Ad qd valet oratio ſiue de eius effe
ctu.Rñ.ꝙ valet ad vincendas tentatio
nes.Unde hiero.ſuper Mat.xiiij.in tẽ
tationem intrat q̃ orare negligit.Scd̃o
ad augmẽtãda merita.Tertio valet
ad impetrãdum poſtulata.vt patet ex
ſupradictis.Quarto vz ad vincendos
hoſtes.xxxvj.d.c.vlt.de moyſe q̃ orãs
vincebat hoſtes.Quinto ad ſecretorũ
diuinorum reuelationẽ.viij.q.j.ſi ergo.
Sexto ad celeſtiũ deguſtationẽ.Unde
ſine ipſa non guſtantur diuina.

19 ¶ Utrũ ſemp exaudiatur.Rñ.ſm Ric.
vbi.ś.q.vij.ꝙ ſi fit ꝓ ſe ꝛ debito mõ ſem
per exaudit̃ ſz nõ ſemp ſtatim ſed pro
illo tpe quo diuina mĩa cõſpicit exau
ditionem vtiliorem eſſe omnibus pen
ſatis:aut fit ꝓ alijs ꝛ ſic nõ ſemp ex
audit̃. Unde aug.omel.c.ij.ſuper Jo.
dicit exaudiunt̃ oẽs ſancti ꝓ ipſis nõ
aũt pro oĩbus exaudiunt̃:ſubdit tamẽ
q̃to digniores fuerit orãtes ꝓ popu
lo tanto facilius in neceſſitatibus ꝓ q̃bus
clamãt exaudiũtur hoc enim non ꝓue
nit ex defectu orationis vt nõ exaudiat̃
pro alio orãs debito modo ſz ꝓpter in
diſpoſitionem illius pro quo oratur.qꝛ
obſtinatius forte eſt vnde Rabanus ſup
Mat.xxj.Quotiẽſcũq3 orantes non ex
audimur.ideo fit qꝛ cõtra auxiliu3 no
ſtre ſalutis petimus vel qꝛ eoꝝ pro q̃bus
petimus ꝑuerſitas ne ipetremus obſiſtit
vel in futurũ petit omnis differtur effectus
vt deſideria creſcant ꝛ perfectius gau
dia capiant que requirũt.hec ille

20 Utꝝ oratio ſit in ꝑcepto ita ꝙ q̃libet
teneat̃.Rñ.ſm Uldericũ qd̃ ſic ad ora
tionem mentalẽ.Et ego dico ꝙ etiã ad
vocalẽ tenẽt̃ imperfecti ꝛ communes
hoĩes:qꝛ mentalẽ orationẽ nõ poſſent
habere ſine vocali. Et ꝙ oratio ſit de
ꝑcepto oĩbus.Probo rõne ſic homo te
netur de iure naturali ad omnia illa q̃
recta rõ dictat nõ poſſe ſine ipſis ſalu
tẽ ꝯſequi pz ea neceſſitate qua q̃s vult
aliq̃d ea neceſſitate vult illud ſine quo
tale quid nõ poteſt habere ſecũdũ phi.
Finis imponit neceſſitatem his q̃ ſunt
ad fi.l.oratio.ff.de ſpon.ſed homo nõ
poteſt ſalutem ꝯſequi ſine oratione.er
go ad eam tenetur de neceſſitate et ꝙ
homo nõ poſſit ſaluari ſine oratiõe pz.
Nã ſz apoſtolũ.ij.ad coꝝ.iij.Nõ ſumus
ſufficiẽtes a nobis etiã bonũ cogitare.
ergo multo minus operari niſi ex gra
tia dei nobis donetur poſſe ꝙ quidam
nõ donat regulariter adultis niſi pe
tãt ꝑ argumẽtũ a ꝯrio.Jo.vj.petite et
accipietis.Facit.xij.q.iij.c.obtineri.er
go cum ſine bona operatione nullus
poſſit ſaluari qꝛ habitabit i tabernacu
lo dei qui operatur iuſtitiam ſecũdum
pſal.ꝛ bona operatio non poſſit eſſe ſi
ne oratiõe.Ergo ꝓpoſitũ cõfirmatur
Exodi.xx.Memento.vt diem ſabbati
ſanctifices ꝙ ſine oratiõe fieri non po
teſt.Jtẽ Luce.xviij.oportet ſemp orare
xc.ſup quo Chryſ.dicit.oportet neceſſi
tatẽ dicit. Corroborat̃ exemplo in pra
ctica qua communiter homines non ti
ment deum quia non habent orationẽ.
Econtrario ſi eſt aliquis timor dei iue
nies in habẽte gratiam orationis.Me
rito ergo dicit hiero.vbi.ś.Jn tẽtatio
nẽ itrat qui orare negligit.Et ſup illũ
Mat.xvij.hoc genus demoniorum non
eijcitur niſi in oratiõe ꝛ ieiunio.Nõ ſa
nat occultum quod nõ ſanat calcaneũ.
Jeiunio ſanãt peſtes corporis oratio
ne vero peſtes mẽtis.Sz aduer.quod
iſtud preceptum de oratiõe eſt affirma
tiuum quod ſolum obligat pro ſemper
aliquos plus aliquos minus.Quãto.
enim quiſq3 eſt debilior tãto magis in
diget auxilio orationis.Et ideo certa
meta vel hora nõ eſt determinata.ſed
tãtum quilibet precepto tenetur quan
tum iudicium ſue rationis dictat ſibi fo
re neceſſarium orare vt a peccatis deſi
ſtat ꝛ in bono perſeueret.Clerici tamẽ
ꝛ religioſi habent determinatum mo

dū ⁊ tp̄s orōnis de q̄.ſ̄.honore. Silr̄ illi quibꝰ in pnīa ꝑ cōfeſſorē eſt iūnctū vel qui ex voto haberent. Alij aūt non vident habere determinatuꝫ tempus. Niſi ꝙ ſm. S. Tho. in. iiij. di. xv. Seculares tenentur diebus feſtiuis diuinis officijs intereſſe vt miniſtris pro populo orantibus ſuam intentionem cōformem.

12 ¶ Que oratio ē efficatior. Rñ. ſꝫ Rica. vbi.ſ̄.q.viij. ꝙ oratio dominica. Quod oſtēdit. Primo autoritatis dignitas: qꝛ xp̄s eā fecit ⁊ diſcipulos docuit Math. vj. Scḋo ſentētiosa eius breuitas. Tertio petitorū vtilitas. Nam omnia que deſiderare debemꝰ ⁊ petere in hac cōtinentur. Unde Aug. ad ꝓbā Licet alia verba dicamꝰ orādo nihil aliud tamē dicamꝰ ꝙ̄ quod in iſta oratione poſitū eſt ſi recte ⁊ cōgruēter oremus. Uñ aduerte ꝙ eo ordine poſita ſunt quo deſiderare ⁊ petere debemꝰ. Exhibet̄ Prio reuerentia illi cui porrigēda eſt oratio. Cum dicitur. Pater noſter qui es in celis: quo captat beniuolētiam dei orans Secūdo qꝛ finis magis deſideratur ꝙ̄ qui ſunt ad fi. Jō primo petunt̄ que reſpiciunt finē ꝙ̄ q̄ ſunt ad fi. Reſpiciens finem ſunt due petitiones. Prima eſt ſanctificetur nomen tuum. hoc eſt ſm Au. li. ij. de ſermone domini in monte cum dicimus nos admonemus deſiderare. vt nomen eius ꝙ ſuper eſt ſanctū etiam apud homines ſanctum habeatur hoc eſt non contēnatur. quod non deo ſed hominibus prodeſt. Secunda eſt. adueniat regnum tuum. Unde ſm Aug. vbi.ſ̄. in hoc excitamus deſiderium noſtrum vt illud regum vt nobis veniat. ⁊ in eo regnare mereamur: Unde per primā petimus vt deus ab hominibus glorificet̄: per ſecūdā vt ad dei gloriam veniamus petitiōes reſpicientes que ſunt ad finē Quedam ſunt reſpectu boni q̄ ſunt due. pria eſt. Fiat volūtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Jn qua ſcḋm Aug. vbi.ſ̄. petitur meritum quo beatitudinem mereamur quod cōſiſtit ī obediendo mādatis dei. ⁊ iō ſicut ab anglis in celis fit. dei volūtas. ſic ⁊ a nobis in terris per veram obdientiam. Secunda. eſt. Panem noſtrum quoti. da. no. ho. Jn qua petitur victus quotidianus ad ſubſtētationem neceſſarius. vel victus anime. i. euchariſtie ſacramentum tanꝙ̄ inſtrumentuꝫ quo poſſumus nos iuuare. Quedam petitio eſt reſpectu mali culpe. ⁊ hec eſt dimitte. n. d. n. ſ. et. n. d. de. noſtris. Unde aug. vbi.ſ̄. debita peccata dici manifeſtum eſt. ⁊ in hoc admonemus nos q̇d facere debeamus vt remiſſionem peccatorum habeamus ſm Au. ad probā vt ibi. Si. ⁊ nos. d. de. noſtris Quedaꝫ eſt que reſpicit mala inclinātia nos ad peccatū que eſt. Et ne nos indu. in ten. quod non ita intelligitur vt nō permittat nos tentari quia qñdoꝫ homo in tentatiōe probatur ad bona ⁊ humiliatur ad deum. Sed ſic intelligitur vt non deſerti diuino adiutorio alicui tentatiōi vel conſentiamus decepti vel cedamus afflicti. ſm Aug. ad probā. ⁊ iō aliud eſt tētari. aliud eſt. n tentationem induci. Quedam recipiunt malū pene que eſt. Sed libera nos a malo. Jn qua admonemus nos ſm Aug. vbi.ſ̄. Nondum nos eſſe in illo bono vbi nullū patiemur malū. Unde de hac oratione dicit Jſido. j. lib. de ſum. bono. c. xxij. Fidei ſymbolum et dominica oratio pro tota lege paruulis eccleſie ad celorū regna ſufficit. Et Aug. i ench. c. v. de quotidianis ⁊ breuibꝰ leuibuſꝫ peccatis ſine quibus vita nō ducitur quotidiana oratio fidelium ſatiſfacit. Eorū eniꝫ eſt dicere Pater noſter ⁊c.

Oratoriū priuatum q̇libet in domo ꝓpria habere pōt ſꝫ non debet habere formā eccleſie. nec ibi aliquis debet celebrare niſi ſit priuilegiatus vel de licentia epiſcopi aliter debet deponi celebrans de conſe. di. j. vnicuiꝫ. ⁊ capi. clericos. ⁊. c. ſi quis.

¶ Qua immunitate gaudet: vide imunitas. ℌ. xxvj. ⁊ in quo differt ab eccl'ia. 1
vide.ſ̄. eccleſia. ℌ. iiij.

Ordo primo ſm hug. de ſancto vic.eſt ſignaculũ quoddã in quo ſpiritualis poteſtas ⁊ officiũ tradit ordinato.⁊ ſcđm.S. Bo.in.iiij. diſt. xxiiij.ſignaculũ hic ſtat pro ſignaculo in animã diuinitus impreſſo.

☞ De notatis in hoc.§.cũ ſeq. ⁊ p illorũ diſcurſum nihil p legiſtas: qꝛ materia tota eſt canonica ⁊ ſpiritualis.

1 ¶ Quot ſunt ordines.Rñ. ꝙ ſunt.vij.vt habet p magiſtrũ in.iiij.diſ. xxiiij.c.j.ſ. Hoſtiariatus. Lectoratus. Exorciſtatꝰ. Acolitatus. Subdiaconatus Diaconatus. Preſbyteratus. Prima tonſura em̃ non eſt proprie ordo ſed diſpoſitio ad ordines ſm Ricar. eadem diſtin. Facit xxiij.di. de pſalmiſtatu. qui pſalmiſtatꝰ idem eſt ꝙ prima tonſura ⁊.in hoc concordant communiter theologi. Sꝫ canoniſte tenẽt ꝙ ſunt nouem ordines ſꝫ nouẽ ierarchias.ſ.prima tonſura ſeu pſalmiſtat.⁊ ordo epãlis.Et ꝙ prima tonſura ſit ordo eſt tex.in.c.cum contingat. ⁊ ibi do.Ant.⁊ Cano.de eta.⁊ quali.ordi. Similiter ꝙ epãtus ſit ordo ⁊ ꝙ imprimatur caracter iudicio meo.Facit incõuincibiliter text.in.c.j. de ordinatis ab epiſcopo qui epĩ.re.vbi patet ꝙ licet reſignauerit nihilominus confert ordines.licet nõ executionem ꝙ non poſſet ſi caracterẽ indelebilem nõ impreſſiſſet ordo epãlis.⁊ ſic ſm canoniſtas erunt nouem ordines.⁊ de eorum officijs vide in ſuis titulis.

2 ¶ Utrũ in oi ordine imprimat caracter. Rñ.ſm Ricar.vbi.ſ.ꝙ ſic. ⁊ quid ſit vide.ſ.caracter.

3 ¶ Sed nunqđ ſexigit caracter baptiſmi.Rñ.ꝙ ſic de neceſſitate.c. veniẽs. de pſ.nõ bap. Secus de ſacramẽto ꝯfirmationis qꝛ nõ cõfirmatus ſi ordinet recipit caracterem ordinis.

4 ¶ In quo actu imprimit caracter in ql̃ibet ordine.Rñ.ſm Ricar.vbi.ſ. pro generali regula tenẽdũ eſt ꝙ in ſuſceptione illius exterioris ſigni imprimit caracter in quolibet ordine in quo ſigno pñcipalis poteſtas quã reſpicit ille ordo ſignificat expreſſius.ad quã cõcurrũt aliculus inſtrumenti traditio ⁊ verbi expſſio quo verbo expreſſiꝰ determinat inſtrumẽti ſignificatio. ⁊ iõ qꝛ pñcipalis ptãs quã reſpicit ordo hoſtiarij expſſiꝰ ſignificat in clauiũ eccleſie datiõe ꝙ̃ in aliquo alio qđ circa ipſum fiat.Et poteſtas lectoris in hoc ꝙ ab epõ ſibi traditur codex lectionum diuinarũ. Et poteſtas exorciſte per hoc ꝙ de manu epĩ recipit librũ exorciſmorũ.iõ in eoꝝ ꝺatiõe imprimit.Et ptãs acoliti ſm ſctm̃ Bo. Ric. ⁊ Pe. ⁊ alios reſpicit principaliter portare cereos. ⁊ iõ iprimit p hoc ꝙ accipit cãdelabrũ de manu epĩ. Alij dicũt vt Tho.ꝙ imprimit p hoc ꝙ tradit vrceolus. qꝛ principaliꝰ per id ſignificat eius poteſtas.Sed verius eſt primũ vt pꝫ.xxj.di.cleros.vel dic quod vtrũqꝫ dꝫ accipere.vt in.c.acolitus.xxiij.diſ.⁊ l.c. perlectis.xxv. diſt.

¶ Sed queritur an requirat ꝙ talia inſtrumenta accipiã de manu epĩ.Rñ. qđ nõ de neceſſitate ſm Ric. in iſtis ordinibus minoribus: ſꝫ ſufficit poſtꝙ̃ ſũt ab epõ inſtructi q̃liter in officio ſuo debẽt agere inſtrumentũ accipiant ab Archidiacono de mãdato epĩ et voluntate in cuius acceptiõe inprimitur caracter. qꝛ inſtrumẽti traditio principalius eſt ab epõ ꝙ̃ ab archidiacono. Et p iſta opi.ẽ tex.in.c.acolitꝰ.xxiij. di. in maioribꝰ bñ opꝫ ꝙ manu epĩ.xxiij.di diaconus. 5

¶ Poteſtas ſubdiaconi pꝫ p hoc ꝙ accipit de manu epĩ patenam ⁊ calicem vacuum.ideo in hoc imprimitur caracter: qꝛ principalis actus eiꝰ eſt vaſa dominici corporis ⁊ oblatiões offerre diacono.Et legere epiſtolam eſt ſecundarius actus nõ principalis propterea legitur etiam a nõ ſubdiacono. Poteſtas diaconi nõ põt exprimi ꝙ̃tum ad eius principalem actum qui eſt poteſtas portandi corpus chriſti in patena ⁊ diſpẽſandi corpus chriſti.⁊ ideo exprimitur quãtum ad eius actum ſecundarium in traditiõe libri euangeliorũ.in qua imprimitur caracter ſm Ricar.⁊ Tho. alij dicũt ꝙ imprimit caracter in manus epĩ poſitione.vt ſanctus Bona.⁊ Pet. ⁊ p 6

hac opi. facit. xxiij. di. c. diaconus. iūcto. d. c. cleros. Poteſtas ſacerdotis ꝯfertur qñ ab epō dicit̃ accipite ſpiritū ſanctū. quoꝝ ⁊c. ⁊ huius opi. eſt ſanctꝰ Bona. ⁊ Pe. Alij dicunt vt Sco. in. iiij. diſ. xxiiij. ꝙ ibi ſunt due forme partiales. In quarum altera cōfert̃ poteſtas conficiendi eucharistiam in reliqua poteſtas abſoluendi in preſentia. ⁊ iſtis ꝯiungunt̃ due materie. hoc ẽ duo ſigna viſibilia. Propria forme prime eſt traditio calicis et patene cum hoſtia ⁊ vino ⁊ verbis accipe poteſtatē celebrandi ⁊c. Scđe forme eſt impoſitio manus epī ſuper caput cū verbis accipe ſpiritū ſanctū. ⁊ vt ſic epō cōcorditer agat ſummo epō xp̄o. q̄ priꝰ contulit poteſtatem apoſtolis cōficiendi ꝗ abſoluendi. hec ille. Et hoc credo verius quo ad primam materiā correſpondentē prime forme. Sed quo ad ſecundā materiam correſpondentē ſecunde forme q̄ eſt manus impoſitio epi cū illis verbis accipite. Nonꝰ credo quia tex. in. c. vlti. de ſacra. non iteran. innuit ꝙ manus impoſitio nō eſt de ſubſtantia forme. qꝛ ſi omiſſa fuerit non dꝫ reiterari ſed ſuppleri. nec ſimiliter p̄dicta verba accipite. qꝛ ſunt quedam paſtoralia que ipſa nō habent. ſed habent alia verba imponit̃ manus. Epiſcopatꝰ vero ordo quo ad characterē ſuſcipit̃ i vnctiōe capitis ex chriſmate. ſꝫ hoc nō eſt verū. p. c. vnicū, in princ. de ſacra vncti. vbi dicit ſupplendū qđ eſt omiſſuꝫ. Imprimit̃ ergo ex impoſitione manuū epiſcopoꝝ ſuper caput eius vt poteſt elici ex. c. epō iuncta glo. xxiij. di. Nec ob. ca. vlti. de ſacra nō iterā. qꝛ loquit̃ de impoſitiōe q̄ fit diacono ⁊ ſacerdoti que nō ẽ de eſſentia. Pſalmiſtatus ſeu prima tōſura que cōfertur cum ei capilli abſcinduntur.

8 ¶ Que ſunt neceſſaria in quolibet ordine. Rñ. ꝙ vt colligo i diuerſitate doc. dicēn. eſt ꝙ oīa ſtatuta in paſtorali debēt itelligi ita neceſſaria ꝙ ſi aliquid omittat̃. nihil fiat. ⁊ neceſſario totū ſit iterā. niſi omiſſa ſint de illis de quibꝰ in iure eſt expreſſuꝫ ꝙ nō ſunt de neceſſitate. vt vnctio. vt. i. d. c. vnico. de ſacra vncti. Et manus impoſitio in ordinatione diaconi vel preſbyteri. d. c. vlt. de ſacra. nō iteran. Et q̄dā orationes alie ab illis q̄ dicunt̃ qñ aliqua iſtrumēta tradunt̃. Et q̄dā alia forte minima q̄ ex ſe patēt non eſſe de ſubſtātia ordinis. ſicut ꝙ ſit genuflexus. ⁊ ſimilia q̄ magis ſunt ad deuotionem excitandā. Itē tp̄s de tempo. or. c. ſane. Itē etas. diſ. lxxvij. ſubdiaconus. Itē ꝙ ab epiſcopo ꝓprio recipiat. ⁊ nō ſimul plures accipiat de ſacra. nō iteran. c. j. ⁊ vlti. Itē ꝙ a latino vel greco epō recipiat̃ de tempo. or. c. ꝙ trāſlationi. Item miſſa in minoribus ordinibus. ⁊ huiuſmodi.

¶ Sꝫ nūq̄d tractꝰ corporalis inſtrumenti ſit de ſubſtātia ordis. tho. i. iiij. di. xxiiij. tenere vr̃ ꝙ ſic. ⁊ veriꝰ credo ꝗuis alij dicāt ꝙ ſolū porrectio iſtrumētiꝛ manꝰ extēſio ſit de ſubſtātia. ar. l. qđ mō. ff. de acquir. poſ. qꝛ in ſacramētis requirit̃ tactꝰ corporalis. vt pꝫ i baptiſmo vnctione ⁊ huiuſmodi. ⁊ hoc ptꝫ in paſtorali. Secus dicūt quidā de impoſitione manuū. qꝛ nō requiritur tactus. Sed Hoſ. et Hoſti. tenent ꝙ ſimiliter eſt neceſſarius per. c. ſi. de ſacra. non iteran. Ego teneo ꝙ licet in impoſitione manuum nō tangat ꝙ nō ſit aliquid ſupplendū. Et ſimiliter in inſtrumētis in quibus character ex eorum traditione nō imprimitur. ſed ſufficit porrectio licet ſit melius tangere ſecus in traditione inſtrumentorum ex qua character imprimitur. 9

¶ Sed nunquid oportet tangat ambabus manibus. Item omnia puta patenam ſimul cuꝫ calice ⁊ huiuſmodi. Rñ. ꝙ nō credo. ſed ſufficit ſolum tāgat modicum quid alicuius rei que nullū intermediuꝫ diſcōtinuās habeat ad totum. ar. c. vnici. de cōſec. eccl̃e. lib. vj. 10

¶ Utrū ſufficiat traditio euangelioꝝ ꝓ libro exorciſmoꝝ. vel ſuperpelliciū pro dalmatica. ⁊ hmōi. Rñ. qđ nō niſi in eodē libro continerent̃ oīa ſimul. ſi tūc haberet intentionē tradendi illum libꝛuꝫ qui pertinet ad illum ordinem. 11

¶ Quid ſi epō facit actꝰ ⁊ aliꝰ dicit ver 12

ba vel ecōtrario.Rñ.nihil valet q₂ ſacra
mēta ſunt vnitatis q̄ diuidi nō poſſunt.
de cōſe.di.ij. q₂ paſſus.ꝛ.xxxiij.q.j.loq̄s
tur. Fallit hoc in minoribus ordinibus
vt dictum eſt.

13 ¶Utrū requirat̄ neceſſario expſſio ver
borū cū traditione inſtrumenti.Rñ.ſm
Inn.i.c.pſbyter.de ſa.nō ite.ꝙ ſic ita ꝙ
ſi pars illi⁹ orationis ſit dimiſſa a capi
te eſt inchoāda ꝛ bene q₂ materia cuiuſ
libet ſacramēti eſt inſtrumēti traditio.
forma vero eſt expreſſio verborum.

14 ¶Quid ſi aliquid ſit omiſſum.Rñ.ꝙ ſi
omiſſum ſit de neceſſitate ſeu ſubſtātia
ordinis ſic totū eſt iterādū. Si vero nō
ſit niſi de bñ eſſe vt.eē.vt ea que nō ſūt
de neceſſitate.ſic in alia ordinatione eſt
ſuppleñ. Et ab eodē qui pri⁹ ordinaue
rat ſi pōt ꝛ nō ab alio.ſm Inn.vbi.ſ.ni
ſi qñ prim⁹ nō pōt pficere.nec ante ſup
pletionē pōt exeq̄ ea q̄ ſūt illi⁹ ordinis
ar.liij.di.ſolicitudo.hec ex Inn. ꝛ ho.ꝛ.
Goſ.i.d.c.pſbyter.nec poterit talis ſup
pletio fieri niſi tpe debito ad ordinatio
nes tenēdas.ar.prefati.c.ſolicitudo.

15 ¶Sed quō ſupplebitur qñ aliquid eſt
omiſſum. Rñ.ſi erat de ſubſtātia vel du
bium an ſit de ſubſtantia ſm Inn. vbi
ſ.totum replicabitur. Si vero certū eſt
ꝙ nō erat de ſubſtantia tūc induct⁹ qñ
ordines dant̄ veniet ꝛ acipiet quod eſt
omiſſuʒ ſolū. Propterea q̄ nō habuit im
poſitionē manuū ſm Hoſt. ſolummodo
eam accipiet.ſm eū non eſt de ſubſtātia
vt dictū eſt.Et ſi q̄s preſbyter in ſua or
dinatione habuiſſet impoſitionem ma
nuū.ſed non fuiſſent dicta predicta ver
ba accipe ſpiritum ſanctum ꝛc.ſed alia
ſecundū aliqua paſtoralia epiſcoporuʒ
tunc nihil iterañ.eſt vel ſuppleñ.

16 ¶Utrum in collatione ordinum confe
rat̄ gratia. gratū faciens.Rñ.Ri.in.iiij.
di.xxiiij.ꝙ ſi ſic ſuſcipiatur digne.

17 ¶Utrū caracter vni⁹ ordinis de.neceſſ
tate pſupponat caracterē alterius ordi
nis.Rñ.ꝙ nō ſʒ cōiter do.i.iiij.di.xxiiij.
Sed quo ad executionem ſic.ꝯ.quo dic
vt.ſ.Irregularitas primo.§.xxxvj.

18 ¶Utrum ordo liberet a fortuna ſeruili
Rñ.ꝙ ſic.epiſcopatus ꝛ ſacerdotium ſi
ne ſit ſeruilis vel aſcriptis vel curilis.
xlv.di.ſeruus ſi ſciente.

Ordo.ij.a quo pōt dari.Rñ.ſm
Hoſt.i.c.cū cōtingat.ꝺ eta.
ꝛ qua.ꝛ ſequit̄ Pa.in.c.q̄to.de cōiue.ꝙ
prima tonſura que clericis dicitur vel
pſalmiſtatus quod idem ſūt poteſt da
ri a quocunq₃ ſacerdote parochiali ſuis
ſubiectis. Et iſtud tenet Hug.Ray.Jo.
Inn.ꝛ etiā Archi.in.c.nullus epſ.de tē
po.or.li.vj.Goſ.tenet ꝙ nō pōt.Et ſic vi
det̄ habere vſus eccľie romane. Et cū
Jo.an.i.d.c.cū.cōtingat.dico ꝙ ſi hʒ ſu
pra laicū quaſi epalem iuriſditionē pōt
c.abbates de priui.li.vj.ſi nō hʒ ſic non
pōt.ꝛ hoc ſequit.d.Ant.in.d.c.cū cōtin
gat.Abbas ꝟo ſi eſt preſbiter. ꝛ ab epo
bñdict⁹ vel recuſat⁹ benedici pōt dare
tres ordines minores.ſ. Clericatū ſiue
primā tonſurā.hoſtiariatū. ꝛ Lectora
tū in ſuo monaſterio ꝛ ſuis monachis.
ſeu illis q̄ vt efficiāt̄ monachi.illō acce
ſerūt. Et etiā ſecularib⁹ oib⁹ ſup quib⁹
hʒ quaſi epalem iuriditionē.lxxj.diſ.c.
j.et.ij. Et etiā in alio monaſterio poteſt
eos cōferre ſi eſt inuitat⁹ ab eoꝝ abba
te ꝛ illud monaſteriū ſit exemptū.Alias
nō.ar.lxix.d.c.j.tʒ tñ Jo.lxix.diſ.§.j.ꝛ.c.
j.ꝙ hodie abbas prefat⁹ pōt etiā dare
alios duos minores.ſ.Exorciſtatū ꝛ Ac
colitatū ꝛ hoc ſequit̄ Hoſt.ꝛ.d. Anto.in
d.c. cū cōtingat.de hoc nota.in.c. abba
tes.de priuilg.libi.vj. Epiſcopus vero
poteſt dare oēs ordines oib⁹ de ſua dio
ceſi oriūdis aut qui in ſua dioceſi habēt
domicilium vel bñficiū. Aut de licentia
epiſcopi cuius eſt a ſubditis ordinādus
vel capituli ſede vacante.Uel vicarij ge
neralis epiſcopo i remotis agētes. Uel
ſui plati ſi ſunt religioſi exēpti.hec not.
in.c.nullus.de temp.or.li.vj.

☞ Ad ppoſitū earū que hic notātur ꝛ
an poſſent moyſes ꝛ Aaron ſi viuerent
hodie ordinare aliquem.no.Spe.ꝙ nō
in ti.de eta.ꝛ quali.in prin.

¶Sed quid ſi ſacerdos vel epiſcopus
aut abbas ordinat aliquem nō ſibi ſub
ditum vt ſupra dictum eſt.Rñ. ſecundū

Inno.in.c.j.de ſupplē. negli.prela.ꝙ in.
nihilominus caracter cōferṫ.ar.ix.qō.iij.
lugdū.De pena ꝓo tā ordinātis ꝙ̄ o.
dināti.vide.ſ.Irregularitas.j.§.xxij
2 ¶Utrū papa poſſit dare licentiā non
epō cōferendi ordines ſacros.Rñ.Inn.
in.c.quāto.de conſu.ꝙ ſic dūmodo ille
cui datur talis licētia habeat i ſe os ordi
nes quos alteri vult dare alias nō.
3 ¶Utrum epō qui reſignauit epiſcopa-
tui.vel degradatus.hereticus aut excōi
catus eſt conferre poſſit ordines.Rñ.ſʒ
Ricar.vbi.ſ.di.ij.ꝙ ſi fuit legitime epiſ
copus ordinatus ⁊ cōfert ordines.⁊ ca
racter imprimitur.Sed nō executio.⁊ de
hoc vide.ſ.irregularitas.j.§.xxx.⁊.xxxj.
mortaliter tñ peccāt ſciēter in talibꝰ or
dinē ſuſcipientes ſm eundē ricar.vbi.ſ.
Et ſimiliter ſupradicti ordinātes niſi in
caſu de quo.ſ. Irregularitas.j.§.xxxj.

Ordo iij.quibꝰ poteſt dari. Rñ.
ꝙ oibus maſculis q̇ a iure
nō ꝓhibēṫ ordinari.Mulieribꝰ autē nul
lo modo poteſt dari ⁊ ſi de facto deṫ ni-
hil fit qꝛ caraterē nō ſuſcipiūt vt notat
Ricar. in.iiij.di.xxv.iiij.q.j. Nec ob.c.
preſbyter ⁊.c.mulieres.xxxij.diſt.in qui
bus vocatur prebytera ⁊.c.diaconiſſam
xxvij.q.j.⁊.c.ſacratas.xxiij diſt.qꝛ nō eſt
ab ordine ſʒ a ꝑlatiōe dr̄ abbatiſſa dia
coniſſa ⁊ a viro ꝑſbytero dicit ꝑſbytera
vel a viduitate ⁊ ſacrate dicuntur a vo
to ex quo ſe deo ꝯſecrarūt.Quidā tamē
dicūt ꝙ nec etiā illi q̄ nō hñt vſum ratio
nis ſunt capaces vt no. Ric.vbi.ſ.q.ij.
Sed de hoc valde dubitarem ſi dareṫ
an ſuſciperet caracterē. ⁊ potius tenerē
ꝙ ſic.ar.c. chriſtianꝰ ⁊.c. ſylueſter.xj.q.
j.⁊.quod notatur in.c.nullus.in ver.iſa
ti.de tempo.ordi.lib.vj.
1 ¶Sʒ qui ſūt q̇ ꝓhibētur ordinari.Rñ.
primo illi qui non habent debitam eta-
tem que ſit reſpectu cuiuſlʒ ordis.vide
ſ.etas.
2 ¶Scdo illiterati vt in.c. nullus epō.de
tem.or.li.vj. Utrū aūt ſuſcipiet caracte
rem ſi ordinetur. dic ꝙ ſic.ar.c. veniēs
de ꝑſby.nō bap.Et de hoc vide clericꝰ
ij.§.j.⁊.ij.

¶Tertio criminoſi vnde exiſtentes in 3
mortali nō dñt ꝓmoueri.de tē.or.ca.ex
tuarū tenore.d.c.ad aures. ⁊ ſi notoria
ſunt crimina mortalia peccaret mortali
ter eos ordinās. alias.nō vt no.i.c.que
ſitū de tem.or.Ipſe tñ qui ſuſcipit pec
cat mortaliter ſiue ſit publicū ſiue ſecre
tum.Et quotiēſcunqꝫ exhibet ſe vt mini
ſter eccleſie peccat mortaliter.⁊ totiens
quotiens hmōi actū facit.Uñ qui tāgit
res ſacras q̄ſi ex officio ſuo peccat mor
taliter.ſecus ſi ex neceſſitate ⁊ ſicut qui
libet laicus facere pōt ſm Tho.i.iiij.di.
xxiiij.facit ad hoc.c.multi.xi.di.
¶Sed nunquid ſufficit cōtritio.Rñ.lʒ 4
ſit diuerſa opinio nihilominus ego cre
do veriꝰ fore ꝙ ſufficit excepto quādo
vult dicere miſſam. de quo dic vt.ſ.Eu
chariſtia.ij.§.v.
¶Quarto bigami.vt in.c. acutiꝰ.xxvi. 5
di.⁊ de bigamis per totum.de quo vid
ſ.bigamia.
¶Quinto ſolēniter penitentes.l.diſt.c. 6
ex penitentibus. ⁊.xxxvj.di. illiteratos
de quo vide penitentiam.§.v.
¶Sexto neophiti.xlviij.d.§.prohiben 7
tur.⁊.c.qm̄ ⁊ rō poniṫ ibidem.c.ſicut.
¶Septimo curiales q̇ ꝓpter aliquod 8
offm̄ curie ſūt obligatio.lj.di.c.j.ij.⁊.iij.
liij.d. legem.abſoluti vero a curia non
prohibentur.lxj.d. oſius.niſi alias ſint
infames vel irregulares vt in dictis iu
ribus.
¶Octauo. ratiocinijs obligati.de qui- 9
bus dic vt.j.rōcinia.§.j.
¶Nono ſerui de iſtis.dic vt.j. ſeruitus 10
§.iij.⁊.iiij.
¶Decimo. Corpore vitiati hēs d̄ hoc 11
ſ.corpore vitiatus.§.j.
¶Undecimo illegitime nati.⁊ quis di 12
catur illegitimus.vide filius.
¶Utrū illegitimus intrās religionem 13
poſſit ꝓmoueri.Rñ.ꝙ ſic de iure cōi ſm
hoſt.⁊.Ber.in.c.j.de fi.preſby.ſed ad ꝑ
latione non poteſt ſine diſpenſatiōe pa
pe de fi.preſby.c.is qui.li.vj.
¶Quid ſi non intrat religionem.vide. 14
ſ.irregularitas.j.§.iij.
¶Utrū diſpēſatio cū illegitimo vt cleri 15

eatū vel ad ordines ꝓmoueat debeat i-
telligi de oib⁹ ordib⁹.vide.s̄.cle.j.§.iiij.
16 ¶Duodecio.Peregrini ⁊ ignoti ordina
ri nō dn̄t.Peregrini sunt q̄ nō sunt oriū
di de ep̄atu.vl̄ nō h̄nt ibi domiciliū aut
bn̄ficiū vt in.c.cū nuil⁹.de eta.⁊ q̄.ordi.
li.vj.Ignoti sunt quoꝝ origo ⁊ vita ⁊ re
gularitas nō est nota ep̄o.xxiiij.d.c.ep̄s
⁊.ij.q.vij.querēn.nam pegrini ordinari
nō debēt.nisi habeāt lr̄as autēticas vt
j.pegrin⁹.§.iij.similiter ignoti nisi prius
examinatione breuia cognoscantur.
17 ¶Decimotertio.Infames ⁊ de hoc vid
s̄.infamia.
18 ¶Decimoquarto.Oēs irregulares ⁊ q̄
sint vide.s̄.irregularitas.
19 ¶Decimoquinto. Oēs suspensi aut in
terdicti vel excōicati.⁊ de istis habes.s̄.
Interdictū.iiij..§.j.⁊.j.suspēsio.j.
20 ¶Deciosexto Oēs ordinati i diaconos
vl̄ subdiaconos a papa nō pn̄t sine ei⁹
licētia ab alio ordiari ad supiores ordi-
nes.c.cū i distribuendis.d tē.or.⁊ in.c.si
lium.j.q.j.
21 ¶Decimoseptio hermafrodit⁹.xxxvj.
illiteratos di.xliiij.c.fi.⁊ si ordinet̄ non
suscipit caracterē nisi preualeat sex⁹ vi-
rilis ſm glo.in.§.hermafroditus.iiij.q.
iij.si equalis esset non susciperet ſm ro.
22 ¶Decimooctauo Coniugati nisi velint
religionē intrare vel ad sacros ordines
promoueri.c.fi.de tem.or.lib.vj.de quo
dic vt matrimoniū.iiij.§.viij.
23 ¶Sed q̄d si ep̄s ordinat aliquē prefa-
toꝝ.Rn̄.ꝙ mortaliter peccat ſm Tho.i
iiij.d.xxiiij.nisi cū eis dispēsaret i casib⁹
in q̄b⁹ pōt.Et vltra hoc si ordinat infan
tē nisi religionē itraret aut ꝯiugatū nisi
velit ad sacros ordines ꝓmoueri vl̄ reli
gionē intrare vel illiteratū suspēsus est
per annū a collatiōe clericalis tonsure.
vt no.i.c.eos ⁊.c.nullus.de tē.or.lib.vj.
24 ¶Utrū prelatus possit cogere clericū
ad ordines suscipiendos.Rn̄.ſm cōiter
doc.i.c.q̄ris.de eta.⁊ q̄lita.ꝙ si habet bn̄
ficiū pōt cogere.nisi legitime excuset̄ de
quo vide ibidē.Si vero non habet bn̄fi-
ciū ecclesiasticū nō potest cogere ⁊ ordi-
nans inuitū qui nō est bn̄ficiatus ē su-
spensus a celebratiōe misse per annū et
debet deponi.lxxiiij.d.c.j.⁊.ij.
¶Utꝝ coacte ordinatus suscipiat cara 25
cterē.Rn̄.ꝙ si coactio sit ꝯditionalis pu
ta vt euadat mortē sic suscipit.ar.c.vbi
ista didicisti.lxxiij.d.⁊.ca.de iudeis.lxv.
d.⁊.c.ꝙ quidā.j.q.j.q꞉ volūtas coacta
voluntas est.xv.q.j.merito sꝫ si coactio
sit absoluta puta q꞉ per vim ordinatur
sic nō suscipit caracterē.facit.c.maiores
in fi.de baptis.
¶Sed nunq̄d talis ordinat⁹ metu con- 26
ditionali teneat̄ ꝯtinere.Rn̄.ꝙ nō si me-
tu talis fuit qui potuit cadere in cōstā
tem virum per qua perlatū.de his q̄ vi.
me.⁊ in.c.ad aures.d etat.⁊ quali.or.q꞉
integritas est res voti non precepti.ca.
integritas.xxxij.q.j.

Ordo iiij.q̄ tēpore dꝫ dari.Rn̄.ꝙ
p̄ma tōsura pōt dari oi tē
pore ſm host.⁊ sequit̄.do.Anto.i.c.ꝯsul
tatiōi.de tē.ordi. Minores ordines pōt
ep̄s q̄libet in diebus dn̄icis dare vni vel
duobus ⁊ nō plurib⁹ ſm ho.i.c.de eo.d
tem.or.vbi tex.est sed Inno.⁊ Hos.ibid
tenent ꝙ etiam pluribus q̄ȝ duobus po
test dare dūmodo non videatur ordina
tionē generalem facere.Sꝫ opi.ho.cum
inhereat litere est tutior q꞉ in re dubia
tuti⁹ est īseruire verbis edicti.l.§.si his
ff.de exer.ac.Papa cōiter subdiaconatū
in oibus dn̄icis diebus ⁊ aliis festis p̄-
cipuis di.lxxv.c.vlt.⁊ host.dicit in.d.c.
de eo.ꝙ oēs ordies ⁊ oi tēpore potest cō
ferre papa.ar.c.ad honorem.de auto.⁊
vsu pallij.
¶Sed nūquid pōt ep̄s dare quatuor 1
ordines minores in aliis festis q̄ȝ de qui
bus in.c.fi.de.feriis.Rn̄.do.an.in.d.c.d
eo recitat quosdā tenere ꝙ sic ⁊ quosdā
ꝙ nō sed solū in illis festis in quib⁹ vir-
gines cōsecrari possunt ⁊ ho.dicit hoc
esse tutius tex.tn̄ dicit in.d.capi.de eo
dn̄icis ⁊ aliis duobus festiuis.
¶Utrū abbates similiter possint dare
quatuor ordines predictis diebus do-
minicis vel festiuis sicut ep̄i.do.anto.in
d.c.de eo.⁊ in cap.cum cōtingat.de eta.
⁊ quali.tꝫ ꝙ sic immo secundum host.

videtur qđ potius his diebus debeant dare quã in quatuor temporibus ne videantur generalẽ ordinationẽ facere et placet. Alij ordines debent dari ab epiſcopis tantũ in ſex tẽporibus anni.ſ.in ſabbatis quatuor temporũ anni. Et in ſabbato medie hebdomade q̃dragesime. in quo cantatur oẽs ſitientes. Et in ſabbato ſancto.lxxv.diſtin.per totum.⁊ de temp.ordi.per.totum.

¶Sed nũquid temp⁹ eſt de ſubſtantia ordinum. Rñ. ꝙ non.c.ſane.de temp.or.

4 ¶Que pena cõferẽtis ⁊ ſuſcipiẽtis ordines extra prefata tpa ⁊ qs poterit diſpenſare vide.ſ.irregularitas.j.§.xxxv.

5 ¶Utrum poſſint cõferri poſt prandiũ. ¶Rñ. qđ non: tamẽ ſi conferunt tenent ſm hug.lxxv.di.ordinationes.⁊ Ber.⁊ Lau. Joã.⁊ Hoſ.in.d.c.de eo. Ray.vero ponit ieiuniũ ordinantis et ordinati inter illa que ſunt in dubio an ſint de ſubſtãtia vel ne ⁊ propterea tenet quod totum ſit reiterandum quia non dicitur reiteratum quod neſcitur factum.c.veniens.de presby.non baptiſ.contrarium tamen credo verius in minoribus ordinibus per not.in.c.literas.de tempo.ordi.⁊.lxxv.diſt. quod a patribus in quibus miſſa non eſt de neceſſitate. ſed in maioribus dicerem cum Ray.cum miſſa ſit de ſubſtantia.vt not.do.Ant.in.d.c.literas.

Ordo v. vbi dꝫ cõferri. Rñ. qđ i eccleſia epiſcopali.ar.lxxvij.di.c.j.ſed de conſuetudine dant vbi volunt.lxxv.diſ.in palea.

Ordo vj. q̃ ordine dꝫ accipi. Rñ. qđ gradatĩ incipiẽdo ab infimo aſcẽdẽdo vſqꝫ ad ſupremũ.ſ.pͥma tonſura ſeu pſalmiſtatus hoſtiariatus lectoratus exorciſtat⁹ acolitat⁹.ſubdiaconatus diaconatus preſbyteratus et epatus.lix.di.ſi officia.lxxvij.diſt.c.j.

¶Quid ſiquis vno vel plurib⁹ permiſſis ad ſuperiorem ordinet vide.ſ. Irregularitas.§.xxxvj.

2 ¶Quod ordines poſſant ſimul conferri. Rñ. Inn. hoſt.in.c.de eo.de temp.ordi.tenentqđ prima tonſura et quatuor minores nõ poſſant dari vna die per.c.literas.⁊ per.c.dilectus.eo.titu.⁊ in iſto c.de eo nihil dicit de pſalmiſtatu.⁊ hoc ſequitur.d.Ant.in.d.c.de eo.gl.tamẽ in d.c.de eo.tenet ꝙ omnes minores ſimul vna die poſſunt cõferri.⁊ Hoſ.facit pro ea.tex.in.d.c.de.eo vbi dicit minores ordines.xix.diſt.Si Romanorũ. Ego ſeruarem conſuetudinẽ in hoc ſed vbi non apparet de conſuetudine tunc tenerem opinionem hoſtiẽ.⁊ Inno.que videtur verior qꝛ.d.c.deeo.ſuperius expreſſerat ſolũ de quatuor minoribus ⁊ poſtea.additur minores.⁊ ideo iſta indefinita reſtringenda eſt ad.ſ.expreſſa.facit.l.põponius.in prin.ff.de procur.vn⁹ autẽ ſacer ordo cũ predictis minorib⁹ vel duo ſacri ordines eadẽ die vni perſone cõferri nõ poſſunt nec in hoc diſpẽſari poteſt niſi per papã.vt no.Inno.⁊ hoſti.in.c.dilectus.de temp.or.ſed cõferri debent ſinguli per ſe ⁊ per certa interſtitia temporũ.lxxvij.di.in ſingulis.⁊.c.quicunqꝫ. vnde licet aliquis ordinator cõtinuaret ieiunium vſqꝫ ad dominicã de mane: et ordinãdus non tamẽ poſſet qui in ſabbato vnũ ſuſceperat aliũ die dominico, recipere qꝛ cenſet pro eodẽ die.c.literas de tẽp.ordi. Fallit hoc ſm Ber.in epõ q̃ in ſabbato põt in ſacerdotẽ ordinari et in dominico in epiſcopum conſecrari.

¶Que pena cõferentis ordines contra prefatã formã.ſ.duos ſacros vno die vł minores cũ vno ſacro. Rñ. ſm Ber.in.c.dilectus.de tẽp.or.ꝙ ſuſpenſus eſt a poteſtate ordinandi donec per papã cũ eo diſpenſet. Sed.d.Ant.in.c.literas.eod.ti.dicit ꝙ nõ eſt ſuſpenſus ſed ſuſpendẽdus ab ordinibus dãdis ſic collatis ſed ordinatus bene eſt ſuſpenſus ipſo facto ⁊ a ſolo papa poteſt abſolui vt.dicit.c.literas.in fi.de quo vide.ſ. irregularitas j.§.xiij. 3

Ordo vij. q̃modo dꝫ cõferri. Rñ. ꝙ pͥmo debet p̃cedere ſcrutinium ſiue examinatio per Archidiaconum de iure communi de officio. Archidia.ad hoc.⁊.c.vt noſtrum.et de elect.c.nihil eſt.§.epiſcopi.ſcilicet de vita mino

tibus ⁊ qualitatib⁹ ⁊ ceteris que requi‑
runtur in ordinato.ſ.ꝙ nullum impedi‑
mentū de.ſ.ſcriptis habeat.Item ꝙ ſit
ſobrius nō ebrioſus.xv.di. ⁊ xxxiij.per
totum.Itē prudēs.xv.di.vſqꝫ ad.xi. di.
Item ornat⁹ virtutibus.xl. diſt. vſqꝫ ad
xlij.Item caſtus xliij.diſt in.§. pudicus
xxvj.d.vſqꝫ ad.xxxv.Itē hoſpitalis.lxij
di.⁊.lxxxvj.di.per totum nō litigioſus.
xlvj.di.xc.di.lxxxviij.di.lxxxvj.di. per‑
uenit nō cupidus.xlvij.⁊. d. c. peruenit
Item domui ſu' bene preſidēs.lxvj.di.
§.neceſſe.lxxxvj.diſt.lxxxix.di.xcij.diſti.
Item ieiunus.lxxv. diſt. ꝙ a patribus.
¶ Secūdo debet miſſa celebrari. ab eo
qui vult ordinare. Unde aliqui vt ray.
tenent ꝙ ſi miſſa omittatur nihil fit ſꝫ
totum iteran.eſt.hugo tamen.⁊ Ioan.
lxxv.di.in.c.ordinationes.el. j. ⁊ ber. in
c.ꝙ ſicut.de elec.tenent ꝙ non eſt de ne
ceſſitate ꝙ credo verū in minoribus ſe
cus in ſacris : quia eſt de ſubſtantia. vt
ſ.ordo.iiij.§.v.Fallit in prima tonſura
que communiter hodie ſine miſſa dat
et ſi vnus dicit miſſam alius conſecret
nihilominus tenet ordo vt dicit Ber. ⁊
hugo vbi.ſ.licet fieri non debeat. Qđ
limito verum in minoribus ſe ſed non
in ſacris. ¶ Tertio debent habere ordi‑
nādi indumenta pertinentia ad ordi‑
nem quem volunt ſuſcipere. ¶ Quarto
ꝙ ordinans in quocunqꝫ ordine ſeruet
ritū paſtoralis maxime circa porrectio‑
nem inſtrumentorum in quibus chara‑
cter confertur dicēdo verba conuenien‑
tia ⁊ faciendo vt ordinādi tangant cor‑
porali tactu pro maiori cautela ⁊ nihil
omittat de ordinatis in paſtorali. qꝛ vt
dixit excepto loco ⁊ tēpore etate vnctio‑
ne impoſitione manuum tactu corpora‑
li ieiunium. miſſa in minoribus. et qđ
ſit proprius epiſcopus vel non ⁊ oratio‑
nibus aliquibus que non dicuntur cū
aliquorum corporalium traditione om‑
nia alia ab iſtis creduntur ita de neceſ‑
ſitate ꝙ ſi aliquid omittatur communi‑
ter tenetur qđ nihil fit. ⁊ totum eſt ite‑
randuꝫ ſm aliquos licet vt dixi teneāt
theologiꝙ in aliqb⁹ cōfertur character
⁊ ſic ſm eos ſi alia omitterentur eſſent
ſolum ſupplenda ſed qꝛ hoc non habe‑
mus expreſſuꝫ tenen̄.eſt ſecurū vt dixi.
¶ Sed nunquid cum quis interrogat 1
⁊ examinatur tenetur dicere peccatum
ſuum. Rn̄. ſm Inno.in.c. inquiſitionis.
de accu.qđ nō niſi etiam poſt penitētiā
impediat executionem ordinis vel ſm
hoſtiē.poteſt reſpondere ſi aliqđ horū
commiſi egi penitentiam nec indigeo
diſpenſatione.
¶ Utrū epſ poſſit ſuo ſubdito ſine cau‑ 2
ſa legitia denegare collationē ordinis.
Rn̄.ꝙ aut regularis ⁊ ſic nō tenetur ei
cōferre imo ſu⁹ p̄latus pōt hoc ſibi de‑
negare nec ꝯ ſui p̄lati voluntatē pōt ꝓ‑
moueri ⁊ ſic loquit.c.ad aures de tēpo.
or.Aut eſt ſecularis ⁊ ſic nō tenet epſ.
Aut eſt in dignitate ⁊ beneficio ⁊ ſic nō
pōt epſ ei denegare ſic loquitur.ca.ex
tuarum tenore.de tempo.or.
¶ Utrū ordinās indignū ſcietēr peccet
mortaliter. Rn̄ ſm Aſtē.lib.v.titu v.qđ
ſic quia infideliter agit cum domino q̄
eum diſpenſatorem conſtituit.

Ornatus

Ornatus q̄ requirūtur vt ſit peccato Rn̄.ꝙ ſex ⁊
itelligo taꝫ de ornatu veſtimētorū ⁊ cor‑
poris virorum ⁊ mulierum ꝙ̄ de orna‑
tu domorum ⁊ ſupellectilium.
☞ Ad propoſituꝫ eorum que dicūtur
⁊ an ornatus mulierū ſit permiſſus nō.
Bar.cepo.in.l.mulieris .i p̄n.q.xij.ff.de
verb.ſigni.⁊ omnino p abba. in.c.j.ne
cle.vel mo.⁊ que dicātur ornameta mu‑
liebria not.in.l.argēto.§. ornamēta.et
§.mundus.ff.de auro ⁊ ar.leg.
¶ Primū recta itētio.ſ.vt nō fiat ꝑ ſup‑
biam vel libidinē ſed ex legitima cau‑
ſanā vt dicit Chryſ.i.c.ſicut.xxij.q.v.Si‑
cut enim peccatum opus ſine volūtate
non fiat ita iuſtitia ex opere non cōſu‑
matur niſi voluntas affuerit. Nam vir
orans ſe vel mulier vt non appareat in
cōtemptum honeſtis pſonis vel vt pla‑
ceat vir vxor ſue ⁊ vxor viro ⁊ huiuſmo‑
di ex tali intentiōe licit⁹ eſt q̄libet orna‑
tus ſi mō alie adſint ꝯditiōes de q̄b⁹ j.
Si āt fiat ꝑꝑ itētionē ſic talē erit pecca‑

tur qualis eſt pctī intētio. Unde Aug. de ſermone dñi i mōte exponēdo illud cum ieiunatis nolite fieri ſicut ypocrite ꝛc. In hoc aūt indi.c. maxime aduertē dum eſt: nō in ſolo nitore rerū corpo ralium atꝗ pompa. ſed etiam in ipſis ſor dibus ꝛ luctuoſis eſſe poſſe iactātiam ꝛ eo periculoſiorē quo ſub noie ſeruitu tis dei decepit. hec ille. ex q̄ pꝫ ꝙ ꝛ ſu perabundātia ꝛ defect⁹ ꝛ etiā medio critas ornat⁹ ex intētione mala ſemꝑ mala eſt diſcutiēt ergo prima intētio or natus ꝛ ſi ſit ad prouocañ. alios ad libi dinē ſic eſt mortale peccatū qꝛ nō ſolū ꝯcupiſcere: ſed velle cōcupiſci extra ſta tum matrimonij dānabile eſt ſm aug. ſimiliter ſi fit ꝓpter elationē vanā glo riam ꝛ ſuperbiā q̄ ſit mortalis ꝛ quan do ſit. vide Superbia ꝛ Uanagloria.

2 ¶ Sed nūquid mulier innupta poſſit ſe ornare vt placeat alicui viro. Rñ. ꝙ. lꝫ q̄dā indiſtincte teneant ꝙ nō per dictū apl̄i prime cor. vij. cuꝫ dicit mulier que nupta ē ꝛc. Tn. tñ tene illud nupta ac cipi q̄ntū vel ad rem vel intentionē. Et ſō illa mulier q̄ itēdit nubere vt placeat alicui ꝓ vxore ſi ſe ornat non habet pra uam intentionē. ſed bene illa que cum nō intēdat nubere vel nō poteſt cū ali quo q̄rit ei placere ꝛi hoc ꝯcor. doct. cōmunit̄ Alex. ꝛ. ſ. Tho. ij. ij. q. clxix. fa cit. c. nō ſatis. lxxxvj. di. ꝛ do. Luc. xj. Si ocul⁹ tu⁹ ſimplex fuerit ꝛc. i. ſi intētio tua recta vel nequam fuerit opus in differens erit rectum vel nequam.

3 ¶ Scōm ꝙ requiritur in ornatu eſt ho neſtas. nihil eñ inhoneſtuꝫ poteſt eſſe licitum. Uñ ſicut ſine iuſtitia nemo in greditur regnū dei ita ſine honeſtate q̄ eſt vna de partibus eius eſſentialib⁹. l. iuſtitia. ⁋. iuris ꝑcepta. ff. d iuſti. ꝛ iur. ꝛ ꝓpterea Pa. ad. Gal. v. ponit ipudicitiā vnū de excludētibus a regno dei. Dire cte autem habet inhoneſtatē ille orna tus ex quo mulieres vel viri oſtēdūt lo ca impudica. ꝛ licet viri nō oſtendāt nu de ſufficit ad impudicitiā taliter eoruꝫ formas oſtēdere ꝙ ſm rationem rectā impudicitiā oſtēdūt. Sicut faciunt qui veſtimenta ita breuia portāt ꝙ omnia ſigna virilis membri apparent. Simi liter continet impudiciam ꝙ mulieres taliter veſtimenta apperiant ꝙ pectus ꝛ mamillas oſtendant. Unde tales non audeo excuſare a mortali quando nota biliter in hoc excedunt. Excuſarem be ne viros quando tali habitu vterentur ex aliqua neceſſitate puta equitando ꝛ coram talibus qui non habent prouo cari ad laſciuiā ſicut cū iuuenes indūt in diploide ſimul ꝛ hmōi ꝛ ideꝫ dico de mulierib⁹ in domo corā viris ſuis aut alijs mulierib⁹ alr̄ nō. Nec valet ꝙ ſic ē cōſuetū qꝛ corruptela eſt. l. ꝙ nō rōne. ff. de le. que poti⁹ auget peccatum. c. ſi. de ꝯſue. Similiter ſm aliquos videtur impudicū. ꝙ mulier habeat caput diſ coopertū. Sed aug. i epiſtola ad poſſi diuꝫ videtur tenere ꝙ hoc ſit verū quo ad decentiā non neceſſitatē Inquit eñ capillos nudare feminas q̄s et caput velare Apoſtolus iubet nec maritatas decet hec ille. Et gl. ſup illud prime cor. xj. Mulier velatum habere debet caput dicit ꝙ alique excuſantur a peccato qñ hoc nō faciunt ex vanitate. ſed propter contrariam conſuetudineꝫ ꝛ ſic tene ꝙ cum hoc de ſe non ſit impudicum excu ſat cōſuetudo. ꝛ hoc ſequitur. S. Tho mas. vbi. ſ.

¶ Sed nunq̄d fucātes ſe ſeu coloran tes ſe aut alia figmēta adhibētes vtpu ta adulterinos crines ꝛ hmōi faciant ꝯ̄ honeſtatē talr̄ ꝙ peccēt mortaliter. Rñ. 4 circa hoc eſt diuerſa opin. inter doc. S. Tho. vbi. ſ. tꝫ ꝙ hmōi fictiōes non pñt eſſe ſine peccato non tamen ſemper eſt mortale. Sed ſolum qñ fit ꝓpter laſci uiā vel in dei contemptum. Alex. in. iiij. pte ſumme recitat quoſdā tenere ſi ta lia fiant ad occultandū defectum. puta morpheam in facie vel nuditatem capi tis. qꝛ nō videtur peccatuꝫ mortale. Si vero fiant ad fingendaꝫ pulchritudinē maiorem ſic fore mortale peccatū. ipſe vero Ale. dicit ꝙ licet hec opi. ſit huma nior tamē tutius ſibi videtur dicere ꝙ omnino ſit peccatum mortale ad quod

facit dictū Ciprlani de habitu virginū q̄ ait. Manus deo inferunt quando illud qd ille formauit reformare ɔtēdūt. impugnatio eſt iſta diuini operis p̄uaricatio veritatis deum videre nō poteris quādo oculi tibi nō ſunt quos de⁹ fecit. iȝ quos dyabolus infecit de inimico tuo tincta cū illo pariter arſura hec ille. Et dictū hyero. ad Mauritiū filiaȝ crimē ē poſt criſmatis ſanctificationeȝ cuiuſlibet pigmēti ſucco vl' puluere fordidari. ꝛ dictum Aug. de cōſe. diſtin v. c. fucare. vbi oſtendit ꝙ eſt adulterine fallacie ꝛ inhoneſtatis. Ego vero in occultātibus defectum tenerem opini. S. Tho. In aliꝭs autem que talibus vtuntur ad fingendam maiorem pulchritudineȝ recitarem eis opiniones p̄dictas ꝛ inducerem pro poſſe ad dimittēdum oſtendens periculum ꝙ ſi pur vellēt tenere opini. S. Tho. non negarē eis abſolutionē ſed me exonerarē ꝛ ſup ipſos vel ipſas relinquerem.

5 ¶ Tertiū ꝙ requiritur in ornatu eſt cōuenientia perſone naȝ religioſus debet habere habitum religioſum aliter eſſet excommunicat⁹. v. s̄. excommunicatio vñ. caſu. xxvij. Clericis aliquibus nō lȝ vti. vt. s̄. Cleric⁹. iiij Unde tenet Uide. ꝙ ſi religioſi vel religioſe ferrēt habituȝ nō cōuenientem ſue profeſſioni ꝙ peccāt mortaliter ſi nō in modico excedāt. Idem dic de muliere que vtitur habitu virili vel econtrario. ſ. ꝙ peccat mortaliter quia facit contra preceptuȝ deuterono. xxij. ꝛ videtur ſequi. San. Tho. vbi. s̄. quia dicit ꝙ ſpecialiter eſt prohibitum. Addit tamen ꝙ poſſet quis tali habitu vti ſine peccato propter aliquam neceſſitatem vel cauſam vt occultaret ſe ab hoſtibus. vel quia aliud nō habet veſtimētum. ꝛ huiuſmodi. Facit ad hoc. c. clerici officia. de. vi. ꝛ ho. cle. ꝛ quod ibi not.

6 ¶ Quartum ꝙ requiritur in ornatu ēt parſimonia ꝛ moderatio. ſcȝ ne ſit ſupfluus vel quo ad multitudinē ꝛ diuerſitatē vt in multis veſtib⁹ iocalibus ꝛ hmōi vel quo ad precioſitateȝ vel quo ad curioſitatem. Nā vſus ſupfluus eſt omnino vicioſus vnde ad Gal. v. Inter alia que excludunt a regno dei cū fuiſſet dictum de fornicatione ponitur Luxuria vbi dicit gl. quelibet ſuperfluitas intellige. no. excedens. vt ſit mortalis. Uñ Tho. vbi. s̄. dicit ꝙ facientes ornamēta ſupfluā ꝛ curioſā peccāt qñ ſupfluitas eſt notabiliter exceſſiua nō eſt dubiū inter doc. quin ſit mortalis. ſed difficultas eſt in cognoſcendo quando dicatur no. exceſſiua. Unde pro hoc intelligendo mihi videtur dicendum ꝙ ornatus dicitur ſuperfluus qñ excedit ɔditionē ſtat⁹ perſone ad quā cōditionē cognoſcendam. Tria ſunt tempora conſideranda tanꝗ tria ſpecula ex quibus intelligeẽ qñ dicatur ſuperfluus. Primū tps p̄teritū. ſ. qualiter pueniſti ad talē cōditionem puta dominiuȝ nobilitatē ꝛ diuitias. Si q̄ppe per rapinas vſuras falſos contractus ex quib⁹ reſtitutiōi teneris obnoxius ad talem conditionem perueniſti vti nō ipoteris multitudine diuerſitate precioſitate vel curioſitate q̄ alij vtunē cōiter exiſtentes in tali ɔditiōe ꝛ ſtatu ſine peccato mortali. Nā reb⁹ obnoxijs reſtitutioni non licet vti ſine peccato mortali ad ſtatuȝ vel pompā de reſti. ſpo. c. ſepe. ɔtingit. ꝛ hoc eſt qd dicit Iſa. ix. c. Ueſtimentū admixtū ſanguine cibi erit ignis. ꝛ Jero. ij. c. In alijs tuis inuēt⁹ eſt ſanguis animarū pauperū. Et quāuis ſuper incertis reſtituēdis poſſit prelat⁹ eccleſiaſtic⁹ diſpēſare vt qs de eis viuat ſm q̄litatē cōditiōis naturalis alicuius. Si tamē hoc facit ad ſuperfluitatē ꝛ ſtatū ſolū eſt in ſtatu dānationis tā diſpenſans ꝙ diſpenſatus facit ꝙ no. in. c. dudum. el. ij. de elec. ꝛ in. c. ꝛ ſi illi. xij. q. ij. Solūmodo eis diſpēſare lȝ de incertis vt viuere poſſint ſm eoꝝ cōditionē qr ille qui eſt cōſuetus vti cibis delicatis. vel veſtit⁹ nō poſſet ſic groſſis vti ſicut q̄ ad hoc eſt aſſuetus. ꝛ iō oportet multuȝ temperate hoc faciant. Si vero ad talē cōditionē perueniſti non per talia q̄ neceſſario ſit reſtituenda ſic credo et

ſi nõ ſis naturaliter nobilis poteris te
ornare ꝫ illũ ſtatũ ita ꝙ ex hoc nõ erit
iudicãdꝰ tuus ornatus notabiliter ſu-
perfluus. Scḋm dicit̃ tp̃s preſens ſcȝ
ſi ornatꝰ talis conuenit tue conditioni.
Maiori enĩ dignitati cõuenit maior or
natus. d. c. clerici officia. Et iõ vt ſcias
q̇d tibi cõueniat. attẽde qḋ cum nulla
ſit maior dignitas ꝙ̃ diuina. ⁊ tamẽ in
ip̃o cultu diuino dȝ ornatus eſſe tẽpe-
ratus vt pȝ in. c. gloria ep̃i. xij. q. ij. a for
tiori ornatꝰ prelatorũ eccleſiaſticorũ.
Idẽ dic ꝙ ornatus Imperatoris q̇ cẽs
mũdanos ſupereminet in. l. cuȝ multa
in fi. C. de bo. que libe. debet eſſe tẽpera
tus. Ceteroꝝ vero tãtomagis tẽperatꝰ
dȝ eſſe quanto inferiores ſunt ab ipſa
imperatoris dignitate. Et quamuis ita
ſit de iure nihilominꝰ ꝯſuetudo hodie
attendenda eſt. qꝛ vt dicit Aug. xlj. diſ.
c. j. Quiſquis rebus pretereũtibus ſtri
ctius vtitur ꝙ̃ ſe habeant mores eorũ
cum quibus viuit aut intẽperatus aut
ſuperſtitioſus ẽ. q̇ſquis ꝓo ſic eis vtit̃
vt metas cõſuetudinis bonorum inter
quos cõuerſat̃ excedat aut aliquid ſi-
gnificat dicit glo. puta infirmitatẽ ⁊ le
gitimam cãm aut flagitioſus eſt in om
nibꝰ autem talibus non vſus rerũ. ſed
liquido inculpãda eſt. Quid igit̃ locis
tp̃ibus ⁊ pſonis cõueniat diligẽter at-
tẽdẽdũ eſt nec temere flagitia reprehẽ
danꝰ hec ille. Vñ ſi vis agnoſcere ſi ex
cedis cõſidera cõitatẽ bonorum inter
quos viuis. qui ſunt equalis dignita-
tis nobilitatis diuitiaꝝ abũdantie ⁊ no
tãter dixi communitatẽ bonoꝝ nõ ali-
quorum. Et ſi ꝫm eoꝝ cõſuetudinẽ vte
ris precioſis vel multitudine aut curio
ſitate nõ iudicabo exceſſuȝ. Niſi occur
ret tibi caſus in quo aliqui proximi eſ-
ſent in extrema neceſſitate. qꝛ tũc dicas
ꝫm Amb. in ca. ſicut hi. xlvij. d. Pluſꝙ̃
ſufficiat ſumptu. ſ. neceſſitatis ⁊ fami
lie violenter obtentum eſt.

¶ Sȝ nunq̇d ille q̇ eſt equalis in diui
tijs nobilibꝰ poſſit ornare ſe ꝫm ꝙ cõi-
ter nobiles faciunt lȝ ip̃e ſit ex infimo
gñe. Rñ ꝙ ſic. Niſi quo ad deaurata q̃
de iure cõueniũt doc. ⁊ militibus rõ qꝛ
nobilitas hodie non attribuit̃ ꝫm vir-
tutẽ ſed ꝫm põpã ⁊ opinionẽ. fallit etiã
qñ hoc ad ꝯparationẽ p̃latoꝝ domino
rũ ⁊ officialiũ q̇bꝰ lȝ aliq̇s eſſet ipſis di
tior nõ liceret ſe ornare ꝫm ꝙ tales p̃la
ti vel dñi vel officiales cõiter faciunt.
Cõclude ergo ꝙ ſi q̇s vtit̃ ornatu p̃cio
ſo vel multiplici aut curioſo ꝫm ꝯditio
nẽ ſtatꝰ preſentis. vt cõiter faciũt i pre
ſenti tempore boni diuites vl̃ nobiles
ſibi equales non peccãt.

¶ Tertiũ tp̃s cõſiderãdũ eſt tp̃s futu- 8
rũ hoc eſt ꝙ conſideret ſi in tali ornatu
poterit ſe tenere taliter ꝙ in futurũ nõ
habeat cõmittere aliqua peccata mor-
talia. Nã ſi eſt neceſſe aliqua mortalia
committere. vt in tali ornatu ſe teneat
ſicut illi qui ꝓpter talia habent neceſ-
ſe in partibus remotis ad negociãdũ
morari dimiſſis vxoribus ſibi propter
eoꝝ ĩbecillitates multa mortalia com-
mittũt ⁊ hmõi. Nã tũc talis ornatꝰ eſt
ſuperfluus ⁊ illicitꝰ ꝫm ergo predicta
tria tp̃a potes cognoſcere quãdo hȝ ſu
perfluitatem ⁊ ꝙ̃uis ſit difficillimũ co-
gnoſcere qñ habeat notabilẽ ſupfluita
tẽ q̇ ſit pctm̃ mortale niſi ꝫ primũ tp̃s
⁊ tertiũ. Tñ deteſtãdi ſunt vt in pluri-
bus habent de ſupfluo ⁊ ſic de peccato
vt pote q̇ ſunt occaſio multoꝝ peccato
rum. Nam primo inducunt ad laſciuiã
ſecundo impediunt multa matrimonia
⁊ tertio p̃bent materiam inordinate cu
piditatis. Ideo pſal. xxx. Odiſti obſer-
uantes vanitates ſuperuacue.

¶ Quintũ qḋ req̇rit ornatꝰ vt ſit licitus 9
eſt vt nõ apponat̃ circa eũ nimia ſolici
tudo ꝫm. n. S. Tho. vbi. ſ. Nimia ſoli-
citudo circa ornatũ etiã ſi nõ ſit deor-
dinatio ex pte finis redit eũ illicitum.
Et ꝙ̃uis iſta ſolicitudo nimia nõ ſit mor
talis niſi qñ ꝓpter ip̃am dimitteret ne
ceſſaria ad ſalutẽ: nihilominꝰ ſalteȝ eſt
veniale peccatum

¶ Sextuȝ qḋ requirit̃ vt ornatꝰ ſit licitꝰ 10
eſt vt non ſit ſcandaloſus ꝓrimo. dicit
Alex. de ale. i. ij. ij. q. clij. ꝙ lȝ ſe ornare
p̃cioſis veſtibꝰ ꝫm nobilitatẽ pſone. et

cõſuetudinem terre ꝛ dignitatez officij ita tñ ꝙ abſit libido in volũtate ꝛ ſcandalũ i exteriori opere nec mirum. quia Mat.xviij. ve hõi illi per quẽ ſcãdalum venit. Aduerte tñ ꝙ licet aliquis ꝓuocet ad cõcupiſcẽtiã ꝓpter ornatũ alterius ſi ille q̃ ornat ſe hoc nõ itẽdit. nec eſt exceſſus i ornatu expoſit⁹ ſcãdalũ paſſiuũ ꝛ occaſio accepta. Sz qñ eſt i ornatu exceſſus pſertim incitatiuus ad libidinẽ vt in mulierib⁹ iueniẽtib⁹ nouas inẽtiões ſeu vanitates ꝛ credũt ꝓbabiliter ꝙ aliq̃ ꝓuocant ad libidinẽ nõ excuſãt a mortali ſi ꝺ hoc nõ curãt ſz potius volũt portare. Si ṽo nõ credunt ꝓbabiliter ꝙ prebeãt occaſionẽ ruine alteri ſic difficilimum eſt determinare de mortali lz aliqualiter excedãt. Uez eſt ꝙ periculoſus eſt exceſſus in ornatu ꝓuocatio ad libidinẽ vt in mulieribus faciẽtib⁹ fazos nouas quas ſingulariter diabol⁹ ꝓuocat ad ornañ. ſc magis ꝗ̃ viros. qꝛ magis ſunt efficaces ad illaq̃andũ aĩas. Et iõ lz nõ poſſit ſnĩa dari de mortali ꝓ ꝗ̃to exceſſu nihilominus ſemper inducẽde ſunt ad dimiſſionem propter periculũ. pp qꝺ cõminatur eis dñs per illa. iij. c. In illa indt die. ſ. iudicij auferet dñs ornamẽtũ calciamẽtoꝝ ꝛ torques. ſ. collaria ꝛ monilia ꝛ armillas. ſ. ornamẽta brachiorũ vt maniche rechamate vel longe mitras. ſ. machanones vel lunetas diſcriminalia. i. pectines ad pectinãdum caput: vel cerructos ſperilidas. i. ornatus taloꝝ in fine veſtis vt ſunt caude vel fimbrie murenulas. i. cathenas paruas circa collũ. olfatoriola in aures gẽmas in frõte pẽdentes ꝛ mutatoria. i. diuerſas veſtes ꝛ lintheamina vt faciunt romane ſupra veſtes acus ꝛ ſpecula ſyndones et camiſias vias. i. bindolos pro capillis colligẽdis ꝛ theriſtra. i. veſtes eſtiuas. vt ſunt iornee. aeria ꝙ eſt eſtas ꝛ erit ꝓ ſuaui odore fetor. ꝓ zona funicul⁹: pro criſpãti crine caluicium ꝛ pro faſcia pectorali cilicijũ hec ibi. Sis ꝗ prudens, O cõfeſſor vt non precipites ſniam vbi non eſt precipitanda ꝛ cautus vt non relaxes ꝙ ſp eſt reſtringẽdũ qꝛ cũ communiter in ornatu nõ ſint ꝯditiões. ꝫ. poſite ſitqꝫ ꝯñr in ipo peccatũ. Ergo taliter ornãtes ſe dãt operã rei illicite: et ꝓpterea iuridice iputat eis malũ. qꝺ probabil'r ex eis euenit laſciuia. facit. c. eũ q̃. ꝛ. c. ꝗ̃uis. l. di. ꝛ qꝺ no. in. c. ſicut dignũ. de ho. iõ deteſtandũ. ꝓpter qꝺ merito ſaluator Lu. xvj. expreſſit ꝙ diues dãnatus induebatur purpura ꝛ biſſo.

Ociositas eſt cũ q̃s quiete neceſſaria ſaluti corporis accepta vacat ab aliq̃ opere ſpirituali vel corporali ꝛ hec filia accidie. ꝛ quãdo ſit pctm̃ mortale. vide. ꝫ. accidia. §. j. ꝛ. ij ꝛ preceptum. §. v.

Pactũ autẽ dicitur a pactione: inde eſt pacis nomẽ appellatũ. ꝛ eſt pactio duoꝝ pluriũ ve in idẽ placitum ſeu cõſenſus vt dicit tex. in. l. j. ff. de pac. Et iõ ois contract⁹ generaliter dicitur pactũ ſz cũ habeat nomẽ ſpecificũ ab ipſo contractu denominatur vt vẽditio locatio. cum vero non habet nomen dr̃ pactum a genere.

☞ Adde inſtitum dr̃ ꝙ pactũ eſt duorũ ꝯſenſus procedere i pacto expreſſo. Sed pactum tacitum põt intelligi pactum eſſe cum his qui erant abſentes. ꝛ ſimul non conſenſerunt: ita Bar. in. l. ſi creditores in fi. C. de pac. ꝛ Alexan. in l. ij. col. j. cum concor. ibi per eum ſignatis. C. eodem.

¶ Que dr̃ia eſt inter pactũ pollicitatio ꝛ nẽ cõuẽtionẽ ſtipulationẽ ꝛ ꝓmiſſionẽ Rñ. ꝙ pactũ eſt conſenſus duorum vel pluriũ ad aliquid faciendũ vel dandũ verbis expreſſum itẽ ꝙ verba ꝓmittant a ꝓmittẽte ꝛ conſequenter a recipiẽte. Si vero verba ꝓmittant a recipiente ſic erit ſtipulatio exemplũ dabis mihi. x. Rñ. dabo ꝓmittis facere ſic ꝛ tu rñdes ꝓmitto. inſti. de ver. obli. in prici. Pollicitatio vero eſt ſolius offerẽtis ꝓmiſſio nec requiritur preſentia pſone cui fit pollicitatio. l. j. ꝛ. l. peccatũ. ff. ꝺ poll. Et no. glo. in Cle. romani. de iureiuran. gl. in. l. j. C. de iur. do. Dicens ꝙ pollicitatio fit ſine interrogatione precedente

te.ff.de polli.l.iiij.promiſſio cõiter ſitro gatiõe.de quo dic.vt.j.Pollicitatio.in prin.⁊ põt ꝓmiſſio profiteri vl' ad polli citationẽ vel ad ſtipulationẽ:vl' ad nu dũ pactũ.ff.de edi.edic.l.ſcieñ.§.dictũ a ꝓmiſſio.Cõuentio vero eſt nomẽ ma gis gñale ꝙ pctm̃ qꝛ ſcholares in ſcho lis ⁊ fratres in.c.cõuenirent dicũtur.ff. eo.l.j.ꝑ conuentionis verbum.

2 ¶Quotuplex ẽ pactũ.Rñ.duplex aliđ veſtitum aliud nudum.

3 ¶Sed quõ modo dicatur pactũ veſtitũ. Rñ.ꝙ.vj.modis.Primo re.ſecũdo ꝟbis ſ.ſtipulãdo.tertio literis.quarto cõſen ſu.⁊ de his habes exẽpla.Ꝫ.obligatio.§.iiij.v.coherẽtiã contractus putavẽdi di tibi domũ cũ tali pacto ꝙ ego debeã morari in ipſa domo ꝑ annũ qđ quidem valet.qꝛ veſtitur coherẽtia contractus ſ.vẽditionis.al's eſſet nudũ.vj.interuẽ tu rei.puta promiſi tibi aliquid dare vt faceres mihi.vel dares aliđ.Unde ſta tim cũ dedero tibi qđ ꝓmiſi veſtit pa ctum ex parte mea.⁊ ideo interuentu eius es mihi obligatus ad faciẽdũ qđ ꝓmiſiſti.ꝓbãtur iſta inſti.de verb.ob. Nudũ vero dicitur quãdo non veſtitũ aliquo predictorũ ſed eſt in meris ⁊ pu ris finibus cõuentionis verbi gratia ꝓ miſit tibi dare centũ ſine aliqua interro gatiõe p̃cedẽti vl' chirographo ⁊ hmõi ⁊ cõſentis aliter ſi non conſentiat non erit peccatum ſed pollicitatio de quo vi de in.l.iuriſgentiũ.§.igit.ff.de pac.Si militer dicitur nudũ qñ non continet cauſam quia traditio rei ſine cauſa nul lius eſt efficacie.l.nunꝙ̃ nuda traditio. ff.de acqui.re.do.habes tñ aliquas fal lentias quas vide in Pañ.in.c.ſi cau tio.de fide.inſtru.

4 ¶Utrũ ex nudo pacto ſiue ex ſola pro miſſiõe hõ obliget.Rñ.ꝙ de iure cano nico ⁊ ĩ cõſciẽtia ſic ſub pena mortalis peccati.vt no.ĩ.c.j.de pac.⁊ in.c.Jura mẽti.xxij.q.v.Qđ limito verũ ſꝫm colle ctariũ ⁊ ſequitur Pa.in.c.prudẽtes.de don.⁊ ĩ.c.ſi cautio.de fid.inſtru.quãdo exprimitur cauſa vt promitto tibi decẽ qꝛ vẽdidiſti mihi talẽ rẽ vel mutuo cõ ceſſiſti ⁊ hmõi qꝛ ſi ſit nudum ſic ꝙ nul la cauſa eſt adiecta nõ obligat etiam in cõſciẽtia.Rõ qꝛ preſumitur per errorẽ promiſiſſe.Et ſic non põt allegari obli gatio naturalis cũ nihil ſit tam contra riũ conſenſui ꝙ̃ error.xxix.q.j.§.j.⁊.l.ſi ꝑ errorẽ.ff.de iur.om.iud.Aduerte ta mẽ ꝙ ſi quis dicit promitto tibi cẽtum donare ꝙ tũc liberalitas ꝓmiſſionis p̃ ſumitur cauſa donãdi ⁊ ſic non eſt ſine cauſa.Similiter;ſi ꝓmittitur aliquid lo co pio.qꝛ preſumitur obligaſſe ſe fauo re pie cauſe nec preſumitur ibi error.c. ſi.de ſuc.ab inte.Limito etiã ⁊ verum ꝙ ex nudo pacto obligat.ſ.quando nude paciſcẽs habuit animũ obligãdi ſe qꝛ ſꝫm cõmuniter Theologos in.iiij.diſt. xxxvij.nemo ex quacũꝙ ꝓmiſſione obli gatur.niſi q̇ hꝫ animũ obligandi ſe.fa cit.c.literarũ.de voto.⁊.l.obligationũ. la.j.ff.đ act.⁊ ob.Alias ſi nõ habuit ani mũ obligãdi nõ tenetur ſub pena mor talis peccati ad pactũ nudũ ſeruãdum niſi ſubeſſet cauſa q̃ ad hoc obligaret de neceſſitate precepti puta ꝓmiſi pri meo veſtẽ qui moritur ex frigore qꝛ te netur.ꝙ̃uis nõ habuerit animũ obligã di ſe datur.iij.limitatio.ſ.ſi cõditio vel rationalis cauſa nõ aduenit poſtea q̃ ſi a patri affuiſſet non promiſiſſet.quia ſi talis cauſa aduenirет et propterea non impleat nudum pactum non peccaret mortaliter ſecundum Jo.de notho.in iiij.di.xxxviij.⁊ ſecundum.ſcilicet.Tho. ſecunda ſecunde.q.xj.ꝙ bene.no.Ad de ⁊ quartum.ſ.quod ſit honeſtũ licitũ poſſibile ⁊c.de quibus.j.dico de pa cto veſtito.

¶Utrum oriatur actio ex nudo pacto. 5 Rñ.Inno.ĩ.c.nouit.de iudi.⁊ multi alij ꝙ non ſed ſolũ competit officiũ iudicis implorare.Sꝫ ego credo ꝙ oriatur de iure canonico vt tenet Hoſ.Jo.an.do. Anto.⁊ Pa.cũ gl.in.di.c.j.de pac.⁊ Ar. in.c.quicũꝙ ſuffragio.xij.q.ij.ad min⁹ cõditiõe ex cautione predicti.c.iuramẽ ti.ꝙ intellige ĩ caſu qñ obligat ad mor tale peccatum alias non.

¶Utrũ oẽ pctm̃ veſtitũ obliget.Rñ.ꝙ 6 non.vt not.

nõ.vt no.Pan.in.c.pactiones.de pac.et quãdo hoc ſit ꝙ nõ obligat. dic vt dixi ꝫ.iuramentũ. v. qꝛ vbi iuramentum nõ obliget nec pactũ.iteʒ pactũ dolo initũ nõ valet cũ vniuerſoꝝ de rerũ permut. Intellige quo ad doloſum. Itẽ ſi ſit alteri captioſum.ff.de reſcin.vẽdi.l.ſi id qđ pure in ſi. Itẽ ea q̃ ꝓmittunt̃ ob nimiã reuerẽtiã alicui⁹ non obligat̃.l.j.ff. q̃.re.act.nõ da. Itẽ qñ pactũ ꝯtinet turpitudinẽ.l.ſi vn⁹.§.pacta q̃ turpẽ cãm. ff.de pac. ⁊ oẽ pactũ ꝯtra ius dr̃ turpe. c.faciat hõ.xij.q.ij.ſʒ tñ diſtinctionẽ de qua in.§.viij. Itẽ pactũ in ꝯuentionib⁹ innoiatis.nõ obligat ſi ille cũ quo ꝯtraxit.nõ implet ex ꝑte ſua cõtractuʒ.vt.l. naturalis.§.j.ff.de pre.vb.⁊.l.ex placito. C.de re.ꝑmu. Ideo.cũ q̊s ꝯuenit cũ aliquo dare ſibi centũ vt nunq̃ʒ petat tale quid talis nũq̃ʒ poterit petere centum quia nũq̃ʒ poteſt implere quia ſemper poterit petere.ſecus ſi conuentio fiat. promitto tibi centum ſi remittas mihi fideicõmiſſum quia talis poterit petere eo quia poteſt remiſſionem facere. hoc Bart.C.de pac.l.conditionis.

7 ¶ Utrum pactum initum per fratres minores vel predicatores aut alios mẽdicãtes cum rectoribus parochialium eccleſiarum ſuper iuribus parochialibus puta exhibitione ſacramentorum. Iure funerãdi ⁊ ſimilibus vl̃ ſuꝑ aliijs quibuſcunq̃ʒ valeat. Rñ.ꝙ ſi factũ eſt ꝑ guardianos vel priores cũ cõſenſu ſuorum conuentuũ vel locorum valet.liceʒ non interuenerit licentia ſui generalis. aut principalis. aut capituli aut ſedis apoſtolice q̊ ad fratres minores. Dum modo alias ſit honeſtũ ⁊ licitũ de pac. c.quia quidem vl.lib.vj.

8 ¶ Utrum pactum iuramẽto firmatum ꝙ in ſe continet turpitudinem.ſ.peccati vel ẽ cõtra ius valeat. Rñ.Pau.i.c.pactiões.de pac.ꝙ ſi cõtinet turpitudinẽ ex parte vtriuſq̃ʒ.ſ.iurantis ⁊ recipientis non valet.xxij.q.iiij.per.totum. Similiter ſi cõtinet turpitudinem ſolũ ex parte iurantis vt in regula nõ eſt obligatorium lib.vj. Si vero ſolum cõtinet turpitudinẽ ex parte recipientis ſic tenet ⁊ obligat.c.debitores.ď iureiur. Rõ quia iuramentũ principaliter dirigit̃ in deũ in quo nulla poteſt verſari turpitudo. Si vero non eſt firmatum iuramento an obliget. Uide.ꝫ.Obligatio.§.x.

9 ¶ Utrum pactum de non cedendo bonis ſuis valeat. Rñ.Pa.i.d.c.pactiões. ꝙ ſic niſi ſit notoria pauꝑtas qꝛ tũc illicitum eſt qꝛ in effectu tũc vr̃ ſe obligare ad carceres quod non poteſt cũ non ſit dñs mẽbrorum ſuorum.

10 ¶ Utrum pactum factũ patri a filia dũ nuptui traderetur. ꝙ dote cõtenta nullũ ad bona patrimonialia habebit recurſum teneat. Rñ.ꝙ nõ niſi ſit iuramẽto firmatum.de pact.c.q̃uis. li.vj.

11 ¶ Utrũ pactũ qđ ẽ de ſubſtantia ꝯctus nec cõtinet turpitudinẽ valeat. Rñ.ꝙ ſi ponatur ꝑ viam modi vitiat̃ ⁊ nõ vitiat ſm Frã.de rãpo.in repe.l.fi.C. de cõdi. ob cauſaʒ. Unde pactũ ꝙ p̃cariũ duret inuito dño nõ vꝫ vt in.ca.p̃cario.de p̃ca. ⁊.l.cũ precario.ff.de p̃ca. Similiter ſi cõſtituo ꝓcuratorẽ ⁊ ꝓmitto nõ reuocare nõ valet ita,dicit Bar.i.d.l.cũ precario. ⁊ Ange.in.l.ij.ff.de ꝓcu. Et.Bal.in.l.ꝑpetuũ.ff.de ꝓcur..⁊ ſi ꝓmiſit ſub pena nõ tenetur ad penã reuocãdo. facit gl. in.c.ij.de conſue.lib.vj.⁊ Ang. in conſi. ccxxij. Sed ſi apponatur per viam conditionis non vitiatur ſed vitiat. facit.c. fi.de cond.appo.et quod not. Bart.in. auten. ingreſſi.C.de ſa.ſanc.eccle. Sed contra videtur.l.vbi mortis cauſa ita donat̃.ff.de.dona.cauſa.mortis ſol. vt ibi per Bar.

12 ¶ Promitto tibi ter te hoſpitari in domo mea:ſtas ꝑ multos annos ꝙ nõ venis nũq̊d petere poteris extimationẽ. Rñ.Jo.an.i addi.ad Spe.de.cẽſi refert ſuos magiſtros diſputaſſe ꝙ non. ⁊ ſic tene lʒ videatur ꝙ teneatur per ti.fi.de alimen.⁊ cib.lega.

13 ¶ Pactũ de hereditate viuẽtis regulariter nõ valet: qꝛ inducit votũ captãde mortis.vt.l.fi.C.de pac. ⁊ ibi ꝑ doc. ⁊ ꝑ Bal.i li.de vſib⁹ feu.de feudo dato inuicẽ.l.ꝯmiſſorie.c.ſi q̊s. ⁊ ꝑ canoniſtas

in.c.venerabilem.de ele.ꝛ Pa.i.c.nulla. de cõce.preben.Et ibi ſic diſtinguendo dicit ꝙ aut pactũ de futura ſucceſſione ſit ad conſeruãdã legitimã ſucceſſionẽ ꝛ ſic vz.vt inſti.ď legi.agn.ſucceſ.§.fi. qꝛ pactũ ẽlegi.ꝯſentaneũ.aut ſit ad legitimã ſucceſſionẽ minuendã.ꝛ tũc valet.l.pactũ.ff.de pac.Sed ſi iuramento firmetur valebit in.c.ij.de.pac.li.vj.aut ſit ad legitimã ſucceſſionem perdendã ſeu ad tollẽdã liberã teſtamenti factionẽ.ꝛ ſic nõ vz qꝛ cõtra bonos mores vt l.ſtipulatio hoc mõ.ff.de vb.ob.Adeo ꝙ ſm Bar.etiã iuramento non firmatur per regulã nõ eſt obligatoriũ.de re.iu.li.vj.vt in.d.l.ſtipulatio.not.ꝛ in.l.fi.C.de pac.Sed ego nõ credo ꝙ lz ſit cõtra bonos mores nõ tamen naturales ſed ſolum ciuiles.et ideo firmatur.di.ca.ij.de pact.

14 ¶Utrum habẽs parẽtes magnos q̃s timet ꝛ volẽs ꝓuidere aie ſue relinquit medietatẽ oim bonoꝝ ſuoꝝ paupibus ꝛ dicit ſi cõtingeret me facere aliud teſtamẽtũ i quo conſanguineos meos inſtituerẽ per qđ reuocaret pñs iudiciũ ex nũc.ibi.p.notario.publico tãꝗ pſone publice ſtipulãti ꝛrecipiẽti ꝓ dictis pauperib⁹ dono irreuocabiliter ꝛ iter viuos dictã medietatem bonoꝝ meorũ conſtituens me ex nunc cauſa poſſidere ꝑcario noie.facit tandẽ aliđ teſtm̃. Modo q̃ritur vtrũ pauperes valeãt aliq̃d habere ex tali donatiõe.Rñ.bal.vbi ſ.ꝙ fuerũt opinio.vna ꝙ ſic que eſt domini Dy.ff.de teſtamen.l.heredes palam.§.fi.ꝛ in regu.quod ſemel placuit.de re.iur.li.vj.Alia ꝙ nõ qꝛ iſte contractus donationis vr̃ impedire liberam teſtamenti factionẽ.ff.de ver.ob.l.ſtipulatio hoc mõ.Sed aduerte ꝙ nos ſumus extra caſum docto.Naz hic interuenit traditio vnde ꝛ ſi donatio eſſet infirma ꝛ ſine cã tamẽ dñs volẽs trãfferre dñiũ trãffert.ff.de ꝯdi.ob cauſam.l.iij.§.ſubtili⁹.vel qꝛ cã eſt ipſa liberalitas.vt.ff.de do.l.hoc iure.Itẽ ipſa pietas.vt.ff.condi.indebi.l.cum is.§.ſi in ea opinione ſit mulier ꝛ no.inſti.de obli.que ex quaſi cõtractu.§.ex quibuſ daz ad hec.C.de ſa.ſan.ec.l.fi.volẽs ergo ſuſtinere opi.Dyn.faciat ꝙ ꝓcedat ad traditiõis actũ qui etiam ſub conditione fieri poteſt.vt.ff.de acqui.poſ.l.q̃ abſenti.ꝛ cauti⁹ ſi interueniat traditio corporalis ꝗ̃ ſi precaria quia precariũ forte nõ valet.Tu cogita: ego dimitto te ſine deciſiõe.hec bal.Sz tu tene ꝙ ſi vz valeat donec alicui publice pſone inter viuos ſub tali conditione tradat qꝛ ſic valebit indubitanter.

¶Utrum cum vir faciat teſtm̃ ꝛ legat 15
vxori certũ quid hoc acto ꝙ ſi mutaret teſtamentũ ſiue non iſta vxor iure donatiõis inter viuos debeat habere certã domũ quã ſibi legauerat ꝛ demum mutauit teſtamẽtum nulla facta mentione de dicta donatiõe.An mulier debeat habere dictã domũ videtur ꝙ nõ d.l.ſtipulatio hoc modo.Contrariũ dico quia iſta donatio eſt preſens ꝛ pura quia dixit ſiue mutauero ſiue non et iõ nõ eſt appoſita in penam teſtamẽti mutati.Caue tamen quia niſi interuenerit traditio nõ cõfirmatur morte.ꝛ ſufficit traditio interueniat tp̃e donationis vel poſtea viuo donante.ff.de.do.inter vi.ꝛ vx.l.papinia.alias incipit ſi q̃s pro vxore.ꝛ ar.in.l.ij.C.ſi quis alteri vel ſibi.hec Bal.vbi.ſ.

¶Quomodo interpretãtur peccata ob 16
ſcura.Rñ.ꝙ in dubio cõtra eum qui ea appoſuit ꝛ potius apertius declarare.ff.de pac.l.veteribus.

¶Pactũ legis ꝯmiſſorie quid eſt.Rñ.i 17
cõtractu vẽditionis eſt pactio qua redditur in emptũ ꝙ venditũ eſt ſi nõ ſeruat ꝙ eſt promiſſum.vt in.l.j.ꝛ.ij.ff.de le.cõmiſſoria ꝛ ſit ita vẽdo tibi fundum ꝛ.ſi.j.talẽ diẽ non ſolueris precium inemptũ ſit.In pignore autem ſit ſic niſi lucreris pignus.j.certu temp⁹ ſit ꝑditum vel ſit mihi pro ſoluto.

¶Utrꝝ gñalr ſit reprobatũ.Rñ.ꝙ nõ 18
vt.ff.de le.cõ.per totum vbi ptz ꝙ valet in cõtractu vẽditiõis ſed i pignore gñaliter ẽ reprobatũ.vt i.l.fi.C.de pac.pi.et in cap.ſignificante.de pigno.ꝛ ideo.

ſoſo nõ obſtãte pignꝰ eſt reſtituẽdũ ni
ſi iuraſſet: i tali pctõ. vt i.d.c. ſignificãte.
19 ¶ Utrũ iſtõ ſit pctm̃.l.ↄmiſſorie pigno
ro tibi hanc rẽ ⁊ nõ luero infra mẽſem
nũcꝫ poſſiꝫ luere. Rñ. Bal. vbi.ſ.õ vſu.
feu. õ feudo dato in:cẽ.l.cõ. ꝙ ſit lꝫ nõ
dicaẽ ꝙ dominiũ ſit apõ creditorẽ iſta
eſt gl.no.in.l.vlt.C.de pac.pigno.
20 ¶ Utrũ poſſit fieri iſtõ pctm̃ cũ fideiuſ
ſore vꝫ ſi nõ extraxero te de obligatiõe
ꝙ pignus qõ pro idẽnitate tibi dedi
loco idẽnitatis ſit tuũ. Rñ Bald. vbi.
ſ.gl. dicit hic ꝙ valet: qꝛ ſpeciale eſt. in
his q̃ pro alio ſunt obligari qꝛ hoc mo
do poſſunt indẽnes ſeruari vt.ff.de cõ
trahen.emp.in fi.
21 ¶ Utrum in dote valeat hoc pactum ſi
tibi pecuniã nõ reſtituero talẽ funduꝫ
loco pmutatiõis aſſigno. Rñ. Bal. vbi
ſ. videẽ ꝙ ſic. qꝛ iſta eſt quedaꝫ pmuta
tio. vt.ff.de iur.do.l.ita conſtante.⁊.l.fi.
Itẽ ſpeciale videẽ in dote. vt.ff.de ſol.l.
calipodius.
22 ¶ Utrũ valeat iſtud pactũ obligo tibi
talẽ fundum p.x.⁊ ſi nõ ſoluero tibi.j.
mẽſem habeas eũ emptũ iuſto pretio.
Rñ. Bal. vbi.ſ. ꝙ ſic ⁊ eſt mirabile ꝙ lꝫ
nõ ſit collatũ in alicuius arbitrium de
clarãdi ꝓtiũ: valet qꝛ iſtud pcm̃ eſt ps
alterꝰ cõtractꝰ validi iſte eſt caſus mi
rabilis.ff.de pig.l.ſi fundus.§.fi.
23 ¶ Utrũ cum mutuaſti mihi.x.nullo pi
gnore conſtituto hoc acto ꝙ ſi non ſol
uero.j.mẽſeꝫ talis domꝰ mea ſit tua p
illis.x. valeat tale pcm̃. Rñ.q̃.ſ.ibidem
ꝙ ſic qꝛ non eſt pactũ pignoris vt.d.l.
fi.ff.de contrahen.emp. vbi iter. eſt noᵗ.
24 ¶ Utrum cũ pactum.l.commiſſorie eſt
appoſitum non ipſi contractui pigno
ris ſed diu poſtea valeat. Rñ. qui.ſ.ibi
dem ꝙ ſic. vt.ff.de pigno.ac.l.titius vł
vbi interuenit pactum rogatu debito
ris ⁊ eius gratia non voragine credito
ris. ⁊ dicũt ꝙ ex interuallo valet ad ex
cipiendum non ad agendum vt refert
Bar.in.d.l. calipodius.

Pala õr lineꝰ pãnꝰ ↄſecratꝰ qui
extẽdiẽ ſup altare ſup q̃ ex
tẽdiẽ corpale ⁊ a quo dꝫ bñdici. Uide
ſ. Benedicto.§.j.

Paliũ vt hic ſumitur ẽ ſpãle or
namẽtũ archiep̃oꝝ iq̃ ple
nitudo officij confertur de autoritate ⁊
vſu pal.c.niſi ſpecialis.
☞ De notatis in hoc.§.⁊ an palium
archiep̃i annumereẽ inter pontificalia
⁊ an poſſit eo archiepiſcopus vti extra
ſuam dioceſim no. Spe.in ti.de inſtru.
edi.§.vj.ver.quid de his.
¶ Quando dꝫ peti. Rñ. infra tres men 1
ſes a tp̃e cõſecrationis vel cõfirmatio
nis ſi ante non fuit conſecratus aliter
poteſt remoueri.c.quoniam.c.di. nec an
te dꝫ ſe archiepiſcopum nominare.d.c.
niſi. Nec etiam põt antecꝫ habeat ipm
paliũ ↄciliũ ↄuocare ↄficere. Chriſma.
dedicare baſilicas ⁊ ordinare clericos.
nec epiſcopos conſecrare.c.ꝙ ſicut.de
elect.§.placet.
¶ Utrũ archiep̃s poſſit ſuum paliũ al 2
teri accõmodare. Rñ. ꝙ non. immo dꝫ
cũ eo ſepeliri. qꝛ pſonã. eiꝰ ñ trãſit.c.ex
tuarum.⁊.c.ad hoc de aut.⁊ vſ.pa.
¶ Utrum ſemper debeat celebrare cum 3
palio archiepiſcopus. Rñ. ꝙ taꝫ in ſua
ꝙ̃ i aliena dioceſi poteſt abſcꝫ palio ce
lebrare vel ſãdalis. In ſua ꝟo dioceſi
nõ ſemp dꝫ celebrare cũ palio ſꝫ tantũ
in diebus illis q̃ in eccleſie ſue priuile
gijs ſunt expreſſi: extra eccleſiam non
dꝫ eo vti vt in proceſſionibꝰ.c.fi.de au
toritate ⁊ vſu pa.
¶ A q̃ dꝫ peti. Rñ. ꝙ a Papa.d.c.qm̃.⁊
etiã a patriarcha.c. antiqua.de priuile.

Papa ſumꝰ ẽ iter oẽs qꝛ ip̃e ſo
lus hꝫ plenitudinẽ ptãtis
vt pꝫ.ij.q.vj.qui ſcit.
☞ De notatis i hoc.§.⁊ qõ papa re
putatur ſanctꝰ.⁊ preſumaẽ arbitrio ce
leſti no. Bald.in.l.j.C.de ſumma.tri.⁊
quam poteſtatem habeat no. Bald. et
Saly.in.l.reſcripta.C.de preci.impe.of
fer.⁊ an in ſpiritualibus not. Bald.in
l.ij.in.vj.queſtio.de ſer.⁊ aqua.⁊ põt
cũ infamia diſpenſare. Barto.not.in
l.infamẽ.ff.de publ.iudic.⁊ in.l.j.§.de
qua.de poſtu.
¶ Utrũ papa poſſit diſpenſare in oibꝰ 1

ꝑceptis moralib⁹ legis nature vel di-
uine. R̄n. Canoniſte i.c.lr̄as.de re.ſpo.
ꝛ i.c.ꝓpoſuit.de ꝯceſ.ꝑb.ꝛ i.c.cū ad mo
naſterium.de ſtatu.mo.ꝛ in.c. per vene
rabilē.q̄ alij ſunt legi.varie ꝛ cōfuſe lo
quūt nec ex eoꝝ doctrina pōt hec que
ſtio declarari. Sꝫ vt clare intelligat̄ ſic
diſtinguo vt colligo ex doctrina Sco.i
iij.di.xxxvij.ꝛ Alex.i.iij.parte ꝛ habet̄
in.v.quol.q.xxix.ꝛ Franc.in.ij.ſniarum
ꝙ ſunt aliqua de lege nature ſeu diuina
tāq̄ ꝑncipia practice.no.ex terminis q̄
ſunt hec finale bonū eſt appetēdū ma-
lū itellige moris ē fugiēdū qꝛ aut auer
tit a finali bono vt eſt cupiditas mor
talis. Aut retrahit ab ipo vt eſt cupidi
tas venialis ꝛ iſta ſunt oīno indiſpēſa
bilia. Aliqua ſunt de lege nature vt cō
cluſiones neceſſario ſequētes ex princi
pijs ꝑdictis vt iſta deus eſt diligēdus
ꝛ proximus. Et i iſtis nulla pōt cadere di
ſpēſatio vnde iſto modo ius naturale
dicit̄ immutabile vt dicit̄ in.c. ius na-
turale.§.j.di.v.rō ē qꝛ rō legis que eſt
id ꝙ debēt ꝑdicta duo ꝑncipia ab eis
nō pōt ſeparari in aliq̄ caſu. Uñ qꝛ pri
mū ꝑceptū decalogi ꝛ ſm ſūt ꝺ hmōi.
Jō ſimpl'r ſunt indiſpēſabilia. Tertiū
ꝓo ꝑceptū q̄tū ad cultū deo exhibēdū
aliq̄n ſil'r ē de hmōi. Jō q̄tū ad hoc eſt
diſpēſabile lꝫ quo ad determinationē
tpis ſit diſpēſabile. vt pꝫ in.c.lꝫ.ꝛ.c.cō-
queſtus.de ferijs. Sunt ꝛ alia de lege
nature nō tāq̄ ꝑncipia aut cōcluſiōes
neceſſario a primis principijs deducte
ſed qꝛ ſunt multū cōſona ꝑdictis ꝑnci
pijs ꝛ cōcluſionib⁹ cuiuſmodi ſunt pre
cepta ſcd̄e tabule ꝛ oīa moralia data i.
l.moyſi ꝛ euāgelica. ex prio ei ꝑncipio
ꝛ cōcluſiōibus neceſſarijs ſequētibus
ex eo nō eſt quo ad primū niſi vnū pre
ceptum.ſ.diliges eū ſed qꝛ prim⁹ fuit
mutatus per peccatum ꝛ fact⁹ pronus
ad malū ideo addita fuerūt plura pre
cepta tanq̄ multū cōſona primis prin
cipijs et concluſionibus predictis Et
in iſtis q̄tū ad rōnē ipſoꝝ nō poteſt ca
dere diſpenſatio ſed bene q̄tum ad ob
ſeruantiam ſanctionum ſicut ꝛ aug.in
li.ꝯfeſſi.ponit exēplū dicēs ꝙ ſicut me
dicina ē ars immutabilis tñ medicus
aliq̄n mutat ꝑcepta languentis ꝛ tñ rō
ꝑcepti artis.in ſe eſt immutabilis. vn-
de lꝫ papa nō poſſit diſpēſare, vniuer-
ſal'r i ꝑceptis ſcd̄e tabule qꝛ vt cōiter ꝛ
i plurib⁹ in eis ineſt rō legis. Uñ ſi oc
curreret caſus ꝑticularis in quo defice
ret rō legis ꝓpter cauſas ſpeciales im
pedientes obſeruationē ꝑceptoꝝ legis
ex applicatiōe ipſoꝝ ad diuerſas mate
rias. tunc papa poſſet diſpēſare al'r vt
dicit Ricar.i.iiij.diſt.xxxvij. nō videret̄
de⁹ fuiſſe bonus pr̄familias niſi dimiſiſ
ſet paſtorē ſup gregē ſuū q̄ poſſet ꝯſule
re oib⁹ occurrētibus ꝛ neceſſario expe
diēdis. Nec etiā poſſet dici ꝙ papa ſit
ḡnalis cōmiſſarius dei aſſumpt⁹ i pleni
tudine poteſtatis cui⁹ ꝯriū determinat̄
ij.q.vj.c. q̄ ſe ſcit.ꝛ.xx.iiij.q.j. q̄dcūq̄.
Et ꝙ dico de ꝑceptis ſcd̄e tabule idem
dic de oib⁹ ꝑceptis veteris ꝛ noui teſti.
Unde.d. Archi.flo.i ſumma dicit ſe au
diuiſſe a fidedignis ꝙ papa martinus
v. habita cōſultatiōe cū multis doctiſſi
mis viris i ſacra theologia ꝛ iure cano
nico diſpēſauit cū q̄dā q̄ acceperat ger
manā ſuā in vxorē ꝓpter multa mala ꝛ
ſcādala q̄ eueniſſent ſi eā dimiſiſſet ꝛ q̄
euitari nō poterāt niſi ſic diſpenſaret. ꝛ
idē ego dico de ſimilib⁹.ar.ij.q.j.c.mul
ti.in fi.ꝛ.d.c.q̄ ſe ſcit.cū ſi. Et ſic ſm hāc
diſtictionē itellige ꝛ limita.d.c.lr̄as.et
ſil'ia q̄ vident̄ dicere ꝙ ꝯ legē diuinā ꝛ
euāgelicā aut aplicā non pōt papa di
ſpēſare.vt i.c.ſūt q̄dā.xxv.q.j. Qꝛ veꝝ
eſt vbi rō legis nō ceſſat. Et i predicta
opi.cōcurrūt oēs canoniſte ſi bñ intelli
gant̄.q̄n dicūt ꝙ papa pōt declarare i
terpretari ꝛ limitare ac diſtinguere ius
diuinū ꝙ nihil aliud ē dicere niſi vide
re vbi rō ceſſat vel nō vt ſic nō diſpēſet
vel diſpenſet. ꝛ ſic tene firmiter.

¶ Sed quis poterit quando ratio le 2
gis deficit in aliquo caſu. R̄n. ꝙ iſtud
aliquando habemus ex exemplo ipſi⁹
dei qui multotiens diſpenſauit in ſua
lege. Unde i ſimili caſu poſſum⁹ ꝛ nos
cognoſcere. Sed quando talis diſpen

ſatiōis vel ſimilis nō habemus exēplū
in ſacra ſcriptura tūc ad ſolū papā ꝑti-
net ipſiꝰ declaratio cui dictū eſt Quod
cūqꝫ ligaueris ſup terrā in.d.c.quodcū
qꝫ.qui q̄dē multa declarauit vt in mate
ria voti.Iuramēti ⁊ hmōi ⁊ aliqñ etiam
ex ipſa nr̄a rōne colligimꝰ vt facimꝰ in
gladio depoſito quē dicimꝰ nō fore red
den.deponēti effecto furioſo.vt in.c. ne
quis.xxij.q.ij.⁊ ſimilibꝰ.Unde firmiter
credo ꝙ ſi aliq̄s petēs diſpenſationem
in aliquo caſu cōtra legē dei nō iterpo-
nat importunitatē munerū vel precū ſꝫ
ſimpliciter ponet ſe in manibus ipſius
pape exprimēdo caſum ſuū ꝙ deus nō
permittet errare vicarium ſuum in diſ-
penſando.

3 ¶Utrū papa poſſit diſpenſare in oībꝰ
que ſūt iuris poſitiui. Rñ. ꝙ quāuis ali
q̄ canoniſte teneāt ꝙ nō pōt diſpenſare
ꝯtra ſtatum vniuerſalē eccleſie.vt i.d.c.
ſunt quidā. Itē in hꝭ i quibus decolo
raret̄ ſtatus eccleſie p.c.⁊ ſi illa.j.q.vij.
ego tñ dico ꝙ vniuerſalr̄ pōt diſpenſa
re.ſꝫ tñ nō eſſet tolerādus ſi diſpenſa-
ret contra predicta ſine rationabili cau
ſa cur diſpenſatio teneret ⁊ ſic tenetur
communiter.

4 ¶Utrū papa poſſit diſpēſare in gradi-
bus ꝯſanguinitatis nō ſolū ꝓut nūc ſꝫ
etiā ꝓut ex tūc.Rñ.ſm Io.an.in.c.ꝑ ve
nerabilē.q̄ filij ſunt legiti. ꝙ ſi ꝯtctuꝫ eſt
in gradu ꝓhibito diuia lege pōt diſpē-
ſare ꝓut nūc ſꝫ nō ꝓut tūc.ſ.vt filij ſint
legitimi q̄ añ diſpēſationē nati fuerāt.
Sꝫ i matrimonio humana lege ꝓhibi-
to pōt diſpēſare nedū ꝓut nūc ſꝫ etiam
ꝓut ex tūc.Qđ limito vex quo ad iſtud
vltimū niſi ius eſſet q̄ſitum alteri puta
qꝛ patre mortuo ſucceſſerūt iam agna-
ti vnde lꝫ poſtea legitimaret filiū nō ex-
cluderet agnatos.ſed iure querēdo va
leret.vide legitimato.§.j.⁊.ij.

5 ¶Utrum poſſit diſpenſare in bigamia
vide.ſ.bigamia.

6 ¶Sꝫ q̄d de obligatiōe q̄ſita laico qui
ei non ſubeſt q̄ ad tpalē iuriſditionem.
Rñ.pa.i.c.ij.đ voto ꝙ ſi talis obligatio
ſolū cōtrahit ex fidei ꝑſtatione ſic papa
poteſt ex cauſa ab ea abſoluere ⁊ diſpē
ſare.vt in.c.q̄ꝫto.de iureiu.Secus autē
ſi aliunde eſſet queſita. quia cum talis
obligatio ſit de iure gentium non pote
rit per papam tolli cle.paſtoralis. de re
iudi.⁊ no.Inn.in.c.que in eccleſiarū. de
conſti.⁊ legiſte in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel
vti.pu.

¶Que ſunt que reſeruantur pape.Rñ. 7
ꝙ abſolutio ab excommunicatione. in
xxxix.caſibus de quibꝰ.ſ. excommuni-
catio.v. itē diſpēſatio in multis de qui-
bus.ſ.diſpenſatio ⁊ irregularitas. itē
cauſe grauiores facit.c.j.de iur. calū.et
c.multis.xvij.diſ.⁊.c.quotiens.xxiiij.q.
j.et.c.vt debitus de appe.⁊ que ſunt vi
de in.c.ꝙ tranſlationem de. of.le. in gl.
que hic omitto quia parū pertinent ad
confeſſores.

¶De eo qui gerit ſe ꝓ papa nō electus 8
a duabus partibus cardinaliū ⁊ de ob
ſeruandis in eius electiōe habes ſupra
excommunicatio.vij.caſu.ij.et caſu.xij.

¶Utrum papa poſſit decidere contra 9
aliud ſtatutum in cauſa fidei ſine conſi
lio.Rñ. ꝙ nō vt in.c.anaſtaſiꝰ.xix. di.qꝛ
papa poteſt errare in fide.xl.di.ſi papa
ſed nō tota eccleſia.c.a recta.⁊ ibi bona
glo.xxiiij.q.j.

Paropherna

Paropherna đꝛ a para ꝙ eſt iuxta ⁊
pherna ꝙ eſt dos quaſi iuxta dotē qñ
bōa paraphernalia dicunt̄ omnia bona
vxoris extra dotē vt dicit glo.in Rub.C.
de pac.cōuen. Azo.in ſum.C. de iu. do.
Bal.i.l.ij.C.de ſen.que ſine.cer.q̄ꝫti.⁊ in
l.fi.C.qui po.in pig.hab.⁊ in.l. ob mari
torum.C. ne vx.pro ma.⁊ in.l.ſi mulier.
C.de pac.conuen. Et de iſtis habes tex.
i.l.ſi ego.§. dotis.ff.de iu.do.⁊ glo.in.c.
plerūqꝫ.de dona.inter virum ⁊ vxo.

☞De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ bona para-
phernalia mobilia vxori cōſumunt̄ dā-
no vxoris ⁊ non viri qui nō tenetur de
eis vt communi cōſumptis.l. de his. C.
de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊.l.extimate.ff.
ſolu.matri.

¶Utrū ſtatutū loquens de dote exten- 1
dat̄ ad paraphernalia bona. Rñ. ꝙ ſic

m Albe.in.l.de quibus in.xxiiij.col.ff. de legi.

2 ¶Utrum bona paraphernalia ſint priuilegiato ſicut dotalia quo ad hoc vt bōa viri ſint hypothecata ſicut ꝑ dote. Rñ.glo.in.c.de literis.de pign.⁊ glo. in l.fi.C.de pac.conuen.ꝙ ſic licet ſm Pa. in.d.c.ex literis.aliqui libri habeāt pre dictam glo.dicentem ꝙ non ſed vtrūq ſaluatur per diſtinctio.valet ſi ſpecialez ſibi ꝑ his hypothecā a viro exegit illa erit contenta. Si autem nullam exegit habebit hypothecata omnia bōa viri.ꝑ omnibus prefatis bonis. vt in. d.l. fin. Et de quibus habet vir adminiſtratio nem. De alijs autem que vxor penes ſe retinet nō habet hypothecatā in bonis viri ſm Paul.in.d.c.ex literis.iſta ta men hypothecata non eſt priuilegiata ſed communis ſm Inno.⁊. Io.an.in.d. c.ex literis.

3 ¶Utrum maritus debeat habere fructus dictorum bonorum paraphernalium.Rñ.ꝙ non naturales quando dominium eorum nō eſt tranſlatū in virū ꝙ nūq̄ preſumitur tranſlatum niſi probetur.vt not.glo.in.d.l.fi.ſed ſolum poteſt habere cōmodum bonorum aliorū propter labores in exigendo. Aduerte hoc quod quādo maritus debet habere fructus nihilominus ſi aliquid ſupereſt qđ non ſit conſumptum dicitur pertinere ad ipſam vxorem per ea que not.in.l.vbi adhuc.C.de iu.do. ⁊ in.l. fi. C.de pac.conuen.⁊ ibi Bal. dicit Bart. conſuluiſſe.

4 ¶Sed nunquid in deferendo in domū mariti dicta bona ⁊ ea eidē aſſignando tranſeāt in dominiū mariti. Rñ. ꝙ non vt in.l.ſi ego.§.dotis.ff.de iur. do.

5 ¶Ex qua culpa tenetur vir ſi male dicta bona adminiſtrat.Rñ.ꝙ de dolo lata culpa ⁊ leui culpa.vt not.in.d.l.fi.

6 ¶Sed qua actione repetuntur. Rñ.qđ ſi dominium eorum tranſtulit in maritum condicet conditione certi vel ſine cauſa vel ob cauſam.ſi autem non trāſtulit dominiū ad exhiben. ſi non nixus ſit maritus ammouere vel rerū ammo- rum ſi nixus ammouere. vt in dict. §.dotis.Uel ſm glo.ibidem agit depoſiti quando eas cuſtodiendas maritus accepit vel mandati quando vxor mandauit cuſtodiam earum marito.

Parentis appellatiōe nō tā tū pater.ſz ⁊ auus ⁊ pauus ⁊ deinde omnes ſuperiores cō tinentur.Sed ⁊ mater ⁊ auia ⁊ proauia. ff.de ver.ſig.l. appellatione.

¶Parentes quomodo tenentur alere filios ⁊ filij parētes.habes.s̄.Alimēta. ⁊.s̄.filius.§.xxi.⁊ quomodo tenētur ex contractu filiorū.s̄.obligatio.§.fi. ⁊ ex delicto.s̄.Dominus. 1

Paricida eſt q̄ parētē occidit vſq̄ in infinitū in linea aſcēdentium ⁊ deſcendentiū ⁊ nō ſolum qui occidit ſed ⁊ omnes qui ſunt cōſcij ad hoc vel operam in aliquo dederunt vt.l.i. ⁊.iij.⁊.iiij.⁊.l.vtrum.ff. de parici.

☞Adde qđ etiam paricida dicitur: lz improprie qui ꝓcurat incarcerari patrē vel fratrem vel ſimiles vt not.bal.in.c. i.§.fi.in tit.que ſit prīa cauſa bñ. amit. in li.feu.⁊ an veniat appellatiōe homicidij.no.idem bal.i.l.ij.col.ij.ver. iuxta predicta.C.q̄.cau.in ite.reſti.nō eſt neceſ.ꝙ nō.⁊ Alex.in.l.ſenatus.de ac.

¶Que pena paricidarum.Rñ.ꝑmo virgis debet cedi deide.i ſacco corij cōſui cū cane.gallo.vipera ⁊ ſimia ⁊ ſic iactari in mari vel flumine. Et ſi flumē vel mare nō eſt prope.beſtijs ſubijciatur.l. pe.ff.de parici.⁊.C.eo.ti. 1

Parochia dr locus in quo degit populus alicui eccleſie baptiſmali deputat⁹ certis finib⁹ limitatus Uñ plures eccleſie baptiſmales non debent eſſe in eiſdem limitibus.xvi. q.i. plures baptiſmales. facit.capitu.i.⁊.ij.q.i.de his que fiunt. a prela.cap.paſtoralis. aliquando parochia dicitur totus epiſcopatus. ca. i. de rapto.de paro.ca.ſuper eo.de officio archiepiſcopi.c.ij.§.pluraliter.no.hoſ. ⁊ Hoſ.in ſumma eo.ti.

☞De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ parochia

ſit per hoies no.ſpe.in ti.de noto.crimi. §.viij.ꝫ. quidã tñ. ⁊ que dicatur parochialis eccleſia no.bal.in.l.ſi q̃s ad declinã dã.col.xxj.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ nõ poteſt parochianus vendicare eccleſiam. glo.in.l.iubem⁹.§. ſane.el.j.ver.economus de ſac.ſan.eccle.licet tamen rẽ eccleſie iniuſte alienataꝫ dicta.l. iubem⁹. §.j.ibi Bart.

1 ¶ In quo ꝯſiſtit ius parochiale. Rñ. ꝙ in.vij. Primo vt in diebus dñicis ⁊ feſtiuis populus audiat miſſam in ſua parochiali eccleſia.ꝺ quo dic.vt.ꝫ. Miſſa. §.lxix. Precipitur tamẽ in virtute obie ⁊ ſub interminatiõe maledictiõis eterne religioſis oibus ne dicãt aliqua verba intellige infamatoria vel falſa. vt retrahãt laicos ab eccleſiaꝝ ſuaꝝ frequẽtia vel acceſſu in cle.religioſi. de priuil. Scđo conſiſtit ius parochiale.in decimis.xvj.q.ij.in multis de deci.c.ad apoſtolice de quo.ꝫ.decime. Tertio in oblatiõibus.x.q.j.q꞉ ſacerdotes.⁊.c. ſanctorum.⁊.c.ſeq. Quõ aũt obligant ad oblatiões.vide.ꝫ.oblatio §.j. Quarto i penitentijs accipiẽdis in.c.ois.de pe.⁊ re.vide.ꝫ. Confeſſio.iij. Quinto i exhibitiõe ſacramẽtoꝝ. Sexto i ſepulturis. Septimo in bñdictiõe nubẽtium de quib⁹ de ſepul.per totũ.xiij.q.ij.placuit de ſimo. c.ſuã.⁊ vide in ſuis locis. Hẽ.tñ.ix.in ꝓuilegio ꝙ incipit attẽdentes.declaratꝙ in priuilegijs minoribus cõceſſis vbi dicitur ſaluo iure parochiali intelligi debere circa oblationes decimas ⁊ primitias ſolum ⁊ nõ in alijs.

2 ¶ Quõ efficitur quis de parochia alꝗ̃ Rñ.ꝙ acquiſitione domicilij ibidẽ vt.ꝫ. domiciliũ. Itẽ quo ad ſacramentũ confeſſionis ⁊ euchariſtie. Efficitur etiã cũ quis per maiorẽ partem anni puta per plus ꝙ̃ ꝑ ſex mẽſes in ea morã facit lꝫ ibidem nõ tranſtulerit domicilium ſm Pau.in.c.omnis vtriuſqꝫ.⁊c.⁊ de hoc vide.ꝫ. Confeſſio.iij.§.x.⁊.xj.

Patris Appellatiõe quid contineatur vide ſupra fama. §.quarto.

Patiẽtia Eſt ſuas ⁊ ſuorũ iniurias ac cetera mala equa nimiter ferre.xxiij.q.j.§.j.

¶ Utrum ſemper ſit habẽda. Rñ.ꝙ ſic intus ſed extra non.quãdo nõ expedit ſaluti proximi.xxiij.q.j.paratus. q꞉ vbi hoſtis non perſonaꝫ ſed fidem querit ſi ſibi reſiſtitur nõ patientia ſed negligentia eſt.xxiij.q.iij. Maximianus. Et patiẽtia prelatorum quia vitia nutriũtur peſtifera eſt.xxiij.q.iij.inſtũ. licet aliqñ tolleretur aliquod malũ laudabiliter propter maius malũ euitandũ. xxiij. q.iiij. eccle.⁊.c.ſe. Sꝫ qñ expedit ſaluti ꝓximi ſic etiã eſt habẽda ab extra.⁊ ſic intellige illud Lu.vj. ſi quis percuſſerit te in vnã maxillã prebe ei ⁊c.ſm Aug. ꝙ̃tuꝫ ad preparationem animi: alterã ſi eius ſaluti expedit.v.§.j. alias non ſicut nec xp̃s eam prebuit in conſpectu pontificis percuſſus .v.c.paratus.

Patria poteſtas ꝺ iure ciuili introducta et ſoluit.prio cũ pater trãſit i poteſtatẽ alterius puta efficitur religioſus. ⁊ ideo cũ ſit in poteſtate abbatis non poterit habere filium in ptãte.vt in.l.ſi arrogator.ff de adop. facit.c.cũ ſcimus.ꝺ regula. ⁊ no.in aut. ingreſſi.⁊ aut.ſi qua mulier.C.ꝺ ſa.ſan. eccle. Itẽ ſcđo ſoluitur qñ filius poſt pubertatem profitetur in religione approbata vt not.gl.in.c.j.xx.q.ij.⁊ glo.in.l.ſi ex cauſa.§.papinian⁹.ff. de min.ſed ante pubertatem non põt profiteri patre inuito q꞉ non deſinit patria poteſtas ꝑ ingreſſum ante pubertatem.⁊ ideo tenet patri obedire imo nec pater poteſt offerre filium impuberem religioni matre cõtradicente.ſm Inn.⁊ no. Pa.in.c. ij.de regula. quia obediẽtia qua filius tenetur matri eſt de iure naturali ⁊ diuino:ſed patria poteſtas de iure ciuili. Et ideo in iſtis ſpiritualibus magis conſideratur ratio naturalis ꝙ̃ ciuilis. Nec auus ſimiliter patere cõtradicente eadem ratione.

Patriarcha greca ligua ſũm⁹ patrũ iter

pretaꝫ.xxj. diſtin.cleros.dꝛ etiã primas qm̃ idẽ ẽ.vt.xcix.di. puincie ⁊ ſunt qua tuoꝛ principales.ſ. Romanus Cõſtanti nopolitanus.Jeroſolymitanus: ⁊ Alexandrinꝰ. Alij quoqꝫ ſunt Aquiligiẽſis bituriẽſis.Cantuariẽſis.Gradẽſis.⁊ an tiochenꝰ.vt no.glo.in.d.c.cleros.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ poteſtatem habent patriarche no. Spe.in titu ð diſ pen.§.nũc breuiter ⁊.§.ſunt quoqꝫ.⁊ ibi Bal.in.add.in verſi.quã poteſtatẽ.⁊ an quatuoꝛ maioꝛes debeãt pretẽdere in conſiſtorio pape Cardinales.v: de Feli. oino in rub.de maioꝛ.⁊ obe.circa princ. ⁊ ibi q̇d in alijs inferioꝛibꝰ de quo per Pa.in.c.antiqua.ibi poſt papã.de priui.

1 ¶ Quid pñt facere.Rñ. ꝙ crucẽ añ ſe ð ferri faciunt niſi in vrbe.⁊ vbi eſt papa vel eiꝰ legatꝰ. Appellaꝫ ad eos omiſſis medijs. Jtẽ ſupplet negligẽtiã metropolitani.⁊ q̃dã alia de quibꝰ ⁊ i.c. antiqua de priuil.⁊.d.c.prouincie.⁊.ix.q.iij. conqueſtus.⁊ de offi.oꝛd.preſenti.li.vj. ⁊ de appel.ſolicitudinem.

Patronus habes ſupra ius patronatus.

Peccatũ ẽ i triplici genere qð dã dꝛ originale quod nihil aliud eſt carentia iuſtitie originalis debite in primo parente accepte ſm Anſel.in li.de cõceptu virginali.Et iſtud eſt omnino inuolũtariũ ⁊ in vniuerſali ⁊ i pticulari ſolũmõ fuit volũtariũ voluntate aliena.ſ.ade. Et ꝓpea põt remitti ſine actiõe ⁊ ſine paſſiõe volũtatis illius in quo eſt.vt ꝑ baptiſmũ de quo in.c. maioꝛes.in.§. hic ꝟo dicimꝰ de baptiſ. Que quidẽ iuſtitia originalis fuit quoddã auxiliũ diuinũ ſupnaturale neceſſariũ.hõi ratiõe ſue ꝯpoſitiõis.Quia cum ſit cõpoſitus ex anima ⁊ coꝛpoꝛe ex intellectuali ⁊ ſenſuali q̃ quoddammodo ſi ſue nature relinquãꝫ intellectuz aggrauãt ⁊ impediũt ne libere ad ſummũ cõtẽplationis ptigere poſſit.Jdeo. data fuit ſibi iuſtitia originalis ꝑ quaz ſi mens hois ſubderetur deo etiã ei ſubderenꝫ oẽs vires inferioꝛes vt libere in deũ poſſet tẽdere cuius ſubſtractio fuit facta ꝑ pctm̃ originale. Cuius duplex eſt pena. Una taxata pctõ.ſ.priuatio iuſtitie originalis ⁊ carẽtia viſionis diuine.alia eſt pena concomitãs ⁊ huiuſmodi ſunt.infirmitates moꝛs ⁊ alia mala q̃ ſequũtur ſicut ſi iudex ꝑ peccato imponeret penam eruitionis oculoꝛũ ad quã ſequerẽtur poſtea multa damna hec ex franc.de ma.in.ij.ſenten.Quoddã diciꝫ veniale.⁊ iſtud aliqñ eſt voluntariũ voluntate pꝛopꝛia et ſimpliciter. ſicut qñ ex deliberatiõe quis dicit mendaciũ ioсoſum.xxij.q.ij.c.j.Aliqñ ꝟo partim eſt pena ſicut motus inoꝛdinati qui oꝛiuntur nobis ex coꝛruptela preuaricatiõis ade. Partim vero eſt culpa qꝛ licet nõ ſit a volũtate ꝓpꝛie antecedẽte oꝛitur tñ a volũtate cõcomitãte ⁊ nõ pꝛohibẽte vel nõ precauẽte cum poſſit pꝛohibere vel precauere tales motus inoꝛdinatos et de iſtis diciꝫ.xxv.di.§.alias. ⁊ ad remiſſionem eius cõcurrunt tria.ſ. pena pñs gratia cõcomitãs ⁊ meritũ antecedens. Quoddã diciꝫ moꝛtale ꝙ quidẽ eſt volũtariũ ⁊ in vniuerſali ⁊ in particulari: et iõ nõ põt ſine noſtra actiõe dimitti.vt i d.§.hic vero diximꝰ.Et de iſto intelligitur illud Aug.lib.j.retracta.c.xij.⁊ li.ð vera religione peccatũ eſt adeo voluntariũ vt ſi non ſit voluntariũ nullo modo ſit pctm̃ ⁊.xv.q.j.§.ſꝫ hoc nõ gñaliꝫ

¶ Qũo põt diſcerni pctm̃ moꝛtale a veniali.Rñ.ꝙ p̃cepta diuine legis naturalis ac humane indicãt q̇d ſit moꝛtale vł veniale.nã quicquid eſt cõtra ipſa de ſe habet rationẽ moꝛtalis peccati.niſi vel rationis ſurreptionis. vel modicitatis. vel rationabilis cauſe quo ad pꝛecepta hũana vel diſpẽſationis ſuperioꝛis excuſetur.Pctm̃ vero veniale nõ eſt cõtra legem aliquã ſed eſt preter legem.quia nõ obſeruat modum rõnis quẽ lex ſancta intẽdit. hec ex.ij. ſentẽtiaꝝ.di.xxiij. 1

¶ Jn quo differt culpa pcti a pena.Rñ. ꝙ culpa ſeu macula eſt quedam relatio ad actũ preſentẽ vel preteritũ qua diuina volũtas facit illũ qui fecit reputãs indecentẽ in eſſe moꝛali ex qua inducẽtia relata ad actũ preteritũ vel preſen- 2

tem naſcitur oblatio ad penã ex deter=
minatiõe volũtatis diuine ⁊ ideo aliud
eſt remittere culpã aliud penã. Qñ eñ
deus nõ cõcipit hoiem ſub iſta indecen
tia. tũc remittit culpa. qñ vero nõ cõcipi
tur ſub obligatiõe ad penã tũc remitti=
tur pena. Ex quo patet qđ eſſe morale
non cõſiſtit in re extra ſed in extimatio=
ne. ꝑpterea dicit philo. j. ethicoꝝ ꝙ ali=
quãdo filij videntur trahere infelicitatẽ
a parẽtib⁹ et ibidẽ dicit ꝙ honor eſt ho
norãtis qꝛ honorãs agit virtuoſe ⁊ bo=
nũ in ſe morale honoratus autẽ nihil fa
cit. Similiter iniuria q̃ fit imagini dicit
fieri imaginato de hoc vide Pe. aure. in
iiij. di. xliij. q. iiij. et ſic licet pctm̃ non ſit
in eſſe naturali poſt actũ ipſi⁹ eſt tamen
in eſſe morali. ⁊ iõ dãnatur ſi nõ deletur.
3 ¶ peccatũ qñ dicit in ſpiritũ ſctm̃. Rñ.
ꝙ eſt qñ qs contẽdit abijcere vel remo=
uere illud qđ electionem peccati poſſet
impedire verbi gratia. Inſtigatur quis
ad peccatum ⁊ occurrit ei diuina ſeueri
tas puniens illud peccatũ. ⁊ talis iſtud
abijcit ſtudioſe promittens ſibi impuni
tatem vt peccet liberius. ⁊ iſtud eſt pro
prie peccatũ in ſpiritũ ſctm̃. ⁊ dicit etiaꝫ
malitia ⁊ blaſphemia in ſpiritũ ſanctũ.
⁊ eſt ſpeciale peccatum ⁊ grauiſſimum.
ſunt aũt. vj. que impediunt peccati ele=
ctionẽ que ponunt in. ij. ſen. di. xliij. duo
ex parte diuini iudicij duo alia ex parte
honorũ dei. ⁊ duo vltima ex parte pcti ⁊
propterea ſunt ſex ſpecies pcti in ſpiri=
tum ſctm̃. Prime due ſunt preſumptio
que ſine meritis de miſericordia dei pre
ſumũt ⁊ deſperatio qua deſperãt de in=
dulgẽtia pctõrũ cõtra duo prima. ſꝫ cõ=
tra timorẽ dei ⁊ ſpem. Scđe due ſũt ſcꝫ
ipugnatio veritatis agnite ⁊ inuiden=
tia fraterne gratie cõtra ſecũda duo. ſcꝫ
agnitionẽ veritatis fidei ⁊ auxiliũ inte
rioris gratie quã etiã in alijs nolet cre
ſcere. ⁊ dolet ſi videt i fratres. tertie due
ſunt. ſ. obſtinatio ⁊ penitẽtia cõtra alia
duo ſcꝫ cõſiderationẽ turpitudinis pec
cati ⁊ breuitatem ipſius lectionis.
4 ¶ Utrũ act⁹ qui ex ſua ſpecie eſt venia
le peccatũ poſſit eſſe mortale. Rñ. qđ ſic
tripliciter. Primo ratione finis cũ cõſti=
tuitur in eo. vel inqñtũ refert ad morta=
le pctm̃ ſicut ad finẽ puta cũ quis dicit
verbũ otioſum cũ tali intẽtione ꝙ etiã
ſi eſſet prohibitũ de precepto nihilomi=
nus diceret. vel dicit vt prouocet aliquã
mulierem ad fornicañ. ⁊ ſic intellige il=
lud Aug. xxv. d. §. criminis. nullũ pecca
tũ adeo veniale qui fiat criminale dum
placet. gloſ. ſic. dum placet complacẽtia
fruitionis ſeu finis ſecũdo ratione erro
neitatis cũ ex cõſcientia erronea credit.
mortale ⁊ illud cõmittit. xxviij. qõ. j. oẽs
Tertio rõne cõſenſus in electionem de
quo. §. cogitatio. hec ex ſancto Bona. in
iiij. diſt. xvj.
¶ Utrũ omne peccatum ſit remiſſibile. 5
Rñ. ſm Ale. de al. in. iij. pte ſumme. tra=
ctatu de incarnatione dei ꝙ aliena pctã
dicũtur irremiſſibilia negatiue que nul=
lo modo remitti poterũt ſicut ſunt pctã
ſolũ angeloꝝ maloꝝ ⁊ hoim dãnatoꝝ.
aliud peccatũ ab iſtis nõ eſt irremiſſibi
le negatiue. Aliqua peccata ſunt irre=
miſſibilia priuatiue et ſic omnia pecca=
ta ſunt irremiſſibilia quia vt dicit hiero.
Pro minimo pctõ non habẽt vnde ſatiſ
faciãt ſimul hoies vniuerſi qꝛ nemo ali
quid ex ſe hꝫ quo remittant. Tertio di=
cuntur pctã irremiſſibilia cõtrarie eo ꝙ
cõtrarie diſponũt ad gratiã per quã re
mitti poſſunt. ⁊ ſic pctã in ſpiritum ſan=
ctum proprie ſunt irremiſſibilia. vt pa=
tet intuenti. nõ quia non poſſint remitti
ſed quia contrarie diſponũt hominẽ vt
remiſſionem conſequatur.
¶ Utrum voluntas ⁊ opus exterius ſit 6
vnũ peccatũ. vide preceptũ. §. xliij.

Peculiũ

dr̃ q̃ſi puſilla pecunia
ſiue patrimoniũ pu=
ſillum. ff. de pecu. l. depoſiti. Aliquando
dicitur omne patrimonium cuiuſlibet
hominis etiam liberi. vt. ff. ad tre. l. cogi.
in prin. et multis alijs modis dicitur
peculium. vt no. gloſſ. in rub. ff. de pecu.
ſed hic itẽdo tractare de peculio quod
filius acquirit viuẽte patre. ⁊ ſub ipſius
poteſtate exiſtens.
☞ De notatis i hoc. §. ⁊ quid ſit pecu

lium ⁊ eiꝰ diffinitio.⁊ q̄d dicit' quaſi parua pecunia.no.Bald.in.l.fi.C.quod cū eo.p.l.depoſiti.§. penultimo.de pecu. ⁊ non dicitur niſi ſit conceſſum a patre vel dño.no.Alex.poſt Bar.l.frater a fratre.de condi.in de.l.peculium.in princ. ff.de pecu.

1 ¶Quot ſunt eius ſpecies.R̄n.quatuor prima dicitur peculium profectitium.ſ. quod proficiſcitur ex rebus patris.Unde glo.in.l.cum debet.C.de bo.que lib. dicit quod lex capit large vt comprehēdat omne id quod occaſione patris obuenit.l.additio.ff.de acqui.he.Et iſtud acquiritur patri quo ad proprietatē ⁊ vſumfructum. Similiter dic de acquiſitis a clerico ⁊ bonis eccleſie vel eius intuitu quod ſunt eccleſie quo ad ꝓprietatem ⁊ vſumfructum ⁊ ideo nō poteſt diſponere niſi vt a iure cōceditur.vt.ꝫ. clericus.xiij.

2 ¶Secundum dicitur aduenticium ſcilicet quod acquiritur ex induſtria:vel ex donatione facta aliunde ꝙ intuitu patris vel aliter aliūde prouenit ex euētu vel fortuna ſeu induſtria.exciperes que ab imperatore vel augusta donant' que quaſi caſtrenſe iudicātur.C.de bo.que libe.l.cum multa.idem dicit de donato a rege quia ſtatutum loquens de imperatore generaliter itelligitur fore ſtatutum de rege particulariter ſm not.per Inno.in.c.ſuper quibuſdā de ver.ſig.⁊ in iſto aduenticio filiuſfamilias acquirit dominiū ſiue proprietatē ſed pater habet vſumfructum donec vixerit niſi remiſerit vel niſi ab aliquo ſibi detur vel relinquatur hoc pacto vt ad patrē non pertineat vſuſfructus.vel niſi ſuccedat filius vna cum patre in hereditate fratris vel ſororis.Uel niſi q̄n pater noluit aſſentire filio adeunti hereditatem aliquam.Uel niſi pater commiſerit inceſtas nuptias.Uel niſi pater minus legitime diuertente id eſt diuortium indebite faciente bona filijs applicentur. inſtit.per quas perſo.nob.acqui.§.ſancitum in gl.item ſi filius recipit dotem patre ante non conſentiente nec ſe obligante ſm Bar.in.l.contra.ff.re.amo.q2 in iſtis patri acquiritur vſuſfructus nec quicꝙ aliud.Sed ſi cum emancipauerit media pars vſuſfructus illorum bonorum aduenticiorū remanebit apud patrem ſolum vt in.d.§.ſancitum.ſed ſi premoriātur filij erit ſpecialiter ⁊ totaliter.nec cōmunicabit cū alijs fratribus. Si autem filius premoriatur anteꝙ pater totum erit patris niſi filios reliquerit.nam tunc filij erunt loco patris Unde dicit text.in.d.§.ſancitum. Si id q̄d ſuis laboribus vel proſpera fortuna ei acceſſit hoc in alium perueniet luctuoſum ei fiet.

¶Tertium dicitur caſtrenſe quod a parentibus cognatis aut alijs degēti militia donatur.vel quod ipſe filiuſfamilias in militia acquiſiuit quod niſi militaret acquiſiturus non fuiſſet.nam q̄d erat ⁊ ſine militia acquiſiturus id peculij eius caſtrēſe non eſt.ff.de caſtrē.pec. l.caſtrenſe cum ibi no. 3

¶Quartū dicit' quaſi caſtrēſe q̄d acquiritur a viris diſertiſſimis patronis cauſarū.viris deuotiſſimis memorabilibus ſ.notarijs ⁊ agentibꝰ in rebꝰ.nec nō magiſtris ſtudiorū liberaliū artiū.archiatriſꝗ.i.medicis ⁊ oibus oio qui ſalaria vel ſtipēdia recipiūt publica.C.de inof. teſt.l.cū antiquos.ex predictis patet ꝙ notarij cōes nō acquirūt i quaſi caſtrēſe.ſꝫ ſolū notarij cōis vel dñorū aut officialiū q̄ deberēt hr̄e ſalariū de publico. 4

Additio Idē dic de remigibꝰ nautis patronis aut alijs officialibus nauiū q̄ ex cauſa publica hoc faciūt.le.j.ff.d̄ bono.poſ.ex te. mi Secus ex cauſa priuata.

¶Sed q̄d de acquiſitis p clericos filiofamilias.R̄n ꝙ res oēs quolibet modo ad eorum dñium venientes habebunt ſuas ad ſimilitudinem caſtrēſis peculij ita ꝙ de ipſis ad libitū diſponere poterūt ⁊ teſtari legit ma legata filijs vel parentibus .vt in aut..de ſan epi.§.preſbyteros ponit' C.de epiſ.⁊ cle.aut.preſbȳteros.Quod limita verū niſi acquirantur ex bonis eccleſie vel eius intuitu.q2 5

tunc non poterūt diſponere. de quo dic vt. §. clericus. xiij.

6 ¶Utrū acquiſitum per muratores: aut carpentarios & alios laboratores in rebus communibus qui etiam habēt ſalarium ex publico ſit quaſi caſtrēſe. Rñ. ꝙ nō. quia nō ſolum requirit ꝙ id ꝙ acquirūt ſit ex publico. ſ3 opꝫ ꝙ ſit ex publica cauſa. vt puta puplico officio aduocationis notarij cōmunis vel officialium & huiuſmodi aliter non erit quaſi caſtrenſe. Sali. tamē in. l. fi. C. de inof. teſ. tenet ꝙ ingenierij dominorum vel communis id quod acquirūt habebūt pro quaſi caſtrenſe.

7 ¶Sꝫ nūquid aduocati qui ex aduocatione aliquid acquirunt nō ex publico ſꝫ a clientulis habebūt ꝓ caſtrenſi. Rñ. ſꝫ bal. i. d. l. fi. ꝙ ſic qꝛ cedit loco publici ſalarij. Et quo eis hodie nō ſoluit ex publico. l. fori tui. C. de aduo. diuer. iu. & ibi. d. Bar. ꝙ ſimiliter erit quaſi caſtrēſe id ꝙ acquirūt aſſeſſores ſm gl. ibidē. Idem dic ſm bar. in. l ſi mulier. ff. de ca. ſtren. pe. de relictis aduocato pro emendis libris vel equo cauſa eundi ad officia. & huiuſmodi.

8 ¶Utrum donatum filiofamilias militi aduocato aut aliud officiū publicum habēti ſine alia expſſione ſit caſtrēſe vel quaſi. Rñ ſm Bar. in trac. de duob⁹ fratribus. ꝙ aut donant res neceſſarie militie ſue apte vt equ⁹ et arma militi libri aduocato. tunc in dubio dicetur eſſe caſtrēſe vel quaſi a quocunq; donētur eiſdem. l. miles ꝑcipua. & l. caſtrēſe. ff. de caſtrē. pecu. ſi autē donātur ea que nō ſunt apta ad militiam nō erit caſtrenſe etiā ſi expreſſe dixerit. vt. l. ſi forte. ff. de caſt. pecu. & qđ ibi tꝫ Dyn. & C. eo titu. l. j. & hoc verū niſi in duob⁹ caſibus. Primus quādo ille qui donat ſolum ex militia vel aduocatione & hmōi notus eſt. Secūdus caſus eſt quādo talia donata ſꝫ nō ſunt apta ad militiam vel aduocationem tamē dant expreſſe vt vendant pro emēdis armis. libris. & hmōi neceſſarijs ad. d. publica officia. Alia vero q̄ poſſunt eſſe apta ad militiam & ad alia vt ſeruus tūc ſi ſpecialiter nominatim & ad ipa ſint data ſic erūt quaſi caſtrēſe ſecus ſi ſimpliciter ſine expſſione. qꝛ nō erunt caſtrēſia. niſi vt dictū eſt ſint data a noto ſolum. in militia. l. ſi militi. ff. de ca. pe. & ꝙ no. Bar. in. d. l. ſi forte.

¶Quid de donato filiofamilias q̄ non eſt miles nec i aliquo publico officio cū iſta expreſſiōe ꝙ ſit ei caſtrēſe vel quaſi. Rñ. ſm. bar. in predicto tractatu qđ lꝫ appoſitio talium verborum non valeat niſi vt ſit aduenticiū. vt. d. l. ſi forte. operabatur tamē vt patri nō acquirat v ſuſfructus qđ pōt facere donans. vt. C. de bo. que li. aut. excipit. & ſic licet vitietur expreſſum. nō vitiat tamē tacitum. l. j. ff. qui. mo. pi. vel hypo. ſo. 9

¶Utrū libri empti a patre filio ſuo ſint quaſi caſtrenſe. Rñ. ſꝫ Bar. in. d. tractatu & in. l. j. §. nec. caſtrenſe. ff. de col. bo. ꝙ aut pater tradidit & ſe donare expreſſit & tunc ſi filius erat aduocatus acquirit ſibi in quaſi caſtrenſe. l. j. C. de ca. pe. et l. caſtrenſe. ff. e. Nec pater poterit ſic datum reuocare. l. ſi filius. C. fami. her. Si vero non erat doctor tempore donationis. ſed ſcholaris non poteſt dici caſtrenſe quia conditio perſone hoc non patitur. Nam ſcholares non gaudēt priuilegijs quo magiſtri & doct. l. j. in fi. C. de ſta. libe. Et facit quod no. in. l. fi. C. de iuriſdi. om. iudi. quod verum intellige niſi ante mortem patris compleuiſſet ſtudium ſuum quia ſic cepit quaſi militare & tunc erūt quaſi caſtrenſe. l. ſiue emācipatis filijs. C. de do. & l. donatiōes in concubinas §. pater ff. eo. Not. tamen quod licet non fuerit doctor nec effect⁹ ante mortem patris ſi pater ei nō emancipato libros dedit. ſed eos non eſt adeptus niſi poſt emancipationem quod erunt ſui. quia confirmatur donatio. d. l. ſiue. & d. §. pater. Idem dic de quocunq; donato a patre filio emancipato. vel etiam non emancipato ſi modo emancipatus voluntate patris poſſedit qđ erit filij. nec pater poſtea poterit reuocare. d. l. ſiue. Secus ſi poſt emancipationem renuiſſet donata ante ea ꝯ volūtatē pa 10

tris Silr idē dic ꝙ cōfirmatur. dicta do
natio morte etiā ſi nō erit ipſe emācipa
tus ⁊ ſic poſt mortez patris talia erunt
ſua. nec cōicabit cum fratribꝰ aliȷ̄s. l. fi-
lie. C. fami. herc. ſm opinionē approba
tā in gl. d. l. ſint. Aut pr̄ nō tradidit nec
expſſit ſe donare ⁊ ſic lȝ emerit noīe filȷ̄
ſui nihilominus erūt patris ⁊ cōicabit
eos cū aliȷ̄s fratribꝰ poſt mortē pr̄is. l. j.
in pn̄. C. de ca. pecu. requiritur em̄ tradi
tio vt videaꝶ donare. l. ȷ̄. C. ſi qs ſibi vel
alte. qd̄ ſi neſciꝶ. an donauerit vel ne tūc
ſm Bal. in additiōibꝰ ad p̄fatū tracta-
tū Bar. ad cōiecturas eſt recurrendum
ſm ea q̄. j. dicā i. §. xxxȷ̄. Aduerte hic ſȝ
bar. in aut. ex teſtō. C. de col. qd̄ donatū
a patre filio emācipato eſt cōferen. poſt
mortē ⁊ computabiꝶ in eiꝰ pte. Sed do
natū filio exn̄ti in ſua ptāte licet nō va-
leat in vita ipſiꝰ patris tn̄ aſſumit ſibi
vim poſt mortē ⁊ hȝ vim legati. vt i. l. in
donationibꝰ. C. ad. l. fal. ⁊ l. donatiōes.
la. j. C. de dona. iter vi. ⁊ vxo. ⁊ ſicut lega
ta ⁊ fideicommiſſa nō cōferunꝶ. l. pe. C.
de colla. ſic nec talis donatio. fallit hoc
in tribꝰ caſibꝰ. primꝰ qn̄ emergit ineq̄li
tas. l. pe. C. de col. Scōs qn̄ pr̄ hoc expſ
ſit. Tertius qn̄ dedit vt haberet i pecu
lio. l. ſi donatione. C. de col.
11 ¶ Utrum omne acquiſitum ex pecunia
patris a filiofamilias ſit pfectitiū. Rn̄.
ſm bar. i p̄dicto trac. ⁊ in. l. cuȝ oportet.
C. de bo. q̄ lib. ꝙ id qd̄ acq̄rit filiusfami
lias ex bonis patris ſiue ſit pecunia ſi-
ue ſint poſſeſſiones ſibi ab eodem date
ſine labore ⁊ induſtria ſua. puta dando
poſſeſſionem alteri colono vel pecuniā
mercatori ex qua habuit de lucro tale
lucrū erit pfectitiuȝ. Sed id ꝙ acquirit
predictis bonis ex labore ſuo ⁊ iduſtria
puta laborādo agrum predictū vel ne
gociādo de pecunia p̄dicta ſicut lucrū
ꝙ fit ex pecunia p pte attribuiꝶ perſo-
ne lucrāti. ⁊ p parte pecunie. l. j. C. pro
ſoc. ⁊ l. ſi nō fuerint. §. j. ff. eo. ſic tale lu-
crū erit p pte q̄ debeꝶ poſſeſſioni vel pe
cunie pfectitiū ⁊ p parte que debet ope
ri perſone lucrantis erit aduenticium.
d. l. cum oportet. poſt princ. vbi patet ꝙ
omne lucrū pueniēs ex perſona filȷ̄ eſt
aduēticiū. nec ob. l. ſi ita. §. fi. ff. de vſu et
ha. ⁊ l. p ſeruū. §. fi. ff. de ac. re. do. q̄s al
legat Spe. q̄ tenet ɔ̄riū qr loquunꝶ in
ſeruo q̄ acquirit dn̄o ex ope pſone ſue ⁊
hoc tene niſi ex pecunia patris feciſſet
vſurā qr licet gl. i. d. l. cū oportet. teneat
ɔ̄riuȝ tn̄ tu tene cū Bar. ibidē ꝙ tale lu
crum nō erit nec pfecticiū nec aduenti
ciū. ſed totū reſtituē. p ipſum filiū. ⁊ gl.
intellexit qn̄ vſure licite erāt de iu. ciui.
qd̄ hodie nō eſt. c. ſup no. de vſuris.
¶ Utrum filiusfamilias qui lucratur vi 12
gore ſtatuti ex morte vxoris ſue dotē vl
ptē debeat habere p aduēticio. Rn̄. ſm
Bar. i. d. trac. ꝙ aut filius ſubſtinet one
ra matrimonȷ̄ de lucro ſue pſone. ⁊ tūc
filio erit aduēticiū: ſi vero nō ipſe ſȝ pa
ter ſic erit pfecticiū. Et ſic intellige opi.
Dy. in. l. ſi cū dotem. §. nūc tranſgredia
mur. ff. ſo. ma. q̄ tȝ ꝙ nō eſt aduenticiuȝ
ſȝ cōicabit poſt mortē pr̄is cū aliȷ̄s fra-
tribus p. l. ȷ̄. C. fami. her. Si vo pti pa-
ter ⁊ pti filiꝰ ſuſtinet. tūc p rata oneris
partim erit pfecticiuȝ ⁊ ptim aduenti-
cium. l. ſed ⁊ ſi quis. §. j. ff. de vſur. ⁊ l. ſi
ſeruus cōis. §. fi. ff. de ſtip. ſeruo.
¶ Utrū donatū vel relictū ab extraneo 13
filio familias ſit aduēticiū. Rn̄. ſm bar.
in p̄dicto trac. ꝙ aut datū eſt ɔtēplatiōe
patris ⁊ ſic erit pfecticiū. Si vo datum
eſt cōtēplatiōe filȷ̄ ſic erit aduenticiū in
l. ſȝ ſi plures §. arrogato. ff. de vul. ⁊ pu.
ſubſt. ⁊ l. additio. ff. de acq̄. her. ⁊ l. ſȝ et
ſi q̄d donetur. ff. de vſufru. ⁊ no. gl. in. d.
l. cū. oportet. Si aūt nō appareret cuiꝰ cō
tēplatione ſit datum. deprehenditur ex
futuro euētu: puta qn̄ relinquiꝶ filio vt
poſt mortē pr̄is habeat ſic p̄ſumiꝶ ꝙ cō
templatione filȷ̄. Si vero vt tantū viuē
te patre ſic p̄ſumitur cōtemplatione pa
tris datum. Similiter ex opere cōprehē
ditur puta filius faciendo mercantiam
acquiſiuit amicitiam cuȝ aliquo ex qua
aliquid tibi donauit. qr tūc erit ſibi ad-
uenticiū. l. ſociū qui. §. fi. ff. pro ſo. ⁊ ibi
eſt caſus expreſſus qr cōtemplatione fi
lȷ̄. Jo. not. ꝙ omnes. ll. que dicūt inſpi-
cien. cuius contemplatione debēt iteill

ſi de cā p̱xima.d.l.ſociū.q̄m in dānuꝫ
acquirētis nō cōſiderat cā remota.l.fi.
ff.de cōm.cum.emā.libe.ſed bene ꝯtuꝫ
ad commodum.l.ſi forte.ff.de ca.pe.
14 ¶Utrū oē acquiſitū p̱ filiumfamilias
ſit p̄ſumēdū ex bonis patris in dubio
⁊ ſic profecticiū.Rñ.Bart.ybi.ſ̃.ꝙ aut
reſultat ſuſpicio delicti niſi ſic p̄ſuma-
tur puta qꝛ filia p̄ſumit turpiter acq̇ſi-
niſſe.qꝛ alr̄ nō potuit habere.⁊ ſic cre-
det ex bōis pr̄is acq̇ſitū.vt ſuſpicio de
licti euitet.l.ſi defunctꝰ.C.ar.tut.⁊ in.l.
quitꝰ.ff.de do.iter vi.⁊ vx.⁊.l.ſi vxoris
noie.C.eo. Aut ſuſpicio delicti euitat ⁊
ſic preſumetur ex bonis filij.d.legibus
Aut nec euitatur nec orit preſumptio
delicti ⁊ ſic recurreñ.eſt ad cōiecturas.
C.de epi.⁊ cle.aut.Inia.Et hec oia ſunt
ſeruāda etiā in p̄lato tutore vxore.⁊ hu
iuſmodi qui circa bona alioꝝ verſant
in conſcientia lꝫ gl.in.d.l.etiam.⁊ in.d.l.
cum oportet.aliter dicat.
15 ¶Utrū donatū filio a patre ſit aduēti-
ciū.Rñ.Bar.vbi.ſ̃.ꝙ aut p̄ceſſerūt me
rita filij que ſi extraneꝰ feciſſet ei donaſ
ſet ſic donatio tenet a principio ⁊ erit
ei aduēticiū. vt tꝫ gl.C.de inof.teſ.aut.
vñ ſi parēs.Et ꝯcordat.Jac.bu.Aut nō
donat p̱pter merita ſꝫ vt filio ⁊ ſic ē ſim
plex donatio q̄ nō valet niſi morte ꝯfir
16 metur.vt.ſ̃.patuit.§.x.
¶Sed ad q̇d vꝫ dictū peculiū aduenti
ciuꝫ filio vt dictum eſt vſuſfructꝰ ſit pa
tris nec de eo pōt diſponere niſi.vt.j.re
ligioſus.§.lvj.Rñ. ꝙ non valet vt poſt
mortē patris nō teneatur communica-
re cum alijs fratribus ſed erit ſpeciali
ter ſuum.l.fi.C.de col. Peculium vero
profectitium ad nihil valet filio niſi ad
hoc ne publicetur in caſu quo alia bo-
na patris publicantur.vt in.l.ſi finita.
§.ſi de vectigalibus.ff.de dam.infec.
quod ibi no.Bar.poſt mortē tamē pa-
tris erit commune cum alijs fratribus.
27 ¶Utrum de peculio caſtrēſi vel quaſi
filiuſfamilias poſſit teſtari ad libitum
diſponere.Rñ.ꝙ ſic ſm oēs doc.quis il
lud acq̇rit ſibi ⁊ quo ad dñiū ⁊ vſumfr.
nec illud cōicabit cū fratribꝰ poſt mor-
tem patris.d.l.cuꝫ antiquis.C.de inof.
teſt.⁊ multis alijs.
¶Utrum pecunia data filiofamilias a 1
patre p̱ ſtudio ſit ei iputāda poſt mor
tem patris in parte ſua ab alijs fratri-
bus tempore diuiſionis. Rñ. Barto.in
d.tractatu quod ſi apud patrem nihil
erat quod eſſet filij non imputabitur ei
in partem.l.qui pater.ff.famil.her. Si
vero apud patrem erat pecunia filij ex
caſtrenſi vel quaſi peculio tunc in du-
bio p̄ſumetur quod pater adminiſtra
torio nomine egerit id de pecunia ipſiꝰ
filij.⁊ ſic imputabitur ei in partem.fa-
cit quod not.in.l.fi.C.de.do.promi.Sꝫ
iudicio meo mihi videtur diſtinguen-
dum videlicet ſi pater dedit pro cauſa
neceſſaria aut voluntaria.vt.ſ̃. Lega-
tum.§.xxxj.
¶Quid ſi pater dedit pecuniā filio p̱ 19
emēdis libris ⁊ ipſe luſit vel in meretri
cibus expendit. Rñ.ſecundum Barto-
lum in aut.quod locum.C.de colla.qđ
poſt mortem patris computabuntur ei
in ſuam partem.ar.d.aut.ſicut mulieri
que paſſa eſt conſumi dotem computa
bitur ei in partem ſuam.vt in.d.aut.qđ
locum.Idem dic de donato pro emāci
patione a patre filio quod erit compu
tandum ei tempore diuiſionis ſecūduꝫ
Bar.in.l.j.§.nec caſtrenſe. in.l.vt libe-
ris.C.de coll.
¶Utrum filius qui incepit ſtudere vi- 20
uēte patre de eius mandato poſſit poſt
mortem patris de communibus bonis
perficere ſtudium.Rñ.Bartolus in.d.
trac.quod non.nam factum patris er
ga filium inciatum eatenꝰ obligat he
redeꝫ quatenus pater erat obligatus.
l.⁊.ſi filium.ff.de mu.⁊ hono.iuncta.l.
honores.§.is qui.ff.de decu.⁊.l.filia.§.
idē ſcribit.ff.fa.he.propter qđ cōcludit
Bal.in.add.ad.d.trac.quod ſi vult pfi
cere ſtudium faciat de ſuo vel ſi vult
doctorari ſimiliter faciet de ſuo quia ē
nouus actus.l.ſi ſeruus legatus.§.ſꝫ ſi
eū mihi ex teſtamento.ff.de le.j.nec fra
tres ei tenentur ſi volunt.
¶Utrum tempore diuiſionis fratruꝫ 21

veniāt expēſe facte a patre vxori filij fa
milias.ꝛ alia ornamēta.Rñ.Bal.vbi.ſ.
l.l.i is.ff.ſo.ma.ꝙ. de ꝯſumptis filiꝰ nō
tenetur nec aliꝰ frater poſſe viſcere ego
ducā meā ꝛ tātūdem expēdam de com
muni niſi pater aliter cauerit in teſta=
mēto.l.iij .§.filius.ff.de mu.ꝛ ho.et ibi
ꝑ glo.ꝛ.l.ex parte.§.filius.ff.fa her.De
extātibꝰ aūt vt ſunt veſtes et alia orna
mēta ſi ſunt neceſſaria ad quotidianū
vſum nō cōfert ſed ſunt vxoris ꝛ a prin
cipio tenuit donatio inter ſocrū ꝛ nu=
rū.l.ex annuo.ff.de.do. iter vi.ꝛ vx.ꝛ.l.
ſi dos.cū ſua gl.ff.ad.l.falci.Si vero nō
ſunt neceſſaria ad q̄tidianū vſum ſed
ſunt p̄cioſa.tūc illa qualia ſunt debent
cōferri.l.illud veſtimentū.ff.de pec.nec
poteſt dici ꝙ morte ſit cōfirmata dona
tio qꝛ nō preſumuntur donata.lꝫ dicat
maritꝰ veſter donat vobis iſtam coro=
nam vel brocatum.ſed ad vſum cōceſ=
ſa.l.mortis in fi.ff.de do. aliter vi.ꝛ vx.
Similiter dic in factis.ꝓ filia.l.cū hic
ſtatus.§.oratio.ff.eo.ꝛ pro predictis fa
cit.l.fin.ff.ſol.ma. ꝛ quod dicit Bart. in
l.ſi vt certo.ff.commo.Ang.tamen in.l.
ſi ex re dñi.ff.de ſtip.ſer.ꝑ gloſſam ibi
poſitā determinat ꝙ veſtes lugubres
date mulieribus efficiuntur ipſarum
de dote vero data filie filij ab auo ipſiꝰ
quomodo non ſit communicāda vide.
ſ.dos.§.xxi.

¶ Utrum expēſe facte a patre in pecu
lio filij aduenticio ſint cōmunicande
inter fratres poſt mortem patris.Rñ.
ſecundum Bart. in.d.tract.ꝙ aut fue=
runt neceſſarie vel ad perpetuam vtili
tatem.et tunc filio imputabuntur.l.fi.
§.fina.C.de bo.que lib.ꝛ.l.iubemꝰ ad
tre.niſi pater feciſſet animo non repe=
tendi.ar.l.ſi in area.ff.de.condi.ind.ꝙ
ſi de animo neſcitur tūc ſi ſunt patrui
ſumptus preſumentur donati.le.ſi ſer
uus.ff.de donatio.inter vir.et vxo.Si
ſunt magni ſumptus ita ꝙ excedāt fru
ctum q̄titatem:tunc videtur habuiſ=
ſe animum repetendi ſicut ſi in cauſa
alimentorum vel ſimili expendiſſet.le.
nenſeniꝰ.§.preterea.ff.de nego.geſt.
Secus ſi non extēderent fructuum q̄ti
tatem:quia tūc videtur donaſſe.ar.di
l.fi.§.ſi autē res.C.de do.que lib.in ex
penſis tamen quas facit vir in rebus
vxoris gratia fructuum querendorum
conſeruandorum ꝛ colligendorū ſine
vlla diſtinctione ſibi fa.l. fina.ff.de im=
pen.ꝛ non repetet ab vxore vel eius he
redibus.In alijs autem ſi ſunt modice
non repetuntur.l.omnino.ff.de impen.
Si ſūt magne repetet. d.l. omnino vbi
aliquae etiam ponunt exceptiōes quas
omitto quia parum ad nos.Sed in cō
ſciētia ſequere ꝙ dixi ſi vero dicti ſum=
ptus nō fuerūt neceſſarij nec ad ꝑpe=
tuam vtilitatem.ſed ſolum ad fructuū
vtilitatem tunc nō ſunt communicādi.
qꝛ onera pertinēt ad eundem patrem
ꝛ expreſſe.ꝛ etiam idē dicen̄.de eo qui
expēdit in datijs ꝛ collectis cū habeat
vſumfructum. l.ſi pendētes.§.ſed ꝛ ſi
quid.ff.de vſufru.ꝛ.l.neq̄ ſtipendium
ff.de ipēſ. Nec ob.l.vnica.§.ſed nec ob
impenſas.C.de re vx.ac.qꝛ vir hꝫ dotē
ꝓpter onera matrimonij.ideo non dꝫ
grauari onere impēſarū.Nec hoc erit
i alio vſufructuario quia ſimpliciter hꝫ
ex alia cauſa.vt ex cōtractu vel q̄ſi.his
concordat Bal.vbi.ſ.

¶ Utrū patre obligāte ſe pro delicto 23
filij ſit totum computandum in ꝑte di
cti filij poſt mortem patris.an de tota
hereditate cum alijs fratribus .Rñ.
Bal.vbi.ſ.ꝙ ſi pater hoc fecit ductus
naturali pietate ſic omnes fratres de=
bent pro parte ſua ſuſtinere.l.li.ca=
ptus.ff.de capt.Sed ſi facit ex neceſſi=
tate:puta dictante hoc ſtatuto.vt not
gloſſ.ſuper Rub.C.de decre.decu.tunc
naſcitur naturalis obligatio inter pa
trem ꝛ filiū ex tali geſtione negotio=
rum eius que trāſit ad heredes ꝛ ideo
ſoluet de parte ſua ꝛ non de communi.
l.igitur.ff.de lib.cauſa ꝛ quod notant
doc.de eo qui cogitur ſoluere condēna
tionem alterius in.l.ij.§.fi.ff.de verbo.
oblig.

¶ Utrum patre dante damnum in bo 24
nis aduēticijs filij teneant fratres emē

re de cõmuni.Rñ.ſm Bal.vbi.ſ.ꝙ aut
dilapidatio eſt ſolũ fructum:⁊ ſic nõ te
nẽtur.d.l.cum oportet.Quod limita ve
rum quãdo pater habet vſumfructum
in dictis bonis ſecus quãdo ille qui le
gauerat ꝓhibuit vſumfr. q̃ri patri qđ
põt fieri.vt tenet gl.i auƭ.vt liceat ma-
tri ⁊ auie.⁊ i auƭ.excipitur.C.de bo.que
li.quia tũc tenerẽtur.Si vero dilapida
tio concernit rei perpetuam deteriora-
tionem vniuerſali intollerabilem leſio
nẽ ſic etiam tenetur.di.l.cum oportet.
§.ſed cum tacitas.

27 ¶Utrũ debitum contractum poſt mor
tem patris ab vno fratrum ſit ſoluẽdũ
de cõmuni.Rñ.Spe.ti.de iu.qđ nõ niſi
cõtractũ ſit ratiõe cõis vtilitatis vel ſo-
cietatis.ſilr̃ nec dos dꝫ ſolui de cõi niſi
ſit verſa in cõmunẽ vtilitatẽ.Idem dic
de cõdẽnatione ſoluta per vnum ꝙ nõ
ſoluetur de cõmuni niſi maleficiũ fecif
ſet ꝓ cõmuni vtilitate ſciẽt.bus ſocijs
⁊ acceptantibus in cõi eius vtilitatem:
qꝛ ſic eſſet cõmunis.qꝛ ex quo ſpõte ſu
ſceperũt lucrum habebunt ⁊ dãnũ cõ-
demnationis.Si vero ignorãter acce
ptauerũt lucrũ factum iniuſte tunc ſo-
cius auferret illud ⁊ ſatiſfaciet.l.ſi igiƭ.
ff.pro ſoc.⁊ ſic etiã ipſe ſolus ſoluet cõ
dẽnationẽ etiam ſi eſſent ſocij omniũ
bonorũ ſm Spe.vbi.ſ.⁊ licꝫ de iure ex
quo cõmunicauit lucrum illicitum non
poſſet illud auferre niſi poſt cõdemna
tionẽ.l.quod.n.ff.pro ſoci.Nihilomi-
nus quãdo ſacerdos iniunxit ei vt ſatiſ
faciat illis quos leſit.intelligitur nõ ſo
lũ litis.ꝯteſt.ſꝫ etiã ſententia lata.⁊ ſic
preceptum ſacerdotis eſt ſentẽtia ſm
Hoſt.in.c.fi.de ſepul.ſimiliter militans
militet de ſuo vel maritãs filiam vel te
nẽs filium.in ſtudio faciant de ſuo niſi
aliter ſit cõtentum inter eos.l.ſi ſocius
ꝓ filia.ff.pro ſocio.⁊ recitat Bal.in.d.l.
ſi patruus.C.cõia vtri.iu.

28 ¶Utrũ lucrũ qđ facit vnꝰ fratrũ cũ pe
cunia hereditaria mercãdo ſit commu
nicãdũ cũ alijs fratribꝰ.Rñ.ſꝫ bal.vbi
ſ.in.d.l.ſi patruus.qꝛ aut fecit noĩe cõi
⁊ ſic cõicabat aut fecit noĩe ꝓprio.⁊ ſic
non cõmunicabit.l.titiũ ⁊ meuiũ.§.alte
rũ.ff.de admi.tu.ꝙ verũ eſt niſi ſit tutor
vel curator alioꝝ fratrũ qꝛ ſic lucrũ qđ
fecit ex pria mercantia ẽpta de pecunia
cõi dꝫ eſſe cõe.lꝫ noĩe ſuo fecerit.Aliud
aũt lucrũ ꝙ fecit de pecunia emptionũ
iterata ⁊ noĩe ſuo erit ſuũ.⁊ nõ cõicabit.
Idem dic de illo q̃ negociaƭ de pecunia
maioris aut eccleſie.vt in.l.ſi vt ꝓpõis.
C.de rei vẽ.Si vero neſciƭ cuius noĩe fe
cerit tunc ſi continuauit negotiũ ſolitũ
cum alio fratre mortuo ſupſtitibꝰ filijs
frĩs i indiuiſaꝫ ſubſtantiã poſſidẽtibus
ſic vr̃ cõi noĩe feciſſe.ar.l.nã ⁊ ſeruus.ff.
de nego.ge.§.ſi vino.ſi vero fecit nego
ciationẽ inſolitam ſic p̃ſumetur ꝙ noĩe
proprio niſi ex libro rationũ aliud ap-
pareret.concor.Bar.in.d.l.ſi patruus.
¶Quõ i dubio cognoſceƭ ꝯtctã ſocieta 29
tẽ tacitã iter frẽs vl̃ q̃ſcũqꝫ alios q̃ ſimr̃
ſtãt ita ꝙ oĩa lucra ſint cõicãda.Rñ.ſꝫ
bal.i.di.l.ſi patruꝰ.ꝙ q̃uis nullꝰ ipoꝝ
negocieƭ.p̃t tñ ex actibꝰ apparere ſocia
lis effectꝰ ſicut ẽ iter nobiles q̃ non fa-
ciũt q̃ſtatuarias mercãtias tñ q̃cũqꝫ ſa
laria q̃cũqꝫ dotes acq̃rũt i cõi ꝯferũt vñ
nemo põt negare eos eẽ ſociales actꝰ ex
q̃bꝰ p̃ſumiƭ itẽtio ⁊ volũtas vt dñs Iac.
de ar.Ri.⁊ Ol.eiꝰ diſcipuli.Ad qualita
tẽ ergo actuũ ẽ recurrendũ.Nã in tali
bꝰ preſumitur mens qualis ex actibus
colligi põt.ar.l.duo fratres.ff.de acq̃.he.
⁊.l.reprehendenda.tu magis eo.C.de
inſti.⁊ ſubſti.Silr̃ dico ſm eundẽ Bal.
vbi.ſ.ꝙ preſumitur contracta.ſi vnus
negociatur ⁊ alter quecũqꝫ ſibi euenũt
puta ex reddita prebende vel ex dotis
bꝰ ⁊ huiuſmodi põit in communi ⁊ ita
faciũt hincinde.Itẽ p̃ſumitur ſocietas
etiam ex actibꝰ i vna mercantia vl̃ arte
⁊ alter in alia.vt in aduocatis tabellio
nibus.Nam lucrorum ꝯmunicatio ſo-
cietatis eſt ꝯtctio ſeu ichoatio.Similiter
ter dicit idẽ Bal.vbi.ſ.ꝙ ſi vnꝰ hꝫ curã
domus ⁊ alius eſſet aduocatꝰ.vl̃ aliter
lucrareƭ ⁊ poneret in domũ vr̃ cõtracta
ſocietas.Idem dicit ſi vnus eſt maior ⁊
alter minor ⁊ pupillus hꝫ tutorẽ q̃ cõi-
cãt ⁊ ei cõicatur.Idẽ dicit ꝙ ſi actꝰ ſũt

vniformes ſocietas reſtringitur tātum ad queſtus q̄ veniūt ex ipſis ſȝ in actibꝰ difformibꝰ ⁊ i ſe varietatē habētibꝰ preſumit ſocietas gn̄aliter ɔtracta nec ɔſidero an vnꝰ plꝰ lucret ⁊ alter minꝰ i hac gn̄ali ſocietate: ſȝ equal'r oia ſunt ptiēda. l. ſi ſociꝰ ꝑ filia. ff. ꝓ ſo. vñ ꝓ clariori intelligētia no. ꝙ ſocietas tacita vl' exp̄ſſa aliqñ eſt oim bonoꝝ ⁊ tūc eſt qñ exp̄ſſe agit ꝙ ſint ſocij oim bonoꝝ vtē tex. in. l. iij. §. j. ff. ꝓ ſo. ⁊ i. l. coiri. eodeȝ et iſti tales cōicāt oia q̄ acq̄rūt ex quacunꝗ cā laborādo vl' negociādo ſiue ex donatis ſiue ex legatis. ſiue ex hereditate ⁊ hmōi. Itē ſtipēdia q̄ dant militibus. l. q̄ ſtipēdia. C. ꝺ pcu. ⁊ ſalaria q̄cūꝗ hn̄t ex caſtrēſi vl' q̄ſi. l. cū duobꝰ. §. idē papinianꝰ al's ē lex. ff. ꝓ ſoc. ⁊ in iſto caſu frater tenet maritare filias alterꝰ frīs niſi aliō expreſſe actū ſit. l. ſi ſocius ꝓ filia. ff. ꝓ ſo. nō tū tenet cōicare q̄ acquiſiuit illicite neqꝫ tenet ɔdēnationē q̄ꝫ ꝓ ſua culpa alter ꝓmeruit. Aliqñ cōtrahitur ſocietas generaliter ois queſtꝰ vel queſtus ⁊ lucri qđ tantū eſt dicere ſicut ois queſtꝰ. l. ſȝ ⁊ ſi additiat. ff. eo. de qua loquit. d. l. coiri. cū quinꝗ le. ſe. ⁊ iſti cōicāt oia q̄ ꝓueniūt ex opera. i. ſolertia alterius ſȝ nō donationē ſimplicē ſiue cā mortis vel legata vl' hereditatē nec debita alterius niſi q̄ fiūt cā queſtꝰ vel ſocietatis. Aliqñ ſunt ſocij certe rei. ſ. cōuiuendi q̄ꝛ viuunt ad vnū panē ⁊ vinū vl' certe negociationis vl' lucroꝝ q̄ ɔſequūt lȝ in diuerſis negociationibus vel operibꝰ ex q̄bꝰ lucrāt q̄uis alqñ alter pōat operā alter pecuniā. aliqñ vtrūqꝫ de q̄bꝰ. j. ſocietas. j. Et ex predictis poteſ intelligere optime iſtam materiam.

28 ¶ Pone ꝙ duo fratres ruſtici colentes terras vnꝰ habet filios ſcindētes terrā alter nō q̄modo diuidētur fructꝰ ꝓueniētes ex cultura. Rñ. ſm Bal. in. d. l. ſi patruꝰ ꝙ diuidēt i capita. q̄ꝛ ſocietas reſpicit capita eoꝝ q̄ operas ponūt i ſocietate iſtud limita verū quo ad lucrū quod debetur perſone. ſȝ quo ad lucrū ꝙ debet bobꝰ vel terre q̄ ſūt cōis nō diuidet ꝑ capita ſȝ in ſtirpes ſm eundem Bal. in quodam conſilio. ⁊ bart. in. d. l. ſi patruus.

¶ Quid ſi ſint duo fratres quoꝝ vnus 29
poſuit operam alter pecuniam in ſocietatē ⁊ caſu oia cōbuſta ſunt. Rñ. ſm bal. vbi. ſ. ꝙ ille qui poſuit operā tenet alteri ad medietatē capitalis. p. l. cū duobus. §. in coeūda. ff. ꝓ ſoc. ⁊ etiam ita tenet Jac. de are. in. l. j. C. pro ſo. gl. in. di. l. ſi patruus. tenet ɔtrarium. Sed tu tene ꝙ dixi Societas. j. §. x.

¶ Utrū lucrum vxoris alterius fratris 03
ſit cōmunicandū. Rñ. Bal. in. l. ſi vxorē. C. de cōdi. inſer. ⁊. d. Ubal. de peruſio in l. cū duobus. ff. pro ſoc. ꝙ aut mulier eadem opera facit ſicut homines in laborando ⁊ ſic de ipſa debet habere partē lucri ⁊ diuidetur in capita vt. ſ. dctū eſt de filijs. aut vxor exercet aliquā arteȝ vel mercantiam vel eſt obſtetrix vel chirurgica. ⁊ tūc ſi ponebant omnia lucra in communi ⁊ ſimiliter vir cōtracta eſt ſocietas quia mulier cū viro poteſt cōtrahere ſocietatē ſm eundem bal. in d. l. ſi vxorem. ⁊ ſic lucra erunt communia aut vxor tenebat ſeparatū lucrum vel ex alijs coniecturis patet ꝙ nolebat contrahere ſocietatem tunc de operibus cōmunibus ⁊ obſequialibꝰ. q̄ fiunt mulieribus in domo ſm qualitatē perſone vt facere lectū coquinā. et huiuſmodi nō poteſt lucrum conſequi q̄ꝛ tenetur operari in domo in qua recipit alimēta. vt in gl. l. ſicut. ff. ꝺ op. li. ⁊ bal. in. l. gaio ſeio. in fi. ff. de ali. le. ⁊ An. in. l. j. C. de legi. he. ⁊ in. l. ſi cū dotem. ff. ſol. ma. imo ſi deſiſteret a talibꝰ obſequialibus operibus ⁊ parue extimatiōis ꝓpter faciendaȝ arteȝ pars lucri talis artis deberet cōmunicari viro ⁊ alijs fratribus ſm iudiciū boni viri ꝙ limita verum niſi haberet alimēta iure legati. q̄ꝛ tunc nō tenetur operari in domo dantiū talia alimenta ſm Bald. ⁊ Ang. vbi ſ. ſi autē vltra talia obſequialia exerceretur aliq̄ꝫ artē ⁊ ipſis lucratur pōt ſibi retinere tanq̄ꝫ propriū ⁊ non cogitur cōmunicare ꝙ no. pro itelligētia eorum que dico. j. vxor. §. ij. ⁊ quod dixi de

vxore

vxore idē dic de filiab⁹ alterius fratris excepto ꝙ acquirent patri ꝛ ſ'eſū illud lucrauerit eis aduenticium.

31 ¶Utrū fratres q̄ ſunt ſocij oim bonoꝝ ſi vnus eoꝝ habet filias poſſit eas dotare de cōmuni. Rñ. Spe.tꝫ ꝙ nō niſi ſit pactū inter eos p.l.ſi ſocius ꝓ filia.ff.ꝓ ſoc. Idem tenet Pe de peru.in.xiij.lib. cōſilioꝝ cōtrarium tenet Bal. in cōſil. qđ incipit factū tale.d.Ubal.in.d.l.cum duobus.arguens pro ꝛ contra finaliter dicit ꝙ q̄libet pōt adherere cui pti voluerit.ſed iudi.meo. j. opi.videt̄ verior quādo nō ſunt ſocij oim bonoꝛuꝫ ſꝫ qñ ſūt ſocij oim bonoꝛū ꝟa ē ſꝫ opi. ꝛ ſm hoc cōcord.ꝑdictos.vt.ſ̄.xxvij.ꝟ.

32 ¶Quid ſi vnus fratrū dotauit filias alterius fratris ſcientis. ꝛ patentis. Rñ. ꝙ poterit repetere dotes qꝛ vtiliter geſſit negociū. Nec ob.ꝙ extraneus dotādo filiā alterius vr̄ donare dādo dotē. l.ex morte.C.de pac.cōuē.qꝛ hoc verum qñ ſol⁹ hoc facit. Sec⁹ ſi cū patre ſimul faceret ꝛ ita conſuluit bal. in.d.conſilio vbi.ſ̄.hoc intellige qñ nō eſt contracta ſocietas oim bonoꝛum vt.ſ̄.ptꝫ.

33 Utrū cū fratres ſtant ſimul poſt mortē patris ꝛ vnus de fructib⁹ laboꝛū ſuorū vel de alijs bonis poſuit in domo ꝓ communi victu poſſit repetere illđ pl⁹ in diuiſione. Rñ.d.Ubal.vbi. ſ̄. ꝙ illi q̄ extāt ſunt ſui niſi cōtracta ſit ſocietas i illis. Si aūt ſunt conſumpti tūc ſi inter eos erat cōtracta ſocietas cōuiuēdi:qꝛ vmebant ad vnū panem vinū tunc non habetur cōſideratio ad illud plus qꝛ ſocietatis iure cōſumpti intelligunt̄ vt eſt caſus.l.c.ſi duo fratres. de fratrib⁹ de no.bñ inue.in vſi. fe.ꝛ hoc nō ratione fraternitatis vel cohabitationis ſed communis menſe. ſecundū bal.in. d.c. ſi duo.ꝙ no.quia quotidiana in fratribus quoꝛum vnus habet maioꝛem familiam altero ſi vero ſocietas conuiuēdi non erat inter eos puta quia vnus minoꝛ inter quos nō contrahitur. l. et in conditionibus.ꝟ.ſi.ff. pro ſocio vl' alter furioſus vel prodigus cui erat interdicta adminiſtratio vel monachus ꝛ ſimiles ꝛ tūc expēſe non imputantur inter fratres quē ſunt facte ꝓ alimētis niſi proteſtetur ꝙ non intendit donare.l. neſennius.ff.de ne.ge.vel niſi qꝛ reddit⁹ cōmunes erāt ſufficientes ad alimenta ſed confirmabat frumētum vt meli⁹ venderet.vl' qꝛ naturali charitate nō tenebatur alimētare.ar.l.ſi.ff.de pet. he.ſm bal.in.l.filie cuius.C.fami.her. Itē qñ ille qui fecit impēſas erat paupioꝛ vt no.in.l.alimēta.C.de neg.ge.p Ja. bu. ꝛ bal qꝛ ꝑma charitas incipit a ſeipſo. l.ꝑſes.C.de ſer.ꝛ aqua.ꝛ ſic bal.i.l. paterno.C.de ne. ge. tenet de ruſticis quorū vnus multa poſuit in domo pro alimētis ꝙ poteſt petere quādo filijs alimentatis non erat opere aliquales correſpondentes alimentis qꝛ communiter ruſtici ſunt pauperes quoꝛum oculus eſt poꝛcellus.vt dicit glo.in.l. illicitas. de of.preſi.ꝛ raro habēt pecunias vt dicit bal.in.l.idem.C.loca. Ideo non preſumitur donare cū ipſe non habet ſuperflua ꝙ no.

¶Utrum cum vnus fratrum ponit lucra ſua pro reparatione communis patrimonij. vel emit boues pro colēdis poſſeſſionib⁹ cōmunib⁹ poſſit illud repetere. Rñ.d.vbal.vbi.ſ̄.ꝙ ſic.expreſſe ꝑ tex.in.l.ex duobus.ff.de ne.ge. ꝛ bal. in.l.filie.C.fami.here. 34

¶Sunt duo fratres vnus legitimus alius ſpurius qui ſocietatem contrahunt omnium bonoꝛum in vita patris ipſoꝛum queritur an moꝛiente patre eius hereditas tranſeat etiam ad ſpurium. Rñ. Bal.in.l.j.C.pro ſoc. ꝙ ſic.nō vi ſucceſſionis vel relicti. ſed iure ſocietatis.ꝙ not.ꝓ cautela tu qui vis ſpuriū ſuccedere i hereditate cū legitimo vt facias eos contrahere ſocietatem in ſimul omnium bonoꝛum. 35

Pecunia

Pecunia aliqñ capit' largiſſime ꝓ oi re mund. j. q.iij.ꝓ totū et in.l.nois. ff. de ꝟ.ſi. dicetur nois pecunie appellatiōe rem ſignificare proculus ait vbi gl.rē.ſ. omnē que ſit vel eſſe poſſit in patrimonio ꝛ ſicrei appellatio latioꝛ eſt ꝙ̄ pecunie

vt.l.rei.ff.eo.qꝛ res ſacre ⁊ liber homo q̄ nō pñt eē i patrimonio ſunt res ⁊ nō pecunia ſʒ ſtricte ⁊ ꝓprie pecunia recipitur pro pecunia numerata.xiiij.q.iij. c.primo ſecundo ⁊ tertio ⁊.ff.de leg.j.l. talis ſcrip.in prin.ſm̄ ēt quatuoꝛ magiſtros expoſitores regule beati ffrā.pecunia accipitur ꝓ oī re q̄ quis vtit̄ ad aliquid ꝓ p̄cio dando vñ dicūt ꝙ nō lʒ fratribus minoribus aliqua recipere q̄bus vtant̄ ꝓ p̄cio ad aliqua emenda.

☞ De pecunia ⁊ q̄d illi⁹ appellatiōe veniat bar.in.l.cogi.in prin.ff.ad treb. ⁊ eſt res mobilis q̄ ſeruādo ſeruari nō pōt.no.idē bar.i.l.j.§.fuit queſitū.ꝟ.ex hoc die.e.ti.ſaly.i.l.curatorē ꝟ.tñ vnū ſcias.C.de in iteg.reſti.mi.bal.i.l.iij.ff. ad mace.Alex.in.l.ſingularia.col.ix.ff. ſi cer.pe.Ro.ſing.103.inci.tu hēs ⁊ frā. de cer.pe.ſing.lix.inci.pecunia eſt.

1 ¶ Sed pone ꝙ aliq̄s vult dare frī minori aliquā rē q̄ frater nō indiget nunquid poterit eā recipere vt vēdat.⁊ de p̄cio aliam neceſſariā emat. Rñ. ꝙ non qꝛ ſic eēt recipere pecuniā ſʒ bñ pōt eā recipere aīo nūꝙ̄ eā diſtrahēdi ipē ſed procuratorio ordinis aſſignādi vt ipſe eā vēdat vl̄ i neceſſariā cōmutet qꝛ ſic nūꝙ̄ eſt pecunia q̄ prohibetur in regula recipi ꝙ̄diu eſt in manu eius ſʒ poſt ꝙ̄ eſt aſſignata ꝓcuratori. Car.ꝟo i cle exiuit.§.porro de.ꝟ.ſig.dicit ꝙ hodie denarius et pecunia pro eodē accipiuntur.⁊ ſic exponit verbū vel pro.i.in predicta regula minorum vt ſit ſenſus nō recipiant denarios vel.i.pecuniam prohibendo cuiuſcunque generis monetā ſed magis placet opi. quatuoꝛ magiſtrorum.

2 ¶ Utrū mutuans.x.in auro teneatur recipere in argēto tm̄ ipſo inuito vel in diuerſa forma puta florētinos ꝓ ſenenſibus mutuatis. Rñ.Pa.in.c.ꝙ̄to.de iureiurā.colligēdo mētē Bar.in.l.paul⁹.ff.de ſol aut mutuauit decē libras i.iiij. florenis.⁊ tunc ſufficit reſtituere decē libras ēt i alia moneta.qꝛ vr̄ extimatos illos florenos ꝓ decē libris vēdidiſſe ſicut dicim⁹ i dote cū tradit̄ extimata. l.cū dotē.C.de iur.do.⁊ idē dic.i depoſito aut fuit dictū mutuo vl̄ depono decē libras in florenis ⁊ volo mihi reſtitutionē fieri in florenis tūc ⁊ ꝑiculū ⁊ cōmodū ꝑtinet ad debitorē ſeu depoſitariū. vñ tenet̄ reſtituere in florenis ſm̄ extimationem exñtem tꝑe ſolutiōis fiēde ar.d.l.cū dotē.aut fuit ſimpl'r fcm̄ mutuū puta mutuo tibi cētum florenos ⁊ tunc ſi eēt paſſurus aliqd̄ dānū recipiēdo in alia forma nō tenet̄ recipere. di.l. paulus. Si ꝟo nullū dānū ē paſſurus. Si vult reſtituere in eadē materia ſʒ in alia forma puta florentinos ꝓ ſenēſib⁹ ſic recipere tenet̄.vt in.d.l.paul⁹. ſi alia materia nō tenet̄ recipere qꝛ mutuū dʒ reſtitui in eodē genere ⁊ eadē bonitate vt in.l.cū q̄d.ff.ſi cer.pe.⁊ alīd ꝓ alio inuito creditore ſolui nō poteſt.l.ij.ff.ſi cer.pe. Cōſuetudo tñ ē vt ſoluat̄ i alia materia ⁊ ſuādā ē:qꝛ vr̄ actū ꝙ ē cōſuetū.l.ꝙ ſi nollit.§.q̄ aſſidua.ff.d̄ edi.ed. ⁊ ꝯſuluit Ol. In depoſito āt ꝯſidera ſi fuit actū vt pecuniā cōfunderet cū ſua ⁊ idē dic ꝙ de mutuo: aut teneret ſeparatā.⁊ ſic eam reddet ⁊ nō aliam in forma aut materia vide i.l.in nauē. ff. loc.

Pedagiū dicit̄ a pedib⁹. dat̄ n. a trāſeūtibus in locis cōſtitutis a ꝑncipe vel ab eo q̄ hʒ ſuꝑ hoc auctoritatē:guidagiū ꝟo dat̄ ꝓ ducatu ꝑ terrā alicui⁹ vt ſecuri⁹ vadat. Salinariū āt dat̄ ꝓ ſale vt. ſ.poſſit emere vl̄ vēdere. Hec hñtur in.c.ſuꝑ q̄ſdā.de ver.ſi.glo. Unde pedagiuʒ idē ſignificat ꝙ vectigal.vt no.dñs pe.d̄ ancha.in.c.ꝙ̄ꝙ̄.de cenſi.li.vj.⁊ ſoluit̄ quādoqʒ ſolum ꝓ tranſitu perſone.vt ferrarie. Aliquādo pro rebus quas quis defert non vſus ſua cauſa. Tributū eſt ꝙ preſtat fiſco. ⁊ idem eſt ꝙ cenſus vel penſio.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ pedagiū dʒ ſolui i mari ſicut in terra ſi ſit impoſitū per dominum maris.no.Bald.i.l.iij.col.pe.ꝟ.ex quo ergo no. C.de nau. feno.Ang.in.l.fi.ff.de vſur.⁊ Jo.de pla. in.l.diligenter.C.de aqueductu.li.xij. ⁊ debet dñs ſoluere ꝓ ſuis famulis. Bal.

no.in.l.vſurpationem.C.de vecti.et cõ. per.l.ſi quis pro vxore.C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ dicitur fraudari per tranſeũtes per viam non rectam Bald.not.in alle.l.iij.col.pe.verſiculo ſexto.no.§.ð nauti.fe.

1 ¶ Quis põt imponere pedagia guidagia ꝛ ſalinaria.Rñ.ꝙ pñceps vel rex romanoꝝ.aut ille cui a lateranẽſi cõcilio fuit ꝯceſſũ vl'ꝗ ex lõga cõſuetudine de qua nõ extat memoria.i ꝫriũ hoc hꝫ vt no.i.d.c.ſup ꝗbuſdã.Alias ñ habẽtes autoritatẽ ab aliquo p̃latoꝝ exigẽtes ſunt excõicãdi de cenſi.inouamus.ꝛ ð iure ciuili ſũt ꝑpetuo exilio dãnãdi.C. no.vectiga.iſti.nõ po.l.vlti.Sed hodie ex ꝗ ciuitates italie habẽt merũ ꝛ mixtũ imperiũ obtinuerũt de facto vt imponere poſſũt iſta pedagia vt no.Jo.An. ꝛ pa.i.d.c.ſup ꝗbuſdã.Ali. aũt qui de facto imponũt ſeu impoſita exigũt niſi habeãt autoritatẽ ab aliquo p̃dictoꝝ ꝫ rapinã cõmittũt.Similiter non ſufficit ꝙ maior pars ciuitatis conſentiat:ſed opꝫ ꝙ maior pars p̃ſertim eoꝝ quib⁹ tãgit ẜm do.Gaſpa.cald.i.c.fi.de ma.ꝛ ob.facit.l.in cõcedẽdo.ff.de aqua plu. ar.Regula.Qð oẽs tãgit li.vj.ꝛ ſic pꝫ q̃ eſt cauſa efficiens.

2 ¶ Utrũ p̃fata pedagia poſſint imponi ab habentibus poteſtatẽ ſine iuſta cã ꝗ põt dici cã finalis ſeu formalis.Rñ. ẜm Ray.ꝙ nõ ꝛ exigẽs cõmittit rapinã ſi.ſine legitima cã imponit.ꝛ cã legitima ꝛ iuſta ſunt publice neceſſitates ꝗs Bar.in.l. vniuerſi.C.de vecti.appellat ſtipẽdia põtes: publice dom⁹ defenſio ſtrate ꝛ hmõi.facit.c.ſi ꝗs romipetas. xxiiij.q.iniuncto.c.innouam⁹.de treu.ꝛ pa.ꝛ.in.c.peruenit.ꝛ.c.cũ apoſtolus.de cẽ.ꝛ.l.vectigalia.ff.de pub.et ibi.ꝑ doc.

3 ¶ De ꝗb⁹ debent ſolui pedagia.Rñ.ꝙ ſolũmodo de his q̃ cã negociatiõis vel mercimonij.deferunt̃.C.de vecti.l.oim. vnde de his que quis facit portare pro neceſſitate ad vſum ſue vite et familie nõ põt exigi pedagiũ ꝛ nec valet ꝯſuetudo i ꝫriũ ẜꝫ hoſt.Ber.i.d.c.ſuꝑ ꝗbuſdã.immo.vult lex vniuerſi.C.de vect.ꝙ decapitet̃ q̃ de reb⁹ ad ꝓpriũ vſum vel grã ruris colẽdi vl'ad ſe defẽdẽdũ emptis vl'oblatis exigit pedagiũ. vñ i his fraudãtes non peccãt.Sꝫ attẽde ꝙ aliquando pedagiũ ðr etiã collecta q̃ poſſet iponi ſuper hmõi i ſuos ſubditos ꝛ ſic non liceret fraudare quãdo ex legitima cauſa iponitur.ſed forẽſes non tenerentur ꝛ hec dicitur cauſa materialis.

¶ A ꝗbus pñt exigi pedagia.Rñ.ꝙ ab oib⁹ exceptis clericis eccleſijs ꝛ alijs eccleſiaſticis ꝑſonis ꝛ ſi ꝗs a talib⁹ exigit ꝑ ſe vel ꝑ iterpoſitam ꝑſonã ſi ẽ perſona ſingularis excõicat⁹ eſt ipõ facto. Si collegiũ vl' vniuerſitas ciuitatis caſtri vt ville ſubijcit̃ iterdicto donec reſtituerint extorta.Intellige dũmodo prefati nõ cã negotiatiõis deferãt hec habẽt i.c.ꝗꝗ.de cẽſi.li.vj.Et qũo idirecte poſſint exigi v.de.ẽ.immunitas.§.xxxviij. cum.iij.§.ſeq. 4

¶ Sꝫ ꝗd de iponentib⁹ noua pedagia ſine autoritate legitima vel augmẽtantes antiqua vel exigentes iniuſta ſiue ex cã efficienti.ſiue ex cã fi.vel materiali. Rñ.ꝙ raptores ſũt ꝛ tenent̃ ad reſtõnẽ eis ex ꝗb⁹ extorſerũt vl'eoꝝ heredib⁹:ſi ſciũt eos vel ſaltẽ pauꝑib⁹ ſi eos ignorant ꝛ hec de neceſſitate p̃cepti.c.ſi res xiiij.q.vj.ꝛ hodie ꝑ ꝓceſſum curie ſunt excõicati excõicatione papa.vt.ẽ.excõicatio.v.caſu.xx. 5

¶ Utrũ fraudãtes pedagia vel guidagia peccẽt ꝛ teneant̃ ad reſtõnẽ.Rñ ẜm cõiter doc.in.d.c.innouamus.ꝛ maxime Pa.ꝙ ſic ſi ſunt legitima autoritate impoſita vel ita antiqua ꝙ de ei⁹ initio nõ extat memoria etiam ẜm hoſti.ſi cã nõ eſt expreſſa a pñcipi cum ea cõceſſet imponi poſſe.Et etiaꝫ ſi ille ꝗ recepit non facit id ꝓ quo p̃ſumit̃ ꝙ ſint cõceſſa dũ modõ nõ cõſtet ꝙ ꝓpter illud fuerit ipoſita ꝛ ſic trãſeũt cõiter doct. Sꝫ ego dico ꝙ vbi imponentes alia pedagia nõ laborãt loco ꝛ tpe ꝓ vniuerſali vtilitate ſcꝫ viaꝝ põtiũ ſaluatiõe ꝑſonaꝝ ꝛ rerũ iuxta ſuũ poſſe ad.qð tenentur ẜm archid.in.c.ſi quis romipetas.xxiij.q.iij. nõ peccãt qui ea defraudant ſine men 6

datio tamē ⁊ periurio. nec tenent ad re
ſtitutionē. Nec etiā credo peccent mor
taliter fraudantes q̄uis p̄dicti laborēt
in p̄dictis ꝑ loco ⁊ tpe. Ratio q2 cōiter
ſic inſtituunt. ſ. ſtatuimus ꝙ q̄libet ſol-
uat ⁊c. ſub pena cadēdi in cōmiſſum ſi
aliter inuēt9 fuerit. Et iō iſtud ſtatutū
nō obligat ad mortale vt. ſ. dixi in obe
diētia. §. j. nec etiā ad penā vt tz. glo. in
c. fraternitas. xij. q. ij. niſi poſt ꝯdēnatio
nē. ſi obijcias ꝙ dānificant gabellas
ementes ad hoc. Rn̄. ꝙ ſuū dānū q2 ita
⁊ ſub iſta ꝯditiōe emūt vt vigilēt alias
ſibi imputet. Si ꝟo ſtatutū ex quo im-
ponunt eſſet p̄ceptiuū ſic haberet locū
qđ cōiter tenēt doc. Si aūt nō ſunt legi
tima autoritate impoſita. tūc extranei.
. ſ. q̄ nō ſunt ſubditi talib9 iponētib9 nō
peccāt nec in aliquo obligant. Aduerte
tn̄ q2 pedagia noſtri tpis ſunt cōiter il
licita. Unde niſi ꝓbēt legitime impoſi-
ta debem9 p̄ſumere iniuſta. c. q̄q̄. de cē
ſi. li. vj. ergo anteq̄ probent eſſe legiti-
ma ſtabo in preſumptione iuris ſcʒ ꝙ
ſint iniuſta ⁊ ſic non tenear ſoluere. Et
ſic not. ꝙ noua pedagia ſiue augmēta
tiones factas nullus poteſt exigere ni-
ſi ſit certus ꝙ ſint impoſita ⁊ ab habē
te autoritatem imponendi et ex legiti-
ma cauſa ex quo ius preſumit omnia
fore iniuſta. Uerū eſt ꝙ ſubditus qui co
geret ad ipa exigēda excuſaret i dubio
ꝓpter bonū obediētie. ſʒ nō illi qui vo
lūtarie ea exigunt. Nec excuſarē eos a
mortali peccato bn̄ de hoc aduerterēt
ſi ea voluntarie exigerent. Alias hoc nō
aduertēdo. ſ. ꝙ ius p̄ſumat iniuſta niſi
q̄ten9 probent legitima nō peccat mor
taliter ſed ad min9 tenebunt ad reſti-
tutionē exactorū ſi poſtea inuenient nō
fuiſſe legitima. Subditi ꝟo obligāt ſm
formā ſtatuti q2 in eorum p̄iudiciū be-
ne poterunt pedagia imponere vt no.
pan. in. d. c. innouamus. q2 poti9 tūc dr
collecta q̄ pedagiū. Quod limita. verū
quādo ꝓpter bonū reipublice fuerūt
impoſita aliter nō obligant niſi qui cō
ſenſerūt vt in regula quod omnes tan
git. li. vj. Item nec extranei nec ſubditi
obligant qn̄ ſunt impoſita ex certa cā
⁊ cōſtat etiam ab habēte ptātē imponē
di ⁊ ille q̄ exigit ſeu exigere facit nō im
plet cāz ꝓpter quā ſūt ipoſita imo pec
cat mortalr ⁊ reſtituere tenet: q2 cauſa
ceſſante ceſſat effect9 de app. c. cū ceſſā
te. ſane intelligēdo. ſ. loco ⁊ tpe debito.
q2 nō ſemꝑ ſed ꝓ ſemꝑ illud tenet face
re ꝓ quo eſt pedagiū ipoſitū. ⁊ hec oia
intellige niſi in nō ſoluēdo talia peda-
gia immineret aliqđ ſcādalū q2 tūc in
diſtincte teneret q̄libet ad ea ſoluēda
cōſulo ergo cōfeſſorib9 ꝙ videāt decre
ta. d. pedagiorū vt poſſint bonū iudiciū
dare. verū ſint obligatoria ad culpā vl'
ne. Itē dic ꝙ nimis grauati alijs impo
ſitiōib9 vel. qn̄ gabelle ſunt nimis gra
ues ⁊ ſine neceſſitate nec ad vtilitatem
communis poſſunt fraudare ſine pec-
cato. ſimiliter qn̄ iponēs nō hʒ iuſtum
titulum dominij.

¶ Utrū xp̄iani teneant ſoluere peda 7
gia ſaracenis ⁊ alijs infidelibus. Rn̄.
ſm hoſt. ꝙ nō tenent niſi ſolū ad hoc
vt ſuſtineant in tranſitu ꝑ eos. ⁊ placet
mihi opi. lʒ alij ꝯriū teneāt ⁊ male. tum
q2 xp̄iani nō tenent ad eorum ſtatuta.
Limito tn̄ niſi exp̄ſſe ex pcō volūtarie
ꝯueniſſent cū eis ad ſoluēdū. Nā tūc ſi
ipſi ſeruāt fidē xp̄ianis. xp̄iani tenent
eis ſeruare. xxij. q. iiij. inocēs. ⁊. xxiij. q.
j. noli. his cōcor. Arch. in. d. c. ſi. quis ro
mipetas.

¶ Utrū exigētes pedagia ſua exigere 8
faciētes teneantur itinera tene ſecura.
Rn̄. Bal. i. l. j. de vſu. feu. ti. de his q̄ feu.
da. poſ. i. §. abbatiſſa. ⁊ i ti. de pa. iu. fir.
§. cōuēticulis. ꝙ ſic. Un̄ addit ꝙ ſi fiūt
aliq̄ robarie in eorum curia vbi exigūt
pedagia a tranſeuntib9 tenent aut ro
bariaʒ reſtituere aut malefactorē exhi
bere. l. ne quid. ff. de icē rui. nau. ⁊ ꝙ te-
neant ad reſtitutionē in integrū de ſpo
liatiōe intelligo, verū qn̄ ex defectu eo
rum venit nō faciēdo qđ facere tenēt.
xxiij. q. ij. dñs. ⁊. q. v. adminiſtratores ⁊
C. d ap. l. ſi appellationē ⁊ ſequit hoſ. ⁊
archi: i. d. c. ſi qs romipetas. nō tn̄ tenet
exactū in pedagio reſtituere ſm. hoſt.

Pena ſtricte ꝛ ꝓprie eſt dūtaxat illa que eſt corporis affictiua ꝛ iō appellatiōe pene nō venit pēa pecuniaria vel extra corpꝰ ſm. Pa.in.c. iter alia de immu.ec. ꝛ ibi eſt tex. vbi dꝛ cōfugiēs ad eccleſiā nō dꝫ cōdēnari ad penā ꝛ tñ poſtea dicit ꝙ legitime puniēdus vbi eſt gl. puniēdus.ſ.pecuniaͥter duntaxat vel alia pena ꝑter corporalē. xvij.q.iiij. reū.ꝛ.c.id cōſtitui.ſꝫ large accipit̃ ꝓ oī eo ꝙ minuit de patrimonio vľ priuat ab aliquo legitimo. Ge.tñ i.c.ſi. de elec.lib.vj. dicit ꝙ cōſtitutio proprie eſt penalis q̄ priuat iure queſito vt in c.ſi religioſus.e.ti.ꝛ li.ꝛ ita pena ē q̄ punit ꝛ vindicat quod quiſq; cōmiſit.vt i c.pñia.de.pe.di.iij.vide in.c.diſpendia. de reſcri.eo.li.ꝛ illa lex eſt penalis proprie q̄ pro vindicta ledit vel in perſona vel in alio queſito. vt in.d.c.diſpēdia.

1 ¶Utrū cū q̇s petit intereſſe qđ paſſus eſt vel ꝙ reſtituat̃ iniuſte ablatum penā petat. Rñ. ꝙ ſi ille a q̇ petit eam habuit rē quā petit tūc nō eſt pena nec ex ꝑte actoris.nec ex ꝑte rei.Sꝫ ſi eam nō habuit puta qꝛ petit̃ intereſſe tūc ex parte rei eſt pena ſꝫ non ex ꝑte actoris. Si vero peteret̃ ꝙ actori nō abeſt nec reo aduenit ſic eſt pena ex ꝑte vtriuſq;. ꝛ ideo ſolum quando eſt pena ex ꝑte vtriuſq; vel ſaltē ex ꝑte actoris hꝫ locū illud qđ dꝛ ꝙ pena nō eſt ſoluēda in foro anime niſi poſt cōdēnationē in gl.xij.q.ij. fraternitas qđ no.facit ad multa elicitur a Pa.in.c.finem.de dolo ꝛ contu.

2 ¶Quotuplex eſt pena. Rñ.vj.prima dꝛ canonica vel legalis q̄ iponit̃ a iure canonico vel a.ll. de qua in.c. ſtatuimus. xvj.q.j.ꝛ hec pōt exigi tā a clericis q̄ꝫ a laicis ſm pañ.in.c. dilecti. de arbi. facit c.ſi quis cōtumax.ꝛ.c.ſe.xvij.q.iiij.nam qđ fit lege ꝑmittēte nō eſt pctm̃.xxiij.q. iij.qui peccat .l. grachus. C.de adult.

3 ¶Sed q̇d ſi non peccat tenet̃ ne in foro aīe illam ſoluere. Rñ. ꝙ aut imponit̃ ipſo facto ꝛ ſic ſm bal.in li.de vſi.feu. i ti. de feudo ſine culpa nō amittē. ꝙ lꝫ non ſit neceſſaria ſententia ad eſſe: eſt tamē neceſſaria ad executionem eſſe ꝛ ſequit̃ Archi.i.c.felicis.de pe.li.vj. vbi dicit ꝙ lꝫ etiā talia bona trāſeāt i dñiū fiſci ꝛ ď ſinant eē criminoſi ſicut i bonis hereticí ꝛ illiꝰ q̇ cōmiſit crimē leſe maieſtatis etiā ſine inia. Tamē neceſſaria eſt poſt modū que declarat eū criminoſum anteq̄ꝫ excuſſio fiat bonorū vel alia executio.facit gl.in aut̃.de inceſt.nup .§.j. et in.c.qui ſm.ll.in ſi.de hered. lib.vj.facit qđ no.Bal.in.l.iubemus.§. economus. C.de ſac.ſan. ecc.ꝛ Bar.in.l.diuus.la.ij. ff.ď cuſt.ꝛ exhi.reo.ꝛ Bal.i.l. raptores. C.de epi.ꝛ cler.vbi volunt ꝙ requiritur proceſſus declaratorius perſone bānite anteq̄ꝫ deueniatur ad excuſſionē bonorum.lꝫ ipſo iure ſint confiſcata. Itē gl.in aut̃.de tab.§. pe.q̄ vult ꝙ licet tabellio a iure ſit priuatus officio tñ ſine ſententia hominis valent inſtrumenta. Et hoc ſequitur pañ.in.c.cū nō ab hoīe de iud.Sꝫ limitat verū niſi factuꝫ eſſet notoriū:qꝛ i certis nō eſt opꝰ ꝯiecturis. Intelligo ita notoriū ꝙ nulla poſſit tergiuerſatiōe celari.Et ex hoc pꝫ ꝙ in foro aīe nō tenet̃ eā ſoluere ante ſentētiā nec etiā lꝫ ſit notoriū anteq̄ꝫ fiat excuſſio dictorum bonorū qꝛ nō tenetur illa exhibere niſi ſibi precipiat̃ vľ ab eo petātur cui competūt. Nec quis poſſet ea auferre niſi precedat ſententia declaratoria vt pꝫ ꝑ ea q̄ dixi.ſ̄.aſaſſinꝰ .§.vlti. Sed hic aduerte ꝙ quando talis pena applicat bona alicuiꝰ alicui puta fiſco vel alteri ipſo iure ꝙ lꝫ talis añ ſniam nō teneat̃ vt dixi dare tum poterit ea titulo oneroſo in aliū transferre neq; fructus etiam talis rei. Ratio qꝛ ſi cōdemnaretur per ſententiā fiſcus vel ille cui fuerant applicata. vēdicaret ea a quocūq; cuꝫ fructibus medij temporis. nec teneret̃ reſtituere preciū niſi aliquid loco ꝑcij inueniat̃ apud alienātē vel ipm preciū.vt in.d.§.i.ꝛ.c.cū.ſm.ll.facit.l. ſi cū dotē.§.vlt.cū.l.ſe.ff.ſol.mat.Et iō ne ſint cā damni illiꝰ cui alienat non pōt ſecundū conſcientiā ꝛ etiam ſine peccato mortali.niſi alienaſſet ꝓ neceſſitate vite vt pro comedendo ꝛ hmōi.,quia argumento eorū que nota.Bar.in .l. poſt

l.poſt.ff.de don.talis adminiſtratio bo
norum neceſſaria vt eſt ſupradicta non
eſt p̄fatis interdicta ſed ſolum volunta
ria.alleg.l.reo.ff.de ſol.l.peto.§.p̄diũ.ff
de leg.ij.⁊.l.alienationes.ff.fa.her. niſi
alias eſſet ſoluẽdo ꝓ dãno dato. vel ni=
ſi ei reuelaret cõditionem rei ita eſſet ſi
modo tale delictum ꝓpter qđ ſua bona
ſũt fiſco applicata poteſt aliquo modo
ꝓbari.Sʒ ſi eſſet totaliter improbabile
poſſet alienare etiã titulo oneroſo. Ti=
tulo aũt lucratiuo alienare bñ poſſet.
Et ſic intellige ⁊ limita Bal. vbi.s. ⁊ in
d.c.economꝰ ⁊ Pau.i.d.c.cũ nõ ab ho=
mine.⁊ Jo.an.in.c.ꝑ humanã de homi.
lib.vj.i nouella.Si vero pena nõ impo=
nitur ipſo facto ſed venit imponẽda.ſic
ſimiliter non tenet ante cõdẽnationẽ.l.
eius que delatorẽ in prin.ff.de iure fiſc.
⁊ ante cõdẽnationẽ põt diſponere qñ=
cũqꝫ vult qꝛ eius eſt res ſua lʒ poſſit ea
priuari.Et no.ſcḋm Bar. in.l.fi.ff.de pe. ⁊
in.l.in honorarijs.ff.de ac.⁊ obli. ꝙ hec
pena in iudicio nõ põt exigi poſt annũ
ſed ſolum.j.annum poſtq̃ȝ quis eã in=
currit.Et hoc intellige qñ ẽ mere pena
tam ex parte rei licet fallat in aliquibꝰ
caſibus de quibꝰ vide gl.in.l.in hono=
rarijs predicta.⁊ ſcḋm hoc tene glo.in.d.
c.fraternitas.⁊ illud ſerua licet aliqui
aliter ſentiant ⁊ male.

4 ¶ Utrũ ad incurrẽdã penã que ipſo fa
cto imponit negatiue requirat monitio.
Rñ.Inn.in.c.extirpãde.de p̄bẽ. ꝙ nõ in
currit añ monitionẽ.Pa.idẽ tʒ ꝙ non
requirit ſed ipſo facto incurrit. eſt gl.in
l.j.C.de his qui.vt indi.ꝑ qua Bar.in.l.
in cognitione.ff.ad ſilleia.ↄcludit ꝙ pe
na appoſita nõ vindicãti mortẽ defũcti
ipſo facto icurrit quo facultatẽ habuit
vindicãdi ⁊ nõ vindicauit. Eſt etiã gl.in
cle.j.de here.⁊ bonus text.in.c.cupiẽtes
poſt prin.de elec.lib.vi. Sʒ tu cõcorda.
ꝙ opi. Inno.quã etiã tʒ Jo.an.in.c.lʒ.
de elec.li.vj.⁊ multi alij:eſt vera qñ ius
nõ prefigit terminũ.opi.vero pa.⁊ bar.
itelligit vbi ius p̄figit terminum quia
tunc terminus interpellat pro homine.
c.potuit.de loca.⁊ ſic cõcordat Hemi.in
d.c.licet.Sed vbi ius imponit penã af=
firmatiue ipo facto.ſic nõ requirit mo=
nitio.Et nota ꝙ tũc dꝛ imponi pena ne
gatiue qñ ponit cõtra omittẽtẽ ſiue nõ
faciẽtẽ qđ facere tenet. Affirmatiue ꝓ=
ponit qñ infligit cõmittẽti ſeu facienti
aliqđ ꝙ nõ eſt faciendũ.qđ bene no.

¶ Utrũ pena impoſita a iure in vno vi= 5
deatur poſita in alio quãdo illa duo in
iure equiparant. Rñ.ꝙ ſic ꝑ tex.cũ glo.
in.c. ſi poſtq̃ȝ in fi. de elec.li.vj.facit gl.
in.c.j.de poſtu.p̄la.q̄ dicit ꝙ diſpoſitio
etiã penalis cõcepta in electiõe ꝓcedit
etiã in poſtulatione qꝛ ꝑ poſtulationeʒ
ꝑuenit ad electionẽ.l.oratio.ff.de ſpon.
ſequit hoc Pa.in.c.de multa. de p̄bẽ.et
in.c.fi.de mutu.peti. Sed ego in fauo=
rabilibꝰ habeo ꝓ indubitato ꝙ diſpoſi
tio cõcepta in vno extendatur ad aliud
quãdo equiparat ꝑ aut. item ſi quis li=
beros.C.de natu.lib.vbi pr̃ vnũ filium
naturalẽ in aliquo legitimo documẽto
appellãs ſimpliciter filiũ naturalem le
gitimaſſe vr̃ oẽs alios filios naturales
qui cõfratres ſunt qꝛ habẽt eandẽ cõdi
tionẽ.Sed quo ad penã eſt gl.ſingu. in
cõtrariũ.in.cle.j.de cõſang.⁊ affi. q̄ dicit
ꝙ pena appoſita cõtra habẽtibꝰ matri=
moniũ nõ extẽdit ad cõtrahẽtem.ſpõſa
lia. vnde dic ꝙ qñ aliq̄ duo in iure ſunt
parificata cõiter.⁊ eſt eadẽ rõ expreſſa
tũc ſtatutũ in vna extẽdit ad aliud etiã
in penalibus ſed qñ nõ ſunt cõiter paci
ficata.ſed ſolũ in aliquibus caſibꝰ tũc
nõ extẽditur. Similiter lʒ rõ ſit eadẽ tñ
non extendit pena ſed ſolum ꝓhibitio
niſi rõ ſit exp̄ſſa quia tũc extẽdetur etiã
quo ad penã vt.s.dixi lex.§.vj.Et ſic in
tellige glo.ſupradictas ⁊ limita glo.in
cle.vnica.de offic.vica.Et glo.in.c. cõſti
tutionem.de regula.lib.vj. Et glo. in re
gula.que a iure.de regu.iuris.lib. vj.et
ſic concorda.

¶ Utrũ pena q̄ imponitur ipſo iure ha 6
beat locũ in eo q̄ ꝑuenit ad actũ ꝓxi=
quum delicto. Rñ.ſcḋm Pañ.in.c.j. de eo
qui mit.in poſ.ꝙ nõ niſi ꝑfecerit actum
licet aliter ſit puniẽdꝰ arbitrio iudicis
qđ ꝓbatur.in.c. cum in cũctis.de elect.

iuncto.c.ꝑpetuo.e.ti.lib.vj.ꝛ ibi gl.Se-
cus de pena q̄ venit imponēda ꝑ decre
tum in dicis.qꝛ ſic punitur ac ſi perfeciſ
ſet ex quo ꝑuenit ad actū propinquum
ꝛ in.l.ſi quis nō dicāt rapere.C.de epiſ.ꝛ
cle.l.is qui cum telo.C.de ſicar. Hoc ta
men nō haberet locū in penis per ſtatu
tum impoſitis qꝛ verba ſtatuti exigunt
actū perfectū. Ita no.bar.in di.l.is qui
cum telo. ꝛ idō non ſufficeret inchoaſſe.
Aduerte tñ ſm Pau.in.c.raynaldus.de
teſta.ꝙ incurritur pena appoſita ꝯue-
nientibꝰ alicui facto ex ſola ꝯuētiōe de
facto ꝗꝗ non habuerit iuris effectum
vt patet in dicto capitulo Raynaldus.ꝛ
etiā ſi ꝯdicit de iure.l.nuda.C.de cōtra
hē.ꝛ cō.ſtipu. Itē no.bar.in.l.quicūqꝫ.
C.de ſer.fugi.ꝙ vbicūqꝫ de pena capita
li vel corporali loquimur ſubītelligitur
dolus.ff.de in litē iur.l.ij.ꝛ in.l.in actio
nibus ꝛ inſti.de ſuſpec.tu.§.ſuſpectus.
Secus i pecuniarijs penis vt.C.de no-
xa.act.l.ſi ſerui. Idē tenet Saly.i.l.pe.
C.ad.l.cor.ꝺ ſica.Idē Bal.i.l.data opa.
C.qui accu.nō poſ.Idē pau.ꝺ ca.i.l.j.C.
vbi ſena.vel cla. facit gl.in.l.q̇d ergo.§.
ex cōpromiſſo.ff.de his q̄ not.infa.ꝛ gl.
i.l.ꝛ ſi ſeuerior.C.ex qui.cau.infami.ir-
rog.Et ibi Bal.dicit ꝙ cōmittens ꝑlaſ-
ciuiam puta currēdo equū homicidiū
nō debet occidi licet ſtatutū dicat ꝙ ho
micida decapitetur.

7 Utrū ſufficiat ad obſeruantiā legis
ſoluere penā ſolū qñ ꝓhibet ſub pena.
Rñ.vt.s̄.inobedientia.§.j.ꝛ illud ſerua
in ꝯſcia in foro aūt cōtentioſo ſufficit.fa
cit gl.in.c.dilecti.de arbi.ꝛ in aut.de iu
dic.§.qꝛ vero vbi patet ꝙ pena ſoluta q̄
erat in cōpromiſſo nō pōt peti vt ſtetur
ſentētie niſi addatur vt ſoluta pena ſte
tur arg.ff.de tranſactio.l.pe.ꝛ.C.e.l.cū
proponas.

8 Secūda pena dr̄ cōſuetudinaria ꝛ ē q̄
in.c.dilectus.de offi or. ſed hodie nō eſt
in vſu ſꝫ ſi eſſet in aliquo loco poſſet exi
gi ēt a religioſis vt ibidem

9 Tertia pena dr̄ cōtumacie punitiua.
Hec de iure ciuili petebat vt i.l.ij.ff.de
coll.bo.ꝛ.C.de nō mul.l.illuſtris. ſꝫ de
iure canonico nō poteſt peti aperte ſm
Hoſt.niſi ꝗtum eſt interreſſe ſuū.c.j.de
dol.ꝛ ꝯtu. vel niſi petatur ad ſatiſfactio
nem iniurie. vt in.c.olim.de iniurijs.iu
dex tamē ſi habet poteſtatem mulctan
di ſicut habet ordinarius vt i.l.ij.in.fi.
ff.de iudi.bene poterit exigere.

Quarta pena dicit iudicialis ꝛ hec 10
poteſt peti a quocūqꝫ facit ad hoc.c.fi.
de dolo ꝛ cōtu.Unde licite clericus agit
ad extimationem iniurie ſibi illate.

Quinta pena eſt arbitralis ꝛ hec pe 11
titur ab eo q̄ non ſeruat arbitriū.c.dile-
cti.de arbi.ꝛ hec pōt peti a quocūqꝫ vt i
d.c.dilecti ꝛ ibi gl.ſm tñ Ho.de eq̇tate
nō dꝫ peti niſi ꝗtuꝫ eſt intereſſe partis.

Sexta pena dr̄ ꝯuētionalis quā par- 12
tes extra iuditiū inter ſe imponūt ꝛ pe-
ti pōt ꝗtū intereſt.l.predia.ff.de ac.ēp.
ꝛ vendi.ſm Hoſt.ꝛ do.Ant.in.d.c.dile-
cti.Sed ſꝫ Inn.in.c.ſuā.de pe.ꝛ Pau.
in.di.c.dilecti. poteſt etiā peti ſi excedat
intereſſe niſi ſit in fraudē poſita ſꝫ non
credo a clericis vł religioſis ſecus a lai
cis ꝛ preſumit in fraudē vſurarū poſita
qñ ſimpliciter eſt poſita ſuꝑ ꝓmiſſione
ꝗtitaꝫ vt.i.l.cū allegas.C.de vſu.ꝛ ibi ꝑ
doc.ꝛ i.l.iulianꝰ.§.idē papinianꝰ.ff.de
act.ēp.ꝛ vē.ꝛ bar.i.l.rogaſti.§.j.ff.ſi cer.
pe.ꝛ canoniſte.in.d.c.dilecti. Secꝰ eſſet
ſi apponeret ſuper facto vt in.d.iuribꝰ.
Similiter nō preſumeret in fraudē qñ
promittit ꝗtitas ꝛ poſtea factū ꝛ vt pe.
ſm.d.Ant.in.d.c.dilecti.ꝛ alleg. Butri.
in.d.l.cū allega ꝛ Bar.in.d.§.j.ꝛ eā ſe-
quor niſi cōtrahens eſſet vſurariꝰ.ꝗuis
Io.an.in.iij.addi.ad Spe teneat ꝙ p̄ſu
mit in fraudē ꝛ aile. Dy.in.d.l.cū ſeruꝰ.
ff.de ꝯdi.ꝛ demō.ꝛ vt intelligas pono ti
bi exēplū ꝓmitto tibi ſoluere cētū ꝛ niſi
dedero dabo tibi.x.ꝓ pena ſic p̄ſumit i
fraudē qꝛ ſuꝑ ꝗtitate.Aliud exēplū ꝓ
mitto tibi facere domū portare ligna ꝛ
niſi fecero ſoluā penā ſic non p̄ſumit iu
fraudē qꝛ eſt ſuꝑ facto.Aliud exēplū ꝓ-
mitto tibi centū in tali termino ꝛ ꝓmit
to venire ad iudicē recipere p̄ceptum de
ſoluēdo vel dādo pignora ꝛ ſi nō fecero
ꝓmitto tibi ſoluere penā ſic nō p̄ſumi-

tur qz licet ſit primo quantitas. tamen poſt eſt factum. Et vltimo pena.

13 ¶ Utrum ille qui ex impotētia nō facit ad ꝙ obligatur ſub pena euadat. Rn̄. ꝙ ſi loquimur de pena iuris vel ſtatutoꝝ ſic eſt clarū ꝙ nō incurrit. Idē dic de ſententia iudicis generaliter imponētis penā puta excōicatiōis ſm Fede. ꝯſil. xciij. et ſequitur pa. in. c. p. ꝛ ſ. de offi. dele. qz verba gn̄alia debēt itelligi ciuili modo arg. l. ſi cui. ff. de ſeru. ꝛ in. l. raptū ꝛ in l. ꝙ dicimus. ff. de ſol. Si aūt ſpecialiter i imponit penam puta niſi cōpareas tali die excōico te tūc ſm pa. in. c. cū ſup cauſa. de teſti. cog. ſi ex ſnia aperte cōſtat ꝙ iudex voluerit eū ligare ſiue poſſet vel non ſic cū ſnia ſit nulla cū ꝯtineat intollerabilē errorē nō ligat ſi apparet ꝙ nō voluit ligarē impotētē: puta quia dicit ſi contēpſeris vel ſi diſtuleris cōpere ꝛc. quia nō potēs nec cōtēnit nec differt vt dicit glo. i. c ꝙ ſit. de elec. lib. vj. Si vero nō poteſt perpēdi mens iudicis ſi quo ad deū nō ligat ſz quo ad eccleſiā ꝛ nos ſic: ꝛ ſic intellige gl. in. d. c. vnico. iiij. qō. v. ꝛ in. d. c. cū ſup eā. ſed tamē probato impedimēto nulla indiget abſolutione ſm bo. ꝛ ſpe. placet etiā ſm pa. in. d. ca. cum ſuper cauſa. ſi eſſet ſnia pape qz debemus p̄ſumere ꝙ noluerit eum ligare argu. c. vt noſtrum vt eccleſiaſtica beneficia ꝛ ſic nō eſſet irregularis lz celebraſſet quod bene no. ſi autē loquamur de alijs penis ſic certū eſt ꝙ in foro anime peti nō poſſunt ſm Sco. in. iiij. diſti. xv. q. ij. niſi q̄tum intereſſe importat. facit ca. ſignificante. de pigno. ꝛ. d. ca. ij. de cōſti. ꝛ. c. ex literis. de in integ. reſti. ꝛ ad. l. incēdium. C. ſi cer. pe. que vel incēdium non liberet quando q̄titas eſt in obligatiōe quia cum obligatio ſit in genere vt. ff. ad. l. falc. l. in ratione. ſ. diligēter totuz genus perire non poteſt. Rn̄. ꝙ quādo conſiſtit in genere obligatio verum ꝙ obligatio ex impotētia non extinguitur licet liberet a pena. propterea dicit ang. in. l. reſcriptum. in princ. ff. de pac. ꝙ etiam ſi teneamus ꝙ fiſcus habet tacitaz hypothecā in maleficijs cōtra delinquentē non tamē prefert in creditoribus imo ceditores preferunt ei. allegat tex. cum ſua gl. in. l. vnica. C. de pet. fiſca. Ratio qz talis tract de lucro captādo ꝛ creditores de dāno vitando facit. l. ſi. ſ. licētia. C. de iure deli. ꝛ. l. vnica. C. de impo. luc. deſcrip. ꝛ. l. ſi. C. de codi. ꝙ no. benē exigentibꝰ penā vltra intereſſe ſuū ab illis qui ſunt non ſoluendo qz teneatur reſtituere eam creditoribus.

¶ Quid ſi obligatus ſub certa pena ad 14
aliquid faciendum vel dan. pro parte impleuit et pro parte non ex culpa ſua. Rn̄. Panor. in. c. ſuam. de penis quod ſi obligatio eſt diuidua nō committit penam niſi pro parte non ſoluta. Si vero eſt indiuidua ſic ſoluet totam penam etiam de iure canonico. Et quando dicatur obligatio diuidua eſt quādo ſolutio partis per ſe valet quo ad partē tantum quantum totum ad ſe totum. Indiuidua vero dictur quando nō valet illa pars per ſe. Exēplum promiſi tibi ſcribere bibliam ꝛ decretum ſic ſi ſcripſi ſolū bibliam nō ſoluā penā in totum. qz obligatio eſt diuidua quia biblia per ſe valet ſm totū ſuum ſecꝰ ſi promiſiſſem ſcribere bibliā et ſcripſi quatuor quinternos certe nō valet pro biblia ꝛ ideo obligatio erit indiuidua qz ad nihil p ſe valere poſſunt ſine alijs. de hoc plene no. in. l. ſtipulationes. non diuiduntur. ff. de verb. ob. ꝛ in. d. c. ſuam. vbi addit glo. hec vera quo ad penam que cōmittitur in non dando vel non faciendo ſecus qn̄ quis dz recipere puta legatum vel hereditatem ſi ſic fecerit vl' ſoluerit qz niſi totum faciat non habebit vt. l. meuius. ꝛ. l. cum fundus. ff. de cōditio. ꝛ demon. de quo vide plene in. l. ſi ſeruus. ff. ſi quis cautio.

¶ Utrū ſtatuta ſint licita que ſolū im 15
ponūt pecuniariā penā pro homicidio adulterio ꝛ hmōi. Rn̄. Hoſt. ꝛ ſequitur pa. i. c. ij. de deli. pue. ꝙ nō: qz homines exponūtur venales ad delinquen̄. quia multi bene timēt cruciatus qui non timent penam pecuniariam vt habeant ſuū intētū. ar. l. in ſeruoꝝ. ꝛ i. l. aut fctā.

ff.de pe.⁊ in aut.de mãda.prin.§.opz.
16 ¶Utrũ promittens ſub certa pena ha-
bere ratum cõmittat penã cõtrauenies
de facto.Rñ.ſm Bar.in.l.id qđ paupe-
ribus.C.de epiſ.⁊ cle.ꝙ nõ.Sec⁹ ſi pro-
miſiſſet habere ratũ ⁊ firmũ qꝛ ratũ re-
fert ad ius ⁊ firmũ ad factũ.vt in gl.d.l.
17 ¶Utrũ tempus prefixum in odium ne-
gligentis currat ignoranti vel legitime
impedito.Rñ.ſm Pa.in.c.qꝛ diuerſita-
tẽ.de cõceſ.prebẽ.ꝙ nõ.Sec⁹ qñ prefigit
in odium negligentis ſed in alterius fa
uorem vt patet in.l.genero.ff.de his qui
no.infa.vbi tempus anni currit mulie-
ri ignoranti mortẽ mariti.⁊ vide gl.in.c.
ſtatutum.de prebẽ.li.vj.⁊ no.Specu.de
edic.inſtru.vbi dicit ꝙ licet executor te-
ſtamẽti nõ potuerit exequi.ĩ.annũ nihi
lo minus executio deuoluitur ad epiſco
pũ.ar.l.nulli.C.de epi.⁊ cle.⁊.c.nos qui
dem.de teſta.ratio quia eſt in fauorem
defuncti non in odium executoris.
18 ¶Utrũ iudex poſſit augere vel minue-
re penã legis vel ſtatutorũ.Rñ.ſꝫ hoſt.
in.c.in archiepiſcopatu.de rapto.qđ ſi
ꝓcedit extraordinarie ſic poteſt.l.quid
ergo.ff.de his qui no.infa.Si vero pro-
cedit ordinarie ſic non põt iudex dele-
gatus vt no.in.c.de cauſis.de offi.dele.
Iudex vero ordinarius põt ex cauſa mi
tigare vt no.Bar.in.d.l.quid ergo.⁊ ſe-
quitur Pa.in.c.ij.de emp.⁊ ven.facit.c.
at ſi clerici.de iudi.Bern.vero in.d.c.de
cauſis.⁊ de accuſatio.in.c.ſuper his.di-
cit hoc verũ qñ põt diſpẽſare ſuper cri-
mine nõ põt minuere etiã ex cauſa.No
ta tamẽ ꝙ qñ quis pluribus legib⁹ pro
eodem delicto diuerſis penis poteſt pu
niri ſi ab aliquo iudice imponitur ei mi-
nor nõ poterit aliquo mõ puniri alia pe
na vt in.l.qui de crimine.C.de accu.⁊ ibi
Aug.⁊ Sali.in.d.l.qui de crimine.vnde
tenet Tho.xxij.q.lxviij.ꝙ ſi dimittit pe-
nam in caſu quo nõ poteſt tenetur ad re
ſtitutionẽ communicati.vel accuſatori ſi
itererat ei⁹ vt puniret.Si ꝟo auxit.tene
tur reo cũ quo cõcor.hoſti.⁊ Ray.
19 ¶Utrũ exigẽtes penã maiorẽ q̃ ſit dã-
num illatũ excuſet.Rñ.ſm Rodoff.ꝙ ſi

ſcdm conſuetudinẽ legitimã et iudiciũ
regis exigũt excuſantur etiam perſone
eccleſiaſtice quãdo ſubeſt cauſa et ordo
iuris ſeruatur nec eſt corrupta intentio
vt ſcilicet hoc faciant propter auaritiaꝫ
ſed propter iuſtitiam tutius tamen eſſet
pauperibus erogare illud plus.
¶Utrũ pena appoſita ſup cõtractu nul 20
lo vel qui nõ tenuit vel ipſo iure vel per
ſentẽtiam iudicis reuocatus eſt ſit ſol-
uenda.Rñ.Inno.in.c.ij.de preca.ꝙ non
quia vbi principale non tenet nec acceſ
ſoriũ.c.inter dilectos.§.ceterũ.de fi.in-
ſtru.c.ſi diligenti.de foro cõpe.ca.quere
lam.ne.prela.vices ſuas.
¶Cui debet applicari pena.Rñ.ꝙ pe- 21
na iuris ⁊ ſtatuti regulariter applicatur
fiſco qñ itroducit accuſationẽ.l.mulcta
rum.C.de mõ.mulc.Sed qñ introducit
actionẽ applicat patri.l.iij.ff.de ſepul.
vio.Similiter qñ loquitur ſimpliciter
videtur introducere actionem.argu.d.
l.iij.De alijs aũt penis tenet Goffr.ꝙ ſi
cõtingit dãnũ vel iniuria alicui⁹ illi ap-
plicabit de pe.c.ij.Si vero non reſpiciat
dãnum alteri⁹ ſic applicabitur vel par-
ti ſi eſt cõuentionalis vel iudici vel fiſco
ſm ꝙ de ea eſt ſtatutum.
¶Utrũ pena impoſita ꝓpter crimẽ ſim 22
pliciter ſine prefinitione tẽporis ſit per
petua.Rñ.Pa.in.c.ex literis.de cõſti.ꝙ
pena impoſita ꝓpter crimen ſine cauſe
cognitione puta ꝓpter interlocutoriam
iudicis intelligit tpalis ⁊ durat ſolũ du
rãte eius officio vt puta interdicit offm̃
vel exercitiũ alicui.tex.no.ſm communẽ
intellectũ in.l ſi.ff.de pe.Idem no.Inn.
in.c.ꝙ trãſlationẽ.de off.dele.qđ limita
in pena ſucceſſiua qꝛ momentanea pe
na eſt perpetua puta mulctauit in pe
cunia aut in corpore:et hmõi.facit.l.illi
citas.in ſi.ff.de of.preſi.Si vero fuit im
poſita cũ cauſe cognitione ⁊ delictũ me
rebatur vt eſſet ꝑpetua ſic erit ꝑpetua.
Secus ſi delictum nõ merebatur penaꝫ
ꝑpetuã.ar.optimũ.l.l.ſi p̃ſes.ff.de pe.⁊
fuit dictũ Odof.ꝙ ſequuntur communi
ter docto.in.d.c.ex literis.In dubio ve-
ro intelligitur temporalis.

23 ¶ Utrũ pena extendat̃ extra territoriũ ipſam imponẽtis. R̃n̄. ſ'pa. in. c. poſtulaſti. de fo. cõpe. q̄ aut reſpicit pſonã aut bona. Si perſonã ⁊ ſic tripliciter aut primo diminuẽdo eius ſtatutum ſicut infamia excõicatio interdictum ⁊ hmõi ⁊ ſic cum ſint affectiue perſone porrigũt effectum ſuũ extra territoriũ etiã qꝛ ſequuntur eũ ſicut lepra leproſum. l. ex ea. ff. de poſtu. propter qđ dicit Bar. in. l. qui vltimo. ff. de pe. q̄ ſemel condẽnat9 ad mortem q̄uis ei fugiat nihilominus remanet ſeruus pene vbicunq; fuerit ⁊ ideo non poterit facere teſtamentũ nec contrahere et ſimilia. facit. d. l. qui vltimo. ⁊ in aut̃ ſed hodie. C. de do inter vi. ⁊ vxo. Aut. ij. interdicendo certũ locũ puta ne vadat ad talẽ locum vel vt moret̃ in tali loco. ⁊ ſic nõ porrigit̃ extra territorium niſi per quandã conſequentiã puta qꝛ detentus in loco habitationis videtur interdictus etiã ei locus originis q̄uis ſit extra territoriũ. de quo dic vt in. l. relegatorũ. §. j. ⁊ §. interdicere. ff. de interdi. per quã. l. dicit Bar. q̄ non põt ciuitas imponere ſuo ciui vt moret̃ in tali loco nõ ſubdito. nec etiam põt interdicere ne vadat ad talẽ locũ nõ ſubditum ſtatuenti ⁊ hoc qñ fit in penã illius contra quẽ fertur ſentẽtia. Secus ſi ſit ſtatutũ ne ſubditi vadãt ad talẽ locũ nõ ſubditum propter cõmoditatẽ ciuitatis vel in odiũ eorũ ad quos iret qꝛ vim facit. l. fi. ff. decre. ab or. fa. aut. iij. interdicendo certã artẽ puta q̄ nõ exerceat talẽ artẽ. ⁊ ſic nõ porrigit̃ extra territoriũ vt eſt bon9 tex. in. d. l. ex ea per quã dicit Bar. in. l. cũctos populos. C. de ſum. tri. q̄ ſtatutũ cõtinẽs prohibitionẽ odioſam non porrigit̃ in dubio extra territoriũ ſtatuẽtis. Et ideo dicit qđ filia que ex ſtatuto non ſuccedit cũ tale ſtatutũ ſit odioſum. l. maximũ vitium. C. de li. prete. q̄ nihilominus põt ſuccedere in bonis alibi ſitis: qꝛ nõ porrigitur dictũ ſtatutũ extra territorium ſtatuentis. Et ſimiliter puto q̄ ſententia priuans aliquem beneficijs ſuis in dubio intelligitur de beneficijs que habet in territorio diſponẽtis aut reſpicit bona puta qꝛ publicat ea ⁊ tũc ſi ſit de iure cõmuni ſic porrigit̃ ad bona fixa extra territoriũ ⁊ remanẽt ibi tanq̄ vacãtia. ſed occupãtur per iudicẽ territorij. ar. l. a diuo pio. §. j. ff. de re. iu. ⁊. l. cũ vnus. ff. de bo. aut̃. iu. poſ. Si vero ſit de iure ſpeciali ſeu municipali tũc dic vt no. Bar. in. d. l. cũctos populos. ⁊ q̄ no. Jo. an. in. c. cum ſecundũ. de here. lib. vj. vbi concluditur q̄ pena non extenditur extra territorium.

¶ Utrum quis poſſit puniri in loco domicilij de delicto alibi cõmiſſo. R̃n̄. Pa. in. c. licet. de fo. cõpe. qđ ſic niſi requiratur remiſſio per iudicem delicti quã debet facere ſi delictum eſt atrox. alias nõ ſi non vult. 24

¶ Utrum mandans delictũ fieri in alio loco debeat puniri vbi mandauit. vel vbi commiſſum eſt. R̃n̄. Pa. in. d. c. licet. q̄ cõis concluſio Bar. ⁊ aliorũ eſt in. l. ſi vt proponitur. ff. de fideiuſ. qđ vbi delictũ factum eſt qꝛ ibi deſtinatus eſt effectus delicti. facit cle. paſtoralis. de re. iu. Idez dicas in teſte falſo qui debet puniri per iudicem ad quem eius atteſtatio tranſmittitur. ⁊ ſciebat illuc debere tranſmitti. Poteſt tamen puniri in loco vbi deliquit. ⁊ locus erit preuẽtioni ſi ambo iudices cõcurrant ſicut de illo qui de loco exẽpto mittẽs ſagittam. vulnerauit aliũ in loco non exẽpto vt in. c. j. de preſump. ⁊ quod ibi not. Sic ſimiliter ille qui deliquit in confinibus qꝛ verũ eſt dicere in cuiuſlibet territorio deliquiſſe. arg. l. arbor. ff. communi diui. Secus ſi ignorabat illuc atteſtatione tranſmitti qꝛ tunc debet puniri vbi deliquit. vbi agit de pena falſi. facit. l. exigere dotez. ff. de iu. vbi attendit̃ locus ad quem deſtinatur effectus matrimonij. Idẽ dic de notario qui facit falſum inſtrumentum. 25

¶ Quid de officialib9 deputatis q̄ non accuſant quos inueniũt de nocte ⁊ hmõi. R̃n̄. q̄ peccãt mortaliter ſi ſe obligauerũt ad accuſañ. vel pacto vel iuramẽto. ſi vero ſe nõ obligauerũt nõ peccãt nõ accuſando niſi faciãt in fauẽdo malis cõmittẽdis. Et ſi quid acceperũt ꝓ nõ ac 16

cuſando tenentur illud reſtituere vel fi‍ſco vel illi cui pena erat applicanda. et vltra etiã vſq ad complemẽtum pene exacte ſi accuſaſſent ſm doctrinã tho. xxij.q.lxvij.ꝛ patet.ß. .xviij. fallit hoc in criminalibus.vbi eſſet infligẽda pe‍na corporalis. qꝛ ſi deſiſterent ex com‍paſſione etiam ſi aliquid acciperent ꝓ non accuſando licet turpiter acciperẽt non tamen tenerentur illud reſtituere de neceſſitate.

Penitẽtia eſt virtus qua cõ‍miſſa mala cum emẽdationis ꝓpoſito plangimus ꝛ odi‍mus.ꝛ plãgẽda vlterius cõmittere nolu‍mus magiſter in.iiij.ſen.di.xiiij. ꝛ eſt vnũ de ſacramentis noue legis quo bene diſ‍poſitis ſemꝑ peccata remittuntur. de ſum. tri.c.j. ꝫ.ſacramentum.

De notatis in hoc.ꝫ. ꝛ ꝙ penitẽtia nõ poteſt iniũgi a nõ ꝓprio parochiali etiã ꝑ delicto in eius parochia commiſ‍ſo ꝑ glo.ſing.vj.q.j.c.j.ſm Roma.ſing. ſuis.in ver.pnia.verſi. ratione delicti.

1 Penitẽtia.v. modis dicitur.prima dr ſolemnis que imponitur ſm illum mo‍dum.de quo in.c.capite.l.di.quã omit‍to cum hodie non ſit in vſu.

2 Scdã dr publica que fit in faciem ec‍cleſie ꝛ publice.ꝛ differt a ſolẽni. Tũ in modo.qꝛ in iſta nõ ſeruatur ille modus de quo l.d.c.i capite. Tũ etiã qꝛ iſta põt imponi a ſimplici ꝯfeſſore.ſm Guil. du‍ran.Hoſ.ꝛ Hoſt.ar.c. penitentes.l.di. et xxx.di.ſi quis pſbyter.de pe.ꝛ re.queſi‍tũ Nec ob.c.accedẽtibus.de excẽſ. prela‍vbi repꝛehẽdit abbates qui publicam pniam imponebãt. qꝛ ibi accipitur pu‍blica ꝑ ſolẽni que ſolũ imponitur ab epõ ꝛ hoc verũ niſi aliud habebat cõſuetu‍do.Itẽ ꝛ.iij.differt quia iſta publica ge‍neratur. ſolemnis vero non poteſt.

3 Sꝫ quero qñ dꝫ imponi pnia ſolem‍nis vel publica.Rñ. Pa.in.c.queſitum. de pe.ꝛ re.ꝙ pro delicto graui ꝛ ſcãdali‍ſanti totã vrbem deberet imponi laico ſolẽnis.d. c.in capite.Si vero eſt graue ꝛ publicũ ſed non ſcandaloſum. tũc im‍ponetur pnia publica ſꝫ nõ ſolẽnis.vt no. in.c.fi.xxvj.q.vj.iuncto.ca.j.de pe.ꝛ re. Si autem ſit graue ſed occultũ ꝛ etiam aliquibus notũ tũc nec ſolẽnis nec pu‍blica dꝫ imponi.Et ideo reprobat ꝯſue‍tudinem illoꝝ q̃ mulieribus pro extin‍ctione pueroꝝ quos penes ſe habebãt in lecto imponũt publicã pniã.ꝛ vide eum in.d.c.j.ꝛ in.c.ſtatuimus. de male. ꝛ in.c.fi.de his qui pro.fi.occi.

Quibus põt imponi ſolẽnis pnia.Rñ. ꝙ nec clericis nec religioſis. nec etiam laicis inſignibus debet imponi.ar.d.c.in capite.Et hoc verũ. niſi clericus ſit de‍poſitus.l. di. confirmandum. 4

Quis eſt effectus pnie ſolẽnis.Rñ.ꝙ laicus poſt eã nõ põt ad ordines ꝓmo‍ueri.l.di. lud.nec clericus ad ſupiores. vt dꝛ ibidẽ.põt tamẽ epũs diſpenſare in ordinibus minoribus.nõ autem ad ſa‍cros.l.di.placuit. Item nõ debet matri‍monium cõtrahere pur ſi contrahit tꝫ. Iuuenis tñ nõ prohibetur contrahere. Item nec malitiam aſſumere.xxxiij.q.ij. ꝫ.de penitentibus.ꝛ.c.antiqui cũ.alijs ca.Item nec laicalem habitum deferre. l.diſt.c.vlt.Item debet viuere ſm regu‍lam eccleſiaſticã.de pe.di.v. contrariũ ꝛ.c.ſe.Item conueniẽdus eſt ſub eccle‍ſiaſtico iudice.ij.q.j.aliud.de pe.diſt.j. aliud Item fit infamis rõne pnie ſꝫ rõ‍ne criminis publicati qđ verũ intellige qñ per ſniam iudicis imponitur. Secus ſi ex deuotione quis publicã pniam fa‍cit ſcđm Hoſti. de officio.archipꝛe.c.ij. 5

Tertia pnia dꝛ priuata ꝛ dicit ſco. in iiij.di.xiiij.q.j.circa fi.q.ꝙ de vi vocabu‍li penitere idẽ eſt ꝙ penam tenere hec autem nõ tm̃ importat paſſionem pene vt in hereti.ſed etiam actionẽ volentes reſpectu pene. Ũñ pnia actualis eſt pu‍nitio volũtaria vel volũtas punitiõis. ꝛ in hac eſt ꝯſiderare. Primo velle pctm̃ punire ſeu vindicare. Scđo ſe peccaſſe nolle ſiue pctm̃ deteſtari. Tertio puni‍tionẽ iã inflictam velle libere accepta‍re. Quarto penã inflictam patiẽter fer‍re.In quolibet hoꝝ actuum ſaluatur ꝓ‍prietas vocabuli huius penitere et in ipſis ꝓprie conſiſtit eius ſignificatum.

7 ¶De q̄b⁹ peccatis dʒ hō penitere. R̄n. ſm cōiter theologos ꝙ de oībus peccatis mortalib⁹ actualr̄ cōmiſſis ſiue ante baptiſmū ſiue poſt. De venialib⁹ ꝟo lʒ ſit expediēs nō tñ ē neceſſaria ad ſalutē in hoc mūdo niſi in duob⁹ caſib⁹. Primo rōne dubij vtrū .ſ. mortale vl̄ veniale ne periculo ſe exponat. Scđa rōne periculi quādo hʒ aliquā affectionē venialem quam niſi reprimat dubitat ne trahat eum ad mortale. ſm .ſ. Bo. i. iiij. di. xvj. q. ij. ar. ij.

8 ¶Utrū requirat̄ ſingulariter de quolibet. R̄n. ꝙ ſic de cognitis .ſ. cum de illis ſpāliter cogitat ⁊ tenet̄ ſpāliter de qͥlibet cogitare vt peniteāt ſi adſit opportunitas ꝓportiōata fragilitati hūane. alr̄ nō remittunt̄ de lege cōi. De icognitis ꝟo ſi ignorātia ē inuincibilis. vel excuſabilis non tenetur niſi in gñali penitere. ſi ꝟo eſt craſſa vel inexcuſabilis. ſic tenet̄ in ſpeciali penitere qꝛ tenet̄ dare operam vt ea cognoſcat et peniteat. hoc ex Ric. in. iiij. xvj. ar. iiij. q. ij.

9 ¶Utrum poſſit agi pñia de vno peccato mortali ſine alio. R̄n. ꝙ nō qꝛ aut de⁹ totū remittit. aut nihil et iō oportet ꝙ peniteat de oīb⁹. tex. ē in. §. item de peni. iij. cōcor. ri. i iiij. di. xv. ar. j. q. vj. diſtinguo tñ ſic qꝛ aut loquimur de pñia ꝓut ꝑ eam remittitur culpa. ⁊ reconciliat̄ homo deo ⁊ ſic cum radix ſatiſfactiōis ſit vna .ſ. charitas q̄ ſecum nō cōpatit̄ peccatū mortale. Jō eſt verū ꝙ nō pōt fieri niſi de oīb⁹ fiat. At loquimur de penitētia ꝓut directe reſpicit ſatiſfactionē temporalis pene debite ꝓ peccatis iam dimiſſis quo ad culpam. ⁊ ſic bene poteſt fieri de vno peccato ſine alio.

10 ¶Que ſunt partes pnie. R̄n. tres contritio. confeſſio. ⁊ ſatiſfactio.

11 ¶Quarta dr̄ pñia .ſ. illa que a ſacerdote ꝑ peccatis confeſſis impon̄it. de iſta vide. ſ. confeſſio. vj. ⁊. j. Satiſfactio.

12 ¶Quinta pnia dr̄ illa de q̄ dr̄ ꝙ regulariter ꝓ quolibet pctō mortali dʒ iponi ſeptēnis. xxxiij. q. ij. hoc ipſum. ⁊ quō debeat itelligi. pa. declarat in. c. accepiſti. de ſpon. duorū. ꝙ debet in iſto tempore ſemel bis vel ter ieiunare i hebdomada ſm diſcretionem ⁊ iudicium ſacerdotis. ⁊ facit quod not. in. d. ca. hoc ipſum. Et ſic intellige omnia iura que penitentiā imponūt ꝑ numerū dierū ſeu annorum non ſpecificando modū in. c. accuſaſti. de accuſ. vn̄ velle idem pa. ꝙ cū ferie ſolēnes ſint. ij. iiij. ⁊. vj. et. i. c. plr̄ xj. q. iij. ꝙ ſacerdos debʒ iponere. vt his dieb⁹ ſingul̄ hebdomadis ieiunet. ⁊ ſic ſatiſfactū eſt. ⁊ hoc verum niſi ex cauſa aliud diſpoſuerit ſacerdos. vt in. c. de⁹ q̄. de pe. ⁊ re. ⁊ i. c. quē penitet. de pe. di. ij. Unde cuʒ hodie ſint arbitrarie dicit hoſt. ꝙ debet ſacerdos in pnia iponenda attēdere q̄d expediat ad ſalutē peccatori etiam ſolū imponēdo vnū pr̄ nr̄. facit. c. alligant. xxvj. q. vij. ſequit̄. pa. in d. c. de⁹ qui. vbi bonus tex. ⁊ de hoc vide confeſſio. vj.

¶Utrum ſacerdos poſſit diſpenſare in pena debita eā dimittendo. R̄n. pa. in c. ſicut dignuʒ. de homi. ꝙ ſic vt eſt pulcher tex. de pe. di. j. quē penitet. Et ideo bonum eſt vt ſacerdos i impoſitiōe penitētie diſpēſet cum con ſit ēte circa reſiduū pene ſi maior eſſet iponenda. vide ad hoc. ſ. indulgētia. §. v. 13

¶Utꝝ penitētia facta in peccato mortali ſit valida an ſit iterāda. R̄n. ꝙ fuit diuerſa opi. Rica. in quol. j. q. x. tenet ꝙ ſatiſfacit ꝓcepto ꝯfeſſoris. nec tenet̄ reiterare. ſed non ſatiſfacit pene debite in purgatorio. alij diſtinguūt ꝙ pnie ex q̄b⁹ manet aliqͦs effect⁹ poſt ſatiſfactionis actū nō ſunt iterande. ſicut eſt ieiuniū eleemoſyna. ⁊ hmōi. alie aūt q̄ nō relinquunt aliquē effectū opʒ iterare vt ſunt orōnes ⁊ hmōi. Sco. ꝟo. in. iiij. di. xv. q. j. circa fi. q. dicit ꝙ qui vere ſemel penitet. ⁊ recipit pniam cōdignam impoſitam ſibi ab eccleſia claue. non errāte ꝗtūcūqꝫ poſtea recidiuet nō tenebit̄ in illis peccatis pro q̄b⁹ illā pniam recipit. niſi ad illā pniam ſibi impoſitā ⁊ ſi illā implet in charitate nō tantū ſoluit penam ſed meret̄ gratiā. Si aūt implet extra charitatē volūtate. ſoluit penā ſʒ nō meret̄ gratiā. Si ꝟo illa pena 14

ab eo exigat extra charitatē pena q̄dē ſoluit lz ipe nō ſoluat prima q̄dē eſt ſatiſfacio ſimpliciter.q2 placās ⁊ recōciliās.ſcd̄a ē ſatiſfactio.q2 volūtaria reddítio ſz nō ſimpl'r.q2 nec placās nec recōciliās. Tertia eſt ſatiſfactio vltra ꝙ nō exigit vlterior pena. Ex quo concludit ꝙ nō eſt neceſſe talē pniam iterare ſz ſolū de pctō poſtea ꝯmiſſo ponit exēplū de eo q̄ cōmiſit crimē ꝑ quo preciſe meret man⁹ abſciſionē.vnde iſti inuito abſcindat man⁹ ſatiſpatit ⁊ ſatiſfit regi ſufficienter.nec ſ͛m iuſticiā cogeret ad vlteriorē penā ꝙuis non recipiat in gratiā ⁊ amicitiam ſit multo magis vbi q̄s ſibi eā infligit. Unde ſi talis ꝓpter nouū mortale poſtea cōmiſſuz dānaret anteq̄ȝ totam pniam impleuiſſet nō puniret eternaliter.ſz ſolū pena corrn̄dēte illi pnie q̄ nō fuit hic expleta ⁊ tpaliter q2 ex quo p iuſticiā punitiuam impoſita eſt ſemel pena tpalis hic ꝑ peccato de quo vere penituit nunq̄ȝ ei debetur niſi pena tpalis.⁊ illa ſoluta nulla debet alia pro illis peccatis.ſed tantum pro aliis. Pa.vero.i.c.ꝙ quidem de pe.⁊ re ⁊ Archi.de pe.di.iij.§.vlti.tenent ꝙ non valet ſed eſt iteranda ſimpliciter. Sed ego teneo cū Sco.cuius opi videt aperte tenere gl.ſingu.in.d.c.ꝙ quidā vbi dicit ꝙ lz nō valeat tale quo ad vitā eternā.tn̄ valet ei q2 ſētiet fructū eius cuz de alio crimine pniam egerit.de pe.di.iij.§.vlt.vbi etiā glo.tz ꝙ nō tenet talē pniam reiterare.⁊.has gl.cōiter ſequūt doc.⁊ cū eis trāſeūt.lz arch.dicat cōiter tenere ꝯtrium ⁊ male.

5 ¶ Utrū pnia in articulo mortis dilata valeat. Rn̄ ſ͛m oēs ſicꝑ dicta Ezech.xviij. In quacūq̄ȝ hora conuerſus fuerit peccator.⁊c. Sz hora mortis cadit ſub illo ſigno quacūq̄ȝ ergo ⁊c.ſz aduerte ꝙ eſt valde periculoſum vſq̄ȝ ad illud tp̄s expectare. Et ꝓpterea dicit aug.de pe.di.vij.in c.nullus. quez ſero penitet opz nō ſolum deū timere iudicem.ſed iuſtū diligere.non tantum penā timeat ſed anxietur pro gloria.debet enim de crimine dolere ⁊ de omni ei⁹ predicta varietate.hec ille. Sed cū hec cōit nō ad ſint penitēti in extremis:tn̄ q2 principaliter vt plurimū conuertuntur tales timore mortis ⁊ inferni:patet quia niſi mors imineret non cōuerterēt.⁊ ideo deficit primum neceſſarium.ſ.ꝙ nō cōuertit.q2 diligit deum iuſtum. Itez nec cōuertit pncipal'r ꝓpter gloriā.ſed ꝓpter penā euitādā.patet ſi de pena nō timeret pſeueraret in malis vt prius. Itē cōiter dificit tertiū.q2 cū ſit q̄ſi extra ſe ex īfirmitate nō pōt dolere de ſingulis peccatis.ſicut tenet nec cōfiteri. Et ideo credo veriſſimuz dictū hiero.ī trāſitu.vix iquit de centum milia hoim quorum mala fuit vita.i morte diuinā indulgētiā obtinebit vnus.hec ille.de materia penitentie vide.ſ.cōfeſſio.vj.

Percuſſio

duplex eſt.ſ.tpalis q̄ fit malo ⁊ inutili ſermōe cū.ſ.idiſcret⁹ plat⁹ inutili ſermōe pcutit corda īfirmoꝝ.⁊ hec ſēp de ſe eſt mala ⁊ pctm̄ mortale.niſi aliq̄ circūſtātia excuſet.vt.xlv.d.c.vlt. Alia eſt pcuſſio corp'lis q̄ fit corpali manu vel flagello.vel ſimili v͛berādo ⁊ hec ſi fit ex malitia vel odio ē pctm̄ mortale.niſi eſſet i modico ⁊ leui pz hoc.i.c.j.xlv.di.iuncto.c.eſ͛m ibidem.et in.c.j.de clerico percuſſore.q2 ſi eſt clericus debet deponi.ꝙ nō fieret niſi eſſet mortale peccatū. Si v͛o fiat ex charitate et cā correctiōis ⁊ moderate ſic licita eſt ⁊ meritoria in omnib⁹ poteſtatem habentib⁹ in ſubditos ſuos.xlv.diſt.cum beat⁹.ita tn̄ ꝙ matrē pietas.⁊ patrem vero diſciplina ſubditis prelatuz exhibet vt.xlv diſciplina.

¶ Utrū clerici poſſint verberari. Rn̄.ꝙ 1
ep̄s neminem debet verberare ꝓpriis manibus.lxxxvj.di.non liceat. Alij vero prelati.poſſunt clericos i minorib⁹ ordinibus ꝑ leuibus etiam culpis verberare.xlv.di.§.ſalomon.dūmodo fiat per eum ad quem pertinet de ſē.exc.c.cū volūtate.§.vltimo. In ſacris v͛o exiſtētes verberari non debent niſi in maiorib⁹ criminib⁹.xxxv.d.c.ante omnia.⁊.d.c.beatus alioquin eſſent excōica

ti.ar.a cõtrario ſenſu in.d.c.cũ volũta te.in.§.ſiq̃ ṽo.ꝛ de hoc.ſ.excõicatio.v. caſu.j.quo poſſunt hoc per alios clericos facere nõ per laicos ꝛ ibi ponũtur multi caſus in quibus poteſt percuti ſine excommunicatione.

2 ¶Utrũ religioſi ſimiliter poſſũt verberari.R̃n̄.ꝙ ſic a ſuis prelatis etiam pro leuibus culpis.c.reprehenſibilis.de appel.de accu.c.qualiter ꝛ quando.in fi. Similter poſſunt per alios regulares vel clericos ſeculares non per laicos niſi quando ſunt incorrigibiles vt.ſ.i.d. caſu primo.

Peregrinus dr ꝑpꝛie q̃ cã deuotiõis alienas viſitare vadit eccleſias vl' ſanctas reliq̃as.vt not.i.c.ſi q̃s romipetas.xxiiij.q.iij.Et tales ſũt ſub ꝓtectiõe eccl'ie de treu.ꝛ pac.c.inouamꝰ.Et q̃ tales rebus ſuis ſpoliat dz excõicari.vt i.d.c.ſi q̃s romipetas ꝛ duobꝰ.c.ſe.hodie ṽo p ꝓceſſũ curie ſũt excõicati ipo facto ꝛ a papa ſolũ abſoluunt qui romipetas ſpoliãt. Itẽ no.ꝙ accedẽtes ad ſedẽ aplicã iterim cũ rebꝰ ſuis ſub aplica ꝓtectiõe cõſiſtũt extra de peregrinis.c.vnico .Unde iſtud eſt vltimũ refugiũ illoꝝ q̃ grauantur ab alio delegato vt arripiant iter ad ſedẽ apoſtolicaꝫ qꝛ ſuſpendunt eius iuriſdictionem vt in.c.vnico.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ qui dicantur peregrini.no.in auk.vt diffe.in.in ꝑnc. ꝙ illi q̃ ſunt extra patriã ſuã.Jaco.de bel.in.l.ciues.in lect.nona.ꝛ ibi Bart. ad fi.C.de inco.lib.x.et nõ poſſunt capi pro repreſalijs.Bar.in auk.oẽs.C.communia.de ſucceſ.ꝛ ibi Bal.col.ij.in ꝑn. et Alex.poſt Bar.in.l.ij.§.legatis.ff.de iud.ꝛ poſſunt vbiq; conueniri Bart. in l.cum longi. col.ij.C.de lon.tempo.preſcrip.ꝛ Ludo.in.l.ij.§.de illo.i addi.nouis.ff.de dam.infec.

1 ¶Quid fiẽ.de rebus eorum ſi moriũtur in via.R̃n̄.Hoſt. ꝙ quicunq; animo retinendi accipit eas vel aliq̃d eorum mortaliter peccat quia ſunt reſtituẽde heredibus eorum ſi poſſunt ſciri vel pauperibus erogande ſi ignorãtur vel ſi forte nõ inuenit qui eas defferat ad heredes nec ſperat in breui inueniri.Nec valet ſm Hoſ.cõſuetudo vel ſtatutũ in contrarium.

¶Peregrinus clericus quis dicatur vide.ſ.ordo.iij.§.xvj. 2

¶Quõ dz admitti.R̃n̄.ꝙ opꝫ habeat lr̃as comẽdaticias ſeu teſtimoniales vl' pape vl' ſui epi ꝛ ſic põt admitti ſi mõ ſigillũ ꝑpriũ epi ſit notũ ar.de ꝓbẽ cũ ſꝫ. ꝛ de cẽſi.ſopite.Si ṽo non ſit notũ opꝫ ſit ſigillũ.v.epiſc.de cle.pe.c.j.Et ſi nullũ ꝑſatoꝝ eẽt notũ tũc vbi põt ꝑiudiciũ magnũ gn̄ari nõ credit etiã ſi centũ haberet ſm Inn.i.c.tua.e.ti.Sꝫ vbi nullũ ꝑiudiciũ põt euenire puta vult celebrare i ſecreto ex deuotiõe ſic admitit etiã ſi nullã faciat fidẽ ſꝫ Hoſti.i.c.tue.e.ti. 3

¶Quid ſi dicat ſe lr̃as amiſiſſe.R̃n̄.ſi ꝓbat p duos teſtes amiſſionẽ ꝛ tenorem eaꝝ ꝛ ꝙ ſine vicio fuerũt admittitur de priuile.c.cũ oli.in fi.no.Ber.i.c.j.co.ti. 4

¶Utrũ recipiẽs ad ordines peregrinũ ſine licentia ſui ꝑlati incurrat aliquam penam dic vt.ſ.Irregularitas.§.xxxij. 5

Periculũ vbi eſt ibi ꝛ lucrũ collocari debet.l.fin.§. ſꝫ cũ i ſecundaꝫ.C.de fur.ꝛ.C.de cadu. tollen.l.vnica.§.pro ſecundo.ff.de reg. iur.l.ſecundum naturam.

Periuriũ ſm Hoſt.ꝛ Goſ.dicit q̃druplex Prio mõ falſa iuratio ꝛ ſic põt eſſe tripliciter Primo qꝛ ẽ falcitas ex parte iurati ſicut cũ quis iurat falſum quod credit eſſe verũ ꝛ ſi debita diligẽtia eſt adhibita nullũ eſt peccatũ.xxij.q.ij.homines.Si vero nõ eſt adhibita ois ſed tñ aliqua ſic eſt pctm̃ veniale.Si ṽo ꝓueniat ex ignorãtia craſſa vel ſupina iuris vl' facti eſt peccatum mortale ſm Ray.alle.xxij q. v.qui periurat.ꝛcor.Jo.an.poſt tãcre.i c.tua nos.el.j.de iureiu.ꝛ Car.i cle.j.de iureiu.itẽ excuſat a pctõ mortali i ꝑiurio ꝓbabilis erroꝛ ſm Pan.i.c.tua nos. el.ij.de iureiu.puta cũ q̃s credẽs habere rationabilem cauſaꝫ appellãdi appellat lꝫ priꝰ iurauerit nõ appellare.ar. c.ſacro.de.ſen.ex.ꝛ.c.q̃ntavallis.de iu=

rein. Scd'o falſa iuratio eſt ex parte iu rātis tantū vt cum quis iurat verū cre dēs eſſe falſuz qđ iura t. Tertio ex par te vtriuſq3. ſ. cū quis iurat falſum ſciēs eē falſum. Et iſtis duob⁹ modis ſi fiat iocoſe ē peccatū veniale ſm Hoſ. xxij. q ij. ꝙ ait ⁊. c. vl. ſʒ ſo theologos ē pctm̄ mortale propter irreuerētiā dei: poſſet tamen dici ꝙ mendaciū iocoſum nō ſit proprie mēdaciū vt in. d. c. qđ ait, iō poſ ſet teneri opi. Hoſ. ꝙ nō peccat mortali ter q2 nō proprie piurat. Sed opi. theo logoꝝ eſt tutior multomagis peccat ſi fiat furioſe. xxij. q. ij. homicis. Qđ tamē ſic limitat. S. Bo. ⁊ Ri. l. iij. d. xxxix. ſi đ liberat de dicto cō firmando ⁊ iuramen to per quod eſt cōfirmandū. Sec⁹ eſſet ſi deliberaret de dicto ſʒ nō de iuramē to q2 ſic ñ peccat mortaliter lʒ ſit venia le graue. Similiter eſt peccatū veniale quādo de neutro deliberat ſed totum profert ex ſurreptiōe niſi quis delibera re poſſet ⁊ tamen contemneret: quia ſic mortaliter peccaret etiā ex ſurreptione propter contemptū. Datur etiam alia limitatio ſm Pe. aureo. ea. d. Si iuramē tū fit per ea p que homines conſueue rūt iurare quando volunt veritatem in fallibilē aſſumere in teſtimonium dicti ſui vltimatū. Secus eſſet ſi aſſumeret ſignū q đ nō ē ad tale teſtiomū īſtitutū ⁊ ſine animo iurandi intellige quando periurat per deum ſicut communiter iuratur q2 ſic non eſſet peccatum mor tale ſm eum quod no. q2 facit pro iſtis mulierib⁹ que iurant per meam fidem in veritate per iſtū ignem ⁊ hmōi vt nō peccēt mortaliter cū periurant. q2 nec iurare intendunt nec quibus iuratur accipiunt pro iuramento.

☞ De notatis in hoc. §. ⁊ ꝙ periuriuz facit contriſtari donū aut. cui relictū. ⁊ ibi bal. col. iiij. ṽſi. no. ꝙ de⁹. C. đ indic. vidu. ⁊ eſt mendaciū iuramento firma tū. Bal. in. l. fi. C. de reb. credi. ⁊ nō pōt remitti. vt per eundem Bald. in autē. quod eis in fi. C. de nup. ⁊ habet ſolum deum vltorem. l. ij. ⁊ ibi glo. Bal. ⁊ Sa ly. ⁊ doc. C. de re. credi.

¶ Scd'omō dicit piuriū iuramēti tranſ greſſio ⁊ ſi iuratio fuit ſup re mala vt ñ ire ad eccl'iaz ⁊ ſimilia ſic peccauit mor taliter iurādo ⁊ tenet de pcepto facere oppoſitū. xxij. q. iiij. c. j. ij. iij. ⁊. iiij. Qđ li mito de re mala đ peccato mortali ſec⁹ de veniali de q̄ dic. vt. §. iuramētū. v. §. ij. ſi vero fuit ſup re ſuparrogatiōis ıic ſimiliter peccauit mortaliter iurādo ſʒ nō tenet facere oppoſitū q2 nō tenetur intrare religionē q̄ iurauit nō itrare nō tñ tenet iuramētū ſuare hec Aureo. ſi aūt iuramentū promiſſorium erat li citū ⁊ obligatorium ſic peccat mortali ter periurando. ſ. non ſeruando quod iuramento promiſit. fallit hec in. xxvij. caſibus in quibus non obligat de qb⁹ vide. §. iuramentum. v. 1

¶ Tertio mō dr̄ piuriū indiſcreta iura tio. ſ. cū q̄s iurat ſine iudicio diſcretio nis cōſiderādo qđ iuret. ⁊ vtrū ſit verū vel ſeruabile ⁊ ſic ſm Hoſtr. eſt peccatū veniale. xxv. di. §. criminis. in fi. ber. ṽo in c. tua. de iureiu. dicit ꝙ ſi fiat cū delibe ratione ſic eſt: peccatū mortale de iure iu. ſicut ex literis. Si ṽo iocoſe ⁊ incau te. ſic ē pctm̄ veniale. xxv. di. §. alias ea dem ſi. ⁊ cū Ber. concor. S. Boñ. Ricar. ⁊ theologi. in. iij. di. xxxix. 2

¶ Quarto modo dicit periurium affir matio dubitationis vt cū quis illud de quo dubitat aſſerit cū certitudine effica ci iuramēto ꝯfirmata ⁊ ſic pecat morta liter ſʒ Aureo. Sec⁹ ſi aſſereret illđ hu mano mō ſicut pōt ſciri in talibus ſicut reſpondet ordinandus q̄tū permittit humana fragilitas q2 nō eſſet mortale ſm eundem aureo. 3

¶ Quid de illo q̄ iurat p verbū credo cū tñ in veritate nō ſic credat. Rñ. quod quo ad deū periur⁹ ē ⁊ peccat mortalr ſed quo ad forū cōtētioſuz nō ēt ſi pba ret poſtea ꝯtrariū ei⁹ qđ iurauit. vt no. Pa. in. c. ex literis. de iureiu. ⁊ facit. c. cū impoſitionib⁹. de iureiu. li. vj. Ratio q2 nemo pōt dare teſtimoniū de conſcien tia alterius niſi ipſe cuius eſt et deus. 4

¶ Utrū credēs cōtrauenire iuramēo q̄ tñ nō facit. exēplum nō credebaz ſatiſ 5

factuʒ creditori cui iuraueram cū tamē foret ſatiſfactū peccet mortaliter.rñ.ꝙ ſic ſm not.per pa.in.c.ꝗto.de iureiur.

6 ¶ Utrū oīs periurus ſit infamis.Rñ. pa.in.c.teſtimoniū.de teſti.ſm leges diſtinguit aut quis iurauit de preterito vel de pñti ⁊ ſic efficitur infamis ipo iure licet falſum. iurauerit p.l.j.ij.⁊.vl. ff.de crimine ſtellio.⁊ ſic intellige.c.cū dilect⁹.in fi.de or.cog.Si tñ cōdēnaret efficeretur infamis nō tm̄ rōne iuramēti ꝗ̄ falſitatis.Si ꝟo iurauit de futuro ⁊ nō ſeruauit tūc ſi iurauit ſibi vel deo nō efficitur infamis.Sec⁹ ſi iurauit ei cū quo cōtraxit cōtraueniendo iuramēto vel pactioni qꝛ ſic efficitur infamis ⁊ ſic intellige.l.ſi quis maior.C.de trāſl. ⁊ hoc voluit in effectu glo.⁊ bar.in.l.lucius.ff.de his qui no.infa.ſentit.Jo.de lig.in.d.c.teſtimonium.⁊ arch.in.c.auctoritatē.xv.q.vj.⁊ in.c.paruuli.xxij.q. v.⁊ plꝫ etiam de iure canonico cum nō reperiam cōtrarium.

7 ¶ Utrū vis vel met⁹ excuſet a peccato mortali periurū.Rñ.ꝙ iaurarmēto aſſertorio cōmuniter tenetur ꝙ non.c.ſacris.ꝙ metus cā.qꝛ nullus poteſt abſolute cogi ad iuramentū falſum ſꝫ in iuramēto ꝓmiſſorio fuit diuerſitas Tho. xxij.q.iij.ar.j.⁊ ricar.vbi.ſ.ar.ij.q.iij.et multi alij tenent ꝙ peccat mortalr ſi nō ſeruat ad.c.verū.de iurein.Rñ.ꝙloquitur i iudicio for.pe.Aureo.vbi.ſ. tenēt ꝙ peccat venialiter.⁊ hoc ſequit Joan. an.et multi alij ⁊ placet ⁊ vide.ſ.iuramētum.v.§.ix.cū duobus ſe.

8 ¶ Quod eſt grauius periuriū vel homicidiū.Rñ.quidā dicunt ꝙ periurium eſt grauius peccatū quia eſt contra rationis ordinem directe ⁊ immediate reſpiciētem deum ⁊ homicidium contra ordinē reſpicientē proximum alij contra vt Ric.vbi.ſ. q.iiij.arti.j. ꝙ non ſit grauius ratio quia homicidium directe cōtrariatur actui ⁊ virtuti digniori.ſcʒ charitati reſpectu act⁹ ſecūdarij.ſ.diliges proximū:periurium autem directe eſt cōtra actum virtutis latrie:ſꝫ charitas eſt nobilior ꝗ̄ latria quia nobili⁹ ē proximū diligere ꝗ̄ verum ex cauſa legitima iurare ergo eſt grauius homicidiū ꝗ̄ periuriū ⁊ magis placet.⁊ primam rationē dico negandā ſimpliciter qꝛ ſic ſequeretur ꝙ laborās in feſto grauius peccaret ꝗ̄ homicida qd̄ nō eſt verū.Uerum eſt ꝙ periurium eſt grauiſſimū poſt homicidium. Jdeo imponit penitentia ꝙ ieiunet.xl.dies in pane et aq̄.⁊.vij.ſequētes annos peniteat ⁊ nū ꝗ̄ ſit ſine pnia.vj.q.j.quicūꝗ.⁊.xxij.q. v.ſi quis periura.

¶ Utrū ſit graui⁹ piurium adulterio. 9 Rñ.ric.vbi.ſ.ar.ij.ꝙ ſic rō qꝛ pctm̄ dicitur grauius qd̄ corrūpit ordinem digniorem:certū eſt aūt ꝙ ille ordo eſt dignior qui debet eſſe hominis ad deum immediate ⁊ directe ꝗ̄ ille ꝗ̄ debet eſſe ad deū ⁊ proximū mediante proximo. prim⁹ aūt ordo corrumpitur per periuriū.ſecundus p adulteriū nec pfectus corrūpitur.Secūdus per adulteriū ꝗ̄ prim⁹ per piuriū adulteriū non eſt propinquius maxime iniurie ꝗ̄ poſſit eſſe contra deū immo econuerſo piuriū eſt ꝓpinquius blaſphemie que eſt contra deum ex odio eius ꝗ̄ adulterium homicidio.

¶ Utrū peccet etiā pſona priuata que 10 exigit iuramētū de eo qd̄ neſcit ſꝫ dubitat de veritate.Rñ.ſꝫ an.qꝛ hoc ex hūana infirmitate ꝓcedit ꝙ nō peccat ſed ſi ſcit veritatē ⁊ cogit iurare quē ſit falſum iuraturum peccat mortaliter.xxij. q.ij.ꝗ̄ exigit quod intellige vt.ſ.iuramentum.iij.§.xj.

¶ Utrū clericus nulla neceſſitate coa- 11 ctus veniēs cōtra propriā ꝓmiſſionem vallatā fidei interpoſitiōe ſit priuādus ſuo bñficio.Rñ tenēt.Jo.ber.⁊ hoſ.i.c. ꝗrelā ne prelati vices ſuas pa.in.c.ꝗrelam.de iureiu.ꝙ dꝫ priuari qꝛ ſic eſt periurus ꝗ̄ fide interpoſita ꝓmiſſum frangit ſicut ꝗ̄ periurat ⁊ cū piur⁹ ſit priuādus bñficio ⁊ deponēd⁹ ab ordie vt ꝓbat i.c.cū nō ab hoīe d̄ iud.ſic ⁊ frāgēs ꝓmiſſuʒ fidei interpoſitiōe vallatū.archi.i.c.iuramēti.xxij.q.v.tꝫ ꝙ nō qꝛ nō eſt ita graue pctm̄ ꝯtrauenire ꝓmiſſiōi

tali

tali ſicut iuramēto ⁊ cū archi.e.d.ant.⁊
magis placet car.in.c.ij.de ſpō.⁊ in.ca.
ad aures. ꝙ metus cā.cū non inueniat
talis pena expreſſa ſicut ꝯtra periuros
Sed pma opi.vr verior. Et q̄ differētia
ſit inter ſidei interpoſitionē ⁊ iuramen
tum vide iuramentū.j.§.vj.

11 ¶Utrū collatio facta de bñficio eccle-
ſiaſtico periurio ſit nulla ipo iure. Rñ.
pa.in.d.c.querelam.de iureiur.ꝙ ſic de
re.iur.infamibus.

3 ¶An aūt periurus cū ſit infamis perdat
ipo iure bñficiū vide.s.infamia.§.ix

Remiſſio
q̄t mōis accipit.vi-
de.j.vſura.ij.§.xiij.

Permutatio
eſt vnius rei
certe pro al-
terare certa vicaria pſtatio.C.d re.pmu.
l.j.i gl.⁊ no.ꝙ pmutatio nō inuenit niſi
in genere et ſic adaptat cōtractibꝰ noia
tis ⁊ innominatis ſm ꝙ not. in.rub. e.
ti.ff.⁊.C. vñ qñ dat vna ſpecies ꝑ alte-
ra ſic ē cōtractꝰ inoiatꝰ ⁊ nō pmutatio
in ſpē ꝑ hoc tex.i.l.naturalis.§.j.ff.de
pſcri.ver.gl.tñ ⁊ bal.in.l.j. C.e. dicūt ꝙ
imo inuenit pmutatio i ſpē.ſ. qñ datur
ſpēs certa pro ſpecialia certa pura iſte
liber valēs cētū pro illa poſſeſſiōe eiuſ-
dē precij.Sz quādo datur genꝰ ꝑ gñe
vel pro ſpecie: vel ſpecies pro genere
tūc eſt contractus innominatꝰ nō pmu
tatio in ſpecie ⁊ ſic intelligūt.di.l.natu
ralis.⁊ eſt verius q̄ primum.

☞ De notatis in hoc §. ⁊ ꝙ mutatio
eſt ſpecies alienationis not. Spe.in tit.
de re.permut.in principio.ꝟſi ceterum.
⁊ per Bar.in.l.ſicut.§.promiſerit.ff.qui
bus mo.pig.vel hypo.ſol.et eſt nomen
generalē ad omnes contractus, gl. ⁊
Barto.in rub.C.de re.pmu, ⁊ an ⁊ in q̄
bus differat a venditione.Bar.in.l.j.⁊.
ij.C.de re permu.gl.et Bart.in.l.j.ff.eo,
vbi tandem concludit. ij. eſſe differen-
tias.

1 ¶Quomodo cōtrahitur permutatio.
Rñ. rerū interuentu non ex ſolo pacto
qꝛ ex ſola conuentione pmutatiōis nul
la re hincinde ſecuta neutri cōpetit a-
liqua actio.C.e.l.ex placito.qꝛ eſt nudū
pactum vt not.glo.in.d.l.j.

¶Utrū ſtatutum loquens de emptio- 2
ne habeat locū in permutatione.Rñ.ꝙ
in ſtatutis iuris communis appellatio-
ne vēditiōis venit permutatio ſm Nic.
de nea.in.l.j.§.ſi q̄s in fraudem.ff. ſi q̄s
in.frau.patro.⁊ guil.de cu.i.l.d quibꝰ.
ff.de leg.dicit ꝙ omnia que de iure cō-
muni loquuntur in venditione. habent
locū in permutatione facit. ca.j. de his
que fi.a prela.in ꝟbo vēdere vel pmu-
tare.In ſtatutis ꝟo municipalibꝰ tunc
ſi eſt odioſum nō habet locum.Si vero
eſt fauorabile ſic habebit locū ⁊ ſic cō-
cor.iura que videntur diuerſa ⁊ doc.

¶Utrū permutatio beneficiorū poſſit 3
fieri ſine autoritate ſuperioris. Rñ. q̄d
nō.c.queſitū.e.ti.⁊ de exceſ.pre. c. ſicut
vnire. de cēſi. prohibemus de preben.
maioribꝰ ⁊ qui propria temeritate hāc
permutationem fecerint priuādi ſunt
eo.ti.cū olim. Fallit hoc quādo agitur
ſolum de proprietate puta cū duo epi-
ſcopi litigāt ſuper aliqua eccleſia quaꝫ
vnus dicit debere eſſe ſibi ſubiectam
alter poſſidens negat ſic poterit fieri
permutatio ꝙ vnus habeat vnam ec-
cleſiam ſibi ſubiectam alter alteram.
Secus ſi ageretur vt talis in tali bene
ficio reciperet vel mutilaretur qꝛ nō po
teſt ſine autoritate ſuperioris.

¶Utrū clerici poſſint inire tractatum 4
de permutatione prebēdarū vel digni
tatum ⁊ aliorum eccleſiaſticorum bene
ficiorum. Rñ.di.ꝙ conuentionem inter
ſe facere non poſſunt vt in di.ca. queſi-
tum tractatum autem inire poſſunt dū
modo promiſſionem vel pactionem nō
faciant.⁊ de hoc habes tex.cum glo. in
cle.in verbo volentibus.eod.tit.⁊ tenet
Jo.an.in addit.ad Spe.j.Rñ. eod. ⁊ in
ca.j.eo.ti.lib.vj.⁊ Pa.in.d.c. queſitum.
Ratio qꝛ tractatus non includit delibe
ratū cōſenſum.c.fi.de his que fi. a ma.
parte ca.⁊ ideo poſſunt tractare ſed nō
concludere ſed ſupponere ſe diſpoſitio
ni ſuperioris ad quem pertinet talis
collatio.Inno.tamen in di.ca. queſitū.
tenet quod prebende ⁊ eiuſdem eccle

⁊ eiuſdẽ qualitatis poſſint etiam permutari ſine autoritate ſuperioris licet contrarium teneant Hoſt. ⁊ Jo. de lign. in.c.fi.eo.ti.qđ eſt tutius licet Jnn.opi. poſſit teneri poſt factũ ſm Jo. de imo. Multi tamẽ doc.tenent ꝙ nec etiã fratrem tractatũ in permutatione beneficiorũ poſſunt habere ſʒ mihi nõ placet tũ qꝛ ep̃s aut alius prelatus ad quem ſpectat non põt dictã permutationem facere ſine eis quorũ ſunt ſm do. Ant. in.c.j.eo.niſi ex neceſſitate vel ex cauſa ſm gl.in.c.j.de re.eccl.non alie.q̃ tñ nõ ſm aſſertionem epiſcopi credetur ſcđm Guil. in Cle.prima de elec. Sʒ oportet ꝓbetur.⁊ ſic patet ꝙ oportet eis prius tractare aliter eſſent beſtie tũ etiã quia niſi prius tracterent nũꝗ̃ cõuenirent ante prelatũ pro permutatione fienda.

5 ¶ Utrum autoritas pertineat ad ep̃m de permutatione ſuorum inferiorꝫ. Rñ. ꝙ nõ niſi ad ipſum pertineat collatio vel inſtitutio illorum beneficiorum ſed pertinet ad eũ quem collatio vel inſtitutio ꝑtinet ar.c.ad hoc.§.fi. de offi.archi. ⁊ in.c.ſuper e.in fi. de officio deleg. ſi vero ad vnũ pertinet electio.puta ad canonicos et ad aliũ confirmatio neceſſario requirit conſenſus eorum qui habent eligere ſecundũ Jo.an.ar. d.c. ad hoc. Si autem ep̃s permutet cũ capitulo requiritur autoritas Archiep̃i. c.j.de reb.ec.non ali. cum vero permutare vult cũ alijs ſufficit conſenſus capituli ſui ſm Ho. Quãdo vero pertinet ad ſuperiorem ⁊ capitulum collatio ſic requiritur conſenſus vtriuſqꝫ nec poteſt capitulũ per ſe niſi quando ſedes vacat de ma.obedi.c.his que.⁊.c. cum olim.⁊.c.vnico de ma.⁊ ob.li.vj.

6 ¶ Utrũ poſſit dari pecunia pro recompenſatione maioris beneficij cõmutati ſine ſimonia. Rñ. Pa. i.c. ad queſtiones. eo.tit.ꝙ ſic ſi pecunia detur in recompẽſatiõe prouenticiũ temporalium nõ ſpiritualium quia ſi occaſione ſpiritualium iuriũ de quibus plus habet vna eccleſia ꝗ̃ alia pecunia tribuatur ſimonia erit puta quia habet maiores autoritates in adminiſtratione ſpũalis et huiuſmodi. Et ideo conclude ꝙ tria requiruntur. vt licita ſit permutatio beneficiorũ eccleſiaſticorum. ¶ Primo ꝙ non paciſcatur. Sed ſolũm habeat tractatum partis. ¶ Secundo ꝙ non fiat ſine autoritate ſuperioris permutatio.

¶ Tertio ꝙ aliquid temporale nõ det 7
pro recõpenſatiõe ſpiritualis puta maioris autoritatis vel adminiſtrationis ſpiritualis ⁊ huiuſmodi exiſtentis in alio beneficio ĩ quo fit permutatio.

¶ Utrum habẽtes expectatiuas pape 8
poſſunt permutare. Rñ.d.c. cum olim. eo.ꝙ ſũt gratie ꝑſonales ⁊ nõ excedũt perſonã cui conceduntur.c.ſi cui.de p̃ben.lib.vj.

¶ Utrũ tales habentes expectatiuas ad prima vacãtia poſſint impedire permutationẽ. Rñ.ꝙ nõ.c.ij. eod.li.vj.immo ſi talia bñficia cõferantur alijs ipſis permutare volentibus nõ vʒ ipſo iure in cle.vnica eo.ti.

¶ Utrũ mãcipia eccleſie poſſint ꝑmuta 9
tari cum emancipatis priuatorũ. Rñ.ꝙ nõ niſi ad hoc vt libera fiãt.c. mãcipia. eo.ꝙ eſt verũ ſm Ho.niſi vbi expediret eccleſie cũ donari poſſint ꝙ eſt fortius xij.q.ij.ſi qs q̃libet ⁊ qñ fit permutatio oʒ dẽt duo alij ea.q.c. ep̃s q̃ emãcipia.

¶ Utrũ ſerui fugitiui permutari poſ 10
ſint. Rñ.ſʒ Jnno.i.d.c.mãcipia.ꝙ ſic ⁊ diſtrahi.c.iniuſtũ.co.ti.quod eſt verum patefacto vitio emptori ſcʒ ber.⁊ poſt ꝗ̃ redierũt. Sed in fuga dum ſunt vendi vel permutari nõ poſſunt. C.ad. l. fa ui.de pla.l.in fuga.

¶ Utrũ permutationes que fiunt mer 11
catoribus de lana ad pannum ⁊ huiuſmodi liceãt. Rñ.ꝙ ſic dummodo fraus ⁊ dolus non interueniat.⁊ ea que dicta ſunt in. c.emptio.§.vij.tertij item ꝙ nõ fiat ad damnum . iij . ſicut fit quando dat pãnos textoribus pro mercede laboris eſt inde grauetur laborator illicitũ eſt. ⁊ reſtituere teneretur niſi a principio ſic conueniſſent: vel ſic eſſet conſuetudo dandi tantum de damno.

Perplexitas eſt dubium de quo dic. vt.§.dubium.

Pertinax ſʒ Iſi.li.ethimologiaꝝ dr q̄ ē ipudē ter tenēs quaſi oio tenax.q2.in ſuo ꝓpoſito quaſi ad victoriā pſeuerat pluſ ꝗ opʒ ne videaṫ minus ſapiēs ꝗ alij ⁊ oppoṅṫ pſeuerātie ſm.Tulliū i Rethorica ſua q2 perſeuerans ꝗtum opʒ ſtat pertinax pluſꝗ opʒ.mollis vero minꝰ quam opʒ.vnde ſi q̄s firmat ſe in ſua ſnia quod etiam ſi eccleſia determinaret cōtrariū vt in eo ꝙ pertinet ad fidē vel bonos mores tenet oppoſituʒ eius ꝙ dicitur a doctoribus mortaliter peccat ⁊ ſapit hereſim diſt.viij.qui contenta alias niſi per accidens rōne ſcandali pertinatia non eſt peccatuʒ mortale.

Perſeuerātia ſcōʒ Tulliū in Rethorica ſua ē i rōne bene cōſiderata ſtabilis ⁊ ꝑpetua manſio ſine ipſa nihil valet velociter currere de pe.di.iij.in caſſum ⁊ ꝓpterea laudatur.vij.q.j.ſuggeſtū.

☞ Ad ꝓpoſitū eoꝝ que hic dicunṫ et ꝙ perſeuerātia eſt animi declaratio vt animi indicium ſic fuiſſe a principio. Bal.no.in.l.q̄cūq3.col.pe.C.de ſer fugi.

Perſona Miſerabilis q̄ dicaṫ. vide.§.Miſerabilis.

Perſonatus Uide.§.Dignitas i ṗn.

Pietas accipiṫ aliq̄n pro cultu diuino.vñ pietas idez eſt ꝙ religio latine grece aūt latria ſeu theoſebiā.vnde ꝓprie pietas eſt theoſebia.ideſt cultus dei interior qui ꝓprie pertinet ad ſeruitutes theologicas religio vero eſt latria que pertinet ad ſeruitutem diuinam exteriorē iſtud elicitur ab aug.x.ð ciuitate dei.c.iiij.aliquādo vero accipitur pro miſericordia māſuetudie ⁊ clementia.de quo vide.§ Miſericordia.⁊ ſic dicit quādo reuelationē indigentie proximi ⁊ compaſſionē ⁊ in eius calamitate.et ſic accipitur prima ad thi.iiij.pietas ad omnia valet ſuper quo amb.pietatem ſequēs inquit ſi lubricum carnis patiatur vapulabit.ſed non peribit quia ꝑ hoc ꝙ aliquis pietatis operibus vacans in peccato mortali ſe diſponit ad gratiam vt non facile ꝑmittaṫ in ꝑditionē ire.⁊ de iſta dicitur.xxij.q.ij.li qualibet.xi.diſtictio.§.j.

Pignus dr a pugno.vnde proprie dr pignꝰ res mobilis tradita ð pugno ſeu manu ad pugnum ſeu manū.ff.de ver.ſig.l.plebs.§.pignus.⁊ differt ab ypotheca in nomine ⁊ re.quia ypotheca eſt obligatio rei immobilis inſtitu.de act.⁊ oblig.§.inter pignus.Unde pignus dicitur cū tranſit in creditoreʒ.ypotheca vero cū non tranſit.Sed quantum ad actoinū non differunt inter ſe quia ꝑ vtraq3 pignoraticia datur debitor ypothecaria creditori.§.inter pignus.Unde dicitur ypotheca ab ypos quod ē ſub et teſis quod eſt poſitio q̄ſi res ſuppoſita obligationi.differt etiam ſecundum grammaticos pignus pignoris ⁊ pignus pigneris vnde grecismus:pignora natorum dicantur pignera rerum.licet hoc non ſeruetur.

☞ De notatis hoc.§.⁊ an pignꝰ poſſit propria aut debitoris auferri creditori.Bal.poſt gl.no.quod nō ſʒ debet agi act.pig.in.l.ſi quis in tātam.C.vnde.vi.nec etiam per creditorem.⁊ conſtituit pignus per verba mutua mihi.x.ſup hec lib.j.Codicis.§.inſtituto.⁊ ibi Bart.ff.de lega.ij.vide Barto.in.l.fundus.quem.de an.leg.⁊ Bal.in.l.j.C.cōmunia.de leg.

¶ Que res poſſunt pignori obligari. Rñ.qð queccūq3 vendi poſſunt ⁊ que vēdi non poſſunt nō poſſunt pignori dari.ff.que res pig.da.poſ.l.j.§.eam rez. Quedam tamē vendi poſſunt que non poſſunt pignori dari.vt ſunt aliena q̄ vēdi poſſunt.ff.de contrahen.empti.l.rem alienam ſed pignori non poſſunt.dari niſi noſtra.C.que res pign.da po.l.qui filios.Intellige qð res aliena poteſt vendi ſi eſt immobilis quia ſi mobilis eſt ſi contractat inuito domino eā furtum cōmittit vendēs nec valet ven

ditio ſi vēditor ⁊ emptor ſciunt nec em
pti.Ꝫhit.l.ſi in emptiōe.ff.de cōtrahēd.
emp.Rō.diuerſitatis ponit in gl.d.l.rē
alienā.⁊ ibi vide.Itē gn̄alis obligatio
bonoꝝ eccleſie pōt fieri ꝑ obſeruatiōe
cōtract⁹ a clericis.ſ; non ſpecialis ſine
ſolēnitate.de qua.s̄.Alienatio.Ita no.
Pa.i.c.nul⁹ p̄ſbyter.de pigno.Itē pn̄t
pignori dari res pn̄tes ⁊ future vt fru
ct⁹ pēdētes pt⁹ ancillaꝝ.fet⁹ pecoꝝ ⁊
ea q̄ naſcunt.⁊.de pign.l.⁊ q̄ nondū et
qui res ſuas obligat de pn̄tib⁹ ⁊ futu
ris intelligit q̄uis nō exprimat.l.vlti.
C.q̄ res pign.da.poſ.Sed tn̄ videt exce
ptū oē illud ꝙ obligaturus ſpecialiter
nō erat vt veſtes ſupellectilia ⁊ manci-
pia q̄ in vſu habebat filia.l.j.C.que res
pigno.ob.po.⁊.l.obligatiōe ⁊.l.deniq̄.
.ff.de pig.Si ꝟo q̄s dicat mobilia ⁊ im
mobilia ⁊ ſe mouētia nō veniūt actiōes
nec noīa debitoꝝ.ff.de re indi.l.a diuo
pio.§.in vēditiōe.itē pignorari pn̄t res
corpales ⁊ incorpales ⁊ noīa debitoꝝ.
ff.de pig.l.cōuenit.Itē ſeruitutes pſo-
nales vt vſus ⁊ vſuſfruct⁹.ff.eo.l.ſi his
.§.vſumfructū.itē ſeruitutes p̄diales ⁊
ruſtice vt q̄ diu pecunia nō ſoluet nō li
ceat ipſis vti ⁊ ſi.j.certu; tp̄s nō fuerit
ſoluta liceat vēdere.l.ſ; an vie.ff.eo.Itē
cōmoditas ſeruitutū p̄dioru; vrbano-
ru; ſicut in ruſticis hoc cōtinget.vt.ſ.li
ceat creditori ire ⁊ agere.d.l.ſ; an.vie.
iura autem nō.vt.d.l.ſi his.§.vlti.

2 ¶ Que res ꝓhibentur pignori obliga-
ri.Rn̄.ꝙ hoīes liberi etiā ꝑ debito.c.ij.
eo.de q̄ dic.vt.s̄.Obſes.Itē nec eccleſie
in aut de alie.⁊ emphy.§.ij.qm̄.Item
monumenta.l.iij.C.que res pign.obli.
poſ.Item ſacra vaſa veſtimēta libri vel
alia ornamenta eccleſiaſtica.l.ſancim⁹.
C.de ſac.ſan.ec.l.j.ff.q̄ res pign.obli.
po.⁊.c.j.eo.Niſi neceſſitate vt eſt redē-
ptio captiuoꝝ ⁊ pro pauperibus alen
dis ⁊ huiuſmodi vt no.i.d.c.j.⁊.xij.q.
ij.aurum.

3 ¶ Quot modis Ꝫhit pign⁹.Rn̄.ꝙ duo
bus modis ſcilicet tacite ⁊ expꝛſſe.Taci
te ꝯtrahit ⁊ ſunt obligata oīa bona vn
decim pſonaꝝ.Primo adminiſtratoris
bonorū ipſi eccleſie.ar.xij.q.ij.illud te
net.gl.⁊ pa.in.c.ex literis.de pign.Se-
cūdo viri reſpectu dotis vxori ſue.vide
s̄.dos.§.xj.⁊ etiā ꝑ paraphernalib⁹ et
dona ꝓpter nuptias.vt.s̄.dos.§.xij.et
parapherna.§.ij.Tertio illi⁹ qui dotez
ꝓmiſit de iſtis duob⁹ habetur.C.de rei
vx.ac.l.vnica.et.d.c.ex literis.Quarto
cōtrahētis cū fiſco ipſi fiſco.C.i quib⁹
cau.pi.ta.ꝯtra.l.j.⁊.ij.Quinto tutoris
puppillo ⁊ curatoris minori.C.in quib.
cau.pig.ta.ꝯtra.l.ſi mater.⁊.l.ſi.C.de le
gi.tuto.Sexto conductoris omnia bo-
na inuenta ſeu illata in ruſtico p̄dio do
mino ſciente ꝑ penſione debita. In vr
bano vero non diſtinguit.an ſciat vel
ignoret q2 tacite obligantur.ff.i quib⁹
caſus pi.vel hipo.contrahi.l.ſi horreū
⁊.l.hoc iure.⁊.C.i quibus cau.pi.ta.cō
tra.l.ſancimus.Septimo patre tacite
obligantur filijs ꝑ bonis aduētijs et
precijs eoꝝ.C.de bo.que lib.l.cū opor
tet.ſed tamē nō habet rō male admini
ſtratiōis vel quod male verſat⁹ ſit in di
ctis bonis contra patrem.l.pe.⁊ vl.ibi-
de;.Octauo matris cōuolātis ad ſecū
das nuptias filijs ꝓprijs matrimonij
ꝑ reſtitutiōe eoru; que a primo viro lu
crata fuit.C.de ſecun.nupt.l.hac edicta
li.§.pluraliter.⁊.C.in quib⁹.cau.pi.ta.
cōtrah.l.ſi mater.Nono defuncti pro
legatis ⁊ fideicommiſſis.C.communia
de le.l.j.Decimo primipilari fiſco.C.q̄.
mo.pi.ta.ꝯtra.l.ſatis.Undecimo bona
conductoris vectigalium fiſco.l.ſem-
p.§.conductores.ff.de iur.immu.Duo
decimo cōtrahitur hypotheca in naui
ei qui dedit ad eam reficiendam vel ar
mandam.l.interdum.ff.qui pot.in pi-
gno.habe.ſecus ſi dediſſet ad emendū
eam quia haberet hypothecā i ea.Idē
dic de eo qui mutuauit ad militiā emē
dam ꝙ habet in ea tacitam hypothecā
ſecūdū Hoſti.in ſumma.Aduerte tamē
ꝙ ex tacita hypotheca non poteſt con-
ueniri poſſeſſor principali diſcuſſo.vt
in aut.hoc ſi debitor.C.de pig.

¶ Que pacta ꝓhibent in pignore R.n̄. 4
ꝙ omne pactū turpe īpoſſibile illicitū

Itē pctm̄ legis cōmiſſorie qđ eſt pactuꝫ quo debitor ſe obligat ſe inſolutū dare pignus.ff.de ſol.calipodius. itē qñ cōueniē ne pignus redimat in ꝑpetuū vl' ante diē ſibi ꝑfixam.ar.c.ꝑcariam.ff.de preca. Itē qñdo fit pctm̄ ne liceat creditori pignus vēdere poſt interpellationem debitoris.l.ſi creditor.§.vl.ff. de diſtra.pig.ꝛ de iſtis dicit in.c. ſignificante.eo.ti.

5 ¶ Quid ſi fiat pctm̄ vt die ꝑfixa nō ſoluēte debitore creditor ex tūc rē habeat in feudē.Rñ ꝙ nō vꝫ.qꝛ fieret fraus legi vt in cōſti.Federi.de feu.da.inuicē.l. cōmiſſo.c.j.ꝛ de his pactis.vide.§.pactū §.xv.cum ſequenti.

6 ¶ Utrū pactū ꝙ amiſſio pignoris quocunqꝫ caſu liberet debitorē valeat. Rñ. ꝙ ſic.C.de pig.ac.l.que fortuitis.

7 ¶ Quid pōt facere creditor de pignore an poſſit vēdere.Rñ.ꝙ aut cōuenit expreſſe vt poſſet vēdere ꝛ ſic dꝫ primo denūciare debitori.ꝛ poſtea ſm formā cōuētam poterit vendere aliter non. Aut conuenit ꝙ nō venderet ꝛ tūc debet ter debitori denūciare vt ſoluat inter vnaꝫ denunciationem ꝛ aliam debet eſſe triduum.ff.de pign.ac.l.ſi conuenit.de diſtra.in glo.ꝙ ſi nō ſoluerit poterit vendere alias vēdendo ſine trina monitione teneretur furti. Si vero nulla fuit facta mentio de vendendo vel nō vēdendo tunc debet ſemel nunciare.vt ſoluat ꝛ poſtea elapſo biennio vendere poterit.hec probatur in.d.l. ſi conuenit. de diſtrahen.

8 ¶ Sed qđ ſi creditor vēdito pignore bona fide minus accepit ꝗ̄ ſit debitū ſuū. Rñ ꝙ reſiduum repetet a debitore. Si vero plus debito vendidit tenet illud plus reſtituere debitori.C.đ in.do.l. vl.

9 ¶ Utrū pignus poſſit p creditorē alteri pignorari.Rñ.ꝙ ſic vt eſt tex.in.l.j.C.ſi pign⁹ pig.da.ſit.Et lꝫ Spec. dicat non licere vltra tres vices. Tenet tñ ꝛ veri⁹ Ang.in.d.l.j.ꝙ etiā per mille vices: qꝛ ius queſitū a creditore i pignorē ē reale ꝛ eſt tranſitorium de perſona ad perſonam in mille man⁹.ꝛ ſic cōcludit tex. d.l.j.in verbo tandiu eſſe ꝛc.

¶ Quid ſi ali⁹ cui res pignorata fuit alteri vēdidit qui forte abſentauit ſe ꝙ remediū dabit ꝑmo debitori ad ꝯſequendū rē ſuā.Rñ.ſpe.dicit ꝙ aget ꝯ̄ primū creditorē:ſꝫ prim⁹ creditor liberabit cedendo ſibi actio.ꝯtra eū cui legitime pignorauit.ꝛ ſic alius reſpectu tertij. ꝛc. 10

¶ Utrū ſit pignorari vſurarijs nr̄i tpis q̄ hñt ex ꝑuilegio ꝙ poſt annū lucrant pign⁹.Rñ.ꝙ ſic.ꝛ ſi ꝑdit dānū erit debitoris.qꝛ ꝙ fit lege ꝑmittēte nō meret penā.l.grach⁹.C.đ adul.ꝛ iđ cū lex ꝑmittat pign⁹ pignori obligari ſibi iputet debitor.Qđ tñ limito vex ſi mō non pignorauit niſi pro ꝗ̄titate ſibi debita qꝛ pro plus nō licet in aliquo caſu.Item ſi hoc fecit ꝑ neceſſitate vel vtilitate ſua. qꝛ ꝑ alio reſpectu nō licet ſub vſuris accipere.Item.iij.ſi hoc notificauit debitori iſtis nō cōcurrentibus nō liceret. 11

¶ Utrum creditor teneat fruct⁹ pignoris ꝯputare in ſortē.Rñ.ꝙ tā fruct⁹ q̄s ꝑcepit ꝗ̄ q̄s ꝑcipere potuiſſet ꝛ ex ſua negligētia nō ꝑcipit tenet cōputare in ſortē:ꝛ ꝙ plus ſupereſt reſtituere debitori.ita tenet gl.i.c.cū ꝯ̄.eo.ti. ꝛ ſeqt pa. ibidē.ꝛ Jo.an.in.c.j.ꝛ.ij.de vſuris. Ho. i.ſumma tꝫ oppoſitū quo ad ꝑcipiēdos ſ.ꝙ nō teneat niſi fuerit in dolo vel lata culpa.vt puta:quia erat ſolita locari vl' erat q̄ querebat cōducere.hoc idē ſequitur.d.Ant.Sꝫ mihi magis placet opi. Cal.qui tenet ꝙ ſi ſorti eſt ſatiſfactū tenet etiā de ꝑcipiēdis. qꝛ eſt male fidei poſſeſſor in nō reſtituēdo rem Si vero ſorti nōdum eſt ſatiſfactū ſic non tenet de ꝑcipiendis qđ intelligo verum niſi ſit in dolo vel lata culpa.ꝛ ſic tene ꝛ limita ꝛ cōcor.l.j.ꝛ.ij.C.de pign.ac.ꝛ doc. 12

¶ Sed q̄ro quā penſionem ſoluet ꝑ domo pignorata creditor.Rñ.Sp.tꝫ ꝙ ſolū ad illā ꝗ̄titatē quā ideꝫ creditor preſtitiſſet.l.in ſumma §.in frumēto. ff. de cōdi.inde.Sed pa.in.d.c.cum. cōtra diſtīguit.ꝙ ſi fuit ſimpliciter pignorata tūc tenetur ad eam pēſionem que communiter inuenitur a quocunqꝫ alio. Si ꝟo fuit actū vt ſolum illa ſoluatur que ſi 13

ibi placet ſic eſſet verum dictū.Spec. ꝗꝫ
nis durū.ſꝫ ego limito verū iſto.ij. caſu
in modico:ſꝫ in aliquo notabili nō cre
do verū aliter eſſet via aperiēdi aditū
vſurarijs ⁊ iniqtati.Nec ob.§.i frumen
to:qꝛ loquit̄ quādo ꝑ errorem limitatio
habitatio fuit tradita ita.d. Pa. vbi .ſ.
fuit facta qꝛ tūc nō obligat̄ creditori ni
ſi inquantū fuit factus locupletior: qđ
bene not.quia pauci aduertunt.

14 ¶Utrū liceat pignore vti.Rn̄. pa. in.c.
j.de depoſito ꝙ ſi pacto īteruenīēte eo
vtit̄ vſurā cōmittit.ſi ꝯmoditas quā cō
ſequit̄ ex vſu eſt extimabilis ꝓcio.c.j.de
vſur.⁊.d.c.cū ꝯtra.⁊ tenet̄ reſtituere.Si
ꝟo nō interuenit volūtas dn̄i ⁊ ꝯ eiꝰ vo
lūtatē vtit̄ eo furtū cōmittit.l.ſi pigno
re.in prin.ff.de fur.niſi veriſimiliter cre
deret dn̄m ꝑmiſſurū vt not.i.c.dudū.el.
ij.de ele.⁊ inſti.de obli. q̄ ex quaſi delic.
naſcū.§.placuit.Attamē ſemꝑ fructus
ſeu extimatio vſus eſt ꝯputādā in ſortē:
niſi ſit talis res cuius vſus īter amicos
gratis ſolet concedi.

15 ¶Utrū creditor repetet expenſas quas
fecit in pignore.Rn̄. ꝙ ſi bona fide eas
fecit poterit repetere niſi ſint īmodera
te.l.ſi ſeruos.ff.de pig.ac.⁊ ar.l. in fun
do.ff.de re.vē.Ber.tn̄ i.c.j.de vſuris.in
telligit ꝙ repetet expenſas neceſſarias
nō volūtarias.Sꝫ tu dic ꝙ ēt vtiles dū
modo nō nimis magnas. vt not.glo. in
l.creditor.la .j.C. de pig.ac.tex. eſt i .d.
l.ſi ſeruos.

16 ¶Quid ſi res pignorata perijt aut de
terioratꝫ.Rn̄.ꝙ tenet̄ de dolo lata culpa
⁊ leui.ita no.glo.in.l.ſi creditor.C. de pi
gno.ac.tex.eſt inſti.q̄.mo.recō obli.§.ſi
ff.de pign.ac.l.ſi cum venderet in ſi.

17 ¶Utrū remittēs pignus vel bidellus
reſtituēs librū ſibi aſſignatū ſocio con
ſueto vel famulo illius cuius eſt teneat̄
ſi talis cui dedit īfideliter egit.Rn̄.pan.
in.c.ſi.de fur.ꝙ nō.ar.in.l.eū q̄.⁊ in.l.ar
gentū.ff.cōmo.facit.c.ſignificāte.eo.ti.
⁊ ſequitur Bar.i.l.ſi quis vxori.§.apud
labeonē.ff.de fur. Item dicit ſi eum aſſi
gnauit alicuiꝰ deferēti aliqđ ſignū illiꝰ
cuius erat ⁊ facit. d.c. ſignificāte.cū ibi
no.non eſt tunc credendum de facili ta
li ſigno ſi res eſt precioſa.arg.ca.j.et.ij.
de fide inſtru.

¶Quātū durat pignꝰ.Rn̄.donec facta 18
fuerit tota ſolutio debiti vſqꝫ ad mini
mū q̄drātē.l.quādiu.C.đ diſtra pigno.

¶Utrū poſſit creditor ꝓſcribere pignꝰ. 19
Rn̄.ꝙ nō nullo tpe.l.pignori rem acce
ptam.ff.de vſucapio.

Pigritia eſt q̄dā tarditas ad
exequēdū bonū. Tor
por ꝟo ē remiſſio in executiōe boni que
qn̄ ſit mortale peccatū pꝫ.ꝯ.archidia.§.j.

Pirrata đr q̄ iubet q̄ i mari aut
in fluminibꝰ depꝺat̄
vt no.in aut.nauigia.C.de fur. Et tales
ſi depꝺantur in mari ſunt excōicati ex
cōicatione papali ꝑ ꝓceſſum curie cum
oibus receptatoribꝰ eoꝝ ⁊ dantibꝰ eis
auxiliū cōſiliū vl' fauorē.Ita etiā no.Jo
and.⁊ do.Ant.in.c.excōicationi. de ra
ptoribꝰ ꝙ ter in anno ab ore ſummi pō
tificis excommunicantur.

☞De pirratis ⁊ ꝙ cōparant̄ hoſtibꝰ
fidei xp̄iane ⁊ poſſunt impune decolla
ri.aut.nauigia etiā ibi bal.C.đ fur. vbi
etiā ꝙ ſunt ipo iure diffidati ⁊ poſſunt
puniri in loco vicino mari in quo delin
quunt.bar. ⁊ doc.in.l.inſule.ff. de naut.
videlicet.j.centum milliaria ſm bar.in
tract.ibi.per.ij.de inſula in prin.

Placere velle hoibꝰ vtrū ſit
pctm̄.Rn̄.ſꝫ Tho.ij.
ij.q. cxv. ꝙ aut qs q̄rit placere ꝓpter
charitatē nutriēdā.vl' vt in eis ſpūaliter
ꝓficiat vel vt ꝓuocēt ad bonū ⁊ i his q̄
ſunt bona vt cātare i eccleſia horas vel
laudes diuinas ⁊ hmōi. ⁊ ſic laudabile
ē.Aut q̄rit placere ꝓpter inanē gloriā
vl' ꝓpter lucrū vl' in malis ⁊ ſic tale pctm̄
ē quale eſt illđ ꝓpter qđ placere cupit.
de q̄bꝰ.ꝑs.Deus diſſipabit oſſa eorum
q̄ hoibꝰ placēt.⁊ ad Galatas.ij. Si hoi
bus placerē xp̄i ſeruus nō eſſem. Intel
lige qn̄ ē mortale illud ꝓpter qđ vel in
quo cupit placere puta ſi ꝓpter vanam
gloriā.ſic eſt mortale pctm̄ talis ꝯplacē
tia qn̄ talis vana gloria ē mortalis. vel
ſi queritur talis cōplacentia per opera

peccati mortalis ſic erit mortale pecca tum alias veniale.

Pollicitatio eſt ſoli⁹ promittētis ſpōſio. vt quādo pmiſſo fit ↄ aliquo alicui. ⁊ illi⁹ conſēſus cui fit pmiſſio nō extat acceptans. vl' q₂ erat abſēs. vñ pollicitatio differt a pacto. q₂ pollicitatio ē vni⁹ tantū. Pactū vero duoꝝ ad min⁹. Pollicitatio vero tūc tranſit in pactū qñ per nunciū vel literas mittit̄ ⁊ acceptat̄ q₂ ibi eſt duoꝝ cōſenſus. l. pactū, ff. de pollici. Uñ polliceri dicimur qñ nullo p̄cedente rogamine aliqua promittimus. Promittere vero pprie eſt precedēte rogatiōe. Uñ ⁊ pollicitatio differt a nudo pacto no. gl. in cle. romani. de iureiur. ⁊ pau. in. l. cum iuramento de homici.

☞ De nota. in hoc. §. vide gl. in. l. j. i ꝟ. duoꝝ. ff. de pac. ⁊ in rub. c. de do. pmiſ. ⁊ quod notatur. ſ. in ver. pactū.

1 ¶ Utrū ex pollicitatione quis obliget̄. Rñ. ꝙ nō niſi quādo pollicetur ciuitati: vniuerſitati clero eccleſie vel pauperib⁹ alicuius loci ⁊ cū cauſa puta ad honorem dei vel ſimilem. Si vero ſit aliis a predictis ſiue cū cauſa ſiue non. vel p̄dictis ſine cauſa nō obligatur niſi ceperit aliquid p̄textu promiſſionis. ff. de pollicita. l. j. §. facit gloſ. in. c. ſcimus. xij. q. j. q̄ dicit ꝙ ex pollicitatiōe facta deo poteſt q̄s ↄueniri. facit. c. ex. pte. de cēſib⁹.

Pollutio nocturna alquādo cōtingit ex precedēte cogitatione carnaliū. qñq₃ ex ſuperfluitate cibi ⁊ pot⁹. qñq₃ ex demonū illuſiōe. ⁊ ſm ꝙ cauſa eſt peccatū ita extimāda eſt

1 ¶ Utrum neceſſario impediat celebrationem vel euchariſtie ſumptionez. dic. vt. ſ. euchariſtia. iiij. §. xxxix.

2 ¶ Utruz nocturna pollutio que incipit i ſomno ⁊ pficitur in vigilia ſit pctm̄. Rñ. ſm ſanctū Tho. in. iiij. diſ ix. ꝙ nō q₂ nō reputat̄ euigilaſſe quouſq₃ recupauerit verbū aut viſum. Poſſet tñ cōtingere in ipſa vigilatiōe plenaria pctm̄ ſcilicet ſi pollutio placeat propter delectationez que quidem complacētia ſi ſit ex ſurreptione eſt pctm̄ veniale. Si vero ſit cuz conſenſu deliberatiuo ⁊ p̄cipue cum appetitur futuri. ſic erit peccatū mortale. Si aūt placeat vt eſt exoneratio nature nō credit̄ pctm̄. Et eodē mō dico p̄ predicta ꝙ appetere pollutionē in ſomnis ſine omni delectatione ꝓpter alleuiationem nature non eſt peccatum. ſed dare operam vtēdo calidis vel alio modo eſſet mortale peccatum ſi propter hoc facit. Secus ſi faceret propter guloſitatē dubitando nihilominus de ea quia ſic eſſet veniale peccatum.

¶ Utꝝ omnis pollutio i vigilia ſit peccatum mortale. Rñ. ꝙ nō. aliqñ enim eſt ſine peccato ſicut in pacientib⁹ fluxū ſeminis. aliqñ cū pctō veniali qñ p̄ter voluntatē ⁊ propoſitū prouenit ex aliquo tamen peccato veniali. puta cogitatiōe non moroſa aut auditiōe. peccatū vero mortale ſemper eſt qñ voluntarie pcuratur ex quacūq₃ cauſa aut quādo prouenit ex cogitatione locutione vl' tactu moroſo de quo habes ſupra cogitatio §. ij. 3

Portio canonica vide. ſ. canonica portio

Poſſeſſor bōe fidei ⁊ male q̄s dicatur habes reſtitutio in litera poſſeſſor.

Poſtulatio eſt q̄dā gratie petitio ſuperiori facta ↄ pmouēdo aliquē p̄latione ad quā ↄ iure cōi ꝓpter defectū aliquē vel aliū impedimētū elegi nō poteſt ſeu pmoueri. Aliter ſi poſtulet̄ ille qui poteſt eligi nihil fit ⁊ ecōtrario ſm pa. in rub. de poſtu. p̄la. ⁊ intellige de defectu vel impedimēto qui non ē peccatum in eo puta quia nō habet etatē vel eſt illegitimus vel alteri epiſcopatui ſeu p̄lationi obligatus ⁊ hmōi. Fallit in mutilato de corpore vicia. c. expoſuiſtis. ⁊ in bigamo ⁊ irregulari quia tales inhabiles non poſſunt poſtulari. ſimiliter criminoſus non pōt poſtulari vt in. c. j. ⁊. ij. de poſt. prela.

☞ De notatis in hoc. §. ⁊ quō itelligatur quis poſtulare bal. not. in. l. fin. §. il

lud.C.de tēp.appel.ꝛ in.l.j.C.de litiſcō.
ꝛ quid ſit poſtulatio ꝛ qualiter fiat ꝛ q̄=
liter preſentetur ſuperiori no.ſpe.in ti.
de inquiſi.§.ij.verſi.in ſumma.
¶ A quo dꝫ poſtulari ab eo q̇ pōt diſpē
ſare in tali defectu vel impedimento.
¶ Quis poteſt poſtulare.Rn̄.hoſt.ꝙ q̇
poteſt eligere.c. bone.el.ij.ꝛ per totū.c.
ti.ꝛ de ele.innotuit.ꝛ debent ſic cōclude
re vt papa dignetur prebere aſſenſum.
4 ¶ Quot voces requirūt.Rn̄. ꝙ ad mi
nus due partes oim̄ ſm̄ ho de elec.ca.
ſcriptū.§.fi.aliter nō facit iniuriā ſupe=
rioꝛ ſi nō admittit.d.c.bone alias ſic.ff.
de aqua quoti. ꝛ eſti.l.j.§.pe. Pa.tn̄ in
d.ca.bone.el.j.tenet cum Hoſ.ꝙ ſufficit
maioꝛ pars vocum.
¶ Quis effectus poſtulatiōis.Rn̄.pan̄.
in.c.primo de poſtula. ꝙ poſtulatus ad
miſſa poſtulatiōe ꝯſequit̄ ius ac ſi fuiſ=
ſet electus ꝛ cōfirmatus. Un̄ nō idiget
alia cōfirmatiōe vt in.ca.ij.de poſtu.In
tellige qn̄ poſtulat̄ ab eo qui poteſt ſu=
per omni impedimēto poſtulati diſpē=
ſare ꝛ hec dr̄ ſolēnis poſtulatio:ſꝫ poſtu
latio nō ſolēnis hec nō opat̄.Un̄ lꝫ cano
nici poſtulēt ab abbate monachū i epꝫ
ꝛ abbas cōcedat nihilominus oꝫ denuo
eligat̄ ꝛ ꝯfirmetur. ꝛ in iſta nō oꝫ ſeruа
re formā.c.qꝛ propter.de elect.ſed bn̄ i
prima ſolēni.vt no. Pa.i.d.c.qꝛ ꝓpter.ꝛ
de hac ptranſeo qꝛ hodie parū vl' nihil
valet ꝛ peſſime propter ambitionem.
5 ¶ Eſt ꝛ poſtulatio idē ꝙ aduocatio de
qua.s.aduocare..

Poſthumus v. modis dr̄. p̄rio nat⁹ poſt
mortē patris.ij. poſt teſtm̄ ante mortē
vt.ff.d' iniuſto rupto q̄ teſt.l.ij.iij.arrogat⁹
fili⁹.iiij. poſt mortē aui q̇ incipit nepos
i ſui patris poteſtate eē vt poſthumus.
v.nepos auo moriēte filio patre hec no.
glo.C.de poſthu.i.Rubrica.

Prebēda ꝓprie cōſiſtit in fru ctuū ꝑceptione. Ca
nonica vero in iure alicuius q̇ in canoni
cū eſt receptus ad qđ ius poſtea ꝑtinēt
prebēda ꝛ ſtallus in choro ꝛ locus in.c.
de hoc habem⁹ de conſtit.cum.M.de in
ſti.c.j.ꝛ per Inno.i.c.relatū.ꝛ.c.dilect⁹
de prebē.ꝛ in.c.olim.de ver.ſig.
¶ Qui pn̄t hēre ꝑbendas.vide.s.bn̄fi=
ciū.§.xiiij.ꝛ de magr̄is.vide magiſter. 1
¶ Utrū valeat ꝓmiſſio de prebenda va
catura.Rn̄.Inn.ꝙ nō de prebē.c.relatū. 2
dicit tamen glo.ibidē ꝙ poteſt committi
canonico iam recepto.
¶ Utrum prebenda ſit quid ſpirituale.
Rn̄.quod partim ſic ꝛ partim nō.

Precariū dicit̄ in qđ precibus petēti vteñ.ꝯcedit̄ tā
diu q̄diu is q̇ conceſſit patitur vt in.c.
vlti.ea.l.j.ff.eo.ꝛ eſt ꝯctus gratuitus ſi
milis alijs gratuitis. Sꝫ in multis dif
fert a dōnatiōe q̄ nō reuocat̄ regularit̄.
differt a cōmodato.qꝛ in cōmodato.de=
bet eſſe vſus certus ꝛ tp̄s ſaltē tacite de
terminatū.vnde ſi vnū iſtoꝝ deficit erit
precariū nō ꝯmodatū.Si em̄ ꝯceſſi tibi
librum vt illum trāſcriberes erit cōmo=
datum qđ ad certū vſum ꝛ tp̄s tacite d'
terminat̄.ſ.q̄ſtum cōmode trāſcribi po=
teſt.l.interdū. ꝛ.l.continue.§. cuꝫ ita.ff.
de ver.ob.ꝛ nō poteſt reuocari an̄ vſum
cōpletū vt.i.c.j.de cōmo. Precariū au=
tem poteſt reuocari ad placitū etiā ſi in
teruenīſſet pactū de nō reuocādo vt i.c.
fi.eo.niſi fuiſſet appoſitū ꝑ viā cōditiōis
qꝛ ſic viciat ꝯctū.facit.c.fi.de cōditio.ap
poſitis.ꝛ qđ no.bar.in aut.ingreſſi.C.d'
ſa.ſan.ec. Ratio ſecūdū Bar.in.l.in cō
modato.ff.com. qꝛ nō eſt cōceſſū ad cer
tum vſum. hoc limito verum niſi vellet
reuocare ſine cauſa ꝛ cum magno dam=
no alterius quia obſtaret ſibi exceptio.
doli cum non poſſit negari quin precari
um ſit beneficiū.ergo beniuola actio ꝛ
ideo non debet quis aduerſari in bene
ficio conceſſo ſicut diximus in mutuo
conceſſio viatori qui ipſum detinuit
poſt modum quia eum penituit vt no,
Joan.and.in proemio decretaliū. Item
differt qꝛ in precario venit ſolum dolus
ꝛ lata culpa ſed nō in commodato ve=
nit leuiſſima.vt in.l.queſitum.§.ꝛ illud.
ff.de precario.ꝛ.l.ꝯctus.ff.de re.iu.ꝛ ibi
redditur ratio diuerſitatis.hec electio
a Cy.in.l.ij.C.com.ꝛ bar.in.d.l.in. com

modato. Jo.an.in.c.vnico.de cõ.⁊ pa. in.c.fi.de preca.⁊ idẽ in.d.c.vnico.dicit ꝙ etiã precarium poteſt cõcedi ad certũ vſum ⁊ diſtinguet a cõmodato per nomen precariũ puta cũ dicit cõcedo librũ ad tranſcribendum precario nomine. ☞ De notatis in hoc §.⁊ an ⁊ in quo differant precarium.⁊ commodatũ.gloſa no.⁊ Bar.i.l.j.in prin.ff.de p̄ca.Bar. in.l.cõmodato.§.ſicut.ff.cõmo.ij.oppo. nam precariũ fit ad certũ tẽpus ⁊ vſum incertũ cõmodatũ ad certum.vide Bal. in.l.ij.in fi.C.commo.

1 ¶ Quot modis ſoluit precarium.Rñ.ꝙ primo volũtate eius qui conceſſit.l.j.ff. eo.ij.morte eius cui cõceſſum fuerat.c. fi.eo.quia eſt cõceſſio perſonalis qua extinguitur cũ pſona vt in regula priuilegium.de re.iu.li.vj.iij.alienatiõe rei precario conceſſe ſi is cui eſt alienata a primo domino velit reuocare.pre.fi.iiij.finito tempore ad ꝙ res fuerat conceſſa. l.cum precario.ff.eodem.

2 ¶ Sed nunquid reuocatur morte cõcedentis.Rñ.Pa.in.c.precario.eo ꝙ nõ.et ibi tex.ex quo infert vnum notabile qđ vbi actus validitatis pẽdet ex volũtate alterius nõ reuocatur p illius mortem. ideo qꝛ preſumitur quis in ea volũtate pſeuerare in qua q̇s decedit.c.maiores. de bap.⁊ ideo lꝫ prior clauſtralis poſſit reuocari ad libitũ abbatis.vt in.c.cum ad monaſteriũ.de ſta.mo.nõ reuocatur tamen p mortẽ ipſius abbatis.intellige ſi ab abbate cũ.c.aplo fuit ppoſitus.vt ꝫ.epis.§.ix.pro hoc facit.c.fi.ne ſedeva. Secus ſi eſſet cõceſſum vſqꝫ ad beneplacitum ſuum:quia p mortẽ reuocatur.c.ſi gratioſe de reſcrip.lib.vj.vide Bar.in.l. centeſimis.ff.de ver.obliga.

3 In quibus reb⁹ cõſiſtit p̄cariũ.Rñ.ꝙ in rebus mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹ ⁊ in corporalibus nã ſeruit⁹ p̄cario põt cõcedi.ff. eo.l.ij.§.vlt.⁊.l.iij.⁊.iiij.j.Rñ.i re ppria cõſiſtere nõ poteſt.d.l.iiij.§.itẽ ſi rem.ꝙ verum eſt q̄ſtum ad dominiũ ⁊ proprietatẽ Sed bene q̄ſtũ ad vſum poſſeſſiõis ſeu detentionis.l.certe.§.vltimo.ff. eodem.

Precaria feminini gñis placet pducta ⁊ p̄carie ipluralli numero ſm Panor.i.ca.j.eo.dicit ꝙ non differunt inter ſe.Sed bene differũt aprecario;quia precaria dicitur contractus ad preces alicuius vel aliquorum initus vſqꝫ ad certum tẽpus ſm ꝙ partes cõuenerũt nec ante illud tempus poteſt reuocari:vel dr̄ precaria ad p̄ces aliquoꝝ facta donatio vſqꝫ ad mortẽ accipiẽtis.x.q.ij.p̄carie ⁊ in glo.c.j.⁊ dicit Bar.in aut̃ ingreſſi.C.de ſac.ſan.ec.⁊ in l.ſi finita.ff.de dã.infec ꝙ in omnibus ⁊ per oĩa precaria eſt eiuſdẽ nature cũ cõtractu emphyteotico.⁊ idẽ voluit.in.l.j. C.de iu emphy.eſt gl.x.q.ij.precarie ergo ſequit̃ naturã emphyteoſis pro hoc bonus tex.in.aut̃.de nõ alie.§.lex ita qꝫ vbi ptꝫ ꝙ ꝯctus nouus inuẽtus a ꝯſuetudine ex quo reſultat idẽ effectus qui reſultat ex aliquo ꝯctu inuẽto a lege cẽſeatur eiuſdem nature.⁊ hoc intelligo verum vbi non fit gratis.ſed aliquid ſoluitur differt nihilominus qꝛ renouatur de quinquẽnio in quinquẽnium nõ emphy.Vñ no.ꝙ precaria fit aliqñ etiã non gratis ſicut quãdo ſup ſolo eccleſie fit aliquod edificiũ ⁊ ſoluitur annuatĩ aliquid.fit etiã qñ aliq̇s dat alicui eccleſie poſſeſſionẽ vnã ⁊ recepit ab eccleſia duplũ aut triplum.vtẽn.toto tẽpore vite ſue.⁊ no.in.d.c.ij.p̄carie.x.q.ij.fit etiã qñ clerico vel laico datur aliquid vtẽn. toto tẽpore vite ſue.Aliqui volũt ꝙ precaria ⁊ p̄carie in hoc differant.qꝛ p̄caria eſt ſolum vſqꝫ ad mortẽ illius cui cõceditur vł etiã circa.Precariũ vero aliqñ durat poſt mortẽ.⁊ oꝫ ꝙ de quinquẽnio in quinquẽnium renouaretur,ſꝫ precaria non.

¶ Utrũ p̄caria poſſit fieri ſede vacãte ſine eccleſia.Rñ.ꝙ nõ.x.q.ſecũda p̄carie. 1
¶ Utꝝ cuilibet poſſit fieri.Rñ.ꝙ nõ economo vel ei⁹ cõſãguineo.x.q.ij.hoc ius. 2
¶ Utrum requiratur ſolennitas in precaria ſicut in alienatiõe rei eccleſie.Rñ. 3
ꝙ in reuocatiõe certum eſt ꝙ nõ requiritur vt no.Abb.in.c.j.eo.et dicit quod p̄latus ſolus ſine conſenſu capituli põt

eam facere.facit tex.in.l.ſi pupillorum.§.j.ff.de rebus eorum ⁊.ꝙ no.Barto.i aut.hoc ius.C.de ſacroſan.eccle.In cõceſſione vero credo ꝙ requiratur ſi eſt talis rei vel tanti temporis que alienari non poſſit niſi cum debita ſolennitate vt patet ex dictis tum quia nõ poteſt renocari ante tempus cõuentum.

¶Utrum requiratur neceſſario ꝙ renouetur de quiquennio in quinquennium Rñ.ꝙ ſic ⁊ cadit a iure ſuo poſt quiquẽnium ſi non renouat.vt dicit gl.in dicto c.j.⁊ hoc verum in rebus eccleſiaſticis. in laicalibus vero non credo ꝙ ſm conſuetudinem debet renocari quia preſumitur actum quod eſt conſuetum.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg.iu.

¶Utrum habens rem precario nomie vel ſicut precaria poſſit eam preſcribere Rñ.gl.xvj.q.iij.clerici ꝙ regulariter nõ potes niſi ex magna longinquitate temporis dominꝰ obliuiſcatur de poſſeſſione taliter ꝙ neſciat vbi ſita ſit.quod poſſet habere locum ſi poſſidẽs eſſet in bona fide aliter non.

Preceptũ Eſt iuſſio vel imperium faciẽdi aliquid vel non faciendi. Quomodo diſtinguitur.Rñ.dupliciter.ſ.per affirmatiuum ⁊ negatiuum affirmatiuum ſtricto ſumpto vocabulo dicitur preceptum ⁊ obligat pro ſemper.i.ad om̃e tempus.vnde filius non tenetur ſemper ad honorandum patrez in omni tempore quia hoc eſt impoſſibile ſed ſolum cuz opportunitas occurrit ⁊ tempꝰ requirit.negatiuũ autem preceptum proprie dicitur prohibitio que obligat pro ſemper ⁊ ad ſemp quia teneor ſemper ⁊ in omni tẽpore nõ mechari no.hoc Arc.in.c.ſi peccauerit.ij.q.j.⁊ Pa i.c.nouit.de iudi.⁊ tho.in.iij.ſenten.diſt.xxxvij.

¶Quot ſunt genera preceptorũ legis diuine veteris.Rñ.ꝙ tria. Quedaz ſunt moralia que ſunt de dictamine legis nature vt ſunt precepta decalogi.Quedã ſunt figuralia ſeu myſtica q̃ aliud ſignificant preter id ꝙ litera ſonat. horum alia ſunt ſacramentalia ſicut illa de quibus ratio reddi poteſt quare ad literaz ſic precepta fuerunt vt de circunciſione. ⁊ de obſeruatione ſabbati.Alia cerimonialia ſicut illa de quibꝰ ratio reddi non poteſt.quare ſic precepta fuerint ad literam vt illud non arabis cum boue et aſino ⁊ illud non facies veſtem de lana ⁊ lino.et huiuſmodi. Et de iſtis nota.in glo.j §.is ita reſpondetur.vj.di. Quedaz ſunt iudicialia vt illa que in deciſione cauſarum ſunt determinata vt Exo.primo et ſunt determinationes iuſtitie inter homines ſeruande Et hodie figuralia tam ſacramẽtalia quã cerimonialia non tantum non ſunt ſeruanda ſed etiam ſunt peccatum mortale poſt chriſtum ipſa ſeruãtibus vt talia. Precepta vero iudicialia ſunt mortua.q̃a nõ obligant niſi illũ qui habet poteſtatẽ ſtatuere obſeruanda quia tunc non obligarẽt vt iudicialia legis antique ſed vt ius can.vt ciuile aut municipale in quo precipiuntur ſm Sco.in.iiij.diſti.xij.q.v. ⁊ panor.in.c.j.de homi.facit text.in.l.j.C.de ve.iu.enu.vbi dicitur omnia merito faciamꝰ noſtra quia ex nobis omnis impartitur autoritas.⁊.c.ſi apoſtolice.de preben.lib.vj.moralia autẽ precepta comprehenduntur in decem preceptis decalogi que ponuntur Exo.xx.

¶Quomodo ordinantur precepta decalogi moralia.Rñ.ſz cõmuniorez modum qui habetur ab Augu.ſuper exo.ſ. vt primum preceptum non habebis deos alienos coram me ⁊ nõ facies ſculptile nec omnem ſimilitudinem.Secundum non aſſumes nomen dei tui in vanum.Tertiũ.Memento vt diez ſabbati ſanctifices.⁊ hec ad primam tabulã dicuntur pertinere.primum preceptum ſecunde tabule eſt.honora patrem tuum et matrem tuam.Secundum non occides.Tertium non mechaberis quartuz non furtum facies.quintum non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimoniũ.ſextum nõ concupiſces domum proximi tui nõ ſeruũ nõ ancillã nõ bouẽ

nō aſinū nec oīa que illius ſunt. vij. nō
deſiderabis vxorem magiſtri tui in .iij.
di.xxxvij.ponit.vij.pro.vj.
3 ❡ Circa primū preceptū notan. qđ tria
ꝓhibent nobis. Primo oēs ꝓphane pa
ctiones demonū ſiue fiant per incanta-
tiones verborum ſiue per inſcriptiōes
characterum vel imaginū ſiue per imo
lationes ſacrificiorum. Et hoc vel ad il-
luſionē ſenſuum vt faciunt hyſtrio
nes. Uel ad tranſmutationem natura-
rum vt fecerunt magi pharaonis vel
ad inueſtigationem futurorum contin-
gentium ſeu occultorum. ſicut faciunt di
uini omnia prohibent ſub pena morta
lis pcti quia in his attribuit creature
qđ debetur creatori ⁊ ideo peccāt mor
taliter contra iſtud non habebis deos
alienos corā me Exo.xxij. ꝓhibent oēs
falſe ⁊ ſuperſtitioſe inuētiones errorum
vel obſeruantiarum contra fidem ⁊ bo
nos mores. cum dicit. Non facies tibi
ſculptile hmōi autem errores ⁊ ſuperſti
tiones ꝓcedunt Aut ex improbo auſu
inueſtigationis ꝓhibite. Aut ꝑuerſo in
tellectu ſacre ſcripture. Aut ex inordina
to affectu carnalitatis humane de qui-
bus. Jere. ſtultus fact[9] eſt oīs homo a
ſciētia ſua confuſus eſt artifex ſculptili
ſuo vana ſunt opa eorum ⁊ riſu digna ⁊ i
tpe viſitationis peribūt. Unū ſemꝑ ēſt in
mortale peccatū, niſi i caſu vt habes .ſ.
hereticus. in prin. ⁊ in caſu vt habes .j.
Superſticio.§.j. Tertio ꝓhibēt oēs ꝑ-
uerſe appreciatiōes creaturarum cū di-
citur nec oēm ſimilitudinem ⁊c. Omnis
aūt peruerſa apretiatio creaturarum pro
cedit aut ex ſublimitate aut ex cupidita
te. aut ex delectatione. Primo modo eſt
ydolatria ſuperborum. Secūdo modo
auarorum. Tertio modo luxurioſorum.
Unde hiero. ꝙ quis pl[9] veneratur. et
amat hoc illi deus ⁊ ideo ſuperb[9] co-
lit ſimilitudinem celeſtiū qꝛ diligit ſu-
per omnes preferri. Cupidus vero tollit
ſimilitudinē terreſtriū. quia ſuper om-
nia cupit ditari. Laſciuus aūt. ſimilitu
dinem aquatiliū. quia ſuper omnia cu-
pit delectari ⁊ flectitur in delicijs ſicut
aqua. ad ph. iij. quorū deus venter eſt.
Quomodo autem ſuperbia auaritia et
luxuria ſunt peccata mortalia habes
in titu. ſuis.
❡ Circa ſecundū preceptum not. ꝙ no-
mē dei tripliciter aſſumit. Primo ad effi- 4
ciendū vt in ſacramētis ſicut in baptiſ
mo cū dicit ego te baptizo ⁊c. ij. ad pro-
mittendum vt cum quis iurat vouet vel
ꝓmittit aliquid deo vel ſanctis. Tertio
ad exprimendum vt cum quis loquit
cū iuramento. Similiter multipliciter
aſſumitur in vanum. Primo per ſacra-
menti fruſtrationem ſicut cum quis nō
credit vt hereticus vel gratiā ſacramen
ti deſerit ⁊ huiuſmodi quod ſemꝑ mor-
tale peccatū eſt. Secundo per voti fra-
ctionem ⁊ hoc fit tripliciter. Primo per
traditionē implendi. Secundo per cō-
trariā voluntatem ſeu fractionem vo-
ti. Tertio ꝑ apoſtaſiam ⁊ quomodo ſit
mortale habes. j. Uotum. iij. ⁊ apoſtaſia
in prin. cum duob[9] .§. ſequē. Tertio aſ-
ſumitur nomē dei in vanum per homi
nis blaſphemi locutionē. vide .ſ. blaſ
phemi locutionem. vide .ſ. blaſphemia.
iiij. aſſumit in vanū in predicatione que
fit vana intentione. de quo vide .ſ. ho-
nor.§.vij. ⁊ .j. vana gloria.§.j. vt in ora-
tione que eſt ſine vlla cordis affectione
de quo dic vt .ſ. oratio .§.xvj. in conuer
ſatiōe ſeu operatione in qua forma ſan
ctitatis aſſumitur tantum in exteriori
opere nō pro deo ſed ſolum pro huma
no fauore de quo vide Simulatio ⁊ va
nagloria.§.xvij. ꝑ iuramenti peruerſio
nē. ⁊ hoc dupliciter aut iurando ꝑuer-
ſe aut nō ſeruando de quo vide iuramē
tū per totum ⁊ periurium ꝑ totum. viij.
ꝑ vſurpationem adiurādoque non de
bet de quo vide adiuratio.§.iiij.
❡ Circa. iij. ꝓceptū no. ſꝫ orige. ꝙ ſabba 5
tū dr ſeparatū ab vſu cōi ad cultū dei ꝓce
ptū de ſctificando ſabbato ē vt cor a cu-
ius ſuperfluis ſeparet ⁊ diuino cultui mā
cipet ⁊ hoc ē vacare deo. hoc aūt fit tri
plr. Primo gñalit. ſ. dū nos a vitijs ſepa-
mus ⁊ iiectionē nr̄am ad ſabbatū. i. re-
quiē eternitatis habem[9]. Scdo ſpālr. dū.

ſ.tēporibꝰ ſtatutis ⁊ ad hoc deputatis nos etiā a licitis ſeparantes opibꝰ deo orādo ⁊ meditādo vacamꝰ ⁊ hoc ē ſanctificatio ſabbati. tertio ſpāliſſime ſicut eſt ī viris pfectis cōtēplatiuis ꝗ ab oībꝰ mūdanis ſe ſepant. vt deo familiariter intēdāt. pīma ſctificatio eſt neceſſaria. ij. debita. iij. pfecta Aduertendū eſt etiam ꝙ vocatio ad deū eſt duplex. Alia in habitu. ⁊ hec non recipit taxationē tpis ꝗ tn̄ ad eos ꝗ ſūt ī charitate qꝛ offert deo ī habitu totū tp̄s vite ſue ꝗ̄tū ad ſeruiētes deo ex timore pene hʒ taxationē tēporis, alia ē vacatio ī actu ꝗ etiā recipit taxationē tpis qꝛ nō ſemꝑ hō mortalis pōt deo vacare actualiter. ⁊ ex hoc ptʒ ꝗd vult pīma clauſula huiꝰ pcepti, ſ. Memēto vt diē ſabbati ſctifices. additur. ij. clā in ꝗ pcipitur opari determinato tpe ꝯ ocioſitatē cū ſubdit ſex diebꝰ operaberis. facies oīa opa tua ꝓ quo ſciēdum ꝙ triplex eſt labor primus eſt debitus. Et iſte eſt duplex. ſ. vnus excludēs otium ale inimicū et ad hūc tenent oēs qꝛ ꝗlibet tenet ſe exercere in aliquo vtili rōne cuiꝰ excludat a ſe tētatiōis igreſſum ſꝫ illud ecc. xxxiij. Mitte illū ī opationem ne vacet ⁊c. alius itroducēs fructū ⁊ iſte eſt triplex vnꝰ plator̄ū de cura ſubditorū de quo pīme Thimo. v. aliꝰ activorū circa ſpūalia vt ē labor pdicatorū ⁊ pſbyterorū miniſtrantium ſpūalia ſeu ſacra aliꝰ eſt ꝯtēplatiuorū ī ꝗbus ⁊ quieſcat corpꝰ a ſtrepitu mundi tn̄ mens inuigilat ſolicitādo deo placere ⁊ alijs grām ipetrare. Unde pdictis laboribꝰ laborātes pn̄t viuere de eleemoſyna qꝛ ꝓ illis a ꝗbꝰ accipiūt vtiliter laborāt. ij. labor eſt cōceſſus. ſ. hoīm mūdi circa occupatiōes tpalium. vt habeāt vnde viuant ſcḋm ſtatum eorum ⁊ alijs ſubueniāt de quo ad ephe. iij. laboret autē operādo manibus ⁊c. ⁊ ad hūc tenent fortes corpore ne cogant viuere ocioſe de bonis ꝗ debent alijs. iij. eſt labor ꝓhibitus. ſ. curioſitatis cupiditatis qui extinguit ſpūalē quietē deo Sequitur in clauſula in hoc pcepto in qua interdicit opationem in ſabbato cū dicit ſeptima aūt

die ſabbatū dn̄i dei tui eſt nō facies in eo oē opus tu ⁊ filij tui ⁊ ſerui tui ⁊ ancille tue ⁊ aduena ꝗ eſt ītra portas tuas. Un̄ ad l̄ram pcipit vt hō vacet a corporalibus operibꝰ que vocationē ad deū impediunt in ſolennitatibꝰ vt eſt negociatio ⁊ hmōi opera ſeruilia. Scias igitur ꝙ opus ſeruile dr̄ a ſeruitute. Unde vt melius intelligas aduerte ꝙ eſt triplex ſeruitus. prima eſt ſeruitꝰ dei ⁊ hec nō ꝓhibetur. vn̄. glo. numeri. xxviij. dicit ꝙ fabri ⁊ hmōi artifices ſociantur in die ſabbati lector autem diuine ſcripture nō deſiſtit ab opere ſuo nec tn̄ contaminat ſabbatum. ſcḋa ſeruitus eſt pcti: Jo. viij. qui facit peccatū ſeruꝰ ⁊c. ⁊ hec ꝓhibet intelligēdo de mortali nō de veniali. vn̄ peccās mortaliter facit contra iſtud pceptū nō tn̄ ſortit ſpēm ex hoc niſi moueret ad pctm̄. vt pnaricaret iſtud preceptum qꝛ vt dicit. phi. v. ethicorū. c. iiij. Si ꝗs luxuriet vt lucret auarꝰ eſt ſi aūt vt delectet luxurioſꝰ: eſt tn̄ circūſtātia que ſpāli prohibitiōe ꝓhibet. Et iō duplex eſt peccatum ratiōe reatus. ſcḋm Alex. de ale. Tertia ſeruitus eſt qua homo ſeruit hoi. vnde opera corporalia in tantū dicunt ſeruilia inꝗ̄tum proprie ptinent ad ſeruientes. Inquātum autē ſunt cōia ſeruis ⁊ liberis non dicunt ſeruilia. ⁊ ideo opus corporale pertinens ad ſalutem ꝓpriam ſiue ꝓximi ſiue ad euitād. damnū imminēs exterioris rei nō eſt obſeruātia ſabbati vt pʒ Jo. vij. ⁊ Mat. xij. ⁊ l. c. lʒ. ⁊. c. cōqueſtꝰ. de ferijs xxiij. q. viij. ſi nulla. de cōſe. di. j. ſicut nō alij. qꝛ hec precipiuntur omnibꝰ. ꝓuer. xxiiij. Erue eos qui ducuntur ad mortē. deutro. xxij. non videbis bouē aut ouē fratris tui errantem ⁊c. Et ideo nō ptinet ſolum ſeruis ſed etiam liberis. Et de hoc vide vel dic vt ſupra Ferie. §. ix. ⁊ ſequenti.

¶ Sed quare magis precipit obſerua- 6
tio ſabbati quam aliarum ſolēnitatū. Rn̄ quia cum omnes ſolēnitates veteris legis ſint inſtitute in commemoratione alicuius beneficij diuini vel preteriti commemorati. vel futuri prefigura

ri.Ideo magis ſabbatuz precipit quia
beneficium creationis in hoc cōmemo
ratur.quando eſt precipuuz inter pña
cum dicitur.exo.xx.Sex dieb⁹ fecit. ce=
lum ⁊c.Similiter beneficiuz ꝓfigurale
ꝓcipuum ⁊ finale.i.quies mētis in deo
vel in pñſenti ꝑ gratiā vel in futuro ꝑ
gloriā que beneficia omnia cōplectun=
tur.Nō ſic autez alie que ſolum ꝓpter
ꝑticularia beneficia commemorantur.
vt paſca ꝓpter liberationez de egypto
⁊ figuram xpi.

7 Utrum conuenienter ſit mutatū in
dominicā.Rñ.ꝙ ſic qꝛ ſabbatum figu=
rabat quietē dñi in ſepulchro die.vij.⁊
requiem ſanctorum futuram in celo ꝑ
xpi meritū.in.vij.etate.⁊ iō adueniente
ꝟitate debuit ceſſare figura.itē debuit
ceſſare propter excluſionem erroris ne
forſitā quis crederet ꝙ obligatio ad ce
rimonias veteris legis maneret ſicut
pꝫ de cōſe.di.iij.peruenit.vnde cōuenie
ter debuit in aliū diem mutari nec ali⁹
fuit qui magis conueniret ꝙꝫ prim⁹:tū
ꝓpter beneficiū creationis celi ⁊ terre
⁊ reſurrectiōis xpi ⁊ multis aliIs de qui
bus dꝛ di.lxxvij.ꝙ die dñico.de cōſe.di.
iij. ſabbato.⁊.c.ieiunia.

8 Circa.iiij.ſcieñ.eſt pro prie ⁊ ꝑ ſe ho=
norari precipit in hoc ꝓcepto homo ꝗ
eſt principium in eſſe naturale vt eſt
pater ⁊ meter carnalis et homo qui eſt
principiū in eſſe gratie propter miniſte=
rium ſicut eſt prelat⁹ ſpūalis ⁊ cōſiſtit
iſte honor reuerētia ⁊ ſubſtentatione vt
dicit gl.ad eph.vj.Reuerentia vero cō=
ſiſtit in trib⁹.ſ.in affectu .ſ.timendo pa
tris offenſam ex amore leuiti.xix.vnus
quiſꝙ patrem ⁊ matrem timeat.In ef
fectu.ſ.obediēdo ad epheſ.vi.filij obe
dite parentibus.in ſigno.ſ.aſſurgendo
⁊ huiuſmodi.Suſtentatio vero conſi=
ſtit in ſolatio verborum in ſeruitio ope
rum ⁊ in exhibitione neceſſariorum.In
iſto etiā precepto.ſm theologos intelli
gitur mādari quicquid ꝑtinet ad red
deñ.debitum cuicūꝙ perſone ſicut ac
ceſſorū includit in ꝑncipali.⁊ de hoc pre
cepto.vide.ſ.filius.§.xxx.

Circa.v.preceptū aduerte ꝙ hoc pre 9
cepto explicite ꝓhibetur homicidium.
Implicite vero omnis motus ire ſicut
mōſtrat domin⁹ Math.v.in hoc ergo
precepto ꝓhibetur omnis leſio que fit
in perſona ꝓximi ⁊ ideo peccat morta=
liter quiſquis eum occidit truncat mu
tilat verberat ledit notabiliter.vel ani
mum deliberatum ledēdi habet niſi in
caſibus a.l.cōceſſis de quibus.ſ.homi
cidium.j.⁊.ij.ſ.percutere.⁊.ſ.defen=
ſio idem dic de incarceratiōe de quo.ſ.
carcer.§.iij.ꝓhibetur duellum de quo.
ſ.Duellum.item torneamētum de quo
j.torneamētum item belluz.de quo.ſ.
bellum.Item alex.de al in iij parte ſū.
in expoſitione huius precepti dicit no.
ꝙ interpretatiue in hoc precepto ꝓhi=
betur occiſio ſpiritualis ꝗ q̇s eſt alteri
occaſio ruine in peccato mortali ⁊ ſpūa
lis mortis ſicut perſuaſio mali ⁊ factū
minus rectum prebens occaſionē alte=
ri ruine vel ꝙ moriatur in cōſciētia ꝓ
pria vt per odium vel i aliena vt per de
tractionē de quo dic vt.ſ.detractio ſcā
dalum odium ⁊ aliIs locis ſuis.

Circa.vj.preceptū no.ꝙ licet mecha 10
ri idem ſit quod adulterari ⁊ ſic videa=
tur ſolum adulterium prohiberi tamē
ſecundum Aug.in hoc precepto prohi
betur omnis illicitus coitus et illorū
membrorum omnis vſus illicit⁹.xxxij.
queſtio.iiij.meretrices.Omnis autem
illicit⁹ vſus determinatur per.viij.dif
ferentias.ſ.per fornicationem de quo
ſ.fornicatio.per meretricium ꝙ fit duo
bus modis.ſ.per vagam inſectationez
libidinis ⁊ mulierum ſolutarum et ſic
differt a fornicatione que etiam cū cer=
ta et vna ſola perſona.item meretriciū
eſt ſolutarum mulierum venalis ⁊ pu
blicus cōcubitus.d.c.meretrices.per
adulterium de quo.ſ.adulterium.per
ſtuprum.vide.j.ſtuprum.per ſacrilegū
concubitum qui eſt inordinatus con=
cubitus in quo continētia deo ſacrata
leditur ſiue violatur.ſacrata dico ꝑ or
dinē ſacrum aut religionem ſeu votū
continentie.per inceſtum.qui eſt inor=

dinatus coitus quo vinculũ cõſangui-
nitatis vel affinitatis vel paternitatis
violatur per peccatũ ſodomiticũ ꝙ eſt
inordinatus coitꝰ quo naturalis vſus
in illũ peruertitur qui eſt ꝯ naturã et
viij.ꝑ libidinoſum coitũ cõiugalem.de
quo.ſ. debitũ.Prefataꝝ dñaꝝ.vij.pri
me ſemꝑ ſunt pctm̃ mortale.viij.ṽo ali
quando ſic aliqñ non vt.ſ.debitũ patet
et.ſ. luxuria

¶ Circa.vij.ꝑceptũ no.ꝙ furtũ dicitur
tripliciter.i.proprie de quo.ſ.furtũ i.i
priu.⁊ cõiter ⁊ ſic eſt ois illicita vſurpa
tio rei aliene ẜm Aug.i.lj.q.Exod.xxij.
⁊ ſic cõprehẽdit rapinã vſurã ⁊ omnez
illicitã vſurpationẽ reꝝ alienarũ.vt.d.
c.meretrices.iterpretatiue vero dicitur
ois illicitꝰ poſſeſſio reꝝ ⁊ totũ hoc ꝓhi
betur in prefato precepto ⁊ ideo habẽ
tes ſuperflua reſpectu ſtatus ſui ⁊ fami
lie ſi nõ ſubueniũt indigẽtibus ꝓ loco.
⁊ tpe mortaliter peccãt.multomagis ſi
indigẽtes ſunt in extrema neceſſitate.
⁊ de hoc habes.ſ.eleemoſyna.§.j.Itez
committũt furtũ prelati qui res eccle
dant meretricibus cõſanguineis potẽ-
tibus non indigentibus ⁊ hmõi.Simi
liter indebite ſeruando.Item commit-
tũt furtũ qui res accipiunt ab eis qui
alienare nõ poſſunt ⁊ hmõi de hoc ha-
bes.ſ.furtũ rapina vſura reſtitutio ⁊c.

12 ¶ Circa.viij.no.ẜm Alex.in.iij.ꝑte ſũ.
de iſto ꝑcepto ꝙ ꝓhibet in hoc ꝑcepto
oẽ genꝰ mẽdacij ꝙ eſt pctm̃ mortale nõ
aũt illud ꝙ eſt veniale et hoc large ſed
ſtricte ſolũ mẽdatiũ i iudicio ꝓhibetur
etiam falcitas aperte dicẽtis.⁊ taciturn-
nitas quis mentiendo.vide.ſ.menda-
cium.vel tacẽdo veritatẽ habes.ſ.con-
feſſio.j.§.vij.et.ſ. feſtis.§.xxvj.

13 ¶ Circa.ix.⁊.x. ꝑceptũ vbi no.ſecũdũ
Alexan.in expoſitione hoc preceptorũ.
qd̾ tripliciter poteſt concubina ſumi.
Uno modo pro appetitu vegetabili.et
talis concubina prout eſt inordinata
eſt a fomite movente.i.a corruptione
originalis culpe.alio modo poteſt dici
appetitus ſenſibilis.et hoc prout eſt
inordinata eſt a mouente ſenſualitate
cũ fomite.Tertio mõ cõcupiſcentia eſt
appetitꝰ rõnalis.⁊ ſic eſt a liberi arbi-
trij volũtate cõcupiſcẽtia.primo modo
eſt in ſuggeſtiõe.ſcd̾o in delectatiõe.ter
tio in cõſenſu.ꝑ hec ergo ꝑcepta nõ ꝓ
hibet motꝰ primꝰ ⁊ ſecũdꝰ cõcupiſcẽtie
q cõſiſtit.ĩ.limites ſenſualitatis ſꝫ ex
prohibitiõe huiꝰ ꝑcepti ꝓhibet cõſen-
ſus volũtatis in opꝰ vel delectationez
⁊ hoc ſub pena mortalis peccati.

¶ Utrũ mala volũtas ⁊ opus ſint duo 14
pctã.Rñ.ẜm Alex.vbi.ſ.ꝙ qñ volũtas
⁊ opꝰ exteriꝰ ꝯſiderat in radice.i.libidi
ne ⁊ intentiõe ſunt idẽ peccatũ forma-
liter.Intellige ſi ſunt cõiũcta.vt cã ⁊ ef
fectꝰ.Si ṽo ꝯſiderat volũtas i ſe ⁊ opꝰ
i ſe.ſic ſunt diuerſa peccata.q̃ alie ſũt
circũſtãtie boni debite actui exteriori
ꝙ̃ volũtati.q̃ diuerſificant modꝰ locꝰ
⁊ tp̃s ⁊ q̃dã alie.lꝫ circũſtantia finis ſit
eadẽ.Si ergo vt dicit Aug.peccatũ eſt
actꝰ incidẽs ex defectu boni.Aliꝰ aũt
defectꝰ eſt hinc alius ide.ergo ẜm hoc
aliud pctm̃ intellige naturaliter.Simi
liter eſſet aliud quãdo ſunt ẜm aliud ⁊
aliud tp̃s.ita ꝙ inter medio cadat ali-
quid aliud q̃ diuerſe auerſiones et ſic
formaliter diuerſa peccata.

¶ Quare magis ꝓhibet ſeorſum volũ 15
tas.⁊ opꝰ in mechia ⁊ furto ꝙ̃ in alijs.
Rñ.ẜm Ale.vbi.ſ.q̃ delectatio mechie
⁊ vtilitas diuitiaꝝ ſunt ꝓpter ſe appeti
bilia inq̃ntum habent rationẽ delecta-
bilis.vel vtilis.⁊ iõ debẽt in eis ꝓhibe
ri opus ⁊ concupiſcentia.Sed homici-
dium ⁊ falſitas habent in ſe horribilia
⁊ ſecundum ſe ita ſunt ergo ſufficit eo-
rum prohibitio.

¶ Quare magis ꝓhibent i ſpãli auari 16
tia ⁊ luxuria quam alia pctã mortalia.
Rñ.q̃ ꝑꝑ iprobitatẽ libidinis citiꝰ ꝓ-
grediũt i opꝰ exteriꝰ nihilominꝰ alia ca
pitalia ꝓhibẽt iplicite.Superbia ꝓhibet
i adoratiõe dei ⁊ honorificatiõe primi.
Inuidia ⁊ ira in ꝓhibitiõe homicidij.
Accidia i ſctificatiõe ſabbati. Auaritia
i ꝓhibitiõe furti.Luxuria ⁊ delectatio
iordinata carnalis ſibi iuicẽ ꝯiũcta ꝓ-
hibent i ꝓhibitiõe mechie ⁊ adulterij.

17 ¶Quot ſunt genera p̃ceptoꝝ euãgeli
coꝝ. Rñ. ſm alten. li. j. ti. xliij. ꝙ quedã
ſũt ſpecialia reſpectu pſonarũ preſidẽ
tiũ. vt illa q̃ ſpecialiter dãt aplis. Mat
x. q̃ omitto. Quedã ſũt gñalia reſpectu
oiũ de q̃b᷒ Mat. v. vj. ⁊ vij. Luce. vj. q̃ ſic
ordinãtur ab euangeliſta primum ꝓhi
bet irã cũ dicitur audiſtis q2 dictũ eſt
antiquis nõ occides. ⁊ de hoc habet. ſ.
homicidiũ ⁊ Ira. Scõm p̃cipit recõci=
liationẽ reſpectu ei᷒ quẽ leſim᷒ cũ dicit
ſi offers mun᷒ ⁊c. valde corporaliter ſi
ſit preſens vel ſpũaliter ſi ſit abſẽs. ſcꝫ
motu cordis recõciliari fratri tuo veniã
petẽdo ⁊ ſatiſfaciendo ei ſi te leſit pro=
pter ꝙ eũ odis valde odiũ cordis ſigni ⁊
operis dimittẽdo. ⁊ hec duo ordinãt ira
ſcibilẽ. Tertiũ ꝓhibet volũtatẽ mechã
di. ibi q̃ viderit mulierẽ ⁊c. de quo. ſ. co
gitatio. Q̃rtũ p̃cipit declinationẽ occa=
ſiõis mechie ibi ſi ocul᷒ tu᷒ ſcãdalizat
vbi no. ꝙ in oculo vel manu ↄſiderat vi
tiũ ſiue act᷒ vitioſus. ⁊ iſte eſt abſcidẽ=
dus. conſiderat etiã mẽbrorũ ⁊ iſtud cũ
ſit bonũ eſt diligẽ. Idẽ dicendum de
quocũq3 ꝓximo. Quintũ ꝓhibet ſepa=
rationẽ ↄiugũ excepta cã fornicationis
ibi. qui dimiſerit vxorẽ. hec ãt tria ordi
nant ↄcupiſcibilẽ. Sextũ cũ ſequentib᷒
quatuor ordinãt rationalẽ. ⁊ eſt illud q̃
dr dico vobis nõ iurare oĩno de q̃ iura
mẽtũ. Septimũ p̃cipit pñiam reſpectu
leſionis corporis ibi ſi quis te ꝑcuſſit
in maxillã ⁊c. Itẽ reſpectu obligatiõis
rerum. ibi ſi voluerit tunicã ⁊c. da ei. ⁊c.
Item reſpectu angarie operum. ibi et
quicunq3 angariauerit te. hec autẽ in
telligũtur ſm Augu. quo ad animi pre
parationem. vt. ſ. nolit propter talia illa
ta pacem cordis per odium amittere
aliter ↄſiliũ eſt. Octauũ eſt p̃ceptũ ero=
gationis ibi oĩ petẽti te tribue de quo
eleemoſyna. §. j. Nonũ eſt preceptũ di=
lectiõis inimicoꝝ. vide diligere. §. j. De=
cimũ regulat intẽtionẽ cũ ſequẽtib᷒. Et
eſt ꝓhibitiuũ obliq̃ itẽtionis ibi attẽdi
te iuſtitiã. ⁊c. Uide intentio. Undecimũ
remouet inordinatã affectionẽ tpaliũ
ibi nolite ſoliciti. Uide. ſ. Auaritia. duo
decimũ prohibet temerariũ iudiciũ ibi
nolite iudicare. vide Judicare. tertiũ de
cimũ p̃cipit debitã cautelã. ibi attendi
te a falſis ꝓphetis. Quartũdecimũ ad
ducit auxilium grẽ petẽſi. ibi petite vi
de oratio. §. x. Quintũdecimũ. p̃cipit eq̃
tatẽ legis nature. ibi q̃cũq3 vultis vt fa
ciant vobis ⁊c. j. neceſſario alr cõſiliũ ẽ.
Sextumdecimũ. tanq3 ſpletiuum impo
nit canonẽ ad dei amorẽ cum dr intra=
te p̃ anguſtã portã. ſ. charitatẽ. ſm gl. ⁊ 18
ibidem. vide. ſ. Charitas.
¶Sũt ⁊ alia p̃cepta ab eccl̃ia indicta
gñaliter oẽs ligãtia q̃ ſũt p̃mũ de ce=
lebratione feſtoꝝ. ſm de auditiõe miſſe
tertiũ de ieiunio in q̃dragelima. ⁊ alijs
vigilijs. quartũ de ↄfeſſiõe. v. de cõione
vj. de decimis. vij. de vitãdis excõmuni
catis. Multa ſunt alia q̃ tangũt ſpecia
les pſonas de q̃bus dr in diuerſis capi
tulis hui᷒ ſũme vt facilius inueniãtur.

Predicare

quis põt. Rñ. vt
colligo ex car. in
cle. dudũ. d̃ ſepu. prio papa põt. xx. di.
in memoriã ⁊ q̃libet cui ipſe ↄmittit de
of. dele. c. fi. Cõmiſſarij vo eius alteri
ſubdelegare non pñt. d. c. fi. ⁊ epi etiã in
alienis dioceſib᷒ niſi ꝓhibeant ab epis
dioceſis. xxj. di. i nouo ⁊ q̃libet diacon᷒
cui ipi ↄmittũt pñt i eoꝝ dioceſi ſed nõ
extra. xvj. q. vij. null᷒ oĩno. Tertio oẽs
p̃lati eccleſiaſtici ſi ſunt diacones pñt
ſuis ſubditis p̃dicare ſed non alijs niſi
ab epo approbatis aut p̃uilegiatis. vt
de here. excõicam᷒ el. j. §. ſũt clerici. iiij.
ſꝫ ali q̃s q̃libet cleric᷒. Qd̃ limito verũ
vt ſit dyacon᷒ nõ ꝓhibit᷒ ſpecialr. xx.
d. ſꝫ. ⁊ ibi no. glo. ⁊ Inn. ⁊ Ho. d̃ her. i. d.
c. excõmunicam᷒. el. j. §. minores. ⁊ p̃di
catores ab eorum prelatis licentiati. dl.
Cle. dudũ. Unde ſi predicare volunt. j.
ſepta mõaſterij ipſorũ vel in loco alijs
eorum licet ſunt longe a domibus eo=
rũ dummodo ſunt ad eorum vſum poſ
ſunt ſine aliqua licẽtia ſm Lau. ⁊ zenze
i. dicta clementina. Similiter quando
volũt predicare in plateis communib᷒
nec poſſunt prohibere in prefatis locis
niſi horꝫ q̃ prelati. id eſt habẽt iuriſdi=

tionē quaſi ep̄alē.vt no.Car.ꝛ gl.in.d.
cle.dudū.predicāt ſolenniter.i.publice
populo generaliter.vel faciūt coram ſe
ſolenniter predicari.

☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ꝙ predicādi
officium non pōt alteri delegari.Bald.
no.in.l.j.§.ne aūt.col.j.ver.ſ; nunquid.
C.de cadu.tol.

1 ¶ Sʒ nūqd vicari⁹ ep̄i ſilr hoc poterit
Rn̄.car.ibidē ꝙ ſic ſi ipſe vult predica-
re vt ep̄i vicari⁹.Sec⁹ ſi vt alius p̄latus
vellet corā ſe predicari facere qꝛ in hoc
nō repreſentat perſonam ep̄i.ꝛ ſic non
tenentur ceſſare p̄fati fratres.

2 ¶ Quid ſi talis habēs quaſi iuriſditiō
nē ep̄alē vellet occupare totam horam
matutinalē.Rn̄.Car.vbi.ſ̄.ꝙ nō pōt et
Laudu.ibidē dicit ꝙ dʒ ꝑtiri illa hora
matutinalis maxīe ſi dicti fratres non
habent aliam horam competentē.ar.
ca.mandata de preſump.

3 ¶ Quid ſi volūt p̄dicare in plateis pri
uatis aut eccleſijs alioꝝ.rn̄. Car.ibidē
ꝙ nō poſſunt ſine lnia eoꝝ qꝛꝝ ſunt ſʒ
de eoꝝ lnia poſſunt etiā hora illa qua
p̄lati predicāt:excipiūtur ſolum eorum
loca ꝛ publice platee in quibus illa ho
ra predicare non poſſunt.

4 ¶ Utrū laici poſſint p̄dicare.Rn̄. Pan.
in.c.ſicut.in vna de her.ꝙ nō alias pec
cant mortaliter.

5 ¶ Utrum tempore interdicti poſſit pre
dicari ꝛ.Rn̄.Car.gl.ꝛ Pa.i.d.cle.dudū.
ꝙ ſic ꝛ quilibet admittatur de cōſe.di.j.
c.ep̄s nullam.

6 ¶ Sʒ quā ſciaʒ dʒ habere p̄dicator.rn̄.
Alex.in.iij.parte ſum.ꝙ triplex ē actus
docēdi.prim⁹ ſimpliciter exhortādo et
iſte eſt oim ꝛ iſtis ſufficit ſcire mādata.
ꝛ credenda.ſecūdus eſt predicādi ꝛ iſte
eſt eorum q̇ habēt ex offō ꝛ iſtis eſt ne-
ceſſe ſcire exponere credēda ꝛ mādata
ſm.illud prime Pe.iij.parata oino po-
ſcēdi reddere rationē.tertius cathedrā
tenēdi ꝛ iſtis eſt neceſſe ſcire oia q̄ per-
tinēt ad eorum doctrinam.

7 ¶ Quā conſcientiam debet habere p̄-
dicator.Rn̄ alex.vbi.ſ̄.ꝙ ſimplicit̄ exi-
ſtēs in peccato ſiue occulto ſiue manife
ſto docēs ꝛ predicans ſi non ſtudeat do
lere de peccato ſimpliciter dicitur cōtē-
nere ꝛ ideo peccare.ꝛ ego credo morta
liter ſic nō in mortali.iuxta illud p̄s.pꝛ
pterea deus deſtrues ꝛc.l.di.quidē hoc
ꝛ.c.cū exaudiero.ꝛ.xxxv.di.c.vj.die.i ſi.
ꝛ.xl.d.multi.Tho.i.iiij.tenet ꝙ ſi docet
ſacrā ſcripturam ex officio prelationis
ꝙ peccāt mortaliter ſi eſt in mortali ſi-
ne manifeſto.ſʒ ſi docet ſicut magiſter
ſic eſt in peccato occulto nō peccat mor
taliter.facit ꝓ hoc. ſupra correctio pri
mo.§.iiij.

¶ Utrū teneatur predicator facere que 8
predicat.Rn̄.Ale.vbi.ſ̄ ꝙ ſic quicqd aſ
ſerit faciēdū de neceſſitate ſalutis non
autem ꝙ predicat faciendum de perfe
ctione religionis.

¶ Quid ſi predicet propter honorē.vi 9
de.ſ̄.honor.§.vij.

¶ Predicatores ſacris literis ſemp de 10
bēt inſiſtere nec tunc queratur diſcere
cū ex officio alios debeāt docere.xxxvj
di.§.ecce.ꝓpterea nomine doct.veniūt
predicatores ꝛ prelati glo.j.c.vnico.de
ſumma tri.li.vj.

¶ Circa que docenda debeant inſiſte- 11
re.Rn̄.ꝙ circa primo credenda ſicut ar
ticulos fidei:ſecundo faciendi et ſer-
uanda . ſicut precepta. iij. fugienda
ſicut peccata. iiij. timenda ſicut mors
eterna. v. appetenda ſicut gloria . et
vt predicatio eorum fructificet etiam
prius debent orare.vt dicit gloſa. Ge.
xxiiij.

Preces an inducant ſimoniā.
vide ſimonia.v.§.iiij.

Precedētia determināt ſe-
quentia.xxiiij.
qō.vij.apoſtolus.

Precioſum eſt omne rarū.
xciij.di.legim⁹.

Precipitatio ē vitāda.l.
di. ſponde-
ret . Eſt autē p̄cipitatio qn̄ qs ꝑtrāſitis
gradib⁹ ꝛ regule diuine vel hūane rōis
per ipetū voluntatis vel paſſionis fert̄
in precipitiū ꝛ ſi hoc facit contemnēs et
repudians diuina documēta erit pctm̄
mortale

mortale ſimiliter quando licet nõ contemnat diuina documenta tamẽ eſt cũ detrimẽto eo℞ que ſunt de neceſſitate ſalutis ſi ſic ẽ erit peccatũ mortale vel circũſtantia que reperitur in omni peccato mortali. Unde dicit iniquitas omnia precipitat. alꝭ erit veniale peccatũ. et qꝛ luxuria maxime abſorbet rationẽ. ideo precipitatio ponitur eiꝰ filia.

Predia Urbana vel ruſtica qñ dicant vide ſeruitus in principio.

Predo Dicit quadrupliciter. primo ꝗ iniuſte alios ꝑdatur ſicut ꝗ ſpoliat viatores ⁊ iſte eſt excommunicatus.xvij. q.iij. ſi q̃s romipetas.cũ duo.c.ſeq.ij. dicitur ꝗ tollit a pſonis vltra ſtipendia ſibi taxata. xiij.q.j.militare. ⁊ tales ſunt raptores et ſicut predo continetur ſub raptore ſic ſpecies ſub gñe.xiij.q.v. non ſane. in fi. ⁊ ſic dꝫ puniri pena raptorũ.iij. ẜm Go. et ho. dicitur prelatus qui vt ſeruitiũ impẽdat legato vel alij plus exigit a ſubditis ꝙ ſoluat de immu.eccleſ.qꝛ plerinqꝫ.iiij. dicitur predo ẜm hoſt. Iudex qui iurgiũ alienũ deputat predam ſuam aut officialis indebite pecuniam accipiens.l.omnes.C.ad. l. iul. repetũ.

1 ¶ Quo ꝓcepto prohibetur preda. Rñ. furti nomine.xxxij.q.iij.meretrices.

2 ¶ Cui debet dari preda in bello acquiſita. Rñ. de iure principi.xxiij. queſtiõe. v.dicat. Sed tu dic latius vt.ĩ. bellum in principio.

Prefatio Nulla debet dici in miſſa niſi illa ꝺ qua in.c.inuenimꝰ de cõſe.di.j.⁊ in.c.ſanctorũ.lxx.diſ.vide.ĩ.miſſa.§.xxx.

Prelatus large dicit oĩs habens curam aiarum ẜm Inno. c.firmiter. de ſum.tri. ⁊ in.c.qm̃.vt lit. non cõte᷑. ſtricte vero dicũtur ſolum habentes iuriſdictionẽ vt probatur in.c.decernimus. de iudi. iũcta glo.in.cle.dudum.de ſepul.vbi ponitur prelatus et rector ſeparatim do. Bar.in cle.j.de elec.cum glo.ibidem et Lan.dicit ꝙ nomine prelati comprehẽditur quilibet adminiſtrator habẽs ꝑpetuum officium etiam ſi ſit talis qui ad nutũ ſuperioris poſſit amoueri. allegat de ſup.neg.pla.ca.j.ad fi.xvj. q.j.de preſentiũ.addit pan.ibidẽ quocunqꝫ nomine cẽſeatur de ver.ſig.quãuis cle.j.de reſcrip.⁊ quod ibi no. Et ex glo.prefata dicit Car.obtinuiſſe ꝙ miniſter ⁊ cuſtos minorum ⁊ prouincialis predicatorum ſunt prelati ⁊ ꝙ poſſunt eſſe procuratores quia cle.j.de pcu.loquitur de religioſo nõ prelato. ⁊ ꝙ etiã poſſunt eſſe delegati pape. vt ſupra de legatus.§.iij.

☞ De notatis in hoc.§. ⁊ ꝙ prelatus debet eſſe electiuus non datiuus. Bal. nota.in.l.quicunqꝫ. C. de bo. que libe. col.j.in fine.verſi. non obſtat. et non poteſt prelatura permutari cũ alijs vt per Bal.in.l.j.col.iij.C.de emã. li. ⁊ nõ tranſit ad heredes.glo.⁊ Bar.in.l.tutela.la.ij.in.j.ne.ff.de tut.

¶ Utrum omnis prelatus ſit iudex ordinarius. Rñ.gloſſa.in capi.ij. de iudi. quod ſic. 1

¶ Utrum negligẽtia prelati ſit peccatũ. Rñ.gl.in.c.ea que.de offi.arc. ꝙ ſic. ⁊ mortale quãdo eſt in omiſſiõe neceſſariorũ ad ſuum officium. vt viſitationis correctiõis ⁊ huiuſmodi. ⁊ ẜm ho. ⁊ Ber.in.d.c.ea que.tenetur nõ ſolũ de dolo ⁊ lata ſed etiam leui culpa de dãno eccleſiaſticarũ rerum ergo fortius animarum. 2

¶ Utrũ prelatus teneatur omnia agere cum conſilio capituli ſui. Rñ.pan.in capi.nouit. de his que fi. a prela. ꝙ negocia minora poteſt ſine cõſilio vt no. doct.in di.cap.nouit.et Innocẽ.in cap. fi.de maio.et obe.⁊.l.j.C. de iure.calũ. Nam rectores ex offõ iniuncto explicant hec minora vt in di.l.ij. facit cap. edoceri.de reſcri. Negocia vero ardua cauſa rationabili exiſtente quam bonus vir arbitrabitur: poteſt ſine cõſilio capituli.alias non. 3

¶ Utrũ teneatur dicere ſuam culpam ſubdito qꝺ exceſſit in corrigẽdo. Rñ.c. quãdo.lxxxvj.diſt.ꝙ nõ. Intellige niſi 4

a ppoſito hoc faceret.vt.ſ. Correctio. j.§.ij.

5 ¶ Utrum prelatio ſit appetenda.Rñ.q nõ nec deſidia fugiẽda.xvj.q.j.nos au tẽ.viij.q.j.olim ⁊ tribus.c.ſeq.xl.diſtin. multi.vnde appetẽs eam efficitur indi gnus.j.q.j.pricipat⁹ ⁊ peccat mortali‑ ter ſi deliberate appetit.vt pſit vide.ſ. ambitio.⁊.ſ.eps.§.ij.

6 ¶ Utrũ prelatus poſſit fugere.vide.ſ. eps.xxij.

7 ¶ De quibus ſpecialiter ſunt interro‑ gandi prelati.Rñ.ſ.interrogatiões cir ca prelatos.

Preſcriptio eſt quoddã ius ex tẽpo‑ re cõgruẽs autoritate legũ vim capiẽs penã negligentib⁹ inferẽs ⁊ litibus fi‑ nez imponẽs. Et ſimiliter diffinit̃ vſuca pio.⁊ aliquãdo vnã comprehendit reli quum ſed proprie differunt quia vſu capio eſt in rebus mobilibus ⁊ ſe mouẽ tibus.preſcriptio vero in immobilibus ⁊ iuribus incorpalib⁹ vt inſti. de vſuca pionib⁹ ⁊ lon.temp.preſcrip.j.Rñ. Iu‑ re tamẽ cõſultus ita diffinit. Uſucapio eſt acquiſitio dominij per cõtinuationẽ poſſeſſionis temporis ſpatio.l.diffiniti. in.l.ij.ff.de vſucapio.hoc Pan. no.i ru bri.extra eo.tit.

☞ De notatis in hoc.§.et q i hoc dif ferant preſcriptio ⁊ vſucapio:q2 preſcri ptio eſt de re immobili. vt per Bald.in l.j.col.vj.in.iij.oppo.C.de ſer.fugi.vſu capio vero de re mobili: vt ibi et not. inſti. de vſucapio. in principio.⁊. ff.e. in rub. licet quandoq3 preſcriptio pro vſucapione ponatur. Unde exceptio preſcriptio. non dicitur inceptio cõtra rem mobilem cum intelligatur pro ex ceptione vſucapionis; vt per Bald. in ti.l.j.col.vij.

8 ¶ Que requiruntur i preſcriptione ſm ius canoni.⁊ conſcientiã.Rñ.q.iiij. pri mũ bona fides.ſ.q is qui poſſidet rem q poſſidet credat eſſe ſuam.vel credat tradẽtẽ eſſe dñm vel habere ius diſtra‑ hẽdi.l3 in facto erret.ff.de verb. ſig.l.ſi bõe fidei. hoc limito verũ i preſcriptio ne vbi requiritur aliqs actus poſitiu⁹ ſecus vbi nullũ factum requiritur vt i preſcriptione libertatis contra ſeruitu‑ tem ruſticam.q2 licet ſciaz me tibi debe re ſeruitutẽ eundi. tamen ego poſſum preſcribere libertatẽ. ex quo ego nihil facio q ſit peccatũ hoc tenet Bar. in.l. ſequitur.§.ſi viã.ff.de vſuca.⁊ pau.i. c. ſi.de preſ. Idẽ dic de preſcriptiõe actio nis pſonalis mere penalis vt in rapia reſpectu quadrupli q̃ eſt vſum ad an‑ num poſt annum ſimpli.iſti. de vi bo. rap.in prici.vt.j.§.xlij. tex idem dic de ſimilibus.

¶ Sed quid ſi erret in iure.Rñ.q nõ p ſcribet.l.j.§.ſi a pupillo. ff. pro emp.et 2
l.nũq3.la.ij.de vſucap. Secus ſi erra‑ bat in facto ar.l.qđ vulgo.ff.pro ẽpto. ⁊ propterea dicit Inno in.c.ſi diligẽti. eo q poſſidẽs contra ius nõ preſumi‑ tur bone fidei niſi ſit poſſeſſio longi tẽ poris:vel probabilib⁹ ratiõibus fuerit acquiſita facit. c.cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. ⁊ pprie. Ex quo patet q ſi ius in quo errauit erat dubium q er‑ ror excuſaret i preſcribendo ⁊ facit tex. in.l.cum dilectus et ibi Pau.de cõſue. quod.not. Itẽ tenet Hoſt.in cap. cura. de iure pa.q error mixtus.ſcilicet iuris ⁊ facti non tollit bonam fidem dat ex‑ emplum in donatione rei aliene facta vxori qua vir non eſt effectus paupe‑ rior vt quia ex ipſa re non tenetur cõ‑ modanti vel deponenti vel quia domi‑ nus conſenſit q mulier credit valere quia vſucapiet.l.ſi vir vxori.ff.de dona tio.Bar.tamẽ in.l.ſi fur. ff. de vſuca.et i.l.ſ3 ⁊ ſi.§.ſcire. ff. de pe. here.et refert Pan.in.c.grauis de reſtitu. ſpo. diſtin‑ guit et bene q quedam ſunt iura que prohibent aliquos actus. et faciens contra etiam ex errore non preſumitur in bona fide. ⁊ ſic intellige gloſam di‑ cta lege ſi fur. que dicit q error iuris impedit vſucapionem. q etiam limito niſi eſſet tale ius obſcurum ⁊ dubium. Quedam ſunt iura non prohibentia.ſ3 actui non aſſiſtentia vt puta teſtamen‑ tum non ſolenne non approbatur a iu

re vt valeat ⁊ circa talia errãe non preſumitur in malafide.d.§.ſcire.

¶Quid de illo qui tẽpore pſcriptiõis habuit conſcientiam leſam poſtea incipit habere non leſam. Rñ. pa.in.ſi.eo. cum do.ant.ꝙ ſi ex legitima cã habuit leſam interrupta eſt preſcriptio.⁊ ſic incipiet preſcriptio poſtꝗ conſcientiam leſam reformauit per legitima iudicia. ar.eorum que no.in.c.de quarta.eo.ti. d.c.cura. Si vero fuit leſa ex leui iudicio.quã tamẽ reformauit ex alijs legitimis iudicijs.ſic nõ fuit interrupta. Pau. tamen includat ꝙ omnino interrũpat ⁊ incipiat preſcriptio.de nouo tpe reformationis.ſed verior eſt prima opi.niſi conſcientia ſe firmaſſet ſpũs ex leui iudicio ꝙ res erat aliena.

4 ¶Utrũ dubitans an res ſit ſua vel ne ⁊ habens iuſtam cauſam dubitãdi preſcribat. Rñ. ſm.do.ant.i.d.c.ſi.ꝙ nõ.qꝛ iura requirũt nedum ꝙ non ſit in malafide.ſed quod ſit in bonafide ⁊ ideo licet non ſit in malafide non eſt tamen in bona. Quod tamen limita niſi dubitatio eſſet momentanea ⁊ vacillans ſicut non eſt hereticꝰ q̃ dubitat.ſed non fixe ⁊ deliberate.c.j.de her.qꝛ.ſic nõ impediret. Et hec opi.i foro anime eſt verior quo ad vſucapionẽ rei.ſꝫ reſpectu fructuũ lucrandorum ſufficit malam fidem abeſſe.⁊ quãuis Pa.⁊ communis opi.⁊ glo.in.d.c.ſi.teneant ꝙ dubitatio etiam firma nõ impedit preſcriptionẽ etiam quo ad rẽ facit p ipſis.xxiiij.q.ij.ſi virgo.ſed hoc.de eorũ quo ad forũ contentioſum tene.non quo ad conſciẽtiam.

5 ¶Secũdũ quod requiritur in preſcriptione eſt iuſtus titulus.c.ſi diligenti. extra eo.⁊ dicitur hic titulꝰ cauſa poſſidendi vt donatio.venditio.⁊ huiuſmodi. Exigitur ergo cauſa vera non legitima ſecũdũ Sof. vnde titulꝰ erroneꝰ vt quia credebat procuratorẽ ſuũ emiſſe preſtat cauſam preſcribendi.ff.pro ſoci. l.ſi. Et propterea dicit glo.in.d.c.ſi diligenti.quod pro tanto dicitur titulꝰ iuſtus quia dat cauſam preſcribendi licet in veritate non ſit iuſtus.quia tunc nõ eſſet preſcriptio neceſſaria Et ideo minus iuſtus titulꝰ dat cauſam pſcribendi.ſi modo adſit bona fides.vt credat titulum ſufficere ⁊ eſſe iuſtũ.⁊ hoc verum ꝙ requiritur titulus quãdo aliquis iure communi poſſidere non poteſt.vt laicus decimas. Ideo requiritur titulꝰ.alias eſt ſemp in mala fide. Sed vbi res poſſunt de iure communi poſſideri.ſi non requiritur titulus in iuribꝰ pſcribẽdis vt ſunt ſeruitutes. Et ꝙ nõ requirat titulꝰ tenẽt communiter doctores. Sꝫ pa.in.d.c.de quarta.eo.limitat verum primo quando preſcriptio non eſt ↄtra ius commune.p.c.j.eo.ti.li.vj. facit.l.quemadmodũ.C.de agri.⁊ cen. ⁊c. Secundo quando non eſt in vſufructu preſcribendo.qꝛ licet ſit ius incorporale.l.j.in.ſi.ff.ad.l.fal.⁊ q̃dam ſeruitus in rebꝰ alienis.l.j.ff.de vſufru.accre.tamẽ requiritur titulꝰ in eo preſcribendo alias non.preſcriberetur ſpacio x.vel.xx.annorum.vt probat in.l.fin.C. de preſcri.lõ.tem.vnde dicit gl.in.l.corruptionem.C.de vſufru.ꝙ ſi etiam vſufructus cõſiſtit in re mobili.tamẽ actio perſonalis ad ipſam non tollitur trienio ⁊ idem videtur dicẽ.in acquiſitione ipſius ⁊ etiam in acquiſitiõe cuiuſcũ ꝗ rei immobil.nõ procedit preſcriptio ſine titulo niſi ſit longiſſimi tẽporis.C. de preſcri.xxx.anno.l.ſi.quis emptorꝰ. Dico tamẽ fructꝰ q̃ capiuntur ex agro alieno ex bona fide vſucapiuntur triennio.tex.eſt.no.in.l.ſequit.§.fructꝰ.ff.de vſuc.⁊ ibi p Bar.qꝛ ibi nõ agit de pſcribẽdo iure. Et iõ cũ dr ꝙ tenet reſtituere fructꝰ extãtes.l.c.grauis.de.reſti.ſpo. Intellige niſi poſſeſſor p triẽniũ ⁊ bõa fide poſſideret Tertio limita qñ nõ agitur de ſeruitute per quã perſona obligatur vel aſtringitur ad aliquod ſeruitium.qꝛ cum ſit quid graue neceſſario reqritur in tali iure pſcribendo titulꝰ vt lapſus longiſſimi tẽporis ⁊ ſic poteſt intelligi.l.cum de in rem verſo.ff.de vſuris.et.not.Dy.in regula poſſeſſor.de re iu.lib.vj.

6 ¶ Tertiū qđ requirit̄ eſt continuatio
poſſeſſionis ꝙ ſit res poſſeſſa continue
vſq; in finē preſcriptionis ſine interru
ptiōe.c.illđ. extra eo.đ reg.iur.regula
ſine poſſeſſione.li.vj.Et ꝙ poſſideat.vt
proprium.q; qui alieno nomine poſſi
det vt coloni.ꝛ qui precario.ꝛ huiuſmo
di.non proprie poſſident.ſed hi quorū
nomine poſſident.c.cum veniſſet.de re
ſti.ſpo.ꝛ in.glo.c. clerici.xvj.q.iij.Si tñ
interrupta poſſeſſione quādo poſſeſſor
recuperat eſt bonefidei ſic preſcriberet
ea interruptione nō obſtāte.l.fin.C.de
preſcrip.xxx.an.

7 ¶ Utrū poſſeſſio ciuilis.i.ꝙ ſit talis p=
ſona q̄ poſſit legitime de iure cōi poſſi=
dere.ſm gl.in.c.cauſam.de preſcrip.ne
ceſſario requiritur ad preſcriptionem.
Rñ.ꝙ ad vſumfructū p̄ſcribēdū nō.ſed
ſufficit naturalis ſeu corporalis poſſeſ
ſio.l.ſi.C.de preſcrip.lō.tē.not.Pa.i.c.
ad audientiā.eo.ti.In alijs aūt vbi pre
ſcriptio inducitur ad acquiſitionez rei
vel iuris.tunc requiritur in ciuilis poſ=
ſeſſio.ꝛ ſic intellige tex.ꝛ gl.in.c.cauſaz
e.ti.ꝛ ideo naturalis nō ſufficit.de quo
plene per.Dy.in regula ſine poſſeſſio=
ne li.vj.Ubi vero p̄ſcriptio inducit̄ ad
extinguēdū ſolūmodo ius alteri⁹ ꝛ ad
defenſionē cōtra ius alteri ꝯgruēs.tūc
tali defendēti nō ē neceſſeria ꝟa poſſeſ=
ſio vel quaſi.alias ſequeret̄ ꝙ nō p̄ſcri=
berent̄ actiōes perſonales cōtra id qđ
habet̄ in.l.ij.C.de ꝯſti.pe.ꝛ in.l.ſicut.C.
de preſcri.xxx.an.q; nemo vere eā poſſi
det.niſi his cuivere cōpetit.vt.no.Jun
in.c.literis.de reſti.ſpo.hec eſt notabi
lis diſtinctio.Cal.in.c.cum nō liceat.eo.
Aduerte hic ꝙ poſſidēs bonafide ꝛ vē
dēs ſub cōditiōe nō iterrūpit poſſeſſio=
nē.vnde ſi deficiēte cōditiōe vēditio re
ſoluatur priora tpa cū poſterioꝛib⁹ cōti
nuare poterit ſm Pa.i.c.illud aūt.e.ti.

8 ¶ Utrum poſſeſſio longiſſimi tēporis
de cuius initio nō eſt memoria habeat
vim tituli.Rñ.ſm Jo.an.in.c.ij.de pre=
ben.li.vj.ꝙ ſic quando capacitas.dat̄
in exercente alias non.vnde laicus q̄=
uiſcunq; exercuerit actū ſpūalem vel
alicuius ordinis nunq̄ tñ poteſt illum
p̄ſcribere.Et not.ꝙ fama p̄bet iuſtam
cauſam credendi vt no.in.c.inq̄ſitiōi.de
ſen.ex.ꝛ.c.cum cōtingat.de reſcri.ꝛ per
Bart.in.l.ij.C.ſi ſer.vel liber.ꝛ in.l.cel=
ſus.ff.de vſucap.Et ſi fama erat ꝙ res
fuit legata vel ꝙ tale fiebat p p̄uilegiū
pape quod fuit perditum tpe guerre ꝛ
huiuſmodi ſic curret preſcriptio.vt.no.
in.l.ꝙ vulgo.ff.p empto.q; ſic facit.ti=
tulū ſicut in illo cu⁹ pcurator dixerat
ſe emiſſe ꝛ ſic credebat.

¶ Quartū ꝙ requirit̄ eſt ꝙ res non ſit 9
vitioſa ꝛ poſſit preſcribi ꝛ dicitur vitio
ſa ſi ſit furtiua aut vi poſſeſſa vt iſt.de
vſuca.§.ꝙ aūt.ꝛ ſubdit tex.ꝙ nec vll⁹
alius q̄uis ab eis bonafide emerit vel
ex alia cauſa acceperit vſucapiendi ius
hz.Et aduerte ꝙ in re mobili oportet
ꝙ iuſtus titulus interueniat a princi=
pio aliter nunq̄ preſcribit̄ quia ſine ti
tulo cōtra voluntatē dñi cōtract⁹ furtuz
cōmittit ꝛ ſic furtiua eſt ſecus eſt in re
immobili:q; q̄uis mala fides fuerit in
primo poteſt tamē p alios preſcribi ex
eorum bona fide.Et ideo nūq̄ res mo
bilis in cōſciētia poteſt teneri q̄tūcūq;
per lōgū tp̄s ſit poſſeſſa ꝛ bona fide in
ſi qui habuit eaz a principio habuerit
cū titulo. propterea dicit tex.in.d.§.ꝙ
autez.Unde in rebus mobilibus nō fa
cile pcedit vt bonefidei poſſeſſori vſu=
capio competat.Quod nota quia ſepe
venit in practica.Limita tamen ſm ꝙ
j.dico.§.xliij.

¶ Quero vtrū omnes alie res que nō 10
ſunt vitioſe poſſint p̄ſcribi.Rñ.ꝙ regu
lariter omnis res oē ius ois actio pre=
ſcribi poteſt.capi.ad aures.eo.ti.Sed
hz multas exceptiōes q; ſunt multa q̄
preſcribi non poſſunt vt.j.§.xij.cum ſe=
quentibus.

¶ Sed que requirunt̄ ad preſcribēduz 11
iura ſeu ſeruitutes que habent cauſam
continuam vel quaſi.Rñ.ꝙ requirūt̄
v.Primum bona fides.ſ.ꝙ vſus fuerit
eo animo ꝙ vſus fuerit iure ſuo ꝛ ꝙ po
ſuerit etiam aduerſario cōtradicēte.ſe=
cus ſi cauſa amicitie q; nunquā preſcri

vel.l.fin.ꝛ ibi not.ff.quemadmo.ſerui.
amit.ꝛ.l.qui iure familiaritatis.ff.de ac
qui.poſ. Secundum tempus debitum
vt.j.patebit.Tertiũ quod vſus fuerit
ſciente aduerſario.l.ij.C.de ſerui.ꝛ ibi
gloſ.ꝛ doc.ꝛ etiam patiente.l.quoties.
la.ij.ff.de ſerui.quia ſcientia ꝛ patientia
in iuribus incorporalibus aduerſarij
conſtituit quaſi poſſeſſionem. Et ideo
ſine ipſa non poſſet preſcribi niſi ſit tẽ-
pus longiſſimum.ſ.xxx.anno.vel.xl.an
norum ſm Pau.de caſt.in.l.ij.C.de ſer-
ui.Item niſi habuiſſet preſcribens titu
lum ab aliquo tertio qui eam vt domi-
nus illius fundi conceſſit quia ſic igno
rante domino poteſt preſcribi. vt not.
Cyn.Pe.tenere in.l.ij.predicta. Quod
nota pro limitatione illius quod in in-
corporalibus non eſt dare quaſi poſſeſ
ſionem ſine ſcientia ꝛ patientia aduer-
ſarij.quia pauci aduertũt vt in paſcuis
aqueductu iuriſditionibus piſcandi.
Et not. ſm Innocen. ꝙ iſtud tempus
incipit currere ex quo quis cepit illo vti
non vi nec clam.nec precario ſciente il-
lo cui fit preiudicium ꝛ non contradi-
cente.quartum in negatiuis puta altiꝰ
nõ tollendi requiritur prohibitio not.
glo.in.l.qui luminibus.ff.de ſerui.vrb.
pre.ꝛ ꝓhibitio debet eſſe ex parte pretẽ
dentis ſeruitutem.quintum ꝙ ſit domi
nus fundi ꝛ cuius ſeruitus eſt acquirẽ
da quod not.

12 ¶ Que ſunt que p̃ſcribi nõ poſſũt. Rn.
xvj.primo cõtra peccata de iure canoni
co ꝛ ĩ foro anime.immo diuturnitas au
get.c.cum haberet.de eo qui du.quam
pol.per adul.c.nõ ſatis ꝛ.c.cum ĩ eccle
ſie.de ſimonia de iu.ciuili vero peccatũ
eſt momẽtaneũ.tunc lapſus temporis
alleuiat penam in.l.ſi diutino tẽpore.
ff.de pe.ꝛ quandoq; ex toto tollit.Unde
communiter doc.ꝛ ſequitur Pa.in.c.cũ
habere.dicunt ꝙ aduerſus quodlibet
crimẽ regulariter ꝓcedit p̃ſcriptio.x.an
no.vt poſt lapſum q̃s ne queat accuſa-
ri.ꝛ in.l.adulter.C.de adult.dicitur qꝺ
poſt quinquẽnium non poteſt quis ac-
cuſare adulterium.niſi in duobus caſi-
bus vide glo.d.l.adulter.

¶ Secundo contra obedientiam viſita 13
tionem ꝛ procurationem que debet ra-
tione viſitationis.cum nõ liceat eo.cũ
ſimilibus.

¶ Tertio eccleſia loca religioſa nec nõ 14
ius decime primitie vel oblatiõis ꝛ oĩa
alia iura ſpiritualia non poſſunt p̃ſcri-
bi laicis q2 illa poſſidere non poſſunt.
vt i.c.cauſam.eo etiã ſimile anni trãſie-
runt.vt.s.dixi ſm Jo.an.in.c.ij.de pre-
ben.lib.vj.Ab eis autem a quibus poſ
ſideri poſſunt bene preſcribuntur.vt in
c.ad aures.eo.

¶ Quarto annexa ſpiritualibus.vt ius 15
patronatus ſimiliter preſcribi nõ p̃nt a
laicis.Dicit tamen Pa.in.d.c.ad aures
ꝙ papa poſſet cõcedere priuilegiũ lai-
cis vt poſſiderent ſpiritualia aliqua: q2
põt dare poteſtatem eis excommunicã
di.ꝛ ſic tũc preſcribere poſſent que poſ
ſidere poſſunt. Limita iſtud ad laicos
ſeculares.q2 laici cõuerſi lz non debeãt
tamẽ poſſunt tractare ſpiritualia cũ cle
ricis ꝛ preſcribere.vide tex.iuncta glo.
in.c.ex eo.de elec.lib.vj.

¶ Quinto non poteſt p̃ſcribi limes vel 16
quod adheret limitibꝰ epiſcopatuũ pro
uinciaꝝ vel parochiarũ.xvj.q.iij.lz.ꝛ.c.
in regulis de paroch.ſup eo.ratiõe ter-
mini confundantur ꝓuinciarũ vel pa-
rochiarum.

¶ Sexto liber homo ꝓ ſeruo poſſeſſus 17
non poteſt p̃ſcribi.xvj.q.iij.§.poteſt.

¶ Septimo publice functiones agroꝝ 18
in pẽſiones nõ p̃nt a colono p̃ſcribi nec
fundus quẽ colit.d.§.põt.C.de p̃ſcrip.
xxx.vel.xl.an.l.male agitur.

¶ Octauo via publica non poteſt pre- 19
ſcribi ex non vſu populi.l.viã.ff.de via
publica.

¶ Nono aqueductus ad publicũ vſuz 20
ciuitatis ꝛ alia iura ciuitatis ad publi-
cũ vſum deſtinata p̃ſcribi non poſſunt.
C.de aqueductu.l.diligenter.

¶ Decimo reſeruata p̃ncipi ſignũ ſub 21
iectiõis vt tributũ ꝛ ſimilia p̃ſcribi non
p̃nt.vt.l.cõpit ſerenitas nr̃a.C.ꝺ p̃ſcrip.
xxx.an.facit qꝺ no.in.c.cũ nõ liceat.eo.

22 ¶ Undecimo res quā lex vel canō alie
nari prohibet nō preſcribit ſic tñ diſtin=
gue. ſm Pa. in. d. c. cum non liceat quod
aut lex prohibet alienationem q⁊ eius
rei nō eſt commercium nec poteſt poſ=
ſeſſio haberi. vt in rebus ſacris nō ſpiri
tualibus ⁊ religioſis reſpectu laicorum
⁊ ſic non valet pſcriptio. Aut prohibet
alienationem ſimpliciter fauore ipſius
rei. exemplum in fundo dotali. ⁊ ſic p=
ſcrip. nō pōt inchoari. l. ſi fundum. ff. de
fun. dot. glo. ⁊ Bar. in. l. ij. C. de vſuca. p
emp. Sed ſi erat inchoata anteq̄ talis
eſſet dotalis fundus ⁊ huiuſmodi ſup
quas ſe fundat ius tūc nō impedit vſu
capio. tex. eſt in. d. l. ſi fundum. Idem di
ceñ. quando res peruenit ad perſonam
priuilegiatam cōtra quam nō poſſet p=
ſcribi. vt not. Jo. an. i. c. vnico de. iur. pa.
li. vj. intellige ſi ignorat prohibitionem
iuris probabiliter alter nō. Aut lex p=
hibet alienationem non ſimpliciter ſed
ſine certa ſolēnitate. vt in rebus minoꝝ
⁊ eccłie ⁊ ſic data bona fide ⁊ excluſo er
rore iuris procedit preſcriptio ſi hʒ cō=
comitantia alia: puta emi a minore quē
credebam maiorem vel rem a plato. ſʒ
putabam capitulū ↄſenſiſſet ⁊ huiuſmo
di. Secus ſi errabam in iure credens q̄
prelatus ſine capitulo poſſet vel minor
ſine decreto. ⁊ ſic intellige glo. in. c. ij. de
his que fi. a prel. ⁊ tex. iuncta glo. in. c. j.
de re. ec. nō alie. lib. vj.

23 ¶ Quid ſi eſt phibita alienatio per de=
functū. Rñ. idem diceñ. ſicut de prohibi
ta a lege. ſ. q̄ vſucapi non poteſt tex. eſt
in. d. l. ij. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. Et hec intellige
quādo predicta prohibitio fit ex cauſa
p teſtatorem ſine cauſa enim non valet
vt legit ⁊ not. in. l. filius. §. diu. ff. de lega.
primo. ⁊ ibi per Bar. plene.

24 ¶ Utrum ſimiliter ſit dicendum quan=
do res p pactum prohibita eſt alienari
puta cum res obligatur ⁊ obligans ap
poſuit pactum vt illa res interim non
alienetur ⁊ impedit dominij trāſlatio.
vt in. l. ſi creditor. §. vlti. ff. de diſtra. pi=
gno. Rñ. q̄ ſic quia non currit preſcri=
ptio. vt no. Bart. in. l. vbi lex. ff. de vſuc.
pa. tamē in. d. c. cum non liceat. tenet q̄
currat preſcriptio ⁊ credo verius ſi aliꝰ
a pdictis contrahentibus preſcribat.
¶ Duodecimo res que tenetur preca= 25
rio nomine quia non ipſe ſed dominus
poſſidet. l. certe. §. his qui rogauit. ff. de
preca. Idem de colono ea ratione. l. ma
le agitur. C. de preſcrip. xx. an. idem de
eo qui poſſidet nomine alieno ea ratio
ne. capi. cum veniſſet. de reſti. ſpo. Idē
de pignore quod non poteſt preſcribi a
creditore ⁊ vſufructuario quia cenſen=
tur in mala fide. Dicit tamen Pan. in
d. capitu. cum non liceat. colonus et te=
nens precario nomine ⁊ qui poſſidet
alieno nomine non poſſunt preſcribere
tales res tamen ſi colonus vendit alte
ri. ⁊ qui emit bona fide, preſcribit ſed do
minus petit reſtitutionem in integrum
ſi ignorauit ex clauſula generali. l. j. ff.
ex quib. cau. ma. ſecundum Spec. eo. ti
tu. ⁊ glo. in cap. cum nemo. C. de ac qui.
poſ. et placet per ea que. j. dicam licet
Barto. in. l. cum ſolus. ff. de vſuca. aliter
ſentiat.
¶ Tertiodecimo res empta a prodigo 26
vel luxurioſo aut luſore alienante di=
ſtinguit tamen Pan. in capi. ſi diligen=
ti. eo quod aut talibus eſt interdicta ad
miniſtratio ⁊ ſic non valet contractus
nec infertur vſucapiendi conditio. vt. l.
qui fundum. §. qui ſciens. ff. de empti.
Aut non eſt interdicta adminiſtratio bo
norum ⁊ tunc aut ignorabat q̄ in ma=
lum vſum volebat conſumere ⁊ ſic pōt
vſucapere quia eſt bone fidei. vt in. l. ſi
quis cum ſciret. ff. de empt. ſi vero ſcie=
bat quod in malum vſum volebat ex=
pendere precium ſic non valet vſucape
re. vt in. d. l. ſi quis cum ſciret. ⁊ eſt text.
no. i. l. ſi vero nō remunerādi cauſa. §. ſi
adoleſcens luxurioſus mandat tibi vt
pro meretrice fideiubeas ideoq̄ tu ſciēs
mandatum ſuſceperis nō habebis mā=
dati actionem quod ſimile eſt quaſi per
dit iura pecuniam ſciens credideris.
Sed ⁊ ulterius directe mandauerim
tibi vt meretrici pecuniam credas non
obligabitur mandati quaſi aduer=

ſus bone fidei mandatum ſit hoc text.
ℱ.mandat. Nec obſtat.l.affectionis.ff.
de dona.quia ego intelligo ante factū
nō valere in iſta lege valeret poſt factū
fornicationis ſoluēdo. hāc deciſionem
poſuit barto.in.d.l.ſi quis cum ſciret.⁊
ſm hāc limitarem ego.l.fin.ff.de alea.
vbi valet contractus venditiōis factus
alteri a colluſore ſcilicet verum quādo
non putabat precium in ludo velle cō-
ſumere alias talis emptor non poterit
preſcribere. Multominus valet contra
ctus factus i ludo cum colluſore vnde
nec tenet venditio nec tenetur emptor
de euictione cum ſimul delinquant.l.fi.
§.j.ff.qua.re.ac.nō da.⁊ per cōſequēs
cum ſit in mala fide ⁊ cōtractus ſit pro
hibitus a iure non poterit preſcribere
quod no.bene.

27 ¶ Quartodecio res ignorantis nō pōt
preſcribi ita tenet do.pe.de puſio i tra
ctatu de canonica portione epiſcopi.c.
ij.allegat.l.cum ſex.ff.de edi.edic.cū cō
cor.in.gl.ibidē. Unde concludit ꝙ quā
do quis ignorat habitu ⁊ actu ius ſibi
factum ex quo reſultat ſibi ius agēdi ⁊
ſic nō currit pſcriptio. Idē quādo quis
ignorat actu ſed non habitu ſic etiā nō
currit puta collator ſcit ſe habere ius
pferēdi bñficium ſed ignorat factum
ex quo reſultat ſibi ius agēdi ſcz actuz
vacationis ⁊ ſic nō currit preſcriptio.c.
quia diuerſitatem.de conceſ.pre.ca.li
teras de ſupplē.negli.pre Panor.vero
in.d.c. vigilanti.dicit ꝙ contra ignoran
tem vel abſentem currit ſed preſcriptio
niſi ignorās vel abñs poſſideat ciuili-
ter quia tunc non currit preſcriptio vt i
l.male igitur.C.de preſcri.xxx.vl.xl.an.
ex quo infert ꝙ ſi me abſente aut igno
rante ingreditur quis poſſeſſionē meā
nō incipit tunc preſcriptio licet fuerit
igreſſus bona fide quia per hūc igreſ
ſum non perdo poſſeſſionem vt in.l.ſi
id quod.ff.d acq.po. ſed antequā inci-
piat preſcribere oꝫ prius perdam poſ-
ſeſſionem puta quia ſciens aliū ingreſ
ſum ſuſcipe me poſſe repelli vel tradi-
di obliuioni ⁊ eam neglexi per decēniū
vt in.d.l.ſi id quod ⁊ ab eo tempore īci
pit currere pſcriptio ⁊ nō prius.vt not.
Dy.in regula ſine poſſeſſione.li.vj.⁊ ſen
tit gl.⁊ apertius bart.in.l.j.C.de ſerui-
tutibus. Addit tñ ꝙ licet ꝯtra ignorātē
currat preſcriptio tñ ſi ignorātia fuit ex
iuſta cauſa vl' pbabilis ꝙ tūc ſubuenit.
ar.c.cū illorū.de ſē.excō.⁊ hec ſubuentio
erit ꝙ reſtituetur in integrum vt voluit
Barto.in.l.j.§.ſi quis autem.ff.de actu
itinereqꝫ pri.facit glo.in.l.j.C.d pa.po.
⁊ tex.optimus in.l.antepe.ff.de acqui.
here.ſꝫ magis mihi placet opi.Pe. Ubi
tamē ignorātia nō eſt craſſa vel ſupina.
Incorporalia vero nō poſſūt quaſi poſ
ſideri niſi ſciēte eo qui poſſidebat pꝰ.
Et data eius ignorantia nō poſſunt p-
ſcribi.l.ij.C.de ſerui.⁊ aqua.not Inno.
in.c.bone.el.ij.de po.prela.

¶ Quintodecimo res excōicati vt dicit 28
Pa.in.c.j.eo.quia cū ſit impeditus a le
ge nō debet ꝯtra eū currere preſcriptio
l.fi.in fi.C.de āna.exce. Quod limito ve
rum in eo q nō eſt in mora petende ab-
ſolutionis ſecus ſi eſſet in mora quia
tūc impedimentum oritur ex culpa ſua
⁊ ideo curreret.

¶ Sextodecimo res future vel vi poſ- 29
ſeſſe nec etiaꝫ ea que ex ipſis naſcūtur
vt iſti.de vſuca.§.furtiue.do quo dic vt
j.§.xliij.

¶ Que ſūt tpa in qbus preſcriptio nō 30
currit ſed dormit.Rñ. Pa.i.cap.ex trāſ
miſſa.eo ꝙ nouē tempora. Primū tem
pus hoſtilitatis ⁊ vbi ius non reddi-
tur.ſꝫ hoc limitat Inn.in.d.c. quando
propter guerram.⁊ huiuſmodi actor
agere voluit ſed non potuit quia non
erat qui ius redderet.l.ſed ſi per preto
rem.§.ſi ferie.ff.ex qui.ca.maio.⁊ pro-
pter hoc dicit Barto.in.l.de etate.ff.ad
treb.ꝙ citatus tempore peſtis habet
iuſtam cauſam nō cōparendi.alle.ca.
ad ſupplicationem.de renuncia. facit
gloſ.in.capitu.ſi vero de iureiur. Et
ideo dicit idem Barto.in lege natura
liter.ff.de vſuca.ꝙ tempore peſtilentie
nō currit pſcriptio vbi qs fugit ex ta
li timore aut certe erit iuſta cauſa petē

di reſtitutionez in integrū.ex.cla ghali idem dic de omni alia iuſta cauſa q̄ ipe dit ne quis rem ſuam petat.l.qđ quidē ff.ex qui.can.ma ſm tēpus eſt qñ eccleſia nullū habet prelatū ſeu hʒ inutilem ad agendū.vt puta quia eſt excōicatus ſuſpēſus vl' captiu' .ca.qꝛ diuerſitatē. de cōceſ.prebē..xvj.q.iij.c.j.de.elec.qꝛ diligētia.Aut eſt dilapidatoꝛ aut male alienans prelatus vel .c.ſi ſacerdotes. xvj.q.iij.ꝛ qđ no.i.c.de in integ.reſti.li. vj.Nam toto tēpoꝛe prelati male alienātis nō currit.Tertiū tempus quando q̇s de iure impedit agere ſicut filius familias vt.l.j.in.fi.C.de anna.excep.et in vxoꝛe viuēte marito reſpectu reꝝ dotal:ū.l.i.rebus.C.de iure.do.Itē in pupillo durante etate pupillari.l.ſicut vltra medium.C.de preſcri.xxx.an.Quartuʒ tempus eſt ſchiſmatis quo ad eccleſiā romanā vt i.c.cū nobis.eo.ti. Quintum tēpus conditionis quia res ſub cōditione non preſcribitur.l.cū notiſſimi. §.ſed illud.C.đ p̄ſcrip. xxx.annoꝝ.qꝛ nulla currit moꝛa.Sextum tēpus feriarum repentinarū qꝛ precaueri non poſſunt vt dicitur l.vi.§.ſi ferie.Quidā tamen dicunt ꝙ curit ſed indulgetur reſtitutio Septimū tēpus abſētie reipublice eā tñ Inno.iſto caſu.cū precedēti eʒ ꝙ currit p̄ſcriptio ſʒ datur reſtitutio qñ preſcriptio fuit cōpleta tp̄e feriaruʒ aut abſentie vel parū poſt.Sec' ſi poſt magnū tp̄s qꝛ tunc nō datur reſtitutio. facit.l. ab hoſtibus.§.ſed quod ſimplr. ē.ex qui.can ma.ꝛ ſatis placet licet aliij teneāt indiſtincte non currere.Octauū tempus eſt furie vel prodigalitatis ſʒ Io.an.in addi.ad ſpe.eo.tit.Nonum ē iacentis hereditatis ꝛ nō ſtat per heredem quin eaʒ capiat ſed aliquo mō eſt impeditus ſm Pa.i.c.de quarta de preſcrip.ſed do.Ant ibidem tenet ꝙ currit ſed reſtitueretur ex generali cla.

31 ¶ Sed quero an in p̄fatis caſibus ita doꝛmiat ꝛ impediatur p̄ſcriptio ꝙ non ſit op' petere reſtitutionē.Rñ.diuerſa fuit opi.legiſtaꝝ in.l.ſenat'.ff.de offic. preſi.ꝛ canoniſtarum in.c. ex tranſmiſſa eo.ſʒ mihi placet opi.Inno.ꝙ impeditur ipſo iure nec eſt neceſſarium petere reſtitutionem niſi ſolum in tp̄e abſentie ꝛ feriarū pōt dici cū ſimili ratiōe tēpus ꝓdigalitatis etiā : ꝛ ſic illa tēpoꝛa ſubducuntur de medio p̄ſcriptionis.ratio ſua quare nō currit ē qꝛ p̄ſcriptio ē odioſa vt patet ex eo qđ legit ꝛ no.i.c. vigilanti.eo.Ergo nō ē laxāda.

¶ Quantū tēpus requiritur in preſcriptiōe.Rñ.ꝙ diuerſimode ſm ꝙ a diuerſis ꝛ contra diuerſa fit preſcriptio. 32

¶ Cōtra eccleſiā romanā nō currit minoꝛ q̄ȝ cētenaria.intellige in his que ſpectant pricipaliter nō ſecundario ad ipſam ſm glo.in.c.ad audiētiam eo.vnde dic ꝙ generaliter oīa que imediate ptinent ad diſpoſitionē pape gaudent priuilegio vt ē eccleſia leteranēſis ꝛ res ipſius ꝛ exemptio ꝫ quā nō currit minoꝛ preſcriptio q̄ȝ cētenaria.Ita tenet Ioā. an.in regula ſciēti.lib.vj.in mercu.ꝛ qđ no.pan.in cle.frequēs de exceſ. prela.ꝛ pan.in.d.c.ad audiētiam.Fallit hoc in caſu.c.ij.§.j.e.li.vj.vbi catholici preſcribūt ꝫ eccleſiā romanā bona hereticoꝝ qui ignoꝛabātur in vita ꝙ eſſent heretici ſi per.xl.ānos bona fide ea poſſederunt nec in iſto caſu poterit romana eccleſia petere reſtitutionem vt in.d.cap. ij.patet vbi prohibet omnē moleſtiam poſt reſcriptionem. 33

¶ Contra eccleſiā inferioꝛeʒ a romana ſiue fiat preſcriptio a p̄uato vl' ab alia eccleſia ſi eſt immobilibus coꝛpoꝛalib' ſiue incoꝛpoꝛalibus iurib' habentibus continuam cauſam vel non ſic requiritur quadragenaria ānoꝛum p̄ſcriptio. vt in.c.de quarta eodem.ꝛ in.ca.pꝛimo eodem lib.vj.nec requiritur titulus in hac quadragenaria preſcriptione ſed ſufficit bona fides niſi ſit contra ius cōmune qꝛ ſic requiritur titulus verus vel putatiue verus cap.ſi diligenti.eodem titu . vel tempus de cuius initio memoꝛia non eſt dicto.cap.pꝛimo.niſi in caſu quādo ius ciuile exigit contra priuatum tempus de cuius initio memoꝛia non eſt quia tunc multo foꝛtius 34

requireretur cum preſcribitur cõtra ec cleſiam. Si vero eſt in mobilibus ſic ſcm pan.in.c.cũ dilecta.de cõfir vti.vel inu til.nõ habet locũ vſucapio triẽnalis cõ tra eccleſiã romanã ſ; ꝯ alias eccleſias credo ꝙ habeat locũ niſi in rebus que alienari poſſunt ſine debita ſolennitate de quibus.§.alienatio.§.v.ꝛ quatuor.§.ſeq. Et ꝙ ꝑſcribat habes i aut.quas actiões poſita.xvj.q.iij.§.fi.

35 ¶ Quid ſi laicus habet rem cõem cum eccleſia ꝛ indiuiſibilẽ. Rñ. Pañ.in.di.c. de quarta ꝙ requiritur quadragenaria preſcriptio propter eccleſiã.ar.l.ſi ꝯmu nem.ff.quẽadmo.ſerui.ami. Jo.an.in.c. vnico.de iure pa.i nouel.dicit ꝙ vbi ius eccleſie poteſt remanere illeſum ꝑſcri ptio communis contra laicũ ſufficeret. facit quod no.in.ca.ad audientiam.eo. ꝛ.xvj.q.iiij.nolumus.

36 ¶ Sed nunquid requirit quadragena ria in re que deuenit ad eccleſiã que cũ eſſet laici incepit ab aliquo ꝑſcribi. Rñ. Pa.in.d.c.de quarta cõior ꝛ verior opi. eſt ꝙ nõ ſed pro preterito vtetur priui legio priuati ꝛ pro futuro tempore ꝑui legio ſuo.ar.in.l.fiſcus.la.j.ff.de iure fi ſci.ꝛ ideo ſi ꝯ priuatũ ꝑñtem currerũt quinq; anni anteq̃ veniret ad eccleſiã ſufficiẽt poſtea.xx.poſtq̃ venit ad eccle ſiam. Et idẽ dic in ſimilibus priuilegia tis.facit aut.ſi quis.C.de preſcrip.lõg. temp.ꝛ ſic in iſto caſu mutat preſcriptio nem.

37 ¶ Utrũ preſcriptiões iudiciales currãt contra eccleſiã. Rñ. Pan.i.c.fi.de in ite. reſti.ꝙ ſic vt ſunt ꝙ poſt decennium nõ appelletur ꝛ huiuſmodi ſed reſtituitur ſicut ꝛ minor iure ſpeciali vt in.d.ca.fi. ꝛ.l.j.C.ſi ſepius in inte.reſtit.fue.poſ.ꝛ ibi ſequitur Barto.

38 ¶ Utrũ res patrimoniales clericorum gaudeãt iſto priuilegio quadragenario Rñ.ꝙ nõ ſ; preſcribunt cõi ſpacio ſicut alie laicorũ tenet glo.in.c.poſſeſſiones. xvj.q.iiij.ꝛ in.c.q̃q̃.de cenſibus.lib.vj. ꝛ ſpec.in ti.de reſti.in integrũ.tenet ꝙ non poteſt reſtitutionem petere ſi fuit leſus in talibus bonis ſicut facit in leſis ne in rebus eccleſie ꝛ iura que dicũt q̃ bona clericorum gaudent eodem priui legio ſicut bona eccleſie dicit quod itel ligantur quo ad defenſionez allegat.c. eccleſiarum ſeruos.xij.q.ij.facit quod dicit Pe.ꝛ Abb.in.ca.cũ ſit.de foro ꝯpe ꝙ.ſ.raptores prefatorum bonorum nõ ꝯuer tunt corã iudice eccleſiaſtico q2 priuile giũ nõ d; extẽdi niſi in caſibus iure ex preſſis.ꝛ idez cõcludit do. Anto.niſi ſit eadẽ oĩno rõ cũ expreſſis a iure qd not.

¶ Quid de legatis ad pias cauſas. Rñ. 39
ꝙ ſolũmodo habebit locũ ꝑſcriptio.xl. anno.ſcm.glo.in aut.de eccle.titu.§.pro tẽporalibus.ꝛ i.c.pe.xvj.q.iij.

¶ Contra hoſpitalia ꝛ alia pia loca re 40
quiritur.xl.annorum.ſicut ꝯ eccleſiã vt eſt text.no.in.l.oia priuilegia.C.de epiſ.et cle.no. Jo.an.i.c.ij.de re.in integ.lib.vj.

¶ Contra principẽ diſtinguit pañ.in.c. 41
cum nobis.eo.ti.ſic aut ſunt bona reſer uata principi in ſignũ ſubiectionis ꝛ in tributo vl' cenſu ꝛ ſic nullo tpe currit.l. competit.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.vl' in ſignum ſingularis priuilegij vel dñij vt legitimare ſpurios: creare notarios: exigere vectigalia ꝛ pedagia.et huiuſ modi ꝛ ſic requiritur ſcia principis ꝛ tã tum tẽpus de cuius initio memoria ho minum nõ exiſtat vt eſt tex.in c.ſup qui buſdam.de ver.ſigni.ꝛ per Barto.in.l. cunctos populos.C.de ſum.tri.ꝛ.l.ſi pu blicanus.ff.de publi.ꝛ in.l.j.ff.de aqua plu.arcen. Aut ſunt bona pariter poſſi dibilia ꝛ ſi iſta ſunt principi incorpora ta requiritur ſpacium.xl.anno.vt in.d. l.comperit ſerenitas noſtra.ꝛ ſic proce dit glo.in.§.fiſci inſti.de vſucap. Si vero non ſunt incorporata ſed duntaxat de lata tanq̃ vacantia ſeu ex cauſa publi cata ꝛ tunc in bonis delati propter ve ctigal non ſolutum ſufficit tempus q̃n q; annorum.vt.l.ij.C.de apoſta. In alijs vero ſi preceſſit denũtiatio ſufficit tem pus.xl.anno.vt.l.intra quatuor.ff.de di. ꝛ temp.preſcrip. Si vero denũtiatio nõ interuenit ꝛ ſic ſi habuit bonam fidem tantum requiritur tempus.xx.an.l.in omnibus.ff.de diuer.ꝛ tempo.preſcrip.

Si autem vltra bonam fidem habuit
titulum ſic ſufficit tempus.x.annorum
ſic loquitur.l.q̃uis.ff.de vſucap.⁊ not.
Bar.in.d.l.in omnibus.

24 ¶ Contra quoſcunq̃ alios a p̃dictis di
ſtinguo:aut ſumus in actionibus pſo-
nalibus ⁊ ſic requiritur ſpaciũ.xxx.an-
norum.Quod limitat Pau.in.c.in cau-
ſa.de cauſa poſ.⁊ proprie.verum quan
do concurrit ſola patiẽtia.Secus ſi cuʒ
patientia interuenisſet aliud vt eſt tex.
in.l.procula.ff.de proba.vbi ex taciturnitate
lõgi temporis preſumitur dimiſ-
ſum fideicommiſſum debituʒ ſi ſepius
de aliis habita ratione nõ ſit habita de
fideicommiſſo mẽtio Aut ſumus in re-
bus corporalibus immobilibus ⁊ ſic ſi
poſſidet cum titulo requiritur ſpacium
x.annorum.inter preſentes continue ⁊
per.xx.inter abſentes ⁊.l.fina.C.de pre
ſcrip.long.tempo. Si vero partim fuit
preſens partim abſens duplicabit tem
pus abſentie ſolum.auten.q̃ ſi quis q̃-
buſdam.C.de preſcrip.long.tempo.Si
ne titulo per.xxx.annorum bona fide ⁊
reliquis preſcribitur vt in.c.ſanctorum
eodeʒ titulo.xvj.q.iij.c.placuit.⁊.l.ſi q̃s
emptionis.C.de preſcrip.xxx.annorum
Aut ſumus in corporalibus vt ſunt iu-
ra ⁊ ſeruitutes ⁊ ſic non requiritur titu
lus ſed ſolum vſus ſufficit ſic diſtinguẽ
do quia aut ſumus in ſeruitutibus ⁊ tunc
ſi habent cauſam continuam vel quaſi
regulariter preſcribitur longo tempo-
re ſcilicet.x.annorum inter preſentes.
⁊.xx.inter abſentes ſicut imobilia.text.
ẽ in.l.fi.C.de preſcrip.longi tempo.⁊ in
l.ii.C.de ſerui.⁊ ibi glo.⁊ doc.hoc notãt
Si vero ſeruitus habet cauſam diſcon
tinuam vt ſeruitus vie ⁊ ſeruitiorum ex
traordinariorũ preſtatio tunc regulari
ter nõ preſcribitur vt eſt textus in.l.ſer
uitutes la.iiij.ff.de ſeruitu.⁊ ibi per do.
Fallit primo quando quis vſus eſt tan
to tempore.cuius contrariuʒ memoria
non exiſtit.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.
de aqua quoti.⁊ eſti.nota.glo.⁊ doct.in
dict.l.ſeruitutes.⁊ tempus centum an-
no.eſt tempus de cuius initio nõ extat
memoria.vt tenet do.Anto.in.caplt.ve
niens.de teſti.⁊ Car.in.ca.ſi diligẽti.de
preſcrip.Item.ij.quando habuit titulũ
conceſſionis a domino quia preſcribet
in.x.annis inter preſentes.⁊.xx.iter ab-
ſentes ita no.gl.in.di.l.ſeruitutes.Silr
⁊.iij.preſcribit qñ habuit verũ titulũ a
tertio quia p.x.inter pñtes ⁊.xx.inter abſẽ
tes .p.tex.i fi.l.in.fi.C.de p̃ſcrip.lõ.tẽpo.
ſm Pau.de caſtro in.d.l.ſeruitutes.Ad
uerte q̃ eſt dria inter preſcribẽdo ruſti
canam ⁊ vrbanã ſeruitutẽ quia ruſticana
pdit p nõ vſum ſed vrbana nõ niſi alt
ſimul vſucapiat libertateʒ:puta habeo
feneſtras q̃s tu obſtruã non pdo ius ſʒ
ſi alius p idẽ tp̃s altius eleuauit murũ
ſuũ amitto.hec probant in.l.hoc autem
iura.ff.de ſerui.vrb.p̃.q̃d autẽ ſi ſerui-
tus vrbana ⁊ ruſticana vide ſeruitus in
pricipio.Et nota q̃ tũc ſeruitus dicitur
habere cauſam continuam vel perpe-
tuam quando eſt in vſu actualiter ⁊ po
tentialiter.vt ſeruitus aq̃ ductus ⁊ ſer-
uitus altius non tollẽdi ⁊ ſimiles.ratio
quia licet a principio requiratur factũ
hominis non tamen ſemper quia poſtq̃
a qua eſt deriuata in canale facto natu-
re continuatur et per ſeipſam ſemper
fluit et in ſeruitute tigni iniuncti vel
oneris ferendi qđ poſtq̃ ſemel eſt im-
miſſum cõtinuatur.aliquando vero di-
citur habere cauſam quaſi continuam
vel quaſi perpetuam quãdo perpetuo
ſeu continuo potentialiter ſed nõ actua
liter eſt in vſu vt eſt ſeruitus ſtillicidij
vel ductus aque ex celo cadentis.ratio
quia licet non ſemper exerceatur actu
tamen apta nata ſemper exerceri ſine
facto hominis quia cum pluit ſtillicidi-
um eſt ſemper actum recipere aquã ſi-
ne facto hominis poſtq̃ ſtillicidium eſt
idem eſt eligendi iure ⁊ percipiendi de
cimas ex agro aliqñ ſeruitꝰ dicit habe-
re cauſam diſcõtinuã quãdo nõ eſt ſem
per in vſu actualr nec potentialiter ſed
neceſſario requirit factum hoīs qđ non
põt eſſe cõtinuũ vt eſt ſeruitus itineris
vie ⁊ ſimilium.hec no.p glo.⁊ doct.in.l.
ſeruitutes.la.ij.ff.de ſeruitu.⁊ in.l.fora-

mẽ.ff.de ſerui.vr.pre.aduerte hic quia
in ſeruitute q̃ amittit̃ p non vſum ſi hȝ
ſolũ interualla dieꝝ vel noctiũ tantum
vel breuioris ſpacij p̃ſcribit̃.p.x.annos
inter p̄ñtes ⁊.xx.inter abſentes. Si aũt
habeat interualla annoꝝ vel mẽſiũ req̃
rit̃ tp̄s duplicatuȝ quo ad p̄ñtes vȝ.xx.
annoꝝ ſȝ q̃ ad abſentes aliq̃ tenẽt ꝙ nõ
duplicat̃. Sȝ credo ꝙ duplicat̃ ſm Jo.
gl.in.l.fi.C.de ſeruitu.quẽ ſequunt̃ cõi-
ter gl.Acurſij Bar.⁊ Bal.⁊ doct.idẽ.et
Inn.in.d.c.de quarta.quia pro vltima
opiniõe hãc ponit q̃ ẽ ſua iuxta gl.not.
in.l.q̃ filiũ.§.ſabin⁹.ff.ad trebel.vbi di-
cit̃ ꝙ vltima opi.i dubio eſt tenẽda. iteȝ
no.ꝙ.d.duplicatio nõ hȝ locũ in p̃ſcri-
ptiõe.xxx.vel.xl.annoꝝ nec i p̄ſtatione
annua vt vult gl.in.l. cũ notiſſimi §. fi.
C.de preſcri.xxx.anno.⁊ dr̃ habere inter
ualla dierũ vel noctiũ qñ alternis die-
bus vel die ſeu nocte mihi lȝ ⁊ tibi alte-
ro die ⁊c. Tẽpus ꝟo annoꝝ vel menſiũ
qñ de q̃nquẽnio in quinquẽniũ: vel de
anno quolibet vna die vl̃ plurib⁹ lȝ du-
cere aquã. Aut ſumus in ſeruitute q̃ de
bet̃ a re pſone vt vſufruct⁹ vſus. iuriſ-
dictio ⁊ hmõi.q̃ licet requirãt factũ ho
minis tñ nõ dicunt̃ hr̃e cãȝ diſcõtinuã
qꝛ aio poſſideri poſſunt.q̃ cõtinu⁹ eſt lȝ
actus hoĩs ſit diſcõtinu⁹ nõ ſic in ſerui
tute q̃ a re rei debet̃ cum res aĩm nõ ha
beat. Iſte ſeruitutes ergo q̃ debent̃ a re
pſone lõgo tp̄e p̃ſcribẽt cũ titulo tñ ve
ro qꝛ ad ſimilitudinẽ cũ dño qd̃ longo
tp̄e non p̃ſcribit̃ ſine titulo vt eſt caſus
in.l.vlti.in.fi.C.de preſcri.lon.tẽp.et in
tellige de titulo habito a nõ dño qꝛ ſi a
dño nõ opȝ p̃ſcribere aut ſumus i ſerui
tute pſonali q̃ pſone a pſona debetur ⁊
ſic p̃ſcribit̃ aliqñ quinquẽnio qñ.ſ. pr̃
tẽpore mortis geſſit ſe p libero nõ in fu
ga nec latitans ſed in bona fide ſic poſt
quinquẽnium elapſum in quo non eſt
paſſus filius controuerſiam ſtatus effi-
citur liber.no.Pa.in.c.licet.de cõiu.ſer-
uo. In perſona vero ꝓpria requirit̃ tẽ-
pus.xx.anno.cum bona fide nec requi-
ritur titu.fauore libertatis. vt in.l.ij.C.
de preſcri.long.temp.alias ſeruit⁹ oĩs
pſonalis cũ ſit cõtinua ꝓpter aim q̃ nõ
põt eſſe in ſeruitute reali ſine titulo req̃
ritur tẽpus longiſſimũ.ſ.xxx.an.vt no.
Cy.i.l.ij.C.de ſer.⁊ aqua cũ titulo vero
p.x.inter p̄ñtes ⁊c. Aut ſum⁹ in debitis
legatis aut ſtipulationib⁹ ⁊ ſic ſm Bar.
in.l.cum notiſſimi.C.de preſcr.xxx.an.
ſi obligatio ſit de p̃ſenti.lȝ exactio. ſit
dilata in diem ſicut cũ teſtator legat cẽ
tum alicui ita ꝙ tradãt̃ ſibi.x.omni an.
ſolũ ſit vnica preſcriptiõe tolletur ⁊ per
ſpaciũ illud quo alie res.ar.l.ſenat⁹.§.
fi.ff.de do cauſa mor.⁊.c.de quarta.eo.
ti. vbi vnica p̃ſcrip.quadragenaria tol-
litur quarta debita ep̄o q̃ cõiter ſoluit̃
omni anno.qꝛ obligatio eſt de preſenti
orta licȝ exactio ſit dilata ſi vero obliga
tio ſit in diẽ vt in legato ſimpl̃r facto vt
annatim det̃ aliq̃d qꝛ tot ſunt legata
quot annue p̄ſtationes.d.l.ſenatus.in
fi.⁊ ſ c nõ currit p̃ſcri.niſi a die extantis
obligationis ⁊ ſic opȝ tot ſint p̃ſcriptio
nes quot legata. Sȝ aduerte ꝙ ſi heres
teſtatoris ſcit ſe teneri vt communiter
preſumitur vt not.in.l.qui rome.§.duo
fratres.ff.de verbo.obli.nullo tempore
poteſt preſcribere ſm Petr.de peruſio
tractatu de canonica portione ep̄i.quia
habet malam fidem. Idem dic de quo-
cunq; debitore.vt no.Ang.in.l.qui ſeq̃-
tur.§.ſi viã.ff.de vſuca.⁊ dicit ꝙ hic com
muniter tenetur cõtra Bar.etiam ſi ſta
tuto caueatur.vt preſcriberet.⁊ hoc ſeq̃
tur.Jo.an.in.c.ij.de excep.lib.vj. Hoſt.
in.c.per tuas.de dona.⁊ Car.in.c.vigi-
lanti.eo.ti.⁊ eſt glo.no.in aut̃.vt eccle-
ſia romana centum an.ha.pre. que di
cit ꝙ tale ſtatutum eſſet iniquum preſi
dium ⁊ ſequitur Bald.in.ca.ſi quis per
xxx.ſi de feu.fuer.controuer.vbi dicit ꝙ
preſcribens ſcienter debitum ſemp po
terit denunciari. Secus eſſet ſi ignora
bat ꝓbabil̃r ac p̃ſcriberet etiam quo ad
cõſciam.vt voluit Inn.in.c.cura.de iu-
re.pa.⁊ in.c.quia pleriq;.de immu.ecc.
Pan.tamen in.c.fin.de preſcrip.diſtin-
guit ꝙ aut debitor ſciens debitum non
tenebat̃ offerre ita ꝙ ceſſando abſolu
tiõe nõ fuit in culpa.⁊ ſic p̃ſcribet qꝛ nõ

eſt in mala fide eo ꝙ potuit cogitare ꝙ
voluit donare vľrelaxare.ꝛ qñ tenet of
ferre vide donū tex.cū glo.in.l.itē mel
la.ff.de cōſti.pecu.ꝛ plenꝰ ꝑ Bar.ꝛ me.
ṡ.Obligatio.§.viij.addit tñ ꝙ poterit
denūciari iudici eccleſiaſtico.Si aūt te
a bat offerre ſic nō ꝑſcribet.qꝛ eſt i ma
la fide.Aut ſumꝰ i actiōibꝰ ꝛ exceptio-
nibus ꝛ cū varie ſint vario mō ꝑſcribun
tur.puta exceptio de nō numerata pe-
cunia poſt bieñiū nō pōt opponi.l.in ꝯ-
tractibus.C.de nō numera.pecu.repetitio
debitorum in alea non ꝑſcribit niſi per
l.an.vt i.l.aleaꝝ ludos.ff.de aleat.ꝛ hu
iuſmodi que multe ſunt que ſʒ Pa.i.c.
cū cā.de emp.ꝛ vē.etiā currūt ꝯ eccleſiā
ſm ſpacium decretū a iure ciuili.a quo
ſunt inuente nec expectat ſpaciū.xl.an
no.vnū tñ no.ꝙ omnis obligatio vel ex
ceptio ſpacio.x.vel.xx.annoꝝ ꝑſcribit.
l.obligationū fere.§.placet.ff.de ac.ꝛ
obl.Aduerte etiā ſm Bar.i.l.ſi ab hoſti
bus.C.qui.nō obici.lō.tē.ꝑſcri.actiōes
ꝑtorie rei ꝑſecutorie ſunt ꝑpetue niſi dē
tur ꝯ ius ciuile puta redhibitoria.qꝛ dā
tur ꝯ cōtractū validū de iure ci.ideo fi-
nit anno.Secꝰ ſi ꝯ ꝯctū inualidū de iu-
re ciuili.qꝛ ſic eſt ꝑpetua qd̄ no.itē diſti
gue qꝛ actio eſt data in penā ſolū ſi pre
ſcribit etiā ſciente debitore in cōſcia qꝛ
in penalibus nō tenet in cōſcia.xij.q.ij.
fraternitatis in glo.Si ꝟo data nō ē in
penam ſed in ſatiſfactionē leſi.vt actio
ꝗto minoris.ꝛ hm̄ōi ſic data ſcia debi-
toris non ꝑſcribit in cōſcia qn teneat ſa
tiſfacere leſo.xiiij.q.vj.ſi res.Aut ſumꝰ
in rebus mobilibꝰ ꝛ ſic currit vſucapioꝛ
q̄d reqrit vide vſucapio.§.ij.Aduerte
tamē qd̄ cōtra minores nō currit vſuca
pio vt no.in.l.ſicut.C.in quibus cau.re
ſtitu.in integ.non eſt nece.
43 ¶Sed q̄d dicemꝰ de fundo dotali qui
iam inceperat preſcribi anteq̄ daret in
dote.Rñ.ꝙ preſcriptio nihilominꝰ cur
ret.licet nō potuerit inchohari poſtq̄
eſt factus dotalis.Secus erit de pupil-
lo alteri ſuccedenti cōtra quē nō currit
preſcr.durante pupillari etate licet an
tea fuiſſet incepta ſʒ differetur vſq₃ poſt
pupillarem etatem.C.de preſcript.xxx.
vel.xl.anno.
¶Utrū ſucceſſor ſingularis inuaſoris 44
preſcribat ꝑ.x.an.inter pñ.tes.ꝛ.xx.iter
abſentes.Rñ.Pa.i.c.nihil.eo.ti.ꝙ non
quātūcūq₃ habeat bonā fidē ꝓpter vi-
tium reale ꝙ ſequit quēlibet poſſeſſorē.
l.vitia.C.de acqui.po.ſʒ oportet currat
ſpaciū.xxx.vel.xl.an.ꝛ ſic bñ preſcribit
etiam in rebus inuaſis.vt not.inſti.de
vſuc.§.furtiue.dūmodo ſit bone fidei ꝛ
a ſe vult incipere ꝑſcriptionē.vt no.gl.
in.d.§.furtiue.Succeſſor ꝟo vniuerſa-
lis non ꝑſcribit de iure ciuili ſi defun-
ctus habuit malā fidem etiā ſine violē
tia qꝛ cenſet eadē perſona cum defun-
cto in aut.de ureiu.a mo.ꝑſ.Dy.tamē
in regula poſſeſſor.ꝛ glo.in regula qui
in ius.lib.vj.ꝛ gl.in.c.de.iiij.eo.ti.ꝛ alia
glo.i.c.cura.de iur.pa.tenet ꝙ de eq̄ta-
te canonica ſi eſt bonefidei poſſeſſorꝛ in
ꝑſonam ſuam ichoat ꝑſcriptionē ꝑſcri-
bet.Sed Pañ.poſt do.Anto.in.c.ſi di-
ligēti.tenent ꝙ nō ꝑſcribit.ꝛ meliꝰ qꝛ cū
nō habeamus ius canonicū ꝯ ius ciui-
le exꝑſſum in hoc nō debemus ab eo re
cedere.ꝛ iura q̄ allegāt loquunt de ſin-
gulari ſucceſſore nō de vniuerſali.Ad-
uerte tñ hic ꝙ lʒ mala fides defūcti no
ceat heredi nō tamē noceat emptori ab
herede ſecundū Bar.in.l.poſt pluribꝰ
in fi.ff.de vſuca.ꝛ dñm Franc.de are.in
d.c.ſi diligenti.
¶Utrū diu ſoluens indebitum teneat 45
poſtea cognoſcens indebitū.Rñ.ꝙ nō
quātumcunq₃ tempus defluxerit.ſʒ po
teſt deſiſtere a ſolutione decetero.l.tri-
bus.C.de ag.cen.ꝛ co.c.peruenit.de cē-
ſi.xvj.q.iij.clerici.eſt gl.x.q.iij.c.quia.
¶Quō interrūpit ꝑſcriptio.Rñ.ꝙ duo 46
bus modis.ſ.naturaliter.ſicut quando
deficit vnum de ſubſtantialibus ꝑſcri-
ptionis.vt ſi ꝑdit poſſeſſionem ꝛ huiuſ-
modi.Ciuiliter ꝟo ꝑditur diuerſimode
quo ad forum cōtentioſuʒ.de quo vide
Pa.in.c.illud autem.eo.ti.ſʒ quoad cō-
ſciam qualitercunq₃ quis conſtituat in
mala fide ante completā ꝑſcriptionem
vel vſucaptonē quomodocūq₃ hoc fiat

ſemper interrumpitur.⁊ hoc.tene.
47 ¶Utrū tutus preſcriptione teneat in
foro aie reſtituere rem preſcriptam cuȝ
cognoſcit rem fuiſſe alienā.Rn̄. Pa . in
c.vigilāti.eo.ti.ꝙ nō ex multis rōnibꝰ.
Sȝ melior eſt quam ponit in.c.fi.eo.ti.
qꝛ ꝙ iu re poſſidet iuſte poſſidet ⁊ ſi in
ſte bene ergo nō alienum ſed ſuum er-
go non peccat nō reſtituēdo xiiij.q.iiij.
q̄d dicā.⁊ hāc opi.tenet gl.in.d.c.vigi-
lanti.Jo.Uincen. Tancr. Gof.ho. Jo.
An. in regula poſſeſſor li.vj.in mercu-
ria.⁊ Inn.i.c.fi.eo.ti.hug.in.c.ſi virgo.
xxxiiij.q.j.Jo.Sco.in.iiij.di.xv.dominꝰ
An.in.d.c.vigilanti.dicit ſe diſputaſſe
ꝙ quo ad forum anime tenetur.Ratio
quia cauſa preſcribendi nō eſt omnino
ſufficiēs quo ad forum contentioſum
dicit teneri.Alij aūt indiſtincte tenent
ꝙ tenetur.Sȝ ego teneo opini.Pan ꝙ
nō teneat niſi foret ita eēt ſcrupuloſus
ꝙ non poſſet deponere conſciam quin
teneat.qꝛ ſic teneret.xj. q.iij cui eſt illa
Nec ob.rō domini ant.de p̄ſriptiōe ꝯ̄
euȝ qui nō poteſt imputari de negligē
tia qꝛ haberet remedium petendo reſti
tutionē ex clauſula gn̄ali quam ſi pe
tet in cōſcia erit reſtituēdus.ſi vero nō
petet nō tenebitur reſtituere per not.ꝑ
Inno.in.c.quia pleriqꝫ.de immu.eccl.
Itē qꝛ p̄ſcriptio d̕ iure canōico nō ſolū
eſt in odium negligentis.ſed etiā pro-
pter bonum ⁊ equum. xvj.q.iij.§.pōt.
Unde ſicut dicit Bal.in.c.ſi qs ꝑ.xxx.ſi
de feu.ꝯtrouer.fue.ꝙ ſtatutum laicoꝝ
denegās audientiā in foro ſeculari pro
pter equū ſeu bonū publicū valet in cō
ſcia nec habet locum denūciatio i iudi-
cio eccleſiaſtico.puta ſi ſtatuto caueturꝙ non ſoluens gabellam iuſtam nō au
diatur vel inſtrumentum quod non re
peritur regiſtratū in li.communis pre-
ſumitur falſum.Idem dicit Bart.in ex-
trauagāti ad reprimendam in.v̄.denū
ciationem.de velleiano ⁊ macedoniano
ꝙ nō valet denūciatio in foro eccleſia-
ſtico qꝛ dat eis maxima equitate natu
rali.ſic a fortiori non habebit locum in
preſcriptiōe que tam a iure ciuili quaȝ
canonico propter bonum publicuȝ eſt
inuenta ⁊ cum maxima equitate ⁊ iō ve
riſſimā crede etiam in conſcientia opi.
Pa.⁊ ſequentium eum.
¶Sed quero quod remedium poterit 48
habere ille contra quem eſt completa
preſcriptio.⁊ cui nulla poteſt imputari
negligentia.Rn̄. quod ſi aliquo legiti-
mo impedimento fuit detētus.commu
niter tenēt docto.quod petere poterit
reſtitutionem in integ.vſqꝫ ad.iiij.an-
nos ſequentes qui incipiunt a die ſciē
tie poſt ceſſationem impedimenti legi
timi.Ratio quia iſtud quadriennium
non currit ignoranti.vt in capitulo pri
mo de reſtitut. i integ.libr.vj. In ver-
bo ſi quis negligenter omiſerit.Igno-
rans enim non negligit.vt probatur
in.capitu.ij.iuncto.c.quia diuerſitatē.
de conceſ.prebē.Et hanc opi tenet Jo.
de ligna poſt ꝫēꝫe.in cle.vna.de in in-
teg.reſt.⁊ Pa in.c.ex literis.de reſtitu.
in integ.⁊ placet mihi vt ſapiat natu-
raȝ eius in cuius loco ſubrogatur.ar.c.
eccleſia.vt lit.pen.⁊ iſtud quadriennīū
ſuccedit loco anni vtilis qui olim cō-
petebat.vt in.l.fin.C.de temp.i integr.
reſti.⁊ ideo a principio erit vtilis. licet
poſtea ſit continuus.
¶Utrū eccleſia petat reſtitutionem in 49
integrum poſt completam preſcriptio
nē.Rn̄.communiter tenetur quod ſic in
capitulo primo eo.⁊ gl.in capitulo pri
mo de reſtit.in inte.vſqꝫ ad.iiij.ann.vt
ſ.dixi de impedimēto legitimo.⁊ ad.c.
ſanctorum.eodem titulo dico quod eſt
verum quod nō datur quando eccleſia
preſcribit cōtra eccleſiam vt ibi.ſi vel-
les tenere ſecundum aliquorū opi.qđ
currit ſemper preſcriptio in caſibus in
quibus dixi dormire.dic qđ dabit illis
ſimiliter reſtitutio vſqꝫ ad quadrien
nium.
¶Sȝ poſſet dicere aliquis ad quid va
let preſcriptio ſi talis contra quē pre-
ſcripſit poteſt petere reſtitutioneȝ.Rn̄.
quod valet ad hoc quo ad foruȝ cōſciē
tie ſecundum Inno. in capitu.quia ple
riqꝫ.de immu.eccle.quod nō tenet eā

reſtituere niſi petatur ⁊ ſi non petitur infra tempus debitum iam amplı⁹ nõ tenebitur etiã ſi petatur niſi fuerit impeditus ex facto iudicis vel aduerſarij vt vult gl. in cle. vnica de reſtit. in inte. ꝙ nota.

15 ¶ Utrũ negligẽs poſſit agere contra illum qui rem ſuam alienauit. poſtq̃ ille cui fuit alienata vſucepit rẽ ſibi alienatam. Rñ. ꝙ ſic qꝛ talis alienatoꝛ tenetur ſibi ex delicto ⁊ ſua negligẽtia non fecit ceſſare delictum illi⁹ de quo vide ꝙ no. Bart. in. l. iij. ff. de alie. iu. mutan. cauſa fact.

Preſũptio ꝑmo erga aliq̃d aliõ ẽ a ſe triplex Prima eſt iuris tantum que eſt quando ius ſuper dubio ⁊ veriſimili preſumit aliquid. Scđa eſt iuris et de iure q̃ eſt quando ius ſuper aliquo preſumit ⁊ vltra diſponit ita eſſe nec poſſe cõtrarium probari. ⁊ de iſtis habes in gl. in c. j. his qui de ſpõ. ⁊ differt iſta preſumi ſcđa a fictiõe iuris. qꝛ p̃ſumptio eſt ſup facto dubio in quo ius vadit per coniecturas preſumendo ita eſſe ⁊ diſponẽdo ꝙ vult ita eſſe ⁊ nõ poſſe ꝓbari cõtrarium. Fictio vero eſt ſuper certo vno modo conſiſtente quod tamen aliter a iure eſſe fingit puta certa eſt lex ꝙ mulier non eſt ſtipulata dotem ſibi reddi tamen fingit ſtipulationem interueniſſe. l. e. vnica. in prin. C. de re. vxo. ac. Idẽ in arrogato qui ſemper fingitur. ſtipulat⁹. iiij. parte de bonis arrogatoꝛis ſi emãcipetur. l. ſi arrogatoꝛ. ff. de adop. ⁊ hanc differẽtiam no. gl. in. d. l. vnica. in. §. accedit. et ſic contra fictionem iuris nõ poteſt probari. quia lex omnino intendit contra veritatem fingere. glo. eſt in. l. a diuo pio. §. pignoꝛa. ff. de re iudi. ſed p̃ſumptio iuris. ⁊ de iure aliquã do admittit probationem vt no. in. d. c. is qui fidem. de ſpon. ⁊ in auto. ſed iam neceſſe. C. de donat. ante nupti. Tertia eſt hominis ⁊ hec triplex. prima violenta. vt cum inuenitur ſolus cum ſola in loco ſuſpecto. puta lecto ⁊ huiuſmodi de quo in. c. literis. ⁊. c. ſe. d̃ preſumpti. xxxij. q. j. dixit dominus. ⁊ hec valet ad probãdum omnia excepto crimine maxime. graui facit. c. literas. de preſũpt. vbi ex vehementi preſumptione nõ punitur quis de crimine: quia in crimine debent eſſe probationes lumine clariores. C. de probat. l. ſi. v. q. vj. ep: phanũ vnde ex iſta iudicans proximum ſuũ in animo ſolum in aliquod delictum cõmiſiſſe non peccat quia licet ex tali iudicare vt pꝫ in. d. c. literis. ⁊ tenet Nicol. de lira ſuper Mat. vij. c. ⁊ Alexã. de al. ij. ij. Secũda eſt ꝓbabilis que inſurgit ex aliquib⁹ ſuſpitionib⁹ ⁊ probabilibus ⁊ hec facit ſemiplenã probationẽ ⁊ ſiquis infamat⁹ ſit iducit purgationẽ de pur. c. ſi q̇s degradu ⁊ aliquãdo cũ vno teſte vel iuramẽto facit plenã ꝓbationẽ de preſum. illud ⁊ in hac debem⁹ aſpicere actũ ſcđm ſuã exiſtẽtiam ⁊ naturã vt in. c. literas. ⁊. c. tertio loco. e. ti. nõ ſm accidẽtalia ⁊ ideo male dicit gl. in. c. abſit. xj. q. iij. dũ dicit ꝙ videns clericũ oſculantẽ mulierem: debet preſumere ꝙ benedicat eã. Nam factũ ẜ. l. nõ debet p̃ſumi niſi malũ arg. c. j. eo. ⁊. l. nã Lud. noxi⁹. ff. ad. l. acq. ſicut eſt talis act⁹ cũ etiã cleric⁹ ꝓhibeatur ſol⁹ cuꝫ muliere fabulari. lxxxj. di. clericus. Et ex iſta poſſumus iudicare ſine peccato malũ qđ videm⁹ ſed iudicare aliud qđ nõ videm⁹ cui⁹ iſta eſt p̃ſumptio eſt mortale peccatũ ſi ꝑueniat ad firmã aſſertionẽ cũ ꝑtinatia ſm Alexã vbi. ẜ. veniale vo ſi ſtat in ſola ſuſpitione. ⁊ hec eſt tutioꝛ opinio. q̃ꝺq̃ gl. in. d. c. lr̃is. ⁊. d. c. ſi q̇s de gradu. videat̃ tenere foꝛe licitũ ẽt iudicare ex hac ſuſpitione. Alia eſt temeraria q̃ ſurgit ex malis hominib⁹ vel ex cauſis leuibus vel vbi actus põt eque referri ad bonũ ſicut ad malũ. ⁊ de hac loquit̃. c. eſtote. de re iu. ꝙ debem⁹ interpretari in meliorem partẽ. vñ no. ſm. Nic. ⁊ Alex. vbi. ẜ. ꝙ. ex talib⁹ lenib⁹ ſignis dubitare de bonitate frĩs eſt peccatum veniale qꝛ ꝓcedit ex humana fragilitate nec dicitur iudiciũ ꝓprie ſed ſuſpitio ſed ex talibus ſimiliter tenere in animo ꝙ frater ſit ma-

bus malo peccati mortalis ſic ē pecca‑rū mortale. ⁊ hoc ꝓprie dicitur iudiciū. quod eſt contra charitatē fraternam. Secus ſi iudicaret de peccato veniali quia eſſet veniale. Si ꝟo ex talibus ꝓ‑cedit ad punitionē multo fortiꝰ ē mor‑tale ⁊ de talibus intelligit̄ illō. Nolite iudicare. ſ. ex leuibus ſignis. Unde hec preſumptio hominis dr̄ firmatio con‑ceptꝰ mentis ab homine facta ex aliq̄‑bus ↄiecturis collectis ⁊ differt ab opi‑nione vel ſuſpitione qꝛ opinio vel ſuſpi‑cio nō firmat conceptum vt no. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. vt not. Pa. in ca. fi. de iureiu.

☞ De notatis i hoc verſi. ⁊ ꝙ preſum‑ptio habetur pro carta liquida. l. j. C. de pe. l. quicunq̄. C. de apo. pub. Bal. in. l. j. §. j. circa fi. C. de re. vxo. ac. et non eſt vera probatio Barto. in. l. iij. in. ij. no. C. de fide inſtru. niſi preſumptio iu‑ris. l. ſi tutor, et ibi gloſſa. et Bald. C. de peri. tuto.

Preſumptio
ſecūdo erga ſeipſū ſcdm̄ ꝙ accipit̄ a theologis. in. iij. diſ. xxvj. maxime a Ri. eſt duplex. Una q̄ orit̄ ex ꝓpria virtute ꝑ quā q̄s audet in opera excedentia propriam virtutem ſicut cū quis ponit ſe ad audiendum confeſ‑ſiones cum ignorans ſit ad meden. cū neſciat ad conſulen. et huiuſmodi vn‑de ſi ei hoc poteſt ſequi aliquod peri‑culum anime vel corporis vel notabile damnū eſt mortale pctm̄. Secus ſi q̄d paruū malū qꝛ eſſet veniale. item cum quis ponit ſe ad iudicādum quos non pōt vt laicꝰ clericū vel ad faciendū of‑ficiū ad qđ non ordinatꝰ. ⁊ hmōi com‑muniter eſt mortalis preſumptio ⁊ hoc eſt ſpecies ſuperbie ⁊ opponitur ma‑gnanimitati. vꝫ dicit ph. iiij. ethi. ⁊ ori‑tur ex vana gloria Un̄ Grego. xxxj. mo‑ra. ponit ꝑſumptionē nouitatum vane glorie. Alia eſt ꝑſumptio q̄ eſt peccatū in ſpiritū ſanctū q̄ opponitur virtuti ſpei. ⁊ hec directe oritur ex ſupbia ſm Ri in. iij. d. xxvi. q. vj. ar. j. qua quis talē ſe exiſtimet quod deꝰ eum etiam peccā‑tē nō excludet a ſua gratia vel non pu‑niet. ⁊ ſic paruipēdit diuinam iuſticiam ⁊ hec eſt grauius peccatū q̄ꝫ prima. Sꝫ grauius iſta eſt deſperatio. ⁊ de iſtis vi‑de. S. peccatū. §. iij.

Primas
de ſit. xcviij. di. §. j. ⁊ vi de patriarcha.

Primitia
ſm Alexan. i. iij. parte ſumme eſt pars prima frugū domino offerenda.

¶ Utrum ſit de precepto. Rn̄. ſecundū Alexan. ꝙ ſic in duobus caſibus. pri‑mus quando eſt conſuetudo. Secun‑dus quando eccleſie miniſtri indigent ⁊ ipſas petunt. Intelligo de miniſtris illius eccleſie cui debentur. alias ſunt de conſilio ſunt enim de iure naturali et diuino ⁊ de precepto iudiciali ſicut et decime. et ſecundum diſtinctio. vt. S. decime. §. ij. 1

¶ Cui debetur. Rn̄. ꝙ eccl'ie parochia‑li. ar. c. doctos ⁊ ca. moderamine. xvj. q. prima. 2

¶ Quota pars pro primitia debet dari Rn̄. ꝙ quidaꝫ dicūt ꝙ ad minus de. lx. vnum. Alij dicunt ꝙ in fetibus ſemper primogenitum in alijs aridis et liq̄dis de xl. vnum ad plus vel ad minus de lx. Sed placet mihi magis opini. Inn. in capitulo. j. de decimis ꝙ ex quo non inuenitur expreſſum in iure canonico reliquitur in optione dantis vt det q̄ꝫ‑tum vult niſi cōſuetudo regionis aliud indicat ⁊ hoc tene. 3

Princeps
i ſpiritualibꝰ dicit̄ papa. In t̄palibus vero imperator regens etiam ciuitatū habetur loco principis vt not. gloſſa. ⁊ Cy. in. l. fi. C. de preſcrip. lon. tēp. ⁊ bar‑to. in. l. hoſtes. ff. de capti. et ideo ſicut ſcientia principis ſupplet defectum cu‑iuſlibet ſolennitatis. vt dicit Bald. in. l. nullus. C. ad. l. iul. ma. ⁊ quod no. Inn. in. c. cū oporteat de accu. ſic ſi fiat aliq̄d de licentia aut conſcientia regentis ciui‑tatem. ꝙ verū credo in temporalibus non autem in omnibus ſpiritualibus.

¶ Utrū princeps poſſit alicui auferre rē ſuaꝫ ⁊ dare alteri. Rn̄. cōiter tenetur

ꝙ nō ſine cauſa vide. lx.q.iij.p pricipalem.ꝛ.C.ſi contra ius vel pub.vtili.

2 ¶ Utrū princeps obligetur ex ꝯtractu ſuo. Rñ. ſūt opiniões in.l.digna vox.C. de legibus. Bal.tñ de vſib⁹ feudoꝝ in Rub.de natura feudi.tenet ꝙ ſic.vnde dicit ꝙ ſi princeps inueſtiuit aliquē de baronia vel caſtro ꝙ nō pōt eum puare ſine culpa nec ſucceſſores i imperio: vł regno vt extra de iudi.nouit.nec ob. ꝙ hꝫ plenitudinē ptātis qꝛ deus ſubiecit ei leges ſed nō cōtractus ex quibus obligatus eſt.

Priuilegiū ꝓprie eſt qñ aliquid cōceditur cōtra iura.ꝛ ſic dicitur quaſi puata lex. vt pꝫ.iij.di.priuilegia. Si vero aliquid cōcedatur ꝙ ſit preteritus cōe ſine preiudicio alicuius ſic proprie dicunt̄ beneficiū ꝛ nō priuilegiū.hoc no. Pau.in c.olim.de ver.ſig.

☞ De priuilegio ꝛ ꝙ dicatur poti⁹.ſ. ꝗ̄ contractus commune no. Bal.in.l.j. col.pe.verſi.vnde queritur.C.de fur.et in.l.j.C.de theſau.li.x.ꝛ Bart.in.l.nulla.ſic oppono ď.l.ſi vna.ff.de legi. ꝛ priuilegium continens ius cōe dꝛ ius cōe: vt per Bal in.l.j.col.pe.ṽſi.vnde queritur.C.de fur.

3 ¶ Quod ſunt ſpecies priuilegioꝝ. Rñ. quinꝗ quoddam reale vt illud ꝙ eccleſie dignitati ciuitati vel alicui loco vel aliquibus perſonis ratione loci vel alicuius rei conceditur extra eo.cuꝫ olim. ꝛ.c.ſe.ꝛ tale eſt perpetuum.quia ad heret rei niſi forte res pimatur.xxv.q.ij. c.j.ꝛ per totū vel niſi reuocetur ex cauſa.c.recolētes.§.j.de ſta.mo. Quoddaꝫ ſingulariter perſonale vt illud ꝙ alicui vel aliquibus perſonis conceditur certis ꝛ proprijs nominibus expreſſis de officio le.volentes ꝛ tale non egreditur perſonam cui conceditur niſi hoc exprimatur de conceſ.p̄.c.conſtitutus.ꝛ ſi cōceditur obtentu dignitatis non vtitur eo ſi aliam dignitatem adipiſcatur ea. bone.§.ſi.de poſtu.prela. Quoddam eſt communiter perſonale quod conceditur perſonis non expreſſis proprijs nominibus ſicut de priuilegio minorum xxv.annorum.ff.de mino.l.j.per totum. Quoddā ſingulariter pſonale eſt cōmuniter corporale vt illud ꝙ alicui collegio vel vniuerſitati cōcedit̄ ſic ꝙ quilibet ſingulariter de illa vniuerſitate ſe poſſit iuuare ď ſen.exc.c.cōtingit.hmōi ſunt priuilegia conceſſa fratrib⁹ minoribus.ꝛ predicatorib⁹. Quoddā tñ cōiter corporale vt illď quo ſolū cōitas nō ſinglaris pōt ſe iuuare ſicut dr̄.xij.q.ij q̇ manumittit.ꝛ iō priuilegia talia dicūtur corporalia.qꝛ cū collegio pereūt ſicut corpus cui inherent.

4 ¶ Quis pōt cōcedere priuilegiū. Rñ. ꝙ papa in ſpūalib⁹ ꝛ imperator in tēporalib⁹ regulariter: ꝛ cōcedit etiā imperator priuilegia eccleſijs ꝛ clericis ď immu.ec.p totū.ſimiliter papa etiā in tēporalib⁹ vt no.in.c. per venerabilem.q̇ fil.ſint legi. Item epūs ꝛ ſuperiores cuꝫ voluntate ſuorum capitulorū eodeꝫ cū olim et.ij.ſecundum Hoſ.ꝛ breuiter dicas qui poteſt facere conſtitutioneꝫ poteſt priuilegium concedere reſpectu ſue conſtitutionis vel rei ad ſe pertinens ſecundum Hoſti.

5 ¶ Quomō eſt interpretandū puilegiū. Rñ. ꝙ priuilegiū ꝓprie ꝙ eſt cōtra ius dꝫ ſtricte iterpretari.vt minus deroget iuri cōi ꝗ̄ poſſit.vt.c.cū dilectus.de conſue. Unde priuilegiū quo diſpenſatur aliquis illegitim⁹ vt poſſit ad ordines promoueri intelliget̄ de minorib⁹ tātū vt.ſ.ordo.iij.§.xv.immo ſi nō exprimit̄ cā quare cōcedit aut non fit ex certa ſcientia vel motu nō pſumitur de volūtate pricipis.l.j.C.de pe.bo.imo p īportunitatē obtentū.vt.l.j.C.ď fūdis linteoſis Bal.i.c.lꝫ cauſaꝫ.de pba.vult ꝙ ponatur ſimul ex certa ſcīa ꝛ motu ꝓprio. Idē dic i reſcripto ꝙ tollit ius tertij.idē in puilegio ad bñficia.vt in.c.ꝗ̄uis.de prebē.li.vj. Et hec limita niſi ꝯſuetudo aliter interpretet̄ vt no.i.c.ꝙ dilectio. de cōſangui.ꝛ affi. Item niſi verba aliď exprimāt.quia non recedimus ab ipſorū propria ſignificatione. niſi de mente aliter cōſtet.ita not.in capitulo olim.

e in.c.j his de ver.ſig. Aduerte hic ſm pa.i.c.cū ad hec.de cle.nō.reſi.q̄ ſi p̄uilegiū enormiter ledit eccleſiam vel aliū nō valet niſi fiat mētio ď hac enormi leſione q2 in dubio nō preſumit̄ p̄nceps cōcedere aliquid cū graui diſpendio alterius.l.quotiēs.C.de preci.impe.off.ꝛ in.c.ſuggeſtū de deci.ꝛ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne q̄d in loco pu.ergo taciturnitas inducit ſurreptionē.c.poſtulaſti.ď reſcri.Uñ priuilegiū immunitatis ab oneribus perſonalib9 cōceſſum alicui a principe nō liberat eum ab aliis oneribus que pōt breuiter ꝛ leuiter expedire.caſus i.l.decurio fortunā.C.de decurio. Si vo accipiam9 p̄uilegiū largo modo.ſ.p ol cōceſſiōe que ē preter ius ſic dico q̄ latiſſime p̄uilegiū p̄ncipis eſt interpretādū in preiudiciū ipſius concedentis.ſed in preiudiciū aliorū d3 diſtricte interptari.c.q2 circa.de priui.in vi.gl.ꝛ p Inn.in.c.olim.de vb.ſigni.ſi etiā ſit cōceſſum cauſa pietatis vt no.pa.in.c.cū dicat.de ec.ed.In dubio tamen debet potius interpretari vt aliquid valeat.ca.abbate.de ver.ſig.et l.quotiens.ff.de ver.ob.niſi preiudicet iuri diuino vel libertati ſpūs.vt no.pa.in.c.lʒ de regula.

4 ¶Sed quid dicem9 de priuilegio.ſeu gratia cōceſſa perſone cum ſimpliciter loquit̄.Rñ.q̄ intelligetur ſm conditionē pſone.l.ſi quis filio.§.irritum.ff.de iniuſt.teſt.c.placuit.ꝛ.c.ſic vine.xvj.q.j.ꝛ.l.plenum.§.ij.ff.de vſu.ꝛ habi.vnde dicit Bal.in.l.ex militari.ff.de teſta.mi.q̄ priuilegium conceſſum epō de celebrādo tempore interdicti videtur cōceſſum vt poſſit celebrare in pōtificalibus ſm qualitatem ſuam.

5 ¶Quomodo amittitur priuilegium dicas negotia.rñ.v.modis primo vnico actu cōtrario dicere ſi fiat ab eo q̄ hʒ ptātē renūciandi priuilegia.de conſti.c.cū acceſſiſſent. Limita iſtud verū vbi p̄uilegiū eſt ad non faciendum ꝛ conceſſum perſone priuate.Sec9 ſi eſſet conceſſū cōmuni vel eccleſie q2 nō perdit̄ vnico actu ſed requirit̄ tēpus.lx.an.in eccleſiaſticis vt no.gl.ꝛ doc.in.d.c.cū acceſſiſſent.ij.perditur ſpacio an.x.qn datū eſt ad aliquid faciendum ſi priuilegiatus eo nō vtitur.l.j.ff.de nundinis quod limitat pa.in.d.c.cū acceſſiſſent.verū quādo nō confertur eccleſie alias ſecus.ꝛ maxime hoc locum habet qñ nō faciens permittit facere actum contrariū.l.hec autem iura.ff.de ſerui.vr.pre.iij.pditur p ſcdm priuilegiū faciēs mentionem de priori.vel ſi non facit mētionē ſi primū erat generale ꝛ ſcdm ſpeciale.xxv.q.ij.per totū de preſcri.veniēs ꝛ ibi vide q2 lōgam habet caudā iiij.per renunciationem propriā de quo dic.vt.j.renunciatio.v.per reuocationē cōcedētis vidēs alios modos amittēdi in.c.ſuggeſtū de deci.per doc.

¶Qualiter priuilegium ſit exhibendū 6
Rñ.q̄ a locorū ordinariis requiſitis in loco cōgruo ꝛ ſecuro aut aliquibus viris prudentibus ꝛ omni ſuſpitione carentibus deputatis per ordinarios ad hoc tenetur priuilegiatus exhibere integraliter ꝛ clām de qua controuerſia eſt tranſcriptam.cap.cum perſone.eo.ti.lib.vj.

¶Utrū priuilegiati ſocius gaudeat eo 7
dē priuilegio.Rñ.pa.i.c.q̄ ſit.de indl.q̄ ſic qñ priuilegiū eſſet inutile priuilegiato ſi ſociū nō gauderēt alias facit.c.lʒ.de priui.li.vi.

¶Utrū impetrantes lr̄as familiarita 8
tis a cardinalibus gaudeāt priuilegio familiariū.Rñ.pa.in.c.cum dilectus.de cle.nō reſi.q̄ nō debent in aliquos gaudere.facit.c.ſi.de ver.ſig.lib.vj.

¶Utrum priuilegiatus ex aliquo ꝛ nō 9
vtēs eo gaudeat priuilegio vide ſupra Arg.§.iij.

Probatio alia euidētiſſima q̄ fit p p̄uilegia vl inſtrumēta indubitata ſicut in ſimili loq̄tur tex.i.c.pia.de excep.li.vj.Alia eſt omnes ꝛ clara que fit per teſtes vel facti euidētiā de coha.cle.ꝛ mul.tua.ꝛ.ij.q.j.ſcelus ꝛ i.c.j.ꝛ ibi glo.Alia minus euidēs que fit per cōiecturas.c.afferte.de preſum.Sūt etiam verſus ponētes.ij.

modos probationū.ſ.Aſpect⁹. ſcriptū teſtis notoria ſcriptū. Jurans cōfeſſus preſumptio fama probabunt.

De notatis in hoc.§.ꝛ quid ſit ꝓbatio no. bal.plene in rub.C. de ꝓba. col. j.verſi.redde igitur.ꝛ.l. ea quidē.col. vij.verſi.deinde pono.C.de accu.appellatione probationis venit plena probatio vt p Ang.ꝛ pet.de ſu.in.l.j.C.quoꝝ bo.bal.in.l.pemptorias ad ſi.C.ſen.reſcin.nō poſ.ꝛ Alex.i.l.eū quid ꝺ iureiu.

1 ¶Utrū in criminibus poſſit ꝓcedi per veriſimiles preſumptiones.Rñ.ꝙ non ſed debēt eſſe luce clariores.l.ſciant cūcti.C.de proba.poſita.q. viij.c.j.ꝛ.v.q. vj.epiphanium.Fallit in crimine ſimonie ca.ſicut de ſimo. et hereſis ca. cum contumacia.de here.libr.vj.et in.l.j.C. de hereticis.

2 ¶Utrū equiuoca inducant probationē.Rñ.ꝙ nō quia hoc non probat eſſe ꝙ ab hoc cōtingit ab eſſe.c.ij.de trāſla. prela.ꝛ in.l.neqꝫ natales.C. de ꝓbatio. Facit ꝙ no.Pa.i.c.illꝺ quoqꝫ de ꝓſum. vbi datio anuli quādoqꝫ ſignat inueſtiturā.vt in.c.ex ore.de his que fi. a maio.parte.c.quādoqꝫ dationem libertatis.l.ij.C. de iure aur.anulo. quādoqꝫ cōtractū matrimonij in.c. femine.xxx. q.v.Quandoqꝫ eſt ſignū dignitatis. vt in.c.clerici officia.de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ iō arguere ad vnum ſolū nō valet.Facit qꝺ no.idē Pa.in.c.fi.de cauſa poſ.ꝛ ꝓprie. vbi dicit ꝙ cenſus ſolutio nō facit probationē ſubiectionis.vt in.c.recepimus de priui.aliquādo ſic vt in.c.omnis ala de cen.ꝛ hoc ſm ſubiectam materiam.

Procurator

qs dicat̄ vide. ſ. economus.

1 ¶Utrū procurator qui vadens pro facto domini incidit i latrones ꝛ fuit vulneratus ſpoliat⁹ ꝛ huiuſmodi ſit a domino in aliquo releuādus.Rñ.pa.i.c. cū pro cauſa de procu.ꝙ non de neceſſitate videtur tex.in.l.inter cauſa.§.non omnia.ff.māda.quia hec ſunt extrinſeca a mādato ꝛ imputāda caſui fortuito.Secus in ſocijs quia vnus imputat alteri dāna que.occaſione ſocietatis cōtingunt.l.cū duobus.§.quidam ſagariam.ff.pro ſoc. ſed ſolū expēſas quas fecit eundo et redeundo et ſtando pro cauſa etiam ſi a prin. nihil dictū ſit de expenſis et etiam ꝗtuncunqꝫ voluntarie aſſumpſerit mandatum. Si autem principaliter iret aut ſtaret pro negocijs ſuis non poteſt petere niſi ꝙ expenditur pro cauſa.ſed de hoc vide.ſ.mādatum.§.v.

2 ¶Utrū adminiſtrator eccleſie poſſit inſtituere procuratorem Rñ.ꝙ ſic.c. petitio de procu.licet nō ſit dominus. vt in c.ij.ꝺ don.ꝗuis regulariter a ſolo dño poſſit inſtitui.

Prodigo

eſt filia auaricie de qua hēs. Interrogationes circa auaritiam.

De hic notatis et ꝙ proditor dicitur is ꝗ ſine cauſa.ꝛ diffidatione offendit eū qui de ipſo confidebat.Jtem ꝗ offēdit maiorem ſuum ſine cauſa. Jtem ꝗ bellum mouet ſine diffidatione. Jtem qui dat alteri venenū in potionem not. Bal.in.l.fi.C.de ſumma trini.ꝛ qb⁹ modis alias dicatur quis proditor vide alexan.in.l.reſpiciendum.§.delinquūt ante depenis.ꝛ Bal.ꝛ Saly.in.l.ij.C que res expor.non debent.

Prodigalitas

Utrum ſit pctm̄ Rñ.ꝙ ſic cū mediū libertatꝫ corrūpat. eſt tamē minus peccatū ꝗ̄ auaritia ſm philo.iiij.ethicorum.quia magis elongatur a liberalitate cui magis pertinet dare in quo excedit prodigus ꝗ̄ recipere vel retinere. in quo excedit auarus.

Profeſſio

tacita quō fit.vide.ſ.monici⁹ §.xij.

Adde notat.in hoc.§.et quod profeſſus non dicetur per duo ſemeſtria non continuata.Ange. in. lege fina.§. quotiēs ff.de pub.iudi.et dicitur mors ciuilis.l.deo nobis. C. de epiſ.et cle. et bar.in.l.j.col.iij.verſi.quero vt̄ hic.ff. ꝺ teſt.ꝛ non tenet profeſſio filie facta ob reuerentiam patris.vt per Jo. de imo. in.l ſi cum dotē.§.eo.antea.ff.ſol. ma.ꝛ Alexā.l.j.§.j.q.arum te. act.nec etiam

ꝓfeſſio facta per patrem de filio infan te.vt ꝑ Bar.⁊ doc.i pupillari.ad veri. ſi inquantum.§.pe.ſui.de vul.⁊ pu= pil.⁊ poteſt ipſuȝ penitere vſqȝ ad.xiiij. annos.l.incius.Spe.ff.ad mu.tex.cum gl.C.cū ſiun.⁊.c.cum matri.de regula.
1 ¶Que requirunt ad ꝓfeſſionem expreſ= ſam.Rñ.ſex primo ꝙ profitens comple uerit.xiiij.annu ȝ ſi maſculus.vel.xij.ſi mulier.vt in.c.j.de regu.li.vj.Fallit in. caſu de quo.§.nouitius.§.ij.Scḋo ꝙ pro feſſio fiat ei q̇ pōt religioni incorpora re vel de licentia eius ſm Innoc.⁊ Pa. in.c.porrectū.de regula.⁊ ſic profeſſio facta per ſe ſolum aut in manu epiſco pi nō ſolēnizat votum ſm do.Ant.i.d. c.porrectū.ita ꝙ ſi matrimoniū ꝯheret teneret niſi reciperet noīe alicuius in corpare valētis:q₂ valeret poſt ratifica tionē.nō aūt ante ⁊ ſic nō teneret m̄ri= moniū.Secus ſi non reciperet nomine eius.q₂ ratificare nō poſſet.Ge.i.d.c.cō ſtitutionē.de regula.li.vj.tȝ cū Lappo ꝙ ſi profeſſio ſit in manibus alicuius habentis adminiſtrationē religioſam obligat religioni i gñe ſaltem nō i ſpē niſi recipiat ab eo q̇ pōt icorporare illi. ꝙ crede verꝫ ſi talis habēs adminiſtra tionē pōt illā religionē i qua habet ad miniſtrationē obligare tali quē recipit aliter nō vt pȝ ꝑ ea q̄ dixi.§.nouiti⁹.§. xiiij.Tertio ꝙ fiat alicui religiōi appro= bate.c.vnico.de voto.li.vj.etiā ſi fieret i domo ꝓpria in manu p̄lati.tȝ.d.c.por rectū.iiij.ꝙ p̄lat⁹ requirat ꝯſiliū capitu li ſui.aliter nō valet ſm Jo.an.in q̄dā apoſtilla in.c.ad aplicaȝ.de regula ⁊ ſe quit Pa.ibidē.Sed verꝫ eſt ꝙ nō tenet ſeq̇.ſm Jo.an.⁊ cōiter doc.⁊ niſi req̇rat cōſiliū ꝙ actus ſit nullus patet in.c.no uit.iūcta gl.de his q̄ fiūt a p̄la.vnde va cāte monaſterio nō pōt aliq̇s recipi.vt in ſimili dicimus de collatiōe ſpectan te ad epiſcopum.vt in.c.ex vnico.ne ſe de.vacan.li.vj.iuncto.c.fi.de reg.li.vj. quod verū credo niſi haberet abbas vel prelatus ex cōſuetudine vel priuile gio ꝙ ipſe ſolū reciperet etiam cū cōſi= lio.Secus eſt de iure:q₂ creatio mona chorū de iure ꝑtinet ad abbatē ⁊ ꝯuētū ſm Jo.an.in.d.c.fi.allegat.c.ea noſcit. de his.q̄ fi.a p̄la.⁊ iō vacante monaſte rio ñ poterit cōuēt⁹ recipere.Sȝ p̄lato viuente nec p̄lat⁹ ſine cōuētu:nec cōuē tus ſine prelato poterit aliquem reci= pere.vt no.i.d.c.fi.v.ꝙ fiat ſimplr̄ d tri bus votis.ſ.obediētia caſtitate ⁊ pauꝑ tate:ꝙ ſi nollet ꝓfiteri niſi obedientiam ſolū ⁊ q̇ ad alia non teneri nō eſſe ꝓfeſ= ſus ꝓprie ſi expſſe hoc deducit.i pactū. q₂ remota ꝑte ſubſtātiali act⁹ remouet totū vt i.c.tua.de ſpō.ſed predicta tria ſunt ſubſtātialia ꝓfeſſiōi religionis.c. cū ad monaſteriū.de ſta.mo.Si ṽo ex= preſſe nō deducit in pctm̄.valet ꝓfeſſio d vno voto obediētie ſolū dūmodo ad dat ꝓmitto obediētiā ſm talē regulā ⁊ ſic itelligē Inn.d.c.cū ad monaſteriū. in reliquis vero lȝ nō ſeruet forma tra dita puta in regula monachorū.in ꝓfi tēdo tamē tȝ ꝓfeſſio ꝑ quecunqȝ verba fiāt q₂ defectus forme nō ſubſtantialis nō debet viciare actū ſicut dicim⁹ i ex cōicatiōe.c.ſacro.de ſen.exc.Ita no.pa. in.d.c.porrectū.Sexto requirit.ꝙ votū fiat vni religioni.q₂ vt refert dominus Ant.i.c.rurſus.q̇ cle.vel vo.doc.Bon. cōſuluerunt ꝙ ſi quis fecit ꝓfeſſionem certe regule.puta i ordine minorꝫ q̄ tñ ꝓfeſſio non valet .puta q₂ ante annum ꝓbatiōis.lȝ nō poſſit redire ad ſeculū tamē ſi cōtrahit matrimoniū tenebit. rō q₂ nō eſt facta vni de religionib⁹ ap= probatis vt requirit i.c.vnico.de voto. li.vj.quia cū nō valeat quo ad fratres minores nō eſt factū vni ſed in genere remanſit votum de profitendo vnam. d.c.non ſolum.de regula.li.vj.ergo nō dirimet.
¶Sȝ nunquid ſine peccato mortali po terit cōtrahere talis.Rñ ſecūdū Lap. Abb.⁊ recitat Ge.in.d.c.non ſolum.qḋ ſi profitens intendit illam ſolum ⁊ non aliam ſic nō peccat mortaliter.ratio q₂ iſte non profitetur regulam minorum. quia non valet.nec aliam quia non in= tēdit ergo votum nullū.Si vero profi tens indifferenter intenderet ſi non iſti 2

ſaltē illi tūc peccat mortalr̄.⁊ lꝫ Ge.in
d.c.nō ſolū.velit ꝙ etiā diminuat matri
moniū poſt ꝯctū.ex quo ꝓfeſſionē fecit
intēdēs ſe obligare ſaltē alteri tamen
ego nō teneo ſed dico cum Lap.⁊ Cal.
vt ipſe eos recitat ꝙ expreſſe ꝓfeſſus in
ordine mendicantium.ſ.ann.non obli-
gatur taliter quin teneat matrimoniū
ſi cōtrahat licet peccat mortaliter quā
do intendebat ſi non illi ſaltē alteri ſe
obligare.vt dictuꝫ eſt.quod not.⁊ vide
ad hoc.ſ. nouitius.§.xiiij.
3 ¶Utrū femina ꝓfitēs religionē maſcu
lorū in manib⁹ ipſoꝝ efficiat religioſa
lꝫ nō igrediat monaſteriū ſꝫ remaneat
in domo ſua.Rñ.pa.in.c.inſinuante.q̄
cle.vel vouen.ꝙ ſic etiā ſi non ſuſcepit
habitū dūmodo expreſſe ſit profeſſa.vt
in.d.c.porrectū.⁊ idē dic de maſculo ꝙ
etiā pōt ꝓfiteri cum pacto ꝙ ſtet extra
monaſteriū ſm Inn.in.d.c.inſinuāte ⁊
Bart.in aut.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl.
ſequit Pa.in.c.ex publico.de cōuer.cō
iu.⁊ ad.c.monachū.xx.q.iiij.rñdet ꝙ
verū ſine cā fieri nō poſſe.Ex quo pꝫ ꝙ
habitus nō eſt de ſubſtātia regule ſed
de accidētalibus vt no.idem.Pan.i.d.
c.porrectum.

Promiſſio Uide.ſ.pollici-
tatio.

Proprietas ꝓprie capit ꝓ
dñio.⁊ iō idē ē
dicere cauſa ꝓprietatis ſicut cā dñij.et
ideo in ſtatutis ſola poſſeſſio non veri-
ficatur proprie.not.Pa.in.c.j.de.cauſa
poſ.⁊ proprie.
1 ¶Quare fuit inuenta proprietas not.
xij.q.j.dilectiſſimis vbi dicitur propter
iniquitatem.ſcilicet negligentia ſm gl.
ibidem.

Proſoneta q̄ ꝯct⁹ faciunt
vſurarios. vide
Inno ⁊ Jo.an.i.c.michael.d vſu.gl.⁊ ar
chi.xlvj.d.c.ſicut nō ſuo.tu.dic.vt.j.Re
ſtitutio.j.in verbo vſurarius.§.v.

Proteſtatio vide.j. Recu
ſatio.§.ij.

Prouincia ꝓpe dr̄ q̄ hꝫ.x.vl
xj.ciuitates et
vnū regē vt.q.iij.Scitote.

Prudētia ſꝫ phi.ethi.vj.ē re
cta ratio agibiliū.
¶Qui ſunt actus ei⁹.Rñ conſiliarij.de 1
cōſiliatis ⁊ inuētis iudicare cōſiliata et
iudicata ad opus applicari ꝓcipere.Et
iſte.iij.actus eſt ꝓncipalis.q2 alij duo
ordinantur ad iſtuꝫ ſm ph.vj.Ethico.
¶Quot ſunt ei⁹ partes.Rñ.ꝙ.vj.pria 2
dicit monaſtica ꝑ quā qs regit ſeipſuꝫ
Scda economica ꝑ quā quis regit vnā
domum vel vnam familiam.Tertia mi
litaris per quaꝫ quis regit exercitum.
Quarta politica architectonica ſiue re-
gnatiua vel regis poſitiua ꝑ quā qs re
git ciuitatē vel regnū.Quinta politica.
ſ.ſimplr̄ dicta ſubditorū.ꝑ quā bene ſe
habēt ad conſeruationē police bene or
dinate de qbus.vj.Ethicoruꝫ.⁊.iij.Po
liticorum.
¶Que opponunt prudētie.Rñ.in.pru 3
dētia q̄ qdē pōt dici peccatū generale
ꝑ participationē inqꝫtum.ſ.in quolibet
pctō eſt defect⁹ in aliquo actu rationis
dirigentis.⁊ ideo ſm pctā circa que eſt
tale peccatum erit habet etiam impru
dētia ſub ſe ſpēs.ſ.precipitatio qua ali
quis per impetum paſſionis.vl̄ volūta
tis fertur ad aliquid agendum ꝑtran-
ſitis mediis per que opꝫ ordinate deſcē
dere recta conſiliādo.Que media ſunt
memoria preteritorum.Intelligentia
preſentium.Solertia in conſiderando
futuros euētus.Nō cōferens vnum cū
alio.Et docilitas per quaꝫ quis acqui-
ſcit aliorum ſententiis.Habent etiam
temeritateꝫ que eſt contemptus regu
le dirigentis vnde temere dicuntur il-
la fieri que ratione non reguntur ex
contemptu regule dirigentis.Habet ⁊
inconſiderationeꝫ quem certe iudican
do deficit Eſt ⁊ inconſtantia que defi-
cit in precipiendo.Eſt ⁊ negligentia q̄
eſt per defectum voluntatis.⁊ eſt pro-
prie in actus interioris defectu ad quē
pertinet electio.Eſt et pigritia ⁊ torpor
de quib⁹.ſ.⁊ quando ꝓdicta ſint pecca
tum mortale dicas ꝙ ſolum qñ ſunt ꝯ
aliquod neceſſariū ad ſalutem ꝙ prece-

pitur vel ꝙ eſt prohibitum. alias cōiter ſunt peccata venialia.

4 ¶ Que ſunt vitia q̄ ſimilitudinē habēt cū prudētia. Rñ. ꝙ ſūt quatuor. Primū eſt prudētia carnis inq̄tū ſtudiū rōnis ordinat ad finē qui nō eſt vere bon⁹ et q̄dē ſi ſumatꝰ ſm abſolutā rōnē ita ꝙ in cura carnis aut mū danoꝝ finis totius vite ſit ſic eſt pctm̄ mortale qꝛ per hoc auertitꝰ homo totaliter a deo, cū īpoſſibile ſit eſſe plures vltimos fines. et de hac dicitꝰ ad Ro. viij. Prudentia carnis inimica eſt deo. Si aūt ſumatꝰ ſm rōnē ꝑticularis prudētie ſic ē pctm̄ veniale: qꝛ ſicut affectio ad aliquod delectabile carnis vel mūdi ioꝛdinata ſine auerſione a deo eſt pctm̄ veniale ſic eſt ſtudiuꝫ ad illā. Silr dic de prudētia ſeculi. Si vero q̄s curā carnis in finē oꝛdinat honeſtū puta comeſtionē ad carnis ſuſtētationē vt deo ſeruiat ſic nō erit prudētia carnis. Similiter nec prudētia ſeculi quādo vtitur rebus mundi ad finem honeſtum. vide de hoc Tho. xxij. q. lix. Secūdū eſt aſtutia. Tertiū dol⁹. Quartū fraus. ⁊ lꝫ hec tria cōueniūt inq̄ntum q̄s ꝑ vias nō veras ⁊ ſimulatas vult cōſeq̄ aliquē finē. Tamē differunt inter ſe qꝛ ad aſtutiā ꝑtinet excogitatio hm̄ōi viaꝝ. Ad dolū ⁊ fraudē ꝓo pertinet ꝓprie executio opꝭ. ſꝫ dolus cōſiſtit in ꝟbis ⁊ factis fraus ꝟo ꝓprie in factis.

Pubes q̄s dicatꝰ habes. ꝫ. xx. q. ij. §. cū ergo. ⁊. q. ij. c. ſi. qualibet. ⁊ de deſpō. impu. c. pubes. ibi dicitꝰ puberes ſunt vocati a pube. i. pudētis coꝛpis. qꝛ hec loca prio lanuginē ducūt. ⁊ hodie dic. ꝙ eſt maſculus. xiiij. an. ⁊ femina. xij. vt. ꝫ. Impubes.

Publicū dr̄ dupliciter. ſꝫ Pan. in. c. ex literarum. de temp. oꝛ. vide Notoꝛiuꝫ. ⁊. ꝫ. Occultum. Itē publicū differt a cōi. qꝛ cōe dr̄ qđ eſt oībus animātib⁹ etiā brutis cōe. ſꝫ publicū dr̄ qđ eſt in vſu hoīm tm̄. vnde publicū. quaſi populicum.

Pudicus dꝫ eſſe ſacerdos: vt verbis: moꝛib⁹ pudoꝛē indeſinēter exhibeat. xliij. di. §. ſ.

Pudicitia ē animi virt⁹ qua q̄s verecūdatꝰ de actibus de quib⁹ homines magis verecundantur ⁊ ē ſunt actus venerei ſcd̄m Aug. de ciuita. dei comiteq̄ꝫ habet foꝛtitudinem vt potius quelibet mala tolleret q̄ꝫ malo conſentire decernat. xxxij. q. v. ita ne.

Punitio nō dꝫ eſſe ſine cauſa lꝫ aliquādo ſine culpa de re. iu. ſine culpa. li. vj. de quo vide ꝫ. Coꝛrectio ⁊ pena. et vbi debet puniri. vide. ꝫ. Pena. §. xxiij. cum ſequenti.

Purgatio quadruplex. alia ſp̄ūalꝭ. ſ. a peccatis ⁊ hec fit ꝑ baptiſmū. ⁊ pn̄iam de cōſe. diſt. iiij. nō pōt. Et ꝑ ſacramētoꝝ receptionē de cōſe. diſt. ij. cum omne. Et per fidei feruoꝛem. xv. q. vi. c. vlti. de coha. cle. ⁊ mu. c. veſtra. ⁊ per quelibet opera pietatis. xxij. q. ij. ſi quelibet. Alia dicitꝰ ignis purgatoꝛij. de qua. ꝫ. purgatoꝛiū. Alia dicitur vulgaris que a vulgo ē inuenta ⁊ hec fit cum ferro candēte aqua feruenti. Aut cū duello ⁊ ſi euaſerit ille ſus ſit immunis ⁊ hoc ꝓhibetꝰ ſub pena moꝛtalis peccati. ij. q. v. mēnā. ⁊. c. conſuluiſti ⁊ de pur. vul. per totum. qꝛ eſt ꝯtra id deuteronomij. vj. Nō tentabis dn̄m. Alia dicitꝰ canonica a iure canoni. inuenta. ⁊ hec fit per iuramēti p̄ſtationēm coram ſuo iudice. ⁊ illis apud quos infamat⁹ eſt ſic iurādo ſup euāgelia ꝙ tale crimen non commiſit ſuper quo eſt infamatus nec ad id operā dedit ⁊ huiuſmodi. ⁊ debet habere tot cōpurgatoꝛes quot iudicenti purgationem canonicā videbitur attenta enoꝛmitate criminis qui ſint bone opinionis. ⁊ non ſit veriſimile eos periurare. ⁊ qui eius conuerſationeꝫ ſciant ⁊ ſint eiuſdē oꝛdinis ſi eſt poſſibile qui ſimul iurēt ꝙ credunt euꝫ verum iuraſſe vel ꝙ bonū exhibuit iuramentum hec probātur de purgatiōe canonica per totum.

¶ Quādo debet induci canonica purgatio. Rñ. ꝙ qñ apud iudicem ſuum q̄s 1
eſt infamatus ⁊ infamia publica laboꝛat ⁊ apud graues ⁊ bonos viros et nō

ſit orta ab inimicis.tūc iudex dʒ ꝓfige-
re terminū vt ſi quis vult accuſare cō-
pareat.⁊ ſi accuſator apparet audiatur
canonice.Si vero non apparet infamia
mala crebreſcit tūc ꝓcedat iudex ad in
quiſitionem ⁊ ſi nullus apparet etiam
denūciator nec conuincit̄ tunc cōpellat
eū ad purgationem canonicā. hec not.
Jo.ij.q.v.ꝑſoyter.⁊ per totum.⁊de pur
ga.cano.per totum per doc.

2 ¶Sed nunqd iudex ex ſola ſuſpitione
poterit purgationē canonicā indicere.
Rn̄.ꝙ ſi infamia nō laborat.vt dixi non
poterit.niſi forte fuerit accuſatus.ij.q.
v.§.ecce qualiter. Un̄ not. ꝙ veriſimilis
ſuſpitio ſufficit ad indicēdā purgatio-
nē ꝑdictā lʒ nō ſit īfamat⁹ ſʒ temeraria
ſuſpitio repellit̄ extra.e.ca.ſi qs de gra
du.ij.q.i.c.i.Uiolētia aūt ſufficit ad ſen
tētiā.xxiij.q.i.dixit.no.Archi.ij.q.v.om
nibus.Jnno.Hoſti.in.d.c.ſi qs de gra-
du.Limita hoc vt.§.preſumptio ꝓmo
verum in leuibus.

3 ¶Utrū ad dictū vni⁹ mulieris ſit indi
cēda.Rn̄.ꝙ ſic ſi infamia ex hoc apud
graues reſultat.c.ſignificaſti. de adul.

4 ¶Que pena deficientis in purgatione.
Rn̄.ꝙ ſi accuſet̄ ⁊ indicat̄ ſibi purgatio
ſi deficit puniet̄ ac ſi fuiſſet cōuictus de
ſimo.c.de hoc.ſi vero per modū inquiſi
tionis agatur aut denūciationis pena
erit arbitraria. Ut no.Gof.Hoſti. ⁊ Pa.
in.c.accedēs.de accu. Similiter dic ꝙ ſi
nō preceſſit aliquis modus agēdi nec
ꝑ accuſationē inquiſitionem aut denū-
ciationem ſed ſolum ꝓpter infamiam
iudex indicit purgationē tūc ſimiliter
ſi deficit punit̄ extraordinarie. ⁊ eſt ca-
ſus.c.ſignificaſti.de adul.Et ſic eum in
tellige ⁊ aduerte qꝛ dicit Jnno ꝙ cū iu-
dex hoc caſu procedat ex preſumptiōe
ꝙ dʒ multū temperare ſententiā.vt no.
in.c.afferte.de preſump.

Purgatoriū eſt pena gra-
uiſſima mi-
nor tamē ꝗ̄ īfernalis.vt patet.xxv.d.c.
qualis.de pe.di.vij.c.ſi.

¶Qui ſūt q̄ purgāt̄.Rn̄.ꝙ illi q̄ moriūt̄
ī charitate q̄ tn̄ nō ſatiſfecerūt ꝓ eorum
peccatis in hac vita.xxv.d.c. qualis.⁊.
c.ſeq.

¶Quō iuuant̄ aīe defunctorū.vide.ſ. 2
ſuffragia per totum.

Purificatio poſt partū mu
lierū nō eſt ne
ceſſaria.vn̄ ſi voluerint intrare eccl'iam
vt gratias agāt nō peccant.Si tamē ex
veneratione aliquādiu voluerint abſti-
nere deuotio earū nō eſt prohibēda de
purgatio.poſt par.c.vnico.

Puſillanimitas oppo
nitur
magnanimitati ꝑ defectū:qꝛ deficit pu
ſillanimis a ꝓportiōe ſue potētie dū re
cuſat in illō tēdere quod ē cōmēſuratū
ſue potentie ⁊ ſic eſt peccatū ⁊ tale qua
lis eſt obligatio ad illud in qō tēdere re
cuſat.ſiue ſit preceptū ſiue ſit ꝓhibitio.
Sec⁹ ſi ſit circa cōſilia vt intrādi religio
nē audiendi cōfeſſiones vel predicandi.
quib⁹ ex officio nō incūbit de neceſſita
te qꝛ ſic eſt pctm̄ veniale. hec ex Tho.
xxij.q.cxxxij.⁊ eſt filia accidie.

Quadrageſima

quādo ⁊ quō fuit īſtituta not
in.c.qdrageſima.de cōſe.diſt
v.vbi dʒ ꝙ a xp̄o fuit inſtitu
ta ⁊ vt decimā annorū deo reddamus.
Quando eſt incipienda ⁊ a quibus ab-
ſtinēdum.Et qua hora comedendū.vi-
de.ſ.Jeiunium.

☞Ad notata hoc verſi. quid ſi alicui
iniungatur ieiuniū trium quadrage
ſimarum an debeat fieri per tres an-
nos..vide Corſe.ſing.ſuis ī verſi.qdra
geſima. ꝙ debent fieri in vno anno vbi
ponit tp̄a ⁊ textus hoc probantes.

Quarta falcidia vel trebellia-
nica. vide legittima.
Quarta funeralis.vide canōica.portio.

Queſtuarij dicunt̄ q̄ diſcur
rūt ꝓ elee moſy
nis q̄ nullomodo recipi debēt niſi veras
literas aut apoſtolicas aut dioceſani
oſtendāt.et ponit̄ forma literarū capi-
tulo ex eo.de pe.et re.et ſi habent lite-
ras apoſtolicas non debent acceptari

niſi prius ſint per epm examinati cle.
1 ab'ſionibus de pe.⁊ re.

¶ Utrum tales q̃ſtores ſint ꝑ mittēdi predicare. R̄n. ꝙ nō niſi ſolūmō ꝙ i literis ↄtinet populo proponere vt in.d.c.cum ex eo.et de here.vt officium libr.vj.⁊ di.
2 cle.abuſionibus.

¶ Quid ſi ↄtinetur i eorum literis. R̄n. ꝙ i locis religioſis honeſte ⁊ charitatiue recipiant et ꝙ fideles ad eorū exhortationē conuocēt. R̄n. ꝙ nihilominꝰ clerici ⁊ rectores eccleſiarū nō tenētur inuiti p̄dicta facere: q2 tales litere q̃ſtū ad huiuſmodi conuocationes ſunt reuocate ipſo iure. vt habet in extrauaganti Cle.iiij.

3 ¶ Quō nō debēt in tabernis vel aliis locis incōgruis manere. aut inutiles expenſas facere. aut habitū falſe religionis protere. aut idulgētias vel alia mēdacioſa proponere: habentur in.di.cle. abuſionibus. ⁊.d.c.cū ex eo.

4 ¶ Sed nunq̃d ſi publice delinquant tales poterūt ab ordinariis puniri. R̄n. ꝙ ſic licet ſint exēpti de priuil.ca.tuarū.

Queſtus dr omne qđ ex opa cuiuſcūq3 deſcēdit. ff.ꝓ ſoci.l.queſtus glo.j.lucrum

Rancor ē diſcipliceñtia ↄ aliquem ꝓp quē deſiderat vel querit qđ malū alteri ⁊ eſt filia accidie qñ ꝓcedit ↄ aliquē eo ꝙ idn cit r ſi ab bn opandū aliq̃n filia ire. ⁊ eſt pctm mortale ſi malū ꝙ alteri q̃rit vel optat eſt quid alicuius importantie et cū deliberatione voluntatis. vt elitio a Tho.xxij.q.xxxv.limita tamē vt ſupra odium.

☞ De notatis in hoc.§.ꝙ rancor ſit remittēdus lz nō iniuria no.Bar.in.l.ſi tibi.§.in.vlt.q.ff.de pac.cenſetur tamen rancor remitti non pena per eum qui in cōfuſione ſacramenti remittit iniuriā Barto. in.l.ſi tibi.§.quidam.in vlti.q.⁊. ibi omnino Bal.⁊ Pan.de ca.⁊ Alex.ā. col.j.verā extra glo.querit.ff.d pactis. vide Bar in.l.nō ſolū.§.j.⁊ ibi ꝑ Alex. ⁊ Bal.ſing.§ſi quero.in xlvj.ff.de iniu.

Ratio hz triplicē gradū in hoīe ꝑ philo.j.ethicorū. ¶ Primus eſt ante cōpletū ſeptēniū. vbi non intelligit nec per ſe nec ab alio capere poteſt ⁊ ideo illo tēpore nulli contractui eſt aptus. Secundus gradus eſt cū ab aliis capere poteſt licet imperfecte ſed ipſe per ſe non ſufficit ad intelligendū ⁊ iſtud eſt in fine primi ſeptēnij regulariter ⁊ tūc poteſt promittere aliquā ad que natura inclinat non tamen cū obligatione perpetua. ¶ Tertius eſt quando ab alio cape pōt ⁊ ꝑ ſe ipſum cōſiderare ⁊ iſtud eſt in anno pubertatis. ⁊ tūc poteſt ſe obligare quo ad pſonam. ſ. ad votū religiōis matrimoniū ⁊ hmōi. ſed quo ad exteriora nō niſi i fi.xxv.anno. Ratio finalis eſt anima legis vide lex. §.iij. et quomodo cognoſcatur qñ ratio eſt finalis vel impulſiua. vide ſupra Cauſa.

Ratiocinia ſunt redditiones rationum ad quas quis obligat ad miniſtrationē reipublice vl p̄uate. Nā ſūt q̄dā ratiocinia publica quibus obligant officiales curie ex adminiſtratione aliquarum ad rempublicā pertinentium. vt. C. de epi.⁊ cle.l.officiales. Quedam dicuntur priuata quibus obligantur homines ex adminiſtratiōe rerū priuatarum vt tutores curatores actores ꝓcuratores executores extra de obl.ad rō.c.vno.

¶ Utrum obligatꝰ ad rōcinia poſſit ordinari. R̄n. ꝙ poſt dimiſſionē adminiſtrationis ſi eſt obligatus reipublice ex adminiſtratiōe ꝓmoueri nō pōt añ reddita rōcinia.c.p̄terea.l.di. ſecus ſi eſſet obligatus ex mutuo vel alia cauſa.l.reſcripto.ff.de mu.⁊ ho.C. de epi. ⁊ cle. quiſquis emēſis. ſi vo eſt obligatꝰ pſone p̄uate tūc ſi tenet ꝺ dolo ⁊ fraude ⁊ ↄſtat repellit. Si vo cōſtare nō pōt vel tenet ex alia culpa ſic pōt promoueri. in officio aūt adminiſtratiōis exñs an poſſit promoueri. Mihi placet opi. Inn.in.d. ca.vnico vbi dicit ꝙ ſi qs gerat. tutelā vel curam legitimam vel neceſſariam a legibus ſibi impoſitā. vel etiā ſuſcipiat

legibus ſibi impoſitã. vel etiã ſuſcipiat
aut miſerabiliũ perſonarũ aut eccl'ie ꝓ
curatiões ſeu adminiſtratiões ⁊ maxi-
me cũ lĩia epiſcopi ꝙ nõ impeditur or
dinari cũ poſſit talia ſuſcipere etiã ordi
natus alias antẽ prohibetur.lj.di.per
totum.⁊.d.l.officiales.

2 ¶ Sʒ nunquid magiſter ſcolarium vel
alius famulus qui iurauit ꝓ annũ ſer-
uire poterit religionẽ intrare.Rñ. ꝙ ſic
ſm hug.liij.d.c.legã.lʒ dicat ꝙ nemini
ↄſuleret.hoſt.d.ꝙ tutius eſt implere ꝙ
iurauit niſi obtineat liĩam.quã ſi non
vult dare poterit intrare auctoritate.c.
ꝓuenit.el.ij.de iureiu.Addo ꝙ etiã lice
ret quãdo imminueret ſibi periculũ mor
talis peccati.

3 ¶ Utrũ obligatus cauſa pignoris poſ
ſit ꝓmoueri.Rñ.ſʒ hoſt.ꝙ nõ ante red
ditam rationem.ar.c. ſignificante.et.c
cum contra.de pigno.

4 ¶ Utrum filius vſurarij poſſit promo-
ueri.Rñ.ſm hoſt.ꝙ nõ ſi ſuccedat.niſi
clamores patris emẽdet vł hereditatẽ
repudiet.c.tua nos.de vſu.

Raptor

proprie dr ꝗ rapit res
imobiles.Predo vero
res mobiles.vñ rapina dr i reb⁹ imobi
lib⁹. De predatio vero i mobilibus . et
ſe mouẽtib⁹.vt aialibus ⁊ hmõi ſm Jo.
an.quẽ ſequitur Pan.in.c.j.de rapto.ꝗꝫ
uis vt plurimũ equiuoce ſumãtur ⁊ ſit
rapina cũ quis publice ⁊ violẽter rapit
vt in.c.penale.xiiij.q.v.ꝺ hoc vide inſti.
de vi bo.rap.poſt prin.⁊ ẽ grauı⁹ pecca
tum ꝗꝫ furtum.vt in.d.c.penale.

1 ¶ Utrũ raptores largo mõ ꝓ quibuſ
cunqꝫ publice violẽter res alienas de
predantibus tã mobiles ꝗꝫ immobiles
poſſint recipi ad ↄfeſſionẽ niſi reſtituãt
rapta vel que cõbuſſerũt deſtruxerunt
depopulauerũt aut alio modo dãnifi-
cauerũt ꝓrimũ ſicut tenẽt.l.duab⁹.§.ſi
quis iurauerit.ff.de iureiu.⁊.l.cũ te cuʒ
ſolũ.C.qꝺ me.cã.Rñ.tex.i.c.ſꝑ eo.de ra
pto.ſic ꝙ ꝗcũqꝫ ſurrexerit i rapinã ſine
eccleſiarũ violationẽ ⁊ manifeſte fuerit
deꝓ̃henſus niſi prius ablata reſtituat ſi
poterit vel emẽdãdi plenã ſecuritatẽ fe
cerit pñie bñficiũ ei penit⁹ denegẽt . Si
vero vſqꝫ ad obitũ in ↄtumacia ſua du
rauerit.⁊ in extremis poſit⁹ remedium
pnie poſtulauerit humiliter ſi emenda
tionẽ vel emẽdandi ſecuritatẽ ꝓ̃ſtiterit
ei pnia ⁊ eccleſiaſtica ſepultura ↄcedat.
Qui aũt in ſanitate obſtinata mẽte non
emẽdauerit ⁊ i morte ſecuritatẽ ꝓ̃ſtare
non poterit.ſi de pctõ contritus fuerit
viaticũ nõ denegẽt ⁊ ſic nec ↄfeſſio ⁊ ab
ſolutio. ſʒ tamẽ nullus clericoꝝ ſepul
ture eius interſit. nec eius eleemoſynã
ꝓ̃ſumat accipere. lʒ ſit ſepeliẽd⁹ i cimi
terio.Et ꝗcũqꝫ cleric⁹ vł preſbiter cõtra
fecerit dʒ apponi ab ordine irreparabili
t.ſine diſpẽſatiõe ⁊ bñficio carere eccle
ſiaſtico.hec in.d.c.ſuper eo.Si vero nõ
ſunt manifeſti poterũt recipi ad confeſ
ſionẽ ſicut alij peccatores ſm abbatẽ in
d.c.ſup eo.⁊ etiã lʒ eſſẽt manifeſti ſi tñ
moniti nunqꝫ fuerũt ſm ho.l.d.ca.ſup
eo.dũmõ ſint diſpoſiti reſtituẽ.vt tenẽt.

¶ Quid de raptoribus depredantibus 2
romipetas . Uide.ſ. excõmunicatio.v.
caſu.xxix.

¶ Utꝝ raptor virginis ſit puniẽd⁹ pe 3
na.l.vnice.C.de ra.ꝟ.Rñ.pa.i.c.cũ cau
ſa.de rapto.ꝙ ſi preceſſit tractat⁹ deter
minatus de matrimonio ⁊ ob hanc cau
ſam adducit non cõmittit pena de iure
canonico cui ſtamus in hoc.Si vero ꝓ̃-
dictus tractatus nõ ꝓ̃ceſſit etiã ſi puel
la fuit volũtaria cõmittit pena.xxvij.q.
vltima.lex illa.ar.xxvj.q.j.§.ex hac.l.ſi.
⁊ obligat ad reſtitutionẽ nõ ſolum ſub
tracti lʒ etiã lucri qꝺ habuiſſet.ille ſub
cuius poteſtate erat ſm dñm Jo.de pla
tea.Inſtitu. de actio.que ex delic.naſcũ
tur.§.Interdum.

Rapina

ſit primo in naufragijs.
¶ Secꝺo i pedagijs.
¶ Tertio inquilinis ⁊ alijs ⁊ ſimilibus.
¶ Quarto in bello.¶ Quinto in extor-
ſionibus officialium plus debito.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ rapina eſt
pluſquam furtum ⁊ furto improbrior
not.in lege ſi cum.§. qui vim.ff. quod
metus cauſa . Barto.in lege prima.ff.
de effrac.⁊ tenẽt raptor in rapina depre

henſus actiue furti manifeſti. Bar.no. in.l.ſi vendidero.§.raptor.⁊ l.c.ſi quis ex domo.ff.de fur.⁊ non fit ſine violētia l.quo naufragium.in fi.ff.de incē.rui.⁊ naufra.⁊ Alexā.in.l.iij.§.quod pretor. ff.ne quis eum qui.

¶Utrum dn̄s agri vel territoriū teneat de rapina in eo facto. Rn̄.pa.i.c.lz de re ſtitu.ſpo.ꝙ ſi fuit ſciēs ⁊ potuit ꝓhibe re ⁊ nō prohibuit ſic tenet.l.j.C.de fal. mo. Secus ſi nō potuit prohibere.l.j.§. is aūt.ff.ſi fa.fur.ſe.di Et idē dic de vil la ⁊ caſtro.⁊ hec eſt cōis opi.ſm Bar.in.l.ne qd.ff.d incē.rui.⁊ nau. Ciuiliter tn̄ tenetur non criminaliter ſm predictos.

¶Sed nunquid ſtabitur iuramēto ſu per quātitate rerū amiſſaꝝ robato. Rn̄. cōiter tenent oēs legiſte in.l.ſi qn̄.C.vn̄ vi ⁊ Pa.i.ca.ſu ꝑeo.de his que vi.ꝙ vbi ds ↄuenit ex dolo alteri⁹ nō admittitur probatio ꝑ iuramētum in litem. Sz qn̄ conuenit.de dolo ſuo. ſic credet iuramē to allegantis damnū.ꝓpterea dicit Inno.in.d.c.ſuꝑ eo.ꝙ dic.c.habebit locū i qualibet vi compulſiua ablatiua expul ſiua turbatiua ⁊ inquietatiua. Ex quo infertur ꝙ ſi probo furtū vel rapinā cō tra raptorē ſtabit iuramento meo deq̄ titate rapta. Et not.ꝙ furtū vel rapina ꝓbat ꝑ ſocios familiares ⁊ huiuſmodi.

Ratihabitio vide.ꝫ.cōſenſus.§.iiij.

Recōciliatio eccl'ie vid Cōſecratio.

Recōpēſatio vide. Cōpenſatio.

Recuſari pōt iudex delegat⁹ ex multis caſi. vt no Pan.i ca.accedēs. vt nō lite nō conte.

¶Primo quia conſanguineus aduerſarij. ¶Secundo quia commenſalis ip ſius.

¶Tertio quia oriundus de eius terra idem de diſtrictu. ¶Quarto quādo nō poteſt haberi acceſſus ad iudicem niſi per terram inimicorum. ¶Quinto qn̄ loquitur in aure ⁊ familiariter cum aduerſario. ¶Sexto quando in alia cau ſa litigabat cū eo. Iſtud no. Pan.c.j.d iudi. ¶Septimo qn̄ eſt impitus et ha bet aſſeſſorem ſuſpectū ibidē Pan.

¶Utꝝ proteſtatio de nō acceptādo eū tollatur ꝑ ↄtrariū factuz. Rn̄. Pau.in.c. vnico de litis cōteſ.ꝙ nō niſi factum cō trarium tollat proteſtationē proper intellectū aliū intermediatū, verbi gra tia. Interrogatur an vera ſunt que cōti nentur in libello. Rn̄.reus. Rēſpōdebo cum proteſtationem ꝙ non intēſto: cōte ſtari litem ꝑ hanc rn̄.⁊ ſic reſpondet nō conteſtatur ꝑ iſtud factū contrariū.ſec⁹ ſi his dictis diceret iudex non admitto hāc proteſtationē ⁊ poſtea ipſe re⁹ rn̄de deret ſine ꝓteſtatione repetita ad libel lum tale factū contrariū tolleret prote ſtationē.lis eſſet conteſt. Secus ſi iterū repeteret ⁊ ego proteſtor nolle conteſta ri litem quia nihil mediū interuenit.et pro hoc fa.cle.vnica.de dolo.⁊ qd̄ dicit de conſtit.c.cū.M.⁊.l.vbi repugnantia ff.de re.iu.⁊ in.c.ſollicitudinem de ape. vel dic ſm Bar.i.l.vnica.C.de lit.conte ſta.ꝙ qn̄ proteſtatio reſpicit vnum ⁊ fa ctum aliud. Nam in litis conteſt.oritur quaſi contract⁹. Proteſtatio vero ordia tus ad tollēdum iſtū quaſi cōtra.nō an tem reſponſionē ⁊ ſic ſunt diuerſa.⁊ tūc per factum ↄriū non tollit. Sed quan do concernūt vnum proteſtatio.⁊ fctm̄ vt puta quia reſpōdet.⁊ proteſtatur ꝙ animo nō eundi.tunc tollit talis ꝓteſta tio per contrarium factum.quia concer nit idem factum. Uel dic ſm pa.in.d.c. cum.M.ꝙ qn̄ proteſtatio ſit in depēdē tibus a mera voluntate proteſtātis va let proteſtatio.vt ſi dicat nolle aliud di cere contra fidem ⁊ poſtmodū dicit ꝓte ſtatio defendit eum.xxiiij.q.j.hec eſt fi des. Si vero depēdet a volūtate ꝓteſtā tis ⁊ alterius ſi aliter conſentit valet.c. cumana.⁊ ꝙ ibi no.de ele.⁊.c.ſi.de ↄdi. appo. Si vero nō conſentit nec eſt iuſta cauſa proteſtandi nō valet. Sec⁹ ſi ſub eſſet.iuſta cauſa: puta met⁹ vel vis.pu ta vis contraham alias interficies me ꝓteſtor ꝙ quicquid dicat facio animo nō contrahendi ⁊ valet.xxxi.q.ij.lotha rius. Similiter quādo iudex delegatus

nō cōſentit recuſationi.⁊ ſi nō cōpareo extōꝛcabit de facto cōpareo cū ꝓteſtatione de nō cōſentiendo in ipſum valet nec cōparitio preiudicat. aduerte tñ ꝙ ꝓteſtatio dꝫ precedere actuꝫ ſup quo ſit vt.ff.de concub.l.in concubinatu.

Regularis dr q̄ ad viuēduꝫ regulariter eſt aſtrict⁹.ſiue ſit monachus ſiue canonic⁹ regularis de ſtat.mo.c.ꝙ dei timoꝛē ſiue ſit cleric⁹ ſiue ſit laic⁹ licet laic⁹ nō poſſit recipi in canonicum.vt in.c.ij.de inſtitu.tñ pōt recipi in ꝯuerſum de elec.c.cū ex eo.li.vj.

Religioſus dr tripliciter. ¶Pꝛimo largiſſime.⁊ ſic ē ſt q̄libet chꝛiſtian⁹.vñ in ca.pro humani de homi.li.vj.dicit chꝛiſtiana religio. ¶Secūdo large.⁊ ſic cōprehendit omnes clericos ſeculares.et omnem chꝛiſtianum honeſte viuentem nam in eo ꝙ deo impendit debitam religionem poteſt dici religioſus.ſic ſequitur.j.q.j.c.nullus el.ij.⁊.xxviij.q.v.q̄d deo.ar.de voto ex multa.vbi de hoc ¶Tertio accipit ꝓprie ⁊ ſic religioſus eſt qui profeſſionem fecit alicui de religiōib⁹ approbatis p ſedē apoſtolicam de voto.c.ꝙ votū.§.pñti li.vj.⁊ talis ꝓprie dicitur religioſus ⁊ religiones approbate ſunt quatuoꝛ.Pꝛia Baſilij.Secūda bñdicti.Tertia Auguſtini.Quarta beati Franciſci vt not. Laudn.icle. quia regulares de ſupplen.neg.prela. Sub iſtis militāt oēs proprie religioſi. Exceptis cartuſiēſib⁹ q̄ hñt ſua ſtatuta.

1 ¶Utrum diſpoſitio odioſa cōcepta erga regulares ſeu religioſos extēdatur ad fratres de tertio ordine beati Franciſci ⁊ huiuſmodi.Rñ.Pan.i rub.de re. ꝙ non quia tales proprie non dicuntur religioſi vnde potius eoꝝ regula eſt quidam modus bene viuēdi licet ſit approbatus per papam ⁊ ideo ſolum cōprehendet illos qui tria vota ſubſtātialia promiſerunt in religiōe approbata ſm Joan.and.in glo.j.⁊.ij.cle.j.de decimis.⁊ hoc verum niſi addatur niſi pꝛta quicūꝗ religioſi.Nam tunc etiam comprehenderētur hoſpitalarij hieroſolymitani qui non poſſunt contrahere matrimonium ⁊ promittunt obediam ſuperioꝛi.⁊ nō pñt retroducere ab illo ſtatu nō tñ cōprehenderent alij hoſpitalarij qui vtuntur matrimonio licet poꝛtēt certum habitū q2 nō ſunt religioſi.nec ſtricto nec largo mō in fauoꝛabilib⁹ ꝓo bene compꝛehendūtur prefati fratres quia largo modo videntur ſub regula ratione promiſſionis facte ſuperioꝛi eorum.

¶Quid de inuenientib⁹ nouū ordinē. 2
Rñ.ꝙ nō ſunt religioſi niſi a papa expꝛeſſe approbentur.q2 cū ſit ꝓhibitū nouū ordinem vel religionē inuenire.vt in ca. religionū de reli.domi.li.vj.Ideo nō religioſi ſed potius irreligioſi ſunt cēſendi tales ⁊ hodie excommunicati ipſo facto per extrauagantem Joā.xxij.que incipit. Sancta romana.Recitat pan.i.c.ſi.de relig.domi.

¶Religio beghinarum reprobatur et omnes eam ſectantes ſunt excommunicati ipſo facto ac religioſi dantes eis auxilium conſilium vel fauoꝛem in prefato beghinatuum clemē.prima de religi. domi.⁊ not.quod ſoꝛoꝛes tertij oꝛdinis ſācti Frāciſci non ſunt ille beghine vt notat gloſ. ibidem. cum habeant regulam approbatam a ſede apoſtolica. et multo minus ſoꝛoꝛes ſācte Clare.

¶Quis poteſt effici religioſus.Rñ.ꝙ q̄libet qui non habet aliquam de infra- 4
ſcriptis.viij.conditionibus.quarū prima eſt etas immatura de quo dic vt.§.nouitius.§.j.

¶Scda ſeruilis ꝯditio.Seruus quip- 5
pe ſine conſenſu domini non poteſt intrare religionē.ar.liiij.d.c.nullus epiſcopoꝛum.Preſcribitur tamen triennio a religione que hoc ignoꝛat ſi domin⁹ ſcit ⁊ non repetit.xvj.queſtio.ij.ſi quis incognitus.Iſte tamen ſi repetatur a domino religioſus erit ſecundum Hugo.ibidem.arg.xxvii.q.j. de viduis.et religioni tenebitur q̄tum in ipſo eſt et

ſi manumitteret nō poſſet ꝯhere. Nec
ob.c.q̄dā.de cōuer.cōiu. q2 illi q̄ habet
vxorē nō pōt obſeruare caſtitatē ea iniū
ta.⁊ ſic religioſus eſſe nō pōt.ſ3 ſeruus
ſic:q2 nō requirit corp⁹ liberū vt ſit mo
nachus cu3 in domo ꝓpria quis poſſit
eſſe religioſus.d.c.de viduis.

6 ¶ Tertia debitoꝝ obligatio qui eñ d3
aliquid alteri nō poſſit illud licite ꝑter
mittere vt religionē ingrediat.liiij.di. c.
generalis. Si tñ debitū pecunie vel ta
lis debitor nō h3 vñ ſatiſfaciat. tūc fa
ciat qđ pōt ſc3 cedat bonis ſuis credito
ri ⁊ ſufficit ꝓpter pecuniā eñ nō obli
gat ꝑſona liberi hois.ſ3 tñ ad recōpen
ſa3.Uñ l3 ei reb⁹ ſuis exhibitis religio
nē igredi nec tenet in ſeculo remanere
vt ꝓcuret vñ ſoluat debitū.ſi mō ex ze
lo dei ⁊ feruore charitatis hoc facit: q2
ſpiritusſancti autoritate hoc facit cui ne
mo pōt reſiſtere.xix.q.ij.due de regula.
l3.Si tñ monaſteriū qđ ingredit aliq̄d
acquireret ꝑ ſucceſſionē hereditariam
vel ꝑ donationē aut legatū rōne ipſius
ſolū ſic tenet ſatiſfacere q̄ꝫtū ſe illud ex
tēdit qđ habuit eius occaſione ſolūmo
do.ar.c.ſi qua mulier.xix.q.iij.

7 ¶ Utrū talis tenet in religione labora
re vt creditoribus ſoluat.R̄n̄ q̄dā tenēt
ꝙ ſic.Sed ꝯtriū credo cū ex toto ſit reli
gioni ſubiectus ita ꝙ nō eſt momentū
in quo a p̄lato nō poſſit occupari ⁊ non
h3 velle nec nolle.c. religioſus. de elec.
lib.vj.Itē ſi ſtetiſſet in ſeculo ⁊ ceſſiſſet.
bonis non teneret laborare vt ſatiſface
ret ſcđm Pet.de pal.i.iiij.di.xxxviij. Er
go cū ex ꝓfeſſione cedat bonis p3 ꝙ nō
tenet laborare vt ſatiſfaciat poſſet tñ p̄
latus cū conſenſu monaſterij hoc ei cō
cedere alias non.

8 ¶ Quid ſi talis etiā cū iuramēto ad ta
le debitum erat aſtrictus. R̄n̄.itē ꝑ om
nia dicendum.arg.c.l3.de regu.

9 ¶ Quid ſi ꝓmiſiſſet talis opari mani
bus vt ſatiſfaceret.R̄n̄.ſm Petr.de pal.
vbi.ſ.ꝙ hoc non obſtante poterit reli
gione3 intrare.ſed ſi bona ſua ſufficiūt
ſatiſfaciat ei ad intereſſe. ⁊ ſic dic de eo
qui accipit vxorem que patit aliquod
intereſſe ex hoc ꝙ debet ei ſatiſfacere ſi
habet aliqua ſecundum eundem Pet.

¶ Quarta rōcinioꝝ detentio.Unde ob 10
ligatus ad rōcinia intrare nō pōt. liiij.
di.c.legē.Et hoc verū in obligatis per
petuo.In alijs aūt ſec⁹ l3 honeſtū ſit ꝙ
prius ſe expediant.Ex quo p3 ſm Hoſ.
ꝙ poteſtas qui iurauit regimē ciuita
tis ꝑ annū.magiſter ſcholariū q̄ ſimili
ter iurauit legere per annū ⁊ hmōi poſ
ſunt intrare religionem autoritate. ca.
peruenit.el.ij.de iureiu.vide.ſ. ratioci
nia.de hoc.§.j.⁊.ij.

¶ Quinta eſt p̄rna ſubuētio.Et vt ſcias 11
ſi poteſt filius intrare religione3 dimiſ
ſo p̄re cui tenet ſubuenire.Exo.xx.not.
ſm Alex.in.iij.pte ſum. ꝙ ſi parētibus
nr̄is obſequia nr̄a neceſſaria ſunt ita ꝙ
ſine ipſis ſuſtētari nō pñt tūc nō l3 re
ligionē intrare.ſi mō talia obſequia nō
inducūt nos ad aliq̄d agēdū qđ ſit nō
ꝯ deū. ⁊ ſic ꝯtrariū conſulētes phariſei
increpant a dño Mat.xv.⁊ ſic ſecundū
hoc.intellige illud.c.ſi q̄.xxx.di. Si vo
eis non pōt ſeruire vel debita obſequia
exhibere ſine ꝓprie ſalut3 diſpēdio: tūc
neceſſitudini generis diuine religionis
pietas antefert vt dicit Amb.ſup.Lu.
⁊ ſic poterit intrare ipſis dimiſſis. ⁊ ſic
loquit hier. in ep̄la ad eliodoꝝ ꝙ ſolū
genus pietatis eſt in hac pte eſſe crude
lē. ⁊ ſaluator Lu.xiiij.ſi qs venit ad me
⁊ odit.Si aūt non ſunt in tali neceſſita
te.ſic filius ipſis etiā inuitis pōt intra
re.etiā ſi cū eis poſſit ſine diſpēdio pro
prie ſalut3 ꝑmanere.ꝓbat i.c.j.⁊.ij.xx.
q.ij.Addit tñ Th.i.iiij.quol.q.vj. ꝙ nō
ſolum ꝑ indigētia maxima.ſ3 etiā pro
mediocri ꝑemptū puta q2 poſſet viue
re ſ3 tamē cum notabili iactura ⁊ detri
mento ſui ſtatus ⁊ cōditionis ſue puta
q2 oportebit eū mēdicare vl alijs ſerui
re cū maxima indecētia ſui ſtat⁹ dimit
tendus eſt ingreſſu religionis.etiā ſi ex
voto haberet placet qñ pōt ſine pericu
lo ſalutis hoc facere.

¶ Sexta eſt dignitatis aſtrictio vt ſunt 12
ep̄i ⁊ alij ſuperiores qui ſine licētia pa
pe nō pñt intrare.c.l3.de regu. Inferio

ras ꝟo eṗis pñt etiã inuitis ſuis eṗis.
vt.xix.q.ij.due.ſicut ſũt decani ꝑpoſiti
archidiacom.archipreſbyteri. curati.⁊
oẽs alij inferiores eṗis.bñficiũ tñ eorũ
alteri nõ dꝫ cõferri niſi expꝛiſſe vel tacite
ꝓfeſſi fuerint vel appuit ꝙabſolute vo
luerint vitã mutare.c.beneficiuꝫ.de re
gu.li.vj.debent tñ petere inīam ꝙuis
non obtineantur.vt in.d.c.licet.

13 ¶Sed cui⁹ erũt fruct⁹ bñficij ãte ꝓfeſ
ſionẽ.Rñ. ꝙ dꝫ aſſignari debita portio
ipſoꝝ fructuũ alicui q̇ ſeruiat ꝓ ipo. vt
in.d.c.beneficiũ.reliquũ ꝟo erit ipſi⁹ vt
nõ ſit oneroſus monaſterio qȯ intrauit
tpe ꝓbationis.xj.q.vj.de lapſis qꝛ nec
ꝓprie ẽ religioſus vt pꝫ in.c.religioſo.
de ſen.exc.lib.vj.ergo iure ſuo nõ debet
defraudari vt.xvij.q.ij.cõſaldus. not.
Tanc.Bar.brix.⁊ interim remanet ca
nonicus curatus vel decan⁹ ſicut pri⁹
erat nec beneficium vacat.

14 ¶Septima m̃rimonij obligatio.ſ.poſt
cõſũmationẽ.nam tũc nõ põt religionẽ
intrare niſi ſm ꝙ dico m̃rimoniuꝫ.iiij.
intellige etiaꝫ ſi copula eſt habita poſt
ꝯtractum m̃rimonium vel ſponſalia.Sed
nõ ſi ante.qꝛ ſic nõ impediret nec matri
moniũ diceret ꝯſũmatũ.ar.c. veniens.
de ſpõ.vbi pꝫ ꝙ copula ꝑcedẽs ſponſa
lia nõ facit matrimoniũ.facit.c.verum.
⁊.c.ex publico.ex parte de ꝯuer.cõiu.q̇
requirũt cõſũmationẽ ⁊ eſt illud qȯ ſe
quitur nõ qȯ antecedit.

15 ¶Sed q̇d de illo q̇ iurauit aliquaꝫ du
cere in vxorẽ.nũquid poterit itrare.Rñ
ꝙ ſic autoritate.c.ꝓuenit.el.ij.de iureiu
rã.⁊.c.commiſſum.de ſpon.inquo ꝯtra
tius eſt ⁊c.Intellige quo ad opi.ne de
facto dicatur cõtra iuramentum feciſſe
non quo ad veritatem ſm Ric. in.iiij.
dic etiam.vt.ſ.§.ix.

16 ¶Octaua coactiõis ipoſitio nam opꝫ
vt ſit voluntari⁹ alr nõ tenet ingreſſus
vt de regu.c.j.xx.q.iij.pñs.In religiõe
aũt minoꝝ vltra ꝑdicta.viij.requirunt
alia.v.ſ. ꝙ ſit corpore ſan⁹.legitie na⁹:
nulla vulgari infamia notat⁹:aio pro
ptus cõpetẽter lr̃at⁹: vel ad honeſtos
labores apt⁹.attñ ſi quis reciperet de
ficiens in aliquo iſtorum teneret recee
ptio niſi ſit.j.ij.iij.iiij.v.vij.vel.viij.q̄ ali
quãdo reddũt receptionem nullam. vt
patet per predicta.

¶Quõ debet quis intrare aut qua intẽ 17
tione.Rñ.vt moriatur mundo ⁊ ſeruiat
xp̄o.xij.q.j.c.ij.

¶Utrũ quilibet debeat reputare votũ 18
religiõis ꝓportionatum ſue infirmitati.
Rñ.ſm Ric.in iiij.di.xxxviij. ar. vj.q.j.
ꝙ ſic niſi per etiam coniecturam ſeu ex
perientiam ſibi conſtaret de contrario
propter enim cuſtodiam que magis ad
hibet religioſis ꝙ ſecularibus. Et pro
pter bona exempla que vident ibi fre
quentius.Et ꝓpter bona verba que fre
quẽti⁹ audiũt.et ꝓpter maiores conſo
lationes quas diuina benignitas ob fa
uorem religionis et ſancta ſocietate in
fundit eis efficitur eius obſeruãtia pro
portionata in ipſa exiſtenti que propor
tionata eſſet remanẽti in ſeculo.

¶Utrũ q̇s poſſit ꝓfiteri in aliqua reli 19
gione ita ꝙ liceat ſibi retinere ſua. Rñ.
Pa.in.c.inſinuante.qui cle.vel vo. ꝙ ſi
q̇s ſimplr̃ vouit cum tali cõditione. vi
det in dubio ꝙ ſibi reſeruauerit illa bo
na vt obedientiarius monaſterij. qꝛ ver
ba appoſita in ꝯtractu debẽt intelligi ſm
naturã ꝯtract⁹ vt in.l.ſi vno.ff.loca. etiam
inproprietatis ꝟbis vt ibidẽ.in pñ. et in
d.c.iſinuãte.ſꝫ vnũ intellectũ vt res po
ti⁹ valeat ꝙ pereat.l.quoties.ff.de ver.
obli.⁊.c.abbate.de ꝟ.ſi.⁊ ſic erit religio
ſus ⁊ ꝑſata bõa habebit ad vſũ ꝓ neceſ
ſitate ſua.Idẽ dic ſi ꝓfitet vt i domo ſua
cũ oibus bonis ſuis moret vt no. Ber.
Inn.⁊ hoſt.i.d.c.inſinuãte. qꝛ hoc nõ ẽ
ꝯ ſubſtantiam monachatus. vt quis in
certo loco moret.aut ꝺ certis redditib⁹
viuat cũ hoc poſſit ſupior cõcedere.c.cũ
iter.R.de elec.⁊ ſi poſtea ſupior velit eũ
ammouere poterit lꝫ nõ ꝺbeat niſi ex in
ſta cã.Si ꝟo voluit ſibi reſeruare vt ꝓ
priũ ita ꝙ nõ ſit loc⁹ interpretationi. ⁊
tũc ſi fiat reſeruatio ꝑ viã ꝯditiõis reſo
lutiue vl̃ ſuſpẽſiue ſic dicat act⁹ ⁊ nõ cõ
ditio vt l.c.fi.de cõdi.appo.⁊ ſic nõ erit
religioſ⁹.Sir ſi fiat ꝑ pactũ puta qꝛ dio

eſt aliter nõ intẽdo ꝓfiteri nec alio mõ
qꝛ hec verba habent vim cõditiõis vt
dicit Bar.in auẗ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.
ec. Si aũt ſimpliciter per viã pacti vel
modi reſeruat ſibi ꝓprietatẽ vel facul
tatẽ cõtrahẽdi matrimonium ſic facit
tranſire ꝓfeſſionez in aliã ſpeciẽ qꝛ vbi
eſt pactũ ꝯ naturã ꝯct⁹ ⁊ improprìatis
aliquatenus verbis põt trãſire in aliũ
ꝯctũ fit iterp̃tatio alteri⁹ ꝯct⁹.vt ẽ tex.
no.in.l.vbi ita donaẗ.ff.de dona.cauſa
mor.⁊ in.l.cum manu ſata.ff.de contra
hẽ.emp.⁊ ſic erit iſte nõ religioſus pro
prie.ſ; oblat⁹ monaſterio.l; nõ in totũ.
⁊ ſic obligabiẗ ad oĩa p̃terq̃ ad reſerua
ta.ꝙ ſi verba nõ patianẗ vt fiat trãſit⁹
ad aliũ ꝯctum tũc pactũ inficit ꝯctum
in totum in.l.per ſeruum.ff.de vſu.⁊
hab.iuncta glo.in.d.l.cum manu ſata.
20 ¶Utrum intrãs religionẽ ex cã inho:
neſta puta vt eſſet abbas vl' meli⁹ gau
deret:⁊ hmõi teneaẗ.licet nõ cõſequaẗ
ſuã intentionẽ.Rñ.Pan.in.c.vt clerici.
de reg.ꝙ ſic qꝛ effect⁹ eſt religioſus hoc
nõ obſtante vt t; gl.in.d.c.vt clerici.et
facit bon⁹ tex.cum glo.in.c.qđ interro
gaſti.xxvij.q.ij.ad materiam.
21 ¶Quid de illo q̃ dolo ĩduct⁹ ẽ ad reli
gionẽ.Rñ.ꝙ nihilomin⁹ erit religioſus
de.cõuer.cõiug.c.ex pte.el.ij.⁊.c.veni:
ẽs.⁊.c.ꝗdã.quod me.cã.cũ dilect⁹ et
ibi no.Bar.⁊ hoſt.⁊ Jo.xx.q.iiij.c.vſu.
22 ¶Quid de illo q̃ timore mortis efficiẗ
religioſus.Rñ.ꝙ ſi timor inferatur ab
hoĩe ſic nõ eſt religioſus qđ metus cã
perlatũ nec obligaẗ per tale votuz niſi
poſtea rectificeẗ vt in.c.porrectũ.⁊ in.c.
ſi nobis.de reg.Et hoc intelligo quan
do talis timor inferẗ ab homine vt ꝓfi:
teatur.vel facit tale votũ ſic loquiẗ ⁊ de
bet itelligi.d.c.perlatum.quod me.cã.
Si vero metus ſit caſualis ſeu natura
lis puta infirmus vel in mari tpe tẽpe:
ſtatis vel in periculo latronũ aut ini:
micoꝝ ſic talis met⁹ nõ impedit q̃n ſit
obligat⁹ religiõi ⁊ voto Si modo de li
berate hoc fecit vt in dictis.c.porrectũ.
⁊ ſicut nobis.qꝛ de⁹ q̃nq; tales timores
imittit vt ꝯuertatur.xvj.q.j.reuertimi
ni.de cõſec.di.iiij.ſanctum.in auẗ.vt nõ
luxu.cõtra na.§.j.⁊ hoc ſequiẗ Ber.ho
ſti.⁊ pa.in.d.c.licet.Alij dicunt ꝙ ſi cũ
cito conualeſcentiam vel euaſionem pe
riculi ſentit contradicat.non teneẗ etiã
in metu caſuali ſi votũ fecit.alleg.c.ex
tranſmiſſa.⁊.c.vlti.de renunc.Sed me:
lior eſt opi.hoſt.⁊ pa.
¶Utrũ allectus blandicijs ſit religio: 23
ſus.Rñ.ꝙ ſic ⁊ ſtare tenetur licet bona
ſua parẽtib⁹ vel heredib⁹ remanere de
beant nõ monaſterio allicienti vt.xx.q.
iij.conſtituit
¶Quõ aũt debeat ꝓfiteri vide.s.ꝓfeſ: 24
ſio.in pri.⁊ quomodo tacite inducit.s.
nouitius.§.xij.et aduerte ꝙ tunc diciẗ
proprie quis intrare religionem ⁊ effici
religioſus cum profitetur tacite vel ex
preſſe quia verba ſunt cum effectu acci
pienda.
¶Ad q̃ obligaẗ religioſ⁹.Rñ.ꝙ ad ob 25
ſeruãtiã illius regule quã ꝓfeſſus eſt.
niſi in caſu.c.non ſolu;.de reg.li.vj.vel
q̃n ſolũ tacite eſt ꝓfeſſus qꝛ tunc ſolũ
obligatur religioni in genere vt.s.no:
uicius.§.xiiij.
¶Sed quero vbi remanebit iſte talis 26
obligat⁹ religioni in genere per profeſ
ſionẽ tacitam.Rñ.ꝙ debet aliquã reli:
gionẽ itrare quã vult ⁊ põt.Si ꝟo nul
lam inueniat que eũ velit recipere debet
ſtare in illa in q̃ tacitam profeſſionem
ecit:qꝛ illa teneẗ eũ recipere ex q̃ paſ:
ſa eſt tacite eũ ꝓfiteri vel ſi noluerit po
terit in ꝓpria domo remanere ⁊ eſſe re
ligioſus ꝓfeſſus.xxvij.q.j.de viduis.ꝙ
limita vt.s.profeſſio.§.j.
¶Utꝝ religioſi teneanẗ eẽ ꝑfecti.Rñ. 27
ꝙ nõ niſi ea ꝑfectiõe ad quã ſe obliga:
uerũt.ſ; teneñẗ ad ꝑfectionẽ tẽdere ſ;
Tho.xxij.q.clxxvj.cui cõtrariatur perfe
ctionis cõtemptus.Unde nõ ſunt men
daces q̃uis gerãt ab extra ſtatum per
fectionis quia illud non aſſumunt qua
ſi profitentes ſe eſſe perfectos:ſed quã
do profitentes ſe ad perfectionem ten
dere vnde bene eſſent mendaces ſi ab
intentione perfectionis animum reuo:
carent ſecundum aſten.li.vj.titu.xlvij.

28 ¶ Utrū religioſus teneatur de prece-
pto ad omnia que continentur in regu
la quā pfitetur. Rñ. hērī. de gandano
in. vi. quol. q. xvij. tenet q cuz quis ſim
pliciter promittit aliquam regulam ſer
uare q tenetur ad cōtenta in ea omnia
etiā ſub monitiōe ſicut ad pcepta. Sed
iſtō nō credo verā. qꝛ ſic ſequeretꝛ q mo
nachi beati bñdicti obligarentꝛ ad oia
cū dicat regula. c. eſt de diſciplina fra
trū. q ſi. nouici⁹ habita deliberatione
pmiſerit ſe oia in regula cuſtodire cōtē
ta q tūc recipiatꝛ. Et hoc eſt expreſſe ꝫ
cle. exiui. §. cū igitꝛ. de verb. ſig. Et ideo
dico q ſimplr pmittēs. reglā vel pmit
tens ſic quod eſt tuti⁹ vt faciunt mino
res. ſ. pmitto ſeruare regulā fratrū mi
noꝝ. ſ. viuendo ſine proprio ꝛ in caſtita
te. q talis nō tenetꝛ niſi ad tria vota ꝫm
q modificata ſunt in illa regula prece-
ptorie vel inhibitorie. ſeu ſub verbis
equipollētibus alias nō de precepto ſ ꝫ
de bono cōſilio. Et p hoc eſt bon⁹ text.
i. c. exiit q̄ ſeminat ꝛ c. de verb. ſig. li. vj.
Nā idē eſt dicere pmitto ſeruare regu
lam talem. ac ſi diceret pmitto cōuerſa
tionem ꝫm illam regulam. Et ſic intel-
liguntur illa verba tam ex conſuetudi
ne vouentium ꝙ recipientium. tamen
magis cautum eſt dicere. vt dixi q fra-
tres minores ſeruant. addit. S. T. xxij.
q. clxxxvj. q tranſgreſſio aliorum a pre
ceptis poſitis in regula vel oretenꝰ fa
ctis a prelato obligat ſoluz ad morta
le propter cōtēptuz regule. qꝛ hoc dire
cte contrariatur profeſſioni per quam
quis vouit regularem vitā. vel dic ꝫm
eūdē Tho. vbi. ſ. q religioſus tenetꝛ ad
perfectionē tēdere. cui cōtrariatꝛ perfe-
ctionis cōtēptus. ꝛ ideo eſt mortale. Et
vt ſcire poſſit quiſqꝫ ad q̄d tenetꝛ qui-
libet religioſus incipiā. cēſui a regula
beati Franciſci q̄ ꝙuis fuerit vltima in
executiōe tamē eſt pria nobilitate ꝛ pfe
ctiōe. de qua dicitꝛ in. d. cle. exiui. hec eſt
illa celeſtis vite forma ꝛ regula et in. c.
exiit q̄ ſeminat de verb. ſig. li. vj. hec eſt
illa apud deū et patrē munda ꝛ imma
culata religio q̄ deſcēdēs a prē luminū

per eius filium exēplariter ꝛ verbaliter
aplis tradita ꝛ demū p ſpiritū ſanctū
beato Frāciſco ꝛ eū ſequentib⁹ inſpira
ta totius in ſe quaſi continet teſtimo-
nium trinitatis hec eſt cui atteſtante
Paulo nemo debet de cetero eſſe mole
ſtus quam xps paſſionis ſue ſtigmati
bus confirmauit volens inſtitutionem
ipſius ſue paſſiōis ꝛ ſuis ſignis notabi
liter inſigniri. hec ille cuius declaratio
cū ſit firma ꝛ certa vtpote a ſpiritu ſan
cto emanata a quo regulabatur ſacrū
concilium vienenſe in quo fuit declara
ta pleniſſime q errare non potuit circa
predicta. cum pertineant ad fidez ꝛ bo
nos mores. xxiiij. q. v. a recta. idō tutiſſi-
mū eſt in. d. religione viuere. vbi nō opi
nionib⁹ hoim viuitur aut doctorū. ſed
ſancti ſpiritus declaratione ꝛ quilibet
alius religioſus timorat⁹ ex eius decla
ratiōe poterit ſcire quomodo ſuam de
beat intelligere pfeſſionem ꝛ ad que te
neatur de pcepto vel ne dicit ergo text.
Cle. exiui. de ver ſig. edite in. d. cōſilio.
declaramus ꝛ dicimus q fratres mino
res nō ſolū ad tria vota nude ꝛ abſolu
te accepta ex pfeſſione ſue regule obli-
gantꝛ ſed etiā tenentꝛ ad oia implēda q̄
ſunt ptinētia ad hec tria q̄ regula ipſa
ponit. Nā ſi ad hec tria pciſe ꝛ nude tā
tū pmittētes ſe ſeruare regulā viuēdo
in obediētia caſtitate ꝛ ſine pprio ꝛ nō
etiā ad omnia cōtēta in regula qui hic
tria modificāt arctarentꝛ p nihilo ꝛ va
ne pferrentꝛ hec ꝟba pmitto ſemp hāc
regulā obſeruare. ex quo ex his verbis
nulla obligatio naſceretꝛ. Nec tamē pu
tādū eſt q beatus Franciſcus pfeſſo-
res huius regule ꝙtum ad oia cōtēta
in regula modificātia tria vota. ſeu ad
alia in ipſa expreſſa intēderit equaliter
eſſe obligatos. q̄n poti⁹ apte diſcernit
q quo ad quedā ipſoꝝ ex vi verbi trāſ
greſſio eſt mortalis ꝛ quo ad q̄dā alia
nō eū ad quedā ipſoꝝ verbū apponat
pcepti vel equipolentis eidez ꝛ quo ad
q̄dā alia nō. Itē qꝛ pter ea p expſſe ver
bo pcepti ac exhortationis. ſeu monitio
nis ponuntur in regula nō nulla ꝟba

ſmperatiui modi negatiue vel affirma
tiue appoſito iſerūt hacten⁹ extitit du
bitatū an tenerent ad iſta vt habentia
vi p̄cepti.dicim⁹ ꝙ lꝫ fratres non ad olꝫ
q̄ ſub verbis iperatiui modi ponantur
in regula ſicut ad p̄ceptoꝝ ſeu p̄ceptis
equipollentiū obſeruātiā teneāt. Ex-
pedit tamē ipis fratrib⁹ ad obſeruādū
puritatem regule ꝛ rigorē q̄ ad ea ſicut
ad equipollētiā p̄ceptis ſe nouerit obli
gatos q̄ hic inferi⁹ anotāt. Ut āt hec q̄
videri pñt equipollētia preceptis ex vi
verbi.vel ſaltē ratione materie.de qua
agit ſeu ex vtroqꝫ ſub cōpēdio habeā
tur. Declaram⁹ ꝙ illud qđ.ponitur in
regula de non habēdo plures tunicas
ꝙ vnā cū caputio ꝛ aliam ſine caputio.
Itē de non portandis calciamentis et
non de equitando extra caſum neceſſi-
tatis. Item ꝙ fratres vilib⁹ induātur.
Item ꝙ ieiunare a feſto oim̄ ſanctorū
vſqꝫ ad natiuitatem dñi ꝛ in ſextis fe-
rijs teneantur. Itē ꝙ clerici faciant di-
uinū officiū ſm ordinem romane eccle
ſie. Item ꝙ miniſtri ꝛ cuſtodes pro ne-
ceſſitatib⁹ infirmorū ꝛ fratrib⁹ induen
dis ſolicitam curam gerant. Itē ꝙ ſiq̄s
in īfirmitate ceciderit alij frēs debent
ei ſeruire. itē ꝙ fratres non p̄dicent in
ep̄atu alterius ep̄i cū ab illis fuerit cō
tradictū. iteꝫ ꝙ nullus audeat pplo pe
nitus predicare niſi a generali miniſtro
vel alius quib⁹ id cōpetit fuerit exami
natus ꝛ approbat⁹ ꝛ ad hoc inſtitut⁹.
itē ꝙ fratres q̄ cognoſcerent ſe nō poſ
ſe regulam ſpiritualiter obſeruare de-
beant ꝛ poſſint ad ſuos miniſtros re-
currere. Itē quod omnia q̄ ponūtur in
regula ad formam habit⁹ tam nouicio
rū q̄ꝫ profeſſorum.nec non ad receptio-
nis modū ad profeſſionem ſpectātia ni
ſi recipientib⁹ quoad habitū nouicio-
rum ſicut dicit regula ſm deū aliter vi-
deatur hec inq̄ꝫ omnia ſunt a fratrib⁹
tanq̄ꝫ obligatoria obſeruanda. item or
do communiter ſenſit tenet ꝛ tenuit ab
antiquo ꝙ vbicūqꝫ ponitur in regula
hoc verbū teneātur obtinet vim prece-
pti: obſeruari debet a fratribus ſicut
tale hoc in.d.cle. Ex quib⁹ omnib⁹ pa-
tet nihil fore ſpeciale in hac expoſitio-
ne magis q̄ꝫ in alijs niſi hoc vltimū qđ
dicit de verbo teneant lꝫ verba ipſa ex
ſua natura ſe important vel ratiōe ma
terie. vel ratiōe vtriuſqꝫ. Regula beati
Baſilij ſm ꝙ inueni habet ſolū iſ. vl
tra tria vota ſcilicet. Abſtinentia a car-
nib⁹. Ieiuniū ab exaltatione ſancte cru
cis vſqꝫ ad paſcha exceptis dominicis
ſilentiū de nocte modū officij ꝙ come-
dant in communi refectorio legant in
mēſa vacent lectioni. ꝛ labore manuum
ne ſint ocioſi que vtrū ſint precepta vel
ne: non inueni ab aliquo declaratum.
ſed per precedentia poſſent declarari.
Regula beati Auguſtini iudicio meo i
digeret papali declaratione. Nam hē
ricus de Gādauo.in.vj.quol.xvij.ꝛ qui
dam alij tenent qđ omnia que in ipſa
ſunt cadūt de precepto propter verbuꝫ
ꝙ ponit Auguſtinus in principio di-
cēs. hec ſunt que vt obſeruetis prece-
pimus. Alij dicūt contrarium quorum
opinio videt̄ mihi verior ꝛ benignior.
quia ſicut i ſacra ſcriptura quedā ſunt
que habēt modum et intentionem pre
cepti. vt illud hoc eſt preceptum meuꝫ
vt diligatis inuicem. Ioannis.xv. Que
dam que habent preceptum in inten-
tiōe. ſed nō in modo. vt illđ Exodi.xx.
Nō furtum facies. ita ſunt quedā que
habēt modum precepti. ſed non inten-
tionem. vt illud. Mar. vj. precepit eis
ne cui dicerent. quia ex hoc non obliga
bat ad mortale eos ſi predicaſſent mi-
raculū. Sic fatendū eſt de regula bea
ti Auguſtini. ideo exponerē eā ſcđm ꝙ
ſacrum concilium expoſuit regulā bea
ti Franciſci improprians do verbum pre
cipim⁹ ratione materie ſicut improprīā
tur verba modi imperatiui propter ma
teriam in.di.regula minorum. Regula
beati Benedicti ſimiliter indigeret de-
claratione papali alijs plura precepta
alijs pauciora ponentibus tamen ego
ſecundum declarationem regule mino
rū. ita exponerem eius verba. De fra-
tribus predicatorib⁹ tenet Ioā de nea.

l.x ij.quol.q.xvj.ꝙ tenẽtur ſeruare oĩa contenta in regula beati Aug.⁊ in con ſtitutionib⁹ eorũ prout ſunt in ea et in eis cõtẽta hoc eſt precepta vt precepta ⁊ cõſilia vt cõſilia:dato ꝙ prelatus nõ precipiat nec mandet eis ſeruare.Nec ob.ꝙ dicũt quidam.ꝙ non promittunt ſeruare regulaꝫ.ſed obedire prelato ſꝫ regulaꝫ ⁊ conſtitutiones.qꝛ ſicut elect⁹ prelatus licet nõ promiſerit tenetur tñ ſeruare ea q̃ pertinent ad ſtatũ ꝓlatoꝝ ⁊ xp̃ianus ea que pertinent ad ſtatum xp̃ianorum:ſic frater ꝑdicator eo ip̃o q̃ profitetur ordinẽ predicatoꝝ.⁊ vult eẽ frater predicator ꝓmittit conſequenter ſeruare ſpectantia ad talẽ ordinem ſaltem tacite ⁊ ſi non expreſſe.

28 ¶Utrũ aũt obligent ad mortale tranſgrediẽdo.quidã tenẽt ꝙ non nec etiam ad veniale.ſꝫ ſolũ ad penaꝫ niſi faciãt ex cõtemptu allegãtes Tho.xxij.qõne clxxxvj.hoc dicẽtẽ ſm hoc eſt falſuꝫ qꝛ cõtrariũ tenet Joã.d̃ neapo.vbi.ſ̃.Ubi dixit ꝙ trãgreſſio alioꝝ a tribus votis eſt peccatũ mortale vel propter preceptum factũ a prelato oretenus ſiue in regula expreſſum.Item in ꝓlogo cõſtitutionũ ipſoꝝ dr̃.Conſtitutiões noſtre nõ obligant nos ad culpã niſi propter ꝑceptũ vel contẽptũ ergo vbicũqꝫ interuenit preceptũ obligant.Unde q̃cquid eſt contra votũ caſtitatis vel paupertatis ante preceptũ regule.vel conſtitutionũ certe eſt mortale.et Tho.vbi.ſ̃. loquit̃ de preuaricatione aliorum q̃ nõ ſunt de precepto in eorũ regula vel conſtitutionib⁹ ꝙ ſolũ obligant ad penam ⁊ ſic eſt verũ.Et meli⁹ ⁊ ſecuri⁹ eſt i conſtitutionib⁹ fratrũ minorũ ſub regulari vita degentiũ q̃ non obligant eos ad aliquam culpam nec etiam penam niſi per prelatos eis imponat̃ ⁊ ſic liberaliſſima ↄſcientia viuũt lꝫ habeãt multas ↄſtitutiões ꝓ eoꝝ regulari vita ↄſeruãda factas.regula beate clare hodie ꝑ d̃clarationẽ Eugenij.iiij.hꝫ.v.q̃ obligãt ad mortale.Primũ obediẽtia:ſm paupertas.Tertiũ caſtitas.Quartũ electio abbatiſſe.Quintũ clauſura ⁊ ea q̃ pertinẽt neceſſario ad predicta.Ad alia vero non obligantur de precepto niſi eo mõ q̃ obligãt̃ vł a deo vł ab eccłia gñaliter ſicut alij talis ſtat⁹.Aliaꝝ monacharũ nõ vidi regulas ideo pertrãſeo qꝛ per predicta poſſũt intelligi qñ obligãt ad mortale.vel non.

¶Utꝝ religioſi teneãtur d̃ ꝑcepto obedire ꝓlato in oĩb⁹.Rñ.ꝙ aut prelat⁹ ꝑcipit aliq̃d qđ eſt ſcđm regulam aut.ſ. aut.ꝫ.aut.d̃. regulaꝫ.Si ꝓlatus ꝑcipit q̃ d̃ eſt ſꝫ regulam ſic tenent̃ obedire nedũ ſi ſunt ſcđꝫ regulam explicite ſꝫ etiã implicite vt ſũt obſequia cõmunitatis ⁊ negocia ordinis promouẽda ſine quib⁹ cõſeruari non poſſet ordo regularis obſeruãtie.Itẽ ea que faciũt ad regule plenioreẽ obſeruantiã.hec implicite ſũt ſm regulã.⁊ in hoc cõcordant communiter doc.Si autẽ precipiat ꝑter regulã vt q̃ in ipſa non ↄtinent̃ nec ad cõtẽta in ea expediunt vel ordinant̃.vt leuare feſtucã vel aliq̃d hmõi.ſic duplex ẽ opinio.vt dicit Pe.in.q.quadã de quol.q̃dã dicũt ꝙ in grauioribus non teneat̃ ſed veri⁹ eſt ⁊ cõis tenet̃ ꝙ nec in grauiorib⁹ nec in leuib⁹ que ſunt preter regulam tenentur obedire qꝛ ad hoc nõ habuit animũ obligandi ſe.⁊ facit pro hoc quod not.Pa.in.c.literas.de reſti.ſpo.⁊ in capitulo ex literis.de ſpõ.⁊ ꝙ nota.Innocen.in capitulo veniens.de iureiur.Si autem.ſ.regulam ſic tenentur vt reficere corpus ⁊ hmõi.Si vero ſunt contra regulam tunc diſtinguo. Aut prelat⁹ põt in tali precepto regule vel prohibitione diſpenſare contra qđ precipit ⁊ ſic ſi ex rationabili cauſa mouetur ad id precipiendũ tenetur ſubdit⁹ eidem obedire q̃uis videatur ſubdito ꝙ nõ ſit rationabilis puta prelatus precipit ꝙ frangant ieiunium quia probabiliter preſumit de eius debilitate quamuis ſubdito videatur ꝙ ſit fortis debet in hoc iudicium ſuum ſupponere iudicio prelati ⁊ ei obedire.qꝛ ſepe euenit vt alij magis perdant debilitateꝫ alterius ex aſpectu q̃ ipſe qui hꝫ ſiue in experiẽtia.ſiue ex feruore aliqñ 29

similiter

Similr ſi dubiū ſit an ↄtra regulā vł an
poſſit diſpēſare tenet obedire. xxiij.
q.i.qd culpat. Si aūt ſit certū ꝙ eſt cō
tra regule ꝓceptū vel prohibitionē in
qua non pōt diſpēſare ꝓlatꝰ. vel ſi pōt
clarꝫ eſt nō ex rōnabili cā illud ꝓcepit
ſic nō eſt ei obediendū. ⁊ de hoc hēs.ſ.
diſpēſatio.§.i.et.viij. ꝙ ſi ꝓlatꝰ ꝑcipiat
ea que ſunt.ſ.regulā.ſic ſi ſunt ad cau
telā peccati ↄmittēdi. vt puta ꝓlatꝰ ꝓci
pit vt ieiunet ī pane ⁊ aqua qꝛ videt eū
luxurioſum ſic nō tn̄r obedire.niſi qn̄
veriſilr videt non poſſe aliter euitare
pctm̄. Si vero ſunt q̄ precipiūt in pena
peccati ↄmiſſi ſic tenet.c.dilectꝰ.el.ij.c.
qm̄.de ſimo. Si autem ſunt in augmē
tū meriti.vt recipere martyriū ⁊ hmōi
ſic nō tenet obedire. ⁊ ſic loqt.c.geſta.
lxxiiij.d.vbi. dr nō poſſe iudici ſtrictio
rē vitā aliquibꝰ qd̄ veriſſimū credo quā
do solꝰ prelatꝰ hoc precipit. ſꝫ nec etiā
maior pa pōt aliā religionē īponere ſi
ne conſenſu oim ⁊ ſuperioris ſm hoſt.
in.c.dilecti.ꝙ me.cā. Si vo in eadē reli
gione maior ps faceret ſtatutū arctās
ad ſtrictiorem viā. ſic tꝫ Inno. vt refert
pa. ⁊ ſequit i.c.ſup.e.de regula.ꝙ oēs
obligant. Sed ego dubito de hoc ⁊ po
tius teneo contrariū qꝛ hoc auſteritas
maior q̄ regula cōcernit oēs de religio
ne vt ſingulos nō vt vniuerſos ⁊ ſic re
quirit cōſenſus oim. Facit regula. Qd̄
oēs tangit lib.vj. ⁊ qd̄ obijcit de.c. pe
riculoſo de ſta.reg.lib.vj. pōt dici illud
nō debere dici.ſ.regulā ſꝫ ſm regulam
⁊ ibi modus cōuerſandi taxat ſm natu
rā rei vt dicit ibi Jo.mo.et arch.cū non
deceat mulieres euagari.c.mulieres.de
iudi.li.vj. ⁊ ſm ꝓfatam diſtinctionē po
tes reducere ad cōcordiā qd̄ no. Ber.i
c.relatū.nec cle.vel mo. ⁊ Jo.an.in.d.re
gula.quod oēs ⁊ pa.in.d.c.ſup eo.⁊.ſ.
Bo.i.ū.d.vl.q.vl. ⁊ Alex.in.iij. pte ſum
me ⁊ Tho.ſcda ſecunde.q.ciiij.

30 ¶ Utrū oīs inobediētia ſit pctm̄ mor
tale vide.ſ.inobedientia.

31 ¶ Utrū religioſus magis teneat obe
dire patri carnali neceſſitatem patienti
⁊ requirēti q̄ prelato ſuo contrariū im
perāti. Rñ.ꝙ qd̄ habet varietatē inter
doc. Ric.tenet ꝙ religioſus magis tenea
tur pri carnali q̄ ꝓlato in his q̄ ꝑtinent
ad neceſſitatē illius ꝓcepti. Honora pa
trē tuum: qꝛ ſic tenetur de iure nature
⁊ diuino a quo precepto nulla ꝓfeſſio
abſoluit qꝛ conſilia obſeruātur: vt per
fectius precepta impleantur. hoc idē
tenet Henri.de gan.in.vj.quol.q.xviij.
tenetur ad neceſſitatem vite naturalis
parentum ⁊ ꝙ preceptū de honore eſt
per ſe ⁊ obligatio voti religionis eſt ꝑ
accidēs ⁊ quod eſt per ſe nō debet ſol
ui per illud quod eſt per accidens. In
alijs autem in quibus non obligantur
ex prefato ꝓcepto. Honora prem tuū
dicit ꝙ magis tenetur ꝓlato ſpūali q̄
patri. Alexa..vero vbi.ſ. dicit ꝙ illa q
poteſt religioſus ſine detrimēto regula
ris ordinis ſolūmodo teneatur patri
exhibere ſicut orare ↄſulere honorare:
Alia autem ſicut eſt ſubuenire eius ne
ceſſitatibꝰ cum nihil habeat nō tenet.
⁊ ſic videt tenere ꝙ potiꝰ ꝓlato ſit obe
diēdum. Sed mihi videtur dicēdum:
vt colligo ex Nico. de lira Mat. xv. ꝙ
aut pater erat i tali neceſſitate anteq̄
filius ingrederetur religionem. ⁊ ſic di
co ꝙ magis tenetur patri vel matri in
tali neceſſitate ſubuenire q̄ ꝓlato preci
pienti cōtrariū ratio qꝛ actio ex cōtractu
vel quaſi aliquē cōpetens nō extingui
tur ꝑ religionis ingreſſum. Aut ſi ſe
guitur vt voluit quidā doc. qꝛ pro mor
tuo habet vt.C.de epiſc. ⁊ cle.l. deo no
bis §.hoc etiā cognitum: tamē ſm eos
ex edicto de capitis diminutione reſti
tuitur.l.tutelas.§.in iuriarum.ff.de ca
pi.dimi.vñ dicūt doc. ꝙ poſt ingreſſum
poterit ex actiōe ſeu obligatione q̄ prius
tenebatur cōueniri.ſꝫ per abbatem vel
ſyndicū reſpondebit vt.C.de epiſ. ⁊ cle.
aut.cauſa q̄ cū monacho. ⁊ no. in aut.
de mona.in prin. ⁊ i autē.de ſanc. epiſ.
§.prouidere ergo multo fortiꝰ ex obli
gatione precepti diuini immo etiaꝫ de
iure poſitiuo tantū tenetur filius patri
ꝙ pater poteſt eū vendere pro neceſſi
tate famis.l.ij.C.de pa.q̄ ſi. di. tenetur

etiā ad alimenta.l.filia.C.de patri.po-
teſtate et ſi pr̄ ſit relegat⁹ pp inceſtuo-
ſas nuptias vt in aut.de inceſt.ꝛ neph.
nu.ꝗ nō debet priuari iure ſuo ſine cau
ſa vt no.in.c.ſatis peruerſum eſt.lvj.d.
ꝛ in ca.vltimo.xviij.q.vlt.facit optime
tex.xxx.d.c.ſi qui filij.imo vr̄ ꝙ ſi ex in
greſſu ſit inhabilis ad patri ſubueniē-
dum ꝙ monaſteriū teneatur qꝛ mona-
ſterium eſt loco heredis ꝛ filij ingrediē-
tis vt in aut.de ſan.epiſ.§.ſed hoc pre-
ſenti de proba.in preſentia in fi.ꝛ lex di
cit ꝙ heredes lꝫ extranei tenent̄ preſta
re alimēta ar.l.ſi quis a liberis.§.item
reſcriptum.ff.de lib.agno.ergo ꝛc.aut
pater ꝛ mater non erant in tali neceſſi
tate ꝙ filius tenetur ei ſubuenire ſed
poſt ingreſſum in talē neceſſitatem de
uenit ꝛ ſic dico ꝙ non poterit ei ſubue
nire cōtradicēte imperio prelati:qꝛ tā
eſt ei obligatus per votum ꝛ ſic deo et
ſic maiori vinculo ligatur prelato ꝙ̄ pa
tri vel preceptum de obſeruatione vo-
ti eſt de prima tabula de honore parē-
tū de ſecūda.Item primū eſt negatiuū.
ſm affirmatiuum:ergo magis ſtringit
preterea ſemel deo dicata non pħt con
tra voluntatē ipſius vſurpari:facit re-
gula ſemel de reg.iur.li.vj.nā religio-
ſus abdicauit a ſe nedū tēporalia ſꝫ ꝓ
priū velle.xviij.q.vlti.ſtatuim⁹.xij.q.ij.
nō dicatis.ff.ð reg.iur.l.velle nō credit̄.
ergo nō ſtringitur niſi ei in cui⁹ manu
ſuū velle poſuit qꝛ inanis eſt actio quā
excludit inopia debitoris.l.nā is.ff.de
dol.impoſſibiliū nulla eſt oblatio.ff.de
re.iu.Nec ob.ꝙ preceptū diuinuꝫ erat
antē ingreſſum quia licet eſſet nō tamē
oblatio quia cum ſit affirmatiuum non
obligat niſi pro loco ꝛ tempore idō cum
nō eſſet tunc obligatus non poterit te-
nere poſtea regula factum legitime.de
re.iu.li.vj.ſicut ſi diſpenſaſſet bona ſua
pauperibus patre nō indigēte nō poſ
ſet repetere licet veniret poſtea ad ne-
ceſſitatē ad eamdē ꝙ̄ poteſt exhibere.ſ.
que permittitur a prelatis bene tene-
tur ingreſſū poteſt ſine regularis obſer
uātie detrimēto ſicut orare conſolari ꝛ

huiuſmodi vt dicit Alex.

¶Quid de ingrediente religionem ali 32
cuius monaſterij in quo nō ſeruatur re
gula puta comedūt carnes in monaſte
rio ſcti Benedicti vel tāgunt recipiun
tur pecunie i monaſterio ſancti Franci-
ſci ꝛ huiōi.lꝫ ſcire regulam aliter preci-
pere.ꝛ ſic profitetur ſm cōſuetudinem
quā inuenit.Rn̄.Alex.ꝙ nō excuſat̄ qꝛ
qui profitetur regulā profitetur nō cō
ſuetudinem ꝛ ideo non excuſatur ſi re-
gulā nō obſeruat.xx.q.iij.cōſtituit.qð
metus cauſa.cū dilect⁹.ꝛ.c.fin Et ſi di-
cas ꝙ nemo obligat̄ niſi ad id ad qð ſe
obligare intendit.Rn̄.ꝙ hoc verū eſt ex
plicite.ſed implicite nō.qꝛ qui vult prin
cipale puta eē frater minor vult ꝛ acceſ
ſoriū.ſ.obligationem ad precepta regu
le minorum.ſed hoc non intendat.ꝛ de
hoc eſt caſus rotūdus in ca.ex parte.de
regula.Nam ex quo habitū religionis
detulerūt qui ꝓfeſſis datur ꝛ alia fece
rūt ꝙ̄ profeſſis conueniunt profeſſionē
tacitā ad minus fecerunt ꝛ ſic ſi non il-
li religioni ſaltem alteri in genere ſunt
obligati ꝛ obſeruationi cōtentorum in
ea.Et hoc tene lꝫ Pa.in.c.frater.c.ð re
gula aliter teneat.Sꝫ ꝓ prima opinio
ne eſt Inn.Ho.in.d.c.ſuper eo.Pa.poſ
ſet intelligi quando talis erat ſimplex
nec ſciuit nec potuit ſcire obligationeꝫ
regule ſolum credidit ꝙ ad illa obliga
ret ſm que viuebat quia credo talis
poſſet aliam religionem:licet laxiorem
intrare ſed ſi ibi vult remanere.tenet̄
ſm regulam viuere niſi ex aliqua ratio
nabili cauſa poſſet preſumi ꝙ aliquod
preceptorum nō ſeruatur quia ſic etiā
excuſaretur vt.ſ.dixi Monachus.§.xi.

¶Utrum religioſus aſſumptus ad ali 33
quam dignitatem.puta epiſcopatum
vel etiam inferiorem teneatur ad regu
le obſeruantiam.Rn̄.ꝙ ſic ad omnia ꝙ̄
facere poteſt ſine preiudicio prelationis
vel officij ſibi impoſiti vt no.Tho.xxij.
q.clxxxv.ꝛ vide ſupra Monachus.§.ſe
primo.

¶Utrum religioſus poſſit tranſire ad 34
aliā religionē.Rn̄.colligēdo dicta doc.

q̄ uꝫ eſt latior ad quā trāſire vult ⁊ ſi
in ſua religione nō ſeruat regula tunc
poterit ad latiorem tranſire ſm̄. Inn. ⁊
Pa. i. c. ſane. de regula. Quod ego limi
to ſm̄ Jo. an. ⁊ bene verum quādo nō
eſt in prouincia aliud monaſteriū eiuſ=
dē religionis ad quod poſſit tranſire
vel in quo poſſit intrare nec eſt ſpes re
formationis monaſterij ſui. Si vero in
ſuo monaſterio ſeruatur regula tūc nō
poteſt ad latiorem tranſire ſine licētia
pape ſine cauſa legitima. ſed cū eius
licētia ſic ſi etiā non ſubeſt cā legitima
ſm̄ gl. in. c. cum ſingula. de prebē. li. vi.
quā gl. credo verā quo ad eccleſiā mili
tātē ſꝫ nō quo ad deū. ar con̄. que not.
in. c. non eſt voti. de voto. q̄ ſi cā ſubeſt
ſic tꝫ Inn. ⁊ ſequit̄. Pa. in. c. non eſt du=
bium. de regula. q̄ ep̄s poteſt diſpēſare
ar. c. nō mediocriter. de ꝯſe. di. v. do. An.
to. in. d. c. nō eſt dubiū tenet q̄ ſi cauſa
eſt vrgens poteſt ep̄s. ſed ſi cā nō indi=
get tali celeritate recurrendū eſt ad pa
pam. Sed ego dico q̄ conſiderandū eſt
an religioſus talis ſit exēpt⁹ vt cōiter
ſunt ⁊ ſic ep̄s nō poterit diſpenſare cū
nullam autoritatem habeat ſup ipſam
ſed diſpēſabit p̄latus ſuus qui loco ep̄i
p̄eſt illi religioni ſcd̄m gl. in. d. c. nō du=
bium. aut ſi talē non habet recurret ad
papā. Si vero nō ſit exempt⁹ ſic credo
verā opi. Inn. Et do. An. loquit̄ de cō
ſilio. facit ꝓ hoc. c. nō cogant̄. xlj. di. Et
cā legitima erit debilitas corporis aut
delicata ꝯplexio ⁊ hmōi. aut religio ad
quā vult trāſire eſt equalis ſue. ⁊ ſic ſi=
ne cā pōt de licentia pape ſolummodo
etiā q̄ ad deū Si aūt cā ſubeſt ſic pote=
rit ep̄s aut ꝓpri⁹ p̄latus cum cōſenſu
capituli diſpenſare ſcd̄m gl. i. d. c. nō eſt
nobis dubium. Facit. d. c. ſtatuim⁹. xix.
q. vlt. ⁊. xij. q. ſine exceptiōe aut religio
ad quā trāſire vult eſt ſtrictior tūc req̄=
ritur. Primo q̄ nō trāſeat ex temeritate
aut leuitate vel odio prioris p̄lati ſꝫ ex
zelo melioris vite ⁊. ſi eſt ꝯtrietas inter
p̄latū ⁊ ſubditum in hoc ſic iudiciū ſu
perioris amborum requirendū eſt ⁊ ad
eum poteſt ſubdit⁹ appellare. Scd̄o re

quiritur quod nō ſolum religio ſit ſtri=
ctior ſed quod actualiter arctius ibi vi
uatur quia licet eſſet ſtrictior ſi tamen
ibi latius viueretur. non liceret etiam
ſi ex diſpenſatione latius viuunt. Fa=
cit. c. ſane. de regu. Nam tranſitus eſt
pmiſſus vt quis ducat arctiorem vitā
qꝛ ꝯſumit mot⁹ ſpūſſancti vt. i. c. licet. de
reg. ⁊. xx. q. iiij. c. j. que nō ceſſat qn̄ i ſuo
monaſterio viuit̄ ſtrictī⁹ reſpectu regu
le ⁊ conſtitutionum q̄ȝ in eo ad qđ vult
tranſire. Unde Guilhel. naſo. in. d. c. ſa
ne. dicit q̄ licet regula beati Bn̄dicti ſit
arctior q̄ȝ regula beati auguſtini. tamē
fratres predicatores qui regulam bea
ti aug. ꝓſitentur tantum ſe arctauerūt
per conſtitutiōes ſuas q̄ eorū religio
eſt arctior q̄ȝ illa monachorum ⁊ pꝰter
ea dicit q̄ nō effugiūt apoſtaſiā trāſeū
tes ad. d. regulam monachorū. Ideo
dicit Jo. an. i. d. c. ſane. qđ iura nō pmit
tūt tranſitū reſpectu melioris religio=
nis ſeu maioris vl̄ reſpectu ſtatus. vt pu
ta qꝛ fructus ſioꝛ aut alio mō. ſꝫ ſolū
reſpectu arctioris vite ⁊ qꝛ ibi viuit̄ ſtri
ctius vt i. d. c. licet. tertio requiritur qđ
petat licentiā vt in. d. c. licet. ⁊ iſtis con
currentibus poterit tranſire q̄uis li
cētia non obtineat etiā ſi primum mo=
naſteriū eſſet priuilegiatū quo ad hec
vt quis nō poſſet tranſire ad arctiorē.
addit. Inn. iiij. ſi prior religio nō incur=
rit grauē iacturam vel infamiam. ex ta
li trāſitu quia ſi incurrit non licet. arg.
c. licet. de regula. xj. q. iij. ſi quis vero. Ad
uerte hic ſi frater minor transferatur
ad alium ſtatū per papā puta ad ep̄a
tū vel ad aliam religionem q̄ tunc bo
na alteri iā queſita nō recuperat vt. C.
de ſenten. paſ. l. ij. ⁊. l. tutor. Si vero nō
ſunt alteri queſita. puta quia nondum
ſunt mortui eius parentes quibus de=
bet ſuccedere ſic ſuccedit ſi illi qui ſunt
in ſtatu ad quē tranſlatus eſt poſſunt
ſuccedere quia reſtituitur ad omnia ꝑ
talem trāſlationem. vt in. l. j. C. de ſent.
paſ. ⁊ l. j. §. qui mortis. ff. e d tit. Secus
ſi trāſferret ꝑ alium modum puta pro=
pter demerita ſua et huiuſmodi. vt in

d.l.j.ꝛ d.§.qui mortis.

35 ¶Sꝫ a quo dꝫ peti licẽtia. Rñ. ꝙ quo ad religioſos dꝫ peti a ſuo p̄lato ordiario puta in ordi: minoꝝ a cuſtode. vel miniſtro. Jn ordine p̄dicatoꝝ a prouincia li. Jn mõachis ab abbate ꝛ hmõi. Qui p̄lati ſine cõſenſu capituli dare nõ pñt ſm.gl. i.d.c.ſingula. Quo ad ep̄os requirit licẽtia obtẽta a papa.vt.ſ.dixi. Quo ad p̄latos inferiores ep̄is ſi non ſunt immediate ſub papa ſufficit petitio ab ep̄o ſuo lꝫ nõ obtineatur ſm Jo.an.i mercurialib⁹ in regula cũ nõ ſta:.li.vj. Qui vero ſubſunt immediate pape nõ poſſunt ipſo denegãte.ſed eo nõ reſpondẽte poſſunt. Similiter clericus tenet petere licentiã ab ep̄o ſi eccl'ia grauiter ledit aliter etiã ſine licentia poterit ſm Jnn. Sꝫ aduerte ꝙ ſi prelat⁹ dicit velle habere cõſiliũ ſic tenetur expectare debito tp̄e alias nõ. Jtẽ iſta licentia dꝫ peti ante factũ ſꝫ pa.i.d.c.licet. Ad ep̄atũ vero ſi eſt electus põt licẽtiare prelatus non requiſito cap'lo.c.ſi religioſus.de ele.lib.vj.ſed non ante electionem.

36 ¶Utrũ aliter trãſiẽs ad aliã religionẽ ꝙ̄ vt dictum eſt licere ſit apoſtata. Rñ. Pan.i.d.c.ſane.ꝙ nõ apoſtaſia maiori de qua.in.c.fi.de apoſta. Sed bñ efficit apoſtata apoſtaſia minori qꝛ certũ eſt ꝙ retrocedit. Ex quo no.intellectũ ſingularẽ ad.c.ij.ne.cle.vel mo.lib.vj.ꝙ dimittẽs habitũ pure incurrit excõicationẽ cum ſit ꝓprie apoſtata. Sed aſſumens habitũ alterius religionis etiam latioris nõ incurrit excõmunicationẽ. Hoc ſentit Jo.an.ibidem in nouella.qꝛ tex.ibi ſentit in eo qui facit cã euagationis que ceſſat in eo qui intrat aliã religionem.ꝛ pro hoc vide bonum tex.iũcta gl.i.c.ex parte.de tem.oꝛ.ꝛ hoc etiã ſequit pa.i.d.c.ſane. Aduerte tñ hic ꝙ recedẽs a religiõe lege ꝑmittente recuperat oĩa bona ſua indiſticte.c.ꝙ a te.de cleri.ↄiuga.ꝛ.c.ex trãſmiſſa.d renũ. alias nõ.de quo dic.vt.j.§.xliiij.

7 ¶Utrũ religioſus poſſit aſſumi ad bñficia ſimplicia. Rñ. pa.in.c.ſuper eo.de regula.ꝙ ñ ꝛ cũ diſpẽſatiõe.ꝛ facit iſte tex.d.c.ſup eo.ꝛ vide gl.i.c.quorũdã.lxxiiij.di.que dicit monachũ non poſſe hr̄e canonicatũ in eccl'ia ſcłari lꝫ poſſit ibi eẽ ep̄s.vt i.c.vno.xviij.q.j.ꝛ hoc ẽ ꝓpter bonũ cure q̄ cã ceſſat i bñficijs ſimplicib⁹ vt no.in.c.qđ dei timorẽ.de ſta.mo.vide.ſ.diſpẽſatio ꝛ dic vt ibi.§.iij.

¶Utrum religioſus de ordine mendicantium trãſiẽs ad ordinem nõ mẽdicantium etiã autoritate apoſtolica poſſit aſſumi ad dignitates in illo ordine ad quẽ trãſiuit. Rñ.ꝙ nõ nec ad prioratus adminiſtratiões nec ad quecũqꝫ officia etiã tanq̄ vicarius ſeu miniſter ſiue tanq̄ locũ alioꝝ tenẽs nec animarũ curã aut regimẽ poteſt ꝑ ſe aut ꝑ alios exercere.ꝛ q̄cq̄d ↄ̄triũ fuerit attẽtatum irritum eſt ipſo iure.cle.vt profeſſores.de regula. 38

¶De voto religionis habes.j.votum.iiij.§.vij 39

¶Quid tenẽt facere monachi qui ex redditibus quos ꝑcipiũt tenent ad curã aiaꝝ quãdo vident abbatẽ negligere dictã curam. Rñ.ſm ſanctum Tho. in quol.ꝙ debẽt ſupplicare abbati vt ꝓuideat.ꝛ ſi.ñ vult debẽt appellare cõtra eum ſicut contra aduerſarium veritatis ꝛ nulli conſulendum eſt vt in tali monaſterio ingrediatur. 40

¶Utrũ religioſus q̄ pri⁹ emiſerat votũ de arctiori religiõe ꝛ tamẽ intrauit latiorẽ ſit abſolut⁹ a voto. Rñ.ꝙ ſic.vt in c.q̄ poſt.de reg.li.vj.dꝫ tamẽ penitere de voto nõ adimpleto vt ibidẽ.de alijs vero votis quomodo commutantur in votum religionis.vide votum.iiij.in princ. 41

¶Utrũ religioſus electus vel fugitiu⁹ q̄ nõ põt impetrare recõciliationem ſꝫ formã.c.fi.de reg.poſſit trãſire ad aliã religionẽ latiorẽ. Rñ.ꝙ nõ ſi põt inueni re in ꝓuincia monaſteriũ ſiue religiõis qđ eũ velit recipe ꝙ ſic nõ põt poterit i trare latiorẽ cũ licẽtia ſui p̄lati ſi poteſt habere alias poterit viuere alio modo regulariter ꝛ debet ſm.Ray. 42

¶Sꝫ quis dicit fugitiu⁹. Rñ.pa.in.c. 43

ſt.de regul.ſm Joã.an. Jlle q̃ morat̃ ex
tra monaſterium ⁊ cedat ſe abbati. fa-
cit.l.ſi quis fugitiuus.ff.de edi.edic. vn
de eo ip̃o ꝙ recedit a monaſterio ⁊ non
ſubeſt obedientie prelati apoſtata ẽ vt
no.Jno.in.c.ſi.de renun.de hoc.ſ. apo
ſtata.

44 ¶Quid erit de bonis q̃ religioſus cõ
tulit mõaſterio qñ vadit ad aliã religio
nẽ.Rñ.ꝙ ſi exiit cũ lnia ſic vſuſfruct⁹ il
lap rerũ erit monaſterij ad ꝙ trãſit do
nec ibi vixerit ſolũmodo.tex.eſt cũ glo.
xvj.q.vj.de lapſis.xxvij.q.j.ſi qs rapue
rit.ſm hoſti.ſi vero vadit in caſu nõ cõ
ceſſo ſic nõ recuperat.immo abbas põt
eũ vẽdicare cum omnibus bonis. capl.
abbates.xviij.q.ij.de hoc vide.ſ.mona
ſterium.§.vj.

45 ¶Quid efficit religio.Rñ.ꝙ hoiem ad
deũ proprie cõducit ſi modo religio ſua
ſequat̃ regularẽ obſeruãtiã ita ꝙ melio
res inueniri nõ poſſunt eis.vt ait Aug.
in.c.quãtumlibet.xlvij diſt.

46 ¶Utrũ tollat p ipſius ingreſſum oim
peccatorũ penã.Rñ.ſic.patet qꝛ ſi mulia
milium ducatoꝝ in eleemoſynas darẽ-
tur ab aliquo cenſeret̃ merito ab oi pec
catorũ pena liber.iuxta illud.Da.5.pec
cata tua eleemoſynis redime.multoma
gis in ingreſſu religionis. vbi homo ex
toto ſe offert deo qui valet plus q̃ mi-
lia milium ducatoꝝ. Jtẽ ſi p penitentiã
põt ⁊ meret̃ oim peccatoꝝ remiſſionem
de pe.di.vij.in ſi.ergo multomagis cuꝫ
excedat omne genus ſatiſfactiõis ⁊ pu
blice pnie vt patet.xxxiij.q.ij.admone-
re.hoc ſatis patet p glo. in.c. ſcripture.
de voto ⁊ de pe.diſ.j.§.his autoritati-
bus.vbi concludit̃ qð nulla penitentia
tali ingrediẽti eſt dãda. imo ſi papa im
poſuiſſet ei ꝙ ieiunaret aut ꝙ iret romã
in pergrinatione aut in hierl'm ⁊ com-
mutat eã in ingreſſum religionis ẽ ab-
ſolutus.c.q̃ bona agũt.xvij.q.j.facit ad
hoc aut.de mo.in prin.vbi dr oẽm qui-
dem eius humanã maculam detergat.
idẽ legit̃ in vitis patrum ꝙ cõſequit̃ eã
gratiã quaꝫ baptizati. iſtud ſeqt̃ Tho.
xxij.q.vlti.⁊ glorioſus Bernardinus de
ſenis in ſuo quadrageſimali ⁊. S. Ber.
in li.de precepto ⁊ diſpẽ.c.xl. dicit ꝙ re-
ligio amatores ſuos angelis ſimiles fa
cit diſſimiles hominib⁹ immo diuinam
in hoie reformat imaginẽ configurãs
nos xp̃o ad inſtar baptiſmi hoc ille.

¶Utrũ eripiat a prima ptãte.Rñ.ꝙ ſic 47
vt not.in aut.ingreſſi. ⁊ in aut. ſi q̃ mu
lier.C.de ſac.ſan.ec.⁊.c.cũ ſcim⁹ de reg.
tex.eſt cum gl.xvj.q.ij.c.j.ſequitur bar.
⁊ glo.in.l.ſi ex cã.§.papinian⁹.ff.de mi-
no.⁊ Fede.cõſi.xxxiiij.⁊ Albe.in.d.aut.
ſi modo pubes eſt.

¶Utrũ tollat irregularitatẽ vide.ſ. ir 48
regularitas.ij.

¶Utrum patre intrante monaſterium 49
filius poſſit petere legitimam. Rñ. ſm
Bar.in.d.aut.ſi qua mulier poſita.xix.
q.vlt.ꝙ nõ de ſubtilitate iuris. qꝛ ltima
non debetur niſi poſt mortẽ naturalem
patris.l.j.§.ſi puberi.ff.de colla.bo.Sꝫ
de equitate canonica dico cũ Bal.i.d.
aut.ſi qua mulier. ꝙ poterit petere ne
habeat poſtulare alimenta a monaſte-
rio ⁊ placet.

¶Quid de peculio aduẽtitio filij cui⁹ 50
vſuſfruct⁹ eſt patris qñ pater ingredit̃
religionẽ.Rñ. ſm bar. in aut.idẽ eſt.C.
de bo.q̃ li.ꝙ ex quo patria poteſtas ſol-
uit̃ ex facto pr̃is remanebit ſolũ medie
tas.d.vſuſfruct⁹ apud patrẽ.l.cũ opꝫ.§.
cũ aũt.C.de bo.q̃.li.⁊ ſic ad monaſteriũ
in qð pater eſt ingreſſus gloſ.in.d.aut.
Jdeꝫ eſt.tenet ꝙ nõ finitur.Marti.vero
tenet ꝙ ex toto fini. ⁊ dicit ita fuiſſe de-
ciſum Bonoñ.i facto.⁊ ad gl.Rñ.ꝙ lo-
quit̃ de vſufructu quẽ hꝫ pr̃ in alijs bo
nis que non ſunt filiorũ. ſed opi. Bart.
videtur magis equa.

¶Utrũ bona igrẽdiẽtis ſint mõaſterij. 51
Rñ.ꝙ ſic ipſo iure aut.ingreſſi.C.de ſa.
ſan.ec.qꝛ ingrediẽtib⁹.xix.q.iij.nec ab-
ſus aliquarũ ptiũ q̃ ſibi vſurpant talis
põt valere nec indicare p̃ſcriptionẽ. cũ
in reb⁹ inuaſis aut furtiuis non currat
vt.ſ.p̃ſcriptio.§.xix.Jtẽ tranſeunt feu-
da de quo dic vt.ſ.feudũ.§.x. Reſerua
bitur tamẽ legitima deſcendentib⁹. xix.
q.iij.c. ſi. idẽ videtur in aſcẽdentibus

52 ¶ Utrū vſuſfruct⁹ amittat ex ingreſſu. Rñ. ſm Jun. in. d. c. in pñtia. q̃ nō ſʒ du rat donec viuat. hoc idē ſeqt̃ gl. ⁊ Al. in auſ. igreſſi. C. de ſac. ſan. ec. hoc limitāt aliq ceꝝ qñ monaſteriū pōt habere propriū in communi: aliter non ſm gl.

53 ¶ Utrū emphyteoſis ſimiliter tranſeat ad monaſteriū. Rñ. ſʒ Alb. i. d. auſ. igreſſi q̃ ſic. ar. l. peto. §. j. ff. de leg. ij. Odo. tñ ibidem Bmutat verū niſi emphyteoſim haberet ab alia eccleſia qꝛ tūc eſſet i optione eccleſie an vellet rem vel canonē. aduerte bene q̃ auſ. ingreſſi. non hʒ locum niſi in monaſterijs q̄ nō habēt niſi in cōi. nō in hꝭ q̄ habēt in ꝓprio ſicut ordo militie ſctē Marie ⁊ tertij ordinis ſcti Frāciſci ⁊ eccleſie ſeculares ſʒ Alb. in. d. auſ. ingreſſi.

54 ¶ Quid ſi ingrediēs fecerat teſtamentum ante ingreſſum nihil relinquendo monaſterio ſʒ extraneū heredē inſtituendo. Rñ. ſʒ do. Anto. in. c. in preſentia. de ꝓba. q̃ aut expſſe cōtulit bona ſua tpe ingreſſus nulla facta mentiōe de teſtamēto ⁊ tūc ſi hoc fecit incōtinēti poſt cōditū teſtamētū ſic non reuocat teſtamētum nec erūt monaſterij illa bona ſʒ ſolū illa collatio bonoꝝ preſumitur facta ad tpꝰ vite ſue. qꝛ nō videtur quis incōtinenti mutare aīm. arg. l. nō ad ea. ff. de condi. ⁊ de. Si vero hoc fecit ex interuallo poſt teſtamentum conditū tunc preſumitur mutaſſe aīm fauore religioſi ⁊ ſic rumpit teſtamētū ⁊ erūt monaſterij illa bona aut nō ꝯtulit expſſe bona ſua monaſterio ⁊ tūc remanebit teſtamētū ⁊ monaſteriū ſolū petet portionē ſuā aliter q̄ꝫ rūpēdo teſtamētū. Pa. vero. in. d. c. in pñtia. tʒ ꝯriū: ſcʒ q̃ nō petet portionem ſuam. ſed ego in fratribus minoribus credo verū in alijs aūt qui pñt habere in cōi opi. do. Ant. eſt humanior religioni ſed illa Pa. vr̃ verior de ſubtilitate iuris ꝑ ea q̄ no. Albe. in. d. auſ. ſi q̄ mulier. ſed talis ea bona nō capiet niſi poſt mortē naturalem ſm multos doct. quos recitat Albe. lʒ multi alij dicāt q̃ ſtatim poſt profeſſionem.

55 ¶ Utrū ꝓdigus vel diſſipator bonorum cui interdicta ſunt bona poſſit intrare religionē. Rñ. Albe. in. d. auſ. ingreſſi. q̃ ſic dūmodo ſit rationis capax etiā quo ad bona ſicut de minore eſt verum.

¶ Utrū filiusfamilias intrās monaſterium poſſit diſponere de bonis peculij. 56
Rñ. ſm Pa. in. d. c. in pñtia. qȯ de caſtrēſi vel quaſi nō eſt dubiū q̃ poteſt. l. pen. C. q̄ teſta. fa. po. Similiter de ꝓfectitijs q̃ nō pōt qꝛ illa ſunt in diſpoſitione patris. Sed dubiū eſt de aduētitijs de q̄bus nō pōt diſponere in vita pr̃is etiam cū cōſenſu patris iuxta ea q̄ not. in. d. l. penul. Sed Pan. tʒ ibidē qȯ pōt qꝛ ſtatim ꝑ ingreſſum gaudet illo priuilegio auſ. pſbyteros. C. de epi. ⁊ cle. ex quo qȯ eſt laicis aduēticiū eſt clericis quaſi caſtrēſe ⁊ ideo priuabit pr̃ in vita ſua vſufructu illoꝝ bonorū. pariformiter dico in aduenticijs aduenientibus poſt ingreſſum. do. tñ Ant. in. d. c. in preſentia tenet cōtrariū. ſ. q̃ nō poterit diſponere taliter q̃ pater priuetur vſufructu in vita ſua de aduēticijs ante acquiſitis ſed bene poterit diſponere de directo dñio ⁊ etiā vtili taliter q̃ mortuo patre trāſibit ad eum cui relīqt illud vt in auſ. de mona. §. illud. Sec⁹ de acquiſitis poſt ingreſſum qꝛ ſunt monaſterij.

¶ Quid de libris datis a pr̃e filio familias. Rñ. q̃ trāſibūt cū eo ad religionem ſm diſpoſitionē ingredientis. ſm Jaco. de raue. ⁊ recitat Pan. i. d. c. in pñtia. qꝛ cenſent quaſi caſtrēſe peculiū. Pe. vero dicit hoc veꝝ in libris collatis doctoribus vel magiſtris. Sec⁹ in datis ſcholaribus. Et hoc idē ſequit̃ Bar. in. l. filie. C. fami. herc. ⁊ hoc verius. 57

¶ Utrū religioſus ſuccedat i bonis parentū ⁊ hmōi. Rñ. q̃ ſic nec parētes pñt eos exheredare ꝓpter crimē igratitudinis cōmiſſum in ſeculo. C. de epi. ⁊ cle. l. deo nobis. xix. q. iij. c. fi. Fallit i frib⁹ minorib⁹. d. cle. exiui. qꝛ nō ſuccedūt d̃ iur. 58

¶ Qualr̃ aget monaſteriū in ꝓfatis in quib⁹ ſuccedit vel ei acquiratur. Rñ. Pa. in. d. c. in pñtia. q̃ aget his actiōib⁹ q̄bus ille egiſſet ante ingreſſum ⁊ pro geſtis antea per ipſum tenebitur mo- 59

naſterii inqſitii ad ipſum monaſterii p̄uenit de bonis ingreſſi ſm Inn.ar.l.ij C.de ipu.ꝛ ali.ſub. Uel forte ꝛ veri⁹ i to tū lʒ poſſit petere reſtitutionem tenēdo ꝙ monaſterium iure ſucceſſionis venit vt.ſ. monaſterium.§.iij.

60 ¶ Utrū igreſſus poſſit reuocare teſtm̄ factū añ ingreſſū. Rñ.pañ.i.d.c.i pñtia. quo ad fratres minores non eſt dubiū q2 nō pōt.ſʒ q̄ ad alios tenēt pe.ꝛ Cy.i aut.ſi q̄ mulier.C.de ſac.ſan.eccl.ꝙ ſic. Sʒ Bar.diſt.pa.tʒ ꝙ nō pōt vllo modo pariformiter nō poterit facere teſtm̄ ſi ante nō feciſſet.ex quo pfeſſus eſt mori tur mūdo. Et hoc credo veri⁹. excepto cauſa dicte aut.que pmittit poſt ingreſſum inter liberos diſponere.

61 ¶ Utꝝ religio tollat crimē ingratitudinis. Rñ.ꝙ tenet cōiter ꝙ ſic i.c.ij.ð apoſta.ꝛ in.c.vi.de eo q̄ fur.oꝛ.ſuſcep.ꝛ i.ca q̄tūlibet.xlvij.d.ꝛ i.c.nō liceat.xix.q.vi.

62 Quid ſi cōdēnat⁹ ad moꝛtē ꝛ liberat⁹ tali cōditiōe ꝙ ſi egrediet puniet pena pꝛioꝛi.ſi igrediet poti⁹ ab vxoꝛe egredit vt tenet. Rñ. nō pōt puniri illa pena ſʒ Bar.b.ix.i q̄ſtionibus ſuis.q.j.ꝛ ſequit Alb.i.d.aut.ingreſſi. Ratio quia coact⁹ exiit.

63 ¶ Utꝝ retrahēs aliquē ab ingreſſu religiōis teneat reſtituere. Rñ.ſʒ Ric.in quol.iij.q.xix.ꝙ aut retrahit q2 nō credit aptū religioni ſiue vtilē.ꝛ ſi hoc credit pbabiliter ſi nō tenet religiōi. quia poti⁹ dānū ipſi⁹ impediuit aut ſcdo retraxit ꝑpter vtilitatē ſuā ꝛ ſi ē ſpūalis. puta q2 ei⁹ ꝯſilio bñ viuit ſi nō peccat. q2 ex charitate poſſum poti⁹ bonū meū ſpirituale preeligere q̄ alterius. Idem dicerē qñ retrahit q2 videt ꝙ vult intrare religionē in qua nō viuit regulariter ſʒ qð tenētur q2 ſic pcurat bonū eius. Si vero eſt tēpoꝛalis puta q2 ſpectat pmotionē honoꝛē ꝛ hmōi ſi ſteterit in ſeculo ſic peccat q2 tēpoꝛale ꝓpoſuit ſpirituali non tñ tenetur religioni.ſʒ. ſubtracto oꝛando: bonū perſuadendo ꝛ ſalutē pꝛocurando pluſq̄ pri⁹.aut tres retraxit ex amicitia.ꝛ ſi eſt natural aut conſanguinitatis ſic licet peccet non tenetur religioni tamen. Si vero eſt amicitia laſciuia ſic magis peccat ꝛ tenet in iuſtis duob⁹ ſubtractoꝛ ꝛ magis in ſecundo q̄ in pꝛimo vt dixi pcurādo bonum ei⁹ nō tñ religiōi.aut quatuoꝛ retraxit animo ipediēdi vtilitatē religionis ꝛ ſic tenet ſʒ poſſe ſuū facere ꝙ illa pſona intret ꝛ ſi nō pōt ſatiſfaciat religioni ad arbitriū boni viri vel melioꝛē ad eā inducat. Et etiā ſubtracto ſi nō poteſt eū inducere vt intret religionē ſm ꝙ dixi pcurādo ſalutē ei⁹ ſolicit⁹ q̄ pꝛius obligatū ꝓ religiōi retrahēs ſʒ Sco.i iiij.d.xv.tenet laboꝛare vt redeat: ꝛ ſi nō pōt tenet ipſe ſi eſt pſona idonea ꝛ habilis religioni religionē intrare vt ſic ſatiſfaciat religiōi ꝛ oꝛare p aduerſo vt dr ꝙ fecit Ray. Ego tñ credo ꝙ ſi nollet intrare nō propterea eſſet in ſtatu damnationis ſed ſufficeret ei ꝙ p poſſe alio modo ſatiſfaceret religioni ꝛ etiam ei quem peruertit.

¶ Utrum religio minuat peccatū. Rñ. 64
ꝙ licet pctm̄ religioſi ſit grauius peccato ſecularium vel ratione voti contra quod facit.vel ratione contēptus ſi maioꝛ adeſt.vel ratione ſcandali.tamen ceteris paribus dico peccatum religioſi eſſe leuius peccato ſecularium. pꝛimo propter intentionem quam habet erectam ad deum licet ad hoꝛam intercipiatur ex qua de facili reuertit. tñ q2 habet plura que eū reducūt ad delectationē ipſi⁹ peccati hec ex.S. Tho.xxij. q.clxxxvj.

¶ Que precipiūtur religioſis vniuerſa 65
liter. Rñ.multa ꝛ pꝛimo in cl.religioſi.ð priuile.ſunt nouē.j.ſcripta. Pꝛimo ne in ſermonbus eccleſiarum prelatis detrahant. Intellige ad ſpecialia deſcendēdo. Secundo ne retrahant aliquos ab eccleſiarum ſuaꝝ frequentia ſcilicet detrahendo eis ꝛ huiuſmodi illicitis Tertio ne pronūciēt indulgentias indiſcretas ſcilicet falſas vel ſecundā ꝙ dico. Indulgētia.§.vltimo. Quarto cū confeſſionibus teſtamentoꝛum intereſſunt ne retrahāt teſtatoꝛes a reſtitutiōibus debitis aut legatis matricib⁹ eccle

ſuis faciendis Pet.de.pal.in.iiij.dixit q poſſunt procurare vt magis eis legetur q̄ alteri dummodo nō faciant cum ver bis illicitis aut animo maligno contra eccleſias matrices.qꝛ nulli aufert ſuū cum nullum ius iterū acquiſiuiſſet. Sꝫ frater aluarus tenet q peccant mortaliter.ꝛ videtur verius in religioſis. Secus in alio caſu ab iſte:qꝛ tūc haberet locū opi. p. Quinto ne legata vel debita aut male ablata icerta ſibi vel ſuis et dictis fratribus vel conuentionibus in alterius preiudicium fieri vel erogari procurēt. Sexto ne abſoluāt a caſibus reſeruatis pape vel epīs. hec oīa in virtute ſancte obedientie ꝛ ſub intermina tiōe maledictionis eterne inhibentur. Septimo ſub eadem ꝓhibitiōe ꝓhibet eis ne pſonas eccleſiaſticas p̄ſertim coram iudicibus delegatis a ſede apoſtolica ſuā ↄ eos iuſtitiā pſequētes vexare indebite aut ad loca plura ꝛ preſertim multū remota ↄuenire p̄ſumant. Octauo precipit prelatis religioſis ad quos aliquid ꝑuenit occaſione p̄miſſoꝝ q niſi.j.mēſez plene ſatiſfecerint eccleſiaſticis dānificatis ꝺ eo q ad eos peruenit poſtq̄ fuerint reqſiti ipō iure ſint ſuſpēſi ꝛ quouſq̄ debitā fecerint ſatiſfactionē. Nono ne miniſtrēt extremā vnctionem eucharistie ſacramētum ſolēniz ēt matrimonium nō abſoluāt excōicatos nec abſoluant a pena ꝛ a culpa de qua dic vt.ꝭ.excōicatio.v.caſu.xij. Decimo null9 religioſus pōt vigore literarū apoſtolicarū vel legatoꝝ alibi ↄuenire aliquem ſibi ſubditū ratiōe aliquoꝝ locorum niſi corā eo corā quo ꝺ iure ↄuenit cle.j.de reſcrip. Undecio nullus religioſus poteſt eligi l prelatū alterius religionis vel habitus niſi ſolum in epiſcopum cle.j.de electio. Duodecimo prohibentur alienare prelati religioſi res eccleſie vt in cle.j.de reb.eccle.non alie.vide.ī.ſuſpēſio.j.§.xxxj. Tertiodecimo p̄cipitur eis ne ad iurandū vouēdum ꝛc. ↄducat aliquos vt ſepulturā eligāt apud eos.ꝺ quo.ī.ſepultura.§.xxxv. Quartodecimo ne decimas eccleſijs debitas vſurpēt cle.j.ꝺ deci ꝺ quo.ꝭ.excōicatio vij.cāu.xxxvij. Quītodecimo p̄cipit mēdicantibus ne aliquē ad ꝓfeſſionē recipiant aū cōpletum annū quītūdecimū c.nō ſolum ꝛ.c.cōſtitutionē.de reg.lib.vj. Sextodecimo ne ſtatum biguinarū foueant cle.j.de relig.do.vnde excōicatio.vij.caſu.xl. Decimoſeptimo q horis debitis in eccleſijs coꝝ officij pſoluant cle.j.de cele.miſ. Decimooctauo.qꝺ nō dimittant habitum ſue religiōis nec vadant ad ſtudia vel phiſicam aut leges audiant.c.vt piculoſa.ne cle. vel monachi.vj. vide excōmunicatio.vij.caſu.vij. Decimo q nō dicāt aliqua vł trahant audientes a ſolutione decimarū.ꝛ q requiſiti predicēt de eis populo ꝛ q confeſſores non omittant facere conſcientiam confitentibus cle.cupientes.de penis.vide excommunicatio.vij.cāu.xliij. Uigeſimo q mendicantes non capiāt loca ꝺ nouo.c.cum ex eo.de excef.prel. lib.vj.ꝛ cle.cupientes.de penis. vide loca per totum.ꝛ.ꝭ. excommunicatio.vj. caſu.xliij. Uigeſimo primo.q nō celebrent in caſtris vel villis niſi quaten9 eis a iure conceditur.ca.epōrum.de priuile.lib.vj. Uigeſimo ſecundo q ſeruēt interdictum quodcūq̄ quod viderint ſeruare matricem eccleſiā cle.j.de ſen. excō.vide interdictū.vij.§.viij.ꝛ idez de ceſſationibus a diuinis.p.c.cle.j. Queſdam alia precipiuntur monachis de quibus vide.ꝭ.monachus.§.x.

Religioſus

loc9 dꝛ omnis domus monaſteriū tēplū hoſpitale ꝛ q̄cūq̄ alia autoritate pape vł epī ad pios vſus edificata ꝺ relig.do.c.de ſynodochis.ꝛ.ca.ad hec. Secus ſi ſine autoritate epī vel pape ſunt edificata a principio vel ex poſt facto ꝺ ↄſec.d.j.nemo.q ē ↄ leges q̄ volunt q vbicūq̄ ſepelitur aliqs locus ille ſit religioſus q nō eſt verū per tex. c.ſi.de ſepul.ꝛ ibi ſequitur pau.

¶ Utrum loca religioſa poſſint ad humanos vſus transferri. Rñ. q nō.d.c. ad hec.xij.q.ij.nulli.

¶ Per quos debent regi prefata loca.

Rñ. ꝙ per religioſos eiuſdē monaſterij vel alterius eiuſdē religionis. ⁊ non viuunt regulariter: debent repelli ⁊ poni aliū diſtrictioris vite aut ſaltem clerici ſeculares. ſi alias non poſſunt remanere ordinarij. ⁊ hoc poteſt epẽs ſine papa ſecūdū gl. ⁊ Jo. an. ⁊ Pa. i. c. iter quatuor. de relig. do. Fallit in hoſpitali de quo vide. ṡ. hoſpitale. §. ij.

Reliquie ſanctoꝝ eſſe venales nō poſſūt. l. nemo. ī. ſ. C. ď ſa. ſan. nec extra capſam oſtēdi dñt nec de nouo inuēte in publico venerari niſi pri⁹ autoritate romani pōtificis fuerint approbate. de reli. ⁊ ve. ſan. c. ij. precipitur prelatis ne permittāt varijs figmētis ⁊ falſis documentis decipi hoīes q̄ vadunt ad eoꝝ eccleſias cā venerationis propter miracula q̄ ibi fiunt ſicut in pleriſq; locis cauſa queſtus fieri conſueuit in. d. c. ij. ⁊ dicit pa. in. di. c. ij. ꝙ etiam dñr vēdi quādo pro queſtu oſtenduntur.

☞ De notatis in hoc. §. ⁊ ꝙ reliq̄e ſanctoꝝ nō ſunt in ꝯmercio. l. nemo martyres. ⁊ ibi Guil. ď cung. ⁊ Bal. in prin. C. de ſacroſan eccle. ⁊ ibi per Bal. in pri. q. qualr puniat vendēs reliquias ſctōꝝ.

1 ¶ Qua autoritate poſſunt corpa ſctōrum ⁊ eoꝝ reliquie trāſferri. Rñ. ꝙ ſolū autoritate pape vel epĩ aut ſancte ſinodis de cōſe. di. c. corpora vbi dicit Joannes hoc verū qñ corpus eſt traditū perpetue ſepulture C. de reli. ⁊ ſump. fu. l. vltimas. niſi neceſſitas immineat. qꝛ tūc ſufficit autoritas preſidis prouincie. l. j. C. de reli. ⁊ ſum. fun. quia quando nō ſunt tradite perpetue ſepulture tūc bñ poſſunt transferri ſine alicui⁹ autoritate ad aliū locum religioſum. C. eo. l. ſi nec dum.

2 ¶ Quid ſi furtiue ſubtrahātur. Rñ. ſm Rodo. ſacrilegium eſt. xvij. q. iiij. quiſq̄s etiam ſi ex deuotione hoc faciāt ſecūdū eundem. ⁊. hug.

3 ¶ Utꝝ ſit ſimonia reliq̄as vēderet. Rñ. ſm Ray. ⁊ Goſ. ꝙ ſic. j. q. j. qui ſtude.

4 ¶ Utrū reliquie ſanctorū debeant portari ad collū. Rñ. ꝙ nō. ar. d. ll. ſi nec dū ⁊. l. vltime. ⁊. d. c. corpa. licet poſſent poni ſuper aliquo ꝓ aliquo tpe ex magna cauſa. ar. di. l. j. ⁊ hoc tene contra Thom. xxij. q. xcvj. teneat ꝙ liceat ex deuotione ſine aliqua ſupſtitiōe ſuper ſe portare.

Remiſſio peccati ꝑ autoritatē fit a ſolo deo. j. q. j. c. ita. ⁊ ca. vt euidēter de pe. di. j. verbū ꝑ officiū autē ſeu miniſteriū fit a ꝑlato etiā malo. xxiij. q. v. remittūt. ꝑ meritū ꝟo ſolū a bono fit. j. q. j. remiſſionem. de confec. di. iiij. quomodo.

¶ Que requiruntur in pctōre vt fiat ei remiſſio peccati. Rñ. Pe. an. l. iiij. d. xvij. q. j. ꝙ niſi meritū xpĩ applicet actualiter iſti vel illi nulla culpa pcti delet cū ſolū in virtute paſſiōis xpĩ deleat ⁊ ideo cū ſacramēta ſunt imediatū applicantium paſſiōis chriſti ad nos opꝫ ſi clpa debet dimitti ꝙ ꝑ aliquod ſacramētum vł de facto exhibitus vel in voto fiat: propterea adultus quātumcunq; contritus niſi ſimul concurrat oris ꝯfeſſio in facto vel adminus i voto nō ꝯſequit remiſſionē peccati de remiſſio. vide. ṡ. indulgētia.

Remittere idē ē qđ dare vt ptꝫ i. c. veniēs. el j. de teſtib. ⁊. j. q. iij. c. ea que i gloſis.

Renuntiatio eſt rei vł iuris propriꝫ ſalta ſcilꝫ itimare ſtatatio. vij. q. j. quā piculoſū.

☞ De hic poſitis ⁊ ꝙ renūtiatio bñficij fieri ďbeat i manib⁹ ꝯfirmātis barto. no. in. l. ſi. C. de defen. ciui. j. vel eligētis quoniā nō eſt confirmator. l. legatus. de offi. preſi. ꝑ barto. in. l. ſi quis vi. §. differentia in vlti. q. ff. de acqui. poſ. ⁊ in. l. j. C. de peti. bono. ſubla. li. x. verſicu. item. l. prebenda.

¶ Qñ renuntiatio dicit illegitima. Rñ. ꝙ ex tribus. primo rōe pſone renūciantis vt puta qꝛ eſt minor de iudic. c. ſi annum. lib. vj. aut alius qui non poteſt renunciare. 1

¶ Secundo ratione perſone in cuius manu fit renūciatio eſt illegitima. cap. cum dilecti. ⁊ ca. admonet. ⁊. c. ꝙ in dubijs de renūc. vbi nulli eccleſiaſtico lꝫ renunciare alicui beneficio eccleſiaſti- 2

co niſi in manu ſui prelati ad quē perti
net collatio.d.c.admonet.xviij.q.ij.ab
bas.qd̄ unita in bn̄ficio acqſito p.c.ve-
niens de renū.ℸ in epatu qui nō pn̄t re-
nunciari niſi in manibus pape.c.niſi.de
renū.Quō aūt poſſit tractat⁹ haberi in
per renūciatione vide ſimonia.ℸ.§.xxij.
3 ¶Utrū renūciatio aliorū iuriū ſit fien-
da aduerſario.Rn̄.ꝙ ſic vl' notario,pu-
blico vel iudici noīe aduerſarij recipiē-
ti.l.ij.ff.rem ppp.ſal.fo.
4 ¶Tertio ratiōe rei q̄ renūciari nō pōt
qꝛ renunciatio illegitima.Nā iuri natu
rali ℸ agnatiōis ℸ ſanguinis nemo pōt
renūciare vt.l.ius ſanguinis.ff.ꝺ re.iu.
ℸ.l.ius agnatiōis.ff.de pac.Iuri ꝟo po-
ſitiuo qd̄ cōcernit certā formā vel ſolen
nitatē nō pōt quis renunciare vt puta
quod teſtamētū cū tot teſtibus vel ſti-
pulatiōes fiāt certo mō.l.nemo pōt.ff.
de leg.j.facit.c.qꝛ ꝓpter.de elec.ℸ.c.cū
eſſes.ℸ quod ibi.no.de.teſt.Si vero nō
cōcernit certā formā vel ſolēnitatē ſed
publicam vtilitatē ſimiliter nō poteſt.l.
ius publicū.ff.de pact.ℸ in.c.diligēti.de
fo.cōp.Si aūt cōcernit publicā ℸ priua
tam ℸ publica pōt ſeparari a priuata ſic
poteſt q̄ꝰ ſi ad priuatā.l.iuris gentiū.§.
ſed ℸ ſi paciſcat̄.ff.de pac.puta ius dat
actionez p alali morboſo tn̄ partes pn̄t
paciſci vt nō poſſint agere.facit tex cū
ibi not.in.c.cū veniſſent.de inſti.Si ꝟo
nō poteſt ſepari ſic renūciari nō pōt di.
c.cū veniſſent.Si ꝟo ſit ſolū in fauorem
priuatū tūc ille in cui⁹ fauore eſt poteſt
dūmō nō ſit ꝯ bonos mores vl' nō indu
cat ad pctm̄ talis renūciatio qꝛ nō vale
ret.vt.in.l.alia.§.elegāter.ff.ſo.ma.ℸ.l.
cōuenire.ff.de pac.do.Si aūt ſit ſolū in
odium alteri⁹ tūc ſi ceſſat rō illi⁹ odij pt
renūciari vt in.l.fi.C.ad mace.alias nō
vt.l.nā ℸ ſi.ff.ad mace.vid.Panor.in.d.
ca.ſi diligenti.
¶Quid ſi aliquid ſit introductū in fa-
uorem amboꝝ.Rn̄.ꝙ alter ſine altero re
nūciare nō pōt vt dicit glo.in.c.ad apo
ſtolicā.de reg.facit.l.ꝓ fauore.ff.de leg.
vn̄ dr̄ ꝙ in cōiure potior eſt cōditio p-
hibentis.ar.ff.ꝺ ſerui.vr.pre.l.p fundū
ff.cōi.d.l.ſabinus.ff.de lib.cauſa.l.ij.§.ij.
ℸ.iiij.Si tn̄ aliquid cōcedit̄ pluribꝰ ſine
vniuerſitati ſed in fauore principaliter
particulariū ſic bn̄ poſſet quilibet renū
tiare iuri ſuo ℸ ſic loquit̄ ca.ad apoſtoli
cam predictū ℸ.c.dilecti.de fo.cōpe.Fal
lit hoc in priuilegio qꝛ licet cōcernat fa
uorem tertij poteſt impetrans renūcia-
re anteq̄ꝫ ſit preſentatum niſi appareat
ꝙ cōcedēs ſtatim voluit concedere ius
illi tertio qꝛ cāliter nō acquirit̄ niſi in pre
ſentatione ſeu noticia.c.j.de conceſ.pb.
li.vj.ℸ quod ibi no.Ge.Idem dico ꝙ nō
poteſt renunciare qn̄ p procuratorē im
petrauit qꝛ ſtatim acq̇rit̄ ius illi tertio.
vt in.d.ca.j.ſilr ſi fuit conceſſum motu
proprio.
¶Utrum exemptus poſſit renunciare 6
exemptioni.vide.ꝫ.exēptus.§.v.
¶Qualiter fiēda eſt renūciatio.Rn̄.qd̄ 7
primo volūtarie.vij.q.j.Quis itē ſcien-
ter ℸ ideo qn̄ quis aliquod ius ignorat
debet ei notificari vt i aut quō oportet
epi.§.igit̄ ordinam⁹.qꝛ ei qd̄ ignorat re
nunciari nō poteſt.l.mater.ff.de inoffi.
te.et hec eſt ꝯ notarios qui ponunt clās
renūciatiōis quas ignorant q̇ ꝯhunt et
propterea tenētur eis de dāno ꝙ aliter
nō icurriſſent puta qꝛ renūciaſſent ſi ſci
uiſſent.Tertio ſine coactione ꝙ me.cā.
ad audientiam.Quarto quo ad benefi
cia eccleſiaſtica debet fieri pure ℸ abſo
lute de offi.dele.c.ex parte el.j.de ſimo.
ex inſinuatiōe.Unde dans vel remittēs
vl' renūciās aliquid ſpirituale pacto vl'
conditione temporali interueniente ſi-
moniacus eſt.j.q.ij.c.q̄ꝫ pio.
¶Sꝫ nūquid ſi renunciat abſolute tn̄ 8
in mēte gerit vt ſibi aliqd̄ tpale det.Rn̄
ꝙ ſimoniacus ē.de ſimo.c.tua.in fi.verꝫ
eſt ꝙ ſola penitentia abſoluetur.capit.
vlt.de ſimo.
¶Utrū quis poſſit renunciare liti ſup 9
bn̄ficio eccleſiaſtico vl' ſpirituali aliquo
tēporali ſibi dato.Rn̄.pa.l.c.cū pridē.ꝺ
pac.ꝙ nō etiā ſi recipiat illd̄ noīe expē
ſarū:qꝛ ſi renūciās hꝫ ius renūciat ſpi-
rituali tēporali dato ꝙ eſt ſimonia.d.c.
ex parte.et quod ibi no.dicit tn̄ Inno.ℸ

hoſti.in.c.nō ſine.de arbi. ꝙ vȝ cōpoſitio autoritate ſupioris vt ꝓpacis bono det aliqd tpale ei de quo nō eſt certū de iure ſibi ꝯpetētu vt cedat liti vl̓ renūciet ſi qđ ius hȝ.c.niſi.de ꝑbē. Secus ſi fiat autoritate partiū qꝛ ſic eſſet ſimonia niſi quādo hȝ ortū a iudice puta quia cō promiſſuȝ eſt in eo vel ipſe ſic diffinit. ⁊ licet gl.in.d.c.cū ṗdē. dicat nō ſufficere niſi interueniat pape cōfirmatio tñ cōmuniter doc.ibidem tenent cū opi. do. Anto. ꝙ nō requirat̄ ⁊ ibi pa. ſequitur.

10 ¶ Utrū qs poſſit dare pecuniā alteri vt deſiſtat a lite q̄ eſt de re ſpūali. Rñ. Pa. in.d.c.cum pridē. ꝙ ſi ſit certus habere ius in illo beneficio bene pōt dare aduerſario ſine ſimonia vt deſiſtat vel ne litē moueat. Si vero nō ſit cert⁹ ſȝ dubitat tūc nō pōt nec excuſat autoritas pape in beneficio qđ anexā hȝ poteſtatem clauium qꝛ vr̄ data pecunia ꝓ illa poteſtate ſpūali.facit.d.ca.ex pte.in ſilr̄ ⁊ ꝙ no.j.q.iij.ſaluator ⁊.c.ex mltis. In alijs autē beneficijs bene excuſaret autoritas pape cū talis ſimonia ſit de iure poſitiuo ſm gl.in.d.c.cū pridē. Quod no. qꝛ pauci aduertūt hodie. Poſſet tamen iudex pro bono pacis ex officio ſuo cōponere partes vt habēs ius in beneficio det aliquid nō habenti ius ſm formam.c.niſi.de ꝑben.ſm Pan.in.c. ſup eo.de tranſact.

11 ¶ Quid de illo qui expectās ꝓxime vacaturā primā in aliqua eccleſia renunciat ꝓpter tenui vt ꝑcludat via alteri expectāti. Rñ. ꝙ ꝑ hoc nō impedit primū expectātē ſi hoc pōt ꝓbari ſi vero pinguius reſignāti cōferat̄ eo ipſo detegit̄ fraus ⁊ carebit habita quā reſignauit ⁊ ambita de renūci.c.ſi te. lib.vj.

12 ¶ Utrū renūciatio iuris futuri valeat. Rñ. ꝙ ſi ius futuꝝ appet ſi vȝ ſic aūt nō appet adhuc nō vȝ qꝛ pacta nō referūtur ad ea q̄ apparere nō poſſunt/ vt i.l.i lege ⁊ alijs cōcor.ibi poſitis in glo.ff.de cōtrahē.emp.⁊ qđ nō eſt renūciari non pōt.l.tres fratres.ff.de pac.Sed de hoc vide bar.in.l. conditionis.C. de pac. qꝛ parum ad nos.

Additio hic tamē aduerte qꝛ filia renūciādo hereditati pr̄ne ⁊ ꝓmittēdo ampli⁹ nō petere nihilomin⁹ legitimā vl̓ ei⁹ ſupplemētū petere poterit niſi expreſſe de ipſa dixerit vt.l.ſi quādo.§. generaliter ⁊ ibi docto.C.de inoffi.eſta.

¶ Quid faciet ꝑlatus q̄ beneficiū hȝ ꝑ ſimoniā vel alias intruſus eſt. Rn. ꝙ tenet̄ renūciare ⁊ ſi eſt eṗs ⁊ eſt i articulo mortis nec pōt adire papam nō tamen dȝ dimittere poſſeſſionē quam de facto hȝ ſine licētia pape. Sȝ abſtineat a perceptione fructuū excepta ſtricta neceſſitate vite.⁊ querat ꝙ̄ cito poterit reſignare ⁊ de hoc vide Ber.Inno. hoſti. de renun.niſi cum pridem.et Archi.vij. q.j.eum qui. 1

Repreſalia dr̄ rex aliaꝝ generalis intētio autoritate ṗncipis vl̓ ciuitatis ꝓ recōpēſatione dāni dati īdulta.elicit̄ ex c.dñs. xxxij.q.ij.⁊ eſt quādo vn⁹ de vno dñio nō volēs cōſequi ius ꝯ aliquem de alio dominio retinet res oim qui ſunt ſub tali dominio ꝓ ſatiſfactione.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ repreſalijs abutēs punit̄ penis de qb⁹ in aut̄. ⁊ omno.C.ne vxor ꝓ marito ſm Bal. ibi i fi. vbi dicit verū etiā ſi minima quātitate abutat̄ niſi error excuſet ⁊ an in foro cōſciē.no. Saly.⁊ Pe.de ſin.i.d.aut̄.⁊ omno ⁊ Bar.i tracta.repreſa.in prin.q.prime. verſiculo quero.an ſint licite in foro cōſcientie.

¶ Utrū ſint licite. Rñ. qꝛ ſic qñ iſta iter 2
ueniūt. Primū ꝙ dñs vel ciuitas requirat̄ vt emēdet qđ a ſuis improbe factū eſt. Scđm ꝙ cōſtet de negligētia iuſtitie adminiſtrāte. Aduerte hoc ſȝ Bar. in tracta.de repreſalijs.quod aliquādo ſuperiorē habet ille qui debet dare de iure.ſed non de facto.vt puta quia non obeditur ei. Sicut imperatori.⁊ tūc nō eſt neceſſe adire ſuperiorē. Aliquādo hȝ ſupiorē de facto.ſed nō de iure.vt puta. qꝛ tyrān⁹ eſt dominus ⁊ ſi fuit electus ex timore vel per vim.et habet̄ cōiter ꝓ domino.ſic valent que facit ſm Inn.in

t.uſhil de elec.ꝛ ſic debꝫ adiri. Si ꝟo nõ fuit elect⁹.ſed ꝑ vim occupat dñiuꝫ. Et habet cõiter ꝑ Tyranno. Si cũ nõ valeat ꝙ facit nõ ẽ neceſſe vt cum adeat. aliquando hꝫ ſuperiorẽ de iure ꝛ de facto.qꝛ eſt verus dñs ꝛ ei obedit lꝫ tamẽ nõ expedit creditori eũ adire puta qꝛ expẽderet pluſqꝫ ſit ꝑncipale debitũ vł eſt paup.tũc ſm Bar.vbi.ſ.põt ꝓcedere ſicut ſi nõ haberet ſuperiorẽ eius ꝺbitor.arg.l.ſi ſeruos.ff.ꝺ pi.act.ꝛ.l.mediterranee.C.de ãno.ꝛ tribu.ꝛ ſic patet qñ ꝑdicta duo nõ requirunt. Tertiũ ꝙ iudex ꝓprius det ſniam ſuꝑ negligentia ꝛ iuſtitie defectu ꝛ cõcedat autoritatẽ repſaliaꝝ. Limita hoc verũ qñ null⁹ inuenit ſuperior qui de ciuitate vel dño negligẽte faciat iuſtitiaꝫ ſm. Gul. epm cõcordiẽſem qꝛ ſi inueniret ſuperior nõ valeret autoritas iudicis ꝓprij.quo ad illos qui nõ ſunt ſue iuriſditionis.ꝛ ita intelligit.c. dñs.xxiij.q.ij.ꝙ ciuitas plectenda eſt ꝑ ſuũ.ſ.iudicem cõcor.Jo.de fanto.ꝛ frã vercellenſis.in.c. vnico.de iniurijs.li.vj. Quartũ ꝙ nõ excedãt dãnũ. Quintũ ꝙ nõ extendat ad clericos. vel eccleſiaſticas ꝑſonas.hec elitio ex archi.i.d.c.vnico. Sextũ ſm directoriaꝫ li.de pig.ꝙ nõ fiãt in ꝑſonis qꝛ iſtud ẽ iniquũ ꝙ in ꝑſona alius ꝓ alio grauetur.ꝛ ſm ipſum nulla ꝯſuetudo valeret cũ ſit cõtraria legib⁹.C.de ac.ꝛ ob.l.ob es alienum.ꝛ aut.ibidẽ imo.ꝛ.C.q̃ res pig.obli.poſ.l.q̃ filios.ꝛ in aut.vt nulli iudi.§.qꝛ vero.ꝛ.C.ne vx.pro ma.l.vlt.ꝛ in aut.ibidẽ.ſed oĩno alias iſtis nõ concurrentib⁹ ipſis repſalijs vtẽs quadruplũ reſtituere cogit ꝛ actiõe ꝑ qua hoc facit cadit.vt in aut.ne pignorationes fiant que eſt ꝑdicta aut.ſed oĩno.

2 Sed nũquid tenet ad reſtitutionem q̃ aliquid ꝑ repſalias illicitas exigit ab alio a ſuo debitore. Rñ. Arch.ſ.d.c.vnico.ꝙ icipit ꝛ ſi pignorationes ꝙ ſi nec aliter ſeruari poterit niſi reſtituat.xiiij.q.vj.ſi res.de vſu.cum tu.de re.iur.non remittitur.lib.vj.

3 Quid de illis q̃ repſalias cõcedunt ꝯ eccleſiaſticas ꝑſonas aut eoꝝ bona.vel conceſſis vtunt cõtra ipſas vide excommunicatio.vij.caſu.xxxiij.ꝛ Interdictũ iiij.quaſi in ſi.

4 Utrũ repſalia cõceſſa ꝯ puta florentinos debeant extẽdi ad florentinos habẽtes domiciliũ ſenis. Rñ. ſm Pa. in.c. quoniã.de offi.or.ꝙ non qꝛ odioſa.facit ꝙ no.Barto.in.l.prouinciales.ff.de verbo.ſigni.

5 Utrũ ſtatutũ poſſit fieri ꝙ q̃libꝫ poſſit capi ꝑ delicto alteri⁹. Rñ.bar. vbi.ſ. ꝙ nõ terras vel villas ſibi nõ ſubditas nõ põt ſꝫ bene ꝯ ſibi ſubditas vt.C.ꝺ oi agro ꝺ ſer.l.j.ꝛ vꝫ ſtatutũ ꝙ vxor poſſit capi ꝑ viro fallẽte vt.l.ſatis.C.i. q̃ cau. pi.vł hypo.ta.ꝯhi. ꝛ ſilr fili⁹ ꝑ prẽ.l.ſi. C.de ꝑui.etiã ſi nõ heres.ꝛ aduerte hic ꝙ terre cum certis pactis ſubmiſſe protectioni dñorũ nõ dicunt ſibi ſubdite ſꝫ federate ꝛ iõ ꝯ eas non valet tale ſtatutũ. Qꝺ no. ꝑ limitatione ſexte conditionis in.§.j.dicte.

6 Sꝫ q̃rit an tale ſtatutũ poſſit exerceri extra territoriũ ſtatuentis. Rñ. Bart. vbi.ſ.ꝙ ſic poteſt agere ꝯ tales cõditione ex ſtatuto.qꝛ actio vſqꝫ ſequit eo qui b⁹ cõpetit.v.l.ſi.C.de ꝑſcri.lõ tẽp. Qꝺ limita niſi fili⁹ ſortiret domicilium alibi anteqꝫ pr̃ rũperet. ar.l.ciues.C.de icol. Silr ſi fili⁹ eẽt nat⁹ poſtqꝫ rupit pr̃ eius qꝛ iura itelligunt de filio exiſtẽte tpe q̃ rupit.l.i delictꝫ.§.ſi extrane⁹.ff.ꝺ noxal. ꝛ.l.titi⁹.ff.de teſt.mil. Et idẽ dic qñ ſtatutũ dicit ꝙ hoĩes vni⁹ terre vn⁹ teneat ꝑ alio Nã ille q̃ de nouo eſt effect⁹ illi⁹ terre nõ tenet ꝑ debitis ãtiq̃s.l.ꝓuidẽdũ.C.de decu.ꝛ qꝺ not.Dy.i.l.icolã.ad muni. Silr tale ſtatutũ itelligit de debitis ꝯtctis itra territoriũ niſi aliꝺ addat vt.l.cũ vn⁹.§.is q̃.ff.ꝺ bo.aut.indi.poſ.

Quid ſi talis q̃ habuit recurſum ad iudicẽ debitoris ꝛ reportauit iniquam ſniam. Rñ.bar. vbi.ſ. ꝙ dꝫ appellare et adire iudicem appellatiõis alr repſalie nõ erũt licite vel ſi prohibetur appellare vel non eſt iudex appellationis tunc poteſt recurrere ad ſuum iudicem.

Reſidere debẽt clerici i ſuꝫ bñficijs ꝛ ꝺ hoc vide.ſ.

clericꝰ.vij.

Reſcriptū ꝓprie ē id qḋ pn
ceps ſcribit ad
tur ꝫ cōſeruātiā vt qñ cōmittit cām deci
dēdā inter aliquos ⁊ differt a priuile-
gio qḋ ē ꝫ ius quaſi priuata lex.iij.di.
priuilegia. Et etiā differt a bñficio qḋ
ſtricte ſumptū eſt gratia cōceſſa ṗteritꝰ
a principe ⁊ hec eſt q̄ latiſſime interṗtā
da eſt vt.i.c.olī3.⁊ qḋ ibi no.de ꝟ.ſi. La
tiſſime tamen reſcriptum accipitur pro
oībꝰ iſtis.hec Pan.in rubꝛi.de reſcrip.
☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ reſcrip.ha
beatur pro lege.Jo.de poꝛ.in l.fructus.
col.iiij.ff.ſol.mat.quod intellige ſi eſt
confoꝛme iuri communi quo caſu po-
teſt allegari ad differentiarum deciſio
nem.gl.in.l.j.in ver.ſubſcriptionē.⁊ ibi
doct.C.quomodo ⁊ quādo iudex.⁊.l.l.
ij.C.de legi.

1 ¶Reſcriptū ⁊ pceſſus p ipm reſcriptū
habitꝰ ipetratū ab excōicato ſup alio
q̄ ſup excōicatiōis vl' appellatiōis arti
culo ipſo iure eſt nullū.c.j.de reſcrip.li.
vj.fallit hoc in multis caſibus q̄ not.p
Geml.i.d.c.j.

2 ¶Reſcriptum ꝑpetuatur per ſolā cita
tionem de reſcrip.ex tenoꝛe ⁊.c.ſignifi-
cauit in glo.

3 ¶Reſcriptū impetratū tacita veritate
aut ſuggeſta falſitate vl' etiā q̄cūq3 alio
tacito vl' exṗſſo qḋ ſi tacitū non fuiſſet
vel falſe expꝛeſſū3 papa nō ita faciliter
cōceſſiſſet nō valet eo.ti.ſuper literis.

4 ¶Reſcripta nō extēdunt ad res vel ꝑ
ſonas in eis nō compꝛehēſas qm̄ ꝑſo
nalia ſunt ⁊ ſtricte intelligēda.c.ſignifi
cauit.eo.ti.

5 ¶Reſcriptu3 non viciatur ꝓpter defe
ctū lr̄e vel ſyllabe. Secus.ſi eēt ibi fal
ſum latinū de fi.inſtru.c.ex ꝑte.in text.
et in glo.

6 ¶Reſcriptum primum tollit per ſcdm̄
poſterius faciēs mentionē de pꝛimo: ſi
vero nō facit mētionem non valet ſecū
dum ꝫ primū ope exceptionis vt in.c.
ex literis.⁊.c.paſtoꝛalis.de offi.dele.ſm
Hoſ.in ſum.eo.ti.niſi impetrans primū
fuiſſet i moꝛa pn̄tādi per annum vt in
c.ſi aūt.eo.ti.

¶Repſcriptum inſeri debet in literis ci 7
tationis ſm eundem Hoſ.pꝛopter duo
Primo vt citatꝰ ſciat iuriſditionem ci-
tantis aliter non tenetur comparere.
Secundo vt poſſit deliberare.

¶Reſcriptū ꝑdit ꝑ negligētiā ipetran 8
tis āno elapſo quo vti potuit ⁊ noluit.
Si ſm ipetret ꝯtra ṗmū.c.ſi aūt.de re-
ſcri.⁊.c.plerūq3.al's ſemꝑ valet de iure
canonico durāte mādatoꝛe ſm gl.i.d.
c.ſi aūt.ꝯuis de iure ciuili duret ꝑ decē
niū.C.de di.reſcrip.l.falſo.

¶Reſcriptū d3 falſu3 ipetratū ſine mā 9
dato vt in.c.nōnulli.eo.ti.gl.niſi ipetret
ab his ꝑſonis a q̄bꝰ ḋ iure nō exigitur
mandatū vt in.d.c.nōnulli in fi.⁊.c.ex
ꝑte in fi.eo.ff.de pꝛocu.l.ſed he ꝑſone.

¶Per reſcriptū ſedis aplice aut lega 10
toꝝ aliq̄s nō pōt impetrari ꝑ iudice ni
ſi ille q̄ eſt in dignitate cōſtitutꝰ vel ca-
nonicꝰ eccl'ie cathedralis vel h3 ꝑſona
tū ⁊ talis nō pōt audire cām niſi in lo
cis inſignibꝰ vt ciuitatibus vbi poſſit
copia haberi ꝑitoꝝ: nec aliq̄s pōt cōue
niri virtute talis reſcrip.vltra vna3 die
tam a fine ſue dioceſis.de quibꝰ omni
bus vide in.c.ſtatū.de reſcrip.l.j.vj.et
quod ibi no.

Res iter alios acta nō ṗiudicat
alijs nec ꝓdeſt.ff.q̄ po.i pig.
hab.l.claudina i fi.⁊ ḋ re.iu.d.c.quāuꝫ
fallit in quibuſdam caſibus vide in.d.
c.quāuis.glo.⁊ doc.q2 parum ad nos.

¶Quilibet in traditiōe ſue rei pōt pec 1
catum apponere dummodo nō legibꝰ
impꝛobatū.l.in traditiōibus.ff.de pac.
de cōdi.c.verum.in gl. Rē habere vide
tur qui fruit̄ ṗcio eiꝰ.ff.de vſufru.l.q2 q̄
ṗcio.q̄ de tota re vēdicāda dicta ſunt
eadē ⁊ de ꝑte intelligēda ſunt.ff.de rei
vē.l.que de tota. Res vna ⁊ eadē diuer
ſo iure cēſeri nō d3.de deci.c.cū in tua.
xij.q.ij.cognouimus.

Reſtitutio q̄d eſt ⁊ q̄s reſti
tuere tenetur.
Sciēdū ꝙ reſtitutio ē in ṗſtinū ſtatū re
poſitio.l.reſtituere.ff.de ver.ſig. Unde
dicit tex.in.l.plus eſt.ff.de ver.ſi. Reſti

ſuere eſt nõ ſolum preſentiã rei prebere ſʒ poſſeſſorẽ facere fructuſq; reddere. Sed quia ius diuinum ⁊ canonicũ vtitur aliquando verbo reddãt ꝑ verbo reſtituere vt in.c.cũ tu.de vſu.quod eſt verbum latius ꝙ̃ reſtituere.vt.l.verbum reddendi.ff.de verb.ſignifi.⁊ aliquando verbo emẽdent vt in.c.ij.de rap.aliquando vero verbo ſatiſfaciãt vt.in.c.iij.c.in literis.de rap.et ſatiſfactum intelligitur qualitercũq; voluntati ſatiſfaciat.l.ſi rem alienam.§.omnis.ff.de pign.act.⁊.l.j.ff.q̃ ſatiſda. cog.Jdõ ego hic reſtitutionem accipio pro quacunq; ſatiſfactione facienda proximo. ☞ De notatis in hoc.§.ſcilicet reſtitutio male ablatorum incertorum ⁊ rapinarum per quem debeat fieri.⁊ quibꝰ not.Bal.in.c.mcurs.col.ij.ver.quero, quã ſatiſfactionẽ de pa.iura.in vſi.feu.

¶ Quis tenetur ſatiſfacere. Rñ.quilibet qui habet de alieno vel qđ ad aliũ ſpectat ſeu debetur ex cõtractu vł quaſi ex maleficio vel quaſi vel ex quacũq; alia cauſa.ar.c.ſi res.xiiij.q.vj.⁊.l.iuſtitia.§.iuris precepta.ff.de iuſti.et iure. Quod vt melius intelligatur per caſus infraſcriptos ſʒ ordinem alphabeti annotabo.

¶ Accipiẽs aliquid vt nõ accuſet an teneat reſtituere, vide.ſ.accuſatio.§.vj.

¶ Accipiens aliquid in fraudẽ creditorum quomodo teneat.dic vt hic.ſ.i ver.raptor.§.j. ⁊ in ver.vſurarius.§.xvij.⁊ ſ.alienatio.§.xxvj.

¶ Accipiens alqnid ab eccleſiaſticis vł ab illis qui nõ poſſunt donare quomodo teneat.vide donatio.§.xxxviij.et.ſ.clericus.ij.§.iiij.⁊ clericꝰ.xiij.§.ij ⁊.xj.

¶ Acquirens ex peccato aliquid puta adulterio ſodomia ⁊ hmõi quomõ tenetur.vide.ĩ.i verbo mulier.

¶ Adminiſtrator bonorum aliorũ quomodo teneatur.vide.ſ.adminiſtratio.§.j.⁊.ij.

¶ Adulator obtinens beneficium an teneatur reſtituere vide adulatio.§.ij.

¶ Adultera concipiens filiũ ex adulterio quomodo teneatur. vide adulteri ũ.§.iiij.

¶ Adulter filiꝰ.quõ teneat reſtituere.vide adulteriũ.§.v.⁊.vj.

¶ Aduocatꝰ quando teneat reſtituere vide aduocatus.§.xij.⁊.xiij.

¶ Alchimiſta quõ teneat.vid alchimia.

¶ Alienationẽ rei recipiens ab eo q̃ nõ põt alienare.viđ alienatio.§.xiiij.⁊.§.xx.⁊ donatio primo.§.xxxviij.

¶ Alimenta denegans ei cui teneat exhibere an teneat. Rñ.ꝙ ſic ⁊ q̃s teneatur.vide alimenta.

¶ Ambaſiatores quomodo tenẽtur.vide abſens.

¶ Aiaʒ ledẽs rõnabilẽ vł ꝑ teneat ad reſtitutionẽ. Rñ.ꝙ ſic.ꝑ cuiꝰ itelligẽtia eſt ſciẽñ.ſm ſco.i.iiij.di.xv.q.ij.ꝙ eſt duplex bonũ aie.ſ.naturale ⁊ accidẽtale. Jn bonis igit naturalibꝰ aie cũ ſint incorruptibilia ſicut ⁊ ipa aia ñ põt eã ledere directe ⁊ talia ſunt bona illa ſine qbꝰ nõ cõtingit aiam eſſe.vt eſt intellectꝰ liberũ arbitriũ volũtas ⁊ hmõi. Jndirecte tñ põt q̃s in talibꝰ bonis aliũ ledere ſʒ Bo.i.ij. di.xxv.ar.j.q.iiij.j. par tis.ſ.vſu taliũ priuãdo ſicut ſi q̃s pocu lũ daret vł aliud faceret quo amẽtẽ aliquẽ redderet vñ talis aliquẽ talr ledẽs qm̃ dignã leſo recõpẽſationẽ facere nõ põt maxime ſi in perpetuã amẽtiã deducit. Jđõ arbitrio boni viri ſatiſfacere teneat.ar.c.deteriores.vj.q.j.vñ ꝑ regulã tradit cõiter a doc.vt nõ. Ricar.i.iiij. di.xxv.ar.v.q.iij.ꝙ quãdo reſtitutio nõ põt fieri ſm dãnũ datũ tũc arbitrio boni viri relinquat.itẽ dat aliã regulam ſupradictus Ric.vbi.ſ.ꝙ qñ res male ablata nõ põt reſtitui reſtitutio dʒ fieri i equiualenti ſi poſſibile eſt extra. ne lit.pẽ.ali.Jnno.c.eccle.ſ. Marie. el.ij. ⁊ ſʒ ſco.vbi.ſ.lʒ.q̃s digne nõ poſſit ſatiſfacere ꝓ̃ rio de dãno ſibi illato nihilominus ex hoc nõ liberat quin nõ teneatur ſatiſfacere ſaltẽ ꝙ̃tũ põt. Unde i caſu ꝓ̃dicto bonus vir iudicabit.vt petat veniã per ſe vel ſi nõ põt ꝑ interpoſitã pſonã deide vt ſatiſfaciat ſm poſſe dãna q̃ leſo ⁊ aliis ſuis euenirũt ex tali leſiõe.vt.ĩ.dicet de vulnerãte et occidẽte

in verbo homicidiũ. In bonis aũt accidentib⁹ alieniuſmodi ſunt bona gratie mozũ ⁊ virtutũ tã acquiſita ꝙ acquirẽda. põt quis ƀʒ Sco. vbi. ſ. indirecte ali quẽ ledere. ⁊ diſpoſitiue. ſ. inducẽdo ad act⁹ vicioſos ſeu pctã qb⁹ talia corrũpũtur: puta ↄtaminãdo ſuo malo exẽplo ſuadẽdo blandiendo rogãdo pcipiẽdo vt talia faciãt ⁊ hmõi ⁊ talis multo magis tenetur ad reſtitutionẽ quã dãnificãtes in bonis tpalib⁹. vj. q. j. ſunt plʒ. propter ea tenet̃ doctrina auxilio ↄſil. oratione. ⁊ hmõi ꝙtũ põt ⁊ in ſe eſt ꝑ ſeipſuʒ. ⁊ ꝑ alios dũmõ pctm̃ occultũ nõ pandat talem leſum ad bonum reducere. Directe autem in talibus accidentalibus nemo poteſt alium ledere qm̃ talia nõ corrũpũtur niſi per pctm̃ ⁊ peccatum eſſe non poteſt niſi ſit voluntarium. xv. q. j. non eſt.

¶ Appellãs iniuſte qũo tenetur. vide appellatio. §. xv.

¶ Arbiter vel arbitrator qũo tenet̃. vide arbiter. §. j. ⁊. vj.

¶ Archidiaconus qũo tñr ſi aliq̃d perdit de reb⁹ eccłie. vide Archidiacon⁹.

¶ Arras recipiens q̃mõ teneatur reſtituere. vide Arra.

¶ Artifices facientes ea que proximi dannificantur. vide ars. §. ij.

¶ Aſſeſſor qũo tenetur. vide Iudex. §. ix. et. §. xxij.

¶ Banniens iniuſte aliquem qũo tenetur. vide Bannitum. §. j.

¶ Bellãtes qũo tñr. vide bellũ in prin. ⁊. §. v. vj. vij. viij. ix. x. vſqꝫ. xivj. ⁊. xxij.

¶ Bñficia eccłiaſtica plʒa hñs qñ tenet̃ reſtituere. vide bñficiũ. §. xxxiiij.

¶ Beneficij vacãtis fruct⁹ vſurpãtes qũo tenentur. ibidem. §. xl.

¶ Bñficiũ iniuſte poſſidens qũo tenet̃ ibidem. §. xliij.

¶ Bñficiat⁹ non diſpenſando fructus qũo tenet̃. vide cleric⁹. iij. §. j. ⁊ qñ male diſpenſat. vide ibidem. §. iiij.

¶ Bñficiat⁹ nõ reſidẽs qñ tenet̃ reſtituere. vide clericus. vij. §. iiij.

¶ Bñficiũ recipiẽs nõ intẽdẽs ꝓmoueri qũo tenet̃. vide clericus. vij. §. v. ⁊. vj.

¶ Beneficiat⁹ exiſtens in mortali quomodo tenetur reſtituere fructus. vide clericus. viij. §. v.

¶ Bñficiat⁹ inducens ad relinquendũ ſibi ſi erat q̃s relictur⁹ eccłie qũo tenetur. vide clericus. xiij. §. vij.

¶ Bñficiat⁹ nõ dicẽs horas qũo tenet̃ reſtituere fruct⁹. vide. hora. §. xj.

¶ Utrũ ↄferẽs bñficiũ indigno teneat̃ ad aliq̃d. Rñ. ƀʒ Car. in. cle. j. de eta. ⁊ q̃. ꝙ vltra pctm̃ mortale ꝙ ↄmiſit tñr ad reſtitutionẽ toti⁹ itereſſe eccleſie quã leſit ƀm Pe. de ancha. ad inſtar magiſtratus q̃ min⁹ idoneo tutelã pupilli ↄmiſit. ff. de magi. cõue. per totum.

¶ Bone fidei poſſeſſor. vide poſſeſſor.

¶ Canonica portio cui eſt reſtituenda vide eo. ti.

¶ Carcerans aliquem qũo tenetur. vide Carcer. §. ij. iij. ⁊. v.

¶ Cauſam dans damno proximi qũo tenetur. habes Cauſa. §. vj.

¶ Ceſſationem a diuinis inducẽs qũo tenetur. vide ceſſatio. §. j. ij.

¶ Cleric⁹ nõ exñs pſonaliter horis canonicis ⁊ recipiens diſtributio. qũo tenetur. Uide clericus. vij. §. viij.

¶ Clericus negociãdo qũo tenet̃. vide Clericus. ix. §. vj.

¶ Comedẽs de alieno qũo tenet̃. vide furtum. §. xxv. ⁊ hoc in. ꝟ. raptor. §. j.

¶ Comodãs ⁊ reuocãs ante tps comodatũ: qũo tenet̃. vide comodatũ. §. iiij.

¶ Comodatari⁹ vtẽs re comodata ad aliũ vſum qũo tenet̃ ibidẽ. §. vj.

¶ Comodans rem vitioſam qũo tenet̃ ibidem. §. vij.

¶ Comodatari⁹ ſi res comodata perijt qñ tenetur ibidẽ. §. x. vel ſi deterioratur ibidem. xij.

¶ Concuſſionez faciens qũo tenet̃. Uide Concuſſio. §. ij.

¶ Confeſſor abſoluẽs quẽ nõ põt qũo tenetur. vide confeſſio. v. §. xiiij.

¶ Conſentiẽdo qũo quis tenetur. vide cõſentire. §. ij. ⁊ Furtũ. §. xx.

¶ Conſeruatorẽ faciẽs intromittere in his q̃ dʒ qũo tenet̃. vide cõſeruator. §. j.

¶ Conſulẽs dãnuʒ alterius quomõ te

netur. Uide conſilium.§.j.

¶ Conſiliarij locorum q̄ faciũt ſtatuta iniqua q̃uo tenentur. vide Lex.§.xxij.

¶ Contractum illicitum faciẽs quomodo tenetur. Rñ. ꝙ ſi contractus eſt nullus vel vſurarius tenetur ẽt fructus reſtituere niſi bona fides excuſet eũ. vt.ĩ. poſſeſſor. Si vero contractus tenuit de iure lz poſſit reſcindi. puta qꝛ minꝰ iuſto precio emptũ ⁊ hmõi tũc ſi nec dolꝰ nec fraus interuenit non tenetur fructus reſtituere ſed ſupplere iuſtũ precium hoc elicitur ex.l.ij.C.de reſcin.vẽ.et gl.in.c.cũ dilecti.de emp.⁊ ven.in ca.ꝑ tuas.de dona.⁊.c. illo vos de pign. Et l.j.C.de diſtr.pig.qḋ no.qꝛ ſepe in practica venit.

¶ Cõtumeliator quomodo tenet̃. vide Contumelia.

¶ Cooperans in dãno proximi q̃uo tenetur. vide furtum.§.xiij.

¶ Culpabilis ex qua culpa teneatur vide Culpa.§.vj.

¶ Cuſtos q̃n tenetur reſtituere vide cuſtos in princi.

¶ Dãnatorũ reſtitutoꝝ bona habẽtes q̃uo teneatur vide.ſ̃.damnatus.§.ij.

¶ Decimam fraudans q̃uo tenetur vide. Decima.§.xiij.

¶ Defendẽs ſe q̃uo teneatur. Uide defenſio.§.v.

¶ Delegatus aliquid accipiẽs q̃uo tenetur. vide in dex.§.viiij.

¶ Denarios falſans radens vel falſos expendens q̃uo tenetur. vide falſarius .§.iiij.cum ſeq.

¶ Depoſitariꝰ q̃uo teneat̃. vide depoſitum.§.iij.iiij.vj.vij.viij.xij.⁊.xv.

¶ Deriſor dicꝫ tñr ſicut cõtumeliator.

¶ Detractor q̃uo tenet̃. vid̃ Detractio §.iij.⁊ iiij.

¶ Dñs qui nõ hꝫ iuſtũ titulũ aut cuiꝰ officiales delinquũt q̃uo tenet̃. vide dominus in princi.⁊.§.iiij.

¶ Donationẽ recipiens ab eo qui non põt dõare quomodo tenet̃ vide donatio.§.xxxviij.

¶ Dotez quando tenetur quis reſtituere. vide Dos.§.xxiij.

¶ Emẽs vel vendens iniuſto precio vł rẽ vitioſam quomodo tenet̃. vide Emptio.§.vij.viij.⁊.xxiiij.

¶ Utrũ ſciẽter emẽs rẽ raptã vł furatã teneat̃. Rñ. ꝙ tenet̃ ad quinqꝫ ſiue ſit ꝑmꝰ vel ſecũdus vel quicũqꝫ alius vſqꝫ ĩ infinitũ q̄ emit q̃m idẽ iuris eſt ac ſi ꝑmus eſſet. ff. de mi.l.ſed vbi. ff. de petit. her.l.ſꝫ ſi lege.§.ſi ãt. Primo tenet̃ reſtituere rẽ raptã. nec excuſat̃ lꝫ ſit ſtatutũ determinãs ꝙ q̃n emitur publice ĩ mercato vel hmõi ſit emẽtis ſm̃ direct.tit. de fur. nec ſine mortali peccato põt eã tenere q̃n ſcit eiꝰ dñm ſm̃ Ho.ar.c.vulterane.xij.q.ij.⁊.l.ij.ff.de fur. Scḋo tenetur ſi rẽ non hꝫ ſiue qꝛ vendidit vel aliter quomodocunqꝫ alienauit ſiue qꝛ amiſit aut ꝑijt qualitercũqꝫ etiã violẽter ſiue quocunqꝫ caſu ab vſu cecidit ꝑcium reſtituere ſm̃ optimũ ſtatũ rei.ĩ.ſm̃ ꝙ valuit plus poſtq̄ fuit ab ipſo empta c.grauis.de re.ſpo.⁊.l. ĩ re furtiua.ff.ḋ fur.⁊.l.ſi nauis.§.ſi gñaliter.ff.ḋ rei vẽ. ratio qꝛ eſt furtũ cõmiſit rẽ alienã inuito dño cõtractãdo.l.j.ff.de fur. Et fur ſemꝑ eſt in mora.l.ſi pro fure.ff.de con di.fur. Excipitur caſus q̃n rẽ dño loco ⁊ tempore obtulit ⁊ ipſe eã recipere recuſauit: tũc eñ purgauit morã.d.l.in re furtiua. Et iḋ ſi periret vel deterioraret̃ ſine culpa ſua nõ teneret̃. tertio nõ poterit petere pretiũ a dño rei.l.in ciuile. C.de fur. ẽt ſi ſtatutũ cẽt ꝙ poſſet petere. quia tale ſtatutum eſt contra bonos mores nec ẽt a venditore in foro contẽtioſo niſi expreſſe cauerit.l. ſi mãcipiũ. C.de rei ven. Secus in conſciẽtia quia bene poſſet a venditore precium recipere ⁊ rẽ eidẽ reſtituere qꝛ põt potius ſibi conſulere ꝙ̃ alteri ſm̃ alex.de ales in.iiij. Quarto tenentur reſtituere fructus ꝑceptos ⁊ qui percipi potuerũt intermedio tp̃e.d.c.grauis.exceptis expẽſis de quibꝰ dic.vt.ſ̃. Expenſe.§.iij. Ultimo perdit expenſas voluntarias de quo dic.vt.ſ̃.expenſe.§.eodem

¶ Quid ſi talis ignorabat fore ꝓhibitũ a iure tali emere. Rñ.ſꝫ cõit̃ do. ꝙ nihilominꝰ teneret̃ ſicut ille ḋ q̄ ĩ ꝑcedẽti

.§.dictum

§. dictuʒ eſt qꝛ hec prohibitio a iure na
turali traxit originem cuius ignorãtia
non excuſat.
3 ¶ Utrum ignorantia facti craſſa vel ſu
pina excuſet talia emẽtes vt puta eṗs
excõicabat tales raptores vel qꝛ emit a
ſtipẽdiario calicẽ vel miſſale aut qꝛ cõ
muniter tenebãt rapta fuiſſe vel bel-
lũ iniuſtũ.vñ habita ſunt. Rñ. ho. ꝙ nõ
qꝛ debuit cogitare ꝛ idõ ſimiliter tenet
ſicut ille de quo in ante precedenti.q.di
ctũ eſt ar.l.late culpe.ff.de ver.ſi. ꝛ. ca.
aplice.ꝺ cle.exco.in.c.q̃ i hiſpanis.xij.q.
ij.c.ſi cupis.xvj.q.j. Similr tenet idem
hoſt.de illis qui dubitabant nec tñ pro
poſſe poſuerũt ꝙ pariformiter tenent.
4 ¶ Utrũ emẽs rẽ raptã vel furto habitã
bona fide.ſ.nõ credens raptam ſilr te-
neãtur. Rñ. ꝙ nõ ſed hec bona fides.v.
ſibi cõfert. Primũ qꝛ bona fide durãte
nunq̃ tenet eã reſtituere etiã ſi periit.l.
ij.C.de fur. ſm qꝛ fruct⁹ cõſumptos bo
na fide durãte nũq̃ tenet reſtituere.l.
bõe fidei.ff.ꝺ acq.re.do.ꝛ.l. fruct⁹ ꝛ.l.ſi
ex diuerſo.§.fi.ff. de rei vẽ. ſʒ ſolũ tenet
reſtituere fruct⁹ extãtes vel inq̃ factus
ẽ locupletior.de q̃ dic vt.s.fruct⁹.§.j.
ꝛ.ij. Tertiũ qꝛ ſi dictã rẽ alienauit vẽdẽ
do vel alio mõ durãte bona fide nõ te-
net reddere p̃ciũ nec aliꝺ niſi ſolũ lucrũ
ſi extat aliqꝺ ex q̃ fact⁹ eſt locupletior.
l.nã ꝛ hoc natura.ff.ꝺ cõdi.inde Quar
tũ qꝛ põt expenſas quas fecit in bona
fide circa rẽ cõſeruãdã vel meliorãdã
retinere vt.v. Expenſe.§. Quintũ.qꝛ ſi
iudice ſuiante reſtituerit eam habebit
actionẽ etiã in foro contentioſo ꝯ vẽdi
torẽ.ꝺ.c.vulnerãte.nõ aũt ſi ad ſacerdo
tis imperiũ reſtitueret.l.ſi rẽ.ff.de euic.
Unde ꝯſuleñ.ẽ ei vt faciat ſe citari in
iudicio a domino rei ſi citatus annũciet
venditori vt ipſum defendat et ſeruet.
In ꝯſcia autẽ qualitercunq̃ reſtituerit
eam domino venditori tenetur ei ad p̃-
cium.c.fi.de emp.ꝛ ven.
5 ¶ Utrũ emẽtes p̃dicta furata non vt ea
retineãt ſʒ vt reſtituãt dño q̃ alr ipſa ha
bere nõ poſſet aut non pro tãto paruo
precio poſſint preciũ quo emerãt a nõ
dño repetere. Rñ. ſm ho. ꝛ Monal. q̃
ſic qꝛ vtiliter geſſerũt negociũ cui⁹ res
erant ꝛ ẽt expenſas moderatas niſi de
re empta habuiſſent vtilitatẽ qꝛ tũc te-
nẽtur cõpenſare fructus rei cũ expẽſis
ꝛ p̃cio ar.l.ſʒ an vltra.§.ij.ff.ꝺ ne.g.ge.
ꝛ.c.cũ dilecti.§.fi.de accu.ꝛ ſi pirẽt ſine
ſua culpa aut eas amitterẽt nõ tenerẽ-
tur. Aduerte tñ ꝙ in foro cõtẽtioſo nõ
credetur talib⁹ ẽptoribus niſi publice
ꝓteſtati fuiſſent ꝙ in ea intẽtione eme-
runt.ar.l.neſcẽni⁹.ff.de ne.ge.ꝛ.l.ij.C.de
fur.ꝛ in.c.vnico.vt eccleſiaſtica bñfi.li-
cet ſecus ſit in cõſcientia.
¶ Quid faciet ille q̃ emit rẽ quã ſcit fuiſ 6
ſe raptã nec inuenit dñm ei⁹. rñ. ſm ho.
ꝛ Mo. ꝙ poſtq̃ fecit diligẽtẽ inquiſitio
nẽ tũc tenet p̃cium ipſius rei vel ipſam
rẽ dare paupibus cũ fructibus ipſi⁹ ſi
emit mala fide. Si aũt emit bona fide
reddat eã rẽ vẽditori recupato precio
ſuo ſi põt vl ſi nõ põt reſtituat rẽ vel p̃-
ciũ paupibus cum fructibus non con-
ſumptis bona fide ꝛ publice. ſm cõſil.
Ray. vt ois ſuſpicio vitet ꝛ ſic erit libe-
ratus ar.c.quatuor.xij.q.ij.
¶ De emẽte rẽ eccleſie ſine ſolennitate 7
quõ teneatur. vide alienatio.§.xiiij
¶ Utrũ emens de pecunia alteri⁹ aliq̃d 8
noie ſuo teneat. Rñ. ꝙ nõ qꝛ res ẽpta ẽ
ſua ſecus ſi emiſſet noie illius cui erat
pecunia qꝛ tũc res ẽpta eſt illius cuius
erat pecuniaria.l.ſi patru⁹.C.cõ.vtr.iu
di.ꝛ.l.ſi ex ea.C.ꝺ rei vẽ.ꝛ.l.ad ꝓbatio
nẽ.C.de ꝓba.fallit hoc i re ẽpta.de pe.
eccle.vt.s.immunitas.§.xxxj.itẽ de pe-
cunia militis.l.ſi vt ꝓponis.C.ꝺ rei. vẽ.
Itẽ de pecunia pupilli. l. iij.C.arbi.tu.
Itẽ de pecunia data cõiugi.qñ res emi
tur a marito.l.vxor.ff.de do.inter vi. et
vx.nam in iſtis caſibus ẽptum eſt noie
ſuo efficitur illius cuius erat pecunia.
In conſcientia tamẽ teneret ad ſatiſfa
ctionem ſi res ẽpta non eſſet predictis
tm̃ vtilis ſicut precium.
¶ Utrũ emẽs a furioſo ꝓdigo vl mino 9
re ꝛ hmõi quib⁹ vel p ius vel iudicẽ eſt
interdicta poteſtas vẽdẽdi. teneat eam
reſtituere. rñ. ꝙ ſic qꝛ male fidei poſſeſſor

eſt cōtra interdicta legū emit.l.quēad=
modum.C.de ag.ꝛ cē.co.
¶Executor vltime voluntatis quomo
do tenet vide executor per totum.
¶Expēſe qñ ſint reſtituēde vide.ʒ.ex
pēſe.§.j.ꝛ.iiij.ꝛ.ʒ.expoſitus.§.ij.
¶Falſarius qūo teneat.vide falſarius
§.iij.iiij.vij.viij.ix.ꝛ.xj.
¶Famulus alicuiꝰ dñi accipiēs pecu=
niā ꝑ dño mutuo inſcio dño. ꝛ de ea lu
crū faciens tenet lucrū reſtituere dño ſi
taliter paup erat ꝙ pecunia mutuo ac=
cepta erat ꝛ periculum domini.ſm ſco.
in quodam tra. alʼs non.
¶Famulo infirmāti an teneat dare ſa
larium.vide Familia.§.ij.
¶Fideiuſſori ſuo qñ quis tenetur.vide
Fideiuſſor.§.xv.ꝛ.xvj.
¶Fraudē faciens legi quomodo tene
tur habes.ʒ.fraus.
¶Fugere faciēs detētū in carcere pro
debito.an tenet ad reſtitutionē.Rñ.ſm
do.Jo.de platea.i.l.quotiēs.C.ð exact.
trib.ꝙ ſic ꝙ verū credo de illis q̄ ſe libe
rare poſſēt ſoluēdo debitū nō de illis q̄
ita ſunt paupes.ꝙ nullo mō pñt ſolue=
re nec hñt parētes q̄ ꝑ ipis ſoluere vel
lēt qm̄ tales iniuſte detinēt ꝛ ꝯ charitatē
ꝑpati ſunt cedere bōis.C.q̄ bo.ce.poſ.
l.j.ꝛ no.gl.i.c.odoardus.ð ſolu.qm̄ q̄
bonis cedit nō dꝫ pati cruciatū.nec car
ceres nec vituperiū ꝑ debito facto ex ꝯ
ctu vl q̄ſi.l.fi.C.q̄ bo.ce.poſ.ꝛ iō iprobā
tur ꝯſuetudines i ꝯtiū q̄s Aug.quā dā
appellat fruſtratoriā ꝛ ihūanā ꝛ irrōna
bilē ſenītiā.xxiij.q.vj.ſi res.ꝛ iō q̄ſtūcū=
q̄s lōga ꝛ ſtatuto firmata ſit non valet.
¶Utrū faciēs fugere vel occultans of
ficiales tpe ſindicatꝰ teneatur ad reſti
tutionē.Rñ.ſm bal.i.l.iij.C.de aſſeſ.ꝙ
ſic ꝛ in quadruplū qð credo verū in cō
ſciētia poſt ꝯdēnationē.ſꝫ añ ſolū tene=
tur ad dānū qð reſtituere debebāt ipſi
officiales ſi ſyndicati fuiſſent.
¶Fugere faciēs incarceratū pro deli=
cto an teneat.vide fugere.§.j.
¶Fur qūo tenet.við furtū.§.x.ꝛ.§.xiiij.
cū ſeq.vbi inuenies qūo iuſſione ꝯſilio
cōſenſu ꝛ cetera participatiōe in furto
quis tenetur.
¶Edificans in ſolo alieno.vel de alie=
no vel i dānū proximi qūo teneatur.vi=
de edificans per totum.
¶Heres qñ tenet ex delicto defuncti.vi
de heres.§.iiij.
¶Heres qūo tenet ſoluere legata i te=
ſtamēto minꝰ ſolēni facta ibidem.§.v.
¶Heredes qūo tenēt ex cōtractu vl q̄ſi
defuncti.§.vj.ibidem.
¶Heredes qñ ſūt plures quomō tenē
tur ad debita legata ibidem.§.viij.
¶Homicida qūo tenet ad reſtōnē.Rñ.
ſm Sco.in.iiij.d.xv.ꝙ tñr totā vitā ſuā
expēdere ꝯ infideles vl hꝛticos i ſatiſfa
ctionē occiſi vl i orōnibꝰ ieiuniis ꝛ hu=
iuſmodi qð ſi nō vel nō vult.hoc facere
tñr ſaltē ad aliquā reſtitutionē arbitrio
boni viri ꝛ vltra eā tñr placare leſos q̄ſ
tū pōt ſi occiſus aliquos ſuſtentabat
tñr illis ad tātā ſatiſfactionē q̄ſtā vtilita=
tē ſiue lucꝝ occiſus dediſſet ꝛ extima
bit ſm tps quo veriſilr victurꝰ ꝛ opa=
turꝰ ſicut extimat.l. hereditatū cōputa
tionē.ff.ad.l.fal.ꝛ.l.cū hi.§.modus q̄ꝫ
ff.de tranſac.Cōſiderabit ꝗ ars quā fa
ciebat q̄litas ꝑſone ꝛ etas ꝛ lucrū qð
acq̄rebat.ꝛ hmōi vt fiat digna reſtō.qð
lito verū niſi q̄s aliquē occidiſſet q̄ eū
aggreſſꝰ ē.ꝛ occidiſſet cā ſue defenſiōis
lꝫ aliq̄liter modū exceſſiſſet. qꝛ talis nō
ſic ſtricte teneret qꝛ difficilimū eſt in ſtū
tēperare dolorē.Jtē niſi q̄s ordine iuſti
cie iterfeciſſet.Jdē dic de vulnerāte ali=
quē irremediabiliter. puta abſcindēdo
mēbrū vl mutilādo ꝙ tenet nō ſolū ad
placationē leſi ꝛ expenſas in medicos.
ſed ēt ad oē lucrū qð potuiſſet acquire
re.Si aūt vulnerauit remedialiter non
tenet vltra predicta de placatione ꝛ ex
penſis niſi ad lucrū qð ꝑdidit tpe infir
mitatis fuiſſet lucraturꝰ.His cōcordat
Ric.ꝛ Land.in.iiij.ea.di.
¶Horas canonicas clericus nō dicens
qūo tenetur.vide hora.§.ix.ꝛ.xj.
¶Hoſpitalarij qñ tenentur reſtituere.
vide hoſpitale.§.iij.
¶Jeiuniū frangens an teneatur ad re
ſtitutionem.vide ieiunium.§.xx.

Immunitatem frangens eccleſie quo modo tenetur. Uide immunitas.§.xx.xxx.xxxj.xxxij.xxxv.xxxvj.

Impediens aliquem a conſecutione alicuius beneficij. vtrum teneatur ad reſtitutionem. puta volebam emere poſſeſſionem et tu impediuiſti. vel aliquis volebat legare mihi aut donare et tu noluiſti. et huiuſmodi. Rñ. ſecundum Ric.in.iiij.di.xv. quod aut talis impedimit animo dampnificandi primum. et ſic tenetur arbitrio boni viri dampnificato non tamen tantum quantum erat illud beneficium quod nondum habuerat maxime quod ante ne haberet potuit impediri. Facit ad hoc inſtitu. de rerum diui.§. illud quaeſitum. vbi habetur quod ſi quis beſtiam vulnerauerit. et fugiens alius eam accepit quod ſit accipientis. ratio ibi ponitur quia multa accidere potuiſſent ne vulnerans eam haberet. Dicit tamen Tho.ij.ij.q.lxij. quod ſi iam erat determinatum quod talis tenet ad equivalens de quo habes. ſupra legi.j.§.xxxiij aut fecit animo conſulendi proprie vtilitati. et ſic non tenetur ſi hoc procurauit per viam licitam et modo licito. ar. ad hoc in.l.ij.ff. de no.ope.nunc. et in.l.ſi in meo.ff.de aqua plu.ar. vnde dicit tex.in.l.nemo. ff.de reg.iu. nemo damnum facit niſi qui id facit quod facere ius non habet fallit hoc in caſu de quo. ſupra clericus.xij.§.vij.

¶ Utrum impediens ruſticum iniuſte ne operas ſuas exequatur aut piſcatores vel aucupes captione piſcium vel auium teneatur ad reſtitutionem. Rñ. quod ſic. ratio quia quando res eſt ad aliquid deſtinata naturaliter qui ipſam iniuſte impedit tenetur ſecundum quod not.in.l.j.ff. de in lit.iur. et in.l.ſi idem.ff.de iuriſ.omnium iud et per Bar.in.l.inter.ſtipulantem.§.ſacram.ff.de verborum obli. Et ideo qui ruſtico et venatori aufert ſuos proprios vſus qui erat ſui proprij iuris et fructus in eorum vſu cauſaliter et quaſi feuderaliter continentur ideo tenetur ad reſtitutionem damni arbitrio boni viri quia bonus vir attendet ſi veriſimiliter talem vtilitatem habuiſſet et ſi reſtitui faciet. Si vero veriſimiliter non fuiſſet ſecuta ſic nihil faciet reſtituere quod plene Bar.in.d.§.ſacram. Et de hoc vide.j.vſura.j.§.lxxviij.i.fi.

¶ Sed quid de fodientibus ſemina agri. Rñ. ſecundum Rodo. quod non tenentur ad omne quod poterat peruenire ſed ad tantum ſolum quantum fructus agri in dubio illo vendi potuiſſent.

Incendiarius quomodo teneatur vide incendiarius.§.ij.

Incendium patientibus rapiens res quomodo tenetur vel deſtruens domum. vide ibidem.§.iij.et.iiij.

Infideles ſpolians quomodo teneatur. vide infidelitas.§.vij.

Iniuriator quomodo tenetur. vide iniuria.§.vj.

Inquiſitor quando tenetur reſtituere. vide inquiſitor.§.v.

Inſignia aliena aſſumentes quomodo decipiuntur populi an teneantur ad reſtitutionem. Rñ. quod ſic et illi et cuius ſigna acceperunt ſi aliquod damnum eſt paſſus et populo decepto et de hoc vide. ſupra inſignia per totum.

Inuenta quomodo ſint reſtituenda et quando vide. ſupra inuenta per totum furtum.§.xxix.

Iudeus quomodo tenetur reſtituere lucratum ex officio publico. vide iudeus.§.xlij. et vl.

Iudicans ſecundum allegata quo tenetur. vide iudicare.§.vij.

Iudex petens ſalarium vel aliud quomodo tenetur. vide.§.viij.cum ſeq.

Iudex ſi ex negligentia dampnificauit. quomodo tenetur ibidem.et.xxj.et.xxiij.

Iudex ex malitia dans iniuſtam ſententiam vel grauans partes in non dando ſententiam et huiuſmodi vide ibidem.

¶ Utrum iudices qui deputantur a populis vt iudicent in aliquibus cauſis quia credunt boni viri licet ſint iudices ignari teneantur ad reſtitutionem ſi ex ignorantia dederunt iniuſtam ſententiam. Rñ. quod ſic ſi fuerunt in culpa ad inquirendum peritos aut alio modo. Si vero de conſilio peritorum ipſam dederunt et bona fide non tenentur eo quia tales non profitentur ſe peritos nec locant ſe pro iudice.

¶ Utrum iudex qui propter iniuſte iudicauit teneatur ad reſtitutionem. Rñ. quod ſi metus fuit qui potuit cadere in conſtantem virum et cum accepit officium non credebat veriſimiliter ad iſtud venire licet mortaliter peccauerit tamen non tenetur ad reſtitutionem. Si vero non eſt metus qui potuit cadere in conſtantem virum vel cum accepit officium dubitabat de eo. vel veriſimiliter poterat credere tunc ſecundum Bal.in.l.fi.C.de

pe.ind.qui ma.indi.tenetur ad omne dannum.ij.q.j.in primis.

¶ Quid de iudicibus vel officialib⁹ q̄ occidũt malefactores ſine ſacramẽtoꝝ perceptiõe. Rñ. ꝙ ſi petebant ea mortaliter peccauerũt ⁊ anime ipſorum erunt pro ipſis.cle.j.de pe.⁊ remiſ.

¶ Ledẽs proximũ in pſona aut in bonis nõ a ꝓpoſito ſ; ex aliq̄ culpa q̄n̄ ⁊ q̄n̄ teneat ſiue p ſe leſerit aut p ſuos vel ſua aīalia eſt ſcien.ſm doc.i.c.ſi.de iniur.ꝙ triplex eſt actio vna que dr̄ legis acquilie et hac actione directa tenetur quicunq; liber homo dannũ dedit ſua culpa puta aperiendo ciſternam in via publica vel ꝓijciendo lapides vbi homines tranſeunt ⁊ huiuſmodi. Indirecta aũt vel vtili tenetur quando aliqđ aīal ſuũ vl' ſeruus ſua culpa aut negligẽtia dãnũ dedit puta ſi equus te inſtigãte recalcitrauit ⁊ aliquẽ leſit vl' aīal qđ erat ferꝫ. vt ſunt lupi leones canes mordaces ⁊ hmõi q̄ cõiter nocere tẽtãt tenebas in publico nõ taliter ligata ꝙ nõ poſſent nocere vl' q; tenebas in domo. aliqs miſſus a te leſus fuit: ⁊ talis tenet ad oẽ dãnũ qđ ex culpa ſua dedit primo ſi põt recõpẽſari ſi n̄ põt ſatiſfaciat arbitrio boni viri. Scđa dr̄ actione de pauꝑie ⁊ hac actiõe tenet q̄s quãdo ſine ſua culpa aīal ſuũ alicui dãnũ dedit puta bos n̄ cornupetit nec equ⁹ recalcitrat ſm conſuetudinẽ tamẽ preter cõſuetudinẽ ⁊ ſine culpa ſua calcitrando leſit aliquẽ ⁊ tũc nõ tenet ad aliud niſi ſolum ad dandum animal predictum vel ſi nõ vult dare ſatiſfaciat leſo. Tertia actio dicitur noxalis et hac actione tenetur quis quãdo ei⁹ ſeru⁹ ſine culpa damnum dedit, ⁊ iſte ſimiliter tenetur vt dictum eſt de actione de pauperie. ⁊ de his omnibus vide gl. et doc.in.l.j.ff.ſi qua.pau.fe.di.⁊ inſti.eo.

* ¶ Utruꝫ ꝓijciẽs aliq̄d de domo ſua in via publica quo leſit aliquẽ vel in veſtimẽtis vel i pſona teneat. Rñ.ſm Spe.tit.de iniur.§.ſequit.ꝙ ſic ſilr̄ tenet ſi tenebat appẽſum extra domũ ſup viã publicã ⁊ effuſuꝫ eſt. Idẽ dic de laborã te niſi põat ſigna vl' faciat ꝓclamatã ⁊

¶ Utrũ ꝑcidẽs arborẽ vicini ſui q̄ pendẽs ſup domũ ei⁹ dabat ei dãnũ tenetur. Rñ.ſm.Spe.vbi.ſ.ꝙ nõ ſi fecit autoritate iudicis.l.ſi pſes.§.j.ff.a.r fur.ceſa. vl' ẽt autoritate ꝓpria ſi tñ denunciauerit illi cui⁹ erat vt icideret verꝫ eſt qđ hec denũciatio ꝓpter foꝝ cõtẽtioſũ dꝫ fieri p publicũ inſtrm̄. aduerte etiã ꝙ ſi icideret ita male ꝙ nihil de ea poſſet fieri cũ alias poſſet incidi vtiliter ꝙ teneretur in cõſciẽtia ad tale damnuꝫ. 3

¶ Quid de illis q̄ impediũt frumentũ vel alia merces ne veniat i aliq̄ terra vt ipſi cari⁹ vẽdãt. Rñ. ꝙ tenent̄ reſtituere illud q̄ pl⁹ vẽdiderũt ⁊ etiã ſatiſfacere illis quos īpedierũt ſi aliqđ dãnũ ſunt paſſi. ſimiliter dic de illis q̄ ↄcordãt oẽs merces emere vt poſtea ad libitum vendãt ꝙ tenent ad oẽ dãnũ.l.ij.ff.ad.l.iuliã.de anno.⁊ in gl.in.l.annona de va.⁊ extra.ordi.cri.

¶ Utrũ ciues deputati ad diuidẽdum collectas oīb⁹ ſm extimationẽ quã habent in regiſtro cõitatis q̄ aliquos magis grauãt debito ⁊ alios exonerant teneant. Rñ.ſm Mo.ti.iiij.reſti.ꝙ ſi plus debito grauãt aliquẽ tenent ei ad illđ pl⁹. Si aũt alleuiãt amicos ſuos ⁊ collecta ẽ determinata puta de cẽtũ tũc tenẽt ſilr̄ reſtituere illđ alleuiamẽtũ illis q̄b⁹ dãnũ dederũt vt puta q; ſepi⁹ ẽ iterata illa collecta ſup ciues ⁊ tũc tenẽt ciuib⁹. vl' q; dñs q̄ debebat hr̄e min⁹ debito habuit ſ; iuſtitiã ⁊ tũc dño tenẽt. Si ṽo collecta erat īdeterminata puta q; debebãt exigere q̄ꝫtũ poterãt honeſto mõ tũc lꝫ mortalr̄ peccẽt ſe ⁊ alios alleuiãdo q; mẽtiunt ſaltẽ fctõ ꝓditio ſe.xxij.q.ij.pmũ tñ nõ tenẽt reſtituere. 4

¶ Utrũ illi qui cũ ſint ignorãtes aſſumũt aliqua officia ex q̄b⁹ ꝓximi dãnificãtur vt ſũt notarij iudices ⁊ hmõi teneantur. vide culpa.§.vj.

¶ Quid de tenẽtib⁹ colũbas in columbarijs. Rñ.ſm Pet.de pal.in.iiij.qđ tenentur ad reſtitutionẽ de dãnis datis dñis agroꝝ qđ limito verũ q̄n eas nõ debite paſcũt vel nõ tantũ de poſſeſſio 6

nibus circũ circa habẽt ꝙ verſitr in ipſis vt plurimũ paſcant qđ iudicio boni viri credo ſit remittẽduz Ant. ꝓ lib .v. ti.xxix.refert quoſdã tenereꝗ tñ vtilitatis preſtant in comedẽdo vermes ⁊ ſter corzando ꝗtũ dãni ⁊ ideo dicit nõ precipitandã ſñiam ⁊ ẽm predicta habes quid dicendum eſt de tenentibus queſcunꝗ animalia.

Legata defunctorum nõ implẽtes quõ tenent. vide executor.

Legata impedientes. vide legatũ.j. § xxxiij.⁊.ꝟ.impedientes.

Legem iniquã cõdentes quõ teneant. vide lex.§.xxij.

Libellos famoſos faciẽtes quõ tenent. vide libellus famoſas.§.ij.

Literis dãnificans quõ tenet. vide .ſ. ſcriptures.

Litigãtes temere quõ tenent. vide litigioſa res.§.ij.⁊.ꝟ. argumentum.

Locator ⁊ cõductor quõ tenent. vide locatio.§.xxiij.xxiiij.xxv.Et familia.§. ij.

Ludens quõ teneat.⁊ quando.vide ludus.§ ij.vij.⁊.viij.

Magiſter vtrũ teneat reſtituere exacta a ſcholaribus. Uide magiſter.§.xj.

Mandãs quãdo teneat. vide mandatum.§.v.⁊ furtum.§.xvij.

Medicus qñ tenet. vide medicus. §.j.

Meretrix quãdo tenet reſtituere. vide ꝟ.meretrix.§.vltimo.

Metus cã aliquid acquirẽs an teneat ad reſtitutionẽ.vide metus.§.xiij.⁊.xv.

Miſſam ꝓmittẽs diuerſis pſonis quomodo teneat.§.liij.in.c.miſſa.

Monaſterium qñ tenet ex facto monachi.vide monaſterium.in prin.

Moroſus in ſoluẽdo qđ tenet quõ obligat ab intereſſe. Uide mora.§.ij.

Moroſus in reddẽda alteri re vtruz teneat ſi pẽit.Rñ.ꝙ ſic qualitercũꝗ ⁊ quomodocunꝗ perierit ẽm Accur.i.l.ꝙ te. ff.de reb⁹ credi.⁊ ꝓbatur per.l. cũ res. §.vltimo.ff.de leg.primo. Quod limito in conſcientia verum niſi eodem modo fuiſſet peritura apud alium.

Mulier q̃ nõ eſt publica meretrix. vtrũ teneatur reſtituere acquiſituz ex opere luxurie. Rñ. Cy. vĩ tenere ꝙ ſic in.l. cum te.C.de conditio.ob tur.cauſam alij.vt Monal.titu.reſtõ.ij. tenet ꝙ non tenet in foro aie de neceſſitate. lz fiſcus iuſte acquiſita poſſit auferre per.l.iucius. ff.de iure fiſ. Sed ego diſtinguo ꝓ concordia eoꝝ que not.in.c.quia plerique.de immu.ec.⁊ in.c.ex trãſmiſſa.de deci.⁊ i c.nõ ſane.xxij.q.v.ꝙ aut iſta mulier facit dãnum alteri puta q: ſcientibus vicinis ſuis cõmittit adulteriũ ꝓpter pecuniã vel aliud qđ ſibi dat ex quo redditur in vilipendiũ apud alios vir eius ⁊ ſic tenet de neceſſitate ſatiſfacere iniurie facte alteri.⁊ iõ et reſtituere in ſatiſfactionẽ. Aut facit ſine alterius infamia puta q: occulte ignorat ⁊ ſic non tenetur reſtituere de neceſſitate in foro aie q: cũ nullũ ledat niſi ſeipſam, iõ nõ habebit ſatiſfacere niſi deo per pñiam. Idẽ dic de maſculo q̃ ꝓꝑ ſcel⁹ aliud recipit.⁊ idẽ de quocũꝗ recipiẽte aliquid ꝓpter aliquam turpitudinẽ ſcđm predictam diſtinctionẽ. preſuppoſito qđ ille qui dat poteſt dare cui vult.

Naufragiũ patientes ꝑdantes quomõ tenentur. vide naufragiũ.§.j.ij.⁊. iij.

Nauta qñ tenet. vide Nauta in princi.

Negligens in ſuo officio quõ tenetur. vide Negligentia.§.ij.

Omittens facere qđ tenet ne dãnũ det ꝓximo quõ teneat. vide.§.furtũ.§.xxvj.

Officiales accipiẽdo aliquid a litigãtibus quõ tenentur, vide iudex.§.ix.

Pacto nudo quomodo tenetur. vide. Pactum.§.iiij.

Palpãs quõ tenetur. vide Furtũ.§.xxj.

Participantes in dãno ꝓximi. ⁊ q̃t modis. vide furtũ.§.xiij.cum ſequẽtibus.

Pedagia exigens vel fraudans quõ tenetur. vide pedagium per totum.

Penam quãdo quis tenetur ſoluere. vide de pena per totum.

Permutatio facta in damnũ qñ eſt reſtituenda. vide Permutatio.§.xj.

Pignus accipiens quomodo teneatur. vide pignus.§.xij.vſꝗ.§.xix.

Poſſeſſor bone fidei quomodo teneat. vide fructus per totum.

¶ Quis dicat maleſidei poſſeſſor. Rñ.
ſm Pa.in.c.grauis.de re.ſpo. ꝙ eſt is
q̇ poſſidet rē ⁊ ſcit ad aliū pertinere. Et
eccōtra boneſidei poſſeſſor ē q̇ cū igno=
ret ſe poſſidere alienū poſſidet cogita=
tiōe dñi.tex.eſt in.c.ſi viros.xxxiij.q.ij.
Poſſeſſor maleſidei vtrū teneat̄ reſtitue
re nō ſolū rē quā mala ſide poſſidet ſʒ
etiā ⁊ fruct⁹ ipſius rei. Rñ. ꝙ q̇libet ma
leſidei poſſeſſor tenet̄ reſtituere rē ſi ex=
tat.c.ſi res.xiiij.q.vj.⁊.c.cū tu.de vſu.vł
ſi perijt aut eſt deteriorata tenet̄ eā re=
ſtituere ſm extimationem illam ⁊ diſtin=
ctionē de qua dixi.s̄.hic teneri emẽtem
rē raptā ſciēter. tenet̄ etiā nō ſolum ad
fruct⁹ ꝑceptos ſed etiā ad illos quos
ipſe dñs percepiſſet ſi eā poſſedīſſet.c.
grauis.de reſti.ſpo.⁊ in.l.re furtiua.ff.
de condi.fur.et.l.ſi nauis.§.vltimo.ff.
de rei ven.intellige ſi res erat fructuoſa
⁊ de fructibus q̇ honeſte percipi potue
rūt.l.fruct⁹.ff.de rei vē. Ex quo ad con=
ſcientiā limito verū ſi dñs eo ꝑcepiſſet
ſi talis nō occupaſſet ꝓbabiliter quia ſi
nihilominus nullos fructus habuiſſet.
vt puta.q: oīo nō locaſſet domū ſic in
cōſciētia nō tenet̄. Limito etiā predicta
ꝟba quo ad poſſeſſorē male ſidei qui rez
habuit ſine aliquo titulo vt.l.generali=
ter.ff.de reg.iu. Sʒ quo ad poſſeſſorem
ꝑdictū q̇ rē habuit cū titulo. tene ꝙ nō
tenet̄ niſi de fructibus ꝑceptis ⁊ nō ꝑci
piēdis.l.ſi fundū.C.d̄ rei vēd. niſi talis
titulus habitus fuerit ꝑ metū q: tūc te=
neret̄ etiā de ꝑcipiēdis.l.ſed ⁊ part⁹.ff.
ꝙ me.cā.vbi glo.addit tres alios caſus
in quib⁹ poſſidens mala ſide etiā cū ti=
tulo tenet̄ de ꝑcipiēdis. Prim⁹ eſt qñ ti=
tulus eſt habitus ꝯ interdicta legum.l.
quēadmodū.C.de agri.cen.⁊ colo. Se=
cūdus eſt qñ titulus habet̄ in fraudez
creditoꝝ.l.j.ff.de his q̄ in frau.cre. Ter
tius eſt qñ titulus habet̄ ex emptione
rei fiſcalis vel eccleſiaſtice ſine debita
ſolēnitate nec diſtinguo in iſtis poſſeſ=
ſoribus male ſidei.

¶ Utrū res reſtituēda fuerit aliena pu=
ta q: nō trāſiuit in dñiū eius. aut fuerit
alteri debita puta q: de iure ciuili trāſi
uit in dñiū ei⁹ ſʒ tamē cū obligatiōe re=
ſtitutiōis. q: qualitercūq; tenet̄ fructus
reſtituere ſm diſtinctionē ꝑdictā. vt pʒ
l.cum fundus.ff.ſi cer.pe.⁊.l.indebiti.i
principio.ff.de cōdi.inde. Et clari⁹ in.l.
videmus.§.inſuꝑ ana quocunq;.ff.de
vſu.vbi dicit tex. Nam verbū reſtituas
ꝙ in hac re pretor dixit plenā hʒ ſigni=
ficationē vt fructus quoq; reſtituant̄ et
ideo cū reſtitui pretor iuſſerit veluti in
terdicto vnde vi.etiā fruct⁹ ſūt reſtituē
di.hec ibi. Ergo a fortiori cū dei vel ſa=
cri canones hoc dicunt. Et de hoc vide
Pa.in.c.grauis.de reſt.ſpo.⁊ gloſ.in.c.
non liceat.pape.xij.q.ij.

¶ Quid ſi res nō ſit lucroſa niſi ex indu
ſtria tantū vt ſunt pecunie.⁊ huiuſmo=
di. Rñ. ſʒ cōem opi.theoloꝝ. vt patet ꝑ
Sco.⁊ Ricar.in.iiij.di.xv. ꝙ non tenet̄
reſtituere lucrū. ſed ſufficit reſtituat̄ ꝑn
cipale acceptum.⁊ hoc tene in conſcien
tia. quo ad neceſſitatē q̄uis aliqui ve=
lint ꝙ etiam teneat̄ reſtituere lucrum
vt not.Archi.xiiij.q.iiij. Si quis vſurā.
Nota tamen ſecundum Sco.⁊ Ric. vbi
s̄. ꝙ ſi directe dedit damnuʒ puta quia
fuit neceſſe ꝓpter carētiā talis rei credi
torem emere frumentū tꝑe quo magis
valebat vel recipere ab alio ſub vſuris
vel poſſeſſiōes diſtrahere ꝓ minori pre
cio.⁊ hmōi ꝙ tenetur ſatiſfacere dānuʒ
paſſo. Unde ꝓ regula.no. iſtā di. ꝙ aliud
eſt eſſe cauſatiuum alicuius effect⁹ ſuf=
ficienter ⁊ efficaciter ita qd̄ ſine eo non
ſequeretur ⁊ talis tenetur ad reſtitutio
nem damni cauſati. Aliud eſt eſſe cau=
ſatiuum alicuius damni ſed non ſuffi=
cienter ⁊ efficaciter ⁊ talis licet peccet
non tamen tenetur ad reſtitutionem.

¶ Quid de expēſis factis in re quā q̇s
poſſidet mala ſide. vide.s̄.expēſe.§.iij.
Preſcriptio an excuſet a reſtitutione vt
de eodem.xlvij.⁊.ſ.vſucapio.

Raptor quomodo teneatur. vide.s̄. Ra
ptor.§.j.⁊.ij.

¶ Quid de vxore filijs aut alijs q̇ viuūt
de reb⁹ raptoꝝ. Rñ. aut tal̄ raptor ꝑ ta=
lē cōſūptionē aut receptationē nō effi=
cit̄ nō ſoluēdo.⁊ tūc dico ſʒ alex.iō ꝙ ille

te de hmōi bonis raptoꝝ pñt viuere ⁊
reci pe dūmō nō viuāt de impie acq̇ſitis
in ſpecie vel numero puta de oue capo=
ne ⁊ hmōi raptis. ꝙ ſi ita ſunt mixta ꝙ
neſciūt diſcernere tūc habeāt in mente
ſemꝑ viuere de iuſte acq̇ſitis. ⁊ ſic lꝫ ſꝫ
ꝑdictū Alex. cū q̇ cōcoꝛ. Uldericꝰ ⁊ gl.
Ray. ꝺ talibꝰ aut ipſe acq̇ſitis q̇ nō trā
ſeūt in dñiuꝫ raptoꝝ nullo mō lꝫ alicui
viuere niſi in caſibꝰ ꝺ q̇bꝰ. j. dicā qñ nō
eſt ſoluendo. Si ꝟo ex tali ꝯſumptione
efficit non ſoluēdo. puta qꝛ tāta ſunt q̄
dꝫ reſtituere q̄ꝫta oīa q̄ hꝫ tūc nō lꝫ ali=
cui de talibꝰ viuere niſi i. iiij. caſibꝰ. pri
mus qñ q̇s agit negociū ſpoliatoꝝ. ſ.
inducēdo raptores ad reſtitutionē. ar.
c. qm̄ multos. xj. q. iij. ⁊ ca. inter alia. de
ſen. excō. qꝺ limitat Ro. veꝝ qñ ꝯtinue
inſtāt opportunis horis nō de illis q̇ ſo
lum ſemel in āno vꝉ bis inſtant. ⁊ hoc ſi
ue factāt in gñali ꝑdicatiōe vt ꝑdicato
res ſiue ſpeciali ꝑſuaſiōe ſiue ſequatur
vtilitas ſiue nō. l. ſꝫ an vltro. ff. ꝺ nego.
ge. ꝙ limito etiā ſm directū tit. de reſti=
tutiōibꝰ. verū ſi ſpes correctiōis habea
tur ⁊ ſi fiat cū tali moderamine ꝙ pro=
pter hoc nō efficiātur non ſoluēdo in to
tum vel in magna ꝑte alias non liceret
ar. ij. q. vj. ca. pꝛioꝝ. Scꝺs qñ nec ꝑ ele=
emoſynā nec alio mō honeſto pōt neceſ
ſaria vite inuenire. nā neceſſitas nō ha
bet legē de. ꝯſe diſt. j. Sicut ⁊. di. v. diſci
pulos. de re iu. qꝺ non eſt cū magna tñ
parcitate dꝫ ſumere ⁊ dolere in mēte, at
qꝫ ꝑpōere ſatiſfacere ſi poſſibilitas ad
ueniret. Tertiꝰ ē cū vtiliter laborat bo
na raptoris augmētando ſiue cōſeruā
do aut curādo ⁊ hmōi qꝛ hoc cedit i vti
litatē creditoꝝ. Intellige ſi vtilitas ē tā
ta q̄tus ſumptꝰ aliter nō ꝙ non viuat.
vel accipiat de ipſe acquiſitis in ſpecie.
Quartus caſus eſt qñ quis hꝫ multa i
certa reſtituere ⁊ eṗs cū ipſo diſpēſaue
rit vt de ipſis icertis tanq̄ pauꝑ viuat
No. etiam ꝙ precium rerum raptarum
venditarum non eſt furtiuū. l. qui vas
§. fin. ff. de fur.

¶ Ratum habens damnū proximi quo
modo tenetur. vide. Z. furtum. §. xx.

Receptator damnificantium proximū
vꝉ rerū ablataꝝ quomo tenet. vide fur
tū. §. xxij. xxiij. ⁊. xxv.

Religioſum retrahens vel a religiōe re
mouens aliquē quomodo teneat. vide
religio. §. lxiij

Repreſalias faciens vel concedens qñ
tenetur. Uide Repreſalia. §. ij.

Reuelare nolens rē furatā proximo qñ
tenet. Uide furtū. §. xxvij.

Rixam faciēs quomodo tenetur. vide
Rixa per totum.

Seditionem concitans quādo teneat.
vide ſeditio per totum.

Seducēs mulieres vꝉ pueros ſubtrahē
do eos q̄litercūqꝫ ſiue blāditijs ſiue mi
nis ab his ſub q̄ꝝ ꝑtāte ſūt qꝛ legibꝰ
vocāt plagiarij. Utrū teneat. Rñ. ꝙ ſic
nō ſolū ſubtractos reſtituere. ſꝫ etiā oē
lucrū qꝺ habuiſſēt ab eis hꝰ ſub quoꝝ
ꝑtāte erāt toto tꝑe quo ſubtracti fuere=
runt ſm. do. Joā de platea. Inſti. de ob.
que ex delict. naſcun.

Quid de ſeducente virginē. vide ſtuprū
§. j. ⁊. ij.

Sententiam iniuſtam dans quomodo
tenetur. vide Judex hu. ſ.

Quomodo tenetur ille ꝑ quo data eſt
iniuſta ſentētia. vide ſentētia. §. vij.

Sepulturā recipiētes indebite quō te
nētur. vide ſepultura. §. xxxij. ⁊. xxxiij.

Simoniace acquiſitū qñ eſt reſtituen=
dum. vide Simonia. vij. per totū.

Socius quādo tenetur ex ſocietate. vi=
de ſocietas per totum.

Solutionē an teneat q̇s facere obliga=
tus ex nudo pacto. vide Pactū. §. vij.

Solutio quomodo ⁊ quando eſt ſiēda.
vide ſolutio per totum.

Scripturas falſans vel deſtruēs an te=
neat. Rñ. ꝙ ſic i ſolidū ꝺ oi dāno dato ꝑ
ximo ꝑ hoc ſiue ſiat i lib. mercatoꝝ aut
q̄rūcūqꝫ aliaꝝ ſcripturaꝝ. l. j. ff. ꝺ magi.
ꝯue. ⁊. l. q̇ tabulas. ff. de furtis. Idē dic
de vtentibus falſis ſcienter. vide falſa
rius. §. iij.

Sed quid de occultātibus. Rñ. ſecun=
dum. S. Bernardinuꝫ in tractatu reſti
tutionū ꝙ peccant mortaliter nec poſ=

ſunt abſolui niſi publicent nõ tñ tenen
tur ad reſtitutionẽ. niſi qñ requiſiti ma
litioſe pãdere noluerũt ex tali occulta
tione poſtea deuentũ eſt ad talẽ condi
tionem ꝙ creditores ſua habere nõ po
terunt. qꝛ ſic tenent de omni damno eo
qꝛ cauſam dãt efficacẽ dãno ꝓximi.

¶ Quid de illo qui ex lr̃is ſuis dat dã‐
num ꝓximo ſicut ſi aliq̃s mercator ſcri
beret ꝙ alique merces valẽt multuꝫ in
tali patria cũ nõ ſit verũ. Rñ. ꝙ aut lite‐
re dirigebant ei cui dedit dãnũ ⁊ ſic te
netur ad reſtitutioneꝫ ei. Aut nõ dirige
bant ei. ſeu ipſe eas apuit. Et ſic lꝫ mor
taliter peccet ſcribẽs tñ non tenet ad re
ſtitutionẽ. ſꝫ ſibi iputet qui eas apuit.
Si aũt miſit. iiij. vt fraudulẽter decipiat
aliquẽ ſic ſcribens tenet inſolidũ. ⁊ etiã
exequẽs ſi ſciẽter hoc fecit vltra pecca
tum mortale ꝙ committunt.

Sponſalia ꝯhens quãdo teneat. vide
Sponſalia. §. xvi.

Stuprans virginẽ quãdo tenet. vide
Stuprum. §. i. ⁊. ii.

Tabellio quando tenetur ⁊ quomodo
vide Tabellio. vi.

Talias exigentis qñ tenet ⁊ qñ. vide
Talia per totum.

Teſtis qñ tenetur. vide Teſtis. §. xxvi.
⁊. xxx.

Torturam faciẽs alicui indebite. vide
Tortura.

Tranſigẽs propter indebitam cauſaꝫ
Quomodo tenet. Uide Trãſactio. §. v.

Turpe Lucrũ. Utrũ turpiter acquiſituꝫ
de neceſſitate reſtituẽdũ. Rñ. ꝙ aut ac‐
quiſitũ turpiter. i. cũ pctõ fuit acquiſitũ
interueniẽte dolo fraude vel extorſiõe
ſeu metu aut deceptiõe ⁊ hmõi caſibus
in quib⁹ dat repetitio ꝑ actiões de do‐
lo. vł metus cauſa ⁊ ſimiles vel ꝑ offm̃
iudicis. Et ſic tenet de neceſſitate reſti
tuere illi a quo ſic extorſit. vel eius he‐
redibus ſi quos habet ⁊ ſcit. vel ſalteꝫ
pauperibus ſi ignorantur. ⁊ in hoc con
cordant doct. ſequẽtes Inno. in. ca. qꝛ
plerique. de immu. ec. Aut acquiſitum cũ
peccato ⁊ turpiter fuit acquiſitum ſine
dolo fraude ⁊ ceteris predictis ita ꝙ ei
qui dedit nulla ꝯpetit repetitio ꝑ actio
nes vel ꝑ offm̃ iudicis. Et iſto caſu fue‐
runt varii doc. Ho. in. c. cũ ſit. de iudeis
tꝫ indiſtincte ꝙ eſt reſtituẽdũ pauperib⁹
alii. i. d. c. qꝛ plerique allegãtes. Inn. ſilr̃ i
ꝯcluſiõe tenẽt ⁊ ſic videt q̃ſi cõis opi. ſꝫ
cũ nullo iure ꝓbet dico ꝙ lꝫ ſit bonũ cõ
ſiliũ vt i pauperes eroget. vt ſic ſatiſfa‐
ciat in q̃ deliq̃t tñ nõ ẽ de neceſſitate ſa
lutis. ⁊ hoc tꝫ Car. i. d. c. qꝛ plerique. ⁊ gl.
⁊ Ray. in ti. de rapto. §. ſꝫ q̃d. ꝺ focariis.
Et iudicio meo ẽt hoc tꝫ Inn. i. d. c. quia
plerique. lꝫ cõiter doc. q̃ tenẽt ꝯtrium ꝑ ſe
adducant ⁊ male qꝛ ſi itelligeret illꝺ ꝙ
dt ipſe Inn. fore neceſſariũ ꝙ ſacerdos
debeat ei iniũgere vt in pios vſus expẽ
dat ꝙ acq̃ſiuit faciẽdo illicitas negocia
tiões vel ꝙ alias iniuſte acq̃ſiuit ſine ca
lũnia alicui facta certe ſibi ꝯdiceret qꝛ
ſupi⁹ ibiꝺ ꝓmiſit ꝙ vbicũque aliq̃d ma
le acq̃rit vł ex negociatiõe vel extorſio
ne ex q̃ tñ reſtituere nõ tenet nõ dãnat
eũ ſi heredib⁹ relinq̃t. Itẽ ibidẽ dixit ꝙ
mathematic⁹ nõ tenet reſtituere i caſu
ꝓdicto. Itẽ dicit de eo q̃ i ludo aliq̃d lu
crat ꝙ nõ tenet niſi fuerit in dolo aliuꝫ
trahẽdo ⁊ tñ iſti cũ pctõ acq̃rũt. Et ideo
opꝫ itelligat ꝙ ſacerdos dꝫ ei iniũgere
vt reſtituat paupib⁹ ꝺ bono ⁊ equo nõ
tñ de neceſſitate; ⁊ ſic tene qꝛ tali fauet
ius naturale in retẽtiõe pp cõſenſũ dñi
tradẽtꝫ. nã nihil tã naturale vt acq̃ſitio
fiat ſm volũtatẽ dñi tradẽtis. vt in. l. ni
hil tã naturale. ff. de reg. iur. ⁊ iſti. ꝺ re.
diui. §. ꝑ traditionẽ. Et facit optie ꝙ ha
bet in. c. fi. ꝺ ſimo. ⁊ glo. in ſumma. xiiii.
q. v. ⁊ in. c. ex trãſmiſſa. de deci. Et ad. c.
cũ ſit. de iudeis qꝺ adducit Ho dico ꝙ i
penã illud eſt ſtatutũ qꝛ aſſumpſit offi‐
ciũ ꝯ diſpoſitionẽ iuris ⁊ nõ excedet ca
ſum ſuũ. Silr̃. nõ ob. c. nõ ſane. xiiii. q. v.
qꝛ loquit ꝯſultiue ſm Pa. i. c. qꝛ plerique.
Nec etiã. c. ſi q̃s ꝯtumax. xvii. q. iiii. ⁊. c.
magne. ⁊. c. ꝙ ſuꝑ his. ꝺ voto q̃ allegat
Inno. qꝛ nõ probant dictũ ſuũ ſi ſic itel
ligatur vt teneatur ꝺ neceſſitate. Quod
no. bene quia facit ad multa.

¶ Utrũ recipiens aliquid ꝑ ceſſando a
vexatiõe indebita ꝓximi teneat illꝺ re‐

ſtituere.Rñ.ſʒ Pa.i.c.dilectꝰ.de ſimo.ꝙ
ſic faciat.l.j.⁊.l.gñaliter.ff.ð cal.⁊.l.iiij.
§.⁊.ff.de condi.ob tur.cauſã.Nõ diuer
ſitatʒ eſt qꝛ eſt cũ calũnia acqſitũ.⁊.ſic cõ
tra volũtatẽ dñi ſʒ i caſu pcedẽti nõ.ex
hoc ptʒ ꝙ qñ qs dedit aliqd vl ex timo
re etiã reuerẽtiali vel vt ꝯſeqret ſuũ de
bitũ vel euitaret aliqð malũ ille q extoꝛ
ſit ex pdictis cauſis ſic tenet ad reſtitu
tionem niſi ille liberaliter velit dare.

¶Sed qd de ypocrita q ſub forma bo-
ni xpani vel religioſi cũ nõ ſit eleemoſy
nas acqrit.Rñ.ſʒ Inn.⁊ i.c.qꝛ plerıqꝫ ð
immu.ec.ꝙ tenetur ad reſtitutionẽ non
forte illi q dedit qꝛ mercedẽ ſuã iam eſt
conſecatus.Sʒ tu dic clariꝰ ſʒ Io.de Ri
poſ.in ꝯtibus ſuis qꝛ aut talis dans
eleemoſynã vl quid aliud erat in pſona
Puta qꝛ credit dare Ticio et dat dyno
ſio.Dynus tenetur ei reſtituere vel illi
cui intẽdebat dare.Aut errat in fortuna
puta qꝛ dat diuiti credẽs dare pau pi.et
ſic talis recipiẽs tenet ei q dedit vl pau
peribꝰ reſtituere niſi ipſe recipiens effe
ctus fuiſſet poſtea paup.Aut errat i cõ
ditiõe altera puta credit dare Sctõ.vel
celebraturo ⁊ hmõi ⁊ tũc ſi ꝯditio nõ in
eſt recipiẽs tenetur reſtituere vel ſatiſ
facere p ſe vel p aliũ ſm intentionẽ dan-
tis.Aliꝗ dicũt verũ hoc ſi datũ eſt pciſe
tanqꝫ ex cã finali pp illð ſicut ſi daret ſic
exprimẽdo ſecus qñ dat qꝛ ſic credit.qꝛ
tũc nõ tenetur ſicut ſi darẽ tibi.qꝛ credo
ſis amicus meus cum tamẽ nõ ſis quia
non teneris reſtituere et magis placet
quia vt dicit.l.ſi repetenti.C.de condi.
ob.cau.da.Cõditio in corde retenta nõ
inducit repetitionem maxime in caſu
iſto quia vt ſupradictum eſt talis dans
illi qui credit ſanctum licet non ſit tam
habet mercedeʒ ſuam pro qua dedit.ſ.
pro deo qui iudicabitur cauſa finali ex
quo aliud nõ eſt expreſſum Et ex pdictꝫ
patet ꝙ iſti queſtores qui faciunt ſe ta-
lis religiõis cum non ſint ⁊ qui promit
tunt dicere multas miſſas cum non di-
cãt ⁊ ꝙ nutriũt multos infirmos vel re
dimunt captiuos cum tamen non faci-
ant ꝙ tenentur ad reſtitutionem vel il-
lis qui dederunt vel pro quo dederunt
quia ex quo petunt pro tali cauſa dan-
tes intelliguntur dare pro eodẽ ſi aliud
non exprimunt. Nec ob.d.l.ſi repetẽti.
qꝛ ſatis cã ẽ expſſa ex quo petũt p ea.
Secus de illo q petit p deo.lʒ fingat ſe
ſanctũ ⁊ ille nõ daret ſi ſciret eum nõ fo
re ſanctũ.qꝛ cauſa p qua accipit eſt ſolꝰ
deꝰ licet ſecundaria. Sanctitas ficta nõ
attenditur.ſed cauſa principalis.

¶Tutoꝛ quomodo tenet.vide Admini
ſtratio.§.j.

¶Vendentes rem plus iuſto pcio.quõ
tenentur.vide ẽptio.§.vj.

¶Venatores dantes damnuʒ in agris
qñ tenent.vide venatio.§.ij ⁊.iij.

¶Viſitatoꝛ a viſitatis recipiens aliqd
quando tenetur.vide viſitatoꝛ.§.iij.

¶Vſufructuarius quando tenet. vide
vſufructus.v.§.vij.⁊.xij.

¶Vſurarius mẽtalis.Vtꝝ teneatur re
ſtituere id ꝙ eſt ſibi datũ a mutuo reci-
piẽte vltra ſortẽ.Rñ.ꝙ lʒ doctores ſint
ꝯrij.In hoc tñ eos ꝯcordãdo ſic diſtin-
guo videlʒ ꝙ aut mutuũ accipiens dat
liberaliter credẽs mutuantẽ hoc nõ exi
gere aut velle ⁊ ſic non tenetur reſtitue
re de neceſſitate ⁊ iſto mõ intelligenda
eſt opi.Ric.in.iiij.d.xv.q.v.ar.v.⁊ Sco.
ea.diſtin.Alex.lõbar.⁊ Car.in.c.conſu-
luit.⁊ i Cle.ex graui de vſu.qui tenẽt ꝙ
non tenetur reſtituere.Et facit pro hoc
tex.in.l.iter oẽs.§.recte.ff.de fur.Vbi dꝛ
contractans rem credens inuitũ dñm
committit furtũ ſed furto non eſt obli-
gatus ſi dñs erat.Volens ad idem facit
inſtit.de obli.que ex quaſi delic.naſc.§.
placet in fi.nec ob.l.ſi ego.la.j.ff.ſi cert.
pe.Vbi dicitur qð ſi voluit tibi rẽ dona-
re.⁊ tu credebas eã tibi mutuo dari nõ
efficit tua añ cõſumptionẽ qꝛ in hoc ca-
ſu intentio recipientis ⁊ cõcedentis diſ-
cordat ſed in caſu predicto concordant
quia ille liberaliter dat ⁊ iſte ſcit ſe libe-
raliter datuʒ recipe.Item non ob.ratio
Io.an.in mercurialibus regula pecca
tum.qꝛ contractus a principio fuit vitio
ſus ⁊ iõ effectus ſimiliter qꝛ verũ eſſet.
ſi effectus procederet a dicto contractu

ſi effectus procederet a dicto cõtractu. ſed nõ eſt verũ ſed ꝓcedit ab alio.ſ.libera donatiõe qua ille donat.⁊ iſte donatum liberaliter recipit aut mutuũ recipiens nõ dat liberaliter. Sed ideo dat quia per ſigna videt mutuantẽ ſic velle aut ne mutuũ auferat.⁊ iõ ſic dat ⁊ tũc dic ꝙ talis tenet acceptũ reſtituere de neceſſitate.⁊ ſic limita ⁊ intellige.c.ꝯſu.luit.de vſu.Jn.⁊ hoſt.ac pau.ib.ꝺ cũ Jo.an.in.ꝺ.regula pctm qui tenẽt ꝙ tenet.

¶ Sed quõ ſcire poterit ſi dedit liberaliter vel nõ. Rñ.ꝙ ſi ſignis vel circũlocutionib⁹ ſignificauit ꝙ aliq̃d vellet vltra ſortẽ ⁊ tũc tenetur reſtituere ꝙ non liberaliter dedit qꝛ vt dicit.l.ſi ꝓ nõ remunerandi.§.idẽ papi.ff.mã.ꝙ qñ aliquis ſimpliciter rẽ cõcedit ꝑſumitur donare illi qui prius donauerat ſibi.ſic in ꝓpoſito.quia ex ſignis oñdit ſe nõ mutuare gratis iõ credẽdũ eſt etiã illũ eo aio dare.ſ.non gratis. Si vero nullũ ſignũ oñdit q̃ vellet aliquid vltra ſortẽ ſ3 poti⁹ ꝙ mutuabat fatẽdũ eſt ẽt eũ gratis dediſſe ⁊ hoc verũ niſi aliud de mente ei⁹ conſtet.

2 ¶ Utrũ ille q̃ mutuauit grat3 teneat reſtituere id qđ ſibi datũ eſt ad mutuũ accipiẽte. Rñ.ꝙ ſi credidit eũ gratis dare nõ tenet q̃uis ille nõ gratis dederit qꝛ vt dicitur i.c.ſicut epm.j.q.ij.nulla obligatio ſuſcipiẽti culpe maculã ingerit q̃ nõ ex ambiẽtis petiõe ꝓcedat ⁊ obligatio ãtidotoꝝ iuſtã parit receptionẽ ꝑ errorẽ ſoluti.l.ſi teſtis.§.j.ff.de fideiuſ.niſi eſſet error facti alieni.vt puta putabat per ſuũ ꝓcuratorẽ eſſe promiſſum cũ tñ nõ eſſet qꝛ ſic teneretur. Rod.⁊ aſtẽ.dicũt ꝙ nõ tenet q̃diu bona fides durat nec de ꝯſumptis ſed poſtq̃ ſcit ꝙ nõ liberaliter dedit tenet de extantib⁹ niſi ꝑ vſucapionẽ vel ꝑſcriptionẽ ſua facta eſſent:q̃ opi.ẽ tutior in ꝯſcia q̃ illa Lan.de rod.in ſuis ꝯſtib⁹ q̃ dicit ꝙ etiã non tenetur poſtq̃ ſcit nõ liberaliter dediſſe ⁊ addit idem Rod.ꝙ talis qui dedit ſi habet de bonis ipſius mutuũ dãtis ꝙ poteſt ſibi per retẽtionem conſulere vt eo ꝙ ſic ſoluit i ꝯſcia ꝙ verũ eſt ante preſcriptionem ſed non poſt.

¶ Utrum vſurarius teneatur non ſolũ reſtituere rem ſed fructus dic vt.ꝫ.poſſeſſor malefidei. Et ſimiliter de lucrato ex pecunia vſuraria.vt ibidem.§.j. 3

¶ Utꝝ inducẽs aliquẽ ad fenerandum conſulẽdo vel pecuniam mutuando vł ſocietatẽ ꝯhendo ⁊ ħmõi teneat ad reſtitutionem totius vſure. Rñ.ſ3 Alexã.lombar. Mona.ti.vſura.v.ac.Rod.ꝙ nõ niſi inq̃tũ ꝑuenit ad eũ qꝛ in dãdo mutuum ſub vſuris non damnificatur primus.ſed in exigendo vſuras alij tamẽ dicunt ꝙ tenetur ꝙ non credo. 4

¶ Utru3 proſonete ſeu ſenſales vſurariorũ contractuu3 teneantur reſtituere oẽs vſuras ipſoꝝ. Rñ.ſ3 Bal.in ti.de cõtrouer.feudi terminanda.§.ſimiliter.ꝙ nõ. Sed gl.in.l.ſi ſciẽter.ff.ad.l.pomp.ff.de peric.indiſtincte vult qđ teneatur cũ qua cõuenit Bar.⁊ Ang.ibidẽ qui dicũt ꝙ pari pena ſunt puniendi tales ꝓſonete ſicut illi qui faciũt contract⁹.hoc ibidem tenet Sirar.obd.⁊ ad ide3 facit l.ſi.cuius ope.in ꝓcip.ff.de adul.multo forti⁹ miniſter alias.xlvj.di.ſicut non ſuo.ꝙ credo verum de ꝓſonetis cooperantibus in exactionib⁹ vſuraꝝ vel inueniẽtibus cautas fictiones quib⁹ vſure ſoluantur quia dãni dant cauſam efficacem. Non autem credo verum de ꝓſonetis ſolum cooperantib⁹ vt mutuũ detur potius pro neceſſitate debitoris. ar.not.in.l.ſi quam.C.de oper.li.immo nec peccant ſi ad hoc nullum inducunt vt feneretur ſed ſolum ad paratos dare ſub vſuris accedunt. 5

¶ Quid de notarijs qui cõficiũt inſtrũa de debito vſurarũ. Rñ.ſ3 Sirar. obdo. ꝙ aut palliant vſuras i inſtrũis.puta qꝛ faciunt certas de duplo vel ſubnomine emptionis.⁊ huiuſmodi ⁊ ſic tenentur totã vſurã reſtituere. Si vſurari⁹ ipſe non reſtitueret niſi ſecundum quoſdam hoc feciſſet in fauorem potius receptoris mutui quam vſurarij quod poteſt teneri licet mortaliter peccet inſtrumentum falſum faciens. Si autez nõ ãpliãt vſuras.ſed aperte ptz per inſtrã tunc 6

nõ tenet̃ qꝛ nõ dãt cauſam efficacẽ.ꝛ ſꝫ
Bal.in Rubꝛica de phi.feu.alie.p Fe.
c.ij.tales cõſentiẽtes ſciẽter inſtrumẽta
in fraudẽ vſurarũ debẽt omnimodo ab
officio ammoneri ob infamiam.arg.in
verbo ſcriba ibi poſito.

7 ¶Utrũ teſtes taliũ inſtrumẽtoꝝ ſilr te
neant̃ ſicut notarij.Rñ.ꝙ ſic ſm predi
ctam diſtin.qꝛ inſtrumenta non valent
ſine teſtibus Idem dic de p̃latis qui ſe
ſubſcribant vel ſigillant cedulas vſura
rioꝝ ꝛ cũ his cõcoꝛdat Gof.Hoſt.ꝛ Di
recto ti.de vſuris.

8 ¶Utruꝫ aduocati pcuratoꝛes iudices
ſtatuarij ꝛ alij quoꝝ patrocinio ꝛ fauo
re ſciẽter vſure in iudicio vel extra iudi
ciũ exigunt̃ vel nõ reſtituunt̃ cũ repetũ
tur teneant̃ ad reſtitutionẽ.Rñ.ꝙ ſic in
ſolidum nec excuſant̃ ex eo forte ꝙ ſcri
pture eis poꝛrecte apparebãt iuſte ſi cõ
ſciẽtia eis dictabat ꝙ erant de contra
ctibus vſurarũ ſm Hoſtien.ꝛ.Inno.in
ca.Michael.de vſu.ꝛ Arch.in.c.ſi quis
oblitus.xxiij.q iiij.

9 ¶Quid de dñis terrarum qui in terris
ſuis vſurarios moꝛantes nõ cogunt vt
vſuras reſtituãt.Rñ.ſm Rod.qꝛ tenent̃
inſolidũ ſi p̃nt.ꝛ nõ faciunt nihil perue
nit ad eos.Alex.aũt lombar.dicit ꝙ lꝫ
moꝛtaliter peccẽt tñ reſtituere nõ tenen
tur niſi inq̃ntum puenit ad eos de ipſis
vſuris.Quod aũt moꝛtaliter peccẽt nõ
credo verũ niſi de iudeis vſurarijs de q̃
bus precipitur eis in .c.poſt miſerabi
lem.de vſu.vt cogãt eos ad reſtituẽdũ
vſuras extoꝛtas.ꝛ ſimiliter poſſet dici
quo ad ipſos eſſe veram opi.Rod.quo
ꝟo ad xp̃ianos vſurarios non credo qđ
peccent moꝛtaliter vel teneant̃ ad reſti
tutionem niſi quando requiſiti nolent
iuſtitiam miniſtrare.

10 ¶Utrum ſocij tutoꝛes factoꝛes ꝛ hmõi
q̃ ad vſurã dãt vel vſuras exigunt pꝛo
alijs teneant̃ ad reſtitutionem.Rñ.ſm
Rod.ꝙ ſi apud eos reſidet q̃ſi pꝛincipa
lis autoꝛitas mutuãdi tenẽt̃ in ſolidum
ſi illi p q̃bus dederunt non reſtituunt.
Si vero nõ fuerunt autoꝛes ſed ſolum
executoꝛes ſic illi qui ad ſolam manua
lem traditionem vſurarum mancipati
ſunt ita ꝙ non taxant preciũ contra
ctum impioꝛum nec cum eis contrahi
tur pactum de vſura.ſed ſoluꝫ pecuniã
tradunt ꝛ pignus recipiunt ſic lꝫ moꝛ
taliter peccent non tenentur ad reſtitu
tionẽ niſi coactiue exigant vſuras.His
concoꝛdat G.rar.obd.Ray.ꝛ Bartolo
meus bꝛixieñ.in.d.c.ſic non ſuo.ꝛ addit
Hoſt qđ ille in cuius vtilitatem verſum
eſt tenetur pꝛincipaliter alteri in ſubſi
diũ.l.ex hoc edicto.§.j.ff.de eo p quo in
fac.erit.ꝛ.l.elegãter.§.pe.ff.de pel.Pa.
in.d.c.Michael.vult etiam vt in pꝛimo
caſu non teneantur ſi vſurarius eſt ſol
uendo ſm ꝙ dixi.tene.

¶Utruꝫ pupillus p quo tutoꝛ multos 11
cõtractus vſurarios fecit teneatur reſti
tuere.Rñ.ꝙ ſi pupill9 dicat tutori tãto
tp̃e habuiſti pecuniã meam ꝛ ppterea
iſta retineo p lucro qđ debeo ex ip̃a h̃re
ꝛ ſi ſic iſta intẽtiõe retineat non tenet̃ re
ſtituere lꝫ ſit verſum in ſuã vtilitatẽ.ſꝫ
ſolum tutoꝛ niſi vſura excederet mode
ratũ lucrũ ꝙ pceſſiſſet ſi in poſſeſſiões
vel aliam iuſtam negociationem.vt de
bebat ipſam conſtituiſſet vt patet.j.tu
tella.§.ij.

¶Sed nũq̃d cũ vniuerſitas ciuitas vł 12
collegiũ recepit vſurarũ emolumentũ
ſinguli teneant̃ inſolidum reſtituere.
Rñ.ſm Hoſt.in ſumma ti.de ve.§.ſi.ꝙ
ſic lꝫ cã vniuerſitatis nõ ſit cã ſingulo
rum.xj.q.ij.manumittitur nec obligan
tur tanq̃ vniuerſitas q̃ aiam nõ habet
ſꝫ tanq̃ ſinguli.c.ꝯqueſt9 de vſu.c.ſicut
virũ.vij.q.j.c.ſi habes.xxiij.q.iij.l.me
tũ.§.aiaduertẽdũ.ff.qđ me.cauſa.Con
coꝛdat Jo.an.poſt glo.in.d.c.cõqueſt9.ſꝫ
monal.ti.vſura.v.ꝛ.Ro.limitat hoc veꝝ
de regentib9 ꝛ phibere volentibus vel
cõpellẽtib9 aut p̃cipientibus taliter fe
nerari nõ aũt de alijs niſi pticipauerit
cõmodũ burſale vel ex huiuſmodi rele
uati fuerint ab expẽſis quas feciſſet de
ſuo qꝛ tũc in tm̃ reſtituere tenent̃ ꝛ nõ
pl9 ꝛ hoc lꝫ incõſcia cũ quo Mon.conc
coꝛ.pe.de pal.l iiij.di.xv.ꝛ Aſten.ꝛ Jo.
an.in.d.c.conqueſtus.de vſur.

13 ¶ Utrū īpediēs volētē mutuare gratꝫ ⁊ faciēs vt mutuet ſub vſuris teneat̄ ad reſtōnē. Rñ. ſm Rod. ꝙ ſic qꝛ īpediuit ī debite ꝓximi vtilitatem. Idē dic de īmpediēte ꝯctū licitū ⁊ redducēte ad contractū vſurariū concor. Monal. ti. Uſu. ra. iij. Idē dic de confeſſoribus q̄ abſolūt vſurarios aut recipiūt ad ſacra vl̄ ſepulturā ꝙ tenent̄ reſtituere ſi ex taliū denegatione fuiſſet facta reſtitutio.

14 ¶ Quid de fideiuſſoribꝰ vſurariorum. Rñ. La. de redal. ī ſuis ꝯctibꝰ ſm lap. ⁊ Pa. de leazaris ⁊ multos alios ꝙ etiaꝫ ſi pͥcipaliē ſe cōſtituat pro vſuris reſtituendis ꝙ nō tenet̄ niſi in tantū inq̄ꝫtuꝫ vires hereditatꝫ vſurarij tꝑe admiſſionis valebāt ⁊ nō plus nec minꝰ. diſtinguit tñ idē pa. inter fideiubere ſimpl̄r ꝓ vſuris reſtituēdis ⁊ ſic nō tenetur niſi vt dictū ē: ⁊ iter obligare ſe ſimpl̄r ad reſtitutionē vſurarum qꝛ talis tenetur q̄tum ſue facultates portant licet vſurarius ſit non ſoluendo.

15 ¶ Utrū heres teneatur reſtituere oēs vſuras illius cuius eſt heres. Rñ. ꝙ ſic in quātum hereditas ſufficit ſm cōiter doc. in. c. cum tu. ⁊. d. c. tua nos. de vſu. ⁊ vide. ſ. heres. §. iiij. ⁊. vj.

16 ¶ Utrū quādo duo ſūt heredes vſurarij debētes reſtituere. c. ⁊ diuiſa hereditate de mille inter eos vnꝰ efficit̄ nō ſoluēdo de. l. an alter teneat̄ in totū de ipſis. c. Rñ. pe. de anch. in regula pcti veniа. de re. iu. li. vj. q. xviij. ꝙ licet diuiſa hereditate obligatio hereditaria diuidat̄ ipſo iure. l. j. C. ſi cer. pe. ⁊. l. pro hereditarijs. C. de her. vel ac. vēd. Et ſic ſi vnꝰ efficiat̄ non ſoluendo in foro ciuili aliter non teneatur. l. legatorum. ff. de lega. ij. tamen in foro canonico quo dicit tex. ī. d. c. tua nos. ꝙ heredes ea ſunt ꝯſtrictione cogendi qua defunctus ſi viueret quo ad es alienum ex delicto et peccato ꝓueniēs tenet̄ inſolidum. nec in tali crehꝫ locum diuiſio. xij. ta. ar. d. c. cū tua. d̄ vſu. ⁊ vt dicit etiā pa. ī. c. tua. nos. cōiter doc. in. fauorē. aīe hoc ſequū tur. ſꝫ ego ꝓ clariori intelligētia diſtinguo ꝙ aut loquimur in rebꝰ formaliter datis ꝓ vſuris ⁊ ſic dū talia ſemper ſint obligata illis q̄ ea dederūt tenet̄ de neceſſitate illis reſtituere q̄ſq̄s illa habuerit vt in. q. ſeq. patebit. Aut ſunt res ſpāliter empte de pecunia vſuraria ſpāli alicuiꝰ ⁊ ſic ſil̄r tenet̄ illis de q̄ꝝ pecunia ſunt empte. d. c. cū tu. Aut loq̄mur de alijs rebꝰ q̄ nō ſunt formal̄r date ꝓ vſuris nec ſpāl̄r empte de pecunia vſuraria ⁊ ſic tene ꝙ cū bona vſurarioꝝ ſꝫ cōem opinionem. doct. in. d. c. tua nos. nō ſit tacite hypothecata ꝓ vſuris reſtituen. ꝙ nō tenet̄ de neceſſitate niſi pro medietate quāñis alter heres ſit factꝰ nō ſoluendo licet dicant doc. ꝙ opi. glo. in. d. c. tua nos. ⁊ antiquorū doc. qui tenent ꝙ oīa bona vſurarioꝝ ſunt tacite hyppothecata ſit ī foro anime practicāda ꝙ intellige de bono ꝯſi. cū nullo iure ꝓbet̄ ⁊ ſm hanc di. intellige ⁊ limita pe. de ancha. ⁊ doc. in hoc.

¶ Quid de accipiētibꝰ de bonis vſura 17 rioꝝ. Rñ. diſtinguēdo ꝙ aut accipiūt rē idē datā ꝓ vſuris q̄ nō trāſit in dñium vſurarij ⁊ ſic tꝫ indiſtincte ꝙ tenet̄ eam reſtituere ſi extet vt notabil̄r tꝫ Bal. in l. rē quā in ſi. C. de iure. dot. nec pōt extimationē dare cōtra voluntatē dñi. l. j. ī pͥn. ff. ſi cer. pe. ⁊ tex. eſt clarꝰ. xiiij. q. vj. ſi res ⁊. in. c. cū tu. de vſu. Et qñ trāſferat̄ dñium. vide. ī. vſura. ij. §. xviij. aut accipiūt nō rē ī ſpē datā de q̄ ſ. ſꝫ alias q̄ſcūq̄ ⁊ tūc diſtinguo qꝛ aut vſurarij cuꝫ talia accipiūt nō ſoluēdo: ⁊ ſic hoc ſciūt reſtituere ēt obligant̄ qꝛ dant dāni cām efficacē ⁊ ſi dubitāt an ſit nō ſoluēdo dico ꝙ ſi res adhuc extat ꝙ tenent̄ ne pro re tꝑali in diſcrimine aīam ponāt ſcōm alexā. in. iiij. pte. Si ꝟo ignorāt ⁊ credebāt ꝓbabiliter ꝙ de bonis ſuis eis daret ſic nō tenent̄ de cōſumptis bona fide durāte ſꝫ ſolū de extātibꝰ niſi inq̄ꝫtū facti ſūt locupletiores. aut cū talia acceperūt erat ſoluēdo. ſic nō tenent̄ etiam ſi poſtea factꝰ eſt ex alia cā nō ſoluēdo niſi eſſet res habita ſeu empta ex pecunia vſuraria quā ſi habuit tit. lucratiuo pōt ille cuiꝰ pecunijs eſt empta de equitate canonica eā ab eo aduocare officio

iudicis.vt pꝫ per gl.ꝛ doc.in.d.c.cū tu. in fi. Addit tamen Ho.ꝛ Goſ.ꝙ ſi talis res etiam ex cā lucratiua peruenit ad illū qui ſoluerat vſuras.ꝙ ille cui pri⁹ donata fuerat liberat̄.i.oēs debitores. ff.de ac.ꝛ obli.ꝛ etiaꝫ vſurarius.Si vero habuit ex ti.oneroſo ſic nō tenet̄ reſtituere quāuis poſtea efficiat̄ nō ſoluē do.ex predictis palet quid dicendum de multis queſtionibus.

18 ¶ Quid de emētib⁹ pignora ꝑdita ab vſurarijs.Rñ.ꝙ tenent̄ ſicut emētes rapta ꝛ ſm illā di.de qua.ſ.emētes.verū eſt ꝙ poterūt repetere vel retinere idꝙ veriſimiliter vſurari⁹ ſup illo pignore mutuauit.poſſet etiā teneri ꝙ ſi res nō extat vel pignorat̄ dñs eius ſi extat nō teneri talē emptorē dare pauperib⁹ niſi ſolū illō pl⁹ ꝙ valebat res vltra id q̄ eam ab vſurario emit lꝫ tuti⁹ eſſet dare totū excepto mutuo accepto ab vſurario ab illo qui eam pignorauit.

19 ¶ Quid de filia vſurarij dotata.Rñ.ꝙ rē habuit datā in ſpē ꝓ vſuris tenetur indiſtincte ſicut dictū eſt de emēte pignora ſm illā modificationē.ſi vero habuit alia ſic nō tenet̄ niſi ꝑ hoc ſit fact⁹ nō ſoluēdo.ꝛ hoc ſciebat gener:quia ſi hoc ignorabat nihilominus ſm Rod. poterit dotē recipere ꝛ retinere etiā ſi poſtea ſciat.qꝛ eſt nō ſoluendo ꝙ eſt dictū mirabile ꝛ mihi nō placet.qꝛ nullo iure ꝓbat̄:ſi vero ꝑ hec nō eſt fact⁹ nō ſoluendo ſed poſtea ex alia cā nō tenet̄ gener.qꝛ hꝫ dotem ex ti.oneroſo.Nec etiā filia ſm Fed.cōſilio.xlj.qꝛ licet habeat dotē poſt ſolutum matrimonium ex cauſa lucratiua qꝛ tamē illa nō ē pecunia q̄ trāſiuit in bonis mariti.ſed eſt alia q̄ ꝓficiſcit̄ ex bonis mariti .Ideo non tenētur.Nec ob.tex.c.cum tu.de vſu.ſm eūdeꝫ Fe.qꝛ vt dicit loquit̄ de poſſeſſionibus emptis ex pecunia vſuraria.ꝛ lꝫ.d.Ant.ꝛ Pe.de anc.videant̄ tenere ꝙ imo tenet̄.qꝛ lꝫ non ſit illa tamē ſuccedit loco illi⁹ pecunie date.Itē qꝛ mulier nō habet quartaꝫ ſuam niſi deducto ere alieno.l.pape.§.iiij.ff.de inof.teſt.cū qua vr̄ concordare Sco.in iiij.di.xv. tamē ego credo veriſſimū dictū Fe.vt pꝫ ꝑ predicta niſi eſſet poſſeſſio empta ex pecunia vſuraria ꝛ data ꝓ dote qꝛ tūc ſoluto m̄rīmonio teneret̄ filia eaꝫ reſtituere ſi p̄r ei⁹ foret poſtea fact⁹ nō ſoluēdo ꝑ.d.c. cū tu.qꝛ factū legitime non debet retractari.

¶ Quid faciet gener aut filia qui dotē habuerūt aut de reb⁹ in ſpē datis pro vſuris aut cum ſocer eſſet nō ſoluēdo. Rñ.ſm Girar.obdoñ.ꝙ ille ꝑ quē non ſtat quin reſtituat̄ in cōſcia.quia vnus ſine altero reſtituere nō pōt durāte matrimonio.Remedium tamen eſſet vt ſi pater habet multa incerta ad reſtituendum ꝛ eſt ſoluēdo pro certis adeat epiſcopum qui ei dictam dotem tanquam pauperi cōcedat ſi non ſunt habita in ſpecie ꝓ vſuris aut componat cum creditoribus. 20

21 ¶ Quid de famulis vſurariorū.Rñ.ꝙ aut ſeruiūt vtilr̄ puta laborādo agrū edificando domum habēdo curam rerū ꝛ huiuſmodi.Et ſi vtilitas pōt cōpēſari cum eo ꝙ accipiūt pro mercede ſic licite eā accipiunt ſiue ſint vſurarij ſoluendo.vel nō dummodo non accipiāt rē habitaꝫ in ſpecie pro vſuris quia talem nunq̄ licet accipere.vt.ſ.patuit.ſi vero nō ſeruiūt vtiliter ſꝫ potius inutiliter ſicut qui canes aut accipitres cuſtodiunt ꝛ hmōi ſic ſi ē non ſoluendo nullam mercedem poſſunt accipere et ſi accipiunt tenentur reſtituere.Item dic de vendentibus res ad guloſitateꝫ vel pompam pertinētes,quas reſtituendi dant cauſam efficacem facit.l.ait pretor.ff.de his que in fr.cre.ꝛ.l.fi.in prin. ff.de eo per quem fa.erit.

22 ¶ Utrū ille qui mutuat pecuniam vſurario poſſit repetere eius reſtitutioneꝫ Rñ.ꝙ aut mutuat ſcienter ad ludū vel alio mō ad ꝯſumeñ. inutiliter.ꝛ ſic ſi eſt nō ſoluēdo nullo modo poteſt recipere eius reſtitutionem ꝛ ſi recipit tenetur reſtituere.Si vero ignorabat probabiliter quod vellet eam inutiliter conſumere ſic ꝛ ſecundū Pe.de pal.in.iiij.diſtinctio.xv.ꝛ Aſten.ꝛ Rod.poterit recipere

eius reſtitutionem multo magis ſi dedit vt vtiliter eam expenderet. Idē dic ꝙ debentes habere ab vſurarijs ex cō tractu vel quaſi vel ex delicto vel quaſi ꝙ poſſunt recipere ꝙ ſibi debetur licet vſurarius ſit non ſoluendo.

23 ¶ Quid de ſeruientibus vel miniſtran tibus neceſſaria ad vitā vſurarij. R̄n. ꝙ licet quo ad forū cōtentioſum ſi nō eſt ſoluendo non poſſint recipere mer cedem vt colligitur ex glo. in. c. quis in omnibus de vſur. tn̄ in cōſcīētia credo poſſint recipere niſi ſint tales q̄ ex pcepto charitatis teneantur ei facere elee moſynā ꝛ ſubuenire qḋ qñ ſit habes. s. eleemoſyna. §. j.

24 ¶ Quomodo recipiētes eleemoſynas vel viuētes de bonis vſurariorum licite poſſint habes. s. Raptor. §. j. ꝛ ſm̄ illā diſtinctionē qꝛ quo ad dcū vſurarius raptori comparatur circa bona habita ex vſuris.

25 ¶ Uxor quādo non pōt dare eleemoſy nas ꝛ accipere de rebus viri. vide Elee moſynas. §. vij. ꝛ. j. vxor. §. v. cum ſe.

Reſtō. ij. ſcꝫ cui facienda ſit ꝛ quo ordine pro cuiꝰ declaratione queruntur plura.

Facit ad notatam hoc. §. qḋ notatur. s. in prece. §. ꝛ quod nota. Bart. in. l. j. §. j. paulo poſt princ. ff. de eſti. ꝛ ꝙ di catur fieri proprie reſtitutio rei ſub tra cte quando res ipſa reſtituitur ſed improprie quando eius eſtimatio que pro prie facta liberat alios correctos ſi ab vno tantum fiat ſecus ſi fiat improprie quia non liberatur poſſeſſor ſecundū flo. i. le. item mela. §. ſi plures. col. iij. ff. ad. l. aquil. ꝛ nota. i. l. ſtichū. §. dolo. de ſolu. ꝛ in. l. etiam. §. pe. de peti. heredi.

1 ¶ Utrum res rapta vel qualitercunꝗ accepta iniuſte a vero domino ſit ſemper ei reſtituenda. R̄n. ꝙ ſic regulariter. iij. q. j. reintegranda. de re. ſpo. quā ſi per totum de homic. ſicut dignum. §. eos. Fallit tamen hoc in quinꝗ caſibꝰ. Primus ſi iniuſto bello poſtea ſit priua tus ea. Secundus ſi edicto imperiali ſiue eccleſiaſtico ſit ei interdicta ad tēpus vl' ſimpliciter d̄ heretl. c. excōmuni camꝰ. el. j. de homi. c. pro hūan. li. vj. Et tūc reſtitutio differ: et ſi iterdictū eſt ad tps vel dabit illi cui eſt applicāda per tale edictū. Tertiꝰ ſi dn̄s eſt pupilꝰ vl' furioſus aut minor qꝛ tūc nō illi ſed tu tori vel curatori eiꝰ reſtituet. Quartus qñ dn̄s mortuꝰ eſt qꝛ tūc dꝫ reſtituere heredibꝰ ꝓprie dictis. ꝛ q̄ſunt habes. s. heres in pñci. ꝛ. §. ij. Et ſi dn̄s in morte oia ſua reliquiſſet paupibꝰ diſtribuēda tūc paupibꝰ dꝫ dari ſm̄ Inn. i. c. qḋ ſicut. de elec. Quintꝰ quādo lenones ꝛ hmōi aliqd acceperūt a plātis eccl'iaſt cis qꝛ reſtitui nō eis dꝫ ſꝫ eiꝰ ſupiori vl' ſucceſſori vel in vtilitatē ecclie expēdāt ar. c. ſi q̄s i atrio. xvij. q. iiij. ꝛ. c. cū vos. de of. or. ꝛ. c. de hoc. de ſimo. ꝛ hoc auto ritate iudicis pniarij. ſm̄ Rich. vel ſm̄ Ho. ꝛ gl. Ray. ſi eccl'ia ſatis abūdat dabit pauperibꝰ. ar. d. c. ſi q̄s i atrio. ꝛ hic idem tenet Mon. tit. Reſtitutio primo.

¶ Utrum res ablata ab eo qui nō erat dn̄s. ſꝫ iuſto titulo poſſidebat ſit ei reſti tuenda. R̄n. ꝙ ſic nec vero dn̄o dꝫ reſtitui ſine eius voluntate. l. is cuius. ff. de fur. ꝛ. l. ſi quis conditionis. C. loc. etiam ſi ſit fur q̄ eā tali titulo alteri dedit. d. l. ſi q̄s. Fallit hoc qñ eā recepiſſet ſub ta li titulo in fraudem veri dn̄i. qꝛ tunc teneret facere ꝙ dn̄s eā haberet ei denū ciādo rē caute tamē ſine ſcādalo alicu ius. xxj. q. v. hoc videtur. 2

¶ Utrum habētes de bonis infideliū ex vſura. ꝛ hmōi teneantur eis reſtitue re. R̄n ſm̄ Mona. ij. reſtitutio. iij. ꝙ ſic niſi eccleſia habeat bellū contra ipſos qꝛ tūc non eis ſed pauperibus xp̄ianis reſtitui debent. 3

¶ Utrum acceptū ex turpi cauſa reſpe ctu dātis in cāſu in quo reſtituere tene tur poſſit reſtitui illi q̄ dedit. R̄n. ꝙ nō ſꝫ debet pauperibꝰ erogari. ſi ille q̄ de dit potuit alienare. qꝛ in pari cā turpi tudinis potior eſt cōditio poſſidētis. l. ſi ob turpē. §. porro. ff. de cōdi. ob turpē cauſā. ꝛ. l. ij. C. eo. ti. iuncto. c. cū tu. de vſu. Fallit hoc in duobꝰ caſibꝰ. Primus quādo in iniuriam alterius eſt datū: qꝛ 4

tūc illi in cuius iniuriam eſt datum dz
reſtitui:vt ptz in ſimoniace dato qꝛ re-
ſtituitur illi eccl'ie in cuius iniuriā eſt
datū.d.c.de hoc. Secūdus caſus ē quā
do turpiter datum acceptū ipō iure ap
plicatur fiſco vel priuato qꝛ tunc nō de
bet dari pauperibus. Sed illi cui ap-
plicatur. qꝛ de alieno non eſt facienda
eleemoſyna.i.q.j.nō eſt putanda. Si ta
mē exceptio iſto caſu.ſi.reſtituiſſet ei q̄
dedit eſſet liberatꝰ ab obligatiōe reſti
tutionis quia nullo iure hoc prohibe-
tur et pene ſunt reſtringēde.c. odia.de
re.iu.li.vj.

5 ¶ Utrū acceptū ex turpi cā reſpectu ſo
lū ipſius recipiētis:dz dari reſtituen̄.in
caſu quo reſtituere obligat̄:puta dedit
quis alicui ne faceret tale malum vel
vt faceret id ad qđ tenebatur. Rn̄. ꝙ ſic
vnde iudex qui nō vult dare ſententiā
niſi data ſibi pecunia ⁊ hmōi ei qui de-
dit debet reſtituere.l.j.⁊.ij.ff.đ cōdi.ob
cauſam.⁊ expreſſe in.c.nō ſane.xiiij.q.
v. Fallit hoc in caſu.c.cū ſit.de iudeis.
vbi ea q̄ infidelis lucratus fuit a chri-
ſtianis occaſiōe officij publici iter ipōs
reſtituere tenetur pauperibꝰ ſm proui
dentiam epiſcopi.

6 ¶ Quid de obligatione recepta a mani
feſtis vſurarijs. rn̄. ꝙ licz ſint opi. diuer
ſe in.c.qꝛ omnibꝰ.de vſu. Tn̄ tn̄ dic ſm
Jo.an. ꝙ aut vſurarius inchoauit reſti
tuere vel eſt paratus:⁊ ſic reſtituetur ei
vt ipſe reſtituat quibꝰ extorſit:⁊ ſic in-
telligēda eſt ſecūda opi.q̄ eſt in gl.d.c.
qꝛ oibus. Si vero nō eſt paratus reſti-
tuere. Tūc habebit locū prima opi.in
predicta glo. quam ſequit̄ Hoſ. Inno.⁊
hoſti. vcz ꝙ fiat epiſcopo:vt ipſe reſti-
tuat dānificatis qđ verū credo. Quādo
epiſcopus eſt talis qualitatis. ꝙ hoc fa
ciet al ter ipſe qui eam recipit damnifi
catis reſtituet.

7 ¶ Sed quid ſi ille cui reſtitutio eſt fien
da lōge diſtat ⁊ nō pōt ei mitti ſine ſum
ptibꝰ. Rn̄. ꝙ reſtituēda eſt ei niſi ſit mo
dicū quid reſpectu illius cui debetur.
qꝛ habūdans eſt:qꝛ tūc ſm Rodof. poſ
ſet pauperibus dari pro anima eius.

¶ Quid ſi neſcit vbi habitet. Rn̄. ꝙ nō 8
tenetur euagari vt eam querat arg.l. ꝙ
niſi fiat.§.j.ff.de oper.li.⁊ ideo paupe-
ribus dabitur niſi expectetur veriſimi
militer rediturus.

¶ Sed cuius ſumptibꝰ mittetur ei qn̄ 9
ſcitur vbi ē. Rn̄. Pa.in.d.c.cū tu.de vſu.
ꝙ ſi eſt malefidei poſſeſſor.puta fur aut
vſurarius aut hmōi ⁊ ipſe receſſit de lo
co vbi ea accepit vel extorſit tenet̄ ſuis
ſumptibus ei dimittere. Si vero ille
cuius erāt fuit ille qui ſe tranſtulit alibi
tūc ſuis ſumptibus ei mitteret̄ ⁊ ſic in
telligēda eſt glo.in.d.c.⁊ ſic diſtinguit
lex in re legata.l.cū res.ff.de.leg.j. Qđ
limito verum niſi inueniretur aliquis
fidus q̄ gratis vellet ꝯferre.ar.c.ſigni-
ficāte.de pign. No. tamen ſm Ber. ꝙ ſi
ſumptus excedūt ſummā rei reſtituen-
de ꝙ tūc pauperibus eſt diſpenſanda
ar.d.c.cū tu.⁊.c.añriorū.ij.q.vj. Si au-
tem eſt malefidei poſſeſſor:ſz aliquo iu
ſto titulo habet tūc credo arbitrio boni
viri ſit ſequen̄. cuius ſumptibus mitta
tur pēſata cauſa ⁊ qualitate abſentie et
non fuerit in mora.

¶ Utrū cū plures ſunt obligati alteri 10
in ſolidū ⁊ vno ſoluente totū alij tenea
tur eidē ſoluēti qlibet ꝑ parte ſua. Rn̄.
ī nōa.titul. Reſtitutio.vj. ꝙ ſic in foro cō
ſcientie:qꝛ vtiliter egit negociū eorū.l.
cū pecuniā.⁊.l.ſoluendo.ff.de neg.ge.
Fallit hoc in raptoribꝰ ⁊ furibꝰ ⁊ hmōi:
qꝛ ſi ille qui habuit rem ſatiſfecit non
tenetur alij eidem ſatiſfacere niſi in
quantum de talibus bonis peruenit 11
ad eos.

¶ Sz qđ fiet qn̄ qs neſcit cui reſtitutio
ad quā tenet̄ fiēda ſit nec eius heredes
cognoſcit. Rn̄. ꝙ nihilominꝰ pauperi-
bꝰ vel in pias cauſas eſt reſtitutio faciē
da.ar.d.c.cū tu.⁊.c.diuine.lxxvij.di.⁊.c
epūs.lxxxviij.di.⁊.c.cōceſſo.xij.q.ij.⁊ ca.
ſi.vj.q.iij.⁊.c.j.de rapt. Unde dicit Th.
ſcđa ſcđe.qō.lxij. ꝙ ſi ille cui reſtitutio
dz fieri ſit oīno ignotꝰ facta diligēti inq̄
ſitione de perſona eius vel eius heredi
bus dz homo reſtituere dando eleemo
ſynas pro ſalute ipſius ſiue ſit mortuꝰ

ſiue viuus. Et addo ꝙ inter pauperes
eligēdi ſūt pauperiores ⁊ inter eq̄liter
paupes iuſtiores: qꝛ ⁊ ſi oib⁹ debetur
mia iuſto tñ ampli⁹ vt dicit Amb. in li.
de officijs. ⁊ no. in. c. nō ſatis. lxxxvj. di.
⁊ vt hier. ⁊ no. in. c. fi. xvj. q. j. i pauperi
bus nō tam pauptas ꝙ religio atten-
denda eſt.

12 ¶ Quid ſi facta reſtitutione in p̄dictos
pauperes appareat dñs rei. vel ei⁹ he-
res. rñ. ꝙ ſi talis q̄ reſtituit fecit debitā
diligentiā ad ipꝫ inueniēd. ſic nō tene
tur ampli⁹ qꝛ bona fides nō patit̄. vt
ſemel exactū exigat̄. c. bona fides. de re
in. li. vj. Secus ſi nō adhibuit debitam
diligētiam qꝛ ſic iterū teneret̄ qꝛ vt dici-
tur i. c. ſicut dignū. §. eos. de homi. Nō
enim aliena cū ipa potuiſſent eis quo
rum fuerunt reſtituere debuerunt pau
peribus erogari.

13 ¶ Utrū reſtitutio p̄dictorū incertorū
ſit neceſſario facienda pauperib⁹ illius
loci in quo predicta reſtituēda ſunt ha
bita vel dānum eſt datū. Rñ. ho. ⁊ alīq
alij doc. in. d. c. cū tu. tenent ꝙ ſic. qꝛ citi
us pōt puenire forte ad heredes. vl ad
eos quibus eſt fiēda ſed Frede. conſilio
xxiij. do. Anto. ⁊ Pa. tenēt ꝙ ē de bono
ꝯſi. non de neceſſitate. ⁊ hoc tene qꝛ iu-
ra ſimpliciter dicūt ꝙ erogatio fiat in
pauperes. vt in. d. c. cum tu. ⁊ in. d. c. ſi-
cut dignū. Nec ob. c. j. de rap. qꝛ ibi ſcie
batur perſona cui facienda erat reſtitu
tio alias ep̄s nō fuiſſet motus excōmu
nicare ex officio ſuo niſi ad petitionem
partis. c. innotuit. in fi. de elec. ⁊. l. iij. §.
hoc autem. ff. de dā. in fec.

14 ¶ Sed quero an requiratur autoritas
ſuperioris p tali reſtitutione incertoꝝ.
Rñ. Inn. de imu. ec. in. c. qꝛ pleriqꝫ. dicit
ꝙ debet fieri autoritate ꝯfeſſoris. Ray.
v̓o tꝫ ꝙ fiat autoritate ep̄i. vel pñiarij
vel capellani in cuius dioceſi habita
ſunt. c. diuine. lxxxvij. di. c. ep̄s. la. vl. lxx-
xviij. di. cōceſſo. xij. q. ij. hoſt. in ca. cū ſit.
de iudeis. ⁊ in. d. c. cū tu. tenet ꝙ neceſ
ſario requirit̄ autoritas ep̄i. Sed tu te
ne cum Scot. in. iiij. di. xv. q. ij. lꝫ ſit bo-
num habere conſilium confeſſoris aut
alterius bone perſone. tamē magis ſe-
curū eſt ꝙ ille qui debet reſtituere ipſe
reſtituat. Et quod non requiratur alia
autoritas. tenet Archi. i. c. ij. de teſta. ⁊ i
c. non ſane. xiiij. q. v. ⁊ Jo. mo. in. c. ꝙꝙ.
d̄ vſu. li. vj. Jo. d̄ li. Pa. ⁊ Gemi. ⁊ Jo. cal.
ſup cle. j. de priui. Pau. in. di. c. cum ſit.
Et facit ad hoc. d. c. cū tu. ⁊. d. c. ſicut di-
gnū. §. eos. in gl. ⁊ in. c. tua. de teſtamē. ⁊
alia iura q̄ cōiter dicūt ꝙ obligatus ad
reſtitutionē dꝫ reſtituere. Nec ob. d. c.
cū ſit. qꝛ loquit̄ de iudeo de q̄ preſumit̄
ꝙ non recte diſpenſaret ppterea ibi d̄r
ꝙ fiat autoritate ep̄i. ⁊ iō non extendet̄
ad caſum diſſimilis ratiōis. Tamē veꝝ
eſt ſm predictū Archi. ꝙ i. iiij. caſib⁹ ep̄s
pōt ſe intromittere de reſtitutiōe incer
torū. Primus qñ mortuo illo qui debe
bat reſtituere nullus eſt relictus heres
vel executor ad reſtituen̄. Si v̓o heres
eēt relict⁹ vl executor. tūc ſolū req̄reret̄
de ꝯſilio ep̄i autoritas. facit. c. de laicis.
xij. q. ij. ⁊. l. nulli. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ i hoc
cōcordat Jo. ⁊. vin. ⁊. Ber. in. d. c. cū ſit.
in gl. imo etiā ep̄o prohibēte debent et
poſſunt reſtituere vt in. c. religioſus. in
fi. de teſta. li. vj. Secund⁹ caſus in quo
poteſt ep̄s ſe intromittere eſt qñ ille cui
dꝫ reſtituere nō vult ⁊ in iudicio agitur
contra eum. Tertius eſt quando reſti-
tuēs male diſpenſaret puta amicis qui
non indigent ⁊ hmōi qꝛ ep̄s pōt ſe in-
tromittere vt legitime iterum diſpenſa-
ret qꝛ nō d̄r factū ꝙ aliter eſt factum ꝙꝫ
debuit. de re. iu. qui ex timore nec etiaꝫ
excuſaretur ſi interueniente autoritate
ep̄i male diſtribueret: quia ep̄s hꝫ ſe i-
tromittere niſi ꝙ beneficia ppterea am
bo celeſtem incurrent iracundiam. l. ſi
quis ad declinandum. in fin. C. de epiſ.
⁊ cle. Quartus caſus eſt quādo talia in
certa ſunt manifeſtorum vſurariorum
qꝛ tunc ep̄o diſpenſare pertinēt vel ei⁹
autoritate. ⁊ addit Joā. de ligna. in di.
c. cū ſit. ſꝫ Jo. cal. in quodā cōſilio ſuo
⁊ fratrem clarum ⁊ hug. ꝙ ep̄s excom
municare nō poteſt de iure ſacerdotes
qui ſe intromittunt de diſpēſatione in
certorum. Ex quo patet ꝙ multomin⁹

religioſos

religioſos exẽptos. ⁊ ꝙ nõ eſt caſus ſuꝰ
nec ſibi põt de iure retinere niſi in. iiij.
caſibꝰ p̃dictis alr̃ bene poſſet ſacerdo-
tes excommunicare.
15 ¶Utrũ vſurariꝰ ſit tutus qñ premiſſo
edicto gñali ꝙ qui ſoluit vſuras veniat
infra tot dies pro reſtitutione habenda
quibus diebus elapſis epũs fert ſniam
ꝙ cũ nullus appareat bona ſunt incer-
ta ⁊ ipſe tanꝗ icerta aſſignat epõ ſi poſt
terminũ p̃dictũ appareat aliqs. Rñ. ſe.
in ſuis ꝯſi. tꝫ ꝙ ſic. Sꝫ ego diſtinguo ꝙ
aut ſunt diſpẽſata pie. ⁊ ſic verũ. di. ⁊ ſe
curꝰ eſt. aut nõ ſunt diſpẽſata pie puta
qꝛ partẽ dedit epõ pro mẽſa ſua. ⁊ par-
tem ſibi retinuit non tñ vt paup. ſed vt
ſtatũ teneat: ⁊ ſic non eſt tutꝰ niſi talibꝰ
ſatiſfaciat. ⁊ ex p̃dictꝫ collige ꝙ ſi habe
tur epũs talis ꝯditiõis q̃ redditꝰ ſuos di
ſpẽſet in pauperes reſeruata ſibi ſolũ
neceſſitate ꝙ tunc tales hñtes diſpẽſa
re incerta nõ debẽt id facere ſine eiꝰ cõ
ſilio ⁊ autoritate. qꝛ ſumeñ. eſt ꝙ non ſit
meliꝰ pauper aliquis ꝗ alius. Si vero
talis ẽ epũs q̃ de pauperibꝰ nihil curat:
ſꝫ potiꝰ de põpis. ⁊ ſtatu aut ſublima-
tione parẽtũ tũc tali non ſunt danda ta
lia incerta qꝛ qui tali ea daret non eſſet
tutus in conſciẽtia ſed ipẽ ea diſpenſet
vel videat quomodo diſpẽſetur.
16 ¶Quo ordine tenet quis ſatiſfacere q̃
pluribus habet reſtituere ⁊ ex diuerſis
cauſis ⁊ non valẽs oĩbus ſatiſfacere
Rñ. ꝙ prio ⁊ neceſſario dꝫ reſtituere cer
ta. Quia reſtitueret incerta ex qua re-
ſtitutione efficeret non ſoluendo ꝓ cer
tis non ſatiſfeciſſet. imo potiꝰ dãnatio
nẽ ſibi acquireret. vt pꝫ ex predictis. qđ
facit cõtra heredes vſurarioꝝ q̃ conue
niũt cum epõ de incertis vt ſepeliatur
cadauer vſurarij. cũ tñ non ſit ſoluẽdo
creditoribꝰ ſup certis. Secũdo reſtitu-
eñ. eſt habẽtibꝰ actiones ad rem. pu-
ta qꝛ res reſtituẽda eſt aliena. que ſcm
per dño reſtituenda eſt ſm ꝙ. s. patuit.
Idẽ etiã ſi habeat rẽ que fuit alteriꝰ
⁊ ab eo ſine iuſta cauſa abdicata puta
ꝑ metum. vel aliter. ff. ꝙ me cauſa. l. me
tum. §. cum autẽ. idẽ dic de rebꝰ depoſi
tis ſi extãt. ⁊ gñaliter ſemꝑ dñi rerũ
ſi extant ipẽ res ſunt preponẽdi omni-
bus. l. veri. §. in bonis. ff. de priui. cre. ꝙ
ſi res extant ⁊ fuerant vẽdite nõ habi-
ta fide de precio cum non ſint tranſla-
te in dñium ementis. ipſi vendẽti cuius
erant eſt ſatiſfaciẽñ. de precio prius ꝗ
alijs. l. iulianus. §. offerri. ff. de ac. ⁊ ven.
Si vero habita fide de ꝓcio ſunt tradi-
te. ſic non ꝑponentur alijs. multo minꝰ
ſi nõ extarẽt ſed alie ſubrogate fuerũt
ex precio illarũ non ꝑponentur. niſi vt
j. dicã de habẽtibus actiões ꝑſonales
quia tales res ſubrogate ſunt pro pre-
cio obligate. l. quidam. ff. de in rem verſ.
vbi eſt nota. tex. ⁊ rõ eſt quia preciũ ex
illa re redactũ non erat obligatum. er
go nec res q̃ emitur ex ipſo. Idẽ quorũ
qꝫ dic in permutatione qꝛ vbi ſpecies in
obligatione eſt non ſuccedit altera loco
alteriꝰ vt. ff. de ver. ſig. l. labeo. ⁊. ff. de rei
ven. l. maf. Fallit hoc in ẽpto ex ſpecia-
li pecunia alterius de quo dic. vt. j. So-
lutio. §. xj. ſed tñ in hoc caſu non ꝑpone
tur habẽtibus actiões reales. Poſt pre
dictos habentes actiones ad rẽ veniũt
vxores ceteris paribus ꝓ dotibꝰ ſuis q̃
preferuntur non ſolum pretendentibꝰ
perſonalẽ obligationẽ. ſed etiã haben-
tibꝰ tacitam ypothecã. etiã anteriorẽ. l.
aſſiduis. C. qui po. in pigno. ha. facit. l.
vbi. C. de iur. do. ⁊. l. ij. C. de ſer. pi. da. Fi
ſcus quoqꝫ ſiſe priuilegiũ hꝫ cũ vxori-
bꝰ. ⁊ ideo prior tẽpore ꝑfertur. l. ꝗuis. C.
de priui. fiſ. Ipſis tamẽ vxoribus ⁊ fiſco
preferuntur anteriores creditores exꝑſ
ſas ypothecas hñtes ſed non poſterio-
res vt in gl. d. l. aſſiduis Sed ego teneo
cõtrariũ quo ad vxores de habentibus
expreſſas ypothecas vt. §. dos. §. xj. no.
tñ ꝙ creditores ex quorum pecunia do
mus vel nauis eſt edificata vel repa-
rata ⁊ ipſis ſpecialiter obligata prepo-
nuntur in illa re mulieribus in dotibus
earum. §. is conſequens. et ibi Aug. in
auten. de col. do. Ratio quia ſm bal. in
d. l. aſſiduis lex nõ tollit id ꝙ ꝑ pactũ ſi
bi creditores queſierũt vnde creditor
habens ſpecialem ypothecã in aliqua

re ſpeciali ꝑfertur i illa priori creditori
habenti anteriorē hypothecā generalē
et ſpecialē in alia re ab illa q̄ creditori
eſt ſpecialiter obligata.vt eſt tex.no. in
l.ij.C.de pi.Poſt predictos veniūt oēs
habētes expreſſas hypothecas ꝛ poſte
riores.ꝛ poſt ipos habētes tacitas hy
pothecas ꝛ in iſtis hn̄tibus expreſſas q̄
prior eſt tpe potior eſt in iure. Aduerte
tamē hic ꝙ expenſe facte in funerando
prius ſunt reſtituēde q̄ʒ ſatiſfacieñ. ha
bētibus tacitas vel expreſſas hypothe
chas i bonis ipſius defuncti.vt ē tex.in
l.pe.ff.de reli.ꝛ ſum.fu. ꝛ i.l. at ſi q̄s.§.
j.e.ti. Poſt iſtos veniant deponentes.ſi
depoſitū non extat.l. ſi hominem. ff.de
po.§.fi.Et idē dic de habētibus pecu-
niam in illam negociationē.vt.j.Solu-
tio.§.xj.non tamen tali priuilegio gau
dent qui ſub nomine depoſiti mutant
ad vſuram vt patet in.d.l.ſi hominem.
Tertio reſtituēdum eſt habētibꝰ actio
nes perſonales.Et inter iſtos primo ve
niūt ſimplices priuilegiatī.ſ. habētes
priuilegia perſonalia non realia:quia
priuilegiū hypothece cum ſit ad rē eſt
potior priuilegio perſonali.l. repertuū.
ff.de pac.poſt hoſt.veniūt omnes chiro
graphariꝫ pro rata nō attēta ꝓoritate
cōtractuū. quia licitū eſt debitori pro-
pter cumulum creditorum facere dete-
riorem cauſam priorum creditorum nō
th̄ dominiū vel hypothecam.ſeu priui-
legiū habentium. l. j.§.contrario. ff.de
ſepa.bo.ꝛ iſta ē ratio quare in chirogra
phariꝫ creditoribus non attenditur
tempus. Cum predictis omnibus con
cor. Bal.in.l pro debito.C.de bo. auc.
iu.poſ.que credo vera. niſi per ſtatutū
municipale aliud caueatur. vt Janue
in mercatoribus fallentibus.quia tunc
illi ſtabitur niſi contineat iniquitatem
expreſſe.

17 ¶Quid de herede qui habet multos
cui debet ex legatis ꝛ alios creditores
ex aliꝫs cauſis.Rn̄.ꝙ ſi debita ſunt con
tracta ꝑ eū cuiꝰ eſt heres ꝛ fecit legata
tūc debet proponere creditores ex con
tractu vel quaſi. ſeu maleficio. vel q̄ſi
ipis legatariꝫs ſi oībꝰ nō pōt ſatiſfacē-
re.Si ꝟo legata ſūt facta ꝑ eū cuiꝰ ē he
res ꝛ debita per eū.q̄ eſt heres. et q̄ dʒ
ſoluere ſic prius ſoluet legata qꝛ bona
defūcti ſūt tacite hypothecata ꝓ lega-
tis ꝛ fideicōmiſſis.l. j. C. cōmuni.de le.

¶Quis eſt preponēdus an ille cui de- 18
betur ex contractu vel quaſi vel ille cui
debet ex maleficio vl' quaſi. Rn̄. quidā
dicunt ꝙ ille cui debet ex contractu vel
quaſi.ſʒ ego hoc nō.credo cū nullo iu-
re probetur.ꝛ ideo reſtituet ſm ordinē
predictum.

¶Quid de ſimpliciter ſoluēte non ſer- 19
uato ordine ſupraſcripto nūq̄d in ↄſciē
tia liberat. Rn̄. Rod.tenet ꝙ nō niſi cre
didiſſet fore ſoluēdo oībꝰ vl' niſi igno-
raſſet vnū creditorē fore potiorē alio cū
q̄ cōcordat Hoſtiē.ꝛ Monal.ti.reſtō.ix.
Quod verum credo. niſi laboraſſet tali
ignorātia que eum non excuſaret cap.
apoſtolice.de cle.excō.mi

¶Utrum reſtitutio incertorum q̄ pau- 20
peribꝰ dʒ dari.vt.ꝯ. patuit poſſit auto-
ritate epi cōuerti in reparationē eccle-
ſie vel monaſteriꝫ ſeu edificationē. Rn̄.
Jo.an.i.c.religioſis.de teſta.tenet ſic di
cēs fuiſſe diſputatū ꝑ excellentiſſimos
doc.ꝛ ſi eccleſia indiget neceſſaria aug
mētatione.puta qꝛ ppl's non poteſt in
ea ſtare ad offm̄ nec facultates eccleſie
ſufficiūt ad eiꝰ reparationem qḋ poteſt
eps propria autoritate,ſine pauperum
graui dāno talia incerta conuertere in
eius reparationē. Si ꝟo facultates ec-
cleſie ſufficiūt vl' reparatio non eſt neceſ
ſaria. ſed voluntaria vel nimia fames
iminet ſic nō pōt. ſed tenetur pauperi-
bus dare.c.paſtoralis.xcvj.d.ꝛ pro iſta
opi. facit qꝛ bona eccleſiaſtica ſic ſunt
pauperibus obnoxia.ſicut illicite acqui
ſita.vt in.c.aurū.xij.q.ij.ꝛ.c.fi.xvj. q. j.
Et tamē epſ pōt pro reparatione ecc.
dare centeſimam vel quinquageſimā
ca.bone.xij.q.ij.c.apoſtolice.de do.Er-
go ꝛ de illicite acquiſitis idem poterit
facere.Facit ad idē.c.ccc. ꝛ.c.ſtatuimꝰ.
xvj.q.j.ſʒ ꝙ nō poſſit tʒ Pe.de peru.in
tra.ꝯ ex.portiōe epi.c.vij.ꝛ dī ꝙ ꝑdcā ꝯ

terminatio non eſt bona.quia videtur
contra caſum.Cle.quia contingit.de re
ligi.do.Ubi pz ꝙ ea q̄ relinquūtur ad
vſus pauperum non poſſunt ſine auto
ritate in alium vſum cōuerti.per quā
cle.dicit idem Petrus ꝙ executor teſta
menti incerta non poterit diſtribuere
niſi pauperibus.quam opin Pe.credo
veram in legatis factis pauperibus ni
ſi in caſu quando talis eccleſia vel mo
naſterium repararetur.Ex cuius repara-
tiōe populus multum haberet prouoca-
ri ad obſeruantiam chriſtiane religio-
nis.quia tunc liceret.Et ſic limitarem
opi.Jo.an.predictam qꝛ in tali caſu ſit
bonū pauperū eo ꝙ fideles ad eleemo
ſynas abūdantius per hoc inuitantur
alias nō ita tamen quod nō immineat
nimia fames.ſed in aliꝭs incertis reſti
tuēdis nō eſt vera.ſed tene opinio.Jo.
an.quia.d.Cle quia contingit nō loqui
tur de talibus.

Reſtō.iij.

ſcꝫ quādo q̄s te-
net ad eā faciēdā
pro cuius intelligētia.

☞ Adde pro his que dicuntur i hoc.
§.ꝛ in.§.ſequēti quod poſui in pce.§.ꝛ
in alio precedenti.

1 ¶ Queritur vtrū quis teneatur ſtatim
reſtituere cū pōt.Rñ.ꝙ ſic quod petat
per.c.ſpe.contingit.de reſt.ſpo.ꝛ rō eſt
ſm Sco.i.iiij.di.xv.qꝛ preceptum eſt de
reſtituēdo licet videatur affirmatiuum
tamen cadit ſub illo precepto negatiuo
Nō furtum facies.Exo.xx.que pcepta
negatiua obligāt ꝛ pro ſemp ꝛ ad ſem
per.ꝛ hoc eſt ꝙ voluit dicere Tho.ij.ij.
q.lxij.ſcilicet ꝙ ſicut accipere.rē alienā
eſt cōtra iuſticiam ita ꝛ detinere eam.ꝛ
ppterea dicit.tex.in.d.c.ſepe contingit
non multum intereſt quo ad periculū
anime iniuſte detinere ac inuadere alie-
num.ideo totiens mortaliter peccat q̄s
quotiēs ſcit ſe debere reſtituere aut ſa-
tiſfacere primo ꝛ poteſt ꝛ non vult.vt
per pdicta patet nec poteſt abſolui ni-
ſi prius reſtituat potens reſtituere.c.ſi
res.xiiij.q.vj.niſi in caſu quādo dole
ret ꝙ non reſtituit quamprimum po-
tuit ꝛ pponit quamprimum poterit ſa
tiſfacere.

¶ Quid de illo q̄ cū poſſit reſtituere nō 2
vult ſed heredib⁹ vt reſtituāt imponit.
Rñ.ꝙ ꝑ hoc nō eſt in ſtatu ſalutis ſed
poti⁹ dānatiōis.ꝛ ſi ſic morit.oino dā-
nat.Si tñ ob hoc imponeret heredi ſa
tiſfactionē qꝛ meli⁹ ꝑ ipm heredē pote
rit fieri q̄ per ſeipſum proponēs firmi
ter ꝑ ſeipſum ſatiſfacere ſi ſic poſſet.ita
erit in ſtatu ſalutis.

¶ Quid de cōſtituto in articulo extreme 3
neceſſitatis an teneatur reſtituere.Rñ.
ſm.Sco.vbi.ſ.ꝙ nō.qꝛ i extrema neceſ
ſitate oia ſunt cōia.l.j.§.cū i eadē.ff.ad
l.rho.de ia.vñ iſta res iure poli efficit
detinētis exiſtentis in tali articulo niſi
ille cui dꝫ reſtitui ſilr ſit in tali extrema
neceſſitate.qꝛ tūc illi debet q̄ pri⁹ in ta
lē deuenit neceſſitatē ꝛ ſi eodē tpe de-
uenerūt dño eſt reſtituēda.qꝛ duob⁹ cō
currentibus preualet quod eſt potius.
ar.l.querit.ff.de ſta.ho.Et ſubdit Sco.
ꝙ ſi talis detētor eā rē ñ occupauit añ
talē neceſſitatē.licet veniat ad pinguio
rē fortunā.nō tenet reſtituere.Secus ſi
preoccupaſſet ante talem neceſſitatem.

¶ Utrū debitor qui non eſt in articulo 4
extreme neceſſitatis ſed tamē nō pōt re
ſtituere ſine magno ſuo dāno tpali pu
ta deſtructiōe artis ex qua viuit ipſe ꝛ
familia ſua qꝛ oporteret vendere inſtrā
vel libros vel capitale ex quibus victū
lucratur.ſimiliter ſtatim teneatur reſti
tuere.Rñ.ſm Sco.vbi.ſ.ꝙ ſi ille cui de
bet eſt abūdās ita ꝙ competenter pōt
tranſire ſine eo ꝙ ſibi debetur.tunc nō
tenetur ſtatim reſtituere ſed debet pete
re licentiam differēdi reſtitutionē per
ſe vel ꝑ interpoſitā ꝑſonā ſi fieri poteſt
ſine periculo quā ſi dat pōt differre ſm
ꝙ cōuenerūt.Si vero nō vult dare tūc
ſm.Jo.de neapo.i quolibeto.ix.q.xxij.
etiā differre pōt annuatim aliq̄d reſti-
tuēdo put meli⁹ poterit.ꝑ cuius dicto
facit in ar.c.ſicut.hi.in ver.inuadere cū
gl.xlvij.diſtin.ꝛ.c.ſi quis.de fur.vbi pa
tet ꝙ magna neceſſitas etiā ſi nō ſit ex
trema excuſat a reſtitutione dꝫ tamē ſi

bi cauere a ſupfluis qꝛ nō pōt viuere cū
honore ꝛ cū decētia ſtatus quis de alie
no ſm Ri.iiij.di.xv.q.ar.v.iiij.ꝛ ſi ipſe i
vita nō poterit ſatiſfacere iubeat here-
dibus vt ipſi cōpleant. Si vero illa cui
debet ita eget ſicut ꝛ ipſe tūc ſtatiꝫ tene
tur reſtituere qꝛ nō lꝫ cū incōmodo alie
no meū cōmodū facere de alieno. quia
prima charitas incipit a ſeipō.c.nō ſa-
tis.lxxxvj.di.niſi ille cui debet liberali-
ter cōcedere licentiam differendi.

5 ¶ Utrū reſtitutio ſit differenda quādo
nō pōt fieri ſine dāno aie alicuius aut
corpis.aut fame.Rñ.ꝙ ſic donec ceſſēt
pdicta pericula qꝛ.ordie charitatis aīa
ꝛ corpꝰ ꝛ fama debēt pponi rebꝰ tpali-
bus facit.c.officij.de pe.ꝛ re niſi ille cui
facienda eſt reſtitutio eſſet in extrema
neceſſitate.qꝛ tūc ſalꝰ corporis illiꝰ eſt
pponēda in re ſua ſaluti corporali alte
rius ꝛ fame nō aūt aie. His oibus con
cordāt Sco.ꝛ Ricar.in.iiij.xv.diſtin.et
Hēri.de gāda.in.vj.quolibeto.q.xxiiij.
ꝛ Jo.de neapo.vbi.ſ.

6 ¶ Utrū ille a quo res pōt aduocari pe
tita reſtitutione in integrum iure ſpāli
vel generali teneat eā reſtituere in fo-
ro aie anteꝙ imploret.Rñ.ſm Inno in
c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle.ꝙ ſi cōtra-
ctus tenuit mero iure nō tenet niſi his
q pōt petere reſtitutionem fuerit leſus
malitia cōtrahentis. Addo etiā vel niſi
impediret petere aliquo iuſto timore
puta qꝛ dubitat nō poſſe obtinere in iu
dicio propter fauorem talis debentis ꝛ
hmōi:qꝛ ſic etiā ſi nō aduocat tenet in
cōſciētia qđ no. Si vero ꝯtus nō tꝫ.ſꝫ
eſt nullus ipō iure puta quia res eccle
ſie eſt vendita ſine debita ſolēnitate et
hmōi ſic tenet lꝫ non petatur. Quod li
mitat do.Anto.in.d.c.quia pleriqꝫ.quo
ad conſciam verum niſi ꝯctus teneret
quo ad metas iuris naturalis.puta qꝛ
fuit legitima cā alienādi rē eccleſiaſti-
cā ꝛ debitū pcium eſt ſolutū lꝫ defuerit
ſolēnitas.nihilominꝰ in foro aie nō te-
net qꝛ ſolennitates ſunt adinuēte pro-
pter deceptiones vitandas.ꝛ ideo vbi
ceſſant ceſſabit in foro aie ipa lex.facit
quod dico.ſ.electio.§.vltimo.

Reſtō vltimo

quō tollit eiꝰ obliga
tio.rñ.dicēdū ꝙ q ad foꝝ ꝯtētioſum re
mittit abſolutiōe.ſolutiōe.rei interitu
ꝛ ceſſiōe. Sꝫ hic ſolū dicā quō remittit
quo ad cōſciam.ꝛ primū p abſolutionē
ꝛ hoc p queſtiones melius cognoſces.

¶ Utrum abſqꝫ rei reſtitutione ex ſola 1
abſolutiōe creditoris vel relaxatiōe ab
ſoluat quis ab obligatiōe reſtitutiōis.
Rñ.ꝙ licet Girar.de ſe.ꝛ Dy in regula
pctm̄ de reg.iu.li.vj.videant tenere ꝙ
non ſed ꝙ neceſſaria ſit ei reſtitutio vel
pciū ſi nō erat. Tamē tu tene cū Egid.
ordi.eremitarum.ꝛ Jo.an.in.d.regula
peccatū. Lap.de caſtel.ꝛ multis alijs ꝙ
vlꝫ ꝛ libere eſt abſolutꝰ ſi tamē dicta re
laxatio liberaliter fuit facta etiaꝫ ſi de
bitor nō habuerit debitā diſpoſitioneꝫ
ad ſoluē.qꝛ i tranſlatiōe dominij rerū
ſeu circa ipas res attēdit plꝰ voluntas
domini earū ꝙ alterius.inſti.de fur.§.
placuit.e.l.inter oēs.§ pe.ff.de fur.et
pꝫ p ea q.ſ.dixi reſtitutio.j.in prin. Et
ſm Egidiū pdictū i quolibeto.lꝫ talis
debitor male diſpoſitꝰ ad reſtituē.in-
diget pnīa.de tali mala diſpoſitione.
aliter nō abſoluet a deo:tñ penitendo
de tali mala diſpoſitione nō tenet am-
plius reſtituere. Aduerte hic qꝛ ſunt ca
ſus in quibꝰ relaxatio creditoris nō ab
ſoluit ab obligatiōe reſtitutionis. Pri-
mus eſt in cle.nolētes.de heret.de quo
ſ.Excommunicatio.vij.caſu.xlij. Secū
dus caſus eſt in.c.felicis.de cenſi.li.vj.
de quo habes.j.viſitationem.§.iij. Ter
tius caſus eſt.ſ.iudex.§.viij.

¶ Quid ſi talis abſolutio ſeu remiſſio 2
ſit facta nō liberaliter.ſed p metuꝫ ſeu
deſperationē puta ne eiꝰ indignationē
incurreret.vel qꝛ oino nihil habere poſ
ſe credebat vel parum. Aut cuꝫ fraude
vi obtenta.puta dicendo ꝙ nihil pote
rat ſoluere vel parū.cuꝫ tamē totū poſ
ſet vel pluſqꝫ dixerit.Rñ.ꝙ nō valet nec
talis eſt obligatus ab abſolutiōe reſtō
nis. Hoſti.tñ in ſumma.ti.de vſu.tꝫ ꝙ ſi
aliqua honeſta pſone tractat cū aliquo

dicēs ſi ex corde reſiduū volueris remittere faciā ꝙ talis reſtituet tibi tm̄. ⁊ ille remittit ꝙ talis debitor ē liberat⁹. Qđ credo verū qn̄ talis pſona honeſte hoc tractat puta intendēdo gerere negociū amborū vtiliter. ⁊ quo ad obligationē reſtitutionis. ſed nō quo ad pctm̄ male diſpoſitionis. de quo tamē ſufficit peniteat ſine alia reſtitutione.

3 ¶Sed nunquid quilibet cui debet pōt hāc abſolutionē facere. Rn̄. ꝙ nō ſed ſolum illi qui liberā de ſuis rebus habēt adminiſtrationē. Et qui poſſunt donare ⁊ qui ſint. vide donatio. j.

4 ¶Utrū cōſiliū vniuerſale vł ciuitatis ⁊ hmōi poſſit remittere qđ debet ſingulari perſone cōtra eius voluntatē. Rn̄. ſm Inno. in. c. in noſtra. de iniur. ꝙ ſic. ſi debetur iure ciuili tantum.

Additio vn̄ princeps reſtituit in inte. ex certa ſcia cū ꝑiudicio tertij licite. facit ad hoc. l. fi. C. de ſē. paſ. ⁊. l. in cauſe. ff. de mino. ⁊ qđ not. Bar. in. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tm̄. ff. de lib. ⁊ poſt. Sec⁹ ſi debet iure naturali qꝛ nō pōt. Qđ limita ſine cā qꝛ cū cā ēt pōt. vt no. idē Inno. in. c. q̄ in eccleſiaꝝ. de cōſti. ⁊ gl. i. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vtię pu. vbi tꝫ ꝙ publica vtilitas ſit licita cā vt tollatur qđ alteri debet etiā de iure naturali qđ eſt notādū ſingulariter. qꝛ facit ad cognoſcendum qn̄ papa pōt diſpenſare ſuꝑ certis ⁊ quādo dn̄i vel cōmunitates qui habuerūt bellum inter ſe poſſunt cōponere ſuꝑ dānis datis. de quo vide. ṡ. bellum. §. xiiij.

5 ¶Utrū cū quis nō vult reſtituere. quia non poteſt niſi cum magno ſuo incōmodo. ⁊ ille cui tenet nō vult dare dilationem vel remiſſionem aliquā poſſit abſolui a ſuo confeſſore. Rn̄. ſm Direct. ti. reſtitutio. ꝙ etiā ſi nō immineat periculum vite reſtituere debēt vel aliud graue incōmodum poteſt cōfeſſor conſcientiam ſuam formare. ex eo ꝙ intēdat negocium vtiliter gerere creditoris. eo qꝛ videt ꝙ nō ita cito vel ita commode vel nunq̄ poſſet rem ſuam recuperare. ⁊ ſic dare abſolutionē peccatori poteſt dummodo ꝓmittat bōa fide ſatiſfacere certo die. vel aliā cautionē faciat nō tn̄ iuramentū exigat. vt ita creditor habeat ſuū ⁊ pctōr nō recedat a cōfeſſore dſperatus. ꝓ quo facit. l. ſoluēdo. ff. đ nego. ge. ⁊. l. ait ꝑtor. §. j. ff. de mio. Et cū hoc ꝯcor. Ho. in ſumma. Qđ bn̄ notent ꝯfeſſores q̇ nō ſolū vtiliter nō gerūt negociū creditorū. ſꝫ poti⁹ dānoſe abſoluendo illos qui reſtituerent ſi abſolutionē negarent qꝛ tenētur ipſi de omni dāno dato creditoribus.

6 ¶Utrū eṗs vel proprius ꝯfeſſor poſſit dare licentiā differendi reſtitutionē incertoꝝ. Rn̄. d. Anto. in. c. cū tu. de vſu. tenet ꝙ ꝯfeſſor non pōt niſi habeat autoritatē ab eṗo. Alij autem tenent ꝙ etiā proprius cōfeſſor. Sꝫ ego dico ꝙ ⁊ eṗs ⁊ proprius cōfeſſor pōt quādo ex rationabili cā hoc facit ita tamen ꝙ per hoc non ledant pauperes ſicut faciunt qui talia incerta cōcedūt ad pōpā ⁊ ad ſtatum illorum qui debēt reſtituere. ⁊ ad damnationem tam concedētium q̄ꝫ q̇bus conceditur.

7 ¶Utrū dn̄s q̇ ſi totū vēderet qđ hꝫ nō poſſit reſtituere quicquid ipſe vel ſui ꝑdeceſſores idebite a ſubditis rapuerūt habeat aliquē modū liberationis. Rn̄. ſm Monal. ti. Reſtitutio. iiij. ꝙ ſic vꝫ vt remittat oībus ſuis in recompenſationem aliquam ſeruitutē ad quā tenētur ei imperpetuū: vel det eis aliquā certā imunitatē. vel faciat aliqđ hoſpitale vł aliā eleemoſynā de conſenſu ⁊ volūtate dāda paſſoꝝ vł alioꝝ ſucceſſoꝝ. ⁊ cū hoc concordat Directo. ti. de reſti.

8 ¶Utrū heredes quib⁹ relictū eſt ꝙ ſoluāt mille libras ꝑ incertis habitis ex vſuris cū nō appareat de dictis vſuris niſi ꝑ ꝯfeſſionē teſtōris. liberēt ꝑ preſcrip. xxx. ann. a dicta reſtitutione. Rn̄. Lau. poſt. Fede. ꝙ ſic ſi bona fide ſꝑ ſic poſſederūt nec per eṗm ampli⁹ poterit moleſtari. Rō qꝛ cū actio que competit ex teſtamento vel conditio que competit epiſcopo per. l. nulli. C. de epiſc. ⁊ cle. ſit perſonalis ſpacio. xxx. annorū claudatur. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. an. l. per

conſequens. Ideo heredes bone fidei non poterunt moleſtari. Nec ob. quod actiones que competunt epiſcopis durent.xl.an. quia hoc itelligitur de actionibus competentibus epiſcopatui vel vt epiſcopo ſed vt economo ⁊ adminiſtratori pauperũ. Quo ꝟo ad eos quibꝰ bona ſunt alienata vel relicta ſi ſpacio x.an. poſſederunt indubitanter ſunt liberati ab obligatione reſtitutionis. qꝛ actio perſonalis non competit contra ſucceſſorem ſingularem.l.j.§.heres .ff. ad tre. Secus ſi talis heres vel vniuerſalis aut ſingularis fuiſſet male fidei poſſeſſor vel ſi aliter appareat de vſura per factuz. quia ſic non eſſet liberatus. vide etiam ꝙ dico.ſ̃. pſcriptio. §.xlij.

9 ¶ Quo etiam per preſcriptionem aut vſucapionez quis liberatur ab obligatione reſtitutionis vide .ſ̃. preſcriptio. §.xlij.

10 ¶ Utrum per ceſſionẽ bonorum tollat obligatio reſtitutionis. vide .ſ̃. cedere bonis.

Reſuſcitatus quomodo reſtituitur in integrũ vide.ſ̃. mors.§.iij.

Reuelare vtrũ qs teneatᷣ ꝑlato ꝙ ſcit requiſitꝰ ab eo ꝑ excõmunicationẽ aut alio precepto. vide.ſ̃. ꝯfeſſio delicti ⁊ denũciatio ⁊ inquiſitio. Itẽ de ſigillo cõfeſſionis ⁊ ſecreti vide.ſ̃. ꝯfeſſio vl.§. an teneat vxor reuelare marito adulterium. vide .ſ̃. iuramentum.iiij. in prin.

De notatis in hoc.§.no. ſpe. in. titu. de ꝓba. ⁊ demõ. circa fi. Alex. in.l. vtruz de pari. ⁊ doc. ⁊ flo. in.l. in inte.§. ſz et ſi quis.ff. ad.l. aquil.

Reuerẽtia differt ab honore eo quia reuerẽtia eſt ꝑncipiũ motiuũ honoris inſtrũtum .ſ. quis ex reuerentia quam habet ad aliquẽ ipſum honorat. Itez reſpectu finis inſtrũtũ.ſ. quis honorat vt ab aliis in reuerentia habeatur.

1 ¶ In qbꝰ ꝯſiſtit reuerẽtia. Rñ. ꝙ in. vj. Primo in dilectiõis affectu.xcv.di. Eſto ſubiectus.ij.q.v. habet. Scḋo in obtemperationis obediẽtia.xciij.di.§.ſi ⁊.c. ſe. ij.q.vij. ſacerdotes.vij.q.j.ca. quia. ⁊ de ma. ⁊ obe. ſi quis. Tertio committendo ⁊ ſubſequendo.xcv. diſtin. non oportet. Quarto in temeratis nõ reprehendendo vel iudicando.xxj.di. nolite. Quinto defectus eorum non reuelando ſed cooperiendo.xcvj. diſtinct. in ſcripturis. Sexto honorem debitum qui conſiſtit in quibuſcunqꝫ ſignis exterioribus exhibendo.

Rigor eſt iuris exceſſus qui quãdoqꝫ ſtatuit ad terrorem alioꝝ vt i.c.ij. de tornea. ⁊ i.l. aut facta l fi.ff. de pe.ij.q.iij. ſi qs epm. Quãdoqꝫ tñ ſumit pro ordine iuris ſm regulas ipſiꝰ ſcriptas vt in.c. ſup literis. de reſcript. Quãdoqꝫ ꝑ ſubtilitate vt no. in.c. vt cõſtitueret.l.diſt. ⁊ differt ab eq̃tate q̃ eſt ordinata iuſtitia tẽperata dulcedine miſericordie vt no. in.c. fi. de trãſac. facit.c. diſciplina.xlv.diſt. Ius vero eſt mediũ inter equitatem ⁊ rigorem ⁊ accipit pro communi deciſiõe que fit ſm communes regulas iuris. hec pa. in.c. in literis. de reſti. ſpo. ⁊ in. ca. iure gentium. de ſen. ⁊ re iu. Quãdo autez rigor aut equitas ſit ſeruanda dic vt in.d.c. fi. de trãſact. ⁊ in.l. placuit. C. de iud. qꝫ parum ad nos pertinet.

Riſus Utrũ ſit pctm̃. Rñ. ꝙ aliquãdo ꝓuenit ex ſerenitate ꝯſcie ꝑguſtatiõe ſuauitatis diuine ⁊ iſte ꝑtinet ad fructũ ſpũs q̇ eſt gaudiũ. Al. qñ ex manſuetudine nature. ⁊ ſic atteſtat bonitatẽ nature. Aliqñ ex inordinatiõe inepte leticie de quo dr eccle. vij. Melior eſt ira riſu. ⁊ ſic iſto modo ſolũ eſt peccatum. hec Alex. in.ij.ij.

Rixa videt quoddã priuatum bellũ qḋ agit inter ꝑſonas priuatas nõ ex aliqua publica autoritate ſed magis ex iordinata volũtate ⁊ ſemꝑ eſt peccatũ mortale i inuadẽte. In defendẽte vero ſe aliquãdo eſt ſine peccato vt quãdo ſolo animo defendendi cũ moderamine iculpate tutele fit. de quo ſ̃. defenſio per totũ. aliquãdo fit cũ peccato veniali.ſ. cum nõ multum excedit

moderamē aut qñ eſt leuis motus ani-
mi ad vindictā. Aliqñ ꝓo cū mortali.ſ.
cū animo effrenato inſurgit ī impugnā
tem ad occideñ. vl' grauiter ledendum
eum ⁊ de iſta intelligitur illud ad Gal.
v. ⁊ eſt filia ire vt dicit Gre. xxxj. mora. cō
cor. Tho. ij. ij. q. xlj.
1 ¶ Quid ſi titius ⁊ ſempronius percuſ-
ſiſſent ſe ad inuicē ⁊ cōtumeliā dixerint
nunquid iſta paria delicta tollant mutua
compenſatione vt dz in. c. intelleximus.
⁊. c. fi. de adul. Rñ. ꝙ nō ſʒ pa. in. c. j. ꝺ iu
reiu. ⁊ in. d. c. fi. etiā ſi nō agat ciuiliter
qz nō ſūt circa idē factū eo ꝙ factū tuū
nō eſt meū vt probat in. l. apud celſū §.
marcell⁹. ff. ꝺ do. excep. ⁊ idō quilibet po
terit agere de iniuria ſua ⁊ dāno nec po
terit repelli ab agendo ꝓpter iniuriam
factā vt dicit Inn. multominus tollant ſi
agat criminaliter ad penā legalē qz cu
iuſlibet delictū puniet pena cōdigna. l.
ij. §. ij. ff. ꝺ adul. Et dicta regla paria de
licta intelligitur vera ſolum quando
delictū eſt circa idē commiſſum vt puta
circa idem matrimonium. ⁊ agitur ciui
liter.
2 ¶ Sed nunquid pcutiēs ex iuſto calore
iracundie teneatur. Rñ. ſpe. ti. ꝺ accu. §.
j. tʒ ꝙ nō qz calor iracūdie vicio caret eo
lumine. ff. ad turpi. l. j. ⁊. q̄ri poſſet. Sʒ
cōtrariū credo qz iniuriā propriā nō lʒ
vlciſci. C. qñ licet ſine iudi. per totū. ar. ꝑ
locum a ſpeciali i. l. ſi ex plagijs. §. ta
bernarius. ff. ad. l. aqui. facit. c. primum
de iureiu. ⁊. l. fi. ff. de ſic. Mitius tamen
agitur cum eo quia difficile eſt iuſtū tē
perare dolorē. l. ſi adulteriū §. iperato
res. ff. de adul. ⁊ ſic tene in ꝯſcia ꝙ tene
tur. Et quod dicit. ſpecu habere locū in
aiali irrōnali ꝓuocato ſi occideret quia
ſic non teneretur dñs de quo in. l. j. §. cū
arietes. ff. ſi qua. pau. fe. di.

Rogationū Dies ſūt dies
tres imediate
ꝓcedētes feſtū aſcēſiōis dñi ī quib⁹ ie
iunādū eſt ⁊ feriandū. Serui ⁊ ancille
debent eſſe liberi ab ope ſeruili ⁊ q̄dra-
geſimali cibo vti dēbent hoīes vt hr̃. i. c.
pronunciandū. ⁊ in. c. rogatiōes. de ꝯſe.
di. iij. quib⁹ abrogatū ē quo ad ieiuniū
⁊ feſtañ. ⁊ male. attñ excuſant ꝯtrafaciē
tes a pctō ſed nō a pena qz credendum
eſt ꝙ multa bona in fructib⁹ preſtarent
nobis a deo ſi illo tpe quo incipiūt eorū
maiora pericula hoīes ꝑ ieiuniū ⁊ ſa-
tiſfactionem in letanijs conuenirent ad
poſcendaʒ eius largitatem.

Sacerdos nomen eſt
ꝯpoſitū ex
greco ⁊ latino q̄ſi ſacrū dās
xxj. di. cleros. Ei⁹ offm̄ eſt ſa
cramētū corpis ⁊ ſāguinis
dñi cōficere oratiōes dicere ⁊ bñdicere
dona dei vt i. c. perfectis. xxv. di.
☞ De no. in hoc. §. ⁊ ꝙ ſacerdos nul-
lo tempore preſcribat ſacerdotiū nota.
bal. i. j. q. iiij. C. de eman. li. ⁊ ꝙ ſacerdo
tium liberat a patria ptāte bal. no. in. l.
apud hoſtes. col. fi. ver. ⁊ quero. de ſuis
⁊ le.
¶ Utrū appellatione ſacerdotis veniat 1
ſolū preſbiter. Rñ. ꝙ ī materia fauorabi
li nomie ſacerdotis venit preſbiter dia
conus ⁊ ſubdiacon⁹ facit tex. in. c. j. xv.
q. v. Secus ī materia odioſa quia ſolū
venit p̄ſbyter facit. c. ſi quiſq̃. de coha
ble. ⁊ mu. ⁊ ibi Pa. hoc no.
¶ Sacerdos parochialis dz viſitare in 2
firmos ſpe. ca. j. de cel. miſ. Itē dz ſtare
ieiun⁹ vſq̃ ad horā ꝯgruā celebrādi ⁊ ſi
celebrat nō dz ſumere purificationē ꝓ
pter neceſſitatē niſi habeat aliū ꝑ quē
poſſit ſupplere vt no. Pa. c. j.
¶ Utrū poſſit miniſtrare ſacramēta pe 3
regrinis ⁊ hoſpitibus confluētibus ad
eccleſiam ſuā. rñ. Pa. i. d. c. j. ꝙ ſic. vnde
morientes ibi ſine electiōe ſepulture ſe
peliuntur ibidem. Aut ſi alibi elegerūt
debetur eis quarta portio.
¶ Utrū ſacerdos volens ſuſcipere eu 4
chariſtie ſacrm puta qz infirmus vl' alis
impeditus a celebratiōe debeat habere
orariū ſiue ſtolā. rñ. ꝙ ſic ⁊ ita circa col-
lū ⁊ ſuꝑ vtrūq̃ humerū ꝙ ſignū crucis
preparet in ſuo pectore ſic etiā qñ vult
celebrare vt in. c. eccleſiaſtica. xxiij. diſt.
tex. aperte clamat.
¶ Sed nunquid cū facit offm̄ diacona- 5

p vtet ſtola ſicut cũ celebrat. Rñ. q nõ. ar. c. precipim⁹. ⁊ quod ibi not. xciij. d. l. ſed vtetur ſicut diacon⁹ vti dz. ſ. q ha beat ſtolã ſup humerũ ſiniſtrũ taliter q veniat ãte ⁊ retro ſub brachio dextro ⁊ humerũ dextrũ cũ eius brachio ſit li berum ad miniſteriũ ſacerdotale. xxv. di. vnum orariũ. glo. tñ. d. c. eccleſiaſti ca dicit q poti⁹ eſt ſequẽda cõſuetudo per. c. ſcit facta. xij. d. ⁊ iſtud tene. Sz ſi cõſuetudo nõ appareat dic q nõ vte tur niſi vt diaconus. qr tandiu quis ha bet priuilegium ꝙdiu locum tenet pri uilegiati. l. vlti. C. de teſt. mi ⁊. c. genera liter. xvj. q. j. d. c. precipimus.

6 ¶ Utrũ in pctõ mortali poſſit exequi of ficiũ ſuũ. Rñ. q nõ ſine pecato mortali. xv. q. vlti. ca. vl. lxxviij. diſt. c. j.

Sacramẽtũ eſt ſecundũ hug. de ſctõ victore li. vj. d. Sacramẽtis parte. ix. c. ij. Materiale elemẽtũ extrinſecus oculis ſuppoſitũ ex inſtinctione figurans ex ſi militudine repreſentãs ⁊ ex ſanctifica tione aliquam gratiã inuiſibilem confe rens Et elemẽtum ſumit pro quacũq3 re ſenſibili. Sicut oculus p omni ſẽſu. Similitudo vero pro repñtatione ſe cundum quandã proportionabilitatẽ ſcz vt ſicut ſe hz aqua ad lauãdũ ſordes corporales ſic grã ad ſpũales ⁊ cõpetit hec diffinitio ſacramẽtis noue legis i q bus ſunt tria. ſ. naturalis ſimilitudo ex qua hñt aptitudinẽ repñtãdi actualis iſtitutio oculis vel expreſſa ex qua hñt determinatã ordinationẽ reſpectu hui⁹ ſignificati ⁊ ſpũalis ſãctificatio ex qua habẽt virtutẽ efficiẽdi illud ſignificatũ. Ad ppoſitũ eorũ q hic notãt ⁊ q ſa na res nõ ſit ſola deſtinatiõe ſz ſolũ per pontifices vt no. Bal. cõtra glo. in. l. nõ dum. C. de ſar. per. l. in tantum. §. facta ff. de re. diui.

1 ¶ In quo ꝯſiſtũt ſacra. Rñ. magr ſntiarũ in. iiij. diſ. j. q in duob⁹. ſ. i verbis ⁊ in re bus ita q ſub verbis cõprehẽdat inten tio pferẽtis ⁊ ſub rebus factũ ſeu facta

2 ¶ Que ſunt neceſſaria in omi ſacramẽ to. Rñ. q. iiij. Primũ elemẽtũ ſiue dbita materia. Secundum forma verborum. Tertium miniſter debitus. Quartũ in tentio miniſtrantis ⁊ de iſtis habes. ſ. Baptiſmus ⁊ in alijs locis ſuis.

¶ Sacrm̃ tñ dr pura in baptiſmo ablu 3 tio ſub forma ṽborũ in euchariſtia ipa hoſtia cõſecrata ⁊ hmõi res ſacri in ba ptiſmo ⁊ alijs in qb⁹ imprimit eſt cara cter. In qb⁹ ṽo nõ ipmit ẽ qdã orna tus aie. In ſcdo aũt corporis xpi eſt ipz corp⁹ xpi vere ſub illa ſpẽ cõtentũ et eſt corp⁹ miſticũ. ſctã eccleſia q tñ in ipſo nõ ꝯtinetur ſz ſignat. Eſt etiã quoddã qd eſt res ⁊ nõ ſacrm. ⁊ iſtud eſt gratia gratũ faciens ſiue effect⁹ ſacramẽtorũ.

¶ Qt ſunt ſacramẽta noue legis. Rñ. 4 q. vij. ſ. baptiſmus cõfirmatio euchari ſtia. penitentia extrema vnctio. ordo et matrimoniũ. In quib⁹ aũt imprimatur caracter. vide. ſ. caracter.

¶ Utrũ aqua bñdicta ſit ſacramẽtum. 5 Rñ. Ric. in. iiij. di. j. q nõ qr p ei⁹ aſpſio nem remittuntur pctã p modũ meriti incõgtum. ſ. excitat motum charitatis ſeu feruorem voluntatis p quẽ fit remiſſio non autem tanq̃ per vim ſacramenti.

¶ Quot ſũt ſacramẽta neceſſitatis. Rñ. 6 v. ſcz baptiſmus cõfirmatio. pnia poſt pctm̃ mortale commiſſum euchariſtia ⁊ extrema vnctio. vt no. j. q. j. §. ſz nõ dũ. ⁊ in. c. veniẽs. de trãſact. i glo. que ideo dicunt neceſſaria qr ſine ipſis non põt qs ſaluari. ſi ex ꝯtẽptu omittũtur ⁊ ha beri pñt. de primo habes de ꝯſe. diſ. iiij. §. j. de ſcdo ibidẽ i. c. null⁹ miniſtrorũ ⁊. di. v. c. ieiuniũ. d. iij. de pe. d. j. quaſi per totũ de. iiij. de cõſe. d. ij. ois homo. de. v. xxvj. q. vij. ab infirmis alia duo ſcz ma trimonium ⁊ ordo dicuntur ſacra volũ taria. quia ſine ipſis poteſt homo ſalua ri ſi ea nõ vult.

¶ Quõ ſunt dãda. Rñ. q eo modo quo 7 dicitur i ſuis locis cũ quodlibz habeat ſuum modum. In vno tñ oia cõueniũt. q i ſigno crucis oia ſacra ſũt dãda ar. c. non obſeruatis. xxvj. q. vij.

¶ A quo ſunt ſuſcipẽda. Rñ. q baptiſ 8 mus poteſt ſuſcipi in neceſſitate i omi bus vt. ſ. baptiſm⁹. v. Alia aũt excepto

matrimoniū non niſi a ſacerdotibus ⁊ de hoc dic vt in ſuis locis.

9 ¶Utrū poſſint recipi ab eo q̄ eſt in peccato mortali. Rn̄. vt.s̄.clericus.viij.§.ij

10 ¶Quibus debēt dari. Rn̄. q̄ diuerſis. diuerſimode ſ₃ q̄ ſacra ſunt d̄ quo vid in locis ſuis vnū tn̄ notādum eſt q̄ nullus exn̄s inpctō mortali pōt aliquod ſacramētū ſuſcipere quin peccet mortalr. xl.di.multi.xxiij.di.ill9.xj.q.iij. audi.ſicut nec aliquis miniſter pōt ea miniſtrare i peccato mortali quin peccet mortaliter niſi ſm aliquos illa adminiſtraret vt layc9 in neceſſitate.puta quia baptizat quod habeo valde dubium.

11 ¶Que ſacramenta poſſunt iterari. Rn̄. oia illa in quibus nō imprimit̄ caracter xxxij.q.vij.licite.⁊.j.q.j.qd̄ quidā.

12 ¶Quid cū dubitat̄ an quis recepit aliqd̄ ſacramentū puta baptiſmū ⁊ hmōi. Rn̄. q̄ ſi dubiū eſt pbabile vel veriſimilis reſultat ɔiectura reiterañ.ē ſm q̄ di xi.s̄.baptiſm9.vij.§.ix.qꝛ non d̄r iteratū qd̄ neſcitur factū de ɔſe.di.iiij.ſi nulla. ⁊ de pſby.non bap.c.veniens.

13 ¶Utrū ſacra vel ſacralia ſicut eſt oleum ſctm̄ aqua baptiſmalis ⁊ hmōi poſſint recipi p ſanitate acquirenda vl̄ ex alio fine q̄ eo propter que ſunt iſtituta. Rn̄. q̄ non ſine pctō mortali ſi talis ſit finis pricipalis.qꝛ vti ſacris ad aliū finē q̄.ad eū p quo ordinata ſunt.eſt ipſis abuti. Excipit tn̄ Pe.de pal.i.iiij.ſcm̄ mrimo niū.q̄ ſm eū q̄s ɔhēdo ex alio fine puta ppter diuitias ⁊ hmōi nō peccat mortaliter vt.s̄.habes matrimoniū.ij.§.xxv. Secus ſi vteret̄ quis talib9 ſacris pricipaliter ex fine ſuo ſecūdario propter ſanitatem acquirendam ſicut fecit Conſtantinus imperator.quia ſic non peccaret.

Sacrilegiū eſt ſacre rei violatio vſurpatio ⁊ accipit̄ hic violatio p quacūq; irreuerētia aut dehoneratione ⁊ d̄r ſm Inn. quaſi ſacrilegiū vl̄ ſm Lau.quaſi ſacri legis leſio.⁊ d̄ hoc habes gl.xvij.q.iiij. in.c.ſacrilegium.

☞ De hic notatis ⁊ q̄ ſacrilegium eſt violatio vel vſurpatio rei ſacre.l.ſi non dum.⁊ ibi Bal.verſi.quero quot req̄rāt. C.d̄ fur.⁊ Barto.i.l.ſacrilegij.la.ij.ff.ad l.iul.pecu.⁊ in.l.diuus.eo.titu.

¶Quod modis cōmittit̄ ſacrilegiū. Rn̄. q̄ tribus modis. Primo rōne pſone.ſicut cū quis ledit pſonā eccleſiaſticam. xvj.q.iiij.q̄ſquis. Scd̄o ratiōe loci ſicut cū violat̄ immunitas eccleſie vel cimiterij ⁊ ibidē.c.ſi q̄s.el.j.cū multis.c.ſeq Tertio ratione rei ⁊ iſtud fit tripliciter ſ.auferēdo ſacꝝ d̄ ſacro.ſ.loco vl̄ nō ſacrum de ſacro vl̄ ſacrum de nō ſacro vt no.in.d.gl.⁊ hic loquor de ſacrilegio ꝓprie. Nā large ɔmittit̄ multiſ modis vt no.in di.gl.⁊ ibi vide qꝛ nihil ad nos. 1

¶Aduerte ēt q̄ omne pctm̄ qd̄ cōmittit perſona eccleſiaſtica materialiter ⁊ q̄ſi per antecedēs d̄r ſacrilegiū. Unde dicit Hiero.q̄ nuge in ore ſacerdotis ſunt ſacrilegiū vel blaſfemia. Sed formaliter ⁊ proprie ſacrilegiū eſt illud pctm̄ qd̄ p ſona facta ſacra agit ɔ eius ſanctitatē directe.vt ſi virgo deo ſacra fornicet̄ et hmōi. Large etiā ſacrilegiū eſt cū rem eccleſie quis indebite vſurpat.xvij.qō.iiij.§.qui autem. 2

¶Que pena ſacrilegoꝝ hēs i.l.ſi quis i hoc.C.de epi.⁊ cle.⁊.xvij.q.iiij.p totū ⁊ ibi vide.qꝛ nihil ad nos ſed ad forum cōtētioſuz ſolū. Sed quo ad ɔſciam eſt excōicatio de qua vide.s̄.excōicatio.v. caſu.j.⁊.vj.⁊.ix.⁊.xiij.⁊.xxviij. ⁊ excommunicatio.vij.in multis caſibus. 3

Sacriſta ſiue cuſtos eccleſie h₃ pulſare cāpanas ad horas iubēte archidiacono. Itē cuſtodire palas ſeu liteam ia altaris.⁊ oia vtē ſilia eccleſie. Itē lāpades curare nec ſupra modū lucēdo oleū depereat aut minus lucēdo obſcurior ſit eccleſia. Item prouidere de incēſo luminarib9 pane ⁊ vino pro celebrando. Item oblationes ⁊ decimas ſecundum iuſſum archidiaconi inter fratres diuidere. Hec no.in.c. perlectis. q̄ſi in fi.xxv.⁊ de officio cuſto. per totum.

¶Quis d₃ deputari ſacriſta. Rn̄. quod aliquis de ſanctioribus eccleſie vt in.c. 1

§.de officio cuſto.
¶Ex qua culpa tenetur ſi quid pereat vide.ſ.cuſtos.

Sagittarius dicit̃ ꝗ artem baliſtariorũ exercet ⁊ vtrũ liceat vid.ſ.ars.

Salariũ An debeat famulo i firmãti aut ſimilib⁹. vide.ſ.familia.§.ij.

Sãctus ꝗs debeat h̃ri.vid.ſ. canonizato ⁊ reliq̃e.

Saracenus dr̃ ꝗ deos dãſ ꝙ colit.immo demones nec nouũ aut vet⁹ teſtamẽtũ recipit hoꝝ tẽpla.ꝓcipiunt claudi ſub pena mortis ⁊ amiſſione bonorũ.C.de pag.⁊ ſara.tẽplis eoꝝ.l.j.⁊.ij.⁊ quaſi ꝑ omnia quo ad ꝓbatiões iudeis compa rant.C.e.l.vt ꝑhanos.⁊ extra de iude.⁊ ſara.quaſi ꝑ totum.Et ideo vide.ſ.iu dens qui ꝓhibẽtur chriſtianis erga ip ſos excipit t̃n caſ⁹.q̃ cũ ſaracenis chri ſtian⁹ comedere nec habitare prohibe tur.xj.q̃.iij.ad menſam ſed bene cũ iu deis.xviij.q.j.oẽs.q̃ magis ſuntnobis ꝯuerſi.iudei ⁊ i cibis nos cõtemnãt t̃n Lau.⁊ Jo.⁊ multi ſequaces tenẽt ꝙ cũ ſaracenis etiã nõ licet ꝯmedere.q̃ etiã ipſi in multis iudaizant quod verũ cre do quãdo in cibis talia obſeruãt.alias nõ.Item quia iudeis permittitur eorũ ſignagoga.Sꝫ ſaracenis nullo modo ꝑmittit̃ inter xp̃ianos publicam inuoca tionem facere machometi neq̃ peregri natio ad aliquẽ ſuoꝝ ſicut adſctm̃.Et q̃ cunq̃ eoꝝ dñs xp̃ianus q̃ hoc eis ꝑmit tit peccat mortaliter q̃ facit ꝯ̃ preceptũ cle.vnice.de iudeis.Item q̃ cum iudeis poſſunt chriſtiani habere commertium ſed cũ infidelibus ſeu ſaracenis extat hodie prohibitio ſub pena excõicatiõis papalis quã incurrunt ipſo facto q̃ tẽ pore guerre cum eis habent commer tium vel qui deferunt eis prohibita.de quo.vide ſupra excommunicatio.v.ca ſu.xxj.

☞ De ſaracenis ⁊ an iurent ꝑ macho metũ.gl.i.l.nõ erit.in ꝑri.ꝟſic.ſupſtitio nem.ff.de iure.⁊ Bar.in.l.aut ꝓ̃or.§.iu rari.eo.ti.c.dixi.ſ.in.§.iuramentum.

¶Utꝝ xp̃ani poſſint furari quos deti nent ieoꝝ ſeruitio.Rñ.ꝙ ſic quia nullo modo licite poſſunt tenere eos. 1

Satiſfactio dr̃ dupliciter. vno modo re cõciliatio ⁊ ſic q̃ oẽs partes pñie ordi nãt ad recõciliationẽ q̃libet eaꝝ ſatiſfa ctio dici poteſt.Alio modo dr̃ ſolutiope ne debite ⁊ ſic eſt pars vna pñie q̃ eſt aſ ſumptio ſiue adimpletio pñie iniũcte vl̃ debite ⁊ nihilomin⁹ t̃n etiã partib⁹ aliis penitẽtie.ꝯuenit ꝑ accidẽs vt cõtritioni rõne doloris ꝯiuncti q̃ eſt in parte ſenſi bili ⁊ cõfeſſioni rõe erubeſcẽtie.hec.S. Bo.in.iiij.diſtin.xvj.circa literam.

¶Satiſfactio ſm̃ culpã ꝓteritã ⁊ iniu rie illate recõpẽſatio ſm̃ equitatẽ iuſti cie ſm̃ ꝟo culpã futurã eſt pctõꝝ cãs excedere ⁊ eoꝝ ſuggeſtionibus aditum nõ prebere de pe.di.iij.c.ſatiſfactio.

¶Utrũ deo quis poſſit ſatiſfacere pro pctõ.Rñ.ꝙ cũ ipſi⁹ adiutorio valet cũ merito paſſiõis xp̃i cuius homo per ve ram fidem efficitur particeps ſic poteſt alias nõ vt no.Rica.in.iiij.di.v. 2

¶Utꝝ vn⁹ hõ poſſit ꝓ alio ſatiſfacere. Rñ.ꝙ accipiẽdo ſatiſfactionẽ ꝓ preſer uatiõe ⁊ cautella culpe future ſic nõ põt q̃ quis ieiunãdo non affligit corpus al terius vt viuat caſte niſi inquãtum per bonũ exemplũ alicit eũ ad ſimilia faci enda ſiue inq̃ntum põt alteri mereri au gmẽtũ gratie ꝑ talia vt ſic facili⁹ euitet pctm̃.Si vero accipiat̃ ſatiſfactio ꝓ re cõpenſatiõe iniurie illate ſic vn⁹ poteſt ꝓ alio ſatiſfacere homini. Deo ꝟo etiã poteſt ſi mõ ille qui cõmiſit pctm̃ ſic cõ tritus de eo alias nõ.ꝑ pñia vero iniun cta nõ põt vnus pro alio ſatiſfacere niſi interueniat autoritas cõfeſſoris qui in illa poteſt diſpẽſare vel niſi interueniat caſus ꝙ ille cui impoſita eſt nunquam eam poterit in hoc mundo implere q̃ poſſet tunc per alium fieri.hec haben tur ex dictis Ricar.⁊.S.Bon.in quarta diſt.xx. 3

¶Sed nũquid ille cuius ſatiſfactionẽ alter in ſe ſuſcepit moriendo ſtatiꝫ euo 4

labit.Rñ.ꝙ nõ ſʒ opʒ ꝙ primo ille q̃ eã ſuſcepit impleat qꝛ nemo paradiſum i-greditur niſi ſit extra oẽ debitum ita ꝙ nec ipſe nec alius pro eo ſit debitoꝛ ſm S.Bo.in.iiij.di.xx.

5 ¶Utrum talis ꝑ alio ſatiſfaciẽs ſatiſfaciat etiã ꝑ ſeipſo.Rñ.diuerſoꝝ fuit opi. ſed mihi plʒ opi.quã Ric.i.iiij.di.xx. refert ꝙ etiã eſt ſatiſfactoriũ ꝑ ſeipſo non ex debito ſʒ ꝑ diuinã miſericordiã que magis charitatẽ attẽdit q̃ opꝰ. xiiij .q. v.ſi qd.Uel dic ꝙ ꝑ alio ſit ſatiſfactoriũ ꝑ modũ ſolutionis pene.ꝑ ſeipſis vero eſt ſatiſfactoriũ ꝑ modũ meriti de congruo.dicit eñ.S.Bo.i.iiij.di.xv.ꝙ lʒ de rigore iuſtitie nõ ſit ſatiſfactoriũ id qð facere qs ad qð alias tenet̃ tñ credit qð diuine miſericordie benignitas tanta eſt ꝙ acceptat totũ ⁊ quaſi ꝑ nihilo ſaluat nos ⁊ de hoc.ſ.ſuffragium.§.ij.

6 ¶Utrũ ſatiſfactio facta in pctõ mortali valeat.Rñ.aut loquimur de ea q̃ fuit impoſita a cõfeſſore penitẽti ⁊ poſtea recidiuãti ad illiꝰ ꝯplemẽtũ ⁊ ſic dic vt .ſ. pnia.§.xiiij.Aut loquimur de alia quacũqꝫ voluntarie aſſumpta.⁊ ſic dico ꝙ nõ vʒ quo ad diminutionẽ pene debite pro pctõ niſi ꝑ accidẽs vt puta qꝛ citiꝰ euertet ⁊ verã aget pniam.ſed q̃tum ad culpam futuram euitandã valet.

7 ¶Que ſunt ptes ſatiſfactiõis.Rñ.tres ſ.oratio Jeiuniũ eleemoſyna.Sũt tamẽ alie ſecũdarie vt vigilie ꝑegrinationes diſcipline ⁊ hmõi vñ oĩa opa afflictionis ad ieiunium reducunt̃ oĩa opa mie ad eleemoſynam.omnia opera ſpũalia ad orationem.hec ex.S.Bo.in.iiij. diſ. xv.parte.j.ar.j.q.iiij.

8 ¶Utrũ flagella miſſa a deo vel ab hominibꝰ etiã ꝑ pctis nrĩs ſint ſatiſfactoria.Rñ.ꝙ ſic inq̃tũ cadũt ſub volũtate patienter ipſa acceptãte ⁊ patienter ſuſtinere volente dũmodo alias ſit i charitate.⁊ de hoc vide.ſ.Mors.

9 ¶Utrũ aliqua p̃dictoꝝ triũ partium ſatiſfactionis ſit magis ſatiſfactoria. Rñ. ꝙ eleemoſyna in ſe includit ṽtutẽ oronis ⁊ ieiunij ꝑpter duo.Primo qꝛ cõſtituit eũ cui dat̃ debitorem ad orãdũ pro eo q̃ dedit.Scðo.qꝛ eleemoſyna data ꝑpter deũ eſt quaſi quedã oblatio deo facta que oblatio deo facta hʒ vim orationis.et ſimiliter bonoꝝ exteriorum ſubtractio ꝑ eleemoſynã facta cõtinet virtualiter ieiuniũ in quo macerat̃ corpꝰ. Similiter oĩo ṽtute cõtinet ieiunium. qꝛ intẽtio interius ad deũ debilitatem corporis parit ꝯpletiua tñ eleemoſyna habet vim ſatiſfationis q̃ oro ⁊ ieiuniũ. ꝑpterea dꝛ.j.Thimo.iiij.corpalis q̃dẽ exercitatio ad modicũ. vtilis eſt .Dicit glo. oĩs ſumma diſcipline xp̃iane eſt in miſericordia ⁊ pietate.Si tamen generaliter loquamur põt dici ꝙ in ſatiſfactione ſunt tria.ſ. vitatio culpe augmẽtatio grẽ ⁊ ſolutio pene ⁊ hoc tertiũ iſt mum in ſatiſfatione. Ad primũ vʒ oro. Ad ſm vʒ eleemoſyna qꝛ quis ſibi facit amicos de mamona iniqꝫtatis q̃ impetrãt grãm.Ad tertiũ valet ieiunium. hec ex Ricar.in.iiij.di.xv.ar.ij.q.iiij.

¶Utrũ reſtõ rei aliene ſit pars ſatiſfa- 10
ctionis.Rñ.ꝙ ꝑprie non qꝛ dʒ p̃cedere oẽm ptẽ.pnĩa cũ dicat ceſſationẽ ab iniuria de q̃ vide.ſ.Reſtitutio.ij.i pñc.Sʒ large accipiẽdo reſtitutionem ꝑut dicit oẽ illud qð ad debitam ſatiſfactionem exigitur ſic eſt pars ſatiſfactionis.

Scãdalũ eſt dictũ vel factũ minꝰ rectum p̃bẽs alteri occaſionẽ ruine ita not. Cardi.in Cle.ſ.de officio ord.ſm Lan.⁊ ſcandalũ grece qð latine dꝛ ruina vel offenſio vel impactio pedis.⁊ elicit̃ a Hiero.ſuꝑ illud Mat.xv.Scis qꝛ phariſei audito hoc ṽbo ſcãdalizati ſunt.Unde ſicut quãdo aliquid ponit̃ in via corporali ꝑ qð ipingẽs diſponit̃ ad ruinã ſic in via ſpũali q̃cũqꝫ ꝑfactũ ſuũ ſeu dictum minus rectũ.i.vel malũ ſcðm ſe vel habẽs ſpeciẽ mali diſponit aliquẽ ad caſuʒ in aliquod peccatũ ꝑprie ſcãdalũ ei facit. Hoſti.in ſumma ti.de renũ.dicit graue ſcãdalũ dꝛ quãdo ex dicto vł facto alij trahunt̃ in cõſenſuʒ mortalꝭ peccati ⁊ ꝑpterea gl.de renũ.i.c.ij.niſi i ver.pro graui dicit ꝙ nõ eſt curandũ de ſcãdalo.niſi ſit graue de no.ope.nun.capi.ij.

⁊ de vo.c. magne.hereſ.iur.ꝗ ſcādalizauerit ꝙ no.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ qđ ſcādalū facit fieri qđ al's non fieret.not.ſpecu. in ti.đ īquiſi.§.qñ autē.ver.vtrū autē. ⁊ Alex.conſi.j.volu.ij.

1 ¶ Quotuplex eſt ſcandalū.Rñ.duplex ſcilicet actiuū ⁊ paſſiuū ſicut dupliciter pōt qs eſſe cauſa peccandi alteri.Uno mō ꝑ ſe puta qñ quis aliqđ malum faciat ꝓpter illud intēdēs alium deducere in pctm̄ aut ſi nō intendit tñ factum eſt tale ꝙ đ ſui rōne hʒ vt ſit inductiuū ad peccādū ⁊ ſic iſtud dicit̄ ſcādalū actiuū alter̄o mō quis ꝑ accidēs pōt eſſe cauſa peccādi alteri puta q2 p̄ter intentionem ſcandali dādi id facit.⁊ ex cōditione operis nō eſt vt quis ſcandalizet̄. Si tamē alius male diſpoſit⁹ eſt aut ex inuidia quā habet aliū aut alio modo ideo ſcādalizat̄ ⁊ talis nō dat occaſionē quātū in ſe eſt tali ſcādalo: ꝓpterea vacat̄ ſcandaluʒ paſſiuum ſine actiuo. quādoqʒ etiā ſcādalū acctiuum ſimul ⁊ paſſiuū in altero qui dat ⁊ paſſiuū cum ille qui accipit peccat.Aliqñ eſt actiuū ſine paſſiuo.puta cum aliquis inducit aliquē ad peccandū.ſed ille nō peccat. Hec ex Alexā.ij.ij.ti.de ſcandalo ⁊ Ric. in.iiij.diſtin.xxxviij.

2 ¶ Utrū ſcandalum ſit ſpāle pctm̄ mortale.Rñ.ꝙ aut ſcādalū paſſiuū eſt tm̄ ī pactio ad veniale pctm̄.puta cū aliqs ex dicto alterius mouet̄ ad pctm̄ veniale ⁊ ſic eſt veniale pctm̄ aut eſt cū impactiōe ad mortale peccatum.⁊ ſic non eſt mortale nō tamē aliud pctm̄ ſpāle ab illo ꝙ cōmittitur.quia ſumere occaſionē pcti ex dicto vel facto alteri⁹ nō ꝯſtituit ſpālē rōnē peccati q2 nō īportat defor-mitatē ſpāli virtuti oppoſitam ſʒ ſolū peccatum qđ cōmittit̄.Si aūt loquimur de ſcādalo actiuo ⁊ ſi ſit per accidēs ſic nō eſt ſpāle pctm̄.q2 ꝙ eſt ꝑ accidēs nō cōſtituit ſpēm tñ qñqʒ poteſt eſſe pctm̄ veniale vt qñ actū cōmittit venial̄ pcti vel actū qui de ſe nō eſt malū ſed ſolum habet ſpēm mali cū aliq̄ leui īductione qñqʒ eſt mortale ſiue q2 cōmittit actum mortalis peccati ſiue quia contēnit ſalutem ꝓximi vt ꝑ ea ſeruāda nō pretermittat aliquis facere qđ ſibi libuerit. facit.c.cauendū.x.q.iij.⁊.d.§.ꝑ graui.j.q.j.huꝰ ꝗſcūqʒ Si ꝟo ſit ſcandalū actuū per ſe.puta quia intēdit ducere ad peccatum ⁊ ſiquidem intendit inducere ad peccatuʒ mortale ſic peccat mortaliter. Sil'r ſi intēdat inducere ad pctm̄ veniale per actum peccati mortalis. Si autē intendit inducere ad peccatum veniale etiam ꝑ actum pcti venialis: ſic veniale peccatū ⁊ iſto mō ſcandaluʒ actiuū per ſe eſt ſpeciale pctm̄.q2 ex intentione finis ſortitur peccatū rōne ſpālis peccati ⁊ opponitur directe correctioni fraterne.ꝑpter hoc ꝙ intendit̄ ſpāle proximi nocumētū.hec oīa ex Alex.⁊ ri.vbi.ſ̄. ⁊ Tho.ij.ij.q.xliij.⁊ ad illđ Mat.xviij.neceſſe eſt vt veniant ſcandala ⁊c. verū eſt neceſſe niſi hoīes vitam mutent.

¶ Utrū aliqs teneat̄ dimittere aliqđ bonū op⁹ ne ꝓxim⁹ ſcādalizet̄.Rñ.ſm Rica vbi.ſ̄.ar.j.q.ij.ꝙ aut bona opa ſunt neceſſaria ad ſalutē vt ſunt p̄cepta: aut ſūt ſupꝛogatiōis vt conſiliorum ope aut ī genere īdifferētia vt comedere carnes. bibere vinū.retinere tpalia debita repetere.⁊ hmōi.Opa ergo prima non ſunt ꝓ quocūqʒ ſcandalo omittēda.q2 nullus dʒ velle dānationē ſuam ꝓ euitāda illa ꝓximi ſui.Facit.c.ij.đ no.op.nū.⁊xij.diſt.illa.xj.q.iij.inter ꝟba.xxiij.q.iij.§.j.añ ſi.Hic aduerte ſʒ Inn.vt recitat Pa.de renū.in.c.niſi cū.§.ꝑ graui quoqʒ ꝙ ī p̄ceptis iuris naturalis ⁊ euāgelici ē verū hoc ſʒ veritas iuris poſitiui ex cā eſt tēperāda relaxanda ⁊ ꝯtrariū ſtatuenduʒ propter ſcandalum.vt no.de conceſ.prebē.c.ꝑpoſuit.de voto.c.primo.Secunda etiam opera nō ſunt omittenda propter ſcandalum proximi proueniēs ex malitia q2 ꝑ hoc volentib⁹ malitioſe impedire bōa opa daret̄ materia ⁊ occaſio malignādi. Si ꝟo ſcandalū ꝓuenit ex infirmitate ꝓximi vł ignorātia ſic ſunt ad tp̄s intermitteenda.quouſqʒ.ſ. adhibeat̄ ſufficiēs diligētia ad hec. vt ignorās inſtruat̄.⁊ infirm⁹ aliquo modo cō

fortetur vt nõ de bono ope ſcãdalum
ſibi ſumat. nec talis retardatio merito
preiudicat. qꝛ non minuit de pfectione
charitatis: ſed magis diſponit ad au=
gmentuꝫ non tamẽ oĩno ſũt talia pre
termittenda ꝓpter ſcandalum ꝓximi.
Tertia etiã opa. ſ. indifferẽtia quoꝛuꝫ
omiſſo alteri non preiudicat. niſi ipſi
omittenti ꝛ etiã in tẽpoꝛalibus tantuꝫ
ſic ſunt omittẽda de precepto quãdo
ꝓbabiliter ꝓxim⁹ ſcãdalizabitur ex in
firmitate ſcãdalo moꝛtalis peccati. Sꝫ
ſi venialis erit de ꝯſilio. Si aũt ſcãdali
zatur ex malitia vt puta qꝛ oſtẽſum eſt
ſibi ꝙ nõ debet ſcãdalizari. ꝛ modo de
bito ſua ſunt vt nõ ſcãdalizet. ꝛ tamen
vult ſcandalizari qꝛ ſic ꝓuenit ex mali
cia. ꝛ tunc nullum op⁹ eſt pretermittẽ
dũ ꝓpter ſcandalum ex malicia prone
niẽs. Alex. vero in tertia parte ſumme.
c. de preceptis pnie tꝫ ꝙ ſi ſim infirm⁹
ꝛ timeo caſum meũ ex nõ repetitiõe re
rũ meaꝝ potius teneoꝛ vitare ſcãdalũ
meum ꝙ̃ ꝓximi. Similiter ſi ſum perfe
ctus ꝛ repetam debito modo licet ſicut
preponderat bonũ cõmune bono ſpã=
li ſic ꝑpõderat ſcãdalũ cõitatis ꝛ plu
riũ. ſ. diſſipatio pacis ꝛ vtilitatis cõis ꝛ
incẽtinũ delinquẽdi. q̃ oĩa accederent. ꝛ
ſi nõ liceret ſua repetere ꝓpter ſcanda
lũ ꝓximi ſui ſingulare. Adnerte tñ hic
ꝙ lꝫ de iure ciuili nõ ſit curãdũ de ſcã=
dalo qđ põt cõtingere circa pſonã detẽ
toris iniuſte rẽ meã immo liceat talem
occidere quãdo aliter nõ poteſt recupe
rari. vt no. Bar. i. l. furẽ. ff. de ſica. tamẽ
de iure canonico ꝛ in cõſcia ſm Pa. i. c.
nihil. de preſcri. nõ cõſulerẽ bono viro
ꝓ repetitiõe rerũ tẽpoꝛalium aliquid
facere quo veriſiꝉr valde ſua ꝛ hoꝛribi
lia deberent euenire facit. c. ſuſcepim⁹.
de homi. ꝛ in. c. ij. de noui ope. nun. et
c. ſi vero. el. j. de ſentẽ. excom. ꝛ qđ ibi
no. Inno. Si tamen faceret non credo
moꝛtaliter peccaret quando ſcandalũ
prouenit ex malitia.
¶ Sꝫ nũquid quodlibet bonum ſit fa
ciendũ ne proxim⁹ ſcandalizet. Rñ. vt
colligo ex doctrina Alex. in. ij. ij. trac. de
ſcandalo aut bonũ ꝙ expetit ꝓximus
rõnabiꝉr petit. puta qꝛ paup petit veſti
mẽtũ ꝛ hmõi ꝛ tũc ſi ad hoc teneoꝛ aꝉs
de ꝑcepto caſ⁹ eſt clar⁹ ſi nõ teneoꝛ de
precepto ſic debeo ei illud manifeſtare
qũo nõ teneoꝛ. ꝛ qũo rõnabiꝉr illđ nõ
facio. ꝛ tũc ſufficit ꝛ ſi ſcãdalizat ſibi i
putet qꝛ ſcãdalũ ẽ phariſeoꝝ q̃ ſcãda
lizabant. quia diſcipuli nõ lauabãt ma
nus ꝛ tamẽ cũ dñs ſatiſfeciſſet ſcãdalũ
accipiẽtib⁹ dixit ſinite illos ꝛc. Ma. xv.
Si ꝟo non rõnabiꝉr tale op⁹ omitto ſic
ne ꝓxim⁹ ſcãdalizet de moꝛtali teneoꝛ
illđ tacere. facit. c. ij. đ noui op. nu. aut
ꝙ petit irrõnabiꝉr expetit. ꝛ ſic non te
neoꝛ. ſꝫ ſufficit ſatiſfacere pro poſſe ne
ſcãdalizet ex ignoꝛãtia vel infirmitate
ꝛ ſi nõ acceptat iã ſcãdalũ ẽ phariſeoꝝ
ꝛ ſic ſm Aug. exponit illud oĩ petẽti te
tribue. ſ. vel ꝙ̃tũ ad ꝟbũ rõnabiꝉr te ex
cuſando vel ꝙ̃tum ad factũ quãdo rõ
nabiꝉr teneris. et ſic pꝫ qũo dꝫ intelligi
illud facilius ſcandalum naſci pmittit
ꝙ̃ ꝟitas deferat. ſ. veritas vite q̃ com=
prehẽdit omnia ꝑcepta ꝛ cõſilia ve=
ritas doctrine ad ꝑdicãdũ ꝛ ꝟitas iuſ
ſe ad puniẽdũ. qꝛ loquit eo modo quo
ſupra dixi. et adde ꝙ ea q̃ ſunt de iure
poſitiuo ꝑcepta ſunt ꝑtermittẽda quã
do quis ſcandalizat ex infirmitate vel
ignoꝛãtia nõ tamẽ ſimpꝉr ſꝫ ad tp̃s vt
dixi de cõſilijs ſup rogationis. Idẽ dic
de punitione maloꝛum.
¶ Quid de fama vtꝝ ſit defẽſanda ne
alij ſcãdalizentur dic. vt. ꜱ. fama. §. j.

Sciẽtia aliqñ habet p cãm ꝛ
hoc ꝓprie eſt ſcire et
de hoc loqᷓt ph. i libro poſte. et. vj. ethi.
facit. l. ſcire. ff. de legi. ꝛ. c. itelligẽtia. de
ver. ſi aliquãdo ſciẽtia habet p aliquẽ
ſenſum coꝛpoꝛeũ. vt quia ſcio ꝙ habes
caputiũ i capite. qꝛ video. ſcio ꝙ dixiſti
tale verbũ qꝛ audiui. Scio ꝙ tale quid
eſt dulce qꝛ guſtaui eſt durũ vel molle.
qꝛ palpaui. ꝛ talis ſciẽtia requiritur in
teſte. ff. de te. l. teſtiuꝫ fides. ꝛ. iij. ꝛ. q. ix.
teſtes. Credulitas tꝫ mediũ inter ſcien
tiã ꝛ neſcientiam qꝛ nec in totali igno=
rantia cadit credulitas nec in ſciẽtia vt

nota.ff.de iur.⁊ fac.igno ſuper Ru.et Bar.in.l.admonēdi.ff.ð iure iur.⁊ qð not.glo.in.c.ij. de teſt.lib.vj.

¶ Cui ſcientie eſt inſiſtendū.Rñ ꝙ clerici ⁊ eccleſiaſtice perſone debēt inſiſtere illi ſcientie que eſt neceſſaria circa ſuū officium.Religioſi vero que ſibi eſt precepta vel prohibita vel de iure aut per regulam.Curam animarum habētes aut cōfeſſores circa caſus cōſciētie debent inſiſtere.⁊.ſic de ceteris.Clerici tamen ⁊ religioſi poſſunt intēdere ſciētijs triuialibus que ideo triuiales dicūtur quaſi triuiū.qꝛ triplex eſt via ad idem.ſ.eloquētiā que ſunt.grāmatica dialectica ⁊ rhetorica.⁊ ſic itellige.c.j.⁊.c.quia nō nulli.de magiſtris non tñ ad voluptatē.ſ; vt ſciāt diſcernere verū a falſo.xxvij.diſt.§.cur ergo.multo magis i ſacra ſcriptura theologia ⁊ iure canonico nec non in philo.naturali ⁊ morali.xxxvij.di turbat.⁊.c. q ð mēſa ⁊.c.ſi quid viri.⁊.c.relatum in fin.In ſcientijs vero quadriuialib⁹.ſ.ariſmetica.muſica.geometria.et aſtrologia nō credo debeāt intēdere.excepta muſica.qꝛ taels ſciētie l; in ſe contineant veritatem ſm.hie.non tamen ducunt ad pietatem.xxxvij.di.ſi quis grāmaticā.immo habet maxime aſtrologia multū curioſitatis ⁊ aliquando noxie vanitatis.Leges aūt ⁊ phiſicam poſſunt ſimiliter audire niſi ſint religioſi vel ſacerdotes.vel habētes ꝑſonatus.ſeu dignitatē.ſeu curā animarū.vt.ꝫ.excōicatio.viij.caſu.vj.⁊.vij.Sunt tamē inexcuſabiles apud deū q ꝑfatis ſciētijs intendētes que eis ſunt neceſſaria vel ad eorum officium ignorant.xxxviij.diſt.que ea.Et que ſcientia requiritur.dic ꝙ ſpecialiter a quocūq; exigitur illoꝝ preceptorū ⁊ prohibitionū cognitio que ad eū ꝑtinent vel ratione officij.aut ſtat⁹ aut alio modo.chriſtiani autem cōiter tenentur ſcire que pertinēt ad fidē quedā explicite ⁊ quedam implicite vt.ꝫ.Fides.§.vj.Et propterea Aug.i.c.vos ante omnia.de cōſec.diſtin.iiij.dicit.ꝙ patrini debent docere quos tenuerūt in baptiſmo ſymbolum ⁊ oratione dominicā.Unde ex dictis in.d.§.vj.p; ꝙ parentes q non docent filios ⁊ filias ſe ſignare dicēdo.In nōie patris ⁊ filij et ſpirit⁹ ſancti.Amen.⁊ Credo paruum ⁊ decē precepta legis.⁊ pater nr̄ videntur peccare mortaliter qñ omittūt ex negligētia.eos docere vel doceri facere ſi poſſunt ſimilr̄ nō excuſāt a mortali qui neſciētes talia nō adiſcūt ſi poſſūt cū ſint neceſſaria ad ſalutē.Aduerte tamen ꝙ quis poſſit ſcire precepta putaſi iterrogat.adorat deos alienos eſt cōtra preceptū.reſpōdere ſic ⁊ id eſt de alijs.Uñ tali ſufficit licet neſciat ordinate dicere Et idē poſſet dici de aliquo q neſcit.Credo paruū.tñ ſi interrogaret de⁹ eſt vn⁹.Reſpōderet ꝙ ſic ⁊ ꝙ creauit oīa ieſus xp̄s eſt ei⁹ filius ⁊ ſic de ceteris.Rñderet ꝙ ſic.ꝙ ſufficeret ſibi l; neſciret prefatū Credo.Et idē diceré de pater noſter.qð quādo quis ſit ꝙ eſt orādū ⁊ petēda ſal⁹ ⁊ gratia ⁊ remiſſio peccatoꝝ ⁊ hmōi l; neſciret dicere pater noſter ꝙ excuſaret.l; cōſulēdū ſit omnibus.vt potius tā pater noſter ꝙ̄ Credo adiſcant.

¶ Que ſciētie poſſunt doceri alijs a predictis vide.ꝫ.magiſter.§.ij. 2

Schiſma

Schiſma ꝓpe ⁊ ſtricte ē illicita diuiſio ꝑ iobedietiā vnitate ecclie facta.xxiiij.q.iij.iter chiſma eſt ð ſchiſma.⁊ ad ſucciden dos.li.vj.⁊ hoc eſt aliqñ cū hereſi.vt in grecis q ab vtilitate ecclie ſe ſeparauerūt.Aliquādo ſchiſma eſt ſine hereſi ſicut ſunt illi qui credūt romanā eccleſiā nec aliā volūt cōſtituere ſed eā credunt eſſe apud ſe.vt cōtingit quādo duo vl̄ plures cōtendūt de papatu.Aliquādo Schiſma accipit large.ſ.cū qui ꝓpriū epm̄ eijciūt ſedem epiſcopalē ſibi vſurpantes ⁊ preſbyteros ſibi ordinantes Schiſma.iij.accipitur largiſſime ⁊ ſic ſchiſmatici ſūt oēs q ſunt i pctō mortali.qꝛ ſunt extra charitatē.c.audi.j.q.iij.Hoc no.Inn.in.c.j.eo.⁊ ſequit Pan.in.d.Rub.eo.ti.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ ſchiſmatic⁹

nō poteſt teſtari no. Bart.in. l.ſi.col.ij.i pun.℣.ſecūda cōcluſio.eſt.C.ſi a nō cō= pe.iudi.ꝛ ꝙ nō pōt eligi in papā vł epz nec eligere:vt per.bald.in trac.ſciſ.quē poſuit in rubrica.C.ſi quis aliquē teſt. prohi.

1 ¶Utrū oēs ſciſmatici ſint excōicati.rñ. Pa.in.d.Rub.ꝙ proprie ſciſmatici cum hereſi.clarū eſt ꝙ ſic.c.excōicam⁹.de he re.Sed ſine hereſi ſciſmatici ꝓprie non ſunt excōicati vigore.c.j.eo.ti.ſʒ vigore c.licet.de elec.vbi dr ꝙ gerēs ſe pro pa= pa cum nō ſit oībus ſibi adherētibus excōicationi ſubiaceāt. ꝛ ſic ſunt excom municati ipſo iure. Limita tñ Pa.in.d. Ru. verū in caſu vbi nō cadit ꝓbabilis error vł ignorātia.Ubi aūt qō foret du bia.ꝛ maxime ſi cōſtiterit in facto intri cato ꝛ lōgeuo ꝓut euenit in ſciſmate ꝓ terito.tūc putarē oēs euitarī excōicatio nem ꝛ pctm̄.l.regula.ꝛ.l.ij.ff.de iur.et fac.igno.ꝛ in.c.apłice.de cle.excō.mini. ꝛ in.c.vt animarū.de cōſt.li.vj.dū tñ in voluntate habeāt ſemper adherere ve ro pape qñ per eccleſiaʒ.vel alio modo cōſtaret de veritate.Schiſmatici vero large non ſunt excōicati niſi per violē tiam factam epo ꝛ hmōi alias;non nec ſchiſmatici largiſſime.

2 ¶Utrum emens rem eccleſiaſticā aut alio mō acquirēs.eā ſciſmaticis ꝓprie ſit excōicatus.Rñ.ꝙ ſic vt in.c.j.eodem ꝗuis alias occupās rem eccleſie nō ſit excōicatus.c.ꝯqueſtus.de foro;compe.

3 ¶Utrū tenens beneficiū eccleſiaſticum a ſciſmatico ſibi ꝯceſſuʒ.vel conſentiēs ordinatiōi facte per eundē ſit excōica= tus.Rñ.ꝙ ſic vt in.d.c.j.Sed hoc intel ge in ordinatiōe quo ad executionē ſm gl.ꝛ Pa.in.di.c.j.qꝛ ordo bene cōfertur ſi forma ſeruet ſʒ non executio ſi ſcien= ter tali recipiatr.ſi vero ignorāter Inn. tenet ꝙ etiā executio ꝯfertur.ſʒ ho.tʒ ꝙ verū eſt ꝙ executio ꝯfertur ꝗdiu ē oc cultus.ſʒ poſtꝗ fuerit patēfactus req= ritur diſpenſatio.iſtud eſt tutius.

4 ¶Sʒ quis diſpēſabit cū tali.Rñ.Pa.in c.ſi.ꝙ in epiſcopatu ſol⁹ papa.c.qꝛ di= ligentia.de ele.Multo magis ſi dignitas ſit ēpta.vt in.c.cū venerabili.de cō= ſuet.In alijs vero ordinib⁹ diſtingue. Aut receſſit ſciēter vel ex ignorātia craſ ſa aut ſupina a tali ſciſmatico.ꝛ ſic ſol⁹ papa.Aut ex ignorantia ꝓbabili.et ſic ēpˢ diſpēſare pōt vt in ſili dr.i.c.j.ꝛ.ij. de ordine ab epiſc.qui re.nō tñ ab illo epo qui eum ordinauit ꝗuis poſtea re= dierit ad vnitatē vt no.gl.in.d.c.ſi.

¶Utrum cōtract⁹ alienationis fact⁹ in vtilitatē eccleſie teneat.Rñ.ꝙ ſic.vt tʒ gl.in.d.c.j.alˢ non. 5

Scriptura

aliqñ dr a po cha vł apodixia ꝛ hec ſit iter partes. Aliquādo dr epła ꝛ hec ē q̄ mittitur ad abſentē ꝛ cōiter dr lr̄a miſſiua:Aliqñ dr liber tōnū ꝛ hec ē quē cōiter ſolent facere exercentes talē arteʒ ſeu boni ꝛ curioſi pfeſſami.Aliqñ dr publica ꝛ h ē q̄ ſit a publica ꝑſona. ſcʒ notario cū publicis ſolēnitatib⁹ req ſitis aliqñ dr autētica ꝛ hec eſt illa q̄ ad ſui validitatē non requirit aliud.Qño aūt faciat fidē.Uide doc.maxime. pa. in.c.ſcripta.de ſi.inſtru.ꝛ in.c.j.e.ti.ꝛ in c.poſt ceſſionē.de probati.ꝛ ibi dicit ꝙ ſcripturā ſigillata aliquo ſigillo auten tico cum ſubſcriptione duorum vel triū plenam fidem facit. aduerte ꝙ vbi.ius ſcriptura exigit ſi non extant prabablē qui ſtat pro ſolennitate ſʒ Inn.in.c. in notuit.de eo qui fur.or. fu.ꝛ iō clericus probare habet ꝙ ſit clericus ſi ſcriptu= rā nō habet.no.Pa.in.c quoniam con= tra de probati.

☞ De cōtentis in hoc ℌ. vide notata in ℌ.lr̄a.vbi multa q̄ hic cōueniunt dixi,

¶Utrū ſit danda fides ſcripture antiq rū.Rñ.Pa.i.c.cū cauſam.de ꝓba.ꝙ ſic ꝛ no.Bar.i.l.j.ff.ſi cer.pe.no.gl.i.c. iter dilectos.de ſi.inſtru.Quod limita verū quādo non tractatur de magno dāno. Idē dic de ſcriptura in lapide. ꝛ diffu= ſe.vide pa.vbi.s.de hoc.

Scurrilitas.

differt a ſtul tiloquio ſʒ Alex.ſecunda ſecunde ti.eo. qꝛ ſcurri litas refertur ad laſciuiam affectionis. ſtultiloquium vero ad indiſcretionem

rōnis: poſſunt tñ coincidere ⁊ inuicē cōuenire ⁊ ſemper eſt peccatū ꝓprie acceptū ⁊ filia luxurie. Sumit tñ aliqñ ꝑ vrbanitate ſermonis ⁊ hoc iproprie. ⁊ tūc ſi adſit finis debitus vt cōſeruatio amicitie bone vel remotio triſticie vel accidie nō eſt peccatū: dūmodo nō fiat per verba turpia. Si aūt fiat per verba turpia vel inutilia ⁊ tantū riſum inordinatū ꝓuocātia peccatū eſt: ⁊ ſic ad ephe. v. Nō nominet in vobis turpitudo aut ſtultiloquium aut ſcurilitas que ad rē nō pertinet. i. nullius vtilitatis. Et magis peccant q̄ tales audiēdo ſuſtinent cum ſint autores ſceleris.

Secretū qñ q̄s dȝ reuelare. vide cōfeſſio delicti. in pri. ⁊ cōfeſſio vlti. ⁊ familia. §. vij. ⁊. viij.

Seditio eſt tumult⁹ ad pugnam vt dicit glo. ij. Cor. xij. differt a bello ⁊ rixa. q2 iſta importāt mutuā impugnationē i actu Sȝ ſeditio pōt dici ſiue hmōi ipugnatio ſit in actu ſiue ſit ꝑparatio ad talē pugnā. Item q2 bellū ꝓprie eſt ꝯ hoſtes extraneos q̄ſi multitudis ad mltitudinē. Rixa aūt eſt vnius ad alterū vel paucorū ad paucos: ſȝ ſeditio proprie eſt inter partes multitudinis vni⁹ inter ſe diffidētes: vt cū vna pars ciuitatis excitat ad tumultū ꝯ aliam. differt tñ a ſciſma: q2 ſciſma contra vnitatem ſpiritualem hec contra temporalem.

1 ¶ Utrum ſeditio ſit peccatum mortale Rñ. ꝙ ſic ex gñe ſuo. vt pȝ. ij. Cor. xij. ⁊ nedum in eis qui ſeditionem procurant ſȝ ēt in ſequacibus talium ⁊ tenētur de omni damno inde ſecuto. Idem dico de tenentibus parcialitatem. concor. Tho. ſcda ſecunde. q. xlij.

2 ¶ Utrū perturbās regnū tirāni ſit ſeditioſus. Rñ. ꝙ nō q2 tale regnū nō ordinat ad bonū cōe ſȝ ad bonū ꝑuaū vt dicit phil. iij. pol. ⁊. viij. ethi. ⁊ iō nō hȝ rationē ſeditiōis talis ꝑturbatio. imo eſt laudādus q̄ multitudinē liberat a tirānica ptāte. niſi forte qñ ſic inordinate ꝑturbaret ꝙ mltitudo ſubiecta mai⁹ d̄trimentū pateret ex ꝑturbatione cōſequēti q̄ȝ ex tirannica dominatione. Idē dic de oī reſiſtente ſeditionis.

Senſualitas inordinata qñq3 ē ſine oī culpa. q2 etiā aliqū vitari non pōt ⁊ tunc ē qñ volūtas nō ē cā illi⁹ deordinationis nec ꝯmittēdo nec omittēdo nec añcedēter nec comittāt vt cū corp⁹ calefacit ſine aliqua apprehēſione mētis ⁊ hmōi. Qñq3 eſt cū pctō veniali. ⁊ tūc eſt qñ talis inordinatio inſurgit in ſenſualitatē ꝑ negligētiā volūtatis. Qñq3 eſt cū pctō mortali qñ. ſ. eſt ꝯ actū ꝓhibitū vt inſurgens ex voluntatis iperio deliberato vt retēta ⁊ acceptata ſicut ē in cogitatiōe moroſa. ⁊ fortius i deliberata hec ex Ric. in ſecūdo ſententiarū.

¶ Quis eſt proceſſus tentatiōis ⁊ delectatiōis qui icipit a. ſenſualitate. Rñ. ꝙ iſte. Nā prio delectabile offertur ſiue ꝑcipit. ſecūdo delectatio aduertit. Tertio in id ad quod delectatio trahit conſentit. Primū eſt ſenſualitatis. ſecūduȝ inferiores rōnis partis q̄ hȝ dijudicare interiores mot⁹ qd̄ nō eſt partis ſenſitiue diffinire ꝟo an delectatio ſit āplectēda vel refutanda eſt ſuperioris ꝑtis rationis. Cōtingit aūt delectari ad apprehēſionem delectabilis. ante aduerſionē delectatiōis ⁊ hec eſt ſenſualitatis ⁊ eſt pctm̄ veniale vel nullū vt dixi.

Sentētia ꝓprie ſm̄ Hoſt. ⁊ tan. eſt iudicialis diffinitio q̄ ꝯtrouerſijs. finē iponit ꝓnūciatiōe cōpetēti iudicis ꝯdennationē vl' abſolutionē cōtinēs. ff. d̄ ſen. ⁊ re iudic. l. j. extra. eo. c. ij. Ex q̄ pȝ ꝙ excōicatio ⁊ interdictū iproprie dr̄ ſnīa q2 excōicatio proprie nō eſt. ſnīa. q2 ſnīa fineȝ iponit vt. xj. q. iij. ſummopere ⁊ no. gl. ij. q. vj. biduū. ſed non excōicatio. ſed eſt pena. xj. q. iij. nemo. xxiiij. q. iij. corripiantur de ſen. excō. ſacro. Se. in. c. vt aiarū. de cōſti. li. vj. concludit ꝙ ꝓprie non eſt ſnīa. ⁊ in ſtatutis vbi ſit mentio de ſnīa nō veniret excommunicatio. eſt em̄ ſnīa interlocutoria cum oīs vox iudicis ad cām faciens poſſit dici ſnīa. facit gl. in auten. de litig. §. ſi pēm. ⁊ gloſ. ij. qō. vj.

§. diffinitiua

§.diffinitiua.ꝛ ideo per viam iudicialē non pōt ferri die feriata.

1 ¶ Quotuplex eſt ſententia. Rñ. duplex. Pria d̄r interlocutoria. Scḋa diffinitiua. Interlocutoria ſnīa ē iudicialis declaratio ſuper aliquo ſummarie ius tribuēs inter ptes dicta a mō proferendi q2 quaſi loquēdo īter ptes ſine aliqua ſolēnitate fert̄ de ſen.ꝛ re iu.c.ꝙ ad cōſolationē.ij.q.j.i ſumma. ꝛ eſt ſemiplena ſnīa q̄ fertur inter principiū cauſe ꝛ finē.nō ſup principali. ſed ſup incidētibus qſtionibus vel emergētibꝰ de app. c.ſignificātibꝰ ꝛ de teſti. ſignificauit.el. j.ꝛ de offi.deleg.c.cū olī3.ꝛ ꝙ nō ſit plena diffinitio p3.ff.de arbi. l. qualē. Uñ q̄ eam tulit pōt reuocare etiā poſt decēniū ſiue ſit iudex ordinariꝰ.ff.de ſent.ꝛ re iu.l.qđ iuſſit.ſiue ſit delegatꝰ de ap. c.cū ceſſante. ēt ſi fuerit appellatū ſm Arch.vbi.s.ꝛ cōiter doc.i.d.c.cū ceſſante. Et hoc verum niſi appellationi detuliſſet vt in.c.cū appellationibꝰ. de app. li.vj.vel niſi pars feciſſet expēſas ad pſeq̄n.appellationē.ff.de condi.ob.cām l.ſi pecuniam.in prin.ſi tñ. vellet ſibi de eis ſatiſfacere poſſet reuocare đ appel. c.interpoſita.§.illđ deniq3. Silr̄ dic de arbitrio iuris a quo pōt appellari. d.l. qualē. Dicit ēt glo.in aut.de here.ꝛ falci.§.illud.in ver.de cetero.ꝙ quodlibet pceptū factū per iudicem vel eius nunciū d̄r ſnīa īterlocutoria. Diffinitiua ſnīa d̄r q2 per eā principalis qđ diffinit extra de ſen.ꝛ re iud.c.ij.ff.e.l.j.cui per eundē iudicem nō poteſt aliquid addi vel minui.nec mutari detrahi aut reuocari poſtq3 lata ē.d.l. qualē.nec a delegato q2 functꝰ eſt offō ſuo de off.dele. in lr̄is nec ab ordinario niſi ſit ꝯtra ius conſtitutionis.de ſen.et re iud.c. cū inter.niſi p bñficiū reſtitutionis extra eo. caſibꝰ cū bertol.fallit hoc in. vj. caſibꝰ in quibꝰ ordinariꝰ pōt. Primo. ſi nulla eſt vel anullāda pp̄ter errorē facti retractare poteſt.xxv.q.ix.§.j.ſm Jo.C. qūo ꝛ qñ iudex.l.ſi p̄ſes ꝛ.l. ſi vt ppōnis.itē ſcḋo pōt iudex ordinariꝰ retractare in multa q̄ pp inopiam eſt remittēda.C.de mō mul.l.fi.i fi.ff.de of.p̄ſi.l. illicitas.§.fi. Itē.iij.i fructibꝰ ꝛ expēſis ꝛ alijs acceſſorijs ꝯſimilibꝰ in quibus eadē die pōt ſuppleri nō tñ minui ſic intelligitur.ff.de ſen.ꝛ re.iu.l.paulus.rñdit. Itē.iiij.ſi aliq̄s abſens ꝯdemnatus veniat adhuc iudice p tribunali ſedēte. ff.de reſti.i integ.l.diuus ꝛ.d.c. cū Ber. §.poſtmodum. Item. v. rōne publice vtilitatis. tex. eſt.ff. de decre.ab or.fa.l. qđ ſemel. Itē.vj. vbicūq3 vertit picul̄ū aīe ꝛ de errore ſit fides đ ſen.ꝛ re iu.c. inter ceteras.de cōſue.c.ff.de preſcri.c. quoniā.princeps tñ pōt ſemper qñ voluerit reuocare mutare. ꝛ corrigere de reſti.in integ.ca.ex literis.

¶ Utrū i oī ſnīa ſit ordo iuris ſeruādꝰ 2
Rñ.ꝙ ſic ꝛ diffinitiua ſi ſit lata cōtra ordinē ſubſtātialē iudiciorū vt eſt citatio. inducie.litis cōteſtatio ꝛ teſtiū receptio nulla eſt ip̄o iure.intelligo ſi petantur inducie.xvij.q.iiij.vxor. Si vero contra ordinē q̄ nō eſt de ſubſtātia t3. ꝛ đ hoc in.d.c.biduū. Interlocutoria ꝟo bñ t3 l3.peccet ꝯuiter q̄ tulit ſine ordīe iuris ipſam et aliqñ eſt ſuſpenſus vt in ſnīa excōmunicatiōis.in.c.j.de ſen. ex. li.vj.

¶ Qualis d3 eē ſnīa diffinitiua. Rñ. abſolutoria vl̄ ꝯdēnatoria.d.§.diffinitiua. C.de ſen.ꝛ īterlo.om.iudi.l.iiij.certa vt ff.đ ſen.ꝛ re iu.l.j.i ſum. pura vt.ff.quādo app.ſit.l.j.§.biduū.ꝛ. d.c.biduū.aduerte tñ ꝙ conditio eſt intrinſeca. puta cōdēno reū ſi actor pbauerit ꝙ t3 in d.c.biduū.ꝛ ibi glo.ꝛ Bart. in. l.a diuo pio.§.in venditione. ff. de re iudi. Secus ſi conditio eſſet extrinſeca vt condemno te ſi papa venerit ꝛ vide glo. et Bald.in.l.cum iudex.C.de ſen. ꝛ interlo.om.iudi.et iuſta debet eſſe ſuper omnia. 3

¶ A q̄ pōt dari. Rñ. ab eo qui habet iuriſditionem ordinariā vel delegatā vel per compromiſſum. 4

¶ Qño debet dari ſnīa diffinitiua. Rñ. ſedēdo nō i pedibꝰ ſtādo. al̄s eſt nulla c.ꝛ ſi ſnīa.§.fi.e.ti.li.vj. Itē partibꝰ pñtibꝰ vel cōtumacibꝰ in ſcriptis recitare al̄s tā ſolū in ſcriptis dando ſine reci

tatione eſt nulla.C.de ſenten.ex pic.re
ci.l.j.ſilr ſi non recitet in ſcriptis.l.vl.C.
ꝺ ſen.ex pe.reci.ꝛ.ꝺ.c.ſi ſnia.fallit i bre
uibꝰ ꝛ cauſis viliū perſonaꝝ. C. ꝺ ſen.
ex pi.re.auſ.niſi itē in cā matrimoniali.
Itē qn̄ de partiū cōſenſu ꝓcedit.no.ij.
q.j.c.in primis p archi.ꝛ Jo. Itē ipſi q̊
dat ſniam debet ipē legere ſeu recitare
niſi ſit ep̄s aūt aliꝰ illuſtris. ꝺ.c. ſi ſnia.
ꝛ.C.ꝺ ſen.ex pi.reci.l.ij.ꝛ.ij.q.vj.aſirio
rū.§.ille.in fi.multa eſſent videnda.ſed
qꝛ nihil ad nos omitto breuitatis cā.
Sꝫ tu vide ſi plꝫ Ho.in ſumma eo.titu.
Directio iuris.ꝛ ſpec.q̄uo in mltis caſi
bus ē nulla quomodo ānullāda quo
modo exequēda. ꝛ quomodo trāſit in
rem iudicatam.
6 Utrū religioſi ligētur ſententijs ſuo
rū p̄latoꝝ extra locū eoꝝ.rn̄.Jnn.i cle.
dudum.de ſepul.ꝙ nō.ꝛ vr̄ ſequi opin.
Laudi.ꝛ Hoſtiē.in.c.cū illoꝝ.de ſen.ex.
Car.vero in.ꝺ.cle.dudū.dicit hoc dictū
ꝓcedere quo ad cōtētioſam iuriſditio
nē qꝛ nō pōt ponere ſedē quis i alieno
territorio de offi.ordi.c.cū ep̄s.lib.vj.ſꝫ
reſpectu ſnie volūtarie iuriſditionis et
ad quas non procedit in forma iudicij
verior eſt ſnia alioꝝ q̊ tenent ꝙ ligan
tur de offi.leg.nouit ꝛ plꝫ mihi ꝛ etiam
quo ad contentioſam iuriſditionem in
monaſterio ſuo qꝛ dicit Pa.in.ca.cum
cōtingat.de fo. cōp. Monachꝰ vbicūqꝫ
eſt ſemper de iuriſditione abbatis quē
vice dei ſup caput ſuū impoſuit. xix. q.
iij.Statuimuꝰ de elec.c.ſi religioſus li.
vj.ꝛ fictione iuris ſemper eſt in clauſtro
vt not.Jnno. ꝛ Abb.in di. cap.cum il
lorum.ꝛ Arc. in.c. vt periculoſa.ne.cle.
vel mo.li.vj.facit quod. ꝫ. dixi excōica
tio.ij.§.x.ꝛ.xj.
7 Utrū ſententia duret poſt mortē ſen
tētiātis.Rn̄.Pa.i.c.a nobis.el. j.de ſen.
exc.ꝙ aut hꝫ cauſam ſucceſſiuā ſiue eſt
ad effectū ꝓducēdū puta interdicit ali
cui artē ſuā ſeu officiū ꝛ tunc ſi eſt cum
cauſe cognitiōe lata durat. vt in. l.j.C.
de poſtu.ꝛ ſic intellige.l. j.§.ſꝫ verbē. ff.
de offi.p̄fec.vrba. vbi ptꝫ qꝺ p̄fectꝰ pōt
in ꝑpetuū aliquē p̄uare offō aduocatio
nis.licet ipē ſit tꝑalis. Si vero nō eſt la
ta cū cāe cognitione ꝛ ſic nō durat ꝛ ſic
loquit.l.fi.ff.de pe. Si aūt ſnia eſt q̊ ad
effectū ꝓductū. puta qꝛ vinculū iniecit
tpe ꝓlationis.ꝛ ſic durat ēt poſt mortē.
Exēplū in excōicatione vel publicatiōe
bonoꝝ qꝛ niſi abſoluat̄ ſp erit excōica
tꝰ vt in.c.vnico.ꝺ maio.ꝛ obe.li.vj.facit
c.paſtoralis.§.j.de offi. or.Quomō etiā
ſnia extēdat effectum extra territorium
habes .ꝫ.pena.§.xxiij.
Utrū ille ꝓ quo data eſt iniuſta ſnia 8
poſt cognitā iniuſticiā teneat̄ reſtitue
re q̊cq̊d habuit.Rn̄.Pa.in.c.j.de cōceſ.
p̄bē.ꝙ ſi eſt declaratiua ſic tenet̄ alr nō
ſaluabit̄ qꝛ talis ſnia nō aufert directū
dn̄ium vt no.i.l.iulianus.ff. de cōdi.in
debi.nec alteri accreſcit ius.vt no. Jn.i
c.qꝛ plerīqꝫ. ꝺ imu.ec.tn̄ eſt declarauit
ad eū ꝑtinere.l.ſicut.§.ſꝫ ſi q̄rit̄.ff.ſi ſul
vē.c.forus.de ver. ſi.Et ꝺr declaratiua
ſp qn̄ iudex inter ligantes ſniat ad iſtū
vel ad illū ꝑtinere ſiue dari debere. Si
aūt ſnia eſt p̄uatiua puta cū aliq̊s pri
uat̄ bn̄ficio eccl'iaſtico: ꝛ concedit̄ alte
ri.talis cui cōceſſum fuit nō tenet̄ reſti
tuere lꝫ cognoſcat poſtea iniuſtā ſniam
fuiſſe.qꝛ ex quo nō appellauit vr̄ renū
ciaſſe ꝛ iō cū vacaret potuit iſti concedi.
Uide ꝓ hoc bonā gl.inſti.de offi.iudi.l.
fi.ꝛ per Cy.in.l.j.C.cōia vtriuſqꝫ iudi.ꝛ
per Bar.in.l.pōpo.ff.de acq̊r. here. ꝛ p
Jo.cal.i.c.ꝑpoſuit.de ꝯceſ.p̄bē. Quod
quidē limito niſi talis fuerit in cā iuſti
cie.Item ſecundo niſi ſint alia a bene
ficijs eccleſiaſticis . vt puta res tempo
rales alterius quia ſic in foro aīe tene
retur.vt not.Jnno.in.ꝺ.c. quia plerīqꝫ
niſi poſt ſniam tempore debito bona ſi
de preſcripſiſſet.

Sepultura eſt poſſeſſio ſi
ue terra vbi ali
q̊s ſepeliendꝰ eſt vt ꝺr locꝰ cōcauus in
loco eccl'iaſtico vel cimiterio factus in
quo corpꝰ catholici conquieſcit.Un̄ ſi
talis poſſeſſio ſeu terra ſeu quodlibet
aliud vas pro ſepeliēdo ſit per ep̄m ſeu
de eius autoritate ad ſepulturam de
ꝑputatū ſic eſt locus religioſus ſiue ibi

ſit aliqs ſepult⁹ ſine nō ⁊ vēdi non pōt de ſepul.c.abolēde.⁊.xiij.q.ij.q̄ſta ē.⁊.c. poſtq̄.⁊.c.pcipiēdū.Si aūt autoritate epi talis terra ſeu loc⁹ nō eſt ad ſepulturā deputat⁹.lʒ ibi ſit aliquis ſepult⁹ nō ppterea eſt religioſus ſm canones vt no.Inn.i.d.c.abolēde.facit.c.ad hec de relig.do.⁊ qđ ſupra dixi.Religioſus locus.Uēdi tamē nō pōt vt in.d.c.queſta.⁊ poſtq̄.licet aliud ſit ſm leges qꝛ religioſus dicit.ff.de reli.⁊ ſump.fu.l.ij.Aliqñ dicit ſepultura terra deputanda ſeu locus deputandus ſepulture ⁊ hoc vendi poteſt.xij.q.ij.aurū.

De hic notatis et ꝙ ſepultura pōt eſſe vbiq̧ qꝛ domini eſt terra ⁊ plenitudo eius.xiij.q.v.vbicunq̧ no.i.c.ſacrū. de ſepul.ſlo.i rubꝛ.ff.de reli.⁊ ſump.fu. et.Bar.cepo.de ſer.vꝛ pred.c.ſi.i ſi ⁊ nō debet denegari ꝯis criminis mortuis lite pendente.l.j.§.quotiēs.⁊ ibi Jo.de imo.ff.de iniur.quod verū eſt ſm Bal. i.l.j.col.j.ver.ſicut primo igit pars.C. ex delic.defunc.cum licentia iudicis cō demnātis.

1 Sepultura aliquando accipitur pro officio ꝙ impeditur ſepeliendis ⁊ talis ſepultura vendi nō poteſt clericis qui habent beneficium ratione cuius tenētur:puta quia ſacerdos parochialis et huiuſmodi.immo ſimoniam committerent ſi venderent.j.q.j.dictū.xxx.q.ij. precipiendum.⁊ in.c.eccleſiaſtico.⁊ de ſimo.cū i eccckie.licet clerici petere nō poſſint laici tamē tenent ad laudabilē conſuetudinē ſeruandam ⁊ videtur ꝙ niſi ſeruent peccent mortaliter.argu.c. ad apoſtolicam.de ſimo.⁊ ita credo niſi ex aliqua rationabili cauſa deſiſtant. alij autem clerici qui ad tale officiū nō tenentur ratione beneficij potuerūt vēdere nō quidem officium.ſed laborem ſuum qꝛ nō tenentur de ſuo facere hoc ar.c.charitatē.xij.q.ij.ꝺ pſcri.cū ex officij.⁊.d.c.abolende.

2 Ubi debet eſſe locus ſepulture.Rñ. ſecundum.Inn.i.d.c.abolēde.ꝙ apud eccleſiam conſecratam.quia cum cōſecrari debeat vt i.c.ſicut.xvij.q.iiij.Ideo ad locum non conſecratum non poteſt accedere.de conſec.ec.vel alta.c.eccliā. li.vj.pōt tamē etiam eſſe remotus propter fetorem.

3 Quis hʒ ius funerandi.Rñ.ſm Inn. i.c.j.de ſepul.ꝙ nō oīs ecclia ſʒ ſolu illa q̄ hʒ pplm vel cui ex priuilegio eſt conceſſum.⁊ hoc de iure canonico.Sed de iure ciuili cōpetit oib⁹ qb⁹ ineſt ius inferēdi mortuos vt.ff.de mor.iſe.p totū. Aduerte hic ꝙ pactū factū cū rectore ecclie circa ſepulturā nō recipiendā vʒ ēt factū ab his qb⁹ a ſede aplica conceđ libera ſepultura.c.pactū.ꝺ pa.li.vj.

4 Utrū habētes ius funerādi poſſint intrare alteri⁹ parochiā ⁊ p ſe accipe funus.⁊ alia conſueta facere.Rñ.ꝙ ſi habēt ex priuilegio pape vt habeāt liberā ſepulturā.ſicut ſunt minores ⁊ p̄dicatores.vt cle.dudum.de ſepul.ſic poſſunt etiā nō obſtāte ꝯdictiōe epi vel curati. ⁊ etiā nō obſt.ſtatuto qđ excōicat intrātes alienā parochiā vt not.Old.cōſil. cccxiij.⁊ ſequit.Ge.in.c.vt alaꝝ.de conſti.li.vj.⁊ do Car.in.d.cle.dudū.Jo.de lig.ibidē.⁊ patet in.c.cū liberū.⁊.c.preſentia.de ſepul.Ratio qꝛ cōceſſa.libera ſepultura cōceſſum eſt iter eūdi ad capiēdū fun⁹.ſicut in ſili dicit lex qñ concedit hauſt⁹ aque videt ꝯceſſuʒ iter ad illud.ff.de ſerui.ru.p̄di.l.iij.§.pe.⁊ vlti. ⁊ facit qđ dixi.ſ.Libere.Si ꝟo nō ꝯcedit libera ſepultura:ſʒ.th ſepultura ſic domi.Ant.tʒ ꝙ etiam poſſunt.Ri.de ſenis tʒ ꝙ nō.Sʒ iſtud Ge.in.d.c.vt alarū.dicit pcedere vbi cōcedit ſolum qđ poſſint recipere eligētes ſepelire apud eos.Sʒ ego teneo qđ nō poſſunt ſine licētia curati vel epi niſi habeāt liberam ſepulturā:qꝛ de duab⁹ ſeruitutib⁹ vna ſublata remanet altera dicit gl.magna in.c.omnis vtriuſq̧ ſexus.de pe.⁊ re.

5 Quis poteſt eligere ſepulturam.Rñ. quod omnis fidelis ⁊ qui habent liberū arbitrium.⁊ etatem legitimam ſcilicet quod ſit pubes quāuis ſit in poteſtate patris tamen poteſt eligere ſine cōſenſu patris.c.licet.in p̄ncipio.de ſepultu. li.vj.Impubes vero ⁊ qui nō eſt com-

pos ſue mentis eligere nõ põt ar.c.vlti. de ſuc.ab inteſta.

6 ¶Utrũ religioſus poſſit eligere ſepulturã.Rñ.ꝙ ñ.niſi qñ extra monaſteriũ moꝛit.ad qđ cõmode deferri nõ poſſet. qꝛ tũc põt eligere ſepulturã vbi placet c.religioſi.eo.ti.li.vj.

7 ¶Utrũ ſeru⁹ ſimiliter poſſit.Rñ.ſꝫ do. Pe.de pa.in tractatu de quarta canonica poꝛtiõe eccľie ꝓchialis ꝙ ſic ſi eſt pubes.Si vero eſt impubes eliget dñs Ita.no.Jo.in.c.de vxoꝛe eodem.

8 ¶Utrũ qs poſſit eligere ſibi ſepulturã in loco min⁹ religioſo ꝙ̃ ſit loc⁹ ibi de iure deberet ſepeliri.Rñ.olí fuit diuerſitas:hodie clarum eſt ꝙ ſic per.c.eum quis.eo.lib.vj.

9 ¶Utrũ pr̃ poſſit eligere pꝛo filio impubere cũ ipſe impubes eligere nõ poſſit. Rñ.dñs Pe.ſupꝛadict⁹ vbi.ſ.ꝙ ſic ꝯſuetudine ſic diſponente.vt in.c.lꝫ.⁊ idem credit Ge.in.d.c.licet.de matre ſicut de patre.qñ ſic hꝫ cõſuetudo.Et hoc ſolum pꝛo filio legitimo naturali nõ aũt ꝓ ſpurio vel naturali tãtũ:qꝛ appellatiõe filioꝝ nõ veniũt naturales tantuꝫ vel ſpurij.l.gñaliter.C.de inſti.⁊ ſubſti. ⁊ in Cle.pꝛia de bap.ſꝫ pꝛo adoptiuis vel arrogatis bene poteſt.

10 ¶Utrũ auus poſſit eligere pꝛo nepote impubere.Rñ.idẽ Petrus vbi.ſ.ꝙ nõ qꝛ i materia odioſa appellatione filiorũ nõ cõtinent nepotes.aliter eniꝫ filij aliter nepotes appellant.Sec⁹ appellatiõe liberoꝝ.vt i.l.qđ ſi nepotes.ff.de teſta.tute.multomin⁹ frater aut alius collateralis.

11 ¶Utrũ pr̃ poſſit eligere pꝛo filio adulto ſeu pubere.Rñ.idem ibidẽ ꝙ nõ qꝛ d.c.licet.ſolum ꝓ impubere cõcedit electionem ſepulture.

12 ¶Utrum decapitandus ⁊ huiuſmodi poſſint eligere ſepulturã.Rñ.qui .ſ.ibidem:ꝙ ſi ſententia eſt data nec appellatione ſuſpenſa.nõ poteſt qꝛ nullã vltima volũtatẽ poteſt dimittere.l.ei⁹.ff. de teſt.qui etiam non poteſt pꝛo anima aliquid relinquere vt no.Jo.an.in addi.ad Specu.in tit.de inſtru.editione. põt tñ oĩa ſacramẽta petere.⁊ recipere Cle.j.de pe.⁊ re.Si vero ſñia nõ eſt data vel eſt appellatiõe ſuſpẽſa ſic poteſt eligere.

¶Ubi dꝫ qs ſepeliri qñ nõ elegit ſepulturã.Rñ dñs Pe.pꝛelat⁹ vide.ſ.ꝑ multos caſus quos ego reduco ad vndeciꝫ vt totalis habeat itelligẽtia circa hec. 13

¶Prim⁹ eſt de pochianis q̃ debent ſepeliri nõ i pochia ſꝫ in eccleſia vbi ſunt maioꝛes ſui.ita dicit gl.c.j.eo.lib.vj.facit.c.pꝛimo de ſepul.⁊ eſt caſus in.c.is qui.eo.tit.lib.vj ⁊ ibi hoc ſꝫ archi.⁊ Jo. 14

¶Sed quero qui dicant maioꝛes.Rñ. Idẽ Pet.vbi.ſ.ꝙ in iſto caſu intelligit pater ⁊ auus.text.eſt.in.c.ebꝛon.xiij.q. ij.iuncto.c.j.de ſepul.⁊ ideo lꝫ pauus ⁊ attauus eſſent alibi nõ tñ ibi ſepeliet ſꝫ vbi pr̃ ⁊ auus.ſꝫ ſi pr̃ eſſet ſepult⁹ in vno loco.⁊ auus ⁊ alij maioꝛes in alio nõ ſepeliet fili⁹ cũ pr̃e ſed cũ auo ⁊ ceteris maioꝛib⁹ ſm Jo.an.ꝑ.c.ij.in pꝛin.⁊ c.fraternitatẽ.de ſepul.⁊ ꝑ.c.cũ q̃ de ſepul.li.vj.lꝫ alij.Hũ teneãt ꝑ tex.contrarios.xiij.q.ij.ſed primũ videt veri⁹. 15

¶Scđs eſt qñ nõ appet vbi ſint ſepulchꝛa maioꝝ.qꝛ tũc ſepeliet i eccľia vbi audiuit diuina et percepit eccľiaſtica ſacrã.d.c.j.⁊ ibi ꝑ Inno.⁊ eſt caſus i.d. c.is qui.⁊ in.c.noſtra.eo. 16

¶Terti⁹ eſt quando quis nõ hꝫ ſepulchꝛa maioꝝ.⁊ i vna eccleſia audiuit diuina ⁊ in alia ꝑcepit ſacrã.vel eſt parochian⁹ duaꝝ eccleſiaꝝ ⁊ tũc ſi vtraqꝫ eccleſia hꝫ ius funerãdi.tũc loc⁹ eſt ꝑuentioni.de reſcri.c.duob⁹.li.vj.ſꝫ obuẽtiones quare diuident.c.cũ qs.eo.lib.vj. Et ſi nõ eſt ꝑuẽtio ſed contẽdũt.dioceſanus concoꝛdabit partes. 17

¶Quart⁹ eſt quãdo eccľia ẽ iterdicta. vel cimiteriũ vbi de iure deberet ſepeliri.⁊ tũc ſi eſt eccleſia ſepulchꝛi maioꝛuꝫ ſuoꝝ ſepeliet in pꝛochia.Si ꝟo eſt pꝛochia ſepelietur in eccleſia cathedꝛali.et ſi oẽs iſte eſſent iterdicte cũ nullus ibi debeat ſepeliri.c.vt pꝛiuilegia.de ꝑuil. ⁊.c.ſi eccleſia.de pꝛiuil.li.vj.⁊.c.ſi.de ſepul.lib.vj.tunc ſepelietur in monaſterio ꝓpinquo.ſcđm archi.c.j.eo.li.vj.⁊ 18

Jo. an.in nouel. ibidē vel vbi debebat ſoluere decimas ſm ꝑdictos.

19 ¶Quint⁹ caſus eſt de peregrinis ⁊ aduenis q̄ ſepeliunt in parochiis vbi moriunt ſi nō ſcit vbi ſint ſepulchra maiorū ſuoꝝ vel ſi ſcit ⁊ nō poſſunt cōmode deferri. Inno.hoſt.tenēt in.c.j. eo ꝙ in eccleſia cathedrali. Aliȷ̄ aūt ꝙ vtraq; eccleſia habet ius ⁊ locus eſt ꝑuētioni. Et iſtud verius credo. Idē dic de dānatis ad mortem quando ſepeliri permittantur qđ de peregrinis.

20 ¶Sext⁹ caſus eſt de filio pubere.⁊ debet ſepeliri apud maiores. vt in primo caſu vel ſi eſt ſm ſecundū vel tertiū caſum.illud ſerua.

21 ¶Septimus caſus de filiis illegitimis ſi ſūt naturales tñ ſepeliunt cū pr̄e niſi pr̄ fuiſſet i dignitate.l.ex facto.§.ſi q̄s rogat⁹.ff.ad treb.⁊ qđ no.i.d.l.gñaliter. Si aūt ſunt ſpurii non ſepelient cū pr̄e qꝛ nec filii nolandi ſūt.aut.ex cōplexu. C.de ince.⁊ luti.nup.nec etiam ſi legitiment a ꝑncipe niſi ad petitionē pr̄is et eo viuente feciſſet facit qđ no.in aut.q̄. mo.na.effi.ſui. Sepelient ergo tales in ſepulchro matris ꝓbat.ff.ad muni.l.j. niſi ſit illuſtris femina. Si vero ſint filii adoptiui vel arrogati.ſi viuente patre adoptāte moriunt in eius ſepulchro ſepelient ſecus ſi mortuo qꝛ tunc ſepeliūtur cum patre naturali ſm no.ꝙ no.plene in.c.vnico.de cogna. lega.

22 ¶Octauus caſus de vxore.⁊ dic ꝙ ſi ē carnaliter cognita vel ad domū viri ducta.tūc ſepelit in ſepulchro viri. qꝛ iam cōſecuta eſt domicilium mariti ꝑ cōductionem.l.cum quadam puella .ff. de iuriſdic.om.iu.vel qꝛ effecta vna caro cū viro.d.c.ebron. alias non.

23 ¶Quid ſi ſit cognita ⁊ tñ ꝓpter adulterium ſeparata. Rñ.ꝙ nō ſepeliet cū viro qꝛ non ēt amplius de domo viri niſi ſit reconciliata.

24 ¶Sed q̄d ſi mortuo viro receſſit de domo mariti. Rñ.ꝙ licet fuerint opi. tamē mihi placet opi.arch.⁊ Jo.in.c. is q̄ §. mulier.e.li.vj.ꝙ ſepeliet i ſepulchro viri qꝛ licet ad aliud domiciliū ſe transferat.tñ retinet domiciliū mariti vt.l.filii. §.vidua.ff.ad munici.vel dic qđ locus erit ꝑuētioni. Et q̄d de illa que habuit plures viros dic ꝙ vltimus cōſiderat: qꝛ vna caro eſt cum eo.

¶Sꝫ pone ꝙ vir habeat in vna eccl'ia 25
ſepulchra maioꝝ ſuoꝝ ⁊ in alia eligit ſepulturā ⁊ ſepult⁹ eſt ibi vbi ſepeliet vxor eius. Rñ.ꝙ in eccleſia vbi maritus actualiter ē ſepult⁹.d.c.ebrō. Qđ intellige qñ marit⁹ fuit ibi legitime ſepultus qꝛ ſi fuiſſet excōicatus vel interdictus nō ſepeliet ibi.ſil'r itellige ſi cōmode pt̄ illuc deferri al's nō.arg.d.c. religioſi.

¶Non⁹ caſus de nouitiis religioſis q̄ 26
ſi nō erant obligati religioni in genere debēt ſepeliri in eccl'ia vbi de iure quenit.nō i monaſterio.vt dicit Arc.i.c. cū q̄s.eo.li.vj.ſec⁹ ſi erat obligat⁹ religiōi in gñe.⁊ idē dic de illis q̄ nō ſunt plene tranſlati.qꝛ vt habēt ſua in proprio.

¶Decim⁹ caſus eſt de ꝓlatis eccleſiaꝝ 27
nā regulariter debent ſepeliri in eccl'ia vbi hñt ꝓlaturā.⁊ ſi in duab⁹ locus eſt preuētioni vel dic ſi morit in vna earuꝫ ibi erit ſepeliendus ſm Arch.in.d.c. cū quis. Alii aūt clerici debēt ſepeliri in eccleſia vbi ſunt clerici ſeu beneficiati.

¶Undecim⁹ caſus ē de illo q̄ hꝫ domi- 28
ciliū in ciuitate vel in villa ⁊ trāſfert ſe ad villā ruralē recreatiōis cauſa.vel vt rura colat ⁊ ibi morit.qꝛ nō ſepelit i eccleſia naturali.ſꝫ in ſepulchro maioꝝ ſuoꝝ.ſm ꝙ dixi in trib⁹ caſib⁹. primus ſi cōmode ad eū pōt portari.d.c religioſo.vt no.Arch.⁊ Jo.in.d.c. is qui.

¶Qui ſunt q̄ priuant eccl'iaſtica ſepul- 29
tura. Rñ.ꝙ.xii.differētiis perſonarum interdicitur eccleſiaſtica ſepultura. Primo excommunicatis. Cle.j. de ſepul.et de pena contra facientiū habes .§.Excommunicatio.vii.caſu.xxxv.⁊ hoc verum niſi abſoluant. Secūdo māifeſtis vſurariis.d.cle.j.⁊.c.q̄q̄ de vſu.li.vj.habes.§.d.caſu.xxxv.hoc verum niſi peniteant ⁊ faciant cautionem. Tertio qui in tornamentis moriuntur.ca.j. de torneamē. Quarto raptoribus qui pertinaciter cū poſſint i vita nō ſatiſfaciūt.⁊ in

mortē non poſſunt.c.ij.de rap. Quinto
blaſphematoribus dei ⁊ ſanctorum.ca.
ij.de maled.Hoc verum ſi illam peniten
tiam ſibi impoſitam contēnunt. Sexto
qui nō cōmunicāt ſemel in anno nec cō
fitenṫ.ca.omnis vtriuſqꝫ de pe.⁊ re. niſi
ſigna contritionis oſtendant. Septimo
qui moriṫ in pctō mortali notorie.c. cuꝫ
grauis.xiij.q.ij.Octauo nominatim in:
terdictis.d.cle.j.⁊ hoc ſub excōicatiōis
pena.Alij aūt interdicti ſimiliter priuā
tur vt in.d.caſu. xxxv. Nono illi cui eſt
interdictus ingreſſus eccleſia.c. his.qui.
de ſen.excō.lib.vj.Decimo illi qui ſacer
dotem tutorē filijs ſuis iſtituit.lxxxviij.
diſt.neqꝫ apud gl. ibi cōtrarium tenet.
Undecimo iudeis vel paganis de cōſe.
di.j.eccleſiam.⁊.c.ſe.Duodecim corpo:
ralibus extanti.vel dimiſis. vt.ſ. excom
municatio.v.caſu.xxxij.

30 ¶ Quid ſi tales de facto ſepeliuntur in
eccleſia vel cimiterio.Rn̄.ꝙ ſi poſſūt di:
ſcerni exhumādi ſunt alias.c.nō ſacris.
eo.ti.⁊ eccleſia cimiterium recōciliaṅ.c.
conſuluiſti.de conſe.eccleſie vel alt.

31 ¶ Quid de puero extracto de vētre ma
tris mortuo.Rn̄.ꝙ nō dꝫ ſepeliri cū ma
tre.ſed extra cimiteriū. ſecus ſi nō eſſet
cōtractꝰ ſm̄ Ho.qꝛ fetus eſt pars vētris
de conſe.di.iij.Si qua intellige ſi mor:
tuus eſt qꝛ ſi viueret deberet ſcindi ma
tre iā mortua ⁊ extrahi ⁊ baptizari ſed
matre viua nō poſſet extrahi ſine pctō
mortali p ſciſſurā.qua mater moriatur.

32 ¶ Qua pena puniēdi ſunt q̄ ad ſepultu
rā recipiūt aliquē i caſu nō cōceſſo.Rn̄.
tn̄r ad reſtitutionē corpis ſi petaṫ. Iteꝫ
oīm q̄ occaſiōe illiꝰ receperūt .c. frater:
nitatem.⁊.c.ex pte.el.j.⁊.c.cū liberꝝ.eo.
ti.⁊ alijs penis.vt.ſ.dictum eſt excōica:
tio.vij.caſu.xxxv.

33 ¶ Quid ſi ſacerdos parochialis corpꝰ
eius qui alibi eligit ſepulturam violen:
ter rapuerit vel funꝰ anteqꝫ deueniret
ad manus eorum quibus debebat ſpo
liauit.Rn̄.ſm Hoſt.⁊ Jo. in c. cum libe:
rum ⁊ Jo.in.ca.certificari.eo. ti.⁊ Old.
cōſil..ccxxiij. ꝙ teneṫ reſtituere q̄cquid
accepit ⁊ ipſum corpus. Et vltra hec p

dit quartam canonicā ad ſimilitudinē
heredis res hereditarias ſubtrahentis
qui in eis quartam trebellianicam pdit
⁊ ius inſtitutionis debitū qd̄ alias erat
detracturus.l.paulꝰ rn̄dit.ff.ad.l.falci.
⁊.l.reſcriptū.ff.de his q̄.vt indi. qꝛ pro:
hibere videṫ inferre in ſepulchrum. ſiue
in locum inferre phibeat ſiue in itinere.
l. §.prohiberi.ff.de mor.infe.do. Pe.in
tractatu vbi.ſ.tenet quo ad canonicam
partem cōtrarium qꝛ delictum pſbyteri
non debet nocere eccleſie de ord.cog.c.
ij.xvj.q.vj.ſi epm̄.⁊ ꝙ no.in regula reli
ctum.li.vj.⁊ glo.in.l.ſi quis in tantam.
C.vnde vi.Sed ego teneo cum Hoſt. et
Jo.ſi tale quid fiat a p̄lato qꝛ p̄latus ſo
lus bene poteſt p̄iudicare eccleſie in ac
quirēdis.xvj.q.vj.§.ſi ſicut ſeruus dn̄o
preiudicat in acquirēdis.l.fi.C.de.acq̄.
poſ.ſecus in acquiſitis.

¶ Utrum p̄textu debiti ſepeltura poſſit 34
impediri.Rn̄.ꝙ nō nec p̄textu cuiuſcūqꝫ
alterius obligationis.l.cum ſit iniuſtū:
C.de ſepul.viol.nec dꝫ inferri moleſtia.
j.x.dies ab obitu alias pro tunc eſt inu:
tile quicquid fit.vt iauṫ. ſꝫ nec ante.C.
de ſepul.vi.q̄ vero ad domū morientis.
accedit ⁊ ipm vel alios moleſtat vel re:
bus eius inſignia ponit ipſo iure cadit
ab actiōe ⁊ in tantūdē heredibus iniu:
rati cōdemnaṫ ⁊ publicaṫ tertia ps bo:
norꝝ ſuorꝝ ⁊ eſt infamis.⁊ idē in eo qui
circa funꝰ peccat in auṫ.itē qui domū.
C.de ſepul. vio.

¶ Utrū inducētes ad iuran̄.vouen̄.vel 35
fide interpoſita ſeu alias ad promitten
dū de ſepultura eligēda peccent.Rn̄. ꝙ
clerici ⁊ religioſi cuiuſcunqꝫ ſtatus aut
cōditiōis exiſtāt q̄ ad vouen̄. vel iuran
dū ſeu alias pmitten̄.aliquem inducūt
vt apd̄ eorꝝ eccl̄ias eligāt ſepulturā vl̄
iā electā vlteriꝰ nō mutēt ſunt excōica
ti excōicatiōe papali a q̄ p̄terqꝫ in mor:
tis articulo nō poſſunt abſolui citra pa
pam.Cle.cupiētes.de pe. Si vero nō in
ducunt ad vouen̄.vel promitten̄.ſed ſo
lum vt ſimpliciter eligāt ſiue ſi iducunt
ad vouen̄.⁊ promitten̄.nō tamen vt eli:
gant apud ſuas eccleſias non incurrūt

ıſtam penã nec etiã credo peccent ſi nõ doloſe nõ faciũt. Quod no.pe.de anc.ꝛ Jo.mo.in.d.Cle.cupientes.

36 ¶ Sed nunq̃d ligantur iſta pena ſi hoc faciant indirecte. R̃n.ꝙ ſiue directe vł indirecte publice vł occulte per ſe vł per alium hec faciũt ligantur ſm̃ ↄ̃ꝫe.ꝛ refert Car.in.d.cle.

37 ¶ Utrũ ſola inductio indicat hanc penam. R̃n.ꝙ nõ niſi habeat effectum ſcꝫ ꝙ ille faciat ad ꝙ alter īducebat ſcd̃m do.Car.in.d.Cle.cupiẽtes. Facit ꝙ no. Arch.xvij.q.j.§.ſi ergo.ꝛ Jo.an.i.c.mulieres de iudi.li.vj.

38 ¶ Utrũ prefati clerici aut religioſi q̃ tale votũ vel promiſſionẽ fecerunt fieri teneant̃ reſtituere corp⁹ illi⁹ q̃ talẽ pmiſſionẽ fecit ſi apd̃ eos eſt ſepultũ. R̃n.ꝙ ſic ſi petatur ꝛ oĩa q̃ occaſione funeris habuerũt.ꝛ hoc.j.decẽniũ quod currit quo ad reſtitutionẽ corporis a die petitionis: ſed quo ad reſtitutionẽ alioꝝ ſtatim currit a die repetitionis. ſꝫ Jo.an. i.c.j.d̃ ſep.li.vj.p̃fatũ.c.addit an.c.plerique.de pac. Qd̃ ſi nõ faciũt ipſo trãſacto d̃cẽnio eoꝝ eccleſie ꝛ cimiteria eccleſiaſtico tandiu ſunt interdicto ſuppoſita donec plene reſtituerint prefata vt. i di.c.j. Limita hoc verũ niſi eſſet eccleſie i qua de iure eẽt ſepeliẽdus. q2 nõ teneretur reſtituere. nec corporis nec aliõ ſm̃ veriorem opi.vt no.Ge.in.d.c.j.

39 ¶ Sed nunquid illi qui tale votum fecerunt ſeu promiſſionem poterũt alibi eligere ſepulturã. R̃n.ꝙ non ſed ſepelientur apd̃ eccleſias ad quas de iure alias eſſent deferendi.vt in.d.c.j.

40 ¶ Quid de illo qui nõ ſuaſione aliquorum ſed motu proprio fecit votum vł iuramentum de ſepultura electa non mutanda. R̃n. ſecundum ho. ꝙ ſine cauſa mutare non poterit.ꝛ ſic intellige.ca.ſi vero.de iurein. In quo dicitur ꝙ nemo poteſt venire contra proprium iuramẽtum ſic vero noua cauſa poſt iuramentum eſt orta de q̃ nõ cogitauit quando intrauit ſic poterit ſepulturã mutare et ſic intelligit ꝛ limitat opi.legiſtarũ q̃ tamen tale pactũ non tenere ſeu iuramẽtum.C.d̃ le.l.non du.in fi.ff.de pact.le. iuris gentium.§.ſi paciſcar.

¶ Utrꝝ illi q̃ hñt capellas a religioſis 41
ſeu p̃latis ↄceſſas ſibi in quibus fecerũt ſepulchrũ p ſe ꝛ ſuis d̃ domo poſſit eis inuitis ipſis priuari ſeu aliis in ipſis ſepulcris ↄ̃ eoꝝ volũtatẽ ipont. R̃n.doct. Pe.vbi.ſ.ꝙ nõ quia talis capella ad ſepulcrũ reputat̃ tãq̃ hoſpitiũ.xiij.q.j. ebron.ſed de iure eſt ꝙ in fundo i quo quis habet vſum nõ poteſt dñs inhabitare inuito vſuario.ff. de vſu.ꝛ habi.leg. l.ſi heres.§.fi.ꝛ.l.ſe.ꝛ vide q̃ d̃ no. Azo in ſum.iſti.de vſu.ꝛ ha.§.ſi vero vſus.ꝛ §.illud not. Si tamen eſſent̃ extincti: ꝛ eorum domus per mortem ꝛ bene poſſẽt aliis cõcedi quia mortuo vſuario ille vſus reddit ad proprietariũ libere.l. pe.C.de vſufruc.

Additio ego vero credo ꝙ de iure canonico p̃lat⁹ ex iuſta cã poſſit ẽt ipſis inuitis aliũ immittere, vt et̃ ã tꝫ Ludouic⁹ de roma i ſuis no.ꝛ dictũ Pe. pcedit d̃ iure ciuili vel qñ ppt̃ hoc ipſi īpedirent̃ imittere ſuos

¶ Utrꝝ poſſit fieri pactio ſup electione 42
ſepulture. R̃n ſꝫ hoſt. quicq̃d tpale dat̃ vł pmittit̃.vt talis electio fiat ſimonia eſt.j.q.j.q̃s pior.de pact.c.fi.

¶ Quid de his qui hñt ſepulturas in q̃ 43
bus nõ ponit̃ niſi cõfrater vel canonic⁹ R̃n.ſi faciũt pctm̃ aut ẽ taxa p q̃lõ extrane⁹ debeat ibi ſepeliri ꝙ ſimonia ẽ d̃ ſimo.c.audiuim⁹.ꝛ.c.ſicut q2 nec p terra nec p officio aliq̃d recipi dꝫ.

¶ Quid d̃ illo q̃ mãdat corpus ſuũ nõ 44
d̃beat̃ ſepeliri. R̃n. ꝙ nõ dꝫ ſepeliri.ff. de cõdi.inſti.l. quidam.ꝛ not.xxj.di.§.nec autem in glo.

¶ Cui⁹ expenſis fiet ſepultura. R̃n.ꝙ 45
ſi eſt vxor q̃ hꝫ dotem ꝛ alia bona ſi hec oĩa remanẽt apud maritum ipſe tñr facere expẽſas oẽs: ſi ꝟo ſolũ dos apud eũ remaneret.ꝛ alia bona ad alios irẽt ſic quilibet pro rata ſua puta dos ſunt cẽtũ alia bona.cc.tenebit̃ p tertia parte ꝛ alij ad quos dicta bona veniunt pro aliis duab⁹. Si vero dos ẽt reſtituit ſic tenentur heredes vxoris.l.celſus.ꝛ le.

nec dotē nec alia bona ſic tenet vir face re eas.l.j.ꝛ.l.ſi qs.ff.de re.ꝛ ſū.fune.Si aūt ſūt aliꝗ ab vxo.ſic tn̄r hr̄i. aut pr̄ re ſpectu filij aut dn̄s reſpec. bal.d.l.ſi qs

4 ¶Utꝝ valeat ſtatutū factū a laycis.ꝙ nō valeat niſi tm̄ expendi in ſepulturs. R̄n̄.ꝙ nō bꝫ Ludo.d ro.qꝛ licet nō ſit fa ctū ſup ſpūalibus.eſt tn̄ ſup cōnexis eiſ dem.ar.l.ꝙ ſi nolit in ſi.ff.de edi.edic.l ſ.cum laycis.de re.eccle.nō alie.Quod limita.vt.ſ.immunitas.§.xlvij.

Seruitus

ē multiplex ꝑ̄ma ē ſeruit⁹ dei.Scda eſt ſeruit⁹ pctī de qb⁹.ſ. Preceptū.§.v. Tertia ſeruit⁹ ē q̄ hō ſeruit homi ꝛ ſic diffinit. ſuit⁹ ē iſtitutio iuris gētiū qua quis dn̄io alieno ꝯ naturā ſubijcit.inſt. de iure pſo.§.ſeruitus.di.j.ca.iuſgētiū. xij.q.ij.c.cū redēptor.eſt alia ſeruit⁹ lar go mō dicta q̄ ē illa de aſcripticijs q̄ de betur a pſona rei.Eſt ꝛ alia ſeruit⁹ rea lis q̄ eſt illa q̄ debet a re rei ſicut eſt ſer uitus vrbana ꝛ ruſticana qꝛ nō debet p ſone ſꝫ predio.vt i.l.ſi vn⁹ ex ſocijs.ff.d ſerui.ruſt.p̄d. Un̄ nota ꝙ vrbana p̄dia dicūtur oia edificia cauſa habitandi fa cta ꝛ ſtabuli illis cōtigui. ſiue ſint in ci uitate vel villa vbicūqꝫ.ff.de v.ſi.l.vrba na predia.ff.cōia.tam vrba.ꝙ ru.p̄.l.j. Ruſtica.vero predia dicūt oia predia ſi ne domo ad habitanduꝫ licet habeant tectum p fructib⁹ colligēdis vel ſtabu lum p equis vel iumētis ſeparatum ab omi edificio habitatiōis vt.l.hoc iure. ff.qui.mo.pig.vl'ypo.taci.ꝯhī.ꝛ ſecūdū hoc ſeruit⁹ dr vrbana vel reſtica.de qui bus habes in.c.eccl'ia.de ꝯſti. Eſt alia q̄ dr mixta q̄ ideo mixta dr qꝛ nō eſt mere perſonalis que debet a pſona perſone nec eſt mere realis q̄ debeat a re rei.ſed eſt mixta eo ꝙ debet a re perſone. que etiā pſonalis appellatur.vt.l.j.ff.de ſer ui.qꝛ cū pſona ſemp finitur.vt.l.iij.§.j. ff.qui.mo.vſufruc.amit.que etiā realis dr qꝛ tāqꝫ ius reale vēdicatur ſed nō rei vēdicatiōe qꝛ in corpale eſt ſed quaſi vē dicat cū agit iniuriaꝝ ſi ꝓhibetur ire.ꝛ hmōi.vt.l.vti frui.§.vtꝝ āt.ff.ſi vſufruc. pe.vt no.Cy.in Rub.C.de vſufru.ſpēs hui⁹ ſunt tres.ſ.vſ⁹ habitatio ꝛ vſuſfru ctus ꝛ de iſtis non loquor hic ſed ſoluꝫ de iſta tertia qua perſona eſt ſerua pſo ne de qua loquor in infraſcriptis.

☞ De nota.in hoc.§.ꝛ ꝙ ſeruitus nō cō putat in bonis.gl.in.l.j.in v.ex bōis ꝛ ibi Bar.ꝛ doc.ff.de vſufruc.leg.Bart. in.l.pe.C.ſi res alie.pig. data ſit.eſt to ta in toto ꝛ in qualibet pte.l.ſi cui.ꝛ ibi Bart.ff.d ſer.ꝛ tota retinetur per vſum patris.l.ſi eo.§.j.ſi ſ.vēdi.ꝛ.l.j.ꝛ ibi bar to.in p̄n.ff.quemad.ſer.amit.

¶Quō efficitur quis ſeru⁹.R̄n̄.ꝙ qua drupliciter. Primo ex natiuitate vt cū quis naſcit de ſerua. hodie tamē de cō ſuetudine non ſeruatur.ꝛ vide.ſ.filius §.xx.De iure etiā nō eſſet ſeru⁹ ſi i aliq̄ tpe quo mater cū habuit i vētre fuiſſet libera vel i partu vt inſti.de ingenuis. §.ſufficit.Notāt Ber.Inn.ꝛ hoſt.in.c. ſi.de ſeruis.nō ordinandis.Scdo efficit ſeruus ex bello.de quo dic vt.ſ.Bellū i prin.Tertio ex delicto vt cū libert⁹ rōe ingratitudinis reducit in ſeruitutē.l.ſi manumiſſus.C.de.liber.ꝛ eo liber.vl' cū alio mō a lege p pctm̄ imponit vt a ra ptore puelle.xxxvj.q.j.d rap.vel in idē ferentibus prohibita ſaracenis qui effi ciunt ſm capiētiū vt ptꝫ p extrauagan tes multoꝝ pontificū.ꝛ de.iudeis.c.ita qrūdā.ꝛ.c.ad liberandā.Quarto ex p pria voluntate ſicut cū maior.xx.an. cū intentione participandi d precio quod quidem in veritate participat ſciens ſe eſſe libertum conſentit alicui venditori qui ſimiliter ſit eū liberū eſſe vt ipſum vendat.Nam iſtis cōcurrētib⁹ efficitur ſeruus.vt no.i.l.j.ff.qui.ad liber.p cla. nō licet.l.liberis.ff.de lib.cauſa.ſi aliq̄d p̄dictorū deficiat non valet ꝛ ſi nihil de ficiat de predictis non tn̄r dominus q̄ eum emit recipere precium ſi non vult. ꝛ ſi manumittatur erit libert⁹ nō inge nuus.l.liber homo.ff. d ſta. ho.vid pre dictis habes inſti. de iure perſonaruꝫ. Fallit hoc in filio quem pater neceſſita te famis vrgente poteſt vendere non ta men mater ꝛ talis filius venditus in genuitatē recipit quādocūqꝫ precium

emptori reſtituet ipſe vel alius quicun ꝙ pro eo. vt in. l. j. ⁊. ḡ. i tex. ⁊ gl. C. de pa trib⁹ qui fi. diſt. Addo. v. modū ex quo quis efficit ſeru⁹ de q̄ habes. ſ. colon⁹. ſ. de illis q̄ fingunt ſe inualidos vt mē dicent.

2 ¶ Quō ſerui efficiunt liberi. Rñ. ꝙ mul tis modis. ſ. ꝯuincēdo i iudicio reū nec dñi ſui. Itē accuſando falſariū monete. Itē raptorē virginis diſſimulatiōe p̄te ritū. Itē deſertorē militie d̄ q̄b⁹ habes i l. j. C. pro qui. ca. ſerui. ꝑpremio lib. ar. ⁊ forti⁹ in ꝯſcia credo ꝙ poſſit fugere an cilla. qñ dñs cogit eā ad pctm̄ fornica tionis ⁊ ſic ſtare vt libera Facit autori tas Pa. j. ad cor. vj. fugite fornicationē. Facit regula ꝙ nō eſt de re. iur. ⁊ priuile gium meretur amittere qui cōceſſa abu titur poteſtate de iure etiam poteſt iplo rare officiū ep̄i. vt cōpellat dñm eā ma numittere. ⁊ poteſt cōpelli. l. ſi lenones. C. de epi. au. Multi ſunt alij caſ⁹ quos omitto qꝛ nō ſunt i vſu efficiunt etiā ex manumiſſiōe De quo vid̄. ſ. Manumiſ ſio. Item expoſitione ſerui languidi vel denegatione alimentoꝝ facta a dño. Ui de. ſ. Expoſitus. Itē ex emptiōe facta a iudeo de ſeruo xp̄iano. vide. ſ. iudeus.

3 ¶ Utrum ſeruus poſſit ordinari. Rñ. ꝙ non niſi plene libertati ſit reſtitutus de quo habes plene. liiij. di. per totū.

4 ¶ Quid ſi ſeru⁹ ordinet. Rñ. ꝙ ſi ordi natur dño ſciēte nō ꝯdicēte. eo ipſo effi citur ingenu⁹ ⁊ liber ad quoſcūqꝫ ordi nes ſit promotus. liiij. di. c. ſi ſeru⁹ ſciē te. ſi ꝟo dño ignorāte ⁊ p̄ſtatore ⁊ ordi natore ſic ſi fuit ꝓmot⁹ ad minores re digitur i p̄ſtinā ſeruitutē. liiij. di. nulli. Si vero fuit promot⁹ ad ſacros ordies ſ. ſubdiaconatū ⁊ diaconatū dabit vica riū vel preciū ⁊ remanebit liber. liiij. di. ex antiquis. quod ſi non habet vl̄ nō po teſt debet deponi ⁊ reſtitui dño. vid̄ gl. in. c. ij. de ſer. nō or. Si vero ad ſacerdo tium ſic ſeruiet in his que ordinem ſuū decent aliter nō ⁊ hoc verū ſi dñs repe tet eum. j. annum a die ſcientie ſm̄ Ho. q̄uis alij dicant a die ordinatiōis quia poſt annum nō poteſt repetere. liiij. di. ſi ſeruus. Idē tenet Ray. de originarijs aſcriptitijs ⁊ colōis proprie dictis ꝙ nō poſſunt promoueri ⁊ promoti reſtituū tur. vt. ſ. de ſeruis.

¶ Utrum talis depoſitus gaudeat pri uilegio clericali. Rñ. ꝙ nō niſi tantum ꝙ verberari non poteſt. vt no. gloſ. in. c. ij. liiij. diſt. alias verberans ipſum eſſet ex cōmunicatus. ſm̄ Inno. 5

¶ Sed nunquid tenetur continere ta lis. Rñ. q̄d ſic vt not. In. liiij. di. c. nulli. 6

¶ Utrū ſeruus poſſit contrahere matri monium alius a predictis ordinatis. vide. ſ. matrimonium. iij. impedimen to. iiij. ꝟ. iiij. 7

¶ Utrum tempore perſecutionis liceat chriſtianis ſe ſubijcere ſeruituti ifideliū cum pacto ꝙ ritus chriſtianorum nō di mittent. Rñ. Inn. de renuncia. c. niſi cū pridem: ꝙ ſic. 8

¶ Qui ſine cā ſeruū occiderit nō minus puniet q̄ꝫ q̄ alienū ſeruū occiderit. l. j. in ſi. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iuris. 9

Sigillū q̄s pōt habere. Rñ. vt not. i. ca. dilecta. d̄ ex ceſ. p̄lat. ⁊ dic vt ſupra de inſignijs aſſu mendis. ⁊ ſecundum eam diſtictionem ſ. in ſignia.

Simonia p̄mo q̄d eſt. Rñ. ꝙ eſt ſpiritualiū vel ſpiritualib⁹ annexoꝝ aut a ſpiritualib⁹ dependentium vel conſequentium vel ad ſpiritualia antecedentur ordinātiū precedente peccato emiſſionis promiſ ſionis conditionis modi ſeruitij precij vel cuius vis temporalitatis receptio ſiue donatio hanc deſcriptionē electio ex dictis doctoꝝ que clarius. j. patebit ☞ De notatis in hoc. ꝟ. ⁊ ꝙ ſymonia ē crimen publicū ⁊ equiparatur crimini leſe maieſtatis. Bal. no. in. l. ſi quēquam in. l. nota. C. de epiſ. ⁊ cle. fa. gl. in. ꝟ. per contrarium inſti. de here. que ab inteſt. defe. in verb. poſt mortem. et Alexan. in l. j. ff. de pub. iudi.

¶ Quero quid in predicta deſcriptiōe intelligatur nomine ſpiritualium. rñ. vt colligo ex Pa. in. c. cōſulere. de ſimo. et alijs doct. maxime Rica. in. iiij. di. xxv.

arti.iij.q.ij.⁊ Aſten.li.vj.tit.lv. Spūale
dr̄ dupliciter in propoſito. Primo p̱ com
paratione ad ſpiritum humanum. Spi
ritnale p̄mo mō dictum tripl̄r accipit.ſ.
primo p̱ eſſentiā vt grā ⁊ virtutes gra=
tuite ⁊ iſtud ſpūale nec de iure nec de
facto pōt vēdi.q2 nō cadit in cōuētionē
⁊ de his hēs.j.q.j.c.j.⁊ ibi glo. Secūdo
accipit p̱ cauſalitatē ⁊ diſpoſitionem vt
ſunt ſacrā q̄ ſunt quodāmō cā grē ⁊ vir
tutū.q2 p̱ ea ꝯſequimur grāz ⁊ virtutes
⁊ iſta cū ſint corporalia cadūt in pactū
ſed nō ſine ſimonia vt in.c.nō ſatis.⁊c.
cū i eccleſie.eo. Tertio accipit ſpūale p̄
mo modo dictum per effectum.vt ſunt
ea que conueniūt alicui ex aliquo dono
vel officio ſpūali. Ut prophetizare mira
cula facere.diuinū officiū celebrare.⁊ ta
lia ſpūalia non poſſunt vendi redimi vł
pignari p̱ pecunia.c.querelā.eo.j.q.j.
nullꝰ epūs.ei.ij.niſi bꝫ ꝙ.j.dicā. Spūale
vero ſo modo dictū per cōparationem
ad ſpm̄ humanū dr̄ dupliciter. Primo
per eſſentiā vt ſunt ſcie oēs que per in=
ueſtigationē humanā ⁊ doctrinā acqui
runtur.⁊ hec nec de iure nec de facto vē
di pn̄t vt pꝫ pūerb.xvij.quid iꝗt p̱deſt
ſtulto hr̄e diuitias cū non poſſit emere
ſapientiā. Secūdo dr̄ ſpūale per cām vt
doctrina predicatorū ſniaꝝ q̄ de iure ⁊ fa
cto vendi pōt aliquādo.aliqñ vero non
ſine ſimonia vt patebit.j.
2 ¶Quid dicitur annexum ſpūali primo
modo dictū ſcꝫ per cōparationē ad ſpi
ritū ſanctū. Rñ.ꝙ omne illud.i quo ſpi
rituale miniſterium vt vaſa ſacra eccle
ſia cimiterium ⁊ reliquie ſanctorum ve
ſtis ſacerdotalis vt ſacra res ⁊ huiuſmo
di.
3 ¶Quid dicit dependere vel conſequi a
ſpirituali primo modo. Rñ.quod omne
illud quod ex ſpirituali depēdet ſiue cō
ſequitur.vt habere eccleſiam vel digni=
tatem eccleſiaſticā canonicam. Uel pre=
bendam ſiue aliud beneficium eccleſia
ſticum vel ius percipiendi decimas pri
mitias vel oblationes. Et quicquid cō=
petit clericis ratione ordinis vt pulſare
campanas claudere hoſtia eccleſie ⁊ ſi=
milia.q2 hec omnia ordini clericali ſunt
annexa.q2 ſolis clericis conueniunt.et
iſtud annexū vel dependēs non poteſt
vendi.c.ad aures.c.ad noſtrā.eo.ti.ali=
ter cōmittitur ſimonia ⁊ propterea pro
curatores reꝝ eccleſiaſticaꝝ vt prepoſi
tus.yconomus ⁊ vicedominus qui eſt
qui preeſt rebus epī.⁊ ſil'r defenſores vt
aduocatus vniuerſitatis eccleſie ſindicꝰ
ſ.qui preeſt cauſis ecclie.⁊ caſtaldꝰ ſiue
maior dn̄s q̇.ſ.habet curā reꝝ exterio=
rum epī ⁊ iudex epī.⁊ ſil'r ſubiecti regu=
le vt archidiaconus archip̄ſbyter cano
nicus monachus ⁊ quilibet eccleſiaſti=
co mancipatꝰ offō.tales ſi per pecuniaꝫ
ordinant ſimoniaci iudicantur ſecūdū
hug.⁊ Archi.j.q iij.ſaluator. Sed ray.
limitat verum qñ talis adminiſtratio
habet annexū aliq̇d ſpiritualitatis.
¶Quid dr̄ ad ſpūale primo modo acce 4
ptū antecedēter ordinari. Rñ.ꝙ ius pa=
tronatꝰ quod eſt ptās pn̄tandi ad offi=
ciū eccleſiaſticū quod quidē ſil'r vēdi nō
pōt ſine ſimonia.vt in.c.j.de iure patro.
ſed tranſit cū vniuerſitate temporali vt
in.c.literis.de iure patro.
¶Quid dr̄ annexū ſpūali ſo modo ac= 5
ceptū.ſ.p̱ cōparationē ad ſpm̄ humanū
vł depēdēs. Rñ.ꝙ ſunt ſchole libri ⁊ hu
iuſmodi ⁊ talia vendi pn̄t de iure niſi ec
cleſia locū ſcholarū aſſignaſſet docto.
¶Utrum ſola voluntas vendendi vel 6
emēdi ſpiritualia facit aliquē ſimonia
cum. Rñ. Tanc.⁊ Ber.c.vlt.e.ti.⁊ nēt ꝙ
nō.pro eis facit.c.tua nos in fi.⁊.d.c.fi.
eo.ti.⁊.c.vt noſtrā vt eccleſiaſtica benefi
cia.ſed ego diſtinguo cum hoſti.quod
quo ad deum ⁊ peccatum mortale ſola
voluntate committitur.vnde cum quis
dicit miſſam audit confeſſiones exhi=
bet ſacrā ⁊ huiuſmodi p̄ncipaliter hac
intentione vt propter id recipiat pecu=
niā vł aliud tēporale peccat mortaliter
⁊ ſimoniacus eſt quo ad deum ſimiliter
qui hac intentione dat. Secus ſi daret
pro ſuſtentatione miniſtri principaliter
vel ob reuerentiā ſacri vel ad ſuandū
laudabilē conſuetudinē.q2 ſic lꝫ.j.q.ij.
ſicut epm̄.facit.c.qui p̱ pecuniam.j.q.j.

ſed quo ad eccleſiã non vt in.c.tua nos eo.⁊ ideo ſola pnia ſine alia reſtitutiõe delet vt i.c.fi.eo.Qđ quidẽ limitat ħo⸗ ſti.ibidẽ vcꝫ in caſu quo ſimonia eſt ſo⸗ lum de iure poſitiuo.immo tenet ꝙ nec etiã peccat.ſꝫ vbi ſimonia eſt de iure di⸗ uino ſic tꝫ ꝙ talis ita dꝫ induci ad reſti⸗ tuendum q̃cq̃d accepit ſicut ⁊ vſurarius mẽtalis ⁊ placet Pa.in.d.c.fi. Sed hoc nõ teneo quo ad pctm̃ q2 ſine dubio pec cat mortaliter ſi habet voluntatẽ delibe ratã ad dãdũ ſpũalia ꝓ tpalib⁹. eſt be⸗ ne verũ ꝙ niſi ſequat̃ effect⁹.ſ. datio ſpi ritualis ꝓ tpali nunꝗ̃ erit ſimoniacus vt no.i.c.nẽo.eo.Quo aũt ad reſtitutio⸗ nem dic.vt.j.ſimonia.vij.in ꝑn.Quo ad alias penas ĩpoſitas a iure cõtra ſimo⸗ niacos firmiter tene ꝙ requirit̃ pactiõ. ideo in diffinitiõe dixi ꝑcedẽte pctõ.

7 ¶Sꝫ q̃d ſi neqꝫ miniſtrãs ſpũale. neqꝫ accipiẽs aliq̃d dat vel accipit vel paci⸗ ſcit̃ de dãdo vel accipiẽdo ſꝫ ipſis igno rãtibus amicus accipientis ſpũale dat aliq̃d cũ pacto cõſiliario miniſtrãtis ad miniſtrañ.inducat.Rñ. ꝙ lꝫ dãs ſpũa⸗ le.⁊ recipiens nõ ſint ſimoniaci ex quo nõ ſciunt aliq̃d tñ tam amicus ꝑdictus ꝗ̃ cõſiliarius.ſimoniaci ſunt.j.q.ſtatui⸗ mus.⁊.c.ſi qui a ſimoniacis.

Simonia.ij.

in q̃b⁹ caſib⁹ pactio ꝓmiſ ſiõis omiſſiõis cõditiõis modi ſeruitij ꝑcum ⁊ hmõi tpaliũ ꝓ re ſpirituali vel annexo ſeu dependenti a ſpũali non in⸗ ducit ſimoniã.Rñ.ꝙ.xvij.caſibus.

☞ De hic notatis ⁊ ꝙ ſi ꝑlatus donat aliquid ſuo promotori poſt ſuã promo tionem ꝙ committit ſimoniã Bal. not. plene in.l. ab anaſtaſio.col.ij.verſi. dein de inducas.C. manda.

1 ¶Primo qñ poſſeſſio dat̃ cũ pctõ vt in eo cõſtruat̃ eccleſia vt in.c.olim cãm.de reſt.ſpo.Vñ etiã põt dari lnia conſtruẽ di ĩpam eccleſiã ſub certo pctõ vt in.c. ꝗ̃to.de cenſi. ⁊ in.c.inſinuatiõe.eodem. q2 talia pacta reputant̃ ſpũalia ſicut et in.c.ſignificatum.de ꝑben. vbi dat̃ pre⸗ benda cum pacto qđ quotidie celebret in tali eccleſia.⁊ ꝙ non poſſit eã dimit⸗ tere ⁊ lꝫ quia in traditione rei ſue quilibet põt ꝙ ſibi placuerit apponere pactũ c.verum.de condi.appo.

¶Utrũ laicus dãdo rẽ tpalem eccleſie 2 poſſit apponere ꝯditionẽ ſpiritualẽ pu ta ꝙ fiat anniuerſarium vel dicant̃ tot miſſe vide.j.ſimonia.iij.§.xj.

¶Utrũ offerẽs bona ſua eccleſie vt effi 3 ciat̃ canonicus ⁊ ex illis bonis poſt mo dũ iſtituat̃ ſibi ꝑbẽda ſit ſimoniac.Rñ. ꝙ ſic.tex.eſt i.c.tua nos.eo.ſec⁹ ſi pure ⁊ liberaliter donaſſet. ⁊ poſt humiliter peteret admitti in canonicũ ⁊ retinere ꝑdicta in ꝑbendam ⁊ clerici pure cõſen tirent quia tunc liceret.

¶Quid de eo q̃ cõſtituit de bonis ſuis 4 ꝑbendã i aliqua ecclia ſibi retinẽdo po teſtatẽ ꝯferẽdi eam alicui alteri.Rñ.qđ põt ſine ſimonia retinere ſibi ius patro nat⁹ vel in ꝑpetuũ vel ad tp̃s.ſꝫ nõ va⸗ let niſi fiat de cõſenſu ep̃i ⁊ fratrũ eius ſi qui ſunt ibi in conſtitutione eius.

¶Pone ꝙ ſtatuto cauet̃ ꝙ nouiter rece 5 ptus in canonicũ vel monachũ teneat̃ ſoluere certũ q̃d.Querit̃ vtrum ſit ſimo nia poſt receptionẽ illud ſoluere.rñ.pa in.c.dilectus.el.ij.eo.ꝙ ſic ex quo ꝑceſ⸗ ſit taxatio.q2 talis ſolutio vr̃ facta vir⸗ tute illi⁹ taxatiõis ⁊ nõ libere.facit tex. ꝑfati.c.dilect⁹.⁊.c.ex multis.j.q.iij.⁊.c. veniens.eo.ti.Qđ.limitãt verũ aliq̃ qñ tale ſolutum cedit in vtilitatem priua⸗ tam aut canonicorum ſecus ſi ſolueret̃ ꝓ fabrica eccleſie vel alijs ad diuinum cultũ ptinentibus ſm̃ Hoſt.ar.de cõſti. c.cũ oẽs.⁊.c.ex pte.Nã laudabilis ꝯſue tudo dꝫ ſeruari.c.ad apoſtolicã.eo.⁊.c. ſignificatũ.de ꝑbẽ.nõ tñ dꝫ retineri pre bẽda loco pignoris.ar.d.c.ſignificatũ. vel etiã põt retineri ſi cõſuetudo ſit qđ nõ aſſignet̃ prebẽda quouſqꝫ tale quid ſoluerit.In hoc enĩ caſu fit permutatio ſpũalis ad ſpũale qđ licet de re.ꝑma.c. ad queſtiones . Pa.tñ in.c.iacobus.eo. tꝫ.ꝙ ſi ſtatutũ imponit tale on⁹ recipiẽ do vel recepto de nouo vt teneat̃ ſolue re certũ q̃d etiam eccleſie vel ad cultũ dei quod non valet ſine ſimonia.⁊ facit d.capitu.ex multis cum alijs.Si vero

ſtatutū īponit onus ꝓbende,ſic vȝ in fa uorē cuit⁹ diuini.ar.c.ſignificatū de pre bē.ꝛ.c.vnico.vt eccle.bñ.ſic.ꝛ ar.i.c.ſi ꝓ pter tua debita.de reſcri.li.vj. ꝛ hec ma gis placet ſed nec ꝑmā opi. condēno.
6 ¶ Scḋs eſt cū aliq̄d ꝓ obib⁹ ſpūalibus alicui p̄ſbytero datur q̄ ad ea al's nō te net.xj.q.ij. charitatē. Aduerte tñ ꝙ in hoc fuerūt opi.vt refert pa.i.c.ſignifi catū.de ꝓbē.magis iſta opi. placet pa. ꝛ gl.i.d.c.ſignificatū.ꝛ Ric.i.iiij.di.xxv. articulo.iij.q.j.ꝛ ho.ꝛ Gof. ꝛ Inn.i.c. qm̄.ne p̄la.vices ſuas.q̄ tȝ ꝙ licite pōt aliq̄d recipe ſacerdos ꝓ miſſis celebran dis ꝛ alijs ſpūalib⁹ adminiſtrādis dū modo nō intēdat vēdere ſpūale ſeu recī pere pecuniā ꝓ ſpūalib⁹ ſȝ poti⁹ ꝓ ſerui tio ꝛ recō pēſatiōe laboꝝ dānoꝝ q̄ ſuſti net trahēdo ibi morā ꝓ ſua ſuſtētatione Et ꝙ ad ea exhibenda non ſit ex officio obligat⁹ qꝛ ſi intēderet recipe ꝓ ſpūali eſſet ſymonia.c.iudices.j.q.j.Silr eſſet ſymonia ſi ſacerdos parochialis a ſuis ſubditis hec exigeret qꝛ ad hoc tenetur q̄ nec ēt ꝓ ſumptu aliq̄d pt accipere ab eis ſine ſymonia ꝓ quocūq ſpūali.c.vē dētes.j.q.iij. ab alijs aūt bñ pōt. Uerū ē ꝙ Gof.ꝛRay.dicūt ꝙ ſi talis ſacerdos q̄ ēt nō obligat̄ ex officio hȝ ſūpt⁹ neceſ ſarios aliūde qḋ dȝ gratis cātare qḋ ſi facit pro pecunia aut erit ſymonia aut auaritia ſed cū ſymonia nō poſſit eē cū nō itēdat vendere ſpūale: ꝛ nēo teneat ſuis ſtipēdijs militare.c. cū ſit eo. ḡ ibi vī turpe lucrū vt pȝ i.d.c.iudices. ꝛ ar. xij.q.j.Illi q̄ vel ad min⁹ hȝ ſpēm mali. Tu ṽo tene ꝙ tria cōcurrere debēt vt liceat. Primū qḋ nō capiat niſi ꝓ ſum ptu vel labore.Scḋm ꝙ nō ſit ex offō obgligat⁹ miniſtrare. Tertiū qḋ nō ha beat aliunde ſumptus neceſſarios.
7 ¶ Sed ſi ſacerdos parochialis non hȝ ſumpt⁹ neceſſarios nunq̄d poterit ſine ſymonia exigere aliq̄d ꝓ ſpūalib⁹. Rñ. ḟm pa.i.c.Suā.eo ꝙ ſi pōt aliūde ſibi honeſte victum querere puta ſcribēdo ꝛ hmōi ſic nō pōt exigere,ſed laborare debet manib⁹.xcj.di.c.cleric⁹.Si ṽo nō poteſt tunc ep̄s debet ſibi ꝓuidere vel populus poteſt compelli ad ꝓſtandum ſibi neceſſaria ꝓ victu ꝛ facit gloſ.bona in.c.omnis xp̄ianus. de conſe.diſtinc.j. que dicit ꝙ poteſt ſubtrahere ſacramē ta populo niſi oblationem faciat ꝛ ḟm hanc diſt.intellige glo.ꝛ tex. in.c. ꝓpꝰ mus.xxj.q.ij.ꝛ ḟm predicta limita quia vnum ſine reliquo non procedit.j.q. iij. ſi quis obiecerit.
¶ Terti⁹ eſt qñ dat̄ aliquid ꝓ vita eter na vel remiſſione ſuoꝝ pctōꝝ ḟm iſtud daniel.iiij. pctā tua eleemoſynis redi me.de teſta.c.ſi.xxxiij.q.ij.anime.lxxxij. di.p̄ſbyter. i gl.Rō qꝛ p̄dicta ꝓponunt nobis venalia a deo ꝓ moneta dilectio nis ꝛ opibus charitatis qꝛ eleemoſyna nō eſt p̄ciū vite eterne niſi inq̄ꝫtū impe rat̄ a charitate nō ſic alia ſpūalia q̄ con feruntur per miniſtros eccleſie. 8
¶ Utrū faciēs votū deo vt obtineat q̄d temporale ſit ſimoniacus. vide.j.votuȝ primo.§.ix. 9
¶ Quart⁹ eſt quādo dat̄ aliq̄d pro redi mēda vexatione q̄ ſibi fit in re ſpiritua li.c.dilect⁹.el.j.eo.Quod limite verū qñ certus eſt de iniuſtitia q̄ ſibi fit. ſecus eſ ſet in dubio qꝛ non liceret. Unde ſi ep̄s me iniuſte excōicet poſſum ſibi dare pe cuniam vt ſniam reuo cet ꝛ me abſoluat ḟm glo.in.c.ad aures. ꝛ Inno.ibidē te net cōtrarium ſcilicet ꝙ nō poſſit ſine ſy monia.Sed Jo.an.ibidē ꝛ ſequit̄ pa. di cit ꝙ ſi tali imminet aliqḋ graue preiu dicū ex dilatata abſolutione puta quia debebat eligere vel eligi vel currit ſibi p̄ſcriptio ꝛ huiuſmodi ſic vera eſt opi. gl.qꝛ tunc redimit vexationem ſuā. d.c. dilectus.Si nō ſubeſt ſibi aliquod p̄iu dicium ex dilatiōe abſolutiōis tunc eſt vera opi.Inno.ꝛ ideo habeat recurſum ad ſuperiorē. ar.c.null⁹.de iurepa. Idē dic de ſuſpēſione vel interdicto. 10
¶ Utrū poſſit aliquid dari cōtradicen ti mihi de iure vel de facto ne cōſequar aliqḋ ſpiritua. Rñ.pa.i.c.mattheus eo. ꝙ nō licet pro iure querendo ſine ſymo nia.ar.c.ſignificaſti.de elec. Nec etiam ꝓ poſſeſſiōe habenda poſt ius queſitum ḟm Inn.c.ad aures.de ſymo. gl.xvj. q. 11

vij.decimas ſed ꝑ iure queſito ſic.vt in
v.c.dilect⁹.Ubi Pa.etiã addit limitã=
do ꝑdicta ꝙ ſi ꝓpter potẽtiã aduerſa
rij.non poſſet apud ſuperiorem de faci
li conſequi poſſeſſionem tunc vt euitet
magnum incommodum poſſet aliquid
dare ſine ſymonia ſicut dictuȝ eſt de ab
ſolutione ab excõicatiõe. Si vero iniu=
ſte poſſidet non poteſt aliq̈d dare ſine
ſymonia vt nõ vexet̃.Silr ne eꝑs eũ iu
ſte deponat.vel ne accuſet̃ iuſte vel illi
qui ꝑtẽdit ius in beneficio qꝛ tunc non
eſſet redimere vexationem vt.not.in.c.
nemo.eo.ti.Hic aduerte ꝙ reddẽs ſpi=
rituale qḋ vſurpat ſolũ ex pecunia.licet
dãs poſſit ſine ſymonia redimere tamẽ
a quo redimitur eſt ſymoniac⁹ ſecũdũ
Hoſtien.

12 ¶Utrũ poſſit ſine ſymonia aliq̈d dari
presbytero pro baptiſmo q̇ nõ vult ali=
ter baptiſare.Rñ.Pau.i.c.cum in eccle
ſia.eo.ti.ꝙ in adulto nõ qꝛ propter cõ=
tritionẽ põt ſaluari.ar.c.debitũ ⁊ qḃ
ibi notat̃ de baptiſmo ⁊ i.c.de ꝑſby.nõ
bap.Sȝ ꝑ ĩfante ſũt opi.Aliq̃.vt Tho.
ij.ij.⁊ pe.de taren.⁊ Pet.de pal.in.iiij.
⁊ gl.in.c.baptiſandis.j.q.j.dicunt ꝙ nõ
lȝ qꝛ non ſunt facienda mala vt veniãt
bona.xiij.di.c.quod ait Loth.⁊ ibi.gl.
⁊.xlvj.diſt.ſicut.Sed pau.vbi.ſ.⁊ Ri=
car.⁊ Lan.in.iiij.di.xxv.reputant verũ
in adulto qꝛ bona volũtas ei ſufficit in
tali caſu . Sȝ quãdo quia habet puerꝫ
⁊ nõ reperit̃ alius qui poſſit baptiſare
vel ſciat vt puta quia eſt mutus vel nõ
habet manus ille qui querit ꝙ baptize
tur nec aliuȝ habet ꝙ tunc licite dat qꝛ
nõ emit ſpũale.nec hoc debet intende=
re ſȝ remouere vexationẽ ⁊ impedimẽ=
tũ ⁊ dȝ intẽdere emere tpale.ſ.aquã ſo=
lum ⁊ hoc tene.

13 ¶Utrũ licite detur pecunia pagano vt
ſe baptiſare ꝑmittat.Rñ.in gl.j.q.ij.in
c.ex pio recitant̃ opi.ſed tene opi.Pa.in
c. cum in eccleſi.eeo qui dicit ꝙ ſi ꝓpter
paupertatẽ timeret venire ad fi.tunc li
cet ei aliquid dare vt veniat.Si ꝟo nõ
habet volũtatẽ veniẽdi niſi ꝓpter cupi
ditatẽ tunc nõ lȝ qꝛ baptiſmus ei parũ
prodeſſet.xv.q.j.non eſt.imo peccat qꝛ
abutit̃ bono.⁊ ſiĉ dãtes.ar.xxiij.q.v.ad
finẽ niſi ꝓbabiliter ꝑſumeret ꝙ poſt=
ea mutabit voluntatem.

¶Quid ſi eccleſia mea vel prebẽda me 14
remoto alteri eſt aſſignata.Rñ.ſi ꝑ pre
cio eã recupero vel redimo.ſymonia eſt
ſiue iuſte ſiue iniuſte ſim ammotus.Se
cus ante priuationẽ ſi iuſte tenebãt qꝛ
ſic eſt redimere vexationem meam con
cordat Inn.in.c.ad aures.eo.⁊ Pau.in
c.mathe⁹.eo.ti.Intellige quãdo remo=
tus eſt a prelato ſuperiori.qꝛ ſecus ſi ex
pelletur ab aliquo tyrãno.nã tunc etiã
poſt remotionem poſſet dare.

¶Utrum ſit ſymonia ſi pecunia datur 15
epiſcopo vt nõ cõferat ſymoniace.Rñ.
pau.in.d.c.cum in eccłie.ꝙ ſic ex parte
recipiẽtis ſed non ex parte dantis.

¶Utrum capitulum dans aliquid ali=
cui qui electionẽ impedit de quo cõſtat 16
ꝙ in electiõe nullũ ius habet vt deſiſtat
ſit ſymoniacuȝ.Rñ.ꝙ non ſi impediret
ne ſimpliciter electio fieret ſed ſi impe=
diret ne iſte vel ille eligeret̃ ſic non poſ
ſet ſi ille cuius electionem impediret
ſm Rodo.

¶Quint⁹ caſus eſt qñ ꝓcuratio datur 17
epõ ꝑ viſitatiõe ꝯſecratiõe eccłie de cẽ=
ſi.c.cũ apłs.⁊ de ſymo.c.cũ ſit romana.
ꝺ ꝑſcr.c.cũ ex officij.⁊.x.q.iij.relatũ.⁊ lȝ
doc. diuerſimode velint aſſignare rõnẽ
tu tamen dic ꝙ hoc ſit legis autoritate
⁊ ideo non peccatur.xxiij.q.iiij.qui pec
cat. Aduerte tamen ꝙ tũc licite poteſt
dari quando eſt procuratio moderata
de qua vide.j. viſitatio.§.iij. aliter non
liceret.

¶Sextus caſus eſt qñ exigit̃ in pactuȝ 18
expreſſe qḋ a iure ꝑmittit̃ vt dictũ eſt in
ꝑcedẽti.§.vel quod inerat.vt in.c.olim.
el.j.de reſti.ſpo.⁊ ibi pa.Ideo vt dicit
idem Pau.in.c.j.de eo qui mit.in poſ.
qꝛ lȝ ſpiritualia non accipiant extima=
tionẽ tamen intereſſe ex eis ꝓueniens
bñ põt eſſe extimabile ⁊ ſuꝑ eo tanquã
ſuper tpali ꝓcedit vt dicit gl.in.c.corã.
de offi.deleg.

¶Utrum vicarius recipiendo ſalariũ 19

ſit ſimoniacus. Rñ. pa. in. c. j. ne prela.
vi. ſu. ꝙ nõ q2 locat operas ſuas ſicut
nec aſſeſſor vt in. c. ſtatutũ. de reſcrip. li.
vj. nec aduocatus. xiiij. q. v. non ſane.
20 ❡ Septim⁹ caſus eſt quãdo qđ exigit
per modũ inſinuationis exigitur vt ſi
dicatur volẽti intrare religionẽ quod
aliquid ſecũ apoꝛtet vñ poſſit viuere.
Quod verum credo ſm pan. in. c. nõſa
tis. eo. dummodo nõ deducat in pactũ.
⁊ ita cõcoꝛdat Inno. in. c. tua. eo ti. qui
videtur tenere ꝙ non lʒ dicere ſi vis vi-
uere mecum poꝛta tecũ. ⁊ gl in. d. c. non
ſatis. q̃ dicit ꝙ licet ſic dicere. de quo ta
men dic. vt. j. ſimoniac. iiij.
21 ❡ Octau⁹ caſus eſt qñ ſubeſt cõſuetu
do vt aliquid pꝛo ſpiritualib⁹ exigat
de quo tamẽ dic vt. s. cõſuetudo. §. xij.
Aduerte etiã ꝙ illud hʒ locũ vbi a lai
cis debet aliqđ clericis ſʒ vbi cõſuetu
do eſt vt a clericis aliqđ exigat tũc dic
ſm. pa. in. c. iacob⁹. e. ꝙ ad pꝛimatũ com
modũ clericoꝝ nõ vʒ ſʒ bene in fauoꝛẽ
diuini cultus ſi nõ p̃ceſſit exactio ãte ſa
cramẽtoꝝ exhibitionẽ ⁊ ꝓpterea dicit
Inn. ⁊ Joã. de lig. in. d. c. ad apoſtolicã.
ꝙ cõſuetudo que dat aliquid ante rece
ptiõnẽ ſacramentoꝝ eſt coꝛrupta nec
valet q̃ʒtũcũqʒ lõga ⁊ quãdo nõ preceſ
ſit exactio. quare valeat in laicis ⁊ non
clericis. Ratio diuerſitatis eſt quia lai-
ci videntur ſe obligaſſe ſub nomine cu
iuſdam oblationis facit quod no. in. c.
nouum genus. de deci.
22 ❡ Nonus caſus eſt quando quis cau
ſa permutationis aliquid dat in recom
penſationem maioꝛis beneficij de quo
dic vt. s. permutatio. §. vj. et aduerte ꝙ
tractatus permutationis inter partes
ſuper beneficijs nõ inducit ſimoniam
vt. s. permutatio. §. iiij. immo vt dicit
Car. in. cle. vnica. de. re. permut. in renũ
ciatiõe expꝛimi poteſt ꝙ cauſa permu-
tationis renunciat ſine ſimonia quia a
iure permittitur de elec. ſignificaſti. de
rerum permu. c. vniuerſoꝝ. ⁊. c. vnico.
de reꝝ permu. lib. vj. ⁊. d. c. cle. vnica.
23 ❡ Decimus caſus eſt qñ vaſa ſacra ven
dunt q̃ lʒ ſint annexa ſpũali tñ vendi
pñt ſine ſimonia non habito reſpectu
ad foꝛmã cõſecrationis ſm Ri. in q̃. ij.
q. xxj. ita tamẽ ꝙ alteri eccleſie in eadẽ
foꝛma vendantur. ſed perſone ſeculari
non licet vendere niſi redacta in pꝛiſti
nam maſſam ⁊ idem dico de veſtib⁹ ſa-
cris ꝙ alteri eccleſie vendi poſſunt.
❡ Sed nunquid lʒ aliquid exigere ꝓ 24
chꝛiſmate habito reſpectu ad liquoꝛeʒ
Rñ. pa. i. c. ea q̃ de auaricia. eo. tit. ꝙ nõ
ſine ſimonia: q2 chꝛiſma lʒ tũ ſacrm ẽ
nõ ſolũ eſt ſpũale. ſʒ etiã inq̃ʒtũ liquoꝛẽ
q̃d ſpũale. j. q. j. placuit. el. ij. ſilr nec ꝓ
pane bñdicto vel candelis benedictis.
❡ Undecimus caſus eſt qñ vendit de 25
pendẽs ſine ꝯñs ad id quod dependet
a ſpirituali ſm Ri. vbi. s. ſicut eſt perce
ptio decimaꝝ ⁊ fructus beneficioꝝ pa
nis oblat⁹ vel cera granum ⁊ hmõi q̃
offerunt in eccleſia. Nam ius perci-
piendi ſpũale eſt ⁊ vendi non poteſt ſʒ
bene fruct⁹. ⁊ ideo dicit pa. in. c. j. ne p̃.
vi. ſu. ꝙ prelatus bene põt vẽdere ob-
uẽtiones iuriſditiõis tanq̃ʒ fructus ſm
gl. ibidẽ: ſʒ tene ſm Inno. non debet vẽ
di exercenti illã iuriſditionẽ ⁊ bene q2
ꝓpter cõnexitatẽ videt vendere ipſam
iuriſditionẽʒ. j. q. iij. c. ſi quis obiecerit.
Silr alij fructus eccleſie ſm hoſt. vẽdi
poſſunt cũ ſint coꝛpoꝛales. itellige veꝝ
a bñficiato q̃ʒdiu ipſe viuit non a p̃la-
to q̃ habet ius ꝯferẽdi arg. c. vnico. §.
fi. vt eccl. benefi. ⁊ ſilr dicit idẽ pa. in. c.
fi. ne. p̃. vi. ſu. ꝙ pñt locari laico obuen
tiones eccłie. dũmõ ponat clericũ loco
ſui ꝓ recolligẽdis nec p̃ſumptuoſe ad
altare accedat vbi fiũt oblationes. arg.
c. j. ⁊. ij. ne cler. vel mo.
❡ Utrũ dãs pecuniã ꝓ adminiſtratiõe 26
reꝝ eccłiaſticaꝝ cõmittat ſimoniã. Rñ.
pa. i. c. cõſulere eo. ꝙ ſic. ⁊ ibi tex. hoc. li
mito ſm glo. i. c. ſaluatoꝛ. j. q. iij. qñ ta
lis adminiſtratio hʒ aliqđ ſpũale anne
xũ als nõ q2 tempoꝛalẽ iuriſditionem
poſſet dare ſub penſiõe annua. ⁊ idem
dic. ſ. ſimoniacũ ſi dat ꝓ adminiſtratio
ne pauperũ ⁊ hoſpitaliũ. j. q. vij. ſi q̃s
omnem. in glo. ⁊ in aut. de ſan. epiſ. §. ſʒ
neqʒ ſm petrũ de peruſi. tracta. de ca-

nonica portiōe epi.c.iiij.ſiue hoſpitalia
ſint autoritate epi conſtructa ſiue non.
ſec⁹ ſi dat vt recipiat ad ſeruieñ.ſolū ſi
ne aliquo iure cōſequendo.ꝛ ſic intelli=
ge.c.vnicū vt.eccle.bñſi.ꝙ eccleſia.j.p̄=
latura ſub anno cēſu ꝯcedi nō pōt.de ſi
mo.c.nō ſatis.xxj.q.ij.p̄cipimus.Unde
emēs prepoſituram ꝛ canonicatū vice
dominiū aduocationē.caſtaldatum et
hmōi ſimoniac⁹ eſt.j.q.j.ſi quis ep̄s.ſ₃
tamē limitationē predictam.

27 ¶Utrū dās aliquid vt ſeruiat tanq̄ vi
carius in eccleſia ſit ſimoniac⁹.R̄ñ.pa.
i.c.ad noſtrā.eo ꝙ ſic v de bonū tex.cū
gl.in.c.licet de penis.

18 ¶Utrū vendēs villā ꝛ ius patronatus
qđ h₃ in ea ſit ſimoniac⁹.R̄ñ.pa.in.c.q̄
relā.đ ſimo.ꝙ ſic q₂ copulatiua facit ve
nire copulatū principaliter.ꝛ non acceſ
ſione.Secus ſi dicatur vēdo villam cū
iure patronatus ꝛ ſic intellige Jo.an.i
c.j.de iure pa.li.vj.Ego vero quoad cō
ſcientiā recurrerem ad intētionē ſi ha
buit.ſ.animū vēdendi ius patronatus
ſpecialiter ꝛ ſic ſit ſimoniac⁹ qđ p₃ qñ
plus vendit villam alias non.

29 ¶Undecim⁹ caſus eſt qñ ep̄s recipit
clericū adſeruitiū ſpūale ꝛ tp̄ale p̄ſtañ.
ſibi cū ꝓmiſſiōe ꝙ annuatim ſoluet ſibi
certū ſalariū donec ſibi ꝓuiderit de be
neficio.Nā licet hoc ſm Ho. dūmodo
ſpāliter nō ſe obligauerit ad ſeruitium
tēporale p̄ſtā.nec cōmittit ſimonia poſt
modum remittendo ſalariū cū confert
bñficium quia ſalarium erat ſub condi
tione ꝛ facta collatione beneficij expi=
rat cōditio inſti.de ver.ob.§.nō omnis.
Secus ſi promiſſio ſalarij fuiſſet pura
ꝛ perpetua.c.veniens.eo.ti.Quod qui
dē pa.in.c.cum eſſent.eo.credit verum
ꝙ licet qñ prelatus non inducitur prin
cipaliter propter ſeruitium.ſed q₂ ille
meretur ſi aliter cauſa finalis ſit ſerui=
tium non licet.arg.ca graue.de prebē.
ſecus ſi ſit cā impulſiua.

30 ¶Quid de illo q̄ recipit promiſſionem
bñficij preſtandi ꝓ voce electionis dā-
da.R̄ñ.ſimoniac⁹ ē.c.de hoc.eo.ti.Ite₃
dic ſi recipit pro electiōe nō ipedienda
ſiue ante ſiue poſt.dūmō nondū ſit ius
acquiſitū in ea electiōe.nā acquiſito iu
re.licet redimere ſuam vexationem.vt
ſ.viij.caſu.

¶Tertiuſdecim⁹ caſus eſt qñ pecunia. 31
dat ꝓ tēporali iuriſditiōe hñda.ſ₃ pa.i.
c.j.ne p̄la.vic.ſu.ſ₃ tñ t₃ nō ſit ſimonia
eſt graue pctm̄.facit ad hoc.c.nēo.ꝛ qđ
ibi no.e.ti.ꝛ.j.q.j.in ſum.ꝛ gl.j.i.c.qm̄.
ne p̄la.vi.ſu.que tenet ꝙ eſt ſimonia.d₃
intelligi vera ſm Pa.i.d.ca.qm̄ quādo
tēporalis iuriſditio h₃ dependentiam
ab offō eccleſiaſtico q₂ ꝓ talē ꝯnexitatē
cōmittit ſimonia.d.c.cōſulere.eo.ti.ſed
qñ nō habet dependētiā ab offō eccle=
ſiaſtico nō eſt ſimonia ſ₃ turpe lucrū et
ꝯtra legē ſ₃ pa.in.d.c.j.vt i aut.vt iud.
ſine quoquo ſuf.ꝛ in aut.de man.prin.
§.illō.ho.tñ t₃ ꝙ ſit ſimonia dare pecu
niā vt promoueat quis in imperatorē
vel regē ptātē vel rectorē alicui⁹ ciuita
tis q₂ iuriſditio ē ſpūalis.j.qō.iij.ex mł
tis.Uñ vēdere gaſtaldionatū vel yco=
nomatū ē ſimoniacū.j.q.j.ſi quis eŗus
ꝛ.j.q.iij.Saluator.Oīs enim poteſtas
a deo eſt.ꝛ iō ſpūalis vr̄.Sed credo ſit
verior opi.pa.imo.Ge.t₃ ꝙ etiā l₃ dare
aliquid pro habēdo offō temporali.de
quo vide ſupra officiū.§.j ꝛ dic vt ibi.

¶Quartuſdecim⁹ caſus eſt qñ ſpūale 32
pro ſpirituali exigitur puta vn⁹ d₃ di=
cere primam miſſam alter ſecundam.ꝛ
ꝯueniūt adinuicē ꝙ vnus dicat miſſam
ꝓ alio ꝛ ecōuerſo.Tho.vero tene ꝙ ſi
interueniat pactū erit vicioſum niſi be
neficio vel perſonatui ſit annexum tale
onus vt puta prebēde.ſ.ꝙ qui eam ha
buerit dicat miſſam đ beata virgine.vt
extra de prebē.ca.ſignificatū.Similiter
vr̄ tenere Rica.in.iiij.di.xxv.arti.iij.q.j.
dicens ꝙ ſi duo ſunt baptizandi ꝛ vn⁹
dicat baptizabo te tali pacto quod ba=
ptizes me.ꝙ eſt ſimoniacū.Ratio q₂ in
talib⁹ nulla pactio vel cōuentio d₃ iter
uenire.c.tua nobis.eo.tit.ꝛ hoc ꝓpter
duo.Primo q₂ res a nō dño emit ſicut
a miniſtro ſacrorum qui nō eſt dñs.Se
cūdo q₂ eſt cōtra rōnē gratie ꝙ vēdat
ſ₃ tu aduerte ꝙ qñ vn⁹ tenet dicere pu

mã miſſam ⁊ cõuenit cũ eo q̃ tenet dice
re ſc̃dam pro ſecũda dicenda vt alius
dicat p̃mã ꝙ li.ꝓ.nõ denotat apprecia
tionẽ ſʒ adminiculationẽ cũ ille nõ poſ
ſit dicere miſſam ꝓ alio niſi dicat ꝓ eo.
⁊ idõ licet ſed i caſu p̃dictoꝝ doc.li.ꝓ.di
cit appreciationẽ.⁊ idõ illicitũ eſt pactum
ſed bñ poſſe dicere ſm̃ p̃dictos do.ho.
die ego.dico ꝓ te.vel te baptizo.⁊ rogo
vt cras dicas pro me.vel baptizes me
poſtea ⁊ hmõi ſine pactione.
33 ¶ Quintuſdecim⁹ caſus qñ datur ra
tione prouocationis ad orandum ſicut
quando dat eleemoſyna religioſis pau
peribus vt prouocẽtur orare et miſſas
dicere.pro eis de quo dic vt infra.ſimo
nia.iij.§.ix.
34 ¶ Sextuſdecim⁹ ratione punitionis ſi
cut in abſolutione excõicationis exigit
pecunia nõ pro abſolutiõe q̃ eẽt ſimo-
nia.ſʒ ꝓ punitione pct̃i.c.ad aures eo.
cõcor Rica.vbi.ſ.⁊ addit caueat abſol
uens ne in hoc magis intendat deſerui
re cupiditati q̃ correctioni.
35 ¶ Decimuſſeptim⁹ rõne liberalitatis
q̃ gratis datur ⁊ gratis accipit nõ rõ-
ne alicui⁹ ſpũalis.j.q.j.q̃cũq̃.d.ſʒ tñ nata
bilitas in tali dato facit preſumptaꝫ ſi
moniam.vt.c.⁊ ſi q̃ões.eo.ti.

Simonia iij. circa bñficia dignitates officia

⁊ prio circa electionem ſeu promotio
nem queritur

☞ De notatis hic ⁊ ꝙ ſimõia in curia
romana ceſſat.Bar.no.in.l.j.in prin.ff.
ad le iul.ð ambi.⁊ Fely.c.cũ veniſſent.
col.j.vſi.inq̃tum abbas.de ſymo.
1 ¶ Utrũ reges ⁊ principes ⁊ alij recipiẽ
tes pecuniã vt cõſentiant electioni ſeu
promotioni ad aliquã dignitatẽ vel p̃-
laturã ſint ſimoniaci.Rñ. Pau.in.c.de
hoc.e.ꝙ ſic⁊ tenent reſtituere illi eccl̃ie
ð cui⁹ prelatura agebatur.lʒ non eſſet
de bonis eccleſie.vt ptʒ in eo.c.de hoc.
2 ¶ Quid ð canonico q̃ ꝯuenit cũ alijs ca
nonicis.vt ꝯplaceãt ſibi ð aliq̃ canonico
recipiẽdo ⁊ poſtea ipſe eis cõplacebit ð
alio.Rñ.ꝙ ſimonia eſt.ca.q̃pro.j.q.ij.
3 ¶ Quid ſi dicat aliquis eoꝝ nunq̃ cõ-
ſentiã ꝙ aliq̃s ſtat canonicus niſi mihi
cõſentiatis de meo.Rñ.ſm̃ Ray.Simo
niacus eſt.Si tñ cõſuetudo eſſet ꝙ qñ
vnus fuit exaudit⁹ in vna ꝙ alter poſt
ea exaudiatur in alia poſſet tunc talem
cõſuetudinẽ rogare ſeruãdam.ar.lxiij.
d.q̃ igitur de conſti.c.cum omnes.
¶ Utrũ ꝯmittat ſimoniã facit pctm̃ cũ 4
illo q̃ bñficiũ ꝯfert vt retineat aliquam
portionẽ ex redditib⁹ bñficij.rñ.pa.i.c.
j.vt eccl̃ia.bñ.ꝙ ſic.no. tñ ꝙ ep̃s ex iu
ſta cã ⁊ neceſſaria põt ſtatuere vt reddi
tus certi tp̃is bñficij vacãtis deputen-
tur ad certũ vſum laudabilẽ facit.c.vl.
de ver.ſig.Itẽ pro ſolutiõe ſuoꝝ debet
intelligi ſi ꝯtractoꝝ nomine eccleſie ſe
cus ſi ꝯtraxiſſet nomine priuato vt no.
gl.in.c.j.de ſol.facit.c.ſi propter tua.de
reſcrip.l.b.vj.
¶ Utrũ ꝓmouẽdus in rectorẽ alicuius 5
eccleſie ⁊ paciſcas vt ſoluat pẽſionem
maiorẽ collatori ſit ſimõiac⁹.Rñ.pa.i.c.
cũ clerici.de pac.ꝙ ſic.ſilr etiã ſi promo
uẽdus propria autoritate obliget ſe ad
penſionem non tenet collatio ſm̃ pau.
ibidem lʒ Io.an.teneat ꝙ tenet.
¶ Circa officia q̃ritur de p̃ſbytero q̃ vẽ 6
dit offm̃ portãdi aquã benedictam per
ſuam parochiã.Rñ.ſm̃ Ro.ꝙ licite po
teſt fieri ſi vẽdit emolumẽta ſibi ex cõ
ſuetudine ꝓuenire conſueta.Si autem
vẽdit tale officium non eſt ſimonia.ſed
turpe lucri. Si aũt vendit aquã bñdi-
ctã vel panẽ bñdictũ ſic eſt ſimonia ſm̃
Alexã.⁊ Ro.q̃ in receptione talium cõ
fert remiſſio venialiũ peccatorum.
¶ Quid ſi quis vẽdat officiũ clauden- 7
di hoſtia vel pulſandi cãpanas.et hu
iuſmodi.Rñ.ſm̃ Rod.ꝙ ſimoniac⁹ eſt
ſumpto nomine ſimonie large ſicut ta
lia officia ſunt ſpũalia large.Si tamen
datum ſit alicui tale offm̃ gratis ⁊ ꝯſue
tudo ſit loci ꝙ poſſit ponere aliũ loco
ſui ⁊ locare ⁊ vendere ad vitam ipſius
dantis non eſſet ſimonia ſm̃ Ro.Sed
tu aduerte quia.j.q.ij.ca.j.dr̃ ꝙ non eſt
ſacri muneris offm̃ claudere hoſtia ec-
cleſie ſed tm̃ ſibi annexum vel vnitum.
Et dicit gloſ.ibi q̃ ð tunc eſt ſimonia

emere aliquem adminiſtrationem. vel
officiū eccleſie qđ eſt annexū alicui ſpi-
rituali vel conſueuit per clericum exer-
ceri ſolū. ꝛ ſic tene ꝙ eſt ſimonia ven-
dere officiū. ſecus vendere redditus.
¶ Quid de dātib⁹ aliquid vt poſſint in
parochiis vel ep̄atu q̄rere vel queſtuare
Rn̄. ſm tho. i quol. ꝙ ſacerdotes prela
ti recipiētes ſimoniaci ſunt cū perſua-
ſio ſacerdotꝫ ſpūalis ſit ꝛ ei credat qꝛ p̄
lati aut p̄ſbyteri ſūt ꝛ ſic eſt ſimonia re
ſpectu prelati vel p̄ſbyteri concedentis
reſpectu vero dātis ſacrilegiū eſt quia
ibi eſt defraudatio eleemoſynarū cōtra
intētionē dātiū ꝛ tenet vterqꝫ ad reſtitu
tionē ſi tales q̄ſtores ſūt ſcelerati vt ſūt
chiarlatani. ſed q̄ ad reſtitutionē dic. vt
Reſtitutio primo in verbo turpiter. §. j.
9 ¶ Utrū liceat dare vł accipere pecuniā
p oꝛone p̄dicatione dei laude vel pceſ-
ſione. Rn̄. ſm Ric. vbi. ſ. ꝛ Aſtē. li. vj. ti.
vlt. ꝙ nō. hec n. ꝛ ſimilia dicūt ſpūalia iq̄
tū ex gratia pcedūt ꝛ ad grām diſpo-
nūt q̄ tn̄ p hominū miſteriū exhibētur.
ꝛ iō vēdere in his ꝙ eſt ſpūale ſimonia
eſt. Et iō q̄ predicat principalr̄ vt lau-
dem vł fauorē cōſequatur humanū vł
lucrū ſimoiac⁹ eſt ſaltē mētalis. j. q. iij.
nō ſolū. Aduerte tn̄. ꝙ dantes eleemo-
ſynas pauperib⁹ aut religioſis vt im-
petrent orationis ſuffragiū nō dāt qua
ſi intēdant emere oꝛones ſed quaſi per
gratuitam beneficientiam eos prouo-
care ad oꝛoñ. pro ſe gratis ꝛ ex chari-
tate. ꝛ ſic nō peccant.
10 ¶ Quid de ſtatuētib⁹ i ql' qua eccl'ia ꝙ
pceſſio nō fiat in alio funere niſi tātaꝫ
pecuniā legaſſet eccl'ie. Rn̄. ſm. Rey. ꝛ
tho. ꝙ ſimoniaci ſūt. ar. d̄ iur eiꝰ. c. ſicut
et. j. ꝛ. ij. ſecus ſi ſtatueret ꝙ legātibus
talē ſummā fieret talis honoꝛ vel pceſ
ſio ar. extra eo. c. cū ſit. Rō diuerſitatis
eſt qꝛ i primo ē exactio p̄ſupponit ꝙ p
minori non fiat in ſecundo habet ſpēm
gratuite recompenſationis qꝛ nō nega
tur ne etiam fiat pro nō legantibus. ar.
de iureiu. c. ſicut. et. j. ꝛ. ij.
11 ¶ Utrū liceat dare pecuniā p āniuerſa
rio celebrādo ꝛ hmōi. Rn̄. Ri. in. iiij. diſ.
xxv. ꝙ nō lꝫ p hoc pctm̄ facere de dāda
pecunia ſed ſi ex deuotiōe det eccleſia
debet celebrare Inn. ꝗo in. c. qm̄ enor-
mis. ne. p̄. vi. ſu. dicit ꝙ nō ſolū lꝫ ſed eē
ē meritoriū aliquos reddit⁹ cōſtituere
in eccleſia vt ibi fiat anniuerſariū p aīa
q̄ ſed hoc cōſtitui non pōt p donatorē:
qꝛ nō lꝫ ei cōditiones ſpūales appone
re. ſed tm̄ tpales vt redēptiōe captiuo
rū. xij. q. ij. aurū ſed pōt cōſtitui p illos
q̄ hñt anniuerſariū facere extra de pre-
bē. c. ſignificatū. hoſt. in. d. ca. qm̄. lꝫ ꝙ
pōt imponi tale on⁹ reddit⁹ ſed dicit
tuti⁹ foꝛe relinquere ſic relinquo tali ec
cleſie annuatim. x. li. ſup tali poſſeſſiōe
diuidendas inter eos ſolummodo qui
meo anniuerſario interfuerint. et rogo vt
fiat omni anno.
¶ Utꝝ canonic⁹ vadēs ad horas cano 12
nicas pncipaliter p denariis horariis
ſit ſimoniacus. Rn̄. ho. in. c. olim. de ver.
ſig. ꝛ ſequit̄ Jo. an. de cle. nō re. c. vnico
li. vj. licet ꝙ nō eſt ꝓpa ſimonia qꝛ nulla
expreſſa pactio intercedit ſꝫ ꝙ grauiter
peccat ꝛ mētalē ſimoniā cōmittit ſꝫ p ſo
lam pniaꝫ ſatiſfacit. c. tua nos. de ſimo.
¶ Quid ſi cleric⁹ p p̄cio vigilet ad defū 13
ctū ꝛ dicat pſalteriū. Rn̄. hoſt. ꝙ ſi fecit
pctm̄ p eo legere pſalteriū ꝙ ſimonia
eſt. Si aūt ꝙ vigilaret nō ē ſimonia li-
cet ſcit tacite ꝙ debeat legere pſalteriū
ar. de prebē. c. ſignificatū: qꝛ ſic vēdit la
borem quē non tenetur impendere.
¶ Quid ſi maioꝛ crux nō poꝛtetur niſi 14
p certo p̄cio. Rn̄. ho. ꝙ ē ſignū auari-
tie ꝛ i ducit viciū ſimonie. c. audiuimus.
eo. Similiter eſt ſimonia quando taxat
p q̄ta pecunia q̄s ponat i tali ſepultu
ra cū ibi ſint plures ſm hoſt.
¶ Utrū pactū de lecto redimen̄. anteq̄ 15
coꝛpus ad eccleſiā deferat ſit ſimonia.
Rn̄. ꝙ nō qꝛ lect⁹ ꝛ hmōi ē qđ tēpoꝛale
ꝛ iō pōt vēdi redimi ꝛ hmōi. ſi tn̄ cleri-
ci nollēt ſepelire niſi prius īpoſito p̄cio
de eo redimēdo ſic vł ſimonia cum fiat
pctm̄ de tpali ad ſpūale ſm ho. facit. c.
vl. de re permu. ſilr̄ cōmittit ſimonia ſi
cl'ici nollēt ſepelire niſi fieret eis cautio
ab heredib⁹ defūcti de receptione eoꝝ

q̄ cū funere portant ⁊ ſilr qn̄ nolūt ſe-
pelire ſine pecunia.ca.q̄ñ a eſt.xiij.q.ij.
16 ¶ Utrū ſit ſimonia p matrimonio dare
pecuniā.Rñ.ſm Ric.l.iiij.di.xv.ar.iij.q.
j.ꝙ ꝓut matrimoniū ē ſacrm̄ cadēs in
diſpēſatione miniſtroꝝ eccl'e ſic vēdi non
pōt ⁊ iō ſimoniac⁹ eſt q̄ p bñdictiōe nu
bentiū pecuniā exactā accipit.c.cū in ec
cleſie.eo.ꝓut vero matrimonium offm̄
nature ſic licet dare ⁊ accipere preciū ſi
cut ⁊ pro alijs officijs ciuilibus et cor-
poralibus.
17 ¶ Sed q̄d ſi nollet benedicere niſi data
pecunia.rñ.Alex.ꝙ dꝫ recurrere ad ſu
perioꝛē qui ſi voluerit cogere preſbite
rū vt bñdicat gratis tutius eſt abſtine
re q̄ȝ peccādi occaſionē dare. Pa.tñ in
c.dilect⁹.el.ij.eo.ti.ꝙ lꝫ in ſacris volū-
tarijs nō lꝫ aliq̄d dare p eis bñdis.ſꝫ i
neceſſarijs.et ſic videret tenēdo opi.ꝙ
non poſſum conſumare matrimoniū ſi
ne bñdictiōe vbi cōſuetū ē ꝙ licite dare
pōt cū intētione dandi pro redimenda
vexatione nō emēdi benedictionem.
18 ¶ Quid de ſacerdote q̄ nō vult dare li-
cētiā pochiāno alteri confitēdi niſi da
ta pecunia.rñ.ro.ꝙ ſimōiac⁹ ē.Idē dic
ꝺ illa cōicādi aut bñdicēdi ſpōſas.Ad
uerte tñ ꝙ ſi nō intēderet licētiā cōfiten
di cōicādi vel bñdicēdi ſpōſas.⁊ hmōi
vēdere ſed ſibi ꝓuidere ſub obuētioni-
bus ⁊ oblatiōibus q̄ eū contingerent ⁊
non plus nō eſſet ſimoniacus.ſm Ro.
19 ¶ Utrū ſit ſimonia ex pcō dare aliquid
pro calcibus veſtibus ⁊ lintheaminib⁹
bñdicēdis.Rñ.Ray.tꝫ ꝙ nō qꝛ nō inue
nitur niſi i criſmate baptiſmo cōiōe eu-
cariſtia balſamo ſepultura ⁊ baſilica ꝺ
dicāda.j.q.j.diuina.c.placuit.c.vt vn⁹
quiſq; extra.e.ti.cū in eccleſie.ſꝫ tu dic
ſm Hoſ.⁊ Io.ꝙ eſt ſimonia.c.ad no-
ſtrā.eo.Idē dic p benedictiōe abbatum
vel abbatiſſaꝝ velatione virginū aqua
bñdicta ⁊ hmōi ſm pe.de pal.
20 ¶ Utrū archidiacon⁹ q̄ hꝫ examinare p
mouēdos vł ille q̄ rñdet i ſcrutinio or-
dināndi ſm formā.c.ij.de ſcru.vł ille mi-
niſter q̄ legit euangeliū cū ſit ordiatio
ſit ſimoniac⁹ ſi aliq̄d recipit ab ordinā

dis.Rñ.ꝙ ſic ſm dñm.Ant.l.c.pe.eꝫ.e.
¶ Utrū pretēdens ſcitatē quā non hꝫ 21
vt promoueatur ad ordines vel benefi
cia ſit ſimoniac⁹.Rñ.ꝙ nō ſed dꝫ agere
penitentiam.c.mandato extra.eo.
¶ Utrū notari⁹ ſine ſimonia poſſit ali- 22
quid recipere p ſcriptura facta de ordi
natiōe.Rñ.Lau.⁊ ſequit ber.brix.in.c.
ſicut epm.j.q.ij.ꝙ nō nec p labore nec
p charta.ſed eps dꝫ ſibi ꝓcurare.Pa.
ꝟo i.c.j.ꝺ ſimonia tꝫ cū gl.ibidē ⁊ cōiter
doc.ꝙ verꝫ ē in notario q̄ habet ſalariū
de publico ſec⁹ eſt in illo q̄ non hꝫ ſala
riū qꝛ recipere pōt p ſuo labore ſolū cō
ſiderat q̄litatē negocij nō ordinis ſicut
faciunt q̄ p clicatu tm̄ p diaconatu pl⁹
⁊ hmōi qꝛ ſic eſt.ſimonia ar.x.q.ij.p̄ca-
rie.Idē dic ꝙ eſt ſimonia exigere aliq̄d
p ſigillo niſi expenſas cere ⁊ ſigillatio
nis clericoꝛum ad hoc deputatoꝝ in-
tellige ſuper re ſpūali ⁊ in iuriſdictione
eccleſiaſtica cū nihil aliud ſit niſi q̄dā
teſtificatio iudicis ſuper illud.
¶ Utrū recipiēs aliquā ꝓmiſſionē ſpiri 23
tualitatis.puta beneficij ⁊ hmōi p ali-
quo negocio ꝓmouendo apud ſedem
apoſtolicam ſit ſimoniacus.Rñ.pa.in
c.cum eſſent.eo.ꝙ ſic vt ibi.
¶ Utrū ſtatutū in fundatiōe alicui⁹ ec- 24
cleſie factū q̄ cauet.ꝙ q̄ſq̄s tm̄ in reddi
tib⁹ annuatim dederit in ꝑpetuū reci-
piat p canonico ⁊ hēat ꝙ dederit p pre
bēda ſit ſimoniacū.Rñ.Ro.ꝙ ſi tale ſta
tutū fiat ad tps ⁊ principaliter intētiōe
augēdi dei cultū:⁊ q̄ꝺ dans principali-
ter ꝓp deuotionē det ⁊ ſit dign⁹ tolera
ri pōt ⁊ idē dic de monaſterijs de nouo
fundatis ⁊ egenis.ſ.q̄ꝺ q̄ſq̄s daret tm̄
reciperet ad illud monaſteriū vſq; ad
certū numerum.ar.c.tua nos.extra eo.
¶ Utrū aliq̄s dign⁹ ordīari vel bñficia 25
ri dōs ex pacto.vel exact⁹ ianitori vt cū
ad epm̄ ꝑmittat itrar̄ ad petēn.bñficiū
vel ordinē vel electiōis ꝯſumationē ſit
ſimoniac⁹.rñ.ſm Ro.ꝙ non ſi nō dat in
tētione corrupta.ſ.vt p interceſſionē ei⁹
cui dat cōſequatur intentū.qꝛ ſi cū tali
intentione daret eſſet ſimoniacus.
¶ Utrū aliquis poſſit induci.vt intret 26

religionē ꝓpter pecuniā dādā. Rñ. nõ.
c. dilect⁹ el.ij. eo ti. Sʒ vt q̇s ꝯuertatur
ad fidē dicit gl. in. d. c. dilect⁹. ꝙ poteſt
dari hoſti. addit id poſſe dici in ſacra-
mētis neceſſarijs ſed nõ in volūtarijs.
qđ limitat Pau. in. d. c. dilect⁹. ꝙ ex pa
cto vt cõuertatur vel intret religionem
vel recipiat ſacramēta nõ lʒ. ſed bene ſi
ne pacto vt alliceat ad p̄dicta capiēda.
17 ¶ Quid de fraternitatib⁹ ita conſtitu-
tis ꝙ null⁹ recipiatur ad eas niſi ꝓmit
tat vel iuret ꝙ annuatim ſoluet. x. deñ.
Rñ. ray. ꝙ ſi fiat ꝓpter cām honeſtam
puta. pauperibus alēdis captiuis redi
mēdis. Et hmōi nõ ē ibi ſimonia imo li
cite ſūt ⁊ q̇ eas d̄ſpicit anathematizād⁹
ē. xlij. di. ſi q̇s deſpicit. ⁊ ar. xvj. q. xvij. ſa
ne. Rod. tñ dicit ꝙ ſi ſtatutū eſt ſub for
ma negatiua nõ lʒ qꝛ excludit pietatē
ſʒ ſub forma affirmatiua. lʒ ſ. vt q̇ſquis
fuerit recept⁹ det tantum ſʒ nõ placet ꝙ
fiat iuramētū ꝓpter periculū periurij.
18 ¶ Utꝝ ꝓ iuſticia faciēda dare pecuniā
vel eq̇pollēs ſit ſimonia. Ric. i. iiij. diſt.
xxv. ar. iij. q. iij. tʒ ꝙ ſic loquēdo de iuſti
tia eccl'iaſtica vt qñ dat̄ epō vel alijs ꝓ
redeñ. iure ſup ſpūalib⁹. i q̇ cõcor. gl. in
c. vēdētes. j. q. iij. Idē tʒ Rod. etiā ſup
tp̄alib⁹ ſi ſit ꝑſona eccl'iaſtica q̄ dʒ red
dere ius rõne iuriſditiõis eccl'iaſtice. ſe
cus eſſet ſi eſſet iudex ſecularis ſeu lai-
cus lʒ alš grauiter peccat. Alex. ð al. ta
mē tʒ qđ etiā in iudice ſeculari vēdere
iudiciū iuſtū ſit ſimonia. quia hoc eſt
actus v̄itatis ⁊ ita quo ad aliquid eſt
ſpūale ſed ꝓ aduocatiõe aut ꝓcuratio
ne ēt in cā ſpūali licet aliq̇d accipere ſi-
ne ſimonia ſed gl. i. d. c. vēdētes. ⁊ Ric.
vbi. ŝ. ⁊ forte verius tenēt ꝯtrariū ⁊ qđ
eſt ſolū graue peccatū accipere pro iu-
ſticia in rebus tp̄alibus ⁊ ei q̇ eſt iudex.
19 ¶ Utrū ſit ſimoniacū occultare pctm̄
alicuius ꝓ pecunia quādo ad eius offi
cium pertinet illud reuelare. Rñ. quod
ſic. c. nemo eo. immo etiam occultare re
ſpectu perſone cõſanguinitatis vel affi
nitatis vt ibi dicitur. ſed Rica. vbi. ŝ. li-
mitat verū ſi talia reſpiciūt cām ſpūa-
lem alš non ſed eſt graue peccatum.

¶ Utrū teſtificari pro pecunia ſit ſimo- 50
nia. Rñ. Ric. vbi. ŝ. tʒ ꝙ ſic cā ſpūali ali-
ter ſi licet ſit graue pctm̄. Alex. vō dicit
ꝙ in cauſis eccl'iaſticis ⁊ a ꝑſonis eccle
ſiaſticis ſi teſtimoniū vēdatur ſimonia
eſt. In alijs grauiter peccatur.
¶ Sed nūq̇d aduocat⁹ ſilr committit 51
ſimoniā ſi pro pecunia patrocinat̄. Rñ.
ꝙ nõ qꝛ patrociniū ⁊ cõſiliū adminicu-
lat̄ exteri⁹ cauſe. ſed teſtimoniū ē ð ſub
ſtātia cauſe. ⁊ iõ teſtes cogūt̄. nõ aduo-
cari ſm Alexā.
¶ De ſimonia magiſtroꝝ. vide. ŝ. Ma- 52
giſter. §. x. cum ſeq.
¶ De ſimonia ſepulture. vide. ŝ. ſepul- 53
tura in ꝓin. §. j. ⁊. xliij. ⁊. xliiij.
¶ Utrum patron⁹ ſiue habēs ius p̄ſen 54
tādi q̇ aliq̇d recipit ꝓ p̄ſentādo ſit ſimo
niac⁹. Rñ. Pa. i. c. veniens. el. j. de teſt. ꝙ
ſic. tex. bon⁹ de trāſact. §. preterea. quā 55
do inter.
¶ Circa ꝑmutationē. vide. ŝ. permuta 56
tio. §. iij. ⁊. iiij. ⁊. vj.
¶ Circa tranſactionem. vide. j. Tranſa 57
ctio. §. iiij.
¶ Circa renūciationē ⁊ remiſſionē vltra
id ꝙ habes. ŝ. renūciatio. Quero. vtrū
renūcians lr̄is ſup beneficio eccl'iaſtico
obtinēdo ſit ſimoniacus. Rñ. pa. i. c. ad
audientiā. de recrip. ꝙ ſic ſi ſit ex pacto
de aliq̇ tp̄ali recipiēdo ſiue ꝓ certa pen
ſiõe recipiēda. gl. i. d. c. ad audiētiā. tenet
ꝙ eſt ſimonia in eo q̇ cõſequut⁹ eſt be-
neficiū. ſed i eo q̇ nõdū cõſequut⁹ eſt be
neficiū ꝙ nõ ſit ſimonia. Sed tu tene ꝙ
eſt ſimonia etiā in hoc caſu ſi det al' q̇d
ex pactiõe ꝑtis ſec⁹ ſi ex officio iudicis
vel mediātib⁹ bonis viris renunciatio
ex vna ꝑte pure fiat ⁊ ex altera ꝑte. ali
q̇d tp̄ale det̄. vt colliget̄. in c. ſane. de re
nū. ⁊ de pac. c. cū p̄dē. Silr nõ eſt ſimo-
nia ſi renūciet talib⁹ literis ex eo quod
dat̄ ſibi ſpūale puta bñficiū ſm Inn. ⁊
hoſ. de reſcri. c. ad audientiā. qđ limita
cum ſit permutatio ſi cõcurrāt q̄. ŝ. dixi
permutatio. §. iij.
¶ Utrū dās aliq̇d tp̄ale p̄lato ne remo 5
ueat eum a prioratu vel beneficio ſit ſi
moniac⁹. Rñ. Rodo. qđ. ſic ſi neceſſitas

vel vtilitas ſit ꝙ ammoneat.alias non
dummodo intẽtio nõ ſit corrupta.Sil'r
ſimoniacus eſt qui dat ſpũale vt obti=
neat debitũ tpale ꝙ ſuũ eſt ſm Tho.in
iiij.di.xxv.de quo ego dubito ꝑ ea q̃ di
xi.s.ſimonia.ij.§.xvij.et xviij.ꝛ potius
credo ꝙ non ſit ſimonia.ar.c.j.de vſu.
¶Utrũ renũciãs bñficio vt alteri cer=
te ꝑſone det ſit ſimoniac⁹.Rñ.ꝙ nõ niſi
in pactuz deducat.c.delictũ.de prebẽ.
Nã habere ſpem de hoc nõ eſt ſimonia
c.cum pudẽ.de pac.j.q.j.ordinationes.
40 ¶Utrũ remittẽs debitũ tpale ꝓ ſpũa
li ꝯſequẽdo ſit ſimoniac⁹.Rñ.Pa.in.c.
veniẽs.el.j.de teſt.ꝙ ſic quia remittere
idem eſt ꝙ donare vt in glo.predicti.c.
ꝛ in.l.q̃uetiã.ff.de calũ Limita tñ glo.
ꝛ in.d.c.verum.quãdo ex tali remiſſiõe
aliqđ cõmodũ applicat pti.Addit Pa.
ibidẽ aliã limitationẽ.ſ. quod eſt veruz
ꝙ remittere eſt dare quando debitũ eſt
liquidum.ſed quãdo debitũ eſt dubiũ
tũc dr potius facere ꝙ̃ donare vt dr in
trãſactione in.l.ſiue apud.C.de tranſa.
41.¶Utrũ ꝓmittens nihil petere ab ordi
natore vel preſentatore vſq3 ad tot an=
nos ſit ſimoniacus.Rñ.Pan.in.c.per
tuas.el.ij.ꝙ ſic:quia ex quo ordina=
tor tenetur aſſignare iſti poſt ordinatio=
nem portionem que cõſideratis fructi
bus eſt q̃d tpale talis remittit tpale ꝓ
ſpũali conſequendo ꝛ ideo ſimonia eſt.
42 ¶Utrũ dãs pecuniã vt q̃s nõ ordinet
vel eligatur vel electio non confirmet
aut eccl'ie nõ cõſecrent.ꝛ hmõi ſit ſimo
niacus.Rñ.ꝙ ſic extra.eo.ti.nemo.Idẽ
dic quãdo ꝑ gratiã ꝯſanguinitatis vel
affinitatis.vl' penitẽtie nõ recõciliat.do=
min⁹ penitẽtẽ abſoluit vel pctm̃ celat.
vt in.d.c.nemo.Dicit tamen Inn.ibidẽ
ꝙ verũ eſt ſimilitudinarie dr ſimoniac⁹
talis ꝑ gratiam ſic faciẽs:qꝛ ſic punit.i.ac
ſi ſimoniac⁹ eſſet.pan.ꝛ gl.i.d.c.nemo.
tz ꝙ eſt ſimonia ꝛ eſt verius.
43 ¶Utrũ corrũpens iudicem vel teſtem
in cauſa ſpũali ꝓpter pecuniã ſit ſimo=
niac⁹.Rñ.pa.in.c.tua nos.e.tit.cũ Hoſ.
ꝙ ſic ꝓpter cõnexitatẽ quã habẽt cum
ſpũalib⁹ vel ẽ q̃ſi ſimonia ar.d.c.nemo.

Secus in cauſa mere temporali.
¶Utrũ aliq̃d accipere ꝓ inueſtitura ec 44
cleſiarum ſit ſimonia.Rñ.ꝙ ſic.tex.in.c.
in tãtũ eo.ꝛ ibi dicit.Pa.ꝙ nõ tãtũ ꝓ in
ueſtitura iuris.ſz etiã facit.ſ.ꝓ iductio
ne in corporalẽ poſſeſſionẽ etiam ſi ibi
ſit conſuetudo.
¶Quid de dãtibus primos fruct⁹ be 45
neficij in cura ꝛ ſoluentib⁹ taxã bulla
rũ ꝛ ceterorum ſm ſtylum curie.Rñ ꝙ nõ
ſunt credendi ſimoniaci quia talia non
ſoluunt pro ſpiritualib⁹ ſed pro ſuſten
tatione curie ꝛ officialium.ꝛ ſic tene qꝛ
illa de volũtate pape ſunt ordinata.Sz
ſecus in ditio in curijs epiſcoporum ꝛ alio
rũ prelatorum habẽtibus vnde viuant.
ſm decẽtiã nõ ſm põpã.qꝛ ſimoniacum
eſt tales taxas facere ꝓ diſpẽſationib⁹
abſolutionib⁹ ꝛ hmõi.j.q.ij.ex multis.
Secus ſi ꝓpter victus decentiam.quã
alias non habent ſi hoc non fecerint.

Simõia.iiij.

circa igreſ
ſuz religio
nis.Utrũ itrãs mõaſteriũ cũ pcõ de dã
dis tpalib⁹ ſit ſimoniac⁹.Rñ ꝙ ſic.c.in
tãtũ.c.veniẽs.e.dicit tñ Hoſ.ꝛ Gof.Ray.
ꝛ Ber.ꝛ i.c.qm̃ ſimoniaca ẽ ꝙ ſi mõaſte
riũ eẽt tenue ꝙ̃ poſſẽt dicere volẽti itra
re.Si vis viuere mecũ porta tecum qꝛ
licet te libenter recipere vellemus tamẽ
bona noſtra nõ ſufficiũt.Sz tu tene in
cõſciẽtia opin.Tho.in ſumma qui di=
cit ꝙ pro ingreſſu monaſterij non lz ali
quid recipere vel exigere quaſi p̃ciũ.ſz
pro victu perſone recipiẽdẽ lz aliquid
recipere ſi non ſufficiant opes ad hoc
monaſterij.Similiter etiam licitum eſt
ꝓpter deuotionẽ quã q̃s oſtẽdit mona
ſterio largas eleemoſynas faciẽdo ei
dẽ ꝙ facili⁹ recipiat ſicut licitũ ẽ ecõuer
ſo ꝓuocare aliquẽ per tpalia beneficia
ad deuotionẽ monaſterij licet nõ ſit lici
tum aliquid ex pacto dare vel recipere
vt recipiat.c.q̃pio.j.q.ij.Rodoff.etiam
tenent ꝙ quando monaſteriũ eſt tenue
ꝛ indigẽs ꝙ nõ eſt ſimoniacum paciſci
in talibus dummodo nõ fiat ꝓ ſpũali=
bus ꝯferẽdis ſed pro expẽſis faciendis
vel recompenſandis.vnde tz ꝙ licet ex

pzimere nola ꝛ ꝗlitatē numerus ꝛ plꝫ
mihi q̊ ad cōſcīētiā. ad.c. q̄ vident ꝯtra
ꝛ maxime.di.c.qm̄ ſimoniaco. dic ꝙ lo
quūt quo ad foꝝ ꝯtētioſuꝫ ꝓpter frau
des.ꝛ ideo fundāt ſe ſup p̄ſumptiōe q̄
ceſſat in foro aīe vel loquunt.vt nihil ꝓ
ingreſſu.ſed nō loquunt quin pro rele
uatione ſumptus qn̄ monaſteriū aliter
non poteſt,

Simonia.v.

Circa ea que ꝓhibēt dari
vel deduci in pactū ꝓ aliquo ſpūali vel
annexo vel ab eo depēdente. Et primo.
☞ De notatis ī hoc.§.ꝛ an ſit ſimonia
ſoluere notario ꝓ ſcriptura.bal.ꝙ nō ī
ſua mar. in verſi.ſoluere.in.fi.ꝛ an com
mittat in matrimonio interuētu pecu=
nie bal.ꝙ nō in ru.C.de ſpō.no.in.l. ti=
cio.§.j.ff.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ Bar.in.l.ille
aūt.in vlti,oppo.ff.de here.inſti.
1 ¶ Utruꝫ ſolū ſit ſimonia qn̄ interuenit
pctm̄ de pecunia.Rn̄. ꝙ nō ſꝫ dic ꝙ tri=
plex eſt mun⁹ ꝙ inducit ſimoniā ī ſpūa
libus ſi deducat in pctm̄. Primū ē mu=
nus a manu vt eſt pecunia capiēdo ꝓ=
ut accipit.j.q.iij.totū ꝓ oī re tempora=
li.Scōm munus eſt a lingua. Tertium
ab obſequio vt.j.q.j.ſūt nulli.Additur
ab aliquibus.Quartū mun⁹ ſanguinis
ꝙ eſt cū quis cōfert eccleſiā vel prebē=
dam alicui intuitu ꝯſanguinitatis vel
amicitie.Nam ſm gl.in cap.vt eccleſia,
beneſi.ſed ſolum cōfert. ꝓpter conſan=
guinitatem vel amicitiam ꝛ alias non
conferret ſimoniacus eſt. Sed alex.de
ale.ſcōa ſcōe.ꝛ Tho.ſcōa ſcōe. ꝛ in. iiij,
ꝛ in quo limitant verum qn̄ intendit ex
hoc aliqđ bonum redūdans in ſeipſo:
vt puta qꝛ magnificet vel nobilitet. vel
vt faciat ſibi aliquā recompēſationem ꝛ
hmōi.Secus ſi ſolum intēdens bonum
tpale illius cui datur ꝛ non alterius qꝛ
tunc lꝫ ſit graue peccatum nō tn̄ ſimo=
nia eſt in hoc.iiij.munere. qꝛ nihil da=
tur vel recipitur ꝛ magis placet. De
hoc tn̄.vide Pan.in ca.tuam.de eta. et
qual.oꝛ.ꝛ.j.q.j.c.ſi quis.ꝛ.c.ſunt nōnul
li.Poſſet tn̄ dici etiā tunc eſſe ſimonia=
cus qn̄ p̄latus aliqđ bn̄ficiū eccleſiaſticū
daret alicui cū pctō vel intētiōe. vt ipſe
ſuis conſanguineis prouideret.
¶ Sꝫ nūqd qđcūqꝫ mun⁹ a manu indu 2
cit ſimoniam in ſpūalibus. Rn̄. ꝙ ſic ſi
pctm̄ p̄ceſſit. Si vero nō p̄ceſſit tūc ſi fit
adeo paruum ꝙ nō debeat inducere pro
monētis aīm inſpectis cā tpe ꝛ qualita
te pſonarum ſic nō facit ſimoniam.c. ſi
qōnes.e.ti.Ualde.n.inhumanū eſt a ne
mine velle recipere,ſed viliſſimū eſt oīa
ab oīb⁹.ff.de offō ꝓcō.l.ſolent.§.vlti. et
hoc verū quo ad eccliam.ſꝫ quō ad deū
quicquid dat vel recipit corrupta inten
tiōe ꝗtūcūqꝫ minimū ꝓ ſpūali ſimonia
cum eſt.ſed ſola pnia ſine reſignatione
beneficij purgat,ꝛ ſic intellige.c.nemo.
eo.ſm Hoſ.aduerte tamen ꝙ qn̄ datur
aliquid ſine pctō nō vt nō debitū ſed vt
dari conſuetū nō eſt ſimonia. ſm Rod.
¶ Quid ſi id ꝙ datur ſit de rebus eccle 3
ſie.Rn̄. ꝙ nihilominus ſimonia erit ſꝫ
ſanctum Tho.
¶ Quid ſi nō det munus a manu. ſꝫ a 4
lingua ꝓ ſpūali habēdo. Rn̄.ſimonia ē.
Aduerte tamē ꝙ mun⁹ a lingua aliqn̄
dꝛ ipſa laus ptinēs ad fauorē humanū
q̄ ſub p̄cio cadit aliquādo p̄ces ex qb⁹
fauoꝛ human⁹ acquirit vel ꝯtrariū vita
tur.ꝛ iō ſi qs principaliter ad hoc intē=
dit ſimoniā cōmittit:ꝛ principalr dꝛ in
tēdere qn̄ ꝓ indigno admittēdo datur
vel recipitur. Sꝫ circa dignū diſtinguit
Hoſ.ꝛ hoſt. ꝙ aut ꝓmouet quis preci=
bus ſuis ꝛ ſic ſi petit p̄lationem que da
tur p electionē tunc eſt ſimonia.j.q. vj.
ſicut is qui.Si aūt nō dat p electionem
ſi ſit ſimplex beneficiū ſic lꝫ ſi indiget.
Si non eſt ſimplex ſꝫ habens dignitatē
vel curam aīarum ſic non.lꝫ.ar.j.q.j. oꝛ
dinationes.ꝛ.viij.q.j.in ſcripturis. ꝛ eſt
ſimoniac⁹ ſm Ugo,Ray. hoſtiē. Tho.
ſecūda ſecūde.ꝛ directo.li.iiij. qꝛ eo ipſo
ꝙ petit indign⁹ ē.Sꝫ.Rodoff. credit ꝙ
lꝫ ī dignitate ꝛ cura.Facit.c.tua nos .e.
ti.Quod ego credo verū ſi indiget pu=
ta.qꝛ non hꝫ aliunde.vnde viuat alias
non.c.ad aures.e.ti.ſi modo dignus eſt
ꝛ intendat ꝓdeſſe ꝛ non preeſſe. Si ve=
ro ꝓmouet precibus alienis ſi ꝓ indi=

gno.ſic ſʒ oēs ſimonia eſt.j.q.j. de ordi
nationibus. Si vero pro digno tunc ſi
ſunt ſpirituales nō eſt ſimonia.j.q.j. la-
torem. Si vero preces ſunt carnales.et
dicuntur carnales quādo illi qui precā
tur attendunt ad parentelam principa
liter vel amicitiam rogantium ⁊ prela-
tus propter ipſas principaliter monet
ſic eſt ſimonia.quia preces ſuccedūt lo
co precij.d.c.ordinationes. et ſunt non
nulli.j.q.j. Si vero prelatus principali
ter nō ſequitur preces ſʒ merita. ſeu qꝛ
dignus eſt non ſimonia.c. quibuſdā.j.
q.j.c ar.c.tuam.eo.ti.tenent etiam pa.
in.c.tua nos.e.ti.ꝙ humiles ꝑces emiſ-
ſe a digno non inducunt ſimoniam nec
etiam aliquod peccatum.vt ex dictis.c.
tua nos.⁊.c.latorē patet.immo fortius
tenet pa.ibidē ꝙ donans aliquid cardi
nalibꝰ vel ꝑlatis ⁊ rogās pro aliquo be
neficio dummodo non ducat principali
intentiōe vt ꝑ talia ſeruitia ⁊ ꝑces adi-
piſcat ſpūale.ꝗuis ſecundario habeāt
talē ſpē ꝙ extra oēm norā indicat qꝛ in
ſte iſta poſſunt fieri ſine ſpe primaria.
vt.d. Inn.⁊ hoſ.ſa.c.q̄d ꝓderit. lxj. di.
j.q.j.ſunt nōnulli ⁊ i.c.tua.de et.⁊ qua.

5 ¶ Circa munꝰ ab obſequio q̄ro vtrum
ſerniēs alicui ꝑlato vt cōſequat beneſi-
ciū ſpūale vel monaſterio vt recipiat ⁊
hmōi ſit ſimoniacꝰ.Rñ.pa.in.c. cum eſ-
ſent.eo.ti.gl.ibi tʒ ꝙ non quādo ſine ol
pactiōe ſeruit ⁊ intētiōe ſecūdaria ꝑdi-
cta habēdi nō primaria ſi modo ſit ido
neꝰ nec ꝑlatus aut monaſterium directe
ꝓpter hoc ſeruitiū intēdat ei de benefi-
cio ꝓuidere vel recipe:qꝛ ſi ſic eſſet mu-
nus ab obſequio ⁊ ſimonia quādo ꝑn-
cipaliter ⁊ directe. d.c. ordinatiōes. Jō
dic ꝙ ſi in ſeruitio interuenit pactum
ſemꝑ eſt ſimonia.c.cum eſſent.eo.ti. Si
nō interuenit pactū ſi ſeruiat ꝑncipal'r
gratis lʒ ſcdario.vt habeat aliqđ ſpūa-
le nō eſt ſimonia ſm hoſ. ⁊ ſic cōcor.illu
ra q̄ vident ꝯtra.ho.tamē etiam tenuit
ꝙ ſi ſeruitium corporale ſit honeſtum ⁊
dignus dignum obſequium preſtat ꝙ
licite pōt etiā ſeruire principaliter dū-
modo pactū non interueniat vt ſi quis
epiſcopo ſeruiat romam eundo eius ne
gocia procurando a contrario ſenſu in
c.ſunt nonnulli.j.q.j. Sed in ſeruitio
indigno vel pro indigno ſic erit ſimo-
nia.ſimiliter dic ꝙ in ſeruitio ſpūali ꝙ
ſi pactū interuenit ſimonia eſt niſi tali
beneficio ſit annexū illud onꝰ. vñ no.ꝙ
nō ſolū ꝑdicta inducūt ſimoniā in dāti
bus ſeu paciſcētibꝰ ſed etiā in cōſentiē
tibꝰ ſiue mediatoribꝰ ⁊c.c.ꝑ inq̄ſitionē
de ele.⁊.c. ij. de cōfeſ.necnō in paciſcēti
bus aliq̄d dare vel facere miniſtrātibus
ſed etiā miniſtris ſeu familiaribus ad
miniſtrantis. ſicut dicimus in Jezi. qui
fuit ſeruus heliſei.j.q.j.in ſumma. di-
cit tamen.Ri.ꝙ lʒ eps fecerit pactū vel
promiſſionē pro aliquo beneficio dādo
⁊ poſtea oblitꝰ talis pacti pure ꝯfert ꝙ
nō eſt ſimoniacꝰ quo ad eccleſiam: nec
etiam ille qui recepit tale beneficium ſi
hoc pactum ignorabat ⁊ ideo nō tenet
reſignare ꝙ bene po.

¶ Utrū autoritas pape excuſet a ſimo- 6
nia.rñ.pa.in.c.j.eo.ti. Dicūt doct. ꝙ in
curia romana titulus de ſimonia non
habet locū ſicut nec lex talia de abitu
in curiā principis.glo.vero ⁊ ho.in.c. ex
parte.eo.titu. dicit ⁊ ſequit pa.in.d.c.j.
verum in his que ſunt ſimoniaca de iu
re poſitiuo.ſolum.ſed non in his q̄ ſunt
ſimoniaca de iu. diuino. ⁊ iō tʒ pa. ibi-
dē ꝙ cū tit. beneficij habentis admini-
ſtrationē ordinis vel executionē clauiū
ſit de iure diuino ſicut ipſa executio cla
uium ꝙ papa talem ti.vēdens eſt ſimo-
niacꝰ ſicut ille qui emit nec valet excu-
ſare eius autoritas.habes bonam glo.
in.c.licet de pen.⁊ tex.eſt cum gl.in.c. ex
diligenti de ſimo. ꝗuis.d.car. teneat ꝙ
omnis tit.beneficij ſit de iure poſitiuo
⁊ ſic ſm eum excuſaret eius diſpēſatio:
ſed tu tene cū pa.ſecus in alijs nō ha-
bentibus executionem clauium.

¶ Sed nunq̄d eoipſo videat diſpenſa- 7
re ex quo ſcit ex certa ſciētia ⁊ tollerat.
Rñ.Jo. de lign.e.ti.c.j.dicit ꝙ ſic ita ꝙ
nō cōmittit ſimoniā ꝙ ego credo verum
qñ ſimonia cōmittit. vt cū papa vt pu-
ta q̄s habuit bñficiū mediāte pecunia

a papa hoc sciente.⁊ ad hoc ↄsentientē. q2 tūc scīa principis purgat hoc vitiū ⁊ ita talis nō incurreret penas iuris sine simonia sit de iure diuino siue positiuo nec teneretur resignare si simonia ē de iure positiuo. Sꝫ de datis a lijs a papa lꝫ ipē sciat ꝙ offi. ⁊ curiales exigāt ⁊ tolleret nō ꝓpter hoc dispēsare videtur ⁊ ideo in penis innoluuntur. Facit ꝫ.dispēsatio.§.xij.

Simonia.

vij.quo ad penā. Sciēdū ꝙ ē q̄drupler prima ē suspēsio. Querit̄ vtrū ois simoniacus in ordine recipiēdo sit suspēsus ipso iure.Rñ.vt colligo ex Inn.⁊ pa.in.c. tanta.⁊.c.per tuas.el.ij.e.ti.qđ sic ⁊ quo ad se quo ad alios ⁊ nō solūꝫ quo ad ordinē sic susceptū sed ab oib⁹ alijs ordinib⁹ etiā licite recepṫ ⁊ ꝑꝑ̄s est remotus ab administratione tēpaliū bñficioꝝ. suoꝝ facit gl.j.q. recipiunt ⁊ vide gl.in cle.capientes.de pen.nec potest dispensari cū eo nisi ꝑ papam.j.q.j.gratis.

☞Ad ꝓpositū eoꝝ que hic dicunt̄ ⁊ ꝙ simonia apud canonistas idem est ꝙ ambitus apud legistas Ba.no.i.l.j.C.ad legē iul.de ābi.⁊ viciat promissionē epi ad episcopatū ⁊ obligat etiā ↄsētiētes. l.si quem ꝗ.⁊ ibi Bal.C.de episc.⁊ cle.⁊ in aut.quō opoꝛ.epis.§.j.

1 ❡Utꝝ simoniacus in ordine dādo sit suspēs⁹.Rñ. Hof.tꝫ ꝙ sic ꝑ triēniū sed Inn.in.c.pe.e.ti.⁊ pa.in.d.c.ꝑ tuas. tenētꝙ ꝑpetuo sit supēsus. ⁊ vr̄ veri⁹ ꝑ hoc tex.iuncta.gl.i.c.si quis a simoniacis.j q.j.⁊.§.verum,xxij.dist.

2 ❡Utꝝ simoniacus in bñficio sit suspensus.Rñ.pa.in dictis,ca.vbi.ꝫ.ꝙ sic.sꝫ si est occultus est suspensus quo ad se nō quo ad alios.sꝫ suspendēd⁹.ar.j.q.iij. c.j.⁊.ij. vñ si renunciat bñficio taliter acquisito potest vti ordine suo post per actā pniam ⁊ alijs bñficijs licite habitis.sꝫ bñficio illo retēto in quo simonia est cōmissa nō potest agere pniam vt in c.inquisitiōis de accu.Si vero est manifestus sic est suspēsus q̄ ad se ⁊ alios ipso iure.d.§.verꝝ.vñ q̄uis renunciet bñficio iterū indiget dispēsatiōe sicut q̄libꝫ notori⁹ criosus.vt in.c.fi.de tēp.ord.sed epūs pōt dispēsare dūmō non sit ille cū q̄ commisit simoniā vt not.j.q.v.ꝑsentiū. ⁊ aduerte ꝙ tunc dr̄ occultus fꝫ Rodo. qñ nō constat ꝑ sniam vel cōfessionē in iure factā nec per rei euidentiam q̄ nulla possit tergiuersatiōne celari. Limita tñ predicta ois qñ simonia est cōmissa eo sciēte.Secus si ignorante puta ꝑ patrem vel amicos.q2 tunc non est suspensus quo ad alios.nec quo ad se nisi i ordine ⁊ beneficio sic hab to non autē in aliōs ordinib⁹ susceptis aut beneficijs habitis vel habendis. ca.de simoniace. eo.ti.vbi hoc voluit Inno.

❡Sed q̄ro qs pōt dispensare in simoniaco in ordine vel bñficio.Rñ.gl.⁊ cal. in.c.post trāslationē.de renū.⁊.d.ant.⁊ pa.in.d.c.de simonia. post multa tenet ꝙ in simoniaco in ordine sol⁹ papa qñ sciēter.Sed qñ eo ignorante cōmissa est simonia tūc epūs pōt dispensare.j.qō.v. ꝑsētiū.⁊ etiā pōt epūs dispēsare cū tali licet qñ hoc sciuit non renūciauit.lꝫ ministrauit i ordie suscepto.aut ad alios ascēdit fm Rod.In simoniaco vero in beneficio scienter solus papa potest dispēsare fꝫ Ber.Ray.⁊ Hoff.siue in illo beneficio siue in alio quocūꝗ fm gl. ⁊ Jo.an. in.d.c.de simoniace. Sed hoſt. tenet ꝙ potest epūs dispēsare in simplici bñficio solū.pa.vero in.d.c.j.de simoniace.eo. ti.tꝫ ꝙ pōt ēt dispēsare i curato vt illud habeat i alia ecclīa ēt cū executiōe ordinū si mō spōte renūciat sꝫ ad illū bñficiū i q̄ fuit simonia ↄmissa vt illū habeat nō pt̄ nisi ꝑ papam fieri. Itē in ecclesia empta nō pt̄ ex dispensatione episcopi habere nisi simplex beneficium.⁊ cū executiōe minoꝝ ordinū solū. Si vo expectat sentētiam condemnatoꝛiam tunc nullo modo episcopus potest dispensare in illa nec in alia vt habeat quodcūꝗ beneficium.In eo vero qui ignoranter est promotus ad beneficiū non potest nisi sol⁹ papa vt illud habeat sꝫ in alijs potest episcopus vt no.i.d.c.ꝑsētiū.⁊ qđ no.in.c.sunt.⁊.c.nobis.eo.ti. Sed Tan 5

cre.in.c.ſicut nobis.eo.ti.tȝ ꝙ ēt in bñfi
cio illo i quo fuit ꝓmot⁹ pōt eṗs diſpen
ſare ſi ipẽ eṗs nō eſt i culpa ⁊ placet.

4 ¶ Sed nunq̄d idē ſit iudiciū de media
toribus quo ad ſuſpenſionē ⁊ quo ad
diſpēſationē. Rñ. ꝙ ſic ꝑ regulā acceſſo
rium. de reg.iur.li.vj.

5 ¶ Utꝝ eṗs poſſit diſpēſare cum ſymo
niaco circa offā mortuoꝝ bñdictiões nu
bētiū. ſepulturas criſma bñdictiões va
ſoꝝ. ⁊ hmōi. Rñ. hoſ. ꝙ ſic poſt peractā
pniaȝ q2 nō prohibet. ar. c. nuper. de ſen
ten.excō. nec obſtat. c. Erga. j. q. j. q2 loq̄
tur de ſimoniaco in dignitate.

6 ¶ Quid de prelato q̄ ꝓmiſit bñficiū ali
cui pro pecunia ⁊ re integra reuocat pa
ctionē. Rñ. bȝ Ri. q̄. S. talis peccauit gra
uiter faciēdo pctm̄ q2 tñ ad effectū pacti
nō ꝓceſſit nō incurrit penas ſuſpenſio
nis ⁊ irregularitatis.

7 ¶ Utrū ordinatus ab eṗo quē audiuit
ſimoniacū poſſit miniſtrare. Rñ. ꝙ pōt
in ſuſcepto miniſtrare. ſȝ nō poterit ali
os ab eodē recipere niſi deponat ꝯſciaȝ
c. ꝑ tuas. el. ij. e. ti. Ubi not. hoſt. v. nota
bilia. Primū qḋ ex varijs dictis in alte
rius ꝑ iudiciū nō eſt ꝯſcia formāda. Se
cūdum ꝙ ſic formata eſt ad ꝯſiliū platj
deponēda. Tertiū ꝙ ſi deponi nō pōt ē
oib⁹ modis ſeq̄nda. Quartū ꝙ eſt virt⁹
cui de ꝯſcia ſcrupuloſa ſit bona ⁊ in me
lius informat ⁊ ecōtrario eſt debilitas
animi ⁊ nimia ſimplicitas. Quintuȝ ꝙ
in differentibus poteſt vnuſquiſq; pro
ut ſibi placuerit cōſciētiā informare ꝙ
bene not. ⁊ ideo talis debet miniſtrare
⁊ ꝯſciam deponere.

8 ¶ Secunda pena contra ſimoniacos ē
depoſitio ⁊ infamia ⁊ hec imponit ſi de
hoc in iudicio conſtiterit. v. q. iij. ſane. de
accuſ. inquiſitionis.

9 ¶ Tertia pena eſt excōicatio papalis
Nā Martin⁹ in ꝯſilio ꝯſtantienſi in ex
trauagāti q̄ incipit mulie ita. inquit. ſa
cro approbāte ꝯſilio declaram⁹ ꝙ ordi
nati ſimoniace ab executiōe ſuoꝝ ordi
nū ſint ipſo iure ſuſpēſi. Electiões āt po
ſtulatiões ꝯfirmationes ⁊ qua ſuis pui
ſiões ſimoniace ecclaꝝ monaſterioꝝ di
gnitatū ꝑſonatuū officioꝝ ⁊ bñficioꝝ
quorūcūq; deinceps facte nulle ſint ipo
iure nulliſq; ꝑ illas ius cuiq; acquirat
nec promitti ꝯfirmat aut ꝑuiſi faciant
fructus ſuos ad alioꝝ reſtitutionē tāq̄
minſte ablatoꝝ teneant ſtatuētes inſu
per ꝙ dans ⁊ recipiēs ipſo facto ſniam
excōicatiōis icurrat etiā a pōtificali aut
cardinalat⁹ refulgeat dignitate. In alia
extrauagāti fctā an. ij. ſui pōtificat⁹ mā
tue data q̄ incipit dānabilē ꝯfirmatiões
excōicatiões ſuſpēſiões priuatiões ⁊ in
terdicta ⁊ alias cēſuras latas a ſūmis
pōtificib⁹ ꝯ ſimoniacos quas vult icur
rere ipſo facto oēm ſimoniacū occultū
vel manifeſtū vbicūq; ſimoniā cōmiſe
rit cuiuſcūq; ſtat⁹ etiā ſi ꝑlatus aut car
dinalat⁹ vel quauis alia eccleſiaſtica vl
tpali ꝑfulgeat dignitate dictaꝝ excōica
tionū ſuſpēſionū ⁊ penarū abſolutionē
ſibi reſeruās niſi in mortis articulo nec
vult ꝙ virtute ꝯceſſionis indulti aut cu
iuſcūq; facultatis abſoluēdi ꝯceſſe vel
ꝯcedēde a ſede aplica poſſint abſolui ni
ſi ſpecialiter de pctō ſimonie autoritatē
abſoluēdi ꝯtineāt. Hoc idē. Eugeni⁹ in
alia extrauagāti q̄ incipit cū deteſtabi
le. data rome apud. S. Criſogonū anno
ſui pōtificat⁹. v. Pau. ij. in ꝓceſſu quē in
die iouis ſancta fecit excōicat oēs ſimo
niacos tā in ordine q̄ etiam in bñficio et
abſolutiōem reſuat ſibi ⁊ ſucceſſori ei⁹
ꝑterq; in morte nec vult ſicut ⁊ Marti
nus poſſint abſolui ex quacūq; ꝯceſſiōe
niſi faciāt mētionē ꝺ ſimonia. Idē fecit
Sixt⁹. iiij. ⁊ ſic tene ꝙ oēs ſimoniaci i or
dine ⁊ bñficio ſolum ſunt excōicati. Alij
ꝯo ſimoniaci nōſȝ ipſo facto cadūt i pe
nas ꝯ ipſos latas a iure de qb⁹ dictū ē
hic. ꝟ Ne te moueat ca. reperiunt. j. q. j.
ſimiliter. c. quicūq; ibidē. ⁊ ca. placuit.
ibidē. ſilr. ⁊. c. ex multis. ij. q. ij. q2 lȝ ſub
anathema ꝓhibeāt tñ loquūtur ſolū ꝺ
ordine ⁊ bñficio ⁊ ſic in nullo iure inue
nitur ſub pena excōicatiōis prohibita
omni ſimonia niſi vt dixi in ordine ⁊ be
neficio. Et ideo illi ſoli ſunt excommu
nicati.

¶ Quarta pena ſimoniacoꝝ eſt ꝙ ꝑter re

cipitur ſub pena excõicationis late ſentẽ tie omnibus cuiuſcunq̄ dignitatis aut ſtatus ꝙ ſi ſunt preſentes in romana cu ria reuelare teneant̃ pape vel eius apo ſtolice ſed in camerario aut ſuo vice ge renti in vnius vl̃ duoꝝ teſtiũ preſentia infra duos dies naturales poſtq̄ ſcime rint aut ad eorũ noticiam peruenerint aliquem commiſiſſe ſimoniaꝫ a qua nõ niſi per romanum pontificẽ poſſunt p̃s terq̄ in mortis articulo abſolui. ⁊ hoc p̄ predictam extrauagantem Marani dã nabilẽ. Cui eugeni⁹ in dicta extrauagã ti. Cum deteſtabile addit quod nõ ſolũ qui ſciunt aliquẽ ſimoniam cõmiſiſſe vl̃ procuraſſe. ſed etiã qui ſciũt illos q̄ fue rũt mediatores teneant̃ reuelare pape vel ei⁹ camerario. vl̃ cui ipſe duxerit co mittẽdũ per ſe vel p̄ alios q̄ citius ⁊ ꝙ non poſſint abſolui donec reuelauerit. quod intelligo ſi comode p̃nt ⁊ ſi ſciunt veraciter nõ per ſuſpitiones aliter non credo incurrere dictam excõicationem. Credo etiã hodie nõ ligare cũ ſit abro gata p̄ nõ vſum. Aduerte tñ ſꝫ aſteñ. li. vj. ti. lv. ꝙ qñ ſimonia eſt ſolũ mentalis ſine omni pactione ꝙ non ligatur talis aliqua predictarum penaruꝫ quod no.

Simonia vij. q̄ ad reſtitutio nẽ Querit̃ vtrũ da tũ ſimoniace ſit reſtituẽdũ. Rñ. ſm pa. i c. tua nos. e. ti. ꝙ aut datũ ẽ ſine pactiõe ſed cũ ſola intẽtione habẽdi ſpiritualia ⁊ tunc dicunt aliqui quos ſequitur In no. ⁊ hoſt. ꝙ ſi talis ſimonia eſt de iure poſitiuo ſic reſtitutio non eſt neceſſaria ad ſalutẽ. Si vero eſt de iure diuino. ſic neceſſario eſt reſtitueñ. acceptũ. Alij vt Io. an. ⁊ ſequitur pa. tenent indiſtincte ꝙ nõ eſt reſtitueñ. de neceſſitate. p. d. c. ſi. vbi eſt tex. apertus. Sed quia dictum ca. ſi. loquitur in ſimonia que eſt de iu re poſitiuo. ideo dico ꝙ in tali caſu non eſt neceſſaria. Et que ſi ratio. licet Ioan and. ⁊ hoſti. multas adducant tamen nulla efficax eſt ſecundum hec ſolum. quia ius ſic declarauit ſecundum ipſuꝫ non extẽdenda ad ſimoniam que eſt de iure diuino ⁊ ideo neceſſario reſtitueñ. ⁊ ſic tene ſm diſtinctionẽ vſurarij menta talis de qua reſtitutio. j. in litera vſura rius i principio. Si vero datũ ſit mediã te pactiõe ſic abſq̄ dubio de neceſſitate reſtitueñ. eſt ſm coĩter doct.

2 ¶ Cui dꝫ reſtitui acceptũ ſimoniace pro ingreſſu monaſterij vel eccleſie. rñ. pa. i ca. de hoc. eo. ti. Si loquimur de eccleſia ſeculari tunc ſi ille qui dedit non habet vnde viuat reſtituetur ei. ar. c. veniẽs. e. ti. Si vero habet vnde viuat tunc ſi oẽs de eccleſia reliquerunt dꝫ dari eccleſie ⁊ crimĩoſi expelli. Si aũt nõ expellan tur dꝫ dari fiſco pape ſm ho. qui diſtri buat i pias cauſas Turpia lucra a fiſco extorquentur. l. fiſcus in queſtionem. ff. de iur. fiſ. Si vero nõ oẽs deliquerunt ſed. ſolus prelatus vel particularis. tũc dabitur eccleſie i cuius ignominia erat datum. Si loquimur de eccleſia regula ri. Si oẽs deliquerunt datur ei qui de dit vt intret ſꝫ monaſteriũ. vt in. d. c. ve niens. cũ non poſſit ſtare in monaſterio. vt j. c. qm̃. e. ti. Si vero particulares de liquerunt tũc pecunia dabit̃ ſcdo mona ſterio quo ad vſumfructũ tñ ⁊ mortuo ingreſſo redibit ad primum monaſteriũ ⁊ ſic intellige glo. i. d. ca. de hoc. ⁊ cõcor dat cũ predictis hoſ. ⁊ d. Anton.

[illegible] ¶ Quid ſi eñ. cũ cõmode non poteſt ap plicari vbi vel in cuius contumeliaꝫ eſt data pecunia. puta q2 in remotis ptib⁹ eſt vel videretur incõueniẽs eã ibi dari cum eccleſia ſit quaſi derelicta ⁊ huiuſ modi. rñ. ꝙ pauperibus dabitur.

3 ¶ Utrũ recipiẽs beneficiũ ſimoniace te neatur illõ reſignare. rñ. ꝙ ſic ⁊ reſtitue re oẽs fructus pceptos ex eo. ⁊ qui reci pi potuerunt a diligẽti poſſeſſore. ca. ſi res. xliij. q. vj. de re. ſpo. c. grauis. intel lige qñ ſcienter ſimoniace habuit vl̃ q̄ uis ignoranter tamen poſtea ſciuit de perceptis poſt ſciam tñ tenetur nõ au tem in bona fide niſi extantes vel in q̄tum fact⁹ eſt locupletior. L. certũ. C. de rei ven.

4 ¶ Cui debꝫ reſtitui datũ pro ordine ha bendo. rñ. videtur ꝙ eccleſie cathedrali in cuius iniuriam videtur datũ. ſi non

eſt ordinatus ad titulū alicuiꝰ eccleſie ſed licet ordinatus ad titulū alicuius beneficij. vel eccleſie ille dabitur. ſecundum Uide. ꝛ Rodo.

5 ¶ Quid ſi pecunia ex pacto ſit data pape. Rn. pa. in. c. ſ. e. ti. ꝙ nihilominꝰ non poterit retinere tale bñficiū etiam in caſu in quo papa nō cōmitteret ſimoniā. ſicut in ſimili diſputat Jo. an. in regula cui licet. de re. iu. li. vj. in merc. de ludēte cum xp̄o ad azardū qui ep̄s fecerat ſtatutum excōicans ludentes. qꝛ licet epiſcopus nō ligetur tali ſtatuto ligat tamen illū qui ſecū ludit. Sic in ꝓpoſito papa recipiendo pecuniā nō ſuſpēdit cōſtitutionē de ſimonia ꝛ plene diſputauit idē pa. in. c. extirpāde. in. §. qui verū de ꝑbē. Sed ꝯrā dixi. Simonia. v. §. v. ꝛ ē ꝟus. Nec ob. ſimilitudo de ludēte cū ep̄o. qꝛ epiſcopus nō poteſt facere ꝙ ſtante ſtatuto ſuo contrauenīēs nō ligetur. Sed bene papa pōt. Et ideo tene qđ dixi. ſ. ꝙ non eſt ſimonia. ꝛ ſic beneficium poterit retinere.

Simplicitas eſt duplex ſm pa. i di. ea. dilecti. ꝙ iudi. q̄dā ꝯtraria diſcretiōi hec reꝓbat. xxxix. di. c. petrꝰ diaconꝰ ꝛ. xvj. q. j. ſi capis q̄dam ꝯtraria doloſitati. ꝛ hec amplectanda de q̄ in euangelio eſtote ſimplices ſicut columbe ꝛ bonus tex. cū gloſ. in. c. veritatis. ſ. mrein. ꝛ. xj. q. j. ex merito. ꝛ hec eſt illa de qua dicit tex. inſti. de legati. agno. ſucc. §. quād fe minas ſimplicitatem amicam legibus amplexantes ꝛc.

☞ De ſimplicitate ꝛ ꝙ preſumatur in ruſtico ꝛ in muliere ꝛ minore not. Bal. in rubri. C. de re. per. ver. item queritur. ꝛ aliquid in. j. lege in princip. C. ne fi. ꝓ patre.

Simulatio idē eſt ꝙ ypocriſis. Unđ dt Iſi. dor. lib. ethi. ꝙ hypocrita grece latine dr ſimulator. vł dic ꝙ ſe habēt ſicut ſuperiꝰ ꝛ ifeꝛiꝰ. qꝛ ols ypocriſis ſimulatio eſt ſed nō ols ſimulatio eſt ypocriſis ſꝫ tātū illa qua q̄ cū ſit malꝰ intus ſe bonū ſimulat ꝛ palā oſtendit vt bonus videatur per gloriam humanā. vt dicit glo. Math. v. ꝛ eſt filia inanis glorie ſecundum Gre. xxxj. mor.

☞ De notatis in hoc. §. et quotuplex ſit ſimulatio. no. bal. in. l. cū ꝑtibus. C. de probā. ꝛ qualiter probetur. ꝛ Bal. in nota. iij. verſicu. quero qualiter. C. plus va. quo agitur.

¶ Utrū ols ſimulatio ſit pctm̄ Rn̄. vt colligꝰ ex. S. bona. in. iij. di. xxxviij. ꝛ alex. de ales. ij. ij. ti. de ypocriſi. quod eſt triplex ſimulatio. ꝑma eſt cautele et hec licet vt probatur in. c. vtilem. ꝛ. c. ꝙ aūt. ꝛ in. §. q̄ñꝙ. xxij. q. ij. Nam dolū nō cōmittit qui fraudem ex. ludit. l. campatet. §. plane. ff. de leg. ij. ar. c. ꝑlatū quod me. cauſa. c. cariſſimꝰ. de ꝑre. ꝑiu. puta vt euitet aliquod maiū fingit aliud. Scđo ſimulatio eſt inſtructionis. et hec non eſt pctm̄. ꝛ hec fuit in xp̄o q̄ñ finxit ſe longiꝰ ire Luc. vlti. in. quo innuit exhibeti. hoſpitium peregrinis ex quo cocgerunt eū manere. ex quo meruerūt eum cognoſcere. Et ideo ille religioſus qui maiorē ſanctitatē quā hꝫ ſimulat vt proximi edificent. ꝛ ad bonū iciteñt non peccat. ſed potiꝰ meretur. vt patet ꝑ Gre. xxxj. mor. Tertia ſimulatio eſt duplicitatis. et hꝫ rōnem mēdacij ꝛ ſemꝑ eſt pctm̄. vt proprie eſt ypocriſ. Addita lex quartā. ſcꝫ ſignificatiōis ſicut Jacob ſe ſimulauit eſau. ꝛ hec nō eſt pctm̄. Sicut etiā quis in reꝑſētatiōe miniſterij paſſiōis xp̄i finxit ſe iudeū vel christum vel pilatum ꝛ huiuſmodi.

¶ Utrū aliqs poſſit ei ſimulare malum. Rn̄. ſm alex. l. ij. ſ. qnō. qꝛ aut eſt hoc ꝑ opa mala ſiue vere ſiue apparēter ꝛ ſic efficit talis quale eſt illđ opus. aut hoc fugit ꝑ opera bona vere ꝛ apparēt. ꝛ ſic nunꝙ poteſt ex hoc apparere malus.

¶ Utrū gerens habitū ſctitatis. vel religiōis qui tñ nō hꝫ meritū ſit ypocrita. Rn̄. ꝙ ſi ex infirmitate poſt aſſūptionē talis habitꝰ cadit a ꝑfectione nō eſt hypocrita. quia non tenet reuelare ſuum peccatum niſi loco ꝛ tempore debito. vñ non tenetur deponere habitum ſcđm Gre. xxxj. mor. ſi autē ex malitia a perfe

ctione.deponit ſic eſt hypocrita.

4 ¶Utrū hypocriſis ſit pctm̄ mortale.rn̄
vt colligo ex.S. Bo.⁊ Ale. vbi.ſ. ⁊ ſctō
Tho.i quol.q̄m hypocriſi duo ſūt.ſ.de
fect⁹ ſanctitatis ⁊ ſimulatio eius. Si er
go intentio hypocrite refert ad vtrūq.
ſ.quia non vult habere ſanctitatem nec
curat. ſed tantum vult ſanctus appa=
rere ſic eſt peccatū mortale ⁊ ſumitur in
ſacra ſcriptura Job.xiij. Non veniet in
conſpectu eius ois hypocrita. ⁊ Matt.
xxiij. Ue vobis hypocrite.Si autē acci=
piat hypocrita nō ꝓ qualitate vite ma
le. ſ3 ꝓ ſimulatiōe ſic aliqn̄ ē pctm̄ mor
tale.puta ſi hoc facit ex fine q̄ eſt cōtra
charitatē dei vel ꝓximi puta. Simulat
ſe ſanctū vt poſſit ſeminare hereſim.vel
conſequatur dignitatem eccleſiaſticam
vel q̄cūq alia bona in quibus cōſtituit
finē. Si aut finis non ſit ꝯ charitatem.
ſic erit pctm̄ veniale. q2 ſolū delectat in
laude.q2 ſm phil.iiij.ethi. magis dicit
vanus ꝙ malus.Sed ſi finis ſit bonus
puta ad laudem dei ⁊ ſalutē animarum
vt proximi edificent ſic meritorium eſt.
ſi tn̄ nō cōtēnat bonā vitā dicit tn̄ Au=
reo.in.iiij.di.xvj.q.j.ꝙ ſi ex hypocriſi ſe
quit oppoſitum honoris dei ⁊ proximi
ſalutis ꝙ eſt peccatum mortale.Simili=
ter qn̄ ſolū facit vt poſſit habere vanaz
gloriam ⁊ huiuſmodi ꝙ limito verū in
vana gloria que ſit mortalis alias erit
veniale ſolum.

Sobrietas dr menſura de
bita circa ea q̄
ſunt neceſſaria ad vitā vn̄ ſobri⁹ quaſi
ſobriā ideſt mēſura ſeruās ⁊ nomine ſo=
brietatis tēperantia ſignifica.hoc exigit
in oibus.ſed maxime.in miniſtris eccle
ſie.xxxv.di ꝑ totū.xlj.di.ꝑ totū.de vi.et
ho.cle. c.clerici a crapula.j. thi.iij. Itē
in regib⁹ ⁊ principib⁹ ꝓuer. xxxj. Noli
regibus dare vinuz. Quomodo peccat
mortaliter cōtra ipſam.vide Ebrietas.
gula.⁊ ornatus.

Societas.j ſm Marcum
tulliū⁊no. azo
i ſūma titulo ꝓ ſocio eſt duorū ꝑ luriū ve
cōuentio cōtracta ob comodiorē vſum
et vberiorem queſtū ꝯfacere.ad hoc.l.ſi
non fuerit.§.pleriq.ff.ꝓ ſoc. vnde con
trahitur ſolo.conſenſu.vnde ſi.me⁹ ſo
cius aliquem admiſerit quez meum ſo
cium eſſe noluerit ei ſolū ſocius eſt non
mihi.ff.pro ſo.l.qui admittitur. ⁊ con=
trahitur ad tempus ⁊ in perpetuum.i.
dum viuent ſocij ⁊ ſub cōditione vt.ff.
pro ſoc.l.j.⁊.C.e.j.pe.ſine fine vero cō
trahi.non poteſt.l.nullam.ff.eo.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ ſocietas eſt
quando lucra ⁊ damna communican=
tur.Bald.in.l.vnius.in princ.ff.pro ſo.
⁊ an dicatur quando res datur alicui
ad meliorandum vt meliorata diuida=
tur Barto.quod ſic dūmodo mihi do=
minium totum non trāſferatur ſed in
parte.ibi not.in.l.ſi.tibi are. ff.de pre=
ſcrip.ver.

¶Qui pn̄t cōtrahere ſocietatē.Rn̄.ꝙ il 1
le ꝑſone que pn̄t ſe obligare ⁊ ꝯherede
quib⁹ multos caſus habes.ſ.Donatio
j.per totum.

¶Quō pōt ꝯhi ſocietas.Rn̄.dicit tex.i 2
l.ſocietatem.ff.ꝓ ſo.ſocietatem coire et
re ⁊ verbis ⁊ per nunciū poſſe nos du
bium non eſt.

¶Circa quid poteſt cotrahi ſocietas. 3
Rn̄.ꝙ circa oia bona.itē circa aliquam
negociotionem. Item circa vnam rem.
ff.eo.l.ſocietas tз in re turpi ⁊ flagitio=
ſa contrahi nō poteſt.ff.e.l.neq preter=
mittendum eſt.

¶Eſt vnus qui ponit pecuniā in manu 4
mercatoris ſeu artificis ⁊ mecator ſeu
artifex ponit induſtriam ſuam ſeu exer
citiū circa talem pecuniam.ſeu aliquis
ponit pecuniam ⁊ operā ⁊ alter operā
ſolum vel pecuniā ſolum vel ābo pecu
niā ⁊ operas vt idē ex.tali negociatiōe
⁊ arte habeat lucrū vtrum liceat.Rn̄.ꝙ
ſic ſm Ang.de peruſio i trac.de ſocieta
te.⁊ hoc tā de iure ciuili ꝙ canonico q2
opera alicuius ſepe valet ꝑ pecunia.l.
j.C.pro ſo.Inſt.eo.§.ij.no.glo.in.c.ple
riq.xiiij.q.iij.Et hoc dūmodo duo cō
currant.Primuz q̄d ars ⁊ negociatio ſit
licita.c.ꝑ vras.de do.iter vi.⁊ vx.Scōz
q̄d equitas ſeruet omnibus q2 ſecūdū

ſoc. dãna debẽt eſſe cõia in oibꝰ. vt in d. gl. c. plerūq. ꝛ d. l. j. C. e. ꝛ ſm induſtriã piculū ꝯnōita vt. q plus poſuit pecunie vel ope plus habeat de lucro. d. l. ſi nõ fuerint in prin. ꝛ ad arbitriū boni viri ꝙ in hac actiõe ſequẽ. eſt. l. i ꝓpoſita. ff. p ſocio. Alias cū iſta equitas non ſeruat nõ poterit eſſe iuſta nec licita. qꝛ cū ſocietas ſit fraternitas. l. verū i pn. ff. p ſoci. pꝫ ꝙ erit iniqua ꝛ leonina. d. l. ſi nõ fuerit i fi. ꝙ bñ no. ꝙ tota iſta materia. Et rõ q̄re licite accipit de lucro i ſocietate ꝛ nõ in mutuo eſt qꝛ in mutuo transfert dñiū pecunie in accipientem. In ſocietate vo nõ qꝛ dicit tex. in. l. ſi tibi aree mee. ff. de pſcrip. verſi. nemo. ſocietatẽ cõtrahẽdo rei dñs eſſe deſinit.

❡ Sed nunq̄d rõne pacti erit licitū qd
5 quis habeat caput fractum ꝛ aliꝰ ſanū ſ. ꝙ q habeat de lucro ꝛ nihil de dãno vel magis d lucro q̄ȝ importet id ꝙ ponit i ſocietate ꝛ minus de dãno ꝛ hmõi. Rñ. q̄dã dixerūt ꝙ ſic ſaltẽ de iure ciui. qꝛ cõtractꝰ ex cõuentiõe legẽ accipiūt. c. ꝯtꝰ de re. iu. li. vj. ſed tu tene cū Azo. et Accur. in. d. l. ſi nõ fuerint. d. Anto. in. c. fi. de vſu. ꝛ ang. vbi. ſ. ꝛ ſm theologos ꝛ veritatẽ ꝙ nullo mõ lꝫ vt dixi ſocietas ẽ q̄dã fraternitas ꝛ tale pactū eſt ꝯ eiꝰ naturã iõ nõ vꝫ. l. cū pcario. ff. de pcar. ꝛ c. fi. de preca. Et iõ cõſcia tenet reſtituere vel ſatiſfacere oẽ ꝙ indebite habuit vel i q primū grauauit ꝛ ex hoc pacto.

❡ Utrū ponẽti operas tm̃ liceat facere
6 pactū ꝙ. ſ. tm̃ vult certū ꝓ opa ſua ꝛ de dãno nihil vult ſentire. Rñ. ꝙ ſic. qꝛ ſm Ang. vbi. ſ. nõ eſt iſte ꝯtꝰ ſocietatis. ſꝫ locatiõis operarū ſuaꝝ. ꝛ hoc verū. niſi dãnum cõtingeret ex dolo ſuo vl̃ culpa qꝛ ſic nõ liceret. l. item q̄rit. in prin. ꝛ. l. ſi merces. §. qui columnã. ff. pro ſo.

❡ Utrū tradens cẽtū ducatos in ſocietate cū pcõ ꝙ vult ſentire ipm capitale
7 ſaluū nec de eo vult ſentire aliqd dãnū ſꝫ de lucro vult ſm diſcretionẽ ſocij q̄ntuꝫ ſibi placuerit dare licite faciat. Rñ. ꝙ nõ ſed eſt vſurariꝰ. c. ꝯſuluit. ꝛ c. fi. de vſu. Et ꝓpterea ſm Bal. in. l. j. q. x. ff. p ſoc. talis quicquid accipit de lucro extenuat ſortẽ quia tenet cõpenſare vel ſi vtrūq; habuit tenetur reſtituere lucrū. aduerte tamen ꝙ ſi quis nolet periculo capitalis ſe exponere ꝛ inueniret aliquem qui eum vellet aſſecurare pro aliquo ſibi dato nõ eſſet vſura ſe liberare a periculo per talẽ aſſecurationẽ licet ꝓ lucro accipiat de capitali ſic aſſecurato ꝙ quidem lucrum parit negotiatio talis capitalis dati in ſocietatem. Et idem dicerem quando ſocius accipiens ipm capitale ꝯueniret libere cū ſocio dante capitale de dãdo ſibi tale modicum de lucro ꝙ veriſimiliter q̄libet aliꝰ ſic faceret ſi dãna capitale retineret totum lucruꝫ aliquod ꝙ deberet habere ex tali ſocietate eo ꝙ cū aſſecuret ꝓ principali. imo ſi nihil eſſet lucri ſolueret nihilominus aſſecurationẽ. vtpote quãdo nogociatio eſt talis qualitatis qd aſſecurationẽ inueniret ſoluendo tria vel quatuor ꝓ centenario. Et tamẽ cõmuniter ꝓ lucro ſocietatis eſſet recepturus. vj. vel. viij. ꝛ aliquando plus ꝛ ſic cõueniret cum ſocio qd ſolum daret ſibi. iij. vel quatuor pro lucro ꝛ eū de capitali aſſecuraret. ꝛ ſic intelligo illud qd tꝫ Jo. an. in. c. per veſtras. de do. inter vi. ꝛ vxo. in dote data mercatori. de q habes. ſ. Dos. §. xj. Ratio qꝛ in iſto caſu pecunia poſita in ſocietate bene ſtat piculo ponentis. licet illud periculū redimat pcio qd licet. Et ideo non eſt priuilegiū dotis. qꝛ licite poteſt fieri in quocūq; capitali ſic dato dummodo concurrent duo. Primum ꝙ ſociꝰ accipiens libere hoc velit facere nõ ſolū accipiẽdo tale capitale ſed etiã ſi non acciperet ꝓ tali mõ aſſecuraret. Scdm ꝙ tm̃ plus poſſit veriſimiliter lucrari de tali ſocietate vltra ptẽ ſuã q̄ȝtū eſt illud ꝙ ſolueret pro tali aſſecuratiõe cuicunq; cõiter. Tutiꝰ tamẽ eſſet ſi ꝯueniret cum ſocio de ſoluẽdo ſibi tantum ꝓ aſſecuratione capitalis. quãtum q̄libet aliꝰ acciperet ſi vellet aſſecurare ꝛ i diuidẽdo lucro priꝰ ſolueret cõuentū ꝓ aſſecuratione. ꝛ ꝙ ſupeſſet de lucro ſibi contingẽte illud retineret. Nec ob. c. nauigãti. de vſu. qꝛ ibi aliter non mutaret

niſi.periculum ꝛ lucrū pro periculo re
ciperet.

8 ¶ Utrū vidua ſeu quilibet ali⁹ q̄ dat mer
catori in ſocietate cētū cū pacto ꝙ ipm̄
capitale ſit ſaluū cū intētione tamē re-
tinēdi in ſe periculū ipſi⁹ capitalis:ſed
ſolū facit tale pctm̄ ne decipiat a mer-
catore vt nō capitale pereat ipſi mercatori
ſi ſine ſua culpa periret licite ſine vſura
hoc faciat.Rn̄.ꝙ lꝫ vſura i hoc ꝯctu nō
tamē ſꝫ ꝯa ſocietas tamē peccat morta
liter ꝓpter mēdatiū ꝑnitioſum ꝙ dicit
in ſui infatuū.xxij.q.j.c.j.ꝛ.iō tenet nō
tā facere itētionē ſuā ne forte etiā mor
te ꝑuēta heredes vellēt i ſuo robore cō
tractū ꝑmanere nō tenet reſtituere lu-
crū ꝙ habuit ſm̄.S.Bernardinū ſi nis
ꝯctib⁹ ꝛ bn̄ q: p.l.j.ꝛ totū ti.C.pl⁹ va.
ꝙ agi iſte ꝯct⁹ eſt ꝯa ſocietas in re:ꝛ iō
nō reſtituet lꝫ aliꝗ dicāt ꝯtriū q̄ poſſent
ſaluari quādo ex hoc aliqđ dānū paſ
ſus eſt mercator ꝓpter timorē periculi
vel quādo ex notificatiōe ſue volūtatis
nō ceſſat ſcādalū ꝙ primo dedit.q: tūc
credo tenet reſtituere eo ꝙ fama rebus
eſt preponenda.vj.q.j.deteriores.

9 ¶ Utrū ponēs cētū apud mercatorem
ita ꝙ medietas vel.iij pars aut.iiij.vel
aliq̄ ps ipſoꝝ cētūſtet periculo merca
toris ſit vſurari⁹.rn̄.ꝙ in hoc fuit diuer
ſa opi.doc.quibuſdā dicētib⁹ ꝙ ſic.vt
S.Bernardin⁹ ꝛ mlti aliꝗ quibuſdā ꝙ
nō q: licite hoc pōt fieri vt gl.in.c.ple-
riq;.xiiij.ꝛ multi aliꝗ q̄dē diuerſitas eue
nit ex diuerſa opi.dubietatis ſeq̄ntis

10 ¶ Utrū dānū debeat eſſe cōe.ſi capita-
le ꝑdat an ſolū illi⁹ q̄ eū poſuit q̄buſdā
dicētibus ꝙ debet eſſe cōe:vt Ja.de ar.
p.l.ſi id ꝙ.§.itē celſus.ꝛ.l.cum duob⁹
§.quidam ſaganā.ff.p ſo.quibuſdam
dicentibus ꝙ quaten⁹ eſt commune lu
crū ipſi⁹ capitalis eatenus ꝛ dānū p.l.
ſi non fuerit.§.j.ff.pro ſo.ꝛ p.l.manife-
ſtiſſimi iuris eſt.§.ſed cū in ſcđam a cō
trario ſenſu.C.de fur.Quibuſdā aliꝗs
dicentib⁹ ꝙ ſolū perire debet danti vt
glo.i.d.§.j.Ratio q: ſic đ capitali nihil
lucrat ſecius ſed tantum debet redire
ad eū qui dedit ſi inuenit ſaluū i fine
ſocietatis.ita nihil dꝫ habere de dāno
ipſi⁹.Sed tu dic ꝯcordādo opi:ꝙ ſi nul
lū ſit pctm̄.vel alia cōſuetudo tunc dic
vel ſm̄ Pe.vt refert Cy.in.l.j.C.p ſo:ꝙ
periculū capitalis ſi pereat rōne ſocie-
tatis ad oꝑas exhibitas ſit cōe ſi poſt
aliquas exhibitas etiam aliq̄d ſentiat
de dāno.ſed ſi poſt oēs operas exhibi-
tas ꝑdat ſoli illud ꝛ ſufficit alteri perdi
tio ſuaꝝ oparū q̄ equiſſima eſt ꝑſertim
in conſcientia vel ſm̄ Bal.in.l.j.C.pro
ſoc.ſiue aūt operas ſiue poſt qđ perdat
ſolū ponēti ꝙ forte verius eſt de iure q:
ſic non erat habiturus de lucro ipſius
capitalis.ſed ſolū de lucro ꝙ debebat
ſue induſtrie.ita nullū debet pati dānū
de ipſo.ꝛ ſic tenendo iſtam opi.Pe.vel
Bal.non licet facere pactum qđ pericu
lum capitalis ſit alteri⁹ quam illius q̄
poſuit.Rō q: in fine ſocietatis ſi nihil eſ
ſet niſi capitale totū rehabebit.ꝛ ideo
cū ſoci⁹ nō habeat de lucro ipſi⁹ capita
lis nō dꝫ habere de dāno.Si ꝯo pactū
fieret ꝙ periculū capitalis ſit cōe qđ lꝫ
vt vult gl.ꝑdicta vel ſi haberet conſue
tudo:tūc ſcias qđ eaten⁹ capitale ipm̄
eſſet diuideū.i fine ſocietatis ſi nihil in
uenitur de lucro q̄ten⁹ erat pctm̄.vel cō
ſuetudo de ꝑiculo ꝛ iō q:.ſ.Ber.ꝑdict⁹
ꝛ multi aliꝗ tenuerūt qđ i fine ſocieta-
tis etiā ſi nihil de lucro ſit capitale inte
grū dꝫ redire ad dātē ꝓpterea tenēt nō
licere facere pctm̄ de aliq̄ parte ipſius
capitalis periculi ꝛ ſic tene.Sed ſi ipm̄
capitale erit diuideū.in fine ſocietatis
ſi nihil inueniretur de lucro ſm̄ qđ pci
ſunt.vel eſt cōſuetudo de ꝑiculo ſic eſt
vera opi.d.gl.quā ſequit ang.vbi.ſ.ſ.
qđ lꝫ tale pactū.alias nō.Et ſi pactum
nullū eſſet factū de dāno ſed ſolū de lu
cro intelliget de damno ſicut de lucro
qđ ipſe dās non intēdebat aliquid ſen
tire de damno capitalis ꝛ in fine ſimpli
citer ipſum habere ſic eſſet vſurari⁹ mē
talis ꝛ eo modo teneret reſtituere ſicut
vſurari⁹ mētalis.de q̄.ſ.Reſtitutio pri-
mo in verbo vſurarius.

¶ Utrum liceat facere pactum.quod 11
vnus habeat duas partes lucri et vnā

dãni vel duas dãni.ꝛ vnã lucri ꝛ hmõi Rñ.ꝙ in cõſciẽtia oẽ pactũ.qḋ;nõ facit deteriozẽ ptẽ alteri⁹ arbitrio boni viri ita ꝙ q̇ plus poſuit pl⁹ habeat licitum erit ꝙ ꝛ ſequitur Ang.vbi.ſ̃.alias nõ.

12 ¶Utrũ imponẽs opam in ſocietatem. ſ. nauigãdo eq̃tãdo ꝛ hmõi teneat̃ ſum ptib⁹ ſuis ponere.Rñ ſm Bald ꝛ Jac. de are.ꝛ Cy.in.l.j.C.ꝑ ſo.ꝙ nõquando ꝓficiſcat̃ cã ſocietatis qꝛ lucꝝ intelligit̃ deductis expenſis.l.illud.C.de codi.l. mutuas ff.ꝑ ſoc.qḋ limitat Bal.vbi.ſ̃. veꝝ exceptis expẽſis q̃s domi feciſſet qꝛ ille nõ debẽt fieri de corpoꝛe ſocieta tis.ar.l.ſed ſi ex lege.§.ꝙ aũt.ff.ḋ peti. her.Ang vero vbi.ſ̃.dicit hoc veꝝ niſi ꝯſuetudo aliter haberet.q̃ ſi eſſet debe ret ſeruari.niſi contineret iniquitatem aptam qꝛ videt̃ actũ ꝙ eſt cõſuetũ.l.ꝙ ſi nolit.§.qui aſſidua.,ff.de edi.edic.

13 ¶Quomodo tenent̃ ſocij ex diſparib⁹ partibus qui fundũ vel apothecã con duxerũt.rñ.ſm Bald in.l.j.C.pro ſoc.ꝛ Ang.vbi.ſ̃.ꝙ locãti tenent̃ pro equali bus partib⁹,iter ſe ṽo tenent̃ ꝑ rata ſo cietatis.vnde etiã ſupellectilia ꝛ vaſa debent diuidi ſm ptes quibus diuide tur ſocietas.

14 ¶Utrũ ille qui ſemel poſuit capitale i ſocietate ꝛ pditũ eſt.ante finitũ tp̃s ſo cietatis teneatur iterum aliud ponere Rñ ſm gl.in.d.l.ſi non fuerit.§.j.ꝛ in l.j.C.pro.ſoc.ꝛ Ang.vbi.ſ̃.ꝙ nõ ſine pe riculum commune fuerit ſiue nõ.

15 ¶Utrũ dãnũ pſone illius q̇ ponit ope ras in ſocietate debeat cõicare ad inui cẽ puta cũ ſocius reſiſteret.volentibus ſibi auferre pecuniã vulnerat⁹ eſt ꝛ fe cit multas expẽſas ad curañ.ſe ꝛ hmõi. rñ ꝙ ſic qñ euenit ꝓpter ſocietatẽ vt ex preſſe vult.l.cũ duobus.§.q̇dã ſagariã negociationẽ vt dicit tex.coierũt alter ex his ad cõparãdas merces ꝓfect⁹ in latrones incidit ſuãq; pecuniã pdidit ſerui ei⁹ vulnerati ſunt reſq; proprias pdidit dicit Julian⁹ dannũ eẽ cõe Jdq; actiõe ꝑ ſocio dãni ptẽ dimidiã agno ſcere debere tã pecunie q̃ reꝝ ceterarũ q̃s ſecũ nõ tuliſſet ſoci⁹.niſi ad merces cõi noie cõparãdas ꝓficiſceret̃.ſed ꝛ ſi q̇d i medicos ipẽſũ ẽ ꝑ pte ſociũ agno ſcere debere rectiſſime Julianus ꝓbat hec ibi.ff.ꝑ ſoc.Nec ob.l.ſociũ.§.ſoci⁹. ff.ꝑ ſo.qꝛ illud intelligit̃ qñ culpa ſocij id cõtingit ſm gl.ibidẽ qꝛ tũc nõ tenet̃. Aduerte ſm Bal.i.l.j.C.ꝑ ſoc.ꝙ dãnũ oẽ extriſecũ ꝙ rõne ſocietatꝭ euenit dʒ eẽ cõe.puta debita ꝛ credita ſʒ dãnũ in triſecũ.ſ.ipſi⁹ capital' niſi vt dixi.§.x.

¶De q̃ culpa tenet̃ ſocius alteri ſocio. 16 rñ.ꝙ ſi ꝯct⁹ eſt ſolũ ſocietatis tenet̃ de dolo lata ꝛ leui culpa non leuiſſima qꝛ ſufficit talẽ diligẽtiã adhibeat in reb⁹ cõib⁹ ſicut i ꝓpriũs.vt.l.cũ duob⁹.ff.ꝑ ſoc.Unde q̃uis aliq̇s expſſe periculũ i ſe ſuſcepiſſet nõ tñ intelliget̃ de illo ꝙ euenit culpa ſocij.l.pl⁹ vi.C.de nauti. fen.Qñ ṽo cũ ſocietate ẽ ꝯct⁹ locatiõis vel ali⁹ cõtract⁹ quõ teneat̃ ex qua cul pa habes.ſ̃.Comodatum.§.xj.ꝛ Loca tio.§.xxiij.

¶Quõ dʒ diuidi ſocietas ſi nihil inter 17 ipos ẽ cõuẽtũ expſſe vel tacite:puta qꝛ nulla ẽ cõſuetudo.de hoc rñ.ſm Bal.i. l.j.C.ꝑ ſoc.q.ij.ꝛ Ang.vbi.ſ̃.ꝙ ſi ali' po ſuit cẽtũ ꝛ alter opas ꝛ de lucro habẽt du cẽta extrahet pzio q̇ poſuit cẽtũ ſua cẽtũ ꝛ ſic de quocũq; alio q̇ aliq̇d poſuit q̃ extracta reliq̃ ducẽta q̃ ſunt de lucro diuident̃ iter ſe oẽs ita tamẽ ꝙ q̇ plus poſuit i ſocietate puta opas ꝛ pecuniã vel duas ptes pecunie reſpectu illi⁹ q̇ ſolũ vnã ptẽ poſuit nõ reſpectu eius q̇ opas poſuit.qꝛ opa vʒ tãtũ ſicut pecu nia q̃ ponit̃ habebit pl⁹ de lucro vt.d. l.ſi nõ fuerint ipn.ꝛ.l.q̇d eſt.ff.ꝑ ſocio. ꝛ hoc arbitrio boni viri.ꝛ id qḋ q̇dã di xerũt ꝙ ſic q̇ poſuit cẽtũ ꝑ pzio extrahit cẽtũ.ſic ꝛ ille q̇ poſuit opas dʒ extrahe re alia cẽtũ ꝑ opa ſua nõ vʒ nec de iure diuino ciuili vel canonico qꝛ opa hoĩs nihil eſt aliud q̃ offm̃ diuinuʒ vt.l.j.ff. de ope.libe.imo opa hoĩs dicit̃ fructus ei⁹ eſſe vt.l.iij.ꝛ ſeq.ff.de op.ſer.Et iõ il le q̇ poſuit opas tñ nõ dʒ poſuiſſe ali q̇d cõſiſtens in ſorte vel capitali.ſed ſo lum fructũ ſue pſone q̇ fruct⁹ aut vſu fruct⁹ ſue pſone correſpõdent fructui aut

cõmoditati ſlocꝫ centũ ꝓ q̃ bñfacit.d. l.cũ duob⁹.§.ſi incocũda. Pret.ſi ĩndl ẽ velamẽtum artis.Et ſic intellige illud qđ ſepe opa alicui⁹ ꝓ pecunia vꝫ. vt in ſi.ꝓ ſo.§.ij.l.ꝓ ꝯmoditate ⁊ vſufructu ſex intereſſe dicte pecunie.Et iõ ſi alter ſolum poſuit opas ⁊ alter cẽtum ſolum ⁊ lucrũ ſunt ducenta ille qui poſuit opas habebit centum ſolum ⁊ ille qui poſuit centum habebit illa centum ⁊ poſte. alia centum de lucro.

18 ¶ Quãtũ durat ſocietas. Rñ.tex.in.d. l.ſocietatem diſſociamur renũciatione morte cap. tꝫ diminutiõe itellige put ẽ mors ciuilis ſm gl.ibidẽ ⁊ egeſtate dicit gl.incidẽte vt ſi q̃s ex ſocijs bonis ceſſerit vt iſti.e..§.itẽ vel fuerũt publicate.vt in.l.actiõe.§.publicatiõe.ff.ꝓ ſoc. Adde ꝙ diſſoluit ſm ꝙ ꝯuenerũt l tpe durationis illo finito.Itẽ ex cõſuetudine ſi nihil actũ ẽ de tpe.d.§.q̃ aſſidua.

19 ¶ De ſocietate iter fres ⁊ alios q̃ñ tacite ꝯhit hẽs.š.peculiũ.§.xxvj.cũ ſe.

Societas.ij

circa aialia q̃ dicit ſocꝫdum aialiũ cõtrahitur.vj.modis.

¶ Primo mõ qñ aialia expſſe tradũtur
1 gr̃a ſocietatis ꝯhẽdi vt dicit glo.in.l.ſi paſcẽda pecora.C.đ pac.Ul' qñ lꝫ expreſſe nõ dicat ꝙ gr̃a ſocietatis tradũt:tñ tacite dant gr̃a ſocietatis ſcꝫ qñ dãt vt ſint cõia.⁊ ſic ꝯhitur ſocietas vt.l.ſi tibi aree mee.ff.đ pſcri.v̓.et facit qđ no. bal.i.d.l.ſi paſcẽda.Et qꝛ hoc mõ aliqñ ꝯhitur in aialib⁹ groſſioris gñis aliqñ in minutis.Iõ pꝛio ꝓponã quotmodis aialia groſſa dant gr̃a ſocietatis expſſe vel tacite.Et aduerte qđ aialia groſſa dicũt quoꝝ fruct⁹ regulꝛ nõ aſcẽdit ad valorẽ mẽſis in anno:vt ſunt boues equi muli.⁊ hmõi.Iſta aliqñ dant extimata aliqñ inextimata:aliqñ cũ terra:aliqñ ſine cõmunione terre qđ fieri põt.vt in d.l.cum duobus.§.incocunda.

2 ¶ Qñ dant extimata ⁊ ſine terra tũc piculũ caſus fortuiti eſt cõe inter ſocios vt đr in.d.l.cũ duob⁹.§.dãna.nec mirũ qꝛ extimatio hoc caſu facit emptionẽ.l. extimate.ff.ſol.ma.et ſic ꝓ parte dñium remanet apud tradentẽ ⁊ tacite ꝓ alia pte rõne cõionis in illũ cui cõicant.⁊ ſine traditiõe trãſfert.l.j.§.ſocietate.ff. ꝓ ſocio.⁊ perinde eſt ac ſi ille q̃ dat mutuaſſet ꝓciũ medietatis ſocio:⁊ ipſe poſuiſſet aliã medietatẽ et cõiter ab ipſis duob⁹ eſſent empta:⁊ ſic in ſocietatem poſita.Et iõ q̃libet de periculo tenet ꝓ dimidio niſi culpa vel dolo alteri⁹ eueniret.Nã tũc ſoli⁹ culpabilis eſſet.d.§. dãna.Bal.tamẽ in.l.j.C.ꝓ ſo.diſtinguit ꝙ.ſ.Aut pereũt caſu fortuito.⁊ ſic erit cõe.Aut perẽptio venit ex natura rei:et tũc dicit piculũ ſolũ eſſe dãtis.qꝛ ſic ẽe penes eũ fuiſſent moritura nec eſt veꝝ ſꝫ eũ ꝙ iſta extimatio faciat vẽditionẽ vt.d.§.dãna.⁊ in.l.iij.ff.locati.et.l. cum manu ſata.ff de ꝯhẽ.emp.vbi đr nemo eã rẽ vẽdidiſſe de cui⁹ dñio id agit ne emptorẽ tranſeat ſꝫ hic aut locatio ſit aliud gen⁹ ꝯct⁹ hec ibi.Sꝫ ſaluo meliori iudicio hec nõ teneo cũ melioramenta etiã naturalia in hoc caſu cõicent:vt d.l.ſi nõ fuerint ſic cõuent: vt pericula ſilr etiã naturalia diuidãtur ſiue cõicentur.nec vꝫ ꝙ adducit ꝙ extimatio nõ facit vẽditionẽ in iſto caſu.imo facit vt pꝫ p.d.l.iij.ff.loca.Et iõ tene ꝙ piculũ etiã naturale erit cõe.vt tenent multi doct. maxime.Ang.vbi.š. Qđ tamen limito veꝝ niſi expſſe aliud ſit cõuẽtũ ⁊ ſic itelligit ille.§.nemo i.d.l.cũ manu ſata.vt niſi de ꝯſuetudine aliud ſit:qꝛ intelligit actũ qđ eſt cõſuetũ.l.ꝙ ſi nolit.§.q̃ aſſidua.ff.de edi.edi.Et ideo ſi pactũ ſit ꝙ periculũ capitalis nõ ſit cõe nõ erit licitus iſte ꝯct⁹ in foro aie:niſi recipiẽs vel ali⁹ q̃ in vno alleniatur in alio equivalenti grauaretur.l.ſm naturã.ff.de reg. iuris Pactũ vero circa fructus vel circa tempus oportet cõtineat equalitatem arbitrio boni viri. Unde nõ videt iuſtum qđ fructus in hoc caſu debeant per mediũ partiri.Si alter ipſorum poſuit operas:qꝛ ipſas operas pluſq̃nam alius ſocius poſuit.cũ tantũdem in ſocietatem poſuerit.Et propterea debet attendi ſi opere poſſunt fieri per minores ⁊ pupillos et hmõi quorum opere

nõ ſunt in magna extimatione.licet ali
que ſint.vt.d.l.ſi.ff.de li.cauſa.vel ſi re
cõpẽſantur p̄ lacticinia ⁊ hmõi ⁊ de pa
lea ſeu feno quod dat ad comedẽdũ.et
ſic attẽdere.ꝙ q̃libet ipſoꝝ equalr̃ tm̃
poſuit i ſocietatẽ ⁊ vltra.vide qđ vltra
põit aliꝰ puta ruſticus qꝛ operas ⁊ ſic
niſi recõpenſaretur in alio debet habe
re plus de fructibꝰ.aliter eſſet vſura cũ
ex mutuo interpetrato plus grauaret
c.conſuluit.c.in ciuitate.de vſuris.

3 ¶ Quando autem dant̃ inextimata.et
ſine terra.⁊ tũc ſi nullum pactum fit de
capitali aut fructibꝰ vel tp̄e ſunt quedã
extrauagãtia ⁊ iura poſita inter extra
ordinaria capitula feudoꝝ i fi.decime
collõnis ſic dicẽtia.Jlle qui accipit iu-
mentũ vel vaccã debet tenere per.v.an
nos.⁊ oẽs poledri vel vituli debent eſſe
cões.⁊ quicquid poledri quẽ fierũt tp̄e
triturationis.Jumẽtũ vero vel vacca da
ta debet eẽ illius q̃ eũ vel eam poſuit in
fine ſocietatis:niſi ille q̃ accepit ad ſo-
cietatẽ tertiam partẽ precij dederit ſo-
cio ponẽti:qꝛ ſi dedit tertiã partem tũc
in fine ipſuz iumentũ vel vacca erit cõe.
Tu tamẽ attendẽs in cõſcientia ad ar
bitriũ boni viri.vt equalitas ſeruetur.
ita quod qui plus ponit plus habeat
vt.ſ.dictum eſt.Si vero pactum ſit fa-
ctum cum pluribus modis contractus
concipi poſſint cũ plura ſint negocia ꝙ̃
vocabula.l.natura.ff.de preſcrip.ver.
Attendendũ eſt ꝙ cõtineat equalitatẽ
arbitrio boni viri p̄ regulã in.d.l.ſi non
fuerint.⁊.l.ppoſita.ff.p ſocio.Aduerte
tñ ꝙ qñ aial dat̃ inextimatũ nõ poteſt
pactũ geri licite ꝙ periculũ ſit alterius
ꝙ̃ eius q̃ ipſum dedit.Hoc etiam tenet
Bal.in.d.l.ſi paſcenda.Nam cũ dictum
aial poſitũ in ſocietate i fine debeat eſſe
ponentis.ſi pactum fieret ꝙ p̄iculũ ad
ipſum ponentẽ non ſpectaret.eẽt ini-
quũ ⁊ ſi ipſe p̄dit aial ⁊ ſociꝰ p̄dit ope
ras. Nec obſtat qđ.ſ.dixi de capitali
pecunie.qꝛ non vꝫ ſilitudo.Rõ qꝛ pecu
nia ſilr̃ ipõ vſu cõſumit̃.⁊ ſic in ipã ſocie
tate totalr̃ exercet̃.Sꝫ ſecus ẽ in aialibꝰ
q̃ nõ ſic ↄſumuntur ſed qñq3 melioran

tur.Uñ ſicut melioramẽtũ pertinet ad
dantem ſic ⁊ periculũ pertinere debet.
d.l.ſm naturã.ſi tñ dãs in aliquo plus
grauaret̃.puta qꝛ recipiẽs nollet tene-
ri in fine de dãno ipſiꝰ aialis qđ euenit
culpa ſua.ſꝫ ſolũ in parte cũ teneat̃ in
totũ.l.cũ duobꝰ.§.i coeũda.⁊.§.dãna.
ff.p ſocio.ſic poſſet in alio alleuiari q̃ad
periculũ ipſius aialis per regulã.in.d.l.
ſm naturã.et ex p̄dictis ptꝫ ꝙ ille q̃ dat
aialia inextimata cũ pacto:ꝙ de p̄mis
fructibꝰ capitale ſuuz detrahat:illicite
facit ⁊ tenet̃ reſtituere q̃ : q̃d accepit in
grauamẽ alteriꝰ ſocij.Nã ſocium i hoc
grauat ꝙ operas ⁊ expẽſas q̃s fecit ſi
ſtatũ extracto valore capitalis periret
tp̄m capitale amitteret.⁊ ſic ipẽ eſſet in
tuto ⁊ alter ſociꝰ in periculo.ſꝫ pone ꝙ
nõ p̄it.ſed cum tempore mlr̃ũ lucratꝰ ẽ
alter ſocius ad quam reſtitutionem te
nebitur predictus.Rñ.ꝙ ad tm̃ q̃tum
arbitrio boni viri extimabitur pericu-
lum perditionis operarum ⁊ expenſa-
rũ quas perdere poterat.

¶ Qñ vo dãtur aialia groſſioris gene- 4
ris cũ terra vt puta cõico ſocio vnũ par
boum cũ certa qualitate terre quã ara
re debeat.et tũc ſi extimata tradidi p̄i
culũ totum ad me p̄tinebit. Si vero ex-
timata periculũ erit cõe.d.i.§.dãna.niſi
dolus vel culpa alteriꝰ p̄miſerit vt ibi
d̃r.Silr̃ fructꝰ terre erit cõis qñ extia-
ta ſũt tradita.rõ qꝛ vnꝰ põit p̄tẽ bouꝫ.
terrã.alter partẽ bouꝫ quã vr̃ emiſſe rõ
nẽ extiatiõis ⁊ operas.⁊ equitas vlt vt
eq̃lr̃ p̄tiatur fructꝰ:nõ aũt erũt cões fru
ctus qñ p̄dicta aialia dãt̃ in extiata.rõ
qꝛ alter ſolũ põit operas ⁊ alter aialia
⁊ terrã.Qđ veꝝ itelligo niſi forte indu
ſtria ſocij tm̃ extiaret̃ aut plus.Et iõ ar
bitrio boni viri iudicãdũ erit:vt equa-
litas ſeruetur.d.l.propoſita.

¶ De aialibꝰ minutꝫ aut ouibꝰ:porcis 5
capris ⁊ hmõi.aduerte ꝙ inenit̃ i extra
nagãtibꝰ poſitis in fine decie collonis
feudoꝝ ꝙ talia aialia dñt dari ad tres
ãnos ⁊ in vnoq̃q3 anno dꝫ dari p capra
duodecīꝫ formaticos optios ⁊ p pecu
d̃ ſex nec tm̃ groſſos q̃tũ facerẽt.xx.pe

cudes nec tm̃

nec tātum: paruos ꝗlum facit vna mu
ſtura vac⁹ pecudis. ſed mediocres ar
bitrio boni viri. In ſi. ꝟo capra vł ouis
data añ oīa erit ipſius tradentis niſi il
le qui accepit ſoluiſſet tertiā partē ꝑcij
ipſius qꝛ ſic erit cōis. capreti ꝟo ꝛ agni
ꝛ lana erūt cōes. I porcis ꝟo vl'āno ſūt
percipiēdi porcelli. niſi ille q̄ accepit vo
luerit tenere eos vſq; ad tres annos.
ꝛ in ſi. triū ānorū oīa partiri debēt per
mediū ꝛ ēt porcelli nati de porcellis. Si
tñ ꝯſuetudo vel pactū aliud eēt vel exti
mata data eſſent dic ſm ꝙ dictū eſt de
animalibus groſſioribus vt oīno ſeruē
tur equalitas ꝛ iniuſtitia nulla fiat al
teri ab altero.

6 ¶ Secūdo mō cōtrahit ſocietas ſic. dā
tur aīalia ſ; nō cōicant nec eorū dñiū
trāſfertur ſed ſolū cuſtodie alteri⁹ com
mittūtur aliquo dato vł recepto ꝑcio. ꝛ
tūc ꝓprie ꝯtract⁹ locatiōis eſt ꝛ cōdu
ctiōis. l. ij. ff. loca. Si aūt non interue
nit ꝑcium. ſ; tradens dicta aīalia reci
pit aliq̄d vt puta ꝑ bob⁹ vt arēt vel pro
pecudib⁹ vt ſtercorizēt ꝛ hmōi. Aut reci
pit ille cui tradūt ꝓ mercede. cuſtodie
vel opa aīaliū vt ſtercorizatio ꝓ merce
de ꝯpēſetur. q̄ oēs tres modi ꝯſiderari
pñt vt i ſili in ſeruo dicit tex. in. l. j. §. ſi
q̄s ſeruū. ff. depo. ſic erit ꝯtract⁹ inoīat⁹
ꝛ regulabit ſm ꝯtcū locatiōis cui ma
gis aſſimilat vt in. d. §. ſeruū. ꝛ. l. natu
ralis. in prin. ff. de preſcrip. ꝟ. cui⁹ natu
ra ē vt fruct⁹ ꝛ periculū ꝑtineat ad dñz
rei locate. l. itē ſi ꝑcio. §. j. ꝛ. ij. ff. locati. ꝛ
de eo habes. s. locatio.

7 ¶ Tertio mō dant aīalia ꝛ in totū trāſ
ferūt in accipiētē cū pacto qđ teneat ea
ad meliorādū ꝛ ſic meliorata cōicentur
ꝛ ſic dr ꝯtcus innominatus vt dicit tex.
in. l. ſi tibi aree mee. ꝟ ſ; ſi paeꝝ. ff. d p
ſcri. ver. Un̄ ꝑciū dictorū animaliū ſi vē
dāt dz eē cōe vt. d. l. ſi tibi aree me. ꝛ ſilr
fruct⁹ ibi ꝑ. l. ſi paſcēda. C. de pac. ꝛ ſilr
ꝑiculū dz eē cōe. ſicut ꝛ vtilitas. l. mutu⁹.
ff. ꝓ ſoc. aduerte tñ hoc ꝯtcus magis
aſſimilat ꝯtcui ſocietatis ꝗ locationis.
Iō pñt circa hoc itelligi q̄ dixi. s. i ꝑ. mo
aīa qñ datur inextimata vel extimata

ſi vero melioramētū non ſequat. credo
ꝙ integra ad dñz tradentē ſint reſtituē
da quaſi cā data ꝛ cā nō ſecuta. ff. d cō
di. cā data. ꝛ cā non ſecuta per totum.
¶ Quarto mō dāt aīalia vt cooperiant 8
vel vt cooperiāt. puta thaur⁹ vł vacca
ꝛ hmōi ꝛ ē ꝯtract⁹ inoīat⁹ ꝛ iō ad arbi
triū boni viri reducet ne cum aliena ia
ctura quis lucretur. l. nā hoc natura. ff.
de condi. inde.
¶ Quito mō dāt aīalia aliqñ extimata
talr ꝙ cōmodū ꝛ icōmodo ſit recipiētis 9
ꝛ ſic reſultat cōtract⁹ emptiōis ꝛ vēdi
tiōis. ar. l. extimare. ff. ſo. ma. iō ſi aliq̄d
accipiet vltra preciū rōne tp̄is eēt vſura
c. cōſuluit. ꝛ. c. i ciuitate. de vſu. niſi em
ptor aīaliū ꝑceptis fructib⁹ morā tra
heret in ſoluēdo preciū qꝛ tunc ꝓ inter
eē poſſet petere ꝑtē fructuū. l. curabit.
C. de act. em. ꝛ vē. ꝛ t; gl. cōmuniter do
ctores. c. conqueſtus. de vſuris.
¶ Sexto mō ſunt data aīalia nec appa 10
ret an cā ſocietatis vel quo modis pri
cipalib⁹ ꝛ tūc ſm ꝙ ꝯſuetū eſt talis da
ri ſic extimabit. d. §. q̄ aſſ dua. vel ſi de
ꝯſuetudine nō apparet ꝑſumet ꝯtract⁹
inoīat⁹. ij. ff. de preſcrip. ver. ꝛ ſic cēſebi
tur cōtract⁹ ſocietatis ꝛ per oīa fiet de
fructib⁹ ꝛ reliq̄s ſicut ius ſocietatis exi
git vel ſaltē fiet receptori aīaliū debita
ꝯpēſatio ſm exigentiam ſumptuū et la
boris ſui. ꝛ hoc actiōe mādati. ex q̄ ꝓ im
poſitionem dñi paſcēda ſuſcepit. l. j. ff.
mā. vł ſaltē actiōe in fctm̄ ſiue ꝑſcri. ꝟ.
d. l. ij. ex predictis igit ꝑtz quō ſocietas
ſit licita vł illicita ꝛ q̄d dicen. de multis
caſib⁹ cū infinitis modis poſſint cōcipi
vt. i. d. l. natura. ff. d ꝑſ. ꝟ. Et ꝓpterea at
tēdite ꝙ i ꝯtcu ſocietatis aliqñ interue
nit rō mutui interꝑtati. puta qñ dāt ex
timata aīalia vel exigit ꝙ ſint ad ꝑicu
lum accipētis ꝯtra naturā ſocietatis. et
tūc ſi grauat in aliquo accipiens ꝓpter
hoc erit vſura. Silr aliqñ cū ſocietate
ꝯcurrit ꝯtct⁹ locatiōis ꝛ ꝓpterea eq̄tas
attēdat. ꝛ ꝙ ꝯuenit tal ꝯtct⁹ vt ſic ſcias
diſcernere qñ ē iniuſtitia vel iniquitas.

Sodomia

eſt turpitudo in maſculuz facta.

xxxij.q.vj.vſ⁹ ⁊ eſt grauiꝰ pctm̄ adulterio.vt in di.c.vſus.⁊ grauiꝰ ē̄ cū matre vidē.c.adulterij.Un̄ clericꝰ dʒ deponi ⁊ i monaſtrio detrudi ad agēdā pniaʒ. Laicꝰ excōicari ⁊ penitꝰ reddi alienꝰ a cōione fideliū.c.clerici.de exceſ. p̄la.ſm̄ li.debet igne cremari ⁊ in auten.vt non lux.cōtra naturā.vnde dr̄ q̄ ꝓpter impios actꝰ ſodomitaꝝ fames ⁊ terremotus ⁊ peſtilentie fiunt. ⁊ ciuitates cum hominibus pariter pereunt.

Sollicitudo Utrū ſit pctm̄ Rn̄.q̄ ſi loquimur de ſolicitudie t̄palū ſic triplex eſt. Una ē āxietatis ⁊ auaricie. ⁊ hoc pctm̄ ſemꝑ mortale pctm̄ ꝟo eſt ex fi.puta qz ɔſtituit̄ finis in ipis q̄rēdis pati oīa facere ꝑꝑ ipa habēda.Un̄ aug.i li.de opibus monachoꝝ cū dicit dn̄s nolite ſoliciti eſſe ⁊c.hoc ē vt nō iſta intueamur ⁊ ꝑꝑ iſta faciamꝰ q̄cq̄d in euāgeliū p̄dicatiōe fieri iubet̄. Alio mō eſt mortale pctm̄ ex mō qn̄ tm̄ in hmōi anxiatur q̄ omittit neceſſaria ad ſalutē ⁊ ſuffocat mētē in talibꝰ ⁊ de hac loq̄t̄ Gre.xlix.d. c.hinc eīn̄.i ꝟbo gibbꝰ. Alia ſolicitudo dr̄ dubietatis ⁊ diffidentie. cū hō timet ne t̄palia ſibi deficiāt. ⁊ iō anxiat̄ ꝓ ipſis nō tn̄ aliq̄d faceret cōtra dei p̄cepta vel omitteret ⁊ iſta ē pctm̄ veniale. tertia neceſſitatis ⁊ ꝓuidentie. ⁊ hec non eſt pctm̄ imo bona ⁊ laudabilis. vnde glo.Math.v.Non labor ⁊ prouidentia damnatur ſed ſolicitudo mentem ſuffocans.⁊ de hac tertia loquit̄.c.diuine. lxxxvij.di.ſolicitudo ꝟo ſpūalium ꝑ ſe eſt bona ⁊ ad hāc xp̄s inducit nos.math.vj.Primum querite regnum dei ⁊c. Poſſet eſſe pctm̄ ꝑ accidens qn̄ hō tm̄ intenderet ſpūalibus q̄ omitteret ꝓuiſionem humanā debitam qz eſſet tētare deum contra illud Math.iiij. Nō tētabis dominum deum tuum.

Solutio eſt eiꝰ qd̄ debet̄ redditio.iſti.q̄ mo.tol.obli.i pri.ſʒ large ſolō eſt ab obligatione liberatio:q̄cūq̧ mō.ff.d ſo.l.ſolōnis. Nā qualitercūq̧ ſatiſfactū ſit creditori ad volūtatē ſuā ꝓ ſoluto habet̄ lcʒ ſolutū nō ſit.ff.de pig.act.l.ſi rē alienā.ſ. ois:hic no.Goſ.⁊ hoſt.in ſum.eo.ti.§.j. De notatis in hoc.§.⁊ q̄ ſolutio eſt facti nō iuris no.in.l.conſilio.§.fi. ff.de cura.furio.iō ſoluēs indebitum ſciēter donare videtur bar.no.l.l.j.C.ad.l.fal. ¶Quot ē ſūt ſpēs ſolōnis. Rn̄.due vna naturalis ſiue vera q̄ ē ꝑ redditionē eiꝰ qd̄ d̄bet̄.Alia ciuil' ſiue imagiaria.⁊ hec fit multis mōis.ſ.ꝑ nouationē q̄ eſt qn̄ extinguitur ꝑor oblō ⁊ i aliā obligationē ciuilē vel naturalē trāſfert̄. ff.de nona.l.j.Aut ꝑ d̄legationē q̄ ē qn̄ aliū reū vice ſua creditori,vl' cui ipe iuſſerit dat: ff.de accep.l.j.Aut ꝑ obligationē factā tpe ⁊ loco ɔgruo.C.d ſo.l.obſignatiōe. ff.e.l.ſi ſoluturꝰ.⁊.l.q̄ decē in pn.ff.de pign.l.creditor.non tn̄ ꝓdeſt oblō ſi non cōſignet̄.C.de vſu.l.ij.⁊.l.acceptā. Itē oʒ q̄ fiat cui debet̄ vel eo abſente iudici ⁊ ſi iudex deficiat honeſtis perſonis. C.de vſu.l.ſic reditrici.de offi.ordi.cap. paſtoral'.in fi.Item q̄ res depoſita duret qz ſi in vſus ſuos cōuertat non eſt tutꝰ offerēs.l.debitor.ff.de vſur.⁊ ſi ſic depoſita res amittat̄ nihilominꝰ debitor eſt liberatꝰ.ff.de arb.l.arbiter.la.ij. ff.depo.l.j.§.ſi pecuniā i ſacculo. ⁊ hoc veꝝ in obligatiōe quātitatis. qz ſi obligatio eſſet in ſpecie:ſola obligatio ſufficeret.ff.eo.l.hominem.§.j.

¶Utrū ſolō debiti in q̄ntitate exn̄tis ſit faciēda ſm̄ pecunie valorē currētē tpe ſolutiōis vel ſm̄ q̄ valebat tēpore ɔtcꝰ Rn̄.q̄ in quacūq̧ diſpoſitiōe cōtractus ſit debitū ſolō ſemꝑ dʒ fieri ſm̄ monetā q̄ currebat tpe cōtractꝰ debiti ⁊ ſi nō reperitur qz ē reprobata vel diminuta in pōdere puta qz tonſa vel ꝑ lōgū vſum effecta groſſa qz argētū in ſupficie corruit ex lōgo vſu' vel alio mō ꝑpetuo eſt alterata tūc dʒ ſolui ipſiꝰ extimatio ſm̄ qd̄ cōiter tenet̄ ꝑ legiſtas et canoniſtas in.l.paulꝰ.alias incipit creditorē. ff. de ſol.⁊ i.l.in minoꝝ.C.in qui.cau.in integ. reſti.nō eſt nece. ⁊ per cano: in capitu. q̄to.de iureiu.⁊ in.ca.olim.de cenſi.⁊ lʒ Bar.in.d.l.paulus limitet iſtud verum quādo talis diminutio ɔtigit i moneta

greſſa ⁊ nõ lanmuta.th do.Anto.i.d.c. quãto.⁊ ſequit Pa.ibidẽ tꝫ ita ꝙ re locũ in moneta parua ſicut in magna qñ deterioratio directe ↄtingit ipſam pecuniã puta.qꝛ duo antiqua nõ valent niſi vnũ de nouis.voluit etiã Cy.⁊ Pe.i.d. l.in minorꝫ.⁊ Hoſti.in.d.c.quãto.ꝙ qñ ſolũ pecunia eſt reprobata nõ deteriorata ꝙ de ea põt fieri ſolutio ex quo currebat tpe cõtractus.Sꝫ ſpe.ro.tit.⁊ ibi Jo.an.⁊ Pau.in.d.c.ɋ̃to .tenent ꝙ non põt ⁊ eſt cõis opi.qꝛ magis moneta cõſideratꝰ rõne curſus quã reſpectu materie vt videt tex.in.d.c.olim.facit etiã.c. eijciens .lxxxviij.di.ſi ṗo alteratio non eſſet ꝑpetua ſꝫ ad tp̃s vt cõtingit ꝙ florenus hodie magis valeat ꝗ̃ cras.ita ꝙ creſcit vel decreſcit ſm tpa cõiter tenet talẽ variationem nõ debere attẽdi. ar.l.ꝑcias.ff.ad .l.falci.ſicut enim creditor vellet ſibi vt ſolueret ſi plꝰ valeret. ita dꝫ recipere ſi minus valet cũ ſperet argumentũ.ſic voluit Bar.in.d.l.paulꝰ ⁊ alij in.d.l.minorꝫ.Qḋ mihi vr̃ equum niſi quando nõ eſſet ſpes ꝙ de pximo deberet habere augmentũ.qꝛ ſic videt ꝙ debeat ſolui ſm extimationẽ tpis cõtractꝰ qꝛ poſſet ẽe ꝙ nũꝗ̃ creſceret.ar. in.l.iuriſperitos.in prin.ff.de excu.tu.⁊ quod no.glo.i cle.ij.de reſcrip.Jac.de are.⁊.Bar.in.d.l.paulus.⁊ hoſt.in.d.c. quãto.tenẽt ꝙ ſi ẽ alterata reſpectu curſus nõ reſpectu materie ⁊ ꝑpetuo puta qꝛ ꝑnceps nõ vult expẽdat niſi ꝓ tãto vt forte recolligat ⁊ cudi faciat.ꝙ nihilominꝰ de ea põt fieri ſolutio ſi debitor non fuit in mora.Sꝫ Oldra.⁊ Fede.in. d.l.i minorꝫ.⁊ do.An.i.d.c.quãto.tenẽt ꝙ dꝫ ſolui ad extimationẽ antiq̃ currentis tpe ↄtcꝰ.qꝛ eadẽ rõ q̃ eſt de toto ⁊ de parte argu.l.q̃ de tota.ff.de rei ven.⁊.c. paſtoralis.§.Itẽ cũ totũ de.offi.delega. ⁊ vr̃ ꝓbari.in.d.l.oli.⁊ vr̃ magis equũ. et ſic ↄcludes ꝙ ſiue ſit reprobata i totũ ſiue alterata in ꝑte in ꝑpetuũ reſpectu curſus lꝫ non reſpectu materie ſiue deteriorata reſpectu materie ꝙ nõ põt fieri de ea ſolutio ſꝫ debet ſolui extimatio ſm tp̃s ↄtcꝰ ⁊ hoc ſiue ſolutio ſit fienda rõne ↄtcꝰ ſiue ex cõdẽnatiõe iudicis de cõdẽnatione aũt que fit rõne ſtatuti Spe.tꝫ ꝙ debet ſolui de moneta currẽte.Sꝫ pa.in.d.c.quãto.vr̃ tenere qḋ de moneta currẽte tpe facti ſtatuti.Ego teneo cũ ſpec.qꝛ in penis mitior ſit interpretatio.c.odia.de re iu.li.vj.de ſolu.vero q̃ debet fieri ex mãdato ꝑncipis vel alicuiꝰ dñi ſeu ex eiꝰ gr̃a dicit do.ant.in d.c.quãto.ꝙ ſi dñs ignorabat valorem monete ſic fiet ſm curſum currẽtis ſm gl.⁊ Lau.i cle.ij.de dec.ſi ṗo ſciebat eiꝰ valorẽ ſic fiet eiꝰ ſolutio ſm extimationẽ tpis ipſiꝰ mãdati ſeu gr̃e facte.ar.d. c.oliꝫ.⁊.l.ſi.ff.de au.⁊ arg.le.ſi ṗo ſolutio eſt reſpectu legati ſic fiet ſm extimationẽ tpis teſti cõditi licet teſtõr poſtea multũ ſupuixerit l tãtũ ꝙ ſit mutata ita ↄſuluit Oldr.⁊ facit tex.i.l.vxorem. §.teſtõ.ff.de leg.iij.⁊.d.l.ſi.⁊ ſequit do. pe.de anch.in.d.c.olim.⁊ Jo.an.in addi.ad Spe.e.ti.⁊ pa.i.d.c.quanto.idem dicit Old.in ꝑcepto arbitrorꝫ idẽ dicit pa.vbi.ſ.i ꝑcepto iudicis cõdẽnãtis in certa quãtitate ⁊ hic no.qꝛ ſepe i practica.Limita tamẽ ꝑdicta in debito cõtracto ex mutuo ſm diſtinctionem quam ponam.ī.vſura.§.xxxvj.

¶Quis tenet ſoluere.Rñ.ꝙ ille q̃ ẽ obligatus ſiue ſit principalis debitor ſiue fideiuſſor. 3

¶Utrũ q̃libet poſſit ꝓ alio ſoluere.Rñ. ꝙ ſic etiam ſi debitor hoc ignorat ⁊ nõ velit.ff.eodẽ.l.ſoluere.ff.de neg.ge.ſoluẽdo ⁊ tenet talis ſatiſfacere ꝑfato.ſoluẽti ꝓ eo ſi modo ſua intererat vt ſolueret.l.cum pecuniam.ff.de nego.geſtis. 4

¶Utrũ tutor ⁊ curator vel aliꝰ adminiſtrationem habens teneatur ſoluere debitum illius cuius curam gerit.Rñ.qḋ ſic.l.quotiens.§.ſicut autem.ff.de admini.tutorum. 5

¶Utrũ heres teneat ſoluere debita defuncti.Rñ.ꝙ ſic i totũ.ſꝫ in cõſcia quantũ ſe extẽdit facultas hereditatis.vt.ī. habes.§.vj.ſecꝰ ſi eſſet legatariꝰ.qꝛ tũc nõ tenet niſi quando hereditas eſt nõ ſoluendo.quia tunc ea precedit legata vt.ī.reſtitutio.ij.§.xvij. 6

7 ¶Utrū́ ſucceſſoꝛ p̄latus teneat ſoluere
p̄deceſſoris ſui debita. Rñ. ꝙ ſic ſi p̱ ne
ceſſitate ſue perſone. vel neceſſitate ſeu
vtilitate eccleſie ſunt facta extra eo. c. j.
Alias nō tenet eccl'ia nec ſucceſſoꝛ eiꝰ.
x. q. ij. hoc ius. de fideiuſ. c. qḋ q̄buſdā.
Item credo de ſucceſſoꝛe in domino tē
poꝛali laici.
¶Cui dꝫ fieri ſolutio. Rñ. ꝙ creditoꝛi
vel eius ſucceſſoꝛi cui cōpetit actio obli
gatiōis ſi tñ ſit compos mētis. ⁊ maioꝛ
xxv. annis. vel alteri de mandato ipſiꝰ.
etiā ſi creditoꝛ ſit accuſatus ad moꝛtē.
ff. eo. l. reo. ⁊. C. e. l. nihil intereſſe. poteſt
etiā fieri eius ſocio ſi vtriꝗ eoꝝ eſt obli
gatꝰ iſolidū. ff. de pactis. l. ſi vnꝰ. i p̄nc.
⁊. ff. d̄duo. re. ꝯſti. l. ij. ⁊. iij. ⁊ no. i. c. eā te.
de iureiur. Aut etiam procuratoꝛi eius
q̄uis ſit reuocatꝰ ⁊ ignoꝛet reuocatio.
l. eiꝰ i p̄a. ff. ſi cer. pe. Aduerte tamē hic,
qꝛ ſi quis ſolueret filiofamilias ſine cō
ſenſu patris. vel minoꝛi ſine cōſenſu tu
toꝛis vel curatoꝛis nō ſatiſfaceret. l. j. ⁊
per totū. ff. ad mace. ⁊. l. pupillus. ff. de
actio. ⁊ obl. Niſi ſolutū ſit cōuerſum in
vtilitatē patris vel minoꝛis. l. j. ⁊. ij. C.
ſi aduerſ. credi. ⁊. l. ꝙ ſi foꝛte. §. fi. ⁊. l. in
pupillo. ff. de ſolutio.
9 ¶Debitoꝛ nō habēs pecuniā ad ſoluē
dū pōt offerre rē melioꝛem ⁊ tenet credi
toꝛ accipere. aut. hoc niſi. C. d̄. ſo. Eccle
ſia ꝟo nō tenet offerre melioꝛē ſed aliā
vt aut. hoc ius. C. de ſacro. ſan. eccle.
10 ¶Quis eſt p̄ponēdus in ſolutione. vi
de reſtitutio. ij. §. xvj.
11 ¶Utrū poſſit q̇s repetere pecuniā ha
bitā ex vēditiōe rei ſue in ſubſidiū. Rñ.
Lud. i no. ꝙ ſic vt eſt caſus i. l. i ciuile.
C. de rei vēdi. ⁊. l. ſi cū ſeruū. ff. ſi cer. pe.
⁊. l. fi. ff. de neg. ge. Sic ⁊ ecōtra pōt age
re ad rē emptā ex ſua pecunia in ſubſi
diū. lꝫ nō ſit mihi obligata. Et ꝙ poſſit
agere eſt gl. i. l. pculꝰ. ff. de iure. do. ⁊ ca
ſus i. l. vxoꝛ marito. ff. de do. inter vi. et
vxo. Itē p̄ponit ille q̇ pecuniā dedit ne
gociatoꝛi facienti diuerſa negotia in ea
negotiatiōe ⁊ alijs q̇ eidē dederūt in
alijs negociationibus. text. in. l. pcura
toꝛis. §. ſi plures. ff. de tribu. ſm Io. pla
gienſem ⁊ Lud. de roma. in nota.
¶Utrū excōicatio ſit facienda. Rñ. ꝙ ſi 12
ſit lꝫ tamē nō dꝫ fieri etiā ſi ex iuramen
to tenebatur. vt. s. excōicatio. viij. §. ij.
¶Utrū liceat ſoluere creditoꝛi credito 13
ris mei. Rñ. Bar. i. l. ſolutū. §. ſolutā. ff.
de pign. act. diſtinguit ꝙ ſi creditoꝛ cre
ditoꝛ mei hꝫ bona obligata: puta qꝛ cō
duxi domū ab eo q̇ eā ab alio cōduxe
rat ſic liberoꝛ ipſo iure etiam creditoꝛe
meo iuito. l. vtrū p̄ſente. ff. de ꝯſti. pe cū
poſſent ab eo cōpelli. l. nomen. C. q̇ res
pi. obl. po. Sir quādo talis factus eſt
creditoꝛ pp̱ me. puta. qꝛ creditoꝛ meus
gerēdo negotia mea accepit mutuo ab
eo vt in. l. ſi liber homo. ff. de nego. ge.
Si vero cā ſit oīno ſeparata a mea ſi ſit
eo volēte indubie liberoꝛ. l. inuito. ff. de
ſolu. ⁊. l. pe. ⁊. fi. ff. de ne. ge. aut eo igno
rāte ⁊ ꝯtingit liberatio ope exceptiōis.
l. ſi opa. ff. de doli exce. gl. tñ tꝫ i diſticte
ꝙ liberat inſti. q̇ mo. tol. obl. in prin. et
d. l. pe. Sꝫ tu tene cū Bar. q̇ ad foꝛū ꝯtē
tioſū q̇ ad ꝯſciā tene gl. qꝛ creditoꝛ libe
rat ex tali ſolutione etiā ſi erat inuitꝰ.
d. l. ſoluendo. ⁊ ideo ſatiſfactum eſt ei.
¶Utrū recipiēs ſciēter ſolutionē alte 14
ri debitā ꝯmittat furtū. Rñ. gl. in. c. cū
te. de iureiur. ꝙ ſic niſi creditoꝛ ratū ha
buerit. alle. l. falſus. §. j. ff. de fur. qḋ ve
rum eſt ſecundum. Pan. ibidem ſi ſine
iuſta cauſa recipit. Secus ſi ex iuſta cā
puta qꝛ credebat ad eū pertinere. vł qꝛ
erat geſtoꝛ negociorum creditoꝛis.
¶Quō dꝫ fieri ſolutio. Rñ. ꝙ dꝫ fieri de 15
illo qḋ eſt in obligatiōe qꝛ vnū pro alio
ſolui nō pōt creditoꝛe nō cōſentiēte. in
ſti. q̇. mo. tol. ob. §. j. fallit hoc i eccl'ia de
bitrice. d. aut. hoc ius. Itē i eo q̇ dꝫ au
rū in cuiꝰ ſubſtātia aurū nō inuenit. C.
de ſol. aut. hoc niſi debitoꝛ. ⁊. ff. de le. j. l.
ſi domꝰ. §. q̇ ꝯfitet. Itē i eo q̇ hꝫ ſeruū eu
ius vult ſoluere precium quia dicit eum
ſuum cognatum. Item in noxali actio
ne. ff. de re iu. l. miles. §. j. ⁊. ij. Itē de pe
cunia vide pecunia. §. ij. Sꝫ quādo nō
hꝫ qḋ debet ſoluere. ⁊. ſunt diſtrahēda
bona ſua pro ſolutiōe tunc primo inci
piendum eſt a mobilibus ⁊ ſi non ſuffi

eũt ad immobilia ⁊ poſtea ad iura ⁊ ſi nõ inueniũtemptorẽ deꝫ inſolutũ creditori. vide in.l.a diuo pio.ff. de re iu.

16 ¶ Quid de eo q̃ teneꝫ ſub alternatiõe. Rñ. ꝙ regulare eſt ꝙ in alternatiuis electio eſt debitoris vt in.l.plerũqꝫ.in fi.ff. de iure.do.cũ.cõcor.poſitis in glo.

17 ¶ Utrum debitor teneaꝫ ire vel mittere ad domũ creditoris. Rñ.vt .ſ. obligatio.§.viij.

18 ¶ Quid ſi creditor eſſet in mora ⁊ vellet purgare. Rñ. ꝙ tenebitur ire ad ei⁹ domũ.l.cum quid.C.de conditio.inſer.

19 ¶ Quid ſi obligatio ſit ſolũ ad hoc ſi volo acq̃rere. Rñ. ꝙ teneor adire domũ creditoris ⁊ ſoluere etiã ſine monitiõe ſm Bar.in.l.ſi rẽ illa.ff.de ꝯſti. pecunia. ſiue cõmodũ ſit ꝑſonale qꝛ reliquiꝫ libertas ſeruo ſi ſoluit decẽ. ⁊ hmõi ſiue ſit cõmodũ burſale puta alicui legaꝫ iocalia ſi ſoluerit veſtẽ.d.l.cuꝫ q̃dam. aduerte tñ qꝛ in caſib⁹ iſtis vbi q̃s teneꝫ ad domũ creditoris ire ſufficit q̃rere eũ apud vicinos ⁊ notos ⁊ in locis in q̃bus eſt ſolit⁹ cõuerſari nõ ꝑ loca clandeſtina.ar.ij.q.vj.c.biduũ.⁊ voluit Bar.i.l.p̃dicta item illa ⁊ pa.ſequiꝫ.in.c.ſignificãte. de pig.

20 ¶ Utrũ mittẽs debitũ ꝑ nũciũ infideliter ſe habẽtẽ excuſeꝫ. rñ.pa.in.d.c. ſignificãte. Aut ſpecies erat debita ⁊ ipſa remittebat ꝑ nũciũ q̃ putabaꝫ fidelis ⁊ ſic ꝑiculũ ꝑtinet ad creditorẽ. Rõ qꝛ caſus fortuit⁹ nõ imputaꝫ ex q̃ culpa nõ p̃ceſſit c.vnico.de cõmoda.aut erat q̃titas debita q̃ mittebaꝫ ⁊ ſic perijt ꝑiculo debitoris. Rõ.qꝛ eo ĩpo ꝙ pecuniã mihi mutuaſti meã feciſti.l.ij.ff.ſi cer.pe.⁊ iõ ꝑijt mihi añq̃ veniat ad man⁹ creditoris ſi ꝑijt qꝛ adhuc dñs.no.bar.i.l.eũ q̃.ff.cõmo.ſꝫ penã ſi erat appoſita nõ icurrit.

21 ¶ Quid de eo q̃ ſoluit idebitũ an poſſit repetere. Rñ.pa.i.c.fi.de ſol. diſtiguit ꝙ aut eſt indebitũ ciuiľr ſꝫ naturaľr debitũ.⁊ ſic gl.in.d.c.fi.diſtinguit ꝙ ſi ſoluit ꝑ errorẽ iuris nõ põt repetere. ſi aũt ꝑ errorẽ facti poterit vt puta heres ſoluit legata integra credẽs nõ poſſe retinere falcidiã errat iure nã naturaľr erat debitũ ſꝫ nõ ciuiliter ⁊ nõ repetet. Si aũt ſciebat ſibi competere falcidiaꝫ ſed credidit itellige ꝓbabiliter vt in.c.ap̃lice. de cle.exc.mi.⁊ in.c.ij. de cõſti.li.vj.ſ.hereditatẽ ſufficere cũ tñ nõ ſufficeret hoc errat i facto ⁊ repetet.l.error.C.ad.l.fal cõiter tñ teneꝫ qđ minor mulier miles ⁊ hmõi cũ excuſenꝫ ab errore iura repetẽt ſi ẽt ex errore iuris ſoluerunt.vt in.l.cũ de idebito.§.j.ff.đ ꝓba. Sꝫ q̃ ad hãc excuſationẽ q̃dã ꝯtũ tenẽt. ſed primũ veri⁹. Siľr magis repetet i cõſcia ſi eſt idebitũ naturaľr lꝫ ciuiliter ſit debitũ multo magis ſi ẽ indebitũ naturaľr et ciuiliter tã in ꝯſcia q̃ꝫ in foro ꝯtẽtioſo q̃cũqꝫ ignorãtia ſolueris niſi i aliq̃b⁹ caſib⁹ de q̃bus i gl.l.cũ q̃s.ff.de.iur.⁊ fac ignorã.⁊ ibi Bar.ꝯcor quos dimitto qꝛ ad ꝯſciaꝫ nõ ꝑtinet. Sec⁹ qñ ſoluit ſciẽter qꝛ tũc vr̃ donaſſet. cui⁹ ꝑ errorẽ.ff.đ re.iur.exceptis ſolutis ꝓ vſuris que repeti poſſunt.c.debitores.de iureiu.

¶ Quid de illo qui conuenitur a creditore ⁊ nõ habet vnde ſoluat. Rñ. ꝙ ſi debitor eſt ex maleficio ſic põt verberari. xiiij.q.vj.ſi res ⁊ ſic nõ põt ãpli⁹ ꝯueniri.d.c.ſi rẽs.qđ intellige qñ creditor ſic exegit. vt ꝟbereꝫ ꝓ debito alias bñ teneꝫ ad itereſſe ſi verbereꝫ ꝓ maleficio. ar.xij.q.ij fraternitas. Si ꝟo eſt debitor ex ꝯtu vel quaſi.tunc cedat bonis. 22

¶ Q̃ũo fit ceſſio bonoꝝ. Rñ. fit i iudicio vel extra iudiciũ ꝑ nũciũ vel epiſtolaꝫ. ff.qui bo.ce.poſ.l.i.in oi. Dic vt.ſ. cedere bonis. Et ad q̃d valet vt ibidẽ. Aduerte qđ vt valeat oportet ꝯfiteatur debitũ l.pe.ff.de ceſ.bo. 23

¶ Sed nũq̃d cũ debitor petit dilationẽ q̃nquennij a plurib⁹ ſuis creditoribus ⁊ aliq̃ dare nolunt ei dabiꝫ. Rñ. ꝙ ſic ſi maior pars conſentit ⁊ intelligiꝫ maior reſpectu ſumme debitorũ ⁊ nõ ꝑſonaꝝ. Et ſi oia ſunt equalia iterũ valebit dilatio data.l.vl.C.q̃ bo.ce.poſ. 24

¶ Q̃ñ dꝫ fieri ſolutio. Rñ. ſm Joan.de ꝯſt diſ.j.ſolet. Uđ aut dies ẽ adiect⁹ fauore debitoris ⁊ põt p̃ueniri. Aut fauore creditoris.⁊ ſic nõ põt p̃ueniri.l.eũ q̃.ff.đ annuis le. Siľr nõ põt q̃s repetere añ tp̃s debitũ.c.vnico.đ pl⁹ pe.niſi i tri 25

duos caſib⁹. Primus in viro vergēte ad
inopiā. Scdo. in debitore fugiente .i. aut
ꝑtor. §. debitorem ff. de his q̄ fi. in frau.
cre. Tertius in debitore ſuſpecto q̄ pōt
cogi dare cautionē. l. ſi fideiuſſor. §. ſi. ff.
q̄ ſat. cog. Limita niſi fuiſſet ſuſpect⁹ tē
pore cōtractus q2 nō cogeret. Aut dies
nō eſt adiect⁹. ⁊ dic vt. ſ. Mora. §. ⁊ obli
gatio. §. viij.

26 ¶ Quō ꝓbat ſolutio. Rn̄. ꝙ ſi debitū ſit
ſcriptū ⁊ debitor velit ꝓbare p teſtes et
ſine ſcriptura ſolutionē. op3 ꝙ ꝓbet p
v. teſtes rogatos q̄ teſtificari pñt p ſolu
tione facta vel quā voluit facere. ⁊ et ā
p ꝯfeſſione creditoris. Si vō debitū ſit
cācellatū liberat debitor niſi creditor p
bet ꝯtriū. l. ſi cyrographū. ff. de proba.

Sors ꝓprie dr̄ cū aliqd fit vt ei⁹
euētu cōſiderato aliquid
occultū innoteſcat. vt puta cū accipiunt
feſtuce inequales ⁊ q̄ habebit breuiorē ſit
talis vel faciat ſic ⁊ huiuſmodi.

Dē notatis in hoc. §. ⁊ qd̄ ſnīa lata
per ſortes valet not. Bart. i. l. ſi duo. ff.
vti poſſi. rebus. in. l. ij. C. quādo ⁊ quib⁹
quarta pars. ⁊ glo. in. l. ſi duas. in verſi.
eliget. ff. de excu. tuto.

1 ¶ Quotuplex ē ſors. Rn̄. triplex prima
dr̄ diuiſoria cum querit qd̄ cuilibet ſit
dādū ſiue illud ſit res ſiue honor ſiue pe
na. aut actio aliqua. ſecūda dicit ꝯſulto
ria cū inquirit qd̄ ſit agēdū. ⁊ hoc ſ3 ſe
nō eſt mala ſ3 rōne circūſtantie pōt alis
qd̄ mali in ſe ꝯtinere. vñ ꝓhibet ne ſub
hac ſpē hoies i ydolatriā labant. xxvj.
q. ij. §. his ita. ⁊ ideo eſt peccatū morta=
le. vt in ea. niſi in neceſſitate. vt. j. dicam.
Tertia ē diuinatoria q̄ ſic diffinit Sors
eſt ars diuinandi futura a ſanctis patri
bus dānata ſub anathemate. xxvj. q. v.
ſortes. q2 diuinatio ſemꝑ accipit i malū
ſicut ꝓphetia i bonā partē. j. q. j. nunq̄3.

2 ¶ Utrum ſit licitū vti ſorte in alīq̄ caſu.
Rn̄. ſ3 gl. i ſum. xxvj. q. ij. ꝙ ſorte diuiſo
ria qñ expectat euēt⁹ ex fortuna ſolū ⁊
nō ſit aliqua ſuꝑſtitio ⁊ in rebus tpali=
bus ſolū ſic l3. Sortes vō q̄ fiūt p magi
cas incātationes vel q̄ fiūt ad exercen=
das vanitates aliquas vel ad inquirē=
dū occulta vel futura q̄ dicunt diuina=
torie ſunt ꝓhibite nec vnq̄ liceret. xxvj.
q. ij. hī q̄. ⁊. c. illud. Sorte vero ꝯſultoria
q̄ fit cauſa neceſſitatis ad ſciēdū qñ alı=
ter neq̄ ſcripture auctoritate. vel alio au
xilio pōt ſciri nō eſt illicitū vt in. d. q. ij.
c. nō exēplo. ⁊. q. v. nō l3. Nā cū nō ſups
eſt humanū auxiliū tūc ad diuinū poſ=
ſum⁹ recurrere. vt xxij. q. ij. q̄rit vt puta.
Ciuitas ē obſeſſa dubitat clarus q̄s de
beat fugere vel q̄s remanere tūc orōne
ꝑmiſſa ſm Aug. ſorte erit dirimēdū. fa=
cit. l. ſ3 cū ambo. ff. de iudi. ⁊. l. ſi duob⁹. i
pri. C. cōis de leg. ⁊ ſm hāc neceſſitatē
intelligo eadē q. c. ſortes. vbi dr̄. ꝙ nō eſt
aliqd mali qd̄ limita ſ3 Pa. ex. ti. de ſor
tile. verū ꝙ ea l3 vti in tali neceſſitate ſi
quatuor cōcurrāt. Primo in rebus tpa
libus ſ3 in ſpūalibus vt in electione ſeu
ei⁹ tractatu: aut in electione cōpromiſſa
rioꝝ q̄tū ad officia eccliaſtica eſt in oī
caſu ꝓhibita. Scdo ſi fiat ſine oī ſuper
ſtitiōe. Tertio quādo euētus ſortiū ex=
pectat a deo q2 ſi a diabolo erit illicitū.
Quarto quādo fit cū magna delibera=
tione ꝑmiſſa orōne. ſicut apl̄i act. j. i ele
ctione mathie petēdo a deo ei⁹ volūta=
tem in hoc. Aliter aliquo iſtoꝝ deficiēte
erit illicita. Lau. tamē archi. ⁊ hoſtiē. te
nēt idiſtincte ꝙ oīs ſors ꝓprie accepta
eſt ꝓhibita ꝓpter. d. c. ſortes. S3 tu dic
verū in ſorte diuinatoria ⁊ cōſultoria ex
tra predictum caſum neceſſitatis. ſec⁹
in diuiſoria.

¶ Quot modis fit ſortilegiū ſiue indi= 3
uinatio. Rn̄. ꝙ tribus modis. Primo p
manifeſtā inuocationem demonum. ⁊
hoc ſiue nominet nigromantia. vel are=
mantia aut quibuſcunq̄ noibus ſm. ꝙ
ſit diuerſimode ſemꝑ eſt pctm̄ mortale
grauiſſimum ⁊ tenetur nedum deſiſte=
re ab ea ſed etiā libros cōburere. aliter
abſolui nō pōt. Et qui tales diuinatio=
nes addiſcit mortaliter peccat ſeu etiā
artem magicam q2 ſm Ric. in. ij. diſ. vij.
ar. ij. q. iiij. non eſt ſciētia ſed ſuꝑſtitio ⁊
in ſi. tales a diabolo decipiunt ⁊ mole
terminant. ⁊ de hac habes. ſ. xxvj. q.
iiij. c. igitur. ⁊ coꝝ noibus. ⁊ quō demo=

nes ſciunt.futura ⁊ tales decipiunt.ha
bes ibidē in.c.ſciēdū.⁊.c.ſeq.⁊ ꝓpterea
de noīe nō curo ex quo patet de inuoca
tiōe demonū.Aduerte tñ ꝙ aliud eſt in
uocare demonē qđ nō lꝫ aliud occurrē
ti aliqđ precipere ſicut faciunt ſancti co
gētes eos aliqđ dicere qñ in corporibꝰ
obſeſſis ſunt quōlꝫ ſēꝑ̄ ſit periculoſū ſit
niſi ex inſtīctu ſpūſſcti fiat de quo dic xt
ū.adiuratio.Scđo fiūt ſortes ſiue diui
natiōes ſine manifeſta inuocatione dmo
nū.ſꝫ ex ſola īſpectiōe aliquoꝝ corporū
ſicut faciūt aſtrologi.⁊ illi q̄ ex inſpectio
one lineamentoꝝ manꝰ vel oculoꝝ apt
corpis hois vel aialis aut ex eoꝝ garri
tu vł volatu ſiue ex eoꝝ obuiatiōe futu
ra occulta pronoſticant. vt ſcias qñ ta
lis diuinatio ſit ꝓhibita.aduerte vt col
ligo ex ſctis Bo.l.ij.d.vij.ar.ij.q.iij.⁊ ſ.
Th.ij.ij.q.xcv.ar.v.Primo ſi tale futurū
ſit in re ꝯſiderata ſicut in cā ꝓpria ⁊ ꝑ
ſe ⁊ ſic nō eſt ꝓhibita.vñ aſtrologi pñt
diuinare ex cōſideratiōe aſtroꝝ ꝙ cras
fiet eclypſis ſol' vł lūe.vel pluuia.vł vē
tivel frigus aut calor ⁊ hmōi.⁊ ſic talis
diuinatio non eſt ꝓhibita. Si vero tale
futurū nō eſt i tali re niſi diſpoſitiue.pu
ta bona habitudo corporis indicat bo
nā q̄litatē mētis.⁊ ecōtrario mala ⁊ hu
iuſmodi.ſic ſilr lꝫ diuinare.ſ.ꝙ talis erit
inclinatus ad tale viciū habilis ad ta
le ſtudiū dūmō libertas liberi arbitrij
nō excludat q̄ dñari pt ⁊ aſtris ⁊ ꝯ quā
cūqꝫ diſpoſitionem ſeu inclinationem cor
poris. Si etiā tertio inſit ſenſitiue ſicut
eſt aialibus irrationalibus que qꝛ a ra
tione non impediunt facilius ſentiunt
mutationē corporū celeſtiū ꝓpter quā
faciunt aliqua ſigna ſic diuinare ꝙ plu
et vel tempus mutabitur vł vigebit fri
gus: non eſt prohibitum quando ad
aliud non extendantur talia ſigna ni
ſi ad influentias corporum celeſtiū ꝫ di
uinandas. Si aūt tale futurū nō eſt in
tali corpore inſpecto.nec ſicut in cauſa
per ſe nec ſicut i diſpoſitiōe nec ſicut ter
tio mō ſic diuinare velle eſt pctm̄ morta
le ⁊ ſupſticioſuꝫ ſicut faciūt q̄ cū obuiāt
lepori vel femine ꝓ̄gnāti.dicūt malū fu
turū ⁊ hmōi.xxvj.q.ij.c.illos.⁊.c.ſeq.Si
militer ſupſticioſi ſunt q̄ ea q̄ libero ar
bitrio ſubiacēt certitudinaliter ſcire vo
lunt ⁊ diuinare ⁊ de iſtis habes.xxvj.q.
ij.c.illud quoqꝫ.Jō Tho.vbi.ſ.iqt ꝙ ſi
ꝑ̄dicta ſigna extēdant ad ea q̄ nō ſubia
cet q̄litati corpoꝝ celeſtiū.ſicut ſūt actꝰ
liberi arbitrij ⁊ ea q̄ ꝑ accidēs euenīūt
ſic diuinatio ē illicita. ⁊ Bo.vbi.ſ. diui
natio aſtrologoꝝ q̄ pretēdūt vltra vim
aſtroꝝ ē ꝑ diabolica cōmercia.⁊.ſic ptꝫ
ꝙ ē mortale pctm̄.Tertio fit cū aliquo
rū ſupſticioſoꝝ obſeruatiōe ⁊ iſtud oio
ꝓhibet qꝛ ibi ē tacita demonis inuoca
tio ⁊ ſic cōuenit cū primis inuētoribꝰ ta
liū vt dꝛ.xxvj.q.ij.c.q̄ ſine ſaluatore.⁊.q.
v.c.nec mirū.ſicut faciūt illi q̄ per taxil
lum proiectū ſuper libro punctorum vi
tam vel mortem vel bona ſeu malā for
tunam alterius ſcire volunt. Similiter
qui furta vel hmōi occulta per inſpe
ctionem aſtrolabij vel libri vel inſcri
ptionem inueſtigant ſcire ⁊ huiuſmo
di.de iſta habet de ſortileg.cap.ex tua
rum.

¶ Que pena ſortilegoꝝ.Rñ. ſm leges 4
debēt decapitari.⁊ ſi ad domos aliorū
vadunt debēt igne cremari.Jtem bona
eoꝝ publicari.vt.l.nullus.l.nemo.l.cul
pa.C.de male.⁊ mathe.ſm Canones ſi
eſt occultum imponitur penitentia qua
draginta dierum.c.j.eodē tit. Si noto
rium eſt infames fiunt ⁊ etiam qui ad
eos concurrunt.ij.q.viij.quiſquis.⁊ de
teſtib.cap.teſtimonium. Si clericus de
bet depōi ⁊ i monaſterio retrudi.xxvj.
q.v.non oportet.⁊.c.ſiquis epiſcopꝰ.⁊
c.ſeq.laici ſi ſūt ſerui verberibus ſubij
ciūtur.ſi liberi ſunt incluſione digna de
trudendi.xxvj.qō.v.contra ydolorū.⁊
omnes tales efficiuntur irregulares ſi
ſit notoriū tamē epiſcopus poterit diſ
penſare ſm Ber.in.c.ij.eo.ti.

¶ Utrū liceat vti ſomnijs ad ſciendū fu 5
tura.Rñ.quod ſi quis ſit certꝰ ꝓcedere
ea ex diuina reuelatiōe ſic lꝫ. Sꝫ nō lꝫ vti
eis ad precognoſcēdam naturalem cau
ſam intrinſecam vel extrinſecā: puta ac
ceſſionē cholere aut alterꝰ humoris ſeu

febris future vel pluuias ⁊ hmōi.nō tñ
certitudinaliter qꝛ multipliciter poſſūt
impediri.Ratio qꝛ talia futura ſunt in
parte ſenſitiua ſicut in diſpoſitiōe non
ſicut i cauſa.Si vero hmōi ſomnia cau
ſentur ex reuelatiōe demonū qđ eſt qñ
inuocantur expreſſe vel tacite puta ſup
ſtitiones obſeruando ſic erit illicitum ⁊
mortale peccatū.Et ideo quia difficile ē
intelligere qñ accidāt ex cauſis natura
libus vł ſupnaturalib⁹ a deo vel ab an
gelis,ppterea eis curioſa obſeruatio eſt
temeraria ⁊ ꝓhibita.vnđ ezech.xxxiiij.
Sicut parturiētis cor tuū falſitas patit
niſi ab altiſſimo imiſſa fuerit viſitatio.
Pro clariori tñ intelligētia aduertit ꝙ
qntuplex eſt futurorū dñia ꝗ̄ ad ſomnia
ptinet.prima eſt quorūdā q̄ habēt cau-
ſam naturalem determinatam in omni
ſomniāte ſicut febris ⁊ habūdātia cho
lere eo ꝙ natura repñſentat in homie in
quo ſupabūdat cholera in ſomnis ima
ginationē febris future.Similit ſi ſom-
niat de occupationib⁹ igneis ſignū ē ꝙ
cholera predominat.Si de aere vel vo
latu ſignū ſanguinis.Si de aqua vel
liquorib⁹ ſignū flegme.Si de terra ſi-
gnū melancolie ⁊ hmōi ſomnia ſunt ſi
gna nō cauſa accidētiū futuroꝝ i hoie.
Scđa eſt quorūdā q̄ habēt cauſaꝫ natu
ralem extra hoiem ſomniantē vt ſunt il
la q̄ proueniunt ex aliqua determinata
influētia corporꝫ celeſtiū vt pluuie ſicci
tas.⁊ hmōi.ſicut etiā faciunt elemēta i
brutiſ ⁊ ſic ſomnia erūt ſigna nō cā futu
rorum nec neceſſaria.ſꝫ cōtingēter quia
multa pñt ipedire taꝫ iſta q̄ȝ illa prima
puta media ⁊ diſpoſitio ſuperiorū.Ter
tia eſt quorūdam hñtiū cauſam volun-
tariam in homine ſomniāte.vt ſunt il-
la q̄ depēdent ex opere ipſius ſomnian
tis ⁊ hec ſunt a caſu.niſi habeantur per
reuelationē:ſicut cū ds aliquādo ſom-
niat ꝙ eſt voluntarie facturus quod tñ
facere nō cogitauerat.Quarta eſt qua
rūdam ꝑ aliquā cauſam determinatam
ex volūtate creata ꝓuident.vt cū homo
multū ſolicitus in vigilia de aliquo nō
potēs cognoſcere q̄ ꝓficiat aliqñ ſom-
niando ꝓuidebit ꝓp ſedationē motuū
interioꝝ ⁊ exterioꝝ.Quinta eſt quarū
dam hñtiū cauſā volūtariā in alijs ho
minib⁹ a ſomniāte vt.ſ.ꝙ illa ſomniat
q̄ alij facere diſpoſuerūt ⁊ talia ꝓuide
re nō pñt in ſomnijs per aliquā cauſaꝫ
determinatā aut naturalē.Sꝫ ſi aliqđ il
la ſomniat hoc eſt a caſu:idō dicūt talia
a caſu ꝑ accidēs ſm ph.de ſom.⁊ vigi.⁊
hēc ſunt a diabolo vt decipiat fidē adhi
bētē vł aliqñ a deo aut ſctis āgelis.Pri
ma ergo ⁊ ſcđa nō ē ꝓhibitū inq̄rere ꝑ
ſomnia dū tñ nō certitudinalit credat.
ſilr nec quarta.ſꝫ tertia ⁊ quinta ſunt ꝓ
hibita ⁊ diabolicum eſt.vt dixit niſi ſit
certus de diuina reuelatione.

Spectacula vide lud⁹ ꝑ totū ⁊ chorea.

Spōſalia ſūt futurarū nup
tiarū ꝓmiſſio.xxx.
q.v.noſtrates.⁊ dicūt a ſpōdeo.des.vt
i.l.ij.ff.đ ſpōſa.hinc ſpōſus q̄ſi ꝓmiſ
ſus ⁊ ſpōſa quaſi promiſſa.⁊ idō poſt cō
tractū matrimoniū verba de pñti nō di
cunt ſpōſus nec ſponſa ꝓprie ſꝫ vxor ⁊
maritus.vñ.ſi legat aliquid alicui ſi cō
traxerit matrimoniū cuꝫ berta illico de
betur ſibi legatum quo contraxit ⁊ ver
ba de preſenti licet nō conſumauerit.vt
in.l.cuꝫ fuerit.ff.de condi.⁊ de.Facit.c.
ſufficiat.xxvij.q.ij.

☞ De hic notatis ⁊ ꝙ ſponſalia nudo
conſenſu ꝯhuntur no.in.l.ij.ff.de ſpon.
nō tñ ꝑ ſolam traditionē ad domuꝫ.l.q̄
ſitum ⁊ ibi Bar.eo.ti.⁊ nō mutāt domi-
ciliū.l.eo.q̄.cū glo.ff.ad muni.⁊ Alexā
in.l.pe.ff.de iuriſ.om.iu.

¶ Utrū nomine maritare veniat ſponſa
ꝓprie.Rñ.Pa.in Rubri.eo.ti.ꝙ in odio
ſis.Ex quo infert ꝙ ſi ſtatuto caueṫ ne
maritata ſuccedat cū fratrib⁹ in bonis
parentuꝫ.ꝙ ſponſa bene ſuccedet.Nec
ſponſus vł ſponſa de preſenti venit no
mine mariti vel vxoris.Nec matrimo-
nij nomine veniant ſponſalia.vt idem
dicit in.cap.iij.loco de preſum.Indiffe
rentibus vero veniunt ſolum ſpōſalia
de preſenti ſꝫ in fauorabilibus bene ve
nit ſponſa de futuro.pro hoc bonus

quia non tenetur per tale iuramentum
tex.in.l.nõ ſine.C.de bo.que li.⁊ ibi per
Cy.⁊ alios vide bonã glo.inſti.de nup.
§.ſed ſi vxor.xxvij.q.ij.i princi.Et hoc
verum niſi addatur aliqua qualitas de
terminans ⁊ diſtinguens.puta marita-
ta ⁊ cognita ⁊ hmõi.
2 ¶Quis poteſt ꝯtrahere ſponſalia.Rñ.
ꝙ quilibet qui põt matrimoniũ contra
here ẜm canões.licet ſit ſecus ẜm leges
vt patet.l.ſi quis officium.ff.de rit.nup.
⁊ in.l.ſolet.ff.de his qui no.infa.⁊ etiam
qui non poteſt contrahere matrimoniũ
poteſt cõtrahere ſponſalia vt.j.dicam.
3 ¶Utrũ abſentes poſſint ꝯtrahere.Rñ.
ꝙ ſic per nuncium vel literas.l.ſufficiet
ff.de ſpon.⁊ extra q̃ cle.vel vo.c.veniẽs.⁊
xxx.q.v.nec illud.Et ſi nuncium vel pro
curatorẽ reuocauit añq̃ ꝯheret nõ erũt
ſponſalia ẜm hoſt.ſz nũcius ignorauit.
4 ¶Utrũ alius ſine mandato alterꝰ poſ
ſit ꝯhere ſponſalia.Rñ.ꝙ ſic vt pater ꝓ
filio ⁊ mr̃ ꝓ filia ⁊ tutores ⁊ curatores ⁊
quicũq̃ alij.q̃uis nõ habeãt mandatũ
a principio.ſz tamẽ ſpõſalia nõ ſunt do-
nec ille vel illa ſciuerit et ratũ habuerit
⁊ hoc ẜm canones q̃ non requirunt niſi
conſenſum vt in.c.ſufficiat.⁊ extra.e.ti.
c.cũ locũ.de deſpõ ipu.c.vnico.li.vj.Ad
uerte tamẽ ꝙ ſi pater p̃ſẽte filio ꝯhit ex
preſſe tenẽt ſpõſalia qꝛ taciturnitas ope
ratur cõſenſum vt i.d.c.vnico.Secꝰ aũt
in alijs ab ipſis patre ⁊ matre quia non
ſufficit ſola p̃ſentia.ſz opz alter cõſentiat
exp̃ſſe vel tacite.facit.c.ad id qđ.de ſpõ.
nec cures de gl.in.d.ca.vnico.quia Jo.
an.in nouella eam correxit.
5 ¶Utrũ minor poſſit cõtrahere ſponſa-
lia.Rñ.ꝙ ſic dũmõ ſit.vij.annoꝝ cõple-
torũ quia minor.vij.an.nõ põt cõtrahe-
re ⁊ ſi contrahit non tenent.Nec oritur
publice honeſtatis iuſticia.d.cap.vni-
co.etiam ſi alter ſit maior.niſi poſtea ra-
tificet.
6 ¶Quomodo contrahuntur ſponſalia.
Rñ.ꝙ duobꝰ modis.Primo ſimpliciter
⁊ abſolute.Scđo ſub cõditiõe.
7 ¶Quot modis ꝯtrahunt ſponſalia ab
ſolute.Rñ.quatuor modis.Primo ꝑ ver
ba de p̃ſenti ſi ambo ſunt impuberes vel
alter eoꝝ.Nã iuris interpretatiõe ſunt
ſponſalia de futuro.c.fi.de.deſpon.ipu.
et clariꝰ in.d.c.vnico.Secundo ꝑ verba
de futuro ad hoc apta.vt puta ꝓmitto
vel iuro ꝙ te accipiã i vxorẽ ⁊ ſimilia vt
in.c.pe.de ſpon.Tertio ꝑ anuli ſubtrac-
tionẽ.xxvij.q.ij.Si quis deſponſauerit.
Quarto ꝑ arrarũ dationẽ.Sed quo ad
iſtos duos vltimos modos dicit pa.i.c.
fi.de deſpon.ipu.ꝙ ſic poſſet dicere ma-
trimoniũ.ſicut ſponſalia vt in.c.femine.
xxx.q.v.Et iõ aduertẽdũ qđ ſi p̃ceſſerũt
verba apta ad ꝯhẽdũ matrimoniũ tunc
anuli ſubarratio vel datio arrarum fa-
ciunt matrimoniũ non ſponſalia.Si ỽo
preceſſerũt verba de futuro ſic erũt ſpõ
ſalia.Si ỽo nulla verba p̃ceſſerunt tunc
ẜm ꝯſuetudinem iudicabit aut pro ma-
trimonio vel ſponſalibꝰ Et ſi ꝯſuetudo
non ſit in hoc aliq̃ ſic nihil ꝓbabunt.Si
aliud certũ non põt cõcipi qꝛ talia ſunt
ſigna equiuoca ad multa.⁊ iõ nihil cer-
tũ ꝓbãt.c.illud.de p̃ſum.pz qꝛ arre etiã
dant i alijs ꝯctibꝰ.vt Inſti de ꝯhẽ.ẽp.in
prin.Si aũt ſolũ vniꝰ ỽba p̃ceſſerũt.tũc
immiſſio anul.⁊ acceptio arraruz deno-
tat cõſẽſũ alterꝰ exp̃ſſũ.Et ſic erũt ſpõ
ſalia vel mr̃imoniũ ẜm ea.vt no.gl.j.in
c.pe.de ſpõ.In dubio tamẽ i ſubarratio
ne per immiſſionẽ anuli preſumẽdũ eſt
pro matrimonio:qꝛ res fauorabilis eſt.
vt in.c.lr̃is.de p̃ſũp.⁊ in.c.fi.de re.iudi.
¶Utꝝ aliquis ꝓmittẽdo q̃tuor puellis 8
vnã ipſarũ accipe ꝯhat ſpõſalia.Rñ.qđ
nõ vt in.c.ſponſalibus.de ſpon.li.vj.ni-
ſi aliqua earum facto in eum ſpeciali-
ter conſenſit.
¶Quid ſi pater iurauit dare vnã de fi- 9
liabus ſuis.Rñ.hoſt.⁊ Hoſ.qđ ſpõſalia
non ſunt.ſed tñ pater tenetur vnã dare
⁊ quã voluerit.iſti..de actio.§.preterea.
Et ſi vnã obtulit ⁊ ipſe nõ acceptauit e
abſolutus a' promiſſione.ff.de ver.obli.
ſtipulatus ſum.⁊ ſi oẽs moriantur p̃ter
vnam illaz dare tenetur.ff.de cõtrahen.
emp.l.ſi in emptiõe.§.ſi ẽptio.Quod li-
mita veruz ſi puella voluerit:alias non.
qꝛ non tenetꝫ pater ꝑ tale iuramentũ niſi

ad facienđ. ꝙ i eo eſt no glo. i. c. ex literis. ꝛ. ca. ſicut. de ſpõ. ꝛ licet de iure ciuili ꝑ= mitti ẽs factũ alienũ nõ obliget niſi ſpeci fice etiã ꝑmiſerit ſe facturũ vł curaturũ vt iſti. ꝯ inutil. ſtip. §. ſi q̃s aliũ. tñ qñ ꝓ= miſit cũ iuramẽto etiã ſimplr tñr ꝑſtare operã ꝗ poteſt ſicut ſi ſpecifice ſe obli= gaſſet. ar. g. c. ad noſtrã. de iureiur. ꝛ. l. cũ pater. §. filius matrem. ff. de le. ij.

10 ¶ Quid ſi promiſit vnam determinate ꝛ ſi illam non poſſet daret alterã. Rñ. ꝙ ſi prima conſenſit non poterit aliam ha bere. quia ineſt publice honeſtatis iu= ſtitia etiam ſi propter impedimẽtũ affi= nitatis cũ prima nõ potuit ꝯhere. Sec⁹ ſi nõ ꝯſẽſit qꝛ tñr ſecũdã dare de ſpon. c. ex literis. el. ij. ꝛ ꝺ re. ſpo. ex parte.

11 ¶ Sed quid ſi aliquis ꝑmittit alicui ꝙ eam deſponſabit. Rñ. ꝙ ſi promiſſio fuit ꝙ deſponſaret eã de futuro. ſic nõ erũt ſpõſalia anteꝗ̃ deſponſet eã ſcḋm Uin. ꝛ do. Ant. in. ca. is qui. de ſpon. ſi ꝟo ꝑmiſ ſio fuit ꝙ deſpõſaret eã. ſ. ꝑ verba de pñ ti ſic talis promiſſio faciet ſponſalia ſcḋm Car. in. d. c. is qui. Et ſi ſumus in dubio tũc i locis vbi ꝯſuetũ ẽ ꝙ cõiter accipiũ tur ꝑ verba de futuro non erũt ſponſa lia iudicanda. Sꝫ vbi cõiter accipiantur per verba de preſenti ſine aliis ſponſa= libus erunt ſponſalia contracta per ta= lem promiſſionem ꝙ bene no. quia ſepe in practica.

14 ¶ Utrum indiſtincte poſſit in ſponſalibus arrarum traditio interuenire. Rñ. pa. in c. gemma. eo. ti. ꝛ Jo. an. ꝛ dicũt conſide randã quãtitatẽ perſonarũ ꝛ ꝗ̃titatem arrarum: ſi enim inter viles perſonas i. terueniret traditio magnarũ arrarum. ſic non valet qꝛ eſt eadẽ ratio in eis ſicut ꝛ in pena ꝛ hanc opi. vř tenere Cy. i. l. mu lier. C. de ſpon. Et licet bart. in. l. titia. ff. de verb. ob. indiſtincte velit ꝙ admittã= tur dummodo non excedant ꝗ̃titatem dotis vel donationis propter nup. tamẽ prima opi. eſt equior in conſcientia qꝛ cum habemus rationem legis non eſt curandum de verbis. l. non dubium. C. de legi.

¶ Sed q̃ requirũtur vt valeãt arre. Rñ. ꝙ duo. primo ꝙ ꝗ̃titas ſit vere numera ta ꝛ tradita parti. Secus vbi pars cõfi= teret tñ ſe recepiſſe ſcḋm Bar. i. d. l. titia. ꝛ Fede ꝯſ. clxiiij. Et etiã dicit bar. ibidẽ ꝙ ſi vtraq; pars cõfiteretur ſe recepiſſe ab altera etiã ſi vere interueniſſet ſolu= tio ſꝫ poſtea reſtituta fuit qꝛ ſi ſolui tibi mille ꝛ a te recepi alia mille non videor ſoluiſſe. ar. l. q̃ ſoluit. ff. de ſol. licet multi teneãt ꝯtra eum in hoc vlt. de quo vide bal. in. l. fi. C. de ſpõ. ꝛ videt equior opi. bar. ꝛ eã ſequit pa. ꝛ do. An. in. d. c. gem ma. qꝛ facili⁹ quis ꝑmittit ꝗ̃ exburſet. ꝛ ideo non videt exburſare qui tãtũdẽ recipit ſtatim ꝛ ꝓpterea tenet bar. ibidẽ fũdũ nõ poſſe dari loco arrarũ etiã ſi vẽ dens cõſtituat ſe noĩe alterius poſſides re qꝛ. l. fi. C. de ſpon. loquit. de arris tra ditis in ꝗ̃titate. ꝛ ãmulat aliam penam. ergo nõ debem⁹ extra illũ caſum arras approbare. Sed ꝯ bar eſt Ang. ꝛ Jmo. in. d. l. titia. ꝛ do. Lucas de graſſis. dicẽ tes ꝙ predicta. l. fi. nõ facit mẽtionẽ de ꝗ̃titate ſic ſcḋm eos poteſt dari fundus eſt verior opinio. Secũdo reqrit ꝙ non ſint in tali ꝗ̃titate reſpectu dãtis ꝙ trã ſeunt in locum pene vt. ſ. dixi. Aduerte tamen ꝙ ceſſat perditio arrarum quan do per eum non ſtat nec cauſam prebu it vt non fieret matrimonium. C. de ſpõ. l. vi.

¶ Utrum pena appoſita in ſponſalib⁹ va 15 leat. Rñ. pa. i. d. c. gẽma. colligẽdo dicta doc. in. d. c. gẽma. ꝛ in. d. l. titia. ꝙ aut pe na apponitur inter cõtrahentes. ꝛ indi ſtincte non valet ſcḋm cõiorem opi. ꝛ tꝫ Bar. in. d. l. mulier etiã. de illa pena q̃ ẽ in lucro perdendo. vnde ſi dixero ꝑmit to tibi donare centum ſi nupſeris mihi non valebit. vt in. l. ſi ita ſtipulatus. §. ſi tibi nupſero. ꝛ ibi per Barto. ff. de ver= bo. oblig. Quod tamen limita verum niſi is cui promiſſio fit eſſet nobilior: qꝛ tũc videretur potius donare animo recom penſandi ratione nobilitatis. Pro hoc facit ꝙ not. bart. in. l. j. C. de do. añ nup. ꝛ. l. ſi voluntate. C. de do. promi. Aut pe na apponitur inter parentes ipſorũ cõ trahentium ſeu alios ita coniunctos cũ

trahẽtib⁹ ipſis ꝙ veriſimiliter ipſi indu
cerent ad ꝯctũ matrimonij ne parẽtes
vel amici eoꝝ incurrãt ſeu ſoluãt penã.
⁊ ſic nõ vꝫ vt in.d.c.gẽma ſm vnũ intelle
ctum ⁊ in.d.c.titia.⁊ in.l.heres meus.in
fi.ff.de cõdi.⁊ demõ. Ualeret tamen illa
q̃ eſt in lucro ꝑdendo.vt per bar.in.l.ti
tio.§.titio. el.j.ff. de ꝯdi. ⁊ de. aut pena
apponit inter alios a predictis ⁊ ſic vꝫ
etiã ſi talis extraneus promiſerit noīe
mulieris ſub certa pena ſm cõem opi.
Aduerte tñ ſingulariter ꝙ tales ꝓmit
tẽtes ſub pena ꝙ titia ꝯhet cũ ſempro
nio ſi ꝙ tñ in ipſis eſt faciãt nõ incurrũt
penã qꝛ difficultas ex quo factum eſt in
obligatiõe alteri⁹ excludit cõmiſſionem
pene.vt eſt tex not.in.l.ſi vehẽda. idem
iuris erit el.j.l fi.ff.ad.l.rod.de iac. ⁊ in
l.ij.ff.ſi q̃s cautio.⁊ hoc tenuit. Jo. pla.
vt refert Fede.ꝯſi.clxiiij.⁊ do. Ant.in.d.
c.gemma.ſequit Pan.ibidẽ.facit ꝙ no.
Bar.in ſimilibus terminis in.l.cõtinuus
§.illud.ff.de.ver. obli.ꝙ not.qꝛ facit vt
ille qui in contractib⁹ ſub pena ꝓmittit
ꝑ filia vel amico ꝙ ratificabit.qꝛ ſi facit
qđ in ſe eſt euitat penam. ⁊ hoc verũ de
pena q̃ cõſiſtit in ꝑdendo vel minuen
do de patrimonio.ſecus de alia q̃ eſt in
acquirẽdo.quia ceſſaret lucrum niſi im
pleretur promiſſum.

5 ¶ Utrũ poſſit interuenire pignus ꝓ ma
trimonio ꝯhendo. Rñ. fuit opi.diuerſa.
Inno.tenet ꝙ ſic ꝑ .l. vnicã.C.ſi rector.
pro.do.Ant.tꝫ ꝙ nõ põt niſi ꝓ intereſſe
preſtando. Jo.an. dicit diſtinguendum
ſm qualitatẽ ꝑſone qꝛ vilis pign⁹ nõ hꝫ
intimidare magnũ virũ ⁊ ſic põt inter
uenire. Sꝫ de iure videt verior opi. do.
Ant.ꝓ qua facit qđ no.glo.in.l.ſi ita ſti
pulat⁹ fuero.§.ſi tibi nupſero.ff.de ver.
obli. que dicit ꝙ oīs ſtipulatio talibus
eſt reprobata ⁊ in.d.l.vnica.ꝯctus arra
rũ vocat pignus. Et ideo nõ obſtat.

6 ¶ Utrũ intereſſe poſſit peti. Rñ. Jac.de
are. Cy.⁊ cõiter doc.i.l.j.C.de ſpon.⁊ in
d.l.titia ꝙ nõ põt peti niſi doloſe pars
ſe habuerit qꝛ tũc petet actiõe de dolo.
non aũt ꝓpter ſtipulationem. quia nec
cõceſſione iuris altera pars põt a ſpõſa
libus deſiſtere.⁊ ne matrimonium inti
midet propter ſolutionem pene ⁊ iſtud
ſequitur. Hoſtien.in ſum. ⁊ Pan.in. d.c.
gemma.

¶ Querit an recipiẽs arras lucret eas 17
ꝯcto matrimonio. Rñ. Fede.in.d .conſi.
poſt Jo.pla.⁊ Pa.in.d.c.gẽma.ꝙ non.⁊
ſequit. Hoſt.in ſum.licet in.d.c. gemma
teneat ꝙ lucratur.ſed nõ eſt verꝫ cũ nul
lo iure prohibet.⁊ iõ reſtituet. ſꝫ ſi non
ſequat ex defectu alteri⁹ ꝑtis ſic lucra
bitur. Si vero ex defectu ſuo ſic reddet
duplum.l.arris ⁊.l.fi.q̃ icipit mulier.C.
de ſpon. Hoc verũ ſi accipiẽs eſt maior.
xxv.annis vel ſi veniam etatis ipetrauit
alias nõ tenet niſi ſimplũ reſtituere. d.l.
fi.ſi cuius defectu ſuo non fuerit ſecutum
matrimonium.

¶ Quõ ꝯhunt ſponſalia ſub cõditione. 18
dic vt dictũ eſt de matrimonio ſm illas
regulas vide matrimonium.iij.impedi
mẽto.iij. Uñ aduerte ꝙ añ aduẽtũ cõdi
tiõis ſpõſalia nõ ſũt nec orit publice ho
neſtatis iuſtitia vt in. d.c. vnico. de ſpõ.
li.vj.niſi ꝑ factũ a cõditiõe recedat par
ta cognoſcẽdo eã.de cõdi.appo.c.de il
lis in tex.⁊ in glo.⁊ in.c.ſuper eo.⁊ in.c.
per tuas.

¶ Quid ſi q̃s dicat alicui do tibi fidẽ ꝙ 19
te accipiã i vxorẽ ⁊ illa nihil rñdeat nec
verbo nec ſigno. Rñ.ꝙ ſponſalia nõ ſunt
Sed tñ cõpellẽd⁹ ẽ talis q̃ dedit fidẽ vt
eã ſeruet ſi alter voluerit ſm Rod. Sed
ego nõ credo q̃ñ aliq̃ intermedia interue
nerũt anteꝙ̃ aliter cõſenſum demõſtra
uerit.ff.de ver.oblig.l.cõtinuus.

¶ Quõ ſpõſalia diſſoluunt.rñ.ꝙ i.xvij. 20
modis. Primo ꝑ mutuũ cõſenſum etiã
ſi erãt iurata hoc tꝫ ſpec.ti.delegato.§.
nunc oſtenden.⁊ Pan.in.c.preterea.de
ſpon.dicit hãc eſſe cõmuniorẽ opi.lꝫ gl.
in.d.c.ꝑterea teneat nõ.poſſe ſine pctõ.
Sed mihi placet diſtinctio Inno.in.d.
c.j.ꝙ aut iurauit intuitu dei aliquã mu
lierem accipe in vxorem ⁊ nõ poteſt illã
remittere. Si vero nõ intuitu dei.ſed pro
pter eius complacentiam ſi poſſunt ſe
abſoluere.

¶ Sed quid ſi ſpõſalia nõ erãt iura 21

ta poterit alter nõ cõſentiẽte alteri rece
dere a ſpõſalib⁹ ɔctis. Rñ. ſm glo. i. l. j.
C. de ſpõ. qd ſic etiã de iure canonico ⁊
ſequitur Cy. ibidẽ ⁊ hoc idẽ vr̃ ſẽtire gra
tian⁹ lz dubie. xxvij. q. ij. §. ſz aliud d. ⁊ §.
fi. Nec obſtat. c. deſpõſatã. xxvij. q. qꝛ loq̃
tur i mr̃imonio de pñti. Itẽ nec. l. j. ff. ex
q̃. cau. infa. irro. Ubi ſpõſa efficit infa
mis ſi bina ſpõſalia ɔhit qꝛ eſt verũ ni
ſi ſpõſalibus p̃mis renũciet. ſz qñ ipſis
renũciat hz locũ. l. j. C. de ſpõ. que dicit
vna deſpõſata alteri nõ ꝓhibetur nube
re. Nec obſtat ꝙ nudũ pactũ eccleſia cõ
pellit obſeruare. c. j. d̃ pac. qꝛ iſtud ẽ ſpe
ciale in mr̃imonio ꝓpter rõnem lr̃e vt
ſit oĩo liberũ. ar. c. requiſiuit. de ſpõ. ⁊ qd
no. Inn. in. c. veniẽs. de iureiu. ⁊ placet
mihi qñ aliqua noua cã emꝫ ad hoc in
ducit que ſi a principio fuiſſet impedi
mentũ dediſſet nec cõtraheret aliter nõ
credo ſine pctõ mortali poſſit recedere
a ſponſalib⁹ p̃mis cũ alia contrahendo
22 altera nõ conſentiente.
¶ Scđo quãdo alter intrat religionem
etiã ante ꝓfeſſionẽ. c. veniens. qui cle. vel
vo. ſm vnũ intellectũ qđ facere poſſunt
ante carnalem copulam etiam altero in
uito. vt. s. matrimoniũ. iij. §. xvij.
23 ¶ Tertio quãdo alter ɔhit cũ alia pſo
na ꝑ verba de p̃ſenti vł ꝑ verba de futu
ro carnali copula ſubſecuta. d. c. ſi inter
virum ⁊. c. j. de ſpon. duo.
24 ¶ Sz q̇d ſi cognouit poſt ſpõſalia ɔcta
aliã mulierẽ ⁊ poſt coitũ ɔxit cũ ea ſpon
ſalia etiã. Rñ. qđ pꝛia nõ ſoluunt ꝓpter
hoc. ſed oportet coit⁹ ſequat contractũ
ſponſaliorũ. c. veniẽs. el. ij. de ſpon.
25 ¶ Sed q̇d ſi pꝛima ſpõſalia fuerũt ɔcta
ſimiliter ſcđa ſꝫo cũ iuramẽto. Rñ. ꝙ te
netur redire ad pꝛimã qꝛ nõ diſſoluunt
ꝑ tale iuramentũ. c. ſicut ex lr̃is. de ſpon.
xxij. q. iiij. in malis ꝓmiſſis. Et hoc eſſet
verũ ſi nõ intenderet a pꝛimis recedere.
Sec⁹ ſi a pꝛimis intendit recedere ex cã
cũ poſſit vt dixi. ideo ſcđa tenebunt. ad
d. c. ſicut ex lr̃is. dic ꝙ loquitur quando
ſine aliqua noua cauſa vult frangere fi
dem quã dedit pꝛime alias non.
26 ¶ Quarto qñ alter ſe trãſfert ad aliam
regionẽ vnde ſi nõ eſt ſpes de pꝛimo re
ditu credo ꝙ diſſoluat etiã iurata. vt vr̃
ſentire pa. in. d. c. de illis. eo. ti. ⁊ etiã gl.
in. d. c. de illis. dũ dicit ſm. ll. q̃ſi innuat
aliud eſſe de iure canonico ⁊ plz mihi
ꝓpter periculũ incontinentie. Nam ſm
leges ſi ꝑ biẽnium expectauit alter eũ
qui eſt in ꝓuincia ⁊ nõ execut⁹ fuit nu
ptias libere alteri põt nubere. C. d̃ ſpõ.
l. ij. ⁊ ſi eſt in alia ꝓuincia dꝫ expectare
poſt tres annos. vt in. l. ij. C. de repu. ⁊
hoc ſi eſt abſens ex pꝛobabili cã tm̃. Si
vero ſit abſens ex ꝓbabili ⁊ neceſſaria
cã. debet expectare donec adſit vt. ff. de
ſpõ. l. ſepe. vide glo. que hoc tenet. i. d. c.
ij. C. de ſpõ. nec ob. d. c. ex lr̃is. qꝛ licet di
catur ꝙ per quatuoꝛ annos vel quinq̃
expectauit hoc non conſtabat. licet fue
rit allegatũ. ⁊ ſi cõſtaſſet papa nõ impo
ſuiſſet de periurio. vel potes dicere qđ
ideo ibi inponit pnĩa qꝛ ſine autoꝛitate
ſuperioꝛis nõ debuit cõtrauenire iura
mento. Sed ſi cũ autoꝛitate ſuperioꝛis
cõtrauenĩſſet tũc credo euitaret etiã pe
nã arrarũ vt nõ eas amitteret ſi interue
nerũt quãuis etiam nõ expectet tp̃s ſta
tutum per leges ⁊ ſm hoſtiẽ. in. d. c. de
illis. ⁊ alios doct. poſt ipſum iudex de
bet talẽ abſoluere ꝓpter periculũ foꝛni
cationis. quod bene no.
¶ Quinto quãdo certus terminus tem 27
poꝛis appoſit⁹ fuit. Nã ipſo elapſo ille
per quem nõ ſtetit liber eſt ⁊ nubit ſine
periurio. ſed alteri imponit penitentia
de piurio vt in. c. ſicut ex literis. eo. titu.
Et hoc verũ niſi a pꝛincipio fuiſſent pu
re ɔtracta ⁊ poſtea cõuenerũt de die nu
ptiarũ qꝛ ꝑ lapſum illius diei nõ liberat
alter qꝛ terminus ex poſtfacto fuit ap
poſitus ꝓ ſollicitãdo iplemẽto ꝓmiſſio
nis iam facte ⁊ pure nõ alias finiendũ
ꝓmiſſionẽ. ſm theoꝛicam do. Ant. in. d.
c. ſicut ex litteris.
¶ Sexto qñ alt̃ leprã vł paralyſim icur 28
rit aut viſum vel naſuꝫ amiſit aut ei ali
quid turpi⁹ euenit. vt in. c. literas. de cõ
iug. lepro. ⁊. d. c. ſicut ⁊ i. c. quẽadmodũ.
de iureiur. in tex. ⁊ in glo. Et hoc verũ ſi
turpitudo aduenit poſt ɔctũ. ſecus ſi tẽ

pore ꝯctus inerat.ſicut nec contrahens
pōt allegare ſuſpectum debitorē ꝓpter
paupertatē precedentem ſeu mores ad
qđ facit.c.creditores.ff.đ ꝑuileg.credi.
ꝛ.l.fi.C.de ſpō.ꝛ ibi per Bar.ꝛ Pa.in.c.
quemadmodum.deiureiuran.
19 ¶Septimo qñ alter fornicat̃ quo ad ĩ-
nocētem.ſed ille qui fornicatus eſt non
pōt reſilire ſi alter innocens velit ꝯhere
ſecū.c.ij.de trāſla.prela.Et ſi etiā for-
nicatio eſſet violēta pōt ſponſus eā di-
mitter̃ ſꝫ Jo.an.ꝛ.gl.i.d.c.quēadmodū
ꝛ ſequit̃ Pa.ibidem ꝛ hug.xxvij.q̃.ij.ra
ptor.ꝛ etiā tꝫ ꝙ pōt dimitti ſi tempore
deſponſationis erat corrupta cū tamen
crederet virginem.
30 ¶Octauo quādo alter eoꝝ efficit̃ here
ticus q: eſt fornicatio ſpūalis.xxviij.q.
j.non ſolum.ꝛ.c.iam nunc.
31 ¶Nono ꝓpter capitalē inimicitiā ſup
uenientē inter ſponſum ꝛ ſponſam pōt
alter petere ſeparationē ſm hoſtiē.in
ſumma per rōnē.c.ij.de ſpon.ꝛ.c.req̃ſi
ti.eodem.ti.
32 ¶Decimo qñ ꝓmiſit ſponſa dare certā
q̃titatē ꝓ dote ꝛ nō pōt dare ſic ſoluit̃
ſponſus ab obligatione ſm Jo.an.in.c.
de illis.de condi.apo.Idem dic de qua
cūq; alia cōditiōe interueniēte ſi deficit
33 ¶Sed q̃d ſi ſpōſa ꝯxit ſpōſalia.ꝛ nō ꝓ-
miſit dotem certam.rñ.ꝙ vr̃ promiſiſſe
oia bona ſua ĩ dote vt no.i.l.mulier bo-
na.ff.de iu.do.ꝛ ꝑ Bar.i.l.ſi cōſtante.ff.
ſol.ma.Et iō ſi labit̃ ĩ facultatib9 et nō
pōt dare nō cogit̃ ſpōſus eã ducere.q:
deficit cōditio ſubĩtellecta.ſ.ſi res in eo
dē ſtatu ꝑmāſerit vt in tex.ꝛ in gl.et in
d.c.quēadmodum.facit.c.ꝑ veſtras.de
do.poſt diuor.reſt.ꝛ quod ibi no.
34 ¶Undecimo quādo ſuperuenit affini
tas vt ſi ſponſus cognoſcit conſangui-
neam ſponſe vel eꝯtra.xxvij.qō.ij.ſi q̃s
ſpōſum de eo qui cog.cōſa.vxor.ſue.c.
in literis.ꝛ pluribus alijs.c.
35 ¶Sed quid ſi ſupuenit publice hone-
ſtatis iuſtitia nunq̃d diſſoluent̃ prima
ſpōſalia.rñ.ꝙ nō q: per ſponſalia prio
ꝯcta fuit prio inducta publice honeſta
tis iuſtitia ꝛ per ſcđo ĩducta nō pōt tol
li prio ĩducta ſicut ĩ ſimili.lvij.di.ſi q̃s.
¶Duodecimo ſi fama ſit ꝙ iter eos ſit 36
canonicum impedimētū ꝛ de fama vel
ſcandalo doceat̃.c.cum in tua.de ſpon.
de conſang.ꝛ affi.c.ij.de teſtib.c.ſuper
eo.ſm hoſti.
¶Tertiodecimo quando ſpōſalia fue 37
runt contracta infra annos pubertatis
et poſt pubertatem petit abſolui ante
aliquem tacitum conſenſum habitum
in pubertate.c.đ illis.el.j.ꝛ.c. a nobis.
de deſpon.impub.etiam ſi nulla ſit cau
ſa quare vult abſolui poſt pubertatem
ſm Pa.in.d.c.de illis.Secus ſi pubes
contraxit cum impubere ipſe non pōt
reſilire .Similiter nec impubes ante
pubertatem.
¶Quartodecimo ꝓpter ſuſceptionem 38
ſacri ordinis ſecundum Anto.poſt Jo.
and.in rubrica de ſpon.Facit.xxvij.qō.
ij.§.ecce.
¶Quintodecimo ꝓpter cognationem 39
legalē vel aliud ĩpedimētū de quo dic
vt.s.matrimonium.iij .per totum.
¶Sextodecimo ꝓp votū ſimplex ca 40
ſtitatis poſtea factū vt in.c.veniens.qui
cle.vel vo.ſm vnū ĩtellectū.ꝛ licet dire-
cto recitet Inn.hoſt.ꝛ Gof.tenentes ꝙ
votū ſimplex đ caſtitate nō ſoluit ſpōſa
lia iurata.q: eq̃le vinculū eſt iuramētū
voto.Et iō qđ ꝓcedit obtinet tamē tꝫ ꝙ
ſoluit ſpōſalia q: minus bonū eſt conti
nere quã nubere.ꝛ iō ēt licite pōt fieri
ſi bono zelo fiat.Et ſpōſalia ſoluit ꝙ et
ſequitur do.Jo.andr.in.d.c.de illis.de
deſpon .impube.
¶Septimodecimo ꝓpter ſenilitā ſpōſi 41
ſm Pan.in.d.c.veniens.
¶Quero vtrū in prefatis caſib9 req̃ra 42
tur autoritas iudicis eccl'iaſtici.rñ.ſm
Joā.an.in.d.c.de illis.de ſpon. ꝙ ſic q:
corā eo dꝫ ꝓbari cã.c.porro.đ diuor.
aliter grauiter peccat vt videt̃ per.c.ſi
duo pueri.de deſpō.impu.Facit.xxxiij.
q.ij. ſeculares. Fallit hoc ĩ.ij.caſu.ꝛ.iij
ꝛ.vij.ſm Ri.i.iiij.d.xxvij.ꝛ.x.xj.xiiij.xv.
xvj.ſcđm dominum. Jo.Ant.ĩ.c.de.il-
lis.de ſpon.Sed ego credo ꝙ etiam fal
lit in alijs caſibus quando notorie de

eo caſu conſtat propter quē diſſoluun tur. Similiter ſi ſponſalia ſunt ſecreta idem dic ſecundum Ricar.vbi.ſ. quia ſecreta non ſubſunt iudicio eccl'ie. Et li cet non debeāt alias ſeparari ſine iudi cio eccleſie tamē ſi faciūt in caſib⁹ pre dictis ſine iudicio eccleſie. Non credo mortal'r peccēt.⁊.c.ſi duo pueri.ꝑſatū cum.d.c.ſeculares.loquantur quando non ineſt aliqua cauſa de predictis.et maxime quando non ſunt iurata ſpon ſalia. Si autem quis recedat a ſponſali bus nō ex aliquo predictorum caſuum peccat mortaliter ſecūdum Tho.licet eccleſia non cogat vt no.i.c.requiſiuit. de ſpon.

Statutū

Quis poteſt facere. Rñ.ꝙ ille ꝗ pōt facere legem. d' quo vide.ſ.Lex.§.ij.

1 ¶ Utrum ſtatutū ordinariꝫ liget extra territorium delinquentem ſubditū ſuū vide ſupra.Excommunicatio primo.§.x.et.xj.

2 ¶ Utrū delinquētes in loco exempto ligentur ſtatuto epiſcopi.rñ.Gemi.i capitulo i vt animarum.de conſtitutione libro ſexto.Joan.Cald.⁊ Joan.Anto. ibidem diſputauit ꝙ non per dictum capitulum vt animarum ⁊ per dictum capitulum cum epiſcopus.de offi.ordi na.li.vij.⁊ per gloſſam in.c.cleri.q̄nis de fo.compe. Ratio quia locus exēpt⁹ ē locus extra dioceſim equiparat. Allegat.capitulum luminoſo.xviij.q.ij.c.j. de ſtatu regu.in.fine libr.vj.⁊ Clemen tina finali de priuilegijs.⁊ mihi placet.⁊ eſt verior opinio. Licet Federic. de ſenis.⁊ D.Marſilius teneant contrarium in conſilio ſecūdo predicti Federici.

3 ¶ Sed nunquid ſi ſtatutum prohibet ne vadāt ad locum exemptum ligabū tur euntes.Rñ. dominus Philippus de peruſio in dicto capitulo vt animarum ꝙ ſic.ſi ex cauſa hoc fecerūt:quia ſic facere poſſunt. Facit quod no.Bar. in.l.relegatorum ff.de interdict. vbi vult ꝙ ciuitas propter commodum ciuitatis vel odium eorum ad quos non vult vadāt ꝓhibere pōt ciuib⁹ ſuis ne vadant ad talē terrā.⁊ no.idē Pan.i.c. poſtulaſti.de fo.cōpet.qđ bene no.pro ſtatuto epoꝝ excōicātib⁹ accedētes ad mōaſteria monialiū.q꞉ ligāt quādo ex cā legitima hoc faciūt in odiū monaſ kiū ꝗ ꝓpter ſua ſcelera hoc merētur. Secus ſi facerēt in penā illi⁹ ꝫ quē fertur ſnia q꞉ tūc nō poſſunt ꝓhibere ſm Pa. vbi.ſ.niſi habeāt iuriſditionem in loco exēpto puta q꞉ poſſunt arcere acceſſum vt in.c.attendentes.de ſtatu.mo. de quo vide.ſ.monialis.§.iij.

¶ Utrū ſtatutū liget religioſum qđ excōicat acceptātes aliqđ offm̄ extra ordinē niſi pri⁹ reſignauerit libro ꝗ ⁊ alia ꝗ hꝫ in ordine ſi promot⁹ in epm̄ aſſen tit ſine reſignatiōe. rñ.vt.ſ. excōicatio primo.§.x. 4

¶ Utrū ſtatutū liget nō ſubditos delinquentes in territorio data ſnia ſtatuti. Uide i.d.§.x.quādo obliget ad culpā ſolū vel ad penā.vide inobedietia.§.j. 5

¶ Utrū ignorātia excuſet a pena ſtatuti.vide in.d.§.x.⁊.ſ.ignorantia.§.iiij. 6

¶ Utrū ſtatutū laicoꝝ loquens generaliter extēdat ad clericos.rñ.vt.ſ.lex.§. v.⁊ de ſtatuto īpediēte liberā facultatē dādi eccleſijs vel circa mortuaria.vide .ſ.immunitas.xlvj.⁊.xlvij. 7

¶ Utrū ſtatutū factū a cōitate ꝙ ciues dānificati nō poſſint petere ſatiſfactionem valeat .rñ.pa.i.c. in noſtra. de iniur.ꝙ non q꞉ ſtatutū in preiudiciū ſingulorꝫ nō valet niſi ipſi conſenſerint.⁊ cōitas non pōt ſtatuere ſuper iuribus ſingulorū ſꝫ ſolū ſup iurib⁹ vniuerſitatis vt eſt gl.ſing.in.l.iij.C.ꝗ ſit long. cōſue.⁊.in.c.cum oēs. de cōſti.facit.l.id qđ noſtrū.ff.de reg.iur. Nā ſolius ꝑncipis eſt tollere ius alteri⁹.nec eā poteſt ſine cauſa vt no.in.c.que in eccleſiarum. de conſti.⁊ in.l.ſi.C.ſi contra ius vel pub.vti.⁊ in cle.paſtoralis.de re iudi.vnde ſi debet valere opꝫ vel qđ ſinguli cōſentiant qđ eſt impoſibile cum ibi ſint multi infantes vel quod cōitas haberet iura principis ⁊ ꝓpter bonum publicum et ad tolleñ.ſcādalum hoc 8

faceret ar.d.c.q̄ l eccleſiarū.⁊ q̄ ibi no. alīs non pōt obeſſe non conſentientibꝰ ar.di.c.cū oēs.⁊.l.j.ff.de magiſtra.⁊ qd̄ no.archi.⁊ Gemi.in.c.lz. de cōſtit.li.vj. facit quod no.Lado.de roma. in no.di oēs ꝙ inferioꝛ a principe nō poteſt ſtā tuere in preiudiciū alterius non citati neq̄ cōſentiētis.vt in.c.ſi.de ma.⁊ obe. ⁊ in.c.ſi.de his que ſi.a prela.c.cū oēs. de conſtit.

g ¶Utrū ſtatutū quo cauet ne filia ſucce dat extendat ad bona ſita extra territo riū ſtatuentiū. Rñ.ſm Bar.in.l.cūctos populos.de ſum.tri.ꝙ nō.ſed ſuccedet facit quod dico.ſ.pena.§.xxiij

h ¶Utrū in re cōi pluribꝰ vt ſingulis va leat quicq̄d maioꝛ pars collegij ſtatue rit.Rñ.Pan.in.d.c.cū oēs.de cōſt.ꝙ nō niſi ſinguli cōſentiāt,fallit in quatuoꝛ caſibus. Primus qñ vellet deputare rē ad vſum deſtinatū inſti.de rer.di.§. re ligioſum. in.ꝑ.cōe ſepulchrū. Secūdus qñ fit fauore adminiſtratiōis bonoꝝ pupilli.l.iij.ff.de admi.tuto. Tertiꝰ qñ fauore liberatiōis.q̄ tunc vz qd̄ maioꝛ pars facit.l.maiorē.ff.de pac.l.ſi.C.qui bo.ce.poſ. Quartꝰ fauore litigij dirimē di.nā vz ſētētia duoꝝ ex tribꝰ arbitrijs Et hoc intellige in re q̄ ꝯuenit pluribꝰ vt ſingularibꝰ iure ſingulari.Secꝰ ſi in re eccleſie vt ſunt prebende que nō con ueniūt canonicis vt ſingulis ſz iure ec cleſie q̄ ſuper talibus bene pōt maioꝛ pars diſponere ⁊ deputare ad piū vſū vt eſt tex.no.in.c.ſi.de his que fiū ma. par.c.⁊ ibi per Inn.

i ¶Utrū collegiū poſſit diſponere ſuper rebꝰ priuati.Rñ.Pa.in.d.c.cū oēs.ꝙ ſi nō hz iura regalia.puta q̄ habet dñm ſup ſe non pōt. Uñ maioꝛ ps ſcholariū nō pōt obligare vnū ſcholarē vl' diſpo nere de rebus ſuis vt no.gl in.l.ij.C.q̄ ſit lō.cōſue:niſi forte ſm qd̄ no.Bart.in l.iiij.ff.de re iudi.quando vniuerſitas eēt obligata.⁊ nō eēt ſoluēdo q̄ tūc poſ ſet ponere collectā ſingulis.vt eſt glo. no.in.l.j.ff.ꝙ cuiuſq̄ vniuer.Itē nō ſo lū cā neceſſitatis.ſz etiā pietatis.vt in d.c.ſi.itē ſz Inn.⁊ cōiter do.ēt i caſu vti litatis.⁊ probatur in.ca.j.de his que ſi. a ma.par.c.Ex mera enim volūtate nō poteſt diſponere de iuribꝰ alterius.vt no.gl.in.d.c.cū oēs.⁊ Inn.ibidē ⁊ Joā. an.in regula.Qd̄ oēs tangit. lib.vj.in mercurialibus.Sed ego limito verum in preiudicium.Sz in bonū ⁊ vtilitatem bñ poſſet.q̄ maioꝛ pars ficte repreſen tat totum.l.aliud.§.refertur.ff.de regu. iur.⁊.l.quod maioꝛ.ff.ad municipalem. Itē ad uerte ſm pan.in.d.c.cū omnes.ꝙ ſi diſ poſitio ſit in dānum vel dedecꝰ vniuer ſitatis vel priuate cōſuetudinis vnus ſolus pōt reſiſtere vt in.d.c.j.⁊ no.Inn. in.c.accedentibus.de priuile.

¶Sed quero quot dē vniuerſitate de beāt cōuenire vt actꝰ valeat.Rñ.pa.in d.c.cū oēs.ꝙ communis ſententia cano niſtarum ⁊ legiſtarum eſt vt ſaltem due partes vniuerſitatis cōueniant vt in.l. nulli.ff.ꝙ cuiuſq̄ vni.⁊.l.nominationū. C.de decurio.Et ex his duabus ptibus maioꝛ pars debet conſentire.Ita ſentit Inn.in.c.ij.de oper.no.nūc.⁊ Bar.in.l. omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ ſ hoc vide.ſ.electio.§.xvj. k

¶Sed q̄d ſi nō conueniūt due partes. Rñ.pa.i.d.c.cū oēs opi.canoniſtarū eſt ꝙ ſi eſt aliquis ad aliquem ſpectat con uocatio vniuerſitatis ⁊ ad mādatū eiꝰ nolūt ꝯuenire ꝙ tūc pñt explicare qui cōuenerūt.lz nō ſit maioꝛ pars collegij hoc voluit Inn.in.c.j.de ma.⁊ obe.⁊ in d.c.ij.q̄ nolētes venire faciūt ſe alienos vt i.c.cū nobis.de elec.⁊ ſic nō ꝯputāt. Si vero nō eſt aliq̄s ad quē ſpectat offi ciū ꝯuocādi.tūc ſi inſtat tp̄s termini ꝑ fixi vniuerſitati ad actꝰ expeditionem minoꝛ ps poteſt ꝯuocare maiorē ⁊ nō lentem venire poteſt explicare.q̄ mi noꝛ pars non dz priuari iure ſuo ꝑpter negligentiam vl' contemptum maioris partis vt no.in.c.in cauſis.de elect.⁊ in d.c.cum nobis.Si autem terminus nō eſt prefixus.tunc oportet ſint due par tes ⁊ mouere tertiam alias tertia pars poterit agere de contemptu vt ꝓbatur in.d.c.ij.⁊.c.in cauſis.⁊.d.l.nominatio nū.Et hoc tene lz legiſte aliter dicant. l

14 ¶Quomodo ſtatutū debet interpreta
ri. Rñ. pa. in. c. cū dilectus. de cōſe. ꝙ vt
euitetur correctio legis ſeu iuris cōmu
nis dʒ latiſſime. vel ſtrictiſſime iterpre-
tari. ſicut electio capit̃ pro cōfirmatio
ne. in. d. c. cū dilectus. nō tamē taliter ꝙ
ꝟba ipropriētur vt iuri cōi conueniāt.
Facit ꝙ no. bar. i. l. iiij. §. pretor ait. ff. ð
dā. infec. Qð limito qñ verba ſūt clara
ſʒ vbi verba ſunt dubia vel habēt mul
tiplices intellectus tunc debemꝰ facere
interpretationē. ⁊ intellectū etiam im-
propriū. vt minꝰ recedamus a iure cōi
ꝙ̄ fieri pōt. vt no. i. d. c. cū dilectus. ⁊ in
l. ij. de nox. vide ꝑ bar. i. d. l. oēs ppłi. ita
tamen. ꝙ aliquid operet̃ addat ad ius
cōmune etiā qñ eſt ƀm ius cōe ƀʒ pan. ⁊
doc. in. c. ex parte. de ꝟ. ſig. Facit. c. ſi pa
pa. de priuile. vbi verba debent aliquid
operari vt dicit bar. in. d. §. ꝑtor. ꝙ ſi ſta
tuto cauet̃ vt iudex poſſit ꝓcedere fcā
citatione ad faciē vel domum. non de-
bet alternatiua improp riari vt fit ordi
nis licʒ per hanc impropriationem ſta
tutū concordaret cum iure communi ſʒ
debet intelligi ꝓpꝛie vt ſufficiat imple
re alteram partē vt aliquid operetur.
15 ¶Sed nūqd dʒ ſtricte interpretari qñ
generaliter vt aliꝰ lucret̃. Rñ. ꝙ nō. ar. l.
ꝓſperit. ff. q̄ ⁊ a qbꝰ. ſʒ vbi agit̃ de dimi
nutiōe patrimonij ſic dʒ ſtricte iterpre
tari ne alius iniuſte incurrat damnum
vt plene no. in. d. l. oēs populi. ⁊ videt̃
tex. in. d. c. cum dilectus. ⁊ in. d. l. ij. C. de
nox. ⁊ pa. in. c. ꝯſtitutus. de reſt. in iteg.
hoc ſequitur bar. i. l. ſancimus. C. i qbꝰ
cau. in inte. reſti. non eſt nec.
16 ¶Uerū verificet̃ i caſu ficto. Rñ. pa. i. c.
cū dilectꝰ. de cle. nō reſi. ꝙ ſi ſtatutū lo
quitur ⁊ diſponit in materia iuris cōis
in qua caſus fictꝰ eq̄parat̃ ꝟo vt puta
in caſu in quo nō reſidēs habetur ꝓ re
ſidēte vt in. d. c. cū dilectꝰ. ſic verificatur
qꝛ ꝯſtitutio diſponēs regulariter id qð
ius dʒ recipere oēs limitationes iuris.
Facit. d. c. cū dilectꝰ ⁊ clariꝰ. c. ad audiē
tiā. ibidē. Si ꝟo ſtatutū eſſet cōtrarius
vel preter ⁊ odioſum tunc nō verificat̃
in caſu ficto ſed verba debent intelligi
proprie. in ſuo proprio ſignificato. ⁊ ſic
itelligi. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. ge.
⁊. c. in nr̃a. de iureiu. ⁊ facit qð. no. bart.
i. d. l. oēs ppłi. Facit. l. ij. C. ð noxal. i. c. ex 8
parte. de ꝟ. ſig. facit qð dicit Lud. ð ro.
in ſuis no. qð argumētū a cōtrario ſen
ſu valet in ſtatutis niſi querat̃ vt q̄s in
cidat in penā. qꝛ tūc nō valet. l. conuēti
culā. C. de epi. ⁊ cle. hēs gl. in cle. j. i. ꝟ.
facere. ð vſu. hoc limitat Semi. in. c. vt
circa de elec. li. vj. Uerū qñ ſtatutuʒ nō
redderetur illuſoriū ſigno recedat̃ a ꝓ
pria ſignificatione verboꝝ ſed quando
redderetur illuſorium. tūc eſt receden.
ar. l. ſi qñ. in prin. ff. de leg. j. ⁊ qð no. i. c.
ad audientiā. de deci. ⁊ tunc indefinita
equipollet vniuerſali vt vult Bar. in. d.
l. omnes populi.
¶Quomodo debet intelligi ſtatutum 17
ſeu ꝯſtitutio qñ partim eſt fauorabilis
⁊ odioſa. puta qꝛ imponit penā. Rñ Jo.
an. videt̃ ſibi ꝯtrarius in. c. ex reſcripto
de loca. ⁊ in. c. ſciāt cuncti. ⁊ in. c. fina. de
elec. li. vj. Sʒ ego concordo ſic ꝙ quan
do principale intentū cōſtituētis eſt ꝓ-
bere fauorē. tūc dicat̃ fauorabile ſi odiū
tūc dicat̃ odioſum. Jta cōiter notāt le-
giſte i. l. q̄ exceptionē. ff. de cōd. inde. et
ibi gl. Si vero ignorat̃ pricipale intētū
diſponentis tūc dico ꝙ quatenꝰ ꝯtinet
fauorē debet extēdi. quatenꝰ vere penā
dʒ reſtringi. ⁊ hoc vr̃ fuiſſe ð mēte bal.
i multis locis. Et facit ad hoc ꝙ dixi. ſ̄
excommunicatio. v. caſu. vj. §. iij.
¶Utrū ſtatutarij ðputati a populo poſ 18
ſint iterpretari ſtatuta ꝑ ſe edita. ſi oria
tur aliquod dubiuʒ. Rñ. pa. in. c. ex par
te. de ver. ſi. Jo. an. i. d. c. ⁊ cōiter legiſte
⁊ Bart. in. l. oēs populi. ꝑdicta conclu-
dunt ꝙ non ex quo functi ſūt offō ſuo.
Nec ob. ꝙ eius eſt interpretari cuiꝰ eſt
cōdere quia in veritate illi non cōdide-
rūt. ſed ppłus ꝯcedit autoritatē qꝛ is
facit cuius autoritate. fit. c. ſi diligēti. de
ꝑſcrip. ꝛiō dʒ recurri ad ppłm ſeu con-
cilium generale. hoc limitat pañ. vbi
ſ̄. quando interpretatio eſt valde du-
bia. Secus ſi eſt clara ⁊ iuri ꝯſona quia
tūc iudex coram quo vertitur qð poterit
interpretari

interpretari ſicut ⁊ legem cōmunem et priuilegiaũ p̄ncipis. vt no. Inn. in. c. cū ſpeciali. de ap. ⁊ bar. in. d. l. oēs ppli. Facit. l. benignius. ff. de leg. ⁊. l. ſi. ff. de cōſti. prin. l. vnica. C. de pſeq. in. vr. conſ.

19 ¶ Quātum durat ſtatutū. Utrum poſt mortē ſtatuentis. Rñ. pa. in. ca. a nobis. el. j. ď ſen. ex. ꝙ ſicniſi expreſſe reuocet vt ē tex. in. c. ſi. ď of. leg. Uñ ſm fed. ꝯſi. xvj. tā ſtatutū factū a. c. ſede vacāte durat creato nouo ep̄o niſi reuocet p eū creatum. quod patet arg. no. ne p̄la. vices ſuas. ca. vit.

20 ¶ Qñ ligat ſtatutū. Rñ. ꝙ ſtatiz habita noticia de q̄ dic vt. s. lex. §. xij. ⁊. xiij.

21 ¶ Quō tollit ſtatutū. rñ. ꝙ tollit p vnū actū factū collegialiter a ſtatuentibus vel eoꝝ ſucceſſoribus cōtra ſtatutū ſm hoſt. ⁊ Jo. an. in. d. c. ad audientiam. de cle. nō reſi. ⁊ Pan. in. c. cum acceſſiſſent de cōſti. nec requiritur fluxus tp̄is ſm Pan. in. d. c. ad audientiā. ⁊ in. d. c. cū acceſſiſſent. in. c. pro illoꝝ. de preben.

22 ¶ Utrū ſtatutū quod concedit priuilegiū nō ſubdito. ſeu extraneo poſſit reuocari puta ſtatuto cauet ꝙ quicūq; venerit habitandū in tali territorio ſit exemptus ab omni collecta. Rñ. pa. in. c. nonit. de iudi. ꝙ nō quo ad illos qui iam venerūt. q: tranſiuit iam in quaſi ꝯtractū quo etiā princeps obligat vt in. ca. j. de proba. et hoc voluit Bar. expreſſe i. l. ꝙ ſemel. ff. de decre. ab or. fa. ⁊ in. di. l. oēs populi. Intellige niſi ipſi conſentiāt Quo vero ad illos qui nondū venerūt pōt reuocari. ex quo res eſt integra. a. l. ſi pecuniā. in prin. ff. de cōdi. ob cauſam. Et hoc verū qñ gñaliter; fuit editū. Secus ſi ſpecialiter fuit conceſſum q: reuocari non poſſet cū habuit vim ſuā imediate cū puenit ad notitiā priuilegiati. c. j. de cōceſ. p̄b. li. vj. Facit qō diſputata per Ange. i qua determinat nō poſſe reuocari ſtatutum quo diſponebatur vt poteſtas haberet quartam partē condemnationis poſtq̄ poteſtas eſt electus et conſenſit electioni. Idē dic de priuilegio conceſſo non ſubdito ⁊ p hoc infert Bart. j. l. priuilegia. C. de ſac. ſanc. ec. ꝙ laici q̄ ſtatuerūt ſingulis annis dandā certā quantitatem p eleemoſyna clericis vel religioſis nō poterūt reuocare. allegat. c. ad apoſtolicam. de ſimon. hoc ſequitur. Innoc. in d. c. nonit. ⁊ Archidiaconus. xj. q. j. quicū ꝗ ſuper glo. Facit ꝙ not. Gemi. in. c. licet. de conſti. lib. vj.

¶ Quid ſi ſtatutū eſt factum comodū 23 ſubditoꝝ. Rñ. Gemi. in. c. iz. de cōſti. lib. vj. ꝙ aut ſubditi conſentiunt reuocationi ⁊ pōt reuocari. aut ſinguli nō conſentiū ſed reuocantur per maiores repreſentātes cōmunitatē. ⁊ tūc ſi fit ex cauſa legitima ſic pōt reuocari ſm vnū caſum Inn. in. c. in noſtra. de iniur. maxime qñ ſtatutū diſponebat ſup eo ſuper quo ciuitas non erat obligata ibi declarat Inn. Aut fit ſine cauſa legitima ⁊ ſic nō vz reuocatio in preiudiciū minorū iuxta no. p Inn. i. c. q̄ in eccleſiarū. de ꝯſti. hoc limito verū quādo ſtatutū diſpōit de comodo ſubditorū circa bona eorū vel qñ habet actū momentaneū ita ꝙ priuilegiū eſt ſortitū ſuum effectū. Secus ſi cōcerneret circa exercitiū iuriſdictiōis. q: tunc pōt reuocare q: ſuperior eſt q: hz adminiſtrare. ita ſentit Arch. in. d. c. iz. idem dic qñ habet actum ſucceſſiuum quo ad futuros actus.

¶ Utrum ſtatutū iuratū tollat p clau- 24 ſulā non obſtantibus quibuſcūq; conſtitutionibus ⁊ ſtatutis. Rñ. glo. in. c. cum nō deceat. de ele. li. vj. ꝙ non idem dicit Lu. de ro. in ſuis no. ꝙ conuentioni vel pactum iuratum non tollatur per generalem clām non obſtantibus quibuſcunq; pactis gloſ. eſt in cle. dudū. §. pe. de ſepul.

¶ Utrum ſtatuentes poſſint recedere 25 a ſtatuto confirmato per ſuperiorē vel ſedē apoſtolicam ſine alia licentia. Rñ. Pa. in. d. c. cum acceſſiſſent. ⁊ bar. in. d. l. oēs populi. tenet ꝙ ſic ſm Bal. i. l. olim C. de teſ. tz ꝙ nō ſed pa. ꝯcordat ꝙ aut ſtatutum concernit principaliter fauorem ſtatuentium ⁊ ſic eſt vera opi. Bar. facit. c. pro illoꝝ. de preben. ſi ſtatutum cōtineat talem materiā ꝙ nō valuiſſet

ſine ſuperiore. vt idē Pa.in.c.cū. M.de conſti. Si vero concernit fauorē aliorū vel bonum publicum ſic eſt vera opin. Bal. ꝙ nō poſſunt ſine licētia ſuperioris. Ratio quia cōfirmando videtur ſuperior ſuam diſpoſitionē facere. Nam omnia noſtra facimus quibus autoritatem impartimur. capi. ſi apoſtolice. de pbē.li.vj.⁊.l.j.C.de vete.iure enu.

Stipulatio. Quid ſit hēs ſupra pactū in principio.

☞ De ſtipulatione ⁊ ꝙ eſt cōtractꝰ nominatꝰ. Bar.no.in.l.fi.col.ij.ff.de cōdi. ob cau. in ꝯtractu tñ innoiato hʒ eiꝰ naturā vt per Bar.in.l.cū nota.ad fi.C.de trāſ.⁊ Alex.in rub.ff.de verb.obli. in fi.

1 ¶ Utrum ſtipulatio tranſeat ad heredes. Rñ. ꝙ ſic.l.veteris.C.de cōtrahen. ⁊ cō.ſti. ꝙ intellige verum ſm gl. ibidē qñ pōt ꝑ aliū impleat factū ꝓmiſſum.

2 ¶ Utrum aliquis poſſit alteri ſtipulari pro altero. Rñ. ꝙ nō niſi ſit eiꝰ ſeruꝰ vel filiꝰ. Inſti. de inuti. ſtipul. §. ſi quis alij vel ſi procurator.l.ſi ꝓcuratori preſentis.ff.de verb.obli. tamen quotiens el.j.j.q.vij. ꝙ ď iure canonico ꝓ mittēs titio ſe daturū ſempronio centum obligatur. ar.c. iuramēti.xxij. q. v. maxime ſi interuenit iuramentum. ar.l.j.ff.de cō ſti.pecu. Itē per iudices officiales executores tabelliones alteri acquirit.l. cum pro quo.ff.de in ius vocan.

3 ¶ Quomodo debet eſſe actus ſtipulātis ⁊ compromittentis. Rñ. ꝙ ſit continuus quia ſi poſt interrogationem ſe diuertit ad alia nihil proderit licet eodem die promiſiſſet.l.continuus.ff.de verb.obli.

4 ¶ Obligatio ſtipulata ſine conditione neqꝫ ad certum diem preſenti die debetur ſed non poſſunt peti illo die quo ſtipulata eſt. Inſtitu. de verb.obli. §. omnis ſtipulatio. et §. cum quis. Nota ꝙ non valet ſtipulatio vel legatum factū in genere de aliqua re nulla demonſtrata.ff.de iur.do.l.cum poſt diuortiū ſed de legato dic vt ſupra legatum.j.§. xxxiij.

Stola qūo debet vti ſacerdos qñ cōicat ⁊ legit euangeliū ⁊ diaconꝰ hēs.ſ.ſacerdos.§.iiij.

Studium clericorū. et religioſorū. vide.ſ. Magiſter.⁊.ſ.ſciētia ⁊ qūo ſtudiūliberalium artium ad vtilitatē eccleſie ſuadeatur habes.xxxvij.di.de quibuſdam in poetis prohibet eidē.per totum. Itē in theologia cōmēdatur in legibus et phiſica reprobatur de quibus.vide ſ. Magiſter ⁊ ſcientia.

Stultitia ďr a ſtupore vnde ſm Iſido.xj. etymologiarū. Stultus eſt qui propter ſtuporem non mouetur. ⁊ differt a fatuitate ſm eūdēqꝫ ſtultitia importat hebetudnē mentis. Fatuitas autē importat ipſius ſenſus priuationē vide ď hoc.ſ. hebetudo. Et tunc ſtultitia eſt peccatū quando aduertitco ꝙ homo immergit ſe taliter in terrenis ꝙ nō pōt percipere q̄ dei ſunt alias nō cōcordat. Tho. xxij.q.xlvj.

Stultus eſt qui nō vult diſcere a quocunqꝫ licite poteſt.xxij.di. de conſtantinopolitana.

☞ Dic ꝙ ſtultus dicit qui obligat ſibi malum cū aliter poſſit.inſti. quod non eo.§.ſed erit.⁊ Bal.in.l.j.col.j.ꝟ.extra no.C.communia.de ſucceſ. ⁊ non ſuccedit in feudum. idem Bal.in.l.quotiens. colla.iij.verſi.poſt hoc nota.C.de ſuis et legiti.

Stuprum eſt inordinatꝰ cōcubitꝰ quo virginalis integritas corrūpitur. Uel ſtuprū eſt illicitas defloratio virginū ſub parētum cura exiſtentium.

¶ Utrum ſtuprans virginem teneatur ad aliquid. Rñ. Pa.in capitulo primo de adulterio. ꝙ ſic ſi ſeduxit vel decepit eā teneatur eam dotare et vltra dotationē eam accipere in vxorem ſi pater voluerit eam ſibi dare vt in dicto capitulo primo et ſecundo eodem titu. Uel ſi nō vult eam accipere debet corporaliter puniri. Unde ſola cōſtitutio dotis nō liberat eum ſm eundem pa. ſi parentes 1

tes volunt eam ſibi dare. ꝙ ſi nolūt ſaltē ad dotationē tenent etiā in cōſcia niſi ſm Ro.do.componeret cū ea vel ſibi remitteret quod no. O confeſſoꝛ ꝓpter illos q̄ ſua deceptione accipiendi in vxorem puellas decipiunt. qꝛ tales ex quo acceperant eas vel pꝛomiſerunt accipere in vxores. ⁊ ſic habuerūt copulā ꝙ tenent de neceſſitate eas accipere. lꝫ tunc habuerint animum ipſas decipiendi ⁊ habenti copulā ꝙ ſi cōtraxerunt cum alia matrimoniū vel pater nō vult eam dare ſaltē tenent ad dotē niſi ſm Tho. eſſet tāta iniq̄tas ꝙ potius decipi ſe finxit q̄ ſit decepta. Nec aliter pōt abſolui anteq̄ cōtrahat cū alia ſi parētes volūt eā ſibi dare niſi vere eaꝫ accipiat in vxorē ⁊ faciāt dotē niſi ipſa dotē ſibi remiſerit. hec ex ale.xxij. tractatu de ſtupro. ⁊ Ric. ⁊ Sco. in. iiij. di. xv. Scđm leges vero dꝫ relegari ⁊ dimidia pars bonoꝝ eius publicari. Si vero ſit vtilis pſona dꝫ verberari. inſti. de pub. iudi. §. ij. Si aūt per vim fecerit capite pleᶜtitur. inſti. vbi. ſ. §. ſinantē.

2 ¶ Quid ſi non ſeduxit eam. ſed ſponte acquieuit. Rñ pa. in. d. c. j. tꝫ ꝙ hꝫ etiam locū diſpoſitio ꝓfati. c. qꝛ ſi nō eſſent hominis inſidie tātū facinus nō perpetraſſet. vt dicit tex. in. l. vnica. C. de raptu virgi. Tamē p̄ſumit ſeducta. Sed ego credo vex l foro cōtētioſo. Sed in cōſciētia ſufficit ꝙ querat eam in bono ſtatu reducere q̄tū in ipſo eſt. Facit regula ſcienti. Et ꝙ ibi no. de reg. iur. lib. vj. Et ſi contraxit an pater teneat eam dotare. vide. ſ. Dos. §. iiij.

Suaſio q̄ñ obligat in dampno dato. Uide. ſ. Fratrum. §. xviij. ⁊. xix.

Subarratio Uide. ſ. ſpōſalia. §. ij. ⁊. ſupra arra.

Subdelegare nō pōt ꝺ legatus p̄ncipis ēt deputat⁹ ad nullū miniſteriū q̄ñ ē magnū ⁊ graue ſicut iudicare ⁊ ſimilia facere. Sec⁹ q̄ñ eſt paruū qꝛ pōt c. ꝙ antē. de iure patro. ⁊ magnum ſeu graue ⁊ paruum arbitrio iudicis relinquitur. c. fi. de. dol. ⁊ contu.

¶ Utrū ille cui cōmittit ꝑdicare cruces excōicare vel abſoluere aliq̄s vl' diſpenſare cū irregularib⁹ vel iniungere pnias poſſit ſubdelegare alteri. Rñ. ꝙ nō niſi ſit legat⁹ a latere. vt i. c. fi. ꝺ offi. dlega. Silr vbicūq̄ ꝯmittit alicui. vt ind̄ pſonaliter exeq̄t ſubdelegare nō pōt. ⁊ vbi in cōmiſſiōe videt electa induſtria perſone vt in. d. capi. fi. ⁊ de hoc vide. ſ. delegatus. §. vj. 1

Subditus dr tripliciṫ. Pꝛio rōne domicilij. Scđo rōne originis ꝓprie vl' p̄rne. ar. c. iij. de tē. oꝛdi. li. vj. ⁊. l. j. ⁊ in. l. origine. C. de munici. ⁊ ori. li. x. Facit. l. aſſumptio. ⁊ q̄ ibi no. ff. ad muni. ⁊. l. reſcrip. §. fi. ff. ꝺ mu. ⁊ hono. ⁊ talis tenet ad onera pſonalia ſi ibi reperiat lꝫ alibi tranſtulerit domiciliū. de q̄ p. Bar. l. d. l. aſſumptio. Facit in muliere que contraxit cum viro habente aliunde domicilium que nō poteſt cōueniri in loco originis de quo in. l. fi. §. item reſcripſerunt. ff. ad munici. Tertio ratiōe delicti. ſed large vt dicit. glo. in. capi. nuper. de ſenten excom. non autem pꝛopꝛie. licet ibi ſoꝛtiatur foꝛum no. glo. in. cle. vnica. de foꝛ. compe. quod no. pꝛo ſtatutis ⁊ alijs diſpoſitionibus odioſis facientibus mentionem de ſubditis vt non compꝛehendatur foręſis delinquens i territoꝛio. ⁊ idē dic ꝺ ꝯtrahētib⁹ eadē rōne no. Pa. i. d. c. nuper. ⁊ in. ca. pꝛopoſuiſti. de foꝛ. compe.

¶ Utrum ſubditus rōne domicilij. cui iudex pꝛecipit ſub pena excommunicatiōis late ſnīe vt ſatiſfaceret tali die alij cui transferens domiciliū ni ſit excōmunicatus. ſi poſtea nō ſatiſfacit. Rñ. Pa. in. d. c. pꝛopoſuiſti. cum Joan. and. in regula cum ſunt partiū. de regulis iuris. lib. vj. quod ſic quia iam preuētus erat ⁊ vide ibi late p eos. 1

Subdiaconus iō appellat quia ſubiacet ꝑceptꝭ ⁊ officijs ⁊ leuitaꝝ oblatiōes ieiunij defert. xxj. di. cleros. Itē ad ſubdiaconū ptinet calicē ⁊ patenam

ad altare xp̄i deferre ⁊ leuitis tradere ⁊ eis miniſtrare vrceolū cū aqua manutergium corā ep̄o ⁊ p̄ſbyteris ⁊ leuitis tenere ⁊ lauandis manib⁹ ante altare aquam prebere.xxv.diſt.perlectis.

t ¶Utrū teneant ad caſtitatē.Rñ.ꝙ ſic xxxij.di.in ſumma.§.j.⁊.ij.

Subornatio ſcd̄m Laudi.⁊ zen.vt refert Card.l.cle.d̄ teſti.eſt d̄ aliq̄ falſo exp̄mēdo ⁊ v̄o tacēdo i teſtimonio teſtamenti per aliquem facta informatio et dicitur ſubornare quaſi ſubtus in aures aliquod malum ornare ⁊ ſub colore ponere.vt in auť.de teſti.§.quia vero.Unde talis peccat mortaliter ⁊ teneť ad reſtitutionē leſo.de iniur.c.fi.

Subſānatio differt a d̄riſiōe.q2 deriſio fit ore.i.v̄bo cachio.ſubſānatio aūt fit naſo rugato vt d̄r gl.ſup illud pſal. Dominus i celo deridebit eos ſed conuenit cū ea in fine:quia vterꝗ intēdit erubeſcentiā p̄mi.Quomodo autem ſit peccatū mortale.Dic ſecūdū ꝙ deriſio eſt vt.s̄.deriſio.

Subſtitutio ē ſecūdaria ꝯditionalis īſtitutio.Nā ſubſtitutio cōtinet i ſe inſtitutionē.⁊ iō inſtitutus d̄r prim⁹ gradus etiam ſi multi fuerint inſtituti.Et ſubſtitutio ſecundus gradus.⁊ eſt cum quis inſtituit heredem ſic.talis eſt mihi heres.Et ſi non eris vel deceſſeris titium ſubſtituo.iſte titi⁹ diciť ſubſtitutus.l.j.ff.de vulga.pupil.ſubſti.

1 ¶Quot ſunt ſpēs ſubſtitutionū.Rñ.ꝙ duplices.alia indirecta.alia directa.Indirecta ſubſtitutio ſiue obliqua.ſiue fideicommiſſaria ſiue precaria eſt illa ꝑ quam q̄s capit hereditatem alio herede mediante vt cum teſtator fideicommiſerit.A.heredi vt hereditatem.P.reſtituat.

Additio ⁊ d̄r obliqua ratiōe.q̄ a ꝑ aliū capit.Itē fideicommiſſaria.quia olim committebatur fidei heredis in totum.Non eñ cogebatur reſtituere.ſed hodie ſic per l.pe.C.ad terbe.Item precaria q̄a fit verbis p̄carijs.i.rogatorijs vt puta.A.heredem inſtituo ⁊ rogo ⁊c.verba aūt huius indirecte ſubſtitutionis ſunt.volo.mando.rogo ⁊ huiuſmodi vt reſtituas hereditatem.Sunt tamen quedam verba communia que poſſunt trahi ex proprio ſignificato ad ſubſtitutionem directam ⁊ indirectā vt verbum ſubſtituo vel verbum moriatur tali habent enim duplicem ſenſum vcʒ ꝙ moriatur tali.i.ꝙ talis ſit heres mere vel moriať tali.i.ad vtilitatem talis iam effect⁹ vt capiat hereditatem de manu primi heredis.Idē dic de verbo ſuccedat ⁊ verbo accipiat licet ergo per fideicommiſſum.P.ſit ſubſtitutus.A.debet hereditatem adire ⁊ aditā.P.reſtituere ⁊ ſic A.mediāte ⁊ operāte peruenit hereditas ad.P.Et no.ꝙ ſi.A.adiuerit ſponte hereditatem retinebit quartam trebellianicam ⁊ reliquas tres partes hereditatis reſtituet.P.Si vero iudicis officio compulſus adierit totam hereditatem reſtituet.P.inſti.de fideicommiſ.here.§.in primis.⁊.ff.ad trebel.l.nam quod.§.qui compulſus.

¶Directa v̄o ſubſtitutio eſt qua quis capit hereditatē defuncti ex diſpoſitione teſtatoris nullo alio mediāte vel ſibi cooperāte vt cum dicit teſtator.A.mihi heredem inſtituo.ſed ſi ipſe non erit heres.C.ſit heres.⁊ ſic.C.ſubſtitut⁹ ē dicere. 2

Additio ⁊ hec fit ꝑ v̄ba mere directa et ciuilia.vt v̄bū heres eſto.vl' heres ſit vl' v̄bū inſtituo heredē.Aliquando etiā fit ꝑ verba cōmunia vt dictū eſt in.§.j.Aliquando per verba geminata.ſic.A.filium meū impuberem mihi inſtituo heredem.Et ſi in pupillari etate deceſſerit.B.ſubſtituo.⁊ hec ſubſtitutio eſt directa.Si.A.morietur in pupillari propter verba geminata ſed ſi poſt pubertatem erit fideicommiſſaria.vt communiter teneť ⁊ ſi diceret heres ſit.diuiditur autem in quintuplici differentia.quarū prima diciť ſubſtō vulgaris.Et hec duplex.Alia

expreſſa que fit per iſtam negationem non hoc modo valet inſtituo mihi herē dem.A.⁊ ſi ipſe noluerit vel non potue rit heres eſſe.P.ſit heres vel. P.ſubſti tuo. Alia tacita quando. ſcilicet nega tio non exprimitur ſed includitur vt cū dr.A.⁊.P. mihi heredes inſtituo ⁊ eos inuicē ſubſtituo per hec verba eos in uicem ſubſtituo tacite ſubintelligitur ſi alter eorū heres non fuerit. Scilicet qꝛ noluit vel non potuit quando deceſ ſit ante aditā hereditatē alter ſit heres inſolidum.vt.ff.de here.inſti.l. cū in te ſtamēto.§.hec verba.Et dicit vulgaris qꝛ a quolibet de vulgo ſcꝫ teſtatore fie ri pōt ⁊ cāilꝫ ſine pupillo.vł minori ⁊c. Et de hac habes. Inſti. de vulg. ſubſti.

¶ Effectus huius ſubſtitutionis eſt vt bona teſtatoris tantum que debebant venire ad inſtitutum veniant ad ſub ſtitutum non bona inſtituti.inſti.de pu. ſubſti.§.quo caſu.

4 ¶ Qñ expirat hec.ſubſtō.Rñ.ꝙ quācic to inſtitutus adierit hereditatem ſiue poſtea decedat cū liberis ſiue ſine libe ris.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l. poſt adi tā.⁊ hoc nō ſolū qñ expſſe fit ꝑ negotia tionē.ſꝫ etiā qñ tacite.Unde licet titi⁹ ⁊ ſempronius fuerint inſtituti heredes. ⁊ adinuicē ſubſtituti ſi tamē ſempronius vel titi⁹ adierit hereditatē expirat ſub ſtitutio.vt in.d.l.poſt aditam.

5 ¶ Secūda directa ſubſtitutio dicit pu pillaris qꝛ fit ſoli pupillo.vel pupillus nec pōt tp̄s excedere pupillare ſꝫ exſpi rat ad introitū pubertatis pōt etiā fie ri in min⁹ tp̄s.vt ſi dicat. Si fili⁹ me⁹ in fra quartū vel q̄ntū annū deceſſerit ſit P.heres ⁊ hec duplex.Sꝫ tacita q̄ non hꝫ formā pupillaris ſubſtitutiōis. Sed ſub ei⁹ verbis includit.vt cū dr.A. filiū pupillū meū heredem mihi inſtituo. Et ſi ipſe mihi heres non fuerit. P. ſit he res.Et hec expreſſis eſt vulgaris ex ta citis eſt pupillaris.Uñ ſiue ſit.A.heres ſiue nō ſi i etate pupillari deceſſerit. he reditas directo iure ꝑuenit ad.P.ſed ex vulgari ſuccedit tm̄ i bonis teſtatoris. ex pupillari ꝟo ſuccedit i bonis teſtato ris ⁊ pupilli.alia eſt expreſſa que fit per verbum affirmatiuum et facit expreſſe mentionem de pupillari etate ⁊ ſub ea includitur vulgaris tacita. vt inſtit. de vul.⁊ pupil.ſubſti.§.j.⁊.ff. de vul. ⁊ pu pilla.ſubſti.l.iam hoc iure.⁊ fit cū dici tur.A.filium meum heredem mihi inſti tuo.⁊ ſi ipſe mihi fuerit heres.⁊ in eta te pupillari dceſſerit.P.ſit heres vł ſub ſtituo. ⁊ in iſta requiruntur duo ſcilicet verborum affirmatio ⁊ temporis pupil laris comprehenſio.

¶ Quid requiritur ad iſtā ſubſtitutio nem pupillarem.Rñ.quatuor.primū ꝙ 6
ille cui fit ſubſtitutio ſit de liberis teſta toris. Et accipio hic liberos nō tantum pro filijs ſed etiam pro nepotibus. Se cundum quod ſit impubes.Tertiumꝙ ſit in poteſtate teſtatoris. Quartum qđ ille cui fit ſubſtitutio inſtituatur vel ex heredet ⁊ poteſt fieri nō tantum impu beri filio iam nato.ſed etiam poſthumo ſi tamē naſcendo eſſet ſub ptāte teſtato ris ſi viueret ipſe teſtator ⁊ etiā nepoti. ſi tamen ſit recaſurus in poteſtatem pa tris ſui poſt mortē aui.ff.de vul. ⁊ pup. ſubſti.l.ij.§.poſthumus.

¶ Quis effect⁹ ē huius ſubſtitutionis. 7
rñ.ē vt nō ſolū ſit.P.heres iure directo ⁊ capiat bona ⁊ hereditatem vtriuſqꝫ ſi A.deceſſerit in etate pupillari ſed etiam excludit matrem.Ita quod etiam legi timam petere non poterit.vt no. Bart. ⁊ doc.in.l.papinianus.§. ſed nec impu beris.ff.de inoff.teſta.⁊ oēm aliam pſo nā q̄ ipſi pupillo abinteſtato ſuccedere potuiſſet.ff.đ vul. ⁊ pu.ſub.l.luci⁹.⁊ hoc verū eſt in expreſſa.In tacita autem ha bet locum quādo alter filius teſtatoris frater pupilli ſubſtituitur. Sed ſi ſit ex traneus ſubſtitutus tunc mater admit titur ⁊ ſubſtitutus repellitur .l. precib⁹ ⁊.l.cum quidam.C. de impu. ⁊ ali.ſub. niſi in quatuor caſibus.primus quādo pr̄ expreſſe ꝓhibet ne aliquid habeat. ſcđs quando reliq̄t aliq̄d vxori ⁊ vult eſſe cōtentā.terti⁹ ſi fuit inimica eſt patri quarta qñ frater ipuberis ſubſtitutus ⁊ nota qđ in hac tacita extraneus non

excludit fratrē vtroq̧ parēte cōiunctū.
8 ¶ Quo euaneſcit hec ſubſtitutio. Rñ. ꝙ
p̄io p aduentū pubertatis. Sc̄do ſi he-
reditas p̄ris nō ſit adhuc adita. q2 cum
nullꝰ appeat heres teſtamētū p̄rnuȝ vr̄
deſtitutū ⁊ ſic euaneſcit etiā pupillaris.
l. ſȝ ſi plures. §. ſȝ ſi ex aſſe. ff. de vulg. ⁊
pu. ſub. Tertio ſi naſcit̄ poſthumꝰ de q̄
mētio non eſt facta in teſtō. ff. de vulg. ⁊
pup. ſubſti. l. ſi pr̄ filiū. Quarto ſi patiat̄
pupillꝰ capitis diminutionē maximam
mediā vl' etiā minimā. ff. de adop. l. nec
ei. Rō. quare eſt imēta eſt. q2 cū filiꝰ in
pupillari teſtari nō poſſit permittit̄ p̄ri
ipſo filio teſtm̄ facere ⁊ de herede p̄ui-
dere durāte tali etate tm̄. d. §. quo caſu.
9 ¶ Tertia directa ſubſtitutio d̄r exēpla-
ris q2 fit ad exēplū pupillaris ſȝ differt
ab illa. p̄io q2 illa fit tm̄ a parēte q̄ eā
hȝ in p̄tāte hec aūt fit nedū a patre ſed
etiā a m̄re filio furioſo vl' mētecapto nō
exiſtēte in eoꝝ p̄tāte. Sc̄do q2 illa tm̄ fit
pupillis iſta adultis vel maiorib9. Ter
tio q2 i illa pōt ſubſtitui q̄libet quē vo-
luerit i iſta nō ſȝ certo ordine ſic vt ſi hȝ
liberos ei ſubſtituant. Si ṽo nō hȝ tunc
fratres ſubſtituant̄. Q̄ ſi nō hȝ nec fi-
lios nec fratres tūc quē voluerit ſubſti
tuet. C. de ipu. ⁊ ali. ſub. l. humanitatis.
Quarto q2 illa expirat adueniēte puber
tate ſȝ hec ſolū adueniēte ſana mente.
Q̄nto illa ſolū ipuberi hec adulto tm̄.
Sexto illa fit ipuberi ſiue ſit ſane mētis
ſiue ſit furioſus hec ſolum fit furioſis ⁊
mētecaptis. hec p̄bāt Inſti. de pu. ſub.
§. qua rōne. Et fit iſto mō. A. filiū meū
furioſum mihi heredē inſtituo: ⁊ ſi de-
ceſſerit anteq̄ſ ſanus mēte fiat eiꝰ filium
vel fratrē vel aliū puta Titiū ei ſubſti-
tuo ⁊ ſic bona vtriuſq̧ trāſibūt ab ſub-
ſtitutū. Et fuit equa valde vt furioſo et
mentecapto pater vel poſſent p̄uidere
de ſubſtitutione.
10 ¶ Sed q̄d ſi aduenit ſana mēs ⁊ nullo
teſtō facto iteꝝ reuertit̄ i furiā. Rñ. ꝙ nō
euaneſcit ſubſtitutio. ar. l. q̄ fauore. C.
de legibꝰ ⁊ magis plȝ lȝ alij dicāt nihi-
lominꝰ expiraret. ar. l. ꝙ q̄ſq̧. ff. d̄ re iu.
11 ¶ Quarta directa ſubſtitutio dicit̄ com
pendioſa q2 ſub cōpendio huius aduer
bij q̄ñcūq̧ fit ⁊ cōtinet tacitā pupillarē
que alias fit plurioribus ṽbis. Et lȝ hec
dictio quādocūq̧ ſe extendat ad oē tp̄s
tamē hic reſtringit̄ ad tp̄s pupillare ſo
lū virtute horum verboꝝ. P. ſit heres
q2 p hm̄oi ṽba directa videor voluiſſe fi
lio meo infra tempus pupillare proui-
dere de herede q̄ infra aliud tp̄s mihi
facere nō licet. d. §. quo caſu. Forma hu
ius eſt. A. filium meum heredē inſtituo
verūtamē quādocunq̧ dictus filiꝰ meꝰ
deceſſerit. P. ſit heres. Et ſic ſolū in tem
pus pupillare videtur voluiſſe proui-
dere filio de ſubſtituto ſiue herede. d. l.
precibus.
¶ A quo poteſt hoc fieri. Rñ. ꝙ a milite 12
⁊ q̄ñ nō explico q2 nō eſt in vſu. Item a
pagano. i. quolibet nō milite ſȝ opȝ fiat
filio pupillo ⁊ in poteſtate exiſtēti. ⁊ cō
tinet pupillarē exp̄ſſam q2 hȝ eundē ef-
fectū. ⁊ ideo ſolū filio pupillo ⁊ in pote
ſtate exiſtēti pōt fieri vt dixi. Uerūtn̄ lȝ
hec ſubſtitutio ſit directa de ſui natura
ſimpliciter p̄nt tamē apponi in ea ṽba
vel dictiones vel aliqua mutari q̄ eā in
fideicōmiſſum cōuerterēt ⁊ ad ius ⁊ ad
naturā fideicōmiſſi reducerent.
¶ Quomodo hec ſubſtitutio compēdio 13
ſa poteſt ad naturam ⁊ ius fideicōmiſſi
deduci. Rñ. quatuor modis ſicut ſub q̄
tuor formis poteſt fieri. Primo ſic. A. fi
lium meum impuberem mihi inſtituo
heredem ⁊ ſi quandocūq̧ deceſſerit. A.
ſubſtituo. P. Nam hoc verbum ſubſti-
tuo trahit hanc ſubſtitutionē ad fidei-
commiſſum vt vult gl. in. d. l. precibus.
⁊. l. centurio. ff. de vul. ⁊ pup. ſub. ⁊ in. c.
raynutius. de teſt. ⁊ p̄dictū aduerbium
in hoc caſu ſeruat propriam ſignifica-
tionem ⁊ reſpicit omne tempus et rem
omni tēpore ſuadet valere. l. quotiens.
ff. de reb. dub. hinc eſt ꝙ quocūq̧ tem-
pore moriat̄ ſiue in pupillari vel maio-
ri etate virtute huiꝰ verbi ſubſtituo vr̄
rogatus eſſe a teſtatore p fideicōmiſſuȝ
poſt mortem ſuam reſtituere heredita-
tē ⁊ bona teſtatoris ſubſtituto. Uñ ipſo
inſtituto moriēte mater ⁊ quicūq̧ ſuc-

ceſſores ſiue ex teſtō vel ab iteſtato ad ibunt hereditatē ⁊ aditā ſubſtituto reſtituent iure fideicōmiſſi. inſti. de fideicō. her. §. ſ; q: ſtipulatiōes. defalcabūt tñ ⁊ retinebūt legitimā ipſi⁹ q̄ eſt tertia ps toti⁹ hereditatis teſtatoris ſm veriorē ⁊ cōiorē opinio. ſi ipſe. A. erat de liberis ipſi⁹ teſtatoris ad quos legi'ia ſpectat q: in hac teſtator grauare eū nō potuit C. de inoffici. teſta. l. qm̄. De reliq̄s vero defalcabūt tertiā trebellianicā ⁊ ſic habebūt mediā hereditatē. Alterā vo mediam reſtituēt ſubſtituto iure fideicommiſſi. retinebūt ēt ſibi oia bona ipſi⁹. A. q: teſtator de ſuis tm̄ rogaſſe intelligit̄ non heredis. Si vero. A. nō erat de liberis defalcabūt tm̄ trebellianicā ⁊ habebit etiā alia bōa q̄ ipſe. A. aliū de q̄ſiuit Et hec ſubſtitutio q: ius fideicōmiſſi h; pōt fieri cuicūq; heredi ⁊ a quocūq; teſtatore. inſti. de fideicō. here. §. i primis. ⁊. §. ſe. Et aduerte ꝙ l; in prefata forma non addatur qñcūq; deceſſerit ſine liberis. Sitñ. A. erat de liberis teſtatoris intelligetur hec clauſula ſine liberis q: ꝑ regula eſt ꝙ qñcūq; quis rogat aliquē de liberis ſuis alteri hereditatē reſtituere poſt mortē ſuā ſemper intelligitur tacite hec ɔditio. ſ. ſi deceſſerit ſine liberis q: non eſt credēdū ꝙ aliquis excluſa ꝓle filij ſui voluerit ad alterā ꝑuenire hereditatē. Sed in extraneo herede non ieſt talis tacita cōditio niſi addatur expreſſe. C. d̄ inſti. ⁊ ſubſti. ſub condi. fact. l. generaliter. §. vl. Scđo fit ſic. A. filiū meū impubere mihi heredē inſtituo ſ; ſi dictus. A. qñcūq; deceſſerit ſine liberis. P. ſit heres. Et tunc ſi morit̄ infra tempus pupillare v; iure directo ⁊ ſic ſubſtitutus capiet totam hereditatem ſine deductione alicuius quarte. dicta l. centurio. ⁊. c. Si pater. d̄ teſta. li. vj. Si vero morit̄ in pubertate ſecundum opinionem Joan. and. erit totaliter fideicommiſſaria quia licet per iſtam dictionem ſit heres videat̄ dicta: tamen per iſtam addtionem ſine liberis trahuntur ad fideicōmiſſum vt probat̄ in. l. ſceuola. ff. ad trebel. q: iſta additio innit ꝙ in quocūq; tempore deceſſerit ſine liberis in pubertate ex preſumpta volūtate teſtatoris videt̄ rogatus per fideicōmiſſum reſtituere hereditatē poſt mortem vt probatur in. d. l. precib⁹. Et ideo quocunq; tēpore i pubertate moriatur ſi ne liberis mater aut quicūq; ſucceſſores reſtituent hereditatē ſubſtituto deductis ſupradictis. ff. de vul. ⁊ pup. ſub. l. coheredi. §. cū filie. ⁊ ſic tene licet cōis opinio legiſtarum teneat ꝙ nunq̄ obligatur. Sed expirat per aduentū pubertatis. Tertio fit. A. mihi heredem inſtituo ſ; ſi dicas. A. quandocūq; deceſſerit ſine liberis. P. ſubſtituo. Et hec omni tēpore eſt fideicōmiſſaria ⁊ idem ius ⁊ eundē effectū habet per omnia ſicut pria predicta tñ rōne verbi ſubſtituo tñ rōne ſine liberis. ⁊ lō dic vt de illa. Quarto fit. A. filium meum mihi heredem inſtituo ſi tamē filius meus deceſſerit in pupillari etate vel poſtea quandocūq; ſine liberis. P. ſit heres vel ſubſtituo ſub hac forma comprehenduntur tres ſubſtitutiones vna pupillaris expſſa ꝑ hoc qđ dicitur. ſi deceſſerit i pupillari etate. Et ex hac reſultat tacita vulgaris que ſub pupillari expreſſa cōtinetur vt dictū eſt ⁊ hanc nō pōt facere niſi pater pupillo ꝓpter pubertatē expſſam qñ fit directe niſi ſit miles. d. l. cēturio. Tertia fideicōmiſſaria eſt ꝓpter illud dicit̄ vel poſtea quādocunq; ſine liberis. Sed ſi vult ꝙ clarius iſte tres reſurgāt dicat teſtator. P. pupillariter vulgariter ⁊ per fideicōmiſſum ſubſtituo. Et vnaqueq; iſtarū habet ſuum effectum. Nam ſi. A. ſit heres ⁊ in pupillari etate deceſſerit ſubſtitut⁹ vocatur iure directo excluſa matre ⁊ alijs legitimis ſucceſſoribus ⁊ hoc ꝑ effectum pupillaris expreſſe que matrem repellit ⁊ ſubſtitutum admittit lege lucius. ff. de vulg. ⁊ pup. ſub. Si autem. A. non ſit heres vel ſi nolit vel nō poſſit tunc ſubſtitutus erit heres iure directo propter tacitam vulgarem que et iam ſurgit ex pupillari. Ut dictum eſt. Si vero. A. heres erit deinde factus pubes quandocunque ſine libe-

ris moriet̃ habebit locũ fideicõmiſſaria.
vnde eo moriente ſine liberis ſucceſſo-
res reſtituẽt hereditatẽ cum defalcatio
ne vt dictũ eſt. Et vt dixi iſte quatuor
forme ſubſtõnũ nõ poſſunt fieri niſi ſi
bo familias pupillo p pupillarẽ expſſã
que ↄtinet in ea. vnde omſterũ ex ↄſilio
meo qñ aliquis hꝫ filiũ ipuberẽ cui vult
ſubſtituere nõ ſolũ i pupillari ſed qñcũ
ↄfacias ↄlibet p ſe. ſ. primo pupillarẽ
Sic. A. filiũ meũ mihi heredẽ inſtituo.
Uerũ tñ ſi dict⁹. A. fili⁹ me⁹ mihi heres
erit ꝛ in pupillari etate dceſſerit. p. he-
res ſit vl' fratres eius ſuperſtites here-
des ſint dꝛide facias fideicõmiſſariam
hoc mõ. ſi xo dict⁹. A. pubes fact⁹ poſtea
qñcũqꝫ deceſſerit ſine liberis. ſubſtituo
ei per fideicommiſſum ſupſtites fratres
eius ꝛ premortuorũ fratrũ eius liberos
in ſtirpes ꝛ nõ in capita. ſi teſtator vult
ꝙ vſqꝫ ad ipſos vadat. Nã vt ſis caut⁹
ſcias ꝙ verba ſubſtitutionis non exten
dũtur vltra illos quos teſtator expreſ
ſit. Si enim inſtitutis trib⁹ vel plurib⁹
filijs ita adijciat ꝛ ſi aliqs eoꝝ deceſſe
rit ſine liberꝭ ſubſtituo ſupeſtites. Certe
ſi decedit vnus eoꝝ relicto filio. de inde
moriat̃ ſine liberis filius illius qui prio
deceſſit nõ admittitur cum patruis vel
ſine patruis ad fideicõmiſſariũ heredi
tatẽ illi⁹ filij teſtatoris qui ſine filijs de
ceſſit qꝛ non extitit conditio ſubſtitutio
nis in perſona patris eius. Illos tan-
tummodo teſtator ſubſtituit q ſuperui
uerẽt illi. Et Adde vt dixit ſi teſtator ſic
vult.
14 Qualita directa ſubſtitutio dr̃ breuilo-
qua qꝛ in breui cõtinet ſubſtitutiões. ſ.
duas pupillares expſſas ꝛ duas vulga
res tacitas. Prima pupillaris eſt vnius
alteri. Secunda alterius alteri vñ ſi. A.
fuerit heres ꝛ i pupillari etate deceſſe
rit. B. ſupuiuẽs heres erit iure directo ꝛ
ecõuerſo ꝛ in vtroqꝫ excludant̃ mater ꝛ
ceteri veniẽtes ab inteſtato p effectum
pupillaris expſſe quo xo ad effectũ licꝫ
nõ quo ad xba ex eiſdẽ verbis due taci
te vulgares etiã reſultãt qꝛ ſi vn⁹ illo
rũ nõ fuerit heres qꝛ noluit vel non po
tuerit alter eſt in ſolidũ heres. ꝛ ſic hoc
modo teſtator hñs duos filios vel plu-
res ipuberes ſub ſua ptãte põt facere
hoc mõ. A. ꝛ. B filios meos ipuberes mi
hi heredes inſtituo ꝛ eos inuicẽ ſubſti
tuo. hanc ſubſtitutionẽ lex appellat reci
procã vt. ff. d vul. ꝛ pu. ſub. l. iã hoc iure.
nõ põt añt hec ſubſtitutio fieri niſi inſti
tuti ſint filij pupilli in poteſtate teſtato
ris aliasnõ eẽt ſubſtitutio breuiloqua
ſꝫ tacita vulgaris. Et aduerte ꝙ verbũ
ſubſtituo non ↄuertit oẽꝫ ſubſtitutionẽ
in qua ponit̃ ad fideicõmiſſariã ſꝫ natu
re illi⁹ ſubſtitutiõis ſe coaptat i qua po
nitur ꝛ eã in directo iure cõſeruat exce-
pta ſola cõpendioſa in qua ſi ponat̃ ſta
tim eã ad fideicõmiſſariã ↄuertit. vt pꝫ
ex dictis. Multa alia eſſent dicenda ſed
breuitatis cauſa hec que magis cõſue
ta ſunt reſeruaui vt itelligas aliquid d
ſucceſſione legitima.
Quomodo autem igrediens religio 15
nem excludat ſubſtitutũ. vide. s. heres
§. xviij. Et de legitia. vide Legitia mul
ta alia ad iſtam materiam.
Subſtitutio talis cõditionis ſi ſine li- 16
berꝭ decedat alter ſit heres euaneſcit ẽt
ſi naturales hꝫ. Sec⁹ ſi addat̃ legitimis
non añt ſi filios habuit ſed premoriun
tur. Nam videtur ſine liberis decedere
Si autẽ dicatur ſine herede deceſſerit
nomine heredis ſoli filij intelliguntur.
Item ſi non habet filium. ſed nepotem
ex filio ſubſtituto euaneſcit. vide gl. in
c. in pñtia. de pba. vbi hec ponunt̃
Utrũ rogat⁹ reſtituere hereditatem 16
poſſit eam alteri alienare. Rñ. vide. s.
heres. §. xij.
Quid ſi qs ex deſcendẽtib⁹ p rectã li 18
neã ſit rogat⁹ pure reſtituere heredita
tem. nulla facta mẽtiõe de liberis. rñ. ꝙ
ſi poſtea habuerit filios vel nepotes vl'
pnepotes. ꝛ. c. ſubſtitutio euaneſcet. de
proba. in preſentia in gl. in. l. cum acu-
tiſſimi. C. de fideicõmiſſis.
Ille cui⁹ induſtria ẽ electa nõ põt aliũ 19
ſubſtituere. c. ſi. de of. dele. ꝛ. c. his cui.
de of. dele. li. vj. l. vnica. §. ne autẽ. C. de
cadu. to. le. ſtatuliberos. ff. de ſtatu lib.

Fallit niſi vellit ſubſtituere filium ſecundum Lando.de ro.in.ſuis no.

20 ¶ An quis per ſubſtitutū poſſit deſeruire. Rñ. ꝙ nō.tex.ē in.l.nullꝰ qui nexu. C.de decur.li.x.⁊ in.l.ſciēdū.§.lega.ff.de lega. Fallit ſʒ Lando vbi.s.niſi ſe abſentet electus ꝓ vtili ſibi ⁊ neceſſaria cauſa qꝛ tunc pōt vt ſi vadat ad balnea.l.ſi ab ſente.ff.de lega.⁊.l.de pollicitatione.ff.de pollici.

Subtilitas i iure an ſit bona. Rñ.pa.i.c.dilecti.ď iudi.poſt Ui.ho.Jo.an.⁊ do.an.ꝙ aut eſt ad capiēdos ⁊ decipiēdos ſimplices i iudicio vł extra ⁊ hec reꝓbatur vt i.d.c.dilecti.⁊ in.c.ſi cupis.xvj.q.j. Aut ē ad iterp̄tationē iuris.⁊ tūc ſi eſt ratiōabilis ⁊ iuri ꝯſētanea laudat.vt.l.c.capelianꝰ.⁊ ď ferijs.⁊ bonꝰ tex.i.l.vnica.C.de ꝓfeſ.q̇ i vrbe cōſtā.li.xj.vbi dꝛ ꝙ doctoꝛ legens dʒ habere ſubtilitatē in terpretādi: facit tex.i.l.nō pōt.ff.de leg.⁊ idē qñ adhibet extra iudiciū ad ꝟitatē eliciendā ēt in foro aīe.vt in.c.j.ď pe.di.vj in ꝟbo ſubtilis inueſtigatoꝛ ſapiētis ⁊ quaſi aſtute interroget pctōrē. Si vero ē irratiōabilis ſicut quoꝛūdā q̇ tm̄ volunt ſubtilizare ꝙ ſeipſos non intelligunt ⁊ verba ꝑuertūt ſic eſt mala.⁊ imꝓbat vt in.c.j.xlix.di.vbi ď hoc ⁊ in.c.cum ſancti.xxiij.q.iij. Uñ impatoꝛ in.l.vlti.C.de legi.dicit vanā ſubtilitatē eoꝝ deriſimꝰ quā coꝛrigēdā cēſemus.

Succeſſio vid.s. hereditas

Succeſſoꝛ aliꝰ ſingularis q̇ in re certa ꝯſtituit aliꝰ vlis q̇ in tota hereditate vł reliqua. vide gl.in.c.cū ad ſedē.ď reſt.ſpo.⁊.ij.q prima.capitu.in primis de iudic.quia Guilelmus.

☞ De notatis in hoc.§.⁊ ꝙ ſucceſſoris appellatiōe in dubio inteligitur de vniuerſali.no.glo.in.l.filiū.§.adijcit in ver.dominium.ff.de dam.infecto ⁊ Bart.in.l.pater.§.mater.in.j.oppo.verſi.alij dicant.ff.de lega.iij.

1 ¶ Quomodo ſucceſſoꝛ tenetur ſtare cō tractui facto a ſuo predeceſſoꝛe.vide locatio.§.xx.⁊.s.dignitas.§.j.

Suffragia facta ꝓ vnū. Utrū poſſint valere alijs. Rñ.ꝙ ad īgrēdū aliquē ſtatū.puta beatitudinē ꝑ modū meriti valere non poſſunt ſʒ bñ ꝑ modū ōronis ſcʒ merito ꝯgrui.ſicut cū quis ꝑ oratione alteri impetrat primā grām ex bonitate diuina nō ad merita recipiētis ſʒ ad effectū. ad acquirendū vero aliq̇d qđ cōſequit ſtatū alicuiꝰ vel eſt acceſſoꝛiū ad ſtatum ſic opus vnꝰ poteſt alteri valere nō ſolum de ꝯgruo ſed etiā ď cōdigno ⁊ hoc dupliciter. Uno mō ꝓpter cōicationē in radice meritoꝛij opis q̄ eſt charitas ⁊ ſic quilibet de bono alteriꝰ hʒ emolumētū ſi ē in charitate iuxta illud ꝑticeps ego ſum oīm timentiū te.⁊c.alio mō intentione facientis vt cū quis aliqua opera ſpecialit ad hoc facit vt tali ꝓſint. Uñ tūc talia oꝑa efficiunt eoꝝ ꝓ quibꝰ fiūt quaſi eis a faciēte collata vñ pñt eis valere ad ſatiſfactionē implēdā vel ad aliq̇d.qđ ſtatū eoꝛuʒ nō mutat.⁊ iſtis duobus modis valēt ſuffragia nedū viuis ſed etiā moꝛtuis nō vt mutēt eoꝝ ſtatū ſed vt liberent a penis qđ nō eſt mutare ſtatū.qꝛ vt dicit Aug.i enchiridiō.c.lxv.dum i hac vita viuerēt meruerūt vt hec ſibi poſtea prodeſſe poſſent. Et illud .ij.coꝛ.v. Unuſq̇ſqʒ ꝓpriā mercedē accipiet ꝓut geſſit in coꝛpoꝛe.⁊ illud eccleſiaſtes.ix.vbi dꝛ ꝙ non habēt partem in opere quod ſub ſole geritur intelligitur quo ad ſtatus mutationem. Nam premium eſſentiale vel penam eternam quilibet habebit ex opere ſuo non alieno.

¶ Utrū ſuffragia facta ꝑ peccatoꝛes valeāt. Rñ.ſi loquimur de opere operato ſic ſacrificiū altaris ⁊ alia ſacramēta ex ſe ipſis habēt efficatiaʒ abſqʒ oꝑe operantis quā equaliter explent ꝑ quēcūqʒ ſiāt. ſi autē loquimur de opere operantis ſic diſtinguo quia poteſt fieri ꝑ malum dupliciter. Pꝛimo vt per actoꝛem ⁊ ſic non proſunt niſi foꝛte per accidēs ⁊ ex conſequēti.puta per eleemoſinas mali hominis boni paupes excitati orant. 2

pro defunctis illis pro quibus ille mal⁹ dedit ſecũdo vt per miniſtrũ. ⁊ ſic aut vt p miniſtrũ eccleſie publicũ vt eſt ſacerdos qui celebrat exequias mortuorũ ⁊ talia ſemp pſũt qꝛ militia miniſtri non nocet operi boni actoris. Aut vt p miniſtrũ priuate pſone ⁊ tũc ſi ad pceptum exiſtẽtis in charitate vl ad ↄſortiũ ſicut cum duo legũt pſalmos vel officiũ mortuorũ ⁊ vnus eſt bonus alter malus ſic proſunt illi pro quo fiũt. Si vero ad pceptũ nõ exiſtẽt. s i charitate qñ mãdauit fieri ⁊ ſic non proſunt defunctis niſi poſtea eſſet i charitate qñ talia fiunt et de nouo demãdet vel demandationem de nouo acceptet. qꝛ ſic valerent. Si aũt erat i charitate qñ mãdauit licꝫ poſtea nõ ſit qñ exequuntur nihilominus valẽt defunctis. ⁊ aduerte ꝙ licet quis exñs i charitate demãdãdo conſequat fructũ operũ. licet ille executor ſit in mortali nõ tñ tm̃ ſuffragiũ ſicut ſi exequeretur per exiſtẽtẽ i charitate. qꝛ tũc talia opa eẽnt meritoria ex duab⁹ ptibus. hec ex Ricar. in. iiij. di. xlv. ar. iiij. q. ij. ⁊ ceteris theologis. ibidem.

2 ¶ Utrũ recipiẽs multos ad pticipationem bonoꝝ ſuorum ſua opa ſint illi minus vtilia. rñ. ſm Ricar. in. iiij. di. xlv ꝙ nõ: qꝛ plus ſibi affert illud op⁹ charitatis. ſꝫ talis receptio bona ſua cõicando ꝙ ſibi detrahatur etiã quo ad remiſſionẽ pene ſue de fructu bonoꝝ cõicatoꝝ ⁊ talia bona ſic cõicata faciẽt ea i nullo minus ſed magis quo ad augmentum premij in gloria valẽt. Tho. i. iiij. ea. di. tenet ꝙ non valent ad expiationem pene proprie niſi per mediũ meriti de congruo. ſ. ex gratia nõ ex debito. Rõ quia duo reatus nõ dimittunt p vnã ſatiſfactionem que ei nõ adequat ſed primũ eſt verius quia charitas operit multitudinem peccatorum ⁊ maior charitas plura peccata. vide de hoc ſupra ſatiſfactio. §. v.

3 ¶ Utrum defũcti quorum legata nõ exequuntur plus in purgatorio tardent. Rñ. vide executor. §. xxiij.

4 ¶ Que ſunt ſuffragia q̃ proſunt defunctis. Rñ. Gre. ꝙ. iiij. modis anime dfunctoꝝ ſoluunt aut oblatiõib⁹ ſacerdotũ aut pcib⁹ ſctõꝝ aut eleemoſynis charoꝝ aut ieiunijs cognatoꝝ. xiij. q. ij. anime. ⁊ duo primi modi ſunt magis efficaces inquantum feruntur i deũ ꝙ duo vltimi qui ferunt in proximũ niſi forte p accidens inquãtũ. ſ. eleemoſyna ipetrat prima duo vel vnum eorũ vel aliqñ alia tria.

¶ Utrũ cultus exequiarũ valeat defunctis. Rñ. ſm Ric. i. iiij. di. xlv. ar. vi. q. i. ꝙ ſepultura valꝫ per accidẽs inquãtum. ſ. inſpicientes recordant ⁊ orant pro eis. vñ dr monumentũ quaſi monens mẽtẽ vt dicit Au. i. de ciui. dei. Itẽ valet ſepultura in loco ſacro qꝛ frequentius orant p exñtibus apud ſe ꝙ alibi. ⁊ eccña generaliter magis p exñtib⁹ in loco ſacro ꝙ alibi ſiue qꝛ cõmẽdant alicui ſctõ rõne cuius ibi eligit ſepulturam ⁊ ſimilia. Alij aũt a ſepultura vt ſunt ei⁹ ornamẽta candele incenſum pãni ⁊ hmõi cõſolatiões ſunt viuoꝝ nõ ſuffragia mortuorum qꝛ eis prodeſſe non poſſunt niſi p accidẽs inquãtũ incitãt ad orãdũ ⁊ alia bona faciẽda p defũctis aut inquãtũ paupes fructũ capiũt vel inquãtũ eccña decorat ⁊ ſic eleemoſyna ↄputat. tobie. xij. c. 5

¶ Utrũ ſuffragia facta p pluribus tm̃ valeant cuilibet ſicut ſi fierẽt p quolibꝫ eorũ in ſingulari. rñ. ꝙ cõis opi. theologoꝝ. in. iiij. di. xlv. eſt ꝙ non. fallit hoc in caſu de quo. ſ. §. ij. ⁊ miſſa. §. lij. ⁊. liij.

¶ Quibus defunctis valent ſuffragia. 7
dic. ꝙ ſolum exñtibus in purgatorio ⁊ nõ alijs. facit. c. cum Marte. de celebratio. miſſarum.

Superbia

eſt appetit⁹ pprie excellẽtie vñ ſupb⁹ dicit q̃ ſuper vult videri ꝙ eſt ſecundum Iſido. lib. ethi. ⁊ ideo ſi ſumatur ſecundum propriam ſpeciẽ quã habet ex rõne proprij obiecti ſic ẽ ſpeciale pctm̃. ⁊ ſic ẽ iordinat⁹ appetit⁹ ppe excellẽtie. Oportet ergo actualiter intendens propriã excellentiã aliquid iordiate faciat vt ſit ſpeciale peccatum ſupbie. Si vero ſumatur ſm ꝗdã redũdãtiã i alia pctã ſic hꝫ quãdã gñalitatẽ inquãtũ oia pctã

phī oriri ex ea. Et hoc dupliciter primo inq̄ſtū alia pctā ordinant ad finez ſupbie q̄ eſt propria excellētia ad quā ordinari poteſt omne ꝙ quis appetit inordinate. Eſt.ij.generale peccatū q̄ſtū ad effectū quia in omni peccato eſt effectꝰ ſupbie.ſ.non ſubdi legi dei.ſed q̄ſtū ad effectum non eſt generale peccatum. vt quādo procedit peccatū ex infirmitate vel alia cauſa ⁊ ideo eſt aliqđ pctm̄ quo ad effectū qđ nō eſt quo ad effectum ſicut volēs occidere hominem occidit patrem neſciēs ſic q̄ſtū ad effectū eſt patricida ſed non q̄ſtum ad affectum. hec ex Frāciſc. de may. in ſcđo ſen. Tertio modo indirecte ⁊ ꝑ accidēs.ſ. remouendo prohibēs inq̄ſtum .ſ. homo ꝑ ſuperbiā contemnit legem diuinā ꝑ quam prohibet a peccando ⁊ ideo Gre.xxx.mora. non ponit eam peccatum ſpeciale. ſed reginam omnium.

1 ¶ Utrū ſit pctm̄ morta. Rñ. ꝙ ſm ſpeciē ſuā accipiēdo ex genere ſuo eſt peccatū mortale q2 p̄ſupponit ↄtemptū diuine regle ⁊ legis cui nō vult ſubijci ex amore proprie excellētie cōſequēdo. Et hoc verum eſt ſi ſit in deliberatione volūtatis. preuaricatio vero. diuine legis aut in opere aut in voluntate qñ ꝓuenit ex ignorātia vel ex infirmitate ſic nō eſt ſupbia. Qñ ꝟo eſt ſolū ex cōtēptu ſic eſt ſuperbia ꝓut eſt generale vitiū qñ ꝟo eſt vt quis cōſequat ꝓpriā excellētiā ſic ꝓprie eſt ſupbia ⁊ ſpeciale peccatū mortale ratione finis.

2 ¶ Quot ſunt ſpecies ſuperbie. Rñ. ſm Gre.xxiij.mor. ꝙ quatuor. Prima cū bonum ꝙ habet a ſe extimat. habere. Secūda cum extimat. ꝙ dat ſibi ſuperiꝰ a deo pro ſuis meritis dari. Tertia cum ſe iactat habere quod non hꝫ. Quarta cū deſpectis ceteris ſingulariter appetit videri habere quod non hꝫ. Aduerte tamē ſm. Tho.xxij..q.clxi. quod ꝟa extimatio pōt corrūpi dupliciter. primo in vniuerſali in his q̄ ad fidē pertinent. ⁊ hoc ꝑ infidelitatē. Scđo in aliquo particulari eligibili ⁊ hoc non facit īfidelitas ſꝫ aliud ſicut fornicator extimat pro tēpore illo bonū fornicari ⁊ non ꝓpter infidelitatem. ſed ꝓpter delectationē. Iđ in vlī dicere fornicationē eſſe bonū. vel bonū aliqđ habere a ſe ⁊ non a deo vel ſuis merits hoc ꝑtinet ad infidelitatez ⁊ ē pctm̄ mortale infidelitatis. Sꝫ ꝙ aliquis ex inordinato appetitu proprie excellētie its de bonis ſuis glorietˀ acſi ea a ſe hꝫet vel meritis ſuis hoc ꝑtinet ad ſupbiā ⁊ ē mortale pctm̄ ⁊ eſt ī deliberatione voluntatis. Nec intelligas ꝙ iſte ſpecies ſupbie ↄſiſtāt in extimatiōe. q2 cū extimatio ꝑtineat ad rōnem non eſſe pctm̄ cū pctm̄ ſolū ſit in volūtate principalr. ſꝫ. q2 ꝙ q̄s vehemēter appetit faciliter extimat. Ideo pctm̄ ſupbie ↄſiſtit in inordinato appetitu ꝓprie excellētie ex quo faciľr extimat ſe eā habere a ſe vel ſuis meritis vel ꝙ plus habet vel ceteros deſpicit.

¶ Que ſunt eiꝰ filie. Rñ. ꝙ ſunt ambi- 3
tio p̄ſumptio arrogātia ꝑtinacia curioſitas ingratitudo iudicium temerariū irriſio tentare deum. ⁊ adulatio. de quibus in locis ſuis.

Superſtitio

ē vitiū cōtrariū religioni nō q2 plꝰ exhibeat ī cultū diuinū q̄ͣ vera religio. ſed quia exhibet cultum diuinum vel cui non debet. vel eo mō quo nō debet. Unde ſuperſtitioſi dicti ſunt ſm Iſydo. li. ethi. eo ꝙ deꝑcabāt ⁊ imolabāt vt ſui liberi ſuperſtites fierēt gl. autem ad cor.ij. dicit ſuperſtitio eſt religio. ſ̄. modum ſeruata vbi accipit metaphorice religio. ſicut quādo dicimꝰ bonus latro.

¶ Utrū ſuꝑſtitionū diuerſe ſint ſpecies 1
Rñ. ꝙ ſic ſm diuerſa obiecta vel diuerſos fines ſm hoc em̄ actꝰ morales ſpēs ſortiuntur. Unde prima ſpēs ſuperſtitionis eſt cum exhibetur cultꝰ deo cui exhibēdus eſt. ſed modo indebito. vt ſi quis coleret deū nunc ſm legis veteris obſeruantiā. Secūda eſt cum cultus diuinus exhibet cui nō debet.ſ. creature cuicūq ⁊ iſta hꝫ multas ſub ſe ſpecies. Nam ſi reuerentiā deo debitā exhibet creature eſt idolatria. Si vero hoc facit

vt inſtruat ab ea ſicut diuinatio q̄ demones cōſulit ꝑ aliqua pacta inita tacite vel expſſe cū eis. Si aūt hoc fit propter directionē humanoꝝ actuū. ⁊ ſic ē ſupſtitio quarūdā obſuātiaꝝ. ⁊ hoc dt aug. ij. de doc. xpiana. Supſtitioſum eſt inq̄t quicq̄d inſtitutū ē ab hominibus ad facienda et colenda idola ſicut deū vel aliā creaturā. Ecce primū ſubdit vel ad cōſultatiōes ⁊ pcā quedā ſignoꝝ cū deuotionib⁹ placita atq̧ federata ecce. Scđʒ poſt ſub infert. Ad hoc ergo ptinēt oēs ligature execrabiliū remedioꝝ q̄s nō cōmēdat ars medicoꝝ ſeu in precationibus ſeu in caracterib⁹ ſuſpendendis atq̧ ligādis in quib⁹ oib⁹ ars demonū eſt ex quadā peſtifera hoim ⁊ maloꝝ angeloꝝ exorta. Unde ⁊ cūcta vitāda ſunt xpiano ⁊ oio penit⁹ execratione repudiāda. atq̧ dānanda. xxvj. q. v. nec mirū. ⁊ i. c. illud. j. q. ij. Prima aūt ſpēs ſupſtitionū ſimplr eſt peccatū mortale. Scđa vero ſpēs ſimiliter eſt mort. le pctm̄ ⁊ d hac habes. ꝫ. ſors ſed quādo cōſiſtit ſolū in obſeruatione quarūdam obſeruantiaruʒ ſic aduerte ꝙ ſolū eſt mortale peccatū quādo duo concurrunt. Primū aliq̄d ſupſtitioſum. ſecūdo ꝙ ſciat ſupſtitioſum fore id ſeruās quacunq̧ intētione hoc faciat ſecus ſi ignoraret ſupſtitioſum qꝛ ſic nō eſſet mortale peccatum.

2 Sed quero qūo pōt cognoſci qūt aliqd ſit ſuperſtitioſum. Rn̄. ꝙ cōſiderādū eſt vtrū naturaliter videantur poſſe tales effectus cauſare pro quibus effectibus cauſandis talibus q̄s vult vti ⁊ ſi ſic non erūt ſupſtitioſa. licet em̄ cauſas naturales ad inducēdum effectus proprios adhibere. Si vero nō pōt naturaliter cāre tales effect⁹ ⁊ cōſequēs eſt ꝙ nō adhibeantur ad hos effectus cauſandos vt cauſe. ſed tātū vt ſigna. ⁊ nō vt ſigna diuina. Sicut ſunt ſacramentalia ſigna. Sed tantū ſigna. vana ⁊ ſuperuacua ⁊ ſic ptinent ad pacta ſignationū cū demonib⁹ inita. ⁊ ſuperſtitioſum. Nec ob. ꝙ ſicut corpora naturalia ſubdunt corpib⁹ celeſtib⁹ ita ⁊ corpora artificialia. vt imagines. Ergo ſicut illa ita ⁊ iſta ſortiunt aliquas ꝟtutes ex impreſſiōe corpoꝝ celeſtiū ad aliquos effect⁹ cauſandos. qꝛ Rn̄. ꝙ naturales virtutes corporū naturaliū cōſequūt ſubſtantiales formas ipſoꝝ quas ſortiunt ex impreſſione corporuʒ celeſtiū ⁊ iō ex earundem impreſſione formarū ſortiuntur quaſdā virtutes actiuas. Sʒ forme corporū artificialiū procedunt ex cōceptione artificis. Et ideo cum nihil aliud ſint q̄ cōpoſitio ⁊ ordo. vt dr. ij. phi. non poſſunt naturalem virtutem habere ad agen̄. Et inde eſt ꝙ ex ipreſſiōe corpoꝝ celeſtiū ſm ꝙ ſunt artificialia nullā ſortiunt virtutem. ſed tm̄ ſm materiā naturalē. Et ſic patet ꝙ faciunt anullum in tali cōſtellatione vel ipimūt imaginē vt valeat ad febres ⁊ hmōi ſuperſtitioſi ſunt. cōcor. Tho. ij. ij. q. xcvj.

3 Utrū ars notoria ſit illicita ⁊ iefficax. Rn̄. ꝙ ſic qꝛ illa q̄b⁹ vtitur nō habēt virtutem cauſandi ſciam vt cā. ſed tanq̄ ſigna. qꝛ inefficax eſt ad ſciam acquirendam. qꝛ cū querat acquirere ſciam non ꝑ modū cū naturale hoi. ſ. adinueniēdo vel adiſcendo oportet illud expectet a deo ſicut ſancti hoies faciūt nō per vana ſʒ ꝑ verū dei cultū. aut a diabolo. vt faciūt q̄ arte notoria vtunt ꝑ vanas ſupſtitiones q̄ demones cum nō poſſint illuminare intellectū. iō nūq̄ ſciam poterunt dare licet aliquando exprimāt aliqua documenta ſciarum ⁊ ideo mortaliter peccant tali arte vtentes ⁊ vt plurimum efficiunt fatui.

4 Utrū ꝟtus imaginatiua poſſit immutare corpora naturaliter. Rn̄. Auicēna. vj. naturaliū. c. vlt. ꝙ ſic accipiēdo ymaginatiuā ꝓ ipſius virtutib⁹ interioribus vt pʒ in trabe poſita ſuper aquam ⁊ in terra ⁊ multis aliis exemplis ⁊ etiā extranea ꝙ non credo. qꝛ nimis extendit eius virtutē etiam nō intelligas in quacūq̧ immutatione ſed in aliquib⁹ aliis impedimentis ſublatis.

5 Utꝝ faſcinatio ſit poſſibilis. rn̄. ꝙ accipiendo faſcinationem ꝓ illuſione ſeu ludificatiōe ſenſuū ꝑ artē magicā facta

ſic certũ ē ꝙ ſit poſſibilis niſi ꝓhibeat
a deo mediante miniſterio angelorum
vel ſanctorũ. Si accipiatur faſcinatio ꝓ
inuidia ⁊ ſic eſt etiã poſſibilis ſicut mul
tipliciter experiẽtia docet. Si aũt acci-
piat ꝓ immutatiõe ad malũ facta ĩ cor
pore alteriꝰ ꝑ oculos alteriꝰ reſpicien
tis ĩ eũ ſic ſilr eſt poſſibilis naturalr. vt
dixit Auicena vbi. ſ. ſ; nõ ĩ oĩ corpe ne-
ꝙ ab oĩ aſpectu. vide Ri. in quolibet. q̃
hãc qõnẽ format vnde põt vetula infe
cta aſpiciendo puerum ipſum inficere.
6 ¶ Utrũ herbe vel armonie habeãt ṽtu
tẽ ꝯ demones. Rñ. ꝙ nõ niſi ꝑ accidẽs.
nã cũ actꝰ actiuoꝝ ſint ĩ patiẽte diſpoſi
to ſcdo de aĩa. Si demõ iuenit paſſionẽ
melãconiã intẽſiorẽ acrꝰ vexabit eũ in
quo eſt quãdo eſt in maiori diſpoſitiõe
quã qñ eſt in minori ⁊ ſic cũ herbe ⁊ ar-
monie valeant naturalr ad talẽ paſſio
nẽ leuãdã vel minuẽdã nõ cõſequẽter
valẽt ꝯ demonẽ vt minus poſſit vexare
illũ. S; directe ⁊ ꝓprie nulla herba aũt
res corpalis põt agere in purũ ſpiritũ
naturalr ⁊ ſi aliquãdo valet potius ex
aliqua ſuperſtitione que prohibita eſt.
7 ¶ Utꝝ liceat ſuſpẽdere breuia ad collũ.
Rñ. ꝙ ſic ſi. v. ꝯcurrãt. Primũ ꝙ ſint no
mina cognita ⁊ nota nõ ignota. Scdm
ꝙ illa noĩa aũt verba ſint noĩa ſancta
puta euangelij aut ſacre ſcripture aut
aliquoꝝ ſanctoꝝ. Tertiũ ꝙ in eis non
ponant aliq̃ caracteres ſeu ſigna pre-
ter ſignũ crucis. Quartũ ꝙ non inſerat
aliqđ vanũ ſeu falſum. Quintũ ꝙ ĩ ſcri
bẽdo ſeu ſuſpẽdẽdo aut portãdo ñ ob
ſeruet aliqđ ſupſtitioſum ſicut ꝗñ cre-
dit minus valeãt ſcripta ante euange-
liũ vel alio die vel per puerũ virginẽ ⁊
hmõi aliter iſtis nõ concurrentibus ſu
perſtitioſũ eſt. vt. p;. xxvj. q. vj. non li
ceat. ⁊. c. non obſeruetis.
8 ¶ Utrũ incãtatio ſerpẽtũ ⁊ aĩaliũ ſit li-
cita. Rñ. ꝙ ſi in incãtatiõibꝰ ſerpẽtũ et
ſimiliũ habeat reſpectꝰ tantũ ad ſacra
verba ⁊ ad virtutẽ diuinã nõ eſt illici
tũ. Sed quia vt plurimũ fiũt illicite obſer
uãtie circa tales incãtatiões ⁊ ꝑ demo
nes ſortiunt effectum ideo reprobant

¶ Utrũ carminatrices ⁊ carminatores
q̃ carminãt ĩfirmos aut pueros peccẽt 9
mortaliter. Rñ. ſi nihil ſupſtitioſum di
cunt aut docent aut faciunt. Sed tamẽ
vtuntur licitis ꝑcibus ⁊ adiurationibꝰ
ſicut per paſſionẽ ⁊ crucẽ ⁊ ſimilia non
eſt peccatũ. ſed non debent conſuli niſi
diſcretis perſonis vel religioſis. qꝛ cõ-
muniter ſuperſtitiones immiſcent.
¶ Quid de illis q̃ dicũt miſſam de mor 10
tuis ꝓ viuis vt moriant. Rñ. ꝙ peccãt
mortaliter. xxvj. q. v. quicunꝙ. ⁊ idẽ dic
de exuentibꝰ altaria aut operiẽtibꝰ ima
gines ſanctorum vt in. d. c. quicũꝙ. Si
militer de dicẽtibus pſalmos aliquos
ad hoc.
¶ Utrũ colligentes aliquas herbas va 11
nas obſeruatiões faciẽtes peccẽt mor-
talr. Rñ. ſic ſi ſcientes ſupſtitioſum eſſe
faciunt. vt patet. xxvj. q. v. c. nõ licet. et
q. vj. non liceat.
¶ Quid de obſeruatiõibꝰ vanoꝝ ad ꝑ- 12
cognoſcenda infortunia ⁊ hmõi. Rñ. ꝙ
oĩa ꝓhibita ſunt qꝛ ſunt ſigna ex vani
tate hoĩm cooperante diabolo nã cũ in
hmõi a principio aliq̃d veri euenit a ca
ſu iceperũt hoĩes animũ ĩ his applica-
re. Et iõ diabolꝰ multa facit euenire in
talibꝰ. vt hoĩes curioſiores fiant in tali
bus ⁊ laqueis erroꝝ implicent vt dicit
Aug. j. de doc. chriſtiana ⁊ ho. in. c. faciẽ
dum. xxvj. q. iiij.
¶ Utrũ ſciẽs maleficiũ poſſit ſine pec- 13
cato illud ſoluere. Rñ. Petrus aureo. in
iiij. di. xxxiiij. q. ij. ꝙ ꝑ aliud maleficiũ fie
ri nõ põt ſine peccato infidelitatis. Si
tamen qs eſſet actu diſpoſitꝰ ad facien.
maleficium poteſt aliquis vti eo qꝛ licet
malo alteriꝰ vti ad bonũ ſuũ: ſicut dicit
aug. de iuramento infidelis iurãtis in
noĩe dei ſui. Unde licet qs nõ poſſit in-
ducere aliquẽ ad aliqđ maleficiũ faciẽ
dum tñ ſi eſt aliquis diſpoſitꝰ actuali
ter facere aliqđ maleficium vt aliud de
ſtruat poſſum illo vti ad bonũ meum.
Põt etiã tolli ꝑ deſtructionem maleficij
ſi ſcit qꝛ eo deſtructo demõ non ampliꝰ
fatigaret qꝛ ex peccato nõ aſſiſtit. niſi quã
diu durat tale ſignum. vñ dicit. Sco. ea

di.ꝙ nedū nō eſt pctīn̄iimmo meritoriū
deſtruere opera diaboli nec ī hoc eſt in
fidelitas aliqua qꝛ deſtruēs nō acquie
ſcit operibꝰ diaboli.ſed credit demonē
poſſe vexare ꝛ velle fatigare dū tale ſi
gnū durat ꝛ deſtructio ſigni talis ipo=
nit finē vexatiōi.Pōt ēt deſtruere quis
maleficia ꝑ ſacramēta adiurationes di
uinas orationes.ꝛ hm̄ōi meritoria.
14 ❡Utrū credentes ſe cū alijs nocturnis
horis equitare ꝛ vbicūq̧ voluerint ſu=
bito poſſe trāſire aut in aliā ſpēm crea
ture poſſe mutari peccent mortaliter.
Rn̄.ꝙ ſic poſtq̄ ſuper talibus audierūt
veritatē ꝛ ſunt infideli deteriores.xxvj.
q.v.epiſcopi.Secꝰ ſi ex ſimplicitate au
te informationem de veritate.
15 ❡Quid de obſeruatiōe lune aut dierū.
Rn̄.Arch.i.c.ſi ꝗs clericꝰ.xxvj.q.v.ꝙ ſi
ꝗs obſeruet ad precognoſcēdos futu
ros euētus fortuito ꝟel etiā ad proco
gnoſcēdū futura opa holm ꝑ certitudi
nē ſic illicitū eſt ꝛ ars demonū.Si vero
ꝗs vtat̄ tali obſeruatiōe vel alia cōſide
ratiōe aſtroꝝ ad p̄cognoſcēdū futura q̄
ex celeſtibus cauſantur.puta ſiccitates
pluuias ꝛ hm̄ōi ſic nō eſt peccatum qm̄
dubium nō eſt qui res circa lunarē glo
bū ꝯſtitute ꝑ ſupiora regant̄ ꝛ imutent̄
ꝛ procurent̄ ꝛ quod dicit Aug.in.c.non
obſeruetis.xxvj.q.vj.intelligitur ſecun
dum primū modū non ſm̄ ſecundum.

Suſpēſio.j. de q̄ hic loq̄ꝛ ē q̄dā eccl̄iaſti
ca cēſura q̄ iterdicit̄ aliqđ officiū vl̄ ex=
ercitiū cōpetens certe ꝑſone eccl̄iaſtice
aliquādo a iure aliquādo a iudice pro
lata elicit̄ ex gl.in.c.ad reprimendā .de
offi.ordi.ꝛ in cle.cupientes.de penis.
☞ De notatis in hoc.§.ꝛ ſequenti in
eodem verbo nihil per canoniſtas tan
gitur ideo hic non inſiſto.
1 ❡In quibus caſibꝰ a iure incurritur
aliqua ſuſpenſio.Rn̄.licet glo.in.d.cle.
cupientes.multos numeret tamen ego
dico ſecūdum paruitatem ingenij mei
ad.xxxvij.caſus reduco qui pertinent
ad ſuſpenſionem maiorem que ꝓprie
dicitur ſuſpenſio naꝫ ſuſpenſio minor
q̄ infligit̄ ꝓpter participationē cum ex
cōicato ſolū priuat ꝑceptione ſacramē=
torū ꝛ ꝓpter hoc nō pōt eligi ſꝫ bn̄ eli=
gere ꝛ exercere iuriſdicionalia quoruꝫ.
❡Primꝰ ponit̄ i.c.vl.xviij.di.Ubi eṗs. 2
ē ſuſpēſus duobꝰ mēſibꝰ ab offō ſi poſt
ꝓuinciale ꝯſiliū celebratū.j.ſex mēſes
nō conuocat oēs abbates p̄ſbyteros ꝛ
clericos ꝛ nō refert eis oīa acta concilij.
❡Scđs ponitur in.c.nullus.lv.di.Ubi 5
eṗs ipſo iure ſuſpendit̄ ꝑ annum a cele
bratione miſſe ſi ordinat ſolenniter pe
nitentem ſcienter.
❡Tertiꝰ ponit̄ in.c.j.ꝛ.ij.lxxiiij.di.vbi 4
eṗs ſuſpendit̄ ꝑ annum a celebratione
miſſe.ſi ordinat aliquem inuitū de quo
dic vt.s̄.ordo.iij.§.xxiij.
❡Quartꝰ ponit̄.xxxij.di.c.nullꝰ.ꝛ.xv. 5
q.viij.ſciſcitātibꝰ.Ubi clerici notarij cō
cubinarij ſunt ſuſpēſi.de quo dic vt.s̄.
concubinatus.§.iij.
❡Quintꝰ ponit̄.lviij.di.c.ſi.vbi eṗs q̄ 6
ordinat monachū ſine lr̄ia abbatis eſt
ſuſpēſus a cōione aliorum a ſua dioceſi
aliqui dicūt ab alijs epiſcopis.
❡Sextus ponit̄ in.c.nihil.eſt ꝛ in.c.cū 7
in cūctis de elec.Ubi clericꝰ qui elegit
indignū q̄ꝫtū ad etatꝫ legitimitatē ſciē
tiā ꝛ mores electiōe accepta pro illa vi
ce eſt priuatꝰ ꝛ a beneficijs eccleſie per
triēnium eſt ſuſpēſus.Eṗs verꝰ q̄ facit
vel permittit fieri ꝓ illa vice priuatꝰ eſt
ptāte cōferendi beneficium illud ſi ad
eū pertinet ipſiꝰ collatio.ꝛ debet ſuſpē
di a perceptione proprij beneficij.
❡Septimꝰ ponit̄ i.c.ꝗſꝗs.de elec.Ubi 8
clericꝰ cōſentiēs electiōi de ſe facte per
poteſtatis ſecularis abuſum fit intelli=
gibilis ꝛ eligentes prima vice ſunt ſu=
ſpenſi electionis poteſtate.
❡Octauꝰ ponit̄ in diuerſis capitulis 9
ꝛ titulo circa ordinatos vl̄ extra tpa vl̄
ab epō q̄ reſignauit vel nō a ſuo.aut de
eiꝰ lr̄ia vel ab excōicato degradato ſu
ſpenſo ꝛ hm̄ōi de quibus dic vt.s̄ Or=
do.ij.§.j.ꝛ Ordo.iij.§.xxiij.ꝛ Ordo.iiij.
§.iiij.ꝛ Ordo.vj.§.iij.
❡Nonꝰ ponit̄ circa ordināres añ tpa 10
vel illiteratos vel nō ſubditos.De qui

bus dic vt.ſ.in precedenti caſu.
11 ¶Decim⁹ ponit̃ i.c.quorũdã. de ſolu.
Ubi ſuſpenſus eſt ab adminiſtratione
ſpũaliũ ꝗlibet grauãs eccliam ſibi com
miſſam ꝓ debitis alienis.aut lr̃as ſine
ſigillũ cõcedẽs ꝗb⁹ poſſint eccleſie obli
gari.Uerũ eſt ꝙ nõ ligat hec ſuſpenſio
niſi inferiores ep̃is ſm Jo.in gl.ibidem
ꝛ ꝙ ꝑ ep̃m etiã põt relaxari.ſ; nõ debet
facere niſi prius ſit ſatiſfactu; indẽni-
tati ecclie.c.cum olim.de.ꝟ.ſig.
12 ¶Undecimus ponitur i.c.j.de clericis
pugnantibus in duello. Ubi clericus
duellum ſuſcipiens vel alteri offerens
ſuſpenſus eſt:poterit tamen ep̃s cum
eo diſpenſare ſi mors vel mutilatio non
ſit ſecuta.
13 ¶Duodecimus ponit̃ in.c.prouida.de
ele.li.vj.Ubi ſuſpẽdũtur quicũ iudi-
ces per annũ ꝯtinuũ ab ep̃oꝝ cõfirma-
tione ꝛ conſecratione ꝗ ſe intromittũt
de cognitione negocioꝝ in cauſis ele-
ctionũ ep̃atuũ qñ antea ad papam eſt
appellatũ.Aut qui ꝯfirmationẽ aut cõ
ſecrationẽ cõferũt electis poſt talez ap
pellationem.ꝛ ſi ſolũ confirmationem
conferũt ſunt ſuſpenſi ab ea tantum.
Si cõfirmationem ꝛ cõſecrationem ſic
ſũt ab vtra ſuſpẽſi. Silr̃ ſi partib⁹ re
cedentib⁹ ab appellatiõe eã ꝯferat.ni-
ſi p̃i⁹ inqrat ſi p̃tes aliq̃ prauitate iter
ueniẽte receſſerũt a dicta appellatione.
14 ¶Tertiuſdecim⁹ ponit̃ in.c.ſãts.ð ex
ceſ.prela.ꝫ nõ ſeruantes inte dictũ de
quo dic.vt.ſ.interdictum.vij.§.vij.
15 ¶Quartuſdecim⁹ ponitur in.c.ſacro.ð
ſen.ex.Ubi ſuſpendit̃ per mẽſem ab in
greſſu eccleſie proferẽs ſn̄iam excõmu
nicationis niſi premiſſa canonica moni
tione coram idoneis teſtibus.
16 ¶Quintuſdecimus ponit̃ in.c.cu; me
dicinalis.de ſen.exc.li.vj.Ubi ſuſpẽdit̃
per menſem ab ingreſſu eccleſie ꝛ a di
uinis officijs ferẽs ſn̄iam excõicationis
interdicti vl̃ ſuſpenſionis nõ ĩ ſcriptis.
Jdẽ eſt ſi nõ conſcribat cauſam ſenten-
tie.Jdẽ etiam eſt ſi requiſitus non tra-
dat infra menſem exemplum ſcriptu-
re.De quo dic vt.ſ.Excõicatio.ij.§.ij.

¶Sextuſdecimus ponit̃ i.c.q2 ſepe.ð 17
ele.li.vj.Ubi ſuſpẽdũtur ab officijs ꝛ a
quibuſcũ bñficijs conuentus capitu
la collegia aut ſingulares perſone ifr̃a
ſcriptaꝝ eccliaꝝ ꝗ decedẽte prelato ali
cui⁹ ecclie cathedralis vel regularis vl̃
collegiate bona ab eo dimiſſa vel vaca
tiõis tp̃e obuenientia occupant.et hec
ꝗ̃diu ea non reſtituant vel eccleſie aut
ſucceſſori nõ obſtãte quacũ conſue-
tudine priuilegio aut ſtatuto ꝛ in cle.
ſtatutum.de elec.declaratur id habere
locum in omni emolumento.ꝛ intelli-
ge qñ prelatus principalis decedit.vi-
de.ſ.beneficium.§.xl.
¶Decimuſſeptim⁹ põit̃ in.c.hac conſti 18
tutione.de off.dele.li.vj.vbi cõſeruator
ſuſpẽdit̃ ꝑ vnũ ãnũ ab offõ ſi ſciẽter in
tromittit ſe de alijs ꝗ̃ de manifeſtis de
quo dic.vt.ſ.conſeruator.§.j.
¶Decimuſoctauus põit̃ in.c.hec cõſul 19
tiſſimo.de re.ec.nõ alie.li.vj.vbi prela-
ti ſubmittẽtes bona eccleſiarũ.ſeu iura
ſine conſenſu ſui capl̃i ꝛ ſedis apoſtoli
ce ſn̄ia laicis ſunt ſuſpenſi per trienniũ
ab offõ.i.executiõe officij ꝛ ab admini-
ſtratiõe.ſ.tp̃aliũ ſm Jo.an.Jtem clerici
ꝗ hec ſcientes non denũciant ſuperio-
ri ſũt ſuſpẽſi per trienniũ a perceptio-
ne beneficioꝝ illius ecclie.quid autem
requirat̃ vt hec ſuſpẽſio incurrat̃ dic ꝙ
illa ꝗ requirũt̃ vt laici ſint excõicati.ꝗ
vi aut metu id exigũt ab eccleſiaſticis
de quo excõicatio.vij.caſu.xxj.
¶Decimuſnon⁹ ponitur i.c.cũ eterni. 20
de ſen.ꝛ re iudi.li.vj.Ubi ſuſpẽditur ꝑ
annũ ab offõ iudex eccliaſticus ordina
rius vel delegatus qui cõtra iuſtitiã et
cõſciam in grauamẽ p̃tis alteri⁹ in iudi
cio ꝗcõ facies ꝑ grãm vl̃ ſordes.ſ; hoc
non h; locũ in arbitrio ſm Ber.qð litat
Jo.an.veꝝ niſi ſuccedat in locũ ordina
rij vel delegati de of.dele.c.vno delega
torũ.et eadem ratione nec in auditore.
¶Uigeſimus ponitur in.c.p̃hti.de offi. 21
ordi.li.vj.vbi ep̃i ꝛ ſuperiores ſuſpẽdũ
tur ab ingreſſu ecclie.inferiores ꝟo ab
officio et beneficio qui in ſubiectis ſibi
dignitatibus perſonatib⁹ p̃ioratib⁹ vl̃

eccleſijs bona in ipſis inuēta poſt mor
tez rectoris earū vel tpe vacationis ob
aeniētia quoquo mō occupant tandiu
dōec reſtituerit occupata niſi ex ſpecia
li priuilegio aut cōſuetudine p̄ſcripta
eis ɔueniāt. Et aduerte ꝙ hic loquitur
ne alijs bonis ab his de qb⁹. in.c.qa ſe
pe.de elec.li.vj.de quibus.ſ.§.xvij.
22 ¶ Vigeſimuſprim⁹ ponit in.c.exigit.de
cenſi.li.vj.Ubi epi ⁊ ſuperiores ſuſpen
duntur ab ingreſſu eccleſie. inferiores
ab officio ⁊ bñficio q̄ viſitantes exigunt
pecuniam vel munera vel non a viſita
tis recipiūt procurationem.de quo dic
vt.ſ.viſitatio.§.iij.
23 ¶ Vigeſimuſſecundus ponit in.c.vſu-
rarū.de vſu.li.vj.Ubi ſuſpēdūtur epi ⁊
maiores q̄ vſurarijs māifeſtis nō oriū
dis quocūq̄ ſi.ɔcedūt domos ad fenus
exercendū donec eos expellant.
24 ¶ Vigeſimuſtertius eſt i.c. epoꝝ ꝓpri
uile.li.vj.vbi interdicit īgreſſus ecclie
illis q̄ celebrāt pñtib⁹ excōicatis publi
ce vel interdictis.aut eos recipiunt ſa-
cra mēta eccleſiaſtica vel ſepulturam et
tādiu donec ad arbitrium excōicatoris
ſatiſfecerint ɔpetēter.⁊ ſi hoc īterdicto
durāte diuinis ſe ingerant ī eccleſia in
ſuo agētes officio ſicut prius efficiunt
irregulares.c.is cui.de ſent.exō.li.vj.⁊
lȝ Archi. hic limitet iſtud ad excōicatū
ab homine ꝓpter verbū donec arbitrio
eius cuius ſniaȝ.Tñ Jo.de ſan.quē ſe
quit Gemi. ibidē intelligit ei⁹ de ſent.
iur.⁊ ſic illud verbū cui⁹ ſniam.ſ.ſi ē in
re.ɔditoris ſi hois hois.ſimile hēs i.c.
nup.de ſen.exc.⁊ ſic tenet Jo.vt recitat
Gemi.ibide arguit ꝙ predicta pena ſo
lū hȝ locum quo ad exemptos non quo
ad clericos nō exemptos.⁊ poſſet tene
ri poſt factū.ſȝ ante factum ſic tenendū
ꝙ etiā ligat non exemptos.
25 ¶ Vigeſimuſquart⁹ ponit i.c.ſtatuim⁹
de ele.li.vj.vbi ſuſpēdunt in triennio a
bñficijs q̄ defecerit in ꝓbatiōe eius ꝙ
obiecerit ɔ̄ perſonā electi ad aliquā di
gnitatē vel pſonatū ad q̄ bñficia ſi ſe in
geſſerit.ſ.illud tpꝰ ꝑpetuo priuatus eſt
niſi māifeſtiſſime ɔſtet ꝙ calūnioſe non
egerit intellige ī beneficijs que habet
in illa eccleſia ꝓ qua electio celebratur.
c.ſi cōpromiſſarius.de elec.li.vj.
¶ Vigeſimuſquintus pōit.in.c.cupiē 26
tes.de electio.de quo.ſ.electio.§.ix.
¶ Vigeſimuſſextus eſt in.c.ſi ɔpromiſ- 27
ſari⁹.de elec.li.vj.Ubi eadē ſuſpēſio im
pōit ɔpromiſſario ſi eligit ſciēter indi-
gnum niſi compromittentes illud ha-
buerit ratum.
¶ Vigeſimuſſeptim⁹ ē in.c.ſolet.de ſen. 28
exc.li.vj.vbi ſuſpenſus eſt ab oī actu le
gitimo excōicatus maiori excōicatiōe.
¶ Vigeſimuſoctauus ponitur in.c.nō 29
ſolū.⁊ ī.c.ɔſtitutionē. de reg.li.vj.Ubi
ſuſpēdunt a receptione quoſ̄libet ad
profeſſionē mendicantiū ordinū fr̄es q̄
aliquem ante annū probationis cōple
tum recipiunt ad profeſſionem.
¶ Vigeſimuſnonus ponit in cle.qm̄ de 30
vi.⁊ ho.cle.de qua.ſ.cleric⁹.iiij.§.ij.cō
tra clericos virgatis veſtibus vtentes.
¶ Trigeſim⁹ ponit in cle.j.de re.ecc.nō 31
ali.vbi ſuſpendit ab offō q̄libet religio
ſus p̄ſidēs mōaſterio ꝑoratui ecclie.ſeu
adminiſtrationi cuilibet ſi iura reddit⁹
vel poſſeſſiones eiuſdē alicui ad vitam
ſeu ad certū tpꝰ ɔcedit q̄uis titulo niſi
neceſſitas aut vtilitas id expoſcat mo-
naſterij vel eccleſie ⁊ tūc cum conſenſu
cōuēt⁹ ſi hȝ.aut ſi nō hȝ ſui prelati.hoc
tñ nō extendit ad locationes ⁊ vendi-
tiōes fructuū ad modicū tpꝰ.vt ibidē.
¶ Trigeſimuſprimus ponit in cle.reli 32
gioſi.de deci.Ubi ſuſpēdūtur religioſi
habētes adminiſtrationes vel benefi-
cia ab officijs ⁊ adminiſtrationibus q̄
noualiū aut decimaliū aut decimarum
debitarū faciūt fraudē ſi reqſiti.ī.mēſē
nō deſtiterit vl' nō ſatiſfecerit vſurpatꝫ
ī.duos mēſes ⁊ tādiu dōec ſatiſfecerit.
¶ Trigeſimuſſecūdus ponit in cle.cu- 33
piētes.de pe. vbi ſuſpēdunt ab officio
p̄dicationis oēs religioſi exceptis illis
q̄ decimas recipiūt q̄ poſtq̄ fuerit req-
ſiti ꝑ rectores eccliarū ſciēter omiſerint
facte cōſcientiam confitentibus de deci
mis ſoluēdis et hoc q̄diu non fecerint
ſi comoditatem habuerint.
¶ Trigeſimuſtertius

34 ¶ Trigeſimuſtertius ponitur in cle.j. de ſta.mo. Ubi ſuſpenditur a beneficio rū collatiōe abbas vel prior nō habēs abbatē vel propriū. alius vero ab admi niſtratione ſi quā hʒ ꝙ ſi nō hʒ inhabilita tur ad habēdū bñficiū ⁊ adminiſtratio ⁊ hoc p annū ſi ſeculares nō corrigia tos ⁊ alios vel caputia nō ſixa portare preſumpſerit. itē ſm pmiſſam persona rū diſtinctionē prefatas penas ſuſpen ſiōis inhabilitationis p bienniū ipo fa cto incurrāt. ſi venationi aut aucupa tioni clamoroſe. vel alias cū canib⁹ aut auib⁹ ex propoſito interuenit ⁊ loquit de mōachis nigris ⁊ collatio ptinet ad priorem clauſtralē cū cōſilio ⁊ cōſenſu maioris partis capituli ſeu conuentus durante tpe ſuſpenſionis abbatis vel prioris vt ibi.

35 ¶ Trigeſimuſquartus ponit in cle. cū ſit de magiſtris vbi ſuſpēdunt quilibet etiā ipi ⁊ ſupiores p ſex mēſes ſequen tes a collatione magiſterij ſeu doctora tus qui aliquē pmouerūt ad tale offm niſi prius recepto iuramento ꝙ vltra tria milia turonenſium argenteorum in tali doctorationis ſolennitate non expendet.

36 ¶ Trigeſimuſquint⁹ ponit in cle. mul torū de here. Ubi ſuſpendunt epi per trienniū ab offō ſi odij gratie aut amo ris vel cōmodi tpalis obtētu contra iu ſtitiā ⁊ conſcientiā omiſerit procedere in crimine hereſis cōtra quēcꝫ vbi fue rit procedendū. aut obtētu eodē praui tatem ipſam vel impedimētū ſui officij imponēdo quoquo modo vexauerint aliquem.

¶ Trigeſimuſſext⁹ pōit i cle. religioſi ſi. de priui. Ubi ſuſpendunt religioſi q̄

37 et admiſtratiōe eucharistie extreme vn ctiōis vel ſolennizatione matrimonij: aut quacunqꝫ abſolutione indebita ali qd acceſſerūt niſi poſtqꝫ fuerint requiſiti. j. mēſē reſtituerint donec ſatiſfecerint.

38 ¶ Trigeſimuſſeptimus ponit in. c. qr in oib⁹. de vſu. Ubi clerici ſuſpēdūtur ipo facto ab officij executione ſm pan. ibidēq recipiūt ad cōionē vel oblationē altaris manifeſtos vſurarios. ⁊ tandiu donec ad arbitriū epi ſatiſfecerint.

¶ Eſt ⁊ alia ſuſpenſio q̄ dr minor hanc 39 incurrit qs ex duob. primo ex quocūqꝫ mortali peccato in quo quis exiſtēs an teqꝫ peniteat eſt ſuſpēſus ab oi ſacrorum pticipatiōe vt i. c. ſi autem. de coha. cle. ⁊ mu. Scdo ex pticipatione cū excōicatis i q̄ icidit maiorē excōicationē. Iſti tñ ſi ſic ſuſpēſi celebrēt nō efficiunt irregu lares. vt. c. ſi celebrat de cle. ex. mi.

¶ Eſt ⁊ alia ſuſpēſio qua quis eſt ſuſpē 40 ſus quo ad alios ſʒ non quo ad ſe pro prie ſuſpenſio nō pōt dici ⁊ iſta ligātur clerici pegrini. vt i. c. j. ⁊. ij. ⁊ de cle. pegri. Nā tales nō pñt celebrare i publico an teqꝫ fidē certā fecerint de eorum ordinatio ne ſed bene in ſecreto vt in. d. c. ij. ſi tñ celebrarent non eſſent irregulares. vt no. Pan. in. d. c. ſi celebrat.

¶ Null⁹ eps aut ſuperior incurrit ſen 41 tentiā interdicti vel ſuſpenſionis impo ſitam a iure vel a iudice niſi de eis ſiat ſpecialis ⁊ expſſa mētio. c. qr periculoſum. de ſen. excō. lib. vj.

Suſpenſio. ij.

quo ad plationē. Sciendū ꝙ dʒ fieri in ſcriptis moni tiōe pmiſſa ⁊ ceteris ſicut excōicatio. Et iō qd dixi de ſententia excōicationis. ſ. Excōicatio. ij. dic de prolatione ſuſpen ſionis vel interdicti. vt patet in. ca. j. de ſen. excommu. lib. vj.

¶ Utrū appelatio ſuſpēdat interdictū e vel ſuſpēſionē ſicut excōicationē. rñ. ꝙ ſic ſi pcedat vt in. c. ad hoc qm̄ de ap. a ɔtrario. Si tñ appellatio fieret ēt poſt ſuſpēſionē a tpalib⁹. vt puta ab ingreſ ſu domus vinee ⁊ hmōi. vel interdictio nis vel aq̄. ⁊ hmōi bñ appellatio poſt ſequēs ſuſpēderet ēt l. nō tm̄. ff. de ap. niſi caſus eēt i quo dānatū publice in tereſſet ſtatiʒ puniri. l. cōſtitutiōes. ff. de app. Ex quo pʒ ꝙ ſuſpēſionē a bñficio ab officio vel ab ingreſſu eccleſie nō tol lit appellatio ſequēs qr ſpūalia ſunt. Et ſic itellige Inn. i. d. c. ad hoc qm̄. Se cus ſi ſuſpēſio ē a pceptiōe fructuū bñ ficij q̄ tpalis eſt vel a pbēda qr appel

latio bñ ſuſpēdit ēt poſt īterpoſita. Se-
cūs ſi ſuſpēderet ꝙo a canōica qꝛ ſpūa
lis ē.io.an.i.c.is cū.d ſē.ex.li.vj.ſꝫ ꝙ ēt
tollit appellatio ſequēs ſuſpenſionē a
bñficio ꝛ illō qō vr̄ nō ſuſpēdere appel
lationē ſequētē interdictū vel ſuſpēſio
nem dicit habere locum in mere ſpūa-
libus per que ligatur anima.

2 ¶ Quid ſi ſnia ſuſpēſiōis aut īterdicti
feratur ſub ꝯditione. Rñ. nō ligabit do
nec extet ꝯditio, ꝛ breuiꝰ qō dr̄ d excōi-
catione dic d ſuſpēſione ſm Jo.an.i.c.
lꝫ.d ſē.ex.li.vj.cū eadem quaſi ſit ratio.

3 ¶ Quis pōt ſuſpēdere vel interdicere.
Rñ. ꝙ q̄ pōt excōicare ꝛ ecōtra. ſilr qui
pōt excōicare pōt ſuſpēdere vel interdici
ꝛ q̄ pōt ꝑ cēſurā eccl'iaſticā cogere pōt
hec tria īcurre. ſ. excōicare ſuſpendere
ꝛ interdicere q̄ tria intelligūtur noīe cē
ſure eccleſiaſtice. c. querēti. de ver. ſigni.

Suſpēſio. iij. q̄ ad penā do.
loſatis mericate lo
quūt. Guis pa.in.c.cū dilectus.d cōſue.
ꝛ in.c.ſi celebrat. de cle. excō. mi. clarius
dixerit mihi lominꝰ tu vt clarius capias.

1 ¶ Aduerte p̄mo ꝛ diſtingue ſic quedā
ſuſpēſio ē a iure vt i caſibꝰ. ſ. poſitis q̄
dā ab hoīe ꝛ harū ſuſpēſionū q̄dā ē ab
aliquo q̄ ꝓprie eſt actꝰ alicuiꝰ odīs pu
ta a celebratiōe ab offō ab ordie. ꝛ hu-
iuſmodi q̄dā ab alijs actibꝰ q̄ nō perti
nēt ad aliquē ordinē. ſi ſuſpenſio ſit ab
actibꝰ alicuiꝰ ordis ſic aut tal' ſuſpēſio
ē cū tali modificatiōe. ſ. quouſqꝫ ſatiſfece-
rit vl' penituerit. ꝛ ſic ſi eſt a iure. vt. xvj.
xx. xxj. xxij. xxiij. xxxj. xxxij. xxxvj. xxx
vij. di. ſic ſcḋm Arc. ꝛ no. Gemi. in. d. c. qꝛ
ſepe. nō efficiūt irreglares ſi celebrēt vl'
exercerāt actū ordini deputatū. qꝛ ſꝫ eū
iſti potiꝰ videt̄ a deo ſuſpēſi q̄ a iure ſi
ꝟo talis ſuſpēſio ſit a iudice ſic erūt ir-
regulares. Jdū tñ ſꝫ gl. j. d. c. p̄ſiti. ꝙ ēt
ſuſpenſi a iure tali mō ſint irregulares
cuiꝰ opi. tenerē. añ factū. ſꝫ poſt factū il
lā Arc. Si ꝟo dicta ſuſpenſio nō ſit cū il
tali modificatiōe. ſiue ſit a iure vel a iu
dice efficiūt irregulares exercētes actū
alicuiꝰ ordis vt i.c.j. d ſē. ex. li. vj. ꝛ i.c.j.
d ſē. ꝛ re iu. li. vj. ſi. āt dicta ſuſpēſio nō

ſit circa ea q̄ pertinēt ad actꝰ ordinū. ſꝫ
circa alia ab ipſis ſic non eſſent irregu
lares eā nō ſeruātes. ſꝫ alio mō dñt pu
niri ꝛ dicta duo. c. loquūtur ꝓprie qñ
exercet aliqd deputatū certo ordini. vt
no. in. d. c. cū d lectꝰ. ꝛ. c. ſi celebrat. ꝛ in
d. cle. cupientes.

¶ Et aduerte ſcḋo ꝙ q̄dam ſuſpenſio 2
ab actibus ordinū q̄ ſit a prelatis vel a
iure de qua dic vt dixi hic. ſ. Quedā q̄
ſit a ꝯfeſſoribꝰ ad certū tp̄s vl' ēt ſimplr
ꝛ talis nō inducit irregularitatem licꝫ
nō ſeruet̄ ſm Jo. an. i. c. is q̄. de ſen. exc.
li. vj. qꝛ nō inuenit̄ iure expreſſum.

¶ Aduerte. iij. ꝙ vt pꝫ ex ſupradictis in 3
ti. ſuſpēſio primo. Suſpēſio multipli
ter imponit̄. ꝛ no. gl. in. cle. cupiētes. et
iō vt ſcias qñ concernit actū ordinū ex
planabo. Aliqñ. n. quis ſuſpēdit̄ a pōti
ficalibꝰ ſolū ꝛ tūc ſi celebrat ēt in ponti-
ficalibꝰ non efficit̄ irregularis ſm ho. ꝛ
dñm durādū qꝛ nō ſunt. de ſbā ordinis
vel officij qꝛ ſine ipſis quodlꝫ offm̄ pt̄
celebrari. Ego tñ tenēdo ꝙ ep̄atus ſit
ordo vt cōiter tenent caneniſte ego cre
do ꝙ ſi celebrat in pontificalibꝰ vel exe
qt̄ aliq̄d qō ad ordinem ep̄atus perti-
neat efficitur irregularis. Secus exer-
cendo iuriſditionalia qꝛ illa ſunt ſepa-
ta ab his q̄ ſunt ordinis ep̄al'. ꝛ iō ep̄s
ſuſpenſus a pontificalibus non eſt ſu-
ſpenſus a iuriſditionalibꝰ vt no. pa. in
d. c. cū dilectꝰ. Aliqñ ſuſpendit̄ a ſacra
mentorū ꝑceptione vel participatione
ꝛ ſic ſilr̄ nō eſt irregularis ſi ꝯtra faciat
vt no. i. c. ſi celebrat de cle. ex. mi. qꝛ ꝑti
cipare nō eſt ordinis vel officij: qꝛ laici
etiā participant ſm Jnn. in. c. j. de ſen.
ex lib. vj. idē tꝫ ho. aliqñ ſuſpenditur a
collatione ſacrorū. ſic ſilr̄ licet conferat
nō eſt irregularitas qꝛ ſine ſolēnitate
cōferunt̄ ēt ſacra a laicis ſm Jnn. in. d.
c. j. ꝛ ho. ibidē. Limito verū qñ confert
ſacramēta nō vt tanq̄ habēs ordinem
ſed ſimpliciter ſicut ꝛ laicus. Aliquādo
ſuſpenditur quis ab ordine ſubdiaco-
ni ꝛ ſic ſi exercet officium diaconi vel
preſbyteri erit irregularis. Secus ſi
ab ordine. Preſbiteri eſſet ſuſpenſus

qꝛ poſſet exercere officiū inferioꝝ ordi
nū.c.ſignificauit.de coꝛ.vitiis.Sʒ ſuſpē
ſus ab officio ſacerdotij ſeu ſacerdotali
bus eſt ſuſpenſus ab ↄ̄palibus.ſed nō
ecōtrario.Similiter ſuſpenſus a colla
tione ordinū ſimpliciter eſt ſuſpenſus
a collatione cuiuſlibet ordinis.Sed ſu
ſpenſus a collatione ſacerdotij non eſt
ſuſpenſus a collatione ordinis inferio
ris Sed ſuſpenſus ab inferiori intelli
gitur ſuſpenſus a collatiōe ſuperioris
ordinis ſm ho.in.c.dilect⁹ filius.de tē
po.ordi.⁊ iō efficiunt irregulares ſi cō
tra faciunt.aliquando ſuſpēdit ab offi
cio ⁊ ſic ſuſpenſus eſt a pontificalibus
etiā.Jō ſi ordinat vel celebrat efficitur
irregularis.Unde ſuſpenſus ab officio
idē eſt ſic de ſuſpenſo ordine ⁊ talis eſt
ſuſpēſus ab oīb⁹ q̄ fundant in ordine
ſm pa.i.c.cū dilect⁹.de cōſue.⁊ iō eſt ſu
ſpēſus a iuriſditiōe ſpāli ſm cōem opi
ſʒ glo.in.c.ſi celebrat de cle.excō.mi.te
neat ↄ̄triū ⁊ male ſʒ pan.ibidē.Rñ.qꝛ re
mota executiōe fundamēti.remouet̄ et
acceſſoꝛiū qḋ ē iuriſditio.nec obſtat.c.
dilecta.de ma.⁊ ob.vbi abbatiſſa q̄ nō
hʒ ordinē tñ cōfert bñficia qḋ ē iuriſdi
tiōis qꝛ illud ↄ̄cedit̄ ſibi rōne religiōis.
ſed nō religioſo nō dat̄ iuriſditio ſpūa
lis niſi rōne ordinis nō tamē credo in
currat irregularitatē ſi ea q̄ ſūt iuriſdi
tiōis exerceret.ar.ḋ c.j.de ſen.ex.li.vj.
Jtē no.gl.i.c.ſepe.de elec.li.vj.⁊ i.c.pñ
ti.de offi.cio ordi.li.vj.ꝙ ſuſpēſus ab of
ficio ipſofacto ſuſpenſus eſt ab oīb⁹ be
neficijs.ſed nō ecōtrario.Sʒ gl i.ḋ.c.ie.
cupiētes.ſic cōcoꝛ.vt ſuſpēſus pro leui
cauſa puta facto ex quo iminet ſcāda
lū de quo dubitat̄ an ſit moꝛtale ſic nō
ꝑuat.Si vō eſt ꝑ delicto graui ſic ſi eſt
in moꝛa petende abſolutionis ꝑuat̄
ꝑceptiōe fructuū bñficij.qꝛ ꝓpter offi
ciū dat̄ beneficiū.S.nō eſt in moꝛa nō
ꝑuabit̄ fructibus.beneficij.⁊ ſic cōcoꝛ
dat opiniōes diuerſas.Aliquādo ſuſpē
dit̄ qs a diuinis officijs.Et tūc nō pōt
nec officiari nec cum aliis intereſſe ſeu
audire ſecūdum hoſt.Gof.⁊ Ray.Nō
men erit irregularis ſi ſolūʒ intereſt vt
ſimplex laycus vt patet ex dictis
¶ Utrum interdictus ab ingreſſu eccle 4
ſie poſſit officiari extra eccleſiam.Rñ.ꝙ
ſic ſed non ecōtrario ⁊ cui interdicit̄ ec
cleſia intelligunt̄ interdicta eccleſiaſtica
ſacramēta.xxxiij.q.ij.latoꝛeʒ ſm Jo.ſʒ
cōtrarium communiter tenet̄ in hoc ca
ſu.qꝛ talis celebrare pōt extra eccleſiā.
¶ Quid ſi interdict⁹ ab ingreſſu eccle 5
ſie intrat et audit ibi diuina. Rñ.ꝙ lʒ
moꝛtaliter peccet nō tamē efficit̄ irregu
laris niſi ipē celebret quaſi vtēs officio
ſuo ſicut ꝑius ſm Gemi.in.ḋ.c.is cui.
de ſen.excom.li.vj.
¶ Sed nunq̄d pōt intrare eccleſias ad 6
oraō̄.tp̄e quo ibi diuina nō celebrantur.
Rñ.quidā tenēt ꝙ non.ſed Cald.quem
ſequitur.Ge.in.ḋ.c.is qui.tʒ ꝙ ſic licite.
⁊ placet per rationem prefati.c.is cui.
¶ Aliquando ſuſpēdit̄ quis ab admi 7
niſtratiōe eccleſie tam in ↄ̄palibus q̄ in
ſpūalib⁹ ⁊ talis celebrās nō ē irregula
ris qꝛ nō ē ſuſpēſus ab ordine ſʒ Pan.i.
c.ſi quoꝝundā.de ſol.⁊ Jo.an.ibidē.
¶ Aliquādo ſuſpendit̄ quis ab aliquo 8
officio puta ab officio ꝑdicatiōis ⁊ non
efficitur irregularis ſi predicat vel cele
brat vt i cle.cupiētes.ḋ penis.ꝑ pan.
⁊ ſequitur cald.ibidem.Secus ſi ab ali
quo alio officio annexo alicui ordini.
¶ Aduerte quarto quādo quis ſuſpen 9
ſus eſt a canone ꝓpter defectū coꝛpo
ralē ꝓpter quē prohibet̄ promoueri.de
quo habes.ḋ.coꝛpore viciatus ⁊ talis ſi
ꝓmoueat̄ ⁊ celebret lʒ moꝛtaliter pec
cet nō efficit̄ irregularis ſm Pan.in.ḋ.
c.ſi celebrat.
¶ Quid ſi iudex poſt appellationē po 10
ſuerit interdictū vel ſuſpēſionē et poſt
quis celebrauerit ⁊ iudex appellatiōis
pronunciauerit appellationem non te
nere erit ne irregularis talis q̄ celebra
uit.Rñ.ſecundū Ber.⁊ ho.i.c.paſtoꝛa
lis.de ap.qḋ ſi appellauit ex cauſa friu
ola ⁊ nō probabili.ſic erit irregularis.
alias.non.

Suſpenſio.iiij.

ſeu in
terdic
tum quomodo relaxatur.Aduerte

qđ ſi ipõit a iure vł iudice ſic donec ſatiſfeceris vel penitueris ſic facta ſa-tiſfactiõe vel pnia relaxat ipo facto.ſꝫ Pan.in.c.cū tu.de vſu.no.in.c.nõ eſt.de ſpõ.in tex.ꝛ in gl.ſi vero imponit ſimplr ſic neceſſaria eſt abſolutio.Et de hoc vide.ſ.interdictum.viij.in principio.

1 ❡Sed qs põt abſoluere.Rñ.ſm cõiter doc.in.d.c.ſi quorundã.ꝙ ſi ſimpliciter eſt impoſita a iure põt eps niſi vbi con ditor.canonis ſibi reſeruat.argu.c.nu per.de ſen.excõ.Si vero nõ ſit ſimplr.ſꝫ ad tps facta licꝫ gl.in.c.cupientes.de elec.li.vj.ꝛ in cle.j.de hereti.ꝙ ſolus cõ ditor canonis põt abſoluere.Pa.etiã i.d.c.ſi quorũdã tꝫ ꝙ etiã ſi ſimplr ſit in flicta ꝓpter peccatũ qꝛ eps nõ põt niſi i caſibꝰ i qbꝰ põt diſpenſare.qꝛ pena ꝓ pter delictũ poſita intelligit perpetua. vt in.l.ſeraꝰ.C.de penis.no.Inno.in.c. ex literis.de conſ.Secꝰ eſſet ſi ꝓpter cõ tumaciam eſſet inflicta quia ſic poſſet eps abſoluere.ar.in.d.c.ex literis.ꝛ qđ no.Inn.in.d.c.j.de exceſ.prela.In ſnia vero ſuſpenſionis ſimpliciter facta ab hoīe abſoluet qui tulit vel eiꝰ ſuperior ſecundũ ꝙ dicit de ſnia excõicationis. xiij.q.j.ſi petrus.

2 ❡Sꝫ quõ abſolutio fiet.Rñ.ſolo verbo ſm.ho.Dicendo reuoco vel remoueo. vel abſoluo a tali ſnia ꝛ hmõi.Faciunt ad prefata que no.ſ.Interdictum quõ relaxat quia ambulãt pari paſſu inter.dictum.viij.per totum.

3 ❡In qbꝰ caſibꝰ ſuſpẽdit qs ꝛ tamẽ nõ põt reſtitui a ſuo ſuſpẽſore ſꝫ ſolũ a pa-pa.Rñ.ꝙ in tribꝰ.Primꝰ quãdo clerici vel regulares ꝓpter exhibitionẽ ſacro-rũ hereticis aut ꝓpter receptionẽ elee-moſinarꝫ vel oblationũ ab eo vł ꝓpter traditionẽ eccl'iaſtice ſepulture ꝑdicto rũ hereticoꝝ ſunt priuati ab eoꝝ ordina riis officio.c.excõicamus de hereti.Se cũdꝰ eſt in ſuſpẽſo a collatiõe bñficioꝝ p cõcliũ poſt primã ꝛ ſecundã monitio nem inuẽto culpabili in cõferẽdo bñfi cia indignis.c.graue.de ꝑbẽ.Poſſet tñ ſic ab vno principali patriarcha reſti-tui.vt in.d.c.graue.Tertiꝰ in degrada to.c.ex.tue.de cle.non reſi.

Suſpitio

vide.ſ.Iudicare.ꝛ c.Preſumptio.

Suſurratio

eſt oblocutio mala ꝺ ꝓximo facta occulte ad diuidẽdã amicitiã alio ꝝ.Cõuenit eñ cũ ꝺtractiõe qꝛ vterqꝫ ꝺt malũ de ꝓximo i eiꝰ abſẽtia.Sꝫ i itẽ tiõe diſtiguit.qꝛ ſuſurro itẽdit diſcordi am inter amicos diſſeminare.vt ꝺt glo. ad ro.j.Detractores aũt alioꝝ bõa mi nuũt.vł negãt ꝛ honorẽ ſeu famã iten-dũt pimere ꝺꝛ ſuſurro bilinguis.qꝛ vt plurimũ duabus liguis vtit dicẽs vnũ malũ ꝺ alio ꝛ ecõtrario.ꝛ nedũ ẽ pctm̃ mortale.ſꝫ grauiſſimum.vt pꝫ puer.vj. Sex ſunt q̃ odit deꝰ ꝛc.ꝛ ſeptimũ qđ de teſtat aia eius.ſ.q ſeminat inter fratres diſcordias.Rõ qꝛ amicitia ꝓemĩnet in-ter bona exteriora eccleſiaſtici.vj.ami co fideli nulla eſt cõparatio.ꝛ grauius peccat qꝫ detractator q famã eripit.aut cõtumelioſus q honorẽ ledit.quia.viij. ethi.Melior eſt amicꝰ qꝫ honor:ꝛ ama ri qꝫ honorari.Et tenetur multomagis ad reſtitutionẽ qꝫ fures ꝛ latrones.Et ideo nõ põt abſolui niſi qꝫtum põt reſti tuat amicitiã quã abſtulit.vel alio mõ ſatiſfaciat ſi eã reſtituere nõ põt.hec ex Tho.ij.ij.q.lxx.iij.ar.j.ꝛ.ij.

Tabellio

ꝺꝛ hñs publicũ officium ſcribẽdi iſtrumẽta ad fa ciẽdã fidẽ alias ꝺꝛ tabulari us.vt i.l.gñali.C.de tab.ſcri ben.ꝛ ꝺ multiplici eiꝰ noĩe not.in.c.qm̃. contra de proba.

☞ Adde ad ꝓpoſitũ eoꝝ q̃ hic ponũ tur qđ no.ſ.in.ver.notarius.

❡Quis põt facere aliquẽ tabellionem Rñ.ꝙ pnceps ꝛ cui ipſe cõmittit.Itẽ re ges q nõ cognoſcũt ſupiorẽ ꝛ ciuitates q̃ habẽt iura principis ꝛ Papa.vt vult Inn.in.c.cũ.P.de fide inſtru.ꝛ Bar.in l.infamẽ.ff.de publ iu.Idẽ dic de aliis magiſtratibus ſeu dñis iuriſditionem habẽtibꝰ reſpectu iuriſditionis eorũ ꝛ nõ ſolũ ꝑlati in tpalibus ſꝫ etiã in ſpi rituaibꝰ.de hoc.vide pa.in.d.ca.cũ.P. 1

2 ¶Sȝ q̄rit an notarij cōſtituti a talibus poſſint vbiq; cōficere inſtrumenta. R̄n. ſm pa.in.d.c.cū.p.ꝙ nō niſi in territorio cōſtituētis vnde creatus ab imperatore nō cōficiet i terris pape nec ecōtrario. Sed bene inſtrumenta confecta in territorio illius qui eum conſtituit valent etiam extra territorium ſecundum communem opini. vt in.d.c.cum.p.no.Pan.

3 ¶Utrū poſſint clerici eſſe tabelliōes. vide.ſ.Clericus.ix.§.ix.

4 ¶Utrum religioſus ſi in ſeculo fuerat poſſit tale officium exercere. R̄n. ꝙ non niſi contra hereticos.vt no. Jo.an.in.c. vt officium.de here.lib.vj. dicit tamen Guil.in Speculo ꝙ vetera poterit complere.ſed non noua aſſumere.l. Alienationes.ff.famil. herc.⁊ de iudeis. capl. iudei.

5 ¶Utrū tabellio puniat̄ ſi cōficiat inſtrumēta de actu reprobato a iure. R̄n.pa.i c.j.de fid. inſtru.ꝙ ſic.l. iubemus.C. de ſac.ſan. ec.gl.in.d.l.generali.no. Spec. in ti.de inſtru.edi.

6 ¶Quā ſciam dȝ habere. R̄n. Bar.i.l.ſi. C.de tabu.ꝙ dȝ ſcire ſummā ⁊ ſimilia q̄ pertinēt ad artē notarie alias imputabit̄ ſibi nō tamē tenet̄ eſſe doc. Facit qd̄ no.Inn.i.c. cū in cunctis.de elec.⁊ ideo parti tenet̄ reſtituere dānū ꝙ imperitia ſua dedit.facit.l.illicitas §. ſicuti.ff. de of.preſi.no.Pan.in.d.c.j.

7 ¶Que requirunt̄ ad validitatē inſtrumentorum. R̄n.ꝙ.xliij.q̄ no. Pa.in.d. c. j. Dȝ imponere. Primo inuocationē nōis dn̄i. Scd̄o annū dn̄i. Tertio nomen imperatoris in terris ſibi ſubiectis. vel regis vel pape. quarto nomē conſulis.ſȝ iſtud nō ſeruat̄. quinto locum cōtract9. Sexto mēſem ⁊ diē. Septimo indictionem. Octauo ſeriem facti. Nono teſtes. Decimo ſignū cōſuetū notarij. Undecimo ꝙ cōfecta corā ptibus legant̄. Duodecimo ꝙ ſit conſtitut9 notari9 ab eo q̄ hȝ ptātē. Tertiodecimo ꝙ appareat ꝙ notari9 fuerit rogatus. Quartodecimo ꝙ talis notarius ſit habilis. qꝛ ſi eſſet excōicat9 notorie vel priuat9 poteſtate ⁊ hmōi nō valeret de q̄bus oībus vide per eundem.p.in.d.c.j.ſi placet.

Taciturnitas aliquādo ē act9 virtutis quādo cōgruo tp̄e tenet̄. Aliquādo vō eſt nomē vitij. Unde Greg. Si inordinatū ſi. ēēt culpa nō eſſet ppheta nō dixiſſet ve mihi qꝛ tacui.⁊ eſt in gnere delicti ⁊ eſt aliqñ mortale pctm̄ quādo.ſ.nō loquit̄.cum teneatur loco ⁊ tēpore puta tēpore cōfeſſionis correctionis inſtructionis ⁊ hmōi neceſſariis ſidei vt in glo.xxv.di.§.alias.aliquādo veniale. vt quādo homo nō loquit̄ cū deberet tñ ſed nō de neceſſitate. Aliquādo nullū qñ expectat̄ loc9 ⁊ tp̄s ꝯgruū.⁊ ſm hoc itelligit̄ illud.ij.thi.iiij. Inſta iportune opportune. Ubi glo. opportune ꝙtū ad eos qb9 placet. Importune ꝙtū ad eos qb9 diſplicet dummodo in futuro prodeſſe poſſit. Sed qñ oino nō poterit pdeſſe ſȝ ſunt incorrigibiles ſic ceſſandū eſt ſm illud nolite ſanctū dare canibus Matth.vij.niſi ſit plat9 ppter alios ne corrūpant̄ tenet̄ talem tradere ſatane de quo vide.ſ.Correctio.j.§.ij.

Tallia vel exactionē collectā ſeu queſtā virū poſſint domini ſuis ſubditis iponere. R̄n. vt ex Ric. i.ij.di.xliiij.q.ij.ar.j.colligo ꝙ princeps ſol9 poteſt de nouo imponere pro boni cōis pmotione aut defenſione compenſata ſubditorū qualitate ⁊ ꝙtitate ⁊ qñ eius facultates nō ſufficiunt ad hoc.ff. de pub.⁊ vec.l.vectigalia. Similiter rex qui nō cognoſcit ſuperiorem vel alij q̄ preſcripſerūt iura imperij. Nam null9 niſi princeps ſolus aut qui pſcripſerūt iura imperii poteſt ſup talia ⁊ exactionibus leges condere vel priuilegia cōcedere vt patet. in.l. vnica .C. de vaca. mu.⁊.l.ſemper.§.ſi.ff. de iure immuni. vnde alij licet ſibi vſurpent errant vt patet in eo qd̄ legitur ⁊ no.in .c. per venerabilē.q̄ ſi ſint legi.⁊.c.ſane. de priui. no Bar.in.l.infamiā.in ſi.ff. de pub.in. l.hoſtes.ff. de captiuis.⁊ in.l. ſi publicanus.§. in omnibus vectigalibus .ff. de pub. Si vero talia non ſunt ad vtilitatē

boni cõis nõ põt eas iponere ⁊ ſi impo-
nat ſubditi non tenenẽ ei obedire. Alij
aũt dñi a p̄latis nõ poſſunt de nouo ta-
lias imponere ſuis ſubditis niſi legem
vel ſenatuſcõſultũ vel cõſtitutionẽ pnci
pis eis cõcedat. vt l. vnica. vel p cõceſſio-
nẽ a principe ex cã ⁊ ſpecialiter ipetra-
tã. l. vnica. C. de ſup indic. li. x. not. Arc. i
c. ſi q̃s romipetas. xxiiij. q. iij. ⁊ qd̃ legit
⁊ no. in. c. innouamꝰ. de cẽſi. vel p cõſue-
tudinẽ antiquã nõ p violẽtiã ſʒ ſponte ap-
probatam ab oĩbus cõiter. C. de canon.
lar. titulor. l. p̃cedat. ⁊. C. de auro coro-
nario. vna in. fi. li. x. ⁊ ꝙ ſit talis cõſuetu
do de cuius initio nõ extet memoria. vt
in. c. ſup quibuſdã. de v̄b. ſign. ⁊ vide qd̃
no. Bar. in. d. §. in oĩbus vectigalibus.
aliter ſi exigũt tenenẽ ad reſtitutionem
illis a quibꝰ extorſerũt ſi ſciãt. vel eorũ
heredibꝰ aut ſi neſciũt paũperibus vel
ad bonũ cõmune ſm Tho. in epiſtola
ad quandã duciſſam. limitat hoc pa. in
c. peruenit. de imun. ecc. verũ quando
imponũt p publica vtilitatẽ aut p alio
reſpectu. ſed ſi imponũt pro neceſſitate
ipſius ciuitatis licite faciunt.

Ad De notatis in hoc. §. ⁊ vltra not. ſ. i
§. gabella no. ꝙ talie ſeu angarie ſub-
ditis iponunẽ niſi ex conſuetudine vel
pacto. bal. in. l. his quibus. C. de fideicõ.
li. non tamẽ captiuis niſi bellum ſit iu-
ſtum. Idem in. l. nã ⁊ ſeruꝰ. ff. de nego.
geſt. ⁊ alex. in. l. fi. ff. de cap.

1 ¶ Sʒ qñ dicunẽ ad vtilitatẽ boni cõis
talie. Rñ. ſm Ric. vbi. ſ. ꝙ aliqñ directe
puta qñ iponunẽ p defenſione fidei vel
regni p refectione pontium viarum et
hmõi. Aliqñ indirecte. vt puta qñ eius
frater vel filius eſt captiuus vel aliqua
terra eſt ſibi capta ⁊ rex iponit talias vt
recuperẽ. q2 ſic redũdabit. bonũ ſubdito
rũ q2 reddit rex magis potẽs vel mari-
tat filiã ⁊ hmõi. addit tñ Ricar. vbi. ſ. ꝙ
negocio expedito ſi facultates regis ſu
per abũdãt ⁊ alĩq̃ cõitas nimis grauat
ꝙ dʒ ei ſubuenire ſicut facit caput mem
bris. dicit etiam idẽ Ric. in quolibet. iij.
q. xxvij. ꝙ lʒ nõ debet ſubditos taliare
qñ facultates ſue ſufficiũt: tamẽ non eſt
dicendũ facultates ſufficere quãdo nõ
poteſt ſe defendere vel cõmune bonũ p
mouere niſi ita depauperet ſe ꝙ nihil ſi
bi remaneat in theſauro quo ſe iuuare
poſſet ſi iterum. i. breui tp̃e ab aduerſa-
rijs inuaderet maxime ſi multos habet
inſidiatores. Tali eñ regi neceſſariꝰ eſt
theſaurus q2 aduerſarij hoc ſcientes ma
gis eum timẽt ⁊ magis pacifice viuit ⁊
poſſet regnũ lʒ melius eſſet theſauriza
re amorem hominũ ſubditorũ ꝙ̃ argen-
tum vel aurum.

¶ Utrũ dñi qui auferũt a ſubditis vſu-
ariũ quẽ hñt in aliquo nemore ⁊ hmõi
teneanẽ reſtituere. Rñ. ſm Rod. ꝙ tenẽ
tur ad reſtitutionẽ. niſi ſint tales ſubdi
ti quaſi ſerui. ita ꝙ nihil hñt proprium.
ſed ipſum vſuarium habent quaſi pro
peculio ita qd̃ dominꝰ ad libitũ poſſit
reuocare. Similiter alij qui vſurpãt ip-
ſum tenenẽ eis non dominis.

¶ Quid de p̄latis qui p eo ꝙ aliq̃d im- 3
pẽderũt legato vel alijs maioribꝰ exi-
gunt pluſꝙ̃ expẽderũt a ſubditis. Rñ.
ꝙ tenẽẽ extorta reſtituere ⁊ tantundem
de ſuo pauperibus erogare ⁊ ſi ſupe-
rior cui q̃rela de hoc fit fuerit negligẽs
canonice ſubiaceat vltioni. cap. q2 ple-
riq3. de immunitate eccle.

¶ Quid de deputatis ad talias diuidẽ 4
das qui vnum magis grauant ⁊ alterũ
magis alleuiant. Rñ. tenentur ad reſti-
tutionem aggrauato inquantum plus ag
grauauerunt. v. de. ſ. reſtõ. j. in verſi. ſe-
dens §. quarto.

¶ Utrũ occultãtes bona ſua ne talienẽ 5
ſm ſuas facultates teneantur. Rñ. ꝙ ſi
talia eſt iuſta tenentur illis qui propter
hoc fuerũt magis grauati. Si vero nul
lus fuit ppter hoc magis grauatꝰ. Sed
dñs minus habuit ſic tenenẽ ipſi dño
niſi forte aliqñ fuiſſent iniuſte ab eo gra
uati q2 poſſent compenſare. Si vero ta
lia eſt iniuſta nõ tenenẽ q2 poſſũt occul
tare licite. Idem dic qñ talia eſt indeter
minata puta deputanẽ aliqui vt exigãt
quantum poſſunt ſm facultates ſubditorũ
nõ tenenẽ ſe ppalare nec ſimiliter tenẽ-
tur reſtituere exactores qui aliquos ag

ſeniāt lȝ peccēt mortaliter.ar.ca.j.xxij.q.j.qꝛ ex hoc null⁹ grauat̄ niſi eſſet neceſſe ſepius reiterare.qꝛ.tūc tenerentur ad reſtitutionē aggrauatoꝝ exactores q̄ ↄtra ↄſciam aliquos alleuiarunt concordat Mon.titulo reſti.

6 ¶ Utrū poſſit alicui ↄcedi imunitas taliarum.Rñ.Pa.i.c.puenit.de immu.ec.ꝙ a principe ⁊ ex ꝓprio motu ſic.ſed ꝑ ꝗ preces nō niſi ponat̄ in priuilegio clauſula ñ obſtāte.l.fi.C.ſi ꝯ i⁹ vł pu.vti.qꝛ cū ſit ꝯ publicā vtilitatē opȝ fiat mētio de ea.vt no.bar.i.l.vacuatis.C.de decurio.⁊ in.d.l.fin.⁊ facit.c.ex.pte.ð cepel.mo.ab inferiorib⁹ aūt aliјs pōt ↄcedi.ſed cōitas nō dȝ grauari ſed minuetur puta ſi dabant centū ⁊ vn⁹ eximit̄ q̄ dabat.x.non preſtabit cōitas niſi.xc.aliter in ꝑiudiciū cōitatis ↄcedere nō poteſt.ſilr̄ prefati inferiores ⁊ cōitates pñt cōcedere nō ſuis ſubditis imunitatē hāc lȝ nō habeāt iura ip̄ꝑij vt veniāt ad habitandū in eorū terris ſicut fit quotidie medicis doctorib⁹ ⁊ hmōiſȝ non tā ſubditis niſi in ꝑiudiciū ſolū concedentis.

7 ¶ Quid ergo ð militib⁹ cōitatib⁹ dñis ⁊ hmōi qui q̄tidie talias iponūt ad libitū ſuū nūc pl⁹ nūc min⁹ exigētes.rñ.ƀȝ hoſ.ꝙ fures ſunt ⁊ latrones ne hȝ locū ↄſuetudo vbi cuȝ violētia eſt itroducta

8 ¶ Quid de iponētib⁹ talias ſup rebus eccle ꝑ ſonarūecclesiaſticaꝝ.rñ.ꝙ tenētur reſtituere niſi in caſibus cōceſſis de quibus.ſ.Immunitas.§.xxxvj.cū.vij.§.ſeq.

9 ¶ Utrū per ſtatutū poſſet fieri vt licite aliq̄d certū daret dño.rñ.ꝙ ſic ƀȝ hoſ.ſi fiat ð ↄſenſu ipſorū ſubditoꝝ multo magis excuſant̄ dñi ſi a principio de tali conuenerunt libere non ex violentia

10 ¶ Utrū excuſentur dñi qui talem cōſuetudinē inuenerunt ꝙ capiūt a ſubditis de mobilib⁹ bonis ipſoꝝ q̄tū volūt ⁊ quā do volunt.Rñ.Rodoff.ꝙ ſi certū eſt.ꝙ ab itio ſit tale onus ipoſitū ſine fraude ⁊ malitia ſic poſſūt tolerari.Si vero nō eſt certum.aut credant veriſimiliter quod non ſit ab initio legitime impoſitam ſic tenēt̄ reſtituere.In dubio tamen ex quo ab eccleſia tolerātur non eſſet eis abſolutio deneganda ſimpliciter ſed cū dubitatione preſtanda.

Tantū eſt dictio taxatiua ſolū reſpectū eorū q̄bus annectitur ⁊ excludens et facile negans reſpectu aliorū vñ vbi gradus eligendi ſpectat ad canonicos tantum ſi tantum reſpectu canonicoꝝ ponit reſpectu aliorum negat vt tex.i cap.cum eccleſia.de cauſa poſ.⁊ proprie

Temperantia vide ſobrietas.

Temere facit q̄ ſciēter actum ſibi iure ꝓhibitū ſub colore fraudulēt facit.c.ꝑ venerabilē.i verbo videbat̄ qui filij ſint legitimi.⁊ per Pa.in.cle.j.de ſepul.⁊.ar.optimum in.capi.auaritie de ele.li.vj.no.Se.ſibi dem ꝙ nota.bene pro diſpoſitionibus penalibus.

☞ Et ideo eſt ꝙ temeritas aſcribit culpe ⁊ non dolo.l.in li.§.item qui furē.cū glo.ff.de act.em.⁊.l.ſi alteri⁹.⁊ ibi bar.C.ſi minor ſe ma.dixe.

Temeritas ↄ audacia i malum.l.iubem⁹ C.ð ſac.ſan.ec.no.Car.de ſum.tri.cle.j.

Tempus anni qñ requirat cōpletū vł ſufficit icæptum.Rñ.pa.in.c.ad noſtrā.de regul.q̄ i dubio iuris tenendum eſt qđ in dignitatibus fauor conſideratur.Et ideo annus inceptus habet̄ pro completo.⁊ ita tenet glo.in.d.c.ſed fallit i ep̄ata vbi eſt ſpeciale ꝙ ſit completus.in regule obſeruatione vbi eſt grauitas ⁊ labor.⁊ ſic odium ideo complet⁹ exigitur.ar.cā.qꝛ in inſulis.de regula.⁊ ſic in telligitur.xx.queſtione.j.ſi in qualibet.⁊ in capi.ſignificatū de regula.Regulariter vero debet eſſe completus.niſi aliud iure caueatur vt notat.Archi.in capitulo ſi annum quartumdecimum.de iudi.lib.vj.de quo vid.ſ.etas per totū hora.xxiiij.pars diei.Punctus eſt quarta pars hore.Momentum eſt decima pars puncti ſm̄ Joan.an.in.d.c.de cauſa poſ.⁊ ſic xl.momentis hora conſtat.

Tergiuerſator eſt q̇ in totum a lite recedit.q.iij.§.notādū.ij.vide.ſ.Accuſat⁹.§.v.ij.ꝙ ñ pōt ītergiuerſatiōe etiam de notorū l.c.tua.ō coh.cle.ꝛ n.n.

Tētare proprie eſt per experimentum ſumere ō eo q̇ tentatur.ſm Tho.ij.ij.q.xcv.

¶ Qnō tentat q̇s deum.Rñ.duob⁹ modis.ſ.verbis ꝛ factis verbis qñ deo in oratione colloquit ꝛ petit ea intētiōe:vt exploret dei ſciam aut poteſtatē ſeu voluntatē.ꝛ idē expimentū ſumat. Factis vero tentat deū qñ ꝑ ea que facit intendit expimētum ſumere diuine poteſtatis ſapiētie vel pietatis.ſꝫ quaſi interꝑtatiue deū tentat qui ſi nō intēdat expimētum ſumere de deo aliq̄d tñ petit vł facit ad nihil aliud niſi ad ꝓbādū deū. Qđ verū eſt qñ ſine neceſſitate vel vtilitate hoc facit.q2 in neceſſitate vel pro vtilitate qñ quis ſe cōmittit deo in ſuis orationibus aut factis non eſt tentare deū ſicut.ij.ꝑali.xx.Cū ignoram⁹ quid agere debeam⁹ ad te ſunt oculi noſtri. Et ideo dicit glo. Mat.iiij.deum tentat qui habēs q̄d faciat ſine rōe cōmittit ſe ꝑiculo expiēs vtꝛ liberari poſſit a deo.

¶ Utꝛ tentare deū ſit peccatū.rñ.ꝙ ſic q2 preſupponit ignorātiā ꝛ dubiū de diuina perfectiōe. Nullus eñ preſumit tētare eū de cuius excellētia eſt certus. ꝛ eū tentare iſto mō pertineat ad dei irreuerentiā opponitur directe religioni ꝛ ſic eſt graue pctm̄ minus tñ ꝙ̄ ſupſticio q2 tētans proteſtat tm̄ dubitationē verbo vł facto ſed ſupſtitioſus ꝓteſtatur errorē facto.vt ptꝫ.ſ.Supſtitio.§.j. Si vero experimentū quis ſummat de pertinentibus ad dei prefectionem ſolum vt alijs demonſtret hoc nō eſt tentare deum ſi ſubeſt neceſſitas iuſta vel pia vtilitas ꝛ alia que ad hoc concurrere debent ſicut apoſtoli petierūt in nomine chriſti facere ſigna act.iiij. vt infidelibus innoteſceret virtus chriſti. Item no.quod dupliciter quis perit ſignum a deo. Primo explorando dei poteſtatem aut dicit eius veritatem ꝛ hoc eſt tentare deū. Secūdo vt iſtruatur quid ſit circa aliquod factum placitum deo ꝛ hoc non pertinet ad dei tētationez tale quando quid per ſacram ſcripturam nō eſt reuelatum aut ꝑ ſanctos ſeu per eccleſiam.

Teſtamētū ē volūtatis noſtre iuſta ſententia de eo ꝙ q̇s vult poſt mortē fieri cuꝫ heredis īſtitutione vt habetur in.l.j.iūcta glo.ff.de teſta. vnde bene dicit moſta ſnīa.q2 ſi eſt iniuſta.puta vult exheredare filium ſine cauſa nō eſt ſeruanda xiij.qō.ij.ſi quis.aut ſi precipiat corp⁹ ſuum iactari in mari.ff.de conditio. inſtitu.l.quidā ſuo teſtō.vel ꝯ bonos mores aut pietatem aut verecūdiā.l.conditiones.ff. de cōdi.inſti.ꝛ.l.fili⁹ ibidē. Item oportet ꝙ inſtituatur heres q2 ſine eius inſtitutione non erit teſtamentū vt inſti.de leg.§.ante heredis. Et ſic differt a codicillo quia per codicillū nō poteſt dari hereditas vł adimi.inſti. de codicil.§.codicillis.

☞ De hic.notatis ꝛ ꝑ diſcurſum huius §.ꝛ ꝙ teſtm̄ cōſtat ex quatuor ſubſtātialibus.ſ.forma vel ſolennitate. ꝑſona teſtatoris ꝑſona heredis vel legatarioꝝ ꝛ ſubſtantia ſeu tenore teſtamēti. not. Bal.in.l.milites.i prin.C. de teſta. milita.ꝛ Bart.in.l.neq̄.§.deporta.in prin. ff.eodem titu.

¶ Quis poteſt facere teſtm̄.Rñ.ꝙ omnis q̄ nō prohibet. ꝛ qui prohibent.Rñ.ꝙ xix genera perſonarū. Primo furioſus ſeu mēte captus q̇ nō hꝫ lucida īterualla.c.fi.de teſt.l.furioſum.C.qui teſt.fa. nō poſ. Scđo ſurdus ꝛ mut⁹ a natiuitate cecus a caſu ꝛ ſcit ſcribere.l.diſcretꝫ. C.qui teſt.fa.nō poſ. Tertio nō valens articulate loq̇ ita vt nō poſſit exprimere nomē heredis nec ſcribere.l.iubem⁹. C.eo.ti. Quarto ipubes inſtitu.quibus non eſt per.fa.teſta.§.preterea. Quinto filiusfa. niſi de caſtrēſi peculio vel quaſi vt in.c.licet.de ſep.lib.vj.ꝛ.l.pe.C.qui teſta.fa.nō poſ.qđ limita vt.ſ.religio. §.lxvj. Sexto ꝓdigus cui eſt interdicta a iudice bonorū adminiſtratio.l.iscui.

ff.eo.ti.Sed teſtm̄ ante factū valebit vt
ibi.Septimo dānat⁹ ad morté natura-
lez vel ciuilē.vt ſunt deportati etiā ſi fu
giunt de manu iudicū vt.ff.eo.ti.l.eius
ꝛ qḋ ibi no.ꝛ.l.qui vltio ſupplicio.ꝛ ibi
Bar.ff.de pe.ꝛ dānati ad perpetuū car
cerē.l.ij.ff.de publi.iu.Secus ſi eſſet dā
natus ad penam iferiorem.Octauo ma
nifeſtus vſurarius niſi preſtet pri⁹ cau-
tionem ſm formam.ca.q̄ꝗ̄.de vſu.li.vj.
Nono excōicatus ſm aliquoꝝ opi.quā
ſequitur glo.in.c.decernimus.de ſen.ex
cō.lib.vj.Sed contrariū cōiter tenetur.
Decimo ſeruus.xiij.q.ij.illō ꝛ.l.fili⁹.ff.
eo.ti.Undecimo quilibet religioſus q̇ ꝓ
fitetur tria vota ſubſtantialia vt in.c.ij.
de teſt.xij.q.ij.nō dicatis.Sec⁹ de alijs
vt ſunt eremite ꝛ hmōi.xix.q.vlt.§.econ
tra pauli⁹.Duodecimo hereticus quia
oīa bōa ſua ſūt ꝯfiſcata ipſo iu.c.cū ſʒ
leges.de here.li.vj.Tertiodecimo du-
bi⁹ de ſta.ſuo.ſ.an ſit in eo ſtatu in quo
teſtari poſſit vel ne.l.de ſtatu.ff.eod.ti.
Exemplum captus a latronibus dubi-
tat an ſit ſeruus vel liber vt in lege.j.in
prin.ff.de lega.iij.Quartodecimo obſi-
des intellige de illis chriſtianis apud
infideles datis.aut de illis qui erant
captiui populi romani.non autem de
obſidibus qui dantur ab vna ciuitate
ad aliam vt legitur ꝛ.no.in.l.obſides.
ff.eod.ti.Quintodecimo damnatus ob
carmen famoſum ſeu libellum in iniu-
riam alterius.quia etiam infamis effi-
citur vt.l.is cui.§.ſi quis ob carmen.ff.
eod.ti.Bar.tamen ibidem ꝛ communi-
ter tenetur ꝙ ex alia cauſa infames nō
prohibentur teſtari.Sextodecimo reus
criminis leſe maieſtatis.l.quiſquis.C.
ad.l.iul.ma.vj.q.j.§.verum.Decimoſe-
ptimo qui eſt apud hoſtes captiu⁹.le.
eius.ff.eo.ti.Intellige iſtud de hoſtib⁹
romani imperij.Decimooctauo vtroqꝫ
carens lumine.hodie tamen teſtat͂ dum
modo ſeruet quod no.in.l.hac cōſultiſ-
ſima.C.qui te.fa.po.que ſunt iſta ſʒ ꝯ
gc.are.inſti.qui.nō eſt per.te.§.ſec⁹.pri-
mo ꝙ ſint.vij.teſtes.ꝛ notarius vel al⁹
loco notarij ſpecialiter ad hoc vocat⁹.
ſecundo ꝙ predictos coram ſe aduocet
ꝛ manifeſtet ꝙ vult teſtari ſine ſcriptis.
tertio ꝙ in prin teſtamenti ꝛ āte legata
fiat inſtō heredis.iiij.ꝙ ꝺi̇ inde faciat le-
gata ꝛ fideicommiſſa.v.ꝙ notarij manu
omnia ſcribantur in preſenti teſtamen-
to.vj.ꝙ predicti teſtes ſe ſubſcribant ꝛ
etiam tabellio.vij.ꝙ tam a teſtibus q̄ꝫ
a tabelliōe vel ab illo alio teſte loco ta-
belliōis poſito ſigilletur ita ꝙ ſint.vij.
ſigilla.viij.ꝙ de his omnibus notarius
faciat mentionem.fallit hoc ſm bal.ibi
dem niſi teſtetur inter liberos quia tūc
ſufficiunt.ij.teſtes.hoc idem ſeruandū
eſt in codicillis cecoꝝ vt in.d.l.hac cōſul
tiſſima.Decimonono q̇ cardinales inſequu
tus ē hoſtiliter vel pcuſſit aut cepit vel
socius fuerit aut ſieri mādauerit aut cō
ſiliū ꝫ vel auxilium dederit vel fauorem
vel ratum habuit nec etiam talis ex te-
ſtamento aliorum aliquid capere po-
teſt nec ex ſucceſſione.ca.felicis.de pe.
lib.vj.

¶ Uerū prefati qui teſtm̄ nō poſſunt fa- 4
cere poſſint diſponere i pias cauſas.rn̄.
ꝙ non primi nec quarti ſimpliciter nec
quinti niſi de peculio caſtr.vel quaſi ſʒ
bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.ec.ꝛ no.in.d.cap.
licet nec.ſexti nec ſeptimi nec octaui ſim
pliciter ſm bar.ꝛ idē dicit de quolibet
decedēte in mortali.Sed pau.in rub.ꝺ
teſta.in hoc vltimo tenet ꝯtrū ꝛ bn̄ q2 ec
cleſia recipit oblatiōes publicoꝝ pctōꝝ
niſi vbi ſpecialiter ꝓhibēt͂ vt patet in
gl.i.c.oblatiōes.xc.diſ.Ergo forti⁹ elee
moſynas nec.x.nec.xj.nec.xij.nec.xvj.
nec.xviij.ſed de.xliij.eſt dubiū iter doc.
Sʒ ego teneo cū Bar.quē ſequit͂ ꝑ au.
vbi.ſ.ꝙ poteſt aliū aūt ſic etiam ſi loqui
non poſſunt dūʒ ſignis annuant.Unꝺ
ponit bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.exem-
plū de quodam aduocato qui nō valēs
loqui interrogatus ſi volebat ꝙ tot da-
rent ꝑ aīa ſua pauperibus aperiret li-
brum in ſignum ipſe aperuit.ꝛ ꝙ valet
affirmat.

¶ Teſtamētoꝝ quot ſunt ſpecies.Rn̄. 5
due.vna ꝺr teſtm̄ nuncupatiū ꝛ ſine ſcri
ptis ꝛ eſt illud i quo teſtibus ꝛ heredis

ꝯlegatariorum noia ⁊ oia que in eo contis
nentur corā teſtibus nūcupant.i.mani
feſtant ⁊ dr̄ ſine ſcriptis.i.ſubſcriptiōe
teſtiū ⁊ aliis ſolennitatib⁹ que requirū
tur in teſtamento ſcriptis facto de quo
in.l.hac conſultiſſima.C.de teſt.Et etiā
quia ſine omni ſcriptura inde facta po
teſt quis teſtari nuncupatione; dūmō
coram teſtibus et conditione legitimis
nuncupet heredem ⁊ ſuam explicet vo
luntatem.Inſti de teſt.§.ſi ideo.ſi quis
nō habet notarium aduocet legitimum
numerum teſtium ⁊ explicet nomen he
redis ⁊ alias inſtitutiones ⁊ legata et
roget eos vt ſint teſtes ⁊ valebit aliud
dr̄ teſtamētum in ſcriptis ⁊ illud poteſt
facere qs qui nō vult ꝙ teſtes vel aliqs
ſciat ſuam diſpoſitionem.Un̄ requirit
multa de ſubſtantiis vt in.l.iubemus.
C.de teſta.⁊.d.l.hac cōſultiſſimā.⁊ niſi
quis ſit bn̄ doctus faciliter errabit in ip
ſo ꝯdēdo.Ideo habeat aliquē doctorē
pro cōſilio q̄ vult eū facere de quo qr
nō eſt in vſu omitto vt dixi.Aduerte ēt
ꝙ quis poteſt relinq̄re ſic dicendo corā
notario ⁊ teſtib⁹.Uolo ꝙ heres me⁹ fa
ciat in omnibus ⁊ per oia prout continet
i quadā mea cedula ſcripta manu mea
que eſt apud talē religioſum ⁊ valebit
ſm alex.de imo.⁊.l.ſtipulationū.§.illud
ff.de verb.ob.⁊ bar.in.l.ſi ita ſcripſero.
ff.de cōdi.⁊ de.⁊ pau.de ca.in.d.§.illō.
⁊ bal.in.l.captatorias.in.q.v.C.de teſt.
mi.Jo.de imo.in.l.illa inſtō.ff.de here.
inſti.⁊ in.c.cū tibi.de teſta.Ratio qr licz
in teſtamento nuncupatiuo debeāt pa
lam nuncupari que ſunt vt a teſtib⁹ ex
audiantur.l.heredes palam in princi.
ff.de teſta.⁊ in.l.iubemus.C.eo.quiſpa
ria ſunt implicite ⁊ explicite exprimere
d.§.illō.⁊.d.l.ſi ita ſcripſero.Ideo va
let.Sed videat qui ſic vult ꝙ taliter lit
tera ſua cognoſcatur vt non ſit dubiū
de ea quia aliter eſſet periculoſum.Sz
nō valeret inſtitutio heredis.ſi diceret
inſtituo heredem illum cuius nomē eſt
in quadam mea cedula apud talem ſz
bar.in.d.l.ſi ita ſcripſero.quem ſequi
tur.bal.⁊ ang.ibidem.

¶Quot teſtes requiruntur in teſtamē 4
to.rn̄.ꝙ.vii.legitimi ⁊ ꝙ ſint rogati vn̄ ſi
teſtamētum ſine ſcriptis habeat minus
q̄.vi.vel ſi ſunt.vii.nō tamen rogati nō
valet.l.heredes palam.§.pe.ff.de teſta.
fallit hoc in teſtamento ceci vbi ſunt ne
ceſſarii.viii.In teſtamento ruſtici in ru
re facti vbi plures non poſſunt inueni
ri ſufficiunt.v.In teſtamēto facto inter
liberos ſimiliter ſufficiunt duo ſm bal.
in.l.hac conſultiſſima.C.qui teſta.face.
poſ.in teſtō facto in pn̄tia imperatoris
ſcribus ſibi porrectis vt audiat ſufficit
vnus.an aūt notarius cōputet pro vno
dicendū ꝙ ſic ſed cautius eſt ꝙ pter ſint
vii.ſine eo.inſti.de teſta.§.fin.de proba.
qm̄.⁊ in.d.l.hac ꝯſultiſſima.⁊.l.omniū.
C.de teſta.In teſtamēto militis in exer
citu ſufficiūt duo teſtes i teſtō ⁊ in bello
prout voluit.l.milites.C.d̄ mil.teſt.

¶Sed nunqd̄ in foro anime valeat te 5
ſtamentū factū corā duobus teſtib⁹ ſo
lum.Rn̄.pa.in.c.cū eſſes.de teſ.tz ꝙ ſic in
diſpoſitis ad pias cauſas ⁊ i hoc cōiter
ꝯcor.doc.In aliis ad nō pias cāa pan.tz
ꝙ vltra duos teſtes reqrit pn̄tia ſacerdo
tis parochialis vel loco ei⁹ duo alii te
ſtes aliter nō valeat nec requirit ꝙ ſint
rogati vl' ꝙ ſint maſculi oēs.q̄dā tenēt
indiſtincte ꝙ valeat coram duobus ſed
ego dico ꝙ ſi nō ſubeſt ſuſpitio fraudis
valeat quia ceſſat ratio legis ſi vero ſit
ſuſpicio fraudis dico requirit ſolennita
tem iuris ciuilis.⁊ ad.c.cū oēs.⁊.c.rela
tum.el.j.eod.ti.dico ꝙ habēt locū inter
ria eccleſie vt patet ex eorum ſubſcri
ptione.

¶Sz quinō pñt eſſe teſtes in teſtamē 6
tis.rn̄.ꝙ oēs q̄ pro teſtib⁹ reprobātur
a iure vt.j.teſtis.Item in teſtō ſpeciali
ter non poteſt eſſe mulier.ff.de te.l.quis
teſtamēto.§.mulier.Itē hermafroditus
in quo preualent muliebria.l.querit.ff.
de ſta.ho.itē ille cui hoc eſt interdictum
per preceptū vel a iudice.Itē ſeruus.Itē
oīs q̄ ē in poteſtate heredē ſicut pater
auus ⁊ ſimiles probant hec inſti.de teſ.
§.teſtes.⁊.§.ſeq.Itē q̄ nō eſt teſtamēti
capax ſicut ſpurius teſtōris.hereticus

dānatus ad metallū ⁊ ſimiles. Idē℥ q̄s leges ip̄robos ⁊ inteſtabiles iubēt eſſe vt ſunt de crimine famoſo dānati ⁊ mu lieres paſſi.ff.de teſti. ob carmē. Itē le gatarius nō poteſt eſſe niſi quo ad que ſtionem vertentē inter heredes ⁊ extra neum.inſti.de teſta.§. legatarius. Sed quo ad factum ſuum inter ſe ⁊ heredes non poteſt.

7 ¶Ex quibus cauſis teſtamentū d̄r nul lum. R̄n. ꝙ loquēdo de teſtamēto nūcu patiuo ⁊ ſine ſcriptis ex quatuoꝛ. Pꝛio ſi teſtatoꝛ nō erat habilis ad teſtañ. Se cundo ſi inſtituit heredem non capacē vel nullum inſtituit heredem. Tertio ſi preterijt iam natum quē inſtituere vel exheredare debuit. Quarto ſi non ſit le gitimus numerus: teſtium legitimoꝛu℥ ⁊ rogatoꝛum.

8 ¶Quādo teſtamētum tenet. ſed tamen irritat̄ ⁊ rumpitur. R̄n: ꝙ ex. vij. cauſis. Pꝛimo quando teſtatoꝛ nō preuidit de poſthumo qui poſt teſtamentum eſt na tus ſi tamen idem poſthumus moreretur ante moꝛtem teſtatoꝛis teſtamentū nō rumpitur quo ad effectum. idem dic de quaſi poſthumo. vt eſt arrogatus vel ille qui tempoꝛe teſtamēti non erat ſu⁹ Sed tēpoꝛe moꝛtis ſic. Itē quādo cau ſam exheredatiōis ip̄robat heres ſuus p ſententiam reſcinditur. Itē ſi teſtatoꝛ patiet̄ capitis diminutionem niſi iterū fiat ciuis romanus vel ſui iuris. Itē p ſm teſtamētū reuocatoꝛium pꝛimi. Itē ſi heres nō adiuit hereditate℥ vel ante aditam deceſſit vel conditio ſub qua in ſtitutus fuit defecit ⁊ ſimilia de quibus inſti. qui. mo. teſta. infir. per totum.

9 ¶Utrū legata facta in teſtamento nul lo vel irritando debeant̄. R̄n. ꝙ ſi teſta mentum eſt nullum ex preteritione iam nati vel rumpitur ex preteritione poſt humoꝛum vel quaſi poſthumoꝛum vel reſcinditur per ſententiā pꝛopoſita que rela de inofficioſo vel cōtratabulas ſic legata debent̄ licet inſtitutio non te neat. C. de libe. pter. aut. ex cauſa. ſimi liter dic ſi teſtamentum rumpitur ex fal ſa cauſa vt puta. A. inſtituit. B. ⁊ ſubſti tuit eidem. B. C. moꝛitur. B. teſtatoꝛ. A. facit aliud teſtametum dicens quia he redes habere volui ⁊ habere non poſ ſum. Titiꝰ. D. eſto heres. Licet eñ. C. rū pat ꝯ̄tum ad inſtitutionē tamē legata debent̄. Si ꝟo teſtamētū ſit nullū puta q2 inſtituit heredē nō capacē vel nullū q2 nō fuerūt teſtes debiti ⁊ hic an debeā tur legata eſt differentia inter doc. ⁊ dic vt. ſ. heres. §. v.

¶Quid ſi teſtm̄ ſit cū clauſula in fine 10
ꝙ ſi nō v℥ iure teſti valeat iure codicil loꝛū ſaltē vel iure cuiuſcun℥ alterius vltime volūtatis valere voluit ⁊ tenere R̄n. ꝙ ſi teſtamentū patiat̄ defectu℥ vel iuris repugnantiā in his q̄ ſunt de ſub ſtātia eius nihil facit hec clauſula niſi teſtet̄ inter liberos ſm communē opi. Si vero patiat̄ defectum ſolēnitatis de bite p̄termiſſa ſic valebit iure codicillo rum. C. de codicil. l. fi. dummodo ſolēni tas ſufficēs codicillo ſit appoſita. ſ. v. te ſtes licet nō rogati ⁊ ſic legata in eo reli cta debentur inſtit. de codicil. in pꝛin. Et inſtitutio que in eo erat ſcripta licet di recta videatur tamē i caſu fideicōmiſſi ꝯuertit̄. l. ſceuola. ff. ad treb. Et idō ab in teſtato veniētes accipient hereditatē et quaſi rogati videant̄ reſtituere tenent̄ inſtituto per fideicommiſſum. arg. C. de fideicō. l. eam quam frater tuus.

¶Utrum vltimum teſtamētum ſemper 11
valeat. R̄n. ſm glo. in. c. l℥. de. conſti. lib. vj. ꝙ ſic allegat capitulū vltima volun tas. xiij. q. ij. ff. de leg. ſ. l. ſi mihi etia℥ de pꝛimo non faciat mentionem Fallit in duobus caſibus. Pꝛimus in teſtamen to facto iter liberos. C de teſta. aut. hoc inter liberos. Secundus cum ipſe teſta toꝛ ſibi legem induxit videlicet ſi feceo ro aliud teſtamentum non valet niſi de alio fecero mentionem tunc op℥ faciat mētionē aliter non valeret vltimū. ff. de leg. iij. l. ſi quis. Item ſi ſm teſtm̄ ſit ſub conditiōe q̄ eſt de p̄terito vel p̄nti puta inſtituo heredem titium ſi ſempꝛonius eſt vel fuit conſul tunc ſi cōditio fuit vel eſt ꝟa rūpitur pꝛimum. Si ꝟo nō ē ꝟa nō rumpit̄. Si vero teſtū ſit ſub condi

tione futura tūc ſi cōditio eſt poſſibilis ētiā ſi nō adueniat rōpit primū teſtm̄. Siḿr ſi cōditio ſit īpoſſibilis hr̄ p nō ad iecta ⁊ rūpit primū teſtm̄ vt habes i.l. cū in ſcđo teſtō.ff.de iniuſto rup te.

12 ¶ Que ē pena nō īplentis voluntatē de functi. Rñ. ꝙ aut eſt heres extraneus ⁊ ſic pdit totā hereditatē de voto.c.lz.xj. q.j.ſylueſter ꝺ teſta.c.ſi heredes. Si vo heres ē ſuꝰ tūc ſi hereditas ē diuiſibi lis amittet ſolū reſeruata ſibi ltima.C. de fideicō.aut.hoc ampliꝰ. Si aūt eſt in diuiſibilis puta qꝛ ducatꝰ regnū ⁊ hmōi ſic totā pdet.d.c.lz.in fi.⁊ hec itelligo in diſpoſitis in teſtō q̄ ipſo iure habeāt au toritatē vt ſunt legata ⁊ ſubſtitutiones.⁊ hmōi. In aliis aūt neceſſario hrs ſeruare nō tenet̄ vt ſi p̄cipiat filiis ꝙ ſteut ſimul vſq ad tale tp̄s vł ꝙ nubat tali vł nō nubat tali.⁊ hmōi. Sz ſi teſtōr velit i hmōi heredē obligare efficaciter adiiciat penā heredē dānando in legato p̄ſtando cū pene puta petre heres meus dato.c.titio ſi tale q̄d nō feceris ⁊c. qꝛ ſic tenebit tale legatum dūmodo qđ precepit nō ſit impoſſibilē vel turpe contra leges.inſti.de leg.§.pene quoqꝫ.

13 ¶ Cuiꝰ expēſis ſeruus fugitiuꝰ legatꝰ ſit querēdus. Rñ.ps.in.c.indicāte.de teſta gl.i.l.cū ſeruus.ff.de leg.j.diſtiguit quatuor tpa. Primū teſti.⁊ ſi nūc erat in fuga ſic expēſis heredis. Intellige ſi lōge abſens erat ſic ⁊ de alia re legata dicimus vt in.l.cum res.ff.de lega.j. Se cus ſi ppe. Scđm tēpus poſt teſtm̄ et ante mortē teſtatoris ⁊ ſic tūc fugit expēſis legatarii. Tertiū poſt mortē teſtōris ⁊ ante aditā hereditatē ⁊ ſic tunc fugit culpa heredis ſic tenet̄ ad extimationē heres ſi ſine culpa non tenetur niſi perueniat ad eius manus. Et idem dic in quarto tempore.ſcz poſt aditam hereditatem. Rō qꝛ ſicut heres liberatur int̄eritu rei relicte intellige quādo res debet̄ in ſpē nō in genere vel in q̄ntitate.l. ꝙ te mihi.ff.ſi cer.pe.ſic ⁊ in fuga ſerui ſine ſua culpa liberat̄. Sed in primo caſu vr̄ teſtator ſic voluiſſe.

¶ De detractiōe falcidie trebellianice ⁊ legitime. vide. ꝫ. legitima. ⁊ ſic diuide hereditatem in.xii.vncias. ⁊ qui debet habere legitimā accipiet q̄tuor vncias primo. Si poſtea dz reſtituere alteri hereditatem detraheret quartam partē.ſ. duas vncias ⁊ ſic medietatem reſtituet vel quartam falcidiam ⁊ quomodo ceſſat. vide.ꝫ.legitima.

¶ Utrū inſtitutꝰ heres in certa re poſſit detrahere trebellianicā. Rñ. ꝙ nō ſz ſolū heres vniuerſalis. ita cōſuluit bal. p l.primā.ff.ad.l.fal.⁊ recipiat. Pan.in.c. raynutius. de teſta. ⁊ intelligit heredē vniuerſalem non ſolum q̄ inſtituit inſolidū ſed etiam ille qui inſtituit in certa quota hereditatis. Sicut videmus de falcidia q̄ detrahi pōt p heredē conſtitutū in dimidia portione hereditatis vt probat̄.in.c.raynaldus.extra eodem. 15

¶ De executoribus teſtamētorum vide executor. 16

¶ In quo differt teſtam̄ a codicillo. Rñ. ꝙ i.viii. ¶ Primo qꝛ i codicillis nō pōt fieri recta inſtitutio ſz tm̄ fideicōmiſſaria ſecus in teſtō. Secundo ꝙ p codicillū non adimitur hereditas heredi inſtitutio p teſtm̄ niſi in vno caſu qn̄ in cōdicillo dicit heredem inſtitutū nō mereri voluntatē ſuā qꝛ tūc tanq̄ indigno aufert̄ hereditas ſiue ſit ſolꝰ heres ſiue ſit vnꝰ de pluribꝰ. Idē dic de oibus ſi ſic dicat oēs nō mereri.l.diui ſeuerus ⁊ Antoniꝰ ff.de adi.lega. In reliquis vero fideicōmiſſis vel legatis in teſtō bene pōt per codicillū adimere. Inſti.de adop. lega. p totū. Tertiū ꝙ exheredatio non pōt fieri p codicillos.inſti.de codicillis.§.codicillis. Quarto heredi iſtituto pure cōſtituto in teſtō nō pōt cōditio adiici in codicillo q̄ obſit ſibi. Inſtituta de codicillis.§.⁊ directo. Quinto qꝛ heredi i teſtamēto non pōt fieri ſubſtitutio directa i codicillo licet facta trahatur ad fideicōmiſſariā qꝛ videt̄ teſtator rogare iſtitutū vt hereditatē reſtituat illi quē i codicillo ſubſtituit ei.l.ſceuola.ff. ad trebel. Sexto qꝛ in codicillo ſufficiunt.v.teſtes etiam nō rogati.C.de cōdi.l.vlti. Fallit hoc i codicillo ceci de q.ꝫ. §.j.ſed in te 17

ſtamento.vij.rogati ⁊ in codicillo teſtis
poteſt eſſe mulier ſed nō in teſtamento.
l. q̄ teſtō.§.mulier in teſtō.ff.de teſt.Se
ptimo q2 pōt quis decedere pluribus
codicillis relictis validis niſi ſibi ꝯtra
dicāt.ff. de iure codi.l.diui ſeuerus ſʒ
nō pluribꝰ teſtamētis Octauo q2 ſi q̄s
dū eſſet filiuſfamilias fideicōmiſſuʒ in
codicillis reliquerit ⁊ poſtea pater fa-
milias deceſſerit eadē volūtate duran
te valebūt codicilli.hoc aūt eſſe non
poterit in teſtamēto.ff.deleg.iij.l.j.§.ſi
filiuſfa.ex q̄bꝰ pʒ ꝙ codicillus eſt que
dam ſine inſtitutione diſpoſitio vltime
voluntatis quia ſicut teſtamentum ita
codicillus morte confirmatur.C.de ca-
du.tol.l.vnica.
18 ¶Utrum heredis inſtitutio poſſit cō-
mitti in alteriꝰ voluntate expreſſe.Rñ.
ꝙ nō immo oportet ꝙ ore ꝓprio nomē
heredis exprimat vel per ꝓpriā ſcriptu
ram.l.hac cōſultiſſima ⁊.l.iubemus.C.
eo.immo tenuit Joā.an.i.addi.ad ſpe.
eo.ti.poſt albertum papiēſem.Quod ſi
quis ad interrogationē alteriꝰ puta di-
cētis vis talez inſtituere heredem.Rñ-
deo ſic non valere teſtamentum quam
uis glo.in.d.l.iubemus.teneat contra-
rium.tenetur tamen in.c.cū tibi.eo.tit.
ꝙ de equitate canōica valeret.Limitāt
hoc diſtinguendo Bar.Inn.⁊ Ho.in.c.
cum tibi.eo.ti.ꝙ aut committit in volū
tate heredis.ſ.an voluerit eſſe heres vł
ne ⁊ ſic valet.l.verba hec.ff.de condi.in
ſti.Aut committitur in volūtate alteriꝰ
ab herede expreſſe vt puta iſtituo here
dem quez titius voluerit ⁊ ſic nō valet.
ff.de here.inſt.l.ſi quis ſempronium et
l.captatorias.Si tamen q̄s ita diceret
cōmitto omnia bona mea arbitrio titū
vel diſpoſitioni titij valet ⁊ titius tenet
diſtribuere in pias cauſas.in q̄bus ha
bemus regulam iuris humani gētium
⁊ diuini que eſt ꝙ pre oībus diſpenſet
in religionē diuinam vt p̄ itā eleemoſy
nis redimant ⁊ ſic diſpenſando nō pōt
velle aliud q̄ȝ volūtas teſtatoris.ſed ſi
diſpēſaret in ꝓphanis cum nullam ha
beat regulam poſſet alio modo diſpēſa
re q̄ȝ ſit volūtas teſtatoris ⁊ hoc ſequit
bar.i.l.j.C.de ſa.ſā.ec.⁊ pa.i.d.c.cū tibi.
¶Quid ſi tacite iſtitutio heredis ꝯmit 19
tat alterius diſpoſitioni.Rñ.ꝙ valet.l.
ille inſtitutiones.ff.de here.inſti.⁊.l.nō
nunq̄ȝ.ff.de cōditio.⁊ demōſtra.⁊ eodē
modo legatū recte poteſt committi vo
lūtati alterius.ff.de le.ij.l.ꝑima.ſʒ nō
expſſe.ff.de le.j.l.captatorie.⁊ dicit taci
te alterius volūtati committere ſic.Jn
ſtituo te heredē vel lego hoc tibi ſi titiꝰ
capitoliū aſcēderit.expreſſe vo qñ dicis
Inſtituo illū heredē quē titiꝰ voluerit
vel lego tale q̄d cui ſēpronio placuerit.
¶Utrum inſtitutio poſſet fieri incerte 20
perſone vt puta iſtituo heredes meos
pau peres xp̄i.Rñ glo.in.d.c.cum tibi.
ꝙ ſic ⁊ ſecūdum Bar.in.l.captatorias.
C.de teſtamen.mili.etiam ⁊ adderet eli
gendos per priorē talem ⁊ huiuſmodi
⁊ dicit ꝙ.d.l.loquitur quādo ras inſti
tutionis confert in voluntatē alterius
ſed non quando electio perſone ſolum
vt in caſu noſtro ⁊ iō non eſt contraria
¶Utruʒ inſtitutio heredis poſſit fieri 21
ſub cōditione.reſpondeo ꝙ ſic dummō
dō non inſtituatur ad tempus certū vt
puta vſq̄ȝ ad paſcha vł ad tres ānos q2
non valet talis cōditio ⁊ vitiat non ta
mē vitiat.vt Inſtitu.de heredi.inſtitnē.
§.heres ſed ad incertum poteſt vt pu
ta donec vixerit vł talē inſtituo poſtq̄ȝ
abſolutꝰ fuerit ab excommunicatione.
ff.de heredi.inſtituen.l.in tempus Fal
lit in milite qui poteſt inſtituere etiam
ad tempus certum.l.miles ita.ff.de mi
lita.teſtamē.hic aduerte ꝙ inſtitutus
heres ad diem certum alio herede non
dato ſemper erit heres vt in.l.hereditas
ex die.ff.de heredibus inſtituendis.Et
idem dic quando inſtituitur ad diem
incertū quia nemo pro parte poteſt de
cedere teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus.
l.ius noſtrum.ff.de regu.iuris.hoc te-
net Joannes de imo.et Bald.⁊ Ang.in
d.l.hereditas.Jdeo ſi quis inſtitueretur
tur heres donec vixerit alio dato here-
de erit perpetuus hoc.firmat Bald.et
Salicetus in.l.extraneum.C.de here.i

al.iſti.ꝛ Pau.de ca.l.l.ceteri.C.de teſt. mili.Et lʒ Bar.in.d.l.hereditas.teneat ꝙ ſi teſtatoꝛ aperte voluerit.vt nō eſſet heres niſi in vita vel vſqꝫ ad talē diē ꝙ nō erit ꝑpetu⁹ tamē cōiter doc.tenēt ꝯ eū vt Dy.in.l.ſi qs ita heres iſtituatᷣ ex cepto fundo.ff.de her.inſt.Bal.ꝛ Ang. i.d.l.hereditas ꝛ ē veri⁹ de rigoꝛe iuris qꝛ teſtatoꝛ nō pōt ius accreſcēdi pꝛohi bere nec reſpectu rei nec reſpectu tꝑis quia cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati qꝛ digniōꝛ.d.l.hereditas.facit l.ſi miles vnū ex fundo.ff.de teſ mili.ꝛ ꝓbatᷣ in.l.ſiquis in legatis.tamē bene pōt ꝓhibere ius accreſcendi:ꝛ ita loqtᷣ l.dñs.ff.de vſufr.Sec⁹ in hereditatib⁹ vt in.d.l.ſi quis vbi inſtitutus ex certo fundo detracta mentione de fundo ha bet totā hereditatē.Nam teſtatoꝛ non pōt facere ꝙ iura nō valeant in ſuo te ſtamēto vt i aut.vt cū.de appel.cogno. §.ceterū.Poſſet tamē dici ꝙ de equita te ꝛ in cōſcia opinio Bar.eſt. vera in eo q̇ erat ſimplex ꝛ hec ignoꝛabat.Secus in eo qui hanc diſpoſitionē iuris ſcie bat quia videtur voluiſſe quod.ius vo lebat.Item dic ꝙ pōt inſtitui ſub cōdi tiōe dūmodo cōditio ſit poſſibilis ꝛ ho neſta excepto filio q̇ nō pōt inſtitui ſub oī cōditiōe ſʒ ſub illa q̄ eſt in ptāte inſti tuētis vt in.l.ſu⁹ quoqꝫ in pꝛin.ff.de he re.inſti.Nā nō pōt fili⁹ grauari in de bito bonoꝝ ſubſidio.C.de inoffi.teſ.l. quoniam in pꝛioꝛibus.

22 ¶Utrū poſſit fieri inſtitutio heredis in certa parte.Rñ.ꝙ ſic ſed ſi alius iſti tuitᷣ heres in vniuerſo erit talis potius legatarius ꝙ̄ heres.l.quotiēs.C.de he re.inſtitu.§.heres.poſſunt tamen plu res inſtituti equis poꝛtionibus.inſtitu. de heredi.inſtitu.§.ſi plures inſtituan tur.et per capita ꝛ partim per ſtirpes vt in.d.§.ſi plures.no.hic.ꝙ inſtitutis pluribus heredibus diſtributio fidei cōmiſſoꝝ in caſu in quo accreſcit he redibus non fiet.ſecundum diſtribu tionem rerum in quas erant inſtituti ſed ſecundum partem inſtitutoꝝ equa liter niſi voluntate defuncti manifeſte contradicat vt.l.quotiēs.§.ſi duo.ff.de heredi.inſtit.et.l.nunqꝫ.ꝛ.l.quotiēs. ff. ad treb.

¶Quot modis fit iſtitutio heredis.Rñ. duob⁹ modis.ſ.directe ꝛ oblique Dire cta iſtitutio non pōt fieri n.ſi in teſtō:et eſt qn̄ ỽbis rectis ſiue obliq̇s recto iu re iſtituitᷣ heres ad quē vult teſtōꝛ here ditatē ſuā ſiue illud i q̇ iſtituit puenire ꝛ illud capē nullo mediāte.obliq̄ vero iſtitutio ſiue fidei cōmiſſaria hereditas reliq̇ pōt teſtō ꝛ codicillo ꝛ fit cū rogatᷣ i codicillo hres.inſtitut⁹ i teſtō vl̕ heres ab iteſtato veniēs vt hereditatē reſti tuat alteri.Is eñ cui reſtituitᷣ heredi tas erit heres ꝑ fidei commiſſum.inſti. de codicil.§.pe.ꝛ de fidei cō here.§.pe

¶Quot ſunt differentie heredum.Rñ. 24 ꝙ tres.nāquidā ſunt neceſſarij tantū ſicut ſi ſeruus inſtituatur heres a do mino ſuo ꝛ dicitᷣ neceſſari⁹ qꝛ velit no lit tenetᷣ hereditatē ēt ſuſpectā adire ſi modo cū hereditate cōſequatᷣ ſimul libertatē eo teſtō dñi ꝛ tꝑe mortis erat in ptāte domini alij ſunt ſui ꝛ neceſſa rij ꝛ iſti ſunt liberi qui ſunt in ptāte te ſtatoris tꝑe moꝛtis vt filiuſfamilias et deſcēdētes ex maſculis filijs:deſcendē tes.n.a filiabus ſunt in ptāte pr̄is coꝝ vel aui paterni ſʒ eſt differētia qꝛ viuē te filio meo me⁹ nepos nō eritᷣ mihi ſu⁹ heres ſʒ bene moꝛtuo filio meo qꝛ nihil eſt mediū quo īpediatᷣ ꝛ ſic de ceteris. Et dicuntᷣ ſui qꝛ domeſtici ꝛ qꝛ viuo pa tre quodāmodo exiſtimantᷣ domini:ne ceſſarij vero qꝛ de iure ciuili cogebantᷣ fieri inuiti heredes ſed de iure pretoꝛio permittitᷣ eis ab hereditate abſtinere ſi velint.Alij ſunt extranei heredes vt ſūt oēs q̇ nō ſūt ſub ptāte teſtatoꝛis nec ſub iecti iuri ei⁹ ſicut ſunt filij emancipati filij etiā a matre inſtituti qꝛ femine nō habēt filios in ptāte.Pꝛobātᷣ hec om nia.Inſti.de here.quali.in pꝛin Itē he res ali⁹ teſtamētarius vtilis qui eſt in teſtamento ſcriptus.Alius eſt ſubſti tutus.ſcʒ qui alij ſubſtituitur heredi. Alius fideicōmiſſarius cui ex fideicō miſſo eſt hereditas reſtituta.Alius le

gitimus vt iſte qui ipſo iure ſine teſta
mento defuncto ſuccedit.
¶ Utrū ex preteritiõe legitimi heredis
teſtm̄ reddatur nullū. Rñ. ꝙ ſic ſi ſūt d
illis ad quos ſtricto iure legitima ſpe
ctat t hereditas ꝛ nisi rite exheredētur.
Et q̄ ſint tales aduerte ꝙ ſunt tres li-
nee cõſanguineoꝝ ſcꝫ aſcendentiū de
ſcendentiū ꝛ collateraliū teſtõꝛ aūt q̄
dm hꝫ aliquē de deſcēdētib⁹ tenet illū
heredē iſtituere vel exheredare ſi eſt cā
ꝛ ſi talem inſtituit ſiue ſit filius vel ne-
pos mortuo filio vel pronepos ꝛc. non
tenetur de aliquo aſcendentiū mentio
nem facere qꝛ deſcendentes in infinitū
preferunt. inſti. de here. q̄ ab inteſ. i pri.
deficientib⁹ deſcendentib⁹ vel ex here
datis tenetur ſuos aſcendētes iſtituere
vel exheredare ſi quos hꝫ. l. quotiēs. C.
ad ſena. cõſul. orfi. Collaterales autem
nūꝗ̄ tenet inſtituere vel exheredare ſꝫ
deficientibus deſcendētib⁹ vel aſcen-
dētibus legitimis intellige non de ille
gitimis põt quos vult inſtituere here-
des ſiue attinētes ſiue non attinentes
nulla facta mentione de collateralibus
verū eſt ꝙ frater rūpit teſtm̄ fratris qñ
inſtituit turpē perſonā. ſ. infamē ꝛ intel
lige de fratre conſanguineo et vterino
vel conſanguineo tm̄ non de vterino vtā
tum. C. de inoffi. te. l. fratres vterini. niſi
in iſto caſu de aliqua re eum inſtitue-
rit vel niſi crimen ingratitudinis in
fratres commiſiſſet vt in aut. de nup. §.
ingratitudinis.
26 ¶ Sed nūquid teſtm̄ clerici vel ingrediē
tis religionē. erit irritū ex preteritione
legitimi heredis. Rñ. ꝙ nõ p verbuꝫ libere
poſſit in. c. qꝛ nos. extra eo. ti. et ſiam. qꝛ
ſūt milites ſicut ne. gl. in. l. pe. de teſta.
mi. Et ideo ſicut nõ rūpitur teſtm̄ mili
tis ex p̄teritione legitimarū perſonarū ſic
nec iſtoꝝ hoc aperte ſentit Bar. in aut. ſi
qua mulier. C. de ſa. ſan. ec. de ingrediē
te religionē ꝛ pan. in. d. c. qꝛ nos de em
bobus. ꝛ vide Fede de ſe in conſil. lx.
ꝛ ſic põt iſti ligitimi. p̄ſbyteros. C. de epiſ.
ꝛ cle. Itē volēs intrare religionē põt ſi
ne legitimo nūero teſtiū teſtari et p parte
decedet teſtat⁹ ꝛ pro pte inteſtat⁹ ſicut
miles poteſt per tex. aut. de. mona. §. id
quoꝗ̄. iuncta. l. j. ff. de mil. teſt. facit. c. q̄
de. xvj. q. j. tamen petere poterit legitimā
legitimi preteriti vigore aut. ſi q̄ mulier.
C. de ſa. ſan. eccle.
¶ Sꝫ pone ꝙ q̄s hꝫ filios ꝛ filias. tene- 27
tur ne oēs inſtituere. Rñ. ꝙ ſic oēs legi
timos vel exheredare ſi quē non vult ꝛ
ſub eſt cā. Inſti. de exhered. liber. in p̄n.
etiā filias dotatas. ſed ſm aliquos ſuf
ficit inſtituere in dote. Alij vt azo dicūt
ꝙ oportet inſtruant in aliquo modico
preter dotē. ꝛ eſt tuti⁹ ꝛ etiaꝫ pfeſſos in
religionē. C. de epi. ꝛ cle. l. fi. §. hoc etiaꝫ
cognitū. ꝛ idē dic in nepotib⁹ qñ filij p
mortui ſunt. inſti. de here. q̄ ab inteſ. de
ſe. §. ita demū. ꝛ etiā in poſthumis. C. d
poſthu. here. inſti. l. quod certatum. et
quis dicat poſthum⁹. vide poſthum⁹.
¶ In quot apte tenet inſtituere tales. 28
Rñ. ꝙ in quotevoluerit q̄tūcūꝗ̄ minia
ꝫ poſtea talis aget ad ſupplemētū le-
gitime tū teſtm̄ nõ rūpet ꝛ dūmõ ſit in
ſtitut⁹ heres nõ legatarius puta. qꝛ di
cat inſtituto talē meū heredē in tali qꝛ
diceret lego filio meo taleꝫ domum nõ
valeret qꝛ eēt preterit⁹. l. quotiēs. C. de
here. inſti.
¶ Utrū legitima poſſit tolli in totū vel 29
in parteꝫ p ſtatuta vel conſuetudineꝫ.
vide. ſ. legitima. §. j.
¶ Sed nūq̄d in legitima cõputabūtur ola 30
q̄ puenerunt filio dic vt. ſ. legitima. §. xv.
¶ Utrum fili⁹ inſtitut⁹ p̄ro poſſit repu 31
diare hereditatem recēta legitima. Rñ.
pa. in. d. c. raynutius ꝙ nõ. ꝛ hoc tenet
Bar. in. l. gerit p herede. ff. de acqui. he
re. ꝛ Bal. i. l. vnica. C. qñ nõ pe. partes.
ꝛ eadē ratione dic. de parte. ſcꝫ decedē
te ab inteſtato quia nõ poteſt pro par-
te agnoſcere hereditatem et pro parte
repudiare. ar. l. j. §. ſi ex fūdo. ff. de he-
redibus. inſti.
¶ Utrū ſit aliq̄s caſus i quo poſthum⁹ 32
preterit⁹ nõ rumpat. teſtm̄. Rñ. ꝙ ſic. ſi
i teſtõ matris q̄ decedit in puerperio ſꝫ
ſuccedet cuꝫ alijs fratribus vel nepoti
bus equaliter. Si tū mater inſtitueret

extraneū aget de inoff.teſta.ꝛ rumpet.
C.de inof.teſ.l.ſi mater.
¶De cautela illius q̄ vult facere teſta-
mentū ꝛ diſponere ſua in pias cās nec
audet.ſed timet de potētia aliquoꝝ. vi
de pactum.§.xliij.

Teſtes ātiquit⁹ ſuperſtites voca
bāt eo ꝙ.ſ̄.cauſarū ſta
tuſū ꝓferebāt nūc parte nominis abla
ta teſtes vocāt ꝺ.ver.ſig.c.for⁹.§.teſtes
☞ De notat; i hoc.§.ꝛ ꝙ teſtes ꝛ iſtru
mēta parū vim habēt.no.doc.i.l.i exer-
cēdis.C.de fide inſtru.ſaluis. limita q̄
ponitur. in.l.optimaz.de contrahen.ꝛ
commit.ſtipu.
¶Quis pōt eſſe teſtis.Rñ qꝺ quilibet
qui non prohibetur cum edictum de te
ſtibus ſit prohibitorium ſicut ꝛ de pro
curatoribus.ff.de procura.l.mutus de
ſpon.c.cum apud.
2 ¶Que reqrūt i teſtib⁹. Rñ.ꝙ.vij.cōdi-
tiōes.ſ.cōditio ſex⁹ etas diſcretio fama
fortuna fides. Prima conditio.vt non
ſit ſeru⁹ quis talis ſepe metu dominan
tis ſupremit veritatem.di.c.forus.C.de
teſt.l.qm liber.ꝛ.iiij.qō.iij.§.item in cri
minalibus.
3 ¶Utrū monach⁹ ꝛ frater minor poſſit
eē teſtis.Rñ.ꝙ ſic.ar.l.j.ff.de teſt.ꝛ.ar.i
aut.de mo.§.cogitādū no.Spec.i.ti.de
teſti.facit rō predicta cū nō inueniat̄ ꝓ
hibitū ꝛ lʒ ſint mortui mūdo non tamē
ꝑ oīa no.pa.in.c.nūcius.eo.ti.hoc limi
ta verū corā iudice ſeculari de līia ſui
ſuperioris alr non vt tʒ Spe.ibidem et
Jo.an.in addi.ibidē.ꝛ Albu.i.Rub.C.
de teſt.facit.c.monachi.el.ij.xvj.q.j.ꝛ.c.
placuit.ij.q.vij.
4 ¶Sʒ nūqd ſi teſtificat̄ ſine licētia.Rñ.
ſm Pa.in.d.c.cū nūcius.ꝙ nihilomin⁹
valet.Idē dicit Ang.in.§.ſi vo libert⁹.i
aut.de teſt. Ubi declarādo.§.cogitādū
in aut.de mōachis dicit ꝙ ſi clericus vl'
religioſus deponit vim coram iudice ſe
culari ſine mādato ſuperioris non valʒ
Secus ſi volēs alie.c.teſtimoniū.xū.q.
ij.ꝛ no.in.di.c.j.cōtrariū.ſ.ꝙ nō valeat
tenet.Jo an.in.d.c.j.ꝛ eſt verius.
5 ¶Scdo ſexus non ſit mulier.quia licʒ
de iure ciuili admittatur in ciuilibus et
criminalibus.xv.q.iij.c.ex.eo.ff.de teſ.l.
q̄ teſtō.§.mulier.iſti.de teſta.§.teſtes.ni
ſi in teſtamētis tātum.vt in prefatis.§.
ſed in codicillis ꝛ alijs vltimis volunta
tibus ſic ſm Accur.d.§.mulier.tamē de
iure canonico qꝛ variū ꝛ mutabile ſemꝑ
femina ꝓducit.di.c.for⁹.C.de inof.teſt.
l.filia.nō admittitur in criminalib⁹ cri-
minaliter.xxxiij.q.v.mulierē niſi in cri
minib⁹ exceptis.ſ.ſimonia.c.tāta.de ſi-
monia ꝛ ſic intellige.d.c.forus.in ciuili
bus autem ꝛ ſpiritualibus ꝛ quibuſcū
ꝗ alijs.ꝛ etiam vbi de crimine agitur ci
uiliter vt in denūciatione.aut etiam in
inquiſitione niſi vbi inuenitur prohibi
tum expreſſe vt teſtamēto admittitur.
no.Jo.an.in addi.ad Spec.e.ti.facit.c.
qm.ꝛ.c.tas literis.de teſti.ꝛ quomodo
non dʒ detrahi.ad iudicium pro teſti-
monio ſed ad eas mitti dꝫ in.c.mulie-
res.de iudi.li.vj.
¶Tertio etas vt nō ſit ipubes.ſed pu 6
bes in cā ciuili.in criminali vero reqri
turetas.xx.an.ff.e.l.initi.la.ij.ꝛ.l.j.i te
ſtimonium.iiij.q.iij.teſtes.
¶Sed nūquid poterit pubes teſtifica 7
ri de his q̄ vidit in impubertate. Rñ.ꝙ
ſi erat doli capax quando vidit poterit.
ar.iſt.ꝺ inu.ſti.§.pupill⁹.ff.ꝺ ne.ge.l.in
negocijs alʼs nō hoc no.xxvij.d.relatū.
¶Quarto diſcretio vt non ſit furioſus
iij.q.vij.§.tria.ꝛ hoc niſi habeat lucida 8
interualla.ar.c.dilectus.de ſpō. xxxij. q.
vij.neꝗ furioſus.vij.q.j.q̄uis.
¶Quinto fama.vt.ſ.nō ſit infamis nō
enim iuſtitia poteſt habere cū homine 9
ſcelerato cōmertiū.d.c.for⁹.§.ſi.et in.c.
teſtimonium.in gl.eo.ti.
¶Sexto fortuna nā diuiti magis cre͛di 10
tur.ff.de teſt.l.iij.C.ad.l.fal.aut.ſʒ cum
teſtōꝛ:ideo pauper repellitur ſi eſt talis
cōditiōis ꝙ pecunia corrūpi poſſit alʼs
nō.ar.inſti.de ſuſpe.tu.§.vl.equalis in
opiniōe ſemper diues preponitur quia
potētioribus pares eſſe nō poſſumus.
ff.de ali.iudi.mu.l.iij.
¶Septimo fides.qꝛ null⁹ īfidelis ꝯ fi 11
delem admittitur.ij.q.vij.nō pōt.ff.de
teſtibus

teſti.l.ij.nec hereticus de here.excōica-
mus addunt alia.v.q.ꝗ aliqñ repellūt.
12 ¶ Octauo conſanguinitas vñ.l.teſtis
ff.e.dicitur teſtis ydone⁹ pr̄ fi͡lio aut fi-
lius patri non eſt.⁊.iiij.q.iij.§.itē teſtis
qđ limita verū vbi nō agit de correctio
ne vel ꝓhibitiōe pcti vel de illuminatio
ne fidei qꝛ in iſtis vbi affectio carnalis
cōiter nihil operat̄ vꝫ ſicut teſtimoniū
xp̄i de pr̄e.⁊ no.Pa.in.c.in oī extra.e.ti.
13 ¶ Quid in matrimonijs nunquid pr̄ vel
mr̄ poſſūt eſſe teſtis.Rñ.pa.in.c.vr̄ nob.
qui ma.acu.poſ.cōcludendo ſm̄ Hoſt.
ꝙ ſi ſpōſus eſt ditioꝛ ⁊ nobilioꝛ nō cre-
ditur eis.Si ꝟo eſt equalis vel inferioꝛ
ſic admittit̄ niſi appareat ex aliqua cau
ſa filiam affectare matrimonium. Tu
vero dic ꝙ iudex attendet ſi ſponſa vel
ſponſus eſt reportaturus cōmodū vel
incōmodum honorem vel vituperium
ſic admittet.vel nō admittet.ar.l.iij.ff.
eo.⁊ bona gl.in.c.ex lr̄is.extra eo.ti.
14 ¶ Nono familia nā quos teſtes actoꝛ
ꝓducit de familia ſua non admittūtur.
l.pe.ff.e.nec familiaris.C.đ his qui ad
eccl.ꝯfu.l.ſi.§.ſane.iij.q.v.c.j.
15 ¶ Sed nūquid illi de collegio admittun
tur ſuper facto vel non facto a collegio
ipſo.Rñ.Pa.in.c.iij.loco de proba.ꝙ ſic
quādo eſt tale quod ꝑ alios ꝓbari non
poteſt tex.eſt in.c.veniēs extra eo.ti.ſi-
cut ⁊ pater teſtis eſt ſuper etate ⁊ gener
pro filio.qui ſi.ſint leg.tranſmiſſe.ff.de
prob.l.etiam matris et in teſtō de pe-
culio caſtrenſi.l.qui teſtamento.§.j.ff.
de teſtamen.
16 ¶ Utrū cū monaſteriū reperit ꝓfeſſum
poſſint illi de cōuentu adduci ꝓ teſtib⁹
ſuper profeſſione facta ab illo qui repe
titur.Rñ.pa.in.c.nuper.e.ti.ꝙ ſic qꝛ cā
non eſt ſingularis ſed monaſterij ⁊ ſic
non dicuntur teſtificari in cauſa ꝓpria.
Unde etiam prelatus fratrū minorum
poteſt eſſe in iudicio repetēdo fratrum
ſuis ordinis vt patet ibidē ⁊ multo ma
gis alij p̄lati.Idem dic de clericis in cā
eccleſie ſue ⁊ de ſingularibus in cā vni
uerſitatis qꝛ non eſt cā ſingulorum.xij.
q.ij.ꝗ manumittit.Limita niſi tales ꝓ
mōaſterio vel vniuerſitate fuerint acto
res vel reſponſales.vt in cap.inſuper.
eo.titu.
¶ Decimo inimicos ⁊ multos alios re 17
pellere poteſt iudex ſeu admittere qui
ſi in caſibus expreſſis a iure dicen̄.ē iu
dici.tu magis ſcire potes quis admitti
debeat vel repelli.ff.eodem.l.iij.§.j.ſcꝫ
ex circūſtātijs ⁊ alijs affectionib⁹ par
ticularibus.
¶ Undecimo laicus contra clericū i cā
criminali cū criminaliter procedit non 18
admittit̄.ij.q.vij.c.ipſi.
¶ Duodecimo ſocius criminis nō pōt 19
eſſe teſtis.lx.ix.d.ſi quis in gl. Fallit in
crimine leſe maieſtatis.⁊ ſimonie.vt in
d.gl.⁊ hereſis.
¶ Utrum in cā propria ꝗs poſſit eſſe te 20
ſtis.Rñ.ꝙ nō pōt negari quin aliqñ ꝗs
teſtificetur in cauſa ꝓpria attētis circū
ſtantijs ꝑſonarū ⁊ cāe.vt in.c.fi.de iu-
reiu.⁊ in.c.fi.e.ti.li.vj.⁊ expreſſius in.c.
ex ratiōe de ꝑcu.facit ꝙ no.Bar.i.l.ad-
monēdi.ff.de iureiu.qui vult ꝙ quādo
actoꝛ ſcit plene veritatem.vt puta de
mutuo a ſe facto ⁊ eſt perſona honeſta
ſi habet pro ſe vnum teſtem bonum de
feretur ei iuramentum ⁊ faciet proba-
tionem perfectam.
¶ Aduerte ꝙ tria detrahuntur fidei te 21
ſtis ſi variat ſi vacillat ſi negatiuā pro
bare cōtēdit.c.cū in eccleſia.de cā po.
⁊ proprie.⁊ ibi pan.diffuſe.
¶ Quot teſtes in qualibet cā ſufficiant 22
rñ.in teſtis ⁊ codicillis.vide.s.teſtm̄.§.
iiij.In donatiōe cā mortis requiruntur
v.C.de dona.cā mor.l.vlt. Similiter in
cōtractu qui excedit librā auri facto in
ſcripti ab imperito in ciuitate.C.ſi cert.
pe.aut ſi nouo idē in eo ꝗ vult probare
ſolutionem debiti cōtracti i ſcriptis.C.
eo.l.teſtiū.In purgatione canonica p̄ſ
byteri.vij.requirunt̄.In diaconi tres
diacōes.ſubdiacon⁹ ꝟo ⁊ alij īferiores
pn̄t ſola manu ſe purgare.ij.q.v.c.ſum
ma.In purgatiōe ep̄i requirunt̄.xij.ij.
q.v.oīb⁹ in ſi.Ep̄s cardinalis nō dꝫ cō
dēnari.niſi cū.lxxij.teſt.preſbiter cardi
nalis cū.lxiiij.Diacon⁹ cardinalis cuꝫ.

xxiiij. Subdiaconus ⁊ inferiores cardi
nales. cū. vij. vt. ij. q. iij. pſul. ⁊. c. ſeq. Re
gulare aūt eſt in ore duoꝝ. vel triū ſtat
oē verbū ſi mō ſunt ol exceptiōe maio
res. de teſt. c. cū eſſes. ⁊. c. relatū ꝑ in ho.
23 ¶ Utrū teſtes ſingulares probēt regu
lariter. Rň. ꝓ ꝗ pan. i. c. bōe memorie. el.
j. de elec. ꝙ nō. Rō q₃ diuerſitas tēporū
pōt īducere diuerſitatē reꝝ vt i. c. i pſen
tia de probationi. Et dñr teſtes ſingula
res qñ deponūt ſup diuerſis factis ita
ꝙ quilibet eſt ſingularis de fctō ſuo re
ſpectu obiecti. Sꝫ qñ obiectū ſup quo
deponūt fuit repreſentatū ſenſibus te
ſtiū eodē tpe tūc ſunt cū teſtes ⁊ nō ſin
gulares q₃ tūc vident̄ deponere de fctō
eodē ꝯcordat huic ſiie tex. i. c. cū dilec.
de elec. ⁊. c. tā lrīs. de teſti. limita tñ ꝙ te
ſtes ſingulares nō probāt ꝓut limitat
Sl. in. l. ob carmē. ff. de teſti. ⁊ Ang. in di
ſputatione q̄ incipit. Athenſis miles. et
qđ no. gl. iij. q. ix. Nihilominꝰ veruꝫ qñ
actus nō hꝫ ꝯtinuitatē q₃ ſi hꝫ ꝯtinuita
tē. puta fornicatio ⁊ ꝑ foramē vnꝰ poſt
aliū videt valet teſtioniū facit. c. teſtes
⁊ ꝑ Jnn. ⁊ Jo. an. i. c. q̄liter ⁊ qñ. el. ij. đ
accu. vbi pꝫ ꝙ poſſidēs rē pōt ꝓbare ꝑ
teſtes ſingulares. ⁊ ſic dic in ſimilibus.
24 ¶ Utrū vnꝰ teſtis ſufficiat. Rñ regula
re eſt ꝙ vox vniꝰ vox nulliꝰ. c. veniēs in
fi. extra. e. ti. ⁊. c. cū a nobis. e. ti. ⁊. c. qm̄.
i fi. de ꝓba. tñ ſunt caſus in qbꝰ vꝫ vt i
papa. d. c. a nobis. Itē đ ꝯſuetudine cu
rie ſtatur dicto cardinalis de hijs q̄ di
cta vel acta ſūt corā eo vt no. ho. de ap.
ꝯſtitu. ij. Item in hꝫs in qbꝰ nullū parat̄
ꝑiudiciū ⁊ vbi agit̄ ad peccatū īpedien
dū. facit. c. ſep eo. el. ij. eo. ti. no. glo. in. c.
nuper. eo. ti. ⁊. ij. q. j. multi. ⁊ īō vnus im
pedit matrimonium contrahendū. Item
vꝫ de cōſenſu ꝑtium Itē vbi teſtātor mā
dauit ſtari ſuper aliq̄bus dicto alicuiꝰ
quē dicit in formatum de ſua intentiōe.
q₃ nihil pōt ei opponi vt no. Bart. in. l.
theopōpus. ff. de dote prele. no. Pa. in
l. i noīe dñi. e. ti. Itē ꝙ quis ſit cōfeſſus
c. teſtimoniū. eo. ti. Itē de monitiōe cha
ritatiue facta. ij. q. j. ſi peccauerit. extra
e. ti. c. in oī. Item ſup ꝯſcīs alicuiꝰ. extra
eodē. c. tā lrīs. §. fi. de homicī. ſignifica
ſti. el. j. §. fi. ⁊ multis alijs ſimilibꝰ vt in
d. c. vniꝰ. cū fama. d. c. tam literis. ⁊. c. ve
niens. c. mulieri. de iure iuran.
¶ Quomō teſtificari debēt. Rñ. ꝙ prio
regulariter nō debēt. nec pñt recipi an 25
te li. ꝯteſt. Fallit tñ hoc in. xx. caſibus vi
de in. c. qm̄. vt lit. non ꝯteſt. ⁊ ibi glo. et
Pan. Aduerte tñ ꝙ qñ ignorat̄ ꝑſona
que cōmiſit maleficiū teſtes poſſunt re
cipi etiam ante citationem malefacto
ris iuxta no. per Jnn. in. c. bone. el. j. de
elec. ſequitur Pa. in. c. in nōie dñi. extra
eo. ti. Secundo ꝙ non ſe ingerat quia
tunc repellitur tanquā ſuſpectus. arg.
l. vxori. §. j. ff. de fal. ⁊ per Bart. in. l. que
oia. ff. de proc. Facit. c. qualiter. de elec.
Tamen ſi nō fuit citatus ſed per par
tem productus iudici non preſumitur
ſe ingerere. vt tenēt domini de rota de
ciſione. cccix. Facit. c. conſtitutis. eodem
ti. ⁊ pan. in. c. tua. de ſpōſa. Tertio ꝙ iu
ret tactis ſacro ſctis euangelijs. niſi ſit
epiſcopus vel ſacerdos. C. de epiſ. ⁊ cle.
aut̄. ſꝫ iudex. Iſti nō iurant ſuper libro.
ſed ſuper pectore ſuo de iuramē. cal. c.
vltimo. Quarto ꝙ vtraq̄ pars ſit pre
ſens. vel contumaciter abſens dicte. c.
in nomine domini. Quinto ꝙ viua vo
ce deponat non in ſcriptis. c. a nobis q̄
ma. accu. non po. iij. q. viij. teſtes. Sex
to ꝙ teſtificetur de auditu proprio vel
viſu vt in ca. ij. de conſe. non de alieno
quia non eſt proprie teſtimoniū vt no.
gl. in. l. in ſumma. ff. de aqua plu. arcē.
Ratio quia debet dicere de eo quod fa
ctum eſt in preſentia ſua vel dictum. c.
teſtis. iij. q. ix. no. Pa. in. c. tam literis. eo.
ti. et aduerte quia teſtis debet ⁊ poteſt
teſtimoniuꝫ dicere de viſu ſi res de qua
interrogat̄ ſubiacet viſui puta vidi q₃
verberauit talem ⁊ huiuſmodi de audi
tu ſi ſubiacet ſono puta dixit talia ver
ba ⁊ hmōi. ⁊ ſic de ceteris ſenſibus Se
ptimo ꝙ non vacillet vel contraria pro
ferat vt in dicto ca. licet. de proba. Octa
no ꝙ nihil taceat de contingentibꝰ ſu
per quibꝰ interrogat̄ aliter eēt falſus te
ſtis. vt i. c. dilecti. đ accu. vt puta exꝓmit

qđ facit ꝓ aliquo ⁊ que cõtra eũ eſſent tacet. Nono exprimat locũ tp̄s ⁊ modũ rei de qua ꝑhibet teſtimoniũ. Decimo ꝙ ſolũ teſtificet ſuꝑ iuratis ⁊ nõ ſuper aliis quia non valeret. ar. c. de teſti. extra. eo. ti.

26 ¶ Utrũ teſtis teneat ꝑhibere teſtimoniũ. Rñ. pan. i. c. j. de teſt. b. cog. poſt Archi. xxij. q. ij. §. itẽ ꝙ ſi interrogatur a iudice ꝓprio. ⁊. de his de quibus põt interrogare. i. de manifeſtis vel de his de quibus infamia ꝓceſſit vt. ĩ. cõfeſſio de licti. in prin. ⁊ inquiſitio celãdo veritatẽ mortaliter peccat. ď ma. ⁊ obe. c. ij. xj. q. iij. qui reſiſtit. Secus vbi interrogat de non ſpectantibus ad ſuum officium. Idẽ putat in quocunq̨ qui ꝓducit in teſtem vel celat veritatẽ vt no. i. c. q̃ſq̃s xj. q. iij. ⁊ tenet ad reſtitutionẽ dãni qꝛ teſtis falſus dicit. l. nullus. C. de teſtib. Idem ⁊ in eo qui hꝫ ex officio dicere ſꝫ hoc non placet mihi niſi limitet in ciuilibus vel quãdo in criminalib⁹ ciuiliter agit ſeu pro liberatione proximi ne indebite puniatur. Inno. in. d. c. j. diſtinguit ⁊ bene ꝙ quando non eſt pctm̄ tacere illud ſuꝑ quo inducit nõ dꝫ compelli alias ſic. exẽplũ agit cõtra aliquẽ ad penã tm̄ ⁊ ſic nõ eſt peccatũ tacere. ar. ij. q. j. ſi peccauerit niſi ꝑſeuerare velit in peccato. arg. c. clericorũ. de vi. ⁊ hone. cler. xxij. q. v. hoc videt vt pena reuocet a malo quos dei timor nõ reuocat. Intellige qñ pctm̄ nõ eſt oĩno occultũ ſed qui illud facit eſt infamat⁹ aliqualiter de eo qꝛ tunc tenet requiſit⁹ vt teſtis. Secus ſi requireret vt denũciator cum non poſſit ꝓbare vel quãdo ille, de quo querit nõ eſt de tali aliquo modo infamat⁹ qꝛ ſic non tenet niſi ſolũ dicere illis qui poſſunt ꝓdeſſe ⁊ non obeſſe vt. ĩ. inquiſitio. §. xj. ⁊. j. §. xxxj.

27 ¶ Utrũ teſtis peccet mortalr̄ dicẽdo ſe inimicũ alicui⁹ cũ non ſit vt euitet teſtimoniũ dice. Rñ. pa. in. c. inquiſitiõis. §. tertio de accuſ. ꝙ ſic qꝛ dicit mẽdacium in dãnũ proximi. xxij. q. ij. ne q̃s ⁊ de falſo. c. j. limito hoc verũ quãdo requirit ꝓ damno euitando vel pro debito confitendo. Sec⁹ vbi requirit ſolũ ꝓ pena inferenda niſi caſu quo cõpellit a iudice ordine iuris ſeruato.

¶ Utrũ teſtis q̃ recipit pecuniã vt non dicat ꝟitatẽ peccet mortaliter. Rñ. ꝙ ſic quãdo iterrogat⁹ a iudice eã tacet maxime quãdo iurauit de ꝟitate dicenda ⁊ tenet pena falſi. vt no. Bar. i. l. j. ff. qđ cũ eo. ⁊ Pa. i. c. j. de cri fal. ⁊ eſt turpe lucrũ ⁊ ꝯ bonos mores. l. iiij. ff. de ꝯdi. ob tur. cãꝫ. ſiłr eſt turpe lucrũ aliq̃d recipe ꝓ ꝟo dicendo. xiiij. q. v. nõ ſane ⁊ tenet reſtituere ei qui dedit ſi modo nõ dedit ad corrũpẽdum ſed ad redimendaꝫ vexationem ſuaꝫ. Si vero dedit ex liberalitate credo pauperib⁹ ſit erogandũ de bono conſilio. expenſas tamẽ poteſt petere ⁊ recipere a ꝓducẽte eum. iiij. q. iij. venturis. 28

¶ Quid ſi iurauit teſtimoniũ non perhibere. Rñ. temerariũ eſt ⁊ vbi eſt certũ ꝙ tenet ſub peccato ferre teſtimonium ꝓpria autoritate põt ꝯuenire alˀs nõ niſi autoritate ſuꝑioris. xxij. q. iiij. i malis etiam ſi ſciret ꝙ ipſe ſolus interfuiſſet et non poſſet probari niſi per eum ſm Goffre. qꝛ dictũ vnius facit ſemiplenã probationem ⁊ delatio iuramenti faceret plenam. C. de re. cre. l. i bone fidei. ꝙ credo verũ in caſu quo hoc fieri poteſt alias vbi nullum effectum poteſt habere teſtimoniũ ꝫ eius nõ credo teneatur niſi ad preceptum ſuperioris cogeret modo debito ⁊ ordine. 29

¶ Utrũ teſtis falſus ſemꝑ peccet mortalr̄. Rñ. ꝙ falſum teſtimoniũ ſemꝑ eſt pctm̄ mortale nec aliq̃ circũſtantia põt excuſari ſi eſt cũ iuramẽto ſeu ꝑiurio factum ſi vero ſine periurio nõ ſemꝑ erit mortale pctm̄ ſicut nec oẽ mendacium: Et hoc intelligo ꝙ ſit mortale qñ ſcienter ſcit. Secus ſi bene cogitãdo erraſſet qꝛ eſſet veniale etiam ſi iuraſſet ⁊ tenet ad reſtitutionem toti⁹ damni dati proximo quãdo ſciẽter vel ex ignorãtia indebita falſum teſtimoniũ dixit. l. generaliter. §. illud. ff. de calũ. ⁊. xvij. q. iiij. ſi quis in atrio. 30

¶ Utrũ teſtes ſuper occultis circunſtã 31

ctis criminis ſint interrogādi. Rñ. Pa. in.c.qualiter.ꝛ.qñ.el.j.de accuſ.ꝙ ſic ƀʒ Jnno.ꝛ Hoſt.quādo crimē nō eſt occultū ꝛ quādo talis ꝯ quē teſtificaẗ eſt īfamatꝰ ꝛ etiā ſi iuraſſet nō reuelare qꝛ tale iuramētū eſt temerariū.c.j.de cri.fal. ꝛ.c.intimauit.de teſti.niſi ſciret in confeſſione ſacramētali.qꝛ ſic ſcit vt deus ꝛ ꝑducit vt homo.vt in.c ſi ſacerdos.de offi.ordi.ꝛ.c.dilectꝰ.de exceſ.ꝑla.ꝺ hoc vide.ꝫ.inquiſitio.§.xj.

52 ¶Utrū ꝓxonete ſiue mediatores cōpellanẗ teſtificari ſup cōtractibus quorū fuerūt autores. Rñ. Pa.in.c.dilectorū. de teſti.cog.ꝙ ſi ſic partes ambe cōſentiūt. Si ambe diſſentiūt nō pñt. Si vna conſentit altera conpelli non poſſunt ſed teſtificari poſſunt ſi volunt.in.aut. de teſti.§.qm̄ vero.

53 ¶Utrū teſtis teneaẗ ꝑhibere teſtimoniū de his q̄ ſibi ſunt dicta in ſecreto. Rñ.ƀʒ Tho.ij.ij.q.lxx.ꝙ ſunt aliqua q̄ ſtatim vt hō ſcit teneẗ ꝓpalare his que poſſunt prodeſſe ſicut ſi q̇s ꝯtaminaret multitudinē vel vbi aliqđ malū ꝑximo ſpūale vel tpale imineret ꝛ ad iſta celāda nemo pōt obligari qꝛ frāgeret fidē quā alteri dʒ. ſunt alia q̄ nō ſunt talis qualitatis ꝛ ideo obligare ſe pōt q̇s ad celādū ꝛ talia etiā ad p̄ceptū ſupioris non teneẗ reuelare qꝛ nihil pōt precipi homini qđ ſit cōtra naturale.de ſe.S. vero Bo.in iiij.di.xxj dicit ꝙ etiā teneẗ qꝛ intelligiẗ in tali promiſſione excepta autoritas ſuperioris.ſed tu ꝯcorda verū quādo ſuperior hoc reqrit ex aliquo bono reſpectu ꝛ vt pater ꝓuideat ꝛ dictū ſancti Tho.intelligiẗ qñ ſolum vt puniat vel de alio de quo non pertinet acquirere.

Theſaurus

vide.ꝫ.inuēta. §.j.ꝛ.ꝫ.ēptio §.xxiiij.

Timor

q̇dā filialis q̄ hō timet offēſā dei quā diligit ꝛ timet ab eo ſeparari.xxiij.q.vj.§.ex his ꝑpe finē. Et iſte ſemp bonus ꝛ ſanctus iuxta illud pſal. Timor dñi ſanctus ꝑmāet. Aliꝰ ſeruilis ꝛ iſte cauſaẗ ex amore ſui.vnde qꝛ pena eſt detrimentū proprij bōi eā timet.c.ex his ꝛ iſte aliquādo eſt cū charitate ſicut cū q̇s ſimul timet ꝛ ꝓpter penā ꝛ ꝓp culpam ꝛ iſte timor dicit initialis qꝛ eſt ꝑincipiū cōuertēdi.ꝺ pe.di.ij.ſicut ſeta. Aliqñdo eſt ſine charitate ꝛ tūc ſemp malꝰ nō in ſe. ſed qꝛ a mala ꝓcedit radice.i.ab inordinato amore ſui. Alius eſt timor mundanus quo homo diſtinguiẗ a deo ꝓpter mundana qbꝰ innitiẗ tanq̄ fini.xvj.q. ij.c.j.poſt mediū ꝛ iſte ſemp eſt peccatū mortale. Si tamē i mūdanis nō ꝯſtitueret finē.i.nō eēt paratꝰ facere ꝯ dei p̄cepta ſic eēt pctm̄ veniale ſicut cū retrahiẗ a bono qđ ē de ꝑfectiōe.vl' pōt eē nulliꝰ peccatū qñ q̇s rationabilē cām hʒ tūmēdi ſʒ Alex.iij.ij.ti.de timore.

¶Utrū timor excuſet a pctō. Rñ.ꝙ nō ex toto.ſ.quin ſit mortale ſi illud qđ ſit ſit ꝯ p̄cepta dei.xxij.q.v.ita ne ꝛ qđ met.cā.c.factis.i aliis quomodo excuſet vide.ꝫ.mens.§.vj. 1

¶Timor ex accidia aliqñ ꝓuenit aliquādo ex aliquo cōmmato vel accidēti ꝛ dr timor filia accidie ꝛ eſt peccatū mortale quando ex timore facit ꝯtra p̄cepta alias veniale. 2

Tolerātia

tūc bona eſt qñ q̇s pacienter tolerat ea q̄ ſolū ſunt ad propriū detrimentum ſiue in corporalibus ſiue in temporalibus ſiue quādo aliqua tolerantur ꝓpter maius malū euitandū ꝛ de hac habes.iiij.di.denitq;.xlvij.di.omnes.in ſi.xcvj.di.in ſcriptis.xlv.di.licet.vj.q.j. ſūt plurimi ꝛ.c.ex merito.xxiij.q.iij.ſex differentie ꝛ.iiij.q.hec autē. Mala vero eſt cum tolerantur ea que ſunt in ꝓprie ſalutis detrimentum vel mali vbi nō eſt periculū mortis mali vel ſcādali ꝛ aliquando eſt peccatum mortale aliquando veniale ꝛ de hac habes Correctio.j.§.iiij.

Tonſura

clericalis v de clericus.iiij.§.j.

Torneamētū

dr q̇dā circuiendo ſe percutiūt ad oſtēſionē virium aliquis ex

condito de tor.c.j.

1 ¶ Utrū torneamētū ſit ꝓhibitū. Rñ. ſm hoſt.in.c.j.eo.ti. ⁊ ſequit̃. pa.ꝙ ſic ⁊ ois lud⁹ etiā ad oſtentationē viriū fact⁹ ex quo iminet piculū mortis probabilr̃ et nedū de iure cano. vt in.d.c.j. ſ₃ etiā.de iure ciuili.C.ꝺ gladi.vnica.li.xj.⁊.l.j.§. Itē ſenatus.ff.de poſthu. d₃ intelligi de alio ludo q₂ vt dicit̃ in aut. vt oēs obe. ind.§.j.fortitudo ſine iuſticia nō eſt laudabilis ⁊ loquit̃ ibi de fortitudine que exercet̃ cū armis ſic nec iſtud cū ibi non poſſit eſſe iuſtitia ꝑpter rōnē que in.d. c.j.ponit̃.alius aūt ludus cā virtutis experiēde vbi nullū imminet periculum mortis l₃ ſm hoſti. etiam de iure cano. ⁊ caſus cōtingens nō imputabit̃.l. qua actiōe.§.ſi quis.ad.l.acqui. Et ſm hoc potes ſcire quando haſtiludia licent et quando non.quod no.

2 ¶ Utrū moriēs i torneamētis ſit priuādus eccl'iaſtica ſepultura. Rñ. pa.in.d. c.j.ꝙ ſi acceſſerit cā pugnādi ſic priuat̃ l₃ pnia ei cōcedat̃. Si ṽo venit cā videndi vel repetendi debitū aut q̄cunq₃ alia ex cauſa ꝙ̄ pugnandi ſic nō priuat̃ niſi conſtet mortuum in peccato mortali.

3 ¶ Utrum cum aliquis in torneamentis occidit̃ vel mutilat̃ ſint irregulares oēs qui illuc venerant cā pugnandi l₃ ipſi nō occiderint vel mutilauerint. Rñ. ſm hoſti.⁊ Gof.ꝙ ſic ſicut ille q̄ in bello illicito intereſt cauſa bellandi.xv. q.j.c. ſi. de pe.di.j.ſi quis cū telo.lj.di.ſi q̇s poſt acceptam ſed epiſcopus poteſt₃ diſpenſare ſicut dictū ē.§.irregularitas de exiſtentibus in bello iniuſto non occidentibus.

Torpor

Torpor eſt filia accidie ⁊ diuidit̃ in tria. Primū eſt ociositas nihil operās que eſt cā multorū.peccatorū. de cōſe. di .v. nunq̄₃ de renūc.c.niſi.ſemp eſt mortale peccatum cum omittit neceſſaria ex ea. Scōm pigricia q̄ tarde facit bona.puta tarde vadit ad eccleſiā ad p̄dicationem ⁊ hmōi. Tertiū dicit̃ tepiditas q̄ facit bona ſed nō cū ea diligētia ⁊ feruore ſed tepide ⁊ d₂ etiā ſomnolētia q̄ tria ſimiliter ponit. Grego ſub vno.ſ.torpor circa p̄cepta q̄ quādoq₃ eſt mortalis aliquādo venialis.hec Tho.ij.ij. q.xxv.

Torturā

Torturā alicui faciens iudex ſine indicijs p̄cedētib⁹ peccat mortaliter ſm Lud. de ro. i ſuis no.q₂ nō d₃ vt no.C.de ſer.fug.l.q̄cūq₃ ff.de.qō.l.maritus.C.ad.l.iul. maie.l.ſi q̇s alicui vbi gl.⁊.Bal. ⁊ confeſſio facta ex tali tortura ſine indicijs nō valet.vt in.l.j.in princip.ff.de qōni. Nec indicia poſt aduenientia cōfirmāt illam cōfeſſionem vt vult gl.in.l.maritus.ff. eo. ⁊ ſequitur.Bal.in.l.fi.C.de accu. Idem dic quādo torquet quos de iure torquere nō pōt ſicut ſunt minores.xxiij. annis.l₃ cedi poſſint.l.cū ſile.C.ad ſil. item milites mulierē p̄gnantē ⁊ hmōi. Idem dic quādo torquet indirecte dās alicui falſa ad comedēdū vt ſic cruciet vl' quādo ſepi⁹ torquet̃ nullis nouis indicijs apparētib⁹ ſufficiūt tamē variationes ſm.Inn.i.c.qm̄ de ꝓbs.⁊ Bar.i.l.de minore.§.pe.ff.de qōni. puta q₂ vno ſero dicit de vno ⁊ alio ſero de alio.

☞ De notatis i hoc.§.⁊ ꝙ tortura ⁊ ſuſpitio vel met⁹ torture equiparant̃. no. Bal.in.l.iterpoſit⁹.circa.fi.ver.itē adde C.de trāſ.⁊ Alex.i.l.j.§.diuus.ff.de q̄ſti, ⁊ in quibus delictis ſit permiſſa. Bar.i l.edictum.eo.ti.ꝙ in grauioribus.

¶ Sed que indicia ⁊ q̄lia requirant̃ ad 1
torturā vide.§.indiciu₃ arbitrari; tamē h₃ qui publicā autoritatē exercet qualia indicia ſufficiant.C.de queſti.l. in lites.&.op₃.⁊.d.l.de minore.§.tormenta. no.Inn.c.pe.de no.ope.nun.et.Bal.de pace tenē.⁊ eius viola.c.j ſed videat vt regulet̃ arbitriū ei⁹ ſm rōnē. q₂ inique torquēs vltra peccatū mortale tenet de iniuria ⁊ damno leſo ſatiſfacere.

Trāſactio

Trāſactio eſt de re dubia ⁊ lite incerta et nedū finita non gratuita pactio ſ₃ aliquo dato vel retēto vel ꝓmiſſo ff.de tranſ.l. j.extra.eod.titu.c.ſuper eo.C. eo. tit.l. trāſ. Litē intellige p̄ſentē vel futuram q₂ ante litem ex quo diſcordia eſt orta trāſigi pōt.ff.de condi.inde.l. elegāter.

§.ſi quis poſt.Uñ trãſſactio dr quaſi
actiõis tranſitio eo ꝙ qui tranſigit ab
actiõe trãſit ꝛ diſcedit.ꝛ ſic ꝓprie dicit
trãſigere h:s qui agi.C.eo.ti.li.ij.ꝛ dif=
fert trãſactio a pactoꝝ compoſitione q̄
poſſunt fieri amicabiliter nullo dato
vel retento extra eo.ti.c.ſuper eo.
☞ De hic notatis ꝛ ꝙ trãſactio nõ re=
ducatur ad arbitriũ boni viri.no. Bal.
in.d.l.ſi.§.ſed ꝛ ſi qs col.j.ver. itẽ nota
ꝙ licet.C.cõmunia.de le.ꝛ quid ſit not.
Spe.i ti.de pac.ꝛ trãſact.ver.trãſactio.
1 ¶Quis põt trãſigere.Rñ.ꝙ qui põt do
nare.vide.ſ.donatio.j.Itẽ dominus re=
rum ſiue actionũ tutor curator ꝛ ꝓcura
tor ſi hꝫ ſpeciale mandatũ vel liberam
adminiſtrationẽ bonoꝝ vel cauſe.ff. de
procu.l.ꝓcurator cui libera.ꝛ.l.manda
to.capit.ad agendũ.§.j.de ꝓcura.li.vj.
2 ¶Utrũ ꝑlatus in cauſis eccleſie poſſit
tranſigere ſine cõſenſu capituli. Rñ. ꝙ
non extra eo.ti. contingit.
3 ¶De quibus poteſt fieri trãſactio.Rñ.
ꝙ de ciuilibus.ff.ꝛ.C.eo.ti.ꝑ totũ de cri
minalibꝰ diſtinguendũ eſt.vt.ſ. accuſa=
tio.§.xxj.
4 ¶Utrũ in rebꝰ ſpũalibꝰ poſſit trãſigi.
Rñ.ꝙ aut petit eccleſia ab alia eccleſia
ſibi deberi ſubijci in iure inſtitutionis
correctionis ꝛ ſacramẽtoꝝ perceptiõe
vel epũs petit iura epalia in aliqua eccle
ſia.ꝛ ſic de ſpũali ad ſpũale põt fieri:pu
to qđ remittat inſtitutio vel aliquod ſa
cramentũ.ꝛ aliud ſpũale preſtet. ca. ad
queſtiones.de reꝝ permu.Sed de ſpũa
li ad tpale nõ lꝫ extra eo.tit.c. cõſtitutꝰ.
ꝛ de re.ꝑmu.ca.vl.Aduerte tamẽ ꝙ vbi
nomine ſubiectionis petunt ſpũalia ſi
mul ꝛ temporalia ſicut cum epũs petit a
quadam eccleſia ſibi ſubiecta ꝙ ab eo
percipiant conſecrationes eccleſiarũ:
ordinationes clericorum ꝛ ſimilia ſpiri=
tualia.ꝛ nihilominus petit aliqua tem=
poralia vtpote.partem vel annuã pen=
ſionem ratione illorum tpalium poſſet
tranſactio fieri cum temporali ꝛ ſibi an
nua penſio dari.ar.c.cũ venerabilis. de
cenſi.ꝛ de reli.do.conſtitutus. Aut peti
tur res temporalis vt proprietas.vt cũ
eccleſia petit decimas ex predijs in ſua
parochia cõſtitut.s.ꝛ tunc diſtingue qꝛ
ſi agit cõtra eccleſiaſticam ꝑſonam ꝛ ſic
põt fieri tranſactio autoritate epiſcopi
vel archiepĩ ꝛ erit ꝑpetua.c. ſtatuimus.
extra eod.ti.ſi fit ſine autoritate epĩ vlꝫ
ſed eſt tpalis.nec excedit vitam tranſi=
gẽtis.extra.e.c.de cetero. niſi per papã
fuerit cõfirmata eo.ti. veniẽs aut agit
cõtra laicum ꝛ tũc ſi agit de perceptis
ꝛ ſubtractis poteſt fieri.c.cũ apoſtolica
de his q̄ ſi.a ꝑla. ſed nõ de futuris.xvj.
q.vij.decimas quas.Unde nõ põt fieri
compoſitio nec trãſactio cum laicis vt
minus ſoluant niſi autoritate pape.c.
pe.de cõfir.vti. vel inuti.Aut petit res
ſpiritualis vt beneficium puta quia di=
cit ſe electũ vel canonice in eo fuiſſe in
ſtitutum. ꝛ tunc tranſactio fieri nõ põt
ſine ſimonia.ſed bene amicabilis cõpo
ſitio.extra.eo.ti.c.ſup eo.ſ. vt ꝙ ille qui
ius nõ hꝫ vel nõ credit habere penitus
renũciet iuri ſuo ſine aliqua datiõe. vel
ille q̄ habet ius recipiat ſine datione ſi
tñ neuter litigantiũ poſſideret.ſꝫ vterqꝫ
cõtẽdit aliqđ beneficium ſibi dari tunc
valet trãſactio.de cle.c.cũ inter. Rñ. de
ꝑben.niſi eſſent no. Io.j.q.iij.ea que. et
breuius cõclude ꝙ ſpirituale cũ ſpũali
eiuſdẽ generis: puta de iure decimatio
nis iſtius eccleſie cũ illo illius eccleſie
põt fieri tranſactio.ſed de ſpirituali ad
ſpirituale. alterius generis non lꝫ ſm
Ber.in.c.ſup eo.ꝛ eſt tutiꝰ ꝯſulis Inno.
in.d.c.ſtatuimꝰ.ꝛ tex.cũ gl.i.d.c.ad qõ=
nes.videant indiſtincte tenere ꝙ lꝫ de
ſpirituali ad ſpirituale.
¶Utrum trãſſactio facta propter inde 5
bitam obligationem ſaltem iure natu=
rali excuſet eum qui aliq̄d recipit vt eã
obligationem remitteret.Rñ. ꝙ non. ſꝫ
reſtituere tenetur.l. preſes ꝓuincie .C.
de tranſac.ꝛ.l.ſi.ff.de dolo.ꝛ gl.in.c. ſup
eo.de tranſac.dicit ꝙ ſi euidens eſt ca=
lumnia non tꝫ tranſact.l. in ſumma.ſ.
Rñ.ff.de condi.inde.
¶Utrũ diſpoſitio legis ſi q̄s maior.C. 6
de trãſac.poſſit teneri i ꝯ̄ſcia.Rñ. ꝙ ſic
qꝛ imperator in penã non obſeruantis

potuit hoc facere ⁊ etiā hꝫ locū in quo-
cunqꝫ ꝯtu iurato ſm doc.ibidē.⁊ di.l. ſi
quis maior hoc vult vt ille q̄ tranſactio
nem iurauit ⁊ volūtarie nō ſeruat ꝯuē-
ta vt ſit infamis.Intellige hoc ſi cōdem
netur.Itē eſt priuatus ipſo iure actiōe
quam habebat ꝯ illū cū quo tranſactio
nem fecit.itē ſi quid habuit per ipſam
tranſactionē ſiue pecuniā ſiue reꝫ tene
tur eā reſtituere ⁊ omne emolumentum
quod ex ea habuit.Quod crederem
quo ad conſciētiā poſt cōdēnationē ſed
non ante.niſi quatenus dānificatus eſt
ille cū quo tranſegit vel ex debito antea
debebat habere.

Tranſitus de vna religiōe ad aliā. vide ſu
pra religioſus.§.xxiiij.

1 ¶Epiſcopus tranſire nō poteſt ad aliā
eccleſiaꝫ.ſine legitima pape.vij.q.j.mu
tationes de tranſla. epi.capi.inter cor-
poralia. Inferior poteſt cum legitima
ſui prelati.ar.l.viij.diſt.c.ij.ix.q. iij. con
queſtus.

2 ¶Trāſiſſe dꝛ aliquis cū corporalē poſ
ſeſſionem obtinuit de illa ad q̄ trāſiuit
xxj.q.ij.quis tam tranſlatus ⁊ cōfirma-
tionē obtinuit. alias ſec⁹ xciij.diſ. ſi qui
epi.de elec.c. cū in cunctis.

Treuga eſt ſecuritas preſtita perſonis ⁊ rebus ad
tēpus conceſſa diſcordia nondū finita
⁊ vocat fedus vel inducia.ff.de capti. ⁊
poſt li.re.l. non dubito.⁊.l. poſtliminiū.
§.inducie.

¶De notatis in hoc.§.⁊ q treuga nō
ſufficit vbi pax requiritur not. Ange. ⁊
Pau.de caſt.in.l.cōuētionē.⁊ ibi Alexā.
col.ij.verſi.itē facit iſte tex.vbi eos refert.
ff.de pac.⁊ treuga finita nō inducit bel-
lum ſꝫ probat guerram preceſſiſſe.Bar
no.in.l.legata in prin.ꝟ. ſi.i decre.ff de
aditio.leg.

1 ¶Quot ſunt species.rn̄.due: prima cō-
uentionalis ⁊ hec ſeruāda eſt etiam in-
fidelibus.xxiij.q.j.noli. Alia canonica
de qua extra eo.ti.c.j.Sed hodie nō ſer
uatur ⁊ male ſed non inſiſto. quia ſatis
patet per ea que dixi.ſ.bellum.

Tributū vide.ſ.imunitas.§.
xxxvj.⁊.ſ.munus.

Tribulatio ē medicina pre
ſeruatiua. v.
qō.v.ñ ois. Aliquādo ad meritū.vij.q.
j.aduerſitas.xj.q.iij.i cūctis. aliquādo
ad purgandū.vj.q.j.ſunt plurimi.

Triſtitia d̄ morte ſuorū pro
hibetur.xiij.q.ij. q̄
prepoſterū.⁊.§.hoc aūt.

Turpe lucrū dicit quicq̄d acqui
ritur ex cauſa ī honeſta
vel improbanda facit.ea.qm̄ multi.xiiij.q.
iiij.⁊.xxj.q.j.c.j.in princi.

¶Turpia lucra ſunt ab heredibus ex 1
torquēda.l.in heredē.ff. de calū.

¶Utrū de turpiter acquiſitis poſſit fie- 2
ri eleemoſyna . vide eleemoſina.§.viij.
Et an ſint neceſſario reſtituēda.vide re
ſtitutio.j.ſub litera.Turpe lucrū.

Tumor mētis eſt filia ire q̄ ē q̄
dā conat⁹ ſeu audacia
hois intētātis vindictā.⁊ eſt qn̄ quis im
plicat mentem deliberate in varijs mo
dis ⁊ vijs quibus poſſet proximum of
fendere.que eo modo eſt mortalis quo
ira ex qua procedit.de quo . vide.ſ.ira
in prin.

Tutela ē triplex alia legitima
vt illa q̄ defert a lege
qn̄ null⁹ tutor dat⁹ ē a patre filio iteſta
mento quam ille qui deberet ab inte-
ſtato ſuccedere tenetur hmōi tutelā ac
cipere.Alia teſtamētaria vt qn̄ pr̄ in te
ſtō dat filio tutorē alia datiua.ſcꝫ q̄ dat
a iudice qn̄ nullo tutor̄ dato i teſtō ⁊ nul
lis extantib⁹ cōſanguineis idoneis ad
tutelā iudex ex officio ſuo dat tutorē
⁊ durat tutela vſqꝫ ad.xiiij.annū com-
pletum.⁊ inde incipit cura q̄ durat vſqꝫ
ad.xxv.annū.completū.inſtitu.quibus
modis tu.fi.⁊ inſtitu.de tuto.

¶De notatis hic ⁊ q tutela ē magis
honor q̄ bonus.no.Bald.in.l.cum qui
dam.in.ij.oppo.C.de verbo.ſig.licet ali
ter videatur tenere in.l. meminimus.
in fi.C.de leg.here.

¶Utrū clerici teneant ſuſcipere tutelā 1
rn̄.q nec clici nec monachi aut epiſcopi

cogunt̃ur vllã tutelã accipe clericus tñ
repẽ pñt ſuſcipe legitimã ſi volũt teſta
mentar ã vel datinã nõ pñt ſilr oẽs reli
gioſi clerici vel epĩ tenenť recipere tute
lam miſerabil.ũ pſonaꝝ ſʒ religioſi cũ
lnia ſuoꝝ ꝓlatoꝝ pñt etiã recipe legiti
mã vt.xvj.q.j.monachi. Et ſic cõcorda
lxxxviij.diſt.c.j.ꝛ fi.xvj.q.j.gñalit.xxj.
q.iij.cyprian⁹.lxxxvj.q.j.diſt peruenit.
2 ¶ Quid ptinet ad offm̃ tutorũ.Rñ.tria,
Primũ vt pupillos acriminib⁹ itactos
ꝯſeruent.Scõm ꝙ res eoꝝ ab iniuria ꝑ
ſeruent.xij.q.j.c.j.facit.l.j.ff.de tute.vñ
tutores dicti ſũt quaſi tuitores i.di.l.j.
tertiũ ꝙ pecuniã eoꝝ vel bona mobilia
q̃ ad nihilũ valẽt eis ſeruata ꝯuertãt in
predijs ex qb⁹ pcipiãt aliquẽ fructũ qꝛ
ſm bar.in.l.tutor q̃ repertoriũ.§.i.ff.de
admi.tu.ſi tutor pecuniã pupilli nõ po
nit in ꝑdijs teneť pupillo ad.fruct⁹ qs
poterat habere deductis expenſis ꝛ pi
culis qd̃ limita ꝟñ ſi potuit habere pu
ta erãt q̃ volebãt vẽdere vł alio mõ lici
te lucrari poterat alias nõ idẽ dic vbi eſ
ſet ſtatutũ vt ianue ꝙ oĩa bona mobi
lia diſtraherenť ꝛ venderẽť vt de pecu
nia acq̃reret pupillus lucrum.Si tutor
nõ fecit cũ poterit teneť ad intereſſe. ꝛ
bal.in.l.fi.C.de ꝯdi.inde.ꝛ Jo. de ana.i
c.qꝛ in oib⁹ d̃ vſu.tenẽt ꝙ vbicũqꝫ oli tu
tor tenebať feneraři de pecunia pupilli
ꝙ hodie cũ vſure ſint prohibite tenetur
pecuniam pupilli ponere in iuſtã nego
ciationẽ ad partẽ lucri ꝛ dãni. Aduerte
o tutor ꝙ ſi vis eſſe tutus ꝙ nõ tenearꝫ
nec tu nec heredes tui ꝓ aliquo facto ꝓ
pupillo illud fac cũ ꝯſilio cõiunctoꝝ pu
pilli.ꝛ facias poni in iſtrumẽto qꝛ cõſi
lium ꝓpinquoꝝ facit preſumptionẽ ꝙ
dolus ꝛ culpa abeſt a tutore.arg.l.etiã.
C.ſi tut.vł cu.inter.ſm Bal.i.l.polla.C.
de his qui.vt indig.d̃ hoc vide quomo
do tenetur tutor ſupra clericus.xiij.§.
v.ꝛ.vij.
3 ¶ Utꝝ tutor teneať facere inuẽtarium
de reb⁹ pupilli.rñ.ꝙ ſic niſi cauſa neceſ
ſaria vel iuſtiſſima impediať.tex.ẽ in.l.
tutor q̃ reptoriũ.ff.de admi.tu.Idẽ dic
ſʒ Bar.ibidẽ de curatore.ꝛ cauſa neceſ
ſaria dici ſm eũdẽ.Bar.ex parte tutoris
morb⁹ puta qꝛ podagroſus ꝛ hmõi im
peditus eſt vel ex parte rei qꝛ nõ reperi
tur adhibita diligẽs iquiſitio. Cã ꝟo iu
ſtiſſima dꝛ ſi teſtatõr remiſit cõfectionẽ in
uẽtarij vt i.l.fi.C ar.tu.Qd̃ limitat bar.
vbi.ŝ.niſi ex cã iudicialr videať vt i.l.i
ꝯfirmãdo.ꝛ.l.vtilẽ.ff.de ꝯfir.tu. Fallit
hoc i duob⁹ caſib⁹ in qb⁹ nõ teneť face
re inuẽtariũ ſm bar.vbi.ŝ. Prim⁹ ſi con
ſuetudo eſſet vt nõ fieret.Scõs ſi iudex
ex cauſa remitteret qꝛ poſſet.
¶ Qñ teneť facere.rñ.ſm.Bar.vbi.ŝ.ꝙ 4
glo.ibidẽ ꝛ cõiter doc.tenent qd̃ mox.i.
q̃primũ poterit.Facit.l.hec ꝯditio.ff.d̃
ꝯdi.ꝛ de.aliter videtur i dolo.Intellige
ſi adminiſtrauit alias nõ.Itẽ nõ vř i do
lo ſi fecit illa q̃ dilationẽ nõ recipiũt vł
quo neceſſario ꝑcedũt ꝯfeſſionẽ inuen
tarij vt pſcrutatio ſubſtãtie hereditarie
vel ea q̃ nullo mõ pñt obeſſe pupillo.ſʒ
bñ ꝓdeſſe:qꝛ talia agẽdo añ ꝯfectionẽ
inuentarij non preſumitur in dolo ſm
Barto.vbi.ŝ.
¶ Qualiter dꝫ fieri.rñ.tex.in.l.tutores 5
C.de admi.tu.ꝙ in pñtia publicarũ per
ſonarum.Gl.tamẽ ibidẽ dicit ꝙ ſufficit
vnus notari⁹.pñtia ꝟo iudicis nõ ẽ ne
ceſſaria ſm bar.vbi.ŝ. ꝛ cõiter doc. niſi
vt faciat fidẽ ꝯ debitores noim quoꝝ
noia ſcribunť in inuẽtario.ꝛ ita tenꝫ q̃
uis gl.i.d.l. tutor teneat ꝙ ẽ neceſſaria.
¶ De qb⁹ dꝫ fieri inuẽtariũ.rñ.tex.i.di. 6
l.tutores ꝙ omnium rerum ideſt corpo
ralium ſecundum Bar.vbi.ŝ. ꝛ inſtrõ
rum.i.omnium iurium incorpaliũ de q̃
bus apparẽt inſtrã ſeu ꝓbatiões in bo
nis pupilli de alijs nõ.
¶ Quõ mř pdit tutelã filij.rñ. pa.in.c. 7
vxoratus de ꝯuer.ꝯiug.ꝙ duplr primo
ſi trãſit ad ſcdas nuptias ſcdo ſi incõti
nenter viuit.de hoc ẽ gl.quã ſequiť bal.
in auť.matri ꝛ auie.C.qñ mu.tu.offi.fũ.
poteſt.facit tex.in.l.fi.eo.tit.vbi requiri
tur ꝙ publice viuat quod not.gl.in.l.ſi
dei cõmiſſum.C.de fideicõ. Ubi vult ꝙ
vxor relicta ſi incontinẽter viuat pdat
legatum ſibi factũ a marito ꝛ aufertur
ſibi tanqꝫ ab indigna vel ex preſumpta

voluntate defuncti revocat qd̄ maxime procedit ſi vixit incōtinēter tpe vite mariti ipſo ignorāte p hoc gl.no.in.l.ſororem.C.de his q̄.vt indig.ꝛ pōt inferri p hoc qd̄ oēs penas q̄s trāſiēs ad ſcd̄as nuptias ifra annū icurrit ꝙ ꝛ ip̄a ſilr ꝙ nō.Sꝫ limita q̄ ad lucrū pdēdū.Sꝫ nō quo ad penam aliam incurrendā.

Vana gloria vno modo ē appetitiuū dignitatis ꝛ excellētie ꝛ ſic ē idē cū ſupbia ꝛ eſt capitale viciū qꝛ animꝰ directe movet ad dignitatē ꝛ excellētiaꝫ appetēdā.Alio mō ē appetitū laudis ꝛ ſic ē filia ſuperbie.hec ex.S.Bo.i.ij.di.lxij.q.ij.

1 Utrū ſit mortale pctm̄.rñ.ſm qd̄ colligo ex Alexā.ij.ij.ꝛ Tho.ij.ij.q.cxxxij.ꝛ Hen.de gan.in quol.j.q.xxxiij.ꝙ vana gloria ē ſe nō dicit aliq̄d qd̄ ſit ꝯ charitatem dei vel primi attñ duplr̄ pōt ꝯtrari charitati dei.Primo rōne rei ſup qua q̄rit laus vel gloria.Et hoc mō pōt eſſe peccatū mortale tripliciter.primo qñ gliat de re q̄ eſt ꝯ deū.ſ.q̄ eſt mortalis peccati de q̄bꝰ dr̄ i pſal.Quid gloriaris i malitia.Secus eſſet ſi gliaret de re pcti venalis ſolum qꝛ ſic nō eſſet mortalis vana gloria.Scd̄o eſt mortale pctm̄ qñ id de quo gloriat prefert deo ſicut ille ē q̄ Eze.xxviij.Elevatū ē cor tuū dixiſti deꝰ ego ſum.Iſtud evenire ſolet quādo hō ppter inaneꝫ gloriā prefert teſtimoniū hoim teſtimonio dei puta propter gloriam humanam non perdēdam nō confitet deum vel fidē tempore debito vel nō vult p̄dicare vel dicere veritatem loco ꝛ tpe qñ tenet.tertio ē mortale pctm̄ qñ ea q̄ ſunt ordinata ad gloriā dei.vt ſunt ſacra ꝛ ea q̄ ptinent ad fidē ſpem ꝛ charitatem principalirer facit ad gloriam ſuam.Unde dicit Aug.lib.j.de doc.chriſtiana.Ad fidē ſpē ꝛ charitatē tota militat divina ſcriptura q̄ principaliter ordinat ad honorem dei in quo deꝰ cōtemnitur ſi principaliter ad alterīꝰ honorem ordinetur.hec ille.Unde ſi quis principaliter propter gloriā predicaret vel diceret miſſā ꝛ huiuſmodi peccaret mortaliter.Secus ſi aliquid aliō qd̄ nō pertinet ad divinā ſcripturam vel ſacramēta ppter gloriā faceret qꝛ peccaret venialiter.ꝛ amitteret fructū bone operationis.Cōtrariat ſecūdo vana gloria charitati dei ratione finis ſeu intētiōis ipſius gloriantis.vt puta qꝛ cōſtituit finem vltimū in gloria vana paratus facere quecūqꝫ propter illā.Et ſic eſt peccatum mortale.ſi eſt i deliberatione voluntatis.ꝛ hoc eſt quod dicit aug.v.de ciui.dei hoc vitiū tunc eſt inimicū pie fidei.ſi maior ſit i corde cupiditas glorie q̄ȝ dei timor ꝛ amor.hec ille.Alias eſt cōmuniter peccatum veniale.

Que ſunt eius filie.rñ.Prima imode 2
ſtia ornatꝰ vide ornatꝰ.Scd̄a inobediētia.Tertia iactātia.Quarta pertinacia.Quita hypocriſis.Sexta diſcordia.Septima contētio.de quibus in ſuis locis.

Vaſa ſacre eccl'ie debēt eſſe ſacrata ꝛ honeſta ꝛ tātū ab hominibꝰ ſacratis tractari ſi ſint facta inutilia vel vetuſtate cōſumpta debent conburi ꝛ cineres condi in loco honeſto ne pedibus intrantiū cōculcent.de ꝯſe.di.j.c.altaris.c.in ſancta ꝛ.c.veſtimēta ꝛ ē reli.do.c.ad hec.de rerū pmu.mācipiū.de eorū ꝯſecratiōe vide.ſ.bñdictio ꝛ cōſecratio de eorū mūditia dr̄ in.c.ij.de cuſto.euchar.i fine precipimus quoqꝫ vt oratoria vaſa corporalia et veſtimenta miniſtroꝝ pale altaris nec nō ꝛ ipſa corporalia mūda ꝛ nitida cōſervētur.Nimis enim videtur abſurdū in ſacris ſordes negligere que dedecēt etiam in prophanis hec tex.ibi ꝛc.Ex quo patet qd̄ peccat mortaliter quia illa tenet ita immunda ac ſi eſſent p ſervitio ruſticorū.

Vaſallus dr̄ q̄ hꝫ feudū ab aliq̄vō ē feudum.

Vectigal eſt ꝙ p̄ſtat ex his rebus q̄ vēdūt.Tributum vero vel annona vel publica pēſitatio ſeu functio eſt que ratione fundi vel ſoli ꝑpoſſidēte preſtatur.Ideꝫ dicitur cenſus ſecundum Aꝫ.in ſum.Et ideo.vide pedagia.

Uelatio virginū vid̄ ſupra ꝯſecratio virginū.

Uenatio triplex vna oppꝛeſſiua hominū ⁊ hec ſēp ꝓhibita.vj.diſtin.§.his.ita in ſi.Alia dicitur arenaria ſcilicet que fit in arena cum fera detenta ⁊ hec ſimiliter prohibita.lxxxvj.diſt.c.qui venatoribus.⁊.c.ſeq.Tertia dicit ſaltuoſa q̄ fit in ſiluis ⁊ ſaltibus ⁊ hec omnibus prohibita tempore quo homines tenent eſſe in eccleſia et orare.lxxxvj.di.an putatis.de ꝯſe.di.iij.irreligioſa.⁊ diſt.v.ieiunia niſi forte neceſſitate famis ingruente.c.lz.de ferijs aut alia ſimilia.Alijs autē dieb⁹ eſt licita laicis de deci.c.non eſt in poteſtate.Clericis vero ⁊ religioſis eſt ꝓhibita niſi ex neceſſitate eccleſie vrgente vt dictū eſt.Poſſunt tamē prelati ⁊ alij eccleſiaſtici cauſa recreationis vel excitandi appetitū ⁊ huiuſmōi cū retib⁹ et laqueis ⁊ ēt canibus cum ſilentio ⁊ modeſtia aliq̄n venari niſi tpe quo debent viſitare vl' ꝑdicare extra.de cē.capi.cum apoſtolus.§.archidiaconi.Et ſic intelligit ſ.ude ne clerici.vel mona.c.j.⁊ iura que videntur contraria ſecundū hoſt.ſunt itelligenda de illis qui nimis mentem talibus implicant.

1 Utrum ſerui teneantur obedire dominis volentibus veneri tempore ꝓhibito.Rñ.Roma.qđ non.An autem excuſentur a peccato propter metum.dic vt ſupra metus.§.vj.

2 Utrū venatores qui cōculcāt agros vineas ⁊ ſegetes ⁊ quorum canes occidunt gallinas ⁊ animalia pauperum et alioꝝ:teneantur ad reſtitutionem .rñ. Aſteñ.ꝙ ſic ad extimationem alias peccant mortaliter niſi ita modicum ſit dāmum ꝙ probabiliter non curarent.

3 Quid de dominis qui occidūt vl' mutilāt homines propter lepores et ſyluestria animalia capita.rñ. Aſtenſ.qđ mortaliter peccant ſi faciant libidine vindicte.vel amore huiuſmodi animalium aut venandi.Credo etiam quod ſi ſit cōſuetudo loci vel ſtatutū quod pro vno actu venationis tanta pena infligatur quod non excuſat a mortali omnes obſeruantes eam.vt notat.Jac.c.qui condunt leges iniquas.⁊ Trancre.in ſumma titu.de rapina.

Uenditio Uide ſupra emptio

☞ De hic notatis ⁊ quod vendere eſt facti non iuris.not.in.l.conſilio.§.fina.⁊ ibi glo.in verſi.facte.ff.loca.et qđ poteſt etiā pro vno numero fieri vt per gl.⁊ Barto.in.l.ſi quis ante.in.ij.oppo.ff.de acquirē.poſſeſ.

1 Utrum quis poſſit compelli ad vendendum inuitus.Rñ.quod regulariter non ſicut nec emere.Unde dicit tex.in l.inuitum.C.de cōtrahē.emp.Inuitum comparare vel diſtrahere poſtulantis iuſtam cauſam ſi continet deſiderium hec ibi facit.l.nec emere.C.de iure deliberandi.Fallit hoc in multis caſibus de quibus vide gl.in.l.iulianus.§.idem celſus.ff.de ac.emp.⁊ ven.⁊ in ꝑallegatis legibus.

Beneficiū vid̄ ꝯ ſortilegiū.

Ueniale vide ſupra peccatū.

Uerberatio vid̄ ꝯ ꝑcuſſio.

☞ Adde an verberare ſit ritum publicum Barto.no.quod non niſi in tribus caſibus ibi per eum notatis in.l.lege iulia.in.iij.notabili.ff.ad legem iulia.de vi.pub.

1 Utrum ille qui non valens ſoluere in ciuib⁹ fuit in corpore ſi veniat ad pinguiorē fortunam teneatur amplius ſoluere.rñ.Bald.in.l.fina.de in ius vocā.ꝙ non quia luitio corporalis cedit loco ſolutionis.facit.l.ſed ſi vnus.§.ſi ante ff.de iniu.gloſ.eſt in.c.ſicut dignum.de homicid.vide gloſ.in regula peccatum li.vj.Limita.ꝯ.ſolutio.§.xxij.

Ueſtis ⁊ cetera idumēta eccleſie debētēſſe ſacrata ⁊ honeſta nec debēt tangi a nō ſacratis hominibus.de conſe.diſt.j.capl.in ſancta et duobus.c.ſeq.nec femine etiam ſacrate debent ea tangere.diſt.xxij.ſacratas.ꝙ

intelligit ſm hoſti. in ſum.ti. de euch. quãdo ſunt per pontificez benedicta.c. ad hec.de religio.do.

1 ¶ Utrum de veſte alicuius domine poſ ſit fieri caſula. Rñ.gl.in.c.ed nuptiarũ. de conſe.di.j.ꝙ nõ Cui nõ aſſentio.imo eo ipſo quo dedicatur deo purgat omnis macula. Facit.c.non liceat.xvj. q.vltima.

2 ¶ Utrum veſtes ⁊ manutergia eccleſiaſtica poſſint deputari ad vſus laicorũ. Rñ.gl. quod non in.c.mancipia, de re. permuta.

Vicarius

Vicarius eſt q̃ vices alterius gerit ſiue i officio nõ cõtentioſo.vt extra.eo.titu. per totũ ſiue i cõtentioſo.C.de offi. eius q̃ vi.al. ge.per totum.

☞ De notatis in hoc.§.vicarius ⁊ delegatus differunt: ſed in quo not. Bart. in.l.j.§.fi.ad finem verſiculo ſed quero. ff.quis ⁊ a quo.⁊ omnes per Alexan.in rubrica.ff.de officio ordi.⁊ in.l.preter.in fine.ff.de iuriſdi. omnium iudicum.

1 ¶ Quot ſunt ſpecies vicariorũ. Rñ.do. Car.in cle.vnica.eo.ti.ꝙ quatuor. Quidam ſunt perpetui eccleſiarum parochialium ⁊ tales facit epũs ſm Lau. ex quo ſuſcipiunt curam animarum. vnde quotiens quis eſt deputatus autoritate epiſcopi curato beneficio vicarius eo ipſo eſt perpetuus ⁊ immutabilis.ꝑ c.vnicum.de capel.mo.lib.vj.⁊ non debent deputari niſi in parochialibꝰ habentibus latitudinẽ parochie vel aliã neceſſitatez.Et talis habere debet.xxv. an.⁊ ordinari ad ſacerdotium.infra annũ.d.clem.vnica.alias priuatus eſt ipſo facto ⁊ ſi recipiat eccleſiam aliã cum cura perdit vicariam.extra.eo.titu.cap. ad hec.

2 ¶ Quid ſi deputent ad eccleſias nõ parochiales puta rurales. Rñ. ꝙ nõ erũt ꝑpetui.⁊ ſic poterũt mutari ad velle p̃lati ꝙ tz etiam gl.in. d.cle.vnica.

3 ¶ Utrũ talis vicarius ꝑpetuus habeat indiſtincte curã animarꝫ. Rñ.d. Car. in d.cle.vnica ꝙ ſic quo ad omnẽ effectuz q̃ poſſidet ſuo noĩe ad inſtar conducẽtis nõ ad modicũ tempꝰ.l. ſi.ff. ſi ager. vec.pe.

¶ Utrũ poſſit inſtituere aliũ vicarium. 4
Rñ.do.Car.ibidẽ ꝙ nõ ꝑpetuũ.ſz bene temporalem vt cõmuniter tenent doc.

¶ Quidam ſunt vicarij tẽporales ſicut 5
mercenarij qui ad tp̃s aſſumuntur ad adiuuandũ ad curã aiarũ ⁊ tales pñt aſſumi i curatis ẽt ſine lnia ep̃i de iure ꝯmuni niſi ſtatuto ep̃i ꝓhiberet.vj.q.j. illud.c.nihil.Et lz tali aſſumpto confiteri liceat non habeat curã aiarũ ſm p̃a qñ rector ꝑ viã delegatiõis ei cõmittit autoritatem audiẽdi.q: põteriã nõ habẽti.curã aiarꝫ.Et hoc verũ niſi ſit ꝓhibitus ad exercitium cure vt ꝑegrinus ⁊ ignotus.de cle.pe.per totũ: quia tunc non teneret talis cõmiſſio quia ad ſolũ ep̃m ꝑtinet de cle.pe.c.tue.⁊.c. fi. ⁊ ſimiliter dic quãdo committit religioſo cui a regula vel ſuo p̃lato prohibetur. de hoc dic.vt.ſ̃.iij.§.iiij.

¶ Quidam ſunt vicarij q̃ deputant ad 6
aliquã prouinciã aut dioceſim vel locũ de quibus extra.e.ti.c.pe.⁊ xvj.q.j. adicimꝰ.⁊ tales vicarij iuriſditionales tãtã poteſtatẽ habẽt q̃tuz menſuramꝰ ex eorꝫ cõmiſſiõe.pro hoc de priuil.accepimus.⁊.c.porro.

¶ Quidã ſunt vicarij q̃ conſtituunt ad 7
omnia incũbẽtia p̃lato nõ ſolũ reſpectu cure ſꝫ etiã reſpectu oium incũbẽtiũ et eſt dr̃ia īter illos ꝓprie ⁊ officiales ep̃orũ.q: officiali ſolũ committit cognitio cauſarũ totiꝰ dioceſis.non autez inquiſitio correctio exceſſuum amotio a bñficijs niſi ſpãliter ſit eis commiſſuz. Uicarij aũt generales oia hec pñt excepta beneficiorꝫ collatiõe.vt in.c.cum in generali.eo.ti.li.vj. Sz in Italia rara eſt differẽtia ⁊ iõ videat eorꝫ ꝯmiſſio vt ſciat autoritas.⁊ iſtos ꝯſtituit ep̃s ſine ꝯſenſu capituli.ſ.n.hoſti.allegat.c.ea noſcitur.de his que fi.a prela.

¶ Utruz vicarij tp̃ales.ſ.ſecundi.tertij. 8
⁊ quarti poſſint aliũ vicariũ inſtituere. Rñ.ꝙ nõ extrã eo.tit.c.clericos. Fallit i archip̃ſbytero q̃ cum ſit vicarius ep̃i in ſpũalibꝰ.de of.archipreſbyte.c. miniſte

rium. Aliū tñ vicariuz pōt instituere, vt
ibidem dr. Et intellige nō poſſe niſi ſpe
cialiter eis commiettatur.

9 ¶ Utruȝ ꝑlati poſſint vices ſuas alicui
cōmittere ſub ānno cēſu. Rñ. ꝙ nō ſine
ſimōia. extra. ne ꝑlati. vi. ſuas. c. ij. ⁊. iij.
qꝛ ſicut ꝑ cōmiſſiōe iuriſditionis nō lȝ
recipere certā pecunie q̄titatē ita mul
to minus lȝ recipere quotā ꝑtē ꝓuētuū
ſm Ho. Bene pōt vicario tale ſalarium
conſtituere. immo ad hoc tenet. xij. q. ij.
charitatē habet etiā talis vicarius ius
petēdi ſibi aſſignari congruā portionē
de redditib⁹ eccl̃ie ex q̄b⁹ comode poſ-
ſit ſuſtētari extra eo. ti. c. ad hoc ſȝ Ho.
⁊ ideo poſſet dicere. Ego do tibi ꝓ ſala
rio tuo centum ⁊ totū lucrū dabis mihi
de exercitio iuriſditionis ſm Inno.

10 ¶ Qui ſunt caſus i q̄b⁹ licite ꝑ aliū de-
ſerunt eccl̃ie. Rñ. ꝙ multi. ſ. ſi parochia
ſit lata ſi cecidit i infirmitateȝ ſine ſua
culpa debilitatē vel deformitatem vel
neceſſitas abſtandi ſeu vtilitas eccl̃ie ⁊
hmōi. Et de hoc habes. s̄. Cleric⁹. vij.

Vidua ꝓprie ex ſignificatione
vocabuli ſeu ſm etymo
logiā q̄lȝ mulier ſine viro etiā ſi nūq̄ȝ vi
rū habuiſſet quaſi ſine diuitare. Et dr a
vi. ꝙ eſt ſine vecors. ſ. ſine corde ita dt
tex. i. l. maiū. §. viduas. ff. de verb. ſigni
⁊ tex. in. c. vidua. iij. diſ. ⁊ gracianus ibi
vult ꝙ dicat illa cui⁹ marit⁹ mortu⁹ ē
Dȝ intelligi ex cōmuni vſu loquendi.
⁊ itellige ſi ab eo fuit cognita alias nō
vt ibi. ⁊ iō in quacūq̄ȝ materia etiam pe
nali vſus loquēdi ꝑfert ꝓprio ſignifica
to verboꝝ ſiue ꝓprium ſignificatū eli-
ciatur ex etymologia ſeu ex diffinitione
ſiue ex autoritate iurȝ. l. libroꝝ. §. ꝙ tñ
caſſius. ff. de leg. iij. ⁊. l. cū de laniōis. §.
aſinam. ff. de fun. inſtru. le. ꝙ ⁊. l. labeo
ff. de ſup. le. no. Bar. in. l. oēs populi. ff.
de iuſt. ⁊ iur. ⁊. Inno. in. c. olim. de ꝟ. ſig.
⁊ gl. in. c. nonnulli. de reſcriptis.

Villicus dr vi[l]le caſtos ⁊ q̄ fru
ctib⁹ ꝑcipiēdis ⁊ colli
gēdis iponit. ff. de inſtitu. l. ſi cū villico.

Vindicatio Utꝝ ſit pctm̄.
Rñ. ꝙ ad ſa-
tiſfactionē animi irati ⁊ in malū ꝓximi
ſolū nūquā licet: imo eſt pctm̄ mortale
xxiij. q. iiij. ſi eccleſia. ⁊. c. quiſquis chri-
ſtianus. ⁊ ca. ea vindicta. Si vero ſit ex
zelo iuſtitie ⁊ ad correctionem peccato
rum ⁊ ab eo qui ex officio poteſt ſic me
ritoria eſt. vt in dictis capitu. ⁊ c. q̄ō. v.
non vos.

☞ Adde an poſſit ꝑ ſtatutū permitti
vide ⁊ an iure alteri poſſit demandari
Bal. no. ꝙ nō in. c. j. §. j. col. j. ꝟ. ⁊ hoc fa
cit ad ſtatutū. in. ti. de pace iur. fir. ⁊ in
l. iniij. ſi. c. cum diui.

¶ Utrū aliquis poſſit vindicare ſuā in 1
iuriam. Rñ. Hoſt. ꝙ non etiam ſi ſupe-
riorē nō habet vnde licet princeps non
ſubſit legib⁹. l. digna vox. C. de legib⁹.
tamē ipſe delegat de iudi. c. j. q̄uis ipſe
punire poſſet ⁊ ſic intellige ⁊ limita ca.
olim. el. j. de reſti. ſpo. c. ſignificati. el. ij.
de homi.

Violētia que eſt filia auaritie.
vide rapina.

Virginitas ſm Ri. in. di.
xxxiij. dupl ict
ſumit. Primo modo i ꝓprie ꝓ itegritate
carnis ⁊ ſic q̄libet naſcit ꝟgo ⁊ iſtud nō
eſt virtus. Secūdo modo virginitas ſu
mit pro habitu quo voluntas determi
nat ad reſpuendūȝ prōpte ⁊ facilr oēm
delectationē veneream etiam licitā vt
mens liberius ſpūalib⁹ vacet qꝛ vt dr
ad cori. vij. Uirgo cogitat q̄ domini ſūt
vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpū ⁊ hec eſt virt⁹
⁊ diffinit ab aug. li. de nup. Uirginitas
eſt in carne corruptibili incorruptiōis
ꝑpetua meditatio. i. ꝙ virgo dȝ gerere
i ꝓpoſito vt in hoc ꝑſeueret ꝑpetuo. et
ex hoc pȝ ꝙ integritas carnis nō eſt de
eſſentia virginitatis. ſed eſt quidā eius
decor accidētalis extrinſecus exñs: qui
perdi pōt ſine diminutiōe virtutis vir
ginitatis. vt pȝ. xxxij. q. v. in princi. ⁊. c.
tolerabilius.

¶ Utrū virginitas ſit virt⁹ ſpūalis. Rñ. 1
ſm Ri. vbi. s̄. ꝙ nō. ſed addit vltra caſti
tatē cōiugalē ſtatū ꝑfectionis ⁊ magis
plȝ q̄ȝ opinio illoꝝ qui volūt ꝙ ſit virt⁹
ſpūalis. qꝛ ſic ſequeretur. q̄ō virtus aiall

ti poſſet ſine peccato nec valet reſpõſio
ꝙ votum requiritur in virginitate qꝛ
non eſt verum ſed bene propoſitum qđ
tamẽ poſſet mutari ſine peccato alijs
occurrentibus de nouo
2 ¶Que requirunt vt amittat virgini-
tas. Rñ. ꝙ requirit. Pꝛio pollutio ꝯple
ta. Ubi ſciẽdũ ꝙ triplex humoꝛ ð geni
talibꝰ ſtillat. ſ. ſemen. Secũdus humoꝛ
ſimilis ſemini q̄ eſt mediꝰ ⁊ ſtillat quã
doq; ex ſolo tactu. vel auditu turpium
Tertiꝰ eſt vꝛina. ꝑdit aũt virginitas ꝑ
ſolã ſeminis reſolutionẽ q̃ locũ coitus
ſupplet vel eiꝰ cõplet delectationẽ. Se-
cũdo requirit vt amittat ꝙ talis dele
ctatio ſit ex voluntate operante vel con
ſentiẽte vel nõ diſſentiẽte. vel nõ q̃tum
põt renitente. Alij tamen volunt ꝙ ſi
etiaꝫ pollutio nõ ſequatur vt in illis q̃
ſunt ante tempus ſeminis. qui tamẽ ex
plẽt coitum vel per turpẽ tactum. vel ꝑ
commixtionẽ cum alio ⁊ hmõi amitta-
tur. ⁊ placet tamen recuperabitur ꝑ pe
nitentiam.
3 ¶Quid ſi ante pollutionẽ nec in ipſa in
teruenit volũtas ſed poſt eſt contenta.
Rñ. ꝑdit virginitatẽ. ſed recuperat per
pniaꝫ alij dicũt ꝙ nõ recuperat ex quo
pollutio eſt ſecuta ſ[ine] cõſẽſu mẽtis ſiue
ante ſiue poſt; ſꝫ p̊mũ mihi videt verꝰ.
4 ¶Utrũ illi q̃ corrũpunt in ſomnijs vel
ebꝛietate ⁊ hmõi amittant. Rñ. ꝙ non
amittunt virginitateꝫ ſm Tho. iiij. di.
xxxiij. niſi hac intentione fuerint doꝛmi
tum vel ſe inebꝛiauerint. ⁊ idem dicen-
dum de habentibus fluxũ ſeminis ⁊ ſi
poſt ſint contenti amittet. ſed per pniaꝫ
recuperatur.
5 ¶Utrum puelle anteq̃ coitum poſſint
explere aliquid carnale committẽtes
perdant virginitatẽ. Rñ. ꝙ ſi ſunt doli
capaces ꝑdũt quidem mentaliter ſolũ
ſed ꝑ penitẽtiam recuperabunt. Si ve
ro nõ ſunt doli capaces ſic nec etiã mẽ
taliter ꝑdũt. dicit cm̃. alex. ij. ij. ti. de lu-
xuria ꝙ quo ad mẽtẽ req̃rit ꝑpetuitas
quo ad finalem incoꝛruptionẽ mentis
quo vero ad coꝛpꝰ requirit ꝑpetua in
coꝛruptio q̃tũ eſt de volũtate mentis
aliter non poteſt eſſe virginitas.
¶De conſecratione virginuꝫ. Uide. ſ. 6
conſecratio virginum.

Uirtus nomẽ vł nobilitatẽ dat.
ð pe. di. j. §. ſinantẽ. ⁊ q̃ d
ſit. xxxij. q. v. de pudicitia vbi dicit gloſ.
ꝙ eſt habitus mentis bene conſtitute.
de pe. di. iij. ille tex. et ꝙ virtutes ſunt
velamenta anime. de pe. di. ij. ſapiens
et ꝙ ſunt gradus etiam in eadem vir-
tute. de pe. diſt. ij. §. hec que de chari
tate.

Uis q̃d ⁊ in quo differt a metu vi
de. ſ. Metꝰ. §. vltimo. Dicit
etiam vix pro omni violentia.
☞ Adde de hic dictis ⁊ ꝙ vis nõ eſt ſi
ne dolo ſꝫ bene dolꝰ eſt ſine vi. no. in. l.
ij. §. doli. ff. de bo. rap.
¶Quotuplex eſt vis. Rñ. duplex. vna di 1
citur publica ⁊ hec eſt que fit nedũ cũ
armis vt. l. j. ff. de vi. pu ſed. etiam cum
omni quod poteſt nocere. vt in. l. arma
tos. ff. eodem titulo. armatos non vtiq;
ſolum intelligere debemꝰ eos qui tela
habuerint. ſꝫ etiam eos qui aliud quo
nocere poſſunt hec ibi et hac lege tene
tur non ſolum in vi facta cum armis.
ſed etiam ſi armate intrat domum vel
poſſeſſionem alterius ſine cauſa legiti
ma puta pro vſu venandi itineris na-
uigationis vel mercationum. vt in. l. j. ⁊
ij. ff. de vi pu. Alia dicitur priuata. que
ſcilicet fit ſine armis alicui etiã coadu-
natis hoibus vel ſi res debitoris ſine
iudicis autoꝛitate occupet. De hac ple
ne habetur per totum. ff. de vi. priuata.
¶Que eſt pena inferẽtis vim. Rñ. pro 2
vi publica depoꝛtatur. vt not. glo. in. c.
qui dolo in fin. de vi pu. Pro vi priua-
ta punitur in tertia parte bonoꝛũ ⁊ nõ
poteſt eſſe iudex ſenatoꝛ vel alium ali
quem honoꝛem habere tanq̃ infamis.
vt i. l. j. ff. de vi priuata ⁊ alijs alle. in gl.
in. c. cum dilectus. de oꝛ. cog.
¶Utruꝫ liceat alicui hoſtium aut mu 3
rũ frangere et vim inferre. Rñ. ꝙ ſi q̃s
habet poſſeſſionem alicuius rei poteſt
tam in perſonam impediẽtem q̃ in ho
ſtia ⁊ muros illiꝰ loci vt valeat vti ius

re ſuo nedum iudex.ſed ⁊ quilibet vt i c.j.de immu.ec.no.Pa.quia nõ vult ali quid de nouo ſed ſolum ius ſuũ defen dere vel perditam incontinẽti recupe rare.Si vero non habet poſſeſſionez in re aliqua licet habeat actionem hypo= thecariam vel aliam ad illam cõſeqnẽ= dam tunc non poteſt etiam ſi ſit iudex vel prelatus propria autoritate.Et iſto modo loquitur.c.eum qui.de prebend. lib.vj ⁊.l.ſi quis intantam.C.vnde vi. Iſte enim non debet propria autorita= te violentiã inferre quia dicere ſibi in contra.l.vnicã.C.ne quis in cauſa ſua.

4 ¶ Utruz liceat vim vi repellere.Rñ.dic vt.ſ.defenſio ſiue inferatˀ in perſonam propriam vel proximi vel in rebus.

Viſitationẽ põt facere qli bet hñs ordi nariã iuriſditionem in aliquos ſicut ar chiepiſcopus in tota prouincia.de cen= ſi.capi.romana.⁊ cap.perpetuo lib.vj. ⁊ epiſcopus in ſua dioceſi.de offi.ordi. conquerente.Item archidiaconus ⁊ de canus.de cenſi cum apoſtolus.de offic. archi.cap.mandamus.Item abbates et prelati religioſorum viſitant mona ſteria ⁊ monachos.ſecũdum eorum in ſtituta.vt.in cap.peñ.⁊ vlti.de ſta.mo. Item legati apoſtolice ſedis.⁊ quibus committitur a papa vel a prelatis ordi narijs exiſtentibus ipſis impeditis.x. q.j.epiſcopum.de offi.ord.cap.inter ce tera.⁊ eo.ti.c.ſi epiſcopus.li.vj.Quidã tamen dicũt inferiores epiſcopis non poſſe per aliũ viſitare cõſuetudine ob= ſtante exceptis prelatis religioſorũ qui viſitant etiam per alios.

2 ¶ Quem ordinem debet tenere viſita= tor.Rñ.ꝙ archiepiſcopus debet primo propriam dioceſim viſitare totam.inci piendo a capitulo ſue eccleſie.primo et ſic tota viſitata tranſibit ad alias dio ceſes vt dicitur in.c.romana.de cenſi. lib.vj.Similiter faciat epiſcopus.Pri= mo incipiendo a ſuo capitulo.Legati autem de latere non tenẽtur iſtum or dinem ſeruare ſm Hoſtien.nec viſitato res religioſorum.ſed ſeruabunt eorum ſtatuta.vt dicitur in.d.c.romana.et ibi vide quod not.

¶ Quomodo dꝫ fieri viſitatio.Rñ.prio dꝫ ꝓponere vbũ dei ⁊ demũ d vita ⁊ cõ uerſatione miniſtrantium in eccleſijs ⁊ locis alijs diuino cultui deputatis.ac ceteris q̃ ad officiũ ſuũ ſpectãt inqrat.⁊ ſine iuramẽto ⁊ coactiõe ad eoꝝ emen= datiõẽ ꝑ ſalubria ↄſilia iducat lenib⁹ ⁊ aſperis ſicut ſibi videbitˀ expedire.Qđ ſi de aliqb⁹ orta fuerit infamia ↄtra ali quem ordinario denunciet vt inquirat. notoria vero corrigere poterit ⁊ punire vt in.d.capi.romana.⁊ iſta forma eſt de ꝑcepto omnibus prelatis ordinario iu re viſitãtibus exceptis religioſoꝝ con ſuetudinib⁹ ⁊ regularibus inſtitutis.vt in.d.c.romana.

¶ Utrum viſitator poſſit al qđ recipere a viſitatis.Rñ.ꝙ ſic ad procurationẽ.⁊ aduerte ꝙ opꝫ primo ꝙ ꝓcuratio ſolũ recipiatˀ.Secũdo ſolum a locis viſita= tis.⁊ nõ ab alijs.Tertio ꝙ ſolũ ſit pro victu illius diei ſiue ſit in victualib⁹ ſi= ue ſit i pecunia.Quarto ꝙ tãtũ vna die vnam procurationem recipiat ſiue vnã vel plures viſitet eccleſias.Quinto qđ ipſe ordinari⁹ ꝑſonalr viſitet alˀs iſtis nõ cõcurrẽtib⁹ recipe nõ põt.Et ſiquid alio mõ receperitˀ ipſe vel aliqˀs de ſuis familiaribus tenetˀ dupliũ reſtituere ec= cleſie a qua illud receptũ eſt infra men ſem alioquin patriarche archiepĩ ⁊ epĩ ſunt iterdicti ipõ facto ab igreſſu eccle ſie.Inferiores vero ap̃dictis ſunt ſuſpẽ ſi ab officio ⁊ bñficio donec dictum du= pluz reſtituãt nec vꝫ remiſſio vel dãtiũ liberalitas ſeu gratia eos liberare niſi reſtituãt.hec colligũtˀ ex.c.exigit.⁊ c.ſtatuto. c.felici.de cẽſi.li.vj.⁊ in.d.c.romana.

Viciatus corpore vide.ſ.cor pore viciatus.

Vicium Uide.ſ.Peccatum.

Unanimiter de ſuo ſigni ficato requi rit nullam diſcrepantiam ꝙ probatur in.c.bone.el.ij.de poſt.prel.⁊ in.ea.et ſi vnanimiter eodem titu.⁊ tenet Inno.i

c.cū eccleſia de cā poſ.ꝛ proprie.ꝛ ibi ſe
quitur Pan.

Vniuerſitas Uide ſupra collegium.

Vnctio extrema ē vnū ꝯ ſacramentis eccleſie de quo
hābes in ca.vnico de ſacra vnctione.

1 ¶Que eſt ei⁹ materia. Rñ. oleū. vt in.d.
c.vnico. Pe.aurea.l.iiij.diſt.xxiij.dicit ꝙ
oportet ſit oleū oliuarum ꝛ cōſecratuz
ab epō ſolū nō ab inferiore vt dicit ma
giſter in.iiij.di.xxiij.

2 ¶Que forma. rñ. eſt illa de qua i ordi
nario.ſ.dicendo per iſtam ſanctam vn-
ctionē ꝛ ſuā piiſſimam miſericordiā in
dulgeat tibi dñs quicquid oculorū vi-
cio deliqſti. In nōie patris ꝛ filij ꝛ ſpūſ
ſancti amē. Et ſic de ceteris ſenſibus.

3 ¶Quis pōt eā ꝯferre. Rñ. ſol⁹ ſacerdos
vt patet in.d.c.vnico.ꝛ de ver.ſig. c. quā
uit.ꝛ ſi vnus deficeret alter dz ſupple-
re vbi primus omiſit.

4 ¶Quib⁹ pōt cōferri. Rñ. infirmis exiſtē
tib⁹ i piculo mortis de qb⁹ ꝓbabilr du
bitat de morte. pueris aūt vel euntibus
ad bellū aut alio mō in periculo caſuali
mortis nō dat ſm cōiter doc. nec etiam
amētib⁹ ante amentiā ipſam petiiſſent
ꝛ dādo nullā irreuerētiā facerēt. ſz ꝛ ſz
S.Bo.l.iiij.di.xxiij.tm̄ dz dari infirmis
q in mortali nō ſunt.ꝛ ratione vrētib⁹ ꝛ
in articulo mortis eūtib⁹ ꝛ veniale pec-
catū habentibus. alijs non.

5 ¶Que ptes corpis debent vngi. Rñ.
ꝙ inſtrā quinqꝫ ſenſuum.ſ.oculi aures
manus nares labia pedes ꝛ renes. mu
lieribus tamē non vngunt renes pro-
pter honeſtatem. Mutilati vero vel ceci
vngunt in locis magis propinquis p̄-
dictis ſi nō habēt predicta membra.

6 ¶Quis effect⁹. Rñ. ꝙ vel agit vl̄ auget
inuiſibilē vnctionē ſpūſſancti ſi digne ac
cipiat vt dr̄ i.c. vnctio. Aureol⁹ l.iij.diſ.
xxiij.ponit.vij.fruct⁹ prim⁹ deletio ve
nialium. Scd̄s diminutio pene debite
pctō mortali. Terti⁹ gratie augmēta-
tio q̄ vi hui⁹ ſacri augeri hz non tm̄ ex
deuotiōe miniſtrātis ꝛ ſuſcipiētis.ſz ēt ex
ꝟtute opis opati mia dei aſiſtēte operi
ſuo ꝛ aucta grā augeł ꝛ glīa. Quart⁹ ē
interior leticia ꝛ robur ꝯ demonis inſi
dias q̄ potiſſime tūc fiunt. Quit⁹ arcta
tio diabolice ptātis.qꝛ nō eſt ita potēs
ſumpto iſto ſacrō. Sext⁹ corporis ſana
tio vbi expedit ſaluti. Uñ i primitiua ec
cleſia multi ſanabant. Jacobi.vj. oīno
alleuiabit infirmū. Septimus ꝓteſtatio
decedētis ꝙ ꝑmāſerit in fide militātis
eccleſie. ex quo ſigno vadit ad ecclīam
triūphantē tanqꝫ q̄ fideliter pugnauit.
Octau⁹ ſm.S.Tho.l.iiij.di.xxiij.tollit
pctm̄ veniale ꝛ mortale etiā qꝫtū ad cul
pam dummodo nō opponatur obex ex
parte recipientis.

¶Utrū iſtud ſacrm̄ ſit de neceſſitate. 7
Rñ. ſm.S.Bo.l.iiij.di.xxiij. ꝙ nō ſi tñ
omittatur ex contēptu dānabile eſt. Se
cus ſi ex negligentia.

¶Utrū ſit iterabile. Rñ. ſm Tho. vbi. 8
ſ. ꝙ ſic ſine iniuria etiā in eadem infir-
mitate dūmodo ſit caſus diuerſus pu-
ta hidropicus nunc eſt in articulo mor
tis poſtea euadit ꝛ durante infirmitate
aliquo tempore longo iterum venit ad
articulū mortis poteſt ei iterum dari qꝛ
ſtatus ꝛ caſus eſt diuerſus licet ſit eadē
infirmitas.

Voluntas bona vtrū ſufficiat ſine bono
opere. Rñ. vt.ſ. intentio. §. iiij. vñ dicit
Am.b.lxxxvj.di.c.nō ſatis eſt bene velle
niſi ſtudeas bene facere. facit in ar. ca-
pitu.j.de eo qui mit.in poſ. ꝛ in cap. cū
aliquib⁹ de ſen.ꝛ de re iu.ꝛ.l. promiſſor
§. conſtituto.ff.de conſti.pe. vide gl. in
di.cap.j.

☞ Adde de hic notatis ꝛ ꝙ voluntas
ſola ſufficit ad obligādum deo.l. ſi q̄s.
ratio.§.voto.ff.de polli.ꝛ bar. i.l. gerit.
colū.j.ver.probo. per rationez.ff. de. ac
qui.here.

Additio mala vero voluntas quo ad peccatū ſuffi
cit ſed quo ad incurrēdā penam iuris
que imponitur ipſo facto non ſufficit ni
ſi perfecto actu. vt diſputat. Joā. an. in
merc. in reg. in penis de regulis iuris.
libro ſexto.

1 ¶Utrum volūtas hominis duret poſt
moꝛtē eiꝰ. Rñ. ꝙ ſic pꝫ in.c.fi.de ꝑcario
ꝙ nō expirat moꝛte concedētis. Secus
de bñplacito qꝛ illud expirat ꝑ moꝛtē
c.ſi tibi gratioſe de reſcri.li.vj.⁊ hec no.
qꝛ facit ad q̄ſtionē. Judex, poſuit ali-
quē cōſignatū donec reuocaret: moꝛit
an expiret ꝯfinitū dic ꝙ nō.i.l.cēteſimis
§.fi.ff.de ver.obl.ꝑ bal.i.j.cōſtitutiōe.
ff. ⁊ in.l.j.C.de poſtu.⁊ per Salyc. in.l.
in ementis.C.de cōtrahē.ēp.⁊ in.l. hec
venditio.ff.de cōtrahen.ēp. Item ad q̄-
ſtionē ꝙ pꝛioꝛ clauſtralis nō reuocatur
moꝛte abbatis. lꝫ poſſet reuocare qñ
voluiſſet ⁊ ad ꝑdicta eſt tex.clarus i.d.
c.ſi tibi gratioſe.

2 ¶Quot modis dr̄ voluntas bona. Rñ.
ꝙ voluntas accipitur triplicit̄. Pꝛio ꝓ
potentia aīe ⁊ ſic eſt bona ex virtute et
habitu bono. bonū eñ ē qđ habet qua
litatē bonā. Pꝛimo topicoꝛum. Secun-
do accipitur pꝛo habitu ſiue diſpoſitio
ne ſeu affectione volūtatis derelicto ex
actu voluntatis ſiue ex vſu. ⁊ hec bona
vel mala ſm̄ actiōes qꝛ tales generant
habitꝰ vel diſpoſitiōes quales ſūt actꝰ.
ij.ethicoꝝ. Tertio accipitur ꝓ actu ipiꝰ
voluntatis potentie ⁊ iſte eſt bonus ex
oꝛdine eius ſufficienti ad debitū finem
⁊ vt hoc ſit quatuoꝛ requirunt̄. Pꝛimū
ꝙ finis ſit bonus in ſe. Secundū ꝙ ſit
ipſe finis melioꝛ his q̄ appetūtur pꝛo-
pter ipſm. vnde dicit Aug. xix. de ciui.dei
c.iij. ꝙ q̄ laudant deum propter pecu
niam non habent bonum finē neqꝫ bo
nam voluntatem. Tertium ꝙ illa ſint
ſm̄ rationem rectā oꝛdinabilia ⁊ apta
ad talem finem conſequendum. Quar
tum ꝙ volūtas oꝛdinantis ratione re-
gulata oꝛdinet vel velit bona in genere
in differentia ad bonum finem. aliter
his deficientibus non erit bona volun-
tas hec ex. S. Bona.in.ij.diſtin.xxxviij.
queſtione.j.ar.j.

5 ¶Utrū vniꝰ ſolius bone voluntatis ſit
vnus ſolus finis. rñ. ꝙ ſic. ſ. pꝛicipalis.
Unde ſciēdū ꝙ actus pōt habere plu-
res fines tripl̄r. Pꝛimo. ꝙ vnꝰ ſit ſub al
tero.⁊ ꝑꝑ illū Secūdo ꝙ vnus ſit pꝛinci
palis finis alter nō pꝛincipalis, ita tñ
ꝙ non pꝛincipalis non refert̄ ad pꝛinci
palē. Tertio ꝙ vterqꝫ ſit pꝛicipalis. exē
plū de eo qui vadit ꝓ diſtributiōibꝰ ad
eccleſiā. qꝛ aliqñ intendit pꝛincipaliter
dei honoꝛē ⁊ cū hoc ſil̄. habere pecuniā
illā ad hoc vt ad dei honoꝛē illā diſtri-
buat vel in alios vſus licitos cōuertat.
Aliquādo intēdit dei honoꝛē ⁊ vult ſi-
mul acquirere pecuniā. ita tamen ꝙ ac
quiſitionē pecunie nō redigit ad hono
rē dei nec etiā pecuniā illā finem pꝛin
cipalē ſtatuit. qꝛ eā propter ſe non dili-
git qꝛ ēt nō daret̄ iret. nec ꝑꝑ eā hñdā
aliquid contra deū cōmitteret. Aliquā
do intendit deo placere. ⁊ ſil̄ etiā pecu-
niā acquirere. vt poſſit theſaurum ſuū
augere ⁊ in eo delectari. Pꝛimo mō ire
ad eccleſiam eſt meritoꝛiū ⁊ pertinet ad
bonā voluntatem. Secūdo modo non
eſt bone volūtatis loquēdo foꝛmaliter
non tñ ei ſic repugnat. quin in ea ſtare
poſſit. ē eñ ibi pctm̄ veniale nō moꝛta-
le ⁊ hoc eſt qđ dicit Augu. lib. cōfeſ. mi-
nꝰ te amat q̄ te cū aliquid amat ꝙ nō ꝓ
pter te amat. Tertio mō ē cōtra bonā
volūtatē qꝛ nemo poteſt duobus dñis
ſeruire. Math. vj. cum eñ ſit vnum ſo-
lum verum bonū. ꝙ quietat humanū
deſiderium opoꝛtet ꝙ volūtas ab hoc
vt ſit bona ⁊ recta ſtatuat ſibi vnicum
finem vltimum. hec ex. ſ. Bona in.ij. di.
xxxviij.ar.iij.q.j.

¶Utrū bonitas actualis volūtatis ad 4
dat aliquā bonitatē ſuꝑ bonitatē ipſiꝰ
habitus gratie. vide. ſ. intentio.§.v.

¶Utrum teneamur confoꝛmare volun 5
tatē noſtram volūtati diuine in volito.
Rñ. fuit diuerſa inter thelogos opi. in
pꝛimo ſen.di.vlt. Sed iſta vr̄ mihi ꝟioꝛ
ſcꝫ ꝙ teneamur cōfoꝛmare quātum ad
illa volita q̄ exprimunt̄ a deo ſigno pre
cepto in lege explicite vel implicite vl̄ q̄
nobis manifeſtaret ſic velle de ꝑcepto.
Sꝫ q̄ſtū ad alia cōſiliū eſt nō pꝛeceptū
ꝯſiliū dico ſi ſunt expꝛeſſa ſub ſigno cō
ſilij tacite vel expꝛeſſe. Si vero nō ſunt
expꝛ̄ſſa nec etiā de cōſilio teneamur niſi
ꝯueniat nobꝫ illđ velle ſicut dicit Aug.
in enchi-

in enchi.c.lx. Aliqñ inquit bona volun-
tate vult hõ ꝙ nõ vult de⁹ ſicut bonus
hõ vult p̃rem viuere quẽ deus vult mo
ri et gl ill ꝯ.ſ.pſal.que dicit coꝛ toꝛtum
hꝫ homo qui non vult ꝙ vult deus. In
telligitur de his que nobis patẽt ꝙ de
precepto vult nos ea velle.

6 ¶ Utrũ teneamur ꝯformare voluntatẽ
i mõ volẽdi cũ deo. Rñ. fra alex. lõbar.
in pꝛia di.xlviij. q̃ non abſolute qꝛ ſi hõ
honorat patrẽ ſuũ nõ ex charitate, ſeu
ex beniuolẽtia nõ peccat ſed tenet̃ cõdi
tionalr̃.ſ.vt mereri vitã eternã. S.bo.
in pꝛio di.xl.d̃r.ꝙ tenemur confoꝛmare
voluntatẽ nr̃am volũtati diuine i mõ vo
lẽdi affirmatiue.ſ.p loco ⁊ tpe qñ viꝫ te
nemur exire i actũ charitatꝭ qꝛ ſicut te
nemur ꝙ nunq̃ ꝯtraria velimus deo.ſ.
ex libidine cũ de⁹ velit ex charitate. Ita
tenemur vt ſub.eadem ratione velim⁹
pro loco ⁊ tempore et hec ſi habemus
charitatem. Si autẽ nõ habemus nõ te
nemur ad hoc. ſed ad equiualẽs quia
tenemur facere qð i nobis eſt vt eã ha-
beamus ⁊ hoc p loco ⁊ tẽpoꝛe vt dictũ
eſt. Et ſi querat̃ qñ loc⁹ ⁊ tẽp⁹ eſt dicit
idẽ bõa. ibidẽ ẽ ꝙ qñ domin⁹ viſitat ta
lem interioꝛi locutiõe vel exterioꝛi p̃di-
catione vl aliquo tali in quo eſt opoꝛ-
tunitas redeũdi ad coꝛ. Uñ tũc ſi negli
gat incidit i cõtemptũ ⁊ omiſſionis pec
catũ. Alex. vero de alex. fa. fe. tractatu
de negligẽtia.q.viij. dicit ꝙ quãdo pec
catoꝛ cogitat de peccato ſuo qð ſit mĩ
malũ ⁊ graue ⁊ ꝯuertit̃ ſup ipm ⁊ exci-
tatur a gratia dei ad conuertẽdum qꝛ
hoc modo excitat euꝫ qñ facit peccato
rẽ cogitare de pctõ ſuo tunc tenet̃ actu
dolere de illo ⁊ ſi nõ dolet ⁊ cõteratur.
tũc peccat p negligẽtiã ⁊ innouat̃ pec-
catum aliqð ꝙ eſt negligẽtia moꝛtalis
hec ille. Et ſic patet qñ tenetur confoꝛ
mare volũtatem in modo volendi cum
deo de precepto quod no. bene.

Votum ſecundũ Riccar. in. iiij. di.xxxvj. ij. arti. iij. q. ij.
eſt propoſiti ſupererogantis promiſſio
deo facta propter bonũ finem ex deli-
beratione firmata.

☞ De notatis i hoc.§.cũ ſeq. ⁊ p eoꝝ
diſcurſum puta p legiſtas ⁊ qð votũ a
quo ⁊ ſit Bar. no. poſt gl. in. l. ij. in fine
ff. de pabli.

¶ Notãtur dicit̃ ſupererogantis boni qꝛ 1
in voto de re neceſſaria ad ſalutẽ nõ p
pꝛie inuenit̃ rõ voti. Rõ qꝛ votũ pꝓpꝛie
loquẽdo ẽ q̃d voluntariũ reſpectu prin
cipij a quo pcedit ⁊ reſpectu ei⁹ qð vo
uet̃ lꝫ large dicatur votũ ꝙ fit de nece
ſario ad ſalutẽ. d̃ q̃ habet. xvij. q. j. c. j. ſ
Uñ grauius peccat qui preuaricat̃ p̃-
ceptũ diuinũ qð vouit q̃ꝫ qui nõ vouit.

¶ Secũdo dicit̃ notãter pmiſſio deo fa 2
cta ad differẽtiã pmiſſionis facte hoi q̃
nõ pꝛopꝛie hꝫ rationẽ voti. Nã ſol⁹ de⁹
eſt cui ſe totũ homo poteſt obligare qꝛ
ſolũ ei cõuenit poteſtas ſup totum ho-
minem et ideo pꝛopꝛie votum fit deo
qui totuꝫ hominẽ obligat. Sanctis vo
qꝛ aliquo modo conuenit poteſtas ſup
totũ hoiem inq̃tũ p eoꝝ orationes tos
ta ſalus hois pꝛouenit. Ideo fit eis eti
quo mõ votũ. non tamen habens ple-
ne rationem voti nec eſt neceſſe ꝙ iſta
promiſſio exprimat̃ oꝛe ſed ſufficit etiã
ſi fit in coꝛde quo ad deum ⁊ cõſciam.

¶ Tertio dicit̃ notãter propter bonũ fi
nẽ ad excludẽdũ vota q̃ fiũt pꝓpter ma 3
lũ. finẽ vt cũ quis vouet ſe ieiunaturum
vt poſſit interficere inimicũ et huiuſmo
di q̃ nõ valẽt ſed grauiter peccãt talia
vouẽtes. Sicut nõ valeret votũ factũ
d̃ re mala qꝛ de⁹ nõ acceptat aliq̃d ꝯ̃ ſe.

¶ Sed q̃d ſi vouet pꝓpter finẽ indifferẽ 4
tẽ. Rñ. qð valet accipiendo indifferens
reſpectu adẽptionis vite eterne. Sicut
cũ quis vouet aliq̃d pꝓpter aliqð bonũ
tẽpoꝛale ꝙ habere non eſt vtilius ei ad
vitã eternã q̃ꝫ carere eo. Si tamen veni
ret caſus ꝙ eſſet malum. tunc non obli
garet vt in voto. Ic the.

¶ Utrum votũ poſſit fieri de re inutili 5
ad ſalutẽ. Rñ. ꝙ nõ de iure qꝛ qð nõ eſt
ad dei honoꝛẽ nec vtilis ad ſalutem of-
ferẽtis per quãcũq̃ circũſtantiã aditã
nõ acceptat deus. Et ideo talis obliga
tio nõ tꝫ ipſo iure. ⁊ ſic ſunt vota ſtulta
mulierum.ſ. de nõ pectinando caput in

ſabbato ⁊ hmõi.non comedere de capi
te aliqñ propter decollationē Joannis
baptiſte ⁊ hmõi ſm Alb.⁊ Ray. potius
ſunt frāgēda ꝙ̄ ſeruāda. Tuti⁹ tñ cre-
do ſit petere diſpēſationē ſeu declara-
tionē a cõfeſſore ſaltē ꝓpter reuerētiā.
6 ¶ Quarto dr̄ ex deliberatione firmata
ad drīam votoꝝ q̄ fiūt ex ſurreptione.
⁊ ſine deliberatiõe ſicut faciūt aliqñ ali
qui in anguſtijs q̄ nõ obligāt de neceſ-
ſitate.ſed tm̄ ex q̄dā congruitate.Jõ ꝯ
ipſa venire etiā ex ꝓpria autoritate non
eſt pctm̄ mortale.Et qñ hoc ſit põt per
pēdi ex hoc.qñ ſtatim trāſacto ꝑiculo
ſeu anguſtia ſunt male contenti ſe tale
votū emiſiſſe.qꝛ vr̄ indeliberate factuꝫ.
Secus qñ deliberate vt euadāt ꝑiculū
vouent.qꝛ obligantur.
7 ¶ Addit.v.ſm aliq̄s ꝑ intētione obli-
gādi ſe ad ipſuꝫ ꝓmiſſuꝫ qꝛ ſm eos ſo
la deliberatio nõ firmat ꝓmiſſionē. Et
lꝫ Ric.i.iiij.d.xxxviij.a quo ꝑdicta ſunt
extracto nõ firmet ſe i hoc. ſꝫ ptrāſeat
ſolū recitando. Tñ.mihi vr̄ ꝙ veriſimi-
le reqrat eo mõ quo infra dicā.ſ. ſaltē
tacite.ſicut lꝫ gl.in.c.litturā eo.ti. Uñ
debes aduertere ꝙ votum hꝫ diuerſos
ſtatus ſm quos diuerſa ſortitur voca-
bula et effectus. Primus ſtat⁹ eſt in ori
gine.ſ.cū quis diſponit aliquid boni fa
cere.⁊ tūc dr̄ deliberatio.d q̄ dr̄.xvij.q.
j.q̄ bona agūt. ⁊ hoc cõfringere nõ eſt
pctm̄. Scd̄s ſtatus eſt profeſſus cū ꝑce
dēdo ꝑponit firmiter ſe facturū.⁊ tunc
dr̄ propoſitū.vt.xvij.q.ij.nos nouimus
⁊ ſic non obligat ad mortale.ſed venia
le vt pꝫ in.c.litturā de voto. Et ſeqtur
ibi Pa.⁊ etiā vr̄ gl.hoc tenere ibidem ſi
bene tota legatur.⁊ gl.xvij.q.j.in ſum.
lꝫ allegēt Hug.tenere ꝙ peccat mortali
ter talis ſed nõ loqt̄ in iſto caſu. ſed de
eo q̄ fecit votū in corde.lꝫ ore nõ expreſ
ſerit.vt pꝫ ſi bene attēdat. Sequit̄ etiā
hoc.ar.in.d.ca.qui bona.ſ.ꝙ non obli-
gat ad mortale. Tertius ſtatus eſt con
ſummationis.ſ.cū qd̄ firmiter ꝓpoſuit
ꝓmittit alio obligandi ſe qꝛ nemo obli-
gat ſe niſi q̄ aliū obligādi ſe hꝫ.l.obli
gationū.la.j.ff.de act.⁊ obligat.l.ſi ago
ff.ſi cer.pe.nec etiā ſufficit habere aīum
obligādi ſe niſi ſe ꝑ ꝓmiſſionē obliget
ſiue promiſſio fiat corde ſiue ore.⁊ iõ in
ra q̄ vident dicere ꝙ ꝓpoſitū delibera-
tū ſiue abſolutū obligat vt in.c.nuptia
rū.xxvij.q.j.⁊.d.c.qui bona agūt.⁊.l.
c.cõſul.de reg.cum ſimilibus intelligē-
da.ſunt de ꝓpoſito cū promiſſione fir
mato.ſm Pa.in.d.c.litturā.Qd̄ no. qꝛ
facit ad multa. Aduerte tñ ꝙ lꝫ ꝓmittē
do nõ habuerit animū expſſe obligādi
ſe.Si tñ nõ habuit animū cū ꝓmittebat
nõ obligari ex tali ꝓmiſſione nihilomi-
nus obligat̄.qꝛ tacite intelligit̄ obliga-
tio. Quart⁹ ſtatus voti eſt ſolēnizatiõis
ſ.qd̄ fit ore alicui homini vel ſolēnizat̄
ꝑ aliquē inſtitutū ab eccleſia. vt ē ordo
ſacer.⁊ religionis profeſſio.
¶ Quot ſūt genera votoꝝ. Rñ.q̄ↄtū ad 8
nos ſpectat duo.ſ.ſimplex ⁊ ē hodie oē
aliud votū a voto ſolēni ꝙ̄tumcūꝗ cū
multis ſolēnitatib⁹ ſit factū.aliud dici-
tur ſolenne ⁊ iſtud eſt ſolummodo illud
qd̄ ſolēnizat̄ ꝑ ſuſceptionē ſacroꝝ ordi
nū aut ꝑ ꝓfeſſionē tacitam vel expreſ-
ſam factā alicui de religionib⁹ appro-
batis. vt no.i.c.vnico.de voto li.vj. Et
de hoc vide.ꝫ.nouitius.§.xij.cū duob⁹
ſeq.⁊.ꝫ.religioſ⁹.§.iiij.cū duob⁹ ſe.⁊ ꝓ-
feſſio.§.j. Itē votoꝝ quoddā purū ſi-
ue abſolutū.ſ.ſine aliqua cõditione fa-
ctū aliud cõditionale.vt cū q̄s vouit fa
cere ſi deus dederit mihi ſalutē corpo-
ris vel filium ⁊ hmõi.tunc non obligat
niſi extāte cõditione de condi.appo.ca.
verum.et ex.a contrario in capi.vnico.
xxxij.q.vlt.
¶ Sed nunq̄d licet facere votū ſub tali 9
ↄditione. Inn.tenuit ꝙ non.qꝛ ſimonia
cū eſt:qꝛ vult emere ſanitatem a deo ꝑ
tēpali.Facit.c.q̄ ſtudet.j.q.j.ſed ego cre
do ꝙ nõ ſit illicitū qꝛ cum deo ſimonia
fieri non poteſt. Nõ qꝛ dedicare deo ali
quid etiā ſub cõditione eſt ſpūale.Sed
ſpūale ꝑ ſpūali poteſt cõmutari ſine ſi
monia.c.ad q̄ões de re. ꝑmu. Et hoc
ſequit̄ ho.⁊ Pa.in.c.ſcripture de voto.
allegat. ca. medicina.de pe. diſ. vbi dr̄
petā tua eleemoſynis re.⁊.xiij.q.ij.sic

defunctorum,
10 ¶ Utrū faciēs votū ſub cōditiōe ex cu
ius culpa cōditio non iplet teneat. Rn̄.
Ri.vbi.s.ar.iij.q.v.ꝙ ſic.ar.c.ſicut ex li
teris de ſpon. Unde ille q̄ fecit votū vt
deus eum preſeruaret ab aliquo pecca
to ſi non facit ꝙ in ſe eſt.vt preſeruetur
ſicut feciſſet ſi votum non emiſiſſet vel
ſicut intendebat facere quando votum
emiſit.vel ſi volūtarie ſe ꝑcipitat in pec
cato.nihilominꝰ obligatur voto facto.
11 ¶ Utrum votum ſub conditione quaꝫ
quis nollet impleri obliget. Rn̄. Ri.vbi
s.q.vltima ꝙ votum factum ſub condi
tione de re bona, ꝛ ꝑpter bonuꝫ finē.qđ
vouens intendit conſequi per executio
nē illius boni quod vouit eſt obligato
rium extante conditione ſiue illa condi
tio ſit bona ſiue mala. ſiue vouens illā
malam conditionem velit impleri ſicut
cum quis volens concubere cuꝫ mulie
re vouet religionem intrare ſi ſibi con
ſenſerit in illo malo facto ſiue nolit eaꝫ
impleri. Sicut cū quis horrēs aliquod
malū cōmittere, vouet ſi commiſerit in
trare religionē. Et ſi quis nollet etiam ab
ſolute intrare religionē imo abhorreat
nō ꝑpterea minꝰ obligat.qꝛ nō requi
rit ꝙ abſolute aliq̄d velit.ſꝫ qđ velit ꝛ
poteſt quis velle ſub cōditiōe qđ tamē
nolet abſoluere.

Votū.ij.

Quis pōt facere. Rn̄. ꝙ quilibet q̄ ē ſane mētis ꝛ ſui iuris q̄ ad illđ qđ vouet ꝛ nō ꝓhibitus a iure. ex quo pꝫ ꝙ.viij.ſunt q̄ vouere non poſſunt.

1 ¶ Primo epi ꝛ alij ſupiores ꝑlati nō pn̄t
facere votū quo vinculū inter ſpos ꝛ ec
clesias ſuas diſſoluat ſine licētia pape.
de renū.niſi cū pudē.vel quo diu ab ec
cleſia ſua habeant abſentari. de voto.c.
magne. ſi tamē fecerit votū peregrina
tiōis ſoluet expēſas q̄s feciſſet in eūdo
ꝛ redeūdo. ꝛ laborē vigilijs ꝛ oratiōibꝰ
cōpēſabit vt valeant in ſui preiudiciuꝫ.
ſm qđ no.in.d.c.magne. Nō pōt etiam
facere votū quo graue ꝑiudiciuꝫ fieret
eccleſie ſue.viij.q.j.clemens. In alijs aūt
ſic ex quibꝰ prebeat bonū exemplum.

¶ Secūdo clerici beneficiati in benefi 2
cijs in quibꝰ requirit reſidētia nō poſſunt
facere votū longe peregrinationis ſine
licētia epi.dictis.c.magne.ꝛ.c.niſi cum
pridē.de ꝯſe.di.v.nō opꝫ.el.ij.poſſet ta
men facere votū religionis.vt.s.religio
ſus.§.xij. Et ſm aliquos de accipiendo
crucē.c.ex multa.de voto.qꝛ videtur licē
tiari a papa q̄ ad illos qui poſſunt eſſe
vtiles terre ſancte.ſed contrarium.ſ.qđ
nō poſſunt.niſi tempore generalis paſ
ſagij eſt verius ſecundum ho.pa.in.c.
ſi.de voto ſoluēt tamē expenſas ꝛ redi
ment laborē ſecūdū ꝙ dictū ē ꝯ epiſco
pis. In alijs autem poſſunt.
¶ Tertio religioſi nullū votum facere 3
poſſunt. Rn̄. ꝑpter altitudinē religiōis
ita ius ſtatuit.xx.q.iiij.monacho nō 5
vouere ſine cōſenſu abbatis. Si aūt vo
uerint frangendū erit ꝛ placet magis
q̄ opi.eoruꝫ qui diſtinguunt aut poſſit
ſine ꝑiudicio prelati quia a monachis
ꝛ religioſis eſt abdicatum velle ꝛ nolle
ꝛ ideo non credo ꝙ poſſint vouere ſine
peccato niſi ꝑſupponāt cōſēſum prela
ti tacitum nec ꝙ vouerūt exequi debēt
niſi habeant conſenſum expreſſum pre
lati ſi eius preſentia haberi poteſt niſi
ſit de quo nullū ꝑiudiciū fit prelato vel
regulari vite ꝛ hoc ſequitur Ric.in.iiij.
ꝛ Tho.ij.ij.q.lxxxviij.ꝛ Ray.
¶ Quarto abbas ꝛ ꝑlati religioſoruꝫ 4
nō poſſunt facere votū ꝑ qđ ꝑiudicium
generet in eoꝝ officio ſine licētia ſuoꝝ
ſuperiorū.xviij.q.ij.abbates. de alijs
vero poſſunt vouere.
¶ Quinto filiuſfamilias non pōt voue 5
re aliquid quod ſit cōtra regimē domꝰ
vel familie ſeu de pertinētibꝰ ad illam
niſi de licentia patris.niſi votum reli
gionis.ar.l.ti.ſi.de polici.ꝛ votuꝫ terre
ſācte quod pōt.c.ex multa extra.eo.itē
oē votū quo nihil derogat cure ꝛ regi
mini rei familiaris. Itē ſi hꝫ peculiū ca
ſtrenſe vel quaſi de illo pōt vouere.qꝛ i
hmōi eſt ſui iuris.
¶ Sexto ipubes nō pōt facere votuꝫ re 6
ligionis.etiam de cōſenſu patris.ꝛ ſi fa
cit nō tenet ēt poſt pubertatē ꝯtrauenꝫ

inte̅deret cu̅ fecit.c.ad noſtrã.ď regula. reqͥrit em̅ pubertas co̅pleta.vt.s̅.nouitius.§.j.Tho.ij.ij.q.vlt.tʒ ꝙ ſi impubes hʒ vſum ro̅nis ꝙ obligat q̅tuʒ eſt ex ſe.niſi irritet̃.de quo dicto ego dubito.qꝛ co̅tra ipſum eſt tex.in.c.j.de regu.li.vj.Ubi ille q̇ fecit ꝓfeſſione̅ an̅.xiiij. annu̅ libere po̅t redire ad ſeculum qꝺ̅ non eſſet ſi aliqualiter teneretur.Alia autem vota facere poſſunt ſicut ⁊ filius familias ſi eſt doli capax. ⁊ ſane mentis.c.ij.de voto.Uerūtame̅ tutores poſſunt irritare.⁊ etiam curatores ſi votuʒ eſt reale vſqꝫ ad.xxv.an.niſi veniret acceſſorie vt in intrante religionem cum quo tranſeunt bona ſua.Si tame̅ ratu̅ hʒ in pubertate tenetur ſm̅.Tho.ij.ij q.lxxxviij.

7 ¶Septimo ſeruus qui non poteſt facere votum de operibus corporalib⁹ aut temporalibus in preiudicium domini ſui qui quo ad talia eſt ei ſubiect⁹.De ſpu̅alibus vt dicere orationes ⁊ hmo̅i q̄ nullu̅ preiudiciu̅ faciunt domino po̅t vt in.c.relatuʒ.de.ſent.exco̅.⁊.c.ſi ſeru⁹ ſciente.liiij.di.

8 ¶Octauo vir ⁊ vxoꝛ no̅ poſſunt facere votu̅ p qꝺ̅ ꝑiudiciu̅ generet̃ alteri q̇ ad debitu̅ redde̅.qꝛ quo ad hoc ſu̅t pares.c.gaudem⁹.de diuoꝛ.⁊ ideo cu̅ vxoꝛ no̅ poſſit vouere abſtinentiã ſine conſenſu viri vt in.c.manifeſtu̅.⁊.c.noluit.xxxiij. q.v.Sil̃r nec vir.ſʒ Inn Sed Pa.i.d.c. ſcripture. tenet ꝙ vir aliquod votu̅ abſtinentie facere po̅t du̅modo non ſit in ꝑiudiciu̅ vxoꝛis.Sed vxoꝛ nullum po̅t facere ſine co̅ſenſu viri.immo dicit.ꝙ ſi vir conſentit ꝙ nihilominus poterit reuocare.lʒ male faciat nec vxoꝛ poterit ꝯ dicere vt eſt tex.in.d.c.manifeſtum ⁊.c. noluit lex.Sʒ ego teneo ꝙ ſicut vxoꝛ n̄ po̅t aliq̇d in ꝑiudiciu̅ viri vouere vt de abſtine̅tia dormire cu̅ camiſia ſurgere ad matutinu̅ ⁊ hmo̅i ſic nec vir nec in hoc ſunt impares.Sed quo ad eleemoſynas ⁊ ea que ꝑtine̅t ad curã rei familiaris ſunt bene impares.⁊ ideo pro regula tene ſicut videt̃ velle gl.i.d.c.manifeſtum.ꝙ vxoꝛ po̅t vouere ea que no̅ ſunt in preiudiciu̅ viri.⁊ eco̅trario vir. Unde ſi vxoꝛ hʒ ꝑter dote̅ poteſt facere votum de ipſis dandis ⁊ ſimilia.Ueru̅ eſt ꝙ caueat ne in ſcandalu̅ uiris aliq̇d voueat niſi ſit ſcãdalu̅ phariſeoꝝ vt.s̅. dixi.Scãdalu̅.§.iij.Fallit in voto peregrinationis in ſubſidiu̅ terre ſancte qꝺ̅ vir ſine lnia vxoꝛis po̅t facere.c.ex multa.ď voto.De voto religio̅is qn̄o tenet quãdo fit a viro vł vxoꝛe vide.s̅.matrimonium.iiij.§.ix.cum ſequenti.

9 ¶Sed nunquid peccãt tales voue̅tes q̄ iplere no̅ poſſunt.Rn̄.ꝙ ſi quãdo vouent ſciu̅t ſe non poſſe vouere.⁊ aduertunt de hoc ſic videt̃ ꝙ peccent mortaliter niſi ꝑſumãt de volu̅tate eoꝝ quoꝝ intereſt.Si ṽo de hoc no̅ cogitãt ſic no̅ peccant.qꝛ ſubintelligit̃ ꝙ vouent q̅tu̅ in eis eſt.⁊ multo magis non peccãt.ſi explicite hoc intendunt.

10 ¶Utru̅ ꝑlatus.abbas.tutoꝛ.maritus. domin⁹.⁊ hmo̅i peccent reuocãdo vota ꝑlatoꝝ q̄ non potuerunt facere.Rn̄.qꝺ̅ no̅.niſi co̅ſenſum eis dederint.qꝛ tunc peccarent lʒ ꝑlati no̅ pecce̅t obediendo eis vt in.d.c.manifeſtum.

11 ¶Pone ꝑlati votu̅ feceru̅t an̅q̅ eſſent ſub tali impedime̅to.Rn̄.ꝙ nihilomin⁹ non poterunt implere.

12 ¶Sed nunq̇d peccauerunt mortaliter tale impedime̅tu̅ acceptando puta ep̅s q̇ anteq̅ eſſet ep̅s fecerat votu̅ religionis acceptando ep̅atum vel mulier co̅ſentie̅do m̄rimonio. R.vt colligo ex.c. per veſtras.de voto qꝺ̅ ſic ſi de hoc aduertebat quãdo tali impedime̅to aſſenſit.ſi vero tunc no̅ aduertebat nec cogitabat ꝙ aſſumebat impedime̅tum quo votum implere no̅ poſſet.ſic non credo mortaliter peccauerit.lʒ debeat dolere ꝙ votum implere no̅ po̅t.⁊ recompe̅ſare in eo in quo po̅t.Potuit bene forſitã peccaſſe mortaliter ex tardatione vt infra dicã.Excipit̃ ab hoc ille q̇ religione̅ aſſumit qꝛ non peccat.ſed meret̃ ⁊ po̅t oia vota i iſtud commutare ſi vult.Et ip̅o iure erit ab oib⁹ abſolut⁹ ſine alia diſpe̅ſatione ⁊ autoꝛitate.vt no.Inno. ⁊ Pa.in.c.ſcripture.quia prima obliga

tio vř cõfuſa in poſteriori. facit qð not. in cle.ſi domū.de reli. ꝛ vene. ſanctoꝝ.

12 ¶Utrū p̄fati qui exiſtẽtes in talib⁹ impedimentis fecerũt aliqua vota teneã tur iplere ſublato impedimẽto tali.puta filiuſfami. poſtq̄ factus eſt ſui iuris vel vxor mortuo viro ꝛ hmõi.Rñ.Jnn.ꝛ hug.ꝛ multi alij tenẽt ꝙ ſic.Pa.i.c.ſcripture eo.ti.dicit ſe dubitare ꝑpter.c.quidã.c.pl; de cõuer.cõiu. Ubi p; ꝙ maritus q̄ intrauit religionẽ contradicente vxore reſtitut⁹ nõ teneť a mortua religionẽ intrare.qꝛ emiſit votū tp̄e inhabili ergo idẽ erit in filiofami. Ex quo commiſſionẽ erit voti nõ cõtulit ad tp̄s habile. ꝛ ꝑ hoc videť tex.ff.de pollici.l.ij. facit qð no.in.l.ſi non ſort.§. libert⁹.ff. de cõdi.inde.ꝛ hoc dicit verius.Pa. S; ego diſtiguo ꝙ aut votū erat perpetuū ꝛ tũc aut fuit irritatū p eū q̄ potuit.ꝛ ſic amplius nõ teneť niſi ad id ad qð ſe potuit obligare.ꝛ iſte proprie eſt caſus in d.c.quidã.ꝛ.c. pl;.Nã reuocat⁹ ille qui fecerat votū religionis ſine licĩa alteri⁹ cõiugis nõ teneť illo mortuo redire ad religionẽ.ſ; ſolū viuere caſte.qꝛ illð potuit ꝑmittere.ſ.nõ exigere.ꝛ ideo ſeruare teneť.Aut votū ꝑpetuū nõ fuit irritatum ab eo q̄ potuit.ꝛ ſic dic ꝙ ſoluta patria poteſtate vel vinculo quo impediebať teneť illud implere. ꝛ iſte eſt caſus. c. ꝯſuluit.de ꝯuer.ꝯiug.vbi vir igreſſus religionẽ vxore ipſum nõ petente in vita ea mortua cogiť ſtare in religiõe. Si vero votum nõ erat ꝑpetuū ſed tẽporale ſic nõ teneť.niſi intẽtio fuiſſet ad obligandu; ſe ad tp̄a illud facieñ. in quo nõ erat ſe obligare.ſimiliter teneť ſi qñ fecit votū intẽdebat ſe obligare ſaltem poſt ſolutã patriã poteſtatẽ vel ſi remoto impedimẽto ratificauit vt in.c.ij. in tex.ꝛ in glo.eo.ti. Si vero de nullo iſtorū cogitabat ſed ſolū de illo impedimẽto tempore patrie poteſtatis ſi fuit irritatum non tenetur ꝛ ſm hanc diſtin. cõcorda opi.contrarias.

Votū.iij.

q̄ ad obligationem. ꝛ queriť.vtrū oẽ votū licitū ſit obligatorium.Rñ.Ri.vbi.ſ. ar.v.q.j.ꝙ ſicut promiſſio licita facta cū intentione obligandi ſe ꝛ ex deliberatione ſi acceptetur ab eo cui fit ꝛ qui eã acceptare põt obligat ꝑmittentẽ nõ tm̄ ex p̄cepto legis diuine ſed etiã legis nature.ſic cū votum ſit promiſſio vt.ſ.dictum eſt ꝛ deus illud acceptet cui fit.idõ eſt obligatoriū extra de vo.c.lic;.Fallit hoc in quatuor caſibus ſm eundem Ricar ibidem. Primus propter impotentiã implendi. Unde ille qui vouit ieiunium qð ſine magno detrimento corporis ſeruare nõ poteſt ſi facultas adeundi ſuperiorem deeſt põt ꝓpria autoritate frãgere ſ; Tho.ij.ij.q.lxxxviij.ar.ij. peccat tamẽ vouens qð ſibi eſt impoſſibile.niſi ſperet fieri poſſibile. ſcðs propter autoritatem diſpenſantis. Jntellige ſi ſubeſt legitima cauſa alias nõ.vt in c. magne.eo.ti.ꝛ in glo.in.c.nõ eſt.e.ti.Tertius propter defectum cõditiõis appoſite.xxxij.q.viij.c.non ſolum in fi. vel ꝑpter defectum cauſe principaliter mouentis. puta mulier fecit votum ieiunãdi vt obtineret ſalutẽ filij q̄ moriť. nõ teneť.Quart⁹ caſus qñ id qð tp̄e facti voti erit licitū factū eſt illicitū poſtea.puta qꝛ fecerat votū continẽtie ante mr̃imoniū poſt ꝯtū non põt licite denegare debitū petẽti.ꝛ hmõi ꝛ ꝑpterea dicit Tho.in.iiij.ea.di.ꝙ.q̄cq̄d votū fieri impediret ſi p̄ns eſſet obligationẽ etiã voto facto auffert.Qð bene no Adde.v. qñ irritať.ab eo qui põt vt puta prelate viro tutore ꝛ hmõi.

¶Utrum votū de minori bono ſit obligatorium.Rñ.Rica.vbi.ſ.ar.iij.q.ij. qð nõ ſi eſt excluſione ſtrictioris qð limita verum quãdo illud minus bonū nõ eſt ſufficiẽs ad ſalutẽ.ſ.quod tũc nõ teneat Secus ſi eſt ſufficiens ad ſalutẽ.qꝛ tunc t; ꝗtū ad illud ſed nõ ꝗtū ad excluſionem maioris boni. 1

¶Quãdo teneť quis votū implere.Rñ. Pan.in.c.non eſt voti.de voto ꝙ ſtatim niſi autoritate ſuperioris q̄ ſup hoc põt diſpenſare vt differat.ar.d.c.a ꝯrio. ricar.vero dicit ꝙ ſtatim intẽdebat ſe obligare ſic ſtati teneť.Si vero ad tp̄a.ſic ſ; 2

ꝙ ſe intendebat obligare faciet.ego ve=
ro credo ſic diſtinguendū.Qō aut q̄s ſi
erat vovebat ſic de implendo cogitabat
vel ſtatim vel ad tp̄s ⁊ ſic obligat̃ ſꝫ ꝙ
ſe obligare intēdebat quādo vovit. Si
v̄o de tp̄e nō determinauit aut nō cogi
tauit aut ſi cogitauit nō tamē ad illud
ſe obligauit ex voto.Sic diſtinguēdum
etiā ꝙ aut differt. q2 devot⁹ ⁊ quieti⁹.
aut cōmodi⁹ tardādo ſperat iplere.⁊ ſi
nō peccat ſaltē mortaliter. ⁊ ſic itelligo
gl.veram in.d.c.nō eſt q̄ dicit ꝙ in voto
ſubintelligit ſi cōmode pōt ꝯtuꝫ vt nō
ſtatim teneat̃ ⁊ difficultas ſicut in iura
mento ſic ⁊ in hoc excuſabit.Aut differt
ſolū ex negligētia ⁊ ſi eſt ꝓbabile peri=
culū imminēs impoſſibilitatis in iplen=
do ſi tardat̃ vt puta q2 q̄ vovit religionē
niſi hoc anno ingrediat̃ poſtea non erit
aptus vel nō poterit ſic peccat mortali
ter differēdo ſi hoc aduertit. Si aūt tale
periculū nō immineat vel ſi imminet nō ad
uertit ſic dicere ꝙ ſit pctm̄ mortale dif=
ferre videt̃ dur̄. ꝯ̄uis forte ſit verū per
arg.a ꝯ̄rio ſenſu.d.c.nō eſt voti trāſgreſ
ſor q̄ autoritate ap̄lice ſedis qō vovit
diſtulit ergo erit trāſgreſſor ſi ſine auto
ritate differat.⁊ ideo dicet̃ ꝙ aut iſte ex=
citat̃ a gr̄a ad implen̄. qō ꝓmiſit puta
q2 ſepi⁹ ſibi ad mentē reducit̃ ⁊ cogitat
quod illud dꝫ implere ⁊ hmōi ⁊ ſic velle
differre erit pctm̄ mortale.q̄ñ a deo ſit
monit⁹ vt illud ꝑficiat ⁊ ſic conſtitueret̃
in mora. Aut differt q2 de eo nō cogitat
vel nō recordat̃.⁊ ſic nō erit pctm̄ morta
le. niſi ſit notabilis ⁊ valde lōga dilatio
ar.eorū q̄.ſ̄.dixi. Obligatio.⁊.§.viij.
3 Utrū ille q̄ vovit ad certū diem.puta
ieiunare vigiliam aſſumptionis glorio=
ſe virginis.Marie immediate ſequen=
tem.⁊ huiuſmodi ⁊ ſeruauit teneatur
alio die illud implere. Rñ. pa.in.c. per
tuas.de vot.ꝙ ſic quaſi ſit obligat⁹ ad
duo ſicut ille q̄ ſe obligat certo die dare
decem alicui ſi die ſtatuto non dederit
tamen obligat⁹ remanebit.Facit.c.cū
dilecti.de do.⁊ contu.⁊.l.celſus.ff.de ar
bi.§.j.vbi iuſſus dare.x.j̄ kal' ſeptemb.
dicitur duo habere precepta vnum dā=
di.x.aliud.j̄. kal.Et eſt tutior opinio ꝗ̄
aliud tenere niſi vnde vovens non ha=
beat animum obligandi ſe niſi ad illum
diē q2 ſic nō tenet̃ alio die ieiunare ſed
penitere de voto facto.
¶ Utrū votum de nō vovendo aliquid 4
niſi in ſcriptis vel i manu talis ⁊ hmōi
valeant.Rñ ſm̄ Ric.vbi.ſ̄.ar.ij. q.iij.ꝙ
ſic q2 nō ſimpliciter ꝓhibet factionē vo
ti ſꝫ ꝑcavet ꝑcipitationē ⁊ ideo ꝯtrariū
facit.ſ.vovēdo nō i ſcriptis.vel ſine cō=
ditiōe appoſita peccat vt tranſgreſſor
primi voti.⁊ ſic eſt mortale ⁊ nihilomi=
nus tenet̃ ſeruare votū ꝙ fecit ſine illā
cōditione q2 votū de nō vovendo non
obligat.licet obliget votum ꝙ nō vove
bit niſi cum tali circūſtātia.vt illud ſer
uet in vovendo.
¶ Utrū ceſſante cauſa ꝓpter quā quis 5
vovit obliget̃.Rñ.hoſt.tꝫ ꝙ ſic lꝫ ſit fa
cilior redemptio alie.c.magne.§.fin.de
vo.Gofr.tꝫ ꝙ nō obligat̃.per.d.c.fina.
niſi in voto religiōis quod ex falſa cau
ſa non viciat̃.c.dudum.de conuer.con=
iu.Sed ego dico ꝙ ſi cauſa erat finalis
ita ꝙ non intendebat obligari ipſa non
extante non obligatur.c.cum ceſſante.
de appe. Si vero cauſa erat impulſiua
vel inductiua ſic lꝫ ceſſet obligabit̃ ni=
hilominus facit.c.ex parte el.ij.de con=
uer.coniu. In dubio dico ꝙ obligatur
quando ignorat ſi fuit finalis vel nō.l.
quicquid aſtringende.ff.de ver.ob.Nā
i omni voto cauſa finalis vt eſſe vt pla=
ceat deo. ⁊ ideo alie cauſe videntur im
pulſiue ⁊ ideo ipſis ceſſantibus rema=
net obligatio.
¶ Utrū q̄s poſſit obligare aliū ex voto 6
ſuo.Rñ. ꝙ non niſi aliter conſentiat vñ
mater licet voveat qō fili⁹ ieiunabit.Et
hmōi niſi ipſe cōſenſerit non obligabi=
tur.ſed quo ad res tēporales bene poſ
ſet obligare heredem ſuum ſed non ad
aliquid perſonale ſi ipſe non conſentit.
vt.j̄.patebit.
¶ Utrū ille q̄ nō pōt ꝑficere votum per 7
ſe teneat̃ ꝑ aliū ꝑficere.Rñ. ꝙ non q2 in
omni voto intelligit̃ illa ꝯditio genera
lis ſi deo placuerit ſi potero ⁊ hmōi ēt

ſi nõ exprimat vt no.in.c. quẽadmodũ.
de iurein.ꝛ in.c.beatus.xxij.q.ij.q̃ ſi nõ
extat teſtĩ voti obligatio vt no.glo.i.c.
nõ eſt.e.ti.Ad cap.ꝙ ſup his ꝺ voto re
ſponderi põt ſꝫ pa.in.c.j.de voto ꝙ lo
quit quãdo impedimentũ nõ eſt omni
no impeditiuũ. Sed ſolum difficulta
tiuum.Diſtinguit tñ Inno.in.c. ſcriptu
re.e.ti ꝙ ſi q̃s vouit viſitare terrã ſãctã
ꝑ ſubſidio impẽdendo ꝙ licet tunc vi
ſitare non poſſit tamẽ ſubſidium tenet
ſpendere meliori modo quo poteſt que
ſit ad hoc obligatus.ꝛ idem dicas in eo
q̃ fecit votũ viſitãdi.S. Iacobũ.ꝛ aliq̃d
dãdi.ꝛ hmõi.Si ꝟo ſoluꝫ vouit viſitare
ob deuotionẽ.tũc nõ tenet ꝑ aliũ exeq̃
impedimẽto ſup ueniẽte. Pa in.ca.lꝫ.e.
ti.addit aliã limitationẽ.ſ.ꝙ non tenet
niſi tpe voti emiſſi erat cert⁹ ꝙ impedi
mentũ erat ꝑpetuũ.qꝛ ſic teneret ꝑ aliũ
implere ne votũ ſit deriſoriũ. Secus ſi
nõ erat certus de impedimẽto ꝑpetuo
lꝫ eũ haberet tpe voti qꝛ tũc ſolũ tenet
q̃primũ comode poterit.ar.in.l nepos
proculo.ff. de ꝟ.ſ. gñ.licꝫ hoſti. idiſtin
cte velit ꝙ teneat ꝑ aliũ qñ impedimen
tũ erat tpe voti.Sed videt verior opin.
Pau.Addo ꝛ tertiã limitationẽ.ſ.ꝙ nõ
teneat ꝑ aliũ verũ niſi prius fuiſſet in
mora in execatione voti.quia tunc tene
tur vel commutare vel redimere. vt pa
tet leui.xxij.vbi dicitur ꝙ ſi mortu⁹ fue
rit imputabitur ſibi in peccatum.ar.l.
ij.in prin.ff.ſi quis cau.ꝛ in cap.fin. de
iniur.

8 ¶Utꝝ heres teneat implere vota ſibi
impoſita a b illo cui⁹ ẽ heres.rñ.ꝙ aut
expreſſe eſſent ſic tenet dũmodo acce
ptet hereditatẽ ſi ſub ſpe habendi here
ditatem ſolũ ꝯſenſit alias ſi ſimpliciter
ꝑmiſit ſic teneret.ꝛ ita intelligo do. an
to.in.d.c.lꝫ.Nec diſtinguo vt q̃dã.an ſit
peregrinationis vel abſtinẽtie. qꝛ qua
le cunq̧ ſit tenet.Facit.l.veteris.§.de cõ
mi.ſtipula.ꝛ.C.vt ac.ab here vel contra
here.inci.l.vnica.c.qꝺ ſup his ꝛca.licet.
eo.ti.Si vero nõ aſſenſit heres. tunc ſi
votũ eſt ꝑſonale.ſ.obligans ꝑſonã ſuã
nõ tenet. Si ꝟo ẽ ꝑſonale ad incertã ꝑ
ſonã puta mittere aliquẽ ad ſctm̃ Iaco
bũ ſic tenet.Silr ſi eſt reale ſolũ vt face
re monaſteriũ.veſtire pauperes ꝛ hmõi:
ſic etiã tenet. Itẽ ſi ẽ reale ſimł ꝛ ꝑſona
le ꝛ expꝛſſum vtrũq̧ vt ire ad ſctm̃ Iaco
bũ.ꝛ ibi offerre.x. ſic tenet ad offerẽdũ
x.ſed nõ ad eundẽ vel mittendũ aliquẽ
niſi ſecũdũ ꝙ ſupra dixi l.§.vij.qñ obli
gat ꝑ aliũ implere.Si aũt eſt reale ꝛ ꝑ
ſonale.ſed ꝑſonale expꝛſſum ſolũ eſt. vt
puta ire ad ſanctũ Iacobũ.lꝫ acceſſorie
veniãt expenſe nõ tenet qꝛ ſublato prin
cipale.i.ꝙ nõ teneat ire.nõ tenet ad ex
pẽſas.Si ꝟo nihil i hoc diſpoſuit ſic dic
ꝙ ſi defunctus tenebat ꝑ aliũ votũ ſuũ
iplere.vt i caſib⁹ de q̃b⁹.ꝫ.dictũ eſt ſic ſi
militer etiã tenetur ꝛ hoc ex q̃ adijt he
reditatẽ.qꝛ adeũdo quaſi ꝯtraxit Facit
qꝺ legit.ꝛ no.in.l.ij.ff.de pol.ꝛ in.l.mor
te.ff.de acq̃r.here.ꝑ quo tex.i.c.ſi here
des.ff.ꝺ te.ꝛ hoc itelige i q̃tũ vires he
reditatis patiũt.Credo tñ ꝙ ſi fili⁹ gra
uaretur i legitima ꝑ hmõi votis implẽ
dis ꝙ haberet cauſã legitimã impetrã
di diſpenſationem.

¶Quid de illo q̃ defũcto ꝑmiſit imple 9
re votũ ab eo emiſſũ.rñ.ꝙ ſi ei caſu ꝑ
mittẽdo itellexit ꝑſonã ſuã obligare ſic
tenetur implere ob ꝑmiſſionẽ factã.Sꝫ
ſi ꝑmittebat tanq̃ heres ſperans here
ditatẽ adire a qua mutato ꝯſilio po
ſtea abſtinuit nõ tenetur ar.cap. vene
rabilem.§.ſi.de elec.ꝛ no.Inno. ꝛ Ber.
in.d.c.licet.

¶Utrũ ille ꝙ vouit religionẽ aliquã in 10
trare q̃ eũ nõ vult excipere ſit abſolut⁹.
rñ.ſꝫ Ri.vbi.ꝫ.ar.j.q.v. ꝙ ſi intẽtio ſua
erat determinata ſolũ ad vnã religionẽ
ſic nõ tenet aliã itrare ſi illa eũ nolit re
cipere.qꝛ factũ eſt ei impoſſibile votum
ſuũ. Si ꝟo intẽtio ſua erat indetermia
ta ſic tenet ſe tot religionib⁹ offerre qꝺ
vnã inueniat ſi põt q̃ eũ recipiat niſi ſit
talis religio de qua ꝓbabiliter credit qꝺ
ſi de ea cogitaſſet nullo mõ intrare con
ſenſiſſet nec credo ꝙ teneat per mundũ
diſcurrere vt vnam inueniat que eũ re
cipiat qꝛ hoc cogitauit nec ad hoc veri
ſimiliter ſe voluit obligare.

11 ¶ Sed q̃d faciet ille q̃ indeterminate vouit religionē cū tñ nullā inueniat q̃ eū velit. rñ Inn. voluit q̄ꝺ ꝑmaneat ſub obedientia epĩ. ⁊ ſit monachus eius. Sed ego hoc nō teneo de neceſſitate ſ; ꝗ pōt nubere ⁊ ſtare in ſeculo.

12 ¶ Quid ſi dubitat an determinatam intentionē habuerit vel nc. rñ in dubio tutior pars eſt eligēda. c. iuuenis de ſpō. ⁊ idē faciat ſicut q̃ indeterminate ꝓmiſit.

13 ¶ Utrū quē penitet eo ꝗ fecit votum peccet mortaliter. rñ. ꝗ nō. qꝛ ſicut ante votum poterat nō vel vouere ita poſt pōt nō voluiſſe vouere dūmodo pur impleat ex quo fecit.

14 ¶ Utrū ille q̃ fecit votū de nō intrādo religionē ſit obligatus ad nō intrādū rñ. Ricar. in quol. iij. q. xiiij. ꝗ nō qꝛ ſicut illicitū eſt intrare nō facere bonum ita ⁊ illicitū eſt vouere nō itrare religionem q̃ eſt maximū bonū. Hoſ. tñ. diſtinguit ꝗ illectus nō pōt intrare. ⁊ votum obligat vt nō intret illud mōaſteriū. q̄ꝺ ꝓpter lucrū habendū ipm circūuenit ⁊ alicit ſed aliud mōaſteriū pōt vt. xx. q. iij. cōſtituit de cōuer. cōiu. dudū. Inſpiratus aūt a dño pōt itrare. c. gaudemꝰ. de diuoꝛ. ⁊ pl; ⁊ ꝓbat in. c. beatus. xxij. q. ij. ⁊ i. c. ij. de iureiurā. Nec cures ꝺ dicto Grati. xxij. q. iij. §. viti. i ſi. qui nō eſt tenēdus in hoc vt infra patebit.

15 ¶ Utrū ille q̃ habet votū religionis eligit in epm teneat priꝰ intrare. Rñ. ꝗ ſi de voto. c. per tuas.

16 ¶ Utrum ille q̃ vouit religionē intrare poſſit aliā intrare. rñ. ꝗ nō laxiorē. ſ; bñ ſtrictiorē ⁊ ſm diſtinctionē de qua. s. religio. vj. §. xxxiiij. excepto ꝗ nō tenet petere licentiā ſi eſt ſtrictior.

17 ¶ Sed q̃d ſi de facto intrat religionem laxiorem. Rñ. tenet ingreſſus ⁊ penitere debet ꝺ facto voto de regu. capl. que poſt lib. vj.

18 ¶ Utrum ille q̃ vouit intrare religionē ſatiſfaciat voto ſi itrat ⁊ poſtea egreditur. Rñ. ſ; Ri. in. iiij. di. xxxviij. ar. viij. q. iij. ꝗ aut ille qui itrare religionē vouit t actualiter ꝓponebat in religione manere. ita tñ ꝗ illud ꝓpoſitum nō cadit ſub voto. ſed ipſū comitat tm̄. Aut actualiter ꝓpōit exgiri vt ſi ſibi placuerit ſtet ſin aūtez egredietur. Aut de nullo illorum cogitat actualiter ſed tm̄ vouet intrare qꝛ ſibi vr̄ bonū aie ſue aut dū vouet h; ꝓpoſitū exeūdi poſtꝙ intrauit. Si primo modo vouit ⁊ itrat ⁊ poſtea exijt ſatiſfecit voto. Et l; hoc dictū nō ꝓbet Ri. pōt tñ ſic ꝓbari. Nam vt dicit Henri. de gā. i. iij. quol. qō. xix. l; quis cōcipiat diuerſa ꝓpoſita circa idē puta viſitandi limina ſancti Petri pedibꝰ nudis die veneris ⁊ vni iſtoꝝ apponat votū ⁊ ſub ꝓmiſſione voti. aſtringat ſe ad implendū vnū illoꝝ tm̄ l; alia maneāt abſolute ſub rōne ꝓpoſiti tñ nō tenet ad ea ſicut ad votū. Sic in ꝓpoſito. Item alia rōne poſſet ꝓbari ꝗ ſatiſfecit ſic. qꝛ ſicut iuramentū factum in materia iuris recipit oēs limitationes iuris ſic ⁊ votū cū ambulent pari paſſu vt dixi. s. iuramētum iij. §. j. Ergo intelliget vt ꝓbaret ſm ꝗ ſtatutū eſt in iure. ⁊ cū hac opiōe. Rica. cōiter cōcurrūt theologi. immo plus dicit. Ri. ibidē ꝗ etiā ſi intrauit aio exeūdi cū voluntate tñ dandi operā vt deꝰ immutet ꝓpoſitū ſuū ꝗ ſatiſfecit voto. Et idē dicēdū ſi vouit mō ſecūdo. ſ. cū voluntate experiēdi. Aut tertio mō. ſ. de nullo iſtoꝝ cogitās. ſ. ꝗ ſatiſfecit. ſi tñ itraret cū ꝓpoſito exeūdi. ⁊ nūꝙ dādi operam vt mutet ſuum ꝓpoſitū nullo mō apud deū ſatiſfeciſſet qꝛ plus deus ponderat affectū ꝙ manū. xliij. q. v. Si q̃d inuiti. Et talis eſt i malignitate non in infirmitate. ſicut ille qui intrando habet aium exeundi tamen mutandi ſi aliud inſpiretur. Si autē quarto modo. quis vouet ſ. cum propoſito exeūdi poſtꝙ intrauerit. hoc poteſt eſſe tripliciter. Primo qꝛ vouet intrare vt exeat. Secundo quia vouet introitum ⁊ exitum. Tertio quia ſolum vouet introitū ſed cōcomitat ꝓpoſitū exeūdi. ⁊ quocūꝙ iſtoꝝ modoꝝ illicitū eſt votū. Uouerē em̄ vt exeat eſt vouere ꝓpter finē malū. ⁊ ſic nō t; votū. Uouere etiā itroitū ⁊ exitū ē temerariū ꝓpt cōiūctionē ptis male. ſ. exitꝰ. S; Er intrare religionē cū voluntate exeundi

eſt dictū.⁊ iō temerario𝔵 ſi nō vult dare operā vt mutet ꝓpoſitū ſuū qđ not.q: ſepius in practica cōtingit.

19 ¶Utrū votū factū ex metu obliget vid. ṡ.metus.viij.

20 ¶Utrū votū factū de re licita nō tñ vtili ad ſalutē ſit obligatoriū.rñ.ƀʒ Ri.vbi ṡ.ar.xix.q.iij.ꝙ nō vñ qñ aliqs vouet aliquid qđ in vno caſu pōt eſſe vtile ad ſalutē ⁊ in alio caſu inutile obligat ad obſeruātiā voti i illo caſu i quo eſt vtile ad ſalutē non in alio i quo ē inutile ad ſalutem puta aliquis vouit nunq̄ petere diſpēſationē voto𝔵 euenit caſus ꝙ ꝓbabilr timet de trāſgreſſiōe alicuius voti.ſic pōt petere diſpēſationē nō obſtante voto ṗfato.Si ṽo caſus talis non euenit ſʒ magis ſibi expedit ad ſalutē ſuā re.ſic tenet votū ṗdictū.⁊ nō poterit petere diſpēſationē niſi fuerit intētio vouētis ꝙ ſi nō obligat i oī caſu nō obliget in aliquo.

21 ¶Utr𝔵 votū de aliquo faciēdo vł nō faciēdo q̄ ſal⁹ corpalis amittit ſit obligatorium.rñ ƀm Tho.ꝙ nō vt puta quis vouit nō comedere carnes.a medicis dicitur ꝙ eſt in periculo mortis niſi vtat.ſic nō obſtāte voto vtet.No.hoc atiā Hu. ƀa ƀe.q.iiij.c.non ſolum.

22 ¶Quid de illo q̄ vouit dare vnā mēſurā grani annuati paupib⁹ ⁊ nō dtermināuit de qua mēſura.rñ.ƀʒ Ho.ꝙ i arbitrio ei⁹ erit dare ad quā mēſurā vouerit extra de cēſi.c.ex parte.vł dic 𝔵 ad eam de qua cogitabat.

23 ¶Utrū vouēs ex duab⁹ cauſis puta vt viſitaret romā.⁊ vt ibi inueniret germanū ſuū teneat ſi vna illarū deficit.puta q: german⁹ inde receſſit.rñ.ꝙ ſic.l.celſus.ff.de arbi. Intellige ſi intēdebat ſe obligare vna illarū extante.alˀs non in conſcientia.

24 ¶Quid ſi qs fecit duo vota diuerſa.rñ ƀm Tho.i.iiij.di.xxxviij.ꝙ ſi vtrūq̄ pōt ſuari tenet.Si vero ſunt i cōpaſſibilia ſeruet mai⁹:⁊ ſatiſfaciat de minori ƀʒ arbitriū ṗlati.pōt etiā dici ꝙ nō peccat q̄ votū in maius bonū cōmutat vt itra patebit.Si vero ſunt equalia impleat qđ prius promiſit.

¶Utrū dñiū rei q̄ ex voto eſt deo vł alicui eccłie ꝓmiſſa maneat penes vouētē 25 rñ.pe.de puſio tractatu de canonica portiōe epi.c.iiij.ꝙ ſic ſʒ pſonali obligatiōe tenet votū iplere.de quo plene i.l.ſi qs rē.ff.de polli.vbi dr̄ ꝙ pſona obligatur nō res.trāſit tñ i heredē talis obligatio vt ibidē ſi. Facit.l.pactū.ibidem.Et ſic coget pſonali obligatōe.c.ex pte.de cēſi.Qđ limita quo ad heredē vt.ṡ.§.viij.

26 ¶Sʒ qs aget.Rñ.q.ṡ.Qđ ſicut ille cui licitū eſt ſolū legatū agit d iure.⁊ nō ali⁹ l.j.⁊.ij.C.cōia de leg.ſic ⁊ ille cui factū ē votū.Et ex quo infert ꝙ legatū factum imagini xp̄i nō acquirit eccleſie nec ṗlato nec cōtēplatione eccleſie vel ṗlati eſt factum:lʒ imago ſit i parochia.⁊ vr̄ caſus in.c.nimis.el.j.d exceſ.ṗla.Facit.c. requiſiti.de teſta.Sed c ēſet deo factū ⁊ ei⁹ cōtēplatiōe.vt vr̄ eſſe caſus.xij.q.ij.ꝓdia.⁊ iō aget epūs qui hʒ cogere.d.ca.ex pte.⁊ dabit eccłie vbi teſtator habuit domiciliū.ſ.cathedrali.vel ſi nō ſit digniori.ar.eorū que no.in aūt.de eccleſia.tit. §.ſi quis in nomine magni dei.Si aūt factū eſſet cōtēplatōe eccleſie parochialis ſiue ſit talis imago in ea.ſiue non eccleſie parochiali acquirit.capi.cū inter vos.de verb.ſig.Et ſic aget rector ipſi⁹ eccleſie.de iudi.cap.cum deputati.cle. j.de re ſcrip.Sic idem dicendum in voto facto per reſpectum ad eccleſiam vt puta ad beatū Jacobum.Et ſic ṗlatus illius eccleſie.d.c.ex pte.In voto vero facto ſimpliciter deo vel magni ⁊ huiuſmodi aget epiſcop⁹.Aduerte hic quia multi decipiuntur credētes quod quis vouens dare vni eccleſie puta imaginē vel cereū ⁊ huiuſmodi vel alicui paupe ri.x.teneatur taliter ad implere votū ꝙ nec etiam per diſpenſationem poſſit liberari ex quo tales poſſunt agere quaſi ſit eis ius acquiſitum ex tali voto.Sʒ decipiuntur q: tales non acquirunt aliquod ius in re quā ſic talis vouit eo ꝙ nec eis vel aliquibus proeis acceptātibus fuit facta pollicitatio ſed ſolū deo. Et ideo tales agunt ſeruent vt votū ſo-

lū ꝯditiōe.d.c.ex parte.ꝛ.c.ſcim⁹.xij.q.i
ꝛ ſimilib⁹. Cū ergo autoritate ſupioris
cōmutat̄ i eq̄ gratū deo talis liberatus
eſt ab obligatiōe quā cōtraxerat cū deo
ꝛ ppterea abſolut⁹ eſt. Et ideo ſic tene
qn̄ ꝯmutatio fit i maius vel eque gratū
deo vel etiā i minus gratū cauſa exn̄te
in vouēte. Fallit hoc in voto in quo q̄s
aliq̄d ꝓmiſit in ſubſidiū terre ſctē. Facit
c.ex multa eo.ti.ꝙ ſine autoritate pape
cōmutari non pōt.

¶ Utrū peccet mortaliter totiēs q̄tiens
27 q̄s frāgit votū.rn̄.ꝙ ſi votū eſt negatiuū
nulli dubiū q̄ꝺ ſic ſi xͦo eſt affirmatiuū
puta de ieiunādo non niſi prima vice q̄ꝫ
comedit nō ſecūda vel tertia vice come
dēs ſi facit ſine ꝯtēptu ſꝫ quaſi reputās
ſibi impoſſibile plus illo die ieiunare.
Sec⁹ ſi ex cōtēptu, puta qꝛ ſi etiā poſſet
ieiunare nō faceret ꝛ ſimilia tꝫ etiā. Pe.
de palu.in.iiij.diſt.xv.ꝙ qn̄ quis vouit
ad certum diē non bibere vinū puta die
ſabbati q̄ꝺ ſolū peccat mortaliter pͥma
vice. Secus ſi feciſſet votū ad tp̄s ppe
tuū vel ad certos dies qꝛ ſi ad tēpus ꝑ
petuū totiēs quotiēs bibit peccat mor
taliter qꝛ oē tēpus eſt in obligatiōe. Si
ad certos dies ſolum dies eſt in obliga
tione ꝛ nō totū tp̄s. Et ideo non peccat
niſi ſemel ꝓ quolibet die. Et dat exem
plum de idulgētia que eſt in perpetuū
in eccl̄ia quia totiēs habetur quotiens
intrat. Si eſt ad diē ſolum habebit qui
ſemel nec plus qui pl̄ies in eodem die
viſitauerit. Si ad diuerſos dies ſic quo
libet die viſitauerit. ꝛ ſatis eſt benigna
iſta opi. ſed prima eſt verior.c.tutior qꝛ
exemplum de indulgentia eſt valde diſ
ſimile.

Uotū.iiij. q̄ ad commutatio nē vel diſpēſatio nem queruntur plura.

1 Utrum votum ſit cōmutabile in aliud
opus pietatis.rn̄.ꝙ ſic.tex.ē i.c.magne
§.cū igitur.de voto.

2 ¶ Utrū poſſit q̄s ſine autoritate ſupe
rioris votū ſuū in melius commutare.
rn̄.ſm.Pa.i.c.ſcripture.de voto quod
licꝫ ſit tuti⁹ habere diſpenſationē ꝛ cū
hoc tranſeunt cōiter docto. ꝛ facit.d.ca.
ſcripture. ꝛ ca.peruenire.el.ij.de iureiu.
Sed cōtra eſt.c.primū de voto vbi ſine
arbitrio pſidentis non debet fieri etiam
in melius ꝛ ſequit̄.Ri.vbi.ſ.arti.viij.q.
i. Item facit ꝯtra.l.ij.ſi cer.peta.inſti.q̄.
mo.tol.ob.in prin.vbi patet ꝙ non libe
ratur ꝙ ſoluit rē etiā meliorē niſi ſolua
tur ꝙ debetur. Et ideo dic ꝓ aut cōmu
tatur in religionem ꝛ ſic poteſt fieri ſine
autoritate ſupioris.d.c.ſcripture. Nam
ſm Ri.vbi.ſ.ar.viij.q.ij.cum quis profi
tetur actualiter vel habitualiter inten
dens nō amplius teneri ad vota q̄ pri⁹
fecerat: ſed ſolū voto religionis abſol
uitur ab illis ipſo iure. Secus ſi quādo
profeſſionē facit itēdebat actualiter vel
habitualiter velle remanere obligatus
illis votis q̄ pri⁹ fecerat quia ſic idiget
diſpenſatiōe. Poſſet etiā eſſe tale votū
de q̄ pbabiliter poſſꝫ dubitari an meli⁹
eēt illū ſeruar̄ aut eo dimiſſo religionē
itrar̄ aut ſi aliq̄s magn⁹ rex feciſſet votū
de acquirēda terra ſctā ꝛ hmōi. in q̄bus
tūc papa eſſet ꝯſulendus ꝛ ſm eius au
toritatē ꝓcedēdum nō ſimpl̄r in religio
nē cōmutandū. Similiter non cōmutat̄
i religiōis votū illud quo q̄s vouit ali
q̄d dare in ſubſidium terre ſctē ſine lnia
pape ſcd̄m Rodo. Secus ſi ſolū feciſſet
votū peregrinatiōis qꝛ abſolueret̄ ꝑ re
ligionē. Aut cōmutatio voti vult fieri
in aliud a religiōe. ꝛ ſic requiritur auto
ritas ſupioris. aliqn̄ ſolū petita licet nō
obtēta. vt qn̄ eſt certū q̄ꝺ illud in q̄ꝺ cō
mutat eſt meli⁹ ꝛ magis deo acceptum
vt i.c.lꝫ.de voto ſi etiā fieret ſine lnia ſu
pioris cōmutatio in melius bn̄ eſt clarū
q̄ꝺ eſt melius nō peccaret ꝑ.d.c.ꝑuenit.
ſi xͦo nō eſt clarū ꝙ ſit melius ſic oportet
autoritas obtineat̄. ꝛ multo magis qn̄
commutatur in eque bonum vel minus
bonum eſt neceſſaria diſpenſatio ſupe
rioris.

¶ Sed q̄d ſi votū erat factū deo intui 3
tu alicuius certe pſone vel loci puta tal̄
monaſterij vel talis paupis de dādo ſi
bi aliq̄d.rn̄.ꝙ licet actio acq̄rat̄ talibus
ad agēdū. vt cōpellat̄ redder̄ q̄ꝺ vouit

ſ.dictum eſt. tamē in religionē commu-
tādo abſoluit ab illa obligatiōe cū fuiſ
ſet pſonalis. Sec⁹ eſſet ſi nō ex voto ſo
lum deo facta. Sed ex aliquo alio reſpe
ctu ſe homini obligaſſet qꝛ ſic nō abſol
ueret per religionis ingreſſum nec etiā
per diſpenſationem ſuperioris. niſi ſm
ꝙ dixi. ſ. papa. §. vj. ⁊ iuramentum. vj.
in principio.

4 ¶ Utrū ille qui promiſit patri aut alteri
votum eorū implere poſſit illud in reli-
gionem cōmutare. Rñ. Tho. in quadā
q. de quol. ꝙ ſic quia ſicut ſufficit ꝑ ſe.
⁊ ita pro patre.

5 ¶ Utrū oē votum poſſit commutari au
toritate ſuperioris. Rñ. ſm. Ri. vbi. ſ. ar.
ix. qō. j. ꝙ ſic. ⁊ de hoc. ſ. papa. §. j. ⁊ hoc
firmiter teneas qꝛ nullum eſt votuꝫ vo
luntarium quin poſſit in melius ꝯmu-
tari. ⁊ nō ipſi cui cōmutatur ſalteꝫ cōmu-
nitati. Itē aliqñ votū militaret ꝯ ſalu-
teꝫ propriam. vt pꝫ in illo qui caſtitatē
vouit quā tñ ex fragilitate ſua videt ve
ri ſimiliter ſe fracturū. Et ideo ſuperio-
ris autoritas nobis dimiſſa eſt a deo in
huiuſmodi prouidendis. ⁊ nō cures de
tenentibus aliud.

6 ¶ Quis eſt ſuperior cui⁹ autoritate vo
ta poſſint cōmutari. Rñ. ꝙ quo ad qua
tuor vota ſolus papa diſpēſat. ſ. i voto
religiōis. In voto hieroſolymitano vo-
to ſancti Jacobi. ⁊ voto viſitandi limi-
na aplorum Petri. ⁊ Pauli. ⁊ ſic ſeruat
in facto. licꝫ nullo iure inueniat expreſ
ſum niſi de voto ꝑ ſubſidio terre ſancte
vt in. c. ex multa de voto vbi tenet Pan.
ꝙ etiā legatus de latere nō pōt diſpēſa
re cū requirat ſpecialis delegatio. vt in
d. c. ex multa patet. Sed ſi factum eſſet
ſolum pro deuotione non pro ſubſidio
ſic tenet idē. Pan. ibidem ꝙ epiſcopus
poteſt diſpēſare. Et ſimiliter ſi vouiſſet
ſolum ex deuotione ire ad ſctm̄ Jacobū
non in ſubſidium preſtañ. et facit pro
hoc tex. c. ꝙ ſuper his. ⁊ c. ex multa. e. ti.
q̄ fūdant ſe ſuper ſubſidia terre ſancte
Et licet iſtud ſit verum de iure. Quia
tñ ꝯſuetudo ita ſe habꝫ vt etiā ex deuo
tione factū ptineat ad papā eius diſpē
ſatio. ⁊ etiā qꝛ maiores cauſe ad papaꝫ
ſunt referēde vt in. c. maiores. de bap.
Ideo ꝯſulo recurrendum fore ſemp ad
papam in hmōi. Si tamē eps diſpēſa-
ret quando opi. Pan. credo valeret qꝛ
poſſet dici ꝙ licet communiter remittā
tur ad papam non tamen propter hoc
eſt caſus papalis. pōt enim quis mitti
ad papā aliquādo ad terrorē. aliquādo
ꝓ maiori cautela. aliquādo ex reueren
tia. ⁊ iō hoc nō ꝓbat eſſe qđ ad hoc con
tingit abeſſe. l. neqꝫ natales. C. de ꝓba.
In alijs aūt votis a ꝑdictis pōt eps di
ſpenſare q̄ ad ſuos ſubditos. Abbas et
alij plati religioſorum pñt quo ad reli-
gioſos eis ſubditos. ſiue votū fecerint
ante ingreſſum religionis ſiue poſtea.
Alij aūt inferiores epis q̄ nō ſunt plati
religioſoꝝ diſpēſare nō poſſunt niſi ta-
les haberēt iuriſditionē epalē in perſo-
nas de iure ſpāli. Facit gl. i cle. j. de re.
ecc. nō alie. ⁊ qđ no. Inn. i. c. ſtatum⁹. de
ma. ⁊ obe. ⁊ pa. i. c. ſignificaſti. de fo. cō-
pe. vel ex ſpeciali iure vel cōceſſiōe hoc
eis cōcederet. Et hoc ſequuntur cōiter
doct. in. c. ſi. de poſt pla. Hoſt. tamē in. c.
j. de voto. dicit ꝙ text. d. c. j. ꝓbare videt
ꝙ quilibet pſidēs in iſtis votis diſpēſa-
re poſſet. Fatet tñ ꝙ de cōſuetudine ſer
uat vt īferiores epis nō poſſint diſpēſa
re niſi vt dictum eſt ⁊ minime mutanda
q̄ longa conſuetudine iterpretationem
acceperunt. l. minime. ff. de legi.

¶ Utrū eps. ⁊ ſimiles poſſint diſpenſa- 7
re in votis a ſe emiſſis ſicut pñt diſpen
ſare in ſubditorum votis. Rñ. Pa. in. c.
magne. de voto ꝙ non. et facit iſtud. c.
magne. iuncta gl. ꝑ hoc nam non debet
quis autorizare in facto ſuo ꝓprio vt in
clemen. ij. de re. ec. non alien. ⁊. in. l. j. ff.
de auto. tuto.

¶ Utrum abbas vel prelat⁹ religioſus 8
cōceſſit licentiam eius ſubdito vouen-
di poſſit cū eo poſtea diſpēſare. Rñ. Ric.
vbi. ſ. ar. iiij. q. iij. qđ ante votū emiſſum
pōt licentiam reuocare ⁊ ſic nō tenebit
poſtea factū ſed poſt votuꝫ emiſſum di
cit tutius eſſe ꝙ ſubdit⁹ recurrat ad ſu-
periorē ſui prelati vel ad papā ſi alium

nō hꝫ ⁊ iſta opinio eſt ſatis equa ne vi-
deat autorizare in facto ſuo ſꝫ tamē de
veritate iuris pōt diſpēſare.ar.c. mani
feſtū. Et qđ ibi no.xxxiij.q.v. Itē ſicut
rōnabiliter cōceſſit licētiā pōt etiā rō-
nabiliter ſi cā occurrat diſpenſare nec
eſt iſtud in facto ꝓprio ſed alieno niſi
forte ſolū vellet diſpēſare ꝓpter ſuū cō
modū qꝛ ſic non poſſet alr̄ ſic ꝓpter ne
ceſſitatem ſubditi.

9 ¶ Quid de voto caſtitatis an inferior
a papa poſſit diſpēſare. Rñ. diuerſa fuit
opi. ſꝫ ſaluo meliori iuditio credo dicē-
dū ꝙ aut votū caſtitatis eſt ſimplex et
ꝑpetuū ⁊ tūc ꝓpter duo epſ pōt diſpēſa
re. Primū ſi votū caſtitatis fuit aliqua
liter meticuloſum a prin. i. non fuerit
iuſtus metus vt vult gl. in. c. veniens.
qui cle. vel vo. Scđm ꝓpter periculum
fornicationis quādo veriſimiliter time
tur de incōtinētia. Et hoc etiā tꝫ. d. car.
⁊. d. An in. d. c. veniens. ⁊ ſic limito dic-
tū Spec. ti. de le. §. nūc. de epō. ꝟ. ciij.
⁊ Jo. an ⁊ doc. q̄ dicūt epm̄ poſſe diſpē-
ſare quādo votūcaſtitatis eſt ſimplex ⁊
ꝑpetuū ⁊ gl. in. c. rurſus. qui cle. vl' vo.
q̄ dicit eccleſiā poſſe diſpēſare. In aliis
aūt caſibus ſol⁹ papa diſpēſabit. Et ſic
itellige gl. i. c. j. de vo. cū aliis doc. tenē
tib⁹ ꝙ nō pōt epſ diſpēſare. A fortiori
pōt diſpēſare cū eo q̄ fecit votū non nu
bēdi qꝛ ꝓprie nō eſt votū caſtitatis: qđ
pꝫ qꝛ ſi fornicaret nō frangeret votū lꝫ
peccaret mortalr̄. Si ꝟo nō ſit ſimplex
ſꝫ ad tpſ puta vſq; ad annū ⁊ hmōi ſic
poteſt epſ diſpēſare. Similiter diſpēſat
epſ in voto caſtitatis emiſſo ab altero
ꝯiugum ratione periculi. vt etiā exigere
poſſit vt notāt doc. i. d. c. rurſus. Et ibi
do. Jo. an. de ſancto Georgio epſ. Alex.
Si vero votū ſit ſolēne. ſic ſol⁹ papa ſi-
milr̄ diſpēſat ſm̄ oēs in. c. cū ad mona-
ſterium. ꝺ ſta. mo. vbi etiam aliq̄ volue
runt ꝙ nec etiā papa poſſit licet nō ſit
verum ſecundum Arch. in. c. ſunt q̄dā.
xxv. q. j.

10 ¶ Quid reqrit̄ vt diſpēſatio vel cōmu-
tatio ſit lꝛima. Rñ. Inn. in rub. de obſer
ieiu. ⁊ Arch. i. c. pſbyter. lxxxix. diſ. dicūt

ꝙ duo requirunt̄. ſ. cā legitima in vouē
te. Et ſcđm ꝙ votū cōmutet̄ in meli⁹
vel deo magis acceptum. Pa. ꝟo in. c. j.
de vo. dicit ꝙ ſi cā legitima ſubſit i vouē
te lꝫ non cōmutet̄ in aliquid meli⁹ tñ ē
legitima diſpēſatio. dūmodo cōmutet̄
in aliud ſimile. facit. c. magne. de vo. et
legit̄ ⁊ no. i. c. j. de re. ꝑmu. i ſimili. Ego
tamē credo ꝙ etiā ſi nō cōmutet̄ i aliud
ſimile ꝙ valeat dū neceſſitat̄ vl' vtilitas
id pſuadeat. Neceſſitas puta qꝛ eſt de-
bilis. Itē familiam magnā habet quā
oportet ſuſtentet ⁊ hmōi. Utilitas puta
qꝛ mai⁹ bonum eſt cōitati cōmunicatio
q̄ ſi ſeruaret. ⁊ ſimilia q̄ arbitrio ſuprio-
ris ſunt relinquēda vt in. c. ex multa. cir
ca fi. de vot. vbi textus alternatiue loq̄
tur dicēs. ſi neceſſitas exigit vl' vtilitas
pſuadet. Si vero cā legitima nō ſubſit
in vouēte tūc oportet fiat cōmutatio in
meli⁹. Et ita itelligo ⁊ limito tex. c. j. de
voto qđ vult vt in meli⁹ fiat cōmutatio
vel ſaltē in eque bonum ⁊ gratū deo.

¶ Utrum diſpenſatus ſine cauſa legiti 11
ma ſit tutus in cōſcia vide. ꝟ. diſpenſa-
tio ꝙ non.

¶ Quid dꝫ attendere diſpenſator voti. 12
Rñ. q̄d liceat ſcđm equitatem quid de-
ceat ſcđm honeſtatē q̄d expediat ſecun
dū vtilitatē vl' neceſſitatē. Itē qualitatē
pſone cauſam ⁊ qualitatē ⁊ q̄titatē cō-
mutationis. Nā ſi cā ceſſat facilius diſ-
pēſatur. Qualitas ꝟo vt ſit votum pere
grinatiōis eximet expenſas quas feciſ-
ſet eundo ⁊ redeūdo ⁊ ipſas i pios vſus
cōuertat laborem itineris ⁊ ipſum ieiu-
niorū ⁊ orōnum labore cōpenſet. Si aūt
ſit votū ie. unū attēdat ꝙ pauper homo
parua pecunia redimere pōt ſed nō di-
ues. itē verū impedimentum ſit tꝑale. ⁊
ſic ſolum dilatione cōcedat aut perpe-
tuū vt faciliter abſoluat hec habent̄. in
c. magne. de voto. ⁊ ꝙ ibi no.

¶ Utrum habens aliena incerta. qui ea 13
vouit in ſubſidium terre ſancte poſſit ꝑ
epm̄ diſpēſari vt in alios vſus ꝯuertat.
Rñ ſm̄ Rodo. ꝙ non etiam ſi religionē
ingrediat̄.

¶ Utrū votū de ſabbato feſtādo ſit cō 14

matãdũ.Rñ.ꝙ.ſi fecit ex quadã ſuperſti-
tione credẽs ꝙ ſit melius initi lr̃e vete
ris teſtamenti ſic votũ nõ tꝫ.Si vero fecit
ex deuotione vel reuerẽtia virginis tũc
ſi haberet inducere iudaizationem qꝛ
cohabitat vbi multi ſunt iudei ſic com
mutandũ eſt omnino.alias nõ.ſed põt
ſeruari.Idẽ dic de voto ieiunãdi in do
minica ꝙ ſi quis fecit vt magis ſit diſpo-
ſitꝰ ad ſpũale gaudiũ aut contẽplatio
nem diuinorum ſic licite fit ⁊ ſeruatur.ſi
vero vt ſit affligendo carnẽ ſatiſfaciat
deo de peccatis ⁊ carnẽ ſubijciat ſpiri-
tui tunc non dꝫ ieiunare in dominica.
ſed in ſabbato precedenti ſm Io.de
neapo. in quoli.viij.q.xxv.quia debet
tale ieiunium interpretari.vt facit ec-
cleſie vniuerſitas.ſi aũt non cogitauit
neqꝫ de ſpirituali gaudio neqꝫ de affli-
ctione carnis.ſed ſimpliciter ieiunare
vouit in dominica ſic conſulendum eſt.
vt potius ieiunet in ſabbato.vt xp̃ia-
nis ſe cõformet ſm eũdẽ Io.ne videatur
ſingularis.

Uotũ.v. quo ad commẽdatio nem.

1 Utrum expediat homini vouere.Rñ.
ſꝫ Ri.vbi.ſ.ar.vi.q.i.Aut homo vouet
bona quorũ obſeruatio vr̃ pbabiliter
pportionata infirmitati ſue ⁊ ſic expe-
dit homini vouere qꝛ p hoc firmat am
pliꝰ volũtatẽ ſuã in bono ⁊ pro magna
pte excludit a ſe libertatẽ male faciẽdi
⁊ facit actũ virtutis latrie ⁊ ideo vouẽ-
do meretur.Si vero vouet iproportionate
ſic nõ expedit nec lꝫ.Tale eñ votũ nõ
haberet diſcretionẽ comitem.cũ p hoc
vouens magis videretur ſe illaqueare q̃
augere ſecuritatem de ſua ſalute.

2 Utrũ ſit magis meritorium opus bo
nũ factum cũ voto q̃ ſine.Rñ.Ric. vbi
ſ.q.ij.ꝙ ſic.⁊ probat primo.qꝛ opꝰ infe
rioris virtutis magis eſt meritoriũ im-
peratũ a ſuperiori virtute q̃ ab inferiori
ſed latria eſt ſuperior virtꝰ q̃ abſtinẽtia
peregrinatio ⁊ hmõi.Ergo cũ vouere
ſit actus latrie eſt magis meritorium
bonum abſtinentie factũ ex voto.vt po
tẽs imperatum a latria q̃ ſine.Secũdo
qꝛ q̃to opus pcedit a volũtate magis
firmata in bono tãto eſt virtuoſius ⁊ cõ
ſequenter magis meritoriũ.Ad opera-
ri virtuoſe requiritur firmiter ⁊ immobi-
liter operari ſꝫ phil.ij.et.c.iiij.ſed ce
teris paribus volũtas eſt firmior in vo
to q̃ ſine.ergo ⁊c.Ponit anſel.li.de ſimi
litudinibus exemplũ.ſ.ꝙ qui facit opꝰ
cum voto quaſi qui dat arborem cũ fru
ctibus ſed qui ſine quaſi qui dat ſolum
fructꝰ.Hoc pbatur.xxxiij.q.v.tũc ſalua
bitur.xxviij.q.i.iã nũc vide gl.in cle.ſi
dominium.de reli.⁊ vene.ſanctorum.

Uſucapio

ẽ acquiſitio dominij p cõtinuationẽ poſ
ſeſſionis tẽpore lege diffiniti dicit lex.i
l.ij.ff.de vſuca.trienniũ eſt tempus quod
hꝫ locum tãtum in vſucapiõe.inſti.de
vſucap.in princip.not.Io.xv.quõ.iij.in
ſumma.

1 Quare fuit inducta.Rñ.p bono pu-
blico ⁊ vtilitate publica ne dominia re
rum ſint incerta.ff.de vſuca.l.i.inſti.e.
§.i.Et vt finis litibus ponatur.ff.pro
ſuo.l.fina.

2 Que requirunt ad vſucapionem.Rñ.
ꝙ quatuor Primum ꝙ requiritur eſt bo
na fides nedum in vſucapiente toto tẽ
pore vſucapiõis.ſed oportet quod fue
rit bona fides in prin.cõtractus ex par
te tradentis ⁊ accipiẽtis.ar.ff.de emp.
l.ij.§.ſi eam.Itẽ quod res ſit mobilis.
quia circa immobile eſt pſcriptio.Itẽ
ꝙ res tradatur vel q̃ſi aliter poſſeſſio non
haberetur ſine traditiõe.C.de pac.l.tradi
tionibus.inſtit.de.re diui.§.per tradi-
tionem.vel aliomodo poſſideat tẽpo-
re debito.ſ.triennio.Itẽ titulus verus
nõ putatiuus nec falſus.ff.p lega.l.ij.
⁊.iij.C.de vſu.pro here.l.fi.⁊ ibi azo et
q̃ ſint veri tituli ifra ſubijciã ſi tamẽ eſ-
ſet putatiue verꝰ titulus ex errore facti
non iuris nõ ipediret:vt.l.i.C.de vſuc.
pro dote ⁊.l.quod vulgo.ff.pro empto
re.⁊.l.iiij.⁊ vlti.ff.pro lega.

3 Que poſſunt vſucapi.Rñ.ꝙ oĩa exce
ptis que prohibentur vt furtiue res et
que vi poſſidẽtur vt no.gl.in ſum.xvi.
q.iij nec res ſacra vel religioſa nec deci

mo.de preſcrip.cām q̄ Itē nec ſeru⁹ fu
gitiuus.Hec ꝓbant inſti.de vſuca.§.ſꝫ
aliqñdo.ꝛ §.ſequēti.Item quicūqꝫ ꝓ-
hibet alienatio.ꝛ vſucapio regulariter
ꝓhibet.ff.de fun.dota.l.ij fundum.ff.de
verb.ſig.l. alienationis.

4 ¶Quis pōt vſucape.Rñ.oīs q̄ pōt lici
te poſſidere.vt pater famili.filiuſf.i pe-
culio pupill⁹ ſi hꝫ aīm poſſidēdi.lꝫ nō
interuenerit autoritas tutoris ꝛ furio-
ſus ſi ſane mētis vſucapere cep̄it ſꝫ ici-
pere nō pōt durāte furore.ff.de vſu.l.iij
§.j.ꝛ.ij ꝛ.iij Sꝫ ſeru⁹ vſucapere nō po
teſt qꝛ nihil pōt poſſidere.l.labeo.ff.de
vſuc.l.j.§.itē acquirimus.ff. de acquir.
poſ.niſi peculiariter ex ſcientia domini
poſſidere.vt in dictis legibus.

5 ¶Qui ſunt tituli trāſferētes dominium
vt ſciam⁹ qño vſucapio currat. rñ.ſūt.
x. Prim⁹ ꝓ ſoluto q̄ hꝫ locū qñ ego cre
do tibi deberē.puta cētū ex q̄cūqꝫ cāꝛtu
idē credis.ꝛ ſic ſoluo vel aliq̄d loco ei⁹
ꝛ ſic vſucapies.ff.ꝓ ſo.l.j.ꝛ ſic iuſt⁹ error
dat cām p̄ſcribēdi.Fallit quādo cā em
ptionis q̄ nō p̄ceſſit ſoluit aliq̄d.qꝛ nec
pro emptore cū nō preceſſerit.nec ꝓ ſo-
luto.qꝛ ex cā ēptiōis tradit.l.ij.Rñ.ij.
ff.pro emptore.ꝓ ſol.l.pe.Secūd⁹ pro
emptore ꝛ q̄ hꝫ locū cum q̄s in veritate
emit rez alienā.vel a furioſo quē crede
bat.ſane mētis ꝛ bona fide.vt.ff.e.l.pi-
gnori.§.j.ꝛ ff.ꝓ emp.l.ij.§.ſi a pupillo.
ꝛ in iſto requirit.vt dixi bona fides in
reb⁹ mobilib⁹ tā tradētis q̄ꝫ accipien-
tis.Itē ꝙ emptio ſit pura nō cōditiona
lis.ff.pro emp.l.ij.§.ſi ſub cōditiōe.Itē
ꝙ precium ſoluat vel fides habeat de
precio.qꝛ aliter nō trāſferet dominium
inſti.de re.diui.§.vendite.Itē ꝙ eadē
res q̄ eſt empta tradat:qꝛ ſi alia daret
nō vſucaperet ꝓ emptore.l.ij.§.cum ſit
chū.ff.pro emp.Tertius pro tranſacto
qui habet locum in re tradita vt a lite
recedat ab eo q̄ credebat domin⁹.C.ꝓ
tranſacto.l.ex cā.C.de tranſa.l.ſi.ꝓ fun
do.Quart⁹ ꝓ herede q̄ hꝫ locū vbi q̄s
eſt verus heres vel ſaltē taſte.ꝛ proba-
biliter hoc putet .Sed non habet locū
i ſuis heredib⁹.qꝛ quodā modo ꝯtinē
te eo hereditariarū rerū dñi extimāt.
l.ij.§.ſiliū.ꝓ here.C.pro her.l.nihil pro
herede.Sed in extraneis heredibus di
ſtingue ꝙ aūt res eſt vitioſa.puta quia
furtiua.vel vi poſſeſſa vel res fiſci.que
nullo tpe p̄ſcribi pōt.C.cōmunia de vſu
ca.l.iā pridē.vel res pupilli.vel res da
ta p̄ſidi contra.l.iul.repetundarum.ff.
de acq̄r.re.do.l.bōe fidei.ꝛ ſic heres ge
neralis.vel ſucceſſor ſpecialis rei alie-
nis preſcribere nō poteſt.ff.de publi.l.
ſꝫ hi.§.actionū hāc.de quo vide.s̄.pre
ſcriptio.§.xxxiiij.Si vero res non eſt vi
tioſa ſic dic.vt.s̄.p̄ſcriptio.§.j. Quint⁹
ꝓ donato qui habet locū in vero nō in
opiniōe aliquid eſt donatū bona fide.
C.de don.l.vlt.itē ꝙ donatio teneat qꝛ
ſi pr̄ donat filio ꝛ decedat nō vſucapiet
ꝓ donato fili⁹ qꝛ donatio nō valuit rō-
ne patrie ptātis.ff.ꝓ dona.l.j.§.j.ff.pro
here.l.ij.§.ſiliū lꝫ tamē rē alienā q̄s nō
poſſit donare quo ad hoc vt dñiū trāſ
ferat in p̄iudiciū veri dñi qꝛ ꝙ q̄s non
hꝫ trāſferre nō pōt.C.de donat.l.ſi fili⁹
Ualet tamē vt vſucapiat.ff.ꝓ dona.l. ſi
is q̄ alienā.ꝛ.l.ſi.de iur.pat.c.cura.Sex
tus ꝓ derelicto qui habet locū in ea re
q̄ credebat a dño derelicta ꝛ ali⁹ poſſi
dere icipit q̄uis ignoret a quo ſit dere
licta.ff.ꝓ derell.l.ſi id ꝙ ꝓ derelicto.Se
ptimus pro legato qui hꝫ locum cū ali
cui res legat aliena bona fide.ff.ꝓ leg.
c.ꝓ legato.la.j.Et q̄uis legatum adē
ptū ſit tamē vſucapio currit.d.l.ꝓ leg.
ꝛ.l. vlt.dūmō ꝓbabilr error excuſet.pu
ta credit teſtatorem fuiſſet ſane mētis.
cū tamen foret furioſus vel ignorat le
gatum vel codicillum ademptum eſſe.
Octau⁹ pro dote qui hꝫ locū cum res
aliena pro dote bona fide datur.l.vlti.
ff.pro dote Non⁹ pro ſuo q̄ habet cum
quis poſſidet rem quam credit ſuā ab
quo iuſto tit.ff.pro ſuo.l.j.ꝛ.vltima.De
cimus pro iudicato qui habet locuꝫ cū
res eſt iudicata a qua nō eſt appellatū
ſpacio decem dierum vſucapit qꝛ tran
ſit in rem iudicatam.ij.q̄ō.vj.anterio-
rum.vñ.in vſucapione requiritur ali-
quis de iſtis titulis ꝛ bona fides . ꝛ ꝙ

rēs non ſit vitioſa.ꝛ capi.vt dictum eſt

6 ¶Quis effectus vſucapionis.Rñ.ſecū dum omnes eſt vt rei,vſucapte dñium directum acquiratur.C.de pactis.l.tra ditionibus.ff.de vſucapi.l.j.ꝛ.iij.ff.pro ſuo.l.fina.

7 ¶An habeat locū ī ꝯſciētia dic vt.ȣ.p̄ ſcriptio.§.xlix.ꝛ multa ibi ad hoc faciūt per totum.

Uſura ſecūdū hoſt.ī ſumma eſt q̄dcūqȝ ſolutioni rei mu tuāte accedit ipſius rei vſus gratia pa ctiōe īterpoſita.vl' hac ītentiōe habita ī cōtractu.vel exactione habita poſt con tractuȝ.Pro cuius declaratione atten de quod primo dicitur quodcunqȝ ſcili cet quodcunqȝ nomine cēſeatur ſiue cō ſiſtat in dando ſiue ī faciendo dummo do precio ſit extimabile.Et vltra ſortez exigatur erit vſura.xiiij.queſtio.iij.vſu ra ꝛ capitu.plerīqȝ.Secūdo additur rei mutuate.quia in ſolo mutuo vero vel interpretatiuo conſiſtit vſura ſecundū omnes docto.dicitur.Tertio ipſius rei vſus gratia.quia ſi non vſus gratia.i. cōſumptionis.ſed ſi pene vel intereſſe loco apponeretur non eſſet vſura vt in fra patebit.Concluditur in quarto pa ctione interpoſita ꝛc.quia ſine pactio ne vel exactione aut intentione et gra tis aliquid datur non erit vſura ꝓut in fra plenius patebit per dubia ſequētia ☞De vſuris ꝛ ꝙ ſint ꝓhibite ēt de iu re ciuili.no.ī aut̄.de ec.ti.§.j.ꝛ ī.l.j.ꝛ ibi Bull.de cōg.Bar.Bal.ꝛ Saly.C.de ſū. tri.ꝛ in aut.ad hec.C.de vſuris.

1 ¶Utrum ſola ſpes recipiendi vltra for tem faciat vſurarium.Rñ.vt colligo ex gl.ſuper Luc.vj.mutuū date ꝛc.quod aliquis poteſt mutuare dupliciter pro pter ſpē lucri.Uno modo principaliter ita quod non mutuaret niſi lucrum in de ſperaret.ꝛ tunc vſurarius eſt vt pa tet in capi.j.ꝛ.c.ꝯſuluit.de vſur.ꝛ.xiiij. queſtio.iij.ſi feneraueris.Et in hoc con cordant communiter Joan.and.Arch. ꝛ Gemini.in.ca.primo eod.titu lib.vj. ꝛ in.d.ca.cōſuluit.ꝛ theologi in.iiij.xv. di.Sed attēde ꝙ iſta intētio tripliciter poteſt contingere.Primo ante mutuū. Unde ſi poſt mutuū cognoſcens pecca tum mutuat itentionem poterit ſponte donata recipe ſine vſura.Secūdo ſub ſeqnēter q2 poſt mutuū ſperat aliquid ꝛ ſic etiam vſurarius eſt.Tertio cōcomi tanter puta q2 mutuās nullū ſperabat lucrū.ſȝ debitor ꝓpter mutuū dat ſibi p̄miū ꝛ mutuās ꝓpter eandē cauſaȝ re cipit.Et ſic etiam vſurarius eſt ꝛ talis tenet̄ reſtituere ſecundū ꝙ dixi.Reſtitu tio.j.in verbo vſurari⁹.Alio modo q̄s ſperat lucrū ſcȝ.ſecūdario q2 etiā ſi cre deret nō hēre vltra ſortē mutuaret ni hilomin⁹ ꝓpter charitatē ꝛ talis ſpes nō facit vſurariū ſm Ri.in.iiij.diſt.xv. ar.v.q.v.ar.c.q̄d prodent.lxj.diſt.ꝛ.c.ī ſingul'.lxxvij.di.lix.di.ſi officia.j.q.ij q̄ pio.in hoc concor.Inno.Ber.ale.Pa.ꝛ multi alij in di.ca.conſuluit.ꝛ dicit Jo. an.in regula pctm̄ li.vj.qđ cōmuniter hoc tenet̄ a doc.Cū enim aliq̄s dat ali cui mutuū ſcire dȝ eſſe ſibi debitorē ad antidota naturaliter obligatū.de teſta. c.cū offi ciis.l.ſed ꝛ ſi lege.§.cōſuluit.ff. de peti.here.Aduerte hic ꝙ mutuans hac ſpe ſiue intentione vt ille ſibi remu tuet alia vice nō ex vi mutui ſed ex acci pientis charitate non eſt vſura ſm alex. i.iij.pte ſūme.ti.de p̄cepto mutui caret tñ merito ſi principal'r ꝓpter hoc facit Rod.Ho.ꝛ ho.vero tenēt ꝙ eſt vſura. Sed verius dicit Alex.ꝛ prefati verū tū cūt qñ deducitur ſimpliciter in pactū. Facit ꝙ infra dicā.§.iiij.

¶Utrū mutuās ad captandū amorem 2
ſit vſurarius.Rñ.ſm Tho.ſa.ſe.q.lxx viij.non limitat hoc Jo.ā.cal.in.c.fi.de vſu.vex.niſi ſpes vlteri⁹ ꝓcedat quia ſi quis mutuaret pape vel imperatori.ꝛ huiuſmodi ad captandū beniuolētiam vt poſt poſſet cōſequi beneficiū vel ca ſtrum aliquod eſſet vſura.hoc limito verū qñ ex mutuo ſeperaret.ſed quā do ex amore cōcepto erga ipſuȝ ex mu tuo facto nō eſſet verū immo licite poſ ſet ſeparare.quia illud non ſeperat ex mutuo ſȝ ex amore ꝛ qđ liceat tȝ Tho. vbi.ȣ.argu.ij.in.Rñ.tertij argumentis

¶ Utrū mutuare ad hñda ea q̄ pecunia
nō mēſurantur ſit vſura. Rñ. tho. vbi ſ.
ꝙ nō ex q̄ pȝ ꝙ lȝ ſeparare rē cui⁹ vſus
iter amicoꝝ ꝯcedi ſolet ſi comodaꝛ liber.
Item iniurie remiſſionē ab illo q̄ me in
iuſte pſequebaꝛ cū multo meo dāno. c.
dilect⁹. el. j. ⁊. c. ad aures. ḋ ſimo. Secus
eēt ſi iuſte. qꝛ nō liceret ſine vicio vſure
mutuū dare ſub tali ſpe. et ſic intellige
glo. i. c. q̄m multi. xiiij. q. iiij. que dicit ꝙ
vſure pn̄t peti. vt dānū euiteꝛ.
4 ¶ Utꝝ liceat petere mun⁹ a lingua vel
ab obſeq̄o ꝓpter mutuū. rñ. ſʒ Th. vbi
ſ. ꝙ nō qꝛ extimaꝛ pecūia vt pȝ i illis
locāt ad hoc opas ſuas. Nec ob. ꝙ obli
gaꝛ ad antidota vt dictū eſt qꝛ vt dicit
gl. in. d. c. ſi feneraueris nō pōt deduci
in pactū. Rō ſʒ Ar. ibidē qꝛ antidotū ē
debitū ſimplex. ſʒ cū deduciꝛ in pactū
naſciꝛ obligatio ciuilis ꝙ eſt pl⁹. Et iō
plus exigitur qđ pōt extimari pecunia
⁊ ꝓpterea eſſet vſura. Addit tñ gl. p̄di-
cta ꝙ ſi eguerit talis mutuās ꝙ poterit
ꝑ modū gratitudinis petere talia ſerui
tia non ex neceſſitate vł ex. l. ſʒ ex grati
tudie ſine vſura ego tñ credo ꝙ qñ na
turalis obligatio deduciꝛ tali modo in
pactum ꝙ non magis tenetur q̄ʒ ex ip̄a
naturali obligatiōe vt puta dicēdo ego
mutuo tibi. vt tu mutues poſtea mihi
ſi idiguero ⁊ hoc comode facere potue
ris. quia non ſit vſura. Quod etiam te-
net ho. in ſum. quia iſtud non eſt exige
re plus q̄ʒ velit natura contractus. Fa-
cit ad hoc. ca. ſignificaſti. de elec. Sec⁹
eſſet qñ ſimplr̄ deduceretur in pactum
vt ſibi remutuaret. q̄a ſic eēt vſura ⁊ ſic
intellige ⁊ limita p̄dicta. ⁊ Tho. vbi. ſ.
qui cum Archidia. cōcordat.
5 ¶ Utrū dñi qui mutuant ruſticis. vt eo
rū poſſeſſiones colāt ſint vſurarij. Rñ.
ſm Grego. de arimino in queſt. de mon
te. ꝙ non ſi iſtud concurrat. ſ. ꝙ alias ſa
tiſfaciet ipſi ruſtico de operibus poſitis
ad colendam poſſeſſionē ſm ꝙ iuſtum
eſt. Secus eſſet ſubtraheret aliq̄d pro
pter mutuū qꝛ vſura eēt. Idē dicēdū ē
de eo qui ꝯcedit terminū. vt trahat em
ptores ad ſuā apothecam vel ad ſuum
molendinū vł ad ſcolas. et huiuſmodi
ſi nullū dannū incurrūt. ⁊ ita bene ⁊ fa
ciliter ⁊ ſatiſfit ab ipſis mutuātibus ſi
cut fieret ab alijs ꝑ eādē rōnē. Et ideo
Jo. cald. in. d. c. ſi. ⁊ Jo. and. in mercu. ſu
per regula peccatū. ⁊ Lau. de rodo. flo
rēti. in. ij. pte cōtractuū ſuoꝝ. q. xxxviij.
⁊ Rod. ⁊ multi alij qui tenent ꝙ ſit vſu
ra debēt intelligi qñ ꝓpter hoc magis
grauanꝛ vel non ita bene ſatiſfit eis ab
ipſis mutuātib⁹ ſicut fieret ab alijs vel
qñ hoc deducit in pactū ſimplr̄. Sec⁹ ſi
mutuat vſq; q̄ vadat ad ſcolas. nec. ob
ꝙ efficitur maioris cōcurſus ⁊ fame. qꝛ
tale q̄d ſperat non facit vſuram cū non
ematur pecunia ſilr̄ nō ob. ꝙ auferꝛ eis
libertas indirecte ex q̄ reuocat multū
qꝛ non eſt veꝝ. Nā cuʒ mutuans poſſit
tp̄s ſui mutui limitare. l. vinū. ff. ſi cert.
pet. nō aufert eis libertatem ſi mutuat
donec vadant ad ei⁹ ſcolas vel molen-
dina ſed p̄figit terminū mutui ſui. ⁊ ſic
tene ſicut tʒ etiam San. Bernardinus
in ſuis ꝯtrib⁹ alr̄ oīs multitudo eſſet
vſuraria cū nō poſſint hodie fundi ſine
mutuo locari colonos.
¶ Utrū mutuās centum Joanni cū pa
cto ꝙ det ſibi. l. in numeratis ⁊ alia. l. in 6
debitoribus vel i rebus putꝫ in pāno ⁊
hmōi ⁊ ipſe ꝓmittit ſibi ſoluere centum
in numeratis quos debitores ⁊ res ſte
riles nō accepiſſet Johānes niſi ꝓpter
mutuū de. l. ſit vſurari⁹. Rñ. ſʒ Lau. de
re. i ſuis cōtractib⁹ ꝙ ſit in fraudē ⁊ iō
cū grauet Johānez noīe mutui erit vſu
ra ⁊ cōcor. Bal. q̄ alle. bar. i. l. vir. ab eo
ꝑ illū tex. de iu. do. i. l. cū alr̄. C. de vſur.
Idem dic cū ratione mutui aliq̄d vēdit
debitori plus debito p̄cio. xiiij. q. xiij. ſi
feneraueritis. Idē dic qñ emitur min⁹
iuſto p̄cio ꝓpter anticipationē ſolutio-
nis Tho. vbi. ſ. qđ bene no. qꝛ multum
practicatur iſte contractus.
¶ Utrū gerētes negocia ſtipēdiarioruʒ 7
ſ. recipiendo pagas eorum et faciendo
alia obſequia ⁊ mutuando eis in neceſ
ſitatibus eorū recipiendo certum ſalla-
riū ſint vſurarij. Rñ Lau. in ſuis ꝯtrati
b⁹. ꝙ nō q̄ʒtū ad id ꝙ ꝑcipiūt rōe labo-
rum

rum ſed ꝗtū ad id ꝙ recipiūt rōne mu tui ſunt vſurarij. item dic de collectori bꝰ dñoꝝ q̄ a cōitatibꝰ aliq̄d accipiūt vt mitiꝰ cū eis agāt expectādo ꝙ licite ac cipiunt ſi rōne laborum ⁊ expenſarū ac cipiūt ſed ſi rōne expectationis. ſic eſt vſura.cōcor.Tho.vbi.ſ.

8 ¶ Utrū ciuis q̄ mutuat cōicati vt euitet collectas ſit vſurariꝰ.Specu.ti.de vſu. ſꝫ ꝙ non qꝛ aliud eſt de ſuo non tribue re.⁊ aliud nō cape.l.peculus.ff.de dā.in fe.⁊ aliud nō acq̄rere aliud nō admitte re.l.j.§.ſi his bona.ff.d col.bo.⁊ aliud lucrū aliud ſumptꝰ q̄s erat facturus.l. cū filius.ff.de leg.⁊ aliud penā euadere aliud aliq̄d lucratiue pcipere.C.d vſur. l.cū allegas Joan.and.⁊ do.Anto.in.c. cōſuluit.de vſu.limitant dictum.Spe cu.qn̄ collecta eſſet incerta ⁊ ſic onꝰ ex traordinariū.Sed ſi eſſet certa ⁊ ordi naria eſſet vſura.Rō quia idem eſt re mitter.ꝙ dare.c.veniēs.el.j.d teſtamē. viij.q.iij.talia.l.quinetiam.ff.de calum. Et hoc tene.

9 ¶ Utrū ille q̄ mutuat.x.illi q̄ ſibi debe bat alia.x.q̄ ſibi denegabat cum tali pa cto qd̄ ſatiſdet ſibi oportune.de.xx.ſit vſurariꝰ.Rn̄.ꝙ non.ſm̄ hoſ.i ſum.e.ti. ⁊ iō illō verbū qd̄cūqꝫ poſitū i diffinitio ne intelligit qd̄cūqꝫ.ſ.ad lucrū vel ſup habūdātiā.vł qd̄cūqꝫ extiabile pecūia ꝙ ſit plꝰ.d.c.cōſuluit.⁊.xiiij.q.iij.p totū.

10 ¶ In quibꝰ caſibus accipit vltra ſortē ſine vſura.Rn̄.ſꝫ gl.⁊ doc.i.c.cōqueſtꝰ. de vſur.inuenio.xij.caſus.

11 ¶ Primus qn̄ eccleſia vel laicꝰ recipit a ſuo vaſallo feudū in pignus.de quo ſ.feudum.§.xxxj.

12 ¶ Secūdus qn̄ emphyteota vł vſufru ctuarius pignoret dño vel pprietario. De quo.ſ.feudum.§.xxxij.⁊.iij.

13 ¶ Tertius qn̄ q̄s retinet poſſeſſionem meā poſſum in pignore accipiēdo fru ctꝰ meos facere ſine vſur.quia recipio tantum meū.de vſu.d.c.j.⁊.d.c.conque ſtus.ſecus eſſet in poſſeſſione alterius in pignore accepta quia vſura eſſet fa ciendo fructus ſuos quia reciperet vl tra ſortē.nō ſuum de pigno.c.illo vos.

¶ Quartus qn̄ ſine omni pacto ⁊ ſpe re 14 cipit gratis oblatū vnde.j.q.ij.ſic nul lā inquit tex.ob ſuſcipiēti culpe macu lā ingerit q̄ nō ex ambiētis petitiōe pro cedit.intellige ꝙ dans liberaliter dat ſciens ſe non teneri nec credens credi torem hoc exigere ⁊ recipiens recipit li beraliter vt.ſ.dictum eſt.Reſtitutio.j. in verbo vſurarius.

¶ Quintus qn̄ qd̄ recipit ratione inter 15 eſſe recipit.⁊ no.ſm̄ pet.de ancha.⁊.d. anto.in.c.ſalubriter.e.titu.⁊ Pan in di. c.cōqueſtus.ꝙ intereſſe cōſiſtit nō ſoluꝫ in dāno habito.ſꝫ in lucro ceſſante dum mō lucrū ceſſans eſſet in actu vel quaſi in actu hoc eſt probabiliter fuiſſet.quia ſic dr̄ peti qd̄ aliquo modo ē:ſecꝰ eſſet ſi ſolū eſſet in poſſibilitate:qꝛ ſic dr̄ po tiꝰ nō eſſe hoc pꝫ.p.l.ſi iactū retis.ff.de ac.em.⁊ ven.Ubi pꝫ ꝙ licita eſt emptio q̄ ſit de ſola ſpe probabili quaſi in actu ⁊ idē de partu futuro.l.nec.ēptio.ff.de cōtrahen.emp.Secus eſſet de eo ꝙ eſt ſolū ipoſſibilitate.ex q̄ pꝫ quid dicendū de multis caſibus quos inferam p ma iori declaratione.

¶ Quid de illo qui non ſoluit ex culpa 16 ſua creditori ſolito mercari in termino debito.Rn̄.ꝙ tenet ei ad lucrū ceſſans iudicio bonoꝝ mercatorū.Et ideo talis creditor licite recipit vltra ſortē.Idem dic de illo q̄ volebat negociari vel poſ ſeſſionē emere quod licite recipit vltra ſortē tātū qꝫtū lucratꝰ fuiſſet veriſſimili ter vł habuiſſet de fructibꝰ poſſeſſiōis aut alterius rei dūmō.v.cōcurrāt.Pri mū ꝙ cōputet pericula ⁊ expēſas qꝛ lu crū intelligit deductis expēſis.ſ.labo ribꝰ ex piculis.l.j.C.de fruc.⁊ lit.exp.et l.fructꝰ.ff.ſo.ma.Secūdū ꝙ nō ſit eiꝰ in tētio lucrādi principaliter p hāc viam ſed potius p mercātiā vel ēptionē.Ter tium ꝙ nō cōtrahat pactū ad ſemp ſed ad aliqd̄ tp̄s qꝛ aliter q̄ad iudiciū hūa nū videretur ꝙ potiꝰ vellet lucrari iſto modo ꝗ p aliā viā.Quartum ꝙ ille cui mutuat nō ſit in tam arta neceſſitate et creditor in tali opulētia ꝙ nō teneatur gratis mutuare qd̄ qn̄ ſit.vide eleemo

ſyna.§.ſ.qualitū ꝙ id ꝙ accipit ſit vere
intereſſe ſaū ꝓbabilr ⁊ itereſſe accipiat
aliter eēt vſura idē dic ſm ino.⁊ Ray.ð
illo ꝗ merces volēdi deferre ad aliū ꝙ
licite plus accipit quātū extimat lucrū
qð habuiſſet ſi pſata ꝯcurrāt.Sȝ hoſt.
dicit ꝙ hec opi.Inn.⁊ Ray.multos du
xit ad infernū.Jo.an.ꝓ concor.dicēdo
ꝙ ſi ſtatim ꝑciū ſoluit ceſſat rō ho.⁊ eſt
ꝓa opi.Inno.ſi ꝓ ꝑciū nō ſtatim ſolui
tur ſic nō ſȝ,⁊ inn.itellexit qñ ꝑciū ſtati
ſoluit.et hāc diſtinctio. Jo. an. ſequūt
Jo.cal.Pe.ð āch.⁊ henri.boic.i.c.i ciui
tate ð vſu.⁊ La.de ro dul.i ſuis ꝯſcrib⁹.
ſȝ. d.Ant.i.d. c. i ciuitae dicit ꝙ etiā ſi
ꝑciū nō ſtati ſoluit ꝙ licet qñ ꝓbabilr
eſt certū ꝙ lucrat⁹ fuiſſet.Et qð dt ho.
⁊ Jo.an.Dicit ꝙ loquūt ꝑſumptiue. ſȝ
qñ certum eſt ꝙ nulla fraus interuenit
licet ꝗ ꝑſumptio cedit veritati.idē tenet
Pa.ibidē ⁊ ſi tenet i ꝯſuia.Nec ob. di-
ctū Tho.vbi.ȝ.q dicit ꝙ non licet de
ducere in pactū id qð de pecunia nō lu
crat itelligit eni qñ ꝑdicta nō ꝯcurrūt.
vt pȝ ex rōne ſua cū dicit qꝛ nō dȝ ven-
dere qð nondū habet ⁊ pōt multiplicit
impediri qꝛ iſtis concurrētib⁹ non pōt
impediri alr niſi ſic intelligeret ꝯdice-
ret ſibiipſi ibidē vbi tenet licere dedu-
re in pactū recōpēſationē dāni per qð
ſubtrahitur ſibi aliqð ꝙ debet habere.
⁊ contra id ꝙ expreſſe tenet ſcða ſcðe.
qō.lxij.ar.iiij.de quo.j.§.lxxvij.
17 ¶Quid ð ille ꝗ hñs ducētos ducatos
tradit.c.Joāni ꝓ ſuis neceſſitatibus ex
pēdēdos cū pacto ꝙ tātū ſibi vltra ſor
tē redderet quātū lucrabitur aliū. c. q
ponit i negociationē.Rñ.Inn.⁊ Jo. an.
in.c.ſi.ð vſu.tenēt eſſe vſurariū. Qð ve
rū credo qñ nolebat eas in negociatio-
nē ponere.ſȝ ſi oēs ducētos volebat in
negociationeȝ ponere ⁊ ad inſtantiam
Joānis ſibi taliter dedit erit licitus cō-
tractus dummodo concurrāt predicta
v.precedentis.q.
18 ¶Utrū ille qui vendit poſſeſſionem vel
quid ſimile ⁊ tradit ēptori poſſit ſi em-
ptor nō ſibi ſoluit in termino. poſt ter-
minū fructus poſſeſſionis ſuos facere
ſine vſura.Rñ.gl.i.d.c.cōqueſt⁹.ꝙ pōt
in pignus accipere trāſacto termino ⁊
fruct⁹ ſuos facere ſm doc.⁊ in hoc caſu
habet actionē ex cōtractu vel officio iu
dicis ad intereſſe ſm ho.C.de ac. em.⁊
ven.l.ij.⁊.ff.de act.em.ij.⁊ ꝙ liceat ha-
bes gl.in.l.ij.C.de vſu.⁊ l.l.curabit. C.
de ac.em.⁊ ven.Et idem dic ſi non valt
ſoluere preciū trādēdo vult ⁊ conuenit
vt ſibi ſoluatur fictū ſeu penſio debita
donec preciū ſoluerit.tex.eſt in di.l. cu-
rabit.⁊ vide.ȝ.emptio.§.v.ex his patet
ꝙ lucrum ceſſans licite exigit ſine vſu
ra ⁊ ꝓ hoc eſt tex.in.l.iij.in ſi.ff.de eo ꝙ
cer.lo.⁊ in.d.l.curabit.⁊ facit.ꝙ no. in.l.
Julianus.§.offerri.ff.de act. em.⁊ ven-
⁊ qð no.Inn.in.c.ſacro.ð ſen.ex. ⁊ doc.
in.d.c.conqueſtus.
¶Reſpectu damni emergētis tȝ Tho. 19
vbi.ȝ.licere. Pro cuius declaratione q
ritur vtrū fideiuſſor qui pro defectu de
bitoris cōpulſus fuit accipere ſub vſu
ris vt ſolueret creditori vel ſoluit vſu-
ras et capitale creditori. qꝛ iurauerat
poſſet ipſas exigere a debitore. Rñ.ꝙ
ſic ⁊ oia damna q occaſione debiti ha-
buit:qꝛ ſeruari debet indemnis de fide
iuſ.c.ij.de foro cōpe.ca.ſi.li.vj.ff.de ac.
em.et ven.l.ſi ſterilis.§.cum per vendi
torē.ff.mād.l.ſi mādato.§.ſi fideiuſſor.
ff.de admi.tu.l.ij.§.vltimo.Et hec ē cō
munis opi.licet Alanus cōtradicat de
vſuris ſolutis.Sed tu dic ſecundū eā
diſtinctionē ð qua habes ſupra fideiuſ
ſor.§.xvj.
¶Utrū liceat exigere vſuras quas ſol 20
uit ab eo qui non ſoluit in termino.Rñ.
ꝙ ſic ſi duo concurrant. Primum ſi illi
qui dixit ꝙ erat eis neceſſe accipere ſub
vſuris. Secundū ſi non poterat aliter
inuenire mutuum niſi ſub vſuris ſecū-
dum Alexan.de ales.Facit pro hoc ca.
quoniam.xiiij.q.iiij.⁊.c.ſi quis de cleri-
cis.xij.qō.ij.Poſſet etiam dici ꝙ etiam
ſi mutuum potuiſſet inuenire gratis.
quod nihilominus poterit exigere vſu
ras ſolutas:qꝛ nō tenetur ſe aliter obli
gare.quod faceret ſi mutuo acciperet
gratis.Sed tamen primum eſt equius

21 ¶Utrū ille a quo emi lapides ligna et
huiuſmodi ex quibus non percipit ali
quis fructus teneat mihi ſoluere vſu=
ras quas ſolui.vt ſibi ſatiſfacerez ſi ipſe
non mihi tradidit p̄dicta in termino.ſz
fuit in mora.Rñ.ſm Bald.in.l.vſuras.
C.de vſuris ꝙ ſic tanq̄ intereſſe.Facit
tex.no.in.l.luci⁹ titius ſm vnam lectu
ram.ff.de actionibus.empti ⁊ vendi.
Idē tz Inn.dicendū eſſe in ſimilib⁹ con
tractib⁹.puta locationibus vēditioni=
bus ⁊ hmōi.cōcor.Lau.de Rodo.i ſuis
cōtractibus.ſed Saly.in.d.l.vſuras re
probat Bal.dicens ꝙ intereſſe vſurarū
quas ſoluit nō debet imputari debito=
ri ante moram.ſed tu tene primam opi
nionem quando accepit ſub vſuris ta=
liter quod alio modo non accepiſſet ni
ſi propter complacentiam vel vtilitatē
quam conſecutus erat ex tali emptiōe.
et ideo cum talis ex falſa promiſſione
puauerit eum tali vtilitate vel cōpla
centia quam plus vel tantum extima=
bat quantum intereſſe vſurarū.Ideo
talis ei tenetur Et ſic concorda.
22 ¶Utrū recipiēs denarios ſub vſuris
qui poſtea autoritate ꝓpria alicui ami
co ſub eadē vſura mutuat ſit vſurari⁹.
Rñ.Monald⁹ tenet qḋ ſic.Sed Jo.cal.
in repetitione.c.ſi.de vſuris diſtinguit.
ꝙ aut facit vt vſurario ſatiſfaciat ⁊ ſe in
demnem preſeruet.Et ſic licet qꝛ nō ſit
ſtipulatio vſurarum:ſed vt euitet dānū
ꝙ licet vt in.c ſi quis cleric⁹.xiiij.q.iiij.
quoniam non tenetur cū ſuo damno al
teri ſubuenire.ff.de preſcrip.ver.l.q̇ ſer
uandarum in principio aut facit alio re
ſpectu quā vt ſe ſeruet indemnē.Et ſic
non licet.⁊ eſſet vera opi.Monal.puta
qꝛ licet non mutuaſſet amico non pro=
pterea.volebat ſoluere vſurario.¶Cōcor.
Pe.de ancha.poſt Jo.an.in.c.j.eodem
libro.vj.
23 ¶Utrum ille qui occaſione mutui labo
res ſubijt vel damna poſſit in recōpen
ſationem facere fruct⁹ pignoris ſuos ſi
ne vſura.Rñ.Hoſti.in ſum.ꝙ ſi de re.
ec.non alie.c.ad noſtram.vel etiā aliq̇d
pro labore licite percipit vltra ſortē ſm
eundem ibidem.
¶Utrum liceat mutuare ſub vſuris il= 24
li qui vſurpat mea que aliter non poſ=
ſum habere donec ſim ſatiſfactus.Rñ.
ſecundum Alexand.lomba.quod ſic
quia non recipio alienum ſed meum.
facit.capitu.ab illo.xiiij.queſtio.iiij.et
c.j.⁊.ij.de vſu.Quod limitat niſi ſcons
damni ſibi imineret vel alij:quia tunc
non liceret.
¶Utrū gener qui accepit in pign⁹ cer= 25
tas poſſeſſiones a ſocero pro dote non
ſoluta faciat fruct⁹ ſuos.Rñ.ꝙ ſic tex.
eſt in.c.ſalubriter.de vſu quod intelli=
ge ſi primo concurrat quod ſuſtineat
onera matrimonij vt in ſin.d.c.ſalubri
ter.⁊.l.pater in princip.ff.de dol.excep.
Secūdo quod dos ſit promiſſa ſimpli
citer.Nam ſi dediſſet terminum de do=
te ſoluenda nihil poſſet recipere qꝛ an=
te moram nihil debetur ⁊ potuit vxorē
accipe ſine dote.dicat ergo gener.Ego
ſuſtineo onara matrimonij vel ducēdo
ſuſtinebo da dotem.⁊ ſi ſocer non pōt
dicat ei ſuſtine onera matrimonij dan=
do mihi poſſeſſionē in pign⁹ vt ex fru=
ctib⁹ ſuſtineā.Dicit etiam pañ.in.d.c.
ſalubriter.quod ſi gener accipit pign⁹
⁊ poſtea dedit terminū ſocero de ſoluē
do dotē quod nihilominus poterit bo=
na conſcientia tenere fruct⁹ pignoris:
quod verum credo quādo dedit termi
nū ad redimendum pignus aliter nō.
Tertio quod fructus non excedāt one
ra quia cauſa ceſſante ceſſat effect⁹ de
appella.cum ceſſante.⁊ cōmuniter one
ra extimantur ſecundum quantitatem
dotis.nam mulier ſecundum quantita
tem dotis eſt alimentanda.l.ſi cum do
tem.§.ſinantem.ff.ſol.ma.⁊ capitu.per
veſtras.de do.iter.vi.⁊ vx.Quarto ſecū
dum Jo.an.do.Anto.⁊ Joan.de lig.in
d.capitulo ſalubriter.⁊ Lau.de Rod.i
ſuis cōtractibus oportet quod fruct⁹
ſubijciantur fortune.Unde ſecundum
eos non liceret genero recipere cautio
nem vel promiſſionem:nec pacto ꝙ inte
rim ꝙ dos non ſoluat ꝓ oneris⁹ detur
ſibi certa quātitas annuatim.cōtrarīū

ſcʒ ꝙ certa q̄ꝫtitas recipiat licite tenet Pau.de elea.Jo.cal.Pe.ð anch.ꝛ Pau. i.d.c.ſalubriter.ꝛ eſt varius cū ſit eadē ratio.ſ.ꝓpter itereſſe dāni emergētis. Limito tamē p̄dicta ꝟa quādo gener ſi dotē haberet poneret eā in poſſeſſionē vel in negociationē ex q̄bus p̄babilr tantū haberet.alr̄ nō cū nullum paciat intereſſe.

26 ¶Utrū mutuās ſummam pecunie debitā ꝓ dote genero p̄fato ꝛ recipiēs ab eodē poſſeſſionē quā ipſe in pign⁹ hʒ a ſocero ꝓ dote faciat fructus ſuos ſine vſura ſicut gn̄o facit.Rn̄.Bal.i ru.C.de vſu.ꝙ.n̄.Rō q: mutatiōe pſone mutat̄ priuilegiū quotiēs ꝓſona eſt imediata cā priuilegij.l.j.C.de ipo.lucra.deſcri.ꝛ l.locatio.alias incipit licitatio.§.fin.ff. de publ.Sʒ hoc nō eſt rō q: iſtud nō eſt priuilegiū ꝓpter dotē.ſʒ ius cōe ꝓpter itereſſe.Jdeo cū iſte mutuās nō ꝓpter intereſſe.ſʒ ꝓpter lucrū accipiat fruct⁹ ex mutuo erit vſurari⁹.dicit tamē Rod. ꝙ ſi mutuaſſet liberaliter ꝛ gener ſibi ſimiliter liberalr̄ trāſferret totuʒ ius qð hʒ in poſſeſſiōe p̄fata licite faceret fructus ſuos:quia eos non reciperet rōne mutui ſed ratiōe liberalis donationis.

27 ¶Utrū emēs a genero ius p̄fate poſſeſſionis faciet fruct⁹ ſuos.Rn̄.ꝙ ſic nec ibi pōt eſſe vſura niſi fingeret emere cū intēdat mutuare.Facit pro hoc qð dicam.j.§.lxvj.

28 ¶Utrū heredes mariti ſine vſura ſimiliter faciāt fruct⁹ ſuos.Rn̄.ſʒ.Jo.an.ꝛ Pa.i.d.c.ſalubriter ꝙ nō q: rō eſt diuerſa.Nā heredes ſtatim poſſunt ſe expedire reddendo illi pign⁹ quod non pōt maritus de iure in.tua nos.el.ij.

29 ¶Utrum relicta cui heredes obligant p̄fatā poſſeſſionē faciet fruct⁹ ſuos.Rn̄ ino.ꝛ ho.ꝛ Bar.ꝛ.d.An.i.d.c.ſalubrit tenēt.ꝙ nō.ſʒ ꝯputabant̄ i ſortē.facit. l.titia.ff.de ſol.ſit ergo cauata ꝛ faciat poſſeſſionē vēdi vel inſolidū ſibi dari.l. a diuo pio.§.ſi ſup rebus.ff.de re iudi. Sʒ ego credo cōtrariū.ſi nō hʒ aliunde vñ viuat,ꝙ facit ſuos fructus licite.Et etiā teneo ꝙ pōt recipe certuʒ quid annuatim ab heredibus donec ſibi reſtituāt dotem.vt.s.dixi.Dos.§.xxviij.

¶Ex p̄fatis pʒ ꝙ rōne iterſſe vel lucri 30 ceſſantis vel dāni emergētis aliq̄d accipere vltra ſortē nō ē vſura.Sʒ aduertendū eſt ꝙ quādo intereſſe euenit rōne lucri ceſſantis ſiue ex abſētia vel deſtructiōe rei alicui⁹,extimatio nō debet deduci in infinitū.ſed vbi res principalis eſt extimatio nō debet excedere duplū rei p̄icipalis ſm̄ cōem extimationē ipſi⁹ rei.vbi ꝟo res nō hʒ cōem extimationē:q: alia nō eſt q̄ cōiter vendat̄.vel vbi res eſt incerta.vt verbi gr̄a captura piſciū de q̄.i.l.ſi iactū ff.de ac.emp.ꝛ vē.tūc extimatio fiet arbitrio boni viri: lʒ excedat duplū.adeo tamē ꝙ in immēſū nō excedat.vt.l.j.C.de ſen.q̄ ꝓ eo ꝙ inter ꝓfer.quando ꝟo intereſſe euenit rōne dāni emergentis ſi hoc euenit rōne omiſſionis ſolū cōſiderat̄ itereſſe ſolū intrinſecū.vt.ff.de ac.emp.ꝛ ven.l.ſi ſterilis.§.cū ꝑ vēditorem.exemplū frumentū nō eſt datū emptori in termino. ſolū cōſiderabit̄ illud qð pl⁹ valuit qð eſt itereſſe intrinſecū nō qð aialia mortua ſint qð eſt extrinſecū itereſſe.ſi aūt intereſſe euenit rōne commiſſiōis ſic tenet̄.de.extriſeco dāno Exēplū ꝓmiſiſti mihi dare frumētū in tali termino ꝛ ꝓpterea nō ꝓuidi mihi aliter.Et ex quo tu nō dediſti.nō potui ꝓuidere ex quo aialia mortua ſunt ſic teneris ꝑ omiſſionē ꝛ cōmiſſionē.i.falſam ꝓmiſſionē ſaltē i ꝯſcia.Qð itelligo qñ alr̄ ſibi ꝓuidiſſet ſi nō fuiſſet tali ꝓmiſſione fraudat⁹. Aliud exemplū.Dedit quis tignū violatū ſciēter nec aliq̄d dixit emēti tenebit̄ etiā de ruina dom⁹ ꝛ de pēſiōe ſoluta qð eſt itereſſe extriſecū vt.l.Julian⁹.i prin.ff.de ac.emp.ꝛ ve.Nō tamē in infinitū vnde nō veniet pēſio dom⁹ ꝑ longū tp̄s:ſed videt̄ ꝙ veniat ſolū prima pēſio.ar.l.in hoc iudiciū.ꝛ.l.neratius. ff.ð ſeruo corrupto.vbi corruptor ſerui tenet̄ nō ſolū de ſeruo.ſed de oībus rebus q̄s aſportauit tūc fugiens nō antē de alijs q̄ poſtea ſucceſſiue furat⁹ eſt.

¶Sextus caſus i quo licite vltra ſortē r

exigit et qñ id qꝺ capitur ſit rõne pene.
Aduerte tñ ſm.Sco.in.iiij.diſ.xv.ar.ij.
ꝙ ſi creditor malet debitorẽ potius in=
currere penã ꝙ̃ in termino ſibi ſoluere
eſſet vſura.Similiter pſumit vſura ſup
pena appoſita mutuo qñ excedit intereſ
ſe.de q̃ dic vt.s.pena.§.xij. Itẽ pſumit
in fraudẽ vſuraꝝ quãdo apponens pe
nã eſt ꝯſuet⁹ fenerari.l.iulian⁹.§.idem.
ff.de act.empt.⁊ ven.⁊ extra de pig.illo
vos.ff.de pig.act.l.vel vniuerſorũ.Itẽ
quãdo p ſingulos mẽſes vel annos di=
cit ꝯmitti.aut.ad hec.C.de vſu.ſumpta
de corpore aut.vt null⁹ mutua agri.In
iudicio tamẽ aĩe ſi apponat ſolum vt il
le ſoluat in termino.qꝛ de pecunia intẽ
dit aliud facere tunc et magis cupit ꝙ
ſoluat ꝙ̃ penã cõmittat :⁊ veriſimiliter
credidit penam non incurrere quando
appoſuit poterit exigere ſine vſura etiã
ſi excedat intereſſe ſm Rodo. quia in=
tereſt publice vtilitatis vt pacta ſeruẽ=
tur.ſi vero ponit in fraudẽ vſurarũ vel
qñ appoſuit veriſilr credidit penã in=
curſaꝝ.aut magis cupit icurrere penã
ꝙ̃ ſoluere vſurari⁹ erit.xij.q.ij.fraterni
tas.⁊ in.c.legibus. de arbit. c. dilecti. ⁊
qꝺ ibi not.Itẽ aduerte ꝙ quãdo nõ ſol
uit in termino ꝓpter impotẽtiã vel pro
pter nõ culpã ſuã.ꝙ pena nõ põt exigi
ſine vſura.qꝛ vbi nõ eſt culpa nõ dꝫ eſſe
pena.l.ſancim⁹.C.de pe.Ergo exigeret
rõne excreſcẽtie q̃ facit vſurã.d.c.ſi fene
rauerit.Itẽ quãdo ptẽ ſoluit nõ poteſt
tota pena exigi quãdo obligatio eſt di=
uidua.de q̃ dic vt.s.pena.§.xiij.⁊ xiiij.

32 ¶ Quid de ſtatuto vel conſuetude q̃
ord nat vt miſſus in poſſeſſione lucret
fruct⁹ ad rõnẽ quinqꝫ ꝓ cẽtenario do=
nec ſibi fuerit ſatiſfactũ vel ꝙ ſibi det
iſolutũ id qꝺ valet quinqꝫ ꝓ trib⁹. Rñ.
Bal.i.l.acceptã.C.ꝺ vſu.q.xviij.⁊ Io.de
Imo.in.l.ſi finita.§.iulian⁹. ff.de dã. in
fe.ꝙ licite ſine vſura illꝺ accipit.qꝛ illos
lucrat rõne intereſſe. et dicit notari in
glo.ſup.§.ſi vo.i aut.de exhi.re.q̃ ſingu
laris eſt ſm eũ.Bar. vero. in.l. ſi finita.
§.Iulianus.ff.de dam. infect. et Io.de
anania.i.c.ſalubriter.de vſu.⁊ Lau. de
redol.dicũt ꝙ talis cõſuetudo vel ſtatu
tũ eſt ꝯ ius diuinũ ⁊ in fraudem vſura
rũ.Sed ego dico ꝙ ſi tale ſtatutũ vel
cõſuetudo emanauit in penã vt debito
res artentur ad ſatiſfacien.⁊ debitor ex
culpa ſua nõ ſatiſfecit ꝙ ẽ vera opi. Bal.
dummodo cõcurrat recta intẽtio vt.s.
dixi in precedenti.q.nec mirũ cũ autori=
tas ptoris ꝓpter nimiam cõtumaciam
hoc facere poſſit.l.fulcini⁹.§.ſi.ff. ex q̃.
cau.in poſ.eat. Si vero ſit in fraudẽ ⁊
mutuãs potius velit incurrere penam
debitorem ⁊ hmõi. ſic vera eſt opinio.
Bar.⁊ erit vſura. Opꝫ ergo ad hoc vt
liceat ꝙ iuſte ſit miſſus in poſſeſſionem
nõ tãtũ ex ordine.ſed etiã ex cã. hoc eſt
qꝺ in veritate ſit creditor.⁊ ꝓpter iter=
eſſe illud plus accipit.puta qꝛ poti⁹ vel
let ſua puta cẽtũ ꝙ̃ domũ q̃ valet cẽtũ
xx.aliter illud.pl⁹ teneret reſtituere vt
dicim⁹ de pignore in.l.ſi. in §. ſin autẽ
biẽniũ.C.ꝺ iu.do.impe. vel ad puniẽ.
ꝯtumaciã debitoris ſup abũdãtiã pdi=
ctam accipiat: puta qꝛ ille contumaci=
ter non.vult ſoluere.

¶ Septim⁹ rõne dubij recipit vltra ſor 33
tem ſine vſura.de quo in.c.in ciuitate.⁊
in.c.nauigãti.de vſu.puta emẽs rẽ pro
minori pcio ꝙ̃ valeat tpe emptiõis rece
ptur⁹ eã tpe quo veriſilr pl⁹ vel min⁹
valere põt nõ erit vſura.ſi caſus accide
ret qꝺ pl⁹ valeret qꝛ ſꝫ gl.i.c.nauigãti.
de vſu. tã emptor ꝙ̃ venditor eqaliter
cõmodũ vel incõmodũ ex dilatione ex
pectat.exẽplum emit qs frumẽtum tpe
madij vel oleũ ⁊ hmõi in quo vna mẽ=
ſura vlꝫ vnũ ducatũ ꝓ vno floreno rece
pturus ipm tpe auguſti.ſi eſt frumentũ
vel tpe natiuitatis ſi eſt oleũ in quo tẽ=
pore veriſilr põt valere tãtũ min⁹ de vno
floreno ꝙ̃tũ pl⁹ nõ erit vſura lꝫ valeat
plus. Eſſet bñ vſura ſi tali pcio emeret
ꝙ veriſilr min⁹ valere nõ põt. vel quid
modicũ.ſed bñ multũ pl⁹. Qꝺ aduerte
ꝓ iſtis q̃ emũt oleũ tali pcio ꝙ parũ mi=
nus põt valere.ſed bene multũ pl⁹. qꝛ
vſurarij ſũt.Aduerte etiã hic ꝙ ſi ille q̃
emit rẽ receptur⁹ alio tpe eã credebat
eã pl⁹ valere.ꝙ̃uis iudicio meo veriſi=

mĩlter ſit pl⁹ vel min⁹ valitura erit vſu
arius min⁹ emẽdo ꝓpter ꝑuẽtionẽ ſo-
lutiõis ſm Inn. ⁊ do. An.in.d.c.i ciuita
te.q̃uis nõ teneat ad reſtitutionẽ ſi ve-
riſiſr plus vel min⁹ erat valitura.lȝ ipſe
nõ ſic crederet.Siſr dic de illo q̃ vendit
frumẽtũ vel oleũ ⁊ hmõi pluſq̃ valeat
tpe ↄtus vł ꝑtium recipit tpe quo veri
ſimiř põt plus vel min⁹ valere ſi ãtea
nõ erat vẽditur⁹ ꝙ lȝ. Unde clari⁹ Sco.
in.iiij.di.xv.dicit aut vẽdẽs frumẽtum
tpe natiuitatis ponit ꝑciuȝ qđ tũc vȝ ⁊
ſpectat vſq̃ ad mediũ ſolutionem:⁊ ſic
miſericordiam facit. Aut ponit maius
ꝑtiũ q̃ tũc valeat.⁊ tũc diſtigue ſi erat
vẽditurus in natiuitate ſic erit vſura. ſi
ṽo nõ erat vẽditurus.ſed volebat ſerua
re vſq̃ ad madiũ.⁊ ſolũ ꝓpter inſtãtiaȝ
reqrẽtis vẽdit tũc ſi ponit ꝑtiuȝ tale tñ
ꝙ veriſimiliter in madio põt plus vale
re vel minus nõ erit vſura p. d .c. naui-
gãti.Si ṽo ponat tale ꝑciũ ꝙ ponat ſe
in tuto vt i pluribꝰ.⁊ illũ cũ quo cõtra-
hit in periculo vt in pluribus. puta q̃
raro põt plus valere,ſed minus ſic cõi-
ter eſt vſura. Et in hoc cõcordãt cõiter
canoniſte in dictis.c.in ciuitate.⁊.c. cõ-
ſuluit.ꝑ.⁊.nauiganti.
34 ¶Sȝ q̃d ſi nõ ponit ꝑciũ. ſed vẽdit cũ
pacto ꝙ q̃tũ valebit in madio tm̃ vult.
Rñ.ꝙ ſic vt dixi erat ſeruatur⁹ lȝ.Si ṽo
nõ erat ſeruaturus erit vſura.Aduerte
tñ ꝙ cũ oleũ vinũ ⁊ frumẽtũ ⁊ hmõi de
creſcãt.illđ qđ decreſcit nõ poterit ſine
vſura vẽdere.Itẽ ſi neceſſario ꝓ ei⁹ con
ditione vſq̃ ad illud tp̃s haberet ali-
quas expẽſas facere. puta puluerizatio
nis aut locationis vaſorũ ſeu domus ⁊
hmõi ſi ipſas non detraheret eſſet vſu-
ra.Et ꝓpterea dico ꝙ ↄfeſſor dȝ multũ
ponderare ꝑfata ne ſimul ruat cũ ipſis.
Et ideo.c.in ciuitate ꝑfatũ merito dicit
conſulte hoies facerẽt. ſi a tali ↄtu ceſ
ſarẽt cũ cogitatiões hoim nequeant oĩ
potẽti deo occultari Ratio q̃ tales ma
gis ſunt cõtenti ita expedire q̃ pericu-
lo ſuo vſq̃ ad aliud tempus ſeruare.et
etiã vt plurimi ſunt incerti ſi erãt ſerua
turi vſq̃ ad aliud tp̃s cũ videamus pro

pter quedam emergentia ꝓpoſitum ſe
pius mutari.Et propterea eſt periculo-
ſus contractus niſi bene clauſuletur.
Et magis dubi⁹ eſt caſus qñ non ponit
ꝑtiũ tũc.ſed q̃tum valebit in principio
madij vel in medio aut in fine cum cer
tum ſit ꝙ totũ ſi hȝ multitudinẽ nõ po
tuiſſet ita preſire in principio vendere
vel in vno die ⁊ cõiter mutet ꝑtiũ. Si tñ
vellet tm̃ q̃tũ valuerit plus in madio.
Sic.eſſet vſura aperta. Si ṽo ſimplici-
ter dixit quãtũ valebit in madio. ſic ſm
iudiciũ humanũ attendet mediocritas
vt nõ plus vel minus capiat. ſȝ mediũ.
ar.in aut.de cõſulibus.§.qm̃ etiã nos.
ſed tamen periculoſum eſt.cum forte vẽ
diturus fuiſſet in illo tpe quo minus va
luit in illo menſe.
¶Utrũ emens reddit⁹ alicui⁹ ciuitatis 35
ex guerra ãguſtiate ꝓ vili ꝑcio. ⁊ demũ
facta pace lucrat.x.ꝓ vno ſit vſurarius.
Rñ.ꝙ nõ rõne dubij.l.cũ hr̃ditate ⁊.l.ꝙ
ſi in venditione.ff.de here.⁊ ac.vẽd. ſm
hoſti.⁊ Archi.conſulũt tamen vt inde
largas faciat eleemoſynas.
¶Utrũ mutuãs rẽ cũ pacto ꝙ eadẽ res 36
in põdere nũero ⁊ mẽſura ſibi reſtituat
ſit vſurari⁹ exẽpliũ puta pecuniã ꝓ pecu
nia marchã argẽti ꝓ alia marcha argẽ
ti granũ ꝓ grano vinũ ꝓ vino et hmõi.
Rñ.ſȝ Pe.de an.i.c.vſuraꝝ.de vſu fr.li.
vi.⁊ Jo.cal.i.d.c.ſi.⁊ Rodo.ꝙ aut ṽſiſr
dubitat ꝙ tpe ſolutiõis tm̃ minus põt
valere q̃rũ plus.aut ꝙ nõ pl⁹ valebit.
et ſic nõ eſt vſura nec pctm̃.vt in.d.c.ſi.
q̃ ſicut creditor teneret eã recipere ſi vi
lior eſſet facta q̃ ad extimationem vt pȝ
i.l.vinũ.ff.ſi cer.pe.⁊ no.gl.i.l.ſi q̃s cleri
cus.xiiij.q.iiij.q̃ nõ eſt neceſſe ꝙ ſi eiuſ
dem extimatiõis lȝ debeat reſtitui eiuſ-
dẽ bonitatis q̃litate itrinſeca Jđ nõ pec
cabit recipiẽdo ꝑcioſiorẽ q̃ ad extrimatio
nẽ.aut veriſiſe eſt qđ erit ꝑcioſior tpe ſo
lutiõis.⁊ tũc ſi creditor erat ſeruatur⁹
⁊ aufert libertatem debitori liberãdi ſe
quã velit.i.terminũ ſic lȝ.Si ṽo nõ erat
ſeruatur⁹ ſȝ iterim ↄſumptur⁹ ſic ẽ vſu
ra.Siſr qñ auferret libertatẽ debito
ri liberãdi ĩfra terminũ q̃uis eẽt ſerua

tur erit vſura. Et his ɔcor. Arch. i. d. c.
ſi qs cleric⁹, dicit tñ Rodo. ꝙ qñ erat ſer
natur⁹ ⁊ non abſtulit libertatē debitori
liberādi ſe ꝯtis. iō mutuauit vt ſe peri
culo exonerare. ⁊ primū periculo ſub-
mittere nō tñ ꝓpterea teneret ad reſtō
nem lucri de neceſſitate. lꝫ peccauerit ⁊
in pnia vt reſtituat ſit ei conſulēñ. La. tñ
de redo. in ſuis ɔctib⁹ tꝫ idiſtincte qđ il
le q mutuat primo ducatū q nō valet
quatuor libras ſi poſtea recipiat quiq̄ l
ꝗs libras vt vlꝫ tpe reſtitutiōis ꝙ hoc li
cite facit ſiue erat ſeruatur⁹ ſiue nō. Sꝫ
opi. Arch. eſt eqmor ⁊ tutior.

37 ¶ Octau⁹ caſus i quo recipit vltra ſor
tē ſine vſura eſt rōe piculi p qđ ſupabū
dātia pōt recōpenſare ſm Alex. iō. Res
tm̄ extra piculū exiſtētes plus valēt ꝙ̄
res eiuſdē ſpeciei in piculo. Et ſic hec re
cōpēſatio reducit ad naturā rei q̄ ꝓpt
piculū extimat plus vel min⁹ valere. ⁊
ſic excuſat ab vſura. Et i hoc ɔcor. Lau
de rodo. Monal magiſter Fran. de em
poli. Pe. de anc. Cardi. Jo. de anna. i. d.
ca. nauigāti. ⁊ cōiter oēs. ⁊ eſt caſus in. l.
in naue. ff. loca. ⁊ hoc patebit ex ſequen
tibus dubijs clarius.

38 ¶ Utꝝ mutuās pecuniā nauigaturo cū
tali pacto ꝙ ſi nauis cū capitali pericli-
tet nihil ſibi teneat. Si ꝟo res emptas
portauerit ſaluas teneat ſibi pecuniam
mutuatā cū parte lucri tradere: ſit vſu
rarius. Rñ. ꝙ ſic caſus ē in. d. c. nauigā
ti. aduerte ꝙ doc. diuerſimode iſtū tex.
exponūt quare eſt vſura in iſto caſu. tu
tamen tene ꝙ ratio eſt qꝛ talis mutuās
nō vult mutuare niſi cū tali pacto ſuſce
ptionis periculi. ⁊ ꝓpterea grauat. debi
torē in aliqđ plus ex mutuo. ⁊ iō vſura
eſt. Si autem quis liberaliter mutua
ret. Deinde poſt mutuum ad inſtātiam
dbitoris ſuſciperet i ſe piculū qđ dr aſſecu
ratio licite poſſet aliqđ lucri ſuſcipe ſi
ne vſura ⁊ rō diuerſitatis eſt qꝛ receptū
primo caſu vltra ſortē directe cōcernit
mutuum in quo ois ſupabūdātia prohi
betur. Luc. vj. xiij. q. iij. ca. ij. ſꝫ i ſcđo ca
ſu nō ſic. qꝛ rō ex mutuo ſꝫ ꝓpter ſcm̄. ſ.
ſecuritatē. vnde eſt ɔct⁹ innolatus iſte

ſcđs vltra mutuū. Itē qꝛ accipe aliqđ ꝓ
aſſecuratione lꝫ ſm oēs. Ergo mutuū
qđ prius q fecit nō facit eū peioris con-
ditionis. Et iō tene ꝙ ſiue mutuū dede
rit ſiue nō pōt licite aliqđ recipe qñ pe-
riculū alicuius rei i ſe ſuſcipit nō ꝓpter
mutuū ſꝫ ad inſtantiā debitoris. Si ꝟo
ꝓpter mutuū cogeret debitorē vt picu
lū ei daret cā alicuius lucri ſic eſſet vſu
ra. ⁊ ſic loqt. d. c. ſi. ⁊ hoc tſilcio a do Lau.
d rodo. in ſuis ɔctib⁹. ⁊ hoc locū hꝫ ne
dū in ſuſceptione piculis maris. ſꝫ etiā
cuiuſcūqꝫ ſm magiſtrū Frā. de ampul.
¶ Utrū accipiētes aliqđ ꝓ ſaluo cōdu- 39
cto licite accipiāt. rñ. ꝙ ſic ſi duo ɔcur-
rāt. Primū ꝙ ipſe nō teneat tenere ſtra
tas vel viā ſecurā. Scđm ꝙ obſeruet ꝙ
promiſit. Sed ſi ipſe forte eſſet cū talis
piculi iniuſte vl nō ſeruaret ꝓmiſſuꝫ te-
neret reſtituere qđ accepit et vltra de
omni damno ſatiſfacere.
¶ Quid de pactis q̄ fiūt iter aliqs cōtē 40
dētes. ſ. ꝙ tale qđ erit vl talis fecit tale
qđ vel fuit ali⁹ ⁊ ponūt. x. rñ. ꝙ in hmōi
nō inducitur aliqđ turpe votū captāde
mortis ſicut in illis q ponūt ꝙ fr talis
mortuus eſt vl morieť ifra annū. ſic erit
vanū ſi ꝟo tale turpe iducit ſic erit tur.
⁊ tenetur de bono ɔſilio dare lucratum
pauperibus.
¶ Utꝝ. A. q fideiubet ꝓ. B. C. a q. C. B 41
pecuniā mutuo accipit cū pacto ꝙ vult
duos florenos ꝓ cētenario fideiuſſiōis
ſit vſurari⁹ dic vt. ſ. fideiuſſor. §. xx.
¶ Utꝝ mutuās pecuniā Joāni vſqꝫ ad 42
x. annos cū pacto ꝙ ſi. j. decēniū mortu⁹
fuerit alter eoꝝ debitor ſit liber. ſi ꝟo ſu
puixerint ābo dabit ſibi aliqđ vltra ſor
tē ſit vſurari⁹. rñ. ſm Alex. lōb. ꝙ ſic. rō
qꝛ periculū nō excuſat vbi cā tpis nō ꝓ
priū aliqđ pl⁹ accipit ſꝫ nō cā tpis tūc pi
culū excuſat. vl dic ꝙ iō ē vſurari⁹ qꝛ ex
mutuo exigit obligationē alicui⁹ vltra
ſortē lꝫ ſub periculo. d. c. ſi. de vſuris.
¶ Utꝝ ciuis q mutuat cōitati. lxx. duca 43
tos q̄ cōitas hꝫ ex ſtatuto ꝙ quicūqꝫ ha
bens filiā vni⁹ anni. lxx. dederit habeat
quingentos ꝓ ipſa maritāda ſi vixerit
vſqꝫ ad. xv. annū. ſi ꝟo añ pfatum tps

moꝛtua fuerit totū amittat ſit vſurariꝰ Rñ. ꝙ ſic. qꝛ in mutuis veris vel interp̄tatis ſpe lucri principaliter factis ꝑicu lum vel dubiū nõ excuſat a fenoꝛe. d. ca fi. Nec ob. dictū Ri. in. iij. di. xv. ar. v. q. v. qđ vult qđ qñ capitale ꝛ lucrū ſtat ad periculū mutuãtis licite recipiat vltra ſoꝛtē qꝛ illud eſt verū qñ periculum eue nit ex natura rei ꝙ̄ allegat. d. c. fi. ſed in caſu iſto eſt ꝑiculū ex lapſu tꝑis. ꝛ ideo cõtractus illicitꝰ eſt vſurarius.

44 ¶ Quid de illis q̄ dãt ecclījs pecuniã vt recipiãt ab eis certas poſſeſiones te nendas toto tp̄e vite ipſoꝝ. ꝛ poſt moꝛ tē debeãt redire ad eccleſias. rñ. hoſt. tꝫ ꝙ lꝫ. ꝛ hoc rõne periculi ſeu incertitudi nis. alleg. l. j. C. de pac. ꝛ. l. j. ff. de cõdi. ꝛ de mõ niſi habeãt prauã intētionē. Go. tꝫ ꝙ eſt ꝯctus vſurariꝰ qñ dat pecunia. Secꝰ qñ daret vnã poſſeſſio. eccleſie ꝛ reciperet equiualentē vſurus ꝛ fruitu rus vtraqꝫ in vita ſua vt poſt moꝛtē eiꝰ ad eccleſiã ambe cū pleno dñio reuertã tur. qꝛ ſic lꝫ recipe i duplo valētē plus qꝫ ſua quã cõfert. Silr ſi ſuã ex nūc volue rit in eccleſiã trãſferre oĩno vt ip̄e ea nõ vtat ſeu fruat poterit licite ab ecclīa re cipere poſſeſſionē valētē in triplo. vt. x. qõ. ij. ꝑcarie. Ego dico qđ qñ etiã dat pecunia ꝙ lꝫ dūmõ ſeruet eq̄litas iuris naturalis ſꝫ Ric. i. ij. quol. q. xxiij. art. iij qꝛ talis ꝯctꝰ nõ eſt ꝯctꝰ mutui veri vl' ap parētis. ſꝫ potiꝰ eſt ꝯctꝰ innoiatꝰ q̄ ma gis aſſimilat ꝯctui ēptiõis ꝛ vēditiõis. Et ideo ſi dꝫ licere opꝫ vt non appa reat quis habeat partē meliorem. ſed qđ videant equales tã vendēs qꝫ emēs aliter eſſet illicitus Idem dicit Ri. de eo qui emit annuos redditus etiam pecu niarios vel cenſum penſionē. vel prediū hereditatem vel ad vitã emētis qđ lꝫ ſi debita ſeruetur equalitas. ꝛ Alex. lõb. i quol. ſuo idē tꝫ cõiter oēs doc. pariſiē ꝛ Canoni. in. d. c. in ciuitate. veꝝ eſt qđ Inn. ibi idē limitat i redditibꝰ ꝯſtitutis nõ ꝯſtituēdis de nouo tꝑe ꝯctꝰ. ſꝫ nõ eſt in diuerſitat ꝫ dūmõ redditꝰ ſit realiter in re nõ ficticie: idē tꝫ Inn. ibidē de em ptiõe nois debitoꝝ ꝙ lꝫ facit. l. iubemꝰ

la. ij. C. de ſac. ſan. ec. ꝛ idē dicēdū ſi pre ſtata emant i perpetuū. Pe. de anch. i di ſputatiõe mõtis floꝛētie. dicit ꝙ ſi reddi tus de nouo ꝯſtituti ſint pecuniales qꝛ hñt magnã vicinitatem cū mutuo potiꝰ taliū ēptio dr ꝯctꝰ vſurariꝰ. ꝛ eſt verū q̄ ad p̄ſumptionē Secus eſſet in ꝯſcia qñ vere emerent. Rodo. tñ dicit ꝙ qñ emit redditꝰ ad vitã ēptoꝛis ꝙ tūc nõ eſt tu tum. ne vēdēs deſiderat moꝛtē ēptoꝛis ꝛ plꝫ mihi rõ qꝛ pactū qđ inducit votū captãde moꝛtis nõ vlꝫ. l. fi. C. de pactis ꝛ. l. ſtipulatio hoc mõ. ff. de ver. obli. ꝛ iõ ꝓhibet ꝓmiſſio ꝑbēde nõ vocãtis i. c. ij. de cõceſ. ꝑben. lib. vj. ꝛ hoc qꝛ ē ꝯ bonos moꝛes. Iõ nõ dꝫ admitti. l. pacta. C. de pac. Qđ tñ nõ eſt dicendū ꝙ ſit moꝛtale pctm̄ vēdere vl' emere ad vitã ſm ſe. qꝛ hoc nõ iuenit ꝓhibitū ſi debite ſeruent circūſtãtie. alr vſuſfructꝰ nūqꝫ poſſet cõ ſtitui q̄ finit moꝛte. §. finit. inſti. de vſuſ fruc. Emere aūt vl' vēdere ad vitã vēdi toꝛis magis lꝫ. qꝛ tale votū nõ põt inter uenire. Nec ob. qđ dixi de emptiõe red dituū pecuniarioꝝ ꝙ pecunia nõ eſt vē dibilis. qꝛ qđ eſt mediū vēditionis non põt eſſe terminꝰ. Qꝛ ſciendū eſt qđ ſicut in bonis nr̄is habemꝰ mobilia ꝛ immo bilia ſic ꝛ ius vtroꝝqꝫ ꝛ ip̄m ius põt vē di ſicut ip̄a mobilia ꝛ imobilia Nõ ergo vēdit pecunia ſed ius ꝑcipiendi ipſos redditꝰ pecuniales quo vēdito trãſit ip ſa pecunia ſicut ius patronatꝰ qđ vēdi nõ põt trãſit vēdita terra q̄ illud hꝫ. Ad uerto tñ qđ ſi q̄s dat cētū titio vt ipſe ti tius cõſtituat ſe debitoꝛē redditꝰ ãnua lis maioꝛis q̄titatis qꝫ accepat vſura eſt qꝛ in re nullus eſt redditꝰ q̄ emat: ni ſi Titiꝰ eſſet ꝑſona que ſoleret locare operas ſuas ad tm̄ ꝓ ãno ꝛ ipſas vēde re. Similit vſura videt qñ exigit plus de redditu qꝫ res q̄ poſſet emi tali ꝑcio reddat in fructibus de lucro ſm Inno. in. d. c. i ciuitate. Quod bñ no. qꝛ pauci aduertūt ꝛ attende qđ talis ꝯctꝰ q̄ q̄s emit redditꝰ poſſeſſionū vl' domꝰ cõiter ſit ſub ꝯctu ēphyteotico ſiue libellario. ꝛ cū pcõ qđ ille q̄ ſoluit pēſionē poſſit reemere ꝛ ſe liberare a dicto cēſu. vñ dr

i alliquibus vēditio a ficto ꝛ a cathafrā
chi. ꝛ ꝓpterea lꝫ locatio poſſit fieri ꝑ ꝑ-
cio totiꝰ redditꝰ quē reddit domꝰ vł poſ
ſeſſio. Nō tñ ſic poterit fieri in iſto ꝯctu
libellario qꝛ talis tenet manutenere reꝫ
ſuis expēſis. l. j. C. de iu. emphy. ꝛ tenet
etiā ſoluere penſionē. licet res pereat ca
ſu fortuito dūmodo maior pars non pe
reat. Secꝰ in cōductore qꝛ nō tenet ſuis
ſumptibꝰ manutenere. l. colonus i prin.
ff. loca. nec tenet ꝑeunte re caſu ſine cul-
pa. ca. ꝓpt ſterilitatē de loca. ꝛ iō ſi tñ
vult de cēſu q̄ntum ſoluere. ꝯductor ſim
plr̄ ē iuſtꝰ ꝯctus ꝛ iō in fraudē vſure
ꝓpter pactū de retrouēdēdo de quo. j.
§. xvj. cū ſeq. Et ꝓpterea dꝫ haberi reſ
pectꝰ nō ad fructꝰ ſi excedūt. ſꝫ ad q̄nti-
tatē pecunie ſolute ꝑ ꝑcio. ita qꝺ talis
pēſio multiplicata ꝑ. xx. annos aſcēdat
ad totalē extimationē rei ſic locate. Et ſic
erit. v. ꝑ centenario. vt eſt tex. in aut. de
nō alie. §. qꝛ ꝟo. ꝛ i aut. ꝑpetua. C. de ſa.
ſan. ꝛc. ꝛ ibi no. gl. ꝛ ſequit Bar. in. d. l. j.
ꝛ do. Bartho. cepol. veronenſis. ꝛ ideo
locaret ſimplr̄ ꝑ. vj. non poterit dari ad
libelū niſi ꝑ quiꝗ. Unde qꝛ cōiter gra
uat talis in cenſu indico cōiter ꝯctū ta
lē illicitū ꝛ in fraudē vſurarū.
45 ¶ Utrū emēs frumētū i herba vł vinū i
vite aut oleum ꝛ hmōi anꝗ̄ ſint matura
minꝰ ꝗ̄ valebūt tpe q̄ matura erūt ſit
vſurarius cū videat mutuū iterpretatū
R̄n. ſm Bal. in R̄n. C. de vſu. ꝙ aut pn̄s
numeratio ē cā dāni ipſiꝰ vendētis. ꝛ ſic
ē vſura ꝯ. c. i ciuitate de vſu. Aut ſola cō
uentio. et ꝑciū nō ſoluit de pn̄ti ꝛ ſic ꝯ-
ctꝰ lꝫ nō ſit vſurariꝰ ē tñ illicitꝰ. aut neu
trū eſt cā dāni qꝛ nō plꝰ valet frumētuꝫ
vel vinū ſub tali qualitate ꝓpter ꝑiculū
cui ſubiacet ꝛ ſic lꝫ. l. ſtitulas. §. frumen-
ta. ꝛ. l. ſi debitor. §. veriſite. de ꝯh. emp.
Hoc intellgo qñ emit in genere ſcꝫ de
terminate. i. frumentum iſtius agri in
herba vel vinū iſtius vinee ꝛc.
46 ¶ Tene. ergo ꝑ toto iſto. viij. caſu me
lius intelligēdo hāc regulā ꝙ ſi mutuū
fit principalr̄ ſpe habēdi vltra ſortē nul
lū ꝑiculū pōt excuſare quin ſit vſura ta
lis ꝯctus. Si vero mutuū fit liberalr̄ et
poſtea ꝓpt ꝑiculū aliq̄d accipit excuſat.
¶ Nonus caſus eſt ratione adminiſtra 47
tionis puta tenebatur q̄s collocare pe-
cuniam alteriꝰ in emptionem prediorꝝ:
vt tutor vel in aliud fructuoſum ꝛ non
fecit ille cuius erat pecunia poterit tñ
vltra principale accipere q̄ntuꝫ lucri ha
buiſſet. veriſimiliter ſi vt debuit colloca
ſſet. l. tutor qui repertorium. §. ſi poſt de
poſitionem. ff. de admi. tuto. Et facit ꝯ
ꝑlatos q̄ pn̄t acq̄rere eccleſie ꝛ nō faciūt
xij. q. ij. quiſquis eps.
¶ Decimꝰ caſus eſt rōe hoſtilitatis. nā 48
quē poſſum perſeq̄ gladio ꝛ bonis ſpo-
liare iuſte poſſū etiā licite vſuras ab eo
extorquere. xiiij. q. iiij. ab illo dūmodo
non ſit ſcandalū alijs.
¶ Undecimꝰ caſus rōe oſtētatiōis. Exē 49
plū do tibi pecuniā ſignatā ad oſtenta-
tionē vel etiam ad ſupponendū pigno-
ri ita ꝙ volo illamet quam tibi dedi in
numero mihi reſtituas ꝛ vltra eam ali-
quid lucri. Nam talis contractus licet
cum non ſit mutuum. ſed potius loca-
tio. vt no. gl. i. c. ſi feneraueris. xiiij. q. iij.
ꝛ in. d. c. conqueſtus. ꝛ facit. l. iij. §. vlt. ꝛ
l. ſeq. ff. commo. concordat Sco. i. iiij. di
ſtin. xv.
¶ Duodecimꝰ ē rōe alteriꝰ ꝯctus a mu 50
tuo ꝟo vel interpretato. Nam i ſolo mu
tuo ꝟo vł interpretato cōſiſtit vſura qñ
aliq̄d ſupra ſortē. i. mutuatum exigit qꝛ
vſus rei i mutuo nō eſt ſeparatꝰ a conſū
matiōe ipſius rei mutuate ſeu dn̄io. Jō.
exigēs aliq̄d vltra ſortē rapit vſuꝫ. ꝛ ſic
dicit vſura. nō ſic i alijs ꝯctibꝰ. ꝛ qꝛ ali-
qñ ꝯctꝰ apparēter nō vr̄ mutuū. ꝛ tñ eſt
ſaltē interpretatum: ꝓpterea de multis
q̄ōnibus ſubinferam q̄ fiunt in diuerſis
ꝯctibus a mutuo apparenti.
¶ Et primo circa cābia ſciendum ꝙ oīa 51
reducūtur ad tria. ſcilicet realia ſolum.
ꝛ ſecūdo ad realia ꝛ per literas. ꝛ tertio
ad ficca.
¶ De cābio reali ſolū. Utrū cābiū rea- 52
le liceat qñ rōne eiꝰ aliq̄d lucri accipit
ꝛ eſt qñ q̄s hꝫ ducatos i auro vellet mo
netā vel habēs monetam vellet aurum
vel alterius generis pecuniam campſor

vult tm̄ pro ducato vtrū ſit vſurari⁹.rn̄.
ꝙ non qꝛ nō poteſt eſſe mutuū in cam-
pſore in hoc.vn̄ minuere ſortem nō po-
teſt eſſe vſura ſ; bene augere.tex.eſt no.
i.l.rogaſti.§.ſi tibi dedero.ff.ſi cert.pe.
poſſ; tn̄ eſſe iniuſtitia qn̄ exceſſiuū lu-
crū acciperet reſpectu laboris.Et licet
quidā dicāt licere cāpſorib⁹ ſolum q̄ de
hac faciūt artē nō alijs:tn̄ ego nō video
rōnem diuerſitatis cur nō poſſim exti-
mare laborē numerationis vnius duca
ti vnū ſolidū ſicut q̄libet ali⁹:tn̄ eſt verū
ꝙ aliq̄d plus pn̄t rōabilr̄ accipere illi q̄
de hoc faciūt artē qꝛ maiores labores
portant cū ſemꝑ ſint parati.
¶Utrū cābiū reale ꝑ per lr̄as liceat ⁊ fit
53 duobus modis.Primo hoc mō.Ego ha
beo hic Janue.c.aureos vellē ꝙ mihi rn̄
derent rome cōuenio cū cāpſore vt fa-
ciat mihi lr̄as q̄bus dent mihi.xcv.ſolū
reliquū lucret.rn̄.ſm Bal.in.c.j.de pl⁹
peti.ꝙ licit⁹ eſt talis ɔct⁹ ⁊ neceſſarius
iure gentiū munit⁹ naturali rōne.eo ꝙ
cāpſor ſubit pericula viarū ⁊ dāna nū-
ciorū penſiones opparū ⁊ ſalariorū facto
rū.vt no.in.l.ꝑiculi.ff.de nauti.feno.⁊.l.
traiectitie in ꝑn.ff.de ac.⁊ ob.⁊.l.q̄ rome
§.j.ff.de ver.ob.vn̄ ſi aliq̄d lucrat̄ hoc ē
iuſtū cū; induſtria accedat rei licite.l.ſi
heres.ff.ad.l.fal.ꝓterea numeranti mi
hi.x.l; paciſci ꝙ ei nō reddā niſi nouem
cū nō poſſit eſſe vſura minuere ſortē.ſ;
bene augere vt dictū eſt.Poſſ; tn̄ eſſe in
iuſtitia qn̄ exceſſiuū lucrum caperet reſ
pectu laborū ⁊ expenſarū ⁊ ꝑiculi vel qn̄
pecunias non bonas darent.Fit.Scd̄o
modo cābium ꝑ lr̄as ⁊ reale hoc modo
Eſt vltramontan⁹ q̄ habēs mille duca-
tos venetos ⁊ intendēs ferre eos vene-
tias vbi pl⁹ valēt ⁊ ibi expēdere inuenit
campſorem in ſua patria habentē tabu
lam cambij venetijs ⁊ tradit ei ad forū
cambij venetiarum vt ſibi venetijs red
dant.Talis cōtract⁹ pōt eſſe licit⁹ ⁊ eſt
qn̄ nō intēdit ꝓpter priorē traditionem
habere lucrū ſ; rōne patrie illud repor-
tat.Si vero ex hoc ꝙ prius tradit vltra
montes ꝙ̄ recipiat venetijs intendit lu
crū habere erit vſurari⁹ cū ꝓpter traditio
inducat rōem mutui ⁊ ſpē; habendi vl
tra ſortē.⁊ ſic erit vſura.
¶Utrū cābiū ſiccū ſit licitū.rn̄.ꝙ nō:qꝛ
dicit̄ ſiccū eo ꝙ in veritate ē ſiccū a cha-
ritate ꝓximi ⁊ ſiccat aīam a gratia dei ⁊
fit.vij.modis.Primo hoc mō.Recipio
florētie a cāpſore decē libras groſſorū q̄
tūc valēt centū florenos cū pacto ꝙ te-
near ipſi cāpſori tantū dare ꝙ̄tū infra.
x.dies poſt celebratū ɔctū valebūt librā
groſſorū venetijs q̄ aliqn̄ valēt pl⁹ aliqn̄
min⁹ ⁊ hoc hic ad mēſe; receptionis eo
rū vl̄ ſi pl⁹ vult tenere de mēſe in meſe;
reuocat̄ mō ꝑdicto ⁊ tale cābium eſt illi
citū ⁊ vſurari⁹ ɔctus qꝛ eſt ibi mutuū cū
ſpe habēdi vltra ſortē qꝛ l; aliqn̄ min⁹
valeāt tn̄ vt in plrib⁹ pl⁹ valēt nec excu
ſat̄ ꝓpter ꝑiculū vt.ſ.patuit.tex.eſt cla-
rus habēti oculos cordis i.d.c.ſi.d̄ vſu.
⁊ talis contractus eſt ad ꝑniciē ciuitatū
experientia teſte que eſt oīum magiſtra.
c.ꝙ̄ ſit.de elec.lib.vj.⁊ ꝑ ſit illicitus cōi
ter tenet̄ a doc.Scd̄o fit hoc modo.Ha-
beo hic ianue.c.aureos ⁊ trado eos pe
tro vt mihi totidē rn̄dere faciat hic ad
mēſem rome vbi pl⁹ valēt ꝯſimiliter ⁊
credit ⁊ ſilr̄ vſurari⁹ eſt qꝛ ē mutuū cum
ſpe habēdi vltra ſortē.c.ɔſuluit.⁊c.in ci
uitate de vſu.Tertio fit hoc modo.Ha-
beo hic Janue cētū aureos q̄s do petro
indigenti vt mihi rn̄dere faciat ſ Lon-
dres ſeu bruges hic ad tres mēſes alte
rius generis monetā:puta tot libras d̄
ſterlin ⁊ hmōi.Iſte ɔctus cōiter eſt vſura
rius.ſm Hoſt.in ſum.titu.de vſur.§.an
tiq̄ ⁊ gof.qꝛ cōiter fit vt ide lucretur Et
l; aliqn̄ nihil lucret̄ tn̄ in extimatiōe ha
bet lucrū ⁊ ſic mutuū cum ſpe habendi
vltra ſortē erit vſura.Nec rato periculi
excuſabit ſicut dictū eſt.Idē dic quan-
do.Janue exiſtens emit turnēſes reci-
piendos in francia in talibus nūdinis
ſcd̄m Alexā.cū tales emāt plus.vel mi
nus ſm tēporis dilatiōem ⁊ intēdāt lu
crū quod cōiter euenit.Fit quarto hoc
modo Janue exiſtens dat certam mone
tā alicui vt ſibi reddat in turis.Lugdu
ni tpe ferie q̄ ibi fiet.verbi grā extimat
hic.Janue ſcutū.xxviij.⁊ ſic dat tantam

monetam ad rationē de.xxviij.pro ſcu
to ꝙ aſcēdet añ ſcutos centum q̃ ſcuti
in lugduno.vt plurimum valēt.xxx.vel
ſaltē plus de.xxviij.Idē dic de hinc nea
poliz ad tot carlinos ꝑ ducatis ⁊ hmōi
ſm Mons.ſunt vſurarij.ar.leg.c.ecclēs.
lxxxviij.di.⁊.d.c.ſi.de vſu.Quinto modo
fit ſic.ego indigeo pecunia hic Janue q̃
ro mutuo ⁊ nō inuenio niſi hoc pacto ꝙ
recipiā ad rōnē cābioꝝ de Lōdres vel
Bruges cū ego accipiēs nō habeā ban
chū in Londres vel Bruges nec mu=
tuans.Ideo non mutuat iſto modo qꝛ
velit deferre ſuas pecunias a londres.
ſed vt ſic lucret̃ ex tali ꝯtcu.nūc de Ja=
nua a londres.⁊ de londres ad Januā.
⁊ ſic pꝫ ꝙ nō lꝫ vnde dic ꝙ eſt vſura.Fit
⁊ ſexto modo peſſime.Et dr̃ cambiū re
cābiū ⁊ fit hoc mō.Ego indigēs pecu=
nia.hic Janue q̃ro aliquē qui mihi mu
tuū dat.eſt aliq̃s q̃ dat mutuū ad rōnē
cābioꝝ de londres cū pacto ꝙ ſcribat
literas ⁊ tñ nō mittit.ſed ipſas retinet ⁊
ſm ꝙ lucrant̃ cābia in eūdo.⁊ reddeū=
do.ita accipiet vltra ſortem ⁊ vſurarius
peſſimus eſt.Septimo mō fit cābiū in
romana curia qḋ quidē eſt vſura clara
lꝫ ſub cābio palliet̃.ꝯſit.ſic clericus cōſe
quutus de nouo aliqḋ bñficiū ꝑ expedi
tione bullaꝝ ipſius indigens pecuniis
petit a cāpſore ſub mutuo certā ſummā
puta centū ducatos reſtituendos in pa
tria.puta turonie hinc ad ſex mēſes mo
nete ibi currētis ei quē p̃fatus campſor
ſtatuerit mutuat campſor.ſꝫ vltra cam
biū exurgens ex varietate valoris mo=
nete in diuerſis locis exigit.v.vl̃.viij.ꝑ
centenario tales cāpſores vſurarij ſūt
indubitāter.Et lꝫ quidā conati fuerint
defēſare ꝙ licite pōt fieri tale cābiū ſic
cū primo ſcḋo tertio quarto ⁊ quinto ⁊
vj.mō dictū.Dicēdo ꝙ nō eſt cōtract⁹
mutui ſed ꝑmutationis vel emptionis
ſeu ꝯtctus innominat⁹ ſaltē ⁊ lucrū ꝓue
niat rōne dubij vt patrie.Jō nō pōt eſſe
vſura.Sed ꝯ ipſos eſt tex.dicti.c.ſi.a ꝯ
trio ſenſu vbi dr̃.Ille quoqꝫ q̃ dat decem
ſolidos vt alio tp̃e totidē ſibi grani vini
vl̃ olei mēſure reddant q̃ lꝫ tūc pl⁹ va
leāt tamē vtrū plus vel minus ſolutio
nis tp̃e ſint valiture veriſilr̃ dubitatur
nō dꝫ ex hoc vſurari⁹ reputari.Hec ibi
Ergo a ꝯtrario ſi veriſilr̃ pl⁹ p̃ſumeren
tur valiture tp̃e ſolutiōis eſſet vſurari⁹
⁊ iſte ꝯtc⁹ videt̃ emptiōi.vel ꝑmutatio=
nis aut ſaltē ꝯtctus innominatus quia
dat pecuniā recepturus granū ⁊ hmōi
q̃ magis diſtāt a ducatis q̃ ſterlini.pro
pterea teneo indubitāter ꝙ eſt ꝯtc⁹ mu
tui interpretati cū ſpe habēdi vltra ſor
tē celebratus.Nec ob.ꝙ aliquādo mi=
nus:qꝛ vt plurimū ⁊ extimatiōe inten=
dunt lucrū ⁊ meſt.⁊lꝫ Archi.flo.in ſum
ma teneat ꝙ tales ſolū ſūt vſurarij mē
tales.Tu tñ eos dicas eſſe vſurarios
etiā reales qꝛ mutuū petenti nō volūt
dare niſi cū iſto pacto.Et ſic pꝫ ꝙ ſunt
vſurarij mentales et reales.vñ Hoſt.et
Gof.d.tales vſurarios q̃tūcūqꝫ ſub ſpē
ꝑmutationis emptionis vl̃ alteri⁹ ꝯtc⁹
pallient̃ ⁊ oib⁹ execrabiliores ſunt q̃ de
nūdinis ad nūdinas tales ꝯtc⁹ faciunt
cū excedāt cēteſimā ſm Ho.cū quocō
cor.Alex.lō.Eſt tamē caſus in quo nō
dicerē contractū vſurariū nec illicitū.vi
delicet eſt aliq̃s qui vellet ire de Janua
lōdres ꝑ negociatiōe nollet ſecū defer
re pecunias ꝓpter pericula q̃rit aliquē
cui det ſuas pecūias hic Janue qui fa
ciat ſibi reſpondere totidem londres.
ſed quia ꝓpter abuſum p̃fatorum mer
catorum non pōt preſcire determinate
q̄t libras.d.ſterlini valeāt ſue pecunie
accipit literas ſecūdū curſum cambij a
q̃dā hic Janue cui dedit ſuam pecuniā
⁊ inde lucrat̃ aliq̃d.Dico ꝙ ſi iſte nō ſō
hic dat vt inde ꝑ cābiū lucret̃ ſed ſoluꝫ
vt ſuas pecunias londres habeat ꝙ ta
le lucrū ſibi adueniēs nō faciet eū vſu=
rariū cū aduenīat ſibi potius rōne icer
titudinis ſeu patrie ꝙ excuſat ab vſura
qñ mutuū nō fit ſpe habēdi vltra ſortē.
Si tñ poſſet ſcire pretiū ſue pecunie p̄ci
ſe.⁊ ſic habere vellet hmōi literas cam=
bij eſſet vſurari⁹.qꝛ eſt intēderet lucrū
ex mutuo nec incitudo eū excuſaret
d.c.fin.

¶ Utrū deponens pecuniā apud cam

pſorem vel mercatorem vel artificem ꝑ
qua negociatur dat deponenti certum
quid ꝑ centenari licite recipiat. Reſpō
deo ſm Bald.in.l.j.C.pro ſocio. Aut ta
lis depoſuit in ſpecie. ꝛ tunc qꝛ illicite
vſus eſt pecunia depoſita tenet̃ omne
lucrum reſtituere deponenti. qꝛ ex re il-
lius locupletioꝛ factꝰ eſt. argumēto.l.q̃
ſine vſuris.ff.de negocijs geſt.ſꝫ ego nō
credo ī cōſciētia ꝙ teneat̃ de neceſſitate
per ea q̃ dixi. Reſtitutio primo de lucro
qđ vſurariꝰ ꝑcepit ex pecunia vſuraria
qđ nō tenet̃ reſtituere. Aut vſus eſt lici-
te. qꝛ depoſuerat in numero. ꝛ tūc ſi de-
ponēs non habuit animū fenerandi et
cāpſoꝛ liberaliter dat vl' ex quadā equi
tate ſic licite recipere pōt ſine vſura. Si
vero dat ex quadā neceſſitate credens ſe
obligatum excuſatur deponēs quādiu
bona fides durat. ſ. credēs qđ liberali-
ter dedit. Nā obligatio antidotoꝛū in
ſtā parit receptionē per errorē ſoluti.l.
ſi teſtamēto.§.j.ff.de fideic̄. Si vero de
ponēs habuit animū aliquid habendi
lucri ſic vſurarius eſt. qꝛ verū mutuū ē
cū ſpe habēdi vltra ſortē cū ſit in nume
ro nō in ſpē niſi depoſuiſſet rōne ſocie-
tatis cū periculo ſuo. ſed quo ad reſti-
tutionem dic.ſ. reſtitutio p̄io in verbo
vſurarius.

56 ¶ Utrū deponēs pecuniā dotalē apud
mercatorē ita ꝙ ſit ſalua. ꝛ recipiat ali
q̇d de lucro ſit vſurariꝰ. Uide.ſ.dos.§.
xj. ꝛ ſocietas.j.§.vij.

57 ¶ Circa ꝯctū emptiōis ꝛ vēditionis qꝛ
ſepe interuenit mutuū verū vel īterpre
tatum. Ideo plura queruntur.

58 ¶ Utrū mercatoꝛ ſeu artifex ſit vſura-
riꝰ q̃ illi q̃ ſtatim ſoluit rē vendit ꝑ mi-
noꝛi p̄tio q̃3 illi q̃ nō ſoluit incōtinēti. ſꝫ
vult terminū. Rn̄. p̄ſuppono p̄io ꝙ ſ̄m
Sco.in.iiij.di.xv.q.ij. ꝛ ri.i. ij.quol.q.
xxiij.ar.iiij. ꝙ p̄ſatio valoris rerū vſua
liū nō pōt fieri a nobis niſi ꝑ ꝯiecturā
lē ſeu ꝓbabilē opin. Et hoc q̇dā nō p̄ū
ctualiter ſe ſub quadā latitudie eq̄lita
tis vñ paruꝰ exceſſus equalitatē illā nō
corrūpit. ſꝫ tūc ſolū. qñ ibi eſt tātꝰ exceſſꝰ
ꝙ ineq̄litas clare vr̃. Et talis exceſſus
cōtractū vitioſum reddit. ꝛ hoc p̄ſuppo
ſito. Rn̄. ad.q. cū diſtinctiōe ꝙ aut talis
venditoꝛ nō excedit p̄fatā equalitatis
latitudinē cū illo q̇ vult terminū lꝫ. pro
minoꝛi daret ſi ſtatim ſolueret p̄tium. ꝛ
ſic nō eſt vſura. exēplū extimāt̃ p̄tia ta-
lia pāni ab aliquibus.x. ab alijs.xj. ab
alijs.vij. ſtatim ſoluēti libēter daret ꝑ
ix. vl'.x. nō ſoluēti vult.xij. nō eſt vſura.
cū nō excedat rōne tp̄is equalitatē lati
tudinis iuſti p̄cij. ſi vero p̄fatā latitudi-
nis eq̄litatē trāſcēderet. vt puta qꝛ vel-
let.xiij. vel.xiiij. ſic eſſet vſura. c. cōſuluit
de vſu. Idē dic de eo qui non vult pro-
rogare terminum debitoꝛi. niſi aliquo
dato.d.c.conſuluit.

¶ Quid ſi ex ineterata mala cōſuetudi 59
ne ꝛ paucitate pecunie currentis cōiter
vēdit̃ ad tp̄s pluſq̃ inuenire poſſet ēpto
rē ſtatim ſoluētē. Rn̄. Sctūs Tho. ī qua
dā.q. ꝛ Aſtra.obd.ī ſuis ꝯctibꝰ ꝙ ſi tales
ſolū hoc faciūt vt iuſtū p̄tiū extoꝛqueāt:
nō erūt vſurarij. vñ ne decipiaris atten
de ſi p̄tium occurrens ſit iuſtum an nō.
ꝛ hoc vbi demonſtrare poterit ſi atten-
datur an mercatores ſi vēderent tali p̄-
tio cōſideratis laboribꝰ ꝛ ceteris debitū
lucrū cōiter repoꝛtarēt. qꝛ ſi ſic eſſet plꝰ
nō poſſet vendi ſine vſura. Si vero nullū
lucrū cōiter haberēt ſic ē clarū ꝙ nō eſt
iuſtū p̄tiū illud ꝙ taxat̃ de p̄ſenti ſoluen
ti. ſꝫ hoc ꝯueniat potiꝰ ex nimia cupidi
tate pecunias habentiū q̇ tali p̄tio vo-
lūt emere. vt poſtea mō ſuo vēdāt. ꝛ ō ſi
plus vēdūt illo p̄tio ad tp̄s dūmodo iu
ſtū p̄tiū nō excedāt. qđ deberet valere ſi
talis coꝛruptela nō eſſet nō erit vſura
qꝛ nihil vltra debitū exigunt rōne tp̄is.
Aduerte etiā qđ ſi q̇d eſſet ī tali loco in
q̇ cōiter emētes nō habēt pecunias. ſed
emūt ad tp̄s poſſet vēdere aliquid plꝰ
iuſto p̄tio occurrēti ſine vſura. Rō quia
mercatoꝛ pōt magis extimare mercātiā
illā q̃ tardiꝰ expendit̃ q̃3 q̃ citiꝰ. Et ideo
ſi plꝰ aliq̇d vēdūt ſoluꝫ habendo reſpe
ctū ad lucrū qđ rationabiliter deberent
repoꝛtare ex tali negociatiōe nō ex tp̄e
nō cōdēnabo eos ſi tātū plꝰ ſolū vēdūt
ad tempus ꝙ moderatum lucrū repoꝛ-

det pēſatis laborib⁹ ⁊ expēſis ⁊ ceteris
hmōi.nō haberet tñ locū iſtud in illo q̄
defert aliquas merces ad aliquē locū
vbi credebat multum vēdere.⁊.lucrari
poſſe ꝓpter eoꝝ raritatē.ſ3 q² alie mul
te ſuꝑuenerūt vides ꝙ nedū lucrū im=
mo dānū reportaret ſi vēderet ꝑcio oc=
currēti vēdit ad tp̄s pl⁹.vt ſic nō patia
tur dānū q² hoc eſſet vſura.Sicut enim
noluiſſet minuere de ꝑcio ſi nulle alie
ſuꝑueniſſent ita adueniēte abūdantia
rōe tp̄is nō poterit aliquid pl⁹ vēdere.
Nā i caſu iſto h3 locū illud qđ dicitur.
Res tātū valet q̄ntū vendi pōt.l.j.§.ſi
heres.ff.ad treb.et querebatur primo.
Rñ.ad.l.fal.⁊.l.ſi quis vxore.§.vlti.ff.
de fur. Sed in caſibus ſuperioribus li
mitatur.verum quod res tantum va=
let quantum vendi poteſt.ſ.ſi predicta
abuſiua non obſtarent.⁊ita reſpondit
Tho.ij.ij.q.lxxvij.ad.l.ꝑtia.ff.ad.l.fal.
Ubi dicitur.Pretia rerum nō ex affectu
ſingulorū.ſed communiter funguntur
dicit verū niſi affectio ſit rationabilis
ex parte venditoris.vt eſt i ꝑdictis duo
bus caſibus:non in iſto.vlt.
60 ¶ Utrū vēdēs rē alicui qui pecunia in
diget vt ſtatim reemat pro minori ꝑtio
ſit vſurarius.Rñ.ꝙ ſic q² ꝑinde eſt ac ſi
pecuniā mutuaret.Et iſte eſt ꝯct⁹ peſſ
mus.qui dicit̄ ſtoch.⁊ biſtoch.puta cōīl
ter pl⁹ vēdūt.⁊ ſic vnū gladiū infligūt
⁊ poſtea minus reemūt.Et ſic aliū gla=
dium imponunt.Si tamē ſimplr̄ q̄s vē
didiſſet pro iuſto ꝑtio nō cogitās eme
re.⁊ emptor nō inueniēs emptor vellet
venditori vendere pro minori nō eſſet
vſurarius min⁹ emēdo.ſ3 poſſet eſſe in
iuſtitia ⁊ cōīter in eo accidit.Et iō illici
tus contractus.
61 ¶ Utrū vēdens rem ad tp̄s pluſq̄ cōī
extimatiōe valet ſ3 tamē plus valet vel
valore naturali.vel propter vtilitatem
ementis.vel q² erat multū vtilis vēdē=
ti.⁊.ſm illud exigit ꝑtiū ſit vſurarius.
Rñ ſm Sco.Ric.vbi.ſ.⁊ Tho.ij.ij.q.
lxxvij.ꝙ res nō pōt extimari vt tali pre
tio vēdat̄ ſalua iuſtitia.Nec ſm valorē
naturalē:q² ſi muſica valeret pluſq̄ to
tū auꝝ mūdi ⁊ oīa inanimata. Nec ſe=
cūdū vtilitatē emētiū q² ſic herba me=
dicinalis vel potio q̄ valet alicui ad li
berationē a morte pretio inextimabili
foret vendenda.ſed op3 vt extimet̄ cōī
extimatione ſm ꝙ dictū eſt in lit.§.et
ideo ſi plus tali extimatiōe vēderet̄ rō
ne tp̄is erit vſura.Si nō rōne tp̄is vel
alio reſpectu erit iniuſtitia niſi vēdatur
ſcienti ⁊ volēti vt.ſ.emptio.§.vij.bene
aūt poſſet pl⁹ extimari q̄ꝫ valeat res cōī
extimatione ſine vſura rōne ꝓprij.vtili
tatis.puta habeo rē multū mihi vtilē3
ex q̄ multum mihi proficio ⁊ ei⁹ abſen=
tia multū dānificabor ꝓpterea liberet
inſtanter poſtulēti eā nolo vendere nō
q̄ntū valet cōī extimatiōe.ſ3 q̄ntū eſt mi
hi vtilis ⁊ q̄ntū extimet̄ dānū ex cui⁹ ca
rētia ⁊ iō nō eſſet vſura quātūis iteruē
niret tp̄s ſolutionis ſede.Rō q² res ſal
ua iuſtitia pōt tali ꝑtio vēdi.⁊ iō pl⁹ ꝙ
accipit̄.nō accipit̄ ex tp̄e ſed ex natura
rei.ſ3 q̄ ad apparētiā videat̄ vſurarius.
¶ Utrū vendens vinū vel frumētum ⁊ 62
hmōi pro ꝑtio qđ currit cū pacto tamē
ꝙ ſi plus vſq̄ ad paſca valuerit illud
plus vult.Si vero minus non vult mi
nuere pretium ſit vſurari⁹.Rñ.ꝙ ſic fa
cit.l.pe.C.de ſo.⁊.l.qui bona.§.ſi quis.
ff.de dam.infec.No.archi.xxiiij q.iij.§.
j.⁊ hoſ.in ſumma.Facit.l.ſi nō fuerint.
§.ariſto.ff.pro ſo.hoc intellige ꝙ ſit
vſura quando tale pactū facit rōne di
lationis ſolutionis:q² aliter eſſet iniuſtitia
non vſura.vñ. Sco.in.iiij.d.xv.q.ij.ar.
ij.ponit duas regulas circa hāc mate=
riā obſeruādas.Prima eſt ꝙ vēdēs nō
vendat tempus.q².non eſt in ſuum.Se
cunda eſt nō ponat ſe in tuto de lucro
vel ſemper.vel vt in pluribus aliter eſt
vſura.
¶ Utrū emēs a Joāne centum q̄ d3 hr̄e 63
hinc ad tres annos a petro ſeu ꝓlega=
to.ſeu ꝓ ficto molēdini vl' qualitercūq̄
pro.xcv.que nūc ſoluit de pñti ſit vſura
ri⁹.Rñ. ꝙ aut ad inſtantiam ioannis
emit aut ſpōte.ſi ad inſtātiā Joannis
ſolū ⁊ ꝓpterea min⁹ emit q² extimat ve
riſimilit̄ itereſſe ſuū puta:q² volebat d

ipſa pecunia negotiari negotiatione q̄
veriſimiliter lucrat⁹ fuiſſet tamē dedu=
ct.is periculis ⁊ laboribus.vel q2 tantū
m nuit q̄tū extimat laborē in retrahen
do et pericula ⁊ hmōi ſic non eſt vſura.
nā noſtra itereſt litib⁹ ⁊ ſumptibus nō
vexari vt i l.minorib⁹.ff.de minor.Si
v̄o ſpōte ⁊ principaliter facit ꝓpter lu=
crum ⁊ minuit p̄ciū ſolū ꝓpter hoc.q2
nūc ſoluit vt in futuro rehabeat plus
ꝓpter p̄maturā ſolutiōē ſic eſt vſura.c.
fi. de vſu.⁊ in hoc cōuenit Jo.an.in ad
di.ad ſpe.Nec ob.illud qđ đr pl⁹ ſoluit
q̄ ante tp̄s ſoluit.Inſti.de ac.§.pl3.⁊ de
pl⁹ pe.c.j.q2 illud eſt verū i eo q̄ añ tp̄s
ſoluēdo patiť aliqđ itereſſe.⁊ iō cogēs
eū pl⁹ petit.Unde iſta plus petitio ſiue
reſpectu tpis:q2 cū obligeť hinc ad an
nū ſolū ⁊ tamē hodie exigiť ſiue ſit re=
ſpectu rei.puta q̄ debeť tpe meſſis peti
tur tpe anteriori quo pl⁹ valet ſiue ſit
reſpectu loci.puta q̄ debeť in vno loco
petiť in alio ſiue ſit reſpectu cauſe.Exē
plū vt qđ debeť alternatiue vel non eſt
obligat⁹ petiť determinate tātū ſolum
pōt diminuere q̄tum extimat intereſſe
ſuū veriſil̄r ſiue lucri ceſſantis ſiue dā=
ni emergētis.al's ꝓpter p̄maturā ſolu=
tionē diminuere de principali eſſet vſu
ra ſm Tho.ij.ij.q.lxxviij.i rñſione vlti
mi argumēti.Idē dico đ illo q̄ vadit ad
artificē debitorē mercatori ꝓ pāno cen
tū q̄ dz hinc ad annum ⁊ facit ſibi dari
xcv.mō ab artifice ⁊ ipſe ſe obligat ſol
uere cētū in termino mercatori ſm p̄di
ctā di.Aduerte tamē q̄ ſi talis pecunia
ſeu debitū eēt litigioſū nō liceret eme
re de quo dic vt.S.ceſſio actionū ꝑ totū.
Itē ſi eēt mutuū vel cōmodatū factum
alicui vſq3 ad tres annos ⁊ ſuꝑueniret
caſus in quo mutuās vel cōmodās in
digeret.⁊ vellet ſibi reſtitui non liceret
cōmodatario vel mutuū accipienti ali
q̄d minuere ꝓ itereſſe ſuo qñ ſil'r itereſſe
icurrit mutuās ⁊ cōmodator.nec aliū de
ꝓuidiſſet vt ip̄z euaderet ſi talis cōmo
dator vel mutuās nō ſubueniſſet.et ſic
intellige ⁊ limita.l.in rebus.ff.commo.
64 ¶ Utrū emēs pagas.puta ꝑ.lxxviij.ad
rōnē de.xv.ſolidis ꝑ libra. q2 ſic ē cōis
eorū extimatio Janue ſit vſurarius cu3
poſtea ſit habitur⁹ veriſil'r hinc ad duos
annos.xx ſolidos ꝑ libra.Rñ.Quidam
multū errātes conati ſūt ſimpl'r eſſere=
re nō eē ɔctū vſurariū.ſ3 ſolū.turpe lu=
crū.Aliq̄ etiā dixerūt q̄ licite ſit.Moti
primo q̄ talis nō ē ɔct⁹ mutui.ſ3 emptio
nis i q̄ vſura eē nō pōt ſ3 ſolū i iuſtitia.
Scđo q2 ieſt piculū ⁊ labor i rehabēdo
tertio:q2 cōis extimatio nō pl⁹ iudicat
valere.Quarto q2 ſicut pl⁹ v3 fruct⁹ ma
tur⁹ ꝑfect⁹ q̄ acerb⁹ iō licite qñ ē acer=
bus min⁹ emiť.Sed certe iſte rōnes ni
hil valēt:q2 l3 formal'r ſit ɔct⁹ emptiōis
tñ equalēter ē mutuū cū ſpe habēdi vl
tra ſortē.qđ ſepe cooperiť ſub ɔctu em
ptiōis vt p3 i.c.cōſuluit.⁊.c.i ciuitate.⁊
clari⁹ i.c.fi.đ vſu.Nec labor ſeu piculū
excuſat q2 v̄iſil'r nō eſt q̄ nō habeat to
tū.⁊ ſine oi labore i tpe.iō minutio p̄cij
ſit ſolū reſpectu tpis.qđ p3 q2 q̄to pl⁹
tarde habent ſolui tāto min⁹ emūť ꝑꝑ
p̄maturā ſolutionē ⁊ cōis extimatio eſt
corruptela p3 ex memoria hoim q̄ reco
lūt q̄ ſub cōi extiatōe cadebat q̄ ɔct⁹
vſurari⁹ eēt ⁊ ſic ꝑſeueraſſet niſi fuiſſēt
q̄dā magiſtri i theologia nō bene ɔſcie
q2 ſine oi fūdamēto iuris imo ɔ̄ tex.ag
tū a ɔ̄rio ſēſu in.c.fi.de vſu.licitū eē ɔſu
luerūt nō intelligētes q̄ l3 fruct⁹ agre
ſtis min⁹ poſſit emi q̄ matur⁹ nō tñ mi
nus q̄ qñ cōputatis piculis ſemꝑ plus
ſit valitur⁹ q̄ emať.q2 etiā ſi emať tāto
min⁹ ꝑꝑ p̄maturā ſolutionē q̄ veriſil'r
pl⁹ debeat q̄ min⁹ valeret certe vſura
erit ꝑ tex.clarū in dict3.c.p̄ alle.Si ergo
dz licere op3 q̄ ꝑꝑ p̄maturā ſolutionē
nō min⁹ emať q̄n poſſit etiā min⁹ vale
re imo pl⁹ dicit.d.Pe.de anc.i diſputa
tiōe mōtis florētie q̄ ſi quis emeret ad
duos vel tres annos in prefixa vl' loca
p̄dicta ⁊ ꝑciperet magis q̄ dedit q̄ eēt
vſura.q2 nō eſt v̄e emptio cū reddit⁹ ſic
de primo reuerſur⁹ ad vēditorē nec lo
catio q2 pecunia ſtatim ſoluit ꝓ alia pe
cunia vnde accedit ad cōtractū mutui.
⁊ propterea mihi videť dicēdum ſicut
de caſu p̄cedēti q̄ ſi q̄s ad inſtātiā ami

ei emit pagas predictas q̃ poti⁹ vellet negociari cũ ſuis pecunijs ꝙ talia emere ꝙ poterit tãtomin⁹ emere ꝙ̃tũ extimat veriſimiliter itereſſe ſuũ ꝓpter pericu lũ vero vl' laborẽ nõ credo poſſet plus de vno ſolido minuere cum iudicio cõi nõ extimet᷑ aut valde modicũ q̃d ſi ꝓpo ſito emit ꝑſatas pagas. vt ſic lucret᷑ vſurari⁹ eſt ⁊ ſic ſerua īpſcia qꝛ nõ inueni q̃ poſſet aliter determinare q̃uis ad uocat⁹ fuerit corã doctorib⁹ ⁊ magiſtri ꝑ iſta materia. cõcedo tñ ꝙ formalr̃ nõ eſt cõtract⁹ vſurari⁹ ſꝫ bñ equiualẽter ⁊ ĩre ⁊ in ↄſciã ⁊ q̃ ad deũ ſicut i ſimili dr̃ in. d. c. i ciuitate. ⁊. c. ſi.

65 ¶ Fit ali⁹ ↄtc⁹ qui dicit᷑ ẽptio ſcriptarũ bãchi q̃ fit hoc modo. debet q̃s habere in bancho talis cãpſoris cẽtũ ſed quia campſor nõ tenetur ſoluere niſi hic ad tot dies vel menſes vendit iſtã ſcriptã hoc eſt iſta cẽtum pro. xcv. alteri ſtatiꝫ ſoluenti. De quo dic vt de ſuperiori caſu dictum eſt.

66 ¶ Utrꝫ emẽs prediũ vel domuꝫ cũ pctõ de retrouẽdendo vſq; ad tot ãnos vel ſemꝑ faciat fruct⁹ ſuos ſine vſura tẽpore medio anq; recuperet. Rñ. ꝙ ſic ſi bona fide abſq; fraude emat. ⁊ hoc ẽ ꝙ i vitate itẽdat emr̃ ⁊ ſolũ pctm̃ de retrouẽdẽdo faciat ex cõplacẽtia venditoris ⁊ ꝙ poti⁹ vellet ne reemeret. ſꝫ ſibi libere dimitteret. ⁊ ꝙ liceat patet p. l. ſi fundũ. C. de pac. iter. em. ⁊ ven. ⁊. l. quotiens. ff. de in diem adiec. ⁊ tꝫ hu. ſequit᷑ Arch. in. c. qꝛ plerique. xiiij. q. iij. ⁊ Jun. ⁊ Joan. an. ⁊ cõiter doc. i. c. ad nr̃aꝫ. d̃ emp. ⁊ vẽ. Si ꝓpo emeret i fraudẽq; itẽdit mutuare nõ emere. ⁊ ſi crederet venditorẽ nõ reempturũ nõ emeret ſi eſſet vſura palliata ſub tali vẽditiõe. ⁊ ſic preſumitur ſm̃ doct. in. d. ca. ad noſtram. ex tribus. Primo qñ precium eſt modicũ reſpectu rei. Facit. l. quamuis. §. ſi cũ eſſem. ff. ad velle. ⁊ hoc maxime quãdo poſuit pactũ ꝙ niſi redimat infra certuꝫ tp̃s non poſſit poſtea reemere. qꝛ videt᷑ pactũ l. cõmiſſorie. ſ. mutuaſſe puta centum et recepiſſe pign⁹ de cẽtum. xxv. ita quod niſi redimat infra tale tẽpus ſit amiſſũ

Uerꝫ eſt ꝙ res nõ valet ſi vẽdat᷑ cũ tali cõditiõe ꝙ ſemꝑ poſſit reemi ꝙ ſi vẽderet᷑ ſimplr̃. ar. l. fũdi ꝑtem. ff. de contrahẽ. emp. Scd̃o ꝑſumit᷑ in fradem qñ fit pactũ vt reſtituat᷑ aliq̃d pl⁹ ꝙ̃ fuerit ꝑciũ. vt. no. i. c. nullo vos. de pignor. ⁊. d. Anto. i. d. c. dis ceſſi de vſu. Tertio ſi emptor ↄſueuit excercere vſuras. l. ꝙ ſi nolit. §. q̃ aſſidue. ff. de edil. edic.

¶ Utrũ emẽs cũ pacto de retrouẽdẽdo 67
apponẽs clauſulã ꝙ nõ vlr ꝙ poſſit redimer᷑ an̄ q̃nq̃nniũ vl' d̃cẽtũ ſit vſurari⁹. Rñ. ho. ⁊. Jo. an. i. d. c. ad noſtrã. in nouella tenẽt ꝙ preſumit᷑ in fraudẽ vſure. Sꝫ ego dico ꝙ ſi hoc facit bonafide puta qꝛ vult īpinguare poſſeſſionẽ q̃ pinguedo nõ cõſumit᷑ vſq; ad tot annos. ⁊ ꝓpterea non vult ꝙ reemat niſi ſibi ab aliis mõ velit ſatiſfacere de expẽſa ſic liꝫ. ſi ꝓpo fit in fraudẽ vt lucret᷑ fructus ex pignore ſimulato ſic eſt vſura.

¶ Utrꝫ emẽs cũ pacto de retrouẽdẽdo 68
⁊ locãs vẽditori ꝑ certo affictu ſit vſurari⁹. Rñ. ꝙ nõ ſi ſine fraude fit vt dictũ ẽ ſ. Eſſet tñ illicit⁹ ſi ex pacto cõmodũ vl' incõmodũ excepto ↄſtituto affictu ꝑtineret ad vẽditorẽ. Nã hoc eſt cõtra naturã emptiõis cũ rei empte ↄmõdũ vel icõmodũ debeat pertinere ad emptorẽ l. illud. ff. de peri. ⁊ com. rei ven. niſi affect⁹ eſſet ita modicus ꝙ venditor releuaretur in illo i quo grauatur contra naturam contractus. Itẽ reddit᷑ illicitus quando ipſe venditor non poſſet ſe qñ vellet ab huiuſmodi conductione liberare quia cum talis obligatio venderet partem precij. di. l. partem fundi ⁊ emptor ſolũ iuſtum precium rei ſoluet ſic habebit ſupra iſtud preciũ iſtã obligationem. Et idẽ dic ſimiliter ſi vellet qd̃ obligaret ſe ad conducẽdum qd̃ eſſet illicitus in alio allevtaret conductorem. Preſumitur tamen vſurarius ex predictis in antepreceđẽti ⁊ etiam qñ ꝓpos fũdos vẽderet ad hmõi ↄtc⁹ faciẽdos cũ nõ preſumat᷑ icõtinẽti velle ↄtraris agere. l. nõ ad ea. ff. de cõdi. ⁊ demõ.

¶ Utrꝫ emẽs tẽpore meſſiũ granũ vel 69
vindemiarũ vinũ pro precio ꝙ tũc va-

let cū pacto ꝙ tot mēſure ſibi reddant
tpe paſchali ſit vſurarius.rñ.ho.i ſū.ꝛ
Jo.an.cū gl.i.d.c.ſi.ꝙ ſic.xiiij.q.iij.vſu
ra. Nec.ob.ꝙ aliqñ do ſūt vtilioꝛa qꝛ
ad ea q̄ raro eueniūt non cōſiderant le
ges.l.nā ad ea.ff.de legi.i aut.vt ſi phi
bitiōe.§. qꝛ ꝓpo poſt multā ꝛ cōis curſ⁹
eſt ꝙ ſint carioꝛa qui extimandus eſt.
c.certificari.de ſepul.ꝛ.l.j.§.j.ff.de flu-
minibus.
70 ¶Utrū emens frumentū vinū ꝛ hmōi
tpe quo colligit vt poſtea carius vēdat
alio tpe ſit vſurari⁹.Rñ.ꝙ nō.Et tñ tur
pe lucꝝ.primo ſi eſt eccleſiaſtica pſona
q̄ hoc facit.xiiij.q.iij.c.quicūq₃ tpe.Scdo
ſi hoc facit ꝓpter auariciā.ſ.vt carius
vēdat nulla alia neceſſitate pēſata vel
vtilitate aut vt cariſtiā inducat talr ꝙ
hoies cogant emere ab eo ꝛ ipe ad libi
tū poſſit vendere.Et peccat moꝛtalr.ꝛ
credo ꝙ teneat reſtituere dānū ſi ꝙ de
dit ex hoc cōmunitati ſiue alicui q̄ alio
modo ſibi ꝓuidiſſet ſi talis non īpedi-
uiſſet taliter emendo ſicut faciunt illi q̄
ſtant in poꝛta ciuitatis. vt totū granū
nouum emant ꝛ procurant ne deferat
in plateam ad vendendum. ꝛ de iſtis
intellige p̄fatū. c.quicūq₃.Si vero ta-
lis emeret ꝓpter bonum cōe vt fecit Jo
ſeph.ſ.vt prouideat ne populus ſuus
fame pereat ſic meretur.ſi aūt emeret
ꝓpter ꝓuiſionē ſuā ꝛ ſuoꝝ.ꝛ poſtea nō
indigens tanto illud vēdit ꝙ ſupeſt p̄-
cio occurrēti.Ul' ſi hoc facit ꝓpter exer
cendam iuſtam cōmutationem pmodū
mercantie nō vt cariſtiam inducat ſed
poti⁹ vt lucrū aliqued ex ope ſuo reci-
piat ꝓpter ſuſtentationē ſue familie vl'
ꝓpter pietatē vt diſpēſet in pauperes
ſic lʒ dumodo moderate faciat ꝛ cari-
ſtiam non inducat.hoc ex Inno.ho.et
Raÿ.Rod.ꝛ ſummiſtis ꝛ Pe.de ancha.
in.c.j.de vſur.lib.vj.
71 ¶Quid de his q̄ emunt oues vl' boues
ꝛ hmōi a pauperib⁹ q̄s nō hñt.Rñ.Ro.
ꝙ ſi emēs a paupe vel diuite ſcit vel cre
dit ea nō habere ꝛ q̄ſi iā ea tradidiſſet
locat ei p p̄cio ānue pēſiōis ſic ꝯmittit
vſurā qꝛ clar̄ pʒ ꝙ fit i fraudē vſuraꝝ.

Si ꝓpo credēs eos habere ſine fraude ꝛ
bōa fide emptio fiat nō ē credeñ q̄ð diu
bōa fides durat emptorē peccare nec
ad reſtitutionē teneri ð ꝯſumptʒ bōa ſi
de durāte ſʒ de extātib⁹ vel i q̄tū fact⁹
ē locupletioꝛ.credo teneat i caſu qñ ol-
no ab alio nō emiſſet nec aliqð intereſſe
patitur ex tali emptione.
¶Quid de emente eq̄ ꝛ hmōi ſibi red 72
dendos a vēditoꝛe in certis nūdis pro
minoꝛi p̄cio q̄ð valeāt itpe ꝯct⁹.rñ.Ro.
ꝙ eſt vſura niſi veriſilr dubitet vel cre-
datur plus vel minus ſint valituri tem
poꝛe ſolutiōis vt pʒ ex ſupꝛadictis.
¶Utꝝ locās reʒ quā extimat cū pacto 73
ꝙ qualitercūq₃ pdatur ſeu deterioꝛet
vult p̄ciū rei ſue recuperare cū aliq̄ lu-
cro ſit vſurari⁹.rñ.ꝙ ſic vt no.Bar.i.l.ſi
vt certo.§.nūc vidēdū.ff.cōmo.ꝛ.l.j.eo.
lʒ extimatio nō faciat ſemp vēditionem
tñ cū tali pacto facta videt facere vēdi
tionē.Et ideo pinde ē ac ſi vendidiſſet
quia preciū expectat exigit vltra ſoꝛtē
ꝛ ſic vſura eſt aut ſaltē cōtract⁹ illicit⁹
eſt ꝛ pniciosus.Et ideo reſtituere tenet
qð vltra ſoꝛtem accipit.
¶Utꝝ mutuās granū vet⁹ ꝛ hmōi vt 74
poſtea recipiat nouū ſit vſurarius.Rñ.
ho.ꝛ Gof voiūt ꝙ ſit vſura ſi ſol qñ
facit hoc vt melioꝛationē recipiat ſed
ſi facit ne frumētū peat ꝛ vt accipienti
grāʒ faciat nō erit vſurari⁹ dūmō ſʒ ro.
nō auferat libertatē debitoꝛi liberādi ſe
vet⁹ ſoluēdo.ꝛ plʒ qꝛ ſi ſine aliq̄ iniuſti
tia ꝛ p̄iudicio alteri⁹ ꝯſequoꝛ vtilitatem
meā ſi ero ſibi iniurioſus maxie qñ tpe
ſolutionis veriſilr non extimat plus vali
turū al's non liceret.Idē dicendum ſm
Mona.ſi aliq̄s haberet equū de q̄ nihil
facit ꝛ acciperet mutuo ab aliquo cētū
cum tali pacto ꝙ teneat equū ſuū ꝛ pa
ſcat eū ꝛ vtat eo ſine p̄iudicio eq̄ ꝙ ta-
lis accipiens non erit vſurarius.Ratio
qꝛ nullū dānū facit primo immo alle-
uiat eū paſcēdo equū.Idem dicit de do
mo pignoꝛata mutuāti que vtilis eſt ſi-
bi qꝛ eā locare nō vult vel non poteſt ꝛ
mutuans cuſtodit domum a ruina Pro
pterea addit qð in iſtis caſibus conſi-
derandum

deraſi.eſt ꝯter mutuū.Utrū pares ſint
nō erit vſura.vt i caſibus ꝑdictis qꝛ in
q̄ hꝫ equū alleuiat aliū ab expenſa ꝛ q̄
hꝫ domū ꝯſeruat eā.cū dn̄s nullum lu
crū ex ipſis eēt habiturꝰ ꝙ bn̄ no.qꝛ fa
cit ad mlta nō.tn̄ extēdes iſta ad lucrū
ꝙ q̄s facit ex pecunia mutuo accepta.

75 ¶ Utrū dans decē vlnas panni ꝓ aliis
dācī i futurū dādis ſit vſurariꝰ.rn̄.Ro.
ꝙ nō qꝛ eſt ꝯtcꝰ ꝑmutatiōis et cū dr̄ de
mēſura itelli.ge d mēſura modij ꝛ lage
ne ꝛ ceteroꝝ vaſoꝝ quibꝰ grana vl liq̄
da menſurantur.

76 ¶ Utrū hn̄s pecuniā quā timet i futu
ro tp̄e minorari iuxta ordinatiōes dn̄o
rū vl ciuitatū poſſit ſine vſura ipſam da
re alicui hoc pcō vt ſibi reddat in eq̄li ꝓ
cio in q̄ eſt qn̄ ei dat.Rn̄. ſꝫ alex.lō.i q̄l.
q.de vſu.ꝙ ſic illeq̄ recipit mox expēde
re vult i tp̄e in q̄ tm̄ valet.qꝛ nihil vltra
ſortē recipit nā potuiſſet ēt aliq̄d emere
ꝙ poſtea vēdēs rehabuiſſꝫ equalēs pe
cū e ꝛ plꝫ mihi nā quāuis in mutuo nō
liceat ſpare lucrū tn̄ vitare dānū ſine
dāno alterꝰ lꝫ al q̄ teneāt ꝙ ſit vſura.

77 ¶ Utrū ciuis a q̄ cōitas eꝰ indigēs pe
cūia accipit cētū cōtra eꝰ volūtatē lici
te ſine vſura poſſit recipe certū q̄d pu
ta.viij.libras ꝓ cētenario ꝙ ſibi ānua
tim ipa cōitas ꝯſtituit.Rn̄.diuerſi diuer
ſa ſcripſerūt ſꝫ ſaluo meliori iudi. mihi
vr̄ dicē. ꝙ aut cōitas ipa hꝫ ānuos red
ditus aut nō.Si hꝫ ſicut ē ciuitas. Ja
nue ꝛ de ipſis redditibꝰ aſſignat certā
ꝑtē tali a q̄ pecūias habuit ſꝫ ꝓportio
nē pecunie habite.ita ꝙ tantū habeat
ſi anno de tali reddi tu ſm̄ ꝙ redditus
iþe bn̄ vel male.rn̄det ſic licite talis acci
pit.qꝛ talis coitas talē pecuniam acci
pit nō noie mutui cū nūq̄ꝫ velit eā red
dere ſꝫ ꝓ ꝑcio talis ꝑtis ſuoꝝ redditunꝫ
q̄s ꝓ ſolutiōe pecunie habite vēdit tali
ciui ꝛ ſic eſt ēptio redditū ciuitatis q̄
fieri pōt ſine vſura vt.ſ.dictū ē.ſ.xliij.
Nec ob.ꝙ ꝑfati ciues nō intēdebāt eme
re.qꝛ lꝫ nō itēderēt emere tn̄ cōitas po
tuit eis dare ꝓ ꝑcio talē redditū i ſolu
tū ꝛ ſic erit emptio ꝛ venditio ſic ꝯpoſſet
eis aliquā poſſeſſionē dare iſolutū ꝯ eo
rū voluntatē ſicut fit ſepe.Et ſm̄ hāc viā
intelligo.Jo.d ſaxonia i ſua ſū.ꝛ Jo.an.
ꝛ do.Ant.ꝛ cōiter moderniores in.c.i ci
uitate q̄ dicūt licite tales illō lucrū acci
pe.et ſꝫ hoc loca Janue mōs florētie ꝛ
in ꝑſtita venetiarū ſunt licita ꝛ ſine vſu
ra. Si ꝟo cōitas hꝫ redditꝰ vel ſi hꝫ iā
exhauſit in ꝯctu ſupradicto vl alio mō
ſic talis ciuis nō pōt aliq̄d vltra ſortē
accipe ſine vſura.qꝛ q̄cq̄d accidit ſorti i
mutuo vſura ē niſi affuerit iuſtū ītereſ i
tereſſe ꝙ pōt extimari ētiā ex dubio euē
tu ſm̄ ꝯditiōes ꝑſonaꝝ ꝛ negociorū ſm̄
Tho.ſa.ſe.q.lxij.arti.iiij.vn̄ dicit ꝙ du
plr̄ q̄s dānificat.p̄io mō cū ei auferꝫ id
ꝙ actu habebat ꝛ tale dānū eſt reſtitnē
dū ſm̄ recōpēſationē eq̄lē.Secūdo mo
do dānificat īpediendo ne adipiſcat ꝙ
erat in via habendi ꝛ tale dānū nō opꝫ
recōpēſare i eq̄li qꝛ minꝰ eſt habere ali
q̄d virtute ꝙ habere actu.ꝛ ideo q̄ erat
in via habendi aliquid hꝫ illō ſolum in
virtute vel potētia.Et ꝓpterea ſi redde
ret ei vt haberet actu nō hēret ſimplū
ſꝫ multiplicatū.ꝙ nō eſt de neceſſitate re
ſtitutionis.Tenet tn̄ aliquā recōpen
ſationem facere ſm̄ ꝯditionem perſona
rum ꝛ negociorum.hec ille.ꝛ ſic ꝑꝫ qn̄
non poteſt poni intereſſe certum ꝓ in
certo vt dicit do.Ant.in.c.ſalubriter.de
vſu.ꝛ ſic intellige Alexan.Lomb.ſ.ſctm̄
Bernardinum cum ſimilibus qui tenēt
non licere ſine vſura aliquid accipere
ꝛ hec bene no.

¶ Quid de ſponte dātibus cōitati vt ta 78
le quid annuatiꝫ habeāt.Rn̄.La.de ro
do i.in ſuis ꝯctibꝰ ꝙ ſi.v.cōcurrāt ꝙ li.
Primum ꝙ redditus non ſit exceſſiuus
ſed conuenies.Secūdū ꝙ redditꝰ fiat
de bonis ꝛ ſuper bonis cōitatis quia ſi
fieret relatio tantum ad ꝑſonā cōitatis
eſſet illicitū.Tertiū ꝙ non detur facul
tas reſoluēdi cōtractū ꝓ maiori vel mi
nori ꝑcio. ſꝫ ſolū occurrēti.Quartū ꝙ tē
pꝰ ſit incertū.qꝛ ſi redditꝰ ꝛ tp̄a forēt cer
ta tūc ibi eēt maior q̄ꝫtitas ꝑceptaex tp̄e
ꝙ illa q̄ dat ciuitati videret ꝯtractꝰ vſu
rariꝰ. Quintū ꝙ tales emētes non ſine
vſurarij.iſtō eſt verū q̄ ad ꝑſump tionē

ſolū.ꝛ iō ſi vere emit in foro aie lʒ. Iſtis aūt nō cōcurrētib⁹ cōuati.q2 ꝺ rōe vſu re eſt vt cōmittat circa mutuū volunta riā nō violētū.ꝛ ꝑpterea i talib⁹ nō eſt ro formalis vſure. ſʒ bn̄ in iſtis volūta rijs q̄ intēdūt mutuare nō emere.

79 ¶ Utrū ementes iura ꝑſtatoꝝ ciuium q̄ licite a cōitate certū q̄d annuati ex red ditib⁹ ciuitatis recipiūt vt dictū eſt ſint vſurarij. Rn̄. ꝙ nō ſʒ do. An.ꝛ Io. de ſa xo. vbi.ſ̄. ratio q2 emūt redditū in pecu niā tā cōſtitutū.itē idē redditus creſcit ꝛ decreſcit nec eſt maior ꝙ̄ reddit⁹ poſ ſeſſiōis immobilis.itē ſtat ꝑiculo ēptoꝛis.ꝛ mlta alia q̄ vide in Pe. de āch. in c. vſurarū de vſu.li.vj. q̄ his cōcordat. Limito tn̄ ꝑdicta vera niſi cōitas ipſa no tabiliter lederet ex ipſis emptiōib⁹ q̄ cuʒ pupillo ꝯparet vt.l.rē publicā .C. de iu re reipublice. Iō eius adminiſtratores nō poſſent eā dānificare nec factū eoꝝ valeret ꝛ i dānū reipublice vt.l. ordis. C. de cre. decu.ꝛ.l. ꝑſes. C. de trāſac.ꝛ.l. ambitioſa.ff. de decre. ab ordi. fa. Iō nō valeret talis venditio nec emptio facta ab illis q̄ hoc ſciūt ſed tenerentur reſti tuere totum qꝺ receperunt.

80 ¶ Utrū liceat mutuare cōi meo vel ali cui domino pro aliquo officio habēdo ex quo ſpero conſequi magnum hono rem ꝛ lucrū. Rn̄. ſm Io. de ſaxo. vbi.ſ̄. ꝙ nō ſine vſura. q2 mutuans ſic recipit expreſſe ex mutuo vltra ſortem. Ego tn̄ credo ꝙ ſi ex officio non habeo conſeq̄ niſi lucrū ꝙ debito modo debet tali ex ercitio cum non poſſim illud habere ni ſi mediante mutuo ſi ſum ꝯplus ad ta le officium exercēdū ꝙ poſſum mutuū dare vtiliter habeā ſine vſura. q2 exer- accipio lucri nō reſpicit mutuū ſed qꝺ citium principalr. ſʒ ſecundario poſtea mutuū qꝺ lucrū ſecundario ſperare ex mutuo non eſt vſura. vt ſ̄. dictū eſt. §. j. Si tn̄ ex ſtatuto vel antiqua conſuetu dine volens habere tale officiū teneret aliquid ſoluere.ꝛ vt talē ſolutionē euita ret mutuū daret eſſet vſurarius.

81 ¶ Utrū mutuans ſup pignore aliquo cū tali pctō ꝙ donec debitor ſibi reſtitue rit pecuniā ipſe creditor habeat fructus pignoris. Rn̄. ꝙ vſurarius ē. c. illo vos. de pig.ꝛ quid teneat reſtituere. habes ſ̄. pignus. §. xj.

Uſura.ij. De ei⁹ ꝓhibitione ꝛ penis tam ꝯ vſurarios ꝙ̄ cōtra fautores eorum.

¶ Utrū vſura ſit pctm̄ mortale. Rn̄. ſʒ oēs tā theologos in.iij. di.xv. ꝙ̄ canoni ſtas in. c. qm̄ multi.xl vij. di.ꝛ in. c. ſup eo. de vſu.ꝛ in multis alijs locis ꝙ ſic. Nā vſura eſt malū nō ſolum in ſe ſicut homicidiū ꝙ poſſet ex aliqua circūſtā tia fieri ſine pctō vt i iudice ſuato ordi ne debito ꝛ hmōi. ſʒ etiā eſt malū ſʒ ſe. ꝛ iō cū nulla circūſtantia pōt bn̄ fieri de ptāte ordinata etiā a deo ꝛ hoc probat ſ. ꝙ ſit malū in ſe ꝛ ſʒ ſe tali rōne. q2 eſt ꝯ rōnem naturalis ꝓprietatis pecunie ad qꝺ ſeqt̄ vlterius ꝙ vendit ibi illud quod non eſt.ꝛ hec eſt rō philoſophi.v. ethic.ꝛ ꝑmo pol. vbi ꝓbat ꝙ ꝓpri⁹ vſus pecunie ꝛ principalis eſt eius conſum ptio ſiue diſtractio. q2 eſt inuēta ad mu tationes faciēdas.ꝛ iō ſm ſe eſt malū ꝓ vſu pecūie mutuare ꝑciū recipe q2 hoc eſt vēdere bis vl' vēdere qꝺ nō eſt. Pro bat ꝛ alia rōe ſʒ Sco. in.iiij. di.xv. q.ij. arti.ij. ſic pecunia mutuo accepta trāſit in dn̄iū debitoris ita ꝙ ſit ſua.ꝛ iō ma gna eſt inequalitas ꝙ aliquis tn̄ re ſui ꝓprij lucrū querat cū nullū dānū inde quicq̄d de re cōtingat incurrit. Multe alie rōnes aſſignant a doctorib⁹. Sʒ ꝙ ſit pctm̄ mortale meli⁹ ꝓbat autorita te diuine legis Ezechi.xviij. ibi ad vſu ras dātē ꝛc. i pſal.xiiij. ibi qui pecuniā nō ꝛc. ergo ex quo non viuet nec habita bit i regno dei demōſtrat eſſe pctm̄ mor tale. ꝓhibetur etiā Exo.xxij. Si pecuniaꝫ cōmodaueris ꝛc. facit. c. ſup eo. de vſu. Unde ſi quis ꝑtinaciter aſſerat vſuras exercere nō eſſe pctm̄ vt hereticus ē pu niēdus.ꝛ ꝓcedi dʒ ꝯ infamatos vel ſuſ pectos de hmōi errore. ſicut cōtra infa matos de hereſi cle. ex graui de vſuris. Nec etiā de iure ciuili hodie ꝯcedunt. immo ſunt prohibite. vt no. gl. i. c. quid dicā.xiiij. q.iiij.ꝛ i. c. q2 in oibus. de vſu. 1

Quia īperatoꝛ dicit ſe amplectere qua
tuoꝛ cōcilia que ꝑ vnū.ſ.nicenū eas ꝑ:
hibet in.d.c.quoniā multi.vt in aut.de
eccleſia.ti.circa ꝑncipiū.itē leges imitā
tur canones ī matrimonijs.ꝛ vſuris vt.
in aut.vt cle.apud ꝓpu.epos conue.ij.
q.iij.§.hinc colligit ꝛ de no.op nunc.c
intelleximꝰ.ꝛ in caſu in quo vident ꝑmit
ti nō eſt vſura.ſꝫ rōne itereſſe illud plꝰ
exigit.nec obſt.deuteronomij.xxij.nō fe
neraberis fratri tuo.ſꝫ alieno.q2 in vꝰa
līa nō habet illud ſꝫ alieno.ſꝫ ſi fuit ꝑ
iudeos appoſitū.aliter ꝯdiceret ſibi ſcri:
ptura:vt pꝫ Exo xxij.deuteronomij.ij.
vel dic ꝙ fuit ꝑmiſſio ſicut libellꝰ repu
dij ne maius malum faceret.vt pꝫ Iſa.
lvj.itē nec illud deutronomij.xv.fene
raberis multis gentibꝰ.ꝛ ipſe a nullo
fenus accipies q2 ibi ponit cōſeqnēs ꝓ
antecedēte quaſi dicat:tātā abūdātiā
habebis ꝙ poteris multis fenerari ſi
volueris ꝛ tu a nullo mutuari indige
bis.Item nec illud.c.ab illo.xiiij.q.iij.
quod intelligit nō vſura.Sed recupe=
ratio debiti.ſ.vſura.ꝛ ſic lꝫ dummodo
non ſit ſcandalum.vt.ſ.patet vſura.j.
§.xxiiij.ꝛ.xlviij.

2 ¶Utrū liceat accipe ſub vſuris.Rñ.vt
colligo ex ric.ī.iij.d.xv.q.v.ꝛ.ar.v.Th.
ij.ij.q.lxxviij.ar.iiij.ꝛ Inn.ī.c.ſuper.eo.
ti.ꝛ Io.an.in.c.dilectus.de ſimo.ꝛ pa.
poſt hoſt.in.d.c.ſup eo.de vſur.Hug.ꝛ
Archi.in.c.mouet.xx.q.j.Qd aut ille q̄
accipit ſub vſura hoc facit ꝓ opere illi
cito.Et ſic nullo mō lꝫ imo.ſm Archi.
ꝛ Rod.peccent moꝛtalr.Aut facit ꝓ ope
re licito.ꝛ ſic d ſigno.q2 aut tale ē extre
me neceſſitatis.Et ſic tꝫ Inn.ī.d.c.ſup
eo.ꝙ ſi nō poſſum inducere primū ad
mutuañ.gratis ꝛ ego fame peribo niſi
mutuet.ꝙ lꝫ mihi inducere eū ad mu:
tuañ.ſub vſuris vt maiꝰ malū euitet.ſ.
homicidiū ꝛ licet prima fronte videat
hoc dictum mirabile:eſt tamen rationa
bile nec eſt hoc ꝓcurare peccatū.ſed vo
lenti cōmittere peccatum perſuaſio eſt
vt ſaltem minus peccet quod lꝫ.xij.di.
duo.Si aūt opus nō eſt talis neceſſita
tis extreme.tunc ſubdiſtinguo.aut ille
paratus eſt dare ſub vſuris.ꝛ ſic lꝫ acci
pere ab eo ſub vſuris ſolū ꝓ omni vtā
taliter neceſſario qd ſi omitterē notabi
liter damnificaret vel notabilē pateret
penuriā ego vel alter vel ꝓpter iubuē
tionem neceſſitatis ſue vel alterius ſm
Ric.ꝛ Tho.vbi.ſ.vel ſm Arch.vbi.ſ.
etiā ꝓ opere vtili.ex quo habes ꝯſ.qui
vtilitatē vel ſm hoſt.ꝛ Pau.Imi.ant.
de bu.ꝛ Io.de anna.in.d.c ſup eo.etiā
pro omni ope indifferēti.ꝛ placet q2 ſm
Aug.in enchi.Deus vtit oibꝰ peccatis
ad aliū bonum.ſic ſimiliter nos poſſu
mus.aut ille nō eſt paratꝰ dare ſub vſu
ris.ꝛ ſic nō licet inducere eū ad mutuā
dum ſub vſuris.niſi cū peccato moꝛta
li inducētis excepto caſu maioꝛis mali
euitandi vt dictū eſt ſm Inno.

¶Quibꝰ penis ſubijciuntur vſurarij. 3
Rñ.ꝙ.vltra penas qbꝰ puniunt a deo
ſi ſunt vſurarij manifeſti incurrūt mul
tas penas a iure eis inflictas.

¶Pria ſunt īfames īfamia iuris.C.ex 4
q̄ cau.irro.īfa.l.ip̄robū Uñ.vt dicit do.
ant.in.c.raynutius.de teſta.etiā de iu
re ciuili hodie ois vſurariꝰ eſt īfamis.
ꝛ ita dicit etiā notat Bart.l.d.l.impro:
bum.ꝛ per hoc fuiſſe determinatum ꝙ
ſi frater meus īſtituit vſurarium here
dem quod ego poſſum rumpere teſta:
mentum per querelam inoff.c.oñ.C. de
inof.teſta.l.fratres.ꝛ quod ſic de facto
obtinuit ꝛ conſuluit multo magꝰ ſunt
infames de iure cano.vt in capitulo in
famis.vj.q.vij.ꝛ.vj.q.j.īfames.

¶Secunda quod ad communionem 5
altaris non ſunt admittēdi.capi.q2 in
omnibus de vſu.ꝛ intelligit abbas ꝛ ſe
quitur pan.in.d.capitulo quia in om:
nibus,quod non debent admitti ad ec
cleſiam.quando celebrantur diuina.q2
aſſiſtentes in eccleſia tunc dicuntur ad
mitti ad communionē altaris ꝛ placet
vt confuſi reſipiſcant vt dicimus de ex:
communicato in.c.pia.de excep libꝛ.vj.

¶Tertia ꝙ non admittantur ad obla 6
tionem offerendum.d.capitu.quia in
omnibus.

¶Quarta ꝙ nō ſepeliant in eccleſiaſti 7

ca ſepultura.d.c.qz in oīb⁹ q̄ pena cū dnab⁹ p̄cedētib⁹ eſt lateraū cōcilij poſi ta in.d.c.qz in oib⁹.⁊ tradit ibidē q̄ ſi q̄s clericus ꝯuenerit.ſ.recipiendo vſura riū ad cōionē vel oblationē ipſo facto eſt ſuſpēſus ab executiōe ſui officij ſm Pa.in.d.c.qz in oib⁹.qm̄ ſicut hoc c. ver bū ſubiacet indicit ſniam ipſo facto. vt no.gl.in.c.vnico.de iniur.li.vj.facit. c.ſi q̄s ſuadēte.xvij.q.iiij.Ergo fortius iſtud vbū maneāt ⁊ tādiu donec ad ar bitriū epi ſatiſfecerint ⁊ ſilr in vſura rijs inſligunt ipſo iure ſm eūdē Pa.in d.c.cū in eo nullū verbum ponat per qḋ ſnia hoīs exigat.Bar.vero et hoſt. ibidē vident tenere q̄ nec contra cleri cos nec contra vſurarios irrogant ipō facto.Sz primū puto veri⁹ ſepelientes vero tales vſurarios ſunt excōicati ipō facto.vt i cle.eos.de ſepul.de quo.ſ.ex cōicatio.vij.caſu.xxxv.niſi cauerit ido nee ipſi ſz q̄ infra dicā.Uel ſi nō potue rūt.⁊ ſigna tamē cōtritiōis oſtēderint. heredes eoꝝ incōtū hereditas ſufficit. vt in.d.c.q̄cq̄.no.de vſu.li.vj.

8 ❡Quinta pena eſt q̄ nō poſſunt recipi ad cōfeſſionē ſuaꝝ pctoꝝ donec de vſu ris fuerit ſz facultates eoꝝ plenius ſa tiſfactū vl' idonee cautū illis qb⁹ debēt reſtitui vſure extorte ſi ſunt p̄ſentes vel aliis q̄ poſſunt eis acq̄rere vl' eis abſen tibus loci ordinario vel ei⁹ vicario vel p̄ſbytero parochie in qua habitāt vſu rarij vel tabellioī de mandato ordina rij ita qḋ certa q̄ntitas exprimat in cau tione manifeſta ſi apparet vel ſi nō ap paret manifeſta exprimat alia q̄ntitas q̄ ad arbitriū ei⁹ q̄ cautionē recipit vide tur q̄ ſi ſciēter minorē receperit tenebit ip̄e de ſuo.multo magis ſi nullā hoc ha bet in.c.q̄cq̄.de vſuris.lib vj.⁊ no.hic q̄ noie idonee cautiōis intelligunt pi gnora vl' fideiuſſores.l.ſi mādato titij. §.ſi.ff.māda.q̄ſi non poſſunt dare ſm Bar.⁊ Jo.an.iurabūt ſe hoc dare non poſſe ⁊ facturos qḋ p̄mittūt.d ſen.exc c.ſi.§.illis.li.vj.Aduerte etiā q̄ illi qui poſſunt nobis acq̄rere ſunt filij quos habem⁹ in poteſtate noſtra.Jtē ſerui p̄prij.Jtē ſerui in qb⁹ habemus vſum fructū Jtē ſerui alieni quos bona fide poſſidem⁹ tāq̄ ſeruos.vt inſti.p quas pſo.no.acq̄.§.j.procurator aūt dño ab ſenti hāc pſonalē obligationē nō acq̄re ret p.l.queadmodū.ff.d acq̄.poſ.⁊.l.ge neraliter ⁊.l.q̄ meo.eo.ti.ſz Bar.⁊ Jo. an.i.d.c.q̄cq̄.Jtē no.q̄ p loci ordinariū ſm Jo.an.vbi.ſ.itelligo epm̄ de iure.⁊ idē de decano archip̄ſbytero vl' abbate q̄ alias de cōſuetudine iuriſditionē ha beret i ſpūalib⁹ in loco in quo vſurari⁹ degit.itē qḋ dicit de rectore parochie i q̄ vſurari⁹ habitat multo forti⁹ itelli ge de rectore parochie debitoris leſi cū ſit q̄ſi iudex ⁊ miniſter eius ſm Bar.⁊ Jo. an.facit.l.eū p quo.ff.de in ius voc.Jtē ſcito q̄ p hoc qḋ dicit de mādato ordia rij arguit.Jo.an.q̄ tabellio in hoc caſu nō acq̄rit actionē extraneo ex ſua ſtipu latiōe niſi faciat iſtḋ d mādato ordiarij Et hoc bñ notabis ꝯ multos ꝯfeſſores.

9 ❡Sexta pena eſt q̄ nulli⁹ d ſitereſſe eo rū teſtamētis:niſi ſatiſfecerint.vt dictū eſt in precedenti queſtione.d.c.q̄cq̄.

10 ❡Septima pena eſt q̄ teſtamēta eorū ſunt nulla ipō iure ſi nō ſatiſfecerit.vt dictum eſt.d.c.q̄cq̄.

11 ❡Sz nūq̄d idē eſt de codicillo ſicut de teſtō.Rñ Bar.⁊ Jo.an ibidē q̄ ſic ⁊ de qualibet vltima volūtate alia vt pz ex pa.d.c.q̄cq̄. qz large codicill⁹ teſtatio mentis dicitur.xiij.q.ij.§.ſed aliud.

12 ❡Sz q̄d ſi facit teſtm̄ ⁊ poſtea cauet idonee.vt.ſ.dictū eſt nūq̄d valebit.Rñ. Bar.tenuit q̄ nō p regulā nō firmat de reg.iur.lib.vj qz ab initio nullū fuit ſz magis plz opi.Joā.an.q̄ tz q̄ ſufficit q̄ añ mortē cauerit idonee.Rō qz teſtm̄ ꝯfirmat i morte.Jtē qz oīa iura fauēt te ſtamētis.l.j.C.de ſa.ſan.ec.Facit i ar.l. j.§.ij.ff.d le.iij.Ubi legata ad pias cāas relicta facta a filiofa.⁊ a ſeruo lz tpe te ſtamēti iſpecto nō valeāt.ſi tñ emanci pat⁹ vel manumiſſus pſeuerat in eadē volūtate valebūt.Jtē accipe cautionē eſt quādocūq̄ accipere ſicut ⁊ dare eſt quādocūq̄ dare.j.q.j.eos ⁊ p̄fata regu la non firmat de ſolo tractu tpis loq̄t.

¶ Octaua pena ē ꝙ nulla vniuerſitas 15 vel collegiũ vel ſingularis pſona vſurarios nõ oriũdos de terris ipſorũ exercẽtes vel exercere volẽtes pecuniã fenebrẽ pmittãt habitare i terris ipoꝝ. ſed ꝙ expellãt nũꝗ̃ de cetero admittendo. vt in.c.vſuraꝝ.de vſu.li.vj. ꝛ incurrunt penam interdicti vniuerſitas vel collegiũ.epi vero ꝛ ſuperiores ſuſpenſionis. epis iferiores eccleſiaſtici excõicatiõis ipſo facto ſi nõ expulerint de terris ſuis J.tres mẽſes vel domos prefatis ad exercen.fenus locauerint vel ſub quocũꝗ̃ alio titulo cõceſſerint etiã venditionis ſm Joan.an quã penã ſi p mẽſem ſubſtinuerint indurato animo terre eorum ꝗ̃diu in ipſis morantur ſunt ipſo facto interdicte.alij laici debent p excõicationem ad hoc idem cõpelli.non obſtante quocũꝗ̃ eorum priuilegio.Et de hoc vide.ſ.Excõicatio.vij.caſu.xxxij.

14 ¶ Sed qđ dicemus de dñis ꝛ cõitatib⁹ quo ↄcedunt iudeis vt poſſint exercere vſuras ꝛ locãt eis domos ꝛ faciũt conuentiones cũ eis ſup vſuris exercẽdis ꝛ vt iudices cogãt debitores ſm cõuenta ꝛ huiuſmodi.Rñ.d.Andreas barbatius ꝛ Pau.de caſtro. cõſilio.ccclxxvj.ꝛ pe.de ancha.cõſilio.ccxxx.ꝛ quidã alij conati ſunt tenere ꝙ licite facere poterant dũmodo autoritas ſeu lnia ab ordinario obtineatis.ꝛ hoc qꝛ accedit ad bonum cõmune totius reipublice. Itẽ quia ſic eſt conſuetudo de cuius initij memoria non exiſtit contrarium. ꝛ tollerãtia romanorũ pontificũ pſertim in terris tpaliter eccleſie ſubiectis. Et idõ videtur valere. Itez quia iſta conceſſio nõ eſt pcti nutritiua ex parte xpianoꝝ. vt.c.ſuper eo. de vſu. Ex parte vo iudeoꝝ nihil nobis de his qui foris ſunt vnde dicit tex.in.c.qui ſincera.xlv.diſt. ſuperuacue rei videtur dare operam q̃ arcere nitit iudeos a pctõ vt pote dãnatos ppter pfidiam.Et ideo tollerantur in eorũ ritib⁹ hec ſunt in ſumma eorũ motiua.Sed ſalua eorum reuerẽtia demonſtrabo. ꝙ nedum vere. ſed aperte erronee cõſuluerunt. Unde pre [illegible]

intelligẽtia no.ſm Sirar. de ſenis ꝛ refert.Jo.an.in mercurialibus. in regula peccatum.lib.vj.ꝙ triplex. eſt pmiſſio cõtra legẽ.prima ſimplex indulgens penam ſolũ.ſed nõ culpã.ꝛ hoc mõ pmittit eccleſia proſtibula ppter maius malũ ſeu pctm̃ euitandũ vt in.d.c. deniꝗ̃.iũcta glo. in verbo venia. iiij.di.ꝛ in cap. veniẽs.iuncta gl.fi.q̃ cle. vel vo. Scđa permiſſio eſt tollens impedimentum. et iſto modo eccleſia tollerat ritus iudeorũ phibẽs xpianis ne eos ipediãt. di.ſ.ca.qui ſincera.ꝛ.c.ſicut de iudeis. Tertia pmiſſio eſt pñãs iuuanẽ ſm quẽ modũ eccl̃ie pmittit clericũ occidi a ſeculari iuſte qꝛ eũ degradat ꝛ tradit. vt in.c. degradatio.de penis.li.vj. et de hac habes in.c.nouim⁹ de ver.ſig.ꝛ prime cor. v. Prima fit ppter maius malũ euitañ. Scđa ppter bonũ ꝙ inde cõſeq̃ ſperat. vt.ſ.iudeos tollerãdo lucrari poſſit vt i d.c.q̃ ſincera.vt nobis veritas in eorum ritib⁹ fiat no.vt dicit Au. Tertia vo nõ poteſt fieri niſi de eo ꝙ licitũ eſt. Nã licitũ eſt ꝙ maleficia nõ remaneãt impunita.c.vt fame de ſentẽ.excom.ꝛ in.l.ita vulnerat⁹.ff.ad.l.acq̃. Ideo merito tradit clericũ. Frãciſcus in.ij.ſen. dicit ꝙđ duo ſunt genera malorũ vt dicit glo.ſuper illud ab occultis meis munda ꝛc. Quedã ſunt noſtra q̃ a nobis oriunt et his nullo mõ ↄſentire debem⁹ nec directe nec idirecte. Quedã vo ſũt aliena q̃ fiũt ab alijs ꝛ his nũꝗ̃ cõſentire debemus directe ↄſenſu approbatiõis. Aliquñ tñ lz ↄſentire indirecte ↄſenſu pmiſſionis.ſicut de⁹ pmittit aliq̃ mala ex cã rõnabili. Si vo cã rõnabili non lz. Uñ dicit qđ recipe mutuũ ſub vſuris ex rõnabili cã puta neceſſitatis vel vtilitatis licet alias nõ. hec ille.ex q̃bus ego cõcludo ad.q.ꝙ tales peccãt mortaliter ꝛ ſunt excõicatie tenent ad reſtitutionẽ olim vſurarũ ex tali cõuẽtiõe ſolutarũ ſi iudei nõ reſtituent. Nã licet pricipes et communitates poſſint pmittere vſurarios pria pmiſſiõe vt tz Bal. ꝛ Bar. in l. cũctos populos. C. de ſum.tri.qđ tamẽ ego admitto ſimpliciter:qꝛ malus ma-

lum eſt vſura que ē pctm̄ mortale quã quodlibet dãnū tēporale vel corporale qđ euitat ꝓpter vſurã. ⁊ ideo nõ põt ꝑmitti ꝓpter maius malū euitandū ſolū cōcederē dictum. Bal. ⁊ Bar. qñ maiora pctã ſi nõ permitterent̃ ſimpliciť haberent ↄſequi. vt puta homicidia ⁊ hmõi. Alias nõ credo excuſarentur etiã ſimpliciter ꝑmittēdo. ar. c. poſt miſerabilē. de vſuris vbi precipit̃ eis vt cōpellant iudeos reſtituere vſuras. Ergo a fortiori ne exigant ꝓuidere tenent̃. Nam factibus impediunt̃ facienda ꝗ̄ tollerentur iã facta. vt in. d. c. quēadmodū. de iureiu. ⁊ l. patre furioſo. ff. de his q̄ ſunt ſui vel ali. iur. Nihilominus permiſſione ſcđa permittere nõ poſſunt cū nullū bonū ſequat̃. imo multa mala vt pꝫ vltra experientiã ꝑ ca. vſurarū. de vſu. li. vi. Et multo minus ꝑmiſſione tertia vt eſt in ꝓpoſita. q. Nã nullus põt pctm̄ cōmittere ſeu cooperar vt cōmittat̃ ꝓ quocūꝗ bono obtinēdo ſeu malo euitãdo ab alio. c. ſup eo. de vſu. facit. c. primū. xxij q. ij. ⁊ c. forte. xiiij. q. v. c. qđ ait. xiiij. di. in gl. ⁊ i. c. non magno. ne cle. vl mo. Liceret vñ alicui qñ eidē imponeret̃ neceſſitas duoꝝ maloꝝ pene ſꝫ nõ culpe. Itē liceret volēti facere vnū de duobus malis culpe ei ꝑſuadere vt minus faciat ⁊ maius dimittat. ſed nõ tertia ꝑmiſſiōe ſꝫ ſolū prima ⁊ ſcđa. Intelligo qñ aliter nõ poſſet ↄpeſci quin vnū faciat. als nõ e ita loquit̃. c. duo. xiij. diſt. ⁊ ideo cū tales nedū cōſentiãt. imo cooperant̃ vſurarie prauitati exercēde patet ꝙ peccãt mortalr ⁊ etiã ſūt excõicati ex quo paciſcunt̃ cū iudeis vt poſſint exigere vſuras aut ꝙ eis iuſtitia fiat de vſuris exigēdis. multo magis ſi ad hoc iterponūt decretū. Talia em̄ pacta vel decreta facta ab illis q̄ hñt ptãtem condēdi leges vl ſtatuta dicunt̃ leges vel ſtatuta vt in. l. penul. C. de donatio. inter virū ⁊ vxor. ⁊ in. l. ceſar. ff. de publi. ⁊ vtrobiꝙ ꝑ Bar. ⁊ ꝑ eūdē Bar. in. l. iiij. §. actor. ff. đ re iu. Nõ qꝛ faciētes talia pacta nedū intendunt ſe obligare immo principaliter volūt obligare oēs de ciuitate ⁊ diſtrictu ⁊ obligant̃ etiã illi q̄ nõ aſſenſerūt ergo ſūt ſtatuta cū ex pactis meris nõ obligent̃ niſi cōſentientes. vt in. l. j. ff. de pac. Sꝫ ſtatuētes vel ꝑſumētes iudicare ꝙ vſure ſoluant̃ ſunt excõicati. cle. j. de vſu. q̄ cū indiſtincte loquat̃ hꝫ locū etiã de decretis factis cū iudeis. vt tꝫ Lau. ibidē cū gl. ⁊ do. Cardi. ⁊ Jo. de imo. facit qđ no. Henri. in. c. j. de vſu. li. vi. q̄ vult ꝙ pene eiuſdē. c. ligãt et. ã locãtes domos iudeis. ⁊ idē tꝫ. d. Lau. de rodol. tracta. de vſu. q. cxlvj. Et ꝙ tenentur ad reſtitutionē pꝫ qꝛ cãm efficacem dãt dãno ꝓximi ſine qua nõ dãnificarētur. iõ tenent̃ inſolidū ſi illi nõ reſtituēt vt. pꝫ. ſ. reſtitutio primo in ꝟbo vſurarius §. viij. aduerte tñ ſm Lau. ⁊ Pau. in cle. de vſu. ꝙ ſi ſupradicti ꝓhiberent ne maiores vſuras exigēt dū nõ ↄſentiant de minoribus nõ incurrēt penã excõicatiõis. ⁊ ſic tu ſerua qđ. ſ. dixi vt. ē cõſuluit do. Alex. de imo. Vitētinus ⁊ multi ꝑclariores doc. in ſcla ⁊ ↄſcla ꝗ̄ ſupra allegati q̄ ↄſuluerūt ↄtriū. nec obſt. eorum motiua. Et primo autoritas epi. qꝛ non põt diſpēſare ↄ̄ ius cõe edictū ꝑ ſacrū ↄciliū niſi ex cã neceſſaria ⁊ veriſilr hon ꝑ cogitata ꝑ ſacrū cōciliū. ita no. Bal in l. oēs ppli. ff. de iuſti. ⁊ iur. vt. ſ. dixi diſpēſatio §. v. q̄ nõ eſt hic in propoſito. ⁊ multo minus obſtat cōſuetudo. cū ſit corruptela qm̄ ↄtinet in ſe pctm̄. c. flagitia. xxxij. q. vij. Nec tollerãtia ſummoꝝ põtificū. Nã papa nõ põt diſpēſare cū aliquo etiã iudeo vt mutuet ſub vſuris. d. c. ſup eo. vt ꝓbaui vſura eſt malū i ſe ꝑꝫ ſe. Et ideo ꝓ nullo bono põt licere vt in d. c. ſup eo pꝫ. Multominus põt cooperari neꝙ auxiliū dare vt vſure exigantur. qꝛ agētes ⁊ cōſentiētes digni ſunt morte. ad Ro. j. Si ergo poteſt expreſſe nec etiam tacite. Et ideo de tali tollerentia dr̃ qđ ꝑmittimus non approbamus. c. hac rõne. xxxj. q. j. ⁊ ſic dicit̃ etiã multa ꝑ patientiã tollerant̃ que ſi in iudicium deducerentur caſſarent̃. c. cū iam dudū de ꝑbē. Non ob. etiã qđ nil ad nos ꝑtinet. de his q̄ foris ſunt. c. multi. ij. q. j. quia hoc verbū niſi in duobus caſibus. Pri-

mus qñ illi qui ſũt foris ledũt xpianos
vł iniuriant eis qz ſic ptinet ad eccleſiã.
Ita no. Inno. ꝛ doct. in. c. ſup his de. vo
to. ꝛ hoſti. ꝛ Jo. an. ꝛ cõiter aliĩ in. c. gau
demus de diuoꝛ. ꝙ ſi īfidelis delinquit
ꝯ legẽ nature vł ꝯ ius diuinũ põt puni
ri a iudice eccleſiaſtico. Et ſic eſt in ppo
ſito. ꝛ ideo impedit ſe eccleſia vt pz i di.
c. poſt miſerabilẽ. Scđs caſus in quo nõ
vlz eſt qñ coopamur alicui coꝛũ in pctõ
qz ptinet ad nos ſicut etiã in ppoſita q̃
ſtiõe. Intelligit igit ppꝛie nihil ad nos
ſm gl. in. c. iudei. de iudeis ſcz vt eis pe
nã ſpũalẽ infligamus vel vt faciamus
eis canões. aut chꝛiſtianã ꝯuerſationẽ
imponamus eis iuitis. c. de iudeis. xlv.
diſt. ppterea ſi attẽdas totũ tit. de vſu.
tam in decretalib⁹ ꝙ̃ in. vj. ꝛ clemen. ec
cleſia nõ tolerat aliqua tolerantia vſu-
rarios. nec vult tollerent a pꝛincipibus
xpianis vt pz in dictis. c. poſt miſerabi-
lẽ ꝛ. c. vſurarũ. immo ꝙ vſure exigant a
chꝛiſtianis p iudeos eſt valde ignomi-
nioſum cũ xpiani ſint filiĩ ꝛ angarient a
iudeis qui ſũt ſerui. c. ꝛ ſi iudeos. de iu
deis. Nec valet qđ chꝛiſtiani efficiuntur
vſurarĩ qđ erit maius malũ. q2 et ſi gra
uius peccet chꝛiſtianus in eodem genere
peccati ꝙ̃ infidelis vno reſpectu tamen
iudei grauius peccant aliĩs reſpectib⁹ ꝛ
in maius nocumentum chꝛiſtianitatis
qz vltra vſurã habẽt odiũ ꝯtra chꝛiſtia
nos q̃s ſpoliant. Itẽ ſepius q̃ lucrati ſũt
a chꝛiſtianis expoꝛtant ad partes infi
delium non ſic xpiani. qui vt ſepius re
ſtituunt.
15 ¶ Nona pena eſt ꝙ ſi vſurarius ſoluit
alteri vſuras nõ põt repetere niſi pꝛius
ipſe reſtituat illas q̃s extoꝛſit ipſe vel
ille cuius heres eſt vt in. c. Michael de
vſur. Fallit hoc in clerico vł pcuratoꝛe
q̃ noĩe eccleſie repetũt vſuras quas ſol
uerũt quibus non poteſt opponi ꝙ̃ ſi ipſi
ipſi ſint vſurarĩ ſecundum Pañ. in. d. c.
Michael.
16 ¶ Decima pena ẽ ꝙ ꝙ̃uis cedat bonis
vſurari⁹ nõ habet ei reſpect⁹ ne egeat
vt habet in aliĩs debitoꝛibus. vt in ca.
odoardus. đ ſol. ꝛ in ca. ij. de pigno. ita
no. gl. in. d. c. in omnibus.
¶ Undecima pena eſt qđ admodũ rap- 17
toꝛum et furũ nõ ſolũ tenent reſtituere
rẽ quã acceperũt p vſuris vt. c. cũ i tu.
de vſu. ſz ꝛ fruct⁹ quos pceperũt ꝛ qui
pcipi potuerũt a vero dño ſm R. c. in. iiij.
xv. di. ꝛ cõiter oẽs doc. p. quo facit. l. vi.
deamus. ꝯ. in faniana quoqꝫ. ff. de vſu.
Ratio quia eſt male fidei poſſeſſoꝛ ſine
titulo. vt in ſe. q. latius patebit. Et ideo
ſic tenetur ſicut ſupra dixi de poſſeſſo-
re male fidei. Reſtitutio pꝛima in verbo
poſſeſſoꝛ.
¶ Utrũ ſolutũ p vſuris trãſeat in dñiũ 18
vſurarĩ. Rñ. diſtingẽdo ꝙ aut ſũt res
cõſumptibiles vſu. vt q̃ ꝯſiſtũt in nume
ro põdere ꝛ menſura. vt puta pecunia
granũ vinũ ꝛ hmõi ꝛ cũ iſta recipiãt fũ
ctionẽ in genere ſuo. l. ij. ꝯ. j. ff. ſi cer. pe.
abſqꝫ dubio in iſtis transfert dñiũ qñ
ſunt permixta. ſeu cõſumpta. l. ſi alieni
nũmi ff. de ſolu. ꝛ. l. nã ꝛ ſi fur. ff. ſi cer.
pe. ꝛ. l. ſi frumẽtũ. ff. de rei vend. Aut ta
le ſolutũ ſunt res mobiles q̃ ſeruando
ſeruari poſſunt. vel immobiles ꝛ in his
an tranſeãt in dñiũ vel ne fuerunt opi.
glo. ꝛ Inno. in. c. Michael de vſu. ſz ꝙ
vſurarius tenet ad reſtitutionẽ ex qua
ſi ꝯtractu per cõditionem indebiti. ꝛ ſic
cõſequenter qđ dominiũ ſit tranſlatũ
cũ nemo condicat rez ſuam pterꝙ̃ a fu
re. l. ſi. in ſi. ff. vſufruc quem ad ca. et in
ſi. de ac. ꝯ. ſi c itaqꝫ Idem videtur tene-
re glo. in. c. ſi quis vſurã. xiiij. q. iiij. ꝛ in
c. ſi epiſ. xvj. q. vj. ꝛ in capl. ex trãſmiſſa
de reci. ꝛ in. c. debitoꝛes. de iureiu. ꝛ po
teſt eſſe ratio quia quãdo traditio ha-
bet conſenſum dñi tradẽtis transfertur
dñiũ. l. cõtractus. ꝛ ibi per gl. C. de fide
inſtrumẽ. et in. l. multũ. C. ſi quis alteri
vł ſibi. ꝛ notatur. in. l. traditionibus. C.
de pact. ꝛ ſi tradat volũtate coacta ta-
mẽ volũtas eſt ſufficiens ad tranſlatio
nẽ dñiĩ. l. ſi mulier. ff. qđ me. cauſa. xv. q.
j merito. Sed his nõ obſtantib⁹ ſalua
ſemp melioꝛi determinatiõe. iuxta illud
l. claudius felix in. ſi. ff. qui po. i pigno.
hab. Dico ꝙ nullo modo trãſfertur do
minium. Qđ probo ſic ex nuda traditioꝛ

ue nō transfert dn̄ium.l. nunq̄ nuda ꝛ
ibi ꝑ gl.de acquirē.re.do.l. traditiōib⁹.
C.ð pac.Sed ſolutū ꝓ vſura nūde tra
dit pꝫ ſi inſpiciant oēs tituli ex q̄b⁹ res
alterius acquirit quo ad dn̄iū q̄ ſūt iſti
ꝓ empto.ꝓ mutuo ꝓ tranſacto.ꝓ here
de.ꝓ derelicto.ꝓ legato ꝓ dote . ꝓ ſuo.
ꝓ donato.ꝓ vſucapio.ꝓ.p̄ſcriptio. ꝓ cō
miſſo ꝓ iudicato.ꝓ pena ꝓ ſocio.ꝓ ſolu
to.ð q̄b⁹ habes.§.Uſucapio.§.v.quo
rū nullo veſtit . Et dicis ꝙ veſtit titulo
pro ſoluto rōne pacti ſeu ꝓmiſſiōe.Ad
hoc dico ꝙ tale pactū ſeu promiſſio eſt
nulla.nec orit aliqua obligatio natura
lis vl' ciuilis vt patet in.d.c.debitores.ꝛ
ibi hoc tꝫ prima gl.ꝛ Joā.de imo.ꝛ Pa.
Ratio q꞉ cū lex reſiſtit nō orit obligatio
etiā naturalis etiā ſi alteri ꝯhēti tm̄ re
ſiſtat.l.cū lex.ꝛ ibi bar.ff.de fideiuſ. Sꝫ
cū vſura ꝓhibeat pagina vtriuſqꝫ teſti.
c.ſup eo.ð vſu.ꝛ etiā ſit ꝯ naturā.vt pro
bat Ari.j.poli.Jgit ſequit ꝙ tale pactū
ſeu promiſſio ſoluēdi vſuras nō īducit
obligationē.Ergo nō pōt dici ꝙ veſtiat
ꝓ ſoluto.Si aſſeris ſaltē ſoluit credēs
ſe debere.ꝛ ſic ꝑ errorem qð ſufficit ad
tranſlationem dn̄ij.vt not.in.c.ſi.de ſo.
negatur hoc q꞉ cōiter ſciūt ſe nō obliga
tos.ſi dicis ergo ſoluūt ſciēter indebitū
ꝛ ſic trāſfert dn̄iū cū p̄ſumātur donare
.l.cui⁹ ꝑ errorē.ff.ð reg.iur.Ad hoc.Rn̄
hoſt.ꝙ eſt verū ꝙ ſolutū ſciēter indebi-
te p̄ſumitur donatum in ſolutione nō .ꝯ
probata a iure.ſed nō ī alia q̄ improba
tur a iure.vt eſt in caſu nr̄o ſeqtur ergo
ꝙ nō eſt donatio vera q꞉ nemo ſic intē-
dit nec p̄ſumpta q꞉ ī probata a iure nec
ſolutio debiti veri vel putatiue veri.er
go nuda traditio ꝛ ſic nō trāſfert dn̄iū.
hoc idem probatur ꝑ gl.in.d.l.traditio
nib⁹.q꞉ vult ꝙ ad hoc vt traditio trāſ
ferat dominiū reqritur . Primo ꝙ ſit fa
cta cū cauſa.vt.d.l.nūq̄ .ꝛ ꝙ ea ſit ido
nea.§. per traditionem. inſti . de reſtit.
diui.ꝛ a dn̄o.l.traditio.ff.de acquir. re.
do. qð nō eſt in ſoluto ꝓ vſuris. q꞉ ꝛ ſi
ſit cauſa tn̄ idonea nō probat etiā idē
iſta rōne . Ex cōtractu nullo ꝛ cui lex re
ſiſtit nunq̄ transfertur dominium.l. nō
dubiū.C.de legi.tenet Bar.ꝛ cōiter doc
in.l.j.§.ſi vir vxori.ff.de aquir.poſ.Cū
ergo ꝯtctus vſurarius ſit hmōi.vt patet
in.c.ꝛ.iij.ꝛ.c.cōſuluit de vſu .Ergo non
transfert dn̄ium ꝛ hanc opinionē vidē
tur tenere cōiter doc.in.c.ī literis. ꝛ Jbi
Jo.an.i.c.q̄q̄ de vſu.li.vj.ꝛ ibi Jo.an.
ꝛ ge.ꝛ Fed.in ſuo ꝯſi.xxij.ꝛ Ang. in ſua
diſputatione que incipit Arēſis miles
circa fin.que dicūt ꝙ vſurarius tenetur
ex delicto ad reſtitutionē ꝛ dānato ac re
probato pagina vtriuſqꝫ teſti.vt dictū ē
ꝛ patet in ca.tua nos.ibi in crimine ꝛc.
ergo patet ꝙ nō acquirit.dn̄ium : quia
qui tenet ex delicto ad aliquam rē reſti
tuendā nō eſt dn̄s.vt patet ī fure.l.ī re
furtiua.ꝛ.l.ſi non manifeſtus.ff.de cōd.
fur.hāc etiā ſequuntur cōiter theolo
gi.ꝛ hec eſt tenenda preſertim in foro cō
ſciētie.q꞉.ſicut dicit Archi. in.c. ſi quis
vſurā.xiiij .q.iiij.ſicut vt compulſiuārē
alienā rapiens fictione iuris ciuilis eſt
ficitur dn̄i rei tamē iure pretorio penes
priorē dn̄m rei dn̄iūꝫ remanet.l. metuꝫ
aut in preſentē.§.iulianus.ff.qð me.cā.
Sic ſaltem dicendū eſt in ſoluto ꝓ vſu
ris.ꝛ bene facit tex.ibi dum dicit quis
res in bonis eſt eius qui viꝫ paſſus eſt.
Nec ob.gl.in ꝯtrariū aducte.q꞉ poteſt.
dici ꝙ ibi n̄ figūt pedes.patet q꞉ volue
runt etiā īducere hypothecā ſuper om
nibus bonis ꝙ vſuris reſtituendis. vel
dicēdum ꝙ loquūt in rebus cōſumptis
bilibus . Non ob.etiā rō adducta in cō
trariū q̄m nō ſolum requirit traditio ꝛ
cōſenſus tradētis.ſed etiam titulus ve
rus vel putatiue verus vt.ſ.ꝓbatū eſt.
Et ſi quis vult cōtendere ꝙ fictione iu
ris ciuilis efficit dn̄s tamē iure diuino
ꝛ canonico oportet cōcludere qð domi
nium rei remaneat apud ſoluētem niſi
aliud ex eius volūtate diſponatur. Et
ſic perinde eſt conſcientia quoad om
nem effectum acſi non eſſet tranſlatuꝫ
dominium. hoc patet quia ſi res extat
ſemper vſurarius tenetur eam reſtitue
re cum fructibus.vt.ſ.dictum eſt Reſti
tutio primo in verbo vſurarius.§.iiij.
Nec poteſt dare tantumdē ſeu extima

tionē ꝫ voluntatē dn̄i cū iura aſtringāt
eum ad reſtitueñ.qđ tam praue accepe
rūt.c.cū tu.đ vſu.ibi donec reddā quod
tā.praue acceperūt.facit in ar.ad hoc.l.
ij.in prin.ff.ſi cer.pe.ꝛ tex.clarus in.c.ſi
res.xiiij.q.vj.Si ꝟo alienauit tūc de eq̄
tate canonica terti⁹ poſſidens pōt cōue
niri ꝛ ab eo dicta res aduocari officio iu
dicis.vt notabiľr tꝫ bal.i.l.rē quā.C.de
iur de nulla habita diſtinctiōe an poſ-
ſideat titulo oneroſo vel lucratiuo.Nā
dicta diſtinctio bñ debet fieri in re em-
pta ex pecunia vſuraria vt ꝑ gl.i.d.c.cū
tu.i fi.ſed in re ipſa formaľr data ꝓ vſu
ris nō cadit dicta diſtinc.ſed pōt peti a
quocūqꝫ poſſidēte etiā titulo oneroſo ex
quo res eſt affecta illo vitio.Facit.l.ſi cū
exceptiōe.§.aliqñ.ꝛ.l.mutū.§.Julian⁹.
ff.qđ me.cā.iūcta eq̄paratiōe archi.i.d.
c.ſi quis vſuram.de que.ſ.dictū eſt.

19 ¶Sed q̄ro q̄s dicaľ manifeſt⁹ vſurari⁹
vt ſubijciaľ penis ſupradictis.rñ.vt col
ligo ex Jo.an.ꝛ Pa.i.c.qꝛ i oib⁹.ꝛ Joan.
an.ꝛ Archi.i.c.j.de vſu.li.vj.Jlle dr̄ ma
nifeſt⁹.Primus q̄ ē notori⁹ de iure puta
qꝛ cōuict⁹ vel cōdēnat⁹ de vſuris.ſeu co
rā iudice ſpōtē cōfeſſus.c.olim.ꝛ.c.ſu ꝑ
q̄buſdā de ver.ſigni.Scđo qui eſt noto
rius de facto notorietate facti.puta te-
net altare paratum vel mutuat in came
ra omnibus volentib⁹ ſicut meretrix i
proſtibulo patet cuilibet.arg.de co.cle.
ꝛ mu.capitu.tua ꝛ capitu.fi.ita dicit
bar.in.l.ij.ff.de fur.ꝛ bal.i.l.heredes pa
lā.ff.de teſt.Jtē tertio dr̄ manifeſt⁹ ſm
Glo.i.c.ij.đ vſur.li.vj.qñ q̄s corā.ſacer
dote ꝛ teſtibus cōfeſſus in articulo mor
tis eſſe vſurariū ꝛ mādauit reſtitui vſu-
ras ꝛ reſignauit libros.Quā gl.Federi
cus cōſilio.viij.dicit verā qñ ſimul oīa ꝑ
fata ꝯcurrūt alias cōfeſſio ſola extra iu
dicialis non faceret manifeſtum.Facit
c.venerabilibus.§.ſecus.de ſen.excō.li.
vj.Nec ſolum mandatum de vſuris re-
ſtituendis alias manifeſti non aliquo
predictorum modorum.ſed vel per fa-
mam tm̄ aut alio modo a predictis nō
incurrunt ipſo iure prefatas penas ſm
cōiter doc.niſi publicentur per ordina-
rium loci.

¶Quid requirit ad publicationem fa- 20
ciendā.rñ.ꝙ ſufficiunt certa argumēta
cū fama.d.c.tua.ꝛ licet null⁹ accuſator
appareat nihilomin⁹ ordinari⁹ ꝓcede-
re pōt ex officio.Aduerte tamē ſm pañ.
in.c.ad noſtrā.de empt.ꝛ ven.ꝛ ꝙ ſi eſt
publicū ꝛ indubitatum qđ pl⁹ q̄s vēdit
ad credentiā quā ꝓ precio ſtatim ſoluē
do teſtm̄ eoꝝ eſt nullū.ꝫ ipo iure ꝓpter
diſpōnem.c.q̄ꝙ̄ đ vſu.li.vj.qꝛ tales ſūt
vſurarij.vt patet in ſimili in.c.nauigan
ti de vſu.ꝛ ſūt publici.ex q̄ publice hoc
exercent vt patet i libris eorū.Nec ob.
qđ ſūt ficti qꝛ.d.c.ad noſtrā penā ꝫ vſu
rarios inſtituta exercetur etiā ꝫ fictos
vſurarios quoniam in veritate ſunt vſu
rarij.Facit.l.non dubiū.C.de leg.Jtem
no.ſm Fede.conſi.viij.ꝛ ſequitur pañ.
in.c.cū in dioceſi.de vſu.ꝙ lꝫ q̄s in vita
non fuerit declarat⁹ vſurari⁹.ꝛ fecerit te
ſtamentum nihilominus poſt mortē po
terūt fieri probationes ad declarañ.qđ
erat manifeſtus.ita tꝫ Jo.an.in.c.j.de
vſu.li.vj.in nouella.ꝛ Gemi.ibidē.ꝛ oēs
iſte erant bone probationes puta ſi diſ
ferebat ſolutionē.vt plus venderet vt
in.c.i ciuitate de vſuris.itē ſi emit poſ-
ſeſſiones cū pacto đ retrouēdendo pro
maiori precio vel ſecūdum bal.in.c.j.de
feu.dato in vj.le.com.quādo emit cum
pacto de retrouendendo poſt quinquē-
nium ꝛ nō ante ſi eſt conſuetus ſimiles
contractus facere preſumitur vſurari⁹.
ar.d.c.illo vos.de pigno.item preſumi-
tur vſurarius quando facit facere quis
confeſſionem coram epiſcopo ꝙ inſtru-
mentum eſt de ꝟo ꝛ puro capitali quia
cenſetur colluſio in fraudem vſurarum
preſumptione prefati.c.illo.vos.ſecun-
dum Bal.in.l.j.C.de colluſione dete.qđ
ca.j.hoc articulo preualet confeſſioni.
Et ſic fuit obtentū corā epiſcopo ruder
tino contra vnum qui multas cōfeſſio-
nes tales fecerat fieri itē quando pars
dicit in inſtrumento quod nō per ſimu-
lationem ſed per veram veritatem talē
contractum facit oritur preſumptio ve-
hementiſſima ſm Bald.i.l.iij.C.pl⁹ vale.

ꝙ agi. Facit gl. in. l. ſi quis ſub conditio
ne. ff. de condi. inſti. ⁊ ꝙ no. gl. pegrina
in. l. cū allegas. C. de vſu. ⁊ pulchrum di
ctum ang. i. l. ſicut. §. ſuperuacuū. ff. qui
mo. pi. vł hypo. ſol. Itē probat̄ vſurari⁹
ex libris ſuis vel per inſtrumēta ſm Ar
chi. in. c. q̄ ſincera. xlv. di. probat per ar.
d. c. dicit etiā Bal. in. l. donatio. C. de do.
q̄ð manifeſtus vſurarius probat̄ etiam
per priuatam ſcripturam. Item qn̄ eſt
communis opi. ꝙ ſit vſurarius vt dicit
Bal. in. l. j. ⁊. in. iii. colum. C. de ſac. ſanc.
eccle. Item quando tot ⁊ totiens fenera
tus fuit ꝙ non poſſit niſi eſſe liquidum
in populo. vt dicit Bal. in. l. j. in. iij. co
lun. C. de falſa adiec. te. Item quando
ex coniectaris apparet vſurari⁹ ⁊ indi
cijs. vt dicit Bal. in. l. cum proponeba
tur in princ. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. ciues. C. ð
apella. ⁊ breuiter dic quod iudex habet
arbitrari ex additis coherentijs quod
ſit manifeſtus. puta quia publice fene
ratur ꝙ pro vſurario habetur commu
niter ⁊ reputatur quod alias fuit decla
ratus ⁊ ſimilia. ita dicit bal. in addi ad
Spe. in. ti. de appel in ver. an autem ſit
manifeſtus Dicit etiam Fed. ꝯſi. viij. ꝙ
eſt manifeſtum de quo in. d. cōſi. lugdu.
dicitur. Cuius probatio eſt euidens et
manifeſta. verbi gratia. Defunctus vi
ſus ⁊ auditus ⁊ ſciētie nō palam appa
ret oib⁹ ⁊ tñ ſubijciēdo ex animi ſit eui
dens ⁊ manifeſtus vt i. c. ij. de preſum.
Sic qn̄ p modicā examinationē promp
ptā ⁊ facilē puta per libros rationum ⁊
hmōi ſit euidens dr̄ manifeſtus ⁊ ideo
aduocati ⁊ procuratores qui defendūt
eorum contractus feneraticios peccant
mortaliter per. c. j. cū ibi no. de of. dele. ⁊
⁊ per. c. j. de vſur. lib. vj. ⁊ tenentur ad re
ſtitutionē vt. ſ. Reſtitutio. j. in verbo vſu
rarius §. viij. Propterea bene dicit tex. i
l. j. §. ſi. ff. de do. ꝑle. Rei ſatis demonſtra
te fruſtra ſit demonſtratio. hec ibi.

Uſus clauiū vid ſ claues eccl'e ⁊ ſ con
feſſio. v. ⁊ quo ad excommunicationem
vide ſupra abſolutio tertio. ⁊ ſupra in
terrogatione in fine.

Uſus ē ius vtēdi reb⁹ alienis ſal
ua rerū ſubſtātia ſecūdum
Azo. in ſumma.

¶ Uſurarius dicitur cui tantum re ad 1
vſum quotidianū vti licet. Inſti. de vſu.
⁊ habitu. §. j. vnde nō ſolum vſurarius
poteſt ſumere quātum ſibi expedit ſed
etiam ſibi et familie ſue plenū in ſi. ff. de
vſu. ⁊ habi.

¶ Quid ſi vſus domus ſit relict⁹ mari 2
to. rñ. poterit habitare in ea etiam vxor
parentes filij ſerui ⁊ liberti hoſpites in
domo recipere ⁊ ſi penſionem habeant
dummodo vna cū hoſpite ⁊ non ſepara
tim domum inhabitet vt. l. ceterum in
principio. ff. eodem. Idem dic in mulie
re etiam ſi vidua erat ⁊ poſtea nupſit.
ff. de vſu. ⁊ habi. l. cui vſus ⁊. l. ceterum
⁊. l. non ſolum.

¶ Quid ſi pecoris vſus ſit redditus ali 3
cui. rñ. quod neq̄ Lana neq̄ lacte neq̄
agnis vti poterit ſed ad ſtercorizandū
⁊ modico lacte vti poterit. ff. ð vſu. ⁊ ha
bi. l. pleni. §. ſ ſi pecoris.

¶ Utꝝ ille cui legat̄ vſus ſolus poſſit i 4
cidere. ⁊ vēdere ſicut vſufructuari⁹. rñ. ꝙ
ſic q2 aliter nihil habitur⁹ eſſet ex lega
to. ff. de vſu ⁊ habi. l. domus. limitat hoc
Ang. are. ibi quando ſilua eſt longe vt
pro conducendis lignis poſſit vende
re. alias nō.

Uſufructus eſt ius alie
nis reb⁹ vtēdi
fruēdi ſalua rerū ſubſtātia q2 eſt ius i cor
pore q̄ ſublato ⁊ ipſū tolli neceſſe eſt. ff.
de vſufr. l. j. ⁊ Inſti. eo. ti. i pncip. Differt
vſufructuari⁹ ab emphiteota q2 ille hꝫ
vtile dñium iſte ſolū ius itēdit. Itē dif
fert ab vſurario. Nā is cui nud⁹ vſ⁹ mū
di datur. nihil hꝫ vlteri⁹ in eo niſi vt ole
rib⁹ pomis feno ⁊ huiuſmodi vtat̄ ad
vſum quotidianū in eo moret̄. ſed nul
li alij ius qued hꝫ aut vendere aut loca
re. aut gratis ꝯcedeᷓ poteſt. ſed vſufru
ctuarius ſic. Inſti. de vſu et habitu. §. j.
Multo magis differt ab vſufacti nō iuris.
ſed quo fratres minores vtuntur in quo
vſurarius nullū ius habet ſed tantum
factū pro neceſſitate vite de verb. ſigni.

c.extỹt q̃ ſeminat.ll.vj. ꝛ ꝓpterea addi tur verbum fructus.

1 ¶Qualiter ꝯſtituaṫ vſuſfruct⁹.Rñ.pa ctionib⁹ ꝛ ſtipulationibus ꝛ familie her ciſcũ de cõpoſitione ꝛ ꝯſenſu. itẽ in teſtõ legãde.vt.ff.ð vſufru.l.oim ꝛ.l.vſuſfru ctus plurib⁹.Jtẽ.cũ q̃s legat habitatio nẽ i domo ſua eſt perinde ac ſi legaret vſũfructũ habitatiõis vt eſt caſus in.l. cũ antiquitas.C.de vſufruc.ꝛ ideo põt locare vt ibi ꝛ cõmodare.l.j.§.inter cõ modatum.ff.cõmo.

2 ¶Jn q̃b⁹ rebus ꝯſtituiṫ vſuſfruct⁹.Rñ. in oĩbus reb⁹ q̃ vſu nõ ꝯſumunṫ ꝓprie. vt.ff.eo.l.oim.i reb⁹ ṽo q̃ vſu ꝯſumunṫ nõ ꝓprie vſufruct⁹ cõſtituiṫ ſꝫ vtilita tis cã receptũ ẽ vt etiã in his ꝯſtituaṫ. ergo cõſtituiṫ in pecunia vino grano et hmõi inſtit.e.§.cõſtituiṫ. vñ no. ꝙ illud ꝙ nõ renaſciṫ nõ ðꝛ eſſe in vſufructu.l. divortio.§.ſi fundũ.ꝛ §.ſi vir i fũdo.ff. ſol.mat.ideo lapis q̃ nõ renaſciṫ nõ eſt in vſufructu ꝛ creta ꝛ hmõi qð no.qꝛ le gato vſufructu nõ veniũt talia. Jdẽ ar bores cedue vt ſalices. ꝛ hmõi ſunt in vſufructu.ſꝫ arbores fructifere nõ poſ ſent cedi pro vſufructu.

3 ¶Ad q̃d teneṫ vſuſfructuari⁹.Rñ.teneṫ p̃ſtare cautionẽ in rebus q̃ vſu nõ cõſu munṫ arbitrio boni viri ipſis vteṫ ſal va rerũ ſubſtãtia ſicut q̃libet bon⁹ vir ꝛ vtiṫꝛ fruitur re ꝓpria ꝛ ſcðo ꝙ finito vſufructu reſtituet ꝓprietario id ꝙ ſu pereſt.Jn reb⁹ ṽo q̃ vſu conſumunṫ dꝫ preſtare cautionẽ de exhibendis id ea qualitate vel ſi vult cõſumere preſtabit eſtimationẽ illoꝝ bonoꝝ.d.c.vj.in g͏ͥo. de pig.hoc no.ff. de vſufru.eaꝝ reꝝ. q̃ vſu conſumunṫ.l.j. ſcða ꝛ tertia.ꝛ di §. conſtituitur.

4 ¶Sed q̃d de his rebus q̃ vſu nõ cõſu munṫ.ſꝫ minuunṫ vt vegetes ꝛ ſimilia q̃ vſu veteraſcũt ꝛ minuuntur nõ abit ip ſo facto ſicut vinũ oleum ꝛ ſimilia.Rñ. pa.i.d.c.ſi. ꝙ cavebit de reſtituẽdo qð ſup erit finito vſufructu vt pꝫ i.l.j.ff.de vſufr.quẽadmo.caveat.vbi.ẽ caſus. fa cit.l.j.ff.de vſufr. eaꝝ rerũ vbi iſta duo ponunṫ vt.diverſa.ſ.q̃.vſu cõſumũt.ꝛ q̃ vſu minuunṫ ꝛ iõ iura q̃ volunt vt extia matio p̃ſteṫ loquunṫ in his que vſu con ſumunṫ.vt i.l.ſi tibi vini olei.ff.de vſuf. eaꝝ re.ergo nõ debẽt extẽdi ad ea q̃ nõ cõſumunṫ.ſꝫ minuunṫ.qꝛ aliter vſufru ctuario eſſet p̃iudiciũ.Et facit ꝓ hoc exẽ plum in re cõmodata q̃ vſu minuiṫ vbi dãnum ꝑtinet ad diuinũ nõ ad cõmo datariũ.l.cum q̃.ff.cõmo.

¶Utrũ vſuſfructuari⁹ nõ p̃ſtãs cautio nẽ a principio ꝛ recipiẽs fruct⁹ teneatur eos reſtituere.Rñ. pa.in.c.cũ ꝯſtet de pig.do.cõiter diſtinguũt ꝯcordãdo gl. iuris civilis q̃ ſunt ꝯtrie ſic aut bona fi de recipit puta qꝛ nõ fuit exacta cautio nec malicioſe diſtulit p̃ſtare.ꝛ hꝫ locum gl.in.l.vxor.la.ſ.ff.de vſufr.lega.q̃ tꝫ ꝙ nõ teneṫ reſtituere.Aut exactus nõ p̃ſti tit cautionem vel fuit in mala fide mali cioſe cum ſciret ſe obligatum ꝛ nõ p̃ſti tit ſic tenetur reſtituere tanq̃ indebite perceptos qꝛ nõ facit ſuos ꝛ ſic intelli gẽda eſt gl.in.l.ſicuius.ff.de vſufruc.fa cit.l.ſed ꝛ ſi.§.ſcire.ff.de petit.here.Ubi errãs in iure facit fructus ſuos nõ ma le fidei poſſeſſor. 5

¶Sed nunq̃d teſtator poterit remitte re ne cautiõ preſteṫ.Rñ.pa.in.l.j. C. de vſufru. ꝛ in.l.ſcire.C. vt in poſ.lega.qð ſic in rebus que vſu cõſumunṫ.Jn reb⁹ ṽo qui vſu nõ cõſumũt non põt.Rõ.qꝛ dareṫ materia delinquendi nec curare vti ſicut bon⁹ vir ſed in aliis ceſſat cum ſolũ teneaṫ ad extimationẽ qð verũ eſt niſi ꝓprietas fuiſſet eidẽ vſufructuario legata vſq̃ ad certum diẽ ꝛ vſuſfruct⁹ pure qꝛ hoc caſu cautio nõ eſt preſtãda vt in.l.ſi vſuſfructus.§.plane.ff.vſufru. quẽadmo.caveat. 6

¶Utrũ ſufficiat cautio iuratoria.Rñ.ꝙ vſuſfructuarius ẽ perſona ſuſpecta nõ ſufficit alias ſic.ꝛ hoc ſequiṫ.pa.in.c.cũ cõſtet.de pigno.arg.in.c.p ṽras.de do te poſt divoꝛ.reſti.vbi bon⁹ tex. i ſimi li ꝛ in auṫ.generaliter.C.de epiſ.ꝛ cle. 7

¶Utrum vſuſfructuarius teneatur ad expenſas in re de qua habet vſũfructũ. Rñ.Ludo.de ro.in not.ꝙ ſic ad expen ſas parvas et ad collectas et ad refe 8

ctionē ꝺ collecta ꝙ teneat̃ habes.l.ōro. ff.de vſufru. leg.l.apud iulianū.§.heres.ff.de lega.j.ꝛ.l.hacten⁹.ff.ꝺ vſufru. Qꝺ limita niſi qn̄ collecta tanta eſſet ꝙ equaleret pceptiōi fructuū qꝛ ſolū teneret dn̄s.glo.eſt in.l.qui cōcubinā.§.qui hortos.ff.ꝺ lega.iij.quā ſequunt̃ Dy.ꝛ Bar.in.l.his ꝟbis.§.idē teſtator.ff.de leg.iij.Idē dic in expenſis p refectione niſi eſſet ei legat⁹ vſuſfruct⁹generaliter oīm rerū quia ſic tenetur ad oēs expenſas vł renūciare.d.l.hacten⁹.ꝛ ꝙ ibi no. de fide inſtru.c.Si perpetuus.in glo.

9 ¶Sed ꝗd de vſurario. Rn̄.idē ibidē ꝙ aut dn̄s participat in cōmodo rei cuius mihi legat⁹ eſt vſus.puta qꝛ domus eſt ampla ꝛ tūc tenet̃ dn̄s tātū.Aut nō participat.ſꝫ ſol⁹ vſurari⁹.Et ſic tenetur ad expēſas.l.ſi domus.ff.de vſu.ꝛ habi.

10 ¶Quero quid erit quando teſtator reliquit vxorem dn̄am ꝛ vſufructuariam omniū bonoꝝ ſuorū quoadiu vixerit vel vitam vidualē duxit.dic vt ſupra legatuꝫ j.§.xlvij.poteſt tamē talis vxor laudare ꝛ laudemiū recipere.nec per hoc videt̃ cōditio heredis deterior fieri.nec eccleſie ſi prelatus bn̄ficia vacantia cōferat vel electos confirmet cū talia nō poſſ.et retinere ad manus ſuas de inſti.c.fi.de officio archipreſbyteri.c.fi.ꝛ feuda antiqua concedat.c.ſecūdo. de feudis.

11 ¶Sed nūquid ex vſufructu.legato grauabit heres legitima.Rn̄.ꝙ non nec ꝗ ad ꝓprietatē nec quo ad vſūfructū.C.ꝺ inof.teſtamēto.l.qm̄.ꝛ aut.nouiſſima.ꝛ l.ſcim⁹.§.cū aūt.idē dic in trebellianica quo ad aliū heredē vel ad alios quibus legitima debet̃ qꝛ detrahēt quartā ſuā heredes de tali vſufructu legato.niſi ſit ipſe heres cui vſuſfruct⁹ eſt legat⁹. etiam.d.l.vxori.ꝛ.ff.de vſufr.omnium.ꝛ l.ſi mihi.ꝛ tibi.

12 ¶Utrū ille cui eſt relict⁹ vſufruct⁹ oīm bonoꝝ teneatur ſoluere es alienum de ipſis bonis.Rn̄.ſm̄.hoſti.ꝙ ſic. Sec⁹ ſi ſolū eſſet relict⁹ vſuſfruct⁹aliquaꝝ reꝝ. ff.de vſufr.le.l.fi.Pau.ꝺ ca.ꝯſi.ccclxxxv dicit ꝙ ꝓprietari⁹ tenet̃ pncipalr.ſ.ad vendendum de bonis pro ſolutiōe eris alieni.ꝛ ſic vſuſfructuarius ſecundario participabit in ſolutiōe. ꝛ ſic minorem vſumfructū habebit. pro quo facit.l.fi. §.ſi autem alienum.C.de bo. ꝗ libe.et eſt verior opinio.

¶Quō amittit̃ vſuſfructus.Rn̄.ꝙ quatuor modis.primo ꝑ mortē vſufructuarij de pigno.c.fi.in glo. 13

¶Scđo ꝑ maximā ꝛ mediā capitis diminutionē nō aūt ꝓpter minimā ꝛ maximā diminutio. capitis eſt cū aliꝗs ſimul ꝛ libertatē.ꝛ ciuitatē amittit qꝺ accidit his ꝗ efficiunt ſerui pene propter delictū ſuū.vel ꝗ ꝓpter igratitudinē redigunt̃ in ſeruitutē. Media eſt ciuitas amittit̃.ꝛ libertas retinet̃ qꝺ accidit cū aqua.ꝛ ignis iterdicit̃ vel in inſulā deportat̃. Minima ē ciuitas ꝛ libertas retinet̃.ſꝫ ſtat⁹ mutat̃ qꝺ accidit his qui ſunt iuris erāt facti ſunt iuris alieni. vł ecōtra.inſti.de capi.dimi.prime due ſūt mortes ciuiles.ff.ꝓ ſocio.l. ſocietatem. Tertia nō qꝛ oīa iura trāſeūt ad partē cui arrogatus ſe donāt.Inſti.de adop. §.ſed hodie.C.de ſac.ſan.ec.aut.ſed ingreſſi.de teſta.c.qꝛ ingredientibus. 14

¶Tertio amittit̃ ſi res perierit in qua erat vſuſfruct⁹.inſti.eo.§.finit̃.ff.ꝗ. mo. vſuſfruc.ami.l.j.ꝛ per totū.ꝛ hoc ſi erat conſtitutus.d.l.j.Qꝛ quod non eſt.amitti non poteſt in glo. ibidem cum cōcordantijs. 15

¶Quid ſi vniuerſitati ſit vſuſfruct⁹ legatus.vel ciuitati. Rn̄. durabit ſpacio centū annoꝝ.ff.eo.ti.l.an vſūfructū niſi in ciuitate aratrū inducatur.ita ꝙ deſinat eſſe ciuitas vel vniuerſitas.ff. qui. mo.vſufru.amit.l.fi. 16

¶Utrū cum plures ſint vſufructuarij ꝛ vn⁹ morit̃ reuertat̃ ad ꝓprietariuꝫ.Rn̄. ꝙ nō ſꝫ accreſcit alteri vſufructuario.ff. de vſufr.accre.ꝑ.totū.ꝛ.ff.ꝗ.mo. vſufr. amit.l.excepta. ſolū ergo redit ad ꝓprietariū qn̄ oēs deficiūt.inſti.eo.§.j. 17

¶Quid ſi vſuſfruct⁹ reliquat alicui donec fili⁹ pupill⁹ ad pubertatē venerit.ꝛ pupill⁹ morit̃ añ pubertatē.Rn̄. vſufruct⁹ durabit vſqꝫ ad etatē cōpletā. Si ꝟo ſit relict⁹ ſub incerto tpe.puta donec ta 18

rius furioſus reſipuerit ⁊ anteq̃ reſipiſcat morit̃.ſic durabit toto tpe vſufrucaturū.qꝛ poſſibile fuit.vt toto ei⁹ tpe in furia pſeueraret.Ut i.l.Ambiguitatem.C.eo.

19 ¶Quarto amittit̃.vſufruct⁹ p nõ vſuȝ nõ ſimplr.ſed eo modo quo etiã dñiũ rei pdit̃ vt p pſcriptionẽ.vt.s̃.pſcriptio dictum eſt.no.in.l.pe.C.eo.

20 ¶Si.ad quẽ reuertet̃ vſuſfructus qñ p capitis diminutionem amittit̃.Rñ.ſi eſt fili⁹ ad patrẽ ſi ſeru⁹ ad dñȝ ſi pater vel ali⁹ trãſibit ad filiũ aut heredẽ ei⁹ nõ ad ppꝛietariũ vt in.l.fi.C.eo.itelligẽ quãdiu viuet ille cui vſufruct⁹ fuerat legatus.ar.l.pdicte.l.ambiguitatem.

21 ¶Utrū cũ vſufructu vniuerſaliter gregis vel armẽti eſt legatus ſi moriat̃ teneat̃ vſufructuarius reficere.Rñ.ꝙ ex gnatis gregū tenet̃ ſubmittere alia loco mortuoꝝ capitū.Sec⁹ ſi tñ in aiab⁹ legat̃ vſufructus qꝛ nõ tenet̃ reficere ſi moꝛiant̃ ſine ſua culpa.ff.e.l.vet⁹.inſti.de re.diui.§.ſȝ aſi gregis.idẽ dic ꝙ dȝ i vineaꝝ mortuaꝝ ⁊ arboꝝ locũ alis inſtituere ⁊ colere. Nã quaſi bonus .paterfa.debet vti vt in.d.§.ſȝ et ſi gregis.

22 ¶Utrū vſuſfructus legat⁹ filio exiſtẽti i ptãte patris amittat̃ p mortẽ ei⁹.Rñ.Bar.i.l.ex literis.C.de vſu.⁊ habi.ꝙ nõ extinguit̃.qꝛ preſumit̃ cõtẽplatiõe patris legat⁹ ſed remanebit patri.Si vo pater pmoꝛiat̃.ſic pſumit̃ cõtẽplatione filiũ legat⁹ ⁊ nõ extiguetur ſed erit filiũ aduenticium.

23 ¶Utrū vſuſfructuari⁹ poſſit cedere vt vẽdere comoditatẽ vſuſfruct⁹.Rñ.Bar.in.l.intereſt.C.de vſu.⁊ hab.qd ſic.Sȝ non ius vſuſfructus.Similiter ille cui legata eſt in teſtamento domus ad inhabitandũ poterit alteri locare ⁊ finiet̃ ſolum morte ipſius cui legata eſt.l.Si habitatio.ff.de vſu.⁊ habi.⁊ inſtitu.eo.§.fina.

Uxor dr mulier poſtq̃ contraxit p v̄ba de preſenti.licet non dum conſũmauerit.⁊ hoc in oibus fauorabilibus.ſed in odioſis appellatione vxoris venit ſoluȝ illa que matrimonium conſummauit.vt in.l.non finẽ.C.de bo.q̃ libe.No. Pan.in.c.ij.loco.de preſump.vide.s̃.ſponſalia .§.j.

¶Utrū vxor ſit in ptãte mariti.Rñ.ſm Bal.de cõſu.feu.ti.an marit⁹ ſuccedat vxori in bene ꝙ non iure romano niſi quo ad debitũ carnis ⁊ operãdum.vt no.gl.C.de condi.inſer.l.ſi vxor.⁊ nota inſti.ad tertu.§.j.in.fi.C.de.ſer.fugiti.l.fi.⁊ adde quod no.inſtit.de pa.poteſtate in gl.ordinaria tex eſt in.l.j.§.fi.ff.de iniur.⁊ ibi gl.⁊ text.i.l.is cui⁹ ope.§.fi.ff.de adul.Erit ergo ſub ptãte patris.d.l.ſi vxorẽ.⁊.l.ſicut.ff.de ope.liber.ſed iure lombardo erit ſub ptãte viri.ſed apud nos vacat.Aliq̃ tamẽ tenẽt ꝙ de iure canonico eſt ſub poteſtate viri.ar.c.mulieres.de ſẽt.excom.ſed nõ credo.

¶Utrū vxor cedat lucro viri.Rñ.Pa.in c.literas.de reſt.ſpo.tenet ꝙ ſic quantũ ad operãdum.alle.l.ſicut patron⁹.ff.de oper.libert.Facit.l.ſed vir in princi.ff.de dona.iter virũ ⁊ vxor.⁊.c.hec ymago.⁊.c.mulierẽ.xxxiij.q.v.Sȝ ſaluo meliori iudicio.dico ꝙ aut operat̃ i bonis viri p ſuo vſu.vt puta in lana viri vt ſibi faciat veſtimẽtũ vel in lino.vt ſibi faciat lintheamina p vſu.⁊ ſic dico ꝙ cedit lucro viri qꝛ non minus tale veſtimentum erit viri q̃ ſi nihil operis i eo feciſſet nec pciũ laboris a viro in hoc caſu poterit petere.Et ſic loquit̃.d.l.ſed ſi viri apud quẽ alimẽtat̃.aut laborat in rebus viri.vt ide habeat lucrũ.vel i aliis qbuſcūq̃ vt puta eſt textrix vel filat.vel eſt negociatrix ⁊ hmõi.⁊ ſic nõ cedit lucro viri ſed ſibi acq̃rit niſi in caſu quãdo non hȝ dotem ſufficientem ad alendum ſe ⁊ cões liberos cum marito vbi marit⁹ nõ hȝ alia bona ſufficiẽtia.Sed ſi habet dotem ſufficientẽȝ ad alendȝ ſe ⁊ cõmunes liberos vel ſaltem ſe quãdo maritus habet alia bona ſufficientia ſic credo non teneatur cedere lucro mariti.ſed põt in ei⁹ bonis vel aliis laborare vt habeat preciũ laboris ⁊ ſibi acquiret ⁊ hoc videtur ſequi bar.⁊ ſic limitare glo.in.d.l.ſicut patronus.in.l.gaio.ff.de alimẽ.leg.facit.C.de do.iter

virū ⁊ vxor. l. ⁊ ſi pecunia tua. Probat
idem q̄ꝛ vxor nō tenetur laborare pro
viro. ſi habet dotem ſufficiētē ꝑ parte
onerum ſupportanda vt patet. gar. c. ꝑ
veſtras de donatio. inter vir. ⁊ vxor. ⁊ in
l. ſi cū dote. ff. ſol. ma. ⁊ no. idem Pa. in
c. literas. de reſti. ſpo. vbi determinat ꝙ
nec etiam cauſatiue poteſt vir eam cō-
pellere ad laborādum ſubtrahendo. ſ.
alimenta ergo ſibi poterit laborare Si
vero nō portauit dotem ſufficientē ad
ſuſtentanda onera matrimonij ſaltem
pro pte ſic credo ꝙ debeat laborare ꝓ
ipſis oneribꝰ ſupportādis ⁊ ſi nō vult:
vir pōt ei denegare alimēta. ⁊ ſic tenet.
Nec obſtant iura que vidētur velle qđ
ſimpliciter cedat lucro viri. q̄ꝛ. dicta. l. ſi
cut que dicit ꝙ dꝫ eſſe in officio viri de-
bet intelligi ſcilicet ad debitum reddē-
dum ⁊ gl. ibidem intelligenda eſt ſecū-
dum ꝙ dixi dum laborat in re viri pro
vſu ſuo: alias nō habet veritatem: nec
iure ꝓbatur. ſi alio modo intelligitur ⁊
ſimiliter. c. hec imago. ⁊. c. mulierum in
quibꝰ dicitur ꝙ eſt pene famula viri et
ꝙ ē de dominio viri intellige nō ſimpli
citer ſed ſecundū quid iuquātū eſt ſub
eiꝰ cura. debet regi ab eo ⁊ quo ad de-
bitum coniugale. alias non q̄ꝛ non trā-
ſit in poteſtatē viri vt. ſ. dictum eſt. vel
dic ꝙ predicta debēt intelligi de operi-
bus obſequialibus in domo puta co-
quina vel faciendi lectum aut ſcopan-
di ⁊ hmōi de quo vide. ſupra Peculiū.
§. xxxi.
5 ¶ Utrū maritꝰ poſſit verberare vxorē.
Rñ. ſm Hoſt. ⁊ Gof in. c. quemadmodū
de iureiu. ꝙ ſic ex magna cā ⁊ leui ver-
beratiōe ar. in. l. preceptoris. ff. ad. l. acq̄
li. de hoi. ad audientiā. ſed ſine cā vel
grauiter verberās vir punit ad dādū
ei tertiam partē donationis ꝓpter nu-
ptias vt i aut. liceat matri. ⁊ aut. §. ſi q̄s
autem propriā. ⁊. C. de repudijs aut ſꝫ
nouo iure vide in. l. cōſenſu. C. de repu.
dicit ꝙ ꝟbera ingenuis aliena ſunt. fa-
cit glo. vij. q. j. in. c. ſicut.
4 ¶ Utrū vir poſſit interficere vxorē adul
terātē. Rñ. lex ciuilis penam non impo-
nit. l. grachꝰ. C. de adulte. xxxij. q. ij. item
hec ſi interuenit in actu adulterij ſꝫ lex
diuina hoc dicit. Non occides. Et ideo
nō licet. vide homicidium. j. §. vj.
¶ Utrū vxor poſſit agere ad reſtitutio 5
nē dotis viuente viro. Rñ. ſm pa. in. c.
ex literis. de pigno. ꝙ ſic vir incipit ma
le vti ſubſtantia ſua ⁊ male verſari. ⁊ di
cit male verſari quādo exulat a patria
ſua ꝓpter maleficiū ꝓprium ⁊ maxime
cū peruenit ad diſtractionē bonorū. d.
c. per veſtras. videt tex. in. l. vbi. C. de iu
re do. etiam ꝙ poſſit petere donationē
ꝓpter nuptias licet alij quo ad dona-
tionem predictam cōtrariū teneāt item
poteſt petere vbi matrimoniū veniſſe
parandum quo ad thoꝝ. vt in. c. de do
te poſt diuor. reſti.
¶ Utrū vxor habens virum prodigum 6
licite poſſit abſcondere aliqua bona eo
inuito. vide furtum. xxv.
¶ De dote vide. ſ. dos. de donatio. inter 7
virum ⁊ vxo. ſ. donatio. De debito vide
debitum de voto vide. ſ. votū. ij. §. viij.
De parafernalibus vxoris habes. ſ. pa
rafernalis.
¶ Utrū poſſit de rebus viri prouidere 8
filijs pꝛimi matrimonij. Rñ. ꝙ non niſi
ſm ꝙ pōt eleemoſynas facere vt. ſ. elee
moſyna. §. vij.
¶ Utrū vxor teneat ſequi virū ſuū. Rñ. 9
ſꝫ ꝙ colligo ex no. i. c. ſi q̄s neceſſitate.
xxxiij. q. ij. ꝙ aut trāſfert domiciliū ⁊ ſic
tenet eū ſeq̄. Et hoc veꝝ niſi pactū fuiſ
ſet vt nō transferret q̄ꝛ ſic non teneret
niſi poſt pactū aliquas neceſſitas adue
nerit que ipediret maritū ibi manere.
puta īfirmitas vel capitalis inimicitia
q̄ꝛ ſic tenet ſequi nō obſtante pacto. ar.
vnaquecꝫ. xiij q. ij Si ꝟo nō trāſfert do
miciliū ſic non tenet eū ſequi ſm Hoſt.
Similiter nō tenet eū ſeq̄ ſi eſt vagabū
dus ſꝫ. gl. i. d. c. vnaquecꝫ. niſi ſciēs eū
vagabundū cōtraxit cū eo. q̄ꝛ ſic tenet.
hoc totū limito verū quādo ex cā hone
ſta vel trāſfert domiciliū vel eſt vaga-
būdus. Secus ſi ex cā inhoneſta vel ſi
vellet eā trahere ad pctm̄ vel immineret
ſibi periculū vite. q̄ꝛ ſic non teneretur

eum ſequi vt ſentit gl.in.d.c.ſi quis.fa cit.l.q niſi.ff.de oper.libertoꝝ.Ubi pa tet quod libertus nõ tenetur ſequi do minum vagabundum ad preſtandum ei operas vide in capitulo de illis.de ſponſa.

Hypocriſis vide.ſ.ſimulatio.

Hypotecha vide pignus.

Hyronia vide in litera.h.

Hyſtrio vide in litera.h.

Zelus ꝓprie ẽ triſtitia de bono alteriꝰ nõ ex eo q̃d ille habet ſed ex eo qḋ ſibi deeſt dicit philoſo. ij.ethicoruꝫ.⁊ ſi eſt zelus circa bona honeſta eſt laudabilis Scḋm illud prime corin.xiiij.emulamini cariſmata meliora.Si vero eſt de temporalibus ſic põt eſſe cum peccato ſicut auaritia.Si autẽ quis dolet de bono alterius quia eũ excedit in talibꝰ bonis ſic eſt inuidia.Accipitur etiam aliquando zelus pro feruore ſeu cõmotiõe diuine charitatis vt in.pſal.zelus domus tue comedit me. ⁊c.Et iſte zelus poſtremo dictꝰ fuit qui me ad prefatam angelicã ſummã cõponendã coegit ad laudẽ dñi noſtri Jeſu xpi cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorũ.Amen.Laus deo.

¶Ad lectorem.

¶Chriſtiano ãgelicas q̃cũq; audire loq̃las
Ore cupis.p̃ſens plege lector opꝰ.
Hic ſacros canones hic et ciuilia iura:
hic ſancte inuenies religiõis opes.
Maria multoꝝ q̃ vix dabat añ libroꝝ
Sarcia . id ãgelica dat tibi ſũ.breuis.
Angelꝰ eſt autor ſacri deꝰ ordis ingẽs
Seraphici ⁊ tante religionis honos
Si plũbo veneta formaꝰ georgiꝰ vrbe
Curauit primus cui dat artis honos
Antique clare deductꝰ origine Mãtus
Pro quo tota viget nobilitata domꝰ
Autorẽ atq; opus impreſſuꝫ felicia dona
Clauaſſina tua terra beata viro.
Nec carleta minꝰ gẽs felix vñ creatus
Angelꝰ ãgelicis dignꝰ adeſſe choris.

¶Explicit ſumma angelica de caſibꝰ cõſciẽtie.per fratrẽ Angelũ de clauaſio cõpilata.maxima cum diligentia reuiſa:⁊ fideli ſtudio emẽdata ſicut ipſum opus per ſe ſatis atteſtabit.

Regiſtrum

AA.BB.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p. q.r.s.t.v.x.y.z.A.B.C.D.E.F.G.H. J.K.L.M.N.O.P.Q.R S.T.U.X. Y.Z.AA.BB.CC.DD.EE.FF.GG. HH.JJ.KK.LL.MM.NN.OO.

Omnes ſunt quaterniones preter.BB primus qui eſt ſexternus.

FINIS.